

R. 11778

ANNALES ECCLESIASTICI

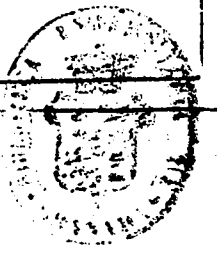
AVCTORE
CAESARE BARONIO SORANO
CONGREGATIONIS ORATORII
PRESBYTERO.

Tomus Quintus.

ROMÆ, Ex Typographia Congregationis Oratorij
apud S. Mariam in Vallicella. M. D. XCIV.
Concessione Præsidentium.

LIBRARIARIA
C. 1507

i 16823986

A N N A L E S
ECCLESIASTICI

AUCTORE
CAESARE BARONIO SORANO
CONGREGATIONIS ORATORII
PRESBYTERO.

Tomus Quintus.

ROMAE, *Ex Typographia Congregationis Oratorij
apud S. Mariam in Vallicella. M. D. XCIV.*

Concessione Præsidentium.

SANCTISSIMO
AC BEATISSIMO
PATRI
ET D. N. CLEMENTI VIII.
PONTIFICI MAXIMO

CAESAR BARONIVS CONGREGATIONIS
Oratorij Presbyter sempiternam felicitatem.

Vos conficimus, te Pontifice, BEATISSIME PATER, Annalium tomos, vt tibi debitos, sponte persoluimus: obtulimus nuper quartum, offerimus ecce quintum; eoq. libentius, quo scimus te & priorem grato animo accepisse, & sub tanta licet mole curarum (quod vix credere quifquam valeat) furtiuus horis crebrius perlegisse. Si placuit ille, fortasse hic non minus gratus accedet; quippe qui sex sanctissimorum Romanorum Pontificum rerum præclare gestarum fulgore resplendeat, Anastasij nimirum, Innocentij, Zosimi, Bonifacij, Cælestini, ac denique Sixti; quos omnes, vt Deo acceptos, & post obitum inter Sanctos adscriptos,

florenti rediuiua memoria annis singulis celebrare Ecclesia consuevit : Qui cum in omnibus digna successoribus imitanda exempla reliquerunt , tum in eo maxime altitudinem animi ostenderunt cum insigni pietate coniunctam , quod Dei Ecclesiam vndique hæreticorum agminibus circumseptam , piratarum instar amicos simulantium , & se in eam obtrudentium , admirabili quadam prudentia illibatam diuinitus conseruarunt .

Videre namque est eum qui primitus occurrit , laudatissimum Anastasium circumactæ & vndique exagitatae proditione Origenistarum periclitanti fidei præsto esse , dum illius simplicitati illudentes Episcopi , nempe Siricij , qui de suo ingenio (vt sanctus inquit Hieronymus) ceteros æstimabat , sese in Ecclesiam , oblata Catholicæ fidei confessione Pontifici , subdole immisissent . At quales re vera essent , a se perspicue demonstratos , penitusq. detectos , idem Anastasius mox anathematis illata sententia , profligauit ; præclare admodum successoribus relinquens testatum , hæreticorum poenitentiam , quantumlibet Catholicæ assertione fidei declaratam & chirographo consignatam , haud festine suscipiendam esse , sed suspensa lance iudicij , prudentiore consilio , longioreq. examine disquirendam .

His plane admonitus eius in Pontificatu successor Innocentius , absolutum licet in Concilio Palæ-

Catholicam profitentem , Synodalibus quantumlibet litteris commendatum ac probatum Catholicum , non solum recipere detrectauit , sed penitus respuit , immo & seueriori censuræ dolosum hominem subijcere voluit , atque excommunicationis sententia condemnare , adnitentibus magno illo magistro Catholicæ Ecclesiæ Augustino & reliquis Africanis Episcopis , atque clamantibus , omnia ab eodem veteroso hæresiarcha proditorie ac veteratorie agi : Quin & tanto vehementius exclamarunt postea , crebrisq. litteris fatigarunt , dicam , & exagitarunt Zosimum successorem Innocentij , cum perlatum est , Pelagium eundem , eiusq. collegam Cælestium , oblatis poenitentia cum recta fidei confessione libellis , ad audientiam (etsi citra communionem) admissos , & eorum causam ad Romanæ Ecclesiæ iudicium reuocatam : quos tamen inuentos fallaces & fraudulentos idem Pontifex iterata damnationis sententia perculit .

Par exemplum a Sixto Pontifice editum reperitur , dum ouina pelle contactus se intulit lupus in Urbem (Iulianum dico Pelagianorum signiferum ceteris omnibus Catholicæ Ecclesiæ magis infestū) & vt sedem , de qua fuerat ante deiectus , recipere posset , simulata fide Catholica & fucata poenitentia ipsum Pontificem decipere conatus est : Sed quo minus admitteretur , nec vlla ratione audiretur , Magnus ille Leo tunc Archidiaconus , eius paulo post in Pontificia sede successor , summo ani-

mi vigore intercessit; magno plausu excipiente populo atque lætitia profequente dignam versipellis hominis absque auditione repulsam.

Hæc est plane veteris obseruantia arcte constricta fibulis Romanæ Ecclesiæ disciplina, sacris sancita legibus, exemplis pluribus edita, & a sanctis Patribus custodita, vt non pateat facilis aditus hæreticis ad Ecclesiam redeuntibus, qui simulationis & fraudis vehementi suspicione laborant. At longe seuerior hoc tempore (quod hic ipse exhibit tomus) extitit de his Ecclesiastica Orientalis Ecclesiæ constitutio, cum in sacro Episcoporum Concilio, Patrum omnium rogata sententia, canon sancitus est, idemq. munitus subscriptione Episcoporum omnium, potissimum vero Sisinij Constantinopolitani & Theodoti Antiocheni clarissimorum Antistitum super ceteros eminentium, ne Massaliani hæretici sæpe recepti, & sæpe relapsi, sic crebro ludificantes Ecclesiæ Catholicæ maiestatem, vllatenus amplius reciperentur, etiam si millies pœnitentiæ libellos offerrent; quod scilicet cuncta illi agerent simulate. Sola namque simulatio vberem perennemq. diuinæ misericordiæ fontem exiccat: quam præ ceteris criminibus infectati sunt Apostoli, eorumdemq. Princeps Petrus primo vltus est, in Simonem magum sententiam damnationis intorquens, atque in Ananiam & Saphiram Apostolicæ seueritatis districtum gladium repentino impetu vibrans.

Photius in
Biblioth.

Act. 5. v. 3.

Cete-

Ceterum numquam despexit, neque desperavit aliquando lapsorum Ecclesia Romana salutem; nec inuidet pia mater vitæ periclitantium filiorum, neque perditione morientium delectatur, quæ, publicis etiam affixis olim edictis, delinquentes inuitare consuevit ad veniam, simul & illices ad pœnitentiam imagines ob oculos ponere pastoris super humeros ouem gestantis, quas in sacris calicibus exculpere solet, vel pingere. Verumtamen cum omnibus vere pœnitentibus sinum aperit, & obuias manus extendit, non temere ac sine delectu omnes accedentes excipere consuevit, quos prius instruens voce præconis iugiter illud inclamat: Facite fructum dignum pœnitentiæ.] & Apostolico tonitruo semper intonat: Magis satagite, vt per bona opera certam vestram vocationem & electionem faciatis.] opera illa exigens, quæ progrediantur (vt ait Apostolus) de corde puro, & conscientia bona, & fide non ficta: quibus si careant qui pœnitentes ad eam se accedere profitentur, manus ipsa retrahat, & sinum contrahat. Examinans ista Gelasius doctissimus Romanorum Pontificum, scribens ad Euphemium Constantinopolitanum Episcopum: Quomodo, inquit, de corde puro, si hæreticorum fuerint participatione polluta? Quomodo de conscientia bona, si malorū fuerint confusione permixta? Quomodo de fide non ficta, si fuerint mixta cum perfidis?] eadem rursus repetit idem Pontifex & inculcat, vt rem magni ponderis, scribens ad Anastasium Imperatorem.

Tertul. de
Pudicit.

Matth. 3. 8.

2. Petr. 1.

1. Tim. 1.

-Omni

a 4

Sic

Sic igitur semper ab antiqua Romanæ Ecclesiæ disciplina alienum fuit, vt inexploratis lapsis indulgentia præcox occurrat. Quisnam enim in his pertractandis eiusdem mos vetus extiterit, ipsa Romani Cleri digna elogia manifestant, cum, sine Pontifice licet, cessante diu sede post decoratum nobili martyrio Fabianum, ingruentem lapsorum turbam & pulsantem instantius Ecclesiæ fores, atque vt admitterentur in communionem vrgentem repulit, quod id tentassent non præmissa longioris temporis conciliatrice diuinæ gratiæ pœnitentia: id quidē epistolis ad sanctum Cyprianum, mirificum illum Carthaginensem Episcopum, datis, his primum verbis ijdem professi sunt: Mirati sumus ad hoc vsque profilire voluisse, vt tam vrgenter, & tam immaturo atque acerbo tempore, in tam ingenti & immenso crimine atque delicto pacem sibi non tam peterent, quam vindicarent, immo iam & in cælis habere se dicerent.] ac rursus: Absit (inquiunt) ab Ecclesia Romana, vigorem suum tam profana facilitate dimittere; & nervos seueritatis, euerfa fidei maiestate, dissoluere: vt cum adhuc non tantum iaceant, sed & cadant, euerforum fratrum ruinæ properata nimis remedia communicationum vtique non profutura præstentur, & noua per misericordiam falsam vulnera veteribus transgressionis vulneribus imprimantur, vt miseris ad euerfionem maiorem eripiatur & pœnitentia] quam scilicet præmittere tenerentur tamquam fide-

Apud Cyprian. epist. 30. 31.

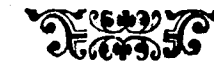
iussorem & obsidem pacis Ecclesiæ impetrandæ. Quod si ea præstiterunt ex vitali Ecclesiæ corpori perpetuo inhærente diuino Spiritu viuida atque vocalia membra: quid visibile caput, Romanum Pontificem ipsi Christo coniunctum, & Christi ore loquentem, præstiturum fore crederemus? Sed de his hæctenus; haud enim patitur instituti ratio diutius immorari: satis namque est, degustanda propinasse perpauca ex multis, quæ præfens hic tomus includit, forisq. tamquam signa in fronte operis posuisse, & imposuisse postibus de superata sæpius irrepête clanculum hæreticorum perfidia trophæa præclara sanctissimorum Pontificum; quorum vestigijs te fortiter firmiterq. insistere, Ecclesia vniuersa lætatur.

Iam vero (quod reliquum est) sanctis tuis, PATER BEATISSIME, pedibus aduolutus, post duos oblatos Annalium tomos amplissimam benedictionem illam expeto, quam post duos allatos ad patrem Iacob filios Ephraim & Manassen, ab eodem sanctissimo Patriarcha ipsius filius Ioseph est feliciter consecutus. Custodiat te quam diutissime Deus incolumem & defendat, qui turbulentissimo hoc tempore Ecclesiæ suæ inscrutabili sua prouidentia voluit te esse præfectum.

Gen. 48.49.

RELIGIOSISSIMO
AC SERENISSIMO
PRINCIPI
GVILLIELMO COMITI
PALATINO RHENI
VTRIVSQUE BAVARIAE DVCI
CAESAR BARONIVS FELICITATEM.

CONSUEVIMVS, Serenissime Princeps, in singulis ferme Annualium tomis post Summum Pontificem epistola nuncupare aliquem ex inhærentibus ipsi presbyteris siue diaconis Cardinalibus. Quoniam vero, sicuti Moyfi non sacerdotes tantum atque Leuitæ, sed & Iosue potentissimus dux exercitus assistere consuevit; ita & te religione pollentem, Magnum Ducem vtriusque Bauariæ intime inhære sacro totius religionis Antistiti, certo scimus: hac epistola insigne nomen tuum prosequi, mearum partium esse duxi. In te enim, instar Iosue, prægrande illud diuino munere miraculum editum quodammodo instaurari videtur temporibus nostris, quo Sol stare iubetur, & prohibetur penitus deorsum ad Occasum labi; cum, inquam, absque tetra obice noctis Sole illustrior Catholica fides super populum tibi subiectum semper lucens, firma, immobilisq. nutu Dei sit iussa consistere, quæ alijs finitimis prouincijs, dilabens in Occidentem, tenebræ post se noctis relinquit horrorem: Qua in re etiam Aegypti noscuntur renouata prodigia, dum atra densaq. obuolutis illis vbique caligine, dumtaxat in noua Gessen, Bauaria ipsa tua, veri Israelitæ iucundissima luce perfruuntur, veritatis Sole in meridie radijs claritatis & charitatis fulgore iugiter affulgente; vt impietatis frigus non sentiant, & glaciei perfidiæ sint expertes, atque vberrimo prouentu spiritualium frugum perpetuo potiantur autumno.

His quidem omnibus tu ipse abundans & affluens, Romanam Ecclesiam in primis regia locupletasti munificentia, cum sacras Memorias sanctorum Martyrum præclaris monumentis insigniter illustrasti: addidisti vero ad summum decorem lucis operibus filios lucis, cum abs te genitos Serenissimos Principes, regiae ornamenta familiæ, absolutissima virtutum omnium exemplaria, ad Apostolicam sedem misisti, visuros, & religioso veneraturos officio in ea sedentem vice Christi CLEMENTEM recens creatum Pontificem Maximum: in quibus singulis tua augusta eluxit imago. Ita plane ad mensuram bonam, ex Euangelij præscripto, apposuisti confertam, coagitatam, atque supereffluentem. Bona quidem illa mensura fuit, quam boni Principes præstare consueuerunt, cum Martyrum monumenta insigniter exornasti. At vero cum honorificentissimam legationem ad ipsum CLEMENTEM Summum Pontificem missam, maiorem existimasti, quam

tti, quam vt credi deberet clarissimis viris tibi subiectis, sed ea tantummodo dignos putasti sublimes Duces, ipsos Principes filios tuos, carissima pignora, nempe Philippum Ducem eundemq. Reuerendissimum Episcopum Ratisponensem; instar Timothei Apostolico munere decorantem honestissimam iuuentutem, simulq. germanum ipsius fratrem Ferdinandum Ducem & Præfectum amplissimæ dignitatis, clariorem vero integerrima probitate: plane confertam mensuram addidisti, atque coagitatam apposuisti: Tunc vero supereffluentem, aucto cumulo, superinfudisti, cum post paucos menses ipsum primogenitum tuum, Serenissimum Principem Maximilianum regio apparatu misisti, accepturum a Sanctissimo Patriarcha, more maiorum, benedictionem primogenito debitam.

Qui igitur tot tantisq. Christianam religionem officijs excolit, & tam amplis Christi Vicarium, successorem Petri, istis præsertim temporibus, frequentat obsequijs, Romanamq. Ecclesiam muneribus auget: par est vt eum omnes Fideles ament, colant, venerentur, omniq. studio prosequantur. Quo quidem nomine ego ipse (quod reuerentia monet, ratio suadet, postulat magnitudo tuorum meritorum, implorat virtus, religio denique exigit) omnem exhibens tuæ Amplitudini obseruantiam, cultum præstans, impendens obsequium, pendens tributum, persoluens debitum, quantum offero Annalium tomum: in cuius fronte, velut in atrio exculpta columna, hæc de te memoria conspiciatur erecta, posteris fidæ factura, mysticam Dei Arcam diu exulem, apud te diuertentem, religiosissime esse susceptam ac reuerentissime asseruatam; & typicum Dauidem cum suis profugum abs te honorificentissime habitum, consecuturo ob digna merita vnà cum domo tua benedictionem a Domino impertitam Obededom, & in successoribus diuinam promissionem Christi testamento firmatam veris filijs Berzellai. Vale Princeps maxime pie, teq. Deus vna cum Serenissimis Principibus filijs tuis sua dextera iugiter protegat atque conferuet.

S I X T V S P A P A V.

Dilecto Filio Cæsari Baronio Sorano
Presbytero Congregationis
Oratorij nuncupatæ.

DILECTE Fili, salutem, & Apostolicam benedictionem. Cum dilectus filius noster Antonius tt. SS. Ioannis & Pauli presbyter Cardinalis Carafa nuncupatus Bibliothecarius Apostolicus nobis retulerit, a te primum Annalium Ecclesiasticorum volumen editum, aliaq. propediem edenda esse, opus non minus docte quam fideliter a te scriptum, & ad totius antiquitatis Ecclesiasticæ notitiam comparandam valde utile: quibus nimirum non tantum res gestæ exacte per annos singulos recensentur, & quæ de his obortæ sunt controuersæ elucidantur, sed etiam ipsi Apostolicarum traditionum fontes purissimi aperiuntur, atque hæreticorum mendacia confutantur: Nos, qui eruditorum omnium fouere solemus ingenia: cum tuam in primis industriam, & egregiam pro Catholica Ecclesia nauatam operam magnopere in Domino commendemus: Cupientes, vt iidem a te editi, vel edendi Annales Ecclesiastici ad integram rerum veritatem custodiendam seruentur penitus incorrupti, & quam diligentissime fieri potest, typis excudantur: ac demum ne a quoquam seu negligentia, seu malitia, mendis deformari, aut aliter etiam forsitan titulo mutato vel forma, mutari, corrumpi, vel deprauari possint: **MOTV PROPRIO** & certa nostra scientia, omnibus, & singulis Christi fidelibus, præsertim librorum impressoribus, ac Bibliopolis, quouis nomine nuncupatis, tam in Vrbe, & illius districtu, ac statu, & ditione temporali nobis & S. R. E. mediate, vel immediate subiecta, sub quingentorum ducatorum auri Camera Apostolicæ eo ipso applicandorum, necnon amissionis librorum atque typorum; quam etiam per totam Italiam & extra eam vbiuis gentium & locorum constitutis, sub Excommunicationis maioris lætæ sententiæ pœnis eo ipso absque alia declaratione incurrendis; Auctoritate Apostolica, tenore præsentium interdiciamus & inhiemus, ne per decem annos a Data præsentium computandos, primum Tomum Annalium a te editum, & alios singulos a te edendos, totidem annorum spatio ab vniuscuiusque eorum editione numerando, absque tua licentia imprimere, aliove titulo, vel forma, quouis prætextu mutatos, vel alio quocumque idiomate versos edere, vel sic editos vendere seu venales tenere audeant, vel præsumant. **MANDANTES** vniuersis, & singulis venerabilibus fratribus nostris Patriarchis, Archiepiscopis, & alijs locorum ordinarijs, eorumq. Vicarijs, seu officialibus in spiritualibus, generalibus, ac in dicto nostro statu Ecclesiastico Legatis, Vicelegatis, Gubernatoribus, Potestatibus, & alijs officialibus: vt quando, & quoties per te, vel tuo nomine fuerint requisiti, præmissa contra inobedientes exequantur, & obseruari faciant, inuocato ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachij sæcularis. Non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, ac statutis & consuetudinibus, iuramento, confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis, priuilegijs quoque, indultis, & litteris Apostolicis quibusuis personis quomodolibet concessis, & confirmatis. Quibus omnibus, illorum tenores, ac si ad verbum insererentur præsentibus, pro sufficienter expressis habentes, hac vice dumtaxat specialiter & expresse derogamus, ceterisq. contrarijs quibuscumque. Volumus autem vt præsentium litterarum exemplis etiam in ipsis voluminibus impressis eadem vbiq. fides habeatur, quæ ipsis præsentibus haberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ. Datum Romæ apud sanctum Marcum, sub annulo Piscatoris, Die xxvi. Iunij, M. D. LXXXVIII. Pontificatus nostri anno quarto.

Tho. Thom. Gualterius.

TARVSII TARVSII POLITIANI
 CONGREGATIONIS ORATORII COLLEGAE
 IN ANNALES ECCLESIASTICOS
 CAESARIS BARONII

Heroicum.

DV M, quæ multiplici nobis longinqua vetustas
 Obruit annorum mole, ac premit amula nocte,
 Factaque, doctrinasq. Patrum, moresque, manusque,
 SORANE, ad lucem, ac superas reuocata sub auras,
 Victuris mandas in postera sacula chartis,
 Quantum illi decus in terris peperere cruore,

Et quantum peperere suis ingentibus ausis,
 Per te iam tandem nobis decus omne resurgit.
 Aude etiam maiora: inuuant supera alta volentem.
 Fors erit illa dies, cum toto Aquilone remenso
 Annales, ducente Deo, glacialibus omnem
 Pectoribus labem eripiant, tenebrasq. resoluant,
 Et letis Christi campis mala gramina adurant:
 Ac veluti quondam Solymum clangore tubarum
 Mœnia contremuere fera Ierichuntis, & alte
 In se sacra ruens, in se sacra ipsa sepulta est:
 Non secus hæreseos feralia culmina molis,
 Te magnis resonante tubis decora alta parentum,
 Supremum concussa gemant, barathrumq. sub ipsum
 Prona ruant, scelerumq. suo dent limine pœnas.

Maxime terrarum custos, Pater optime CLEMENS,
 Hoc magnum tibi surgit opus, da candida dexter
 Sydera, da felix, quando te Celicolum Rex
 Auxilium fidei tantum miseratus auita,
 Iesiadisq. instar turris concessit in hostes.
 Namque serenatis Stygijs Aquilone procellis,
 Ipse tibi Casar referens ex hoste trophaum,
 Exnuias, atque arma virum, roburque, decusq.
 Dauidica veluti turri suspendet ab alta,
 Mille inter pharetrasq. graues, clypeosq. nitentes,
 Sydereis monumenta ducum pendentia tectis,
 Aeternumq. tibi votum immortale sacrabit.

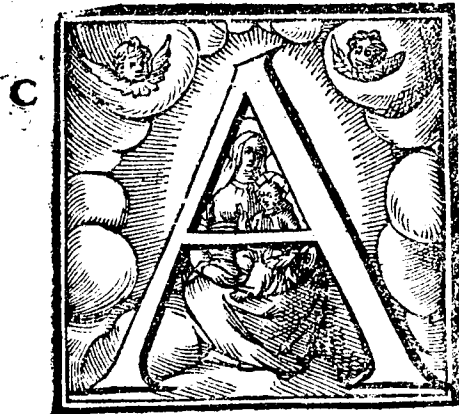

ANNALES ECCLESIASTICI.

Quintus Annalium tomus incipit ab exordio Imperij Arcadij & Honorij Augustorum , anno Domini trecentesimo nonagesimoquinto, usque ad quadringentesimum quadragessimum: continet annos quadragintaquinque: ita dispositus , vt commode Sextus tomus a S. Leone Magno Pontifice Maximo inchoetur.

ANTIQUA illa ac veneranda mater, sobole Patriarcharum foecunda, cum tandem quartum post partum se iam sterilem sensit (Liam dico magni coniugem Patriarchae Jacob) viribus destituta natura, ardentiori tamen desiderio prolis incensa, consilium illud iniit, vt prole foecundaretur ancillae; proprium fore filium rata, quem illa ex viro sibi coniuncto concipiens genuisset. Probe quidem, atque ex sententia accidit, vt masculum illa pariens, quinto se auctam filio putans, in illud mox erumperet exultationis elogium, Feliciter; ex eaq. voce edita, cum Gad nomine nuncuparet. Quoniam vero & mihi contingit, post quartum iam editum Annalium tomum quamdam experiri sterilitatem, lassescere nempe corporis vires, eneruatamque languescere mentem effoetam, hebetari ingenium, atque stylum obtundi, sed novos edendi partus adhuc virescere desiderium: illud ipsum mihi Liae consilium ineundum putavi, atque imitandum exemplum: nimirum quaerere ex aliena foecunditate progeniem. Sed vbi ancilla, quae eiusmodi benedictionis adijciat mihi partus, cum nulla existat ex filiabus Euae; cuius foetus maledictionis sit expers? Ecce Ancilla Domini, Domina eadem, cui Angeli seruiunt, famulatura ipsa omnibus, & allatura foecunditatem; quippe quae omnes vocet & prouocet illis Sapientiae verbis: *Transite ad me omnes qui diligitis me, & a generationibus meis adimplemini.* Sit igitur nobis Ancilla ista foecunda, cuius partus benedictionem concilians, sterilitatem soluit humanam: vt sic & nobis illud, Feliciter, acclamare contingat, immo praeeccellentia parientis ac prolis alacriter ingeminare, Quam felicissime, Paruulus natus est nobis, & filius datus est nobis. Vt autem tantam de te fiduciam, Ancilla sublimis & humilis Domina, capiamus, effusa illa tua erga nos semper immensa largitas persuadet, immo impellit, ac cogit. Age tu ergo nobiscum virtute Spiritus sancti, cuius aduentu concipere didicisti, vt nos feliciter hac augeas noua prole; ipseque Annalium tomus quintus abs te conceptus, & ad omnes veritatis numeros bene compositus, veluti membris cunctis integre formatum corpus atque perfectum, in lucem edatur: vt sic omnibus atque in omnibus innotescat datus a te benedictus fructus ventris tui.

a Genes. 29. 30. AVCTORIS, PRAEFATIO, CVM AMPLO-RATIONE NVMINIS.

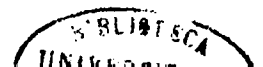
b Eccles. 24.

c Isai. 9.

IESV CHRISTI SIRICII PAP. ARCADI ET HONORII IMPP.
 ANNVS ANNVS ANNVS
 395. 11. 1.

TRECENTESIMO nonagesimoquinto Christi anno, notato Consulibus Olybrio atque Probino: Qui a Theodosio patre viuente, diuersis temporibus, Imperatores
 Annal. Eccl. Tom. 5. A tores

ANNA-

ARCADIVS
ET HONO-
RIVS IMPE-
RANT.

a Marcellinus in
Chron.

tores creati fuerant, Arcadius & Honorius, eo defuncto, decimo sexto Kalend. Februarij soli imperare coeperunt, cum Arcadius annum ætatis ageret vigesimū, Honorius vero natus esset annos decem: imperassetq. ille vna cum patre annos duodecim, iste vero duos, vt ex Marcellino colligitur. Hos itaque vltimo vitæ suæ tempore (vt superiori tomo dictum est) Theodosius Imperator sanctissimo sacerdoti Ambrosio commendauerat, & moriens sub protectione reliquerat Stiliconis Magistri militiæ, sub cuius cura tunc vterque agebat exercitus, Orientalis scilicet & Occidentalis Imperij: huius enim in multis fidem probatam inuenerat, quem & arctius vinculo nuptiarum obstrinxerat, iuncta illi coniugio Honorij fratris filia, Serena nomine, clarissima femina. Ad hæc plane ineunda ac capeffenda consilia, vt barbarum hominem, potentissimum ducem deuinciret sibi foedere nuptiarum, & relinqueret vtriusque patronum Imperij, perfidia Gentilium Senatorum impulerat, quos sciuerat primo conspirasse cum Maximo, ac postea nouum tyrannum Eugenium in Imperium euexisse, duobus Imperatoribus Gratiano & Valentiniano maxime pijs extinctis. Sciebat præterea Theodosius Stiliconem pium atque idolorum cultus impiacabilem aduersarium. Consultum igitur satis esse putauit tum Imperio, tum etiam religioni, si aduersantem Gentilibus, Christianæ pictatis & Christianorum Imperatorum defensorem prouderet Stiliconem.

RUFFINVS
INVIDIA
TABESCIT
GLORIA
STILICO-
NIS.

b Claudian. ad-
uersus Ruffinum
lib. 2. in princ.

Huius autem cum summa gloria, summa coniuncta potentia, quasi geminis accensis facibus, Ruffinus incensus est æmulus: cui recedens Theodosius Constantinopoli, pugnaturus aduersus Eugenium, tum Arcadium, tum etiam ipsum Orientale Imperium commendarat. Quamobrem cum Theodosij vltima voluntate Stiliconem sibi prælatum audisset, euestigio aduersus Imperium, inito clanculum cum Gothis foedere, moliri coepit insidiâs. Hæc autem postea patefacta & nota cunctis, cecinit quoque Claudianus his versibus:

*Iam post edomitas Alpes, defensaq. regna
Hesperia, merita complexus sedæ parentem,
Auctior adiecto fulgebat sidere mundus.
Iamq. tuis Stilico Romana potentia curis
Et rerum commissus apex, Tibi credita fratrum
Vtraque maiestas, geminaq. exercitus aula.
Ruffinus (neque enim patiuntur sua quietem
Crimina, pollut. aq. negant arefcere fauces):
Infandis iterum terras accendere bellis
Inchoat, & solito pacem turbare tumultu,
Hæc etiam secum, &c.]*

RUFFINVS
NOVA MO-
LITVR.

Vides ex Claudiano corrigi Suidam, & alios, dum aiunt, pari potestate Ruffinum atque Stiliconem relictos esse tutores Imperij, Orientalis illum, istum vero Occidentalis. Etenim nec Arcadio ea ætas erat, quæ tutore opus haberet.

c Zosim. lib. 5.

Porro quod rursus ad Ruffini animum commotum spectat, noua illa accessit causa, qua ipse vehementiori impulsus impetu ad facinus perpetrandum præceps ruit. Quænam autem ista fuerit, Zosimus ita narrat: Ruffinus Constantinopolim reuersus, impetrandæ Principis affinitati studebat, tantum non properans ad collocandū Arcadio in matrimonio filiam. Sed cum fortuna quiddam aliud ei præter expectationem moliretur, ex huiusmodi causa spe Ruffinus excidit. Erant duo Promoti filij (geferat hic Consulatum vna cum collega Timasio) qui adhuc superstite Theodosio cum liberis eius versabantur. Horum alter apud se virginem filiam habebat eximia pulchritudine spectabilem. Hanc Eutropius, vnus ex eunuchis Imperatorij, vt vxorem Princeps duceret, venustate puellæ prædicata, cohortabatur: cumq. videret Principem verba sua non illubenter admittere, monstrata imagine puellæ, perq. hanc Arcadio ad maius desiderium concitato, huius vti nuptias amplecteretur persuasit, nihil sciente Ruffino eorum quæ tractarentur, & existimante tantum non confestim filiam suam Principi nupturam, seq. non multo post illius in summo Imperio consortem futurum. Eunuchus autem conspicatus iam confectum ab se nuptiarum negotium; tripudiare populum, & coronis vti, veluti in nuptijs Principis fieri consueffet, iussit. Cumq. vestem quæ Principem deceret, & mundum e regia sumpsisset, eaq. gestanda ministris & apparitoribus Principis dedisset, populo præeunte, per vrbem mediam incedebat. Ratis autem omnibus hæc Ruffini filiæ datum iri, baiulosq. comitantibus; vbi progrediendo propius ad Promoti domum accessissent, cum donis hanc sponsalitijs intrant, & illis

NVPTIAE
ARCADII
CVM EV-
DOXIA.

illis ipsi puellæ virgini traditis, quæ apud filium Promoti educabatur; quænam futura Principis coniunx esset, ostendunt. Hoc modo Ruffinus spe sua deiectus, qui aliam cum Principe nuptam cerneret: quod reliquum erat dispiciebat, qua via scilicet Eutropium quoque de medio tolleret. Hæc Zosimus: ex quibus hallucinatos videas, qui dixerunt (vt est apud Nicephorum) aliquos opinatos Eudoxiam fuisse Gratiani filiam, aliquos vero Bautonis Consularis.

a Niceph. lib. 13.
cap. 4.

Quod autem de mundo muliebri ab Arcadio ad Eudoxiam coniugem misso mentio facta est: opportune exemplum eius ornatus capitis ex antiquo aureo prægrandi numismate hic tibi exprimendum curauimus: accepimus ipsum a Fulvio Vrsino, a quo & alia nonnulla præclara antiquarum rerum monumenta mutuati sumus:

DE ORNA-
MENTO CA-
PITIS EYDO-
XIAE.

Quo vno exemplo illud intelligere potes, quod S. Hieronymus ad Lætam scribens ait: Regum purpuras & ardentes diadematum gemmas patibuli salutaris pictura condecorat. item & illud quod in eandem sententiam S. Augustinus ait: Iam in fronte Regum Crux illa fixa est, cui inimici insultarunt. Hæc ipsi: quos melius ex præscripta numismatis forma valeas intelligere. Quidni super omne diadema & coronam regiam Crucis signum a Regibus poneretur, quod longe clarius quibusuis gemmis coruscante corona fulgeret? Nam audi Chrysostrum: Hoc maledictum, hoc abominabile, hoc extremi supplicij symbolū, Crux, diadematis & coronis clarius factum est. Neque enim sic regia corona ornatur caput, vt Cruce, quæ omni cultu dignior: & quam omnes prius abhorrebant, eius figuram tantopere quærunt: atque adeo vbique ea inuenitur, apud Principes, apud subditos, apud mulieres, apud viros, apud virgines, apud nuptas, apud seruos, apud liberos: subinde omnes ea se signant, inscribendo in nobilissimum membrum nostrum. In fronte enim nostra, quasi in columna, quotidie figuratur. et post plura alia id genus, subdit: Omnes ipsa magis ornantur, quam diadematum coronis, vel multis gemmatis monilibus & torquibus. Idemq. alibi item de Cruce: Ecce nunc ipsa vita euasit honorabilior, & omnes eam in fronte circumferimus, non solum non erubescens, sed ea etiam gloriantes: non solum priuati, sed & qui sunt ipsi diademate redimiti, eam potius gestant, quam diadema: & merito quidem: est enim innumerabilibus diadematis melior. Diadema enim ornat caput, Crux autem munit mentem. Hæc Chrysostrum. Habes pariter quod ex nummo discas, Eudoxiæ fuisse cognomentum, Licinia, & non Iulia, vt alij tradiderunt. Sed iam ad Ruffinum inuidia excruciatum redeamus.

b Hieron. epist. 7.

c Aug. in Psal. 54.

DE CRVCIS
ORNATV
PRAECONIA.

d Chrysostr. aduer-
sus Gentiles, quod
Christus sit Deus.

e Chrysostr. hom. in Psal. 109.

Accidit quidem sæpe secundum illud Dauidicum: Homo cum in honore esset, non intellexit: comparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis] vt æstuans semper maioris gloriæ cupidine animus, quanta Dei largitate consecutus fuerit, obliuiscens ac parui pendens, immemor ingratus vt iuges rependat Deo gratias; cum infelix altiora suspiret, spiret atque anhelet ad summa, ipse sibi neccat laqueos, gladiosq. in suam necem exacuat, atque patratorem scelerum, a se incipiens, poenas exigit. Ecce tibi iste ipse Ruffinus huius rei dignum exemplum præbuit. Hic enim Elufæ in Aquitania humili loco natus est (licet perperam eum Zosimus & Celtam appellet) in Aquitania enim prouincia, & non in Celtica Elufam esse, cum Plinius, tum etiam Sulpitius Seuerus affirmant, quam patriam fuisse Ruffini & Claudianus est auctor: eam autem recte colentem Christianam religionem, a Prisciliano deprauatam, idem qui supra Seuerus tradit: ex cuius fortasse schola Ruffinus magias hausit, quarum insigniter peritum fuisse, idem Claudianus significare videtur. Hic, inquam, Ruffinus Constantinopolim profectus, in aula versatus, adeo

f Psal. 48.

IMMODERA-
TI ANIMI
POENA.

g Zosim. lib. 4.
h Plin. lib. 4.
c. 19.

RUFFINI GE-
NVS ET VI-
TAE CVL-
TVS.

i Seuerus hist. lib. 2.

k Claudianus in Ruffin. lib. 1.
l Seuer. ibidem.
m Claud. ibid.

se in amicitiam insinuauit Theodosij Imperatoris, vt iunimos consecutus fuerit magistratus: A etenim (vt dictum est superius) vna cum Arcadio secundū Consule ipse collega gessit ordinarium Consulatū, Magistrumq. ante egit Officiorum, atque postea nobilissimā omnium Prætorij Præfecturam: cum nec ijs contentus, eo prouenit arrogantia, vt generum habere conaretur Imperatorem, immo ea (vt tradunt) via Imperium sibi sumere pertentaret.

RUFFINI CRV
DELITAS:

a Zosimus ibid.
lib. 4.

b Claud. in Ruff.
lib. 1.

Tales tantosq. conscensos sublimiores honoris gradus Ruffinum infontium plurimorum cædibus infecisse, & rapinis dehonestasse, ijdem qui supra auctores affirmant: huius nempe dolo inter alios Promotum Consularem occidi a barbaris iussu, & Lucianum Comitem Orientis plumbatis tusum ac male mulctatum esse, Zosimus a tradit: vt prætereamus quæ in alios inferioris ordinis immaniter perpetravit: nam ipsum fuisse auctorem & impulsorem, vt Theodosius Imperator præter consuetudinem moremque suum aduersus Thessalonicenses crudelissime, nullo habito delectu fontium & innocentium, desæuaret, superiori tomo Annaliū dictum est. vnde non immerito hæc de eodē Ruffino Claudianus his versibus b:

*Quis prodeve tanta relatu
Funera? quis cades possit deslere nefandas?
Quid tale immanes umquam gessisse feruntur
Vel Scinis Isthmica pinu? vel rupe profunda
Sciryon? vel Phalaris tauro? vel carcere Sylla?
O mites Diomedis equi! Busiridis ara
Clementes. Iam Cinna pius, iam Sparthace lenis
Ruffino collatus eris, &c.]*

delitas; biga namque ista deprauatus animus in sui perniciem trahebatur in præceptis, cum Imperium sibi rapere, Arcadio necem meditatur inferre, barbaros occulte sollicitare C in vtriusque Imperij cladem cœpit.

ARCADIUS
PIETATE
CONCILIANS
SIBI NVMEN
VITAT INSI-
DIAS.

e l. 26. de hæret.
Cod. Theod.

LEGES ARCA-
DII ADVER-
SVS HAERE-
TICOS.

d l. 26. de hæret.
Cod. Theod.

At quonam pacto his occurrat Arcadius ista nesciens, & periclitanti Imperio bene consulat hæc ignorans? Sed prospexit ille quidem, seq. cum Imperio collocavit in tutum, dum ipso ingressu in Imperium, parentis maxime pijs insistens vestigijs, nihil antiquius haberet, quam Christianam religionem, ipsamque fidem Catholicam sartam tectam seruare, atque legibus communire. Acciditq. diuino plane miraculo, vt dum ipse aduersus impietatem solerti studio leges armat; eodem tempore, hoc inquam ipso anno, Deus dissiparit consilia gentium; ipse vero Ruffinus execrandi sceleris architectus miserrime trucidatus, atque ludibrio totius populi expositus fuerit, qui immenso terrori omnibus nuper fuerat. Hæc autem quomodo se habuerint, per singula dicturi sumus: verum quibus primum Arcadius Imperium munierit legibus, videamus. Ad ipsum namque Ruffinum Præfectum D Prætorio mense Martij in primis ista rescripsit c:

Omnes poenas, cuncta supplicia, quæ sanctionibus diuæ recordationis genitoris nostri aduersum hæreticorum sunt pertinaces spiritus constituta, nostro etiam decreto reparantes, decernimus: quicquid etiam his est contra meritum delinquentum, spe correctionis, speciali quadam sanctione concessum, id irritum esse. Eunomianorum vero per fidem mentem, & nequissimam sectam speciali commemoratione damnamus: statuimusq. omnia quæ contra illorum vesaniam decreta sunt, illibata custodiri. Illud addentes: Ne quis memorata sectæ militandi, aut testandi, vel ex testamento sumendi habeat facultatem: vt sit omnibus commune damnium, quibus etiam communis est religionis furor; cessante videlicet, si quid a patre nostro quibusdā fuerat super testandi iure beneficio speciali concessum. Dat. III. Id. Martij, Constantinopoli, Olybrio & Probino Conf.] Rursus vero eodem E mense sic iterum de iisdem ad eundem Ruffinum d:

Ne quis hæreticorum, quos iam leges innumeræ diui genitoris nostri continent, audeat cœtus illicitos congregare, profanaq. mente omnipotentis Dei contaminare mysterium, nec publice, nec priuatim, nec in secreto, nec palam. Nemo audeat Episcopi sibi nomen adsciscere, vel Ecclesiasticum ordinem, eorumque sanctissima nomina pollutis mentibus vsurpare. Dat. III. Kal. Aprilis, Constantinopoli, Olybrio & Probino Conf.] Hæc cum Arcadius ad Ruffinum pro pietate rescripsit, iacula in eum, licet nesciens, diuinæ indignationis intorquet.

Sed ad Aurelianum Proconsulem Asiæ ista quoque rescripta dedit, cum quaestio verteretur, quinam hæreticorum nomine dicendi essent e:

e l. 28. de hæret.
Cod. Theod.

Hæreticorum vocabulo continentur, & latis aduersus eos sanctionibus debent succumbere,

bere, qui vel leui argumento a iudicio Catholicæ religionis & tramite detecti fuerint deuiare. Ideoq. experientia tua Euresium * hæreticum nec in numero sanctissimorum Antistitum habendum esse cognoscat. Dat. III. Non. Sept. Constantinop. Olybrio & Probino Conf.]

Sed & cum Ruffini furor tyrannicus vehementius grassaretur, Arcadius amplius de religione sollicitus, inquisitionem eiusmodi aduersus callide se occultantes hæreticos habendam esse præcepit, ista rescribens ad Marcellū Magistrum Officiorum mense Nouembri:

Sublimitatem tuam inuestigare præcipimus, an aliqui hæreticorum vel in Scrinijs, vel inter Agentes in rebus, vel inter Palatinos cum legum nostrarum iniuria audeant militare; quibus, exemplo diui patris nostri, omnibus & a nobis negata est militandi facultas. Quoscumque autem deprehenderit culpæ huius affines, cum ipsis, quibus & in legum nostrarum & in religionum excidium conuentionem præstiterunt, non solum militia eximi, verum etiam extra mœnia Urbis iubeas arceri. Dat. III. Kal. Decemb. Constantinop. Olybrio & Probino Conf.]

At non hæreticos tantum, sed & Gentiles hoc eodem anno Arcadius feuerissimo exagitauit edicto, in hunc modum ad eundem Ruffinum Præfectum Prætorio rescribens b:

Statuimus, nullum ad fanum, vel quodlibet templum habere quempiam licentiam accedendi, vel abominanda sacrificia celebrandi quolibet loco vel tempore. Igitur vniuersi, qui a Catholicæ religionis dogmate deuiare contendunt, ea quæ nuper decreui properent custodire, & quæ olim constituta sunt vel de hæreticis vel de Paganis non audeant præterire: Scituri, quicquid diui genitoris nostri legibus est in ipsos vel supplicij vel dispendij constitutum, nunc acrius exequendum. Sciatur autem Moderatores prouinciarum, & his Apparitio obsecundans, Primates etiam ciuitatum, Defensores, necnon & Curiales Procuratores possessionum nostrarum, in quibus sine timore dispendij cœtus illicitos hæreticos inire comperimus: eo quod fisco sociari non possunt, quippe ad eius dominium pertinentes: si quid aduersus scita nostra tentatum, non fuerit vindicatum, atque in vestigio ipso punitum: omnibus se detrimentis & supplicijs subiugandos, quæ scitis sunt veteribus constituta. Speciatim vero hac lege in Moderatores austeriora sancimus & decernimus: namque his non custoditis omni industria atque cautela, non solum hanc mulctam quæ in ipsos constituta est exerceri, verum etiam quæ in eos præfinita est, qui commixti videntur auctores: nec his tamen remissa, quibus ob contumaciam suam iuste est irrogata: insuper capitali supplicio iudicamus Officia coercenda, quæ statuta neglexerint. Dat. VII. Idus Augusti, Constantinop. Olybrio & Probino Conf.] Huius plane legis S. Augustinus visus est meminisse,

dum ait c: Quis enim nostrum, quis vestrum non laudat leges ab Imperatoribus datas aduersus sacrificia Paganorum? et certe longe ibi poena feuerior constituta est: illius quippe impietatis capitale supplicium est.]

Vides autem inter hæc Ruffinum profundi consilij hominem pacifice tranquilleq. agere Constantinopoli, accipere data ab Imperatore rescripta, & quæ erant muneris Prætoriae Præfecturæ gnauiter exercere; cum tamen interea totum Romanum misceret Imperium, atque ad eius inuasionem barbaris quibuscumque ostia patefaceret, immo & inuitaret, vocaret, atque etiam promissione compelleret, iniens cum eorum ducibus secreta foedera, Quenam vero essent hæc gentes, quibuscum Ruffinus inhians Imperio conspirasset, recenset Claudianus his versibus d:

*Lam gentes, Istrumq. mouet, Scythiamq. receptat
Auxilio: tradiq. suas hostilibus armis
Reliquias: mixtis descendit Sarmata Dacis,
Et qui cornipedes in pocula vulnerat audax
Massagetes, patriumq. bibens Maotium Alanus;
Membræq. qui ferro gaudet pinxisse Gelonus,
Ruffino collecta manus, &c.]*

Addit his Zosimus e, Ruffinum hac quoque arte Romanum Imperium prodidisse. Cum enim (vt dictum est) Præfecturam Prætorij summum magistratum administraret, cuius esset, quos vellet prouincijs Præsides dare, coniuratos sibi creauit prouinciarum retores, & inter alios Græciæ Proconsulem designauit Antiochum; & Hermophilarum angustias custodiendas Gerontio tradidit, vt eas ambo cederent aduenientibus Gothis sub duce Alarico militantibus: quod sane isti egregie præstiterunt. Ad Asiæ vero cladem

Annal. Eccl. Tom. 5. A 3 Hunnos

a l. 29. de hæret.
ret. C. Theod.

b l. 13. de Prae-
gan. C. Theod.

ARCADII B-
DICTVM AD-
VERSVS GEN-
TILES.

c Aug. ad Vin-
cent. epist. 48.

d Claudian. ad-
uersus Ruffinum
lib. 1.

RUFFINVS
BARBAROS
IN ROMA-
NUM IMPE-
RIVM IM-
MITTIT.

e Zosim. lib. 5.

QVID CON-
SILII CVM
PRAEFECTIS
RUFFINVS
INIIT AD-
VERSVS ROM.
IMPERIVM.

a Sozom. lib. 8. cap. 1.

HVNORVM GRASSATIO NE FABIOLA FUGIT ROMAM. b Hieron. epist. 30.

c Ammian. lib. 31.

d Hieron. epist. 3. SYRIA INVA SA AB HVN NIS, ALIAEQ; PROVINCIAB AB ILLIS EX TERRITAE.

e Claud. in Ruf. fm. lib. 2.

Hunnos vocatos esse, Claudianus affirmat. Sane quidem & Sozomenus quoque testatur, hoc ipso tempore Hunnos in Armeniam irruisse, ac nonnullas alias Orientalis Imperij regiones deuastasse. Qui itidem peruenerunt in Syriam, obsederunt Antiochiam: quin & Hierosolymam timebatur, quando S. Fabiola clarissima femina (de qua multa superiori tomo) quae concesserat Hierosolymam, vt ibi reliquum vitae ageret; horum grassatione perterrita, vna cum alijs nauem conscendere, & in Italiã remeare compulsa est. tradit hæc S. Hieronymus, qui & eiusmodi eruptionem palationemq; timendam recenset his verbis:

Quærentibus nobis dignum tantæ feminæ habitaculum: cum illa ita solitudinem cuperet, & diuersorio Mariæ carere nollet: ecce subito, discurrentibus nuncijs, Oriens totus intremuit, ab vltima Mæotide inter glaciale Tanain & Massagetarum immanes populos, vbi Caucafi rupibus feras gentes Alexandri claustra cohibent, erupisse Hunnorum examina, quæ perniciousis equis huc illucq; volitantia, cædis pariter ac terroris cuncta comple rent. Aberat tunc Romanus exercitus, & bellis ciuilibus in Italia tenebatur.] quem enim secum Theodosius in Occidentem aduersus Eugenium tyrannum Orientis exercitum duxerat, Stilico Theodosij defuncti voluntate in Italia detinebat. Sed de iisdem Hunnis idem S. Hieronymus subdit: Hanc gentem Herodotus refert sub Dario Rege Medorum vngenti annos Orientem tenuisse captiuum, & ab Aegyptijs atque Aethiopibus annum exigisse vectigal. Abigat Iesus ab orbe Romano tales vltra bestias. Insperati vbiq; aderant, & famam celeritate vincentes, non religioni, non dignitatibus, non ætati parcebant, non vagientis miserabantur infantia: cogebantur mori qui nondum viuere cœperant; & nescientes malum suum, inter hostium manus ac tela ridebant. Consonus inter omnes rumor, petere eos Hierosolymam, & ob nimiam auri cupiditatem ad hanc urbem percurrere.] cupidissimum sane omnium mortalium hoc genus hominum esse, Ammianus cum eorumdem mores pluribus scribit, affirmat. Sed de Hierosolymis Hieronymus: Muri, inquit, neglecti pacis incuria, sarciebantur: Antiochia obsidebatur: Tyrus se volens a terra abrumpere, insulam quærebat aliquam. Tunc & nos compulsi sumus parare naues, esse in littore, aduentum hostium præcauere; & sæuientibus ventis, magis barbaros metuere quam naufragium, non tam propriæ salutis, quam virginum castimoniam prouidentes. Erat in illo tempore quædam apud nos dissensio, & barbarorum pugnam domestica bella superabant. Nos in Oriente tenuerunt iam fixa sedes & inueteratum locorum sanctorum desiderium. Illa, quia tota in sarcinis erat & in omni vrbe peregrina, reuersa est ad patriam; vt ibi pauper viueret, vbi diues fuerat; manens in alieno, quæ multos prius hospites habuit.] hæc Hieronymus de Hunnis. At quænam essent dissensiones illæ, quibus in Palæstina inter se inuicem Fideles altercabantur studio indefesso, superiori dicta sunt tomo; fuisse nimirum Origenistarum improbitate constatas, quibus Ioannes Episcopus Hierosolymorum, Euagrius Ponticus, Palladius Galata, Isidorus Alexandrinus, & Rufinus Aquileiensis in primis studebant, de quibus & paulo post acturi sumus.

Rursum vero de eadem Hunnica grassatione, hæc idem Hieronymus ad Heliodorum: Ecce tibi, inquit, anno præterito ex vltimis Caucafi rupibus immissi in nos non iam Arabia, sed Septentrionis lupi tantas breui prouincias percurrerunt: quot monasteria capta? quantæ fluuiorum aquæ humano cruore mutatae sunt? Obsessa Antiochia, & vrbes reliquæ, quas Halys, Cydnus, Orontes, Euphratesq; præterfluunt: tracti greges captiuorum: Arabia, Phœnice, Palæstina, Aegyptus timore captiua.] His quidem consentientia de iisdem Hunnis Claudianus istis cecinit versibus, dum in Rufinum horum omnium malorum inuentorem inuectiuum carmen conscripsit:

*Alij per Caspia claustra
Armeniasq; niues inopino tramite ducti
Inuadunt Orientis opes. iam pascua fumant
Cappadocum, volucrumq; parens Argæus equorum.
Iam rubet altus Alys: nec se defendit iniquo
Monte Cilix: Syria tractus vastantur amœni:
Asuetumq; choris, & lata plebe canorum
Proterit imbellem sonipes hostilis Orontem,
Hinc planctus Asia, &c.]*

Subdit & de clade Europæ a Gothis illata, qua iisdem palabundi discurrentes ad Hadriaticum vsque mare venerunt, confederuntq; in Græcia: de qua hæc sunt querelæ Hiero-

a Hieron. epist. 30. GOTHI VASTANT GRACIAS.
A nymi in eadem ad Heliodorū epistola: Quid putas nunc animi habere Corinthios, Athenienses, Lacedæmonios, Arcadas, cunctamq; Græciam, quibus imperant barbari? & certe paucas vrbes nominari, in quibus olim fuisse regna non modica.] hæc ipse. Sed de iisdem Claudianus;

*Geticis Europa cateruis
Ludibrio prædeq; datur: frondentis ad vsque
Dalmatie fines, omnis quæ mobile ponti
Aequor & Hadriacas tellus interiacet undas,
Squallet inops pecudum, nullis habitata colonis,
Instar anhelantis Libyæ, quæ torrida semper
Solibus, humano nescit mansuescere cultu.
Thessalus ardet ager: reticet pastore fugato
Pelion: Aemathias ignis populatur aristas,
Iam plaga Pannonia, miserandaq; mœnia Thracum,
Aruaq; Mysorum, iam nulli flebile damnum,
Sed cursus sollempnis erat, campusq; furori
Expositus, &c.]*

vt merito illud, idem dolens Claudianus exclamet:
*Hæc quam breuibus pereunt ingentia causis.
Imperium tanto quæsitum sanguine, tanto
Seruatum: quod mille ducum peperere labores:
Quod tantis Romana manus contexit annis:
Proditor vnus iners angusto tempore vertit.]*

Subditq; eo progressum esse Gothorum furorē, vt deuastans Thracias, ausus quoque fuerit Constantinopolim obsidere: cum interea e celsa velut turri Rufinus cuncta lætus inspiceret, non hostes sibi eos esse sciens, sed conductos stipendio milites, qui ipsum proueherent in Imperium. Cum vero ipse interea sub specie ineundi cum barbaris publici foederis, re vera tamen priuati commodi gratia, se ad hostium castra conferret, summo ab illis afficiebatur honore: quam ob causam iustam apud populum inuidiam ac suspicionem de prodicione & cum barbaris coniuuentia concitauit,

Quod autem rursus ad Græciæ cladem attinet: cum de eadem Zosimus agat, in eo mendacissimus comprobatur, dum Athenas tunc permansisse tradit intactas tum beneficio armatae Mineruæ, tum Achillis ad proelium parati ibidem apparentis. Hisce plane fabulis Ethnicus auctor quos coluit deos, Christianorum Imperatorum legibus vbiq; proscriptos, in inuidiam Christianæ religionis reliquisse voluit honoratos. Sed audi ipsum hæc delirantem: Cum ad urbem, Atheniensem scilicet, Alaricus vniuersis cum copijs accederet: in muro quidem obambulantem videbat propugnatricem Mineruam ea specie, qua inter simulacra conspicitur, armatam scilicet, quasiq; iam adeuntes inuasuram: Ante mœnia vero stantem Achillem heroa, talem omnino, qualem Troianis Homerus exhibuit, cum ira concitante, Patrocli mortem vlturus, ad pugnam se conferret. Hoc spectrum non ferens Alaricus, omnino aduersus urbem conatum omittebat, & pacem per legatos ciuibus offerebat: quorum illi cum orationem probassent, sacramentis vltro citroq; præstitis, cum paucis Athenas Alaricus ingressus est, exceptus omni cum beneuolentia. posteaquam & lauisset, & cum selectissimis in vrbe viris fuisset epulatus, & præterea muneribus affectus, vrbe pariter & Attica tota citra detrimentum omne relicta discessit.] hactenus Zosimus, sed quam mendaciter! Hieronymi enim in primis testificatione, citata nuper sententia, vidimus æque Athenas cum alijs Græciæ ciuitatibus tunc afflictas fuisse, paremque cum Corintho, Lacedæmonijs, atque Arcadibus sententiam subijisse. Rursum vero ne domesticis inniti testibus videamur, Claudianus poeta Ethnicus, dum eandem Græciæ illatam cladem describit, hos de his habet versus, cum agit de Stilicone duce; cui, ne cum Gothis in Græcia decerneret armis, Rufinus impedimento fuit:

*Si tunc his animis acies collata fuisset,
Prodita non tantas vidiſſet Græcia clades,
Oppida semoto Pelopeia marte vigerent,
Starent Arcadia, starent Lacedæmonis arces,
Non mare fumasset geminum flagrante Corintho,*

a Hieron. epist. 30. GOTHI VASTANT GRACIAS.

RUFINVS PRODITOR ET INCENSOR ROMANI IMPERII.

b Zosimus lib. 5. ZOSIMI PATENS ET NORME MENDACIVM DETEGITVR.

c Claudian. in Rufin. lib. 2.

Nec fera Cecropias traxissent vincula matres.]

A Per Cecropias debere intelligi Athenienses, nec pueri quidem poetis assueti cantionibus ignorant; nimirum Cecropem fuisse primum Regem Atheniensium, & Cecropia^a ab eo conditum est oppidum, quod conuersum est in arcem Atheniensem.

Sed & aduersus Zosimum, alium item Ethnicum adhibeamus testem: quo tantum abfuisse monstrabimus, vt Alaricus Mineruæ vel cuiusuis efficti Gentilium numinis intuitu Athenis pepercerit, vt etiam ipse vltor impietatis, quæ hæcenus in ea prouincia spreitis Imperatorum Christianorum legibus, vigeat, diuinitus missus esse probari possit: nam præstitit ipse gladijs, quod tot Christiani Principes datis sæpe rescriptis frustra tentassent. Audiamus igitur Eunapium^b Sardonum Gentilem auctorem, istæc de ijs, quæ de hac ventura Græciæ clade ab Eleusinarum Antistite sub Iuliano prænunciata fuissent, scribentē: Ad id vero, inquit, perspicientiæ venerat ille, quod templa & sacrorum ritus sua ætate euersum profligatumq. iri prædixerat, eumq. viuum huiusce cladis inspectorem fore, sed contemptum, ignominiaq. affectum propter nimiam obstinationem: eorumq. religionem ante ipsum desitutam; ac sacerdotij munere priuatum, Antistitis nomen non habiturum, vti neque longam senectutem. Atque ea ita se habuerunt. Simulatque enim hæc fatidico ore ille Mithriacorum sacrorum parens & institutor prædixerat, infinitæ & inexplicabiles clades non ita multo post exundarunt (quas in historia spatiosis campis diffusius narrauimus, nonnullæ etiam hic volente Deo dicentur) quando Alaricus cum barbaris per Thermophilorum fauces peruasit, non secus quam per apertum stadium, aut campum liberum & equorum decursui patentem. eas Græciæ angustias illi prodidit impia natio fuscis vtens vestibus: qui, nullo prohibente, simul cum eo irruperunt, rescissa iam pontificalium lege atque vinculo.] hæc Eunapius de Eleusinarum Antistite, tunc in ordinem redacto, & tunc cessare penitus iussu: vnde ergo Zosimo Athenarum & totius Atticæ immunitas ab Alarico Gothorum Rege concessa?

Sed quod idem Eunapius queritur barbaros per fauces Thermophilas introductos a viris pullis indutis vestibus, Christianos fugillare, non dubium est: at quinam hi fuerint proditores a Ruffino præfecti Thermophilis, ex ipso Zosimo superius diximus. Vides, lector, Dei consilium tradentis Græciæ Gothis; nimirum vt sacrorum cultores & cultum, tot legibus frustra coercitos, ijdem penitus abolerent. Intueris & patentem Zosimi stropham, eam in historia attextentis visionem, quam ipse solus vidit, sed imaginatione vanâ mendaciorum concinnatrice confictam. Ex quibus etiam intelligere satis vales, cuius sint fidei quæ idem auctor^c sub Valentiniano Maiore refert: nimirum ex terræmotu collabente tota Græcia, ipsas Athenas tantum cum Attica regione absque iactura aliqua, deorum beneficio, incolumes fuisse relictas: cum alioqui alijs etiam illa possint certis rationibus confutari; sed in his modo non immorandum. cœptam iam historiam prosequamur.

Cum ijs tam diris atque funestis Orientale exagitaretur Imperium, Stilico gemino polles exercitu, quam citissime (vt Claudianus docet) subuenire satagit: sed Ruffinum alia decernentem apud Arcadium, & pro barbaris negotium agentem, semper expertus est aduersantem, & cunctatione saltem salutē Imperij prodigentem. nam in primis hæc de his ipse^d:

Vetat ille domari,

*Innectiq. moras, & congrua tempora differt.
Nam tua cum Geticas strauisset dextera turmas,
Vltæ Ducis socij letum, parsq. vna maneret
Debilior, facilisq. capi: tunc proditor ille
Impius Imperij, coniuratusq. Getarum
Distulit instantes eluso Principe pugnæ
Humorum laturus opem: quos affore bello
Norat, & inuisis mox se coniungere castris.]*

Describit idem auctor Romani exercitus mirificum apparatus: sed cum de signis militarijs agit, nulla prorsus de Labaro consignato Christi nomine mentio: de Draconibus tantum his^e versibus:

Lateq. videres

*Surgere purpureis undantes anguibas hastas,
Serpentumq. vago calum sauire volatu.]*

At vbi Labarum Christi nomine insignitum, quod Christianorum Imperatorum exercitus præ-

A tus præcedere consuevit? Numquid eo præcipuo signo carebat in hac expeditione Romanus exercitus? minime gentium. Sed exhorruit Ethnicus poeta nomen Christi. Nemo enim potest dicere, Dominus Iesus, nisi in Spiritu sancto: quo cum iste omnino careret, afflatus Apolline, penitus prætermisit. Præcedere namque consueuisse Stiliconis ducis exercitus Christiani, cum & ipse esset Christianus, & sub Christiano Imperatore, Labarum, Christianus poeta Prudentius^a fidem facit, qui & ipse agens de alia expeditione eiusdem Stiliconis, quæ postea contigit sub eodem Honorio Imperatore, ista versibus cecinit:

Dux agminis, Imperijq.

*Christi potens nobis iuuenis fuit, & Comes eius
Atque parens Stilico: Deus vnus Christus utriusque.
Huius adoratis altaribus, & Cruce fronti
Inscripta, cecinere tubæ. Prima hasta Dracones
Præcurrit, quæ Christi apicem ✠ sublimior effert.]*

B Vides igitur ante signa Draconum præcessisse Labarum Christi nomine consuetis characteribus insignitum. Sic itaque Stilico magnis animis sumptis, vtrumque ducens exercitum, in Græcia apud Thessaliam agentes Gothos inuenit: cunctisq. scite fortiterq. paratis, vt cum eis bello decerneret, incensiq. ad hoc ipsum militibus, arte iterum Ruffini præripitur certa victoria: cum ille timens sibi, ne Gothis deuictis, Stilico in ipsum arma conuerteret, egit apud Arcadium mille suadendi modis; quibus persuasit adolescenti, vt Orientalem exercitum Constantinopolim reuocaret: quod ab Imperatore tandem extortum, celeri nuncio idem Ruffinus exercitui in procinctu auspicandi belli posito nunciandum curauit. Id cum ægro indignoq. animo ab ipso Stilicone atque vtroque simul exercitu acceptum esset, quod quasi e manibus erepta vincendi gloria, vniusq. hominis inuidia, fugax elaberetur de exercitu Gothorum victoria, sinerenturq. sub iugo captæ prouinciæ, & barbaricæ insolentiæ daretur audaciora præsumere, atque maiora tentare: qui in hostes incensi militum animi erant, omnes in Ruffinum ex æquo vt auctorem Arcadio exercitus dissoluendi, concitati mouentur, in ipsumq. vnum exerta incassum aduersus barbaros arma conuertunt. Cum igitur pariter omnes Ruffini sitirent sanguinem, & vindictæ ardore flagrarent; quonam modo agendum id esset, res inter paucos ductores exercitus consilio versatur. Re vero composita, coguntur inter se diuidi duo illi victores exercitus, qui iunctis in vnum armis & animis Eugenium tyrannum vicerant, & Occidentale Imperium liberauerant. sicq. tristibus inter se diuisis non sine mutuo luctu copiarum vitricium ducibus, Stilico cum Occidentali exercitu in Italiam mærens redijt; Gainas vero præfectus militibus Orientis, vna cum illis Constantinopolim versus, quo vocabatur, ira æstuans, carpit iter.

Cum autem eidem iam vrbi appropinquasset, data suis tessera de his quæ in Ruffinum acturi essent; de aduentu exercitus certiore reddit Imperatorem; exigens ab eo, quod moris esset, obuiam procedere exercitui, atque eum pariter salutare. Cum Ruffinus hæc audiens, lætitia summa gestiens, quod eo modo Stiliconem æmulum exarmasset, sibi vero cui imperaret, talem tantumq. comparasset exercitum; coniurationis confortibus ad consilium sollicitè conuocatis, de parando militibus donatiuo, eoq. deuinciendo muneribus simul statuunt; vtq. totius exercitus voce, die sequenti, eo occurfu, Imperator acclamaretur ipse Ruffinus, decernunt. Sic igitur compositis rebus, parata est in crastinum sumenda purpura & diadema, aulaq. regio apparatu disposita, quæ nouum exceptura esset Imperatorē: epulisq. adhiberi iussis splendidioribus, insuper & quibus donarentur numismatibus post mensam aureis ex more conuiuæ, vultus Ruffini imagine cufis; in campū vna cum Arcadio conuenturus opperientem exercitum, stipatus Ruffinus turma suorum procedit.

Cum igitur ad exercitum peruentum esset, salutatur primus ex more signa Cruce decorata Arcadius Imp. ac subinde Ruffinus, faustisq. vocibus duces pariter salutant ac laudant. Cū mox ab iisdem ducibus data condita tessera, qui densa agmine coagmentatus in vnum erat exercitus, in longum quam cito distentus, atque reflexus in orbem, Ruffinum cingit, includitq. medium. Cum ille rei ignarus, tempus adesse ratus, quo acclamaretur a militibus Imperator, vrget Arcadiū, vt ipse prius eum consortem declaret Imperij. Cum ex insperato appetitur infelix gladio militis, Stiliconis nomine icū vibrantis, vulnusq. letale infertur: moxq. alijs atque alijs confoditur mille vindicibus gladijs, mille cruëtur icibus, discerpitur, ac secatur in frustra. Vnius totius exercitus efferata rabies in vnum conuersa hominem,

ATHENÆ A
GOTHIS EX-
CISAB.
a Plin. lib. 7.
cap. 56.

ATHENIS AD
HVC VIGE-
BAT IMPIE-
TAS.
b Eunap. in Ma-
simo.

29
NOTIDON
-AMORR
-IRREMI

OB IMPIETA
TEM GRAE-
CIA DATA
BARBARIS.

c Zosimo lib. 4.

STILICO SO-
LICITVS PRO
SALUTE IM-
PERII, QVAM
RVFFINVS
IMPEDIT.
d Claudian. in
Ruffin. lib. 1.

e Claud. in Ruff.
lib. 1.

LABARVM SE-
GNVM PRAE-
CEDEBAT
CHRISTIA-
NVME EXERCIT-
TVM.

a Prudent. ad-
uers. Sym. lib. 2.

RVFFINVS
PRODITORIS
AGENS EXER-
CITVM REVO-
CARI SVAD-
DET ARCA-
DIO.

CONSPIRAT
EXERCITVS
IN NECEM
RVFFINI.

RVFFINVS AB
EXERCITV
CIRCVMDA-
TVS OCCIDI-
TVR.

hominem, conceptum ante, diuq. retentum in stomacho euomens repente odium, quæ tunc fecerit, quemquam meditari posse, quis putet, nedum pro dignitate describere? **A**
 Claudianus^a autem casum illum ita his cecinit versibus:

*Mox omnes fodiunt hastis: arripq. trementes
 Dilaniant. Vno tot corpore pila tepescunt,
 Et non infecto puduit mucrone reuerti.
 Hi vultus auidos, & adhuc spirantia vellunt
 Lumina: truncatos alij rapuere lacertos.
 Amputat ille pedes: humerum quatit ille solutis
 Nexibus. Hic fracti reserat curuamina dorsi:
 Hic iecur, hic cordis fibras: hic pandit anhelas
 Pulmonis latebras. Spatium non inuenit ira,
 Nec locus est odij. Consumpto funere, vix tum
 Describitur, sparsumq. cadit per tela cadauer.]* hæc Claudianus, eademq. Zosimus.

At nec caruit digno triumpho tanta de expugnata prodicione victoria. Membra siquidem Ruffini inter milites partita, singula singulis distributa, pro trophæis cum pompa ab exercitu referebantur in urbem: eminebat vero inter ea caput impositum pilo. sed & iucundum afflicto populo spectaculum Ruffini dextra præbuit: quæ a milite secta, cum ex ipsa sectione nerui qui mouent articulos prominere, iisdem vel attractis, vel remissis, manus ipsa claudi poterat & aperiri, ludusq. militi facta est, conuersaq. in ludibrium Ruffini rapacitatis; cum miles eandem pansam tendendo, mendicare Ruffinum obolum dicitaret; oblatoq. palmæ obolo, tractis mox neruis, attractis strictisq. digitis, eum a Ruffino auide acceptum significaret. Describit istum ludum idem Claudianus^b his versibus, ac primum de capite:

*Prodigiale caput, quod iam de cuspide summa
 Nutabat, digna rediens ad mænia pompa.
 Dextera quinetiam ludo concessa vagatur
 Aera petens: pœnasq. animi persoluit auari
 Terribili lucro: viuosq. imitata retentus
 Cogitur adductis digitos inflectere neruis.]* hæc ipse.

Eadem ferme Zosimus^c, & ex nostris S. Hieronymus^d ad Heliodorum: Ruffini, inquit, caput pilo Constantinopolim gestatum est: & abscissa manus dextera, ad dedecus infatiabilis avaritiæ, ostiatim stipem mendicauit.] eadem Marcellinus in Chronico, atque alij plures. Vere terribilis^e Deus in consilijs super filios hominum. Qui innocentium (vt dictum **D** est) sanguinem sparserat, & in Theffalonicensium necem exercitum in Circum immiserat: ipse ab exercitu circumdatus, militum omnium confossus est armis: quiq. infatiabili cupidine auri prouinciarum exhauserat facultates, obolos mendicat mortuus: ambiensq. iniustam homo purpuram, proprio statim sanguine apparuit purpuratus: ac denique super omnes exaltatum caput, diademate exornandum, ceteris omnibus eminentius in urbem euehitur super pilum. Vnde & Gentilis ille auctor^f ex huiuscemodi Ruffini supplicio didicit esse superis prouidentiam, quam interdum negabat, cum malos impune aliquando cernerit deliquisse. Quamobrem merito ista versibus clamat:

*Absulit huic tandem Ruffini pœna tumultum,
 Absoluitq. deos. Iam non ad culmina rerum
 Iniustos creuisse queror. Tolluntur in altum,
 Vt lapsu grauiore ruant, &c.]*

Porro facta sunt hæc omnia (vt docent Marcellinus^g & Socrates^h) hoc ipso anno iisdem Conss. Olybrio atque Probino, V. Kalend. Decembris. Cum vero haud pridem, nempe sexto Idus Nouembris, Magni Theodosij corpus ex Italia delatum fuisset Constantinopolim: rediisse quidem visus est rediuuus ipse in Orientem, vt de iniquissimo proditore pœnas sumeret, filiumq. obsessum factione sceleratorum eriperet, atque in Imperio stabiliret. Hoc fortasse numismata illa Arcadij declarant, cum eidem Imperatori ætate iuniori cælitus corona hominis manu demissa porrigitur: vt ex ipsis vnum formis hic reditum vides: quo quidem summo Deo curæ fuisse Arcadij Imperium, diademate de super oblato, monstratur.

^a Claud. in Ruf. lib. 2.

^b Ludibrium de Ruffini Many.

^c Claud. in Ruf. lib. 6.

^d Zosimus lib. 5. Hieron. epist. 3.

^e Psal. 65. DIVINA PROVIDENTIA PERSPICVA CUNCTIS FACTA NECE RUFFINI.

^f Claud. in Ruf. lib. 1.

^g Marcellin. in Chron. ^h Socrat. lib. 6. cap. 1. THEODOSII CORPVS RELATVM CONSTANTINOPOLIM.

B Reperimus & aliud huic simile numisma, sed cum additamento Crucis egregie sculptæ, vt vides ex formis hic tibi redditis:

Sed cur Crux addita? historiam accipe. Persæ enim, qui Theodosio viuente nequicquam moliri aduersus Romanum Imperium ausi sunt, eo mortuo, & Christianis apud eos agentibus facessere negotium, & bellum agere aduersus Romanos aggressi sunt: sed quàm celerime Dei beneficio compressi fuerunt. Quo tempore, ob rei bene gestæ Crucis virtute memoriam, Crucem (vt vides) suis voluit Arcadius addi nummis. Porro de nummis historiam a S. Prospero descriptam^c habes his verbis: Sane nostris temporibus apud Persas persecutionem factam nouimus, imperante Arcadio religioso & Christiano Principe. Qui, ne **D** deret ad se confugientes Armenos, bellum cum Persis confecit. Eo signo, antequam potitus victoria, iam coeuntibus proelium militibus, aeris Cruces in vestibus paruere. Vnde etiam victor auream monetam cum eodem signo Crucis fieri præcepit, quæ in vsu totius Orbis, & maxime Asiæ, hodieq. persistit.] hæc Prosper, Quod vero in vtriusque nummi Labaro, X, elementum expressum vides, Christi nomen significare, testificatione Iuliani Imp. satis perspicue superiori tomo demonstratum est, Ceterum quod ad victoriam spectat, partam virtute Crucis: illud quoque bonum Romano conciliauit Imperio, quod Isdegerdes Rex Persarum, semel Crucis potentia victus, non solum per annos viginti bellum non mouit aduersus Arcadium, sed etiam factus est post eius obitum Imperij Romani defensor, cum Theodosius infans imbellis successit eiusdem heres Imperij. Sed ad res Ruffini, vnde occasione numismatum digressa est, oratio reuertatur.

E Eo autem adco miserando interitu sublato de medio: quid in eius propinquos actum sit, Marcellinus^d ita describit: Ruffini vxor & filia exulant. Eutropius sacri Palatij cubicularius omnes opes abripuit, &c.] De his autem hæc & Zosimus^e: Eutropius autem in omnibus opera Stiliconis nauata, quæ contra Ruffinum ab illo deliberata fuerant, eorum iam quæ agerentur in aula penes se potestatem omnem habebat, ac Ruffini quidem facultates sibi maiori ex parte vendicabat, cum alijs quoque permisisset vt ex ijs ea sumerent quæ possideri ab illis posse quoquo modo viderentur. Vxor vero filiaq. Ruffini ad Ecclesiam Christianorum metu confugientibus, ne cum illo perirent: Eutropius eis fide data concessit, vt ad Hierosolymorum urbem nauigarent.] hæc de his ipse. Porro sororem quoque Ruffini magni nominis virginem vixisse Hierosolymis, & peregrinatam esse in Aegyptum, paulo post dicturi sumus.

^f Mox autem subdit idem Zosimus de Timasio Consulari, qui cum Promoto gesserat Consulatum

^a Rom. apud L. e. lium P. q. ualim. Canon. S. Marie Maioris.

^b Dono accepimus. Hieron. Man. lilio Canonico S. Marie Maioris.

^c Prosp. de Pre. dict. lib. 3. c. 34.

^d Marcellin. in Chron. ^e Zosimus lib. 5. QUID ACTVM DE RUFFINI PROPINQVIS.

a Hieron. epist. 3.
TIMASIVS
DEPORTA-
TVR IN OA-
SIA.

** recreatio-
nem*

b Zosim. lib. 5.

c Hieron. epist. 3.

*d Pallad. in Lau-
fac. c. 33.*
DE RYFFINI
SORORE VIR-
GENE DEO DI-
CATA.

BARBARI IN-
SOLENTIO-
RES EFFECTI.

*e Chrysof. ad vi-
dendam inuicem.*

fulatum, Eutropij arte deportato a militum satellitio in Oasim teterrimum omnium ex-
lij locum. de quo post cladem Ruffini hæc quoque Hieronymus ^a: Timasius præcipitatus
repente de altissimo dignitatis gradu, euasisse se putat, quod Oasi *(sic legendum est pro Af-
se)* viuit inglorius. Erat autem hic quidem Timasius vnus ex Ruffini comitibus ad omne
scelus paratissimus ad minister, de quo ista Suidas: Is homo insolens, & in re militari ver-
satus, summum rerum humanarum, honorem, opes abundantes, & suo arbitratu viuendi li-
centiam existimans, cum propter ebrietatem & diem & noctem ignoraret, neque orien-
tem neque occidentem Solem inspiceret, reuocationem ^{*} illam immortalitati parem ratus,
ab exercitationibus voluptuarijs & dissoluta viuendi ratione auulsus, animo ad gloriæ cupi-
ditatem intento, ex Pamphilia grauis surrexit: in Lydiam reuersus est Regis instar, aut eius
qui Imperatorem & eunuchum obiter pro delectamento habiturus esset, si vellet. hæc
Suidas de Timasio, qui (vt diximus) miserrima omnium deportatione in Oasim aman-
datus est. Qui quidem locus a Zosimo ^b ita describitur: Terra in medio arenosa, vasta
prorsus & inhabitata, notitiam tendentibus huc omnem adimit; partim quod venti are-
na vestigia compleant & aboleant; partim quod nec arbor vlla nec domicilium sit, quæ in-
diciam aliquod iter facientibus ad coniecturam relinquere possint. hæc ipse. At de Oasi in
Notis actum pluribus, Subdit his idem auctor de Abundantio item Consule ordinario no-
bilissimo tunc temporis relegato Sydone Phoeniciæ oppido, Verum S. Hieronymus ^c de
eiusdem relegatione agens, apud Pithyuntem exulare iussum tradit.

Quod vero ad Ruffini sororem spectat, fuit hæc virgo Christo dicata, egregia sanctitate
atque eruditione conspicua: de qua hæc pauca Palladius ^d: Euenit autem vt postea simul
ad Aegyptum ex Aelia proficiscerentur, *Melania scilicet alumna Romana femina*, sanctam
Siluiam deducentes virginem Dei, Ruffini autem Ex præfecti sororem. Erat etiam nobiscum
Iouinius tunc diaconus, nunc vero ciuitatis Acalonenfium Episcopus, vir admodum fan-
ctus, & amator & lector studiosissimus litterarum. Cum ergo in itinere nos æstus vehe-
mentissimus occupasset, & Pelusium oppidum fuiffemus ingressi, S. Iouinius æstu nimio fa-
tigatus coeperat manus ac pedes proprios frigidissimæ aquæ refouere infusione. Quo ita vt
desiderauerat facto, super pellitam se atque in solo stratam proiecerat plumam. Ad quem
sancta illa Siluia veluti filium verum sapiens mater accessit, & mollicie ipsius deliciasq. re-
prehendens, ista dicebat: Quemadmodum ausus es, hanc ætatem agens, in qua adhuc san-
guis tuus viuit, sic lauare ac fouere corpus tuum? Non intelligis quæ ex hoc nasci soleant
animæ læsiones? Crede igitur mihi confidenter loquenti, quod sexagesimum ipsa æui an-
num agens, excepta summitate digitorum meorum, non ora, non pedes, non partem ali-
quam membrorum aqua laui; & hoc cum varijs semper ægritudinibus laborarem, & ab ipsis
quoque cogere medicis vt lauacro: numquam tamen volui antiquum corporis mei mo-
rem palpare: non in lecto quieui, non in lectica recumbens iter feci. Hæc ipsa eloquentissi-
ma fuit, magnumque amorem habuit litterarum, ita vt legendo noctes in dies verteret,
omnes antiquorum interpretum libros notissimos habens, inter quos trices centena mil-
lia versuum legendo transferat: Gregorij, Pierij quoque, & Stephani, Basilijq. & aliorum
studiosissimorum virorum vices centena millia: quæ tamen non quasi perfunctorie tranf-
currebat, sed vnumquemque septies auctorem reuoluens. vnde mendacij scientia nomi-
num atque sectarum penitus liberata, cælestibus pennis per gratiam litterarum *(sic loqui-
tur Origenista)* ad æternam spem Saluatoris, gallina spiritualis effecta, potuit euolare, im-
mortales a Deo vicissitudines receptura. hucusque Palladius de sorore Ruffini Præfe-
cti, ter plane felicitis, si sororis exemplo; cælestibus potius quam terrenis inhiare diuitijs
didicisset.

At licet nece Ruffini tyrannidem affectantis, res hac ex parte in tutum repositæ fuerint:
haud tamen summoti sunt barbari, iam ab ipso in diuersas prouincias Imperij Orientalis
immisi: qui enim vt hostes palabundi eas ingressi fuerunt, iam vt indigenæ coluerunt; adeo
vt Romanas vires contemptui habere coeperint, immo & illis insolentius exprobrarent.
Nam audi, rogo, quæ de ijs temporibus S. Ioannes Chrysofomus ^e tradat: dum enim suæ
ætatis mala illata deplorat, hæc post multa alia id genus habet: Ceterum ad ipsorum etiam
qui nunc regnant, vxores animum aduertit. Altera videbis ex pristinis calamitatibus respi-
rantem, magnæ voluptati magnum habere dolorem admixtum; eo quod qui potitur, ni-
mis iuuenis ac nullius vfus est, multosq. habet vndique insidiantes] de Honorio ista. Alte-
ram vero (subdit) timore examinatam, & ijs qui capite damnati sunt miseriorem vitam
ducentem

A ducentem, eo quod vitæ ipsius, ab eo tēpore quo diadema suscepit, vsque ad hodiernū diem
in bello prælijsq. versatur; verecundiaq. pudore, & probris quibus vndique afficitur, magis
quam ex calamitatibus tabescit. Quod enim antea numquam, nunc euenit, vt barbari pro-
prium relinquentes regionem, multa stadiorum millia regionis nostræ percurrerint: & agris
incensis, captisq. vrbibus, domum redeundi omnem cogitationem abiecerunt. Ac perinde
quasi choreas ducerent, non bellum gererent, ita nostros omnes irrident. Et quemdam ex
illorum Regibus dixisse ferunt, mirari se impudentiā nostrorum militum, qui cum facilius
quam oues soleant iugulari, adhuc victoriam sperent, neque ex ipsorum regione velint ex-
cedere. Nam ipse quidem dixit, sese illis cædendis fatietate captum esse. Quo igitur animo
& Imperatorem & ipsius vxorem ista verba audientem existimas esse? hæc Chrysofomus.

B Et S. Hieronymus hæc ipsa deplorans ^a: Nostros, inquit, peccatis barbari fortes sunt,
nostris vitijs Romanus superatur exercitus: & quasi non hæc sufficerent cladibus, plus pene
bella ciuilia, quam hostilis mucro consumpsit. Miseri Israelitæ, ad quorum comparatio-
nem Nabuchodonosor seruus Dei dicitur. Infelices nos, qui tantum displicemus Deo, vt
per rabiem barbarorum illius in nos ira desæuiat. & paulo post: Proh pudor, & stolidi
vsque ad incredulitatē mens! Romanus exercitus, victor Orbis & dominus, ab his vincitur,
hos pauet, horum terretur aspectu, qui ingredi non valent, qui si terrā tetigerint, se mortuos
arbitrantur. Et non intelligimus Prophetarum ^b voces: Fugient mille, vno persequente? et *b Isai. 30.*
non amputamus causas morbi, vt morbus pariter auferatur, statimq. cernamus sagittas pi-
lis, tiaras galeis, caballos equis cedere. At de his modo hæc tenus. Iā ad reliqua pergamus.

C Hoc eodem anno, eodemq. die (inquit Socrates ^c) quo Ruffinus interfectus est, Marcia-
nus Nouatianorum Episcopus excessit e vita: in cuius Episcopatum Silinnius, de quo su-
pra fecimus mentionem, successit. hæc ipse.

D Quod autem ad res spectat Occidentales, Honorius Imp. ^d lege sancita confirmat priui-
legia omnia a prædecessoribus Imp. Catholicæ Ecclesiæ collata, ad Hierum ita rescribens:

Quæcumque a parentibus nostris diuersis sunt statuta temporibus, manere inuiolata at-
que incorrupta circa sacrosanctas Ecclesias præcipimus. Nihil igitur a priuilegijs immute-
tur, omnibusq. qui Ecclesijs seruiunt tuitio deferatur: quia temporibus nostris addi potius
reuerentiæ cupimus, quam ex his quæ olim præstita sunt, immutari. Dat. X. Kal. Apriles,
Mediolani Olybrio & Probino Coss.] His quidem pietatis officijs Honorius Augustus pri-
mordia sui Imperij consecrans, eiusmodi iecit futuri regiminis fundamenta; nec quidē fru-
stra: nā ipse licet imbellis, haud tamen a tyrannis barbarisve comprimi valuit. Quod si cla-
dē immensam sub eo Romanum est passum Imperiū, adscribenda est illa potius Gentilibus
superstitiosum cultū instaurare conantibus, vt suo loco hæc dicenda pluribus declarabunt.

Hoc item anno, iisdem nempe Consulibus Olybrio atque Probino, Augustinus (inquit
Prosper in Chronico) beati Ambrosij discipulus, multa facundia doctrinaq. excellens, Hip-
pone Regio Africæ Episcopus ordinatur] cum ageret annū suæ ætatis quadragesimum pri-
mum, vt ex supputatione superius inita annorum eius certa ratione colligitur. Quod autem
adhuc viuente Valerio eiusdem ciuitatis Episcopo, ipse Augustinus idem munus Episco-
pale suscepit, Possidius eiusmodi causam affert, dum rem gestam ita describit ^e: Ille vero
beatus senex Valerius ceteris ex hoc amplius exultans *(videlicet de eminenti Augustini do-
ctrina)* & Deo gratias agens de concessio sibi speciali beneficio: metuere coepit, vt est hu-
manus animus, ne ab aliqua Ecclesia sacerdos probatus ad Episcopatum quæreretur, & si-
bi auferretur. Nam & id prouenisset, nisi hoc idem Episcopus cognito, ad locum secretum

E eum transire curasset, occultatumq. a quærentibus minime inueniri fecisset. hæc Possi-
dus. Sed de sollicita cura populi Hipponensis, ne sibi Augustinus raperetur, habes ab ipso-
met Augustino scribente ad Aurelium Episcopum Carthaginensem declaratum his verbis,
cum se excusat quod non liceat venire Carthaginem ^f: Absentiam enim meam, inquit,
tantum longe Hipponenses vehementer nimisq. formidant, neque villo modo mihi sic vo-
lunt credere, vt ego vobis. hæc ipse. Si enim ad Primatem totius Africæ Carthaginensem
Episcopum diu cupitus proficisci non sineretur; quanto custodiretur studio, intelligere sa-
tis potes. Nam subdit Possidius: Vnde amplius formidans idem venerabilis senex, & sciens
se corpore & ætate infirmissimū, egit secretis litteris apud Primatem Episcopum sedis Car-
thaginensis, allegans imbecillitatem corporis sui, atatisq. grauitatem, & obsecrans, vt
Hipponensi Ecclesiæ ordinaretur Episcopus, qui suæ cathedræ non iam succederet, sed
consacerdos accederet Augustinus. Quæ igitur beatus Valerius optauit & rogauit, sata-

a Hieron. epist. 3.
NOSTRIS PEC-
CATA BAR-
BARI FOR-
TIORES RED-
DITI.

b Isai. 30.

c Socrat. lib. 6.

*d l. 29. de Epi-
scop. & cler. Cod.*

HONORIUS
IMP. FAXET
REBUS EC-
CLESIASTI-
CIS.

S. AVGVSTI-
NVS CREA-
TVR HIPPO-
NENSIS EPI-
SCOPVS.

*e Possid. in Vita
S. August. c. 8.*

*f Aug. ad Au-
rel. epist. 64.*

gens rescripto impetrauit. Post quam petitionem, ad visitandum adueniente ad Ecclesiam Hipponensem tunc Primate Numidiæ Megalio Calamensi Episcopo, Valerius Antistes Episcopis qui forte tunc aderant & vniuersæ plebi inopinatam cunctis suam insinuat tunc voluntatem: omnibusq. audientibus, & gratulantibus, atque id fieri perficij. ingenti desiderio clamantibus, Episcopatum suscipere contra morem Ecclesiæ, suo viuente Episcopo, presbyter Augustinus recusabat. Dumq. illi fieri solere, ab omnibus suaderetur, atque id ignaro tranimarinis & Africanis Ecclesiæ exemplis probaretur, compulsus atque coactus succubuit, & Episcopatus curam & maioris loci ordinationem suscepit.]

Requisitus autem aliquando a Donatistis Augustinus, a quonam fuisset ordinatus; gloriatus est, se a Catholice Ecclesiæ Episcopo Primate Numidiæ ordinatum fuisse: id enim ipse testatur^a in Breuiculo collationis decimæ tertie. Subdit autem Possidius: Quod in se ipso postea fieri non debuisse, vt viuo Episcopo suo ordinaretur, & dixit & scripsit, propter Concilij vniuersalis, nempe Nicani, vetitum, quod iam ordinatus didicit: nec quod sibi factum esse doluit, alijs fieri voluit.] hæc Possidius. Quæ autem ipse de his citat eiusdem Augustini factum detestantia dicta, extant ipsa in Actis publicis designati Heraclij presbyteri sui futuri successoris, his nempe verbis: Adhuc, inquit, in corpore posito beatæ memoriæ patre & Episcopo meo sene Valerio, Episcopus ordinatus sum, & sedi cum illo: quod Concilio Nicæno prohibitum esse nesciebam, nec ipse sciebat. Quod ergo reprehensum est in me, nolo reprehendi in filio meo.] At vero quæ citat Nicænum canonem, ille fuisse creditur, in cuius fine, cum actum est in eo de Nouatianis ad Ecclesiam redeuntibus, hæc verba leguntur: Ne in vna ciuitate duo Episcopi esse probentur.] sic ibi octauo canone: quamuis alij velint specialem ea de re constitutionem esse editam, quæ non extet.

Quod vero de S. Augustino Possidius^b agens, de eius ordinatione hæc ad finem apponit: Vnde etiam fategit, vt Concilij constitueretur Episcoporum, ab ordinatoribus debere ordinandis vel ordinatis omnium statuta sacerdotum in notitiam esse deferenda] constat plane de his actum post sequentem annū in Concilio Carthagenensi celebrato Cæsario & Attico Consulibus; in quo hæc tertio canone ex suggestione S. Augustini (vt Possidius monet) decreta esse leguntur^c: Item placuit, vt ordinandis Episcopis vel clericis prius ab ordinatoribus suis decreta Conciliorum auribus eorum inculcentur: ne se quid contra statuta Concilij fecisse poeniteat.] hæc ibi: sicq. solcite cauendū putauit ab alijs, quod ipse nescius deliquisset. Solemnis autem remansit Hipponensibus more maiorum dies illa, qua talem tantumq. ordinatum meruerunt Episcopum obtinere; anniuersariaq. celebritate eamdem colere curauerunt; qua ipse Augustinus de eadem sua ordinatione homilias habere solebat ad populum: extant adhuc ex ipsis duæ eodem argumento conscriptæ^d.

Idem insuper Augustinus litteris scriptis ad Paulinum^e & Therasiam, qui in agro Nolano vitam monasticam excolentes, iam (vt dictum est) annum exegissent, de sua ordinatione obiter tunc facta hæc ait: Qua Ecclesiæ cura tenear, ex hoc vestra charitas oportet attendat, quod beatissimus pater Valerius (qui vos nobiscum quantum salutet, quantum sitiat, audietis ex fratribus) nec presbyterum me esse suum passus est, nisi maiorem mihi coepiscopatus sarcinam imponeret. Quod quidem, quia tanta eius charitate, tantoq. populi studio Dominum id velle credidi, nonnullis iam exemplis præcedentibus, quibus mihi omnis excusatio clauderetur, vehementer timui excusare.] ita ipse, & quidem hoc anno mox post suam ordinationem: nam aliam ad eisdem epistolam haud pridem ab ipso datam, cum adhuc presbyter esset, scriptam fuisse liquet.

Porro ipse Paulinus, his acceptis de Augustini ordinatione litteris, miro exultans gaudio (quantus enim ille esset, ex eius scriptis aduersus Manichæos ab Alypio missis satis nouerat) die sequenti post acceptas dictas Augustini litteras, ad Romanianum scribens^f, hæc habet: Non autem tantum hoc scribimus, gratulandum quod Episcopatum Augustinus acceperit; sed quod hanc Dei curam meruerint Africanæ Ecclesiæ, vt verba cælestia Augustini ore perciperent, qui ad maiorem Dominici muneris gratiam nouo more prouectus, ita consecratus est, non vt succederet in cathedra Episcopo, sed accederet: nam incolumi Valerio Hipponensis Ecclesiæ Episcopo, coepiscopus Augustinus est: Et ille beatus senex, cui purissimam mentem nulla vmquam liuentis inuidiæ macula suffudit, dignos sui cordis pace nunc ab Altissimo fructus capit, vt quem successorem sacerdotij sui suppliciter optabat, hunc mereretur tenere collegam. Credi ne hoc potuit, antequam fieret? Sed in hoc quoque Omnipotentis opere dici Euangelicum illud potest: Hominibus hæc ardua, apud

apud Deum autem omnia possibilis. Exultemus itaque & lætemur in eo, qui facit mirabilia solus, & qui facit vnanimis habitare in domo: quoniam ipse respexit humilitatem nostram, & visitauit in bono plebem suam: Qui erexit cornu in domo Dauid pueri sui, & nunc exaltauit cornu Ecclesiæ suæ in electis suis, vt cornua peccatorum (sicut per Prophetam spondet) hoc est, Donatistarum, Manichæorumq. confringat. Vtinam hæc nunc Domini tuba, quæ per Augustinum intonat, filij nostri Licentij pulset auditus, &c.]

Verum eiusmodi litterarum consuetudo, quæ inter sanctos Dei viros Paulinum & Augustinum intercessit, hoc ipso anno cœpta est, cū prioribus^a Paulinus litteris Augustinum salutatur adhuc presbyterum, cuius acceperat quinque libros contra Manichæos scriptos dono Alypij Episcopi Tagastensis: ex quibus quidem quantus Augustinus esset, leonem (vt ait) ex vnguibus intellexit. vnde in ea litteris illis præconia mox erupit: O vere salteræ, quo præcordia nostra, ne possint sæculi vanescere errore, condiuntur. O lucerna digne super candelabrum Ecclesiæ posita, quæ late Catholicis vrbibus de septiformi lychno pastum oleo lætitie lumen effundens, densas licet hæreticorum caligines discutis, & lucem veritatis e confusione tenebrarū splendore clarifici sermonis enubilas.] Scripsit hæc Paulinus ad Augustini litteras (vt profitetur) annum iā habens in conuersione monastica, abdicato iam sæculo. Adiecit prioribus his eodem hoc anno Paulinus^b ad eundem Augustinum posteriores litteras, cum nondū sciret an priores accepisset, quas dedit per necessarios ipsius Romano & Agili in Africam nauigantibus: cum interea nondum his acceptis, prioribus autem redditis, Augustinus ad Paulinum iam litteras officiosissimas rescripsisset adhuc presbyter^c. Sed inter hæc priorum litterarum commercia creatus (vt dictum est) Episcopus Hipponensis, de sua ipsius tunc facta ordinatione, posterioribus litteris posteriores reddens, ea quæ diximus significauit; misitq. ad eum tres a se editos libros de Libero arbitrio; exposcens vicissim ab eo libros a S. Ambrosio aduersus Academicos scriptos; exigens pariter, vt quem scriberet aduersus Paganos, commentarium ad se mitteret.

Vt autem adeo arcto amicitie vinculo Paulinus & Augustinus mutuo necerentur, sequenter in primis Alypius Tagastensis Episcopus intercessit, vt litteræ amborū significant. Sed & laudauit mirifice quidem ob egregiæ vitæ sanctitatem Paulinus Alypium; vsque adeo, vt vitæ ipsius historiā ab eo ad se scribi rogarit^d. Cum ille Christianæ modestiæ consulens, totum illud refudit negotium Augustino: qui id se præstiturū prioribus suis ad Paulinum^e redditis litteris pollicitus est: quod & a Paulino exactum, & ab Augustino (vt erat pollicitus) persolutum non dubitamus. Sed exciderunt hæc litteræ, sicut & aliæ plurimæ vitro citroque datae quoad superstites extiterunt: cuius adeo longioris tēporis sparij non nisi duæ ab alterutris datae hoc anno litteræ extant, & commentarius ille ad eundem Paulinum ab ipso Augustino de Cura agenda pro mortuis scripto. Verum hoc exemplo & de Paulino in eam adducor sententiam, vt opiner, ipso rogante & sollicitius exposcente, scriptos ab ipso Augustino iam facto Episcopo libros Confessionum: licet id ipse reticuerit Augustinus, ne non tam diuinorum donorum a se perceptorum prædicator, quam sui ipsius videri potuisset esse laudator: cum magna animi summissione illud, confitendo peccata sua, Dei vero munera accepta recensendo, arripuerit dicendi genus. Vt autem id Paulinum ab Augustino exegisse opiner, illud magnopere persuadet, quod qui Alypij res gestas adeo exoptauit & expetiit scripta historia memoriæ commendari; idem ipse Augustino semel atque iterū degustato, eidemq. penitus addictus exquisisse videtur audius, & exegisse importunius, vitæ ipsius Augustini ab ipso commentariū scribi: quod ea modestia atque cautela prudenter ipse quidem exhibuit, dum sua recensendo & desendo peccata, vitam suam a tenera ætate contexuit.

Sed ad Alypium redeamus. Magna quidem illud me admiratione afficit, desideratū fuisse in Africa hæctenus, quod ipse Alypius expetiit a Paulino, Eusebij Chronicon; quo vno in Ecclesia Dei vsque ad tēpora Constantini res gestæ ab origine mundi dispositæ haberentur. Sed & magis miror, quod Paulino haud adeo exploratus liber ille fuisset, cuius nec nomen auctoris perspectum haberet, dum nominat illum Eusebium Constantinopolitanæ Ecclesiæ Episcopū, loco Cæsariensis: nam illius, qui eius nominis primo præfuit Nicomediæ, inde vero Constantinopoli, impietate notissimi, nulla vmquā fuit eius argumenti aliqua post obitum lucubratio, sed tantum (quod omnes norunt) Eusebij Cæsariensis. Quamobrē ipsi quidem de his obiter inter scribendū agenti, lapsam memoriæ potius, quam rei adeo aperte inscitiam adscribendam, æquius esse ducimus. cum alioquin in Ecclesiasticis historijs se minime verfarum esse, ad Seuerum scribens^f ipse Paulinus ingenue profiteatur his verbis:

AVGVSTI-
NVS A QVO
ORDINATVS
EPISCOPVS.
a Aug. in Bre-
uicul. collat. dici
vriia. c. 7.

b Possidius. Vita
August. c. 8.
CANONVM
SCIENTIAM
IN ORDI-
NANDO RE-
QVIRI.
c Concil. Carthag.
3. c. 3.

d Aug. hom. 24.
e Aug. epist. 34.
AVGVSTI-
NVS DE
SVA ORDI-
NATIONE
SCRIBIT
AD PAULI-
NVM.

ORDINATIO-
NIS S. AVGV-
STINI PRAE-
CONIVM EX
PAVLINO.
f Apud August.
epist. 36.

a Apud August.
epist. 31.
CONSVETV-
DO LITTE-
RARVM IN-
TER AVGV-
STINVM ET
PAVLINVM.

b Paulin. apud
Aug. epist. 33.

c August. epist.
32.

ALYPIVS
CONCILIA-
TOR AMICI-
TIAE INTER
AVGVSTI-
NVM ET PAV-
LINVM.

d Apud August.
epist. 32.

e August. epist.
32.

EUSEBIJ
CHRONICON
EXPETITVM.

f Paulin. epist. 9.

Præterea autem iussisti, nimium opulenter tibi de paupere tuo blandiens, ut quæ te de Annalibus non vnus gentis, sed generis humani fugerent, ego videlicet quasi peritior edocerem. Sed sibi imputer famem, qui pauperis amici fores pulsat, & promptuarium inane scrutatur. Numquam enim in hæc inuestiganda & colligenda mihi commodum studium fuit. Nam etiam in tempore veteri, quo videbar legere nec legenda, ab historicis scriptoribus peregrinatus sum.] Significat his sane verbis Paulinus, se haud ad peregrinas res gestas peruestigandas aliquam adhibuisse diligentiam, Romanarum rerum historiae tantum intentum. Etenim tradit Aufonius, ab ipso Paulino Suetonium in compendium redactum, atque diserto carmine decantatum: quod opus mirifice quidem laudat, cum ait: His longe iucundissimum poema subdideras, quod de tribus Suetonij libris, quos ille de Regibus dedit, in epitomen coegisti tanta elegantia, solus ut mihi videare affectus, quod contra rerum naturam est, breuitas ut obscura non esset.] hæc ipse.

a Aufon. epist. 19.

b Paulin. ead. epist. 9. RVFFINI A-QVIL. STVDIVM REQVIVITVM IN HISTORIA CON-SCRIBENDA.

Ceterum ut Seuero satisfaceret, quodnam consilium inierit, ipse mox subdit: Attamen nunc operis tui curam gerens, quo te pro utilitate fidei nostræ inspiciendis & conferendis præteritorum temporum rationibus occupatum indicasti: quod de meo non habui, de fratris vnanimi opulentiore thesauro petiui; & ipsam adnotationem, quam commonitorij vice miseris, litteris meis inditam direxi ad Ruffinum presbyterum S. Melaniæ spiritali via comitem, vere sanctum, & pie doctum, & ob hoc mihi intima affectione coniunctum.] Agebat autem adhuc Hierosolymis cum Melania Ruffinus, Paulino quidem tantummodo fama notus, haud tamen in omnibus satis perspectus: nondum enim ipse Ruffinus, nisi postquam inde remeans, Romam Periarchon intulit Origenis, quos foueret errores detectus est. sed de his agendum suo tempore. Subdit autem, de eo quod requirebatur, ista Paulinus: Si ille has, quæ merito te permouent de annorum siue regnorum non congruente calculo hiantis historiae, causas non ediderit, qui & scholasticis & salutaribus litteris Græce iuxta ac Latine diues est: vereor ne apud alium in his regionibus frustra requiramus. Quod si præsumptioni de se meæ satisfecerit; prima occasione, si Dominus fauerit, transmittam vnanimiitati tuæ, utcumque mihi super hac ratione rescripserit.] hæc Paulinus.

RVFFINI HISTORIA.

HIERONYMI CHRONICON.

f Hieron. in præfat. ad Eusebii Chron.

HISTORICI HVIVS TEMPORIS QVI ET QVALES.

At num præstitit diligens opus, quod Paulinus petijt, & Seuerus expetijt a Paulino, Ruffinus? minime gentium, mea quidem sententia: nam in Eusebii historia, cum eam Latinitate donauit (ut recentior bene oculatus interpretes inspexit) multa quidem prætermisit, deq. suo nonnulla miscuit, atque complura quasi non recte collocata mutauit; ut eandem reddiderit propemodum alteram: duobus vero libris quos addidit, quibus res gestas a tempore Nicæni Concilij vsque ad obitum Theodosij persecutus est, quam ieiune & haud in omnibus tuta fide cuncta percurrerit, quæ recensita sunt superius facile monstrant. Sed S. Hieronymus perutile opus exhibuit; cum per singulos annos res diuersorum Regum pro temporis ratione collectas ab Eusebio in Latinum vertit, atque a tempore Constantini vsque ad sextum Consulatum (ut ipse testatur) Valentis & Valentiniani Iunioris secundum eodẽ ordine reliqua persecutus est: res gestas vero Gratiani atque Theodosij latiori se historiae stylo reseruasse testatur: Non (inquit) quod de viuentibus timuerim libere ac vere scribere: Timor enim Dei timorem hominum expellit. Sed quoniam debacchantibus adhuc in terra nostra barbaris, incerta sunt omnia.] verum haud ea persecutus videtur.

Perfecit tamen nihilominus ipse Seuerus duos sacræ historiae libros, ab origine mundi exordians, ad sua vsque tempora eos producens. Scripsit ille quidem eo anno quo gesserunt Consulatum Stilico & Aurelianus, nimirum Domini quadringentesimo, ut ex eius scriptis colligitur, dũ a Consulatu Arbetionis & Lolliani numerauit annos quadragintaquinque: cum constet hos creatos Consules esse anno Domini trecentesimo quinquagesimo quinto. Sed & diximus Dexterum Præfectum Prætorij, tempore Theodosij, eiusdem quoque argumenti lucubrationem elaborasse. Externorum autem, nempe Gentilium, Aurelius Victor de Vita & moribus Romanorũ historiam edidit, incipiẽs ab Octauiano Augusto vsque ad Theodosij Imp. obitum, ad quem viuentem opus inscripsit, a quo & decoratus est Urbana Præfectura, necnon Comitatu sacrarum largitionum. Paulo autem ante ipsum Eutropius ad Valentem Imperatorem scripserat breue compendium Romanorum historiae. Secutus est hos Zosimus sub Honorio, sed minori fide, maiori vero impietate: Rursum ex nostris Paulus Orosius, id ipsum præstitit sub eodem Imperatore; verum de eo inferius.

At licet tot historicis hæc ætas abundasse videatur; tamen adhuc inops harũ facultatum remansit & in nonnullis obscura; quod ex his alij res multas breuitate nimia contraxerint,

alij

alij intactas penitus reliquerint; desideretur autẽ in alijs ordo, in alijs vero temporum exactior indagatio; periclitenturq. alij veritate, ac pariter pietate; affectuq. priuato ducti, pro arbitrio mendacia veris attexerint. Porro hos omnes audire, & in medio sedere arbitrum, & æqua lance cuncta probare, disquirere singula & iudicare, prætermittaq. indagare, abstrusa abditaq. refodere, itemq. cuncta in veritatis confessorio examinare atque purgare, aurumq. e terra feligere, haud leue negotium, tenuiq. laboris est opus. Hinc videas vertices oratorum hoc genus scribendi attingere hæsitasse: Tullium a interea se excusare, quod istæ digno stylo prosequi, hominis in primis sit soluti omni negotio: & cum tandem istud scribendi genus attigit, citra omnium expectationem opus edidit, publica contentione derisum, nec dignum habitum quod posteris traderetur, sed perpetuo silentio obruendum. Et Plinius, cui (ut ipse testatur) fuit cum Cicerone æmulatio, negauit Capioni suo id exposcenti, se scripturum historias, dum ageret oratorem; quod opus præ sui magnitudine totum requireret hominem, & plane diuersa esset vtriusque ratio descriptionis. Sed quorsum nos occasio Eusebii Chronici ab Alypio expetiti & a Paulino perquisiti pertraxit? Attamen aliquantisper licet vagata, haud tamen ad extranea deflexit oratio, cum huius ætatis historicos numerauit, & scabra, per quæ assidue ipsa ducetur, semel ostendit. Sed iam ad ipsum, a quo deflexit, Paulinum, quæ de eo anni huius sunt reliqua, breuiter profectura dictio reuocetur.

a Cicero de legib. lib. 1.

b Dio hist. Rom. lib. 46. c Plin. lib. 1. epist. 5.

Quod autem Paulini nomen claritudine generis & amplissimorum magistratuum functione vbique notum atque conspicuum, abdicatione rerum temporalium longe clarius atque celebrius esset vbique redditum; non Alypij tantum & Augustini, sed & aliorum in Africa Catholice Ecclesie Episcoporum permouit animos, & excitauit affectus: adeo vt ijdem ipsum litteris, legatione ad eum missa, salutauerint; quarum ipse meminit scribens ad Romanianum his verbis: Optatissime (inquit) sanctorum & carissimorum virorum inde epistolas receperamus, id est, Aurelij, Alypij, Augustini, Profuturi, Seueri iam omnium pariter Episcoporum.] erat Seuerus iste Ecclesie Mileuitanæ in Numidia Præsul, vt ipse Augustinus affirmat: Profuturus autem Calamensis Ecclesie Episcopus, ad quem extat Augustini epistola centesima nonagesima. Porro de eiusmodi legatione Afrorum idem Paulinus meminit ad Seuerum scribens, cum ait: Afri quoque ad nos Episcopi reuifendos prima ætate miserunt.]

LEGATIO AB AFRICANIS EPISCOPIS AD PAULINVM. d Apud August. epist. 36.

e Aug. epist. 34.

f Paulin. epist. 1.

Quanto nam autem tenerentur illi videndi eundem desiderio, ipse S. Augustinus ad eum scribens, & inuitans in Africam, declarat his verbis: Quare non impudenter ego rogo vos, & postulo, & flagito, vt in Africam, maiore talium hominum siti quam siccitatis mobilitate laborantem, venire dignemini. Scit Deus, quia non solum propter desiderium meum, neque solum propter eos, qui vel per nos vestrum propositum, vel vndecumque fama prædicante didicerunt: sed etiam propter ceteros, qui partim non audiunt, partim audita non credunt, tamen possunt comperta diligere: vos istis terris etiam corporaliter adesse cupimus. Quamuis enim sedulo atque misericorditer id agitis, tamen etiam coram hominibus regionum nostrarum luceant opera vestra, vt videant bona facta vestra, & glorificent Patrem vestrum, qui in cælis est.] hæc & alia plura id genus Augustinus ad Paulinum, percupidus vt tali tantaq. accensa in Ecclesia Catholica face illuminaretur Ecclesia Africana; quod adeo magna esse viderentur quæ de ipsius supereminenti Christiana philosophia diuulgata essent, vt quod auditus humanus vix caperet, ipse eius aspectus oculis certiori fide repræsentaret.

g Aug. epist. 34. AFRICANI CPVIDI VIDENTI PAULINVM.

Hac eadem Afrorum Episcoporum legatione S. Augustinus dedit litteras ad Licentium Alypij Episcopi fratrem Romæ agentem, iuuenem ab ipso olim Mediolani philosophicis disciplinis alijsq. scientijs apprime imbutum: quem detentum Urbis illecebris, Paulini exemplo admonet, vt nuncium remittat sæculo, atque ad exultioris vitæ se conferat institutum. et inter alia: Vade (inquit) in Campaniam, disce Paulinum egregium & sanctum Dei seruum, quam grandem factum huius sæculi tanto generosiore quanto humiliori ceruice incunstanter excusserit, vt eam subderet Christi iugo, sicut subdidit, & nunc illo moderatore itineris sui quietus & modestus exultat. Vade, disce, &c.] Vides ex his Paulinum (quod diximus) iam relicta Vrbe incolere cœpisse agrum Campanum prope Nolam. Sed & ipse Paulinus, quem sciret Licentium poeticis facultatibus egregie cultum, versibus ad eum profaq. mixtam scripsit epistolam, qua ad mundi contemptum vehementer eum cohortatus est: escam illam nimirum apponens hamo, qua sciebat iu-

h Aug. epist. 39. AVGVSTINVS SOLICITVS DE SALVTE LICENTII.

i Paulin. epist. 36. apud August.

uenem illum magnopere delectari, poetis nimirum numeris concinnatam, atque potentem ad persuadendum metricam texens orationem.

Exhibuerat Licentius iste, Mediolani cum esset, tale tantumq. vitæ bene compositæ specimen, vt eum patri ipsius Romano Augustinus in libro contra Academicos elaborato proposuerit imitandum. Nam ipse ibi^a: In hac, inquit, mecum studiosissime viuit noster Licentius, ad eam totus a iuuenilibus illecebris voluptatibusq. conuersus est: ita vt eum non temere patri audeam imitandum proponere.] hæc ipse, cum Romanianum parentem eius, scribens cōtra Academicos librum, ad veram capeffendam philosophiam hortatur: ex quo quidem commentario, qualis quantusq. fuerit Licentius ipse, poteris facile intelligere, necnon ex libris ab eodem Augustino de Ordine scriptis, & de Vita beata. Accidit autem postea vice versa, vt qui Romanianum parentem, quem multa negotia Mediolanum^b adduxerant, filij exemplo studuit ad veram philosophiam perducere; modo ipse Augustinus Licentium ipsum Romæ cum patre agentem, mundi honoribus inhiantem, per Paulinum^c; & Paulinus^d per eundem Romanianum, ad eum scribens, ad meliorem frugem restituere conarentur.

Laborauit in hoc magnopere Augustinus: tum quod eundem Licentium liberalibus scientijs olim excolens, æque eruditum atque probū adolescentem reddiderat: tum etiam quod Romano eius parenti plurimum se debere sentiret. Quantum vero idem nobilissimus Tagastensis conciuus, homo prædiues, de ipso Augustino benemeritus fuerit, cui eam ob causam non ipsum tantum, sed vniuersam Catholicam Ecclesiā magnopere deuinctam esse, necesse sit profiteri: ex ipsomet Augustino intelliges, cum hæc ait, aduersus Academicos disputans^e: Ergo ne tibi gratiam non repensabo? An fortasse paululum debeo? Tu me adolescentulum pauperem ad peregrina studia pergentem, & domo, & sumptu, & (quod plus est) animo excepisti. Tu patre orbatum, amicitia consolatus es, hortatione animasti, ope adiuuisti. Tu in nostro ipso municipio fauore, familiaritate, communicatione domus tuæ pene tecum clarum primatemq. me fecisti. Tu Carthaginem illustrioris professionis gratia remeantem, cum tibi soli & meorum nulli consilium meum spemq. aperuissim, quamuis aliquantum illo tibi infito, quia ibi iam docebam, patriæ amore cunctatus es: tamen vbi euincere adolescentis cupiditatem ad ea quæ videbantur meliora tendentis nequisti, ex dehortatore in adiutorem mira benevolentia moderatione conuersus es. Tu necessarijs omnibus iter adminiculasti meum. Tu ibidem rursus, qui cunabula & quasi nidum studiorum meorum foueras, iam volare audentis sustentasti rudimenta. Tu etiam, cum te absente atque ignorante nauigassem, nihil succensens, quod non tecum communicassem vt solerem, atque aliud quiduis quàm contumaciam suspicans, mansisti inconcusus in amicitia: nec plus ante oculos tuos liberi deserti a magistro, quam nostræ mentis penetralia puritasq. versata est. Postremo quicquid de otio meo modo gaudeo, quod a superfluarum cupiditatum vinculis euolauit, quod depositis oneribus mortuarum curarum respiro, respisco, redeo ad me, quod quæro intentissimus veritatem, quam inuenire iam ingredior, quam me ad ipsum summum bonum prouecturam esse confido, tu animasti, tu impulisti, tu fecisti.] hæc ad Romanianum Augustinus, rependens vicem in salute Licentij eius filij: nam inferius^f de eodem: Reddam tibi gratiam: filius tuus coepit iam philosophari, &c.] Sed & vberiore rependisse constat gratiam Augustinum Romano, cum rogatus^g olim ab eo, quid de vera religione sentiret, veram plane esse docuit Christianam, eodemq. argumento librum ad ipsum conscripsit, ex quo ipse veræ pietatis didicit stabilis esse cultor, qui hactenus in diuersa ambiguus fluctuasset. Voluimus hic eiusmodi vtriusque in se inuicem collata officia & beneficia in Annalibus relinquere consignata, quod Dei Ecclesia ex iisdem vtrique plurimum debeat: Romano, qui talem tantumq. doctorem sua ope præstitit Augustinum: ipsi vero quantum Catholici omnes debeant Augustino, vna est omnium vno ore confessio.

Quod rursus ad Licentium spectat, quem diximus fuisse eiusdem filium Romaniani: eundem quoque Alypium Tagastensem habuisse fratrem, Paulinus versibus illis ad eum scriptis testari videtur, quibus ait^h:

*Frater Alypius est, Augustinusq. magister:
Sanguinis hic consors, hic sator ingenij.
Tanto fratre vales, & præceptore, Licenti:
Et dubitas pennis talibus astra sequi?] &c.*

At

A At non sic inter se fratres fuisse intelligas, vt germani eodem patre geniti fuerint; sed patruales: siquidem (vt ipse auctor est Augustinus^a) similtas quædam inter patrem Alypij & ipsum Augustinum diutius intercessit; inter patrem vero Licentij, ipsam nimirum Romanianum, & Augustinum, magna semper (vt nuper vidimus) viguit necessitudo atque concordia. At de legatione Africanorum Episcoporum ad S. Paulinum hactenus.

Porro ex eiusdem Paulini redditis ad Alypium litteris, illud quoque memoria dignum compertum habetur: monachismum in Africa, quem ex Italia Augustinus patrum solum repetens ante sex annos illuc primus inuexerat, iam longe lateq. fœcunda fuisse propagatione diffusum. Nam in fine eius epistolæ hæc verba leguntur^b: Benedictos sanctitatis tuæ comites & æmulatores, in Domino fratres (si dignatur) nostros tam in ecclesijs, quam in monasterijs Carthagini, Tagaste, Hippone Regio, & totis parochijs tuis, atque omnibus cognitis tibi per Africam locis Domino catholice seruientes, multo affectu & obsequio salutari rogamus.] hæc ipse. Sed & Possidius, quàm per totam Africam propagati fuerint clerici, Episcopi, & monasteria ex primo illo ab Augustino erecto monasterio, docet his verbis^c: Proficientes vero doctrina diuina sub sancto & cum sancto Augustino in monasterio Deo seruientes, Ecclesiæ Hipponensis clerici ordinari cœperunt: ac deinde innotescente ac clarescente de die in diem Ecclesiæ Catholice prædicationis veritate, sanctorumq. seruorum Dei proposito, continentia, & paupertate profunda, ex monasterio, quod per illum memorabilem virum & esse & crescere cœperat, magno desiderio poscere atque accipere Episcopos & clericos pax Ecclesiæ atque vnitas & cœpit primo, & postea consecuta est. Nam ferme decem, quos ipse noui, sanctos ac venerabiles viros continentes & doctissimos beatus Augustinus diuersis Ecclesijs, nonnullis quoque eminentioribus rogatus dedit. Similiterq. & ipsi ex illorum sanctorum proposito venientes, Domini Ecclesijs propagatis, & monasteria instituerunt, & studio crescente ædificationis verbi Dei, ceteris Ecclesijs promotos fratres ad suscipiendum sacerdotium præstiterunt.] hæc Possidius: vt plane videas ex vno Augustini monasterio vniuersam Catholicam Ecclesiam Africanam sanctis sacerdotibus & monasterijs (ex alijs, alijs deriuantibus) breui tempore fuisse repleram, Donatistis propterea inuidentibus, & nomen monachi^d execrantibus. Sed de his alibi.

At denique vt ad eundem Paulinum, ad quem legationem ab Africanis Episcopis missam hoc anno diximus, redeamus, & anni huius claudamus periodum: Quem his Consulibus annum absoluisse in agro Nolano diximus, constat eodem quoque anno ad Seuerum primam scripsisse epistolam, qua de his quæ transacta fuissent cum Romano Pontifice, de quæ secessione sua & legatione Africanorum Episcoporum nuper suscepta, mentionem habet. Liqueat insuper, eodem hoc primo anno suæ commorationis in agro Nolano apud S. Felicem, secundum eius Natalitium carmine cecinisse: statuisse quippe ipsum qualibet anniuersaria die natalis ipsius carmen in laudem eius scribere, idem ipse^e ad eundem Seuerum scribens testatur his verbis: Habes ergo libellos a me duos, vnum versibus, Natalitium, de mea solemnè ad Dominædium cantilena; cui corpore & spiritu quotidie, lingua autem quotannis pensito dulcissimum seruitutis voluntariæ tributū in die festo consecrationis eius, immolans Christo hostiam laudis, & reddens Altissimo vota mea.] hæc ipse. Porro secundum ordine positum est primum carmen de Natalitio Nolæ scriptum: nam primum constat absentem agentemq. in Hispania descripsisse. Ceterum scias Paulinum appellare consueuisse S. Felicem Dominædium, quasi Dominum ædium, quas ipse Paulinus in honorem illius erexerat.

IESV CHRISTI SIRICII PAP. ARCAD. & HONOR. IMPP.
ANNVS ANNVS ANNVS
396. 12. 2.

T Recentissimus nonagesimus sextus Christi annus, amborum Augustorum Consulatu, Arcadij quartum, tertium vero Honorij, Fastis adscribitur. Huius Honorij tertij Consulatus, sed primi post obitum parentis Theodosij, meminit Paulinus^f in Ambrosio vbi & quid acciderit in editione munerum in ipso Consulatus ingressu exhiberi solita, narrat his verbis: Per idem tempus, cum Consulatus sui tempore Imperator Honorius in vrbe Mediolanensi Libycarum ferarum exhiberet munus, populo illuc concurrente, data

copia

ROMANIA-
NVS LICEN-
TII PATER.
a Aug. contra A-
cadem. lib. 1. c. 1.

b Aug. Confess.
lib. 7. c. 14.

c Aug. epist. 32.
d Apud August.
epist. 36.

e August. contra
Academ. lib. 2.
c. 2.
ROMANIA-
NVS AVGV-
STINO OM-
NIA SVPPRE-
DITAVIT.

f August. contra
Acad. lib. 2. c. 3.

g Aug. de vera
religione. c. 7.

h Apud August.
epist. 36.

a August. Confess.
lib. 6. c. 7.

MONACHES-
MVS IN AFRI-
CA PROPAGA-
TIVS.
b Apud August.
epist. 35.

c Possid. in Vit.
August. cap. 11.

d Augustin. in
Ioan. tract. 97.

e August. epist. 9.

f Paulin. in Vita
S. Ambros.

ECCLESIAE
IMMUNITA-
TEM VIO-
LANTES
DANT POE-
NAS.

copia est missis militibus ab Stilicone Comite, hortatu Eusebij Praefecti, vt Cresconius A de ecclesia raperetur. Quem confugientem ad altare Domini, sanctus Episcopus cum clericis, qui in tempore aderant, defendendum circumdedit. Sed multitudo militum, quae duces suos habebat de perfidia Arianorum, praualuit aduersus paucos; atque ablato Cresconio, exultantes ad amphitheatrum reuerterunt, Ecclesiae luctum non modicum relinquentes. Nam sacerdos prostratus ante altare Domini, factum diu fleuit. Sed in tempore cum reuertissent, & renunciaissent ijs a quibus fuerant destinati milites; dimissi leopardi, saltu celeri ad eundem locum, in quo sederant qui de Ecclesia triumphabant, ascendentes, grauiter laniatos reliquerunt. Quod vbi vidit tunc Stilico Comes, poenitentia motus est, ita vt per multos dies satisfaceret sacerdoti. Et illæsum quidem illum qui ablatu fuerat dimiserat: sed & quia grauissimorum criminum erat reus, & aliter emendari non poterat, ad exilium destinatur, non multo post indulgentia prosequente.] hæc de B his Paulinus; qui & de eiusdem Stiliconis seruo hæc inferius subdit:

DE SERVO
STILICONIS
A S. AMBRO-
SIO LIBERA-
TO.

Superioribus autem diebus, cum Stiliconis tunc Comitum seruus, qui daemone laborauerat, in Ambrosiana basilica iam sanatus maneret, commendatus a domino suo (ferrebatur enim quod libenter ab eodem haberetur) facere falsas epistolas Tribunatus, compertum est: in tantum vt tenerentur homines, qui ad ministrandum pergebant. Sed vbi ad personam serui sui peruenit Comes Stilico, qui in seruo suo noluit vindicare: homines etiam qui decepti fuerant, interuentu sacerdotis dimisit; de ipso vero seruo sacerdoti questus est. Quem vir sanctus, cum de basilica Ambrosiana egrederetur, requiri fecit, atque ad se perducere. Quem cum interrogasset, & deprehendisset auctorem tanti flagitij, ait: Oportet illum tradi satanae in interitum carnis, ne talia aliquis in posterum audeat admittere. Quem eodem momento (cum adhuc sermo esset in ore sacerdotis sancti) spiritus immundus arreptum discerpere coepit. Quo viso, non minimo timore repleti sumus & admiratione.] hæc Paulinus, qui & ista superioribus addidit de legatione Reginae Marcomannorum; quam hoc anno contigisse, ea quae dicuntur, facile declarabunt:

1. Corin. 5.

FRITIGIL
REGINA
MARCOMAN-
NORVM CVM
VIRO SVO ET
POPULO SE
DANT ROMA-
NIS.

Per idem tempus Fritigil quaedam Regina Marcomannorum, cum a quodam Christiano viro, qui ad illam forte de Italiae partibus aduenerat, referente sibi audiret famam viri, Christo credidit, cuius illum seruulum recognouerat: missisq; muneribus placatos ab Ecclesia postulauit, vt scriptis ipsius, qualiter credere deberet, informaretur. Ad quam ille epistolam praecalam fecit in modum catechismi, in qua etiam admonet vt suaderet viro suo Romanis pacem seruare. Qua accepta epistola, mulier suasit viro, & cum populo suo se Romanis tradidit. Quae cum aduenisset Mediolanum, plurimum doluit, quod sanctum sacerdotem, ad quem festinauerat, minime reperisset: iam enim de hac luce migrauerat.] hæc Paulinus. Contigit autem (vt dicemus anno sequenti) mense Aprili eundem sanctum sacerdotem ex hac vita migrasse: vt plane intelligantur hæc inter eos hoc ipso anno transigi coepta esse. At perijisse dolemus adeo nobile scriptorum Ambrosij monumentum, quo vnico Spiritus telo indomitos haecenus barbaros subiugauit, eo praesertim tempore, quo aliae barbaricae nationes ipsum Orientale depascebantur Imperium. Perstitisse & in suscepta fide Christi Marcomannos, semelq; initam cum Imperatore Romano pacem firmiter custodisse, certo argumento est, quod inter alios a S. Hieronymo diuersarum nationum nominatos barbaros, qui eruperunt in Gallias sub eodem Augusto, Marcomanni minime recensiti inueniuntur, cum ceteri nominentur, nempe Quadi, Vuandali, Sarmatae, Alani, Gipedes, Heruli, Saxones, Burgundiones, & Alemanni, de quibus acturi sumus inferius suo loco.

Hier. epist. 11.

c Marcellin. in
Chron.
d Prosper in
Chron.

e Aug. de excidio
urbis. c. 6.

VRBS CON-
STANTINOP.
NOVO CASU
PERTERRI-
TA.

Iisdem Consulibus, tum Marcellinus, tum Prosper prodigium memorabile illud signant, quo ardente desuper caelo, atque terra tremente deorsum, Constantinopolitanae urbis conflagratio, eiusq; extremus interitus timebatur. Rei quidem memorabilis fama suos egressa fines, toto pene Orbe diffusa, cunctis innotuit: quae allata in Africam, certisq; testibus confirmata, a S. Augustino his verbis describitur: Nonne ante paucos annos, Arcadio Imperatore Constantinopoli (quod dico, audierunt nonnulli, & forsitan nouerunt, & sunt in hoc populo, qui illic praesentes fuerunt) volens Deus terrere ciuitatem, & terrendo emendare, terrendo conuertere, terrendo mundare, terrendo mutare; seruo cuidam suo fideli viro (vt dicitur) militari venit in reuelatione, & dixit ei, ciuitatem venturo de caelo igne perituram. Eumq; admonuit, vt Episcopo diceret. Dictum est. Non contempsit Episcopus, & allocutus est populum. Conuersa est ciuitas in luctum poenitentiae,

atque, quemadmodum quondam illa antiqua Niniue. Tamen ne putarent homines, illum qui dixerat, vel falsitate deceptum, vel fallaciter decessisse: venit dies, quem Deus fuerat comminatus. Intentis omnibus & exitum cum timore magno expectantibus, noctis initio, tenebrante iam mundo, visa est ignea nubes ab Oriente, primo parua, deinde paulatim, vt accedebat supra ciuitatem, ita crescebat, donec toti vrbi ingens terribiliter immineret.

Videbatur horrenda flamma pendere, nec odor sulphuris deerat. Omnes ad ecclesiam confugiebant: non capiebat multitudinem locus. Baptismum extorquebat quisque a quo poterat: non solum in ecclesia, sed etiam per domos, per vicos ac plateas salus sacramenti exigebatur, vt fugeretur ira non praesens vtique, sed futura. Attamen post magnam illam tribulationem, vbi exhibuit Deus fidem verbis suis, & reuelationi serui sui: coepit vt creuerat, minui nubes, paulatimq; consumpta est. Populus securus paululum factus, iterum audiuit omnino esse migrandum, quod ciuitas esset proximo sabbato peritura. Migravit cum Imperatore tota ciuitas: nemo in domo remansit: nemo domum clausit, longe recedens a moenibus: & dulcia testa respiciens, relictis carissimis sedibus, voce miserabili valefecit. Et aliquot millibus tanta illa multitudo progressa, vno tamen loco fundendis ad Deum orationibus congregata, magnum fumum subito vidit, & vocem magnam emisit ad Deum. Tandemq; tranquillitate conspecta, missis qui renuntiarent, sollicita, quae praedicta fuerat hora transacta: & renuntiantibus, quod salua vniuersa moenia & testa confisterent: omnes cum ingenti gratulatione redierunt. Nemo de domo sua quicquam perdidit patente: omnis homo sicut dimisit, inuenit.

INCENDIUM
ET TERRAE
MOTVS IM-
MINENT CI-
VITATI CON-
STANTINO-
POLITANAE.

Quid dicemus? vtrum ista ira Dei, an potius misericordia fuit? Quis dubitat, misericordissimum Patrem corrigere voluisse terrendo, non perdendo punire; quando nihil hominum, nihil domorum, nihil moenium tanta impendens praesentia calamitatis laesit? Prorsus sicut solet manus erigi ad feriendum, & consternato illo qui ferendus erat, miseratione reuocari: ita factum est illi ciuitati. Verumtamen si eo tempore quo illa derelicta, vniuersus populus abscessit, irrueret vastitas loco, totamq; urbem sicut Sodomam nullis saltem ruinis remanentibus perdidisset: quis etiam sic dubitaret quod Deus pepercisset illi ciuitati; qua praemonita & territa, & discedente atque migrante, locus ille consumeretur? sed haecenus de his Augustinus. Cum autem meminit eiusdem prodigij Paulus Diaconus, precibus Arcadij ac populi tribuit ciuitatis ab imminente clade salutem, ait enim: Interea ingens terrae motus Constantinopoli factus est, ita vt subitus terra tremere, & desuper fusa caelitus flamma penderet; tam diuq; mansit, donec orationibus Arcadij Principis & populi Christiani praesentem perditionem Deus exoratus auerteret: probans se solum esse & conseruatorem humilium, & punitorem malorum. Arcadius itaque Imperator erat vir mitis & quietus, & circa finem vitae pro huiusmodi causa venerabilis aestimatus.] hæc ipse de praesenti clade: quibus hæc addit ad eiusdem Arcadij commendandam praestantem fidem ac pietatem:

DIVINA MI-
SERECORDIA
INCVTITVR
TIMOR.

a Paul. Diacon.
lib. 13.

In vrbe, inquit, Constantinopoli domus est maxima, habens cognomen Caryae, id est, nucis: est enim in eius domus vestibulo arbor nucis, in qua (vt sermo est) fuerat appensus martyr Acacius, & defunctus: ob quam rem etiam oratorium illic est aedificatum. Hanc Arcadius videre volens, ad orationem venit; votoq; completo, reuertebatur: proinde cuncti circa oratorium habitantes, volentes Imperatorem videre, currebant: & alij quidem foris domum praecesserant, vt melius aspectum Principis & ordinem viderent obsequij; alij vero sequebantur. Dumq; omnes cum mulieribus atque filijs, simulq; mancipijs extra domum fuissent egressi: repente maxima domus oratorio cohærens, subito tota corruit: clamor cum admiratione secutus est, quomodo oratio Principis tantos ruinæ imminentis periculo liberauit.] hæc Paulus Diaconus, cuncta adscribens Arcadij pietati; ac merito sane: ijs enim Imperij ipsius primordijs, optimi quidem atque Christianissimi Principis specimen edidit. Vtinam non Herodias, Ioannis hostis, eius lateri inhæsisset, quae postea ipsum a recto tramite aequitatis abduxit. Sed de his inferius.

ARCADII
PIETAS COM-
MENDATA
EX MVLTIS.

Effulsit quidem & in his potissimum Arcadij Augusti pietas, cum nihil penes se haberet antiquius, quam fidem Catholicam ab omnibus haereticorum impietatibus munire, haeresesq; cum haereticis longe longius pellere, ac penitus profigare. Huius rei causa, simulac (vt vidimus anno superiori) liberatus est nactus habenas Imperij, pluribus eosdem haereticos exagitauit edictis. Sed & hoc anno eorundem petulantiam, cum ijdem procaciter accepta

ARCADIVS
ITERVM EXA-
GITAVIT HAE-
RETICOS.

Praefecto

Præfecto licentia, se inferrent in Urbem, cohibuit, dato ad Clearchum Urbis Præfectum A aduersus eisdem eiusmodi rescripto, quo & ipse Præfectus puniendus esset:

a l. 30. de heret. Cod. Theod.

Cuncti hæretici proculdubio nouerint omnia sibi loca huius Urbis adimenda esse, siue sub Ecclesiarum nomine teneantur, siue quæ Diaconica appellantur, vel etiam Decanica, siue in priuatis domibus, vel locis priuatis Fisco nostro adcorporandis. Præterea omnes clerici hæreticorum ex sacratissima Vrbe pellantur, neque his finibus liceat conuenire. Ad hoc interdicitur ijs omnibus ad litaniam faciendam intra ciuitatem noctu vel interdiu profanis coire conuentibus. Statuta uidelicet condemnatione centum librarum auri contra officium sublimitatis tuæ, si quid huiusmodi fieri vel in publico vel in priuatis ædibus concedatur. Dat. V. Non. Martij, Constantinop. Arcadio quartum & Honorio tertium AA. Conff.] hæc quidem aduersus omnes hæreticos. Ceterum Eunomianos priuato edicto ad Præfectum Prætorio Cæsarium dato inquiri iussit. sic enim se habet b: \ B

b l. 32. de heret. Cod. Theod.

Ne Eunomianorum tanta dementia perseueret, sublimis magnificentia tua omni studio auctores doctoresq. Eunomianorum inuestigare festinet: clericiq. eorum maxime, quorum furor tantum suavitati errore, de ciuitatibus pellantur extorres, & humanis cœtibus segregentur. Dat. X. Kal. Maij, Constantinop. Arcad. III. & Honorio III. Conff.] Sed & aduersus apostatas ad eundem Cæsarium hoc eodem anno eiusdem Arcadij datum rescriptum extat c, ac rursus aliud aduersus idololatrias d, quos exiit omnibus priuilegijs ijsdem antiquo iure concessis, quæ breuitatis causa referre desinimus.

c l. 6. de apof. Cod. Theod. d l. 14. de Pagan. Cod. Theod.

Hoc eodem anno, qui sequens est ab Hunnorum atque aliorum barbarorum egressu, S. Hieronymus (vt ipse e testatur) de Nepotiano presbytero, ad quem de Vita clericorum libellum scripserat, iam vita functo, Epitaphium scripsit ad Heliodorum Altinensem Episcopum eius auunculum, qui ingenti dolore eius decessu affectus erat; quod quem a tene- C

e Hieron. epist. 3. HIERONYMVS DE OBITU NEPOTIANI AGIT AD HELIODORVM.

ra ætate Chironis instar ad omnes perfectæ clericalis vitæ numeros composuerat, cum magna gloria tum sanctitatis tum doctrinæ nitesceret, quo tempore ipse iam senior in eum Ecclesiastica onera refundere cogitabat, sic repente e manibus (vt dici solet) abreptus esset. Porro ipse Nepotianus proxime moriturus, patris sui S. Hieronymi f memor, sacerdotalem qua utebatur in facris, ipsi vestem legauit: cuius charitatis officij idem Hieronymus eadem voluit epistola meminisse, cum ait: Quis crederet in tali illum tempore nostræ necessitudinis recordari, & luctante anima studiorum scire dulcedinem? Apprehensa auunculi manu: Hanc, inquit, tunicam, qua utebar in ministerio Christi, mitte dilectissimo mihi ætate patri, fratri collegio: & quicquid a te nepoti debebatur affectus, in illum transfer, quem mecum pariter diligebas. Atque in talia verba defecit, auunculi manum, mei recordatione contrectans.] hæc ipse Hieronymus, qui eadem epistola eius virtutes perpetuæ D

f Hieron. ead. epist. 3.

memoriæ consecrauit: quem merito, ob virtutum præstantiam, tota (vt ait) luxit Italia. Probe enim cognitus omnibus, non in clericatu tantum Christi miles effulsit, sed & cum antea apud Imperatorem inter primos militans iunxit cum militia monasticam disciplinam.

g Hieron. ead. epist. 3. QVAE NEPOTIANVS CVM MILITARET IN PALATIO.

Verum genus illud vitæ quantumlibet summa laude dignum extiterit; tamen quod potiora præpedire videretur atque differre, haud sibi laudandum putauit ipse Hieronymus, dum hæc ait h: Referret (inquam) alius, quod in Palatij militia sub chlamyde & candenti lino corpus eius cilicio tritum sit; quod stans ante sæculi potestates, lurida ieiunij ora portauerit; quod adhuc sub alterius indumentis alteri militauerit; & ad hoc habuerit cingulum, vt viduis, pupillis, orphanis, oppressis, miserisq. subueniret. Mihi non placent dilationes istæ imperfectæ seruitutis Dei, &c.] Quæ autem qualiave præstiterit factus clericus, qui sanctitate ita eluxit in aula; quisquæ mente ex his quæ de eo S. Hieronymus scribit, ex multis pauca rimari poterit, secretioraq. penetrare. At de Nepotiano hætenus, Annalium quidem digno memoria; qui sic ex hac vita recessit, vt tamen clericalis disciplinæ semper viuentem in Ecclesia perfectam reliquerit formam expressam.

h Hieron. epist. 3. PROPAGATIO FIDEI CHRISTIANÆ.

Illud vero Hieronymi ex eadē epistola de propagato longe lateq. apud barbaros Christi nomine his attexendum putauit: vt videas potentia Crucis victos, qui diuersis in locis atque temporibus Romano bella intulerunt Imperio. Ab India (inquit h) vsque ad Britanniam, a rigida Septentrionis plaga vsque ad feruores Atlantici Oceani iam innumerabiles populi, & tantarum gentium multitudines, quàm variæ longius habitu, tam vestibibus & armis, piscium ritu ac locustarum, & velut muscæ & culices conterebantur (absque notitia enim sui creatoris omnis homo pecus est) nunc vero passionem Christi & resurrectionem

nem

nem eius cunctarum gentium & voces & litteræ sonant. Taceo de Hebræis, Græcis, & Latinis, quas nationes fidei suæ in Crucis titulo Dominus dedicauit. Immortalē animam, & post dissolutionem corporis subsistentem, quod Pythagoras somniauit, Democritus non credidit, in consolationem damnationis suæ Socrates disputauit in carcere, Indus, Persa, Gothus, Aegyptius philosophantur. Bessorum feritas, & pellitorum turba populorum, qui mortuorum quondam inferijs homines immolabant, stridorem suum in dulce Crucis fregerunt melos; & totius mundi vna vox, CHRISTVS, est.] hæc ibi; & in epistola ad Lætam eodem ferme tempore scripta ita in eandem sententiam a: De India, Perside, Aethiopia monachorum quotidie turmas suscipimus: Deposuit pharetras Armenius: Hunni discunt Psalterium: Scythiæ frigora feruent calore fidei: Getarum rutilus & flauus exercitus Ecclesiarum circumfert tentoria; & ideo forsitan contra nos æqua B pugnant acie, quia pari religione confidunt.] hæc de Ecclesia vbique dilatata S. Hieronymus: vt admiratione plane dignum sit, inter alios recensitos barbaros, ceteris omnibus ferociores Hunnos, in totum Orientem agmine infesto grassantes, & quietis nescios, nullamq. certam sedem habentes, subiecisse tandem indomita colla iugō Christi, simulq. loco sistere, atque pacem colere, & Dei laudes canere didicisse: Quoniam autem prædicante, plane nescitur.

a Hieron. epist. 7.

Fortasse autem idem illis accessit Apostolus magnus ille Nicetas, quem Bessas, Dacos, Getas, Scythasq. hoc tempore ad fidem Christi conuertisse, S. Paulinus b tradit: qui de Bessis, quorum supra citato loco S. Hieronymus meminit, per S. Nicetam Dacorum Episcopum ad fidem conuersis hæc cecinit sapphicus:

BARBARA S. NICETA CONVERSI. b Paulin. de reditu Nicetae Episc. in Dac.

Nam simul terris animisq. duri,
Et sua Bessi niue duriores,
Nunc oues facti, duce te, gregantur
Pacis in aulam.
Quasq. ceruices dare seruituti
Semper a bello indomiti negarunt,
Nunc iugo veri Domini subactas
Sternere gaudent.
Nunc magis diues pretio laboris
Bessus exultat: quod humi manuq.
Ante quarebat, modo mente calo
Colligit aurum.]

BESSI REDDIDIT CHRISTIANI.

D Subdit idem de ijsdem Bessis iam vitam monasticam excolentibus; quæ nos superius alia occasione tertio tomo posuimus, cum egimus de propagatis vbique monasticis institutis. Porro Fideles factos & Scythas Nicetæ quoque prædicatione, idem Paulinus his versibus docet:

Te Patrem dicit tota plaga Borea,
Ad tuos factus Scythia mitigatur,
Et sui discors fera te magistro
Pectora ponit.]

SCYTHAE PER NICETAM CONVERSI AD FIDEM.

Addit & de Getis & Dacibus ab eodem ad Christi fidem conuersis, quorum sub Valentino superius mentio facta est. En vides tempora ista visa Romano Imperio infestissima, quam cesserint Ecclesiæ Catholicæ felicissima, dum qui Romanis imperitare barbarico furore studebant, mancipia Christi facta sunt, Crucis potentia subiugati: quos quidem & Catholica fide imbutos esse, ex eorum cultore Niceta sanctissimo Catholico Episcopo Catholicis communicante, nullus est qui reuocare possit in dubium. De eodem vero Niceta ad sancta loca lustranda iterum in Italiam peregrinante idem Paulinus c duplici carmine cecinit: cuius quidem priorem aduentum sequenti anno contigisse, suo loco eiusdem testificatione liquido apparebit.

c Paul. naral. 9. S. Fel. & hymn. in reditu Nicetae.

Quod rursus spectat ad propagatam hoc tempore Christianam religionem, his attexamus quæ de conuersis ad Oceanum Boreale positis populis per sanctum Victricium confessorem Episcopum Rhotomagensis idem S. Paulinus ad eum scripta epistola tradit his verbis d: Norum enim nobis fecit Titius tuus carissimus frater & fidelis minister in Domino, non quidem te magis, quam in te Deum prædicans, quanta Dominus per te lumina in obscuris ante regionibus accendisset: Qui educens nubes e ab extremo terræ, te quoque

d Paulinus epist. 26. e Psal. 134.

quoque in lucem populi sui de extimo Orbis eduxit, & clarum fulgur in pluuiam vberem fecit. Sicut terra Zabulon quondam, & Nephtalim via maris trans Iordanem Galilææ, & qui sedebant in regione vmbrae mortis, lucem viderunt magnam: ita & nunc in terra Morinorum, situ Orbis extrema, quam barbaris fluctibus fremens tundit Oceanus, gentium populi remotarum, qui sedebant in latebris, via maris arenosa extra Iordanem, antequam pinguescerent fines deserti in ea, orta sibi per tuam sanctitatem a Domino luce gaudentes, corda aspera, Christo intrante, posuerunt. Vbi quondam deserta siluarum ac littorum pariter in tora aduenæ Barbaria, aut latrones incolæ frequentabant: nunc venerabiles & angelici sanctorum chori vrbes, oppida, insulas, siluas ecclesijs & monasterijs plebe numerosis pace consona celebrant. Quod quamquam totius Gallia populis & vbiq; gentium Christus operetur, qui totum Orbem circuit, quærens dignos se, & per nationes in animas sanctas se transfert, & in vijs directionis ostendit se hilariter, & omni prouidentia occurrit amatoribus suis: tamen in remotissimo Neruici littoris tractu, quem tenui antehac spiritu fides veritatis afflauerat, te potissimum in vas electionis excerpfit, in te prima refulsit, clarius inualuit, ardentius & propitius apparuit, in quo & sanctificaret illic nomen suum, & per cuius nomen etiam Solis ab Occasu in omnem terram sonus eius exiret, assumpfit. Denique nunc Rhotomagū & vicinis ante regionibus tenui nomine peruulgatum, in longinquis etiam prouincijs nominari venerabiliter audimus, & inter vrbes sacratis locis nobiles cum diuina laude numerari; haud immerito, &c.] plura enim habet de nobilitate Ecclesiæ Rhotomagensis ex studioso cultu Christianæ obseruantia comparata. At de propagatione Fidelium huius temporis hæctenus.

POPULI AD
TRIONALEM
OCEANVM
POSITI CON-
VERSI AD FI-
DEM.

A TRANT
ATTENDI
EQUIV
S. 3. 3. 3.

Qui sequitur Christi annus trecentessimus nonagesimusseptimus, Consulatu Cæsarij & Attici, Fastis adscribitur: quo hæreses Origenis sub pietatis inuolucro per Ruffinum presbyterum Aquileiensem e Palæstina cum Melania Romam redeuntē inferuntur in Urbem; propinataeq. aureo calice Babylonis, antequam inebriarentur illis Fideles, detectæ atque explosæ fuerunt. Hæc autem quomodo se habuerint, dicendum per singula: sed ante omnia, quæ sunt temporis, elucidanda. Ruffinum quidem indiuiduum Melaniæ comitem cum ea in Aegyptum profectum & in Palæstinam, ibiq. apud eam, vsque dum illic mansit, Hierosolymis vitam transegisse, quæ dicta sunt superius ex S. Hieronymo fati si-
Dgnificant: at ea demum remeante Romam, eiusdem affectatum esse vestigia, Palladij atque Paulini testificatione exploratum habetur: ait enim Palladius: Erat etiam cum ea Ruffinus quidam nomine, cuius Italus ex Aquileiensi oppido, vir nobilium & in proposito singulari satis fortium morum; qui & ad presbyteratum postea meruit peruenire: quo nullus mansuetior, fortior, & placidior tamquā omnia sciens, in sexu virili potuit inueniri. Isti igitur in viginti & septem annis, omnes apud Hierosolymam sanctos atque peregrinos Episcopos, monachos, virginesq. (hoc enim vouerant Deo) suscipere suis proprijs sumptibus, &c.] agitq. paulo post de eorumdem reditu Romam, de quo & nos itidē. Hæc Palladius de Ruffino, eidem in Origenis erroribus concors, vt superius pluribus demonstratum est. Sed & Paulinus comitem Melaniæ Ruffinum appellat, quem & haud hæctenus satis sibi compertum laudat. Sanctus Hieronymus etiam post hæc ad eundem Ruffinum Romæ
Egentem litteras dedit: vt plane nullum sit dubium, contigisse aduentum Ruffini Romam quando illuc etiam ipsa Melania remeauit. Sed quoto potissimum anno Domini Melaniam in Urbem redire contigit, id quidem est accuratius exquirendum.

ORIGENIS
ERRORS IN-
FERVNTVR
IN VRBEM.

Pallad. in Lau-
fac. c. 33. apud
Lipom. tom. 3.

Paulin. ad Se-
uer. epist. 9.

Hieron. epist.
66.

MELANIAE
ET RVFFINI
REDITVS RO-
MAM TEM-
PVIS.

Iam suo loco satis liquido superius demonstratum est, ipsam vna cum Ruffino in Aegyptum primo, indeq. Hierosolymam migrasse anno Domini trecentesimo septuagesimo se-
Eeundo, Impp. Valentiniani atque Valentis nono. Sed quot annos in hac peregrinatione & commoratione insumperint, diuersæ sententiæ sunt eiusdem Palladij atque Paulini: siquidem ille (vt nuper vidimus) vigintiseptem numerat annos, Paulinus vero viginti quinque. Sed huius exploratior atque solidior fides est: nam accepit hæc ipse ab eadem Melania, quam redeuntem Romam (vt proxime dicturi sumus) Nolam diuertentem excepit hospitem. Verum ex eo quoque certior Paulini testificatio redditur, & Palladij assertio de an-

nis vigin-

Anis vigintiseptem exploditur: quod cum constet hos adhuc in vita agente Siricio Papa re-
Bperuisse Romam: si dixerimus, ad numerum annorum a Palladio præscriptum, ipsorum esse prorogatum aduentum: vtique affirmandum esset, non sub Siricio, sed sub eius successore Anastasio eorumdem reditum contigisse. Ex Paulini ergo sententia, qui numerat Melaniæ ab Urbis absentia quinque lustra, dicendum est, eandem hoc ipso anno Romam quasi postliminio rediisse.

Recessisse autem Ruffinum e Palæstina cum pace S. Hieronymi, vtriusque testificatione asseritur: recitat enim ipse S. Hieronymus eiusdem Ruffini verba in posteriori Apologia, quæ sunt huiusmodi: Vos nobis pacem proficiscentibus dedistis. Respondit ipse: Pacem dedimus, non hæresim suscepimus: iunximus dextras, abeuntes profecuti sumus, vt vos essetis Catholici, &c.] Melaniæ autem ad Urbem reditus Palladius eiusmodi foris præ-
Bsentiam assert causam: Post multum vero temporis (inquit) cum audisset, cuidam nuppsisse neptem suam Melaniam (*Iunioem dictam*) viro: renunciare autem post nuptias sæculo huic velle, cognouisset: metuens ne qui male vitæ homines ac malæ sectæ peruersæq. doctrinæ eidem iungerentur: ob hoc ipsum, cum iam admodum senex, hoc est, sexaginta esset annorum, de Cæsariensium ciuitate ad urbem Romam intra dierum viginti spatium nauigauit.] hæc Palladius de asserta & vulgata forinfecus reditus causa. Ceterum eiusdem cum Ruffino in Origenis erroribus (vt pluribus dictum est superius) conuiuentiam causam extitisse eidem ad Urbem veniendi, oratio præmissa declarat. Erat his quidem in optatis, vt quibus fauerant & quas fouerent toto illo tempore, Origenis sententiæ (quarum complures essent defensores in Aegypto consistentes monachi, & inter eos celebriores Euagrius & Isidorus, atque inter Episcopos nobilis sedis Ioannes Hierosolymorum Antistes) eadem Romanæ sedis Episcopi, vt sic ab vniuersa reciperentur Ecclesia, probarentur assensu. Sed quanta id sit elaboratum industria, & quibus velamentis vna cum his palliata decore hæresis se in Urbem intulerit, videamus.

Atque primum quæ S. Paulinus de Melaniæ reditu, qui eam suscepit Nolæ, describat in epistola ad Seuerum, hiæ reddamus: Addidit (inquit) Dominus hanc gratiam de muneribus & litteris tuis: vt ad eos potissimum dies nobis frater Victor accederet, quibus sanctam ipsam (*Melaniam scilicet*) ex Hierusalem post quinque lustra remeantem excepimus. At quam tandem feminam? (si feminam dici licet tam viriliter Christianam) Quid hoc loco faciam? vetat fastidij intolerabilis metus, voluminibus adhuc addere: sed personæ dignitas, immo Dei gratia, postulare videtur, vt commemorationem tantæ animæ prægressus non raptim omittam, paulisper ad eam tibi narrandam, &c.] pro-
Dsequitur nobile genus eius referre, vtpote quæ habuerat Marcellinum Consulem ordinarium auum, qui vna cum Probino Consulatum gesserat anno Domini trecentesimo quadragesimoprimo; & eius in vita Christiana sectanda ardens studium, & alia plura de ipsa, quæ nos suo loco superius ordine temporis collocauimus: ac demum de eiusdem, cum redijt, appulsu Neapolim, ista subdit: Neapolim urbem breui spatio a Nolana, qua degimus, ciuitate distinctam, aduecta est. Vbi filiorum nepotumq. occurfu excepta, mox Nolam ad humilitatis nostræ hospitium festinauit: quo nobis aduenit ambitioso ditissimorum pignorum vallata comitatu.

Vidimus gloriam Domini in illo matris & filiorum itinere. In eo quidem, sed longe dispari cultu, macro illo & vilioie asellis burrico sedentem, tota huius sæculi pompa, qua honorari & opulenti poterant, circumflui Senatores prosequabantur carrucis nutantibus, phaleratis equis, auratis pilentis, & carpentis pluribus, gemente Appia atque fulgente: sed splendoribus vanitatis prælucebat Christianæ humilitatis gratia. Admirabantur diuites pauperem, profani sanctam, & illos nostra pauperies ridebat. Vidimus dignam Deo huiusmodi confusionem, purpuream, sericam, auratamq. supellectilem pannis veteribus & nigris seruientem: Benediximus Dominum, qui humiles & excelsos facit sapientes, esurientes implet bonis, & diuites dimittit inanes. In istis tamen diuitibus eadem die de maternis bonis pauperem spiritum stupebamus, qui magis sancta matris inopia, quàm sua visibili abundantia gloriabantur. Id ipsum autem gloria Domini videbatur operari, quod egenulæ nostræ diuitias in eius filijs intuebantur, vt iam hinc fructum fidei suæ caperet, cum victoriam suam de huius sæculi vanitate ipsa despectaret, cominus videns omnia quæ propter Christum reliquerat & contemnere perseverauerat. Illi sericati & pro suo quoque sexu toga aut stola soliti splendere filij, crassam illam veluti

RUFFINVS
PACIFICVS
RECEDIT
HIEROSOLY-
MIS.

Pallad. v. bisu-
pra. c. 33.

CAUSA RE-
DITVS ME-
LANIAE IN
VRBEM.

Paulin. ad Se-
uerum epist. 10.

MELANIA
PERVENIT
NEAPOLIM
ATQVE NO-
LAM.

Hieronym. in
Chrym.

OCVRSVS
ROMANORVM
CIVIVM ME-
LANIAE.

spartei staminis tunicam & vile palliolum gaudebant manu tangere, & vestimenta sua velleribus auro & arte pretiosa pedibus eius substernere, pannisq. contegere gestiebant; expiare se a diuitiarum suarum contagio iudicantes, si quam de vilissimo eius habitu aut vestigio sordem colligere mererentur.

Tugurium vero nostrum, quod a terra suspensum coenaculo vna porticu cellulis hospitalibus interposita longius tenditur, quasi dilatatum gratia Domini, non solum factis qui illam plurimi comitabantur, sed etiam diuitum illorum cateruis non capaces angustias praeiuit: in quo personis puerorum ac virginum choris vicina Dominæ dii nostri Felicis culmina refulgebant; neque e diuerso habitationis eiusdem, dissoni licet proposito, hospites obstrepebant, sed & in illis religiosa modestia imitabatur nostræ silentium disciplinæ, vt si dissimularent concinere vigilantibus pigro ventre sopiti, tamen non audent pijs vocibus dissonare, fideli timore compositi, quo placitis psallentium vocibus compresso sæcularium turbarum tumultu etiam taciti concinabant. Verum vt ad perfectam Domini columbam recurram: Scito nunc istam tantum in sexu infirmitatis virtutem Dei, cui refectio in ieiunio, requies in oratione, panis in verbo, habitus in panno, lectus in sagulo & centone durus in terra fit mollis in littera, qua rigidi cubilis iniuriam mitigat lectionis voluptas; & sanctæ animæ in Domino vigilare, requiescere est.

Hanc ergo filia Sion hæcenus habuit & desiderat: nunc filia Babylonis habet & admiratur: quia iam & ipsa Vrbs in pluribus filia Sion est, quam filia Babylonis: & ideo miratur in humilitatis obscuro & veritatis luce viuentem, & fidei incitamenta diuitibus, angustiarum solatia pauperibus ministrantem: quamquam illa quietis & latebræ suæ apud Hierusalem in Romanis modo turbis æstuans clamet: Heu^a me quia incolatus meus prolongatus est: Ideo ne dilata sum, vt nunc habitem cum habitantibus Cedar? Hoc enim nomine apud Hebræos (vt comperi) significatur obscuritas. Quare ita illi gratulandū de memoratis virtutibus puto, vt de præcanti sede timeatur, vt tam insignis anima plus Romæ conferat, quam de Roma trahat, & sic sedeat supra flumina Babylonis, vt recorder Sion^b, & organo corporis sui suspenso ab inimicæ omnibus Babylonis insidijs & illecebris, in sui propositi tenore, velut in salicibus gemino semper humore viuentibus, constituta viuere non desinat, & permanente fidei constantia, virtutisq. gratia, solium eius non defluat: vt sicut vita eius in itinere aspectatur, ita & laus in exitu canatur.] hucusque Paulinus de aduentu Melaniæ Romam: quam quidem Urbem cum sic nominet filiam Babylonis, vt tamen in pluribus dicat eam præferre filiam Sion: facile puto intelligis, ea nominis vnus Urbis varietate discriminatos esse Gentiles a Christianis; nimirum vt ea ex parte Roma Babylon dicatur, vbi adhuc in ea Gentilicia vigeret impietas; Sion autem in pluribus, vtpote quæ Christianis abundaret, in quibus cultus religionis veræ micaret: vt plane ex tanti viri sententia valeas intelligere, quo sensu a Ioanne in Apocalypsi Roma sit Babylon nominata. At de his satis tomo primo Annalium actum est.

Sed ad Melaniam redeamus: Quam cum sic a Paulino laudatam vides, ne mireris: his quidem ipsa atque maioribus digna præconijs videbatur nescientibus quæ paucis arbitris in Palæstina non tam ab ipsa, quam per ipsam a suis confocijs de inducendis in Ecclesiam erroribus Origenis, refragante S. Hieronymo, ac penitus obnitente S. Epiphano, gesta essent. Quomodonam, quæso, Paulinus sciret, quæ nec qui Hierosolymis essent, nosse potuerint? vt superius est demonstratum in controuersia illa habita inter S. Epiphanium, & Ioannem Hierosolymitanum Episcopum, Origenistarum patronum, negantem tamen se Origenis errores defendere: quæ litteris S. Hieronymi vno innotuere Pammachio. Vides igitur Paulinum horum omnium penitus ignarum adeo mirifice Melaniam iure laudasse; sed & eius in via comitem immensis præconijs, alijs ad eundem Seuerum^c datis litteris, celebrasse Rufinum: in quorum celebratione omnium conuersa fuisset studia Christianorum, quis poterit dubitare? En vides, quibus, qualibusve anteaambulibus inferatur in Urbem hæresis Origenis: vt plane pro miraculo dicendum fuerit, si audito sonitu tubæ, fistulæ, & citharæ, sambucæ, & psalterij, symphonix, & omnis generis musicorum, non adorauerint omnes statuam auream^d: si, inquam, quos sanctissimorum virorum etiam audirent encomijs pene diuinis efferri, æque plausibus non exceperint, & obuijs quoque manibus, quod ab illis sanctitatis titulo foris inscriptum offerretur, omnes non acceptarint.

At quonam modo ista se habuerint, & in quanto tunc periculo Romana Ecclesia ver-

fata

HOSPITIUM
SANCTVM
REDDIT HO-
SPITES MO-
DESTOS.

VIRTUTES
MELANIAE
DESCRIBVN-
TVR.

^a Psal. 119.

^b Psal. 136.

ROMA QVA
EX PARTE
DICTA BA-
BYLON.

RES MELA-
NIAE ATQVE
RUFFINI IN-
COMPETAE
PAVLINO.

^c Paulin. epist. 9.
ORIGENIS
HAERESIS
QVA POMPA
INFERATUR
IN VRBEM.
^d Daniel. 3.

A. fata sit, & Deus illi ex more opportuno tempore præsto fuerit, ordine rerum gestarum & temporum, singula prosequemur. Sed antequam his vela pandat oratio, vastum pelagus ingressura, in S. Paulini hospitio, quo Melaniam cum suis excepit, paululum quiescat.

Accepit tunc idem Paulinus a Melania perbreue segmentum ligni sanctissimæ Crucis, missum sibi a Ioanne Hierosolymorum Episcopo. Testatur id quidem ipse Paulinus, cum ex eo quid modicum sumptum, nomine Therasiæ suæ, mittit ad focrum ipsius Seueri Bassulam, dum hæc^a ait: Partem particulæ de ligno diuinæ Crucis, quod nobis donum benedicta Melania ab Hierusalem munere sancti inde Episcopi Ioannis attulit: hoc specialiter forori nostræ venerabili Bassulæ misit conserua communis. Sed quod alteri vestrum datur, vtriusque vestrum est: quia in vtroque vestrum vna ratio manet, & sexum euacuat fides, qua in virum perfectum ambo concurritis. Accipite ergo ab vna nimis fratribus, in omni bono vestrum sibi consortium cupientibus. Accipite magnum in modico munus; & in segmento pene atomo hastulæ breuis, sumite monumentum præsentis & pignus æternæ salutis. Non angustetur fides vestra carnalibus oculis parua cernentibus: sed intenta acie totam in hoc minimo vim Crucis videat. Dum videre vos cogitatis lignum illud, quo salus nostra, quo Dominus maiestatis affixus, tremante mundo, pependerit; exultetis cum tremore: recordemur & petras fissas ad huius aspectum Crucis, & saltem saxorum æmulatione præcordia nostra findamus timore diuino.]

Plura autem post hæc Paulinus in eadem subnectit epistola de Crucis inuentione, ac demum meminit de eiusdem ligni sanctissimæ Crucis erogatione Hierosolymis fieri solita ab eius ciuitatis Episcopo, qui illud Paschali tantum tempore (vt ait) exhibet populo adorandum. Cuius plane exemplo, illa in reliquas Occidentalis orbis Ecclesias consuetudo & ritus manasse putantur, vt eodem Paschali tempore lignum Crucis cum imagine Crucifixi populo adorandum aperiatur, quod ante erat velo obductum; illud Episcopo tertium præcinente præconium, ECCE LIGNVM CRVCIS, &c.] respondente & inuitante choro, VENITE ADOREMVS.] In illis quidem ecclesijs, in quibus inesse contingeret ipsum lignum sanctissimæ Crucis, illud ipsum (vt Hierosolymis agebatur) proponebatur populo adorandum: quæ autem ecclesiæ illo carerent, loco illius exhibebant (vt fit) alterius ligni Crucem, cum imagine Christi Domini crucifixi. hæc quod ad antiquos Ecclesiæ ritus pertinet.

Quod rursus ad idem lignum sanctissimæ Crucis a Melania Paulino datum spectat; ingens plane ex ipso contigit edi miraculum, cum incendio flagrante foeno referta casa, in Paulini ipsius hospitium conuersa flamma cuncta impetu violento depascente, oblato ab ipso globis igneis eodem ligno Crucis, incendium protinus resiliit, atque penitus extinctum fuerit. Quod ipsum perpetua memoria consecrandum miraculum, his ipse Paulinus^b versibus cecinit, hic in lectoris gratiam describendis; cum post descriptum ipsum cuncta vorans incendium, quomodo restinctum fuerit, ista subdit:

*Ipse domum remeans modicum, sed grande saluti
De Crucis aterna sumptum mihi fragmine lignum
Promo, tenensq. manu aduersis procul ingero flammis,
Vt clypeum retinens pro pectore quo tegerem me,
Arceamq. hostem collato umbone relisum.
Credite: nec donate mihi, sed reddite Christo
Grates, & iustas date laudes Omnipotenti.
Nostra salus etenim Cruce Christi & nomine constat:
Inde fides nobis, & in hac Cruce nixa periclo
Profuit & nostram cognouit flamma salutem.
Nec mea vox aut dextra illum, sed vis Crucis ignem
Terruit, inq. loco de quo surrexerat, ipso
Vt circumseptam præscripto limite flammam
Sidere & extingui, fremitu moriente, coegit,
Et cinere exortam cineri remeare procellam.
Quanta Crucis virtus, vt se natura relinquat
Omnia ligna vorans, ligno Crucis writur ignis.
Multæ manus crebris tunc illa incendia vasis*

Annal. Eccl. Tom. 5.

C.

Asper-

^a Paulin. ad Se-
uer. epist. 11.
SEGMENTVM
S. CRVCIS LI-
GNI A IOAN-
NE EPISCO-
PO HIERSO-
LYMITANO
AD PAULI-
NYM MISSVM

VTVS CON-
SVETVDO
OSTENDEN-
DÆ ET ADO-
RANDÆ PA-
SCHALIS
TEMPORIS
SANCTAB
CRVCIS.

CRVCIS LI-
GNO EXTIN-
CTVS IGNIS

^b Paulin. in Ne-
talico. S. Felix.

Aspergens largis cupiebat vincere lymphis.
Sed licet exhaustis pensarent fontibus imbres;
Vi maiore tamen, lassis spargentibus, omnem
Vicerat ignis aquam: nos ligno extinximus ignem:
Quamq. aqua non poterat, vicit brevis hastula flammam.]

hæc & alia plura ibi Paulinus de insigni ibidem edito virtute Crucis ligni miraculo.

Donatus est præterea idem Paulinus ab eadem Melania tunica innocuorum agnorum contexta vellere: quam idem ipse, cum accepisset a Seuerio pallium ex pilis camelorum hirsutum, eidem dono misit: de qua post alia sic ad ipsum scripsit: Nos, inquit, neque verbis, neque rebus digna pensantes, vnica tamen facultate nobis charitatis, qua vobis sola pares sumus, misimus tunicam, quam ab vsu meo, vt de stercoreis vilitate collectum pannum dignare suscipere. Nam vel hoc innocentia tua congruit, quod de tenero agnorum vellere contexta blanditur attractibus. Adde autem adhuc pretio eius & gratia, quod quo dignior probetur vsu tuo, de sancta & illustris in sanctis Dei femina Melania benedictione mihi pignus est. Vnde te dignior visa est, cuius fides illi magis quam noster sanguis propinquat.] hæc Paulinus; quibus quidem postremis verbis, se Melania sanguine fuisse coniunctum significat.

Contigerat autem haud pridem ante aduentum Melania, Nolam mitti ab eodem Seuerio ad ipsum Paulinum libellum scriptum de rebus gestis S. Martini: quem Melania illum auide cupienti se legisse testatur, necnon ostendisse S. Nicetae Dacorum Episcopo, qui hoc eodem tempore pietatis ergo in Italiam peregrinatus fuit: ait enim ea epistola ad Seuerum reddita: Martinum enim nostrum illi (nempe Melania) studiosissima talium historiarum ipse recitauit. Quo genere te & venerabili Episcopo atque doctissimo Nicetae, qui ex Dacia Romanis merito admirandus aduenerat, & plurimis Deo sanctis, in veritate non magis tui prædicator, quam mei iactans, reuelauit, &c.] hoc ipso quidem anno contigisse magni illius Nicetae aduentum, ex numero Natalium S. Felicis a Paulino editorum rectam exploratamq. possumus deducere rationem. Nam cum ipse, scribens ad Seuerum, testetur quolibet anno se statuisse conscribere versibus eiusdem Felicis Natalitium: plane ex numero eorundem annos quoque licebit suo ordine adnumerare. Sed cum in nono a Paulino edito Natalitio mentio habeatur de posteriori eiusdem Nicetae aduentu Nolam, cumq. contigisse dicat anno quarto a priori ipsius aduentu: affirmare opus est, ipsum eius priorem aduentum, tempore quo Natalitium quintum elaborauit, accidisse. De eius enim posteriori aduentu, quo meminit de priore, isti sunt versus:

Venisti tandem quarto mihi redditus anno:
Sed grates Christo, quia te vel sero reuexit.]

Cum igitur hac ratione priorem eius aduentum contigisse oportuerit tempore quinti editi Natalitij; in quem Domini annum illud potissimum inciderit, hoc exquirendum est. Numeranda quidem esse Natalitia illa Paulini ab ultimo anno, quo adhuc detentus in Hispania Romam parabat aduentum, ex ipso satis intelligi potest. fuit ille annus Domini (vt vidimus) trecentessimus nonagesimustertius. Sequenti autem, cum iam ad natalium diem S. Felicis Nolam se contulisset, secundum ordine edidit Natalitium. Cum vero (vt eius testificatione liquet) iam annum apud eundem S. Felicem egisset in ipso agro Nolano, quando & legationem ab Episcopis Africanis suscepit, qui fuit annus Domini trecentessimus nonagesimusquintus, tertium ab eo scriptum est Natalitium; sequenti vero anno, nempe superiori, quartum: vnde hoc ipso anno Domini trecentesimo nonagesimoseptimo, ipsum quintum elucubratum fuisse Natalitium, necessario dicendum est: quo tempore & Nicetae aduentum contigisse, æque opus est affirmare, cum a quinto Natalitio vsque ad nonum numerus ille perficiatur annorum quatuor, quo Nicetas reditum in Italiam prorogauit.

Qui igitur ex Dacia veniens, Romanis (vt ait Paulinus) apparuit admirandus, æque innotuisse Romano Pontifici, atque Apostolorum limina visitasse, quis poterit dubitare? Si enim nulla alia causa, quam inuisendorum locorum sanctorum tam longam difficilemq. peregrinationem obiisse, Paulini assertionem dicitur; potuit ne præterisse venerandas Apostolorum Memorias vniuerso antiquitus celeberrimas Orbe, & ad eas non accessisse, in salutataq. reliquisse, qui Nolam se contulit ob S. Felicis sepulchrum? Certe quidem (si coniectura interdum verisimili ex similibus comparata exemplis agere concessum est)

haud

Paulin. ad Seuer. epist. 10. INDVMENTVM A MELANIA ACCEPTVM PAVLINVS AD SEVERVM MITTIT.

Paulin. epist. 19.

Paulin. epist. 9. S. NICETAE PRIOR ADVENTVS IN ITALIAM.

Paulin. in Natal. 9.

TEMPORA NATALITIORVM S. FELICIS A S. PAVLINO EDITORVM.

Paulin. epist. 10. RATIO DIFFICILIS NICETAE PEREGRINATIONIS.

haud par est credere, qui tantam ad barbaras gentes agebat molem Apostolatus, sub tanta rei pondere, veluti operibus omnibus feriatum, tot interiacentes, vt iterum in Italiam se conferret, peragrasset prouincias, nisi consulendi primariam Apostolicam sedem summa necessitas incubuisset. Hunc itaque Nolam aduenientem (vt dictum est) cum digne S. Paulinus excepisset; quæ a Seuerio scripta atque missa fuerat Vita S. Martini, voluit eidem fieri manifestam.

Scripserat enim eam Seuerus adhuc ipso Martino superstite: sed quando, & qua motus occasione, ipse docet his verbis: Cum olim audita fide eius, vita, atque virtutibus, desiderio illius æstuaemus: gratam nobis ad eum videndum peregrinationem suscepimus: simul quia iam ardebat animus Vitam illius scribere; partim ab ipso, in quantum ille interrogari potuit, sciscitati sumus; partim ab ijs qui interfuerant, vel sciebant, cognouimus. Quo quidem tempore, credi non potest, qua me humilitate, qua benignitate suscepit: congratulatus plurimum, & gauisus in Domino, quod tanti esset habitus; quem peregrinatione suscepta expetissemus. Miserum me (pene non audeo confiteri) cum me sancto conuiuio suo dignatus est adhibere, aquam manibus nostris ipse obtulit, ad vespereum autem ipse nobis pedes abluit: nec reniti ad hoc, aut contraire constantia fuit: ita auctoritate illius oppressus sum, vt nefas putarem, si non acquieuissem. Sermo autem illius non alius apud nos fuit, quam mundi huius illecebras & sæculi onera relinquendi, vt Dominum Iesum liberi expeditiq. sequeremur: præstantissimumq. nobis præsentium temporum illustris viri Paulini, cuius supra mentionem fecimus, exemplum ingerebat; qui summis opibus abiectis, Christum secutus, solus pene his temporibus Euangelica præcepta compleisset. illum nobis sequendum, illum clamabat imitandum: beatumq. esse præfens sæculum, tantæ fidei virtutisq. documento, cum secundum sententiam Domini, diues & possidens multa, vendendo omnia & dando pauperibus, quod erat factum impossibile, possibile fecisset exemplo.] hæc Seuerus de suo ipsius accessu & congressu cum S. Martino, vt eius Vitam describeret, quod & tunc præstitit: adeo vt appareat, post conuersionem Paulini, ante tamen præsentem annum fuisse elucubratam.

Porro sic (vt ipse testatur) libellum ipsum de Vita sancti Martini conscripsit, vt intra parietes domesticos contineret: vni tantum valde familiari immenso desiderio eundem cupienti & valde exposcenti, pollicitatione præmissa ne cui concederet, tandem tribuit. Sed id plane accidit, quod idem Seuerus litteris ad Desiderium scriptis, se timere significat, illis verbis: Sed vereor ne tu ei ianua sis futurus, & emissus semel, non queat reuocari.] Sed quomodo editus atque vulgatus? creditus est libellus eidem ipsi qui supra Paulino, qui hæc ad Seuerum: Benedictus tu homo Domini, qui tanti sacerdotis & manifestissimi confessoris historiam, tam digno sermone, quam iusto affectu percensuisti. Beatus & ille pro meritis, qui dignum fide & vita sua meruit historicum; qui & ad diuinam gloriam suis meritis, & ad humanam memoriam tuis litteris consecratur.] hæc ipse Paulinus: qui acceptum libellum illum (vt nuper vidimus) legit Nicetae Episcopo, sicq. sanctus Martinus innotuit Borealibus barbarorum gentibus. Legit tunc & Melania, & sic idem sanctus Martinus in Urbem inuectus est, ex qua celerrime est vulgatus in Orbem. Sed quomodo? Audi Posthumianum:

Referam tibi plane, inquit, quo liber iste penetrauerit, & quam nullus fere Orbis terrarum locus sit, vbi non materia tam felicis historiae peruulgata teneatur. Primus eum Romanæ vrbi vir studiosissimus tui Paulinus inuexit. Deinde cum tota certatim Vrbe raperetur, exultantes librariorum vidi, quod nihil ab ijs quaestuosius haberetur; siquidem nihil illo promptius, nihil carius venderetur. Hic nauigationis meæ cursus longe ante progressus, cum ad Africam venissem, iam per totam Carthaginem legebatur: solus eum Cyrenensis ille presbyter non habebat; sed me largiente descripsit. Nam quid ego de Alexandria loquar, vbi pene omnibus magis quam tibi notus est? Hic Aegyptum, Nitriam, Thebaidam, ac tota Memphitica regna transiit: Hunc ego in eremo a quodam fenestra legi vidi: cui cum me familiarem tuum esse dixissem, & ab illo & a multis fratribus hæc mihi iniuncta legatio est, vt si vnquam terras istas, te incolame, contigissem, ea te supplere compellerem, quæ in illo tuo libro de virtutibus beati viri professus es præterissem. Age ergo, &c.] Suppletus est liber a Seuerio, auctarioq. locupletatus per epistolas de eiusdem viri sancti obitu postea ab eo scriptas, adiecto insuper additamento Dialogorum.

Seuer. in Vita S. Martini, c. p. vii. VITA S. MARTINI A SEVERO SCRIPTA.

ACCESSVS ET CONGRESSVS SEVERI CVM S. MARTINO.

Seuer. epist. Desider. ante libellum præfixa.

QUOMODO VITA S. MARTINI VBIQUE VVLGATA.

Paulin. ad Seuer. epist. 5.

Seuer Dial. 1. c. 16.

VITA S. MARTINI TOTO PENE ORBE DIFFUSA.

QVID ROMAE
MELANIA
ATQVE RVF-
FINVS.

Iam vero, vbi satis apud Paulinum Nolæ confedimus, Melaniam cum Rufino redeuntē A in Urbem prosequamur. Qui enim diu ab Vrbe absentes, Hierosolymis tanquam in spiritali quadam Academia, vt veram excolerent sapientiam, quinque (vt vidimus) lustris confederant; cum primum Romam venerunt, omnium plane oculos præ admiratione in se conuerterunt. Latè iam illi videre præsentis, quæ de ipsidem absentibus summo sæpe præconio fama detulerat: sed non videre tantum, verum & audire solliciti; sicq. ab ore ipsorum tamquam a cælesti quodam illato Romam oraculo pependunt. Cum ipsi, quam ex Origenis libris didicerant, Stoica indolentia perfectissimæ & ad omnes numeros absolutæ vitæ Christianæ specimen edentes, maxima apud Christianos omnes qui Romæ erant, perpauca eruditis exceptis, quos antea S. Hieronymus litteris monuisset, existimatione fuerunt. Cum sic igitur animos ciuium erga se suosq. esse propensiores & optime affectos Rufinus intellexisset: euestigio impietate referta allata secum ex Aegypto primum, inde Hierosolymis B scrinia referat, indeq. depromit pestiferas merces, sed ita fallacijs obuolutas & auro cælatas, vt bene prudentes & sapientes quoque eadem decipere potuissent.

DE ORIGENIS
HAERESIBVS
ROMAN IL-
LATIS.
a Hieron. Apolog.
lib. 2.

De appulsu autem horum in Romanum Portum agens sanctus Hieronymus, hæc per antiphrasim a: O triremem locupletissimam, quæ Orientalibus & Aegyptijs mercibus Romanæ vrbis ditare venerat paupertatem. Tu Maximus ille es: Vnus qui nobis scribendo restituis rem. Ergo nisi de Oriente venisses, eruditissimus vir hæreret adhuc inter mathematicos.] & paulo post: Te multo tempore Pharus docuit, quod Roma nesciuit: instruxit Aegyptus, quod Italia hucusque non habuit; &c.] At ne sibi esset impedimento quod apud nonnullos Origenis nomen male audiret, idem Rufinus Apologiam pro Origene ab Eusebio Cæsariensi scriptâ, nomine tamen martyris Pamphili, a se vero Latinitate donatam mox edidit; addiditq. pro eodem recens a se item volumen elaboratum, cuius erat titulus: C De adulteratione librorum Origenis.] Sed & quod magis mireris, nec quidem ipse Rufinus erubuit Romæ iactare, tum sanctum Hieronymum, tum etiam Theophilum Alexandrinum Episcopum ipsidem Origenis erroribus assentiri. Testatur id quidem ipse sanctus Hieronymus in epistola quam postea ad Pammachium scripsit b, vbi ait: Me & Papat. Theophilum sui iactabat erroris; latratuq. impudentissimorum canum, ad inducendos simplices, nostrum mentiebatur assensum.] hæc ipse.

b Hieron. ad Pammach. epist. 78.

Sed quod spectat ad Periarchon & Apologiam nomine Pamphili martyris pro Origene a Rufino editam; audi Hieronymum c ab Oriente, ita vt Romæ audiretur, veluti tonitruum, vehementius obstrepentem: Rufinus non vni Vrbi, sed Orbi blasphemias Origenis, & dē ἀρχῶν libros, quantum in se fuit, intulit: ita vt Eusebij quoque primum librum defensionis Origenis sub nomine Pamphili martyris ederet; & quasi ille parum dixisset, nouum pro eo volumen euomeret.] & rursus in eum d: Cur, inquit, translaturus hæreticam defensionem eorum, præmittis quasi martyris librum; & id Romanis auribus ingeris, quod translatum, nempe e dē ἀρχῶν, totus Orbis expauit? &c.] His igitur præcursoribus curauit Rufinus purulentum Origenis e dē ἀρχῶν Romam inuehere, quo ab omnibus pacificis salutareretur occuribus, & nescientes imaginem bestię adorarent. Neque vero hæc sibi visa sunt satis: sed & adhuc addidit ad decipiendum summa quidem arte excogitatum portentum: vt de eo merito illud Psalmistæ appareat decantatum e: Sicut nouacula acuta fecisti dolum.] & illud f: Lingua tua concinnabat dolos. Sedens aduersus fratrem tuum loquebaris, & aduersus filium matris tuæ ponebas scandalum.] cum videlicet id effecerit, vt quamuis ipse fur esset & latro, istæc ipsa fuerint tamen aduersus sanctum Hieronymum protinus clamata.

c Hieron. in dialog. aduer. Pelag.

d Hieron. Apolog. aduers. Rufin. APOLOGIA PROSCRIPTIS ORIGENIS VVLGATVR ROMAE A RVFFINO.

e Psal. 51. f Psal. 49.

Quonam modo ista contigerint, audi. Cum ille pro Origene eiusmodi præmisset defensores, sic e dē ἀρχῶν ipse voluit edi, vt eidem præfationi affixæ, nomen suum silentio prætermiserit, quo & nomen interpretis haberetur incognitum. absque titulo enim auctoris præfationem illam editam esse, ex eo intelliges, quod de eadem S. Hieronymus postea ad Rufinum g scribens ait: Præfatiunculâ librorum e dē ἀρχῶν ad me missa est, quam ex stylo intellexi tuam esse, &c.] Instar enim sepis, quæque hæresis nigredinem primum ad obcurandam veritatis claritudinem vomit; quod commune sit omnibus male agentibus, lucem odisse. Quid igitur veneni lateret in præfatione illa, quidve vitiosum esset in ea interpretatione, vt merito Rufinus nomen suum silentio obuoluendum putauerit, in apertam iam lucem cunctis aspiciendum prodamus. Erit plane quod mireris, lector, cum intueberis filiorum tenebrarum incredibilem in male agendo versutiam.

RVFFINVS VERSVTE IN CRIMINIS SVSPICIONEM A DDVCIT S. HIERONYMVM.

g Hieron. epist. 66.

Qui

A Qui igitur tacito suo nomine, a se translaturus hæresibus refertum Origenis e dē ἀρχῶν Romæ editurus erat, frontem operis, ipsa inquam meretricis prostibuli limina auro tecta ornata reddidit atque compta, vt ad ingressum homines ea dolosa arte pelliceret: quod præstitit, cum suspectum Origenis nomen faceret testificatione S. Hieronymi venerandum, dum quæ ab eodem adeo celebri auctore eiusdem Origenis lucubrationes essent hastenus Latinitate donatæ recenseret, & eius de ipso elogia recitat. Ex quibus alterum de duobus euenturum præsentiret; vel vt ita Origenis e dē ἀρχῶν auidius acceptum, ab omnibus probaretur; vel si contingeret ob blasphemias respui, in Hieronymum ipsum antiquiorem Origenis interpretem ac laudatorem infamia verteretur. Ita quidem se habuit mali operis peior interpres, pessimusq. præfator. Vnde si quis præfationem illam e dē ἀρχῶν Origenis appositam, putentis cadaueris dixerit pollincturam, qua graue olens corrupta caro suauissimos spiraret odores; sane quidem scopum ipsum veritatis attigerit. Vide quorsum progressæ sint versipellis hominis artes.

DOLOSARVF-
FINI PRAE-
FATIO PE-
RIARCHON
ORIGENIS
APPOSITA.

Sed præstat ipsum audire Rufinum, cum ista præfatur a: Scio quamplurimos fratrum, scientiæ Scripturarum desiderio prouocatos, poposcisse ab aliquantis eruditis viris & Græcarum litterarum peritis, vt Origenem Romanum facerent, & Latinis auribus condonarent: inter quos etiam frater & collega noster Hieronymus ab Episcopo Damaso deprecatus, cum homilias duas de Cantico canticorum in Latinum transfulisset ex Græco, ita in illo opere ornate magnificeq. præfatus est, vt cuius legendi Origenem & auidissime perquirendi desiderium commoueret.] & paulo post: Nos ergo rem ab illo quidem ceptam sequemur & probatam: sed non æquis eloquentiæ viribus tanti viri ornare possumus dicta. Vnde vereor, ne vitio meo illud accidat, vt is vir, quem ille (nempe Hieronymus) alterum

a Apud S. Hier. tom. 9.

EX HIERONYMI NOMINE CONCILIAT FIDEM HAERESI RVFFINVS.

C post Apostolos Ecclesiæ doctorem scientiæ & sapientiæ merito comprobauit, inopia sermonis nostri longe esse inferior videatur.] hæc quidem ipse & alia in commendationem Origenis ex testificatione S. Hieronymi, magni tunc in Ecclesia nominis: cuius quoque auctoritate adhibitam in idem opus interpretando fraudem voluit contexuisse, cum addit: Quantum fieri potest interpretando, sequar regulam prædecessorum, & eius præcipue viri (nempe Hieronymi) cuius superius fecimus mentionem; qui cum ultra septuaginta libellos Origenis, quos Homiliaticos appellauit, aliquantos etiam de tomis in Apostolum scriptis transfulisset in Latinum, in quibus cum aliquanta offendicula inueniantur in Græco, ita elimauit omnia interpretando atque purgauit, vt nihil in illis, quod in fide nostra discreparet, Latinus lector inueniat. Hunc ergo nos etiam, licet non eloquentiæ viribus, disciplinæ tamen regulis, in quantum possumus, sequimur, &c.]

D Cum igitur istæc omnia S. Hieronymi exemplum sequi, & in genere interpretandi, Origenem expurgando, se illius profiteatur affectari vestigia; quis reprehendere vel hostis auderet, quod tanto ipse tentasset exemplo? Vel quis cunctando reciperet, quæ ipse (vt profiteretur) Origenis ederet erroribus expurgata in Latinum conuersa? Sed quid insuper? dolos dolis conlasciens, ne ipse mendax argueretur & proditor; cū se erroribus, exemplo S. Hieronymi, expurgatum librum editurum polliceatur, quid adiecerit, accipe: Sicubi ergo nos in libris eius aliquid contra id inuenimus, quod ab ipso in ceteris locis pie de Trinitate fuerat definitum; velut adulteratum hoc & alienum, aut prætermisimus, aut secundum eius regulam protulimus, quam ab ipso frequenter inuenimus affirmatam.] hæc & alia ipse pollicitus, ad Origenis e dē ἀρχῶν legendum securum sic aditum voluit præparasse, vt tamen domi exceptos hospites letalibus incautos venenis latentis hæresis compotaret: nimirum cum lectorem securum redderet, dum pollicetur Origenem erroribus purgatum exhibere, præstitumq. id ab eo putaret in reliquis, sicut in maculis hæresis Arianae: sicq. tutum redditum eundem incautum in foueam Origenis errorum præcipitem ageret.

RVFFINVS SIMVLAT E-MENDATVM EDI PERIARCHON.

E Sed vbi ista? Audi Hieronymum b ad Pammachium ita scribentem: Tuæ me, frater Pammachi, & tuorum litteræ compulerunt, dicentes illos (libros scilicet e dē ἀρχῶν) ab alio fraudulenter esse translaturus, & interpolata nonnulla, & vel addita, vel mutata. Ac ne parum epistolis haberem fidem, misisti exemplaria eiusdem translationis cum præfatiunculâ laudatrice mea. Quæ cum legissem, contulissimq. cum Græco: illico animaduerti, quæ Origenes de Patre cum Filio & Spiritu sancto impie dixerat, & quæ Romana aures ferre non poterant, in meliorem partem ab interprete commutata: cetera autem dogmata, de Angelorum ruina, de animarum lapsu, de resurrectionis præstigijs, de mundo vel mundis Epicuri, de restitutione omnium in æqualem statum, & multo his deteriora, quæ

b Hieron. Apolog. I. aduersus Rufinum.

PVRGAT TANTVM EX PARTE RVFFINVS ORIGENIS PERIARCHON, VT INCAV-TOS DECIPI-AT.

quæ

quæ longum esset retexere, vel ita vertisse, vt in Græco inuenerat, vel de commentario-
 lis Didymi, qui Origenis apertissimus propugnator est, exaggerata & firmiora posuisse:
 vt qui in Trinitate Catholicum legeret, in alijs hæreticum non caueret.] ita Hierony-
 mus: quibus versutias intelligas hæreticorum, instar Iudæ sic petentis Dominum oscu-
 lo, vt laqueum eius collo injiciendum procuret, & vinculis strictum captiuum hosti-
 bus dedat.

Immenso tunc quidem periculo Romana fluctuauit Ecclesia, cum hæresum ille thesau-
 rus manibus clericorum circumferretur, ab imprudentibusq. laudaretur, exscriberetur,
 vipereoq. foetu multiplicaretur vbique: adeo vt, nisi Christi promissionibus firmissimo
 fundamento super firmam petram Ecclesia Romana in Petro consolidata fuisset, eius ca-
 sus iure timeri potuisset; ipsaq. tunc naufragium expauisset nauicula Petri, nisi Chri-
 stus nauigaret in ea. Plane accidit, vt sicut cum Christus Phariseorum a exagitaretur op-
 probrijs, extollens vocem quædam mulier magnificare eum intrepide cœpit: ita Roma-
 næ feminæ confessione fides Catholica ab Origenistarum blasphemijs vindicaretur illæsa:
 dum confundens sapientiam sapientum, silentibus ijs, quorum muneris erat exurgere &
 stare pro muro domus Israel, excitauit Deus spiritum feminæ. Etenim exurgens tunc mu-
 lier, noua Debra, phalanges euertit Chananæorum. At quomodo adeo ingens faci-
 nus ediderit femina vna, audi S. Hieronymum b rem his verbis accurate scribentem:

DEI PROVI-
 DENTIA ER-
 GA ROMA-
 NAM ECCLE-
 SIAM.

a Luc. 11.

b Hieron. epist.
 16.

MARCELLA
 QUID CON-
 TRA ORIGE-
 NISTAS.

In hac tranquillitate & Domini seruitute, hæretica in his prouincijs exorta tempestas
 cuncta turbauit, & in tantam rabiem concitata est, vt nec sibi, nec vlli bonorum parceret:
 & quasi parum esset, hic (in Palestina scilicet) vniuersa mouisse; nauem plenam blasphe-
 miarum Romano intulit Portui: Inuenitq. protinus patella operculum, & Romanæ fidei
 purissimum fontem cœno lutosa permiscuere vestigia. Nec mirum, si in plateis & in foro
 rerum venalium fictus ariolus stultorum verberet nares, & obtorto fuste dentes morden-
 tium quatiat: cum venenata spurcaq. doctrina Romæ inuenerit quos induceret. Tunc li-
 brorum *ἡ ἀρχὴ* infamis interpretatio: tunc discipulus *ὁ λαβίος*, & vere nominis sui, si in
 talem magistrum non impegisset: tunc nostrorum *διδακτικῶν* contradictio, & Phariseo-
 rum turbata est schola. Tunc sancta Marcella, quæ diu se cohibuerat, ne per æmulationem
 quippiam facere videretur: postquam sensit fidem Apostolico ore laudatam in plerisque
 violari; ita vt sacerdotes quoque & nonnullos monachorum, maximeq. sæculi homines
 in assensum sui traheret, ac simplicitati illuderet Episcopi, qui de suo ingenio ceteros æsti-
 mabat: publice restitit, malens Deo placere, quàm hominibus.] hæc de S. Marcella Hiero-
 nymus, de qua nos plura superius, sed & inferius dicturi sumus. At quanam hæc sancti
 Hieronymi veluti ænigmatibus obumbrata locutio? Quid per discipulum *ὁ λαβίος*, & vere
 nominis sui, si in talem magistrum non impegisset? Alludit plane auctor ad scriptionem
 illam Ruffini ad Macarium scriptam de adulteratione librorum Origenis, Romæ editam ad
 sternendam viam eiusdem Origenis erroribus: ad quem etiam præfationem in *ἡ ἀρχὴ*
 inscripsit: Qui cū Macarius diceretur, vere (inquit Hieronymus) *ὁ λαβίος* iste dicendus, hoc
 est Beatus, nempe Macarius ex nomine, nisi in talem incidisset doctorem. At quisnam iste
 Macarius fuerit, consule a nobis notata ad Romanum Martyrologium c, vt ab alijs eiusdem
 nominis sanctis viris ipsum scias discriminare.

A

B

C

D

E

Sed vt ad Marcellam redeamus: Quo tandem perduxerit ipsa negotium, ex paucis quæ
 idem auctor subdit, possumus intelligere: nimirum valide egisse, atque restituisse certa-
 men, insuper & hostes in fugam conuertisse. etenim ipsi ab ea palam detecti, negauerunt
 Periarchon hæresum promptuarium sua ipsorum opera in Latinum esse conuersum, & infi-
 ciatj sunt pariter se ea cum Origene sentire; atque præferentes Catholicam disciplinam,
 vt Catholicæ Ecclesiæ communicantes, quæsierunt a Romano Pontifice litteras commu-
 nicatorias, quo earum testificatione se probarent ybique esse Catholicos, ac ita his muni-
 ti litteris, ab Vrbe probati Catholici discessisse viderentur. Nam de his subdit ista
 Hieronymus d: Cernentes hæretici de parua scintilla maxima incendia concitari, & suppo-
 sitam dudum flammam iam ad culmina peruenisse, nec posse latere quod multos decepe-
 rat, petunt & impetrant Ecclesiasticas epistolas, vt communicantes Ecclesiæ, discessisse
 viderentur.] Hæc q. cuncta acta ait viuente Siricio, quem anno sequenti ex hac vita mi-
 grassse dicemus. Cetera autem quæ subdit de eorumdem hæreticorum damnatione facta
 a successore Siricij Anastasio Papa, suo loco dicturi sumus.

ORIGENI-
 STAE A S.
 MARCELLA
 DETECTI.

e Die 2. Ian-
 nuar.

d Hieron. epist.
 16.

AMBROSII
 OBITU TEM-
 PVS.

Ceterum idem S. Hieronymus de S. Marcellæ certamine atque victoria ista subdit:
 Dicas

A Dica: Quid hæc ad laudem Marcellæ? Damnationis hæreticorū hæc fuit principium: dum
 adducit testes, qui prius ab eis eruditi & postea ab hæretico fuerant errore correpti: dum
 ostendit multitudinem deceptorum: dum impia *ἡ ἀρχὴ* ingerit volumina, quæ emen-
 data manu scorpj monstrabantur, &c.] Addit enim, eo a sancta Marcella prouectum esse
 negotium, quod cum intellexissent hæretici sese iam manifeste Romæ detectos esse, vocati
 licet ab Anastasio successore Siricij, cum venire penitus recusassent, absentes damnari
 meruerint: vt plane cunctis perspicue apparuerit, non dormire, neque dormitare, qui cu-
 stodit Israel; licet interdum illi dormitent, quibus vigilandi munus incumbit.

S. MARCELLA
 PRINCIPIVM
 DAMNATIO-
 NIS HAERE-
 TICORVM.

Sugillat tamen S. Hieronymus Siricij Papæ simplicitatem, non dolum: dū enim non ad-
 duci posset, vt crederet, in Christianis adeo fama conspicuis, hæresis occultari venenum, ex
 probitate animi sui nesciens (vt ait) mala existimare de alijs, haud confestim spiritualis gla-
 dio potestatis (vt par erat) deforme monstrū extinxit, neque citissime damnauit igni versio-
 nem illam veneno refertam *ἡ ἀρχὴ* Origenis. Licet & aliqua saltem ex parte excusatio-
 nem illam prætexere iure potuisset, quod exemplo Euangelici patris familias vsque ad
 messem siuerit zizania crescere, ne cum eis euelleret triticum; expectans nimirum, vt qui
 vere essent hæretici, perspicue matura segete, certioribus signis fierent manifesti: etenim
 cum eiusmodi hominum genere negotium erat, qui venerant in vestimentis ouium, cum
 intrinsecus essent lupi rapaces, affectataq. sanctitate, nec ea quidem vulgari, sed quæ esset
 toto Orbe spectata, aspidum oua fouerent.

EXCUSATUR
 SIRICIVS PA-
 PA.

Ceterum quod haud velociter Siricius periclitanti occasione Origenis errorum occurrit
 Ecclesiæ: quàm citius, nempe anni sequentis exordio ex hæc vita sublatus est: erectusq.
 super cathedram Petri acerrimus oppugnator Origenistarum hæreticorū Anastasius Papa,
 Sæpe quidem atque pauendis est demonstratū exemplis, vt Pontifices illi qui causam fidei
 paulo segnius tractauerunt, ac remissius curauerunt, a Christo primario omnium pastore
 fuerint quam celeriter ex hac vita subducti: adeo vt manifeste fuerit declaratum, summo
 iugiq. studio, speciali q. diligentia semper inuigilasse super Romanam Ecclesiam diuinam
 prouidentiam, ne qua vel leui saltem suspitione hæreticæ contagionis aspergeretur.

DEI PROVI-
 DENTIA ER-
 GA ROM. EC-
 CLESIAM VI-
 GILAT.

Sed vt ad S. Marcellam iterum redeamus: Quàm egregie diuini iudicij pondere certa-
 men fuit æqua lance pensatum, dum per feminam dissipari delegit, quod duce femina per
 suos diabolus fuerat machinatus! Melania (quod & superius est demonstratum) vexillum
 impietatis, pietatis tamen caractere notatū, erexit, prægrandi dispendio Catholicæ veri-
 tatis: nam sub eo etiam paulo post Pelagius hæresiarcha ordines duxit. Hinc illa iusta que-
 rela S. Hieronymi a, dum totius huiusce militiæ recenset antesignanos: Quid, inquit, vo-
 lunt miseræ mulierculæ onerata peccatis, quæ b circumferuntur omni vento doctrinæ, sem-
 per discentes, & numquam ad scientiam peruenientes, & ceteri muliercularum socij pru-
 rientes auribus, & ignorantes quid audiant, quid loquantur, &c.] Subdit enim pererudi-
 te catalogum præcipuarum hæresum, quæ præuia semper aliqua cum hæresiarcha mulie-
 re, infeliciter prodierunt. Sed feminam feminæ, & Melaniæ Christus Marcellam opposuit,
 quæ & victricia erexit de damnata impietate trophæa.

S. MARCELLA
 DE IMPIETA-
 TE REVERIT
 TRIUMPHVM.

a Hieron. ad Cre-
 siphonem aduers.
 Pelag.
 b 2. Tim. 3.

Sed quod ad Ruffinum spectat: etsi profecturus Aquileiam, solum patrium, petie-
 rit & acceperit ab ipso Siricio Romano Pontifice communicatorias litteras Catholicis
 tantum (vt sæpius diximus) impertiri solitas; minime cessit culpæ Siricio. Nam cum ipsa
 hæretica interpretatio Periarchon Origenis nomine careret auctoris, nec a quo præfatio il-
 la esset scripta, liqueret: nihil est, quod Ruffinum nondum detectum, inmo Catholicum se
 clamantem, & ab omni hæresi se alienum extrinsecus profitentem, a Catholica communi-
 one extorrem facere deberet. Nec Romanæ sedis moris est, non conuictum quempiam con-
 demnare. Ceterum ostentare solitum fuisse Ruffinum acceptam Siricij epistolam, quo se
 Catholicum esse omnibus demonstraret, testatur S. Hieronymus in Apologia aduersus
 eum conscripta, cum ait: Siricij iam in Domino dormientis profers epistolam, & viuën-
 tis Anastasij dicta contemnis?] hæc ipse. re enim postea ab Anastasio bene comperta,
 accepit quam meruit Ruffinus ipse sententiam.

RUFFINVS
 OSTENTAT
 SIRICII PA-
 PAE LITTE-
 RAS.

Hoc eodem anno, pridie Nonas Aprilis, S. Ambrosius ætatis suæ clausa periodo, ex hac
 vita migravit: ea quippe die natalis eius & ad cælum transitus, Catholicæ Ecclesiæ monu-
 mentis, annis singulis publice repetendus, adscriptus habetur. Quod vero ad initam ratio-
 nem temporis spectat; his ipsis anni huius Consulibus Cæsario & Artico eius obitum con-
 tigisse, Marcellinus c affirmat, cum sanctissimum sacerdotem in Chronico, tamquam epi-
 taphio

S. AMBROSII
 OBITU TEM-
 PVS.

c Marcellin. in
 Chron.

raphio sepulchrali, eiusmodi commendatum reliquit elogio: Ambrosius Mediolanensis vir-
tutum Episcopus sanctus, arx fidei, orator Catholicus, ad Christum Dominum commigra-
uit.] hæc ipse, paucis quidē summa complexus. Ceterum de anno eius obitus non ex Mar-
cellino solum ista firmamus, sed & confirmamus auctoritate Paulini Vitam eius scribentis,
dum ait, ab obitu Theodosij vsque ad Ambrosij mortem non intercessisse triennium. Sed &
cum ex Concilio Carthaginensi tertio^a missa fuerit legatio hoc anno sub dictis Consulibus
mense Septembri ad Siricium Papam & Simplicianum Episcopum Mediolanensem: pla-
ne significatur, iam ante illud tempus Ambrosium ex hac vita discessisse. Nec est quod quis
canonem illum alterius Concilij postea Carthagine celebrati esse, illi vero annexum
Concilio, tergiuersari possit. Nam Siricius Papa, cuius mentio illic fit, haud ad illud
tempus vitam propagasse dici potest, quem constat anno sequenti, mense Febuario ex
hac vita migrasse. Ex quibus & colligere vales, ipsum S. Ambrosium sedisse annos vi-
gintiduos, menses quatuor minus tribus diebus: creatum enim Episcopum diximus an-
no Domini trecentesimo septuagesimo quarto, septimo Idus Decembris, Gratiano ter-
tium & Equitio Consulibus. Hæc cum adeo perspicuis argumentis appareant, habes vn-
de redarguas Gregorium Turonensem, dum tradit ante S. Ambrosium defunctum esse san-
ctum Martinum, quem decessisse ait hoc anno iisdem Cæsario & Attico Coff. Sed in vtro-
que ipsum errore lapsus, satis in Notis^b ostendimus: & de anno obitus S. Martini, exacto
habito eius vitæ annorum calculo, superius tertio Annalium tomo demonstratum^c est, dum
de eius die natali & a militia discessione pluribus differuimus.

His igitur de obitus tempore elucidatis, quæ mortem præcesserint & in obitu contige-
rint, ipsumque fuerint subsæcura, hic ex Paulino reddamus. Ipse autem (inquit^d) de sua
morte ante prædixit, quod vsque ad Pascha nobiscum futurus esset: quod quidem me-
ruit, Dominum obsecrando, quo maturius hinc liberaretur. Ingemiscebat enim vehe-
menter, cum videret radicem omnium malorum avaritiam pullulare.] sed eo magis
cruciabatur, quod personas quoque Ecclesiasticas vehementer eadem pestis inuaserat.
Subdit autem post hæc: Ante paucos vero dies quam lectulo detineretur, cum quadra-
gesimum tertium Psalmum dictaret, me excipiente & vidente, subito in modum scuti
breuis ignis caput eius cooperuit, atque paulatim per os ipsius, tamquam in domum ha-
bitator ingressus est: post quod facta est facies eius sicut nix: postea vero reuersus est vul-
tus eius ad speciem suam. Quod cum fieret, stupore percussus, obrigui, nec potui scribe-
re quæ ab illo dicebantur, nisi postquam visio ipsa transibat. Dicebat enim in eo tempo-
re testimonium Scripturæ diuinæ, quod ego optime retinebam. Nam scribendi vel dictan-
di ipso die finem fecit: sed quidem ipsum Psalmum explere non potuit. Ego vero, id
quod visum a me fuerat, honorabili viro Casto diacono, sub cuius cura degebam, statim re-
tuli. At ille repletus gratia Dei, Spiritus sancti aduentum me in illo vidisse docuit lectione
Actuum Apostolorum.] hæc de his ipse Paulinus exceptor: cuius ministerio perraro, vel
nonnisi necessitate cogente, vti consuevit. nam de eo idem Paulinus hæc supra: Nec, in-
inquit, operam declinabat scribendi propria manu libros, nisi cum aliqua infirmitate cor-
pus eius attenuaretur.] Quod & ipse Ambrosius, ad Sabinum^e Placentinum Episcopum scri-
bens, confirmat: Non enim, inquit, dictamus omnia, & maxime noctibus, quibus alijs
nolumus graues esse ac molesti: tum quia ea quæ dictantur, in petu quodam prouunt, &
profuo cursu feruntur: nobis autem, quibus cura est, senilem sermonem familiari vsu ad
vnguem distinguere, & lento quodam figere gradu, aptius videtur propriam manum no-
stro affigere stylo, vt non tam deflare aliquid videamur, quam abscondere; neque alterum
scribentem erubescamus, sed ipsi nobis conscij sine villo arbitro, non solum auribus, sed
etiam oculis ea ponderemus, quæ scribimus.] hæc ipse; qui hoc tempore passus diuina,
suum exceptorem fallere minime potuit, quin videret quæ alias sæpe fortasse absque ar-
bitro perpeffus esset.

Extat adhuc ipsa postrema S. Ambrosij lucubratio in Psalmum quadagesimum ter-
tium, relicta (vt Paulinus ait) inabsoluta, duobus vltimis versibus profus intactis. Cum
enim in eo explicando versu totus esset^f: Quare faciem tuam auertis, obliuisceris
inopiæ nostræ, & tribulationis nostræ?] testimoniumque illud diuinæ Scripturæ vltimo
recenseret loco ex Prouerbijs, de diuina Sapientia dictum s: In latitudine cordis tui
describe eam:] ad hæc ipse: Ideo, inquit, qui habet sapientiam, non in occulto teneat
eam, sed canat eam in exitu: vbique quod sentit, cum auctoritate prædicet.] tuncque

^a Concil. Carth. 3.
ca. 48.

^b Rom. Martyrol.
die 4. April. &
die 11. Nouemb.
^c Annal. tom. 3.
am. Dom. 351.

^d Paul. in Vit.
Ambros.
VISIO PAU-
LINI, ET VL-
TIMA LVCY-
BRATIO SAN-
CTI AMBRO-
SII.

^e Ambros. lib. 7.
epist. 45.

IN QVIBVS
VERSABA-
TUR VERBIS
PSALMI
TVNC AM-
BROSIVS.
^f Ambros. in Psal.
43.
^g Prouerb. 3.

(vt Paulinus ait) fieri cœpta est visio illa sphaeræ igneæ super caput ipsius dictantis :
cum tamen dictare ipse non destitit, puto quidem, vt in officio contineret exceptorem;
vt deorsum super chartam ad stylum conuersis intentisq. oculis, ipsum lateret, quod di-
uinitus fieret. Quam ob causam dictare prosequens, verborum illorum aliam Symmachi
interpretationem addidit, sed quidem non necessariam, sicut non diuersam: vt plane ap-
pareat ipsum, quæcumque obiter memoria suggestisset, illa dictasse, vt sic occupatum iu-
giter redderet exceptorem, ne sursum tollendi oculos tribueret facultatem, & videndi ea,
quorum neminem vellet habere conscium. quamobrem (vt dictum est) dictare pergens, illa
subiulit: Symmachus autem, pro tribulatione, afflictationem posuit. Siue autem afflicta-
tio sit, siue tribulatio: opus est vt nos maneamus in Domino, nec ab eodem recedamus.
Quoniam præfule Domino & assistente nobis, omne certamen fortiter possumus sustine-
re. Si autem Dominum negligamus, & longe nos faciamus a Domino, facimus nobis
aduersarium fortiozem.] in quibus postremis verbis dicendis Ambrosius Deo plenus sub-
sistere numine victus cogitur: cum & frustra nouissima illa dictasset, quod exceptor ipsa
apparente visione totus obriguisset: non enim potuit non vidisse & sursum leuasse oculos,
quos emissi ex luce radij inuitarunt, rei nouitas prouocauit, atque ingens miraculum in se
conuertit: cum tamen postea (vt ipse ait) retinens memoria quæ dictasset, postquam vi-
sio ostensa recessit, calamo reddidit cuncta quæ dixerat. Verum tamen quæ reliqua erant;
dictandi nulla amplius Ambrosio cura fuit.

Sed cur ista Deus Ambrosio præstitit interpretanti diuinas Scripturas iam proxime mor-
ituro, arbitro exceptore, teste quidem fide dignissimo? numquid frustra? absit. Deus
quidem (quod concedunt philosophi) & natura nihil frustra. Non enim ad ostentatio-
nem: (vt homines) Deus edit ostenta, sed vt quid magnum ostendat. & quidem (quod ad
hanc rem spectat) voluit eiusmodi visione, veluti sigillo apposito, consignasse, ostendisse
tantum in Ecclesia doctorem, non pro humani sensus arbitrio, sed ex ore Domini,
diuino afflatum Spiritu, docuisse, differuisse, scripsisse, atque dictasse ea, quibus vel popu-
lum erudiuit, vel hæreticos confutauit, cum viua voce vel scriptis Episcopale munus ex-
pleuit, & numeros doctoris absoluit.

Quæ autem fieri contigerunt, postquam sanctus Dei sacerdos æger in lecto decubuit,
idem Paulinus sic narrat: Post hos dies, ordinato sacerdote Ecclesiæ Ticinensi, incidit
in infirmitatem: qua cum pluribus diebus detineretur in lectulo, Comes Stilico dixisse
fertur, quod tanto viro decedente de corpore, interitus immineret Italiæ. Vnde conuo-
catis ad se nobilibus viris illius ciuitatis, quos diligenti a sancto sacerdote cognouerat: par-
tim interminatus est illis, partim blando sermone persuasit, vt pergerent ad sanctum sa-
cerdotem; suaderent illi, vt sibi viuendi peteret a Domino com meatum. Quod ille vbi ab
illis audiuit, respondit: Non ita inter vos vixi, vt pudeat me viuere: nec timeo mori, quo-
niam Dominum bonum habemus.] sententia digna quidem Ambrosio, quam a sancto
Augustino laudatam, qui eam declarat, Possidius^a tradit. Ceterum haud falsum vatem
Stiliconem fuisse, miserandus probauit euentus: vt plane quod de vinea Domini dictum
est^b: Auferam sepem, & erit in direptionem] Italiæ acciderit posthac barbarorum furore
vbique prostrata. Sane quidem quouis tempore, longæua licet senecta, eius obitus im-
portunus semper videri potuisset: hoc tamen migrans tempore, visus est præmature & im-
portune nimis ex hac vita migrasse.

Quod autem ad eius ætatem spectat: cum ex litteris ipsius ad Seuerum scriptis, tempo-
re quo Maximus tyrannus ex improuiso inuasit Italiam, testetur se tunc fuisse ætatis anno-
rum quinquagintatium, cum iam Consulibus Honorio & Euodio annus Domini vol-
ueretur trecentessimus octogesimus sextus; numerando ab eo tempore vsque ad præsentem
annū eius vitæ cursum, sexagesimum quartum vix inchoatum numerari contingit: adeo vt
cum eius senectus prouectior expectaretur, omnino molestissime acciderit, ipsum decessisse
in ipso pene limine senectutis. Subdit his vero Paulinus: Per idem tempus, cum in ex-
trema parte porticus, in qua iacebat, in vno positi Castus, Polemius, Venerius, & Felix
tunc diaconi secum tractarent, voce ita repressa, vt vix inuicem se audirent, qui post obi-
tum illius Episcopus ordinandus esset: atque cum de nomine sancti loquerentur Simpliciani:
tamquam interesset tractatui, cum longe positus ab ipsis iaceret; approbans, exclamauit
tertio: Senex, sed bonus. Erat enim Simplicianus æui maturior. Qua voce audita,
expauescentes fugerunt.] & paulo post:

AMBROSIVS
CELATAM
CVPIV VI-
SIONEM EX-
CEPTORI

DEVS LVCIS
SIGNO S. AM-
BROSII DO-
CTRINAM
PROBAVIT.

QVID S. AM-
BROSIVS AE-
GROTANS.

^a Possid. in Vita
S. August. c. 27.
^b Isai. 5.

S. AMBROSII
ÆTAS.

In eodem tamen loco in quo iacebat (sicut referente Bassiano Episcopo Laudensis Ecclesie, qui ab eodem audierat, didicimus) cum oraret vna cum supradicto sacerdote, viderat Dominum Iesum aduenisse ad se, & ardentem sibi. Nec multos post dies ablatus est. Sed eodem tempore quo a nobis migravit ad Dominum, ab hora circiter vndecima diei vsque ad illam horam qua emisit spiritum, expansis manibus in modum Crucis oravit. Nos autem labia illius moueri videbamus, vocem autem non audiebamus. Honoratus autem sacerdos Ecclesie Vercellensis, cum in superiora domus se ad quiescendum composuisset, tertio vocem vocantis se audiuit, dicentisq. sibi: Surge festina, quia modo est recessurus. Qui descendens, obtulit sancto Domini corpus: quo accepto vbi giutiuuit, emisit spiritum, bonum viaticum secum ferens, vt in virtute escae anima refectior Angelorum nunc consortio, quorum vitam vixit in terris, & Eliae societate lætetur: quia vt Elias numquam Regibus vel vllis potestatibus, ita nec iste pro Dei timore loqui veritus est. Atque inde ad ecclesiam maiorem, antelucana hora qua defunctus est, corpus ipsius portatum est, ibiq. eadem fuit nocte, quam vigilauimus in Pascha. Quem plurimi infantes baptizati, cum a fonte venirent, viderunt: ita vt aliqui sedentem in cathedra & tribunali dicerent, alij vero ascendentem suis parentibus digito ostenderent. Sed illi videntes videre non poterant: quia mundatos oculos non habebant. Plurimi autem stellam supra corpus eius se videre narrabant.

Tot tantisq. signis voluit Deus sacerdotem suum post obitum innotescere, vt sciretur in caelis viuere, quem in terris defunctum piorabant. Sed lucente die Dominico, cum corpus illius, peractis sacramentis diuinis, de ecclesia leuaretur, portandum ad basilicam Ambrosianam in qua positus est: ita ibi daemorum turba clamabat se ab illo torqueri, vt eiulatus eorum ferri non posset. Quæ gratia sacerdotis non solum in illo loco, verum etiam in plurimis prouincijs vsque ad hodiernum manet. Iactabat etiam turba virorum ac mulierum oraria vel semicinctia sua, vt corpus sancti aliquatenus ab ipsis contingeretur. Erat enim exequiarum turba innumerabilis totius dignitatis, totiusq. sexus, omniumq. pene ætatum non solum Christianorum, sed etiam Iudæorum & Paganorum: maiore tamen gratia ordo præcedebat eorum qui fuerant baptizati.

Eadem vero qua obiit die (sicut textus epistolæ loquitur quæ a successore eius venerabili viro Simpliciano suscepta est de partibus Orientis, ad ipsum tamquam adhuc nobiscum viuentem directa, quæ nunc vsque Mediolani habetur in monasterio cuiusdã viri sancti) apparuit orans cum illis, & imponens illis manus. Habet enim diem epistola, quo directa est; qua lecta, inuenimus diem esse, quo ille defunctus est. Intra Tusciam vero, ciuitate Florentia, vbi nunc vir sanctus Zenobius nomine Episcopus est: quia promiserat se petentibus illis, illos sæpius visitaturum, frequenter ad altare, quod est in basilica Ambrosiana, quæ ibidem ab ipso constituta est, visus est orare; sicut ipso sancto viro sacerdote Zenobio referente didicimus.] Subdit post hæc Paulinus de auxilio obfessæ a Radagaifo Florentinæ ciuitati ab Ambrosio post aliquot annos impertito, deq. Gildone tyranno in Africa eiusdem Ambrosij ope extincto; quæ omnia nos suo tempore dicturi sumus, sicut & de alijs postea eiusdem apparitione obtentis aduersus impios tyrannos victorijs: vt plane eidem sancto a Deo concessum singulari prærogatiua videatur, vt qui viuens principes atque tyrannos corripere numquam destitit, post mortem quoque perseuerauerit vindex sceleratorum Regum, & vltor persecutorum Ecclesie.

Sed & quæ Deus ostenderit signa aduersus eos qui in sanctissimum sacerdotem post obitum obloqui non sunt veriti, idem Paulinus narrat his verbis: Donatus quidam, natione Afer, presbyter tamen Ecclesie Mediolanensis, cum in conuiuio positus, in quo erant nonnulli militares religiosi, detraheret memoriæ sacerdotis, aspernantibus illis & deserentibus linguam nequam, subito vulnere percussus graui, de eodem loco in quo iacebat, alienis manibus subleuatus, in lectulum positus est, atque inde ad sepulchrum vsque perductus. In vrbe etiam Carthaginensi, cum apud Fortunatum diaconum, fratrem venerabilis viri Aurelij Episcopi, ad conuiuium conuenissem vna cum Vincentio Cassolitano Episcopo, Maurano etiam Episcopo Bolitano, sed & alijs Episcopis, & diaconibus: tunc Maurano Episcopo detrahenti sancto viro, retuli exitum presbyteri superius memorati: quod ille de alio dictum, de se oraculum maturo sui exitu comprobauit. Nam de eodem loco, in quo iacebat, cum subito vulnere ingenti esset percussus, alienis manibus ad lectum portatus est, atque deinde ad domum in qua hospitabatur reductus, diem clausit. Is finis virorum detra-

S. AMBROSII
EX HAC VI-
TA MIGRA-
VIT.

DAEMONES
CRUCIATI
PRAESEN-
TIA CORPO-
RIS S. AM-
BROSII.

S. AMBROSII
VIVS IN LON-
GE POSITIS
ECCLESIIIS.

DETRAHEN-
TES AMBRO-
SIO QVAE
PASSI.

A detrahentium fuit; quem videntes qui tum aderant, admirati sunt.] hæc Paulinus.

En quot quantisq. Deus cum viuentem tum mortuum persecutus est præconem veritatis muneribus, sicut & alios omnes qui in Ecclesia Catholica enituere veræ fidei defensores: vt tot tantisq. apertissimis signis eorumdem memoria diuinitus consecrata ac posteris commendata, omnes certo scirent, atque perspicue intelligerent, veritatem ab illorum partibus stare, qui his ipsis qui Dei amicissimi claruere, eandem quam ipsi prædicarunt, atque aduersus hæreticos tutati sunt, intrepide confitentem, adhærent: cum e contra nec vel vmbra quidem vnus saltem veri miraculi sit inuenire apud eos qui diuersam ab his doctrinam quouis tempore annunciarint. Quod autem ad eiusdem Ambrosij lucubrationes pertinet: desiderari quamplura, certum est; nonnulla vero eius supposita, quisque prudens intelligit. Sed de his alias.

B Qui vero res ab eo gestas conscripsit Paulinus, longe alius a Paulino Nolano Episcopo fuisse, manifestissime declaratur sua ipsius assertione: Quod enim hoc tempore testetur se clericum minoris ordinis militasse in Ecclesia Mediolanensi sub cura (vt ait) Casti diaconi, Ambrosio autem fuisse a manu: quis non videat hunc esse diuersum a Paulino Nolano, iam ante quadriennium (vt vidimus) initiato presbyteratu, & hoc tempore in agro Nolano agente iam triennium, ibiq. firmiter subsistente? Decepit complures nomen: sed & quod ambo viri isti Augustino familiaritate coniuncti fuisse noscantur, existimarunt ijdem, hunc ipsum qui res gestas Ambrosij memoriæ commendauit, fuisse Paulinum Nolanum; a quo, etsi alia deessent firmissima argumenta, certe quidem ipsa longe dissimilis dicendi phrasis discriminat. Ceterum præter S. Paulinum Nolæ agentem, complures alij Paulini inueniuntur eidem Augustino pernecessarij, quorum primum locum obtinet is de quo est sermo, qui rogatus ab ipso, sanctissimi viri Vitam conscripsit, vt ipse eius exordio testatur, cum hæc ait: Hortaris, venerabilis pater Augustine, vt sicut beati viri Athanasius Episcopus & Hieronymus presbyter stylo persecuti sunt vitas sanctorum Pauli & Antonij in eremo positorum, sicut etiam Martini venerabilis Episcopi Turonensis Ecclesie Seuerus seruus Dei sermone contexit: sic etiam ego beatissimi Ambrosij Episcopi Mediolanensis Ecclesie meo persequar stylo, &c.] Idemq. ad eius Vitæ finem, se in Africa Carthagine esse versatum affirmat, cum agit de irrogato diuinitus supplicio in Mauranum Episcopum Ambrosio detrahentem: vt non mirum sit quod innotuerit Augustino, qui & eum antea nouisse potuit cum Mediolani vitam ageret.

Quamobrem hunc ipsum interdum existimaui esse Paulinum illū, qui auctus postea diaconatu, acerrimus insurrexit impugnator hæresis Pelagianæ, dum Carthagine primum aduersus Cælestium in Episcoporum Concilio strenue egit: extant enim Acta illa a S. Augustino recitata, quibus significatur, eius opera factum, vt Cælestius primum b Carthagini damnaretur, ac postea Romæ, oblato aduersus eum Zosimo Papæ libello, vt inferius hæc omnia pro tempore pluribus patefient. Sed præter hunc, alios adhuc habes vixisse Paulinos Augustino notissimos: extat enim eiusdem Augustini epistola quinquagesimanona ad Paulinum Episcopum, in cuius fine duos alios rogat apud ipsum manentes salutari Paulinos, quorum alterum nominat filium, alterum vero compresbyterum. Isidorus in libello quem texuit de Viris illustribus, hunc ipsum scriptorem Vitæ Ambrosij presbyterum nominat: sed & alias ab eodem editas lucubrationes ita recenset c: Paulinus presbyter explicuit in benedictionibus Patriarcharum triplici intelligentiæ genere libellum satis succincta breuitate compositum. Idem etiam, petente Augustino, conscripsit Ambrosij vitam signis florentem atque doctrinis, & meritis Apostolorum non imparem: siquidem * & Constantius Episcopus Germani vitam contexit, obitumq. Paulini Vranus edidit.] hæc ipse; quibus perspicuum est, eius quoque sententia, Paulinum Nolanum, cuius obitum scriptum ab Vranio tradit, nequaquam auctorem fuisse Vitæ S. Ambrosij: quam quidem sententiam omnino retinemus: Vranium vero memoriæ tradidisse obitum Paulini Nolani Episcopi, omnes intelligunt, quos libellum illum legisse contigit: cum alioqui illum de quo agit Isidorus, presbyterum fuisse tradat.

Ceterum quod spectat ad libellum de S. Ambrosij Vita conscriptum: summa fide illum consignatum esse, quisque intelligere potest; dum vel quæ ipse vidit, vel a S. Marcellina de Ambrosio didicit, vel ex epistolis diuersorum post obitum datis de ijs qui in diuersis prouincijs ipsum vidisse narrarunt, se scripsisse testatur. Attamen breuius quam par erat, & non leui iactura posterorum, quamplurima ab eo prætermissa noscuntur; quibus quidem auctam

DOCTORES
ECCLESIAE
MIRACVLIS
ILLESTRATI.

DE PAULINO
AVCTORE VI-
TAE S. AM-
BROSII.

PAULINVS
DIACONVS.

a August. contra
Pelag. & Cælest.
lib. 2. c. 3. 4. 7.
b Epist. Concil.
Carthag. ad In-
nocent. Papam.
c Isidor. de Viris
illust. lib. 4.

* sicuti

VITA PAULINI
FIDES PROBE
TESTATA.

auctam eiusdem sanctissimi Patris Vicam a nobis conscriptam, Sixtus Pontifex Maximus, cuius iussu eam suscepi prouinciam, suæ editioni eiusdem S. Ambrosij operum præfixam edendam curauit: quam ad scripta de eodem in Annalibus, cum quid diuersum in ea inuenies (quod posteriores cogitationes meliores esse soleant) conformandam intelliges. Sed ab eodem Paulino illud desideratum est, quod Possidius præstitit in Augustino; nimirum, ut rebus ab eo gestis memoriæ proditis, attexuisset scriptorum eius catalogum: etenim consolatio aliqua saltem ista fuisset, post illorum deploratam iacturam inestimabilem, in indicis serie ea legere, ac in his veluti dulcibus exuijs delectari. Ignoratum plane esset, scriptum ab eo catechismum ad Fritigildem Reginam Marcomannorum, nisi ipse Paulinus vel obiter meminisset: nec sciretur ab eodem S. Ambrosio editum de puerilis ætatis institutione libellum ad Panophium puerulum Florentiæ ab eo reuocatum a mortuis, nisi alia occasione idem recoluisse: præterissent quoque omnes ab eodem S. Ambrosio editi commentarij aduersus imperitissimos & superbissimos quosdam, qui de Platonis libris Dominum profecisse iactarunt; nisi apud S. Augustinum^a de iisdem nobilis memoria esset. Nec quis etiam scisset ab eo elucubratis elucidationes in Prophetas, & homilias in Sapientiam Salomonis, nisi vnus hæc docuisset Cassiodorus^b; cuius quoque testificatione tantum noscitur, ab eodem Ambrosio relictum codicem, in quo eiusdem suauissima (vt ait) inerat expositio super omnes Pauli epistolas: quod quidem volumen iam eiusdem Cassiodori tempore desiderari cœptum est: sed plane deperdito, in locum eius, alterius auctoris, eiusdem facultatis opus, Ambrosij nomine apparet fuisse suppositum.

Sed & quamplurimos sermones eiusdem sancti constat esse deperditos. Quotnam, rogo, ab eo ad populum dictas homilias oportuit, quem constat singulis diebus Dominicis & celebritatibus martyrum conciones ad populum habuisse? Potro eiusdem Cassiodori^c auctoritate, sermonis illius tantum titulus innotescit, de Iudicio Salomonis: & alios plurimos certum est desiderari: cum alioqui complures S. Maximi Episcopi Taurinensis, Ambrosij nomine habeantur inscripti, sicut & alia aliorum nonnulla, vt S. Prosperi, & aliorum, vtinam & non Pelagij etiam, cuius epistolam ad Demetriadem scriptam Ambrosij nomine hæcenus lectam fuisse constat: vt præmittam alia nonnulla alienissima ab eo, quæ eius tamen titulo cusa leguntur. Sed in his non immoremur: a quibus omnibus Paulinus nos liberasset, si (vt par erat) singula ab Ambrosio scripta opera, posteris, edito eorum indice, credidisset.

Sed nec quemquam alium antiquorum reperimus, qui eiusdem Ambrosij scripta recensuerit: verum hæc tantum a S. Hieronymo ante annos quinque in catalogo Ecclesiasticorum scriptorum prodita leguntur: Ambrosius Mediolanensis Episcopus vsque ad præsentem diem scribit: de quo, quia superest, meum iudicium subtraham, ne in alterutram partem aut adlatio in me reprehendatur, aut veritas. Hæc tantum ipse. Sed vnde (dicit aliquis) reprehendenda veritas? Numquid fuit aliquid, quo in his quæ spectant ad Catholica dogmata Ambrosius a Hieronymo sugillandus esset? minime gentium; sed quod e Græcis scisset^d mutuatum esse quamplurima. Qui enim e secretario Iudicum ad sacrum euestigio translatus esset, haud mirum si alterius interdum indigeret ad volatum peninis: quod obiectum tacito nomine in eundem Ambrosium a Hieronymo, Rufinus^e exaggerat, ex secretis (vt ait) inter se litteris de Ambrosio illum suppresso nomine locutum esse, se probare posse testificans. Sed Rufini ipsius malam mentem, malumque animum ex pluribus superius reddidimus sæpe testatum. Ceterum hic non præmittendum, vixisse his temporibus alium item Ambrosium nomine scriptorem Ecclesiasticum, de quo sic ipse Hieronymus^f: Ambrosius Alexandrinus, auditor Didymi, scripsit aduersus Apollinarium volumen multorum versuum de dogmatibus, & (vt ad me nuper, quodam narrante, perlatum est) commentarios in Iob: qui vsque hodie superest. Hæc ipse. Sed iam quæ sunt reliqua anni huius, ordine prosequamur.

Relato ad superos sanctissimo sacerdote, communi totius Mediolanensis Ecclesiæ consensu successor S. Simplicianus eligitur, antiqua morum probitate, probataq. diu doctrina toti orbi Occidentali conspicuus, sed longæua nimis ætate grauatus; de quo sæpe superius quarto Annalium tomo, pluribusq. mentionem haberi contigit. Ex eadem quoque Mediolanensi Ecclesia, quæ cultura magni illius agricolæ egregijs erat clericorum fecundata palmitibus, assumptus paulo post fuit Felix diaconus in Episcopum Bononiensis Ecclesiæ

AMBROSI
PLVRA SCRIP
PTA DESIDE
RATA.

^a Aug. epist. 34.
in fine.

^b Cassiod. Instr.
diuin. lect. lib. 1.
c. 3. 5.

SERMONES
S. AMBROSI
IACTVRAM
PASSI.
c. Cassiod. lib. 1.
c. 2.

CVR HIERO
NYMVS DE
AMBROSIO
TACVIT.

^d Hieron. præfat.
in Didym. de Spi
rit. sanct.
^e Rufin. inuect.
aduers. Hieron.

^f Hier. de Script.
Eccles. prope fin.

DE S. FELICE
BONONIENSI
ET GAUDENTIO
NOVAR.
EPISCOPI.

A Ecclesiæ, dignus S. Eusebij successor. Hæc ex Paulino^a. Sed haud diu post ab eodem S. Simpliciano ordinatus est Nouariensis Ecclesiæ S. Gaudentius Episcopus, egregia pollens vitæ sanctitate, vtpote qui sub disciplina institutus fuerat S. Laurentij eiusdem Ecclesiæ presbyteri & martyris (improvisa enim Gentilium grassatione, vna cum pueris quos erudiebat, est interfectus) quiq. postea S. Martino inhæsit, inde vero adiunxit se comitem S. Eusebio Vercellensi Episcopo in Orientem exulanti: sed & S. Ambrosio bene notus, de futuro Episcopatu prædictionem accepit, vt vitæ eius Acta declarant.

Hoc itidem anno, paulo post S. Ambrosij obitum, celebratum apparet Concilium Taurinense, in quo lectæ sunt tum Romani Pontificis, tum etiam ipsius Ambrosij litteræ haud pridem ad Synodum datæ in causa communicationis Felicis in Gallia Episcopi, prout eiusdem Synodi quintus canon his verbis significat^b: Illud decreuit præterea S. Synodus: vt quoniam legatos Episcopi Galliarum, qui Felici non communicant, destinarent: si quis ab eius communione se voluerit separare, in nostræ sanctæ pacis consortium suscipiatur, iuxta litteras venerabilis memoriæ Ambrosij Episcopi, vel Romanæ Ecclesiæ Sacerdotis dudum latas, quæ in Concilio legatis per scribas recitatæ sunt. Quisnam fuerit iste Felix, cui Galliarum Episcopi non communicarent, & causa cur vitaretur, consule quæ superius dicta sunt tertio Annalium tomo, dum de Maximo neci dante Priscillianistas actum est.

Sedatæ sunt in eadē Synodo altercationes inter Arelatensem & Viennensem Episcopos de primatu certantes: illiq. ciuitati dignitas illa decreta, quæ se eius prouinciæ metropolim ostenderet. Sed & Narbonensis prouinciæ primam esse sedem Massiliensem Ecclesiam, pariter declaratum est, eiusq. tunc sedis Episcopum Proculum Metropolitanum esse habendum Antistitem. hic ille Proculus insignis nomine, quem interfuisse vidimus Concilio Aquileiensi vna cum S. Ambrosio, vt eiusdem Synodi Acta testantur; quem & S. Hieronymus^c, ad Rusticum scribens, magnopere commendauit.

Iisdem huius anni Consulibus, Kalendis Septembris celebrata habetur Synodus^d Carthaginensis, tertia dicta, in Secretario basilicæ Restitutæ, loco solito, in quo alia quoque nonnulla Carthaginensia Concilia acta esse leguntur. Sed vnde nomen loco, vt basilica Restituta dicatur? Num (vt hæc obiter attingamus) sic dicta a Restituta^e martyre Carthaginense passa? Vel a S. Restituto Episcopo Carthaginensi, in cuius die natali S. Augustinus homiliam ad populum habuit? Aut fortasse (vt de alia basilica in Africa exemplum^f est) sic nominata fuerit Restituta, quod possessa diu a Donatistis, fuerit restituta Catholicis? quod & magis aridet; cum in alio Carthaginensi Concilio celebrato Valentiniano Augusto quartum & Theodosio Conf. eadem basilica nominata habeatur Perpetua Restituta. Fuisse quidem Carthagine maiorem basilicam, vbi corpora sanctorum martyrum Perpetuæ & Felicitatis sepulta erant, auctor est Victor^g Episcopus Vticensis. Sic igitur primaria basilica, quæ a primaria martyre nomen acceperat vt Perpetua diceretur, occupata olim & possessa diutius a Donatistis, quod tempore Constantini vel Constantij eius filij reddita sit Catholicis, Restitutæ aucta est nomine.

Quod autem tertium hoc dicatur Carthaginense Concilium: non inde quidem accidit, quod in ea ciuitate tria tantum in hanc diem fuerint celebrata Concilia, cum longe plura ibidem habita numerari contingat: sed quod Conciliorum collector ab illis numerare exorsus, quæ post tempora Constantini potuit reperisse, hoc ordine tertium numerauit; sed errore quidem lapsus, dum antè illud existimauit celebratum Carthagine, quod Consulatu Valentiniani quarto & Theodosij reperitur inscriptum, existimans de Valentiniano Secundo & Theodosio Seniore esse intelligendum, cum de Tertio potius Valentiniano & Theodosio Iuniore sit accipiendum: contigit enim eundem nouissimum Valentinianum gerere Consulatum quartum cum Theodosio Iuniore anno Domini quadringentesimo trigesimo quinto, vt Fasti apertissime docent: cum alioqui nullus sit reperiri in illis Consulatus Valentiniani quartus cum Theodosij Consulatu coniunctus, sed cum Neoterio. Qua ratione, secunda potius quam tertia hæc Synodus Carthaginensis dicenda erit: quam, si attendas quæ de ea in Concilio Africano posita leguntur, longe antè præscriptam diem Kalendarum Septembrium cœptam inuenies: nam de non nauigando abque Formata sancitus canon ibi legitur^h his Consulibus sexto Kalendas Iulias.

Rursum vero de recensitis sub eodem Concilio quinquaginta canonibus, haud omnes in hac Synodo sanciti probantur, sed diuersis alijs Concilijs Carthaginensibus: vt inter alios ille, quo sacrorum librorum certus numerus definiturⁱ: nam ex eiusdem canonis verbis

^a Paulin. in Vit.
S. Ambros.

CONCILIVM
TAURINENSE

^b Concil. Taurin.
c. 5.

DE METROPO
LIS GALLIÆ
NARBONENSIS
ET VIENNENSIS

^c Hieron. epist. 4.

^d Extas tom. 1.
Concil.

CONCILIVM
CARTHAGI
NENSE TER
TIVM IN BA
SILICA RE
STITVTA.

^e Rom. Martyrol.
die 17. May. 168
No. 6.

^f Enod. Valens.
Epist. lib. 1. c. 7. in
fin. apud August.
tom. 10.

^g Vict. de Perse
cut. Vandal.
lib. 1.

SECUNDA
HÆC SYNO
DVS, ET NOM
TERTIA DI
CENDA.

^h Concil. Afric.
circa princip.

ⁱ Concil. Carth. 3.
c. 47.

exploratum satis redditur, decretum illud esse in Concilio Carthaginensi tempore Bonifatij Papae habito. Sed & canones illos spectantes ad continentiam clericorum, quoniam ea esse statuta apparent ex admonitione Siricij Romani Pontificis ea de re scriptionis ante decennium ad Episcopos Africanos post Consulatum Arcadij atque Bautonis, (qui est annus Domini trecentessimus octogesimo sextus) dignum est existimare fuisse aliquis alterius Concilij Carthaginensis eo tempore post acceptas eiusdem Siricij Papae litteras celebrati. Idemque dicendum putamus de canone illo, ne in ecclesia conuiuia celebrentur: quandoquidem ex suggestione sancti Augustini id scribentis ad Aurelium Episcopum Carthaginensem ante plures annos, cum creatus presbyter esset, a Patribus definitum fuisse, nos superius, cum de eiusdem Augustini sacri presbyteratus ordinis initiatione egimus, dixisse meminimus. Haud enim verisimile est, cum alia post acceptas a Siricio Papa & ab Augustino presbytero litteras Concilia in Africa ab Aurelio Carthaginensi Episcopo celebrata esse sciantur, de his agi post decennium esse dilatatum. Ceterum quod ad canonem illum pertinet, quo decernitur Siricium Summum Pontificem consulendum esse necnon Simplicianum Mediolanensem Episcopum: quod nec sit inuenire ad illud sequentis anni tempus Siricium peruenisse, neque ante praesentem annum Simplicianum sedere coepisse; necessitate temporis cogimur affirmare, hoc anno, in hoc ipso Carthaginensi Concilio ea esse decreta, sicut & alia complura.

Inter alia autem in eodem statuta Concilio, quae ad ritum antiquum pertinent, elucidanda est canonis quinti sententia, quo ista decreta leguntur: Item placuit, ut per solemnissimos Paschales dies sacramentum catechumenis non detur, nisi solitum sal. Quia si Fideles per illos dies sacramenta non mutant, nec catechumenis oportet mutare.] haec ibi. Non est quod quis errore labatur, ut dictum id existimet de sacramento Eucharistiae: nulla enim de his lex facienda fuisset; nam ne cogitatione quidem quis concipere potuisset, ut nondum baptizatis Eucharistia impertiri deberet. Quamobrem per sacramentum nequaquam sacra intelligenda est Eucharistia: nam & sequenti canone cum de ea agitur, non alio ipsa nomine quam Eucharistiae exprimitur. Sed ea voce Sacramenti, generali significatione, quicquid mysticum est, accipitur, ut superius demonstratum est, cum de fermenti sacramento ad elucidationem complurium locorum tertio tomo pluribus egimus.

Quam ob causam existimo idem esse quod ibi dicitur, non dandum sacramentum catechumenis eo tempore quod Paschalia festa sint: ac si dixisset, Non fiant qui catechumeni inferioris sunt ordinis, Competentes; ut sacramentum detur eis, hoc est, symbolum illud, quod quidem ab Africanis appellari consuevit fidei sacramentum: Sed sal tantum catechumenis inferioris ordinis impertiri solitum accipiant: Nam & ipsi Fideles, baptizati scilicet, per dies illos Paschales sacramenta non mutant, nempe signa in baptismate suscepta, ut plane doceat, non esse tunc tempus mutationis. S. Augustinus enim vocat saepe ipsum symbolum, sacramentum; quod eo fidei sacramentum, hoc est fides ipsa, contineatur. Porro catechumeni, ipso exordio catechismi, sale ad salutem condiebantur, ut qui ritus tractant Ecclesiasticos satis docebant; & ipse de se S. Augustinus, cum puer esset, ait: Signabar iam signo Crucis eius, & condiebar eius sale.] At de his satis.

Sed quid illud, quod in eodem Concilio his verbis a Patribus definitum esse legitur? Ut primae sedis Episcopus non appelletur Princeps sacerdotum, aut Summus Sacerdos, aut aliquid huiusmodi, sed tantum Primae sedis Episcopus.] Ita in omnibus antiquis scriptis exemplaribus legitur: verum & in Graece redditis eiusdem Concilij Carthaginensis canonibus eadem tantummodo esse verba canonis, Theodorus fidem facit: ut non dubites, quae mox sequuntur in Decretorum libro his verbis: Vniuersalis autem nec etiam Romanus Pontifex appelletur] esse Gratiani. Quod schola imperitorum ignorans, magno canonem praerogatio extulit, quo sancitum dixerunt, ne Romanus Pontifex Vniuersalis appellaretur: quasi Africanae Ecclesiae iuris fuerit, de Romana Ecclesia sancire leges; & non magis Romanae Ecclesiae facultatis & usus, leges praescribere Ecclesiae Africanae. Quod ne longius petiro demonstraretur exemplo; habes a Siricio Papa epistolam ad Africanos conscriptam Consulatu Arcadij & Bautonis, qua custodiri praecipitur tunc in Romano Concilio fuerant constituta, apposto ad finem epistolae anathemate, his scilicet verbis: Si quis sane inflatus mente carnis suae, ab hac canonis ratione voluerit euagari, sciat se a nostra communione seclusum, &c.]

Sic igitur, sicut liquet ea non esse verba canonis, sed Gratiani; ita etiam patens est non esse

a Concil. Carthag. 3. c. 19. CANONES DI-VERSORVM CONCILIORVM SVB VNO CONCILIO RECENSITI. b Concil. 3. Carthag. c. 30.

c Concil. Carthag. 3. c. 48.

d Concil. Carthag. 3. c. 3.

DE CATECHUMENIS SALE EXPVRGANDIS.

e Aug. de Symb. ad Catechum. lib. 2. 3. 4. de tempor. serm. 2. f Aug. epist. 23. in fin. g Aug. Confess. lib. 1. c. 11. h Concil. Carthag. 3. c. 26.

i Centuriat. cent. 5. c. 9. col. 868. REDARGVTOR INSCRIPTIA CENTURIATORVM.

esse eadem a Gratiano inditam ad canonem illum veluti declarationem appendicem, sed apposita ad sequentium rerum tractandarum epigraphum. At vero cur Romani Pontifices, Vniuersales interdum dici renuerint, opportunius suo loco dicendum: nunc autem in reddendo canonis huius germano sensu versemur. Ac primum quod pertinet ad voces ipsas: haud enim ipsae ab Ecclesia abijciendae fuerunt ut exoticae atque profanae, quae ex innumeris diuinae Scripturae locis sibi vendicant auctoritatem: passim enim in vtroque reperis Testamento, Princeps sacerdotum, & Summus Sacerdos, idemque Maximus Pontifex. Nec quidem eadem, ut mendaces tituli, explodendae, vel ut quae in Ecclesia Catholica non essent vsu receptae: siquidem ut Episcopi qui alijs praesunt Episcopis, dicentur Principes sacerdotum, Theodorus in testimonium adducit oecumenica Concilia Sardicense & Chalcedonense: quae (inquit) Exarchos prouinciarum appellant Metro-

poleon Episcopos.] Quod vero ad Summi Sacerdotis, vel etiam Summi Pontificis vocem pertinet: communes fuisse eiusmodi titulos etiam Episcopis illis, quos nullos sub se Episcopos contingeret habere subiectos; sanctorum Patrum & sacrorum Conciliorum exemplis in Notis ad Romanum Martyrologium pluribus demonstrauius; quae hic repetere (quod rei argumentum exposcat) haud fastidio erit.

Fuit (ut diximus) olim vetus ille vsus in Ecclesia, ut Episcopi omnes non Pontifices tantum dicerentur, sed Summi Pontifices, vel Summi Sacerdotes, eo quod Episcopatus summum sacerdotium diceretur. Vnde S. Ambrosius ad Felicem Comensem Episcopum: Suscepisti, inquit, gubernacula summi sacerdotij.] & Zosimus Papa in epistola ad Hesygium Episcopum Salonitanum, de clerico per gradus singulos ad summum vsque promouendo, ait: Iure inde summi Pontificatus locum sperare debet.] Et Gelasius in epistola ad Episcopos Lucaniae, absque Summo Pontifice, nempe suo Episcopo, vetat acolythum vel diaconum quicquam facere. Firmant haec ipsa suis scriptis Gaudentius Episcopus Brixianus in sermone habito de sua ordinatione, Sidonius Apollinaris, & alij, sed & sacra Concilia: Nam in Concilio Aurelianensi primo haec verba: Cum auctore Deo in Aurelianensi vrbe fuerit Concilium Summorum Antistitum congregatum, &c.] & in Agathensi ita: De Episcopis omnibus in summo sacerdotio constitutis.] & Synodi Toletanae exordio: Conuenientibus nobis Hispaniarum, Galliciaeque Summis Pontificibus.] Sunt & alia complura de his exempla: sed haec plus satis. Verum quod & desiderare potuisses, & ipsum sufficere solum poterat ad declarandum etiam cur iure Episcopi Summi Sacerdotes dicendi essent: accipe de his ipsis S. Augustini, qui huic de qua agimus Synodo reperitur interfuisse, ac pariter subscripsisse, auctoritatem summa fide testatam: Quid, inquit, est Episcopus, nisi primus presbyter, hoc est Summus Sacerdos? denique non aliter quam compresbyteros hic vocat & confacerdotes suos.] haec ipse: quibus perspicue satis intelligas, non sic prohibuisse Synodum Carthaginensem dici Episcopos, Summos Sacerdotes, quasi tales non essent. Sed cur hoc? dices. Audi quae Theodorus eodem in loco notat: Prohibita autem (inquit) sunt haec nomina ad tollendam arrogantiam: & propterea plures Patriarchae & Antistites seipos viles & humiles appellant in suis inscriptionibus.] haec ipse, ac iure quidem: quae cum quis non considerat, in quamplurimos errores praecipitem ferri necesse sit.

Sic igitur Africanos Episcopos in hoc Concilio vitare voluisse tantummodo nominum arrogantiam, non autem potestatis & decentis tituli pati eosdem voluisse iacturam: ex eo facile poteris intelligere, dum qui primae sedis essent Episcopi, iidem noluerunt dici Principes Episcoporum, vel Summi Sacerdotes; cum vox illa prior communis esset omnibus Metropolitanis cuiusuis sedis Episcopis, posterior vero communis esset illis etiam Episcopis, qui Metropolitanano subditi essent Antistiti. Ceterum quod his omnibus maius est, summum illum voluerunt titulum retineri, quo suprema omniumque maxima potestas significaretur, nempe ut primarum sedium Episcopi, iidem Primates, appellarentur: hoc quidem nomine siue Episcopum Carthaginensem Primatem Africae, siue Episcopum Primatem Mauritaniae, itemque Primatem Numidiae ab eis appellari consueuisset, innumera exempla suppetunt. quem quidem titulum longe praestare illi, quo dicerentur Principes Episcoporum, quove nominarentur Summi Sacerdotes, quis non intelligit? Maiorem quidem hoc titulo non inueniri, quam ut quis Primas diceretur: accipe exemplum ex verbis Siricij Papae in eadem epistola ad ipsos Africae Episcopos scripta, quibus ait: Ut extra conscientiam sedis Apostolicae, hoc est Primatis, nemo

audet

DE TITVLIS EPISCOPORVM.

a Theodor. in Concil. Carthag. c. 43.

b Notat. in Rom. Martyrolog. die 19. April. l.

TITVLI EPISCOPORVM IN ECCLESIA VSV RECEPTI.

c Sidon. lib. 5. epist. 14. lib. 6. epist. 10. lib. 9. epist. 15. d Concil. 1. Aurel. c. 3. e Concil. Agaith. c. 6. f Concil. Tolet. 6. exord. g Aug. lib. quaeest. ex vtroque mix. 7. 10.

TITVLI QVOS RESPVERVNT EPISCOPI AFRICANI.

audeat ordinare, &c.] Si igitur Apostolicarum sedium Episcoporum titulus est, ut Primates dicantur; quis maior hoc titulo dari potest Episcopis, praesertim illis, qui Apostolicis Ecclesijs minime praesunt, ut Carthaginensi, & alijs diuersarum prouinciarum primae sedis Episcopis?

Sed cur nomen (inquit) Principis Episcoporum exhorruerunt, qui illo maius retinuerunt? Puto quidem ea ex causa, quod cum inter discipulos de primatu contentio facta est, Dominus eos redarguens haec inculcauit: Principes a Gentium dominantur eorum: non sic erit inter vos] visum est in Christiana praefectura nimis arrogans nomen Principis. Sed & quod addiderit: Qui vult inter vos maior fieri, sit vester minister] vocem illam veluti fastuosam respuendam esse censuerunt: Cum alioqui certum sit, Dominum noluisse his sententijs confundi Ecclesiasticam hierarchiam, sed potius mentis curare tumorem, & Praesidium amputare superbiam. Quam enim studiosse curauerint Apostoli & Apostolici viri ex Christi instituto factum tectumq. custodiri in Ecclesia hierarchicum ordinem, primo tomo Annalium & alias saepius pluribus demonstrauius. At de his modo haecenus: haud tamen praeter institutum in his immorari aliquando contingit: his enim elucidandis, exordio Annalium tibi nostrum studium obligasse, puto, memineris.

Quod rursus ad id Concilium spectat: memoria quidem dignum illud tunc a Patribus sancitum b est; vt quae Episcopus vel quis clericus ex paupere ditior factus emisset ex bonis Ecclesiae, eadem Ecclesiae cederent, nec illa in quemlibet quouis titulo transferendi eidem facultas esset. Cum enim reddita pace, Ecclesia vbique bonis afflueret, complures ex ijs qui eidem ministrabant, pietatem conuertentes in quaslum, tepescere in eis sanctitatis vitae studio, vel cura pauperum frigescente, colligendi diuitias tantummodo ardore flagrabant, agrum agro iungentes, & domum domui copulantes: hos plane sugillat S. Hieronymus, hos vt caueat admonet Nepotianum, cum ait c: Obsecro itaque te, & repetens iterumq. iterumq. monebo, ne officium clericatus genus antiquae militiae putes; id est, ne lucra saeculi in Christi quaeras militia, nec plus habeas quam quando clericus esse coepisti: & dicatur tibi: Clerici d eorum non proderunt eis. Nonnulli enim sunt ditiores monachi, qua fuerant saeculares: & clerici qui possident opes sub Christo paupere, quas sub locuplete & fallaci diabolo non habuerant: vt suspiret eos Ecclesia diuites, quos mundus tenuit ante mendicos.] & paulo post: Negotiatorem clericum, & ex inope diuitem, ex ignobili gloriosum, quasi quamdam pestem fuge, &c.] Haec igitur (vt ait) ingemiscere Ecclesia, optime a sanctis Patribus eiusmodi sanctione canonis statutum est, vt Ecclesia ipsa sibi vendicat, quae clericus ex rebus Ecclesiae bona quaesierit.

Sed & ad eiusmodi negotiatorum potius dicendorum quam clericorum avaritiam compescendam, cum seigniores essent Episcopi legis vindices, & ipsi interdum eodem morbo languerent: iure meritoq. Catholicae Ecclesiae Episcopus Romanus Antistes, ad vendicandas eiusmodi ex bonis Ecclesiae partas ac male congestas opes, per prouincias consuevit mittere exactores, quos nominant Collectores. De quorum importuna exactioe cum multi querantur: hos facile vitabunt, & prudenter arte deludent, qui bona Ecclesiae, quae supersunt, non congregarint, sed in pauperes erogarint: Habitantes enim in terra e falsuginis, pauperes scilicet, clamorem non audient exactoris. At de eiusdem Carthaginensis Concilij decretis hic satis; cum tamen complura alia ad disciplinam Ecclesiasticam rite componendam ibidem a Patribus reperiantur esse decreta; de quorum nonnullis, alijs in locis, alijs oblatiis occasionibus, mentionem haberi continget.

Missa est ab hac etiam Synodo ad Siricium Romanum Pontificem, necnon ad S. Simplicianum de baptizatis in infantia, de his quae ambigua videbantur, consultatio f: ad illum quidem, quod scirent Catholicae Ecclesiae praesidere Episcopum atque doctorem: ad hunc autem ob egregiam totoq. Christiano orbe spectatam scientiam, cuius nos ante meminisse sufficiat. Ceterum Simplicianus bene conscius quantus doctor esset in Africa Augustinus, datis ad eum litteris de quibusdam perdifficilibus diuinae Scripturae quaestionibus hominem pulsat: cum ille duos his de rebus conscriptos libros sic ad eum mittit, vt tamen eisdem eius censurae voluerit subijcere, dum ad calcem haec habet g: Sententiam de hoc opere tuam breuissimam, sed grauissimam flagito, & dum sit verissima, seuerissimam non recuso.] Sed de his satis.

Quod rursus ad res gestas Occidentalis Ecclesiae pertinet: Honorius Imperator, hoc anno, mense Ianuarij ad Theodorum PP. rescriptum dedit, quo cunctis Ecclesiae priuilegijs

METROPOL. EPISCOPI AFRICANIPRIMUM SIBI VENDICAVNT TITVLUM. a Matth. 20. Marc. 10. Luc. 22.

b Concil. Carth. 3. c. 49. ADVERSUS CONGERENTES DIVITIAS EX BONIS ECCLESIASTICIS.

c Hieron. epist. 2.

d Hierem. 12.

E exactores seu collectores bene instituti.

e Job 39.

f Concil. Carth. 3. c. 48. CONSULTATIO AD SIRICIVM ET SIMPLICIANVM.

g Aug. ad Simplic. lib. 2.

A legijs a maioribus datis voluit bene esse consultum, illa iterum sua auctoritate confirmans his verbis a: Non nouum aliquid praesenti sanctione praecipimus, quam illa quae olim videntur indulta firmamus. Priuilegia igitur, quae olim reuerentia religionis obtinuit, mutuari sub poenae etiam interminatione prohibemus: ita vt ij quoque, qui Ecclesiae obtemperant, his quibus Ecclesia, beneficijs perfruantur. Datum prid. Kalend. Februarij, Mediolani, Caesario & Attico Consulibus.] Ex his videas, datis omnibus Ecclesiae priuilegijs voluisse Imperatorem excludi schismaticos, Donatistas, & alios omnes extra Ecclesiae septa vagantes.

Quod vero pertinet ad res Ecclesiasticas Orientalis Ecclesiae anni huius: Arcadius Imperator aduersus Apollinaris haeresis doctores Constantinopoli agentes, quo pellerentur ab vrbe, ad Eutythianum Praefectum Praet. rescriptum dedit. Mira quadam procacia, iam a tempore quo creatus est Nectarius Constantinopolitanus Episcopus, cum iam discessisset inde S. Gregorius Nazianzenus, intruferant se in eam urbem eiusmodi haeretici, reclamante licet a longe aduersus eos eodem Gregorio Nazianzeno. Et quamuis Theodosij edicto abire iussi fuerint, & alijs denuo rescriptis exagitati: in eadem tamen vrbe agere sunt inuenti: aduersus quos hoc ipso anno Arcadius ista sanxit b:

Doctores Apollinarianorum tota maturitate praecipimus ex aedibus carae nobis abscedere ciuitatis: Ita vt si obumbrati latebris abire neglexerint, occultos coetus (vt aestimant) habituri: ea loca vel domus, quae praedictos congregauerint, Fiscis ratione nectantur. Dat. Kal. April. Constantinop. Caesario & Attico Consulibus.]

Dederat haud pridem, iisdem Consulibus, aduersus magistratus ambientes, idem Arcadius Imp. eiusmodi summa laude dignum rescriptum c:

C Si quis ad illustrem Palatij nostri ambierit dignitatem, atque ad eos honores ascendere ambitione tentauerit, qui non nisi probatis nobis viris nostro iudicio deferuntur: cuiuslibet ille sit loci, ordinis, dignitatis; amissis bonis, & Fisco nostro protinus vindicatis, deportationis mulctetur exilio: neque aliud inter coeptum ambitum, atque perfectum, esse arbitretur: cum pari sorte leges scelus quam sceleris puniant voluntatem. Dat. XIV. Kalend. Martij, Constantinop. Caesario & Attico Consulibus.]

Sed vnde adeo seuerae fanciendae legis aduersus magistratus ambientes occasio? Cum occiso Ruffino, summa rerum esse videretur apud Eutropium eunuchum, qui in eius locum successerat, cuius opera & complures e magistratu deiecti essent: alij sese in eorum loca malis quoque artibus ingesserunt: inter quos Bargas quidam fuit Laodicensis, qui ex venditore sarciminum, prodicionis arte eo progressus est, vt inter primos in Palatio militaret: sed prodicionem & ipse passus a coniuge, meritas poenas dedit. haec apud Zosimum d. Ne igitur id genus hominum ex hoc inde in Imperatoris aulam irreperet, Arcadius eiusmodi edictum aduersus ambitus crimen sanxisse videtur.

Sed & aduersus Iudaeos, qui, vt Christianorum gauderent immunitate, se fore Christianos simulabant, ad Archelaum Praefectum Praetorio ita idem Arcadius Imp. rescripsit e:

Iudaei, qui reatu aliquo vel debitis fatigati simulant se Christianae legi velle coniungi, vt ad Ecclesias confugientes vitare possent crimina, vel pondera debitorum: arceantur, nec ante suscipiantur, qua debita vniuersa reddiderint, vel fuerint innocentia demonstrata purgati. Dat. XV. Kal. Iul. Constantinop. Caesario & Attico Consulibus.] Qualis namque esset horum temporum Iudaeorum status a prioribus haud felicior, accipe a S. Ioanne Chrysostomo f: Hoc, inquit, tempore Deus omnino vos repulit: paterq. vester, idemq. Propheta & Patriarcha verum praedixit. Iura vestra omnia conciderunt: ex Iudaea patria vestra excessistis, & in diuersa loca dispersi estis, atque in orbe terrarum ab Oriente ad extremum terrae vos omnes & contemnunt & rident. At res nostrae Christianorum in dies magis florent, crescunt, & corroborantur, atque per omnes mundi angulos religiosae fidei nostrae praedicatio peruasit: nos Christus regit, & in nobis regnat, eiusq. pretiolam atque vitalem Crucem adoramus, & pro thesauro magni pretij tenemus.] haec ipse.

Iisdem Consulibus (inquit Socrates g) quinto Kal. Octobris Nectarius Episcopus Constantinopolitanus diem obiit. Itaque statim de Episcopo eligendo vehementer laboratum est. (Eius namque rei causa celebratum esse Concilium, & ex more conuenisse Episcopos Constantinopolim, tradit Sozomenus h) Itaque cum alij alium ad id muneris quaerent, de eaq. re saepe consilium iniretur: tandem visum est, Ioannem Antiochia presbyterum Antiochia accersere. Nam de eo fama percrebuit, quod & ad docendum aptus, & in dicendi facultate valde

peritus

HONORIVS CONFIRMAT ECCLESIA-RVM PRIVILEGIA. a l. 30. de Episcop. & cleric. Cod. Theod.

ARCADIVS PELLIT CONSTANTINOPOLI APOLLINARIAS

b l. 33. de haeret. Cod. Theod.

c l. i. ad Iuliam de ambit. Cod. Theod.

AMBIENTES MAGISTRATVS LEGE COERCENTVR.

DE BARGA SORDIDO HOMINE AD AMPLOS MAGISTRATVS ERECTO. d Zosim. lib. 5.

e l. 2. de his qui ad Eccles. confugiunt.

IVDAEORVM PRAESENTI TEMPORIS STATUS. f Chrysost. hom. de Cruce.

g Socrat. lib. 6. cap. 2. NECTARIJ EPISCOPI CONSTANTINOP. OBIVS. h Sozom. lib. 8. cap. 2.

peritus erat. Quamobrem haud diu post Arcadius Imperator communium omnibus suffragijs, id est, cleri & populi, illum accersit. Et quo eius ordinatio plus haberet auctoritatis, aderant de Imperatoris mandato cum alij complures Episcopi, tum Theophilus Episcopus Alexandrinus, qui omni studio eo incubuit, ut Ioannis famam læderet, & Isidorum suæ ipsius Ecclesiæ presbyterum ad illum Episcopatum eucheret. Hunc Isidorum Theophilus propterea carum habuit, quod ipsius causa prouinciam valde periculosam aliquando suscepisset.] sed quidnam id fuerit, superius relatum est. Subdit his Socrates:

Verum qui erant ex aula Imperatoris, Ioannem prætulere. & posteaquam multi crimina Theophilo intendebant, & libellos contra illum alius ob aliam causam Episcopis, qui tum aderant, offerebant: Eutropius, qui cubiculo Imperatoris præfuit, criminationes aduersus Theophilum illatas, scriptisq. proditas nactus, Theophilo ostendit; docuitq. liberam optionem illi esse datam, vel Ioannem Episcopum ordinandi, vel iudicium de criminibus ei obiectis subeundi. quibus perterritus Theophilus Ioannem designat Episcopum.] hæc Socrates. Porro hæc in sequentis anni mensem Februarij varijs altercationibus producta sunt, cuius mensis vigesima sexta die Ioannes Chrysofostomus Episcopus Constantinopolitanus creatus est.

Verum quod ad Theophilum spectat: Isidorum, quem proposuit ordinandum, haud penitus exploratum habuit, fuisse Origenis errorum labe conspersum: quod cum postea comperisset, æque ipsum ac eius sectarios maxime auersatus est. Quod autem idem Episcopus Alexandrinus ius sibi vendicaret in electione Episcopi Constantinopolitani (quod & superius vidimus a Petro eiusdem Ecclesiæ Episcopo vsurpatum, cum conaretur Maximus eius sedis creare Episcopum) probe si attendas, intelliges primam sedem post Romanam, Alexandrinam Ecclesiam tenuisse in Oriente; spretoq. fuisse canones, si qui Constantinopoli in Synodo facti sunt, quibus derogaretur Alexandrinæ Ecclesiæ priuilegijs. Nam aliàs quid Alexandrino Episcopo de electione Constantinopolitani Antistitis? Porro idem ius sæpe tentatum ab eodem Theophilo penitus vindicatum in controuersijs eiusdem Ioannis Chrysofostomi, postquam sedit Episcopus, suo loco dicturi sumus.

IESV CHRISTI ANASTASII PAP. ARCAD. & HONOR. IMPP.
ANNVS ANNVS ANNVS

Periturus nouus annus Consulatu quarto Honorij Imperatoris & Eutychiani, idemq. numeratus Domini trecentismus nonagesimus octauus: quo, octauo Kalendas Martij, Siricius Papa cum sedisset annos tredecim, mensem vnum, & dies quatuordecim, ex hac vita migrans, sepultus est in cœmeterio Priscillæ Via Salaria, ita apud indices omnes, licet apud Bedam a sexto Kalend. Decembris Siricij ponatur obitus, Extat Siricij decretum de fermento; de cuius elucidatione, alia occasione tertio tomo pluribus actum. Alia quoque aduersus Manichæos, seuera (ut par erat) censura, statuta habentur, nempe exilio deportandos, pœnitentes vero in monasteria detrudendos, & non nisi in fine vitæ sacris mysterijs participandos. Secreta collegia sua Manichæos habuisse in Vrbe, sed cum Siricij Papæ studio, tum Principum legibus exagitados, atque vndique pulsos esse, superiori tomo sæpius contigit demonstrari. Quod autem spectat ad cleri propagationem; in libro de Romanis Pontificibus habetur, quinquies suæ sedis tempore ordinationes fecisse mense Decembri, creasseq. presbyteros triginta & vnum, diaconos sexdecim, & Episcopos per diuersa loca trigintaduos.

De scriptis ab eo epistolis decretalibus mentio est apud Isidorum b, nempe dedisse epistolam ad Himerium Episcopum Tarraconensem, de recipiendo baptisate hæreticorum, & de alijs aduersus Iouinianum & collegas hæreticos. sed errare plane videtur auctor, dum eum sub Theodosio & Valentiniano Imp. vita functum affirmat. Vacasse sedem post Siricij obitum dies viginti, habent indices Vaticanæ, necnon liber de Romanis Pontificibus, qua ratione dicendum est, in locum eius subrogatum successorem pridie Idus Martias. Hic fuit Anastasius Maximi filius, Romanus: de cuius sedis tempore, quot scilicet annis Ecclesiæ præfuit, in eius obitu ex more dicendum,

Inuenit hic Apostolicam sedem, ipsam Petri nauiculam, cuius sumpsit regendum clauum, turbibus agitatum hæreticorum: cum (ut dictum est pluribus anno superiori) Rufinus

DE IOANNIS CHRYSOSTOMI ELECTIO-NE.

ALEXANDR. EPISCOPVS QVR SE IMMISERET IN ELECTIO-NE EPISCOPI CONSTAN-TINQP.

SIRICII PA-PÆ OBITVS.

a Bed. Martyrolog. ea die.

MANICHÆI AB VRBE PVLSI.

b Isidor. de Viris illustr. c. 3. SIRICII PA-PÆ SCRIP-TA.

ANASTASIVS PAPA CREATOR.

Ruffinus cum Melania inferens se in Urbem, in eam inuexit hæreses Origenis, edito a se Latine reddito eiusdem auctoris Periarcon, nouo equo Troiano, hostibus intus referto, sed religione velato, hæresumq. dicendo theca, ex qua expositæ sunt in Romana Ecclesia dolosæ merces: quarum mercatores etiã eo dementia prolapsi sunt, ut in Apostolicum vsque thronum eas inferre tentauerint, vna reclamante Marcella, extollenteq. vocem cum muliere Euangelica a. Tali quidem statu fluctuantem Romanam Ecclesiam Anastasium reperisse, sanctus Hieronymus in epistola ad Principiam b indicat, vbi post exnarratū egregium fortis & sapientis mulieris tunc exhibitum de fide Catholica Marcellæ specimen, subdit: Non multum tempus in medio, succedit in Pontificatum vir insignis Anastasius.] Huius autem quæ partes fuerint, idem sanctus Hieronymus ad Demetriadem ita scribit c: Dum esses paruula, & sanctæ ac beatæ memoriæ Anastasii Episcopus Romanam regeret Ecclesiam; de Orientis partibus hæreticorum sæua tempestas simplicitatem fidei, quæ Apostoli d voce laudata est, polluere & labefactare conata est. Sed vir ditissimæ paupertatis, & Apostolicæ sollicitudinis, statim noxium percutit caput, & sibilantia hydræ ora compescuit.] hæc Hieronymus.

Quid autem actum sit cum Anastasio Papa federe coepit, rem breui summa ita ad Principiam scribens e sanctus Hieronymus amplexus est, cum ostendit S. Marcellam in causa fuisse, ut Origenis hæresis Romæ damnaretur; aitq. postquam de ingressu Anastasij meminuit: Dicas, quid hæc ad laudem Marcellæ? Damnationis hæreticorum hæc fuit principium: dum adducit testes, qui prius ab eis (nempe Origenis) eruditi, & postea ab hæretico fuerant errore correpti: dum ostendit multitudinem deceptorum: dum impia Periarcon ingerit volumina, quæ emendata manu scorpionum monstrabantur: dum acciti frequentibus litteris hæretici, ut se defenderent, venire non sunt ausi: tantaq. vis conscientia fuit, ut absentes damnari quam præsentem coargui maluerint. Huius tam gloriosæ victoria origo Marcella est. Tuq. caput horum & causa bonorum scis me vera narrare, quem nosti vix de multis pauca dicere, ne legenti fastidium faciat otiosa replicatio, & videar apud maleuolos sub occasione laudis alterius, stomachum meum digerere.] hæc Hieronymus, breui compendio haud breuem complexus historiam; quam lentiori gradu, quo cuncta exacte disquirere lector valeas, nos pro rerum gestarum temporis ordine prosequemur.

Quod igitur in primis ad S. Marcellam, decus Romanæ Ecclesiæ, pertinet: Ruffinus cum se ab ea proditum sensit, in eam vehementer commotus est, accusans simul ipsam, & se excusans; quod illa scilicet inemendatas chartas a se per alium subripuisset, edidissetque: in hanc enim ipsam quidem, & non in aliam, Ruffinus agens aduersus S. Hieronymum f, iacula intorquet, vbi de eodem Eusebio agit, quem mentiebatur inemendatas chartas subripuisse, atque edidisse: dum sic ait: Hoc si in foro positus, vel negotijs sæcularibus commisisset iste, qui de monasterio Romam, quasi calumniandi peritissimus, missus est: norunt omnes quid consequeretur ex legibus publicis eiusmodi criminis reus. Nunc vero quia sæcularem vitam reliquit, & a tergiuersatione illa actuum publicorum ad monasterium conuersus est, & adhæsit magistro nobili: ab ipso edocetur iterum pro modestia, furere, insanire; pro quiete, seditiones mouere; pro pace, mouere bellum; pro concordia, mouere dissidia; perfidus esse, pro fide; pro veritate, falsarius: Crede mihi, quod huius sceleris nequitia etiam verum fuisset exemplar; nisi Iezabel tibi illa occurrisset. Illa est enim, quæ hoc crimen aduersus Nabuthæum Iezrahelitem vineæ causa composuit, & mandauit presbyteris iniquitatis falsis eum conscriptionibus perurgere, quasi qui benedixisset, id est, blasphemasset Deum & Regem. Sed quis in hoc infelicio? illa quæ mandat, aut hi qui mandato iniquitatis obtemperant? Graui hæc, & (ut opinor) in Ecclesia pene eiusmodi facinus inauditum est.] hæc Ruffinus, dum se excusare conatur, quod per Marcellam, quam impie nominat Iezabelam, ab Eusebio acceptæ fuerint chartæ translationis Periarcon Origenis hæresibus scatentes; excusans quod inemendatæ illæ fuissent. Sed redarguit ista deliramenta Hieronymus, vbi rescit, conuicitq. ad excusationem sceleris mendacia ista impudenter obtendi.

Ceterum quod ad Eusebij Romam aduentum pertinet: hoc ipso anno contigisse Pauliniani profectionem in Urbem vna cū eodem Eusebio patria Cremonensi, ipse S. Hieronymus in Apologia aduersus Ruffinum declarat his verbis h: Vincentius, Paulinianus, Eusebius, Ruffinus presbyteri, quorum Vincentius multo tempore ante vos Romam venit, Paulinianus

a Luc. 11. STATVS ROMANAE ECCLESIAE SVB ANASTASIO: b Hier. epist. 16. c Idem epist. 8.

d Rom. 12.

e Hier. epist. 16. BREVE COMPENDIVM REVRVM GESTARVM ADVERSVS ORIGINISTAS.

f Ruffin. inuult. lib. 1. apud Hieron. tom. 9. RVFFINVS IN EYSEBIVM ET S. MARCELLAM EXCLAMAT.

g 3. Reg. 21.

h Hier. Apolog. aduers. Ruffin.

PAVLINIANI
ET EUSEBII
LEGATIO IN
OCCIDENTEM.

a Hieron. epist.
26.

CVR PAVLINIANVS
VENIT IN
OCCIDENTEM.

b Luc. 14.

c Apud Hieron.
Apolog. 2.

TVRPIATIO-
RVM ACCV-
SATIONE
RVFFINVS
SE IPSVM
EXCVSAT.

REQVIRITVR
OFFICIYM
S. HIERONYMI
ADVERSVS
RVFFINI
IMPOSTV-
RAM.

d. Ad S. Hieron. epist. 64.
PAMMACHII
ET OCEANI
EPISTOLA
AD S. HIERONYMVM.

nianus & Eusebius post annum vestrae navigationis profecti sunt: Ruffinus in causa Claudi post biennium missus, omnes vel pro re familiari, vel pro periculo capitis alieni.] hæc ipse: quibus intelligas, hoc anno contigisse Pauliniani profectionem in Italiam vna cum collega Eusebio: nam anno superiori (vt vidimus) aduentus Ruffini cum Melania accidit. Quem autem hic Ruffinum presbyterum nominat, longe diuersum a Ruffino Aquileiensi, in quem scribit^a, esse non dubites.

Quodnam vero fuerit rei familiaris negotium, cuius causa missum Paulinianum affirmat, in epistola ad Pammachium his verbis aperit: Nos in ista prouincia ædificato monasterio, & diuersorio propter extructo, ne forte & modo Ioseph cum Maria in Bethlehem veniens, non inueniat hospitium, tantis de toto Orbe confluentibus turbis obruimur monachorum, vt nec coeptum opus deserere, nec supra vires ferre valeamus. Vnde quia pene nobis illud de Euangelio^b contigit, vt futurae turris non ante computarem expensas: compulsi sumus fratrem Paulinianum ad patriam mittere, vt semirutas villulas, quæ barbarorum effugerunt manus, & parentum communium census venderet; ne coeptum sanctorum ministerium deserentes, risum maledicis & æmulis præbeamus.] hæc de germani in Occidentem legatione Hieronymus.

Fuit autem suspicio vel prætextus Ruffini, ex quo etiam querelam inuectiuamq. conscripsit, hos post se tamquam exploratores missos esse, sed præcipue Eusebium, vt suas chartas subriperet^c. Etenim quod Ruffinus nullam inueniret excusationem, cur versionem virulentam Origenis Periarchon Romæ in plurimorum exitium edidisset, aperuissetq. thecam serpentibus plenam; eo miser quæsiuit effugium, vt mendaciter affirmaret, Eusebium pecunia redemisse notarium, a quo lucubrationem illam inemendatam acceperit, atque vulgauerit: fuerunt enim hæc ob eam causam verba Ruffini, epistola postea ad Hieronymum scripta: Noli multo auro redimere notarium meum; sicut amici tui de meis schedulis nondum emendatis, nondum ad purum digestis fecerunt; vt facilius falsare possent, quod aut nullus haberet, aut admodum pauci.] & inferius: Vociferare & clamita per compita, per plateas. Non est, non est meus liber: & si meus est, schedulas inemendatas Eusebius furto abstulit: aliter ego edidi, immo nec edidi: nulli eas dedi, aut certe paucis: & tam sceleratus inimicus, & tam negligentes amici fuerunt, vt omnium codices ab eo pariter falsarentur. Hæc, frater carissime, facere debueras, & non illi tergum obuertens, in me transmarinas maledictorum tuorum sagittas dirigere.] hæc de his ipse. Sed quam facillime in Apologia sua idem S. Hieronymus omnia ista refellit, quæ ad impietatis excusationem Ruffinus detrectans iactitabat in vulgus.

Sic igitur Romæ edito Origenis Periarchon, quod emendatum in sua præfatione Ruffinus professus erat: vt conuinceretur ipsa perperam atque dolose facta esse translatio, opus erat vt germana eiusdem operis versio curaretur: quo tum Origenis, tum etiam eius hæresum sectatorum prauitas manifeste probari posset; vt sic his recte dispositis ad futurum ea de re habendum Romæ iudicium, ex certis manifestisq. probationibus sententia ferri posset. Susceptum est ergo eiusmodi negotium a clarissimis viris atque doctissimis Pammachio & Oceano, qui totum id operis S. Hieronymo credendum esse putarunt, ea præsertim ex causa, quod ex præfatione Ruffini ipse tacite in crimen socius videretur adduci. Scripserunt ergo eo argumento idem ad ipsum Hieronymum eiusmodi perbreues litteras^d:

Sanctus aliquis ex fratribus schedulas ad nos cuiusdam detulit, quæ Origenis volumen, quod *ἡ ἀρχὴ* inscribitur, in Latinum sermonem versum tenerent. Et quoniam in his multa sunt, quæ tenuitatem nostri ingenij permouent, quæq. minus catholice dicta existimamus: suspicamur etiam ad excusationem auctoris multa de libris eius esse subtracta, quæ apertam impietatem eiusdem monstrare potuissent: Quæsumus præstantiam tuam, vt hoc specialiter non tam nobis, quam vniuersis qui in Vrbe habitant, profuturum opus digneris impendere, vt supradictum librum Origenis, quemadmodum a supradicto auctore editum est, ad fidem tuo sermone manifestes; & quæ a defensore eius interpolata sunt, prodas; & quæ etiam in his schedulis, quas ad sanctitatem tuam direximus, vel contra Catholicam regulam, vel imperite edita sunt, redarguas atque conuincas. Sane subtiliter in præfatione operis sui, tacito nomine tuæ sanctitatis expressit, quod a te promissum opus ipse compleuit: illud oblique agens, etiam te simili ratione sentire. Purga ergo suspiciones hominum, & conuince criminantem: ne, si dissimulaueris, consentire videaris.] hæc de his ipse ad S. Hieronymum.

His

A His acceptis litteris, ipse nauiter laborauit, vt quam exacte, quæ Origenes dixerat in Periarchon, in Latinum quam purissime verteret. Incumbit in opus, quod absolutum anno sequenti Romam ad eisdem misit, apposita præfatione, qua omnes qui in eo libro sparsi sunt Origenis errores, redderet omnibus manifestos; ac dolum pariter eius, qui male versum ediderat, aperiret. Quæ autem acciderint cum hæc Romæ cognita sunt, suo loco, sequenti nempe anno dicturi sumus.

Inter hæc autem Anastasius Papa, hoc ipso suæ sedis exordio, quæ tempore prædecessoris perperam facta scisset, magna sollicitudine emendare quamprimum curauit. Quod enim (vt suo loco dictum est) non ignoraret paulo illiberaliter cum S. Paulino viro clarissimo, qui vna cum Therasia coniuge monasticam amplexus vitam in Nolanum agrum secessit; Siricium, cui successit, egisse: ipse, simulac in thronum Pontificium euectus est, officiosissimas litteras ad Episcopos pro ipso Paulino dedit; quem & omni officiorum genere postea frequentandi nullam penitus occasionem prætermisit. Meminit harum litterarum ipse Paulinus, cum ad Delphinum scribens, hæc ait^a: Sciat veneratio tua, sanctum fratrem tuum Papam Urbis Anastasium amantissimum esse humilitatis nostræ. Nam vbi primum potestatem charitatis suæ nobis offerendæ habere coepit; non solum suscipere eam a nobis, sed ingerere nobis, pijsissima affectione properauit. Nam breui post ordinationem suam epistolas de nomine nostro plenas & religionis & pietatis & pacis ad Episcopos Campaniæ misit, quibus & suum declararet affectum, & alijs benignitatis suæ præberet exemplum. Deinde nos ipsos Romæ, cum solemnibus consuetudine ad beatorum Apostolorum natalem venissemus, tam blande, tam honorifice accepit.] hæc ipse.

Ex his quidem demonstrat S. Paulinus, solemnem fuisse consuetudinem, ad natalem diem Apostolorum Romam, nulla habita æstiuorum calorum ratione, religiosissimam celebritatem concurrendi. Sunt & de his aliæ antiquæ testificationes, vt inter alias illa nobilis Gallæ Placidie Augustæ ad Pulcheriam æque Augustam scribens his verbis, cum sui Romam aduentus rationem reddit: Vt Romam frequentibus concursibus adæque desideremus inspicere, causa nobis est amplectendæ religionis, vt terminis sanctorum nostram exhiberemus præsentiam; quos certum est pro sua virtute in cælestibus constitutos, neque inferiora despiciere. Nos itaque sacrilegum esse credimus, si solemniem ordinem denegemus.] hæc illa. Sed & Valentinianus^c Aug. ad Theodosium Iuniorum Imp. Cum aduenissem (inquit) in urbem Romam ad diuinitatem placandam, sequenti die ad basilicam Apostoli Petri processi.] Et ad Severum^d idem qui supra Paulinus: Romam (inquit) ad venerabilem solemnitatis Apostolicæ diem profecti sumus.] & inferius: Rescribendi tamen ex Vrbe facultas non fuit, ipsum tempus ante meridiem in votis nostris, quorum cura veneramus, per Apostolorum & Martyrum sacras Memorias consumentes.] hæc Paulinus.

At ne digrediamur ab Vrbe, vnde rerum gestarum anni huius exordium auspiciati sumus. Hoc ipso anno, cum Paulina, S. Paulæ filia, Pammachij vxor, ex hac vita iam ante migrasset, S. Hieronymus ad eius virum consolatoriam epistolam dedit^e. Sed quod, ex more, in primis rationem temporis quæris: inde licet eiusdem auctoritate Hieronymi certum deducere argumentum, ex his inquam quæ nuper de Pauliniano eiusdem Hieronymi germano dicta sunt, ipsum nimirum hoc anno, nempe sequenti a profectione Ruffini, in Italiam aduenisse. Sed & cum in fine eius epistolæ ad Pammachium de consolatione Paulinæ obitus a Hieronymo data mentio habeatur de eodem Pauliniano tunc a se in Italiam misso: plane assentiri necesse est, hoc eodem anno, quo Paulinianus venit, de consolatione Paulinæ obitus a S. Hieronymo eam esse scriptam epistolam. Et vt hæc clariora reddantur; his accedit, quod idem S. Hieronymus ad Oceanum scribens Fabiolæ epitaphium, hoc tradat^f: Quartæ ætatis circulus voluitur, ex quo ad Heliodorum Episcopum Nepotiani scribens epitaphium, quicquid habere potui virium, in illo tunc dolore consumpsi. Ante hoc ferme biennium Pammachio meo pro subita peregrinatione Paulinæ breuem epistolam dedi, &c.] sic videas S. Hieronymum quadriennij spatium numerare inter epitaphium Nepotiani & illud scriptum ad Oceanum de obitu Fabiolæ, biennium vero ex quo ad Pammachium de migratione Paulinæ consolationem scripsit: Sed cum expresse demonstratum sit, anno Domini trecentesimo nonagesimo sexto elaboratum a S. Hieronymo epitaphium Nepotiani: æque affirmare necesse est, elucubratam hoc anno, nempe duos post annos ab eo tempore, epistolam consolatoriam de Paulinæ obitu ad Pamma-

HIERONYMVS
IN LATINVM
VERTIT ORI-
GENIS PE-
RIARCHON.

ANASTASIVS
PAPA S. PAVLINVM
AMPLECTITVR.

a Paulin. epist.
16.

VETVS CON-
SVETVDO
CONCVRRE-
NDI AD NATA-
LEM DIEM
APOSTOLO-
RVM:

b Extat tom. 1.
Concil. ante Conc.
Chalcedonense
vet. edit.

c Extat in præib.
Conc. Chalced.

d Paulin. ad Se-
uer. epist. 13.

e Hieron. epist.
26.

HIERONYMVS
LA VDES
PAVLINAE
AD PAMMA-
CHIVM SCRIBIT.

f Hieron. epist.
30.

Pammachium, post quatuor vero de obitu Fabiolæ ad Oceanum scriptionem. Ceterū illud monendum: nequaquam hoc anno, quo eam lucubrationem S. Hieronymus ad Pammachium scripsit, Paulinam mortuā esse, sed ante biennium: testatur id quidem ipse in eiusdem epistolæ exordio, cum ait: Qui importune per biennium tacui, vereor ne nunc importunius loquar, & atrectans vulnus pectoris tui, quod tempore & ratione curatum est, commemoratione exulcerem.]

PAMMACHI
PRAECLA-
RAE RES GE-
STAE.

His de tempore satis perspicue elucidatis, de Pammachio dicendum modo est, quod ab eo iam soluto vinculo coniugali egregium Christianæ virtutis specimen de contemptu sæculi editum fuit: quod quidem nonnisi S. Hieronymi verbis recensendum erit. Sed primum illud de Pammachij genere hic præmittendum; prognatum nimirum ex Cammillorum antiquo stemmate Furiano, ipsum inter primos Senatores emicuisse (vt idem Hieronymus ait) Consulum pronepotem. Cuius & si cruditionem spectes, a cunabulis bonis litteris vna cum ipso S. Hieronymo affuevit, eminebatq. inter ceteros Senatorij ordinis Christianos facile princeps. Hic vxore priuatus sanctissima femina filia S. Paulæ, bona sua erogauit in pauperes, atque monasticum amplexus institutum, vna cum vestibus vitæ quoque genus mutans, summum Christianæ philosophiæ verticem attigit. Sed audi S. Hieronymum: Nobis post dormitionem, somnumq. Paulinæ, Pammachium monachum Ecclesia peperit posthumum, & patris & coniugis nobilitate patricium, eleemosynis diuitem, humilitate sublimem.] & paulo post: Nostris temporibus Roma possidet quod mundus ante nesciuit. Tunc rari sapientes, potentes, nobiles, Christiani: nunc multi monachi sapientes, potentes, nobiles, quibus cunctis Pammachius meus sapientior, potentior, nobilior, magnus in magnis, primus in primis ἀρχηγός monachorum.]

Hieron. epist. 26.

ORNAMENTA
PAVLINAE
EROGATA IN
PAUPERES.

Sed & de erogatis ab eo in pauperes coniugis ornamentis ista subiungit: Ardentes gemmæ, quibus antea collum & facies ornabantur, egentium ventres saturant. Vestes sericæ, & aurum in fila lentescens, in mollia lanarum vestimenta mutata sunt, quibus repellatur frigus, non quibus nudetur ambitio: deliciarum quondam supellectilem virtus infumit. Ille cæcus extendens manum, & sæpe vbi nemo est clamitans, heres Paulinæ, coheres Pammachij est. Illum truncum pedibus, & toto corpore se trahentem, teneræ puellæ sustentat manus. Fores, quæ prius salutantium turbas vomebant, nunc a miseris obsidentur: alius tumentis aqualiculo mortem parturit: alius elinguis & mutus, & ne hoc quidem habens vnde roget, magis rogat dum rogare non potest: hic debilitatus a paruo, non sibi mendicat stipem: ille putrefactus morbo regio, superuiuit cadaueri suo.

Virg. Aeneid. 6.

Non si mihi linguæ centum sint, oraq. centum,
Omnia paenarum percurrere nomina possim.

Hoc exercitu comitatus incedit, in his Chritum confouet, horum fordibus dealbarur, Munerarius pauperum, & egentium Candidatus sic festinat ad cælum.] & post multa id genus & alia, hæc de erecta ab eo domo hospitali in Portu Romano subiungit:

Genes. 18.
XENODOCHIVM
A PAMMACHIO
IN PORTU ROMA
NO ERRECTVM.

Audio te xenodochium in Portu fecisse Romano, & virgam de arbore Abrahæ in Aulonio plantasse littore. Quasi Aeneas noua castra metaris, & super vndam Tiberis, vbi ille, cogente quondam penuria, crucis fatalibus & quadris patulis non pepercit, tu viculū nostrum, id est domum panis ædificas, & diurnam famem repentina saturitate compensas. Euge, nostra initia transgredieris, statum summum tenes: de radice peruenis ad cacumen: primus inter monachos, in prima Vrbe, primum sequeris Patriarcham.] & inferius post nonnulla de suscepto hospitalitatis ministerio, hæc salubri consilio monita iungit: Quod patricij generis primus inter primos monachus esse cœpisti; non tibi sit tumoris, sed humilitatis occasio, scienti filium Dei factum filium hominis. Quantumq. te deiceris, humilior Christo non eris: Esto incedas nudis pedibus, fusca tunica vestiarius, æqueris pauperibus, inopum cellulas dignanter introeas, cæcorum oculus sis, manus debiliū, pes claudorum, ipse aquam portes, ligna concidas, focum extruas: vbi vincula? vbi alapæ? vbi sputa? vbi flagella? vbi patibulum? vbi mors? & cum omnia quæ dixi feceris, ab Eustochio tua Paula. vinceris, & si non opere, certe sexu.]

Genes. 13.

Hæc cum S. Hieronymus scribat, tantum abest vt veris maiora descriperit, quin potius etiam grandia prætermiserit. Etenim inter alia Pammachius sanctis martyribus Paulo atque Ioanni, qui hoc sæculo, tēpore Iuliani Apostatæ, Romæ (vt meminimus) passi sunt, prope Cluuium Scauri contra Palatinum nobilem Memoriam excitauit, in titulumq. erexit, qui vsque hodie nomine dictorum martyrum dictus Pammachij titulus perseuerat.

TITVLVS
PAMMACHII.

Ipse

A Ipse vero in dies magis magisque arreptum vitæ institutum clarioribus illustrans meritis, sancto exitu vitæ huius periodum claudens, promissa suis a Christo præmia consecutus, cum in cælis inter sanctos, tum in terris in Ecclesia adscripto nomine eius in tabulis publicis, anniuersaria commemoratione iugiter superstes viuuit. Quando autem id contigerit, suo loco dicturi sumus, & varijs occasionibus inferius sæpe de illo.

FALSI ORACULI TERMINVS CHRISTIANÆ RELIGIONIS PRÆSCRIPTVS.
a Aug. de Ciuil. Dei lib. 18. c. 53.

Sed iam ad res Africanas anni huius se conuertat oratio, atque in primis ad ea quæ S. Augustinus scripta reliquit de falsis Gentilium in vulgus frustra iactatis oraculis, quibus illi huius anni termino finem accepturam Christianam religionem, quo idolorum cultores in officio continerent, quasi ex diuinis affirmabant responsis. sunt hæc eius verba: Sed hæc quia Euangelica sententia est: mirum non est, non ea repressos fuisse deorum multorum falsorumq. cultores, quo minus fingerent dæmonum responsis, quos tamquam deos colunt, definitum esse quanto tempore mansura esset religio Christiana. Cum enim viderent, nec tot tantisque persecutionibus eam potuisse consumi, sed his potius mira incrementa sumpsisse: excogitauerunt nescio quos versus Græcos, tamquam consulenti cuidam diuino oraculo effusos, vbi Christum quidem ab huius tamquam sacrilegij crimine faciunt innocentem, Petrum autem maleficia fecisse subiungunt, vt coleretur Christi nomen per trecentos sexagintaquinque annos; deinde completo memorato numero annorum, sine mora sumeret finem. O hominum corda doctorum, o ingenia litteratorum digna credere ista de Christo, quæ credere non vultis in Christum.] atque post nonnulla de Petro, hæc de his subdit:

b Aug. de Ciuil. Dei lib. 18. c. 53.

Per hoc colligitur etiam dies ex quo annus ipse sumpsit initium, scilicet quando missus est Spiritus sanctus, id est, per Idus Maias: numeratis proinde Consulibus, trecenti sexagintaquinque anni reperiuntur impleri per eandem Idus Maias Consulatus Honorij & Eutychiani] præfenti scilicet anno. Quam quidem Augustini supputationem nostræ chronographiæ optime consentire cognoscis: siquidem quem nos numerauimus Domini annum trigessimūquartum, ipse a die Pentecostes numerat primum. Porro numero trecentorum sexagintaquinque annorum si addas trigintatres, vtique reperies a nascente Domino vsque ad dictos anni huius Consules Honorium & Eutychianum recte numerari annos trecentos nonaginta octo. Hæc ad exacte a nobis initam in Annalibus chronographiam, alijq. superius stabilitam testificationibus, satis.

RECTE INSTITVT A TEMPORVM CHRONOGRAPHIA.

Ceterum italtæ prædictioni contraria prorsus obuennisse contigit: & tantum abfuit religionem Christianam defecisse, & deorum cultum in pristinum restitutum fuisse; vt (quod plane Dei nutu factum apparet) quæ reliqua essent templa Gentilium, sequenti anno diruta fuerint: quod ipse Augustinus demonstrat: sed de his suo loco nobis agendum. Porro de iisdem falsis oraculis ad consolationem suorum ab Ethnicis in Africa excogitari & iactari solitis, idem S. Augustinus hæc alibi: Sedent Pagani, & computant sibi annos; audiunt fanaticos suos dicentes: Aliquando Christiani non erunt: & idola illa coli habent, quemadmodum antea colebantur. Adhuc dicunt: Quando morietur & peribit nomen eius? & alibi eisdem eadem replicantes verba: Quando, inquit, morietur, & peribit nomen eius? Id est, ecce veniet tempus, vt finiantur & non sint Christiani. Sicut cœperunt ex aliquo tempore, ita vsque ad certum tempus erunt. Sed cum ista dicunt, & sine fine moriantur, & permanet Ecclesia prædicans brachium Domini omni generationi superuenturæ.] hæc de his Augustinus: cetera autem reijcimus in sequentem annum.

c Aug. in Psal. 40.
d Psal. 40.
e Aug. serm. 2. in Psal. 70.

Rursum vero quod ad res Africanæ Ecclesiæ pertinet; Honorius Imperator, ad comprimendam sceleratorum audaciam, rescriptum illud dedit, quod a S. Gregorio Papa citatur & recitatur his verbis in epistola ad Ioannem: Imp. Arcadius & Honorius Augusti Theodoro Præfeto Præt. Si quis in hoc genus sacrilegij proruperit, vt in Ecclesias Catholicas irruens, sacerdotibus & ministris, vel cultoribus ipsis, vel cultui ipsi, locoq. aliquid importet iniuriæ: quod geritur, a prouinciæ rectoribus animaduertatur: atque ita prouinciæ moderator sacerdotum & clericorum & Catholicæ Ecclesiæ ministrorum, loci quoque ipsius, & diuini cuius iniuriæ capitali in conuictos seu confessos reos sententia noverit vindicandam. Et post pauca: Sitq. cunctis laudabile, factas atroces sacerdotibus aut ministris iniurias, veluti publicum crimen insequi, atque de talibus reis vltionem mereri, &c. Dat. VI. Kalend. Maij, Mediolani, Honorio Aug. quater & Eutychiano ter Consulibus.] ita apud Gregorium. In Codice vero Theodosiano hæc amplius, quibus & declaratur pro Ecclesia Africana hæc ab eo fuisse rescripta:

f Gregor. lib. 11. epist. 53. DE LEGE HONORII IMP. ADVERSVS INFERENTES INIURIAM IN PERSONAS ET LOCA SACRA.

g l. 31. de Episcop. & cler. c. Theod.

RESCRIPTVM
EDITVM PRO
ECCLESIA A-
FRICANA.

Quod si multitudo violenta ciuilibus apparitionis executione, & adminiculo ordinum, A
possessorumve potuerit presentari, quod se armis, aut locorum difficultate tueatur: Iu-
dices Africani, armata apparitionis presidium, datis ad virum spectabilem Comitem
Africæ litteris, pralato legis istius tenore, deposcant, vt rei talium criminum non eua-
dant. Dat. VII. Kalendas Maij, Mediolani, Honorio IV. & Eutyichiano Consulibus.]
Quod autem capitali supplicio Imperator præcipiat iniuriam vindicandam; nondum lata
hæc erat lex, quando S. Augustinus scripsit commentarios contra litteras Petiliani, in
quibus sunt hæc verba eius in Donatistas: Quærimus a vobis, quos vestrum a nostris probe-
tis occisos. Nullam quidem legem ab Imperatoribus datam, vt occideremini, recolo, &c.]
Quamobrem fateri necesse est, eos ab Augustino commentarios esse elaboratos ante eius
legis promulgationem, hoc tamen ipso anno, sed post Anastasij Papæ electionem: nam
de eo Pontifice tunc sedente illa sententia ipse meminit haud pridem recitata, qua ait: B
Verumtamen si omnes per totum Orbem tales essent, quales vanissime criminari: cathedra
quid tibi fecit Ecclesiæ Romanæ, in qua Petrus sedit, & in qua hodie Anastasius sedet? &c.]

a Aug. cont. litt.
Petil. lib. 2. c. 20.

b Aug. cont. litt.
Petil. lib. 2. c. 51.

Sed quænam præcessit huius legis faciendæ causa, cum hæctenus nonnisi decem libra-
rum auri pœna (vt idem Augustinus c testatur) facinorosissimi Donatistarum mulctandi
Imperatorum lege fuissent? ab eodem S. Augustino illam accipiamus, qui nomine clerico-
rum Hipponensium scribens ad Ianuarium Donatistarum Episcopum, his sane verbis incul-
cat: De nobis ergo quod queramini, non habetis: etenim * Ecclesiæ Catholicæ mansue-
tudo etiam ab his Imperatorum iussionibus omnino conquieuerat, nisi vestri clerici &
Circumcelliones per suas immanissimas improbitates, furiosasq. violentias quietem no-
stram perturbantes, atque vastantes, hæc in vos recoli & moueri coegissent. Nam prius-
quam recentiores leges istæ, de quibus modo querimini, venissent in Africam, insidias in C
itineribus nostris Episcopis tetenderunt, conclericos nostros plagis immanissimis quassaue-
runt, laicis quoque & plagas grauissimas inflixerunt, & intulerunt eorum ædificijs incen-
dia: presbyterum etiam quemdam, quia propria & libera voluntate vnitatem nostræ com-
munionis elegit, de domo sua raptum, & pro arbitrio immaniter casum, in gurgite etiam
cœnoso volutatum, burda vestitum, cum quibusdam dolendum, quibusdam ridendum
in pompa sui facinoris ostentassent, abductum inde quo voluerunt, vix post dies duode-
cim dimiserunt. Vnde conuentus municipalibus gestis a nostro Episcopo Proculianus
(Hipponensis hic erat Donatistarum Episcopus) cum ab inquirenda causa dissimulasset, & ite-
rum continuo conuentus esset, nihil se dicturum amplius, gestis expressit. Et hodie illi qui
hoc fecerunt, presbyteri vestri sunt adhuc, nos insuper territantes, & sicut potuerunt perie-
quentes.] hæc ipse: quæ autem his subdit, dicentur inferius suo loco.

c Aug. eodem lib.
c. 83.
DONATISTA-
RVM IMM-
NITAS DE-
DIT CAV-
SAM EDI-
CTO.
* & tamen
d Aug. epist. 68.

e August. contra
Crescon. lib. 3.
c. 48.
DE RESTITV-
TO PRESBY-
TERO HIPPO-
NENSI.
f Aug. epist. 159.

Eadem ipsa S. Augustinus e ingerit aduersus Cresconium grammaticum agens; presby-
terumq. illum Hipponensem ad dies duodecim verberibus ludibrioq. affectum, Restitutum
nominatum fuisse tradit: quem postea vna cum Innocentio item presbytero ab iisdem
Donatistis occisum fuisse constat. Est de his S. Augustini epistola ad Marcellinum in Afri-
ca magistratum agentem, qua illis qui eos occiderant, ignosci rogat, his verbis f: Circum-
celliones illos & clericos partis Donati, quos de Hipponensi Ecclesia ad iudicium pro fa-
ctis eorum publicæ disciplinæ cura deduxerat, a tua nobilitate comperi auditos, & pluri-
mos eorum de homicidio, quod in Restitutum Catholicum presbyterum commiserunt,
& de cæde Innocentij alterius Catholici presbyteri, atque de oculo eius effosso, & digito
præciso fuisse confessos: vnde mihi sollicitudo maxima incussa est, ne forte sublimitas tua
censeat eos tanta legum seueritate plectendos, vt qualia fecerunt, talia patiantur. Ideoq. E
his litteris obtestor fidem tuam, quam habes in Christo, per ipsius Domini Christi mis-
ericordiam, vt hoc nec facias, nec fieri omnino permittas. Quamuis enim ab eorum inte-
ritu dissimulare possemus, qui non accusantibus nostris, sed illorum notoria ad quos
tuendæ publicæ pacis vigilantia pertinebat, presentati videantur examini: nolumus ta-
men passiones seruorum Dei, quasi vice talionis, paribus supplicijs vindicari.] & post
multa id genus, quanta hæc inculcarit, & expetierit energia, ex his accipe: Quoniam
Christiano loquor, maxime in tali causa, non arroganter dixerim: audire te Episcopum
conuenit iubentem, domine eximie, & merito insignis atque carissime fili.] hæc ipse
quidem, quo Christiana mansuetudo omnibus innotesceret; sperans ita faciens, atque
carbones charitatis incensos super aduersariorum capita congerens, ad meliorem eos fru-
gem perducere: sed frustra omnia, in deterius iisdem prolabantibus.

At non ad Marcellinum tantum, sed (vt in eadem tradit epistola) ad Proconsulem ea
de causa se litteras dedisse testatur: extat quidem eodem argumento conscripta epistola
ad Donatum Proconsulem Africa: ad quem inter alia: Quæsumus igitur, vt cum Eccle-
siæ causas audis, quamlibet nefarijs iniurijs appetitam vel afflictam esse cognoueris; pote-
statem occidendi te habere, obliuiscaris, & petitionem nostram non obliuiscaris.] hæc &
alia ad Proconsulem, sed post decennium, vt suo loco dicemus: hic autem recitata ad
insinuandam Augustini & aliorum Episcoporum Catholicorum mansuetudinem, qui ta-
lia tantaq. passi, silere tamen datam hoc anno legem de capitali supplicio in Donatistas ma-
luerunt. Cum alioqui postmodum exemplis rerum, sero licet, edoctus ipse Augustinus sce-
lestissimos omnium hominum abuti Catholicorum modestia, atque deteriores euadere, seq.
nihil profecisse, cum toties apud Africanæ prouinciæ magistratus pro illis detentis in vincu-
lis vltimo supplicio condemnandis intercessisset: quasi facti pœnitens, recantans pali-
nodiam, præclaram eodem argumento ad Vincentium b epistolam dedit, qua differuit,
per magistratus cogi debere hæreticos, & illorum pertinaciam sæculari potentia retun-
dendam, coercendamq. esse ipsorum audaciam legibus Imperatorum. Eiusdem quo-
que argumenti duos se scripsisse libros, quorum est titulus, Contra partem Donati c, ipse
testatur.

a August. epist.
127.
AVGVSTINVS
PRÆCATVR
VENIAM PRO
FACINORO-
SIS DONATI-
STIS.

b Aug. epist. 48.

c August. retract.
lib. 2. c. 5.

At quæ iisdem addiderint præteritis malis, postquam ea lex promulgata est: præter illa
superius recensita, profecutus est idem S. Augustinus eorumdem scelera cum pluribus
scriptis, tum præsertim epistola illa, quam dedit ad Bonifacium Comitem, in qua & ea
refricat quæ sunt recensita, addens hæc ipsa d: Episcopi maxime & clerici horrenda &
dura professi sunt, quæ commemorare longum est: quando quorundam & oculi extincti
sunt, & cuiusdam Episcopi & manus & lingua præcisa est: nonnulli etiam trucidati sunt:
Taceo crudelissimas cædes, & domorum deprædationes per nocturnas aggressiones, & in-
cendia non solum priuatorum habitaculorum, verum etiam ecclesiarum; in quas flam-
mas non defuerunt qui & codices Dominicos mitterent.] hæc & alia ad Bonifacium, de
quibus suo loco pluribus.

d Aug. epist. 50.
NEFANDA
SCELERA DO-
NATISTA-
RVM ADVER-
SVS CATHO-
LICOS.

Quamdiu autem spes aliqua fuit, eiusmodi genus hominum rationibus posse conuinci,
indeteresam Augustinus nauauit operam cum verbis tum scriptis, vt eos ad Ecclesiæ Catho-
licæ vnitatem perduceret: cuius sine labores ea in re impensi, nec quemquam puto fo-
re qui sermone satis digne persequi valeat. Possidius ipse quidem immensa rerum copia vi-
ctus, cuncta paucis hisce perstrinxit: Ita factum est, vt Augustinus Episcopus multo instan-
tius & feruentius maiori auctoritate, non adhuc in vna tantum regione, sed vbiicumque
Drogatus venisset, verbum salutis æternæ alacriter ac suauiter, pullulante atque crescente
Domini Ecclesia, prædicaret, paratus semper poscentibus reddere rationem de fide & spe
quæ in Deum est. Et eius dicta excepta maxime Donatistæ in eadem Hipponensi vel vici-
na manentes ciuitate, ad suos Episcopos deferebant. Quæ cum audissent, & contra forte
aliquid dicerent, aut a suis resellebantur, aut eadem responsa ad S. Augustinum defere-
bantur, eisq. compertis patienter ac leniter (vt scriptum est) cum timore f & tremore
salutem omnium operabatur, ostendens quam nihil illi resellere voluerint ac valuerint;
quamq. verum manifestamq. sit quod Ecclesiæ Dei fides tenet & docet. Et hæc diebus ac
noctibus ab eodem iugiter agebantur. nam & epistolas priuatas ad quosque eiusdem erro-
ris Episcopos, & eminentes icilicet laicos dedit, ratione reddita admonens atque exhor-
tans, vt vel ab illa se prauitate corrigerent, vel certe ad disputationes venirent. Illi autem
E causa diffidentia ne quidem vniquam rescribere voluerunt, sed irati furiosa loquebantur,
atque seductorem deceptoremq. animarum Augustinum esse & priuatim & publice con-
demnabant: & vt lupum, occidendum esse, in defensionem gregis sui dicebant, & tracta-
bant; omniaq. peccata a Deo indubitanter esse credendum posse dimitti ijs qui hoc facere
ac perficere potuissent, nec Deum timentes, nec homines erubescerent.] hæc Possidius.

LABORES AV-
GVSTINI AD-
VERSVS DO-
NATISTAS.
e Possid. in Vit.
Aug. c. 9.

f Philip. 2.

Idemq. inferius ita de ijs quæ Donatistæ in Augustinum machinati sunt: Aliquoties vero
etiam vias armati iisdem Circumcelliones contra famulū Dei Augustinum obsederunt, dum
forte iret rogatus ad visitandas, instruendas, & cohortandas Catholicas plebes, quod ipse
frequentissime faciebat. Et aliquando contigit vt illi succenturiati hæctenus perderent ca-
ptionem. Euenit quidem Dei prouidentia, vt ductoris hominis errore, per aliam viam
cum suis comitibus sacerdos quo tendebat venisset; atque per hunc quem postea cogno-
uit errorem, manus impias euasisset: & cum in omnibus liberatori Deo gratias egisset,

g Possid. in Vit.
Aug. c. 12.

illi omnino suo more nec laicis nec clericis pepercerunt, sicut publica contestantur Gesta.] A

PETILIANVS DONATISTA RVM EPISCO- PVS IMPV- GNATOR CA- THOLICAE VNITATIS.

a Aug. contra litteras Petil. c. 1. b Aug. retract. lib. 2. c. 25.

c Aug. retract. lib. 2. c. 34.

PETILIANVS EPISC. CON- STANTINIA- NENSIS.

d Aug. lib. 2. contr. li. Petil. c. 99.

GENEROSVS A DONATI- STA DECIPI TENTATVR.

e Aug. epist. 165.

f Aug. contra epist. Parmen. lib. 2. c. 2.

QVINTA SY- NODVS CAR- THAGINEN- SIS.

g Concil. Carthag. 5. can. 3.

h Concil. Carthag. 5. can. 6.

Sed cum innumeri ferme labores Augustini aduersus Donatistas, quousque sedit Episcopus, fuerint, & lucubrationes quamplurimæ diuersis sedis suæ temporibus elaboratæ: hoc potissimum anno, postquam Anastasius creatus est Romanus Pontifex, ante tamen quam recitata superius lex promulgata esset, aduersus Petiliani litteras ipsum commentarios elaborasse, iam satis est demonstratum: sed causa nunc aperienda eiusmodi ab eo hoc potissimum tempore suscepti laboris. Erat Petilianus partis Donatistarum in Numidia Episcopus, suæ sectæ hominum huius temporis eloquentia facile princeps, quod Augustinus a affirmat: porro ille ad suos presbyteros scripsit aduersus Catholicos epistolam; quam simulac ipse Augustinus accepit, reuocans manum (vt ait b) a scriptione illa, quam elucubrabat de Trinitate, & ab eis, quos præ manibus habebat, commentarijs de Genesi ad litteram, ad contradictorios scribendos libros illos stylum c admouit. Cur autem tres oportuerit ea de re edere diuerso tempore libros, affert ipse in Retractionibus rationem.

Sed admonemus lectorem, quod si titulum sedis spectet, duos opus esset asserere Petilianos: quorum alter apud ipsum Augustinum in inscriptione commentariorum in eius litteras editorum, dictus inuenitur Cirtensis Episcopus; qui & libri primi exordio contra Cresconium, idem Cirtensis quoque nominatur Episcopus: Alter vero ab eodem Augustino Constantinianensis Episcopus nominatus habetur, idemq. scriptor, qui de vnico baptismo librum ediderit, aduersus quem eodem nomine & argumento ipse Augustinus commentarium scripsit. Sed putatur irrepsisse error in titulum commentariorum contra litteras Petiliani, vt loco Constantinianensis, Cirtensis sit positus. Nam primi libri exordio, Constantinianensis Ecclesiæ mentio ibi habetur; & in titulo libri tertij, idem Petilianus non Cirtensis, sed Constantinianensis Episcopus inscriptus reperitur. Erat Constantina ciuitas in Numidia, de qua idem Augustinus d: Inter Constantinam (inquit) vbi tu es, & Hipponem, vbi ego sum, Calama, vbi ille est, vicinior quidem nobis, sed tamen interposita est.] ita ipse.

Porro in eadem quoque Constantinianensi Ecclesia, & ab eius Episcopo Petiliano æque factum apparet, vt agentem ibidem hominem nomine Generosum, Catholicum, decipere sit conatus presbyter quidam Donatista; quasi Angeli (vt aiebat) monitu suaderet ei, ad Donatistas, relictis Catholicis, se conferre. At ille prudens, Augustinum admonuit: qui quamprimum occurrit fraudi, ad eum scribens epistolam: in qua cū e series descripta sit Romanorum Pontificum, & extremo loco Anastasius Papa collocatur, plane Anastasij Papæ tempore scriptam esse oportuit: Docet autem, ex sedis Petri communicatione dignosci Catholicam Ecclesiam, in eaq. legitimam Apostolicam successionem perseuerare; vtq. omnis prorsus explodenda sit nouitas, firmis iisdemq. perspicuis significat argumentis, ostendens Constantinianensis ciuitatis Episcopum non habere quam numeret seriem successorum Orthodoxorum. At de scriptis Augustini hætenus: pro ordine & tempore rerum gestarum reliqua inferius recensebimus. Scripsisse vero post hæc Augustinum libros contra epistolam Parmeniani Episcopi Carthaginensis partium Donatistarum, argumento est quod in ea mentio habetur f de persecutione decenniali Optati Gildoniani, de quo proxime dicturi sumus. Illud modo lectorem monendum putamus, non eodem ordine, quo enumerat Augustinus suorum seriem scriptorum, ea elaborata fuisse: nam complura præponit, quæ, si tempus spectes, alijs compluribus postponenda fuissent; quod non paucis declarari potest exemplis, si quis ea curiosius perscrutetur.

Quod insuper ad rerum statum Ecclesiæ Africanæ attinet; hoc anno, nimirum post Consulatum Cæsarij & Attici (vt ex scripto addimus codice) VI. Kalend. Iunij habita est Carthagine Synodus septuaginta Episcoporum, quæ quinta dicta reperitur, dicenda autem ordine temporum quarta: nam quæ quarta numeratur, celebrata est hoc eodem anno, mense Nouembri; dicemus autem de ea inferius. mendosus enim numerus ibi inhæsit notæ Eræ trigesima octauæ, sicut & in alijs plerisque locis: nam & noscitur habita anno ante edictum Imperatoris de reliquijs idololatriæ tollendis, quod constat datum anno sequenti. Inculcatum est s autem in hac ipsa priori anni huius Synodo inter alia ad Ecclesiasticam spectantia disciplinam, de diaconorum, presbyterorum, & Episcoporum continentia, iteratum sæpe præceptum. Insuper de baptizandis infantibus canon h sancitus est. Sed & decreta hac Synodo reperitur legatio ad Imperatores pro petendis afflictatis pauperibus

Defensori-

A Defensoribus: decretum enim hæc de re sancitum sic se habet a: Ab Imperatoribus vniuersis visum est postulandum, propter afflictionem pauperum, quorum molestijs sine intermissione fatigatur Ecclesia, vt Defensores eis aduersus potentias diuitum cum prouisione Episcoporum delegentur.] hæc quidem Patres, quæ & obtinuisse videntur: nam de magistratu in Africa qui dicebatur Defensor Ecclesiæ, Possidius b in Augustino meminit. Perfeuerasse in posterum eiusmodi in Ecclesia Defensores, S. Gregorius pluribus epistolis fidem facit.

Quid præterea iisdem ad Imperatores legatis ab eodem Patrum conuentu iniunctum fuerit, postremus omnium canon appositus his verbis aperit c: Item placuit ab Imperatoribus gloriosissimis peti, vt reliquiæ (idololatriæ scilicet) non solum in simulacris, sed in quibuscumque locis, vel lucis, vel arboribus omnimodo deleantur.] ita Patres: quæ ab Honorio Imperatore ipsos obtinuisse, rescriptum ipsius ea de re datum anno sequenti declarat: agemus vero de his suo loco.

Sed age iam res hoc anno ab Honorio Imperatore aduersus Gildonem tyrannum feliciter gestas, ordine prosequamur. Hoc quidem anno bellum Gildonianum confectum esse, auctor est Marcellinus in Chronico; & non antea, satis ex Claudiano intelligi potest, dum tradit statim post nuptias Honorij cum Maria, de Gildone in Africa superato fuisse gaudia geminata: ita enim cecinit d ipso exordio libri de laudibus Stiliconis:

Continuant superi pleno Romana fauore Gaudia, successusq. nouis successibus augent. Coniugij necdum festiuos regia cantus Sopierat: cecinit fuso Gildone triumphos, Et calidis thalami successit laurea fertis, Sumeret ut pariter Princeps nomenq. mariti, Victorisq. decus.] hæc ipse.

Hoc namque anno, & non ante, Maria filia Stiliconis coniuncta est Honorio foedere nuptiarum. Nam anni huius exordio, cum adiit quartum Consulatum, Honorium coniugij expertem fuisse, idem Claudianus in fine Panegyrici in eodem quarto eius Consulatu dicto satis illis versibus significasse videtur, quibus ait e:

Cum tibi protulerit festas mox pronuba tadas: Quæ tali deuota toro? quæ murice fulgens Ibit in amplexus tanti Regina mariti? & paulo post: O mihi si liceat thalamis insendere carmen Connubiale tuis? &c.]

D Hoc igitur anno ante bellum Gildonianum Honorius Augustus inchoaturus annum ætatis decimumquartum, mense Septembris, Mariam coniugem duxit, genitam ex Serena fratris Theodosij filia: hasq. contractas nuptias mandato Theodosij, idem Claudianus affirmat, cum Honorium ita loquentem reddit f:

Non rapio præcepta aliena fœdera tade, Sed quæ sponsa mihi pridem, patrisq. relicta Mandatis.]

Sed quod ad bellum spectat Gildonianum, præstat hic ipse Gildonis originem ex Ammiano s præfari; qui ait, Nubelem potentissimum fuisse inter nationes Mauricas Regulam, natoq. ex eo filios, inter quos enituerunt Firmus, Gildo, atque Mascezil *, de quibus erit sermo. Horum Firmus, occiso fratre suo nomine Zamnac, Romanis in Africa magistratibus acceptus, tyrannus in Africa in Romanum Imperium insurrexit: aduersus quem Theodosius Senior, Theodosij Imperatoris pater, Magister equitum bello egit; cui & Gildo aduersus germanum inhæsit. Sed extincto Firmo tyranno, in Imperatorem euectus Theodosius, de homine barbaro benemeritus est: quem enim hætenus fidum expertus erat, creauit Comitem, & in Africa consistentis Magistrum vtriusque militiæ: tali enim titulo decoratum Gildonis nomen reperitur in dato ad eum ab eodem Imperatore rescripto h sub eiusdem Theodosij tertio Consulatu & eius collega; quo tempore adhuc Gildonem Theodosio paruiffe, eadem lex certum exploratumq. reddit. est ille annus Domini trecentessimus nonagesimustertius, quinquennio ante præ-

sentem annum. Hæc autem cum liquido constant; quonam pacto verum erit quod Claudianus tradit, Gildonem per annos duodecim Africam tyrannide infestasse? nam ait i: Annal. Eccl. Tom. 5. E 3

a Eod. Concil. c. 9. DEFENSORES PETITI.

b Possid. in Vit. S. August. c. 12.

c Concil. Carthag. c. 76. DE TOLLENDIS RELIQUIIS IDOLOLATRIÆ.

BELLVM GILDONIANVM QVANDO CONFECTVM.

d Claudian. de laud. Stilic. lib. 1.

NVPTIÆ HONORII CVM MARIA.

e Claudian. de 4. Honorij Consul.

f Claud. in nupt. Honorij.

GILDONIANVM GENVS. g Ammian. lib. 29. * Mascezil

h l. 9. ad legem Iul. de adul. c. 6. Theod. GILDONIANÆ TYRANNIDIS TEM- PVS. i Claud. de bello Gild.

iam Solis habena

Bisenas torquent hiemes, ceruicibus ex quo
Hæret triste iugum: nostris iam luctibus ille
Consenuit, regnumq. sibi tot vendicat annis.]

Hæc cum dicat ipse, oportuit eo annorum numero, etiam Firmi fratris coniunxisse tyrannidem: nam a dicto Consulatu Theodosij tertio vsque ad præsentem annum, anni tantum quinque medij numerantur: nisi magis æquū sit dicere, duodenum annorum numerum tyrannidis Gildonis interpolatum fuisse aliquo medio fœdere, cuius tempore ille a coepta tyrannide temperarit: siquidem auctor est S. Hieronymus^a, Saluinam huius Gildonis filiam Nebridio ex sorore Augustæ genito, ob pacis vincula arctius constringenda, esse nuptam: ait enim ipse ad Saluinam iam viro viduatam hæc verba^b: Alius fortasse laudet Nebridium, qui de sorore generatus Augustæ, & in materteræ nutritus sinu, inuictissimo Principi ita carus fuit, vt ei coniugem nobilissimam quæreret; & bellis ciuilibus Africam diffidentem, hac velut obside, sibi fidam redderet.] hæc ipse: quibus intelligas, aliquando nuptiarum vinculis obstrictam inter Theodosium & Gildonem fuisse concordiam, pacemq. firmatam.

Porro eum sequenti anno a dato rescripto, nimirum tempore belli Eugeniani, desciuisse se ab Imperio Romano, cum vocatus ab eodem Theodosio ad bellum venire renuit, alibi idem Claudianus affirmat his versibus^c de Gildone loquens:

Alter præcepta vocantis
Respuit; auxilijsq. ad proxima bella negatis,
Abiurata palam Libya possederat arua.]

Scimus tamen Zosimum^d dicere, sollicitatum ab Eutropio Gildonem, vt Africam in ditionem transferret Arcadij, idq. ab eo præstitum: sed non probatur: nam inter Arcadium & Honorium nulla his temporibus simultas Africæ prouinciæ ablata occasione reperitur intercessisse, sed bellum videtur coeptū esse aduersus Gildonem, iam (vt ait Claudianus) a Theodosio tunc temporis resiliens, cum vocatus venire cum auxiliarijs copijs prætermisit, conscientia verberibus vulneratus; vtpote quod homo Ethnicus sibi subditis militibus ad omnes exercendas libidines abuteretur. Nam præter illa quæ de his a Claudiano scribuntur, ad id ipsum respexisse Theodosij ad eum datum rescriptum videtur, his verbis^e: Si quis adulterij reus factus, accusatoris mariti forum declinare tentauerit: in hoc non possit eludere, nec prærogatiua militari defensetur: ibi confestim audiendus, vbi fuerit accusatus. Dat. III. Kal. Ianuar. Constantinopoli, Theodosio Aug. III. & Abundantio Coss.] Haud quidem absque magna causa Imperator noluit militibus crimine adulterij iudicio postulatis fori esse exceptionem.

Quod si haud temere ex Duce mores ipsorum militum æstimare licet; audi quæ de impurissimo Gildone habeat Claudianus^f:

Instat terribilis viuis, morientibus heres,
Virginibus raptor, thalamis obscænis adulter:
Nulla quies oritur, prada cessante, libido,
Diuitibusq. dies, & nox metuenda maritis.
Quisquis vel locupes, pulchra vel coniuge notus,
Crimine pulsatur falso: si crimina desunt,
Accitus conuina perit, mors nulla refugit
Artificem, &c.]

Pluribus enim probrosos mores Gildonis tyranni recenset, et magis detestandos, quod exemplis sanctæ sororis perpetuam virginitatem Deo dicantis, & vxoris æque sanctissimæ feminae, ille nihilo melior sit effectus: harum enim meminit S. Hieronymus in epistola ad Saluinam eiusdem Gildonis filiam, cum ait^g: Certe cum tecum sancta sit mater, & lateri tuo amita hæreat virgo perpetua, non debes periculose externorum consortia quærere, de tuorū societate secura.] At quid dico, vitam impuram Gildonē non correxisse harū exemplis, cum perfidus moribus, & Gēlitate impius, cultor deorum semper animo obstinato permanerit? Ethnicum quidē fuisse, Marcellinus^h est auctor. Sed quantum afflictata sit Catholica Ecclesia Africana eiusmodi Gildoniana tyrannide, S. Augustinus pluribus in locis meminit, lugetque: etenim Optatus quidam schismaticorum Donatistarum Episcopus (cuius autem ciuitatis fuerit, nos hæcenus latet) eidem Gildoni tyranno sæuissimus aduersus Catholicos satelles accessit, atque ad decennij temporis spatium

a Hieron. epist. 9.
b Hieron. epist. 9.
c Claud. in sexto Consul. Honorij.

GILDONIS TYRANNIDIS CAUSA.
e Claud. in sexto Consul. Honorij.

d Zosim. lib. 5.

GILDO TYRANNIDIS CAUSA.

e l. 9. ad leg. Jul. de adul. Cod. Theod.

f Claud. de bello Gildon. GILDONIS SCELERA.

vxor. soror, et filia GILDONIS RELIGIOSISSIMAE FEMINAE.
g Hieron. epist. 9. h Marcellin. in Chron. AFRICANA ECCLESIA AFFLICTATA A GILDONIANA TYRANNIDE.

atium perduravit. nam S. Augustinus^a hæc de eo: Vestros autem fructus si consideremus: omitto tyrannicas in ciuitatibus, & maxime in fundis alienis dominationes: omitto furorem Circumcellionum, & præcipitatorum vltro cadauerum cultus sacrilegos & profanos, bacchationes ebrietatum, & sub vno Optato Gildoniano decennalem totius Africæ gemitum.] hæc aduersus litteras Petiliani: contra vero epistolam Parmeniani^b: Hoc ergo (inquit) modo, quod iustum est, iniustum iudicauit; cum Optatum Gildonianum decennalem totius Africæ gemitum, tamquam sacerdotem atque collegam (Donatista scilicet) honorantes, in communionem tenuerunt.] Quod enim Episcopus esset, in ipso prociectu expeditionis tyrannicæ baptizare, pariterq. conferre chrisma consuevit: nam inferius^c: Non habent (inquit) Spiritum sanctum videlicet, quos baptizauit manifestus satelles Gildonis Optatus.] ac contra Petilianum^d: Numquid forte Ioannes & Optatus æquales sunt? Ridiculum videtur. Et tamen puto, quod non eos æquales, sed maiorem credatis Optatum. Post Ioannē quippe Apostolus baptizauit, vos baptizare post Optatum neminem audeatis, &c.] hæc ipse, pluribus conuincens Optatum fuisse in eorum communionem: quod quidam illorum præ rubore dicere non audebant: adeo fuerant abominanda facinora hominis scelestissimi; de quo idem inferius^e: Possem & ego dicere: Vos vestro contagio Optatum induitis proditorem, oppressorem, separatorem] nempe per baptismum.

Sed & de sceleribus perditissimi hominis, hæc idem Augustinus in eodem Petilianum^f: Ad te non pertinet, qui recentioribus temporibus, cum intolerabili potentatu, etiam militibus ibi comitantibus, non quia timebat aliquem, sed vt ab omnibus timeretur, viduas oppressit, pupillos euertit, aliena patrimonia prodidit, aliena matrimonia separauit, res vendendas innocentium procurauit, venditarum pretia cum dominis plangentibus diuisit.] hæc de Optato Gildoniano, tacito nomine, atque subdit: Illum commemoro, qui vobiscum vixit, cuius natalitia tanta celebratione frequentabatis, cui pacis osculum inter sacramenta copulabatis, in cuius manibus Eucharistiam ponebatis, cui vicissim danti manus porrigebatis (erant hæc symbola Catholicae communicationis) cuius aures inter tantos Africæ gemitus surdas libera voce offendere timebatis: quem nescio quis vestrum, quia vel ex obliquo, vrbaniissime tetigit, vt ei diceret, quod comitem haberet Deum, ingenti laude ferebatur] alludens nimirum ad Comitem Gildonem, quem sequebatur, in quo Deum comitem, pro Gildone Comite, mira adulatione ludendo mutauit.

Ceterum quod Optatus tempore Gildonis præstitit, hoc ipsum alij Donatistæ exhibuerunt temporibus prædecessoris Firmi tyranni aduersus Catholicos. At nec quidem Catholicorum tantum, verum etiam & illi Donatistæ, qui cum istis non communicabant, Maximianistæ a Maximiano nominati (vt suo loco superius dictum est) grauiter afflictati sunt: verum præcipuum ipsorum odium aduersus Catholicos incendebatur. Tunc enim accidit, vt populi Donatistæ, fauore tyrannorum, penes quos sui militabant Episcopi, omnia ausi sint aduersus Catholicos, etiam si adhuc sub Imperij Romani magistratibus tenerentur. Cum horum insolentibus Catholici fatigati, magistratus aduersus eos adire coacti sunt. De his enim omnibus idem Augustinus agit his verbis^g: Quis commemorare sufficiat, bello Firmiano quæ a nobis Rogatus Maurus pertulerit? Ipsa Mauritania Cæsariensis interrogetur, & tempora Gildoniana, quia vnus collega vester (nempe Optatus) familiarissimus eius amicus fuit. Viderint Maximianistæ quæ senserint. Nam Felicianum ipsum, qui modo vobiscum est, si ad iusiurandum liceret prouocare, vtrum ad communionem vestram non inuitum Optatus redire compulerit; mouere labia non auderet, præsertim si eius faciem populus Mustitanus intueretur, quo teste illa tunc facta sunt. Sed isti (vt dixi) viderint quæ passi fuerint ab eis, cum quibus Rogato talia fecerunt. Ipsa Catholica Ecclesia solidata Principibus Catholicis imperantibus, terra mariq. armatis turbis ab Optato atrociter & hostiliter oppugnata est. Quæ res coegit tunc primo aduersus vos allegari apud Vicarium Scranum legem illam de decem libris auri, quas vestrum adhuc nullus pendit: & nos crudelitatis arguitis? Quid autem mansuetius sit, quam vt coercionem damnorum tanta vestra scelera mulcarentur? Quis autem possit enarrare omnia, quæ nulla amicitia iudicium, aut aliquarum potestatum, quisque vbi potuerit, in locis vestris propria dominatione committatis? Quis vestrum in plebibus vestris non aliquid tale vel a prioribus comperit, vel ipse expertus est? Nonne apud Hipponem, vbi ego sum, non desunt qui meminerint, Faustinum vestrum regni sui tempore præcepisse, quoniam Catholicorum ibi paucitas erat, vt nullus eis panem coqueret? ita vt cuiusdam diaconi no-

a August. contra lit. Petil. lib. 1. cap. 24. DE OPTATO GILDONIANO.
b August. aduers. epist. Parm. lib. 2. cap. 2.

c Eod. lib. c. 15.

d August. contra lit. Petil. lib. 2. c. 37.

e Eod. lib. 2. c. 44.

f Aug. eod. lib. 2. cap. 23. SCELERA OPTATI GILDONIANI.

MAXIMIANISTAE A GILDONIANO OPTATO AFFLICTATI.

g August. contra lit. Petil. lib. 2. cap. 83.

ftri furnarius inquilinus domini sui panem incoctum abiecerit, eiq. nulla exilij lege dam-

A exorditur: Interea Gildo Comes, qui in initio regni eorum (Imperatorum scilicet Arcadij & Honorij) Africæ præerat, simul vt defunctum Theodosium comperit, siue (vt quidam ferunt) quadã permotus inuidia, Africam Orientalis Imperij partibus iungere molitus est, siue (vt alia tradit opinio) minimam in paruulis spem fore arbitratus, præsertim cū absque his non facile antea quisquam pusillus in Imperio relictus, ad maturitatem virilis ætatis euaserit; istiq. propemodum soli inueniantur, quos ob egregiam patris ac suã fidem, & diuifos & destitutos, Christi tutela prouexerit. Africam excerptam a societate Reipub. vsurpare ausus est, Gentili magis licentia contentus, quam ambitu regię affectationis inflatus. Huic Mascezil frater fuit, qui nouarum rerum molitiones in fratre perhorrescens, relictis apud Africanam militiam duobus filijs adolescentibus, in Italiam redijt. Gildo & absentiam fratris & præsentiam filiorum eius suspectam habens, adolescentes dolo circumuentos interfecit.

QVID CRISPINVS CALAMENSIS DONATI STA IN CATHOLICOS.

OPTATVS GILDONIANVS EXTINCTVS.

Augusti contra Iur. Peil. lib. 2. 6:29.

Claud. de bello Gild. in princ.

Prudent. aduersus Symmachum.

Rutil. lib. 1. Itinexar. FRUMENTVM A GILDONE RETENTVM. Claud. de bello Gild.

Symmach. lib. 4. epist. 4.

DECERNITVREX S. C. BELLVM ADVERSVS GILDONEM.

DISSIDIA INTER GILDONEM ET MASCEZILEM.

Quid nuper (quod ipse adhuc lugeo) nonne Crispinus vester Calamensis cum emisset possessionem, & hanc emphyteuticam, non dubitauit in fundo Catholicorum Imperatorum, quorum legibus nec in ciuitatibus esse iussi estis, vno terroris impetu octoginta ferme animas miserabili gemitu mussitantes rebaptizando submergere? Quibus autem, nisi talibus factis, etiam ipsas, de quibus conquerimini, leges, longe quidem infra meritum sceleris vestri (sed tamen qualescumque ferri coegistis) an vero violentis incurfibus Circumcellionum vestrorum, qui sub vestro principatu furiosis agminibus militant, non ex agris vndique pelleremur, nisi vos obsides in ciuitatibus teneremus? &c.] hæc idcirco, quod (vt nuper ait) legibus Imperatorum ciuitatibus abire iussi essent Donatistæ, si Circumcelliones Catholicis molestiam inferrent. Hæc plane temporibus Firmianæ atque Gildonianæ tyrannidis.

Porrò ipse Opratus Gildonianus, de quo sunt huiusmodi Augustini & omnium Catholicorum querelæ, meritas pœnas dedit: siquidem ante biennium, nempe anno decimo Gildonianæ tyrannidis extinctus est. Nam ipse Augustinus cum de Oprato agit, eius persecutionem cum Gildoniana tyrannide iunctam decennalem appellat: cum tamen auctore Claudiano (vt dictum est) constet eam annis duodecim perdurasse. Sub Imperatoris autem Honorij magistratibus eum pœnas luisse, hæc apud Augustinum leguntur: Opratus namque de satellitio Gildonis accusatus, tali genere mortis extinctus est.] At de rebus gestis ab Oprato Gildoniano satis. Iam vero expeditionem in ipsum Gildonem paratam recensere aggrediamur.

Qui hætenus toleratus fuerat Gildo tyrannus in Africa, haud vltius perferendus visus, cum impedire aggressus est frumentum ne ex Africa perferretur in Urbem. Nam Claudianus b:

Exitium iam Roma timens, & fessa negatis Frugibus, ad rapidi limen tendebat Olympi.]

Frumenta vero e Libya Romam exportari solita, præter innumera de ijs antiquorum testimonia, accipe quid de his Prudentius c hoc sæculo dicat:

Respice num Libycis desistat ruris arator Frumentis onerare rates, & ad ostia Tibris Mittere triticeos in pastum plebis aceruos. Et Rutilius d: Quin & fecundas tibi conferat Africa messes.]

Tam erat ea abundans frumenti copia, vt si eo careret Vrbs, magna laboraret inopia: quod docet his versibus Claudianus e, cum sic loquentem Romam inducit:

Hæu prospera fata, Quid mihi septenos montes turbamq. dedistis, Que paruo non possit ali? felicior essem Augustis opibus.]

Extat Symmachi ad Stiliconem epistola de Senatusconsulto in causa Gildoniana, deq. metu famis Vrbi imminentis, his verbis f:

Quid de Afrorum dolore, & militarium virorum querelis consultus præcepto sacro amplissimus ordo censuerit, plene atque apte Gestorum curialium inspectione cognoscēs.

Sed quia me quoque familiariter iudicem gestæ rei esse iussisti: summatim quæ decreta sunt non tacebo. Lectis Domini nostri Honorij Augusti litteris atque sententijs, decursisq. omnibus paginis, quæ Gildonis crimina continebant, par bonorum motus erupit. Consulti igitur in Senatu, more maiorum (neque enim sine legitimo ordine iudicij auctoritas stare potuisset) ingenti causæ deuotis sententijs satisfacimus. Adiecta est post rei damnationem pro alimentis populi Romani supplicatio. In metu enim sumus, ne obfit com meatibus annonarijs medijs temporis mora, & perturbatio plebis oriatur. Veniet in manus tuas quid pronunciauerim; reperies & facti huius me adseruisse iustitiam, & apud Dominum nostrum Arcadium causam publicæ egisse concordia.] hætenus Symmachus.

Decreto itaque bello aduersus Gildonem tyrannum, placuit præfici legionibus Mascezilem ipsius Gildonis germanum, sed hostem eidem infensissimum ob necatos ab eo crudeliter filios. Porro rem gestam ab Orosio eiusdem temporis scriptore accipiamus, qui sic exordi-

Ad hunc iam vt hostem bello insequendum Mascezil frater missus est, quem idoneum procurandæ Reipub. fore propriæ orbitatis recens dolor pollicebatur. Igitur Mascezil iam inde a Theodosio sciens quantum in rebus desperatissimis oratio hominis per fidem Christi a clementia Dei impetraret, Caprariam insulam adiit, vnde secum sanctos seruos Dei aliquot permotos precibus suis sumpsit. Cum his orationibus, ieiunijs, psalmis, dies & noctes continuans, sine bello victoriam meruit; ac sine cæde vindictam.] At quomodo id factum sit, dicemus postea. Inter hæc autem cum sanctorum monachorum choris in Capraria insula agentibus paululum quiescamus.

Mirabile dictu, cum haud pridem (vt quarto tomo declaratum est) monachalis institutio ex Aegypto in Urbem inuecta esset, quam longe lateq. fuerit propagata, adeo vt insulas quoque repleuerint sancta monachorum examina. Etenim Rutilius Numatianus, Ethnicus homo, cum sui itineris relegit stationes, meminit Caprariæ insulæ monachorum: licet ipse impius Christianæ religionis detractor, haud (vt par erat) sublimem fetantes philosophiam homines laudet, sed carpat. At reddamus hic versus b, quos de his malo afflatus dæmone, suo nimirum Apolline, cecinit:

Processu pelagi iam se Capraria tollit, Squallet lucifugis insula plena viris: Ipsi se monachos Graio cognomine dicunt, Quod soli, nullo viuere teste volunt. Munera Fortuna metuunt, dum damna verentur: Quisquam sponte miser, ne miser esse queat. Quenam peruersi rabies tam stulta cerebri, Dum mala formides, nec bona posse pati? Siue suas repetunt ex fato ergastula pœnas, Tristia seu nigro viscera felle tument. Sic nimia bilis morbum assignauit Homerus Bellerophonæis sollicitudinibus.]

Sed de Gorgonia etiam insula illi proxima, iisdem referta sanctis, ista deorum cultor addit carmina c:

Affurgit ponti medio circumflua Gorgon Inter Pisanum, Cyrniacumq. latus. Aduersus scopulos damni monumenta recentis Perditus hic vino funere ciuis erat. Noster enim nuper inuenis marmoribus amplis, Nec censu inferior, coniugiove minor, Impulsus furys, homines diuosq. reliquit, Et turpem lacebram credulus exul agit. Infelix putat illuue caelestia pasci, Seq. premit læsis sanior ipse deis. Num, rogo, deterior Circais seclæ venenis? Tunc mutabantur corpora, nunc animi.]

Hætenus Paganus poeta: Ita plane carnalis homo, qui non percipit ea quæ sunt Spiritus Dei. Quisnam autem fuerit iste nobilissimus adolescens, exul mundi, & cæli ciuis, incola Gorgoniæ insulæ, haud exploratum haberi potest, cum plures hoc tempore eiusmodi

40ros.lib.7.c.36.

MASCEZIL DVX ADVERSVS GILDONEM OPEM QVAERIT A DEO.

DE MONACHIS INSVLAE CAPRARIÆ.

Rutil. in Itinerarij lib. 1.

Eod. lib. 1. DE MONACHIS INSVLAE GORGONIAE.

IUVENIS NOBILIS MONACHVS IN GORGONIA INSVLA.

modi sublimioris philosophiae studia consecrati fuerint: ut inter alios Bonofus ille clarus, A qui eodem tempore quo S. Hieronymus Syriae eremum incolere coepit, illius aequalis, & studio liberalium artium condiscipulus, immo & collataneus, idem praestitit; de quo ista tunc ad Ruffinum ipse a:

Hieron. epist. 41. BONOSVS HEREMITA IN INSVLA.

Cedant huic veritati tam Graeco quam Romano stylo mendacis ficta miracula. Ecce puer honestis saeculi nobiscum artibus institutus, cui opes affatim, dignitas apprime inter aequales erat; contempta matre, sororibus, & carissimo sibi germano, insulam pelago circumsonante naufragam, cui asperae cautes, & nuda saxa, & solitudo terrori est, quasi quidam novus Paradisi colonus infedit: nullus ibi agricolarum, nullus monachorum, ne parvulus quidem, quem nosti, Onesimus, quo velut fratre in osculo fruebatur, in tanta vastitate adheret lateri comes. Solus ibi, immo Christo iam comitante, non solus, videt glo-

riam Dei, quam etiam Apostoli nisi in deserto non viderant. Non quidem conspiciunt turratas vrbes, sed in novae civitatis censuram dedit nomen suum. Horrent sacco membra deformia: sed sic melius obuiam Christo rapietur in nubibus. Nulla euriporum amoenitate perfruitur, sed de latere Domini aquam vitae bibit. Propone tibi ante oculos, amice dulcissime, & in praesentiam rei totus animo ac mente convertere: tunc poteris laudare victoriam, cum laborem praeliantis agnoueris. Totam circum insulam fremit insanum mare; & sinuosus montium illis scopulis aequor reclamat: nullo terra gramine viret, nullis vernans campus densatur umbraculis; abruptae rupes quasi quemdam horrore carcerem claudunt. Ille securus, intrepidus, & totus de Apostolo armatus, nunc Deum audit, dum divina relegit: nunc cum Deo loquitur, cum Dominum rogat; & fortasse ad exemplum Ioannis aliquid videt, dum in insula commoratur, &c.] haec de Bonoso: ut per hunc, cuius nomen scimus, discamus pariter a Rutilio descriptum, ignotum nomine, quod minime sit scriptum in terra, sed exaratum habeatur in caelis.

Præerat his temporibus Caprariae insulae monachis Eudoxius abbas, ad quem extat epistola a sancto Augustino conscripta; digna tanto viro, in cuius fine meminit de duobus monachis inde in Africam missis, Eustathio & Andrea, fortasse illis ipsis, quos secum in eam expeditionem dux Romani exercitus Mascezil in eam provinciam vexit; quorum Eustathius ibi defunctus est. De his enim haec Augustinus: Nam & ante iam fama, & nunc fratres, qui venerunt a vobis, Eustathius & Andreas bonum Christi odorem de vestra sancta conversatione ad nos attulerunt. Quorum Eustathius in eam requiem praecessit, quae nullis fluctibus sicut insula tunditur; nec Caprariam desiderat, quia nec cilicio iam quaerit indui.] haec & alia plura superius de monachorum Caprariae insulae sanctitate Augustinus, quos cultor idolorum Rutilius nominat Lucifugas: cuius dicteria cum nostri temporis vsurpant haeretici Nouatores; plane intelligis, a quorum hi partibus stent, num a demonum cultoribus Paganis hominibus, an a sanctis Patribus & doctrina & sanctitate praclaris.

Sed & S. Hieronymus ad Oceanum Fabiolae epitaphium scribens, tradit insulas Etrusci maris, & reconditos (ut ait) curuorum littorum sinus choris monachorum fuisse repositos; quos Fabiola sua praesentia, vel suorum ministerio famulorum inuisens, suis elemosynis recreabat. Ex quibus plane intelligis, quam brevi tempore ex Aegypti vinea plantatae in Romano solo propagines extenderint usque ad mare, & intra mare in insulis palmites suos. Propagatos autem ad posteros etiam, qui erant in Tyrrheni maris oris & insulis, monachos; & ipsam Gorgoniam insulam, ubi vnum tantum fuisse Rutilius tradit, pluribus esse monachorum germinibus auctam, ex litteris S. Gregorij Papae possumus perspicue intelligere, dum de Palmariae & aliarum insularum monachis meminit, necnon de pluribus monasterijs in insula Gorgonia congregatis, & postea ad meliorem formam per ipsum Gregorium restitutis.

Sed iam de Capraria insula soluens in Africam vela pandat oratio, & licet hiemis importuno tempore, soluentem classem sequatur Romani ducem exercitus; & quae ibi diuina operante virtute a Mascezile aduersus Gildonem facta sint, Orofio auctore quaeramus, qui & locum, ubi tyrannus est superatus, ita describit: Ardalis fluminis nomen est, quod fuit inter Thebastem & Metrideram ciuitates: ubi Mascezil cum parua manu, hoc est, cum quinque millibus (ut aiunt) militum, contra septuaginta millia hostium castrametatus, cum interiecta mora excedere loco, oppositaque praesentis vallis angustias transgredi vellet, incurrente nocte, beatum Ambrosium Episcopum Mediolani paulo ante defunctum

per somnium sibi videre visus est, significantem manu, & impacto ad humum ter baculo, dicentem: Hic, hic, hic. Quod ille prudenti coniectura intellexit, merito annunciantis fidem victoriae, verbo locum, numero diem significari. Substitit, ac tertio demum die, post noctem orationibus hymnisque, peruigilem ab ipsis caelestium sacramentorum mysterijs in hostem circumfusum processit: & cum ad eos, qui primi occurrerunt, pia pacis verba iactaret, signiferum quemdam insolenter obstitentem, & iam iamque pugnam excitantem, gladio percussit in brachio, eumque manu debilem ipso vulnere coegit primum inclinare vexillum.

Quo viso, reliquae cohortes deditionem iam fieri priorum existimantes, certatim sese ad Mascezilem signis tradidere conuersis. Barbari, quorum magnam multitudinem Gildo ad bellum deduxerat, defectu militum destituti, in diuersa fugerunt: Gildo & ipse fugam molitus, arrepta naui, ut in altum prouectus, ac deinde reuocatus in Africam est, post aliquot dies strangulatus interiit. Periclitaremur sub tantorum miraculorum relatu, quasi praesumpta mentiendi impudentia, nisi adhuc vocem nostram conscientia eorum qui interfuere praeruleret. Nullae aguntur insidiae, nulla corruptio: septuaginta millia hostium vincuntur pene sine pugna. Fugit victus ad tempus, ne plus audeat victor iratus. Transportatur in diuersum locum, ut nesciat frater occidi, quo vindicatur occiso.] haec Orofius, ex quo eadem ferme descripsit auctor qui falso dicitur Paulus Diaconus.

Ecce quantum valeant Lucifugae tui, o Rutili, & apud Deum intercessio opportuna sanctorum. Eadem namque de S. Ambrosio in rebus ab eo gestis Paulinus recitat, atque ita addit: Nos tamen ea Mediolani positi, ipso Mascezile referente, cognouimus. Nam & in hac provincia, in qua nunc positi describimus, plurimis hoc ipsum retulit sacerdotibus; quibus etiam referentibus seuerius ante nobis cognita huic libro adiungere arbitrati sumus.] haec Paulinus. At quid de tanta victoria Claudianus, sentiens & profitens tantum ipse miraculum? audi ex carminis eius exordio:

Horret adhuc animus, manifesta que gaudia differt, Dum stupet, & tanto cunctatur credere voto. Necdum Cinyphias exercitus attingit oras; Iam domitus Gildo. Nullis victoria nodis Haesit; non spatio terra, non obice ponti, Congressum, profugum, captum, vox nunciat una, Rumoremque suum praue nit laurea belli. Quo, precor, haec effecta Deo? Robusta vetusque Tempore tam paruo potuit dementia vinci? Quem veniens induxit hiems, ver percutit hostem.] haec Claudianus, qui & optime scire potuit, quo tanta haec sint facta Deo: & quia sciuit, ob id fortasse Deo, & non dijs haec dixerit tribuenda. Idemque in poematis praefatione Gildonem in Sicilia obruncatum, tradit his verbis:

Agnouitque, nouos absens Arethusa triumphos, Gildonis sensit teste cruore necem.] Retentam fuisse Gildonis nauigationem a ventis, idem alibi significat, dicens: Aut idem cupiant pelago te mergere venti, Gildonis nuper qui tenuere fugam.] Tradit vero Zosimus, Gildonem, ne veniret in manus hostium, sibi iniecto laqueo, fracta gula, spontaneo exitu finem viuendi fecisse. Extat huius victoriae illustris memoria in basi equestri statuæ his verbis insculpta: IMPERATORIBVS. INVICTISSIMIS. FELICISSIMISQVE D.D. N.N. ARCADIO. ET HONORIO. FRATRIBVS SENATVS. POPVLVSQVE. ROMANVS VINDICATA. REBELLIONE ET. AFRICAE. RESTITVTIONE. LAETVS. Merito quidem haec Imperatoribus, quorum exercitus erant, adscribenda fuerunt, & iure Mascezili toleranda, verum quod ipsius gloria Stilichoni fuerit attributa, sicut adulatione non caruit, ita & inuidiae fomitem ministravit. Accipe titulum tunc in basi statuæ Stilichoni dicatae conscriptum:

modi sublimioris philosophiae studia consecrati fuerint: ut inter alios Bonofus ille clarus, A qui eodem tempore quo S. Hieronymus Syriae eremum incolere coepit, illius aequalis, & studio liberalium artium condiscipulus, immo & collataneus, idem praestitit; de quo ista tunc ad Ruffinum ipse a:

Cedant huic veritati tam Graeco quam Romano stylo mendacis ficta miracula. Ecce puer honestis saeculi nobiscum artibus institutus, cui opes affatim, dignitas apprime inter aequales erat; contempta matre, sororibus, & carissimo sibi germano, insulam pelago circumsonante naufragam, cui asperae cautes, & nuda saxa, & solitudo terrori est, quasi quidam novus Paradisi colonus infedit: nullus ibi agricolarum, nullus monachorum, ne parvulus quidem, quem nosti, Onesimus, quo velut fratre in osculo fruebatur, in tanta vastitate adheret lateri comes. Solus ibi, immo Christo iam comitante, non solus, videt glo-

riam Dei, quam etiam Apostoli nisi in deserto non viderant. Non quidem conspiciunt turratas vrbes, sed in novae civitatis censuram dedit nomen suum. Horrent sacco membra deformia: sed sic melius obuiam Christo rapietur in nubibus. Nulla euriporum amoenitate perfruitur, sed de latere Domini aquam vitae bibit. Propone tibi ante oculos, amice dulcissime, & in praesentiam rei totus animo ac mente convertere: tunc poteris laudare victoriam, cum laborem praeliantis agnoueris. Totam circum insulam fremit insanum mare; & sinuosus montium illis scopulis aequor reclamat: nullo terra gramine viret, nullis vernans campus densatur umbraculis; abruptae rupes quasi quemdam horrore carcerem claudunt. Ille securus, intrepidus, & totus de Apostolo armatus, nunc Deum audit, dum divina relegit: nunc cum Deo loquitur, cum Dominum rogat; & fortasse ad exemplum Ioannis aliquid videt, dum in insula commoratur, &c.] haec de Bonoso: ut per hunc, cuius nomen scimus, discamus pariter a Rutilio descriptum, ignotum nomine, quod minime sit scriptum in terra, sed exaratum habeatur in caelis.

Præerat his temporibus Caprariae insulae monachis Eudoxius abbas, ad quem extat epistola a sancto Augustino conscripta; digna tanto viro, in cuius fine meminit de duobus monachis inde in Africam missis, Eustathio & Andrea, fortasse illis ipsis, quos secum in eam expeditionem dux Romani exercitus Mascezil in eam provinciam vexit; quorum Eustathius ibi defunctus est. De his enim haec Augustinus: Nam & ante iam fama, & nunc fratres, qui venerunt a vobis, Eustathius & Andreas bonum Christi odorem de vestra sancta conversatione ad nos attulerunt. Quorum Eustathius in eam requiem praecessit, quae nullis fluctibus sicut insula tunditur; nec Caprariam desiderat, quia nec cilicio iam quaerit indui.] haec & alia plura superius de monachorum Caprariae insulae sanctitate Augustinus, quos cultor idolorum Rutilius nominat Lucifugas: cuius dicteria cum nostri temporis vsurpant haeretici Nouatores; plane intelligis, a quorum hi partibus stent, num a demonum cultoribus Paganis hominibus, an a sanctis Patribus & doctrina & sanctitate praclaris.

Sed & S. Hieronymus ad Oceanum Fabiolae epitaphium scribens, tradit insulas Etrusci maris, & reconditos (ut ait) curuorum littorum sinus choris monachorum fuisse repositos; quos Fabiola sua praesentia, vel suorum ministerio famulorum inuisens, suis elemosynis recreabat. Ex quibus plane intelligis, quam brevi tempore ex Aegypti vinea plantatae in Romano solo propagines extenderint usque ad mare, & intra mare in insulis palmites suos. Propagatos autem ad posteros etiam, qui erant in Tyrrheni maris oris & insulis, monachos; & ipsam Gorgoniam insulam, ubi vnum tantum fuisse Rutilius tradit, pluribus esse monachorum germinibus auctam, ex litteris S. Gregorij Papae possumus perspicue intelligere, dum de Palmariae & aliarum insularum monachis meminit, necnon de pluribus monasterijs in insula Gorgonia congregatis, & postea ad meliorem formam per ipsum Gregorium restitutis.

Sed iam de Capraria insula soluens in Africam vela pandat oratio, & licet hiemis importuno tempore, soluentem classem sequatur Romani ducem exercitus; & quae ibi diuina operante virtute a Mascezile aduersus Gildonem facta sint, Orofio auctore quaeramus, qui & locum, ubi tyrannus est superatus, ita describit: Ardalis fluminis nomen est, quod fuit inter Thebastem & Metrideram ciuitates: ubi Mascezil cum parua manu, hoc est, cum quinque millibus (ut aiunt) militum, contra septuaginta millia hostium castrametatus, cum interiecta mora excedere loco, oppositaque praesentis vallis angustias transgredi vellet, incurrente nocte, beatum Ambrosium Episcopum Mediolani paulo ante defunctum

per somnium sibi videre visus est, significantem manu, & impacto ad humum ter baculo, dicentem: Hic, hic, hic. Quod ille prudenti coniectura intellexit, merito annunciantis fidem victoriae, verbo locum, numero diem significari. Substitit, ac tertio demum die, post noctem orationibus hymnisque, peruigilem ab ipsis caelestium sacramentorum mysterijs in hostem circumfusum processit: & cum ad eos, qui primi occurrerunt, pia pacis verba iactaret, signiferum quemdam insolenter obstitentem, & iam iamque pugnam excitantem, gladio percussit in brachio, eumque manu debilem ipso vulnere coegit primum inclinare vexillum.

Quo viso, reliquae cohortes deditionem iam fieri priorum existimantes, certatim sese ad Mascezilem signis tradidere conuersis. Barbari, quorum magnam multitudinem Gildo ad bellum deduxerat, defectu militum destituti, in diuersa fugerunt: Gildo & ipse fugam molitus, arrepta naui, ut in altum prouectus, ac deinde reuocatus in Africam est, post aliquot dies strangulatus interiit. Periclitaremur sub tantorum miraculorum relatu, quasi praesumpta mentiendi impudentia, nisi adhuc vocem nostram conscientia eorum qui interfuere praeruleret. Nullae aguntur insidiae, nulla corruptio: septuaginta millia hostium vincuntur pene sine pugna. Fugit victus ad tempus, ne plus audeat victor iratus. Transportatur in diuersum locum, ut nesciat frater occidi, quo vindicatur occiso.] haec Orofius, ex quo eadem ferme descripsit auctor qui falso dicitur Paulus Diaconus.

Ecce quantum valeant Lucifugae tui, o Rutili, & apud Deum intercessio opportuna sanctorum. Eadem namque de S. Ambrosio in rebus ab eo gestis Paulinus recitat, atque ita addit: Nos tamen ea Mediolani positi, ipso Mascezile referente, cognouimus. Nam & in hac provincia, in qua nunc positi describimus, plurimis hoc ipsum retulit sacerdotibus; quibus etiam referentibus seuerius ante nobis cognita huic libro adiungere arbitrati sumus.] haec Paulinus. At quid de tanta victoria Claudianus, sentiens & profitens tantum ipse miraculum? audi ex carminis eius exordio:

Horret adhuc animus, manifesta que gaudia differt, Dum stupet, & tanto cunctatur credere voto. Necdum Cinyphias exercitus attingit oras; Iam domitus Gildo. Nullis victoria nodis Haesit; non spatio terra, non obice ponti, Congressum, profugum, captum, vox nunciat una, Rumoremque suum praue nit laurea belli. Quo, precor, haec effecta Deo? Robusta vetusque Tempore tam paruo potuit dementia vinci? Quem veniens induxit hiems, ver percutit hostem.] haec Claudianus, qui & optime scire potuit, quo tanta haec sint facta Deo: & quia sciuit, ob id fortasse Deo, & non dijs haec dixerit tribuenda.

Idemque in poematis praefatione Gildonem in Sicilia obruncatum, tradit his verbis:

Agnouitque, nouos absens Arethusa triumphos, Gildonis sensit teste cruore necem.] Retentam fuisse Gildonis nauigationem a ventis, idem alibi significat, dicens: Aut idem cupiant pelago te mergere venti, Gildonis nuper qui tenuere fugam.] Tradit vero Zosimus, Gildonem, ne veniret in manus hostium, sibi iniecto laqueo, fracta gula, spontaneo exitu finem viuendi fecisse. Extat huius victoriae illustris memoria in basi equestri statuæ his verbis insculpta: IMPERATORIBVS. INVICTISSIMIS. FELICISSIMISQVE D.D. N.N. ARCADIO. ET HONORIO. FRATRIBVS SENATVS. POPVLVSQVE. ROMANVS VINDICATA. REBELLIONE ET. AFRICAE. RESTITVTIONE. LAETVS. Merito quidem haec Imperatoribus, quorum exercitus erant, adscribenda fuerunt, & iure Mascezili toleranda, verum quod ipsius gloria Stilichoni fuerit attributa, sicut adulatione non caruit, ita & inuidiae fomitem ministravit. Accipe titulum tunc in basi statuæ Stilichoni dicatae conscriptum:

FL. STI-

Aug. epist. 81. MONACHES INSIGNIORES CAPRARIAE INSVLAE.

Hieron. epist. 30. ETRVRIAE LITTORAE FERTA MONACHIS.

Greg. lib. 1. epist. 48.

Orof. lib. 7. c. 36. Ammederam VICTORIA INSPERATA DIVINA OPE OBTEENTA.

GILDO VINCITVR ET STRANGVLATVR.

Paul. Diacon. lib. 13.

Paulin. in Vita S. Ambr. ad fin.

Claud. de bello Gildon.

DEO TRIBVTA ETIAM AB ETHNICIS VICTORIA.

Claud. lib. 1. praefat.

GILDO FUGIENS A VENTIS REIECTVS.

Apud Smet. pag. 59. num. 3.

DE VICTORIA BELLI GILDONIANI MONUMENTA.

FL. a STILICHONI. V. C

FL. STILICHONI. INLVSTRISSIMO. VIRO MAGISTRO. EQVITVM. PEDITVMQVE COMITI. DOMESTICORVM. TRIBVNO. PRAETORIANO ET. AB. INEVNTE. AETATE. PER. GRADVS. CLARIS SIMAE. MILITIAE. AD. COLVMEN. GLORIAE SEMPITERNAE. ET. REGIAE. ADFINITATIS. EVEC TO PROGNERI. DIVI. THEODOSI. COMITI. DIVI THEODOSI. AVGVSTI. IN. OMNIBVS. BELLIS ADQVE. VICTORIIS. ET. AB. EO. IN. ADFINITATEM REGIAM. COOPTATO. ITEMQVE. SOCERO. D. N HONORI. AVGVSTI. AFRICA. CONSILII. EIVS ET. PROVISIONE. LIBERATA. EX. S. C

Hæc quidem Senatus nomine: vt non mireris, si Claudianus poeta æque omnes victorias acceptas fert Stilichoni.

Sicigitur extincto Gildone, bona ipsius, quæ quidē erant amplissima, Fisco sunt adiudicata; superq. eis nouus institutus est magistratus, dictus Comes Gildoniaci Patrimonij, cuius est mentio in Notitia prouinciarū; de quibus bonis extat rescriptum b ad Pompeianum Proconsulem Africa, necnon aliud ad Sapidianum c, & alia alijs temporibus ad Africæ magistratus d. Sed quod mirum est, viguit ad decem saltem annos persecutio vindictæ aduersus eos qui Gildonem consecrati fuerant: nam sub Consulatu Philippi & Bassi, anno nimirum Domini quadringentesimo octauo, eiusmodi ab ijsdem Imperatoribus reperitur datum esse rescriptum ad Donatum regentem Africam e:

Satellites Gildonis custodijs mancipentur, & proscriptione damnentur. Dat. III. Idus Nouemb. Basso & Philippo Coss.]

Sed age iam ad Gildonis filiam Saluinam se conuertat oratio, de impuro ad puram sanctamq. feminam, & de Ethnico ad iummum Christianæ religionis decus & ornamentum. Quod autem Saluina illa clarissima femina, ad quam S. Hieronymus libellum scripsit f de Viduitate seruanda, Gildonis huius Africam occupantis filia fuerit, idem ipse testatur in epistola eodem argumento conscripta ad Ageruchiam g in fine. Porro hanc nuptam fuisse Nebridio ex sorore Augustæ nato, eidemq. Arcadij & Honorij consobrino, idem affirmat.

Verum præter generis summam claritudinem, fuisse Nebridium adulescentem vita religiosissimū, idem S. Hieronymus illis verbis ostendit h: Sic religiosus fuit, & amator pudicitia; vt virgo fortiretur vxorem; sic timens Deum cum omni domo sua, vt oblitus dignitatis, omne consortium cum monachis haberet & clericis; tantasq. elemosynas faceret populis, vt fores eius pauperum ac debilium obsiderent examina. Certe sic semper orans Deum, vt illi quod optimum esset, eueniret: Raptus i est, ne malitia mutaret mentem eius.] & rursus post nonnulla:

Mirum dictu est, nutritus in Palatio, contubernalis & condiscipulus Augustorum, quorum mensæ ministrat Orbis, & terræ ac maria seruiunt, inter rerum omnium abundantiam, in primo ætatis flore, tantæ verecundiæ fuit, vt virginalem pudorem vinceret, & nē leuem quidem obscœni rumoris in se fabulam daret. Deinde purpuratorum propinquus, socius, consobrino, ijsdem cum ambobus studijs eruditus (quæ res etiam externorum mentes sibi conciliat) non est inflatus superbia, nec ceteros homines obducta fronte contempsit: sed cunctis amabilis, ipsos Principes amabat vt fratres, venerabatur vt dominos, & in illorum salute suam salutem positam fatebatur: ministros autem eorum, & vniuersum ordinem Palatij, quo regalis frequentatur ambitio, sic sibi charitate sociarat, vt qui merito inferiores erant, officijs se pares arbitrarentur. Difficile factu est, gloriam virtute superare, & ab ijs diligi quos præcedas. Quæ vidua non huius auxilio fuit tuta est? Quis pupillus in eo non reperit patrem? Totius Orientis Episcopi ad hunc miserorū preces & laborantium desideria conferebant. Quicquid ab Imperatore poscebat, elemosyna in pauperes, prætiū captiuorum, misericordia in afflictos erat: vnde & ipsi Principes libentes præstabant, quod seiebant non vni sed pluribus indulgeri.] hæc & alia Hieronymus in laudem adulescentis; qui ex dicta Gildonis filia Saluina duos reliquit liberos, masculum sui nominis, & infantulam: vxorem vero, licet adulescentulam nimis, tamen ad viduitatem seruandam, idem

A

B

C

D

E

S. Hier-

A S. Hieronymus hortatus est, sic sententiæ Pauli Apostoli satisfaciens, qui dixerat a: Volo a 1. Tim. 3. adolescentulas nubere, &c.] quod de illis nimirum intellexisset, qui abierunt retro post satanam: sic germane verba Pauli ex eiusdem verbis Apostoli interpretatus.

Cum autem apud S. Hieronymum lego Saluinam viduam adolescentiorem, memoriaq. teneo eam vixisse Constantinopoli, & studiosissimam fuisse S. Ioannis Chrysofomi; cuius Palladius meminit verbis illis, de eodem Ioanne sermonem habens b: Ingressus autem b Pallad. dialog. de Vir. Ioan. Chrysof. SALVINA SYDIOGA IOANNIS CHRYSOST.

B verfor num eadem ipsa fit, ad quam idem Chrysofomus de Viduitate seruanda epistolam dedit, quam titulo, Ad viduam iuniorem, inscripsit, eodem argumento, quo S. Hieronymus scripsit libellum siue epistolam illam: dicerem sane, cum ex eiusdem Ioannis assertionem constet, virum illius fuisse clarissimū, qui eo peruenerat apud Arcadium Imp. gratiæ & dignitatis, vt breui Consul futurus expectaretur; nisi æque eiusdē testificatione certum esset, virū illius alio nomine fuisse nuncupatum, nempe Tharasium. Porro hoc eodem sermo tempore ad viduam iuniorem ea a Chrysofomo scripta esse, quæ de coniugio recentri Honorij cum Maria idem ibi in exemplum adducit, satis significare videntur, vbi ait: Ceterum ad ipsorum etiam, qui nunc regnant, vxores animum aduerte. Alteram videbis: ex pristinis calamitatibus respirantem, magnæ voluptati magnum habere dolorem admixtum; eo quod qui potitur, nimis iuuenis ac nullius vsus est, multosq. habet vndique

C insidiantes.] hæc nempe de Maria nupta Honorio puero sunt intelligenda. Moxq. de Arcadij coniuge ista addit: Alteram vero timore exanimatam, & ijs qui capite damnati sunt miseriorem vitam ducentem, eo quod vir ipsius ab eo tempore quo diadema suscepit, vsque ad hodiernum diem, in bello & prælijs versatur; verecundiæq. & probris; quibus vndique afficitur, magis quam ex calamitatibus tabescit.] hæc ipse. His autem occasione Saluinæ Gildonis filia recensitis, iam de fratre atque eius expugnatore Mascezile quæ sunt reliqua profsequamur.

Felix plane, si quæ Christianæ religionis opera consecutus est bona, eadem pietate seruasset, auxissetque: sed cum ingratus resiliit, & sibi nimium temere quæ Dei erant dona cælitus impertita arrogauit, omnium dispendium passus, vitæ quoque iacturam misere fecit. Sed quo modo hæc? Orosium c audi: Sane (inquit) idem Mascezil elatus rerum secundarum insolentia, posthabito sanctorum consortio, cum quibus antea Deo militans vicerat, etiam Ecclesiam temerare ausus est, atque ex ea quosdam non dubitauit extrahere. Secuta est poena sacrilegium. Nam ijsdem superstibus, atque insultantibus, quos ab Ecclesia ad poenam protraxerat, post aliquantum tempus solus & ipse punitus est. Probauit in se vno, ad vtrumque semper diuinum vigilare numen; quando & cum sperauit, adiutus; & cum contempsit, occisus est.] hæc Orosius: recitat hæc ipsa Paulus Diaconus d. Zosimus e autem ait, Stiliconis inuidia iussum Mascezilem a militibus per pontem in flumen præcipitari. Dedit & violatæ Ecclesiasticæ immunitatis poenas Eutropius Constantinopoli: cuius tragœdiæ actus sequenti anno reddetur in scena.

D Quid insuper hoc anno? Collatam ab Apostolo iudicandi inter laicos Episcopis auctoritatem, ex Constantini legibus confirmatam, nescio qua occasione interceptam Honorius Imperator restituit, cum ijsdem anni huius Consulibus ita ad Eutychianum P. P. rescripsit f:

E Si qui ex consensu apud sacra legis Antistitem litigare voluerint; non vetabuntur; sed experientur illius in ciuili dumtaxat negotio more arbitri sponte residentis iudicium. Quod his obesse non poterit, nec debet, quos ad prædicti cognitoris examen conuentos potius abfuisse, quam sponte venisse constiterit. Dat. VI. Kalend. Aug. Mediolani, Honorio Aug. quartum & Eutychiano Coss.] hæc ipse, nihil omnino tribuens iuris Episcopis; sed Apostolica auctoritate collatum, voluit esse liberum. Non quidem Honorij legibus, sed Apostoli, id sibi vendicat Augustinus g, dum nimirum se Christianorum litibus queritur fatigatum, hæc dicens: Dominum Iesum, in cuius nomine securus hæc ago, testem inuoco super animam meam, quoniam quantum attinet ad meum commodum, multo malle per singulos dies certis horis, quantum in bene moderatis monasterijs

Annal. Eccl. Tom. 5.

F

nasterijs

a Apud Smet. pag. 68. num. 3. STILICHONI TRIBVTA TANTA VICTORIA.

b l. 7. de metat. c. Theod. c l. 9. eod. tit. d l. 16. c 19. Cod. Theod. de bonis proscrip. e l. 19. de panis. Cod. Theod.

SALVINAE CONIUGIS NEBRIDII VIRTUTES. f Hieron. epist. 9. g Hier. epist. 11.

h Hieron. epist. 9.

i Sapien. 4.

DE NEBRIDIO CLARISSIMO ADULESCENTE.

num. 1. c. 1. m. 1.

OTDI IJJEH AINC VNOM AT

b Pallad. dialog. de Vir. Ioan. Chrysof. SALVINA SYDIOGA IOANNIS CHRYSOST.

VIDVA IUNI OR AD QVAM CHRYSOSTOMVS SCRIP SIT.

MASCEZILIS INTERITVS OB VIOLATAM ECCLESIAM. c Oros. lib. 7. c. 36.

d Paul. Diaconus lib. 13. e Zosim. lib. 4.

f l. 7. de Episcop. audient. c. Iustin. HONORIVS RESTITVIT EPISCOPIS IVDICANDI AVCTORITATEM.

g Aug. de oper. monach. c. 29.

nafterijs constitutum est, a liquid manibus operari, & certas horas habere ad legendum & orandum, aut aliquid de diuinis litteris agendum liberas, quam tumultuosissimas perplexitates caufarum alienarum pati de negotijs saecularibus vel iudicando dirimendis, vel interueniendo praecidendis: quibus nos molestijs idem affixit Apostolus, non utique suo, sed eius qui in eo loquebatur arbitrio, &c.] Sic itaque vides, non Honorij legibus, sed Apostoli Pauli sancitis decretis eiusmodi iudicio praefectos fuisse Episcopos. Sed quae ad hanc rem spectant, consule quae dicta sunt primo Annalium tomo.

Rursum vero quod ad S. Augustinum pertinet, de litium ingruentia & litigantium pertinacia alibi ita queritur: Suis vitiosis & negotiosis cupiditatibus adiuuandis vt occupemur, & eis nostra tempora impendamus, efflagitant; aut certe infirmos premunt, vt causas suas ad nos deferre compellant. Quibus dicere non audemus: Dic homo, quis me constituit iudicem, aut diuisorem inter vos? Constituit enim talibus causis Ecclesiasticos Apostolus cognitores, in foro prohibens iurgare Christianos. Ne illis quidem qui non aliena rapiunt, sed sua cupide repetunt, dicimus: Cauete ab omni cupiditate: constituentes eis ante oculos hominem, cui dictum est: Stulte, hac nocte auferetur a te anima tua: quae preparasti cuius erunt? Quia & quando dicimus, non recedunt, nec declinant a nobis, sed instant, vrgent, precantur, tumultuantur, extorquent, vt ipsis potius ad ista quae diligunt, quam scrutandis Dei mandatis, quae diligimus, occupemur. O quanto taedio turbarum turbulentarum, & quanto desiderio diuinorum eloquiorum dictum est: Declinate a me maligni, & scrutabor mandata Dei mei! Ignoscant obedientes Fideles, qui pro suis saecularibus causis raro nos quaerunt, & iudicij nostris facillime acquiescunt, nec nos conterunt litigando, sed obtemperando potius consolantur. Certe propter eos, qui & inter se pertinaciter agunt, & quando bonos premunt, nostra iudicata contemnunt, faciuntque nobis perire tempora rebus eroganda diuinis: certe, inquam, propter istos & nobis liceat exclamare in hac voce corporis Christi: Declinate a me maligni, & scrutabor mandata Dei mei.]

Sed quid de his Possidius? accipe: Interpellatus ergo beatus Augustinus a Christianis, vel a cuiuscumque sectae hominibus, causas audiebat diligenter ac pie, cuiusdam sententiam ante oculos habens, dicentis, se malle inter incognitos quam inter amicos causas audire: eo quod de incognitis, pro quo arbitrata aequitate iudicaretur, amicum posset acquirere: de amicis vero vnum esset, contra quem sententia proferretur, perditurus. Et eas (lites scilicet) aliquando vsque ad horam refectionis, aliquando autem tota die ieiunans, semper tamen noscebat & dirimebat, intendens in eis Christianorum momenta animorum, quantum quisque vel in fide bonisque operibus proficeret, vel ab ijs deficeret: atque compertis rerum opportunitatibus, diuinae legis veritatem partes docebat, eamque illis inculcabat; & eos, quo adipiscerentur viam aeternam, edocebat & admonebat; nihil aliud quaerens ab ijs quibus ob hoc vacabat, nisi tantum obedientiam, & deuotionem Christianam, quae & Deo debetur & hominibus.] & inferius: Rogatus quoque a nonnullis in eorum temporalibus causis, epistolas ad diuersos dabat: sed hanc suam a melioribus rebus occupationem, tamquam angariam deputabat, &c.]

At licet Episcopi (vt vidimus) causas inter laicos iudicarent: Proconsules tamen Praefectique prouinciarum nullatenus profus immiscebant se causis clericorum; licet aliquando pro eisdem ad Episcopos litteras scriberent commendatitias: vt de Macedonio Proconsule in Africa S. Augustinus ad ipsum scribens testatur his verbis: Scio ego te ipsum cum alijs amicis tuis in Ecclesia Carthaginensi intercessisse pro clerico, cui merito succensebat Episcopus: & utique nullum ibi discrimen sanguinis sub incruenta disciplina timebatur; nec, cum id, quod etiam vobis displicebat, inultum inesse velletis, tamquam delicti approbatores vos iudicabamus, sed tamquam humanissimos intercessores audiebamus.] At de his haec tenentur.

Antequam autem ad res Orientalis Ecclesiae orationem penitus conuertamus, quae reliqua sunt anni huius rerum gestarum in Africa, ordine persequamur. Hoc siquidem anno celebrata est quinta Synodus Carthaginensis, posita ordine quarta, Coss. Honorio quartum & Eutychemiano, VI. Idus Nouembri: sublato enim Gildone tyranno, qui Africam perturbabat, pacatisque cunctis, data est facultas copiosiori numero Episcoporum, nempe ducentorum & quatuordecim, Carthaginem ad sacra conueniendi comitia, in quibus summa diligentia de restituenda in integrum Ecclesiastica disciplina laboratum est: cum a Patribus

Aug. in Psal. 118. S. AVGVSTINVS OCCVPATVS IN CAVSIS IVDICANDIS. b 1. Cor. 6. c Luc. 12.

d Possid. in Vita S. August. c. 19. AVGVSTINVS FREQVENTIA LITIVM ANGVSTIATVS.

e 1. Tim. 3.

PROCONSVLES NON IMMISCEBANT SE IN CAVSIS CLERICORVM. f Aug. epist. 54.

CONCILIVM CARTHAG. QVINTVM.

primo quae essent Episcopis, ac deinde quae alijs inferioris ordinis clericis obseruanda, fuerunt summo consilio saluberrime instituta, seu potius restituta, centum & quatuor sancitis regulis, quarum exempla tum reliquae Occidentales Ecclesiae, tum Orientis Episcopi mutuati esse noscuntur.

Exstitit enim huiusmodi Carthaginense Concilium veluti Ecclesiasticae promptuarium disciplinae, non quidem recens inuenta, sed ab antiquioribus vsu receptae, atque ad pristinam consuetudinem reuocatae, nisi in quibus noua emergente causa, nouae sanciendae legis necessitas illis incubuit: vt quod in primo canone, vbi de Episcoporum ordinatione agitur, ob emergentes nouas haereses Origenistarum, in fidei professione, quam publice emittere solerent Episcopi ordinandi, haec a Synodo addita: Querendum etiam ab eo, si credat huius quam gestamus, & non alterius carnis resurrectionem.] & paulo post: Si secunda matrimonia non damnet: Si carnum perceptionem non culpet: Si poenitentibus reconciliatis communicet: Si in baptismo omnia peccata, id est tam illud originale contractum, quam illa quae voluntarie admissa sunt, dimittantur: Si extra Ecclesiam Catholicam nullus saluetur, &c.] De his igitur peculiaris professio atque scientia exigebatur, quod eiusmodi errores auribus Catholicorum recentes insufurrarent haeretici; de quibus, praeter illa quae dicta sunt, agemus inferius, cum de Caestio sermo erit, qui in Africa primo pestiferas merces venales exhibuit. Hoc igitur examine probandi erant, qui ordinandi forent Episcopi; quo id qui ad alios docendos deligerentur, probatae spectataeque deberent esse scientiae.

Quem quidem pristinum morem a Sanctissimo D.N. CLEMENTE VIII. esse in Ecclesia restitutum, gauisi sumus; dum quos est creaturus Episcopus, vna cum aliquot delectis ad hoc Cardinalibus, adhibitis simul qui in Vrbe sunt doctissimis Theologis & Canonici Iuris consultissimis, diligenti primum atque improviso, cuius peritiae sint, probat examine; quos & ipsemet interdum soleat interrogare: vt plane nisi bene diferto nullus ad Episcopatum aditus patere sciatur: vnde ambitiosus luceat imperitus. Sed ad reliquas res gestas in eo dem Concilio redeamus.

Piacuit ipsidem Patribus Apostolicam institutionem in obseruationem reuocare, praescribereque clericis opus manuum, quo sibi victum & vestitum acquirerent, his ea de re sancitis regulis:

Clericus quantumlibet verbo Dei eruditus, artificio victum quaerat.] ac rursum: Clericus victum & vestimentum sibi artificio, vel agricultura, absque officij sui dumtaxat detrimento praeparet.] ac deinde: Omnes clerici, qui ad operandum validi sunt, & artificio la & litteras discant.] Sed vnde ista sancienda & enixius inculcandi manauit recens occasio? Attende quae ab Augustino dicuntur: Vt de Opere monachorum librum conscriberem, illa me necessitas compulit: quod cum apud Carthaginem monasteria esse coepissent, alij se suis manibus transigebant, obtemperantes Apostolo: alij vero ita ex oblationibus religiosorum viuere volebant, vt nihil operantes, vnde necessaria vel haberent, vel supplerent, se potius implere praecipuum Euangelicum existimarent, atque imitarentur, vbi Dominus ait: Respicite volatilia caeli, & lilia agri. Vnde etiam inter laicos inferioris propositi, sed tamen studio feruentes, existere coeperant tumultuosa certamina, quibus Ecclesia turbaretur, alijs hoc, alijs aliud defendentibus. Huc accedebat, quod criniti erant quidam eorum, qui operandum non esse dicebant. Vnde contentiones hinc reprehendentium, inde quali pugnantium pro partium studijs augebantur. Propter hoc venerabilis senex Aurelius, Ecclesiae ipsius ciuitatis Episcopus, vt hinc aliquid describerem iussit, & feci.] haec ipse.

Sed quis non videat ex habitu atque doctrina, hos talia Carthagine iurgia disseminantes, germina fuisse Euchaitarum & Massalianorum haeticorum, qui deprauate apud Augustinum nominantur Palliani? Hi intonsi, proluxa incedentes coma, negabant esse manibus operandum; de quibus ad calcem tertij Annalium tomi vberius actum est. In Oriente hi erant haeretici, & Occidentalibus regionibus vix quidem nomine cogniti, sed doctrina suspecti: in quos cum multa commentario de Opere monachorum Augustinus disseruisset, ad finem haec habet ad Aurelium ipsum Carthaginensem Episcopum: Haec, mihi carissime, & in Christi visceribus venerande frater Aureli, quantum donauit vt possem, qui per te iussit vt facerem, de opere monachorum non distuli scribere; id maxime curans, ne boni fratres Apostolicis praecipis obedientes a pigris & inobedientibus etiam prauaricatores Evangelij dicerentur; vt qui non operantur, saltem illos qui operantur, sibi anteposendos esse

QVAM COPIOSA QVINTA SYNODVS CARTHAGINENSIS.

a Concil. Carth. 4. c. 2.

b Eodem Concil. c. 51. 52. 53.

OPVS MANVA LE PRAESCRIPTVM CLERICIS.

c August. retract. lib. 2. c. 21. & lib. de opere monach.

d Matth. 6.

e Aug. de haer. c. 57.

MASSALIANI IRREPVT IN AFRICAM.

f Aug. de opere monach. c. 30.

AVGVSTINVS VNDE ORT OCCASIO SCRIBENDI DE OPERE MONACHORVM.

non dubitent. Ceterum quis ferat, homines contumaces saluberrimis Apostoli monitis resistentes, non sicut infirmiores tolerari, sed sicut etiam sanctiores predicari; ut monasteria doctrina saniore fundata, gemina illecebra corrumpantur, & dissoluta licentia vacationis, & falso nomine sanctitatis? Sciant ergo etiam ceteri fratres & filij nostri, qui fauere talibus, & huiusmodi praesumptionem per ignorantiam defendere consueuerunt, se potissime corrigendos, ut illi corrigi possint, &c.]

a Aug. eod. lib. c. 28.

b Cantic. 1. DETEGITVR IMPOSTVRA PRAVORVM MONACHORVM.

c Concil. Carthag. 4. c. 44.

d Epiph. haeref. 80.

e Aug. de opere monach. c. 31. DE TONSVRA CAPILLORVM ET BARBAE.

MONACHI IN AFRICA COOPTATI IN CLERVM.

f l. 32. de Epise. & cler. c. Theod.

g Concil. Carthag. 4. c. 42. 43. CONFESSORIBVS PRAESTANDA ALIMENTA.

h Concil. Carthag. 4. c. 84.

Sed & ad eisdem illa cum agit apostrophe, quales eiusmodi esse solent, denudat velatam illorum hypocrisim verbis istis a: O serui Dei, milites Christi, ita ne dissimulatis calidissimi hostis insidias? qui bonam famam vestram, tam bonum Christi odorem, ne dicant animae bonae b: Post odorem vnguentorum tuorum curremus: & sic laqueos eius euadant: omni modo cupiens obscurare putoribus suis, tam multos hypocritas sub habitu monachorum vsquequaque disperdit, circumeuntes prouincias, nusquam missos, nusquam fixos, nusquam stantes, nusquam sedentes. Alij membra martyrum (si tamen martyrum) venditant: alij fimbrias & phylacteria sua magnificant: alij parentes vel consanguineos suos in illa vel in illa regione se audisse viuere, & ad eos pergere mentiuntur, & omnes petunt, omnes exigunt aut sumptus lucrosae egestatis, aut simulatae pretium sanctitatis: cum interea vbiicumque in factis suis malis deprehensi fuerint, vel quoquo modo innotuerint, sub generali nomine monachorum vestrum propositum blasphematur, tam bonum, tam sanctum, quod in Christi nomine cupimus, sicut per alias terras, sic per totam Africam pullulare.] haec de ipsis Augustinus, alibi alia occasione a nobis in medium allata.

Horum quoque causa canon c ille a sancta Synodo editus esse videtur, quo prohibentur clerici nutrire comam ac barbam: crinitos namque hos Augustinus appellat, quod innotuissent procederet: nam S. Epiphanius d tradit, muliebrem comam circumferentes vage consueuisse. In quos egit idem pluribus Augustinus e, ac inter alia: Et hoc quoque pertinet, quae so, tam aperte contra Apostoli praecipua conari? An ita vacandum est, ut nec tonsores operentur? An quia Euangelicas volucres imitari se dicunt (nempe quatuor animalia Ezechielis) quasi depilari timent, ne volare non possint? &c.] Verum etsi nonnisi de coma Augustinus agat: Patres tamen in dicto Concilio Carthaginensi, inter quos & ipse Augustinus nominatus atque subscriptus habetur, addiderunt quoque de barba minime nutrienda: licet quaedam exemplaria habeant additamentum illud, Sed radant, vel tondeant: tamen non nutriendam esse, communi codicibus omnibus lectioni concordat: ut ex his satis conuinci possit, ipsum Augustinum & alios Episcopos, necnon Africanam Ecclesiam clericos minime gestare consueuisse promissam barbam, sed si non rasam, saltem praecisam, & ex parte aliqua decurtatam, quo omnis suspicio impensae in ea nutrienda laboris omnino cessaret. Nam cum aequa lex barbae statuatur & comae; sicut illa ne nimium effluat, ex praescripta lege tonderi deberet, ita ista ne prolixitate luxuriat, amputari necesse esset.

Sed dicet aliquis: Cur in Synodo de clericis, & non de monachis mentio habetur? quod scilicet in Ecclesia Africana monachismus iam ascitus in clerum, simulq. coniunctus esset, & in eadem Ecclesia Africana clericorum nomine etiam monachi continerentur, utpote Dei seruitio arctioribus vinculis mancipati; cum alioqui vel clerici monachorum amplexi fuerint institutum, vel ex eis solum plurimi cooptarentur in clerum. Est de his rescriptum Honorij Imperatoris, hoc anno datum his verbis f:

Si quos forte Episcopi deesse sibi clericos arbitrantur, ex monachorum numero rectius ordinabunt, non obnoxios publicis priuatifq. rationibus, cum inuidia teneant, si habeant iam probatos. Dat. VII. Kal. Aug. Honorio III. & Eutychno Cons.] hinc & S. Augustinus suos clericos interdum monachos appellat.

Rursum vero iugis illa, quam vidimus, persecutio a Donatistis aduersus Catholicos in Africa vicens, qua accideret ut complures Catholici ab iisdem grauissima paterentur, occasionem praebuit huiusmodi pro iisdem canonis faciendi s: Clericum inter tentationes officio suo incubantem, gradibus sublimandum.] item qui sequitur: Christianum Catholicum, qui pro Catholica fide, & pro Ecclesiastica re & Christiana religione tribulationes patitur, honore omni a sacerdotibus honorandum, etiam & per diaconum ei victus administratur.]

Rursum quod ad eiusdem decreta Concilij pertinet; minime praetereundum est, illud quoque statutum fuisse h: Ut Episcopus nullum prohibeat ingredi ecclesiam, & audire verbum

verbum Dei, siue Gentilem, siue haereticum, siue Iudaeum, vsque ad Missam catechumenorum.] ex quibus plane intelligas, S. Augustinum inter concionandum ad populum, pro audientium diuersa conditione aptare consueuisse sermonem; nimirum interdum haereticos Arianos, Manichaeos, vel Donatistas vrgere, interdum vero exagitare Gentiles, & saepe etiam aduersus Iudaeos inire certamen. At de Patrum decretis rebus tunc gestis inferuientibus haecenus.

Iam vero ad res Ecclesiasticas Orientis, quae huius anni exordio gestae sunt, stylum aduocat dignitas argumenti. Post Nectarij Episcopi Constantinopolitani obitum, de quo dictum est superiori anno: cum post de successore deligendo controuersias, in vnum tantum suffragia conspirassent; Ioannem Antiochenum presbyterum, cognomento Chryso-stomum, elegerunt: quem cum scirent inde inuito populo haud facile abducendum fore, fraude quadam excogitata, Antiochenos ciues eludere per eius ciuitatis Praefectum conati sunt. Ut autem res gesta sit, a Palladio in dialogo his ferme verbis exacte describitur a:

Agebat in rebus Eutropius spado Praefectus cubiculi regij. Cupiens igitur Ioannem Praefulem fieri, cuius illi virtus erat notissima, cuiusq. tunc periculum fecerat, cum in causa regia interiora penetrasset Orientis, suadet Imperatori, ut scribat ad Antiochiae Comitem, mandans ut absque strepitu vilo & perturbatione Antiochenae ciuitatis mitteret Ioannem. Acceptis litteris Comes, mandatum ita exequitur. Rogat Ioannem, ut secum extra urbem pergat vsque ad Martyria prope portam quae Romana appellatur. Impositumq. rhedae publicae, misso eunucho vna & Magistro militum tradit. Adductus hoc modo, Constantinopolitanae urbis ordinatur Episcopus.] haec ita quidem Palladius, Addunt alij b, innotuisse tunc etiam ex litteris Imperatoris ad Flavianum Antiochenum Episcopum datis, electionem factam Chryso-stomi populo Antiocheno, restitisseq. cum ne Ioannes abduceretur; sed a Comite, ea qua diximus, fraude delusum.

Simulac igitur Ioannes Constantinopolim perductus est, ordinatur eius ciuitatis Episcopus; quod hoc anno fieri contigit, die vicefimasexta mensis Februarij, ut Socrates c, Sozomenus d & Marcellinus e affirmant. In sublimem iam thronum Ioannes euectus, primum omnium curauit, ut Catholicae fidei in omnibus prospectum esset; auctorq. extitisse putatur, ut seuerissima lex aduersus Eunomianos detestabiliores ceteris, & Montanistas, post dies sex tantum a sua ordinatione sanciretur, quae sic se habet f:

Eunomianae superstitionis clerici seu Montanistae consortio vel conuersatione ciuitatum vniuersarum atque urbium expellantur. Qui si forte in rure degentes, aut populum congregare, aut aliquos probabuntur inire conuentus: perpetuo deportentur, procuratore possessionis vltima animaduersione punito, domino possessione priuando, in qua his consocijs & tacentibus, infausti damnatiq. conuentus probabuntur agitati. Si vero in qualibet post publicatam solemniter iussionem vrbe deprehensi, aut aliquam celebrandae superstitionis gratia ingressi domum probabuntur: & ipsi ademptis bonis vltima animaduersione plectantur: & domus, in qua ea sorte qua dictum est ingressi, nec statim a domino, dominave domus expulsi ac proditi fuerint, Fisco sine dilatione societur. Codices sane eorum scelerum omnium doctrinam & materiam continentes, summa sagacitate mox quaeri, ac prodi, exerta auctoritate inandamus sub aspectu iudicantium incendio mox cremandos. Ex quibus si qui forte aliquid qualibet occasione vel fraude occultasse nec prodidisse conuincitur: sciat se velut noxiorum codicum & maleficiorum crimine conscriptorum retentorum, capite esse plectendum. Dat. III. Nonas Martij, Constantinop. Honorio III. & Eutychno Cons.] Seuerior quidem haec ceteris omnibus editis in haereticos legibus fuit, utpote ipsa prima, quae aduersus haereticos domi recipientes capitale supplicium irrogat.

Haereticis igitur in hunc modum Imperatoris lege compressis ac procul expulsis, ad pacem in Ecclesia inter dissidentes Episcopos conciliandam Chryso-stomum animum adie-cisse, Sozomenus s tradit his verbis: Quamprimum enim ad Episcopatum peruenisset, cum Aegyptij sacerdotes & Occidentales adhuc cum Orientalibus dissiderent propter Paulinum, & communis quaedam distractio ob id ipsum Ecclesias per vniuersum Imperium detineret; Theophilum orabat, ut in hoc sibi auxilium ferret, quo Flavianus Episcopus Antiochenus in gratiam Romani Pontificis reduci posset. Consensu igitur vtrin-que facto, ad hoc negotium eliguntur Acacius Beroensis Episcopus, & Isidorus ille, cuius nomine Theophilus ordinationi Ioannis obstitit. Hi profecti Romam, ac lega-

OMNES AD AVDIENDVM DEI VERBUM ADMITTANTVR.

IOANNES CHRYSOSTOMVS ELIGITVR EPISCO-PVS CON-STANTINOP.

a Pallad. in Vita Chryso-st.

IOANNES ABDVCITVR ANTIOCHIA CONSTANTINOPOLIM.

b Leo & Mesophrast. in Vita Ioan. Chryso-st.

c Socrat. lib. 6. c. 2. d Sozom. lib. 8. c. 2. CHRYSOSTOMVS AGGREDITVR EXAGITARE HAERETICOS e Marcellin. in Chron.

f l. 34. de haer. Cod. Theod. LEX ADVERSVS HAERETICOS DATA.

g Sozom. lib. 8. c. 3. IOANNES CHRYSOSTOMVS CONGILLIATVS DISSIDENTES EPISCOPOS.

tione pro votis functi, in Aegyptum adnauigabant. Et hinc porro in Syriam peruenit **A** Acacius, Flauiano litteras pacificas ab Aegyptijs & Occidentalibus sacerdotibus afferens. Ceterum Ecclesiae quamquam hac diffensione in hunc modum liberatae essent, pristinam tamen concordiam inter sese numquam recuperarunt: Antiochia vero eorum multitudo, qui Eustathiani dicebantur, ad tempus aliquod inter sese, etiam sine Episcopo conueniebant. Etenim cum exiguum tempus superuixisset, defunctus est (vt cognouimus) Euagrius Paulini successor. Hinc enim (vt opinor) extiterunt Episcopis delectus faciles, cum nemo sese his opponeret. Populus igitur, prout vulgus consuevit, paulatim & identidem his accessit qui sub Flauiano conueniebant, atque ita maxima eius pars vnita fuit.] haec Sozomenus.

DISSIDIA AN
TIOCHENAE
ECCLESIAE
QUANDO CON
CILIATA.
a Theodoret. lib.
5. c. 35.
b Theodor. lib. 5.
c. 23.

Ceterum perfectam concordiam, pacemque redditam Ecclesiae Antiochenae post annos decem, cum ibi creatus esset post Porphyrium Alexander Episcopus, Theodoretus auctor est: & quidem tunc temporis Innocentium Romanum Pontificem fuisse eiusmodi in eundem **B** concordiae sequestrem, suo loco dicemus. Verum ante contigisse tradit legationem Acacii Episcopi Bercoensis ad Romanum Pontificem, tumque etiam iunctos pacis foedere ait Flavianum & Romanum Pontificem. Sed cum id accidisse dicat post annos decem & septem a conflata inter eos seditione, longe quidem ante haec tempora id oportuit contigisse; cum tempore Iuliani Apostatae ob Paulini electionem ea dissidia inchoata fuisse, superius sit demonstratum: a quo tempore, si decem & septem numeres annos, in annum Domini trecentesimo septuagesimo nono, quo Theodosius imperare coepit, rem rediges. sed quae transacta in ea causa fuerint inter Occidentales Episcopos, consule dicta quarto **C** Annalium tomo. Palladius autem, post viginti annos initam concordiam inter Flavianum & Theophilum per eosdem Acacium Episcopum Bercoensem & Isidorum, affirmat, cum ait de Isidoro: Nosti & ipse virum, quando cum Acacio profectus Flauiani ad Theophilum communionem detulit, quae viginti annis segregata fuerat beati Euagrij gratia, qui multa certamina in laboribus Ecclesiasticis pertulit.] Quicquid sit, quove tempore Acacii & Isidori ea legatio acciderit; illud exploratum est, vsque ad Innocentij tempora agitatum esse Ecclesiam Antiochenam diffensionum procellis. Sed ad Chrysostrum redeamus.

c Pallad. in dial.
Vit. Chrysostr.

Ipsa primo in Constantinopolitanum thronum ingressu, ad circumstantes clericos conuertens oculos, quales essent cuiuscumque eorum vitae mores exquirens, probe cognitos habuit: atque confestim ad praua quae essent amputanda, falcem correctionis immisit. Quae namque ista fuerint, ex Palladio d in primis accipe, qui haec ait: Ordinatus itaque Ioannes, pastoris officium diligenter exequitur, rationali fistula experimentum ouium facere aggressus. Raro autem, sed tamen necessario, virga correctionis vtens, sermonem exacuit aduersus fictam & non fraternam (vt eam appellant) sed plane foedam atque **D** inhonestam vitam eorum sacerdotum, qui mulieres, quas subintroductas vocant, secum habere vellent: afferens, comparatione mali, tolerabiliores esse lenones: Illi enim longe a medicinae taberna separati, seorsum habent qui sua sponte infirmi esse delegerunt; hi autem intra salutis officinam habitantes, sanos ad morbum euocant. Hinc iam pars impia cleri eo pressa morbo, eaque febre correpta, aegre ferebat.] At quisnam prauus in nonnullos Ecclesiastici ordinis viros vsus irreperat? Lugendus plane, & omnibus lamentis dignus; quippe qui & meliorem Ecclesiae partem non in Oriente solum, sed etiam in Occidente corruerit.

CLERI CON
STANTINOP.
MORES COR
RIGUNTUR.
d Pallad. ibidem.

e Hieron. epist. 22.
DE AGAPE
TIS VIRGINI
BUS PRAVVS
VSVS.

Et vt ab his inchoetur oratio, accipe quid S. Hieronymus e de virginibus, quae a charitate, ἀγάπη, nomen trahentes, quasi spirituali amore coniunctae, dicebantur Agapetae ab illis penes quos habitabant: Habeant, inquit, istae huiusmodi laudatores suos, & **E** sub virginali nomine lucrosius pereant: libenter talibus non placemus. Pudet dicere. pro nefas! triste, sed verum est. Vnde in Ecclesiasticis Agapetarum pestis introijt? Vnde sine nuptijs aliud nomen vxorum? Immo vnde nouum concubinarum genus? plus inferam: Vnde meretrices vniuirae? eadem domo, vno cubiculo, saepe vno tenentur & lectulo: & suspiciosos nos vocant, si aliquid extimemus. Frater sororem virginem deserit, calibem spernit virgo germanum, fratrem quaerit extraneum, & cum in eodem proposito esse se simulent, quaerunt aliorum spirituale solatium, vt domi habeant carnale commercium. Huiusmodi homines Salomon in Prouerbijs spernit, dicens f: Alligabit quis in sinu ignem, & vestimenta eius non comburentur? aut ambulabit super carbones ignis, & pedes illius non ardebunt?] haec ad Eustochium: sed & ad Oceanum siue ipse, siue alius, dum de vita differit clericorum g: Cum ergo, inquit, hoc genus a te non amputatur: das

f Prouerb. 6.

g Apud Hieron.
tom. 9. edit. Voss.

A reprehendentibus te locum: ipse te detrahentium moribus tradidisti, si Agapetarum consortium non dimiseris. Benignus es, gaudeo: pudicus, falsum est. Si aliquis senserit clericos habitare cum feminis, non credit eum esse castum.] haec & alia id genus ibi.

Sed ad Chrysostrum redeamus: qui creatus Episcopus Constantinopolitanus, cum sacras virgines inuenisset, quodam pietatis intuitu, habitare cum clericis alijsque viris, quam multus fuerit in his corrigendis, consule duos libellos eodem argumento conscriptos a, quorum prioris hic est titulus, Quod regulares feminae cum viris cohabitent.] posterioris vero, Aduersus eos, qui apud se fouent sorores adoptiuas.] sic enim eas illi nominabant, quas pietatis intuitu se domi custodire iactabant; de quibus ipse prioris exordio: Sunt enim nonnulli, qui puellas nuptiarum inexpertes domum ducant, & vsque ad extremam senectutem inclusas tenent ac fouent, non procreandorum puerorum gratia; negant **B** enim se cum illis rem habere: neque libidinis causa; aiunt enim quod illas & integras & incorruptas seruent. Sed si quis ab eis causam rogauerit; dicunt sibi multas esse, sed fingunt. Ego enim nullam eos habere crediderim, quae vel honesta, vel idonea sit, &c.] Haec, inquam, cum vehementer Chrysostrum inuectiuis & acerrimis obiurgationibus exagitaret, infensos sibi prorsus reddidit atque molestos clericos, sese iam ab aduersariorum partibus statuentes.

a Exant. tom. 5.
VELATA
CONTURB
NIA VIRGI
NVM CVM
VIRIS CHR
SOSTOMVS
ABSTVLIT.

At quid insuper hoc primo eius in sedem ingressu Chrysostrum? subdit Palladius b: Post haec (inquit) victum quoque castigat cleri diligenter, orans & exhortans, vt contenti stipendijs suis, nidores diuitum non sequerentur; ne fumum huiusce insequentes libidinis, flammam traderentur, assentatorum & parasitorum instituto viuentes. Hinc lurcones plurimi pulsati, atque irritati, auctoribus calumniae se coniungunt.] erant namque hi, qui **C** Praefectos aliosque magistratus officijs frequentabant, a quibus lautis quoque mensis solebant excipi: quem prauum indecorumque clericis vsus Chrysostrum abolendum curauit. De his quoque agens Socrates c ait: Itaque statim in initio Episcopatus, cum aduersus clerum paulo videretur acerbior, ab illo propterea odio habitus est, ac complures erga eum animo offensiore esse, & tamquam nimis iracundum vitare coeperunt. Serapion illius Ecclesiae diaconus, cur in omnium offensionem incurreret, auctor profecto fuit; qui, praesente vniuerso clero, contenta voce sic illum affatus est: Numquam, o Episcope, istos pro arbitrio gerere poteris, nisi vna eademque virga omnes coerceas. Quod eius dictum grauem odij flammam contra Episcopum incendit. Episcopus non multo post complures ab Ecclesia, alium ob aliam causam, eiecit. Illi autem, vt in tam violento dominantium impetu vsu solet venire, contra eum conspirare, & ad populum falso criminari coeperunt.]

b Pallad. dialog.
de Vita Chrysostr.
CHRYSOSTO
MVS RESTI
TVIT DISCI
PLINAM
COLLAPSAM.

D haec Socrates. Sed rursus Palladius de rebus ab eo hoc Episcopatus exordio gestis: Post haec (inquit) Dispensatoris Ecclesiastici scripta relegens, inutilesque Ecclesiae sumptus deprehendens, amputari hos protinus iubet. Accessit & ad solemnes Episcopi sumptus inspiciendos, inueniensque immodicam profusionem, transferri hanc magnificentiam ad infirmorum solatia praecipit: Et cum superessent pecuniae, noua quoque infirmorum receptacula construit, praeficiens his duos ex sacerdotum numero religionis summam viros; & medicos & coquos & ministros, qui sine vxoribus essent, eis ad obsequium statuens, vt aduentantes hospites, morbo deprehensi & eo maxime qui sacer appellatur, curarentur, & ob ipsum bonum, & pro gloria Redemptoris.] haec agens Chrysostrum, maluit ex praedecessoribus suis Gregorij Nazianzeni potius quam Nestarij sectari vestigia, illius in victu reuocans simplicitatem, huius vero, qui ex Praefecto fuerat creatus Episcopus, luxum ablegans.

c Socrat. lib. 6.
cap. 4.

SERAPION
REFRACTA
RIVS.

Deinde (subdit auctor) viduarum aduocat agmen, solerte explorans, quae non recte conuersarentur inter illas: inueniensque nonnullas carni deditas, admonebat, aut ieiunijs studerent, balneisque & exquisitis abstinerent vestimentis, aut repetere maturato conubia: ne diuina lex & nomen Domini per illarum intemperantiam blasphemaretur. Ad haec Fideles quoque laicos hortabatur, vigilijs nocturnis in ecclesia insistere: vxores autem eorum domi manere interdum orantes, ideo quod viris die otium non esset. Haec omnia quosque negligentiores de clero contristabant totis noctibus dormire consuetos. Post haec autem aduersus diuites linguam exacuens gladium, animi pustulas scindere aggreditur, factum eos turgidum ponere admonens, &c.] hoc est enim bellum quod aduersus magistratus nimis solute viuentes & sublime sapientes aggressus est, ex quo magnum sibi ipsorum odium concitauit.

CHRYSOSTO
MVS SVPER
FLVOS SYM
PTVS RESE
CAT.

VIDVAE
CHRISTIA
NAE IN VI
TAE INTE
GRITATEM
RESTITV
TAE.

CHRYSOSTOMVS EUTROPIVM OBIVRGAT.

Chrysoſt. in Eutrop.

EUTROPIVS QVID IN ECCLĒSIAE IVS PECCAT.

l. 3. de his qui corrupti ad Eccleſ. c. d. Theod. LEGE ARCADII ECCLĒSIAE IMMUNITAS VIOLATA.

EUTROPIVS COGITVR CONFVGERE AD ECCLĒSIAM. Chryſoſt. homil. in Eutrop.

LEGIS SANCIENDAS OC-CASIO PEN-TADIA. d. Socr. lib. 8. c. 7. & Socr. lib. 6. c. 5. & alij in ſua I. Chryſoſtomi.

Inter alios autem, qui eum Constantinopolim Antiochia accersendum curavit, principemq. inter aulicos vendicarat sibi locum, Eutropium perinſensum sibi penitus reddidit, dum publicis concionibus (vt dictum est) factum potentium insectari coepit, & priuatis quoque sermonibus redarguere eorundem in munerum editione profusas expensas; prout ex oratione in eum anno sequenti habita, dum confugientem ad Ecclesiam excepit, satis apparet verbis illis: Ecclesia a te hostiliter habita, expanso sinu te suscepit: theatra autem magnis obsequijs a te culta, quorum causa saepius nobis infensus fuisti, & prodiderunt te, & perdiderunt. Attamen numquam desistimus his te verbis alloqui: Cur ita facis? in Ecclesiam debaccharis, & te ipsum in exitium praecipitem agis. Et tu haec omnia monita neglectim praetercurrebas. Et Circensis quidem multitudo, exhaustis in se tuis facultatibus, gladium in te acuit: Ecclesia vero tuo furore exagitata, vltro citroq. cursitat, si quo pacto te ex his casibus implicitum extricare queat.]

Sed quanam ista, de quibus queritur Chrysoſtomus ab Eutropio in Ecclesiam fuisse commissa? violatum nempe fuit ab eo intemeratum hactenus sacrum Ecclesiae asyllum, dum non solum ad eam confugientes violenter abstraxit, sed & malus auctor extitit Arcadio sanctionis sacrilegae conscribendae, qua iuberentur confugientes ad Ecclesiam extrahi: haecq. hoc anno Constantinopoli contigisse, dies & Consules durae legis significant, quae sic se habet:

Si quis in posterum seruus, ancilla, curialis, debitor, publicus procurator, murilegulus, quilibet postremo publicis priuatisve rationibus inuolutus ad Ecclesiam confugiens, vel clericus ordinatus, vel quocumque modo a clericis fuerit defensus; nec statim, conuentione praemissa, pristinae conditioni reddatur: Decuriones quidem, & omnes quos sola ad debitum munus functio vocat, vigore & solertia iudicantium, ad pristinam sortem, velut manu mox iniecta, reuocentur. Quibus vltius legem prodesse non patimur, quae cessione patrimonij subsecuta, Decuriones esse clericos non vetabat. Sed etiam ij quos oconomos vocant, hoc est, eos qui Ecclesiasticas consueuerunt tractare rationes, ad eam debiti vel publici vel priuati redhibitionem, remota dilatione cogantur, in qua eos obnoxios esse constiterit, quos clerici defendendos receperint, nec mox crediderint exhibendos, &c. Dat. VI. Kalend. August. Mnizo, Honorio Augusto quartum & Eutychiano Consulibus.]

Porro qui huius sanciendae legis auctor fuit Eutropius, magna diuinae prouidentiae lance pensata iustitia factum est, vt idem anno sequenti ad Ecclesiam confugere necessitate coactus, in se primum saeuientem experiri legem diuina indignatione compulsus sit: de eo enim ita Chrysoſtomus: Praeludit huius loci refugium, legibus scriptis, quibus hoc irritum facere conatus est. At nunc re ipsa didicit, quale sit quod fecit, & suomet facto legem suam primus abrogauit, factus Orbis totius spectaculum: & sciat licet, omnes tamen admonet: Nolite haec facere, ne qualia ego, patiamini. sua calamitate alios docet: & altare hoc ipso illustrem ex se splendorem emittit, ac venerationem sibi comparat, quod leonem vincitum continet.] haec & alia de miserando Eutropij casu Chrysoſtomus, cuius diligenti opera, eodem ferme tempore, quo promulgata lex, abrogata pariter fuit. Nam in dicta homilia aduersus Eutropium, quam sequenti anno ipse Chrysoſtomus habuit, saluum custoditumq. ius Ecclesiasticae immunitatis omnibus ad Ecclesiam confugientibus tradit, vt nullus inde quempiam auderet violenter extrahere.

Quod rursus ad huius ferendae legis occasionem pertinet: ea quidem, Eutropio Principem interpellante, sancita reperitur, occasione Pentadiae feminae Consularis: de qua ista Sozomenus: Sed quia neque praesenti potentiae impendentia, neque contingentes humanarum rerum vicissitudines considerabat, Eutropius scilicet: eos extrahere templis aggrediebatur, qui propter ipsum in his ad Deum confugae supplices haerebant; in primis vero Pentadium Timasij coniugem, quem quidem potentem ac strenuum ducem ille tyrannidis affectatae condemnatum perpetuo apud Oasim Aegypti exilio mulctarat. Sed ille quidem, siue quod sibi defecerit, sicut a quodam accepi; siue quod veritus sit, ne quid sibi grauius accideret, arenis illic inuolutus repperitus est mortuus. Eutropij vero cura sancitur lex praecipiens ne quis omnino ad Ecclesiam confugeret, & vt expellerentur etiam illi, qui ad eam iam confugerant. Non multo post autem ipse, quasi Imperatoris coniugem contumeliose tractasset, ex insidijs impetitus, primus ipse legem suam praearicatus est, & ex Palatio profugus ad Ecclesiam supplex accurrit, &c.] quae enim reliqua sunt de Eutropij tragedia

tragedia dicetur anno sequenti, quo ea contigisse probantur. hic satis egisse de lege & eius auctore, & occasione ipsius hoc anno ferendae; agemus ibidem de eiusdem legis abrogatione. Porro Pentadia ista Timasij Exconsulis vxor allecta fuit inter Ecclesiae Constantinopolitanae diaconissas, vixitq. digno Christianae virtutis exemplo: ad quam extant eiusdem Ioannis Chrysoſtomi epistolae, de quibus inferius.

Rursum vero eodem ipso die & loco, quo aduersus Ecclesiae immunitatem datum est ab Arcadio Imperatore ad Eutychianum rescriptum; ad eundem quoque, ad coercendam insolentiam clericorum & monachorum, qui quasi vi publica ab apparitoribus raperent reos cum ad supplicium ducerentur, ista rescripsit:

Adductos supplicio, & pro criminum immanitate damnatos, nulli clericorum, vel monachorum, eorum etiam, quos coenobitas vocant, per vim atque vsurpationem vindicare liceat, aut tenere. Quibus in causa criminali, humanitatis consideratione, si tempora suffragantur, interponendae prouocationis copiam non negamus; vt ibi diligentius examinetur, vbi contra hominis salutem vel errore vel gratia cognitoris oppressa putatur esse iustitia: ea conditione, vt si Proconsul Comes Orientis, Praefectus Augustalis, Vicarij fuerint cognitores; non tam ad clementiam nostram, quam ad amplissimas potestates sciant esse referendum. Eorum enim de his plenum volumus esse iudicium: qui si ita res est, & crimen exegerit, rectius possint punire damnatos. Reos etiam, tempore prouocationis emenso, ad locum poenae sub prosecutione pergentes, nullus aut teneat, aut defendat. Sed sciat se cognitor triginta librarum auri multa, primates Officij capitali esse sententia feriendos, nisi vsurpatione ista aut protinus vindicetur, aut si tanta clericorum & monachorum audacia est, vt bellum potius quam iudicium futurum esse existimetur, ad clementiam nostram commissa referantur, vt nostro mox seuerior vltio procedat arbitrio. Ad Episcoporum sane culpam, vt cetera, redundabit, si quid forte in ea parte regionis, in qua ipsi populo Christianae religionis doctrinae insinuatione moderantur, ex his quae fieri hac lege prohibemus, a monachis perpetratum esse cognouerint, nec vindicauerint. Ex quorum numero rectius, si quos forte sibi deesse arbitrantur, clericos ordinabunt, &c.] Dat. VI. Kal. Aug. Mnizo, Honorio A. IIII. & Eutychiano Coss.]

Tantam vero licentiam abripiendi ab Officio damnatos capite, ex Episcopis in clericos atque monachos, quorum ad hoc illi opera vterentur, fluxisse diximus occasione Constantini Magni edicti, quo iuberetur, iniquas sententias Praesidum ab Episcopis posse rescindi. Ceterum sanctos Episcopos haud nouimus abusos esse huiusmodi impertita sibi Constantini legibus auctoritate. Nam scimus S. Ambrosium Mediolanensem Episcopum, & Flauianum Antiochenum, non violentia clericorum & monachorum, sed supplicibus precibus pro huiusmodi reis sub Praesidum gladio periclitantibus egisse apud Imperatores; sicut & monachos Syriae eadem ex causa Antiochiam concessisse, eodemq. modo pro ducendis ad supplicium apud Praesides intercessisse; sic & Gregorium Nazianzenum pro Nazianzenis suis apud Praefectum Cappadociae, S. Martinum quoque pro damnatis apud Auitianum Galliarum Praefectum; S. Hieronymum etiam pro periculo capitis Claudij, vt eum eximeret, legatione Ruffini apud Honorium Mediolani agentem fecisse; & S. Augustinum apud Macedonium, Marcellinum, Donatum, & alios in Africa magistratus egisse.

Vnde autem huius sanciendae legis Arcadio Imperatori manarit occasio: ignoratur ipsa quidem; verum coniectura assequi possumus, id etiam ex magna Eutropij vna cum iniquitate atque crudelitate potentia factum, vt cum aliquis manifeste innocens duceretur, idem a clericis atque monachis tamquam vindicibus laesae veritatis eriperetur: eiusmodi enim casibus, cum quid a Praesidibus tyrannice ageretur, sacerdotes infraeto vigore eisdem restitisse, res gesta S. Nicolai Mirensis Episcopi in Eustathium Proconsulem Asiae, S. Ambrosij aduersus Theodosium, sancti Basilij aduersus Modestum Praesidem, Chrysoſtomi in Eudoxiam, Synesij Episcopi in Libya Praesides, & aliorum plurimorum sanctorum Acta restantur.

Quam autem efficaces esse solerent apud Praesides preces Episcoporum, ex Augustino discere, qui ad Marcellinum magistratum in Africa gerentem scribens, illud inculcat, magna fides sacerdotij auctoritate: Quoniam, inquit, Christiano loquor, maxime in tali causa, non arroganter dixerim: Audire te Episcopum conuenit iubentem, domine eximie & merito insignis atque carissime filii.] Quod si haec pro reis damnatisq. Circumcellionibus Augusti-

a Pallad. in dialog. de Vit. Ioan. Chrysoſt.

b Ioan. Chrysoſt. epist. 14. & 94.

c l. 16. de panis. Cod. Theod. & l. 16. de Episcopali audien. Cod. Iust. NEDAMNATI AD SUPPLICIUM ERIPERENTVR PIENTIATIS INTRITV.

d Annal. tom. 3. anno Dom. 324.

e Vide de his tom. 4. Annal. EPISCOPI LEGITIMI VINDICES PRAESIDVM INIUSTITIAE.

f Hieron. in Apolog. aduer. Ruffin.

g Aug. epist. 159. QVANTA AVCTORITATE MAGISTRATIBVS IMPERARENT EPISCOPI.

Augustinus praestitit, quae putas cum etiam egisse pro infantibus apud Praesides? Agit A- de iisdem in litteris ad Macedonium Proconsulem a datis: quibus & significat, non ita posci ab Episcopis delinquentium veniam, ut impuniti permaneant, sed ut ad delictorum poenitentiam referentur: Nam quosdam (inquit) quorum crimina manifesta sunt, a vestra severitate liberatos, a societate tamen remouemus altaris; ut poenitendo placare possint, quem peccando contempserant, seq. ipsos poenitendo. Nam nihil aliud agit, quem veraciter poenitet, nisi, ut id quod mali fecerit, impunitum esse non sinat.] haec ipse. Sed ad Eutropium, cuius occasione in hac defleximus, redeamus.

Quo magis res eius vndiquaque florentissima, nemine aduersante, maioribus progressibus surgerent, adeo ut ipse videretur in omnibus imperare Imperatori: eo amplius cum aulicorum omnium indigne ferentium eunuchum ceteris anteferri, tum praecipue Gainae ducis exercitus inuidiae id stimulos acuit: secum versantis, opera sua Rufinum Imperium inuadentem extinctum, & Arcadium iam sub gladio periclitantem ereptum, & in Imperio stabilitum; sed tamen totius rei gestae gloriam atque commodum in Eutropium, ea ipso sibi vendicante, translata. Quamobrem in eum inuidia atque odio excruciatum, quibus de medio ipsum tolleret, machinari aggressus est dolos. Egit vero in primis cum Tribigildo barbarorum duce, sanguine sibi coniuncto, ut Asiae regiones molestis infestaret: dum ipse in eum profectus, turpi collusione pugnare detrectat, cum eum obtinere facile potuisset, praetextum illum obtexens, nimirum, laud vnico proelio totius Romani Imperij aleam committendam. Sicq. colludens, neque dissimulans, egit ut barbarus magna coeperit esse formidini. Sed post tandem, cum sibi visum est opportunum, detegi & ipse voluit perduellis Imperij: cum eo desperationis res Arcadij Imperatoris redactae sunt, ut quibus Gainas vellet, conditionibus pacem redimere cogeretur. Sed quomodo pacta conuenta C primum in Eutropij interitum conuersa sint, dicemus anno sequenti, quo ea omnia contigerunt. Porro Gainae & Trigibildi clades hoc anno illatas in Asiam, cum Sozomenus b & Socrates c, tum etiam Zosimus d pluribus profecti sunt. Ex quibus intelliges, quam opportune, collabenti & periclitanti Constantinopolitanae ciuitati, vna cum vniuerso Orientali Imperio consuluit Deus e, praeficiendo illi Ecclesiae hoc anno S. Ioannem Chryso- stomum, qui melius quam Simon Oniae filius deorsum iam labentem suffulsi domum, & ruinam minans corroborauit templum.

Hoc item anno contigit legatio Marci diaconi a S. Porphyrio Gazae Episcopo ad Arcadium Imperatorem aduersus Gentiles Gazenses negotium facessentes in ea ciuitate Fidelibus. Quod enim ad tempus spectat: cum per Eutropium Imperatoris cubiculo Praefectum negotium curatum sit, penes quem erat summa rerum, quem anno sequenti creatum Con- sulem constat cito nece sublaturum: & certum sit, a Ioanne Chryso- stomo Constantinopolitano Episcopo idem negotium esse susceptum, qui hoc anno creatus est eius sedis Antistes: dicere opus est, nec ante praesentem annum, nec postea eiusmodi legationem contigisse; sed hoc ipso anno: nam nec ante praesentem annum fuit Chryso- stomus Episcopus, nec post fuit superstes Eutropius cubicularius. Qui vero hac ipsa functus est legatione, ipse scripsit historiam quam fidelissime Marcus f diaconus Gazensis Ecclesiae, quam intexuit Actis rerum gestarum eiusdem S. Porphyrij Gazae Episcopi.

Sed antequam rem aggrediamur, hic meminisse oportet, quae superius sub Constantino, tertio Annalium tomo, & sub Iuliano, quarto eorumdem volumine dicta sunt, Gazenses additissimos Gentiliae superstitioni fuisse, eosdemq. semper dire infectatos esse Christianos, qui apud illos versabantur, temporeq. Iuliani tum Episcopum Asclepam, tum etiam S. Hilarionem praestantissimum monachorum implacabili odio persecutos. Qui vero in ea ciuitate Fideles erant perpauca, extincto Iuliano, sub Christianis Principibus, petierunt sibi Episcopum a Caesariensi Metropolitano, sub cuius metropoli Gaza erat. Acceperunt autem post Asclepam Irenionem, & post eum Aeneam, viros plane sanctissimos, ac demum sub Arcadio Porphyrium, de quo agimus, ordinatum a Ioanne Episcopo Caesariensi. Qui rogatus a Fidelibus Gazensibus dari sibi Episcopum; probe sciens Apostolico homine potenti opere atque sermone illam Ecclesiam indigere, qui iuges Gentilium persecutiones tolerare, & vincere eos ad Christi fidem conuertendo valeret, eisdem praefecit eundem sanctum Porphyrium patria Thessalonicensem, qui in Aegypto apud Scethim in adolescentia vitam monasticam exercuerat annis quinque, totidem vero annos in Palaestina, quo visendorum locorum sanctorum amore profectus erat: vbi tandem post multa

edita

Aug. epist. 53. Socrom. lib. 3. Socras. lib. 6. Zosim. lib. 5. Eccl. 50. GAINAE CVM TRIBIGILDO DVCE BARBARORVM DUCE, SANGVINE SIBI CONIUNCTO, VT ASIAE REGIONES MOLESTIS INFESTARET: DVM IPSE IN EVM PROFECTUS, TURPI COLLUSIONE PUGNARE DETRECTAT, CVM EVM OBTINERE FACILE POTUISSET, PRAETEXTVM ILLVM OBTEXENS, NIMIRVM, LAUD VNICO PROELIO TOTIVS ROMANI IMPERII ALEAM COMMITTENDAM. SICQ. COLLVDENS, NEQVE DISSIMVLANS, EGIT VT BARBARVS MAGNA COEPERIT ESSE FORMIDINI. SED POST TANDEM, CVM SIBI VISVM EST OPPORTVNUM, DETEGI & IPSE VOLVIT PERDVELLIS IMPERII: CVM EO DESPERATIONIS RES ARCADII IMPERATORIS REDACTAE SUNT, VT QUIBVS GAINAS VELLET, CONDITIONIBVS PACEM REDIMERE COGERETUR. SED QVOMODO PACTA CONVENTA PRIMVM IN EVTROPII INTERITVM CONVERSATA SINT, DICEMVS ANNO SEQVENTI, QVO EA OMNIA CONTIGERVNT. PORRO GAINAE & TRIGIBILDI CLADES HOC ANNO ILLATAS IN ASIAM, CVM SOZOMENVS B & SOCRATES C, TUM ETIAM ZOSIMVS D PLVRIBVS PROFECTI SUNT. EX QUIBVS INTELLIGES, QVAM OPPORTVNE, COLLABENTI & PERICLITANTI CONSTANTINOPOLITANAE CIVITATI, VNA CVM VNIVERSO ORIENTALI IMPERIO CONSVLVIT DEVS E, PRAEFICIENDO ILLI ECCLESIAE HOC ANNO S. IOANNEM CHRYSOSTOMVM, QUI MELIVS QVAM SIMON ONIAE FILIVS DEORSVM IAM LABENTEM SUFFVLIT DOMVM, & RUINAM MINANS CORROBORAVIT TEMPLVM.

TEMPVS LEGATIONIS MARCI DIA- CONI.

f. Apud Metaph. die 26. Febr. & Sur. rom. 1.

GAZENSES EPISCOPL.

edita vitae sanctissimae exempla, a Cyrillo (licet errore Prailius scribatur) eius Ecclesiae Episcopo inuitus creatus presbyter, custosq. ligni sanctissimae Crucis factus erat. hunc igitur diuino monitu accersitum, reluctanter diu, idem Ioannes Caesariensis Antistes creauit Gazensem Episcopum, annum aetatis agentem quadragesimum tertium.

Quid autem hic a Gentilibus passus sit, eius (ut dixi) diaconus Marcus, qui ipsi, iam cum monachus esset, discipulus atque minister inhaeserat, memoriae commendauit, simplici quidem stylo, sed veritatis candore praclaro, quo & cunctas res ab eodem Porphyrio gestas ad obitum vsque profectus est. Nos vero omissis reliquis, ea tantum quae a tempore Episcopatus a Gentilibus Gazensibus passus est, quorum occasione opus fuit legationem ad Arcadium mittere, persequemur. Atque in primis quae in eum impij Idololatrae pagorum Gazensium, cum primo Gazam aduenit ordinatus Episcopus, perpetrarunt: Prope Gazam B (inquit) pagi sunt in via, qui dediti sunt cultui simulacrorum. Eorum vero incolae consulto totam viam strauerant spinis, & vallis impediunt, ut non possent aliqui transire: effuderunt autem coenum, & alijs male olentibus fumis vaporarunt, ut nos foetore suffocaremur, & veniremus in periculum ne vitam amitteremus. Vix tandem autem conseruati, circa horam nocturnam ingressi sumus ciuitatem.] & postea:

Accidit autem ut illo anno esset siccitas & defectus pluuiarum. Ciues vero omnes id adscribebant ingressui beati Porphyrij, dicentes: Nobis responsum dedit Marna, fore ut Porphyrius esset auctor malorum ciuitati.] vetus hoc erat Gazensium idolum, cui augustissimum templum antiquitus aedificatum, sub Theodosio Imperatore (ut suo loco diximus) clausum tantum, numquam autem ob praestantiam molis dirutum fuerat: illud vero rursus Praefectorum indulgentia apertum Gazenses ingrediebantur. Cum autem (inquit Marcus) pergeret Deus non pluere primo mense, qui ab eis vocatur Dios, deinde etiam secundo, qui dicitur Epilleos; omnes affligebantur. Congregati autem Idololatrae in Marnaeo, multa sacrificia & multas preces faciebant ea de causa. Dicebant enim Marnam esse dominum imbrium (Marnam vero dicunt esse Iouem) Cum autem perseuerassent septem dies, hymnos dicentes, & egredientes extra ciuitatem in locum qui vocatur Orationis, animum despondentes, reuersi sunt ad sua opera, nulla re effecta.

His sic factis, congregati Christiani cum viris & feminis & pueris numero ducentis & octoginta, rogarunt sanctum Porphyrium, ut cum eis egrederetur, & precaretur, ut dimitteretur pluuia: iam enim erat fames: eoq. magis, quod Beati ingressui adscriberent siccitatem. Persuasus autem sanctus, cum indixisset ieiunium, iussit omnes vespere congregari in sancta ecclesia, ut illic vigiliis perageremus. Fecimus autem tota nocte triginta preces, & totidem genuflexiones, praeter choros & lectiones. Cum autem esset mane; accepto signo venerandae Crucis, quod nos praecedebat, egressi sumus cum hymnis ad antiquam ecclesiam, quae est a parte Occidentali ciuitatis, quam aiunt aedificasse sanctissimum ac beatissimum Asclepam Episcopum, qui multas sustinuit afflictiones pro fide Orthodoxa, cuius vita & facta scripta sunt in paradiso deliciarum. Cum ergo fuisset in dicta ecclesia, illic quoque sudimus totidem preces: & illinc egressi, iuimus in sanctum Martyrium gloriosi martyris Timothei, in quo repositae sunt etiam aliae reliquiae Mauris martyris, & Thees, quae relata est in numerum confessorum. Cumq. illic fecissemus totidem preces & genuflexiones, reuersi sumus in ciuitatem, factis tribus precibus & tribus genuflexionibus.] Sed antequam reliqua prosequamur, obserua tu in his omnibus veteris Ecclesiae ritus, nempe vsu processionis praevio signo Crucis, vigiliis, & genuflexiones. Subdit vero ipse:

E Cum autem fuisset circa ciuitatem, inuenimus eam clausam (erat vero hora nona) Idololatrae enim hoc fecerunt, volentes dissipare populum, ne perficeremus supplicationes. Cum autem mansissemus duas horas ante portam, & nemo esset qui aperiret: videns Deus populi patientiam, fletusq. & ineffabiles lacrymas, maxime sancti viri: motus misericordia, quomodo tempore magni Eliae Prophetae, mouet ventum Austrum, & nubibus tegitur caelum, & incipiunt fieri fulgura & tonitrua, simulatque Sol occidisset, & decidit multus imber, ut existimarentur non guttae, sed grando de caelo deijci. Nos autem pra magno gaudio propemodum non sensimus: Nos enim eramus inuicem complexi. Quidam vero Gentiles cum aspexissent miracula, quae Deus nobis fecerat, & credidissent, nobis portam aperuerunt: commixti sunt nobiscum, clamantes, CHRISTVS SOLVS DEVS, IPSE SOLVS VICIT. Conuenerunt autem nobiscum in sanctam ecclesiam; & illinc Beatus eos dimisit in pace, Christi signatos signaculo. Erant autem numero viri

centum

PORPHYRIVS GAZENSIS EPISCOPVS QVAE A GENTILIBVS PASSVS.

GAZENSES FRVSTRA SVPLI- CANT MARNAE.

PROCESSIO A PORPHYRIO INSTI- TVTA.

CHRISTIANI EXCVSI AB VRBE PLV- VIAM IMPE- TRANT.

GENTILES AD CHRIVM CON- VERSI.

centum vigintiseptem, & feminae trigintaquinque, & infantes quatuordecim, ex quibus erant puellae quinque. Nos autem cum fecissemus perfectam gratiarum actionem, recessimus unusquisque domum cum gaudio & pace.

Tanta quippe pluvia descendit illa nocte & altera die, ut omnes timerent ne domus corruerent, ex quibus plurimae erant constructae ex lateribus. Pluit ergo Dominus noster Iesus Christus assidue ab octavo Lydenaei usque ad decimum. est autem apud eos Lydenaeus, qui apud Romanos Ianuarius: praecedunt autem quinque diebus eorum menses, Romanos. Undecimo vero die peregrinus Theophaniorum diem Domini Iesu Christi cum gaudio, laudantes & gratias agentes propter omnia quae nobis fecit eius benignitas. Accesserunt autem gregi Christi eodem anno, praeter illos centum vigintiseptem, alij quoque centum quinque.] haec de his Marcus diaconus. Quod vero ad siccitatem pertinet: non sicut nostrae regiones, hieme laetatur serena Palaestinum solum, illud praesertim quod Aegypto proximum est, ut Gaza confinis eiusdem: penes quos hibernalis siccitas certam parit frugum sterilitatem; unde & diuina benedictio existimatur, cum abundantes imbres terram proluunt. hinc illud Isaiae: Beati qui feminatis super omnes aquas, immittentes pedem bouis & asini.]

Quae autem post haec secuta fuerint, ut opus esset aduersus Gazenses Gentiles per legatos exposulare apud Imperatorem, idem auctor narrare pergit his verbis: Alij vero Idololatrae non cessabant insidiari Beato & alijs Christianis. Quando enim eis Praeses obtingebat Gentilis, eum vel pecunijs corruptum, vel etiam per impiam eorum religionem persuasum, inducebant ut vexaret Christianos: & ab eo tempore beato Porphyrio non leuis veniebat afflictio. Assidue ergo noctu & diu rogabat benignum & clementem Deum, ut eos ab errore conuerteret ad suam veritatem.] Quid vero post haec admiserint in famulum eius Barocham nomine, virum maxime pium, idem tradit, cum subdit: Cum autem iuisset Barochas ipse aliquando in vicum propter canonem Ecclesiasticum, non procul a ciuitate; erat autem is qui canonem debebat, Idololatra: cum vero ab eo canon exigere-
tur, isque vellet rem protrahere & differre, & ex eo nata esset inter eos contentio: accersit impius agricolas quosdam eius pagi ei similes, & incipiunt verberare clauis beati Barocham; & exportantes eum semimortuum proiecerunt extra pagum in solitudinem: illic vero iacebat mutus & nullo sensu praeditus. Alio autem die, Dei benignitate, transit per illum locum Cornelius diaconus cum alijs duobus Christianis: et cum inuenissent ipsum Barocham, & eum cognouissent, importarunt in ciuitatem. Cum vero Idololatrae eum vidissent portari, arbitrati esse mortuum, conuersi sunt in furorem, propterea quod existimabant esse abominandum, mortuum ferre in ciuitatem. & cum eum vi eripuissent ab humeris eorum qui ipsum portabant, incipiunt verberare pium Cornelium diaconum, & duos Christianos; & ligato pede beati Barochae, trahebant eum.

Interim autem renunciant quidam fratres beato Episcopo. Is vero conturbatus me accersit, & alios tres fratres qui inuenti sunt apud ipsum, & dicit nobis: Confidentes concurrite, o fratres: est enim tempus martyrij. Postquam autem peruenimus ad locum ubi ligant Beatum: concurrunt populus: & alij quidem sanctissimum Episcopum afficiebant contumelijs: alij vero videntes eius tolerantiam, & quod cum contumelijs afficeretur, non irascebatur, sed rogabat vnumquemque, dicens, ne sic probris & contumelijs afficerent corpus quod est obnoxium iisdem affectionibus; fiunt nostrarum partium, & in se inuicem conuertuntur ad plagas usque. Nos autem cum multam vidissemus confusionem, portantes pium Barocham, discessimus in sanctam ecclesiam. Postquam vero vidimus eum adhuc spirantem, eius curam egimus. Pro eo autem fundebantur per totam vesperam & noctem intensae preces: omnes enim fratres conuenerant. Sanctus vero Episcopus non cessabat lacrymari, & Deum pro ipso rogare: sciebat enim qualis esset eius diuinus zelus. Cum autem vidisset Deus lacrymas sancti Pontificis & preces populi (eum enim existimabant ut alium Phinees aduersus Idololatrae) accelerauit ei suam misericordiam, & illa nocte aperit oculos eius; & incipit loqui, & petere dari sibi potum.

Ego autem qui ei assidebam, statim cucurri, ut renunciarem beato Episcopo. Prae magno enim gaudio oblitus sum dare ei potum: & mihi id accidit quod ancillae tempore beati Petri, quando audita voce eius, praegaudio non aperuit ostium, sed eum dimittens, primum annunciauit his qui erant domi: tale quid ego quoque passus sum. Cum id autem beatus audisset Episcopus, non fuit victus ab animi affectione, sed perseuerabat in precibus.

DE PLUVIA
OBTENTA
PRECIBVS
CHRISTIA-
NORVM.

EVANGELIUM
DE
ZV
ZV

Isai. 32.

BAROCHAS
MALE HABITVS
A GENTILIBVS.

BAROCHAS
PRECIBVS
PORPHYRII
CVRATUR.

Isai. 12.

A bus. Nos autem cum intellexissemus eius firmitatem atque constantiam, eum mittentes, recessimus ego & pius Cornelius diaconus; assidebat enim mecum beato Barochae. Postquam autem impleuit preces & omnem consequentiam sanctissimus Episcopus, ipse quoque nobiscum sedens interrogauit pium Barocham, quemadmodum id esset passus ab initio. ipse vero narrauit nobis omnia. Dum nos autem consultarem quid esset faciendum, sit mane. Et ecce Defensor populi cum Irenarchis, & duobus primoribus Timotheo & Epiphania, & alijs multis venientes, incipiunt clamare & tumultuari, dicentes: Cur intulistis mortuum in ciuitatem, cum patriae leges hoc prohibeant? Putarant enim Barocham illatum fuisse mortuum. Interim autem contumelia quoque afficiebant beatum Episcopum. Nos vero cum tumultum audissemus, egressi sumus: & cum nos vidissent, coeperunt me verberare & pium Cornelium diaconum. Cum autem eos qui erant ex populo vocassemus in testimonium, sanctissimus Episcopus os nobis obstruebat, vnumquemque rogans & admonens ne irascerentur tam inconsiderate. Illi vero impij, quo magis rogabantur, eo magis furebant, & virum sanctum afficiebant contumelia.]

At plane mirandum post haec accidit, cum pro defensione suorum Deus armavit infirmo-rem, nempe Barocham, quem paucas ante horas pene extinctum deplorarant: etenim ex his quae praecesserunt & subsequuta sunt, ea omnia diuino adscribenda miraculo, nemo negarit. Quid autem id fuerit, accipe:

Cum igitur impij pergerent tumultuari, confirmatur & roboratur pius Barochas, & impletur diuino zelo: surgitque & arripit fustem, & incipit verberare eos qui in eum incidebant. Tantus vero illos inuasit metus, ut inciperent cadere vnus super alium, fugientes: eosque est persecutus usque ad id quod tunc erat Marnaeum: reuertiturque cum magna victoria nouus noster Sampson, stratis mille alienigenis. Ab illo ergo tempore ipsum timebant Idololatrae, & nec eius quidem nomen audire poterant.] At hic maius illud consideratur miraculum, quomodo non in eum magistratus etiam in fugam conuertentem vniuersa ciuitas insurrexerit: ut plane nihil sit quod dici possit, nisi illud occinere: Tunc obriguerunt omnes habitatores Canaham, robustos Moab obtinuit tremor.] visum est enim illis, mortuum aduersus ipsos pugnare, atque plusquam humanis viribus armasse dexteram: sibi vero consultius esse putarunt fugere, quam luctari cum laruis. Porphyrius igitur contemplatus rem tantam diuini Spiritus robore perpetrata, memor Phineem vna cum eius posteris a Deo ob zelum mercedem perpetui sacerdotij consecutum, ipsum Barocham ad ordinem diaconatus prouexit, ordinato cum eo simul & Marco huius scriptionis auctore, qui haec de his subdit: Breui autem post tempore dignati sumus ordine diaconatus ego & pius Barochas: ego quidem plane indignus qui eum assequer, ille vero meritissimo iure id assecutus.]

Haec quidem omnia praecesserunt legationem, cum S. Porphyrius venturis quoque malis, ne euenirent, sollicito prospecturus, eundem Marcum diaconum ad Imperatorem Constantinopolim legat. Sed praestat audire ipsum haec omnia exactissime describentem: Videns (inquit) sanctus Pater noster Porphyrius nefaria quae quotidie fiebant ab Idololatræ, statuit me mittere Byzantium, ut peterem ab Imperatoribus, ut diruerentur templa simulacrorum: Gazae enim adhuc maxime celebrabatur quod vocatur Marnaeum. Et scriptis litteris ad Episcopum Constantinopolitanum (cuius laus & gloria memoratur ab omnibus) nauigauimus, & spatio viginti dierum eo peruenimus: & redditis litteris beato Ioanni, ore eum omnia docui. Cum primum autem audisisset, id significauit Eutropio cubiculario, qui tunc erat assiduus apud Imperatorem Arcadium. Cumque ei legisset epistolas beati Episcopi, & petisisset ab eo ut concurreret cum litteris: acceptis ab eo promissis, exiit, & dixit mihi: Quietum animo esto, o fili: spero enim in Dominum Christum, quod suam, sicuti solet, sit facturus misericordiam. Ego vero non cessabam quotidie eundem admonere Ioannem. Ille autem mittebat, & instabat Eutropio.

Septem vero post diebus pronuntiatur edictum Imperatoris, ut clauderentur simulacra Gazaeorum ciuitatis, & ne consulerentur amplius. Traditur autem hoc iussum in manus cuiusdam Hilarij hominis Coadiutoris Magistri Officiorum. Ego vero tribus post diebus egressus sum Byzantio, & spatio decem dierum peruenio in ciuitatem Gazaeorum, septem diebus praeueniens Hilarium. Inueni autem sanctissimum Porphyrium aegrotantem.

Postquam vero ei tradidi responsum beatissimi Ioannis Episcopi Constantinopolitani, & id legit: laetitia affectus, conualuit a febre. Dicebat autem se in morbum incidisse: ex

GENTILES
IRRVNT IN
PORPHYRIUM

BAROCHAS
QVID IN GEN-
TILES.

a Exod. 15.

b Num. 25.

LEGATIO
MARCO DE-
CEBITUR.

ARCADIUS
IMP. RESCI-
BIT ADVER-
SVS IDOLA.

HILARII AVARITIA IRRITVM REDDIT EDICTVM PRINCIPIS.

multa afflictione Idololatrarum. Septem vero post diebus venit dictus Hilarius habens duos Commentarienses Consulatus, & multos auditores ex Azoto & Alcalone, & omnes ministros publicos. Statim autem comprehendit tres primores, & accepta ab eis satisfatione, ostendit eis diuinum edictum, quod iubebat vt clauderentur idolorum templa Gazæ ciuitatis: & euerfis omnibus quæ erant in eis simulacris, ea clausit: Marnæ vero simulacrum fuit latenter confuli, pro eo plurimis acceptis pecunijs. Rursum autem faciebant vt solebant Idololatræ nefaria.] Hic finis Marci legationis, pia Imperatoris mente effectum, qui quærebatur, optimum consecuta, sed ministri auaritia omnino frustrata. Quomodo autem, Christianos iterum laccissentibus Ethnicis, ipse Porphyrius post annos tres contulit se ad Imperatorem pro demolitione Marnæ delubri, suo loco dicturi sumus. Quod vero spectat ad S. Ioannis Chrysofostomi officium aduersus idololatriam Gazensium impensum; plurimum ipsum laborasse, vt & in Phœnicia eam extirparet, suo loco dicemus.

GENTILES CHRISTI VIRTYTE CONVERSI AD FIDEM.

Ceterum quantumlibet cupiditate Hilarij cassa prorsus reddita fuerit Marci legatio: haud tamen Dei virtus euacuari potuit, quin de conuersione Gentilium trophæa sæpe referret. Nam subdit ibidem Marcus diaconus de Aelia nobilissima femina pariente, quæ cum foetum non posset emittere, nec vlla medicorum arte vel deorum Gentilium ope iuuaretur, per nutricem Fidelem, a Porphyrio accepta potestate eam curandi, liberata est: Cum ei (inquit) nutrix voce magna coram omnibus ait: Dicit magnus sacerdos Porphyrius: Iesus Christus filius Dei viui te sanat. Crede in eum, & viues. Statim mulier, cum valde eiulasset, edidit foetum viuum. Omnes autem qui illic sunt inuenti, obstupefacti, exclamauerunt: Magnus est Deus Christianorum: magnus est sacerdos Porphyrius. Die autem sequenti parentes mulieris, & maritus & cognati & omnes necessarij euntes ad beatum Porphyrium, prociderunt ad eius pedes, petentes Christi signaculum. Beatus vero cum eos signasset, & fecisset catechumenos, dimisit illos in pace, præcipiens eis, vt vacarent sanctæ Ecclesiæ: & paulo post cum omnes catechesi instituisset, baptizauit eos, nec non etiam infantem cum muliere: vocauit autem nomen eius Porphyrium. Qui vero fuerunt illuminati propter occasionem mulieris, erant numero sexagintaquatuor.] Sicq. hoc modo tum Christus de Ethnicis triumphauit hoc ipso anno; post triennium vero demolitione Marnæ perfectam fuit victoriam consecutus. quomodo autem id acciderit, suo loco dicemus.

DE MANLIO THEODORO CONSVLE.

a Aug. de ordin. lib. 1. c. 21.

b Aug. retract. lib. 1. c. 2.

c Aug. de Ciuit. Dei lib. 18. c. 11. d Claud. de Consul. Theod.

ANNO, qui sequitur, Christi trecentesimo nonagesimonono, Consulatus Manlij Theodori & Flauij Eutropij eunuchi nomen dedit. Verum alterum Consulatum tantum, nempe Theodorum, expuncto Eutropio, vetera retinent monumenta. Sed ad limen anni huius paululum confidens remoretur oratio, antequam vteriora scrutetur. Quod enim ad Theodorum, cognomento Manlium, spectat: Christianus hic erat, & adeo eruditus, vt eloquentia inter omnes eius ætatis celebres oratores eniteret facile princeps. Quantum autem huic S. Augustinus tribuerit, & sibi eum prætulerit, ipsum audi: His (inquit) temporibus (vt omittam ceteros) vir & ingenio, & eloquentia, & ipsis insignibus muneribus fortunæ, & quod ante omnia est, mente præstantissimus Theodorus, quem bene ipsa nosti (matrem enim suam alloquitur) id agit, vt & nunc & apud posteros nullum genus hominum de litteris nostrorum temporum iure conqueratur. Mei autem libri, si quorum forte manus tetigerunt, lectoq. meo nomine, non dixerint, iste quis est? codicemq. proiecerint: sed vel curiosi, vel nimium studiosi, contempta vilitate liminis, intrare perrexerint, me tecum philosophantem non moleste ferent.] hæc Augustinus, qui ad hunc ipsum Theodorum, apud Mediolanum ruri dum ageret, librum scripsit de Beata vita: de quo in Retractationum commentario b, dum eiusdem Theodori meminit: Displicet autem illic (inquit) quod Manlio Theodoro, ad quem librum ipsum scripsi, quamuis docto & Christiano viro, plus tribui quam deberem.] qui & alibi c eiusdem meminit Consulatus. Sed & Claudianus d, quamuis Ethnicus, cum tamen Panegyrim de eiusdem Theodori Consulatu

Consulatu cecinit, dum hominem ex diuersorum magistratum functione commendat, celebratq. virum omnibus scientijs eruditum & eloquentissimum omnium; virtutem eius animi præ ceteris extulit; a cuius præconio auspicatus carmen, ita præcinit:

LAUDES MAN LII THEODORI.

Ipsa quidem virtus pretium sibi, solaq. late Fortuna secura nitet, nec fascibus vllis Erigitur, plausiue petit clarescere vulgi.]

Et post multa de eodem virtutis merito ab Honorio in ordinarium Consulatum eucto, deq. Honorio Imperatore, qui eum creauit Consulem, hæc addit:

Quem quater ipse gerit, perfecto detulit anno, Deposuitq. suas, te succedente, curules. Crescite virtutes, sæcundaq. floreat atas.

Ingenijs patuit campus: certusq. merenti Stat fauor: ornatur proprijs industria donis. Surgite sopita, quas obruit ambitus, artes. Nil licet inuidia, &c.]

Fuisse autem Theodori lucubrationes excultissimas, idem Claudianus affirmat, & inter alia de Genesi & partibus animæ; de quibus ipsius lucubrationibus idē ipse paulo superius:

SCRIPTA THEODORI.

Vel quis non sitiens sermonis mella politi, Deserat Orphaos blanda testudine cantus? Qualem te legimus teneri primordia mundi Scribentem, aut partes anime, per singula talem Cernimus, & similes agnoscit pagina mores.]

hæc & alia plurima de ipso Claudianus, ad quem lectorem reijcimus. Tali tantoq. Manlia prisca gens, Christo coniuncta, illustrata creuit honore, cum eum tum nostri, tum exterius in Theodoro plurimum commendarint. Sed dolemus clarissimi viri scriptorum monumenta esse deperdita. Hactenus vero de altero Consulatu Romæ creato.

DE EUTROPII CONSULATU PROBROSO. a Claud. de Consulatu Theodori.

Porro qui in Oriente ab Arcadio Consul collega creatur Eutropius, quod eunuchus, seruilisq. generis, & perditis moribus esset, minime dignus habitus est vt Latinis Consulatus Fastis adscriberetur. Ad ipsum enim aliudens hæc Claudianus:

Non hic violata curulis, Turpia non Latios incestant nomina Fastos. Fortibus hæc concessa viris, solisq. gerenda Patribus, & Romæ numquam latura pudorem.]

Videas enim in antiquis marmoribus incisis inscriptionibus hunc annum nonnisi Theodori Consulatu signari, sicut etiam & Honorij Imperatoris rescripta, atque alia vetera monumenta. Sed nec penes Orientales Consulatus eius memoria reliqua fuit: nam eo damnato, ipsius quoque e Fastis expunctum est nomen, vt idem Claudianus b, nec non Socrates atque Sozo menus affirmant, relictum tradentes nomen tantum Manlij Theodori. Ceterum claudicans altero pede annus, felicior tamen ope diuina cucurrit.

b Claud. in Eutrop. lib. 2.

Certe quidem pro monstro habitum est, vt eunuchus assuetus gynecæis, summum attigerit apicem dignitatum, ac tanto præsertim iunctus collegæ Consul eligeretur. vnde & merito idem vates c:

c Claud. in Eutrop. lib. 1. in princ.

Omnia cesserunt eunuchis Consule monstra. Heu terra celiq. pudor: Trabeata per vrbes Ostentatur anus, titulumq. effeminat anni.]

Ante Consulatum autem, cum & pro arbitrio habenas moderaretur Imperij, adeo eminebat Eutropius summæ potentiæ splendore coruscus, vt in ipsum potius quam in Arcadium conuersi essent omnium simul cum oculis animi honorum cupidi. De his enim Suidas d, post recitatos improbos eunuchorum mores ex Cyrillo, hæc subdit: Sub Eutropio eunuchis tutore Arcadij Imperatoris, genus eunuchorum propter illius auctoritatem & potentiam adeo creuit atque auctum est, vt nonnulli iam barbati cum eunuchi fieri velent, & se Eutropios fore sperarent, vita priuati summa cum testibus, etiam Eutropio amisso. Auræ statuæ ipsi passim collocabantur, & ædificia extruebantur, & ab eo illustrabantur splendidiora tota vrbe. Hæc ipse e.

POTENTIA EUTROPII.

d Suidas verbo eudov. * Theodosij

Quod enim in sacris Prouerbij est: Contremiscere terram per seruum cum regnauerit: ita plane accidit Eutropio eunuchis ad turpem vsum sepius vendito; ac tandem dominum

e Prouerb. 30.

nium assecuto : sed & diuinæ quoque Scripturæ consentientia de eo Claudianus his A
versibus a :

claud. in En-
trop. lib. 1.
EVTROPIVS
EX IMO AD
SVMMVM E-
VECTVS.

*Asperius nihil est humili, cum surgit in altum:
Cuncta ferit, dum cuncta timet: desinit in omnes,
Vt se posse putent. Nec bellua tetrior ulla est,
Quam serui rabies in libera colla furentis, &c.]*

Addita vero potentia cum sæuitia, incensa semper ardens in eo fax, totum plane Ori-
entale pessumdedit Imperium. Toleravit tamen omnia ista Deus, quousque profanus sacra
non tetigit: cum vero & ad altare miseros confugientes crudelitas & impietas eius inuasit,
protinus diuinam in se vindictam sensit armatam. At quomodo id acciderit, iam ag-
gredimur enarrare.

GAINAS IN
ARCADIVM
ARMATVR.

Cum Eutropius multa arte quæsitum & industria aucupatum tandem Consulatum ade-
ptus esset; mox infelix nesciens in summo honore summam sibi ignominiam comparavit. B
Etenim (quod Zosimus & alij testantur) etsi antehac Gainas in Arcadium parum a quo
esset animo, quam ob causam tot tumultus per Tribigildum excitarat in Asia: audito
autem Eutropium sibi infensissimum hoc anno ad Consulatum vsque prouectum, maio-
ri æstuans ira, furore barbarico debacchatus in Asiam potentia Tribigildi fœdere sibi
coniuncti, eo tandem desperationis res Imperij Orientalis adegit, vt coegerit Arca-
dium Imperatorem, quas ipse vellet pacis condiciones subire. Cum barbarus ferox ani-
mo, fretus viribus Tribigildi, quem suo moderabatur arbitrio, inter alias pacis condi-
tiones illam licet indignam Imperatore, iustam tamen Eutropio, præscripsit Arcadio,
nempe vt sibi ille dederetur Eutropius Consul. Zosimus enim rem gestam sic narrat b :

QVID GAI-
NAS IN EV-
TROPIVM.

b Zosim. lib. 5.

Postulata vero a Gainæ, ab Imperatore scilicet, hæc continebant, vt malorum omnium C
auctor Eutropius sibi dederetur, in quem ipse statueret quicquid vellet. His auditis Ar-
cadius, & accersit Eutropium, & abrogata dignitate dimittit. Eutropius cursu ad Chri-
stianorum Ecclesiam pergit, quæ ab illo tempore ius asyli consecuta retinet.] Opus ha-
bit confugere ad Ecclesiam, qui haud pridem (vt vidimus anno superiori) ius Ecclē-
siæ superba licentia violauerat. Aderat tunc temporis ibi Ioannes Chrysostomus, qui
miserrimum altaris presantem basim protexit: nec fuit inde a satellitibus abstrahi ho-
minem, nisi appposito ab Imperatore iureiurando, non dandum fore ad necem Gainæ
ipsum Eutropium. Acta sunt hæc paulo post Paschatis dies, cum Imperator, milites,
atque populus communibus votis ac vocibus necem Eutropij conclamassent. Sed cum
Imperator audisset ipsum ad Ecclesiam confugisse, religione repressus, veluti diuinitatis
quibusdam fulgoribus percussus, continuit se; immo & furentes adhuc milites, ha-
bita oratione, compefcuit, ne in Ecclesiam ad necem hominis auderent irrupere. D

EVTROPIVS
CONFVGIT
AD ECCLE-
SIAM.

Populus tantum, cui patebat Ecclesia, & timebatur, ne odio quo in Eutropium fla-
grabat, in eum infesto agmine insiliret, vt compefceretur, esse reliquum videbatur.
Sed quomodo quis exundantem torrentem aquarum imbribus momento temporis exic-
care, vel retrorsum flectere humanis viribus valuisset? Præstitit id tamen diuina virtu-
te Chrysostomus, pollens viribus eloquentiæ: suggestumq. conscendens, silentium ma-
nu indicens, concionaturus ad populum, mira dicendi arte, in eo primum versatus est, vt
in Eutropium inuectus, eum omnium miserrimum populo ostentaret; vt sic illud, quod
conabatur, efficeret, nempe vt eum ad eius commiserationem insecteret, ageretq. vt pro
eius vita rogaret, qui in ipsius caput inclamans, nuper in Ecclesiam ingressus erat. Porro
Socrates, siue alij qui animi Chrysostomi consilium minime perpenderunt, sane impu-
denter arrogantia sancto Episcopo notam inurunt, quasi superbe nimis in miserum humi
prostratum Eutropium insultarit. Vt igitur ab hac calumnia tantum vindicemus Anti-
stitem: hic recitanda est ipsa tunc obiter dicta concio; ex qua prudens lector intelliget,
quam miro vsus est eloquentiæ artificio, vt in Eutropium concitatum populum miti-
garet. Quod & egregie præstitit: vsque adeo, vt furore deposito, pro miserando Eutro-
pio populus lacrymas etiam funderet, & ne daretur neci, precibus apud Deum atque Re-
gem pariter expetierit. Sed hic ipsam admiratione maxime dignam reddamus oratio-
nem, ab exceptoribus tunc, vt scilicet, ex more conscriptam. est autem huiusmodi:

CHRYSOSTO-
MVS COHI-
BET POPV-
LVM NE IN-
SILIAT IN
EVTROPIVM.

AIYMO
IIQOI

ORATIO
CHRYSOSTO-
MI IN EV-
TROPIVM.

Si vmquam antea, nunc maxime licet dicere: Vanitas vanitatum, omnia vanitas
Vbi nunc inclytus ille Consulatus splendor? Vbi illustres illi fasces? Vbi applausus il-
li ac choreæ, epulæq. & festi conuentus? Vbi coronæ & aulea? Vbi strepitus vrbs;
& illæ

A & illæ Circensium spectatorum faustæ acclamationes & adulationes? Omnia illa præ-
terierunt: procella vehemens folia deiecit, arborem spoliatam reddidit; iam radicitus
vacillantem: tantaq. vis venti impacta est, vt cum neruos eius vniuersos concusserit, tum
ipsam funditus profternere minetur. Vbi nunc fucati illi amici? Vbi comotationes & cœ-
næ? Vbi parasitorum examen, & merum per totam diem exhaustum, variaq. coquorum
artes, & potentatus cultores illi ad gratiam omnia dicere ac facere assueti? Omnia illa ni-
hil nisi nocturnum somnium fuerunt, appetente die, euanescentes: flores fuerunt verni:
vere exacto, marcuerunt omnia: umbra erant, & præterierunt: fumus erant, & soluta
sunt: bulla erant, & dirupta sunt: araneæ erant, & lacerata sunt. Quapropter spirituale
hoc dictum occinamus, indefinenter dicentes: Vanitas vanitatum, omnia vanitas. Hoc
enim dictum in parietibus, in vestibus, in foro, in ædibus, in vijs, in fenestris, in ianuis,
B sed potissimum in vniuscuiusque conscientia continenter inscriptum esse oportet, omniq.
tempore cogitationi obuerrari: quandoquidem negotia fraudulenta, & personata ac ini-
mica veritatis opinionem apud plerosque sibi parauerunt. Hoc dicto in prandio, in cœnâ,
in cœtu hominum, quemque proximum suum compellere oportebat, idemq. ab illo vi-
cissim audire, nempe, Quod vanitas vanitatum, & omnia vanitas.

An non assidue tibi dicebam, fugitiuas esse diuitias? tu vero nos non ferebas. An non
dicebam, fugitiui serui eas naturam habere? tu vero credere volebas. Ecce experientia
docuit, quod non solum fugitiuæ & ingrata, sed homicidæ etiam sunt, vt quæ in metum
te nunc conijciunt. Nonne dicebam tibi, cum me indefinenter obiurgares vera mo-
nentem, quod ego tibi potius amicus essem, quam adultores, ego redargutor maiorem
tui curam gererem, quam qui tibi omnia obsequerentur? Nonne & hoc addebam, fide di-
gniora esse vulnera ab amicis, quam vltro se ingerentia oscula inimicorum? Si mea vul-
nera tulisses, haudquaquam tibi illorum oscula hoc exitium attulissent: mea enim vul-
nera sanitatem afferunt; illorum oscula morbum immedicabilem tibi conciliauerunt. Vbi
nunc pocillatores tui? Vbi qui in foro populum de via decedere cogebant, tuasq. laudes,
passim apud omnes deprædicabant? transfugerunt, deseruerunt tuam amicitiam, suam
securitatem tuis periculis quærun. At non tales nos: sed & tunc, quamuis ægre ferentem,
non destituimus, & nunc collapsum protegimus, & curamus. Ecclesia a te hostiliter ha-
bita, expanso sinu te suscipit: Theatra autem magnis obsequijs a te culta, quorum causa
sæpius nobis infensus fuisti, & prodiderunt te & perdiderunt. Attamen numquam destiti-
mus hisce verbis alloqui: Cur ista facis? In Ecclesiam debaccharis, & te ipsum in exitium
præcipitem agis? Et tu hæc omnia monita neglectim prætercurrebas: & Circensis quidem
D multitudo, exhaustis in se tuis facultatibus, gladium in te acuit: Ecclesia vero tuo furo-
re exagitata, vltro citroque cursitat, si quo pacto te ex his casibus implicitum extrica-
re queat.

INVECTIVA
IN EVTRO-
PIVM.

Et hæc nunc dico, non quo prostrato insultem, sed quod eos qui adhuc stant, tutio-
res reddere cupiam: nec vt plagam vulnerati refricem, sed vt nondum vulneratos in sa-
nitate conseruem: non vt iactatum fluctibus demergam; sed vt eos qui secundis auris
nauigant, erudiam, ne forte cum ipso nauigio in profundum deferantur. Quo autem mo-
do cauere possit? nimirum si rerum humanarum mutabilitates consideremus. Si enim iste
mutationem timuisset, nunc eam non pateretur. Sed quoniam iste nec domesticis nec
alienis consilijs corrigi potuit: vos saltem, qui diuitijs extollimini, huius calamitatem in
vestrum profectum conuertite. Nihil enim est humanis rebus infirmius: quapropter quo-
E cumque nomine earum vilitatem significaueris, minus quam pro rei veritate dixeris; vel
si fumum eas, vel fœnum, vel somnium, vel flores vernos, vel quodlibet aliud nomina-
ueris: vsque adeo sunt fragiles, & magis nihili, quam nihil ipsum. Quod autem non so-
lum nihil sint, sed & in præcipiti stent, vel hinc apparet.

EXCVSATIO
DE INVECTI-
VA IN EV-
TROPIVM
FACTA.

Quis hoc homine fuit excellior? Nonne in toto Orbe diuitijs præcallebat? Nonne ad
ista fastigia honorum conscendit? Nonne omnes eum formidabant ac verebantur? Sed
ecce factus est & vincis inferior, & seruis miserabilior, & mendicis fame tabescentibus in-
digentior, per singulos dies præ oculis habens gladios in se exacutos, & præcipitia, &
carnifices, & viam quæ ad supplicium ducit. Ac neque memoria præteritarum volu-
ptatum fruitur, immo ne luce quidem communi; sed meridie quoque tamquam in den-
sissima nocte, angustijs parietum inclusus, oculorum vsu priuatur. Et quorsum hæc com-
memorare atinet; cum quantumuis adnitar, nullis verbis exprimere valeam, quis illi
animus.

EVTROPII
OLIM SPLEN-
DOR, ET PRÆ
SENS CALA-
MITAS.

animus sit, per singulas horas capitis supplicium expectanti? Aut quid nostris verbis opus est, cum ipsius calamitatis imago ob oculos nostros versetur? Nuper namque missis ad eum a Rege qui vel per vim hominem pertraherent, cum ad sacra confugisset, buxo pallidior factus, nunc quoque nihilo meliorem quam mortui colorem obtrinet. Accedit huc dentium arietatio, tremor totius corporis, vox singultiens, & lingua titubans, in summa talis habitus, qualem oportebat habere animam, quæ iam metu obriguisset.

IOANNES
CHRYSOSTOMVS
APERIT
ANIMI SVI
CONSILIVM.

HOSTIS HV-
MILIATIO
ECCLESIAE
TRIUMPHVS
EST.

Hæc dico, non exprobrandi causa, neque insultans eius infortunio, sed ut animum vestrum molliam, & ad commiserationem pertraham; eoq. inducam, ut præsentis hominis poena sit contentus. Quoniam enim multi sunt e nostris adeo inhumani, ut nos etiam incusent qui eum susceperimus: illorum duritiam nostris sermonibus mollire volens, miseras istius traduco. Quid enim est, quæso, dilecte, quod indigne fers? Dices, Quia in Ecclesiam confugit, qui eam indefinenter oppugnabat. Atqui hoc potissimum nomine glorificandus erat Deus, quod permisit eum in tanta constituta necessitate, ut & potentiam Ecclesiae, & clementiam disceret: potentiam, eo quod in tantam incidit mutationem ob simultatem, quam cum illa habebat: clementiam vero, quod infestorem suum obiecto nunc scuto protegat, & alarum obtentu tueatur, præteritarumq. iniuriarum oblita, sinus ei amantissime pandat. Hoc enim quouis trophæo splendidius, quavis victoria illustrius: hoc Ethnicos, hoc Iudæos pudescit: hoc placiditatem vultus eius ostendat, quod hosti captiuo parcat, & ab omnibus desertum ac contemptum, ut amantissima mater suis velamentis occultet, Regis simul iræ & intolerabili populi furori ac odio se opponens: hoc ipsum est eximium altaris ornamentum.

Dices, Hæcine ornamentum, hominem scelestum, avarum, rapacem altaria contingere? Caue talia dixeris. quandoquidem & meretrix pedes ipsius Christi contigit, incesta illa & impurata: nec tamen hoc in crimen Domino Iesu cessit, sed in laudem magnam & admirationem. Neque enim purum impura offendit; sed scelestam meretricem purus & inculpabilis suo contactu purificauit. Caue iniuriarum memineris, o homo. Crucifixi illius serui sumus, dicentis: Dimitte illis: non enim sciunt quid faciunt. Dices, At præclusit huius loci refugium legibus scriptis, quibus hoc irritum facere conatus est. At nunc re ipsa didicit, quale sit quod fecit, & suomet facto legem suam primus abrogauit, factus Orbis totius spectaculum. & sileat licet, omnes tamen admonet: Nolite hæc facere; ne qualia ego, patiamini. sua calamitate alios docet: & altare hoc ipso illustrem ex se splendorem emittit, ac venerationem sibi comparat, quod leonem vincitum contineat. Quandoquidem & regiae effigie non tantum ornatus ex eo contingat, si folio Rex sublimis sedeat purpuratus & diademate redimitus, quantum si sub pedibus quoque regis barbari manibus post terga reuinctis proni iaceant.

FREQVENS
POPVLV CON-
CVRSVS AD
VIDENDVM
EVTROPIVM.

Et quod non verba modo sint ad persuadendum parata, vosmet festinatione vestra ac concursu attestamini. Etenim præclarum hoc vobis spectaculum, & hilaris conuentus contigit: nec minorem nunc video populi frequentiam, quam in proxima sacra Paschæ celebritate. Adeo exciti estis istius silentio, quod in præsentiarum quavis tuba clariorem sonum emittit. Et virgines penetrabilibus, & mulieres gynæceis, & viri foro vacuo relicto, vniuersi huc concurrunt, ut humanam naturam traduci viderent, & sæcularium negotiorum momentaneam mutabilitatem detegi, illamq. in Republica versantium speciem, heri ac nudiustertius præclarissime splendentem. Talis enim est ex alienis iniurijs felicitas quavis anicula rugosa deformior demonstrata, mutatione Reipublicæ, ac si spongia, eius tectoria fucosq. abolente. Tanta nempe est huius infortunij vis, quæ virum felicem conspicuumq. nunc omnium abiectissimum reddidit.

MAGNVM RE-
RVMI INCON-
STANTIAE
EXEMPLVM.

a Isai. 40.
b Psal. 91.

Introeat diues aliquis, & magnam vtilitatem percipiet: videns enim a tam excelso fastigio delapsus eum qui totum Orbem nutu concutiebat, ac formidine contractum, quavis rana aut lepore timidior, & absque vinculis columnæ huic hærentem, & vice catenæ timore affixum, trementemque; deprimet fastum suum; & consideratis quæ in humanis casibus consideranda sunt, discedet re ipsa doctus, quæ verba Scripturæ nos docent: quale est illud: Omnis caro fœnum, & omnis gloria hominis ut flos fœni: aruit fœnum, & flos eius decidit. Item illud: Sicut fœnum cito arefcet, & sicut olera virentia cito decident: quoniam sicut fumus dies eorum sunt: & reliqua similia.

Contra

Contra pauper introgressus, & spectaculum hoc animaduertens, non displicet sibi ipse, neque fortem suam deplorat; sed gratias insuper paupertati habet, quæ sibi & asylivice sit tutissimi, & portus tranquillissimi, & arcis munitissimæ: & his visis, si detur optio, mallet præsentis conditione contentus esse, quam omnium facultatibus paulisper occupatis, mox in proprii sanguinis periculum venire. Vides quod non parua vtilitas diuitibus & pauperibus, celsis & humilibus, seruis & ingenuis ex hoc istius refugio enata est? Vides ut cum remedio quisque hinc abire, huius rei spectaculo affectus suos curaturus?

Num igitur molliui vestros animos, aut indignationem expuli? Num inhumanitatem extinxit? Num ad commiserationem adduxit? Equidem adduxisse me opinor: idq. ex vultibus vestris & lacrymis colligo. Quandoquidem igitur terra cordis vestri in pinguem & fertilem agrum versa est: age iam fructum quoque misericordiae proferentes, fru-

POPVLVS
CLEMENTI-
OR IN
EVTROPIVM
REDDITVS.

uentescq. commiserationis spicas præferentes procumbamus Regi ad genua, vel potius deprecemur benignissimum Deum, ut emolliat iram Regis, & cor illi tenerum dare dignetur, quo hanc gratiam integram ab ipso auferre possimus. Iam enim ex illo die, quo huc confugit iste, non parua est facta mutatio. Postquam enim cognouit Rex eum ad asylum hoc se recepisse, affluente milite, & concitato ob eius crimina, deposcenteq. hominem ad supplicium, longam habuit orationem, qua militarem indignationem compeceret, postulans ut non culparum modo, sed etiam recte factorum rationem haberent: ut qui pro illis gratiam deberet; & si quid humanum secus accidisset, ignoscendum duceret. Cum autem illi de integro vrgerent ad vindictam læsi Regis, clamantes, exilientes, ad mortem deposcentes, hastas vibrantes; tum vero ne a lacrymis quidem clementissimis suis oculis temperans, & sacrosanctæ mensæ, ad quam perfrugerat, religionem illis incutiens, ægre tandem iram eorum sedauit.

Admoueamus igitur nos quoque, quæ a nobis adhiberi par est. Qua enim ipsi venia digni essetis, si Rege propriam iniuriam condonante & oblito, vos nihil tale passi in ira obstinate pergatis? Aut quomodo hoc cœtu soluto, sacramenta contrectabitis, & precationem illam dicetis, qua rogare iubemur, Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris: si a debitore vestro poenas exigatis? Iniurijs vos forte magnis affecit ac contumelijs? ne nos quidem istud inficias ibimus. Sed non tribunalis est præfens tempus, sed misericordiae potius; non repetundarum, sed clementiae; non examinationis, sed condonationis; non suffragiorum ac calculorum, sed miserationis & gratiae. Ne igitur quis vestrum accendatur, neve ægre ferat; sed potius mitissimum Deum deprecemur, ut reo vitam proroget, eumq. ex impendente cæde eripiat, ut ipse errata sua corrigat: & communi opera interellemus clementissimum Regem pro Ecclesia & altari, vnum hominem sacrosanctæ mensæ donari obsecrantes. Quod si fecerimus; & Regi gratum faciemus; & Deus, vel magis quam Rex, factum nostrum approbabit, magnamq. nobis huius humanitatis mercedem retribuet: sicut enim crudelem & inhumanum auersatur: & odit; ita misericordem & humanum amplectitur & amat; eiq. siue iustus sit, splendidiore plectit coronas; siue peccator, peccata eius dissimulat, commiserationis erga conferuum talionem illi retribuens. Misericordiam volo (inquit) & non sacrificium. & per

EXHORTA-
TIO AD IN-
TERVENIEN-
DVM PRO EV-
TROPIO.

vniuersam Scripturam vides eum semper hoc requirere, atque hanc peccatorum medelam adhibere. Proinde nos quoque ad hunc modum illum propitiemus. Sic enim peccata nostra redimemus: sic Ecclesiam ornabimus: sic & Regem clementissimum (ut dixi) demeremur: ita fiet, ut vniuersus populus nobis applaudat, & vsque ad fines orbis terræ humanitatis & clementiae nostræ rumor celebretur, mercedemq. simus vbique terrarum laudem nostri facti recepturi. Ut igitur talibus bonis frui contingat, accedamus ad genua, obtestemur, deprecemur, eripiamus a periculis captiuum, profugum, supplicem: ut & ipsi futura bona consequamur, gratia & benignitate Domini nostri Iesu Christi, cum quo Patri gloria simul & Spiritui sancto in sæcula sæculorum. Amen.]

a Matth. 9.

Cum hæc autem in hunc modum sanctus Episcopus magna dicendi efficacia perorasset, populumq. in Eutropium exasperatum non mitigasset tantum, sed pro eo supplicem apud Deum & Imperatorem reddidisset: illud plane admiratione dignum effectum est, ut Ecclesiae immunitate integra illibataq. conseruata, Ioannes Chrysostomus obtinuerit tandem, ut Eutropij capiti parceretur, in quod iam post Gainam & rebellem exercitum Imperator primum, mox milites, inde populus ardentissimis studijs conclamassent. Qui igitur omnium studijs atque vocibus petebatur ad necem; permissus viuere, exilij poena multa-

LIBERATVS
A MORTE EV-
TROPIVS.

mulctatur, relegandus in insulam Cypri. Sed nec a sancto Antifite sic deditur Eutropius A Imperatori, nisi iuramento magistratus exhibito vita illi secunda reddita esset; quod tamen postea barbari ducis fuit voluntate delusum. Nam Zosimus^a; Vrgente (inquit) Gaina, & ad eadem eius Arcadium impellente; qui Principis negotia tractabant, iusiurandum Eutropio praestitum cum extraheretur ex Ecclesia, per cauillationem eludentes, eum e Cypro reuocant, quasi qui iurassent, non se morte mulctaturos ipsum quamdiu Constantinopoli foret, Chalcedonem missum interficiunt.] ista Zosimus. Deportatum illum quidem fuisse in Cyprum, etiam Claudianus^b affirmat: securi vero percussum, Socrates^c, atque Sozomenus^d.

Simulq. tradunt, tunc abrafum Eutropij Consulis nomen e Fastis; quod euenit, cum damnatus est exilio, vt cecinit Claudianus his versibus:

Scindere nunc alia meditatur ligna securi,

Fascibus & tandem vapulat ipse suis.

Illicitas Consul pœnas, se Consule, soluit:

Annus qui irabeas, hic dedit exilium.

Infaustum populis in se quoque vertitur omen:

Semit in auctorem prodigiosus honor.

Ablato penitus respirant nomine Fasti,

Maturamq. lucem sanior aula vomit.]

Quod vero Ioannes Chrysofostomus ea oratione testetur, milites in Eutropium concitatos esse ob offensam Imperatoris, nihilq. de Gainæ petitione, pactisq. conuentis cum Arcadio meminerit: hic reddenda est causa, quam quidem insensum reddidisse Eutropium ipsi Imperatori, Nicephorus^e assertit his verbis, incipiens ab iniuria in Eudoxiam Augustam ab eo illata: Super alia enim conuicia, & illud minabundus adiecit, breui fore, vt ex Imperiali aula abductam, ipse domum remittat. Illa autem vehementi feruens ira, filiulam vtramque (nempe Pulcheriam & Arcadium) in vtrisque vlnis ferens, ad virum accessit, queritans atque lamentans: liberos etiam commiserationis gratia protendens, prolixè collacrymauit: alia insuper fecit, quæ mulierem indignatione flagrantem, & virum ad condolentiam pertrahere volentem, facere par est. Atque Arcadius coniugem & liberos miseratus, ad iram ipse quoque accensus est, ardentiq. iracundia & verborum potissimum grauitate Imperatorem verum se praestitit. Proinde Eutropium dignitate omni & opibus cunctis spoliatum in Cyprum insulam exulatum misit. Breui vero post, quod eo tempore, cum Consulatum inijt, ornamentis præter dignitatem vsus esset, quæ soli Imperatori gestare liceret, accusatus, atque inde abductus, & apud Pantychium, vbi iudicum concilium confederat, Aureliano Præfecto, alijsq. illustribus viris causam eius cognoscentibus, grauium criminum reus pertractus, capitis supplicium subijt. Res Eutropij ita se habuere.] hæc Nicephorus.

Sed nec tacendum de Eutropio, quod magni momenti est scisse (ne quid excidat) fuisse ipsum Ethnicum, a religione Christiana penitus abhorrentem. vnde ex his amplius habes, quo efferas Christi præconia, dum Christianorum & Ecclesiæ hostem, vt necem effugeret, ad Christi altare profugum compulit, inuitum licet, confiteri vel factò saltem Christi potentiam. Quod enim Gentilis fuerit Eutropius (licet id alij dicere prætermiserint) auctor est S. Prosper, qui res gestas sui temporis scripsit: de ipso enim post Symmachum æque Ethnicum hæc ait^f: Eutropius quoque præpotens plurimum, anima & mente Paganus, cum in contumeliam Ecclesiæ edictum obreptit ab Arcadio Christiano Imp. surriperet, vt si quis ad eam confugeret, etiam ab altari sublatus, pœnas lueret ampliores; diuino iudicio, suæ sententiæ prior propinatus est: offensam quippe prædicti Regis incurrens, ad eius refugium, quam oderat, conuolauit. Quem sancta mater pietatis gremio suo suscepit inimicum: cui per venerabilem sacerdotem Ioannem impetrans veniam, ofori & superbo vitam contulit & salutem: eius exemplo cunctos admonens inimicos, vanum esse eis contra s. stimulum calcitrare.] hæc Prosper.

Ad postremum autem recitanda hic nobis est sententia exilij in Eutropium ab Arcadio lata, publicisq. locis affixa: retinent adhuc eam indelebili memoria tabulæ Theodosianæ^h ita describam:

Arcadius & Honorius AA. Aureliano Præfecto Prætorio. Omnes res Eutropij, qui quondam Præpositus sacri cubiculi fuit, Aerarij nostri calculis adiunximus, erepto splendore

A dore eius, & Consulatu a tetra illuue & commemoratione nominis eius & cœnosis for-
dibus vindicato: vt eiusdem vniuersis actibus antiquatis, omnia mutescant tempora,
nec eius enumeratione sæculi nostri labes appareat, nec ingemiscat, aut qui sua virtute
ac vulneribus Romanos fines propagant, vel qui eosdem seruandi iuris æquitate custo-
diunt: quod diuinum præmium Consulatus lutulentum prodigium contagione foedauit.
Patriciatus etiam dignitate atque omnibus inferioribus spoliatum se esse cognoscat,
quos morum polluit scæuitate. Omnes statuas, omnia simulacra, tam ex ære, quam ex
marmore, seu ex fucis*, quam ex quacumque materia quæ apta est effingendis, ab omni-
bus ciuitatibus, oppidis, locisq. priuatis ac publicis præcipimus aboleri, ne tamquam
nota nostri sæculi obtutus polluat intuentium. Adhibitis itaque fidis custodibus, ad Cy-
prum insulam perducatur, in qua tua sublimitas relegatum esse cognoscat, vt ibidem
B peruigili cura vallatus, nequeat suarum cogitationum rabie cuncta miscere. Dat. XVI.
Kal. Febr. Constantinop. Theodoro V. C. Consule.] sed quod ad diem dati rescripti
pertinet, plane error irrepsit, cum ex S. Ioannis Chrysofostomi homilia in Eutropium su-
perius recitata appareat prope Paschale tempus confugium Eutropij in Ecclesiam con-
tigisse.

Sed animaduersione dignum existimo, extare aliam eiusdem Ioannis Chrysofostomi homi-
liam^a in verba illa Psalmi quadragesimi quarti, Astirit Regina a dextris tuis, &c.] cui præfi-
xa est inscriptio, qua significatur eam habitam, cum Eutropius extra Ecclesiam deprehen-
sus est. Verum alium ab Eutropij casum ibi existimo esse descriptum: multa enim ibi sunt,
quæ ei aptari minime posse videntur: vt quod in primis ibi dicitur, eum deserentem Eccle-
siam captum esse, qui intus tutus agebat; quod quidem de Eutropio nequaquam dici
C posse videbatur. sunt enim hæc ibi verba Chrysofostomi: Ne mihi dicas, quia qui proditus
est, prodicione Ecclesiæ est abreptus. Nisi deseruisset Ecclesiam, non esset proditus. Ne
dixeris: Quia eo confugit, proditus est. Non deseruit eum Ecclesia, sed ipse Ecclesiam:
non in intimis Ecclesiæ est proditus, sed extra Ecclesiam; quoniam se subduxit ab Ec-
clesia.] Sed & quæ subduntur inferius, his temporibus minime conuenire posse viden-
tur, cum ait: Cum milites cogentur, ac distringerentur enses; cum ciuitas flamma fu-
roris esset accensa; cum Imperiale diadema nullis iam viribus polleret, simul & vulgi con-
uicijs pateret purpura; cum plena insanix essent omnia: quo in loco conditæ erant diui-
tiæ? &c.] Vides ex his in ipsum Imperatorem commotas turbas, & populi concitatum esse
furorem: quæ quidem in causa Eutropij facta minime reperiuntur. Rursum vero, quod
post nonnulla ista adijciat: Quot & quantæ mutationes contigerunt, ex quo ciuitati huic
D præfui?] ex his plane intelligas haud hoc tempore eam esse habitam concionem, quo vix
annum sedis ipsius Chrysofostomi numerari contingat; cum interea nihil profus mutatio-
nis, quàm quod de Eutropio est enarratum, Constantinopoli euenisse, quisquam valeat
ex scriptis historijs demonstrare. Quod si hæc tamen omnia rebus Eutropij (vt se habet
inscriptio) aliquis omnino existimauerit assuenda: tunc, quæ a nullo alio auctore ea in cau-
sa scripta esse reperiuntur, multa componat compingatq. simul necesse est, fingatq. pari-
ter, vt eadem quoquo modo sibi cohæreant. Sed de rebus Eutropij hæc tamen.

At quid post hæc Gainas perfidus barbarus? haud quod pollicitus videbatur, Arcadio
se subijcit Imperatori, hostiliaq. arma deponit; sed insolentior factus, fretus copijs Tribigil-
di, Chalcedonem veniens, iurata pacis nullam ducens penitus rationem, contumelioso
animo imperare aggreditur Imperatori: Postulabat enim (inquit Zosimus^b) vt Princeps
E ipse eum conueniret: nec enim se cum alio quoquam, præter hunc, allocuturum dicebat.]
Ita quidem nouas meditatur cædes. Neque enim exaturatus barbaricus animus miseran-
do Consulibus casu, qui ceteris Eutropij hostibus lacrymas quoque eliciuisset inuitis: alio-
rum insuper, qui primarios gerent magistratus, nepe Aureliani Præfecti Prætorio, & Sa-
turnini viri clarissimi, fera Gethica sanguinem stiebat. Iamq. & conceperat animo, Gentili-
bus suis, quibus ecclesia (vt ait S. Hieronymus^c) esse soleret in tentorijs, templum aperire
Constantinopoli. Sed ignorabat infelix, negotium sibi futurum cum robustissimo omnium
duce, concertaturumq. se cū eius vrbis Antifite, infra st. pectoris sacerdote, a Deo^d dato
populo illi in ciuitatem munitam atque columnam ferream, ac murum æreum, Deiq. pro-
missionibus solidius confirmato. Sed quod nobis suo quoque, ex intuitu, reddenda
sunt anno, hæc q. testificatione Zosimi sub Consulatu Aureliani facta esse noscuntur: in
sequentem annum tantæ rei gestæ spectaculum, cupido licet hæc scire, differre cogimur:
cum

^a Zosim. lib. 5.

^b Claud. in præf. lib. 2. in Eutrop. c Socrat. lib. 6. cap. 5. d Sozom. lib. 8. cap. 7.

EXPUNCTVM
E FASTIS
NOMEN EY-
TROPII.

^e Niceph. lib. 13. c. 4. NOVA CAUSA IRAE IMP. IN EUTROPIVM.

EUTROPIVS
ETHNICVS
FVIT.

^f Prosper de præ-
d. par. 3. c. 38.

^g Act. 14.

IMP. SEN-
TENTIA IN
EUTROPIVM.
h l. 1. de pœnis.
Cad. Theod.

* fucis

^a Chrysofostom. in
Psal. 44.
NOVA ACTIO
SIMILIS EY-
TROPII CAU-
SAE.

GAINAE RE-
CRVDESCIT
SAEVITIA.
^b Zosim. lib. 5.

^c Hieron. epist. 7.

^d Hierem. 1.

eum tamen sciamus aliquos cuncta simul admixta, & absque temporum ratione, sub hoc anno confusa miscere; ut inter alios Marcellinum in Chronico, qui & Arcadium auctum filia nomine Pulcheria presentis anno, sub eodemq. Consulatu, testatur. Sed res gestas a S. Ioanne Chrysofomo hoc anno Constantinopoli prosequamur.

Ex miserando itaque Eutropij casu (ut vidimus) satis opportunum ei suppeditatum est argumentum concionibus infectandi mundi huius illecebras cunctas, tum potissimum turpia illa populo solita exhiberi spectacula; vimq. addidere dicendi facundia anni huius minima caelestes, nimirum cum lingua ignea, mala portendere caelum visum est, iuxta illud Lucani:

— Terris minitantem regna cometen.]

De quo Socrates^b: Tam graue (inquit) etiam imminet periculum ciuitati, ut cometa maximus a caelo ad terram usque peruadens (similem vero ante nemo umquam aspexerat) illud ipsum portenderet.] quod dicemus anno sequenti: eademq. de admirando prodigio Sozomenus^c habet. His accessit ingens aeris siccitas, ut caelum aereum esse reddidit videretur. His (inquam) omnibus rerum accidentibus Chrysofomus bene usus, validius aduersus spectacula declamauit, terrorem incutiens, ut inter alia illis verbis^d: Quotidie contremiscite, ne irascatur Deus, & pereatis de via iusta. Vel ipsa signa agnoscite: quia aereum factum est caelum, & terra ferrea. Iracundiam Dei ipsa elementa loquuntur: Filij hominum^e quousque graues corde? Ut quid diligitis vanitatem in spectaculis, & quaeritis mendacium in histrionibus? Scitote quoniam mirificauit Deus omnem animam non recedentem de Ecclesia, &c.]

At quid tandem effecit praedicans verbum opportune & importune? Illud plane magni momenti opus, ut spectaculum illud obscenum, Maiuma dictum, penitus aboleretur: quod ante sublatum, deinde ante triennium, sic fuerat restitutum, ut quae turpia essent & inhonesta in eo cessarent, dato tunc his verbis Imperatoris rescripto^f:

Clementiae nostrae placuit, ut Maiumae prouincialibus latitia redderetur: ita tamen, ut seruetur honestas, & verecundia castis moribus perseueret. Dat. VII. Kal. Maij, Constantinopoli, Arcadio quartum & Honorio tertium AA. Consil.] Sed ut procliuè est ad deteriora humanum genus; ut facilius sit a voluptate penitus abstinere, quam, ea concessa, intra honesti limites contineri: aduersus eiusmodi obscenitates iterum erumpentes fuit Ioanni Chrysofomo iterum atque iterum declamandum: quamobrem effecit tandem, ut eadem penitus vetarentur, dato aduersus eas eiusmodi ab Arcadio Imperatore rescripto^g:

Ludicras artes concedimus agitari, ne ex nimia harum restrictione tristitia generetur. Illud vero quod sibi nomen procax licentia vindicauit, Maiumam foedum atque indecorum spectaculum denegamus. Datum VI. Non. Octobris, Constantinopoli, Theodoro V. C. Consule.] Ista quidem sanxit Arcadius, haud dubium impulsore Chrysofomo.

Quam autem foeda haec spectacula fuerint, inde licet capere argumentum, quod Iulianus Apostata in Misopogone Antiochenis probro obijcit, quod in Maiumae ferias pecuniam effunderent, & a sacrificiorum impensis se penitus continerent. Sed qualia haec ipsa essent, ex parte saltem assequi licet, nimirum ex ijs, quae idem Ioannes Chrysofomus, eadem acerrimis inuestiuis infectando, sic inter alia habet^h: Non metuis, non expauescis, dum oculis, quibus illic lectum, qui est in Orchestra, spectas, ubi detestandae adulterij fabulae peraguntur, iisdem hanc sacram mensam intueris, ubi tremenda peraguntur mysteria? dum iisdem auribus audis & scortum obscene loquens, & Prophetam, Apostolumq. ad arcana Scripturae introducentem? dum eodem corde & letalia fumis venena, & hanc hostiam sanctam ac tremendam? An non sunt haec vitae subuersio, E coniugiorum corruptela, bella, pugnae, & rixae in domibus? Cum enim spectaculis illis dissolutior, ac mollior, lasciuiorq. omnino pudicitiae hostis factus, domum redieris, vxoris aspectus minus erit iucundus, qualiscumque etiam illa fuerit. Siquidem inflammatus illa concupiscentia, quam in spectaculis hausisti, & ab illa noua spectatione, quae te dementauit, captus, sobriam & modestam vxorem, victuq. plebeio contentam despicias, contumelia afficis, innumerisq. probris operis; non quod quicquam habeas quod in illa culpes; sed quod erubescas confiteri morbum; quod pudet vulnus ostendere, quo in spectaculis fauciatu redisti domum, &c.] haec & alia ad eos, qui impudicarum obscenitatum spectaculo suos antea commaculassent obtutus, ac postea illotis (ut aiunt) manibus ad sancta pergerent, cum diuini sermonis audiendi causa ad ecclesiam se conferrent: in quos haec paulo superius: Quapropter equidem hortor, rogoq. ut prius confessione ac

peniten-

A poenitentia, alijsq. remedijs omnibus sese a peccato ex theatricis spectaculis contracto purgant, atque ita diuinos audiant sermones.] haec ipse, plane insinuans Ecclesiasticam in expiandis peccatorum fordibus disciplinam.

Ceterum quod attinet ad eiusmodi spectaculorum foeditatem, habes eandem expressam ab ipso Chrysofomo paulo apertius (quantum tamen purae concionantis Ecclesiastici linguae licuit, & castis audientium auribus inferre fas erat) in homilia sexta in Matthaei Euangelium prope finem, quam habuisse cum adhuc esset Antiochia, ubi Maiumae impudens vigeat spectaculum, ex sequenti homilia septima ordine posita, ubi de cognominatis ibidem primo discipulis Christianis, discere quidem potes. Sed vnde (dicces) Maiumae nomen? Refellimus in Notis tum Suidae, tum aliorum sententiam illam, quae dicunt, fuisse Maiuma, festum agitari solitum Romae ad Ostia Tiberina mense Maij, ut inde & Maiumae nomen fuerit consecutum. Nulla quippe eius nominis festa antiqua Gentilium continent Kalendaria, neque festorum eius mensis solemnium Romanis vllum erat, in quo aliquid (quod prohibet Imperator) actitaretur foedum & indecorum. Inde in eam sententiam pedibus iuimus, ut opinaremur Maiumae spectaculum esse dictum a ciuitate maritima Maiuma nomine, in littore Palaestino, ubi erat nauale Gazae: constat enim eo in loco coli consueuisse Venerem, cuius simulacrum impudicum adhuc integrum extabat hoc tempore, ut auctor est Marcus diaconus in rebus gestis S. Porphyrij Gazensis Episcopi. Quoniam autem modo illud, haud post multos annos, deiectum fuerit, suo loco dicturi sumus. Quod igitur aduersus eiusmodi obscena spectacula saepius videas Chrysofomum inclamasse, inde iure ducimus argumentum, ipsum Arcadio auctorem fuisse dictae sancienda hoc anno legis, qua impurum Maiumae spectaculum penitus tolleretur. At de rebus hoc

B anno gestis in Oriente, haec tenentur. C Sed inuisamus iam res Occidentalis Ecclesiae. Quae ex Origenis Periarcon translatione a Rufino perperam facta, haud mediocre passa fuerat Romana Ecclesia detrimentum; ad postea missam in Urbem ad Pammachium & Oceanum, eorum precibus elucubratam a S. Hieronymo germanam eiusdem commentarij versionem vna cum praefatione ad eosdem, qua Origenis manifestatae sunt haereses, respirauit. Sed ut & in his exacta temporis ratio habeatur: haec omnia ab ipso S. Hieronymo elaborata esse hoc ipso anno Domini trecentesimo nonagesimonono, inde ex iisdem scriptis ipsius euidenter deducimus argumentum; dum in eadem ad ipsos scripta epistola^a, se tractationem illam de Seraphim atque Trifagio in Isaiae sextum caput ad Damasum scriptam, ante annos viginti confecisse, testatur: quam constat ex his, quae suo loco superius sunt enarrata, ab eo editam Constantinopoli, cum esset apud Gregorium Nazianzenum, anno Domini trecentesimo septuagesimonono. Qua firmata ab eo exacta temporis ratione, haud curandum, si idem inferius obiter dicat iam post quadringentos Domini annos non esse admittenda in Ecclesiam noua dogmata: Cur (inquens) post quadringentos annos docere nos niteris, quod ante nesciuimus?] vel cum idem dicat, ab obitu Origenis ad illud usque tempus centum & quinquaginta annos elapsos, cum contingat sex amplius numerari: nam haud in eo tunc fuit ipse Hieronymus, ut tempora ad minutos reduceret calculos. alioqui inconstantiae & artis eius imperitiae redarguendus esset, qui vnus temporis diuersas subduxerit numeri rationes: quarum tamen illa est certior retinenda, quae magis consentiens reperitur ceteris rebus in eadem Origenistarum causa annis sequentibus gestis. Adiecisse quoque eidem a se translato Origenis Periarcon Hieronymum epistolam ad Rufinum nouissime scri-

E ptam, ipsemet testatur^b in Apologia. Porro haec omnia eo consilio S. Hieronymus se fecisse profiteretur, ut qui in suspicionem criminis ex Origenis erroribus a Rufino in praefatione in Periarcon ab ipso translato vocatus erat, ex quo quamplures Romae scandalum passos audierat: ea se labè purgaret, Fidelesq. ne Origenis latentibus deciperentur erroribus, admoneret, id ipsum ab eo exigentibus (ut dictum est) Pammachio & Oceano. quod ipse in Apologia priori his sane verbis significat^c: Tu me, frater Pammachi, & tuorum litterae compulerunt, dicentes illos (Origenis scilicet libros) ab alio fraudulenter esse translato, & interpolata nonnulla, & vel addita, vel mutata. Ac ne parum epistolis haberem fidem, misisti exemplaria eiusdem translationis cum praefatiuncula laudatrice mea. Quae cum legissem, contulissimq. cum Graeco: illico animaduerti, quae Origenes de Patre, Filio, & Spiritu sancto impie dixerat, & quae Romanae aures ferre non poterant, in

MAIUMAE
SPECTACU-
LVM VNDE
SIC DICTVM.

HIERONYMI
TRANSLA-
TIO PERIAR-
CHON ORI-
GENIS.

a Hieron. epist.
65.

b Apud Hieron.
epist. 66.

CVR S. HIE-
RONYMVS
DETEGIT ET
DAMNA O-
RIGENIS ER-
RORES.

c Hieron. Apo-
log. 1. aduersus
Ruffinum.

me-

S. IOANNES
CHRYSOSTO-
MVS DECLA-
MAT AD-
VERSVS SPE-
CTACVLA.

a Lucan. lib. 1.
b Sacrat. lib. 6.
cap. 6.

c Sozomen. lib. 3.
cap. 4.

d Chrysof. homil.
in Psal. 113.

e Psal. 4.

MAIUMAE
SPECTACV-
LVM SVBLA-
TVM.

f l. 1. de Maiu-
ma. Cod. Theod.

g l. 2. de Maiu-
ma. Cod. Theod.

QVALE IM-
PVDICVM
SPECTACV-
LVM, IN
QVOD DE-
CLAMAT
CHRYSOST.
h Chrysof. homil.
de David &
Saul.

meliolem partem ab interprete commutata: cetera autem dogmata, de Angelorum ruina, A
 de animarum lapsu, de resurrectionis præstigijs, de mundo vel mundis Epicuri, de restitu-
 tione omnium in æqualem statum, & multo his deteriora, quæ longum esset retexere; vel
 ita vertisse, vt in Græco inuenerat; vel de commentariolis Didymi, qui Origenis apertif-
 simus propugnator est, exaggerata & firmiora posuisse: vt qui in Trinitate Catholicum le-
 gerat, in alijs hæreticum non caueret.] & paulo inferius: Duplex in opere meo utilitas
 fuit: dum & hæreticus auctor proditur, & non verus interpret arguitur. Ac ne quis me pu-
 taret ijs consentire quæ verteram: interpretationis necessitatem præfatione muniui, &
 docui quibus lector non deberet credere.] Sed & ad Ruffinum exostulantem hæc ait: B
 Tantis spatijs terrarum separatus, quid peccaui in te? quid commerui? An quia Origeni-
 sten me non esse respondi? Numquid defensio mea, accusatio tua est? Et tu si non es Ori-
 genistes, vel non fuisti, credo iuranti: si fuisti, suscipio poenitentem. Quid doles, si id
 sum, quod esse te dicis? An quia *ὁμι δὲ ἀρχῶν* Origenis libros post te transferre ausus sum, B
 & interpretatio mea fugillatio putatur operis tui? Quid poteram facere? Missa mihi est
 laudatio tua, id est, accusatio mea. Tam fortiter me prolixeq. laudaueras, vt si tuis laudi-
 bus acquieuissem, omnes hæreticum me putarent. Vide quid Romanæ ad me epistolæ
 clausula teneat: Purga suspiciones hominum, & conuince criminantem; ne, si dissimu-
 laueris, consentire videaris. Tali constrictus articulo, interpretatus sum eisdem li-
 bros, &c.]

Hæc idcirco S. Hieronymus, quod cum eius translatio atque epistola illi præfixa Ro-
 mæ editæ essent, mox a Ruffini atque Melaniæ sectatoribus in ipsum Hieronymum concla-
 matum est: adeo, vt rumores ac turbas ijdem haud mediocres excitarint. de quibus rursus
 idem S. Hieronymus^b ad Pammachium & Marcellinū: Et vestris (inquit) & multorū litte- C
 ris didici, obijci mihi in schola tyrannica: Lingua canum^c meorū ex inimicis ab ipso: cur
ὁμι δὲ ἀρχῶν libros in Latinum verterim. O impudentiam singularem! accusant medicum
 qui venena prodiderit, vt scilicet *φάρμακον θανάσιμον* suum non innocentiae merito, sed
 criminis communionem tueantur; quasi culpam numerus peccantium minuat, & in personis
 non in rebus sit accusatio.] hæc ipse. Quomodo autem tunc Ruffinus, quæ diu medicatus
 in sanctum Hieronymum fuerat, quem aduersantem Origenis erroribus aduersus Ioannem
 Hierosolymitanum, Palladium, & alios expertus fuerat, tribus accusationum libris in eum
 editis ex stomachi nausea euomuerit, dicemus anno sequenti.

Porro hoc eodem anno scripsisse reperitur S. Hieronymus breuem illam epistolam ad
 Ruffinum: nam in Apologia sua, quam elaborasse dicitur anno Domini quadringente-
 simo secundo, triennio ante exacto eam esse Romam allatam, testatur, dum ait^d: Multi D
 Romæ eius exemplaria habent ante hoc circiter triennium, qui tibi eum mittere volue-
 runt, scientes quæ de meo nomine iactitares, & quam indigna proposito Christiano ac
 nefanda confingeres: ego scripsi nesciens quasi ad amicum, illi non reddiderunt ei, quem
 inimicum nouerant, parcentes & meo errori, & tuæ conscientiae.] hæc ipse. Epistola au-
 tem sic se habet^e:

Diu te Romæ moratum, sermo proprius indicauit. Nec dubito spiritualium parentum
 ad patriam reuocatum desiderio, quem matris luctus ire prohibebat, ne magis coram do-
 leres, quod absens vix ferre poteras. Quod quereris stomacho suo vnumquemque ser-
 uire, & nostro non acquiescere iudicio: conscientiae nostræ testis est Dominus, post recon-
 ciliatas amicitias, nullum intercessisse rancorem, quo quempiam læderemus: quin potius
 cum omni cautione prouidimus ne saltem casus in maleuolentiam verteretur. Sed quid E
 possum facere, si vnusquisque iuste putat se facere quod facit, & videtur sibi remorderi
 potius, quam mordere? Vera amicitia quod sentit, dissimulare non debet. Præfatiuncula
 librorum *ὁμι δὲ ἀρχῶν* ad me missa est, quam ex stylo intellexi tuam esse; in qua oblique,
 immo aperte ego petor. Qua mente sit scripta, tu videris: qua intelligatur, & stultis pa-
 tet. Poteram & ego, qui sæpissime figuratas controuersias declamaui, aliquid de vete-
 re artificio repetere, & tuo te more laudare. Sed absit a me, vt quod reprehendo in te,
 imiter: quin potius ita sententiam temperaui, vt & obiectum crimen effugerem, & ami-
 cum (quantum in me est) nec læsus læderem. Sed obsecro te, vt si deinceps aliquem se-
 qui volueris, tuo tantum iudicio sis contentus. Aut enim bona sunt, quæ appetimus, aut
 mala: si bona, non indigent alterius auxilio: si mala, peccantium multitudo non parit er-
 rori patrocinium. Hæc apud te amice potius exostulare volui, quam laceffitus publice
 defæ-

*a Hieron. Apolog.
 I. aduers. Ruffin.
 RVFFINVS
 CVM SVIS IN
 MIERONY-
 MVM CONCI-
 TATVS.*

*b Hieron. Apolog.
 aduers. Ruffin. ad
 Pammach.
 c Psal. 67.*

*QVANDO HIE-
 RONYM. AD
 RVFFINVM
 SCRIPSERIT.
 d Hier. Apolog. 2.*

e Hieron. epist. 66.

*EPISTOLA
 HIERONYMI
 AD RVFFI-
 NYM.*

A defæuire; vt animaduertas, me reconciliatas amicitias pure colere, & non iuxta Plauti-
 nam sententiam, altera manu lapidem tenere, panem offerre altera. Frater meus Pauli-
 nianus nondum de Pauiæ reuersus est: & puto quod eum Aquileiæ apud sanctum Papam
 Chromatium videris. Sanctum quoque presbyterum Ruffinum ob quamdam causam per
 Romam Mediolanum misimus, & orauimus vt nostro animo & obsequio vos videret;
 ceterisq. amicis eadem significauimus; ne mordentes^a inuicem, consumamur ab inui-
 cem. Iam tuæ moderationis est & tuorum, nullam occasionem impatientibus dare;
 ne non omnes similes mei inuenias, qui possint figuratis laudibus delectari.] hucusque
 Hieronymus ad Ruffinum; ad quem, cum discessisset ab Vrbe Aquileiam, qui hanc ac-
 ceperunt epistolam, mittere noluerunt, quod scirent eum in ipsum Hieronymum (vt
 dictum est) vehementer fuisse commotum ob auditam nouam ab eo elaboratam trans-
 lationem Periarchon. Hoc enim anno, antequam peruenissent litteræ Hieronymi Ro-
 mam, fuisse scriptam ab ipso Ruffino Apologiam ad Anastasium Papam, ea quæ dicentur
 inferius declarabunt.

Dum hæc inter S. Hieronymum & Ruffinum aguntur, Theophilus Alexandrinæ sedis
 Episcopus, collecta Synodo, de erroribus Origenis in medium differendum proponit.
 Itum est ab omnibus in eam sententiam, vt hæresibus cognitis, notatis, atque explosis,
 eiusdem Origenis & sectatorum eius condemnatio omnium ore conclamaretur. Quibus
 sic firmiter stabilitis, de omnibus in ea assensu omnium definitis scripta Synodica, eadem
 ad Anastasium Romanum Pontificem missa est. Hæc quidem hoc anno facta esse, inde col-
 ligimus, quod ante annum, quàm prima Paschalis epistola a Theophilo scriberetur, Ge-
 neralem hanc ex Synodo fuisse scriptam epistolam, S. Hieronymus^b tradit scribens ad
 Pammachium & Marcellam.

Cum interea qui in Aegypto erant Origenis errorum studiosi, diligenter perquisiti,
 expulsi fuerunt. Cum & Theophilus ad S. Hieronymum de his perbreues litteras dedit
 his verbis^c: Sanctus Episcopus Agatho cum dilectissimo diacono Athanasio in Eccle-
 siastica directus est causa: quam cum didiceris, non ambigo quin nostrum studium pro-
 bes, & in Ecclesiæ victoria glorieris. Namque Origenis hæresim in monasterijs Nitriæ
 quidam nequam & furiosi homines ferere & fundere cupientes, prophetica falce succi-
 si sunt. Quia recordati sumus commonentis Apostoli^d: Argue eos seuerè. Festina
 igitur & tu partem huius præmij recepturus, deceptos quoque emendare sermoni-
 bus. Optamus, si fieri potest, in diebus nostris Catholicam fidem, & Ecclesiæ regu-
 las cum subiectis nobis populis custodire, & omnes nouas sopire doctrinas.] hæc Theo-
 philus ad S. Hieronymum. Misisse insuper eundem Theophilum legatos in Palæsti-
 nam, qui & inde Origenistas expellerent, litteræ S. Hieronymi redditæ ad ipsum decla-
 rant his verbis^e:

Nuper tuæ beatitudinis percepi scripta emendantia vetus silentium, & me ad solitum
 officium prouocantia. Vnde licet per sanctos fratres Priscum & Eubulum tuus ad nos ser-
 mo cessauerit: tamen quia vidimus, illos zelo fidei concitatos, raptim Palæstinæ Iustra-
 se regiones, & dispersos regulos vsque ad suas latebras persecutos: breuiter scribimus,
 quod totus mundus exultet, & in tuis victorijs gloriatur; erectumq. Alexandria ve-
 xillum Crucis, & aduersus hæresim trophæa fulgentia, gaudens populorum turba pro-
 spectet. Macæ virtute, macæ zelo fidei, ostendisti quod hucusque taciturnitas di-
 spensatio fuit, non consensus. Libere enim reuerentiæ tuæ loquor. Dolebamus te ni-
 mium esse patientem; & ignorantes magistri gubernacula, gestiebamus in interitum
 perditorum. Sed (vt video) exaltasti manum diu, & suspendisti plagam, vt ferires for-
 tius. Super susceptione cuiusdam non debes contra vrbis huius dolere Pontificem: quia
 nihil tuis litteris præcepisti; & temerarium fuit, de eo quod nesciebat, ferre sententiam;
 tamen reor illum nec audere, nec velle te aliquando lædere.] hæc ad Theophilum
 S. Hieronymus, excusans Ioannem Hierosolymorum Episcopum de communicatione
 ante cum Origenistis inita, deq. eius animi consilio inhærendi ipsi Theophilo. Quod
 enim ita de viro Hieronymus sentiat, quem antea eadem ex causa acriter impugnaue-
 rat, atque scriptis exagitarat; ad meliorem illum frugem restitutum fuisse, par est exi-
 stimare, immo & necessario credere & affirmare. Nam de ipsius sede, vt de Catho-
 licæ fidei egregij professoris, hæc habet S. Augustinus^f scribens aduersus litteras Peri-
 liani: Cathedra tibi quid fecit Romanæ Ecclesiæ, in qua Petrus sedet, & in qua hodie Ana-
 stasius

a Gal. 5.

*SYNODVS A-
 LEXANDRI-
 NA DE ER-
 RORIBVS O-
 RIGENIS.*

b Hier. epist. 78.

*c Hier. epist. 69.
 LITTERAE
 THEOPHILI
 AD HIERON-
 DE EXPUL-
 SIONE ORIG-
 NISTARVM.
 d Tit. 2.*

e Hier. epist. 70.

*HIERONYMI
 EPIST. AD
 THEOPHI-
 LVM.*

*EXCUSATVR
 IOANNES E-
 PISC. HIERO-
 SOLYMITA-
 NVS.
 f August. contra
 Iul. lib. 2.
 c. 51.*

stasius sedet; vel Ecclesie Hierosolymitane, in qua Iacobus sedet, & in qua hodie Ioannes sedet; quibus nos in Catholica unitate connectimur, & a quibus vos nefario furore separatis? hęc ipse, plane declarans eius Antistitem Ioannem Catholicis consensisse: sed in sententia minime perstitisse vsque ad finem, quę dicentur inferius, declarabunt.

Accidit autem, cū librorum Origenis causa tot tantęq. turbę concitata essent. Alexandria atque in vniuersa Aegypto per Theophilum eius ciuitatis Antistitem aliosq. Episcopos aduersus monachos scriptorum Origenis fautores, Posthumianum illum, qui apud Seuerum cum Gallo dialogum agit, Alexandriam appulisse, compluraq. eorum, quę inter ambas aduersas partes transacta fuerunt, presentem conspexisse. Soluens enim Narbona in Africam, ad tumulum S. Cypriani martyris inuisendum perrexit: inde vero Cyrenensium legens ora, in Aegyptum peruenit, Hierosolymam profecturus visendorum causa locorum sanctorum. Ipse ergo apud Seuerum de rebus Alexandrinis, quarum hic est sermo, ista loquitur^a: Prospero cursu, septimo die Alexandriam peruenimus; vbi scęda inter Episcopos & monachos certamina gerebantur, ex ea occasione, quia congregati in vnum sæpius sacerdotes frequentibus deuenisse Synodis videbantur, ne quis Origenis libros legeret, aut haberet, qui tractator sacrarum Scripturarum peritissimus habebatur. Sed Episcopi quędam in libris ipsius infanius scripta memorabant: quę adsertores eius defendere non aüssi, ab hæreticis potius fraudulentè inserta dicebant; & ideo non propter illa quę in reprehensionem merito vocarentur, etiam reliqua esse damnanda; cum legentium fides facile possit habere discrimen ne falsata sequeretur, & tamen catholice disputata retineret. Non esse autem mirum, si in libris neotericis & recens scriptis fraus hæretica fuisset operata, quę in quibusdam locis non timuisset incidere Euangelicam veritatem.

Aduersum hæc Episcopi obstinatius renitentes, pro potestate cogebant recta etiam vniuersa cum prauis & cum ipso auctore damnare: quia satis superq. fuissent libri, quos Ecclesia recepisset; respiciendam esse penitus lectionem; quę plus esset nocitura insipientibus, quam profutura sapientibus. Mihi autem ex his illius libris quędam curiosus indaganti, admodum multa placuerunt: sed nonnulla reprehendi. In quibusdam illum praua sensisse, non dubium est, quę defensores eius falsata contendunt. Ego miror vnum cumdemq. hominem tam diuersum a se esse potuisse, vt in ea parte qua probatur, neminem post Apostolos habeat æqualem: in ea vero qua iure reprehenditur, nemo deformius doceatur errasse. Nam cum ab Episcopis excerpta in libris illius multa legerentur, quę contra Catholicam fidem scripta constaret: locus ille vel maximam parabat inuidiam, in quo editum legebatur, quia Dominus Iesus, sicut pro redemptione hominum in carne venisset, & Crucem pro hominis salute perpassus, mortem pro hominis æternitate gustasset, ita esset eodem ordine passionis etiam diabolus redempturus: quia hoc bonitati illius, pietatiq. congrueret, vt qui perditum hominem reformasset, prolapsus quoque angelum liberaret. Cum hæc atque alia istiusmodi ab Episcopis proderentur, ex studijs partium orta est seditio. Quę cum reprimi sacerdotum auctoritate non posset, sæuo exemplo ad regendam Ecclesie disciplinam Præfectus assumitur. Cuius terrore dispersi fratres, ac per diuersas oras monachi sunt fugati: ita vt propositis edictis, in nulla consistere sede sinerentur.

Illud me admodum permouebat, quod Hieronymus vir maxime Catholicus, & sacrę legis peritissimus, Origenem secutus primo tempore putabatur; quem nunc idem præcipue vel omnia illius scripta damnaret. Nec vero ausus sum de quoquam temere iudicare: præstantissimi tamen viri & doctissimi ferebantur in hoc certamine dissidere. Sed tamen siue illud error est, vt ego sentio, siue hæresis, vt putatur: non solum reprimi non potuit multis animaduersionibus sacerdotum, sed nequaquam tam late se potuisset effundere, nisi contentione creuisset. Istiusmodi ergo turbatione, cum veni, Alexandria fluctuabat. Me quidem Episcopus illius ciuitatis benigne admodum, & melius quam opinabar, excepit, & secum tenere tentauit. Sed non putauimus ibi consistere, vbi recens fraternę cladis feruebat inuidia. Nam etsi fortasse videantur parere Episcopis debuisse; non ob hanc tamen causam multitudinem tantam sub Christi confessione viuentem, præsertim ab Episcopis, oportuisset affigi. Igitur inde digressus, Bethlechem oppidum veni.] & post nonnulla:

Ego

A Ego (vt dicere institueram) apud Hieronymum sex mensibus fui: cui iugis aduersus malos pugna, perpetuūq. certamen concitauit odia perditorum. Oderunt eum hæretici, quia eos impugnare non desinit: oderunt clerici, quia vitam eorum infectatur & crimina. Sed plane eum boni omnes admirantur & diligunt. Nam qui eum hæreticum esse arbitrantur, infaniunt. Vere dixerim: Catholica hominis scientia, sana doctrina est: totus semper in lectione, totus in libris est: non die, non nocte requiescit: aut legit aliquid semper, aut scribit. Quod nisi mihi fuisset fixum animo, & promissum, Deo teste, propositam cremum adire; vel exigui temporis punctum a tanto viro discedere noluissem. Huic ergo traditis & commissis omnibus meis, omniq. familia quę me contra voluntatem animi mei secuta tenebat implicitum, exoneratus quodammodo graui fasce penitus ac liber regressus Alexandriam, visitatis ibi fratribus, ad superiorem inde Thebaida, id est Aegypti extrema, contendit: ibi enim vastę patentis eremi solitudines plurimum ferebantur habere monachorum.] hætenus Posthumianus: cuius in Aegyptum, Hierosolymamq. peregrinatio, etsi non hoc anno, haud tamen multo post contigisse potuit. Quod autem ait auctor, Aegypti monachos a Theophilo Episcopo Alexandrino, alijsq. Aegypti Episcopis passos esse pressuram: coercenda est freno veritatis hyperbole. Nam quod ad monachos spectat; non nisi Origenistas, vt barbarum auctores, expulsos esse, litterę eiusdem Theophili hoc tempore ad S. Hieronymum datę significant, quę sic se habent^a:

Didici quod & sanctitas tua nouerit Theodorum monachum, eiusq. studium comprobauit: quia cum a nobis Romam nauigaturus exiret, noluit ante proficisci, nisi te & sanctos fratres qui tecum sunt in monasterio, quasi sua viscera amplexaretur & inuiseret. Quem cum suscepis, pro Ecclesie tranquillitate lætare. Vidit enim cuncta Nitrię monasteria, & referre potest continentiam & mansuetudinem monachorum: quomodo extinctis & fugatis Origenis sectatoribus, pax Ecclesie reddita sit, & disciplina Domini conseruetur. Atque vtinam apud vos quoque deponerent hypocrisim, qui occulte dicantur subruere veritatem: de quibus non bene sentientes in his regionibus fratres hæc me scribere prouocauerunt. Quamobrem caute & fugite huiusmodi homines, iuxta quod scriptum est^b: Si quis non assert ad vos Ecclesiasticam fidem, huic ne Aue dixeritis. Quamquam ex superfluo faciam hæc tibi scribere, qui errantes potes ab errore reuocare: tamen nihil nocet, & prudentes & eruditos viros pro sollicitudine fidei commoueri. Omnes fratres, qui tecum sunt, nomine meo saluari volo.] hætenus Theophilus. Ad hos plane monachos a Theophilo pulsos alludit Posthumianus, vbi ait: Recens fraternę cladis feruebat inuidia.] quam auxit, dum ab eodem expulsus est Paulus Episcopus, idemq. confessor; cui apud Imperatorem S. Hieronymum fauisse, Ruffinus loco criminis dat Hieronymo; & ducit in argumentum, non communicasse cum Theophilo ipsum Hieronymum, quia Paulum ab eo expulsum recepisset.

Refert autem hæc ipse S. Hieronymus, sic dicens^c: Porro quod interrogas, quando Papę Theophili sententiam sequi coeperim, eiq. fidei cõmunionem sociatus sim: & ipse tibi respondes: Tunc credo, quando Paulum, quem ille damnauerat, summo: isū & omnibus studijs defendebas: quando cum per Imperiale scriptum recipere sacerdotium, quod Episcopali iudicio amiserat, instigabas.] subdit autem hæc pro sua defensione Hieronymus: Non prius (inquit) pro me respondebo, quam de aliorum iniurijs loquar: Cuius est humanitatis, cuius clementię insultare aliorum miserijs?] & inferius, cur ipsum Paulum a Theophilo condemnatum receperit hospitem, ista subdit: Recordare, frater, confessionis eius & pectoris, quod flagella secuerunt: memento carceris, tenebrarum, exilij, metallorum; & non indignaberis hospitio transeuntem esse susceptum. An ideo tibi rebelles videmur, quia calicem aquę frigidę in nomine Christi^d sitientibus porrigimus? Vis scire vnde illum & nos plus amare, & tu odisse plus debeas? Hæreticorum factio nuper fugata de Aegypto & Alexandria se Hierosolymam contulit, & huic voluit copulari, vt quorum vnus esset dolor, vna fieret & accusatio: quos ille repulit, spreuit, abiecit, dicens, se non esse inimicum fidei, nec contra Ecclesiam bella suscipere: quod prius tentauit, doloris fuisse, non perfidię; nec alterius appetiisse innocentiam, sed suam probare voluisse. Impium putas, post sententię sacerdotum, Imperiale rescriptum: quod quale sit, nouerit ille qui meruit.] hæc de eo S. Hieronymus, subdens haud ea de causa, sibi destitisse communicare Theophilum, qui crebris postea eundem Hieronymum litteris frequentauit.

Quisnam autem fuerit ille Paulus, haud satis liquet: scimus tamen, hoc tempore vixisse in Aegypto fama celebrem Paulum discipulum S. Petri martyris, cuius meminit Ruffinus

Annal. Eccl. Tom. 5.

H 2 nus

POSTHUMIANVS VENIT IN PALÆSTINAM AD S. HIERONYMVM.

^a Apud Hieron. epist. 72.

THEOPHILI LITTERÆ AD S. HIERON.

^b Ioan. 2.^c Hieron. Apolog. 2. aduers. Ruffin.^d Marc. 9.

PAVLVS DISCIPVLVS S. PETRI MARTYRIS.

RES GESTÆ ALEXANDRIÆ A POSTHUMIANO RELATÆ.

^a Seuer. dialog.

lib. 1.

-A 2V.

-1002.

-32.

-Q 2V.

-41.

DISSIDIA IN AEGYPTO OCCASIONE SCRIPTORVM ORIGENIS.

-47.

-GA.

-EH.

TURBÆ INTER MONACHOS ET EPISCOPOS.

-177A.

-322.

-671.

-177A.

-322.

-671.

^a *Ruffin. inueff. in Hieron.* nus^a in posteriori parte inuectiuæ aduersus S. Hieronymum. sunt hæc eius verba: Vbi, *nempe in Aegypto*, inter clarissimos viros Paulus fenex Petri martyris discipulus.] Ceterum quod ad rescripta Imperatorum pertinet de restituendis in sedem damnatis: sane quidem id fieri non debere, sanctio Imperatorum lata anno sequenti, & suo loco inferius recitanda decreuit. Porro eiusmodi Imperatorum rescripta nonnisi commendatitia fuisse, inde certum ducimus argumentum, quod iam Conciliorum canonibus, nempe Antiocheni & aliorum (vt superius sæpe dictum est) fuerit definitum, depositum a Concilio Episcopum, nonnisi a maiori Episcoporum numero esse restituendum: quam legem etiam Ariani factam rectam conseruatamq. contra Athanasium voluerunt. Sed ad res gestas hoc anno a Theophilo in causa Origenistarum oratio reuocetur.

LEGATIONES THEOPHILI AD DIVERSOS EPISCOPOS.

Ex epistola eiusdē Theophili ad Hieronymū nuper recitata intelligi potest, qui a Theophilo ad Anastasium Papam missus est Romam, fuisse Theodorum monachum, cumdemq. antè S. Hieronymum inuississe. Huic enim Theophilum ad eundem Romanum Pontificem legatione fungenti Synodicas dedisse litteras de Origenistis Alexandriae condemnatis, par est credere, quibus res in Synodo gestas aduersus eosdem ipsum Anastasium fecerit certiore. At qui Theodorum monachum Romam sibi legauit Theophilus, Constantinopolim etiam & ad alias quoque prouincias alios sanctissimos Nitriæ monachos legatos ad diuersos Episcopos misit, eisdemq. dedit easdem Synodicas litteras, alio nomine Generales nominatas, utpote quæ ad omnes Catholicae Ecclesiae Episcopos scriptæ essent. Testatur id quidem idem ipse Theophilus in epistola ad S. Epiphanium Constantiæ in Cypro Episcopum, cui præter Generalem illam priuatim aliam addidit, reddiditq. certiore de rebus gestis aduersus Origenistas, deq. monachis qui ex Aegypto pulsi nauigassent Constantinopolim. porro ipsam, quod haud prolixa sit, & rerum gestarum seriem referat, hic integram describemus: sic enim se habet:

^b *Apud Hieron. epist. 67.*
^c *Hieron. 6.*
THEOPHILI
EPISTOLA
AD EPIPHANIVM.
^d *Epist. 5.*

Dominus^c qui locutus est ad Prophetam: Ecce constitui te hodie super sedes & regna eradicare, & suffodere, & disperdere, & rursus ædificare, ac plantare: singulis temporibus eandem Ecclesiae suæ largitur gratiam, vt integrum corpus conseruetur, & in nullo hæreticorum dogmata præualeant. Quod quidem nunc videmus expletum. Nam Ecclesia Christi, quæ non habet^d maculam neque rugam, aut aliquid istiusmodi, egredientes de cauernis suis Origenis colubros Euangelico ense truncauit, & foecundū Nitriæ monachorum agmen contagione pestifera liberauit. Pauca ergo ex ijs quæ gesta sunt, in generali epistola, quam ad omnes in commune direxi, prout patiebatur angustia temporis, comprehendendi. Dignationis tuæ est, quæ in huiusmodi certaminibus sæpe ante nos pugnavit, & positos in proelio consolari, & congregare totius insulæ Episcopos, ac Synodicas litteras tã ad nos, quam ad Constantinopolitanæ vrbs Episcopum, & si quos alios putaueris, mittere: vt consensu omnium & ipse Origenes nominatim & hæresis nefaria condemnentur. Didici enim, quod calumniatores veræ fidei Ammonius, Eusebius, & Euthymius nouo pro hæresi fauore bacchantes, Constantinopolim nauigarint; vt & nouos, si quos valuerint, decipiant, & veteribus suæ impietatis focijs coniungantur. Curæ igitur tuæ sit, vt cunctis Episcopis per Isauriam atque Pamphiliam, & ceterarum prouinciarum, quæ in vicino sunt, rei ordinem pandas; & nostram, si dignum putas, epistolam subijcias: vt omnes vno spiritu congregati, cum virtute Domini nostri Iesu Christi tradamus eos factanæ in interitū impietatis, quæ possidet eos. Et vt celerius nostra Constantinopolim scripta perueniant, mitte industrium virum, & aliquem de clericis, sicut & nos de ipsis Nitriæ monasterijs patres monachorum cum alijs sanctis & continentissimis viris misimus, qui possint cunctos in præsentī docere quæ gesta sunt. Et super omnia quæsumus, vt impensas ad Dominum fundas preces, quo possimus etiam in isto certamine victoriam consequi. Non enim parua lætitia & in Alexandria & per totam Aegyptum populorum corda peruasit, ex quo pauci homines eiecti sunt, vt purum corpus Ecclesiae permaneret. Saluto fratres qui tecum sunt. Te plebs, quæ nobiscum est, in Domino salutatur.] hætenus Theophili litteræ ad Epiphanium.

^e *Apud Hieron. epist. 73.*
EPIPHANII
EPISTOLA
AD HIERONYMUM.

Ipse autem Epiphanius, accepta Generali a Theophilo epistola, mittens eam ad S. Hieronymum, illi & coniunxit suas ad eum has perbreues litteras^e:
Generalis epistola, quæ ad omnes Catholicos scripta est, ad te proprie pertinet, qui zelum fidei aduersus cunctas hæreses habes; & Origenis proprie & Apollinarij discipulis aduersaris: quorum venenatas radices & in altum defixam impietatem omnipotens

^a Deus protraxit in medium, vt in Alexandria prodita, in toto Orbe arefcerent. Scito enim, fili carissime, Amalech vsque ad stirpem esse deletum^a, & in monte Raphidim erectum trophæum Crucis. Etenim quomodo, porrectis in altum Moyfi manibus, vincebat Israel; sic Dominus confortauit famulum suum Theophilum, vt super altare Ecclesiae Alexandrinæ contra Origenem vexillum poneret, & impleretur in eo quod dicitur: Scribe signum hoc, quia delebo funditus Origenis hæresim a facie terræ cum ipso Amalech. Et ne videar eadem rursus iterare, & prolixiorē epistolam texere: ipsam ad vos scriptam direxi, vt scire possitis, quæ nobis scripserit, & quantum boni vltimæ arati meæ concefferit Dominus, vt quod semper clamabam, tanti Pontificis testimonio probaretur. Iam autem puto & te aliquid operis edidisse, & iuxta priorem epistolam, qua te super hac re fueram cohortatus, elimasse librum, quem tuæ linguæ homines legant. Audio enim & ad Occidentem quorundam hominum naufragia peruenisse, qui non contenti prodicione sua, volunt plures mortis habere participes; quasi multitudo peccantium scelus minuat, & non numerositate lignorum maior gehennæ flamma succrescat. Sanctos fratres, qui tecum sunt in monasterio Domino seruiētes, & tecum & per te plurimum salutamus.] hæc ad Hieronymum Epiphanius: quibus intelligas, nondum vulgatam fuisse in Oriente damnationem Origenis & Origenistarum Romæ ab Anastasio factam, cum iam Theophili ibidem legeretur Generalis epistola.

Porro non Synodicam tantum epistolam, sed etiam Paschalem datas esse a Theophilo, certum est, alteram in Synodo scriptam, alteram vero priuatim ad indicandum Paschale tempus (ex more) ad Ecclesias datam: sed eam anno sequenti (vt ostendetur) qua pariter Origenis damnatio proclamaretur, S. Hieronymus Latinitate donauit: sicq. vna cum Græco textu a Romana Ecclesia eas a se missas Hieronymus accipi voluit; idemq. præstitit de alia Paschali eiusdem Theophili post annum sequentem data. Testatur id ipse quidem in Ruffinum^b agens, cum ait: Duas, Synodicam & Paschalem eius epistolas contra Origenem illiusq. discipulos, & alias aduersus Apollinarium & Origenem per hoc ferme biennium interpretatus sum, & in ædificationem Ecclesiae legendas nostræ linguæ hominibus dedi.] Idem scribens ad Pammachium atque Marcellam post annum sequentem, cum posteriores Paschales Theophili litteras mittit, has a se translatas, Romamq. esse a se missas, his verbis ostendit^c: Rursus Orientalibus vos locupletis meritis, & Alexandrinis opes primo Romam vere transmittito.] Sed cur in his tantam Hieronymus exhibuit diligentiam? Vt tum Theophili epistolis, tum earum a se facta translatione, Orbi vniuerso innotesceret damnatio Origenis. Audi enim quæ ibi ipse ad Pammachium atque Marcellam ait: Vbi hæresis, quæ sibilabat in mundo, & me & Papam Theophilum sui iactabat erroris; latratuq. impudentissimorum canum ad inducendos simplices, nostrum mentiebatur assensum? Oppressa est eius auctoritate & eloquentia, &c.]

HIERONYMVS
VERTIT IN
LATINVM
EPISTOLAS
THEOPHILI.

^b *Hier. Apolog. aduers. Ruffin.*

^c *Hier. epist. 78.*

Sed pro harum differentia litterarum, quæ prius, quæve posterius datæ sint, ex earum argumento quas idem Hieronymus eadem ipsa epistola ad Pammachium atque Marcellam dedit, poterimus intelligere, vbi ait: Vos Christiani Senatus lumina, accipite & Græcam & Latinam etiam hoc anno epistolam, ne rursus hæretici mentiantur a nobis pleraque vel addita, vel mutata: in qua laborasse me fateor, vt verborum elegantiam pari interpretationis venustate seruarem, & intra definitas lineas currens, nec in quoquam excedens loco, eloquentiæ eius fluentia non perderem, easdemq. res eodem sermone transferrem: quod vtrum consecutus sum, nec ne, vestro iudicio relinquo. Quam sciatis in quatuor partes esse diuisam. In primo credentes hortatur ad Dominicum Pascha celebrandum. In secundo & tertio loco Apollinarium & Origenem iugulat. In quarto, id est extremo, hæreticos ad poenitentiam cohortatur. Si quid autem hic minus aduersus Origenem dictum est, in præteriti anni epistola continetur: & hæc, quam modo vertimus, breuitati studens, dicere plura non debuit. Porro contra Apollinarium succincta fides & pura professio non caret subtilitate dialectica; quæ aduersarium suum, extorto demanibus eius pugione, confodit. Orate Dominum, vt quod in Græco placet, in Latino non displiceat; & quod totus Oriens miratur & prædicat, læto sinu Roma suscipiat; prædicationem quoque cathedræ Marci Euangelistæ cathedra Petri Apostoli sua prædicatione confirmet: quamquam celebri sermone vulgatum sit, beatum quoque Papam Anastasium eodem seruire, quia eodem spiritu est, latitantes in foueis suis hæreticos persecutum: eiusq. litteræ doceant, damnatum in Occidente, quod in Oriente damnatum est:

DIFFERENTIA
EPISTOLARVM
THEOPHILI.

tum est: cui multos imprecamur annos; vt hærefeos rediua plantaria, per illius studium longo tempore arefacta, moriantur.] hæc de litteris a Theophilo scriptis sanctus Hieronymus, nempe vna Synodica, ac duabus Paschalibus duorum annorum spatium intercurrente datis.

DE EPISTOLIS A THEOPHILO SCRIPTIS RATIO TEMPORIS.

Quod vero ad Synodicam spectat; eadem (vt ipse testatus est) ab ipso Hieronymo Latinitati tradita, desideratur: nam licet tres extiterint Theophili epistolæ, nulla earum Synodalis est: sed eadem omnes Paschales esse intelliguntur, vtpote quibus indicatur venturus Paschalis ex ipsiusmet Theophili calculis dies; Synodica vero nulla, quæ ex Synodo aliqua data possit intelligi. Porro quinque a Theophilo datas esse generales epistolas, quarum est memoria apud sanctum Hieronymum, eiusdem auctoris testificatione exploratum habetur: quarum omnium si tempus, quibus singulæ datæ sunt, inspiciatur, ipsa quoque rerum gestarum series concinno ordine disponetur. Earum igitur omnium prima est illa hoc anno ex Synodo data, eaq. ex causa appellata Synodica: secunda Paschalis dicta aduersus Origenem & eius discipulos peculiariter scripta, quæ etiam desideratur: hæc illa est, de qua ipse Hieronymus in epistola ad Pammachium & Marcellam scribit^a, cum ait: Si quid autem hic minus aduersus Origenem dictum est, in præteriti anni epistola continetur.] de ambabus his idem Hieronymus vbi supra aduersus Ruffinum agens^b meminit, atque de tertia aduersus Apollinarium & Origenem scripta, cum ait: Duas, Synodicam & Paschalem eius epistolas contra Origenem illiusq. discipulos, & aliam aduersus Apollinarium & eundem Origenem per hoc ferme biennium interpretatus sum.] Porro tertiam hanc epistolam illâ esse certum est, cuius argumentum in quatuor partes diuisum ab eodem Hieronymo in dicta epistola ad Pammachium atque Marcellam data describitur^c. Habes iam tres a Theophilo datas epistolas, vnam Synodicam, duas Paschales: quarum posterior extat, estq. eius exordium: Primum^d solemnitatis augustæ sermo, &c.] Rursus vero post hanc alia sequitur ordine secunda in codice, dicenda tamen Theophili quarta, Paschalis vero tertia; quæ sic incipit: Christum Iesum Dominum gloriæ, &c.] Post hanc additur alia, dicenda Paschalis quarta, sed quinta ordine collocanda (vt patet ex ordine præcedentium) quæ ita exorditur: Nunc quoque Dei viua Sapientia, &c.] cuius argumentum describitur a sancto Hieronymo in epistola ad Theophilum^e, quam ipse in Latinum se vertisse ait, cum haud pridem S. Paula ex hac vita migrasset, cuius transitum ad Deum contigisse certum est Honorio Aug. VI. & Aristeneto Coss. anno Domini quadringentesimo quarto. cuius temporis certa habita ratione, dicendum est, vltimam Paschalem, earum scilicet quarum mentio est apud S. Hieronymum, ordine quartam, datam a Theophilo esse anno Domini quadringentesimo tertio.

^a Hieron. epist. 78.

^b Hieron. aduers. Ruffin.

^c Hieron. epist. 78.

^d Extat tom. 1. Bibl. sanctæ.

^e Ibidem.

^f Ibidem.

^g Hieron. epist. 31.

QVO ORDINE TEMPORIS SCRIPTAE SINT EPIST. PASCHALES THEOPHILI.

Cum enim Paschalis epistola primo consueuerit mitti Romam ad Romanum Pontificem, a quo reliquæ accepturæ essent Ecclesiæ, in die Epiphaniæ Domini diaconorum præconio inter sacra peruulganda. (prout dictum est suo loco pluribus tertio Annalium tomo, vbi de Concilio Nicæno sermonem habuimus) vtique non eodem anno, cuius Pascha indicebatur, sed superiori ab eo Paschalem scribi epistolam oportuit atque mitti. Qua quidem habita ratione, certo temporis ordine ita omnes a Theophilo datæ illæ quinque epistolæ disponuntur, vt hoc anno (prout demonstratum est) ex Synodo Alexandrina scripta a Theophilo Synodica fuerit de condemnatione Origenis & eius doctrinæ inhærentium Origenistarum: sequenti autem anno data fuerit prima Paschalis pro eo qui sequitur anno, nempe quadringentesimo primo: quo item anno quadringentesimo primo edita fuerit secunda Paschalis pro anno quadringentesimo secundo: tertia vero promulgata fuerit ipso anno Domini quadringentesimo secundo pro sequenti anno quadringentesimo tertio: quarta vero Paschalis (vt memorauimus) scripta sit ipso anno quadringentesimo tertio pro quadringentesimo quarto, quo eam in Latinum vertit S. Hieronymus, defuncta iam paulo ante S. Paula eodem anno, mense Ianuarij. Hæc conuenire cum editis ab ipso Theophilo Paschalibus Cyclis, curiosus explorator inueniet. Porro successiuo ordine, annis singulis singulas eodem argumento aduersus Origenis hæresim & eius sectatores esse datas dictas epistolas liquet: cum alioqui alijs quoque annis (vt ante diximus) singulis singulas dare soleret Paschales. At scrupulosam hanc Theophili epistolarum disquisitionem ad exactam temporum rationem minime prætermisisse oportuit.

Quænam autem post scriptas hoc anno ab Anastasio Papa Origenis & Origenistarum damnationis litteras fuerint subsecuta: quidve Ruffinus a communione Catholica alie-

nus

A nus post hæc in S. Hieronymum molitus sit: rursus vero quid egerint aduersus Theophilum Alexandrinum Episcopum monachi Origenistæ ab eodem in Aegypto damnati atque expulsi, cum peruenerunt profugi Constantinopolim: sequenti anno dicturi sumus, quo res ab eis gestæ contigisse noscuntur. Hoc autem anno id confectum est, vt vno eodemq. tempore & Alexandria in Synodo a Theophilo Origenes cum Origenistis penitus damnarentur, & Romæ ab Anastasio Papa id ipsum publica sententia præstaretur. Quàm bene accidit, vt in Occidente quam citissime pullulans hæresis conuulsa penitus exaruerit: in Oriente vero sic compressa licet ad tempus siluerit, in nonnullorum tamen monachorum cordibus altioribus fixa radicibus, ad posteriora tempora infaustis propagata germinibus pullulauerit. De extincta autem statim in Occidente Origenis hæresi testatur S. Hieronymus in epistola ad Theophilum data, qua in primis hæc ait^a: Nequaquam amplius antiquus serpens sibilat; sed contortus & euisceratus, in cauernarum tenebris delitescens, Solem clarum ferre non sustinet. Qui quidem super hac re, antequam scriberes, ad Occidentem epistolam miseram, ex parte hæreticorum strophas meæ linguæ hominibus indicans. Ex dispensatione Dei factum puto, vt eo in tempore tu quoque ad Anastasium Papam scriberes, & nostram, dum ignoras, sententiam roborares. Verum a te nunc admoniti, magis studium accommodabimus, vt hic & procul simplices ab errore reuocemus.] et post alia, hæc subdit: Vincentius presbyter ante biduum, quam hanc epistolam darem, de Vrbe venit, & suppliciter te salutatur, crebroq. sermone concelebrat, Romam & totam Italiam tuis post Christum epistolis liberatam.] hæc Hieronymus. Atque de anni huius causa Origenistarum hæcenus: iam vero ad reliquas huius temporis res gestas Ecclesiæ Africanæ orationem flectamus haud inuitam.

ORIGENIS ERRORIS DAMNATI ALEXANDRIAE ET ROMAE EODEM TEMPORE.

OCCIDENS LIBER AB HAERESI ORIGENIS.

^a Hieron. epist. 71.

C Hoc eodem anno, sequenti scilicet ab eo, qui Gentilium deorum responsis fatalis prædictus erat, vt Christiana religio penitus excisa deficeret: Dei prouidentia factum est, vt deorum templorum & in eis consistentium idolorum facta fuerit vbique prostratio ac demolitio, contra vero Christianæ religionis res magna creuerint accessione. Id quidem disertis verbis sanctus Augustinus affirmat, dum ait^b: Sequenti anno, Consule Manlio Theodoro, quando iam secundum illud oraculum dæmonum, aut figmentum hominum, nulla esse debuit Christiana religio; quid per alias terrarum partes forsitan factum sit, non fuit necesse perquirere. Interim, quod scimus, in ciuitate notissima & eminentissima Carthagine Africae, Gaudentius & Iouius Comites Imperatoris Honorij, quartodecimo Kalendas Aprilis, falsorum deorum templa euerterunt, & simulacra fregerunt. Ex quo vsque ad hoc tempus per triginta ferme annos, quis non videat quantum creuerit cultus nominis Christi, præsertim posteaquam multi eorum Christiani facti sunt, qui tamquam vera illa diuinatione reuocabantur a fide, eamq. completo eodem annorum numero inanem irridendamq. viderunt?] hæc Augustinus post Consulatum Honorij quartum cum Eutyriano, Consule Manlio. Ex quibus alijsq. superius dictis corrigendum est inuersum Chronicon Prosperij, vbi post Consulatum Manlij ponitur Consulatus Honorij cum Eutyriano, ordine quidem præpostero. De quo ne aliqua remaneat vllatenus dubitatio: ecce tibi Claudianus in Panegyrico eiusdem Theodori Consulatus, quem præcessit quartus Honorij, ista cecinit^c:

DIRUTA IDOLORVM TEMPLA.

^b S. August. de Civ. Dei lib. 18. cap. 71.

Quem quater ipse gerit, perfecto detulit anno; Deposuitq. suas, te succedente, curules.]

^c Claud. in Conf. Theod.

E Ceterum cum de templis diruendis manarint anni huius exordio ab Honorio Imperatore rescripta: cum populus Christianus conferto agmine impetum faceret in celsa & augusta quæque templorum ædificia, non sine urbium (vt videbatur) immensa deformitate: placuit eidem Honorio Imp. posterioribus rescriptis iubere, vt vbique populus a diruendis publicis ædificijs abstineret: itemq. alio edicto promulgato, vt spectacula minime haberi prohiberentur, quæ tamen essent ab omni sacrificio & Gentilicia superstitione pura. Sed age iam, quo hæc ipsa notiora fiant, eadem hic describamus edicta, atque illud in primis mense Ianuarij datum his verbis^d:

LEGES HOC ANNO LATÆ ADVERSVS IDOLA.

Sicut sacrificia prohibemus, ita volumus publicorum operum ornamenta seruari: ac ne sibi aliqua auctoritate blandiantur, qui ea conantur euertere; si quod scriptum, si qua lex forte prætenditur; eruta huiusmodi chartæ ex eorum manibus ad nostram scientiam deferantur, &c. Dat. III. Kalend. Februar. Rau. Theodoro V. C. Consule.] hæc ad Macrobius P.P. Hispaniarum, & ad Proclianum Vicarium Quinque prouinciarum Honorij Idemq.

^d L. 15. de Pagan. Cod. Theod. & Cod. Inflan. cod. tit. 13.

Idemque hoc eodem anno ad Apollodorum Proconsulem Africae his verbis rescripsit a: Aedes inlicitis rebus vacuas nostrarum beneficio sanctorum ne quis conetur euertere. Decernimus enim, ut aedificiorum quidem sit integer status. Si quis vero cum sacrificio fuerit deprehensus, in eum legibus vindicetur, depositis sub Officio idolis, disceptatione habita, quibus etiam nunc patuerit cultum vanae superstitionis impendi. Dat. IIII. Kalend. Septembris, Patauio, Theodoro V. C. Conf.]

L. 17. cod. tit. Cod. Justin. cod. tit. l. 4. LVDI PERMISSI AGI IN CIVITATIBUS. * licentiam

Quod autem spectat ad ludos, ad eundem Proconsulem Africae idem Honorius Imperator ista rescripsit b:

Vt profanos ritus iam salubri lege submouimus; ita festos conuentus ciuium, & communem omnium laetitiam * non patimur submoueri. Vnde absque villo sacrificio, atque vlla superstitione damnabili, exhibere populo voluptates, secundum veterem consuetudinem, inire etiam festa conuiuia, si quando exigunt publica vota, decernimus. Dat. XIII. Kal. Septemb. Patauio, Theodoro V. C. Conf.]

L. 16. de Pagan. Cod. Theod.

In Oriente etiam Arcadius Imperator ad Eutythianum P.P. rescripsit, ut illa templa idolorum diruerentur, quae essent in agris. Sunt autem haec verba rescripti c:

QVID ARCADIVS ADVERSVS DEORVM TEMPLA.

Si qua in agris templa sunt, sine turba ac tumultu diruantur. His enim deiectis atque sublatis, omnis superstitionis materia consumetur. Dat. III. Idus Iulij, Damasco, Theodoro V. C. Conf.] Verum quae reliqua erant templa in ciuitatibus, ut Gazae Marnaeum, ad biennium integra perseuerarunt.

d Prosp. de praedict. lib. 3. c. 38.

Sed quod ad templa in urbibus posita pertinet; etsi ab eorum demolitione vetiti sunt Christiani, ipsidem tamen potiri concessum est. Magna quidem gloria Christianae religionis effulgit, cum arbitrio ipsius Antistitum clausis diu deorum templis, nunc reueratis, vexilloque illuc Crucis illato, comitantibus clero atque fideli populo, idola frangerentur, & simul cuncta, quae superstitionis signa referrent, penitus tollerentur. Quid autem acciderit tunc Carthagine de templo Caestis omnium famosissimo, S. Prosper narrat his verbis d:

QVID CARTHAGINE IN TEMPO CAELESTIS IDOLI.

Apud Africam Carthagini Caestis inesse ferebant templum, nimis amplum, omnium deorum suorum aedibus vallatum, cuius platea lithostrata pavimento ac pretiosis columnis & moenibus decorata, prope in duobus fere millibus passuum protendebatur. Cum diutius clausum, incuria, spinosa virgulta circumseptum obruerint, velletque populus Christianus vsui verae religionis vindicare: dracones, aspidesque illic esse ob custodiam templi, Gentilis populus clamitabat. Quo magis Christiani feruore succensi, ea facilitate omnia amouerunt illasi, quo templum suo vero caelesti Regi & Domino consecrarent. Nam cum sancta Paschae solemnitas ageretur festiuitas, collecta illic & vndique omni curiositate etiam adueniens multitudo, sacerdotum multorum pater & dignae memoriae nominandus Antistes Aurelius, caestis iam patriae ciuis, cathedram illic loco Caestis & habuit & sedit. Ipse tunc aderam cum socijs & amicis, atque (ut se adolescentium aetas impatiens circumquaque vertebat) dum curiosi singula quaeque pro magnitudine inspicimus, mirum quoddam & incredibile nostro se ingessit aspectui, titulus aeneis grandioribusque litteris in frontispicio templi conscriptus, AVRELIVS PONTIFEX DEDICAVIT. hunc legentes populi, mirabantur, praefago tunc spiritu acta, quae praescius Dei ordo certo isto fine conluserat.

VATICINIA GENTILIVM CONTRA IPSOS CONVERTENTIA.

Cumque a quodam Pagano falsum vaticinium, velut eiusdem Caestis, proferretur, quo rursum & via & templa prisco sacrorum ritui redderentur: ille, ille (inquam) verus Deus, cuius prophetica vaticinia nesciunt omnino mentiri, nec fallere, sub Constantio & Augusta Placidia, quorum nunc filius Valentinianus pius & Christianus imperat, Vrso insistente Tribuno, omnia illa templa ad solum vsque perducta, agrum reliquit, in sepulturam scilicet mortuorum: ipsamque viam sine memoria sui nunc Vandalica manus euerit. hanc ipse; ex his quoque & vides, quibus ex causis creuerit Fidelium aemulatio in templis deorum demoliendis; quae clausa penitus, esse despectui, illi patiebantur inuiti. Cum enim Gentilium pertinacia impatiens dedecoris & contumeliam, deorum templa penitus inaccessa manere, falsis oraculis in vulgus sparsis, fore uacillabat, ut abolita Christiana religione, idololatria iam compressa maiori resurgeret gloria; templaque rursus aperienda, & numerosiori multitudine frequentanda: quo haec inanis praedictio cassa penitus redderetur, ante eorum oculos ipsorum templa Fideles e fundamentis solo prosternerent conabantur: ut sic tandem Gentilitas desperata fatiscens, victa daret victoribus manus, nomenque Christianae militiae. Quod quidem

dem ex sententia euenisse, ea quae nuper sunt ex sancto Augustino a recitata, testantur.

a Aug. in Luc. serm. 29.

Hic tandem finis fuit famosissimi idoli Caestis Carthaginensis, eiusque templi omnium in Africa celeberrimi. Adhuc vero ut Christi gloria ex eius demolitionis idoli victoria parta magis magisque omnibus innotescat, hic paululum immorandum, deque eodem idolo & eius origine & nomine est pluribus differendum: omnia enim haec conducunt ad Christi de peruersissimo daemone expugnato triumphum. Primum enim sciendum est, eiusmodi Caestis Carthaginensis idolum etiam Romanis maxime venerandum fuisse: quod ex eo quisque poterit intelligere, dum ex Senatusconsulto atque Principum placitis istud ipsum paucis concessum affectum fuerit priuilegium, ut posset heres institui. Nam Vlpianus b I. C. haec de his habet:

ROMANIS ETIAM VENERANDVM CAELESTIS IDOLVM. b Vlpian. tit. de his qui heredes instit. possunt. post Cod. Theod. * Illessem * Caestum

Deos heredes instituere non possumus, praeter eos quos Senatusconsulto, constitutionibus Principum instituere concessum est, sicut Iouem Tarpeium, Apollinem Didymaeum, sicuti Martem in Gallia, Mineruam Meliensem *, Herculem Gaditanum, Dianam Ephesiam, Matrem Deorum Cybelem, quae Smyrnae colitur, & Caestem * Salinensem Carthaginis.] haec Vlpianus.

Sed quodnam numen Caestis nomine declaratur? Prima quidem fronte dixeris, esse Saturnum: nam cum Lactantij c, tum aliorum plurium testificatione expressum habetur, peculiarem Deum Afris fuisse Saturnum, cui humanas hostias immolarent d. Cum igitur constet Caestem fuisse summo apud eos honore habitum; eundem fuisse Saturnum cum Caeste, certum videri potest. His accedit Tertulliani Carthaginensis hominis summa auctoritas, dum primum haec ait in Apologetico e: Vnicuique prouinciae & ciuitati suus Deus est, ut Africae Caestis.] Idemque postea in Scorpiaco f ista subdit: Afrorum Deum Saturnum placari victimis hominum.] Quibus accedit, quod a Graecis Saturnus ερανος (quod & Phornutus ait) Caelus est appellatus, seu Caestis. His adiungitur, quod Saluianus g Caestem, non Deam, sed Deum appellat.

DE CAELESTIS DEI CARTHAGINENSIVM ORIGINE. c Lact. de fals. relig. c. 21. d Sil. Italic. & alij. e Tertul. Apolog. cap. 24. f Tertul. in Scorpiaco. c. 7.

Verum Caestem, non Dei, sed Deae fuisse nomen, ex eodem Tertulliano h in primis accipimus, ubi ait: Ista ipsa virgo Caestis pluuiarum pollicitatrix, &c.] Ista ipsa, nempe, quae Carthagine colitur. Sed S. Augustinus i, eius gentilis, utpote Afer, virginem Caestem nominat. Deam quidem, & non Deum fuisse apud Ethnicos existimatum, declarat etiam praesens inscriptio incisa basi, super quam Caestis simulacrum collocatum erat k.

g Saluian. de prouident. Dei. lib. 8. h Tertul. Apolog. cap. 23. i Aug. de Ciuit. Dei. lib. 2. c. 4. k Romae apud Alexandr. Borgianum. l Apul. de asin. lib. 6.

INVICTAE CAELESTI AVR.ONESI MVS. DD

Et Apuleius, idemque ipse Africanus, eandem virginem appellat, Iunonemque fuisse ait l, cum ita eam compellat: Magna Iouis germana & coniuga, siue tu Sami querulo partu, vagnitque & alimonia tua gloriaris; siue celsae Carthaginis, quae te virginem vectura leonis caelo comitantem percolit, beatas sedes frequentas, &c.] Cuius quidem imaginem in antiquis nummis expressam hic reddendam putauimus. Consiste hic parum, quaeso, lector: haud enim otiose tibi hoc exhibitum fuisse spectaculum senties. Vides hic duorum formas numismatum editas, alterius Seueri Imperatoris, alterius vero eius filij Antonini; atque in ambobus, a tergo ipsorum, Carthaginensium Deae Caestis inesse signa. Meminisse autem debes, dictum esse secundo Annalium tomo, effigiata eiusmodi fuisse numismata cum inscriptione, INDVLGENTIA AVGG. quod Seuerus Imp. vna cum filio plurima Carthaginensibus contulerit beneficia.

m Extat apud Le lium Pasqualium num. num. argem.

a Exstat apud Angel. Ercuent. num. arcus.

IMAGINIBVS VARIIS REDDITA CAELESTIS DEAE. b Luciano de Dea Syria.

a Apul. lib. II. in princ.

CAELESTIS DIVERSIS NOMINIBVS APPELLATA

ca. l. i. c. 1.

ca. l. i. c. 1.

* multiuoco

d Ambros. aduers. Symmach. CAELESTIS EADEM DIANA AB ALIIS DICTA. e S. Hieron. in pres. in epist. Pauli ad Ephes. lib. I.

Cum autem vtraque numismata hæc Carthaginensium Deæ typum expriment & imaginem, altera tamen ipsarum in eo tantum differt ab altera parua differentia, cum in posteriori Cælestis Deæ dextera armata sit fulgure, in priori vero tympanum dextera Cælestis teneat; cuius effigiem b a Luciano habes magna ex parte descriptam. Dum enim agit de Dea Syria, hæc inter alia: Leones ipsam ferunt, & tympanum habet, & coronam in capite turritam gestat.] vt Cybelem haud dubium intelligas significari, quæ ad luctus ex Attidis morte suscepti consolationem, tympanum sumpsisse fertur. Porro eiusdem Deæ signa diuersis gestaminibus fingi, illud declarat, quod idem Lucianus inferius habet de eiusdem imagine in templo Hierapolitano ad totius Syriæ cultum posita, dum ait eiusdem simulacrum altera quidem manu colum, altera vero sceptrum gestasse; quod & in nummis exprimitur: licet interdum alios pro colo reddidisse inuenerimus fulgur.

Ceterum eiusdem Apulei constat auctoritate, idem simulacrū non vnius tantum, sed diuersorum numinum nomina continuisse. sunt hæc eius verba c: In vniuersum quidem (quod vere dixeris) Iuno est. Ceterum habet quippiam & Mineruæ, & Veneris, & Lunæ, & Rheæ, & Nemesis, & Parcarum: & altera quidem manu sceptrum tenet, altera autem colum, & in capite radios gerit, & turrim, & cæstum habet, quo solam Venerem cognomento Cælestem exornant.] hæc ipse. Similiter autem ex Cælesti Carthaginensi exprimi plura numina, siue vnum diuersis nominibus nuncupatum, non tantum quæ nuper ex Apuleio sunt recitata declarant, sed & quæ idem enucleatius habet inferius hisce verbis, cum precatur: Regina Cæli, siue tu Ceres alma frugum parens originalis, quæ repertu lætata filiæ, vetustæ glandis ferino remoto pabulo, miti commonstrato cibo, nunc Eleusinam glebam percolis: Seu tu Cælestis Venus, quæ primis rerum exordijs sexuum diuersitatem, generato amore, sociasti, & æterna sobole humano genere propagato, nunc circumfluo Paphi sacrario coleris: Seu Phœbi soror, quæ partu ferarum medelis lenientibus recreato, populos tantos educasti, præclarisq. nunc veneraris delubris Ephesi: Seu nocturnis vultibus horrenda Proserpina, triformi facie laruales impetus comprimens.] ac paulo post, sic respondens ipsa ad Lucium: En adsum tuis commota, Luci, precibus rerum Natura parens, elementorum omnium domina, sæculorum progenies initialis, summa numinum, Regina manium, prima cælitum, deorum dearumq. facies vniformis, quæ cæli luminosa culmina, maris salubria flamma, inferum deplorata silentia nutibus meis dispenso. Cuius numen vnicū, multiforme specie, ritu vario, nomine multiuoco * totus veneratur Orbis. Inde primigenij Phryges Pessinunticam nominant Deum matrem: hinc autochthones Attici Cecropiæ Mineruam: illinc fluctuantes Cyprij Paphiam Venerem; Cretes sagittiferi Dictynam Dianam; Siculi trilingues Stygiam Proserpinam; Eleusini vetustam deam Cererem: Iunonem alij, alij Bellonam; alij Hecaten, Rhamnusiæ alij: & qui nascentis diei Solis inchoantibus illustrantur radijs Aethiopes, Arijq. priscaq. doctrina pollentes Aegyptij cærimonijs se proprijs percolentes, appellant vero nomine Reginam Isidem, &c.]

Attigit hæc etiam ex parte noster S. Ambrosius, dum de ea hæc ait expresse d: Quam Cælestem Afri, Mitram Persæ, plerique Venerem colunt pro diuersitate nominis, non pro numinis varietate.] At quod idem Apuleius citatis in locis, eandem Cælestem, Dianam nominatam fuisse tradit: hic cum S. Hieronymo e dicimus, non intelligi Dianam illam venatricem, quæ arcum tenet, & succincta est; sed illam (vt ait) Multimaniam, quam Græci πολυμυαδα vocant; vt scilicet ex ipsa quoque effigie mentirentur, omnium eam bestiarum & viuientium esse nutricem.] quale fuisse simulacrum Dianæ Ephesiæ, antiqua

A

B

C

D

E

Antiqua monumenta docent. Certe quidem & Dianam Cælestis nomine nuncupatam, antiqua inscripta lapidibus monumenta produunt, vt quæ subijcimus a.

DIANAÆ CAELESTI SACRVM Q. CORNELIVS THEOPHILVS CVM. QVINTIA. M. F LVPERCA

a Rome apud S. Mariam M. ior. descripte S. e. pag. 22. num. 11.

Sed vnde id Carthaginensibus numen? Audi Herodianum b, dum describit Heliogabali portentosa deliria, cum quæreret deo suo Heliogabalo vxorem sociare: spretoq. Palladis simulacro, quod cerneret galeatum: Negans (inquit) belligeram vxorem atque armatam cordi esse deo suo, simulacrum Vranix (Cælestis scilicet Deæ) iussit afferri: quod scilicet Carthaginensibus, omniq. Africæ venerabile, positum fuisse a Phœnissa Didone creditur, quo tempore antiquam Carthaginem dissecto corio ædificauit. Hanc Africam Vraniam, Cælestem videlicet, vocant; Phœnices Astroarchen, Lunam esse affirmantes: Congruere igitur aiebat Antoninus matrimonium Solis & Lunæ.] hæc Herodianus. Verumtamen quod est apud Herodianum, Astroarchen, astrorum Principem, Reginam cæli Iudæi, Phœnices vero nominabant Astarthen, notissimum apud eos idolum, cuius genealogiam ab Eusebio c ex antiquissimis Phœnicum monumentis descriptam inuenies.

b Herod. lib. 5.

SIDONIORVM THEOLOGIA AD CARTHAGINENSES ALATA.

c Euseb. de præpar. Euang. lib. 1. c. 7.

Sic & Lucianus de Dea Syria agens, Sidoniorum idolum maximo apud eos honore habitum, Astarthen pariter nominat; quam deam Lunam esse, sic dictam, ipse se existimare testatur. Estq. eius mentio in diuinis Scripturis d: nam de Salomone traditur, quod inter alias idolorum abominationes colebat Astarthen deam Sidoniorum. quam cum Apuleius (vt vidimus) nominet Reginam cæli, intelligere potes eam ipsam fuisse, quam temporibus Hieremiæ apostatantes Hebræos coluisse, conqueritur ipse Hieremias, cum ait e: Filij colligunt ligna, & patres incendunt ignem, & mulieres conspergunt adipem, vt faciant placentas Reginæ cæli.] & alibi ex eorum verbis: Ex eo autem tempore, quo cesauimus sacrificare Reginæ cæli, & libare libamina, omnibus indigemus, & gladio & furore consumpti sumus.] quam Reginam cæli S. Hieronymus Lunam interpretatur: Paraphrasis vero Chaldaica habet, pro Regina cæli, Sidera cæli. Sentit & Philastrius f, idem esse idolum, quod Sidonij & illis propinqui seducti Iudæi coluerunt Reginam cæli, quam Carthaginenses appellarunt Cælestem Virginem. nam ait: Alia est hæresis in Iudæis, qui Reginam, quam & Fortunam cæli nuncupant, & Cælestem vocant in Africa, colunt, eiq. sacrificia offerre non dubitant.]

IVDAEI APOSTATAE CVLTORES CAELESTIS DEAE. d 3. Reg. 11.

e Hierem. 7. 44.

f Philastr. c. 16.

Ceterum illud contigit, quod etsi vnum idemq. commune iisdem erat idolum: tamen cum pro diuersitate regionum (quod Theodoretus ait g) mutari consueuerint deorum imagines: inde accidit, vt alijs signis eadem dea expressa esset apud Sidonios, alijs apud Carthaginenses. Apud Sidonios enim eadem obequitans taurum (vt Lucianus ait) exprimebatur in nummis: nam & caput tauri Astarthen insigne fuisse, Eusebius docet h: h Euseb. de præpar. Euang. lib. 1. c. 7.

g Theodor. in Ezech. sect. 9.

At quorsum, dices, tota hæc de Cælesti Carthaginense proluxa tractatio? ea nimirum ex causa, quod singula hæc sint præclarissima trophæa victoriæ Crucis Christi. Non enim (vt videbatur) in demolitione Cælestis Carthaginensis vnum tantum fuit prostratum idolum, sed omnia illa Gentiliæ superstitionis sunt numina debellata, quæ ex Luciano & Apuleio superius sunt recensita. Et quod maioris fuit gloriæ Christi, de illo tunc potentissimo triumphatum est demone, qui Salomonem sapientissimum Regum omnium vicisset, Hebræumq. Dei populum sub iugo duxisset impietatis, ipsa Astarthe, nuncupata Regina cæli, dea Sidoniorum, a Carthaginensibus dicta Virgo Cælestis. Quod tunc exhibitum putas spectaculum cælitibus dignum, cum quæ vecta leone Cælestis, cælestia scandens, vni ex illis sternitur pedibus, qui instar ouis i a Christo missus est inter lupos? Quænam vnquam de victoria hostium tam gloriosa est erecta columna, vel ingens eleuatus est obeliscus, aut victorijs exculptus militum fornix fuit triumphalis extructus, sicut cum sedes Christianæ legis Antistitis (vt ait Prosper) in loco Cælestis est collocata, in qua & ipse Christi facer-

MAGNVS CHRISTI TRIUMPHVS IN DEMOLITIONE CAELESTIS.

i Matth. 11. Luc. 10.

dos stante populo sedit? Aurelius (inquit ille) caelestis patriae civis, cathedram illic loco A
Caelestis habuit & sedit.] Etenim cathedrae Episcopali leo ille Caelestis succubuit; quod in
Ecclesia moris esset, thronos Pontificis sculporum leonum tergis imponi, mysticum il-
lud referans, superbiâ saeculi aduersariam Christi, daemonesq. potentia Crucis virtute sub-
actas. Equidem innumera de his cernuntur exempla, vt de ea qua proxime ob oculos
fuit, sede Pontificia in apside veteris basilicae Vaticanæ. Magna plane Christi victoria
factum est, vt vbi Caelestis idolum (quod ait Capitolinus in Pertinace) reddebat oracula,
illic audiretur ab Episcopo praedicari Euangelium veritatis. Sed de his haecenus.

Nunc autem reliqua prosequamur, quae his item temporibus in Africa contigisse, idem
Prosper narrat his verbis: Noui quoque ipse, in quadam parte Mauritaniae prouinciae de
spelaeis & cauernis ita antiqua producta simulacra, quae fuerant absconsa, vt omnis illa
cum clericis in sacrilegio periurij ciuitas teneretur. Quid vero per ceteras prouincias in B
re hac actum sit, & omnibus notum est, & exitus ipsi demonstrant. Doluit haec futura Her-
mes Trimegistus; & mærens inter cetera scripsit, dicens: Tunc terra ista sanctissima se-
des delubrorum atque templorum, mortuorum erit cadauerumq. plenissima futura.] haec-
tenus Prosper.

Rursum vero quod ad res Africanas pertinet; S. Augustinus cum de his agit, ante-
quam scilicet Imperatoris rescriptis licentia data esset Christianis aduersus idola aliasq.
omnes ad ea spectantes superstitiones agendi, commendat Christianorum modestiam, dum
non nisi magna charitate cum ipsis agere consueuerint. Ipse enim concionatus ad populum,
vbi explicat illa Deuteronomij verba: Cum data vobis fuerit terra in potestatem, aras
eorum destruetis, lucos eorum comminuetis, & omnes titulos eorum confringetis: Cum
acceperitis potestatem, haec facite] Vbi nobis, inquit, non est data potestas, non faci- C
mus: vbi data est, non praetermittimus. Multi Pagani habent istas abominationes in fun-
dis suis: numquid accedimus, & confringimus? Prius enim agimus, vt idola in eorum
cordibus confringamus. Quando Christiani & ipsi facti fuerint, aut inuitant nos ad tam
bonum opus, aut praeniunt nos. Modo orandum est pro illis, non irascendum illis.] At
haec Augustinus ante rescripta illa aduersus idola edita: quid autem post ipsa promulgata
a suis voluit ipse praestari Christianis, haec ab eodem commonente accipe Augustino: D
Cum, inquit, templa, idola, luci, & si quid huiusmodi, data potestate, euertuntur:
quamuis manifestum est, cum id agimus, non ea nos honorare, sed potius detestari: ideo
tamen in vsus nostros priuatos dumtaxat & proprios non debemus inde aliquid vsurpare,
vt appareat nos pietate ista destruere, non auaritia. Cum vero in vsus communes, non
propriis ac priuatos, vel in honorem Dei veri conuertuntur; hoc de illis fit, quod de illis D
hominibus, cum ex sacrilegis & impijs in veram religionem mutantur.] haec ipse. ex qui-
bus intelligis quam a suis exegerit Augustinus in Gentilium superstitione abolenda hoc
tempore moderationem. haud tamen ab omnibus id praestitum est, vt ipsa materia, ex qua
idola confecta essent, Gentilibus ipsis fuerit restituta: quis enim illam a militum manibus
rapacissimis extorsisset?

Accidit autem tunc temporis illud lugubre in Colonia Suffectana, vt Gentiles simulacri
sui Herculis iacturam passi, aduersus Christianos arma corripientes, ex eis trucidauerint se-
xaginta. ad quos tunc S. Augustinus exprobrans ista breuiter scripsit:

Immanitatis vestrae famosissimum scelus & inopinata crudelitas terram concutit, &
percutit caelum, vt in plateis ac delubris vestris eluceat sanguis, & resonet homicidium.
Apud vos Romanae sepultae sunt leges, iudiciorum rectorum calcatus est tenor, Imperato- E
rum certe nulla veneratio nec timor. Apud vos sexaginta numero fratrum innocens effusus
est sanguis: & si quis plures occidit, functus est laudibus, & in vestram curiam tenuit
principatum. Age nunc principalem veniamus ad causam. Si Herculem vestrum dixerit-
tis: porro reddemus. Adfunt metalla, saxa nec defunt: accedunt marmorum genera,
suppeditat artificum copia. Ceterum Deus vester cum diligentia sculpsit, tornatur &
ornatur: addimus & rubricam, quae pingit ruborem, quo possint vota vestra sacra sonare.
Nam si vestrum Herculem dixeritis, collatis singulis nummis, ab artifice vestro vobis emi-
mus Deum. Reddite igitur animas, quas manus vestra contorsit; & sicuti a nobis vester
Hercules redhibetur, sic etiam a vobis tantorum animae reddantur.] haecenus ad eos Au-
gustinus, ironia ista exprobrans immane facinus, deorumq. Gentilium inanem cultum ob-
oculos representans; ostendens facilius esse, mille denuo Hercules & omnes deos Gentili-
um

Prosper. de pre-
d. lib. 3. c. 38.
SIMYLACRA
ABSCONSA
PROPALATA

CHRISTIA-
NA MODER-
STIA COM-
MENDATA.

b Deut. 7. 12.

c Aug. in Math.
serm. 6.

d Aug. epist. 154.

SUFFECTANI
TRUCIDANT
CHRISTIA-
NOS.

e Aug. epist. 267.
AVGVSTINI
EPIST. AD
SUFFECTA-
NOS.

lium efformare, quam vnum neatum hominem vitalibus restituere; declarans pariter
quanto inferioris conditionis existeret Hercules, quem fractum reficere artifex posset,
quam homo, qui semel extinctus, ab Hercule excitari non valeat.

At quid hoc item tempore Gentiles Coloniae Calamensis in opprobrium promulgata-
rum in deos Gentilium legum egerint, ab ipso etiam accipe Augustino haec de his ad
Nectarium conscribente: Contra rectissimas leges, Kalendis Iunijs, festo Paganorum,
sacrilega solemnitas agitata est, nemine prohibente tam insolentia vsu, vt, quod nec Iulia-
ni temporibus factum est, petulantissima turba saltantium in eodem profusus vico ante fo-
res transfret ecclesiae. Quam rem illicitissimam atque indignissimam clericis prohibere
tentantibus, ecclesia lapidata est. Deinde post dies ferme octo, cum leges notissimas Epi-
scopus Ordini replicasset, & dum ea quae iussa sunt, velut implere disponunt, iterum ec-
clesia lapidata est. Postridie nostris ad imponendum perditis metum, quod videbatur,
apud Acta dicere volentibus, publica iura negata sunt. Eodemq. ipso die, vt vel diuini-
tus terrerentur, grando lapidationibus reddita est: qua transacta, continuo tertiam lapi-
dationem, & postremo ignem ecclesiasticis tectis atque hominibus intulerunt; vnum
feruorum Dei, qui oberrans occurrere potuit, occiderunt, ceteris partim vbi potuerunt la-
titantibus, partim quo potuerant fugientibus: cum interea contrusus atque coarctatus
quodam loco se occultaret Episcopus; vbi se ad mortem quaerentium voces audiebat, si-
biq. increpantium, quod eo non inuento, gratis tantum perpetrassent scelus. Gesta sunt
haec ab hora ferme decima vsque ad noctis partem non minimam. Nemo compescere,
nemo subuenire tentauit illorum, quorum esse grauis posset auctoritas, praeter vnum pe-
grinum, per quem & plurimi serui Dei de manibus interficere conantium liberati sunt,
& multa extorta praedantibus: per quem clarum factum est, quam facile illa vel omnino
non fierent, vel coepa desisterent, si ciues maximeq. primates ea fieri perficiq. veruis-
sent.] haec Augustinus de his quae diebus istis Calamae facta sunt, cuius Ecclesia sub dio-
cesi Hipponensi constituta erat, adeo vt eius visitatio ipsi incumberet Augustino, vt Possi-
dius eiusdem Ecclesiae Episcopus docet.

Veniens igitur his auditis, Calamam Augustinus, vt mærentem subleuaret Ecclesiam:
quid tunc egerit, idem ipse eadem epistola ita narrat: Modo cum apud Calamam essemus,
vt nostri in tam graui dolore vel consolarentur afflicti, vel sedarentur accensi: quantum
potuimus, quod in tempore oportuisse existimamus, cum Christianis egimus: deinde
etiam ipsos Paganos mali tanti caput & causam, petentes vt ab eis videremur, admisimus;
vt hac occasione admoneremus eos, quid facere deberent, si scirent; non tantum pro re-
mouenda praesenti sollicitudine, verum etiam pro inquirenda salute perpetua, multa a no-
bis audierunt, multum etiam ipsi rogauerunt. Sed absit vt tales serui simus, quos ab eis ro-
gari delectet, a quibus noster Dominus non rogatur.] Discessit tandem ab eis Augustinus
haud placatus, quod oblatam veniae spem etiam lucro aeternae salutis minime suscepissent.

Quamobrem qui inter Ethnicos ibi consistentes grandior natu ac sapientior videba-
tur, Nectarius suis gentilibus consulturus Idololatri, ad eundem Augustinum reuersum
Hipponem litteras dedit, quae haecenus extant, in quibus inter alia munus ab eo Christia-
ni Episcopi exigens, ista subdit: Sed Episcopum fas non est, nisi salutem hominibus imper-
tire, & pro statu meliore causis adesse, & apud omnipotentem Deum veniam aliorum me-
reri delictis, &c.] Augustinus vero ad ipsum rescribens, ista pollicetur, nimirum acturum vt
resipiscantibus parcat, cum nocentibus vero mitius agatur: ita tamen, ne veniae facilita-
te rursus alia his similia impiorum praesumat audacia, attemperandam fore clementiam
seueritate: Ad hoc (inquens) nitendum, seruata mansuetudine & moderatione Chri-
stiana, vt aut ceteros deterreamus eorum imitari peruersitatem, aut ceteros optemus eo-
rum imitari correctionem. Damna quae illata sunt, vel tolerantur a Christianis, vel resar-
ciuntur per Christianos: animarum vero lucra, quibus acquirendis cum periculo etiam
sanguinis inhiamus, & in illo loco quaestuosius prouenire, & alijs locis illo exemplo non
impediri desideramus.] haec ipse, plane docens qua ratione debeat Episcopus attempera-
re cum indulgentiae remissione seueritatis rigorem.

Quanam autem ista fuerint consecuta, nihil praeterea inuenimus, nisi quod Possidius
Calamae Episcopus, expositulaturus aduersus Gentiles incedarios & homicidas, nauigauit
ad Honorium Imperatorem: cuius cum seuerum ad Proconsulem rescriptum timeretur
elicitum, rursus idem qui supra Nectarius Calamensis, homo Gentilis, ad eundem S. Au-
gustinum

Aug. epist. 202.
CALAMEN-
SES QUID IN
CHRISTIA-
NOS.

b Possid. in Vita
S. Aug. c. 12.
QVIB AVGV-
STINVS CA-
LAMAE CVM
GENTILIBVS

NECTARIVS
INTERCEDIT
APVD S. AV-
GVSTINVM
PRO SVIS PA-
GANIS.
c Apud Aug. epist. 201.

LEGATIO
POSSIDI AD
IMPERATO-
REM ADVECT-
VS GENTILIS.

gustinum pro salute suorum litteras dedit: extant^a ipsa, & quas ad ipsum reddidit idem Augustinus^b, ubi & de Possidio apud Imperatorem causam prosequente meminit.

Cum igitur tam in Oriente, quam etiam in Occidente (ut vidimus) aduersus idola hoc anno fuissent promulgata rescripta: sicubi vehemens reliquorum facta est prostratio idolorum, Romae certe ardentioribus studiis eorundem conclamata est demolitio, cum (sententia S. Hieronymi^c alias repetita) nullibi vehementius quam Romae, frequentioriq. populo, vacua idolorum templa quaterentur. Sed ex quo ea quae in aperto erant, iam fuerant disiecta atque contrita, secretos aditus, ipsa penetralia, specusq. subterraneos Fideles sunt curiosius perscrutati; adeo ut inueniri latibula minime vsquam potuerint, quae solerti, pietate duce, sagacitati fuerint inaccessa. Tunc plane accidit, quod S. Prosper^d vna cum alijs suorum temporum rebus memoriae prodidit de efficti draconis in specu latentis per monachum Christianum impostura detecta: cuius rei gestae historiam tertio tomo, alia exposcente occasione, retulimus. Testatur etiam idem Prosper, templa deorum omnia cum suis adiacentibus spatijs fuisse tunc Ecclesijs ab Honorio Imperatore collata.

Referata tunc pariter sunt Apollinis Palatini absconsa, repertaq. carmina Sibyllina, quae a Stilichone in opus incumbente succensa fuere: in quem Rutilius Numatianus haec proclamauit^e:

*Nec tantum Geticis grassatus proditor armis,
Ante Sibyllina fata cremauit opis.
Odimus Altheam consumpti funere torris,
Nisaeum crinem flere putantur aues:
At Stilicho aeterni fatalia pignora regni,
Et plenas voluit praecipitare colos.]*

ita ipse, quod in Sibyllinis libris crederentur fatalia Urbis inesse praescripta. Quenam autem aduersus ea quae reliqua essent signa idololatriae, ubique locorum sub Romano Imperio a Christianis hoc anno gesta fuerint, scriptorum inopia silent.

Qui igitur hoc anno ex recitatis edictis Gentilicium superstitione exagitauit Honorius Imperator, Iudaeos quoque sibi nimium arrogantes nouo edicto compressit, dum collectas ab eis ex more faciendas inhibuit, ita rescribens^f ad Messalam Praefectum Praetorio:

Superstitionis indigna est, ut Archisynagogi; siue presbyteri Iudaeorum, vel quos ipsi Apostolos vocant, qui ad exigendum aurum atque argentum a Patriarcha certo tempore diriguntur, a singulis synagogis exactam summam atque susceptam ad eundem reportent. Qua de re, omne quicquid considerata temporis ratione confidimus esse collectum, fideliter ad nostrum dirigatur Aerarium. De cetero autem nihil praedicto decernimus esse mittendum. Nouerint igitur populi Iudaeorum, remouisse nos praedationis huiusmodi functionem. Quod si qui ab illo depopulatore Iudaeorum ad hoc officium exactiois fuerint directi: iudicibus offerantur; ita ut tamquam in legum nostrarum violatores sententia proferatur. Dat. III. Id. April. Mediol. Theodoro V. C. Conf.]

Vetus haec querela in Iudaeos etiam ante Christi aduentum. Quod enim ubique terrarum dispersi per omnes prouincias ipsi essent; exigendo a suis vestigales pecunias Iudaeorum primates, videbantur quodammodo ab vniuerso Imperio Romano tributum colligere: nam sicut ipsi a suis, ita illi ab hominibus eius prouinciae in qua agerent, mille inuentis modis, pecunias corradebant: fiebatq. ut vniuersi propemodum Imperio subditi in Iudaeorum aerarium aes conferrent. Haec enim in Iudaeos Cicero exaggerat in oratione pro L. Flacco, qui iussus est causam dicere, quod vetuisset Iudaeos collectam in Asia pecuniam Hierosolymam deferre. Sed & ad haec spectare videtur recens huius temporis querela Rutilij, cum ista luget his versibus^g, alias ante alia occasione citatis:

*Atque utinam numquam Iudaea subacta fuisset
Pompeij bellis, Imperioq. Titi.
Latius excisa pestis contagia serpunt,
Victoresq. suos natio victa premit.]*

De eiusmodi collectione pecuniarum per prouincias ab ipsorum Patriarcha fieri solita, & de quaestoribus ab eodem legari consuetis, quos illi Apostolos nuncupabant, ex Epiphanio tertio Annalium tomo diximus. Sed & S. Hieronymus de eiusmodi praescripta ab eis consuetudine, in Vigilantium ista ait^h: Hac in Iudaea perseverante consuetudine, non solum apud nos, sed & apud Hebraeos, ut qui in lege Domini meditantur die ac nocte, & partem

^a Apud Aug. epist. 253.
^b Aug. epist. 254.
^c Hieron. pref. in epist. ad Galatas.
ROMAE RELIQUIAE IDOLOLATRIAE SVBLATAE.
^d Prosp. de praedict. lib. 3. c. 28.
CARMINA SIBYLLINA COMBUSTA.
^e Rutilius Iuven. lib. 2.

^f l. 14. de Iudaeis c. Theod. HONORIVS COLLECTAS IYDAEORVM VETAT.

DE IYDAEIS COLLECTORIBVS PECVNARIYM.

^g Rutil. Iuven. lib. 1. IYDAEI VBIQVE INFESTI.

^h Hier. in Vigil. in fin.

partem non habent in terra, nisi solum Deum, synagogarum & totius Orbis foueantur ministerijs.] haec ipse. Verum quod hoc anno Honorius Imperator Iudaeis ademptum voluit, haud post diu, nempe sub eius sexto Consulatu cum Aristeneto, pro iisdem datis rescriptis^a restituendum putauit, anno videlicet Domini quadringentesimo quarto. Extat tamen de eadem re Theodosij Iunioris rescriptum, quo sibi vindicat quae ab Occidentalibus Patriarchis a Iudaeis exigere consueuerant^b. At de Iudaeis haec tenet.

Qui vero Gentiles atque Iudaeos censura legum coercuit, haereticis quoque bellum rescriptis suis Honorius Imperator indixit. Nam aduersus Manichaeos Africanam Ecclesiam perturbantes, ad Dominatorem Vicarium ista rescripsit^c:

Noxios Manichaeos, execrabilesq. eorum conuentus, dudum iusta animaduersione damnatos, etiam speciali praecipione cohiberi decernimus. Quapropter quaesiti adducantur in publicum, ac detestiti^{*} criminosi congrua & seuerissima emendatione rescentur. In eos etiam auctoritatis aculei dirigantur, qui eos domibus suis damnanda prouisione detentant^{*}. Dat. XVI. Kal. Iunij, Mediolani, Theodoro V. C. Consule.] Sed vnde id acciderit, ex sancto Augustino facile intelligere potes, dum de Natura boni agens aduersus Manichaeos, de iisdem nefaria operantibus haec ait^d: Hoc se facere, quidam confessi esse in publico iudicio perhibentur, non tantum in Paphlagonia, sed etiam in Gallia, sicut a quodam Romae Christiano Catholico audiui.] haec ipse. Cum ergo in Actis publicis eiusmodi illorum fordes fuerint propalatae; eorundem testificatione redditas manifestas, Imperator legibus infecutus est. sed de iisdem Manichaeis in Africa Proconsulari iudicio detectis & condemnatis, agemus suo loco inferius. Quid vero hoc ipso anno Honorius Imperator ad Sapidianum Vicarium Africae pro Africana Ecclesia rescripserit^e, videamus:

Si Ecclesiae venerabilis priuilegia cuiusquam fuerint vel temeritate violata, vel dissimulatione neglecta; commissum quinque librarum auri (sicut etiam prius constitutum est) condemnatione plectatur. Si quid igitur contra Ecclesias vel clericos per obreptionem, vel ab haereticis, vel ab huiusmodi hominibus fuerit contra leges impetratum; huius sanctionis auctoritate vacuamus. Dat. VII. Kal. Iul. Brixiae, Theodoro V. C. Consule.] Ut haec autem sancirentur ab Honorio Imperatore, praecessit legatio Africanorum Episcoporum, mense Aprilis, ex Concilio Carthaginensi hoc anno celebrato; de quo haec tantum reperiuntur posteris commendata^f: Post Consulatum gloriosissimi Imperatoris Honorij Aug. IV. & Eutychniani V. C. quinto Kalendas Maias, Carthagine, in Secretario basilicae Restituta. In hoc Concilio legationem susceperunt Epigonius & Vincentius Episcopi, ut pro confugientibus ad Ecclesiam quocumque reatu inuolutis legem de gloriosissimis Principibus mereantur, ne quis eos audeat abstrahere.] haec ibi: meminisse namque debemus quae anno superiori dicta sunt de Mascezile Africano Duce fratre Gildonis, ipsum nimirum violasse immunitatem Ecclesiarum abstrahendo aliquos violenter ex eis; quorum sacrilegiorum causa diram Dei vindictam in se prouocans infelix expertus est.

IESV CHRISTI ANASTASII PAP. ARCAD. & HONOR. IMPP. ANNVS ANNVS ANNVS

Quadringentesimus Christi annus ingreditur, adnotatus Fastis Consulatu Stilichonis & Aureliani. Mirabuntur fortasse aliqui, socerum Imperatoris Stilichonem, plurimum (ut videbatur) atque optime de Imperio Romano meritum, tam diu vixisse ordinarij Consulatus expertem. Sed quod ipse renuerit, id accidisse, Claudianus exaggerat, cum his primum versibus merita eius inculcat^g:

*Qui mihi Germanos solus, Francoq. subegit,
Cur nondum legitur Fastis? cur pagina tantum
Nescit adhuc nomen, quod iam numerare decebat?] & paulo post:
Sperabam nullas trabes, Gildone perempto,
Nasci posse moras. etiam nunc ille repugnat?]*

At ille pacandum antea in omnibus esse Occidentale Imperium, quam supremam dignitatis honorem attingeret, praetexebat morarum causam. Bellis itaque confopitis, compressisq. barbaris, summa pace Imperio parta, hoc tandem anno creari se Consullem passus est. Vnde idem Claudianus:

^a l. 15. & 17. de Iud. Cod. Theod.
^b l. vi. de Iud. Cod. Theod. & l. 16. Cod. Inst. eod. titul.
^c l. 35. de haeret. Cod. Theod.
HONORIVS QVID IN MANICHAEOS.
^{*} detestati
^{*} detentati, vel defendunt
^d Aug. de nat. bon. c. 47.

^e l. 34. de Episc. & cler. c. Theod.

^f Tom. 1. Concil.

DE CONSULATV STILICHONIS.

^g Claud. de laudib. Sulich. lib. 2.

Nullus Borea metus: omnis & Austri
Ora silet: cecidit Maurus, Germania cecidit:
Et Ianum pax alta ligat, te Consule, &c.]

Felicissimus plane Stilicho in hanc diem, cum ob fortitudinem animi in rebus bellis, tum ob eiusdem moderationem in tanta rerum prosperitate seruata: sed infelicissimus omnium redditus, cum quærit adhuc altiora fastigia.

Eiusdem Stilichonis Consulatu consignata inuenimus Acta sanctorum martyrum Anaunensium, Sisinnij, Martyrij, & Alexandri. extat de his epistola Vigilij Præsulis Tridentini ad S. Simplicianum Mediolanensem Episcopum, cuius Gennadius meminit, ubi ait: Vigilij Episcopus Tridentinus conscripsit ad quemdam Simplicianum in laudem libellum & epistolam continentem gesta sui temporis apud barbaros martyrum. ita Gennadius. Sed cum mentionem habens Simpliciani, non dicat eum Mediolanensis Ecclesiæ fuisse Episcopum, sed quemdam, quasi incertum eius nominis virum; reuocari posse videtur in dubium, num hic ille sit Simplicianus Antistes successor S. Ambrosij: cum præsertim præcedenti capitulo idem de eodem Mediolanensi Episcopo auctor agat, recensens edita ab eo scripta. Certe quidem id ipsi inexploratum fuisse videtur, alijs tamen omnibus compertissimum, cum Vigilij epistola in codicibus omnibus inscriptionem habeat, Ad Simplicianum Episcopum: & licet cuius Ecclesiæ Antistes fuerit, minime exprimat; tamen quod cum Patrem appellet, cum Episcopi collegas Fratres consueuerint nominare; non alium quam Simplicianum longo senio venerandum, esse potuisse, facile suademur. Nam & S. Augustinus iam Episcopus scribens ad eundem libros Quæstionum, cum licet tunc tantum presbyterum, æque Patrem appellat. Porro non alium quidem hunc ab eo Simpliciano fuisse, inde quoque elicimus coniecturam, quod constat auctoritate Paulini, horum martyrum reliquias mox Mediolanum esse translatas; de quibus paulo post dicturi sumus.

Ceterum tempus sedis Simpliciani haud anni huius excessisse terminum, inde certum ducimus argumentum, dum constat legationem Afrorum Episcoporum anno sequenti, nimirum post Stilichonis Consulatum, in Italiam missam esse ad Venerium Simpliciani successorem, vt suo loco dicemus. Immo quod & Anastasius Papa (vt dictum est) ad eundem Venerium in causa Origenis Periarcon & Origenistarum litteras dedisse liquet, & vt conijci potest, hoc anno: inde adducimur, vt opinemur, hoc eodem anno potius quam sequenti, Simplicianum diem obiisse, & subrogatum esse Venerium.

Sed vnde (dicer aliquis) sub Christiano Imperatore, in summa agente pace Imperio Occidentali, compressis & oppressis vndique barbaris, potuit locus esse martyrijs? Memoria repete quæ de Honorij Imperatoris edicto aduersus idola, & quæ in Africa a Gentilibus Suffectanis & Calamensibus in Christianos diximus perpetrata: Cum scilicet iussu Imperatoris edicto simulacris deorum, alijsq. superstitionis Gentilicæ signis vbique prosternti; vbi contingeret copiam numerosiorem esse Gentilium, Christianorum vero numerum minorem, longeque abessent Præfectorum apparituræ; compluribus in locis idololatra patravit: istud ipsum, nondum anni vnus elapso termino, Gentiles rustici vallibus Anauniæ, a Tridentina ciuitate spatio viginti quinque milliariis (vt produnt Acta martyrum) diffiti accolæ, in Dei ministros Sisinnium, Martyrium, & Alexandrum crudeliter commiserunt. Commiserati enim isti rusticos illos, post tantam Christiani nominis lucem toto Orbe diffusam, adhuc obstinatis animis tenebris superstitionis offundi; vt eos e faucibus dæmonis vindicatos aggregarent Ecclesiæ, e patrijs sedibus facti volentes extorres, ad eos peregrinati, in medio nationis prauæ fixere tentoria, & Crucis erexere vexillum.

Inter hos primarius Sisinnius eminebat, genere Cappadox, diaconatus officio facer, in Christianæ militiæ stipendijs veneranda senectute decorus. Martyrius vero lectoris ordine initiatus, ostiarij autem auctus erat munere Alexander. Primus Sisinnius suo sumptu in vico Gentilium erexit ecclesiam, cui duo posteriores comministri voluntarij milites inhæserunt. Instabat ille verbo, ex quo semine vberem referret pietatis prouentum: isti messis focij accedere. Sed irriganda erat terra sterilis sanguine martyrum, vt ad Euangelicam mensuram reddere posset fructum centuplum cum vitæ æternæ completiori additamento.

Sed

Apud Mombrin. b Genad. de Vir. silu. c. 37. ANAVNENSIS MARTYRES HOC ANNO PASSI.

Genad. ibid. 36.

Paulin. in Vita S. Ambrosij fin.

DE OBITU SIMPLICIANI, ET VENERIO SUCCESSORE.

CVR GENTILES IN SVRREXERINT IN CHRISTIANOS.

SISINNII, MARTYRII, ET ALEXANDRI CERTAMEN.

A Sed quomodo id acciderit, videamus. Ad finem iam vergebat hoc anno mensis Maij, cuius vigesimotertio die Gentiles ex antiquis ipsorum ritibus auspiciari consueuerant Lustrationes segetum, vt ex Calendario ab antiquis monumentis formis Plantinianis a Smetio edito, cuique perspicuum fit. Quod autem huiusmodi Idololatra, collecta ingenti rusticorum manu, cum hostia lustrare solerent agros: eiusmodi lustrationes, Ambarualia, quasi ambiendo rura, maiores dicere consueuerunt: de quibus ritibus Virgilius in Georgicis

Et cum lustrabimus agros,
Terq. nouas circum felix eat hostia fruges, &c.]

Porro eorundem martyrum Acta habent, rusticos illos Ethnicos vallis Anauniæ id temporis ad hoc in vnum collectos esse tubarum signis, vt agros circumeundo lustrarent, cum vero cogere contribulem quemdam suum, nuper per Dei ministros redditum Christianum, vt ad sacrificium victimam daret: & pro eius patrocinio assurrexissent viri Dei, redarguentes ipsorum impietatem: omnis mox illorum furor in ipsos conuersus est. Cum qui primum inter eos locum tenebat, Sisinnius tuba percussus, securibusq. confusus, in lecto exanimis pene decubuit. Verum sequentis diei mane diluculo rursum rustici in ecclesiam irruerunt, vt eam penitus demolirentur, aggressiq. sunt Martyrium intentum curæ Sisinnij iam proxime Deo spiritum reddituri: quem fugam arripientem, tentum, pluribus affectum vulneribus, ducendum ad idolum quod colebant Saturni, vinculis ligant, vna cum Alexandro ab ipsidem comprehenso latebras frustra captante. Trahunt & Sisinnium, & eius collo appendunt ludibrii causa velut iumento rusticum tintinnabulum: cum ille eos admonens, inter salutaria verba frustra iactata, in via deficiens, martyrio coronatus, cælum conscendit: cui & Martyrius, ex vulneribus factus exanguis, eadem

corona auctus accessit collega martyrij. Alexander vero victus pedibus, raptatus per vespres saxaque, viuis peruenit ad templum: vbi accensa pira, iniectis in eam sanctorum martyrum cadaueribus, optio data est, si vellet ignem euadere, vna cum ipsis sacra faceret. Qui penitus abnuens, in ignem iniectus, summa constantia in Christi confessione gloriose martyrium consummauit, pariq. cum focijs corona decorus de impietate Ethnica & rusticana proterua triumphauit. Sed diuinam mox impij sensere vindictam, cum euestigio atranube ad terram vsque cælo contexto, vibrantibus hinc inde fulminibus, conterriti, se primum in sanguinem innoxium peccasse sensere. Effecitq. tandem sanctorum martyrum sanguis, quem dæmones exhorrescebant, vt aliquo intercedente temporis spatio, idololatria ex ea regione penitus extincta fuerit, eorundemq. Memoriam ibidem erectam frequentati cœtu Fidelium frequentarentur. Hæc ex eorundem martyrum Actis collecta sunt.

D At lectorem venerandæ antiquitatis cupidum, epistola illa Vigilij ad sanctum Simplicianum, minime fraudandum putamus; cum præsertim ipsa haud prolixa admodum sit, sed mendis non nihil aspersa, non minimo tamen labore ex diuersis diuersorum codicum lectionibus, quantum fas fuit, emaculata. Reddendam hic, inquam, eam putauimus, quod hoc vnum certum sit reperiri vetus monumentum Actorum eorundem sanctorum martyrum, cum eiusdem auctoris libellus eo argumento fusius scriptus omnino perierit, & istud ipsum sit vetustate corrosum. Epistola autem sic se habet:

Domino sancto ac venerabili Patri, bonis omnibus præferendo, Simpliciano, Vigilij Tridentinæ Ecclesiæ Episcopus S.

Quamuis facta martyrum mentione, non verbis merita, sed verba meritis commendentur; potiusq. sit constantiæ silentio præterire, quibus est probata virtus: tamen quia me suggerere causas, loca, pugnasq. martyrij, pietas impulit, admonuit debitum, coegit officium: trepidantem mærorum linguam paginæ non negavi; quia nec abscondi poterat lucerna sub modio, nec vox pij sanguinis reticere. Post multos namque patientiæ gradus & sedulas pugnas, recens perfidiæ accessit iniquitas, quibus ministri in Ecclesijs, quæ nuper fundatæ fuerant, lacesciti sunt, ac martyrij titulos comparauerunt, parati ad omnia, libenter omnia sustinentes, nulli dantes occasionem, occasione gloriæ, gloriam meruerunt. Quorum vita (vt summa rerum fastigia referam) propter scientiæ notitiam fuit tam sollicitudinis, quam propositi singularis. Nam omnes liberi nexu coniugij, Deo immaculatas animas vt sanctas hostias præstiterunt. Denique primus, vocabulo Sisinnius, nouam Christiani nominis pacem intulit barbaræ nationi; quam per annorum seriem, quod in se fuit, iugiter custodiuit, nullum consortium pollutæ hospitalitatis agnoscens, velut Loth Sodomis, stupendo timore reuerentiâ seruauit. Sed ovis, tota quamuis in luporum medio

LVSTRATIONES AGRO-RVM. a Smet. Inscript. pag. 36. num. 4. & 37. num. 1. b Ex Festo apud Macrobi. lib. 3. c. 5. c Virgil. Georg. 2.

Apud Lipom. tom. 2. & Sur. tom. 3. sub 29. Maij, & manuscrip. EPISTOLA VIGILII AD SIMPLICIANVM.

Genes. 19. * religionem

constituta, ouile quæfuit, quod, impensis pusillæ fidei votis, munificus primus in illa regione fundauit: cuius minister (si me eum recensere dignaris) per hoc velut ex debito esse promeruit, senex vt æuo, ita merito præcesserit.

DE MARTYRIO LECTORE

Lector quoque Martyrius eius adminiculo sociatus, iam nominis pignore commendante, eum religiosæ professionis exordia post militiam temporalem catechumenus induit. Nam proiecto a se cingulo, rejectoq. parentum vel fratrum carnalium coetu, intelligens sese veræ lucis auctore Deo, gratiam consecutum, inter lectoris officia sociatus, diuinæ laudis canticum auribus primus surdæ regionis intonuit, attentus operibus iugiter spiritalibus, lassatus ieiunijs continuis, lectioni suæ pædagogus, in lucrands animabus anxius, quàm breuis temporis impendio tantum fœnus ante præmisit, vt illi corona merito crederetur. Quid liberatas animas referam, in sinum Abrahæ plena luce profectas, quas superstitione perfida dierum obseruantia, alienato iure naturæ, crudeli morte damnabat? Verum ille, subductis maternis vberibus lacte turgentibus, peregrinus nutritu condecemtem semper matri quærebat affectum, resurrectionem exemplis prædicatam videntibus oculis dicaturus. Hæc sunt pauca de multis.

DE ALEXANDRO OSTIARIO.

Alexander quoque Martyrij consanguinitate germanus, tertius Trinitatis hostiam complens, parem confessionis ianuam reseruit. Nam patriam, inquam, deinde peregrinus, parentesq. deseruit, comes in probationibus fidus, fide magnanimus, miseratione propensus. Et, si testimonio meo vtcumque creditur, non sunt nisi ipsi sibi altrinsecus præferendi: quos commendari non opus fuit, nisi forte, quod decuit. At vero hætenus sunt alleuata fastidia, si adhuc auribus libenter admittitis. Nam fumosa Gentilitas contra vaporem fidei zelo diaboli flamma furoris incaluit, & inde iam lento fomite serpens, quod opibus (vt dixi) fidei, paupertate deuota, primus id loci diaconus Ecclesiæ tabernaculum posuisset.

* incitata CERTAMEN SANCTORVM MARTYRVM.

Accessit quoque iustæ ad titulos causæ, quod quondam hostias diabolo Christiana domus diaconi fidei ministerio prohiberet, vt lustri feralis vexillo præferri vexillum meruerit passionis. Nam inuitata * sub vno proelio manus, ad sanguinem conuolauit, ac matutinis horis nimium antecedentis diei vulneribus fatigatum, nec aliter lectulo deprehensum emerita quiete sepeliuit. Lector quoque haud vquam impigre Deo ad ministerium antelucanum seruebat, qui diacono in sacrificio famulabatur; tunc medicinam vulneribus memoratus Martyrius exhibebat, antequam opera, qua deprehensi sunt, compleretur. Siquidem secedens ad hortum lector, qui ecclesiæ cohærebat, captus, vitæ suæ arborem a radice plantauit. Ostiarius etiam passioni adiunctus est, in hospicio deprehensus, animam suam, vt non obtulit, ita non negauit. Verum omnes in vnum collecti, per aliquot spatia tracti, Deo animas expirant. Et duorum quidem ductum est corpus exanime. Tertio vero vt tenacior vita, ita fuit pœna magis sensibilis: nam viuus suas speçtauit exequias, cum præparatus est de sacris ecclesiæ culminibus seu trabibus rogas: hæc flamma martyres velauit. Reuerenti autem voto cogitamus nobiscum, vt id loci basilica construat, vbi primum fidei gloriosæ testimonium meruerunt. Nunc me immeritum in vtroque consortem paterno amore consolare, & cum iisdem sanctus apud ipsos exorator accede, quatenus possim die illa fimbriam aut sacerdotum aut martyrum, iam omnibus sepositis, peccator attingere. Salutamus speciali seruitio sanctitatem tuam. Quæso vt memorem * me tui Domino commendare digneris. *Item alia manu de reliquijs martyrum missis: Dene-gare non potui, vt quod tuum in nobis erat, gloriosius fieret suscipientis merito, non gratia largientis. Dies autem passionis sanctorum, quarto Kalendas Iunias, sexta feria, luce nascente.] hucusque Vigilij epistola, a mendis (vt licuit) vindicata: desideratur autem libellus ab eo fufius scriptus de eorundem martyrio.*

* merorem meum

Quid vero mirandum acciderit, cum eiusmodi sanctorum martyrum venerandæ reliquiæ per Vigilium ad Simplicianum missæ, Mediolanum allatæ sunt; audi Paulinum rem gestam probe testatam ita scribentem: Sifinnij etiam, Martyrij, & Alexandri martyrum, qui nostris temporibus, hoc est post obitum sancti Ambrosij, in Anauniæ partibus, persequentibus Gentilibus viris, martyrij coronam adepti sunt, cum reliquias Mediolanenses summa cum deuotione susceperunt, adueniente quodam cæco & referente, cognouimus, qui eodem tacto lectulo, in quo sanctorum reliquiæ portabantur, lumen recepit: eo quod per visum noctis vidisset nauem appropinquare littori, in qua erat multitudo al-batorum. Quibus descendentes ad terram, cum vnum de turba precaretur, vt sciret qui essent

* Paulin. in Vit. S. Ambrosij. in fin. RELIQUIÆ MARTYRVM MEDIOLANENSIVM ALLATÆ A CÆCO CVM ILLVMINANT.

A essent ij viri: audierit, Ambrosium, eiusq. consortes. Quo audito nomine, cum precaretur vt lumen reciperet; audiuit ab eo: Perge Mediolanum, & occurre fratribus meis, qui illo venturi sunt (designans diem) & recipies lumen. Erat enim vir (vt ipse differebat) de littore Dalmateno: nec se ante venisse in ciuitatem assererat, priusquam recto itinere reliquijs sanctorum occurrisset, nondum videns; sed tacto loculo, videre cœpisse.] hæc Paulinus. Porro eadem ipsæ sacre reliquiæ sub Episcopatu sanctæ memoriæ Caroli Borromæi Cardinalis, eiusdē Ecclesiæ Mediolanensis Episcopi, repertæ, ab eodem celebri pompa translatae sunt, vna cum sacris pignoribus sanctissimi Patris Simpliciani Mediolanensis Episcopi, quem hoc etiam anno ex hac vita in cælum migrasse, nuper diximus, necnon Geruntij, atque Benigni. In quorum quidē translationem, immo repetitum nobis post tot sæcula sacrum sanctorum triumphum, P. Franciscus Bencius e Societate IESV, vir maxime pius & insigniter eruditus, qui & Musas reddidit Christianas, & suauiore concentu canoras, cecinit sacrum hymnum^a, cuius est exordium:

Sancti piorum spiritus

Non parua pars caelestium,

Quorum beatis ossibus

Triumphat alma Insubria, &c.] habes eum in libro secundo ipsius Carminū.

At quid tunc actum est de Gentilibus, qui necem sanctis martyribus intulerunt? Missi a prouinciæ Præside militibus, tenti sunt omnes: iamq. seuro supplicio damnandi, pro iisdem intercedentibus apud Honorium Imperatorem Episcopis, liberati tandem sacerdotum precibus sunt, ne admissi immanissimi sceleris pœnas darent; quod non decere dicerent martyrum sanguinem clamantem veniam non audiri. De horum tunc ab Imp. concessa liberatione S. Augustinus ad Marcellinum scribens, his verbis^b meminit: Scio enim in causa clericorum Anaunensium, qui occisi a Gentilibus nunc martyres honorantur, Imperatorem rogatum, facile concessisse, ne illi qui eos occiderant, & capti iam tenebantur, pœna simili punirentur.] hæc ipse. Quod autem ipse S. Augustinus ait, eosdem sic necatos honores martyrum consecutos: hæc ea quidem de causa dicit, quod non Mediolani tantum, sed & in alijs ecclesijs translatae ipsorum reliquiæ colerentur: nam de iisdem hæc S. Gaudentius Brixianus Episcopus^c: Recepimus etiam sanctos cineres Sifinnij, Martyrij, & Alexandri, quos nuper in ara Anauni vnâ venerandæ religionis cultui attentius inhærentes Gens interfecit sacrilega, flammisq. adhibitis concremauit, vt holocaustum Deo ipsi fierent, qui Christianos suos victimas dæmonis ministrare increpatione iustissima vetuissent.] hæc Gaudentius.

^a Francisc. Benc. Carm. lib. 2. hymn. 7.

OCCISORES MARTYRVM LIBERATI.

^b August. epist. 158.^c Gaudent. v. v. v. de Concil. sanct. dedic.

D At de Vigilio Tridentino Episcopo, eodemq. martyre, vt dicamus, & ratio temporis & necessitas postulat argumenti. Nam Vsuardus, cuius ex veteribus monumentis & antiquioribus Martyrologijs facta in dies singulos sanctorum collectio haud mediocris auctoritatis est, hæc de eodem S. Vigilio habet sexto Kalendas Iulij: Apud Tridentinam urbem S. Vigilij Episcopi, qui sub Stilichone Consule pro Christi nomine magno imbri lapidum percussus, martyrium impleuit.] ita ipse: quæ si referas ad primum Stilichonis Consulatum; vtique nondum mense exacto a nece dictorum trium sanctorum martyrum, dicendum esset ipsius Vigilij martyrium contigisse. si vero ad secundum eiusdem Consulatum reicias; post annos quinque id factum oportuit. Quicquid sit; redargui quidem huiusmodi auctoritate certum est illorum sententiam, qui dixerunt martyrium Vigilij Tridentini Episcopi contigisse post annū ferme centesimum ab hoc tempore, nempe sub Anastasio Imperatore; ea quidem persuasione adducti, quod eundem Vigilium Tridentinum Episcopum existimauerunt vnum eundemq. esse cum illo, qui aduersus hæreticos scriptorum monumenta reliquit. Sed cum Vigilij Acta habeant^d, eius tempore passos dictos martyres Sifinnij, Martyrium, & Alexandri; constetq. testificatione SS. Augustini atque Gaudentij horum temporum scriptorum (vt alios prætermittamus) his Honorij temporibus eosdem consecutos esse martyrium; iam illa de tempore Anastasij ex incerto auctore allata testificatio penitus euanescit. Sed & firmissima illa accedit ratio: Quonam modo, quæso, Vigilij simulacri Saturni causa a rusticis lapidibus obrutus esse dicitur post tot annorum decadas a nece dictorum martyrum, cum & Honorij Imperatoris lato nuper edicto id præcipiente, & nece martyrum exigente, haud potuerit idolum illud post hæc tempora esse reliquum; cum præsertim militaris manus, qua & capti sunt rustici delinquentes, ad comminuendum Saturni simulacrum minime defuisset?

VIGILIVS EPISCOPI ET MARTYR.

^d Vita S. Vigilij extat, ac eius opera edita contra Eutychem. & Churyretum.

Sed

Sed quomodo describatur Vigilij martyrium, ex antiquioribus tabulis Churterius redidit, consentientia his referens, quæ ex Vsuardo nuper sunt recitata: nempe post trium nominatorum martyrum trophæa, ipsum ad comminuendum idolum impulsus, eo confraeto, lapidum imbribus a Gentilibus rusticis appetitum, martyrium consummasse. Consentit & idem auctor, hunc ipsum esse Vigilium, ad quem, cum creatus Episcopus fuit, S. Ambrosius^a de Institutione Episcopi expetitam ab eo epistolam scripsit, qua in eo potissimum argumento versatur, vt doceat suos Christianos non iungere cum Gentilibus matrimonia. Cum vero ex multis, quibus admonendus ille erat, hoc vnum ab Ambrosio prolata ea epistola inculcetur: plane significatur, Gentilibus hominibus eius confertam fuisse diocesim: ad quorum conuersionem Vigilij neruos omnes extensos esse, ipse tum suorum scripto martyrio, tum etiam suo sanguine declarauit.

^a Ambrosij epist. 70. vet. edit.

VIGILII ACTA CORRUPTA.

DE VIGILIO SCRIPTORE ECCLESIASTICO.

^b Vita Vigilij ante eius opera. tom. 5. Biblioth. sanct. & apud Sur. tom. 7. & Galefin. in Not.

Sed magna scias passa esse Acta Vigilij detrimenta, scriptorum incuria. Dum enim hunc ipsum esse, ad quem S. Ambrosius epistolam illam scripsit, & eundem qui de martyrio Sisinij & sociorum ad Simplicianum Mediolanensem Episcopum litteras dedit, quem & sub Consule Stilichone antiquæ tabulæ in Vsuardo testantur martyrium subisse: dum (inquam) hunc ipsum martyrem volunt auctorem fuisse lucubrationum in Eutychem hæresiarum, delirantia quidem de eo scripsere, in primis vero idem qui supra Churterius, dum vult hunc, ad quem ait scripsisse S. Ambrosium, natum esse sub Theodosio (vt ait) & Honorio Imperatoribus: dum insuper, cuius ponit annos viginti Episcopatus, putat potuisse scribere contra Eutychem. Vtinam, sicuti inuenit, Acta nobis Vigilij reliquisset: nam quæ martyrem esse reperit, & eius martyrij res gestas exscripsit, dum eundem quoque vult esse scriptorem, deformes simul coniunxit errores, magno dispendio veritatis. Quos alij vt cauerent, vt nihilominus eundem exhiberent Vigilium Tridentinum martyrem atque scriptorem aduersus Eutychem, eum post editas lucubrationes aduersus hæreticos, sub

Anastasio Imp. a Gentilibus ob fractum Saturni simulacrum lapidibus obrutum tradunt^b.

Sed quid præstitit auctor ille, qui Acta Vigilij in compendium redegit? illud quidem (ipse parcat) vt inofficose nimis, quæcumque essent in prioribus Actis, quibus declararetur passus Vigilius his temporibus Honorij Imperatoris, omnino submouerit, atque prorsus abolenda censuerit, ne quid esse posset impedimento, quo minus vnus idemq. Vigilius dici possit, qui contra hæreticos scripsit, cū eo qui martyrium passus est. Sed delere minime potuit, quod fuit relatum in tabulas Ecclesiasticas, passum Vigilium Consule Stilichone. nec etiam cavit, obliteranda esse, quæ ex prioribus Actis in Vita Vigilij ipse intulit, nimirum eundem Vigilium liberales artes Athenis didicisse. Etenim ex his perspicue demonstratur, quo tempore Vigilius vixerit: nam a temporibus Arcadij Imperatoris, cuius regni exordio Gothi Græcias sub Alarico inuasere (vt constat ex his quæ superius dicta sunt) Athenarum gymnasia prorsus occlusa, penitusq. deserta mansere. Sed optime congruit, vt Vigilius Athenis adolescens litteris operam dederit, qui temporibus S. Ambrosij sedit Episcopus: atque qui ad S. Simplicianum de passis eo tempore martyribus (quod testatur Gennadius) in laudem eorumdem & narrationem rerum gestarum epistolam vna cum libello conscripserit, idem hoc tempore martyrio vita functus decesserit.

Cum igitur ex his quæ diximus, duo inter se diuersi sint statuendi Vigilij, quorum alter his ferme diebus martyr obierit, alter vero qui post centum ferme annos inter scriptores Ecclesiasticos celebris exitit: licet vterque dici possit Tridentinus Episcopus, titulus tamen martyrij ex asserta superius causa, non nisi priori (vt diximus) conuenit. Posteriolem quoque Vigilium dicere Tridentinum Episcopum fuisse, non refragamur; quod minime impossibile videatur, centum ferme annorum spatio, duos eiusdem nominis fuisse ciuitatis vnus Episcopus: cum alioqui sciamus huius centenarij spatio plures memoria celebres vixisse Vigilios; nempe Vigilium Africanum, cuius commentarij in Apocalypsim Cassiodorus^c meminit; Vigilium alium diaconum, quem tradit Gennadius^d scripsisse regulas monachorum: rursum vero sanctitate insignem Vigilium habes Episcopum Brixianum, qui a sancto Philastro eiusdem ciuitatis Episcopo septimus ordine sedit: Concilio præterea Agathensi inter alios Episcopos Vigilius nomine Antistes subscriptus habetur: vt non desit Vigilius, qui scriptorum illorum auctor asseri possit. Sed de his hæcenus.

VIGILII PLURES EODEM SAECULO. e Cassiod. Instit. diuin. Script. c. 9. d Gennad. de Script. Eccl. c. 51.

Gerebat hoc anno sub eodem Stilichone Consule Vincentius Prætorij Præfecturam in Gallijs, vt rescriptum Honorij Imperatoris^e ad eundem datum significat. huius summa cum laude Seuerus meminit, de eius cum S. Martino adhuc superstite necessitudine ita

^e l. i. vtrum vi. Cod. Theod.

scri-

A scribens^a: Memini Vincentium Præfectum, virum egregium, & quo nullus fit inter Gallias omni virtutum genere præstantior, dum Turonos præteriret, a Martino sapius poposcisse, vt ei conuiuium in suo monasterio daret. In quo quidem exemplū beati Ambrosij Episcopi præfererat, qui eo tempore Consules & Præfectos subinde pascere ferebatur. Sed virum altioris ingenij, ne qua ex hoc vanitas atque inflatio obreperet, noluisse. ita Seuerus. Sicq. videas in Ecclesia Dei sanctorum virorum alios sic, alios sic ambulasse, diuersisq. itineribus ad vnum eundemq. tendisse terminum, Dei voluntatem. Factus^b ille, instar Pauli, omnia omnibus, vt omnes lucrificeret. Ille vero etsi hæc omnia sibi licere, non tamen æque omnia expedire, cognoscens, intra monasticæ obseruantia septa se ma-

^a Seuer. dialog. lib. 1.

QVAD VINCENTIUS CVM S. MARTINO.

^b 1. Cor. 9.

B Eodem Stilichonis Consulatu, mense Februarij, Honorius Imperator sanctionē edidit, qua iudicio Episcoporum voluit bene esse prospectum, pœnis exagitans eos, qui in Concilio sacerdotum depositi Episcopi turbas cierint, & sæculare præsidium putauerint exquirendum. Aduersus quos ad Hadrianum Præfectum Prætorio ita dictauit^c:

IVDICIA EPISCOPORVM SVBSISTERE VOLVIT IMPERATOR.

^c l. 35. de Episc. & cler. C. Theod.

C Quicumque residentibus sacerdotibus fuerit Episcopali loco detrusus & nomine: si aliquid vel contra custodiam, vel contra quietem publicam moliri fuerit deprehensus, rursumq. sacerdotium petere, a quo videtur expulsus: procul ab ea vrbe quam infecit (secundum legem diuæ memoriæ Gratiani) centum millibus vitam agat. Sit ab eorum cœtibus separatus, a quorum est societate discretus. Sitq. huiusmodi personis tenore huius legis illicitum, sacra nostra adire secreta, & impetrare rescripta. Omnibus abiectis per culpam sacerdotio personis, quæ impetrata sunt, infecta permaneant. Scituris his quorum defensione nituntur, absque sui reprehensione non futurum, si hoc eis pollicentur suffragium, qui diuinum non videntur metuisse iudicium. Dat. prid. Non. Febr. Rauennæ, Stilichone & Aureliano Coss.] Eodem quoque mense Februarij aduersus Donatistas, ad eorum perfidiam retundendam, idem Imperator Honorius ad eundem Hadrianum Præfectum Prætorio ista edixit^d:

^d l. 37. de hære. Cod. Theod.

D Rescriptum quod Donatistæ a Iuliano tunc Principe impetrasse dicuntur, proposito programme, celeberrimis in locis volumus anteferri, & Gesta quibus est huiusmodi allegatio inserta, subnecti. Quo omnibus innotescat & Catholicæ confidentiæ stabilita constantia, & Donatistarum desperatio fucata* perfidia. Dat. V. Kalend. Mart. Rauennæ, Stilichone & Aureliano Coss.] Qualem autem eiusmodi rescriptum fuerit, quive libellus Donatistarum ad Iulianum præcesserit, repete quæ quarto tomo Annalium dicta sunt. Sed quænam occasio exorta fuerit, vt Honorius Imperator post tot annos elapsos ea ex Actis Proconsularibus voluerit in lucem edi, atque omnibus innotescere, modo dicendum. Peruenisse putatur ad Honorij Imperatoris aures per legatos Episcopos Africanos, vel ipsum Possidium Calamensem Episcopum, cuius legationis anno superiori meminimus, inter alia Donatistarum siue factis siue scriptis aduersus Catholicos edita scelera, inuectiua illa, & quidem acerrima, Petiliani Episcopi Constantinæ in Numidia ciuitatis, qua in illa sua publica epistola aduersus Catholicos commotus, eisdem vehementer exagitauit, quod a Principibus Christianis isdemq. Catholicis aduersus improbos ipsorum conatus (vt vidimus) sæpe expetissent auxilium. rem quidem hæc vt sacrilegam ille, qui ex foro, vbi causas orabat, in ecclesiam venerat Donatistarum, Petilianus his verbis aggressus est exaggerare^e:

DONATISTAS IMP. EXAGITAT. * fugata.

E Quid autem vobis est cum Regibus sæculi, quos numquam Christianitas nisi in inuidos sensit? &c.] proluxiore enim de his in sua epistola orationem intexuit. Quibus commotus Honorius, in eorumdem Donatistarum opprobrium, qui absque eo quod Constantinum sæpe sapius aduersus Catholicos (vt vidimus) interpellassent, eo quoque procacia peruenerunt, vt aduersus eosdem indignissimū hominibus Christianis libellum Iuliano Imperatori Apostata obtulerint: illum ipsum in publicis quibusque locis perspicuum omnibus vna cum rescripto ab ipso Imperatore Iuliano obtento affigi voluit, simul cum Proconsularibus Gestis ea tunc in causa conscriptis; quo (vt ait Imperator) omnibus innotesceret & Catholicorum vna cum pietate constantia, & Donatistarum desperatio fucata perfidia. Quibusnam verbis conceptus fuerit ille ad Iulianum Donatistarum libellus, quive illorum Episcopi apud eum ea legatione perfuncti sint, & alia quæ ad eam causam spectare videbantur, dicta sunt a nobis superius eiusdem Iuliani tempore, quo eadem perfici contigerunt. Sed quid tunc synagoga peccantium, ipsi nimirum cæcorum duces, cæci & ipsi Donatistarum Episcopi? Plane accidit quod de eorum similibus Hieremias occinuit^f: Confusi sunt,

^e Apud August. com. lit. Pesil. lib. 2. c. 92.

IULIANI PRO DONATISTIS RESCRIPTVM CVR PVBLICE EXPOSITVM.

^f Hierem. 6.

quia

quia abominationem fecerunt: quin potius confusione non sunt confusi, & erubescere nefecerunt. quamobrem cadent inter ruentes: in tēpore visitationis suæ corruent, dicit Dominus.] Siquidem cum ad eorum curandam amentiam frustra omne adhibitum fuerit medicamentum, tandem tradi barbaris meruerunt. Quæ autem a Catholicæ Ecclesiæ Episcopis pro eorum salute fuerint sedulo studio procurata, inferius annis ferme singulis dicturi sumus.

DE ORIGENISTIS PARATVR IYDICIUM AB ANASTASIO PAPA.

a Hieron. Apolog. lib. 2.

Hoc quidem anno de cognoscendis Origenis erroribus paratur Romæ ab Anastasio Papa iudicium, hætenus dilatatum, quod legitima eiusdem Origenis Periarchon versio a S. Hieronymo^a elaborata Hierosolymis mittenda, fuerit expectata, dum interea alia ad causam pertinentia pararentur. Quod enim res magni momenti esset, ac minime contemnenda, cū non de viuente aliquo per se causam dicente, sed de homine iam ante centum & quinquaginta ferme annos vita functo, eodemq. celeberrimi nominis tractaretur: quamuis aduersarij instantius agerent, utpote exhorrescentes Romæ ex Oriente eius errores inuectos: Anastasius tamen summa vsus maturitate consilij, iam tandem tēpus adesse videt, quo ad succidendos adulterinos palmites securim Apostolicam paret. Quid autem inter hæc Ruffinus? Astute quidem se gessit: dissimulans enim hæc omnia, quasi cum Anastasio Papa in fide consentiret, affirmansq. Theophilum Alexandrinum sibi communicatione coniunctum, atque Epiplianij magni nominis Episcopi pacis communicatione munitum, in vnum tantum Hieronymum stylum exeruit. Sed qua calliditate, quibusve fallacijs, audi.

RUFFINVS IN SE CONVERTIT DICTA IN ORIGENISTAS.

b Apud Hieron. epist. 64.

c Hieron. epist. 65.

d Apud Hieron. epist. 66.

e Hieron. Apolog. lib. 1.

Quod enim S. Hieronymus anno superiori, Pammachij atque Oceani, qui doctrina pollentes erant, & natalium claritudine Romanorum nobilissimi, rogatu (vt constat ex eorum litteris^b) Origenis Periarchon germana sinceraq. translatione Latinitate donatum Romam misisset, addita ad opus præfatione, nempe epistola^c ad eosdem, qua omnes Origenis palam fecisset errores: iisdemq. addidisset epistolam haud pridem ad Ruffinum^d scriptam (vt ipse in Apologia^e testatur) quibus significaret, nihil sibi esse pugnarum aduersus quempiam, sed dumtaxat hæreses cum hæreticis insectari: Cum hæc in quæ omnia, quibus Origenistæ telis appeterentur, in se vnum conuersa Ruffinus, ex præcordijs male affectis cuncta dijudicans, existimaret, trium annorum spatio tres aduersus eundem S. Hieronymum libros elucubrauit. Sed & quod sciret cum potentissimo aduersario sibi esse certamen, eosdem tres libros a se conscriptos sic edidit, vt tamen magna cautela curarit, ne in manus eiusdem S. Hieronymi peruenirent; sed tantūmodo amicis illi crediti, sic per amicorū manus per Italiam vulgarentur, vt non quidem scripto, sed sermone multorū ferrentur.

f Hieron. Apolog. lib. 1.

LIBRI TRES A RUFFINO IN HIERONYMVM EDITI.

g Hieron. Apolog. lib. 2.

h Hieron. Apolog. lib. 2.

Quod autē ij ab eo scripti tres libri fuerint, accipe id tertium ab ipso Hieronymo repetitū, vt cum primum^f ait: Nunc quoque quia renui laudatorem, & verso stylo docui me non esse quod meus necessarius prædicauit; dicitur futurere, & tres contra me libros venustate Attica texuisse.] & inferius: Nec læsisse contentus, quasi aduersus elinguem, semperq. taciturnum, tres elaborauit libros.] ac rursus in fine de iisdem tribus contra se scriptis voluminibus meminit: quæ Ruffinus (vt idem ait S. Hieronymus^g) Apologiam vno nomine voluit nuncupari, cum tamen (vt ait) accusationes continerent & inuectiuas. Triennij vero spatium temporis in iisdem tribus elaborandis scriptis voluminibus, immo telis exacendis, insumptum, idem S. Hieronymus tradit^h. Ex quo enim illi innotuerunt quæ S. Hieronymus ad Pammachium & Oceanum scripserat, & de germana Origenis Periarchon versione ipse Ruffinus acceperat, ad defensionem parans arma, in offensionem primum illa conuertit, vt non tam Apologiam quam inuectiuam conscripserit.

RUFFINVS CELAT HIERONYMO LIBROS IN EVM SCRIPTOS.

i Hieron. Apolog. lib. 1.

k Hieron. Apolog. lib. 2.

Sed magna adhibita cautela tres accusationum libros in Hieronymum elaboratos Ruffinus edendos esse curauit; nimirum vt (quod dictum est) sic omnibus innotescerent, vt tamen eorum exemplaria scrinijs amicorum clausa detinerentur, nec eos legendi facultas Hieronymo impertiretur. Vnde quam iustæ de his illæ sunt S. Hieronymi iteratæ querelæ: Scribuntur (inquitⁱ) contra me libri, ingeruntur omnibus audiendi, & tamen non eduntur, vt simplicium corda percutiant, & mihi facultatem pro me auferant respondendi. Nouum malitiæ genus, accusare quod prodi timeas, scribere quod occultes.] & in posteriori Apologia^k hæc idem de simulato Ruffini prætextu: Dicis te accusationem meam ad eos tantum misisse, qui meis verbis læsi fuerant, & non ad plures: quia non ad ostentationem, sed ad ædificationem Christianis loquendum est. Et vnde, oro te, librorum tuorum ad me fama peruenit? Quis eos Romæ, quis in Italia, quis in Dalmatia disseminauit? Si in scrinijs tuis & amicorum tuorum latebant, ad me quomodo mea crimina

mina peruenerunt? Et audes dicere, te non ad ostentationem, sed ad ædificationem, quasi Christianum loqui, qui de sene senex tanta confingis, quanta non diceret de latrone homicida, de scorto meretrix, scurra de mimo? qui parturis mihi montes criminum, & gladios, quos defigas in iugulum meum, tanto ante tempore exacuis? Idcirco ne Cereales & Anabasi tui per diuersas prouincias cucurrerunt, vt laudes meas legerent? vt panegyricum tuum per angulos & plateas ac muliercularum textrinas recitarent? Hæc est tua illa sancta verecundia, &c.]

Aequa lance, quæso, lector, iura vtriusque perpende, cum adhuc in vestibulo eiusmodi altercationis subsistis: reuocaq. ad stateram, quæ superius dicta sunt: nimirum rogatum, prouocatum, impulsuq. S. Hieronymum precibus amicorum, cum in crimen conuentionis Origenis errorum inductus esset, tum ad suam innocentiam insinuandam, tum ad hæreses detegendas, necessario quidem editione germana Origenis Periarchon facta, in eius tantum errores (vt par erat) inuectum fuisse: & licet eius sectatores Origenistas pariter fuerit insectatus, Ruffini tamen nomen numquam ab eo fuit expressum, quem potius per breui eademq. familiari epistola secreto admonendum putauit. Quid hoc æquius & sanctius? quid Christiano homine dignius, & Catholicæ Ecclesiæ opportunius, vtiliusve, hoc potissimum tempore, præstari valuit? Quid hoc sibi magis necessario faciendum fuit? cum id quidem prætermisisset, vel dissimulasse tantum, id ipsum fuisset Origenis erroribus turpiter coniuere. Præstitit igitur quod Catholici doctoris erat, numerosq. expleuit hominis Christiani, sed & iura amicitie (quantum in se fuit) illibata seruauit.

Sed quid? Sicut bonus homo de bono thesauro suo profert bona; ita malus (ex sententia Domini^a) de malo thesauro suo profert mala. Præstitit enim Ruffinus, quod pecunia re est omnium hæreticorum, cum animi furore coniunctum mentis habere torporem; dum quem amice amplecti debuerat, refractarius conuicijs insectatur & iurgijs, atque ad salutem capeffendam socors, stupidus, atque penitus redditur obstinatus. Ita plane de hæreticis omnibus Dauid^b occinuit, duas istas ipsorum præcipuas proprietates accomodata similitudine exprimens, vbi de priori sic ait: Furor illis in similitudinem serpentis; de posteriori vero quod sequitur: Et sicut aspidis surdæ obturantis aures suas, ne exaudiat vocem incantantium.] Sic igitur Ruffinus admonitionem contemnens, in monitorē conuersus, furore percitus, tribus eū libris illis conscriptis aggressus est, secundum poeticum illud:

Linguis micat ore trifurcis.]

Quonam autem animo ad hæc S. Hieronymus compositus esset, quamq. ægre, nolens, reluctans, & (quod dicitur) obtorto collo pertraheretur inuitus: audi ipsius cum attestatone etiam numinis scriptam ad eundem Ruffinum (vt iurato saltem crederet) contestationem^d: Testor (inquit) mediatorem Iesum, inuitum me & repugnantem in hæc verba descendere: & nisi tu prouocares, semper taciturū fuisse. Denique noli accusare, & ego cessabo defendere. Quæ enim est audientium ædificatio, duos senes inter se propter hæreticos digladiari, præsertim cum ambo Catholicos se videri velint? Omittamus hæreticorum patrocinium; & nulla erit inter nos contentio. Eodem feruore, quo Origenem ante laudauimus, nunc damnatum toto Orbe damnemus: iungamus dexteram, animos copulemus; & duos Orientis & Occidentis Κοινωνοὺς, nempe Theophilum Alexandrinum, & Anastasium Romanum Pontificem, alacres sequamur incesflu: errauimus iuuenes, emendemur senes; &c.] rursus vero illa^e: Depone gladium, & ego scutum abijciam. In vno tibi consentire non possum, vt parcam hæreticis: vt me Catholicum non probem. Si ista est causa discordiæ, mori possum, tacere non possum.] & in fine: Sit inter nos vna fides, & illico pax sequetur.] hæc ipse ad suum ipsius animum insinuandum.

Contra vero, videas Ruffinum, qui vno verbo ista omnia consopisset, damnando nempe cum Origene omnes eius errores, Episcopis acquiescens, eisdemq. communionem se iungens, cum eisdem aduersus eos pariter dimicans: his omisiss, falsas excusationes obtexere, quo tempore Apologiam ad Anastasium Papam dedit, atque in S. Hieronymum virulentos tres illos omnium discordiarum seminarium libros scripsit. Sed quod iuxta diuinum oraculum^f: Iudicia Domini pondus & statera] secundū illud Dauidicum^g: Mentita est iniquitas sibi] hæc omnia in maiorem Ruffini ignominiam cessere, atque fidei Catholicæ profecere.

Sed illud plane dolendum, fuisse Romæ tunc temporis in duas partes scissa Christiani populi studia, aliorum scilicet Ruffino fauentium, sanioris vero partis S. Hieronymo inhaerentium. Ruffino quidem studebant Melania, & qui cum ea necessitudine iungebantur:

Appro-

IVDICIVM DE CAUSA RUFFINI ATQVE HIERONYMI.

a Luc. 6. RUFFINVS HAERETICORVM MOREM INDVIT.

b Psal. 17.

c Virgil. 3. Georg.

HIERONYMI ANIMVS AD PACEM COMPOSITVS. d Hieron. Apolog. lib. 2.

e Hieron. Apolog. lib. 2.

f Prouer. 16. g Psal. 20. ROMANO- RVM ALII S. HIERONYMO, ALII RUFFINO FAVEBANT.

Apronianus quoque, nobilis genere, Ruffini partes tuebatur, itemque Macarius, ad quem præfationem in versione Periarcon inscripserat; quem maritum fuisse nobilissimæ Romanæ feminæ, idem ipse Ruffinus tradit^a. nominatus habetur & Chryfogonus quidam^b eius studiosus, quem puto illum esse monachum Aquileiensem, ad quem eiusdem Hieronymi extat epistola^c; necnon alij, qui se Ruffini esse discipulos profitebantur: quorum omnium (vt ipse Hieronymus tradit) erat in coaceruandis quæcunque, quauis occasione quæsitæ, in ipsum S. Hieronymum crimina, cura propensior: sed omnes hi vel Origenis erroribus maculati, vel Origenistarum consortio in hæresis suspicionem adducti. S. Hieronymo vero longe maior atque potior pars in Vrbe fauebat, vt inter alios nobilissimos Romanorum Pammachius, Oceanus, Marcellinus, S. Marcella, atque alij denique non pauci ordinis Senatorij, fidei Catholicæ tenacissimi: qui cum alijs omnibus Orthodoxis, arbitrio Anastasij Romani Pontificis damnantis Origenistas, non priuata affectione animi ferebantur. Sed omittimus recensere diuersarum prouinciarum Antistites S. Hieronymo fauentes, & inter alios ipsum Chromatium Episcopum Aquileiæ, execrantes omnes detestabiles Origenistas.

Qui igitur triennij temporis spatium (vt dictum est) in tribus libris scribendis insumpsit, eos iam absolutos hoc anno Ruffinus amicis suis communicauit: iam enim biennio Aquileiæ confederat (vt S. Hieronymus^d tradit) qui annum antea Romæ manserat. Porro hæc, quod haud publice omnibus edidisset, sed per amicorum manus ferrentur, nequaquam nisi incerto rumore in Palæstinam ad S. Hieronymum peruenerunt: qui continuit stylum ad tempus, expectans nimirum libros ab eo conscriptos ad se perferri: quod minimè consequi licuit. Accidit tamen, vt post ferme biennium, cum germanus eius Paulinianus in Occidentem ad distraendum patrimonium missus, Hierosolymam reuerteretur, & capita quædam auditione percepta de accusationibus Ruffini aduersus ipsum S. Hieronymum eidem palam fecisset, ipse tunc inuitus licet ad scribendam suam defensionem manum admouerit: Eam quidem scriptam fuisse post biennium, anno scilicet Domini quadringentesimo secundo, ex certo illo elicitur argumento, dum in sua tum scripta a se Apologia testatur decennium interuenisse, ex quo ad Dexterum Præfectum Prætorio librum scripsisset de Scriptoribus Ecclesiasticis, quem ex Consulibus & annis Imperatoris, duplici chronologia, editum fuisse anno Domini trecentesimo nonagesimosecundo, monstrauimus. Agemus igitur de eadem Hieronymi defensione suo loco. Sed quænam in libris Ruffini coaceruata fuerint in S. Hieronymum crimina: quoniam ex eius responsione manifesta redduntur, agemus de his inferius.

Hoc itidem anno Domini quadringentesimo, quo a Theophilo Episcopo Alexandrino primam Paschalem epistolam scriptam fuisse monstrauius, sequenti scilicet anno post Synodum Alexandrinam, in qua hæreses Origenis damnatæ sunt: cum iam pluribus ac manifestis probationibus, atque potissimum S. Hieronymi scriptis Romam missis, germana Origenis Periarcon translatione facta, eiusdem errores singuli aperta luce cunctis inspicendi fuissent expositi; Anastasius Papa Apostolica auctoritate easdem Origenis hæreses damnat. Id enim significat S. Hieronymus epistola hoc anno ad Pammachium atque Marcellam data^e, cuius est exordium: Rursum Orientalibus vos locupletis mercibus, & Alexandrinæ opes primo Romam vere transmittito. & post nonnulla, quænam hæ sint merces, subdit his verbis: Vos Christiani Senatus lumina, accipite & Græcam & Latinam etiam hoc anno epistolam, Theophili scilicet, ne rursum hæretici mentiantur a nobis pleaque vel addita, vel mutata: in qua laborasse me fateor, vt verborum elegantiam pari interpretationis venustate seruarem, &c.] hæc de prima Paschali Theophili epistola S. Hieronymus, qui anno superiori datam ex Synodo Alexandrina Synodicam miserat eodem ferme argumento conscriptam. Sed & quod ad finem eiusdem habet epistolæ, plane declarat Anastasium Papam hoc eodem ferme tempore decretum de damnatione hæresum Origenis Romæ promulgasse: nam ait: Prædicationem quoque cathedræ Marci Euangelistæ cathedræ Petri Apostoli sua prædicatione confirmet. Quamquam celebri sermone vulgatum sit, beatum quoque Papam Anastasium eodem seruire, quia eodem spiritu est, latitantes in foueis suis hæreticos persecutum: eiusque litteræ doceant, damnatum in Occidente, quod in Oriente damnatum est.] hæc S. Hieronymus; qui licet rumore tantum quod Romæ ab Anastasio Papa factum esset de damnatione Origenis errorum accepisset, cum eodem modo ad Pammachium atque Marcellam scripsit; re vera tamen ab eodem Romano Pontifice id factum fuisse, certum est.

Damna-

A Damnatis igitur ab Anastasio Romæ erroribus Origenis, scribuntur per orbem Catholicum ab ipso litteræ; vt quæ cauenda forent, omnes scirent. de quibus sanctus Hieronymus^a: Quid (inquit) facient epistolæ Theophili Episcopi? quid Papæ Anastasij in toto Orbe hæreticum persequentes? Quibus sane factum est, vt accipientes præcipuarum Ecclesiarum Episcopi litteras Romani Pontificis, ijdem collectis suis sibi subiectis Episcopis, æque damnarent quæ Romæ ab Anastasio Papa scirent. Ne reiecta: præstitissetque inter alios id ipsum Chromatium Episcopum Aquileiæ, necnon Venerium sedis Mediolanensis Antistitem, fidem facit idem S. Hieronymus illis verbis^b in Ruffinum inuectus: Ergo beati Episcopi Anastasius & Theophilus & Venerius & Chromatius, & omnis tam Orientis quam Occidentis Catholicorum Synodus, qui pari sententia, quia & pari spiritu, illum (nempe Origenem) hæreticum denunciant populis, fures librorum illius iudicandi sunt? &c.]

B Quinetiam sanctionem Imperatorum secutam esse exinde Episcoporum iudicium, idem S. Hieronymus illis verbis significat, quibus Ruffini querelis ita respondet^c: Si quid contra Origenem & sectatores eius dicitur, in te dictum putas. Ergo & epistolæ Papæ Theophili, & Epiphaniij, & aliorum Episcoporum, quas nuper ipsis iubentibus transtulisti, te petunt, te lacerant: Imperatorum quoque scripta, quæ de Alexandria & de Aegypto Origenistas pelli iubent, me suggerente, dictata sunt: Vt Romanæ vrbs Pontifex miro eos odio detestetur, meum consilium fuit: Vt totus Orbis post translationem tuam in Origenis odium exarserit, quem antea simpliciter lectitabat, meus operatus est stylus. Si tantum possum, miror cur me non metuas.] hæc in Ruffinum S. Hieronymus; quod ille, quæcumque contra Origenem in Ecclesia acta essent, ipsi Hieronymo accepta ferret: cum re vera in hoc sacro bello ipsum magno animi vigore classicum cecinisse, non dubium sit. At hæc quidem Romæ hoc anno de condemnatione Origenis errorum. Quid autem peculiariter actum sit in Ruffinum, qui has Romam merces inuexerat, dicendum anno sequenti, quo constat ad eum litteras dedisse Anastasium, vt se Romam ad dicendam causam conferret.

C Antequam autem recedamus ab Vrbe, clarissimæ feminæ persoluamus extrema. Hoc enim anno defunctæ S. Fabiolæ, spectatæ egregiæque sanctitudinis, & generis claritudine celebris viduæ, S. Hieronymus rogatus ab Oceano epitaphium scripsit; cuius exordio cum ita diuersa tempora numeret, quo potissimum anno id acciderit, circumscribit, dum ait^d: Plures anni sunt, quod super dormitione Blefillæ Paulam venerabilem feminam recenti adhuc vulnere consolatus sum: quartæ ætatis circulus voluitur, ex quo ad Heliodorum Episcopum Nepotiani scribens epitaphium, quicquid habere potui virium, in illo tunc dolore consumpsi: & ante ferme biennium Pammachio meo pro subita peregrinatione Paulinæ breuem epistolam dedi, erubescens ad disertissimum virum plura loqui, &c.] paulo vero post: In præsentiarum tradis mihi Fabiolam, laudem Christianorum, miraculum Gentilium, luctum pauperum, solatium monachorum, &c.] Cum igitur ipse S. Hieronymus quatuor annos numeret ab obitu Nepotiani, duos vero a dormitione Paulinæ: præsentem annum Fabiolæ funeri ipsum adscribere, ex ijs quæ superius dicta sunt, satis manifestum apparet; vt de his nec vel leuis quidem dubitandi relinqui possit occasio. Nisi quod, cum reperias in litteris S. Hieronymi post decem annos, nempe post Vrbs excidium, scriptis^e ad Marcellinum & Anapsichiam, de Fabiola tamquam viuente mentionem haberi (ad quam idem S. Hieronymus duos in Ezechielem libros a se conscriptos misisse testatur, quos nonnisi post excidium Urbis ipsum elucubrassè liquet^f) affirmare necesse est, aliam illam ab hac fuisse Fabiolam, minoremque dicendam: nec quidem mirum, cum & duas Paulas, totidemque Melanias, seniores ac iuniores, eodem tempore liceat numerare, Sed quæ istius maioris Fabiolæ fuerint ornamenta virtutum, ab eodem Hieronymo paucis complexa, scriptaque ad Oceanum, relegamus. Post enim alia, quæ nos superius pro temporis ratione narrauimus, ista subdit^g:

Prima omnium *υποκομιών* instituit, in quo ægotantes colligeret de plateis, & consumpta languoribus atque inedia miserorum membra foueret. Describam ego nunc diuersas hominum calamitates, truncas nares, effossos oculos, semiustos pedes, luridas manus, tumentes aluos, exile femur, crura turgentia, & de exesibus ac putridis carnibus vermiculos bullientes? Quoties morbo regio & pædore confectos humeris suis ipsa portauit? Quoties lauit purulentam vulnere sanie, quam alius aspicere non valebat? Præbebat cibos propria manu, & spirans cadauer sorbituriculis irrigabat. Scio multos diuites &

Annal. Eccl. Tom. 5.

K

religiosos

^a Ruffin. inuict. lib. 1.
^b Hieron. Apolog. 1. in fin.
^c Hieron. epist. 44.

QVO TEMPORE RUFFINVS SCRIPSIT, ET HIERONYMVS RESPONDIT.
^d Hieron. Apolog. 1. lib. 2.

ANASTASIVS PAPA DAMNAT ORIGENIS ERRORES.

^e Hieron. epist. 78.

ORIGENIS ERRORES ET ORIGENISTARUM DAMNATI.
^a Hier. Apolog. lib. 1.

^b Hier. Apolog. lib. 2.

^c Hieron. Apolog. lib. 1.
OMNES ET VBIQUE DAMNANT ORIGENIS ERRORES.

FABIOLÆ OBITU.

^d Hier. epist. 30.

FABIOLÆ DVÆ.
^e Hier. epist. 82.

^f Hieron. præf. in lib. 1. in Ezechielem.

^g Hier. epist. 30.

FABIOLA PRIMA ROMÆ INFIRMORVM HOSPITALE EREXIT.

religiosos ob stomachi angustia exercere huiusmodi misericordiam per aliena ministeria, & clementes esse pecunia, non manu: quos equidem non reprobis, & teneritudinem animi nequaquam interpretor infidelitatem: sed sicut imbecillitati stomachi veniam tribuo, sic perfectæ mentis ardorem in cælum laudibus fero: magna fides ista contemnit.] & paulo post, poeticum illud vsurpans:

Non a mihi si lingua centum sint, oraq. centum, Ferrea vox:

Omnia morborum percurrere nomina possim.

Quæ Fabiola in tanta miserorum refrigeria commutavit, ut multi pauperum sani languentibus inuiderent. Quamquam illa simili liberalitate erga clericos & monachos & virgines fuerit. Quod monasterium non illius opibus sustentatum est? Quem nudum & clinicum non Fabiolæ vestimenta texerunt? In quorum se indigentiam non effudit præceptis & festina largitio? Angusta misericordiæ eius Roma fuit. Peragrabat ergo insulas, & totum Etruscum mare, Volscorumq. prouinciam, & reconditos curuorum littorum sinus, in quibus monachorum consistunt chori, vel proprio corpore, vel transmissa per viros sanctos ac fideles munificentia circuibat, &c.] subdit de eiusdem Hierosolymam peregrinatione; sed de ea suo loco a nobis mentio facta est. Atque post multa hæc tandem in fine de funere: Quantum (inquit) haberet viuentis Fabiolæ Roma miraculum, in mortua demonstravit. Necdum spiritum exhalauerat, necdum debitam Christo reddiderat animam: & iam fama volans tanti prænuncia luctus, totius Urbis populum ad exequias congregabat: sonabant psalmi, & aurata tecta templorum reboans in sublime quatiebat Alleluia: hic iuuenum chorus, ille senum, qui carmine laudes femineas & facta ferant, &c.] Atque de S. Fabiola hæc tenus. Iam vero ad res Orientalis Ecclesiæ se oratio conferat.

Immanis barbarus, truculentusq. tyrannus, omnium scelestissimus proditorum, Gainas haud exatiatus adhuc sanguine totius ferme Minoris Asiæ populorum, neque placatus Eutropij Consulis nece, potens Gothorum exercitu, in angustum iterum redigens Arcadium Imperatorem, nouas illi arroganter easdemq. duras pacis condiciones præscribit, petens nimirum Aureliani Consulis ac Saturnini viri Consularis, necnon Ioannis qui erat Arcadio Augusto a secretis, capita sibi dari: Audet & maiora, nempe templum sibi suisq. Arianae sectæ militibus Constantinopoli aperiri. Sed hæc præmissa præludia potius erant ad futuram quam totius Imperij tyrannidem affectabat. Ac plane res ex sententia accidisset, nisi diuinum præsidium tum periclitantibus Imperatori ac ciuibus opportuno tempore cælitus affulisset. Sed quomodo hæc se habuerint, per singula oratio distincte narrabit. Ac primum quod ad tempus spectat: cum sub Consulatu Aureliani hæc gesta esse, ipsa rerum series indicet, erroris arguitur Marcellini Chronicon, quo id anno superiori factum describitur sub Eutropij Consulatu. Sed quid de his in primis scribat Zosimus^b, audiamus:

Gainas cum peruenisset Chalcedonem, postulabat ut se Arcadius Princeps ipse conueniret: nec enim se cum alio quoquam præter hunc allocuturum dicebat. Cum Princeps in hoc quoque fuisset assensus, coitum est in quodam ante Chalcedonem loco, ubi Euphemie religiosæ martyris ædes extructa stabat, quæ propter cultum Christo præstitum honore afficitur. Placuit Gainam & Tribigildum ex Asia in Europam, transuehi, eisq. ad mortem viros in Republica eminentissimos dedi. Hi erant Aurelianus, qui eius anni Consulatum gerebat, & Saturninus Consularis, & præter hos Ioannes, cui Princeps omnia sua arcana crediderat, & quem plerique perhibebant eius filij, quem Arcadius habebat, patrem esse.] sed calumnia hæc Zosimi manifesta: nam nondum adhuc natus erat vnicus Arcadij filius Theodosius. Huic quoque postulato (subdit ipse Zosimus) Princeps, licet tyrannico, satisfaciebat. Cumq. viros illos Gainas accepisset, eisq. gladium admouisset, eatenus tamen, ut eum tantummodo stringeret; satis habuit eos dumtaxat exilio poenas luere.] hæc Zosimus.

Commendata admodum fuit amplissimorum virorum virtus, cum pro redimenda salute Imperij sese ferocissimo barbaro dedi magna animi constantia passi sunt: nam de eis hæc Socrates^c rem gestam narrans: Cum postularet Gainas, ut Imperator Saturninum & Aurelianum, duos Consulares viros, ordinis Senatorij facile principes, quos ipsius conatus retardaturos suspicabatur, ad eum mitteret: Imperator, etsi animo inuito, necessitati tamen parens temporis, concessit. Illi, utpote pro Republica mortem oppetere admodum

Virgil. Aenid.

VNERIS FABIOLE CELEBRITAS.

GAINAS TYRANNVS RVR SVM CONSPIRAT IN IMPERATOREM.

Zosim. lib. 5.

CONGRESSVS ARCADII CVM GAINA.

AVRELIANVS ET SATVRNINVS DEDVNT SE PRO REPVB. BARBARO. e Socrat. lib. 6. c. 6.

A modum cupientes, excelsis & erecto animo Imperatoris mandato obtemperarunt. Proinde in planicie, in qua equos ad cursum exercere solent, longe a Chalcedone Barbaro obuiam facti sunt, ad quemcumque cruciatum subeundum parati. Verum isti ab illo nihil perpeffi sunt mali: atque ille rem cupitam dissimulans, Chalcedonem contendit: ibi Arcadius ei fit obuiam. At cum Imperator & Barbarus simul in templo essent, in quo corpus Euphemie martyris conditum & sepultum est; iurandum mutuo dant, se re vera alterum alteri non facturos aliquando insidias.] Sicq. (subdit Sozomenus^a) Gainas arma deposuit, & Constantinopolim traiecit, impetrata ab Imperatore tum equitum tum pedum Præfectura.] At cum hi hos nihil mali passos affirmant, non solum Zosimi, sed & Ioannis Chrysofomi refelluntur auctoritate, quorum sententia constat irrogatam illis fuisse exilij poenam. Sed de his inferius.

B Ingressus autem Barbarus Constantinopolim, pacis larua contectus, quæ sunt pietatis atque quietis sibi præcipuæ curæ esse simulans, ecclesiam Arianis, quibuscum ipse posset sacros celebrare conuentus, ab Arcadio postulavit. Quid tum ipse Imperator, quidve Chrysofomus eius ciuitatis Antistes Ariano Duci resistens egerit, a Theodoro rem gestam exacte describente audiamus^b: Iste (inquit) labe aspersus Ariana, postulat ab Imperatore, vnum ex sacris sibi templis dari. Imperator autem respondet, se de ea re capturum consilium, & vnum ei curaturum promittit. Itaque diuino illo Ioanne accersito, Episcopo scilicet Constantinopolitano, ei postulatum Gainæ exponit; commemorat eius potentiam, moliri tyrannidem indicat; orat, ut templo donato, furentem eius animum placet. Cui nobilis ille vir: Ne (inquit) istud ei pollicere, neque sanctum Dei canibus mandes. Nam nunquam equidem patiar, ut qui Deum Verbum sancte & auguste laudibus & hymnis celebrant, expellantur a sacro templo; idemq. tribuatur ijs, qui contra eum loquuntur blasphemias. Atque ne Barbarum illum omnino metuas, Imperator: sed me & illum in vnum locum conuoca, tuq. silentio vtriusque nostrum sermonem ausculta. Ego certe me hominis linguam refraturum spero, persuasurumq. ne postulet quod ei concedi nõ debeat.

Quibus auditis Imperator, vehementer lætatur, & postridie eius diei vtrumque accersit. Gainas quidem promissum exposcit. Magnus autem Ioannes respondet illi ex aduerso: Non licere Imperatori, qui pietatem colere instituat, aliquid contra res sacras temere moliri. Cui quidem dicenti, templum sibi dari oportere: respondet Ioannes, templum sacrum apertum esse, neminemq. eum prohibere, quo minus in eo, si libeat, preces Deo fundat. Tum Gainas: At ego (inquit) alterius sectæ sum, & cum hominibus eius sectæ vnum sanctum templum habere postulo: atque istud quidem non immerito peto, quippe qui multa bellica certamina pro Romanis confecerim. At præmia (inquit Ioannes) tibi propterea tributa labores tuos longe superant: nam Dux es, & honore Consulari dignatus. Quinetiam tecum debes considerare, quis fueris olim, & quis iam sis; quæ etiam præterita tua inopia, & in qua iam abundantia vitam degas; quibus quoque vestimentis indutus esses cum Istrum traieceris, & quibus iam opertus. Complectere igitur animo, quam pauci sint labores, & quam ampla præmia: atque noli erga eos, qui tibi honorem hunc detulerint, ingratus esse.

Hac oratione habita, Ioannes celebris totius orbis terrarum doctor, os obturavit Gainæ, atque adeo obmutescere coegit.] hæc tenus de congressu Ioannis Chrysofomi cum Gaina Theodoretus. Quibus videas oculis, manibusq. contingas illud Apostoli^c: Arma militiæ nostræ non carnalia sunt, sed potentia Deo ad destructionem munitionum.] Etenim qui iniquas atque indignas, immo & turpes coegerat Arcadium Imperatorem pacis condiciones accipere, ut tamen velamento pacis tyrannidem violentus arriperet: idem ipse ab inermi vincitur sacerdote, cogiturque a coeptis desistere, quæ instigatione Ariano- rum magnis spiritibus petere aggressus erat: vsque adeo, ut in ea ciuitate, ubi ipse præsidio militari summam rerum sibi vendicabat, cogatur, ut hæreticus a sacris extorris, carere basilica. Vnde tibi, Chrysofome, tanta fiducia, ut quem paueant Præsides atque Reges, tu nullo pene negotio, ut puerum, virga compefcas? Illud vtique modo dictum Apostolicum nobis occines: Arma militiæ nostræ non sunt carnalia, sed potentia Deo.] quibus non iura tantum Ecclesiæ seruantur illæsa, sed ipsum Imperium, & leges publicæ defensæ, custoditæq. subsistant a barbarorum ac tyrannorum insultibus. Nam audi, quæ a Theodoro omiffa, Sozomenus addat^d: Exprobrauit tunc Ioannes Gainæ, & quod Imperatoris patri (nempe Theodosio) tum seruatus iureiurando

Soc. lib. 8. c. 4.

GAINAS CONSTANTINOPOLI VENIENS POSTULAT ECCLESIAM ARIANIS DARI. b Theod. lib. 5. cap. 32.

CONGRESSVS IOANNIS CHRYSOSTOMI CVM GAINA. c 2. Cor. 10.

Soc. lib. 8. c. 4.

promiserit, se benevolentiam erga Romanos perpetuo ratam, erga ipsum denique, erga ipsius filios, erga leges esse conseruaturum; quas tamen iam irritas facere conaretur. Simulq. cum hæc diceret, legem ostendebat, quam Theodosius fanciuerat, cum sectarios omnes arceret, ne intra moenia conuentus agerent. Deinde conuersa ad Imperatorem oratione, eum hortabatur, vt latam aduersus ceteras hæreses legem conseruaret: simulq. consulebat, satius esse Imperio cedere, quam prodere domum Dei, & a religione deficere. Atque is quidem ad hunc modum vtiliter vsus loquendi libertate, nihil innouari passus est in ecclesijs sibi concreditis.] hæc ipse: quibus videas, lector, quam male consulant impij illi, qui regnandi studio, religionis omnem rationem posthabendam esse, scriptis æque impijs prodidere.

Quæ autem hæc fuerint consecuta, idem Sozomenus ita narrat: Gainas igitur iam infringere iusiurandum, & ciuitatem euertere cogitabat. Quo tempore & cometa has insidias portendebat, qui supra ciuitatem maximus apparuit, ad ipsam vsque terram ferme pertingens, & qualis antea numquam fuisse dicitur. Tentarat autem primum argentariorum tabernas inuadere, quod se hinc pecuniarum aceruos conuassaturum esse ipe-raret. Rumore sparso quod ista decreuisset, & argentarijs proinde presentes maxime opes abscondentibus, neque pecuniam in mensis (vt solebant) publice amplius proponentibus: noctu turba barbarorum immissa, præceperat succendi Palatium. Illi autem percussis, re infecta, reuersi sunt. Nam cum prope accessissent, videre sibi visi sunt multitudinem armatorum vastis corporibus formidabilium. Suspicati ergo nouitium esse exercitum, nunciauerunt Gainæ. Ille vero (sciebat enim nihilo plures solitis milites in vrbe degere) dictis fidem adhibere volebat. Ceterum cum & in sequenti quoque nocte missi alij idem annunciaffent quod priores illi: ipse progressus, oculatus testis fuit admirandi spectaculi. Ratus igitur sua gratia conuenisse ex alijs vrbibus milites, ac noctu custodire vrbem atque Palatium, interdium vero latitare.] hos quidem Angelos custodes vrbis fuisse, cum præter milites Prætorianos, nullos alios ciuitas contineret, cunctis redditum exploratum fuit; quod Socrates quoque testatur. Inter hæc (subdit Sozomenus) Gainas simulat se dæmonio vexari; & quasi oraturus, ecclesiam occupat eam, quam in honorem Ioannis Baptistæ Imperatoris pater in Hebdomo construxerat, ad septimum videlicet ab vrbe distantem lapidem. Ex barbaris autem alij in ciuitate manserunt, alij vna cum Gaina egressi sunt. Clanculum vero arma & telorum pharetras femineis vehiculis impositas secum eduxerunt. At cum deprehensi essent, portarum vigiles interfecerunt, quod hi armorum exportationem prohibere conarentur. Qua ex re ciuitas motu ac tumultu repleta fuit, haud secus ac si iam capienda esset.] At decidendi ab vrbe Gainæ aliud consilium fuisse, Zosimus tradit, nempe vt Romanos milites, quibus ipse recens Præfectus creatus erat, inde abduceret, atque per diuersa loca dispergeret, ne vrbi inuadendæ a barbaris præsidio essent; relictis ibi tantum Gothis militibus, qui opportuno tempore, data tessera, vrbem inuaderent. Sed rem sic compositam interuertit diuinum auxilium. Nam (vt idem ait Zosimus) Gainas, anticipato tempore datæ tessera, impedimento fuit, quo minus barbari vrbem in suam potestatem redigerent. Excitato enim tumultu a custodibus murorum, ob Gainæ inuasionem; cum qui intus erant Gothi, imparati essent offensi, a ciuibus occisi sunt.

Sed inchoatam semel rem gestam, a Sozomeno paulo diuersè narratam, iam profequamur, cum subdit post cædem portarum custodum, & egressum Gainæ: Præsentibus (inquit) malis remedio fuit consilium sanum. Imperator enim nihil cunctatus, Gainam declarat hostem, & relictos in vrbe barbaros interfici præcipit. Hos itaque milites adorti, plerosque occidunt: appellatam vero Gothorum ecclesiam incendunt: hic enim veluti in templo consueto congregati erant; quibus iam effugere non dabatur, occlusis foribus.] Porro ecclesiæ incendium a Zosimo^a aliter ita describitur: In hunc modum vrbe periculo liberata, intercepti ab vrbis barbari, numero plures, quam septies mille, Christianorum ecclesiam aulae proximam ingressi sunt, aylum hoc salutis suæ tuendam querentes. Hos Imperator hoc ipso in loco interfici iubebat, quem eis ad euitandam facinororum admissorum iustissimam poenam non satis idoneum esse volebat. Hæc præcipiente Principe, nemo tamen eis inferre manum audebat, & ex alyis, ipsos extrahere, quod vererentur ne barbari defensionem pararent. Quapropter visum est demoliri tectum, quod mensæ sacrarij (sic enim vocant) impositum est; vt eo per dispositos

GAINAS PARAT INCENDIUM AVLAE ET SVBICE-RE VRBEM.

GOthi CVM ECCLESIA SVCCENSI.

^a Zosim. eod. lib. 5.

ad id homines occupato, tignis illis succensis, barbaros peterent; idq. continuo factitantes, ad internecionem omnes exurerent. Hoc vbi factum fuisset, barbari quidem interempti sunt: sed visum est ijs qui valde Christianissabant, magnum in vrbe media periculum esse commissum.] hætenus de his Zosimus.

Post hæc autem Gainas maiori æstuans ira, quod se hostem Reipublicæ declaratum, successaq. proditionis stamina quæ texuerat, atque suos in vrbe occisos esse cognouerit; infesto exercitu oppida peruadit Thraciæ, omnia cæde atque incendio miscens. Cum ad huiusmodi auertendam populorum cladem, legatum missum fuisse S. Ioannem Chryso-stomum, Theodoretus affirmat, ac narrat his verbis^a: Id temporis, alijs omnibus velut metu percussis relictis, irum est ad Ioannem inuictissimum illum Christi bellatorem: suadetur ei, vt legatus ad Gainam proficiscatur. Ille vero, nulla habita ratione vel disceptationis contra Gainam ante susceptæ, vel simultatis inde ortæ, prompto animo in Thraciam contendit. Quare Gainas, cognito legati aduentu, & animi eius alacritate pro pietatis defensione considerata, longo interuallo ei lubens procedit obuiam: atque prensans illius dexteram oculis suis apposuit, liberofq. sacra eius genua complecti cogit. Sic quidem virtus vel infestissimos afficere pudore & obstupescere solet.] hæc Theodoretus. Sed quid hac legatione actum fuerit, silentio prætermisit: nec quemquam alium hæc attigisse scimus, nisi vnum Metaphrastem; qui ex antiquioribus monumentis ait, tunc suasionem Chryso-stomi, pacem Gainam cum Arcadio contraxisse. Certe quidem ad liberandos oppressos & malis exagitados eum profectum esse, & inter alia, vt Aurelianum Consulem & Saturninum exilio solueret, eiusdem Chryso-stomi homilia fidem facere videtur, cuius est huiusmodi titulus: Beati Ioannis Chryso-stomi homilia, cum Saturninus & Aurelianus acti essent in exilium, & Gainas egressus esset a ciuitate.]

Regressus namque Constantinopolim ipse Chryso-stomus, negotio, cuius causa legatione functus erat, bene confecto, eam ad populum habuit concionem; cuius hic exordium intexere, pro rerum gestarum assequenda veritate, dignum existimamus: sic enim se habet^b: Multo tempore silui, & post longum temporis spatium ad charitatem vestrâ reuersus sum, Quamquam id non accidit vlla vel animi fœcordia, vel corporis desidia. Sed abfui tumultus componens, fluctus sedans, tempestatem corrigens; eosq. qui iam demergi cœperant, ad portum & in tranquillû, porrecta manu, deducere studens. Sum enim communis omnium pater: eoq. necesse est curam agere non tantum eorum qui stant, sed eorum quoque qui collapsi sunt: non illorum modo qui secundis nauigant ventis, sed & illorum qui tempestate iactantur: non eorum modo qui in tuto sunt, sed illorum qui periclitantur. Harum sane rerum gratia reliqui vos ad temporis spatium, obambulans, exhortans, obtestans, supplicans, vt a Domino ea calamitas dissolueretur. Posteaquam autem inamœnis illis ac tristibus finis est impositus: denuo me ad vos recepi; ad vos qui in tuto estis, qui multa cum tranquillitate nauigatis. Ad illos profectus eram, vt tempestatem sedarem: ad vos reuersus sum, ne qua tempestas exoriatur. Ad illos discesseram, vt eos a molestijs liberarem: ad vos redij, ne in similes molestias incidatis, &c.] Post hæc enim aduersus incertum statum diuitiarum (vt fecerat cum inuectus est in Eutropium) vehementi differit oratione: quod recens exemplum opportunum argumentum suppeditaret; dum qui præcipuas in Republica dignitates fuerant consecuti, ijdem in miserimum mox statum prolapsi fuissent, vt arbitrio furentis barbari eorum vita penderet.

Sed quæ reliqua sunt rerum gestarum Gainæ, Socrates ita describit^c: Cum Cherrone sum aduentaret, inde trajicere & Lampfacum proficisci maturat, vt partes versus Orientem vsque ex eo loco suæ ditioni subijceret. Vbi vero Imperator copias per terram, per mare ante eius aduentum illo miserat, miraculum plane insigne diuina prouidentia illic denuo editum fuit. Nam cum barbari nauigijs carerent, rates fabricari, inq. illis transmittere cœperunt: Romanorum classis eodem ferme momento adnauigare, Zepyhrus grauius spirare. & vt Romani nauibus facile traiecerunt; sic barbarorum maxima pars pariter cum equis in ratibus tempestatibus violentia huc illucq. agitata, ab se mutuo disiecta fuit, marifq. fluctibus obruta perijt; nonnulli autem a Romanis demersi interierunt. Ad hunc modum itaque ingens barbarorum multitudo illo tempore e medio sublata est. Gainas vero inde digressus, & per Thracias fugam faciens, in alias Romanorum copias forte incidit, a quibus ipse simul cum barbaris, qui cum eo erant, peremptus est. Atque ista quidem obiter de Gaina sint a nobis commemorata. Quod si cuiquam

LEGATIO CHRYSOSTOMI AD GAINAM.

^a Theod. lib. 5. c. 33.

IOANNES CHRYSOSTOMVS EX OCCASIONE OBSERVATA CONCIONATUR. ^b Chryso-st. hom. eodem titul. & de Anaritia.

^c Socrat. lib. 6. c. 6.

GAINAS SVPERATVR ET OCCIDITVR.

quam placet res in eo bello gestas accurate cognoscere, legat Gainam Eusebij Scholasticum, qui eodem tempore Troili sophistæ discipulus fuit. Ille illius belli spectator factus, res in eo gestas quatuor libris heroico carmine conscriptis narravit. Et quoniam recens erat rerum gestarum memoria, ideo ob illud poema magno in honore habitus fuit. Nuper etiam Ammonius poeta idem argumentum carmine contexuit, & ad undecimum Consulatum Theodosij Iunioris, quem cum Fausto gessit, coram illo ipso Imperatore recitavit, indeq. summam laudem eî consecutus. Bellum hoc finem habuit Stilichone & Aureliano Consulibus. Proximo anno Consulatus gessit Frauitus, Gothus quidem genere, sed cum populo Romano magna benevolentia coniunctus; qui in hoc eodem bello adeo strenue & fortiter dimicauerat, ut propterea Consulatus dignitatem sit affectus.] hucusque Socrates de rebus Gainæ. Scribit his consentientia Sozomenus^a: qui & ad stipulatores habet, quos Socrates citavit, Eusebiû & Ammonium. Ex his igitur redarguas quæ a Zosimo eisdem haud congruentia narrantur; qui, utpote Ethnicus, tanta a Deo præstita beneficia, dijs Gentium, quos coluisse Frauitum dicit, tulit accepta. Scimus Marcellinum in sequentem annum Gainæ necem referre, cum caput eius Constantinopolim missum est.

At non prætermittimus dicere, hæc omnia adeo dira, quæ Constantinopoli hoc anno contigerunt, ad profectum Euangelij prouenisse. Etenim viso in aere tam ingenti atque prodigioso comete, imminenteq. super ceruicem ciuium barbarico gladio, confluebant ad baptismum Gentiles, & alij conuersi sunt, suæ ipsorum salutis hætenus obliti. Meminit quidem horum Ioannes Chrysostomus in homilia in Acta Apostolorum, quam sequenti anno habuisse, suo loco dicturi sumus: ait enim^b: Nonne superiori anno concussit Deus ciuitatem totam? Quid igitur? Nonne omnes ad illuminationem currebant? Nonne scortatores & molles & effeminati, dimissis possessionibus & locis, in quibus conuersabantur, conuersi sunt & facti religiosi? & inferius: Quid oportet referre vetera? Superiore anno (dixi vobis) quanta res accidit, & nullus attendit, sed iterum paulatim deauerunt, & collapsi sunt? Aut semper cælum clamans, quod Dominum habeat, &c.] redarguit enim plures eos, qui post elapsum periculum ad eadem sint reuersi peccata.

Contigit hoc ipso quoque anno, monachos Origenistas pulsos a Theophilo ex Nitriæ monasterijs, necnon de Palæstina, quo abierant, eiectos, peruenisse Constantinopolim, & apud S. Ioannem Chrysostomum exclamasse contra ipsum Theophilum Episcopum Alexandrinum, aduersus eum omnia commouentes: quorû occasione, magno turbine Orientalis Ecclesia exagitata est. Qualisnam autem ea tempestas atque procella fuerit, breui compendio a S. Hieronymo paucis istis perstringitur^c post enarratas præclaras res gestas in hac causa a S. Marcella, cuius opera factum fuit, ut Origenistæ Romæ detecti, sententia sedis Apostolicæ damnarentur: De Occidentis (inquit) partibus ad Orientem turbo transfessus minitabatur plurimis magna naufragia. Tunc impletum est^d: Putas veniens filius hominis fidem inueniet super terram? Refrigerata charitate multorum, pauci qui amabant fidei veritatem, nostro lateri iungebantur, quorum publice petebatur caput, contra quos opes omnes parabantur: ita ut Barnabas^e quoque duceretur in illam simulationem, immo apertum parricidium, quod non viribus, sed voluntate commisit.] hæc Hieronymus: quemnam autem per Barnabam intellexerit, ex his quæ dicuntur inferius, poteris fortasse conijcere. Hæc q. summa rerum, sed singula ordine temporum sunt inferius disponenda.

Magnam sane ac luctuosam narrationem aggredimur, qua non Gentilium aduersus Christianos, vel hæreticorum aduersus Catholicos, iniquorumve aduersus probos ac iustos, sed sanctorum aduersus sanctos (quod pro monstro habitum est atque portento) conflictatio & dira persecutio describitur. Ac primum quod ad exquisitam temporis rationem spectat. Quos constat ex litteris superius recitatis Theophili ad Epiphanium, Aegypti monachos post Concilium Alexandrinum anno superiori habitum, vulgatamq. ex eo Synodicam, ex Aegypto primo, & Palæstina deinde fugatos, Constantinopolim nauigasse: illuc iam hoc anno peruenisse, S. Hieronymus epistola ad Pammachium & Marcellam data hoc itidem anno, cum prima Theophili Paschalis epistola scripta est, anno nimirum sequenti a Synodica missa, aperte significat; vbi hæc in ipsos^f: Quid opus est obsidere Propontidem, mutare loca, diuersas lustrare regiones, & clarissimum Pontificem Christi, eiusq. discipulos rabido ore discerpere? Si vera loquimini, pristinum erroris ardorem ardore fidel-

^a Seq. lib. 7. c. 4.

GENTILES PLURES AD VIDEM CONVERSI.

^b Chrysost. hom. 41. in Act. Apost.

MONACHI ORIGENISTAS PERVENIUNT CONSTANTINOPOLIM.

^c Hieron. epist. 16.

^d Luc. 18.

^e Galat. 2.

TVRPIS CONSENTIO IN ECCLESIA.

^f Apud Hieron. epist. 67.

^g Hieron. epist. 78.

A commutate, &c.] hæc S. Hieronymus in eos qui accusationum plaustra in Theophilum Constantinopolim intulerunt, ut inferius dicemus. cum vero de prima Paschali eiusdem Theophili meminit hoc anno (ut demonstratum est) data, de Synodica ante vulgata ita ait: Si quid autem hic minus aduersus Origenem dictum est, in præteriti anni epistola continetur] plane significans ex Synodo scriptam, de qua mentio facta est.

Quinam autem hi fuerint, qui ex Aegypto primum, inde vero e Palæstina fugati, Constantinopolim se contulerunt, Theophilus^a ad S. Epiphanium scribens, antesignanorum nomina referat, nempe Ammonium, Eusebium, & Euthymium: sed & Dioscorum addit Socrates^b. Hi ergo in Theophilum exacerbati, accusationibus nauem onustam Constantinopolim ad Imperatorem Arcadium intulerunt. Ut ex his intelligas mores hæreticorum, atque schismaticorum; nimirum cum damnati sunt, iudicio Episcoporum non tantum non acquiescere, vel prouocare ad sublimius Catholicæ Ecclesiæ tribunal, sed ad sæculare mox iudicium, ad Imperatorum rescripta, si quæ possint quavis occasione subripere fauore potentium, aduolare. Isti igitur quod scirent Theophilum per se suosq. familiares Episcopos, & inter alios Epiphanium, ad diuersas prouincias misisse legatos vna cum epistolis, quibus ipsorum damnatio iudicio Episcoporum significabatur esse decreta, anteuertere conati eos, Constantinopolim ad Arcadium nauigarunt. Quænam autem fuerint quæ isti in Theophilum obieçarunt, tum Socrates, tum etiam Sozomenus enarrant. Sed quod iidem auctores erga Origenistas in hoc procliuiore sese esse declarent; equidem ab aliquo Origenistarum, vel alio qui faueret causæ Chrysostomi aduersus Theophilum, ab eis accepta esse, facile possumus intelligere. Sed mendacia ipsa aperti arguemus erroris. Sozomenus^c igitur rem gestam sic exorditur:

C Interea temporis, haud multo antea, exorta quæstio per Aegyptum mouebatur, oporteat ne Deum ἀνθρωπομορφον, hoc est, humana forma præditum, credere? Huius autem sententiæ plurimi erant ex monachis illic commorantibus, qui præ simplicitate sine examine Scripturam sacram accipiebant, & in ea Dei oculos, & faciem, & manus, & quæcumque alia huiusmodi audire consueuerant. Illi vero qui reconditum in verbis sensum considerabant, diuersum sentiebant; eosq. qui talia dicerent, aduersus Deum simpliciter blasphemus afferebant. Ac Theophilus etiam in Ecclesia hanc sententiam amplectendam esse docebat; & in epistola, quam ex consuetudine de festo Paschali scripsit, & incorporum cogitari oportere Deum admonuit, & humanæ formæ exortem. Quod quidem vbi Aegyptiorum monachis innotuisset, Alexandriam sese conferunt, & in vnum congregati seditionem mouent, & Theophilum ceu impium de medio tollere cogitant. Ceterum ille euestigio etiamnum tumultuantibus apparens: Perinde (inquit) vos aspexi, ac faciem Dei. Hoc dicto, homines abunde compescuit, adeo ut etiam iram ponerent. Itaque (inquiunt) si sic re vera sentis, etiam libros Origenis damnato, cum illi suos lectores in istam sententiam inducant. Atqui mihi (inquit ille) iam pridem illa sententia stetit, ac faciam, ut videtur vobis. Nam & ipse non minus quam vos illis succenseo, qui Origenis opinionem sectantur. Atque ille quidem fraterculos istos ita mitigatos dimisit, ac seditionem soluit.] hæc ipse.

Sed antequam ulterius scripta a Sozomeno prosequamur, hic sistendum; ut assertum a Sozomeno atque Socrate commentum, & ab alijs eorum fidem secutis acceptum, manifesti mendacij conuincamus. Scito igitur, illud in primis peculiare fuisse omnibus Origenistis, impingere cunctis Catholicis hæresim Anthropomorphitarum. Id quidem satis intelliges, si in memoriam reuoces, quæ a S. Hieronymo aduersus Ioannem Hierosolymitanum fauentem tunc Origenistis in epistola^d ad Pammachium scripta sunt, & quæ idem S. Hieronymus ad eundem scribit aduersus Origenis errores: meminereq. S. Epiphanium, quod Origenistas insectaretur, a Ioanne Hierosolymitano eiusdem Anthropomorphitarum hæresis in crimen adductum, cum contra eum publice pro concione inuectus est, ut ipse S. Hieronymus in eum scribens tradit his verbis^e: Recordare, quæso, illius diei, quando ad horam septimam inuitatus populus, spe sola quasi postea auditurus Epiphaniû esset, detinebatur; quid tum concionatus sis, nempe contra Anthropomorphitas, qui simplicitate rustica Deum habere membra, quæ in diuinis libris scripta sunt, arbitrantur: furens & indignans loquebaris, oculos & manus & totius corporis truncum in senem dirigebas, volens illum suspectum facere stultissimæ hæreseos.] hæc ibi, superius suo loco alia occasione iam dicta, hic vero necessario repetita; ut intelligas quæ peculiariter erant Origenista-

^a Apud Hieron. epist. 67.

^b Socrat. lib. 6.

^c cap. 7.

ORIGENISTAE QUAE IN THEOPHILUM.

^c Sozom. lib. 2.

cap. 11.

HÆRESIS ANTHROPOMORPHITARVM AB ORIGENISTIS IMPINGITVR CATHOLICIS.

DE ANTHROPOMORPHITARVM CALVMNIA.

^d Hieron. epist. 61.

^e Hieron. epist. 65.

rum; atque mirari desinas, si Theophilum illi eius hæresis astruerent defenforem, Aegypti vero monachos auctores; qui in tantum virum, quem etiam præ egregia sanctitate, atque doctrina (vt vidimus) venerarentur hæretici Ariani, tanta obijcere non sunt veriti.

Ruffin. in hæc. lib. 1. tom. 9. edit. Victor. CALVMNIA ORIGENISTARVM IN ORTHODOXOS.

Sed quod Ioannes tunc in Epiphanium, Ruffinus nunc in Hieronymum obijciens, ait: Cum in quodam supradicti operis loco, quem interpretati sumus, quæstio haberetur aduersum eos, qui Deum corporeum dicunt, & humanis eum membris habituq. describunt; quod asserere præcipue Valentianorum & Anthropomorphitarum hæresis solet, cui isti accusatores nostri nimis (vt video) dextras dederunt, &c.] proculdubio S. Hieronymum, aduersus quem scripsit, ista dicens, eius hæresis infamavit: a qua blasphemia quam procul abhorruerit, omnes sciunt.

FALSY PRAETEXTVS ORIGENISTARVM.

Sed vnde (inquis) hæc Origenistis, vt eiusmodi notam hæresis inurerent Catholicis omnibus recte sentientibus? Ex eo vtique, quod cum ipsi Origenis sectantes errores, eodementiæ peruenissent, vt nec corporibus nostris post resurrectionem membra tribuerent, sed transformanda illa in lucidos aereos globos, ex Platonis sententia ab Origene accepta assererent: si nostri diuinæ Scripturæ auctoritate, instar Christi resurgentis, in resurrectione singulis corporibus mēbra singula fore dicerent; illi mox astuta tergiuersatione dicebant, esse ea intelligenda, sicuti cetera eiusdem diuinæ Scripturæ loca, & quidem innumera, quibus Deo per allusionem membra tribuuntur. Qui vero diuersa sentirent, eosdem crassioris mineruæ homines ac rudes ridebant, ac dicerijs illis insectabantur, cum eos (vt suo loco dictum est) Pilosotas, a pilis, quasi ipsi non membra tantum, sed & pilos tribuerent corporibus resuscitatis, appellabant. At hæc ipse pluribus S. Hieronymus in epistolis ad Pammachium scriptis tum aduersus Ioannem Hierosolymitanum, tum etiã aduersus Origenis errores confutat.

Hieron. epist. 61. & 65.

Ceterum eiusmodi hæresim Anthropomorphitarum fuisse hoc tempore apud nonnullos Aegypti monachos, si credimus Cassiano Origenistarum olim affini (nam & Pelagianis fauit) satis apparet: inter alios enim Serapionem abbatem eius fuisse sententiæ, idem affirmat: cum alioqui ipsum Theophilum epistolis suis insectatum esse Anthropomorphitas monachos, tradat, sicut & Gennadius, & ipse Pelagianorum affinis. Ceterum in ipsis Theophili Paschalibus, quæ extant, epistolis his temporibus datis, nulla mentio penitus habetur de Anthropomorphitis hæreticis, aduersus quos longa disputatione differuisse, citati nuper auctores tradunt: neque S. Hieronymus, qui de eisdem sæpe meminit, quicquam aduersus eos ipsum posuisse in illis, commemorat. Sed cœptam Sozomeni narrationem prosequamur, qui ait:

Cassian. col. 10. c. 2. 3. 4. d Gennad. de Vir. illustr. c. 33.

Sozom. lib. 8. c. 12.

Fortasse tunc temporis sublata omnino fuisset ista quæstio, nisi consopitam iam ob inimicitiam priuatam suscitasset ipse Theophilus, insidiatus Ammonio, & Dioscoro, & Eusebio, & Euthymio, qui cognominabantur Longi: quos quidem, cum fratres essent, celebres euasisse inter eos qui apud Scetin philosophabantur, ex præcedentibus cognouimus. Atque hi quidem inter omnes Aegypti monachos illi carissimi erant, quos & congregones plerumque sibi & familiares adiungebat, ac Dioscorum etiam Hermopoleos Episcopum constituit. In odium autem horum venit ex inimicitia aduersus Isidorum suscepta; quem, defuncto Nectario Episcopo Constantinopolis, in Episcopatum sufficere studuerat. Sunt enim qui dicant mulierem quampiam ex Manichæorum secta ad Ecclesiam Catholicam fuisse conuersam: Theophilus autem, quasi hanc inconsiderate mysterijs communicare passus esset, antequam priorem sectam abnegasset, presbyterum accusabat. At Petrus (hoc illi nomen erat) & ex Ecclesiæ præscripto, & ex mandato Theophili se mulierculam in communionem admisisse, asseuerabat; eiusq. rei testem aiebat esse Isidorum. Atque is quidem vti tunc temporis Romam forte missus erat, ita demum reuersus, Petrum vera dixisse testatus est. Theophilus igitur indignatus, quasi calumnijs circumactus esset, vtrumque Ecclesia expulit. Atque hæc quidem nonnulli sic referunt.

ALIAE CAUSAE DISSENTIONVM PRAETENTIAE.

Ceterum ego ex viro fide digno, qui cum hisce monachis conuersatus fuerat, duplicem cognoui causam extitisse Theophilo inimicitia aduersus Isidorum suscepta: alteram communem illi cum presbytero Petro, quod hi ipsum a sorore sua heredem fuisse scriptum, testari detrectassent: priuatam alteram, quod Theophilo tamquam in ecclesiarum structuram capere volenti infumendas non concessisset pecunias eas, quæ sibi, vt pauperum dispensatori, multæ afferebantur: sed præstabilius esse diceret, ægrotorum corpora, quæ verius templa Dei cogitare possumus, & ob quæ pecuniæ ipsæ quærebantur, conuenienti cura reficiendo recreare, quam parietes ædificare.] Probe intelligis, pu-

to, le-

A to, lector, ex Origenistarum officina esse depromptam historiam, qua cautæ hancemodi indignationis Theophili in dictos monachos obtexerentur: cum auctoritate S. Hieronymi & aliorum liqueat, hos studentes erroribus Origenis, iuste pieq. indignationem Theophili meruisse. Quomodo autem Isidorus iste fuerit Origenistarum antesignanus, quæ de eo superius dicta sunt, consule. Sed subdit Sozomenus:

Verum siue ob hanc, siue ob aliam causam a Theophilo excommunicatus Isidorus, Scetin venit ad monachos ibi commorantes, velut ad sodales. Assumptis igitur quibusdam secum, Ammonius ad Theophilum profectus, orabat vt Isidorum in communionem reciperet. Atque ille tum quidem, se id facturum, prompte pollicitus esse dicitur. Sed elapso aliquo tempore, cum nihilo plus ipsis succederet, ac manifestum iam esset quod Theophilus ipsos falleret; maiori quodam cum apparatu reuersi, postularunt vt promissa præstaret. Ibi ille ex monachis vnum publicæ custodiæ tradidit, vt reliquis metam incuteret. Sed ea spe frustratus est. Siquidem Ammonius, eiusq. socij, quia Custodiæ præfecto ad suppeditanda captiuis necessaria aduenire videbantur, facile intromissi sunt: ingressi autem rursus exire noluerunt. Qua re intellecta, Theophilus indicat, se istos homines ad se vocare. Verum illi primum, vt ipse eos educurus veniret, postularunt: Neque enim æquum esse, eos, qui contumelia publice affecti essent, clanculum e custodia emitti. Sed concedentes tandem ad illum venerunt: quos ille tum deprecatos, quasi non vterius offensurus, dimittebat; secum interim frendens ac stomachans, rationem meditabatur, qua illos posset lædere. Cumq. sollicitus esset quidnam his facere posset mali, qui possessiones nullas haberent, qui omnia præter sapientiam contemnerent; decreuit eorum tranquillitatem perturbare.

QVOD DE ISIDORO ET ALIIS COMMENTI SINT ORIGENISTAE.

Itaque cum ex ijs quæ præsentibus cum ipso disputarunt, eos his infensos esse sciret, qui Deum humana forma præditum esse docent, quoniam Origenis erant sectatores: ipse quamquam aliter sentiret, cum vulgo monachorum conspirauit. Exhinc igitur mira quædam contentio inter monachos inualuit: neque enim disputationibus ad formam compositis sese in mutuam sententiam inducere dignati sunt: sed ad conuicia sese conuerterunt: atque illi eos qui Deum incorporeum esse statuebant, Origenistas appellabant; hi vero Anthropomorphitas, eos qui contrarium sentiebant.] hæc ipse. Sed vides quam futillis afferatur prætextus pro Origenistarum excusatione, cum mendaciter ea minus digna asseratur causa, quasi Origenistæ sint nominati, cum alioqui ea in re iisdem sentirent eadem cum Ecclesia Catholica: cum tamen taceantur omnino multiplices Origenis errores, iisdemq. turpissimi, quorum causa illi vere Origenistæ fuerint nuncupati. Vides, inquam, historiam ab ipsis Origenistis confictam, dum commenti sunt remotissimas causas indignationis Theophili; a quo non vocatos illos Alexandriam ad pacem, sed quæsitos in eremo fugatos ab eo fuisse, nec ab Aegypto tantum, sed & e Palæstina, epistolaris historia omnium fidelissima superius recitata declarat. Sed subdit idem auctor:

ORIGENISTAE TRANSFERVNT SE IN PALAESTINAM.

Ammonius autem ac Dioscorus, intellectis insidijs, Hierosolymam secesserunt, & inde Scythopolim venerunt, quod eam habitationem sibi accommodatam esse ducerent ob frequentiam palmarum, quarum folijs vtentur ad consueta monachorum opera. Sectabantur enim ipsos viri plus minus octoginta. Interea temporis Theophilus quosdam Constantinopolim emisit, tum vt iam antea in tempore calumnias quasdam sererent aduersus illos, tum vt obsisterent, si qua in re illi Imperatoris opem implorarent. Ea re cognita, Ammonius Constantinopolim traiecit, & cum eo Isidorus, qui communi studio id

Soz. lib. 8. c. 13.

agebant, vt coram Imperatore iudice & Ioanne Episcopo detegerentur insidiæ, quæ ipsis erant intentatæ. Arbitrabantur enim, illum legitimæ libertatis in loquendo studiosum, sibi opem legitime posse ferre.] Hæc dicta a Sozomeno pluribus vides conferta esse mendacijs: ante enim monachos hos expulsos a Palæstina, Constantinopolim profectos esse, sed nec cum eis Isidorum fuisse, litteræ ipsius Theophili ad Epiphanium datæ declarant: quibus & significatur, ab Epiphanio ipso, non autem a Theophilo Constantinopolim tunc missum esse legatum, qui hos iam esse in Synodo condemnatos, Ecclesiam illam redderet certiore. Ipse autem Theophilus in alias regiones misit legatos ex monachis Nitriæ cum litteris, quibus alias Ecclesias de iisdem cauendis commonefaceret, vt suo loco superius dictum est. Sed a quo Sozomenus eiusmodi est mutuatus historiam? Inuenies plane eadem ferme & alia a Palladio, & ipso iam dudum Origenista, esse conscripta: quantum autem ipse eiusdem sectæ hominibus fauerit, consule ipsius Lausiaca, vbi totus

REDARGVTVR FALSI-TATIS HISTORIA DE ORIGENISTIS.

b Apud Hieron. epist. 67.

versa-

verfatur in laude Ifidori ac confodalium monachorum: sed de ipso reuoca in memoriam A dicta superius tomo quarto. Vidisti igitur ipsum obuoluere diuersis prætextibus veritatem, aliasq. adducere causas, cur hi a Theophilo ex Aegypto & Palæstina expulsi traiecerint Constantinopolim: cum tamen non recitaret tantum superius ea de re epistolæ vltro citroque datæ id affecerent; sed & Posthumiani testificatione, quem tunc contigit adesse Alexandria, atque cuncta spectare oculis, nonnisi occasione librorum Origenis hos omnes fugatos esse, certum appareat.

Quod igitur a suspectis auctoribus tota historia de expulsis ab Aegypto monachis Origenistis esse accepta noscatur; quodq. insuper ex vtraque parte stare videas sanctissimos viros: necesse est vt magna cautela attendat oratio, ne priuato quodam affectu incedens, declinet in dexteram, vel sinistram: quod hæcenus a nobis factum esse, puto, lector intelligis: sed præstandum id ipsum maiori studio in futurum, sollicitiusq. curandum, B ne vel in minimo veritas læsa iacturam sentiat, instituti ratio non suadet tantum, sed imperat. Res quidem hæcenus gesta est inter Catholicos & Origenistas: nunc vero cum pro ipsis, licet non cum ipsis, stare videas sanctissimum atque doctissimum virum Ioannem Chrysostomum Constantinopolitanum Episcopum, mutata iam rerum facie, oratio ipsa in aliud argumentum se transferat, opus est. De quo quidem illud in primis admonendum putamus esse lectorem; cum sæpe contingat sapientissimi mos quoque falli, eisdem tamen a sapientia & insita probitate non excidere, cum nimirum ad ea, quæ agunt, recto sinceroq. mentis feruntur intuitu. Quis enim adeo ingenio perspicax, industria solers, atque rerum vsus experimento probatus, vt falsis subreptionibus, illorum maxime, qui omnem extrinsecus sanctitatis speciem præferunt, non decipi interdum contingat? cum & ipsos etiam Prophetas ad futura noscenda Spiritu Dei imbutos, quod non semper eodem numine afflari detur, acciderit sæpe aliqua ignorasse præsentia, eosq. præterijisse ob oculos posita. Quamobrem Euangelica illa norma sunt actiones hominum metiendæ: C Si a oculus tuus simplex fuerit, totum corpus tuum lucidum erit, & sicut lucerna fulgoris illuminabit te.] vt dum videris aliquem recta mente, puroq. animo aliquid operari, etsi quid perperam inde oboriri contigerit, ad suum reuocans principium opus, inuenias vnde auctorem excuses. Cum igitur de sanctissimorum virorum Epiphaniij, Hieronymi (vt de Theophilo dicere prætermittamus) atque Ioannis Chrysostomi optima mente dubitare, religio sit; quæcumque ab eis acta sunt, in meliorem partem accipias necesse est. At iam de rebus Constantinopoli gestis narrationem inchoemus, & quæ a diuersis eo argumento sunt scripta, in medium adducamus.

Porro eiusmodi historia ab Origenistis primum descripta, eorumdem stylo (vt vidimus) D lancinata potius quàm exarata cognoscitur: vt de illis illud Ezechielis b iure dici possit: Delinierunt parietem absque temperatura.] dum causam obortæ occasione Origenis errorum, in criminationes Theophili conuerterunt; cū nulla ferme apud eos sit mentio de damnatis in Concilio Alexandrino iisdem hæresibus Origenis, neque de iudicio Episcoporum in eadem sententiam conspirantium, duce S. Epiphano in Cypri insula; aut (quod dissimulandum non erat) de sententia Anastasij Romani Pontificis, eiusdemq. litteris datis ad diuersarum prouinciarum Episcopos, vel Synodis ea de causa diuersis in locis in Occidente habitis, vt a Venerio Episcopo Mediolanensi, a Chromatio Episcopo Aquileiensi, & alijs. Sed rebus tantis silentio sepultis, de obiectis ab excommunicatis illis in Theophilum criminibus, hi quos diximus, historiam texuere, atque in primis Palladius, cum hæc ait c: Ingenti illi necessitate, loca in dies mutare compulsi, tandem regiam ad urbem peruenerunt, in qua erat diuina manu ad curam indigentium Ioannes ordinatus Episcopus: procumbentesq. ad eius genua, orabant vt opem ferret animabus calumniam passis, atque vastatis horum studio, qui hoc potius quam benefacere consueuissent.] hæc ipse. adeo namque fuit horum monachorum, ad commiserationem inducendam, cum verbis ipse quoque corporis habitus accommodatus, vt quantumlibet Ioannes sciret hos ab Epiphano Synodicis Theophili litteris prædamnatos, audire tamen eos minime denegarit. Vnde idem subdit Palladius:

Stetit Ioannes, & ydidit quinquaginta electorum hominum caniciem venerandam, saceris sudoribus infectam: compunctusq. iuxta Ioseph, pro fraternitatis studio in lacrymas soluitur; percunctatus ab eis, quisnam aper de silua, aut singularis fera huic foecundissima & lætissima viti inuidisset. Ad hæc illi: Sede (inquiunt) Pater, nosq. vtrumque vulneratos

FACTA HOMINUM QUALITER METIENDA.

LUC. 11.

HISTORIA DE ORIGENISTIS AB ORIGENISTIS DESCRIPTA. b Ezech. 13.

c Pallad. in dialogo de vit. Chrysostomi.

MONACHI APUD IOANNEM AGVNT ADVERSVS THEOPHILVM.

A vulneratos Theophili Papæ vesania, curare stude, si tamen volueris nostrorum tumoribus vulnerum obducere cicatrices. Nam si ipse quoque nos despicias, aut reuerentia, aut metu Theophili, iuxta Episcopos reliquos; nihil iam superest nobis, nisi vt profecti ad Imperatorem, ipsius opera pessima ad iniuriam Ecclesiæ publicemus. Itaque si opinionis Ecclesiasticæ tibi cura est, persuade illi, vt nobis permittat in Aegypto remorari. Nihil enim peccauimus, neque in Dei leges, neque in illum ipsum.] Vides hæreticos non solum Catholicorum, sed sanctissimorum quoque virorum ad decipiendum compositam formam, mentita larua, sibi superinducere? At quid tunc Ioannes Chrysostomus ad hæc verba? subdit Palladius:

His Ioannes auditis, ratus facile Theophili aduersus illos iram in gratiam transferri posse, libenter hoc negotium sumit: admonensq. viros, vt aduentus sui causam silentio tegerent, donec ipse ad Theophilum scriberet: & mansiones illis in ecclesia, quæ Anastasia dicitur, ad requiem tribuens; ipse quidem necessaria victui non suppeditabat; sed eis religiosæ mulieres ministrabant, ipsis quoque ex opere manuum necessitates suas ex parte suppliantibus.] Hæc cum de pijs mulieribus dicat Palladius, inferius a eodẽ dialogo ipse habet eisdem monachos fuisse susceptos ab Olympiade vidua, olim Nebridij sponsa, nunc vero diaconissa Ecclesiæ Constantinopolitanæ, de qua nos plura superius: cuius rei causa tradit Theophilum eam maledictis incessisse. Sed quam frigide eandem ipse excuset, quam ea de causa reprehendendam existimauerit Theodorus; accipe quæ tum ab ipso Palladio per dialogismum in medium afferuntur. nam PALLADIUS: Constat (inquit) Theophilum iracundiæ nimis obsecutum, illos abiecisse. Quicumque illi fuerint, siue hæretici, siue Catholici, non tamen eos Olympias recipere debuit. THEODORVS. Bene illa, an male fecisse videtur? THEOD. Male, vt dixi. PALLAD. Vmquam ne beneficentia culpatur? THEOD. Et sæpe, cum scilicet in malos & non merentes emanarit. PALLAD. Quinam igitur erant illi quinque millia, quos ex quinque ordeaceis panibus Saluator b pavit, boni, an mali? THEOD. Boni scilicet: quippe qui a Salvatore pasci meruerunt. PALLAD. Cur ergo ordeaceis pasti sunt, si boni fuerint? THEOD. Forte quia triticei non aderant, fame dominante.] vides rem ineptam: sed illud bene paulo post, cum Palladius subdit Olympiadem eos suscepisse, existimans bonos, vbi ait: Rite tu quidem sentis. hoc itaque modo monachi etiam boni & mali erant: at fidelissima mulier suscepit eos vt bonos.] & inferius: Quid ergo mali fecit Olympias imitata Dominum suum, qui pluit super bonos & malos, & super iustos & iniustos Solem suum oriri facit?]

O sententia præpostera nimis, omnem prorsus Ecclesiasticam dissoluens œconomiam! Nã si excõmunicati ab Ecclesia, a priuatis quibuscumque, exemplo Domini, qui Solem suum oriri facit super bonos & malos, recipiuntur: iam resoluitur omnis vigor Ecclesiasticæ disciplinæ, omnisq. mox canonica celsura languescens extinguitur. Quod si Olympias excusanda suscipitur: quanto æquius illud fuerat pro eius defensione dicendum: domum eius patuisse Constantinopoli omnibus monachis, clericis, & Episcopis: adeo vt etiam qui Ioanni ipsi infensi erant Episcopi ab ea hospitio excepti fuerint, nempe (vt inferius Palladius docet) Seuerianus, Antiochus, & Acutius, qui præ ceteris operati sunt vt Ioannes in exiliũ deportaretur. hos, inquam, Olympias excepit hospitio, Christi loco: vt appareat non humanæ gratiæ causa, sed Christi tantum amore, ipsam eiusmodi ministerium opulentam feminam peregrinis omnibus exhibere solitam. Et quod ad istiusmodi Aegypti monachos spectat: cur non ipsa susciperet, quos sciret ab eius ciuitatis Episcopo non esse reiectos? haud enim eius facultatis erat, scire an excommunicati a Theophilo isti fuissent, & iuste ne, an iniuste essent expulsi. Quos enim sciret a tanto Episcopo, quantus Ioannes erat, peregrina communionem susceptos, cur non eos vt peregrinos excipere in domum debuit?

Peregrina quidem tantum communionem eos a Ioanne Chrysostomo dignatos esse, qua sacrarum precum communicatio impartitur, non autem vsus sacramentorum, Sozomenus c tradit his verbis: Ille vero (nempe Chrysostomus) ipsos viros, postquã venissent, comiter excepit, & in honore habuit, & in ecclesia preces fundere non prohibuit: ad mysteriorum vero communionem admittendos non censuit; quod id ante causam cognitam fieri, non fas esset.] hæc ipse. Vigebat namque illa verus in Ecclesia consuetudo, de qua superius actum est; vt peregrini aduenientes, seq. Christianos esse profitentes, ad communes tantum Ecclesiæ preces admitterentur; tunc vero & sacramenta illis impertirentur, cum se esse Catholicos, fide certa docuissent. Porro præstitit his ipsis monachis Ioannes Chrysostomus,

QUOMODO A IOANNE EXCEPTI MONACHI.

a Pallad. dialogo.

DE OLYMPIADE EXCEPTENTE MONACHOS.

a Ioan. 6.

QUOMODO EXCVSANDA OLYMPIAS.

c Sozom. lib. 8. cap. 13. MONACHI PEREGRINI TANTVM ACCEPITI.

fofotomus, vt communicatione illa peregrina dignos efficeret, plena nequaquam; quod A Formatas litteras ab Episcopo, vnde discesserant, minime attulissent. Ceterum nec peregrina quidem hi communionem dignandi fuissent, si litterae scriptae in Concilio Alexandrino de eorumdem damnatione Constantinopolim peruenissent: quas illuc perferendas & ad alias Orientis Ecclesias, solcite Theophilus per S. Epiphanium, datis ad eum litteris saepius ante citatis, curauerat. At quomodo persuasione ministrorum Theophili, Ioannes abstinuit cum illis communicare, Palladius a narrat his verbis:

Pallad. in dialog. vii. Chrysof. LEGATI THEOPHILI MISSI CONSTANTINOPOLIM.

Apud Hieron. epist. 67.

Contigit etiam per idem tempus, quo dicti monachi Constantinopolim ad Ioannem venire, Theophili clericos in ea vrbe esse; magistratum, qui ad Aegypti prouinciam mittendi erant, benevolentiam Theophilo comparantes, in eorum perniciem, qui illic versati essent,] hac cum dicat ipse Palladius, vide quam calumniose id affirmet: nam missos a se Constantinopolim sanctissimos ad hoc viros, qui Origenistarum monachorum conatum B anteuertent, ipse Theophilus litteris ad Epiphanium scriptis declarat his verbis: Et tu (inquit) vt celerius nostra Constantinopolim scripta perueniant, mitte industrium virum & aliquem de clericis; sicut & nos de ipsis Nitriae monasterijs patres monachorum cum alijs sanctis & continentissimis viris misimus, qui possint cunctos in praesenti docere quae gesta sunt.] hac Theophilus. Sed pergit item calumniose Palladius: His itaque Ioannes euocatis, interrogat, an praesentes monachos nossent. Illi verum testimonium perhibere viris, dicentes, se & viros nosse, & magnam illos iniuriam perpeffos esse. Si placet (inquiunt) domine, spiritualis communionis nondum illis consortium trade, ne Papam (Theophilum scilicet) contristes: ceterum in alijs omnia in eos officia humanitatis exerce: id enim tibi Episcopo conuenit. Ita illos Ioannes ad communionem minime admisit.] hac Palladius: quae si vera sunt, dicendum erit legatos huiusmodi a Theophilo ad hoc C missos, vt excommunicati Origenistae vndique pellerentur, praeparatores extitisse mandati,

IOANNES CHRYSOST. AGIT DE PACE APUD THEOPHILUM.

Quid vero post hac egerit ipse Chrysofotomus, idem tradit sic dicens: Scripsit autem Theophilo supplicans, & hanc sibi vt filio ac fratri postulans gratiam, vt viros illos pacifice ad se reuocaret. Ad hac Theophilus, gratiam quidem Ioanni denegauit, misitq. quosdam ad huiusmodi certamina exercitatos, de quibus superius diximus; libellos vt porrigerent, admonens, quos more solito ipse dictauerat, aptum quidem & expressum mendacium continentes, varijs calumnijs opertum & obumbratum; & cum non posset illorum vitae derogare, facit vt intra Palatium quasi magi digito notarentur. Monachi vero vbi aduertunt se nihil profecisse, verum & in maioris irae praecipitium illum declinasse: plerisque in dignitatibus constitutos adducunt secum; omnesq. anathematizantes haeresim, D libellos Ioanni tradunt, in quibus viri iam tyrannidem notant; quibusdam capitulis adiectis, quae referre coram infirmioribus piget & pudet, ne ab ipsius fidei eos limitibus arceam. mihi certe ea recitanti perfectior quidem fides fortassis haberetur.

THEOPHILI EPISTOLA AD IOANNEM.

Rursum & per se ipsum & per Episcopos alios Ioannes hortatur viros, vt ab huiusmodi accusatione desisterent, Theophilo iterum ista scribens: In tantum maioris impulsus sunt viri isti, vt te datis etiam libellis accusent. Iam quid tibi videtur, rescribe: non enim me audiunt, vt hac intentione discedant. Ad hac Theophilus maiore inflammatus ira, monachorum fratrem Dioscorum Episcopum, qui in Ecclesiasticis rebus consenuerat, ab ipsa Ecclesia prohibet.] hac ipse. sed id quidem factum antequam discederent Alexandria, quae dicta sunt superius docent. Quid autem ad hac responderit Theophilus, idem Palladius recitans eius epistolam, palam facit. ipsa autem ita se habet: E

Niceni Concil. c. 6.

Arbitror te non ignorare, quid praecipiant Niceni Concilij canones, sancientes Episcopum non iudicare causam extra terminos suos. Si autem ignoras, disce, & libellos contra me suscipere desine. Nam & si iudicari me opus sit; ab Aegyptijs magis, quam abs te id fieri oportet, qui septuagintaquinque dierum itinere a nobis separatus es.] haec Theophili ad Ioannem epistola. Quae autem post hac secuta sunt, habita temporis ratione, in sequentes reijcimus annos. Videas igitur ex his quae haecenus gesta commemorauimus, iustam causam Theophilum fouisse, cui in expellendis Origenistis totus ferme Oriens & Occidens consentiret. Ceterum quod negarent monachi illi se haereticos esse, obiectarentq. non fidei causa, sed priuatae inimicitiae gratia Theophilum in ipsos esse commotum; S. Ioannes Chrysofotomus ea ita se habere ratus, operae pretium facturum existimauit, si inter eos ita dissidentes sequester accederet, ipsosq. monachos redderet Theophilo obsequen-

IVSTA EXCVSATIO DE IOANNE CHRYSOST. AGENTE DE PACE.

quentes, eiusq. gratiam adeo abalienatam eidem conciliaret: probe sciens in totius Ecclesiae vertere detrimentum, si qui magni nominis erant monachi, ab omnibus exclusi per Orbem vagarentur extorres: vnde & fieret, vt si iidem re vera essent haeretici, grauiori fidei rectae iactura, vndique ad sectam mentita sanctitate adfiscerent sibi sodales: Sin autem (quod profitebantur) pij essent atque moribus integri, inde accideret, vt quae ipsi in Theophilum crimina iactare solerent, magno Fidelium scandalum diffamarentur in omnes, eademq. aspergerentur infamiae labe vniuersi Orientales & Occidentales Episcopi, qui Theophili aduersus eos latam sententiam confirmassent.] Quisnam igitur eiusmodi adeo sanctum inter dissidentes conciliandae pacis officium in Chrysofotomo reprehendere valeat, cum testificatione diuini illud constet oraculi: a Rom. 10. Quam speciosi pedes euangelizantium pacem & annuntiantium bona? Sed plane praeter intentionem accidit, iuxta vaticinium Isaiae b, Et angeli pacis amare seebunt] vt magnus b Isai. 33. iste pacis conciliator Ecclesiasticum bellum in se conuerterit. Quoniam autem modo id acciderit, suo loco dicemus.

Pergamus autem reliqua recensere, quae hoc anno ab eodem Ioanne Chrysofotomo gesta sunt in causa Asianorum Episcoporum. Atque primum quod ad tempus pertinet: hoc quidem anno sex ab eo damnatos esse in Asia Episcopos, ex his quae de eis Palladius c narrat, intelligere possumus. Dum enim ait, depositos a Ioanne Asiae Episcopos, moxq. post ipsius Ioannis exilium in pristinas esse restitutos Ecclesias, a quibus ante quadriennium ob ipsorum crimina eieci erant: cumq. Ioannis exilium postremum, quando hi receperunt Ecclesias, contigisse constet (vt suo loco patebit) anno Domini quadringentesimo quarto: depositionem eorum in hunc ipsum annum quadringentesimum conijcere cogimur. Sed & quod idem Palladius dicat, ad biennij temporis spatium eiusmodi causam Asianorum Episcoporum ventilatam esse; constetq. adhuc ingruentem Gainae tyrannide coeptam fuisse: vtique ab anno superiori deducendum est eius causae principium, quo & decimatertia currit Indictio, sub qua Palladius tradit venisse Constantinopolim Asianos Episcopos ad Synodum conuocatos, praesenti autem anno eos esse damnatos. Nos vero describemus haec omnia ex ipso Palladio, qui omnibus praesens fuit. Rogatus enim sic a Theodoro d: Ipse interfuisti, an ab alijs ea didicisti? Ad hac Palladius: Atqui ne punctum quidem temporis in omni hac causae prosecutione illum deserui.] Ipse igitur sic rem exorditur e:

CAUSA ASIANORVM EPISCOPORVM.

Pallad. in dialog.

Pallad. ibid.

Pallad. ibid.

Tertiadecima distributione (hoc quoque nomine Indictio dicta reperitur) venerunt Constantinopolim Asiae Episcopi necessitarum Ecclesiasticarum gratia: nobiscum remorati sunt, praesentibus & alijs Episcopis; ex Scythia quidem Theotimo (celebris est hic inter sanctos) ex Thracia vero Ammone Aegyptio, & ex Galatia Arabiano, Metropolitibus ac senibus, qui vigintiduorum implebant numerum. Conuenientibus autem omnibus & communicantibus: obseruato Eusebio quidam Valentiniopolitanus Episcopus congregato Concilio, vna sabbati astitit, libellosq. tradidit Synodo praeposito (vt decuit) Ioannis nomine, contra Antoninum Episcopum Ephesi septem capitula continentes: Vnum quidem, quod suis sacris vasis, argentum in nomine filij deposuerat: Secundum, quod sumptum de ingressu Baptisterij marmor in suo balneo posuit: Deinde columnas ecclesiae plures annos iacentes intra suum erexit triclinium: Quartum, quod puer eius homicidium perpetravit, quem habet in ministerio irreprehensum: Quintum, quod praedia relicta Ecclesiae a Basilissa Imperatoris Iuliani matre vendidit, sibiq. detinuit pretium: Sextum, quod cum vxori propriae abrenunciasset, rursus illi congressus est, filiosq. ex ea procreauit.] Vides, lector, dari crimini Episcopo, qui vxore dimissa, eadem iterum assumpta suscepisset ex ea filios: vt certior fias eorum quae superius inculcata sunt, etiam in Orientali Ecclesia coniugatos electos Episcopos, non nisi vxore dimissa, ordinari solitos, nec amplius ea vti. Sed addit idem Palladius: Septimum vero accusationis caput, quod pro lege atque decreto habet, ordinationes Episcoporum vendere pro modo reddituum: adsumtq. & qui dederunt & ordinati sunt, & ipse qui accepit. Eorumq. omnium probationes se habere assebat.] Quidnam ad hac Ioannes Chrysofotomus tunc praefectus Synodo dixerit, ita subdit:

SYNOBUS CONSTANTINOPOLITANA XXII. EPISCOP.

ACCUSATIONVM CAPITULA.

EUSEBIVS AGGVSATOR VRGEB. INDICTION.

Ioannes interim zelo mitigato, dixit Eusebio: Frater Eusebi, quoniam saepe fit, vt accusationes quae sunt perturbato animo, probationibus idoneis careant: desine, quaeso, Antoninum fratrem accusare. Nobis cura erit, tristitia causas amouere. Ad hac ille exasperatus

speratus, durioribus utebatur verbis, aduersus Antoninum totus effertus, atque in accusa- tione persistens. Hortatur itaque Ioannes Paulum Heraclia Episcopum, qui Anto- nino studere videbatur, vt eos in amicitiam copulare contenderet. Surgensq. ecclesiam ingressus est vna cum Episcopis: erat enim sacrificij tempus. Pacem vero populo ex more imprecatus; sedit cum Episcopis reliquis. Clam autem introgressus accusator Eusebius coram populo omni & Episcopis libellum alium porrigit eadem continentem, adiurans Ioannem sacramentis horrendis, quibus salutem quoque Principum addidit, tanto cum tu- multu, vt putarent populi, eius impudentia territi, cum a Ioanne petere vt vitam sibi a Rege impetraret. Ioannes vbi viri aduertit instantiam, ne in populo perturbatio vlla orire- tur, libellum sumpsit: lectisq. diuinis eloquijs, Pansophium orat Pifidia Episcopum, diui- na offerret vt munera: ipse cum Episcopis reliquis exijt: cauebat enim, animo turbido, iux- ta Euangelium a, sacrificia offerre: Si obtuleris (inquit) munus tuum ad altare. & reliqua. B

a Math. 5.

ADMONITIO ANTE CAU- SAE COGNI- TIONEM.

Vbi vero dimissus est populus, sedens in Baptisterio cum Episcopis reliquis, accusa- torem coram omnibus aduocat, dicens ei: Rursus tibi eadem dico: Plurimi tristitia vel ira compulsi, multa & dicunt & scribunt, quae probare non possunt. Si igitur aperte nosti de quibus illum accusare vis (neque enim valentem repellimus, neque trahimus non va- lentem) antequam legatur libellus, elige quod expedit tibi. Postquam enim fuerit lectus, & in aures omnium venerit, confectis commentarijs, non iam licebit tibi, cum sis Epi- scopus, absolutionem flagitare. Ad haec ille in proposito durat. Iubent itaque libellum re- citari, lectaq. sunt memorata capitula. Postea dicunt Ioanni seniores Episcopi: Etsi vnum- quodque capitulum per se impium est, & vndique sacris legibus interdictum: ne tamen vi- deamur in his quae suggesta sunt nobis omne studium ponere; ab eo quod est horribilius, fiet inquisitionis initium. Si enim illud inuentum fuerit verum, nulla de capitulis reli- quis erit controuersia; cum capitalis illius radix omnem praeseferat speciem iniquitatis, iuxta illud b: Radix omnium malorum est cupiditas. Qui enim super innocentem acci- pit munera, & sancti Spiritus largitionem pecunia se vendere putat: quo pacto iam parcat ornamentis, aut lapidibus, aut fundis Ecclesiae?

b 1. Tim. 6.

AGITUR CAU- SA ANTONI- NI EPISCOPI EPHESINI.

Tunc Ioannes examen inchoans, Antonino ait: Quid ad haec dicis, Antonine fra- ter? Negauit ille necessario: quando enim ab his ipsis inijs confusionem confiteretur suam? Interrogati qui dederant, negarunt & ipsi. Cum hoc examen ad horam vsque octauam diligentius agitur, ex argumentis quibus iudicium formabatur. Postremo ve- nitur ad testes, quibus astantibus & illi dederant, & iste susceperat. Non aderant tes- tes, qui necessario citandi erant. Difficultatem rei, intuens Ioannes, pro Ecclesiae pur- gatione, & vt testes facilius adhiberentur, per se in Asiam ire consentit perficiendi D examinis gratia. Antoninus vbi vidit Ioannem impigre exequi paratum quod insti- tuerat, neque corrumpi posse iudicium, mali sibi conscius; adijt quemdam ex Princi- pibus, cuius praedia, quae habebat in Asia, sibi curae erant: orans vt Ioanni impedimento esset ne abiret in Asiam, promittens se adhibiturum testes. Protinus ex Palatio man- datur Ioanni in haec verba: Indignum est, te, cum sis Episcopus & nostrarum animarum pater, in tanta tumultus expectatione, dimissa ciuitate, peregrinationem in Asiam sub- ire velle, cum facile testes adhibere possint. Erat autem tumultus causa Gainas barbarus. Quid multis immorer? Manere illi persuasum est: ita tamen, vt iudicij non commit- teret curam, testesq. mature adesse mandaret.

AGITUR CAU- SA ANTONI- NI EPISCOPI EPHESINI.

AGITUR CAU- SA ANTONI- NI EPISCOPI EPHESINI.

MITTUNTUR EPISCOPI CAUSAE CO- GNITORES.

Oprata fuit accusato ipsa dilatio vel modica testium, quos aut pecunia, aut poten- tia fugare posse consideret. Prauidit ista Ioannes, consilioq. Synodi praesentis habito, E quosdam ex praesentibus Episcopis in Asiam mittit ad testes interrogandos. Tres enim ex omnibus electi sunt, Syncretius Metropolitanus, Hesy chius Opariensis, & Palladius Helenopolitanus. His dederat Synodus in mandatis, vt qui intra duos menses non oc- currisset Hypaepis Asiae ciuitati ad sua tuenda iura, quod vicini essent & qui argue- bantur, & Episcopi reliqui a Syncretio socijsq. iudicandi, excommunicatus esset. De- scenderunt igitur Smyrnam praenominati Episcopi Syncretius & Palladius: Hesy chius enim, quod faueret Antonino, finxit se valerudinarum. Significaueruntq. continuo per litteras vtrisque partibus aduentum suum, vt concurrentes in memoratam ciuitatem, im- plerent quae polliciti fuerant.

COLLEVSIO ACTORIS CVM REG.

Illi ante iudicium aduentum amicitias inierant, partim persuasi auro, partim iurciu- rando conficti. Congregati igitur in ipsa ciuitate, Iudices ludere se posse putabant dilatione

A dilatione testium, quasi peregre profecti essent ob varias causas. Ad haec Iudices accu- satorem rogant, intra quos dies adducturus esset testes; se expectaturos pollicentes. Ra- tus ille eos aeris inclementiam ferre grauius, ac per id velle discedere (erat enim fer- uor aestiui Solis) intra quadraginta dies producturum promittit testes; alias poenae cano- num sua se sponte subijcit. Expectauere Iudices quadraginta dies: cum ille ad inquiren- dum dimissus testes, omisit hoc interim, & Constantinopolim venit, illicq. delituit. Vbi vero nusquam comparuit: scripsere Iudices omnibus Asiae Episcopis, denunciante ex- communicatum, siue vt desertorem, siue vt detractorem. Post haec alios quadraginta dies persistentes, cum ille minime appareret, Constantinopolim rediere. Illic inuento Eu- sebio, ei, quae gesserat, exprobrant. Rursus ille infirmitatem corporis allegans, pollicetur testes exhibiturum.

B Per hanc temporis moram Antoninus moritur, cum quo erat Eusebio controuersia. Con- tinuo ex Asia partim a clero ciuitatis Ephesinae, partim ab Episcopis decretum ad Ioan- nem venit, omnibus pauendo cum iuramento orantibus, vt periclitanti Ecclesiae opem ferret. Erat autem hic textus:

Quoniam priori tempore confuse & contra iura & statuta Patrum gubernati sumus: oramus venerationem tuam, vt descendas, & formam aliquam Ephesinae imponas Ecclesiae diutissime afflictatae: hinc Arianis instantibus, inde nostris cupiditati auaritiaeq. studentibus. Permulti enim insidiantur vt lupi graues, sacerdotalem sedem rapere pecunijs festi- nantes.] haec illi. sed pergit Palladius:

Itaque Ioannes, licet corporis mala valetudine teneretur, & inclementia obstaret ae- ris, erat enim hiems; nihil huiuscemodi incommodis territus, vt negotia Ecclesiae Asiae componeret, rebuq. nutantibus vel absentia vel imperitia pastoris opem ferret; insti- tuit pergere, spirituq. roboratus ingressus nauim, vrbe decessit. Irruentibus autem sauis Aquilonibus, metuentes nautae ne in Proconesum eijcerentur, positis velis, Triconis montem praeteruchuntur, ibique iactis anchoris, manserunt, Austrum expectantes, vt Apameae applicarent. Cum igitur biduum ieiuni in naui perstitissent, laceffiti fluctibus, tertia demum die memoratae vrbi appulerunt. Illic enim expectabant aduentum eius Palladius, Cyrinus, & Paulus Episcopi Ioannis focij. Pedibus itaque iter agentes, Ephe- sum veniunt.

C Congregatis Lydiae & Asiae & Cariae Episcopis, ad septuaginta viros pertingentibus, ordinationem faciunt. Complures sua sponte concurrerunt, maxime ex Phrygia, vt oris illius facundia & sapientiae suauitate fruerentur.] & paulo post: Dum haec aguntur, ac- cessit ille, qui nobis prolixae huius narrationis auctor est Eusebius, ad omnes Episcopos, reliquorum sex Episcoporum accusator, qui scilicet per pecuniam ab Antonino Ephesino Epi- scopo fuerant ordinati: orans vt ad communionem admitteretur. Obstant ex ipsis quidam: non oportere admitti; quippe calumniae reum asserentes. Adiecit ille preces, & ait: Quo- niam causa biennium iam magna ex parte ventilata est, solaq. dilatio testium obstitit: ob- secro pietatem vestram, vt testes (nam modo praesto sunt) examinare dignemini. Etsi enim Antoninus diem obiit, qui accepto auro ordinauit: viuunt tamen, qui dato pretio sunt ordinati. Placuit Synodo, rem diligentius discuti. Recitantur omnia quae prius ge- sta fuerant, ex commentarijs.

D Ingressi sunt testes: ingressi & qui dato auro fuerant ordinati. Negare primum. Per- sistentibus tamen testibus partim laicis, partim presbyteris, quibus antea confidere vide- bantur, mulieribusq. quibusdam, & munerum species & loca & tempora qualitatemq. re- censentibus; cum eos conscientia quoque criminis vrgeret, sua sponte, non vsque adeo coacti confitentur. Dedimus (aciebant) hanc esse consuetudinem existimantes, vt vi- deremur a curia liberari. At nunc, si quidem honestum est, oramus vt in ministerio Ec- clesiae simus: sin autem, vel aurum quod dedimus, recipiamus. Quidam enim ex nobis vxorum nostrarum aurum & variam supellectilem dedimus. Ad haec Ioannes Syno- do pollicitus est: Ego, inquiens, instabo apud Regem, vt absoluamini: vos autem mandate, illos ab Antonini heredibus recipere quod dederunt. Praecipit itaque Syn- odus ab Antonini heredibus eis aurum restitui, eos vero intra altare communicantes a sacerdotibus fieri; ne si ista passim permitterentur, consuetudo Iudaica vel Aegy- ptia fieret, vendendi sacerdotium, & emendi.] & inferius: In eorum autem locum substituti sunt alij virtute clari, & vita simul & gratia diuini sermonis armati.] ad-

IOANNES CHRYSOST. PERGIT IN ASIAM.

CONCILIVM EPHESINVM LXX. EPISCO- PORVM.

TRACTATVR CAUSA SI- MONIACO- RVM EPISCO- PORVM.

dit autem post hæc, hos ipsos, damnato iam S. Ioanne Chrysofomo in exilium, post quadriennium fuisse ab eius aduersarijs eiectos, & depositos illos in priorem statum restitutos. sed de his suo tempore inferius. In locum autem Antonini defuncti Episcopi, ex consulta Synodo, communi consensu subrogatus fuit eiusdem Episcopi diaconus Heraclides nomine: testantur id Socrates^a & Sozomenus^b.

Quod autem Palladius indigne fert scriptum postea a Theophilo in libro aduersus Ioannem conscripto, sexdecim Episcopos hoc tempore ab eo fuisse depositos, cum non nisi sex fuerint: tamen Sozomenus tredecim numerat ab eodem tunc temporis exauctoratos. Sed & ipsum Ioannem in ordinem redegisse Nicomediensem Episcopum Gerontium nomine, idem affirmat; quem antea clericum Mediolanensis Ecclesiæ a S. Ambrosio magiæ conuictum, & eiectum, suo loco dictum est. Hoc igitur e gradu deposito, in eius locum Chrysofomus Panophium quemdam subrogauit Episcopum, qui pedagogus fuerat Eudoxiæ Augustæ. Sed hunc a Nicomediensibus indigno susceptum fuisse animo, idem Sozomenus tradit, vbi ait: Hic quidem tametsi pius & moribus compositis ac placidis esset, acceptus tamen Nicomediensibus non fuit. Ac proinde mota sapenumero seditione, non modo beneficia tum publice tum priuatim per Gerontium in ipsos collata, verum etiam ex arte medica inexhaustam vtilitatem, & erga omnes tam pauperes quam diuites ex æquo declaratam sinceritatem ac sedulitatem eius recensebant: his & alias virtutes accumulabant, quas eos æquum erat qui illum diligebant: & haud secus atque terræ motum, aut siccitatem, aut aliud aliquod diuinitus exhibitum ostentum deprecaturi, per plateas tum patriæ suæ, tum vrbs Constantinopolitanæ circumeuntes cantillabant, ac Deo supplicabant, vt illum retinerent Episcopum. Ad extremum autem vi compulsi, illum dimiserunt cum luctu ac lamentatione, & hunc cum metu & odio receperunt. Exhinc ergo tum illi qui exauctorati erant, tum illorum amici Ioannem accusabant, quod is rerum nouandarum primus auctor extitisset in Ecclesijs, & ordinationum consuetudinem præter leges patrias inuertisset. hæc Sozomenus de Gerontij depositione, recensita ab eo post exauctorationem Asianorum Episcoporum.

Quid autem aduersus Ioannem Chrysofomum hisce negotijs Ecclesiasticis detentum in Asia proditorie moliti sint qui eius studiosissimi esse videbantur, Sozomenus^c narrat his verbis: Suborta autem illi quædam odij causa fuit etiam apud coniugem Imperatoris ob Seuerianum Gabalorum Syriæ Episcopum. Etenim & hic ipse, & Antiochus Episcopus Ptolemaidis (ea ciuitas est Phœnicia) eadem memoria clari, & ad docendum Ecclesiam idonei extiterunt. Sed hic expedite & perquam clare dicebat, sic vt a nonnullis Chrysofomos, hoc est, aurei oris homo, nominaretur. Seuerianus vero tametsi sententijs & Scripturarum testimonijs præstantior habitus, asperitatem tamen Syrorum lingua repræsentabat. Antiochus igitur cum prior Constantinopolim venisset, dicendo, laudem consecutus est: ac pecunijs collectis, ad ciuitatem suam redijt. Ad huius imitationem & Seuerianus postea veniens, & beneuolum forte Ioannem nactus, cum frequenter in Ecclesia concionaretur, in admiratione & honore erat, & auctoritate pollebat, ipsiq. Imperatori atque Imperatrici innotuit. Itaque cum Ioannes in Asiam proficisceretur, Ecclesiam illi commendauit: illum enim qui palpum sibi obrulisset, amicum sincerum esse arbitrabatur. Ille igitur impensius auditoribus gratificari, & populum verbis demulcere studebat. Quo cognito, Ioannes suspectum habuit, Serapione (vt aiunt) eum huc instigante. erat hic diaconus^d Ecclesiæ Constantinopolitanæ, qui Ioanni suggerebat, significabatq. Ecclesiam a Seueriano admodum perturbari. Quo factum est, vt Ioannes hactenus detentus in Asia tum ob Episcoporum depositionem, tum ob Nouatianos & Quartadecimanos hæreticos, quibus & multas ademit Ecclesias, Constantinopolim quanto cyus reuerti curarit.

Ceterum siue quod dissimulandum putarit, siue quod re vera qualem optasset sui studiosissimum populum nactus esset: vbi Constantinopolim redijt, homiliam habuit^e, qua populum ipsum laudauit haud mutatum, sed erga pastorem suum propensorem inuentum: nam quibus ab eo acceptus sit faustis acclamationibus, eadem oratione verbis illis significauit: Quid (inquit) dicam desiderio vestro & fauori, quem hesternis ostendistis die? quomodo voces vestræ cum gaudio cælum penetrant? ipsum sanctificantes aërem, ciuitatem fecistis ecclesiam: honorabar ego, & Deus glorificabatur: hæretici confundebantur, Ecclesia vero coronabatur, &c.] Sequenti enim a reditu die il-

lam ad populum habuit orationem, laudans eos, quod ipsos inuenisset, quales reliquerat, pietati deditos; indeq. argumenti sumens exordium, eleganti de Hebræorum populo habita collatione, qui absente Moyse diebus tantum quadraginta, grauius deliquisset: cum contra ipse suos post diuturniorem pastoris sui moram in fide perstantes reperisset. vbi inter alia hæc de suæ absentia tempore: Ego autem (inquit) non quadraginta dies tantum, sed & quinquaginta & centum & amplius, absens fui, & inueni vos latantes, & philosophantes, & in Dei timore perseverantes, &c.] Contigisse autem eius ex Asia reditum post Pascha, idem ea oratione significat: qua & ex eo etiam populum laudat, quod aduersus hæreticos strenue decerasset; vbi ait: Veni ad gaudia virtutum vestrarum: audiui quia cum hæreticis colluctati estis, & quia iniuque egerunt in baptismo, redarguistis. Numquid incassum dicebam, quoniam casta vxor absente viro repellit adulteros, absente pastore exagitat lupos; sine gubernatore nauis saluauerunt nauem, sine duce milites victoriam reportarunt, &c.]

Cum enim referta admodum esset hæreticis atque potissimum Arianis ciuitas illa, iugis viguit aduersus eos contentio, cum procaces illi nihil prætermitterent negotij facessendi Fidelibus: quod enim conuentus in vrbe cogere fuissent Imperatorum legibus interdicti, ira æstuantibus in Orthodoxos, etsi non alias (quod cohiberentur potentia Principis) a verbis tamen minime abstinebant; sed audentius illud, quod a Socrate ita describitur^a: Ariani extra urbem (vt diximus) conuentus fecerunt. Itaque cum festa cuiusque septimanæ occurrerent, videlicet sabbatum & dies Dominicus, in quibus conuentus in ecclesijs fieri solent; illi intra portas ciuitatis circiter porticus in vnum congregati, cantus apte ad opinionem Arianam respondentes, quos ipsi composuerant, alternatim canunt, hocq. per maiorem noctis partem faciunt. Primo diluculo, tales cantilenas alternis per mediam urbem recitantes, e portis egrediuntur; & ad loca, vbi agunt conuentus, contendunt. Verum quia aduersus fidei Consubstantialis fautores verba contumeliosa, quibus eorum animos irritarent, dicere non desinebant, (nam sæpe hanc quasi cantilenam in eos cecinere: Vbi sunt hi, qui tria vnam dicant esse potentiam?) Ioannes veritus ne aliquis ex simplicioribus eiusmodi cantibus ab Ecclesia abduceretur, quosdam ex suo populo illis contra comparauit, qui nocturnis hymnis decantandis similiter operam darent, Arianorumq. in ea re studium eo pacto reprimerent, denique suos in ipsorum fide admodum confirmarent.

At quamuis hoc Ioannis institutum valde commodum videretur: tamen illius euentus tumultu atque etiam periculo non caruit. Nam vbi hymni in Consubstantialis laudem decantati propter concentum illum nocturnum multo plus dignitatis sunt consecuti (erant enim Cruces argenteæ excogitæ, quibus lucernæ cereæ imponebantur, sumptu Eudoxiæ Imperatricis suppeditatæ) turba Arianorum coacta, & amulationis ardore succensa, se vlcersi, & cum aduersarijs configere instituit. Etenim principatu illo, quem pridem obtinuerant, elati, erant ad pugnam multo ardentiores, defensoresq. fidei Consubstantialis prorsus contemnebant. Quare, nulla interposita mora, nocte quadam tumultum faciunt. Bristo Imperatoris eunuchus, qui partes cantantium hymnos ad commendationem fidei Consubstantialis tuebatur, lapide in fronte percutitur. Interierunt etiam vtriusque partis nonnulli de populo. Quibus rebus Imperator admodum commotus, Arianis interdixit, ne hymnos in publico canerent. Atque hæc quidem hoc modo gesta sunt.] Addit ad hæc Sozomenus^b, perseverasse in posterum eiusmodi hymnorum cantionem tunc a S. Chrysofomo institutam in Ecclesia Constantinopolitana feliciter.

Quod vero ad legem, quam ab Arcadio aduersus Arianos tunc sancitam Socrates tradit: quod ipsa data reperitur^c sub Consulatu tertio eiusdem Arcadij & Honorij, anno videlicet Domini trecentesimo nonagesimosexto, biennio ante quam eius Ecclesiæ ipse Ioannes eligeretur Episcopus: reuocatur in dubium, num sub Nestario potius eius prædecessore ea acciderint, vel sub ipso Ioanne: nam hæc in ea leguntur in fine: Ad hoc interdicitur his omnibus ad Litaniam faciendam intra ciuitatem noctu vel interdiu profanis coire conuentibus: statuta videlicet condemnatione centum librarum auri contra officium sublimitatis tuæ, si quid huiusmodi fieri vel in publico, vel in priuatis ædibus concedatur.] hæc ibi. Ceterum quod sæpe iidem, licet repressi legibus, iterum (vt superius vidimus) eadem impie actarent, vt crebro necesse fuerit iterum sancitis

a Socrat. lib. 6. c. 10. b Sozom. lib. 8. c. 6. EPISCOPI DEPOSITI A IOANNE CHRYSOSTOMO.

c Sozom. lib. 8. c. 10. SEVERIANVS QVID MOLIRETUR CONSTANTINO-POLI.

d Sozom. lib. 6. c. 10.

EREDITVS IOANNIS CONSTANTINOPOLIM. e Chrysof. hom. de regress. suo Constantinop.

ARIANI NOVA MOLIVNTVR.

a Socrat. lib. 6. c. 8.

ARIANI ADORIVNTVR CATHOLICOS.

b Sozom. lib. 8. c. 8.

c De heret. l. 30. c. Theod. DE LEGE ARCADII CONTRA ARIANOS.

edictis reprimere : nihil prohibet , quo minus dicatur , eosdem ante sub Nectario dicta sanctione cohibitos , & sub Chrysofomo ipsos inuidia percitos acriori , rursus illa tentasse .

Porro haud potuit quicquid Chrysofomus , quoadusque iisdem haeretici Imperatoris mandato ab vrbe penitus pellerentur . Quod hac ratione consecutus est .^a Opportunum enim ipse tempus nactus , quando Imperator venit ad sacrum , festo cum ad id vocante , (erat enim dies Epiphaniarum) cum sic ipsum compellauit his verbis : Dic mihi , o Imperator , si quis huic pulchrae & pretiosae (ostendens coronam quam habebat in capite) quosdam abiectos & obscuros lapides inseruisset : videretur hoc tibi esse tolerandum ; & non tamquam vniuersa per illos afficeretur contumelia , aegre tulisses ? Cum is autem veritatis sermoni annuisset : Quid vero (inquit) non existimas vniuersorum Regem irasci , si in pacitate qua omnino recte se habet , pars qua male sentit , sinatur habitare : cum oporteat vel ab illis exigere vt conuertantur , vel si perseverant , protinus expellere ? Hac cum audisset Imperator , non distulit , nec est cunctatus : sed primos eorum statim accersit ; & ex eis scire voluit , num in animum inducerent a fugienda desistere opinione ; minatus exilium & bonorum suorum priuationem ijs qui non parent . Cum autem vidisset eos esse immedicabiles , minas deduxit ad effectum , & iussit eos expelli a ciuitate . Hoc effecit , vt nonnulli errorem dediscentes , se rectae adiungerent opinioni .] hac ita se habuerunt ; licet ante rixas abortas perperam (mea sententia) collocet Metaphrastes . Addit autem ad hac Marcus diaconus^b , Arcadium Imperatorem , cum intellexisset complures suorum vel in aula militantium , vel magistratibus fungentium esse haeticos , sed extrinsecus speciem praesetulisse Catholicorum , eosdem e magistratibus pulsos , pecuniaque multatos penitus reiecit .

Cum autem haud absque piaculo supplicioque quispiam non Catholicus Constantinopoli morari posset : accidit vt nonnulli inter Orthodoxos se miscuerint , & vt Fideles , cuncta agerent , qua a Catholicis essent solita factitari . At quodnam prodigium tunc acciderit , Sozomenus^c enarrat his verbis : Vir quidam sectator haereticus Macedonianae eiusdem sectae uxorem habebat . Hic cum Ioannem de sincera Dei religione differentem forte audisset , doctrinam amplexus , & uxorem quoque vt sibi consentiret , hortatus est . At quoniam illa notarum mulierum solita consuetudine captiua teneretur , vt maritus quamuis admonuisset , saepe nihil tamen proficeret : Nisi (inquit ille) in religione mihi confors fueris , nec in vitae quidem communionem posthac eris . Ibi mulier , data fide se id facturam , cum ancilla quadam , quam fidam arbitrabatur , de hac re communicat : eamque sibi ad fraudem faciendam marito sociam adiungit . Itaque tempore communicationis (intelligunt autem qui Christo sunt initiati , quid dicam) illa quod acceperat , continens , velut oratura procubuit . Famula autem interim astans furtim porrigit id quod manibus adueniens ferebat : quod quidem simulatque dentibus admotum fuit , in lapidem induruit . Tum mulier timore consternata , ne quid sibi grauius eueniret ob tantum miraculum in se diuinitus editum , cum festinatione ad Episcopum accurrit , se ipsam indicat , ac lapidem ostendit , qui manifesta vestigia morsus , sed materiam ignotam & inusitatum quemdam colorem referebat . Cumque profusus lacrymis veniam impetrasset , cum marito deinceps concors vixit . Si cui autem hac verisimilia esse non videntur ; testis est ipse lapis , qui etiam nunc hodie inter Constantinopolitanae urbis Cimelia conseruatur .] hac Sozomenus , & alij post eum id ipsum affirmant .

Quod autem in castris inter alios Scythae militarent , iisdemque labe Arianae haereticus inquinati : vt hos ad meliorem frugem Ioannes Chrysofomus restitueret , quid operatus sit , Theodoretus^d docet his verbis : Cum videret praeterea gentem Scythicam doctrinae Arianae laqueis irretitam teneri : molitus est sedulo inde eam eripere . Ad quam praedam capiendam , hanc viam excogitauit . Complures qui eadem lingua loquebantur , presbyteros , diaconos , & lectores ordinauit , illisque vniam tribuit ecclesiam : quorum opera multos errore lapsos Ecclesiae reconciliauit . Nam ille ipse plerumque ad eam ecclesiam profectus , cum illis locutus est , interprete vtriusque linguae perito vsus ; aliosque dicendi facultate instructos ad idem ipsum faciendum induxit . Ista quidem in illa vrbe praestitit ; compluresque errore imbutos , veritate doctrinae Apostolicae explanata , reduxit .

Itemque cum accepisset Scythas , qui Nomadae vocantur , qui propter Istrum incolebant

ARIANUM PEL-
LVNTVR CON-
STANTINOP.
a Metaphr. in
Vn. Chrysof. a-
pud Chrysofom.
tom. I.

b Marc. diacon. in
Act. S. Porphyrij
Episc. Gazenf.

c Sozom. lib. 8.
cap. 5.
MIRACVLVM
DE EVCHARI-
STIA.

CHRYSOST.
ARIANOS
SCYTHAS AD
FIDEM CAT-
HOLICAM
RESTITVIT.
d Theod. lib. 5.
c. 30.

A Iebant , sitienter quidem salutem appetere , sed habere neminem , qui sitim suam salutaris doctrinae fluentis restingueret : viros laborum Apostolicorum imitatores conquisiuit , eosque illis erudiendis praefecit . Litteras autem eius ad Leontium Ancyrae Episcopum perscripras , quibus cum Scythas ad fidem conuersos esse significabat , tum orabat vt viros idoneos ad rectam salutis viam illis monstrandam mitteret , ipse quidem legi . Porro autem vbi intellexit pestiferam Marcionis haeresim nonnullos in nostra regione pagos occupasse , scripsit ad eum qui id temporis Episcopus illius Ecclesiae fuit , hortatus vt haeresim illam inde expelleret : atque quo ipse in eo negotio exequendo adiumento esset , edicta Imperatoris ad illum mittenda curauit .] haec Theodoretus . Reliquos autem pro fide Catholica labores ab eo susceptos inferius suo loco dicturi sumus . Iam vero ad res gestas anni sequentis transeamus .

B IESV CHRISTI ANASTASII PAP. ARCAD. & HONOR. IMPP.
A N N V S A N N V S A N N V S
401. 4. 7.

Q Vadragesimus primus Domini annus , Vincentio atque Frauita * Consulibus , describitur Fastis : quo Anastasius Papa , qui anno superiori Origenis haereses condemnarat , audiens grauius scriptis suis aduersus S. Hieronymum ea ex causa obstrepere Ruffinum , eundem scriptis publicis litteris Romam vocat . Cum ille dissimulans , praetextenque quasi non Anastasij essent litterae , sed ab alio aliquo nomine eius confictae , venire neglexit : excusans se tamen , ad ipsum Anastasium scripsit Apologiam . At ipse Romanus Pontifex in absentem , saepe vocatum , atque adesse contemnentem , damnationis sententiam iure tulit . Haec autem summatim complexa , quomodo se habuerint , diligentiori sunt tractatione , fidelique testificatione narranda . Atque primum quod ad rationem temporis spectat : hoc quidem anno vocatum esse litteris Anastasij Papae Ruffinum , ex S. Hieronymi Apologia aduersus eum conscripta deducitur . Cum enim ea scriptio (quam confectam esse sequenti anno , suo loco aperiemus) dum meminit Anastasij litterarum , anno superiori datas dicat ; ad praesentem vtique annum eas referre necesse est . Sunt enim haec eius verba , dum redarguit ipsum , quod Anastasij Papae iudicium subterfugerit :

Siricij iam in Domino dormientis profers epistolam , & viuentis Anastasij dicta contemnis ? Quid enim tibi (vt ais) officere potest , quod te ignorante aut scripsit , aut forte non scripsit ? Et si scripsit , sufficit tibi totius Orbis testimonium : Quod nulli verum videtur , vt tantae Urbis sacerdos vel innocenti iniuriam facere potuerit , vel absentem . Innocentem te vocas , ad cuius interpretationem Roma contremuit ? Absentem , qui accusatus respondere non audes ; & tantum Romanae Urbis iudicium fugis , vt magis obsidionem barbaricam , quam pacatae Urbis velis sententiam sustinere ? Esto praeteriti anni ego epistolam finxerim , nempe Anastasij Papae : recentia ad Orientem scripta quis misit ? in quibus Anastasius tantis te ornat floribus , &c .] intelligit enim de eiusdem Pontificis epistola scripta de Ruffino ad Ioannem Hierosolymitanum Episcopum anno sequenti . Quam igitur anno praeterito datam dicit ab eodem Pontifice epistolam ad Ruffinum , qua ipsum Romam vocauit , ad hunc ipsum annum eas referre necesse est . haec de tempore .

Cum autem dictas Anastasij Papae litteras , quibus accersebatur in Urbem , causam dicturus , Ruffinus accepisset : propriae conscientiae perculsus examine , sciens se ibi fore damnandum , tergiuersatus venire destitit , in dubium (vt dictum est) reuocans , num ab ipso Romano Pontifice eadem litterae scriptae fuissent necne ; necessitatem quoque obtendens Aquileiae commorandi , parentum vel affinium gratia , a quibus triginta annorum spatium abfuisset . Vt tamen pro se ipse Anastasio satisfacere , ad eundem scripsit Apologiam , cui fidei suae Catholicae professionem adiunxit , quo se Catholicum esse monstraret . Extat ipsa , cuius est exordium^b : Audiui quosdam , &c .] de qua S. Hieronymus , ferro iam vlcus aperiens : In epistola (inquit) sancti Papae Anastasij lubricus extitisti & turbatus : in quo figas gradum , non reperis . Modo enim dicis a me esse compositam : nunc ab eo ad te debuisse transmitti , cui missa est . Rursus iniustitiam scribentis arguis : etiam si scripta sit ab illo , siue non scripta , ad te nil pertinere testaris , qui praedecefforis eius habeas testimonium , & rogantem Romam , vt illam illustrares praesentia tua , oppiduli tui amore contempseris . Si a me fictam epistolam suspicaris , cur eam in Romanae Ecclesiae Chartario non

NOMADES
AD RECTAM
FIDEM CON-
VERSI.

* Frauito
Flabito
AGITVR RO-
MAE CAUSA
RVFFINI AB
ANAST. PA-
PA.

a Hieron. Apolog.
in Ruffin.

COMPELLAT
RVFFINVM
S. HIERONY-
MVS.

RVFFINVS
SVBTERFY-
GIT IVDE-
CIVM.

b Extat apud S.
Hieron. tom. 9.

non requiris? vt cum deprehenderis ab Episcopo non datam, manifestissime criminis reum teneas, & nequaquam araneorum mihi opponas cassulas, sed fortissimo me & solidissimo constringas rete. Si autem Romani Episcopi est; stulte facis ab eo exemplar epistolae petere, cui missa non est; & non ab illo qui miserit, de Oriente expectare testimonium, cuius auctorem & testem habeas in vicino. Vade potius Romam, & praesens apud eum expositula, cur tibi & absenti & innocenti fecerit contumeliam: primum vt non reciperet expositionem fidei tuae, quam omnis (vt scribis) Italia comprobauit, & baculo tuarum vt noluerit litterarum contra canes tuos: deinde vt epistolas contra te ad Orientem mitteret, &c.] sed id anno sequenti, quo ad Ioannem Hierosolymorum Episcopum scripsit epistolam.

RUFFINVS
AB ANASTASIO
PAPA DAMNATVS.
Hieron. Apolog. lib. 2. in principio.

Ex his probe intelligis, lector, Apologiam Ruffini cum professione fidei ab Anastasio Papa minime fuisse receptam: vtpote quod in ea nulla mentio fieret de Origenis haesibus, quarum vehementer accusabatur, prout S. Hieronymus^a docet. Habito igitur hoc anno de Ruffino Romae iudicio, quod venire vocatus neglexerit, quodq. de obiectis criminibus minime satisfecerit, iure meritoq. sententiam damnationis accepit, prout iam dicta data ab eodem Pontifice anno sequenti litterae ad Ioannem Hierosolymorum Episcopum docent. Quae autem aduersus inuectiuas eius in S. Hieronymum ipse rescripserit, anno sequenti, suo loco pluribus dicturi sumus. Scripta quoque est hoc anno a Theophilo Episcopo Alexandrino secunda Paschalis epistola (vt superius exacte vidimus) qua idem Antistes Origenis errores cum eorum auctore maiori exagitauit efficacia, dicendiq. potentia; quam postea S. Hieronymus Latine redditam misit in Occidentem.

CONCILIUM
CARTHAGINENSE
PROVINCIALE.

Quod rursus ad res Occidentalis Ecclesiae pertinet: hoc anno mense Iunij habita est Synodus prouincialis Carthagine, qua decretum est de legatione mittenda Romam ad Anastasium Romanum Pontificem, atque Mediolanum ad Venerium eius sedis Episcopum, vt Africanae Ecclesiae sacris ministris maxime indigenti consulere. Quod enim ad temporis rationem pertinet; cum haec Synodus (vt eius Acta significant) celebrata dicatur post Consulatum Flauij Stilichonis, vtique ad praesentem annum referenda est; qui primus sequitur post eiusdem Stilichonis Consulatum priorem: nec est quod ad posteriorem eius Consulatum referri possit, qui post annos sex contigit, quando iam Anastasius Papa, cuius est in Synodo mentio, ex hac vita migrarat. Quanta autem Africana Ecclesia laboraret penuria clericorum, ex verbis Aurelij Episcopi Carthaginensis accipe, quibus sic allocutus est Patres^b:

^b Extat tom. 1. Concil.

LEGATIO AB
ECCLESIA
AFRICANA
AD ANASTASIVM
ET VENERIVM.

Ecclesiarum Dei per Africam constitutarum necessitates mecum optime nouit charitas vestra, sanctissimi fratres. Et quoniam praestitit Dominus, vt ex aliqua parte sancti coetus vestri esset congregata praesentia: videtur mihi, vt has easdem necessitates, quas pro solitudine nostra indagare potuimus, in medium proferamus. Quas cum approbauerit vestra sinceritas; sit consequens, eligendum esse vnum ex nostro numero confacerdotem, qui, auxiliante Domino & orationibus vestris, & has ipsas necessitates suscipere possit, & gnauiter peragendas implere, perrecturus ad transmarinas Italiae partes, vt tam sanctis fratribus & confacerdotibus nostris venerabili sancto fratri Anastasio sedis Apostolicae Episcopo, quam etiam sancto fratri Venerio sacerdoti Mediolanensis Ecclesiae necessitatem ipsam atque dolorem atque inopiam nostram valeat intimare. Ex his enim sedibus hoc fuerat prohibitum: quo nouerint communi periculo prouidendum; maxime quia tanta indigentia est clericorum, multaq. ecclesiae ita desertae sunt, vt ne vnum quidem diaconum vel illiteratum* habere reperiantur. Nam de ceteris superioribus gradibus & officijs tacendum arbitror: quia (vt dixi) si ministerium diaconi facile non inuenitur, multo magis superiorum honorum inueniri non posse, certissimum est. Et quotidianos planctus diuersarum pene emortuarum plebium iam non sustinemus: quibus nisi fuerit aliquando subuentum, grauis nobis & inexcusabilis innumerabilium animarum pereuntium causa apud Dominum mansura est.] haecenus Aurelius.

* Ictorem

ANAST. LABORAT PRO
RESTITVENDA
ECCLESIA
AFRICANA.

Cuius autem Episcoporum eiusmodi fuerit decreta legatio, haud exploratum satis haberi potest. Annuisse Synodi petitioni Anastasium Papam, ministros ecclesiae in Africam mittendo, argumento est, quod & his maiora curauit. Scribens enim ad Africanos Episcopos, de reducendis in Ecclesiam Donatistis, prouinciam perdifficilem aggrediendam, admonuit; quod opus sollicitius impleri mandauit: dicemus de hac re, cum paulo post sermo erit de vniuersali Synodo Carthaginensi hoc eodem anno eadem ex causa mense Septembris

bris magna celeritate atque celebritate congregata, iussu (vt ex ea colligitur) eiusdem Pontificis Anastasij. Sed & Venerium Mediolanensem Episcopum fauisse votis Africanorum Episcoporum, ex eo existimamus, quod peculiaris ille auctor Vitae S. Ambrosij Paulinus, eiusdem Ecclesiae quondam lector, in Africam amandatus apparet; confedissequ. Carthagine apud Fortunatum diaconum, ipse testatur; & quidem S. Augustini petitione se scripsisse eiusdem S. Ambrosij res gestas, in eadem ipse scriptione confirmat. Quem quidem & eundem illum putamus esse Paulinum, qui in eadem Ecclesia Africana aduersus haeresim Pelagianam primus omnium strenue Caestium exagitans decertauit, de quo suo loco pluribus agendum erit.

In hac ipsa igitur priori Synodo Carthaginensi trigintaduo canones editi leguntur ex recitato Breuiario canonum Hipponensis Concilij, de quo superius mentio facta est; inter quos & canon ille reperitur insertus, quo in ecclesia etiam passiones martyrum in eorum anniuersaria die legi conceduntur^a. Porro Aurelius Episcopus Carthaginensis sollicitus fuit, vt hoc eodem anno ex omnibus Africanae Ecclesiae prouincijs ad Synodum colligerentur Episcopi; indixitq. Synodum generalem ad mensem Septembris, vt omnium sententia summi ponderis res tractaretur, nimirum pax vniuersalis cum omnibus Donatistis; sciens in hanc rem ineundam sua admonitione incumbere Romanum Pontificem, & vota simul concurrere Imperatorum.

^a Concil. Carthag. c. 13.

Quod igitur hoc anno Anastasius Papa de Ecclesia vniuersali curam gerens, sciens ipsam Ecclesiam Africanam ex Donatistarum schismate magnopere laceratam, de vnitate ardentiori studio procuranda litteras dedisset ad Aurelium Episcopum Carthaginensem aliosq. aliarum in Africa prouinciarum Episcopos: ijdem plurimi facientes admonitionem Romani Pontificis, indixerunt generale Concilium Carthagine; quo ex omnibus prouincijs Africanis hoc anno ad Idus Septembris de his acturi conuenerunt Episcopi. Haec quidem omnia ex ijs quae idem Aurelius Carthaginensis Episcopus in eadem Synodo praefatus est, satis explorata redduntur. Primum vero eiusmodi Concilio praeficiuntur iste titulus & praefatio^b: Vincentio & Flabito viris clarissimis Consulibus, Idibus Septembris, Carthagine in Secretario basilicae Restitutae, cum in Concilio congregati in Ecclesia Carthaginensi confedissemus ex Africanis omnibus prouincijs Episcopi, id est Aurelius eiusdem sedis Episcopus cum collegis suis, quos eorum subscriptio manifestat: ait idem Aurelius Episcopus: Recitatis epistolis beatissimi fratris & confacerdotis nostri Anastasij Ecclesiae Romanae Episcopi, quibus nos paternae & fraternae charitatis sollicitudine ac sinceritate adhortatus est, vt de haereticorum & schismaticorum Donatistarum insidijs & improbitatibus, quibus Africanam Catholicam Ecclesiam grauius vexant, nullo modo dissimulemus. Gratias agimus Domino nostro, quod illi optimo & sancto Antistiti suo tam piam curam pro membris Christi, quamuis in diuersitate terrarum, sed in vna compage corporis constitutis, inspirare dignatus est.] ista ipse coram Patribus Aurelius praelocutus est: quibus intelligas Romani Pontificis vniuersale in Ecclesia regimen: sciasq. pariter, sic Aurelium appellare Anastasium collegam, fratrem, & confacerdotem, vt tamen eundem recognoscat & patrem, cum commendat eius paternam & fraternam erga omnes charitatis sollicitudinem.

CONCILIUM
GENERALE
CARTHAGINENSE.

^b Extat insertum
Concil. African.
c. 33. tom. 1.
Concil.

Quod autem spectaret ad conciliandos Ecclesiae Catholicae Donatistas; in negotio plane difficillimo, ac saepe frustra tentato, visum omnibus lenitate potius, quam seueritate agendum fore. Sed & quod turpe censeretur Orthodoxae fidei professoribus, aliter quam ratione aduersarios superare; illud in primis Patres excogitarunt, vt in vniuersas Africanas prouincias, ad ipsarum Praefectos ac Iudices, penes quos Acta publica seruarentur, litteras darent; quibus significarent, vt ab iisdem curarentur exquiri omnibus in locis, in quibus Maximianista a primioribus Donatistis auulsi, haberent ecclesias, res gestae in publica monumenta relatae. haec idcirco, vt ex actis ipsis Donatistarum cum Maximianistis, manifesti iisdem (vt dictum est superius) conuinci possent erroris: frustra q. ipsos obijcere in Catholicos, quae ipsi saepius perpetrassent contra Maximianistas: vt S. Augustinus frequenter inculcans exprobrat, suismet ipsorum factis illos omnino conuincens.

DE PERQUI-
RENDIS A-
CTIS DONA-
TISTARVM.

Sed & illud decretum, quod ad pacem & vnitatem ineundam conducere visum est, vt ad ipsum in primis Apostolicae sedis Antistitem Anastasium aliosq. transmarinos Episcopos scriberetur, vt Donatistis redire volentibus ad Ecclesiam Catholicam indulgeretur, in iisdem ordinibus apud suos ante susceptis (si hoc recipiens Episcopus conducere existimaret) posse perseverare: quod quidem olim Melchiadis Papae tempore in Romano Concilio cum

QVIBVS AB ANASTASIO PAPA PER-
TENDVM.

lio cum eisdem Donatistis fuisse transactum, diximus: licet postea in transmarina Synodo A illud de Donatistis sancitum fuerit, ne redeuntes ad Ecclesiam cum honoribus ante obten- tis reciperentur. Sed in praesens Africani Episcopi id illis concedi postulant, vt eo modo re- cipere ipsos possent, quod vniuersali paci Ecclesiae id maxime profuturum intelligerent.

Quid vero acturi essent post accepta a prouinciarum Iudicibus Acta publica Donatista- rum cum Maximianistis, postq. indultam ab Anastasio Papa facultatem recipiendi eos ad Catholicam Ecclesiam redeuntes, si expediret, etiam cum honoribus: Patres ita in eadem sessione decernunt: Deinde placuit, vt his peractis, legati etiam praedicandae pacis & vni- tatis gratia, sine qua salus Christiana non potest obtineri, e numero nostro ad ipsorum Do- natistarum, siue quos habent Episcopos, siue ad plebes mittantur: per quos omnibus in notitiam perferatur, quam nihil habeant, quod aduersus Ecclesiam Catholicam iuste possint dicere. maxime vt manifestum fiat omnibus per Gesta etiam municipalia, propter documentorum firmitatem, quid ipsi de Maximianistis schismaticis suis egerint: vbi eis diuinitus demonstratur, si attendere velint, tam inique tunc illos ab Ecclesiae vnitae pra- cisos, quam inique nunc clamant a se Maximianistas schisma fecisse: ex quorum tamen numero, quos iam plenarij Concilij sui auctoritate damnauerant, in suis honoribus de- nuo receperunt; & baptismum, quem damnati & exclusi dederant, acceptauerunt. Vt vi- deant quam stulto corde resistent paci Ecclesiae toto Orbe diffusae, cum ista faciant pro parte Donati; neque se istorum, quos ita receperunt, communionem propter intuitum pa- cis contaminari dicant: & nos condemnent, id est, Ecclesiam Catholicam etiam in ex- tremis terrarum partibus constitutam, per eorum communionem inquinatam, quos tunc accusantes conuincere nequiverunt.] haec summa fuit legationis pro conciliatione Dona- tistarum mittendae, & quidem (vt arbitror) sancti Augustini suggestione; qui agens con- tra Petilianum, Cresconium, atque alios Donatistarum Episcopos, eo irrefragabili ad con- uincendos ipsos vtitur argumento; nimirum nihil esse, quod eos retardare posset ab in- eunda cum Catholicis concordia, etiam si lapsorum communicatione olim inquina- ti fuissent: nec respuendum ab eis horum baptisma. Nam si ob bonum pacis illi id pra- stare Maximianistis decreto vniuersalis Concilij decreuissent: quomodo non magis ob totius Christiani Orbis cum eis coniunctionem & pacem id ipsum praestare sollicitius debuissent?

His in Concilio, Patribus consultis, firmiter stabilitis, quatuordecim reperiuntur sta- tuti canones ad disciplinam Ecclesiasticam recte instituendam, restituendamq. ex anti- quioribus regulis, vt de caelibatu diaconorum, presbyterorum, & Episcoporum, deq. non transferendis Episcopis de sede in sedem, de baptizandis infantibus, & alijs, quorum D nonnulla in alijs Concilijs ante habitis reperiuntur fuisse decreta, quae relinquimus dis- quirenda lectori. Ad postremum vero illud additum est decretum, vt litterae legatorum, qui mittendi essent ad Donatistas, scriberentur omnium nomine ab Episcopo Carthagi- nensi; quod & postea factum est, cum eadem legationes mittendae fuerunt.

Quid autem post actum sit, accurate peruestigemus. Missis a Concilio litteris ad Ana- stasium Romanum Pontificem & alios Italiae Episcopos pro indulgentia redeuntium Do- natistarum ad Ecclesiam, nimirum vt si Episcopo eos recipienti expediens visum sit, ij- dem cum honoribus ordinibusq. reciperentur: Indulisse id ipsum Anastasium Papam, & qui cum eo congregati erant Episcopi, certum illud est arguendum; quod constat Afri- canos Episcopos ea vfos esse concessa auctoritate. Nam S. Augustinus haec aduersus Cre- sconium b habet: De Episcopis quidem vel clericis recipiendis alia quaestio est. Quamuis E enim cum apud vos ordinantur, non super eos inuocetur nomen Donati, sed Dei: tamen ita suscipiuntur, vt videtur paci & vtilitati Ecclesiae conuenire.] et paulo inferius: Proinde ve- stri Episcopi, seu quilibet clerici, quantum ad illa Ecclesiastica officia pertinet, sic in Catho- licam suscepti sunt vnitatem, quemadmodum expedire videbatur ijs, quorum saluti per eoru consulebatur officium, vel exercendum, vel omittendum, &c.] haec ex decreto Ana- stasij Romani Pontificis & eorum qui cum eo conuenerunt Episcoporum: desiderantur ta- men epistolae, quas Pontifex de his reddidit ad Episcopos Africanos. Quomodo au- tem, cum haec omnia Africani Episcopi ab Anastasio Romano Pontifice accepissent, ite- rum Carthagine conuocato Concilio, de his omnibus per legatos Roma redeuntes red- diti certiores, de conueniendis Donatistis edidit decretum, suo loco dicemus. Iam vero quae Africanae Ecclesiae reliqua sunt anni huius, ordine prosequamur.

Hoc

Concil. Afric. 436. DE MITTEN- DIS LEGA- TIS AD DO- NATISTAS.

DECRETA IN SYNODO CARTHAGI- NENSI.

ANASTA- SIVS PAPA CONCESSIT QVAE PETIE- RVNT EPISC. AFRICANI.

August. contra Crescon. lib. 2. 11. 12.

A Hoc item anno Honorius Imperator pro clericis ista rescripsit ad Pompeianum Pro- consulem Africae a:

Quicumque Catholicae religionis clerici intra eum modum, vnde victus emendi, ven- dendiq. vsum lege praefinitum exercent: ab auraria pensione habeantur immunes. Ab his quoque, quos a publico laboris actu & gradus clericatus, & (quod non minus est) sanctior vita defendit, praecipimus temperari. Nec enim vllum eorum, qui excepti legibus proba- buntur, subiacere patimur iniuriae, &c. Dat. prid. Id. Iul. Mediol. post Consulatum Stili- chonis & Aureliani VV. CC.] haec rescribens pro Catholicis tantum Africanae Ecclesiae Imperator, tacite admonitos voluit, Donatistas, vt alienos ab Ecclesia, ab Imperatore re- iectios haberi; vt ita ea vexatione tributorum ad mentem integram redire deberent, Quod vero iisdem, quibus clericos, priuilegijs frui voluit eos, quos, inquit, sanctior vita B defendit: per hos esse monachos intelligendos, omnes puto consentient.

His autem de rebus hoc anno gestis in Occidente narratis, iam in Orientem, in ipsam regiam ciuitatem Constantinopolim commigret oratio, ibi diutius rerum gestarum copia detinenda. Hoc igitur anno, quinto Idus Aprilis (vt auctores sunt Socrates b, Sozomenus c, Marcellinus d, & alij) Arcadius Imperator auctus est filio, quem patris nomine Theodo- sium nominauit. At quae praecesserunt natale ipsius, quaeve mox fuerint subsequuta, nempe baptismus & alia, ex fidelissimo auctore, qui interfuit, nempe Marco Gazensi diacono, verbis ipsius hic describamus. Ad haec enim ipse narranda incidit, cum professionem Ioannis Caesareae Palaestinae atque S. Porphyrij Gazensis Episcoporum Constantino- polim ob rem grauissimam, nempe ob demolitionem famosissimi Marnae idoli templi, ad Imperatorem Arcadium, pluribus narrat. Quam quidem historiam, vt rem dignissimam C ad institutumq. spectantem, reddemus. Sed antequam eam aggrediamur; debet lector meminisse, quae ante biennium recitata sunt ex eodem auctore de sua ipsius eadem ex cau- sa suscepta legatione ad eundem Imperatorem; quam ministri illius, cui negotium man- datum fuit, auaritia, irritam prorsus redditam esse diximus. Cum vero Ecclesia ibi posita grauioribus in dies a Gentilibus illic agentibus vexationibus ageretur; ipse eius Ecclesiae sanctissimus Praesul professionem ad Imperatorem instituit. Sed quomodo haec singula se habuerint, auctorem ipsum Marcum diaconum audiamus: multa enim scitu digna, om- niq. fide testata posteris commendauit; licet rudiori stylo & versione scrupulosa ad ver- bum reddita, appareant minus compta: Sed ad ornatum satis ipsa sibi veritas est, cuius fulgore obscura quaeque nitescunt. Sic igitur rem auctor aggreditur:

Quo magis autem videbant Idololatrae Gazenses multiplicari Christianos, eo magis D efferebantur, & non sinebant eos obire officia ciuilia, sed eis utebantur tamquam malis famulis. Videns autem rursus beatus Porphyrius magnam iniuriam, quae fiebat Christia- nis, & non ferens; aspiciens vero probris & contumelijs appetitos, proficiscitur Caesa- ream ad beatum Ioannem Archiepiscopum; & rogat eum cum lacrymis, vt praebet ei quietem. Dicebat enim se non posse pati amplius graua & absurda, quae fiebant a Ga- zaeis. Beatus autem Ioannes cum audiisset, rogabat eum vt aequo & forti animo pate- retur, & retineret Episcopatum. Respondens vero sanctissimus Porphyrius, dixit ei: Te attestor coram Deo, qui non est visibilis, & spem nostram Iesum Christum Dominum omnis creaturae, & adorandum & viuificum sanctum Spiritum, ne despicias petiti- nem meam, ne requiratur a nobis interitus animarum innumerabilium. Sed rogo te Pa- ter, vt mecum nauiges ad urbem regiam, vt rogemus Imperatores, Rege caelesti annuen- te, vt euertant templa idolorum. Respondens autem beatus Ioannes, dixit ei: Fili, iusta quidem est petitio, sed non est aptum tempus: iam enim imminet conuersio hiemalis, Respondit beatus Porphyrius: Si vult nos Deus esse, & Gazae populum conuertere, po- test etiam seruare in hieme. Tu vero Pater, eius fidens clementiae & misericordiae, id ve- lis, & iter nobis succedet feliciter. Dicit ei beatus Ioannes: Fiat voluntas Christi.

Postquam autem beatus Ioannes est ei pollicitus, scribit ad me, vt quamprimum ven- rem Caesaream, & afferrem mecum tres libros, & quadragintatres nummos, qui ei resta- bant ex redditu sanctae Ecclesiae. Ego vero acceptis litteris, cum sumpsissem libros & num- mos, protinus sum egressus: & cum venissem Caesaream, inueni sanctissimos Episcopos pa- ratos ad nauigandum. Et cum post duos dies soluissemus, nauigauimus vigesimotertio men- sis. Et cum Dei benignitate fuisset nobis secunda nauigatio, spatio decem dierum ap- pulimus ad Rhodum insulam. Erat autem tunc in insula in aduersa eius parte quidam monachus

a l. 36. de Episc. & cleric. Cod. Theod.

HONORIVS IMMUNITATEM CONCE- DIT CATHO- LICIS CLERI- CIS ET MO- NACHIS.

b Socrat. lib. 6. cap. 6. c Sozom. lib. 8. c. 4. d Marcellinus in Chronico. THEODOSIVS IVNIOR NA- SCITVR.

PORPHYRII EPISCOPI GAZAE PRO- FECTIO AD IMP. ARCA- DIVM.

PROFICI- SCVNTVR IOANNES ET PORPHYRIVS CONSTAN- TINOP. * Februarij.

DE PROCOPIO SANCTISSIMO MONACHO.

monachus nomine Procopius, qui nunc est relatus in numerum angelorum: dormiuit enim quinque abhinc annis, cum vixisset vitam nulli culpæ affinem, in ieiunijs & vigilijs & summa paupertate. Habebat vero donum quoque prophetiæ, & virtutem expellendi dæmones. Cum nos autem (vt dictum est) Rhodum appuliffemus, & audiiffemus de vitâ sancti viri, necessarium duximus eum non præterire, sed eius angelica frui consuetudine. Et cum rogauiffemus vbinam haberet monasterium, ad eum profecti sumus nauigantes in cymba. Et cum perueniffemus, pulsauimus ostium: statim autem egressus, per se aperuit nobis, etiam si haberet apud se alium discipulum. Cum autem aspexiffet sanctissimos Episcopos, procidens in terram eos adorauit. Deinde surgens, me quoque est deosculatus, & pium Eusebium diaconum, quem secum ducebat S. Ioannes Archiepiscopus.] Vidisti, lector, quali honore a sanctis monachis accipi solerent Episcopi? Sed pergit ipse:

Cum nos introduxiffet in oratorium, retrocessit, dans priorem locum beatissimis Episcopis, dicens: Decet vos sacerdotes habere priorem locum; me autem humilem & abiectum, & qui ordinationem non sum assecutus, posteriorem. Tunc cognouimus sanctissimum Procopium esse perspiciendi occulta præditum potestate. Cum enim nos numquam aspexiffet, neque de nobis audiuffet, cognouit per spiritum eos esse Episcopos, beatissimos inquam Ioannem & Porphyrium; & ideo eos honore affecit dicendi preces priori loco. Et inde post preces sedimus: & cum esset nobis locutus multa animæ vtilia, rogauit causam suscepti itineris molestiæ. Beatus vero Porphyrius omnia ei narrauit de Gazæis, quantus sit eorum furor in colendis simulacris, & quam multa mala ab eis paterentur Christiani; & quod ea de causa ascendunt, vt rogent Imperatores vt euertantur templa idolorum. Cum autem audiffet S. Procopius anachoreta, dixit: Domine Iesu Christe conuerte famulos tuos a fraude diabolica, ad fidem illumina. Deinde dicit sanctissimis Episcopis: Ne sitis animo anxij, o Patres: Deus enim, qui nouit zelum vestræ fidei, iter vobis diriget, & dabit omnia quæ sunt vobis cordi. Agite ergo, ea vobis dabo monita, quæ Deus reuelauit humilitati meæ. Primum enim conuenite sanctissimum Episcopum Ioannem, & cum eo preces ad Deum fundite, & ei rem exponite. Et ipse est vobis consulturus ea, quæ ipsi reuelauit Dominus. Non enim potest loqui in Palatio, quoniam irascitur ei Imperatrix Eudoxia. Ipse vero vos commendabit Amantio cubiculario Domine, viro pio, qui & habet in honore sacerdotes. Ipse vos introducet ad Imperatricem: & quando ad eam ingressi fueritis, vos est benigne exceptura: exponite ergo ei rem vniuersam, & iubete eam valere, & exite. In secundo autem ad eam ingressu, postquam vos eam huius rei admonueritis, dicite ei: Speramus in Christum Filium Dei, quod si rei præsentis studueris, est tibi daturus filium masculum. Cum hoc autem audierit, est lætatura: est enim prægnans, & hic est mensis nonus ex quo concepit. & est factura omnia, vt rem vobis reddat effectam, Deo annuente.

Nos autem cum audiiffemus quæ dixerat vir sanctus, & credidiffemus ei quæ fuerat locutus, & ipse nos Deo commendasset; egressi sumus, & soluentes illo die nauigauimus, & post alios decem dies peruenimus Byzantium: & accepto hospitio, sequenti die iuimus ad sanctissimum Archiepiscopum Ioannem. Cum vero cognouiffet quinam essemus, nos accepit magno honore & obseruantia. Nos autem rogauit, quanam de causa hunc viam laborem sustinuissemus: & ei narrauimus. Et cum cognouiffet, recordatus est nos longo antè tempore hoc rogasse litteris: & cum me agnouiffet, benigne est complexus. Rogat vero nos, ne angamur animo, sed spem habeamus in Dei misericordia. Dixit autem nobis: Ego quidem non possum loqui cum Imperatore; cum enim in me irritauit Imperatrix, quoniam eam reprehendi propter possessionem, quam cum concupiffet, eripuit. Et mihi quidem non est hoc curæ, quod irascantur: se ipsos enim læserunt, non me: nam etsi lædant meum corpus, animæ multo magis proderunt. hoc tamen relinquamus Dei misericordiæ. De nostro autem edicto, si videatur Domino, cras accersam eunuchum Amantium, qui est eunuchus Imperatricis, & multum potest apud eam, & est vere Dei seruus: ei quæ rem exponam; & magnum adhibiturus est, Deo annuente, studium. Nos vero, cum sic ille nobis promiffisset, & nos Deo commendasset, iuimus in nostrum hospitium.

Die autem sequenti iuimus ad sanctum, & inuenimus apud eum cubicularium Amantium: rei enim nostræ curam gesserat, & eo accersito, de re nostra eum docuerat. Postquam autem ingressi sumus, & cognouit Amantius nos esse eos, de quibus cum ipso fuerat locutus; surgens adorauit sanctissimos Episcopos, facie inclinata in terram. Illi vero cum cognouissent

PROCOPIVS DE REBUS AGENDIS EPISCOPOS INSTRAVIT.

EPISCOPI PERVENIUNT CONSANTINOPOLIM.

MOIS.

AMANTIUS CUBICULARIUS CURAT NEGOTIUM EPISCOPORUM.

cognouiffent quisnam esset, eum sunt amplexi & osculati. Porro autem eis quoque iussit sanctissimus Episcopus Ioannes ore proprio cubicularium edocere de re sua. Sanctissimus autem Porphyrius ei omnia narrauit de Idololatrijs, quemadmodum libere & confidenter faciunt res nefarias, & quemadmodum affligunt & vexant Christianos. Ille vero audiens, fleuit, & impletur zelo diuino, atque dicit eis: Ne sitis anxij, Patres: Dominus enim Christus defensusus est suam religionem. orate ergo vos, & ego loquar cum Augusta: & spero in Deum vniuersorum, fore vt consuetam suam faciat misericordiam. Die autem crastino vos ad eam introducam; & ipsa ore vestro a vobis docebitur quæ vultis: inuenietis verò eam a me prius instructam. Cum hæc autem dixisset, nobis valere iussis recessit. Nos quoque cum multa spiritalia locuti essemus cum sanctissimo Archiepiscopo Ioanne, ipseque nos Deo commendasset, recessimus.

Die vero sequenti nos accersit cubicularius Amantius per duos Decanos, vt iremus in Palatium. Et surgentes propece iuimus: inuenimus autem ipsum nos expectantem. Qui accepit duos Episcopos, & eos introduxit ad Augustam Eudoxiam. Postquam vero eos aspexit, prior eos salutauit, dicens: Benedicite Patres. Illi autem eam venerati sunt. Sedebat autem super aureum lectum, & dicit eis: Ignoscite mihi, sacerdotes Christi: propter ventris, quæ me premit, necessitatem, non occurri: debebam enim in vestibulo occurrere vestræ sanctitati. Sed propter Dominum orate pro me, vt quod est in vtero, in lucem edam cum Dei benignitate. Sanctissimi autem Episcopi admirati tantam eius demissionem, dixerunt: Qui benedixit vterum Saræ, Rebeccæ, & Elizabeth, benedicat & viuificet id quod est in tuo ventre. Postquam vero locuti sunt alia quoque verba spiritalia, dicit: Scio cur hunc viam laborem suscepistis: me enim prius docuit Amantius eunuchus. Quod si vos quoque

me vultis docere, iubete Patres. Iussi autem docuerunt omnia quæ pertinebant ad Idololatrias, quemadmodum secure agerent res impias, & sua potentia opprimebant Christianos, non sinentes eos obire vllum officium publicum, neque sua prædia colere, ex quibus vestigalia publica pendunt Imperatoriæ potentia. Cū hæc audiffet Imperatrix, dixit: Ne sitis anxij, Patres: spero enim in Dominum Iesum Christum Filium Dei, fore vt persuadeam Imperatori ea facere quæ decent vestram sanctam fidem, & vos hinc dimittat compotes desiderij. Abite ergo, & vos reficite: estis enim defatigati. & orate vt Deus opem ferat meæ petitioni. Hæc cum dixisset, iussit afferri pecunias: & cum accepisset circa tres pugillos, dedit sanctissimis Episcopis, dicens: Hæc interim accipite ad expensas. Episcopi vero his acceptis, cum multum ei benedixissent, exierunt. Euntes autem magnæ pecuniæ partem distribuerunt Decanis, qui præerant portis; adeo vt pauca apud eos remanerent.

Imperatrix vero, cum Imperator esset ad eam ingressus, docuit eum negotium Episcoporum. Petijt autem vt euertentur templa Gazæ. Imperator autem cum audiffet, ægre tulit, dicens: Scio illam ciuitatem esse deditam cultui simulacrorum, sed est erga nos grato animo in pensitandis vestigalibus publicis, quæ quidem confert plurima. Si ergo eorum templa repente diruamus, metu se in fugam conicient, & perdemus tantum canonem. Sed si videtur, eos paulatim affligamus, Idololatrijs adimentes dignitates, & alia ciuilia officia; & iubeamus templa eorum claudi, & non amplius celebrari. Cum enim afflicti fuerint, ad omnes redacti angustias, agnoscent veritatem. Nam quod exuperat, si id sit repentinum, graue est ijs qui sunt subiecti. Imperatrix autem cum id audiffet, fuit magno dolore affecta: erat enim acris & feruens in fide. Imperatori vero hoc solum respondit: Dominus est opem laturus seruis suis Christianis, siue nos velimus, siue nolimus. Hæc nobis narrauit pius Amantius cubicularius.

Die autem sequenti accersit nos Augusta: & cum de more prior salutasset sanctos Episcopos, iussit eos sedere. Postquam vero locuti essent multa verba spiritalia, dicit eis: Locuta sum cum Imperatore, & aliquantulum ægre tulit. Sed ne animo angamini. Deo enim volente, non sum cessatura, donec vobis satisfaciatur, & egrediamini assecuti vestrum, qui est ex Deo, scopum. Episcopi autem his auditis, adorauerunt. Stimulatus vero sanctus noster Porphyrius, recordatus eius quod dixerat beatissimus Procopius anachoreta, dixit Imperatrici: Labora propter Christum: & ipse pro tuo labore est tibi daturus filium, qui viuet, & imperabit, te vidente, & cum eo fruente multos annos. Cum hoc audiffet Imperatrix, repleta est lætitia, & ruber euasit eius vultus, & ei accedit maior ea quæ habebat pulchritudo: ea enim quæ appareret, ostendunt ea quæ latent. Dicit itaque sanctissimis Episcopis: Orate Patres, vt quomodo dixistis, Deo volente, pariamus masculum: & si hoc factum fuerit, possit

EPISCOPI CVM EVDOKIA AVGVSTA AGVNT.

EVDOKIA AGIT CVM IMPERATORE.

EPISCOPI VOCATI AB EVDOKIA DE PVRO PARIENDO PRÆVENCIANT.

ceor vobis me facturā omnia quæ petitis. Quinetiam aliud quoque quod non petistis, sum A
 factura, Christo annuente. Sanctam enim ecclesiam ædificabo Gazæ in medio ciuitatis.
 Abite ergo in pace, & quiescite, assidue pro me rogantes, vt cum Dei benignitate pariam;
 & paulo post id implebo. Cum autem valedixissent Episcopi, & eam Deo commendaf-
 sent, egressi sunt ex Palatio. Precabamur autem vt pareret masculum: credebamus enim
 ei quod dixerat sanctus Procopius anachoreta. & ibamus quotidie ad sanctissimum Ioan-
 nem Archiepiscopum, & fruebamur sanctissimis eius alloquijs dulcioribus super mel &
 fauum. Veniebat vero ad nos Amantius cubicularius, aliquando quidem ferens responsa
 Imperatricis, aliquando etiam vt nos conueniret.

Paucis autem post diebus parit Imperatrix masculū, & imponunt ei nomen Theodosiū,
 quod erat nomen eius aui Theodosij Hispani, qui imperauit simul cum Gratiano. Natus
 vero Iunior Theodosius, fuit in lucem editus in purpura. Vnde etiam cum primum fuisset B
 natus, fuit renunciatus Imperator.] ita quidem acclamatus tunc & purpura tectus: cete-
 rum solemnis institutio, qua collatum ei nomen Imperatoris, facta habetur anno sequenti,
 ita Marcellino & alijs testantibus. Sed pergit reliqua narrare Marcus: Facta est (inquit)
 magna lætitia in ciuitate, & fuerunt quidam missi per ciuitates qui hæc renunciarent,
 dona. & munera erogarent. Domina autem cum primum peperisset, & surrexisset e
 fella puerperij, misit ad nos Amantium, dicens nobis per ipsum: Ago Christo gratias,
 quod per vestras sanctas preces Deus donauit mihi filium. Precemini ergo, Patres, illi vi-
 tam, & mihi humili & abiectæ, vt impleam ea quæ vobis sum pollicita rursus, ipso vo-
 lente Christo, per sanctas preces vestras. Cum autem impleti essent septem dies a puerpe-
 rio, nos accersit, & nobis occurrit in porta cubiculi, portans infantem in purpura. Inclina-
 uit vero caput, dicens: Benedicite Patres mihi, & filio quem donauit Dominus per sanctas C
 vestras preces. Infantem quoque tradidit, vt ipsum signarent. Sancti autem Episcopi &
 ipsam & infantem signarunt signo Crucis: & cum precati essent, sederunt.

Postquam autem ipsi locuti essent multa verba plena compunctione, dicit eis Domi-
 na: Scitis, Patres, quid de re vestra statui facere? Dominus vero meus Porphyrius re-
 spondens, dixit: Quæcumque statuisti, ex Deo statuisti. Etenim in hac nocte reuelatum
 fuit meæ humilitati per visionem, me esse Gazæ, & stare in delubro quod illic vocatur
 Marnium, & tuam pietatem mihi tradere Euangelium, & dicere: Accipe, lege. Ego au-
 tem cum aperuissem, inueni locum illum, in quo dicit Dominus Christus Petro: Tu es
 Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam; & portæ inferi non præualebunt
 aduersus eam. Tu vero Domina respondens dixisti: Pax tibi: esto fortis & strenuus. Post
 hæc autem sum excitatus. Et ex hoc persuasum habeo, fore vt Dei Filius tui animi insti- D
 tuto opem ferat. Dic vero nobis, Domina, quid statueris.

Imperatrix respondens, dixit: Si Christo placuerit, paucis post diebus, dignabitur in-
 fans sancto baptisate. Ite ergo, facite supplicationem, & petite in ea quæcumque volue-
 ritis: & quando egressus fuerit infans ex venerando baptisate, tradite supplicationem ei
 qui ipsum portabit. Ego autem docebo eum, quid facere oporteat: & spero in Dei Filium,
 eum rem totam esse dispensaturum e voluntate suæ clementiæ. Nos autem his promissis
 ab ea acceptis, cum ei & infanti multum benedixissemus, egressi sumus; & euntes fecimus
 supplicationem, in charta multa ponentes, non solum euerisionem templorum simula-
 crorum, sed etiam priuilegia dari sanctæ Ecclesiæ & Christianis, & præberi redditum:
 erat enim pauper sancta Ecclesia.

Cum autem dies præterissent, venit dies in quo erat illuminandus nouus Imperator. E
 Theodosius. Erat vero coronata & ornata vniuersa ciuitas oloferico & auro & omni alio
 ornamento: adeo vt non posset quisquam explicare ornatum ciuitatis: quinetiam inundan-
 tem habitatorum multitudinem licebat intueri variatam multiplici & diuerso genere ve-
 stium. Non est autem mearum virium dicere splendorem illius ornatus, sed illorum qui
 sunt in dicendo exercitati. Ego autem transibo ad præsentem veram conscriptionem. Ba-
 ptizato Iuniori Theodosio, & ab ecclesia egresso in Palatium, licebat rursus intueri deco-
 rem eorum qui præerant multitudini, & vestem eorū refulgentem: erant enim omnes can-
 didati, vt existimaretur multitudo esse niue repleta. Præcedebant autem Patricij, Illu-
 stres, & omnis dignitas cum ordinibus militaribus, omnes portantes cereos, vt putaren-
 tur astra cerni in terra: Erat vero prope infantem, qui portabatur, ipse quoque Imperator
 Arcadius, vultum habens hilarem & nitidum magis, quam ea quam gestabat, purpura.

NASCITVR
THEODOSIUS
MINOR.

TRIVDA AT

VISIO OSTEN-
SA PORPHY-
RIO EPISCO-
PO.

a Matib. 16.

EVDXIA DO-
CET QVID
AGERE DE-
BEANT.

SOLEMNIS
POMPA IN
BAPTISMO
THEODOSII.

Vnus autem ex proceribus portabat puerū in splendida veste. Nos vero admirati sumus, vi-
 dentes tantam gloriam. Dicit autem nobis S. Porphyrius: Si ea quæ paulo post euanescent,
 tantam habent gloriam: quanto magis cælestia, quæ sunt parata sanctis, quæ nec a oculus
 vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascenderunt? Stetimus autem nos in vestibulo
 sanctæ ecclesiæ, habentes etiam chartam supplicationis.

Postquam vero fuit egressus e baptisate, exclamauius, dicentes: Rogamus tuam pie-
 tatem, chartam quoque porrigentes. Cum autem aspexisset is qui portabat puerum, & co-
 gnoscebat rem nostram (eam enim prius didicerat a Domina) iussit chartam ei dari: & cum
 accepisset, constitit. Iussit autem fieri silentium: & cum soluisset, legit partem: & cum inuol-
 uisset, subiecit manū capiti infantis; & cum illud inclinasset, clamauit coram omnibus: Ius-
 sit eius potentia ea fieri quæ sunt in libello supplici. Omnes autem cum aspexissent, sunt ad-
 mirati; & adorabant Imperatorem, eum beatum pronunciantes, quod dignus esset habitus,
 qui videret in vita filium imperantem. Exultabat autem ipse audiens. Imperatrici quoque
 Eudoxiæ fuit annunciatum quod factum fuerat propter suum filium: lætata est autem, &
 genibus flexis, Deo egit gratias. Ingresso vero infante in Palatium, ei occurrit Domina,
 & eum accepit & osculata est. Et eum portans, ipsum quoque salutauit Imperatorem, di-
 cens: Beatus es, Domine, propter ea quæ viderunt oculi tui in vita tua. Et Imperator læ-
 tabatur audiens. Cum autem Imperatrix eum vidisset hilarem, dixit: Si videtur, scia-
 mus quidnam continet supplicatio, vt omnino fiant quæ in ea continentur. Imperator ve-
 ro iussit legi chartam: & postquam lecta fuit, dixit: Grauis quidem est petitio, sed gra-
 uior est recusatio; quoniam hæc est prima iussio filij nostri. Dicit autem ei Domina: Non
 solum prima iussio, sed etiam in hoc sancto habitu & pietatis gratia supplicatio, & petita a
 C viris sanctis. Vix tandem annuit Imperator, cum Domina valde ei instaret. Hæc autem
 omnia renunciauit pius Amantius.

Die autem sequenti nos accersit Imperatrix: & cum de more prior salutasset sanctos
 Episcopos, iussit sedere, & dixit eis: Vestris precibus concessit mihi Deus rem vestram:
 idq. factum fuit eius auxilio. Vidistis autem quam via & ratione sum vsa. Sed, si videtur,
 crastina die accersam Quæstorem, & coram vobis iubebo, vt conuenienter ei quod conti-
 net supplicatio, fiat rescriptum diuinum ex nomine duorum Imperatorum; & vt semel di-
 cam, faciat omnia quæ consequuntur. Episcopi autem, his auditis, ei multum benedixe-
 runt & eius filio & Imperatori. Cumq. multa alia differuissent animæ vtilia, postquam va-
 ledixissent, exierunt. Die vero sequenti accersit Quæstorem & nos: dicit autem ei: Acci-
 pe hanc chartam, & conuenienter ei quod in ea continetur, diuinum rescriptum manda lit-
 teris. Quæstor autem, accepta charta, diuinum rescriptum dictauit celeriter, nobis præsen-
 tibus. Ei autem suggestimus, vt Duces & Consulares & res eorum deputaret ad ferendam
 nobis opem. Postquam vero perfectum fuit diuinum rescriptum, & subscriptum; rogauimus
 Dominam, vt hoc negotium mandaretur alicui viro illustri. Iussit autem Amantio
 querere virum bono zelo præditum Christianū, cui hoc negotium deberet committi. Mul-
 ti enim ex ijs qui tunc erant in dignitatibus, simulate habebant fidem: de quibus sumpsit
 poenas diuina iustitia. Cum enim rescuissent Imperatores eos non recte se habere circa fi-
 dem intemeratam, priuarunt suis dignitatibus, eosq. in corpore punierunt, & multarunt
 pecunijs: hæc autem facta fuerunt antea. Quocirca iussit Augusta negotium nostrum com-
 mitti viro Orthodoxo.

Commisum vero fuit negotium cuidam nomine Cynegio ex consistorio, qui fuit vir ad-
 mirabilis & fide feruens. Eo autem accersito, iussit Augusta, vt omnia idola vsque ad solum
 euerteret & igni traderet. Porro ei quoque manu sua dedit pecunias, dicens: Accipe ad
 sumptus, & nihil capias a sanctissimis Episcopis. Cum talia autem mandata accepisset a
 Domina, egressus est promptior & alacrior.] Erat plane Cynegius vir clarissimus, ad quem
 postea creatum Præfectum Prætorio extant data rescripta^b. Subdit porro Marcus: Cum
 vero transegissemus reliquum hiemis, & fecissemus sanctos festos Paschales & diem Re-
 surrectionis, parabamus nos ad nauigandum. Rogauimus autem admirabilem Amantium,
 vt id significaret Domina, vt eam iuberemus valere. Ille autem cum hoc audisset, fuit ma-
 gno dolore affectus, quod essemus nauigaturi. Nos enim tantum dilexit, vt ipse rogaret
 Dominam, vt eum dimitteret ad orandum ad sancta & veneranda loca, nempe Hiero-
 solymam. Timebat autem Domina eum dimittere, ne, si illuc iret, fieret monachus, & ibi
 maneret. Sciebat enim viri vitam. Erat autem re vera nulli culpæ affinis, multas præ-
 Annal. Eccl. Tom. 5.

EPISCOPI OB-
SERVANT LI-
BELLYM SUP-
PLICEM THE-
ODOSIO IN-
FANTI.

EPISCOPI
OBTINENT
QUAE PETE-
RANT.

CYNEGIVS
V. C. CVRAT
MANDATVM
IMPERATO-
RIS.

b l. 2. de vltis.
Cod. Theod.
alijs.

bens eleemosynas, & perpetuo ieiunans, & multos hospitio accipiens, & concurrens ad A
pios vsus. Hactenus quidem de pio Amantio.

Domina vero de nobis significauit, & ingressi fumus de eam: & dicit sanctissimis Epi-
scopis: Quando Deo volente nauigabitis? Illi autem dixerunt: Propterea fumus ingres-
si, vt iuberemus tuam valere potentiam. Illa autem dixit: Recordamini semper mei, &
mei filij. Iussit vero protinus afferri pecunias. Quae cum fuissent allatae, dixit domino meo
Episcopo Porphyrio: Accipe Pater haec ducenta * . . . & aedifica quam sum pollicitus
ecclesiam in medio Gazae: & significa mihi, si opus habueris pluribus pecunijs, & eas sta-
tim mittam. Construe etiam xenodochium, vt excipias fratres qui veniunt in tuam ci-
uitatem, & tribus diebus eis sumptum praebas. Dedit autem sanctissimo quoque Ioanni
aureos mille, & vasa pretiosa vtrisque. Ad sumptus vero dedit vtrique ad centum aureos.
Obtinuit autem praedictus sanctissimus Ioannes Episcopus Caesareae quaecumque voluit B
priuilegia ratione sua Ecclesiae. Cumq. precati fuissent, & multum benedixissent Dominae
& eius filio & Imperatori, exierunt. Rogauerunt etiam, vt ingrederentur ad Imperato-
rem. Imperator autem eos interrogauit, an essent omnino expediti, & an Augusta eis ali-
qua donasset. Ipsi vero dixerunt: Sumus omnino expediti a sospite vestra pietate, & pia
vestra coniuge, & a filio vestro, quem Deus custodiat: fueruntq. nobis multa & magna
donata. Statim autem iussit etiam Imperator Praefectis, eis dari ex publicis vectigalibus
Palastinae circa viginti libras auri. Dedit autem ipse quoque pro sumptibus circiter vnum
pugillum, qui inuentus est continere circiter nummos aureos quinquaginta. Cum vero
ei quoque multa benedixissent, sunt egressi.

Egimus autem in ciuitate alios tres dies, donec accepimus legationem quadraginta li-
brarum: & post dies tres nauem ascendentes, nauigauimus Gazam versus, vigesimotertio C
Xantici, qui est apud Romanos octauusdecimus * Aprilis dies. Praclarissimus vero post nos
egressus est Cynegius, vsus publico nauigio. Peruenimus autem Rhodum spatio quinque
dierum. Valde vero studebamus ire ad sanctum Procopium anachoretam. Cumq. nos valde
rogassemus nauclerum, vt nobis concederet tres horas; non concessit, dicens: Non pos-
sum ventum inuenire tam secundum. Nos autem ei dicebamus: Possunt preces sancti viri
nos seruare, & dare nobis ventum secundum. Nauclerus autem indignatus, non admisit
nostram petitionem: sed cum aquati fuisset, soluius. Valde vero cruciabamur, quod
non licuisset nobis eum conuenire. Precibus ergo ab eo petimus, vt nobis ignosceret, & pro
nobis oraret, vt salui essemus, & absolutum redderemus opus quod fuerat nobis commissum.

Cum ergo Rhodo nauigassemus, & duos dies in maris tranquillitate & serenitate felix
fuisset nobis nauigatio: repente oritur tempestas, venti q. & fulgura & tonitrua; & in al- D
tum tollebantur fluctus, instar montium; & attollebatur nauis, vt nos existimaremus eam
nubes tangere. Erant autem clamores, & lacrymae, & oratio ad Deum: implorabamus
quoque preces sancti Procopij anachoretae. Cumq. fuisset vespera, & tempestas non
cessaret, permansimus vigilantes totam illam noctem. Circa matutinum autem, ex
multa afflictione, parum dormitarunt sanctissimi Episcopi: & videt in somnis dominus
meus Porphyrius sanctum Procopium anachoretam, dicentem eis: Nauclerum cate-
chismo instituite, & obsignate (est enim ex Arij haeretici execranda secta) & efficite vt ipse
anathemate notet Arium & malam eius fidem, & statim cessabit tanta tempestas: pro-
pterea enim quod sit ipse ex dicta haeresi, non concessit vobis vt ad me veniretis. eum tamen
catechesi instituite: est enim rectam doctrinam a vobis accepturus. Haec cum audisset san-
ctus noster Porphyrius, fuit excitatus: & nobis accersitis, narrauit quae viderat in somnis. E

Statim vero, vocato nauclero, ei diximus: Vis nauem tuam esse saluam, & nos omnes,
& ante omnia tuam animam? Ille autem dixit: Non est hoc rogandum. Ei vero dixe-
runt Episcopi: Abnega malam tuam fidem, & crede in rectam fidem, & saluus eris & tu, &
nauis, & nos omnes. Dicit ei nauclerus: Quoniam video vos habere praescientiam (com-
prehendistis enim quae erant in corde meo, cum nemo id vobis nunciauerit) Ecce dico vo-
bis: Credo, vt creditis: Abnego haesim Arij. Rogo autem vos, vt per otium me ex san-
ctis Scripturis illuminetis in recta fide. Sancti vero Episcopi eum acceperunt, & ob-
signarunt, super eum suis precibus, & eum quoque impertierunt diuinis sacramentis
nempe Eucharistia: et enim nauigantes Fideles secum ferre solitos ipsam sacratissimam Eu-
charistiam, ex his quae habet S. Ambrosius in oratione in funere Satyri fratris, & S. Gre-
gorius, cum de Maximiano agit, atque alij, absque aliqua dubitatione docemur. Sed

DONATI RE-
CEDUNT EPI-
SCOPI AB IM-
PERATRICE.
* auri libra-
rum pondera

EPISCOPI RE-
CEDUNT CON-
STANTINO-
POLI.
* XXIII.

TEMPESTAS
GRAVIS OB-
NAUCLERVM
ARIANVM.

TEMPESTAS
GRAVIS OB-
NAUCLERVM
ARIANVM.

NAUCLERO
ABIURANTE
HAERESIM
TRANQUIL-
LITAS RED-
DITVR.

A subdit Marcus: Interim autem cessarunt fluctus, & vespere mutatus fuit ventus, & felici-
ter nauigauimus: & cum fuisset in pelago alios quatuor dies, quinto mane ad nauiga-
uimus in maritimam partem Gazaeorum, quam vocant Maiumam.

Postquam autem descendimus, nos cognoscentes qui illic erant Christiani, exceperunt
cum psalmodia. Similiter vero ex ciuitate quoque cum audiissent, occurrerunt nobis ha-
bentes signum venerandae Crucis, & ipsi psallentes. Commixti sunt autem qui erant ex
duobus locis, & facti sunt non paruus populus: erant enim plures, qui erant ex maritima,
propterea quod haberent multos Aegyptios vini mercatores. Idolorum vero cultores vi-
dentes ea quae fiebant, discubabantur; sed nihil audebant facere, quoniam audierant quan-
to honore fuissent habiti sanctissimi Episcopi apud Imperatores, & quod essent euertenda
simulacra; & magna angebantur cura & animi aegritudine. Postquam autem fuimus in-
gressi ciuitatem, in loco qui vocatur Tetramphodos, id est quadriuium, stabat statua mar-
morea, & dicebant eam esse Veneris, erat autem supra aram marmoream: statuam vero ef-
figies erat nudae mulieris, quae habebat aperta tota sua pudenda: statuam autem in hono-
re habebant omnes ciues, maxime vero mulieres, lucernas accendentes, & thure suf-
ficientes. Dicebant enim eam in somnis respondere ijs quae volunt inire matrimonium. De-
cipiebant autem se inuicem mentientes. Saepe vero iussi a daemone contrahere matrimo-
nium, tantum abfuit vt id recte eis procederet, vt inter eos fierent diuortia, aut male co-
habitarent. Haec cognouimus ab his qui fuerant auersi ab errore, & veritatem agnoue-
rant. Quinetiam nonnulli Idololatrae, non ferentes calamitates grauium coniugiorum
quae iussi fuerant contrahere a daemone Venere, succensentes, confessi sunt deceptionem.
Tales enim sunt daemones, vt qui decipiant, & nihil vnumquam veri dicant: neque enim
possunt aliquid certo praescire, sed ex verisimilibus praeserunt se praescire apud eos qui
eis seruiunt. Quomodo enim possunt verum dicere, qui exciderunt a veritate? Quod si in
aliquibus contingit eos diuinare, hoc fit ex eo quod euenit: quomodo etiam accidit in homi-
nibus, vt saepe quaedam praedicant futura de re quae est euentura. Ea ergo quae ex ijs quae acci-
dunt successerunt (quod quidem raro fit) admiramur: quae autem coniectura non assequimur
(quod quidem fit assidue) filemus. At de daemonibus & de eorum deceptione hactenus.

Cum nos ergo (vt dictum est) nauigassemus in ciuitatem, & venissemus ad locum, in
quo erat simulacrum Veneris; portarent autem Christiani venerandum lignum Christi,
hoc est figuram Crucis: videns daemon qui habitabat in statua, nec videre sustinens si-
gnum quod ferebatur; turpiter egressus ex marmore, deiecit ipsam statuam, & confregit
eam in multa fragmenta. Accidit vero, vt duo Idololatrae starent prope aram, in qua sta-
bat statua; & corruens, vnius quidem caput fregit in duas partes, alterius autem hume-
rum & brachiale: stabant enim ambo sanctum populum subannantes. Multi autem ex
Gentilibus, cum vidissent signum quod factum fuerat, crediderunt: & commixti cum
laicis, vna cum eis sunt ingressi in sanctam ecclesiam nomine Irenem. Fuit autem illo die
magnum gaudium inter Christianos tribus de causis: primum quidem, quod sacrum rece-
pissent sacerdotem, quodq. ea fecisset quae desiderabant: secundo, quod contriti essent dij
Gentium, & facti essent tamquam puluis, qui dispergitur ab aura aestiua: quinetiam simili-
ter atque ipsi, contracti sunt qui confidebant in eis. Tertio autem & maxime, quod conser-
uatae sunt animae quae errabant, & acceperunt gregi Christi. Cum eos vero obsignasset
Episcopus, dimisit in pace, iubens vt vacarent sanctis Scripturis. Erant vero viri trigin-
tadu, & septem mulieres. Cum duos autem alios dies fuisset Gazae Ioannes Archiepi-
scopus, profectus est Caesarem: quem Christiani omnes & sanctus Episcopus deduce-
runt vsque ad duo miliaria.

Post decimum autem diem venit admirandus Cynegius, habens secum Consularem, &
Ducem, & magnam manum militarem & ciuilem. Praesciuerunt vero multi ex Idolola-
tris, & exierunt e ciuitate, alij quidem in vicos, alij autem in alias ciuitates: erant vero hi
complures ex diuitibus ciuitatis. Eorum autem aedes qui fugerant, annotauit, quem dixi-
mus, Cynegius. Die autem sequenti, accersitis ciuibus, praesentibus Duce & Consulari,
aperuit eis litteras Imperatoris, quae iubebant vt euerteretur simulacra & delubra, & igni
traderentur. Cum primum vero id audiissent Idololatrae, eiularunt magna voce: adeo vt
id aegre tulerint magistratus: & in eos cum minis miserunt milites, qui eos virgis & clauis
verberabant. Christiani autem cum magno gaudio laudibus Imperatores & magistratus
prosequerantur.

PROCESSIO
SOLENNIS IN
OCCURSVM
EPISCOPO-
RVM.

IDOLVM VE-
NERIS.

CRUCIS VIR-
TYTE COR-
RUIT SIMV-
LACRVM.

CYNEGII AD-
VENTVS GA-
ZAM.

TEMPLA DEO
RVM GAZAE.

DIRVTA MI-
NORA TEM-
PLA IDOLO-
RVM.

DE MARNIO
DIRVENDO
CAPTATVR
CONSILIYM.

DE PVERO DI
VINITYS AP
FLATO.

PER PVEROS
DEVS MAXI-
MA OPERA-
TVS.

a Psal. 8.

b Matth. 11.

Statim vero iidem cum magistratibus & cohortibus militaribus impetum fecerunt, & A
euerterunt delubra. Erant autem in ciuitate simulacrorum publica templa octo, nempe
Solis, & Veneris, & Apollinis, & Proserpinæ, & Hecates, & quod dicebatur Hierion,
seu Sacerdotum, & Fortunæ ciuitatis, quod vocabant Tycheon, & Marnion, quod dice-
bant Critæ generis Iouis, quod existimabant esse gloriosius omnibus templis quæ sunt
vbique. Erant autem alia quoque plurima simulacra in ædibus & pagis, quæ nemo possit
numero subijcere. Dæmones enim cum Gazæorum animum vt ductilem apprehen-
dissent, errore impleuerunt vniuersam ciuitatem, & quæ circum circa sita erat regionem:
hoc autem eis accidit ex nimia simplicitate. quamobrem traducti ad sanctam fidem, sunt
magno zelo incitati Christiani. Hactenus quidem de Gazæis.

Iussit ergo milites cum Christianis ciuitatis & maritima eius parte impetum fecerunt in
simulacra. Et primum cum voluissent euertere simulacra & Marnium, repulsi sunt. Il- B
lis enim idoli sacerdotes, cum prius de eo audiuissent, portas interioris templi intrinse-
cus magnis lapidibus obstruxerunt: & cum exportassent in ea quæ dicuntur adyta, quæ-
cumque erant vasa in templo pretiosa, quinetiam ipsa deorum ipsorum animalia illic oc-
cultauerunt, & per ipsa adyta fugerunt per alias vias: dicebantur enim ipsa adyta multas
habere vias in diuersa loca. Repulsi ergo (sicut prius dixi) conuersi sunt ad alia simulacra;
& alia quidem euerterunt, alia vero igni tradiderunt. Cum ergo rapuissent omnia quæ in
eis erant vasa pretiosa; sanctus vero Porphyrius anathemati subiecisset in ecclesia quem-
libet ciuem Christianum, qui ex delubris aliquid accepit in proprium lucrum: nullus ex Fi-
delibus ciuibus aliquid accepit, nisi milites, & qui illic inuenti sunt aduenæ.] His qui-
dem similia ex sancto Augustino superius diximus, eandem prohibitionem factam in A-
frica, cum rescripto Honorij Imperatoris illic etiam simulacra demolirentur: idq. ea de C
causa ab Episcopis decretum, ne scilicet ardore auaritiæ potius quam zelo pietatis videren-
tur Christiani in idola insurgere. Sed pergit Marcus: Abibant ergo cum laicis & clero viri
pij, & ipse S. Porphyrius Episcopus, reprimentes eos, ne aliquid acciperent. Fuerunt au-
tem decem dies euertentes templa simulacrorum.

Post dictos autem dies consilium ceperunt, quonam modo vterentur Marnio, & quid
ei facerent. Alij enim dicebant, id debere effodi, alij autem comburi, alij locum purifi-
cari, & sanctificari ad Dei ecclesiam. et erat de ea re magna deliberatio. Tandem san-
ctus Episcopus edicit populo ieiunium & orationem, vt eis reuelaret Dominus, quidnam
eos facere oporteat. Cumque illo die ieiunassent, & Deum de hac re precati essent, vespere
pergunt ad sanctam Synaxim. Cum pergeretur autem, puer circiter septem annos na-
tus, stans cum matre propria, repente exclamauit dicens: Comburite intus templum vs- D
que ad solum: facta sunt enim in eo multa grauia scelera, & maxime hominum sacrificia. Id
vero hoc modo comburite: Afferte picem humidam, sulphur, & seuum porcinum, & hæc
tria commiscete, & vngite portas æneas, & ignem in cas iniicite, & sic totum templum
comburetur: non potest enim aliter fieri. Id autem quod est exterius, finite cum ambitu: &
postquam fuerit combustum, purgantes locum, ædificate illic sanctam ecclesiam. Dice-
bat autem hoc quoque: Testificor vobis coram Deo, ne fiat aliter: neque enim ego sum qui
loquor, sed Christus, qui in me loquitur. Hæc autem dixit lingua Syriaca. Postquam ve-
ro audierunt, omnes admirabantur, & Deum glorificabant.]

Vide quomodo ex sententia Hieremiæ, noua bella elegit Dominus. Templū illud, cui pe-
percissent tot qui præcesserunt Christiani Imperatores, & non ausi attingere tot provin-
ciarum Præsides & magistratus, vixq. aliquando (vt dictū est) clausum: aduersus quod tot E
sanctissimi Episcopi atque martyres, & vsque adeo ipse S. Hilarion apud Gazā agens præ-
ualere minime valuissent: ecce ad maiorem Christi gloriā, infanti annuente, atque demum
puerulo edocenti, de superbo dæmone reseruata est victoria atque triūphus. Etenim infan-
tulo Theodosio, antequam sciret vocare patrem, datum est annuere de templorum & idolo-
rū demolitione oblato sibi libello supplici; puerulus vero septennis de conflagratione Mar-
nij diuino afflatus Spiritu sententiam profert: vt plane acciderit impleri diuinum illud ora-
culum: Ex ore infantiū & lactentium Deus perfecisti laudē tuam.] Sed post hæc Marcus:

Venit autem hoc miraculum etiam ad aures sancti Episcopi: & cum manus suas ad cæ-
lum extendisset, Deum glorificauit, & dixit: Gloria tibi Pater sancte, quoniam b abscon-
disti hæc a doctis & sapientibus, & reuelasti ea paruulis. Iussit autem puer suam quoque
matrem, postquam dimissa esset Ecclesia, inueniri in Episcopi ædibus. Separato itaque

puero.

A puero, dixit Episcopus mulieri: Adiuro te per Filiū Dei viui, vt dicas, an suggestione tua, HABETVR
aut alicuius alterius, te sciēte, filius tuus illa est locutus, quæ dixit de Marnio. Mulier
autem cum hæc audiuisset, dixit: Trado me ipsam terribili & tremendo Christi tribuna-
li, si vnumquam præsciui aliquid ex his quæ filius meus hodie est locutus. Sed si videtur
tibi: ecce, accipe puerum, & cum minis de eo habe quæstionem. Quod si dixit alicuius
suggestione, metu confitebitur. Sin vero nihil aliud dicet; est euident, quod a Spiritu
sancto fuit inspiratus. Cum hoc audisset Episcopus, quod dixerat mulier, & laudauisset;
iussit eam paululum recedere, & introduci puerum. Cumq. adductus esset puer, dixit ei:
Quis tibi suggestit, vt loquereris in ecclesia illa, quæ es locutus de Marnio? Puer autem
tacebat. Iussit vero sanctissimus Episcopus afferri flagellum, & extendi puerum ad hoc,
vt ab eo terreretur. Ille autem tenens flagellum, alta voce clamabat, dicens: Quis tibi
B dixit vt loquereris? dic, ne flagello cædaris. Puer autem stabat mutus, nihil loquens.
Tunc nos, qui eramus circa ipsum, hæc ei cum minis diximus. ille autem erat immobilis.

Tandem postquam omnes cessassent; os suum aperiens, dixit puer lingua Græca: Vri-
te templum, quod est intus, vsque ad solum: multa enim grauia in eo facta sunt, & maxi-
me hominum sacrificia. Hoc autem modo id adurite: Afferte picem humidam, & sulphur,
& seuum suillum, & miscete hæc tria, & vngite portas æneas, & ignem eis immittite, &
sic templum comburetur: alias enim non potest fieri. Quod est exterius autem, finite cum
ambitu: & postquam fuerit combustum, expurgato loco, statuete illic sanctam ecclesiam.
Testificor enim vobis coram Deo, non posse aliter fieri. Non enim sum ego qui loquor,
sed qui est in me Christus. Admiratus est autem sanctissimus Episcopus Porphyrius, &
omnes qui cum eo erant, audito puero libera loquentem fiducia, & quod partite & di-
C stincte esset locutus. Accersita vero matre, eam interrogauit, an ipsa, aut filius eius sci-
ret Græcam linguam. Illa autem iureiurando affirmabat, neque se, neque filium eius scire
Græce. Cum hoc rursus audisset sanctissimus Episcopus, rursus laudauit Dominum: & affe-
rens tria numismata, ea dedit mulieri. Puer autem cum vidisset numismata in manu ma-
tris suæ, exclamauit dicens lingua Syriaca: Ne accipias mater, ne tu quoque auro vendas
donum Christi. Rursus autem cum id audiuissemus, summe mirati sumus. Mulier autem
reddidit tria numismata, dicens Episcopo: Ora pro me & filio, & commenda nos Deo.
Sanctus vero Episcopus eos dimisit in pace.

Mane vero congregatis religiosis clericis, & Christi amante populo, & præterea admi-
rabili quoque Cynegio, & magistratibus, dixit eis, quomodo locutus est puer de Marnio.
Cum autem audiuisset, mirati sunt, & communi consensu dixerunt, vt sicut dixerat puer,
D sic combureretur. Allata ergo pice humida, & sulphure, & seuo suillo, & his tribus
mixtis, vnixerunt portas interiores, & fufis precibus ignem admouerunt, & statim vniuer-
sum templum illud arripuit, & fuit exustum. Quotquot autem milites & hospites pote-
rant, rapiebant ex igne quæ inueniebant, seu aurum, seu argentum, aut ferrum, aut
plumbum. Erat vero illic quidam ex Præfectis militaribus, quos vocant Tribunos, qui
aderant combustioni templi: erat autem, vt foris apparebat, Christianus, in occulto ve-
ro erat Idololatra. Hic ergo cum interesset, & videret conflagrationem & direptionem,
quæ fiebat a militibus, dissecabatur: & sub prætextu quod curaret vt seruarent ordines,
flagellis crudeliter cædebat quem inueniebat ferentem aliquod spoliū. Cum hæc fie-
rent, & ab igne corrupti essent parietes, repente lignum ardens cecidit in Tribunalum, & ei
duplicem affert mortem: perfracto enim capite eius, vsit reliquum corpus. et statim Fide-
E les milites, & Christianus populus, scientes eum esse propensum ad simulacra, Deum
glorificarunt, & dixerunt illum psalmum, qui incipit: Quid gloriaris in malitia potens
iniquitate? Tota die iniustitiam cogitauit lingua tua: tamquam nouacula acuta fecisti do-
lum. & quæ deinceps sequuntur in psalmo. Dies vero plurimos perpetuo arsit templum.

Postea autem facta est domorum persecutio: erant enim multa simulacra in plurimis
atrijs: & quæ inueniebantur, partim quidem igni tradebantur, partim autem in cœnum
iaciebantur. Inueniebantur quoque libri pleni præstigijs & incantationibus, quos qui-
dem dicebant sacros, ex quibus sua faciebant mysteria & alia nefaria Idololatræ. Ipsi
quoque eadem passi sunt, quæ dij sui. Accurrebant autem multi ad sanctam fidem, alij
quidem metu, alij vero condemnantes priorem suam viuendi rationem. Omnibus vero
portas aperiebat sancta Ecclesia: meminerat enim sacræ Scripturæ, quæ dicit: Pulsanti
aperietur; & qui quærit, inuenit. & rursus: Siue prætextu, siue veritate Christus annun-
cietur.

HABETVR
QVAESTIO
DE PVERO
FATIDICO.

PVER MAIO-
RI MIRACV-
LO GRAECE
LOQVITVR.

COMBURI-
TVR MAR-
NIYM.

QVID PAS-
SVS TRIBV-
NVS IDOLO-
LATRA.

a Psal. 51.

GENTILES
PLVRES CON-
VERSI AD FI-
DEM.

b Matth. 7.

c Philip. 1.

cietur. Dicebant autem quidam ex Fidelibus sancto Episcopo: Non oportere eos accipere, qui accedunt propter metum; sed eos, qui bono proposito. Sanctus vero Episcopus dicebat eis qui hæc dicebant: Sunt etiam virtutes, quæ casu & calamitate accidunt hominibus, &c.] docuit enim pluribus, accidere sæpe vt homines ex infictis a Deo flagellis respiscant. At post hæc Marcus: Accesserunt ergo illo anno gregi Christi circiter trecenta nomina, & ab illo tempore augmentum accipiebant singulis annis res Christianorum.

Marnio autem omnino exusto, & ordinata ciuitate, statuit beatus Episcopus cum religioso clero & Christi amante populo sanctam ecclesiam condere in loco exusto, quomodo ei reuelatum fuerat, quando erat Constantinopoli; propter quod etiam acceperat pecunias a religiosissima Imperatrice Eudoxia. Dimissis ergo magistratibus & Christi amante populo, retinuit partem auxilij, ne fieret aliqua nouitas post eorum exitum: non propter hoc autem solum, sed etiam vt opem ferrent ad congregandam materiam ædificij dictæ sanctæ ecclesiæ.

Quidam autem consulebant, vt ædificaretur, sicut positum fuerat idoli templum. Erat enim formæ rotundæ, circumdatum duabus porticibus se inuicem interius subeuntibus; eius vero medium erat ad emittendos vapores constitutum, Septemtrionaleq. & extensum in altum. habebat autem quædam etiam alia, quæ decebant simulacra apta ad execranda illa & nefaria, quæ fiebant ab Idololatriis. In hac ergo forma & positura dicebant quidam ædificandam esse sanctam ecclesiam: alij vero contradicebant, dicentes ipsam quoque posituræ memoriam esse delendam. Qui autem hoc dicebant, persuadebant omnibus, vt qui recte dixissent. Dixit vero sanctissimus Episcopus: Hoc quoque relinqueamus consilio.

Interim autem dum purgaretur locus, venit Magistrianus epistolas afferens Imperatorias semper memorandæ Eudoxiæ. Continebant vero litteræ salutationem, & precum petitionem pro suo marito & filio. Erat autem in alia charta intra litteras descripta forma sanctæ ecclesiæ in figurâ Crucis, quomodo nunc quoque, Deo volente, cernitur: & continebant litteræ, vt conuenienter dictæ figuræ sancta conderetur ecclesia. Lætatus est autem sanctus Porphyrius, cum legisset & vidisset formam descriptam. sciebat enim hoc quoque factum fuisse ex diuina reuelatione, & meminit Scripturæ quæ dicit: Cor Regis in manu Dei. Continebant autem litteræ, pretiosas quoque columnas esse mittendas, & marmora. Eiecto autem cinere, & ablatis omnibus abominationibus, relicta rudera marmorum Marnij, quæ dicebant esse sacra, & in loco inaccessio maxime mulieribus, ea censuit sanctus Episcopus incrustari in platea ante templum, vt conculcarentur non solum a viris, sed etiam a feminis, canibus, & porcis, & bestiis. Hoc vero Idololatriis fuit magis molestum, quam templi conflagratio. Quamobrem quamplures ex ijs, maxime autem mulieres, vsque ad hodiernum diem marmora non ascendunt.

Breui autem post tempore, indicit ieiunium vno die: & cum dimissæ fuissent preces matutinae, iussit prius Episcopus quemlibet virum Christi amantem afferre ligones & rastra & alia huiusmodi instrumenta. Hoc vero vespere prius edixerat, vt omnes mane inuenirentur parati: quod etiam factum est. Congregato autem populo cum dictis instrumentis in sancta ecclesia, quæ appellabatur Irene, iussit omnes psallentes simul proficisci in Marnium, quod olim fuerat. Ipse vero sequebatur portans sanctum Euangelium, & circa se habens pium clerum, re vera imitans Christum cum discipulis. Præcedebat autem populum semper memorandus Barochas, venerandæ Crucis portans effigiem: ab vtrisque vero partibus populi erant milites, qui relicti fuerant ad continendam in officio ciuitatem. Euntibus autem psallebant, & in versiculorum psalmi intercisione dicebant, Aileluia. Erat autem psalmus, quem dicebant: Venite exultemus Domino, iubilemus Deo salutari nostro, &c. vsque ad finem. Dicebant alios quoque psalmos, donec ingressi sunt in Marnium. Hortatus est autem sanctus Porphyrius Episcopus Ruffinum quemdam architectum Antiochenum, virum fidelem & scientem, per quem etiam fuit perfectum totum ædificium. Is accepto gypso designauit posituram sanctæ ecclesiæ conuenientem formæ quæ missa fuerat in primis a pia Augusta Eudoxia. Cumque precatus esset sanctissimus Episcopus, & genua flexisset, iussit populum fodere. Statim autem omnes vno animo & eadem alacritate fodiebant, clamantes: CHRISTVS VICIT. Non licebat vero videre differentiam inter virum & mulierem, aut senem aut puerum: sed promptus & alacer animus vires præbebat omnibus. Et alij quidem fodiebant, alij autem terram exportabant; adeo vt paucis diebus fuerint

DE ECCLESIA CON-
DENDA CON-
SVLITVR.

MARNION
QVALE.

FORMA EC-
CLESIAE
CONSTRVENDAE.

1
Prouer. 21.

SOLEMNIS
APPARATVS
AD ECCLE-
SIAM CON-
STRVENDAM

PROCES-
SIO
NIS ORDO.

b Psal. 94.

fuerint & omnia loca effossa, & terra egesta. Prius itaque præparata materia, & ingentibus lapidibus ex tumulo, qui dicitur Aldioma, a parte Orientali ciuitatis, & alia materia:

Sanctus rursus congregato Christi amante populo, multisq. precibus & psalmodijs dictis in loco, ipse primus se succingens, coepit portare lapides, & iacere fundamenta: deinde pij quoque clerici, & omnes laici lætantes, & magna voce psallentes, adeo vt audirentur a tribus milliarijs a ciuitate. Factum est autem illo die magnum miraculum nempe de tribus pueris in puteum delapsis, sed Dei ope seruatis, signoq. Crucis diuinitus impressis. Subdit vero hæc auctor de Eudoxia: Anno autem sequenti mittit Eudoxia Imperatrix columnas, quas erat pollicita, quæ quidem erant magnæ & admirabiles, numero triginta. Duæ vero vocabantur Carostia: quæ quidem sunt in sancta ecclesia lucentes tamquam smaragdi, &c.] subdit de ædificatione ipsius ecclesiæ ad quinquennium propagata. Reliqua vero quæ contigerunt anno sequenti, suo loco redditori sumus, obseruatione quidem dignissima.

Ecce tandem confractus est Bel, contritus est Nabo: confractum, inquam, est idolum Marna, Marniumq. prostratum; quod fieri per Hilarionem optauit clarissima illa Aristeneta Helpidij Præfecti Prætorio vxor, cum eum sic inuocabat, dicens: Ingredietur seruus Dei Gazam, & Marnas corruat.] Qui ergo quondam (vt sanctus Hieronymus ait) sub Theodosio lugebat inclusus, euerfionem templi iugiter pertimescens, iam extinctus penitus iacet: immo ob Christi Domini maiorem gloriam factum est, quod idem sanctus Hieronymus ait in commentarijs in Isaiam: Hoc nostris temporibus videmus esse completum: Serapium Alexandriae, & Marnæ templum Gazæ in ecclesias Domini surrexerunt.] hæc ipse.

Qui fuit horum omnium fidelis coadiutor sanctus Ioannes Chrysostomus, idem sedulo curauit apud Imperatorem, vt quæ in Phœnicia essent residua idolorum culturæ, penitus tollerentur. Testatur id quidem Theodoretus his verbis: Porro cum certior factus Ioannes esset, Phœniciam etiam ad nefaria dæmonum mysteria celebranda cæco furore ferri: monachos diuino pietatis studio inflammatos in vnum cogit, eosq. cum edictis Imperatoris ad simulacrorum fana demolienda mittit. Opificibus autem eorum ministris, qui ista deturbarent, mercedem non ex Imperatoris deprompsit ærario; sed feminas tum diuitijs circumfluentes, tum fide præclare instructas induxit, vt sumptus in eam rem (docuit namque quanta laus ex tali largitione colligi soleat) affatim & liberaliter suppeditarent. Itaque reliqua dæmonum delubra hoc pacto solo æquanda curauit.] hæc Theodoretus. Verum ipse, quæ postea secuta sunt, reticuit, aut fortasse ignorauit, nempe Gentiles Phœ-

nices morum suorum tenacissimos cultores (quippe qui ipsorum cultum in diuersas Orbis prouincias propagasse gloriarentur) molestissime ferentes templorum suorum se passos esse iacturam, in ipsos monachos impetum fecisse: quod quidem testificatione eiusdem S. Ioannis Chrysostomi liquet; qui & ait, ex eis quamplures occisos esse, alios vero nonnullos vulneribus confectos. Acciderunt autem hæc post biennium, cum ipse Ioannes Chrysostomus in Armenia exularet: vnde scribens ad Ruffinum presbyterum in primis hæc habet: Phœnicia mala rursus exarsisse, ac Gentilium futorem auctum esse, accepi: compluresq. monachos partim vulneribus affectos esse, partim etiam mortem obijisse. Ac propterea maiorem in modum te vrgeo, vt quamcelerrime te ad iter accingas, atque in acies. Certum enim habeo, fore, vt si preces, lenitatem, & mansuetudinem, & tolerantiam, & patientiam, eamq. quam soles animi fortitudinem adhibueris; vel aspectu solo aduersarios in fugam conijcias, ipsorumq. furorem extinguas; atque eorum qui nostras partes tuentur, animos recrees, ac denique multa bona efficias, &c.] pluribus enim ad id eum hortatur: polliceturq. ad finem epistolæ, se ad ipsum missurum reliquias martyrum, vbi ait: Quin de reliquijs sanctorum sine cura esto. Confestim enim ad religiosissimum meum presbyterum Terentium, itemq. ad dominum meum religionis laude præstantem Treium Arabissi Episcopum scripsi. Nā ipse & multas & minime dubias habet, quas paucis diebus in Phœniciam ad te mittemus. Quare da operam, ne officio tuo vlla ex parte desis: nam quæ nostri muneris sunt, quanta cum promptitudine animi præstemus, vides.] hæc ipse. At non deerant in Phœnicia martyres: sed dictum est superius, Gentiles tempore Iuliani, omnia quæ in Phœnicia erant Christianæ religionis monumenta, demolitos esse: Magnam in reliquijs sanctorum martyrum Ruffinus iste fiduciam collocauit: etenim illos in suis reliquijs quasi rediuiuos Christianæ militiæ duces sibi adsciuit ad destruenda quæ

RITVS CON-
STRVENDAE
ECCLESIAE.

DE STRATO
MARNIO VI-
CTORIA.

a Isai. 46.
b Hieron. in Vit.
S. Hilarionis.
c Hieron. epist. 7.
d Hieron. in Isai.
lib. 7.

e Theodor. lib. 5.
cap. 29.
TEMPLA IDO-
LORVM IN
PHœNICIA
DESTRVNT-
TVR.

f Chrysost. epist.
126.

MONACHI &
GENTILIBVS
MALE HABE-
TI.

IOANNIS
CHRYSOST.
ZELVS IN
IDOLA.

reliqua

reliqua erant in Phoenicia idololatriæ vestigia. Quod & assecutum esse vna cum alijs, qui A superfuert a cæde, monachis, certum illud est argumentum, quod de Phœnicum idola...

Chrysof. epist. 123.

TEMPLA IN PHOENICIA DIRUTA QUAE.

Lucian. de Dea Syria.

EVDOKIA AVFERT AGRVM VIDVAE.

Leo August. orat. de Vita Ioan. Chrysof.

EVDOKIA THEOGNOSTI RELICTAE VINEAM ABSTVLIT.

CHRYSOSTOMVS AGITIN EVDOKIAM PRO VINEA VIDVAE.

Equidem quod semel ipse, de quo egimus, S. Porphyrius Gazensis Episcopus viam aperuisset ad egregia idolorum delubra sternenda; pari æmulatione incitatos fuisse Phœnicia Episcopos, vt id ipsum ab Arcadio postularint, obtinuerintq. eodẽ patrocinate Chrysofomo, par est credere. Sane quidem etsi constat a Constantino Imp. demolitum fuisse quod erat ibi delubrum in monte Libano situm, promptuarium turpitudinum; cetera tamen integra remanserunt. At quænam hæc & qualia? Erat apud Sidonios in Phœnicia magnum templum Astartæ; aliud insuper ingens templum, quod Aegyptium nominat Lucianus; sed & illud insuper augustum Bybli dicatum Veneri. Extabant hæc omnia in Phœnicia temporibus Luciani magna frequentia celebrata; quod autem antehac fuerint diruta, nemo, quod viderim, prodidit. Sed ad Eudoxiam exædificantem Gazæ nobilem ecclesiam redeamus.

Felix plane, quaterq. felix ipsa, nisi ædificans manu altera, altera destrueret. Iam memoria repete, quæ ex Marco diacono nuper sunt enarrata; nimirum abalienatam ipsam fuisse ab amicitia S. Ioannis Chrysofomi, quod eam arguisset ob agrum viduæ ademptum. Quonam autem modo res hæc se habuerit, iam enarremus: atque in primis ex Marco diacono erroris arguamus eos, qui rem gestam ad tempus illud referunt, cum aduersus eundem Chrysofomum Synodus Constantinopoli cogeretur: longe enim ante ea contigisse, dicta superius ex eodem auctore declarant. Qui vero res Ioannis Chrysofomi oratione prosecutus est Leo Augustus, eiusmodi narrationem aggreditur: Theognostus pius ille & fidelis, erat quoque ipse vnus ex ijs qui erant familiares Imperatori Arcadio. Inuidia autem diaboli, & Gaij, qui morbo laborabat Arii, apud Imperatorem accusatur Theognostus, & iniusta bonorum publicatione cum relegatione damnatur, simul cum vxore & liberis; & vt paucis absolua, priusquam peruenisset ad iocum, in quem erat relegatus, in itinere via vitæ peracta migravit ad Deum. Huius vxor reuersa accedit ad diuinum virum, & de se omnia docuit. Hic autem misericors, & Christi imitator, corde dolorem concipit ob ea quæ acciderant, & ob feminæ viduitatem: & pulchre quidem consolatur; & quæ par erat, ei suadet. Rursum vero considerat, quemadmodum viduæ sua restituantur.

Cum is autem de eo effet sollicitus, aliud malum excitauit malignus aduersus mulierem viduam. Erat enim tempus vindemiæ, propter quam Imperatrix egressa erat ex vrbe: & nescio quomodo prius ingressa fuit in vineam viduæ, & sua manu exectum botrum comedit. Deinde docetur, vineam esse alterius. Inducunt legis quod est in rebus huiusmodi auxilium, quæ vineam Imperatrici adiudicat, si quid tale contigerit, & domino aliquod pretium vel aliquid aliud iubet reddi: & iussu Imperatricis refertur vinea in numerum suburbanorum suorū. Hoc autem non temere & simpliciter iubebat: sed duo hæc meditata: vnum quidem, propterea quod irasceret viduæ, vt eam magis affligeret: alterum vero, & cuius maiori studio mouebatur, vt acciperet occasionem vexandi Pontificis, cogitante illa, fore vt resisteret, & in legem incideret, & offenderet Imperium. Sed illa quidem ita se habebat. Pontifex autem quomodo? suadebat, supplicabat, vt decebat eius philosophiam. Quid illa contra? ea dabat responsa, quæ erant plena impudentia, Romanæ legis auxilium, & quæuis alia, quæ ex aduerso obieciat vana phantasia suæ arrogantia.

Rursum ergo temperat medicus medicamenta salutis: quod enim laborabat, curari non poterat. Alia est præterea species curationis, soluens causas, per quas videbatur id quod male erat affectum, laborare grauius; soluens iniustos prætextus, nempe quod hæc lex quidem lata esset ab Imperatoribus, sed qui forte erant a fide alieni: Tu autem es (aiebat) lex, & tibi obrigit vt imperes, & tibi est conscientia quæ cogit, & quæ rem optime nouit & intelligit. Ne permittas vt multi coacti te nouam vocent Iezabel, & quæ de Nabulle scripta sunt in veteri Testamento. Hæc sapientis medici, quæ perpetuo adhibebat, medica-

A. medicamenta, male affectam feminam magis inflammabant; adeo vt nec medicum quidem admitteret, immo vero repelleret, & quam nefarie conceptam celabat bilem, aperte in lucem proderet. Sic quidem repellitur medicus. Quid vero quæ deinceps sequuntur? Aderat dies festus & celebris Crucis in altum elationis, & iusserat Pontifex vt portæ ecclesiæ clauderentur soli Imperatrici. Ecce ergo primus Imperator ingreditur, & fidelissimi populi vniuersa multitudo cum eo & circa ipsum. Cum autem cœpisset sanctus de more concionari, vis sanctissimi quæ cum illuminaret Spiritus reddidit elegantiorum verborum pulchritudinem, cum eoq. loquebatur. Et quid opus est dicere, ad quantam admirationem veniens multitudo applausit exultationibus sacræ dilectionis?

Cum hæc autem fierent intra templum: ecce etiam Imperatrix cum reliquo, qui eam stipabat, comitatu. Et alijs quidem omnibus ingressum seruabant ostij liberum: ipsam vero prohibebant. Ira adhuc inconsideratam possidebat Imperatricem. Mitto dicere, quantum in diuinum Pontificem (idem autem est dicere in Deum) contumelijs inuecta est & infremuit. Deinde cogitabat quidam ex ijs qui cum ipsa erant, & tentat portam gladio percutere: eius autem manus statim arcescit. Timet ergo Imperatrix, & statim reuertitur. Ille autem, cuius manus exaruerat, accedit ad sanctum, pœnitentia ductus, & supplicans statim curatur, & Deus per seruum suum magnificatur & glorificatur.] hæc de his Leo Imperator, ipsiq. tradunt consentientia ceteri: quæ quidem ante aduentum Palæstinorum Episcoporum Ioannis atque Porphyrij accidisse monstrauimus. Verum antehac quid huic simile præcesserit, idem auctor docet his verbis:

EVDOKIA PROHIBETVR AB INGRESSV ECCLESIAE.

Leo August. in Vita Chrysof.

IOANNES CHRYSOSTOMVS CAVSAM AGIT VIDVAE ALEXANDRIAE.

Deinde Paulacij in Aegypto Præsidis sequitur a quadam vidua apud Imperatorem accusatio. Largiamur vero non nihil narrationi. Continebat autem accusatio, quod debitor esset circiter quingentorum aureorum. Eum cogit Imperatrix, nec prius eum remisit, quam ab eo exegisset quantitatem centum librarum auri: reddidit autem accusatrici solum trigintasex aureos nummos. Quid ergo facit, quæ accusabat mulier? Confugit ad communem defensorem. Ille vero producendum curauit eum qui accusabatur, & ab eo exigebat id quod reliquum erat debiti. Hoc quoque rescivit Imperatrix: quæ significauit Pontifici, vt eum dimitteret, cum ipsa ab illo exegisset pecuniam. De hac re inter vtrumque vehemens exoritur contentio; & postremo res eo deducitur, vt per impudentiam procedatur aduersus sanctam. Mittit enim duos Centuriones cum suis cohortibus, vt eum qui accusabatur, a sancti manibus abstraherent. Hæc auara mens Imperatricis.] Hic velim, lector, consideres Episcopum omnium miserabilium personarum esse iudicem competentem, suiq. iuris esse male ab alio iudicata rescindere, etiam si Princeps esset, qui iniustam sententiam protulisset. Vides insuper Episcopos carcerem penes se habere, in quem detrudant, qui iniuste miserabilium bona detinent. Vides (inquam) Ioannem iure agere aduersus viduæ debitorem, eundemq. carceri mancipare, nec velle dimittere. Sed licet adhibita vi turpiter per Centuriones abstractum, vindex Deus haud fuit inultum, neque passus est in hoc conspectu Episcopum posteriores referre. Nam quid post hæc accidit? Audi rem quidem admirandam, tum ab eodem auctore, tum ab alijs enarratam, cunctisq. certa fide patentem: Accidisse nimirum, vt Centuriones, qui conati erant vi abstrahere creditorem, absterriti fuerint horribilis aspectu Angeli, romphæa dire minantis. Sicq. perterrefactos, rediisse ad Imperatricem: illam vero reliquum persoluisse pecuniæ. Addunt alij, viduam hanc Alexandrinam fuisse, nominatam Callitropen; Paulacium vero Ducem fuisse Augustalem in Aegypto, quem vidua, iam absoluta illius magistratus

E. functione, Constantinopoli apud Præfectum Prætorio conuenerat: sed illo contemniteius dicere, Eudoxiam, penes quam vidua quæsta fuerat, eam ratione pœnæ multam irrogasse librarum centum; viduam vero, datis illi tantum trigintasex nummis, abire iussisse. Addit auctor, excusasse se Chrysofomum cum Frumentio ab Eudoxia ad eum tunc misso; se id minime agere, vt Imperatricis maiestatem contemneret, sed tum vt viduæ omni destitutæ præsidio, ex diuinarum legum præscripto præsto esset, tum etiam vt animæ ipsius Augustæ bene consulere; quod præcipuum esset Episcopalis dignitatis officium, curæ prospicere animarum. Certe quidem non nostri dumtaxat, sed & externi Eudoxiam auaritiæ infamant: Zosimus enim hæc de ipsa ait: Coniunx Arcadij Eudoxia super sexum arrogans, & insatiabili auaritiæ tum eunuchorum, tum familiarium sibi muliercularum, quæ maxime huic imperabant, vndique addicta; vitam omnibus acerbam reddebat; adeo quidem, vt modestis hominibus morte nihil esset operabilius.] hæc ipse Cuius

Apud Metaph. in Vita Chrysof.

Zosim. lib. 5.

Cuius quidem rei cum recensiti superius casus fidem faciant; demonstrant id ipsum expressius, quæ modo dicturi sumus.

* Theodoritus
a Leo Imp. de Vi-
ta Chrysof. tom.
THEODORI-
CVS PATRI-
CVS ILLV-
DIT AVARI-
TIAE EVDO-
XIAE.
b Act. 10.

Theodoricus * ille (inquit Leo Augustus) qui tunc erat Patricius, cum esset ditissimus, ab Imperatrice appetitur insidijs. Quid ergo facit vir ille? Confugit ad communem portum, & seruatur quidem ab ijs, quæ ei parabantur, insidijs: seruatur autem meliori quoque, & permanente salute, modo alio: Disperfit, dedit omnia pauperibus: Quomodo? Magistri nempe Ioannis consilijs & suasionibus. Qua ex re quid lucratur? Thesaurum cælestem; cum esset ei persuasum, Cornelij^b eleemosynæ, eius quoque esse exæquandam eleemosynam. Hæc cum rescuisset Imperatrix, non potuit amplius contineri. Impudentiam autem illam & temeritatem suam absque villo rubore sancto indicat: eum namque bona Patricij lucratum esse, nugabatur & obijciebat: eius enim, qui erat mundus, propter benignitatem admonitio, erat Eudoxiæ inquinatæ sordida existimatio.] hæc ipse: sed alij eadem^c pluribus. Ex his quoque additamentum haud exiguum ad odium ante conceptum Eudoxiæ accessisse aduersus Ioannem, omnes affirmant.

c Metaphr. in Vi-
ta Chrysof.

DISSIDIA IN-
TER SEVERI-
ANVM ET IO-
ANNEM OB-
ORTA.
d Socr. lib. 6. c. 10.

Quæ autem subsecuta est dissensio Ioannis Chrysofomi cum Seueriano Gabalensi in Syria Episcopo, concitata per Serapionem diaconum, hoc anno post natum Theodosium, Eudoxiæ animum haud mediocriter exacerbauit. Hæc autem quomodo se habuerint, licet Socrates^d narret, haud tamen ipsa in omnibus inuenta sunt consentientia veritati. ait igitur ipse: Cum insolens Serapionis fastidium & arrogantiam nemo ferre posset (erat hic diaconus Ecclesiæ Constantinopolitane) Ioannis namque Episcopi fretus gratia, adeo magnos animos sumpsit, vt extra modum omnes contumeliose insectaretur: ob eam causam odium contra Episcopum inflammatum magis magisq. exarsit. Quinetiam cum Seuerianus quodam tempore ad locum, vbi Serapion erat, accederet: Serapion honorem Episcopo debitum illi non tribuit, neque ei assurrexit: vnde Seueriani præsentiam se parui facere declarauit. Hunc Serapionis contemptum Seuerianus non tulit: immo vero etiam in eum vehementer vociferatus est, his ferme verbis: Si Serapion moriatur Christianus, Christus certe numquam homo factus est. Serapion hac arrepta occasione, Seuerianum Ioanni aperte fecit inimicum, dum prius sententiæ membrum supprimeret, nimirum, Si Serapion moriatur Christianus: posterius, nempe, Christus certe numquam homo factus est, Seuerianum dixisse affirmaret. Itaque sui loci atque ordinis homines testes adducit, illud a Seueriano dictum esse. Quapropter Ioannes, abiecta omni cunctatione, Seuerianum a ciuitate exigit. De quibus rebus Eudoxia Augusta certior facta, & Ioannem incusat, & Seuerianum Chalcedone Bithyniæ propere accersendum curat.

CONCORDIA
INITA IN-
TER IOAN-
NEH ET SE-
VERIANVM.

g Niceph. lib. 13.
c. 9.

Ille quamprimum redit; Ioannes se ab eius amicitia remouet; nec cuiquam illum, vt cum Seueriano rediret in gratiam, cohortanti, morem gerere voluit. Tandem vbi Imperatrix Eudoxia in ecclesia, quæ Apostolorum nomine nuncupata est, filium suum Theodosium iam tum Imperij statum, quamquam admodum adolescens erat, prospere & feliciter gubernantem, ad genua Ioannis abiicit, & sancte illum obtestata est: vix adduci poterat, vt Seueriani amicitiam amplexaretur.] Ita quidem sic Socrates: nisi male ita ea vertit interpres. Nicephorus^g vero ex emendatiori fortasse codice felicius veritatem assecutus, ita habet: Eudoxia Theodosium infantem, quem Ioannes per baptismum sibi filium arrogauerat, ad genua eius admouens, multumq. deprecans & adiurans, vix tandem persuasit, &c.] Subdit his vero Socrates: Verumtamen etsi hoc pacto amicitia inter eos specie quadam externa videbatur reconciliata: nihilominus tamen animum alter aduersus alterum exulceratum retinuerunt. Causa vera itaque cur Ioannes Seueriano succenseret, eius generis fuit.] hucusque Socrates: eadem quoque Sozomenus^f atque alij.

f Socr. lib. 3. c. 10.

Sed vnde Socrati, vt Ioannis animum numquam prorsus erga Seuerianum reconciliatum affirmet; cum ex homilijs ob concordiam inter vtrumque initam tunc publice in ecclesia dictis, constet inter eos pacem firmiter consolidatam? Extant enim duæ eius argumenti orationes apud ipsum Ioannem Chrysofomum: prior, qua Ioannes studuit in Ecclesiam ipsum recipere Seuerianum, eidemq. pace firma coniungi: tantum enim aberat vt ipse in eum indigno animo esset, vt populum nonnihil in ipsum infensum, emolliendo, delinire, glutinoq. pacis vnire, omni adhibito studio laborarit: in qua hæc post alia plura inculcata de pace s: Multa (inquit) dudum tristia gesta sunt in Ecclesia. Deum confiteor, sed non laudo perturbationes, seditiones non amplector. Sed omittamus hæc. Desinite, conquiescite, cohibete animqs, refrenate iracundiã. Sufficit iam quod laborauit Ecclesia, finis sit, desinat

POPVLVS
CONCITA-
TVS IN SE-
VERIANVM.

h Chrysof. homil.
de recip. Seuer.

A desinat turbatio: hoc enim & Deo placitum, & pijsimo Principi acceptum est. Oportet enim & Regibus obedire, maxime cum & ipsi obtemperent Ecclesiasticis legibus. Dicit Apostolus^a: Principibus & potestatibus subditi estote: Quæto magis Principi religioso, & pro Ecclesia laboranti? Si ergo præparauimus animos vestros ad suscipiendam legationem meam, recipite fratrem nostrum Seuerianum Episcopum.] hæc ipse, quibus videas populum potius quam Ioannem ipsum aduersus Seuerianum commotum fuisse; quem sequester pacis accedens placare studuit. Adeo enim populus ille pastoris sui tenebatur vinculis amoris astrictus, vt vel leuiter tangi, haud æquo animo pati posset, sed quam maxime commoueretur, & implacabilis omnino persisteret, nisi ab eo, vt parceret, admoneretur. Porro ita suadente Chrysofomo, populum persuasum, acclamasse tunc pacifica atque fausta, quibus se assensum præbere significaret, quæ mox Chrysofomus subdit, ostendunt: Habeo (inquit) gratiam, quod sermonem meum laudibus prosecuti estis: dedistis mihi fructus obedientiæ: nunc me semen bonum gratulor seminasse: ecce enim statim frumenti manipulos colligam. Retribuat vobis Dominus præmium benignitatis, & obediētiae mercedem. Nunc enim veram hostiam pacis obtulistis Deo: quia nemo turbatus est, audito hoc nomine, sed cum charitate suscepistis; simul vt sermone locuti sumus, omnem ex animo fugastis iracundiam, &c.]

a Tit. 3.

Sic igitur conciliato populo cum Seueriano, die sequenti ipse Seuerianus ad eundem populum de bono pacis pariter habuit eadem occasione concionem; vbi inter alia illud præclare cum laude Ioannis eiusdem pacis auctore^b: Sicut frequenter fieri vidimus, vbi Regum vel fratrum tabulæ pinguntur, vt in vtrisque vnanimittatis declarentur insignia, artifex picto femineo habitu post tergum vtriusque Concordiam statuit brachijs suis vtrumque complectentem, indicans quod hi qui videntur corporibus separati, sententijs & voluntate conueniant: ita nunc pax Domini media assistens, & vtrumque nostrum gremio palpante connectens, discreta corpora in vnum conuenire animum, vlnis iungentibus docet: in qua sine dubio completur sermo propheticus, qui ait: Et erit consilium pacificum inter vtriosque. Et hesternò quidem die Pater noster Euangelico pacem sermone præfatus est: hodie vero nos pacis verba exponamus. Ipse nos hesternò die resupinis manibus in verbo pacis excepit; & nos hodie dilatato pectore, vlnisq. patentibus, ad Dominum pacis cum muneribus occurramus, &c.] Quod autem Socrates dicat, etiã reconciliata inter eos amicitia, rubiginem tamen odij minime fuisse prorsus exterfam; id quidem ex parte tantum Seueriani contigisse liquet: nam in his quæ post hæc aduersus Ioannem concitatae sunt turbæ, & conuocatae sunt Synodi, eum aduersus Ioannem stetit, Palladius tradit^c.

SEVERIANVS
CONCIONEM
HABET AD
POPVLVM.
b Apud Ioan.
Chrysof. tom. 5.

Equidem magna admiratione capior, dum considero ipsum Ioannem Chrysofomum non nisi triennium in sede agentem (hoc enim anno eius Episcopatus expleto triennio, quartus inchoatur) adeo breui temporis spatio, tot tantisq. vallatum ærumnis, atque molestijs circumseptum, cui aduersus hæreticos, aduersusq. Catholicos Episcopos, tyrannos, barbaros, ipsamq. demum Imperatricem Eudoxiã fuerint adeo crebra atque aspera ineunda certamina: cum tamen interea totus in officio functionis Episcopalis esset, atque perinde ac si summo otio pacem coleret, creberrime conciones haberet ad populū, quem quotidie ferme doceret. Testatur quidem hæc ipse, cum hoc eodem anno Actus Apostolorum in ecclesia explicaret; vbi inter alia^d: Ecce enim (inquit) per gratiã Dei, & nos triennium iam habemus, noctesq. & dies. Nonne per tres dies, sæpe etiam per septem exhortamur? Quid amplius assequimur, quam quod reprehendimus, increpamus, lacrymas fundimus, dolemus, etsi non foris, sed in corde? et paulo post: Nisi quis iudicaret me supra modum honoris cupidum, vidissetis quotidie me fontes lacrymarum emittere, quarum consciæ sunt domicilium & solitudo. Credite enim mihi: de salute quidē mea desperavi, hoc est, curam prætermisi, & res vestras deploravi. Non vacat mea mala deplorare, adeo totus deditus sum vobis. Et si sentio vos obtemperantes, præ gaudio non sentio mala mea. Et si video vos minus obtemperantes, præ dolore iterum intermitto mea.] hæc & alia plura id genus Chrysofomus hoc ipso (vt vidimus) anno, reddens in omnibus veri patris ac pastoris imaginem.

c Pallad. in Dia-
log. apud Chry-
sof. tom. 1.
STVDIVM
CHRYSOSTO-
MI BERGA-
SVOS.

d Chrysofom. in
Act. Apostol.
hom. 44.

IESV CHRISTI ANASTASII PAP. ARCAD. & HONOR. IMPP.
ANNVS ANNVS ANNVS
402. 5. 8.

E Voluto iam anno, nouus aperitur nouis Consulibus, ambobus Augustis, Arcadio & Honorio quantum, inchoante pariter Domini anno quadringentesimo secundo, quo Annal. Eccl. Tom. 5. N recru-

CONFUGIENS recrudescunt odia Constantinopoli Origenistarum causa suscepta. Meminisse debes, lector, **A** ante annum aduersus monachos Origenistas, qui confugerant Constantinopolim, missos fuisse a Theophilo Episcopo Alexandrino & S. Epiphano Episcopo Constantiæ in Cypro legatos ad eos exturbandos: S. vero Ioannem Chrysostrum medium intercessisse questrem, vt eos in concordiam reuocaret. eaq. de causa litteris vltro citroq. datis, vnus ferme anni spatio in his pertractandis infumto, cum frustra omnia tentata fuissent; qui haftenus ab eodem Chrysostrum cohibiti erant monachi offerre aduersus Theophilum libellum Imperatori, desperata concordia, id vehementiori studio aggressi sunt.

LIBELLVS Libellum igitur monachi illi aduersus Theophilum dederunt Arcadio Imperatori, & quide **A** grauibus refertum criminibus, adeo vt Theophili caput in discrimen videretur adduci. Creditum quidem fuit eos ista haud absque sententia Ioannis tentasse. quamobrè, ea dissipata longe lateq. fama, tacito proprio ob tanti viri reuerentiam Ioannis nomine, Hieronymus sub Barnabæ voce, ex Pauli ^a sententia, ipsum fugillauit in epistola ^b ad Principiã illis verbis superius redditis, hic vero necessario repetendis: De Occidentis partibus ad Orientem turbo transgressus, minitabatur plurimis magna naufragia. Tunc impletum est ^c: Putas, veniens Filius hominis fidem inueniet super terram? Refrigerata charitate multorum, pauci qui amabant fidei veritatem, nostro lateri iungebantur, quorum publice petebatur caput, *accusationibus scilicet Origenistarum*. contra quos opes omnes parabantur: ita vt Barnabas ^d quoque duceretur in illam simulationem, immo apertum parricidium, quod non viribus, sed voluntate commisit.] hæc ipse; nimirum quod (vt dictum est) fama vulgatum esset, licet magna calumnia, libellum accusationum aduersus Theophilum capitalibus criminibus plenum, oblatum Arcadio fuisse, impellente Chrysostrum. sed cum longe aliter res se haberet; quod tamen illis patrocinator Chrysostrum visus esset, hæc **C** suspicandi ansam captantibus præbuere. Ad hæc plane spectat, quod idem S. Hieronymus in epistola ad Pammachium & Marcelliam ait ^e: Quid necesse est obsidere Propontidem, mutare loca, & diuersas lustrare regiones, & clarissimum Pontificem Christi eiusq. discipulos rabido ore discerpere? Si vera loquimini, pristinum erroris ardorem ardore fidei commutate. Quid maledictorum pannos hinc inde consuitis, & eorum carpitis vitam, quorum fidei resistere non valetis? Num idcirco non estis vos hæretici, si nos quidam assertione vestra crediderint peccatores? &c.]

Inter hæc autem & monachos olim legatos a Theophilo missos dedisse aduersus illos monachos Origenistas Imperatori libellos ipsorum criminibus plenos, auctor est Palladius, qui fauens (vt dictum est) Origenistis, eos calumniarum refertos fuisse tradit: de ambarum enim partium libellis hæc habet ^f: Profecti dehinc monachi partis violatæ, libellos multorum versus scribunt, monachos quidem accusantes calumniæ, Theophilo vero impingentes, ne aliter dicam, quæ Theophili erant, talia & tanta, qualia & quanta quisque nouit. Augustumq. primum congressi, Reginam deinde adeunt in ecclesia S. Ioannis, orantes vt aduersantium monachorum libelli contra se apud Præfectos vrbs examinarentur; tum vt Theophilus vel inuitus adductus, Ioannis iudicio subijceretur; tum demum vt Theophili monachi aut probarent crimina, quæ sanctis, senioribus obiecerant, aut pœnæ talionis subderentur. Sic itaque Alaphius, qui modo est, a Principibus Alexandriam mittitur, vt Theophilum ducat. Sententiam reliquam Præfecti exequuntur. Cum vero ventilaretur causa, reis deprehensis instabant leges, gladium ad vindictam exerentes. Infelices autem illi metuentes, omnia in Theophilum referunt, qui illos subornasset, libellosq. calumniæ dictasset. Ita rationis ordo illos carceri mancipat **E** vsque ad Theophili aduentum reseruandos. Ex his alij moriuntur in custodia, diutius remorante Theophilo: alij post ipsius aduentum (pecunijs enim Iudicum seueritatem emollierat) Proconessum ire in exilium iussi.] haftenus Palladius, qui subdit de aduentu Theophili Constantinopolim, de quo nos anno sequenti.

Hoc insuper anno concertationes haud leues inter S. Ioannem Chrysostrum, atque S. Epiphanium Episcopum Constantiæ Cypro, Constantinopoli intercesserunt. Qui enim (vt suo loco superius dictum est) mittendo Synodale decretum Concilij Alexandrini de anathemate Origenis & eius hæresum, simulq. sectatorum earum Origenistarum, in Synodo habita in Cypro firmatum: vbi se nihil profecisse, sed eos Constantinopoli foueri cognouit; ipse Epiphanius, qui primus omnium aduersus Origenistas vexillum Catholicæ pietatis erexerat, consensu nauigio Constantinopolim se contulit, afferens simul

ORIGENISTARVM CONSTANTINOPOLI.
LIBELLVS AB ORIGENISTIS OFFERTVR IMP. CONTRA THEOPHILVM.
^a Galat. 2.
^b Hier. epist. 16.
^c Luc. 18.
^d Galat. 2.
^e Hier. epist. 78.
^f Pallad. in Dialog.
LEGATI THEOPHILI DETRVSIT IN CARCEREM MALE PERIEBE.
DISSIDIA INTER CHRYSOSTOMVM ET EPIPHANIVM

A simul secum & decretum Concilij, quod collegerat in insula Cypro. Hæc enim tum ex superius recitata Theophili ad eum scripta epistola, tum ex Sozomeno ^a colliguntur. Ceterum quod inter Syrtres oratio nauigare cogatur, cum passim vera falsis admixta inueniantur (nam alij vel fauentes Chrysostrum, vel studentes Origenistis, vt dictum est, in odium Theophili, complura in Epiphanium falsa coaceruarunt) ne in has impingat oratio, magna adhibenda est diligentia. Nos igitur quæ scripta sunt a Sozomeno recensentes, in quibus veritas periclitetur, commonefaciemus lectorem. Ipse enim rem sic aggreditur enarrare:

Considerans Theophilus plurimum sibi profuturum, si studij sui socium nactus esset Epiphanium Salaminæ in Cypro Episcopum, virum ea ætate ob integritatem vitæ clarissimum: ipsum sibi amicū reddidit. Hunc enim cum antea reprehendisset, quod Deū humana formâ **B** præditum censeret: iam velut ex pœnitentia rectam sententiam doctus, se cum illo consentire scripsit; & aduersus libros Origenis, qui huiusmodi dogmatum auctor extitisset, calumniam instituit.] hæc cū audis, lector, prouoco te ad ea quæ superius dicta sunt de calumnia, qua Ioannes Hierosolymitanus Episcopus & alij Origenistæ exagitarunt veteratorie nimis tum Epiphanium, tum Theophilum, & alios omnes qui Origenis impugnarent errores. Ceterum & illud etiam in Sozomeno corrigendum, quod ait, per Theophilum excitatum esse aduersus Origenem Epiphanium. Contrarium plane accidit: nam primo (quod dictum est) ipse S. Epiphanius atque S. Hieronymus aduersus Origenistas concertare cœperunt, vltimo vero loco Theophilus. est enim de his querela Hieronymi ^b, quod vix tandem ipse Theophilus aduersus eos commotum, litteris sollicitasse tum Epiphanium, tum Hieronymum; **C** quod eiusdem ad eos datæ litteræ ^c produnt.

His igitur emendatis in Sozomeno, iam reliqua ab eo scripta audiamus: Epiphanius (inquit) iam olim auersatus Origenis scripta, libenter assentitur epistolæ Theophili: & conuocato Episcoporum Cypriorum Concilio, lectionem librorum Origenis damnat: & per scripto eorum ipsorum decreto, tum alijs, tum Constantinopolitano Episcopo suadet, vt Synodum conuocent, & eadem decernant.] Quod vero post hæc subdit Sozomenus, a Theophilo coactum ea de causa Concilium Alexandriæ: id antea factum esse, litteræ ^d eiusdem Theophili ad Epiphanium scriptæ declarant; sed posthac laborasse pro cogenda Synodo Constantinopoli, cuius causa scripserit Epiphano, reliquisq. per Orientem Episcopis: Cum primus omnium non multo post (inquit Sozomenus) Epiphanius ex Cypro trajiciens, in locum Constantinopoli vicinum appulit, quem Hebdomon appellant: & precibus in ecclesia ibi fufis, postea in ciuitatem venit.] **D**

Addunt alij, illic ab Epiphano ordinatum fuisse quemdam diaconum; quod non licebat in diocesi non sua facere. At cum de re tanta ne verbum quidem Sozomenus habeat, id commentum fuisse non dubites: sed vnde error acceptus, audi. Loco Ioannis Episcopi Hierosolymorum, scias acceptum Ioannē Constantinopolitanum Antistitem; ab illo enim, non ab isto de ordinatione diaconi controuersia mota est. Etenim ab ipso Epiphano, nesciente Ioanē Episcopo Hierosolymitano, in suo monasterio Eleutheropoli in Palæstina sub eiusdem Ioannis diocesi diaconus ordinatus est; cuius rei causa idem Ioannes haud leue ei negotium faceffuit, cum idē Epiphanius S. Hieronymum (vt suo loco dictum est quarto Annalium tomo) habuit defensore. Quod ergo sub diocesi Ioannis illius factum fuit, id rerum ignari sub Ioannis Chrysostrum diocesi accidisse scripsere. Sed minime vir sanctissimus bis in id ipsum: nec quidem verisimilis vlla accedit causa, vt qui nuper e Cypro soluerat, necessitas impulerit in suburbio Constantinopolis ordinare diaconum. Faceffat igitur de ordinato in Hebdomo diacono inanis assertio, quam Sozomenus Socrate longe accuratior (vt Photius multis ostendit) non agnouit; licet ipse, vt ille & alij, fauerit Origenistis, & fugillauerit cum alijs Epiphanium, vt cum mox ista subdit:

Ioannes ingredientem Epiphanium totius cleri processione veneratus est: ceterum Epiphanius manifeste præferulit, quod calumnijs aduersus illum structis consensisset. Nam inuitatus, vt in domibus Ecclesiasticis diuersaretur, non acquieuit.] hæc ipse. Ceterum vitandi communionem Chrysostrum causa illa intercesserat, quod ante litteris (vt dictum est) monitus de damnando Origene atque Origenistis Ioannes ab Epiphano, minime ex causis superius dictis acquieuisset; nimirum quod Origenistæ illi se passos esse calumniam conclamassent; & de damnatione operum Origenis, quæ Patres sanctissimi haftenus

^a Sozom. lib. 8. cap. 14.
MVLTA IN SOZOMENOCORRIGENDA.
^b Hieron. epist. 70.
^c Apud Hieron. epist. 67. 69. 72.
THEOPHILVS QVID CVM EPIPHANIO.
^d Apud Hieron. epist. 67.
EPIPHANIVS FALSO ARGVITVR ORDINASSE DIACONVM.
EPIPHANIVS VITAT COMMVNICATIONEM CHRYSOSTOMI.
Annal. Eccl. Tom. 5. N 2 susce-

a Sozom. lib. 8.
c. 14.

DISCEPTIO THEOTIMI CVM EPIPHANIO.

fufcepiffent, confultius agendum effer. Quæ autem ab Epiphano Constantinoſi geſta fuerint, Sozomenus^a ita ſubdit: Et quia confortium habere cum Ioanne Epiphano fugeret, conuocatis priuatis Episcopis ijs qui Constantinoſi morabantur, ostendebat ea quæ aduerſus libros Origenis decreta erant: ac nonnullos induxit, vt cum his ipſis ſuum ſuffragium quoque adijcerent: quod tamen plurimi facere detrectabant. Quin Theotimus Scythiæ Episcopus Epiphanium in os perſtrinxit. Aiebat enim, nequaquam eſſe fas, eum qui iam pridem eſſet mortuus, aſſicere contumelia: neque extra blaſphemiam eſſe, maiorum cenſuram calumniari, & quæ ab illis decreta ſunt, reprobare. Hæc ubi dixiſſet, librum quemdam Origenis in medium profert ac recitat: & recitata Eccleſijs vtilia eſſe demonſtrans: Ineptum quiddam (inquit) his accedit, qui iſta vituperant: periculum enim eſt, ne ea ipſa damnent, de quibus hi libri conſcripti ſunt.

Porro Ioannes etiamnum venerabatur Epiphanium; eumq. rogabat, vt & vna eccleſia, & vna domo ſecum vteretur. Sed ille neque eadem domo viſurum eſſe, neque vna precaturum cum illo, renunciabat, niſi damnaret libros Origenis, & Dioſcorum vna cum ſocijs expelleret. Verum cum ille id ante cauſam in iudicio cognitam facere, iuſtum non eſſe diceret, ac proinde differret: Quoniam in templo Apoſtolorum communio celebranda inſtabat, Epiphanium ſubornant inimici Ioannis, vt is prodiret, ac publice coram populo libros Origenis damnaret, & vna Dioſcorum eiufq. ſocios, vt qui eandem cum Origene opinionem tenerent; & interim Episcopum quoque ciuitatis taxaret, qui hiſce faueret. Atque hi quidem id ſtudebant: putabant enim, ſe eum hac ratione in odium populi coniecturos. Itaque poſtridie in hoc egreſſus Epiphanius, iam prope ad eccleſiam peruenerat: cum obuiam illi veniens Serapion diaconus ab Ioanne miſſus (perceperat enim ea quæ pridie fuerant conſtituta) proteſtabatur eum neque æquum facere, neque quod ipſi expediret; cum quidem & ipſe in periculum venturus ſit, ſi forte tumultus aliquis in populo aut ſeditio moueatur, cuius auctor ipſe extiterit. Atque ea quidem oratione ille ab impetu iſto auerſus fuit.] hucufque Sozomenus.

Sed antequam vterius progrediatur oratio, qualis quantusve fuerit Theotimus iſte, de quo mentio facta eſt, ſauiffe Chryſoſtomo, ex eodem auctore Sozomeno^b accipe: Eadem (inquit) memoria Tomienſium & reliquæ Scythiæ Eccleſiam gubernabat Theotimus Scythia, vir in philoſophia enutritus; quem ob virtutem admirati Hunni, Iſtri accolæ barbari, Deum Romanorum appellabant: nam ſane diuinas in eo virtutes experti fuerant. Fertur enim, quod aliquando iter per hanc barbarorum terram facienti, eadem via obuij facti ſunt, qui ad deprædationem adequitabant. Lamentantibus igitur eius ſocijs, perinde ac iam iam eſſent perituri: ille deſcendens ab equo, orabat. Quo facto, barbari neque eo, neque comitibus eius, neque equis quibus inſidebant, conſpectis, præterierunt.

Cum autem crebris incurſionibus Scythas infeſtarent Hunni, quamuis natura eſſent feri, tamen ad manſuetudinem conuertit, tum conuiujs, tum muneribus eos libenter excipiens. Qua quidem ex re vir quidam barbarus ſuſpicatus eum eſſe opulentum, dolo capere ſtatuert. Parato igitur ad hoc laqueo ad ſcutum alligato, ſicut in hoſtes conſueuerat, illi dum colloquitur, ſublata dextera, funem immiſſurus erat, tamquam eum ad ſe & ad contribules attrahatur. At vero manus in ipſo conatu eleuata, in acre remanſit: nec antea barbarus ex inuiſibilibus iſtis vinculis liberatus eſt, quam, alijs pro ipſo intercedentibus, Theotimus Deum exoraſſet. Aiunt porro quod hic in coma nutrienda (*philophico nempe habitu*) & philoſophiæ ſtudium, vti cœperat, proſecutus, ac tenui victu vſus ſit, ſumendiq. nutrimenti non ſemper idem, ſed in fame atque ſiti tempus determinauerit. Philoſophi enim erat, opinor, his quoque pro neceſſitate, & non pro otio locum dare.] hæc ipſe. Putamus equidem eodem ſanctiſſimo viro auctore factum, vt Hunni illi, quos S. Hieronymus Chriſto iam credidiſſe tradit, ad fidem conuerſi fuerint: etenim vt eos lucraretur Theotimus, omni officiorum genere eos demereri curaffe, ex Sozomeno vidimus. Porro eius memoriam ex tabulis Eccleſiaſticis duodecimo Kal. Maij anniuertaria die Catholica Eccleſia celebrat. Hæc ingerimus, vt cum tantum virum pro Ioanne Chryſoſtomo ſtetiſſe audis; intelligas, etſi non iuſtam cauſam, iuſtos ſaltem cauſæ prætextus fouiſſe Chryſoſtomum.

Ceterum ab eius deſenſoribus falſa complura aduerſus eius aduerſarios afferri, tum quæ ſuperius adducta ſunt manifeſte declarant, tum etiam quæ proxime dicturi ſumus.

b Sozom. lib. 7.
c. 27.
THEOTIMVS
SANCTITATE
CELEBRIS.

THEOTIMVS
PLVRES HVN-
NOS CON-
VERTIT.

Prædicant enim deſenſores S. Ioannis Chryſoſtomi, & qui cauſam pro Origeniſtis agunt, vno ferme ore, contendiffe Epiphanium, vt damnarentur libri Origenis: id namque ipſum conatum eſſe in Synodo Cypria, idq. litteris olim Ioanni ſignificaffe, atque etiam Constantinoſi elaboraſſe tradunt: quod quidem quam procul a veritate abhorreat, oſtendemus ex eiufdem Epiphanijs aſſertione, ex litteris inquæ ipſius a S. Hieronymo recitatis. Siquidem haud aliud contendiffe ſanctiſſimum ſenem conſtat, quàm vt Origenis damnarentur errores; quos curioſi nouatores complures (vt vidimus) in Palæſtina diſſeminare cœperunt; adeo vt & Ioannem Episcopum Hieroſolymitanum in eaſdem hæreſes pellexiſſent: quem vt curaret, atque ad ſaniorẽ mentem reſtitueret, ipſe Epiphanius ad eum epistolam ſcripſit, quam magna ex parte S. Hieronymus^a in epistola ad Pammachium aduerſus errores eiufdem Ioannis Hieroſolymitani contexit; ubi declarat, magno ſtudio S. Epiphanium curaffe, vt Ioannem ipſum auocaret ab erroribus Origenis, non autem a lectione librorum eiufdem. Quin & hæreſes ſingulas Origenis octo diſtinctas capitibus, ab Epiphano in Ioannem obiectas, idem Hieronymus in dicta recenſet epistola: neque præterea quicquam vltra ab eo expetiſſe, niſi vt illos damnaret errores: vt cum ita eum ſua epistola compellauit^b: Præſta mihi & tibi, vt ſalueris (ſicut ſcriptum eſt^c) a generatione peruerſa: & recede ab hæreſi Origenis; & a cunctis hæreſibus, dilectiſſime, &c.]

Sed & Hieroſolymis cum in eccleſia poſt Ioannem idem Epiphanius loqueretur, hoc ipſum contendiffe, idem tradit S. Hieronymus, nimirum vt Origenis peruerſa dogmata damnarentur; cuius hæc recitat verba: Aequum eſt, vt quomodo hanc hæreſim condemnamus, etiam Origenis peruerſa dogmata condemnemus.] Sed & in epistolis vltro citroque datis inter ipſum atque Theophilum ſimulq. Hieronymum, nihil præterea actum, niſi vt Origenis hæreſes damnarentur, ac ſimul cum eis, qui eiufdem Origenis eoſdem conſectarentur errores. Nec aliud quidem accepit a Theophilo Epiphanius, niſi vt errores Origenis cum auctore ac ſectatoribus condemnaret: de libris autem ne verbum quidem. Nam ad ipſum^d ſcribens de celebrando in Cyprio Concilio, & litteris Constantinoſim mittendis, vt hoc agat, admonet; nimirum vt conſenſu omnium ipſe Origenes nominatim atque hæreſes ipſius pariter damnarentur: nec quicquam præterea in ſuis Paſchalibus Theophilus profeſſus eſt, qui non octo tantum, ſed multo plures Origenis collegit errores: nam de eo hæc Caſſiodorus habet^e: Theophilus Alexandrinæ Eccleſiæ Pontifex trigintaquinque ſenſus Origenis hæretica prauitate diſtortos Catholica veritate conuicit.] hæc ipſe. Sed nec etiam S. Hieronymus, de iſdem frequentius agens, de damnatione librorum omnium Origenis ſermonem aliquando miſcuit: immo ad Tranquillum ſcribens, eos abſque crimine legi poſſe, his verbis ſignificat^f:

Quod dicis Origenis multos errore deceptos, & ſanctum filium meum Oceanum illorum inſaniæ repugnare: & doleo ſimul, & gaudeo, dum aut ſupplantati ſunt ſimplices, aut ab erudito viro errantibus ſubuenitur. Et quia meæ paruitatis quæris ſententiam, vtrum ſecundum fratrem Fauſtinum penitus reſpuendus ſit, an ſecundum quosdam legendus ex parte: Ego Origenem propter eruditionem ſic interdum legendum arbitror, quomodo Tertullianum, Nouatum, Arnobium, Apollinarium, & nonnullos Eccleſiaſticos ſcriptores Græcos pariter & Latinos, vt bona eorum diligamus, vitemuſq. contraria, iuxta Apoſtolum dicentem^g: Omnia probate; quod bonum eſt, tenete. Ceterum qui vel in amorem eius nimium, vel in odium ſtomachi ſui prauitate ducuntur; videntur mihi illi maledicto prophético ſubiaccere^h: Væ his qui dicunt bonum malum, & malum bonum: qui faciunt amarum dulce, & dulce amarum. Nec enim propter doctrinam eius praua ſuſcipienda ſunt dogmata; nec propter dogmatum prauitatem, ſi quos commentarios in Scripturas ſanctas vtilis edidit, penitus reſpuendi ſunt.] Hæc eſt igitur Hieronymi ſententia, qui & ſubdit iſta ad finem: Quod ſi contentioſum inter ſe amatores eius & obtrectatores funem duxerint, vt nihil medium appetant, nec ſeruent modum, ſed totum aut probent, aut improbent: libentius piam ruſticitatem, quàm doctam blaſphemiam eligam.] idq. iure; ne probantes in omnibus Origenem, eius quiſque ſimplex neſciens, dum cibum ſe putat ſumere, venena deglutiat. Ceterum vt quis libros Origenis omnino damnandos eſſe ſenſerit, neminem præter Fauſtinum inuenimus, cuius ipſe Hieronymus meminit. Verum non hæreſes tantum Origenis, ſed ipſarum auctorem Origenem habendum hæreticum, & ab Eccleſia explodendum, S. Hieronymus abſque vlla dubitatione conſentit: nam in Ruſſinum poſt alia multa hæc habetⁱ ex ſententia Epiphanijs: Si enim propter vnum verbum aut duo, quæ

EPIPHANIVS
ERRORS
TANTVM O-
RIGENIS EX-
PLODENDOS
DICEBAT:
a Hier. epist. 61.

b Apud Hieron.
diſt. epist. 61.
c Act. 2.

d Apud Hieron.
epist. 67.

e Caſſiod. de Di-
uin. lect. c. 1.

f Hier. epist. 76.

S. HIERONYMI
REGVLA
DE ORIGENIS
LIBRIS LE-
GENDIS.

g 2. Theſſ. 5.

h Iſai. 5.

i Hieron. aduerſ.
Ruſſin. Apol. 2.

contraria fidei sunt, multæ hæretes abiectæ sunt ab Ecclesia : quanto magis hic inter hæreticos habebitur, qui tantas peruerfitates & tam mala dogmata contra fidem adinuenit, & Dei Ecclesiæ hostis extitit?] Sed Anastasium Romanum Pontificem, aliosq. Episcopos Occidentis damnasse hæreses Origenis cum sectatoribus eius, S. Hieronymus haud obscure significat^a.

^a Hieron. epist. 78.

Iam intelligis, puto, lector, quam calumniose historici illi Origenistarum fautores, vel Ioannis causæ acerrimi defensores, ad inuidiam commouendam in eorundem aduersarios Epiphanium, Theophilum, atque alios, dixerint ab his libros Origenis esse damnatos; introducuntq. veteratorie pro libris Origenis legendis sanctissimum Episcopum Theotimum disputantem, & Epiphanium redarguentem: nam nulla inter eos ea de causa contentio intercessit: cum S. Epiphanius (vt dictum est) in errores Origenis, eorumq. auctorem & sectatores, non autem in omnia eius scripta quàm æquissime conclamaret; neque tunc primum, sed plurimos ante annos ea de causa aduersus eam impietatem antesignanus in Palæstina conflixerit. Ex his pariter errore lapsus videas Seuerum, vbi in dialogo ait^b (quæ superius recensuimus) in Synodo Alexandrina vetitum, ne quis legeret Origenis libros, vel eos penes se haberet.

QVID CAPTI-
OSE ORIGENI
STAE DE LI-
BRIS ORIGE-
NIS.

^b Seuer. dialog. lib. 1.

Quod vero apud Anastasij Papæ epistolam ad Ioannem Hierosolymitanum habeatur, damnatam Imperatorum rescripto Origenis lectionem: ea utique intelligenda est libri Periarchon, de quo totus est ille sermo Anastasij cum Ioanne; cuius operis editionem Latine redditam a Ruffino, Romæ vulgatam magno Fidelium detrimento, Anastasius ipse quoque proscripsit vna cum eius auctore Ruffino. De eodem quoque Origenis Periarchon, errorum fonte, puto intelligendum, quod reperitur in rebus gestis S. Pachomij: ipsum execratum esse monachos legentes libros Origenis. Circumferebantur enim libri illi Periarchon per Aegypti monasteria, qui auctoritate Didymi eos notationibus illustrantis apud nonnullos magno erant in pretio. Vnde & factum est, vt idem Pachomius ex hac vita migraturus, quasi testamento Origenis errores damnatos reliquerit. His vero consentiens ad postremum accessit de scriptis Origenis Gelasij^c Papæ censura, quæ ita se habet: Origenis nonnulla opuscula, quæ vir beatissimus Hieronymus non repudiat, legenda suscipimus; reliqua autem omnia cum auctore suo dicimus esse renuenda.]

PERIARCHON TANTVM LECTIO VETITA.

^c Gelas. in Rom. Concilio. 1. de lib. apocr. tom. 1. Concil.

His quoque consentaneam fuisse Græcorum Patrum sententiam, eorum inquam qui Origenem impugnarunt, vt præter errores cetera eiusdem auctoris scripta retinerentur, testatur Socrates^d, cum agit de reprehensoribus Origenis Methodio, Eustathio, Apollinari, atque Theophilo, quorum alij alia de re Origeni crimen intenderent: Vnde (inquit) singuli separatim omnibus perspicue declararunt, se illa omnia omnino in eo approbare, quæ ipsi non nominatim coarguissent. Nam quoniam alius aliud dogma sigillatim reprehendebat: perspicuum est, singulos illud tacitos secum omnino habuisse pro vero, quod minime insectati sunt; & id ipsum re ipsa approbasse, quod non verbis exagitassent.] hæc ipse. Sed illud perperam, dum sigillat sanctissimos viros Methodium & Eustathium (vt prætereamus modo Apollinarem atque Theophilum) quasi ambitiose captare conatos laudem ex Origenis vituperatione. Verum & illud omnino falsum, quod de Methodio his verbis subdit: Methodius etsi sæpe multumq. initio in Origenem inuectus erat: postea tamen quasi ad palinodiam se reuocans, illum in dialogo, quem Zenonem inscripsit, summis laudibus extulit.] hæc Socrates: quæ quidem conficti mendacij facile arguuntur ex his quæ de Methodio apud S. Hieronymum ex Eusebio leguntur; quibus plane conuincitur, contrarium penitus accidisse, nempe quod Methodius ante bene exploratum Origenem, ipsum laudavit, postea vero diuturniori vsu probe cognitum criminis hæreseos inculcarit. idque probatur (quod fortius est) ex Eusebij defensoris Origenis testificatione, dum ait^e: Eusebius Cæsariensis Episcopus, cuius supra meminimus, in sexto libro τῆς ἀπολογίας Origenis, hoc idem obiicit Methodio Episcopo & martyri, quod tu in meis laudibus criminaris, & dicit: Quomodo ausus est Methodius contra Origenem scribere, qui hæc & hæc de Origenis locutus est dogmatibus?] quasi ille turpiter postea accusarit, quem ante laudasset.

QVID GRAECI ANTIQVI PATRES DE ORIGENIS LECTIONE. d Socras. lib. 6. 412.

^e Hieron. Apolog. 1. lib. 1. in Resurr.

Ex his videas, quam patentis mendacij Socrates conuincatur, dum ait Methodium ante vituperasse Origenem, postea vero commentario edito prædicasse: cum, auctore Eusebio eiusdem Origenis patrono, contrarium prorsus acciderit, nempe, vt cū eum ante laudasset, postea contra ipsum librum elaborarit; cuius lucubrationis Methodij S. Hieronymus^f meminit, dū ab eo edita recenset scripta: ex quo libro quamplurima citat S. Epiphanius^g, dum

^f Hier. de Script. Eccl. in Method.

^g Epiph. her. 64.

SOCRATES ORIGENISTA ET IMPOSTOR. f Hier. de Script. Eccl. in Method. g Epiph. her. 64.

A errores comitatur Origenis: sed id quidem facere erubuisset, si scisset ab eodem auctore aduersarium illis scriptum fuisse postea commetarium. Et vnde Socrati nouum hoc & inauditū, recantasse palinodiam Methodium, atque eam in dialogo Zenone dicto poenitentē exarasse; quam omnes Origenis defensores, Eusebius, Ruffinus, & alij penitus ignorarunt? quod si nouissent, certe quidem exscripsissent aureis litteris, & citassent, si vel nomine tenus inscriptum Methodij eo argumento commentarium, quamuis commentitium, inuenire potuissent hi, qui & falsam Apologiam Pamphili martyris nomine ediderunt. Ex his plane intelligis, lector, Socratem Nouatianum æque fuisse etiam Origenistam, & haud quidem remissum, vel segnem, sed audacissimum, vtpote nouæ inuentorem Apologiae Methodij nomine exornatæ. Hæc ingerimus, quod plurimi interest in veritate historica disquirenda, affectus auctoris expendere. His igitur elucidatis, & S. Epiphania a calumnia vindicato, atque ab ea inuidia liberato, iam quæ sunt reliqua rerum gestarum eius Constantinopoli prosequamur.

Intercessisse quoque inter Epiphanium & Eudoxiam Augustam altercationem quamdam, Sozomenus tradit, qui eam ita describit^a: Interea temporis accidit, vt morbo corripereur filiolus Imperatoris. Mater ergo sollicita ne quid illi grauius accideret, misso nuncio, Epiphanium rogabat, vt pro eo oraret. Ille pollicetur, ægrotum esse victurum, si quidem illa Dioscorum, eiusq. socios hæreticos (fugatos ante Alexandria monachos Origenistas) auerfaretur. Imperatrix vero: Atqui (inquit) meum filium, si Deo repetere placuerit, ita fiat. Dominus idem est; qui dedit, rursum auferet. Tu vero si mortuos excitare posses, mortuus utique non esset archidiaconus tuus. Erat enim non multo antea mortuus Crispion, quem fratrem existentem Phisconis & Salamini monachorum, quorum sub Valente mentionem fecimus, cum familiarem haberet, archidiaconum constituerat. Iam vero Ammonius eiusq. socij ad Epiphanium veniunt: ita ipsi Imperatrici visum fuit. Et scilicetanti ei, quinam essent: respondens Ammonius: Longi (inquit) sumus, o Pater: (ita enim cognomento dicti erant Origenistæ illi) Ac num quando vel in discipulos, vel in libros nostros incidere, libens equidem cognoscerem. Illo negante, iterum rogauit: Vnde ergo eos hæreticos esse censuisti, qui illorum scientiæ probationem nullam habes? Et cum se id ex auditu habere, ille respondisset: Atqui nos (inquit) plane diuersum fecimus. Nam & in discipulos tuos frequenter incidimus, & in libros, ex quibus ille est, qui ex anchora titulum præfert: & cum multi te conuicij proscindere, atque velut hæreticum calumniari vellent; nos, vt patrem æquum erat, defendimus, & responso tutati sumus. Quocirca nec tu, indicta causa, ex solo auditu damnare debebas, quæ certo ipse non cognoueras; neque eiusmodi vicem rependere illi, qui de te loquitur bene. Epiphanius itaque deinceps moderatius locutus, viros istos a se dimisit. Ac non multo post ab nauigauit in Cyprum; siue quod eum Constantinopolitanæ profectiois poenitentia cœpisset; siue quod eum oraculo admonuisset Deus, ac mortem ipsi (vt consentaneum est) prænucciasset. si quidem inter nauigandum, priusquam in Cyprum peruenisset, est mortuus.] hucusque Sozomenus.

^a Sozom. lib. 8. cap. 15. INTER EUDOXIAM ET EPIPHANIVM CONFLICTVS.

C lente mentionem fecimus, cum familiarem haberet, archidiaconum constituerat. Iam vero Ammonius eiusq. socij ad Epiphanium veniunt: ita ipsi Imperatrici visum fuit. Et scilicetanti ei, quinam essent: respondens Ammonius: Longi (inquit) sumus, o Pater: (ita enim cognomento dicti erant Origenistæ illi) Ac num quando vel in discipulos, vel in libros nostros incidere, libens equidem cognoscerem. Illo negante, iterum rogauit: Vnde ergo eos hæreticos esse censuisti, qui illorum scientiæ probationem nullam habes? Et cum se id ex auditu habere, ille respondisset: Atqui nos (inquit) plane diuersum fecimus. Nam & in discipulos tuos frequenter incidimus, & in libros, ex quibus ille est, qui ex anchora titulum præfert: & cum multi te conuicij proscindere, atque velut hæreticum calumniari vellent; nos, vt patrem æquum erat, defendimus, & responso tutati sumus. Quocirca nec tu, indicta causa, ex solo auditu damnare debebas, quæ certo ipse non cognoueras; neque eiusmodi vicem rependere illi, qui de te loquitur bene. Epiphanius itaque deinceps moderatius locutus, viros istos a se dimisit. Ac non multo post ab nauigauit in Cyprum; siue quod eum Constantinopolitanæ profectiois poenitentia cœpisset; siue quod eum oraculo admonuisset Deus, ac mortem ipsi (vt consentaneum est) prænucciasset. si quidem inter nauigandum, priusquam in Cyprum peruenisset, est mortuus.] hucusque Sozomenus.

D ras; neque eiusmodi vicem rependere illi, qui de te loquitur bene. Epiphanius itaque deinceps moderatius locutus, viros istos a se dimisit. Ac non multo post ab nauigauit in Cyprum; siue quod eum Constantinopolitanæ profectiois poenitentia cœpisset; siue quod eum oraculo admonuisset Deus, ac mortem ipsi (vt consentaneum est) prænucciasset. si quidem inter nauigandum, priusquam in Cyprum peruenisset, est mortuus.] hucusque Sozomenus.

Iam inter legendum, puto te, lector, ex plurimis, quæ superius dicta sunt, absque aliqua recenti admonitione sensisse ab Origenistarum fautore eam esse ad eorum defensionem institutam narrationem, qua illi innocentissimi demonstrantur, & S. Epiphanius leuissimus sigilletur, qui vano auditu percitus, tantum in eius prosecutione causæ laborem insumpsisset. Sed quam hæc captiosa sint atque penitus falsa, veritatis expensa lance, citius apparebit. Ac primū illud quam procul aberrat a vero, vt Eudoxia perinfecta Chrysofostomo, fauerit monachis illis Origenistis, & Epiphanium fuerit auersata? Quam autem ab his diuersa sit, quæ ab alijs de rebus gestis Epiphaniij cum Eudoxia narratur historia, ex Leone Augusto accipe: Ipsa autem (inquit^b) Eudoxia Epiphanium celerrime trahit ad suas partes, ea docens & suggerens, quæ eius iniquam explebant libidinem, & quæ sanctum deponerent, adiiciens etiā arcanum (o hominum audaciam! o diuinam lenitatem!) hæreticum esse Dei seruum & famulum. Quid autem contra sapiens dixerit Epiphanius, audiamus. Si est tibi quidem (inquit) ratio, o Imperatrix, cur hæresim ei impingas: adfit & causam suam agat Ioannes in poenitentia. Sin autem hæc verba profers causa contumeliæ: tibi minime assentitur Epiphanius. Tunc commota illa hostis, erupit in hanc execrandam vocem: Si, o Epiphani, sis impedimento quo minus Ioannes mittatur in exilium: ecce aperiam templa idolorum, & contendam vt ea adorentur. Non amplius ergo

DE EPIPHANIO ET EUDOXIA DIVERSA NARRATIO.

^b Leo Imp. in orat. de rebus Chrysof.

ergo ferens Epiphanius aures suas pollui cœno inimicæ feminæ, totus perfusus fuit lacrymis; & se eorum innocentem esse pronuncians, fugam omnino arripuit.] ista Leo, quæ & fufus apud Metaphrastem narrata habentur: quibus videas, quam disparia hæc sint ab historia nuper ex Sozomeno recitata.

SYSTE DEFEN
DITVR EPI-
PHANIVS A
CALVMNIA
SOZOMENI.

Sed quid ad illud, quod Ammonium Origenistam idem Sozomenus ponit coram Epiphano expostulantem, quod leui tantum auditu aduersus ipsum ac socios monachos certamen iniisset? Leue ne argumentum existimandum erat, quod Theophilus non priuatis tantum litteris, sed Synodalibus ex Concilio Alexandrino scriptis, hos hæresis conuictos atque damnatos esse conscripserat? Et cuiam rei maior in Ecclesia fides adhiberi solet, quæ Synodalibus sanctionibus, quæ præsertim diuulgatæ scirentur in Orbem, atque receptæ ab Anastasio Romano Pontifice, quibus tum Origenis & errorum eius, necnon ipsorum Origenistarum nominatim damnatio contineretur? Vides ergo, quam procul abhorret, vt ista in Epiphanium Ammonius iactare potuerit, & his conuictum Epiphanium pœnituerit susceptæ prouinciæ, & sic discesserit Constantinopoli. Sed & quæ ad postremum de exitu Epiphaniij idem Sozomenus habeat, hic reddamus, vt vna cum alijs apertis mendacijs fortius confutemus.

a Sozom. lib. 8.
c. 15. 16.
IOANNIS ET
EPIPHANII
PROPHETI-
CAE PRÆ-
DICTIONES.

Cum autem (inquit^a) nauim iam conscensurus Epiphanius esset, Episcopis illum ad mare comitantibus, dixisse fertur: Ego vobis relinquo urbem & Palatium & actionem: ipse autem decedo: festino enim, & quidem admodum festino.] hæc tunc ipse; moxq; ista subdit Sozomenus: Atque equidem ex multis cognoui, adhuc durare rumorē, quod Ioannes Epiphano mortem in mari futuram prædixerit, & ille vicissim huic Episcopatus amissionem. Nam quo tempore inter se litigarent; ille Ioanni protestatus est: Spero te non moriturum Episcopum. Et Ioannes illi vicissim protestatus est: Et ego spero nec te quidem ingressurum esse ciuitatem tuam.] hæc tamen Sozomenus. Sed & hæc exacta veritatis sunt examinanda censura. Scimus eadem a Socrate^b narrari, incerto tamen auctore. Iactata autem hæc externorum sermonibus, Leo^c Aug. tradit. Apud Metaphrastem vero hæc de discessione Epiphaniij habetur^d post conflictū ipsius cum Eudoxia vrgente Chrysofostomi damnationem: Diuinus autem Epiphanius percussus absurditate eorum quæ dicebantur ab ea, cum dixisset: Ego iudicij, quod sic habet, sum insons: protinus est egressus. Quædam autem falsa fama, quæ ex hoc ad omnium aures peruasit, quod ipse quoque Epiphanius huic depositioni Patriarchæ sit assensus, ad magnum vsque Ioannem peruadit. Ille vero aut veritatem ignorauit, fortasse quod Deus eum celasset diuina quadam prouidentia, vt aliquo modo efficeret ambos, quæ vtrisque euenerunt, prædicere: aut sciuit Ioannes quidem non esse verum quod fama ferebatur: lubens autem assensus est multorum existimationi, vt sic Epiphano futurum prædiceret. Fertur ergo Patriarcha sic post hæc scripsisse ad Epiphanium (scripsit autem simpliciter & familiariter) Frater Epiphani, audiui te consensisse meæ relegationi: Scias autem nec te ipsum tuam sedem visurum amplius. Ad hæc sacrosanctus Epiphanius simplicibus rursus verbis rescripsit, quibus quoque ipse vtar: Athleta Ioannes, feri, & vince: sed nec ipse peruenies ad videndum locum exilij. Vera autem fuerunt quæ dicta sunt ab vtrisque. Nam & Epiphanius cum statuisset nauigare in Cyprum, decedit in nauigatione: & admirabilis Ioannes priusquam perueniret ad locum exilij, migravit ad Dominum.] hæc tamen ipse.

REFELLITVR
COMMEN-
TVM DE PRO-
PHETIIS.

Sed vnde hæc querela Chrysofostomo, vt vel opinione saltem concipere potuerit & existimare Epiphanium suæ relegationi consensisse? cum nullum penitus fuerit in causa ipsius Ioannis agitatum iudicium, nisi postquam iam Epiphanius recessisset, quando contigit (vt dicturi sumus anno sequenti) aduentasse Theophilum Constantinopolim. Cum igitur nulla præcesserit eiusmodi de Ioanis exilio lata sententia, cui Epiphanius assensum præbuerit, quod nondum causa agi cœpta fuerit: iure ea de prophetijs inuicem pronuntiatis, commentum esse putamus. Rursus vero quomodo dici potest Epiphanius hoc anno nauigans in Cyprum insulam esse defunctus, qui adhuc anno sequenti probatur vixisse? Etenim S. Hieronymus in posteriori Apologia, quam aduersus Ruffinum sequenti anno scripsisse perspicue demonstrabitur, de Epiphano cum meminit, ita ait: Papa Epiphanius ππτά-
λωτος, quia quinque linguis contra te & amasium tuum (nempe Origenem) loquitur.] ita ipse. quod si paulo ante (vt volunt isti) Epiphanium defunctum esse contigisset, alio atque plane diuerso titulo nominasset, vt alias in commentarijs in Isaiam post annos quatuor scriptis, vbi ita de ipso^e: Virum sanctæ & venerabilis memoriæ Episcopum Epiphani-

e Hieron. in Isai.
lib. 15. cap. 54.

A phanium, qui insigne nobilis ingenij & eruditionis suæ reliquit opus, &c.] meminit delibro ab ipso de Lapidibus scripto, quem præsens (vt ait) eidem Hieronymo tradidit. Quo pariter titulo nominatus ab eo proculdubio fuisset in nuper citata Apologia, cum eiusdem meminit, si proxime defunctus iam esset: vel cum in superiori Apologia anno item sequenti scripta in eodem argumento versatus, cum tamen aduersus oblatrantem Ruffinum defendit, post alia plura ista habet^a: Crimini ei dandum est, quare Græcam, Syrâ, & Hebræam, & Aegyptiacam linguam, ex parte & Latinam nouerit? Ergo & Apostolus & Apostolici viri, qui linguis loquebantur, in crimine sunt, & me trilinguem bilinguis ipse ridebis?] Cur autem ante aduentum Theophili Epiphanius recesserit Constantinopoli, illam quidem existimo causam, quod quæstio illa de Origene & Origenis erroribus iam translata videbatur in mutuas criminum accusationes, quorum causa Theophilus ab Imperatore iustus esset Constantinopolim se conferre; cuius agitando iudicio minime interesse voluerit. Vel potius dixerimus, quod sciret ex aduerso Theophilum ad deponendum e sede Chrysofostomum iam parare iudicium; ne & ipse in eum cogeretur calculum ferre, antea mature discessisse. Quoto autem Domini anno obierit, equidem ignoratur: quadriennium vero cum non excessisse constat. Ceterum iam decrepitem ætate ipsum obijisse, certum est: nam ante ferme decennium de eo Hieronymus^b: In extrema (inquit) senectute, varia cudit opera.] Eum autem Palladius tradit^c sedisse Episcopum annos triginta sex, sub Damaso atque Siricio: qua ratione si etiam numeres primum annum sedis eius ab ipso Damasi sedis exordio, nempe ab anno Domini trecentesimo sexagesimo septimo, vtique ex sententia eiusdem Palladij affirmare necesse esset, peruenisse saltem ad annum Domini quadringentesimum tertium. quibus videas totum illud commentum euanescere de reciprocis illis iactatis in se inuicem prophetijs. Prudentior quidem ceteris in hoc ipso visus est esse Palladius, qui licet fauerit (vt dictum est) Origenistis, ipse tamen sciens volensq; res gestas Epiphaniij Constantinopoli prætermisit: qui & licet non ignoraret aduersatum fuisse Ioanni Epiphanius, ipsum tamen ob excellentiam meritorum non potuit non laudasse, cum alioqui in reliquos omnes eidem Ioanni aduersantes stylum maledicentiæ exaceruit.

a Hieron. Apolog.
1. lib. 2.

DE TEMPORE
OBITVS EPI-
PHANII.
b Hier. de Scrip.
Eccl. in Epiph.
c Pallad. dialog.

At qui celebris in Ecclesia vixit virtutibus clarus, atque spectatus vbique scientia, zeloq; potissimum fidei Catholicæ commendatus, post obitum quoque clarissimum Epiphaniij nomen extitit, relatum illud tum a Græcis tum etiam a Latinis inter sanctos, anniuersaria memoria celebrandum. Eius vultus imago a Cyprijs suis expressa cum alijs sacris imaginibus in ecclesia in eius perpetuum honoris monumentum erecta, custodita, & veneratione digna habita fuit. Est de his egregia testificatio recentioris Epiphaniij in posteriori Nicæno Concilio his verbis^d: Illius discipuli templum in Cypro, quod eiusdem Patris nomine appellarunt, ædificarunt, & cum multis alijs picturis illius quoque imaginem collocarunt.] hæc ipse. Ad postremum vero, quod ex instituto susceperimus, dum veritatem excolimus, cunctas pro viribus verrere quisquillas, admonendum putamus lectorem, Vitam illam Epiphaniij, quam recitat Metaphrastes, scaterere erroribus: inter quos ille, qui ad hæc tempora spectat, adnumerandus, cum dicitur Epiphanius accersitus Romam ab Arcadio & Honorio Impp. vt forori ægrotanti suppetias ferret, atque eam curasse, filiumq; ipsius extinctum ad vitam reuocasse. Etenim nec Arcadius Imp. Romæ cum Honorio vquam degit, neque quis probare poterit Epiphanium vquam Romam venisse, nisi ipso Theodosij Senioris Imp. exordio, vt quarto tomo superius dictum est. Sunt & alia ibi plane delira, quæ prudens lector versatus in his quæ de eo superius sunt enarrata, facile dignoscere poterit. Quod vero ad eius scripta pertinet; præter Panarium & eiusdem Epitomen, & Anchoratum, & de Gemmis libros, & Res gestas sancti Hilarionis, quorū est certa mentio apud sanctum Hieronymum & alios, eiusdem quoque nomine ac titulo notantur libri de Mensuris atque ponderibus, necnon de Vita & obitu sanctorum Prophetarum. Meminit Cassiodorus^e editum a sancto Epiphano commentariū in Cantica canticorum. Scimus eiusdem nominis clarissimos viros alijs diuersis temporibus claruisse in Oriente & Occidente, de quibus agetur inferius pro ratione temporis opportunius. At de rebus inter ambas partes Theophili atque Ioannis hoc anno tranfactis hic finis esto. Præcesserunt hæc omnia Synodum sequenti anno ad Quercum collectā, in qua idem S. Ioannes a sede, factioforum odijs, adnitente Eudoxia Augusta, depositus est.

EPIPHANIVS
SACRITATE
CELEBRIS.

d Concil. Nicæni
2. act. 6. tom. 2.
Concil.

e Cassiod. de Di-
uin. lect. c. 5.

f Extat tom. 1.
epist. Rom. Pont.
et apud Hieron.
tom. 9.

Hoc eodem anno Anastasius Papa interpellatus litteris Ioannis Hierosolymorum Episcopi de causa Ruffini Aquileiensis presbyteri ita rescripsit^f:

Probata

EPISTOLA
ANASTASII
PAPAE AD
IOANNEM
HIEROSOL.
EPISCOPVM.

DE CAUSA
RUFFINI
QVOD ANA-
STASII PA-
PA.

ERRORES O-
RIGENIS RO-
MAE DISSE-
MINATI RE-
JECTI.

RUFFINI
COMMUNI-
CATIONE RE-
CTA AB A-
NASTASIO.

41. Reg. 16.

Probatæ quidem affectionis est hoc, vt laudabiliter de sacerdote sacerdos loquaris. Pro tanto igitur præconio, quod in merita mea effusissime contulisti, vt amori tuo gratias ago, ita splendorem tuæ sanctitatis, & eas quas in Domino habes virtutes, subinde quodammodo paruitatis nostræ fauorabilis sermo prosequitur: tam eminenter, vir omnium præstantissime, laudum tuarum fulges nitore conspicuus, vt par esse meritis sermo non possit. Porro autem tanto titularum tuorum rario incitamento, vt etiam quod impetrare nequeo, audere non desinam. Iam hoc de laudibus est tuis, quod me tantum de cælestis animi istius serenitate laudasti. Tui enim Episcopatus ordo perspicuus, per diuersum Orbem velut radians, etiam ad nos splendoris sui detulit claritatem. In me quippe totum amicitia tribuis, examini nihil relinquis. Aut si iure me laudas: tu quoque similiter relaudandus non es? Obsecro igitur ob vtrumque, vt memetipsum laudare iam desinas. Duplex enim causa me hoc poscere constringit, ne confacerdotis tui sensibus aut dolorem falsa laus ingerat, aut pudorem vera succendat. Ista quidem præfatus est Anastasius: quæ haud otiose putes nos referre voluisse; sed vt declaretur ex his etiam, sicut ex alijs superius enarratis, Ioannem Hierosolymorum Episcopum abeuntem post Origenis errores, iam meliori frugi redditum, fide vbique Catholica his temporibus saltem exterius nituisse. At prosequamur reliqua eius epistolæ, quæ spectant ad Ruffini causam. Subdit enim ipse mox ista:

Sed ad causam reuertor. Ruffinus, de quo me consulere dignatus es, conscientia suæ habet arbitrum diuinam maiestatem: apud quam se integro deuotionis officio ipse viderit qualiter debeat approbare. Origenes autem, cuius in nostram linguam composita deriuauit, ante quis fuerit, in quæ processerit verba, nostrum propositum nesciuit. Quod vero sit animi mei studium, cum tua paulisper hoc conferam sanctitate. Hoc igitur mente concepi, quod qui Vrbs nostræ populis de translata Origenis lectione patefecit, quamdam puris mentibus velut nebulam excitans iniectam, fidem Apostolorum maiorum traditione firmatam velut deuijs anfractibus illum voluisse dissoluere. Discere hoc loco libet quid agat in Romanam linguam ista translatio. Approbo, si accusat auctorem, & execrandum factum populis prodit: vt iustis tandem odijs teneatur, quem iam dudum fama constrinxerat. Si vero interpret tantorum malorum erroribus consensum præstat, & legenda impia dogmata prodit in populos: nihil aliud sui opera laboris extruxit, nisi vt propriae veluti mentis arbitrio, hanc quæ sola, & quæ prima apud Catholicos Christianos vera fides iam ab Apostolis exinde vsque ad tempus præfens tenetur, inopinata titulo assertio- nis euerteret.

Ab sit hæc ab Ecclesia Romana nequaquam Catholica disciplina. Numquam profecto eueniet, vt aliqua hoc admittamus ratione, quod iure meritoque damnamus. Quapropter in toto Orbe Christi Dei nostri diffusa prouidentia probare dignabitur, accipere nos omnino non posse, quæ Ecclesiam maculent, probatos mores euertant, aures circumstantium vulnerent, iurgia, iras, dissensionesq. disponant. Quare nosce qualem epistolam ad fratrem & Coepiscopum nostrum Venerium diligentiori cura perscriptam paruitas nostra transmiserit: sibiq. hanc conscientiam fecerim, quod non superflua laborum formidine, neque vano timore solliciter. Mihi certe cura non deerit Euangelij fidem circa meos custodire populos; partesq. populi mei per quæque spatia diuersa terrarum diffusas, quantum possim, litteris conuenire: ne qua profanæ interpretationis origo subrepat, quæ deuotas mentes immissa sui caligine labefactare conetur.

Illud quoque, quod euenisse gaudeo, tacere non potui, beatissimorum Principum manasse responsa, quibus vnusquisque Deo seruiens ab Origenis lectione reuocetur; damnandumq. sententia Principum, quem lectio rerum profana prodiderit. Hactenus sententiæ meæ forma processerit. Quod te vero vulgi de Ruffino querela sollicitat, vt quosdam malis suspicionibus persequare: hanc etiam opinionem constringam diuinæ lectionis exemplo, sicut scriptum est: Non sicut videt homo, ita & Deus. Nam Deus videt in corde, homo autem in facie. Itaque, frater carissime, omni suspitione seposita, Ruffinum scito, quod propria mente Origenis dicta in Latinum transtulit ac probauit: nec dissimilis ab eo est, qui alienis vitijs præstat assensum. Illud tamen scire cupio, ita haberi a nostris partibus alienum, vt quid agat, vbi sit, nescire cupiamus. Ipse denique viderit vbi possit absolui. Hactenus epistola Anastasij Papæ ad Ioannem hoc anno (vt diximus) data; quod & testificatione S. Hieronymi exploratum reddemus.

Meminit enim frequenter huius Anastasij epistolæ idem S. Hieronymus in Apologia in Ruffinum

Ruffinum scripta, cui eandem ipsam epistolam adfuit, vt ipse testatur, cum Ruffinum ipsum ita redarguit: Cur translaturus hæretica, in defensionem eorum præmittis quasi martyris librum, & id Romanis auribus ingeris, quod translatum totus Orbis expauit? Aut certe si ideo interpretaris, vt eum hæreticum arguas: nihil de Græco mutes, & hoc ipsum præfatione testare: quod prudentissime Papa Anastasius in epistola, quam contra te scribit ad Episcopum Ioannem, suo sermone cõplexus est, me liberans, qui id feci, & te arguens, qui facere noluit. Ac ne forsitan hoc quoque neges, subieci exemplum eius; vt si non vis audire fratrem monentem, audias Episcopum condemnantem. Hæc ibi. ac rursus in posteriori Apologia, cuius est exordium: Lectis litteris prudentiæ tuæ, &c. Hæc habet: Vade potius Romam, & præfens apud eum exostula, cur tibi & absenti & innocenti fecerit contumeliam: primum vt non reciperet expositionem fidei tuæ, quam omnis (vt scribis) Italia comprobauit; & baculo tuarum vt noluerit litterarum contra canes tuos: deinde vt epistolas contra te ad Orientem mitteret, & cauterium tibi hæreseos, dum nescis, inureret, &c. paulo vero post: Esto (inquit) præteriti anni ego epistolam finxerim: recentia ad Orientem scripta quis misit? in quibus Papa Anastasius tantis te ornat floribus, vt cum ea legeris, magis te velle defendere incipias, quam nos accusare. Ita ipse, quibus & insinuat hoc anno eam ab Anastasio Papa epistolam esse datam, nempe sequenti anno ab eo quo idem Ruffinus ab Anastasio Romam vocatus est ad iudicium. Sed & inferius, eodem anno, quo ipse eam scribebat Apologiam, datam esse ab Anastasio in Ruffinum epistolam, declarat his verbis: Vt nostram epistolam non probes, Papæ quoque Anastasij simili dicis fraude subnixam, de qua tibi ante respondi: quam si suspicaris ipsius non esse, habes vbi apud eum nos arguas falsitatis. Sin autem eius est, vt huius quoque anni contra te epistolæ probant; frustra & falso falsam arguere niteris, cum ex illius vera epistola nostram veram esse doceamus.]

Cum igitur S. Hieronymus, quo anno scribebat Apologiam illam posteriorem, ab Anastasio scriptam epistolam in Ruffinum affirmet; constetq. simul eandem Apologiam ab eodem hoc anno elaboratam: exploratum quoque redditur (quod dictum est) datam esse hoc eodem anno ab Anastasio Papa eandem in Ruffinum epistolam. Quod vero hoc ipso anno ea Apologia a S. Hieronymo scripta sit, præter alias adductas superius rationes, inde quoque certum licet sumere argumentum; dum scilicet triennium ibidem numerat ab eo tempore, quo ipse ad Ruffinum epistolam dederat. Sed & posteriori libro prioris Apologiae, dum numerat annos (vt ait) ferme decem, ex quo ad Dexterum Præfectum Prætorio librum scripserat de Scriptoribus Ecclesiasticis (quod accidit, vt vidimus testificatione ipsius, anno decimoquarto Theodosij Imperatoris, anno autem Domini trecentesimo nonagesimosecundo) plane declarat hoc eodem quoque anno priorem etiam in Ruffinum eam scriptam esse Apologiam, in qua (vt vidimus) eiusdem meminit epistolæ Anastasij Papæ in Ruffinum ad Ioannem Hierosolymorum Episcopum datæ. Cum igitur satis sit demonstratum, hoc ipso anno quo Anastasius ad Ioannem, eodem quoque Hieronymum tum priorem tum posteriorem Apologiam aduersus Ruffinum elucubrasset; age iam modo de ambabus hoc itidem agamus anno.

Memnisse interea debes, lector, dictum esse superius, Ruffinum ante biennium, nempe anno Domini quadringentesimo, tres libros aduersus S. Hieronymum conscripsisse, quos Apologiae titulo honestauit, cum tamen acerrimæ fuerint inuectiue: quos haud omnibus voluit esse vulgatos, sed sic editos vbique locorum, vt ipsos tantum suis carissimis crederet, magna cautela agens, ne in manus S. Hieronymi deferrentur; probe sciens, omnes illas in eum iactatas accusationes atque calumnias, in se ipsum grauiori impetu ab illo repul- sas, fore validius conuertendas: quod plane accidit. Etenim etsi numquam, quamuis diligenter peruestigatos, in se a Ruffino conscriptos libros Hieronymo videre licuit: tamen ex ijs quæ a Ruffini familiaribus, quibus libri crediti erant, in odium S. Hieronymi & inuidiam in eum concitandam passim iactabantur, frater eius Paulinianus (quem ad distrahendum patrimonium miserat, vt vidimus, in Occidentem) capita quadam Ruffini accusationum in ipsum sanctum Hieronymum collegit, rediensq. Hierosolymam (vt dictum est) eidem patefecit, sed & alij eiusdem Hieronymi familiares, præcipue vero Pammachius & Marcellinus, ex eis nonnulla suis litteris significarunt. Quibus ipse acceptis, duas scripsit Apologias, quarum prior duobus est partita libris, estq. prioris eorum exordium: Et vestris & multorum litteris didici, &c.] posterior vero Apologia ita incipit: Lectis

a Hieron. Apo-
log. 1. lib. 2.
DE TEMPORE
SCRIPTAE
EPISTOLAE
AD IOAN-
NEM EPISC.
AB ANAST.

b Hieron. Apo-
log. 2.

c Hieron. Apo-
log. 2.

QVO ANNO
HIERONYMVS
APOLOGIAS
SCRIPSIT.

d Hieron. Apo-
log. 1. lib. 2.

SCRIPTA
RUFFINI IN
S. HIERONY-
MVM.

LECTIS litteris prudentiæ tuæ, &c.] quibus omnibus omnia in se iacula iactata retorquet in aduersarium. Testatur id quidem in posteriori quam scripsit Apologia, ubi ait^a: Postquam repuli crimina, id est laudes tuas, & absque inuidia tui nominis respondi criminibus, non criminatori; atque ut me Catholicum a te infamatus probarem, inuectus sum in hæreticos: irasceris, furis, & luculentissimos libros contra me cudis, quos cum legendos & cantandos omnibus tradidisses, certatim ad me de Italia & vrbe Roma atque Dalmatia scripta venerunt, quibus me laudator pristinus ornasses præconijs. Fateor, illico ad obiecta respondi, &c.]

Sed ut hæc exploratiora reddantur, in primis de Ruffini inuectiuis in sanctum Hieronymum scriptis agendum, atque in memoriam reuocandū, ipsum acceptis ab Aproniano litteris S. Hieronymi ad Pammachium datis (est enim epistola sexagesimaquinta) duos^b illos, qui habentur præ manibus, aduersus Hieronymum inuectiuarum libros Ruffinum conscripsisse; quorum priori, ea quæ ab eodem S. Hieronymo dicta epistola ad Pammachium scripta erant, refellere conatus est; posteriore vero, tamquam scopa, verrens cuncta, quæ in omnibus ipsius Hieronymi scriptis corrigenda putauit, leuissima licet, spectanda & exprobranda cunctis adduxit in medium. Sed & adiecit his Ruffinus tertium librum eodem argumento conscriptum, qui penitus excidisse videtur: tres namque simul a Ruffino tunc in S. Hieronymum libros elaboratos fuisse, ipse S. Hieronymus auctor est, ubi in sua defensione hæc ait^c: Nunc quoque quia renui laudatorem, & verso stylo docui me non esse quod meus necessarius prædicauit; dicitur furere, & tres contra me libros venustate Attica texuisse, eadem accusans quæ ante laudauerat, &c.] Porro hos tres commentarios Ruffinus non Inuectiuas (sicuti diximus) ut modo præsert eorum inscriptio, sed honestiori titulo Apologiam nominauit. vnde in eum S. Hieronymus^d: Non te pudet accusationem tuam Apologiam tuam vocare?]

Verum cum non integros ipsos libros, sed auditu tantum percepta Paulinianus ad Hieronymum agentem Bethlehem detulisset; eadem ipse, Apologia scripta duobus partita libris, acerrime confutauit, potiora pollicitus ac vberiora, cum in manus suas tres illi a Ruffino conscripti inuectiuarum libri integri redderentur: nam in fine posterioris libri hæc habet^e: Excessi epistolæ modum (ad Pammachium enim & Marcellinum, velut epistola vna, ydem inscripti libri habentur) & qui contra nefariam hæresim iam stylum fixeram, pro me respondere compulsus sum, expectans tria amici volumina, & ad congeriem criminum eius tota mente suspensus: nisi quod leuius est, professum inimicum cauere, quam hostem latentem sub amici nomine iustineret.] hæc ibi; sed & superius^f: Sed aduersus illos libros, qui per angulos garriunt, & furtiua accusatione me mordent, cum editi fuerint, & de tenebris ad lucem procefferint, atque ad nos vel studio fratrum, vel reuerentia æmulorum potuerint peruenire, respondere conabor: neque enim magnopere formidandi sunt, quos metuit auctor suus prodere, & tantum confœderatis legendos esse decreuit.] hæc ipse: ut non mireris, lector, si complura legis in Ruffini inuectiuis, quæ haud inuenis in aduersarijs Hieronymi responsionibus confutata.

Sed & illud diligenter attende, quomodo vno ictu potens ac solers veritatis propugnator S. Hieronymus aduersarium folia sibi ficus pro armatura consuentem prosternat, dum ostendit frustra blandiri sibi de fide Catholica, si vel in minimo a Romana Ecclesia discrepet. ait enim in eum^g: Fidem suam quam vocat? Eam ne, qua Romana pollet Ecclesia? an illam, quæ in Origenis voluminibus continetur? Si Romanam responderit: ergo Catholicus sumus.] Vides maiorum omnium ore versatū illud firmissimum axioma, & necessarium enthymema; nempe, dicere tantum, aliquem sequi Romanam fidem, mox ex necessitate deduci esse Catholicum. Ob idq. nullum in eum sanctus Hieronymus validius telum intorquet, cum prouocat ipsum ad sententiam de eo ab Anastasio Romano Pontifice latam; plane significans a nullo quemquam aliquo modo probari posse Catholicum, quem Romanus Pontifex hæreticos condemnarit. In his enim multus est idem S. Hieronymus, cum posteriori libro suæ prioris Apologiæ in eo versatur, ut scriptam antea ab eo ad Anastasium Romanum Pontificem Apologiam validissime confutet: cui & intexuit (ut nuper dictum est) eiusdem Pontificis epistolam de reprobatione & damnatione ipsius Ruffini ad Ioannem Hierosolymitanum Episcopum datā, tamquam fortissimum arietem, quo omnes erectæ ab aduersario defensionum turre solo tenus sternerentur. Scriptos igitur a se Hieronymus duos hos prioris Apologiæ libros, ad eos misit, ad quos sciebat inuectiuas suas dedisse Ruffinum.

A finum. Testatur id ipse in posteriori Apologia, ubi ait^a: Misi hos ipsos Apologiæ meæ libros ad eos quos tu vulneraueras; ut venena tua, nostra sequeretur antidotus.] hæc ipse. Quam autem inuitus ad hæc Hieronymus traheretur, iam superius, eiusmodi ferme exordio controuersia, ipsius testificatione optime testatum redditum est. Sed quæ post hæc his audaciora Ruffinus stylo armatus aggressus sit, audi.

Cum accepisset in se editos duos a sancto Hieronymo Apologiæ libros, immenso furore percitus, tunc ad eum scriptos a se libros misit, & epistolam acerbissimam addidit, qua eo vsque insanix prolapsus est, ut eadem ipsi Hieronymo, nisi taceret, mortem fuerit comminatus, simulq. tribunal sæcularium Iudicium, acturus saltem in eum actione iniuriarum. Testatur hæc quidem ipse S. Hieronymus in posteriori Apologia, ubi ait^b: Ob hanc culpam mittis mihi & priores libros & recentem epistolam plenam iniuriarum & criminum. Quid me vis facere, bone amice? Taceam? videbor crimen agnoscere? Loquar? terres me gladijs tuis, & accusationem non iam Ecclesiasticam, sed tribunalium comminaris.] hæc ibi. Quod enim Ruffinus male sibi conscius sciret grauissime a se Hieronymum exagitatam, nosceretq. ipsum in redarguendo valentissimum esse: ad imminentem tantam grandinem auertendam, obstruere Hieronymi os sublime tonans, minis illatis, existimauit. Scribens igitur ad Hieronymum ipsum epistolam (ut dictum est) comminatus est mortem, si quid vltra in se asperum durumve proferret. Tradit id quidem iterum ipse Hieronymus in eadem quam in ipsius epistolam edidit Apologiam, ubi ait^c: Quid enim necesse fuit, accusationis volumina mittere, & maledicta proferre in medium, si tu in vltima parte epistolæ denunciata morte, me deterres, ne audeam respondere criminibus, immo laudibus tuis?] & inferius: Mortem minaris, quam & serpentes inferre possunt. Mors omnium est: homicidium pessimorum. Quid enim, nisi tu me occideris, ego immortalis ero? Quin potius ago gratias, quod facis de necessitate virtutem.] & ad postremum hæc eadem refricans, ait^d: Talibus institutus es disciplinis, ut cui respondere non potueris, caput auferas; & linguam quæ tacere non potest, feces? Nec magnopere glorieris, si facias quod scorpiones possunt facere & cantharides. Fecerunt hoc & Fulvia in Ciceronem, & Herodias^e in Ioannem: quia veritatem non poterant audire, & linguam veriloquam discriminali acu confoderunt, &c.]

At tantum abfuit ut minis Ruffini S. Hieronymus coercitus fuerit, ne criminationibus responderet, ut qui ante monitus a Chromatio Aquileiæ Episcopo (puto eiusdem Ruffini opera) iam tacere penitus decreuisset, ea Ruffini epistola expergefactus, in eum iterum clamare compulsus fuerit. affirmat id quidem ipse suæ ipsius Apologiæ exordio, ubi ait^f: Testem inuoco Iesum conscientiaæ meæ, qui & has litteras & tuam epistolam iudicaturus est, me ad commonitionem sancti Papæ Chromatij voluisse reticere, & finem facere simultatum, & vincere in bono malum. Sed quia minaris interitum, nisi tacero: respondere compellor, ne videar tacendo crimen agnoscere, & lenitatem meam malæ conscientiaæ signum interpreteris. Hoc est verum dilemma tuum, non ex dialectica arte, quam nescis, sed ex carnificum officina & meditatione prolatum: Si tacero, criminofus ero: Si respondero, maledicus. Tu ergo me cohibes, & cogis ad respondendum, &c.]

Quantum enim sancti Hieronymi ex ipsius scriptis tamquam ex facie animum intueri datur; sic plane comparatum nouimus sanctissimum virum, ut cum aduersus hæreticos agendum esset, magnis semper atque vehementibus spiritibus surrexerit. Ad hoc namque spectat, quod ad finem eiusmodi posterioris Apologiæ habet verbis istis: Canes latrant pro dominis suis: tu non vis me latrare pro Christo?] Ad hoc insuper illud pertinet, quod in priori Apologia sic de se ait^g: Hoc vnum denuncio, & reptens iterum iterumq. monebo. Cornutam bestiam petis. & nisi cauerem illud Apostoli^h: Maledicti regnum Dei non possidebunt; & Mordentesⁱ inuicem, consumpti estis ab inuicem: iam nunc sentires de paruula subdolaq. concordia magnam tibi in mundo ortam esse discordiam.] sed & cum differit aduersus Iouinianum, eiusq. garrulum defensorem, hæc item^k: De nobis quoque dici potest, Foenum habet in cornu, longe fuge. Sed magis volumus esse discipuli eius, qui ait^l: Dorsum meum posui ad flagella, &c.] sic quidem compositus ille fuit aduersus hæreticos, vel cum calumniose hæresis insimularetur; vnde & ad eundem Ruffinum^m: In vno tibi consentire non potero, ut parcam hæreticis, vel vt

^a Hier. Apolog. 2.
^b Extant apud S. Hier. tom. 9.

^c Hier. Apolog. 1. lib. 1.

^d Hier. Apolog. 2.

^e Hieron. Apolog. 1. lib. 2.

^f Idem Apolog. 1. lib. 1.

CATHOLICVS QVO GER TO SIGNO DI GNOSCI POSSIT.

^g Hieron. Apolog. 1. lib. 1.

^a Hier. Apolog. 2.

^b Hier. Apolog. 2.

^c Hier. Apolog. 2.

^d Hier. Apolog. 2.

^e Luc. 3.

HIERONYMVS RVFFINI EXCITATVR MINIS.

^f Hier. Apolog. 2.

QUALIS HIERONYMVS ADVERSVS HÆRETICOS.

^g Hier. Apolog. 1. lib. 1.

^h 1. Cor. 6.

ⁱ Galat. 3.

^k Hier. epist. 51.

^l Isai. 50.

^m Hier. Apolog. 2.

me Catholicum non probem. Si ista est causa discordiæ, mori possum, tacere non possum.] **A** atque ad postremum hæc vltima ab eo apponitur contestatio: Sit inter nos vna fides, & illico pax sequetur.]

Hæc autem ex scriptis ipsius deprompsimus, ne quis miretur, si eum ita erecta ac plane inflexibili vides stare ceruice, cum disserit aduersus Ruffinum, cum eum summa eloquentiæ vi exagitat, deprimat, deridet interdum, subsannat, scommatibus vrget, diuersis deludit, accommodatisq. ad mores hominis nominibus appellat, nominans eum sæpe Grunnum, alludens nimirum ad illum Grunnum Caracottam, cuius testamentum Porcelli solerent cachinnantes pueri in scholis ludibrio risuq. profequi: idcirco id ipse, quod Ruffinus scriberet res nullius pretij. sicut & cum Alecto^b nominat ob furorem, Luciumq. Lauium aliquando, & Asinium Pollionem, ob æmulationem, quod alter ipsorum Terentium, Ciceronem alter fuerit æmulatus: itidemq. cum aliquando^c Calphurnium lanarium ob dolos & fraudes. Sed cur hæc? cur inquam Ruffinum ipsum^d interdum, tacito proprio, alienis nominibus nuncupauit? idem ipse S. Hieronymus proposuisti sui eiusmodi rationem affert, cum de Pelagianis agit erroribus, ex Origenistarum palmitibus propagatis, deq. eodem Ruffino Grunni nomine nuncupato: Cui (inquit^e) respondere diu tacens, & dolorem silentio deuorans, crebra fratrum exostulatione compulsus sum: nec tamen hucusque prorupi vt auctorum nomina ponerem, malens eos corrigi, quam infamari: nec enim hominum, sed errorum inimicus sum, &c.] Sic vides animi eius consilium fuisse, non detegendi, sed potius contegendi causa eius crimina, alieno nomine sæpe siue Ruffinum, siue alios nominasse.

Ceterum etsi in hunc modum S. Hieronymus sæpe videatur celsò animo erectus aduersus hæreticos: tamen quantum præ ceteris virtutibus præditus fuerit animi demissione, quam vltiori vocabulo dicimus humilitatem, tum res ab eo gestæ, tum etiam scripta manifeste declarant. Accipe in primis quæ ipse scribat in epistola^f ad Abigaum: Quamuis (inquit^g) mihi multorum sum conscius peccatorum, & quotidie in oratione flexis genibus loquar: Delicta iuuentutis meæ & ignorantias meas ne memineris: tamen sciens scriptum esse ab Apostolo^h: Ne inflatus superbia incidat in iudicium diaboli. & in alio loco scriptumⁱ: Superbis Deus resistit, humilibus autem dat gratiam. nihil ita a pueritia conatus sum vitare, quam tumentem animum, & ceruicem erectam, Dei contra se odium prouocantem. Noui enim magistrum & Dominum & Deum meum in carnis humilitate dixisse^k: Discite a me, quia mitis sum & humilis corde, &c.] Habes eius animi institutum, & quidem haud inanibus verbis iactanter proditum, sed opere peregre impletum. Etenim cum magnos quoque viros soleat inflare scientia; indeq. mentis tumor obortus ceteros spernere, se solum vero aspicere doceat, perq. aliena gradiri vestigia dedignari faciat, & nouitates excogitare suadeat: quantum ab his ipse sanctus Hieronymus abhorruerit, vel vna illa sententia accipe, qua animum suum testatum ita reliquit^l: Fateor enim (inquit) mi Dominon & Rogatiane carissimi, numquam me in diuinis voluminibus proprijs viribus credidisse, nec habuisse opinionem meam, sed ea etiam de quibus scire me arbitrabar, interrogare me solitum; quanto magis de ipsis in quibus anceps eram? &c.] Videntur ne hæc tibi, lector, celsæ mentis elatique animi, vel erectæ ceruicis indicia, & non potius veri Ecclesiæ doctoris summam animi summissionem præferentis? quem vtinam imitati essent, qui ipsum fastus atque superbiæ, inflato animo, summa arrogancia, atque incomparabili temeritate redarguunt.

Quod vero ad Ruffinum pertinet: tantum abfuit vt parato a S. Hieronymo antidoto curaretur, quin potius post Origenis errores, quos fuit, Pelagianæ hæresis aspides ex eis obortos, pericam sibi fobolem enutriuerit: quod proprium est hæreticorum, semper in deterius ferri, quousque in imum impietatis prolabantur, iusto Dei iudicio condemnati, vt ipsi sibi malum inferant, quod nec ab hostibus passuri essent. Quomodo autem hæc acciderint, suo loco patebit. Stabilis igitur de Ruffini damnatione sententia Anastasij Papæ permansit, quam nemo successorum Romanorum Pontificum aboleuit. cuius quoque scripta iure quidē censuræ S. Hieronymi Gelasius Papa subiecit: appositeq. diuino arbitrio factū, vt qui viuens canino dente eiusdem S. Hieronymi scripta cortosif, eundem post obitum quoque mereretur experiri censorem. Ista enim in Romano Concilio de Ruffini commentarijs ipse Gelasius definita reliquit: Ruffinus vir religiosus plurimos Ecclesiastici operis edidit libros; nonnullas etiam Scripturas interpretatus est. Sed quoniam beatus

^a Hieron. proam. lib. 11. in Isai.

^b Hier. in Age. c. 3.

^c Hieron. Apolog. 1. & 2.

^d Hier. epist. 51.

^e Hieron. pref. in Hierem. lib. 4.

**HIERONYMI
HVMILITAS.**

^f Hier. epist. 32.

^g Psal. 24.

^h 1. Tim. 3.

ⁱ 1. Petr. 5.

^k Matth. 11.

^l Hier. epist. 108.

**RUFFINVS IN
DETERIORA
LAPSVS YBI-
QVE DAMNA-
TVS.**

A Hieronymus eum in aliquibus de arbitrij libertate notauit: illa sentimus, quæ prædictum beatum Hieronymum sentire cognouimus: & non solum de Ruffino, sed etiam de diuersis, quos vir sapiens memoratus zelo Dei & fidei religione reprehendit.] hæc Gelasius; cuius ne mouearis nomenclatura, dum Ruffinum ipsum iudicio Ecclesiastico prædamnatum, virum religiosum appellat: eo enim titulo ipsum monachum voluit demonstrasse. Quomodo autem post hæc factum sit, vt recisa vlcera Origenis errorum, eadem recrudescencia, in grauiora apostemata Pelagianæ hæresis intumuerint, dicturi sumus inferius.

Hoc anno Anastasius Romanus Pontifex ex hac vita migravit, vt & Marcellinus Comes in Chronico docet, dum sub huius anni Consulibus Innocentium eidem suffectum ponit. Sed & Prosper cum sub eodem Consulatu Arcadij & Honorij quinto ingressum **B** Innocentij referat, eadem quæ ex Marcellino sunt dicta, confirmat. Quæ etiam nuper ex S. Hieronymo de Anastasio Papa sunt recitata, ad hunc saltem ipsum vixisse annum, perspicue demonstrant, necnon Concilium Carthaginense anno superiori Idibus Septembris celebratum, vbi de viuentē adhuc Anastasio mentio habetur, a quo litteras acceperunt. Et cum omnium sententia constet, defunctum ipsum esse in fine mensis Aprilis, certe quidem non ante præsentem annum eius obitus referri potest. Ex quibus arguendi erroris sunt, qui anno superiori Anastasium decessisse tradunt, quive eum annos tantum tres sedisse dicunt. Habita enim ratione temporis quo sedere cœpit, nimirum anno Domini trecentesimo nonagesimo octauo, pridie Idus Martij; & obitus eius, quem hoc anno contigisse ponimus V. Kal. Maij; dicendum est eum sedisse annos quatuor, mensem vnum, & dies tredecim.

C De eodem Anastasio hæc in libro de Romanis Pontificibus scripta leguntur^a: Hic constituit, vt quotiescumque sancta Euangelica recitarentur, sacerdotes non sederent, sed curui starent. Hic fecit constitutum de Ecclesia. Hic fecit basilicam quæ dicitur Crescentiana in regione secunda, via Mamurtina in vrbe Roma (fortasse via Mamurrina, sic dicta ab adibus Mamurri in secunda regione locatis^b). Et hoc constituit, nulla ratione transmarinum hominem in clericatus honorem suscipi, nisi quinque Episcoporum designaret chirographum: quia & eodem tempore Manichæi inuenti sunt in vrbe Roma. Hic fecit ordinationes duas in vrbe Roma per mensem Decembrem, ordinavit presbyteros octo, diaconos quinque, Episcopos per diuersa loca decem. Qui sepultus est in cœmeterio suo ad Vrsam Pileatum, quinto Kalendas Maij.] hæc ibi. Decessit plane titulo sanctitatis insignis, relatusq. in sanctorum catalogum, anniuersaria memoria celebrandus, quem huiusmodi elogio commendat sanctus Hieronymus^c: Non post multum tempus in medio, succedit in Pontificatum vir insignis Anastasius, quem diu Roma habere non meruit, ne Orbis caput sub tali Episcopo truncaretur: immo idcirco raptus atque translatus est, ne semel latam sententiam precibus suis flectere conaretur, dicente Domino ad Hieremiam^d: Ne oraueris pro populo isto, neque depreceris in bonum: quia si ieiunauerint, non exaudiam preces eorum: & si holocausta & victimas obtulerint, non suscipiam eas. in gladio enim & fame & pestilentia consumam eos.] Sed hæc de Urbis excidio post annos octo contigerunt.

Quod autem dicitur, ab Anastasio statutum fuisse, vt dum per diaconum, cuius id muneris est, Euangelium in Ecclesia caneretur, sacerdotes non sederent, sed starent curui: vnde eiusmodi faciendi decreti occasio fluxerit, historiam pertexendam esse **E** putamus. Grauis Romæ his temporibus inter presbyteros & diaconos est oborta contentio: hi enim administrantes res Ecclesiæ, supercilio elati, spernebant presbyteros; presbyteri autem in eosdem insurrexerunt, atque ex consuetudinis Romanæ Ecclesiæ præscripto, ipsis sedentibus, eos stare debere, contendebant. Sed eo vsque contentio pertinax progressa est, vt etiam cum stantes diaconi coram populo legerent Euangelium, presbyteri tamen minime e sessione consurgerent: quod vt enorme factum Anastasius Papa emendandum sancito eiusmodi decreto putauit. Quisnam autem huius contentio- nis primus auctor extiterit, proditur ex veteri quæstionis tractatione apud S. Augustinum posita hisce verbis^e: Quomodo contra Leuitas Romanos disceptandum sit, qui contendunt Leuitas sacerdotibus, & diaconos presbyteris cœquare.] hic est titulus quæstionis, ac paulo post: Quidam igitur qui nomen habet Falcidij, duce stultitia, & ciuitatis Romanæ iactantia, Leuitas sacerdotibus, & diaconos presbyteris æquare contendit; non dicam præferre, quia

**ANASTASII
PAPAE OBI-
TVS ET A-
CTA.**

^a Tom. 1. Concil. RES AB ANASTASIO PAPA GESTAE. ^b Pannin. in Urb. Rom. region. 2.

^c Hieron. epist. 16.

^d Hierem. 1. 4.

**DIACONORVM
AC PRESBYTERORVM
DISSIDIA.**

^e Apud August. Quæst. ex viro- que mixt. q. 101.

a Hier. epist. 85.
b Isai. 32.

stultius est, & forte incredibile videtur, & nos non emendatores, sed calumniatores habeamur.] hæc auctor. Sed & S. Hieronymus^a de eodem in epistola ad Euagrium ita habet ipso eius exordio: Legimus (inquit) in Isaiab: Fatuus fatua loquetur. Audio quemdam in tantam erupisse vecordiam, vt diaconos presbyteris, id est, Episcopis anteferet.] docet maiorum sententia presbyteros Episcopos nominatos esse. Quantum autem præter omne ius fasq. hæc de diaconis dicerentur, ambo auctores pluribus differunt. et de Romanæ Ecclesiæ diaconis apud Augustinum hæc leguntur: Quamquam Romanæ Ecclesiæ diaconi modice inuerecundiores videantur, sedendi tamen dignitatem in ecclesia non præsumunt.] Quid insuper sibi indebite diaconi vsurpauerint, idem auctor ita post multa: Nunc enim videmus, diaconos temere, quod sacerdotum est, agere per conuiuia; & in oratione id velle, quod respondeatur illis, cum istud solis liceat sacerdotibus.] S. Hieronymus eadem de his in hunc modum: Ceterum etiam in ecclesia Romæ presbyteri sedent, & stant diaconi: licet paulatim increbrescentibus vitijs, inter presbyteros, absente Episcopo, sedere diaconum viderim, & in domesticis conuiujs benedictiones presbyteris dare. Discant qui hoc faciunt, non se recte facere, &c.] hæc ipse.

110 249 49
71 277
110

c Apud August. Quest. ex vitro que mix. q. 101. CVR ROMANÆ ECCLESIAE DIACONI SVPERBI- RENT.

Vnde autem acciderit, vt diaconi Romanæ Ecclesiæ maiori fastu tumescerent; eam in primis idem qui supra auctor^c affert causam, cum ait: Vt autem non omnia ministeria obsequiorum per ordinem agant, multitudo facit clericorum. Nam vtique & altare portarent & vasa eius, & aquam vtique in manus infunderent sacerdoti, sicut videmus per omnes Ecclesias.] & paulo post, ob Romanæ Ecclesiæ excellentiam inflatos esse Romæ diaconos, idem ita demonstrat: Sed quia Romanæ Ecclesiæ ministri sunt, idcirco honorabiliores putantur, quam apud ceteras Ecclesias, propter magnificentiam vrbs Romanæ, quæ caput esse videtur omnium ciuitatum. Si itaque sic est, hoc debent & sacerdotibus suis vindicare: quia si ij qui inferiores sunt, crescunt propter magnificentiam ciuitatis; quanto magis qui potiores, sublimandi sunt?] At nequaquam pro ciuitatum amplitudine crescere Ecclesiasticorum ordinum dignitatem, vt ob id diaconus diacono, presbyter presbytero, & Episcopus Episcopo dignior habendus sit, licet iurisdictionis potestate ille minor, iste maior appareat, S. Hieronymus de his ipsis eadem epistola differens, probe confirmat, cum in exemplum ista ita deducit: Nec altera (inquit) Romanæ vrbs Ecclesia, altera totius Orbis existimanda est. Et Galliæ, & Britanniæ, & Africa, & Persis, & Oriens, & India, & omnes barbaræ nationes vnum Christum adorant, vnam obseruant regulam veritatis. Si auctoritas quæritur, Orbis maior est Vrbe. Vbicumque fuerit Episcopus, siue Romæ, siue Eugubij, siue Constantinopoli, siue Rhegij, siue Alexandria, siue Tanis; eiusdem meriti, eiusdem est & sacerdotij. Potentia diuitiarum, & paupertatis humilitas vel sublimiorem vel inferiorem Episcopum non facit: ceterum omnes Apostolorum successores sunt.] hæc S. Hieronymus. Sed vides vnde deducta sit ea sententia; neminem sacrorum Antistitum alterum præstare alteri, nempe quo ad sacros ordines. Sic igitur erubescant impij inscitia suæ, qui eiusmodi verba S. Hieronymi distorquent, dum ad omnem auctoritatem atque iurisdictionem tollendam improbe referunt. Scopus namque propositæ quæstionis ipsius in primis attendendus erat, vt germanum sensum eius verborum assequerentur. Sed de his superius tomo primo Annalium pluribus actum est.

ORDO SACER- IDEM COMMV- NIS OMNI- BV8.

110 249 49
71 277
110

OFFICIA DIACONORVM VRBIS.

d Act. 6.

e Apud S. Aug. Quest. ex vitro que mix. q. 101.

Cur insuper Romanæ Ecclesiæ diaconi super alios ceterarum Ecclesiarum diaconos & presbyteros eleuarentur, idem S. Hieronymus eadem ad Euagrium epistola ita subdit: Sed dicis: Quomodo Romæ ad testimonium diaconi presbyter ordinatur? Quid mihi profers vnus Vrbs consuetudinem? Quid paucitatem, de qua ortum est supercilium in leges Ecclesiæ, vindicas? Omne quod rarum est, plus appetitur. Pulegium apud Indos pipere pretiosius est. Diaconos paucitas honorabiles, presbyteros turba contemptibiles facit.] Sed & id alia ratione idem qui supra apud Augustinum auctor refellit, dum ostendit, haud hac ex parte præferendos vel æquandos presbyteris esse diaconos, quod illi horum testimonio ordinentur, cum ipsi diaconi plebis testimonio consueuerint promoueri: quod factum primo a Petro^d probat in ordinatione septem diaconorum. Sed insuper & alia idem auctor causas inculcat, cur tanti essent pretij Romæ diaconi, cum ait^e: Diaconi ergo ordo est, accipere a sacerdote, & sic dare plebi. Vides quid pariat vana præsumptio? Immemores enim, elatione mentis, eo quod videant Romanæ Ecclesiæ esse ministros

ministros, non considerant quid illis a Deo decretum sit, & quid debeant custodire. Sed tollunt hæc de memoria assidue stationes domesticæ, & officialitas, quæ per suggestiones malas, seu bonas, nunc plurimum potest: Aut timetur enim ne male suggerant, aut emuntur, vt præstent. Hi sunt qui faciunt eos ordinis sui non considerare rationem: dum enim per adulationem obsequuntur illis illicite, præcipientes illos faciunt, vt plus sibi putent licere. Quippe cum videant non sic deferri sacerdotibus, ac per hoc anteferri se putant.] hæc ipse: quibus sane significatur, Romanæ Ecclesiæ diaconorum illud etiam fuisse munus, referre diuersorum causas ad Summum Pontificem, & ab ipso accepta responsa petentibus reddere.

Hæc quidem priuatim inhærebant Ecclesiæ Romanæ diaconis: ceterum illud in omnibus Ecclesijs commune omnibus erat, vt bona Ecclesiæ administrarent: cuius rei causa pariter contingebat, vt non Romæ tantum, sed vbique diaconi a populo maiori frequentarentur quam sacerdotes obsequio. Hinc obortas videas querelas illas Honorati archidiaconi Salonitani apud S. Gregorium^a Romanum Pontificem, cum questus est de gradari se potius quam prouehi, cum ab eo in presbyterum ordinari tentaretur. Horum igitur causa non Romæ dumtaxat, sed & in alijs quoque Ecclesijs contingebat, diaconum aduersus presbyteros erigere sæpe ceruicem. Quamobrem ad huiusmodi procaciam retundendam Magnum Nicænum Concilium diaconos, ne quid præter ius fasq. præsumerent; edito canone vetuit, vbi inter alia^b: In sua diaconi mensura permaneant, scientes quod Episcoporum quidem ministri sint, inferiores autem presbyteris habeantur. per ordinem ergo post presbyteros gratiam sacre communionis accipiant, aut Episcopo aut presbytero porrigente. Sed nec sedere in medio presbyterorum diaconis liceat, &c.] Sed & cum in Africanam Ecclesiam eiusmodi diaconorum arrogans insolentia irrepsisset, eundem canonem Episcopi Africani inferuerunt sexto Concilio Carthaginensi^c. Insuper quod & Galliarum Ecclesias idem morbus inuasisset, in Concilijs Arelatensibus^d primum eorumdem diaconorum fastus depressus est: & in Concilio Andegauenfi hoc sæculo celebrato, Consule Opilione, quod manuscriptum accepimus a pio disertioq. viro Frontone Ducæo Societatis IESV digno presbytero, canone tertio id cautum habetur: Vt diaconi presbyteris omni humilitate nouerint deferendum esse.] Sed excisis ramis, malo sæpe repullulante, sæpius opus fuit Ecclesiasticæ censuræ illud securi succidi, vt inter alios Romæ in Concilio a Gelasio Papa factum apparet^e. At de his modo satis; in hæc enim occasione Anastasij Papæ decreti progressi sumus.

EX HONORVM ADMINISTRATIONE CRE- VIT DIACONORVM SV- PERRIA. a Gregor. lib. 2. epist. 14. 15. 16.

b Concil. Nicæn. c. 18.

c Concil. Carthag. 6. c. 18. d Concil. Arelat. 1. c. 18. Concil. Arelat. 2. c. 15.

e Concil. Rom. sub Gelasio. c. 9. 10.

Quod autem ad eiusdem Pontificis scripta pertinet: duæ eius nomine habentur scriptæ epistolæ decretales: sed quarum prior cum data reperiatur Consulibus Arcadio atque Bautone, ante annos ab eiusdem Anastasij ingressu quatuordecim; plane apparet (si legitimam, & non suppositam eam esse velimus) alijs Pontificibus quam Anastasio adscribenda. Illud etiam non ignoramus, maximam partem eiusdem prioris epistolæ, vbi agitur de Manichæis, reperiri apud S. Leonem Magnum Romanum Pontificem in epistola secunda data ad vniuersos Italiæ Episcopos; quod quidem de impostura suspicionem auget. Scimus tamen Anastasium complures epistolas conscripsisse, in causa præsertim Originistarum, & in causa Donatistarum ad Africanos, & inter alias ad Vrsum de incarnatione Filij Dei, cuius tria habes fragmenta recitata in appendice ad Breuiarium Liberati diaconi. At de scriptis Anastasij hæcenus. Post cuius obitum, cum vacasset sedes dies viginti & vnum, decimoquinto Kal. Iunij, Innocentius Albanus Innocentij filius creatus est Romanus Pontifex: cuius res gestas, ordine seruato temporum, recensebimus, atque in fine annos ipsius sedis exacte dinumerabimus.

ANASTASII PAPAE SCRIPTA.

INNOCENTIVS PAPA CREATOR.

Sed de funere transeamus ad funus, nimirum ab obitu S. Anastasij Papæ ad migrationem S. Martini Turonensis Episcopi: quem hoc anno diem extremum clausisse, ex testificatione Seueri alijq. certis notis, tum tertio, tum etiam quarto, immo & hoc quinto Annalium tomo pluribus demonstrauius. Qui enim, ex Seueri sententia, sub Consulatu Euodij S. Martinus septuagenarius erat, anno nimirum Domini trecentesimo octogesimo sexto, idemq. eiusdem assertione superuixisse ponitur annos sexdecim, necesse est affirmare hoc anno vita perfunctum, agentem ætatis annos octoginta sex, cum sedisset annos triginta & vnum: tot enim numerandi sunt anni Episcopatus S. Martini, si Gregorij sententiæ consenserimus, dicentis^f creatum fuisse Episcopum anno octauo Valentiniani & Valentis Imperatorum, Eius autem felicissimus exitus eodem die quo contigit, in tabulis notatus

S. MARTINI OBITVS.

f Gregor. Turon. hist. lib. 10. c. 31.

Ecclesiasticis, anniuersaria commemoratione solemniter celebrata recurrit. Ex quibus omnibus erroris arguuntur, qui Cæsario & Attico Consulibus, suæ ætatis anno octogesimo primo S. Martinum mortuum esse tradunt.

Præter illa autem quæ superius in medium allata sunt de propagata S. Martini vita usque in præsentem annum; Franci veteres scriptores, qui numerare consueverunt annos ab obitu S. Martini, huius sententiæ adscriptores esse conuincuntur, dum ab hoc anno quadragesimo secundo annorum numerum deduxisse noscuntur: atque (ut præmittamus alios) Gregorius Turonensis Episcopus, licet sub Consulatu Cæsarij & Attici Martini obitum referat, tamen dū Clodouæi Francorum Regis mortem contigisse dicit ab obitu S. Martini anno centesimo duodecimo, plane ab hoc tempore numeri exordium ducit; cum constet ipsum Clodouæum peruenisse ad Pontificatum Hormisdæ Papæ, ad quem ipse coronam dono misit: nam & ipse quoque Hormisdas Papa in litteris ad Remigium Rhemensem Episcopum de Clodouæo adhuc superstitem mentionem habet. Putatur quidem irrepsisse mendam apud ipsum Gregorium Turonensem, dum perperam apud eum legitur^a decessisse S. Martinum anno quadragesimo duodecimo a passione Domini, cum numerandi fuissent (ut dictum est) a natali Domini anni quatuorcentum & duo. Rursum vero hoc Domini anno quadragesimo secundo contigisse S. Martini ad Deum transitum, ex S. Prospero etiam sibi vendicat Sigebertus in Chronico: verum errore labitur, dum pro quinto Arcadij Consulatu, quo obiit, quintum eiusdem Imperatoris ponit Imperij annum; sicut & cum ætatis Martini numerat annos octoginta & unum, sedis vero vigintifex. Sed & cum ante obitum S. Ambrosij decessisse refert S. Martinum, prorsus hallucinatus conuincitur; cum luce clarius superius sit demonstratum, ante annos quinque, Cæsario & Attico Coff. Domini anno trecentesimo nonagesimo septimo S. Ambrosium ex humanis desisse. Ex quibus omnibus, quæ ipse Gregorius tradidit, interfuisse per visum S. Ambrosium S. Martini funeri, euanescere prorsus intelligis. Sed de his in Notis pluribus actum est.

Sulpitius Seuerus, qui S. Martini uiuentis res gestas conscripsit, de eius ad cælum consensu per visum certior redditus, ad Aurelium diaconum epistolam scripsit: itidemque de obitu atque funere extant ipsius ad Bassulam socrum litteræ. Porro haud pridem ante Martini obitum, Clarus eius discipulum præcessisse, sanctitate clarissimum, idem Seuerus in dicta epistola ad Aurelium tradit: de quo, ipso Seuero exposcente, S. Paulinus^b Nolanus Episcopus duo epitaphia versibus scripsit. Edidit postea idem Seuerus de rebus gestis S. Martini simulque de Aegypti monachis nonnullis tres dialogorum libros; sed haud eo accepti sunt plausu, quo Vita ipsius ab eo scripta: plura enim habent emendatione digna. A S. Hieronymo idem Seuerus in eodem commentario arguitur erroris Millenariorum, cum in Ezechielem^c post enumeratos eius erroris sectatores, addit: Et nuper Seuerus noster in dialogo, cui Gallo nomen imposuit, &c.] Quoto insuper Domini anno Seuerus dialogum illum scripserit, ex his pariter intelligi potest. Nam cum idem dicat S. Hieronymus eos nuper a Seuero scriptos; constetque commentarios in Ezechielem, ubi de his agit, anno quo a Gothis capta est Vrbs, esse conscriptos (ut ex eius in libris illis affixis præfationibus apparet) nempe post octo ab hoc tempore annos: utique fatendum est, longe post obitum S. Martini eam a Seuero scriptionem elucubratam esse; licet profectio illa Posthumiani in Orientem, a qua sumit dialogorum exordium, contigerit uiuente S. Martino, anno videlicet quo ob Origenistas (ut dictum est) contigit Alexandrinam Ecclesiam turbis exagitari. Porro Gelasius^d eisdem Seueri dialogos sub nomine Posthumiani & Galli recensuit ob errores in eis inuentos inter apocrypha.

Quod insuper pertinet ad lucubrations ab alijs editas de vita S. Martini: testatur quidem Gregorius^e Turonensis, res ab eo gestas scriptas esse versibus a S. Paulino Nolano Episcopo quinque partitas libris; adiecissetque eundem ait sextum librum de miraculis ab eo post obitum editis. Id sane ab eodem Paulino visus est expetiisse Seuerus, his verbis ad calcem dialogorum appositis de Paulino post alia^f: Ille (inquit) Martini non inuidus gloriarum, sanctarumque in Christo virtutum piissimus æstimator, non abnuet Præsulem nostrum cum suo Felice componere.] hæc ipse. Sed & Venantius Fortunatus de Paulino id ipsum affirmasse videtur illis versibus^g:

Stemmata, corde, fide, pollens Paulinus, & arte

Versibus explicuit Martini dogma magistri.] & inferius^h:

Cuius

Cuius profaicus cecinit prius acta Seuerus, Versibus intonuit Paulinus deinde beatus.] hæc ipse, intelligens de S. Paulino Nolano Episcopo: sed plane decipitur, ut paulo inferius apparebit. Ipse vero Venantius quatuor libris heroico carmine Acta eiusdem S. Martini cecinit: deuinctus plane miraculo, cum eius beneficio extinctum pene lumen oculorum recepit, vngens eos oleo, quod in lychno ad imaginem eius ardebat; quod ipse haud ingratus ad finem operis versibus profitetur.

Si verum est quod ait Gregorius^a, Paulinum mutuatum esse a Perpetuo Turonensi Episcopo, quæ libro sexto de miraculis S. Martini conscripsit; plane asserendum erit, alium istum esse Paulinum ab illo Nolano Episcopo: nam ab obitu S. Martini usque ad sedem Perpetui anni numerantur sexaginta quatuor, nimirum ex sententia eiusdem Gregorij quadraginta septem sedis Bricii successoris S. Martini, & decem & septem illius qui post sedit, Eustochij: ad quod tempus minime peruenisse Paulinum constat, quem anno Domini quadragesimo trigesimo primo sub Consulatu Bassi & Antiochi obiisse liquet, testificatione Vranij, qui interfuit. Sed & Paulini ipsius auctoris euidenti assertione satis superque exploratum habetur, ipsum, etsi idem sit nomine, alium tamen diuersumque esse a S. Paulino illo mirifico Nolano Episcopo; dum his versibus libro secundo scriptæ Vitæ S. Martini, se etiam exemplo illius maioris Paulini curatum a S. Martino lumine oculorum, tradit:

Quin & Paulino similis medicina salutem

Reddidit, insignis fidei quem gloria late

Extulit, &c.] Subdit præterea:

Atque utinam nostri tenebras contingere cordis

Tali luce velit sancti medicina patroni,

Reddat ut antiqui rursus mysteria facti:

Nomen idem, medicus idem, par causa medendi.]

De seniori enim Paulino Nolano Episcopo a S. Martino oculo infirmo curato testatur Seuerus paucis his: Paulinus vero, vir magni postmodum futurus exempli, cum oculum grauius dolere cœpisset, & iam pupillam eius crassior nubes superinducta texisset, oculum eius Martinus peniculo contigit, pristinamque sanitatem sublato omni dolore restituit.] hæc Seuerus, ad quæ minor Paulinus alludit. Sed & sicut Paulinus iste iunior, instar illius senioris, æger oculis curatus miraculo S. Martini, pro gratiarum actione rependit de eius Vita & miraculis carmen heroicum sex libris distinctum; ita & Venantius Fortunatus pariter sanatus oculis iam caligine penitus obductis, scribendi itidem S. Martini Vitam quatuor libris carminum consilium iniit: de accepto enim virtute sancti Martini munere hæc habet

D ad finem operis^b:

Hic paries retinet sancti sub imagine formam,

Amplectenda ipso dulci pictura colore:

Sub pedibus iusti paries habet arctæ fenestram;

Lychmus adest, cuius vitrea natat ignis in urna.

Huc ego dum propero, valido torquente dolore,

Diffugiente gemens oculorum luce fenestris:

Quo procul ut tetigi benedicto lumen oliuo,

Ignis ille vapor marcenti fronte recessit, &c.] Vides morem pristinum, sanctorum nimirum imagines pingi in ecclesijs, insuper & eadem solitas coli incensarum lampadum lumine: quod pium Fidelium obsequium esse Deo gratissimum, ipsa miracula edi solita vnctione olei dictarum lampadum, plusquam millies perspicue demonstrarunt. Sed quod de his fufius actum est primo Annalium tomo, modo satis.

Quod rursus ad res pertinet Occidentales, hoc eodem anno, sexto Kalendas Septembris, Mileui in Numidia celebratum est ab Episcopis totius Africæ generale Concilium Mileuitanum dictum: quod Mileuitanum primum dicendum est, cum aliud inueniatur celebratum post annos quatuordecim, ut ex litteris Innocentij Papæ ad eandem Synodum missis intelligi potest in notatis ibi Consulibus. Sciendum tamen hoc cum illo librariorum vitio esse confusum: quod enim unum idemque putarunt Mileuitanum Concilium, factum est ut quod alterius esset, alteri adscribendo coniungerent. Sed hæc omnia discriminando, singula singulis reddere curabimus; laborabimurque simul, ut Acta nobilissimæ Synodi hinc inde ex diuersis S. Augustini scriptis multo sudore collecta, magna ex parte reddamus. Verum ante hæc, quæ inter se communia ambæ hæc Synodi habeant, ex quibus vna eademque.

a Gregor. Turon. de miraculis S. Martini c. 3.

b Fortunat. lib. 4. Vit. S. Martini in fine.

CONCILIVM MILEVITANVM PRIMUM.

TEMPVS OBIVS S. MARTINI ET ABTAS.

Gregor. Turon. de miraculis S. Martini c. 3.

Gregor. Turon. de miraculis S. Martini c. 3.

SEVERVS SCRIPTOR RERV SANCTI MARTINI. b Paulin. epist. 12.

c Hier. in Ezech. c. 36. lib. 11.

d Gelas. Concil. Rom. can. de lib. anth. & apoc.

SCRIPTORES ALII RERV S. MARTINI. e Greg. Turon. de mirac. S. Martini cap. 2. f Seuer. dialog. lib. 3. in fin.

g Venant. in Vit. S. Martini lib. 1. h Idem lib. 2. prope finem.

CONFUSAE
SIMYL DVAE
SYNODI MI-
LEVITANA E.

demq. credita fuerit, dicenda sunt. Ex cōmuni nomīne in primis, a loco vbi celebrata comparato, factum est vt vtrumque vnum Mileuitanum Conciliū diceretur. Rursum id ipsum ex eo, quod vtrumque generale Concilium fuerit, quibus & vnus idemq. Aurelius Carthaginiensis Episcopus praesuit: tertio vero loco, quod sub vno eodemq. Romano Pontifice Innocentio ambæ Synodi noscantur esse collectæ. Quæ autem has adeo similes inter se discriminant, multa sunt. In primis tempus: hanc enim sub quinto Arcadij & Honorij Consulatu hoc anno habitā esse constat, illam vero Theodosio septimum Consule cum Palladio. Rursum etiam hæc sub Xantipo Numidiæ Primæ, illa vero sub Siluano celebrata cognoscitur. Insuper quod alia in ea, alia vero in ista tractata esse reperiantur, ob id iure ab inuicem distinguendæ videntur. Sed & quod illa habitā intelligitur post damnatam in Synodo Carthaginiensi Pelagianam hæresim, cum hoc tempore nondum ea hæresis eognita esset; plane nulla remanet dubitatio, duo esse Mileuitana Concilia inter se diuersa: oborta tamen est inter se vtriusque confusio ex eo nimirum, quod præfatio prioris Synodi Mileuitanæ^a præfixa inuenitur in posteriori Mileuitano Concilio^b. Sed reddamus hic ipsam, vt ratio temporis manifestior habeatur, ista enim præfixa habentur priori Mileuitano Concilio, cuius & propria sunt:

Gloriosissimis Imperatoribus Arcadio & Honorio Augustis quinto Consulibus, sexto Kalendas Septembris, in ciuitate Mileuitana, in Secretario basilicæ, cum Aurelius Episcopus Carthaginiensis in Concilio vniuersali confedisset, astantibus diaconibus, Aurelius Episcopus dixit: Quoniam Ecclesiæ sanctæ vnum est corpus, omniumq. membrorum caput est vnum: factum est, volente Deo, & nostram infirmitatem iuuante, vt ad hanc Ecclesiam veniremus, dilectionis & fraternitatis gratia inuitati. Vnde quæso charitatem vestram, quia ita credendum est, quia noster accessus ad vos nec superfluous nec insuauis est cunctis, &c.] quæ ipsa inueni descripta esse etiam in posteriori Mileuitano Concilio, in ordine Conciliorum primo loco posito; cuius rei causa confusio vtriusque Synodi facta est. mentio habetur ibi de alia Synodo Mileuitana, quæ primo fuerat congregata, vbi idem Aurelius ait: Quæso charitatem vestram, quia ita credendum est, quod noster accessus ad vos nec superfluous nec insuauis est cunctis, vt consensus omnium vestrum manifestetur concordare complacitis decretorum, quæ iam dudum vel in Hipponensi Synodo firmata sunt, vel postmodum meliore Concilio apud Carthaginem definita; nunc quoque a nobis ex ordine recitentur.]

Admonendum tamen hic putamus esse lectorem, apud Concilium Africanum sic haberi inexta Acta quædam huius Mileuitani Concilij, vt tamen cum amborum Imperatorum ponitur Consulatus, quorū ille fuerit minime exprimat, sed sic tantum positi legantur: Gloriosissimis Imperatoribus Arcadio & Honorio Augustis viris clarissimis Consulibus.] sed scito factum errore imperitorum librorum, vt loco V.C. numeri notæ, qua exprimitur quintus eorundem Consulatus, reddiderint illi, Viris clarissimis. Ceterum abhorret eiusmodi nomenclatura ab Imperatoribus, solita tantum poni, vbi alij sub Imperatoribus constituti nobilissimi viri eadem Consulatus dignitate donantur. Sed & in dicto Concilio Africano, ex ordine posito exploratissime demonstratur, quantum eorundem Augustorum illum debere esse Consulatum. nam cum, quod ipsum præcedit superius Cōcilium, habitum reperitur sub Cōsulibus anni superioris Vincentio & Flauto; & quod post Concilium Mileuitanum, de quo est sermo, ponatur Carthaginense Concilium sub anni sequentis Consulibus habitum; plane perspicue significatur, quod medium est Concilium, hoc anno sub quinto ipsorum Consulatu celebratum esse. Sed quod superius id constet plana expressione quinti ipsorum Consulatus, non est in his amplius immorandum.

Quod autem ad eiusdem Synodi Acta pertinet: post confirmata Synodalia decreta, diuersorum Episcoporum causæ in medium sunt allatæ, vt Cresconij Episcopi Villaregiensis; cuius causa delata ad Concilium Carthaginense anno superiori celebratum, ad huius anni generale Concilium coram suo Primæ Xantippo tractanda fuerat referuata. Quænam autem hæc causa fuerit, quidve decretum, nihil apparet. Tractata post hæc fuit causa Quoduultdei Episcopi Centuriensis: de qua illud a Patribus definitum, quod canon editus, & sub titulo de Iudicijs in Decretalium libro secundo descriptus habet his verbis: De Quoduultdeo Centuricensi Episcopo, quem cum aduersarius ipsius compulisset ad Concilium introduci: interrogatus, an cum eo vellet experiri; primo id promiserat, & altera die respondit hoc sibi non placere, atque discessit; placuit vt nullus eidem communicet, donec

^a Fam. 1. Concil.
^b in Concil. A-
fric. c. 52.
^c Concil. Mileuit.
pres.

^c Concil. Afric.
c. 52.
DE APPOSITIS
CONSVLIBVS
DEM-PORIS
RATIO.

ACTA
CONCILII
MILEUITANI.

donec satisfactione præmissa fuerit absolutus. Nam adimi sibi Episcopatum ante causæ eius exitum, nulli Christiano videri iure potuisset.] hæc de eo. Post hæc autem libellus lectus est Maximiani Vagiensis Episcopi, quo se suæ renunciare sedi significabat, vt paci Ecclesiasticæ bene consultum esset, alium subrogari in locum suum petens. Causa igitur diligenter a Patribus examinata, eidem annuere visum est; deq. ea re eiusmodi edidit decretum:

De Maximiano autem Vagiensi*, & ad eum, & ipsam plebem placuit de Concilio litteras dari, vt & ipse ab Episcopatu discedat, & illi sibi alium requirant.] hæc Synodus. Porro sciendum, hanc depositionem Maximiani honorificam fuisse, non autem probrosam. Etenim ob pacem Ecclesiæ ipse loco cedendum existimauit, deq. ea re litteras ad Synodum miserat: quibus S. Synodus voluit annuisse. Hic enim, qui ex Donatistarum schismate ad Ecclesiam Catholicam conuersus, haud pacifice reciperetur a populo; bono pacis consulens, sedi renunciavit. Sed quid per S. Synodum actum sit, discas ex S. Augustini litteris: nimirum ita Patres spontaneam admississe illius abdicationem, vt tamen in eius locum ab eis fuerit subrogatus Castorius frater ipsius, ad quem hoc eodem anno extant datæ litteræ S. Augustini atque Aypij; quæ quod non nihil ad Acta Synodi spectare noscantur, & laudes contineant abdicantis se Maximiani, eas hic describendas esse putamus. Sic enim se habent^a:

Molitus est quidem aduersarius Christianorum per carissimum atque dulcissimum filium nostrum, fratrem tuum, Catholicæ matri, quæ vos in hereditatem Christi ab exheredata præcisione fugientes pio sinu suscepit, periculosissimum scandalum commouere: cupiens videlicet serenitatem gaudij nostri, quæ nobis de bono vestræ conuersationis oborta est, fœda innubillare tristitia.] ostenditur his germanos hos ex Donatistarum schismate transisse ad Catholicam Ecclesiam. Subdit vero: Sed Dominus Deus noster misericors & miserator, consolans afflictos, nutrens paruulos, curans infirmos, ad hoc eum aliquid posse permisit, vt rem correctam multo amplius lætaremur, quam dolebamus afflictam. Longe est quippe gloriosus, Episcopatus sarcinam propter Ecclesiæ vitanda pericula deposuisse, quam propter regenda gubernacula suscepisse. Ille quippe se honorem, si pacis ratio pateretur, digne accipere potuisse demonstrat, qui acceptum non defendit indigne. Voluit ergo Deus etiam per fratrem tuum filium nostrum Maximianum ostendere inimicis Ecclesiæ, esse in visceribus Christi eius, qui non sua^b quærant, sed quæ Iesu Christi. Neque enim illud ministerium dispensationis mysteriorum Dei victus aliqua sæculari cupiditate deseruit, sed pacifica permotus pietate deposuit, ne propter eius honorem fœda & periculosa, aut fortasse etiam perniciofa in membris Christi: dissensio nasceretur. Quid enim esset cæcius & omni excæcatione dignius, quàm propter Ecclesiæ Catholicæ pacem schisma deferere, & ipsam pacem Catholicam honoris sui quæstione turbare? Quid enim laudabilius, & Christianæ charitati commodatius, quam de relicta Donatistarum vesana superbia ita hereditati Christi cohærere, vt testimonium vnitatis amore probaretur? Itaque quantum ad ipsam attinet, sicut eum gaudemus talem inuentum, vt quod in eius corde diuinus sermo ædificauit, nequaquam tempestas huius tentationis euerteret; sic optamus & deprecamur a Domino, vt consequenti vita & moribus suis magis magisque declaret quam bene gesturus fuisset, quod profecto gereret, si hoc oportuisset. Retribuatur ei pax æterna, quæ promissa est Ecclesiæ, qui intellexit sibi non expedire, quod paci non expediat Ecclesiæ.

Tu vero, fili carissime, non mediocre gaudium nostrum, qui nulla tali necessitate a suscipiendo Episcopatu impediris: decet indolem tuam in Christo, in te dicare quod dedit. Ingenium quippe tuum, prudentia, eloquentia, grauitas, sobrietas, & cetera, quibus ornantur mores tui, dona sunt Dei. Cui melius seruiunt, quam ei a quo tributa sunt, vt & custodiantur, & augeantur, & perficiantur, & remunerentur? Non seruiant huic sæculo, ne vanescant cum illo atque dispereant. Nam diu tecum in hoc agendum nouimus, quanta facilitate consideres ipse inanium hominum, & inhabiles cupiditates, & incertam vitam. Abijce igitur ex animo, quicquid terrenæ & falsæ felicitatis expectatione conceperat: Operare in agro Dei, vbi certus est fructus, vbi tam multa tanto ante completa sunt promissa, vt ea quæ restant, inanissime desperentur. Obsecramus te per Christi diuinitatem & humanitatem, per pacem cælestis illius ciuitatis, vnde peregrinantes labore temporali æternam requiem comparamus, vt in Episcopatu Vagiensis* Ecclesiæ fratri

* Vagiensis
Vagiensis
DE MAXIMIANO
ABDICANTE SE
AB EPISCO-
PATO.

^a Aug. epist. 238.

DE MAXIMIANO QVI
SPONTE SE-
DICESSIT, E-
PISTOLA AV-
GVSTINI.

^b Philip. 2.

LAVDES
CASTORIA
EPI-
SCOPI SVB-
ROGATI.

* Vagiensis
Bagaicinus
TUO

tuo non ignominiose cadenti vel gloriose cedenti succedas. Plebs illa, cui per tuam mentem & linguam donis Dei foecundatam & ornatam vberima incrementa speramus, in te intelligat fratrem tuum non pro sua defidia, sed pro eius pace fecisse quod fecit. Hæc epistola mandauimus vt tibi non legeretur, nisi cum te iam tenerent, quibus es necessarius: nos enim te spiritualis amoris vinculo tenemus; quia & nostro collegio multum es necessarius. Cur autem etiam corporalem præsentiam non exhibuerimus, postea scies.] hactenus Augustinus atque Alypius ad Castorium.

Similitudine nominum decepti aliquando, putauimus Maximianum Bagaiensem Episcopum, eundem esse cum hoc de quo agitur, qui in Synodi canone Bagaiensis itidem nominatur, sed Vagiensis dicendus potius ex epistola Augustini. Nam de Maximiano Bagaiensi Episcopo diuersa ratio est. Ille enim diu Ecclesiæ illi præfuit, nec se abdicasse dicitur ab Augustino, qui de eodem sæpe agit: hic autem post electionem sedi nuncium remisit, ex eiusdem litteris Augustini probe intelligi potest: licet Bagaiensis Maximiani non eadem sit apud S. Augustinum lectio: nam in epistola ad Bonifacium a Vagiensis Ecclesiæ Antistes nominatur, apud Cresconium vero Episcopus Bagaiensis b.

Quod rursus ad Synodum Mileuitanam pertinet; meminisse eius visus est Augustinus c in epistola ad Eusebium, dum negat sui muneris esse, afferre ad Synodum res gestas in aliena diocesi, quæ ob imminens periculum detulisset ad magistratus: habet enim hæc verba: Nam illud quod rursus eum dixisse nonnulli ad me pertulerunt, cur non ierim Constantinam, quando ibi plures ipsi erant: vel me debere ire Mileum, quod illic (sicut perhibent) Concilium proxime habituri sunt. Ridiculum est dicere, quasi ad me pertineat cura propria, nisi Hipponensis Ecclesiæ.] hæc ipse contra Proculianum apud Eusebium, quem interpellat. Sed qua de re: expedit vt totum id prodatur in medium; quo innotescat exemplo, quales esse soleant homines, qui deficiunt a Catholica vnitatem. Describit enim rem gestam idem Augustinus his verbis: Corripitur ab Episcopo suo iuuenis, crebris cædibus matris infans, & impias manus nec illis diebus, cum etiam seueritas legum sceleratissimis parceret, a visceribus vnde natus est, reuocans. Minatur eidem matri, se in partem Donati transiturum, & eam, quam incredibili furore solet cedere, perempturum. Minatur ei: transit ad partem Donati, rebaptizatur furens, & in maternum sanguinem fremens albis vestibus candidatur. Constituitur intra cancellos eminens atque conspicuus, & omnium gementium oculis matricidij mediator, tamquam renouatus opponitur. Hæcine tandem tibi placent, vir grauissime? Nequaquam hoc de te crediderim.] & paulo post: Quid aliud expectamus, vir honorabilis Eusebi, nisi vt in miseram mulierem senectute decrepitam, viduitate destitutam, a cuius cædibus in Catholica prohibebatur, iam Donatista securus armetur? &c.] Voluit autem istæ apud publica Acta deferri Augustinus, vt a magistratu imminenti obuiaretur malo: quæ ad Synodum Episcoporum a se minime deferenda fuisse ait, quod in alterius hæc acta essent Ecclesia. Vides, lector, quales esse soleant castrorum Ecclesiæ Catholice desertores. O si liceret omnium apostatarum nostri sæculi scelera in vnum cogere, qui ab Ecclesia Catholica ad hæreticos defecerunt: eis profecto replendæ latrinæ decies centies superarent Augiæ stabuli sordes: vt plane nec vnus sit reperiri, qui antequam ab Ecclesia Catholica migret, non ea sapius perpetrarit, quæ si ad Ecclesiastica tribunalia perlata fuissent, recta sententia ab Ecclesia eiiciendi fuissent.

Ad hanc quoque Synodum Mileuitanam sub Xantippo Primæ Numidiæ celebratam spectare videtur, quod cum priuatus officio quidam presbyter delinquens ab Augustino appellasset Synodum, ab ea sex Episcopi iudices dati fuerunt. At quænam esset presbyteri huius causa, ipse S. Augustinus ad Xantippum ipsum scribens ita narrat d: Primo comperi eum pecuniam cuiusdam rusticani diuino apud se commendato interuertisse, ita vt nullam inde posset probabilem reddere rationem. Deinde conuictus atque confessus est, die ieiunij Natalis Domini, quo etiam Gippitana Ecclesia, sicut ceteræ, ieiunabat, cum tamquam perrecturus ad ecclesiam suam, valescisset collegæ suo presbytero Gippitano, hora ferme quinta, & cum secum nullum clericum haberet, in eodem fundo restitisse, & apud quamdam malæ famæ mulierem & prædasse, & cœnasse; & in vna domo mansisse.] subdit de confessione ipsius, & quomodo eum remouerit ab officio presbyteratus, atque demum hæc ad eundem Xantippum de Concilij decretis: Hæc autem præcipue prudentiæ tuæ intimare oportebat, ne aliqua tibi fallacia subreperet: audiui enim causam eius, cum centum dies essent ante Dominicum Paschæ, qui futurus est VIII. Id. Aprilis. Hoc propter

Con-

A Concilium insinuare curavi venerabilitati tuæ: quod etiam ipsi non celauimus, sed ei fideliter quid institutum esset, aperui.] & in fine: Ego certe presbyterum, & qui die ieiunij, quo eiusdem loci etiam Ecclesia ieiunabat, valescens collegæ suo eiusdem loci presbytero, apud famosam mulierem nullum secum clericum habens, remanere & prandere & cœnare ausus est, & in vna domo dormire, remouendum ab officio presbyterij arbitratus sum, timens ei deinceps Ecclesiam Dei committere. Quod si forte Iudicibus Ecclesiasticis aliud videretur, quia sex Episcopis causam presbyteri terminare, a Concilio statutum est: committat illi qui vult Ecclesiam suæ curæ commissam: ego talibus, fateor, quamlibet plebem committere timeo, præsertim quos nulla bona fama defendit, vt hoc eis possit ignosci: ne, si quid perniciosus eruperit, languens imputem mihi.] hæc S. Augustinus de his quæ ad Synodum Mileuitanam sub Xantippo spectare visa sunt: quæ hic voluimus inseruisse; tum vt, deperditis Synodi Actis, refarciam, restituamque ea, quantum fas est, pristinae antiquitati; tum etiam ad insinuandam censuram sanctorum Patrum adhibitam in conseruanda facta recta Ecclesiastica disciplina; intelligasque ieiunia non fuisse apud maiores in Ecclesia eius æstimationis, vt pro arbitrio quis ea seruanda duceret; sed vt quæ ex præcepto indicta, vel ex consuetudine introducta essent, visa fuisse legitima, vt eorum transgressores, rei maximi criminis haberentur. Sed quæ reliqua sunt huius Synodi absoluamus: ibi enim eiusmodi decretum sancitum fuit a:

Deinde placuit omnibus Episcopis, qui in hoc Concilio subscripserunt, vt Matricula & Archiuus Numidiæ & apud primam sedem sit, & in metropoli, id est Constantina.] hæc quidem constitutione Patres definiisse voluerunt altercatione duarum sedium in Numidia positarum, quænam potior habenda esset. In duas prouincias diuidebatur Numidia, eademque duæ dictæ Numidiæ, vt Acta b sextæ Synodi Carthaginensis demonstrant: ob idque altercatio oborta inter Xantippum Episcopum Constantinae Numidiæque Primatem, & Victorinum Episcopum alterius ciuitatis, primatum eiusdem vniuersæ prouinciæ sibi vendicantem. De eiusmodi altercatione mentio habetur in epistola ad eundem Victorinum a S. Augustino scripta, cum ab ipso ad Synodum per tractorias vocaretur. Erant tractoriæ (vt suo loco diximus) litteræ ab Episcopo priuatim scriptæ ad instar litterarum Imperatorum, quibus imperabatur commeatus in quibuscumque locis a Fidelibus in itinere præstandus: in quarum similitudinem, cum Primates sibi subiectos Episcopos vocarent ad Synodum, tractorias dare solebant, quibus in singulis Ecclesijs iuberentur excipi, & Christiana charitate foueri. Sed reddamus hic perbreuem Augustini epistolam, ex qua antiqui moris Ecclesiastici monumenta referantur: sic enim ad Victorinum agentem Numidiæ Primatem scripsit c:

Tractoria ad me quinto Idus Nouembris venit, iam finito die, & me valde indispositum inuenit, vt occurrere omnino non possem. Verumtamen siue imperitiam meam mouerit, siue iuste motus sim, tuæ sanctitatis & grauitatis est arbitrari. Legi in eadem tractoria etiã ad Mauritaniae esse scriptum, quas prouincias scimus suos habere Primates. Quod si & ex eis ad Numidiam conuocandum esset Concilium: oportuit utique, vt aliquorum Maurorum Episcoporum, qui illic priores sunt, nomina in tractoria ponerentur. Quod in ista tractoria non reperiens, multum miratus sum. Deinde ad ipsos Numidas ita perturbato & neglecto ordine scriptum, vt nomen meum tertio loco inuenerim, qui noui quam post multos Episcopos factus sim. Quæ res & alijs iniuriosa est satis, & mihi inuidiosa. Præterea venerabilis frater & collega noster Xantippus Tagastensis * dicit, quod eum primatus ipse contingat, & erga plurimos sic habetur, & tales misit epistolas. Qui etiã error si facile inter vestram sanctitatem cognosci & corrigi potest; non debuit tamen in tractoria, quam misit venerabilitas tua, nomen eius prætermitti. Quod si in medijs locis conscriberetur, & non in primo poneretur, multum mirarer: quanto magis mirandum est, quod nulla tibi eius admemoratio facta est, qui maxime ad Concilium venire debuit, vt de ipso primatus ordine causa omnium Numidarum Episcopis Ecclesiarum primitus ageretur?

His de causis etiam venire dubitarem, ne forte falsa esset tractoria, qua tanta peruerfitas appareret: quamquam & angustia temporis, & aliæ graues necessitates me multipliciter impedirent. Vnde peto beatitudinem tuam, vt mihi ignoscas, & primo instare digneris, vt inter tuam sanctimoniam & senem Xantippum concorditer constet, quis vestrum debeat conuocare Concilium: aut certe (quod salubrius arbitror) sine cuiusquam præiudicio ambo conuocare collegas vestros, eos maxime qui vobis Episcopatus ætate vicini sunt,

a Apud Conc. Afric. c. 53.

CONSTANTINA PRIMA SEDES NUMIDIÆ DECRETA.

b Conc. Carth. 6. in pref.

c August. epist. 217.

AVGVSTINI EPISTOLA AD VICTORIVM.

* Constantiniensis DE PRIMATV NUMIDIÆ CONTROVERSIÆ.

MAXIMIANI DYO.

MAXIMIANI DYO.

a August. epist. 50.
b August. cont. Crescon. lib. 3. c. 43.
c August. epist. 168.

IMMANE SCHELVSVVENIS AD DONATISTAS TRANSYENTIS.

DE LATI AD XANTIPPVM CLERICI CRIMINA. d August. epist. 236.

403. 2. 9.

funct, qui facile quis vestrum verum dicat agnoscant: vt inter vos paucos eadem præ ceteris quæstio dirimatur; & errore sublato, minores a ceteris conuocentur, qui nec possunt nec debent nisi vobis in hac re tamquam prioribus credere; & nunc ignorant, cui vestrum potissimum credant. Hanc epistolam signatam mihi annulo, qui exprimit faciem hominis attendentis in latus.] hætenus epistola Augustini. Porro hanc controuersiam de primatu Numidiæ in hoc Concilio Mileuitano adiudicatam Xantippo, sediq. Constantinæ, quæ dicta sunt, aperte declarant. Nouit & Iustinianus Imperator^a, primam sedem Numidiæ esse Constantinam ciuitatem, in prouincia vero Mauritanæ Cæsaream, in Bizacena Capfam, in Tripolitana Leptim. At de Mileuitana Synodo hoc anno habita hæc satis sunt.

^a L. 2. Cod. de off. Pref. pres. Afri.

IES V CHRISTI INNOCENTII PAP. ARCAD. & HONOR. IMPP.

A N N V S A N N V S A N N V S

403. 2. 9.

Christi annus quadringentesimus tertius nouis Consulibus Theodosio Augusto atque Rumorodio Fastis adscribitur: quo funestum illud accidit, vt a Conciliabulo Ioannes Chrysofostomus deponeretur. Ante autem quam hæc aggrediamur, meminisse lector debes, res S. Ioannis Chrysofostomi anno superiori eo nos statu reliquisse, vt qui ipsi fauerent Aegyptij monachi, aduersus Theophilum accusationes proposuerint; quarum causa Theophilus Alexandria iussus esset Constantinopolim proficisci: cum interea S. Epiphanius Constantinopolim sponte veniens pugnaturus aduersus Origenistas, cum alias innumeras turbas inter Episcopos concitatas reperisset, re infecta, ad suam est reuersus Ecclesiam. His vero in memoriam reuocatis, iam reliquum est, vt quæ hæc secuta sunt, ordine rerum gestarum pro temporis ratione narremus. Ac primum de aduentu agamus Theophili Constantinopolim, vbi diutius immoratus est; qui in itinere positus complures collegit Episcopos, secumq. duxit Constantinopolim; habens in animo, quod postea expleuit, aduersus Ioannem apud Constantinopolim Synodum celebrare. Erat inter alios Episcopos Theophilo fauentes, qui tamen ante Theophilum Constantinopolim venerat, Acacius Berœensis fama notissimus tum ob monasticam ante actam vitam in Syria solitudine, tum etiam sacrarum peritia litterarum; de quo ista Palladius^b in dialogo:

THEOPHILI ALEX. SYV-DIA IN IOANNEM CHRYSOSTOMVM.

^b Pallad. dialog. verum gest. Ioan. Chrysof. A C A C I V S CVM SEVERI ANO ET ANTIOCHO CONSPIRAT.

Per idem tempus contigit, vt Acacius Episcopus Berœæ adueniens, honesto (vt dicebat) careret diuersorio. Qua ex re indignatus ira excandescerebat, quasi fuisset a Ioanne contemptus. Victus autem cogitationibus improbis, ex abundantia cordis verbum plenum stultitiæ protulit, dignum ipsius animo, præsentibus quibusdam Ioannis clericis dicens: Ego ipsi ollâ condio. Et ex eo Seueriano coniunctus Episcopo Gabalensi, & Antiocho Episcopo Ptolemaidis (erant hi æmuli in dicendo Ioannis Chrysofostomi eloquentia) & Isaac Syrulo circumforaneo falsorum monachorum duci, qui omne tempus contriuerat in maledictis, linguam semper aduersus Episcopos instruens, quæ pacto aduersus Ioannem, immo aduersus Saluatorem armare se queant. Mittunt primum Antiochiam, adolescentiæ illius (nempe Ioannis) crimina studiose inquirentes. Vbi autem defecerunt scrutâtes scrutationes, nihilq. inuenirent, quo illius fucarent gloriam, Alexandriam ad Theophilum mittunt, cuius noverant versatile ingenium ad huiusmodi sapienter vicissim machinanda. Ille postquam litteras iuxta cor suum legit, oblatam sibi malignandi materiam amplexus perlubenter, horrido silentio scrutabatur inquirens occasionem aliquam non leuem contra Ioannem.] hæc Palladius.

VT AMBROSIVS HANCIMV

Sed inter hæc oborta est occasio, vt Eudoxia Augusta in Ioannem alioqui ante perinfecta, in ipsum acerbius excandesceret: quamobrem Theophili accelerauit aduentum, quo eo ad deponendum ipsum Ioannem artifice vteretur. Quidnam id fuerit, explicabimus paucis. Accidit vt Ioannes pro concione, opportuna data occasione, ab illo Regum^c exordium sumeret: Congregate ad me sacerdotes dedecoris, qui comedunt mensam Iezabel, vt dicam eis, sicut dixit Elias: Quousque claudicatis vtrisque poplitibus? Si Baal est Deus, ambulate post ipsum. Si autem Iezabel quoque mensa ipsa est Deus, comedentes euomite.] Istæc autem ipsa, vt dicta aduersus Eudoxiam Augustam interpretati aduersarij, eadem ipsi retulerunt. quibus illa acceptis, in Ioannem acrius commota est, & de eius depositione per Theophilum machinanda indefesso consilio animo vertere sedulo, & opere implere non destitit. Etenim quæ Ioannes dixerat de sacerdotibus comedenti-

^c 3. Reg. 18.

bus de

403. 2. 9.

Abus de mensa Iezabel, ad Seuerianum, Antiochum, & Acacium æmuli referebant, quod hi ab ipsa Augusta Constantinopoli alerentur, aptantes ob id Iezabel nomen Eudoxiæ. Hæc quidem Socrates^a atque Sozomenus^b ante Theophili aduentum acta volunt; ceterum Leo^c & Metaphrastes post aduentum Theophili ista referunt: quod si verum est, certe quidem inter sacerdotes Iezabel Theophilum adnumeratum oportuit. Sed & accidebat, vt quoties inuestiua aliqua Ioannes malas feminas infectaretur, ea mox delatores in Eudoxiam esse dicta referrent. Sed iam de ipso Theophili aduentu agamus.

^a Socrat. lib. 6. f. 14. ^b Sozom. lib. 8. c. 16. ^c Leo Imp. in Encom. & Metaph. in Vita Chrysof.

Visum est quasi plane prodigium, vt Theophilus ad dicendam causam vocatus reus & iudicandus, idem quasi triumphum agens aduenit Constantinopolim, plures habens secomitantes Episcopos; & ingressus urbem quodam miraculo ex reo conuersus sit in actorem, aduersus Ioannem Chrysofostomum iudicium parans. Sed vnde id portentum acciderit, in medium afferamus. Iam enim audisti eloquentissimos illius temporis Episcoporum Seuerianum, Antiochum, & Acacium Ioannis aduersarios Constantinopoli diutius commoratos, ac dicendi facundia haud paucos in ipsum concitasse, & in partes Theophili perduxisse. His accessit, quod maioris efficaciam videri poterat, Eudoxiæ (vt vidimus) in Ioannem animus concitatus. Porro quantarum virium sit femina iracunda, cui sit coniuncta potentia, puto neminem ignorare: rursus vero quam pronum sit genus mulierum sectari studia, & in quam partem semel inhæserint obstinato animo immobile inhærescere, æque exploratum omnibus esse. Quam ob causam accidit, vt Eudoxia Augusta, & alia clarissima femina in Ioannem Chrysofostomum furore succensæ, partes Theophili tuendas ardentissimo animo susceperint: quænam autem ista fuerint, Palladius^d recenset his verbis: Mulieres præterea quæ celebres sunt, tres viduæ quidem, sed opulentæ, in perniciem salutis suæ pecuniam ex rapina possidentes, quæ virorum quoque constantiam perturbare possunt atque concutere, Marfa^{*} Promoti vxor, Castritia Saturnini, & Eugraphia quædam nimia infania feruens: cetera eloqui verecundia prohibet. Istæ, atque isti (nempe tres Duces manu militari parati subsidium ferre Theophilo, necnon tres recensiti Episcopi pro eodem stantes) cum haud infideli corde sint segnes, velut phalanx furore ebria in vnam sententiam odiosam concurrentes, aduersus Ecclesiasticam pacem torrentem prodicionis per summam infaniam concitarunt.] hæc Palladius. Adiunge his Episcopos naufragos, quos a Ioanne depositos superius diximus, qui in eum nihil prætermiserunt consilio opeq. moliri. Adde insuper clericos Constantinopolitanos maiori ex parte ob duras reprehensiones in suum ipsorum Antistitem concitatos. Adpone ad hos etiam studia Episcoporum Orientalium & Occidentalium, ob susceptos Constantinopoli Origenistas, a Ioanne ipso nonnihil auersa, erga vero Theophilum peruersiora. His, inquam, omnibus simul in vnum concurrentibus, Theophiloq. fauentibus, factum est, vt reus veniens, causam dicturus, mox in actorem conuersus fuerit, iuratus & in iudicem transformatus.

QVI THEOPHILUS ADVERSUS IOANNEM FAVERINT.

^d Pallad. Dialog. de reb. gest. Ioan. Chrysof.

C suæ pecuniam ex rapina possidentes, quæ virorum quoque constantiam perturbare possunt atque concutere, Marfa^{*} Promoti vxor, Castritia Saturnini, & Eugraphia quædam nimia infania feruens: cetera eloqui verecundia prohibet. Istæ, atque isti (nempe tres Duces manu militari parati subsidium ferre Theophilo, necnon tres recensiti Episcopi pro eodem stantes) cum haud infideli corde sint segnes, velut phalanx furore ebria in vnam sententiam odiosam concurrentes, aduersus Ecclesiasticam pacem torrentem prodicionis per summam infaniam concitarunt.] hæc Palladius. Adiunge his Episcopos naufragos, quos a Ioanne depositos superius diximus, qui in eum nihil prætermiserunt consilio opeq. moliri. Adde insuper clericos Constantinopolitanos maiori ex parte ob duras reprehensiones in suum ipsorum Antistitem concitatos. Adpone ad hos etiam studia Episcoporum Orientalium & Occidentalium, ob susceptos Constantinopoli Origenistas, a Ioanne ipso nonnihil auersa, erga vero Theophilum peruersiora. His, inquam, omnibus simul in vnum concurrentibus, Theophiloq. fauentibus, factum est, vt reus veniens, causam dicturus, mox in actorem conuersus fuerit, iuratus & in iudicem transformatus.

* Martia

QVINAM STARENT CONTRA CHRYSOSTOMVM.

Sed quid de Theophili aduentu Constantinopolim idem Palladius^e scribit, hic reddamus; quem hoc anno contigisse, quæ superiori anno & præsentem haud pridem sunt dicta significant: Appulit vel secundo Theophilus (primo enim illuc aduenerat quo tempore Ioannes est creatus Episcopus) aditans venturi Thebanus sumo oneratus, eis quos ex Aegypto & India ipsa conduxerat, & pro roridâ inuidia flagrantiam spirans, Constantinopolim ingreditur sexta hora, quinta sabbati, nautico comitatus agmine, turpem referens gloriam, de qua dicit Apostolus^f: Quorum gloria in confusione eorum, subinferens, qui terrena sapiunt. Hospitaturq. non in tabernaculis iustorum, ecclesiæ mansionem fugitans, oblitusq. Dauidici illius^g: Elegi abiectus esse in domo Dei mei, magis quam habitare in tabernaculis peccatorum. Sed profecto arcebat hunc ab ecclesia conscientia crudelis.] in Palatio enim apud Imperatorem paratum fuisse Theophilo diuersorium, tradit Sozomenus^h, Ceterum ipse S. Ioannes Chrysofostomus in epistola ad Innocentium Papam, in suburbio Theophilum mansisse tradit, nec ciuitatem ingredi voluisse. Subdit vero Palladius: Remoratus illic tres hebdomadas dierum, neque cum Episcopo Ioanne congressus est (vt solent Episcopi) neque omnino propinquauit ecclesiæ: sed perstitit certans nocte ac die, nouumq. odiû veteri copulans, vt Episcopum Ioannem omnimodo pelleret, sed vita quoque ipsa priuaret, partim profusione auri contra veritatem superstitionem potentium redimens, partim lautioribus epulis gulæ deditos, quosque sub iugum mittens, partim assentatione & spe maioris dignitatis fallaces ex clericis quoslibet inducens. Hos igitur omnes absque stiniculo voluptatibus vinciens, veluti blandus quispiam dæmon, animarum excantato iudicio,

^e Pallad. ibid.

ADVENTVS THEOPHILI CONSTANTINOPOLIM.

^f Philipp. 3.

^g Psal. 23.

^h Sozom. lib. 8. c. 17.

CONATUS
THEOPHILI
ADVERSUS
IOANNEM
CHRYSOSTO-
MYM.

ORBIT
GA QAT
M. 222
A. 222
T. 222

THEOPHILVS
MUTATVS IN
DETRIVS.

M. 222
T. 222
A. 222
P. 222

a Pallad. dia-
log. de reb. gestis
Chryso. tom.
QVID IN VI-
DVAS LASCI-
VIENTES
CHRYSOSTO-
MY S.

IOANNES
QUADRAGIN-
TA COLLE-
GIT EPISCO-
POS.

b 2. Tim. 4.

LVCTVS EPI-
SCOPORVM
QVI CVM
IOANNE R-
RANT.

dicio, ad scenæ ministerium personam dæmoniacā inquirebat, quam etiam est affecutus. **A**
Pulsi a Ioanne fuerant duo, & pro sceleribus suis separati ab Ecclesia: horum ille ab-
usus leuitate, hortatur vt aduersus Ioannem libellos darent, pollicitus eos restituere in
ministerij sui locum (erant autem hæc illorum scelera, alterius quidem homicidium, al-
terius vero adulterium) quod & fecit: eos enim post Ioannis exilium locis restituit suis,
datis scilicet libellis, quos ipse ille dictauerat, nihil veri continentis, præter id solum,
quod monere ille consueuerat, vt post communionem, aut aquam, aut pastillum degu-
starent, ne contra voluntatem vna cum salua siue pituita quicquam sacramenti excrea-
rent, ipse prius id faciens, religionemq. pie sentientibus augens.] hæc ipse. certe quidem
in Occidentali Ecclesia antiquo vsu in more receptum est, vt post sumptam sacram
Eucharistiam ea de causa vinum aqua mixtum Fideles accipiant, vel aquam puram arbi-
tratu cuiusque; vt ex hoc minime reprehendendus Ioannes esset. Ceterum haud vnam **B**
hanc rem tantum oblatis continebant libelli, sed plane vigintinouem formata sunt aduer-
sus eum accusationum capita, quæ singula Photius in Bibliotheca sua recenset, nosq. de
his inferius suo loco.

Quod ad hanc causam spectat; accidit plane Theophilo, vt bene currenti pedibus in via
lapso, cū in decliuum præceps adactus ruina alterius, casu grauiore corruerit. Etenim lau-
dandus eius impetus ille fuit, quo aduersus Origenistas commotus est; commendandusq.
zelus eius in eorumdem propulsionem latebras captantium vbique serpentium: id quidem
pleno ore S. Hieronymus, S. Epiphanius, sanctus itidem Anastasius Papa, ac denique Occi-
dentales omnes summis laudibus prædicarunt. Verum cum in Ioannem Chrysostomum,
causa publica prætermissa, inimicitias priuatas exercuit: aperuit calumniatibus ianuas ob-
trectandi, & optimos quosque animo a se abalienauit, vnde & perpetuam suo nomini igno-
miniam irrogauit, redditus posteris eo nomine odiosus; cum tantum virum, Ioannem dico,
quæ innocens imbuta litteris adolescentia illustrarat, monasticisq. institutis exulta iuuen-
tus nobilitarat, necnon disciplina atque exercitatio clericalis Antiochiæ mirifice sublima-
rat, ac denique ipsa pontificalis functio, nullo præpedita terrenarum rerum affectu, Deo,
Angelis, & hominibus commendarat: talem (inquam) tantumq. virum, columnam Ec-
clesiæ conatus sit Theophilus comparatis vndique machinis deorsum in terram prosterne-
re, penitusq. conterere. Sed longe aliter ac concepit animo, accidit, ac plane contra-
rius est consecutus euentus: siquidem ille persecutione clarior, calumnijs illustrior, ac de-
nique morte toto Orbi radijs immortalitatis effulsit. **C**

Sed prosequamur res tunc gestas a Palladio^a Episcopo, qui interfuit, ita descriptas:
Cum vero (inquit) Theophilus libellos suscepisset, conuersatur apud Eugraphiam, vna **D**
cum Seueriano, & Antiocho, & Acacio, ac reliquis Ioanni propter eius castissima monita
inensis. Mos enim erat illi, iuxta Paulum, publice & per domos honestatem edocere, &
eas huiusmodi maxime verborum castigatione compescere, quæ cum iam anus per æta-
tem essent, iuuenes tamen apparere vellent: Quid, inquit, cogitis corpus rursus iuue-
nescere, cincinnos in fronte ferentes instar meretricum ad deceptionem intuentium, &
congrementium vobis, idq. cum sitis viduæ? extant quidem eiusmodi obiurgationes sæ-
pius repetitæ in eiusdem Ioannis Chrysostomi homilij. Sed pergit Palladius:

Congregati autem requirebant quo pacto iudiciua inchoarent. Vnus vero ex assisten-
tibus monuit, porrectis vt libellis Imperatori, ipsam etiam inuitum ad Concilium trahe-
rent. Factum est igitur hoc, sicuti sub Iudæis quondam, auro illis per omnia suffragan-
te. Eramus cum Ioanne quadraginta Episcopi tunc in Episcopatus triclinio sedentes, ad **E**
mirantescq. quomodo qui solus venire iussus erat, ac pro nefarijs respondere criminibus,
tot sociatus Episcopis venerat: quo item modo sententias Principum immutarat, & com-
plures de clero peruerterat. Sic autem sermocinātibus nobis, afflatus Spiritu sancto Ioan-
nes repente omnibus ait: Orate fratres: ac si quidem diligitis Christū, mei gratia suam nul-
lus Ecclesiā deferat. Ego enim iam delibor, & tempus resolutionis meæ instat, iuxta senten-
tiam Pauli^b. Multas (vt video) pressuras primum patiar, atque ita demum excedam e vita.
Scio enim versutiam satanæ, quod non ferat se meis quotidie sermonibus lacessiri. Atque
ita demum mihi præstate miserationis affectum, vt in orationibus vestris memineritis mei.

Mærore igitur ineffabili detenti, alij quidem effundebamus maximā vim lacrymarum:
alij vero e Concilio egrediebātur, oculos eius sacrumq. caput, vna & os illud pretiosum &
beatissimum exosculantes, neque se a fetu & singultibus cōtinere valentes. Hortatus redi-
re ad

re ad confessum huc atque illuc in morem apum circum alucare crebro murmure perstre-
pentiū: Sedete (inquit) fratres, & flere desinite; ne me amplius affligatis: mihi enim^a viuere **A**
Christus est, & mori lucrum (Iam enim fama vulgauerat, ob fiduciæ illius magnitudi-
nem capite truncandum esse) Et si tenetis (ait) memoria, reminiscimini quomodo sem-
per dixerim vobis: Via est vita præsens, cuius & tristitia & læta pertranseunt. Nundinæ
sunt, quæ cernimus omnia; vendimus, emimus, modo diuertimus. Num Patriarchis
meliores sumus, Prophetisq. & Apostolis antecellimus, vt immortalis hic nobis perma-
neat vita? Ad hæc ingemiscens quidam ex præsentibus, dixit: At vices lugemus nostras,
nostramq. desolationem, qui pupilli relinquimur, Ecclesiæ viduitatem, confusionem le-
gum, ambitionem non timentium Dominum, & gubernaculis Ecclesiæ sese importune in-
gerentium, destitutos pauperes, desertamq. doctrinam. His ille auditis, indice dexteræ
B manus læuæ nodum sapius pulsans (consueuerat enim vir Dei inter animi curas atque æ-
stus hoc facere) ita se alloquenti ait: Sufficit, frater, noli plura prosequi. Verum (vt dixi)
vestras Ecclesias non dimittatis. Neque enim a me doctrina Christi cœpit initium, neque
item in me desitura est. Nonne Moses mortuus est? numquid Iesus inuentus post illum
non est? Nonne Samuel obiit? nonne Dauid vnctus est? Excessit vita Hieremias: non
ne reliquit Baruch? Assumptus est Elias: nonne prophetauit Elisæus? Capite cæsus est
Paulus: nonne post se reliquit Timotheum, Titum, Apollo, & innumeros alios? His di-
ctis, Eulifius Apameæ Bithyniæ Episcopus ait: Necessario, si Ecclesias tenuerimus, com-
municare cogemur atque subscribere. Ad hæc sanctus Ioannes: Communicate quidem,
ait, ne scindatis Ecclesiam: verum nolite subscribere: nihil enim mihi conscius sum, pro-
pter quod deponi aut deijci merear.

Cum inter eos ista referuntur, nunciati sunt astare pro foribus hi, quos Theophilus mi-
serat. Iubet eos protinus ingredi. Ingressos, cuiusnam essent gradus, interrogat. Episco-
pos esse vbi didicit, orat, vt sedentes, quam ob causam aduenerint, dicant. Illi autem,
Breue tantum habemus, inquit. Iubete illud legi. Quod ille vbi annuit; mandant
Theophili puero, vt legeret. legit. Erat autem hic textus: Sancta Synodus ad Quercum
congregata (erat autem locus trans mare sic vocatus, Ruffini suburbium, in quo illi conue-
nerant) Ioanni, neque addentes id quod profecto erat, Episcopo (solet enim ferme obcæ-
catus animus non rite aspicere, sed ea voluere & conspici, quæ passio dicitur) Libellos con-
tra te accepimus, mala continentis innumera. Occurre igitur, Serapionem & Tigrim
presbyteros assumens tecum: est enim illis opus.] hæc tenens Breue missum. Erant vero qui
missi sunt, Dioscorus & Paulus & Libya iuuenes admodum. **C**

Quod autem ad locum Synodi, ad Quercum dictum: Fuit (inquit Sozomenus^b) id sub-
urbium Chalcedonis, quod a Ruffino Consulari iam cognomen habet, in quo & regia
est & ampla ecclesia, quam ipse Ruffinus in honorem Apostolorum Petri & Pauli extru-
xit, & Apostolæum ex his appellauit, monachos etiam in vicino collocauit, qui clerum
ecclesiæ supplerent.] hæc Sozomenus. Post hæc Palladius addit: Postquam lecta est
pagina, contradicunt hi qui cum Ioanne erant Episcopi: & Theophilo per Episcopos
tres, Lupicinum, Demetrium, & Eulifium, & presbyteros duos Germanum & Seue-
rum hæc rescribentes: Noli Ecclesiæ negotia soluere: noli confundere ordinem, & ne
scindas Ecclesiam, propter quam Christus descendit ad terras. Quod si impatiens soluis
Nicanæ Concilij canones, causasq. citra terminos tuos cognoscere vis; ipse ad nos tran-
si in bene institutam ciuitatem: neque instar Caim Abel in campum prouoces; vt nos te pri-
mum audiamus. Habemus enim contra te libellos capitum septuaginta, apertas & nefa-
rias actiones continentis. Pluresq. per Dei gratiam sumus, quam Synodus tua, congrega-
ti non ad euerfionem Ecclesiæ, sed pacem. Nam tua quidem Synodus triginta & sex ha-
bet Episcopos ex vna prouincia: nos autem quadraginta sumus ex prouincijs varijs, in
quibus & septem sunt Metropolitæ: & necessario conuenit pauciores a pluribus ac præ-
stantioribus secundum canones iudicari. Habemus enim & epistolam tuam, per quam
admones Coepiscopum nostrum Ioannem, non oportere citra terminos suos Episcopos iu-
dicare. Quocirca Ecclesiasticis obtemperans legibus, accusatores tuos ora, vt a tua accu-
satione desistant. Ad hæc motus Ioannes, Episcopis suis ait: Vos quidem, quod vobis vi-
detur, scribite: me autem conuenit, ad ea quæ mihi sunt scripta, rescribere. **D**

Sic itaque Theophilo mandauit, dicens: Ego, an aliquis dicere contra me quippiā possit,
hactenus nescio. Porro si quis proposuit contra me, vultisq. veniam; manifestos inimicos
meos, **E**

a Philip. 2.

SYNODVS A
THEOPHILO
CONGREGA-
TVR, AD
QUAM CITA-
TVR IOAN-
NES.

b Soz. lib. 8. c. 17.

SYNODVS
QUAE NVN-
CIANDA THE-
OPHILO MAN-
DET.

QUAE THEO-
PHILO RE-
NVNCIANDA
ESSENT.

meos, quos mihi negligentia sua facit infestos, conuentu vestro primum abijcite: neque A
iam de loco contendam, vbi me oporteat iudicari, etsi id maxime in ciuitate fieri oportuit. Sunt autem, quos vt suspectos renuo, Theophilus, quem & in Alexandria & Lycia dixisse certum est: In Comitatum proficiscor, vt Ioannem deponam. Id ex eo verum probatur, quod adueniens neque congressus est mihi, neque communicauit. Qui ergo ante audientiam inimicus comprobatus est, quid post in iudicio facturum putatur? Acacium itidem abijci postulo, qui dixit: Ego ipsi ollam condio. Quid autem de Seueriano & Antiocho dicam, quorum facinora sæculi quoque theatra canunt? Itaque si me re vera venire vultis; hos quatuor, si quidem iudices sunt, Concilio pellite: sin autem accusatores, eos ad iudicium sistite, vt sciam quo mihi ordine certandum sit, vtrū quasi contra aduersarios, an aduersus iudices standum. omninoq. non solum ad charitatem vestram, verum & ad omnem quoque vniuersalem Synodum venire paratus sum. Scitote igitur, quod B
si millies miseritis ad me, nullum aliud responsum a me reportabitis.

Illis exeuntibus, Notarius edictum habens regium, per quod iuxta illorum postulata inuito traheretur ad iudicium, euestigio ingressus vrgebat. Vbi Notario responsum fuerat, nunciantur duo Ioannis presbyteri, Eugenius quidam, qui factionis contra Episcopum Ioannem mercedem accepit Heracleæ Episcopatum, & Isaac monachus (ne aliter dicam) ita nunciantes: Mandat tibi Synodus, vt transeas ad nos, responsurus ad crimina. Contra vero Ioannes per Episcopos alios ita respondit: Quanam, oro, consequentia, quo ordine iudicatis, qui neque inimicos meos vultis abijcere, & me per clericos meos accersitis?] ista Palladius. Socrates^a vero atque Sozomenus^b addunt, iam quarto a Synodo Quercus ad iudicium Episcoporum vocatum ipsum fuisse Ioannem Chrysostrum, eundemq. demum post alia prouocasse ad Synodum œcumenicam. Clerum quoque C
Constantinopolitanum ad eandem Synodum esse vocatum comminatione depositionis, si venire detrectaret, idem Sozomenus tradit.

Cum autem tum ab Episcopis qui cum Ioanne erant, tum ab ipso Ioanne plures causæ fuerint allatæ, cur minime teneretur se Synodali illi sistere iudicio: certe quidem minime prætermisum fuisset, cum & tempus peropportunum & vrgēs necessitas imperasset, Constantinopolitanæ œcumenicæ Synodi illum citare canonem (si re vera id ibi decretum fuisset, & non per imposturam annexum) quo decernebatur, sedem Constantinopolitanam primum post Romanam tenere debere locum; ac proinde nihil iuris sibi Theophilum vendicare potuisse, vt in Ioannem ipsum Synodum congregaret, si inferior Theophilus Ioanne fuisset. Sed quod alia iura noua deficerent, ipse Ioannes ad antiquum canonem Nicæni Concilij prouocat, quo limites Ecclesiarum fuerant definiti: vt plane intelligas, nullam D
penitus penes Ioannem Chrysostrum fuisse canonis illius cognitionem, sed per imposturam additum.

Antequam autem reliquas in ea Synodo res gestas in medium adducamus, dicendum cur locum illum transpontum ad Synodum celebrandam delegerint Episcopi aduersarij. In promptu quidem ratio illa est, ob euitandas scilicet Constantinopolitani populi turbas. Probe enim sciebant, illum suo Episcopo addictissimum, nec vlllo pacto laturum Ioannem e sede deponi: qui nec tamdiu tardaret tumultuari, nisi ab exercitu Imperatoris in officio contineretur. Sed haud his valuit omnino cohiberi, cum quæ in Ioannem in Synodo decreta essent, certo postea nuncio accepissent. At de his suo loco dicendum. Dum autem Synodus in Quercu ab Episcopis ageretur, populus pro suo Episcopo die noctuq. vigilans sollicitè agit excubias: plures enim illud insumpsit dies iudiciū Synodale. Cum inter hæc E
ipse S. Ioannes Chrysostrum ex more haud desisteret ad populum concionari, quem cernebat frequentissimum confluisse. Tunc enim egregiam illā habuit orationem, qua summam in rebus aduersis constantiam præferens, ita est exorditus: Multi quidem fluctus, & vndæ immanes: sed submergi non vereor; quia super petram sto. Infansiat licet mare, petram non potest commouere: insurgant quantumlibet fluctus, nauis Iesu obrui non potest, &c.] par esset illam integram hic describere, ac ne apicem quidem vnum prætermittere, immo & eandem sæpius lectitare, atque memoriæ commendare; vtpote quæ non solum inuicti roboris animi, infractiq. sacerdotalis vigoris constantiam repræsentet, sed quæ omnibus persecutionem patientibus habeat paratum antidotum: vt nemo sit inueniri adeo oppressus animo ac mærore penitus consternatus, quin vna eius inspectione non erigatur. sed quod præ manibus inter alia eius scripta habeatur, nimis prolixitatis.

IMPERATORIS EDICTO NON PARET IOANNES.

^a Socrat. lib. 6. c. 14.
^b Sozom. lib. 8. c. 17.

ASCITITIVS CANON ARGVITVR.

IOANNES CONCIONATOR AD POPVLM IN ECCLESIA.
c Chrysostr. hom. de expulsiōe sui ipsius. tom. 5.

Atatis causa vitandæ desistimus. Reddemus hic tantum quæ de populi totius erga eum affectione & studijs ad finem sic habet: Ecce quot dies sunt quod vigilatis, & nullum vestrum somnus inclinavit, nec temporis spatium frangit: nullum timor, nullum minæ deterrent; sed terror eorum fortiores vos reddit. Video enim vos, quod semper optavi: ideo quod contempsistis mundi negotia, renunciaistis omnibus: nihil iam de terra, neque de terrenis actionibus cogitatis. Ad cælestia vos migrasse iam cerno: absoluti estis vinculis corporis, ad beatam illam & cælestem contenditis philosophiam. Hoc mihi sufficit vidisse de vobis; hæc mea consolatio; ista me in agonibus meis velut vnguenta quædam corroborant, & fortiorem me agonibus reddunt.] hæc ipse Chrysostrum, quod videret populum pastori suo posthabere bona omnia, relinquere opifices officinas, rusticos deserere agros, nauigia nautas, lucrum existimantes temporalium rerum iacturam, & mori viuere, si daretur pro sacro Antistite caroq. parente vitam quoque profundere.

Sed iam Acta Synodi, quæ licuit reperire, reddamus: ac primum calumniarum in Ioannem Chrysostrum congestarum aceruum hic reuoluamus, quas eius aduersarij mentitis coloribus verisimiles reddiderunt. Extant apud Photium in Bibliotheca, a meo autem Federico Metio intimo amico translata: a quo integrum ipsum Photium Latinitati iam redditum, magno desiderio expectamus edendum. sunt autem hæc verba Photij: Legimus Conciliabulum, in quo aduersus sanctum Ioannem Chrysostrum conuenerunt Theophilus Alexandrinus, Acacius Berœenses, Antiochus Ptolemaidis, Seuerianus Gabbalorum, Cyrinus Chalcedonenis Episcopi, & alij. In quo accusatores iidem testes & iudices erant. Hæc autem commentarijs tredecim gesta sunt, duodecim aduersus S. Ioannem, tertiusdecimus vero est contra Heraclidem ab ipso in Ephesiorum Episcopum ordinatum, cuius condemnationem & priuationem neque perficere potuerunt: nam alij quidam obstiterunt. Accusator quidem Heraclidis fuit Macarius Episcopus Magnesiorum: Ioannis vero Chrysostrum fuit apertus inimicus & primus eius accusator Ioannes eius diaconus. Accusabat autem primo Chrysostrum, quod ipsum iniuria affecit, eum excommunicando, quia filium suum Eulalium verberauit.

Secundo, quod Ioannes quidam monachus mandato Chrysostrum fuit verberatus, & protractus, & instar obsessi a dæmone, ferrea catena vinctus.

Tertio, quod margaritas multas vendidit.

Quarto, quod marmora S. Anastasiæ, quæ Nestarius ad exornandam ecclesiam reliquerat, ipse vendiderit.

D Quinto, quod clericos dicebat nullo honore dignos, corruptos, inutiles, vel qui abusus delectabantur, & alijs præterea contumelijs afficiebat.

Sexto, quod sanctum Epiphanium nugacem & dæmoniacum dicitabat.

Septimo, quod aduersus Seuerianum commenta & insidias struxit, irritans aduersus eum Decanos.

Octauo, quod aduersus clericum sycophantijs & calumnijs plenum librum condidit.

Nono, quod cum congregasset Concilium totius cleri, tres diaconos sistit, Acacium, Edaphium, Ioannem, accusans eos, quod suum pallium furati essent, dicens: Quis nouit an ad alium vsu aliquo pacto illud acceperint?

Decimo, quod Antonium, qui conuictus esset sepulchrorum effossor, Episcopum ordinauerat.

E Vndecimo, quod Ioannem Comitem in seditione militum ipse denunciauit.

Duodecimo, quod neque procedens in ecclesiam, neque exiens orabat.

Decimotertio, quod non in ecclesia, vt par est, ordinauit diaconos & presbyteros.

Decimoquarto, quod in vna ordinatione quatuor Episcopos ordinauit.

Decimoquinto, quod recepit mulieres, solus cum solis agendo, omnes alios reijciendo foras.

Decimosexto, quod hereditatem a Thecla relictam emit per Theodolum.

Decimosextimo, quod de redditibus Ecclesiæ quid agatur, sciat nemo.

Decimooctauo, quod Serapionem accusatum, presbyterum ordinauit.

Decimonono, quod communionem amantes totius vniuersi, vt illi lubet clausos, & in carcere mortuos neglexit, & neque deducere & prosequi eos ad eorum tentoria & tabernacula dignatus est.

ACTA SYNODI AD QUERCVM HABITAE.

ACCUSATIONES XXIX. CONTRA IOANNEM CHRYSOST.

Vigesimo, quod sanctissimum Acacium iniuria affecit, neque illum loqui fuit, vel red-
dere rationem.

Vigesimo primo, quod Venerium presbyterum tractauit cum multa contumelia.

Vigesimo secundo, quod Porphyrium presbyterum tradidit Eutropio, ut eijceretur in
exilium.

Vigesimo tertio, quod illi soli præsto esset balneum; & postquam lotus fuerit, Serapion
prohiberet introitum, ut nullus alius lauaretur.

Vigesimo quarto, quod multos absque testibus ordinauit.

Vigesimo quinto, quod solus comedit, agens vitam Cyclopi turpiter & voluptuose.

Vigesimo sexto, quod ipse accusat, ipseque testimonium perhibet, & ipse iudicat: idque
patere dicunt ex ijs quæ aduersus Martyrium protodiatonum & Proeresium Lyciæ Episco-
pum patrauit.

Vigesimo septimo, quod pugno percussit Memnonem in ecclesia Apostolorum; & pro-
fluente sanguine ex ore eius, nihilominus obtulit sacra mysteria & Eucharistiam.

Vigesimo octauo, quod in throno exuitur, & induitur, & passillum comedit.

Vigesimo nono, quod pecuniam etiam largitur Episcopis ab ipso ordinatis, ut clero
suppeditet. Capita quidem hæc sunt. Ipse vero quatuor vicibus vocatus non accessit,
respondens illis qui conuocabant: Si apertos hostes ab ordine iudicum segregetis, præsto
sum accedere, & causam tueri meam: sin minus id vultis facere, quoties mittetis, nihil
minus fiet.

Examinarunt & perpenderunt primum & secundum caput istorum. Deinde cœperunt
de Heraclide & Palladio Helenopolis Episcopis agere. Et iterum dedit libellum Ioannes
monachus, cuius diaconus Ioannes in accusationibus aduersus Chrysostrum mentio-
nem facit, accusans Heraclidem, quod sit Origenista, & quod fur sit deprehensus in Cæ-
sarea Palæstina, vestes diaconi Aquilini furatus; & quod quamuis talem, Ioannes tamen
Episcopum in Episcopatu Ephesi ordinauit. Accusabat etiam Chrysostrum, quod multa
mala passus a Serapione propter Origenistas, illum nihilominus lubenti animo dimisit.

Deinde his examinatis, nouum caput fuit perpensum & discussum accusationum viginti
nouem. Deinde iterum accusauit Acacius Episcopum Heraclidem, ut Origenistam, &
qui abstinuit a sanctissimo Epiphano Episcopo, neque in oratione communicauit illi, ne-
que in conuictu. Dedit etiam idem Acacius libellum aduersus Chrysostrum talia con-
tinentem:

Primo de sæpe dicto Ioanne monacho, quod vapulauit propter Origenistas, & quod
ferreis catenis fuit obstrictus.

Secundo, quod B. Epiphanius propter Origenistas Ammonium, Eutychium, Euse-
bium, & Heraclidem, & Palladium, noluit cum Chrysostrum communicare.

Tertio, quod hospitalitatem deseruit, solus studens comedere.

Quarto, quod aduersus Ecclesiam loquitur, illius altare furiarum plenum appellans.

Quinto, quod gloriatur aduersus Ecclesiam, dicens: Amore pereo, & insanio. Et quod
debet declarare, quænam sint furia, & quid significet, Amore pereo, & insanio. Ecclesia
enim haud nouit talia.

Sexto, quod aditum aperit peccatoribus, dicens: Si iterum pecces, iterum poenitentiam
facito: & quoties peccaueris, accede ad me, & ego te curabo.

Septimo, quod blasphemias conuersus ad Ecclesiam profert, dicens quod Christus
orans non fuit exauditus, quod non bene orauit.

Octauo, quod populum seducit, ut seditio fiat aduersus Synodum.

Nono, quod Ethnicos, qui Christianos male tractauerint, suscipit, & habet in ecclesia,
& illis præest.

Decimo, quod inuadit alienas parochias, & Episcopos ordinat.

Vndecimo, quod clericos inauditos iniurijs affecit & contumelijs.

Duodecimo, quod depositum alienum vi rapuit.

Decimo tertio, quod absque confesso & Synodo, & inconsulto clero, præter mentem cle-
ri ordinationem facit.

Decimo quarto, quod Origenistas suscipit: & eos qui cum Ecclesia communicant, &
venerunt cum litteris commendatitijs, in carcerem detrusos non curauit, sed in ipso mor-
tuos, neque omnino respexit.

Decimo quinto, quod alienos seruos nondum libertate donatos, sed delictis obnoxios &
accusatos, Episcopos ordinauit.

Decimo sexto, quod Isacium contigit multa mala pati ab huiusmodi facinorosis ho-
minibus.

Isacius archipresbyter, qui ipsi successit, & Atticus presbyter testimonium dixe-
runt contra Chrysostrum. Sententiam primo dixit Gymnadius Episcopus, postremo
Theophilus Alexandrinus, omnes numero quadraginta quinque. Scriptæ sunt Synodi-
cæ ad clerum Constantinopolitanum de facta depositione Chrysostrum. Missa quoque
est relatio ad Reges. Traditi illis etiam libelli tres a Gerontio, Faustino, & Eunomio, qui-
bus querebantur, se iniuste a Ioanne depositos. Facta etiam fuit responsio Imperatoris ad
Synodum. Sunt ibidem actiones de Heraclide Episcopo.] hucusque Photius de Synodo

habita apud Quercum.

Sed subiit interdum animum meum haud leuis suspicio de Actis istis, quod spuria sint, &
ab aduersarijs S. Ioannis Chrysostrum post eius obitum conficta. Quandoquidem in eis
desiderari videntur (licet tam multa habeant) quæ in se ab illis obiecta fuisse, ipsemet
Chrysostrum tradit. Nam ad Cyriacum Episcopum scribens, cum a sede deiectus est,
hæc habet: Multa quidem aduersus me confinxerunt, & dixerunt quod ad communionem
non ieiunos receperim. Et si quidem hoc feci, expungatur nomen meum ex albo Episco-
porum, & non scribatur in libro Orthodoxæ fidei. Quoniam ecce si tale quid admisi, abij-
ciat me etiam Christus a regno suo. Sin autem pergunt hoc mihi obijcere & contendere; de-
ponant & Paulum, qui postquam cœnauit, totam domum baptizauit: deponant & Chri-
stum ipsum, qui postquam cœnatum est, Apostolis communionem dedit. Dicunt, quod
cum muliere dormierim. Exuite me, & inuenietis membrorum meorum mortificationem.
Sed hæc omnia per inuidiam excogitarunt.] hætenus de his Chrysostrum. Quod igitur
quæ hic recenset maxima omnium esse videbantur accusationum capita, cum inter
quadraginta illa sex enumerata minime reperiantur; ut de fide Actorum illorum dubitem,
iusta ratio persuadet; cum & ab alijs alia eiusdem Synodi Actorum addantur capita, quæ
in eisdem Photij Actis minime sit reperire.

Sed quænam hæc sint, adijciamus. Ait enim Sozomenus: Hoc loco Theophilus
vna cum ceteris Episcopis conueniens, de libris Origenis nullam quidem mentionem fe-
cit: sed Scetenfes istos monachos ad poenitentiam inuitauit, pollicitus se neque iniuriæ
acceptæ fore memorem, neque mali quicquam esse facturum. Cum igitur suis clamori-
bus illos vrgerent fautores Theophili, ut veniam peterent, & interim simularent Synodum

pro ipsis supplicare: monachi perturbati, atque hoc plane fieri oportere rati, multis Epi-
scopis præsentibus, illud scilicet quod illis dicere solemne est: Etiam si iniuriam feceri-
mus, ignosce, inquit. Theophilo igitur illos prompte in gratiam simul & in commu-
nionem recipiente, soluta est cognitio, quæ aduersus Scetenfes istos instituta fuerat. Quod
opinor non ita successisset, si vna cum reliquis monachis Dioscorus & Ammonius affuis-
sent. Nam Dioscorus iam ante mortuus, in templo Mocij martyris est sepultus: Ammo-
nius autem modo, cum Synodus conuocaretur, corpore languere cœpit; & postquam ad
Quercum traiecisset, morbo grauius correptus fuit, & non multo post finiuit vitam, & apud
vicinos monachos, vbi etiam iacet, splendidam sepulturam sortitus fuit.] hæc Sozomenus.

At cum de his agit Palladius, tantum tribuit suis Origenistis, ut sanctitatis culmen eos atti-
gisse, atque etiam miracula edidisse, falso testetur: Testis domesticus, satis est. Sed pergit So-
zomenus: Theophilus tandem, vbi id intellexisset, illacrymassè fertur, ac dixisse, quod
inter vniuersos monachos suos talis non esset, qualis fuisset Ammonius, etiam si ipse tur-
barum extitisset auctor. Procefferat interim illi & hoc ex sententia.] hætenus ipse. Sed
in his nihil profus apud Acta a Photio summatim collecta, quorum tamè primo loco fue-
rat mentio habenda: nulla præterea memoria de his quæ sunt ab eadem Synodo acta ad-
uersus Episcopos a Ioanne missos suæ defensionis causa, de quibus ista Palladius: Ad hæc
illis Episcopis captis, alium cæciderunt, alium consciderunt, alij ferrum collo imposue-
runt, quod sancto viro præparauerant; ut ita iniectus in nauim, in loca mitteretur ignota;
dæmone illos, leonum instar, in ferociam excitante.] hæc de his quæ spectant ad Synodum.

Subdit vero Palladius: Comperta illorum immani impudentia, sanctus se ipsum co-
hibuit. Fortissimi autem illi viri, contextis commentariolis, quæ aranearum telis infir-
miora ad probationem erant, contra sanctum sententiam proferunt, cuius neque faciem
viderant

SVSPICIO DE
IMPOSTURA.

a Sozom. lib. 8.
c. 18.
MONACHI O-
RIGENISTAR
POENITEN-
TES RECE-
PTI.

PALLADIUS
PLVS SATIS
SVIS FAVIT.

b Pallad. dia-
log.

SENTENTIA
FERTVR CON-
TRA IOAN-
NEM CHRYS-
OSTOMVM.

DE ACCUSA-
TIONIBVS
ACACII AD-
VERSVS IO-
ANNEM.

DE ACCUSA-
TIONIBVS
ACACII AD-
VERSVS IO-
ANNEM.

DE ACCUSA-
TIONIBVS
ACACII AD-
VERSVS IO-
ANNEM.

viderant, neque audierant vocem; die vna conficientes nequitiam, quam longe ante te-
xerant. Neque enim cohiberi potest diabolicus impetus, consilij semper & morarum im-
paciens. Missaq. relatio est ad Imperatorem ita exordiens:

RELATIO AD
ARCADIUM
DE DAMNA-
TO IOANNE
CHRYSOST.

Quoniam accusatus Ioannes quorundam criminum, consciusq. ad ea diluenda occur-
rere noluit: huiusmodi vero deponunt leges; id quod & passus est. Continent autē libelli
& læsæ maiestatis crimen. Iubeat hunc pietas vestra expelli, vel inuitum daturū tanti cri-
minis pœnas: nobis enim ista non licet inquirere.] hætenus relatio. sed exclamat Palladi-
us: O infelicissimi, quæ sentitis & facitis, ea erubescitis facere: non Deum plane, sed ho-
mines reueremini, siue metuitis. Erat autem id crimen maledictum in Reginam, quam (vt
illi detulerunt) Iezabel appellauerat. At boni viri illi, ferro cædi sanctum videre cupien-
tes, ita detulere. Deus autem & eorum penitus insitam nequitiam patefecit, & Princi-
pum corda molliuit, sicuti Danieli^a dudum in Babylone contigerat. Illic enim leones in
mansuetudinem conuersi, homines vero efferati sunt, non parentes Prophetæ; corripuitq.
Deus eos qui præter naturam efferati erant, his contra naturam in mansuetudinem versis.
In hunc modum Ioannes Ecclesia pellitur, misso ad id Comite cum auxilio militum, non
secus quam ad barbaricum prælium. Pulsus autem, agellos ad Bithyniæ Pretenum oc-
cupat.] ista de Ioannis expulsionem Palladius.

¶ Dan. 6.

IOANNES
CHRYSOSTO-
MVS PELLITUR
IN EXILIUM.
b Socrat. lib. 6.
c 14.

Porro exturbationem Ioannis Chrysostomi profundo iam vespere factam, per militesq.
perductum ad nauim, secutumq. immensum totius populi lamentum, idem ipse Ioannes
docet epistola, quam sequenti anno ad Innocentium Papam scripsit; eam suam loco red-
demus. Arguendus ex his, qui id meridie esse factum, Socrates^b narrat, dum ait: Ioan-
nes triduo post eius abdicationem, circiter meridiem, aduersariorum manibus clam mul-
titudine se ipsum vltro obtulit: cauebat enim ne propter ipsum tumultus concitaretur. Sic
igitur abducitur. In populo autem immensa seditionis flamma incenditur: atque vt in hu-
iusmodi tumultibus vsu euenire solet, complures qui erga illum ante infensio & inimi-
co animo fuerant, tum quasi mutata sententia, eum commiserari cœperunt: & qui paulo
ante eum abdicatum videre cupiebant, tum falsis criminibus circumuentum prædicarunt.
Itaque complures tum contra Imperatorem, tum contra Concilium Episcoporum voci-
ferati sunt, contraq. Theophilum potissimum, quem criminationis in Ioannem confictæ
auctorem existimarunt: nam insidias, quas Ioanni parauerant, amplius in obscuro late-
re non poterant. Et quamquam multis alijs argumentis perspicue deprehendebantur, ta-
men vel maxime ex eo, quod cum Dioscoro & eius fratribus, qui Longi dicebantur,
statim post Ioannis abdicationem communicauit.] Sed id antea factum diximus ex Sozo-
meno. Subdit vero Socrates quæ sequuntur:

QVID SEVE-
RIANVS IN
IOANNEM
CHRYSOST.

Tum Seuerianus in ecclesia docens, tempus sibi oblatum putauit, quo in Ioannem op-
portune inueheretur; & ob eam causam palam dixit, illum, licet nullius alterius criminis
esset conuictus, iure tamen propter insolentes & superbos mores abdicatum esse: Omnia
enim peccata hominibus condonari; sed Deum (vt sacre Scripturæ docent) superbis resi-
stere. Quæ cum dixisset, multitudo fuit ad grauiorem seditionem concitata. Qua de
causa sine mora Imperator Ioannem Chrysostomum reuocandum curauit. Idcirco Bri-
so Imperatricis eunuchus, eam ob causam missus, in Preteno (est hoc quidem emporium
e regione Nicomediæ situm) eum offendit, reducitq. Constantinopolim.] hæc Socrates.
Porro quod ipse ait, commotione illa populi adductum esse Imperatorem, vt eum Con-
stantinopolim postliminio reuocarit; terræmotum quoque factum esse, quo cubilis Impe-
ratoris pars collapsa est, Leo Imperator in encomio de Chrysostomo asseuerat. Sed de eo
hæc tantum Palladius^c: Media vero transferat dies, cum motum quemdam fieri in subur-
bio contigit. Perterriti ex hoc, Ioannem, misso Notario, reuocant: vt plane acciderit pro-
pter iustum suum^d Dominum commouisse tetra.] At Theodoretus^e eius veritatis firmior
atque certior adstipulator hæc ait: Cum vero noctu terræmotus factus esset, & terror
inde Imperatrici incussus, Constantinopoli vbi Mariæ (sic dicta, quod dicata illi fuisset)
præmittuntur prima luce legati ad Ioannem exulem, oratum, vt quamprimum ad urbem
redeat, periculumq. ei impendens depellat. Post quos alij mittuntur legati: post illos
etiam alij: adeo vt Bosphorus refertus esset legatorum turba. Vbi vero fœdissimus popu-
lus illud intellexit, ostium Propontidis nauigijs operuere: omnes namque cum cereis ac-
censis ei obuiam fiunt. Atque pro eo quidem tempore hostium illius coniurata manus dis-
sipata est.] hætenus de his Theodoretus. Addit autem hæc Socrates^f:

TERRÆMO-
TV AGITA-
TVR CIVI-
TAS POST
DISCESSVM
IOANNIS.
c Pallad. in dia-
log.

d Agg. 1.
e Theod. lib. 5.
f 33.

f Socrat. lib. 6.
g 14.

Verum

Verum quamuis hoc modo esset reuocatus; non tamen prius in urbem ingredi, quam
coram maioribus iudicibus innocens probatus esset; sed in suburbio, quod Marianæ dicitur,
ad tempus permanere constituit. Cum autem moram faceret, nec ad ciuitatem vel-
let redire: multitudo indigne & grauius ferens, protinus eos, penes quos imperium erat,
maledictis vexauit. Quapropter necessitate adductus, ad urbem reuertitur. Multitudo
prodit illi obuiam, cumq. summa reuerentia ad ecclesiam recta deducit: orat vt sedem
Episcopalem capeat, moreq. consueto populo pacem precetur. Cum ille recusasset, di-
ceretq. hoc non ante faciendum esse, quam tum causa eius esset iudicio disceptata; tum
hi qui ipsum condemnarant, mutata sententia, absoluerent: magis incendi cœpit. tanta
enim cupiditas eum cum in sede collocatum videndi, tum de integro concionantem au-
diendi illam inceserat. Itaque populi impulsu res sic confecta est. Cum Ioannes esset in
B sede Episcopali locatus, & de more pacem populo precatus fuisset, coactus etiam necessi-
tate concionatus est. Quæ res aduersarijs alterius criminationis materiam suppeditauit;
verum ad tempus illam consopitam iacere passi sunt.] hætenus Socrates. sed adiungit ista
Sozomenus^a: Coactus itaque extemporalem quamdam orationem habuit; & ex venu-
stissima similitudine argumento sumpto, subindicauit, Theophilum occipisse contume-
liam facere Ecclesiæ sibi commissæ, vt & Regem Aegyptium vxori Abrahami^b Patriarchæ,
quemadmodum referunt libri Hebræorum. Cumq. populum (vti par erat) ob propen-
sum animum, Imperatores ob beneuolentiam erga se collaudasset: in multos applausus
ac benedictiones Imperatoris eiusq. coniugis vulgus excitauit, adeo vt semiplenam ora-
tionem abrumpere cogeretur.] hucusque Sozomenus.

IO. CHRYSO-
STOMVS IN-
TRODVCI-
TVR IN CI-
VITATEM.

a Soz. lib. 8. c. 18.

b Genes. 12.

At non extat ipsa quidem oratio, neglecta fortasse, quod imperfecta relicta fuerit; vel
C perijt vna cum alijs multis. Sed adhuc alia reliqua est, habita eodē quoque tempore, cum
ab hoc priori exilio reuersus est, cuius est exordium^c: Quid dicam? quid loquar? Benedi-
ctus Deus. Hunc egrediens dixi sermonem: hunc iteraui reuertens: & illic constitutus hunc
in ore voluebam, &c.] Sed & de frequentia populi eiusq. incomparabili lætitia hæc post
multa subiicit: Ante hoc quidem ecclesia replebatur: sed & nunc in plateis ecclesiæ fa-
ctæ sunt. Et vnanimes & coniuncti psallentes Dei in vos prouocatis aspectum: voces ve-
stræ cæli secreta penetrarunt, vt omnis ætas vestras psalmodias miraretur attenda. Cursus
equorum hodie, & pauci illuc, immo cuncti in ecclesia, quasi torrens quidam ac fluuius
vestra facta est multitudo. Voces vestræ eleuantur ad cælum, amorem qui ad patrem est,
ostendentes: orationes vestræ meum coronauerunt caput, &c.] Deinde vero de immen-
so, quo erga pastorem suum flagrabant studio, ista subdit: O rem inauditam! Pastor quie-
scit, & oues luporum rabiem abegerunt, insidias vulpium oppresserunt. O ouium sapien-
tia! o filiorum affectus! o discipulorum charitas! o pulchritudo sponsæ! absente viro abe-
git adulteros: ostensæ sunt eius diuitiæ, apparuit pulchritudo: latrones confusi abierunt,
& aufugerunt. Dicite mihi, quomodo persecuti estis lupos? quomodo pepulistis latro-
nes? Frequenti (inquit) oratione ad Deum. Quomodo despexistis adulteros? Continuis
(inquit) lacrymis, & desiderio viri. Non accepi arma, non sumpsi lanceas, non arripui
scutum: solummodo ostendi eis pulchritudinem meam; qua perspecta, vulnerati fugerunt.
Vbi nunc illi? proculdubio in confusione. Vbi nos? in lætitia. Vbi nunc illi? conscientia
suæ malo tabescunt. Vbi vero nos? in magna exultatione glorificamus Deum, &c.] hæc
& alia plura Chrysostomus in commendatione populi erga suum Episcopum charitatis.

QVANTA
LÆTITIA
EXCEPTVS
IOANNES A
POPULO.
c Extat tom. 5.

Restituto in Episcopatum suum Ioanne Chrysostomo, Imperator, qui ab aduersarijs in
E ecclesijs fuerant subrogati, clericos abire iussit, & pristinos ante pulsos sua loca recipere
voluit; idemq. fecit de Episcopis, qui eiusdem Ioannis causa a persequentibus facti erant
extorres, quos ad proprias sedes voluit remeasse. Ipse vero Ioannes adiens Imperatorem,
petijt ab eo suam causam tractari in legitima Synodo; cuius rei agenda causa ab ipso implo-
rauit auxilium. hæc omnia habet ipse Chrysostomus in epistola ad Innocentium Roma-
num Pontificem suo loco reddenda. Ad hæc autem Sozomenus^d ista addit: Porro Ioan-
nes Constantinopolim reuersus, magis etiamnum gratus populo apparuit. Et cum eo tem-
pore conuenissent Constantinopolim circiter sexaginta Episcopi, decretum per eos est, vt
& irrita haberentur ea quæ ad Quercum acta fuerant, & vt Ioannes Episcopatum retine-
ret.] ista ipse. At vero hæc ex his quæ Palladius scribit, improbantur, dum ait, Theo-
philum canone Antiochenæ Synodi egisse aduersus Ioannem, quo iubebatur, vt a Synodo
depositus Episcopus, non alio modo nisi ab alia Synodo maiori Episcoporum numero pos-
set re-

CLERICI ET
EPISCOPI RE-
STITVTI.

d Soz. lib. 8. c. 19.

set restitui. Quod si verum esset, restitutum fuisse Ioannem a Synodo sexaginta Episcoporum; nullus poterat esse locus obiectioni a Theophilo factæ. Ceterum ipse Ioannes in dicta epistola ad Innocentium, de his agens, tradit expectatam a se Synodum, quæ sitamq. magno studio ab Imperatore: quam futuram timens Theophilus, fugam cum suis arripuit, rediens Alexandriam: qui licet vocatus litteris Imperatoris, venire contempsit, plebis furor, quam timeret, prætexens excusationis loco. Et quamuis ipse Ioannes laborauerit de parando legitimo Synodali iudicio; numquam tamen voti compos effici valuit, ut ipse restatur ipsdem ad Innocentium litteris; quibus pariter declaratur, ipsum restitutum in Ecclesiam sedisse vsque ad anni sequentis magnum sabbatum, qua die iterum expelli contigit; quamam vero occasione, suo loco dicendum. hæc quidē gesta sunt hoc anno; ipsam autem Synodum ad Quercum habitam circa mensem Iulij, Palladij^a testificatione, qui tunc cū Ioanne aderat Constantinopoli, affirmari posse videtur. Etenim cū dicat, nouem vel decem mensium spatium interfluxisse a dicta Synodo celebrata hoc anno ad Quercum, vsque ad sequentis anni Quadragesimæ tempus, in cuius fine tunc (ut idem etiam tradit Ioannes) ipso magno sabbato iterum expelli contigit: plane opus est dicere, hoc anno circa Iulij mensem Synodum illam a Theophilo esse habitam, Ioannemq. a sede expulsum.

Ad postremum vero ad res hoc anno per Theophilum Constantinopoli gestas Socrates^b eiusmodi addidit appendicem: His (inquit) rebus gestis, Theophilus in omnem offensionem incurrit. Odium contra illum inde etiam creuit, quod libros Origenis studiose legere non vereretur. Rogatus igitur a quodam, cur libros, quos condemnauerat, de integro amplexaretur? respondit, libros Origenis similes esse prout omnibus florum generibus referto: Idcirco (inquit) si quid reperio in illis boni, illud decerpo; sin spinosi quicquam, hoc utpote aculeis pungens, missum facio. Hoc respondit Theophilus, non complexus animo illud Salomonis^c; quod verba sapientum sint tamquam stimuli; & qui præceptis in illis comprehensis punguntur, non debent ex aduerso calcitrare. hæc Socrates, sed qui plane haud assecutus sit sensa verborum Theophili; vel quod qui semel in eum dicere cœperat, omnia ab ipso dicta vel facta æque redarguere profecutus est.

Ceterum Theophili dicto nihil sapientius, utpote qui ostenderit errores tantū Origenis sibi displicuisse, atque damnasse, nec reiecisse ob aliquot in eis asperfas hærefes omnia eius scripta, quæ legere consuevit, atque laudare. Id quidē Theophilus plane ex totius Ecclesiæ Catholicæ sententia, quæ (ut pluribus dictum est) ita legit Origenis commentarios, ut ab eius erroribus esse cauendū admoneat: eamdemq. fuisse S. Hieronymi quoque sententiam, demonstrauimus superius ex eius epistola ad Tranquillum. Porro & diffamata ea tunc fuit calumnia in Theophilum, quod Origenis quos damnasset antea libros, recepisset; quodq. cum iam damnatos a se antea monachos in amicitiam reuocasset, quasi ipse Origenis sectator effectus esset. Ceterum & hos recepit pœnitentes (ut vidimus) & libros sic legendos accepit Origenis, ut tamen abstinentium diceret ab aspersis in eis hæresibus. Quod autem eodem quo a principio fuit animo, in damnandis Origenis erroribus ipse Theophilus perseuerarit, duæ reliquæ Paschales epistolæ, quarum alteram hoc anno, alteram vero sequenti datam diximus, apertissimam fidem faciunt. Felix ipse (iterum dicam) Theophilus, si in prosequendo causam aduersus Origenistas, dignum plane opus tanto Episcopo, non admisisset illis priuatas affectiones, in Ioannem Chrysostrum ab exordio eius sedis iam male conceptas.

Quid autem acciderit eidem Theophilo hoc anno Alexandriam redeunti, Sozomenus^d ita narrat: Theophilus etiam statim nihil cunctatus (quamquam iam hiems ingrueret) fugiens vna cum Isacio monacho, Alexandriam abnauigauit. Sed cum tempestas maris vrgeret, appulit Geras, quæ est ciuitas pusilla, plus minus quinquaginta stadijs a Pelusio distans. Huius vrbs Episcopo tum vita defuncto, ciues (ut accepi) elegerunt Ecclesiæ suæ Antistitem Nilammonem, virum bonum, & qui ad monasticæ vitæ fastigium conscendisset. Is habitabat ante cuitatem in domuncula, in quam se ipse conluserat, ianua lapidibus obturata, eo proposito, ut sacerdotium auerfaretur. Theophilus itaque veniens, hortabatur, ut ordinationem a se oblatam acciperet, Apud quem ille quamuis frequenter se excusans, nihil obtinuit. Tandem instanti: Cras (inquit) ita facias, si placet, o Pater, ut ego hodie res meas ante disponam. At cum Theophilus postredie ex condito venisset, atque eum fores aperire iussisset: Age vero (inquit Nilammon) ore-mus primum. Quo laudato, Theophilus quidem orauit, sed Nilammon inter orandum

TEMPVS SYNODI AD QUERCVM HABITAE.
^a Palladij in dialog.

^b Socrat. lib. 6. c. 15.
THEOPHILVS IN QUO COMMENDANDVS.

^c Eccl. 12.

^d Sozom. lib. 8. c. 19.
NILAMMON POTIUS DELEGIT MORI QUAM FIERI EPISCOPVS.

A dum hanc vitam reliquit. Hoc autem & Theophilo primum, & ijs etiam qui cum illo foris stabant, ignotum erat. Verum cum paulatim tereretur dies, quia sæpenumero intentius euocantes non audiret, deiectis qui ad ianuam erant, lapidibus, repperunt hominem mortuum. Inuolutum igitur quibus oportebat, publica sepultura dignati sunt; ac templum etiam supra illius sepulchrum indigenæ construxerunt, & summa cum solemnitate adhuc diem mortis eius celebrant. At Nilammon quidem ad hunc modum mortuus est: si tamen mortem dicere oportet, quam ille subire maluit, quam Episcopatum suscipere, quo se indignum esse ob ingenij modestiam censuit. hucusque Sozomenus. Porro non apud Geras tantum, sed in vniuersa Catholica Ecclesia natalis Nilammonis publicis consignatus monumentis viridi memoria perseuerat. Voluit Deus eiusmodi exemplo tum omnibus significare, quam periculosa esset Episcopalis præfectura, ut præster interdum mori, quam in maximum discrimen adduci: tum etiam Theophilum magis sobrium reddi, ut animo volueret quod viderat; consideraretq. si parua ciuitatula præficiendus Episcopus, a Deo expetierit ante mori, quam munus suscipere; quanti esset periculi, præesse Alexandrinæ Ecclesiæ Orientalium omnium maximæ, omnibusq. simul Aegypti prouincijs, atque alijs adiacentibus regionibus. Sed nihil penitus eo exemplo profecisse ipsum quidem, quæ anno sequenti de ipso dicenda erunt, ostendent.

Hoc eodem tempore (post annum videlicet a demolitione famosissimi templi Gazensis, in cuius locum ecclesiam Eudoxia Augusta ædificandam curauit) contigit Gazæ publica disputatio inter S. Porphyrium Gazensis ciuitatis Episcopum, & Iuliam Antiochenam clarissimam feminam, quæ illuc aduenerat, ut Gentiles, quos audierat ad Christi fidem conuersos, ad sectam Manichæorum pelliceret. At quoniam in ea prodigium memoria dignum accidit, dignum putamus, ut rei gesta narratio a Marco Gazensi diacono litteris quam fidelissime commendata hic describatur. Sic enim se habet^a: Illo autem tempore (nempe anno sequenti a ruina Marnei templi) venit in ciuitatem mulier quædam Antiochena, quæ vocabatur Iulia: erat vero ex execranda hæresi eorum qui dicuntur Manichæi. Cumq. cognouisset aliquos esse recens illuminatos, & in sancta fide nondum stabilitos, in eorum irrumpens animos, eos corrumpebat per doctrinam suam, oculos perstringentem & incantantem, sed multo magis per pecuniæ erogationem. & post nonnulla de impijs Manichæorum erroribus, rursum inchoatam prosequitur orationem: Cum (inquit) illic versaretur pestifera mulier, quidam fallaci illius doctrina sunt seducti. Post aliquot vero dies cum id cognouisset a quibusdam Fidelibus S. Porphyrius Gazensis Episcopus, eam accersitam interrogauit, quanam & vnde esset, & quamnam haberet opinionem. Illa autem & patriam, & se Manichæam esse, confessa est. Ijs autem qui erant apud ipsum, ira motis (erant enim quidam pij) eos rogabat beatus, ne irascerentur, sed patienter eam admoneant & semel & bis, seruans id quod dictum est a S. Apostolo^b. Deinde dicit mulieri: Abstine, o foror, ab hac mala opinione: est enim satanica. Illa autem respondit: Dic, & audi: & aut persuadebis, aut persuadeberis. Sanctus vero dixit: Para te in crastinum diem, & veni huc. Illa autem eum valere cum iussisset, est egressa.

Beatus vero cum ieiunasset, & Christum multum rogasset ut diabolum pudore afficeret, paratus fuit in diem sequentem. Aduocauit autem quosdam ex pijs clericis & laicis ad disputationem suam & mulieris. Die autem sequenti accedit mulier, habens secum duos viros, & totidem mulieres, quæ erant iuniores & formosæ, omnes vero pallidæ: Iulia autem erat prouecta ætate. Ducebatur autem tota eorum disputatio a scriptis & orationibus mundanæ disciplinæ, multo vero magis Iuliæ. Erat autem humilis eorum habitus, & modesti mores, & (quod dicitur^c) extrinsecus oues, intrinsecus vero lupi rapaces, & venenata animalia: omnia enim dicunt & faciunt cum simulatione. Deinde iussi sedere, disputabant, & inquirebant. Sanctus autem Porphyrius ferens sancta Euangelia, cum fecisset signum Crucis in ore suo, cœpit eam rogare, ut diceret suam opinionem. Illa vero cœpit. Frater autem Cornelius diaconus, qui fuit paulo ante nominatus, sciens notis scribere, quibus vtuntur in iure, iussus a beatissimo Episcopo, notabat omnia quæ dicebantur & opponebantur, me & fratre Barocha admonentibus. Disputationem autem non scripsi in hoc libro, propterea quod sit magna, ut qui velim compendio hoc scriptum mandare litteris: eam vero in alio libro exposui ijs qui volunt scire sapientiam a Deo datam sanctissimo Porphyrio, & aniles fabulas quas effutijt prodigiosa loquens & venefica Iulia. Quam quidem cito est persecuta diuina iustitia. Postquam enim multa pluribus horis

ECCLESIA ERECTA NILAMMONI ET DIES FESTVS STATVS.

IULIA MANICHAEA SEDVCIT GAZENSES.

^a Apud Metaphr. die 26. Febr. recitat Lippom. & Sur. 66. die.

^b Tit. 3.

DISPUTATIO PORPHYRII CVM IULIA MANICHAEA

^c Matth. 3.

horis esset fabulata, & consuetas dixisset blasphemias in Dominum & Deum vniuersorum: motus diuino zelo sanctus Porphyrius, videns eum qui omnes fines continet, tam qui cadunt sub aspectum, quam qui non cadunt, blasphemijs & maledictis incessi a muliere, in qua operabatur diabolus, & quæ se submittebat illius voluntati; in eam tulit sententiam, dicens: Deus qui fecit omnia, qui est solus æternus, nec habens principium neque finem, qui glorificatur in Trinitate, tuam percutiat linguam, & obstruat os tuum, ne loquatur blasphemiam. Sententiæ autem prolationem consecutum statim fuit supplicium. Cœpit enim tremere Iulia, & mutari vultu, & manens in extasi longum tempus non loquebatur, sed erat muta & immobilis, habens apertos oculos, & intuentes sanctissimum Episcopum. Qui vero cum ea erant, cum aspexissent ea quæ sustinebat, magno timore affecti sunt. Eam autem consolabantur, & carmina cantabant ad eius aures; sed non erat vox, neque auditus. Cum longo autem tempore mansisset muta, emisit animam, profecta ad tenebras, quas in honore habuerat (secundum Manichæorum disciplinam) eam lucem esse arbitrans, conuenienter Scripturæ, quæ dicit^a: Væ ijs qui faciunt id quod est dulce amarum, & quod amarum dulce, & ponunt tenebras lucem, & lucem tenebras. Iussit autem sanctus componi eius corpus, & tradi sepulturæ, misertus humanæ naturæ; erat enim summe clemens & misericors. Quicumque vero audierunt id quod factum fuerat, valde sunt admirati, non solum qui erant nostræ fidei, sed etiam alienigenæ. Qui autem cum ea erant duo viri ac mulieres, & quicumque ab ea corrupti fuerant, currentes prociderunt ad pedes beatissimi Episcopi, dicentes: Errauimus. & petebant pœnitentiam. Beatus vero fecit omnes anathematizare Manetem auctorem eorum hæresis, ex quo etiam appellati sunt Manichæi: & cum plurimos dies eos instituisset catechesi, adduxit ad sanctam Catholicam Ecclesiam. Occasione autem illorum, & alij quoque ex alijs gentibus pœnitentia ducti, fuerunt illuminati.] hætenus de his Marcus diaconus. At iam res Occidentales inuisamus.

Hoc eodem anno, iisdemq. Consulibus, octauo Kalendas Septembris, celebratum est in Africa Concilium Carthaginense, Generale dictum, quod ex omnibus Africæ prouincijs legationes in eo affuerint, nimirum ex prouincia Bizacena, Mauritania Sitifensi, & Mauritania Cæsariensi: ex Numidia vero legati mitti minime potuerunt ob tumultuantes tyrones, vt excusauit Alypius Episcopus Tagastensis, qui interfuit cum Augustino Hipponensi Episcopo, atque Possidio Calamensi, sed ex prouincia Tripolitana missa est legatio, prout eiusdem Concilij quæ extant Acta^b declarant.

Quid est autē quod Alypius sic excusat, legationē ex Numidia ob tyrones mitti minime potuisse? ait enim^c: Nos quidem de Numidia venimus, ego & sancti fratres Augustinus & Possidius; sed de Numidia legati mitti non potuerunt, quod adhuc tumultu tyronum Episcopi proprijs necessitatibus in ciuitatibus suis aut impediti, aut occupati sunt, &c.] & rursum inferius iterum de impedimento tyronum meminit. Quantum enim ex quatuor rescriptis datis hoc anno sub iisdem Consulibus Theodosio & Rumorodio colligi posse videtur: tyrones in Africa desertores militiæ facti, longe lateq. per prouincias grassati sunt more prædonum: quos Imperator, quatuor illis hoc anno datis rescriptis ad Hadrianum Præfectum Prætorio, compescendos curauit, nam sexto Nonas Octobris hæc post alia antea edita ita statuit^d: Opprimendorum desertorum facultatem prouincialibus iure permittimus: qui si resistere ausi fuerint, velox vbicumque iubemus esse supplicium. Cuncti etenim aduersus latrones publicos desertoresq. militiæ ius sibi sciant pro quiete communi exercendæ publicæ vltionis indultum, Hac tamen conditione seruata, vt ab his iunioribus, qui proxima indictione præsentis tempore conferuntur, supplicio temperentur, quo per prouinciales intra præscriptum legibus tempus ad ea signa, quibus destinati fuerant, redhibendi sunt; ne possessores redhibitionis damna percillant, propter eos qui necdum pene auspiciati militiam fugerunt. Sed vt in his patientiam tenemus, ita omnes qui vltra memoratam indictionem & nostra beneficia sanctionis castra & militiam deseruere, condemnationibus obnoxios esse præcipimus, &c.] plane hos sollicita cura compressos fuisse, quod de his nulla amplius mentio habeatur; possumus existimare. Sed ad res Concilij reuertamur.

Huius autem totius Africæ Generalls celebrandi conuentus digna illa causa intercessit, vt in eo ageretur de inuitando ad vnitatem Catholicæ Ecclesiæ Donatistas in Africa consistentes. Meminisse debemus, iam elapso anno, cum Anastasius Romanus Pontifex Ro-

VLIA MANI
CHABA DIVI
NITVS PER-
CVSSA OBI-
IT.

q Isai. 5.

AM
A N A T I
A O T I

CONCILIUM
GENERALE
CARTHAGI-
NENSE.

B. Tom. 1. Concil.
et in Concil. A-
fric. c. 57. 58.
c. August. contra
Crescon. lib. 3.
c. 46.
DE TYRONI-
BUS TVMVL-
TVANTIBVS.

d. 11. 12. 13.
14. de desertorib.
Cod. Theod.

manæ Ecclesiæ præfesset, hæc acitari cœpta, dum idem Pontifex (vt suo loco dictum est superius) ad hoc suis litteris excitauit Episcopos Africanos: quibus (vt vidimus) in vnum cocuntibus, quid facto opus esset, vt quem optarent omnes, res consecutura esset effectum; decreta inter alia in eo Concilio fuit legatio ad ipsum Romanum Pontificem pro indulgentia assequenda, qua liceret Donatistis ad Catholicam Ecclesiam reuertentibus, eandem quam apud suos acceperant, dignitatem retinere.

Concessit hoc ipse Romanus Pontifex: sed paulo post ex hac vita sublato, & nouo subrogato Episcopo Innocentio, in præsentem annum dilatatum est ipsum hac de re congregandum Carthagine Generale Concilium, in quo legati Roma reuersi, quæ ab ipso Romano Pontifice obtinuissent, coram omnibus significarunt: id enim ex verbis Aurelij Carthaginensis Episcopi satis accipi potest, vbi inter alia quæ in Synodo præfatus est, hæc habet^a: Iamdudum enim (sicut vestra sanctitas recordatur) habito Concilio, destinauimus fratres nostros ad transmarina legatos, quos oportuit in cœtu sanctitatis vestræ perfunctæ legationis cursum narrare.] ita ipse.

Pro vnitatem vero Ecclesiæ componenda, Donatistiq. pacis fœdere conciliandis, quid in hoc ipso Concilio decretum fuerit, idem Aurelius docet his verbis^b: Professio vestrum omnium hoc deprompsit; debere vnumquemque nostrum in ciuitate sua per se conuenire Donatistarum Præpositos, aut adiungere sibi vicinum vnum collegam; vt pariter eos in singulis quibusque ciuitatibus vel locis per magistratus vel seniores locorum conueniant.] decretum post hæc, vt de his ex Synodo ad Iudices litteræ scriberentur: necnon tunc exarata est forma conuentionis, qua iisdem Donatistæ cum Catholicis conuenirent, ab omnibus seruanda, ibi in Synodo recitanda. Quod & factum est, lectis in primis litteris missis amplissima (vt ibi dicitur) sede, nempe Apostolica vrbis Romæ, quibus quæ ab ea fuerant impetrata, nota fierent. Recitata pariter & iussione, qua quid singuli acturi essent innotesceret, ipsa demum conuentionis forma præscripta ibidem publicata est, qua ipsi conuenire deberent Donatistas: quæ in hunc modum se habet^c:

Conuenimus vos ex Concilij nostri Catholica auctoritate missi, de vestra correctione gaudere cupientes, considerantes Domini charitatem, qui dixit^d: Beati pacifici, quoniam filij Dei vocabuntur. et admonuit per Prophetam^e etiam; his qui dicunt se fratres nostros non esse; dicere nos debere, Fratres nostri estis. Hanc ergo pacificam ex charitate venientem communionem nostram contemnere non debetis; vt si quid veritatis habere vos arbitramini, non dubitetis asserere: Id est, vt congregato vestro Concilio, deligatis ex vobis quibus causam assertionis vestræ committatis, vt nos possimus hoc facere; vt etiam de nostro Concilio deligantur, qui cum eis quos delegeritis, constituto loco & tempore, quicquid quæstionis est, quod vestram a nobis separat communionem, cum pace discutiant: vt tandem aliquando, adiuuante Deo nostro, finem veteris error accipiat: ne propter animositatem hominum infirmi nostri & ignari populi sacrilega dissensionem dispareant. Si enim hoc fraterne acceperitis, veritas facile dilucescet. Si autem hoc facere nolueritis, dissidentia vestra facile innotescet.] hætenus forma, quam dicunt, conuentionis.

Huius plane Concilij, & decreti in eo de conuentione statuti, visus est meminisse S. Augustinus qui interfuit, vbi agens contra Cresconium hæc ait^f: Et quia multi erroris eorum laqueis implicati, cum quibus, vt inde liberarentur, agebamus, respondebant nobis, hoc nos cum Episcopis suis agere debere, collationemq. nostram se vehementer optare, vbi possent videre, quibus asserentibus superaret veritas falsitatem: in Carthaginensi totius Africæ Concilio nobis placuit, vt adhibita etiam publicorum testificatione Gestorum, quo possemus eis qui hoc flagitabant, probare desiderio eorum nos minime desuisse; vestri pacifice conuenirentur Episcopi, quisquis ab eo nostrum, qui eodem loco, in quo ille, consisteret: vt per collationem nostram errore sublato, Christiana & fraterna societate, vnitatem, charitate, pace frueremur: id intuentes, quia si hoc fieri vellent, adiuuante misericordia Dei, facillime poterat, quicquid in causa nostra esset, agnosci: si autem recusarent, saltem dissidentia eorum, non frustra illis qui hoc a nobis poposcerant, appareret.] hæc ipse. Sed quæ consecuta hæc fuerint, mox subdit his verbis:

Factum est; conuenti sunt; recusarunt: quibus verbis, quo dolo, maledictione, amaritudine plenis, nunc longum est demonstrare.] Verum quid acciderit Possidio conuenienti

a Concil. Carth.
sub Innocent.
præfatus. & Con-
cil. Afric. c. 57.

b Apud Concil.
Afric. c. 58.
DE VNITATE
PROCVRAN-
DA CVM DO-
NATISTIS.

c Ibidem. c. 59.

d Matth. 5.
FORMA CON-
VENIENDI
DONATIS-
TAS.
e Isai. 66.
secundum lxx.

RATIO CON-
VENIENDI
DONATI-
STAS.
f August. contra
Crescon. lib. 3.
c. 45.

CONVENTVS A POSSIDIO CRISPINVS QVID DIXERIT.
Aug. contra Crescon. lib. 3. c. 46.
Math. 2.
Prouer. 13.
 uenienti Crispinum eiusdem ciuitatis; cuius ipse erat, partis tamen Donatistarum Episcopum, ex quo pariter quid reliquis Catholicis responsum a Donatistis Episcopis fuerit possumus intelligere, a S. Augustino accipe. Ait igitur^a: Interea Crispinus Calamensis vester Episcopus a Possidio collega meo in eadem ciuitate apud Acta conuentus, ad Concilium vestrum primo distulerat, pollicens cum collegis suis ibi se visurum, quid respondere deberet. Deinde post non paruum tempus, repetita conuentione, rursus apud Acta respondit, *ista scilicet*: Verba viri^b peccatoris ne timueris. Et iterum: In aures imprudentis caue ne quicquam dixeris: ne, cum audierit, irrideat sensatos sermones tuos. Postremo hanc responsionem meam Patriarchali sermone definitio^c: Recedant a me impij: vias eorum nosse nolo.] haec tenus recitata ab Augustino verba Crispini, apud Acta Proconsularia scripta; quam vero turgida, & quam inflato corde, animoque tumentis prolata? Vnde idem S. Augustinus: Hanc (inquit) eius responsionem cum docti indoctique riderent, quippe hominis dicentis verba viri peccatoris se non timere, cui respondere minime auderet, &c.] expendit eius responsionis sententias singulas, quas in omnibus ostendit prorsus fatuo esse homine dignas.

Aug. contra Crescon. lib. 3. c. 46.
QVID POSSIDIVS A CRISPINO PASSE.
 Sed qui verbis causam agere diffideret Crispinus Episcopus Donatista, armis eam prosequi satius iudicauit. Sed quoniam modo per alios id perfecit, ita subdit Augustinus^d: Cum ergo ista responsio a multis intelligeretur, multis etiam demonstraretur quantum inanis esset, quantum attinebat ad causam; quam vero amara & maledica, quod non pertinebat ad causam: atque ita eius, sicut apud vos habetur, doctissima annositas, hesternis contra stante tyrone, nihil aduersum veritatem posse videretur: subito post paucos dies iter agenti Possidio, alius Crispinus eius presbyter, & (vt perhibetur) propinquus, tetendit insidias armatorum: in quos pene iam noster inciderat, nisi eis prospectis atque nunciatis, ad quemdam fundum fugiens, diuertisset; ubi ille nihil auderet, vel non praualeret; vel si quid etiam fecisset, negare non posset. Quo comperto, continuo consecutus est tanta caecus insania, vt iam latere, turpe arbitraretur. Tunc domum, in qua cum suis se Possidius incluserat, sepere armatis, lapidibus circumtundere, ambire flammis, aditum ex omni parte moliri. Quae vero aderat incolentium multitudo, memor periculi sui, si in eo loco aggressum tantum facinus impleteretur: partim illum deprecabatur, vt parceret, quem resistendo non audebat offendere; partim vero ignes suppositos extinguebat: cum ille nihilo segnus coeptis feruidus atque inexoratus instaret. Cessit aliquando istibus ianua: ingressi sunt, sauciatisque caede iumentis quae in inferiore domus parte compererant, de superioribus Episcopum deposuerunt, afficientes plagis & contumelijs. Vbi ne grauius saeuirent, intercessit ipse Crispinus, velut alijs rogantibus flexus, quorum non tam videbatur in ira sua curare deprecationem, quam in facinore testimonium formidare.

DAMNATVS CRISPINVS APPELLAT IMPP.
 Haec postquam nota facta sunt in oppido Calamensi, expectabatur Crispinus Episcopus vester, quemadmodum in suum presbyterum vindicaret. Accessit etiam protestatio municipalibus Gestis expressa, cuius vel timore vel pudore cogeretur exercere Ecclesiasticam vindictam. Quod cum omnino contemneret, tantusque fieret vestrorum tumultus, vt quia veritati praedicandae respondere non poterant, itinera clausuri putarentur, immo vero etiam cernerentur: leges, quae non deerant, sed quasi deessent, in nostris manibus quiescebant, aduersus Crispinum Episcopum vestrum commotae sunt, magis vt nostra mansuetudo demonstraretur, quam vt illorum puniretur audacia. Neque enim aliter innotesceret, quid adiutorio Christi Ecclesia in suos inimicos posset, & nolle; non secundum haereticam praesumptionem priuato fauore Circumcellionibus saeuientibus, sed secundum prophetica veritatem iugo Domini Dei subditis Regibus. Exhibitus igitur Crispinus, & quod se esse Proconsuli quaerenti negauerat, facillime conuictus haereticus, decem tamen libras auri, quam multam in omnes haereticos Imp. Maior Theodosius constituerat, intercedente Possidio, non est compulsus exoluere. Qua mitissima sententia non contentus, nescio quo consilio, quod displicuisse vestris omnibus dicebatur, ad eiusdem Theodosij filios prouocandum putauit. Acceptatum est: Rescriptum est: quid aliud, nisi quod pars Donati iam sciret se ad illam poenam aurariam cum ceteris haereticis pertinere? cum quibus propter communionem talis persecutionis aut communem se deputet habere iustitiam; aut si non deputat, non se ideo iactet iustam, quae ea poena coercetur, qua coerceri & eas haereses videt, quas concedit iniustas.] haec Augustinus, qui subdit de alijs ab Imperatoribus datis in eisdem legibus, de quibus suo loco agemus.

Vides

A Vides ex his omnibus, quam praeter expectationem acciderit, vt Donatistae, qui publicis Actis ad ineundam pacem atque concordiam per Catholicos Episcopos vocarentur; non tantum non consenserint, sed acerbius exasperati longius resilerint. Verum neque propterea pro ipsorum salute agere praetermiserunt Catholici: sed ad mutuam collationem legibus Imperatoris compelli eos, apud eisdem Principes procurarunt, impetraruntque, quando autem id factum sit, suo tempore dicturi sumus. Agit de iisdem iussionibus S. Augustinus^a in epistola ad eundem Crispinum data, cum ille iactaret, se velle de summa quaestione cum ipso Augustino differere: idemque haec eadem de Possidio recenset^b in epistola ad Donatistas. Narrat eadem & ipse Possidius^c in Vita S. Augustini, ubi & subdit de habitata cum Crispino publica disputatione ad conuincendum eum esse haereticum, ait enim:

B Memorabili Augustino Antistite omnimodis instante, ad controuersiam ambo ipsi Calamenses Episcopi venerunt, & de ipsa diuersa communionem tertio conflictu secum egerunt, magna populorum Christianorum multitudine causae exitum apud Carthaginem & per totam Africam expectante. Atque ille Crispinus Proconsulari & libellari sententia est pronuntiatus haereticus. Proque illo apud Cognitorem Catholicus Episcopus intercessit ne auraria multa exigeretur: ei est beneficium impetratum. Vnde cum ingratus ad piissimum Principem prouocasset: ab Imperatore relationi debitum est responsum solutum, & consecutum praecipuum, nullo prorsus loco Donatistas haereticos esse debere, & eos ad iura legum omnium contra haereticos latarum vbique teneri debere. Ex quo & Iudex propter Officium, & idem Crispinus, quod minime fuerat exactus, praecipui denas auri libras Fisci iuribus inferre. Sed protinus opera data est per Catholicos Episcopos, praecipue per sanctae memoriae Augustinum, vt illa omnium condemnatio, Principis dimitteretur indulgentia: & Domino adiuuante, perfectum est, qua diligentia & sancto studio multum creuit sancta Ecclesia.] hucusque Possidius: in quibus quidem enarrandis, summae animi moderationis & Christianae modestiae specimen edidit; tum quidem primo cum de molitionibus Donatistarum in Augustinum, de quo ipso Crispino Calamensi Episcopo sermonem texens; de his quae ipse ab eo passus sit, cum rem gestam recenset, nomen tamen suum silentio penitus (ne sua facta praedicare videretur) obuolutum reliquit: tum etiam quod agens de publica disputatione triduana, qua Crispinus est conuictus haereticus, nomen suum pariter prorsus reticet; adeo quod nisi S. Augustinus suis scriptis aperuisset, id praestitum a Possidio, penitus remansisset obscurum.

C De Crispino rursus illa est Augustini^d querela, quod in fundo ad Imperatores pertinetate rebaptizasset inuitas octoginta ad fundum ipsum spectantes personas Catholicae communionis. Porro causam istam Crispini ad annum post sequentem perductam esse, certo argumento est rescriptum aduersus ipsum Crispinum & alios Donatistas vt haereticos auraria multa obstrictos: quod datum habetur sub Consulatu secundo Stilichonis cum Anthemio, sicque se habet^e:

D Donatistae superstitionis haereticos quocumque loci vel fatentes vel conuictos, legis tenore seruato, poenam debitam absque dilatione persoluere decernimus. Dat. VI. Idus Decembris, Rau. Stilich. II. & Anthemio Coss.] Quid praeterea humanitatis a Catholicis Episcopis per publicam legationem tunc declaratum fuerit, S. Augustinus in epistola ad Ianuarium post recensita haec de Crispino & multam in Donatistas tamquam haereticos ab Imperatore decretam, ad postremum addit^f: Ex Concilio autem nostri Episcopi legatos ad Comitatum miserunt, qui impetrarent, vt non omnes Episcopi & clerici partis vestrae ad eandem condemnationem decem librarum auri, quae in omnes haereticos constituta est, tenerentur; sed hi soli, in quorum locis aliquas a vestris violentias Ecclesia Catholica pateretur. Sed cum legati Romam venerunt, iam cicatrices Episcopi Catholici Vagitani^{*} horrendae & recentissimae Imperatorem commouerant, vt leges tales mitterentur, quales miserunt, &c.] Sed quoniam post sequentem annum haec contigisse probantur; quomodo se habuerint, suo loco dicturi sumus; haec modo satis de his quae spectant ad Crispini causam, qui a Possidio huius auctoritate Concilij conuentus est.

E Sed & tunc qui Hippone regio erat Proculianus Donatistarum Episcopus, eadem item ex causa a S. Augustino conuentus est, vt ipse testatur epistola clericorum Hipponensium ad Ianuarium, cum de eodem hoc ipso Concilio his verbis agit: Nec tamen de his iniurijs & persecutionibus, quas Ecclesia Catholica in regione nostra tunc pertulit (quas superius reconsumimus) Imperatoribus conuictus est Episcopus noster. Sed factis Concilio, placuit vt pacifice

Annal. Eccl. Tom. 5.

Q 2 con-

^a Aug. epist. 172.^b Aug. epist. 68.^c 166.^d Possid. in Vita

August. c. 12.

DISPUTATIO

POSSIDII

CVM CRISPINO

NO.

POSSIDII MO

DESTIA.

^d Aug. contra

liti. Peil. lib. 2.

cap. 88, & epist.

173.

^e l. 39. de heret.

Cod. Theod.

EPISCOPI

CATHOLICI

INTERCE-

DVNT PRO

DONATISTIS

^f Aug. epist. 68.^{*} Bagitani

DE PROCULIANO

CONVENTO AB

AVGVSTINO.

^g Aug. epist. 68.

conueniremini; quo, si fieri posset, haberetis inter nos collationem, & errore sublato, fraterna charitas pacis in vinculo laxaretur. Et in ipsa conuentione quid Proculianus primo responderit, quod Concilium facturi effectis, & alijs, & illic visuri quid respondere deberetis: deinde quid postea, cum propter suam promissionem denuo conuentus esset, Actis expresserit, refutans pacificam collationem, ipsa Gesta instruant grauitatem tuam.] hæc clerici Hipponenses. Extat epistola ipsius Augustini ad eundem Proculianum ad eandem pacificam collationem pluribus inuitantis: quam vero blandis ad durissimum quoque cor emolliendum compositis verbis vsus fuerit, ipsa epistola indicat, cui huiusmodi titulum affixit: Domino honorabili & dilectissimo Proculiano.]

Aug. epist. 147.

CONVENTI ALII DONATISTAE RESILIERUNT. b Aug. epist. 166.

At quid de ceteris? Sane quidem sicut Crispinus Possidium, & Augustinum Proculianus, ita reliqui Donatistarum Episcopi inuitantes ad mutuam collationem pacificamque conuentionem Catholicos Episcopos contempserunt. Nam ad eos scribens ipse, hæc in eodem exprobrat: Vestri Episcopi conuenti a nobis, numquam nobiscum pacifice conferre voluerunt, quasi fugientes cum peccatoribus loqui. Quis ferat istam superbiam? quasi Paulus Apostolus non contulerit cum peccatoribus & cum valde sacrilegis.] sed & eosdem addidisse minas, idem ibi superius tradit, ubi ait: Mandauerunt nobis quidam presbyteri partis vestrae, dicentes: Recedite a plebibus nostris, si non vultis ut interficiamus vos.] cauebant enim ne Catholici Episcopi miscerent cum plebe sermones, quam sciebant eiusmodi collationem vehementer exoptare. De his enim illa sunt eiusdem Augustini verba: Quam multi vestrum, & forte omnes, aut pene omnes dicere soletis: O si in vnum locum conuenerent, ut illis disputationibus veritas appareret, &c.] Sed quod ad eos conuertendos ad Ecclesiae veritatem via hæc interclusa esset, litteris tum priuatis tum publicis ad eos alliciendos Augustinus egit, quæ hæcenus extant. At de his modo satis.

Aug. epist. 166. c 171.

BELLVM ADVERSVS ALARICVM.

Iam postremum ad res Romanas oculos conuertamus. Hoc ipso anno, qui præcessit sextum Honorij Consulatum, Alaricus Rex Gothorum magno comparato exercitu descendens in Italiam, apud Pollentiam vincitur a Stilichone: id quidem hoc anno accidisse colligitur ex Claudiano & alijs, ut inferius patebit. Ex quibus corrigendum sit Cassiodori Chronicon, ubi anno superiori ponitur, & inuersa sententia, Stilicho habetur a Gothis fuisse superatus. Aestuabat Alaricus desiderio potiundæ Urbis, semper id animo & ore versans. Quamobrem iusto timore perculsi Honorius & qui in Vrbe erant Senatores, ad auertendam imminentem cladem, nouis mœnibus Romam circumdant: de quibus Claudianus his versibus:

Claud. de sexto Honor. Consulatu. MVRI VRBIS INSTAVRANTVR.

Addebant pulchrum noua mœnia vultum, Audito perfecta recens rumore Getarum. Perfecitq. opifex decori timor; & vice mira Quam pax intulerat, bello discussa senectus. Erexit subitas turres, cinctosq. coegit Septem continuo montes iuuenescere muro.]

Apud Smet. pag. 8. nu. 1.

Extat de eiusmodi erectione murorum vetus inscriptio super Portuensem portam Transiberim, quæ sic se habet:

S. P. Q. R. IMPP. CAESS. DD. NN. INVICTISSIMIS. PRINCIPIBUS. ARCADIO. ET. HONORIO. VICTORIBVS. ET. TRIVMPHATORIBVS. SEMPER. AVGG. OB. INSTAVRATOS. VRBI. AETERNÆ. MVROS. PORTAS. AC. TVRRES. EGESTIS. IMMENSIS. RVDERIBVS. EX. SVGGESTIONE. V. C. ET. INLVSTRIS MILITIS. ET. MAGISTRI. VTRIVSQ. MILITIAE. STILICHONIS. AD. PERPETVITATEM. NOMINIS. EORVM. SIMVLACRA. CONSTITVIT CVRANTE. FL. MACROBIO. LONGINIANO. V. C. PRAEF. VRBIS D. N. M. Q. EORVM.

tanquam

Nomina vero Stilichonis & Fl. Macrobij abraza extant, ita tamen ut legi possint: cur autem id acciderit, dicemus suo loco.

Ad huiusmodi quidem murorum Urbis constructionem alluisse videtur S. Paulinus Nolanus in Natali octauo S. Felicis, quod hoc anno ex more cecinit: ubi imminens vniuersæ Italiae

Italiae ex barbaris periculum inuocatione eiusdem sancti anteuertere conatus, ita de muris:

AD NOVOS VRBIS MVROS PAVLINI ALLVSIO.

Fidant legionibus illi, Perfugioq. parent reparatis mœnia muris, Nulla salutiferi quibus est fiducia Christi. Nos Crucis inuicta signum & confessio munit.] & paulo post: Nunc opus adiutore Deo; solusq. timendus, Quo sine & arma cadunt, per quem firmantur & arma. Ipse intra muros turris tibi, qui sine muris Murus erit, &c.] subditq. exemplum de Hierico ciuitate, quæ licet fortissimis vndique cincta muris esset, sonitu tantum tubarum absque alijs armis ipsi solo tenus prostrati sunt. Quod igitur reliquæ ciuitates Italiae, ac potissimum quæ vicinæ Vrbi essent

B

in Campania, & inter alias Nola, viderent ipsam Urbem timore concussam, cum noua mœnia fabricaret, vehementiori formidine tenebantur. Quamobrem idem S. Paulinus illud occinens in Natali S. Felicis carmen, in Deo habendam esse fiduciam (sic erigens ciuium animos) hortatus est, dum illi maestro vultu festum agerent diem: cum alioqui doceat, nec quidem si captiui a barbaris tenerentur, cessandum esse a sanctorum martyrum celebratione festorum. nam ait:

Hunc ego, si Geticis agerem male subditus armis, Inter & immites celebrarem latus Alanos. Et si multiingæ premerent mea colla catena, Captiuis animum membris non iungeret hostis.] paulo vero post: Nunc igitur quamuis varias vaga fama per oras Terrificis pauidas feriat rumoribus aures: Nos tamen in Domino stabilis fiducia Christo Roboret, & recto fixis pede mentibus armet: Nec pauor ater in hanc obducat nubila lucem, Quam Deus aetherio Felicis honore serenat.]

C

sed hæc ipse pluribus: tu eum consule, ut discas quanta sancti essent alacritate ad celebrandos festos dies sanctorum martyrum ex antiquo Catholicæ Ecclesiae instituto, quamque iidem fiduciam in imminentibus periculis concipere solerent de sanctorum auxilio. Sed iam coeptam prosequamur historiam.

D

Qui autem tanti huius belli historiam fuerit profecutus, præter Claudianum, inuenimus neminem: ipse enim quarto libro de Bello Getico victoriam Stilichonis contra Alaricum hoc anno partam egregie profecutus est. Obtinuit eam Stilicho in agro Pollentino, cum ille formidoloso exercitu aggressurus Urbem, se immitteret in Italiã. Iam trigessimus agebatur annus, ex quo idem Alaricus cum Gothis suis transierat Istrum, ac post diuersarum prouinciarum clades inuaserat Græcias, & ad Illyricum vsque descenderat: sed audens maiora, inhiabat in Vrbe ipsam. De tempore idem Claudianus ex ipsius verbis his versibus:

TEMPVS BELLI POLLENTINI.

Claud. de bello Getic. lib. 4.

Si numero non fallor, ait, trigesima currit Bruma fere, rapidum postquam transnauimus Istrum, Romanamq. manum tantis eludimus annis.]

E

Sane quidem sub Consulatu Valentiniani & Valentis quarto, qui præcessit Consulatum Gratiani & Equitij, Gothos transmissis Istrum inuasisse Thracias*, auctor est Ammianus. Cum igitur eorundem Augustorum quartus Consulatus inciderit in annum Domini trecentimum septuagesimum tertium: si triginta addas, quibus Gothi dicuntur vsque ad bellum Pollentinum cum Romanis certasse; plenum hunc ipsum annorum numerum inuenies a Claudiano signatum.

* Græcias b Ammian. lib. 30.

At quod ad Alaricum spectat, diu multumque barbarus Romam inuadere conceperat animo: nam & apud eundem idem Alaricus:

Quid mihi nescio quam proprio cum Tibride Romanæ Semper in ore geris? & inferius idem: Rumpe omnes, Alarice, moras: hoc impiger anno Alpius Italia ruptis penetrabis ad Urbem.]

Claud. de Bello Getic. lib. 4. ALARICVS INHIABAT VRBI.

Occurrente autem illi cum Romano exercitu Stilichone, certatum apud Pollentiam in Liguria ciuitatem, ubi Gothorum exercitus a Romanis victus est, fuga lapsus cum suis Comitibus Alarico: de qua victoria idem Claudianus his versibus:

Annal. Eccl. Tom. 5.

Q 3

vnoq.

VICTORIA
APVD POL-
LENTIAM.

unoq. die Romana rependit,
Quicquid terdenis acies amissimus annis.
O celebranda mihi cunctis Pollentia sacris:
O meritum nomen felicibus apta triumphis.]

* Prudent. lib. 2.
aduer. Symmach.

Ceterum præuijs Crucum signis tantam partam fuisse Christi ope victoriam, Prudentius aduersus Symmachum agens, ita cecinit^a:

Dux agminis, Imperijq.
Christi potens nobis iuuenis fuit, & Comes eius
Atque parens Stilicho: Deus vnus Christus utriusque.
Huius adoratis altaribus, & Cruce fronti
Inscripta, cecinere tubæ: prima hasta draconis
Præcurrit, quæ Christi apicem ✠ sublimior effert*.
Illic terdenis gens exitiabilis annis
Pannonia pænas tandem delata rependit*.
Corpora famosis olim ditata rapinis
In cumulos congesta iacent. mirabere seris
Posteritas sacris inhumata cadauera late,
Quæ Pollentinos texerunt ossibus agros.]

* sublimiter
offert

* rependit

hæc Prudentius, quem post hæc libros illos aduersus Symmachum elaborasse, exploratum omnino redditur.

INGENS PRO-
DITIO STI-
LICHONIS.

b Oros. lib. 7.
c. 37.

e Idem Oros. lib.
7. cap. 38.

Sed plane iusta post detectos dolos & infidias Stilichonis fuit omnium illius temporis scriptorum querela; nimirum prodicione ipsius, Alaricum Romano vallatum exercitu, permissum tunc abire liberum, resumere vires, & iterum aduersus Romanos pugnare, & vincere. At qui Christi nomine inuictus erat exercitus, præposito postea illi Duce Ethnico, turpiter est paulo post superatus, vt Orosius his verbis insinuauit^b: Taceo (inquit) de Alarico Rege cum Gothis suis sæpe victo, sæpeq. concluso, semperq. dimisso: taceo de infelicibus illis apud Pollentiam gestis. Cum barbaro & Pagano duci, hoc est, Sauli summa belli commissa est, cuius improbitate reuerendissimi dies & sanctum Pascha violatum est; cedentiq. hosti propter religionem, vt pugnaret extortum est. Cum quidem ostendente in breui iudicio Dei, & quid fauor eius posset, & quid vltio exigeret, pugnantem vicimus, victores victi sumus.] & inferius^c de Stilichone proditore iterum: Alaricum, cunctamq. Gothorum gentem pro pace optima & quibuscumque sedibus suppliciter & simpliciter orantem, occulto fœdere fouens, publice autem & belli & pacis copia negata, ad terendam terendamq. Rempublicam referuauit.] hæc Orosius. Sed iam sequentis anni res gestas prosequamur.

LVDI SÆ-
CVLARES RE-
STITVTI.

d Claud. de sext.
Consul. Honor.

IESV CHRISTI INNOCENTII PAP. ARCAD. & HONOR. IMPP.
A N N V S A N N V S A N N V S
404. 3. 10.

Q Vadringentesimus quartus sequitur Christi annus, titulo Consulatus sexti Honorij Imperatoris & Aristeneti publicis Fastis adscriptus: quo pariter Sæculares ludi a superstitione introducti Gentilium, Constantini vero religione neglecti atque penitus prætermitti, non sine dedecore Christiani nominis editi sunt: de quibus Claudianus in carmine de eodem sexto Honorij Consulatu hos habet versus^d:

Iam flauescientia centum
Mensibus æstiuæ detondent Gargara falces,
Spectatosq. iterum nulli celebrantia ludos
Circumflexa rapit centenus sacula Consul, &c.]

d Claud. de sext.
Consul. Honor.

e Zosim. lib. 2.

Male persuasus Honorius, quod hos fatales esse perpetuitatis Urbis, & felicitis eius status conciliatores Gentiles dicerent, eorundem consilio & suasionem inductus & seductus est, vt quos despexerat Constantinus ille Magnus, ipse imprudens restitueret. Accidisse enim videtur, vt recentis aduersus Alaricum apud Pollentiam obtentæ victoriæ, & decreti sibi a Senatu triumpho elatus gloria, quid peteretur, quidve concefferit, minime cogitarit. Gentiles itaque quod in his putarent Urbis æternitatē faustis auspicijs consecrari; qui nuper timore descendens in Italiam Alarici perterrefacti, nouis cinxerant Urbem moenijs, eam patria quoque putarunt religione fore muniendam: cum perinde ac Zosimus^e, licentius

A tius effutirent, ob neglectos superioris sæculi ludos in hæc mala incidisse, vt a barbaris deuastaretur Romanū Imperium, & ipsa Roma in discrimine posita esset. quibus inductus Honorius, eisdem summa Imperij iactura assensum præbuit: nam eo scelere ad excidium Urbis Deum sollicitauit. Cum alioqui satis experimento esse debuisset, omnia hæc inaniter fieri: quod sub Constantino, qui eos prætermisit ludos, Romanum Imperium, extinctis tyrannis, & debellatis barbaris, omni ex parte florentissimum visum est. Sed damno suo atque iactura ipsius Urbis, cuius æternitati male superstitione consulebatur, expertus est, quantum ex perperam factō iustam Dei vindictam commouerit; qui paucos post annos, eam quam præuio Christi nomine liberauerat, eisdem Gothis, eodem Alarico duce, dederit capiendam atque prædandam.

GRAVI IAC-
TVRA DEVS
FACINVS
VINDICAVIT

B Scimus Honorium excusari, quod etsi Romanis Gentilibus concessit Sæculares celebrari ludos; voluisse tamen haud ritibus illis Gentilicis ipsos agi: sed indulgisse tantum, vt Theatrales atque Circenses ludi exhiberentur. At quæ sine superstitione spectacula? aut quis putat occini prætermittos a pueris & puellis Sibyllina illa carmina in his edendis ludis solemnia? Certe quidem reuocata tot Christianorum Imperatorum legibus vetita gladiatorum munera his temporibus sub Honorio rursus exhibita, locuples testis est Prudentius^a, qui post decantatam Pollentinam victoriam haud pridem Christi virtute partam, ad finem hæc habet, cum hortatur vt gladiatorios ludos penitus vetet:

a Prudent. ad-
uerf. Symmach.
lib. 2.

Arripe dilatam tua Dux in tempora famam:
Quodq. patris superest, successor laudis habeto.
Ille Urbem vetuit taurorum sanguine tingi:
Tu mortes miserorum hominum prohibeto litari:
Nullus in Vrbe cadat, cuius sit pæna voluptas, &c.]

C Grande sane piaculum; vt quæ tot legibus Christianorum Principū prohibita erant cruenta gladiatorum spectacula, & quæ (vt vidimus) ne fierent, redempta fuerant sanguine martyris, essent iterum restituta ab ipsis Gentilibus, & quidem solemni ritu, ad quæ spectanda prodirent (vt Prudentius ait) cum pompa virgines Vestales. Quæ facinora, digna Dei vindicta, Romano sanguine per Gothorum gladium Deus voluit expiari: sed de his suo loco. Iam vero Ecclesiam Orientis perturbatam inuisamus.

LVDS GLA-
DIATORIVS
RESTITVTVS

D Hoc eodem anno, iisdem Consulibus Honorio sextū & Aristeneto, S. Ioannes Chryso- stomus factione seditiosorum Episcoporum, urgente Eudoxia Augusta, a sede pellitur, atque exul relegatur in Cucufum. Quænam autem causæ turbarum præcesserint, vt qui iubente Arcadio Imperatore, annuentibus quoque Episcopis, tanta gloria fuerat restitutus, fugamq. arripientibus aduersarijs, summa tranquillitate sederit, tandem post spatium decem ferme mensium iterum in eum Principum animi adeo commoti fuerint, vt a quibus deponendus esset, magna celeritate Episcopos Constantinopolim accersuerint, dicendum per singula quam exactissime. Accidit namque (vt auctor est Marcellinus^b) vt his Consulibus Eudoxiæ Augustæ statua argentea erigeretur super columnā porphyreticam apud ecclesiam: de qua Socrates^c: Hæc in edita basi, neque valde prope ecclesiam, quæ Sapientia dicitur, neque longe admodum collocata: sed inter ecclesiam & statuam platea solum media interiecta fuit. Ibi ludi populares (vt moris est) celebrari cœpti sunt.] de quibus Sozomenus^d: Applausus ob id ac publica saltatorum & histrionum spectacula ibi edebantur, sicut moris fuit in regiarum imaginum dedicatione.] hæc ipse.

DEDICATIO
ARGENTEA
STATVAB
EVDOXIAE.
b Marcellin. in
Chron. hoc anno.
c Socrat. lib. 6.
c. 16.
d Soz. lib. 8. c. 20.

E At qui legitimus esset cultus adhibendus in Imperatorum simulacrorū erectione, Theodosius Imperator eiusmodi edita sanctione antea definierat, ad Aetium Præfectum Prætorio ita rescribens^e:

IOANNES DE-
CLAMAT IN
PROFANOS
RITVS.
e l. 1. de imag.
Imperial. Cod.
Theod.

Si quando nostræ statuarum vel imagines eriguntur, seu diebus (vt assolet) festis, siue communibus: adsit Iudex sine adorationis ambizioso fastigio: vt ornamentum diei, vel loco, & nostræ recordationi sui probet accessisse præsentiam. Ludis quoque simulacra proposita, tantum in animis concurrentum, mentisq. secretis nostrum nomen & laudes vigere demonstrent. Excedens cultura hominum dignitatem superno numini referuetur. Dat. &c.] hæc Theodosius. Cum vero S. Ioannes Chryso- stomus dicatur factam dedicationem statuarum Eudoxiæ, habita ad populum concione, reprehendisse (tradunt enim id Socrates^f, Sozomenus^g, & alij) aliquid in ea admissum putatur, quod & modestæ pij Principis legi & religioni Christianæ aduersaretur: perfacile enim est in huiusmodi rebus in idololatriæ scelus incurrere, cum effrenis populi adulatio nesciat æqui limitibus coerceri; cuius causa

f Socrat. lib. 6.
c. 16.
g Sozom. lib. 8.
c. 20.

opus fuerit pietatis acerrimo vindici ad populū declamare. Siue quod prætexunt alij, quod A
ludi præ ecclesiæ foribus agerentur non sine magna ecclesiæ contumelia, quæ clamoribus
theatricis confusa resonans, haud concinnum plallentium cantum, vocemq. concionan-
tis Episcopi facile admittebat: iuste commotus S. Ioannes, vehementi inuictiua iure eiuf-
modi fuit spectacula insectatus: cum alioqui sciamus ipsum, absque alia recens accedente
occasione, aduersus spectacula ac spectatores acerrime inuchi ac vehementer declamare
consueuisse. Sed illa verior atque iustior causa intercessit, vt Ioannes Chrysostomus in Eu-
doxiam commoueretur, qua etiam scimus perturbatum non nihil fuisse Honorium Imp.
cum audiuit: quo nomine etiam reprehendit fratrem Arcadium, qui adeo nefanda æquo
animo pertulisset, dum scilicet non modo Constantinopoli venerationi simulacrum Eudo-
xiæ expositum esset, sed idem per prouincias quoque deferretur, non secus ac olim Cybeles
circumferre solerent Ethnici simulacrum, vt apparet ex Luciano, Apuleio, & alijs. At lit- B
teras de his Honorij expositantis secundo datas suo loco inferius recitabimus. Quam iu-
stissima igitur impulit causa Chrysostomum aduersus huiusmodi impium idololatriæ scelus
vehementius declamandi.

Hæc autem in deteriore partem accepta ab ijs qui sagaci studio quamlibet venaban-
tur occasionem, qua sancto iterum negotium facefferent, & in crimen adducerent, defe-
runt Eudoxiæ, eam nimirum verborum iaculis a Ioanne iterum acrius appeti, atque pro
concione proscindi. Cum illa, quæ pristinum in eum constatum odium perterrefacta vi
numinis remisisset potius quam dimisisset omnino; veluti œstro percita, atque furijs agi-
tata, minatur non depositionem tantum, sed necem, appetens caput viri, cuius lingua
gravius quam lancea feriretur. At nec ista quidem verbis tantum more debacchantium fe-
minarum iactabat inani studio, sed opere vt implerentur, totis contendit neruis, litteras ad C
Episcopos scribens per veredarios, vt quam citissime perferrentur; solicite curans, vt
quamprimum omnes Constantinopoli veniant, ante omnes autem Theophilus Alexan-
drinus Episcopus, quem experta erat in huiusmodi rebus curandis solertissimum.

Cum autem hæc haud secretis nuncijs agerentur, sed horum causa susdeq. omnia misce-
rentur, iactarenturq. ore multorum dissipata semel in vulgus; S. Ioannes eadem qua semper in
aduersis infracta constantia intrepidus steterat, populo ex more in ecclesiā conuocato, gra-
uissimam illam orationem habuit, qua ita exorsus est: Rursum Herodias furit, rursum
turbatur, rursum ab Herode caput Ioannis iniuria petit abscindi, rursum Iezabel Nabuthe
vineā eripere pertentat, ac sanctum Eliam ad montes persequendo compellere, &c.] extat
ipsa quidem integra oratio, quam ex vetustissimo codice erutam nostrum Antonium Agel-
lium clericum regularem, his diebus digne creatum Episcopum Acernensem, vna cum alijs D
pluribus eiusdem sanctissimi Patris ex scrinijs Vaticanis depromptis, atque Latinitati a se
redditis, quamprimum editurum speramus. Porro eadem ipsa est ex illis, quæ ex varijs
Matthæi locis eiusdem Chrysostomi editæ sunt, excusæ Parisijs, homilia decimaquinta:
quæ tamen (nescimus quomodo) veluti capite detruncata, eiusmodi dicto caret exor-
dio, cuius loco illa habentur præposita verba: Heu me, quid agam? vnde sermonis exor-
dium faciam? quid dicam? & quid taceam?] reliqua vero eadem prorsus, nisi quod illa
translata ab Agellio ad finem amplius habet viginti circiter versus in commendationem
sanctarum feminarum noui Testamenti.

His autem, veluti flagranti igneis globis incendio vehementiori addito vento, Eudoxiæ
magis magisq. animus concitatur: adeo vt de conuocandis aduersus Ioannem Episcopis
quælibet sollicita festinatio, & omni arte procurata celeritas, longiores illi visæ sint moræ, E
atque sera cunctatio. Pertraxit illa ad sua vota Imp. Arcadium, quem reddidit suis votis
in omnibus annuentem: qui magna cautela primum omnium cauendum duxit, ne cum
populo Ioanni studente magistratus iungerentur vna cum his qui ipsis magistratibus appa-
rebant; ne viribus populus pollens, Episcoporum dissensiones in bellum ciuile conuerteret.
quamobrem Arcadius anni huius exordio, nempe mense Ianuarij, ad Anthemium Magi-
strum Officiorum ista rescripsit a:

Cuncta Officia moneantur a tumultuosis se cōuenticulis abstinere: & qui sacrilego ani-
mo auctoritatem nostri numinis ausi fuerint expugnare, priuatū cingulo, bonorum proscrit-
ptione mulcentur. Dat. III. Kalend. Febr. Constantinop. Honorio VI. & Aristeneto
Conss.] Quæ autem mox fuerint consecuta antequam dicamus, de tempore rerum gesta-
rum ratio incunda est. Veritati quidem est consonum, quod Metaphrastes ait b, integrum
fluxisse

EUDOXIA FV
RIT IN IOAN-
NEM.

IOANNES
QVID IN EV-
DOXIAM
CONCIONA-
TVS.

SYMMA GE-
LERITAS IN
COLLIGEN-
DO CONCI-
LIO IN IOAN-
NEM.

a l. 4. de his qui
pro religione con-
tendunt.

b Metaphrast. in
Vita S. Ioan.
Chrysost.

A fluxisse annum ab expulsionione Ioannis vsque ad posteriorem ipsius condemnationem: nec
aliter videtur sensisse Palladius, dum nouem vel decem menses interlapso esse testatur
a priori restitutione vsque ad Quadragesimæ tempus; vt sic annus ferme integer con-
ficiatur vsque ad Pascha, quo tempore secundo ipsum expelli contigit: cum tamen totius
huius temporis duos tantum menses Ioannem pacifice egisse tradat, qui rem gestam, cui
præfens fuit, ita describit a: Post duos iterum a plaga inflata modice respirantes, secundo
aduersus Ioannem fremunt: initiumq. probabile minime inuenientes, Alexandriam ad hu-
iusmodi rerum peritissimum sophistam mittunt, ita suggerentes, Theophilo scilicet: Aut ire-
rum veni dux noster aduersus Ioannem futurus; aut si hoc populi causa vereris, modum
aliquem fuggere, ex quo sumamus initium.

Acceptis Theophilus litteris, ipse quidem venire noluit, sciens quo pacto effugisset.

B Misit autem tres illos Episcopos Paulum, & Remenem, & alium nuper ordinatum; mittens
vna & canones quosdam ab Arianis contra beatissimum Athanasium factos, quibus vten-
tes Ioanni calumniam struerent: quod scilicet post depositionem suam sine Episcopali de-
creto redire ausus esset.] actum est superius de eiufmodi canone re vera ab Arianis in Con-
cilio Antiocheno in Encænijs celebrato. Subdit vero Palladius: Faciunt illi quod ad-
moniti fuerant, illius consuetudinem non ignorantes. accersitisq. ex Syria, & Cappado-
cia, & Ponto, & Phrygia Metropolitibus & Episcopis omnibus, Constantinopolim con-
uenere: aduenientes autem, iuxta canonis seriem Ioanni communicarunt, ne eadem quæ
prius incurrerent] ad hoc scilicet, quod ea ex causa ipse Ioannes excusarat, nolle adesse
iudicio, in quo præfideret Theophilus inimicus ex eo declaratus, quod veniens Constan-
tinopolim, secū noluerat communicare. Sed pergit Palladius: Ea re vero comperta, Prin-
cipes ægre tulerunt: & Theodorus quidem Tyanæus vir summæ grauitatis, vbi ex his quæ
venerant ad aures eius, quid ageretur, aduertit, ne Theophili temeritatem sequeretur, re-
lictis omnibus, ad suam remeavit Ecclesiam, valesciens Comitatu, suamq. prouinciam
vallans pietatis muro, & ad finem vsque in communionem persistens fidelium Romanorum,
de quibus Paulus b testatur & dicit: Fides vestra annunciatur in vniuerso mundo. Faretrius
vero Cæsareæ, quæ Argeo adiacet, Præsul, nimium formidans, non secus atque infantes
laruas, neque vrbe egressus sua, per litteras consensit aduersarijs, & quidem non vocatus
in medium, imperite omnino, quippe qui esset omnino rusticus ac stultus.]

Addit his Socrates c: Paulo post Episcopi aduentarunt, Leontius * Episcopus Ancyræ,
quæ est in Parua Galatia, Ammonius Laodicæ, quæ est in Pisidia, Briso Philipporum,
quæ ciuitas est in Thracia, & Acacius Berœæ, quæ est in Syria, & alij nonnulli. Coram
* Leontinus

D istis accusatores, qui dudum Ioannem in iudicium vocauerant, de integro producuntur.
Ioannes istorum Episcoporum æquitate fretus, postulat vt de criminibus quæretur. Cum
iam Natalis dies Saluatoris celebraretur, Imperator (vt affolet) ad ecclesiam non acces-
sit; sed Ioanni significauit, se non prius cum eo communicaturum, quam crimina ei illata
diluisset. Cumque accusatores propter Ioannis animi confidentiam animis cadere viderentur:
Episcopi qui aderant, non de alio crimine quæri, sed hoc solum in iudicium addu-
ci oportere, dixerunt, nimirum quod post abdicationem, absque Concilij sententia, se
ipse in sede Episcopali collocauerat. Vbi Ioannes respondit, quinquaginta * Episcopos qui
cum ipso communicauerant, ei in ea re suffragatos fuisse. Leontius contra: At plures (in-
quit) tibi in Concilio refragati sunt.] sed mendaciter id quidem, cum narrent in Synodo
ad Quercum habita S. Ioannem non amplius quam a trigintafex condemnatum, quod ha-
bet Theodorus in Actis Innocentij Papæ, vt inferius dicemus. Porro Leontium ac collegas,
de quibus ante aliquid boni ob initam communicationem sperare posse videbatur, &
ipso quoque promissionibus aduersariorum in transuersum actos testatur Palladius, qui
aliorum Episcoporum naufragia recensens, hos illis adnumerans subdit: Leontius autem
Ancyræ Galatiæ, Ammonio Laodicæ Adustræ adiunctus, adustram fecerunt Ecclesiam,
non modo victi Principum minis, sed contra spe munerum seducti regalium, in sancta Sy-
nodo sententiam nequissimam vna cum Acacio & Antiocho ferunt, obrinere facientes
Theophili indiscretum iudicium, vt locus purgandi se Ioanni nullus omnino daretur, vi-
gore scilicet canonum eorum, quos Theophilus miserat a quadraginta complicitibus Arij
editos, atque ista continentis:

Si quis Episcopus, aut presbyter, iniuste siue iuste depositus, ex se ipso absque Synodo
in Ecclesiam redierit: hic iam excusationis non habeat locum, sed omnino expellatur.]
est hæc

a Pallad. in dia-
log.

THEOPHILUS
QVID MOLIA
TVR CON-
TRA IOAN-
NEM.

STVDIA DI-
VERSA EPI-
SCOPORVM.

b Rom. 1.

c Socrat. lib. 6.
c. 16.
* Leontinus

IOANNES SE
PVRGARE IV-
BETVR.

* quadraginta

Concil. Antioch. c. 12.

Concil. Sardin. c. 3.

QUESTIO DE CANONE CONCILII ANTIQCHENI.

EPISCOPI DILEMMATI ARCTATI.

ARCADIUS AGIT UT EXPELLATUR CHRYSOST.

ADVERSARI IOANNIS INCITANT ARCADIVM.

est hæc quidem sententia canonis Antiocheni^a Concilij, quæ ab Arianis in Athanasij odiu^m A fancitum esse, suo loco diximus. Et ista quidem regula (subdit Palladius) vt nequam & a nequissimis edita, in Sardicenses Concilio a Romanis & Italis, Illyrijsq. & Macedonibus & Græcis (vt ipse melius nosti, optime Theodore) eliminata est, quando Liberius aut Iulius sub Constantis Imperio Athanasium & Marcellum Galatam admisit ad communionem, quorum causa canon ille fuerat editus.] hæc ipse. At quomodo a Synodo Sardicensi derogatum est canonis illi? cum videlicet in ea decretum^b fuit, vt si damnatus appellauerit ad Romanum Pontificem, id obseruandum esset, quod ipsi libuisset, Pergit vero Palladius:

Duo illi quidem Ammonius & Leontius cõiuncti Acacio & Antiocho & Cyrino Chalcedonensi ac Scueriano, ingressi ad Regem, dicebant, decem Episcopos ex parte Ioannis euocandos (erant enim plures quadraginta) pro canonum auctoritate statuenda; alijs B afferentibus eos a Catholicis editos, alijs contra dicentibus ab Arianis fuisse compositos. Ingressus autem Elpidius Laodiceæ Syriæ Episcopus, vir vitæ merito & canicie ipsa venerandus, vna cum Tranquillo suadebant Regi, non oportere Ioannem irrationabiliter eijci: neque enim prius depositus, sed pulsus a Comite fuerat; neque a se ipso remearat, sed ex præcepto pietatis suæ, Notario ad hoc misso. Præterea quos proferrent canones, hæreticorum esse; quod apertis indicijs ostendi posset. Cum vero persisterent Ioannis aduersarij indiscipline contendere, & alij quidem clamosa voce perstreperent, alij vero improbis gestibus, præsentem Imperatorem, tumido pectore & spiritu turgido insanire viderentur: Elpidius canonum scientissimus, modeste modico impetrato silentio, sic Regem alloquitur: Non diutius mansuetudinem tuam vexemus, Imperator: sed istud fiat: Subscribant fratres nostri Acacius & Antiochus & ceteri, se illorum esse fidei, qui illos exposuerunt canones, quos ipsi obtinent; & soluta controuersia est. C

Imperator vbi simplicitatem propositionis aduertit, subridens dixit Antiocho: Nihil afferri vtilius potest. Erat autem in omnibus quæ fiebant, Imperator innocens, alijs quæ bene fuerant instituta mutantibus. Anxij igitur atque ancipites Seuerianus & focij, & in se ipsos instar aquæ inconstantes, remeantes ad id quod fuerat prudenter obiectum, & ad Regis iudicium nihil respondere poterant, facie tota in liuorem transcunte; loci tamen angustijs deprehenfi, inuiti licet, se subscribere pollicentur. Ita egressi, promissionem quidem vtpote inconsulte factam implere detrectant, conuinci metuentes. Consultabant autem, quomodo Ioannes expelleretur. Dum hæc aguntur, & alij sic & alij aliter sentiunt, nouem aut decem fluxere menses, cum Episcopus Ioannes adiunctis sibi quadraginraduobus Episcopis ageret in dies quæ Dei sunt, & populi magna cum iucunditate ipsius D doctrina fruerentur. Solet enim animus a vanitate gloriæ remotus, inter casus varios gratius atque potentius Dei verba profundere.

Interea aduenit Quadragesimale ieiunium, quod annis singulis instar Veris effloret, Ingressi rursus Antiochus & focij seorsum ad Regem, persuadebant, vt Ioannem quasi conuictum, imminente Pascha, iuberet expelli. Imperator eorum improbitate fatigatus, veluti Episcopis credidit: qui enim veraciter aut presbyter aut Episcopus est, mendacium nescit: hæc quippe nomina de supernis deriuantur.] sed ista quidem ad excusationem Imperatoris Palladius modeste affert, qui & subdit: Mandat itaque Ioanni, vt Ecclesia exeat. Et Ioannes ita respondit: Ego a Deo Salvatore nostro hanc suscepi Ecclesiam, vt salutem populi curem diligenter: neque illam deserere possum. Quod si fieri id omnino vis, quia ciuitas dissentit a me: vi mecum age, vt excusationem habeam, quod auctoritate E tua pulsus reliquerim ordinem meum. Ita cum quadam verecundia mittentes ex Palatio depulerunt illum, mandantes, vt interim in Episcopatus habitatione moraretur; expectantes simul aliquod diuinæ indignationis iudicium; vt si quid illius aduersarijs, aut sibi triste contingeret; maturato illum in Ecclesiam reducentes, Deum reconciliarent sibi; alij qui illi rursus insidiarētur vt Pharao Moyfi.

Inter hæc aduenit magni sabbati dies, in qua crucifixus Saluator spoliavit infernum, Rursus illi mandant, vt Ecclesia exeat. Quibus ille iusta respondit. Veritus itaque Rex diei sanctitatem & commotionem ciuitatis, accitos Acacium & Antiochum alloquitur, dicens: Quid facimus? Videte ne forte non recte consulueritis. Tunc fortissimi illi & nimium magnanimi dixerunt Regi: Super caput nostrum sit, Imperator, Ioannis depositio. Quod reliquum erat auxilij, hi qui cum Ioanne aderant Episcopi, sacri ieiunij numero æqua-

A ro æquales (nempe quadraginta) Regem & Reginam adiuuant in Martyrijs, orantes cum lacrymis, vt Christi Ecclesiæ parcerent, maxime propter imminens Pascha; & eos qui regenerandi erant iam plene eruditos, eiq. redderent sacerdotem. Sed auditi illi non sunt: ita vt S. Paulus Episcopus imperterritus, plenusq. fiducia Eudoxiæ diceret: Deum time, filijsq. tuis miserere, neque sanguinis effusione sanctam Christi vires solemnitate.

Reuersi autem Episcopi, vigilijs intra sua diuerforia celebrarunt, alij fundentes perpetuas lacrymas, alij dolore detenti, atque alij mente ferme in stuporem versi, prout singulis passio dictabat. Ioannis autem presbyteri, quibus Dei aderat timor, in publico Baptisterio, quod Constantinianum appellatur, coactis populis, vigilijs inchoarunt, partim diuina eloquia legentes, partim eos, qui instructi erant in fide, baptizantes, vt est moris in Pascha. Hæc ipsa Antiochus, Seuerianus, & Acacius perditæ mentis homines, & B antiqui seductores suis præceptoribus referunt, orantes vt populi impedirentur, nec in eo loco fierent Collectæ. Repulit eos qui tunc erat Magister militum, & ait: Nox est, & turbæ multæ conuenerunt: ne quid impedimenti oriatur, caute prouidendum est. Illi ad hæc respondent: Nemo in ecclesijs remansit, veremurq. ne ingressus ecclesiam Imperator, & neminem inueniens, consideret populi erga Ioannem beneuolentiam, nosq. iam inuidiæ denotet, & fraudis accuset; maxime cum illi dixerimus, neminem omnino superesse, qui illum diligit, vtpote seductorem.

Ita Magister militum contestatus eis quæ ventura erant, tradit illis Lucium quemdam Tribunum militum Gentilem (vt dicebant) mandans, vt honeste pergens, populum in ecclesiam reuocaret. Profectus ille, cum minime auditus esset, ad Acacium redit, vires ac frequentiam populi nuncians. Post hæc illum suppliciter orant, aureis verbis deprecantes, & spe ac promissione maioris gradus prouocantes, vt impediret Domini gloriam; mandantes ei, vt vel oratione persuasos abduceret in ecclesiam populos, aut ira & vi militum perturbaret, & Collectæ tantæ celebritatis imponeret finem. Qui euestigio sumptis secum partis Acacij clericis, secunda vigilia noctis, pergunt exequi quod ei fuerat iniunctum (excubat enim populus in partibus nostris ad primum vsque galli cantum) secum habens nuper ad militiam electos districtis gladijs Thraces, instar Esau, quadringentos omnino impudentes. Insiliitq. noctu, subitoq. vna cum Acacij clericis & militibus in Dominicum gregem, velut lupo, fulgente ferro sibi iter faciens, ac populos dirimens. Concessit autem intra beatas aquas (nempe baptismales) vt eos qui initiabantur, prohiberet: ac diacono quidem procaciter imminens, veneranda mysteria, quæ ille tenebat, manibus sudit: presbyteros vero iam & ætate & ordine, æqualesq. suis sustibus in capite feriens, lacuum cruore perfudit. D

Videre erat tunc illam angelicam noctem, in qua etiam dæmons corruerunt supplices, in labyrinthum fuisse conuersam, nempe maximam confusionem. Nudæ enim mulieres vna cum viris fugæ sese committebant, metu cædis, aut inhonestæ foeditatis, foedum hunc cursum captantes. Alius manu vulneratus abibat plorans, alius virginem conscissam vulneribus trahebat. Omnes ad prædandum conuersi, oramenta & recondita omnia sibi applicabant. Ita presbyteri quidam ac diaconi, qui fuissent comprehensi, in carcerem conijciebantur: qui autem ex populo alicuius erant dignitatis, vrbe uellebantur. Edicta repetitis vicibus per loca ponebantur varias minas continentiæ, nisi quis Ioannis communionem abnegasset. Cum tamen ista fierent, & plura etiam hi qui dicebantur Episcopi molirentur, Collecta tamen doctrinæ cælestis immo diuinæ gratiæ studiosis non euacuabatur: sed iuxta illud Exodi^a: Quanto illos occidebant, tanto plures fiebant. E

In crastinum autem ingressus Imperator in adiacentem campum, exercitij gratia, videt humum non satam ad quintum ferme lapidem candore vestitam (illorum nempe hominum repeletam, qui ea nocte baptizati candida acceperant indumenta) Stupefactus ad speciem & gratiam floris nuperrime baptizatorum (erant enim ad tria millia) satellites interrogat, quænam esset acies illuc concurrentium. Illi gratis mestiti, vt furorem Regis excitarent, dicunt esse alterius sectæ homines. Ea re cognita auctores negotij & inuidiæ præceptores, atrociores quosque ex sequentibus mittunt, vt auditores dissiparent, doctores comprehenderent. Profecti illi, paucos ex clericis, plures ex laicis tenent.] & paulo post subdit: Cum his igitur clericis & laicis qui detenti fuere, comprehensæ sunt & virorum nobilium coniuges. Quibusdam ex his maphoria (est genus veli) quoque abstulerunt, alijs in aures cum aurium extremitate detraxere. Ea re conspecta, Eleutheri cuiusdam vxor opulentissima,

ADVERSARI IOANNIS CVRANT EXACTIBUS PER MILITES.

GRASSATIO MILITVM IN COLLECTOS AD VIGILIAS FIDELIS.

SACRILEGIA SCHEBRATORVM.

Exod. 1.

MILITES IRRVNT IN NEOPHYTOS

tissima, pallio relicto, ancillaq. habitu assumpto, cursu ciuitatem ingressa est, vt pudorem seruare inuolatum posset: erat enim in flore ætatis formosa nimium, & incredibili decore vestita. Hunc igitur in modum impleti magistratum ferme omnium carceres, in ecclesiæ faciem transiere. Et hymni quidem & oblationes mysteriorum in custodijs agebantur; flagra vero & tormenta & iuramenta terribilia in ecclesijs resonabant, cum ad execrationem Ioannis singuli impellerentur, qui vsque ad mortem nequitie diaboli aduersatus obstiterat.] hæc Palladius.

Cum autem hæc accepisset S. Ioannes Chrysostronus, nullamq. spem reliquam esse cognosceret, vt meliori statu res collocarentur, sed certo iam intelligeret omnia in deterius prolapsura: haud diutius dissimulandum ratus, ad vnicum sibi relictum confugium conuolat, nimirum ad Romanam Ecclesiam, Apostolicam sedem, quam sciret omnibus esse prælatam; & perperam facta Pontificum posse corrigere. Sic igitur datis ad eius Episcopum Innocentium litteris, ipsum aduersus tot nefaria Orientalium & Aegyptiorum Episcoporum appellat. Id quidem hoc ipso anno, immo & statim post Pascha factum esse, Ioannis ipsius ad eundem Innocentium datae litteræ, perspicue indices sunt. Dum enim cunctas res gestas ordine temporis dispositas narrat, orationemq. ad ea quæ in magno sabbato acta sunt perducit; sed de alijs quæ postea grauissima contigerunt, nequicquam scribat; plane declarat, eo tempore illam se dedisse epistolam, quæ contigerunt ea quæ nouissime in ipsa litteris commendauit.

Veritus autem Theophilus, ne in caput suum contra Ioannem talia tantaq. præsumpisset; ad idem supremum Ecclesiæ Catholice tribunal, ipsam Apostolicam sedem, Romanam Ecclesiam, legationem mittit, scribens litteras ad eundem Innocentium Romanum Pontificem, de his quæ a Synodo in Ioannem facta essent. Sed & ipse Ioannes tanta calumniöse iniusteque passus, ad eundem Romanum Pontificem legatos misit, ipsum (vt dictum est) appellans aduersus iudicium Theophili & aliorum Episcoporum contra se latum. Haud hæc quidem absque Dei prouidentia gesta sunt. Siuit enim Deus hæc inter tantos Episcopos agitari, vt certo exploratoq. indicio significaretur, reddereturq. exploratum posteris, quinam in Ecclesia Catholica principem locum teneat, quemq. tam Indices iudicantes, quam rei damnati pariter inspicere debeant; illi quod scirent maius & eminentius supra se stare tribunal, quod omnia præiudicata iterum iudicaret; isti magno solatio intelligerent, aliquod reliquum esse confugium, quod iniquam sententiã passi securi peterent; nempe iudicium quærens & implorare auctoritatẽ Romani Pontificis. De huiusmodi autem legationibus tum a Theophilo, tum a S. Ioanne Chrysostrono Romam ad Innocentium missis, locuple testis est Theodorus tunc temporis Romanæ Ecclesiæ diaconus, qui eadem præfens cuncta cognouit, atque plus satis perspecta habuit; cuius hæc sunt verba:

Primus omnium (nquit) profectus est ad nos Alexandrinæ Ecclesiæ lector cum Papæ Theophili litteris, quibus indicabat, Ioannem a se fuisse depositum. Eas litteras cum legisset beatissimus Innocentius Romanæ sedis Antistes, inhorruit temeritatem factumq. Theophili; ægre ferens, & quod solus scripserat, & quod rei totius seriem referre omiserat; cuius scilicet rei gratia, quibusve adiunctis sibi socijs; illum deponere ausus fuisset. Inter hæc mansit admirans, nihilq. rescribere voluit, rei indignitate commotus. Dum Eusebius quidam diaconus Constantinopolitanæ Ecclesiæ, qui tunc Romæ erat Ecclesiasticæ utilitatis gratia, Innocentium adiit, libellisq. traditis adiurauit, sustineret vt modicum temporis: fore enim breui, vt sibi totius scenæ facies patefceret. Post triduum aduenerunt Episcopi quatuor a Ioanne missi, reuerendissimi profecto viri, Panophius Pisidiæ, Pappus Syriæ, Demetrius Galatiæ Secundæ, Eugenius Phrygiæ, tres epistolas Innocentio deferentes, vnam quidem Ioannis Episcopi, secundam vero Episcoporum quadraginta de communione Ioannis, reliquam scripserat Ioannis clerus, omnes indisciplinatum tumultum & seditionem pariter significantes. Erat autem epistolæ Ioannis huiusmodi series:

Domino venerabili ac beatissimo Episcopo Innocentio Ioannes in Domino salutem. Vides ipsius Chrysostroni verecundiam, animiq. demissionem laude dignam, cum etsi sciret se iniuste depositum, tamen abstinet a titulo sedis suæ; quousque causa legitime cognita, sedem cum titulo reciperet suam. sed quæ sequitur epistola, sic se habet, vt cunctarum rerum gestarum, quæ superius sunt enarratæ, breue compendium reddat his verbis:

Et ante litteras nostras ad aures pietatis vestræ peruenisse putamus præsumptum hic facinus. Quippe magnitudo sceleris fecit, vt nulla Orbis pars reliqua sit, quam non huius horrendæ

horrendæ cladis rumor impleuerit*: immo ad ipsa quoque extrema terræ gestorum fama pertingens, ingentẽ vbique gemitum luctumq. excitauit. Verum quia ista non modo lugere & planctibus prosequi, sed emendare pro viribus conuenit, & caute prospicere quomodo hæc sæuissima Ecclesiæ procella sopiatur: necessarium existimauimus, dominos meos honoratissimos ac reuerendissimos Præsules, Demetrium, Panophium, Pappum, & Eugenium hortari, dimissis vt Ecclesijs suis, sese pelago tradèrent, & emensa peregrinatione longinqua, ad vestram current charitatem; omnibusq. lucide expositis, mature tantæ cladi remedium dari salubre postularent. Quibus etiam carissimos diaconos Paulum & Cyriacum itineris comites dedimus, qui & ipsi vice epistolæ charitatem vestram, quæ hic gesta fuere, docebunt.

Theophilus enim Alexandrinæ Ecclesiæ Præsul, cum a quibusdam apud piissimum Imperatorem insimularetur, solus ad crimina diluenda venire iussus, magna Aegyptiorum multitudo sociatus aduenit, id ferme initio docere volens, ad bellum se ac proelium instructum aduenisse. Inde regiam ingressus urbem, non ad ecclesiam ex more & antiqua consuetudine venit, non congressus est nobis, non verbum nobiscum fecit, non simul orauit, non communicauit: sed vbi naui descenderat, valuis ecclesiæ prætermisissis, extra urbem morabatur: & cum multis precibus ageremus vt apud nos tam ipse, quam hi qui cum eo aduenerant, hospitarentur (omnia enim præparata erant & diuersoria, & quæcumque necessaria) neque ipse, neque illi acquieuerunt. Nos vbi ista comperimus, magna admiratione tenebamur, nullam huiusce similitatis causam probabilem inuenientes. Nostrarum tamen partium munus implere curabamus, id facere instituentes, quod esset conueniens nobis; ipsumq. iugiter orantes, vt nobiscum colloqui vellet; & cuius rei causa ab ipsis exordijs tam apertas inimicitias præferret, tantamq. urbem scandalizaret, exponere.

Cum vero ne sic quidem causam eloqui vellet, accusatoresq. illius vehementer instarent; accersitis nobis piissimus Imperator iussit, vbi ille morabatur, ire, atque illic quæ contra illum dicerentur, audire: nam & seditiones & cædes & alia illi obijciebantur innumera. Verum nos & Patrum decreta reueriti, & virum honorare cupientes, cum ipsius quoque litteras teneremus, quibus cauetur non oportere iudicia extra terminos fieri, sed in suis quæque prouincijs iudicari; nequaquam acquieuius, sed vehementer obstimus. At vero ille, quasi aliqua priora nostra crimina præcessissent, aduocato archidiacono meo, nimia cum auctoritate, veluti iam profecto Ecclesia vidua esset, neque haberet Episcopum, per illum ad se omnem clerum transfudit. Desertæ in dies fiebant ecclesiæ, dum vniuscuiusque clerici abducerentur, & libellos aduersus nos dare, & in accusationem nostri nominis conspirare indacerentur.

His itaque gestis, mittit, & nos ad iudicium aduocat, qui necdum proposita contra se crimina diluisset: quod contra canones & præter omnes leges fieri, nullus ignorat. Enimvero nos rebus certis admoniti quod non ad Iudicem euocaremur (alioquin millies iuissemus) sed ad inimicum atque hostem, sicut priora & posteriora testantur: misimus ad illum Demetrium Pisinuntis, Eleusium Apameæ, Lupicianum Apiariæ Episcopos, presbyteros vero Germanum & Severum; respondimusq. modeste ex nostro instituto, dicentes, nos non declinare iudicium, sed apertum hostem & inimicum manifestum. Qui enim libellis nondum susceptis initio statim talia gessisset, & se ipsum ab Ecclesia & communione segregasset, accusatores parans, & clerum ad se transferens, ecclesiæq. desertas constituens, hic qua ratione Iudicis sedem nihil ad se pertinentem ascendere dignus censeatur? Neque enim consentaneum rationi esse, vt Aegypto præfectus Thraciæ causas cognosceret, ipse criminibus obnoxius, & inimicus & hostis. His ille nihil mitior factus, nihilq. veritus, & quod instituerat perficere cupiens; nobis asserentibus, paratos esse præsentibus & centum & mille Episcopis crimina obiecta refellere, munditiamq. nostrã asserere, sicuti sumus profecto mundi; passus non est. Sed absentibus nobis, & Synodum conuocare volentibus, iudiciumq. flagitantibus, neque cognitionem causæ fugientibus, sed inimicitias manifestas: accusatores tamen admittebat; & quos ipse ligaueram, soluebat; quiq. crimina sibi obiecta necdum diluisset, eorum libellos accipiens, commentaria scribebat. Quæ præter ius fasq. omne in iniuriam sanctorum canonum fiebant.

Et quid me multis immorari necesse est? Non destitit omnia & facere & moliri, quoad nos per summã vim, nimia auctoritate, & vrbe & Ecclesia deturbauit. Et profundo iã ve-

194
404.
3.
10.

DE GRASSA
TIONE MILI-
TVM IN EC-
CLISIA.

DE GRASSA
TIONE MILI-
TVM IN EC-
CLISIA.

EVCHARI-
STIA SVB
VTRAQVE
SPECIE OLIM
ASSERVARI
SOLITA.
a Greg. Dialog.
lib. 3. c. 36.

spere, cū plebs omnis nos lamentatione miserabili prosequeretur; tractus in medio ciuitatis, & violenter abductus, iniectusq. in nauim, noctu nauigabam, quia Synodum ad istud iudicium vocare volueram. Quis ista sine lacrymis audire possit; quantumlibet sit lapidei cordis? Sed enim quia (vt diximus) ista non modo deslere, verum & corrigere oportet: charitatem vestram precor, vt excitetur, atque condoleat, & omnia faciat, vt huiusmodi calamitatibus tandem sit finis. Non haecenus perit iniquitas, sed prioribus quoque noua succedunt. Nam vbi pijsimus Imperator iniuste & imprudenter ingressos ecclesia expulit; plurimiq. Episcoporum iniquitate illorum cognita, ad Ecclesias suas redierunt, furorem illorum atque impetum veluti flammam cuncta vastantem fugientes; nos in urbem rursus euocati sumus, Ecclesiarq. restituti, de qua iniuste fueramus eieci. Cum vero triginta nos Episcopi, & clementissimi Imperatoris Notarius ad hoc missus reduxissent: ingressi ad Regem, orauimus, vt ad vlciscenda facinora Synodum cogeret. Quod ille (nempe Theophilus) vbi comperit, fugae praesidium sumpsit: veritūq. iudicium, cum iam regiae litterae vbique disseminatae, omnes omnibus ex partibus euocarent, noctis medio fragili se cymbae commisit; atque ita fugiens, suos omnes secum duxit.

Nos conscientiae nostrae fiducia nihilo segnus institimus apud pijsimum Imperatorem, vt Concilium congregaret. Qui suae pietati consona faciens, rursus ad illum misit, mandans vt ad se tam ipse, quam omnes qui cum illo fuerant, ex Aegypto ascendere maturarent, rationem facti sui reddituri: neque arbitrarentur, quae adeo nequiter ex vna tantum parte & absentibus nobis praeter Patrum canones gesta fuissent, sibi ad excusationem quicquam suffragari posse. At vero ille sic quoque regijs conuentus litteris, obtemperare non ausus, se continuit domi, seditionem plebis allegans. Agebat id de quorumdam sibi fauentium consilio, & certe cum hic ipse populus ante has Imperatoris litteras innumeris eum maledictis aspergeret. Sed non ista modo discutimus. Haec tantum idcirco diximus, vt ostendamus quae esset viri modestia.

Verum nos ne postea quidem quieuius, sed instabamus iugiter orantes iudicium fieri, in quo audiri iudicariq. possemus. Parati enim eramus nos ipsos docere infontes, illos e contra nocentissimos, & magni in nos sceleris reos. Erant autem & ex Syria quidam, qui illi tunc semper astiterant, & cum illo communiter omnia gesserant. Aduersus istos quoque parati eramus subire iudicium: saepiusq. importune rogauimus, aut commentaria, aut accusatorum libellos nobis tradi, aut criminum naturas aperiri nobis, aut certe accusatores ipsos in conspectu dari. Nihilq. ex his consequi meruimus, sed rursus pulsi Ecclesia sumus.

Quomodo iam quae sequuntur exponam omnem excedentia tragœdiam? quis sermo ad ea explicanda sufficere? quanam auris absque horrore percipiet? Nobis enim haec ipsa, quae antea dixi, praetendentibus, repente multitudo militum ipso magno sabbato, cum iam in vesperam vergeret dies, ecclesias ingressi, clerum omnem qui nobiscum erat per vim eiecerunt, armiq. veneranda obsidebantur altaria. Mulieres, quae intra ecclesiam, vt baptizarentur, sese veste nudauerant, per id temporis nudae fugiebant, metu huius acerbissimae commotionis impulsae, neque sexus verecundiae, neque honestati permittebantur praepauore consulere: plurimae tunc acceptis vulneribus eiectae. Ita cruore Baptistarium replebatur, atque ex huiusmodi vulneribus sacri latice colore immutato in ruborem transibant. Neque haecenus steterunt clades: sed vbi sancta condita seruabantur, ingressi milites, ex quibus (vt postea didicimus) quidam necdum initiati erant, omnia spectabant intus recondita; sanctissimusq. Christi sanguis in tanto tumultu in militum vestimenta fusus est; omniaq. non secus quam in captiuitate, barbarica facinora passim admissa.]

Sed hic, lector, considera, quam procul abhorreant a Patrum traditione, vsuq. Catholicae Ecclesiae, qui nostro tempore haeretici negant asseruandam esse sacratissimam Eucharistiam, quam videmus non sub specie panis tantum, sed etiam sub specie vini olim consueuisse recondi. Habes id quoque probatum auctoritate S. Gregorij Romani Pontificis, dum ait in nauis portasse nauigantes Christi corpus & sanguinem. Ceterum eadem ratione qua Ecclesia Catholica laicis vsu ademit calicis, eadem quoque ex causa Eucharistiam non nisi sub vna tantum specie, nempe panis, asseruare consueuit. Sed quae reliqua sunt epistolae Chrysostomi, recitemus: Populus in solitudinem migrare, plebsq. omnis extra urbem excubare cogebatur: vacuae Fidelibus ecclesiae in tanta solemnitate relictae: plures quam

quadragesima Episcopi communionis nostrae cū populo frustra & sine causa pulsi. Vlulatus & gemitus, eiulatus item & lamenta & lacrymarum fontes plateas & domos & deserta ipsa compleuerant, & planctu cuncta resonabant; nullaq. vrbis pars huiusce calamitatis vacua relinquebatur.

Fecerat enim calamitatis magnitudo, vt non modo qui patiebantur, verum ipsi quoque qui nihil huiusmodi perpeffi erant, vna nobiscum lamentarentur: neque Catholici modo, sed ipsi quoque haeretici & Iudaei ac Gentiles vices dolerent nostras. Et vti ciuitas per vim in deditionem hostium venisset, ita tumultu ac perturbatione & eiulatu plena erant omnia. Porro ista, ignorante pijsimo Imperatore, noctis initio, Episcoporum factione gerebantur: qui exercitus duces, diaconorum vice, secum habere prauios non erubescabant. Vbi vero illuxerat dies, ciuitas omnis extra vrbis moenia migrarat, sub arboribus & frondibus, veluti dispersae oues, festiuitatem (nempe Paschatis) celebrantes. Hinc iam potestis cetera aestimare. Neque enim fas est omnia prosequi (vt ante iam dixi) neque per singula contingere. Nempe id acerbissimum est, quod tanta incommoda, tot clades finem necdum acceperunt, nullaq. spes quietis superest. Verum in dies augetur pestis; factiq. sumus in derisum multis: immo ridet quidem nullus, quantumlibet perditus sit moribus, sed ploratu prosequuntur (vt dixi) malorum omnium culmen, nouam hanc iniquitatem & facinus execrandum.

Quis vero reliquarum Ecclesiarum perturbationes ac pressuras eloqui possit? Neque enim hic modo inualuit lues, verum ad Orientalem quoque peruenit Ecclesiam. Quemadmodum enim a capite dum noxius humor effunditur, reliqua membra laeduntur: ita nunc quoque postquam ex hac vrbe magnifica, velut ex fonte quodam, incommoda fluxere, coeperunt turbae, ac tumultus occupant omnia, & vbique dominantur; omnibusq. ferme in locis clerici contra Episcopos insurgunt; populi passim abscissi sunt ab Ecclesiae corpore, partim praecidendi expectantur. Vbique pestis haec pullulat, & Orbis vniuersus euertitur. Haec igitur omnia cogitantes, domini beatissimi ac reuerendissimi, dignum vestrae constantiae & congruum robur ac studium sumite; & hanc perniciem, quae inuasit Ecclesias, oramus, auertite. Nam si haec inualuerit consuetudo, & licitum fuerit cuique ex adeo remotis partibus alienas prouincias, prout voluerit, ingredi, & eicere quoscunque libuerit, & pro voluntate omnia gerere: non ignoratis mature cuncta peritura, bellumq. saeuissimum occupaturum Orbem vniuersum, omnibus lacepsentibus inuicem.

Ne igitur immanis ista confusio cuncta percurrat, & vbique dominetur: scribite, precor, & auctoritate vestra decernite huiusmodi iniqua gesta, nobis absentibus & iudicium non declinantibus, nullius esse roboris, sicut per suam naturam sunt profecto & irrita & nulla. Porro qui talia gessere, eos Ecclesiae censurae subijcite: nos autem infontes, neque conuictos, neque deprehensos, neque vllius criminis reos comprobatos, Ecclesijs nostris iubete restitui, vt charitate frui & pace cum fratribus nostris consueta possimus. Quod si modo quoque voluerint auctores sceleris aperire crimina, quorum gratia nos iniuste eiecerunt: dentur nobis commentaria, libelli proferantur in medium, veniant accusatores mei, sedeat incorruptum intemperatumq. iudicium: non recusato, non renuo, immo & constanter hoc expeto. Iudicemur: crimina profecto diluemus, nosq. ostendemus innocentes, neque criminibus vllis obiectis obnoxios. Nam quae ab eis modo gesta sunt, omni prorsus ratione carent; extra omnem ordinem, omnemq. legem & regulam Ecclesiasticam sunt: numquam id facinus, ne extremis quidem iudicijs, immo neque apud barbaros ipsos admissum est. Non Scythae, non Sarmatae vnumquam vna ex parte iudicarunt, absente reo, neque iudicium, sed odium & apertam simultatem declinante, ac mille appellante iudices, & se ipsum innocentem asseuerante, & paratum, praesente Orbe vniuerso, quaeque obiecta diluere, ac se omnibus infontem declarare. Haec ergo cuncta cogitantes, & a dominis meis reuerendis Episcopis manifestius planiusq. cuncta discentes: quod est partium vestrarum munus, studium vestrum & operam & diligentiam, quaeso, inferre dignemini. Ita enim non nobis tantum, sed Ecclesijs quoque vniuersis gratificabimini, & a Deo mercedem accipietis, qui ob Ecclesiarum pacem semper omnia facit. Scripsimus ista & ad Venerium Mediolanensem, & ad Chromatium Aquileiensem Episcopum. Vale in Domino.] haecenus Chrysostomi ad Innocentium Papam litterae.

Subdit autem his haec Theodorus Romanus diaconus: Ad haec rescripsit beatus Innocentius Papa; communiq. vtriusque partis admissa, Theophili iudicium cassum atque

a Apud Pallad. in dialog.

INNOCENTIVS PAPA
QVID IN CAUSA
IOANNIS.

irritum esse decreuit, dicens oportere constari aliam irreprehensibilem Synodum Occidentalium & Orientalium sacerdotum, cedentibus Concilio amicis primum, deinde inimicis: neutrarum quippe partium vt plurimum rectum esse iudicium. Paucis post diebus aduenit Petrus quidam Theophili presbyter vna cum Martyrio Ecclesie Constantinopolitane diacono, ipsius epistolas deferens, & quedam simul commentariola, in quibus apparebat Ioannem a triginta sex damnatum Episcopis, ex quibus vigintinouem Aegyptij, septem reliqui ex alijs regionibus erant. Ea commentaria cum legisset Papa Innocentius, comperissetque neque culpas esse graues, neque presentem Ioannem fuisse, neque in faciem reprehensum; insaniam Theophili magis ac magis exhorruit, quod contra absentem adeo iauam immitemque sententiam euouisset. His igitur a se dimissis cum litteris grauib; temeritatem illius laceffentibus, sese ad orationis studium contulit; indistinctoq; Ecclesie ieiunio, cum lacrymis diuinam precabatur clementiam, vt huiusmodi seditiones & scandala scissuræq; tollerentur, & pacis ac fraternitatis amor integra membrorum compage redderetur. Fuit autem epistolæ ista sententia:

Frater Theophile, nos & te & fratrem nostrum Ioannem communionis nostræ esse decreuimus, sicuti & in prioribus litteris aperte satis expressimus: & nunc in nostra sententia & voluntate perdurantes, rursus eadem scribimus. Et quotiescumque scripseris, nisi debitum sequatur conueniensque iudicium, propter ea quæ magno cum dedecore sunt gesta, possibile non est nos a Ioannis communionem discedere. Itaque si conscientie confidis, tu quoque iudicio accurre ad Synodum proxime in Christo celebrandam, & illic iuxta Nicæni Concilij canones & decreta contende: alios (*ab his scilicet diuersos*) Romana non admittit Ecclesia. Quod si obtinueris, euidens & irrefragabilis erit ratio tua.] hucusque ad Theophilum Innocentius: quas autem ad Ioannem Chrysofomum dedit litteras, non extant. Ipse quidem affirmat Palladius^a, Demetrium Episcopum, vnum ex legatis a Chrysofomo missis, litteras ab Innocentio scriptas vulgasse magno præconio per Orientales Ecclesias. sunt hæc verba Palladij, cum agit de eiusdem Demetrii secundo aduentu Romam: Post istos venit secundo Demetrius Episcopus Pisinuntis, qui peragrato Oriente prædicauerat communionem Ecclesie Romanæ cum Episcopo Ioanne, testibus Papæ Innocentij litteris, &c.] Vides quanti momenti habita fuerit communicatio cum Romana Ecclesia, & quantæ auctoritatis litteræ essent ipsius Romani Pontificis: adeo vt plane significaretur omnibus, illis esse communicandum, quibuscum Romana communicaret Ecclesia, ac proinde Ioanni Chrysofomo inhærendum: id iure quidem; sed vis tyrannica in omne ius fasque infurrexit armata.

Quid vero interea acciderit ipsi Ioanni Chrysofomo Constantinopoli commoranti, in diebus ad expulsionem suam satellites expectanti, iam videamus. Qui canones hæreticorum in ipsum primum omnium adduxere, quique Imperatorem in eundem concitauerunt, impulerunt Augustam, atque milites immiserunt; nefas aggrediuntur horrendum, dum & in necem ipsius sanctissimi viri Ioannis sicarios mercede conducunt: Quomodo autem id factum sit, Sozomenus ita describit^b: Eadem tempestate, vir quidam dæmonijs agitatatus, seu agitari creditus, gladiolum habens, & velut ad cædem Ioannis instructus, sed facinus nondum aggressus, deprehenditur; & a multitudine, tamquam pretio ad faciendas insidias conductus esset, captus ad Hyparchum adducitur: quem tamen Ioannes, missis aliquot Episcopis secum versantibus, liberauit, antequam supplicio afficeretur.

Postea vero & Elpidij presbyteri (qui quidem diaconi manifestus hostis erat) seruus in Episcopales ædes effuso cursu irrupit. Eum agnitum quidam ex ijs qui forte aderant, e cursu remoratus est, & causam cursus inquisiuit. Ille vero nihil respondens, confestim cultello hominem pungit, & post eum etiam alterum, qui ad huius cædem exclamauerat; quinetiam præter hos tertium vulnerat. Tumultuantibus igitur cum clamore his qui aderant, conuersus aufugit. et cum hi qui eum persequebantur, eos qui procul erant, adhortarentur vt fugientem comprehenderent: ex balneo quidam accurrens, ex quo recens lotus progrediebatur, illum apprehendit, ac letaliter ab illo percussus mortuus extenditur. Tandem vero cum a multitudine vndique cinctus, ac vix demum comprehensus esset, adducunt eum ad Palatium; & ibi tum hostium Ioannis insidias, tum hunc ipsum homicidam, cum & huius facinoris instigatores contestati, supplicio afficiendos esse, vociferantur. Itaque Hyparchus, vt iram populi mitigaret, illum tantum supplicio affecturus accepit.] ceterum ab aduersarijs Ioannis fuisse liberatum, testatur Palladius, dum ita agit: Elpidij

QVID INNOCENT. PAPA
AD THEOPHILUM.

a Pallad. in dialog.
SICARII IN
S. IOANN. CHRYSO-
STOMVM IMMIT-
TUNTVR.

b Sozom. lib. 8.
c. 21.

DE SICARIO
ELPIDII FAMILVLO.

c Pallad. in dialog.

A pidij presbyteri famulus, quinquaginta (vt aiunt) numismatibus, vt Ioannem dolo interficeret, mercede conductus, deprehensusque qui tres haberet gladios, eos qui se deprehenderent, septem singulatim percussit: ex his quatuor continuo sepulti sunt; tres diutissime curati, sanati sunt, homicida illo absoluto.] hæc Palladius. subdit vero Sozomenus^a: Ex eo tempore Ioannem custodierunt qui in populo feruentiores erant, noctu iuxta & interdium vicissim domum Episcopalem circumfidentes.] hæc ipse. At quæ ista paulo post secuta sint, Palladius ita narrat^b:

Completa vero Quinquagesima, post diuinum diem ingressi Acacius & Seuerianus Antiochusque, atque Cyrinus ad Imperatorem Arcadium, dicunt ei: Rex tu a Deo nobis datus es, nemini subditus, omnibus dominans: licet tibi, quodcumque vis, facere. Noli esse presbyteris mitior, & Episcopis sanctior. Diximus tibi, presentibus omnibus: Super caput nostrum sit Ioannis depositio: Noli igitur vni hominum parcere in perniciem omnium nostrum. Iudaicis sane & verbis & rebus persuadentes Regi. Misso itaque Rex Patricio Notario suo, ista Ioanni mandat: Acacius & Antiochus & Seuerianus atque Cyrinus damnationem tuam super caput suum posuerunt. Te ipsum ergo commendans Deo, ecclesia egredere. Ita Episcopus Ioannes post apertam nihilque obumbratam iussionem Episcopo discedens vna cum Episcopis, dixit omnibus: Venite oremus, & in angulo ecclesie congregiamur. lætus quidem de se, sed de populi mærore & afflictione subtristis. Protinus quidam ex primarijs ciuitatis vir fidelis Ioanni significat: Quoniam Lucius vir audax, & facie impudens, paratus est in lauacro publico cum militibus suis, si forte contradicas aut differas, etiam inuitum trahere & expellere. Fit autem magna in plebe commotio: Festina clam egredi, ne in tuum auxilium confluens populus bellum cum militibus conferat.

C Tum vero Ioannes osculatus cum lacrymis ex Episcopis quosdam (ceteros enim osculari non sinebat ingens miserationis affectus) orauit: reliquis qui erant intus in Sacrario, dicens: Manete hic interim, vt profectus modicum requiescam. Ingressus autem Baptistarium, Olympiadem vocat, quæ ab ecclesia non discedebat, vna cum Pentadia & Procula diaconissis, Siluinam quoque beati Nebridij coniugem, quæ viduitatem suam præcipua virtute & honestate decorabat (*clarissima erant hæc femina nobilitate & virtute præstantissima, de quibus superius pluribus dictum est*) dixitque eis: Venite huc filie, audite me. Quæ de me sunt (vt video) finem habent: cursum meum consummaui, neque ultra forte videbitis faciem meam. hoc vnum rogo, hoc deprecor, ne qua ex vobis solitam benevolentiam deserat: & quicumque non sponte fuerit ordinatus, neque id vilo quæsierit ambitu, de consensu omnium, ei caput vestrum inclinate, vt Ioanni, per omnia: non enim esse Ecclesia sine Episcopo potest. Atque ita miseremini mei, & in orationibus vestris semper memineritis mei. Ad hæc illæ profusæ cum gemitu & eiulatu ante sacra eius vestigia volutabantur. Tunc ille cuidam ex honestioribus presbyteris annuens: Tollite (inquit) eas hinc, ne multitudinem perturbent. Sic ergo impeditæ modicum, locum illi dedere abeundi.

Ita demum egressus est ad Orientalem partem (nihil enim apud illum occidentale erat) iumentum, cui sedere consueuerat, stare ante Occidentalem portam iubens, vbi atrium erat; vt ita ab se amoueret populos, ea ex parte eum profecturum præstolantes. Egressus est cum illo Angelus quoque ecclesie, ipsius solitudinem non ferens, quam principatus mali atque potestates effecerant, theatri facie profecto rebus imposita. Erat enim theatri in morem clamor & impiorum lasciuientium sibilus, dum eos culparent omnes, & Iudæi ipsi atque Gentiles exhorrescerent. Nam velut in carcere, plagæ illic ac viscerum cruciatus a militibus inferebantur, deficientibus omnibus animæ viribus, tum ob magistri amissionem, tum ob blasphemiam in Deum. Vbi enim peccatorum solet esse remissio, ibi sanguinis erat effusio.] Quam autem celso animo fuerit ista perferens Ioannes, testis quidem est epistola ab ipso paulo post ad Cyriacum^c data, qua etiam quæ hoc tempore suæ fuerint cogitationes, his verbis significat: Etenim ego cum e ciuitate fugarer, nihil horum curabam, sed dicebam intra memetipsum: Si quidem vult me Regina exulem; agat in exilium: Domini est terra, & plenitudo eius. Et si vult secare; secet: idem passus est Isaias, subscribat illi. Si vult in pelagus mittere; Ionæ recordabor. Si vult in caminum iniicere: idem passi sunt tres illi pueri. Si me feris vult obijcere; obijciat: Danielis in lacum leonibus obiecti recordabor. Si me lapidare vult; lapidet me: Stephanum habeo primum martyrem socium. Si & caput tollere vult; tollat: habeo socium Ioannem Baptistam. Et si substantiam auferre; auferat: Nudus^d exiui de vtero matris meæ, & nudus re-

a Sozom. lib. 8.
c. 22.

b Pallad. in dialog.

IOANNES IV-
BETVR RECE-
DERE.

SALVAT
SVOS IOAN-
NES DISCES-
SVRVVS.

IO. CHRYSO-
STOMVS RE-
CEDIT AD
ECCLESIA.

c Chrysof. epist.
3. ad Cyriac.
tom. 5.

IOANNIS IN-
TREPIDVS AN-
NIMVS.
d Iob 1.

A *Præf. 28.* dus reuertar illuc, &c.] ita plane contigit ei iuxta illud diuinum oraculum^a: Iustus confidit vt leo.] Quid autem post Ioannis egressum acciderit Constantinopoli de basilicâ incendio, Palladius ita subdit:

CONFLAGRATIO ECCLESIAE.

VITAE
-ROBERTVS

VITAE
-ROBERTVS

Lgo in encomio de reb. Ioan. Chrysof. Metaphr. in Vit. Ioan. & alij. c. Socr. lib. 8. c. 22. DE CAUSA INCENDII DIUERSORVM SENTENTIAE. d. Socrat. lib. 6. cap. 16.

Zosim. lib. 5.

Post ineffabiles illas tenebras, immensamq. caliginem, flamma de medio throno, in quo Ioannes federe consueuerat, & velut medio in corpore positum cor, eloquium Domini ceteris membris exponere; repente profiliens verbi Dei doctorem requirebat: quem ybi non inuenit, sedem totam depalcebat, ac speciem arboris præferens, & per catenas in sublime se porrigens, ad tectum vsque serpebat, atque viperæ in morem, ventre exeso, in dorsa tectorum ecclesiæ ferebatur, Deo mercedem iniustitiæ iam hinc veluti destinata huius auctoris sceleris pœnam reddente; ad eorum correptionem esse emendationem, qui ex huiusmodi prodigiorum facie corripere nesciunt: neque ob id solum, verum vt esset feralis illius Synodi perpetuum monumentum. Nec mirum de ecclesia, cum Senatus quoque ipsius sedem e regione licet ecclesiæ sitam, multis tamen disunctam passibus, die media, ignis ille interiectam populi multitudinem, pontis instar, per medium innoxie transiliens, attigerit, atque violauerit, non prius partem ecclesiæ propinquam, ne huiusmodi casum propinquitati adscribamus, sed partem aulae regiæ proximam, vt miraculum diuinitus illatum per id ambigeret nemo. Vidisses inter duos ignium montes vulgus innocuum ad sua ministeria pertransire. In hunc modum ignis ille circumuolans, & tamquam mare inundans Austrinis flatibus concitatum, veluti condito quodam pergebat, adiacentia tecta demolitus; soliq. pepercit ædiculæ, in qua sacrorum vaforum multitudo fuerat condita, non auri & argenti materiam reueritus, sed ne obrectatoribus præberet mendacij locum, vt sanctum infimulare virum possent, quod pretiosæ suppellectilis aliquid asportasset. Ita ignis impetu in anteriora cohibito, retro redire incepit; eorum ferme inuidiam inquirens, qui id scelus admiserant, ad insaniam Theophili perpetuo dedecore notandam, qui illum, ob asportata pretiosa quæque, ecclesia eiecitur autumat. Nulla ignis illo impetu animæ amissio contigit, non hominum, non brutorum: ceterum fordes illic scelerate conuersantium vis illa incendij diluebat; ab hora sexta vsque ad nonam igne dominante, ita tribus horis tanti operis moles absumpta est.] hæc de incendio ex Palladio, cunctarum rerum præsentate inspectore.

Contigit autem eiusmodi incendium eodem plane tempore, quo egressus est Ioannes ab ecclesia in exilium deportandus: prodigiosum quidem fuisse & haud humana opera excitatum, post Palladium Marcellinus & complures^b alij affirmarunt. Porro ea de re confictatum est inter vtramque partem, altera alteri illud contentiose impingente. De quibus controuersijs ita Sozomenus^c: Huius (inquit) rei causam sibi vicissim ac mutuo impingebant. Atque hostes quidem Ioannis, eius fautores infimulabant, ideo hoc fecisse, quod ob Synodi suffragium indignarentur. Hi vero, se calumnijs illorum circumueniri, aiebant, & ab illis ipsorum facta sibi imputari, qui se vna cum ecclesia ipsa exurere voluerint.] quippe quod (vt idem ait) qui intus erant, clausis ianuis, diu obnisi fuerant, ne aduersarij ingrederentur. Tribuit id ipsum Socrates^d Ioannis fautoribus: credit hoc itidē Zosimus publica quadam fama sparsum ex habitis de Ioannis sectatoribus publicis quaestionibus, cum de incendiarijs exactissima quaestio haberetur. Sed quod nemo inuentus sit, qui de perpetrato scelere vel leuissimam suspicionem fecerit: plane ad alios prorsus, si non ad miraculum ob numen offensum, pertinere perpetratum facinus docuere. At cum in eodem incendio plura sit considerare miracula; de primo dubitandum non esse videtur. Quomodo enim incendium in thronum in medio ecclesiæ situm, vbi concionari Ioannes solebat, vbi frequentissimus populus aderat, secreto absque multis arbitris immitti potuit? Vel quonam pacto, vno deorsum in terra sito ambone, in quo Ioannes concionari consueuerat, conflagrante, tam cito in sublime, vt nemo prohibere valuerit, elati sunt flammarum globi, vt altissimæ basilicæ tectum peruaserint? Vel rursus (quod omnes admirati sunt) quænam tanta potentia, vt interstitio plateæ sepositas Senatus ædes, idem pertingendi & absumendi habuerit incendium facultatem? Hæc quidem quisque considerans priuatis affectibus liber, non puto hominis studio, sed diuino illud adscripturum esse prodigio. At Zosimus^e Ethnicus sicut deplorat tunc in Senatoria domo incensa simulacra Musarum, quæ Helicone illuc translata sub Constantino fuerant; ita mirifice exultauit de simulacris Iouis atque Mineræ pro foribus positis absque læsione reperijs, multa delirans. De quaestionibus autem a Præfectis eiusdem incendij causa dire habitis, paulo inferius dicturi sumus.

Sic igitur

A Sic igitur abducto S. Ioanne, plane illud accidit, quod Dominus dixerat^a: Percutiam pastorem, & dispergentur oues.] ad mare alijs (vt ait Sozomenus^b) properantibus, profecturis Ioannis vestigia, tamquam cum intercepturis; alijs fugam ex timore ingruentis militiæ arripientibus. De Episcopis vero eidem Ioanni fauentibus ista Palladius^c: Episcopi partim quidem inclusi tenebantur, partim trahebantur ad custodias, partim etiam delitescabant. Ioannes autem vna cum Cyriaco & Eulifio a Præfecto militibus vincti in Bithyniam ducebantur, non sine comminatione supplicij, quod ecclesia fuisset incensa. Postea vero Cyriacus & Eulifius cum reliquis clericis vincti adducti, atque innocentes comprobati dimissi sunt. Ioannes vero beatissimus ad reliquam fiduciam postremum hoc addidit constantiæ documentum, scribens illis in hunc modum: Etsi in alijs locus respondendi mihi datus non est: vel saltem in facto ecclesiæ audiam, si quid (vt dicitis) auctor incendij fui. Ne in hoc quidem auditus, a militibus in Armeniæ oppidum remotissimum ducitur, vt ab Isauris, qui noctu & interdiu illud obfidebant, necaretur: Cucufus id appellatur.] sed de migratione Cucufum postea.

Hæc quidem gesta esse hoc anno sub Consulatu sexto Honorij Augusti & Aristencti, Sozocrates^d auctor est. Sed quoniam hæc omnia a Marcellino sub anni superioris Consulibus referri videntur: ad omnem tollendam de hoc dubitationem, ex eo etiam id exploratissimum redditur, quod de Arfacio Ioannis successore iam creato habetur mentio in rescripto Imperatoris Arcadij dato^e hoc anno sub huius anni Consulibus, decimoquarto Kal. Decembris; adeo vt non potuerit subrogatus esse anno superiori: nam cum Palladius^f eum sedisse dicat annum vnum & menses tantum duos, ad dictum tempus anni huius minime potuit peruenisse. vnde & dicimus, affirmare necesse esse, hoc anno depositum S. Ioannem Chryostomum, in locumq. eius subrogatum esse Arfacium. Magno quidem & occulto Dei iudicio & incomprehensibili plane accidit, vt in locum eloquentissimi viri succederet homo penitus infantissimus, decrepatus senex, & spiritualis exercitationis ignarus: talem plane fuisse ferunt Arfacium. Accidit nunc idem, quod ante sub Theodosio Maiore itidem Constantinopoli euenisse vidimus, nempe in sedem Magni Gregorij cognomēto Theologi suffectum fuisse hominem catechumenum, sacrorum dogmatum penitus imperitum, eundemq. eiusdem Arfacij germanum. Sicq. duos amplissimos viros, quorum numquam pares visa est Catholica Ecclesia habuisse, tales post se & ab se longe dissimiles consecutos esse Episcopos successores.

At quod ad Arfacij electionē pertinet; mature quidem Ioannis aduersarij eam perficere conati sunt, quo omnem spem auferrent eidem Ioanni, atque eius sectatoribus, denuo fore amplius in sedem restituendum, longeque aliter euenturum sciret atque antea contigisset. Sicq. cum de substituendo aliquem in locum eius ab aduersarijs solerti studio agitur; itur in eam sententiam, vt Arfacius eius Ecclesiæ presbyter eligeretur Constantinopolitanæ sedis Antistes: de quo ista Palladius^g: Arfacius autem beati Nectarij frater, Ioannis viri per omnia probati disertiq. substituitur loco: homo, quem pisces facundia, & cantu^{*} ranæ superarent (interdum enim & actio loquitur, maxime cum bona & honesta fuerit) qui cum anno vno & duobus mensibus vixisset, mortuus est: ipsa Dei Euangelia in fine vitæ contestatus, se fratri Nectario sub iureiurando fuisse pollicitum, numquam ordinationem Episcopatus admissurum, cum illi exprobraret quod nolisset Tarlensi Ecclesiæ præfici. Fuit illi periurij causa primum quidem vanitas sua, per quam despondebat sibi, vt sic dicam, vxorem fratris sui: deinde confusio quoque, cum frater suus hac de re quoddammodo prophetice illum arguisset.] hæc de Arfacio Palladius.

Vix credi potest, quanto maiore affecti sint pij omnes veritatis amantes, Ioannis Chryostomi studiosi, cum viderent adeo disparem in sede eius federe Antistitem: quod quidem intolerabile plane visum est cum ceteris omnibus, tum magnæ illi Olympiadi; cuius consolandi causa binas illas prolixiores Ioannes ad eam epistolas dedit, in quarum priori inter alia (quod ad hæc spectat) sic ait^h: Quid autem eo nomine perturbatione afficeris, animumq. deijcis, quod ille eiecitur sit, ille contra introductus? Christus in Cruce agebaturⁱ, ac Barrabas latro poscebatur; atque corruptum vulgus sicarium potius, quam salutis vindicem, ac tot beneficiorum auctorem, conseruandum esse clamabat, &c.] agit de his quidem pluribus: & posteriori epistola^k eadem refricans, addit: Cum ad te (inquit) allatum fuerit, Ecclesiarum aliam pessumijisse, aliam tempestate iactari, aliam sæuis fluctibus obrui, alias etiam grauissimis cladibus affici, quippe quæ vel partim lupum pro pastore, vel

a Marc. 14. b Sozom. lib. 8. c. 22.

c Pallad. dialog. IOANNIS CHRYSOSTOMI DEPORTATIO.

d Socrat. lib. 6. c. 16. DE TEMPORIBUS EXILII IOANNIS CHRYSOSTOMI. e l. 16. de his qui pro relig. contend. Cod. Theod. f Pallad. dialog.

ARSACIUS CREATOR EPISCOPVS CONSTANTINOP.

g Pallad. in dialog.

* actu

MAERORPIORVM OB ARSACIUM SUBSTITVTVM.

h Chrysof. epif. 1.

i Matth. 27.

k Chrysof. epif. 2.

re, vel prædonem pro gubernatore, vel carnificem pro medico acceperint; doleas quidem licet (neque enim hæc sine doloris sensu ferre oportet) verum ita doleas, vt dolori modum imponas.] hæc ipse.

Porro ordinato Arfacio, videre erat pastorem, seu dicā mercenarium, immo æquius fu- rem ascendentem aliunde in ouile ouium, ab omnibus deseri, agere solitarium, ac sine po- pulo non audiente vocem alienorum. Et licet interdum Augusti & Augustæ satellites, alijq. pauci ex clero vel populo Ioannis aduersarij in ecclesia cum illo coirent; scenæ potius ac fictæ fabulæ reddebat ea res speciem, quam Fidelium cœtus diuino afflante Spiritu con- gregati. Quod si interdum magno fastu, cum sæculari apparitura anteambulonibus præeun- tibus, Arfacius per vrbs vias perambularet; auerso vultu alij eum inspicere, terga vertere alij, ne conspicerent, voce vero omnes cum execrari, atque penitus abominari, Ioannis vero nomen commemorare, gemitibusq. inuocare non cessabant. Ioannes vnus in ore, in votis & expectatione cunctis erat; hunc suspirijs ac fletibus compellabant. Iugis & dul- cis memoria eius charitatis, qua oues sibi creditas diuino iugiter pascebat eloquio. Et qui peritiores & diuinarum Scripturarum scientia aliqua imbuti essent, ex Hieremiæ Threnis opportune aliquid lugubre occinere non desinebant, atque illud frequentius ingeminare gementes; Cecidit corona capitis nostri: propterea mæstum factum est cor nostrum: ideo contenebrati sunt oculi nostri.]

Sed hæc haud diu permilla sunt publice ferri, & ore libero iactitari. Fecit enim sæui- tia magistratum, vt grassantibus per urbem vbique militibus, hos cædentibus, illos in carcerem trahentibus, omnibus vero minas acerbissimas inferentibus; iam vel nomine te- nus recoluisse Ioannem, loco magni criminis esset. Videre erat miserabile vbique spectacu- lum, duci ad tribunal Episcopos atque clericos, trahi perinde ac ab hostibus captas clarif- simas feminas, opificesq. quos sciebant Ioannis esse studiosos, & communionem Arfacij execrari: facies vrbs mærens, omniq. ex parte lugubris, non secus ac si dedita esset in manus hostium. Nam cum non communicantes cum Arfacio, perduelles haberentur Im- perij: hi omnes veluti maiestatis criminis rei deferebantur. Haud enim exatiari potuit Eudoxiæ animus Ioannis expulsionem & exilio: æstuabat furore, fremebat spiritu: cum quem Cucufum relegari mandaratur, audiret in animis ciuium iugiter viuere, ac maiori gloria ferri per urbem ceu coronatum athletam ac iam martyrij candidatum, qui post se triumphantem exercitum duceret, illorum nimirum qui gloriarentur ob iustitiam per- secutionem pati, sponteq. ac magna alacritate ad carceres pergerent, trahentes a quibus vinciti perducebantur, summam in his singulis præferentes animi constantiam; redijisse dicentes, magna inuidia persecutorum, fertile tempus captandi martyrium, comparan- di coronas, ad quas lucrandas tam opportuna bene vtendum esse dicebant occasione, quam maiores magno pretio redemissent. Quidnam faceret debilis, languens, & ener- uata malitia, iam non habet: arctatur atque comprimitur inter angustias. Si feriat, perpe- tua feritur infamia, indelebiliq. macula persecutionis aspergitur: quod sæuire in Christia- nos, idem sit atque Neronem repræsentare. Si parcat, victam se ab aduersarijs erubescat, quos iam vicisse putabat. Sed quod animus, quem semel praua infecit affectio, in id quod deterius est, propensior esse soleat: solutis omnibus immo ruptis rationis habenis, furore percitus fertur in præceps: nihil non agit, nec quicquam prætermittit intactum, quo om- nes ad communicandum Arfacio vi metuq. perducatur, abstrahatq. omnes a communica- tione Ioannis, quos opprobrij causa, non Christianos, sed Ioannitas nuncupat; quos ve- luti sacrilegos, notatos infamia, perinde ac monstrum exhorrescit.

At nequaquam angustia vnus vrbs, licet amplissima, finibus tâta crudelitas arctabatur, sed longe lateq. per totum Orientem furentius grassabatur. Quidnam autem inhumani- tatis in alios absentes Episcopos Ioanni communicantes, qui erant ex Theophilo, exer- cuerint, Palladius subdit his verbis: In tantam vero acerbitalis insaniam Episcopi om- nes de communionem Theophili per totum Orientem (sicut monachus rediens retulit) de- uenerunt, vt ex his plerique non modo debitam humanitatem non exhiberent; verum milites, datis muneribus, inducerent, vt eos ocys ciuitatibus pellerent. Sunt autem qui ista gessere, Tarsensis, & Antiochenus, & Cæsariensis, & ante omnes Ancyranus, & Pelusiensis Episcopi, partim donis, partim etiam minis militum animos contra eos ita ef- ferantes, vt ne laicos quidem eos hospitio excipere cupientes permitterent, sicut in epi- stolis canonicis Caio contra Episcopum quemdam scribit beatus Ioannes.] & post hæc: Laudabat

A Laudabat autem atque mirabatur Secundæ Cappadociæ Episcopos, vt qui actis in exilium Episcopis magnum ostendissent miserationis affectum; & in primis Theodorum Tyanacum mitissimum virum, Bosphoriumq. Colonia, qui quadragesimum in Episcopatu agebat an- num (ad quem extant epistola Gregorij Nazianzeni officij plenas) & Serapionem Ostracinae quadragesimum & quintum annum in pastoralis officio prætergressum.] Sic vides, paucis exceptis, a reliquis improbum esse conflatum schisma, vt ne ad laicam quidem commu- nionem acciperent eos, quos scirent Ioannis Chrysofomi, tanti Patris studiosos: hos enim quasi a Catholica Ecclesia alienos, Ioannitas improperij causa dictos, excrabantur; vt per eos non steterit, quo minus vniuersa toto Orbe diffusa Ecclesia fuerit nefario schismate vbi- que conscissa.

At parum fuit ipsos horum exhorruisse consortium; quin etiam ad mortem vsque, cum licuit, iidem eos fuerunt insecuti: declararunt id quidem Constantinopoli, vbi pro arbitrio magistratum Officijs, annuente Principe & vxore eius Eudoxia, vterentur. Quænam au- tem aduersus eos qui Ioannis partis dicerentur, exhibitæ fuerint prætextu incendij quæ- stiones, iam dicere aggrediamur. Miraberis plane, lector, sub Christiano, eodemq. Catho- lico Imperatore, pristina aduersus pios esse reuocata martyria. Præterijisse hæc silentio Socrates^a voluit, vbi post incendium recensitum, hæc addit: Quibus autem incommodis Opratus vrbs Constantinopolis Præfectus, religionis professione Gentilis, & propterea Christianis infestus, Ioannis amicos affecerit, & quam graua supplicia quampluribus illo- rum irrogarit, silentio prætereundum censeo.] exhorruit plane homo quantumlibet No- uatianæ sectæ errore a nobis diuisus, adeo crudelia in Catholicos per magistratus exhibi- ta cruciamenta recensere. Sozomenus vero vnus Eutropij tantum meminit, atque paucis

C quidem his verbis: Eodem tempore & Eutropius quidam lector productus, vt eos indicaret, qui templo ignem iniecissent: quamuis illi & loris & fustibus & vngulis latera genæq. discerpe- rentur; quamuis insuper faces ardentes corpore sustineret, & quidem iuuenis & tenellæ cu- tis existens: nihil tamen se scire confessus est. Qui quidem post ea tormenta includitur in carcerem, in quo non multo post moritur.] hæc ipse, multa de eo præteriens, quæ ex Pal- ladio^c reddenda putamus. ait enim: Eutropius beatissimus, virgo purus, cantor, cæsus, & latera & frontem vsque adeo sectus, vt supercilia quoque vellerentur; lapidibus pos- tremo ad latera, ossibus iam nudatis, vtrinque admotis, in ligno moritur. Media quo- que nocte, clam ab his qui hoc egerat, sacerdotalis ordinis viris sepelitur, Deo illius morti dignum testimonium perhibente, quod passionem Redemptoris esset imitatus: audita enim **D** psallentium cælitum vox Angelicas patefecit excubias.] hæc Palladius. Huius dies natalis, reddita Ecclesiæ pace, non Constantinopolitanæ tantum Ecclesiæ, sed toto Christiano Orbi anniuersaria memoria celebrandus, publicis Ecclesiæ adnotatus est tabulis^d, vna cum Tigrio presbytero eodem tempore martyrio coronato: de quo ista^e Sozomenus: Eadem occasione etiam Tigrius presbyter vestibus exutus, flagris in tergum cæsus, manibus ac pedibus vincitus, & extensus, membris dissolutus fuit. Erat hic natione barbarus & eunu- chus, sed non a natiuitate.] Ceterum adeo vehemens ista fuit de incendiarijs inquisi- tio, vt etiam clarissimæ feminae ea de causa adductæ fuerint in quæstionem, vt inter alias nobilissimæ Olympias & Pentadia diaconissæ, de quibus paulo post dicturi sumus.

Ne autem quæstiones ob incendium vltius grassarentur, Studios Præfectus Prætorio intercessisse videtur apud Imperatorem, vt ab ipso datum ad eum rescriptum significare vi- detur, quod sic se habet:

E Quoniam personæ ad inquisitionem perpetrati incendij (vt tui culminis suggestio pate- fecit) nequeunt inueniri: clericos custodia relaxamus; ita vt nauibus impositi, ad lares proprios reuertantur. Nec proscriptionis periculo domus careant, quas Episcopos vel clericos peregrinos post publicationem edictorum & nostræ serenitatis affatus probabitur suscepisse. Pari forma seruanda, si quæ domus ciues clericos noua & tumultuosa conuen- ticula extra ecclesiam celebrantes suscepit. Ad obseruandos * siquidem seditionis adi- tus, id nostro sedit arbitrio, vt omnes Episcopi & clerici peregrini ab hac sacratissima vr- be pellantur. Dat. quarto Kalend. Septembris, Constantinopoli, Honorio sextum & Ari- steneto Consulibus.] Paulo post autem, nempe sequenti mense, idem Imperator ad eum- dem Præfectum Prætorio pro stabilienda quoque pace (vt sibi videbatur) de cohibendis seruis a conuenticulis ista rescripsit:

Si quis

DIRAE QVAE STIONES OB INCENDIUM HABITAE.

a Socrat. lib. 6. cap. 16.

b Sozom. lib. 8. c. 24. EUTROPII MARTYRIUM

c Pallad. in dia- log.

d Martyr. Rom. 12. Ianuar. e Soz. lib. 8. c. 24. TIGRII PRESBYTERI MARTYRIUM.

INQUISITIO INCENDI- RIORVM CO- HIBITA. fl. 37. de Episc. & cler. C. Theod.

EPISCOPI ET CLERICI PE- REGRINI EX- PULSI. * obseruandos

gl. 5. de his qui pro relig. coherend. Cod. Theod.

LVCTVS CI- VIVM CON- STANTINO- POLITANO- RVM.

a Thren. 5.

IOANNIS NO- MEN AB OM- NIBVS PIIS IN VITA EVD O X I A PRAEDICA- TYR.

EVISAETI

QVID PASSI EXTERNI E- PISCOPI IN SVIS ECCLIE- SIIS. b Pallad. dialog.

c. 3. d. 11.

c. 3. d. 11.

ADVERSUS
ET COLLE-
GIA SANGI-
TAE POR-
PHYRII.

a l. 6. de his qui
pro relig. contēd.
Cod. Theod.

QUORUM
COMMUNIO
COMPROBE-
TUR.

b Pallad. in
dialog.

PORPHYRII
PRESBYTERI
ANTIOCHE-
NI PROBRQ-
SA VITA.

CONSTAN-
TII DIACO-
NI ANTIO-
CHENI VITA
LAYDATA.

* Cassium
PORPHYRIUS
INVADIT SE-
DEM ANTIO-
CHENAM.

Si quis seruos in hac sacratissima vrbe possideat, eos a tumultuosis conuentibus faciat temperare: sciens se pro singulis seruis, qui interesse conuentibus interdictis fuerint comprehensi, trium librarum auri dispendio feriendum, seruis videlicet puniendis.] subdit & de collegijs opificum, quæ Corpora nominabant, eadem prohibitio his verbis: Quam formam in nummularijs, ceterisque huius almæ vrbis Corporibus volumus sub poena grauiore seruari: vt vnumquodque Corpus pro his qui de suo numero cōuentus celebrare illicitos detegerentur, ad quinquaginta pondus auri solutionem multæ nomine adstringatur. Dat. tertio Idus Septembris, Constantinopoli, Honorio A. sextum & Aristeneto Conf.] Sed mense Nouembris huius quoque anni idem Arcadius ad Eutythianum rescriptit a de his quæ foris agenda essent. Quod enim qui prohibiti erant seorsum conuenire Constantinopoli, iisdem extra vrbe in prouincijs, eos qui Theophili communicationis erant & Arfacij auersantes, in vnum conuenire cœperunt, vitantes omnes Ioannis Chryso- stomi aduersarios: aduersus eos hæc idem Arcadius Imperator rescriptit:

Rectores prouinciarū moneantur, vt conuentus eorum arceantur illiciti, qui Orthodoxorum religione suffulti, spretis sacrosanctis ecclesijs, alio conuenire conantur: His qui ab Arfacij, Theophili, Porphyrij reuerendissimorum sacræ legis Antistitum communionem dissentiant, ab Ecclesia proculdubio repellendis. Dat. XIII. Kal. Decembris, Constantinopoli, Honorio A. VI. & Aristeneto Conf.]

Quisnam autem fuerit Porphyrius iste, cuius communicatio commendatur, iam dicendum est. Fuit iste Antiochenus Episcopus, hoc anno, quo Ioannes Chrysostomus in Armeniam deportatur, in locum Flauiani subrogatus. Hoc nempe anno defunctum esse Flavianum, cum sedisset annos vigintitres, auctor est Palladius b, dum agit de subrogatione Porphyrij. At qualis hic fuerit, suis idem auctor pingit coloribus, cum hæc ait: Porphyrius iste in Ecclesia diutius versatus, & diaconi & sacerdotis perfunctus officio est: sed plane nihil habuit in moribus grauitatis, & in nullo vmquam Ecclesiæ spiritualiter contulit. Ceterum vicinis & religiosis Episcopis infestus iugiter, quod ex maxima esset ciuitate, & amicos haberet Principes, iudicia intrabat, honestisque ordinationibus insidias tendens, morum astu, versutiaque tempestiue Episcopis subrepebat, inuitos quoque (vt ita dixerim) ad leues ordinationes ac nouas trahens.] & paulo post: Castimoniam itaque & aduersus carnis voluptates continentiam inimicus est, non secus ac vultur vnguenti; adeo vt etiam Sodomitico crimini obnoxium fama vulgauerit.] & inferius: Magorum & aurigarum, & eorum qui veteres fabulas inhonesto motu & obuerso crure præferrent, principem ac socium esse. Magis namque opem ferre, atque amice congregari, vsque adeo non declinauit, vt etiam in commentarijs variorum magistratum hoc illi crimini datum sit.] ac deinde: Aiunt illum præter cetera scelera, sacra quoque vasa post ordinationem suam confasse, Principibusque largitum aurum: vt plane perspicuum sit, eum non ratione, sed tyrannide obtinuisse eos, qui infelici sorte sibi sunt subditi.

Nam quo tempore Ioannes in Armeniam extorris actus, Flavianus quoque Antiochenus Episcopus migravit ad Christum: animaduertit Porphyrius populum omnem in Constantinopoli diaconum coniecisse oculos, virosque & mulieres ex eo pendere, qui a teneris (vt aiunt) vnguiculis seruierat Ecclesiæ, vir (iuxta historiam Iudicum) ambidexter; quippe quæ putabatur illius læua, dexteram aliorum facile superabat. Fuerat enim is primum ab epistolis: quo munere perfunctus absque turpis lucri suspitione vlla, lector deinde, ac postmodum diaconus est ordinatus.] ac rursus inferius: Est quippe Constantius ipse supra ceteros mitis actus, ac contemplatione singularis, celeriter conspicatur omnia, magna cum grauitate exercet, sapiens, strenuus, misericors, cupiditatis inimicus, in iudicio iustus, ad iniurias patiens, in persuadendo potens: qui vt afflictos liberet, ieiunijs sæpius ad vesperam vsque persistit, honestatem ipsa facie præferens, seuerus aspectu, maturus incessu, virgo purissimus, & qui florem & gratiam vultus in ipsis quoque infirmitatibus seruet. Hunc igitur tanti meriti virum pecunijs hoc modo fugandum curat.

Scriptit ad Principes: eumque vt nouarum rerum & seditionis auctorem, obtinuit in Casum* exilio relegari. Hoc ille vbi didicit, amicorum auxilio Cyprum contendit, ibique seruatus est. Ipse vero Porphyrius Cyriacum & Diophantum, presbyteros & clericos ceteros vexans, obseruabat tempus, in quo ciuitas omnis ad suburbana procederet. (erant secum Acacius, Seuerianus, & Antiochus, & eorum complices, in abdito tamen) Agebatur tunc celebritas Gentilium, insignis certaminibus Herculis, quæ Olympia appellant,

pellant, in qua mulieres quoque cum turbis populorum Daphnem ad certamina spectanda properabant. In hac solitudine ciuitatis ecclesiam Porphyrius vna cum memoratis Episcopis & clericis paucis irrumpens, ordinatur clam, ianuis clausis, adeo raptim, vt metu ne deprehenderentur, nec orationem quidem perficere quiverint. Huiusmodi quippe adulterij natura gignit & facit. Porro Seuerianus & socij, accepto pretio, per montes & inuia fugere, humanum quidem effugientes metum, sed diuinam plane indignationem diuini timoris ignari incurrentes.

Vbi vero soluto spectaculo, populisque in vrbe regressis, quid factum fuisset, annunciatum est: summo dolore concitati, die illa (quod iam in vesperam declinasset) quieuerunt. In crastinum vero, accepta tam immani clade, confluxere simul omnes, ignem ac stipulam ferentes, vt Porphyrium vna cum domo eius incenderent. At vero Porphyrius non ignorans quam esset exosus omnibus, relicto Deo, sese ad ducem exercitus contulit: implensque illi manus, contra Saluatoris discipulos in aciem ducit auersum ab Iauricis bellis. Atque Iauri quidem ferocissimi Rœssum Seleuciamque vastabant: Porphyrius vero & Valentinus Comes cum exercitu Ecclesiam Catholicam prædabantur, Crucis signum venerabile, quod illi ferentes in humeris, Litanias in campo agebant, pedibus suis conculcantes. Modicum fluxerat tempus, cum ille ad exercitum sollicitè mittit, agitque apud ducem, vt suus quidem senex atrox peruersisque moribus nocturnis præficeretur excubijs, vt licentius bonos quosque ac fideles vexans caperet ciuitatem, alius profecto Nero, cuius & mores imitari studebat. Non enim nouit ille persuadere dictione, sed summa vi & iniquitate vexare: qui Deo minime placere intendens, non errantes ad illum animas reuocare, sed serpentis implere ventrem supra pectus gradientis curat. Pergunt igitur vel inuiti populi, metuque verberum videntur ad ecclesiam, re autem vera vitam suam execrantes, a Deo patientiæ suæ præmia se percepturos sperant.] & inferius: Clerus itaque Antiochenæ Ecclesiæ insignior occulte conueniens, ne ipsis quidem ecclesiæ parietibus propinquat: vna & illustrium matronarum multitudo clam conuenit, &c.] Porro huic adulterino nec legitime electo Episcopo Innocentium Romanum Pontificem numquam communicare voluisse, Theodorus diaconus apud eundem Palladium fidem facit.

Sed (proh pudor!) sic a prauis hominibus & dierum malorum inueteratis Episcopis seducitur Arcadius Imperator, vt cui nec sanior pars cleri Antiocheni, nec nobiliores matronæ communicarent, quem nec Romanus Pontifex recepisset, adeo scædatur moribus, corruptum turpitudinibus, omni ex parte inquinatum senem, hunc ipsum, tamquam Orientalis columnam Ecclesiæ, publica edita sanctione, quam nuper retulimus, celebravit. Sed & aliam superaddidit legem, quam Theodorus Romanæ Ecclesiæ diaconus apud Palladium recitat, quæ sic se habet a:

Si quis non communicat Theophilo, Arfacio, & Porphyrio: hic Episcopatu quidem arceatur: amittat vero, si quam videtur habere substantiam pecuniarum, siue prædiorum.] ita edictum, cuius exemplar Romam allatum est a Cyriaco Episcopo, vt paulo post dicturi sumus. Quarum vigore legum in Orientali Ecclesia vbique gentium Episcoporum proscripção facta est. Testatur & idem Theodorus, edictum insuper promulgatum fuisse aduersus eos qui clericum vel Episcopum occultassent; quod suo loco descripsimus.

Quot autem quantaque harum vigore legum fuerint immania scelera perpetrata, quis diigne oratione assequi se posse confidat? Præter illa enim quæ superius enarrata sunt, quænam passi sint Constantinopoli, qui cum Arfacio communicare renuerunt, Sozomenus ita docet b: Etenim cum vel cum illo, vel cum familiaribus illius communicare ac precari, tutum non esse arbitrarentur; ob id quod his intermixti semper essent Ioannis hostes, ac proinde (vt dictum est) seorsum in extremis vrbe recessibus congregarentur: ad Imperatorem rei cognitio refertur. Iussus igitur cohortium dux vna cum militibus in congregatos impetum facere, multitudinem ipsam fustibus ac saxis feriens, in fugam vertit: at eos qui manifestius ac propensius Ioannis partes agebant, in vincula coniecit. Hic autem (vt fieri consuevit, vbi militibus ferocire permittitur) mulierculas ornatu suo per vim spoliant: & alij monilia, zonas aureas, collaria ac fibulas deprædantur: alij cum ipsis auribus in aures detrahunt.] contigerunt hæc post creationem Arfacij, haud plane dissimilia illis, quæ, sedente adhuc Ioanne, iisdem milites perpetrarunt aduersus neophytos in albis adhuc agentes. Sed subdit Sozomenus:

Et quamquam tumultus ac luctus maximus per vrbe accidisset: tamen ne sic quidem de

PORPHYRIUS
ARMIS DE-
FENDIT AR-
REPTAM SE-
DEM.

a Pallad. dia-
log. & l. 6. de his
qui pro relig. con-
tend. Cod. Theod.
PORPHYRII
COMMUNIO
IMP. EDICTO
COMMENDA-
TA.

GRASSATIO
FACTA A
MILITIBUS
IN IOANNIS
STVDIOSOS.
b Sozom. lib. 8.
c. 23.

* Nicarete
NICERATE
VIRGO SAN-
CTISSIMA
QVAE PASSA
OB IOANNIS
COMMVNIO-
NEM.

* Ioan. Chrysof.
Ep. 4.

* Rom. Martyr.
die 27. Decembr.

OLYMPIADIS
DIACONIS-
SAE PRAE-
CLARVM CER-
TAMEN.
c. Sox. lib. 8. c. 24.

OTIUM
A. T. O.

OTIUM
A. T. O.
202010
8. 111111

dem de amore erga Ioannem concepto remiserunt. Itaque ad ecclesiam publicam non amplius conueniebant; ac multi ne in forum quidem, neque in balnea ventitabant. Immo quibusdam ne domi quidem manere, tutum fuit: quare & exilio sibi ipsis iniuncto, ciuitate excefferunt, cum alij multi viri honesti ac mulieres probae, tum etiam Nicerate* Bithyna apud Nicomedienses inter nobiles genere illustris, ac perenni uirginitate praestantiaq. vitae celebris. Modestissimam inter laudatas feminas, quas nos meminimus, hanc cognoui, cum & moribus & uerbis & vitae genere concinna fuerit, ac res diuinas usque ad mortem humanis praeposuerit, ac tum fortitudine, tum prudentia aduersus impendentes aduersarum rerum casus sustinendos sese corroborarit: adeo ut neque amplissimis bonis iniuste spoliata stomacharetur: & ex paucis quae reliqua erant, prudentissima dispensationis ratione, & quidem ad senium prouecta, tum ipsa cum familiaribus ea quae necessaria erant haberet, tum alijs largiter suppeditaret. Quin & pro humanitatis alacritate rerum honestarum studiosa existens, omnis generis remedia praeparabat in pauperum aegrotantium usum, quibus ex amicis suis sane multis frequenter opem tulit, nihil adiuantibus eos medicis consuetis: nam diuino quodam nutu, quicquid inceperat, ad felicem exitum perducebat. Atque ut summam dicam, inter nostrae memoriae feminas laude dignas aliam nullam cognoui, quae ad tantam probitatem ac grauitatem & reliquam uirtutem conscenderit. Sed haec quidem tamen talis esset, vulgus tamen latuit: siquidem ob modestiam ingenij ac sapientiae studium perpetuo late-re uoluit: ita ut neque ipsa studeret ad ministræ dignitatem ascendere; neque Ioanne saepius exhortante, unquam uirginum Ecclesiasticarum primatum susceperit.] haecenus Sozomenus. Meminisse eiusdem Nicerates ipse Ioannes Chrysofomus^a uisus est in epistola ad Olympiadem scripta ex Arabis posterioris exilij loco, cum ait, se misso ab ea pharmaco a morbo stomachi liberatum, his uerbis: Paucis ante diebus cum ob acris statum proclius nobis ad vomitus stomachus esset, atque & alijs curationis generibus, & pharmaco eo, quod a domina mea lectissima & ornatissima Senatrice missum est, uisum esset, ut nec ultra tres dies illud adhibere nobis necesse fuisset, ipsius imbecillitatem correximus. Itaque te quoque hortor atque oro ut his utaris, desq. operam, ut huiusmodi medicamentum ad nos rursus mittatur.] haec Chrysofomus, plane consentientia ijs quae ex Sozomeno recitauimus. Porro ob egregium specimen sanctitatis, quod uiuens edidisset, factum est ut post mortem inter sanctas uirgines relata habeatur, cuius dici natalis celebritas VI. Kal. Ianuarij annis singulis repetitur^b.

Sed prosequamur post Niceraten, quae alia clarissima feminae & pietate praestantissima, hoc eodem tempore, causa Ioannis Chrysofomi, cui addictissima erant, passae sint, incipientes ab illa magna Olympiade, de qua saepe superius honestissima mentio facta est. Qualis namque quantaq. illa fuerit, ex epistolis eiusdem Chrysofomi ad eam scriptis pensare licet: sed quibus ab hoc turbine fuerit exagitata procellis, Sozomenus ita narrat^c: Iam & Olympias illa ecclesiae diaconissa harum calamitatum perferendarum fortitudine sese conspicuam reddidit. Nam cum ob eandem hanc causam ad tribunal esset pertracta: quaerenti Praefecto, Ut quid ecclesiam succendisset? Illa respondit: Non hoc est institutum vitae meae: Quin ego facultates meas, quae amplae fuerunt, in reparationem Dei templorum expendi. Illo tum se vitam eius exploratam habere dicente, subiecit: Itaque tu in accusatorum locum transito, & alius de nobis iudicet. Et cum accusatio testibus careret: Praefectus nihil habens quod iure culparet, paulo moderatius ad aliud crimen sese conuertit, ac ueluti consultando, tum huic ipsi, tum ceteris mulieribus stultitiam exprobrat, quod Episcopi communionem (nempe Arfacij) auerfarentur, cum respicere atque illis molestijs extricari possent. Ac ceterae quidem Praefecto haec praecipienti propter metum cedunt. Olympias uero: Non est aequum (inquit) me, quae in multitudine per calumniam capta sum, & in foro nullius obiecti criminis conuicta sum, ad defensionem trahi expositionum eiusmodi, quae in iudicium non ueniunt. Concede igitur mihi, ut ad priorem actionem defensores adhibeam. Quamuis enim praeter leges illi communicare cogar, cui non oportet: non faciam tamen id quod pijs facere nefas est. Ille itaque cum non posset illam inducere ut Arfacio communicaret, in praesenti dimittit, quasi aduocatos instructura. Altero uero die rursus adductam magna ui auri multauit: putabat enim se illam ea ratione a sententia sua deducturam. Sed illa pecuniam negligens, nihil cessit: ac relicta Constantinopoli, Cyzici (in Helleponto ciuitate) habitauit.] haecenus de Olympiade Sozomenus.

Porro

Porro cum S. Ioannes Chrysofomus ipsam istam magna gloria passam accepisset, scripta ad eam epistola, consolatus est, atque inter alia multa haec habuit^a: At minime propterea commoueri ac perturbari debetis, uerum hoc ipso potissimum nomine laetari & exultare, coronisq. caput redimere, ac choros agitare. Nam nisi mortiferas prius diabolo plagas intulissetis, non usque adeo fureret haec bellua, ut ultra progredi auderet. Quamobrem tum uestrae fortitudinis & uictoriae, tum ingentis illius cladis hoc est argumentum, quod ille acrius nunc in uos impetum facit atque insultat, maiorisq. impudentiae documentum edit, ac profusus uenenum effundit.] & post multa: Tum tibi ipsi, tum ijs quae tecum hoc praeclearum certamen obeunt, occinens, da operam, ut omnium animos erigas, tuamq. aciem instruas, quo tibi duplex & triplex & multo etiam copiosior uirtutis corona comparetur, tam per ea quae ipsa perpeteris, quam quia alios ad eadem subeunda impellis, eosq. adducis ut leniter ac placide omnia ferant, & umbras contemnant, atque in somniorum imposturam aspernentur, ac lutum proculcent, nullamq. fumi rationem habeant; nec araneorum telas molestiae quicquam nobis afferre existiment, foenumq. putredini obnoxium praetereant.] haec & alia Chrysofomus ad Olympiadem.

Praestitit ipsa quidem quae praestari ab ea Chrysofomus litteris admonuerat; dum ad tribunal rursus adducta, egregio summam constantiae specimine edito, exilio damnata est: cum tanta haec passa, nihilominus se nullius frugi esse, ad eum scribens significasset. ad quam ipsam idem Ioannes eam dedit epistolam, cuius tantum hic intexemus exordium^b: Quid ais? Trophaeum non erexisti, nec praeclearam uictoriae obtinuisti, nec perpetuo uirentem coronam adeptus es? An non hoc uniuersus Orbis affirmat, qui ubique terrarum tua recte facta decantat? Quamquam enim & palaestrae & certamina in uno loco sita sunt, & cursum tuorum spatia, & concertationis tuae, sudoris loco, sanguine refertae illic extiterunt: at earum tamen rerum gloria & commendatio extremos terrae fines occupauit. Tu uero ea auctiora reddere, ac palmas amplificare studens, eas quoque, quas animi submissio parit, coronas ipsis adiunxisti, dum te tantum ab hisce trophaeis abesse asseris, quantum mortui a uiuis remoti sunt. Nam quod haec uerba ab animi submissione profecta sint, ex ijs ipsis potius quae contigerunt, planum facere conabor. Patria pulsa es, domo, amicis, cognatis: in exilium missa es: quouis die mori non desisti, &c.] totus deinde in eo est, ut doceat, eos lugendos potius esse qui persecutionem inferunt, laetandum uero de his qui illatam celsi animo perferunt.

Sed de pugna Olympiadis transeamus ad certamen Pentadiae aequae diaconissae, aequae nobilis, utpote quae Timasij Consulix uxor fuit, & uidua relicta, sese Ecclesiae ministerio mancipauit; de qua & superius dictum est. Quae autem ista passa fuerit, & quanta animi constantia aduersus improbos Iudices steterit, cum eiusdem incendij causa in quaestionem esset adducta, etsi ab huius temporis scriptoribus nequicquam memoriae commendatum accipere liceat; ex litteris tamen ipsius Ioannis Chrysofomi ad eam scriptis, titulos saltem gloriosae ipsius confessionis licet inspicere. In priori enim ad eam data epistola haec leguntur^c: Gaudeo & exulto, maximamq. etiam in tam deserto loco degenst consolationem mihi positam esse duco in ea, quam in omnibus rebus adhibes, fortitudine, constanti sententia, ingenti prudentia, linguae libertate, ac sublimi fiducia, per quam & aduersarios ignominia perfudisti, & mortiferam diabolo plagam infixisti; & eos qui pro ueritate decertabant, tamquam unguento delibutos, paratior ad dimicandum reddidisti; ac fortissimi militis instar, praeclearum in bello trophaeum erexisti, luculentamq. uictoriam adeptus es: meq. etiam tanta uoluptate compleuisti, ut ne in aliena quidem & peregrina regione, nec in solitudine, uerum istuc uobiscum me esse existimem, summamq. ex animi tui uirtute uoluptatem capiam. Quamobrem gaude & laetare, quod huiusmodi uictoriam affecta sis, atque huiusmodi belluarum ora facili negotio compresseris, impudentesq. eorum linguas & rabida ora obstruxeris. Veritas enim, cum qua pugasti, & pro qua iugulata es, hanc vim habet, ut paucis saepe uerbis de sycophantis triumphet: quemadmodum contra mendacium etiam si infinitis sermonum artificijs obuoluatur, facile tamen diffluit & collabitur, araneaq. telam imbecillitate superat. Gaude igitur & laetare (neque enim haec uerba subinde repetere desinam) uiriliter age & confortare, omnesq. ab ipsis tibi comparatas insidias irride.] at quanam ista? ostendit his uerbis inferius:

Et quodnam (inquit) insidiarum genus praetermiserunt? & quod machinarum genus non mouerunt, dum solidae tuae ac Deo fideli generosaeq. ac fortissimae animae insidias

Annal. Eccl. Tom. 5.

S

dias

a Chrysof. epist. 5.
CHRYSOSTOMVS HORTA-
TUR OLYMPIADEM.

OLYMPIAS
EXILIVM
CONSTAN-
TER PASSA.
b Chrysof. epist. 7.

PENTADIAE
DIACONIS-
SAE CERTA-
MEN ET VIC-
TORIA.

c Chrysof. epist. 94.

QVAE PASSA
PENTADIA.

diastruere conantur? In forum te; quæ præter ecclesiam & cubiculum nihil noras, A
pertraxerunt, a foro ad tribunalia, a tribunalibus ad carcerem. Falsorum testium lin-
guas acuerunt, calumnias concinnarunt, cædes perpetrarunt, cruoris torrentes profu-
derunt, igni ac ferro iuuenum corpora consumpserunt, multis ac præclaris viris innu-
meras plagas & cruciatus intulerunt; nullum denique lapidem non mouerunt, quo te metu
perterritam huc adigerent, ut ijs quæ videras, contraria diceres. At tu instar aquilæ subli-
me volantis, eorum retibus fractis, ad libertatis fastigium virtuti tuæ contentanæum
ascendisti, sic videlicet te comparans, ut ab ipsis minime circumscribereris: immo etiam
quantum ad huius incendij crimen atinebat, cuius nomine miseri atque infelices ho-
mines præsertim gloriari videbantur, eos calumniæ conuinceres, &c.]

Rursum vero ipsam cogitantem recedere Constantinopoli, ne id faceret, idem Chry-
sostomus datis ad eam litteris anteuerit, quibus plane qualis quantaq. hæc esset femina B
declaratur. Est enim eius epistolæ eiusmodi exordium^a:

Coronarum nomine, quas tibi conciliaſti, beatam te duco.] & paulo post: Quoniam
autem intellexi te de discessu cogitare, atque istinc migrare velle accepi: peto abs te
ne quicquam huiusmodi cogites, atque ob animum proponas. Primum ob hoc ipsum,
quod ciuibus tuis subsidium es, amplissimusq. portus, & adminiculum, ac tutus murus
ijs, qui laboribus & ærumnis conficiuntur. Quare noli committere, ut tantum quæstum
de manibus eijcias: noli inquam committere, ut tantum lucrum abijcias, cum tantos
quotidie thesauros ex tua præsentia colligas: nam qui tua præclara facinora cernunt,
vel auditione accipiunt, non parum hinc lucri consequuntur, &c.] Porro tum Penta-
diæ, tum etiam Olympiadis & aliarum clarissimarum feminarum coram Præfecto (erat
is Opratus Gentilis homo) causæ profectio relata in Acta publica fuit; quibus decla- C
ratur, non ob incendij causam tantum, sed etiam quod Arsacio communicare nollent,
tam grauiam passas esse. Meminit eorundem Actorum Theodorus Romanus diaconus,
dum Romani Pontificis studium ad hos omnes liberandos recenset, vbi ait^b:

Post hos omnes venit Romam ad Innocentium Papam Domitianus sacerdos, Constan-
tinopolitanæ Dispensator Ecclesiæ, & Vallagas quidam Nisibius* presbyter, exponens
monasteriorum Mesopotamiæ gemitum & eiulatum. Simul & commentaria Oprati cu-
iusdam Præfecti reddiderunt: vbi honestæ mulieres ex genere Consulari publice ad
eum adductæ memorantur, Constantinopolitanæ Ecclesiæ diaconissæ; ita ut cogeren-
tur aut Arsacio communicare, aut Fisco ducentas auri libras applicare.] hæc ipse. O si
semel illata huiusmodi publica commentaria in archiua Romanæ Ecclesiæ, hæcenus as-
seruata fuissent: quàm in his versans delicijs stylus noster afflueret! non quidem nobis D
opus fuisset in summa paupertate hinc inde mendicare frægmenta.

Subdit ex eorum testificatione idem Theodorus: Quid autem de monachis & virgi-
nibus dicere oportet? ostendebat secta in ligno latera, terga cæde conscissa, &c.] Testa-
tur quidem Zosimus^c, ingentem monachorum numerum & alios id genus homines ca-
ptos, & dira eandem ob causam passos esse. Quomodo autem his omnibus acceptis Ro-
mæ Innocentius Papa, quamprimum valuit, his occurrere conatus est, idem Theodorus
enarrat, qui etiam singulas legationes tum ab ipso Ioanne, tum a clero Constantino-
politano & alijs ad ipsum Romam hoc anno post expulsam Ioannem missas recenset,
nosq. eodem quoque ordine referemus. Post primam illam legationem ab ipso Chry-
sostomo missam hoc anno post Pascha, cum adhuc ipse in sede ageret; postq. epistolam
ipsam ad eundem Innocentium Papam datam, quam suo loco superius recitauimus: E
post ipsum exturbatum; qui ex quadraginta illis Episcopis circiter viginti quinque tan-
tum supererant, conuenientes in vnum, decernunt legationem ad Innocentium Roma-
num Pontificem, quam & aliæ postea secutæ fuerunt: de quibus omnibus ita Theodorus
diaconus apud Palladium^d:

Modicum temporis fluxerat, cum Theoctecnus Constantinopolitanus presbyter Ro-
mam venit, litteras Concilij Ioannis viginti quinque Episcoporum aut paulo plurium fe-
rens: quibus dicebant, Ioannem militum vi vrbe expulsam, & Cucusum in exilium mis-
sum, ecclesiamq. incensam fuisse. Cui & ipsi communionis litteras & ad Episcopum Ioan-
nem & ad omnes communicantes sibi Episcopos tradens, orabat cum lacrymis, ut pa-
tienter tolerarent, cum opem ipse ferre non posset, eo quod nonnulli obsisterent potentes
aduersarij Ecclesiasticæ pacis inimici.

Post

Post paululum rursus applicuit homunculus aspectu foedus, animo perditus, Paternus
nomine, Constantinopolitanæ Ecclesiæ se presbyterum dicens: qui & ipse totus elatus, &
fastu turgidus, & ipso gestu inimicitias præferens, plurima contra Ioannem Episcopum
maledicta vomebat. Hic litteras paucorum Episcoporum, Acacij, Pauli, Antiochi,
Cyrini, Seueriani, & aliorum quorundam Innocentio reddidit: quibus Ioannem calum-
niabantur, quasi incendisset ecclesiam. Mendacium aperte deprehensum est; cum eius
rei, quippe quæ non fuisset obiecta, mentionem in Synodo nullam fecisset Ioannes. Eum
Innocentius cum indignatione abiciens, nec rescribere quidem voluit.]

Quidnam est, rogo, quod Ioannis aduersarij post ipsum damnatam legationem mittunt ad
Romanum Pontificem: nisi ut ab eis in ipsum lata sententia, rata ab Ecclesiæ Romanæ Præ-
fule habeatur, cuius esse arbitrij optime scirent, eandem irritam cassamq. reddere? Et
quid contraria legatione a parte Ioannis missa actitatum est; nisi ut sententia inique lata, ab
eodem Apostolicæ sedis Antistite reuocaretur? Sed secundæ addidere Ioannis amici ter-
tiam legationem, de qua mox idem Theodorus dicturus hæc præmittit de Cyriaco Epi-
scopo fuga lapsa Romam adueniente:

Paucis post diebus aduenit Episcopus Cyriacus, nullas quidem habens litteras; sed
is plane, cui fides merito habenda videbatur; eadem prosequens quæ ab Episcopis de
Synodo Ioannis fuerant scripta. Aiebat enim se fugisse propter comminationem rega-
lis edicti (quod haud pridem a nobis est recitatum) Cauebatur enim eo, ut Episco-
pus non communicans cum Arsacio, ab Episcopatu arceretur. Post Cyriacum venit
Eulifius Apameæ Bithyniæ Episcopus, afferens litteras a quindecim Episcopis de Ioan-
nis Concilio, & a præclaro sene Anyfio Theffalonicensi Episcopo: in quibus illi quidem
& præcedentem, & quæ tum erat, Constantinopoleos totius deprædationem vastita-
temq. signabant: Anyfius vero se Romanæ Ecclesiæ iudicium sequi fatebatur. Porro Eu-
liffius ipse consona Cyriaco per omnia dixit.

Vix mensis effluxerat, cum Palladius quoque Episcopus Helenopoleos absque litte-
ris venit, qui & ipse dicebat se fugisse vesaniam Principum, expressius autem ac signan-
tius enarrauit omnia, ipsumq. edictum protulit in hanc sententiam: Quicumque occul-
tasset Episcopum ac clericum, siue in sua domo susciperet, qui Ioanni communicaret;
eius domum publicandam.] At quid, rogo, extorres Episcopi & fuga lapsi non ad a-
liam se conferunt Ecclesiam, quam ad Romanam sedem? utique (si verum fateri libeat)
tamquam ad matrem omnium Ecclesiam, maiorum exemplis admoniti, cum regnante
persecutore Constantio (ut antiquiora tempora prætermittamus) Catholici Episcopi
ab Oriente fugati, omnes ad Iulium Romanum Pontificem (ut vidimus late superius) se
contulerunt. Veniens Romam Palladius vna cum pluribus alijs, susceptum se fuisse
hospitio a Piniano marito sanctæ Melaniæ Iunioris, genero autem Melaniæ Senioris,
testatur ipse scribens ad Lausum de iisdem his verbis: Nec nobis quidem, & certe cum plu-
rimi essemus, qui Romam propter beatum Episcopum Ioannem perrexeramus, exigua
præstiterunt; sed cum in illis partibus degeremus, officiosissimo nos susceperunt hospitio;
largissimisq. sumptibus, cum exinde proficisceremur, honorauerunt.] hæc ipse Palladius.
Sed quæ post hæc secuta est alia publica legatio, Theodorus narrat his verbis:

Post Palladium Germanus presbyter, Cassianusq. diaconus Ioannis, viri magnæ re-
ligionis, litteras ab omni clero Ioannis attulerunt, continentes Ecclesiam suam ty-
rannidem perpeſsam fuisse, Episcopo per vim militum eiecto, & in exilium misso,
agentibus id Acacio Beroënsi, Antiocho Ptolemaidis, Seueriano Gabalensi, Theo-
philo Alexandrino. Ostenderunt & Breuiculum memorati viri, vbi ornamenta sub Iu-
dicibus & testibus tradunt, subscriptum manu Studij Præfecti Vrbs, Eutythiani Præto-
ris, Ioannis Comitæ Theffalorum, & Eustachij Quæstoris ac Tabularij in auro & argen-
to & vasis, ut Ioannis Episcopi calumniam diluerent.] Sed antequam ad sequentem le-
gationem enarrandam progrediamur, ut de legatorum altero, Cassiano diacono nun-
cupato, agamus, argumentum exposcit. Est mentio de eodem Cassiano in litteris Inno-
centij Papæ ad clericos Constantinopolitanos^a: quem quidem Cassianum illum puta-
mus, cuius sunt Collationes Patrum: nam & Gennadius hunc eundem a Ioanne Chryso-
stomo diaconum ordinatum tradit: adeo ut qui negare velit hunc Cassianum diuersum
ab illo esse, duos necesse habeat ut affirmet Ioannis Chrysoſtomi eiusdem nominis &
muneris fuisse discipulos, nomine Cassianos, eisdemq. diaconos. porro hic, de quo

Annal. Eccl. Tom. 5.

S 2

agitur

LEGATIO AB
ADVERSA-
RIIS IOAN-
NIS.ROM. PONT.
AVCTORI-
TAS IN EC-
CLESIA.TERTIA LE-
GATIO A
PARTE IO-
ANNIS.PALLADIUS
EPISCOPVS
EVGA LA-
PSVS SE RO-
MAM CON-
FERT.QUARTA LE-
GATIO CON-
STANTINO-
POLI MISSA.DE CASSIA-
NO LEGATO.a Apud Sozom.
lib. 8. c. 26.OT 202
ATROH
MYJOa Chrysoſt. epist.
104.
QUALIS PEN-
TADIA.b Apud Pallad.
dialog.

* Nisibenus

c Zosim. lib. 5.

SECUNDA LE-
GATIO CON-
STANTINO-
POLI AD IN-
NOCENTIVM.d Apud Pallad.
dialog.ARCA
ADVER

*a Genad. de vir. illust. c. 61.
b Cassiod. de Inst. diuin. lect.
c Prosp. in Chronico.
d Trithem. in Catalog. vir. illust. & alij post eum*

IOANNES CASSIANVS SEMPER ADICTVS CHRYSOSTOMO.
e Cassian. de Incarnatione aduersus Nestorium lib. 7. in fin.

f Sozom. lib. 8. c. 26.

DEMETRII SECYNDVS ROMAM ADVENTVS.

g Ex cod. Vasic. epist. Rom. Pöisif. extat cusa rom. 1. epist. Rom. Pöisif. EPISTOLA HONORII IMP. AD ARCADIVM.

* scuz

agitur, vsitatus cognomine quã nomine a maioribus vocitari solitus fuit: nam idem Genadius^a, necnon Cassiodorus^b nonnisi Cassianum eum nominant: cum tamen, auctore Prospero^c, sciamus appellatum esse Ioannem, cognomento vero Cassianum. Sed hic aduerte, errore quidẽ, mea sententia, lapsos, qui tradunt^d, hunc ipsum a Ioanne Chryso- stomo diaconum ordinatum, atque post aliquot annos ab eodem expulsus, Massiliam profes- tum, illic ordinatum esse presbyterum. Sed dicant, velim, quando hũc expelli ab eo conti- git, qui etiam post eius exilium in ipsius Ioannis obsequio perseuerasse cognoscitur, & pro eo functus legatione ad Innocentium? Sed puto occasionem errandi inde manasse, vt qui pro Ioanne Chryso stomo, sicut alij eius Ecclesiã clerici, esse reperitur expulsus, eũdem per Ioannem ipsum eiectum existimarint: nam non ab ipso, sed eius causa tunc contigit cum reliquis extorrem fieri. Ceterum antiquorum nullus huiusmodi notam Cassiano inuisse legitur. Verum ipse Cassianus in libris quos de Christi Incarnatione conscripsit, erga B memoriam eiusdem Ioannis Chryso stomi satis videtur esse propensus & gratus, vt pote qui sæpe eum laudibus haud vulgaribus celebret: & quod maius videri debet, quicquid ipse sciret, liberaliter eidem acceptum refert. nam inter alia^e: Ille (inquit) denique ipse vobis etiam hæc quæ a me scripta sunt commendet: quia hæc quæ ego scripsi, ille me do- cuit; ac per hoc non tam meum hoc quam illius esse credite: quia riuus ex fonte constat; & quicquid putatur esse discipuli, totum ad honorem referri conuenit magistri.] hæc & alia ad Constantinopolitanos de Ioanne summa cum laude Cassianus; sicq. compellans eos, specimen in omnibus edidit amantissimi Ioannis discipuli, de quo & post exilium, im- mo & post mortem adeo benemereri studuerit, vt nec vel tenuis nauus in ipso peni- tus dignosci possit alicuius similitatis asserat. Ceterum post hæc Cassianus profectus in Aegyptum, ibi monasticam vitam excolere coepit, indeq. scribendi Collationes Patrum C hausit argumentum. Extat Isidori Pelusiotæ^f ad Cassianum epistola, cum aggressus esset vitam monasticam profiteri, qua cum in primis sibi coercendam esse linguam admonuit. Sed iam ad nuncios Romam ad Innocentium Papam missos, vel sponte se illuc conferen- tes, redeamus.

Post legationem Germani & Cassiani, de aduentu Demetrii Episcopi Romam Theodo- rus hæc subdit: Post istos venit secundo Demetrius Episcopus Pisinuntis; qui, peragrato Oriente, prædicauerat communionem Ecclesiã Romanã cum Episcopo Ioanne, testi- bus Papæ Innocentij litteris; afferens epistolas ab Episcopis Cariæ, in quibus Ioannis am- plectuntur communionem: ab Antiochenã itidem Ecclesiã presbyteris, vbi Romano- rum sequuntur disciplinam, laudantes integritatem iudicij, & ordinationem apud se fa- ctam de Porphyrio vt illicitam ac nefariam execrantes.] hæc Theodorus. Constat quid- dem, his acceptis legationibus, Innocentium Romanum Pontificem statuiffe vna cum Episcopis Italiã, communicandum cum Ioanne Chryso stomo, non autem cum Arfacio & Porphyrio intrusis; donec ea de causa, congregatis vtriusque partis Episcopis, Syno- dus haberetur, in qua quæ essent alterutrius potiõra iura, iudicium ageretur: Interea autem iure cum Ioanne communicandum, quod violenter esset eiectus. Hæc quidem omnia ex epistola Honorij Imperatoris ad Arcadium satis explorata redduntur, qua omnia quæ hactenus impie gesta essent, exprobrans, commemorat. est autem huiusmodi eius inscriptio:

Exemplum s Sacræ Honorij Aug. missæ ad Principem Orientis Arcadium.
Quamuis super imagine muliebri, nouo exemplo per prouincias circumlata, & diffusa per vniuersum mundum obtrectantium fama litteris alijs commonuerim; vt talis facti E poenitentia & intermissione propositi rumor æmulus consenescat; & quod in moribus temporum carpat, publica lingua non habeat. Quamuis etiam super excidio pereuntis Illyrici pio apud vos prodiderimus affectu, esse nobis dolori, cur ista vos detrimenta Rei- publicæ nolueritis agnoscere, & alijs potius indicibus quam pietatis vestræ litteris fuerint nunciata: Tamen ne illud quidem apud serenitatem vestram dissimulare nos fas est, quod in rebus diuinis non sine publici discriminis metu nuperrime contigisse, cita semperq. malorum annunciatrix fama non tacuit: & vt natura fert hominum, quæ ad obtrectandum nouis semper casibus excitatur, oblata occasione carpenti, malitiam suam in tempora studio sæuæ* loquacitatis exercet.

Est enim nuper proditum, apud Constantinopolim, sacratissimo Paschæ venerabilis die, cum omnes pene in eundem locum vicinarum vrbiũm populos religio castigatore sub

A sub præsentia Principum ritu celebranda collegerat; claufas subito Catholicas ecclesias, trufos in custodiam sacerdotes: scilicet, vt eo potissimum tempore, quo, indulgentia Prin- cipali, tristia noxiorum claustra referantur, piæ legis & pacis ministros sæuus carcer in- cluderet: omniaq. bellicum in modum turbata mysteria, nonnullos in ipsis ecclesiã fa- crarijs interemptos, tantamq. circa altaria vim sæuisse, vt & venerabiles Episcopi in exilium truderentur, & sanguis humanus (quod dictu nefas est) cælestia sacramenta per- funderet.

His repente compertis, turbatos esse nos fateor. Quis enim in facinore tam cruen- to Dei omnipotentis non timeret offensam? aut quo pacto extra summum Romani or- bis omniumq. mortalium putaret esse discrimen? cum ipse auctor nostri Imperij, & Rei- publicæ, quam nobis credidit, gubernator omnipotens Deus funestis admodum execra- bilibusq. commissis crederetur irasci, domini sancti, frater, neposq. Augusti venerabi- les: cum & si quid de causa religionis inter Antistites ageretur, Episcopale oportuerit esse iudicium: ad illos enim diuinarum rerum interpretatio, ad nos religionis spectat obse- quium. Sed esto sibi de mysticis & Catholicis quæstionibus amplius aliquid Principalis cura præsumpserit: ita ne vsque ad exilia sacerdotum, vsque ad hominum cædes debuit indignatio concitata procedere, vt vbi castæ preces, vbi vota sincera, vbi sacrificia illi- bata soluuntur, illic se gladius haud facile etiam in iugulum noxiorum distringendus exe- reret? Rebus denique ipsis docetur, quid super his senserit diuina maiestas. Primum qui- dem hoc præsentis commotionis iudicium* fuit, atque vtinam solum. Facit enim huma- na trepidatio tanti sibi conscia perpetrati, vt grauius aliquid (quod auertat omnipotens Deus) post terribilis vltionis experimenta metuamus.

C Audio ecclesiam sacrosanctam tot Imperatorum opibus expositam, pretiosis cultibus nobilem, tanta supplicantium Principum oratione augustissimam flagrasse; & illud Con- stantinopolitanæ vrbis Ecclesiã vnicum lumen in fauillas dilapsam, Deo non vetante, su- masse (execrari enim videtur inquinata mysteria, & auertisse oculos ab eo loco, quem iam sanguis infecerat, ne obsecrare quis pietatem cælestem sub cruentis posset altaribus.) ædificia quoque diuina non minore splendore nobilia ex concitatione sæuientis incendij, flamma se latius effundente, consumpta; & quæ publicam faciem elaborata a maiori- bus nostris ornamenta decorabant, velut quodam vrbis funere concremata. Hæc ergo quamuis crebrius iniurijs laceffitus tacere debuerim, nec coniunctissimum fratrem, re- gniq. confortem tam fideliter admonere; tamen necessitudinem sanguinis stimulo taciti doloris anteferens, hortor atque suadeo, vt hæc (si fieri potest) emendatis in posterum moribus corrigantur; ac diuina iracundia, quantum re proditur, excitata, votorum sedu- litate placetur.

Accipite a me summum simplicitatis indicium. Idcirco hoc clementiæ vestræ insinuan- dum putavi, ne me velut gratulatione occulta faceret apud quemque taciturnitas ipsa su- spectum: neve quis crederet, me talibus factis præbere consensum; & qui sæpe ne acci- derent, commonuerim; posteaquam commissa sunt, non dolerem. Nam quis posset ex- pers doloris, qui se meminit Christianum, tantam subito perturbationem religionis in- ductam, vt omnem Catholicæ fidei statum necesse sit fluctuare? Erat inter Episcopos causa, quæ collato contractoq. Concilio, deberet absolui: missis ad sacerdotes vrbis æternæ atque Italiæ vtraque ex parte legatis, expectabatur ex omnium auctoritate sen- tentia, informatura regulam disciplinæ: integrum nempe esse debuerat, neque quic- quam nouari, dum definitio deliberata procederet: cum interea mirum quoddam præ- cipitium festinationis exarsit; vt non expectatis litteris sacerdotum, qui fuerant mutua par- tium legatione consulti, non examinatis rebus, in exilium truderentur Antistites, ani- maduersioni prius addicti, quam sententiam iudicij Episcopalis experti. Denique quam immatura illa damnatio fuerit, res probauit. Namque ij quorum expectabatur auctori- tas, pacifica Ioanni Episcopo communionem præmissa, sancendam concordiam censue- runt, nec quemquam putarunt ante iudicium consortio repellendum.

Quid nunc aliud superest, quam vt Catholicam fidem schismata in diuersum disso- ciata dilacerent? quam vt hæreses communioni semper inimicæ ex tanta gestarum rerum varietate nascantur? vt iam populo non debeat imputari, si forte in dissonas partes se- ctarum diuersitate discedat: cum ex auctoritate publica discordiarum materies sit præmis- sa, & fomes quidam nutriendæ seditionis animatus. Quod ne in magnam aliquam gene-

SCELERA PA TRATA CON- STANTINOP.

IVSTAE HO- NORII QVE- RELAE IN ARCADIVM.

* indicium

DE INCEN- DIO BASILI- CAE.

PIA ADMO- NITIO HO- NORII IMP.

DIGNA COR- RECTIO HO- NORII IMP.

ris humani perniciem recrudescat, vota facienda sunt, vt ad humanas prolapfiones patiens Deus rem male gestam prosperet ac fecundet. Nam quantum in nobis est, possumus timere quod gestum est: quantum ad pietatem semper placabilis Dei, non erit meriti impunitas indulta, sed venia. haec Honorij epistola ad Arcadium ex bibliotheca Vaticana descripta, atque vna cum Romanorum Pontificum litteris iam excusa. quo autem animo haec Arcadius Imperator acceperit, licet nemo prodat; tamen ex his quae postea subsequuta sunt, infensum plane haec legisse, satis intelligi potest. Nam tantum abest vt male facta correxerit, vt etiam his deteriora (si peiora excogitari possunt) addiderit.

At quoniam ipse Innocentius Papa tum ad clerum Constantinopolitanum partis Ioannis, tum ad ipsum Ioannem hoc tempore scripserit, videamus: in his enim percensendis epistolis animus plurimum voluptatis capere potest, tum ex historiae epistolae sincera veritate testata, tum etiam quod ex eisdem animi quoque affectus intrinsecus contemplari posse conceditur. Prior igitur ad clerum data epistola sic se habet:

Epist. Roman. Pontif. Innocent. 15.

INNOCENTII PAPAE EPISTOLA AD CLERUM CONSTANTINOP.

INNOCENTII PAPAE EPISTOLA AD CLERUM CONSTANTINOP.

OMCA A OH OTT. 4MI 1120

ROD AND OH OTT. 4MI 1120

Innocentius Episcopus presbyteris ac diaconis, vniuersoq. clero ac populo Ecclesiae Constantinopolitanae, qui subditi sunt Episcopo Ioanni, dilectis fratribus salutem.

Et litteris charitatis vestrae, quas per Germanum presbyterum & Cassianum diaconum misistis, tragœdiam malorum, quam ob oculos posuistis, anxia sollicitudine cognoui; quantifq. miseris ac difficultatibus istis laboret fides, lectione saepius repetita, perspexi: quam quidem rem vnica patientiae consolatio sanatur. Dabit enim breui Deus noster tantis tribulationibus finem, & haec olim meminisse iuuabit. At vero vos quidem vti necessariam consolationem istam, quam in exordio epistolae vestrae proponitis, approbamus; ita & intelligentiam charitatis vestrae agnouimus, quae multa patientiae testimonia complectitur. Etenim nostram consolationem, quam litteris asserere vobis debebamus, scriptis vestris vos ipsi praueuistis. Hanc autem tolerantiam Dominus noster laborantibus praestare solet, vt etiam in ipsis tribulationibus constituti serui Christi se ipsos consolentur, reputantes se cum, & antea sanctis accidisse eadem, quae nunc patiuntur ipsi.

Itaque nos iam vel ex litteris vestris depromere consolationem possumus: neque enim tam alieni sumus a vobis, vt non condoleamus, cum & nos in vobis cruciemur. Etenim quis ferre poterit eorum delicta, quos vel praecipuos esse fautores tranquillitatis ac pacis & concordiae decebat? Atqui nunc praepostero modo de primatu Ecclesiarum suarum deturbantur sacerdotes insontes: quo quidem primus, frater noster, & in Ecclesiastico munere socius, Ioannes Episcopus vester iniuste oppressus est; cui ne id quidem contigit, vt se defensurus audiretur: nullum crimen obijcitur, nullum auditur. Quod igitur hoc commentum est vel deploratum, vt ne vel suppetat, vel quaeratur occasio iudicij, in locum sacerdotum viuentium alij substituantur? quasi illi qui per huiusmodi peruersitatem irrepunt, vel habere ipsi, vel gerere quicquam recti, a quoquam iudicari possint. Neque enim vniquam a patribus nostris talia fuisse patrata cognouimus; sed interdictum potius fuisse decreto, quo cauebatur, ne cui fieret copia, quo in viuentis locum inuictoraretur. Nec enim reproba ordinatio sacerdotis dignitatem auferre potest: quando nec Episcopus quidem potest esse ille, qui iniuste subrogatur. Nos enim, quantum ad canonum obseruantiam attinet, illis obsequendum esse scribimus, qui Nicenae determinati sunt; quibus solis obtemperare, & suum suffragium addere, Ecclesia Catholica debet.

Si qui vero & alij quibusdam proferuntur, qui a canonibus Nicenis discrepant, & ab haereticis compositi deprehenduntur; hi vero ab Episcopis Catholicis rescinduntur: haereticorum enim commenta Catholicis canonibus assuere non licet: semper enim vel per contraria, vel per illicita labefactare voluntatem student Concilij Niceni. Non solum igitur his non obtemperandum esse dicimus, sed ipsa potius vna cum haereticis & schismaticis dogmatibus esse condemnanda: quomodo & antea in Sardicensi Synodo ab Episcopis praedecessoribus nostris factum est. Nam sane longe praestiterit, vel ea condemnari (fratres carissimi) quae recte facta sunt, quam ea robur vllum sortiri, quae aduersus ipsos canones facta sunt. Sed quodnam remedium hisce rebus in praesenti afferemus? Necessaria erit Synodalis cognitio, quam etiam multo iam antea congregandam diximus: ea quippe sola est, quae huiusmodi procellarum impetus retundere potest. Quam quidem donec consequamur, expedit medelam calamitatis huius committere voluntati magni Dei & Christi eius Domini nostri. Illa vniuersis, quae nunc per inuidiam diaboli ad examen Fide-

lium

lium perturbata sunt, tranquillitatem dabit. Nihil autem desperare debemus, freti nostra in Deum fide. Ac nos quidem multum deliberamus, quonam modo Synodus oecumenica congregari possit, per quam diuina voluntate turbulenti isti motus consopiri possint. Expectemus itaque tantisper, ac vallo patientiae communiti, speremus auxilio Dei cuncta nobis esse restituenda. Vniuersa vero quae eos ibi sufferre dixistis, iam antea a Coepiscopis vestris, qui Romam, licet diuersis temporibus, conuenerunt, Demetrio videlicet, Cyriaco, Eulifio, & Palladio, qui nobiscum sunt, diligenti inquisitione habita, cognouimus. haec Innocentij Papae ad clerum Constantinopolitanum. Qui autem post Demetrium Constantinopoli Romam venerunt (vt reddamus temporibus tempora) dicemus anno sequenti: cum alioqui & Demetrii aduentum sequenti potius anno accidisse, dicendum sit; quippe qui post Paschale tempus, hoc anno, primo cum collegis legatis Episcopis Romam aduenerit, & inde rediens cum litteris Innocentij communicato-rijs ad Ioannem, per Orientis Ecclesias praedicauerit Romanum Pontificem Ioannis communionem amplecti, & post haec rursus Romam sese contulerit: adeo vt cum ad talia tantaq. perficienda vnus anni terminus videretur angustus, in annum sequentem posterior sit reijciendus aduentus.

Quae autem post primam illam legationem Orientalium Innocentius ad Ioannem Chryso- stomum scripserit, incertum est, quod litterae ipsae non extant: sed eodem argumento, quo ad Constantinopolitanam Ecclesiam clericos scripsit, ad Ioannem itidem dedisse litteras, par est existimare, nempe de futura indicenda ob eam causam Synodo oecumenica. Extat autem perbreuis tantum eiusdem Innocentij epistola ad Chryso- stomum, quam recitat Sozomenus, datamq. refert post alias litteras Cyriaco diacono ad eundem in Orientem missas. ea vero sic se habet:

Quamquam insontem omnia expectare bona, & a Deo misericordiam petere conueniat: sunt tamen & a nobis, qui patientiam suademus, competentes litterae per Cyriacum diaconum missae, vt contumelia plus posse non debeat in bona conscientia proterenda, quam spes in eadem erigenda. Neque enim tu docendus es, tot populorum doctor & pastor, optimos quosque semper & continue probari, velint ne in vigore tolerantiae persistere, ac nullae afflictionis molestiae succubere. Etenim conscientia bona firmum re vera munimentum est aduersus omnes casus immeritos: quos quidem qui tolerantia non superat, is vere sinistrae suspicionis argumentum de se ipse praebet. Omnia enim sufferre debet, quisquis primum Deo, deinde conscientia sua nititur. Siquidem ad patientiam exerceri potest, vt quam maxime vir bonus & honestus: vinci tamen non potest: quandoquidem conseruant eius animum Scripturae diuinae, & exemplis eundem communiunt lectiones sacrae, quas populo proponimus, quae quidem vniuersos pene sanctos varijs modis & continenter exercitatos, ac veluti in examine quodam exploratos fuisse, atque ita ad patientiae coronam peruenisse docent. Haec igitur ipsa conscientia charitatem tuam consoletur, honorandissime frater: quo pacto in tribulationibus ex virtute consolationem habebis. Inspectante enim Domino nostro Iesu Christo, in tranquillitatis portum conscientia mundata sistetur.] haec Innocentij epistola.

Porro ipse hoc anno laborasse videtur pro Synodo vniuersali cogenda; quod grauissima causa esset, timendumq. admodum, ne, si absque omnium consensu Episcoporum rescinderetur Theophili & collegarum Orientalium Episcoporum in Ioannem prolata sententia, schisma constaretur; quod perfacile accidere potuisset, cum & aduersarijs Chryso- stomi fauerent Arcadius Imperator vna cum omnibus magistratibus, ac maior pars Orientalium Episcoporum. Quae autem haec secuta sunt, dicemus anno sequenti. Consentiant his quae narrat Theodorus apud Palladium, dum ait (vt superius diximus) quod cum ad Innocentium Papam venisset Romam Domitianus Oeconomus Ecclesiae Constantinopolitanae vna cum Vallago presbytero Nisibeno, secumq. tulisset Acta publica redempta magna vi auri, quibus carnificinae exhibitae superius recensitae aduersus Ioannis communicatores continebantur: his acceptis Innocentius Papa, indignatione (inquit) summa permotus, scripsit ad Honorium Imperatorem: cum motus ille litteris Innocentij, praecipit Synodum Occidentalium Episcoporum cogi.] haec quidem Theodorus. porro de Synodo agendum suo loco. Inter haec autem ipse Honorius ad Arcadium fratrem pro Ioanne dedit litteras, aliasq. postea adiunxit: tertias vero (vt dicemus) adiecit anno sequenti.

Sed iam ad ipsum S. Ioannem Chryso- stomum reuertamur, quem reliquimus a militibus ab ec-

Apud Sozom. lib. 8. c. 26. EPISTOLA INNOCENTII AD IOANNEM CHRYSOSTOMVM.

AGITVR AB INNOCENTIO PAPA ET HONORIO IMP. DE COGENDA OECUMENICA SYNODO.

ab ecclesia ditulsum in exilium deportandum. Affectemur igitur eius iter, & quæ in eo dirissima a militibus passus sit, recenseamus, socijque nos compassione saltem exulanti ipsi iungamur. Sunt quidem hæc eius generis, quæ vix ficcis oculis commemorari vel audiri queant. Cucussum namque oppidum in Armenia fuisse ab Eudoxia præscriptum illi locum exilij, ipse testatur. erat plane omnium asperrimus, nobilitatus tamen ante exilio sanctissimi viri Pauli Episcopi Constantinopolitani & martyris sub Constantio. Ceterum quod omnes ferme in Armenia locum illum constituent; Chrysofostomus tamen ipse in epistola ad Cyriacum^a in Cilicia situm ponit, vbi ait: Atque hæc tibi e Cucuso, quod Ciliciæ oppidum est, scripsi: quo videlicet Imperatrix ablegari me iussit. Multæ porro mihi in via calamitates contigerunt: verum nihil huiusmodi mihi curæ fuit.] Qui vero eum ducendi Cucusum suscepit prouinciam, Theodorus fuit Præfectus militum, vt ipse Ioannes testatur^b: a quo quidem benigne habitum & humaniter se pertractatum, fatetur in epistola ad Olympiadem; qua etiam, quo mense & die Nicæa Bithyniæ recesserit, docet, dum de his ita scribit^c: Ij, a quibus in exilium auhimur, curam omnem, & studium etiam supra quam volumus, adhibent, vt nos recreent & reficiant, pene vt nihil aliud operæ habere videantur. Cum autem Nicæa discessurus essem, hanc epistolam ad te dedi, tertia die Iulij.] hæc ad Olympiadem.

Proficiscenti igitur Ioanni in exilium, ex diuersis prouincijs agmina piorum virorum eisdem in occursum properant, lacrymarum imbres præ dolore fundentes. de quibus idem his verbis ad eandem Olympiadem^d: Scilicet hoc fato eram, vt ne tum quidem cum ab vrbe secessissem, ijs qui animum nostrum frangunt ac debilitant, liberarer. Nam qui mihi in via obuiam fiunt, partim ab Oriente, partim ab Armenia, partim ex alia quadam Orbis parte, lacrymarum fontes profundunt, cum nos intuentur, & gemitus edunt, ac toto itinere lamentis nos prosequuntur. Hæc autem a me idcirco commemorata sunt, vt intelligatis nos multos habere, qui in eodem quo vos dolore versentur. Hoc enim ad leniendum dolorem non parum momenti affert.] & alia rursus ad eandem epistola^e: Cum viros ac feminas magno agmine per vias, per vicus, per vrbes sese effundentes, atque ad nostri aspectum collacrymantes intueor, quo in statu ipsi sitis, animaduerto. Nam cum ij qui primum nos viderunt, mærore ita frangantur ac debilitentur, vt ne emergere quidem facile possint; verum cum eos rogamus & obsecramus & admonemus, calentes lacrymarum fontes profundunt: dubium profecto non est, quin apud vos grauior tempestas grassetur.] adde his itidem quæ in epistola ad Cyriacum his verbis explicatius habet^f: Vt autem in Capadociam, atque etiam in Taurociliciam venimus, magno agmine sancti Patres & monachi & virgines obuiam nobis prodibant, infinitam lacrymarum vim profundentes. D Cumq. nos in exiliū abeuntes cernerent, in fletus prorumpabant, hisq. inter se verbis utebantur: Satius fuisset Solem radios suos subtrahere, quam Ioannis os conticere. Hæc me perturbabant ac premebant; quoniam omnes mea causa plorantes intuebar. Nam cetera omnia quæ mihi oborta fuerunt, nulla me cura affecerunt.] at quænam istæ? dicemus.

Cum enim in exilium a militibus deportaretur Ioannes, ægra valetudine toto itinere laborauit, continuis febribus, & stomachi solutione. testatur id ipse in primis ad Theodorum scribens, vbi ait^g: Confecti atque consumpti sumus, sexcenta mortis genera appetimus. Idq. accuratius ac certius narrare poterunt, qui has litteras tibi reddent, quamuis alioqui perexiguo temporis puncto mecum fuerint: quibuscum etiam ne tantillum quidem colloqui potui, continuis nimirum febribus deiectus & consternatus: quibus cum tenerer, dies noctesq. iter facere cogebat: sic videlicet, vt & æstu opprimerer, & vigilijs conficerer, & rerum necessariarum penuria, eorumq. qui mei curam agere possent, inopia perditæ confictarer. Siquidem ijs qui ad metalla damnati sunt, & in vinculis tenentur, grauiora atrocioraq. pertulimus, atque etiamnum perferimus. Tandem autem aliquando & ægre Cæsaream perueni, perinde atque a tempestate ad littus appulsus.] & ad ipsam Olympiadem^h: Triginta enim propemodum dies, aut etiam amplius, cum acerbissimis febribus colluctari non destiti, atque ita longum ac molestum iter agebam, alijsq. etiam stomachi grauissimis morbis obsessus. Iam quæ sequuntur, considera, nempe cum nec medici præsto essent, nec balnea, nec res necessariae, nec aliæ animi leuationes, atque præterea ræctus Isaurorum nos vndique premeret, aliaq. mala quæ ex itinerum difficultate nasci consueuerunt, &c.] Post tot tantaq. afflictiones cum Cæsaream peruenit, recreari aliquantulum visus est. nam in eadem epistola ad Theodorum sic habet: Cæsaream ingressus, animum

EVGVSVV OP
PIDVM LO-
CVS EXILII
IOANNIS
CHRYSOST.

a Chrysof. epist.
3. vet. edit. &
epist. 125. non.
edit. Nisuel.

b Chrysof. epist.
115.

c Chrysof. epist.
10.

d Chrysof. epist. 8.

POPVLI OC-
CVR RVNT
CHRYSOSTO-
MO LACRY-
MANTES.

e Chrysof. epist. 9.

f Chrysof. epist.
125.

CHRYSOSTO-
MVS GRAYI-
BVS IN VIA
LABORAT
MORBIS.

g Chrysof. epist.
129.

h Chrysof. epist.
14.

A animum aliquantulum resumpsi: quoniam puram aquam bibi, panemq. minime foetidum ac prædurum comedi: quoniam in doliorum fragmentis minime corpus laui, verum balneum qualecumque tandem nactus sum: quoniam denique potestas mihi lecto inharendi facta est.] hæc ibi. Ceterum maiores postea molestiæ successerunt.

At quænam hæc fuerint, quæ Ioanni Chrysofostomo Cæsareæ contigerunt, idem ipse pluribus ad Olympiadem epistola ita narrat^a: Postquam autem tandem aliquando Cæsaream ingressus sum, labore ac macie confectus, in ipso febris ardore positus languens, atque extremos dolores perpetuens, hospitium in vltimo vrbs recessu situm nactus sum. Dabamq. operam, vt medicos conuenirem, ac fornacem illam extinguerem: eram enim in ipsa febris tertianæ flamma: quo etiam accedebat itineris ærumna & fatigatio, corporis contritio, eorum a quibus curarer inopia, rerum necessariarum penuria; illudq. item, B quod nullum medicum præsto haberem, quodq. & labore & lassitudine & caloris æstu & vigilijs diu vexarer, ac denique pene exanimis in vrbs ingressus essem. Tum vero mihi clerici omnes, monachi, monachæ, medici affuerunt, a quibus perquam officiose atque humaniter acceptus sum, omnibus omnia mihi subministrantibus. Nihilominus tamen ingenti flammæ ardore deflagrans, in extremo periculo versabar. Ad extremum autem paulatim remittere ac sedari morbus cœpit. At interim nusquam Pharetrius Episcopus illius ciuitatis: verum discessum nostrum expectabat: quod quamobrem ipsi ita visum fuerit, haud scio.] hic namque ille Pharetrius Cæsareæ Episcopus, de quo ex Palladio superius dictum est; qui timore aduersariorum ignauus homo percussus, aduersus Ioannem scriptis calculum dedit. Fefellit plane opinionem populi Cæsariensis & finitimorum hominum eius illiberalitas; cum omnes animo concepissent, diffamassentq. fore vt Pharetrius ipse successor Basilij indignissimus obuiam proditurus esset Ioanni. sed se continuit, ac ne verbo quidem voluit communicare cum eo; cum ex ea causâ clerici Chrysofostomo communicantes, ab aduersariorum communionem discesserunt; quod idem sanctus Ioannes eadē ad eandem^b epistola attestatur, cum ista ait: Significauit mihi dominus meus Pæ- b Idem ead. epist. 14. nius, ipse quoque Pharetrij presbyteros illic adesse, qui affirmarint se nobiscum communicare, nec cum aduersarijs commune quicquam habere, nec cum illis versari, nec commercium vllum inijsse. Ne igitur eos conturbemus, caue ne quisquam hæc sciat.] hæc ipse.

Sed pergit suum iter relegere idem Chrysofostomus^c: Cum igitur morbum sensim remissum & sedatum esse vidissem, iam de discessu mecum ipse agitabam, vt Cucusum peruenirem, atque ab itineris calamitatibus nonnihil conquiescerem. Cum hoc statu res nostræ essent; subito ad nos affertur, Isauros cum infinita hominum manu Cæsariensem regionem populari, ac ingens quoddam oppidum incendisse, atque omni belli clade peruastasse. Qua re audita, Tribunus acceptis his militibus, quos habebat, ex vrbe excessit. Timebant enim ne vrbs quoque adorirentur: atque omnes in metu & trepidatione erant, de ipso quoque patrio solo periclitantes, adeo vt senes etiam ipsi murorum custodiam susciperent. Cum res eo loco essent; repente sub aurora monachorum torrens (liceat enim mihi ad eorum furorem exprimendum hoc vocabulo vti) ad hanc domum, in qua eram, accesserunt; eam incensuros, nobisq. extrema quæque mala illaturos minitantes, nisi abscederemus. At nec Isaurorum metus, nec morbus tam vehementer nos premens, nec aliud quicquam humaniores eos ac moderatiores effecit. Verum instabant, atque vrgebant, tantum furorem spirantes, vt etiam ipsi Prætores metu afficerentur: nam ipsi plagas denunciabant, eoq. nomine gloriabantur, quod multos Prætores foede verberassent. His verbis auditis, Prætores ad nos confugerunt; meq. rogarunt, atque obsecrarunt, vt etiam si in Isaurorum manus nobis veniendum esset, tamen eos his belluis liberarem. Quod cum ad vrbs Præfectum allatum esset; ipse quoque domum, vt nobis opitularetur, accurrit. Verum ne ipse quidem precibus monachi permoti sunt: verum ipse quoque elanguit.

Cum igitur nullum rei exitum perspiceret, nec nobis ad perspicuam cædem exeundi auctor esset; nec rursus ob tantum illorum furorem, intra vrbs vt maneremus, suadere auderet: ad Pharetrium eius ciuitatis Episcopum misit, precibus ab eo contendens, vt tum ob morbum quo confictabar, tum ob impendens periculum paucos aliquot dies nobis concederet. Nec tamen hinc quicquam profectum est: immo acriori etiam postea impetu affuerunt, nec presbyterorum vllus opem nobis atque auxilium ferre audebat; verum rubore

CHRYSOST.
CAESAREAM
PERVENIT.
a Chrysof. epist.
14.

b Idem ead. epist.
14.

c Chrysof. epist.
14.

MONACHI
SCELESTIS-
SIMI PEL-
LYNT CHRYSOSTOMVM
A CIVITATE

PHARETRIVS
ARCHITECTVS
MALORVM
OMNIVM.

rubore suffusi ac pudore affecti (nam hæc de Pharetrij voluntate ac sententia fieri dicebant) sese abdebant & occultabant; nec, cum a nobis accerferentur, obtemperabant. Quid longa oratione opus est? Quamuis tot terrores imminerent, morsq. pene certa & ante oculos posita esset, febrisq. me conficeret (necdum enim his malis liberatus sum) hora ipsa meridiana in lecticam me conijciens, illinc excessi, vniuersa plebe lamentante, ciuilante, harum rerum auctorem execrante, ac diris deuouente, omnibusq. plorantibus ac lugentibus.

Posteaquam autem ex vrbe excessi, quidam etiam clerici venientes, lento gradu, ac maesto & lugenti animo nos prosequerantur. Cumq. nonnulli dicerent: Quonam eum ad perspicuam mortem abducitis? alter ex ijs qui nos plurimum amabant, ad me dicebat: **A**bi, obsecro: in Isauos etiam incide; modo nobis defungaris. Nam quocumque incidaris, tuto incidēs; dummodo manus nostras effugias. Hæc audiens ac perspiciens egregia **B** matrona Seleucia, domini mei Ruffini vxor (nam ea perquam studiose atque officiose nos coluit) precibus mecum egit, vt in ipsius villam, quæ quinque passuum millibus ab vrbe distabat, hospitij causa me conferrem: certosq. homines nobiscum misit, cum quibus illuc profecti sumus. At ne illic quidem hæ aduersum nos comparatæ insidiæ finem habituræ erant. Vbi enim Pharetrius hæ rescivit, multas ipsi (vt dicebat) minas intentauit. Cum autem me in villam suam excepisset, nihil quidem ipse harum rerum sciebam: nam ipsa ad nos egressa, de his nos celauit; procuratori autem suo, qui illic erat, ea exposuit, ipsiq. mandauit, vt nobis omne officij genus impertiret; ac si qui monachi venirent vt nos contumelijs incescerent, aut vulneribus afficerent, ex alijs villis suis agricolas cogeret, atque ita cum monachis manum consereret. **C** Quin me quoque rogabat, vt in domum suam, quæ arcem habebat, nec vllis viribus expugnari poterat, confugerem, vt ex Episcopi & monachorum manibus elaberer. At vt id facerem, adduci non potui: verum in villa eram, horum omnium ignarus, quæ postea in me comparabantur. Ne hoc quidem ipsis ad comprimendum suum aduersum nos furorē satis fuit. Postea enim media nocte, me nihil horum sciente (acriter enim instabat Pharetrius, graues in eam, vt ait, minas iactans, eamq. cogens atque impellens, vt me etiam e villa eijceret) hominis importunitatem non ferens mulier, insciente me, barbaros adesse significauit; quod scilicet vim eam, quam pateretur, dicere præ pudore minime sustineret. Atque intempesta nocte ingressus Eue-**D**thius presbyter, meq. somno excitans, magno cum clamore hæc dicebat: Surge, obsecro: aduentant barbari, nec longe absunt. Hic tecum reputes velim, quonam animo eram, cum hæc audirem. Cum autem ex ipso, quidnam factu opus esset, quæsiuissem, neque enim nos in urbem confugere posse, ne grauiora illic perpeteremur, quam quæ nobis **D** Isauri illaturi essent; exire nos cœgit. Nox illunis erat, nox media, caliginosa, tetra: id quod etiam nos in summam consilij inopiam conijciebat. Nec quisquam nobis præsto erat qui opē ferret: omnes enim nos reliquerant. Metu tamen compulsus, ac iam iam mortem expectans, ærumnis confectus surrexi, ac lucernas accendi iussi. Verum has quoque presbyter extingui iussit, hac videlicet de causa (vt ipse inquebat) ne barbari lucis splendore excitati, in nos impetum facerent.

Extinctis itaque lucernis, equus qui lecticam nostram gestabat (aspera enim admodum & ardua ac petrosa via erat) in genu lapsus, me, qui lectica inclusus eram, humi prostrauit, parumq. absuit quin interirē. Deinde exurgens, tractim ambulabam, Eueithio presbytero, qui etiam ipse ex equo defilierat, manibus me tenente: atque ita manu ductus, vel (vt rectius loquar) pertractus, reptabam: neque enim in tanta loci difficultate, periculosisq. montibus, media nocte, incedere poteram. Cogita, quæso, quid hic mihi animi esset, cum tantis malis constrictus tenerer, ac febris vrgeret; nec eorum, quæ in me structa fuerant, quicquam nossem; verum barbaros timerem ac perhorrescerem, nihilq. aliud expectarem, quam vt in eorum manus inciderem. An non existimas, vel has solas calamitates, etsi nihil aliud accidisset, multa nobis peccata obliterare, atque ingentem mihi gloriæ materiam suppeditare posse?

Harum autem calamitatum (ni me opinio fallit) hæc causa extitit. Cum primum Cæsaream ingressus sum, omnes qui magistratu fungebantur, Legati, Præfecti, sophistæ, philosophi, plebei omnes, singulis diebus me visabant, colebant, in oculis ferebant. Hæc, credo, Pharetrii pupugerunt: nec inuidia ea, quæ nos Constantinopoli pepulit, hic quoque a nobis abscissit, vt quidem opinione assequor: neque enim affirmo & assuero, sed conij-

A cio.] hæcibi. Sed & alia epistola ad eandem scribens, quanta ei præstiterint viri quique præclarissimi, ostendit his verbis^a: Ex ipsa Cæsarea hæc ad te scripsi, in qua multis mihi adhibitis remedijs, melius habui, celeberrimos præstantissimosq. medicos nactus, a quibus non tam artis subsidijs, quam commiseratione ac beneuolentia curabar: quorū etiam vnus nobiscum vna simul se profecturum spondidit, atque etiam alij complures ex ijs, qui dignitatibus præditi sunt.] hæc plane fuere, quæ aduersariorum animos exulcerarunt, vt non potuerint pati eum diutius commorari Cæsareæ. Sed rursus ipse in superiori epistola ad Olympiadem cetera ita prosequitur:

Et quis tandem alia, quæ nobis in via perferenda fuerunt, oratione complecti queat? mortēs, pericula? Quæ quidem ipse quoque recordans, animoq. circumferens, præ lætitiavolito & exulto, velut ingentem thesaurum reconditum habens. Nam hoc animo **B** atque hoc affectu præditus sum: ob idq. te obsecro, vt hoc nomine læteris, gaudeas, exultes; Deumq. cuius beneficio hoc consecutus sum, vt tanta perpeteremur, laudes ac celebres. Atque apud te velim hæc contineas, nec cuiquam enuncies: etiam si alioqui Prætores potissimum harum rerum fama vniuersam urbem implere possunt, vt qui etiam ipsi in summum vitæ periculum venerint. Ceterum ex te nemo id resciscat: immo etiam eos qui id narrabunt, comprime, &c.] hæc ipse: ex quibus magnam intueris eius animi celsitudinem tum in difficillima quæque alacriter patiendo, tum etiam in contemnendo illam, quam ex rebus præclare gestis solent homines captare gloriolam. Facta sunt hæc isto anno, mense Augusti, vt ex eius scriptis datur colligere: qui enim tertia Iulij Nicæa recessit, & triginta diebus in itinere positus febre laborans, Cæsaream peruenit, ibiq. morbi curandi causa aliquantisper substitit, vtique dicto mense hæc a Pharetrio esse passum oportuit.

Accidit autem, vt cum etiam adhuc Cæsareæ Chrysofomus moraretur, a Dioscoro quodam Cucusi agente viro præclaro, & ab alijs legationes acceperit, quibus ipsum quisque rogabat, vt Cucusum cum peruenisset, non apud alium quam apud se, commorari dignaretur. Quænam autem quantaq. ipse, cum peruenisset Cucusum, piorum parata officia nactus fuerit, alia epistola ad Olympiadem tunc scripta declarat his verbis^b:

Tandem aliquando respirauimus, cum Cucusum venimus, vnde etiam has litteras scribimus. Tandem aliquando a fumo, & varijs malorum eorum, quæ nos in via inuaserunt, nebulis, lucem conspeximus. Nunc enim, posteaquam ea quæ dolorem nobis afferebant, effluerunt, iam tibi ea exponimus.] & paulo post: Vt enim Cucusum venimus, tum morbum vna cum reliquijs abiecimus, integerrimaq. valetudine fruimur: tum Isaurorum metu defuncti sumus; quippe cum multi hic milites sint, & quidem paratissimo animo vt cum ipsis confligant. Quin rerum quoque necessariorum copia nobis vndique affluit, omnibus nimirum summa cum beneuolentia nos excipientibus: etiam si alioqui desertissimus omnino hic locus sit. At casu quodam dominus meus Dioscorus hic erat, qui etiam famulum dedita opera Cæsaream misit, rogatum atque obsecratum, ne domi suæ alteram anteferrem. alijq. etiam plures idem fecerunt. Verum hanc alijs præferendam necessario mihi existimaui. Itaque apud eum diuertimus, atque ipse nobis quiduis est: ita vt ob ingentem ipsius liberalitatem & largitatem, qua erga nos vti cupit, perpetuo cum eo exoptulemus. Quippe nostra causa etiam ex ædibus suis alio migravit, vt nos omni officij genere complecteretur. Atque insuper domum nobis ad tolerandam hiemem idoneam extruit, pro eaq. re nihil non agit ac molitur. Denique nullum omnino officij erga **E** nos genus ab eo prætermisum est.] hæc quidem de Dioscoro. De Episcopo vero loci illius hæc idem ad Cyriacum Episcopum scribit ad finem epistolæ ad eum scriptæ^c:

Episcopus autem loci huiusce me quam humaniter excepit, multamq. in nos declarauit charitatem; atque adeo, si licuisset, sede sua nobis cessisset, ni nos a Patribus præscriptam legem obseruassemus.] hæc ad Cyriacum. Sed & ad Olympiadem eadem qua supra epistola de ambobus hæc ait^d: Quamquam enim nec forū nec venale quicquam hæc vrbs habeat: nihil tamen istud mea interest. mihi quippe omnia tamquam e fonte affluunt: si quidem & dominum meum huius loci Episcopum, & dominum meum Dioscorum habeo, qui nihil aliud muneris & operæ videntur habere, quam vt me recreent atque reficiant.] Ex his habes quod corrigas in his qui scriplere Vitam S. Ioannis Chrysofomi, dum tradunt, ipsum Cucusi mansisse apud Episcopum loci illius, nomine Adelphium, seu Philadelphium: cum se apud Dioscorum mansisse iugiter, ipse testetur. Rursum vero idem

IOANNES
CHRYSOSTO-
MVS RECE-
DENS CAESA-
REA IN QVAE
MALA INCI-
DIT.

IOANNES
CHRYSOSTO-
MVS IN VIL-
LA MERVFFI-
NAE DIVER-
TENS PVGERE
COGITVR.

MISERANDVS
CASVS IOAN-
NIS.

INVIDIAM
PASSVS
IOANNES
CAESAREAE
CAPPADO-
CIAE.

Epist. 12.

MAGNA
IOANNIS
ANIMI DE-
MISSIO IN
GLORIA
CONTEM-
NENDA.

b Chrysof. epist.
13.

QUANTA CV-
CVSI EXHI-
BITA IOAN-
NI OFFICIA.

c Chrysof. epist.
125.

d Chrysof. epist.
14.

e Chrysof. epist. 13. Ioannes, item ad Olympiadem scribens, superiori^a epistola de aliorum erga se exhibitis officijs ista habet:

A Ad hæc plerique alij procuratores, & rerum administratores, dominis id ipsum illis per litteras imperantibus, subinde huc accedunt, parati quavis ratione nos reficere & recreare. Hæc autem omnia idcirco commemoravi, atque alia quidem (hoc est priora) defleui, alia autem (hoc est læta & iucunda) tibi exposui, vt ne quis temere nos hinc amoueat. Nam si ij, qui nos beneficio afficere cupiunt, arbitrij hoc nostri faciant, vt quo loco velimus, nobis esse liceat, nec rursus nobis alterum locum arbitrato libituq. suo assignaturi sint; hoc beneficium accipe. sin autem non hinc amotos in alterum locum ablegaturi sunt, nobisq. iterum iter subire ac peregrinari necesse est; mihi sane longe hoc grauius acerbisq. fuerit. Primum enim illud metuendum est, ne nos in longinquiorem, aut in asperiores locum ducant. Deinde itineris molestiam sexcentis exilijs grauiorem esse duco. Si quidem peregrinationis huiusce difficultas ad ipsas portas mortis nos detulit: nuncq. Cucusi degentes, perpetua sessione ac quiete nosmet recreamus, atque cohortæ nobis in tam diuturno tempore ærumnæ, confractisq. nostris ossibus & fatigatæ carni quietis ope ac subsidio medemur.] hæc idcirco de Cucusi commoratione adeo Ioannes inculcat, quod Olympias plurimum laborauerat apud Imperatorem, vt exilium Cucusi in aliam mansionem transferretur, vt eius epistolæ exordio ipse testatur. At quid post hæc de clarissima femina Sabiniana his addat, accipe:

B Affuit etiam domina mea Sabiniana diaconissa eodem ipso die quo venimus, fracta quidem ipsa & abiecta, ærumnisq. affecta, vt pote ea iam ætate in qua moueri quoque difficile est; ceterum iuuenili animi promptitudine atque alacritate prædita, nihilq. aduersarum rerum persentiens. Paratam enim se esse dixit, etiam in Scythiam proficisci: quandoquidem constans hic rumor erat, fore vt illuc deportaret. Certum est autem ei (vt ait) non iam ad suos reuert; verum illic, vbi fuerimus, commorari. Atque hanc etiam perquam humane ac studiose magnaq. cum beneuolentia Ecclesiæ alumni exceperunt.] mirus plane in femina animi vigor, vt exilium spontaneum, sanctum Ioannem exulem sequendo, elegerit, cum iam effætæ etiam senectutis esset; vnde & ipsi aucta est confidentia, quod eius ætatis esset, cuius causa nec aduersarijs aliqua vel leuis de ea potuisset oboriri suspicio.

C Cum igitur iam de loco certo, sedeq. firma exilij Ioannis innotuisset: confluere ad eum cœperunt, quibus hoc concessum erat, amici; absentes vero eundem legationibus ac litteris frequentare. sed hos omnes præuenerat, immo ipsum Ioannis aduentum anteuerterat Constantius presbyter, de quo eadem epistola hæc ipse Ioannes: Quin dominus quoque meus Constantius religiosissimus presbyter iam pridem hic erat. Nam & mecum per litteras egerat, vt ipsi huc veniendi potestatem facerem: neque enim se citra voluntatem meam atque sententiam id facere audere, quamuis alioqui magna huius rei cupiditate flagrantem. Addebat etiam, se nec illic quidem manere posse: tantis enim malis premi atque vrgeri, vt latebras quærere ac se occultare cogatur.] hæc de Constantio, cui & coniunctus est alius presbyter nomine Euthius, vt in epistola ad Elpidium^b docet. Sed & Seleucum quoque Episcopum itidem Cucusum profectum esse vt inuiseret ipsum S. Ioannem Chrysoptomum, idem ipse ita testatur in epistola^c ad Tranquillinum^{*}: Seleucum, vt relicta domo huc se conferret, nostri desiderium ad nos excitauit.] Domnum vero Episcopum misisse ad eum inuisendum suum presbyterum, idem affirmat in epistola ad ipsum Domnum conscripta. Accesserunt illuc & alij, alij vero suos ad eum legatos miserunt, de quibus dicemus anno sequenti. Anno enim eum commoratum esse Cucusi, Paladius tradit.

D Quod autem ad Isaurorum incursiones spectat, eorumq. grassationes in Pamphiliam atque Ciliciam, Zosimus^d meminit ac Marcellinus^e. At quamuis duces cum exercitu ad eos conficiendos missi fuerint; quoniam iidem recessus habebant in locis ferme penitus inaccessis, annis pluribus eadem dira clades in perniciem adiacentium prouinciarum perdurauit: cuius quidem rei index est rescriptum Theodosij Iunioris ad Anthemium datum post annos quatuor, vbi ista leguntur^f:

E Prouinciarum Iudices moneantur, vt in Isaurorum latronum quæstionibus nullum Quadragesimæ vel venerabilem Pascharum diem existiment excipiendum; ne differatur sceleratorum proditio consiliorum, quæ per latronum tormenta quæranda est. Cum facillime in hoc

IOANNES NE CVCVSO RE-MOVEATVR ROGAT.
SABINIANA DIACONISSA ASSECTA-TVR IOAN-NIS CHRYSO-STOMI VE-STIGIA.
CONSTANTIVS PRAE-VENTIT AD-VENTVM IO-ANNIS CVCV SVM.
b Epist. 114.
d Epist. 37.
e Marcellin. in Chron.
ISAVRORVM INCYRSIO FORMIDOLOSA.
f l. vi. de quaest. Cod. Theod.

A in hoc summi numinis speratur venia, per quod multorum salus & incolumitas procuratur. Datum quinto Kalen. Maij, Constantinopoli, Basso & Philippo Consulibus.] estis annus Domini quadringentesimus octauus. De eadem quoque grassatione mentio est apud Theodoretum^a, vbi agit de sancto Iacobo anachoreta, cum Isaurorum mentita specie demones illum perterrefacere conati sunt: rem enim gestam sic narrat:

B Dicebat autem, se etiam tempore perniciosorum illorum latronum, quando ex Isauria profecti, maximam partem Orientis vrentes, prædas egerunt, valde extimuisse, non ne occideretur (neque enim tenebatur tanto amore corporis) sed ne raperetur in seruitutem, & captiuus fieret, impietatisq. & iniquitatis videret spectaculum. Hunc metum cum sensisset diabolus (sæpe enim audierat, cum hoc notis suis aperiret) imitatur noctu vlularum mulierum: Ego autem (inquit) videbar audire quod venirent hostes, quodq. vicis ignem iniiceret. Statim ergo cum capillos in duas partes discriminassem, & partim quidem a dextris, partim a sinistris ad pectus transfulisssem, parabam collum, vt id ensis amputaret facilius, & breui plaga accepta, ab illo abominando liberarer spectaculo. Cum sic totam illam noctem transegissem, & assidue incursionem illorum expectarem: cum fuisset dies, & quidam venissent, rogavi quidnam audissent de Isauris. Illi autem dixerunt, se nihil nosse illis diebus. Et sic agnoui (inquit) diabolicam illam fuisse visionem.] hæc de illo Theodoretus: vt non mireris, si hos ingruentes latrones pertimuerit etiam ipse Ioannes Chrysoptomus. Atque satis ad insinuandum quam formidolosa esset sanctis quoque viris, magnoq. animo præditis, horum incursio. Equidem Cucusus, vbi Ioannes agebat, si qui locus alius, eiusmodi Isaurorum periculo subiacebat: nam ad Diogenem ipse scribens, ita ait^b: Desertus quidem locus est Cucusus, atque etiam alioqui ad habitandum periculosus, vt qui perpetuo latronum metu infestus sit.] Sed vnde ipsi modo securitas? audi quid scribat ad Olympiadem^c: De Isauris omni metu te libero. Etenim recesserunt, ortaq. hieme, domi se incluserunt, nescio an post Pentecosten egressuri.] hæc ipse.

C Porro ab eo tempore quo abductus a sua Ecclesia Ioannes in exilium ducebatur, semper cum facultas daretur, ad suos scribere consuevit epistolas; suos inquam, qui eius causa plurima passi essent. Et vt quàm breuiter agamus de singulis datis ab eo litteris: in primis illæ tres primæ scriptæ videntur epistolæ ad Olympiadem clarissimam feminam, de qua superius; quæ nimio quodam ob expulsionem Chrysoptomi aborta mæore erat; quibus ipse eam mirifice consolatus est. In quo genere versatus, cum nihil intactum reliquerit, vnde argumentum deduceret eius animi erigendi, illud non prætermisit ex spe concepta: fore namque vt perbreui ipsa eum redeuntem visura esset; quod his ver-

D bis inculcat^d: Quod si doctrinam nostram viua voce etiam audire cupis: fortasse hoc quoque continget: ac nos rursus, permittente Deo, visura es: immo vero non fortasse, sed certo: caue ne dubites.] hæc quidem ipse, quod ita speraret: nec vero leuitatis ob id arguendus, si minime euenerit quod prædixerat: excusandusque, sicut & se Paulus excusat, cum suum Corinthijs sponduisset aduentum, quem non præstitit; vbi ait^e: Cum hoc voluisssem, numquid leuitate vsus sum? aut quæ cogito, secundum carnem cogito, vt sit apud me, est, & non? quibus sane & legitime Chrysoptomus sit excusandus. Adiecit idem quintam ad eam eodem argumento conscriptam, cum eadem ex causa ipsam ægrotasse percepisset: addidit vero septimam, cum eam exilio pulsam audisset, Nicæa autem prope discessurus, decimam ordine collocatam ad eandem dedit epistolam; atque in itinere, antequam Cæsaream perueniret, octauam & nonam, præpostero ordine positas.

E magna sane opus est diligentia, vt quæque suo reddantur, quo scriptæ sunt, tempori. Cum vero Cæsaream peruenisset, ad eandem Olympiadem vndecimam dedit, ac duodecimam: ad Theodorum vero aliam^f. Rursus idem Chrysoptomus, Cucusum cum peruenisset, ad eandem Olympiadem duas s dedisse reperitur epistolas ante hiemem: quæ quàm sint efficacissimæ, ipsæ declarant litteræ, vere Chrysoptomo dignæ. habent autem eam energiam, vt quisque perlegens, non tantum ingentem vim illam dicendi admiretur, sed obstupescat ad eius celsitudinem animi; dum, innumeris licet atque adeo immensis vallaretur, immo obrueretur angustijs, ipse tamen omnibus superior, tantum absuit vt aliena indigeret consolatione, vt potius omnes diuersis attritos molestijs, & iam pene merfos persecutionis vndis, eleuet in sublime, & in portu consolationis collocet; cum hos mæore depressos, illos proscriptos, exulantes alios & extorres, ita consoletur, vt maiora subeundi tormenta immensum iniiceret desiderium, eiusdem plane generis

a Theodor. lib. sanct. Patrum c. 21.
b SVB. SPECIE ISAVRORVM, DAEMONES PERTERRENT. S. IACOBVM.
c Chrysof. epist. 144.
d Chrysof. epist. 14.
e 2. Cor. 1.
f Chrysof. epist. 120.
g Epist. 13-14. CHRYSOSTOMI CELSVS ANIMVS IN ADVERSIS.

illa, cuius est inscriptio ad Cyriacum Episcopum exulem; sed rectius ipsius exulis ad Cyriacum: nam nihil de Cyriaci exilio in ea epistola, sed tantum de suo Ioannes meminit: Cyriaci vero exilium longe post contigit, ut suo loco dicemus. Sed agendum, vnam falsam ex his, illam videlicet quam ad Episcopos & presbyteros detentos in carcere dedit, hic reddamus; unde intelligatur qua fuerint & ipsi animi præstantia præditi in patiendis; & aduersariorum in persequendo crudelitas innotescat. Est vero huiusmodi:

a Chrysof. epist. 4. ex spirit.

EPISTOLA S. IOAN. CHRYSOST. AD EPISCOPOS DETENTOS IN CARCERE.

Beati vos ob carcerem, ob catenas, ob iniecta vincula: beati inquam, & ter beati, inquit sapius. Totum Orbem vobis conciliauitis: etiam longe absentes, amicos vobis fecistis: vbique terrarum & marium canuntur vestra præclara facinora, fortitudo, constans sententia, animusq. minime seruilis. Nihil quod alijs videtur graue, vos deseruit; non tribunal, non carnifex, non tormentorum coaceruationes; non minæ, quæ innumeras mortes nunciabant; non Iudex, qui ignem ab ore flabat; non aduersarij, qui fredebant dentibus, & innumeris alijs insultandi modis gestiebant; non tantæ calumniæ, non impudentissimæ accusationes, non mors ante oculos quotidie proposita: sed hæc omnia vobis vberem potius ac sufficientem consolationis materiam præstitere. Et idcirco clari quidem vos, & celebrat & prædicant vos omnes, non amici solum, sed & inimici ipsi, qui hæc effecerunt. Eorum si quis introspeciat conscientiam, licet non manifeste fateantur, inueniet etiam apud ipsos vestrum miraculum magnificari. Tanta res est virtus, ut etiam illam impugnantes admirentur. Tanta res est malitia, ut etiam ij qui eam operantur, condemnent. Et ita in hac vita res vestra se habent. Quæ autem in cælis sunt, quis sermo digne explicabit? Inscripta sunt nomina vestra in libro vitæ: cum sanctis martyribus connumerati estis. Scio hæc ego certo; non quod in cælum transcenderim; sed e diuinis oraculis didici.

Nam si Ioannes ille infœcundæ fructus, & eremi ciuis, nuptijs, in quas peccabatur, patrocinatus est; & cum præuaricationem corrigere non posset, arguit tamen; & propterea in carcerem coniectus & decollatus, martyr, & martyrum primus est: Vos, qui legibus & constitutionibus Patrum, quas transgrediuntur aliqui; & sacerdotio, quod inuadunt & contaminant, patrocinamini, & propter veritatem hæc patimini, ut cessent impudentes calumniæ: cogitate qualem accepturi sitis mercedem. Non licet tibi habere vxorem Philippi fratris tui: dixit fortis & sublimis ille, satisq. ei fuit ad recentem arguendi libertatem. Locuti estis & vos: exposita sunt etiam corpora vestra poenis, supplicijs, tormentis: nondum decapitati estis, sed longe acerbiora tulistis. Non enim idem est breui temporis momento caput amittere, & tanto tempore cum talibus luctari doloribus, terroribus, minis, vinculis, abductionibus ad tribunal, carnificum manibus, sycophantarum impudentissimis linguis, conuicijs, salibus & dicacitatibus. Nam & hoc maximum certaminis genus, poniturq. a beato Paulo in magnorum certaminum ordine, cum sic ait: Recordamini dies pristinos, in quibus illuminati, magnum certamen afflictionum sustinuitis. Deinde certamen narrans, ipsum ponit, sic dicendo: Partim opprobrijs & afflictionibus spectaculo estis, partim communicantes his qui sic affliguntur. Si ergo qui communicant, certant: multo magis qui sustinent.

b Hebr. 10.

Non enim vnam, aut duas, aut tres, sed longe plures sustinuitis mortes; & si non experientia, certum tamen quod animo. Gaudete igitur & plaudite. Dominus cælorum iussit, non solum non dolere, vel frangi animo, vel decidere, sed gaudere & exultare, quando nomen vestrum tamquam malum eijcient. Quod si in sycophantijs gaudendum: quando his accedunt calumniæ, verbera, tormenta, gladij acuti, vincula, catenæ, abductiones, traductiones, inimicorum atroces cateruæ, cogitate qualis merces, quam coaceruatæ erunt retributiones. Gaudete igitur & exultate, viriles estote, corroboramini: cogitate quot vestro exemplo ad certamina armatis, quantos fluctuabundos confirmatis, quantos spiritus resuscitatis. Nam afflictionibus vestris multum profuturi estis non solum præsentibus, sed & absentibus, nec his solum qui vident, sed & his qui audiunt. Continue versetur in ore vestro illud Apostolicum dictum: Non sunt condignæ passionibus huius temporis ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis. Expectate: breui tentationum finis erit, liberatioq. perfecta. Et orate etiã iugiter pro nobis. Nam etsi viarum prolixitate longe diuersis locis habitamus; multoq. tempore a vobis segregati sumus: attamen vos ut præsentibus & conuiuentibus nobis amamus, vestrum amicum caput exosculamur, coronatos vos expansis manibus excipimus. Expectate etiam vos ex mutua erga nos charitate lucrum vestrum maximum. Nam si magnam mercedem

expectare

expectare licet his qui vos amant: cogitate, quales vos, qui tantis claretis virtutibus, maneant retributiones.] hæc Ioannes, & alia plura id genus ad illos; perinde ac si certantibus athletis, in theatri ipse sedilibus securus spectans, acclamationibus faueret, atque in bello pugnantibus alios tubæ sonitu seorsum positus vehementius excitaret: cum alioqui ipse ceteris laboriosius dimicaret. Sunt & alia plures ad diuersos data eodem argumento litteræ, quas singulas perlegendo, magnam lector capiet cum lucro animi voluptatem.

Scriptit & tunc temporis ad diuersos Episcopos, commendans Dei Ecclesiam aduersariorum factione conscissam, & inter alios (ut vidimus) ad Romanum Pontificem Innocentium, necnon ad Ioannem Hierosolymorum Episcopum, & ad alios plurimos, qui adhuc suis liberi agerent in Ecclesijs: Cum interea & ad Episcopos illos, quibus quod manifeste auerfarentur Arfacij communionem, & Chrysofomo firmiter inhærescerent, carcer astuabat, scripsit etiam ista Chrysofomus: Carcerem incolitis, & catena vinciti estis, & cum squallidis & fordibus inclusi. Ecquid tandem hoc nomine beatus vobis fingi queat? Quid enim tale habet aurea corona caput cingens, quale catena manum propter Deum circumdans? Quid tale ingentes & splendida domus, quale carcer caliginis ac fardium atque ingentis fœtoris & calamitatis plenus Dei causa? Quæ cum ita sint, gaudete & exultate, coronis caput cingite, tripudiate, quod molestiæ, in quas incidistis, magnam vobis commodorum materiam comparent. Hoc nimirum semen est, messem omni sermone sublimiorem prænunciens: hoc luctæ, victoriam & palmas afferentes: hoc nauigatio, amplum & vberem quæstum concilians. Hæc igitur omnia cum animis vestris repetentes, præstantissimi ac religiosissimi domini mei, gaudete & lætamini, nec tempus vllum intermittite, quin Deum in omnibus rebus colaudetis, ac mortiferas diabolo plagas inferatis, ingentemq. vobis ipsis in cælis mercedem recondatis. Non enim sunt condignæ passionibus huius temporis ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis. Ad nos autem quam sapissime scribite. A vobis enim, qui Dei causa vinciti estis, litteras, quæ afflictiones vestras exponant, magnopere accipere cupimus; hincq. ingentem, etiam in extrema terra degentes, consolationem capiemus.] hæc ad Episcopos & presbyteros in vincula agentes Chrysofomus, aliaque plura ipso digna, quæ breuitatis causa prætermittimus.

At respexit tandem Dominus super castra Philistinorum, & intonuit fragore magno super eos, cum Ioannis aduersarios, calumniarum ministros, schismaticosq. architectos diuersis eisdemq. prodigijs exagitauit ærumnis: ut palam omnibus fieret, vindicta diuina eos esse percussos, qui tot innoxios per sæculi Iudices adeo afflixissent; intelligerentq. omnes iram Dei, præiudicium futurorum malorum, in vltionem sceleratorum haud sero excitatam fuisse. At quinam isti fuerint, quæve perpeffi, Palladius hisce verbis enarrat: Hinc enim quorundam corpora Episcoporum & laicorum morbus assumens, varijs cruciatibus agitatur, lenta febre intestina depascens, pruritusq. intolerabilis totam superficiem vnguibus lanians, longi quoque intestini perpetui dolores, & colica passio. Cuiusdam pedes, intercutanei morbi instar, nimia inflatione turgescunt. Alteri nimia humoris redundantia ad manus vsque deriuans, eos qui male subscribere, digitos mixto frigori incendio cruciat. Alium aqualiculi tumor & putredo ex secretiore parte corporis in longum se extendens, & vermes gignens, acriter vexat. Ad hoc respirandi difficultas, omnium intentio membrorum, imaginesq. nocturnæ in canes rabiosos, & districtis gladijs barbaros, & vocem horrendam transeuntes, insomnem somnum plerisque faciunt. Alius equo lapsus, dextero fracto crure, continuo moritur. Alius amissa voce, octo mensibus iam marcescit in lecto, qui nec manus ad os apponere potest. Alius viuens crura sensim vsque ad genua per triennium vritur, chryspeli molesta fatigatus. Alius inflata (ut aiunt) lingua cum febre vehementi, nec valens eam intra præstitutum a natura locum continere, in pugillari scribens, confitebatur scelus suum. Erat itaque videre diuinitus illatam iram varijs in auctores mali sæuire modis. Qui enim animarum medicum irritauerant, eiusq. discipulum de salutis officina proiecerant, corporum medicis ad incendendum ac eadem tradebantur: qui dolorem quidem solemnibus medicamentis acuebant, salutem vero nullam penitus præstare poterant. Et merito sane. Quis enim eum sanabit, qui a Deo cruciatur? sicut Prophecia ait: Numquid medici resuscitabunt, & confitebuntur tibi? In hunc modum omnes Eccl.

a Chrysof. epist. 118. b Idem ibidem. IOANNES CHRYSOST. CONSOLATOR EPISCOPOS IN CARCERE POSITOS.

c Pallad. diab. PERSECUTOR IOANNES CHRYSOST. MALE PERSECUTUS.

d Psal. 87.

clestiaſticae pacis aduerſarij peribant.] hucuſque de his Palladius, a quo & caſus Cyri-
Epilcopi Chalcedonenſis, inter anteſignanos aduerſariorum Ioannis adnumerandi, præ-
terminiſſus videtur: de quo iſta Socrates ^a:

^a Socrat. lib. 6.
c. 14.
CYRINVS EPI-
SCOPVS DI-
VINAM IRAM
EXPERTVS.
^b Socrat. lib. 6.
c. 17.

Maruthas Epilcopus Meſopotamiæ, inuito ſane animo, pedem Cyri-
veſtigio, oblæſit. Vnde Cyrinus acerbe excruciatuſ, cum ceteris Epilcopis Conſtantino-
polim proficiſci non potuit, ſed manſit Chalcedoni.] & poſt multa ^b: Adeo eo infortu-
nio male affectuſ afflictuſq. fuit, vt pes eiſ putreſceret, & propterea neceſſitate addu-
ctuſ, eum a corpore abſcinderet: neque ſectionem ſemel paſſuſ eſt, ſed ſæpiuſ: nam ma-
li contagio per vniuerſum corpus ſerpiſit: adeo vt alter pes ea infectuſ ſimiliter amputa-
retur. Huiuſ rei propterea feci mentionem, quòd erat multis in ore, Cyrinuſ iſta per-
peſſuſ, quòd Ioannem conuicijs exagitauerat, atque eum contumacem (vt a me dictuſ
eſt ante) ſæpiuſ vocauerat.] hæc Socrates, eadem quoque Sozomenuſ ^c.

^c Sozom. lib. 8.
c. 16.
^d Socrat. lib. 6.
c. 17.
GRANDO DI-
VINITYS IM-
MIſſA OB
SCELVS PA-
TRATVM.

Sed maiora hiſ accipe prodigia de cælo fuſſum, & offenſi numiniſ ſigna in terra deor-
fuſum. At quænam iſta? Audi Socratem ^d res ingenteſ paucis tamen complectentem:
Porro cum grando magnitudine inuſitata in ſuburbijſ Conſtantinopoli forte decideret,
(accidit hoc quidem pridie Kalendæ Octobriſ, eiſdem Conſulibuſ paulo ante citatiſ,
nempe Honorio & Ariſteneto) percrebuit ſermo, iſtud, Deo irato, propter Ioannem in-
dicta cauſa abdicatum contigiſſe. Hunc ſermonem Imperatricis moſ, quæ illico inſecu-
ta eſt, vehementer auxit: nam quatrduo poſt delapſam grandinem e vita deceſſit.]
hæc Socrates, cui æque aſſentitur S. Proſper ^e, dum affirmat, hoc eodem anno, ſub di-
ctiſ nimirum Conſulibuſ, Eudoxiam Auguſtam extremum clauſiſſe diem, quod tradit
etiã Marcellinuſ ^f. Cedrenuſ ^g autem genus mortis eiſ ita deſcribit: Cum (inquit) vte-
rum ferret, iamq. partui eſſet vicina, foetus in vtero extingtuſ eſt: ac cum eum vellet eni-
ti, id fruſtra fuit: totoſq. dieſ quatuor mortuſ foetus in vtero retentus computruit, at-
que vteri quoque abſceſſuſ effecit. Cumq. neque exiret foetus, & doloruſ finiſ non eſſet:
quidam ei litteraſ magicaſ ſuperpoſuit: quare & ſtatim eiecit mortuum foetum, & ſi-
mul animam miſerrime efflauit.] hæc Cedrenuſ, qui & enumerat editoſ ante filiſ, Pul-
cheriam, Placillam ^{*}, Arcadiam, Marinam, ac Theodoſiuſ vltimo loco natum: cete-
rum Marcellinuſ nouiſſime editam tradit Marinam. De Eudoxiæ vero ſepulchro hæc

^e Proſp. in Chron.
^f Marcellin. in
Chron. Zonar.
Annal. 3. parte.
^g Cedrenuſ in
Compend.
EUDOXIÆ
INFELIX
EXITVS.

* Flacillam

Nicephoruſ ^h:

^h Niceph. lib. 13.
c. 36.
DE SEPVL-
CHRO EUDO-
XIÆ.

Vnam, cui impoſita eſt, moueri cernere erat, Deo videlicet eum, qui per illam con-
citatuſ fuerat, in Eccleſia motum oſtendente.] Porro nec Arcadiuſ, quamuiſ iunio-
riſ eſſet ætatiſ, diu ſuperſteſ fuit, vixq. ad quadrienniuſ vitam propagauit: vt plane vici-
ſcente numine, palam factuſ ſit, quanto periculo Principes eoſ inſequantur, de qui-
buſ illata terribiliſ præceſſit comminatio Chriſti ⁱ: Qui tangit voſ, tangit pupillam oculi
mei.] et: Qui ſandalizauerit vnum de puſilluſ iſtiſ qui in me credunt, expedit ei, vt ſu-
ſpendatur mola aſinaria in collo eiſ, & demergatur in profundum maris.] Hæc au-
tem omnia diuinituſ immiſſa in Eudoxiam ob patratoruſ in S. Ioannem Chryſoſtomuſ
ſclerum vltionem, nemo eſt qui iure dubitare poſſit.

ⁱ Matth. 18.
Marc. 9. &
Luc. 17.

Quod autem in controuerſiam adduci poteſt, illud eſt, num re vera hoc anno (vt citati
auſtoreſ teſtantur) contigerit Eudoxiæ obituſ: ſiquidem ſuperuiſſe etiã poſt bienniuſ, a
Græciſ omnibuſ qui Vitam conſcripſere S. Ioanniſ Chryſoſtomi, ac pariter recentioribuſ
item Græciſ hitoriciſ affirmatur: ita quidem Leo Auguſtuſ, Metaphraſteſ, Nicephoruſ,
Cedrenuſ, Zonaraſ, Glicaſ, & alij abſque dubitatione teſtantur. et quod maiuſ omnibuſ
hiſ teſtimoniuſ, immo teſtimonia videri debent; cum Innocentij Papæ litteræ ad Ar-
cadiuſ Imp. poſt obituſ Ioanniſ Chryſoſtomi datæ, tum Arcadij ad eum redditæ, ad-
huc eo tempore Eudoxiam ſuperſtitem fuiſſe ſignificant, quam ijdem qui ſupra auſto-
reſ, vt Zonaraſ, & alij eum ſecuti, treſ meſeſ ab obitu Ioanniſ ſuperuiſſe tradunt.
Hiſ adde: Si verum eſt, eam hoc anno adeo prodigioſo interitu extremum clauſiſſe
diem: quomodo Palladiuſ, vnus ex Ioanniſ fautoribuſ, cum recenſet ſeriatim omneſ qui
ob perſecutionem illatam Chryſoſtomo a Deo male mulctati ſunt, de malis illatiſ Eud-
oxiæ ne verbum quidem, quæ ante omnia fuerant recenſenda? plane ſignificans ea
nondum hoc tempore facta eſſe. ſed de hiſ modo hæc tenent. Quæ autem poſt hæc accide-
runt, ſequenti anno dicturi ſumus.

DE TEMPORIS
OBITUſ EUD-
OXIÆ.

CONCILIVM
CARTHAGI-
NENſE.

At reſ Occidentaleſ iam ad ſe euocant orationem. Hoc enim anno, ijſdem Conſulibuſ
Honorio ſextuſ & Ariſteneto, VI. Kalendæ Iuliaſ, habita eſt Carthagini Synoduſ, ex
qua

A qua ^a decreta eſt legatio ad Honorium Imperatoreſ contra Donatiſtaſ, vt Imperatoria co-
gerentur auctoritate pacifice agere, qui fraternæ conuentione, qua ad pacem & concor-
diam fuerant inuitati, contempta, in eoſ conuenienteſ Epilcopoſ armata manu (vt pluri-
buſ diximuſ) graſſati eſſent. Porro eiuſmodi ab Imperatore exigendæ petitioniſ quæ cauſa
præceſſerit, diximuſ anno ſuperiori. Sic itaque delecti ſunt ad hæc peragenda duo le-
gati Epilcopi Theaſiuſ & Euodiuſ; quibuſ, quid agenduſ eſſet, ſcriptiſ data eſt admoni-
tio, in hæc verba:

^a Apud Concil.
Aſtic. c. 60.
LEGATIO EX
CONCILIO
CARTHAGI-
NENſE AD HONO-
RIVM IMPE-
RATOREM.

Commonitorium fratribuſ Theaſio & Euodio legatiſ ex Carthaginienſi Concilio ad
glorioſiſſimoſ religioſiſſimoſq. Principeſ miſſiſ.

B Cum Domini auxilio piſſimoſ Imperatoreſ adierint; eiſ inſinuent, quemadmodum
plena fiducia, ſecunduſ ſuperioris anni Concilium, Donatiſtaruſ præpoſiti Agriſ mu-
nicipalibuſ ſunt conuenti; vt ſi conſiderent de aſſertionibuſ ſuiſ, electiſ ex ſuo numero
aliquibuſ idoneiſ, nobiſcum pacifice conferrent, & manſuetudine Chriſtiana, ſi quid
veritati tenerent, non ambigerent demonſtrare; quo ita ſinceritaſ Catholica, quæ iam-
pridem ſuperioribuſ temporibuſ claruit, nunc quoque per imperitiã vel pertinaciã
reſiſtentibuſ innoteſceret. Sed quia diſſidentia premebantur, nihil pene auſi ſunt reſpon-
dere. Vnde quia impletuſ eſt erga eoſ Epilcopale ac pacificuſ officiuſ; & illi qui ve-
ritati reſpondere nequiuert, ad immaneſ violentiaſ ſunt conuerſi, ita vt multoſ Epi-
ſcopoſ, multoſq. clericoſ (vt de laiciſ taceamuſ) inſidijs oppreſſerint, eccleſiaſ etiã
aliquaſ inuaſerint, aliquaſ inuadere pertentariſ: ipſoruſ iam clementiæ eſt conſulere,
vt Eccleſia Catholica, quæ eoſ religioſo vtero genuit, & fidei firmitate nutriuit, eoruſ
etiã proſpectioſe muniatur: ne temerarij homineſ religioſiſ temporibuſ, inſirmoſ popu-
loſ terrendo, præualeant; quoniam ſecunduſ leges deprauare non poſſunt. Nota eſt enim,
& ſæpe legibuſ conclamata Circumcellionuſ, qua furiunt, deteſtabiliſ manuſ: quæ etiã
ipſoruſ religioſiſſimoſ ſupra Principuſ ſequentibuſ ſanctionibuſ condemnata eſt:
aduerſuſ quoruſ furorem poſſemuſ non inſolita, nec a Scripturiſ ſanctiſ aliena impe-
trare ſubſidia; quando Apoſtoluſ Pauluſ (ſicut in Apoſtoloruſ Actibuſ fidelibuſ no-
tuſ eſt) factioſoruſ conſpirationem militari etiã ſubmouit auxilio. Sed nõſ illud po-
ſcimuſ, vt Catholicis Eccleſiſ ordinem per ciuitateſ ſingulaſ, & vicinoruſ quoruſque
poſſeſſoruſ, per diuerſa loca ſine vlla diſſimulatione tuitio præbeat.

QVAE AB IN-
PERAT. HO-
NORIO PE-
TITVRI ES-
SENT LEGA-
TI EPISCOPI.

C Simul etiã petenduſ, vt illam legem, quæ a religioſa memoria, eoruſ patre Theo-
doſio, de auri libriſ decem in ordinatoſ vel ordinatoſ hæreticoſ, ſeu etiã in poſſeſ-
ſoreſ (vbi eoruſ congregatio deprehenditur) promulgata eſt: ita deincepſ confirmari
præcipiant, vt in eoſ valeat, contra quoſ propter eoruſ inſidiaſ Catholici prouocati, con-
reſtationem depoſuerunt; vt hoc ſaltem tenore a ſchiſmatica vel hæretica prauitate
deſiſtant, qui conſideratione æterni ſupplicij emendari corrigiq. diſſimulant.

D Petenduſ etiã, vt lex, quæ hæreticiſ vel ex donationibuſ vel ex teſtamentiſ ali-
quid capiendi vel relinquendi denegat facultatem, ab eoruſ quoque pietate hæcenuſ
repetatur, vt eiſ relinquendi vel ſumendi iuſ adimant, qui pertinaciæ furore cæcati in
Donatiſtaruſ errore perſeuerare voluerint: ceterum illiſ, qui conſideratione vnitateſ &
pacis ſe corrigere voluerint, abſque interdicto huiuſ legiſ capiendæ hereditatiſ adituſ
pateat, ſi adhuc in errore hæretico conſtitutiſ aliquid ante donationiſ vel hereditatiſ
obuenit: hiſ ſane exceptiſ, qui lite pulſati, putauerint ad Catholicam tranſeundum;
quia de talibuſ credibile eſt, non metu cæleſtiſ iudicij potiuſ, quàm terreni commodi
E

LEX DE AV-
RARIA MVLT-
CTA RESTI-
TVENDA.

E auiditate, vnitateſ Catholicam præoptaſſe.

Ad hæc autem omnia præſidio opuſ eſt poteſtatuſ ſuaruſ quarumcumque prouincia-
rum. Sane pro vtilitateſ Eccleſiæ quicquid intellexerint prodeſſe, agendi & impe-
trandi liberam decernimuſ legationem.] hæc ſunt quæ per legatoſ decreuit S. Synoduſ
ab Honorio petenda eſſe.

Interea vero, vt, dum ijdem redirent legati, conſultuſ eſſet Catholicoruſ ſecuritati,
ex eadem Synodo litteræ datæ ſunt ad Iudiceſ, vt patrociniuſ ſuſciperent Catholicoruſ;
additæq. legatiſ litteræ commendatiæ ad Romanuſ Pontificem, vel alioſ Epilcopoſ in
lociſ illiſ, vbi Imperatoreſ morari contigiſſet. Annuit hiſ omnibuſ Imperator Honoriuſ,
vt ex eiſ reſcriptiſ anno ſequenti datis intelligi poteſt: ad illud enim uſque tempuſ eiſ-
modi negotiuſ perductuſ eſt. Meminit huiuſ ex Concilio decretaſ legationiſ S. Augu-
ſtiniſ in epiſtola ad Bonifaciuſ ^b, & alijs in lociſ anno ſuperiori recenſitiſ, vbi occaſione

^b Aug. epiſt. 50.

Generalis Concilij huiuscemodi historię tractationem fufus profecuti fumus: reliqua vero anno fequenti.

Quod rurfum ad Africanę Ecclefię res gefas pertinet: hoc ipfo anno, sub ijsdem Consulibus (vt Acta publica a Notarijs excepta docent) S. Auguftinus Hippone regio in ecclefiã coram populo cum Felice Manichæo, qui ad hoc ipfum (vt idem Auguftinus tellatur) illuc venerat, vt errores Manichæorum diffeminaret, biduo difputauit: cuius quidem difceptationis Poffidius a meminit. Feliciffimum fane eiuſdem Felicis conuerſione ad Catholicam veritatem naçta eſt hæc difputatio finem; cum alioqui hic verſus Fortunato fuiſſet hæreticus, & plane audaciſſimus auſus fit in eccleſia ſua ſanctum Auguſtinum agentem appetere. Sed reddamus hic ad finem diei ſecundę difputatio- nis poſitam, a Notarijs exceptam, ipſius Felicis damnationem hæreſis, ac verę fidei confeſſionem. ſic enim ſe habet: Cum eandem chartam Auguſtinus Felici dediſſet, etiam ille manu ſua hæc verba ſcripſit: Ego Felix, qui Manichæo credideram, nunc anathe- matizo eum, & doctrinam ipſius, & ſpiritum ſeductorem, qui in illo fuit: qui dixit, Deum partem ſuam genti tenebrarum miſcuiffe, & eam tam turpiter liberare, vt virtutes ſuas tranſfiguraret in feminas contra masculina, & ipſas iterum in masculos contra feminina dæmonia, ita vt poſtea reliquias ipſius ſuę partis conſigat in æternum globo tenebrarum. Has omnes & ceteras blaſphemias Manichæi anathematizo.] et ad poſtremum appoſita eſt ijsdem Actis vtriuſque ſuſcriptio in hæc verba:

Auguſtinus Epifcopus his in eccleſia coram populo geſtis ſubſcripſi.

Felix his geſtis ſubſcripſi.]

Felice igitur ad Catholicam fidem conuerſo, iam hæreſis ipſa Manichæorum, etſi non proſus extincta, fane quidem eneruata atque debilitata penitus fuit; vt nullus poſthac inuentus fit, qui publice eius patrocinium ſuſcipere auſus fuerit, iam ante Fauſto inde ſub- moto. Nam cum Imperatorum legibus Manichæi in Africa exagitati fuerint; ipſe erro- ris conuictus in iudicio, a Præſide fuerat in inſulam relegatus, vt idem ſanctus Augu- ſtinus c teſtatur, qui aduerſus eum commentarios elaborauit, vbi ait: Fauſtus autem conuictus, vel confeſſus quod Manichæus eſſet, cum alijs nonnullis ſecum ad iudicium Proconſulare perductis, eis ipſis Chriſtianis, a quibus perducti ſunt, intercedentibus, le- uiſſima pœna (ſi tamen pœna dicenda eſt) in inſulam relegatus eſt: quod ſua ſponte quo- tidie ſerui Dei faciunt, ſe a turbulento ſtrepitu populorum remouere cupientes, & vnde publica terrenorum Principum vota per indulgentiam ſolent relaxare damnatos. Deni- que non multo poſt inde omnes eadem ſolemni ſorte dimiſſi ſunt.] hæc Auguſtinus de Fauſto Manichæorum Epifcopo, commendans in his manſuetudinem Catholicorum. Porro aduerſus eius ſcripta idem Auguſtinus triginta libris quam fortiffime difputauit.

Hoc item anno, ijsdem Consulibus, Innocentius Papa decretalem epistolam dedit ad S. Viçtricium Rothomagenſem Epifcopum, quam ipſe expetiſſet, vt in his quę ſpectant ad Ec- cleſiaſticam diſciplinam, normam ab ipſa Apoſtolica ſede acciperet. Hic namque ille ma- gnus Viçtricius ætate longæuius, iam olim Iuliani Apoſtata temporibus miles, Chriſti con- feſſor, miraculis egregie nobilitatus; cuius præclarum certamen ex S. Paulino Nolano Epi- ſcopo, ſuo loco, quarto tomo a nobis recitatum eſt. Vides pios & doctrina ſpectatos ſanctiſ- ſimos Epifcopos, quantumlibet ſatis ipſi ſibi ad informandam plebē fidelem Eccleſiaſticis inſtitutis eſſe videri poſſent, ex fonte tamen ſolitos originario haurire aquas; quod nimirū maioris ſcirent roboris eſſe, & maiori ſuſcipi reuerentia, quod ab Apoſtolica ſede conſta- ret eſſe petatum. Porro quod hoc anno Viçtricius egit, id ipſum præſtitit ſequenti anno S. Exuperius Epifcopus Tolofanus, & alij alijs temporibus ſemper: vt appareat, ſanctos quoſque Dei amicitia coniunctos, gratiaq. miraculorum pollentes, ad ſedis Apoſtolice doctrinam, tamquam ad diuinum ſemper in Petro loquens oraculum, conuenire ſolitos; illud firmum ſolidumq. exiſtimantes, quod tantę ſedis auctoritate intelligerent com- probatum. Vt plane perſpicias, quales habendi ſint, qui eius reſugiant diſciplinam, ac po- teſtatem diuinitus in Petro a Chriſto impertitam contemnunt.

Ijsdem huius anni Consulibus, Honorio ſextum & Ariſteneto, S. Hieronymus obitum ſanctę Paulę conſignat, vbi ait: Dormiuit ſancta & beata Paula ſeptimo Kalendas Fe- bruarij, tertia ſabbati, poſt Solis occubitu. ſepulta eſt quinto Kalend. earumdem, Honorio Auguſto ſexies & Ariſteneto (ſic reſtituendum pro Ariſtenio) Conſulibus. Vixit in ſancto propoſito Romę annos quinque, Bethlehem annos viginti: omne vitę tempus imple-

DISPUTATIO FELICIS MANICHÆI CVM S. AVG. a Poſſid. in Vita Auguſt. c. 16.

Auguſt. contra Felicem Manich. lib. 2. in fine. FELIX MANI CHÆVS A S. AVGUSTINO CONVERSVS AD FIDEM CATHOLI- CAM.

Auguſt. contra Fauſt. lib. 5. c. 8. FAUSTVS MA NICHÆVS DAMNATVS ET RESTITV- TVS.

SANCTISSI- MI EPISCOPI SOLITI CON- SVLERE APO- STOLICAM SEDEM.

OBITIVS PAULÆ. Hieron. epiſt. 27.

A impleuit annis quinquagintaſex, menſibus octo, diebus viginti & vno.] hæc ipſe ad fi- nem epistolę ad Euftochium, qua eiuſdem clariffimę atque ſanctiſſimę feminę res gefas profecutus eſt. Sed cuius nos hic obitu ex ratione temporis ponimus, eiuſdem profe- quamur & funus; quo veteres pariter mores Eccleſię referentur. Ait enim S. Hieronymus:

Exhinc non vlulatus, non planctus, vt inter ſæculi homines fieri ſolet; ſed pſalmorum linguis diuerſis examina concrepabant. Tranſlataq. Epifcoporum manibus, & ceruicem feretro ſubiicientibus.] ita quidem more maiorum, quo transferri conſueuiſſe ſacras ſan- ctorum reliquias, alibi adnotauimus. Sed pergit: Cum alij Pontifices lampades ce- reoſq. præferrent, alij choros pſallentium ducerent, in media eccleſia ſpeluncę Saluatoris eſt poſita. Tota ad funus eius Palæſtinarum vrbium turba conuenit. Quem monachorum latentium in eremo cellula ſua tenuit? Quam virginum cubiculorum ſecreta texerunt?

B Sacrilegum putabant, qui non tali feminę vltimum reddidiſſet officium. Viduę & paupe- res, in exemplum Dorcadis, veſtes ab ea præbitas oſtendebant: omnis inopum multitudo matrem & nutriciam ſe perdiſſe clamabat. Quodq. mirum fit, nihil pallor mutauerat faciem: ſed ita dignitas quãdam & grauitas ora compleuerat, vt eam putares non mor- tuam, ſed dormientem. Hebræo, Græco, Latino, Syroq. ſermone pſalmi in ordine perſo- nabant, non ſolum triduo, donec ſubter eccleſiam & iuxta ſpecum Domini conderetur, ſed per omnem hebdomadam, cunctis qui venerant, ſuum funus & proprias credentibus lacrymas.] hæc de funere. pergit iam dicere de Euftochio matri cariffimę extrema per- ſoluenti: cui nec nummum quidem tradit a matre eſſe relictu, ſed magnum æs alienum, & curam fratrum ac ſororum, nempe monachorum & monacharum, quorum illa conſtru- xerat monaſteria. Hæc vero vna cum Paula nepte, Toxotij fratris filia, ibidem ad obitu- m vſque digno ſanctitatis perfeuerauit exemplo. ſed de ea rurfum inferius.

C Hoc anno idem S. Hieronymus editam a Theophilo nouiſſimam Paſchalem epistolam, ſicut de alijs antea fecerat, in Latinum tranſtulit. Teſtatur id quidem ipſe in epistola hoc ipſo anno ad eundem Theophilum ſcripta, in qua de S. Paulę obitu meminit, deq. affli- ctione quam ipſe ob Eccleſię turbines pateretur, ſignificans plane turbas Eccleſię Con- ſtantinopolitanę ob expulſum a ſede Chryſoſtomum eius Epifcopum. ait enim: Ex eo tempore, quo beatitudinis tuę accepi epistolam iuncto Paſchali libro, vſque ad præſentem diem, ita mærore, luctu, & ſolicitudine, ac diuerſis ſuper ſtatu Eccleſię hinc inde rumori- bus exagitatus ſum, vt vix volumen tuum potuerim in Latinum ſermonem vertere.] & ad poſtremum hæc de S. Paula: Ita enim ſanctę & venerabilis Paulę confeçtus ſum dormi- tione, vt abſque tranſlatione huius libri vſque in præſentiarum nihil aliud diuini operis ſcripſerim. Perdidimus enim (vt ipſe noſti) repente ſolatium, quod (vt conſcientiæ no- ſtrę teſtis eſt Dominus) non ad proprias ducimus neceſſitates, ſed ad ſanctorum refrige- ria, quibus illa ſolicite ſeruiebat.] Sic igitur videas, hoc anno, quo S. Paula obiit, ſan- ctum Hieronymum laboraſſe in reddenda Latinitati vltima Theophili epistola: quam il- lam ipſam eſſe, quę tertio loco ponitur, ex argumento eius ab eodem Hieronymo eadem epistola ſummatim complexo, ſatis intelligi poteſt, cuius eſt exordium: Nunc quoque Dei viui Sapientia.] in qua ex more, poſt nonnulla de ieiunio & Quadrageſima, in Origenis errores inuehitur.

Iunctus quippe erāt S. Hieronymus Theophilo in diſſipandis Origeniſtis, deſtruendiſq. erroribus Origenis, non autem in perfecutione ab eo aduerſus Ioannem Chryſoſtomum excitata, quod deteſtandum videbatur: laude quidem dignum illud, Origeniſtis atque erroribus Origenis reſiſtere: quibus ad perdendam Catholicam veritatem a nonnullis ianua iam aperta erat. Ceterum ipſum Hieronymum Chryſoſtomi cauſa maximo fuiſſe dolore affectum, adeo vt etiam in febrim inciderit, ipſe ſuę epistolę exordio tradit, licet eum non nominet: nam de alijs Eccleſiarum turbis nihil eſt quod poſſit intelligi, cum non eſſent alibi alia de re tunc concitati tumultus. Si enim in his conſpiraffeſſet S. Hiero- nymus cum Theophilo; certe quidem ſibi gaudendum, illiq. gratulandum fuiſſet, quod ſcilicet res ex ſententia eueniſſet. Rurfum vero eodem Paulę obitu tempore, ſe quoque in Latinum vertiſſe Regulas monachorum a S. Pachomio, Oriſio, & Theodoro ſcriptas, ipſe in præſatione illis aſſixa teſtatur. extant ipſæ in appendice ad Caſſianum Romę cu- ſum, & doctis notis viri inſigniter eruditi Petri Ciacconi Toletani egregie illuſtratum. Meminit ſcriptorum Pachomij, Oriſij, atque Theodori Gennadius c agens de Viris il- luſtribus. Vides quanta reuerentia profecuti ſint ſanctiſſimi ac doctiſſimi Patres inſtituta

FVNVS BIVE- DEM.

a Act. 9.

b Hieron. epiſt. 31.

HIERONY- MVS IN QUI- BVS IUNG- RETVR THEO- PHILO.

HIERONYM. VERTIT IN LATINVM PACHOMII REGVLAS. c Gennad. de Viris illuſtr. c. 7. 8. 9.

mona-

monachorum; quæ S. Hieronymus, hac ex parte etiam commendandus, profuturus (vt ipse testatur) Latinis suis, in Latinum conuertit. Sed iam ad res gestas sequentis anni progrediamur.

IESV CHRISTI

ANNVS

405.

INNOCENTII PAP.

ANNVS

4.

ARCAD. & HONOR. IMPP.

ANNVS

II.

Quinto supra quadringentesimum anno, Stilicho secundum & Anthemius Consules creati sunt, in Occidente ille, iste autem in Oriente. Porro Anthemij insignis pietas a Patribus dignis elogijs prædicatur. Ad eum enim, simulac auditum est Consulem creatum esse, S. Ioannes Chrysofostomus Cuculo ista scripsit:

Alij tibi Consulatus atque Imperij nomine gratulantur: ego autem magnificentia tua causa ipsis quoque maiestatis Imperijsq; gratulor: neque enim te ornarunt, verum abs te ornata sunt: quandoquidem etiam ea virtutis natura est, vt honores non aliunde mutuetur, verum ipsa eos in sese circumferat, nimirum hisce dignitatibus honorem præbens, non autem ipsa ab illis accipiens. Ea, de causa ne amori quidem erga te nostro quicquam nunc adiunximus: nihil enim tibi amplius accessit: nec nos Præfectum atque Consulem amamus, sed dominum meum suauissimum Anthemium cum magna prudentia atque ingenij acumine, tum etiam ingenti philosophia refertum. Ac proinde te quoque beatum prædicamus; non quod ad hunc thronum euectus sis; sed quia vberiore prudentia tua atque humanitatis demonstranda materiam accepisti. Atque, ijs omnibus, quibus iniuria fit, gratulamur: latum scilicet animæ tuæ portum intuentes, eam vim habentem, vt innumera naufragia depellere queas, atque efficere, vt ij qui in atrocissimam tempestatem inciderunt, ex animi sententia nauigent. Ac propterea exultamus, & lætitia diffundimur; Imperium tuum, commune eorum qui iniuria afficiuntur, factum esse existimantes: quo etiam nunc ipsi fruimur, vt qui ex virtutum tuarum magnitudine propriam nobis voluptatem fingamus.] hætenus ad Anthemium nouum huius anni Consulem Chrysofostomus, Addamus & his quæ inter ipsum Anthemium & S. Aphraatem transacta sunt.

Coluisse hunc quidem viros pios sanctosq; monachos, argumento sunt, quæ de eodem Anthemio Theodoretus in Aphraate (de quo nos plura superius) ita scribit: Aiunt autem, Anthemium, qui postea fuit & Præfectus & Consul, cum electus Legatus profectus est ad Persas, ad eum (nempe Aphraatem) attulisse tunicam apud Persas contextam, & dixisse: Cum scirem vnicuique suam dulcem esse patriam, & qui illic nascuntur fructus esse iucundissimos; hanc ex patria ad te attuli tunicam, rogoq; vt eam accipias, ego vero sim tuæ benedictionis particeps, Is autem eam quidem primum iussit poni in subsellio. Deinde cum multi fuissent interiecti sermones, dixit se angi animo, vtpote quod sit in duas partes diuisa cogitatio. Illo autem rogante causam: Semper (inquit) constitui habere vnum solum qui mecum habitaret: mihiq; ipsi hanc legem præscripsi, vt mihi omnino denegetur duorum simul habitatio. Cum ergo vnus mecum iam sexdecim annis habitasset, & esset mihi cordi: accessit quidam meus contribulis, volens mecum habitare, & rogans vt hoc sibi liceat, hoc mihi mentem distrahit: duos enim simul habere non patiar: contribulem enim amplector vt contribulem: priorem autem, vt qui mihi cordi fuerit, expellere, & graue & iniquum existimo. Anthemius vero: Merito (inquit) o Pater: neque enim fas est, vt eum, qui tibi plurimo tempore inseruijt, amandes, tamquam non aptum; eum autem, cuius morum nondum fecisti periculum, propter solam admittas patriam. Ad hæc diuinus Aphraates: Non accipiam ergo (inquit) o vir admirande, hanc tunicam: duas enim habere non patiar. Est enim hæc mea quidem sententia iucundior, tua autem melior ea quæ mihi tanto tempore inseruijt.] sic ergo sanctus euitauit, quod instituto suo obstare sciret munus Anthemij.

Qui quidem pietatis ac fidelitatis eximium postea specimen edidit, cum defuncto Arcadio Imperatore, pro Theodosio puero regimen suscipiens totius Imperij, eidem ipsum integrum illibatumq; seruauit. Sic igitur eximijs illustribus virtutibus Anthemius, hæud maiorem suorum voluit offundi tenebris, & perperam gestis infamari; cum illius Philippi nepos fuisse dicatur, qui Arianorum nequissimus S. Paulum Episcopum Constantinopolitanum a throno expulit, & strangulandum curauit. At de Consule hætenus, nec nos purpura diutius detineat; inuisamus potius exulæ Ioannem Chrysofostomum Cuculi commorantem.

Qui

ANTHEMI
CONSULIS
PIETAS
EGREGIA.
Chrysof. epist.
147.

Theodor. hist.
sanct. Patr. c. 8.

QUAE TRANS
ACTA IN-
TER AN-
THEMIUM ET
APHRAATEM.

УМОЯ
-ИВУ КИ
-БОУУ
ОБНТЯ

ANTHEMI
FIDELITAS.

Socras. lib. 7.
c. 1.

A Qui quidem rigore asperrimæ hiemis ita morbo confectus est, vt pene ex hac vita decederet. testatur id ipse quidem in epistola ad Olympiadem scripta, cum iam conualuisset, veris tempore: vbi ait:

Ab ipsis mortis ianuis reuocatus, hæc ad te scribo.] & paulo post: Hiems enim grauior quam solebat, exorta, grauiorem quoque nobis stomachi hiemem inuexit: nihiloq; melius ac commodius, quam qui mortem obierunt, immo etiam grauius hos duos menses confeci. Hætenus enim lucis huius vsura fruebar, vt malorum, quibus vndique cingebar, sensu afficerer. Omniaq; mihi noctis instar erant, hoc est tam dies, quam diluculum atque ipsa meridies: totoq; dies lecto affixus exigebam. Cumq; innumeras rationes comminiscerem, contractum tamen ex acerrimo frigore detrimentum haudquaquam excutere poteram. Quamuis enim ignem etiam accenderem, & grauissimum fumum perferrem, & cubiculo inclusus tenerer, sexcentisq; vestibibus memet obuoluerem, ac ne limine quidem pedem efferre auderem: nihilominus tamen extremos cruciatus patiebar: quippe cum vomitus subinde orirentur, capitis dolores, cibi fastidia, perpetuaq; vigilia: siquidem noctis pelagus vsque adeo longum insomnis exigebam.] hæc quidem se perpeffum esse ad veris vsque tempus, ibidem tradit; eademq; rursus ad eandem ipse conscripsit: quibus & addit: Hic enim non modo necessariorum medicamentorum penuria est, ceterarumq; rerum quibus ægrum ac dolore confectum corpus releuari potest; verum etiam famæ & pestis imminet. Atque hæc omnia mala perpetuus latronum impetus iam parturit, qui quam longissime grassantes, atque omnes vndique vias intercludentes, hinc quoque non paruum ijs qui iter faciunt periculum creant.] hæc ipse. Adueniente enim vere, solutaq; hieme, Isauri hætenus inclusi domibus, audaciori furore progressi, cuncta deprædatione atque strage miscebant. de quibus frequens est eiusdem Chrysofostomi querela ad suos diuerfos amicos scribentis.

Quam autem cello animo ista ipse perferret, & mente superior his omnibus esset, audi ipsum inter alia ad Antiochenos presbyteros ista scribentem: Hoc habetote, nos stomachi imbecillitate liberatos esse, commodeq; valere, ac nec obsidione, nec latronum incurfionibus, nec loci solitudine, nec sexcentorum aduersorum casuum turba, nec denique villo alio huiusmodi incommodo deijci ac conturbari, verum ingenti securitate otio & quiete frui, ac singulis diebus de rerum vestrarum statu in cura esse, &c.] Verum cum adeo in dies magis magisq; increbrescerent Isaurorum incurfus: factum est, vt quibus custodia Ioannis mandata erat, rati minus tutum locum esse Cuculum: cum exegisset (vt ait Palladius) ibi annum, in Arabissum magis munitum Armeniae oppidum, ipsum non sine magno periculo transferrent. cuius quidem peregrinationis periodum ex verbis eiusdem Chrysofostomi hæc ipsa scribentis ad Elpidium Episcopum hic reddamus:

Neque enim (inquit) certo villo loco defixi fumus; verum nunc Cuculum, nunc Arabissum, nunc voragines, atque deserta loca circumimus. Vsque adeo cuncta tumultibus ac perturbatione plena sunt, flammaq; & ferrum tam corpora quam ædificia omnia conficit. Ac iam etiam vrbes vna cum viris omnibus funditus excisæ atque euerfæ sunt; nouisq; quotidie rumoribus perculsi, sedes mutamus; graue quoddam ac nouum exilij genus perpetientes, mortemq; in dies expectantes. Nam ne castello quidem perinde atque carcere nunc inclusi, fidenti animo esse possumus; propterea quod Isauri huiusmodi arces obsidere non dubitent. Ad quas molestias etiam grauis morbus accessit: cuius nunc ægre acerbitate depulsa, reliquias adhuc circumferimus.] hæc ad Elpidium. Quibus coniunge quæ ad Theodorum diaconum idem in hæc verba conscripsit: Obsidio nostra in dies ingrauescit; atque in hac ar-

ce, tamquam in laqueo, desidemus. Quippe iam etiam intempesta nocte, præter spem omnem & expectationem, trecentorum Isaurorum agmen oppidum percurfauit, peneq; nos cœpit. Verum Dei manus confestim eos, nobis etiam nihil tale sentientibus, hinc auertit: ita vt non modo periculo, sed periculi metu vacui essemus: ortaq; die, tum denique quod contigerat, rescuerimus.] hæc ibi: sed & ad Nicolaum presbyterum, quæ Arabissi pateretur, pluribus narrat. Scripsit inde & ad alios amicos, prolixiorem vero epistolam ad Olympiadem, vbi & ad finem hæc de Pelagio recens emergentæ hæresiarcha:

De Pelagio monacho magno dolore affectus sum. Cogita igitur, quot quantisq; coronis digni sint qui forti animo in acie steterunt; cum viros tam pie ac sancte, tantaq; cum tolerantia viuentes, abripi, atque in fraudem impelli videamus.] Ex his quidem probeintellige-

a Chrysof. epist.

6.

QUAE IN HIS
ME PASSVS
S. IOANNES
CHRYSOST.

b Chrysof. epist.

15.

IOANNIS
CHRYSOST.
EXCELSVS
ANIMVS.
c Chrysof. epist.
130.

d Pallad. dialog.
de reb. Io. Chry-
sostomi.
e Chrysof. epist.
131.

PEREGRINA-
TIO IOAN-
CHRYSOSTO-
MI.

f Idem epist. 135.

g Chrysof. epist.
69.

h Idem epist. 4.

PELAGIVS
MONACHVS
HAERESIAR-
CHA DETEGE-
TVS.

telligere possumus, hoc potissimum anno Pelagium in Oriente diu in vestitu ouinæ pellis delitescens, velatumq. hypocrisis, iam qualis intus erat, ab aliquibus lupum fuisse detectum: cum tamen ipse versipellis, instar Protei, ne qualis esset, impius deprehendi posset, diuersas sæpe ex pietate formas compositas superinduceret. Innotuit autem in primis nonnullis Aegypti monachis, penes quos diutius versatus est. Ad hunc Isidorus^a Pelusiotam iam factum instabilem, & instar Cain vagum super terram, ista conscripsit:

^a *Isid. lib. 1. epist. 314.*

^b *Osee 7. PELAGIVS SENEX ET VAGVS MONACHVS.*

Canis^b effusi sunt in Ephraim, & ipse ignoravit: vitiosis nimirum affectionibus iuuenescens. Eodem modo tibi quoque ingens annorum turba caniciem inuexit: & tamen rigidum atque inflexum animum habes, ex alio monasterio ad aliud subinde migrans, atque omnium mensas perscrutans & explorans. Quamobrem si tibi carniū nidor, atque obsoniorum condimentum curæ est: ijs qui magistratus gerunt, potius blandire, atque vrbium caminos vestiga. Neque enim homines eremitæ facultates eas habent, vt te, quemadmodum tibi gratum est, excipere valeant.] hæc ad Pelagium monachum vagum Isidorus. At vagationis Pelagij haud putamus causam fuisse popinas absumendi, sed pateram venenatæ hæresis propinandi. sed de eo suo loco pluribus: hæc autem occasione Chrysostomi epistolæ hoc anno Arabiffi datæ, obiter meminisse satis. Iam vero ad ipsum Ioannem ibidem agentem exulem redeamus.

^c *VLTIMA LYCVBRATIO IOANNIS CHRYSOSTOMI.*

^d *Chrysost. epist. 4.*

^e *Exiat rom. 5.*

^f *Genes. 35.*

Scribens ad Olympiadem, mittere se ait lucubrationem a se elaboratam Chrysostomus; quod ipse in afflictione positus animus non obruatur molestijs, sed desuper tamquam pennis quibusdam extollatur, & optimum inde sibi ipsa remedium parare queat. ait enim^c: Mitto ad te, id quod nunc litteris mandavi, nempe, Eum qui se ipsum non læserit, a nemine alio lædi posse. Hoc quippe contendit, atque in eo versatur ea oratio, quam nunc ad te mitto, quare fac eam assidue peruoluas, immo etiam, si per valetudinem licet, recites. Id enim pharmacum (si quidem volueris) tibi sufficit.] hæc ipse. Est autem ea scriptio, tractatus ille Chrysostomi, cuius est titulus^d: Quod nemo læditur, nisi a se ipso] cui inconsulte præfigitur inscriptio Homiliæ: cum nequaquam ea tractatio in ecclesia ad populum habita sit, sed opus in cubiculo elaboratum, ac posteris scriptorum monumentis traditum: & quidem huiusmodi, vt ipsum solum satis esse possit ad absolutissimum philosophum efformandum: nouissimus sane tanti Patris partus, quem dolore conceptum, morte etiam nobili consecrauit; vnde eum iure quis appellet Benoni^e, filium nempe doloris; sed ipse Benjamin magis proprie dicendum putauit, videlicet dexteræ filium; vtpote qui efficacissimus sit, quemlibet afflictionum abyfso summersum, consolatione erigere, atque spiritali lætitia super cælos efferre; ac proinde dignissimus qui semper præ manibus habeatur, vtpote dulcissima tanti Patris vltima verba.

^f *IOANNES CHRYSOSTOMVS CVRAM GERIT PHOENICVM ET GOTHORVM.*

^g *Chrysost. epist. 51. 53. 54. 55. 69. 123. 126.*

^h *Chrysost. epist. 123.*

ⁱ *Chrysost. epist. 69.*

^j *DE GOTHORVM ECCLESIA.*

^k *Chrysost. epist. 34.*

Qui igitur pro ratione scriptorum, quibus alios ad sublimem philosophiæ verticem eleuauit, se ipsum ad numeros eosdem composuit, licet innumeris premi videretur angustijs: his omnibus eminentius euolans, aliorum longe licet absentium prospiciebat incommodis. Hinc enim Arabisso contemplatur eam, quæ in Phœnicia erat Ecclesia, ex Gentilibus ad fidem haud pridem collecta, de qua superius mentio facta est. Ei enim ministris indigenti ac sumptibus, datis ad amicos litteris, consulere in omnibus, quibus opus haberet, non prætermisit. Ad hæc namque spectant diuersæ ipsius epistolæ^f ad diuersos datæ, quas hic tantum tibi notasse satis; si velis, perlegere ipse poteris. ea quidem curat (vt ipse testatur^h) cum Cucusi moraretur, & cum postea Arabissum translatus est. Sed & Gothorum Ecclesiæ viduatæ pastore propensiorē tunc curam gerebat: de qua inter alia ad Olympiadē ista habetⁱ: Narrauerunt mihi Marfi & Gothi monachi, apud quos Serapion Episcopus perpetuo delitescens, Moduarium diaconum venisse, illud afferentem, eximium illum virum Vuilam, quem non ita pridem Episcopum creauit, atque in Gothiam misi, multis ac magnis rebus gestis, diem suum extremum clausisse: ac Regis Gothorum litteras attulisse, quibus, vt ad eos Episcopus mittatur, petit, &c.] rogat ipse vt curet differri negotium, ne per aduersarios id fieret, quos sciret illis fore præfecturos immeritum penitus hominem, & multorum criminum reum; sperans, si liberaretur, opportunitati illorum se optime consulturum. Vides plane (non vt plerique tradunt, aduersus quos superius differuimus) nequaquam Gothorum Ecclesiam omnem Arianorum esse labefosdatam. Constat sane Gothos illos extitisse Catholicos, qui a Ioanne Chrysostomo & peterent & acciperent sacros Antistites.

^l *Chrysost. epist. 34.*

^m *Chrysost. epist. 34.*

ⁿ *Chrysost. epist. 34.*

Sed & prospexisse ipsum indigenarum egestati, quamuis exul esset & peregrinus, auctor est

A est Sozomenus, dum ait^a: Ioannes porro postquam in exilium eiectus fuit, etiamnum clarior euasit. Nam cum pecuniarum haberet copiam, quas & alij multi afferebant, & Olympias illa ministra mittebat; multos captiuos ab Isauris redimebat, ac suis restituebat; multisq. egenis necessaria suppeditabat. Quibus autem pecunijs opus non erat, eos oratione sibi conciliabat: eratq. perquam carus Armenis, apud quos agebat, & eorum finitimis: ac multum Antiochia, tum ex reliqua Syria ad ipsum frequentabant.] hæc Sozomenus.

^a *Sozom. lib. 8. c. 27. IOANNES CHRYSOSTOMVS REDIMIS CAPTIUOS, ET PAUPERES ALIT.*

At quid Romæ hoc anno in causa ipsius Ioannis actum sit, hæc tantum habes ex Theodoro Romanæ Ecclesiæ diacono^b: Congregati Italiæ Episcopi Imperatorem orant, vt scriberet Arcadio fratri suo, vt iuberet Thessalonicæ Concilium fieri, quo facilius possent vna vtræque partes Orientis Occidentisq. concurrere: addentes, perfectam Synodum non numeri quantitate, sed qualitate certam & irrefragabilem laturam fore sententiam. His inflammatus Imperator, Episcopo quidem Romano scribit, vt mittat Episcopos quinque, presbyteros duos Romanæ Ecclesiæ, diaconum vnum, qui ipsius ad fratrem Arcadium epistolas ferrent. Erat autem hic tenor epistolæ:

^b *Apud Pallad. dialog. ROMANVM CONCILIVM.*

Tertio iam scribo ad mansuetudinem tuam, orans vt quæ contra Ioannem Episcopum Constantinopolitanum maligne gesta essent, corrigeret. Verum id hæcenus (vt video) factum non est. Quocirca rursum per sanctos Episcopos & presbyteros scribo, pacis Ecclesiasticæ auidus, & ingenti cura sollicitus (pacatis enim Ecclesijs, Imperio quoque nostro pax prouenit) vt Episcopos Orientales iubeas Thessalonicæ conuenire. Nosti quippe, quod Occidentales Episcopi electos viros miserunt seueræ constantiæ, & qui neutram in partem inclinentur amore vel odio, Episcopos quinque, presbyteros Romanæ Ecclesiæ duos, vnumq. diaconum. Quos vt cum omni honore suscipias, quæso. Vt, si quidem illis persuasum fuerit, Ioannem iuste fuisse expulsum; doceant me ab eius communionem discedere. Sin autem deprehenderint, sponte malignatos Orientis Episcopos; ab illorum te itidem communionem secernant. Quænam vero sit Occidentalium de Episcopo Ioanne sententia, ex omnibus ferme epistolis constat, quas ad me frequentes dederunt. Ex his duas, idem continentes quod reliquæ, subdidi, scilicet Romani, & Aquileiensis Episcopi. Hoc autem ante omnia de tua mansuetudine postulo, vt Theophilum Alexandrinum, inuitum etiam adesse præcipias; per hunc enim mala omnia emerfisse memorantur: vt aduenientium Episcoporum Synodus, in nullo impedita, congruam temporibus nostris afferat pacem.] hæcenus epistola Honorij ad Arcadium. Subdit his vero Theodorus:

^c *EPISTOLA HONORII AD ARCADIVM.*

Acceptis igitur sancti viri Aemilius & Cythegius & Gaudentius Episcopi vna cum Valentiano Bonifacioq. presbyteris, Imperatoris Honorij, & Papæ Innocentij, & Italiæ Episcoporum Chromatij Aquileiensis, & Venerij Mediolanensis, ac reliquorum Episcoporum epistolis, vna & cōmonitorio Concilij totius Occidentis, conditionibus publicis Constantinopolim concessere. Erat autem cōmonitorium huiusmodi: Non oportere Ioannem iudicium aggredi, nisi illi prius Ecclesia communioq. redderetur: vt omni dilationis occasione sublata, sua sponte Concilium ingredi posset.] hæc Theodorus. Quid autem acciderit legatis his post hæc in via, vel cum Constantinopolim peruenerunt: quoniam aduentus illorum contigit, postquam Arfacio pseudoepiscopo defuncto, suffectus est in locū ipsius Atticus; de eo suo loco dicturi sumus. Quarumnam autem ciuitatum legati missi Episcopi fuerint, non exprimitur; verum apud Metaphrastem Aemilius dicitur Beneuentanus Antistes. Ceterum etsi hoc anno, ex consulto Patrum, legatio ad Orientem decreta est: haud tamen missa, nisi transacta hieme, cum iam (vt diximus) non amplius Arfacium, sed Atticum eius successorem inuenerunt eidem substitutum.

^d *LEGATIO EX ROMANO CONCILIO CONSTANTINOPOLIM.*

Quod vero Theodorus affirmat, eosdem legatos a Romano Concilio missos, non solum Innocentij Papæ & Honorij Imperatoris, sed aliarum sedium in Italia Episcoporum secum litteras attulisse: constat quidem eosdem omnes non pacificis tantū litteris, sed etiam cōmunicatorijs, vel formatis, cū Ioanne Chrysostomo cōmunicasse. quæ quidem litteræ minime reperiuntur: sed id intelligitur ex his, quæ ad hos ipsos datæ extant, epistolis S. Ioannis Chrysostomi, vt inter alios ad Chromatiū Episcopum^e Aquileiæ, quibus gratias agit pro sedulo ac diuturno in causa sua ipsius impenso officio. Desiderabatur vero inter Chrysostomi epistolas ea tunc temporis ab ipso ad Venerium Mediolanensem Episcopum scripta: quam nos ex codice Vaticano acceptam a piæ memoriæ Guiglielmo Syrleto Cardinali Bibliothecario (quod nondum typis tradita habeatur) hic tibi reddendam curauimus. sic vero se habet ipsius titulus:

^e *Chrysost. epist. 155.*

IOANNIS CHRYSOST. EPISTOLA AD VENERIUM EPISCOPUM MEDIOLANENSEM.
IOANNIS CHRYSOST. EPISTOLA AD AURELIUM EPISCOPUM CARTHAGINENSEM.
IMMINENS PERICULUM VNIVERSALIS SCHISMATIS.
e Chrysof. epist. 163.
d Chrysof. epist. 164.
ARSACII OBITU.
e Socrat. lib. 6. c. 18.

Sancti Patris nostri Ioannis Archiepiscopi Constantinopolis Chrysofomi epistola ad Venerium Episcopum Mediolanensem.

Fortem vestrum & virilem animum, itemq. & veritatis vindicandae fiduciam, & praedicandae libertatem, tamen vel antea cuncti cognouerant: fecit tamen temporum conditio, ut ipsa quoque appareat summa fraterna benevolentia, & charitas, & pietas, ac frequens commiseratio, & diligens denique procuratio vestra Ecclesiarum. Nimirum vti vel in mari gubernatorem, qui sit optimus, magnae tempestates, vel in corporibus peritissimum medicum morbi difficillimi ostendunt: ita qui ad studium pietatis vitam omnem compararit, quiq. animi magnitudine praecellat, facile rerum declarant asperitates & temporum. Quod sane cum accidit iam vobis, tum vero pro parte vestra probe omnia directa, nec quicquam praetermissum. Sed quoniam homines, qui istas & pariunt perturbationes & pepererunt, eo peruenerunt prauitatis, ut non modo non defungi prioribus, sed certare etiam cum ijs conentur: moneo vos atque hortor vniuersos, ut prompte animum valentissimum adhibeatis, neque istud dissolui tantum studium patiamini. Quin intendite magis, etiam si mille accidant difficultates. Etenim qui sudoribus atque arumnis pluribus magnum aliquid & homine generoso dignum obierint, maiora ij praemia consequentur, quam qui facile & nullo negotio idem confecerint. Siquidem vnusquisque (quod beatus inquit Paulus) tantum mercedis accipiet, quantum laboris exantlarit. Quamobrem minime ista vobis diutina fatigatio causam afferat desperandi; verum potius ipsum decus excitet. Nam quo grauior ad tentationem fit accessio, eo auctior erit ad coronas adiunctio; affluentq. amplius vobis debita certaminum praemia honestorum.] haecenus Chrysofomi epistola ad Venerium. Extant & aliae complures ad Occidentales Episcopos datae a Ioanne litterae, quinetiam & ad Aurelium Episcopum Carthaginensem, cui cum Catholica Ecclesia communicationis foedere iungebatur: sunt illae quidem per breues, & memoria vtriusque dignae quae hic describantur:

Pape, quanta res est generosus animus, atque charitatis ac pietatis fructibus abundans! Quippe cum ipse tanto itineris interuallo a nobis distitus, tamquam praesens ac nobiscum degens, nos ceperis, tibiq. deuinxeris. Siquidem charitatis tuae ardor, eaque odoris suauitas, quae ex tua loquendi libertate ac pietate manat, ad nos vsque, qui in extremo Orbis recessu collocati sumus, penetravit. Ac propterea ingentes tibi gratias agimus. Propterea, inquam, te beatum praedicamus, quod cum magnum laborem ac sudorem pro omnibus orbis terrae Ecclesijs susceperis, maximas tibi apud benignum Deum coronas condidisti. Teq. hortamur atque obsecramus, ut in hoc praeclearo certamine perseueres. Neque enim te fugit, quanam hinc praemia oriantur. Nam si quispiam vnum aliquem iniuria affectum, ac praeter ius laesum subleuans, mercedem sermone praestantior a Deo obtinet: cogites velim, quantum ipse praemium accepturus sis, qui tot Ecclesias perturbatas per egregium huiusmodi studium ac diligentiam tumultibus ac perturbatione liberares, atque in tranquillum pacis portum appellere studeas.] hucusque epistola ad Aurelium: omittimus referre alias eiusdem ferme argumenti ad alios Occidentales Episcopos ab ipso Ioanne conscriptas.

Ex his perspicuum est, vna cum Romano Pontifice Occidentalis Ecclesiae Episcopos omnes, etiam transmarinos, pro restitutione Ioannis Chrysofomi laborasse; Orientales vero, exceptis illis qui erant communicationis Ioannis, contrario plane studio obnisos esse: adeo ut in magno periculo Catholica Ecclesia versaretur, ne schismate Oriens dirimeretur ab Occidente. Id quidem est, quod ipse scribit Chrysofomus ad Arabium: Scitis enim (perspicue inquam scitis) omnia tumultibus ac perturbatione plena esse, nec pro Constantinopolitana tantum vrbe, sed pro vniuerso terrarum orbe preces fundendas esse: quandoquidem malum, initio hinc ducto, pestiferi cuiusdam profluuij instar effusum, per vniuersum terrarum orbem Ecclesias peruastat.] haec ipse. Inter Orientales autem qui Ioannis causam amplexati essent, Anysius erat Thessalonicensis Episcopus, & alij Antistites Macedoniae, qui Occidentalibus ad patrocinium ipsius Chrysofomi se coniunxerunt: ad quos extat eiusdem Ioannis epistola. His quoque pro eodem Ioanne iunctus erat Alexander Corinthiorum Episcopus, ut ad eum eiusdem Chrysofomi datae litterae fidem faciunt. Dum haec igitur agerentur, contigit intrusum pseudoepiscopum, inueteratum dierum malorum, Arsacium hac vita defungi. mortuum quidem illum hoc anno, tertio Idus Nouembrijs, cum annos vitae exegisset octoginta & vnum, auctor est Socrates, cum haec ait: Arsa-

A B C D E

A Arsacius non diu illum gessit Episcopatu: nam sequenti anno ad secundum Consulatum Stichonij & Anthemij (est hic praesens annus) tertio Idus Nouemb. mortem obiit.] Vacauit autem ea sedes vsque ad sequentem annum, cum creatus est Atticus, de quo suo loco dicendum.

Iam vero ad res Africanae Ecclesiae hoc anno gestas styllum admoueamus. Vidimus anno superiori legationem ad Honorium Imperatorem ex Concilio Carthaginensi fuisse decretam, qua rogarunt, legibus a Theodosio ante sancitis cohiberi debere perfidos Donatistas, qui publicis conuentionibus a Catholicis Episcopis inuitati ad conferendum de rebus inter se olim antiquis quaestionibus agitatis, non tantum resilierint, sed diuersas clades aduersus plerosque Catholicos Episcopos atque eorum Ecclesias intulissent. Porro in praesentem annum legatorum ad Comitatum profectio dilata est: sed antequam iidem Imperatorem adierint, priuatae Episcoporum querelae praecurrerant, & inter alias Maximiani Bagaiensis Episcopi Catholicae communicationis. quanam haec fuerint, S. Augustinus in epistola ad Bonifacium declarat his verbis:

Iam enim nos praecurrerant ex alijs locis quaedam Episcoporum querelae grauissima, qui mala fuerant ab ipsis multa perpetrata, & a suis sedibus exturbati: praecipue horrenda & incredibilis caedes Maximiani Episcopi Catholici Ecclesiae Vagiensis * effecit, ut nostra legatio iam quid ageret, non haberet. Iam enim lex fuerat promulgata, ut tantae immanitatis haeresis Donatistarum, cui crudelius parci videbatur, quam ipsa saeuiebat, non tantum violenta esse, sed omnino esse non sineretur impune: non tamen supplicio capitali, propter seruandam etiam circa indignos mansuetudinem Christianam, sed pecuniarijs damnis propositis, & in Episcopos vel ministros eorum exilio constituto. Supradictum quippe Episcopum Vagiensem *, quoniam apud ordinarium Iudicem, dicta inter partes sententia, obtinuerat basilicam, quam illi, cum Catholica esset, inuaserunt; stantem ad altare, irruentes horrendo impetu & furore crudeli, fustibus & huiusmodi telis, lignis denique eiusdem altaris effractis, immaniter ceciderunt; pugione etiam percusserunt in inguine: quo vulnere sanguis effluens eum exanimem redderet, nisi ei ad vitam maior saeuitia eorum profuisset.

Nam cum grauiter fauciatum per terram insuper traherent, exundanti venae puluis obstrusus sanguinem obtinuit, cuius effusione ibat in mortem. Deinde cum ab eis tandem relictum nostri cum psalmis auferre tentarent: illi ira ardentiore succensi, eum deportantium manibus abstulerunt, male multatis fugatisq. Catholicis, quos ingenti multitudine superabant, & facile saeuendo terrebant. Inde in quamdam turrem leuatum, iam defecisse arbitrantur, cum ille adhuc viueret, abiecerunt. Sed quodam molli aggere exceptus, & a quibusdam nocte transeuntibus per lucernam conspectus, agnitus, atque collectus, & ad religiosum domum apportatus, adhibita magna cura, post multos dies, cum ab illa desperatione recreatus esset, occisum eum tamen fama scelere Donatistarum etiam trans mare nunciauerat. Quo postquam venit, & vita eius inopinatissima apparuit, cicatricibus suis tam multis tamq. ingentibus, tam recentibus, non frustra fama mortuum se nunciauisset monstrauit. Auxilium ergo petiuit ab Imperatore Christiano, non tam sui vlciscendi causa, quam tuendae Ecclesiae sibi creditae. Quod si praetermississet, non eius fuisset laudanda patientia, sed negligentia merito culpanda.] haecenus de Maximiano Augustinus ad Bonifacium. agit de his etiam alibi saepius: nam & in Collatione diei tertiae b dixisse tunc Catholicos tradit, in eadem Bagaiensi ciuitate basilicam a Donatistis incensam fuisse, & in ignem iniectos esse sacros codices. Eadem quoque de Maximiano refricat idem Augustinus, cum contra Cresconium agit, ubi & in memoriam reuocat aliud facinus Donatistarum: quibus omnibus Honorium noua edita sanctione ipsos Donatistas exagitasse tradit, dum ait:

Ommitto, ante quanta commiserunt, quibus easdem leges aduersus errorem vestrum constitui coegerunt, magis Christiana mansuetudine temperatas, quam in tam magna scelera vi congrui vigoris exertas. Episcopus Catholicus a Thuburicubure, Seruus nomine, cum inuasum a vestris locum repeteret, & vtriusque partis procuratores Proconsulare praestolarentur examen: repente sibi in oppido memorato, vestris armatis irruentibus, vix viuus aufugit. A quibus pater eius presbyter, aetate & moribus grauis, ea caede, qua vehementer afflictus est, post dies paucos excessit e vita.] haec Augustinus. Ista autem omnia perlata sunt ad Imperatorem, antequam legati a Concilio missi ad ipsum Honorium peruenirent, ut idem S. Augustinus in dicta epistola ad Bonifacium tradit, testaturq. in litteris ad Ianuarium his verbis: Ex Concilio autem nostri Episcopi legatos ad Comitatum miserunt, qui impetrarent, ut non omnes Episcopi & clerici partis vestrae eadem condemnatione decem librarum auri, Annal. Eccl. Tom. 5. V quae

Aug. epist. 50.
MAXIMIANVS VAGIENSIS EPISCOPVS QVANTA PASSVS A DONATISTIS.
* Bagaiensem
Aug. in Breuic. collat. diu. 3. c. 11.
Aug. contr. Crescon. lib. 3. c. 43.
SERVVS EPISCOPVS QVAE PASSVS A DONATISTIS.
Aug. epist. 68.

quæ in omnes hæreticos constituta est, tenerentur; sed hi soli, quorū in locis aliquas a vestris violentias Ecclesia Catholica pateretur. Sed cum legati Romam venerūt, iam cicatrice Episcopi Catholici Vagitani * horrendæ ac recentissimæ Imperatorem commouerant, vt leges tales mitterentur, quales & missæ sunt.] at quænam istæ? Illud in primis accipe, secundū diuersa libelli accusationis capita diuersas ab eodē Imperatore editas sanctiones.

Quoniam vero (vti vidimus ante superiore annū) datum crimini Crispino Donatistarum Calamensi Episcopo fuit, quod rebaptizasset, vi adhibita, colonos agri Fiscalis: aduersus huiusmodi scelus Imperator generalem eiusmodi edidit sanctionem, quam mendosam nonnihil habet Codex Theodosianus, datam hoc anno, die duodecima Februarij, quæ sic se habet ad Hadrianum P. P. a

Aduersarios Catholicæ fidei extirpare huius decreti auctoritate prospeximus: ideoq. interdicens specialiter eam sectam, noua constitutione censuimus, quæ cū hæresis vocaretur, appellationes schismatis præferbat. In tantum enim sceleris progressi dicuntur ij, quos Donatistas vocant; vt baptismum sacrosanctum, mysterijs recalcatis, temeritate noxia iterent; & homines semel (vt traditum est) munere diuinitatis ablutos, contagione profanæ repetitionis infecerint. Ita contigit vt hæresis ex schismate nasceretur. Inde male credulas mentes ad spem secundæ indulgentiæ blandus error inuitat. Facile est enim persuadere peccantibus veniā prius præstitam denuo posse præstari: quæ si concedi iterum eodem modo potest, non intelligimus cur tertio denegetur. Hi vero & seruos, vel homines iuri proprio subditos iterati baptismatis polluunt sacrilegio. Quare hac lege sancimus, vt quisquis post hæc fuerit rebaptizasse detectus, Iudici, qui prouinciæ præsidet, offeratur; vt facultatum omnium publicatione mulctatus, inopiæ poenam, qua in perpetuum afficiatur, expendat. Ita vt filijs eorum, si a paternæ societatis prauitate dissentiant, ea quæ fuerint paterna, non pereant; vt si ipsos forsitan scuitas paternæ prauitatis in iudicantis ac reuerentiæ * ad Catholicam religionē malunt *, adipiscendorum his bonorū copia non negetur.

Ea præterea loca, seu prædia, quæ feralibus sacrilegijs deinceps constiterit præbuisse secretum, Fiscis viribus applicentur; si tamen dominus aut domina aut præsens forte fuisse, aut consensum præstitisse probetur, quos quidem iusta * etiam præsentiam notauit infamia. Si vero his nescijs, per conductorem procuratoremve eorum in domo agitatum huiusmodi facinus comprobatur; præiudicio a prædiorū publicatione suspensio, impliciti sceleris auctores coerciti plumbo, exilium, in quo omnis vitæ suæ tempore afficiantur, accipient. Ac ne forsitan sit liberum, conscientiam piacularis perpetrati intra domesticos parietes silentio celare secreto: his qui forsitan ad rebaptizandū cogentur, refugiendi ad Ecclesiam Catholicam sit facultas: vt eius præsidio aduersus huius criminis & societatis auctores attributæ libertatis præsidio defendantur: liceatq. his sub hac cōditione fidem tueri, quam extorquere ab inuitis domini tentauerint. nec adsectores dogmatis Catholici, ea qua ceteros qui in potestate sunt positi, oportet ad facinus lege constringi; & maxime conuenit, omnes homines sine vlllo discrimine conditionis aut status infusæ calidus sanctitatis esse custodes. Sciant ij vero qui a supradictis iterare baptismum non timeant, aut qui consentiendo hoc facinus propria huius societatis permixtione damnauerint, non solum testandi sibi, verum adipiscendi aliquid sub specie donationis vel agitando- rum contractuum in perpetuum copiam denegatam, nisi prauæ mentis errorem reuerendo aduersus fidē consilio emendatio correxerit. Illos quoque par nihilominus poena constringet, qui memoratorum interdictis cœtibus, seu ministerijs præbuerint cōhibentiam: ita vt Moderatores prouinciarum, si in contemptum sanctionis huiusmodi consensum putauerint

commodandum, sciant se viginti libris auri mulctandos: Officia etiā sua simili condemnatione subiuganda: Principales vel Defensores ciuitatum, nisi id quod præcipimus, fuerint executi, vel his præsentibus Ecclesiæ Catholice vis fuerit illata, eadem mulcta se nouerint adtinendos. Dat. prid. Idus Febr. Rauennæ, Stilichone II. & Anthemio Coss.] hæcenus sanctio ad prohibendū scelus a Crispino Calamensi perpetratū (vt vidimus) in colonos.

Qua die hæc etiam tam aduersus Manichæos, quàm Donatistas, ab eodem Imp. sancita habentur: Nemo Manichæum, nemo Donatistam, qui præcipue (vt comperimus) furere non desistunt, in memoriam reuocet. Vna sit Catholica veneratio: vna salus sit: Trinitatis par sibi cōgruens sanctitas exoptatur. Quod si quis audeat interdictis sese illicitisq. miscere; & præteritorum innumerabilium constitutorum, & legis nuper a mansuetudine nostra prolata laqueos non euadat. Et si turbæ forte conuenerint; seditionis cōcitatos aculeos acioris com-

* Bagaitani
a l. 4. ne sanct. bapt. reuoc. Cod. Theod.
DIVERSAE LEGES LA-TAE AB HONOR. IMP. CONTRA DONATISTAS.

* iuxta

SANCITA CONTRA DONATISTAS.

b l. 28. de heret. Cod. Theod.

Aris cōmotionis non dubitet exerendos. Dat. prid. Idus Febr. Rauennæ, Stilichone II. & Anthemio Coss.] præcessisse hanc putamus illā speciatim de auraria mulcta inferenda, de qua superius S. Augustinus meminit. Existimamus, ante has omnes, de iudicio Episcoporum Christiano Imperatore dignam eundem Honorium edidisse sanctionem, qua vetuit ne iudicio Episcoporum damnati Episcopi turbas misceant: hæc namque ipse prid. Non. Februarij. mense vero Martij hæc rescripsisse hoc anno ad Diotimum Proconsulē Africæ reperitur: a l. 2. de religion. Cod. Theod.

Edictum, quod de vnitatem per Africanas regiones clementia nostra direxit, per diuersa proponi volumus: vt omnibus innotescat, Dei omnipotentis vnam & veram fidem Catholicam, quam recta credulitas confitetur, esse retinendam. Dat. III. Non. Martij, Rauennæ, Stilichone II. & Anthemio Coss.] Rursum vero ad eundem Proconsulem hæc mēse Decembris b:

Donatistæ superstitionis hæreticos, quocumque loci, vel fatentes, vel conuictos, legis tenore seruato, poenam debitam absque dilatione persoluere decernimus. Dat. VI. Idus Decēb. Rauennæ, Stilichone & Anthemio Coss.] Porro illa sanctio de expressa mulcta auraria decem librarum persoluenda desideratur. Certe quidem his legibus (vt videmus) vetitum fuisse Donatistas testamento vel donatione accipere, contractusq. emptionis & venditionis celebrare, atque exilium eisdem fuisse indictum, S. Augustinus in epistola ad Vincetium Donatistam ostendit, cum ait:

Ita sane huic prouisioni contradicere debui, ne res, quas dicitis vestras, perderetis, & securi Christum prosciberetis: vt iure Romano testamenta conderetis; & iure diuino patribus conditum testamentum, vbi scriptum est c, In semine tuo benedicentur omnes Gentes, calumniosis criminationibus rumperetis: Vt in emptionibus & venditionibus liberos contractus haberetis, & vobis diuidere quod Christus emit venditus, auderetis: Vt quod quicque vestrum cuiquam donasset, & quod donauit Deus deorum a Solis ortu vsque ad occasum, vocatis filijs non valeret: Vt de terra corporis vestri in exiliū non mitteremini, &c.] hæc de legibus Augustinus, vtilitatem earum exprobrans illis.

Secuta quidem est ex sententia vnitatem; non ita tamen, vt Donatistæ omnes ad Catholicam sint reuersi Ecclesiam, remanentibus eorum aliquibus obstinatoribus, quos nec ratio, nec metus correxit; de quibus merito illud dicendum fuit d: Nemo corrigit, quem Deus despexerit.] reliquis tamen ad Catholicam communionem legum timore se conferentibus. Quantum autem emolumentum Catholicæ vnitati istarum seueritas legum attulerit, ex S. Augustini diuersis locis satis compertum redditur, potissimū vero in epistola ad Vincetium e, vbi pluribus disputat, bene consuli schismaticis & hæreticis, si legum seueritate ad Catholicam Ecclesiam redire compellantur. atque in primis hæc ait: De multorum iam correctione gaudemus, qui tam veraciter vnitatem Catholicam tenent atque defendunt, & a pristino errore se liberatos esse lætantur; vt eos cum magna gratulatione miremur, qui tamen, nescio qua vi consuetudinis, nullo modo mutari in melius cogitent; nisi hoc terrore percussis, sollicitam mentem ad considerationem veritatis intenderent.] & inferius:

O si possem tibi ostendere ex ipsis Circumcellionibus quam multos iam Catholicos manifestos habeamus, damnantes suam pristinam vitam & miserabilem errorem, quo se arbitrabantur pro Ecclesia Dei facere quicquid inquieta temeritate faciebant: qui tamen ad hanc sanitatem non perducerentur, nisi legum istarum, quæ sibi displicent, vinculis tamquam phrenetici ligarentur. Quid illud alterum genus morbi grauissimi eorum, qui turbulentam quidem audaciam non habebant, sed quadam vetusta locordia premebantur, dicentes nobis: Verum quidem dicitis: non est quod respondeatur; sed durum est nobis, traditionem parentum relinquere. Nonne salubriter regula temporali molestiarum excutienti erant, vt tamquam de somno letargico emergerent, & in salutem vnitatis cuigilarent? Quam multi ex ipsis nunc nobiscum gaudentes, pristinum pondus perniciosi sui operis acculant, & fatentur nos sibi molestos esse debuisse; ne tamquam mortifero somno, ita morbo veternosæ consuetudinis interirent.] & post nonnulla f, quæ Catholicorum Episcoporum fuerit sententia, dum de his in Synodo ageretur, subdit his verbis:

His ego exemplis a collegis meis mihi propositis cessi. Nam mea quidem primitus sententia erat, neminem ad vnitatem Christi esse cogendum; verbo esse agendum, disputatione pugnandum, ratione vincendum; ne fictos Catholicos haberemus, quos apertos hæreticos noueramus. Sed hæc opinio mea non contradicentium verbis, sed demonstrantium superabatur exēplis. Nam primo mihi opponebatur ciuitas mea, quæ cum tota esset in parte Donati, ad vnitatem Catholicam timore legum Imperialium conuersa est; quā nunc videmus

a l. 2. de religion. Cod. Theod.

b l. 39. de heret. Cod. Theod. DONATISTAE QUI INCORRIGIBILES.

QVERELA AVGVSTINI DE LEGIBVS IMPP. A DONATISTIS SPRETIS. c Genes. 29.

VNITAS EX LEGIBVS SECVTA. d Eccles. 7.

e Aug. epist. 48.

QVAM VTILITER HÆRETICI ET SCHISMATICI LEGIBVS IMP. COERCENTVR.

f August. ibid.

demus ita huius vestrae animositatis perniciem detestari, ut in ea nunquam fuisse credatur: ita alia multa, quae mihi nominatim commemorantur, ut ipsis rebus agnoscerem etiam in hac causa recte intelligi posse, quod scriptum est^a: Da sapienti occasionem, & sapientior erit. Quam multi enim (quod certo scimus) iam volebant esse Catholici, manifestissima veritate commoti; & offensionem suorum reuerendo, quotidie differebant. Quam multos non veritas (in qua nunquam praesumpstis) sed obduratae consuetudinis graue vinculum colligabat; ut in eis compleretur diuina illa sententia^b: Verbis non emendabitur feruus durus: si enim & intellexerit, non obediet. Quam multi propterea veram putabant Ecclesiam esse partem Donati, quia eos ad cognoscendam Catholicam veritatem securitas torpidos, fastidiosos, pigrosque faciebat. Quam multis aditum intrandi obserabant rumores maledictorum, qui nescio quid aliud nos in altare Dei ponere iactabant. Quam multi nihil interesse credentes in qua quisque parte Christianus sit, ideo permanebant in parte Donati, quia ibi nati erant, & eos inde discedere, atque ad Catholicam nemo transire cogeat.

His omnibus harum legum terror (quibus promulgandis Reges seruiunt Domino in timore) ita profuit, ut nunc alij dicant: Iam hoc volebamus: Sed Deo gratias, qui nobis occasionem praebuit, iamque faciendi & dilationum morulas amputauit. Alij dicant: Hoc esse verum iam sciebamus, sed nescio qua consuetudine tenebamur: Gratias Domino, qui vincula nostra dirupit, & nos ad pacis vincula transtulit. Alij dicant: Nesciebamus hic esse veritatem, nec eam discere volebamus; sed nos ad eam cognoscendam metus fecit intentos, quo timuimus, ne forte sine vllis rerum aeternarum lucris damno rerum temporalium feriremur: Gratias Domino, qui negligentiam nostram stimulo terroris excussit; ut saltem solliciti quaeremus, quod securi nunquam nosse curauimus. Alij dicant: Nos falsis rumoribus terrebamur intrare, quos falsos esse nesciremus, si non intraremus; nec intraremus, nisi cogeremur: Gratias Domino, qui trepidationem nostram flagello abstulit, expertos docuit quam vana & inania de Ecclesia sua mendax fama iactauerit. Hinc iam credimus & illa falsa esse, quae auctores huius haeresis criminati sunt: quando posterorum tam falsa & peiora finxerunt. Alij dicant: Putabamus quidem nihil interesse, vbi sedem Christi teneremus: Sed gratias Domino, qui nos a diuisione collegit; & hoc vni Deo congruere, ut in vnitatem colatur, ostendit.] haec Augustinus.

Qualis autem quantaque facta fuerit ex Donatistis accessio ad Catholicam vnitatem, ex ipsis Actis Carthaginensis Synodi hoc anno habitae possumus intelligere. Iisdem enim Consulibus Stilichone secundum & Anthemio, decimo Kal. Septemb. habita est Synodus Carthaginensis, in qua nihil praeterea actum reperitur, nisi ut quae reliqua essent ad perfectam vnitatem pertinentia, per legatos quamprimum perficerentur; agereturque publica legatione gratiarum actio de illis, qui relicto schismate ad Catholicam Ecclesiam rediissent. haec enim habent eius Acta reposita in Concilio Africano^c his verbis:

Ut libera legatio ab omnibus prouincijs ad Concilium dirigatur: ad Myzonium legati, & litterae propter liberam dirigendam legationem, destinari praecipiti sunt. Ut quia apud Carthaginem tantum vnitatem facta est: dentur etiam litterae ad Iudices, ut & in alijs prouincijs & ciuitatibus operam impendi iubeant vnitati: ut gratiarum actiones de Carthaginensi Ecclesia pro vniuersa Africa de exclusione Donatistarum cum Episcoporum litteris ad Comitatum mittantur.] Ista quidem cum in Synodo actantur; Recitatae sunt (inquiunt Acta) litterae Papae Innocentij, ut Episcopi ad transmarina pergere facile non debeant: quod hoc ipsum Episcoporum sententijs confirmatur.] haec ibi. Vides ne, quantum detulerit Synodus Carthaginensis Romano Pontifici, ut statim reuocarint, quod de Episcopis ad Comitatum legendis statutum erat, generali vna admonitione ex Innocentij Papae litteris? Quamobrem priori reuocato decreto, haec statuunt: Ut propter gratiarum actionem, & exclusionem Donatistarum, duo clerici Ecclesiae Carthaginensis ad Comitatum mittantur.] Quanta autem Deus contulerit Honorio Imperatori, qui tam pia sollicitudine, quae ad Ecclesiae vnitatem spectabant, curauit, dicemus anno sequenti.

Magni quidem momenti vnitatem ista fuit, cuius causa ad Imperatorem pro gratiarum actione in Synodo decreta legatio est. De qua etiam quae S. Augustinus scribat ad Bonifacium, audiamus^d: Iam vero (inquit) cum ipsae leges venissent in Africam, praecipue illi qui quaerebant occasionem, aut saeuitiam furentium metuebant, aut suos verecundabantur offendere, ad Ecclesiam continuo transferunt. Multi etiam, qui sola illic a parentibus

^a *Prover. 9.*
QUIBUS DETINEBANTUR DONATISTAE PRAETEXTIBUS.

^b *Prover. 19.*

DONATISTAE REDEVNTES AD ECCLESIAM GRATIAS AGVNT

ALIYD CONCILIVM CARTHAGINENSE TEMPORE VNITATIS.

^c *Concil. Afric. c. 61.*

QUID ACTVM IN SYNODO CARTHAGINENSI.

VNITAS PLYRIMORVM DONATISTARVM AD CATHOLICAM ECCLESIAM. *Aug. epist. 50.*

tradita consuetudine tenebantur; qualem vero causam ipsa haeresis haberet, nunquam antea cogitauerant, nunquam quaerere & considerare voluerant: mox vbi coeperunt advertere, & nihil in ea dignum inuenire, propter quod tanta damna paterentur, sine vlla difficultate Catholici facti sunt. Docuit enim eos sollicitudo, quos negligentes securitas fecerat. Istorum autem omnium praecedentium auctoritatem & persuasionem secuti sunt multi, qui minus idonei erant per se ipsos intelligere quid distaret inter Donatistarum errorem & Catholicam veritatem. Ita cum magna agmina populorum vera mater in sinum gaudens reciperet; remanserunt turbae durae, & in illa peste infelici animositate sistentes. Ex his quoque plurimi simulando communicauerant, alij paucitate laruerunt. Sed illi qui simulabant, paulatim assuescendo, & praedicationem veritatis audiendo, maxime post collationem & disputationem, quae inter nos & Episcopos eorum apud Carthaginem fuit, ex magna parte correcti sunt. In quibusdam vero locis, vbi pertinacior & impacatior praevaleuit multitudo, cui resistere non poterant pauciores, quorum erat melior de communionem sententia, aut turbae auctoritati paucorum potentiorum subditae in malam partem obtemperarunt; aliquanto diutius laboratum est.

Ex his sunt in quibus adhuc laboratur: in quo labore multi Catholici, & maxime Episcopi & clerici, horrenda & dura perpeffi sunt, quae commemorare longum est: quando quorundam & oculi extincti sunt, & cuiusdam Episcopi manus & lingua praecisa est, nonnulli etiam trucidati sunt. Taceo crudelissimas caedes, & domorum depraedationes per nocturnas aggressiones, & incendia non solum priuatorum habitaculorum, verum etiam ecclesiarum: in quas flammam non defuerunt qui & codices Dominicos mitterent. Sed nos huiusmodi afflictos malis consequens consolatus est fructus. Nam vbi cumque a perditis ista commissa sunt, ibi feruentius atque perfectius vnitatem Christianam profecit, & vberius laudatur Dominus, qui donare dignatus est, ut serui eius passionibus suis lucrarentur fratres suos, & oves eius, mortifero errore dispersas, in pacem salutis aeternae suo sanguine congregarent.] haec Augustinus de vnitatem hoc anno coepit, & maioribus in dies incrementis propagata. De crudelitate autem illorum Donatistarum, qui respicere noluerunt, agit idem Augustinus in epistola ad Ianuariu, & alijs in locis; nos vero de illis suo loco inferius.

Enituit in huiusmodi vnitatem faciendam etiam studium Pammachij Romani cuius ac Senatoris amplissimi, qui possidens in Numidia latifundiu, in quo cum essent coloni omnes Donatistae, ijdemque pertinacissimi; ita operatus est, ut cunctos reddiderit, relicto schismate, Orthodoxos. cuius magni lucri causa S. Augustinus illi gratulans, egregiam scripsit epistolam, in qua haec inter alia^a: In cuius charitate (*Christi nimirum*) nisi radicans es, non tibi tam dilecta Catholica vnitatem foret; nec colonos tuos Afros, eo terrarum, vnde Donatistarum furor exortus est, hoc est in media Consulari Numidia constitutos, tali admoneres alloquio, tanto feruore spiritus animares, ut deuotione promptissima ad sequendum eligerent, quod te talem & tantum virum non nisi agnita veritate sequi cogitarent; & tam longe a te locorum interuallis remoti, irent sub idem caput, atque in eius membris in aeternum secum deputarentur, cuius praecipiti tibi temporaliter seruiunt. In hoc ergo tuo facto te cognitum amplectens, exultaui, ut gratularer tibi in Christo Iesu Domino nostro, tibique has gratulatorias litteras mitterem.] & post haec: O quam multorum tecum pariter Senatorum, pariterque sanctae Ecclesiae filiorum tale opus desideramus in Africa, de quali tuo laetamur! Sed illos periculosum est exhortari, tibi securum est gratulari.] haec & alia Augustinus ad Pammachium in epistola (ut in fine ait) fratribus Romam legatis data. Porro hunc illum esse Pammachium clarissimum Senatorem putamus, cui cum S. Hieronymo a prima aetate magna familiaritas ac necessitudo & amicitiae usus intercessit, de quo plura superius.

Qui autem ad vnitatem vocati resilierunt, eorum alij armis in Catholicos desperatione adacti (ut dictum est) grassari coeperunt; alij vero, qui modestiores esse viderentur, scriptis egere, exostulantes nimirum aduersus Catholicos, quod egerint legibus Imperatorum, ut nolentes licet, pertraherentur ad vnitatem. Inter alios autem qui ista iactarent, fuit Vincentius Donatista, qui eo argumento ad S. Augustinum epistolam scripsit. Sed fortior ipse Augustinus reddidit Apologiam^b, egitque de his ad diuersos scribens, & inter alios ad Ianuariu^c, & Bonifacium^d; ad quem post multa eo argumento disputata, calumniam illam confutat, quae ijdem Donatistae more suo proscindebant optimam famam Orthodoxorum, dicentes inhiare ipsos bonis eorum. Sed in illos haec Augustinus argute quidem^e: Quod autem nobis obijciunt, quod res eorum concupiscamus & auferamus:

DONATISTARVM QUORVM DAM SAEVITIA.

PAMMACHII STUDIVM PRO CONVERSIONE DONATISTARVM.

^a *Aug. epist. 134.*

DONATISTAE CONTRA CATHOLICOS ARMIS ET SCRIPTIS AGVNT

^b *Aug. epist. 48.*
^c *Aug. epist. 68.*
^d *Aug. epist. 50.*

^e *Aug. epist. 50.*

Vtinam Catholici fiant, & non solum quæ dicunt sua, sed etiam nostra in pace nobiscum & charitate possideant. Vique adeo autem calumniandi cupiditate cæcantur, vt non attendant quam sint inter se contraria quæ loquuntur. Ipsi certe dicunt, & inuidiosissime sibi conqueri videntur, quod eos in nostram communionem violento legum imperio coarctamus. Hoc vtique nullo modo faceremus, si res eorum possidere vellemus. Quis avarus quærit compossessorem? Quis dominandi cupiditate inflammatus, vel fastu dominationis elatus desiderat habere consortem? hęc idcirco, quod ex indulgentia (vt dictum est) Romani Pontificis, Donatistarum Episcopi, qui redire vellent, finerentur Episcopi perseuerare, bonisq. suis & Ecclesiæ Catholicæ perfrui.

Sed & haud post multum temporis eundem sanctum Augustinum compulsus esse scribere aduersus Cresconium grammaticum, Donatistarum acerrimum defenforem, indicat illis verbis, quibus de Crispino Episcopo Calamensi Donatistarum agens addit^a: Et nunc inter ipsas etiam recentissimas leges proscriptionem vestris Episcopis comminantes in re propria securus sedeat, &c.] De Cresconio autem sic ipse^b: Grammaticus etiam quidam Donatista Cresconius, cum inuenisset epistolam meam, qua primas partes, quæ in manus nostras tunc venerant, epistolæ Petiliani redargui: putauit mihi esse respondendum, & hoc ipsum scripsit ad me. Cui operi eius libris quatuor respondi, ita sane, vt tribus peragerem quod vniuersa responsio flagitabat. Sed cum viderem de sola Maximianensium causa, quod suos schismaticos damnauerunt, & eorum aliquos rursus in suis honoribus receperunt, baptismumq. ab eis extra suam communionem datum non repeterunt; responderi posse ad cuncta quæ scripsit: etiam quartum librum addidi, in quo id ipsum (quantum potui) diligenter atque euidenter ostendi. Hos autem quatuor libros quando scripsi, iam contra Donatistas leges dederat Honorius Imperator.] hætenus Augustinus: quibus plane intelligas, id ipsum quarto potissimum libro contra Cresconium S. Augustinum conatum esse, quod sua Honorius sanctione; nimirum omnibus reddere exploratum, ipsos Donatistas suis ipsorum tum factis tum scriptis prorsus conuinci, dum quod in alijs, nempe Catholicis, ipsi redarguissent, idem ipsi vehementiori studio perpetrassent.

Quod autem ex Catholicorum profectu Cresconius ipse tabesceret, indigne ferens complures Donatistarum tum ex prædicatione, tum etiam ex Augustini scriptis in dies respiscere; inde ille hæc in eum mira temeritate scriptis effutijt, quæ Augustinus^c refert his verbis: Dicis, quod intoleranda arrogantia credam, me solum terminare posse, quod alijs velut inexpugnabile visum, atque iudici Deo dimissum est: cum paulo superius dixeris, hoc me velle finire post tot annos, post tot iudices & arbitros, quod apud Principes, tot disceptantibus litteratis, ab vtriusque partis Episcopis finiri non potuit.] Ad hæc Augustinus respondet inter alia, iam ante causam definitam fuisse iudicio Ecclesiastico, Episcoporum vero Orthodoxorum esse studiose inuigilare, quo ad rectam viam deuij perducantur: quantum autem ipsi prædicatione profecerint, declarat his verbis^d: Neque (inquit) hoc fit sine fructu, vt existimas. Nam si posses videre quam longe lateq. per Africam error ille peruaserit, & quam pauca eius remanserint, quæq. nondum in pacem Catholicam correctæ transierunt: nullo modo assertorum Christianæ pacis & vnitatis infructuosam & inanem arbitraris instantiam.] hæc ipse.

Cum igitur haud ignoraret Cresconius, Augustini opera, impium schisma graue in dies magis in suis dispendium pati: quod non esset quid in eiusdem Augustini scriptis ea de re peruulgatis iure carpere potuisset: dum idem ipse haud animo indagandæ veritatis, sed aduersandi prurigne contrarijs scriptis altercari niteretur; eo se miser conuertit (quod risu dignum est) homo grammaticus, vt de grammaticalibus regulis Augustino faceret quæstionem. sed quænam hæc fuerit, ipsum attēde ista dicentem^e: Audi ergo, Cresconi, dum breuiter & hoc demonstro, nihil te dixisse per totā epistolam tuam, quo refelleres meā: nisi forte quod me nomina deriuare vel declinare docuisti; vt a Donato, Donatianos, potius quam Donatistas dicerem: quam tamen Græcam saltem declinationem esse concedis, videlicet, quod ita Donatistæ a Donato, vt Euangelistæ ab Euangelio, nominentur. quo te delectari dicis; vt vestris Euangelium prædicantibus, a simili mutata sit vocabuli declinatio.] hæc inter alia in suum Orbiliū insipientem pueris verbera Augustinus: cum grauiora ipsi infligi a Demosthene doceat, dum addit: Si enim Demosthenes clarissimus oratorum, quibus verborum tanta fuit cura, quanta rerū auctoribus nostris: cum tamen ei nonnullā locutionis insolentiam obiecisset Æschines; negauit ille, in eo positas esse fortunas Græciæ, illo ne an illo

AVGVSTINO
DATA OCCASIO
SCRIBENDI
CONTRA
CRESCONIVM
a Aug. lib. 3. c. 47.
b Aug. retract. lib. 2. c. 26.

PRAEDICATIONE
AVGVSTINI
DONATISTAE
COMPLURES
CONVERSI.
c Aug. lib. 1. c. 3.

d Ibidem c. 5.

CRESCONIVS
GRAMMATICVS
ALTERCANS
DE NOMINIS
DECLINATIONE.
e Aug. lib. 2. c. 1.

A illo verbo vsus fuerit, & an huc an illuc manus porrexerit: quanto minus nos laborare debemus de regulis deriuandorum nominum, quando siue hoc siue illud dicatur, intelligitur sine ambiguitate quod dicimus, quorum non in expolitione sermonis, sed in demonstratione veritatis est maior intentio? hęc ipse, intorquenda in sciolos nostri temporis, a quibus hæreses manauere, nimirum a collegis Cresconij, verborum vitia fugillantibus, Nouatoribus hæreticis, sine Scriptura diuina Theologis, Apostolis sine miraculis, absque vera fide religiosi, ex grammaticis factis statim Euangelij interpretibus, ministris Ecclesiam destruentibus, censoribus Orbis, orbatis mentis oculis. Sed missis his, ad reliquas huius anni res gestas reuocemus orationem.

Hoc anno celebrata est prima Synodus Toletana, cui eiusmodi titulus præfixus habetur^a: Concilium Toletanum primum nouemdecim Episcoporum, tempore Honorij & Arcadij, Stilichone Consule, Patrono Episcopo præfidente, sub die septimo Idus Septembris.] Quod vero ad posteriorem potius Consulatum Stilichonis, quam ad priorem, atque sub hoc anno eandem Synodum celebratam esse dicamus: illud magnopere persuadet, quod si sub priore Stilichonis Consulatu hanc habitam esse dixerimus, ad tempora vsque Anastasij Papæ referenda ipsa esset; quam tamen constat coactam esse sub Innocentio Romano Pontifice, cuius ad Synodum Toletanam data adhuc extat epistola^b. Nec alia quidem sub ipso Innocentio acta Toleti Synodus reperitur, ad quam idem Romanus Pontifex eam epistolam dedisse potuerit. Erat Hispaniarum Ecclesia (vt ipse testatur Innocentius) adhuc agitata schismate, atque foedata Episcoporum ordinationibus perperam factis; quas tamen tolerandas esse putauit, ne grauiorem pati ipsa scissurā cogeretur. Porro eandem etiam Priscilliana hæresis non nihil vexabat, vt quæ dicemus sub Leone Romano Pontifice perspicue declarabunt. Quod autem ad schisma pertinet; id obortum esse propter diuersos diuersarum Ecclesiarum mores, Patronus Episcopus præfando testatur: cum alioqui ante non in Hispania tantū, sed & in Gallijs (vt vidimus) occasione Idacij atque Ithacij Episcoporum, qui a Maximo necem expetierant Priscilliani & sociorū, schisma conflatum fuerit.

At de hac Synodo Toletana, illud minime prætereundum est, reperiri ei subscriptum cum alijs Episcopis Olympium, fama celebrē, & clarum inter scriptores Ecclesiasticos huius temporis; licet cuius Ecclesiæ Episcopus fuerit, non dicatur, sicut alij ibidem nominati Antistites. De Olympio enim Episcopo his temporibus in Hispania florente, hæc Gennadius^c: Olympius, natione Hispanus, Episcopus, scripsit librum Fidei aduersus eos qui naturam & non arbitrium in culpam vocant, ostendens non creatione, sed inobedientia insertum naturæ malum.] hæc ipse. illud quidem opus ab eo scriptum patet aduersus Manichæos, dicentes carnem a malo esse principem tenebrarum. Citat eiusdem scripta S. Augustinus^d, sed vide quanto præconio: Olympius Hispanus Episcopus, vir magnæ in Ecclesia & in Christo gloriæ, in quodam sermone Ecclesiastico: Si fides, inquit, &c.] & inferior: S. Olympius dicit.] adducit enim in testimonium aduersus Pelagianos, originale peccatum negantes, cuius Olympius esset constans assertor. Sed reuocari in dubium posset, num idem sit ille, quem Augustinus citat Olympium, cum eo de quo Gennadius, qui & in Concilio Toletano subscriptus habetur: siquidem ipsum quater citans S. Augustinus simul cum alijs sanctissimis Patribus, semper S. Hilario illum præponit, hoc ordine dicens^e: Cyprianus, Rheticius, Olympius, Hilarius, Ambrosius, Gregorius, Innocentius, Ioannes, Basiliius, quibus addo presbyterum (velis, nolis) Hieronymum.] Verū cum de opere ipso constet, atque recenscat eum Gennadius inter huius temporis scriptores, nequaquam putamus E ætate Hilarium præcessisse, sicut nec fuisse post Ioannem Basilium patet.

Quod rursus ad Toletanā Synodum spectat: qui in eius appendice habetur canon vigesimus primus, haud huius Synodi est dicendus; quippe pertinere cognoscitur ad tempora S. Leonis: agemus de eo suo tempore. Porro ipsum Toletanum Conciliū multa habet ad recte componendam Ecclesiasticam disciplinam accommodata, viginti regulis definita: in quarum decimas septima quod ponitur de concubina, intellige secundum ea quæ S. Augustinus habet libro de Bono coniugali, capite quinto.

Quod autem pertinet ad Innocentij dictam epistolam: ipse irritam reddit sententiam illam, qua dicebatur, coniugium ante baptismum initum, sic per baptismum quod ad bigamiam constituendam obliterari, vt ducens aliam post baptismum, bigamus minime efficeretur. Quod sensit aliquādo S. Hieronymus in epistola ad Oceanū^f in causa Charterij Episcopi in Hispania, defendens eam opinionem Romæ cum esset, qui postea in dicta epistola id ipsum

a Extat tom. 1. Concil. TOLETANVM PRIMVM.

b Tom. 1. Concil. epist. 24.

c Gennad. de Vir. illustr. c. 24. DE OLYMPIO HISPANO EPISCOPO.

d Aug. lib. 1. c. 3. c. 7.

e Aug. lib. 2. c. 10. ser. et lib. 3. c. 17.

f Hieron. epist. 83.

Hieron. Apolog. lib. 1. in fin.

id ipsum praestitit cumulatus: licet in Apologia contra Ruffinum, cum ea de re a Chryso- gono in crimen vocaretur, se excuset his verbis: Hæc dicimus, non quod ipsi propitio Christo hac quaestione teneamur. Sed interrogati a fratribus, quid nobis videretur, respon- dimus, nulli praëiudicantes sequi quod velit, nec alterius decretum nostra sententia sub- uertentes.] hæc ipse: quibus intelligas Ecclesiæ doctoris modestiam, cum sententiæ, quam defendit atque corroborat, fulcitq. irrefragabilibus propemodum rationibus, ne- minem cogit inuitum ad stipulari.

DE EPISTO- LA INNOCEN- TII AD EXU- PERIUM.

Scriptit & hoc ipso anno idem Innocentius Romanus Episcopus de nonnullis Ecclesia- sticis rebus ad S. Exuperium Episcopum Tolosanum, cum ille consuluisset de dubijs qui- busdam ipsum Romanum Pontificem. hunc autem Exuperium eundem fuisse, quem Au- sonius Burdigalensem dicit, & clarum inter eius temporis oratores adnumerat, in Notis diximus. eundem namque post Praefecturam Hispaniarum ad tranquillitatis portum secessisse, B

b Paulin. epist. 20. c Hieron. epist. 4. d 3. Reg. 17. LAUDES EXU PERII EX S. HIERONYMO.

idem Ausonius tradit, constatq. in Ecclesia Burdigalensi meruisse presbyterum, vt ex Pauli- no potest intelligi in epistola ad Amantium. At vero factus Episcopus, qualis quantu- sc extiterit, egregia vitæ sanctitate conspicuus, ex S. Hieronymo audi, dum hæc de ipso in primis habet, scribens ad Rusticum: Sanctus Exuperius Tolosæ Episcopus, viduæ Sa- reptensis imitator, esuriens pascit alios, & ore pallente ieiunijs, fame torquetur aliena, omnemq. substantiam Christi visceribus erogauit. Nihil illo dicitur, qui corpus Domini canistro vimineo, sanguinem portat in vitro: qui auaritiam eiecit e templo: qui absque funiculo & increpatione cathedras vendentium columbas, id est dona sancti Spiritus, men- saq. subuertit mammonæ, & numulariorum æra dispersit; vt domus Dei, domus vocer- tur orationis, & non latronum spelunca. Huius tu e vicino sectare vestigia.] hæc ipse. Et ad Ageruchiam: Non possum (inquit) absque lacrymis Tolosæ facere mentionem, quæ C

e Matth. 21.

vt hucusque non rueret, sancti Episcopi Exuperij merita praestiterunt.] Et ad Furiam S: Habes (inquit) sanctum Exuperium probatæ ætatis & fidei, qui te monitis suis frequen- ter instituat.] Sed de ipso modo hætenus, dicturi de eo alia occasione anno sequenti. Iam vero ad dictam ab Innocentio Papa ad ipsum scriptam epistolam redeamus.

f Hieron. epist. 11.

Intra alia autem, quæ S. Exuperius ab Innocentio Romano Pontifice exquisierat, de continentia clericorum, & poenitentijs quibus delinquentes coercerentur, atque alijs, do- ceteri quoque petijt sacrorum librorum catalogum. quod idem Innocentius praestitit ad finem suæ decretalis epistolæ, canonicorum librorum seriem texens: quam & in Romano Con- cilio (vt dictum est) Damasus promulgarat. praestitit id ipsum Gelasius Pontifex, sed antea S. Augustinus, atque Ruffinus, postea vero Alimus Auitus heroico carmine, Cassiodorus, & Isidorus, vt taceamus de recentioribus: Græcorum autem, Concilij Nicæni canon qui D

g Hieron. epist. 10.

excidit, & si altius repetendum putes, canon qui dicitur Apostolorum, Concilium Lao- dicenum, S. Athanasius, Gregorius Nazianzenus, Amphilocheus, Cyrillus Hierosolymi- tanus, postea Ioannes Damascenus, & alij recentiores in aliquibus inter se diuersi. Subiecit autem Innocentius & quæ Exuperius cauere deberet apocrypha. Sed de his nos superius fusius egimus primo tomo.

DE SERIE LI- BRORVM SA- CRORVM TVM A LATINIS TVM A GRÆ- CIS SCRIPTA

RHADAGAY- SVS BELLVM PARAT AD- VERSVS HO- NORIVM IMP. * Salus

Christo nato iam annus agitur quadringentesimus sextus auspicijs nouorum Consu- lum Arcadij Aug. sextum & Anicij Probi: Quo (inquit Marcellinus) Theodosius Junior Quinquennalia edidit: & Rhadagayfus Paganus, natione Scythia, cum ducentis millibus suorum totam Italiam inundauit. Cum Huldin & Saurus* Hunnorum Gotho- rumq. Reges Rhadagaysum continuo confecerunt, ipsius capite amputato, captiuos eius singulis aureis distrahentes.] hæc ipse, & quidem paucis & obscure. At res tanta digna qui- dem est, quæ omni ex parte elucidetur, ac fusius explicetur. Atque in primis quod ad rei gestæ tempus spectat: scimus S. Prosperum in Chronico, hæc accidisse affirmare anno superiori, sub Consulatu Stilichonis secundo & Anthemij. Vt autem Marcellino potius assentiamur, Honorij Imperatoris rescripta hoc anno ad Prouinciales data persuadent. Etenim ob ingruens tanti belli periculum iubet etiam armari seruos. Sed & iterato rur- sum edicto, ingenuis militantibus stipendium auxit, cum ita ad Prouinciales rescriptit: Prouin-

h l. 16. de ty- ron. Cod. Theod. i l. 17. de ty- ron. Cod. Theod.

Prouinciales pro imminentibus necessitatibus omnes inuitamus edicto, quos erigit ad militiam innata libertas. Ingenui igitur, qui militiae obtentu arma capiunt amore pacis & pa- triæ, sciant se denos solidos paratis* rebus de nostro percepturos ærario; quibus tamen ter- nos ex summa supradicta iam nunc solidos præberi mandauimus. Nam optimos futuros confidimus, quos virtus & vtilitas publica necessitatibus obtulit. Dat. XIII. Kalend. Maij, Rauennæ, Arcadio A. VI. & Probo Coss.] Cum igitur tanta necessitas hoc anno Imperato- rem coegerit armare seruitia, atque triplicare stipendia militantibus; nec alia præter illam Rhadagayfi his temporibus contigisse legatur barbarorum irruptio, cuius causa tanta oportuerit in expeditione præstari: plane affirmandum esse videtur, hoc ipso anno, quo edi- cta illa promulgata sunt, formidolosum Rhadagayfi in Italiam aduentum accidisse. Hæc in his quæ ad tempus spectant. At rem gestam ab Orosio a huius temporis scriptore petamus; quem tamen hæc summatim strictimq. scribendo, præterijisse multa oportuit. Ait igitur:

HONORIVS AD BELLVM FVTVRYM STIPENDIVM AVGET. * pacatis

Taceo de ipsorum inter se barbarorum crebris dilacerationibus, cum se inuicem Gotho- rum cunei duo, deinde Alani atque Hunni varijs cædibus populabantur. Radagayfus omnium antiquorum præsentiumq. hostium longe immanissimus, repentino impetu to- tam inundauit Italiam: nam fuisse in populo eius plus quam ducenta millia Gothorum, ferunt. Hic supra hanc incredibilem multitudinem indomitamq. virtutem Paganus & Scythia erat. Qui (vt mos est barbaris huiusmodi gentibus) omnem Romani generis san- guinem dijs suis propinare deuouerat. Hoc igitur Romanis arcibus imminente, fit omnium Paganorum in Vrbe concursus: Hostem esse cum vtrique virium copia, tum maxime præsi- dio deorum potentem: Urbem autem ideo destitutam, & mature perituram, quia deos & sacra perdiderit. Magnis querelis vbique agitur; & continuo de repetendis sacris cele- brandisq. tractatur. Feruent tota Vrbe blasphemiæ: vulgo nomen Christi tamquam lues aliqua præsentium temporum probis ingrauat. Cum hæc scribat Orosius, puto qui- dem tunc vsurpasse sibi Gentiles annonam illam quæ perfoluebatur antea deorum tem- plis, ablatam (vt vidimus) ab Imperatore Gratiano: quam iterum post sequentem annum ab ijs vendicari, & dari militibus, Honorius Imperator iussit, vt suo loco dicemus. Sed

a Oros. lib. 7. cap. 37.

pergit rem gestam Orosius: Itaque inuitabili iudicio Dei factum est, vt quoniam in permixto populo pijs gratia, impijs poena debebatur; oportebatq. permitti hostes, qui insuadibilem in plurimis & con- tradicentem ciuitatem seuerioribus solito flagris coarguerent; non tamen eos, qui indif- crete cunctos intemperata cæde delerent: duo tunc populi Gothorum cum duobus poten- tissimis Regibus suis per Romanas prouincias baccharentur: quorum vnus Christianus, D propiorq. Romano, & (vt res docuit) timore Dei mitis in cæde; alius Paganus, barbarus, & vere Scythia: qui non tantum gloriam aut prædam, quantum inextrabili crudelitate ipsam cædem amaret in cæde. Et hic iam receptus sinu Italiae, Romam e proximo tremen- tem terrore quassabat. Itaque si huic vltionis potestas permetteretur, quem Romani ob hoc præcipue tremendum arbitrabantur, quia fauorem deorum sacrificiorum obsequijs inuitaret; & immoderatio cæde sine fructu emendationis arisset, & error nouissimus pe- ior priore creuisset. Quandoquidem in Pagani & Idololatræ manus incidisse, non solum Paganis residuis de instaurando cultu idolorum esset indubitata persuasio, sed etiam Chri- stianis periculosa confusio, cum & hi terrentur præiudicio, & illi confirmarentur exem- plo. Quamobrem iustus dispensator humani generis Deus perire Paganum hostem voluit, & Christianum præualere permisit; vt Pagani, blasphemantesq. Romani & illo confun- derentur perditio, & hoc punirentur immisso: maxime cum Imperatoris Honorij admiran- da in Rege continentia & sanctissima fides non parum diuinæ misericordiæ mereretur.] hæc Orosius, demonstrans, in ignominiam atque detrimentum Gentilium deos colen- tium factum a Deo esse, ne Rex Scythia Paganus Romam inuaderet, eandem vero po- stea in horum vltionem caperet Christianus. Sed de bello inito subdit:

GENTILES IN CHRISTVM FREMVNT.

b l. 19. de Pagan. Cod. Theod.

Conceduntur quidem aduersus immanissimum illum hostem Rhadagaysum, aliorum ho- stium cum copijs suis inclinati ad auxilium animi. Adsunt Huldin & Saurus Hunnorum & Gothorum duces præsidio Romanorum. Sed non finit Deus rem potentia suæ virtutem hominum & maxime hostium videri. Conterritum diuinitus Rhadagaysum in Fefulanos montes cogit: eiusq. (secundum eos qui parcissime referunt) ducenta millia hominum, inopum consilij & cibi, in arido & aspero montis iugo, vrgente vndique timore, concludit: agmina que, quibus dudum angusta videbatur Italia, latendi spe in vnum ac paruum verti- cem

CVR NON EX- PVGNATA ROMA A RHA DAGAYSO PAGANO RE- GE.

INGENS VI- CTORIA DE RHADAGAY- SO.

cem trudit. Quid multis morer? Non disposita in bellum acies fuit, non furor timorq. A incerta pugnae praelit; non caedes acta, non sanguis effusus est; non postremo (quod felicitatis loco deputari solet) damna pugnae euentu compensata victoria: edentibus, bibentibus, ludentibusq. nostris, tanti illi, tamq. immanes hostes esurientes & sitientes languentesq. confecti sunt. Parum hoc est, nisi captum & catenatum ac subiugatum sciant, quem timere Romani: illumq. Idololatram suam, cuius sacrificia se magis pertimescere quam arma fingeant, sine proelio victum ac victum sub iugo catenisq. despiciant. Igitur Rex Rhadagayfus, solus spem fugae sumens, clam suos deseruit, atque in nostros incidit; a quibus captus, ac paulisper retentus, deinde interfectus est.

Tanta vero multitudo captiuorum Gothorum fuisse fertur, vt vilissimarum pecudum modo, singulis aureis passim greges hominum venderentur. Sed nihil superesse Deus de eodem populo fuit. Nam illico cunctis qui emebantur morientibus, quod improbi em- B ptiores eorum non impenderunt turpiter pretijs, expenderunt misericorditer sepulturis. Igitur ingrata Roma, quae sicut nunc sentit, non ad remittendam, sed ad reprimendam idololatriae praesumptionem, iudicis Dei aliquam misericordiam, ita continuo propter viuorum mortuorumq. sanctorum piam recordationem, Dei iram passura non plenam, si forte confusa poeniteat, vt per experientiam fidem discat, ab incurfu Alarici Regis & hostis, sed Christiani, aliquantulo ad tempus spatio differtur.] hucusque Orofius.

At res tanta nihil est vt humanis quierit perfici viribus. quod cum omnes intellexerint diuina id factum esse virtute: haud tamen omnes aequae nouerunt, quis apud Deum rem tantam promeruerit obtinere. Fuit enim ista operans, ille magnus tyrannorum vindex & debellator S. Ambrosius, qui rem tantam haud obscuris signis declarauit suis hospitibus Florentinis. quod Paulinus a his verbis significat: Tempore quo Rhadagayfus supradictam C Florentinam ciuitatem obsidebat; cum iam de se penitus desperassent viri ciuitatis, per visum S. Ambrosius cuidam apparuit, & promisit alio die salutem illis affuturam. Quo referente, ciuium animi sunt erecti. Nam altero die, adueniente Stilichone tunc Comite cum exercitu, facta est de hoste victoria. Haec Panfophia religiosa femina, matre pueri Panfophij, referente, cognouimus.] haec Paulinus.

Sed de tanta victoria diuinitus impartita, S. Augustini audiamus elogium, qui pro concione haec ad populum obiter b: Mementote, fratres, mementote: non est longum, pauci anni sunt; recordamini. Euerfis in vrbe Roma omnibus simulacris, Rhadagayfus Rex Gothorum cum ingenti exercitu, multo numerosiore quam Alarici fuit, venit. Paganus homo erat Rhadagayfus, Ioui sacrificabat quotidie: nunciabatur vbique, quod a sacrificijs non desisteret Rhadagayfus. Tunc omnes isti (Paganis scilicet) Ecce nos non sacrificamus, ille sacrificat: vinci habeamus a sacrificante, quibus non licet sacrificare. Deus ostendens, quia non in istis sacrificijs est ipsa temporalis salus, ipsa regna terrena: victus est Rhadagayfus, adiuuante Domino, miro modo. Postea venerunt Gothi, &c.] & in libris de Ciuitate Dei c: Quod tamen (inquit) nostra memoria, recentissimo tempore, Deus mirabiliter & misericorditer fecit, non cum gratiarum actione commemorant, Gentiles scilicet; sed quantum in ipsis est, omnium (si fieri potest) hominum obliuione sepelire conantur: quod a nobis, si tacebitur, similiter erimus ingrati. Cum Rhadagayfus Rex Gothorum agmine ingenti & immani, iam in Urbis vicinia constitutus, Romanis ceruicibus immineret, vna die tanta celeritate sic victus est, vt ne vno quidem non dicam extincto, sed nec vulnerato Romanorum, multo amplius quam centum millium prosterneretur eius exercitus, atque ipse cum filijs mox captus poena debita necaretur. Nam si ille tam im- E pius, cum tantis & tam impijs copijs Romam fuisset ingressus; cui pepercisset? quibus honorem locis martyrum detulisset? in qua persona Deum timeret? cuius non sanguinem effusum, cuius pudicitiam vellet intactam? Quas autem isti pro dijs suis voces haberent? quanta insultatione iactarent, quod ideo ille vicisset, ideo tanta potuisset, quia quotidianis sacrificijs placabat atque inuitabat deos? quod Romanos facere, Christiana religio non sinebat. Nam appropinquante iam illo his locis, vbi nutu summæ maiestatis oppressus est; cum eius fama vbique crebresceret, nobis apud Carthaginem dicebatur, hoc credere, spargere, iactare Paganos, quod ille dijs amicis protegentibus & opitulantibus, quibus immolare quotidie ferebatur, vinci omnino non posset ab eis, qui talia dijs Romanis sacra non facerent, nec fieri a quoquam permetterent. Et non agunt miseri gratias tantae misericordiae Dei, qui cum statuisset irruptione barbarica grauiore dignos mores hominum

VILI PRETIO VENDITI BARBARI, IDEMQ. CIUITO DEFUNCTI.

S. AMBROSII VIRTUTE RHADAGAYFVS VINCI TVR. a Paulin. in Vita S. Ambrosii in fin.

b August. serm. 29. in Luc. QVAB GENTILES EFFVIRENT IN CHRISTIANOS.

c August. de Ciuit. Dei lib. 5. c. 23.

MAGNA DEI PROVIDENTIA RHADAGAYFVS VICTVS.

num castigare, indignationem suam tamen mansuetudine temperavit, vt illum primo faceret mirabiliter vinci; ne ad infirmorum animos euertendos, gloria daretur daemionibus, quibus eum supplicare constabat.] haec S. Augustinus.

Quod vero ad numerum exercitus Rhadagayfi diuinitus superati pertinet, modestius agere visus est Augustinus, ne fidem minime posteris facturum loqui videretur hyperboles, dum ait multo amplius quam centum millium fuisse numerum barbarorum: quos tamen Orofius ad minus ducentos mille fuisse tradit: pariterq. Zosimus historicus & quidam Paganus (ne quis inuidiose Orofium mentitum putet) quadringenta barbarorum millia fuisse testatur, qui hoc in bello sub Rhadagayfo militarunt, collecti omnes (vt ait) ex trans-Istranis, trans-Rhenanis, Celticis, & Germanicis nationibus. Sed plane, vt Paganus, rem tantam perfide obscurare conatus, ait, trans Istrum, antequam cum copijs in regiones Romani Imperij subditas Rhadagayfus se inferret, a Stilichone imparatum offensum, ac superatum: cum, testibus Prospero & Cassiodoro, iam ante quinque annos sub Consulatu primo Stilichonis & Aureliani iidem descenderint in Italiam; & Paulino, Orofio, Augustino, atque Prospero auctoribus, idem Rhadagayfus fuerit diuina virtute in Tuscia superatus, captus, atque necatus. Haec autem cum omnes vna sententia testentur tot tantiq. grauissimi scriptores, rerum sui temporis singuli assertores: portentosi plane mendacij Zosimus redarguitur.

Sed iam ad Constantinopolitanam Ecclesiam huius anni res gestas conuertamus orationem. Hoc namque anno (inquit Socrates a) Arcadio sextum Consule & Probo primum, Atticus vir pietate eximius, ex Sebastia Armeniae oriundus, monasticum vitae genus ab ineunte adolescentia excolens, doctrina sane mediocri, sed prudentia naturaliter insita magis valens, C Episcopus Constantinopolitanus creatus est.] de quo cum Sozomenus b dicat quartum post mensum ab obitu Arfacij creatum esse, quem diximus diem obiisse tertio Idus Nouembris; aequae dicendum est, tertio Idus Martias esse in locum Arfacij Atticum substitutum. Ait autem de eo Sozomenus: Quarto post obitum illius mense, ordinatur Atticus Constantinopolitani cleri presbyter, vnus ex insidiatoribus Ioannis. Hic quidem natione erat ex Sebastia Armeniae, sed a puero ad religionem institutus per monachos haereseos Macedonianae sectatores, qui tum temporis Sebastiae in huius sapientiae studio clarebant ex schola Eustathij progressi.] sed & paulo post: Hic autem cum ad virilem aetatem peruenisset, ad Catholicam Ecclesiam transiit. Et quoniam natura magis quam doctrina prudens erat, rerum agendarum insidiator fuit, vt qui ad astruendas insidias, & ad easdem euitandas sufficeret, ingenio pellaci, ita vt multis gratus esset. In concionibus Ecclesiasticis mediocri, vt haec neque scripto dignae viderentur auditoribus, neque eruditionis prorsus expertes. Nam cum affectatus esset; si quando occasionem nactus erat, praecipuos quoque Graecos scriptores lectitabat: & eo ipso quod indoctus haberetur, dum de hisce differeret, etiam doctos saepenumero latebat. Ferebatur autem erga suae opinionis homines indutrius, aduersus diuersa sentientes formidabilis, & facile his ipsis, quoties vellet, incutere metum, & mox mutatus apparere mansuetus. Atque hunc quidem talem fuisse aiunt illi qui hominem norant.] haec de Attico Sozomenus, modoq. satis de eius electione haec dicta sunt.

Interea autem, cum Roma in Orientem legati missi, Constantinopolim properant: ea de re certior redditus S. Ioannes Chrysostomus, his eos putauit praueeniendos esse litteris c: Pristinam quidem vestram animi promptitudinem, atque studium, quod pro Ecclesiarum commodis praevobis tulistis, admirati sumus. Postquam autem tam longam peregrinationem insuper adiecistis, omniq. cunctatione abiecta, forti, vt vos decebat, animo tam longum iter suscepistis; non vulgariter hoc quoque nomine vos suspicimus, nec vobis tum nunc per litteras, tum citra litteras gratias agere desinimus. Nec vero nos dumtaxat, sed etiam Orientales omnes admiratione afficiuntur, vestraeq. firmitatis atque constantiae, feruentisq. charitatis, & immota sententiae praecones se praebent. Ac iam nec itineris longinquitatem, nec peregrinationis arduam villo modo grauem & molestantem esse ducunt, vt ad eos excurrant, ac tot vestra praecleara facta conspiciant. Eoq. etiam nomine carissimus & insigni pietate praeditus dominus meus presbyter, etiam si alioqui parum firmo corpore praeditus, nihil non sibi perferendum putauit, vt ad vos se conferret, vestroq. conspectu atque congressu frueretur. Posteaquam igitur ipsum (vt vestra charitas postulat) exceperitis: illud a vobis petimus, vt etiam si mala ingrauescant, vos

DE NUMERO HOSTIVM ET ERRORE ZOSIMI.

a Socrat. lib. 6. c. 18.

b Sozom. lib. 8. c. 27.

ATTICVS EPISCOPVS CONSTANTINOPOLITANVS CREATVS.

c Chrysost. epist. 165.

EPISTOLA S. IOANNIS CHRYSOSTOMI AD LEGATOS.

vos tamen ijs medicinam afferre ne grauemini, verum parem initijs finem imponatis: **A** scitis enim quantam vobis Deus pro sua benignitate mercedem relaturus sit, si pro tot Ecclesijs perturbatis laboretis, nihilq. omittatis, quo eos ad tranquillum portum appellatis.] hucusque ad legatos Chrysofomi litteræ: immo & duplices dedit, alias nimirum ad eos eodem argumento conscriptas ^a.

Sed quid meditata est scelerata perfidia? Quod enim aduersarij Ioannis scirent, si ijdem legati Constantinopolim se conferrent, fore, vt populus pro Ioanne sollicitus cum eisdem legatis pro ipsius Ioannis restitutione conspiraturus esset, & turbas quoque, si res ex sententia non eueniret, excitaturus: consilium illud inierunt scelestum admodum, nimirum ne legatos sinerent ingredi Constantinopolim, quomodo autem id moliti sint, iam dicturi sumus.

Ac primum omnium, quod ad tempus spectat; decretam in Synodo Romæ habita anno superiori legationem, hoc vero anno missam, non peruenisse Constantinopolim, nisi postquam Atticus suffectus Arfacio, hoc anno (vt dictum est) sedere cœpit: ipsæ res gestæ declarant. Contigit itaque legatos talia tantaq. pati, quæ neque perpeti contigisset apud feros barbaros, & quasuis agrestes ac rationis penitus expertes immanes gentes; siquidem non Christianæ pietatis tantum leges sunt ignominiosissime proculcatæ, sed ipsum ius gentium scelestissime violatum. At quænam fuerint ista, ijdem ipsi legati cum re infecta reuerfi sunt, palam fecere. Accepit ab ipsis rem cunctis notissimam ipse qui refert Theodorus Ecclesiæ Romanæ diaconus, qui apud Palladium singula verbis ipsorum legatorum recenset, atque ait ^b:

Profecti igitur legati Constantinopolim, post quatuor menses redierunt, narrantes nobis Babylonias res. Cum autem (aiebant ipsi) præternavigaremus Græcias, detenti sumus **C** Athenis ab infesto quodam Tribuno militum; qui idem nobis Centurionem adiecit vnum, qui Theffalonicæ appropinquare minime permitteret. Illic enim intendebamus primum Anyfio Episcopo Theffalonicæ litteras reddere.] iungebatur hic vna cū alijs Macedoniæ Episcopis religionis fœdere cū Occidentalibus pro Ioanne, vt superius dictum est. Vetuit ergo Tribunus ne ij simul aduersus Ioannis impugnatores vniuerfi. Sed pergit Theodorus relationem reddere legatorum: Iniectos igitur nos Tribunus in duo nauigia misit. Irruente autem Austro vehemente, tribus diebus absque cibo Aegeum pelagus & Angusta traiecimus. Tertia tandem die, hora duodecima, ante urbem applicuimus prope Victoris suburbana. Quo in loco detenti ab his qui obseruabant portus, retro repulsi sumus; cuius id iussione pateremur, ignorantes. Conclufiq. intra castellum Thraciæ maritimum, quod Athyram vocant; illicq. cruciati, atque ab inuicem diuisi, Romani quidem in cellula vna, **D** Cyriacus vero & qui cum illo erant, in pluribus morabantur, ne vno quidem puero nobis in ministerio relicto.

Cumq. vt litteras daremus, exigeretur a nobis; non acquieuius, dicentes minime esse conueniens; sed vt qui senes eramus, ipsi Imperatori Imperatoris itidem litteras Episcoporumq. redderemus. Cum igitur obstinate recusarem, neque aduenienti ad nos Patricio Notario, neque alijs quibusdam, qui ad hoc venerant, eas dare vellemus: postremo accessit ex Cappadocia quidam Tribunus militum, Valerianus nomine; perfractoque Episcopi Mariani pollice, per vim abstulit signatam Regis epistolam cum litteris reliquis. Postridie vero miserunt ad nos siue Regis aulici, siue Atticus, nescimus (ipse enim ferebatur Ecclesiæ inuasisse thronum) qui tria millia numismatum darent, orantes, vt communicarem cum Attico, & de Ioannis iudicio omnino taceremus. quibus minime obtemperare voluimus. Permanfimus igitur orantes, vt quandoquidem nihil pacificum peragere possemus, tuto saltem redire ad Ecclesias nostras permetteremur. Mouebat enim nos nimia immanitas hominum. **E**

Hoc & Saluator noster varijs reuelationibus nobis ante monstraerat: adeo vt & diacono sancti Emmelij Paulo viro mitissimo & pudicissimo in nauis apparuerit Apostolus Paulus, dicens illi ^c: Videte quomodo caute ambuletis, non quasi insipientes, sed vt sapientes, quoniam dies mali sunt. Significante somnio multiplicem fallaciam, quæ ad euerfionem veritatis nobis insidiaretur donis atque blanditijs. Assistens igitur idem ipse Tribunus Valerianus iniecit nos in nauim vetustam & putrem: datoq. (vt ferebatur) pretio nauclero, vt perderet nauigantes, & simul adiectis militibus viginti ex ordinibus varijs, continuo Athyris expulsi. Emensis igitur stadijs plurimis, cum iam perituri videre-

^a Chrysof. epist. 166.

LEGATI
QVAE IN VIA
PASSI CON-
TRA IVS GEN-
TIVM.

^b Apud Pallad. dialog.

LITTERAE
PER VIM EX-
FORTAE A
LEGATIS MA-
LE HABITIS.

LEGATI AN-
TE DIVINI-
TVS PRAEMO-
NITI.

^c Ephef. 5.

A deremur, applicuimus Lamplaco. Inde mutata nauis, vigesima tandē die ad Calabriae Hydruntem peruenimus. Neque nobis vltra dicere potuerunt de beato Ioanne aliquid certius, neque vbi modo sint Demetrius, Cyriacus, Eulifius, & Palladius, qui cum nostris epistolis legati fuerant missi, & Athyris (vt ante iam diximus) detenti.] hæcenus ex relatione legatorum Theodorus. Quæ eadem omnia, qui res Ioannis Chrysofomi prosecuti sunt, cum dicant facta esse ante Eudoxiæ Augustæ obitum, diuersam secuti sunt sententiam ab ijs qui dixerunt eam anno superiori defunctam.

Ad ipsos autem legatos hac legatione perfunctos S. Ioannes Chrysofomus has litteras dedit ^a:

Amplissimas vobis ob tantam animi firmitatem, ac studiū, & curam, laboresq. & sudores, ac denique ob longam hanc peregrinationem, quam vtilitatis Ecclesiarū causa suscepi- **B** stis, gratias agimus. Etenim quanto grauius eos, qui omnia perturbant, iudiciū manet, tanto quoque maius vberiusq. vobis præmium expectandū est, qui ad ea quæ ab alijs scelerate ac nefarie admissa sunt, corrigenda, tantum patientiæ studijq. adhibuistis. Atque vtinā coram quoque vobiscum congregari possemus. Quod quoniam nobis exilij necessitas ademit: tandē aliquando atque ægre ornatissimum ac religiosissimum dominū meum presbyterum ad vos proficiscentem nacli, has litteras misimus, quibus debitum vobis salutationis munus pendimus; ac tum pro præsentibus vestris officijs, tum pro eo, quo flagratis, fariendorum incommodorū zelo gratias agimus. Nam etsi nihilo meliore statu res est: tamen ipsi, quod muneris vestri erat, præstitistis: eoq. nomine plena, numerisq. omnibus absoluta merces a benigno Deo vobis constituta est; vt qui ad medicinam admissis sceleribus afferendā tanto studio, tantaq. animi alacritate perpetuo vsi sitis.] hæc ad legatos Chrysofomus.

C At quid post hæc actum sit de Episcopis Orientalibus, quos primum legatos Romā missos diximus, deinde e Concilio Roma in Orientem cū eodē munere redditos, quos & secutos legatos in Athyra castello seorsum singulos inclusos reliquimus; iam dicendū est. Palladius enim, quid de illis atque alijs factum sit, ita describit ^b: Episcopi (vt initio quidem fama vulgavit) in mare præcipitati; vt autē veritas continet, in exilium ad remotiora & barbara loca ducti sunt; ibiq. a satellitibus nunc vsque seruantur. Reuersus enim diaconus quidam, itineris ipsorum comes, retulit, Cyriacum quidem Emifenum Episcopum octingentis millibus passuum Palmyram Perfarum oppidum adductum esse; Eulifium vero Bostræ Arabum, in castellum quod Nupfas appellatur, Saracenis adiacens, relegatum; Palladium Blemmiorum siue Aethiopum Episcopum seruari prope locum, qui Syene vocatur, in Aegypti regione; Demetrium intus in Oasim Mazicis proximam: sunt enim & aliæ Oases.] **D** hi sunt quatuor illi legati ab Oriente Romam Episcopi, reuersiq. cum legatis Roma missis in Orientem, & Athyræ in carcere custoditi.

Ad hos autem quatuor Episcopos Cyriacum, Demetrium, Palladium, & Eulifium exules extat S. Ioannis Chrysofomi epistola scripta tunc quidem, cum exilio eos esse damnatos accepisset: digna sane quæ istiusmodi Actis interferatur; est vero huiusmodi ^c:

Beati vos, ac ter beati, sapiusq. beati ob præclaros hos sudores & certamina & ærumnas ac labores & pericula, quæ pro omnibus orbis terræ Ecclesijs subiistis. Hincq. tum in terra, tum in mari, tum in cælis gloriam & splendore consecuti estis. Siquidem homines omnes, qui quidem mentis compotes sunt, vos prædicant, ac coronis cingunt, animi vestri robur, fortitudinem, tolerantiam, atque constantiam ad stuporem vsque mirantes. Benignus autem Deus, qui laboribus longe ampliora præmia semper constituit, tot tantaq. bona vobis **E** rependet, quot quantaq. ijs a Deo rependi par est, qui pro vniuersi Orbis pace tam strenue ac fortiter dimicant. Ac propterea nos quoque beatos vos prædicare non desinimus, incredibilem quamdam voluptatem ex vestri recordatione perpetuo capientes, vosq. etiam si alioqui longo itineris interuallo a vobis disuncti simus, animo circumferentes. Ac quidem Cerecus carissimus diaconus nunc nauigare minime potuit, propterea quod multo labore confectus erat. At vero domini mei, religiosissimus presbyter Ioannes, & carissimus diaconus Paulus, cum vndique exagitarentur ac vexarentur, nec vsquam consistendi ac delitescendi potestas esset, hoc sibi necessario faciendum existimarunt, vt ad charitatem vestram sese conferrent, isticq. vobiscum essent. Quamobrem ipsos cum charitate excipite; eamque, quam par est, benevolentiam ipsis exhibete.] hucusque epistola. Sed quæ de alijs exulibus & extorribus Palladius subdit, hic reddamus:

Serapionē autem post innumeras absque vlla probatione calumnias, cum atrocitate iudi-

^a Chrysof. epist. 167.

IOANNIS
CHRYSOST. E-
PISTOLA AD
LEGATOS.

LEGATI O-
RIENTALES
QVAM MALE
MVLTATI.
^b Pallad. in dia-
log.

^c Chrysof. epist. 148.

LITTERAE
IOAN. CHRYS-
OSTOMI AD
EPISCOPOS
ROMAE A-
GENTES.

IOANNI COM-
MUNICAN-
TES QUAN-
TA PASSI.

DIVERSORVM
DIVERSAB
AERYMNAE.

QVAE IN ITI-
NERE PASSI
SVNT EXV-
LES.

a 2. Cor. 2.
b 1. Cor. 4.

PERSECUTO-
RES ACER-
BIORES NV-
MERANTVR.

c Ioan. 3.
A QVIBVS BE-
NE HABITI
EPISCOPI
EXVLES.

cium violassent, in patriā (vt fama est) propriā relegarunt. Hilarius vir sanctus & senex, post plagas non a Iudicibus sibi, sed Acro impositas, in interiorē Pontum missus est: qui decem & octo annis panem non gustavit, solaq. olera vel legumina ad cibum habuit. Antonius intra Palæstinæ speluncas se includit: Timotheus Maroniæ & Ioannes Lydiæ Episcopi in Macedonia esse memorantur: Rhodon Asiaticus Mitylenem profectus est: Gregorius Lydius esse in Phrygia dicitur: Brisso Palladij frater, Ecclesia sua sponte derelicta, in agello suo degit, terram proprijs manibus fodiens: Lampetius vero (vt aiunt) in agro Lydiæ a quodam fouetur Eleutherio, lectationibus vacans: Eugenius in patria est: Elpidius magnus ille Laodiceæ Syriæ Episcopus vna cum Pappo, tres anni sunt, ex quo gradus domus numquam descenderunt, orationibus insistentes: Heraclidas Ephesius quadriennium iam Nicomediæ carceri inclusus est.

Reliqui de communione Ioannis partim quidem Attico cōmunicarunt necessitate compulsi, & in alias regiones Thraciæ translati, partim nescimus vbi sint. Aiunt Anatolium in Gallias concessisse. Presbyteri vero in Arabiam & Palæstinam exularunt: Tigrius in Mesopotamiam relegatus est: Philippus fugiens in Ponto diem obiit: Theophilus in Paphlagonia versatur: Ioannes Aethrius Cæsareæ construxit monasterium: Stephanū in Arabiam relegatum, a carnificibus Isauri abstractum, in Taurū dimisere: Sallustium Cretæ immorari fama est: Philippum monachum atque presbyterum Scholarum audiui infirmari in Campania: Sophronius diaconus Thebaidæ seruator in custodia: Paulus diaconus Dispēsatoris adiutor in Africam profectus memoratur: alius Paulus Hierosolymis est: Elladius Palatij presbyter Bithyniæ in agello proprio degit. Plurimi Constātinopoli delitescunt: alij vero in sua quisque discessere. Siluanus autem sanctus Episcopus Troade piscatu sibi victū quarit.] pergit dicere de Stephano monacho, Eutropio, & alijs, de quibus superius mētio facta est. Sed quid ipsis Episcopis contigerit, cum in exilium deportarentur, Palladius ista subdit:

Retulit autem is qui ab Episcopis redierat diaconus, eos a ductoribus suis, immissione quorundam, in tantum vexatos, vt tæderet etiam viuere, mortemq. sibi imprecarentur omnes. Nam pecunias in sumptus necessarias eis auferentes, inter se partiti sunt; nudisq. imponentes iumentis, bidui iter vna conficiebant die, profunda iam nocte diuertentes, & nocturnis item tenebris ad iter exurgentes, vt neque infelices escas continere stomachus posset. Turpibus præterea obscœnisq. sermonibus impetere illos non desistebant. Palladio autem etiam seruum tulerunt, cogentes ipsum litteras quoque dare quas habebat. Demetrius vnus ex militibus adeo affixit, vt profunda iam vespera illum etiā percuteret vomere: qui continuo corruens expirauit, multis doloribus maceratus. Prædixerat enim Palladius (vt ex cōmilitone veniente didicimus) Aliud iter non conficies, sed miserabiliter morieris. Ecclesiæ namque omnino appropinquare non sinebant, hospitantes aut in stabulis, vbi scortorum erat multitudo, aut in Samaritanorum vel Iudæorum synagogis. quibus illi angustijs pressi, noua semper animo versare cogebantur. Dixit autē vnus ex Episcopis: Quid de diuersorij querimus? Num enim in nobis est, morari vsq. vt voluntate propria & electione lasciuientes pœnas expendamus? An ignoratis hæc omnia & contigisse prius, & futura etiam postmodum, per quæ omnia glorificatur Deus? Quam multæ istiusmodi meretrices, quæ vel obliuionem Dei cœperant, vel illum semper ignorauerant, conspectis nobis, in timorem Dei cognitionemq. venerunt, fortassis in melius conuertendæ, siue certe ad deteriora non prolapsuræ. Non parum autem est rationali animæ, quæ a perturbatione vexatur, respirare vel modicum, quod est pudoris fomentum: adeo vt dixerit, qui hæc sustinuit magister Gentium Paulus: Christi bonus odor sumus his qui saluantur, & his qui pereunt; eo quod b spectaculum facti sumus Angelis & hominibus.

In tantam vero acerbitatis insaniam Episcopi omnes de communicatione Theophili per totum Orientem (sicuti monachus rediens retulit) deuenērunt, vt ex his plerique non modo debitam humanitatem non exhiberent; verum milites, datis muneribus, inducerent, vt eos ocyus e ciuitatibus expellerent. Sunt autem qui ista gessere, Tarsensis, & Antiochenus, & Cæsariensis, atque ante omnes Ancyranus, & Pelusiensis Episcopi, partim donis, partim etiam minis militum animos contra eos ita efferantes, vt ne laicos quidem eos excipere hospitio cupientes permitterent, sicut in epistolis canonicis Caio contra Episcopum quemdā scribit beatus Ioannes c.] & post aliqua: Laudabat autem idē monachus, atque admirabatur Secūdæ Cappadociæ Episcopos, vt qui actis in exiliū Episcopis magnū ostendissent miserationis affectum; & in primis Theodorū Tyanæum mitissimum virum, Bosphoriumq. Colonia

A Colonia, qui quadragesimū in Episcopatu agebat annum, & Serapionē Ostraciæ quadragesimum & quintum annū in Episcopali officio supergressum.] hæc Palladius de exulibus Episcopis, & eorum peregrinatione. Quod ad Bosphorium spectat; hic sane ille (vt suo loco dictū est) qui ante annos quadraginta, nempe a Christo nato trecentesimo sexagesimo sexto, S. Gregorio Nazianzeno suauit ac pene coegit suscipere munus Ecclesiæ Nazianzenæ.

Sed iam tandem ipsum S. Ioannem Chrysoftomum in exilio Arabissi agentem inuisam. Hoc quidem ipso anno, absolutis exilij annorum duorum periodis, tertiu inchoauit mense Iulij; quando mittens Romā Ioannem presbyterum & Paulum diaconum, has ad Innocentium Romanum Pontificē litteras dedit, quibus in primis pro sedulo & indefesso in sua causa exhibito studio ingentes gratias agit: inde vero pro persecutoribus rogat, suadens mitius agere aduersus canonū proculcatores, ne eos excommunicet, ob periculū vniuersalis in vniuerso Orbe cōstandi schismatis; sed vt expectet orat, si forte resipiscant. Sic enim ipsæ se habēt nouissimē ad Innocentiū scriptæ a litteræ tāti viri memoria suauissimæ atque dulcissimæ:

Corpus quidem nostrum vno eodemq. loco tenetur & stabilitum est; animus autem charitatis alā in vniuerso Orbe circumuolitat. Proinde licet tanta itineris intercapedine separati simus, a pietate tamen vestra non absumus, sed quotidie vobis præsentem sumus. Animi enim oculis videmus vestram illam fortitudinem & sinceram affectionem, constantiamq. non mutabilem, & quod vos consolari nos plurimum & perpetuo cupiatis. Quanto enim fluctus extolluntur sublimius, & plures latent scopuli, vehementioresq. venti sunt, & tempestates: tanto & vigilantia vestra augetur: neque vos tantæ viæ prolixitas, neque tantum temporis interuallum, neque causarum difficultates segniores reddidit; sed perseveranter imitamini optimos gubernatores, qui tunc maxime vigiles sunt, quando eleuari fluctus, & mare intumescere, & multas aquas in nauim inundare, grauissimamq. interdiu noctem ingruere vident. Ea propter & gratias vobis habemus multas, & desideramus quidem ad vos dare crebras litteras: id quod nobis maximo foret solatio. Verum quia solitudo huius loci in tantum vos a nobis separat, neque facile ad vos peruenire valent hi qui nobiscū agunt, vel etiam qui in vicino habitant, tum quod in extremis finibus locus ille situs est, tum quod latrones vias illas vndique obsident: precamur vt diuturnum nostrum silentium efficiat, quod magis condoleatis, quam quod nos reos putetis negligentia: neque enim contemptus est in causa, quod tacuimus.

Nunc enim multo tempore venerabilem & dilectum Ioannem presbyterum & Paulum diaconum in hoc tenuimus, vt scriberemus. Perpetuas enim vobis gratias agimus, quod paternam erga nos benevolentiam declarastis. Nam quantum in vestra pietate situm fuit; iam res omnes sedatæ & emendatæ, atque sublata omnia scandala fuissent, gauderētq. Ecclesiæ tranquilla ac sincera pace, & essent plane secunda omnia, neque contemptæ leges, neque violatæ Patrum constitutiones forent. At illi in suis impijs operibus pergunt; & quasi antea nihil attentarint, ita priora malefacta recentibus vincere certant. Nolo autem omnia quæ interim gesta sunt, singillatim recensere: quandoquidem non solum epistolæ, sed & historiæ modum transcenderet narratio.

Ceterum vestram oro vigilantiam, quod licet illi omnia tumultibus repleuerint, laborauerintq. morbis incurabilibus & pœnitentiæ non capacibus; si tamen curari morbos voluerint, ne affligantur, neque a coetu abijciantur, considerata tanti operis magnitudine. Certamē enim illud ferme totius Orbis est; Ecclesiæ vsque ad genua humiliatæ sunt; populi dispersi; clerus diuexatus; Episcopi exules; constitutiones Patrum violatæ. Et idcirco iterum atque iterum & sæpius vestram oro diligentiam, vt quanto maior est tempesta, tanto maius adhibeatur studium. Expecto quidem futurū, vt aliquanto amplius corrigantur. Quod si minus fiet: vos vestram coronam paratam apud misericordē Deum habetis; & hi qui iniuria afficiuntur, consolationem ex incremento charitatis vestræ non mediocrem accipient. Nam & nos tertium nunc annum in exilio versamur, expositi pesti, fami, bello, continuis obsidionibus, solitudini indicibili, quotidianæ morti, & Isauricis gladijs: & non mediocriter nos consolantur solida vestra fides & charitas, quæ se in me tam tenui ac simplici oblectant: Hic noster murus, hæc securitas, hic portus absque fluctibus, hic multorum bonorū thesaurus, hæc lætitiæ mirificæq. voluptatis causa est. Et si in desolatiore quam iste est, locum iterū abigemur; non paruam hinc habentes nostrarum afflictionum consolationē, abimus.] hactenus Ioannis Chrysoftomi epistola Romā missa per Ioannem & Paulum: quos apud sanctas feminas, easdēq. genere clarissimas Romæ voluit hospitari, sicuti alios qui ab Oriente a se

a Chrysoft. epist.
2. ex septem.
EPISTOLA
VLTIMA
CHRYSOST.
AD INNO-
CENTIVM
PAPAM.

IOANNES ET
PAVLVS LE-
GATI AD IN-
NOCENTIVM
PAPAM.

missi erant: haud enim hos apud Innocentiū, qui interpellabatur Iudex, decebat defensores A
causæ Chrysofomi hospitari; ne idem qui Iudex, æque esse patronus censeretur. Extant
Ioannis ipsius ad eas datæ litteræ. Quales autem quantæq. essent istæ extorriū ac profugo-
rū legatorumq. hospitiæ Proba ac Iuliana: memoria repete quæ de vtrisque a nobis dicta
sunt supra ad finem quarti Annalium tomi. Quarum commendandi studij causa, hic per-
breues binas scriptas ad eas epistolas ipsius Ioannis opportune reddemus. Ad Probā enim

a Chrysof. epist. 168.

IOANNIS
CHRYSOSTO-
MI EPISTO-
LA AD PRO-
BAM.

data epistola sic se habet, cum eosdem missos legatos commendat Ioannem & Paulum^a:
Et si longo itineris spatio abs te disunctus sum; tamen sinceram ac feruentem tuam cha-
ritatem, non secus ac si coram essem, tuaq. omnia cernerem, certo expertus sum: ijs ni-
mirum, qui istinc ad nos veniunt, ea de te asserentibus, quæ audire cupiebam. Ea q. de cau-
sa multas atque ingentes tibi gratias habeo, atque ob istum tuum animum glorior, meq.
effero: virosq. mihi carissimos, religiosissimumq. presbyterum Ioannem, & ornatissimum B
diaconum Paulum tibi commendo; atque ad tuas manus, velut ad portum transmittito.
Abs te igitur, lectissima ac nobilissima domina mea, peto, vt, quemadmodum humanitas
tua poscit, ipsos videas: nec enim te fallit, quantam huiusce comitatis mercedem relatu-
ra sis. Ac quam sapissime licebit, de tua valetudine, de qua vt nobis vehementer cara,
aliquid intelligere, vehementer aueo, fac me certiore.] hætenus ad Probam. Ad Iu-
lianam vero sanctissimam æque viduam eius filiam ista habet^b:

b Chrysof. epist. 169.

EIVSDEM E-
PISTOLA AD
IULIANAM.

Quo grauiore pœna mulctati sunt, qui tot scelera perpetrarunt: eo quoque vobis, qui
tot scelera tollere ac delere studuistis, tantumq. laboris & ærumnæ suscepistis, amplior
merces futura est. Neque enim nobis obscura fuit ea beneficentia, idq. studium, quod & in
negotio de quo agitur, & in excipiendis benigneq. cōplectendis ijs quos istuc misimus, præ-
buisistis. Eoq. nomine gratias vobis habemus; vosq. rogamus & obsecramus, vt in eodem C
studio & alacritate permaneatis, ac firmiter etiam ac valentius animi robur ac fortitudi-
nem adhibeatis. Neque enim vos fugit, quanta huiusce præclari facti magnitudo sit; quan-
tamq. mercedem percepturæ sitis; tantos motus ac tam sæuos fluctus, quantum in vobis
est, comperentes; eamq. quam par est, acceptis incommodis, medicinam afferentes.]
hæc ad Iulianam, non solum (vt vides) hospitem legatorum, sed & causæ Ioannis diligen-
tissimam patronam. Extat eiusdem Ioannis eodem argumento alia epistola ad Italicam^c
æque clarissimam feminam, ad quam etiam datæ S. Augustini duæ epistolæ habentur^d.

*c Chrysof. epist. 153.
d Aug. epist. 6.
e 133.*

CONSILIUM
ADVERSA-
RIORVM DE
NECANDO
IOANNE.

Cum autem ad calcem recitata nuper epistolæ ad Innocentium Papam Ioannes dicat, in
alium se forte locū ablegandum fore; odoratus esse videtur, quod aduersarij in ipsum mo-
lirentur; conantes sic eum frequentibus atterere peregrinationibus per loca aspera & diffi-
cillima, quousque nimia ex itineribus afflictatus molestia, cogeret ad postremum etiam D
ex hac vita migrare. Quod enim eius causa totum scirent aduersarij esse Occidentem com-
motū, Romanumq. Pontificem etiam & alios eiusdem orbis Episcopos exasperatos, quin
& ipsum Honorium Imperatorem, ob violatum in contumelijs legatorū ius gentium, haud
mediocriter perturbatum, concitatumq. ad facinoris vltionem: nihil consultius agi sibi vi-
sum, quam si ipse Ioannes de medio tolleretur; sic rati omnem cum illo finem consecutu-
rum esse quod feruebat Ecclesiasticum bellum. Sed quod perficere istud gladio, nimis ty-
rannicum haberetur & inuidiosum: id quod diximus, excogitarunt, ita nimirum cum æ-
rumnis conficere, vt penitus deficere & exhalare animam cogeret; quod quidem & im-
pie perpetratum & expletum est; vt quæ paulo inferius de eius ad Deum migratione di-
cturi sumus, facile demonstrabunt.

*e Pallad. in dia-
log.*

ATTICVS
PERSEQUI-
TVR IOAN-
NIS PARTI-
CIPES.

At licet (vt vidimus) Ioannes Chrysofomus suis litteris rogasset Innocentiū Romanum E
Pontificem, ne a cœtu Fidelium excommunicatione eos eijceret, qui legatos Apostolicos
adeo turpiter eiecissent, maleq. habuissent: constat tamen tū ipsum Innocentiū, tum reli-
quos Occidentalis Ecclesiæ Episcopos Atticum pseudoepiscopum, veluti tanti sceleris ar-
chitectum, a cōmunionem Fidelium extorré penitus declarasse: cum ipse Atticus, ne Oriētis
populi a se dilaberentur, eiusmodi (vt ait Palladius^e) edictum elicit ab Arcadio, quo ci-
ues & peregrinos, siue prouinciales sibi cogeret cōmunicare. edictum autem sic se habuit:
Si quis Episcopo Theophilo, & Porphyrio, & Attico non comunicat; ecclesia pellatur,
& a suis facultatibus prorsus proijciatur.] hæc summa edicti, potius quam ipsum integrum.
Hinc iā alij (subdit Palladius) plus æquo grauati pondere, inuiti quoque communicant.
At vero pauperiores quique & in fide sana imbecilliores muneribus quibusdam ad cōmu-
nicandū attrahuntur. Qui vero genus & patriā, & corruptibilem gloriā, corporumq. pressu-

A ram contempserunt, fuga ingenuitatē animi seruauere, Euangelicum^a illud crebra memo-
ria repētes: Si vos in vna ciuitate persecuti fuerint, fugite in aliā. & Prouerbiorum^b il-
lud sibi met dicentes: Non proderunt substantiæ in die iræ. Profecti autem sunt alij quidem
Romam, alij ad montes, alij in monasterijs seruorum Dei a Iudaica iniquitate seruabantur.
Continebat autē rescriptum contra laicos, qui in dignitate erant cōstituti, vt magistratu &
dignitate omni priuarētur; milites vt baltheum amitterent; populares & artifices reliqui,
perfoluto graui auri pondere, subijcerentur exilio. Verum dum ista geruntur, preces a fi-
delioribus quibusque sub dio magna cum afflictione sua quotidie fiebant.] hæc Palladius.

*a Mat. 10.
b Prouer. 11.*

Quid autem offensus Innocentius Romanus Pontifex, necnon Honorius Imperator in
Arcadium post huiusmodi scelus plane execrandum aduersus legatos perpetratum ege-
rint; ignoratur quidem: tamen ex alijs litteris Honorij superius recitatis, quæ hoc tempo-
re Honorius scripserit, fati conijci potest. Res namque iam eo perducta videri poterat, vt
B ipsi Honorio nihil reliquū esset, nisi cum Arcadio armis decernere: sed barbarorū assidui
rumores, & detecta infidelitas Stilichonis (vt dicemus) animum eius auertit. Innocentius
autem haud potuit rem tantā dissimulare, atque adeo execrandum facinus inultum relin-
quere; licet aliquid seueritatis Ecclesiasticæ cēsura remittere, ne maior in Ecclesia scissura
fieret, ratio temporis persuaferit. Quamobrem ab Ecclesiastica Romanæ Ecclesiæ cōmunio-
ne abstinuit tum Atticum Constantinopolitanum intrusum Episcopū, tum etiam Theophi-
lum Alexandrinum, vt ex ijs quæ dicentur inferius perspicue apparebit. hucusque in eos
progressa est censura Ecclesiastica, coniunctaq. cum miseratione seueritas disciplinæ.

Porro autem ipse Ioannes Chrysofomus, qui primo anno Cucusi (vt diximus ex Palla-
dio) & sequenti vsque in præsens Arabissi Armeniæ ciuitatis exulauit, vbi (vt ipse testatur^c)
C erat Episcopus vir sanctissimus Treius: in hoc vsque tempus haud priuatus est commercio
litterarum, quas mutuo acciperet atque redderet. Sed quod nullæ amplius litteræ datæ le-
gantur, perpetuumq. appareat ad obitum vsque seruatum esse silentium; aduersariorum
inuidia interceptus creditur comiteus; ipseque ne quid scriberet, custoditus; obstructumq.
penitus creditur os illud aureum, gemmeusq. stylus e manu eius abstractus, atque perfra-
ctus ingenti iactura totius Ecclesiæ.

c Chrysof. epist. 126.

Sed ne penitus consistere videamur absque sanctorum virorum consortio solitarij: age
modo conueniamus S. Hieronymum in Ecclesia operosum; qui hoc anno in Zachariam,
Oseam, Ioel, Amos, & Malachiam Prophetas commentarios disertos elaborauit. audi
vero ipsum ad Pammachium ista scribentem^d: Præsentis anno, qui sexti Consulatus Arca-
dij Augusti & Anicij Probi Fastis nomen imposuit, Exuperio Tolosanæ Ecclesiæ Pontifi-
ci Zachariam, & eiusdem vrbs Minerio & Alexandro monachis Malachiam Prophetam
interpretatus sum; statimq. recurrens ad principium voluminis Osee & Ioel & Amos, tibi
negare non potui.] hæc quidem ipse (vt ibi ait) cum de grauissima conualuisset infirmitate,
ac tremantibus digitorum articulis, iam scribere non valeret, utpote senex; qui & de com-
modis & incommodis senectutis ad eundem Pammachium^e tunc disseruit. Sed vnde scri-
bendi commentarios in Zachariam ad S. Exuperium Episcopum Tolosanum occasio data
est, præstat hic recensere. Hoc enim anno idem vir maxime pius, erga pauperes largitioni-
bus effusissimus, quod tantæ eius liberalitati angustæ Galliæ viderentur, legauit Sifinnium
monachum integerrimis vitæ moribus præditum in Orientem cum ingenti pecunia, vt Pa-
læstinæ monachis ad vitam subsidia ministraret, inde vero se in Aegyptum conferret, idem
muneris Aegyptijs monachis expleturus. Cum autem idem S. Hieronymus ex eodem Si-
finnio, qualis quantusq. esset vir eximius Exuperius didicisset: eidem, ob eius egregiam
E sanctitudinem, libros in Zachariam Prophetam, quos elucubrabat, dedicandos existima-
uit, a quo litteras per eundem monachum accepisset, necnon ad alendos monachos ele-
mosynam, prout in præfatione ipse testatur his verbis^f:

S. HIERONY-
MI LVCVBR-
TIONES AN-
NI HVIVS.
d Hieron. præf. in
lib. 3. in Amos.

e Hieron. præf. in
lib. 3. in Amos.

S. HIERONY-
MVVS EXVPER-
RIO DICAT
LIBROS.

f Hieron. præf. in
lib. 1. in Zachar.

Vltimo iam autumnii tempore frater noster, filius tuus Sifinnius monachus tuæ
mihi dignationis epistolam reddidit: qua lecta, gauisus sum, esse te hospitem & memo-
rem mei, omniumq. fratrum qui in sanctis locis Domino seruiunt, in quorum refrigerijs
facis tibi amicos de iniquo mammona.] & paulo inferius de ipso etiam Exuperio: Audio
te in valle lacrymarum, in loco quem Deus posuit ad certamen, vt vincentibus coronam
daret, ascensionem in tuo corde disponere, & ire de virtute in virtutem, & imitari Domini
paupertatem, vt cum illo diues fias, & in te reclinet caput, & per singulos dies suscipia-
tur, visitetur, alatur, vestiatur; & præcipue in sanctarū Scripturarum lectione seruere, &c.]

SISINNII PROECTIONE IN AEGYPTVM. Hieron. epist. 152.

Hieron. praefat. comment. in Zachar. lib. 2.

Idem praefat. comment. in Zachar. lib. 3.

Mineruij CREBRAE CONSULTATIONES EX GALLIIS AD S. HIERONYMVM.

Hier. epist. 152.

QUANDO SCRIPSIT S. HIERONYMVS CONTRA VIGILANTIUM. Hieron. aduers. Vigilantium.

Hieron. ibid.

Hier. epist. 153.

VIGILANTII PRIMORDIA. Gemad. de Scrip. Ecclesiast. 635.

Paulin. epist. 1.

focio

Hieron. epist. 13.

Quod vero festinaret Sisinnius eleemosynas ferre ad Aegyptios monachos, impolita se mittere excusat; nam cum ad Epiphaniorum usque diem in Palaestina permansurum esse putaret: qui quo minus id praestiterit, sed profectio accelerarit, ut perferret eleemosynas ad monachos in Aegypto ageres; causa praecessit, quod auditum esset, eius prouincia monachos ob penuriam anni huius alimentorum, alimonia admodum laborare. Vnde ait ipse Hieronymus: Cumque cum rogarem, ut differret iter; libere mihi coepit famem obtendere monasteriorum, Aegypti necessitates, Nili non plenas aquas, multorum inedia: ut prope esset in Dominum offensa, illum ultra velle retinere. ac rursus b: Frater Sisinnius in Aegyptum ire festinat, ut odore bonae fragrantiae, qui a te missus est fratribus, illuc quoque perferat; & nequaquam Aethiopiae flumine, sed Galliarum largissimis aquis rigentur arua sitientia. ac iterum de eodem c: Ipse tua festinat sanctis aera diuidere, & nos non patitur nostra tibi aera numerare. Equidem puto, diuino Spiritu S. Exuperium praeuississe proxime venturum Galliarum excidium, dedendamque tandem Tolosam barbaris; ob idque magna celeritate festinasse conferre in sanctos, quod auferrent paulo post barbari, nisi ante caueret. Ultimo siquidem huius anni die (ut proxime dicturi sumus) Vuandali & Alani cum alijs barbaris, trans Rhenum copias ad Gallias depopulandas perduxere; ac post excidium plurimarum ciuitatum, & ipsa Tolosa capta est, ut suo loco narrabimus.

Sed ad eandem legationem Sisinnij redeamus. Non Exuperij vnus, sed & Minerij * & Alexandri litteras detulit, quibus illi eundem S. Hieronymum varijs pulsarunt quaestionibus; sed & litteras aliorum plurium tum virorum tum feminarum de diuersis Scripturae locis eundem interrogantium dedit: Multas enim (ait ipse) sanctorum fratrum ac sororum de vestra prouincia ad me detulit quaestiones. quanam fuerint, nihil praeterea compertum habetur, quam quod S. Hieronymus ad redditam per eundem Sisinnium epistolam ad Minerium d & Alexandrum rescribens pertractat; ad quos etiam destinauit dictum elucubratum a se hoc anno commentarium in Malachiam.

Quo item anno, per eundem Sisinnium monachum in Aegyptum properantem, idem S. Hieronymus, quanta valuit celeritate, aduersus Vigilantium haeresiarcham nuper obortum, commentarium scripsit; eundemque eidem Sisinnio perferendum in Gallias, vbi virum suum serpens euouerat, paratum antidotum dedit. Testatur id quidem ad finem eiusdem commentarij idem S. Hieronymus hisce verbis e: Haec (ut dixi) sanctorum presbyterorum rogatu, vnus noctis lucubratione dictaui, festinante admodum fratre Sisinnio, & propter sanctorum refrigeria ad Aegyptum ire properante, &c.] Quinam autem fuerint hi presbyteri, idem superius docet, vbi ait f: Auctores sunt huius dictatiunculae meae sancti presbyteri Riparius & Desiderius, qui parochias suas vicinia istius scribunt esse maculatas; miseruntque libros per fratrem Sisinnium, quos inter crapulam stertens euomit. Sed non nunc primum idem Riparius reddidit de his S. Hieronymum certiore, verum ante triennium: nam idem Hieronymus eodem commentario fatetur se ante biennium a Ripario de eodem Vigilantio horrendas blasphemias eructante accepisse: ad quem eiusdem Hieronymi extant s redditae litterae: adeo ut dici possit, Vigilantium, qui haecenus inter sanctos perfidus latuisset, iam palam quas diu in pectore occultasset haereses, eodem tempore, nempe ante annos duos, propalare coepisse. Sed antequam de eiusdem haesibus infanis agamus, praestat de homine altius petere narrationem.

Fuit ipse natione Hispanus, patria Calaguritanus, ut idem S. Hieronymus tradit. ex quo Gennadius h redarguitur, qui quod sciret hominem versatum in Gallia, Gallum utique fuisse existimauit; de quo ait: Vigilantius presbyter, natione Gallus, Hispaniae Barchinonensis parochiae ecclesiam tenuit. aduersus hunc scripsisse S. Hieronymum tradit; ne putet istum Gennadij Vigilantium alium ab eo esse, quem S. Hieronymus scriptis, de quibus agimus, confutat. Vt igitur & consuetudine Barchinonensis Ecclesiae, idem Vigilantius S. Paulino, qui ibidem ordinatus est presbyter, pernecessarius aliquando fuit; quem ut virum pium probumque laudauit, & apud se aegrotantem fouit: nam de eo haec ad Severum i; Vigilantius quoque noster in Campania, & antequam ad nos veniret, & postquam peruenit, vi febrium laborauit; & aegritudini nostrae, quia & ipse sociale membrum erat, solatio * dolore compassus est. Profectus cum est inde Vigilantius Hierosolymam; eundem datis ad S. Hieronymum litteris Paulinus ipse plurimum commendauit, ut reddita ad eundem Paulinum S. Hieronymi epistola significare videretur, vbi haec habet k ad finem: S. Vigilantium presbyterum (sic scribit, ut a S. Paulino commendatum acceperat) qua auuiditate

sufce-

A susceperim, melius est ut ipse verbis, quam meis discas litteris.] haec ipse.

Et ne putes hunc alium ab illo Vigilantio fuisse, qui postea in haesiarcham erupit: habes quae de hoc ipse S. Hieronymus aduersus ipsum scribens, exprobrat, quid egerit, cum Hierosolymis esset; & terra ingenti motu quateretur, cum ipse nudus perspicuus omnibus in publicum prodijt: qua impudentia indicium aliquod edidit futurae scriptis etiam detegenda omnibus turpitudinis. Quomodo autem res se habuerit, diximus suo loco illius tempore terrae motus. Sed & epistola in ipsum Vigilantium scripta, hunc eundem esse cum illo Paulini Vigilantio, expresse declarat a, de qua modo dicturi sumus. Quod enim addit S. Hieronymus in ea epistola ad Paulinum: Cur tam cito a nobis profectus sit, & nos reliquerit, non possum dicere, ne laedere quempiam videar] suspicionem haud leuem de Vigilantio ingerit. Etenim quidnam hoc, quod S. Hieronymus reticuisse consultius duxit? Certe quidem in causa fuisse Ruffinum Hierosolymis tunc agentem, ut Vigilantius redderetur Hieronymi gloriae aemulus, perspicue possumus intelligere ex ijs quae idem S. Hieronymus aduersus Ruffinum scribit b, nimirum ipsum de Hieronymo aliquid in eius aures insufurrasse. Sensit S. Hieronymus stropham, obseruauitque hominem haud recto pede incedere in Euangelio: sed & manifestius detectus est, cum idem Vigilantius ab eo recedens, coepit in sanctum Hieronymum plaustra exonerare blasphemiarum, appellans eum haeticum, quod Origenis opera assidue legens, eiusdem pariter fuerit confectatus errores. Sed audiamus S. Hieronymum in epistola aduersus eum scripta istae omnia recensentem c: Quid (inquit) tibi faciam? credidi sancti presbyteri Paulini epistolis, & illius super nomine tuo non putavi errare iudicium. Et licet statim accepta epistola, ἀσυνάρτητον sermonem tuum intelligerem: tamen rusticitatem & simplicitatem magis in te

C arbitrabar, quam vecordiam. Nec reprehendo sanctum virum: maluit enim apud me dissimulare quod nouerat, quam portitorem clientulum suis litteris accusare. Sed memetipsum arguo, qui alterius potius acquieui quam meo iudicio; & oculis aliud cernentibus, aliud schedulae credidi, quam videbam.] & inferius: Inter ceteras quippe blasphemias, quas ore sacrilego protulisti, ausus es dicere, montem, de quo abscissus est in Daniele d lapis sine manibus, esse diabolum, & lapidem Christum, &c.] haec sunt enim quae Gennadius de Vigilantio tantum sibi nota describit, vbi ait e: Exposuit prauo ingenio secundam visionem Danielis, & alia locutus est friuola, quae in catalogo haeticorum necessario ponuntur. huic & beatus Hieronymus presbyter respondit.] haec ipse.

Recedens vero a Palaestina (ut dictum est) Vigilantius, in Aegyptum descendit, aliasque prouincias peragrauit, semper quid in S. Hieronymum insufurrans. nam ipse f: Dimisisti (inquit) Aegyptum, & cunctas prouincias reliquisti, in quibus sectam tuam libera plerique fronte defendunt: & elegisti me ad insectandum, qui omnia contra Ecclesiam dogmata reprehendo, & publica voce condemno.] At non haec illae erant haereses Vigilantij, quas postea audacissime praedicauit: nam (ut dictum est) nouissimae istae Vigilantij haereses haud ante biennium innotuere. Porro tanta vbique pollebat opinione sanctitatis hypocrita, ut idem S. Hieronymus ista diu de ipso tacuerit, nec propalauerit. Vnde aduersus Ruffinum, illum in se concitantem, ipsemet Hieronymus haec ait s: In Vigilantij nomine quid somnies, nescio. Vbi enim eum scripsi haeretica apud Alexandriam, communiione maculatum? Da librum, profer epistolam; nusquam omnino reperies.] & inferius: Ego in Vigilantio tibi respondi. Eadem enim accusabat, quae tu postea & amicus laudas, & inimicus accusas] nimirum quod ille diceret S. Hieronymum Origenis errores sectari; nam subdit: Scio a quo illius contra me rabies concitata sit, noui cuniculos tuos.] haec S. Hieronymus. Agebat enim id astute Ruffinus, ut esset qui Origenis haeresis accusaret Hieronymum, qui ipsum Ruffinum & alios omnes Origenistas eiusdem Origenis errorum insimularet; ipsumque talionis poenam subire cogeret; ut quem in Origenistas ipse gladium exacuerat, in sua se praecordia conuertisse non ignoraret. Fuerunt haec Vigilantij haesiarchae praeludia, Ruffino illi ad omnes saltationis motus modos muscos attemperante.

Quid tandem? Quas multo tempore congefserat Vigilantius haesum sordes, & pallio obuoluerat sanctitatis, impetu vno profudit, cum reuersus ex hypocritis nundinis, falsis mercibus sanctitatis onustas, in Gallia eas primum venum exposuit; sed non quidem ante biennium: nam S. Hieronymus citata h nuper epistola, nequaquam de his, quos postea eius patefecit & confutauit errores, cum Vigilantium haeresis arguit, vel leuiter meminit.

Hieron. epist. 75.

Hieron. Apolog. 2.

Hieron. epist. 75. VIGILANTIVS QVANDO IN S. HIERONYMVM OBLATRARE COEPIIT.

Dan. 2.

Gennadius de Vir. illustr. c. 35.

Hieron. epist. 75. VIGILANTIVS VBIQVE OBLATRAT IN S. HIERONYMVM.

Hieron. Apolog. 2.

VIGILANTIVS PROMVLGAT HAERESES. Hieron. epist. 75.

nit. Sed & quod idem S. Hieronymus in commentarijs, quos post triennium in Isaiam elaboravit, dicat^a Vigilantij hæresim nuper exortam; eiusdem hæresis tempus consignasse videtur, ubi ait: Quales (*nempe hæretici*) nuper sub magistro cerebroso in Galia pullularunt, qui basilicas martyrum declinantes, nos qui ibi orationes ex more celebramus, quasi immundos fugiunt. Hoc autem non tam illi faciunt, quam habitantes in eis demones, fortitudinem & flagella sancti cineris non ferentes. Quis autem hæreticorum non quiescit in memorijs, non dormit in specubus magistrorum? qualis fuit Marcion, & Valentinus, & nuper Eunomius mentis immunditiam leprosa carne contestans, &c.] quem quidem Eunomium alibi tradit eiusdem hæresis fuisse auctorem^b. At de tempore Vigilantij hæresis emergentis iam satis.

Sed quasnam primum blasphemias impius & impurus effutijt? Audi S. Hieronymum ad Riparium ita rescribentem^c: Acceptis primum litteris tuis non respondere, superbia est; respondere, temeritatis. De his enim rebus interrogas, quas & proferre & audire, sacrilegium est. Ais Vigilantium, qui κατ' ἀντίθεσιν hoc vocatur nomine (nam Dormitantius rectius diceretur) os foetidum rursus aperire, & putorem spurcissimum contra sanctorum martyrum proferre reliquias; & nos qui eas suscipimus, appellare cinerarios & Idololatrias, qui mortuorum hominum ossa veneramur. O infelicem hominem, & omni lacrymarum fonte plangendum: qui hæc dicens, non se intelligat esse Samaritanum & Iudæum, &c.] Vides quanto horrore bestia cornuta compareat, cuius vel aspectus intolerabilis reputetur; vt qui eam erroris funiculis introducit, appareat extrema dementia laborare. de quo idem S. Hieronymus^d: Ego vidi hoc aliquando portentum. et testimonijs Scripturarum, quasi vinculis Hippocratis, volui ligare furiosum: sed abiit, excessit, euasit, erupit, & inter Hadriæ fluctus, Cotijq. Regis Alpes in nos declamando clamavit; quicquid enim amens loquitur, vociferatio & clamor est appellandus.] hæc ipse.

Confidera, quæso, lector, præsentis sæculi statum Ecclesiæ. Prædicavit Gregorius Nazianzenus aduersus Iulianum Apostatam & alijs mille locis cultum sacrarum reliquiarum sanctorum martyrum; præstitit hoc ipsum pluribus homilijs S. Basilius, eiusq. germanus S. Gregorius Nyssenus; Chrysostomus contra Gentiles & alijs sæpe huius obseruantia extitit mirificus prædicator: in Occidente vero S. Ambrosius in his totus fuit, inuestigare, inuenire, atque transferre sanctorum martyrum reliquias: S. Hieronymus id ipsum modo agit, vt quam potentissime contraria asserentem Vigilantiũ stylo iugulet: S. Augustinus quoque in conscribendis miraculis ex reliquijs protomartyris Stephani & aliorum quam diligentissimus extiterit, omnes sciunt: atque demum per quatuor Orbis latera Catholicam Ecclesiam vbique diffusam, certum est id ipsum antiqua traditione acceptum, miraculis confirmatum, Patrumq. testimonijs roboratum, religione recepisse, vsu tenuisse, atque demum iugi obseruantia coluisse. Id cum ita sit, quis putet, hominem adeo posse reperiri vecordem, fatuum, mente captum, delirumq. vel furiosum, qui eo insaniam atque furoris se præcipitem ferri sinat, vt sanctis Patribus omnibus posthabitis atque sprete, in vno putarit Vigilantio inesse veram Ecclesiam, & quam sequatur, Catholicam veritatem? Certe quidem quam paucissimos Vigilantius habuit sectatores, eisdemq. absque propagatione posteritatis vna cum hæresiarum simul extinctos; siue potius iisdem sic male seducti, iam facti mentis compotes respuerint. At quid de illis dicendum sit, quis mente concipiat, qui post duodecim ferme decursa sæcula, morem Ecclesiæ, Patrum traditione & doctrina semper assertum ac propagatum, explodendum esse; damnatum vero ac improbatum, illusam, derisam, atque proscriptam hæresim Vigilantij putauerint esse recipiendam, tuendam, atque in omnibus amplexandam? Tales plane phreneticos atque phanaticos Ecclesia nostri temporis patitur: quos ita cognitos sequi, quid aliud est, quam se a Deo penitus derelictos esse, & in erroris operationem prorsus esse traditos intelligere? Sed ad Vigilantium redeamus.

Ingemuit S. Hieronymus huius temporis infelicem Gallia statum, quo coepit prouincia Christianissima portenta conspiciere, quæ hætenus ignorasset: cuius sincera fides ab Apostolorum temporibus illibata pureq. seruata (vt ostendimus superius testificatione S. Hilarij) nunquam vel næuum quidem contraxisset hæreticæ prauitatis; nunc primum stuprator Vigilantio tentaretur. Hinc dolor & gemitus. Etenim cum post recensita diuersa quæ diuersis temporibus & regionibus in orbe terrarum visa sunt monstra! Sola (inquit ipse Hieronymus^e) Gallia monstra non habuit, sed viris semper fortissimis & eloquentissimis abundauit.

A daut. Exortus est subito Vigilantius, seu verius Dormitantius, qui immundo spiritu pugnaret contra Christi Spiritum, & martyrum neget sepulchra veneranda, &c.] Sed vnde exorta bestia, & ex quibus putrefactis omnium turpitudinum aquis reptile monstrum creatum apparuit? Audi eundem S. Hieronymum: Quomodo Euphorbus in Pythagora renatus esse perhibetur; sic in isto Iouiniani mens praua surrexit: vt in illo & in hoc diaboli respondere cogamur insidijs: cui iure dicitur^a: Semen pessimum, para filios tuos occisioni peccatis patris tui. Ille Romanæ Ecclesiæ auctoritate damnatus, inter phasides aues & carnes suillas non tam emisit spiritum, quam eructauit: iste caupo Calaguritanus, & in peruersum propter nomen viculi, mutus Quintilianus, miscet aquam vino, & de artificio pristino sua venena perfidia Catholicae fidei sociare conatur, impugnare virginitatem, odisse pudicitiam, in conuiuio secularium contra sanctorum ieiunia proclamare.] & paulo post: Proh nefas! Episcopos sui sceleris dicitur habere confortes: si tamen Episcopi nominandi sunt, qui non ordinant diaconos, nisi prius vxores duxerint; nulli cælibi credentes pudicitiam; immo ostendentes quam sancte viuant, qui male de omnibus suspicantur: & nisi prægnantes vxores viderint clericorum, infantesq. de vlnis matrum vagientes, Christi sacramenta non tribuunt. Quid facient Orientis Ecclesiæ? quid Aegypti & sedis Apostolicæ, quæ aut virgines clericos accipiunt, aut continentes, aut si vxores habuerint, mariti esse desistunt? Hæc docuit Dormitantius, &c.]

Ad id omnino respicere intelligas, lector, quæ Innocentius Papa duobus proxime elapsis annis, quibus (vt dictum est) innotuit in Gallia hæresis Vigilantij, primo scripsit ad S. Victorium Rothomagensis Episcopum, anno videlicet quadringentesimo quarto, & sequenti ad S. Exuperium Tolosanum Episcopum, respondens ad eorum litteras, quibus aduersus nouam emergentem hæresim primum omnium putarunt sedem Apostolicam consulendam: ea nimirum ex causa, quod scirent, absque aliqua dubitatione esse in Ecclesia Catholica vbique seruandum, quod ab Apostolica sede nosceretur esse seruatum & custoditum; a cuius desciscere velle decretis, & communionem seiungi, idem plane esset quod in castris schismaticorum aut hæreticorum profiteri. Sic igitur iisdem sanctissimi atque doctissimi Galliarum Episcopi, licet optime ipsi nosset (vt Innocentius ipse in redditis ad eos epistolis testatur) ea quæ Romanum Pontificem rogarent: tamen quod certo scirent ipsam Apostolicam sedem esse turrinam David^b, in qua sunt mille clypei, & omnis armatura fortium: ab ipso præcipuo Catholicae Ecclesiæ vertice sibi arma comparanda duxerunt, quorum vel vno ictu conficerent reptantem ventre bestiam super terram; quod nefas esse, omnes intelligerent, Apostolicæ sedis decretis obniti: sicq. eo modo sartam tectam conseruarent in Gallijs a maioribus acceptam fidem & Ecclesiasticam disciplinam, quam ex veteribus traditionibus proditam Romani Pontificis recentia decreta munirent. Obserua & hic, quæso, lector, antiquum sanctorum Patrum pugnandi genus; nimirum cum aduersus hæreticos incundum sibi scirent esse certamen, primum omnium conciliare sibi consortio fidei sedis Apostolicæ communionem. id quidem mille ferme exemplis superius est demonstratum: quam eandem artem hæreticos quoque frustra sæpe æmulari conatos esse, nempe vt Formatarum communicatione cum Romano Pontifice, se esse Catholicos mentiri possent. Ad hæc inquam spectant, quæ Innocentius Papa ab ijs rogatus rescripsit^c de clericorum cælibatu seruando, eademq. (vt iisdem suis ipse litteris profitetur) haud recens sancita, sed quæ eadem Romana Ecclesia accepisset a Petro, & per temporum successiones inuiolabili disciplina ad illam vsque diem custodita fuissent: quæ tu ipse (ne queraris longiori detineri mora) legere poteris.

Ex his igitur conuenio & te (sponde enim & tibi omne meum officium) qui hætenus relicta Romana Ecclesia inhærendum putasti discipulis Vigilantij; amiceq. compello, rogoque: Dic, amabo te, quibus putas diuinum Spiritum esse creditum, & reuelatam a Deo Catholicam veritatem, Vigilantio ne, an admirandis illis sanctissimisq. viris Victorio Rothomagensi atque Exuperio Tolosano? vt omittamus modo dicere de alijs nominatis superius Patribus eandem cum ipsis fidem custodientibus. Repete enarrata ante ex fide digno teste Paulino Victorij primordia, nimirum egregiam tempore Iuliani confessionem, & edita instar Apostolorum ab illo miracula; recoleq. etiam præconia de sanctitate Exuperij, nuper ex Hieronymo recensita: contra vero tibi statue Vigilantium turpem, inconstantem, animo duplicem, blasphemum, ac demum hæreticum (teste Gennadio, si non credis sancto Hieronymo) ab vniuersa Ecclesia declaratum, in Iouiniano iam

antea

Hieron. in Isa. 65.

Hieron. aduersus Vigilantium.

Hieron. epist. 53. VIGILANTIVS IMPVGNATOR CVLTVM RELIQVIARVM SANCTORVM.

Hieron. epist. 53.

CATHOLICA ASSERTIO CVLTVS SANCTORVM.

CATHOLICA ASSERTIO CVLTVS SANCTORVM.

CATHOLICA ASSERTIO CVLTVS SANCTORVM.

CATHOLICA ASSERTIO CVLTVS SANCTORVM.

GALLICANAE ECCLESIAE INTEGRITAS TENTATA.

Hieron. aduersus Vigilantium in princ.

a Isai. 14.

VIGILANTIVS IMPVGNATOR CVLTVM RELIQVIARVM SANCTORVM.

SS. VICTORIVS ET EXUPERIVS QVID IN VIGILANTIVM APVD ROM. PONT.

b Cantic. 4.

c Epist. 1. ad Victorium Rothomagensis Episcopum. 2. ad Exuperium Tolosanum Episcopum. som. 1. epist. Rom. Pontificis.

AVCTOR VERGET RECENTIORES HÆRETICOS.

antea præiudicatum, & condemnatum. Tu, inquam, te medium inter hos sponte constituas, parcensq; priuatis affectibus, libera mente (quod est ingenui animi) examina, disquire, discute, & iudica cuiusnam vtrius partium inhærendum sit, Vigilantio ne, an Victorio & Exuperio? Audio, audio, filente te licet, & quamuis nolis, tuæ clamorem conscientia ad optima deprecantis, & quæ velit, abs te etiam cruciamentis assiduis exigentis. Tu igitur domestico etiam teste conuictus, dum es in via, esto consentiens aduersario tuo. **A** mihi certe Daudicum illud semper in ore: Confitebor tibi Domine in toto corde meo in concilio iustorum & congregatione. Sed quæ sunt reliqua Vigilantij foridum (licet non sine nausea) reuoluamus.

Psal. 111.

Hieron. aduers. Vigilant.

VIGILIAS DAMNAT VIGILANTIUS

Hieron. aduers. Vigilant.

PARPIT SIGNA EX MARTYRUM RELIQUIIS EDI SOLITA VIGILANTIUS.

Hieron. aduers. Vigilant.

ELEEMOSYNAS SOLITAS MITTI AD LOCA SANCTA VIGILANTIUS DAMNAT.

Matth. 19.

Damnauit præterea infelix, diei tempore cereos ac lâpades in ecclesia incendi solitos: iteq; ex quibusdam apocryphis, quos sibi finxerat, libris, post mortem nullum pro alio deprecandi facultatem habere dixit. In quem S. Hieronymus ^b: Tu (inquit) vigilans dormis, & dormiens scribis, & proponis mihi librum apocryphum, qui sub nomine Eïdræ a similibus tui legitur, vbi scriptum est, quod post mortem nullus pro alijs audeat deprecari. quem ego librum numquã legi: quid enim necesse est in manus sumere, quod Ecclesia non recipit? &c.] Addidit rursus Vigilantius improbare vigilias in S. Ecclesia celebrari solitas nocte cuiuslibet præcedentis Dominicæ; asserens, præter solemnes sancti Paschatis vigilias (quas tantum retinendas esse dicebat) reliquas omnes obtentu publicæ honestatis, ne tenebrarum occasionem captantibus, ad delinquendum via aperiri videretur, esse abolendas. In quem ita Hieronymus ^c: Error autem & culpa iuuenum, vilissimarumq; mulierum, qui per noctem sæpeprehenditur, non est religiosi hominibus imputandus: quia & in vigilijs Paschæ tale quid fieri plerumque conuincitur, & tamen paucorum culpa non præiudicat religioni, qui & absque vigilijs possunt errare vel in suis vel in alienis domibus. **C** Apostolorum fidem Iudæ proditio non destruxit.] Vides igitur manifeste, non S. Ambrosium (vt in Notis etiam nos demonstrasse meminimus) sed impium Vigilantium potius, honestatis causa prætexta, de abrogandis sacris vigilijs promulgasse sententiam; cum tamen Patres, eas firmiter esse retinendas, aduersus Vigilantium disputarint. Sed qui nonnisi in Paschate vigilias celebrandas esse dicebat, idem censor Ecclesiæ illud addebat, nonnisi in Paschate Alleluja canendum.

At quod idem nebulo respuens sanctorum reliquias, addebat illud horrendum dictu; signa apud eas fieri solita, dæmonum esse præstigias, easq; inutiles omnino esse, quod signa non fidelium sed infidelium causa fieri debeant: hæc scite redarguens S. Hieronymus, vere arreptitium, a dæmoneq; possessum omnino Vigilantium fuisse demonstrat, vbi ait ^d: Nolo mihi dicas: Signa infidelium sunt. Sed responde, quomodo in vilissimo puluere, & fauilla nescio qua, tanta sit signorum virtutumq; præsentia? Sentio, sentio, infelicissime mortalium, quid doleas, quid timeas. Spiritus iste immundus, qui hæc cogit scribere, sæpe hoc vilissimo tortus est puluere; immo hodieq; torquetur; & qui in te plagas dissimulat, in ceteris confitetur. Nisi forte in morem Gentilium, impiorumq; Porphyrij & Eunomij, has præstigias dæmonum esse confingas, & non vere clamare dæmones, sed sua simulare tormenta. Do consilium: ingredi basilicas martyrum, & aliquando purgaberis, &c.] De se ipso vero, quanto scilicet honore prosequi & reuereri soleret reliquias martyrum (quod non prætereundum putamus) hæc postea subdit: Ego confiteor timorem meum, ne forte de superstitione descendat (nimia videlicet scrupulositate) quando iratus fuero, & aliquid mali in meo animo cogitauero, & me nocturnum phantasma deluserit; basilicas martyrum intrare non audeo: ita totus & corpore & animo pertremisco.] hæc & alia de se ipse. **E**

Detrahebat præterea cœpto antiquitus vsui collectarum in Ecclesia tempore Apostolorum, & Pauli exemplo firmato, qui collectas agebat pro pauperibus Hierosolymis degentibus: cum adhuc consuetudo vigeret, vt ex diuersis Orbis regionibus ad vsu pauperum elemosynæ Hierosolymam mitterentur. At sicut hæc vesanus homo effutiebatur contra doctrinam & exemplum Apostolorum, ira etiam contra Euangelium ipsum & Domini verba fatuus delirabat: quæ S. Hieronymus ita refert ^e: Quod autem asseris, eos melius facere, qui vtuntur rebus suis, & paulatim fructus possessionum suarum pauperibus diuidunt, quàm illos, qui possessionibus venundatis, semel omnia largiuntur: non a me eis, sed a Domino respondebitur ^f: Si vis perfectus esse, &c.] Sed ista quidem improbus ille, vt vno icu vniuersum prosterneret monasticum ordinem, classemq; renunciantium dissiparet; quos & alijs prætextibus auocare conabatur a solitudine. hæc enim omnia, arancorum

arancorum filorum instar, nullo negotio idem S. Hieronymus disiecit ac rupit; atque adeo vt os impia loquentis obstruxerit, extinxeritq; penitus ante propemodum quam nasceretur infamis hæresis: ita vt nullus labor incubuerit sanctis Episcopis Concilia cogendi ad condemnandas hæreses; quæ semel auditæ, talem horrorem audientibus incusserunt, vt pij omnes ad earum sonitum aures obstruxerint; vtpote quod tales essent, quæ omnem penitus dissoluerent Ecclesiæ disciplinam, auferentes sacrum cælibatum, succidentes germina virginum & continentiam monachorum, pariterq; destruentes Ecclesiæ traditiones, sacrosq; ritus pessumdantes, atque sanctorum cultum penitus prohibentes, eosdemq; collatis diuinitus gratijs spoliantes: adeo vt non mirandum sit, si non parcens verbis (quod notauit S. Gregorius) vehementiori impetu ipse Hieronymus in Vigilantium visus sit insurrexisse. Sensit & hoc ipse de se; sed excusat his verbis, scribens ad Riparium ^a: Fatebor tibi dolorem meum: sacrilegium tantum patienter audire non possum: legi enim Syromasten ^b Phinees, austeritatem Eliæ, zelum Simonis Chananæi, Petri seueritatem Ananiam & Sapphiram trucidantis, Pauliq; constantiam, qui Elymam magum vijs Domini resistentem æterna cæcitate damnauit. Non est crudelitas, pro Deo pietas, &c.]

Hieron. epist. 53. Num. 25. 3. Reg. 18. Matth. 10. Act. 5. 13. Deuter. 14.

Porro quod posthac siluerit infamis hæresis, nec amplius ad multa sæcula audita fuerit: haud scias breuem illam Hieronymi scriptionem esse veritam, vt caput tollere amplius ausa non fuerit. Nõ enim ea est natura hæreticorũ, vt victi cedere sciant, & dent manus ratione cõuicti: sed prostrati licet, pertinaciori audacia surgant, restituantq; acriora certamina. Sed vnde accidit vt fileret? audi: Terribilis ^c Deus in consilijs super filios hominum, vocauit gentes ab extremis terræ: immisitq; in Gallias, in eamq; potissimum partem grassari fuit, in qua hæresis nefanda plantata est: adeo vt sub barbarico gladio magis de vita tuenda contendere, quam de dogmatibus licuerit disputare. Creduntur autem a barbaris illi esse sublati, quorum nulla vmquam fuit postea vox audita. Ecce tibi quid soleant vehere secum, vel post se ducere hæreses, clades nimirum prouinciarum; quod multis exemplis sæpe omnibus sæculis, & hoc ipso infelicis contigit demonstrari.

QVOMODO COMPRESSA PENITVS HABERES VIGILANTIUS Psal. 95.

Hoc ipso namque anno, iisdem Consulibus Arcadio sextum ac Probo, Vuandalos & Alanos, transito Rheno, Gallias inuasisse, ac deprædatos esse, S. Prosper horum malorum inspector tradit in Chronico: quod confirmat itidẽ in Chronico Cassiodorus, atque etiam Zosimus ^d, qui iisdem Consulibus horum barbarorum in nationes Transalpinas incurfus conflagrat; quibus & permixtos fuisse Sueuos tradit. Porro omnes has barbaras gentes prodicione Stilichonis ex Vuandalis ducentis originem, mariti Serenæ Theodosij sororis fatagentis Romanum Imperium in Eucherium filium transferre, accitas esse, & immisas in Gallias, Orosius ^e horum temporum scriptor disertis verbis affirmat, nosq; dicemus inferius, cum de nece ipsius Stilichonis agemus. Ceterum non tantum, sed & diem notat Prosper horum infelicis progressionis in Gallias, vbi ait: Arcadio sextum & Probo Conf. Vuandali & Alani Gallias, traiecto Rheno, pridie Kalendas Ianuarij ingressi.] hæc ipse. quamobrem cladem ipsam, qua Gallia sunt deuastatæ, anno sequenti cœptam esse apparet: quare de illa anno sequenti agemus; vt ex instituto, quicquid scripturi sumus, suo proprio gaudeat lector redditum esse tempori.

BARBARI IMMISSI IN GALLIAS A STILICHONE d. Zosim. lib. 6.

Oros. lib. 7. 38.

Quam vero soluta esset in Gallijs magna ex parte Ecclesiastica disciplina, corruptisq; moribus, exundantibus vbique vitijs, eadem prouinciæ meruerint tradi barbaris deuastandæ, Saluianus ^f Massiliensis Episcopus pluribus docet: viuebat ipse temporibus his, ob oculos habens, quæ ab oculis excuterent iugiter lacrymas; nouus plane sui temporis Hieremias, nam hæc de suis Aquitanis in primis: In omnibus quippe Gallijs (inquit) sicut diuitijs Aquitani primi fuere, sic vitijs. Nusquam enim improbius voluptas, nusquam inquinatio vita, nusquam corruptior disciplina. Hanc pro muneribus sacris dederunt Domino retributionem, vt in quantum eos beneficijs suis ille ad se illexerat ad propitiandum, in tantum illi flagitijs suis laborauerint ad exacerbandum.] & paulo post: Exceptis tamen perpaucis ferme sanctis atque insignibus viris, qui (vt quidam de numero ipsorum ait)

CORRUPTA MORIBUS GALLIAR. f. Saluian. de re. Ho. iud. lib. 6. 7.

— sparsis redemerunt crimina nummis.] Et post alia deplorata, subdit: Apud Aquitanos vero quæ ciuitas in locupletissima ac nobilissima sui parte non quasi lupanar fuit? Quis potentum ac diuitum non in luto libidinis vixit? Quis non se barathro fordidissimæ colluionis immerfit? &c.] vide tu reliqua: nam cuncta prosequi, esset ipsum integrum hic librum reddere. Sed hæc tibi satis ad insinuandum horum temporum statum.

Hoc

TRANSLATIO SANVELIS PROPHE- TAN.

Hoc ipso anno, quo illa aduersus Vigilantium S. Hieronymus scripsit, contigit translatio...

Theodor. Lect. lib. 2. Collect. Niciph. lib. 1. 4. cap. 11. Hieron. aduers. Vigilant.

Sed de ipsa S. Hieronymus, quam proxime factam translationem presentis anno contempxit...

Procop. de edif. Iustin. Imp. lib. 2. in fin. Soz. lib. 6. c. 17.

IESV CHRISTI INNOCENTII PAP. ARCAD. & HONOR. IMPP. ANNVS ANNVS ANNVS 407. 6. 13.

Quadragesimo septimo anno a Christo nato, Honorio septimum & Theodosio secundum Augustis Consulibus, mense Februarij, Honorius Imp. accepti beneficij...

l. 40. de heret. Cod. Theod.

HONORIVS HAERETICVS NOVO EDICTO EXAGITAT.

Quid de Donatistis sentiremus, nuper ostendimus: precipue tamen Manichæos, vel Phrygas, siue Priscillianistas meritissima seueritate persequimur.

CRIMEN HAERESIS CENSETVR MAIESTATIS DELICTVM.

In mortem quoque inquisitio tendit. Nam si in criminibus maiestatis licet memoriam accusare defuncti, non immerito & hic debet subire iudicium.

veniam parentibus damus. Seruos etiam extra noxam esse volumus, si dominum sacrilegum reuelâtes, ad Ecclesiam Catholicam seruitio fideliore transferint...

l. 4. c. de hereticis.

Ex his vero pij Imperatoris obsequijs haud imparia prioribus consecutus est a Deo Honorius beneficia: siquidem domestico appetitus bello diu meditato, nempe insidijs Stilichonis pro filio Imperium aucupantis, eripitur.

In Concil. Africano c. 62. CONCILIVM CARTHAGINENSE.

Hoc item anno celebratû est ab Episcopis Africae Concilium Carthaginense Id. Iunij: ubi inter alia decreta est legatio ad Honorium Imp. pro defensione rerum Ecclesiasticarum aduersus Donatistas atque Paganos.

Illud vero in hac Synodo ipsis Formatis addi præceptum est, ut in eis dies Paschæ illius anni apponeretur: qui si nondum definitus sciretur, quod litteras dari contingeret ante eius diei pronulgationem.

Rom. Pontif. epist. 10. tom. 1.

Sed & illud magnopere considerandû est, quod eidem ab hoc Concilio legatis Romam missis publico decreto in mādatis hoc datum est: Item placuit, ut de dissensione Romanæ & Alexandrinæ Ecclesiæ ad S. Papam Innocentium scribatur.

Concil. Afric. c. 68. THEOPHILVS SVSPENSVS A COMMVNIONE ROMANI PONTIFICIS.

quo vtraque Ecclesia intra se pacem, quam præcepit Dominus, teneat. hæc ibi: quibus plane significatur, ipsum Romanum Pontificem Ioannis Chrysofomi causa aduersus Theophilum mirû in modum fuisse commotum.

Innocent. epist. 18. f. Pallad. in dialog.

At de Concilio Carthaginensi & legatione ab eo Romam missa hætenus, Inuisamus iam S. Ioannem Chrysofomum, extremaq. ei officia persoluamus: quæ hoc anno ærumnis confectum ex hac vita ad cælestem coronam vocatum constat.

Socrat. lib. 6. c. 19.

Quænam autem obitum eius præcesserint, hic describamus. Atque in primis in memoriam reuocandum, ipsum anno præterito, absoluto iam biennio sui exilij, inchoato anno tertio, ex sententia Palladij, Arabisso Pityntem esse translatum.

CHRYSOSTOMVS TRANSPORTVNTVM.

Annal. Eccl. Tom. 5. Y cogere

cogerent, ante vero litterarum commercio & ipsa scriptione priuatum. Hæc quidem (vt ait **A** Sozomenus) quod eius aduersarij tabescerent inuidia, dū viderent vniuersam Occidentalem Ecclesiā pro ipso esse sollicitam. Sed & pertæsos æmulos frequentē hinc inde ad Ioannem accessum, illud consiliū iniisse, vt eundem (vt dictū est) Pityuntem transferrent, Palladius tradit, dum ait ^a: Inspicientes enim Seuerianus & Porphyrius Antiochenā Ecclesiam in Armeniam commigrasse, & inde rursus Antiochiæ Ioannis gratissimam philosophiam prædicari, disrumpebantur, vitæq. illos iam tædebat, huiuscemodi rumoribus non secus quam flagris cruciatos: est enim ea inuidiæ natura, vt eos quos inuaserit, semper exagitet. Eo miraculo percussis plerique clerici aduersæ factionis, aiebant: Videte mortuum terribilem viuos victoresq. perterrefacientem, non secus ac paruulos laruæ deterrent. Papæ, sæculares potestates, Ecclesiasticasq. opes amitti cū ipsa potestate sua & principatu; sacerdotem solum, ciuitate priuatum, infirmum carne, exulem trepidantes, metū pallore testantur. **B**

Non iam igitur ferentes in scena occultare serpentem, ad exercitum mittunt, *ad ipsum Arcadium Imperatorem*: rescriptumq. aliud vehementius cum adiectione pœnæ procurantes, transferri scilicet eum intra loci cuiusdam angustias, vnde non liceret progredi. In Pityuntem locum penitus desertum extorrem agunt, ripæ Pontici maris imminentem. Porro milites Præfecti Prætorij, qui illum ducebant, maxime eum per viam vigeabant: id se habere in mandatis, aperte asserentes, maiori se gradu promouendos, si per viam ille moreretur. Atque vnus quidem ex ipsis, præsentis militiæ negligens, non nihil humanitatis clam erga eum ostendebat; alius adeo infestus erat & atrox, vt blanditias, quæ illi ab occurrentibus (vt sancto par erat) fiebant, iniurias existimaret; id solum curans, vt Ioannes moreretur. Denique cum imber esset vehemens, adeo vt dorsum ac pectus inundatio illa percelleret, nihil curans egrediebatur: ingentem rursus Solis æstum pro delicijs habebat, sciens hoc affigi sancti viri caput, instar Elisæi caluum. In vrbe vero aut castello, vbi lauacri esset vllum refrigerium, ne punctum quidem temporis remorari, infelix ille tolerabat. **C**

Cum inter hæc omnia trimestris temporis spatio difficillimū illud conficiens iter, sanctus velut sidus iubilans perstabat, corpusculum habens instar mali summis in ramis, Solis feruore rubicundum. Vbi vero Comanæ appropinquarunt: ipsam veluti pontem transeuntes, in templo quodam quinque aut sex millibus passuum remoto manserunt. Ipsa nocte martyr ipsius loci, Basiliscus nomine, qui Nicomediæ sub Maximiano passus cum Luciano Antiochiæ presbytero fuerat, dum esset Comanensis Episcopus, apparuit ei dicens: Confide, frater Ioānes: cras enim simul erimus. Aiunt presbytero quoque ecclesiæ prius apparuisse martyrem, atque dixisse: Præpara Ioanni fratri locum: venturus est enim. Ille nihil de eo oraculo dubitans, in crastinum orabat milites, vt illic vsque ad quintam horā permanerent: qui minime acquiescentes, perurgebant. Profecti vero quasi stadios triginta, rursus ad memoratum templum, vnde exierant, redierunt, ipso iam febribus laborante. Illuc vbi redijt, vitæ suæ digna candida vestimenta quæsiuit: exutusq. prioribus, ea se induit, omnibus vsque ad calceamenta mutatis, reliqua præsentibus ipse distribuit: sumptisq. cælestibus sacramentis, coram astantibus, extremam orationem fudit, dicens more suo: Gloria sit Deo omnium causæ. Consignansq. se in fine orationis, extendit speciosos illos pedes, qui concurrerent ad salutem eorum qui elegere pœnitentiam, & in illorū probrum qui peccata abunde messuerunt. Quod si nihil malis probra profuere, hoc non imbecillitas constantissimi viri, sed illorum impudentia fecit, qui ea tolerare noluerunt. Adiectus est ad patres suos, excusso puluere mortalis vitæ, atque migravit ad Christum.] hæc de obitu sanctissimi Patris Palladius. Vixisseq. eum annos ætatis suæ quinquaginta duos & menses octo, Leo Aug. habet in Encomio: de quinquagintaduobus reliqui omnes, qui de his egerunt, sunt assertores. Eius vero Episcopatus in hanc vsque diem decimam quartam Septembris, qua obiit, numerantur anni nouem, menses septem, & dies octo. **E**

De funere autem ista Palladius ^b: Tanta vero multitudo virginum, tantumq. monachorum, & honestioris vitæ testimonio insignium ex Syria & Cilicia & Ponto & Armenia agmen accurrit, vt putarent plurimi ex condito eos aduenisse. Ita sepultus, laudibusq. velut athleta victor honoratus est, corpusculo vna cū Basilisco in eadem ecclesia condito.] hæc Palladius: qui & paulo post de vitæ instituto & moribus eius, quorum causa quidam offensi erant, hæc addit: Ipse (inquit) solus edebat, vt ex parte noui, ob istiusmodi causas. Primo quidem ob calorem capitis abstemius erat; nisi quod in æstu eo, quod Diarhodon appellatur, vtebatur, *vino scilicet*. Secundo, quoniam infirmitatis cuiusdam gratia eius ordinem

^a Pallad. in dialog.

MILITES MALE HABENT IOAN. CHRYSOSTOMVM.

LABORES IN VIA, ET OBITIVS IOAN. CHRYSOSTOMI.

^b Pallad. in dialog. FVNVS IOAN. CHRYSOSTOMI.

IOANNE CHRYSOST. CVR SOLVS COMEDERE SOLERET.

A ordinem desiderabat; adeo vt sapius quæ fuerant parata, ingrata viderentur; & quæ non aderant, inquiri oporteret. Deinde plerumque cibi oblitus, ad vesperā vsque ieiunabat, partim occupatus Ecclesiasticis curis, partim spiritualibus intelligendis abstractus: contēdebat enim vt eum nihil sacrarum litterarū præteriret, &c.] Sane quidē in omnibus diuinæ Scripturæ libris, eos explicando, apprime esse versatum, testatur Cassiodorus, vbi ait ^a: Ferunt itaque diuinæ Scripturas veteris nouiq. Testamenti ab ipso principio vsque ad finē Græco sermone declarasse Clementem Alexandrinum cognomento Stromateum, & Cyrillū eiusdem ciuitatis Episcopum, & Ioannem Chrysoptomum, Gregorium, & Basilium.] quod si verum est, vide quā pauca ex ingentibus thesauris nobis sint reliqua: cum alioqui nonnulla spuria eius nomine edita hæcenus habeātur. In Cassiodori quoque sententiā Suidas hæc habet ^b: Vniuersam Iudaicam Christianamq. Scripturam ille cōmentarijs sic illustrauit, vt **B** alius ante ipsum nemo.] & paulo post: Ceterū opera ab eo conscripta, non est hominis percensere numerando, sed folius Dei, cui nota sunt omnia.] hæc Suidas. sed & de eius scriptis ac moribus ista Sophronius ^c: Iuste & dignissime Ioānes pro puritate doctrinæ & splendore venustissimi eloquij Chrysoptomus cognominatus est: qui ex quo salutare baptismū accepisset, nūquam omnino iurauit, neque aliquem iurare compulit, neque mentitus est, neque alicui vmquam maledixit, neque scurrilia locutus est, nec iocos admisit.] ita Sophronius.

Sed quod ad eius post se relicta scriptorum monumenta pertinet: haud æquo animo pati possumus, adscriptas fuisse sanctissimo viro, eius titulo hæcenus cōsignatas, quinquaginta quatuor homilias, quas opus imperfectum in Matthæum nominant, vt distinguant a consummato in eundem Euangelistā commentario nonaginta & vnā homilias cōplectente. Quis enim non iure commoueatur, cum videt adscribi sanctissimo viro, ab incerto auctore, sed certo hæretico, hæreticorumq. deterrimo compositas homilias illas purulētas, hæresum scatentes verminibus, quæ ne pilū quidē Chrysoptomi vel in dictione, vel in sententijs, vel in dogmatibus habent, sed sparsas hæreses Manichæorum, Montanistarum, Ariano-**C** rū, ac Donatistarum continent; atque plane in omnibus se prodat auctor longe longius ab Ecclesia Catholica alienū, qui Catholicæ Ecclesiæ toto Orbe diffusæ sæpe detrahat, & vix in paucis veritatem reperiri contēdat? Porro extitisse auctorem illū alicuius hæresis sectatorem, penes quæ præter diuinæ Scripturas nulla esset ratio Catholicæ communicationis, nec traditionum atque Ecclesiasticarum sanctionum; haud obscure ipse, inter alia, homilia quadragesimanona significat, illis verbis ^d: In tēpore hoc, ex quo obtinuit hæresis illas Ecclesias, nulla probatio potest esse veræ Christianitatis, neque refugiū potest esse Christianorum aliud volentium cognoscere fidei veritatem, nisi Scripturæ diuinæ. Antea enim multis modis ostēdebatur quæ esset Ecclesia Christi, & quæ Gentilitas: nunc autē nullo modo cognosci datur volentibus cognoscere quæ sit vera Ecclesia Christi, nisi tantūmodo per Scripturas. Quare? quia omnia hæc quæ sunt proprie Christi in veritate, habent & hæreses illæ in schismate similiter Ecclesias, &c.] plura suggerit, atque ingerit diuinæ tantum standum esse Scripturæ, nulla habita Catholicæ communicationis ratione, qua in vnum corpus vniuersa Catholica Ecclesia toto Orbe Christiano coagmentata cognoscitur. Porro argumentum hoc commune est omnium hæreticorum: qui cum conuinci sciunt se esse ab Ecclesia alienos, vel vno illo saltem argumento, quod secus sentiant, quàm vniuersa Ecclesia doceat: ad solam diuinam Scripturam confugium sibi parant, sed suo ipsorum prauo sensu intellectam. in quos disputat S. Augustinus, aduersus Cresconium agens ^e. Sed in his modo non immorandum, quod alio tendat oratio: neque in disquirendis quæ alia sint eiusdem **E** Ioannis scriptis supposita (quod longioris inspectionis sit opus) nunc incumbendum.

Illud vero, quod ad eiusdem Ioannis scripta pertinet, haud ignorandum; habuisse ipsum in sacris litteris peculiarem doctorem sanctum Paulum Apostolum, cuius immenso tenebatur amore. fidem facit huius rei S. Proclus, qui postea Constantinopolitanæ Ecclesiæ fuit creatus Episcopus, rem gestam sic narrans ^f: Cum diuinæ Pauli Apostoli epistolæ earum interpres & expositor percurreret: erat (vt est verisimile) dubia & suspensa cogitatione, dicens, Quis scit an Deo grata mea sit interpretatio? Hæc cogitans, rogabat vt de ea re a Deo fieret certior. Quod etiam cito hoc modo factum est. Quidam ex his qui Imperatori erant familiarissimi, offendit Imperatorem: qui mortem minatur. Et mittitur qui apud diuinum Pontificē intercederet, vt noctu ad eum veniret propter metū Imperatoris, & sua ei exponeret. Quibus assentiens sanctus, per Proclū iubet vt veniat. Nox erat, & simul etiam aderat is qui erat supplex. Vt eum admoncat, dat operam Proclus. Deinde primum

^a Cassiod. in præfat. lib. Diu. lect.

SCRIPTA A S. IOANNE CHRYSOST.

^b Suid. in Ioan. Chrysopt.

^c Sophron. Præf. Spirit. c. 191.

QUÆ FALSO SINT IOANNI SCRIPTA SVPPPOSITA.

^d Chrysopt. hom. 49.

^e Aug. contra Cresc. lib. 2. c. 14.

^f Leo Aug. in Vita Chrysopt. Metaphrasi. & alij.

PROCLI VI-
SIG DE PRAE-
SENTIA PAV-
LI.

aspicit per quoddam foramen, & videt Pontificem, vt consueuerat, in sede sedentem, & scribentem (ea autem erat interpretatio diuinarum epistolarum.) Tunc autem ille terribili illo dignus habetur spectaculo. Videt enim Proclus diuinum Apostolum Paulum inclinatam post sedem ad caput Pontificis, & os adiuuentem auri eius dexteræ, & cum eo colloquentem. Proclum incescit stupor & admiratio, quanam ingressus esset quem cernebat. Ignorabat enim quis esset: & rogat hominem, vt parum expectet. Rursum paulo post aspexit & semel & bis, & erat idem spectaculum. Reprehenditur Proclus ab illo optimato; qui dixit: Non oportebat te, cum videres mortem, quæ mihi expectatur, alium ad sanctum adducere. Ille autem ei affirmat, se de eo nihil cogitasse. His adhuc dubitantibus, præco ad matutina cantica excitat ligni pulsibus. Homo itaque reuertitur, in secundam noctem spem reiciens. Accessit secunda nox & tertia; & erat rursus simile spectaculum. His obstupefactus, vix tandem sensit Proclus, nemine vidente, a Deo missum esse eum qui loquebatur. Dicit itaque illi optimato: O optime, Deo resistente studijs omnibus, labor est inutilis. roga ergo Deum vt tibi opem ferat. Dies aderat, & cum supplicis recordatus esset Pontifex, rogauit an accersisset. De eo ergo significat ei Proclus, qui hæc etiam dixit: Cum tu præteritis noctibus seorsum esses cum alio, statui non temere accedere.

Cum sanctus autem rogasset, quisnam is esset: incipiens Proclus, verbis quidem totum prosequitur miraculū: digito autem per imaginem euidentissime probans eum fuisse Apostolum, totam narrat seriem miraculi. Quibus cum adhibuisset mentē hic vir diuinus, aperte intellexit spectaculum; & factus certior, se suam accepisse petitionem, Deo gratias egit. Deinde sic rursus accersit supplicem, & eum conuenit, & pro eo intercedit apud Imperatorem, & priori restituit magistratui: impletq. promptius & alacrius quæ restabant ex diuinis epistolis.] hætenus de his Leo Augustus, cui consentiunt ceteri, & præcipue ex antiquioribus Actis vitæ eius, quæ citantur a Ioanne Damasceno. Etenim de S. Pauli effigie, quam apud se habere soleret idem S. Ioannes Chrysofomus, hæc ipse Damascenus a:

IMAGO S.
PAULI APVD
IOANNEM
CHRYSOSTO-
MVM.
a Damasc. de
Imag. orat. 1.
IOANNES
CHRYSOSTO-
MVS CVLTOR
SACRARVM
IMAGINVM.

Habebat autem effigiem Apostoli Pauli in imagine, in loco vbi propter corporis imbecillitatem parumper quiescebat: erat enim supra quam natura patiatur vigilans. In hanc ille effigiem, quando perlegebat illius epistolas, oculorum aciem intendebat; in eaq. non fecus ac si Paulus ipse viuus esset, obtutu defixus inhærebat, beatum ipsum appellans, totamq. animi cogitationem ad illum dirigens, & cum eo versans, & loquens contemplando.] & post alia: Cum autē Proculus (inquit) loquendi finem fecisset: oculis in Pauli effigiem defixis, & figuram eius, quem viderat, similem conspicatus, Ioanni desiderium iniiciens, sic eum (digito demonstrans imaginem) allocutus est: Ignoscito mihi Pater: ille quem vidi loquentem tibi, huic similis est; atque adeo, si recte memoria teneo, ipse est.] hætenus Ioannes Damascenus ex Vita ipsius S. Ioannis Chrysofomi, quæ desideratur.

Certe quidem, quod pertinet ad eundem Ioannis Chrysofomi studium & amorem erga Paulum; non est scriptio eius quæ non id exprimat manifeste; cum alioqui peculiare eo argumento scripserit homilias. Quod autem ad doctrinam spectat, se quidem tanto vti magistro ingenue profiteatur his verbis in præfatione ad homilias in epistolas Pauli: Neque (inquit) nos quæ scimus, si quæ scimus, ab ingenij bonitate atque acumine scimus: sed illi nos viro impense affecti, ab illius lectione numquam discedimus.] Contigisse autem visionem illam, cum epistolam Pauli ad Galatas interpretaretur, in qua se ipsum superasse cognoscitur; haud improbanda opinio est. Ceterum fuisse S. Ioannem Chrysofomū pium cultorem sanctarum imaginum, non hæc tantū quæ narrata sunt, manifestant, sed & quod de eo Gregorius^b Papa scribit ad Germanum Patriarcham Constantinopolitanum, qui verba ipsius recitat, dum ita ait: Si quis alius, ego certē, inquit, ex cera fusilem picturam pietate plenam amaui.] Rogo te, lector: si optio daretur, in quorum classē post obitum velis adscribi, & quorum fortis particeps fieri, Iconoclastarum ne, an S. Ioannis Chrysofomi cultoris sacrarum imaginum? Hæc considerans, tu tibi ipsi responde. Nos certo scimus, Dei amicum fuisse Chrysofomum: eumq. æternam esse beatitudinem consecutum, & complura miracula testata sunt, & vniuersalis consensus Ecclesiæ declarauit.

b Extat apud
Nican. Concil. 2.
act. 6.

Sed quod in his sumus, vt prætermissa ab alijs, qui res gestas tanti Patris prosecuti sunt, hic tamquā epitaphia sepulchralia affigamus; audi quid S. Nilus in epistola ad Anastasium de eodem Chrysofomo omni fide digna scriptis mandauit: Ioannes (inquit) sacerdos admirandus Ecclesiæ Constantinopolitanæ, immo vero totius Orbis splendor, vir animi perspicacis, omni fere tempore videbat domū Domini refertam Angelorū cœtu, & tunc in primis

VISIONES
S. IOANNIS
CHRYSOST.

A primis, cum diuinum & incruentum sacrificium offerebatur: quo quidem tempore, stupore & latitia plenus, rem præcipuis amicis spiritualibus priuatim enarrauit. Cum cœpisset (inquit) sacerdos sanctum sacrificium seu oblationē facere, plurimæ statim ex illis Virtutibus e cælo descendētes stolis indutæ splendidissimis, nudis pedibus, intentis oculis pronæ altari magno cum silentio & reuerentia, quoad venerandum illud mysterium expletum fuit, circumsteterunt. Deinde huc illuc singulæ per totam domum diffusæ, Episcopis, presbyteris, & diaconibus distributionem corporis & pretiosi sanguinis ministrantibus adhæserunt, satagentes, & sedulo adiuuantes. Hæc autem scribo, vt diuini sacrificij dignitatē cognoscentes, caueatis ne illud negligenter, diuino timore abiectō, administretis: nec permittatis vt aliqui inter se contendant, & cū tumultu ad ipsum accedant, aut audacter annuant, & e loco suo profiliant, aut huc & illuc circumspiciant, & ignaue & petulanter se gerant.]

B hætenus Nilus, quem spectata eruditio atque conspicua sanctitas fecerunt illustrem.

Cessit & illud magnæ laudi Chrysofomo, quod cum concionem habens frequenti populo vallaretur, opus illi fuit suggestum in medio ecclesiæ collocare. certe quidem magnus ille Gregorius Nazianzenus, cum esset eiusdem Ecclesiæ Episcopus, intra cancellos concionabatur, vt ex ipsius testificatione^a possumus intelligere, cum de multitudine auditorum ad cancellos se protrudente vt orationem audiret, sæpe meminit. Romæ vero antiquitus ea vigeat consuetudo, vt ab eminenti suggestu ipse Pontifex concionaretur ad populum. nam in Hippolyto Prudentius^b:

CONCIONA-
TUR IOAN-
NES IN ME-
DIO ECCLIE-
SIAE.
a Gregor. Naz.
orat. ad centum
quingenta E-
piscopos.
b Pruden. Peri-
stoph. hym. 11.
de S. Hippolyt.

Fronte sub aduersa gradibus sublime tribunal
Tollitur, Antistes prædicat vnde Deum.]

Omittimus hic innumera sanctorum Patrum de S. Ioanne Chrysofomo elogia. fatis ad laudem, quod post eius obitum, paucis exceptis, quos liuor infecit, tam Oriens quam Occidens & vniuersus Catholicus orbis ipsum sanctissimū prædicauit; vsque adeo, vt & in Aegypto, habito contemptui Theophilo, licet haberetur vita sanctissimus, eundem Chrysofomum prædicarent, Theophilum vero infectarentur contumelijs, merito neglectum a suis, quem a se Ecclesiæ Romanæ Pontifex abiecisset. Sed audi perbreue Isidori Pelusiota de vtroque iudicium, ad Symmachum ita scribentis^c:

c Isidor. lib. 1.
epist. 252.
ISIDORI IUDICIVM DE
THEOPHILO.

Petis a me, vt diuini viri Ioannis tragœdiam tibi exponam. At eam explicare nequeo: mentem enim res ista superat. Verum pauca quædam audi. Vicina Aegyptus hoc semper in more habuit, vt inique ac perditæ se gereret; Mosē videlicet repudiens, & Pharaonem adsciscens; humiles ac demissos flagris lacerans, laborantes opprimens; vrbes extruere iubens, & mercedem negans, atque ad hoc vsque tempus in iisdem studijs inhærens: siquidem infano lapillorum amore flagrantem, atque aurum pro numine habentem Theophilum, quatuor socijs, immo cooptatis, septem ac munitum in medio proferens, pium virum ac diuinarum rerum doctrinam præditum expugnauit, odium videlicet atque inimicitiam, quam aduersus eum qui eodem quo ego nomine appellatur, improbitatis atque importunitatis suæ velut propugnaculum nactus. At Dauidis^d tamen domus inualefcit; domus autem Saulis (vt cernis) debilitatur: tamen vir ille, superata vitæ tempestate, ad cælestem tranquillitatē migrauerit.] hætenus Isidorus, eiusdē Ioannis Chrysofomi discipulus. Porro quod pertinet ad quatuor illos quos nominat cooptatas; fuisse quidem illos Acacium Beroensem, Seuerianum Gabalensem, Antiochum Ptolemaidis, & Cyrinum Chalcedonis Episcopos, quæ superius dicta sunt ex Palladio, fidem faciunt.

d 2. Reg. 3.

Quo quidem nomine non prudentiores tantum Aegyptij, sed ipsi hæretici (cum alioqui in Ioannem in his quæ ad dogmata spectant, insensī essent) omnes erga eum propensiores erant, vt ex Palladio possumus intelligere atque alijs. Est de his patens exemplum de Socrate Nouatiano: qui cum in ceteris erga eum se obseruantissimum præferat; quod tamen Nouatiani eum experti essent sibi maxime aduersarium, de hoc, ex quo magis commendandus habetur, ipsum carpit, sic dicens: Equidem demiror, quid causæ esset, cur cum tam ardenti studio duceretur temperantiæ, in quibusdam concionibus doceret temperantiam quodammodo contemnendam esse. Nam cum a Concilio Episcoporum, illis qui semel dumtaxat per baptismum lapsi fuerant, locus pœnitentiæ concederetur: ille non dubitauit dicere: Si millies lapsus pœnitentiam egeris, in ecclesiam ingredi. Ob quam doctrinam etsi in aliorum multorum, etiam qui ei familiares erant, offensionem incurrit; tamen a Sifinnio in primis Nouatianorum Episcopo, qui librum contra hoc eius dictum conscripserat, grauius exagritus est. ceterum ista iam pridem acciderant.] ita Nouatianus, sed

e Socrat. lib. 6.
c. 19.
NOVIATIANI
IN QVO IOAN-
NEM CHRYSO-
STOMVM RE-
PREHENDEN-
T.

hoc nomine maiorem sibi conciliauit Chrylostomus laudem, dum eo modo Nouatianos exagitans, apertam voluit semper poenitentibus Ecclesiae ianuam, ex Catholica Ecclesiae instituto. sed de his fusius suo loco superius. Post haec vero Socrates totum se effundit in laudes Sisinnij, quem reprehensum dicit ab Acacio Episcopo, quod vestimenta candida indueret, cum nigris vestibus uti solerent Episcopi. sic plane illudebat eis diabolus vafro consilio, ut corporis munditiam affectarent, balnea frequentando, & vestibus candidis vestiendo, ut sibi viderentur animae quoque esse munditiam assecuti, spernentes Ecclesiae a Christo relictum ad diluenda peccata remedium poenitentiae. Sed alia subdit de Sisinnio Socrates; quae ut inepta, consulto praeterimus: qui & sub iisdem Consulibus defunctum Sisinnium affirmat^a, & in locum eius subrogatum Chrysantum; mortuum quoque esse Dorotheum Arianum Antistitem.

^a Socras. lib. 7. cap. 6.

INNOCENTIVS PAPA QUID IN ARCADIVM ET EVDOKIAM.

Quod vero pertinet ad Innocentium Romanum Pontificem: audita ipse morte Chrylostomi, magno est affectus dolore: & qui haec ab infligendo in Imperatorem Arcadium & Eudoxiam Augustam, quam prouocarant summam Ecclesiasticam animaduersionem illam, cum quis a communicatione sacramentorum & coetu Fidelium separatur, rogatus ab ipso Ioanne Chrylostomo se continuisset; eam in eosdem prouocatus, & violentia quadam adactus, inflixit: extorxisse enim visi sunt illi e manibus Innocentij iuste iudicantis vindictam, quam haecenus apud se longa patientia continuerat.

Porro idem Pontifex ipsi Ioanni, defuncto licet, consultum voluit, nimirum ut etsi non ipse, nomen saltem eius in Constantinopolitanam restitueretur Ecclesiam; perstititque in sententia, ut numquam, nisi id fieret, communicare vellet cum Orientalibus Ioannis aduersarijs Episcopis; quos ob iniquam sententiam in S. Ioannem latam iudicauerat a communione Catholica alienos; illud ab eis enixe contendens, ut eiusdem Ioannis nomen in tabulas referretur Ecclesiasticas, e quibus fuerat sententia aduersariorum expunctum. testatur id Theodoretus, qui ait^b: Isto excellenti totius orbis terrae doctore mortuo, Episcopi Occidentis non prius cum Episcopis Aegypti & Orientis & Bosphori atque Thraciae communicare voluerunt, quam nomen illius sanctissimi viri in tabulas, in quibus nomina Episcoporum mortuorum continebantur, retulissent: atque Arfacium eius successorem ne salutare quidem dignati sunt. Atticum autem, qui succedebat Arfacio, quiq. saepe legatos ad Occidentales Episcopos miserat, saepeque pacem postulauerat, postea tandem, cum Ioannis nomen in tabulis scripisset, receperunt.] at quando id contigit, inferius dicendum erit.

^b Theodor. lib. 5. cap. 34.

INNOCENTIVS PAPA QUID IN ARCADIVM ET EVDOKIAM.

Ceterum ad Arcadium Imperatorem idem Innocentius Papa, audita Ioannis Chrylostomi morte, grauissima acrimonia asperfas, anathemateque terrificas, quibus tum ipsum, tum Augustam, tum denique Episcopos sceleris complices excommunicat, litteras dedit. sunt ipsae quidem Graecis notissimae, quas Gennadius, Nicephorus, atque Glicas recitant, sed & codex Vaticanus Graece continet exaratas, Latine his verbis redditas:

EPISTOLA INNOCENTII PAPAE AD ARCADIVM IMPERATOREM.

Vox sanguinis fratris mei Ioannis clamat ad Deum contra te, o Imperator, sicuti quondam Abel iusti contra parricidam Caim; & is modis omnibus vindicabitur. Nec id modo admisisti, sed etiam pacis tempore persecutionem magnam aduersus Deum & Ecclesiam eius concitasti. Eiecisti e throno suo, re non iudicata, magnum totius Orbis doctorem, & vna cum eo Christum persecutus es. Neque de illo ita queror (sortem enim seu hereditatem cum sanctis Apostolis in Dei & Saluatoris nostri Iesu Christi regno consecutus est) quamuis intolerabilis iactura ea sit: sed affligor, propterea quod primum de animarum vestrarum salute, deinde de eis, qui sapientissima spiritali & diuina doctrina & institutione eius orbat, fame verbi Dei conficiuntur, sum sollicitus. Non enim Ecclesia tantum Constantinopolitana mellitae illius linguae iacturam fecit, sed Orbis sub Sole totus ad orbitatem redactus est, viro tam diuino amisso, persuasione vnius mulieris fabulam hanc & spectaculum exhibentis. Verum excipiet & praesentem hic poenam non post multos dies ei aduenientem.

INNOCENTIVS PAPA QUID IN ARCADIVM ET EVDOKIAM.

Tametsi enim beatus Ioannes vitam reliquit, fide seruata, & fluctuantibus confirmatis; in aeterna tamen saecula sempiternam deliciarum & immortalis vitae hereditatem est consecutus. Noua autem Dalila, Eudoxia, quae paulatim te erroris seu seductionis nouacula totondit; execrationem ex multorum ore sibi ipsi introduxit, graue & quod gestari nequeat peccatorum pondus colligans, atque id prioribus peccatis suis superaddens. Itaque ego minimus & peccator, cui thronus magni Apostoli Petri creditus est, segrego & reijcio te & illam a perceptione immaculatum mysterium Christi Dei nostri. Episcopum

A etiam omnem, aut clericum ordinis sanctae Dei Ecclesiae, qui administrare aut exhibere ea vobis ausus fuerit; ab ea hora qua praesentes vinculi mei legeritis litteras, dignitate sua excidisse decerno. Quod si ut homines potentes quemquam ad id vi adegeritis, & canones nobis a Salvatore per sanctos Apostolos traditos transgressi fueritis: scitote id vobis non paruum peccatum fore in horrenda illa iudicij die, cum neminem huius vitae honor & dignitas adiuuare poterit, arcana autem & abdita cordium sub oculos omnium effundentur atque exhibebuntur. Arfacium, quem pro magno Ioanne in thronum Episcopalem produxistis, etiam post obitum exauctoramus, vna cum omnibus qui consulto cum eo communicarunt Episcopi: cuius etiam nomen sacro Episcoporum albo non inscribatur. Indignus eo honore est, qui Episcopatum quasi adulterio polluerit. Omnis siquidem planta, quae a Patre nostro in caelis plantata non est, eradicabitur. Ad Theophili anathematismum addimus abrogationem, & absolutam a Christianismo alienationem.] haecenus epistola Innocentij, cui Glicas eiusmodi subiicit Arcadij responsionem^b:

^a Matth. 15.

^b Glic. Annal.

par. 4.

EPISTOLA ARCADII AD INNOCENTIVM.

Norunt omnes homines mentis compotes, commissa per ignorationem nec diuinitus nec per leges puniri, neque adeo quemquam alterius nomine supplicium luere. Quod quidem propterea scripsi, ut mansuetudinem tua certam redderem, nos nihil eorum cognitum habuisse, quae nostris Antistitibus & clericis acciderunt: cuius rei testem benignum illum Deum imploramus. Nimirum purus & innocens sum, quod ad ipsorum condemnationem attinet: quippe cum eorum communione sim usus, causae nihil erat, quamobrem eos affligeremus. Quod autem attinet ad filiam tuam Eudoxiam: scito me illi parum moderate pro ratione delicti mercedem retulisse: quo sane factum est, ut ex eo maerore & angustia, difficili grauissimaque correpta aegritudine decumbat. Igitur quod superest, enixe te obsecro, ut nos a segregatione liberes, nec multipliciter punias: non enim ipse Dominus idem ob delictum bis hominem percutit.] hucusque apud Glicam litterae Arcadij ad Innocentium: quibus has idem auctor subdit Innocentij ad ipsum redditas:

Studium, diligentiamque vestram Dei praescripto & voluntati consentaneam, quam propter ipsius nomen declarastis, accepimus & probauimus. Quapropter sacris a vinculis soluti, ad signa Dominica confirmatis animis accedite.] hucusque apud eundem auctorem. Praeter has autem recitatas a Glica Arcadij ad Innocentium Papam litteras, aliae extant in citato codice Vaticano ab eodem Imperatore ad eundem Pontificem datae, quae sic se habent:

Omnino, o Pontifex Dei, nequicquam eorum quae in legatos audacter perpetrata sunt, sciente me factum est: idque ex eo perspicere potest, quod eos a quibus illa orta sunt, seuerius ultus sum. Neque quod magnus ille Ioannes depositus sit, vlla in me culpa eius rei haeret, sed infelicibus Episcopis; quod scilicet cum sacros canones praetenderent, iudicium depositionis illius in sua ipsorum profana capita conuerterunt: quorum sermone nescio quomodo inductus, etiam ipse eorum sententiae (quod utinam numquam fecissem) assensus sum. Quo fit ut ipsi magis in culpa sint, quam nos. Ex quibus & qui adhuc hic extant, Acacium, & Seuerianum, & eos qui sceleratum Theophilum secuti sunt, ut quanta maxima celeritate, comprehendi iussimus, & eos qui illic sunt, ut poenas dent ausibus suis debitas. Nobis autem placet paterna humanitas tua, neque deferas nos expertes mysterium incontaminatum. Tunc etiam filiam tuam Eudoxiam, quae peccauerit, ultus sum, quae etiam ex his grauissimo morbo correpta in lectulo decumbit. Ne igitur sapius poenas sumas, o reuerendissime Pater: neque enim Dominus in eadem bis poenas sumit, ut scriptum est. Vbi autem erit poenitentiae bonum, nisi ijs quos poeniteat, venia tribuatur? Igitur si nos quidem ex poenitentibus non essemus, merito aditus ad veniam clauderetur: & si accusauimus & condemnauimus nos ipsos ab his quae male egimus; ne bono quidem poenitentiae, quod quidem venia est, excidamus.] hucusque epistola Arcadij ad Innocentium Papam ex codice Vaticano.

ALIA EPISTOLA ARCADII AD INNOCENTIVM.

Subijciebatur autem apud codicem dignae memoriae Cardinalis Guigielmi Sirleti Bibliothecarij Apostolici, dictis epistolis eodem argumento scriptis; epistola Honorij Imperatoris ad Arcadium fratrem Augustum, fide quidem explorata, germana, in omnibusque sincera; quae sic se habet:

Nescio qualifnam potens & a daemone immissa impulsio persuasit tibi, o frater, femina committere te ipsum, & patrare talia, qualia nemo alius pius Christianorum Regum patrauit. Etenim qui istic sunt sanctissimi Episcopi, clamant aduersus Imperium nostrum, quod

EPISTOLA HONORII AD ARCADIVM.

quod magnum Dei Antistitem Ioannem neque legitime, neque ex præscripto canonum, & ab Episcopali sede depulstis, & acerbissimis exilijs & intolerandis iniurijs eicientes, per vim vita spoliastis. Locum tenentes autem Romanæ Ecclesiæ, ob vestrum honorem & legitimi iudicij stabilimentum missos, qui afferebant hinc litteras, vt omnia integre definerentur, tenuistis: quibuscum nihil humani egistis; amplius & custodijs diuersis conclusistis, ac fame prope necastis; ac simul quas secum ferebant pecunias ad viatici necessitates corporeas, has auferri ab ipsis mandastis: clamantesq. contra vos ad Deum & ingemiscientes, nullo sunt habitu loco. Adhæc Apostolica mandata nihili facta a vobis sunt: Episcopos sanctos iniuste priuastis, ac sexcentis iniurijs & exilijs maxime longinquis iniuste adiudicastis, aliosq. pro his indignos indigne intrusistis. Contende igitur frater, non verbo, sed re & Deum & homines de correctione eorum quæ non sunt recte acta, certiores facere: certus & ipsum Imperium nostrum & ruere & stare precibus sacerdotum.] hæc tenus epistola Honorij ad Arcadium, prioribus scriptis per omnia consentanea; quam ex Græco textu Latinitati fideliter redditam exhibuimus, eamq. cum ea, quam in dicto codice Vaticano Latine scriptam reperimus, contulimus, fideliterq. reddidimus.

Ceterum post obitum Ioannis nondum tribus mensibus elapsis, contigisse prodigiosum ac plane miserandum interitum Eudoxiæ Augustæ, eo modo, quo superius dictum est, tum Zonaras, tum alij testantur. Verum quod ad Honorium spectat, haudquaquam his datis litteris conceptum ob indignum facinus immensum dolorem exhaurire penitus valuit. Siquidem & bello decernere aduersus eum, qui persecutus esset ecclesiam, ac ius gentium in legatis violasset, & sancte pieq. vicisci in animum duxit. Cum vero ad hæc peragenda Rauennæ expeditio pararetur, duo intercessere impedimenta, quæ eandem retardarent, sed & subsequens mors Arcadij anno sequenti penitus aboleuit. Quænam autem præsentis anno contigerint, quibus a bello in Arcadium inferendo Honorius abstraheretur, Zosimus ita narrat: Apud Rauennam igitur Stilichoni (hic erat præcipuus militiæ Dux) iam paratq. ad Illyricas vrbes cum exercitu adeundas, & Alarici auxilio ab Arcadio quidem abstrahendas, Honorij vero regno adijciendas: impedimenta duo contigit accidere, famam scilicet hinc inde de Alarici morte sperantem, & litteras Honorij Principis allatas Roma: quibus in litteris præscriptum erat, Constantinum iam perduellem ex insula Britannia transfuctum ad Transalpinas gentes accessisse, Principisq. munus in oppidis vsurpare.]

Hæc quidem de tyrannide Constantini, quæ alij Constantium nominant, hoc anno contigisse, idem Zosimus non obscure significat, dū ait, exacto huius anni autumno, designatos fuisse Consules Bassum atque Philippum, quorū nomina sequenti anno adiecta fuisse Fastis, omnes affirmant, sub quibus Const. Prosper etiam in Chronico eiusdem Constantini tyrannidem contigisse refert. Sed ante Constantinum qui præcesserunt hoc ipso anno in Britannia tyranni, Zosimus infra narrat his verbis: Quo tempore adhuc Arcadius imperabat, Honorio septimum & Theodosio iterū Consulibus, milites Britannici seditione concitata Marcum in regio folio collocabant, eiq. tamquam rerum in ijs locis potenti parebant. Eo deinde necato veluti moribus illorum non respondente, Gratianum in medium producunt, & purpura coronaq. cinctum, ceu Principem obseruantes, comitabantur. Verum & huic improbato post menses quatuor Imperium abrogant, & vitam eripiunt, Constantino rerum summa tradita.] hæc Zosimus. Porro Constantinum ait Prosper infimæ militiæ militem fuisse, sed ob solam speciem nominis acclamatum fuisse sub iisdem Consulibus Imperatorem. Sozomenus etiam eadem quæ supra de Marco & Gratiano tyrannis tradit; & de Constantino sic subdit:

Rursum Constantinum eligunt, quod putarent eum ex nominis sui præfatio Imperium constanter obtenturum.] hæc ipse. Quod enim Constantinus Magnus Britannus fuisset, & vniuersum Romanum Imperium adeo feliciter administrasset; putarunt illi, ad barbaros innumeros, qui Gallias atque Italiam, necnon Orientis non paucas regiones peruaserant, expellendos, strenuo nouo Duce opus esse & Imperatore: sic igitur duobus, quos elegerant, e medio sublatis, ex felici nomine Constantini felicitatem ominati sunt Imperij. Sed & ad spem augendam illud accidit, quod æque ac Constantino Magno, huic quoque adscititio nouo Constantino filius esset Constans * appellatus; quem & (sicuti idem Sozomenus affirmat) Cæsarem nominauit, simulac ad Alpes Cotias peruenisset, eumq. ad Hispanias obtinendas misit. At de Constantino hæc tenus.

Sed ad Arcadium redeamus: cui quidem non sic prospexit Deus ab exercitu fratris Honorij

HONORIVS
COGITAT
DE INFEREN-
DO BELLO
ARCADIO.

Zosim. lib. 5.

177 AT
ADRA AJO

Zosim. lib. 6.
in princip.
TYRANNI IN
BRITANNIA
EXORTI.

Sozom. lib. 9.
cap. 17.

Constantius

ADVENTI
CA INNOCENTII
PAPAE

A norij liberans, vt parceret; sed quo ipsa, Diuinitas potius, in quam in primis peccatum esset, sumeret de perpetratis sceleribus pœnas; quod anno sequenti præstitit, cum eidem vna cum Imperio vitam ademit; Honorium vero non ad cladem, sed ad salutem inferendam Orientali Imperio reseruauit: cum interea Arcadius rebus pie gestis impietatem, quam ex persecutione Ioannis contraxerat, abstergere conaretur; cuius rei gratia anno superiori ex Palæstina transtulisse Constantinopolim vidimus sacras reliquias Samuelis; & hoc anno Martyrium Acacij martyris inuississe, atque ibi Deum orasse, Socrates meminit, vbi ait:

Est quidem Constantinopoli domus amplissima, quæ Carya dicitur, in cuius atrio est castanea arbor (sed alij nucem fuisse tradunt) in qua fertur Acacium martyrem suspensum occubuisse; qua de causa parua ecclesia apud illam arborem ædificata fuit: quam B Imperator Arcadius videre cupiens, in eam ingreditur: cumq. preces ibi peregisset, discessit. Omnes qui circiter illam ecclesiam habitabant, ad Imperatorem conspiciendum confluunt; ac nonnulli extra ædes egressi, transitus platearum ante occupare contendunt, vnde putabant se & Imperatoris vultum & totam stipatorum turbam planius videre posse. Alij Imperatorem ab ecclesia vsque eo prosequerantur, quoad omnes viri cum mulieribus & pueris extra illam domum exiissent. Quo factò, illico domus illa, quæ ecclesiæ adiuncta erat, corruit. Vnde fama cum omnium summa admiratione consecuta est, Imperatoris precibus tantam hominum multitudinem ab internectione fuisse liberatam.] hæc tenus Socrates.

Ad postremum autem, redditis iam de Ioanne Chrysofomo, quæ vera certaq. reperimus: his addenda putamus, quæ fide carentia inter reiectitia ducimus seligenda, ac respicienda, vt eadem confutemus.

C Habet enim Sophronij qui inscribitur liber, Pratum^b Spirituale, Adelphij, qui de gloria Chrysofomi apud Dei thronum euecti visionem accepit, eiusmodi narrationem: Dicebat frater meus Adelphius: Cum in exilio mortuus esset beatissimus Ioannes, dolorem pertuli incredibilem, quòd talis tantusq. vir, Orbisq. magister lætificans Ecclesiam Dei, e throno suo exul defunctus est: Deprecabar ergo (inquit) Deum cum multis lacrymis, vt ostendere mihi dignaretur, in quo statu esset, & an cum Patriarchis adnumeratus esset. Cum ergo diutius orassem, in extasi factus sum, aspexiq. virum nimis speciosum: qui tenens manum dexteram meam, adduxit me ad locū quemdam illustrem & gloriosissimum, ostendebatq. mihi Ecclesiæ doctores. Ego vero circumspiciebam, videre quærens, quem cupiebam, magnum Ioannem dilectissimum meum. Cum ergo ostendisset mihi omnes, & vniuscuiusque nomen proprium expressisset; rursum tenens me per manū, eduxit me foras. Ego autem sequebar illum tristis, quod non vidissem cum Patribus & Ecclesiæ magistris beatum Ioannem. Cum itaque egrederer, is qui præerat ianuae apprehendens me, dixit mihi: Quid habes cur tristis es? Nemo vniquam huc ingressus, tristis exiit. Tunc dixi illi: Hæc mihi causa mæroris est, quod amantissimum mei Ioannem Episcopum Constantinopolitanum vna cum ceteris doctoribus non vidi. Rursum dixit mihi: Ioannem dicis pœnitentiæ ducem? Aio ego: Illum sane. Respondens autem dixit mihi: Ipsum homo in carne viuens videre non potest. Illic enim assistit, vbi thronus est Domini.] hæc tenus auctor, mutuatus hæc (vt ipse testatur) ex relatione a femina ad Athanasium abbate facta, eademq. sorore ipsius Adelphij, quem dicit fuisse tunc tēporis Episcopum Arabissi.

Sunt autem hæc parum fide tuta, vtpote quæ in primis eiusdem Ioannis Chrysofomi testimonio^c mendacij arguantur, dum ab eo ponitur Treius Episcopus Arabissi, & non Adelphius. Sed & cum tradat auctor, in domo Adelphij hospitatum esse Ioannem, cum Cucufum in exilium missus esset; plane erroris arguitur: nam licet id ipsum de hospitio Cucufi dicant Leo & Metaphrastes; tamen ipse Chrysofomus disertis verbis narrat^d, a Dioscoro se susceptum hospitio, & non ab alijs, licet id complures experierint. Cum autem hæc cōpingat ea narratione mendacia; quæ fides in reliquis? Sane quidem & illa inuidiosa nimis asertio est; omnes qui vniquam fuerunt in Ecclesia doctores, in inferiori ponere gradu, & super omnes Chrysofomum collocare: cum præsertim ex eis complures martyrio fuerint coronati, vt inter alios Hippolytus & Methodius; vt taceam de reliquis absque sanguine vita functis sanctis, nempe Basilio, duobus Gregorijs, Thaumaturgo atque Theologo, itemq. omnibus sine inuidia præferendo Magno Athanasio. Sed & quæ illa absque ratione distinctio, vt omnes doctores fuerint oculis ea videntis perspicui, solus autem Ioannes ob

ARCADIUS
STVDET EX-
PIARE DELI-
CTVM.

a Socrat. lib. 6.
cap. 21.

b Prat. Spirit.
cap. 128.
DE ADELPHIJ
VISIONE
NARRATIO,
ET CONFV-
TATIO.

c Chrysof. epist.
126.

REDARGVI-
TUR IMPO-
STVRÆ COM-
MENTVM.
d Chrysof. epist.
13.

nes ob excellentem gloriam inuisibilis? perinde ac si solus inter doctores ipse Chryso-
stomus fuerit perfectam gloriam consecutus. Sed facessant iam istæ: non enim indigent
sancti nostris illustrari mendacijs, qui proprijs virtutibus decorantur. Quod vero ad res
gestas post Ioannis migrationem pertinet, hic prosequamur.

THEOPHI-
LVS EXVLES
RESTITVEN-
DOS CVRAT.

Post obitum sanctissimi Patris Ioannis Chryso-
stomino, ijs qui ob initam cum Ioanne communicationem diuersis sententijs damna-
ti atque proscripsi essent, vel voluntario exilio contigisset esse factos extorres, omnibus
ad propria redeundi licentiam impertiri, cunctasq. præteritas obortas dissensiones obli-
uione deleri, & omnes in vnitatem Ecclesiæ, a qua scissi essent, debere recipi: ob idq. li-
bellum idem Theophilus scripsit ad Atticum Constantinopolitanum Episcopum. Te-
stantur id quidem litteræ Synesij Episcopi Ptolemaidis in Aegypto, cum de Alexandro
Episcopo communionis Ioannis ipsum consuluit: quæ sic se habent:

SYNESII EPI-
STOLA PRO
ALEXAN-
DRQ.

Cum quæstionem quamdam ad te referre decreuerim; rem de qua percunctabor, antea
exponere volo. Alexander patricius Cyrenæus, cum adhuc adolescentulus esset, mona-
stica vita initiatus est. Cum ætate vero simul progrediente monastica in vita intentiore,
Ecclesiastico ministerio dignus iudicatus est, & quidem vt presbyter esset. Cum autem
ex necessitate quadam in exercitu esset, & Ioanni beato coniunctus (colatur autem a no-
bis memoria defuncti, quia omnis inimicitia simul cum vita deponitur) huic adhærens
priusquam in seditionem venirent Ecclesiæ, ab illius manibus Episcopus Basi-
stynorum factus est. Orta vero dissensione, permansit ei, qui ipsum elegit, amicus; & in
numero fuit eorum, qui ab illius parte seditionem agerent. Postquam vero Concilij
sententia præualeret, ad tempus quoddam seditio perduravit. Quid vero recensuerim ei qui
nouit, immo qui ipse ea quæ ad conciliationem facerent, ministravit? nam & libellum
quemdam sapientia præditum legi, quem ad beatum (vt mihi videtur) Atticum scripsisti,
inducens ipsum ad eos suscipiendos. Et hætenus quidem Alexandro res communes cum
coniunctis desertoribus fuerunt: proprium autem cum paucis hoc, quod tertius est an-
nus post inductam obliuionem & reconciliations, ipse vero non adiit recta Bithyniam,
neque adeptam sedem occupauit: manet autem apud nos, velut nihil ipsius interfit, si
quis etiam velut cum priuato agat.

SYNESI-
VS BENEHA-
BVT ALH-
XANDRYM.

Ego igitur neque eminus in sacris legibus enutritus sum, neque iam mihi conuenit
multa didicisse, qui superiore anno nondum in numero fui. Cum autem sentiam senes
quosdam neque ipsos sibi sumere certam aliquam cognitionem, sed vereri ne ex ignorantia
ad aliquam Ecclesiæ regulam offendant, & ob id omnino inhumanius ipsum Alexandrum
tractare, & de incerta suspitione manifestam ignominiam hospitis dispergere, vt qui nec
sub communi tecto ipsum tolerarint: neque reprehendi, neque imitatus sum ipsos. Nosti
igitur quomodo feci, reuerende Pater. In ecclesiam quidē ipsum non suscepi, neque sacra-
menti participem feci; domi vero æqualiter cum infontibus honorauit, qui meus etiam in
indignis mos est: vbi quis ex his ædes meas accesserit amicus, cuius in quouis opere & ser-
mone honorem exhibendum existimo: delirare eos ducens, qui ægre ferunt, quod mater-
na ciuitatis iura deijcio. Quamquam propter hoc omnium curas in humeros meos subla-
tas fero, & solus pro omnium otio occupatus sum. Verum bene mihi positum erit apud
Deum, quod plus laboris, minus honoris habeo.

Sed & Alexandrum hunc, cum quidem ad ecclesiam progredior, vellem me nusquam
in foro videre: vbi enim contingit vt videam, alio verto oculos, & statim rubor per genas
efflorescit: at ingressum atrium meum, & sub eodem tecto versantem, omnibus quibus par
est, honoro. Quid igitur tantum discors sum a me ipso priuatim & publice, in neutro tem-
pore faciens ea quæ mihi videntur? immo in altero concedo legi, in altero gratificor na-
turæ vrgenti ad humanitatem: quamquam fere violarem naturam, si quid clare de lege
nossem. Hæc sane ipsa est quæstio, ad quam oportet Apostolicæ successionis auctorita-
tem respondere simpliciter & clare, & hoc ipsum quod in omnibus, Alexandrum conue-
nit censere Episcopum, an non? hætenus ad Theophilum de Alexandro Episcopo Synes-
ij, cuius ad eundem Theophilum eadem rogantis iterata petitio extat. Quod vero hanc
se dedisse epistolam tradit ad Theophilum scriptam post triennium a reconciliatione cum
Episcopis qui erant ex parte Ioannis: plane colligitur, ab eo hanc esse datam epistolam an-
no Domini decimo post quadringentesimum. Cumque de se fateatur in iisdem litteris,
cum eas scripsit, nondum annum habere in Episcopatu: eius electionem accidisse oportuit

Synesij epist. 67.

A tuit post biennium ab hoc tempore. agemus dea suo loco, deq. rebus ab eodem Synes-
io in Episcopatu præclare gestis.

Habes & hic, lector, symbola quædam communicationis illius, quæ peregrinam dixere
Patres, de qua superius, in recitata Synesij epistola satis expressa: nimirum quod cum illis, in
ijs quæ sunt naturæ, exhiberetur humanitas; in i autem quæ sunt diuinorum sacramento-
rum, scueritas seruaretur, comunicatis hospiti æ ad victum sunt necessaria, negatis vero
quæ ad vsum pertinent sacramentorum. Porro communicatio peregrina inde nomen ac-
cepit, quod ea impertiri solet illis peregrinis, qui commendatitias litteras, quas antiqui
canones decreuissent, secum minime ferrent: quibus si muniti peregrinarentur, ab om-
nibus æque in omnibus & sacramentorum participatione recipi consueuerunt. At licet ista
curarit Theophilus, vt exules libere abire sineantur; non tamen propterea meruit com-
munionem Romani Pontificis, a qua priuatus est: nam ipse ab eo etiam illud requirebat,
vt nomen Ioannis in Diptycha restitueret: quod facere numquam consensit, vt suo loco
pluribus dicendum erit.

COMMUNI-
CATIO PE-
REGRINA.

a Apost. can. 34.
Concil. Antioch.
c. 7.

Hoc eodem anno Honorius Imperator, qui iueris edictis hæreticos in Africa constitu-
tos Manichæos & Donatistas exagitarat, nro dato rescripto ad Porphyrium Procon-
sulem Africa, liberos illos pœnis omnibus esse ecernit, qui relicta hæresi, ad fidem Ca-
tholicam se conuerterent. Alia insuper ad eundem data lege, priuilegia concessa Ca-
tholicis Ecclesijs stabiliuit. Sed & sub eodē suo p̄sio Consulatu septimo, aduersus eos qui
abstrahunt fugientes ad Ecclesiam, vt maiestati criminis rei haberentur, ad Iouinum Præ-
fectum Prætorio rescripsit, vt ex sancti Gregorij Papæ epistola ad Ioannem Defensorem
data apparet, vbi eadem sanctio recitatur his verbis: Fidei ac deuota præceptione san-
cimus, nemini licere ad sacrosanctas Ecclesias confugientes abducere. Sub hac videlicet
definitione, vt si quisquam contra hanc legem venire tentauerit, sciat se maiestatis crimi-
ne esse retinendum. Data Kalendis Aprilis, Honorio septies cum Theodosio tertio Conf.]
hæc apud Gregorium: ex quibus habes quod emendes in Codice Iustiniano, vbi eadem
sanctio sub duobus Constantijs Consulibus, seu Constantino & Constantio, data legitur:
qui quidem Consules nequaquam reperiuntur sub Imperio Honorij, a quo idem datum es-
se rescriptum, inscriptus titulus docet.

LEGES HO-
NORII CON-
TRA HAERE-
TICOS.

b l. 41. de hæ-
ret. Cod. Theod.
c l. 38. de Episc.
et cleric. Cod.
Theod.

d Greg. lib. 11.
epist. 54.
CRIMEN MA-
IESTATIS,
INFRINGER
IVRA ECCLE-
SIÆ.
e l. 2. c. de his
qui confug. ad
Eccles.

Hoc eodem anno Vuandali & Alani alijs coniuncti barbaris, qui (vt dictum est) anno
superiori pridie Kalendas Ianuarij, transito Rheno, in Gallias irrupere, eandem infelici-
ter incurstantes depasti sunt. Cuius anni clades: S. Hieronymo in epistola hoc anno ad
Ageruchiam data, ita recensetur his verbis: Presentium miseriarum pauca percurram.

IRRUPITIO
BARBARO-
RVM IN GAL-
LIAS.
f Hieron. epist.
11.

Quod rari hucusque residemus, non nostri meriti, sed Domini misericordiæ est. Innume-
rabiles & ferocissimæ nationes vniuersas Gallias occuparunt. Quicquid inter Alpes & Py-
renæum est, quod Oceano & Rheno includitur. Quadus, Vuandalus, Sarmata, Alani,
Gipedes, Heruli, Saxones, Burgundiones, Alemanni, & (o lugenda Respublica!) hostes
Pannonij vastarunt. Etenim Assur venit cum ilis. Maguntiacum nobilis quondam ci-
uitas capta atque subuersa est, & in ecclesia multa hominum millia trucidata. Vangiones
longa obsidione deleti. Rhemorum vrbs præpotens, Ambiani, Attrebatæ, extremiq. ho-
minum Morini, Tornacus, Nemete, Argentoratus, translati in Germaniam. Aquita-
niæ, nouemq. populorum Lugdunensis & Narborensis prouinciæ, præter paucas vrbes, po-
pulata sunt cuncta: quas & ipsas foris gladius, & intus vastat fames. Non possum absque
lacrymis Tolosæ facere mentionem; quæ vt hucusque non rueret, sancti Episcopi Exu-
perij merita præstiterunt. Ipsæ Hispaniæ iam iamq. perituræ quotidie contremiscunt; re-
cordantes irruptionis Cymbricæ; & quicquid alij semel passi sunt, illæ semper timore pa-
tiuntur. Cetera taceo, ne videar de Dei desperare clementia.] hæc Hieronymus. Quod
autem inter alias Galliarum vrbiū clades Rhenos a Vuandalis referat deuastatos; in
eam sententiam me magis trahit, vt existimem, S. Nicasium eius ciuitatis Episcopum vnâ
cum sorore Eutropia & socijs esse martyrio coronatos, licet aliqui ad Hunnorum id refe-
rant tempora. quorum Acta passionis æque sub Vuandalis ipsos esse passos habet; sed plane
corrigenda in eo, dum Vuandalos Paganos fuisse tradunt, quos liquet fuisse Christianos.

g Psal. 82.

Quod autem ita afflictatas memorat Gallias, & eadem mala extimescentes Hispanias
S. Hieronymus tradat: plane hoc ipso anno se eam scripsisse epistolam, haud obscure de-
monstrat. Siquidem hic ipse est annus, quo, ex sententia Zosimi & aliorum, quæ dicta
sunt, in Gallijs acciderunt; quando & Vuandali cum Alanis iam cogitabant Hispanias.

DE TEMPO-
RE ILLATAR
GLADIS IN
GALLIAS.

Quod

Quod etiam confirmatur ex ijs quæ idem Hieronymus subdit his verbis: Olim a mari Pontico vsque ad Alpes Iulias non erant nstra quæ nostra sunt: & per annos triginta, fracto Danubij limite, in medijs Romani imperij regionibus pugnabatur. Aruerunt præ vetustate lacrymæ: præter paucos fenēs, mnes in captiuitate & obsidione generati, non desiderabant, quam non nouerant, libertatem.] Cum igitur ita S. Hieronymus triginta numeret annos ex barbarorum irruptione acta (vt suo loco ex Ammiano a superius dictum est) Valente quintum Consule cum Valeriano Iuniore, anno Domini trecentesimo septuagesimo sexto, vsque ad tempus eius alipso scriptæ epistolæ; plane hoc anno eam datam fuisse, apparet.

a Ammian. lib. 31.

STILICHO ROMANI IMPERII PRODITOR.

Sed & hæc cuncta facta esse Stilichonis roditione, præter illa quæ dicta sunt, hæc ex eodem S. Hieronymo auctore accipe: Qui (inquit) hoc credet? quæ digno sermone historiarum comprehendet? Romam in gremio suo, non pro gloria, sed pro salute pugnare? immo ne pugnare quidem, sed auro, & cuncta supellectile vitam redimere?] alludit ista dicens S. Hieronymus ad summam auri a Romanis opera Stilichonis Alarico perfolutam. sed pergit: Quod non vitio Principum, qui vel religiosissimi sunt, sed scelere semibarbari accidit proditoris, nempe Stilichonis, qui nstris contra nos opibus armauit inimicos] dum scilicet suafit dari barbaris (vt dicemus ano sequenti) a Romanis stipendium. Et inferius idem post deploratum præsentem Imperij statum, ista ad eundem Stilichonem alludens, subdit: Et hæc ipsa quæ dixi, periculosa sunt tam loquentibus, quam audientibus, vt ne gemitus quidem liber sit: nolentibus, immo nec audientibus nobis flere quæ patimur.] hæc ipse, plane significans minime liuisse, timore Stilichonis habenas Imperij moderantis, publicas lugere miseras. Sed quomodo vindex tandem sequenti anno Olympius vir maxime pius infurrexerit, ipsumque Stilichonem occidendum curarit, dicemus ano sequenti.

Ne putes autem alium aliquem, quam Stilichonem, S. Hieronymum illis verbis infimulasse; audi quid de eodem Rutilius b cecinit:

b Rutil. Itiner. lib. 2.

*Quo magis est facinus diri Stilichonis acerbum,
Proditor arcani qui fuit Imperij.
Romano generi dum nititur esse superstes,
Crudelis summis miscuit ira furor.
Dumque timet quicquid se fecerit ipse timeri,
Immisit Latia barbara tela reci.
Visceribus nudis armatum condidit hostem,
Illata cladis liberiore dolo.
Ipsa satellitibus pellitis Roma patebat:
Et captiua, priusquam caperetur, erat.]*

hæc Rutilius, & alia quæ subdit aperte absque verborum inuolucro de Stilichone proditore; de quo adhuc viuente hoc anno, quo S. Hieronymus eam scribebat epistolam, ne secreto quidem fari absque metu licebat.

c Saluian. de vero iudicio lib. 6.

Sed quod ad Galliarum cladem pertinet, consentit utique S. Hieronymo Saluianus c, ubi ait: Non enim hoc agitur iam in Maguntiacensium ciuitate, quæ iam excisa & deleta est: non enim Agrippinæ; sed quia hostibus plena: non agitur Treuironum vrbe excellentissima; sed quia quadruplici euerfione est prostrata, &c.] Quin & ipsam quoque tandem Tolosam captam a barbaris, deplorat Rutilius, ubi agit de suo Victorino Tolosano d:

d Rutil. Itiner. lib. 1.

*Victorinus enim, nostra pars maxima mentis,
Congressu expleuit mutua vita suo:
Errantem Tuscis considerare compulit agris,
Excolere externos capta Tolosa lares.]*

hæc Rutilius: qui & ipse isdem barbaricis bellis coactus e Gallia patrio solo fugere, reuersurus tandem per mare nauigans, Itinerarium illud suum metro cecinit. Eiectos autem fuisse Romanos magistratus a Gallis ipsis in barbaros arma fumentibus, testatur Zosimus e. Sed Saluianus luget suos Gallos (quod deterius est) hisce flagellis haud moribus emendatos, verum deteriores redditos esse: hæc autem ipsum fufius scribentem tu ipse consule. Nos vero iam ad anni sequentis res gestas enarrandas progrediamur.

e Zosim. lib. 6.

A Nno a Christo nato quadringentesimo octauo, Basso & Philippo Conf. Kalendis Maij, Arcadius Imperator offensi numinis indignationem ob Ioannis Chrysofomi persecutionem expertus, ex hac vita morbo subripitur, præmature quidem, annum tantum ætatis agens trigessimoprimum, cum imperasset vna cum patre annos duodecim, post obitum vero patris tredecim, menses tres, & dies quindecim. testantur hæc quidem de tempore obitus Prosper & Marcellinus in Chronicis, necnon Socrates a. Reliquit autem post se filios Theodosium, Pulcheriam, Arcadium, & Marinam,

ARCADIE IMP. OBITVS.

a Socrat. lib. 6. c. 21.

B Quod vero sciret Arcadius, Honorium fratrem sibi esse perinensum; timens ne insidias post suum obitum Theodosio puerulo moliturus esset, eundem Regi Persarum, quocum foedus inierat, commendatum reliquit: de quo apud Ioannem diaconum, qui Paulus falso inscribitur, ex Theophane hæc habentur b: Arcadius itaque cum se mori cerneret, videns Theodosium filium paruulum esse (erat enim annorum octo) consideransque ne a quoquã insidijs appeteretur (hunc Imperatorem appellat *) ei curatorem per testamentum fore statuit Isdegerdem Regem Persarum. Isdegerdes autem Arcadij testamento suscepto, paceq. sine inuidia erga Romanos vsus, Theodosio Imperium conseruauit; & Antiochum quemdam mirabilem ac rationabilem virum ei tutorem & pædagogum mitens, hæc Romano Senatui scribit:

b Paul. diacon. lib. 13.

* appellauit etiam

C Arcadio dormiente, meq. curatorem filij constituyente, qui suppleat locum meum direxi. Ne quis ergo insidias puero conetur; ne præliũ intolerabile cõtra Romanos exurgat.] hæc tenus epistola. subdit his auctor: Antiochus vero cum Constantinopolim venisset; ab Honorio * Imperatore libenter susceptus est.] legatus hic ad Honorium Romã a Rege Persarum etiam missus creditur ad eum cum Theodosio conciliandum, quem sciebat iustis de causis fuisse in Arcadiũ valde commotum. Postquam vero (inquit Sozomenus c) Arcadius esset mortuus, Honorius commiseratione ductus, qua fratris filium prosequeretur, Constantinopolim reuerti properabat, vt fidos Præfectos constitueret ipsius tum saluti, tum Imperio: nam cum eum filij loco haberet, verèbatur ne quid illi accideret, qui propter iuuenturem insidijs esset expositus. At vero iam tum itineri accinctum Honorium Stilicho hortatur, vt in Italia maneret; id plane necessarium esse asserens, quandoquidem tũ Arelati Constantinus quidam tyrannidem inuasisset.] hæc Sozomenus: qui addit, destinatum fuisse Stilichonem cum exercitu mitti in Orientem; sed detectis eius insidijs, quibus filio Eucherio parabat Imperium, fuisse retentum. Sic igitur factum est, vt cum ope Regis Persarum, tum Honorij Imperatoris, res Orientalis Imperij in tuto fuerint collocatæ. Theodosio puero insuper (vt Socrates d tradit) accessit Imperij curator Anthemius Præfectus. huius autem quantæ essent vna cum pura religione virtutes, superius dictum est, cũ de ipsius egimus Consulatu. Accessit postea ad regimen Imperij maior natu soror Pulcheria, cum grandioris ætatis effecta est; quam tempore obitus patris Arcadij nonnisi annorum fuisse ætatis decem, Marcellino auctore liquet.

REGIS PERSARVM LITTERAE PRO THEODOSIO.

* Theodosio

c Sozom. lib. 9. c. 4.

D Quod vero ad Persarum Regem pertinet Isdegerdem: ad centum annorum spatium sanctum fuisse foedus inter ipsum atque Romanos, Sozomenus e tradit. Ex quo quidem non id tantum factum est, vt securitati Imperij bene prospectum esset, sed & propagandæ in Perfide fidei ianua aperta fuerit. Nã Socrates f: Eodem (inquit) tẽpore Christiana religio forte in Perfide vehementer amplificata est tali de causa. Inter Romanos & Persas crebri legati mittuntur, variæq. incidunt causæ, cur tam frequentes alteri ad alteros obeant legationes. Itaque id temporis necessitas postulabat, vt Maruthas Episcopus Mesopotamiæ, de quo paulo ante facta est mentio, ab Imperatore Romano ad Regem Persarũ mitteretur. Rex quoniam cum virum pietate singulari præditũ esse animaduertebat, in magno honore habuit, & tamquam homini re vera diuino animum cœpit attendere.] hæc Socrates. Sed de Marutha in memoriam reuoca, hunc ipsum fuisse Constantinopoli, cum conuentus ille ad Quercũ contra Chrysofomum habitus est; qui quod nouus esset homo, ab aduersarijs Ioannis Chrysofomi in eandem Synodum, quæ speciem habebat pietatis, abductus est, sed damno sane ipsorum: nã Cyrini pedem nesciens calcans, ex eo miser ille (vt dictum est) infeliciter cõsumptus obiit. Hunc postea pro S. Ioãne Chrysofomo steterisse, eius litteræ ad

CVRATORES ORIENTALIS IMPERII. d Socrat. lib. 7. c. 1.

FOEDVS CEN- TVM ANNO- RVM ICTVM CVM PERSIS. e Sozom. lib. 9. c. 4.

f Socrat. lib. 7. c. 8.

DE MARV- THA EPISCO- PO LEGATO AD PERSAS.

Olympiadem haud obscure significant: per quē ipsum Chrysoſtomum, licet exul eſſet, Perſarū conuerſionem tentaffe, certum eſt. nam in epiſtola ad Olympiadem ita de eo: Marutham Episcopū, quantum in te fuerit, curare atque omnibus officijs complecti ne deſinas, vt eum e barathro extrahas (*paſſus forteſſe carcerem fuit ob communicationem cum ipſo Chryſoſtomo*) nam eius opera ob Perſidis negotia magnopere egeo. Atque ſi a te fieri poteſt, ex eo intellige, quidnam illic ipſius ſtudio atque opera perfectum ſit: & cur iſtuc profectus ſit, fac ſciam: & num ei duas epiſtolas, quas ad eum miſi, reddideris, fac me velim certior rem. Quod ſi reſcribere grauetur: ſaltem quid illic profectum ſit, tibi exponat; & numquid rurfum eodem proficiſcens, praſtiturus ſit. nam ego hac de cauſa ipſum conuenire ſtudebam.] hęc Chryſoſtomus de Marutha: quibus intelligas, per eum conuerſionem Perſarum ipſum Chryſoſtomum iam procurare cœpiſſe. quomodo autem res bene ceſſerit, Socrates ſuperioribus iſta ſubdit: Quæ res (*nempe ſtudium Regis Perſarum erga Marutham*) animos Magorum, qui apud Regem multum valere ſolent, admodum irritauit. Nam metuerunt non nihil, ne Maruthæ ſuaſu Rex Chriſti fidem acciperet. Etenim diuturnum capitis illius dolorem, quem Magi curare non poterant, Maruthas precum ſubſidio curauit. Proinde Magi fallaciam, qua Regem ludificentur, excogitant. Ac quoniam Perſæ ignem pro Deo colunt, & Rex quidem ipſe ignem perpetuo ardentem in domo quadam venerari ſolet; ſubter terram hominem abdunt; eumq. tempore quo Rex preces facere conſueuerat, has voces emittere faciunt: Regem e regno exturbandum eſſe; impie enim propterea agere, quod ſacerdotem Chriſtianorum diuinum exiſtimabat. Quæ cum Iſdegerdes adiuuiſſet (hoc enim Regi nomen fuit) tametiſi Marutham reuerſebatur, tamen ob eam cauſam ab ſe amandare conſtituit.

Tum Maruthas, homo vere diuinus, in precibus ſe penitus deſixit: vnde fallaciam & dolum Magorum plane deprehendit. Itaque ſic Regem alloquitur: Ne illudaris, o Rex: ſed domum ingredi: ac cum vocem audieris, terra deſoſſa, dolum facile deprehendes: nam ignis non loquitur, ſed hoc ſit machina quadam ab hominibus ad eam rem comparata. Maruthæ Rex morem gerit: in domum, vbi ignis perpetuo ardebat, denuo ingreditur. ſimulatque vocem iterum audit, terram iubet deſodi. Ita qui vocem illam, quæ a Deo edi putabatur, emiſerat, deprehendus eſt. Quocirca Rex ira admodum excaſcendens, decimum quemque ex genere Magorum capite obtruncari mandat. Quo facto, dixit Maruthæ, vt vbi vellet, eccleſias ædificandas curaret. Hac de cauſa religio Chriſtiana apud Perſas vehementer creuit. Tum Maruthas decedens ex Perſide, Conſtantinopolim venit. Exiguo tempore poſt in Perſidem legationis obeundæ cauſa reuertitur. Magi alias de integro fallacias excogitant, quibus Regis animum ab eo amplexando auerterent. Malum quemdam odorem, dedita opera comparatum, in loco quodam ad quem Rex ſolet accedere, diffundi curant; eumq. diſſuſum eſſe a Chriſtianis, falſo criminantur.

Verum Rex, qui Magos iam dudum habuerat ſuſpectos, vbi illius facinoris auctores diligenter perueſtigaffe, perſpicue deprehendit eos ipſos Magos illum malum odorem de industria rurfus effeciſſe: quapropter complures illorum iterum graui multauit ſupplicio; Marutham permagna obſeruantia coluit; ac Romanos amare plurimum, eorumq. amicitiam magnopere amplecti cœpit: parumq. abſuit, quin, cum Maruthas vna cum Abſlato Perſidis Episcopō aliud etiam ſpecimen fidei Chriſtianæ palam edidiſſet (vigilijs enim & precibus ambo ſedulo vacantes, dæmonem, quo Regis filius agitabatur, expulerunt) Chriſtianus factus fuiſſet: verum mors ante eum oppreſſit, quam plene Chriſtianus euaderet. quo mortuo, filius eius Bararanes regno potitus eſt, cuius temporibus (ſicut a me dicitur paulo inferius) fœdera inter Romanos & Perſas violata fuere.] hætenus Socrates. Porro Maruthas magnæ ſanctitudinis nomine glorioſus ex hac tandem vita ad Deum, de perfunctis honeſte laboribus præmia recepturus, abſceſſit: cuius quidem inſigne redditum nomen tam Græcis quàm Latinis publicis notis inter ſanctos receptum anniuerſaria memoria in Eccleſia perfeuerat. Sic ſe habuere res Orientis.

Ceterum res Occidentalis Imperij Stilichonis inſidijs admodum turbatæ ſunt: qui enim pluribus annis occultarat in animo proditionem Imperij, & aliquibus interdum ſignis patefeciffet; iam aperta luce, totoq. (vt dicitur) cælo, proditor Honorij Imperatoris apparuit, atque meritas pœnas luit. Hęc autem quomodo ſe habuerint, antiquorum ſcriptorum ſunt teſtificatione prodenda. Atque primum illud, prodigioſe nimis proditionem Stilichonis bruta quoque elementa teſtari, immo & clamare viſa eſſe: etenim Marcel-

linus

linus in Chronico ſub huius anni Conſulibus hæc ait: Romæ in Foro Pacis per dies ſeptem terra mugitum dedit.] Sed iam proditionis Stilichonis reuoluamus inuolucra. Inſeruebat Alaricus Gothorum Rex ſtudijs Stilichonis, quocum pluribus prælijs ſæpe coluſerat: nam cum eum obtinere facillime potuiſſet, & iam (vt dictum eſt ſuperius) obtinuiſſet, eundem apud Pollentiam liberum abire ſiuit; eundemq. quaſi pro Romano militaturum Imperio, publicis ſtipendijs aluit, ea ſpecie, quaſi eo uſurus iam eſſet ad inuadendam ditionem Arcadij Imperatoris. At quid tandem accidit? dicemus ſummatim in primis ex Paulo Oroſio, qui ſui temporis res geſtas ſincere perſtrinxit, cum illatam cladem per Stilichonem in Romanum Imperium ita breuiter narrat:

Interea Comes Stilicho, Vuandalorum imbellis, auaræ, perfidæ & doſoſæ gentis genere editus, paruipendens quod ſub Imperatore imperabat, Eucherium filium ſuum, ſicut a plerisque traditur, iam inde Chriſtianorum perſecutionem a puero priuatoq. meditantem, in Imperio quoquomodo ſubſtituere nitebatur. Quamobrem Alaricum, cunctamq. Gothorum gentem pro pace optima & quibuſcumque ſedibus ſuppliciter ac ſimpliciter orantem, occulto fœdere fouens, publice autem & belli & pacis copia negata, ad terendam terendamq. Rempublicam reſeruauit. Præterea gentes alias copijs viribuſq. intolerabiles, quibus nunc Galliarum Hiſpaniarumq. prouinciæ premuntur, hoc eſt, Alanorum, Sueduorum, Vuandalorum, ipſoq. ſimul motu impulſorum Burgundionum vltro in arma ſolicitans, deſerſo ſemel Romani nominis metu, ſuſcitauit eas interim ripas Rheni quaterere, & pulſare Gallias voluit; ſperans miſer ſub hac neceſſitatis circumſtantia, qua & extorquere Imperium a genero poſſet in filium, & gentes barbaræ tam facile comprimi quam commoueri valerent.

Itaque vbi Imperatori Honorio, exercituiq. Romano hæc tantorum ſclerum ſcena patefacta eſt, commoto iuſtiſſime exercitu occiſus eſt Stilicho, qui vt vnum puerū purpuram indueret, totius generis humani ſanguinem dedit. Occiſus eſt & Eucherius, qui ad conciliandum ſibi fauorem Paganorum, reſtitutione templorum, & euerſione eccleſiarum imbuturum ſe regni primordia minabatur. pauciq. cum iſdem ſatellites tantorum molitionum puniti ſunt. Ita minimo negotio, paucorum pœna, eccleſiæ Chriſti cum Imperatore religioſo & liberatæ ſunt, & vindicatæ.] hucuſque Oroſius, rem geſtam breui compendio perſtringens potius quam hiſtorico more deſcribens.

At nos quæ hinc inde a diuerſis mutuati ſumus antiquis auctoriſus, ſuo ordine recēſebimus: atque illud in primis, quod habet Zoſimus, Alaricū legatos miſiſſe ad Stilichonē, quibus ſtipendia ſuis militibus petijt ob moras in Epiro contractas, cum expectaret mitti in Orientem. Cum Stilicho conſulturus ea de re Honorium Imp. Romam ceſſit. Honorius vero in Palatium conuocato Senatu, quid agendum, rogat Patrum ſententias, num pecunia illi danda, vel bello aduerſus eundem Alaricum decernendum. Egit Stilicho in Senatu pro Alarico: ex cuius ſententia eidem decreta ſunt pro redemptione pacis quatuor milia librarum auri, reſistente tamen Lampadio V. C. qui patria libertate illud in faciem Stilichoni obiecit, dicens: Non eſt iſta pax, ſed pactio ſeruitutis. Qui, ſimulac Senatus dimiſus eſt, veritus eius potentiam, in proximam eccleſiam Chriſtianorum confugit. Cum poſtea, nonnullis inter hæc agitatis, Olympius in Stilichonem, ceu proditorem Imperij, animum Honorij Imperatoris commouit: eiusq. opera factum eſt, vt focij in magiſtratus Stilichoni ſtudioſos cōmoti, in ſingulos inſurgentes, eos occiderent. Sed & Stilicho, cuius præcipue vita appetebatur, cum ſe Rauennam vna cum ſuis barbaris ſatellitibus contuliſſet: re-

bellante Saro barbarorum duce, occiſiſq. ab eo ſatellitibus Stilichonis; ipſe ſibi timens, intempeſta nocte ad eccleſiam confugit. Hic obſerua quantum delatum fuerit Eccleſiaſticae immunitati; cū licet perduellis Imperij & proditor Imperatoris ac perditor Orbis in eccleſia ſibi confugium parauiffet, nullus tamen eum inde vi abſtrahere auſus eſt. Vigebat recens lata lex Honorij pro Eccleſiaſtica immunitate, anno ſuperiori (vt vidimus) data, qua reum fecerat maiſtatis, ſi quis fugientem ad eccleſiam abſtraxiſſet. Sed & accidit quidem congrue (ſicut de Eutropio dictum eſt) vt qui violare ius Eccleſiæ tempore S. Ambroſij Stilicho non eſt veritus, idem ipſe neceſſitate compulſus confugerit ad eccleſiam; & ius pariter Eccleſiæ implorari. Ita Deus ſuperbos in res ſacras cornua erigentes deprimere conſueuit.

Annal. Eccl. Tom. 5.

Z 2

rent

Chr. ſuſ. epiſt.

Socr. lib. 7.

Socr. lib. 7.
c. 8.
CHRISTIANA RELIGIO
IN PERSIDE
PROPAGATA.A MARYTHA
MAGORVM
IMPOSTV-
RAE DETE-
CTAE.Martyr. Rom.
die 4. Decembris.Martyr. Rom.
die 4. Decembris.OCCIDENTALIS IMPERII
AERVMNAE.Oroſ. lib. 7.
c. 38.MOLITIONES
STILICHONIS
ADVERSUS ROM. IMPERIVM.AVRO PAX
REDEMPTA.

Zoſim. lib. 5.

rent, sed tantum vt custodirent: quam primum egressus ex ecclesia sub custodia militū esse coepisset, altera ex Honorio Imperatore reddebantur ab eo qui priores attulerat littera, quibus in litteris Stilichonis in Rempublicam delictis poena capitis irrogabatur.] Sic itaque ductus Stilicho, capite truncatus est ab Heracliano, hoc anno sub Consularu Bassi atque Philippi, decimo Kalendas Septembris: cum inter hæc Eucherius Stilichonis filius fuga lapsus, Romam se contulit; cuius occisio, necnon Serenæ matris & aliorum anno sequenti contigit, quo nos de iisdem acturi sumus. Hæc omnia ex Zosimo^a, quod ex alijs, qui ita prolixè res gestas fuerint profecuti, accipere minime licuerit: quem scimus priuatis studentem affectibus, pro animi sententia res interuertere, dum quem omnes perduellem ac proditorem Imperij Stilichonem fugillant ac damnant, ipse laudibus prædicat; contra vero Olympium pietate insignem virum, vindicem diuturnæ proditōnis & proditoris, hypocritis infamat, dum de eo sic orsus est dicere: Olympius oriundus e Ponto Euxino, splendida quadam in prætorio militia donatus; qui sub specie Christianæ religionis magnam intra se malitiam tegeter; atque hominem se frugi simulans, cum Principe colloqui frequenter soleret, &c.] sed quid boni de quouis Christiano vquam locutus est Zosimus? Ceterum scimus Olympium hunc a S. Augustino^b duabus ad eum datis epistolis (de quibus proxime dicturi sumus) mirifice prædicari, cum & ipse eundem Augustinum vt parentem coleret, quem longe positum litterarum internuncio salutaret.

At de his summatim agens Marcellinus Comes in Chronico, eiusmodi elogio Stilichoni extrema persoluit: Stilicho Comes (cuius duæ filia Maria & Thermuntia singulae vxores Honorij Principis fuere, vtraque tamen virgo defuncta) spreto Honorij regno, regnum inhians, Alanorum, Sueuorum, Vuandalorumq. gentes donis pecunijsq. illicitas contra Honorij Imperium excitauit: Eucherium filium suum Paganum, & aduersus Christianos insidias molientem cupiens Cæsarem ordinare, cum eodem Eucherio, dolo suo detecto, occisus est.] hæc ipse: id etiam & post Orosium nuper recensitum reliqui omnes. Optime igitur consultum est Christi Ecclesiæ nece Stilichonis, cuius proditōne, in Ethnicum hominem, persecutionem iam adornantem, Imperium Romanum deferendum esset: quod ne quando fieret, opportune anteuertere conatus est dux Christianus Olympius, zelo æstuans pietatis.

Sublatis iam de medio Stilichone atque eius satellitibus magistratibus insignitis, Honorius Imperator complures ad hæc spectantes hoc anno contra ipsos proscriptos perduelles Imperij edidit sanctiones, quas singulas ad rerum gestarum cognitionem spectantes nos hic seruato ordine temporum describemus. earum prima est illa data vigesima quinta Septembris, his verbis^c:

Si quis ex proscriptorum numero Comitatum nostræ serenitatis, siue moenia æternæ Urbis intrauerit; deportatione plectetur. Dat. X. Kal. Octobris, Basso & Philippo Conss.] Post biduum vero ita de bonis proscriptorum ad Theodorum Præfectum Prætorio^d:

Proscriptorum, satellitumq. fortunas Aerario nostro iubemus accedere. Ideoq. per agros, per cuncta domicilia titulos nostræ serenitatis affigi præcipimus. Quicquid sane ab eorum procuratoribus ex prædiorum fructibus congregatum est, largitionibus nostris protinus copuletur: ne, si iussa nostra aut dissimulatione neglexerint, aut colludio prætermiserint, supplicium exilij pariter & proscriptionis sustineant. Dat. VIII. Kal. Octob. Mediol. Basso & Philippo Conss.] Mense autem Octobris ad eundem Præfectum Prætorio Theodorum hæc de bonis Stilichonis^e:

Qui in facultates Stilichonis & actus videntur esse versati, vel ex iisdem facultatibus aliquid subtraxisse, vel aliquid rapuisse; omnifariam reddant. Dat. VIII. Kal. Nouembris, Basso & Philippo Conss.] Mense vero Nouembris ita ad eundem de fautoribus Stilichonis^f:

Qui suas opes prædoni publico, vel eius filio, ceterisq. satellitibus dederunt vel iure, vel corpore, quibus ille vsus est ad omnem ditandam inquietandamq. barbariem: his omnem repetendi viam iubemus esse præclusam. Dat. X. Kal. Decembr. Rauen. Basso & Philippo Conss.] Mense vero Decembris ita ad eundem Theodorū Præfectum Prætorio^g:

Hostis publicus Stilicho nouum atque insolitum repererat, vt littora & portus crebris vallaret excubijs, ne cuiquam ex Oriente ad hanc Imperij partem pateret accessus. Huius iniquitate rei moti, & ne rarior sit diuersarum mercium comæatus, præcipimus hac sanctione, vt littorum desistat ac portuum perniciofa custodia, & eundi ac redeundi libera sit facultas. Dat. IV. Idus Decembris, Rauennæ, Basso & Philippo Conss.]

Fuit

Fuit quidem illud in his agendis propositum Stilichonis, vt occuparet milites in littorum ac portuum custodia, atque penuria graui affligeret Romanum Occidentis Imperium; vt sic vndique languescens viribus, sibi cum suis barbaris foederatis illud inuadendi ac potiundi facilius aditus pateret. Sed & illud quoque ex Senatusconsulto factum in Stilichonem, quod aduersus alios tyrannos fieri consuevit; nimirum, vt publica quæque atque priuata monumenta, quæ in eius honorem fuissent erecta, penitus disijcerentur; vnde eidem dicatis statuis exturbatis, titulis appositum eius nomen abrasum fuit: quod quidem pluribus exemplis antiquæ eiusdem Stilichonis docent inscriptiones, quæ adhuc extant, & expuncto leguntur nomine Stilichonis.

Qui hæc omnia in odium Stilichonis & Eucherij filij statuit Honorius Imperator, idem eos qui ipsos tyrannos insecuti essent, beneficijs afficiendos curauit. Etenim interfectorem Stilichonis Heraclianum Præfectura Africæ prouinciæ donauit; & Olympium, quem diximus totius operis architectum, Magistrum Officiorum creauit. hæc quidem omnia Zosimus. Porro idem Honorius Imp. Palatium repurgauit ex ijs, quos fidei Catholicæ aduersarios in eo Stilicho posuerat aulicos; ita ad eundem Olympium ea dignitate præditum, necnon ad Valentem Comitem Domesticorum rescribens hoc anno mense Nouembris^a:

Eos qui Catholicæ sectæ sunt inimici, intra Palatium militare prohibemus. Nullus nobis sit aliqua ratione coniunctus, qui a nobis fide & religione discordat. Dat. XVIII. Kal. Decembris, Rauennæ, Basso & Philippo Conss.]

Adgatus est S. Augustinus de noua dignitate collata Olympio, duabus ad eum hoc anno datis epistolis^b, cum de eius magistratu nuncium perlatum esset in Numidiam: quibus eidem Bonifacij Episcopi Cataquensis causam cōmendat. At ad posteriores scribendas litteras longe grauior impulit eū causa: illa nimirum, quod post obitum Stilichonis in Africa Gentiles & Donatistæ falso rumore iactarent, latas contra se leges nequaquam ex voluntate extitisse Honorij Imperatoris, sed opera Stilichonis: & quasi earumdem auctoritas vna cum ipso Stilichone esset extincta, in Catholicos insurrexerint, atque nonnullos etiam Episcopos necauerint. Cuius enormis sceleris causa conuenientes Episcopi Carthagine mense Octobris, legationem aduersus Paganos atque hæreticos ad Honorium Imperatorem decreuere. cuius quidem Concilij atque decreti eiusmodi tantummodo extat monumentum intextum Concilio Africano his verbis^c:

Basso & Philippo viris clarissimis Conss. tertio Idus Octobris, Carthagine. In hoc Concilio susceperunt legationem Restitutus & Florentius Episcopi contra Paganos & hæreticos, eo tempore quo Seuerus & Macarius occisi sunt, & propter eorum causam Eudius & Theasus & Victor Episcopi cæsi sunt.] hæc ibi, cum alias antea ibidem mense Iunij sub iisdem Consulibus item Carthagine congregati Episcopi eadem ex causa contra eosdem tumultuantes ad Imperatorem legatum misissent Fortunatianum Episcopum.

At reddendæ hic sunt litteræ Augustini ad eundem Olympium, quæ de turbis ijs concitatis hoc anno in Africa, & legatis missis ad Imperatorem, narrationem habent intextam, & alia quæ Annalibus plurimum conferunt. sunt huiusmodi^d:

Domino eximio & merito præstantissimo, multumq. in Christi charitate honorando filio Olympio Augustinus in Domino S.

Quamuis mox vt audiimus te merito sublimatum, cum ipsa fama nondum nobis certissima esset, nihil aliud de animo tuo credidimus erga Ecclesiam Dei, cuius te veraciter filium esse gaudemus, quam quod tuis litteris mox aperuisti: tamen illis lectis, quibus vltro dignatus es, etiam si pigri & cunctantes essemus, exhortationem beneuolentissimam mittere, vt instruente humilitate nostra, per religiosam obedientiam tuam Dominus, cuius munere talis es, Ecclesiæ suæ iam iamque subueniat; maiore fiducia tibi scribimus, domine eximie, & merito præstantissime, multumq. in Christi charitate honorande fili.

Et fratres quidem multi sancti collegæ mei, grauius Ecclesia perturbata, profecti sunt pene fugientes ad gloriosissimum Comitatum: quos siue iam videris, siue litteras eorum ab vrbe Romana opportunitatis cuiusdam occasione acceperis: ego tamen licet nullum consilium cum eis communicare potuerim; non potui prætermittere per hunc fratrem & compresbyterum meum, qui vrgente necessitate pro salute ciuis sui, etiam media hieme, quomocumque ad illas partes venire compulsus est; & salutare, & admonere charitatem tuam, quam habes in Christo Iesu Domino nostro, vt opus tuum bonum diligentissima acceleretur instantia: quo nouerint inimici Ecclesiæ, leges illas, quæ de idolis con-

Annal. Eccl. Tom. 5.

L 3

fringen-

STILICHO
RAVENNAE
OCCIDITVR

a Zosim. lib. 5.

OLYMPIVS
DVX INIQVE
CARPITVR. A
ZOSIMO.b Aug. epist. 124.
129.STILICHO-
NIS MORTE
BENE COM-
SVLTVM EC-
CLESIÆ.c l. 20. de panis
C. Theod.SANCTIONES
HONORII IN
CAUSA STI-
LICHONIS.d l. 20. de bonis
proscr. C. Theod.e l. 21. de bonis
proscr. C. Theod.f l. 22. de bonis
proscr. C. Theod.g l. 1. de Lit. &
iiner. custodia.
C. Theod.CONSILIVM
STILICHO-
NIS.VLTORIS OF-
FENSÆ MA-
IESTATIS
PRAEMIO
DONATI.a l. 42. de heret.
Cod. Theod.b Aug. epist. 124.
129.S. AVGVSTI-
NVS AD O-
LYMPIVM
SCRIBIT.c Concil. Afric.
lib. 6. 73.CONCILIVM
CARTHAGI-
NENSE AD
REPRIMEN-
DOS TVMVL-
TVANTES
HAERETICOSd August. epist.
129.S. AVGVSTI-
NI EPISTO-
LA AD OLYM-
PIVM.

fringendis, & hæreticis corrigendis; viuo Stilichone, in Africam missæ sunt, ex voluntate Imperatoris pijsissimi & fidelissimi constitutas: quo nesciente vel nolente factum, siue dolose iactant, siue libenter putant: atque hinc animos imperitorum turbulentiſsimos reddunt, nobisq. periculose ac vehementer infestos.

Hoc autem quod petendo vel suggerendo admoneo præstantiam tuam, non dubito omnium per Africam collegarum meorum fieri voluntate: arbitrorq. quacumque primitus exorta occasione, facillime posse ac debere maturari: vt nouerint (sicut dixi) homines uani, quorum & aduersantium salutem requirimus, leges quæ pro Christi Ecclesia missæ sunt, magis Theodosij filium, quam Stilichonem curasse mittendas. Propterea quippe memoratus presbyter harum perlator, cum de regione sit Mileuitana, ab Episcopo suo, uenerabili fratre meo Seuero, qui tuam mecum sincerissimam dilectionem multum salutat, per Hipponem regium, ubi ego sum, transire iussus est: quia cum forte simul essemus in magnis Ecclesiæ tribulationibus & perturbationibus, quærebamus occasionem scribendi ad eximietatem tuam, & non inueniebamus.

Iam quidem vnam epistolam miseram in negotio sancti fratris & collegæ mei Bonifacij Episcopi Cataquensis: sed nondum ad vos peruenerant grauiora, quæ nos vehementius agitent: quibus comprimendis, vel corrigendis, quemadmodum meliore secundum Christi viam consilio succurratur, commodius Episcopi, qui propterea nauigauerunt, cum tanta benignitate tui cordis acturi sunt; qui potuerunt communi consilio diligentius deliberatum aliquid ferre, quantum temporis permittebat angustia: Illud tamen, quo animus clementissimi & religiosissimi Principis erga Ecclesiam prouincia nouerit, nullo modo esse differendum; sed etiam antequam Episcopos, qui profecti sunt, videas, quam primum tua præstantissima pro Christi membris in tribulatione maxima constitutis vigilantia potuerit, accelerandum suggero, peto, obsecro, flagito. Neque enim paruum in his malis solatium Dominus obtulit, quod te voluit multo amplius posse, quam poteras; quando iam de tuis multis & magnis operibus bonis gaudebamus.

Multum sane de quorundam neque paucorum fide firma & stabili gratulamur, qui ex occasione legum ipsarum ad Christianam religionem vel Catholicam pacem cõuersi sunt; pro quorum salute sempiterna nos in hac temporali vita etiam periclitari delectat. Propterea enim maxime ab hominibus nimium dureq. peruersis nunc inimicitiarum grauiores imperus sustinemus, quos nonnulli eorum nobiscum patientissime sustinent: sed plurimum infirmitati metuimus, donec discant, & valeant, adiuuante misericordissima gratia Domini, sæculum præsens & hominum diem robore cordis valentiore contemnere. Commonitorium, quod misi fratribus Episcopis, si (vt puto) nondum ibi sunt, ab eximietate tua illis tradatur, cum venerint. Tantã quippe tui sincerissimi pectoris habemus fiduciam, vt, adiuuante Domino Deo nostro, non solum impertitorem auxilij te velimus, verum etiam consilij participem.] hætenus Augustini epistola ad Olympium Magistrum Officiorum, qua miserrimus Africanæ Ecclesiæ status anni huius exprimitur.

Nauauit quidem quàm diligenter operam Olympius, vt aduersus Donatistas in Africam Honorius Imperator rescriberet; quo significaret, quæcumque aduersus Donatistas & alios hæreticos, necnon Gentiles statuta essent, id ex sua sententia factum, firmum ratumq. in omnibus esse velle. sunt enim hæc rescripti verba ad Curtium Præfectum Prætorio:

Omnia quæ in Donatistas (qui & Montenses vocantur) Manichæos, siue Priscillianistas, vel in Gentiles a nobis generalium legum auctoritate decreta sunt, non solum manere decernimus, verum in executionem plenissimam effectumq. deduci. Ita vt ædificia quoque vel horum, vel Cælicolarum etiam, quæ nescio cuius dogmatis noui conuentus habent, Ecclesijs vindicentur. Pœna vero, lege proposita, veluti conuictos tenere debet eos, qui Donatistas se confessi fuerint, vel Catholicorum communionem refugerint scœuæ religionis obtentu, quamuis Christianos esse se simulent, &c. Dat. XVII. Kalend. Decemb. Romæ, Basso & Philippo Coss.] qua etiam die speciatim aduersus Gentiles eadem ex causa ita rescriptit idem Honorius Imperator ad eundem Curtium Præfectum Prætorio, prohibens etiam quæ Stilicho & eius filius Eucherius homo Paganus cultoribus idolorum indulserant: sic enim sanctio ipsa se habet:

Templorum detrahantur annonæ, & rem annonariam * iubente, expensis deuotissimorum militum profutura. Simulacra, si qua etiam nunc in templis fanisq. consistunt, & quæ alicubi ritu vel acceperint vel accipiunt Paganorum, suis sedibus euellantur: cum hoc

PRAETEXTVS GENTILIVM ET HAERETICORVM CONTRA CATHOLICOS.

OLYMPII PIVM AC SEDVIVM OFFICIVM. a l. 43. de heret. Cod. Theod. HONORIVS RVRSVM EXAGITAT HAERETICOS ET GENTILES.

b l. 19. de Pagan. Cod. Theod.

A hoc repetita sciamus sapius sanctione decretum. Aedificia ipsa templorum, quæ in ciuitatibus, vel in oppidis, vel extra oppida sunt, ad vsus publicum vindicentur. Aræ locis omnibus destruantur: omniaq. templa in possessionibus nostris ad vsus accomodos transferantur; domini destruere cogantur. Non liceat omnino in honorem sacrilegi ritus funestioribus locis exercere conuiuia, vel quicquam solemnitatis agitare. Episcopis quoque locorum hæc ipsa prohibendi Ecclesiasticæ manus tribuimus facultatem. Iudices autem viginti librarum auri pœna constringimus, & pari forma Officia eorum, si hæc eorum fuerint dissimulatione neglecta. Dat. XVII. Kal. Decemb. Romæ, Basso & Philippo Coss.] Quo etiam anno idem Imperator de Iudicio Episcoporum rescriptum a dedit; vt ratum firmumq. haberetur, quod ex consensu partium Episcopi iudicassent; a quorum sententia appellare minime liceret.

B Sed non prætereat, quod superiori lege vidimus Honorium cum Donatistis voluisse exagitari suo rescripto Cælicolas. quinam autem hi fuerint, est exquirendum. Mentio de Cælicolis est apud S. Augustinum in epistola ad Eleusium & alios, vbi hæc ad finem habet: Iam enim miseramus ad Maiorem Cælicolarum, quem audieramus noui apud eos baptismi institutorem instituisse, & multos illo sacrilegio seduxisse; vt cum illo, quantum ipsius temporis patiebantur angustia, aliquid loqueremur.] hæc ipse ibi: an autem alibi de iisdem Cælicolis agat, non memini. Existimaui aliquando hos fuisse Gentiles in Africa, sic dictos a cultu Cælestis idoli Carthagine positi, de quo pluribus superius actum est. Sed quod (ex sententia Augustini) iisdem etiam baptizarentur, Christianitatem præsetulisse visi sunt. Verum & quod vult alia eiusdem Imperatoris sanctio, hos cogendos ad Christianitatem seruandã; argumento plane est, fuisse Christianos, apostatarum tamen nomine

C censendos potius, quam hæreticorum. Quod ite tam in Codice Theodosiano, quã Iustiniano, nõ sub titulo de Hæreticis, sed de Iudæis ponantur Cælicolæ; cõstat eos minime fuisse ex Christianis hæreticos, sed apostatas. Igitur quantum colligere fas est ex dicta Honorij sanctione ad Iouinum Præfectum Prætorio data, illos apparet appellatos esse Cælicolas, qui ex Christiana fide transirent ad Iudaismum; ita tamen, quod cum scirent Iudaicum nomen abominabile cunctis esse, non Iudæi, sed Cælicolæ dici potius voluerint, nec sub Iudæorum degerent Patriarchis, sed alijs sibi propositis magistratibus, quos Maiores nominabant, vt ex S. Augustino apparet, necnon rescripto Constantini ad Euagrium, vbi ait: Hæc verba Iudæis & Cælicolis, & Maioribus eorum & Patriarchis volumus intimari, &c.] Patriarchæ enim ibi ad Iudæos, ad Cælicolas vero Maiores spectant, prout iisdem etiam a S. Augustino nominantur. Insuper quod idem S. Augustinus in commentario ad Quod-

D vult deum de hæresibus, relegens omnes quæ ab exordio Christi Ecclesiæ hæreses extitere, vsque ad hæresim Pelagianorum quæ post hoc tempus innotuit, nec ibi de hæreticis Cælicolis aliquam mentionem habeat: intelligi ex eo potest, hos apostatas fuisse potius quam hæreticos, eosdemq. in Iudæorum selectam classem esse reiectos. Qui præterea alius de Cælicolis sermonem habeat, ex veteribus inuenimus neminem. Sed ad eos spectat, quod post dies nouem a rescripto dato aduersus hæreticos atque Cælicolas, idem Honorius Imperator aduersus eosdem eiusmodi promulgauit edictum, quo Donatistas pariter & Iudæos noua tentantes, nempe Cælicolarum sectam introducentes, exagitauit, his verbis:

Donatistarum hæreticorum, Iudæorum noua atque inusitata detexit audacia, quod Catholica fidei velint sacramenta turbare: quæ pestis atque cõtagionis * ne latius emanet ac profluat, cauendum. In eos igitur, qui aliquid quod sit Catholicae sectæ contrarium aduersumq. temptauerint, supplicium iustæ animaduersionis expromi præcipimus. Dat. VIII. Kal. Decemb. Basso & Philippo Coss.]

Porro cū hoc ipsum rescriptum ad Donatum datum legatur: illum hunc esse scias Donatū, qui hoc anno reperitur gessisse Proconsulatū in Africa: etenim sub huius itidẽ anni Consulibus aliud quod datum reperitur ad Donatū rescriptum, titulum habet appositū Proconsulatus Africae. Hæc idcirco volumus adnotasse, vt intelligas hunc ipsum esse Donatū Proconsulẽ Africae, ad quem duæ extant S. Augustini epistolæ, cum rogat eū sic coercere debere Donatistas, vt tamen a gladio abtineat: huncq. illum esse Proconsulem, cuius meminit in epistola ad Marcellinum. Dumq. hunc ipsum rogat idem Augustinus, vt obseruantia legum aduersus Donatistas latorum inuigilet, quas illi dicerent iam antiquatas esse; certum est respectum habuisse ad obitum Stilichonis, cum quo simul Imperatoris esse extinctas

IDOLOLATRIA RESTITUTA ABOLERI IVBERTVR.

a l. 9. de Episc. audient.

b Aug. epist. 163. IVDÆI ET CAELICOLAE EDICTO EXAGITATI.

c l. 12. C. de Ind. & Cælic.

d l. 18. de Iudæis & Cælic. C. Theod.

e l. 3. C. de Ind. & Cælic.

f Aug. epist. 284.

g l. 44. de heret. Cod. Theod. LEGES IN HAERETICOS *

h l. 19. de panis. Cod. Theod. i August. epist. 127. 128.

tinctas leges Donatistæ iactabant, quod scilicet eas non voluntate Honorij, sed conatu A
Stilichonis latas esse ferrent. Huius Donati pietas plurimum ab Augustino laudatur^a.

Quod rursum ad latas ab Honorio hoc anno leges pertinet: post triduum a superiori edita lege, aduersus eisdem aliud rescriptum dedit^b, quo prohibet eos de religione differere, proscriptione & exilij pœna condemnans qui secus fecerint. Tot autem simul paucorum dierum interstitio data rescripta aduersus Gentiles, Donatistas, atque Cælicolas, commendant officium egregie præstitum ab Olympio, curante summa celeritate perfici ea, quæ a S. Augustino litteris commendata acceperat, atque commonitorio certior factus fuerat,

At non in Occidente solum, vbi regnabat Honorius, sed & in Oriente Theodosius Imperator Iudæos pariter ritus Christianorum adulterantes eiusmodi data lege compescuit^c:

Iudæos quodam festiuitatis suæ solemnem Aman ad pœnæ quondam recordationem incendere, & sanctæ Crucis assimilata speciem in contemptum Christianæ fidei sacrilega mente exurere, prouinciarum Rectores prohibeant, ne locis suis fidei nostræ signum immisceant, sed ritus suos infra contemptum Christianæ legis retineant: amissuri sine dubio permessa hæc, nisi ab illicitis temperauerint. Dat. III. Kal. Iun. * Basso & Philippo Conss.] Intelligere puto te, lector, quid præsumserint facies hominum, Iudæi scelestissimi, nimirum crucifixum vna cum cruce incendere: & ne sacrilegi conuinci possent, illud prætexere consueuisse, se non Christum crucifixum, sed Aman^d Iudæorum hostem tali supplicio affectum, ob Dei gloriam representare. Sed quod huiusmodi facinus Christianæ religionis verteretur ignominia; ne id viterius fieret, Imperator prohibuit. At quid admirandum Deus ostenderit his temporibus Constantinopoli de Iudæo paralytico per sanctum baptismum sanitati restituto, Socrates narrat his verbis^e:

Iudæus, qui a multis iam annis paralyti confectus, in lecto decubuerat, cum omnia curationum & medendi genera, omnesq. Iudaicas preces ac vota expertus, nihil plane inueniret remedij, tandem ad baptismum Christianorum confugit, pro certo persuasus huius tamquam veri medici adiumento se ad integram valetudinem restitutum fore: quæ res erat quamprimum Attico Episcopo Constantinopolitano significata. Ille igitur Iudæum articulis fidei instituens, & spem in Christum ei annuncians, iubet ad Baptisterium in lecto apportari. Iudæus paralyti oppressus, simulac baptismum sincera fide receperat, & ex lauacro baptismatis est elatus, confestim morbo liberatus est, & ad sanitatem restitutus. Hæc curatio diuina Christi virtute nostris temporibus hominibus declarata fuit: qua quidem re ex Gentibus quamplures ad credendum inducti baptismum receperunt: Iudæi autē quamuis signa & miracula quærent, signis tamen ad credendum induci non poterant.] hucusque Socrates; qui his de Sabbatio ex Iudæis oriundo, facto Nouatiano, sed schismate ob Episcopatum non adeptum resiliente, subijcit narrationem, & de nece Nouatianorum sese ex visione Sissinij inuicem protrudentium. Porro ex Sabbatio Sabbatianos nominatos Nouatianos ab alijs schismate diuisos, rescripta Principum^f docent. Toleratos autem diximus Nouatianos, tamquam qui in reliquis de fide eadem cum Orthodoxis sentirent: sed Romæ ab Innocentio Papa primum expulsos esse, idem auctor affirmat^g.

Contigit inter hæc mori Porphyrium illum scelestissimum, qui post Flavianum (vt dictum est) sedem inuasit Antiochenam; cui, vt nefario intruso, numquam Romanus Episcopus communicare voluit, Quo defuncto, affulsit primus pacis radius post tot procelas Ecclesiæ Antiochenæ, Etenim communi omnium consensu eligitur Alexander, qui vno vinculo communicationis in vnum coniunxit qui erant ex parte Paulini iam a tempore (vt diximus) Concilij Alexandrini sub Iuliano Apostata (cum contra Meletium ipse Paulinus est creatus Episcopus) vna cum alijs qui erant ex parte Meletij, separatos ab inuicem quadragintaquinque iam annis: tot enim numerant ab eo Concilio vsque in præsentem annum. Si quis autem numeret a tempore respicientiæ Meletij, quando ex Ariano Catholicum se publice professus est, quocum (vtpote ab Arianis ordinato) communicare noluerunt Catholici, qui ab illo Magno Eustathio denominati erant Eustathiani (quod contigisse diximus anno a Christo nato trecentesimo sexagesimo) plane ad hunc vsque annum numerabit schismatis temporis annos quadraginta & octo. Quamobrem manifestum redditur, illapsum esse errorem apud Theodoretum, dum anni numerantur eiusdem diffidij octogintaquinque; quod quidem annorum spatium longe transgreditur tempora eiusdem

A eiusdem Alexandri Episcopi Antiocheni, & Innocentij Romani Pontificis, quorum fedi-
dium tempore ea contigisse omnes affirmant. Sed reddamus hic verba Theodoret^a:
Durauit discordia octogintaquinque annos, ad Præfulatum videlicet Alexandri, omnibus
laudis insignibus merito exornandi; qui Ecclesiæ Antiochenæ clauum obtinens, omnes
indagare vias, & omne studium alacritatemq. animi conferre non destitit, quo concor-
diam constitueret, & membrum segregatum cum reliquo Ecclesiæ corpore conglutina-
ret.] & alibi de eiusdem vitæ disciplina hæc habet^b:

Ecclesiam Antiochenam administravit Alexander, cuius piæ vitæ ratio pulchre cum
Episcopatu consentiebat. Nam toto vitæ tempore ante susceptū Episcopatum in palæstra
monastica contrito, cum plurimum se exercuisset, generosum athletam se plane declara-
uit: quippe tum oratione docuit alios, tum vitæ consuetudine orationem confirmauit.]
B hæc de eius vitæ instituto ante Episcopatum Theodoretus; qui quod subdit in laudem
Porphyrij eius prædecessoris, a veritatis scopo longius aberrasse, sententia omnium eius
temporis in Oriente scriptorum, maxime redarguitur. Subdit insuper hæc de eodem Ale-
xandro: Diuinus autem Alexander seueræ vitæ disciplina, studio sapientiæ, egestate vo-
luntaria, eloquentia, alijsq. denique Spiritus sancti donis admodum excelluit. Idemq.
factionem Magni Eustathij causa inchoatam (quæ quo minus iam pridem esset cum reliqua
Ecclesia denuo sociata, Paulinus impedimento fuit, & post eum Euagrius) sua persuasio-
ne & consilio cetero Ecclesiæ corpori adiunxit: & talem diem festum, qualem nemo ali-
quando viderat, ex insperato celebrandum curauit. Nam omnibus eadem fide consen-
tientibus, in vnum collectis, tam sacris initiatis quam laicis, ad illorum conuentum acce-
dit. Atque assumptis sibi qui cantare nouerant, vnoq. hymnorum concentu contexto, a
porta quadam paruula ad Occidentem spectante, vsque ad maximum templum totam
plateam compleuit hominibus: & fluuium rationis participem, similitudinem fluuij præ-
terlabentis mire adumbrantem, effecit. Quæ cum Iudæi, Ariani, & Gentilium reliquiæ,
quæ perpauca erant, viderent; gemere & lamentari cœperunt, quod alios iam fluuios in
ipsam Ecclesiam quasi mare illabi cernebant. Ille præterea primum Magni Ioannis no-
men in tabulis Ecclesiæ inscribendum curauit.] hæc ipse. probe quidem. Sed quod ad Por-
phyrium, quem adeo laudat; rogo eum, quisnam e sacris tabulis nomen S. Ioannis Chry-
sostomi obliterauit? vt plane sua ipsius assertione conuincatur, ipsum quidem Porphyrium
vt Ioannis persecutorem, non laudibus, sed ignominia fuisse dignum.

Quod autem Alexander Antiochenus Episcopus primus fuerit, qui in Ecclesiæ tabulis
nomen Ioannis Chrysostomi restituerit, quodq. in vnū coniunxerit Fideles omnes qui ex
parte Paulini erant: fuit illi auctor Innocentius Romanus Pontifex. Etenim creatus Ale-
xander Episcopus Antiochenæ Ecclesiæ, cum legatione ex more vna cum litteris mitteret
ad Apostolicam sedem, quibus de sua ipsius electione Innocentium admoneret, peteretq.
Catholicam communionem: ita postulatis ipsius annuit ipse Innocentius Papa, si tamen hæc
quæ ab eo requirebat perfici, ipse Alexander impleret: ac primo quidē, vt qui a successore
Paulini Euagrio ordinati erant, ipse reciperet cum ordinibus & honoribus: inde vero etiam
nomen Ioannis Episcopi Constantinopolitani e tabulis sacris expunctū, cum honore (vt par
erat) restitueret. Quæ omnia statim ex sententia Romani Pontificis quam studiose Alexan-
der impleuit, quo mereretur Apostolicæ sedis ac cum ea totius Catholicæ Ecclesiæ com-
municationem accipere. Declarat hæc quidem eiusdem Innocentij Papæ epistola ad Bo-
nifacium scripta, quæ hæc primum habet de Ecclesia Antiochena & eius Episcopo^c:

E Innocentius Bonifacio presbytero. Ecclesia Antiochena, quam, priusquam ad urbem
perueniret Romam, beatus Apostolus Petrus sua præsentia illustravit, velut germana Ec-
clesiæ Romanæ diu se ab eadem alienam esse non passa est. Nam missis legatis, ita pa-
cem postulauit & meruit, vt & Euagrianos suis ordinibus ac locis intemerata ordinatio-
ne, quam acceperant a memorato, susciperet, & Ioannis sanctæ memoriæ vel clericos
vel laicos in vnum colligeret atque congregaret. Promittens ipsius ciuitatis Episcopus
frater meus Alexander, etiam si quis forte vel a nobis vel aliunde posterioris ordinationis
ad eos venerit, se sine controuersia recepturum; ac nomen Episcopi memorati inter quie-
scentes Episcopos recitaturum. Cui rei nos noueris tradidisse manus, frater carissime,
& eos in nostra viscera recepisse; ne diu membra, quæ requisierant sanitatem, ab vnitate
corporis haberentur aliena. Omnia vero quæ per ordinem gesta sunt, filius meus diacono
Paulus, harum scilicet portitor litterarum, dilectioni tuæ poterit enarrare; vt & gau-
dium

^a Theodoret. lib.
3. c. 5.

^b Theodoret. lib.
5. c. 35.

LAVDES ALEXANDRI EPISCOPI ANTIOCHENI.

DE RESTITVENDO NOMINE IOANNIS CHRYSOSTOMI.

INNOCENTIVS AVCTOR PACIS ECCLESIAE ANTIOCHENAE.

^c Innocent. epist.
22. tom. 1. epist.
Rom. Pont.

EPISTOLA INNOCENTII AD BONIFACIVM.

diū commune nobiscum habeas, & eos informes, qui pro Attici partibus interuenire A
confueuerunt.] hæc Innocentius ad Bonifacium legatione fungentem apud Theodosium
Constantinopoli: quem illum putamus Romanæ Ecclesiæ presbyterum, qui post Innocen-
tium secundus creatus est Romanæ Ecclesiæ Pontifex.

Ad ipsum vero Alexandrum Antiochenum Episcopum, qui scripserat de pace consecuta
Ecclesiæ Antiochenæ, deq. Episcopis exulibus ad propria restitutis, & alijs ad perfe-
ctam in omnibus pacem conducentibus stabilitis, Innocentius ipse congratulatus ista
rescripsit:

a Imoc. epist. 18.

EPISTOLA
INNOCENTII
AD ALEXAN-
DRUM.

Apostolici fauoris gratia magno pacis vsque ad nos decore resplenduit, tantumq. lu-
cis gaudiorumq. infulsit Fidelibus, vt dicentes Deo maximas laudes, maiores debere nos
fateamur. Plurq. a Deo iucundati sumus, quod discussis omnibus lateribus actionum
tuæ fraternitatis, ita totum pietate & patientia gestum cognouimus, vt in omnibus Domi- B
num laudaremus: successumq. ipsum ideo præstitum tuis laboribus videamus, quod tota
virtute pacis amator existens, eam requisitam inueneris, & repertam summa charitate te-
nueris, tum erga omnes, tum præcipue circa illos qui quondam Paulini atque Euagrij Ep-
iscoporum censiti fuerant nomine. Habeo summam votorum meorum, quod antiqui
næui purgatio tuis temporibus, tuisq. meritis prorogatur: quorum etiam illos eiusdem
nominis, qui in Italia meritum clericatus acceperunt, censui bono quietis gratiam retine-
re susceptam. Et quia noster compresbyter Cassianus gratum dixit tuæ fore dignationi, si
meo consilio in ciuitate vestra clericatus ordinem ducere censerentur: statui propter be-
neuolentiam tuam, promissaq. memorati, vt inter ceteros sacerdotes, ministrosq. qui in
ciuitate sunt, annumerentur, frater carissime.

Libenter præterea de Episcopis Helpidio atque Pappo cognoui, quod sine quæstione C
suas Ecclesias recuperauerint. Et multum in Gestis (vt subscripta testantur) sollicitus in-
quisiui, vtrum omnibus esset conditionibus satisfactum in causa beati & vere Deo digni
sacerdotis Ioannis. Et cum per singula assertio legatorum ex voto completa esse fateretur:
gratias agens Domino, communionem Ecclesiæ vestræ ita recepi, vt præ me feram,
Apostolicæ sedis condiscipulos primos dedisse ceteris viam pacis, in qua firmatos vos
nosq. Domini Christi ita benignitas amplexabitur atque communit, vt nullo de cetero
titillamento, vel leui cuiusquam contentions pudore pulsetur.

Scripta autem Acacij Episcopi, quoniam cum vestris sunt porrecta, suscepimus: ne per
vestram iniuriam ille, qui olim a nobis suspensus fuerat, repudiaretur. Et tamen satis abun-
de, quæ in Actis statuimus, sicut dignanter relegere procurabis, quid in eius persona de-
beat custodiri: vt si per omnia vestris consilijs actibusq. tam sanctis se rogauerit esse com- D
munem, præstetur seni fauore vestro, vestroq. iudicio communionis atque litterarum a no-
bis gratia prorogata. Subscriperunt Episcopi vigintiquatuor.] hætenus ibi. Acacius iste,
ille est Berœensis Episcopus, haud pridem de S. Ioanne Chryostomo (vt supra vidimus)
pessime meritis: qui quod postularet Catholicam ab Innocentio Papa communicationem
iam diu ob causam Chryostomi interceptam; sic eam spondit ipse Pontifex, vt quæ
feruanda imposuisset, impleret. ad quem hæc Innocentius ipse tunc scripsit:

DE CAUSA
ACACII EPI-
SCOPI BE-
ROËNSIS.b Innocen. epist.
22.EPISTOLA
INNOCENTII
AD ACACI-
UM.

Adgaudere litteris fraternitatem tuam de receptis Paulini & Euagrij Episcoporum cle-
ricis populisq. & de restitutis Helpidio atque Pappo coepiscopis percensuimus; & vel se-
ro receptæ pacis gratiam te fouere, postposita omni contentione, peruidimus. Vnde
has ad præstantissimum fratrem & coepiscopum nostrum Alexandrum reddendas tuæ trans-
missimus vnanimitati: videlicet, vt si omnis inimicitia, omnis æmulatio tam de nomine E
sancti Ioannis mirandi Episcopi, quam de omnibus eiusdem communionis participibus a
tua animositate discessit; has nostræ societatis recipias litteras, frater carissime, modo vt
omnia quæ hic Actis firmata sunt, apud mediatorem nostrum amabilem Alexandrum, ore
proprio (vt communicantem conuenit) fatearis. Vt enim nobis hæc vnanimitatis cha-
ritatisq. causa venerabilis est, sic inhæret sollicita, ne quid obliquum, aut succissium in
quoquam residere cognoscat.] hæc ad Acacium. Vides, lector, apud vnum Innocentium
agi, vt reconciliarentur per poenitentiam qui in Ioannem deliquissent Orientales Episcopi;
cuius & auctoritate iubentur relaxari, qui exilio mulctati erant Ioannis defensores Anti-
stites: ipsoq. decernente, omnia ab aduersarijs irrita habentur aduersus Ioannem Chry-
ostomum acta, quibus damnatus & abasus ex ordine fuerat eius Ecclesiæ Episcoporum.

Quod rursus ad Acaciū spectat, constat in omnibus ipsum Innocentio paruiffe, ac pro-
inde

A inde Catholicam Romanæ Ecclesiæ communionem meruisse: quem apud Atticum Con-
stantinopolitanum Episcopum laborasse liquet, vt ab eo redderetur Ioannis nomen in Di-
ptycha, vt suo loco dicturi sumus. sed infelix, oborta postea Nestorij hæresi, aduersus Cy-
rillum & alios Orthodoxyos fortiter dimicans, labem abolitam, quam ex persecutione in
Ioannem agitata fœde contraxerat, duplo auxit.

At quid Atticus Constantinopolitanus, quidve Theophilus Episcopus Alexandrinus?
parum sibi visi Ioannem viuentem ad obitum vsque hostiliter persecuti, etiam post eius
obitum, in nomen eius iurato bello, obstinato animo confluxere; adeo vt acciderit infeli-
citer Theophilum segregatum ab Ecclesiæ Romanæ communicatione non nisi vltima hora
resipuisse, Atticum vero vix tandem post Theophili obitum consensisse ab Acacio stimula-
tum Ioannis nomen referre in catalogum eius Ecclesiæ Episcoporum, idq. post quadrienni-
um, vt suo loco dicturi sumus. Inter hæc autem contigit, vt Maximianus Episcopus, B
pacis studiosus, apud Innocentium Papam litteris egerit, vt communicatorias litteras ad
Atticum Constantinopolitanum Episcopum daret. At renuit id Innocentius facere, do-
nec Atticus conditiones missas ad Alexandrum Episcopum Antiochenum impleret; at-
que ad eundem Maximianum Episcopum litteras reddidit. Porro hunc existimamus
esse Maximianum Episcopum in Macedonia, ad quem vna cum alijs extat S. Ioannis
Chryostomi^b, cum exulasset, epistola. est eius quoque mentio in epistolis Innocentij ad
Episcopos itidem Macedonia sub Consulatu Constantij, atque alia item data in causa
Bubalij & Tauriani, cum ipse Maximianus Romæ fungeretur legatione. At Innocentij ad
eum hoc tempore in causa Attici datæ litteræ sic se habent^c:

DE CAUSA
ATTICI EPI-
SCOPI CON-
STANTINO-
POLITANI.a Innocen. epist.
23.b Chrysostr. epist.
163.c Innoc. epist. 27.
et sup. epist. 6.

Miramur prudentiam tuam, scripta ad Atticum Episcopum Constantinopolitanæ vr-
bis a nobis & prosecutione propria, & dato libello, qui subter annexus est, postulare: a quo C
nec missas vllas saltem epistolas ad nos, vel ad vestram Synodum vtique pertulisti. Idq.
non petenti tribuendum existimes, quod vides deprecantibus, discussa ratione, concessum.
Communio enim suspensa restituitur demonstranti causas, quibus id acciderat, iam
esse deterfas, & proficenti conditiones pacis impletas. Quod neque apud vos, neque
apud nos (vt prædixi) Atticus missis aliquibus suorum, vel dicere voluit, vel demonstra-
re completum, quemadmodum Antiochenæ Ecclesiæ frater & coepiscopus noster Ale-
xander digna legatione & profecutus est, & probauit. Quibus omnibus vtique interes-
se dignatus, cognouisti quemadmodum singulatim omnia scriptorum nostrorum antehac
de causa beatissimi Ioannis quondam Episcopi nostri discusserim, vt quæ illi in omnibus
fatis euidenter ostenderint, vniuersa quæ apud Antiochiam fieri debuerint, fuisse comple-
ta. Quorum amplexati pacem, vtique fidem facimus, & magno tramite omnem eadem D
postulaturis ostendimus; si modo quæ discussa sunt atque completa, etiam ipsi se pro suo
loco fecisse, vel compleffe, aliquando monstrauerint; communionemq. vt isti, legatione
solemniter destinata, sibi rogauerint adhiberi. Expectamus ergo & professionem memo-
rati de completis omnibus conditionibus, quas diuersis temporibus prædiximus, & peti-
tionem communionis: vt recte & petenti & probanti se eadem mereri, reddamus, frater
carissime. Nam de omnibus plenissimas ad sanctam nostrorum fratrum Synodum du-
dum litteras percepisti.] hætenus Innocentij litteræ de Attico: ex quibus intelligis, com-
munionem suspensis, ac proinde multo magis excommunicatis, haud solere Romanum Pon-
tificem reddere communicationem, nisi propositis ante impletis conditionibus, & emen-
datis erroribus illis, quorum causa communicatione interdici meruerant.

EPISTOLA
INNOCENTII
AD MAXIMI-
ANVM.QUALITER
COMMUNIO
IMPETIEN-
DA SIT.

E Ceterum non destitit post hæc Atticus crebras mittere legationes pro communionem Ro-
mani Pontificis promerenda; quam tamen numquam assequi meruit, quousque nomen
Ioannis in sacrum indicem non restituit: quod tamen viuente Theophilo ipse præstare de-
stitit, postea autem (vt dicemus) confestum impleuit. De qua quidem necessario præstan-
da conditione hæc habet Theodoretus^d: Quinetiam isto excellenti totius orbis terræ do-
ctore mortuo, Episcopi Occidentis non prius cum Episcopis Aegypti & Orientis & Bo-
sphori & Thraciæ communicare voluerunt, quam nomen illius sanctissimi viri in tabulas,
quibus nomina Episcoporum mortuorum continebantur, retulissent. Atque Arfacium eius
successorem ne salutare quidem dignati sunt. Atticum autem, qui succedebat Arfacio,
qui sæpe legatos ad eos miserat, sæpeq. pacem postulauerat, postea tandem, cum Ioan-
nis nomen in tabulis scripsisset, receperunt.] hæc ipse. Atque de his modo hætenus.

d Theodoret. lib.
5. c. 34.

Hoc item anno, qui Vrbs obsidionem præcessit, Melania Romana vidua, de qua sæpe
supe-

MELANIA
RECEdit AB
VRBE.Palladii Lau-
fac. c. 33.MELANIAE
PROGENIES.b Palladii in
Laufac. c. 33.c Augusti. epist.
227.

superius mentio facta est, antiqui vaticinij ante annos quadringentos (vt ait Palladius) A editi memor, distractis prædijs, vna cum Melania nepte, Pinianoq. eiusdem Melaniæ viro, & Albina nuru, euasura cum illis imminentem Vrbs cladem, Roma recedens, Hierosoly- mam se iterum contulit, vbi post dies quadraginta ex hac vita migravit. hæc ex Palla- dio^a, qui & tradit, eiusmodi prophético oraculo ab ea Romæ euulgato, atque sæpius in- culcato, complures Romanorum ciuium Christianorum ad rerum temporalium contem- ptum inductos esse: consultius existimantes, amore Christi, spe supernæ retributionis pro- digere in pauperes suas diuitias, quam eas ad barbarorum prædam relinquere: quo nomi- ne, cum rei euentus verum probasset oraculum, immensas Deo gratias egere. Maior quo- que vis inerat ad hæc suadenda Melaniæ orationi, quod dicitaret (vt existimabat) vna eum Vrbe Orbem pariter ruiturum.

Quod autem idem Palladius ait, vna cum Melania recessisse Roma Melaniam Iuniolem B ipsius neptem, & virum eius Pinianum, necnon nurum Melaniæ Albinam: cognationem Melaniæ sic accipias. Filius eius vnicus illi relictus duxit vxorem Albinam, ex qua Palla- dius^b ait genitam esse Melaniam Iuniolem, Senioris Melaniæ neptem, quæ in matri- monium collocata est Piniano, cuius socrus Albina fuit: quod vero ei inhæreret lo- co matris, S. Augustinus^c ad ipsam scribens, Pinianum eius filium nominat, & frequen- ter his vti nominibus consuevit. Hic rursus attende, diuersam prorsus hanc Albi- nam nurum Melaniæ ab illa fuisse Albina matre S. Marcellæ, de qua sæpe S. Hierony- mus; quam ante plures annos ex hac vita migrasse, eiusdem S. Hieronymi testificatione didicimus. Quæ autem acciderint, cum hi, quos hoc anno ab Vrbe diximus recessisse, in Africam traiecerunt, sequenti anno pro ratione temporis dicturi sumus. Sed hic Pal- ladium corrige, dum ait Melaniæ filium valde iuuenem comitatum esse proficiscentem C Melaniam in Siciliam vsque: nam quomodo valde iuuenis, cum constet ante annos circi- ter quadraginta Melaniam Seniolem viduam esse relictam? vel quomodo in Siciliam vsque eam tantum comitatus, qui cum illis nauigauit in Africam, vbi & defunctus est? id constat ex litteris Augustini, atque Paulini, de quibus anno sequenti dicturi sumus: ex quibus longe verior de rebus gestis Melaniæ ac Piniani & sociorum historia accipitur, quam ex Palladio, qui nullam penitus de Africa habuit mentionem, quo hos omnes anno sequenti esse profectos liquet, atque ibi diutius commoratos.

IESV CHRISTI
ANNVS
409.INNOCENTII PAP.
ANNVS
8.HONORII 15. IMPP.
THEODOSII 2.

D

d Zosim. lib. 5.
VRBS AB A-
LARICO OB-
SIDETVR.EUCHERIUS
ET SERENA
OCCIDVNTVR.

e Oros. lib. 7. c. 8.

QVadringentesimus nonus Domini annus Consulatu Honorij octauo & Theodosij tertio inchoatur, quo ab Alarico Gothorum Rege Roma obsidetur^d: qui enim Sti- lichoni addictissimus erat, cuius & occultis & interdum etiam manifestis studijs foueba- tur, ob necem eius & ipsi fauentium magistratum nonnihil commotus in Imperatorem, exercitum in Urbem mouit, quam diu ante sitiuerat. Cum interea Eucherius filius Sti- lichonis detentus captiuus ab Arsacio atque Terentio eunuchis, mandato Honorij interfici- tur: itemq. Thermantia eiusdem Stilichonis filia, vxor Honorij post Mariam, restituitur Se- renæ matri Romæ agenti. Horum vero Eucherij interfectorū priori tradidit cubiculi præfe- cturam, posteriori vero proximum locum idem Imperator tribuit. Quam iusto Dei iudicio, vindice Imperatoris gladio, Eucherius occisus sit, præter ea quæ superius dicta sunt, accipe E ex his quæ Orosius ait^e: Occisus est & Eucherius, qui ad conciliandum sibi fauorem Paga- norum, restitutione templorum, & euersione ecclesiarum imbuturum se regni primordia minabatur. Hæc Orosius. Sed & illud accessit ad absolutam interuentionem Stilichonis propinquorum, quod Serena eius coniux, Theodosij quondam soror, ex Senatusconsul- to iubetur interfici, adnitente Placidia Honorij Augusti germana, eo nimirum prætex- tu, quod in suspitionem adducta esset, eius nutu barbaros ad Urbis obsidionem se con- tulisse: ratis nimirum Senatoribus, postquam Serena foret e medio sublata, illos pariter so- luturos obsidionem, ablata spe de prodicione Urbis ab ipsa parata. Sic igitur, laqueo fra- cta ceruice, Serena perempta est; sed Alaricus tamen minime ab Urbis obsidione discessit. Dedit autem meritas Serenæ pœnas, quod eodem quo Stilicho infans ardens amore crean- di filij Imperatoris, eadem cum illo strueret Imperio fratris infidias, omnes affirmant, licet Zosimus

A Zosimus Ethnicus ad iustam numinis vindictam Serenæ necem accommodet, id scilicet passam esse, quod aliquando e Rheæ simulacri collo mundum pretiosum abstraxisset, suæq. ceruici colligasset; de quibus nos superius suo loco.

Cum autem oblidio arctior perduraret, fame pesteq. populo Romano vexato, interclu- sis omnibus comitatibus, vi adacti sunt Romani intus obsessi, vt auro pacē redimere qua- ritarent: factumq. tandem, vt persolutis quinquies mille libris auri, & tricies mille libris argenti, quater mille tunicis sericis, ter mille pellibus coccineis, piperis pondere, quod ter mille libras æquaret, Alaricus his acceptis, abscesserit. Porro quod Aerarium esset exhaustum, & priuatorum opes haud in promptu essent ad dictam summam præscriptam auri & argenti perficiendam; decretum est spoliari deorum simulacra auro & gemmis, quibus recens fuerant exornata. Deplorat hæc scribens Zosimus, vbi ait^a: Quod deerat ad conficiendum præfinitum auri librarum numerum, mundo supplere statuebant, quo erant exornata deorum simulacra: quod sane nihil aliud significabat, quam simulacra sacris ritibus atque cærimonijs dedicata, mundoq. decenti exornata propterea, quod Urbis felicitatem perpetuam conseruassent, his ipsis cærimonijs nonnihil abolitis, esse inania pror- sus & inefficacia. Quod denique cuncta quæ tenderent ad Urbis interitum, oporteret vn- dique concurrere: non ornamenta dumtaxat sua simulacris ademerunt, verum etiam nonnulla auro & argento facta conflagrunt: quorum erat in numero Fortitudinis quoque simulacrum, quam Romani Virtutem vocant; quo sane corrupto, quicquid fortitu- dinis atque virtutis apud Romanos superabat, extinctum fuit: id quod ex eo tempore fu- turum homines rebus diuinis & ritibus patrijs exerciti prædixerunt.] hæc Zosimus in Christianorum inuidiam exaggerans, quæ in idololatrarum obstinatissimam pertinaciam fuerant conuertenda.

Tu vero lector, quam iusto & æqua lance librato diuino iudicio id acciderit, in mentem reuoca. Quid enim profuit Christianorum Impp. sanctionibus, & sæpe promulgatis edictis, iteratisq. crebro rescriptis, claudi templa, aras disijci, atque simulacra confringi iussa fuisse: cū tamen omnibus his contemptis, ac pro nihilo habitis, tantum absuit vt a simulacrorum cultu se abstinerent, quod per fractis idolis, alia pretiosiora suffecerint, atque omni gene- re ornamentorum nobilitarint, insuper & ipsa deorum simulacra haberent auro & argen- to conflata? Quorum obduratæ ad impietatem mentis non est opus e longe petita exem- pla accersere. Nam ante ferme quam editum, antiquatum fuit eiusdem Imperatoris edi- ctum, & inefficax prorsus redditum, quod anno superiori (vt vidimus) ad Theodorum^b Præfectum Prætorio datum est XVII. Kal. Decembris, quo iuebantur annonæ e tem- plis deorum auferri, simulacra conuelli, destriui aræ, Fiscoq. ipsa adscribi templa: quæ omnia, fauente Gentilibus Eucherio, derisa atque delusa, cassaq. penitus reddita sunt.

At non est humanarum virium, diuinum consilium irritum reddere, & imperium eui- tare; vel Deum falli, & diuina decreta eludi posse, putare. Vt cum ad hoc Christus Domi- nus noster venisset in mundum, vt dissolueret opera diaboli^c, & quod a sacris vatibus crebrius fuerat decantatum, idololatriam penitus aboleret: hi crediderint Dei consi- lium posse dissolui: Quid, rogo, cum Romanis idolorum cultoribus faciendum fuit, vt inuiti licet diuinæ obtemperarent voluntati, qui iam Imperatorum edicta contempserat? nisi eo necessitatis illos adigere, vt a barbaris coarctati, ipsi præstarent, quod rogati vel iussi a Christianis Principibus ac diuinæ legis Antistitibus facere contempsissent? Quam par fuit, vt qui Christianis Imperatoribus parere renuissent, cogentur a Regibus barbarisq. iussa capeffere & implere? Vt plane quisque recto mentis obtutu ista considerans, perspi- cue illud intelligat, ad hoc barbaros immisos in Urbem vindices, vt altis fixam radicibus idololatriam funditus extirparent: indeq. factum (quod dictum est superius) vt non fue- rit Deus alios barbaros, quam Christianos, ista perficere, obtrito penitus diuino miracu- lo Radagayso deorum cultore; qui, si in Urbem aditus sibi patuisset, abolito Christiano no- mine, deorum tantummodo cultum in eam penitus restituere, iam in animum induxisset.

Sed & illud expende, quanta Dei prouidentia factū sit, ne in odium & inuidiā Catholicæ fidei verteretur clades Urbis, cū non per Catholicos pioſq. Fideles id patrari voluerit, sed per barbaros & impios Christianos, eosdemq. reiectitios & a cōmunicatione Fidelium discre- tos perfidos Arianos, qui a Deo ad hoc delecti sunt, vt quæ suæ volūtatis essent, ceu lictores parêtes Principi, exequerentur. Quibus sane aptari iure possit, quod olim Dominus aduer- sus idololatras exprobrans per Hieremiam^d ita fuerat comminatus: Misit Dominus ad vos

ROMANI AV-
RO OBSIDIO-
NEM SOL-
VVNT.a Zosim. lib. 5.
COLLATA
DIIS ORNA-
MENTA SVB-
LATA.DEI CONSTI-
LIVM DE BAR-
BARIS IN VR-
BEM IMMIS-
SIS.b L. 49. de Pa-
gan. C. Theod.

c 1. Ioan. 3.

IN GENTILI-
TATIS EXCI-
DIUM VRBS
OBSIDERI ET
CAPI PER-
MISSA.IVSTA DEI
DISPENSA-
TIO IN PLE-
CTENDIS RO-
MANIS.

d Hier. 25.

omnes seruos suos Prophetas, confurgens diluculo, mittensque: & nō audistis, nec inclina-
stis aures vestras vt audiretis, cum diceret: Reuertimini vnusquisque a via sua mala: & no-
lite ire post deos alienos, vt seruiatis eis & adoretis eos. Propterea hæc dicit Dominus
exercituum: Pro eo quod non audistis verba mea: Ecce ego mittam & assumā vniuersas co-
gnationes Aquilonis (ait Dominus) & Nabuchodonosor Regem Babylonis seruum meum,
& adducam eos super terram istam, &c.] Quanta enim diuini nominis ignominia, in Vrbe
illa, vbi Principes Apostolorum vna cum Euangelio sanguinem effudissent, & destruendæ
idololatriæ causâ innumeræ myriades martyrum vitam pariter profudissent, vbi & tot tan-
taq. miracula edita essent, tot sanctissimi Urbis Episcopi docuissent, & innumera sancto-
rum agmina tot sæculis coaluissent: ibi adhuc sub Christianis Regibus abominationem il-
lam idolorum cultus vigere, & amplissimis honoribus frequentari? Frustra igitur fugillat
Zosimus, siue alij Ethnici, ob cladem Urbis, Honorij Imp. ignauiam: cum Deus diu tolera-
tam Romanorum idololatrarum impietatem vlturus, iuxta Isaia^a vaticinium, immittat
soporem in Principes. An non hic ille Honorius, qui eundem Alaricum gloriosâ victoriâ
apud Pollentiam vicit; qui nec incolumis aufugisset, nisi (quod fuit in ore multorum) Stili-
cho viam ad fugam aperuisset? An non idem hic est Honorius ille, qui antea Gildonē tre-
mendum in Africa tyrannum longe inferioribus copijs expugnauit? Et quis alius ab Ho-
norio, qui haud pridem inundantem innumeris barbarorum copijs Rhadagaysum in mon-
tibus Fesulanis absque cæde suorum obtinuit? prætermittimus alia ab eo prælia per duces
suos, vti solebat, feliciter gesta. vt plane manu tangere liceat, ad Gentilium delendam
penitus idololatriam omnia ista Deum esse summo consilio operatum.

Sed illatâ a Zosimo illam etiam calumniam in Romanum Pontificem Innocentium, refel-
lamus, quam his voluit pinxisse coloribus, cū agit de tempore Urbis obsidionis^b: Dum (in-
quit) hæc ipsi secum expendunt, Pompeianus Præfectus Urbis forte in quosdam incidit, qui
Romam e Tuscia venerant; & oppidum quoddam aiebant, cui nomen Neuia, periculis vr-
gentibus, sese liberaffe; perq. preces ad numen factas, & cultum patrito more præstitum,
exortis ingentibus tonitruis atque fulgetris, hostes sibi iam imminentes abegisse. Cum his
collocutus, quæcumque de disciplina sacrorū essent exquirenda, percunctatus est. Et quo-
niam ad animum accidebat ei quæ tunc inualuerat opinio: quo tutius id perageret, quod
in votis habebat, omnia cū Urbis Episcopo communicat: is erat Innocentius, qui quidem
opinionem suâ salutem Urbis anteponebat, clam permittebat eis vt facerent quæcumque sci-
rent. Cum illi non aliter hæc Vrbi conductura dicerent, nisi publice consueta sacrificia fie-
rent: Senatu in Capitolium ascendente, atque tū ibi tum in foris Urbanis sacra peragente,
nemo particeps esse instituti patrio more ritus ausus fuit: sed hominibus illis e Tuscia va-
lere iussis, ad demulcendū omni studio barbarum sese conuertebant.] hæc Zosimus: qui
cum factum esse affirmet, vt Senatus tum in Capitolio, tum etiam in foris Urbis sacrificia
peragens, nihil ex sententia, eorum quæ sperabat, fuerit consecutus: erubescens ipse Zosi-
mus infirmitatem deorum fateri, excusat illos ex eo quod nemo ausus fuerat participare de
sacrificijs, ac propterea re irrita reddita, aruspices iussi essent in Tusciam redire; fugillans in-
ter hæc Innocentium Romanū Pontificem nota impietatis, quod secreta sacra permiserit.

Porro eandem historiam describens Sozomenus, æque ac Zosimus Græcus scriptor, &
ipse sui temporis res profecutus, licet secta Nouatianus esset, & aduersus Innocentiū, quod
primus omnium (vt tradit Socrates^c) Nouatianos eiecisset ab Vrbe, non nihil commotus;
tamen dum exacte eandem obsidionem enarrat, & de Innocentio mentionem habet, ne-
quicquam huiusmodi, quod Zosimus objicit, accidisse refert. Sed ipsum audiamus, rem ali-
ter atque Zosimum, fideliter enarrantem^d: Cum autem (inquit) diuturna esset obsidio,
& pestis simul ac fames Urbem affligerent; atque interim serui multi, ac maxime quot-
quot natione barbari erant, ad Alaricum transfugerent: necessarium videbatur ijs qui in
Senatu adhuc Pagani erant, vt & in Capitolio & in reliquis templis sacrificaretur. Nam
Tusci quidam ad hoc acciti ab Urbis Præfecto, promiserant se fulminibus ac tonitruis ab-
acturos esse barbaros: gloriabantur enim ab se huiusmodi quippiam esse factum in conser-
uationem Larinæ ciuitatis Tusciæ, quam Alaricus, dum Romam contenderet, prætergre-
diens non cepisset. Ceterum istorum nullum fuisse profuturum vsum, euentus ipse de-
clarauit.] hæc de his Sozomenus: quæ autem de Innocentio habet, paulo post dicturi su-
mus. Verum tantum abfuit vt Innocentius annuendō Gentilibus eiusmodi scelus admise-
rit; quod cum innocentissimus esset, ne periret cum noxijs, tamquam Loth a Sodomis;
subtra-

A subtractus fuerit: quando vero id acciderit, & qua occasione, suo loco dicemus.

Sed quid in huiusmodi genus hominum Romæ agentium, anni huius principijs, nempe
mensē Februarij, Honorius Imperator statuerit, hic reddamus: ad Cæcilianum enim Præ-
fectum Prætorio ita rescripsit^a: Mathematicos, nisi parati sint, codicibus erroris proprij sub
oculis Episcoporum incendio concrematis, Catholicæ religionis cultui fidem tradere, num-
quam ad errorem præteritum redituri: non solum vrbe Roma, sed etiam omnibus ciui-
tatibus pelli decernimus. Quod si hoc non fecerint, & contra clementiæ nostræ salubre
constitutum in ciuitatibus fuerint deprehensi, vel secreta erroris sui & professionis insinua-
uerint; deportationis pœnam accipiant. Dat. VIII. Id. Febr. Rauē. Honorio octauum &
Theodosio tertium AA. Coss.] At tantum abfuit vt qui Romæ erant malis artibus nauan-
tes operam expellerentur, vt etiam ex Tuscia vocarentur malefici, qui elementa turbare
posse crederentur. Ex quibus intelligere valeas, obstinatos plane fuisse Gentilium animos,
qui cum tot legibus superius recitatis ab eiusmodi excantationibus magicis reuocarentur,
& quamplurimi nobilium sub Valentiniano Seniore eiusmodi facinus capite luerint, nihi-
lominus iisdem magis magisq. fuisse reperiuntur addicti; quibus sane iustam in se Dei vin-
dictam concitarunt, quam & experiri vel inuiti coacti sunt.

Sed ipse Alaricus de his etiam, cum Urbem obsideret, fidem fecit, nimirum se numine
impellente, nolentem licet & inuitum, ad interitum Urbis ferri. Audi ergo Sozomenum
ista accurate scribentē^b: Fertur itaque (inquit) probus aliquis monachus ex his qui in Ita-
lia erant, Romam cum festinatione profectus Alarico consuluisse, vt Vrbi parceret, nec se
tantorum malorum auctorem constitueret. Cui & Alaricus respondisse dicitur, se non
volentem hoc tentare, sed esse quemdam, qui se obtundendo vrgeat, ac præcipiat vt Ro-
mam euertat.] hæc Sozomenus, eademq. Socrates^c. At nec id quidem recens, sed multos
ante annos id ipsum agitasse animo, & conatibus omnibus perficere studuisse, quæ sunt ex
Claudio superius recitata demonstrant. Sed quid post hæc acciderit, videamus.

Licet autē obsidionem redemptâ auro soluisset Alaricus; haud tamen pax cum Honorio
stabilita est. impedimento nâque fuere, primum (vt Zosimus^d ait) quod Imperator nec ob-
sides dedisset, nec postulatis omnibus satisfecisset. Sed & alias postea adiecit Alaricus con-
ditiones, quas paulo post recensebimus. Cum inter hæc a Senatu pro pace inter Alaricum
& Honorium fancienda legati missi sunt Cæcilianus, Attalus, & Maximianus. Sed re infe-
cta, rursus alij legati mittuntur, cum quibus (inquit Zosimus) & Romanus Antistes profici-
scebatur.] Diuino quidē consilio factū tradit Orosius, vt sic Innocētius subduceretur a ven-
turo Urbis excidio: ait enim^e: Accidit quoque, quo magna illa Urbis irruptio indignatio-
ne Dei acta, quam hostis fortitudine probaretur; vt beatus Innocentius Romanæ Ecclesiæ
Episcopus, tamquam iustus Loth subtractus e Sodomis, occulta prouidentia Dei apud Ra-
uennam tunc positus, peccatoris populi non videret excidium.] hæc Orosius. Meminit &
huiusce legationis Innocentij Papæ quoque Sozomenus^f.

Inter hæc autem accitus est Alaricus litteris Honorij Imperatoris Ariminum pro foe-
dere fanciendo, locum accommodatum. Propositæ sunt ab Alarico pacis conditiones hu-
iusmodi a Zosimo recitatæ: Vt in annos singulos auri certa summa daretur, & annonæ
mensura quædam suppeditaretur: Vtq. ipse cum suis omnibus vtramque Venetiam &
Noricos & Dalmatiam incoleret. Additumq. litteris Iouij hæc tractantis, vt Alaricus
vtriusque militiae copijs Honorij Imperatoris dux præficeretur. Respondente autem Ho-
norio per litteras ad Iouium, numquam acquieturum vt Romani exercitus Alaricus su-
meret præfecturam: cum imprudentia Iouij id rescisset Alaricus, ira percitus, barbari-
coq. furore æstuans, ad Urbis obsidionem suos iterum festinare iussit. Verum (inquit Zo-
simus^g) Alaricus, quod susceptæ aduersus Romam expeditionis eum pœnituisset, Episco-
pos vrbium ablegabat, qui simul & legatione fungerentur, & auctores Honorio essent, ne
culpa sua sineret eam Urbem, quæ iam a pluribus quam mille annis magnæ parti Orbis im-
perasset, barbaris vastandam dedi, nec tantas ædificiorum moles hostili flamma deleri,
sed potius moderatis admodum conditionibus pacem componeret.] Ceterum quod ma-
gistratus iurassent, numquam se de ineunda cum Alarico pace acturos, ad quod ipsum ius-
iurandum Imperatorem quoque adegissent, dum paulo ante Alaricus resiliisset: re infe-
cta Episcopi rediere. cum Alaricus cœptum iter Romam versus profecutus, Urbem se-
cunda cinxit obsidione: ista nâque pluribus Zosimus^h atque Sozomenusⁱ. Hæc est illa obsi-
dio, de qua S. Hieronymus ad Principiam scribit his verbis^k: Terribilis de Occidente rû-
Annal. Eccl. Tom. 5. Aa 2 mor

HONORIVS
EXAGITAT
MATHEMA-
TICOS.
a 412. de Male-
fic. C. Theod. &
Iustim. l. 10. de
Episc. audient.

ALARICVS
IMPVLSVS A
NYMINE AD
CLADEM VR-
BIS.
b Soc. lib. 9. c. 62.

c Socr. lib. 7. c. 104.

d Zosim. lib. 5.

AGITVR DE
PACE INTER
ALARICVM
ET HONORI-
VM.

e Oros. lib. 7.
c. 39.

f Soc. lib. 9. c. 74.

DE POSTE-
RIORI VRBIS
OBSIDIONE.

g Zosim. lib. 5. in
fine.
ALARICVS
LEGAT. EPI-
SCOPOS PRÆ-
PAGE.

h Zosim. lib. 9.
i Soc. lib. 9. c. 73.
k Hier. epist. 16.

INIVSTE
CARPIVR
HONORIVS
AB ETHNI-
CIS.
a Isai. 29.

b Zosim. lib. 5.
INNOCEN-
TIVS PAPA
DEPENDITVR
A CALVM-
NIA ZOSIMI.

GENTILES
REPETVNT
SACRA.

c Socrat. lib. 7.
c. 9.

d Socr. lib. 9.
c. 7.

e Oros. lib. 7.
c. 39.

mor affertur, obsideri Romam, & auro salutem ciuium redimi, spoliatosq. rursus circumdari, vt post substantiam vitam quoque perderent.] hæc ipse. Quæ autem post hæc secuta sunt, anno sequenti dicemus.

HONORII MINVS RECTE FACTVM.

Zosim. lib. 5.

PIAE LEGES
HONORII
HOC ANNO
LATAE.
b l. 46. de heret.
Cod. Theod. &
l. 19. de Ind. &
Cælic. C. Theod.
c l. 7. de denuncia.
cia. C. Theod.
d l. 7. de custod.
reor. C. Theod.

e l. 11. de Episc.
audien. C. Iustim.

ES EXTERA
SUTRE EP44
MOCIBAA
-IBORCH TI

f Hieron. præf. in
lib. 13. in Exech.

HIERONYMVS
VRBIS PERI-
CVLA AVDIT
ATQVE TER-
RETVR.

g Matth. 8.

h Rom. 2.

i Psal. 43.

k Hier. in Isai.
c. 3.

l Hieron. præf. in
Isai.

m Hieron. in Da-
niel. lib. 1. c. 2.
S. HIERONY-
MVS CALVM-
NIAM PAS-
SVS OB GER-
MANAM IN
DANIELIS
LOCVM IN-
TERPRETA-
TIONEM.

Factum quidem esse videtur, vt Honorius ab aulicis prauo consilio deceptus, nonnulla perperam egerit: nam qui ad magistratum illum primarium euexerat Olympium adeo pium virum, de quo plura superius diximus ex Augustino, cum de in ordinem ab eius aduersarijs persuasus redegit; qui se contulit in Dalmatiam. Insuper illud adiecit, vt latam legem, ne qui Gentiles essent, militiæ cingulo honestarentur: quo Generidum quemdam ducem barbarum, qui ea causa militare desierat, ad militiam reuocaret, legem illam abrogauit; omnibusq. simul Ethnicis ad militiam, antiquata iam lege, viam aperuit, inuitus licet, vt Zosimus a ipse testatur. Sed & id quidem Dei voluntate peractum est; ne duci Christiano inuidiæ verteretur, si sub ipso Urbem capi contigisset, neve proditoris & conuenientia cum barbaris itidem Christianis inita dux Christianus argui a Gentilibus posset.

Ceterum in reliquis Honorius Imperator inter tot tantasq. perturbationes constitutus, Catholicæ Ecclesiæ necessitatibus consulere minime prætermisit. Nam aduersus Donatistas, Paganos, Iudæos, & Cælicos, consentientes ijs quas superiori anno promulgasse vidimus, edidit sanctiones b: sed & de expediendis quam citissime Ecclesiæ causis rescripsit ad Iouium c. Itemque pro carceratis maxime pium promulgauit edictum d: nempe, vt omnibus Dominicis diebus Iudices sub fida custodia de carceribus reos educerent; vtq. eis a Christianis laicis vel sacerdotibus substantia præberetur, & ad balneum prædictis diebus sub fida custodia, religionis contemplatione, ducerentur: qui vero Iudices hæc implere neglexissent, poenam persoluerent auri triginta librarum. hæc quidem Imperator hoc anno sanciuit, Rauennæ cum esset, VIII. Kal. Februarij. Sed & in fine anni huius de captiuis ita ad Theodorum PP. rescripsit e:

Christianos proximorum locorum volumus sollicitudinem gerere, vt Romanos captiuos, qui reuerfi fuerint, nemo teneat, nemo iniurijs aut damnis afficiat. Dat. III. Id. Decēbris, Honor. VIII. & Theodosio III. AA. Conf.] adeo namque viluisse videbatur nomen Romanum, & nomen barbaricum inualuisse, vt pro illorum libertate vindicanda oportuerit constituere vindices Christianos. At de sancitis hoc anno ab Honorio legibus hætenus. Sane quidem admiratione dignum est, vt Honorius in tot tantisq. perturbationibus constitutus, ad hæc decernenda animum applicuerit: vnde plane appareat ex S. Hieronymi sententia, non eius peccatis exigentibus, sed Gentiliū obstinata perfidia deditam Urbem barbaris.

Porro cum obsidionis Urbis fama peruasisset Orientem, audiuit ista S. Hieronymus f, dum haberet præ manibus Isaiam commentarijs illustrandum. Etenim in decimitertij libri præfatione ad Eustochium hæc habet: Hoc mihi in Isaiæ pelago nauiganti accidere video: dum enim inoffenso cursu vela tenduntur, & securis nautarum manibus fulcans æquoris campos carina delabatur; subito clangoris turbo consurgens, tantis vndarum motibus & collisorum inter se fluctuum fragore resonante, pauida amicorum corda perterruit, vt dicere cogentur s: Magister saluos nos fac, perimus. Quamobrem Eustochium in toto orbe terrarum vnicum nobilitatis & virginitatis exēplum, non fileat pupilla oculi tui; clamaq. in corde h: Abba Pater. & cum Psalmista loquere i: Exurge, quousque dormis Domine? &c.] Hæc plane ipsum signasse tēpora, tempora ab ipso numerata consentiunt, dū in eodem in Isaiam commentario, agens de admirabili illa Isaiæ ostensa visione, hæc ait k: De hac visione, ante annos circiter triginta, cū essem Constantinopoli, & apud virum eloquentissimum Gregorium Nazianzenum, tunc eiusdem urbis Episcopum, sanctarum Scripturarum studijs erudirer, scio me breuem dictasse subitumq. tractatum, &c.]

Sed illud de eodem Hieronymo obseruatione dignum, quod cum ante Isaiam (vt tradit l) iam Daniele Prophetā esset interpretatus, in explicatione magnæ illius statuae, quam per visum Nabuchodonosor Rex viderat, cum illud de pedibus ferro, testa, ex luto compositis mysterium exponens, ostendit Romanum in eo esse significatum Imperium, ista addit m: Sicut enim in principio nihil Romano Imperio fortius & durius fuit, ita in fine rerum nihil imbecillius: quando & in bellis ciuilibus, & aduersum diuersas nationes, aliarū gentium barbararum indigemus auxilio.] hoc, inquam, cum ita diuino Spiritu, quo & allata fuerat prophetia, esset illud Scripturæ arcanū, S. Hieronymus interpretatus ante præsentem annum: ab æmulis carere queritantibus eius scripta, pressuram passus est, ex do videlicet, quod Romanum Imperium præsentis temporis restæ ex luto assimilasset. Quod

A ipse accipiens, in iisdem quos hoc anno elucubrasset diximus commentarios in Isaiam, sic excusat a: Quod (inquit) in expositione statuae pedumq. eius, & digitorum discrepantia, ferrum & testam super Romano regno interpretatus sum: quod primum forte, dein imbecillum Scriptura portendit: non mihi imputent, sed Prophetæ. Neque enim sic adulandum est Principibus, vt sacrarum Scripturarum veritas negligatur. Nec generalis disputatio vnus personæ iniuria est: quæ cum benigno meorum studio caueretur, Dei iudicio repente sublata est, calumnia scilicet, vt & amicorum in me studia, & æmulorum infidiæ monstrarentur] cum scilicet perspicuo esset declaratum exemplo, quam imbecille redditum esset Romanum Imperium, cum Urbs a barbaris obsideretur, quæ paulo ante libertatem redimere coacta esset. Qui autem hoc anno (vt diximus) Isaiam Hieronymus est interpretatus, sequenti Ezechielem elucidandum suscepit: cuius lucubrationis exordio, captam a barbaris Romam aggressus est lamentari, vt suo loco dicemus: ante enim Ezechielis, exposuisse Isaiæ vaticinia, ipse testatur, idq. (vt ait) exigente ab eo Pammachio b.

Hoc ipso anno Pinianus V.C. vna cum Melania Seniore, & Melania Iuniore coniuge, atque socru Albina Iunioris matre Melaniæ, cum anno superiori distractis bonis, quæ Romæ & in Italia habebat, ad nauigasset Carthaginem, ibi ex congestis pecunijs locupletans eius Ecclesiæ pauperes: inde ad S. Alypium Tagastam profectus est. Ad quos omnes S. Augustinus, cum primum eorum aduentum audisset, litteras dedit, quibus se excusat, quod propter ingruentem duram hiemem, & statum Hipponensis Ecclesiæ titubantem, ad eos inuisendos minime accurrere valuisset. extat ipsa epistola, cuius est titulus d ad Albinum, Pinianum, & Melaniam: sed pro Albino, Albinam, restituendum puto; quod eius nominis femina eiusdem Piniani socru vna cum ipsis profecta est in Africam, vt tum ex Palladio, tum ex eiusdem Augustini testificatione satis apparet. Tagastæ autem cum esset Pinianus, effusa munificentia adeo Ecclesiam illam locupletauit, vt nonnullorum in eius Episcopum Alypium inuidiam mouerit, prout S. Augustinus in epistola e ad eum scripta testatur, & ipsa Acta S. Melaniæ his verbis fidem faciunt f: Ciuitas autem, in qua versabantur, appellabatur Tagasta; in qua erat sacrum templum & sacerdos dicendi peritus, & qui oratione multos poterat inducere ad salutem, nomine Alypius: cum quo versantes, sacra meditabantur eloquia. Templum vero, in quo agebat Alypius, admodum munifice & aureis ornamentis & lucidis gemmis & plurimis ditarent agrorum prouentibus. Ab eis quoque sunt ædificata duo monasteria, quibus satis dedit opum atque prouentuum; quorum alterum quidem habebat chorum virorum numero octoginta, alterum autem

D habebat virgines quæ erant numero centum & triginta.] hæc de collatis Ecclesiæ Tagastensi a Piniano muneribus.

Placuit autem Piniano vna cum Melania Hipponem proficisci ad inuisendum S. Augustinum ibi agentem Episcopum. Comitatus est eos Alypius: qui & timentem Pinianum ne cogere ab Augustino presbyter ordinari; numquam id euenturum fore, securum reddidit: nam de ea re fidem Augustini id promittentis acceperat. Accidere namque contineuit (quod & superius, de Paulino cum egimus, dixisse meminimus) vt cum aliquis religione insignis ceteris emereret Christianis, is licet coniugatus esset, soleret interdum in ecclesia a Fidelibus rapi, & tradi Episcopo ordinandus, coniuge quoque pari cum viro voto continentiam profitente: vt inter alia, quod de S. Paulino atque Tharasia præcessit, enarratum exemplum ostendit. Pinianus itaque id fortasse subodoratus, retardabat accessum; sed Alypij promissione securus Hipponem ad eundem S. Augustinum se contulit. Vbi cum esset, atque id minus expectaretur, factum est, vt dum Synaxis in ecclesia haberetur, antequam catechumeni ex more dimitterentur, fidelis populus, facto impetu, Pinianum ne effugeret obsiderent, postulantes eum ordinari debere presbyterum. Quæ res Alypio fidei iussori admodum displicuit; ipseq. Pinianus & Albina socru id perindigno tulerunt animo, id totum ex sententia Augustini factum existimantes: quamobrem nonnihil in eum ijdem commoti sunt, atque in primis Alypius. Quomodo autem res se habuerit, S. Augustinus datis ad eos litteris, cum statim recessissent Hipponem, Tagastamq. reuerfi essent, significauit, cum se excusauit, atque nihil se conscio factum pluribus declarauit.

Scribens enim ad Albinam Piniani socrum, quam tamen appellare consuevit eius matrem, ad sui defensionem, prolixam satis dedit epistolam s, eius querelis & suspitionibus male conceptis in omnibus satisfaciens, cum in hæc verba exorditur:

a Hieron. in Isai.
lib. 11. præf.
APPOSITE S.
HIERONYMVS
DE ROM. IM-
PERII IMBE-
CILLITATE.

b Hieron. in Isai.
lib. 10. præf.
c Palladius in
Lassiac. c. 9.
PINIANVS
CVM SVIS
VENIT IN
AFRICAM.

d Aug. epist. 227.

e Epist. 224.
f Metaphr. die
31. Ianuar.

PINIANVS
QVID PAS-
SVS HIPPO-
NE.

g August. epist.
225.

S. AVGVSTI-
NVS SE PV-
GAT ARVD
ALBINAM.

Dolorē animi tui, quem te scribis explicare non posse, consolari æquum est, non augere: **A** vt, si fieri potest, sanemus suspiciones tuas, non vt eis pro nostra causa succedendo, venerandū cor tuū & Deo dicatum amplius perturbemus. Sancto fratri nostro, filio tuo Piniano nullus ab Hipponensibus mortis metus ingestus est, etiam si forte ipse tale aliquid timuit: Nam & nos metuebamus, ne ab aliquibus perditis, qui sæpe multitudini occulta conspiratione miscerentur, in violentam prorumperetur audaciam, occasione seditionis inuenta, quam velut iusta indignatione concitaret. Sed sicut postea audire potuimus, nihil tale a quoquam dictum est, vel molitum: sed vere in fratrem meum Alypium multa contumeliosa & indigna clamabant: a quo tam ingenti reatu vtinam per illius orationes mereantur absolui. Ego autem post primos eorum clamores, cum eis dixissem de illo inuito non ordinando, qua iam promissione detinerer; atque adiecissem, quod si mea fide violata, illum haberent presbyterum, me Episcopum non haberent: ad nostra subsellia, relicta turba, **B** redieram. Tum illi aliquantulum inopinata mea responsione cunctati atque turbati, velut flamma vento paululum pressa, deinde cœperunt multo ardentius excitari, existimantes fieri posse, vt vel mihi extorqueretur illud non seruare promissum, vel me tenente promissi fidem, ab alio Episcopo ordinaretur. Dicebam ego quibus poterā, qui ad nos in apsidem honoratioris & grauioris ascenderant: Nec a promissi fide me posse dimoueri, nec ab alio Episcopo in Ecclesia mihi tradita, nisi me interrogato ac permittente, posse ordinari. Quod si permetterem, a fide nihilominus deuiarem. Addebam etiam, nihil eos velle, si ordinaretur inuitus, nisi vt ordinatus abscederet. Illi hoc posse fieri non credebant.

PINIANVS
VRGETVR VT
FIAT PRE-
SBYTER.

Multitudo vero pro gradibus constituta, horrendo & perseuerantissimo clamorum fremitu, in eadem voluntate persistens, incertos animi consilijq. faciebat. Tunc illa in fratrem meum (*Alypium scilicet*) indigna clamabantur: tunc a nobis grauiora timebantur. Sed **C** quamuis tanto motu populi, & tanta perturbatione Ecclesie permoueret, nec aliud constipationi illi dixissem, nisi eum me inuitum ordinare non posse: nec sic tamen adductus sum, quia & hoc promiseram non me fuisse facturum, vt aliquid ei de suscipiendo presbyterio suaderem. Quod si persuadere potuissem, non iam ordinaretur inuitus. Seruauit vtriusque promissionis fidem, non solum illius quam iam populo patefeceram, verum etiam illius in qua vno teste, quantum ad homines attinet, detinebar. Seruauit, inquam, fidem promissionis, non iurationis in tanto periculo: quod licet falso, sicut postea competimus, metuebatur; omnibus tamen, si quid esset, communiter impendebat, & erat metus ipse communis; ac per ecclesiam in qua eramus, maxime metuens abscedere cogitabam. Sed metuendum fuit, ne magis, me absente, tale aliquid facerent & reuerentia minor & dolor ardentior. Deinde si cum fratre Alypio discederem per populum **D** constipatum; cauendum fuit, ne quisquam in eum manum mittere auderet. Si autem sine illo; quæ frons esset existimationis, si quid ei fortassis accideret, & viderer cum propterea deseruisse, vt furenti populo traderetur?

Inter hos æstus meos, grauemq. mærorem & nullius consilij respirationem: ecce repente atque inopinate sanctus filius noster Pinianus mittit ad me seruum Dei, qui mihi diceret, eum se velle populo iurare, quod si esset ordinatus inuitus, ex Africa discederet: omnino credo existimans eos, quandoquidem peierare non posset, non iam vltius infructuosa perseuerantia clamuros, ad expellendum hinc hominem, quem saltem habere deberemus vicinum. Mihi autem, quia videbatur vehementiorem eorum dolorem post hanc iurationem fuisse metuendum, apud me tacitus habui: & quia simul petierat vt ad eum venirem, non distuli. Cum mihi dixisset hoc ipsum; continuo & illud adiunxit eidem iurationi, quod mihi, dum ad eum pergo, per alium Dei seruum mandauerat, **E** de præsentia scilicet sua, si ei clericatus sarcinam nolenti nullus imponeret, *nimirum non discessurum Hippone, si sic liber absque nexu clericatus esse sineretur.*

Hic ego in tantis angustijs, quasi aura respirante, recreatus, nihil ei respondi; sed ad fratrem Alypium gradu concitatiore perrexi; eiq. quod dixerit, dixi. At ille (vt existimo) deuitans, ne quid se auctore fieret, vnde vos putabat offendi: Hinc me (inquit) nemo consulat. Quo audito, ad populum tumultuantem perrexi: factoque silentio, quid promissum esset, cum promissione etiam iurationis aperui. Illi vero, qui solum eius presbyterium cogitabant atque cupiebant, non ita, vt putabam, quod oblatum fuerat, acceperunt: sed inter se aliquantulum mustitantes, petiuerunt vt adderetur eidem promissioni atque iurationi, vt si quando illi ad suscipiendum clericatum consentire placuisset,

S. AVGVSTI-
NVS SEQVE-
STER INTER
PINIANVM
ET POPVLVM

Aset, non nisi in ipsa Hipponensi Ecclesia consentiret. Retuli ad eum: sine dubitatione annuit. Renunciaui illis: lætati sunt, & mox iurationem pollicitam poposcerunt. Reuerti ad filium nostrum Pinianum, cumq. inueni fluctuantem, quibusnam verbis comprehendi posset illa cum iuratione promissio, propter necessitates irruentes, quæ possent eum, vt abscederet, cogere. Simul etiam quid timeret, ostendit; ne quis irruisset hostilis incurfus, qui esset discessione vitandus. Volebat addi sancta Melania & aeris morbidi causationem; sed illius responsione reprehensa est. Ego autem dixi, grauem ab illa & non contemnendam causam necessitatis ingestam, quæ ciues etiam emigrare compelleret: sed si hæc populo dicerentur, timendum esse, ne male nos ominari videremur: si autem sub necessitatis nomine fieret excusatio, non nisi fraudulentam necessitatem putari.

Placuit tamen, vt de hac re populi animum experiremur: & nihil aliud, quam quod **B** putaueramus, inuenimus. Nam cum eius verba a diacono recitarentur, & omnia placuissent: vbi nomen interpositæ necessitatis insonuit, continuo reclamatum est, promissioq. displicuit, tumultu recrudescente, & nihil aliud quam fraude secum agi, populo existimante. Quod cum sanctus filius noster Pinianus vidisset, iussit inde auferri nomen necessitatis; rursusq. ad lætitiā populus remeavit. Et cum lassitudinem excusarem: sine me ad plebem accedere noluit: simul accessimus. Dixit ei, quæ a diacono audita erant, se mandasse, se iurasse, eaq. se esse facturum; continuoq. omnia eo tenore quo dictauerat, prosecutus est. Responsum est: Deo gratias. Et petitum, vt totum scriptum subscriberetur. Dimisimus catechumenos; continuoq. scriptum subscripsit. Deinde peti cœpimus nos Episcopi non vocibus populi, sed tamen a populo per honestos fideles, vt nos quoque subscriberemus. At vbi cœpi subscribere, sancta Melania contradixit. Miratus sum **C** quare tam sero; quasi promissionem illam & iurationem nos non subscribendo, facere possemus insectam. Sed tamen obtemperavi: ac sic remansit mea non plena subscriptio: nec vltra nobis quisquam, vt subscriberemus, putauit instandum.] hæc S. Augustinus.

Pinianus autem, quod quæ per vim & metum pollicitus esset, se obligatum minime teneri probe sciret, sequenti die clam vna cum suis Tagastam reuersus est. Quid autem tum populus Hipponensis, cum rescisset? Augustinus refert^a in eadem epistola ad Albinam alio scripto se significasse: nam ait: Qui autem alio die, postquam ipsum discessisse didicerunt, fuerint motus, vel linguæ hominum: quantum satis arbitratus sum, sanctitati vestræ per commonitorium intimare curavi. Quisquis itaque vobis contraria his quæ narraui, forte narrauit; aut mentitur, aut fallitur.] hæc ipse.

Quod autē Albina litteris conquesta esset primum aduersus Augustinum, quod ad iurandum Pinianum induxisset; quodq. etiam illa fugillaret populum Hipponensem amore illicitum pecuniæ virum prædiuitem sibi vendicare fatigisse: cum ex ijs ex obliquo Augustini fama impeteretur; idem Augustinus cum pro se tum pro populo eadem epistola excusationem attexuit. et inter alia illud inculcat, se olim ciuem Tagastensem eandem vim ab Hipponensi populo passum esse, non alia quidem ex causa illis ad id agendum impulsis, quam pietatis: vt quem virum frugi putarent, eundem presbyterum sibi præficcerent. Sed iam ipsum audiamus: Quomodo ergo (inquit) dicis hoc eos fecisse turpissimo appetitu pecuniæ? Primo quia ad plebem, quæ clamabat, omnino non pertinet. Sicut enim plebs Tagastensis, de his quæ consuluitis Ecclesie Tagastensi, non habet nisi gaudium boni operis vestri: sic & Hipponensis, & cuiuslibet alterius loci, vbi de mammona iniquitatis Domini præcepta fecistis, vel estis vbicumque facturi. Non ergo populus, vt de tanto viro Ecclesie consuleret suæ, ardentissime flagitans, suum pecuniarium quæsiuit commodum a vobis, sed vestrum pecuniæ contemptum dilexit in vobis. Nam si in me dilexerunt, quod audierant, paucis agellulis paternis contemptis, ad Dei liberam seruitutem me fuisse conuersum: neque in hoc inuiderunt Ecclesie Tagastensi, quæ carnalis patria mea est: sed cum illa clericatum mihi non imposuisset, quando potuerunt, habendum inuasurunt: quanto flagrantius in nostro Piniano amare potuerunt, tantam mundi huius cupiditatem, tantas opes, tantam spem, tanta conuersione superatam atque calcatam?

Ego quippe secundum multorum sensum comparantium semetipsos sibimetipsis, non diuitias dimisisse, sed ad diuitias videor venisse. Vix enim vigesima particula res mea paterna existimari potest in comparatione prædiorum Ecclesie, quæ nunc vt dominus existimor possidere.] cum e contra qui in Ecclesia Africana ad presbyteratum adsciti essent, fuerint prædiuites: vnde subdit: In qualibet autem maxime Africanarum Ecclesiarum hic no-

PROMISSIO
IVRATA A
PINIANO.

PINIANVS
AB HIPPONE
RECEDENS
VENIT TA-
GASTAM.
a Aug. eadem
epist. 225.

S. AVGVSTI-
NVS SVOS
HIPPONEN-
SES EXCV-
SAT.

hic noster, non dico presbyter, sed Episcopus sit, comparatus pristinis opibus suis, etiam si animo dominantis egerit, pauperrimus erit. Multo ergo liquidius & securius in hoc amatur Christiana paupertas, in quo nulla rerum ampliorum potest putari cupiditas. Hoc accendit animos populi, hoc in illam violentiam perseverantissimi clamoris erexit. Non eos turpis cupiditatis insuper accusamus: sed magis bonum, quod ipsi non habent, saltem in alijs diligere sine crimine permittamus.] hæc & alia plura ad excusationem ingerit Augustinus.

INTER ALY-
PIVM ET AV-
GVSTINVM
CONTENTIO.
a August. epist.
124.

Sed & quod Alypius, sicut Albina, idem sentiret de Hipponensibus, eosdem nimirum amore pecuniæ vim inferre conatos esse Piniano; quodq. ambo eiusdem sententiæ essent, nullius esse vigoris præstitum iuramentum vi atque metu extortum: idem S. Augustinus sicut ad ipsam, ita etiam ad Alypium^a aduersus hæc ipsa litteras dedit, quibus sane apparet hæc inter eos non sine mutua offensione fuisse transacta: sed cito charitas omnem absterfit obductam ex eiusmodi altercatione rubiginem.

MELANIAE
SENIORIS FI-
LII OBITVS
IN AFRICA.

b Apud August.
epist. 249.
* seruare

Accidit autem, dum ijdem in Africa morarentur, filium Senioris Melaniæ vita fungi: quod vnicum amissum pignus ita mater modeste fleuit, vt magno exemplo fuerit Christianæ constantiæ. De qua summa cum laude rei spectator S. Augustinus ad Paulinum Nolanum Episcopum scripsit. non extat quidem epistola ipsa; sed ex redditis ad eum eiusdem Paulini litteris, hæc omnia, ab alijs silentio obruta, perspicua satis fiunt. Ait enim Paulinus^b: Quia docuisti me in spiritu veritatis saluare * moderandi in occiduis mortalibus animi temperamentum; quo & illam beatam matrem & auiam Melaniam fleuisse carnalem obitum vnici filij, taciturno quidem luctu, non tamen sicco a maternis lacrymis dolore vidisti.] appellat Melaniam matrem & auiam, matrem quidem respectu defuncti filij, auiam respectu Melaniæ neptis. sed pergit Paulinus: Cuius quidem modestas & graues lacrymas sicut propior & æqualior animæ eius spiritus altius intellexisti, & perfectæ in Christo feminae, salua virilis animæ fortitudine, cor maternum de cordis tui similitudine melius ex æquo statu contemplatus es, vt eam primum pro naturali affectione permotam, deinde causa potiore compunctam fleuisse perspiceres, non tam illud humanum, quod vnicum filium conditione mortali defunctum in præsentis sæculo amisset, quam quod propemodum in sæculari vanitate præuentum, quia necdum illum deseruerat Senatoriæ dignitatis ambitio, non iuxta sanctam votorum suorum auaritiam cogitaret assumptum, vt de conuersionis gloria transisset ad gloriam resurrectionis, communem cum matre requiem coronamq. capturus, si in huius sæculi vita matris exemplo saccum togæ, & monasterium Senatui prætulisset. Verumtamen idem vir (vt & antea retuli) ex voto sanctitatis tuæ his operibus locupletatus abscessit, vt maternæ humilitatis nobilitatem si veste non gesserit, tamen mente prætulit.

c Matth. 11.
MELANIAE
SENIORIS FI-
LII LAVDVS.
d Rom. 12.

e Psal. 36.
f Psal. 46.
g Psal. 111.

MELANIVS
PATER ME-
LANIAE SE-
NIORIS.

Ita enim, secundum verbum Domini^c, mitis moribus fuit & humilis corde, vt non im merito credatur introiisse in requiem Domini: Quoniam sunt reliquiæ homini pacifico, & mansueti possidebunt terram, placentes Deo in regione viuorum. Nam certe & illud Apostoli^d non solum tacito mentis affectu, sed & conspicuis religiosis impleuit officijs: & cum esset aliorum huius sæculi in ordine & honore collega, non tamen vt gloriosus terræ alta saperet; sed & Christi perfectus imitator, humilibus consentiret, & tota etiam die misereri^e & commodare persisteret. Vnde & semen eius potens in terra factum est inter eos qui terræ^f fortes nimium eleuati sunt: vt etiam de beatissima familiæ ac domus eius visitatione sanctum hominis meritum reueletur. Generatio (inquit^g) rectorum benedicetur: gloria non caduca, & diuitiæ non labentes in domo eius: domus quæ edificatur in cælis non labore manuum, sed operum sanctitate. Sed cesso plura de memoria tam dilecti mihi, quam deuoti Christo hominis enarrare; cum & præstitis litteris non pauca super eo narraffe me repetam; & nihil possim de beata huius filij matre & sanctorum patre radice ramorum Melanio melius aut sanctius prædicare, quam sanctitas tuæ in eam profari & disputare dignata est: vt quia ego peccator immunda labia habens, nihil dignum loqui potueram, vt longinquus a meritis fidei eius, animæq. virtutibus; tu ille vir Christi doctor in Ecclesia veritatis, procurante in melius Dei gratia, parareris dignior tam virilis in Christo animæ prædicator, qui & mentem eius diuina virtute firmatam (vt dixi) spiritu propiore conspiceres, & mixtam cum virtute pietatem eloquio digniore laudares.] hæcenus Paulinus de Melania orbata filio.

Quod vero ad Senioris Melaniæ filios reliquos spectat: iam diximus duos ex eis vno serme tem-

A me tempore cum patre esse sepultos, vnicum autem masculum tantum ei relictum fuisse, quem Hierosolymam petitura Romæ reliquisse, S. Hieronymus^a auctor est, huncq. ipsum esse quem in Africa vita functum diximus. Ceterum & filias illi fuisse superstites cum Hierosolymis Romam redijt, S. Paulinus^b testatur, dum de iisdem magna pompa matri occurrentibus sermonem habet. Porro Melaniæ huic filio, de quo agimus, vxorem fuisse Albinam nomine, Palladius^c tradit: quod & nos superius diximus. Sed in eo omnino Palladium iure correximus ex Paulino & Augustino, dum ait filium hunc Senioris Melaniæ valde iuuenem secutum matrem fuisse in Siciliam vsque, cum regressa illa est Hierosolymam: nam ex his quæ dicta sunt, satis liquet ipsum matrem secutum in Africam, ibiq. diem clausisse extremum. Sed & illud (quod maioris momenti est) cuius causa hæc notissima ex Paulino de obitu filij Melaniæ recensuisse volumus; quod cum ipsa hoc tempore S. Augustini atque Paulini præconio extollatur, argumento esse, ipsam maculas illas, quæ ei ex patrocinio Origenis error in hæserant, penitus diluisse, postquam iam illos Romæ ab Anastasio Papa & Italiæ Episcoporum Concilio damnari comperijt. Ceterum cum (vt dictum est) ipsa Melania Senior quam citius orbata filio nauigauerit Hierosolymam; qui remanserunt Pinianus & Socij, esse morati in Africa, in Actis Melaniæ Iunioris traduntur. Inde vero eosdem profectos esse Alexandriam, ac postea Hierosolymam concesso, liquet. Melania autem Senior (inquit Palladius) cum Hierosolymam peruenisset, intra quadraginta dies ex hac vita migravit, & (vt par est credere) iam ante reconciliata S. Hieronymo: qui ibi & peregrinationis eius socijs & consanguineis familiarissime vsus esse videtur, vt ex eius ad Augustinum epistola^d intelligi potest.

DE FILIISSE-
NIORIS ME-
LANIAE, E-
IVSQUE OP-
TIMO FINE.
a Hieron. epist.
25.
b Paulin. ad Se-
uer. epist. 10.
c Pallad. in
Lausiac.

MELANIA
SENIOR CA-
THOLICA
REDDITA.

d Hieron. epist.
79.

Ex his omnibus, quæ de horum ab Vrbe discessione, bonorumq. ipsorum quæ in Italia erant distractione, & in pauperes erogatione dicta sunt; quæve de Paulino, Pammachio, Paula, Fabiola, & alijs, quos constat locupletissima erogasse in pauperes patrimonia, superius sunt enarrata: plane diuino impellente Spiritu id fecisse, accidisseq. videri est, non secus ac Hierosolymis primis illis Christi fidem sectantibus contigit, qui anteuerentes iacturam illam bonorum inuitabile venturi excidij ciuitatis, vendentes omnia sua bona, illorum pretium ad pedes Apostolorum magna alacritate spontanei afferebant. vt plane illud Dauidicū de iustis occinere digne licuerit: Dedisti^e metuentibus te significationē, vt fugiant a facie arcus, vt liberentur dilecti tui.] nam ad fugam præmaturam cū bonis diuini Spiritus compulsi: cum tamen quos cinxit obsidio, licet Dei protegente manu, expugnata Vrbe, barbaricus furor illæfos abire siuerit, omnium bonorum sint passi iacturam.

ROMANI FI-
DELES EXCI-
DIUM VRBIS
ANTEVER-
TYNT.

e Psal. 59.

Sed iam ad Augustinum recurat oratio, quem pecuniæ cupiditatis vna cū suis a sanctis etiam in suspicionem adductum, marentem reliquimus. Præter illa enim, quæ ipse tum ad Albinam, tum etiam ad Alypium in sui suorumq. excusationem pluribus scripsit; quam procul abhorruerit, vt locupletare Ecclesiam suam vel leui scandalo exoptarit; accipe quæ idem ipse alia occasione eidem Alypio litteris^f significauit, dum pluribus agit de non accipiendis bonis illorum, qui ex sæculo ad religionem vitamq. monasticam conuertuntur; ne obtrectandi daretur occasio, nihil præter lucrum in receptione conuerforum viros Ecclesiasticos aucupari. qua quidem ex parte antecelluisse Augustinum Alypio apparet, quod dimidium bonorum iste suaderet accipiendum. Sed videamus quæ de eodem S. Augustino ad hæc spectantia Possidius habeat^g: Pauperum (inquit) semper memor erat, eisq. inde erogabat, vnde & sibi suisq. omnibus secum habitantibus erogabatur, hoc est, vel ex redditibus possessionum Ecclesiæ, vel etiam ex oblationibus Fidelium. Et dum forte (vt affolet) de possessionibus ipsis inuidia clericis fieret, alloquebatur plebem Dei, male se ex collationibus plebis Dei viuere, quam illarum possessionum curam vel gubernationem pati: & paratum se illis cedere; vt eo modo omnes Dei serui & ministri viuerent, quo in veteri Testamento legantur, altari deseruientes, de eodem^h participari. Sed numquam id laici suscipere voluerunt.

AVGVSTI-
NVS CON-
TEMPTOR
PECVNIAE.

f August. epist.
239.

g Possid. in Vita
August. c. 23.
24.

h 2. Corin. 9.

Domus Ecclesiæ curam, omnemq. substantiam ad vices valentioribus clericis delegabat & credebatur: numquam clauem, numquam annulum in manu habens: sed ab eisdem domus præpositis cuncta & accepta & erogata notabantur: quæ anno completo eidem recitabantur; quo sciretur quantum acceptum, quantumq. dispensatum fuisset, vel quicquid indispensatum, vel dispensandum remanisset: & in multis titulis magis illius præpositi domus fidei sequens, quam probatum manifestatumq. cognoscens. Domum vero vel agrum seu villam numquam emere voluit. Verum si forte Ecclesiæ a quoquam spon-

AVGVSTI-
NVS QVALIS
IN OBONO-
MIA.

te tale aliquid vel donaretur, vel titulo legati dimitteretur, non respuebat, sed suscipi iubebat. Nam & aliquas eum hereditates recusasse nouimus, non quia pauperibus inutiles esse possent; sed quoniam iustum & æquum esse videbat, vt a mortuorum vel filijs vel parentibus vel affinibus magis possiderentur, quibus ab eis deficientes dimittere noluerunt. Quidam etiam ex honoratis Hipponensium, apud Carthaginem viuens, Ecclesiæ Hipponensi possessionem donare voluit; & confectas tabulas, sibi vsufructu retento, vltro eidem sanctæ memoriæ Augustino misit: cuius ille oblationem libenter accepit, congratulans ei, quod æternæ suæ memor esset salutis. Verum post aliquot annos, nobis forte cum eodem cominus constitutis, ecce ille donator litteras per filium suum mittens, rogauit vt illæ donationum tabulæ suo filio redderentur, pauperibus vero erogandos direxit solidos centum. Quo ille sanctus cognito, ingenuit hominem vel finxisse donationem, vel eum de bono opere poenituisse; & quanta potuit, Deo suggerente cordi eius, condolenti animo ex eadem refragatione dixit, in illius scilicet increpatione & correctione. Et tabulas quas ille sponte miserat, nec desideratas, nec exactas, confestim reddidit: pecuniamque illam respuit; atque rescriptis eundem, sicut oportuit, & arguit, & corripuit, admonens vt de sua simulatione vel iniquitate cum poenitiæ humilitate Deo satisfaceret, ne cum tam graui delicto de sæculo exiret.] hæc Possidius.

Ceterum tantum absuit vt in hanc ipsam diem Augustinus suspitione saltem in crimen adductus esset amoris pecuniæ nomine: vt contra potius aduersus eum fuerit declamatum, quod defunctorum hereditates minime susciperet; quod dicerent inde euenire, vt Fideles retraherentur, quo minus Ecclesiam heredem instituerent; idque in detrimentum pauperum verti. cuius rei causa opus eidem fuit suam pro concione palam parare defensionem, cum hæc inter alia locutus est: Quicumque vult, exheredato filio, heredem facere Ecclesiam; quærat alterum qui suscipiat, non Augustinum: immo Deo propitio, neminem inueniat.] cum & ad sui etiam excusationem exemplum adducit, id se agere Aurelij Carthaginensis Episcopi imitatione, quod & a ceteris Episcopis ageretur. Subdit enim:

Quam laudabile factum sancti & venerandi Episcopi Aurelij Carthaginensis: quomodo impleuit eos omnes qui sciunt, laudibus Dei? Quidam enim cum filios non haberet, neque speraret, res suas omnes, retento sibi vsufructu, donauit Ecclesiæ. nati sunt ei filij: & reddidit Episcopus nec opinanti, quæ ille donauerat. In potestate habebat Episcopus non reddere: sed iure fori, non iure poli. Sane etiam hoc nouerit charitas vestra, dixisse me fratribus meis qui mecum manent, vt quicumque habet aliquid, aut vendat & eroget, aut donet & commune illud faciat, &c.] hæc ipse de his qui a se recepti essent in consortium fratrum, quo quidē sermone, & sequenti eodem argumento conscripto, quam remotissimus esset S. Augustinus a philargia, perspicuis certisq. demonstrat exemplis: vt appareat, quam iniuste ob Pinianum retentum inuidiam atque calumniam passus fuerit. Ista quidem in his quæ spectant ad bonorum acquisitionem. Quod vero ad erogationem pertinet, ita munificus atque profusus fuit, vt cum deessent erogandæ pecuniæ, Ecclesiæ vasa frangi atque conuari iuberet, pretiumque eorum in vsu distraheret indigentium: quod Possidius certa fide confirmat, qui & quomodo erga suos sanguine coniunctos se gesserit, ita narrat: Nec suos consanguineos, vel in proposito vel extra constitutos, in sua vita & morte vulgi more tractauit. Quibus, dum adhuc superesset, id si opus fuit, quod & ceteris, erogauit; non vt diuitias haberent, sed vt aut non aut minus egerent.] Ceterum audi auream de auro, tanto magistro dignam sententiam: Non est (inquit) Episcopi seruare aurum, & reuocare a se mendicantis manum.] huicque par illa S. Ambrosij, qua dicit: Aurum Ecclēsia habet, non vt seruet, sed vt eroget.]

Ad postremum autem, vt ad totam hanc pro excusatione & laudatione Augustini narrationem, corollarium apponamus, accipe eiusdem de auri continentia dignum exemplum. Leporius quidam fuit nobilitate sæculari conspicuus & prædiues, comparandus in pluribus Piniano. Hic sua omnia dimittere cupiens, & pauper cum Christi pauperibus Augustini fratribus Deo seruire; non ante eum recepit Augustinus, quam erogatis omnibus bonis, egenū prorsus redditum viderit: cui & suaferat, vt de diuitijs erigeret monasterium, necnon xenodochium, & basilicam martyrum. Sed audi ipsum: Ego (inquit) illi iniunxi, ego iussi, nempe vt monasterium erigeret & xenodochium. obtemperauit mihi libentissime, & sicut videtis, operatus est. quomodo etiam meo iussu basilicā ad Octo martyres fabricauit.] sunt hi illi martyres passi Tarfi, quorum corpora a mercatoribus redempta atque

Hippo-

A Hipponem translata fuerant, quorum memoria in tabulis Ecclesiæ Catholice viger. Sed quod ad hunc opulentum & nobilem Leporium spectat cooptatum inter clericos Augustini; hunc illum putamus, qui ob claritudinem nominis cum sanctitate coniunctam post Aurelium assumptus est ad præfecturam Ecclesiæ Carthaginensis: de quo suo loco dicturi sumus. Sed ad corollarium appendicem adiungamus, quæ & tempori huic, quo interitus Romani timebatur Imperij, valde congruit.

Etenim absens Augustinus, cum audisset suos Hipponenses ob ingruentium malorum metum in erogatione elemosynarum refriguisse, scripta epistola eos ita redarguit: Nunciatum est mihi, quod morem vestrum de vestiendis pauperibus fueritis oblit: ad quam misericordiam, cum præfens essem, vos exhortatus sum, & nunc exhortor, ne vos vincat & pigros faciat contritio huius mundi, cui talia videtis accidere, qualia Dominus & Redemptor noster, qui mentiri non potest, ventura prædixit. Non solum ergo non debetis minus facere opera misericordiæ, sed etiam debetis amplius quam soletis. Sicut enim ad loca munitiora festinantius migrant, qui ruinam domus vident contritis parietibus imminere: sic corda Christiana quanto magis sentiunt mundi huius ruinam crebrescentibus tribulationibus propinquare, tanto magis debent bona, quæ in terra recondere disponebant, in thesaurum cælestem impigra celeritate transferre: vt si aliquis humanus casus acciderit, gaudeat qui de loco ruinoso emigravit: si autem nihil tale fuerit subsecutum, non contristetur, qui quandoque moriturus, immortalis Domino, ad quem venturus est, bona propria commendauit.] hæc Augustinus, his quidem temporibus, quibus Urbis & Orbis excidium timeretur, accommodata scribebat ad suos.

Hoc eodem anno, iisdem Consulibus, tradit Cassiodorus, Vuandalos Hispanias occupasse: quod & S. Prosper æque confirmat. Hos enim introductos esse in Hispanias a Constantino tyranno per Constantem filium aduersus Didymum & Verinianum fratres, cognatos Honorij Imperatoris, qui Hispanias tutabantur, Orosius tradit. Quibus occisis, in præmium datæ sunt barbaris Hispaniæ deprædandæ. Per quos barbaros patefacta fuisse claustra Pyrenæi reliquis barbaris qui in Gallijs erant, idem Orosius testatur, homo Hispanus, res patrias non ignorans. Præter Vuandalos, Alanos quoque, necnon Sueuos in Hispanias ingressos esse, Isidorus affirmat. Hi vero sic inter se Hispanias partiti sunt: Alani Lusitaniam & Carthaginensem prouincias: Vuandali autem, cognominati Silingi, Bæticam fortiuntur. Hispani vero per ciuitates & castella residua barbaris dominantibus se subiungunt. In Hispania Gundericus primus Rex Vuandalorum successit, regnans in Galiciæ partibus annis sexdecim. Quomodo vero idem ob violatas ecclesias miserabili obitu diem clausit extremum, suo loco dicemus.

Quam autem graue dispendium passæ sint Hispaniarum Ecclesiæ ex huiusmodi incur- sionibus, accipe ex verbis illis S. Augustini ad Honoratum consulentem, num Episcopo harum persecutionum tempore fugiendum esset; vbi post alia: Non enim quisquam est, qui dicat, ministros manere oportere, vbi iam non fuerint quibus necesse sit ministrare. Ita quidam sancti Episcopi de Hispania profugerunt, prius plebibus partim fuga lapsis, partim peremptis, partim obsidione consumptis, partim captiuitate dispersis. Sed multo plures, illic manentibus propter quos manerent, sub eorumdem periculis den- sitate manserunt. Et si aliqui deseruerunt plebes suas: hoc est quod dicimus fieri non debere: neque enim tales docti auctoritate diuina, sed humano vel errore decepti, vel timore sunt victi.] hæc Augustinus.

Sed vnde de calice iræ Dei Hispani infelicissime potari meruerunt? audi Saluianum Massiliensem, eiusdem ætatis, hæcque præ oculis habentem, Episcopum. Ipse enim pluribus profecutus Gallorum scelera, quibus diuinam in se concitarunt indignationem, mox hæc de Hispanis: Quid Hispanias? nonne vel eadē, vel maiora forsitan vitia perdiderunt? quas quidem cælestis ira etiam si alijs quibuslibet barbaris tradidisset, digna tamen flagitiorum tormenta tolerauerunt puritatis inimici. Sed accessit hoc ad manifestandum illis impudentiæ damnationem, vt Vuandalis potissimum, id est pudicis barbaris, traderentur. Dupliciter in illa Hispanorum captiuitate Deus ostendere voluit, quantum & odisset carnis libidinem, & diligeret castitatem, cum & Vuandalos ob solam maxime pudicitiam illis superponeret, & Hispanos ob solam vel maxime impudiciam subiugaret. Quid enim? Numquid non erant in omni orbe terrarum barbari fortiores, quibus Hispaniæ traderentur? multi absque dubio, immo (ni fallor) omnes: sed ideo infirmis hostibus cuncta tradidit

a Aug. epist. 138. QUID AD SVOS ABSENS AVGVSTINVS DE ELEEMOSTINIS.

b Cassiod. in Chron. c Prosper in Chron. BARBARI INVADVNT HISPANIAS. d Oros. lib. 7. c. 40.

e Aug. epist. 180. HISPANIAE ECCLESIAE DEVASTATAE.

f Saluian. de prouid. Dei lib. 7. CVR TRADITI VVANDALIS HISPANIE

RECVSAT AVGVSTINVS OBLATAS HEREDITATES.

RECVSAT AVGVSTINVS OBLATAS HEREDITATES.

a Aug. serm. 49. de diuers.

AVRELIJ EPISCOPI CARTHAG. DIGNVM EXEMPLVM.

b Aug. serm. 40. de diuers.

e Possid. in Vita Aug. c. 24. d Possid. ibidem c. vlt.

ERGA CONSANGVINEOS QUALITER SEGERERE DEBENT EPISCOPI.

e Aug. serm. 49. c. 4. de diuers. f Ambros. de off. lib. 2. c. 28.

g Aug. serm. 50. de diuers. DE LEPORIO VIRO NOBILI AC DIVITE.

tradidit; vt ostenderet scilicet, non vires valere, sed causam, neque nos tunc ignauissimorum quorundam hostium fortitudine obrui, sed sola vitiorum nostrorum impuritate superari: vt vere in nos venerit dictum illud, quo ait: Secundum immunditias suas, & secundum iniquitates suas feci illis, & auerti faciem meam ab eis, &c.] inferius vero: Quid (inquit) prodesse nobis prerogatiua illa religiosi nominis potest, quod nos Catholicos esse dicimus, quod Fideles esse iactamus, quod Gothos ac Vuandalos hæretici nominis cōprobatione despiciamus, cum ipsi hæretica prauitate viuamus? Itaque rectissime nobis dicitur illud, quod Iudæis in lege fidentibus dixit sermo diuinus^a: Quomodo dicitis, Sapientes sumus, & lex Domini nobiscum est? Nolite (inquit) confidere in verbis mendacij, dicentes: Templum Domini, templum Domini, templum Domini. Quoniam si benefeceritis vias vestras & studia vestra, & aduenæ & pupillo & viduæ non feceritis calumniam, neque sanguinem innocentem effuderitis, in loco hoc habitabo vobiscum, in loco isto a saculo vsque in sæculū. Quo vtique ostenditur, quod si ista non facimus, superflua nobis Catholici nominis præsumptione plaudamus.] hæc Saluianus, qui prosequitur ista pluribus.

^a Hier. 7, 8.

IESV CHRISTI

ANNVS

410.

INNOCENTII PAP.

ANNVS

9.

HONORII

16. IMPP.

THEODOSII

3.

Christi annus quadringentesimus decimus, funestissimus Vrbi, vnus tantū Varanes* legitimo Cōsulatu in Oriēte creati, Fastis adscriptus habetur. Romæ enim obsidio repetita, imminensq. eidem excidiū, ab alterius Consulis creatione Honorij Imperatorem dimouerunt, licet tyrannus Tertullum spurium creauerit Consulem. Iuste quidē Deus hac quoque ex parte superstitionem exuscitatam in Romanū populum vindicauit, qui in auspiciando nouis Consulibus anno reuocasset superstitionem maiorum: nā de his Saluianus^b: Quid enim? Numquid non Consulibus & pulli adhuc Gentilium sacrilegiorum more pascuntur, & volantis pennæ auguria quæruntur; ac pene omnia fiunt, quæ etiam quondam Pagani veteres friuola atque irridenda duxerunt? vt inter alios Tullius de Diuinatione. Et cum hæc omnia ipsi agant, qui annis nomina tribuunt, & a quibus & anni ipsi exordium sumunt: credimus nobis bene annos posse procedere, qui a rebus talibus ordiuntur? Atque vtinam sicut hæc propter Consules tantum fiunt, ita illos tantum inceserent, propter quos fiunt. Illud est feralissimum & grauissimum, quod dum consensu publico aguntur, honor paucissimorum fit crimen omnium; ac si ex singulis bini inaugurentur, prope est vt in omni mundo nullus euadat.] hæc Saluianus. Quibus plane profanis ritibus hæud caruit præfens annus, cum Attalus arripiens sibi nomen Augusti, mox Consulem creauit Tertullum Gentilem hominem, cuius meminit Zosimus^c. Porro Tertulli Consul nomen est a Fastis abiectum, quod a tyranno esset Consulatus spurie illi collatus. Qualis autem hic nouus Consul, quantove tumore processerit, Orosium audi^d: Umbratilis (inquit) Consul Tertullus ausus est in Curia dicere: Loquar vobis, Patres conscripti, Consul & Pontifex, quorum alterum teneo, alterum spero. Sperans ab eo qui non habebat spem; & maledictus vtique, quia spem suam posuerat in homine.] id enim ipsi male pasti pulli, vel alites sunt auguratæ volantes. Vides ergo vel ex his huius temporis statum Vrbi.

* Varani
Varani
Varronis
CONSVLES
ANNI HVIVS
ABOLITI.
^b Saluian. de re-
cto iudicio lib. 6.

TERTVLLI
CONSVLA-
TVS SPV-
RIVS.
^c Zosim. lib. 6.
^d Oros. lib. 7.
c. 42.

CONSPIRA-
TIO GENTI-
LIVM CVM
ALARICO.

^e Sozom. lib. 9.
c. 8.

Sed magno plane Dei consilio permiffum est, vt summa rerum proditorie ad Gentiles iterum deferretur, quibus & iam victor barbarus ipse faueret, necnon in omnibus patrocinareretur Alaricus: vt ex hoc magis vanæ superstitionis imbecillitas, inanisq. ac falsus prorsus deorum cultus argueretur. Nam cum aduenisse videretur tempus, quo idololatria in integrū restituenda foret, & ipsa Christiana religio obruenda, conspirantibus barbaris atque Gentilibus, ipsorumq. dijs cœptis fauentibus, atque responsis maxima pollicentibus: resistente vnico Deo, vt fumus a vento, omne ipsorum consilium dissipatum est, vires irritæ, cassaq. penitus vana deorum promissa reddita sunt: quin & barbaros ipsos, quos sibi Gentilitas conciliarat, sui mox vltiores sceleris sensit.

At rei gestæ seriem ex huius temporis scriptoribus iā reddamus. Ait enim in primis Sozomenus^e: Cum igitur Alaricus Rex Gothorum, legatione per Episcopos quosdam, facta huius rei petitione (de qua anno superiori dictum) frustratus esset: Romam reuersus, ciuitatem oppugnat; & Portu ex altera parte occupato, cogit Romanos, vt Priscum Attalum

Vrbi

Vrbis tunc temporis Præfectū, secta Arianum, crearent Imperatorem.] Gentiliū factio id perfecit idolorum cultorū: in quorū manu cum Præfectura Urbana esset, haud tantum fuit virium ipsis Christianis qui Romæ erant, vt intus tyrannum e medio tollerent, & obsidentē Urbem Gothorū exercitū superarent. Sed quid post hæc subdit Sozomenus, referamus:

Romanis igitur ad aliud Imperium translatis, constituitur vtriusque exercitus Dux Alaricus, & sororis eius maritus Ataulphus Præfectus equitum, quos Domesticos appellant.] de alijs vero magistratibus ita dispositum est: nam præter Consulatum (vt diximus) Tertullo collatū, Valenti (inquit Zosimus^a) qui præfuerat Dalmaticis legionibus, tradita est etiam militū post Alaricum præfectura: Lampadius autem creatus Præfectus Prætorio, superstitioni, si quis alius, additissimus, ad quem extat de Fato atque fortuna S. Augustini^b epistola, qua cum a mathematicorum ineptijs studuit dimouere. His vero delectis primoribus magistratibus, subdit Sozomenus: Attalus porro Senatu conuocato, orationem habuit prolixam & splendide elaboratam, qua Senatui promittebat, se patria omnia illi conseruaturum, & Aegyptum insuper & vniuersum Orientis Imperium Italis subiecturum.]

Addit his vero Zosimus^c, & ipse Gentilis: Ciues Romani magna læticia fruebantur, qui & alios magistratus Reipublicæ recte gerendæ peritos nacti fuissent, & insignem ex Tertulli Consul honore voluptatem caperent. Solam illorū familiam, qui Anicij dicuntur, mordebant ea quæ publice vniuersis conducere videbantur: quod soli omnium, prope dixerim, diuitias possidentes, felicitatem publicam permolestè ferrent.] ita quidem Zosimus Ethnicus de Christianis omnium nobilissimis, erga Deum atque Imperium fidelissimis, de quibus sæpe superius mentio facta est. Auerfatos quidem hos fuisse præsumptum scelus, maximæ ipsorum laudi cedit, quod crimini eidem Zosimus deorum cultor conatur adscribere. Quæ vero hæc fuerint consecuta, sic idem Zosimus narrat^d:

Cum autem Alaricus Attalo recte consuluisset, vt mediocres copias in Africam & Carthaginem mitteret, earumq. opera Heracliano abrogaret Imperium, ne per illum quoque partes Honorij sectantem aliquod impedimentum rebus institutis accideret: Attalus eiusmodi admonitiones nihili facere, sed eas spes amplecti, quas ei vates facerent. Itaque persuasus citra pugnam se Carthagine totaq. potiturum Africa, non Drumam mittit, qui cum barbarorum copijs, quas ducebat, facillime peruisset Heraclianum imperio deijcere; sed Alarici consilio posthabito, Constantino in Africanos milites imperium tradit, nullis idoneis cum eo copijs ablegatis] qui ab exercitu Heracliani mox cum suis interfectus est: quod etiam idem auctor inferius subdit, stultitiæ Attalum incusans, quod monitis Alarici minime paruisset. At quid peccauit Attalus (appello te ipsum) si responsis deorū standum

potius quam barbari consilijs existimauit? quis, eorū quæ datur hominibus, non ducat humanis omnibus, præferenda esse diuina? Sed plane, inuitus licet, cogeris Zosime succumbere veritatis imperio, atque fateri, nonnisi fallacias, atque ad decipiendū miseros mortales deorum fuisse responsa. Porro eadem quæ Zosimus, habet quoque Sozomenus de Attalo deluso responsionibus vatum: sed quem Zosimus Constantinum missum in Africam, Constantem ipse nominat, de quo ista subdit^e: Cum itaque Constans ex vatum sententia Carthaginem adnauigasset: Attalus vsque adeo mente captus fuit, vt ne dubitare quidem dignaretur; sed plane sibi persuaderet, se Afros iam secundum prædictiones vatum habere subditos. Itaque Rauennam versus (vbi erat Honorius) expeditionem mouet.

Simulatque igitur Ariminum vna cum Romanorum ac barbarorū exercitu peruenisse nunciaretur; scribit ad illum ceu ad Imperatorem Honorius, & legatis missis, ijs qui sub ipso maximis dignitatibus fungebantur, declarat se illum libenter in regni consortiū esse recepturum. Attalus vero se Imperij consortem admissurum esse negat; sed indicat Honorio, vt vel insulam, vel locum eligat quem vellet, in quo priuatus degat omni Imperij cultu deposito. In eo cardine cum res versaretur, vt & naues iam haberet paratas, si forte necessitas eum abnauigare cogeret ad fratris filium: ex improuiso sub sex signis circiter quatuor millia militum ex Oriente noctu Rauennam appulerunt, quibus ille mœnium excubias commisit, quod indigenarum militum procliuatatem ad prodicionem metueret.] hæc ipse: eadem quoque omnia Zosimus æque refert; nisi quod in numero missorum ex Oriente militum a Sozomeno multū discrepat, dum ait sex militum legiones ad Honorium missas, militesq. in eis numero quadraginta millia. Cuius rei causa Honorius Rauennæ consistere decreuit, quousque rerum Africanarum status nunciaretur. de quibus idem Sozomenus^f:

Interea temporis Heraclianus, interfecto Constante, vigiles constituit in portibus &

Annal. Eccl. Tom. 5.

B b

littoribus

ATTALVS
CREATIVS
IMPERATOR
AB ALARICO.

^a Zosim. lib. 5.

^b Aug. epist. 243.

VANAE AT-
TALI PRÆ-
SUMPTIO-
NES.

^c Zosim. lib. 6.

ANICIORVM
FAMILIA
LAVDATA.

^d Zosim. lib. 6.

FALSIS DEO-
RVM RESPON-
SIS DECIPI-
TVR ATTA-
LVS.

^e Sozom. lib. 9.
c. 8.

ATTALVS
DEDIGNA-
TVR HABERE
HONORIVM
CONSORTEM
IMPERII.

^f Sozom. lib. 9.
c. 8.

DIRA FAMES
VEXAT VR-
BEM.

a Zosim. lib. 5.

b Hier. epist. 16.

c Zosim. lib. 5.
LAETA LAV-
DATA A ZO-
SIMO.d Ammian. lib.
21. prope finem.

e Hier. epist. 7.

f Zosim. lib. 5.

PESTIS CVM
FAME VR-
BEM VA-
STATA.* quinque mil-
leATTALVS
PRIVATVR
IMPERIO.g Zosim. lib. 6.
prope finem.h Oros. lib. 7.
c. 42.
FINIS AT-
TALI.

littoribus Africæ, & mercatorum naues Romam proficisci vetuit. Ex quo cum fames Ro-
manos inuaderet, illi hac de re legatos mittunt ad Attalum. Ille vero cum huic rei nul-
lum videret remedium, Romam reuersus est, quasi cum Senatu de hac re consulturus: fa-
me interim in tantum inualecente, vt castaneis pro frumento vterentur, & nonnullos
etiã carnes humanas gustasse suspicarentur.] hæc de dira fame Sozomenus. Addit ad
hæc Zosimus^a, tunc temporis Romæ in Circensibus exhibitis ex more spectaculis, populo
fame tabescente, illud conclamatum fuisse ad nouum Imperatorem: Pretiũ pone carni hu-
manæ.] & quidem his consentientia scribit S. Hieronymus ad Principiam de Roma, vbi
ait^b: Fame perit, antequam gladio: & vix pauci, qui caperentur, inuenti sunt. ad nefandos
cibos erupit esurientium rabies, & sua inuicem membra laniarunt: dum mater non parcit
lactenti infanti, & suo recipit vtero, quem paulo ante effuderat.] hæc Hieronymus.

Huius quidem famis tempore egregiam enituisse virtutem Lætæ clarissimæ feminae, quæ
cũ prædiues esset, de bonis suis alebat pauperes, ait Zosimus, cuius hæc sunt verba^c: Com-
pluribus autem cibũ suppeditabat Lætã, Gratiani quondam Principis coniunx, eiusq. ma-
ter Pissamena: quippe quod Fiscus eis apparatus regie mensæ præberet, a Theodosio munus
hoc consecutis, non pauci, quæ earum mulierum erat humanitas, ex earum domo famem
solabantur.] hæc Zosimus. Sed non nihil reuocari potest in dubium, quod de nomine ha-
bet feminae alentis pauperes. Etenim si, quæ tanta esurientibus præstitit, vere fuit Gratiani
olim vxor: cum non nisi semel eum coniugio obligatum constet; nomen quidẽ vxoris eius-
demq. Augustæ, non fuit Lætã, sed (vt habet Ammianus^d) Flauia Cõstantia dicta, filia posthu-
ma Cõstantij Imperatoris. Quod si Lætã nomine Romana femina tanta præstitit: vixit qui-
dem his tẽporibus Romæ generis claritudine nulli secunda, & opum abundantia, sed magis
religione Christiana conspicua Lætã filia Albini clarissimi viri, de qua superius dictum est

nurum fuisse S. Paulæ, vxorem eius filij Toxotij, ad quam extat S. Hieronymi epistola^e de
institutione filia, nempe Paulæ Iunioris ex repromissione martyris nata, & Deo dicata;
quam, fortasse præcia sancta mater venturi Urbis excidij, ad amitam S. Eustochium vir-
ginem in Palæstinam ante transmisit. Cui, in tuto filia collocata, quid reliquum fuit, ni-
si vt paternas diuitias a maioribus longa serie successionis auctas atque reconditas, ne fie-
rent præda barbaris, per pauperes in cælũ transferret? Post famem vero pestem secutã esse,
Zosimus^f tradit his verbis: Et quoniam nullũ aderat mali sanandi remediũ, iamq. cuncta
ventris inedia succurrentia defecerant; famem (ceu consentaneum erat) pestis comitaba-
tur; omniaq. plena cadaueribus erant. Cumq. non possent extra Urbem sepeliri cadauera,
quod omnem exitũ hostes obseruarent: Vrbs ipsa mortuorum sepulchrum erat: adeo qui-
dem, vt alioqui etiam solitudo in Vrbe foret, si quæ nulla fuisset alimentorum penuria, vel
exhalãe cadaueribus odor ad inficienda corrupendaq. corpora suffecisset.] hæc Zosimus.

At quis, rogo, in has redegit angustias Urbem, nisi Gentiliũ factio scelerata? vt plane
desipuisse arguantur qui cladem Urbis adscriberent Christianis: cum ex deorum falsis re-
sponsis hæc omnia factitata, ipse (vt vidimus) deorum cultor Zosimus compulsus fuerit
confiteri. Subdit vero post ista Sozomenus: Alaricus quidẽ suadebat, vt quingentos* bar-
baros aduersus Heraclianum mitterent: sed Senatui & Attalo videbatur non oportere
concredi barbaris Africam.] Alaricus igitur, qui hæcenus cum exercitu laborasset, vt ciui-
tates Italiae subditas Attalo redderet; ob contrarium rerum euentum, Deo sic disponente,
in Attalum commotus, eum ab Imperio abdicandum curat. rem gestam ita Zosimus nar-
rat^g: Itaque Alaricus reapse consilium suum exequens, extra urbem Ariminum, in qua
tunc morabatur, productum Attalum diademate spoliat, & exiit purpura; atque his ad
Honorium Principem missis, Attalum in omnium oculis ad priuatam vitæ conditionẽ re-
digat, apud se tamen vna cum Ampelio filio retentum, donec pace cum Honorio constituta,
vitæ securitatem eis impetrasset. Placidia quoque soror Imperatoris apud Alaricum
manebat, vicem illa quidem obsidis modo quodam implens, ita tamen, vt omni honore
cultuq. regali frueretur.] hæc eadem de abrogatione Imperij Attali Sozomenus habet.

At quid post hæc Attalo exauctorato acciderit, Orosius docet, vbi primum ista in eum^h:
Quid de infelicissimo Attalo loquar, cui occidi inter tyrannos honor, & mori lucrum fuit?
In hoc Alaricus Imperatore factõ, infectõ, refecto ac defectõ, citius his omnibus actis
pene quam dictis, mimum risit, & ludum spectauit Imperij.] & paulo post: Attalus ita-
que, tamquam inane Imperij simulacrum, cum Gothis vsque in Hispanias portatus est:
vnde descendens nauis, incerta molens, in mari captus, & ad Constantium Comitem du-
ctus

A ctus, deinde Imperatori Honorio exhibitus, truncata manu, vitæ relictus est.] hæc Orosius
sed ista post annos plures accidisse, suo loco dicemus. Subdendæ his modo sunt sanctiones,
hoc anno, de illis qui relicto tyranno rediissent ad castra, ab Honorio Augusto promulga-
tæ, atque in primis quam Februarij mense sanciuit his verbis^a:

De his qui tyrannicæ præsumptionis sacramenta sectati, ad nostrum Imperium redierunt,
hanc volumus esse sententiam: Vt quos inter incendia tyrannidis assumptæ fidelis pœnitenti-
do reuocauit, ordinem & fructum militiæ non amittant. Eos vero quibus lætum regref-
sum necessitas desperationis indixit, soluto cingulo, matricula conuenit aboleri: ita vt
illud quoque par reuerentiæ forma custodiat, ne redire ei ad pristinam militiam liceat, qui
aliud militandi genus elegerit. Dat. prid. Id. Febr. Rau. Varane Consule.] Mense vero
Augusti sic de iisdem:

B Liberata Republica tyrannidis iniuria, omnium criminum reos relaxari præcipimus.
Dat. VIII. Id. Aug. Rau. Varane V. C. Conf.] Ex his & rerum gestarum tempus per-
spicue intueri datur, quonam scilicet tempore Attalus in ordinem redactus fuerit.

Quod autem idem Honorius Imperator expertus esset populos Africanos de Republica
optime meritos in repellendo & infectando eos qui ab Attalo missi fuerant; de iisdem be-
nemereri, dignum existimauit: quamobrem ad Macrobius in Africa Proconsulem pro
eisdem ita rescripsit^b:

Considerantes Africæ deuotionem, vsque in initium fusionis quintæ vniuersa reliqua
quæ tam ad Arcam sublimium potestatum, quam ad largitiones pertinent, relaxari præci-
pimus. Priuatæ quoque rei debita similiter relaxamus, chartis abolitis, quibus debita pu-
blica continentur. Dat. VII. Kal. Iul. Rauennæ, Varane Conf.]

C Inter hæc autem, cum tot tantisq. turbis ageretur Occidentale Imperium; Theodo-
sius Imperator, ne in Orientem furor barbaricus infunderetur, iussit portus & littora omni
vigilantia custodiri. Extat ea de re eius rescriptum ad Anthemium Præfectum Prætorio,
Curatorem Imperij, cuius arbitrio cuncta disponebantur, his verbis editum^c:

Omnes stationes nauium, portus, littora, omnes abscessus prouinciarum, abdita quin-
etiam loca, & insulæ, tuæ magnificentia dispositione, solerti custodiantur indagine: vt nul-
lus vel vi, vel clam, vel aperto, vel etiam occulto nostri possit Imperij regiones irreperere,
qui non aut interiectis prohibeatur obicibus: aut cum accesserit, illico teneatur, nisi sa-
cros apices a domino patruo meo Honorio ad me perferre, apertissima ratione monstra-
uerit. cum eadem diligentia obseruando, vt si ad alium quemquam a memorato Principe
dixerit habere affatus, petitore* detento, sacra litteræ cum omnibus chartis signatæ ad

D meam clementiam transmittantur. Hoc enim & tyrannici furoris, & barbaricæ feritatis
ocasio persuadet, & inter me dominumq. & patruum meum Honorium vicissim recurren-
te admonitione conuenit. Dat. VIII. Kal. Maij, Constantinopoli, Varane V. C. Conf.] hæc
Theodosius. Sed iam quæ reliqua sunt, prosequamur.

Consternati plane sunt animo deorũ cultores Romæ, cum res Attali Imperatoris sui col-
lapsas penitus intuerentur, qui falsis oraculis adeo magna de eo conceperant. Par quidem
fuisse, qui se a dijs intelligerent esse deceptos, eisdẽ omnino remittere nuncium, atque ab
impietate ad veræ religionis se cultum transferre. Sed licet sic humiliati, non sunt compun-
cti: factumq. vt qui admissi sceleris nulla affecti sunt pœnitentia; eundem Alaricum,
quem in patrociniũ aduocarant, perpetrati quoque facinoris sæuum experirentur vl-
torem. sed quomodo id acciderit, Sozomenus narrat his verbis^d: Hæc res huiusmodi

E euentum fuisse fortitas, haud mediocriter doluerunt tum Pagani, tum illi Christiani qui
Arianam sectabantur hæresim. Illi enim, ducta coniectura ex Attali tum proposito & prio-
ri educatione, prorsus existimabant, illum palam paganismum amplexurum, & ipsis tem-
pla patria restitutum & ferias & victimas. Hi vero se primatum in ecclesijs, sicuti tem-
pore Constantij ac Valentis, rursus consecuturos arbitrabantur, si quidem ille firmatum
contineret Imperium: propterea quod a Sigefario Gothorum Episcopo baptizatus, & ob id
cum ipsis vniuersis, tum maxime Alarico carissimus esset. Non multo post autem Alaricus
cum venisset ad Alpes (locus hic est plus minus sexaginta stadijs Rauenna distans) cum
Imperatore de pace communicat.

Sarus autem quidam, natione barbarus, sed in rebus bellicis egregie exercitatus, qui cir-
citer trecentos solos, omnes tamen strenuos ac fideles, secum habebat: cum Alarico ob
priorem similitatem suspectus esset; considerabat, sibi nequaquam vtilia fore inter Go-
thos

a l. 11. de in-
dulg. crim. Cod.
Theod.
QVID HONO-
RIVS DE PER-
DVELLIBVS
STATVIT.b l. 6. de indulg.
debi. Cod. Theod.
HONORIVS
RELAXAT A-
FRICANIS
TRIBVTA.c l. 2. de li. &
iimer. custod.
Cod. Theod.
THEODOSIVS
ORIENTIS O-
RAS OBSER-
VARI IVBET.

* portitore

GENTILES
ET ARIANI
CONSTERNA-
TI OB CASVM
ATTALI.

d Soz. lib. 9. c. 9.

thos ac Romanos percussa foedera: ideoq. repente cum suis irruens, nonnullos ex barbaris interfecit. Hinc igitur & metu simul & ira percitus Alaricus, eadem via reuertitur] ad obsidionem videlicet Urbis, eadem quoque de Saro Zosimus, cuius historia sine carens hic desinit. Subdit vero Sozomenus: Reuersus Alaricus, Romam obsidione cinctam per proditionem capit.]

a *Baptist. Egnat. Rom. Princip. lib. 1. VRBS PRODI-TIONE CA-PTA.*

At quænam hæc, & a quibus ista proditio? Egnatius ex Procopio rei gestæ seriem acceptam se referre testatur, cum ait ^a: Astu autem barbarico capta Vrbs traditur in hunc ferme modum, quem Procopius solus ex omnibus, quos legi, tradat: vt mirer ab interprete vel rem totam dissimulatam, vel cum in mutilum Græcum codicem incidisset, non animaduersam. Ille igitur in hanc sententiam: Obsederat Roman Alaricus iam biennium; nec Honorius, qui Rauennæ desidebat, aut ferre suppetias poterat, aut audebat. Nam cum nihil minus quam de Urbis salute sollicitus esset, Stilichone interfecto, ducem exercitui minime præfecerat, qui rem aduersus Gothos ministraret. Vnde Gothi obsidendæ Urbis cogitatio, Romano milite aut dilapso, aut segniter rem agente. Verum eam frustra obsessam cum vi expugnare non possent, ad dolum hostis barbarus vertitur. Profectio-nem in patriam simulat, trecentos iuuenes corporis & animi vi præstantes deligit, quos Romanis Principibus dono det, instructos prius, vt omni obsequio dominos suos promereri studeant, & ad certam diem circa meridiem, cum Romani Principes somno vel otio vacarent, ad Asinariam portam aduolent, interfectisq. improviso insultu custodibus, portam sibi præsto futuro aperiant. Interea Gothi cum reditum, alia atque alia deesse sibi simulantes, differrent: trecenti illi iuuenes occasione egregie vsi, portam stato die suis aperiant; & intromissus Gothus maiore ignominia quam damno urbem omnem popula-tur.] hæc ex prætermisso fragmento Procopij Egnatius sibi vendicat, qui indigno ferens animo rem tantam relictam a maioribus silentio obuolutam (vt proficitur) illustrandam suscepit: vtinam non maioribus tenebris offudisset, cum falsa narrans, quæ ad elucidationem historiæ pertinent, incuria prætermisit; remq. tantam vix quadraginta versuum dictione, quamuis curiose studioseq. se elaborasse demonstrat, absoluit.

PROCOPII ASSERTIO VEL EGNA-TII DE VRBIS PRODI-TIONE REFELLITVR.

Sed excipiat istus Procopij nomen, quod ipse clypeum obijcit, liberans fidem suâ; nec obijciamus de veritate codicis sibi tantummodo noti, qui præterijt Procopij accuratum interpretem. Est quod mireris, lector, tam breui narratione, tanta esse coagmentata mendacia. Vbi primum, rogo, auctori innotuit, biennio perdurasse Urbis obsidionem, antequam caperetur? Nonne libera fuit toto tempore quo Attalus imperauit, quem Alaricus in Imperij fastigiū extulit? Nonne & prior est soluta obsidio, teste Zosimo & alijs omnibus huius ætatis scriptoribus, simulac fuit a Romanis pax auro redempta? Et quomodo illud subdit, post necem Stilichonis, vsque ad Urbis expugnationem per biennium illud sine duce Romanum exercitum perseuerasse; cum ex Zosimo ^b constet electos plures, atque sæpe mutatos, nempe Turpilionem, Varanem, Vigilantium, inde Generidum, postea vero Constantium, vt prætermittamus dicere de his qui extra Italiam exercitibus duces præerant, vt de Heracliano in Africa, Saro qui Hunnos ducebat, & alijs aduersus Constantinum tyrannum & barbaros in Gallijs & in Hispanijs militantibus? Et quid, quæso, opus fuit trecentos donare Romanis Gothos, quorum ope porta illis pateret Urbis: cum negatum numquam fuerit iisdem qui vellent Gothi in Vrbe degere, semperq. moris fuerit, frequentes illic esse Gothos inquilinos? ob id nãque est illud Rutilij ^c de Vrbe a Gothi habitari solita:

b *Zosim. lib. 5.*

c *Rutil. Itiner. lib. 2.*

Et captiua, priusquam caperetur, erat.]

d *Hier. epist. 16.*

Rursum vero vnde illud auctori, meridie, cum Romani somno torpescerent, ingressos per portam Asinariam Gothos, cum S. Hieronymus ^d noctu captam esse significet? Siue igitur Procopius qui post centum annos hæc scripsit, siue auctor qui eum citat, hæc penitus ipse confinxit; nulla (quod non asserimus) hæc fide subsistunt, sicut nec quæ dicturi sumus.

DE PROBÆ FALTONIÆ COMMENTVM REFELLITVR.

Scimus enim alios iactasse, Urbem Alarico traditam proditione Probæ Faltoniæ vxoris Adelphij Senatoris, commiseratæ Romanos longa obsidione vallatos fame & peste perire. Sed nulla quidem alia huius nominis femina hoc tempore Romæ vixisse reperitur, nisi illa de qua sæpe superius, Proba Faltonia Probi Præfecti Prætorio coniux, mater Iulianæ, auiaq. S. Demetriadis, de quibus sanctissimis feminis multa superius, pluraq. proxime dicturi sumus. At quomodo id fieri contigisse potuit longioris obsidionis obtentu, cum (vt apparet) nouissima obsidio ista perpaucis tantum diebus perdurauerit? Et quod ipsi ex proditione compendium, cum bonorum iacturam sit passa, vixq. temulentorū barbarorum

A barorum manus euaserit? Explofis igitur figmentis his pro arbitrio absque antiquorum testificatione vulgatis, cuncta ferius & accuratius expendamus, ac primum quæ spectant ad diem ab Alarico captæ Urbis, vt ex temporum elucidatione reliqua apertam vindicentur in lucem.

Ingressum quidem fuisse hoc anno in Urbem Alaricum nono Kalendas Septembris, qui Paulus diaconus falso dicitur, auctor Miscellæ, scriptis prodidit: quem sequi potius quam recentiores quosdam asserentes Urbem a Gothi captam Kalendis Aprilis, iuste decernimus: siquidem id recitata nuper Honorij Imperatoris rescripta suadent, & in primis illud hoc anno datum octauo Idus Augusti ^a, quo ob extinctam tyrannidem, liberatamq. penitus Rempubicam, omnes criminum reos a meritis pœnis absoluit, eos videlicet qui tyrannum Attalum secuti essent. nam cum ipse Imperator dicat, liberatam Rempubicam a tyrannica iniuria; plane significare voluit, ipsam liberatam ab Attalo, vere tyranno; cum alioqui Alaricus non tyrannus, qui sibi assumpserit nomen Imperatoris, sed hostis potius dictus ab omnibus reperiatur. De Attalo quidem accipienda esse verba rescripti, nulla est penitus dubitatio. Siquidem cum plures Romanorum inuenti sint esse secuti Attalum, & in eius castris militasse; nullus legitur transisse ad castra Gothorum, quorum causa eiusmodi fuerit lex facienda. Porro cum consentiant omnes, captam Urbem post pulsum Attalum: non potuit Kalendis Aprilis id euenisse.

TEMPVS AC DIES CAPTAE VRBIS.

a *L. 12. de indul. crim. C. Theod.*

Rursus vero & illo etiã adducimur argumento, quod cõstet testificatione S. Hieronymi ^b, perfugos ab Vrbe ex Occidente in Orientem ex hac barbarorū inuasionem peruenisse Hierosolymam hieme propinquante: quod si talem fugam capessissent mense Aprilis, cuius Kalendis Urbem captam volunt, certe quidem æstiuo saltem tempore eorum aduentus Hierosolymam contigisset. Sed bene congruit, vt qui expugnata Vrbe mense Augusti, fuga sibi consulentes, Hierosolymam petierunt, peruenerint illuc appropinquante iam hieme. Sed hæc de tempore manifestiora reddentur ex his quæ hoc eodem anno inferius dicturi sumus, cum agemus de Concilio Carthaginensi, quod hoc anno ante Urbis excidium celebratum est. Sic igitur quod ad tempus pertinet, cum antiquioribus affirmamus, hoc anno Domini quadringentesimo decimo, sub Consulatu Varanes, Alaricum Urbem cepisse, a tempore postquam ipsa fuit condita, secundum Varronianam supputationem, anno millesimo centesimo sexagesimosecundo.

b *Hieron. præf. in lib. 7. in Ezechiel.*

His igitur de tempore captæ ab Alarico Urbis elucidatis, iam ad reliqua, quæ obscura videri poterant, facilius erit ingressus; vt quod ait Sozomenus, Alaricum ob iniuriam acceptam a Saro, ad expugnandam Urbem quantocyus esse reuersum, & cinctam obsidione Romam proditione cœpisse. ex quibus appareat hæc omnia confecta esse mense Augusti, post datum illud rescriptum Honorij octauo Idus eiusdem mensis Augusti. Quinetiam si insumpti in itinere temporis ratio habeatur, dicendum sit, eandem Urbem vt accessit, Alaricum ex improviso cepisse: sed quorumnã proditione, nisi amicorum, nimirum eorum qui cum Attalo conspirarant? Hinc videas S. Prosperum in Chronico dicere, Attalum priuatum regno, illud cessisse Gothi. Hinc & illud intelligas, quod ob inopinatum ex improviso Alarici in Urbem reditum & in eam ingressum contigisse dicitur de Honorio, quod cum accepisset repentino nuncio, Romam perditam; nihil eiusmodi vel cogitantem, putasse hoc ipsum de gallo gallinaceo, Roma nominato, esse renunciatum. Sane quidem si quis ea in mentem reuocet, quæ ex Claudiano superius dicta sunt de immensa Alarici ante concepta fame potiundæ Urbis, & nihil aliud animo die noctuq. versantis, præterquam Romam capere: in eam plane sententiã veniet, cuncta quæ antehac ab eo acta sunt de Attalo ignauo homine in Imperium prouehendo, eodemq. priuando, & cū Honorio pacem faciendõ, ea omnia ab ipso proditione molita esse, vt voti diu concepti compos fieret; atque pacis inuolucro, Honorio securo iam reddito & incauto, ita proditionem perfidus occultaret; cum captata quavis leui occasione ad excusationis prætextum, ad Urbem inuadendam quàm festine redierit, ipso Honorio nihil eiusmodi vel leuiter suspicante.

QUANTA CERERITATE ALARICVS VRBEM INVASIT.

Ceterum quod sui Imperij tempore post tot Urbis regnantis sæcula contigerit illam a barbaris turpiter capi, Honorius grauissimam inuidiam passus est, a Gentilibus præsertim, qui eo magis ipsum Honorij impiū esse dicerent, quo in Christiano cultu religiosior appareret. Verum rem accuratius ex euentis considerantes, nonnisi in Gentilium iacturam idololatriæq. dispendium Urbis cessisse cladem, omnes intelligent; ipsi vero Honorio, illis abolitis, pietatē, qua sibi Deum conciliauerat, magnopere profuisse, rerū euenta perspicue

HONORIVS INVIDIAM PATITVR OB VRBEM A BARBARIS CAPTAM

demonstrarunt; cum ipse summus qui cuncta moderatur omnipotens Deus, & Alaricum a medio sustulit, & tyrannos in ipsum Imperium insurgentes deleuit, pacemq. quam ne sperare quidem fas erat, ex inopinato restituit. Vt plane miraculo adscribendum sit, ipsum Honorium Imperatorem in Hispania, Britannia, Gallia, Italia, ac demum Africa a barbaris atque tyrannis impetum & obrutum, emeruisse tandem, atque superiorem his omnibus extitisse. At ne hæc vana assertione ostentata putes; quæ dicturi sumus, te reddent in omnibus facile certiores.

Iam vero de his quæ contigerunt cum Alaricus in Urbem ingressus est, aggrediamur historiam: ac primum tradita ab Orosio^a hic reddamus, qui his verbis rem gestam prosequitur: Adest Alaricus, trepidam Romam obsidet, turbat, irrumpit: dato tamen præcepto prius, Vt si qui in sancta loca, præcipueq. ad sanctorum Apostolorum Petri & Pauli basilicas confugissent, hos in primis inuiolatos securosq. esse sinerent: Tum deinde inquantum possent, prædæ inhiantes, a sanguine temperarent. Accidit quoque, quo magis illa Urbis irruptio indignatione Dei acta, quam hostis fortitudine, probaretur: vt beatus Innocentius Romanæ Ecclesiæ Episcopus, tamquam iustus Loth subtractus fuerit a Sodomis, occulta prouidentia Dei, apud Rauennam tunc positus, peccatoris populi non videret excidium. Discurrentibus per Urbem barbaris, forte vnus Gothorum idemq. potens & Christianus sacra Deo virginem iam ætate prouectam in quadam Ecclesiastica domo reperit. Cumq. ab ea aurum, argentumq. honeste exposceret: illa fidei constantia esse apud se plurimum, & mox proferendum spondit ac protulit (*erant hæc vasa sacra in custodiam accepta, quæ haud absque instinctu Spiritus sancti barbaro reuelanda putauit*) Dumq. expositis opibus, attonitum barbarum magnitudine & pondere ac pulchritudine, ignota etiam valorum qualitate, intelligeret: virgo Christi ad barbarum ait: Hæc Petri Apostoli sacra ministeria sunt. Præsume, si audes: de facto tu videris. Ego quia defendere non valeo, neque tenere audeo.

Barbarus ad reuerentiam religionis timore Dei & fide virginis motus, ad Alaricum hæc per nuncium retulit. Qui continuo reportari ad Apostoli basilicam vniuersa, vt erant, vasa imperauit: virginem etiam, simulq. omnes qui se adiungerent Christianos, eodem cum defensione deduci. Ea domus a sanctis sedibus longo (vt ferunt) & medio interiectu Urbis aberat. Itaque magno spectaculo omnium, disposita per singulos singula, & super capita elata palam aurea atque argentea vasa portantur: exertis vndique ad defensionem gladijs pia pompa munitur: hymnis Deo Romanis barbarisq. concinentibus, publice canitur: perfonat late in excidio Urbis salutis tuba, omnesq. etiam in abditis latentes inuitat ac pulsat: concurrunt vndique ad vasa Petri vasa Christi. Plurimi etiam Paganis Christianis professione, si non fide, admiscuntur: & per hoc tamen ad tempus, quo magis confundantur, euadunt, *Christiani videlicet*. Quanto copiosius aggregantur Romani confugientes, tanto auidius circumfunduntur barbari defensores.

O sacra & ineffabilis iudicij diuini discretio! O sanctum istud & salutare flumen, quod parua exortum domo, dum beato alueo in sanctorum sedes tendit, oberrantes periclitantesq. animas in salutis sinum pia rapacitate peruexit! O præclara illa Christianæ militiæ tuba, quæ generaliter cunctos dulcissimo ad vitam modulamine inuitans, quos ad salutem inobedientes non suscitauit, inexcusabiles reliquit ad mortem! Mysterium hoc, quod in transferendis vasis, dicendis hymnis, ducendis populis fuit, tamquam magnum cribrum fuisse arbitror, per quod ex congregatione populi Romani, tamquam ex magna massa frumenti, per omnia ex vniuerso ambitu ciuitatis latebrarum foramina effluxere grana viua, siue occasione, siue veritate commota; omnia tamen de præsentis salute credentia, ex horreo Dominicæ præparationis recepta sunt. Reliqua vero sicut stercora & velut paleæ, ipsa vel incredulitate, vel inobedientia præiudicata, ad exterminium atque incendium remanserunt. Quis hæc perpendere plenis miraculis, quis prædicare dignis laudibus queat? Tertia die barbari, quam ingressi Urbem fuerant, sponte discedunt, facto quidem aliquantulum ædium incendio, sed ne tanto quidem, quanto septingentesimo conditionis eius anno casus effecerat. Nam si exhibitam Neronis Imperatoris sui spectaculis inflammationem recenseam; proculdubio nulla comparatione æquiparabitur, secundum id quod excitauerat lasciua Principis, hoc quod nunc intulit ira victoris: Neque vero Gallorum meminisse in huiusmodi collatione debeo; qui continuo pene anni spatio incensæ euerisq. Urbis attritos cineres possederunt. Et ne quisquam forte dubitaret ad correctionem su-

A perbæ lasciuiæ & blasphemæ ciuitatis hostibus fuisse permissum: eodem tempore clarissima Urbis loca fulminibus diruta sunt, quæ inflammari ab hostibus nequuerant.] hæc modo Orosius: eadem quoque, deq. vasis ad basilicam sancti Petri deferri iussis Cassiodorus^a enarrat.

Quis, rogo, ista alta mente considerans, non intelligat haud aliã ob causam a Deo ingredi permissum in Urbem Alaricum, quam vt in ignominiam idololatrarum pararet nobile religionis Christianæ de Gentilitate victa atque prostrata triumphum? Sic Deus voce sua intercicens, secundum illud Dauidicum^b, flammam ignis: & quod in ea lucis est atque splendoris, ab incendio illata cladis segregans, Christianis illuxit: incendium autem in impios fuit impetu barbarici furoris longe lateq. grassari: vt non secus ac olim, percutiente Deo^c Aegyptios, planctus eorum in aures omnium increbresceret, contra vero in terra Geffen pij immunes essent, cantantes in vijs Domini, adeo vt vox exultationis & salutis in iustorum tabernaculis audiretur, in ipsis inquam Christianorum ecclesijs, in quas edicto Regis tutum pateret effugium: vt numquam plane nobiliorem viderit Roma triumphum, vbi vno momento ad libertatem atque salutem tot asyla libertatis ac securitatis sedes fuerint reserata, quot erant in Urbe Christianorum ecclesiæ. Non defuit tanto triumpho pompa, longo itineris ductu procedentibus, ac præcinentibus Deo laudes innumeris Christianis, ex victis vno momento magno miraculo victoribus redditis; & qui cum alijs nuper barbarorum videbantur esse captiui, ipsos barbaros præda onustos ducentibus in triumphum: vt plane Propheticum^d illud impletum fuerit: Et erunt capientes eos qui se ceperant, & subijcient exactores suos.] Qui enim ceperant illos Gothi, quiq. aurum barbarico exigebant imperio, ijdem ipsi reuerentia subacti numinis, sacris vasis humilem exhibent famulatum, asseruant, portant, atque ad basilicam Apostolorum Principis fida custodia exertis gladijs comitantur armati. vt plane apparuerit, diuina potentia, impellente numine, vincentes barbaros ceu captiuos consecutos esse victores, quos ceperant Christianos.

Quanta hæc admiratione atque stupore digna, in ipso grassationis impetu furentes barbaros, mites esse redditos & obsequentes? Sed (quod omnem excedit humanum caput) ijdem ipsi Gothi Ariana imbuti perfidia, Orthodoxorum implacabiles hostes, & (quod præterita tempora docuerunt) hæreticorum omnium crudelissimi; cum iam liberum nacti essent imperium in sedem illam, a qua scirent sæpe se fuisse damnatos, atque hæcenus condemnari, omnem exercendi sæuitiam: tanto honore ex insperato eius ecclesias cumularunt, vt non ipsas tantum illas esse voluerint, sed omnes ad eas confugientes esse securos; quin etiam & vasa sacra inuenta, quantumlibet rabida fame inhiarent auro, illas tamen illa reliquerint, & custodita, religioseq. seruata voluerint, exhibentes illis quod religioni deberetur obsequium, veritati seruitium, numini cultum, & principatui famulatum, dum quæ clandestine fuerant e basilica Vaticana sublata, & cum timore translata, summa curarunt gloria vehi, publicoq. apparatu reduci, atque secure deduci. Quam superarunt tam egregio facto Philistæos Gothi? Sublatam illi Arcam^e Domini, diuq. retentam, non nisi plagis affecti, malis compulsi, coacti flagellis, eius restituendæ tandem consilium inierunt, atque demum ignobili impostam plaustro, bestiarum indomitarum eam trahentium arbitrio reliquerunt. Inuenta vero isti, non vi sublata vasa, nec lignea, sed aurea, dona munifica & mirifica religiosissimi Constantini, non auferre tantum, sed nec tangere ea ausi; haud passi sunt, vbi erant, inhonorata relinquere; sed omni curarunt celebritatis pompa transferri, facti ijdem ipsi animati currus, atque simul ipsorum aurigæ. Addidisset & sua Alaricus, puto, munera; sed sciebat a Catholicis respui Arianorum oblationes.

Vidit ne vniquam Roma tale triumphum? Spectauit illa sæpius victores duces suos trahere victos hostes, & superatos barbaros victos duci a militibus captiuos: numquam tamen intuita est victos Romanos ad Iouem Capitolinum vincentes barbaros redditos obsequentes cum pompa perducere. Sed vidit hoc tempore in triumpho Christi tantum Roma miraculum, victores Gothos, Arianos hæreticos, hostes Ecclesiæ, Imperij perduelles, truces barbaros, spontaneo obsequio, longissimo itineris tractu sequi victos, non in Capitolium, vbi idololatriæ sedes erat, sed in Vaticanum, vbi veræ religionis super firmam petram, titulo Petri, solidam iacta fuerant fundamenta. Vidit (quod maioris gloriæ erat) Romanos illos idololatrias, hostes licet implacabiles Christi, volentes sed inuitos, refractarios sed sponte currentes, salutis cupidos concito gradu ferri ad eum qui Saluator est omnium nominatus: vt iam certo experirentur exemplo, de Christo intelligendum esse decantatum olim oraculum

a Oros. lib. 7. cap. 39.

VASA SACRA APVD VIRGINEM INVENTA.

ALARICVS REVERITVS VASA SACRA REPORTARI IVBET.

SOLEMNIS PROCESSIO AD S. PETRI BASILICAM.

VIRGONEM MARIAM VBI ERAT VASA SACRA REPERTA.

a Cassiod. 1. ar. lib. 12. epist. 20.

CHRISTI TRIUMPHVS TEMPORE CLAUDIS VRBIS. b Psal. 28.

c Exod. 3. 9.

d Isai. 14.

VIS CHRISTIANAE RELIGIONIS.

e 1. Reg. 6.

SALVS VICTIS IN CHRISTO.

a Cicero de Dini- culum Sibyllinum a de Rege venturo, ad quem confugerent, qui salui esse cuperent: cum A vnā hanc tantum scirent victis patere ad vitam viam, in reliquo autem non ignora- rent quod

Vna salus victis nullam sperare salutem.]

Sicq. pertinaces atque rebelles facti profiteri coacti sunt, quod verbis obstinate negarent. Vides igitur Imperium Christi vincentibus barbaris imperare, & Romanos deorum cultores inuitos licet ad spontaneum obsequium cogi. Addit ad pompā triumphi hæc Isidorus b: Qui extra loca martyrum erant, & nomen Christi vel sanctorum nominabant, & ipsis simili misericordia hostilis furor pepercit. sic euaserunt multa millia Romanorum, quibus Gothi propter Christum misericorditer pepercerunt.] hæc ipse. At de Christianæ religio- nis triumpho in captiuitate satis,

b Isid. lib. de Mundo.

DE CAPTA VRBE HIERONYMVS. c Hieron. epist. 16. d Isai. 15. e Psal. 78. f Virg. Aeneid. 2.

Ceterum antequam qui vere Christiani essent, a Gothis explorati penitus haberentur: B cōtigit ex ijs aliquos, veluti Gentiles religionem simulantes, male haberi; vt accidit sanctæ Marcellæ, insigni illi atque clarissimæ feminæ, de qua plura superius: quæ vna cum Principia filia, incognitæ quænam essent, a barbaris tentæ fuere, cognitæ vero dimissæ, vt S. Hieronymus narrat c: qui ita exorsus de Vrbe capta ab Isaiæ d vaticinio: Moab nocte capta est, nocte cecidit murus eius] & vsurpans illud Psalmistæ e: Deus venerunt Gentes in hereditatem tuam, &c.] atque illos poetæ versus f:

Quis cladem illius noctis, quis funera fando
Explicit, aut possit lacrymis equare dolorem?
Vrbs antiqua ruit, multos dominata per annos:
Plurima perq. vias sparguntur inertia passim
Corpora, perq. domos, & plurima mortis imago.

Cum interim (inquit) in tanta confusione rerum Marcellæ quoque domum (quæ erat in Auentino) cruentus victor aggreditur. Sit mihi fas audita loqui, immo a sanctis viris visa narrare, qui interfuerunt præsentibus; qui te dicunt in periculo quoque ei fuisse sociatam. Intrepido vultu excepisse dicitur introgressos; cumq. posceretur aurum, & defossas opes vili excusaret tunica, non tamen fecit fidem voluntariæ paupertatis. Cæsam fustibus flagellisq. aiunt non sensisse tormenta; sed hoc lacrymis, hoc pedibus eorum prostratam egisse, ne te (Principiam filiam scilicet, ad quam scribit) a suo consortio separarent; ne sustineret adolescentia, quod senilis ætas timere non poterat. Christus dura corda molliuit; & inter cruentos gladios inuenit locū pietas. Cumq. & illam & te ad beati Apostoli Pauli basilicam barbari deduxissent, vt vel salutē vobis ostenderent, vel sepulchrum: in tantam lætitiā dicitur erupisse, vt gratias ageret Deo, quod te integram sibi reseruasset; quod pau- D perem illam non fecisset captiuitas, sed inuenisset; quod egeret quotidiano cibo; quod fa- tura Christo non sentiret esuriam; quod & voce & opere loqueretur h: Nuda exiui de vtero matris meæ, nuda & redeam.] Qui ergo inuenta sacra vasa barbari, vt illæsa seruarent, attulerunt ea in basilicam S. Petri: ijdem Gothi inuentas sanctissimas feminas atque cog- nitas, viua pretiosiora Christi vasa, ad Apostoli Pauli basilicam via Ostiensi positam perduxerunt, quo (vt euentus docuit) custodirentur intactæ.

g Hieron. epist. 154.

MARCELLA ET PRIN- CIA DVCTAE AD BASILI- CAM S. PAV- LI. b Job. 1.

E Ceterum paucos post dies eadem S. Marcellam ex hac vita migrasse, idem S. Hieronymus docet, cum subdit i: Post aliquos dies, sano, integro, vegetoq. corpusculo, obdormiuit in Domino, & te paupertatula suæ, immo per te pauperes reliquit heredes, claudens oculos in manibus tuis, reddens spiritum in tuis osculis, dum inter lacrymas tuas illa rideret conscientia vitæ bona, & præmijs futurorum.] hæc S. Hieronymus; qui hoc tempore cum elucubraret commentarios super Ezechielem, vno eodemq. nuncio obsidio- nem Urbis, eademq. captam audiuit, simulq. sanctæ Marcellæ atque cari Pamma- chij ad Deum transitum: nam ibi ista ipse præfatur k:

i Hieron. epist. 16. DE MARCEL- LA ET PAM- MACHII OB- ITV.

k Hieron. præf. in lib. 1. comment. in Ezech.

Transire (inquit) cupiebam, post interpretationem scilicet elaboratam in Isaiam, & extre- mam (vt dicitur) manum operi imponere Prophetali. Et ecce subito mors mihi Pam- machij atque Marcellæ, Romanæ urbis obsidio, multorumq. fratrum & sororum dormi- tio nunciata est. Atque ita consternatus obstupui, vt nihil aliud diebus ac noctibus, nisi de salute omnium cogitarem, meque in captiuitate sanctorum putarem esse captiuum; nec possem prius ora reserare, nisi aliquid certius discerem, dum inter spem & desperationem sollicitus pendeo, aliorumq. malis me crucio. Postquam vero clarissimum terrarum om- nium lumen extinctum est, immo Romani Imperij truncatum caput, & (vt verius dicam) in vna

A vna Vrbe totus Orbis interiit; obmutui a & humiliatus sum, & filii de bonis, &c.] hæc Hieronymus: quibus significat, paulo post expugnatam Urbem S. Marcellam diem clausisse extremū, cuius memoriam reddunt Ecclesiasticæ tabulæ anniuersaria die, sed non qua ipsa obiit, verum qua decentiori sepultura donata, translata est, pridie Kalend. Februarij; cum Pammachij, qui eodem tempore obiit, dies natalis agatur tertio Kalend. Septembris. Qui igitur sanguine coniuncti erant, & vitæ sanctæ instituto collegæ (ambo enim monasticā excoluerant disciplinam) ijdem obierunt hoc eodem anno. De his post tot tantaq. superius dicta, illud satis ad vtriusque laudē, quod S. Hieronymus in præfatione ad eisdem in Danielem: Obsecro (inquit) vos, Pammachi φιλομαθέστε, & Marcella vnicum Romanæ sanctitatis exemplar, iunctos fide & sanguine, vt conatus meos vestris orationibus adiuuetis, &c.] hæc quidem ad eos scripsit anno superiori Hieronymus, antequam in Eze- chielem commentaria elaboraret.

a Psal. 38.

B Porro quæ diximus ipsos barbaros exhibuisse S. Marcellæ atque Principiæ filiæ pietatis & humanitatis officia, cum, ne quid pati ab alijs barbaris cogentur, eas securitatis causa perduxerunt in dictā basilicam S. Pauli: accipe quid in hanc sententiam S. Augustinus b af- firmet in ipsos ingratos atque obstinatos Gentiles, scribens ad Marcellinū: An non etiam illi Romani Christi nomini infesti sunt, quibus propter Christum barbari pepercerunt? Testantur hoc martyrum loca, & basilicæ Apostolorum, quæ in illa vastatione Urbis ad se confugientes suos alienosq. receperunt. Hucusque cruentus sæuebat inimicus, ibi acci- piebat limitē trucidatoris furor: illo deducebantur a miserantibus hostibus, quibus etiam extra ipsa loca pepercerant; ne in eos incurrerent, qui similem misericordiam non habe- bant. Qui tamen etiam ipsi alibi truces atque hostili more sæuientes, posteaquam ad lo- ca illa veniebant, vbi fuerat interdictum quod alibi iure belli licuisset, tota feriendi re- frenebatur immanitas, & captiuandi cupiditas frangebatur. Sic euaserunt multi (Genti- les scilicet) qui nunc Christianis temporibus detrahunt; & mala, quæ illa ciuitas pertulit, Christo imputant, &c.] eadem quoque aduersus eisdem inculcat inferius.

b August. de Ci- uit. Dei lib. 11. c. 1. & 7. GOTHI HO- NORE PRO- SECVTI EC- CLESIAS.

C Est & aliud exemplum perductæ ad S. Petri basilicam Christianæ mulieris, vt viro suo conseruaretur intacta; quod Sozomenus c describit his verbis: Ego (inquit) quod mihi tum Ecclesiastica dignū historia contigisse visum est, litteris commendabo: declarat enim vi- ri barbari factum pium, & fortitudinem mulieris Romanæ in conseruanda castitate, vtrius- que autem Christiani, sed non eiusdem sectæ: quandoquidem ille Arianam, hæc Nicæ- nam doctrinam sectabatur. Hanc igitur perquam formosam conspicatus iuuenis quidam Alarici miles, pulchritudine captus, ad concubitum trahebat: reluctantem vero, ac vi aduersantem ne quid obscœni pateretur, ille stricto gladio se interfecturum minabatur, & interim summam illi cutem in collo, quasi qui ob amorem parceret, perstringebat. Tum illa multo perfusa sanguine, collum gladio subiecit: optabilius sibi rata mori cum castita- te, quam viuere expertam virum alium, quam illum cui legitimo matrimonio iuncta erat. Barbarus igitur cum etiamnum maiore cum terrore illam adortus, nihil adhuc perfice- ret; admiratus eam ob castitatem, duxit in ecclesiam Apostoli Petri; & traditam custodi- bus, & expensis in eius sustentationem sex aureis, iussit vt custodirent marito suo.] hæc Sozomenus.

c Sozom. lib. 9. c. 10.

FEMINAE CHRISTIANAE CONSTANTIA.

D Insuper & illud tunc quidem accidit, vt cum barbari Urbem ingressi essent, quotquot fugam arripere valuerunt, eam protinus capefferent. Est de his locuples testis S. Hiero- nymus, cum ab Vrbe profugos Hierosolymam nauigantes, Bethlehem excepit hospiti- o. Audi ipsum, cum expositionis in Ezechielem iam tertium librum inchoaturus, dolens ac lugens ista præfatur, stupens ad nouum casum d: Vera sententia est, Omnia orta occidunt, & aucta senescunt. & alibi: Nihil est enim opere & manu factum, quod non conficiat & consumat vetustas. Quis crederet, vt totius Orbis extracta victorijs Roma corrueret, vt ipsa suis populis & mater fieret & sepulchrum? vt tota Orientis, Aegypti, Africa littora olim dominatricis Urbis seruarum & ancillarū numero complerentur? vt quotidie sancta Bethlehem nobiles quondam vtriusque sexus, atque omnibus diuitijs af- fluētes, susciperet mendicantes? Quibus quoniā opem ferre non possumus, condolemus, & lacrymas lacrymis iungimus: occupatiq. sancti operis sarcina, dum sine gemitu confluen- tes videre non patimur, explanationes in Ezechielem & pene omne studiū omisimus, Scri- pturarumq. cupimus verba in opera vertere, & non dicere sancta, sed facere.] ac rursus in- ferius e: Nec (inquit) iactamus, vt quidam forsitan suspicantur, fratrum susceptionem: sed morarum

d Hieron. præf. in Ezech. lib. 3. CAPTA VR- BE FUGAM ARRIPIVNT PLVRIMI HIERSOLY- MAM.

e Hieron. præf. in lib. 7. in Ezech.

morarum causas simpliciter confitemur; præsertim cum Occidentalium fuga, & sanctorum A locorum constipatio, nuditate atque vulneribus indigentium, rabiem præferat barbarorum: quos absque lacrymis & gemitu videre non possumus. Illam quondam potentiam & ignorationem diuitiarum ad tantam inopiam peruenisse, vt tecto & cibo & vestimento indigeat; & tamen nequaquam duri quorundam atque crudeles animi emolliuntur, dum pannos eorum ac sarcinulas discutiunt, aurum in captiuitate quærentes.] hæc ipse de profugis. sed subdit hæc de sua ipsius ætate: Accedit (inquit) ad hanc distandi difficultatem, quod caligantibus oculis senectute, & aliquid sustinentibus beati Isaac^a, ad nocturnum lumen nequaquam valeamus Hebræorum volumina relegere; qui etiam ad Solis dieiq. fulgorem, litterarum nobis paruitate cæcantur. Sed & Græcorum commentarios fratrum tantum voce cognoscimus.] hæc ibi de se ipse. Qui quidem tantæ Urbis casu Orbem pariter ruiturum existimauit; vnde in sequentis commentarij præfatione hæc ingerit^b: Pa- B sciatur his animus, & obliuiscitur sæculi calamitatum, quod in extremo fine iam positum congemiscit ac parturit; donec qui timet^c, de medio fiat; & pedes statuæ^d quondam ferrei fragilitate digitorum fictilium conterantur. Cadit mundus, & ceruix nostra non flectitur, &c.]

^a Genes. 27.

^b Hieron. præf. in lib. 8. comment. in Ezech.

^c 2. Thess. 2.

^d Dan. 2.

At quod ad profugos spectat ab Vrbe recedentes: Romani diuersa loca adiere. In Orientem enim alij (vt vidimus) abeuntes, Hierosolymam petiere: alij vero ad proxima loca, nempe in insulas Tyrrheni pelagi confugere. Nam Rutilius hæc de Igiliij insula^e:

^e Rutil. Itiner. lib. 1.

Eminus Igiliij siluosa cacumina miror,

Quam fraudare nefas laudis honore sua.

Hæc proprios nuper tutata est insula saltus

Sive loci ingenio, sive domini genio:

Gurgite cum modico vitricibus obstitit armis,

Tamquam longinquo dissociata mari.

Hæc multos lacera suscepit ab Vrbe fugatos:

Hic fessis posito certa timore salus.

Plurima terreno populauerat aquora bello

Contra naturam classe timendus eques.

Vnum, mira fides, vario discrimine portum

Tam prope Romanis, tam procul esse Getis.]

IGILIVM IN-
SYLA PERFU-
GIVM ROMA-
NORVM.

hæc ipse. Porro sicut complures Romanorum in Igiliam insulam adiere, ita etiam alios ipsorum in alias eiusdem ponti insulas tunc nauigio transmigrasse, quis dubitat?

DE PROBÆ
CVM SVIS FV-
GIENTIBVS
IN AFRICAM.

^f Amos 6.

Sed & alij trans mare etiam in Africam confugerunt; inter quos fuere clarissimæ femina^D, de quibus superius sæpe mentio facta est, nempe Proba, & ipsius filia Iuliana, ambæ viduæ, atque neptis Demetrias, eiusdem filia Iulianæ; quibus haud feliciter ad fugam Africa patuit: ibi enim Heraclianum Comitem inuenerunt, qui sub specie tutandi Honorij Imperium aduersus barbaros ingruentes, tyrannide sibi Africam vendicarat. Vt plane his acciderit quod est apud Prophetā^f: Quomodo si fugiat vir a facie leonis, & occurrat ei vrsus, & ingrediatur domum, & innitatur manu sua super parietem, & mordeat eum coluber.]

^g Hieron. epist. 8.

Sed videamus primum, quæ de eadem Proba sanctus Hieronymus aggreditur enarrare^g: Quis (inquit) hoc credat? Proba illa omnium dignitatum & cunctæ nobilitatis in orbe Romano nomen illustrius; cuius sanctitas & in vniuersos effusa bonitas etiam apud barbaros venerabilis fuit; quam trium liberorum, Probini, Olybrij, & Probi non fatigarunt ordinarij Consulatus; & cum incensis direptisq. domibus in Vrbe captiuitas sit, nunc habitas venundare dicitur possessiones, & facere sibi amicos de iniquo mammona^h, qui se recipiant in æterna tabernacula: vt erubescant omnes Ecclesiastici ministerij gradus, & casta nomina monachorum, emere prædia, tanta nobilitate vendente. Vix barbarorum effugerat manus, & auulsas de complexu suo virgines fleuerat; cum subito intolerabili (quod numquam timuerat) amantissimi filij orbitate percuditur; & quasi futura virginis Christi auia, spe futurorum mortiferum vulnus excepit; probans in se verum esse, quod in lyrico carmine super iusti præconio diciturⁱ:

^h Luc. 16.

Si fractus illabatur Orbis,

Impavidum ferient ruinae.]

& post multa de iustorum fiducia ex diuinis oralibus petita, hæc subdit:

ⁱ Horat. lib. 3. ode 3.

Cur ista replicauerim, sequens sermo monstrabit. Quæ de medio mare fumantem vide-

rat

A rat patriam, & fragili cymbæ salutem suam suorumq. commiserat; crudeliora inuenit in Africa littora. Excipitur enim ab eo, quem nescias vtrum auarior, an crudelior fuerit: cui nihil dulce præter vinum & pretium (erat hic Heraclianus ab Honorio illuc post necem Stilichonis missus, quem aduersus Attalum inuadentem Africam strenue se gessisse vidimus) & qui sub occasione partium clementissimi Principis, sæuissimus omnium extitit tyrannorum: & vt aliquid loquar de fabulis poetarum, quasi Orcus in tartaro non tricipitem, sed multorum capitum habuit Cerberum, qui cuncta traheret ac laceraret. Hic matrum gremijs abducere pactas; negotiatoribus & auidissimis mortalium Syris nobilium puellarum nuptias vendere; non pupillorum, non viduarum, non virginum Christi inopiæ parcere; magisq. manus rogantium spectare, quam vultus. Hanc feram Charybdim, Scyllamq. succinctam multis canibus, fugiens barbaros, matrona sustinuit, qui nec naufragijs parcerent, nec captiuitatibus flecterentur. Imitare, crudelis, saltem hostem Romani Imperij. Brennus nostri temporis (nempe Alaricus) tantū quod inuenerat tulit: tu quæris quod non inuenis. Et mirantur æmuli (virtus enim semper inuidiæ patet) cur tantarum secum pudicitiam tacita proscriptione mercata sit: cum & ille partem dignatus sit accipere, qui totum potuit auferre; & hæc quasi Comiti negare non ausa sit, quæ se intelligebat sub nomine priuatæ dignitatis tyranno seruientem?] hæc S. Hieronymus de Heracliano: cuius vigente tyrannide, non nisi redempta magno pretio pace, licuit Probæ cum suis in Africa habitare.

QVAE PASSA
PROBA CVM
SVIS IN AFRI-
CA AB HE-
RAGLIANO.

Qui autem hic dicitur a S. Hieronymo defunctus Probæ filius cum barbarorum manus effugisset, vnde id accidisse pateat capta Vrbe: superius vero cū idem dicat, ante eius filium decessisse, quam Vrbs caperetur: ne putes hic ipsum hallucinatum esse S. Hieronymum; sed memoria repete, quod superius diximus, fuisse eidem sanctissimæ feminæ duos filios, C quorum prior ante Urbis excidium ex hac vita subductus est, de quo hæc ipse superius^a: Pius filius, vir amabilis, clemens dominus, cuius affabilis, Consul quidem in pueritia, sed morum bonitate Senator illustrior: felix morte sua, qui non vidit patriam corruentem; immo felicior sobole, qui Demetriadis proauæ nobilitatem insigniorem reddidit Demetriadis filia perpetua castitate.] hæc ipse. Sed quonam pacto Demetrias filia dicitur filij S. Probæ, cum eadem constet esse natam ex matre Iuliana filia Probæ, testante id etiam Augustino^b, & veteribus monumentis? etenim Iulianam filiam fuisse eiusdem Probæ, antiquæ inscriptiones positæ ad finem tertij tomi declarant. Equidem subuereor in auctore memoriæ lapsus, vt filio Probæ natam dixerit, quam liquet natam ex filia Probæ nomine Iuliana, non autem nuru. Quomodo autem eadem Probæ neptis Demetrias post annum, contemptis nuptijs, se Deo dicauit, suo loco dicturi sumus.

DE FILII
S. PROBÆ
OBITU.

^a Hieron. eadem epist. 8.

^b August. epist. 143. in fine.

D Hic vero tantum de ea referam, quæ Romæ hoc anno passa est, dum Aniciorum insigniores illæ ædes Gothus inuasit, ex ipsius verbis, quibus se ipsam compellat dicens^c: Dudū inter barbaras tremuisti manus: auia & matris sinu & pallijs tegebaris: Vidisti te captiuam, & pudicitiam tuā non tuæ potestatis: Horruisti truces hostiū vultus: raptas virgines Dei gemitu tacito conspexisti.] hæc ipsa apud S. Hieronymū. Accidit namque, quod cum Alaricus Gothorū Rex publica testatione parcendum tantum Christianis edixerit, & qui in ecclesijs Urbis inuenerentur: qui tunc extra illas reperti essent, loco hostiū habitati, nec cogniti Christiani, a barbaris male multati fuerint; quos compertos postea esse Fideles, barbaricus furor venia dignos existimauit. Sic namque contigit, Marcellam cum Principia filia, & Probam cum Iuliana filia & Demetriade nepte a barbaris esse tentas, postea vero esse dimissas. Ceterum quod non omnium Gothorum eadem esset humanitas atque religio, vel metus E Alarici, vt eius edicto parerent; non omnibus in tot miserijs ea felicitas obrigit, vt apprehensæ feminæ dimitterentur a barbaris: nam complures extra ecclesias repertas sacras virgines iisdem secum duxerunt, quas a Proba ac Demetriade deploratas S. Hieronymus tradit. Ex his & Gentilibus detrahendi Christianis, comparatum est inter alia argumentum. de quibus S. Augustinus^d: Magnum (inquit) sane crimen se putant obijcere Christianis, cum eorum exaggerantes captiuitatem, addunt etiam stupra commissa, non solum in aliena matrimonia, virginisq. complures, sed etiam in quosdam sanctimoniales, &c.] Sed haud quidem per vim illatam dispendium pati posse virginitatem, ipse pluribus docet. Qui igitur in Christianos erant infensi Romani Gentiles, in ipsorum inuidiam mala omnia, quæ in hac Urbis clade acciderant, mirum in modum exaggerabant: cum tamen S. Augustinus pluribus doceat, longe grauiora Romanum populū a suis ipsius ciuibus accepisse detrimenta, quam modo Gothus intulerit: adeo vt post multa illud fidenter inculcare non dubitet,

DEMETRIAS
CAPTA A
GOTHIS.
^c Hieron. eadem epist. 8.

^d August. de Ci-
uit. Dei lib. 1. c.
16.
GENTILIVM
IN CHRIS-
TIANOS
OBTRECTA-
TIO.

a August. de Ciuit. Dei lib. 3. c. 29.

b August. de Ciuit. Dei lib. 1. c. 10. 11. 12.

c August. tract. de excid. Urbis c. 2. QVAM MVLTITI GOTHICA CLADE NON TACTI. d August. de Ciuit. Dei lib. 1. c. 7. RED ARGVVNTVR GENTILIVM QVERELAE.

e August. de Ciuit. Dei lib. 1. c. 31. 32. 33. 34.

f August. de Ciuit. Dei lib. 1. c. 23.

g August. de excid. Urb. tract. II. h August. Re-tract. lib. 2. c. 43. AVGVSTINVS CVR DE CIVITATE DEI LIBROS SCRIPSIT. i August. epist. 102.

k August. de Ciuit. Dei lib. 18. c. 71.

l Oros. lib. 7. c. 42.

TRIDVVM VRBIS CLADIS.

m Oros. lib. 7. c. 39. n Paul. diac. hist. Miscel. lib. 13. o Marcellin. in Chron. hoc huius an. Consulat. p Oros. lib. 1. c. 6.

tet^a, vna postrema Syllana tabula plures esse iugulatos Senatores, quam Gothi exponere potuerint. Improperabant multos Christianorum amisisse substantias, fame necatos, mortalitate extinctos, caruisse etiam sepulchro. Sed omnia electis bene cedere, & ex malis omnibus lucrum contrahere, idem pluribus monstrat^b: cum alioqui calumniose ea omnia Gentiles amplificarent.

Etenim non omnes eadem subiisse mala, sed plurimos euasisse, idem Augustinus de his agens perspicue fati ostendit, atque ait^c: Ab vrbe autem Roma quam multi exierunt, & redituri sunt? quam multi manserunt, & euaserunt? quam multi in locis sanctis nec tangi potuerunt? idemq. alibi sic rem totam paucis absoluit^d: Quicquid igitur vastationis, trucidationis, depradationis, concremationis, afflictionis in ista recentissima Romana clade commissum est: fecit hoc consuetudo bellorum. Quod autem more nouo factum est, quod inusitata rerum facie immanitas barbara tam mitis apparuit, vt amplissimae basilicae implendae populo, cui parceretur, eligerentur & decernerentur, vbi nemo feriretur, vnde nemo raperetur, quo liberandi multi a miserantibus hostibus ducerentur, vnde captiuandi nulli, nec a crudelibus hostibus abducerentur: hoc Christi nomini, hoc Christiano tempore tribuendum, quisquis non videt, caecus: quisquis videt, nec laudat, ingratus: quisquis laudanti reluctatur, infanus est. Absit vt prudens quisquam hoc feritati imputet barbarorum. Truculentissimas & saeuissimas mentes ille (Christus videlicet) terruit, ille refrenauit, ille mirabiliter temperauit, &c.] Sed quid amplius? Idem Augustinus^e satis euidenti demonstratione palam facit, impietate Gentilium talia pati commeruisse Urbem, cultu vero Christianae religionis factum ne penitus interiret: Idq. pro concione populum contestatus, publice professus est, illa reficans quae dicta sunt de Rhadagayso: nimirum non datum illi Urbem capere, qui maiori venerat apparatu, quod Gentilis esset, deorum cultor: sed concessum id Alarico Christiano, deorum hosti, in ipsorum desolationem: quae etiam alibi, vt patentia omnibus, ob oculos ponit^f. sed nos qui haec superius pertractauimus, hic omittimus recensere.

Quod igitur de capta Vrbe (vt dictum est) inuidia summa aduersus Christianos a Gentilibus vbique locorum ac iugi querela ipsorum omnium constaretur: necessitas compulit aduersus haec Christianos Episcopos pro concione differere, atque calumniose obiecta refellere: inter quos S. Augustinus in his multis fuit, qui eo argumento peculiarem tractatum habuit^g. Sed quam locupletissime de his egit, libris vigintiduobus de Ciuitate Dei contra Paganos, scribens ad Marcellinum. Hoc quidem opus plurimorum annorum spatium ab eo elucubratur, ex eodem apparet: siquidem de eo ipse: Quod opus (inquit^h) per aliquot annos me tenuit; eo quod alia multa intercurrerent, quae differre non oporteret, & me prius ad soluendum occupabant, &c.] Inchoatum igitur opus anno sequenti esse ab Urbis excidio, idem affirmat; vt ex his quae ad Euodium scripsitⁱ, potest intelligi; tresq. primum scripsisse libros, deinde vero edidisse duos alios; reliquos vero vsque ad decimum octauum, longo elapso temporis interuallo, perfecit: Sed quoto Domini anno? quadragesimo vnde trigesimo: quod ex ipsius verbis facile colligi potest, dum in ipso libro decimo octauo numerat^k a Consulatu Theodori annos ferme triginta: cumq. costet ipsum Theodorum Consulatum fuisse creatum anno a Christo nato trecentesimo nonagesimo nono; dicere opus est, circiter annum Domini quadragesimum vigesimum nonum dictum librum decimum nonum Augustinum habuisse praemanibus. Marcellinus autem, ad quem opus inscripsit, ille est, quem postea in Africam misit Honorius ad componendam illam Ecclesiam, & Donatistas schismaticos Catholicae vnitati compaginandos, cuius Orosius^l meminit, atque saepissime ipse Augustinus, nosq. frequenter de eo inferius.

Quantum vero temporis ipsum Urbis excidium perduravit: si audis, lector, erit quod ex hoc magnopere admireris. Etenim cum in perquirendis, exhauriendisq. amplissimis omnium diuitijs, nec triennij spatium satis esse sufficiens videretur: triduana illi depradatione contenti, protinus discessere. Fidem quidem non inueniret veritas, nisi illius temporis scriptor Orosius^m affirmaret, confirmaretq. Paulus diaconusⁿ. Vnus est tantum qui discrepat Marcellinus^o, dum ait, sexto die ex quo Urbem Alaricus est ingressus, protinus discessisse. Dicit quidem potuit haec comminatio potius quam illatum flagellum, qua Romani sint conterriti, non prostrati. Etenim id professus est post discessionem Alarici populus: Qui (inquit^p Orosius) adeo paruo quodam & leui motu haesitasse erga se parumper consuetudinem voluptatum indubitatissime contestatus est, vt libere concla-

A conclamaret, si reciperet Circum, nihil esse sibi factum: hoc est, nihil egisse Romae Gothorum enses, si concedatur Romanis spectare Circeses.] adeo vt illud propheticum de his fuerit occinendum^a: Percussi eos, & non doluerunt.] Nam & in hanc sententiam haec S. Hieronymus in epistola ad S. Augustinum, agens de excidio Urbis sub nomine Hierusalem^b: Capta Hierusalem tenetur a Nabuchodonosor: nec Hieremiae^c vult audire consilia: quin potius Aegyptum desiderat, vt moriatur in Taphnes, & ibi seruitute pereat sempiterna.] haec ipse, alludens ad Gentiles Romanos non audientes Innocentium Papam veram illis religionem annunciantem, sed obstinato corde in Aegyptiaca superstitione senescere & mori stantentes. Sed vestigia Alarici Regis egredientis ab Vrbe prosequamur.

Quam opportunum esse, videri poterat, qui totius Romani Imperij capite, ipsa Vrbe positus esset; ad totum ipsum vendicandum sibi Imperium, victorem barbarum exercitum, victoribus copiis praemouere, ipsumq. Honorium Imperatorem imparatum appetere, eoq. e medio sublato, summa reru potiri. Sed qui facit^d pondus ventis (vt apposite ex diuinis oraculis id vsurpem) alio vertit barbari Regis impetum, ad ipsius interitum: quo perspicue demonstraret (quod saepe superius inculcatum est) non delictis Christianorum Principum, sed prouocante impietate Gentilium, eiusmodi a Deo attemptatum esse flagellum. Barbarus Gothus igitur quadam veluti percussus amentia, nec Urbem quam ceperat tenuit, vel recedens custoditam sibi, praesidio in ea relicto, curauit, neque in Honorium exercitum mouit: sed ab Vrbe, numine cogente, exire compulsus potius, quam sponte progressus, palambundo milite magis quam ordine compositis turmis, Capaniam, Lucaniam, Brutiosq. peruasit^e. Quid autem cum Nolam in Capania ciuitatem idem barbari inuasissent, S. Paulinus in ea degens Episcopus captus a Gothis dixerit, a S. Augustino^f relatum audi: Paulinus noster Nolensis Episcopus, ex opulentissimo diuite, voluntate pauperrimus, & copiosissime sanctus; quando & ipsam Nolam barbari vastauerunt, cum ab eis teneretur, sic in corde suo (vt ab eo postea cognouimus) precabatur: Domine non excrucier propter aurum & argentum: vbi enim sint omnia mea, tu scis. Ibi enim habebat omnia sua, vbi eum condere & thesaurizare ille monuerat, qui haec mala mundo vetura praedixit.] haec Augustinus.

Qui autem putant hoc ipsum tempus fuisse cum idem S. Paulinus a barbaris captiuus est ductus in Africam pro viduae filij redemptione captiuus, errore labuntur: siquidem nulli hoc tempore in Africa barbari; sed longe post Vuandali ea sunt potiti prouincia, quorum Regi Paulinus spontanea suscepta seruitute (vt suo loco dicemus) seruiuit. At tantum absuit vt hac barbarica incursione Paulinus abductus fuerit; vt, protegente eum S. Felice patrono suo, nec ipse, nec populus Nolanus quicquam mali passus fuerit: vt ex his quae idem S. Augustinus conscripsit, possumus intelligere, vbi ait^g: Non enim solis beneficiorum effectibus, verum etiam ipsis hominum aspectibus confessorem apparuisse Felicem ciuibus vel inquilinis pie a se dilectis, cum a barbaris Nola oppugnaretur, audiuius non incertis rumoribus, sed testibus certis.] haec Augustinus, qui vtina omnia illa litteris commendata posteris tradidisset. Porro ad eundem Paulinum adhuc Nolae agentem post Gothoru inuasionem S. Augustinus commentarium illum (vbi de his agit) de Cura agenda pro mortuis scripsit: cum iam (vt ipse Augustinus^h tradit) primum librum de Ciuitate Dei scripsisset, quem citat, atque nuper contigisse Urbis cladem affirmat. Quomodo autem Alaricus sequenti anno, in Siciliam exercitum transmissurus, ex hac vita sublatus est, suo loco dicemus. iam vero quae sunt reliqua anni huius, rerum gestarum ordine prosequamur.

Cum Italia in hunc modum Gothorum esset tumultibus agitata, Africana vero Ecclesia pace frueretur: hoc anno congregatum est Concilium Carthaginense mense Iunij, ex quo decreta est legatio Episcoporum ad Honorium Imperatorem: quid autem hi acturi cum eo forent, eiusdem Synodi praefatio declarat, nempe eosdem legatos Episcopos missos esse contra Donatistas. haec enim habetⁱ: Post Consulatum gloriosissimorum Imp. Honorij octauum & Theodosij tertium Augustorum, decimo octauo Kal. Iulias, Carthagine in basilica Regionis secundae. In hoc Concilio legatione susceperunt contra Donatistas Florentius, Possidius, Praesidius, & Benenatus Episcopi, eo tempore, quo lex data est, vt libera voluntate quis cultum Christianitatis acciperet.] haec ibi, ac nihil praeterea aliud huius Synodi reperitur: sed & haec obscura valde, nisi alijs huius temporis rebus gestis elucidentur: constat enim in primis, horum legatorum apud Honorium res agentium S. Augustinum mentionem facere in epistola^k ad Italicam, vbi queritur, quod cum litteris eius acceperit omnia in Italia barbarorum inuasionem suscepi, atque ingenti motu turbati, ipsi legati nihil

a Hierem. 5. b Apud August. Hier. epist. 26. c Hierem. 43.

ALARICVS IMPROVDENTER AGIT. d Iob. 28.

ALARICI PROGRESSVS IN CAMPANIAM. e Pallad. dialog. lib. 13. f Aug. de Ciuit. Dei lib. 1. c. 10.

g August. de cura agenda pro mort. c. 16.

h August. eod. lib. c. 2.

CONCILIVM CARTHAGIN. VNDE LEGATIO AD IMP.

i Concil. Afric. c. 75.

k Aug. epist. 135.

hil his de rebus scripserint in Africā: quibus plane insinuare S. Augustinus videtur, illas literas esse scriptas hoc anno, sed antequā Vrbs a barbaris caperetur, re tamē in vltimo collocata discrimine. Sed de occasione huius mittendæ legationis iam aggredimur enarrare.

Accidisse vidimus anni huius exordio, cum Attalus tyrannus inuasisset Imperium, & iam Africam esset tentaturus; vt Heracliani in Africa Comitibus, vel Macrobij in ea Proconsulis consilio leges aduersus Donatistas datæ silerent: etenim in discrimine posita videbatur vniuersa Africana prouincia, si tot legibus exagitati & exasperati Donatistæ pro partibus Attali dimicarent. Quamobrem elicium fuit ab Honorio Imperatore rescriptū, quo iisdem sinerentur eam quam vellent religionem amplecti; sicq. transacta res est. Cum autem periculum illud cessasset, Attalo exauctorato, Episcopi Africani, quod viderent Honorij rescriptum in magnum Christianæ religionis dispendiū vertere, collecto Carthagine Episcoporum conuentu, vna omnium sententia decreuere, mittendam esse ad Imperatorem Honorium legationem, quam ornarent quatuor Episcopi ad hoc munus electi: qui rogarent Imperatorem, vt pro Donatistis datum reuocaret edictum. Et hoc est, quod in huius Synodi præfatione sic habetur: Lex data est, vt libero cultu quis Christianitatem acciperet. At vnde, dices, ista adeo concinne disposita tibi vendicās? ex diuinatione, an coniectura? immo ex certa testificatione deducimus, nimirum ex rescripto Honorij Imperatoris, quo ipse annuisse comperitur petitioni eorundem legatorum Episcoporum. Etenim hoc anno de his ita rescripsisse apparet ad Heraclianum in Africa Comitem:

DE LEGATIONE AFRICANORVM EPISCOPORVM.

a l. 51. de hæres. c. Theod.

NOVO RESCRIPTO HONORII REVOCATAM LATAM PRO DONATISTIS LEGEM.

b Possid. in Vita S. Aug. c. 13. c l. 3. de Relig. c. Theod.

MARCELLINVS IN AFRICAM MITTITVR OB CAVSAM DONATISTARVM. d Balduin. Not. ad Opus. de Donatist. pag. 125. 126.

CAUSA EXPETENDÆ COLLATIONIS. e Aug. contra Iul. Pelag. lib. 3. c. 1. f Possid. in Vita S. Aug. c. 13.

Oraculo penitus remoto, quo ad ritus suos hæreticæ superstitiones obreperant: sciant omnes sanctæ legis inimici, plectēdos se pœna & proscriptionis & sanguinis, si vltra conuenire per publicū execranda sceleris sui temeritate temptauerint. Dat. VIII. Kal. Septemb. Varane V.C. Conf.] En vides hac lege irritari præcedens edictum, quo ad ritus suos redierant palam compressæ ante legibus hæreses. Sed & illud velim obserues, lector, postridie eius diei, quo Vrbs capta est, eiusmodi datum esse ad Heraclianum, iuxta petitionem Episcoporum, rescriptum; quo imminentem Vrbi extremam cladem Deus propitiatus auerteret. Præsentissimum fuit sane remedium; quo factum est, vt Alaricus Urbem captam post triduum quasi fugatus reliquerit, & in sui interitum concitus festinavit.

Sed parum visum est Honorio legē lege conuellere: verū & adiecit animū, vt Donatistas omnimode ad Catholicam concordiam restitueret; id fieri posse ratus, si ad publicā eos Collationē cogeret. Ad eiusmodi autem prouinciam obeundā (vt Possidius tradit) misit Marcellinum Tribunū & Notarium, ad quē eiusmodi hoc anno datum reperitur esse rescriptū:

Ea quæ circa Catholicā fidem vel olim ordinavit antiquitas, vel parentum nostrorū auctoritas religiosa constituit, vel nostra serenitas roborauit, nouella superstitione summotā, integra & inuiolata custodire præcipimus. Dat. IV. Id. Octob. Rauēnæ, Varane V.C. Conf.] Sunt hæc quidem, quibus Honorij pietas mirifice commendetur, cum profligando hæreticos, barbaros a Deo propulsari speraret: quod quidem magno miraculo ipse sine armis Deus impleuit. Quod vero ad Marcellinū spectat, quē hoc anno ab Honorio Imp. in Africā missum diximus: cōsentiunt huic nostræ assertioni, quæ Balduinus summa fide testatur, se in Actis antiquitus scriptis legisse, Collationem ab Honorio indictam, celebratam esse anno sequenti a Consulatu Varanes; itemq. hoc anno datum prid. Id. Octobris rescriptū eiusdem Honorij Imperatoris, quo in sequentē annum Collationem indixit, habendā Carthagine inter Catholicos & Donatistas: ad quod opus curandum idem (vt dixi) missus est Marcellinus. At quanta hæc admiratione digna, tot distentum occupationibus & angustijs obrutum Honorium Imp. tanta solertia, tamquam in summo otio constitutum, ista curasse?

Expetijisse autem istud ipsum Catholicos in Africa Episcopos per eosdē legatos hoc anno missos ad Honorium Aug. vt ad publicam Collationem Donatistæ compellerentur: haud obscure S. Augustinus significat, vbi ait: Donatistas ad Collationem nobiscum venire per Imperialia iussa compulimus. Porro id per Augustinum ipsum fuisse procuratū, perspicue Possidius tradit. Cur autē hanc curam Augustinus subierit, vbi supra mox subdit: Illorum enim furor occupauerat Africā totam, nec prædicari a Catholicis veritatē contra suum patiebantur errorem, violentis aggressionibus, latrocinationibus, itinerū obsidionibus, rapinis, ignibus, cædibus multa vastantes, cuncta terrentes. Cum quibus apud Episcopos, quos cōmunes non habebamus, nihil agere poteramus. quod vero ante centū ferme annos maiores nostri cū ijs egerant, iā populorum memoria non tenebat. Hæc igitur necessitas cōpulsit, vt saltem Gestis nostra Collatione consecutis, eorum contunderemus inuerecundiā, & re-

A primeremus audaciam.] hæc de causa procurandæ ab Imperatore Collationis Augustinus. At sicut summa curatum fuit industria, vt iisdem Donatistæ, licet renuentes, ad mutuum cum Catholicis Collationem compellerentur: ita eadem Collationem expetentes Maximianistæ, ramus præcisus a reliquis Donatistis, sua paucitate contemnendi, ab Episcopis Catholicis repulsi sunt: cur ita? ab eodem accipe Augustino, cum ista subdit compellans Pelagianos: Similes (inquit) estis Maximianistis, qui cupientes exiguitatem suam nomine saltem certaminis consolari, & ideo videri aliquid apud eos, quibus contemptibiles erant, quia inire nobiscum sinerentur examen: interpellantes eos, & libellum dantes, prouocantesq. contempsimus. Magis enim de certamine nominari desiderabant, quam formidabant in certamine superari: nec sperabant victoriæ gloriam, sed famam requirebant Collationis, quia multitudinis non habebant.] hæc Augustinus.

B Sed missis his: quænam essent Donatistarum, quorū idem meminit, ingentia mala illa, ad quæ euertenda & comprimenda quatuor illorum Episcoporum oportuerit mitti legationem, atque decerni Collationem, legariq. ab Honorio certum hominem Marcellinum ad ista tractanda: nota fiunt ex epistola eiusdem S. Augustini ad Victorianum hoc ipso tempore (vt indicabimus) scripta, vbi ait: Ecce in regione nostra Hipponensi, quoniam eam barbari non attigerunt, clericorum Donatistarum & Circumcellionum latrocinia sic vastant ecclesias, vt barbarorum fortasse facta mitiora sint. Quis enim barbarus excogitasse potuit, quod isti, vt in oculos clericorum nostrorum calcem & acetum mitteret, quorum membra etiam cetera plagis horrendis, vulneribusq. sauciantur? deprædantur etiam domos aliquas & incendunt, fructus aridos diripiunt, humidos fundunt, & talia ceteris comminando, multos etiam rebaptizari compellunt. Pridie quam ista ad te dictarem, ex vno loco per huiusmodi terrores quadraginta octo animæ mihi rebaptizatae nunciatae sunt. Plangenda sunt hæc, &c.] ista sanctus Augustinus ad Victorianum scribit, & quidem hoc anno, vt ostendemus. Modo vero de iuis clericis Hipponensibus calce & aceto a Donatistis excæcatis, ex eodem ipso Augustino rem alibi fusius profecuto, historiam intexamus, ait enim scribens ad Ianuarium:

Venite, inquit, aut mittite nobiscum in regionem Hipponensium, qui videant armatum exercitum vestrum: quamuis nullus miles numero armorū suorum calcem & acetum adhibuit ad oculos barbarorum. Si neque hoc vultis, saltē scribite ad illos, vt iam ista non faciant, vt iam se a cædibus nostris, a rapinis, ab excæcatione comescant.] hæc ad Ianuarium. Quid autem sceleris ab eisdem perpetratum sit aduersus Restitutum in eadē diocesi Hipponensi, ita alibi idem Augustinus: Restitutus quidam in regione Hipponensi vester presbyter fuit: qui cum ad Catholicā pacem, antequā istis Imperialibus legibus iuberetur, veritatis ratione permotus, manifesta voluntate transisset: de domo sua raptus est a clericis & Circumcellionibus vestris, luce palam in castellum proximum ductus, & multitudine spectante, nihilq. resistere audente, ad furem arbitriū sustibus cesus, in lacuna lutulenta volutatus, amictu iunceo dehonestatus. Posteaquam satis excruciauit oculos dolentium, ridentiumq. satiauit, inde ductus est ad locum, quo nemo nostrū audebat accedere; duodecimo die vix dimissus est.] hæc ipse: qui de eodem Restituto atque alijs meminit in epistola ad Donatistas. Sed occisum postea Restitutum presbyterum a Donatistis, & Innocentio ab eisdem oculum effossum & digitum præcisum fuisse, litteræ eiusdem Augustini ad ipsum Marcellinum, eiusmodi scelera legum gladio vindicare paratum, significant.

Sed iam ad eiusmodi Augustini ad Victorianum datas hoc tempore litteras redeamus, E in quibus totius ferme Orbis clades a barbaris illatas ita recenset: Totus quippe mundus tantis affligitur cladibus, vt pene pars nulla terrarum sit, vbi non talia, qualia scripsisti, committantur atque plangantur. Nam ante paruum tempus etiam in illis solitudinibus Aegypti, vbi monasteria separata ab omni strepitu, quasi secunda degebant; a barbaris interfecti sunt fratres. Iam vero quæ modo in regionibus Italiae, quæ in Gallijs nefaria perpetrata sint, etiam vos latere non arbitror: de Hispanijs quoque tot prouincijs, quæ ab his malis diu videbantur intactæ, cœperunt iam talia nunciari.] subdit his de Donatistis quæ diximus. Sed & ad finem epistolæ, neque Mauritaniā Sitifensem expertem fuisse barbarorum incurfionum, exemplo recitato neptis Seueri Episcopi, demonstrat: cuius rei gesta perbreuem his eius verbis reddemus historiam, quæ sic se habet:

Sitifensis ante paucos annos Seueri Episcopi neptis sanctimonialis a barbaris ducta est: & per mirabilem Dei misericordiam cum honore magno suis parentibus restituta est. Domus

MAXIMIANISTARUM RELECTA COLLATIONE.

DONATISTARVM SAEVITIA IN CATHOLICOS HIPPENENSIS. a Aug. epist. 122.

b Aug. epist. 68.

DONATISTARVM IMMANNIA SCELERATA.

c Aug. contra Cresc. lib. 3. c. 48.

d Aug. epist. 166.

e Aug. epist. 159.

CLADES ORBIS HVIVS TEMPORIS. f Aug. epist. 122.

g Idem ibidem.

SANCTIMO-
NIALIS CAS-
STA CVM HO-
NORE RESTI-
TUTVR.

a Aug. ad Dul-
cit. de off. quæst.
c. 7.

MIRA DE IV-
VENE RA-
PTORE.

Rino. Rino.

BARBARI
GRASSAN-
TES IN O-
RIENTE.

b Hier. epist. 82.

c Genes. 16.

MARCELLI-
NVS HIERO-
NYMI ET AV-
GVSTINI PER-
NECESSA-
RIVS.

d Amos 1.

DE MONA-
CHIS OCCI-
SIS A BAR-
BARIS.

STVDIVM DE
PRABOCV-
PANDIS SAN-
CTORVM RE-
LIQVIVS.

enim illa barbarorum, vbi captiua ingressa est, subita cœpit dominorum infirmitate iactari; ita vt omnes ipsi barbari, tres, nisi fallor, vel amplius fratres periculosissima infirmitate laborarent: quorum mater animaduertit puellam Deo deditam, & credidit quod eius orationibus sui filij possent ab imminenti iam mortis periculo liberari. Petiuit vt oraret pro eis; pollicens, quod si salui facti essent, eam suis parentibus redderent. Ieiunauit illa, & orauit: & exaudita continuo est. Ad hoc enim hoc factum erat, quantum exitus docuit. Ita illi tam repentino Dei beneficio salute percepta, mirantes eam & honorantes, quod eorū mater promiserat, impleuerunt.] hæc S. Augustinus; quibus & alijs pluribus docet, Dei seruos, vbi cumque sint, sub Dei manu existere, cunctaq. eius prouidentia recte disponi.

At quod de Sitifensi Episcopo & Dei prouidentia mentio facta est: quid mirandum de iuuenē, qui raptam feminam timore correptus ad eum duxerit, idem S. Augustinus ad Dulcitium^a breuiter scribat, his iungamus: Dicam (inquit) quod factum est in Mauritania Sitifensi: neque enim Deus sanctorum non ipse est etiam & nunc Deus. Viduā in proposito continentia constitutā Celtichius quidam catechumenus iuuenis rapuit, vt haberet vxorem. Antequam concumberet, pressus somno & territus somnio, Sitifensi Episcopo eandem vehementissime requirenti reuocauit intactam. Viuunt adhuc de quibus loquor. Ille baptizatus, & ipso in se facto miraculo conuersus ad Dominum, ad Episcopatum mirabili probitate peruenit. Illa in sancta viduitate persistit.] hæc ipse ad Dulcitium. Sed de eiusdem citata nuper epistola ad Victorianum inchoatam semel prosequamur orationem: nam quæ ex ea de huius temporis rebus gestis produntur, S. Hieronymi quoque testificatione firmanur, nimirum de his quæ Aegypti monachi a barbaris passi sunt.

Quod enim S. Augustinus in ipsa ad Victorianum data epistola tradit, nuper accidisse vt barbari irruerint in Aegypti monasteria; idem hoc tempore contigisse, S. Hieronymus in epistola ad Marcellinum docet his verbis^b: Hoc autem anno, cum tres explicassem libros, Ezechielis videlicet, subitus impetus barbarorum, de quibus tuus dicit Virgilius, Lateq. vagantes Barchæi: & sancta Scriptura de Ismael^c, Contra faciem omnium fratrum suorum habitabit: sic Aegypti litem, Palæstinæ, Phœnicis, Syriæ percurrit, & instar torrentis cuncta secum trahens, vt vix manus eorum misericordia Christi potuerimus euadere.] hæc Hieronymus: qui cum tres se tunc in Ezechielem libros absoluisse tradat, plane hunc annum, vel sequentis exordium signat: nam (vt nuper vidimus) dum præ manibus illos haberet, de capta Vrbe a Gothis certior factus fuit, vt in eorundem librorum præfationibus ipsum testatum esse apparet. Quo item anno (vt profitetur) eū constat scripsisse epistolam ad Marcellinum & Anapsychiam: quem quidem Marcellinum vnum eundemq. esse cum eo Marcellino, de quo dictum est, hoc anno ab Honorio Imperatore legatum fuisse in Africam, ex eo deducimus coniecturam, quod hic ipse vir apprime disertus illis ipsis eundem Hieronymum de statu animæ pulsauerit quæstionibus, quibus & Augustinum interpellauit: immo & ex eo id certum affirmari posse videtur, dum vt consulat de illis Augustinum, his verbis admonet: Certe habes ibi virum sanctum & eruditum Augustinum Episcopum, qui viua (vt aiunt) voce docere te poterit, & suam, immo per se nostram explicare sententiam.] hæc ipse: quibus patet; sequenti potius anno quam præsentem eam a S. Hieronymo esse scriptam epistolam; cum iam certior redditus esset, eundem Marcellinum in Africam peruenisse, quod hoc anno ab Honorio missum fuisse vidimus.

At quod spectat ad barbarorum incursionem: non in Aegyptum tantum (quod deplorat Augustinus) sed & in Palæstinam & alias vicinas prouincias grassatam esse, atque occisos esse quamplures sanctos monachos, cum (vt ipse testatur) vix S. Hieronymus euasit, Cassianus narrat his verbis: In Palæstinæ partibus, iuxta Thecæ vicum, qui Amos^d Prophetam meruit procreare, solitudo vastissima est, vsque Arabiam & Mare mortuū (quo ingressa deficiunt fluenta Iordanis, & cineres Sodomorū) amplissima extensione porrecta. In hac summæ vitæ ac sanctitatis monachi diutissime cōmorantes, repente sunt a discurrentibus Saracenorum latrunculis interempti. Quorum corpora licet sciremus tā a Pontificibus regionis illius, quā ab vniuersa plebe Arabū tanta veneratione percepta, & inter reliquias martyrum cōdita, vt innumeri populi e duobus oppidis concurrētes grauiissimū sibi certamen indixerint, & vsque ad gladiatorū conflictum pro sancta rapina sit eorum progressa contentio, dum pia inter se deuotione decertant, quam iustius eorū sepulchra ac reliquias possiderent; alijs scilicet de vicinia commorationis ipsorū, alijs de originis propinquitate gloriantibus: nos tamen vel nostra, vel quorundā non mediocriter ex hac parte scādalan-

tium

atium fratrum offensione permoti, inquirentesq. cur tanti meriti & tantarum virtutum viri ita sint a latrunculis interfecti, tantumq. Dominus passus fuerit erga suos famulos facinus perpetrari, vt viros cunctis mirabiles in manus traderet impiorum; mæsti ad S. Theodorum singularem in conuersatione actuali perreximus virum, &c.] hæc Cassianus, qui integra collatione sexta in eo argumento versatur, vt doceat, cur Deus sanctos viros ab impijs necari permittat. Erat plane quæstio ista versata ore omnium his temporibus ob ingruentia vbiq. mala & barbaros longe lateq. grassantes. De ea enim non Cassianus tantum egit, sed eadem occasione etiam S. Augustinus in dicta epistola ad Victorianum, quod ille inter alia interpellasset: Quare & serui Dei barbarorum ferro perempti sunt, & ancillæ Dei captiua ductæ?] quæ itidem pluribus tractat ad Marcellinum in commentarijs de Ciuitate Dei: illa consulat, qui ea cupit: nobis satis historiam pertigisse.

Hoc eodem anno, quo vidimus S. Hieronymum aggressum esse interpretationem Ezechielis Prophetæ, Ruffinus Aquileiensis presbyter in Sicilia agens ex hac vita decessit: profugus extra patriam ob cladem Aquileiensibus illatam, profectus est in Siciliam, Melaniam (vt opinor) nauigationem consecuturus. Peruenisse quidem ad Alarici tempora Ruffinum, eius præfatio ad Chromatium Aquileiensem Episcopum, quam præfixit suæ translationi historiæ Eusebij Cæsariensis, plane demonstrat: cum ille mærorem ob eiusmodi in suos Gothorum per Alaricum grassationem conceptum, aliqua lectione leuare studens, id ipsum exquisierat a Ruffino. Agit itaque de ipsius Ruffini obitu S. Hieronymus in præfatione libri primi commentariorum in Ezechielem: sed quod in illa perfidia, ob quam ab Anastasio Papa meruerat condemnari, ipse Ruffinus adhuc perseuerasset, Scorpij nomine eū notat: eo quidem vocabulo sugillare S. Hieronymus Ruffinum consuevit, vt in epistola ad Auitum^a in fine: eo nomine etiam ante vocarat ipsum in epistola ad Principiam^b, vbi agit de Periarchon Origenis, manu (ait) Scorpij, nempe Ruffini, emendato. De obitu vero eius ita S. Hieronymus in dicta præfatione hoc anno (vt vidimus) scripta^c: Scorpius inter Enceladum & Porphyrium Trinacriæ humo premitur: & hydra multorum capitum contra nos aliquando sibilare cessauit: datumq. tempus, quo nō hæreticorum respondere insidijs, sed Scripturarum expositioni incumbere debeamus.] hæc ipse. Ceterum dies isti Alcyonij, feriat a bello hæreticorum perpauca fuere: nam idem ipse in eiusdem commentarij libri sexti præfatione hæc de ipsius Ruffini in impietate successoribus: Putabam (inquit^d) quod medio serpente confosso, non reuiuiscerent hydræ nouella plantaria, & iuxta fabulas poetarum, Scylla mortua, nequaquam in me Scyllæi sæuirent canes, qui latrare non cessant.] at quinam isti? dicemus.

Atque illud in primis significandum est, S. Hieronymum hisce confictis nominibus, Ruffini posteros nominare, quod ijdem forinsecus profiterentur se esse fidei Catholice professores: quamobrem non nisi cum ad Ecclesiasticum iudicium ipsorum causa delata esset, de eis palam locutus est. Ipse autem S. Hieronymus, iam absolutis commentarijs in Ezechielem, cum mox (vt ipse testatur^e) ad explicationem Prophetæ Hieremiæ se cōtulit, in eius primi libri præfatione eadem quæ supra versans, de iisdem innouatoribus hæc habet^f: Nuper indotus calumniator erupit, qui commentarios meos in epistolam Pauli ad Ephesios reprehendendos putat.] & ne existimes ipsum voluisse demonstrare Ruffinum, de illo sub consueto Grunnij nomine ista subdit: Quod non videns præcurfor eius Grunnus olim visus est carpere: cui duobus respondi libris.] & paulo post de eodem nouo censore hæc addit: Nec recordatur stolidissimus Scotorum pultibus prægrauatus, &c.] quibus plane signis videas descriptum esse Pelagium, natione Britannum, voluptuosum tunc monachum, vt ex Isidoro Pelusiota superius demonstratum est; cuius plane præcurforem S. Hieronymus dicit fuisse Ruffinum. Et ne hæreas ab eodem S. Hieronymo describi Pelagium, accipe quæ idem in eiusdem cōmentarij prosecutione subdit^g: Hic tacet, alibi criminatur; mittit in vniuersum Orbē epistolas biblinas, prius auriferas, nunc maledicas; & patientiam nostram de Christi humilitate venientem malæ conscientia signū interpretatur: ipseq. mutus latrat per Alpinum canem grandem & corpulentum, & qui calcibus magis possit sæuire, quam dentibus. Habet enim progeniem Scotica gentis de Britannorum vicinia: qui iuxta fabulas poetarum, instar Cerberi, spiritali percutiendus est claua; vt æterno cum suo magistro Plutone silentio conticescat.] hæc ipse: quibus ænigmaticis formulis describi Pelagium atque Cælestium, quæ inferius dicentur, ostendent.

Sed ante de Ruffino agendum; quem hoc anno defunctum, subobscurè S. Hieronymus

RUFFINI OBI-
TUS IN SICI-
LIA.

a Hier. epist. 99.

b Hier. epist. 16.

c Hier. in Ezech.
lib. 1. pref.

d Hier. in Ezech.
lib. 6. pref.

PELAGIVS
EXEMPLE
RUFFINI
CARPIT SCRI-
PTA S. HIE-
RONYMI.

e Hieron. in pref.
lib. vlt. in Ezech.
& in pref. lib. 1.

f Hieron. pref. in
lib. 1. in Hieron.

g Hieron. pref. in
lib. 3. in Hieron.

**RUFFINVS
PRAECVR-
SOR PELA-
GII.**

*a Apud August.
contra Pelag.
lib. 2. c. 2.*

*b Gelasius Papa
in decret. libr. in
Concil. Rom.*

*c Hieron. in Hie-
rem. lib. 4. pref.*

**IMPOSTURA
RUFFINI DE
LIBRIS XY-
STI PYTHA-
GORICI.**

*d Hier. comment.
in Hierem. lib. 4.
cap. 22.
* Sexti*

*e Aug. de Natur.
& grat. c. 64.
s. AVGVSTI-
NVS XYSTI
PYTHAGORI-
CI LIBRVM
COGNOVIT.
f Aug. Reiract.
lib. 2. c. 40.*

*g Hieron. in Hie-
rem. lib. 4. pref.*

*h Hieron. ad Cte-
siphon.*

iure praecurforem Pelagij nominat. et ne quis existimet, ex nostra S. Hieronymi verborum **A** interpretatione perperam facta, ipsum pati calumniā: accipe in primis quae Pelagij collega Caelestius publice, cum in Concilio Carthaginensi haereseis argueretur, libera voce his verbis professus est: Sanctus presbyter Ruffinus Romae, qui mansit cum S. Pammachio, id dixit: Ego enim audiui illum dicentem, quod tradux peccati non sit.] haec ipse de Ruffino negante originale peccatum. Sed & de libero arbitrio male sensisse, ex hocq. a S. Hieronymo iure reprehensum, Gelasius ^b Papa haud obscure demonstrat. In his igitur cum Ruffinus errauerit: an non iure ab eodem Hieronymo praecursor fuit Pelagij nominatus?

Idem S. Hieronymus scripturus aduersus Pelagium, in eius operis praefatione, vna cum alijs haereseum earumdem auctoribus Ruffinum ponit, vt qui ex Origenis cenoso fonte in Ecclesiam eiusmodi deriuarit errores: recensentur ibi ab eodem auctore reliqui Pelagianae haereseis Patriarchae, nempe ante Ruffinum Euagrius Ponticus atque Iouinianus: **B** quos omnes in commentario in Hieremiam eodem exornat titulo, sed ponit primo loco Ruffinum sub consueto nomine Grunnij, vbi ait ^c: Commentarios in Hieremiam per interualla dictabam, vt quod deerat otio, superesset industria: cum subito haereseis Pythagorae & Zenonis ἀπαθείας ἢ ἀναμαρτυρίας, id est impassibilitatis & impeccantiae, quae in Origene olim, & dudum in discipulo eius Grunnio, Euagrioq. Pontico, & Iouiniano iugulata est, coepit reuiuiscere, & non solum in Occidentis, sed & Orientis partibus sibilare, & in quibusdam insulis, praecipueq. Siciliae & Rhodi maculare plerosque, & crescere per dies singulos, dum secreto docent, & publice negant.] Sed quam Ruffinus contulit ad roborandam impietatem? Praeter Origenis Periarchon ab ipso male translatum, & Euagrij Pontici libros virulentos Latinitate donatos: illam adiecit execrabilem imposturam, dum Xysti seu Sexti Pythagorici commentarium a se translatum sub titulo Xysti martyris Ecclesiae **C** Romanae Pontificis edidit, vt sub nomine martyris blasphemias Fideles potarent aureo calice Babylonis: haec enim ipsa omnia in eum obijcit S. Hieronymus ad Ctesiphontem.

Inuenimus reijci a Gelasio Papa suppositum librum ab haereticis nomine Xysti martyris. sed quod ab haereticis id praesumptum dicat, & non a Gentili; id accidit ex eo quod Ruffinus transferens, pluraq. addens more suo ex diuinis Scripturis, videri fecit librum potius hominis Christiani, quam Ethnici. Sed de eodem rursus S. Hieronymus ^d: Miserabilis Grunnus, qui ad calumniandos sanctos viros aperuit os suum, linguamq. suam docuit mendacium, Xysti * Pythagorici hominis Gentilissimi vnum librum interpretatus est in Latinum, diuisitq. eum in duo volumina, & sub nomine sancti martyris Xysti vrbis Romanae Episcopi ausus est edere.] & post aliqua subdit: Lectorem obsecro, vt nefarium librum abijciat, legatq. si voluerit, vt ceteros philosophorum libros, non vt volumen Ecclesiasticum.] haec ipse. Vfus est namque eo libro Pelagius, ex eoq. praepotentes elicit sententias; quibus, quasi Romani Pontificis atque martyris essent, reluctari nefarium duceretur. Editae adhuc habentur ex eodem libro excerptae sententiae sub nomine Xysti Papae & martyris; ex quibus aliqua citata a Pelagio, S. Augustinus tunc ignorans Ruffini stropham, tituli auctoritate percussus, non audens obniti tantae sedis Antistiti, in rectum sensum interpretando inflectere conatus est. Sed rem demum edoctus, monitus (puto) scriptis sancti Hieronymi; aperiens imposturam, quod ante dixerat, retractauit ^e: quam quidem Augustini retractationem non legisse certum est auctorem illum de Viris illustribus, Isidori nomine editum, dum ait, Xystum illum fuisse Romanum Pontificem, eundemq. martyrem, id auctoritate sibi vendicans Augustini; quem tamen librum ab haereticis deprauatum affirmat. Haec quidem de Xysto auctor in scripto codice Vaticano; in impressis autem **E** desiderantur Xystus & alij labe haereseis infamati.

Quod vero timeret Pelagius haereseis condemnari, atque eam ob rem clanculo cum suis ageret: idcirco haec vbi supra Hieronymus ^f: Cui respondere diu tacens, & dolorem silentio deuorans, crebra fratrum exostulatione compulsus sum: nec tamen hucusque prorupi, vt auctorum nomina ponerem, malens eos corrigi, quam infamari: non enim hominum, sed erroris inimicus sum.] & paulo post: Quibus loquar compendio. Aut bona sunt quae docetis, aut mala. Si bona; defendite libere. Si mala; quid occulte miseros iugulatis errore, rectaq. fide ad decipiendos simplices quosque iactatis expositionem? quae si vera est, cur absconditur. si falsa, cur scribitur? &c.] & alibi ^h: Sola haec haereseis est, quae publice erubescit loqui, quod secreto docere non metuit.] haec ipse.

Talis hoc tempore status erat haereseis Pelagianae, vt cum propalarentur errores, aucto-

A restamen latere cuperent; hacq. de causa insulas ad docendum elegerint, duafq. simul pestilentiae cathedras crexerint, alteram (vt habet idem S. Hieronymus) in Sicilia ad decipiendos Occidentales, in Rhodo insula alteram, ad corruptionem Orientalium populorum. De Sicilia cathedra, praeter recitatas superius S. Hieronymi obscure nominibus alijs inuolutas sententias: accedunt his, quibus haec toto caelo perspicias, ea quae habet Hilarij epistola ^a his temporibus scripta ad S. Augustinum, qua cum de omnibus reddidit certorem, tacitis tamen auctorum nominibus, quod adhuc res eo modo clam tractaretur. In Sicilia enim docuisse Caelestium, quae scripsit S. Augustinus ad Eutropium & Paulum Episcopos Galliarum, satis aperte demonstrant. Sed quid anno sequenti cum S. Hieronymus rum Augustinus requisiti exactiq. fecerint, vt aduersus vagantes errores scriberent, nos suo loco de his agemus inferius: haec autem modo occasione Ruffini obitus dixisse volumus, **B** sepelisseq. eum ijs, quos sibi viuens composuit, titulis sepulchralibus. Porro haec omnia de Ruffini obitu, & ortu haereseis Pelagianae, emergentibusq. haereticis, ex Origenistarum progenie manantibus, huic eidem anno, quo Vrbs capta est, congruere; quae in epistola ad S. Augustinum habet S. Hieronymus, satis perspicue declarant his ipsis verbis ^b: Multi vtroque claudicant pede, & ne fractis quidem ceruicibus inclinantur, habentes affectum erroris pristini, cum praedicandi eandem non habeant libertatem.] nam paulo post de Vrbe capta haec subdit: Capta Hierusalem tenetur a Nabuchodonosor, &c.] At de his fati-

Quod autem ad res Orientales pertinet: hoc anno Theodosius Imperator, duobus datis ^c ad Anthemium Praefectum Praetorio rescriptis, haereticos Montanistas, Priscillianistas, atque Eunomianos diuersis poenis exagitat. Quam vero Macedoniani vexati fuerint hoc tempore, Socrates ita describit ^d: Theodosius quidam Synadorum vrbis Phrygiae Patianae Episcopus haereticos (in ea namque vrbe complures erant ex secta Macedonianorum) grauius persecutus est: eosq. non modo ex ciuitate, sed etiam ex agris relegauit. atque istud aggressus est non de more Orthodoxae Ecclesiae, quae homines persequi non solet.] Orthodoxos hic auctor nominat suos Nouatianos. sed subdit: Neque studio rectae sincerq. fidei incitatus, sed turpis quaestus cupiditati inferuiens, vt ex haereticis pecuniam cogeret. Itaque nihil reliquum fecit, quod ad Macedonianos vexandos pertineret: manulq. clericorum, qui de eius erant Ecclesia, contra eos armare, ac infinitis fere machinis, quibus illos conturbaret, vt coepit: in iudicio victos sistere non desijt, maxime omnium Agapetum illorum Episcopum varijs incommodis & molestijs affecit. Ac cum primarij prouinciae viri non satis habere virium & auctoritatis ei viderentur ad supplicium de Macedonianis sumendum; Constantinopolim celeriter contendit, mandatumq. Praefecti prouinciae postulat.

D Dum Theodosius Episcopus his de rebus Constantinopoli moram facit; Agapetus, quem sectae Macedonianae praefesse docui, ad rectam sanamq. de fide opinionem redijt. Nam consilio cum vniuerso clero inuito, & populo Ecclesiae suae conuocato, persuadet vt fidem Consubstantialis accipiant. Quo facto, cum ingenti multitudine, immo vero cum populo vniuerso ad ecclesiam ire maturat: ac precibus peractis, sedem in qua Theodosius confidere consueuerat, capessit. Simulatque populum concordiae vinculis in vnum colligauerat, de reliquo fidem Consubstantialis docuit: vnde ecclesiarum administratione ad urbem Synada spectantium potitus est. His rebus ita constitutis, paulo post Theodosius Synada reuertitur, Praefecti mandato fretus, quod secum attulerat: atque ignarus rerum quae ipso absente acciderant, extemplo ad ecclesiam pergit. Inde ab omnibus qui ibi aderant, expulsus, Constantinopolim denuo proficiscitur: qui simulatque eo aduentabat, grauius suum statum coram Attico Episcopo deplorare, se inique Episcopatu eiec-tum docere coepit. Atticus autem, vt intellexerat rem feliciter ad Ecclesiae commodum cecidisse, verbis Theodosium lenire, suadere, vt genus vitae quietum & vacuum a molestijs consecraretur, communemq. omnium vtilitatem suis priuatis commodis antefere-ret: scribit praeterea Agapeto, vt Episcopatum teneat, nihilq. molestiae sibi ex offenso Theodosij animo suspicetur euenturum.] haecenus Socrates: sed illud parum consulte (vt dictum est) ait, non de more Catholicae Ecclesiae illum infectatum personas haereticorum; cum a temporibus Christiani Imperatoris Constantini sexcenta ferme edicta aduersus personas haereticorum promulgata legantur, idq. innumera exempla superius relata declarent.

Quod vero fordesceret, non a nimarum lucri causa, sed cupiditate rerum temporalium, Episcopos exagitare illos, qui extra Ecclesiam praua docerent (vt exemplo Theodosij

Episcopus

PELAGIA-
NAE HAERE-
SIS TACITVS
PROGRESSVS

*a Apud August.
epist. 89.*

*b Apud August.
epist. 26.*

*c L. 48. 49. & 50.
de haer. C. Theod.
THEODOSIVS
EPISC. QUID
IN MACEDO-
NIANOS.
d Socr. lib. 7. c. 3.*

AGAPETVS
MACEDONIA-
NVS CVM SY-
SIS REDIT AD
ECCLESIAM.

Episcopi declaratum est) hoc prudentior quidem factus est Synesius, qui sic suos iubet hoc tempore magno animi zelo eosdem Eunomianos insectari, ut tamen a rapina ipsorum bonorum abstineant. Quæ igitur aduersus eosdem Eunomianos in Aegypto agentes Synesius ex philosopho Episcopus Ptolemaidis scripserit, temporibus quidem & argumento, de quo agitur, congrua hic reddamus. Qui enim (ut ostendimus) ad sedem illam administrandam inuitus nolensq. assumptus est: ea potitus (ut decuit) summo studio ac vigilantia administrauit, ut eius litteræ in Episcopatu conscriptæ docent, inter quas hæc sunt aduersus Eunomianos datæ ad suos presbyteros, his scilicet verbis ^a:

^a Synes. epist. 50.

Ex impij Eunomij secta, audio, Quintianum, per eos qui celeberrimæ ipsius potestatis in exercitu præfecti sunt, adulterare rursus Ecclesiam, & falsos quosdã doctores constituere, laqueum animis simpliciorum, per eos qui nuper a Quintiano missi sunt ad hoc ipsum, iniijci. Hi igitur spurij presbyteri, & recentes aduenæ, & Apostoli diaboli & Quintiani, ne lateat vos, quod insultum in gregem, quem vos pascitis, fecerunt; nec lateant vos, quod zizania inter triticum conseminant. Nota sunt omnibus horum refugia: scitis qui agri eos suscipiunt: scitis quæ domus prædonibus apertæ sint. Inuadite fures, naribus inuestigantes: fitis æmulatores benedictionis Mosaicæ, qua benedixit viris, qui contra impios in castris & mentem & manus mouerunt. Illud autem ad vos, fratres, dictu dignum est: Bona bene fiant: lis pro lucro tollatur: omnia propter Deum tractentur. Non eandem oportet esse virtutis & improbitatis causam. Pro pietate cursus est: pro animabus decertandum est, ne aliquos ab Ecclesia deprædentur, quod iam consueto more faciunt.

NE EVNOMIANORVM BONIS INHIENT ORTHODOXI.

Qui vero Ecclesiæ præfectus auxerit crumenam, & per hoc quod vtile esse videtur, id temporibus exigentibus, asperitatem & potentiam sibi conficit: hic est quem nos ex conuentu Christianorum reijcimus. Non fecit Deus virtutem imperfectam: non opus habet auxiliaria improbitate: nec deficient milites Deum decentes Ecclesijs: reperiet auxiliares hic quidem sine mercede, in cælo vero perfectam mercedem habituros. Vos hi fiatis. Bonum est enim etiam recta facientibus comprecari; bonum etiam transgredientes execrari. Quisquis igitur pigrescit, & destituerit; & quisquis aggredietur quidem, verum rapuerit quid de alienis, non insons fuerit apud Deum. Vnum hoc solum in medium trahite; & monetarios istos prauos, qui diuinam doctrinam velut numisma adulterant, circumferte: qui sint, omnibus manifestum facite: deinde hoc modo cum ignominia e Ptolemaidis finibus expellantur; quicquid cum ipsis venit & omnem rem ad sacrificium inutilem auferentes. Qui vero præter hæc facit, maledictus Deo, Quisquis impium conuentum conspicatus, neglexit; aut vbi audiuit, contempsit; aut luto ab ipsis inquinatus est: hos nos Amalechitas esse statuimus, a quibus spoliū auferre non licet. De eo vero qui accepit, dicit Deus: **D** Pœnitet ^b me; quod Saulem Regem feci. At vestri nullam ob rem ipsum pœniteat. Sed vestri quidem cura sit Deo; Dei vero cura sit vobis.] hæcenus ad suos Synesius. Qui quidem his & alijs recte sancitis suæ sedis Episcopatus primordia consecrauit. hoc enim anno ipsum creatum esse Episcopum Ptolemaidis, nempe anno tertio a reuocatis exulibus Episcopis Ioannis fautoribus, superius dictum est: hoc namque anno epistolam dedisse diximus ad Theophilum Alexandrinum Episcopum pro Alexandro Episcopo Basiopolis in Bithynia, quam alia occasione superius recensuimus.

^b 1. Reg. 15.

At dignum quidem putamus, omnium celeberrimi huius temporis philosophi Synesij, hoc anno Episcopatu initiati, primordia hic repetere. Fuit ille patria Cyrenensis, Alexandriæq. versatus, vbi vxorem duxit & filios genuit: ex quo autem genere ortus sit, & institutum vitæ eius probe compositum, ipse ^c hæc omnia pluribus: haud enim in his licet alio properanti moras necere. Reddamus hic modo quæ de eo Euagrius ^d litteris comendauit; ait enim: Iste Synesius fuit cum in alijs rebus disertus, tum in philosophia egregie excolenda adeo præ ceteris eximius, ut etiam a Christianis, qui neque amore, neque odio adducti, de eo iudicium fecerunt, in magna haberetur admiratione. Itaque illi persuadent, ut licet nondum doctrinam de resurrectione carnis admisisset, neque ita censere vellet, saluari regenerationis lauacro tingeretur, & iugum susciperet sacerdotij: recte admodum de eo augurantes, quod res alias eius virtutes sequerentur, diuinæq. gratia nihil pateretur in eo desiderari. Quæ spes illos minime frustrata est. Nam qualis & quam eximius vir euaserit, argumento sunt tum epistolæ ab eo post sacerdotij susceptionem eleganter & ornate compositæ, tum liber ille, quem dedicauit Theodosio, tum aliæ præclaræ illius quæ extant lucubrationes.] hæc Euagrius. Habetur excusa ipsius Synesij epistola, vnde ipse

DE SYNESIO EX PHILOSOPHO EPISCOPO.

^c Synes. epist. 18. ^d Euagr. lib. 1. cap. 15.

A ipse Euagrius ea omnia hausisse visus est de contestationibus ab eo factis, antequam fieret Christianus, atque ordinaretur Episcopus: cum a clero electus, & populo postulatus Episcopus, ille publica contestatione innotescendum curauit; nimirum se haud cælibatum, ut alij sacerdotes, seruaturum; sed cum coniuge permanfurum, suscepturumq. ex ea liberos; nec adduci posse ut contra philosophiæ præscriptum, ex fide Christiana ipse crediturus sit, fore aliquando mundi occasum, corporumq. resurrectionem, vel ante corpora formari, quam animas. hæc quidem ab ipso iactata, certum est.

SYNESIUS PHILOSOPHVS ELECTVS EPISCOPVS.

Sed errore maxime labūtur, qui putant hæc serio fuisse a Synesio inculcata. Etenim quomodo Theophilus adduci aliquando valuisset, ut credere obstinata contradictione nolentem, atque adeo refragantem baptizandum fore consenserit, nedum summo sacerdotio imbuendum, contra Euangelicam Apostolicamq. doctrinam, ipsis Ecclesiæ legibus reclamantibus, quarum Theophilus minime ignarus, sed consultissimus erat? At quomodo hæc gesta sint, paulo post dicturi sumus. modo autem ipsius Synesij de his datam ad Euoptium fratrem epistolam hic recitemus, quam exscripsit Nicephorus ^a, ex quo eam hic nos reddemus. sic enim se habet:

^a Nicephor. lib. 14. c. 55. Synesius epist. 105.

Inconsideratus sane essem, nisi multam haberem Ptolemaidis ciuibus gratiam, qui me honore eo, quo me ipsum indignum puto, honestum esse volunt. Verum non an illi magna tribuant, sed potius an ea a me recipienda sint, deliberare conuenit. Quod si enim homo diuino prope fruatur honore, si quidem iustus sit, dulcissimum percipiat fructum: si dignitate ea longe sit indignior, acerbam futuræ poenæ sustineat expectationem. Porro non nouus hic, sed vetustus admodum est metus, ne quid in Deum committam, honorem ab hominibus ferens. Ego sane, qui me ipsum noui, ineptiorem omnino comperio, quam ut sacerdotali dignitati gerendæ idoneus sim. Proinde apud te de animi mei motibus & cogitationibus agam: non enim alium habeo, apud quem id rectius faciam, quam te percarum mihi, mecumq. educatum caput. Te namque æquum est participem esse curarum mearum, ac noctu vigilantem deliberare, & interdiu cogitantem considerare, ut & boni mihi aliquid contingat, & mali quicquam effugiam. Accipe igitur, quo loco res meæ sint, quæ tibi etiam maiore ex parte cognitæ sunt.

SYNESII EPISTOLA AD EUOPTIVM.

Fasce exiguo sublato, pulchre mihi videor hucusque philosophiam ipsam pertulisse: quam vero ab hominibus non prorsus perperam in ea versatus esse censear, laudatum a quibusdam, ampliore nunc honore me ornatum esse volunt, qui de idoneis animi mei viribus iudicare non possunt. Vereor autem, ne si per ineptam ambitionem dignitatem oblatam recipiam, neutrum consequar, videlicet neque laudem ex honore contempto, neque gloriam ex dignitate minus recte gesta. Rem ipsam sic mecum considera: Rebus duabus semper tempus omne tribuo, studijs, & ludo: litteris vacans, & præcipue diuinis, solus sum: ludo operam dans, quamplurimos admitto. Nosti enim, cum a libris exurgo, totum me in ludis esse, a ciuilibus autem curis & natura & animi destinatione abhorrere. Sacerdotem autem oportet esse virum diuinum, & ad ludum omnem perinde atque Deum difficilem ac durum; qui ut propositum institutumq. suum teneat, innumeros plurimorum conuersos in se habet oculos. Ad quos nulla aut certe parua peruenit vtilitas, nisi aliquis probe instructus & cordatus sit, & a suauitate animi omni alienus. Rem diuinam faciens, non priuatim solus esse potest, sed in communi conuentu inter plurimos versatur; cum legis doctor sit, & nihil aliud quam quod legitimum sit, sonet. Negotia eum gerere oportet, quæ simul omnes tangunt. Quæ enim communia omnium sunt, vnum ipsum curare opus est, nisi criminibus omnium obnoxius esse velit: Quomodo igitur non maximi, fortissimiq. animi sit, tantam curarum molem ita ferre, ut mens non obruatur, & extincta in anima particula diuina non negligatur; si quis tot studijs & varijs actionibus distineatur?

SACERDOTALIS VITAE EMINENTIA.

Neque ignoro esse quosdam qui hoc præstare possint: & felicem eorum naturam atque beatam, ipsosq. vere diuinos viros esse censeo, qui cum in multis humanis versentur negotijs, non tamen diuini numinis cura excidant. Ego vero me ipsum, qui in urbem descendere, & per urbem deambulare soleam, rebus inuolutum quæ ad terrenas curas trahunt, atque iniquationibus repletum esse; quarum non facile quisquam magnitudinem dixerit, scio. Nam quæ ad natia & propria aliunde adueniunt piacula, in accessionis rationem conferuntur. Corporis robur mihi non est: interiora animi bona non recte se habent: ab externis etiam aliqua ex parte destitutor: tum autem conscientiaæ mærorem ferre nequeo. & quotiescumque me quispiam rogat, disertis verbis statim dico, sacerdotem

dotem in rebus omnibus maxime a probris debere esse alienum; quippe qui aliorum quas A que sordes expiet.

Verum enimvero illud quoque litteris ad fratrem datis inferere conuenit: permulti enim hanc epistolam legent; & ea gratia illam potissimum dictaui, ut cum res ipsa nota omnibus fiat, tū utcumque ea procedat, & apud Deum & apud homines, nec minus apud ipsum patrem Theophilum culpa caream. Siquidem cum res meas in medium protrulerim, & potestati eius, quicquid velit, de me statuendi permiserim; quomodo crimini alicui obnoxius sim? Mihi & Deus ipse, & leges, ipsaq. sacra Theophili manus vxorem dedit. Quapropter omnibus prædico, testatumq. esse volo, me illam prorsus deserturum non esse; neque cum illa, veluti mœchum, clandestinam consuetudinem habiturum: alterum enim minime pium, alterum minime legitimum est. quin potius & volo & opto, plures mihi & probos nasci liberos: hoc ipsum electionis auctorem & principem ignorare B non oportet. Sciant id amici nostri Paulus & Dionysius, quos legatos hanc ob causam a populo lectos esse audio. Illam vero rem Theophilo non significari, sed in memoriam tantum reuocare opus est: de ea autem pluribus dicam, cum qua quidem vna quisquam alia omnia collata parua esse iudicet. Difficile est, atque adeo fieri omnino non potest, ut animus dogmata, quæ per eruditionem & scientiam in certam necessariamq. persuasionem euaserint, fluctuare & in dubium vocari sinat. Nosti porro, philosophiam admodum diuulgatis istis Christianorum aduersari opinionibus. Itaque haud vniquam adducar, ut posterius animam quam corpus gigni credam. Neque mundum ipsum & partes eius aliquando interituras esse dicam. Resurrectionem deprædicatam sacrum quiddam & minime vulgandum esse duco. Neque conceptis vulgi opinionibus assentiri possum. Mens philosophia exulta verum perspicit. Ea interdum necessitate adducta, mendacium per- C mittit. Et habet rationem, seu proportionem suam lumen ad veritatem, & oculus ad mentem. Quatenus ergo oculus lumine copiosiore in deterius abutatur, aut lippis tenebræ commodiores sint, hætenus mendacium quoque populo vtile esse, & veritatem noxiam eis puto, qui aciem mentis in euidentem rerum claritatem intendere nequeunt.

Quod si sacerdotes nostri hæc mihi permittunt; potero sane ego quoque sacerdotis munere fungi, qui domi quidem philosophiæ incumbo, in publicum autem progressus, sermonibus & colloquijs hominum delector, neque docens, neque dedocens, sed in anticipata opinione quemque persistere permittens. Sin illi sacerdotem ita animatum & opinionibus manifestum esse oportere dicant; omnibus me palam ostendere intermiserim. Quid enim rei est populo cum philosophia? Rerum quippe diuinarum veritatem minime vulgari oportet: populus autem more & assuetudine alia indiget. Rursum igitur & sæpius D repetens dicam, nulla cogente necessitate, neque arguere, neque argui sapientis esse. In sacerdotum autem ordinem cooptatus, non committam ut dogmata præter animi sententiam affimulem. De his Deum, de his homines testes inuoco. Veritas Dei propria est, apud quem in rebus omnibus inculpatus esse volo. Hoc vnum tantum non dissimulo: quandoquidem ioci & ludorum studiosus sum; ita ut iam inde a puero crimen istud sustinuerim, plusquam deceret, armis me & equis delectatum esse; quibus si caruero, tristis quidem ero. Quid enim cum carissimos canes feras nullas prosequi, & sagittas a teredinibus excisas esse videro, faciam aliud? Sed tamen constantiam, si Deus voluerit, obtinebo: atque quamuis a curis alienus, macerabor; causerumq. & negotiorum quantumuis graue ministerium hoc, Deo confisus, sustinebo. Dogmata autem per dissimulationem non tegam; neque mihi mens a lingua dissentiet. Hoc sic cum & sentiam & dicam, Deo placere puto: E neque sermonis illius de me occasionem relinquere volo, me, quod qui fuerim, ignoratus sim, electionis suffragia rapuisse.

Ceterum Dei amantissimus pater Theophilus, cum me norit, postquam mihi id se scire significauerit, sic tandem de me consilium, quid statuatur, capiat. Tum enim aut in instituto meo viuere me & philosophari patietur; aut postea ut me in iudicium vocet, vel sacerdotum ordine moueat, sibi ipsi potestatem non relinquet. Aliæ insuper opiniones & sententiæ omnes nugæ fuerint: veritatem enim satis scio Deo esse gratissimam. Sed enim sacrum caput tuum, atque in primis veritatis tutorem & inspectorem Deum testor, ægre mihi esse. Quomodo enim non sit, cum quodammodo ex vita solita in vitam aliam transfundendum mihi sit? Quod si rebus his in publicum prolatis (latere enim eas & premi nolo) is cui potestatem hanc concessit Deus, in ordinem sacerdotum me elegerit: subito eam necessi-

A necessitatem, & veluti diuinum decretum suscipiam. Sic enim existimo, si vel Imperatore, vel infelici, Deoq. inuiso Augustali quopiam iubente, imperata non facerem, inobediendiæ poenas me daturum esse: Deo autem ipsi volentes nos parere conuenit. Sin me ad sacrum obeundum ministerium non admittit Deus, ab ipso statim initio in me rem diuini-ssimam, veritatem ipsam complecti, neque per id quod illi maxime repugnat, mendacium scilicet, functionem ipsius suscipere decet. Fac igitur ut Scholastici hæc sciant, & ad illum referant.] hætenus epistola Synesij ex Nicephoro accepta.

Porro si quis contestationes ita ut se habent intelligat, prout a nonnullis intellectæ noscuntur; habet profecto vnde miretur, immo & indignetur, hominem talia protestantem, talesq. condiciones præponentem, sic esse ordinatum a Theophilo Episcopum Ptolemaidis. verum mentem Synesij hos minime affectos esse, palam faciemus. Vnde, rogo, Synesij mentem melius quam ex his quæ postea idem ipse scripsit, quo sensu, quoque animo ista iactarit, possumus intelligere? Simulac enim diu reluctatus, creatus fuit Episcopus, scribens ad suæ Ecclesiæ presbyteros, plane de se testatur, omnem ornatum, insuper & omnem adhibuisse artem ut Episcopatus onus effugeret. Et quam artem? nisi ut simulate agens, & illa inculcans adeo Christianæ fidei & disciplinæ aduersantia, reijceretur omnino a munere Episcopatus? Et ut sentio, haud aliud præstitit Synesius verbis, quam quod S. Ambrosius factis exhibuit, dum ne Episcopus ordinaretur, se adulterum & sanguinarium publica professione ab omnibus credi voluit. Sed audiamus eius breuem de his epistolam ad suos presbyteros scriptam:

Neque ego prius vobis superior eram, cum omni robore & arte sacerdotium effugerim: neque nunc vos me superatis: sed diuinum profecto erat, & quod tunc nondum, & C quod nunc iam. Ego enim sæpius mori pro hac rerum sacrarum administratione maluissem, ne scilicet susciperem illam. Non enim mearum virium esse iudicabam huius rei gubernationem. Cum autem Deus induxerit, non quod ego petebam, sed quod ipse volebat: precor eum qui vitæ largitor est, ut etiam quam tribuit, perfecturus sit. Qui enim iuuentutem in otio philosophico consumpsi & in speculatione a rerum actione aliena, & tantum in curis versatus sum, quantum defunctorie per actum reprehendi non potest in hac cum corpore vita, & in hoc quod ciuis ciuitatum fuerim: quomodo sufficiam curis nullam habentibus intermissionem? Aut quomodo vbi me ipsum turbæ negotiorum tradidero, adhuc ad mentis pulchritudines accedam, quibus solum beatum otium frui potest? sine quo mihi & meis similibus omnis vita, nulla vita est. Ego quidem non noui: Deo vero (aiunt) omnia possibilis sunt, etiam quæ impossibilia sunt. Et vos ipsi igitur pro me supplices manus ad Deum eleuate, & tum populo in vrbe, tū his qui in agris aut villaticis ecclesijs commorantur, preces pro nobis & in communi & singulatim omnibus committite. Si enim non desertus a Deo relictus fuero: tunc cognoscam, sacerdotium non discessum esse a philosophia, sed ampliorem accessum.] ista ad suos, cum creatus est Episcopus, Synesius b.

Scribens postea contra Andronicū; quam expetierit mori potius quam Episcopus fieri, aperta testificatione declarat, vbi primum de suo ante Episcopatum vitæ instituto ista præmittit: Viuebam cum bona spe in mundo, velut in sacro septo animal liberum ac solutum, prece & libro & venatione vitam diuidens: ut enim sana sit anima & corpus; hoc quidem laborare oportet, illam autem rogare Deum. Cum huiusmodi facilitate traxi annos illos vsque ad electionem Episcopatus: ad quem ego, si quis vniquam, timidissimus fui. Testor omnibus Deum, cuius per vos ego arcana mysteria gestaui, absque humanis circuitibus ac studijs, ipsum Deum solitarie in multis temporibus & locis accessi, & pronus & in genua inclinatus, supplex mortem pro Episcopatu eligebam.] hæc & alia de reluctantatione sua, ne susciperet Episcopatum Synesius, cuius quidem argumenti multa præterimus breuitatis causa: cum ut fugeret, ea vsus est arte, ut portentosis contestationibus illis Theophilum posset eludere. At insaniam simulantem Vlysses prudens consilium Palamedis irritum reddidit; & impietatem affectans Synesius Theophilum latere non potuit.

Cum vero e quietis tranquillo portu in turbatum vastumq. pelagus inuitus nolensq. sol- uisset: multiplicium mole negotiorum oppressus, iam cum vix septem menses Episcopatu perfunctus esset, de abdicatione agere coepit: sed frustra quidem. agit enim de his ipse in epistola ad Olympiū c. Delegabat illi Theophilus prouinciæ illius negotia & lites vertentes inter Episcopos, & causerum cognitiones: cui quidem cum parere, se necessitate astringi cogno-

SYNESII ARS
IN FUGIEN-
DO EPISCO-
PATVM.

a Synes. epist. 11.
SYNESII EPI-
STOLA AD
SVOS.

b Synesius epist.
57.

c Synesius epist.
96.
SYNESIUS
EPISCOPVS
CAVSAS IV-
DICAT MAN-
DATO THEO-
PHILI.

SYNESII
CON-
TESTATIO.

SYNESII CON-
TESTATIO.

SYNESII CON-
TESTATIO.

SYNESII CON-
TESTATIO.

SYNESII CON-
TESTATIO.

SYNESII CON-
TESTATIO.

cognosceret, & reluctari penitus nefas; ad ipsum hoc primo anno scribens, hac ait: Ego A & volo, & necessitas mihi diuina est, vt legem putem quicquid thronus ille vaticinabitur.] & inferius: Quicquid statuerit, hoc multitudini iustum sit: obedientia enim vita est, & mors inobedientia.] Tanti quidem aestimatus est recens Episcopus, vt iudex fieret seniorum Episcoporum.

Vertebat enim tunc inter vicinos Episcopos Paulum atque Dioscorum eiusmodi controuersia. Irruentibus barbaris in Cyrenem cum suis, Paulus collem occupat natura munitum; illicq; vbi ageret, domunculam ibi sitam in ecclesiam consecrat, inferens illuc altare, & in eo celebrans sacrificium: quo actu locum illum sibi vendicare putauit, contradicente Dioscoro, sub cuius diocesi locus positus erat. Sed Synesius in Paulum sententiam tulit, non existimans eam ob causam locum Deo esse dicatum, vt ad profanum usum redire non posset. Nam hoc (inquit) locum non sanctificat: alioqui omnes montes & B omnes valles ecclesiae essent, & nullum monumentum effugeret vt non publicum esset, in quibus omnibus, cum hostes praedantur, preces & mysteria fiunt. Quot vero domus per impia Arianorum tempora preces & mysteria susceperunt, & nihilominus sunt priuatae? &c.] hac & alia plura Synesius in Paulum pro Dioscoro.

In causa vero Lamponiani, qui ob illatas in Iasonem iniurias excommunicatus fuit; cum idem iudicat, illud insinuat Ecclesiae antiqui moris, quosdam atrociores casus Episcopos minores non absoluerit, sed reseruare illos primae sedis Antistiti. na audi de ipso Lamponiano: Quamquam (inquit) & lacrymas ex poenitentia effuderit, & populus supplex illum excusarit: at ego in his quae visa essent, perseveraui: soluendi vero potestatem ad sacram sedem remisi. Tantum igitur mihi ipsi permisi, si appropinquaret Lamponiano debitum fatale, ipse vitam exitus, vti tunc sane dies constituta adesse videretur: omnibus permisi tum affuturis C presbyteris, vt cum ipso communionem participarent. Nemo enim ligatus mihi moriatur. Verum sanitati restitutus, rursus ob eadem reus sit, & a diuina ac benigna anima tua veniae assensum expectet.] hac Synesius ad Theophilum Alexandrinum Episcopum, a nobis hic posita ad antiquos ritus in iudicijs Ecclesiasticis referandos. Ipse vero Synesius de se ad ipsum Theophilum hac in fine: Postremum ora pro me; orabis enim pro derelicto & omnibus deserto & egente eiusmodi cooperatione: ita ipse vereor pro me ipso loqui ad Deum. Omnia enim mihi in contrarium cedunt propter temerariam & periculis obijcentem se audaciam, quod homo in peccatis, seorsum ab Ecclesia peregrinus educatus, alieno vitae ductu institutus altaria Dei contigi.] hac Synesius: quibus videas quanta animi demissione polleret.

Obibat autem ipse nauiter Ecclesiastica negotia: in quibus curis feliciter sibi actum existimabat, si non & saecularibus negotijs obrueretur. Hinc illae aureae ipsius in querelis sententiae: Ciuilem virtutem cum sacerdotio coniungere, est versare ea quae simul versari non possunt. Priscum saeculum tulit eosdem sacerdotes & iudices. Nam & Aegyptij & Hebraeorum gens multo tempore sacerdotes Reges habuerunt. Deinde (vt mihi videtur) cum diuinum opus humano more perageretur, seiunxit Deus vitae conditiones, & alius sacerdos & alius dux effectus est. Alios enim ad materiam direxit, alios sibi ipsi collocavit. Ordinatam autem est, vt illi quidem in rerum negotijs, nos autem in precibus versaremur. Quod vero bonum est, ab ambobus exigit Deus. Quid igitur reducis? Quid separata a Deo, coniungere conaris; qui neque vt gubernemus, sed vt falso gubernemus expetis? Qua re quid fieri miserius possit? Opus est tibi Praefecto? ito ad procuratorem legum Reipublicae. Opus habes aliqua in re Deo? ito ad sacerdotem ciuitatis.] E & paulo post: Non condemno Episcopos, qui in rerum negotijs versantur: sed ignarus me ipsum vix in theatrum peruenire, admiror eos qui vtrumque possunt. Mea facultas non est duobus dominis seruire. Si vero sunt aliqui, qui neque a conscientia laedantur; poterint sane & sacerdotio fungi, & ciuitatum Praefecti esse. Radius Solis etiam si cum stercore conuersabitur, purus manet, & non coinquinatur: ego vero si idem hoc fecero, fontibus & mari opus habeo.] hac & alia plura ad sui excusationem in Synodo Synesius, cum ab Episcopatu missionem peteret, quam in annum sequentem reijcimus. hac vero satis hic de Synesij ordinatione & administratione praegustasse.

CAUSA PAULI CVM DIOSCORO.

CASVS RESERVATI PRIMAE SEDIS EPISCOPI.

SYNESII QVERELAE DE CVRIS LITIVM SAECVLARIVM.

SYNESII QVERELAE DE CVRIS LITIVM SAECVLARIVM.

SYNESII QVERELAE DE CVRIS LITIVM SAECVLARIVM.

Sequitur ordine temporis annus Domini vndecimus post quadringentesimum, nullo Occidentalis Imperij signatus Consule, quod afflictata nouis esset Gothorum cladibus & aliorum in diuersas prouincias grassationibus barbarorum Romana Respublica: in Oriente vero, vbi tranquillior esset rerum status, ipse Theodosius Imp. quartum adiit Consulatum: Quo Alaricus Gothorum Rex iam traicere in Siciliam exercitum frustra tentans, repente ALARICI OBITU. mortem occupatur apud Cosentiam: de cuius obitu & sepultura hac apud Ioannem Diaconum, ab alijs non suo nomine Paulum nuncupatum: Inter hac Alaricus dum delibere a Paulus Diacon. lib. 13. bistor. Miscal. raret quid ageret, apud Cosentiam subita morte defunctus est. Gothi Basentiu amnem de alueo suo captiuorum labore deriuantes, Alaricum in medio alueo cum multis opibus fepeliunt; amnemq; meatui proprio reddentes, ne quis locum scire posset, captiuos qui interfuerant extinguunt.] hac ipse. Sozomenus b autem de Alarico ait, eum ante obitum inita b Sozom. lib. 9. cum Honorio pace, ab eo declaratum fuisse totius ducem exercitus; subditque: Cum pro c. 12. consuetudine Principum ex processu quopiam tum reuerteretur Imperator, audita morte Alarici, statimq; descendens, publice gratias Deo nuncupatis precibus egit, quod esset infidiatore manifesto liberatus.] Addit hac his idem auctor Miscellae c:

Regem deinceps Athaulphum Alarici affinem Gothi constituentes, Romam redeunt: si quid residuum fuit, more locustaru eradunt, auferentes exinde Gallam Placidiam Theodosij Principis filiam, sororem Honorij, quam sibi Athaulphus apud Forum Cornelij coniugio sociauit: quae multo post Reipublicae commodo fuit: nam ad hoc mariti animu acerimo ingenio, subtilibus blandimentis inflexit, vt vltro a Romanis pacem expeteret.] hac ipse. at de posteriori hac Urbis inuasionem apud nullum alium me legisse memini. Orosius autem tradit d, in ipsa Urbis inuasionem sub Alarico Gallam Placidiam ab Athaulpho captam: d Oros. lib. 7. c. 40. Zosimus & alij ipsam ante sub Alarico custoditam ferunt. Ceterum diuina id factum dispensatione, quo extremam Imperij cladem auerteret, idem auctor affirmat. Nulla igitur, defuncto Alarico, clades ab Athaulpho Alarici successore Urbis illata penitus reperitur: immo ei in optatis fuisse, Gothorum exercitu Romanum Imperium in splendorem pristinum restituere, idem Orosius testatur his verbis e: Is (vt saepe auditum, atque vltimo exitu e Oros. lib. 7. c. 43. eius probatum est) fatis studiose sectator pacis, militare fideliter Honorio Imperatori, ac pro defendenda Romana Republica impendere vires Gothoru praoptauit. Nam ego quod que ipse virum quemdam Narbonensem, illustri sub Theodosio militiae, etiam religiosum prudentemq; & graue apud Bethlehem oppidu Palaestinae, beatissimo Hieronymo presbytero referente, audiui, se familiarissimu Athaulpho apud Narbona fuisse; ac de eo saepe sub testificatione didicisse, quod ille cum esset animo, viribus, ingenioq; nimius, referre solitus esset, se in primis ardentem inhiasse, vt oblitterato Romano nomine, Romanu omne solum, Gothoru Imperium & faceret & vocaret; essetq; (vt vulgariter loquar) Gothia, quod Romania fuisset; fieretq; nunc Athaulphus, quod quondam Caesar Augustus. At vbi multa experientia probauisset, neque Gothos villo modo parere legibus posse propter effrenatam barbariem, neque Reipublicae interdici leges oportere, sine quibus Respublica non est Respublica: elegisse se saltem, vt gloriam sibi de restituendo in integrum, augendoq; Romano nomine, Gothorum viribus quaereret; habereturq; apud posteros Romanae restitutionis auctor, postquam esse non poterat immutator. Ob hoc abstinere a bello, ob hoc inhiare pacem nitebatur, praecipue Placidiae vxoris suae feminae sane ingenio acerrimae, religionis satis probatae; ad omnia bonarum ordinationum opera persuasum & consilio temperatus.] Quomodo autem dolo suorum, idem Athaulphus hac meditatus, interfectus fuerit, suo loco dicemus.

Hoc eodem anno Carthagine in Africa celebrata est famosissima illa Collatio inter Catholicos & Donatistas diu expetita, saepe tentata, numquam autem, resilientibus illis, effectu consummata, nisi hoc anno, postquam ad hoc ipsum perficiendum ab Honorio Imp. missus est in Africam anno (vt dictu est) superiori Marcellinus. Post Consulatu quidem Varanes, nempe hoc anno, ex scripto antiquo Codice Balduinus tradit habitu fuisse huiusmodi Collationem. Quod autem conuentus iste appellatus inuenitur Collatio, non Conciliu; inde accidit, quod in vnico confesso non vocati sunt haeretici vel schismatici tamquam rei ab Ecclesia iudicandi; sed vt fratres ad vnitatem Ecclesiae, cognitae causae meritis, attrahendi. At quomodo

ALARICI OBITU.

a Paulus Diacon. lib. 13. bistor. Miscal.

b Sozom. lib. 9. c. 12.

c Paul. Diacon. lib. 13.

d ATHAULPHI REGIS CONSILIUM.

e Oros. lib. 7. c. 40.

f Oros. lib. 7. c. 43.

ATHAULPHI REGIS CONSILIUM.

DONATISTARUM VOCATIONEM.

ista se habuerint, & quo temporum ordine cuncta sint facta, iam aggrediamur. Quem diximus missum esse anno superiori ab Imperatore insignem virum Marcellinum in Africam ad conciliandos cum Catholicis Donatistas: idem ipse Imperatoris a rescriptum, quo iuberentur Donatistae cum Catholicis ad conferendum de controversiis inter eos diu versatis in locum vnum conuenire debere, promulgauit. Sed & dato post quatuor menses edicto decimoquarto Kal. Martias, vt Collatio haberetur decimoquarto Kalendas Iunias definiuit b; idq. ex Imperatoris rescripto, quo iubebatur eo temporis spatio eos ad causam agendam impelli: licet alijs edictis, ne subterfugium aliquod ex temporis angustia obtendi posset, alios duos menses ipse superaddidit. Ceterum vt ad Kalend. Iunias conueniretur, pars vtraque consensit. haec ex Actis ipsius Collationis sunt accepta.

a Aug. in Breuic. Collat. di. 1. c. 5.
TEMPVS COLLATIONIS.
b Aug. in Breuic. di. 1. c. 8.

MARCELLINVS INDVLGENTISSIMVS DONATISTIS.

c Aug. ad Donatistas post Collat. c. 24.
d August. eod. lib. c. 25.
DONATISTAE EPISCOPI CARTHAGINEM VENIUNT.
e Aug. eod. lib. c. 24.
f Aug. in Breuic. Collat. di. 1. c. 14.

g Aug. in Breuic. c. 11.
IACHTANTIA DONATISTARVM.
h August. ibid. c. 14.

i Aug. in Breuic. Col. di. 1. c. 14.

k Aug. in Breuic. di. 1. c. 3.
LOCVS DELECTVS AD COLLATIONEM.
l Aug. eod. lib. c. 14.

Constat insuper Marcellinum, quo demulceret refractarios Donatistas, suo edicto, quo eos vocauit, sine iussione Imperatoris reddidisse basilicas Donatistis, qui se pollicerentur esse venturos. Insuper & illud indulgendum putauit, vt eodem edicto illis concederet, vt quem vellent eligerent sibi Iudicem, qui cum ipso praeficeretur ad iudicandum: sed & iuramento pollicitus est, se iudicaturum quod veritas suafisset; aliaq. complura adiecit, quibus eodem edicto eos est exhortatus ad mutuo cum Catholicis conferendum. haec ex Actis. Praestitum quoque ab eo & illud fuit humanitatis officium, vt per Tractorias eosdem conuocauerit litteras, quibus (vt alibi fusius explicauimus) sic vocatis publicae concederentur vecturae, atque omnia necessaria ad comitatum abunde satis impenderentur. Per Tractorias namque ad eorum Primates missas, a quibus singuli acciperent, eos fuisse vocatos, S. Augustinus testatur c.

Sic igitur conuocati (inquit ipse d) congregantur ex vniuersa Africa tot Episcopi Donatistae, ingrediunturq. Carthaginem cum tanta speciosi agminis pompa, vt tam magnae ciuitatis oculos in se, intentionemq. conuertant. Ex parte vero Catholicorum omnes numero ducenti & octoginta sex, cum ferme centum e in suis Ecclesijs senectute & morbis praepediti remansissent, immo centum viginti, vt habent f Acta Collationis. Donatistarum autem numerus minor fuit: nomina enim eorum in subscriptionibus litterarum numerata sunt ducenta septuagintanouem; sed falsitas deprehensa est, cum pro absentibus aliqui subscripsissent. At ne hac etiam ex parte Catholicis censerentur inferiores, se plures quam quadringentos esse numero, falso iactabant, detentos vero illos domi diuersis corporis infirmitatibus: sed inanem prorsus hanc fuisse illorum gloriationem, S. Augustinus ostendit.

Cum autem superiores Catholici numero essent; ad euitandam tamen ostentationem, non vna simul, vt Donatistae, sed seorsum singuli Carthaginem ingressi sunt, vt idem S. Augustinus affirmat g: Quod vero non ea popa qua ipsi fuissent ingressi, pauciores numero eos esse, Donatistae putarunt: porro illi inuenti sunt adiecisse subscriptioni litterarum numerum itidem centum viginti Episcoporum, quos oppressos morbis domi relictos causati sunt. Sic igitur qui subscriptione ostentabant numerum ducentorum septuagintanouem Episcoporum, non nisi centum quinquagintanouem sunt numerati. id quidem aperte demonstrat S. Augustinus h, qui de suis Catholicis affirmat, praeter numeratos superius centum octoginta sex, qui se Carthaginem contulerunt, recensitos esse qui diuersis necessitatibus detenti domi remanserant centum viginti; quodq. adhuc eo Collationis tempore sexaginta sedes Episcopales in Africa orbatae erant pastoribus; adeo vt numeratae fuerint sedes Episcopales in Africa Catholicorum quadringenta & sexaginta sex. Donatistas vero numero sedium valde imminutos ex eo intelliges, dum qui anno Christi trecentesimo nonagesimoquarto Bagai in Numidia aduersus Maximianistas conuenerunt, numerati sunt quadringenti, sex minus Episcopi, exceptis Maximianistis, qui & ipsi Donatistae erant, sed ab illis schismate separati: in hac vero Collatione, quamuis suorum multitudinem affectauerint, non nisi centum quinquagintanouem colligi valuerunt: nam falso iactasse centum viginti aegrotos remansisse domi, conuicti sunt ex suis ipsorum verbis i. Ex quibus intelligas quantum profecerint in Donatistarum conuersione Episcopi Orthodoxi, atque praecipue Augustinus.

Cum igitur vtraque pars Carthaginem conuenisset; antequam vno confesso colligerentur, Marcellinus aliud ipsis praesentibus promulgauit edictum k, quo inter alia, qui locus habendo conuentui deligendus esset, pars vtraque decerneret, eos admonuit. De loco itum est in eam sententiam, vt in Thermis Gargilianis comitia haberentur l. Sed cur non in basilica Faustae, vel basilica Restitutae, in quibus complures Synodi Carthaginenses habitae esse leguntur, conuentum est? nulla alia quidem ex causa, nisi quod horrent Donatistae Catholicorum ecclesias, quas dicerent esse Satanae synagogas: vnde etiam accide-

re con-

re consuevit, vt, cum ipsis potituri eas inuaderent, non nisi eisdem lotis, purgatisq. ac demolitis altaribus, & alijs more suo adhibitis lustrationibus illas vendicarent, vt ex Optato superius recensuimus. Sic igitur communi consensu electae sunt Thermae Gargilianae, locus amplus, lucidus, ac refrigerans calores aestiuos, vt a sancto Augustino describitur: erat autem in ipsius Carthaginensis vrbs meditullio constitutus, Eodem quoque b edicto cauit Marcellinus, vt ad tumultum ex numerositate oboriri solitum anteuertendum, ex vnaquaque parte decem & octo deligerentur, omnes numero triginta sex, qui sessionis locum ingrederentur: quorum officia ita inter se partita essent, vt ex illo cuiusque partis numero decem & octo Episcoporum, septem deputarentur ad disputandum; totidem, cum opus esset, ad consulendum; quatuor reliqui, qui Actis conscribendis atque custodiendis praesent. Renuerunt autem primo loco id se facturos Donatistae, petentes suis omnibus locum Synodi patere debere. Catholici vero, se in omnibus Marcellino parituros, litteris professi sunt.

a Aug. lib. post Collat. c. vlt. in fin.
b Aug. in Breuic. c. 3. & 4.

CATHOLICORVM EPISCOPORVM PROMISSIO.
c Aug. ibid. c. 4.

Cum enim eodem edicto Marcellinus eos omnes admonuisset, vt pars vtraque scriptis proderet, vtrum placerent quae edicto continebantur: Catholici non solum edicto parituros se esse rescripserunt, sed & iisdem suis ipsorum litteris ad omnem praestandam gratiam Donatistis se ipsos obligauerunt. Nam Augustinus c: In iisdem (inquit) litteris etiam se obstrinxerunt, & polliciti sunt, quod si in parte Donati veritas eis demonstraretur Ecclesiae, non se illic Episcopalem honorem quaesituros, sed consilium eorum secuturos pro salute Christiana. Si autem in sua communione potius veritas ostenderetur Ecclesiae, honores Episcopales eis non se negaturos: & hoc a se fieri bono pacis; vt intelligerent ij, quibus hoc praestaretur, quod in eis Catholici non Christianam consecrationem, sed humanum detestarentur errorem. Quod si plebs duos in vna Ecclesia Episcopos ferre non posset; vtrisque de medio recedentibus, singuli constituerentur Episcopi, ab eis Episcopis ordinandi, qui in suis plebibus singuli inuenirentur. haec quidem magna prudentia Orthodoxi, quo ipso ingressu ijs delinirent efferatos illorum animos, atque sic ad pie sanctaeq. causam tractandam inducerent.

Porro separatas alias ab his dederunt ad Marcellinum d Catholici litteras, quibus significarunt, se acquiescere in hoc etiam Donatistis, vt ipsi omnes in locum conuentui praestitutum ingrederentur; cum se tamen mandatis eius parere paratos dicerent, vt non amplius quam decem & octo in locum sint ingressuri. Rursus etiam iisdem litteris causam ipsam insinuarunt, nempe (ne forte ex persona Principis Collatione indicentis & cogentis Episcopos suboriri posset inuidia) ostendentes ex diuinae Scripturae praescripto id sanctae pieq. usurpari. Extant adhuc priores litterae ad Marcellinum, datae, ab ipso S. Augustino in Gestis cum Emerito recitatae, hic autem repetendae ad declarandam Catholicorum in omnibus exhibitam ad dispersos colligendos clementiam, contra vero fuisse haereticorum atque schismaticorum corda ferrea & obstinatam in omnibus peruicaciam. Sed priusquam hic eas e redamus litteras; quae fuerit ibi omnium Catholicorum Episcoporum pro concilianda pace sententia, hic enarrandum est.

d Aug. Breuic. di. 1. c. 7.
CATHOLICORVM HYMANITAS ERGA DONATISTAS.

e Apud August. de Gestis cum Emerito.

Antequam enim mutuae Collationis comitia inirentur, cum Marcellinus (vt dictum est) edicto vtrique parti significasset, vt quae ad futuram Collationem pacifice agendam conducerent, scriptis proderent: qui ex parte Catholicorum erant Antistites, in vnum conuenientes, quid facto opus esset, inter se priuata coitione decernunt. Quid autem inter eos transactum sit, S. Augustinus ita describit f: Dicam charitati vestrae & commemorem rem dulcissimam, quam Domino adiuuante sumus experti. Cum ante ipsam Collationem inter nos aliqui fratres de hac re colloqueremur, Quia pro pace Christi Episcopi debent esse, aut debent non esse, quod vobis fatendum est: circumspectantes omnes fratres & copiscopos nostros, non facile nobis occurrebant, qui hoc vellent suscipere, & de hac humilitate Deo sacrificare. Dicebamus, vt fieri solet: Ille potest, ille non potest: ille consentit, hoc ille non tolerat: loquentes magis pro suspicionibus nostris, qui corda illorum videre minime poteramus. Quando autem ventum est vt hoc palam fieret in Concilio vniuersorum tam frequenti pene trecentorum Episcoporum; sic placuit omnibus, sic exarserunt omnes, vt parati essent Episcopatum pro Christi vnitatem deponere, & non perdere, sed Deo tutius commendare. Duo ibi vix inuenti sunt, quibus displiceret: vnus annosus senex, qui hoc etiam dicere liberius ausus est: alter voluntatem suam tacito vultu significauit. Sed postea quam illum senem liberius hoc dicentem obruit omnium fraterna correctio; illo mutante sententiam,

f August. ibidem. CATHOLICORVM OBLATIO LIBERALIS.

tiam, vultum etiam ille mutauit.] hæc Augustinus. sed litteræ tunc ex eo conuentu reddi-
tæ ad Marcellinum sic se habent^a:

^a Aug. de Gestis
eius Emeriti.

LITTERAE
CATHOLICO-
RUM AD
MARCELLI-
NUM.

Honorabili ac dilectissimo filio, viro clarissimo ac spectabili Tribuno & Notario Mar-
cellino Aurelius, Siluanus, & vniuersi Episcopi Catholici. Edicto spectabilitatis tuæ, quo
nostræ Collationis tranquillitati, quietiq. seruandæ, & veritati manifestandæ ac munien-
dæ consultum est, in omnibus nos consentire, sicut admonere dignatus es, per has intima-
mus. Illa etiam veritate confisi, nos vinculo conditionis obstringimus, vt si nobis hoc, cum
quibus agimus, demonstrare potuerint, cum secundum Dei promissa populi Christiani
vsquequaque crescendo, iam magnam partem Orbis impleuissent, & in cetera dilataren-
tur implendam, subito Ecclesiam Christi, nescio quorum quos isti accusant, peccatorum
perijisse contagione, & in sola remansisse parte Donati. Si hoc (vt dictum est) demonstrare
potuerint, nullos apud eos honores Episcopatus requiremus, sed eorum sequemur pro so-
la salute consilium, quibus tanti gratiam beneficij pro cognita veritate debebimus. Si au-
tem nos potius valuerimus ostendere, Ecclesiam Christi, omnium non solum Africanarum,
verum etiam transmarinarum prouinciarum, multarum gentium spatia, feracissima populo rum
copia iam tenentem, & (sicut scriptum est^b) toto mundo fructificantem, atque crescentem,
nullorum hominum sibi commixtorum peccatis perire potuisse. Si denique ipsorum, qui tunc
accusare voluerunt, potius quam conuincere valuerunt, quaestionem definitam, quamuis
non in eis Ecclesia consistat, & Cæcilianum innocentem, illos autem violentos & calumnio-
sos esse iudicatos ab eo Imperatore, ad cuius examen criminationes suas vltro accusando
miserunt. Postremo si quid de peccatis quorumlibet hominum dixerint, vel humanis do-
cumentis, vel diuinis probauerimus, aut eorum innocentiam falsis criminibus appetitam,
aut Christi Ecclesiam, cuius comunione cohæremus, nullis eorum delictis esse destructam:
Sic eius nobiscum teneant vnitatem, vt non solum viam salutis inueniant, sed nec hono-
rem Episcopatus amittant. Neque enim in eis diuina sacramenta veritatis, sed commenta
humani detestamur erroris. Quibus sublatis, fraternum peccus complectemur Christiana
nobis charitate coniunctum, quod nunc dolemus discissione diabolica separatum.

^b Colof. 1.

QUANTA CA
THOLICI
SPONDEANT.

Poterit quippe vnusquisque nostrum, honoris sibi socius copulato, vicissim federe eminenti-
us; sicut peregrino Episcopo, iuxta confidentem collegam, hoc cum alternis basilicis vtrūque
conceditur, vtroque alterum cum honore mutuo proueniente: quia vbi præceptio chari-
tatis dilatuerit corda, possessio pacis non fit angusta: Vt vno eorum defuncto, deinceps iam
singulis singuli pristino more succedant. Nec nouum aliquid fiet: nam hoc ex ipsius se-
parationis exordio, in eis qui damnato nefariæ discissionis errore, vnitatis dulcedinem vel
fero sapuerunt, Catholica dilectio custodiuit. Aut si forte populi Christiani singulis dele-
ctantur Episcopis, & duorum consortium inuitata rerum facie tolerare non possunt; vtrique
de medio discedamus; & Ecclesijs singulis, damnata schismatis causa, in vnitatem pacifica
constitutis, ab his singulis in Ecclesijs singulis annuentibus vnitati factæ per loca necessa-
ria singuli constituentur Episcopi.

MIRA PROM-
PTITUDO CA
THOLICO-
RUM IN PA-
CE SANGUEN-
DA.

^c Luc. 17.

PRO MV
REI IOR

Quid enim dubitemus Redemptori nostro sacrificium istius humilitatis offerre? An vero
ille de cælis in humana membra descendit, vt membra eius effemus: & nos, ne ipsa eius
membra crudeli diuisione lanientur, de cathedris descendere formidamus? Propter nos
nihil sufficientius, quam Christiani fideles & obedientes simus. Hoc ergo semper sumus,
Episcopi autem propter Christianos populos ordinamur. Quod ergo Christianis populis
ad Christianam pacem prodest, hoc de nostro Episcopatu faciamus. Si serui vtilis sumus;
cur Domini æternis lucris pro nostris temporalibus sublimitatibus inuidemus? Episcopalis
dignitas fructuosior nobis erit, si gregem Christi deposita magis collegerit, quam retenta
disperserit. Nam qua fronte in futuro sæculo promissum a Christo sperabimus honorem,
si Christianam in hoc sæculo noster honor impedit vnitatem?

EX FACTO
SVO CONVIN-
CENDI DO-
NATISTAE.

Hæc propterea præstantiæ tuæ scribenda curauimus, & vt per te innotescant omnibus,
postulamus; vt in adiutorio Domini Dei nostri, quo admonente ista promittimus, &
quo adiuuante implere posse confidimus, etiam ante Collationem (si fieri potest) corda
hominum vel infirma vel dura pia charitas aut sanet, aut edomet: ac sic iam pacifi-
cis mentibus non resistamus manifestissimæ veritati, & disputationem nostram vel præ-
cedamus concordia, vel sequamur. Neque enim desperare debemus, si recolunt ef-
se pacificos beatos, quoniam ipsi filij Dei vocabuntur, multo dignius & facilius eos velle
vt pars Donati vniuerso orbi Christiano reconcilietur, quam vniuersus orbis Christianus
a parte

A a parte Donati rebaptizetur: cum præsertim de Maximiani sacrilego & damnato schismate
venientes, quos etiam terrenarum potestatum iussionibus insectando emendare curarunt,
tanta diligentia quaesierunt, vt nec baptismum ab eis datum rescindere auderent; & quos-
dam eorum damnatos, sine vlla honoris diminutione susciperent; quosdam vero in illius
discissionis societate impollutos esse censerent: quorum inter se concordia non inuidemus;
sed eos oportet aduertere, quam pie ramum a se fractum tanto studio radix Catholica in-
quirat, si ramus ipse similiter a se paruum fragmen incisum sic colligere laborauit. *Et alia
manu*: Optamus te, fili, in Domino bene valere.] hæc quidem Catholici ex priuata ipsorum
inter se Collatione Carthagine habita, quam nominauerunt Concilium; ex quo etiam
mandatum scriptum est, quod seruaent septem illi, qui causam publicam acturi essent^a.

^a Aug. Breuic.
col. di. 1. c. 9. 10.

11.

^b Aug. Breuic.
collat. di. 1. c. 6.
MARCELLI-
NI NOVVM
EDICTVM.

Post hæc vero^b acceptis a Catholicis hisce & alijs litteris Marcellinus, necnon quæ re-
B sponderant Donatistæ; nouo rursus promulgato edicto, ea omnia quæ pars vtraque rescri-
pserat, populo significanda curauit: eo nimirum consilio, quo sequens populus Donatistas,
probe sciret quas honestas & minime recusandas Catholici conditiones pacis obtulissent:
ne, si illi dura obstinatione resilirent, ipsi in transuersum cum eis penitus agerentur. hæc-
tenus vero quæ Collationem præcesserunt.

DE PRIMIA-
NO EPISCOPO
DONATISTAE
CARTHAG.

^c Aug. in Breuic.
collat. di. 3. c. 4.

^d Aug. Reuoc.
lib. 2. c. 31.

^e Aug. Reuoc.
lib. 2. c. 59. &
lib. contra duas
Gaudentij epist.

^f August. contra
duas epistolas
Gaudentij lib. 1.
c. 37.

Die autem ad Collationem habendam constituta adueniente, omnes in locum conuen-
tus, in ipsas Thermas Gargilianas ingressi sunt Episcopi Donatistæ, inter quos primū locum
tenuit Primianus Episcopus Carthaginensis partis Donatistarum. At qualis hic, quamq.
ad ineundam concordiam male paratus accesserit, ex illis accipe, quod cum conuentus
primum a Catholicis fuit de Collatione faciendâ, ista protulit ore rotundo verba turgi-
da^c: Indignum est, vt in vnum conueniant filij martyrum, & progenies Traditorum.]

C hæc tunc ipse. primum namque hic locum inter septem illos ad disputandum delectos te-
nuit prærogatiua sedis: inter quos etiam nominatus habetur Emeritus^d Episcopus Cæsa-
reæ Mauritanie eiusdem partis Donatistarum: tertius fuit Gaudentius Episcopus Tamu-
gadenis, vt S. Augustinus^e in scriptis quibus eum exagiraui, affirmat. duas iste aduersus
Catholicos postea dedit epistolas, de quibus suo loco dicendum. Quartus adnumeratus
Petilianus, Donatistarum disertissimus: quem superuixisse Collationi, quæ aduersus Gauden-
tium Augustinus^f scripsit, fides faciunt. sed & Acta Collationis, quæ manu scripta Baldui-
nus citat, plures continent a Petiliano in Collatione dictas sententias. Quinam autem fue-
runt tres reliqui Donatistæ ad implendum numerum septenarium ad disputandum electi,
mihi hætenus incompertum; sicut & incogniti sunt septem Episcopi ad disceptandam cau-
sam a Catholicis designati præter Aurelium Carthaginensem Episcopum, Alypium Ta-
D gastensem, & Augustinum Hipponensem. Sed ex Actis eiusdem Collationis, quæ antiqui-
tus scripta recenset Balduinus, illud proditur, huic Collationi inter Episcopos Donatistas
sedisse Felicem quemdam Romanum dictum Episcopum. Et quomodo hoc? Ex Optato
namque superius tertio tomo dictum est, consueuisse Donatistas qui erant in Africa, ad suos
itidem Donatistas qui in Vrbe agerent, mittere ordinatum Episcopum, qui illorum curam
gereret, quem Romanum Episcopum appellabant, sicq. captiose gloriarentur Romanum
Episcopum suæ ipsorum esse communionis ac sectæ. Sed reliqua quæ spectant ad Colla-
tionem prosequamur.

^g Aug. epist. ad
Donatistas post
collat. in princip.

DISPOSITIO
CONCESSVS,
ET GEREN-
DARVM RE-
RVM ORDO.

^h Aug. epist. 152.

ⁱ Aug. in Breuic.
collat. di. 2. c. 3.

Locum ingressi, sic ad confessum dispositi sunt, secundum ea quæ a S. Augustino narran-
tur his verbis^g: Electi sunt ex nobis & ex ipsis, septem hinc & septem inde, qui pro causa
omnium loquerentur. Electi sunt alij septem hinc & septem inde, cum quibus, vbi opus erat,
E consilium pertractarent. Electi sunt quatuor hinc & quatuor inde, qui Gestis conscriben-
dis custodes essent, ne infalsatum aliquid ab aliquo diceretur. Dati sunt etiam a nobis &
ab ipsis Notarij quatuor hinc & quatuor inde, vt bini cum exceptoribus Iudicis alterna-
rent; ne aliquis nostrum se dixisse aliquid causaretur, quod non fuisset exceptum. Huic
tantæ diligentia & illud additum est, vt nos & ipsi, quemadmodum & ipse Iudex, verbis
nostris subscriberemus; ne quisquam diceret, in illis Gestis aliquid vel postea fuisse cor-
ruptum.] hæc S. Augustinus, qui habet eadem in epistola^h ex Concilio Cirtensi ad Dona-
tistas. Sed & additum tunc etiam est, vt Collationis signati Actorum codices custodiren-
tur, ne quid addi ab aliquo posset: id quidem ipsa Collationis Actaⁱ testantur.

Ingressus itaq. est Marcellinus Tribunus & Notarius in locum ad Collationem paratum. Hunc
quidem anno superiori in Africam ab Honorio missum diximus. erat autem magistratu Tribu-
nus; militarem namque hæc fuisse dignitatē, etiā S. Augustinus tradit, dum de Dulcitio agit

æque Tribuno atque Notario nominato. Quod insuper itē Marcellinus, non Tribunus tantū, sed Notarius diceretur: Erant quidē Notarij, Principi a secretis, vt declarat in Formulīs Cassiodorus^a: inerat eidē muneri Senatoria dignitas, necnon Spectabilitatis honor: tali enim titulo suis litteris eum Catholici Episcopi venerati sunt. quis autem idem esset honor & titulus Spectabilitatis, Cassiodorus^b etiam apposita formulā declarauit. Sed & illud aduerte, eundem Marcellinum in Collatione illa non simpliciter Iudicis, sed Cognitoris nomen prætulisse: laicis enim haud concessum fuit, in causis Ecclesiasticis Iudicem agere. Quænam vero hæc esset functio Cognitoris, nos alibi diximus, & ipsa Acta Collationis declarant: nempe agere quæ ad pacem ac quietū congressum pertinent, curareq. ne quid tumultuarie vel inordinate inter conferentes mutuo Episcopos ageretur, neve quid per vim dolumve malum ab altera partium moliretur, vtq. in omnibus pacta conuenta facta recta conseruarentur: in quibus rite disponendis eidem interloquendi facultas esset, nec quidem pro animi arbitrio, sed quod ipsa iustitia postulasset: Atque demum cuius alterutrius partis potiora iura essent, pronunciare.

Sed quid Collationis diebus singulis actum sit, ex rebus gestis a Notarijs exceptis S. Augustinus summa breuitate compendium scripsit, quod Breuiculū nominauit: nos vero breuiorem ex Breuiculo summam collectam hic describemus, ac primum illud ex eodē Augustino, quo animo ijdem congressuri fuerint Donatistæ. ait enim^c: Qui causam bonam non se habere sciebant, id egerunt primum quantum potuerunt, vt ne ipsa Collatio fieret, & vt prorsus causa ipsa non ageretur. Sed quia hoc obtinere minime potuerunt; id effecerunt multiplicitate Gestorum, vt quod actum est, non facile legeretur. Ingressis igitur locum Collationis Kalendis Iunijs, primo loco recitatum est Honorij Imperatoris rescriptum, quo fieri Collatio iuberetur: deinde suo ordine alia edicta ea de causa lata a Marcellino Cognitore iussa sunt recitari, quorum omnium nuper mentio facta est: lectæq. simul sunt litteræ Catholicorum ad Marcellinum redditæ, necnon quas Donatistæ eidem dedissent.

Post hæc autem quæsitum est a Cognitore de electis septem illis ad disputandum. Ceterum ne ad disceptandum de causa veniretur, Donatistæ subterfugia posuere, dicentes, agendum primo de tempore, de mandato, de persona, de causa, ac tunc demum ad causæ merita perscrutanda patere accessum. Obiecerunt enim primo de tempore, quod iam præterijisset illud; nam vocati erant ad conferendum quartodecimo Kalendas Iunij: quod igitur tempus illud ab Imperatore præscriptum iam elapsum esset; se amplius non teneri, impudenti audacia contenderunt. Sed elusa est inanis tergiuersatio, cum a Marcellino ostensum est, ex partis vtriusque consensu ad Kalendas Iunias rem dilatam. Vides ex his nocturnas bestias latibula captantes, in lucem prodire timere.

Inde^d vero quod Donatistæ in Cognitorem obijcerent, causam illam non agendam ex præscripto Forensis iudicij, sed diuinæ Scripturæ: non aliud quidem optare Catholicos, ostensum mandatū Concilij ad eos qui causam acturi essent, olim datum, facile declarauit. Quo quidem mandato, inuitis licet & contradicentibus Donatistis, recitato; interlocutus Marcellinus, illud consentiens esse diuinæ Scripturæ potius quā Forensibus iudicijs, declarauit. Recitato igitur Concilij mandato, & subscriptionibus omnium qui tunc aderant Episcoporum numero ducentorum octoginta sex; calumniati sunt Donatistæ, Catholicos adiecisse suppositos homines, qui cum non essent, apponerentur tamen ad numerum augendum Episcoporum; petentes admitti & cognosci qui subscripsissent Episcopi. factum est: omnesq. ingressi, de suo quisque nomine & Episcopatu docuit. Post hæc^e Marcellinus omnibus qui illic causa conuentus collecti erant, obtulit vt federent; sicq. causam agerent potius, quam stantes, quod facere reuerunt penitus Donatistæ: versabant enim ore submurmurantes illud Psalmistæ^f: Odiui ecclesiam malignantium, & cum impijs non sedebo. & illud^g: Concilium malignantium obsedit me. Ceterum ipsum Marcellinum nec sedere voluisse, donec Episcopi ipsi Catholici confedissent, ex Actis citatis idem qui supra auctor affirmat^h.

Inde vero a Cognitore iussum est recitari Donatistarum mandatū, quo iuberentur a suis causam agere. erat illud quidem refertum contumelijs, dum in eo ab illis Catholici Episcopi Traditores & persecutores nominarentur. Iussaq. sunt apposita illi recitari nomina Episcoporum Donatistarū, in quibus complures pro absentibus inuenirentur esse subscripti: & cum ex eis vnus recitato nomine non inueniretur, causati sunt, esse defunctum in itinere

^a Cassiod. Variar. lib. 6. form. 16.
^b Cassiod. lib. 7. form. 37.
FVNCTIO MARCELLINI.

^c Aug. Breuic. di. 1. c. 1.

COLLATIO DIEI PRIMAE.

^d Aug. Breuic. di. 1. c. 9. 10. 11. MANDATVM CONCILII RECITATVM.

^e Aug. ibid. c. 13.

^f Psal. 25.

^g Psal. 21.

^h Aug. ibid. c. 14.

DONATISTARVM RECITATVM MANDATVM.

itinere. sed cum ijdem ipsi Donatistæ antea professi essent, mandatū illud & scriptum & subscriptum fuisse Carthagine; manifestæ falsitatis & imposturæ conuicti sunt. Verum & ex eo quoque mendacij redarguti, quod cum antea professi essent coram Marcellino, suos omnes Episcopos venisse Carthaginem; postea vero cum a Catholicis diceretur, quamplurimos ex suis domi remansisse diuersis detentis impediens; obliuio eorum quæ dixerant, illi iactarunt, ex suis multo plures non venisse, morbo impediens, Carthaginem. In his igitur consumpto die, duplici notati sunt Donatistæ falsitate. eius vero diei Collatione absoluta, secunda in diem perendinum indicta fuit.

Sed quid amplius? Cum Catholici Episcopi differentes cum iisdem Donatistis, ex Christianæ charitatis præscripto, aduersantes ipsos Donatistas, fratres appellarent, eo quod non spernerent vt hostes, sed honorarent atque amarent vt fratres: illi indignantes, nomen fraternitatis penitus respuerunt. Testatur id quidem S. Augustinus agens aduersus Gaudentium^a Donatistam, & in libro post Collationem edito, vbi hæc verba^b: Illi enim cum hoc nomen a nobis audirent; iniuriam sibi fieri, apud Acta dixerunt: nec mandato nostro admoniti, vbi hoc ex Propheta^c testimonium positum est, recolere potuerunt, Deum præcepisse: Dicite, Fratres nostri estis, his qui vos oderunt, & qui vos detestantur: vt nomen Domini honorificetur, & appareat illis in iucunditate, ipsi autem erubescant. hæc ibi: quibus videas hominum arrogantiam atque duritiem inflexibilem.

Intermisso autem diei vnus spatio, rursus ibidem ijdem conuenere. oblatoq. a Cognitore Marcellino Donatistis confessu, immo rogante vt federent: illi pertinacius reuerunt; quod non liceret, diuina prohibente Scriptura^d, federe cum impijs. Cum autem Catholici Episcopi confedissent: petierunt scriptum dari sibi Catholicorum mandatū, vt ad constitutam diem parati ad causæ defensionem occurrerent: quod exhiberi iussum est. Cū autem de subscribendis Actis Cognitor rogationem proponeret, & tergiuersarentur illi, dilationem petentes: quam frustratoriā minime concedi debere diceret Marcellinus: diu multumq. altercati sunt, rursus de elapso & præscripto Collationis tempore exceptionem præteritam refricantes: agentibus vero Catholicis, sex dierum eidem dilatio data est.

Quibus^e elapsis, sexto Id. Iunias iterum conuenere. Cognitis autē cautionibus de Actis ab vtraque parte acceptis, cum Marcellinus instaret, vt causa principalis tractaretur: subterfugia lucifugæ illi Donatistæ captantes, de personis primum quæstionem habendam esse dixerunt, quinam petijissent ab Imperatore Collationem haberi: de hisq. diutius magna pertinacia sunt altercati: sed lecto Imperatoris rescripto, constitit, Catholicos fuisse Episcopos qui petijissent ab Honorio Collationem. At rursus ad nectendas moras, legatorum scire velle personas, & petitionis libellum ab eisdem oblatum Imperatori exhibendum expetere: verum reiecti quidem sunt, quod nihil id ad causam spectaret. In eo vero quod dictum esset, a Catholicis fuisse oblatum libellum: contenderunt e contra illi, dicentes se esse Catholicos: tunc dixit interloquendo Marcellinus, ea significatione nomen illud tunc esse, vt sonaret, accipiendum, qua ab Imperatore in rescripto inueniretur expressum, quo & significarentur Catholici esse nominati aduersarij Donatistis.

Illi vero hac exclusi, alia vfi sunt tergiuersatione: nempe cum de Catholica Ecclesia quæstio verteretur; non esse audiendos dicebant Episcopos Catholicos Africanos, qui totius Orbis communionem Catholica gloriarentur, sine transmarinorum Episcoporum assensu, cum communis causa ageretur; ne videlicet illi passos se esse præiudicium quererentur, & irrita facerent iudicata. His alias addiderunt tergiuersationes, priores ingestas iterum atque iterum refricantes. Tandem eo ventū est, vt Cognitor recitari iuberet, quæ sub Anulino Proconsule gesta erant ipso exordio schismatis^f. Tunc exclamarunt illi dolentes: Sensim inducimur in causam. quippe qui animo statuissent fatigare tergiuersationibus Iudicem Cognitorem, & nouis semper obiectionibus & assertionibus terere tempus: vnde & querentes illa Marcellino dixere: Potestas tua sensim nos in causæ interna deducit.]

Lectæ vero, ex mandato Marcellini^g, relatione Anulini Proconsulis ad Constantinū: Vnde ea esset accepta, rogarunt: rursusq. & aliæ leuissimæ obiectiones ab eis factæ sunt, & extra omne propositum de Augustini ordinatoribus quæstionē immiscuerunt. Sed cum a Megalio Primato Numidiæ se esse ordinatum respondisset; illi non habentes quid obijcerent, ad alia diuertere; iusseruntq. legi litteras, quas aduersus mandatū editum a Catholicis conscripsissent, quibus probare nisi sunt, penes se esse Catholicam; vtpote quod eorum assertionem negaretur Catholica esse Ecclesia, quæ ex malorum hominum admixtione constaret:

DONATISTARVM FALSITATIS CONVICTI.

^a August. contra Gaudent. lib. 2. c. 11.
^b Aug. post Collat. c. 35.
^c Isai. 66.

SECUNDA COLLATIO. d Psal. 25.

^e Aug. Collat. di. 3. c. 1. 2. 3. 4. 5. 6. TERTIA COLLATIO.

^f Aug. post Collat. c. 24. in fin.

^g Aug. Breuic. di. 3. c. 17. DE ECCLESIA CATHOLICA DISPUTATIO.

IT. ME
A. 34
IT. A.
IT. 100

staret: sed ista petulanter affirmantes, confutati sunt tum diuinæ Scripturæ oraculis, tum A sententia Cypriani, necnon etiam suo ipsorum exemplo, cum Maximianistas ante damnatos in communionem recepissent. Porro suis litteris Donatistæ complura a Catholicis in mandato propõsita intacta reliquere.

Ex his quidem Actis mutuati sunt Patres fragmentum illud in Quinta Synodo recitatum his verbis: Ex Gestis quæ apud Marcellinum V.C. Tribunalum & Notarium acta sunt, capite CLXXXVII. Augustinus Episcopus Ecclesiæ Catholicæ dixit: Neque si mali sint, iudicanda est Dei Ecclesia perijsse. Sed tamen ipsorum causam tamquam fratrum nostrorum suscipimus: & si nobis ostendi poterint criminosi, hodie illos anathematizamus: non tamen propter illos Ecclesiam a Deo promissam & exhibitam deserimus & relinquimus.] hæc ibi, eademq. pluribus a contra Petilianum agens Augustinus sæpe reficit; quod totius quæstionis cardo in eo verteretur, num ex peccatis hominum Ecclesia Catholica illud B detrimentum patiatur, vt ipsa sancta atque Catholica esse desinat. Peculiare quidem illis fuit, vt confutati ad crimina quæ sita calumnijs se conuerterent differentes, & sic ab eis Catholicum auferre nomen ex prauis vitæ meritis conarentur: sicuti & Petilianus b, & alij in Augustinum fecisse videntur. Sed & id cum reliquis hæreticis commune his fuit, vt ex criminatione Episcoporum studerent demonstrare, apud eos Ecclesiam perijsse: de quibus exempla plurima suppetunt: vt cum S. Hieronymus id sæpe redarguit in Ruffino, qui ex criminibus in eum obiectis se defendere conabatur non esse Origenistam. Ad quod quidem penitus explodendum, præter sententiam illam Cypriani in hac a Patribus Collatione citatam, hic illa repetenda est aurea Tertulliani sententia c: Soli enim (inquit) Dei Filio seruabatur sine delicto permanere, Quid ergo si Episcopus, si diaconus, si vidua, si virgo, si doctor, si etiam martyr lapsus a regula fuerit: ideo hæreses veritatem videbuntur obtinere? Ex personis probamus fidem, an ex fide personas?] hæc Tertullianus. sed de his superius pluribus actum est.

Quod vero ad Collationis Acta pertinet: confiteri tunc tandem coactos esse Donatistas, vnam esse Ecclesiam toto Orbe diffusam, a qua sui interitus iactura quisque separaretur, Augustinus in epistola ad ipsos postea scripta testatur d: eamq. haud infici posse hominum vita noxia, alijs in locis idem docet pluribus Augustinus e, & contra Gaudentium f vnum ex septem illis ad differendum electis; vbi ad finem: Valde (inquit) stultum est, vt Ecclesiæ causam, diuinis testimonijs sultam atque munitam, in hominum causis ratione exorbitante ponamus, &c.] de quo etiam Gaudentio illud proditur, quod cum hac ipsa Collatione conuinceretur ab Augustino, eo indignans blasphemix adactus est, vt exclaimarit, Catholicam Ecclesiam humanum esse figmentum. Sed & vna probata Catholica D in Orbe Ecclesia, cum eam in vnum conuenire caput necesse esse ostenderetur, atque ipsum primum Ecclesiæ caput ex successione Romanorum Pontificum in Petri cathedra demonstraretur: his illi conuicti, more suo, ad ipsos Romanos Episcopos infamandos conuersi sunt, prout citata superius Acta declarant, & ex his quæ in superioribus tomis ex Augustino recitata sunt, demonstratur.

Cum igitur de his esset omnis in Collatione disceptatio, & post lectas a Donatistis editas litteras, Cognitoris mandato iussa essent legi scripta a Catholicis prodita: intercesserunt Donatistæ, petentes ab eisdem lectis nuper litteris responderi. Sed cum illorum se responsione intelligerent perurgeri, crebrius obstrependo, responsionem illorum interruperunt s: vixq. crebrius Cognitore interloquente, ipsiq. Catholicis rogantibus, obtentum est vt silerent: licet ad responsiones Catholicorū aliquid semper obijcerent, quod E ab illis fortius refelleretur. Cum vero a causæ defensione penitus defecissent, Marcellinus h Cognitor ad causam schismatis iussit conuerti debere sermonem. Sed negantes illi, obiecerunt rursus Catholicis, quod sæculi hominem Iudicem expetijissent: verum id ab illis alias sæpius factitatum, Catholici probauerunt. At illud plane ridiculum, quod cum Catholicis incusarent Donatistarum sæuitiam ex eo quod nuperrime calce & aceto Fidelium oculos excæcassent, in quo & superassent crudelitate diabolum, qui cum a Deo in Iob potestatem accepisset, numquam quid huiusmodi pertentasset: illi mox obiecere Catholicis, quod diabolum defendissent, quia dixissent eum sancti Iob oculis percipisse: sed & alia in eos inculcantes, persecutionis arguerunt.

Acta post hæc Proconsularia, olim in causa Cæciliani collecta, sunt recitari coepta i, quibus eius absolutio probaretur; seriem ordinis interpollantibus Donatistis, ne Cæciliani absolu-

ECCLESIAM CATHOLICAM EX PRAVIS MORIBVS NON PERIRE. a August. contra lit. Petil. lib. 3. c. 28.

b August. contra lit. Petil. lib. 3. c. 1.

c Tertul. de Præscript. aduersus hæret. c. 2.

d August. epist. 152. e Augustinus de Agone Christian. c. de Vni. Eccl. f August. contra Gauden. lib. 2. in fin.

g August. Brenic. di. 3. c. 9.

h August. ibidem c. II. OBIECTIONES RIDICULAE DONATISTARVM.

i August. Brenic. di. 3. c. 12. 13. 14

A absolutio penitus appareret: obtinuerunt tamen, vt antequam Acta illa absoluerentur, scripta ab ipsis prolata recitarentur, quibus continebantur Acta Mensurij Episcopi Carthaginensis Cæciliani prædecessoris, quem traditionis accusabant: addideruntq. Acta Concilij Carthaginensis contra Cæcilianum a schismaticis celebrati; quæ omnia nos superius suo loco posuimus. Post hæc vero a Catholicis edita sunt Acta Cirtensia, quibus auctores schismatis traditionis arguebantur. His lectis, ad intermissa Acta in causa Cæciliani lectio, Cognitoris iussu, recurrit: sed ipsi Donatistæ suis ipsorum verbis & Actis contra Maximianistas ab ipsis diuisos conuicti sunt. Cum inter hæc illi ad friuolas se conuertentes obiectiones, falsitatis arguere conati sunt Cirtensia illa Acta, quod diem haberent ac Consules; cum ex his potius illa esse certa veraq. conuincerentur. Incubuit autem Catholicis demonstrare, consuetum in Ecclesia, sicut & in sanctis Scripturis, certis temporis notis eas relinquere consignatas: opusq. fuit Catholicis, ex Actis sanctorum martyrum probare, etiam persecutionis tempore consueuisse Fideles in domibus priuatorum conuentus colligere; quod negarent illi colligi potuisse Cirtensem illum conuentum, vbi Episcopi auctores schismatis se tradidisse libros comburendos confessi erant.

Cum vero ex recitatis a Actis in causa Cæciliani demonstratum esset, iudicatam iam eius causam in Concilio Romæ habito sub Melchiade; absolutumq. Cæcilianum, damnatum vero fuisse Donatum: id vt effugerent Donatistæ, aduersus Melchiadæ traditionis crimen (quod non probarent) obijcere conati sunt: sed & ipsi falsitatis conuicti, & ostensa fuit rursus innocentia Cæciliani ex Concilio Arelatensi ac litteris Constantini. Post hæc illi ex Optato Mileuitano labantem causam reparare conati sunt; quasi Optato teste damnatio probaretur Cæciliani. Sed cum ex eodem Optato Cæciliani absolutio disertis verbis conscripta legeretur, risum mouerunt immensum Catholicis audientibus. Inde vero rolegendas protulerunt ijdem Donatistæ quasdam Constantini epistolas ad magistratus in ea causa conscriptas: sed nihil penitus quod contra Cæcilianum esset, ex eis deduci poterat, immo plura quæ illius fauerent innocentix. Cumq. adhuc pro Cæciliani absolutio- ne Acta sub Proconsule Aeliano ad postremum Catholici ederent, nec quid responderent aduersarij haberent, nisi eadem quæ superius repetere & iterare: tandem b placuit Cognitori, quæ ea Collatione facta essent, scriptis mandata, rectaq. testificatione probata relinquere, pronuncians omnium documentorum manifestatione a Catholicis Donatistas confutatos.

Sic igitur absoluta Collatione, Donatistæ a Marcellino Iudice Cognitore, vt Actis eius diei subscriberent, iussi sunt. Recusauerunt illi, vt haberent vnde calumniam struerent, negarentq. se dixisse quæ dixerant; & corrupta illa Acta a Cognitore fuisse, causari aliquid quando possent: sed rubore suffusi, quod ita ab initio conuentum esset, vt ab vtraque parte Acta subscriberentur, subscriperunt tandem; vt S. Augustinus c affirmat, vbi ad eos: Hæc (inquit) verba negarent se forte dixisse, nisi sua possent subscriptione conuinci. Ecce quam diligenter actum est pro salute vestra, vt verbis nostris subscriberemus: quod fieri omnino nolebant; & vt facerent, tandem aliquando pudore compulsi sunt. Nam exstant verba eorum, vbi hoc facere recusarunt; & rursus alia verba, vbi hoc facere consenserunt, quod primo negauerant. Omnia scripta sunt: omnibus subscriptum est. Ideo enim vibebantur nolle subscribere, vt negare se possent dixisse quod dixerant, & de Gestis corruptis Iudici calumniari.] hæc ipse. In hunc itaque modum confecta atque perfecta Acta Collationis, omni fide munita in publicis iussa sunt conseruari archiuis ad perpetuam rerum memoriam, fidem factura posteris, quid inter vtramque partem fuisset eiusmodi congressu transactum.

Sed qui sic omni probatione & ratione destituti, conuicti, ac condemnati fuere: haud acquievere iudicio Marcellini, sed ab eius sententia appellauere; calumniantes ipsum a Catholicis fuisse corruptū d; nullamq. eius sententiam esse dicentes, quam ipse noctu pronunciaffet: consumpserant enim in dicendo diem, & vsque ad noctem Collatio illa producta fuit, cum Marcellinus in eos pronunciarat. In quos Augustinus plura, & inter alia de more Iudicum, vt ad noctem iudicium sæpe protrahant, hæc subdit: Quis enim ferat victos homines conqueri, quod nocte contra eos est prolata sententia; quasi non sæpe Iudices audiendi necessitas teneat, & vsque ad multam partem noctis sedere cogantur?] ostenditq. pluribus, diei tempore Acta confecta esse, sed per eos inanibus tergiuersationibus, vt diem in dicendo consumerent, factum esse vt nox extremam partem causæ tandem ex- ceperit.

EDITA CONTRA DONATISTAS

a Aug. Brenic. di. 3. c. 17. 18. 19. 20. DONATISTARVM VIS PROBATIONIBVS CONVICTI.

b August. Brenic. di. 3. c. 16.

SUBSCRIBUNT ACTIS DONATISTARVM.

c August. post Collat. c. 11.

DONATISTARVM APPELLANT, ET CALUMNIANT, IUDICII IVDI-CIUM: d August. post Collat. c. 11.

a Aug. post Col-
lat. c. 19.

b Aug. post Col-
lat. c. 76.

VIN SE PAR-
SOS FALSO IA
CTANT DO-
NATISTAE.

f Possid. in Vli.
Aug. c. 14.

DONATISTA-
RYM MAGNA
PARS RESI-
PVIT.

d Aug. contra
Gaudenium lib.
1. c. 29.

e Aug. in Gestis
cum Emerito.

f Oros. lib. 7. c. 24.

RELIGIONIS
DEFENSIO
ROBYR IMPP.

RELIGIONIS
DEFENSIO
ROBYR IMPP.

RELIGIONIS
DEFENSIO
ROBYR IMPP.

RELIGIONIS
DEFENSIO
ROBYR IMPP.

ceperit. Vnde post multa^a: O ferream frontem! o furoris tenebras nocturnam sententiam iudicij obijcientes, & in sui cordis nocte palpantes, offendentes, cadentes, contra nos rabide litigantes, & pro nobis tanta dicentes!] atque demum^b: Nocte causa finita est, sed vt nox finiretur erroris. Nocte dicta est sententia, sed fulgens lumine veritatis.] Sed quod ijdem vim sibi causarentur illatam, ex eo quod vno conclavi inuiti conclusi essent: mox ad eos redarguendos sic subdit: Inclusos & tamquam in carcere se fuisse, conquesti sunt. Ibi & nos eramus. Aut vtrisque facta est iniuria, aut vtrisque adhibita diligentia. Sed quomodo dicemus iniuriam, quando in tam spatioso & lucido & refrigeranti loco nos fuisse recolimus? Aut quomodo erat carcer, vbi erat & Iudex? Postremo clausos fuisse nos nesciebamus, qui simul intus eramus. Vnde ipsi sciunt, nisi quia fugere fortasse voluerunt? Sed quis non videat, quod ista inania & ridenda potius quam refellenda de tali Cognitore non dicerent, si pro sua causa possent validum aliquid inuenire quod dicerent?] hęc Augustinus. Insuper & in eo ipsos calumniatos esse Iudicem, Possidius^c tradit, quod scilicet ab eo non fuissent permitti dicere omnia quę volebant. Quomodo autem hęc omnia contrarijs scriptis confutare Augustino opus fuit, dicemus anno sequenti.

Ceterum etsi perditissimis istis nebulonibus Collatio nihil attulit emolumenti, immo dispendium, cum ex ea ijdem redditi sint duriores: certe ex plebe, & ex eis qui Circumcelliones dicebantur, quamplurimos ad meliorem frugem redditos esse, idem S. Augustinus contra Gaudenium post Collationem scribens testatur his verbis^d: Quantum existimas nos habere consolationis, quod a tanta dementia partis Donati (vbi non solum nefaria diuisionis error, verum etiam furoris lex facta est) longe atque incomparabiliter plura millia liberantur? Neque enim isti qui pereunt, illorum saluti numero æquantur, qui ex ipso genere nunc iam tenentur ordine disciplinæ; colendisq. agris; amisso Circumcellionum & opere & nomine, inferuiunt, seruant castitatem, tenent vnitatem; quanto minus cœquantur isti perditum numero vtriusque sexus non solum puerorum & puellarum; iuuenum & virginum, verum etiam coniugatorum & senum, quorum innumerabiles ex Donatistarum nefaria dissensione in pacem Christi veram & Catholicam transeunt.] hęc Augustinus; qui & agens de Donatistis, qui erant Cæsareæ in Mauritania, ista de illis habet: Quos Donatistas in nomine Christi in gremium Catholicum iam magna ex parte suscepimus; ita vt pene omnes communioni Catholicæ sociatos esse gaudeamus, &c.] hęc ipse in Gestis cum Emerito.

His igitur Carthagine per Marcellinum toto labore atque studio ad finem tandem perductis: ipse Cognitor, cui tantum opus ab Imperatore fuerat delegatum, de omnibus rebus gestis eundem reddidit certiore, quæ vero ipse Honorius Augustus rescripserit, quæve fuerint eiusdem Marcellini conatus, quæve S. Augustini solertia, vt ex Collatione fructum colligerent quę sperarant, anno sequenti pro temporis ratione dicturi sumus. Sed & in his illud maxime obseruandū, quod Orosius considerat: Honorij Imperatorem ob exemplum religionis exemplū, quod hoc anno exhibuit, dum vallatus licet atque vndique obrutus bellis; & a tyrannis oppressus, nihil tamen antiquius habuit, quam Ecclesiæ Catholicæ consulere opportunitatibus; mirifica ob id esse beneficia consecutum, cum ipse Deus Optimus Maximus eodem ferme tempore crudelissimos tyrannos Imperij inuasores Alaricum, Constantinum, Constantem, Maximum, Iouinum, Sebastianum, Sarum, & alios cum eis simul extinxit. Merito sane tāta largitus est Deus (ait Orosius^f) quia in his diebus, præcipiente Honorio, & adiuuante Constantio, pax & vnitas per vniuersam Africam Ecclesiæ Catholicæ reddita est: & corpus Christi, quod nos sumus, redintegrata discissione, sanatum est, imposita executione sancti præcepti Marcellino Tribuno, viro in primis prudenti & industrio, omniumq. studiorum bonorum appetentissimo.] hęc Orosius.

Apparuit sane quā verissimum atque certissimum sit, tunc Deū curare atque tueri Principum regna, cum ipsi Principes pro religione laborant: contra vero cum id negligitur, vel humana prudentia (quæ, ex Apostoli sententia, Deo inimica est) in religionē peccatur, ipsa Imperia in deterius prolabi; penitusq. consumi, quæ omnia (vt vidimus) in eodē Honorio breui tēporis spatio apparuere perspiciua; Etenim cū primum pressus angustijs indulgit hæreticis atque Gentilibus Dei hostibus, vt secure absque timore legum, quam quisque vellet religionem & in fidē sectaretur opinionem: maxima hanc legem secuta sunt mala, nempe clades Urbis & alia funesta, vt vidimus anno superiori. Rursum vero cum idem Imperator

A tor facti poenitens eam reuocat legem, laborat pro fide & vnitate Catholica; quā subito mutata rerum simul est facies, & quanta hæc subsecuta sunt bona? Absque armis perit inuasor Urbis Alaricus; & qui post eum Gothorum capisset regnum, pro Romano Imperio pugnaturus in hostes conuertit hostiles acies: hæc q. omnia hoc ipso anno, dum pro religione tanta curat Honorius: Quo eodem anno (ait S. Prosper in Chronico) Constantinus per Honorij duces Constantium & Vlphilam apud Arelatense oppidum victus & captus est: cuius filium Constantem in Hispania regnare orsum, Gerontius Comes, in Maximum quemdam tyrannidem transferens, interemerat.] hęc Prosper hoc anno, Marcellinus vero anno superiori: sed præstat audire Prosperum, res sui temporis, & locorum vbi versatus est, nempe in Gallijs, scriptorem, quem veritatis assertorem ratio certa comprobatur: etenim cum constet superatum ac victum Constantinum cum filio post Alarici obitum, quem hoc anno ex hac sublato vita narrauimus; nequaquam anno superiori illud potuit contigisse.

At quā opportune collabenti penitus atque ruenti supposuit Deus manum Imperio? Fretus enim auxilio Alarici Constantinus tyrannus (vt tradit Sozomenus^a) ad inuadendam Italiam se iam accinxerat: sed audita morte Alarici consternatus, Arelatum se recepit. At quomodo dominans Gallijs, Britannijs, & Hispanijs, pollenq. auxilio barbarorum Constantinus tyrannus cum Imperio vitam amisit? Accidit plane secundum factum illud vaticinium Isaia^b: Concurrere faciam Aegyptios aduersus Aegyptios] cum tyranni armarentur contra tyrannos, quos mutuo inter se consecutos Honorij dux Constantius adorsus prorsus extinxit. Sed cunctas tunc res gestas ipse Sozomenus diligenti narratione profecutus est: præstat igitur ipsum audire, neque tot tamq. diuinitus hoc anno impertita Honorio beneficia silentio obuoluta relinquere. Ait enim hæc ipse^c:

Interea tēporis Gerontius, inter duces Constantini præcipuus, hostis illi factus est; & Maximū familiarem suum, quem ad tyrannidem accommodatū iudicabat, Imperij ornatu induit, ac Tarracone morari permisit: ipse vero aduersus Constantinum exercitum duxit eo proposito, vt in transitu eius filium Viennæ commorantem conficeret. Constantinus igitur cum intellexisset id quod de Maximo actum erat, Ebodichum ducē suum (quem fuisse Regem Francorum tradunt) ad vltiores Rheni partes misit, vt Francos & Alemannos in nostrum auxilium vocaret: Constanti autem filio suo Viennæ ac ceterarum ibi ciuitatum custodiam commisit. Ac Gerontius quidem cum Arelatum castra mouisset, ciuitatem oppugnauit. Non multo autem post, exercitu Honorij aduersus tyrannum aduentante, cui præerat Constantius Imperatoris Valentiniani tertij huius nominis pater; statim fugit cum paucis quibusdam militibus: nam eorum plurimi se Constantio coniunxere.

Milites igitur in Hispania Gerontium ob fugam factā contemptu dignum rati, interficere statuerunt; & concursu facto, domum eius circumuallant. Ille vero cū Alano, vno necessario suo, paucisq. seruis, eiaculatis desuper sagittis, vltra trecetos milites interfecit. Sagittis tandem deficientibus, serui aufugiunt, & clā sese de domo illa demittentes euadunt. At Gerontius quidem quamuis & ipse eodem modo saluari potuerit; tamen Nonnichia vxoris amore detentus, noluit. Itaque cum milites ignem domo mane immisissent, nullam habens deinceps spem salutis, Alano familiari suo volenti caput amputat, & deinde propriæ vxori quoque lamentanti, & se ipsam cum lacrymis in gladium ingerenti, ne potius quam in alterius potestatem perueniat, vna cum marito perire cupienti, & munus hoc vltimum ab eo impetrare flagitanti. Atque hæc quidem mulier fati viriliter & vt illius religione dignum fuit (erat enim Christiana) mortua est, sui memoriam stabiliorem posteritati relinquens, quā quæ obliuione obscurari posset. Gerontius porro cum se tertio percussisset, nec tamen vulnus letale accepisse sensisset, euaginato gladiolo quem femori obligatum habebat, sibi ipsi cor transfixit.

Constantinus autem, circumfidente adhuc Honorij exercitu, obsidionem tamen sustinebat, quod illi nunciatum esset Ebodichum cum maximis suppetijs aduenturum: quæ quidem res & Honorij quoque duces non modice terrebat, ita vt in Italiam reuertit, & illic bellum experiri vellent. Atque vbi hoc statuissent, quia appropinquare iam nunciabatur Ebodichus, Rhodanum fluuium traiciunt, & Constantius secum pedites retinens aduentantem expectat hostem. sed Vlphilas Constantij Præfectus haud procul istinc in insidijs cum equitibus latitat. Postquam igitur hostes cum exercitu Vlphilam prætergressi, pedem iam collaturi essent cum militibus Constantij: dato signo, repente prorumpens Vlphilas

TYRANNI
EXTINCTI.

a Sozom. lib. 9.
cap. 12.

b Isai. 19.

c Sozom. ibidem
cap. 13.
DE CON-
STANTINO
ET MAXIMO
TYRANNIS.

CONSTAN-
TIVS DVX
HONORII
QVAE IN
BARBAROS.

philas hostem a tergo inuadit, Et facta statim ordinum perturbatione, alij diffugiunt, alij **A** occiduntur, plurimi autem positis armis, veniam precantur & misericordiam consequuntur. Ebodichus autem, equo conscenso, fugit in agrum quemdam ad Eccidium, qui plurimum fuerat ab ipso consecutus olim, quemq. Ebodichus sibi ob accepta beneficia amicum arbitrabatur. Atque is caput eius amputatum ducibus Honorij attulit, spe magnorum munerum ac dignitatum. Constantius autem caput quidem accipi iussit, & gratias Eccidicio agi Reipublicæ nomine, qui Viphilæ officio functus esset. Sed cum in exercitu remanere vellet, eum excedere iussit, nequaquam vel sibi, vel exercitui faustam fore ratus hospitis tam ingrati præsentiam. Atque is quidem hominis amici ac hospitis in calamitatem delapsi impijssimam cædem ausus, in vanum (vt dici solet) hians recessit.

Post victoriam rursus trajiciente Honorij exercitu ad ciuitatem: certior factus Constantinus Ebodichum esse sublatum, ipse sibi purpuram & Imperij insignia detrahit, & ad ecclesiam confugiens ordinatur presbyter. Tum accepto prius iureiurando, qui intra mœnia erant, portas aperiunt, ac veniam consequuntur omnes. Itaque ex eo tempore provincia ista rursus ad Honorij Imperium reuersa est, ac ducibus ab illo constitutis paruit. Constantinus autem vna cum Iuliano filio in Italiam transmissus, antequam eo perueniret, in itinere occiditur. Nec multo post, præter expectationem interimuntur Iouinus & Maximus tyranni prædicti, tum etiam Sarus & alij plurimi cum his qui Imperio Honorij fuerant insidiati.] hæcenus Sozomenus. Erat autem ex his quos non nominat Imperij perduelles tyrannos, Sebastianus Iouini tyranni frater: qui (inquit Orosius^a) hoc solum, vt tyrannus moreretur, elegit. Sed & in his expende quam terribilis Deus in consilijs super filios hominum. Constantinus enim, qui Constantem filium iam professione monachum (vt ait Orosius^b) vt crearet Cæsarem, eduxit e monasterio: ipse, ne occideretur, compellitur confugere ad ecclesiam, & initiari presbyteratu: sed male vterque perijt, qui Deum posthabuerunt Imperio.

At migremus iam in Orientem, & S. Hieronymum pro Catholica Ecclesia aduersus Pelagianos hæreticos laborantem inuisamus. Hoc namque anno, cum nondum auctoris nomine Pelagiana hæresis vulgaretur, sed eius praua dogmata quæstionū velamentis spargerentur, ipse S. Hieronymus rogatus est per epistolam a Ctesiphonte, vt quæstioni responderet, quam huius promulgatores hæresis de animi impassibilitate proponere consueuerat, posse in homine affirmantes non ipsa tantum vitia, sed affectus vitiorum, omnemq. radicem peccati conuelli, vt ne minimum quidem fomitis in eo reliquū esset. Quod autem hoc anno ad eum S. Hieronymus epistolam illam contra Pelagianos rescripserit, argumentum illud euidens est, dum ita Pelagium ac Pelagianos est insectatus hæreticos, vt tamen nullius ipsorum nomen expresserit; quod scilicet nondum eius se hæresis defensores palam profiterentur; quod sequenti anno (vt suo loco dicemus) cœptū est agi. Sed & neque ante præsentem annum eandem ad Ctesiphontem a S. Hieronymo fuisse editam scripturam, quæ superiori anno eodem argumento sunt recensita, demonstrant, dum egimus de Rufini obitu & eadem hæresi promulgari tacitis auctoribus cœpta; cum scilicet S. Hieronymus præ manibus habens lucubrationes in Ezechielem, in præfationibus ad Eustochium de his agens, nihil hæcenus aduersus eos se scripserit demonstrat: meminisset vtique more suo, si adeo nobilem aduersus eos tractationem epistolarem scripserit.

Cum hoc igitur anno interpellatus esset a Ctesiphonte ea de impassibilitate quæstione Hieronymus: etsi nomina taceat Pelagij atque Cælestij; auctores tamen, vnde ipsa hæresis dimanaret, in medium profert, dum hæc de schola Stoicorum deducta fuisse demonstrat, **E** atque primum introducta per Origenem, Euagrium Ponticū, Rufinum, & alios Origenistas monachos iudicio Theophili (vt suo loco diximus) condemnatos: in quos hæc ibi Hieronymus^c: Pudeat ergo eos principum & sociorum suorum, qui aiunt, posse hominem sine peccato esse, si velit. quod Græci dicunt ἀναμάρτητον. Et quia hoc Ecclesiarum per Orientē aures ferre non possunt: simulant se, sine peccato, quidem dicere, sed ἀναμάρτητον dicere non audere; quasi aliud sit, sine peccato, aliud ἀναμάρτητον, &c.] Sed & hæc ipsa a Manichæis etiam esse accepta, & a Priscillianistis; quibuscum communicationis hæresis fœdere & amicitia iungerentur, itemq. cum Iouiniano hæresiarcha commune aliquid intercessisset, aperte demonstrat: nam ait^d: Iouiniani secunda quæstio, tui ingenij disciplina est.] Et quænam ista? audi eundem aduersus ipsum Iouinianum disputantem: Nititur secundo loco approbare, eos qui plena fide in baptisate renati sunt, a diabolo non posse subuerti.]

ostensis

CONSTANTINI TYRANNI EXITVS.

a Oros. lib. 7. c. 42.

b Oros. lib. 7. c. 40.

QVANDO S. HIERONYMVS SCRIPSIT AD CTESIPHONTEM.

PELAGIANI VNDE PRODIERINT.

c Hieron. ad Ctesiphontem.

d Hieron. ibid.

A ostensis autem hæresis huius antesignanis auctoribus, quos cõmitones ijdem hos sectâtes nacti fuerint, docet, nepe miseras oneratas peccatis, leuissimi cordis feminas, quibus stipitata, ex more omnium hæreticorum, eadem hæresis gloriose procedat; quarū principes Pelagius & Cælestius cognoscatur: quos licet non nominet, patriæ tamen nomine, quos intelligat, exprimit, dum Britannia tyrannorum fertilis, & Scoticæ gentis meminit. Quorū vna recitata sententia, in quæ hæresis barathra conijciat sectatores, declarat his verbis^a:

Istiusmodi homines tollunt orationem: & per liberum arbitrium, non homines propria voluntatis, sed Dei potentia factos se esse iactant, qui nullius ope indigent. Tollantur & ieiunia, omnisq. continetia. Quid enim mihi prodest laborare, vt accipiam per industriam, quod semel meæ factum est potestatis? Hoc quod dico, non meum est argumentum. Vnus discipulorum eius (nempe Cælestius) immo iam magister & totius ductor exercitus, & contra **B** Apostolum^b vas perditionis, per solœcismorum, & non vt sui iactant, syllogismorum spine-ta decurrens, sic philosophatur & disputat: Si nihil ago absque Dei auxilio; & per singula opera eius est quod gesserō: ergo non ego qui laboro, sed Dei in me coronabitur auxilium; frustra q. dedit arbitrij potestatem, quam implere non possum, nisi me semper adiuuerit: destruitur enim voluntas, quæ alterius ope indiget. Sed liberū dedit arbitriū Deus; quod aliter liberum non erit, nisi fecero quod voluero. Ac per hoc ait: Aut vtor semel potestate, quæ mihi data est, vt liberum seruetur arbitrium: aut si alterius ope indigeo, libertas arbitrij in me destruitur. Qui hæc dicit, quam non excedit blasphemiam? quæ hæreticorum venena non superat? &c.] confutatur ab eo ac soluitur dilemma.

Quod vero hæc Pelagius per Cælestium, & ille per quæstiones, quid alij de his sentirent rogans, eo modo per cuniculos in Ecclesiam hæresim intromitterent: hinc in auctorem **C** S. Hieronymus^c: Loquere quod credis: publice prædica. Quid secreto discipulis loqueris? Qui dicis te habere arbitrij libertatem, quare non libere quod sentis loqueris? & paulo post: Necdum scripsi, & comminaris mihi scriptorum tuorum fulmina; vt scilicet hoc timore perterritus, non audeam ora referare. & non animaduertis, idcirco nos scribere, vt vos respondere cogamini, & aperte aliquando dicere, quod pro tempore, personis & locis, vel loquimini, vel tacetis? nolo vobis liberum esse negare quod semel scripseritis.] hæc ipse; qui & quod tentauit, est assecutus: siquidem Pelagius atque Cælestius iam palam hæresim promulgarunt, factiq. sunt eius aperti propugnatores, vt ex his quæ sequenti anno dicemus manifestius apparebit.

Consulto quidem prudenterq. S. Hieronymus studuit, vt viscera Ecclesiæ depascens morbus, foris, quo curari posset, appareret in cute: sed & consultius scripta hæc ad Ctesiphontem præmittens, sic parauit antidotum. Pestem enim monstrare, hoc ipsum est curare ne alij eadem lue & morbi contagione lædantur. Vnde subdit: Ecclesiæ victoria est, vos aperte dicere quod sentitis. Aut enim idem responsuri estis quod & nos loquimur; & nequaquam eritis aduersarij, sed amici. Aut si contraria nostro dogmati dixeritis; in eo vincemus, quod omnes cognoscent Ecclesiæ quid sentiat. Sententias vestras prodidisse, superasse est. Patet prima fronte blasphemia: non necesse habet conuinci, quod sua statim professione blasphemum est.] hæc & alia S. Hieronymus, in publicum deducens latentem & sibilantem in angulo bicipitem anguem, Pelagij scilicet & Cælestij faucibus in Ecclesiam hæresim inhiantem: vt de eodem S. Hieronymo illud merito occini possit^d: Obstetricante manu eius, eductus est de cauerna coluber tortuosus.] quem semel progressum in medium, horrendum visu sui deformitate serpentem, mox Apostolici viri **E** Apostolicæ doctrinæ iaculis penitus confecere. sed de his anno sequenti.

At non vna hæc tantum pestis lento inficiebat tabo Fideles in Occidente, sed & Chiliarum vetus error complurium mentes inuaserat. Etenim S. Hieronymus, quem diximus ante annum superiore interpretatū esse Isaiam Prophetam, in præfatione ad librum decimum octauum hæc de his habet, cum aduersus eos stylum exacuit: Dionysio Alexandrino aduersus Millenarios scriptori duobus voluminibus responderet Apollinaris, quem non solum suæ sectæ homines, sed & nostrorum in hac parte dumtaxat plurima sequitur multitudo: vt præfaga mente iam cernam, quantorum in me rabies concitanda sit. Quibus non inuideo, si tantum amant terram, vt in regno Christi terram desiderent, & post ciborum abundantiam, gulæq. ac ventris ingluuiem, ea quæ sub ventre sunt, quærant, &c.] At quinam ex recentioribus Millenariorum sententiæ assertores fuerint, vnum ex eis in explanatione super Ezechielem^e detegit Seuerum, qui eâ scriptis prodiderit (vt ait) in dia-

Annal. Eccl. Tom. 5.

E e

logo

a Hier. ad Ctesiphontem. aduersus Pelag. HAERESIS PELAGIANAE CAPVT.

b Rom. 9.

c Hieron. ibid.

HIERONYMVS LATENTEM HAERESIM PRODUCIT IN MEDIUM.

d Job 26.

MILLENARI PLVRES HOC TEMPORE.

e Hier. in Ezech. c. 36.

logo, cui, Gallo, nomen imposuit: vt plane admiratione dignum, sit, hominem S. Martini discipulum, sanctiq. Paulini amicum intimum, in deliramentis his insanisse; cum præsertim haud ea sententia toleranda amplius videretur, quam doctissimi viri respuerent, vt sanctus Hieronymus, & illi consentiens Damasus, Gregorius Nazianzenus, atque Basilius, dum eam Apollinaris sententiam vt ridiculam & sacro Euangelio aduersantē reijcit in epistola ad Occidentales^a. Quod autem repugnarent & aduersarentur Millenarij Origenistis, qui nec cum humanis membris resurrectionem futuram dicebant: cautius (vt ipse testatur) fuit incedendum S. Hieronymo, vt media incedens via non declinaret ad dexteram, neque ad sinistram; ne, cum astrueret in resurrectione omnia in corpore fore membra, etiam vsum illorum, more Millenariorum, videretur asserere; & dum negaret assertum a Millenarijs membrorum vsum, videretur cum Origenistis inijsse concordiam: id ipse in præfatione ad Eustochium^b profitetur.

Porro eiusmodi Millenariorum infantia cum vbique iam reijcerentur, & sibilis atque cachinnis a disertis deriderentur, ac pariter damnarentur: exaruerunt penitus; quod non nisi insanus atque delirus prorsus haberetur, qui huiuscemodi fabulis traduceretur. At nõ sic quidem Pelagij hæresis, quæ fœcundo vbique cæspite coalescere atque multiplicari cœpit: etenim dñ in eius sectatores agit S. Hieronymus in Oriete, S. Augustinus in Occidente in istud ipsum opus incumbit. Nã sicut Ctesiphon epistola ad ea scribēda ipsum Hieronymum excitauit; ita & eiusdē argumenti datis ad Augustinum litteris, Hilarius ab ipso aduersus eosdem errores, Syracusis in Sicilia diuulgatos, responderi petijt. nam de illis^c: Rogo (inquit) vt mei memor in sanctis orationibus tuis esse digneris, atque imperitiã nostram informare de eo quod quidam Christiani apud Syracusas exponunt, dicentes, posse esse hominem sine peccato, & mandata Dei facile custodire, si velit (*absque scilicet auxilio diuina gratiæ*) Infantem non baptizatum, morte præuentum non posse perire merito, quoniã sine peccato nascitur: Diuitem manentem in diuitijs suis, regnum Dei non posse ingredi, nisi omnia sua vendiderit; nec prodesse eidem posse, si forte ex ipsis diuitijs fecerit Dei mandata: Non debere iurare^d omnino: & de Ecclesia: Quæ sit, de qua scriptum est^e non habere rugam neque maculam, &c.] His pulsauit Augustinum Hilarius e Sicilia quæstionibus ex Pelagij deductis erroribus. Præstitit id quidē impigre Augustinus^f; ac copiose quæstionibus omnibus accurateq. respondens, nullam tamen de Pelagio habuit mentionem, vrpote sub inuolucro Catholici nominis hætenus latitante: vnde & nos argumentum iure deducimus, hoc anno ab ipso eam ad Hilarium esse conscriptam epistolam.

Quo etiam tempore aduersus eosdem errores, antequam tamen eam ad Hilarium epistolam dedisset, eodem argumento tres libros scripsit, quorum est titulus, De Peccatorum meritis & remissione, deq. Baptismo paruulorum: ipse enim in Retractionibus^g eam se primam scriptionem aduersus Pelagianos edidisse testatur, cum antehac sermonibus (vt ait) & collucationibus res acta esset. Sed & quod ipsi auctores blasphemiarū adhuc latere cuperent; noluisse eos propalasse, testatur, immo & non sine honore Pelagij meminisse: nam ait: In his autem libris tacenda adhuc arbitratus sum nomina eorum, sic eos facilius posse corrigi sperans: immo etiam in tertio libro, quæ est epistola, sed in libris habita, propter duos, quibus eam connectendam putauit, Pelagij ipsius nomen non sine laude aliqua posui, quia vita eius a multis prædicabatur: & eius illa redargui, quæ in suis scriptis non ex persona sua posuit, sed quid ab alijs diceretur exposuit; quæ tamen postea iam hæreticus pertinacissima animositate defendit.] hæc Augustinus: quibus intelligis & illam Pelagij in disseminando hæresim artem, dum ita hæreses per quæstiones poneret, quasi ab alio aliquo illæ essent propositæ. Porro tertium librum, qui est epistola ad Marcellinum, ad illum ipsum inscriptum esse, qui Collationi hoc anno Cognitor præfuit, non dubium est: disertus plane vir & discendi adhuc cupidissimus, qui non S. Augustinum tantum, sed & S. Hieronymum (vt superiore anno dictum est) iisdem de Pelagianis erroribus pulsauerit quæstionibus.

Sed vnde Augustino, vt aliquando tamquam virum probū Pelagium laudauerit? equidem id ipse ex sanctissimi viri Paulini Nolani Episcopi testificatione: latens enim sub monastico habitu lupus rapax, nouus Proteus pro loco & tempore atque personis sermonem mutans, cum sanctis sanctus æque apparere conatus est. Et sicut de Vigilantio eidem Paulino accidisse diximus, vt eum, dum adhuc tegeter pietate blasphemias, litteris ad Hieronymum datis, laudibus celebrarit: ita plane de Pelagio ad S. Augustinum scribens, eum extulit præconijs sanctitatis. Quamobrem idem S. Augustinus, cum iam Pelagius qualis esset,

effet, perspicue ob oculos omnium fuerit demonstratus; quid iam de ipso Paulinus sentiat, litteris interpellat his verbis^a: Pelagium, quem credimus (vt ab illo distingueretur qui Pelagius Tarenti dicitur) Britonem fuisse cognominatum, quod vt seruum Dei dilexeris, nouimus: nunc autem quemadmodum diligas, ignoramus. Nam & nos non solum dileximus, verum etiam diligimus eum: sed aliter nunc diligimus, aliter aliquando dileximus. Tunc enim, quia nobis rectæ fidei videbatur: nunc autem, vt ab ijs quæ inimica & aduersa gratiæ Dei sentire dicitur, illius misericordia liberetur.] hæc Augustinus.

Quod vero ad loca spectat, vbi Pelagius docuit: dictum est superius, ipsum in Aegypto versatum inter monachos, quem ante omnes deploratum a Chrysofomo & Isidoro vidimus. In Occidentē vero se conferentem, in Vrbe primum quarumdam quæstionum prætextu hæresim venena sparsisse, S. Augustinus affirmat^b, vbi ait, eum diutissime Romæ vixisse, ibiq. in disputationibus contentionibusq. versatum, captantem vndique occasionem hæresis propagandæ & propugnandæ. Nam idem de eo S. Augustinus^c: In eis, nempe libris Confessionis, certē dixi Deo nostro (& sæpe dixi) Da quod iubes, & iube quoduis. Quæ mea verba Pelagius Romæ, cum a quodam fratre coepiscopo meo fuissent eo præfente commemorata, ferre non potuit; & contradicens aliquanto commotus, pene cum eo qui illa commemorauerat, litigauit.] hæc Augustinus de Pelagio; qui Roma pulsus, in Siciliam profectus est: vnde Hilarius de eius erroribus hoc anno (vt diximus) S. Augustinum reddidit certiore. At de Pelagio hætenus; cetera eius acta annis singulis pro temporis ratione disposita inferius referemus.

Hoc item anno, cum Synesius Episcopus Ptolemaidis nondum in Episcopatu annum exegisset (vt ex ipsius scriptis constat) celebrata est Synodus ibidem Ptolemaide in Pentapoli Aegypti. Cuius quidem cogendi Episcoporum conuentus, causa illa potissimum intercessit, quod Andronicus prouinciæ Præfectus multa crudelia in subditos, atque irreligiosa & impia aduersus Ecclesiam perpetrasset: quibus in Synodo propositis atque probatis, communi omnium sententia, dira excommunicationis poena mulctatur. Extrat ipsa a Patribus in eum prolata sententia, qua & eius crimina enarrantur. Apparuit ex hoc quidem iudicio, Episcoporum iuris fuisse, præsidere Præsidibus, & perperam ab eis facta corripere Ecclesiastica auctoritate, ex impertita sibi a Deo omnium Domino potestate. Sed reddamus hic (vt apud ipsum Synesium legitur) ipsam in Synodo ab Episcopis in Andronicum sententiam dictam:

Concilium ad Episcopos^d. Andronicum Berenicensem mala Pentapolis sorte & natum & educatum & auctum, & qui principatum eius quæ ipsum protulit emit, neque putet quis, neque vocet Christianum; sed velut quem execratur Deus, ab omni ecclesia, ab omnibus locis & laribus expellatur. Non quod fuerit Pentapolis extrema plaga, post terræ motum, post locustam, post pestem, post ignem, post bellum; reliquias illorum diligenter persecutus, absurdis generibus & figuris instrumentorum per ipsum primum in regionem illatis, immo (vt rectius dicam) per ipsum solum vsurpatis, nimirum digitali & pedali tormento, prælo, nasi forcipe, auribus apprehendendis & labijs obtorquendis parato instrumento (quorum quod maiores nostri & experientiam & conspectum bello amiserunt, a male seruatis beati prædicati sunt) Non ob hoc (inquam) expellatur: sed quod primus apud nos & solus & re ipsa & verbis in Christum conuicia iactauit. Re ipsa quidem & facto, quod foribus ecclesiæ sua edicta affixit; his quidem qui ab ipso iniuria affecti sunt, ad tutam mensam excludens supplicationem; sacerdotibus autem Dei ea minatus, quæ etiam Phalaris Agrigentinus, & Cæphron Aegyptius, & Sennacherib Babylonius veritus fuisset, qui misit Hierusalem improperare Ezechia & Deo.

Illam ego diem secundam Dei crucem tulisse sentio. Nam in opprobrium Christi libellus ille conuicijs plenus de sacris foribus pepedit: & hæc inspexit Sol, & legerunt homines, non Tiberio Claudio Rempubliam administrante, a quo Pilatus ad Iudæorum principatum missus est, sed pia Theodosij sobole Romanorum sceptrā tenente, a qua sibi ipsi principatum comparasse Andronicum ex Pilati astutia, animaduersum est. Risum mouebant prætereuntibus, qui ex alia secta essent, illæ litteræ, quemadmodū Iudæis ea quæ cruci Christi adscripta fuerant: quamquā crucis inscriptio non ex pia voluntate profecta, augusta esset indictione, per quam Christus Rex denunciabatur. At hic lingua sententiæ consentiebat.

Verū quæ post hæc designauit, grauiora sunt his quæ publice affixis litteris notauit. Cū enim quamdam contra inimicum occasionem reperisset (inimicitia enim erat ipsis, quod

^a Basl. epist. 74.^b Hier. præf. in lib. 18. in Ezech.^c Apud August. epist. 98. HILARIUS CONTRA HÆRESIM PELAG. AVGVSTINVM EXCITAT.^d Matth. 5. e Ephef. 5.^f Aug. epist. 99.^g Aug. Retract. lib. 2. c. 33. PRIMA SCRIPTIO AVGVSTINI ADVERSVS PELAGIANOS.

HILARIUS

PELAGIVS ALIQVANDO AVGVSTINO ET PAVLINO CARVS.

^a Aug. epist. 105.

PELAGIVS ROMÆ PRO HÆRESI LABORAT.

^b Aug. de peccato origin. c. 21.^c Aug. de domi perseverant. lib. 2. c. 26.

SYNODVS PTOLEMAIDIS IN LIBYA

^d Apud Synes. epist. 58.

SENTENTIA EXCOMMVNICATIONIS IN ANDRONICVM.

ANDRONICVS SCELETTISSIMVS.

ille quidem nuptias parabat, hic autem prohibebat) tam horrendis ipsum tormentorū instrumentis torquebat, ut optarem ea ad posteritatem non tradi, sed cum ipso sicuti coeperunt, desinere: quo hæc principatus Andronici commenta narratione solum ad posteros perferantur. Postquam igitur vir generosus, non iniurius, sed infelix per illa torqueretur, & hæc in clarissima meridie fierent, ut solis licitoribus testibus periret: & nosset, fore ut Ecclesia condoleret: ob nullam sane aliam causam, sed quod re cognita, statim ita ut parati essemus, excurrebamus; quo assideremus, & calamitatem simul perferremus: rabie corripitur in hanc famam, si quis Episcopus misereri auderet hominis ipsi infesti: & multis ac iniquis temere iactatis, audacissimo ex ministris Tonante* ipsum instigante, quo utitur ad publicas calamitates instrumento, finem insaniam posuit, maxime impiam vocem prolocutus: Quod frustra in Ecclesia sperasset, & nullus Andronici manus effugere posset, etiam si ipse Christi pedem teneret. Hanc vocem ter iterudita mente pronunciauit.

Postquam non amplius admonendus est homo, sed velut insanabile membrum, a nobis refecandus; ut ne societate, etiam id quod sanum est, simul corrumpatur (nam inquinamentum facile distribuitur; & qui tangit scelestum; particeps fit reatus ipsius: oportet autem & mente & corpore puro Deo esse) Propter hæc Ptolemaidis Ecclesia ad omnes vbi que terrarum forores suas hæc demandat. Andronico & suis, Tonanti & suis nullum templum Dei aperiatur: omnis sacer coetus, omne sacrum templum conclusum sit. Non est diabolo portio in Paradiso. Qui etiam si clandestine ingressus fuerit; expellatur. Admoneo igitur & priuatū quemque & Principem, ut neque sub eodem tecto cum ipso habitet, neque eadem mensa participet. Sacerdotes autem præcipue, *admoneo scilicet*: qui neque viuentes ipsos alloquantur; neque mortuos simul deducant. Si vero quis velut parua ciuitatis Ecclesiam reprobarit, & excommunicatos ab ipsa susceperit, veluti necesse non sit pauperi obedire: is sciat, se scindere Ecclesiam, quam vnam Christus esse vult. Talis autem siue Leuita est, siue presbyter, siue Episcopus, a nobis in Andronici forte locabitur, & neque porrigemus ipsi dexteram, neque vniquam de eadem mensa cum ipso cibum capiemus. Multum autem abest, ut in arcano mysterio communionem habituri simus cum his, qui cum Andronico & Tonante sortem habere voluerint.] hæc tunc verba sententiæ excommunicationis ab Episcopis in eos prolata; inter quos Synesius principem locum tenebat, ipsi Ecclesie metropolitanæ præfectus Antistes, totius huius operis sapientissimus architectus: qui simul atque Episcopus factus est, super philosophicam constantiam sacerdotalem induens vigorem ac robur, se ad iura danda Principibus, & ad subijciendos Ecclesiasticæ eos censuræ, a Deo electum esse cognouit, instar Hieremiæ, ad quem Dominus: Constitui te super Reges & Principes: bellabunt aduersum te, & non præualebunt.] Est epistola eiusdem Synesij Episcopi ad Anastasium^b de eiusdem Andronici sceleribus, quam breuitatis causa his attexere prætermittimus.

At quid post hæc Andronicus, homo arrogans, crudelis in homines, in Ecclesiam contumeliosus, & in ipsum quoque Deum blasphemus? Quid, inquam, post acceptam excommunicationis sententiam, qua a personis, locis & rebus sacris esset exclusus, & infamis effectus? Contempsit ne, risitve istæc mens tumens, arrogans animus, durum ingenium, a recto semper reflexa & ad bonum nunquam flexa voluntas? Num & crudelius sæuijt, ac ferocius (ut appetitus iaculis leo) insilijt, & crudelius debacchatus est in damnâtes eum Episcopos, & fores effregit ecclesie? minime gentium: sed (o mirandum!) simulac sensit se Apostolica censura in interitum carnis datum Satanæ: vnde letale vulnus accepit, inde quoque expetijt medicinam: redditur fera bestia cicuris, lambit vestigia domini sui, tamque festine, ut datas præueniens litteras, conuenerit Episcopos, qui pro se peterent veniam a Synesio: Qui cum nosset hominem, timeretq. ne hæc foris tantum specie tenus Andronicus præferret; inflictam non ante relaxauit pœnam, quam ipse plene satisfacturum fore polliceretur. Vides huiusmodi exemplo, lector, quo statu habendi, & loco collocandi sint, & quam longe post Andronicum statuendi, qui anathematis sententia ob patrata scelera ab Episcopis ad salutem percussi, negligunt illam atque contemnunt. Sed reddamus hic eiusdem Synesij ad Episcopos litteras, quibus & Andronici pœnitentia tunc saltem foris exhibita demonstratur. sic enim se habent:

Synesius Episcopus. Andronicus Ecclesiam mentitus, ipsam vera loquentem experiauit. Nuper, nondum valde nuper peccauit in Deum, violauit homines: quapropter conclusa ipsi apud nos ecclesia, litteras ad fraternitatē vestrā dictauimus, sententiā de ipso significantes.

A ficantes. At ille epistolam præuenit supplicatione simulata, & pœnitentia promissa, quam omnes me suscipere petebant, præter me. Ego enim videbar mihi clare cognouisse hominem ad omnia dicenda & facienda facilem. Et expectabam & prædicebam, quod ex vulgari causa ad naturam reuersurus esset: quem sane par erat timidior fore, vbi coram Ecclesijs inclinatus fuisset, multo magis quam si nihil suspectum ipsi relinqueretur. Propter hæc equidem in sententia perseverare proposueram, velut qui simul & erga Deum magis pius & erga ciues magis vtile consiliū inuissim. At enim impudens est resistere vnū multis, senioribus iuniorem, his qui in sacerdotio vitam consumperunt, cum qui superiore anno nondum rem attigit. Cessi rogantibus, ut nondum litteras circummitterem, sed certis conditionibus susciperem, ut non amplius insaniret contra æquales, ut mentem ac intelligentiam præ affectione vitæ præficeret. Si quidem (inquam) intra terminos manebis, quos posuisti: & nunc pro peccato tuo precabimur, & de cetero comprecabimur. Si vero pactas condiciones recusaueris: pœna te manet, & ad omnes publicabitur, in tantum tempus producta, quantum ad inemendabiles mores tuos redarguendos sufficet.

Hæc ita placuerunt: & ipse experimentum se daturū dixit, & nos idem sumpturos esse. Dedit, & sumpsimus: largius insuper expleuit excommunicationis causas: nondū tunc ausus erat bonorum proscriptionem, nondum adhuc eadem aggressus erat. Quot per hæc oberrant? Quot ex his qui nuper opulenti erāt, per hæc inopes degunt? Sed pauca hæc ad bene ac illustri loco natum, sed male perditum Magnum. Iacet filius viri illustrissimi, qui omnibus suis bonis inferuuit ciuitati. Verum iuuentute illius, matris senecta miserabilior est: eo quod ex duobus filijs alter fuga lapsus est propter Andronicum, & neque nouit vbi terrarum sit: alterum vbi in terram condidit, nouit. Heu leges quæ simul iniuria afficiuntur, propter quas imperium obtinent suæ ipsorum ciuitatis, præter quas ob principatum pecunias ad vsuram accipiunt. Horum igitur alios curatores Deus esse vult: nobis autem satis est, puros esse inter puros, si modo possimus intra cancellos sacros manere, & ab impuris purissima occludere.] hæc tunc ad Episcopos Synesius.

At quamnam Andronico iniunxit Synesius pœnitentiam, & ab homine ob delicta perpetrata satisfactionem exegit? inter alia illud quidem, quod maximum omnium æstimari debet, dum eum a tribunali deposuit, in quo in Deum & homines multa deliquerat. Quanta hæc auctoritas Episcoporum, ut male iudicantes Præsides cessare imperet? Id enim affirmat ipse Synesius in breui epistola de eo data ad Theophilum Episcopum Alexandrinum, hoc ipso anno; nam sequenti contigit ipsum Theophilum non amplius in humanis esse. Epistola autem sic se habet, cum Andronicum eidem ipse commendat:

D Perijt iustitia ex hominibus. Andronicus & prius iniuria affecit, & nunc iniuria afficitur. Ecclesie vero mos est, exaltare quidem humilem, humiliare vero sublimem. Hunc itaque Andronicum odisti quidem ob ea quæ fecit; quare etiam progressus est, ut ad hæc deueniret. Miserere autem nunc ob id, quod cū his qui in execratione sunt, conuersatus est: nam & eos qui nunc in potestate sunt, propter ipsum offendimus. At horrendum est, si nunquam in felicibus consistemus, sed cum stentibus semper lacrymabimur. Nos igitur hic ipsum tribunali exemimus, & de cetero multo pauciores calamitates ipsi fecimus. Et si pietas tua ipsum cura dignum ducet; hoc ego maximum signum suscipiam, quod non penitus homo ille reprobatus sit a Deo.] huc utque ad Theophilum Synesius, cuius Episcopalis functio antiquorum sententijs commendatur: inter alios enim Euagrius^a hæc de eo: Qualis autem & quam eximius vir euaserit, argumento sunt tum epistolæ ab eo post sacerdotij susceptionem eleganter & ornate compositæ, tum liber ille quem dedicauit Theodosio, tum aliæ præclaræ illius quæ extant lucubrationes.] hæc Euagrius. Apparet enim ex his, Synesium philosophum ad Ecclesiam venientem, non tantum (quod aiunt) barbam & pallium intulisse, sed sacerdotali constantia & vigilantia ita sibi creditam Ecclesiam gubernasse, ut neophytus licet, tamen seniores exemplo docuerit.

Quæ vero de eo Sophronius^b Hierosolymitanus Episcopus scribat, dignā memoria historiam hic reddamus, quam ipse omni fide bene signatam posteris tradidit, his scilicet verbis: Cum Alexandria essemus, Leontius Apamiensis, vir religiosus & fidelissimus, venit ex Pentapoli; multis enim iam annis Cyrene moratus fuerat. Venit autē diebus Eulogij sancti Alexandrini Patriarchæ, eiusdem Cyrenensis vrbs futurus Episcopus. Cumq. familiariter colloquio essemus vsi, narrauit nobis, dicens: Fuit temporibus Theophili beatissimi Patriarchæ Alexandrini Cyrene Episcopus Synesius philosophus: qui cū venisset Cyrenē, re-

ANDRONICVS
BLASPHE-
MVS.

* Thoante

EXCOMMUNICATIO AN-
DRONICI.

ANDRONICI
POENITENTIA.

a Hierem. 1.

b Synes. epist. 79.

ANDRONICI
POENITENTIA.

ANDRONICI
POENITENTIA.

c Synes. epist. 72.
SYNESII EPI-
STOLA DE
ANDRONICI
POENITENTIA.

SYNESII EPI-
STOLA AD
THEOPHI-
LYM DE AN-
DRONICO.

a Euagr. lib. 1.
c. 15.

b Sophron. Præ-
s. c. 195.

DE EVAGRIO
PHILOSOPHO
AD FIDEM
PERDUCITO.

perit illic philosophum quemdā, Euagrium nomine, qui sodalis suus in studijs liberalibus fuerat, amicum sibi carissimū, sed religione Gentilem, & culturæ idolorum maxime deditū. Eum Episcopus Synesius ab idololatria trāsferre ad culturā Christi satagebat, curamq. ingentem eius rei sibi assumpserat pro charitate, quam erga ipsum a principio habuerat. Ille vero minime id patiebatur, neque illius doctrinam admittere volebat. Episcopus tamen præ nimio ad illum amore, nec sic quidem tædio victus desistebat diebus illum singulis hortari & instruere, ac inducere vt Christo crederet, ipsiusq. sacramenta susciperet. Cumq. ille quotidie ista monita dare persisteret, dixit ad eum semel philosophus: Vere, mi domine Episcope, cum ceteris quæ mihi displicent in Christianis, hoc est, quod consummationem huius sæculi futuram dicunt; & post consummationem, omnes qui ab initio sæculi fuerunt homines, in isto corpore resurrecturos, carnemq. hanc incorruptibilem recepturos & immortalem, atque ita in perpetuum victuros; sicq. eorum quæ in corpore gesserunt, præmia percepturos: eum etiam qui miseretur pauperi, foenerari Deo; & qui disperfit in pauperes & inopes, in cælo sibi thesauros reponere, & centuplicata quæ erogauerit, in regeneratione cum æterna vita a Christo esse reddenda. Quæ omnia cum dicuntur, deceptio & irrisio & fabula mihi videntur.

Episcopus autem Synesius asseuerabat omnia Christianorum vera esse, nihilq. omnino habere falsum, vel veritati contrarium; idq. multis documentis asseuerabat, & persuadere illi nitebatur. Post multum vero temporis, cum illum induxisset Christianum fieri, baptizauit ipsum & filios eius, cunctosq. domesticos illius. Ceterum non multo postea quam baptizatus fuerat, dedit Episcopo auri tria centenaria in vsum pauperum, dicens: Accipe aurum istud, & distribue illud pauperibus, & fac mihi cautionem manu tua, quod Christus mihi ipsum reddet in futuro sæculo. Qui suscepto auro, prompte illi, vt petebat, cautionem fecit. Vixit itaque post baptismum annos aliquot philosophus; ac tandem infirmatus est ad mortem. Cum vero morti proximus esset, dixit filiis suis: Quando curabitur funus meum, chartā istam in manibus meis ponite, & me cum illa sepelite. Mortuo autem illo, fecerunt filij, sicut eis ipse præceperat, sepelieruntq. eum cum chirographo.

Tertia autem post sepulturam die apparuit Episcopo Synesio nocte quiescenti, dicens: Veni ad sepulchrum, vbi iaceo, & accipe chirographum tuum. Accepi enim debitum, & satisfactum mihi est. Atque vt certior eius rei fias, propria me subscripsi manu. Ignorabat enim Episcopus quod chirographum illud consepelissent ei. Mane autem facto, accersitis filiis eius, dixit: Num aliquid cum patre vestro in monumento posuistis? Illi putantes quod eos de pecunijs interrogaret, dixerunt ei: Nihil, domine, præter pannos consuetos. Quid igitur? numquid vel chartam aliquam consepelivistis ei? Tunc recordati filij

(ignorabant enim quod de chirographo diceret) dixerunt ei: Ita sane, domine. chartam enim quamdam moriens dedit nobis, & ait: Quando sepelivistis me, chartam istam mihi in manibus date, nullo penitus sciente. Tunc dixit illis Episcopus somnium, quod nocte illa viderat. Sumensq. illos cum clericis ac primarijs ciuitatis, accessit ad philosophi tumulum. Quo aperto, inuenerunt iacentem philosophum, chirographumq. manu Episcopi conscriptum suis manibus tenentem. Accipientes autem chirographum ex eius manibus, aperuerunt, inueneruntq. in eo nouiter manu philosophi subscriptum ita:
EGO EVAGRIVS PHILOSOPHVS TIBI SANCTISSIMO DOMINO SYNESIO EPISCOPO SALVTEM. ACCEPI DEBITVM IN HIS LITTERIS MANV TVA CONSCRIPTVM. SATISFACTVMQ. MIHI EST. ET NVLLVM CONTRA TE HABEO IVS PROPTER AVRVM QVOD DEDI TIBI ET PER TE CHRISTO DEO ET SALVATORI NOSTRO.

Qui vero conuenerant, hoc videntes, obstupuerunt, & per multas horas clamauerunt, Kyrie eleison, glorificantes Deum, qui facit mirabilia, & talem tantamq. promissionum suarum euidenciam dat seruis suis. Asserebat & hoc idem dominus Leontius, cautionem illam manu philosophi subscriptā seruari vsque hodie, atque in sacrario sanctæ Cyrenensis ecclesiæ custodiri: & quicumque sacrarij custos ingrederetur, hanc illi cū ceteris vasis sacris assignari custodiendam cum omni diligentia, atque eum deinceps successori suo integram illam inuiolatamq. reassignare. J. hæcenus Sophronius ex Leontio de Synesio & Euagrio.

Hic autem memoria repetenda sunt, quæ secundo Annalium tomo ex Clemente Alexandrino, S. Augustino, & alijs dicta sunt: philosophiam, licet in multis aduersari videatur Christianæ religioni, conducere tamen plurimum ad eandem capeffendam: quod

quamplurimis exemplis quæque tempora demonstrarunt, quibus singulis celeberrimi philosophorū Christo nomen dedere: ex eis vero illos tantū resiliisse constat, quos magia, vel vitæ turpitudine, ingensve mentis tumor, vel alij perditii mores labefactassent. Quos enim veri amantes philosophia fursum e vulgo abreptos altius subleuasset, vitaq. sapientiæ consona comprobasset, non despexit Deus, sed cælesti desuper lumine, quo fidei sacramenta perciperent, illustrauit; vt modo de Synesio & Euagrio vidimus: quibus accedat, quæ & hoc eodem tempore de Gennadio rerum naturalium scientia apprime imbuto, de immortalitate tamen animæ dubitante, S. Augustinus^a accidisse testatur his verbis, ad Euodiū scribens:

Frater noster Gennadius, notissimus fere omnibus, nobisq. carissimus medicus, qui nunc apud Carthaginem degit, & Romæ suæ artis exercitatione præpolluit, vt hominem religiosum nosti, atque erga pauperum curam impigra misericordia, facillimoq. animo benignissimum; dubitabat tamen aliquando (vt modo nobis retulit) cū adhuc esset adolescens & in his elemosynis feruentissimus, vtrum esset vlla vita post mortem. Huius igitur mentem & opera misericordiæ quoniam Deus nullo modo desereret; apparuit illi in somnis conspicuus iuuenis & dignus intendi; eiq. dixit: Sequere me. Quem dum sequeretur, venit ad quamdam ciuitatem, vbi audire cœpit a dextera parte sonos suauissimæ cantilenæ ultra solitam notamq. suauitatem. Tunc intento quidnam esset; ait, hymnos esse beatorum atque sanctorum. Sinistra autem parte quid se vidisse retulit, non satis memini. Euigilauit, & somnium fugit; tantumq. de illo, quantū de somnio cogitauit. Alia vero nocte ecce idem ipse iuuenis eidem rursus apparuit; atque ab illo vtrū cognosceretur, interrogauit. Respondit iste, quod eum bene planeq. cognosceret. Tunc ille quæsiuit, vbi se nosset. Nec memoriæ defuit quid iste identidem responderet: totumq. visum illud, hymnosq. sanctorum, ad

quos audiendos eo duce venerat, qua recentissimos recordabatur, facilitate narrauit. Hic ille percontatus est: Vtrumnam id quod narrauerat, in somnis vidisset, an vigilans? Respondit: In somnis. At ille: Bene (inquit) recolis: Verum est, in somnis illa vidisti: sed nunc etiam in somnis te videre scias. Hæc cū audisset iste, ita esse credidit, atque id response firmavit. Tunc qui hominem docebat, adiecit, & ait: Vbi est modo corpus tuum? Ille respondit: In cubiculo meo. Scis ne (inquit ille) in eodem corpusculo nunc illigatos esse & clausos & otiosos oculos tuos, nihilq. illis oculis te videre? Respondit: Scio. Tunc ille: Qui sunt ergo (inquit) isti oculi, quibus me vides? Ad hoc iste non inueniens quid responderet, obticuit. Cui hæsitanti, ille quod his interrogationibus docere moliebatur, aperuit: & continuo: Sicut (inquit) illi oculi carnis tuæ vtique in dormiente atque in lectulo iacente nunc vacant, nec aliquid operantur; & tamen sunt isti, quibus me intueris,

& ista vteris visione: ita cum defunctus fueris, nihil agentibus oculis carnis tuæ, vita tibi inerit qua viuas, sensusq. quo sentias. Caue deinceps ne dubites vitam manere post mortem. Ita sibi homo fidelis ablata dicit huius rei dubitationem: Quo docente, nisi prouidentia & misericordia Dei?] vtpote qui sic naturali exemplo instructus est, vt mente cælestis fulgore gratiæ illuminatus, a claritate in claritatem transformatus sit (vt ait Apostolus^b) tanquam a Spiritu Domini.

Sed quod in his versetur oratio, patere, quæso, lector, vt exemplo Euangelici^c patrisfamilias qui profert de thesauro suo noua & vetera, veteribus recentia coniugamus: erit enim vt ex his quæ breuiter dicturi sumus, magnam capias animi voluptatem. Haud namque inexplorata referam, sed quæ compluriū eruditorum virorum scimus assertione firmata, immo & a religiosis viris ad populum pro concione sæpe narrata. Ego vero a quo accepi, auctorem proferam, nempe integerrimæ fidei virum, Michaelē Mercatum Miniatensem S. R. E. Protonotarium, probitate morum atque doctrina spectatum: ipse enim narrauit de auo suo, eodem quo ipse nomine nuncupato, Michaelē Mercato Seniore, cui cum Marsilio Ficino nobilissimi ingenij viro summa intercedebat amicitia consuetudo, parta & aucta philosophicis facultatibus, in quibus Platonem ambo affectabantur auctorem. Accidit autem aliquando, vt ex more, quidnam post obitum superfit homini, ex eiusdem Platonis sententia, sed non sine tamen trepidatione deducerent, quæ labantia Christianæ fidei sacramentis suffulcienda essent: eo enim argumento extat eiusdem Marsilij ad ipsum Michaelē Mercatum erudita quidem epistola de Animi & Dei immortalitate. Cū vero inter differendum eorum progressa longius fuisset disputatio; eam ad calcē perductam illo clausurunt corollario, vt iuncta simul dextera paci fuerint, vter eorū ex hac vita prior decederet (si liceret) alterum de alterius vitæ statu redderet certiolem. Quibus

PHILOSOPHI QVI FIDEM CHRISTIANAM CONSEQUI DIGNI HABITI.

^a Aug. epist. 100.

GENNADIUS QVOMODO ANIMAE IMMORTALITATEM EDOCETVS.

^b 2. Cor. 3.

^c Luc. 13.

DE MICHAELE MERCATO SENIORE ET MARSILIO FICINO.

MIRACVLVM DE SVBSCRIPTO CHIROGRAPHO.

CA. ARGV. TU CO. PA. NO. P. A. NO. P.

1. 11. 11. 11.

1. 11. 11. 11.

1. 11. 11. 11.

bus inter se conuentis, ambo iurati ab inuicem discessere. Interlapso autem haud breui temporis spatio, euenit vt cum summo mane idem Michael Senior in philosophicis speculationibus vigilaret: ex inopinato strepitum velociter currentis equi, eiusdemq. ad ostium domus cursum sistentis audiret, vocemq. simul Marfilij clamantis: O Michael, o Michael, vera, vera sunt illa. Ad vocem amici Michael admiratus, assurgens, fenestramq. aperiens, quem audierat, vidit post terga, ad cursum iterum acto equo candido, candidatum: profectus est eum voce, Marfilium, Marfilium inuocans; profectus & oculis: sed ab eis euauit. Sic ipse noui casus stupore affectus, quid de Marfilio Ficino esset, sollicitius perquirendum curauit (degebat ille Florentiæ, vbi diem clausit extremum) inuenitq. eundem illa ipsa hora defunctum, qua eo modo auditus & visus est sibi. Quid tum ipse? licet enim antiquæ probitatis vir esset, innoxiamq. & proficuum omnibus vitam hætenus excoluisset (prout decebat vere philosophum) ex eo tamen tempore, vale dicens philosophicis disciplinis, solius Christianæ philosophiæ ceteris eminentioris propensior cultor effectus, quod reliquum fuit temporis, mundo defunctus, soli vitæ futuræ vixit, specimen edens absolutissimi omnibus numeris Christiani, qui inter philosophos sui temporis magna cum laude claruerat nulli secundus. Ad hæc autem, Synesij, Euagrii, & Gennadij occasione digressi sumus, ad declarandum non a Deo despectos vere philosophos.

^a Suid. in Synes. Numerat Suidas^a Synesij lucubrations, sed quas ante Episcopatum elaborauit, ad grammaticam & philosophiam spectantes, necnon Panegyricas orationes, inter quas in laudem Theodosij dictam Euagrius recenset orationem, de Regno ad Arcadium, de Studiorum suorum ratione, de Prouidentia, de Infomnijs, de Caluitie, & alia plura quæ non extant. Scripsisse præterea libros venatorios, ipse de se testatur^b, necnon commentarium de Instrumento Astronomiæ, vt ad Orum ipse scribens affirmat^c. Quamdiu autem sederit, ignoratur. Porro post eius obitum in Ecclesiam Ptolemaidis Pentapolis reperitur subrogatus eius germanus Euoptius, ad quem eiusdem Synesij extant litteræ, quarum ante suo loco meminimus. Ad quem quidem Euoptium, virum pereruditum, extat scriptio illa S. Cyrilli contra reprehensiones Theodoretii. At de Synesio hætenus. Iam vero quæ sunt anni huius reliqua, prosequamur.

Hoc item anno, defuncto Alexandro Episcopo Antiocheno, cum sedisset annos ferme quatuor, in locum eius subrogatus est Theodotus. Id vt affirmemus, in primis admonent litteræ Attici Constantinopolitani Episcopi datæ anno sequenti ad Cyrillum Episcopum Alexandrinum, cum successit in locum Theophili anno sequenti vita functi: in quibus de ipso Theodoto iam Episcopo Antiocheno mentio habetur. Vnde intelligas, eos errare, qui ad Bonifacij Papæ tempora Alexandri vitam perducunt. Porro de Theodoto hæc Theodoretus^d: S. Alexandro vita defuncto, Theodotus continentia velut margarita, Ecclesiæ præsulatum obtinuit, vir mansuetudine insignis, & accurata vitæ institutione egregie exornatus: qui sectam Apollinarianam, oratam vt se cum reliquo Christi grege iungeret, ceteris Ecclesijs omnibus aggregauit.] hæc de Theodoto Theodoretus, satisq. ad eius laudem.

IESV CHRISTI INNOCENTII PAP. HONORII 18. IMPP.
ANNVS ANNVS THEODOSII 5.

^e L. 2. de heres. Cod. Theod. **Q**uadragesimus duodecimus annus, duobus Augustis Consulibus, Honorio nono & Theodosio quinto, deletis ope diuina tyrannis, feliciter inchoatur. Cuius primo mense idem Honorius, quod primum ad Christianam religionem spectare sciebat, qua nihil antiquius habuit, obstinatos animo Donatistas illos, qui post euitam in proxima Collatione a Catholicis causam adhuc in schismate pertinaciter remanent, diuersis pœnis, dato rescripto, mulctauit: atque primum ecclesias, ac cetera earum bona illis indulgentia Principis anno superiori ante Collationem ad demulcendum eorum animos reddita, Catholicis restituenda esse præcepit: laicos insuper pecuniarijs pœnis pro conditione cuiusque puniuit; clericis vero exilium irrogauit; illisq. legata, Catholicæ Ecclesiæ deberi præcepit. Sed reddamus hic ipsum rescriptum ad Seleucum Præfectum Prætorio datum, nonnihil tamen antiquitatis carie deprauatum: sic enim se habet^e:

Cassatis quæ pragmatici, vel adnotatione manus nostræ potuerint impetrari; & manentibus

A tibus his quæ etiam dudum super hoc definita sunt, & veterum Principum sanctione seruata: Nisi ex die prolata legis omnes Donatistæ tam sacerdotes, quam clerici, laiciq. Catholicis ea, quæ sacrilege desciuerunt, reddiderint: tum Inlustres singillatim pœnæ nomine Fisco nostro auri pondo quinquaginta cogantur inferre, Spectabiles auri pondo quadraginta, Senatores auri pondo triginta, Clarissimi pondo viginti, Sacerdotales auri pondo triginta, Principales auri pondo viginti, Decuriones auri pondo quinque; Negociatores auri pondo quinque, Plebeij auri pondo quinque, Circumcelliones argenti pondo decem: Qui nisi a conductoribus, sub quibus commanent, vel procuratoribus executori exigendi fuerint præsentati, ipsi teneantur ad pœnâ: ita vt nec domus nostræ homines ab huiusmodi censura habeantur immunes. Vxores quoque eorum maritalis segregatim mulcta constringat. Eos enim quos nequaquam illata damna correxerint, facultatum omnium publicatio subsequetur. Seruos etiam dominorum admonitio, vel colonos verberum crebrior iustus a praua religione reuocabit, ni malint ipsi ad prædicta dispendia (etiam si sint Catholici) retineri. Clerici vero, ministriq. eorum, ac perniciosissimi Sacerdotales ablati de Africano solo, quod ritu sacrilego polluerunt, in exilium viritim ad singulas quasque regiones sub idonea prosecutione mittantur: ecclesijs eorum, vel conuentibus, prædijsq. (si qua in eorum ecclesias hæreticorum largitas praua contulit) proprietati, potestatiq. Catholicæ (sicut iam dudum statuimus) vindicatis. Dat. III. Kalend. Febr. Rauennæ, Honorio VIII. & Theodosio V. AA. Conf.] hætenus verba rescripti.

Cuius quidem Honorij sanctionis pluribus in locis S. Augustinus meminisse videtur. Nam quod ad caput illud spectat de irrogato exilio clericis Donatistis, hæc habet contra Gaudentium^a: Mitiora in vos constituit Imperator propter mansuetudinem Christianam: exilium vobis voluit inferre, non mortem: sed vos homines docti considerantes quid debeat merito, & quid minus sit in supplicio, non de iudicio illius, sed de vestro additis mortem] cum scilicet voluntarie ipsi more suo eam oppeterent. Ad hanc quoque legem idem S. Augustinus visus est alludere voluisse, cū scribens ad Bonifacium inter alia hæc ait^b: Quicquid ergo nomine ecclesiarum partis Donati possidebatur, Christiani Imperatores legibus religiosis cum ipsis ecclesijs ad Catholicam transire iusserunt.] & quàm id æquissime, subdit: Cum ergo nobiscum sint plebes earumdem ecclesiarum, nobiscum pauperes, qui ab eisdem possessiunculis alebantur: ipsi potius foris positi desinant concupiscere aliena: sed intrent in vnitatis societatem, vt pariter gubernemus non illa tantum quæ dicunt sua, verum etiam quæ dicuntur & nostra. Scriptum est enim^c: Omnia vestra sunt, vos autem Christi.] & alibi pro concione ad populum^d: Leguntur (inquit) manifestæ leges, vbi præceperunt Imperatores, vt qui præter Ecclesiæ Catholicæ communionem vsurpant sibi nomen Christianum, nec volunt in pace colere pacis auctorem, nihil nomine Ecclesiæ audeant possidere.] & in fine: Veniant ad Catholicam, & nobiscum habebunt non solum terram, sed etiam illum qui fecit cælum & terram.] Quod etiam ex huius legis præscripto, relicta ex testamento Donatistis deberent accipi a Catholicis; hinc ipse superius ex persona ipsorum: Modo deficientes vbique, quid nobis proponunt, non inuenientes, quid dicant? Villas nostras tulerunt, fundos nostros tulerunt: proferunt testamenta hominum. Ecce vbi Gaius eis donauit fundum Ecclesiæ, cui præerat Faustinus. Cui Episcopus præerat Faustinus? Ecclesiæ. Quid est, Ecclesiæ? Ecclesiæ dixi, cui præerat Faustinus. Sed non Ecclesiæ præerat Faustinus, sed parti præerat. Columba autem Ecclesia est, &c.] ostendens iure negari bona Ecclesiæ ijs qui non sunt in Ecclesia.

E Ceterum qui resilierant post Collationem ab ineunda cum Catholicis vnitatem proterui, tantum absuit vt his pœnis adigi potuerint e schismate redire ad Ecclesiam, vt maiori obduruerint obstinatione, & crudeliore furore sæuierint. Docent hæc quidem S. Augustini litteræ^e hoc ipso anno (vt dicemus) ad eundem Marcellinum Cognitorem datæ, quibus mala perpetrata ab eis aduersus Restitutum & Innocentium significantur; cum ne in eos captos atque confessos pœnam mortis irroget, ipse S. Augustinus rogat; vbi hæc de ipsorum delictis, quorum ante alia occasione fecimus mentionem: Circumcelliones illos & clericos partis Donati, quos de Hipponensi Ecclesia ad iudicium pro factis eorum publicæ disciplinæ cura deduxerat, a tua nobilitate comperi auditos, & plurimos eorum de homicidio quod in Restitutum Catholicum presbyterum commiserunt, & de cæde Innocentij alterius Catholici presbyteri, atque de oculo eius effosso, & de digito præciso fuisse confessos. Vnde mihi sollicitudo maxima incussa est, ne forte sublimitas tua censeat eos tanta

RESCRIPTVM
CONTRA DO-
NATISTAS.DE HONORII
RESCRIPTO.^a August. contra
Gaudent. lib. 1.
c. 19.^b August. epist.
50.^c 1. Corin. 3.
^d Augustin. in
Ioan. tract. 6.
in fin.DONATI-
STAE A-
CRIVS SAE-
VIUNT.
^e August. epist.
169.

tanta legum seueritate plestendos, vt qualia fecerunt, talia patiantur. Ideoq. his litteris A
obtestor fidem tuam, quam habes in Christo, per ipsius Domini Christi misericordiam,
vt hoc nec facias, nec fieri omnino permittas, &c.] pluribus enim argumentis id ab eo ex-
torquere conatus est. Sed & commendat eiusdem in quæstionibus exhibitam mansuetu-
dinem, vbi ait: Noli perdere paternam diligentiam, quam in ipsa inquisitione seruasti,
quando tantorum scelerum confessionem, non extendente equuleo, non salientibus vngu-
lis, non vrentibus flammis, sed virgarum verberibus eruisti: qui modus coercionis ita magi-
stris artium liberalium, & ab ipsis parentibus, & sæpe etiam in iudicijs solet ab Episcopis
adhiberi.] atque demum ad persuadendum huiusmodi vtitur argumento: Postremo (in-
quit) pro Ecclesiæ vtilitate missus es: hoc Ecclesiæ Catholicæ, aut (vt modū dispensationis
meæ non supergredi videar) hoc Ecclesiæ ad Hipponensium regionum dioccesim pertinenti
prodesse, hoc expedire contestor. Si non audis amicum petentem, audi Episcopum consu- B
lentem; quamuis quoniam Christiano loquor, maxime in tali causa non arroganter dixe-
rim, audire te Episcopū conuenit iubentem.] Hæc cum audis, lector, in mentē reuoca quæ
dicta sunt anno superiori de Synesio Episcopo & Andronico Libyæ Pétapolis Præfecto; ni-
mirum verbis & exemplis declaratū in eadem causa, iisdemq. personis demonstratum, Epi-
scoporum esse, Præfectis quæ pia, quæ sancta & Christianæ sunt legi consentanea, imperare.
Præfecti erant ambo, iusq. habentes gladij, Andronicus & Marcellinus: ambo Episcopi,
Synesius & Augustinus: eadem causa de fontium quæstionibus atque supplicijs, in qua in
vtroque ipsorum ius Episcoporum in præcipiendo Præfectis ostenditur: verum & in pu-
niendis etiam eisdem & anathemate percellendis, in Synesio vidimus declaratum.

Sed & illud a Marcellino S. Augustinus exigit, vt confecta Acta publica de Donatista-
rum confessis criminibus & criminosis conuictis publice exponerentur, ad ipsorum om- C
nium Donatistarum ignominiam, vt sic manifestatione ipsorum scelerum erubescerent:
nam alijs litteris hoc eodem anno in eadem causa datis^a hæc habet: Gesta quæ promisit
præstantia tua, vehementer expecto, & in Ecclesia Hipponensi iam iam cupio recitari, ac si
fieri potest, per omnes ecclesias etiam in nostra diocesi constitutas: vt audiant homines,
pleneq. cognoscant confessores iniquitatis, non Dei timore extorquente pœnitentiam, sed
iudicialia diligentia crudelissimorum peccatorum aperiente duritiam, siue illorum qui de
homicidio, & de excæcato ac debilitato presbyteri corpore confessi.] & paulo post de pu-
blicatione eorumdem Actorum in loco iudicij, facienda, subdit: Quod autem scripsit exi-
mietas tua, dubitare te, vtrum in Theopropia debeas eadem Gesta iubere proponi: fiat, si
potest illuc frequens confluere multitudo: alioquin alius locus celebrior prouidendus est;
non tamen vilo modo prætermittendum.]

Quibus ipsis litteris idem S. Augustinus, quomodo pergerent iisdem efferati Donatistæ D
sæuire, narrat his verbis: Modo Macrobius Episcopus eorum stipatus cuneis perditorum
vtriusque sexus, hac atque illac circumit, aperuitq. sibi basilicas, quas possessorum quantu-
luscumque timor clauserat.] & paulo post: Cum ipso etiam est ille Donatus diaconus re-
baptizatus, qui cum fuerit colonus Ecclesiæ, versatus est in illa cæde præcipuus. Qui tales
non cū eo sunt, quando & ille cum ipso est? &c.] At tantū abest vt nouis his Donatistarum
facinoribus S. Augustinus a rogando pro eis qui vinciti detinebantur in carcere feriendi, re-
traheretur; vt etiā cumulatori mansuetudinis mensura gratiam pro sceleribus penderet. Et-
enim pro eisdem etiam ad Proconsulem litteras dedit, quibus eum abstinere a gladij pœna
pluribus exorauit^b. Sed quid his amplius addidit? Audi quid in dicta ad Marcellinum epi-
stola^c de Proconsule scribat: Si autem nec litteris meis ad hoc consenserit: hoc saltem E
præstet, vt in custodiam recipiantur; atque hoc de clementia Imperatoris impetrare cura-
bimus, ne passiones seruorum Dei, quæ debent esse in Ecclesia gloriosæ, inimicorū sangui-
ne dehonestentur. Scio enim in causa clericorum Anaunensium, qui occisi a Gentilibus
nunc martyres honorantur, Imperatorem rogatum facile concessisse, ne illi qui eos occi-
derant, & capti iam tenebantur, pœna simili punirentur.] hæc Augustinus pro perditis
Donatistis: idemq. contestatur, quod si ne sic quidem a Proconsule audiatur, saltem id ob-
tineret, vt tres eiusmodi epistolæ pro illis a se datæ, Actis Proconsularibus ad futuram me-
moriā iungerentur; licet quatuor eodem argumento in eadem causa extent Augustini^d
epistolæ, duæ ad Marcellinum, ad Proconsulem vna, ad Apringium^e Iudicem vna. Age-
bat Proconsulem in Africa hoc anno Donatus, vir quidem ob vitam integram magni nomi-
nis, vt alia ad eum ab Augustino data epistola^f docet.

Cum

Cum vero non vnus Augustinus tantum, sed alij quoque Catholicæ Ecclesiæ Episcopi
solerent apud Iudices pro condemnatis facinorosis intercedere: Macedonius & ipse Iu-
dex, ius gladij habens, eundem Augustinum litteris interpellauit, num acquiescen-
dum esset precibus Episcoporum, reis pœnam dimitti postulantium; præsertim si proba-
bilis sit coniectura, eosdem in deterius prolapsuros. Extant^a ipsæ Macedonij litteræ ad
Augustinum, cuius etiam ad illum reddita epistola^b legitur eo argumento diserte conscri-
pta: quas tu ipse, si lubet, consule, simulq. S. Ambrosij eadem tractantis epistolam ad
Studium^c scriptam. Commendat autem idem Augustinus^d eiusdem Macedonij Præfecti
in promulgandis aduersus Donatistas edictis exhibitam lenitatem, dum hæc recitat, & lau-
dat ipsum in edicto esse præfatū: Pro vobis hoc agitur; pro vobis sacerdotes incorruptæ fi-
dei, pro vobis Imperator Augustus, pro vobis nos quoque eius Iudices laboramus: & alia
B multa in eodem edicto ita posuisti, vt te appareat in terreni Iudicis cingulo non parua ex
parte cælestem Rempublicam cogitare.] Exhibebantur eiusmodi mansuetudinis officia
tum a Iudicibus, tum in primis ab Episcopis, vt quos scirent seueritate legum obstinatus
obrigescere, facilitate, comitate & benignitate, omni denique studio eos demerere pro
viribus laborarent. Prædicata est autem ab ipsis etiam Donatistis Genethlij Episcopi Ca-
tholici animi mansuetudo, & gratia illis exhibita: de quo Augustinus: Inde nescio quo-
modo ventum est ad commemorationem beatæ memoriæ Genethlij Episcopi, quod ne-
scio quam constitutionem datam contra illos compresserit, & effectum habere non siue-
rit.] At de his satis.

Quid præterea in eadem Donatistarum causa actum sit, accipe. Vt de his iugis memo-
ria pœnes Catholicos perseueraret, eademq. semper recens dimanaret in aures schismati-
corum; illud factum est, vt in quibusdam Ecclesijs Africanis eadem Acta publice in ec- C
clesia Quadragesimæ tempore recitarentur: testatur id quidem S. Augustinus, dum id
ipsum vt faciat, a Deuterio Episcopo exigit, vbi ait^e: Præsentibus vobis, fratrem & co-
episcopum meum Deuterium obstringo, vt quemadmodum fit apud Carthaginem, apud
Tagastam, apud Constantinam, apud Hipponem, apud omnes diligentes Ecclesias, sic
etiam deinceps facere non pigrescat: Vt annis omnibus, per ieiuniorum dies, id est Qua-
dragesima ante Pascha, quando vobis maxime ieiunantibus plus vacat audire, eadem Ge-
sta Collationis per annos singulos, vniuersa a capite in finem ex ordine recitentur.] hæc
Augustinus; qui & in eo laborauit, vt eandem Collationem, quo ab omnibus sine tædio
legeretur, redigeret in epitomen, quam Breuiculum nominauit, vt ipse testatur^f, abso-
lutam hoc anno, vt tradit in dicta epistola ad Marcellinum^g; vbi de suis huius temporis
D lucubrationibus agens, hæc ait: Cum enim ab eorum hominum necessitatibus aliquantu-
lum vaco, qui me sic angariant, vt eos nullo modo liceat euitare, nec contemnere opor-
teat: non desunt quæ dictanda propono, sic in articulis temporum constituta, vt dila-
tionem non ferant. Sicuti mihi fuit breuiatio Gestorum Collationis nostræ satis operosæ,
cum viderem neminem se velle tanto aggeri litterarum legendo committere. Sicut mihi
fuit etiam epistola ad ipsos laicos Donatistas de hac eadem Collatione nostra, quam mo-
do aliquot lucubrationibus terminauit.] Intelligit enim S. Augustinus de libro, cuius est ti-
tulus, Ad Donatistas post Collationem. Quanam autem occasione ille scriptus fuerit, mo-
do dicendum.

Quod enim Donatistæ Episcopi in eadem Collatione anno superiori victi penitus &
confutati, non tantum non acquieuisent, sed obstinatiores atque pugnaciores abscessis-
sent, & publica vi alij grassati essent, alij vero verbis & scriptis complura sparsissent menda-
cia, nempe corruptum a nostris fuisse Iudicem, se vero ab eodem compressos, neque lo-
qui permisos, & alia id genus complura fingentes, quibus populus Donatista reuocare-
tur, ne relicto schismate, ad Ecclesiam Catholicam se transferret, sed contineretur in
impietatis officio: res tanta haud dissimulanda, contemnendaq. Patribus visa est. Quam-
obrem hoc ipso anno, mense Iunij, ea de causa prouinciale Episcoporum Concilium Cirtæ
in Numidia celebrare decernunt, cui interfuerunt Siluanus, qui eius prouinciæ Primatem
agebat, Augustinus & alij eius prouinciæ Episcopi, vt ex Actis eius conuentus & episto-
la inde scripta apparet. Sed quid accidit? Cum Numidæ Episcopi ad Synodum vocaren-
tur, & inter alios idem S. Augustinus Episcopus Hipponensis: ipse in itinere constitutus,
cum Tuburiscum peruenisset, nactus est ibi Fortunium eius ciuitatis Episcopum partis Do-
natistarum, cum quo sibi congregandum fuit, publice disputando de his quæ spectarent ad
commu-

DE MACEDO-
NII CONSUL-
TATIONE.a Apud Augusti-
epist. 53.
b Augusti. epist.
54.
c Ambrosij. epist.
76.
d Augusti. epist.
52. in fine.MANSVETU-
DO CHRIS-
TIANORVM
PRÆSVLVMACTA CON-
TRA DONA-
TISTAS PV-
BLICARIIVS-
SA.e Augusti. de Ge-
stis cum Emeritof Augustini. Re-
tract. lib. 2. c. 39.
g Augusti. epist.
158.CONCILIUM
CIRTENSE
INDICTVM.MUTUO
DU ASTI
RATZAT.EPISCOPI IM-
PERANT
PRÆFECTISHOMOR
OTIROSACTA DE
SCELERIBVS
DONATISTA-
RVM PVBLI-
CANDA.
4 Aug. epist. 158.e. nivo.
in AugustiMACROBIVS
EPISCOPIVS
DONATISTA
PVX CIRCV
CELLIONVM.

b Aug. epist. 127.

c Aug. epist. 178.

-A HA

-E. 2. 2. 2. 2.

-E. 2. 2. 2. 2.

-E. 2. 2. 2. 2.

d Aug. epist. 158.

159. 127.

e Aug. epist. 160.

f Augusti. epist.

128.

communem causam inter Donatistas atque Catholicos. quid autem ea Collatione in via A
obiter habita actum sit, ex eiusdem S. Augustini scriptis intelligemus: eius extant ea de
data litteræ ad Donatistas, in quarum exordio hæc leguntur^a:

^a August. epist.
163.

COLLATIO
AVGVSTINI
QVM FORTY-
NIO.

Fortunium, quem Tuburicum habetis Episcopum, per eandem civitatem, quamquam
festinantissime, cum ad Cirtensem Ecclesiam pergeremus, experti sumus, ita omnino, vt
de illo soletis benignissime polliceri. Eam ipsam quippe vestram de illo nobis fermocina-
tionem cum ei renunciaremus, volentes eum videre, non abnuit. Venimus itaque ad
eum: quia ætati eius id a nobis deferendum videbatur potius, quam exigendum vt ipse ad
nos veniret prior. Perreximus ergo, comitantibus non paucis, quos forte aggregatos no-
bis illud tempus inuenerat. Cum autem apud eum confedissemus, rumore disperso, non
parua præterea turba confluit. Sed in tota illa multitudine perpauci apparebant, qui vti-
liter ac salubriter agi causam illam, & tantâ, rei. tantæ quæstionem prudenter & pie dis-
cuti cuperent. Ceteri vero magis ad spectaculû, quasi altercationis nostræ prope theatri-
ca consuetudine, quam ad instructionem salutis, Christiana deuotione conuenerant. Qua-
propter nec silentium nobis præbere, nec intente nobiscum atque modeste saltem & ordi-
nate colloqui potuerunt, exceptis (vt dixi) paucis, quorum religiosa & simplex appare-
bat intentio. Itaque libere pro sui cuiusque animi motu immoderate loquentium, omnia
strepitu turbabantur; nec euincere siue nos, siue ipse rogando, interdum etiam obiurgan-
do potuimus, vt nobis modestum silentium præberetur.

COLLATIO
INTEGRA A
NOTARIIS
SCRIBI NON
VALVIT.

Res tamen vtcumque agi cœpta est, & aliquot horas in alterno sermone protraximus,
quantum vocibus interquiescentibus varie tumultuantium sinebamur. Sed in ipso dispu-
tationis exordio, cum videremus ea quæ dicebantur, subinde labi de memoria vel nostra,
vel eorum, quorum salutem maxime curabamus: & vt esset nobis cautior, modestiorq.
tractatio, simul vt & vos atque alij fratres qui absentes erant, quid inter nos actum esset,
legendo cognosceretis; postulauimus, vt a Notarijs verba nostra exciperentur. Vbi diu
ab illo, vel ei consentientibus reluctatum est; postea tamen ipse concessit. Sed Notarij qui
aderant, atque id strenue facere poterant, nescio qua causa excipere noluerunt. Egimus
saltem, vt fratres qui nobiscum erant, quamquam in hac re tardius possent, exciperent;
pollicētes nos ibi easdem tabulas relicturos. Consensum est. Cœperunt verba nostra exci-
pi, & aliqua ab inuicem ad tabulas dicta sunt. Postea inordinatas obstrepentium interpel-
lationes. Et propterea nostram quoque turbulentiorē disputationem Notarij non valen-
tes sustinere, cesserunt, nobis sane non desistentibus, & vt cuique facultas dabatur; mul-
ta dicentibus. Ex quibus omnibus verbis nostris quantum recordari potui causæ totius
actionem, dilectionem vestram fraudare nolui. Potestis enim ei litteras meas legere; vt
vel approbet, vera me scripsisse; vel ipse vobis, si quid melius recolit, incunctanter in-
sinuet.] hæc præfatus Augustinus, summam in ita inter eos Collationis eadem ad eos epi-
stola complexus est, quâ maiori otio tu lector consulere potes. Quæ enim ibi posita est con-
trouersia de spurio Concilio Sardicensi, nos cum de eo suo loco egimus, pluribus pertra-
ctauimus.

^b August. contra
Crescon. lib. 3.
634.

Sed in his hic non præmittendum, tum ea epistola, tum etiam dum contra^b Cresco-
nium agit, duobus potissimum argumentis coarguisse S. Augustinum Concilium illud ab
aduersario citatum, non fuisse Catholicorum Episcoporum: Primo quidem, quod in eo Iu-
lius Romanus Episcopus legeretur esse damnatus: & secundo, quod litteræ Synodales ab
eo datæ legerentur scriptæ ad Episcopum Carthaginensem, non autem (vt moris erat)
ad Romanum Pontificem. quibus intelligas, male audisse apud antiquos, quicquid contra
Romanum Pontificem dictum, factumve editum legeretur.

ROM. PONTI-
FICIS AV-
CTORITAS
COGNITA.

^c August. epist.
162.

Sed quo loco habitus, & quantæ æstimationis esse deberet ipse Romanæ Ecclesiæ Pon-
tifex: idem S. Augustinus ad eosdem ad quos scripsit dictam de Collatione cum Fortunio
epistolam, nempe ad Eleusium, Glorium, Felicem, & alios, cum eodem argumento, de
causa nimirum Donatistarum litteras dedit, hæc habet inter alia^c: Cum (inquit de Cæ-
ciliano) se videret & Romanæ Ecclesiæ, in qua semper Apostolicæ cathedræ viguit prin-
cipatus, & ceteris terris, vnde Euangelium ad ipsam Africam venit, per communicatorias
litteras esse coniunctum, &c.] arguens ob id Catholicum Cæcilianum esse cognitum &
probatum, quod Romano Pontifici communicatorijs litteris (vt dictum est superius) iun-
geretur. Porro erant illæ pacis, concordiæ, & vnitatis symbolum, & longe diuersi gene-
sis ab ijs quæ ad Gentiles vel hæreticos a Catholicis scriberentur; de quibus in hæc ipsa
epistola

A epistola Augustinus eius exordio ait: Factum est, vt etiam ad nonnullos Donatistarū pri-
marios scriberemus non communicatorias litteras, quas iam olim propter suam peruerfi-
tatem ab vnitatem Catholica, quæ toto Orbe diffusa est, non accipiunt, sed tales priuatas,
qualibus nobis vti etiam ad Paganos licet.] Sed iter iam Augustini Cirtam versus cum
Alypio, qui præfens fuit Collationi cum Fortunio, prosequamur.

Conuenerunt (vt diximus) Numidæ Episcopi Cirtæ ciuitatis, non alia ex causa, quam
vt consilium inirent, decernerentq. quonam pacto occurrendum esset calumniantibus Do-
natistis, & conantibus mendacijs irritam reddere Collationem anni superioris. Quid au-
tem inter eos transactum sit, & communi sententia decreuerint; licet Acta ipsa perierint,
Synodalis tamen epistola inde scripta extat ad Donatistas. De qua quidem illud in primis
admonendum putamus, vbi in fine ipsius sic legitur^a: Hæc ad vos scripsimus decimo octa-
uo Kalendas Iulias, pijssimo Honorio VIII. Conf.] manifeste in numerum errorem ir-
repisse, cum octauus pro nono Consulatus sit positus: quod quidem mendum ex eadem
ipsa epistola redarguimus. Dum enim in ea mentio habetur Collationis habitæ anno su-
periori Carthagine sub Marcellino; quomodo adnotari epistola illa potuit sub octauo
Honorij Consulatu, qui incidit in annum ante Urbis excidium? Quod vero paulo post
Collationem eandem Cirtensem Synodum esse habitam, ex litteris ad Marcellinum
datis apparet; nonus Consulatus pro octauo, & non alius restituendus erit. Porro in epi-
stola illa Synodali ad laicos Donatistas data, causâ huius cogendi Concilij aperitur
his verbis:

CIRTENSE
CONCILIVM.

^a Apud August.
epist. 152.

Cum in auribus nostris fama crebresceret, hoc vobis vestros Episcopos dicere, Cogni-
torem præmio fuisse corruptum, vt contra eos sententia proferretur: vos autem ista faci-
le credere, ac propterea multos vestrum adhuc nolle acquiescere veritati: placuit nobis,
cogente Domini charitate, ex Concilio nostro hæc ad vos scripta dirigere, quibus primi-
tus admoneremini, illos vobis victos atque conuictos hæc mendacia iactare. Qui etiam
in suo mandato, quod pro illa Collatione fecerunt, & suis nominibus atque subscriptio-
nibus firmauerunt, nos illic Traditores & persecutores suos esse dicentes, in falsitate at-
que mendacio manifestissimo detecti atque conuicti sunt, &c.] plura enim, certa q. subdit,
quibus ipsi Episcopi Donatistæ apertissimi essent redarguendi mendacij. Hæc quidem
Patres ex Synodo. Priuatim autem S. Augustinus Breuiculum scripsit, sed ante dictam
epistolam datam ad Marcellinum^b, in qua (vt vidimus) mentio habetur de epistola ad lai-
cos Donatistas, necnon de Breuiculo. Postea vero elucubrauit eadem ex causa S. Au-
gustinus commentarium ad eosdem laicos Donatistas, Post Collationem, inscriptum;
D cuius est exordium: Quid adhuc Donatistæ seducimini ab Episcopis vestris, &c.] Quæ
omnia simulatque absoluisse, se scripsisse dictam ad Marcellinum epistolam, Augustinus
ipse testatur.

LVCVBRATI-
ONES AVGV-
STINI POST
COLLATIO-
NEM CONTRA
DONATISTAS.

^b August. epist. 158.

Sed & subdit, dedisse se tunc duas epistolas, alteram ad ipsum Marcellinum, ad Vo-
lufianum vero alteram: extant ambæ^c, atque dignæ vt in eis aliquantisper oratio immo-
retur: etenim pro dignitate argumenti ipsæ ad Volufianum datæ litteræ primum locum
inter multiplices eiusdem Augustini epistolas meruerunt. Erat Volufianus Gentilis homo;
inter Romanos nobilitate nulli secundus, & philosophicis disciplinis imbutus, inter primos
philosophos adnumeratus. cuius mater Christiana femina religiosissima erat: quæ occa-
sionem nacta profectionis Marcellini in Africam, apud ipsum sollicitè egit, vt ageret cum
Augustino (quem fama sciret omnium disertissimum) vti scriptis suis Volufianum filiū ad
Augustino (quem fama sciret omnium disertissimum) vti scriptis suis Volufianum filiū ad
E fidem Christianam amplexandâ, omni studio adhibito, conaretur adducere. Quænam au-
tem fuerit mater Volufiani, nobis hæcenus incompertum est. Scimus tamen, Volufianum
vsque ad obitum in Ethnicismo inflexo animo perseverantem, patrum fuisse Melaniæ Iu-
nioris; per quam ad fidem Christi capeffendam iam diem obiturus tandem persuasus est, vt
suo loco dicturi sumus. Putamus quidem fuisse Volufianum fratrem matris Melaniæ Iu-
nioris, quam Albinam nomine dictam fuisse meminimus; patris vero nomen ignoratum,
qui filius fuit Melaniæ Senioris: sæpe enim patruus inuenitur pro auunculo vsurpatus: vt
nihil obstat quin matris eius potius fratrem fuisse dixerimus.

^c Apud August.
epist. 1. c. 3.

VOLVSIANVS
MATER LA-
BORAT PRO
FILII CON-
VERSIONE.

GENVS VO-
LVSIANIVM
ÆTAS.

Quod autem ad genus & familiam Volufiani pertinet: extant quidem de his me-
moræ in veteribus inscriptionibus^d, vt de Volufiano Præfecto Urbis sub Valentinia-
no Imperatore, in quibus & nomen eius inscribitur, Caius Cœionius Rufius Volufia-
nus. Vt autem hunc eundem cum illo fuisse dicamus, tempora non repugnant; vt pote

^d Smet. antiquar.
Inscrip. pag. 58.
nu. 9. II. 122.

qui sub Valentiniano iuuenis erat, sub Honorio & Theodosio senex vixerit & obierit. Hunc enim Proconsulatum in Africa gessisse puerum, Rutilius Numatianus, intima illi coniunctus amicitia, docet his versibus:

Iamq. alijs Romam redeuntibus hæret eunti

Rufius Albini gloria viua patris:

Qui Volusi antiquo deriuat stemmate nomen,

Et Reges Rutulos, teste Marone, refert.

Huius facundæ commissa Palatia lingua

Præuus meruit Principis ore loqui.

Rexerat ante puer populos pro Consule Pænos:

Ac qualis Tyrijs, terror, amorq. fuit.

Sedula promissit summos imitatio fasces:

Si fas est meritis fidere, Consul erit.]

hæc ipse. Erant Rutilius & Volusianus ambo Gentiles, & tum rei litterariæ, tum etiam religionis artibus vinculis amicitia mutuo foederati. Porro alium Rufium Volusianum, præter hunc de quo agitur, æque eruditione ac nobilitate pollentem, huius temporis inuenimus neminem: ut plane fateri quodammodo cogamur, vnum eundemque esse cum eo de quo agimus; quem quidam disertissimum fuisse, ex Augustini atque Marcellini litteris satis perspectum habetur. Quæ autem hoc anno inter ipsum Volusianum & Augustinum mutuis scriptis transacta sint, videamus.

Interpellatur igitur S. Augustinus litteris Marcellini, & ipse matris Volusiani precibus fatigatur, qui & ad eius conuersionem addixit animum: cum alioqui præsens eum ipse Marcellinus, ut cum eo differeret, & Christianum faceret, conuenire soleret. Nam ipse in litteris ad Augustinum: Est (inquit) nobis cum eodem Volusiano quotidiana pro viribus nostris & pro ingenij paupertate disputatio: sanctæ siquidem matris eius precatione compulsus, cura mihi est eum frequenter salutandi gratia conuenire: licet vicem in hac parte reddere etiã ipse dignetur.] Degebat (ut apparet) Volusianus Carthagine, vbi & Marcellinus manebat. Prouocauit, aperuitque Augustinus illi viam, ut de Christianæ fidei veritate sollicitus inquireret. Vnde ad eum primis litteris: De salute tua (inquit) quam & in hoc sæculo & in Christo esse cupio, sanctæ matris tuæ votis sum fortasse etiam ipse non impar.] hortatur enim eum diuinas Scripturas legere, & si quid in illis oboriatur quæstionis, ad se scribere. His acceptis litteris Volusianus, initi ante congressus mentionem faciens, ex alterius persona, quæ in fide Christiana sibi viderentur absurda, declarat, eademque soluenda proponit: nimirum, videri sibi Deo indignum, carnem suscepisse humanam, aliaque ad hæc spectantia operatum. Atque ad postremum de ipso Augustino, magnæ etiam apud Gentiles famæ, Volusianus hæc subdit: Interest famæ tuæ, ut quæsitæ nouerimus. Vt cumque absque detrimento cultus diuini in alijs sacerdotibus toleratur incertitia: at cum ad Antistitem Augustinum venitur, legi deest, quicquid contigit ignorari.] hæc ipse.

Quæ autem ad hæc humanarum rerum sapiētissimo Augustinus rescripserit, ipsa quæ extat tanto auctore digna epistola patefacit: ex qua ipsum vehementer Augustinum esse admiratum, Marcellinus testatus est: ad quem ut rursus Augustinus scribat, idem rursus hortatur: qui & nouas illi soluendas quæstiones ab eo expetitas proponens, significat Volusianum Apollonij Tyanæi & Apuleij magorum studiosum fuisse: ut non mirum sit, si tardius, & non nisi in extremo vitæ spiritu contigerit ipsum fieri Christianum. Sed expetijt rursus ab eodem sancto Augustino Marcellinus, ut illi quoque obiectioni respondeat: Cur sub Christianis Principibus tot tantaque mala inuasent Romanum Imperium? Præstitit hæc quidem (ut dictum est) disertissime Augustinus, qui & ad mensuram addidit culmen, dum hanc Gentilium calumniam garrula loquacitate vbique iactatam, egregio commentario illo (ut diximus) de Ciuitate Dei, statuit confutandam. Quod igitur ad Volusianum pertinet: ut sic in cultu deorum ad obitum vsque manserit, praua mens eius ob cultum magorum in transuersum acta, in causa fuit: quod vero tandem diuinæ gratiæ in credendo compos fieri, & fidei sigillo per baptismum muniri in fine meruerit, matris eius pro salute ipsius ardentissimæ ad Deum preces feliciter impetrarunt: sed quomodo id acciderit, suo loco dicendum erit.

Hæc vero de litteris ad Volusianum & Marcellinum hoc anno esse transacta, ex alia illa post Collationem data præsentis anno ad eundem Marcellinum epistola (ut diximus) demonstratur: vbi & de alia anni huius lucubratione, quam tunc elaborabat, ista subdit: Nunc in manibus habeo librum ad Honoratum nostrum de quæstionibus quibusdam quinque, quas mihi proposuit

AVGVSTINVS
LABORAT IN
CONVERSIO-
NE VOLVSI-
ANI.
a Apud August.
epist. 4.

b Aug. epist. 1.
VOLVSIANI
MATER PRO
FILII SALV-
TE SOLICI-
TA.
c Aug. epist. 2.

d Aug. epist. 3.
e Apud August.
epist. 4.

AVGVSTINVS
RESPONDET
QVAESTIO-
NIBVS VOLV-
SIANI.

f Aug. epist. 158.
AVGVSTINI
HVIUS ANNI
SCRIPTA.

posuit, & per litteras intimaui.] Eo ipso tempore (idem ait Augustinus) quo contra Donatistas vehementer exercebamur, & contra Pelagianos exerceri iam cœperamus: amicus quidam mihi misit quinque a Carthagine quæstiones, &c.] extat de his epistola ad Honoratum, immo (ut ait in fine ipsius) prolixus liber. Ex quinque autem illis quæstionibus vna erat spectans ad hæresim Pelagianam de Gratia noui Testamenti. Carthaginem enim eiusmodi quæstiones per Cælestium primarium Pelagij discipulum sunt allatæ hoc ipso anno, atque pugnaciter defensæ, sed cum auctore etiam iudicio Ecclesiastico condemnatæ. Quomodo autem ista se habuerint, enarremus: sed primum temporis certa ratio demonstratur.

Cum enim Synodus Carthaginensis celebrata anno Domini quadringentesimo decimo sexto sub Theodosij septimo Consulatu cum collega Palladio (ut suo loco dicitur) anno ab hinc ferme quinto, epistolam habeat Synodalem datam ad Innocentium Romanum Pontificem, in eaq. dicatur ante annos ferme quinque iudicium super Cælestio Pelagiano agitatum: ad hunc ipsum annum illud referendum esse, nemo non videt. Sunt hæc verba epistolæ Concilij Carthaginensis: Factum est, ut recensendum peteremus, quid ante ferme quinquennium super Cælestij nomine hic apud Ecclesiam Carthaginensem fuerit agitatum.] hæc ibi. Nec est etiam quod huiusmodi terminus ferme quinquennij ab anno superiori numerari debeat. Nam (ut diximus) adhuc, quod auctores minime proderentur, sine auctorum nomine hæresis impugnabatur. Præterea nulla penitus memoria est, ut eo anno, quo ab Episcopis totius Africæ celebrata est magna illa Collatio, ibidem, eodemque anno exercitatum fuerit iudicium contra Cælestium. Merito ergo ex assertionem Carthaginensis Concilij, hoc anno Cælestij causam ponimus. Hæc ad tempus insinuandum satis.

Sed quid aduersus Cælestium hoc anno actum est Carthagine, inuestigemus. Periere Acta ipsa hoc anno in Episcopali iudicio Carthagine habita, ex quibus tantummodo superest fragmentum a S. Augustino contra Pelagium & Cælestium recitatum de Peccato originali, quod nos hic reddendum putauimus. Sed ante sciendum, aduersus Cælestium disputasse Paulinum diaconum; quod eadem Acta produnt, quæ sic se habent, præmissis his quæ S. Augustinus ea recitaturus ita præfatur:

Cælestius quidem in hoc extitit errore liberior, vsque adeo, ut neque in Episcopali iudicio apud Carthaginem damnare voluerit eos qui dicunt quod peccatum Adæ ipsum solum læserit, & non genus humanum: & quod infantes qui nascuntur, in eo statu sint, in quo Adam fuit ante præuaricationem.] & paulo post ita describit Acta iudicij Carthagine habiti: De Gestis enim Ecclesiasticis Carthaginensibus hic eius verba descripsimus.

Aurelius Episcopus dixit: Sequentia recitentur, libelli videlicet Cælestij. Et recitatum est: Quod peccatum Adæ ipsi soli obfuerit, & non generi humano. Et cum recitatum esset, Cælestius dixit: Dixi de traduce peccati me dubium esse, ita tamen, ut cui donauit Deus gratiam peritiæ, consentiam: quia diuersa ab eis audiui, qui utique in Ecclesia Catholica constituti sunt presbyteri. Paulinus diaconus dixit: Dic nobis nomina ipsorum. Cælestius dixit: Sanctus presbyter Ruffinus, Romæ qui mansit cum sancto Pammachio. Ego autem audiui illum dicentem quod tradux peccati non sit.] Ecce tibi, qui latere diu conatus est Ruffinus, a suo discipulo publice proditur: ut hac ex parte Cælestio plurimum debeamus, quod qualis Ruffinus visus esset, reiecta facie, eiecta superimposita larua, iusto Dei iudicio, omnibus notum fecerit: ut hoc vno teste satis possit intelligi, quam iuste S. Hieronymus in hominem sæpe commotus sit, quamque vera certa que de ipsius dolosis artibus scriptis prodidit. At obserua & illud, citari a Cælestio non Pelagium ipsum, ex quo hæresis nomen accepit, sed Ruffinum, ut coryphæum, atque sectæ antesignanum. Disce & Ruffini in occultanda impietate dexteritatem: quippe qui cum talia sentiret, atque suis intimis communicaret, tamen ad conciliandum sibi nomen absque vlla suspitione Catholicum, Romæ apud S. Pammachium virum maxime pium atque disertum habitare aliquando delegit. Sed reddamus pauca quæ reliqua sunt publicorum Actorum:

Paulinus diaconus dixit: Est aliquis alius? Cælestius dixit: Audiui & plures dicere. Paulinus diaconus dixit: Dic nomina ipsorum (talium cum Ruffino sentientium.) Cælestius dixit: Non tibi sufficit vnus sacerdos? Et post aliqua, alio loco: Aurelius Episcopus dixit: Reliqua libelli legantur. Et recitatum est: Quod infantes qui nascuntur, in eo statu sint, in quo fuit Adam ante transgressionem. vsque ad finem libelli minoris superius inserti, Aurelius Episcopus dixit: Docuisti, Cælesti, aliquando (ut dixit diaconus Paulinus) quod infantes qui nascuntur, in eo statu sint, in quo Adam ante transgressionem? Cælestius di-

a Aug. Retract.
lib. 2. c. 36.

b Aug. epist. 120.

QVANDO
CAELESTIVS
CARTHAGI-
NEM VENIT.

c Aug. epist. 90.

D
E
C

d Aug. de Peccat.
origin. contra Pa-
lag. lib. 2. c. 2. 3.

ACTA IVDI-
CII EPISCO-
PALIS CON-
TRA CAELE-
STIVM.

RUFFINVS
DETECTVS
DVX PELA-
GIANORVM.

ACTA IVDI-
CII CARTHA-
GINENSIS
CONTRA CAE-
LESTIVM.

xit: Exponat quid dixit, ante transgressionem. Paulinus diaconus dixit: Tu nega hoc te docuisse. Vnū est ex duobus: aut neget se docuisse: aut iam damnet istud. Cælestius dixit: Iam dixi, exponat quomodo dixit, ante transgressionem. Paulinus diaconus dixit: Ne ga te illa docuisse. Aurelius Episcopus dixit: Rogo quid collegerim ego ex huiusmodi obiectione, dico, Adam constitutus in Paradiso, quod ante dicatur interminabilis factus, postea per transgressionem præcepti factus est corruptibilis. Hoc dicis, frater Pauline? Paulinus diaconus dixit: Hoc, domine. Aurelius Episcopus dixit: Status certe infantum hodie baptizandorum vtrum talis sit, qualis fuit ante transgressionem Adæ; an certe de eadem origine peccati, de qua nascitur, transgressionis culpam trahat? Hoc vult diaconus Paulinus audire. Paulinus diaconus dixit: Vtrum docuit hoc, an non, neget. Cælestius dixit: Iam de traduce peccati dixi, quia intra Catholicam constitutos plures audiui destruere, necnon & alios astruere; licet quæstionis res sit ista, non hæresis. Infantes semper dixi egere baptismo, ac debere baptizari. Quid quæris aliud?] hæctenus Acta iudicij Carthaginensis ex Augustino.

Sed quid est quod Cælestius ait, hæreses a se editas, assertiones fuisse quæstionis, & non hæreses? Attende vstrum consilium. Vt enim suas ipsius prauas sententias, aduersantiaq. fidei Christianæ hæresum capita promulgaret, ita ea libello tractauit, quasi per quæstiones veritatem inquireret: idq. ea fecit arte, vt ab hæresis crimine se exculare posset. Extant ipsæ quidem quæstiones, ad S. Augustinum ab Eutropio & Paulo in Gallijs Episcopis, quas acceperant in Sicilia, missæ; quibus singulis ipse respondet, ac confutat. Ex his etiam cum illud proditur, noluisse Cælestium damnare eos qui dicerent peccatum Adæ ipsum solum læsisse, nec transfusum in posteros; cumq. ex dictis ipsius manifeste innotuerit, Ruffinum illius fuisse erroris præcipuum assertorem: vtique affirmandum est, eodem Episcopali iudicio vna cum Cælestio condemnatum quoque fuisse Ruffinum. Damnatum autem eodem iudicio Cælestius quid agit? subterfugia captans, appellandum putauit Innocentium Romanum Pontificem: sed hæc specie tenuis, ne illo iudicio stringeretur. ceterum quod sciret Innocentium æque sibi aduersantem fore experturum, appellationem minime profecutus est: sed eo defuncto, ad eius successorem Zosimum Romam se contulit, vt ex eiusdem Paulini libello Zosimo Papæ oblato constat, quem suo loco reddemus. At de rebus contra Cælestium hoc anno Carthagine gestis, satis.

Quod audis de Cælestij Carthagine primo iudicio; haud velim existimes ipsam Pelagianam hæresim in Synodo Carthaginensi primum fuisse damnatam. Etenim S. Prosper hæc spectans oculis, constanter affirmat, primitus contigisse Romæ damnari. cecinit enim hoc ipsum his versibus^b:

*Adfuit, exhortante Deo, prouisa per Orbem
Sanctorum pia cura Patrum, non dispare motu
Consciens diros iaculis caelestibus hostes.
Hisdem namque simul decretis Spiritus vnus
Intonuit. Pestem subeuntem prima * recidit
Sedes Roma Petri: quæ pastoralis honoris
Facta caput mundo, quicquid non possidet armis,
Religione tenet.] hæc Prosper.*

More maiorum igitur factum est, vt noua emergens hæresis primum omnium a prima sede examinaretur, atque pariter damnaretur: de qua antiqua in Ecclesia consuetudine consule quæ a nobis suo loco superius dicta sunt. Sed quando damnata? non quidem in Pelagio, sed in Iouiniano primario hæresiarcha: Pelagius enim sub pallio latebat Catholico, sub quo diu Romæ delituit: detectus vero abiit in Siciliam; indeq. (vt diximus) nauigauit in Palæstinam. Ceterum ante hæc tempora eas hæreses fuisse Romæ damnatas, non autem auctores ipsos, intelligas; quod illi (vt vidimus) nondum se prodidissent, latentés adhuc sub tegmine ouis lupi. In Iouiniano enim hæresiarcha olim damnatam fuisse Pelagij hæresim Romæ, S. Hieronymus^c testatur, vbi alloquens Pelagium ipsum sub persona Critoboli, ait: Non erubescis explosam atque damnatam Iouiniani sententiâ sequi? Et ille enim his testimonijs, tuisq. nititur argumentis: immo tu illius inuenta sectaris; in Oriente docere desiderans, quæ olim Romæ, dudum in Africa condemnata sunt.] hæc ipse. Quod igitur inuenti sunt errores Cælestij atque Pelagij in Iouiniano hæresiarcha fixas habere radices, in ipsum conuersa est iusta Imperatoris vindicta. Etenim sub huius anni Consulibus

CÆLESTII
HAERESIA-
CHAE FRAV-
DES.

a Aug. de per-
sect. iust.

b Prosper de In-
gratia.

PELAGII
HAERESIS
PRIMO DAM-
NATA RO-
MÆ.

c Hieron. contra
Pelag. lib. 2. in
princ.

* primo

IOVINIANVS
RELEGATVS
IN INSVLAM.

A sulibus datū ipsius Honorij reperitur scriptum^a aduersus Iouinianū hæresiarcham, de eius relegatione in insulam Boam, quod alia occasione a nobis superius recitatū est^a. Ad hæc vsque tempora, magno Ecclesiæ detrimento, licet sæpe reiectus, permansit tamen in Italia dogmatistes impurus. Postea autem in insulam deportatus, numquam amplius auditus est. De cuius obitu ex Paulo presbytero Gennadius^b hæc habet: Meminit Iouiniani hæretici, & voluptatum & libidinum prædicatoris; cui in tantum continentis vitæ & castæ institutio contraria fuit, vt inter luxuriosas epistolas^{*} animam eructaret.] hæc ipse.

Curæ fuit præterea Honorio Imperatori, vt reliqui in Africa existentes hæretici pœnis grauissimis afficerentur, ita aduersus eos ad Heraclianum Comitem Africæ rescribendo^c: Sciant cuncti, qui ad ritus suos hæresis superstitionibus obrepserunt sacrosanctæ legis inimici, plectendos se pœna & proscriptionis & sanguinis, si vltra conuenire per publicum exercendi sceleris sui temeritate temptauerint: neque vera diuinaq. reuerentia contagione temeretur. Dat. VIII. Kal. Septembris, Honorio X. * & Theodosio VI. * AA. Coff.]

Hic vero admonendum putamus lectorem, irrepsisse mendum in numerum horum Consulatus, vt loco decimi, nonus, & pro sexto quintus Consulatus restituendus sit: ratio enim euidentis est. nam ante decimum Honorij & Theodosij sextum Consulatum, qui post triennium contigit, Heraclianus (vt suo loco dicitur) iam tyrannus factus, e medio sublatus erat. Contra vero accidisse videmus, vt rescriptum^d illud Honorij de nece Heracliano inferenda, datum inueniatur sub huius anni Consulibus: cum constet eius tyrannidem nequaquam hoc anno cœptam, sed post ipsius Consulatum (quem gessisse liquet anno sequenti) vt tradit Orosius^e. sicq. videas inuersum prorsus esse numerum Consulatus, & restituendum esse, vt in margine positus est. hæc quidem ex ijs quæ de eodem dicentur inferius, manifestiora reddentur. restituenda sunt igitur sub suis data rescripta Consulibus; ne ex illapsis erroribus, rerum gestarum veritas confundatur.

Adiecit pius Imperator pro rebus & personis Ecclesiasticis dare rescripta^f, ne scilicet bona Ecclesiastica diuersis alijs præter canonicam pensionem teneantur obligata muneribus, neve clerici apud alios iudices quam Episcopos iudicio postulentur. Voluit enim Honorius Ecclesiasticum iudicium Episcopis in omnibus illibatum seruari, & vt sacrosanctū inuiolatum custodiri. Porro non clerici tantū, sed & laici, & qui inter eos magistratibus fungerentur, si quid in Deū peccassent, vel iura Ecclesiastica violassent, habebat Episcopos iudices, qui Ecclesiasticorum confectione Actorū, ipsorum causas iudicabant. Quorum iudicium tanti ponderis æstimabatur, vt licet iniustam excommunicationis sententiam reos aliquando subire contigisset; haud tamen contemnendā putarent; sed ad alios talia passi Episcopos recurrerent, agentes supplicibus votis, vt iniuste lata sententia, ab eo qui eā tulerat, scinderetur. Est de his exemplum egregium apud S. Augustinū in epistola^g ad Auxilium.

Sed quod in his versamur: illud huius temporis Ecclesiastici iudicij moris insinuan- dum putamus. Cum criminis accusatus, haud adeo plene, vt damnari posset, conuinceretur, neque eius innocentia ita perspicua appareret, vt absolui reus penitus posset; consueuisset huiusmodi tum reum, tum actorem, per iuramentum purgandos, ad sepulchra sanctorum martyrum mitti, illorum præsertim, quorum virtus in miraculorum editione omnibus nota esset. Habes de his in primis exemplum ab eodem S. Augustino descriptum ad suos Hipponenses^h de iudicio Bonifacij presbyteri. Quid autem in ambiguitate iudicij ipse decreuerit, audi: Elegi (inquit) aliquid medium, vt certo placito se ambo constringerent, ad locum sanctum se peregrinatuos, vbi terribiliora opera Dei non sanam cuiusque conscientiam multo facilius aperirent, & ad confessionem vel pœna vel timore compellerent. Vbique quidem Deus est, & nullo continetur vel includitur loco, qui condidit omnia, & eum a veris adoratoribus in spiritu & veritate oportet adorari; vt in occulto audiens, in occulto etiam iustificet & coronet. Verumtamen ad ista quæ hominibus visibiliter nota fiunt, quis potest eius consilium perferuari, quare in alijs locis hæc miracula fiant, in alijs non fiant? Multis enim notissima est sanctitas loci, vbi beati Felicis Nolensis corpus conditum est: quo volui vt pergerent, quia inde nobis facilius fideliusq. scribi potest, quicquid in eorum aliquo diuinitus fuerit propalatum.] hæc Augustinus, Nolam ad S. Felicis ablegans reum & accusatorem.

Mediolani quoque eam viguisse consuetudinem iurandi super loculum sanctorum martyrum, idem S. Augustinus subdit his verbis: Nos nouimus, Mediolani apud Memoriam sanctorum, vbi mirabiliter & terribiliter dæmones confitentur; furem quemdam, quia ad

a l. 53. de hæ-
ret. Cod. Theod.

b Gennad. de Vir.
illustr. c. 75.

* epulas

c l. 56. de hæret.
c. Theod.

* IX.
* V.

d l. 21. de panis.
c. Theod.

e Oros. lib. 7.
c. 42.

f l. 40. 41. de
Episc. & cleric.
c. Theod.

IVDICIA E-
PISCOPORVM
ADVERSVS
OMNES IN
DEVM DE-
LINQVEN-
TES.

g Aug. epist. 75.

PVRGATIO
IVRAMEN-
TVM AD RE-
LIQVIA S
MARTYRVM.

h Aug. epist. 137.

MARTYRVM
RELIQVIA S
VINDICES
VERITATIS.

eius locum venerat, vt falsum iurando deciperet, compulsus fuisse confiteri furtum, & A quod abstulerat, reddere.] hæc ipse.

a Greg. hom. 32. in Euang.

b Gregor. Turon. de Glor. marty. c. 38.

c Prosper in Chron. GOTHI INVA DVNT GAL-LIAS.

e Saluian. de ve-ro ind. & pro-nid. Dei lib. 3.

f Saluian. lib. 5.

Fuisse Romæ etiam eamdem consuetudinem, & perdurasse adhuc temporibus Gregorij Papæ, ipse suis scriptis sapius fidem facit. nam de basilica sanctorum martyrum Processi & Martiniani, vbi eorumdem condita erant corpora, hæc habet a: Ad extincta namque eorum corpora viuentes ægri veniunt, & sanantur: periuri veniunt, & a dæmonio vexantur: dæmoniaci veniunt, & liberantur.] hæc ipse. Confirmat id exemplo de S. Pancratio Romæ in periuros acerrimo vltore Gregorius Turonensis b. sunt etiam de his alia innumera exempla; sed hæc modo satis. Iam vero quæ reliquæ sunt anni huius res gestæ, prosequamur.

Hoc eodem anno, iisdem Consulibus, Prosper c Aquitanus hæc præfens spectans oculis, tradit, Gothos ab Italia penitus recedentes, sub Athaulpho Rege Gallias inuasisse: confirmat id ipsum Cassiodorus. Magna quidem Dei vindicta, contigit hoc sæculo vniuersum ferme Romanum Imperium dedi barbaris incursum, deprædandum, ac cæde hominū deustandum. cuius quidem diuini iudicij pondus etsi graue videri possit; si tamen vbiq; delinquentium scelera in alteram libræ lancem conijcias, nihil est quod mireris, sed potius cum Propheta occinas d: Iustus es Domine, & rectum iudicium tuum.] Hæc autem vt aperte percipias, prouoco te ad octo libros hoc argumento, hoc ipso tempore, hæc etiam ex causa a Saluiano Episcopo Massiliensi conscriptos: a quo in primis sicut generatim, ita ista summatim accipe e: Ipsa (inquit) Dei Ecclesia, quæ in omnibus debet esse placatrix Dei, quid est aliud quam exacerbatrix Dei? Aut præter paucissimos quosdam qui mala fugiunt, quid est aliud omnis cœtus Christianorum, quam sentina vitiorum? Quotum enim quemque inuenies in Ecclesia aut non ebriosum, aut non helluonem, aut adulterum, aut fornicatorem, aut raptorem, aut ganeonem, aut latronem, aut homicidam? & quod his omnibus peius est, præter hæc, cuncta sine fine. Interrogo enim Christianorum omnium conscientiam: ex his vel flagitijs vel sceleribus, quæ nunc diximus, quotus quisque hominum non aliquid est eorum? at quotus quisque non totum? C

Facilius quippe inuenies, qui totum sit, quam qui nihil. Et quod diximus, nihil, nimis fortasse grauius videatur esse censuræ. plus multo dicam. Facilius inuenias reos malorum omnium, quam non omnium; facilius maiorum criminum, quam minorum, id est, facilius qui & maiora crimina cum minoribus, quam qui minora tantum sine maioribus perpetrarit. In hanc enim præbrositatem morum prope omnis Ecclesiæ plebs redacta est, vt in cuncto populo Christiano genus quoddam sanctitatis sit, minus esse vitiosum.] addit his alia plurima, in quibus diutius immorari, instituti ratio haud sinit. Sed non prætermittendum quod firmiter asseuerat, adeo excreuisse magistratuū iniquitate pauperum oppressionem in Romano Imperio, vt optabiles visi sint barbari venientes, immo & complures eos præuenerint ad ipsos confugiendo. nam ait f: Interea vastantur pauperes, viduæ gemunt, orphanæ proculcantur; in tantum, vt multi eorum & non obscuris natalibus orti & liberaliter instituti ad hostes fugiant, ne persecutionis publicæ afflictione moriantur, quærentes scilicet apud barbaros Romanam humanitatē, qui apud Romanos barbaram immanitatem ferre non possunt.] hæc & alia plura Saluianus: qui & paruo negotio palam facit & definit, longe præstantioribus moribus enituisse his temporibus barbaros, quam Romanos.

Sed hæc generatim ad omnes (vt diximus) spectant, quæ huius temporis inspector & scriptor vir sanctissimus posteris tradidit. Verum quod peculiariter ad Gallias pertinet, quas hoc anno Gothus, inde Burgundio, Vuandalus, Francus, Hunnus, & reliqua barbarorum colluies ad radices vsque depasta est: quales Gallorum horum temporum mores fuerint, idem auctor Galliarum accola pluribus profecutus est, atque in primis suorum Aquitanorum, in quos primo barbaricus furor irrupit; de quibus ipse: In omnibus quippe Gallijs sicut diuitijs primi fuere, sic & vitijs. Nusquam enim improbior voluptas, nusquam improbior vita, nusquam corruptior disciplina. Hanc pro muneribus sacris dederunt Domino retributionem, vt in quantum beneficijs suis ille ad se illexerat ad propitiandum, in tantum illi flagitijs suis laborauerint ad exacerbandum. An forte falsum est, & odiose potius quam vere ista dicuntur? Non oratoria probatione, qua vt alij in causis solent, vtar, vt producam quoscumque ad probandum, aut paucos, aut extraneos, aut minus idoneos testes: ipsos interrogemus, a quibus acta sunt. falsum sit quod diximus, si negarint: fatentur enim, & quidem (quod est grauius) sic fatentur, vt in ipsa confessione non doleant

A leant: idem enim nunc est animus in fatentibus, qui in agentibus fuit: sicut tunc non puduit flagitia committere, sic nunc omnino non poenitet flagitiosa fecisse. Exceptis tamen perpauca ferme sanctis, atque insignibus viris, qui (vt quidam de numero ipsorum ait) *sparsis redemerunt crimina nummis.*] intelligit enim Eucherium Lugdunensem, Salonium Viennensem, ad quem scribit, Hilarium Arelatensem, & eius prædecessorem Honoratum, Prosperum Regiensem cognomento Aquitanum, & alios alumnos monasterij Lerinensis a. Exceptis, inquam, his (subdit ipse) quos loquor, vtique etiam in illa tunc generali admodum colluione vitiorum, recte minorum criminum reos fuisse credimus qui corrigi a Diuinitate meruerunt: non enim penitus Dominus lædit suum, cui propinatio seruatur. Et quid plura? puto quod semper Deum & in ipso errore respexerit, a quo obtinere potuit ne diutius erraret.

a Salu. lib. 7.

B Ceteri autem, & plurimi ferme ac nobilissimi, prope idem omnes, pene vnus gurges omnium gula, pene vnus lupanar omnium vita. Et quid dicam de lupanaribus? minoris etiam criminis lupanar puto: meretrices enim quæ illic sunt, foedus connubiale non norunt, ac per hoc non maculant quod ignorant: impuditiæ enim piaculo sunt obnoxia, sed reatu tamen adulterij non tenentur. Adde huic, quod & pauca ferme sunt lupanaria, & pauca quæ in his vitam infelicissimam damnauere meretrices. Apud Aquitanos vero quæ ciuitas in locupletissima ac nobilissima sui parte non quasi lupanar fuit? quis potentum ac diuitum non in luto libidinis vixit? quis non se barathro fordida colluionis immerit? quis coniugij fidem reddidit? immo quantum ad passiuatatem libidinis pertinet, quis non coniugem in numerum ancillarum redegit, & ad hoc venerabilis connubij sacramenta deiecit, vt nulla in domo eius vilior videretur in maritali despectione, quam quæ erat princeps matrimonij dignitate?] & de viris: Quis autem Aquitanorum diuitum non hoc fuit, quem non sibi ancillæ impudicissimæ aut adulterum aut maritum iure dixerunt? Equi enim emissarij (vt Scriptura ait b) in feminas facti sunt: vnusquisque ad vxorem proximi sui inhiabat.] addit & plura alia. At exhorrescit stylus iam, ac resilit, atque refugit vltius in turpitudinum cloacam intingi.

b Hierem. 3.

Sed attendamus lacrymas Aquitanici viri sanctissimi Aquitanæ stragem lugentis, Prosperi inquam, qui eodem argumento carmen lugubre cecinit, cum inter alia de Aquitanicis suis c:

c Prosp. in prolog. lib. de pronid. Dei.

*Cumq. animum patria subijt fumantis imago,
Et stetit ante oculos quicquid vbiq; perit:
Frangimur immodicis, & pluribus ora rigamus:*

D *Dumq. pios agimus, vertimur in querulos.]* lugebat ista ipse decem annorum spatijs: nam inferius:

*Heu cade decenni
Vuandalicis gladijs sternitur & Geticis.
Non castella petris, non oppida montibus altis
Imposita, aut vrbes amnibus equoreis
Barbarici superare dolos atque arma furoris
Eualuere omnes: vltima pertulimus.]*

hæc & alia plura de patriæ clade. Huic iunge alium nobilissimum Aquitanum, qui priuatus est profecutus suas calamitates notis perrimus, necessarijs egens, & profugus cum suis Vasatas concessit.

E Ceterum sciendum est, eodem quoque auctore, haud hanc fuisse improuisam Gothorum inuasionem: sed cum iuncti foedere essent Attalo, vt amici & auxiliares excepti sunt: cum continuo, illo spreto, in rapinas & incendia vrbium conuersi sunt. vnde ipse de se Paulinus Consularis agens:

*Pars ego magna fui, quorum priuatus & ipse
Cunctis quippe bonis proprijs, patriæq; superstes.
Namque profecturi Regis præcepto Athaulphi,
Nostra ex vrbe Gothi fuerant in pace recepti,
Non aliter nobis quam belli iure subactis*

Aspera quaque, omni vrbe, irrogauere, cremata, &c.] hæc Paulinus Consularis in carmine Eucharistico, cui titulus falso habetur inscriptus nomine S. Paulini Nolani Episcopi.

DE PAVLINO IVNIORRE.

At quisnam iste Paulinus fuerit auctor carminis Eucharistici; ex notis quibusdam, quas ibi de suo genere & ætate reliquit impressas, aliquid saltè possumus opinari. Exploso igitur illorum errore, qui hunc ipsum putarunt esse Pontium Paulinum, postea Nolanum Episcopum, eo quod nomine & patria conuenire videantur, nempe quod Paulini nomine & ipse appellatus, & Burdigalæ educatus, diuq. versatus sit; cum re vera compluribus differentijs discriminentur ab inuicem: nostra hac de re opinatio illa est, vt existimemus, hunc de quo agimus Paulinum, natum esse Paulino illo parente, de quo extat in eius obitu Parentale carmen Aufonij: qui fuit maritus filie fororis eiusdem Aufonij, vt ipse in eo testatur: quippe qui loco generis (vt idem ibi ait) ipsi Aufonio fuerit, vnde & auus Aufonius dictus filiorum eius, inter quos Paulinus, de quo agitur, adnumeratur; cum tamen potius proauus dicendus fuisset, Paulinus vero pronepos nominandus. Consentiant quidem plura, vt istud ipsum dicamus. Nam quod ad genus spectat, hæc de eo Aufonius:

Stirps Aquitania mater tibi: nam genitori Cossio Vasatum municipale genus.]

Paulinus in carm. Eucharist. extat tom. 9. Biblioth. sanct.

Sed audi Paulinum filium in dicto carmine Eucharistico b:

Exacto laribus patrijs, tectisq. crematis, Obsidio hostilis vicina exceptit in Vrbe Vasatis, patria maiorum & ipsa meorum.]

Paulin. ibid. nempe Burdigalæ

Sed & quod se auum habuisse Consulem dicit, cum trium esset annorum, vbi ait c:

Tunc & auus primum illic fit mihi cognitus anni Eiusdem Consul, nostra trieteride prima.]

his ipsum Aufonium Consulem intelligere, temporis quoque certa ratio manifestat. Dum enim subdit post multa, annorum se fuisse ætatis triginta, cum barbari, rupto cum Romanis foedere, sese in Italiam infudere; plane numerando ab anno tertio ante Consulatum Aufonij, quo se natum dicit, vsque ad eius ætatis trigessimum, inuenies hunc esse annum Domini quadringentesimum sextum, vel septimum, quibus vidimus Alaricum Italiam tentare cœpisse. quo pariter anno cum se patre orbatum dicat, relicta adhuc superstite matre; vtique consentiunt quæ de eodem patre Paulino Aufonius habet, dum ait, defunctum esse, cum annum suæ ætatis septuagesimum secundum impleisset, nimirum decem & octo Olympiadas, vt ait his versibus:

Inter concordēs vixisti fidus amicos Duodeuiginti functus Olympiadas.]

PAVLINI PATRIS ÆTAS.

ex quibus etiam licet Aufonij Consulis æstimare longæuam ætatem, qui superstes vixit marito filie fororis, licet ætate pares fuisse superius dicat his versibus:

Aequæuus Paulinus mihi: natamq. sororis Indeptus thalamo, sit mihi pene gener.]

Aufon. Parent. 13.

ex qua cum quatuor liberos idem Aufonius Paulinum suscepisse dicat d, recensatq. duorum nomina defunctorum, Paulini & Dryadiæ, dicatq. duos matri remansisse superstites; æque hæc conueniunt nostro Paulino: qui se, defuncto patre, relictum ait cum fratre parum liberali homine, quocum fuit paterna hereditas litiganda. Tot igitur in vnum conuenientibus signis, nemo me, puto, vanum coniectorem fuisse redarguet.

Porro huic Paulino, cuius est carmen Eucharisticum, duo incidere parum digna nobilitate sua, quorum alterum excusat, alterum purgavit poenitentia. Etenim conspirationis cum Attalo tyranno suspitione laborauit, quod ab eo, cum imperaret, creatus fuerit Comes Priuatarum largitionum: quod sic ipse excusat e:

Attalus absentem casto honorarat honoris Nomine, Priuata Comituum largitionis Dans mihi, quam sciret nullo subsistere censu.] & paulo post: Vnde ego non partes infirmi omnino tyranni, Sed Gothicam fateor pacem me esse secutum.] hoc sic ipse primum excusat. Alterum vero deterius, quod perperam factum diluit per poenitentiam, illud fuit, quod ad improbata fidei dogmata Christianus homo diuerterat. nam de se ait:

Sed tua magna manus, diuina & prouida virtus Consilio sanctorum cuncta operanda peregit, Suadentum mihi tum morem seruare vetustum, Quem semel inuictum maiorum traditione,

PAVLINVS REDIT AD ECCLESIAM EX HAERESI.

Nunc

A

Nunc etiam seruans Ecclesia nostra teneret. Confessusq. igitur Proposita studui constrictus vinere lege, Non digno fortasse pians commissa labore: Sed rectam seruare fidem non inscius ipse, Errorum discendo vias per dogmata praua, Quæ reprobans sociata alijs nunc respuo culpis. Post autem exacta iam trieteride quinta, Rite recurrente statuto tempore Pascha, Ad tua, Christe Deus, altaria sacra reuersus, Te miserante, tua gaudens sacramenta recepi.] &c.

Sed quibusnam hic hæresis vinculis tamdiu obstrictus permanfit? Quod ipse dicat errores illos lociatos fuisse cum alijs culpis: equidem facit vt existimem, hunc Priscillianistarum fuisse turpibus hæresibus implicitum. Etenim testificatione Seueri & aliorum vidimus, in ea prouincia elarissimos viros ac feminas a Priscilliano & eius sectatoribus fuisse seductos: quos merito diuina secuta est ultio, vt per barbaros bonis fuerint spoliati, ac complures ipsorum & vita priuati. Considerasti ne, lector, prouinciarum clades suboriri solitas post emergentes hæreses; & quod vbi Gallia a Priscillianistis & a Vigilantio hæresiar-chis infecta est nefandis hæresibus, mox ipsam deprædandâ traditam esse barbaris? Quid ergo miraris, si nostro tempore Gallias pessumdari videas? Sed reliqua prosequamur.

C

Erat his temporibus ad expellendos per Constantinum immisos in Gallias barbaros (vt vidimus anno superiori) Constantius dux exercitus Honorij Imperatoris, cuius primordia Deus præclaris victorijs illustrauit: felix plane, felicioribusq. progressionibus exaltandus, si tantâ molem solidis pietatis fundamentis consolidasset. Sed dum aduersus sanctos Episcopos aggressus est inire certamen, expertus est pariter Deum ad postremum suis conatibus aduersarium. Sed quid hoc eodem anno in sanctissimū Episcopum egerit, audiamus Prosperum rem gestam paucis narrantem: Eodem tempore (inquit) nempe sub his Consulibus, Heros vir sanctus & beati Martini discipulus, cum Arelatensi oppido Episcopus præsideret, a populo ipsius ciuitatis insons & nullis insimulationibus obnoxius pulsus est, inq. eius locum Patroclus ordinatur amicus & familiaris Constantis * Magistrum militum, cuius per ipsum gratia quærebatur. Ea q. res inter Episcopos regionis illius magnarum discordiarum causa fuit.] hæc S. Prosper. Quomodo autem in his diu laborandum fuit Romanis Pontificibus Bonifacio atque Leoni, suo loco dicturi sumus. Iam vero res Orienta-

HEROS ARELATENSIS EPISCOPVS PELLITVR.

* Constantij

D

lis Ecclesie inuisamus.

Hoc eodem anno ipsdem Conf. Theophilus Alexandrinus Episcopus ex hac vita migravit, cum sedisset annos vigintiseptem. De eius ex hac vita transitu mira hæc ex Isidoro diacono Ioannes Damascenus recenset a: Theophilus ob illud peccatum (quod scilicet numquam Ioannis Chrysostomi nomen passus esset in ecclesia recitari) non poterat animâ agere, donec allata ei fuit imago Chrysostomi: quam ille cum adorasset, spiritum emisit.] Sic quidem Deus magna suæ dispensatione misericordie operatus est, vt tantus vir de Catholica Ecclesia (vt vidimus) ob expulsionem Origenistarum & alia benemeritus, non decederet ex hac vita absque eius delicti poenitentia, cuius causa (vt vidimus) indignationem quoque Romani Pontificis incurrisset. Sed & apud Vitas Patrum hæc de eodem b: Sanctæ memoriæ Theophilus Archiepiscopus, cum moriturus esset, dixit: Beatus es Abba Ar-

THEOPHILE EPISCOPI ALEXANDRINI OBITU. a Damascen. de Imagin. lib. 3. circa fin.

b Vit. sanctorum Patrum. de compunct.

E

feni; quia semper hanc horam ante oculos habuisti.] Reliquit sui ingenij monumenta post se Theophilus, quæ Gennadius numerat, vbi ait c: Scripsit aduersum Origenem vnum & grande volumen, in quo omnia pene eius dicta & ipsum pariter damnat; similiter docens, non a se eum primum, sed ab antiquis Patribus & maxime Heracla fuisse & a presbyterio eiectum, & de ecclesia pulsum, & de ciuitate fugatum. Sed & Anthropomorphitas hæreticos, qui dicunt Deum humana figura & membris constare, disputatione longissima confutans, & diuinarum Scripturarum testimonijs arguens, & conuincens eos, ostendit Deum incorruptibilem & incorporeum iuxta Patrum fidem credendum.] & post alia: Paschalem etiã recursum, quem Magna apud Nicæam Synodus post nonaginta & quinque annos agi in tempore & die & Luna, secundum suum statum inuenerat, additis quibusdam ipsius festiuitatis rationibus & expositionibus, Theodosio obtulit. Legi & tres de Fide libros sub nomine eius titulos: sed quia lingua incõsonans est, nõ valde credidi.] hæc Gennadius.

c Gennad. de Vir. illustr. c. 10. THEOPHILE SCRIPTA.

His

magnæ urbis propalauit, & sententiam datæ ad nos epistolæ populo vulgavit: adeo ut parum abfuerit, quin tumultu plebis vniuersæ repleta vrbs sit. Ibi vero ego ibi demum perturbatus, & de rebus maximis discrimen summum veritus, pijsimum Imperatorem adij, & cum eo de pace & tranquillo rerum statu egi. Atque ille, nihil esse periculi aut incommodi, respondit, si defuncti viri nomen, tranquillitatis, pacis, & populi concordia gratia inscriberetur.

ATTICVS CO
GITVR RE-
STITVERE
NOMEN IO-
ANNIS.

Itaque ego ea re persuasus (quomodo enim necessitate præuentus id non facerem?) ne religionis nostræ res ex multitudinis arbitrio, exemplo vno permisso, penderent, neve urbem ipsam populari administrationi assuefaceremus; nomen id in Album referri iussi. Quare (ut quidem puto) neque in sacros canones commisi, neque iudicio Patrum fraudem feci. Mentio namque eius fit cum defunctis non solum Episcopis, sed & presbyteris, diaconis, & laicis ipsis, mulieribusque, cū quibus omnibus nobis sacerdotij communio, aut earum rerū quæ in sacra mensa mystice percipiuntur, participatio non est. Magna enim est inter defunctos & superstites differentia: ita ut etiā libri propter differentem eorū, quorum memoria conseruatur, statum, discreti sint. Nihil enim Dauidi obfuit honorifica Saulis sepultura, neque Apostolis Arij impietatis sectator Eudoxius sub eadem sacrificij sanctiore ara positus, neque Paulinus & Euagrius Ecclesiæ, qui schismatis & dissidij duces in Ecclesia Antiochena fuere, quod post obitum non paucis hinc ab annis propter populi pacem & concordiam mysticis tabulis sunt inscripti.

Quamobrem ipse quoque Aegypti Ecclesijs, Ecclesiarum Orbis totius pacificandarum gratia, ut mortui illius nomen inscribant, præcipe. Ita enim cum Patrū canones non transgrediendi, tum Ecclesiarum simul omnium concordiam plurimi facies. Te vero ea nobis, quæ conuenit, rescripturum esse ad communem consensum & fraternitatem respicientem, persuasum habeo. Fraternitatem quæ tecum est, omnem ego, quiq. mecum sunt, saluere iubeo.] haftenus Attici ad Cyrillum epistola: qua quidē vides ipsum eruere adhuc amaritudinem, nondum purgato pectore concepto semel odio in Ioannem; inuitumq. ac renitentem adactum, ut quem fuerat acriter persecutus, eius nomen in tabulas referri iuberet. Quod vero in Romanam Ecclesiam, a cuius iamdiu communione reiectus fuerat, esset perinensus; Paulinum & Euagrium defunctos Episcopos, qui illi communicarant, schismaticos nominat. Quæ autem inter hæc idem Atticus scripserit ad Petrum & Aedesium diaconos, accipe^a:

^a Apud Niceph.
lib. 14. c. 26.

Ad Dei amantissimum Cyrillum Episcopum fratrem nostrum, ut decuit, per epistolam scripsimus ea quæ nomine Ioannis in Ecclesiasticas tabulas relato acta sunt. Nihilo vero minus & ad pietatem vestram scribimus, quæ melius quàm alij res nostras nouit: ad pacem videlicet & ad tranquillitatem eas euasisse de sententia pijsimorum Principum, & omnium deinde Orientalium Episcoporum, ipsorumq. adeo Occidentalium quoque de Ioanne facris tabulis non ut Episcopo, sed qui aliquando Episcopus fuerit, inserto, ut memoria eius propter communem vniuersi Orbis pacem coleretur. Scribimus autem, ne concordia (ut ita dicam) vbique obtinente, solis nobis ei non adstipulantibus, simul & pijsimis Principibus aduersari videamur, & summe necessarijs rebus nostris, ventis aliquibus aduersis obortis, & Ecclesiæ Christi noceamus. De his haftenus.] Quid vero Cyrillus rem auersatus ad Atticum rescripserit, litteræ ipsius declarant, quæ sic se habent^b:

^b Apud Niceph.
lib. 14. c. 27.

Lectis, quæ a pietate tua ad me missæ sunt, litteris: Ioannis nomen sanctis inscriptū esse tabulis, intellexi. Vbi vero eos qui inde ad nos venere, interrogavi; non in laicorum, sed Episcoporum catalogo adscriptum esse audiui. Porro dispicienti mihi, atque animo repenti, an qui hoc fecere, Nicænorum Patrum decretum sequantur, & aliquantulum mentis luminibus in magnam illam Synodum intendenti, vniuersum sanctorum illorum Patrum collegium quibusdam veluti oculis renuere, & viribus omnibus, quo minus ad rem eam comprobendam occurram, obsistere videtur. Quomodo namque inter sacerdotes Dei censebitur, illorumve feret sortem, cui sacerdotalis dignitas abrogata est? Quomodo vero in catalogo sacrorum ministrorum erit, qui Ecclesiasticis mœnijs eiectus est? Aut enim professione nostra indignum est, ut sacerdotij nomen nihil esse, & rem ipsam communem omnibus esse; quæ tamen eis solis qui ad eam vocati sunt, asseruata est, dicamus: aut si magnum quiddam est, quod sacerdotalem functionem a populi multitudine dirimit; non miscenda quæ misceri non possunt; sed eorum quæ diximus, quoduis in ordine suo conseruandum, & honore debito cohonestandum nobis erit. Quomodo igitur aut inter

CYRILLI EPI-
STOLA DE
NON RESTI-
TUENDO IO-
ANNIS NO-
MINE.

HOEY
HVS
ON RRA
MAOI

Episco-

A Episcopos laicos, aut inter germanos & legitimos, qui talis non est, consistet? Honora, te hortor, eos qui magnarum & splendorum recteq. actarum rerum tulere testimonium, ne contumelia sanctum Patrum chorum afficias.

Considera eos qui superstites adhuc in vita manēt, quomodo rem hanc acceperint. An non illi dolore se omni repletos esse, recte dicant, si in eundem cum eis ordinem is cui dignitas adempta est, referatur? Verum id pietati quoque tuæ persuasum esse puto. Quamobrem & illis & nobis mæroris abole causam, tolle omnem tristitiæ occasionem. Nam facile & expedite ea quæ præter opinionem accidunt, disponere & administrare, boni & sapientis esse dixerim: sed tum demum, cum nihil detrimenti afferant. Non enim, quamuis gregem Christi propagare, frequentioremq. efficere studeamus, examina hæresum, si errorem suum non repudiant, recipimus: & proinde non omnino prompta quadam dispensatione facilem cum eis amplecti pacem debemus, aduersus quos pugnare præstet. Dispensationis sane laudatæ opus fuerit, si quandoque ita a debita ratione deflectere videamur, ut in rebus vtilibus & commodis detrimentum eitemus. Sic & beatus Paulus omnibus factus est omnia, non ut exiguum quicquam lucrifaceret, partem autem quampiam damno afficeret, sed ut omnes lucraretur. Videamus ergo eiusmodi rerum inuestigationi insistentes, an non plus huic causæ insit mali, quam illa videatur habere boni. Tot iam præterire anni, ex quo pietas tua thronum suum tenuit; neque quisquam est, qui conuentus in ecclesia tuos vitet: Quin etiam si ab initio nonnulli dissidendi amore se ipsos ab illis segregarunt: tamen & illi per vim & gratiam Christi reuocati sunt. Ex magistratibus vero quis non pietatis tuæ dictis audiens est? quis ob hanc ipsam causam est, qui extra Ecclesiam maneat? nemo mehercule est: non enim hoc dat Deus.

C Itaque quem nā ad salutem reuocans, aut ad legitimos in Ecclesia conuentus reducens; quin omnem potius Ecclesiæ mœnibus eiciens, Aegyptum, regionem etiam Augustalem, & Arcadiam, & Thebaidem, & Libyam, & Pentapolim, & tot Ecclesias dolore afficis? non ut quemquam lucrifacias: omnes namque lucrifecit gratia Saluatoris. Remitto te hac in re ad ipsam pietatis tuæ doctrinam. Ne contra te ipsum celebres & illustres eos, qui aduersandi studio in partes discessere, neque vniquam iustum de scriptis iudicium accipiunt. An ita conuiuere & cessare nos pietas tua suspicatur, ut non diligenter de præclara fama tua, & quomodo Saluatoris greges regantur, atque manu ducantur, inquiramus? Vna namque hæc, etiam si locorum intercapedine disiuncti sint, Episcoporum est cura. Sed enim ne in hoc prolixior esse, & pietati tuæ contraria sentire videar: esto ut pauci admodum adhuc sint seditiosi, qui se pro illius malignitate periculo exponunt: apud nos autem **D** tot sunt Ecclesiæ, quæ de Ioanne decreta obtinere debere contendunt. Quibus igitur suffragari æquum est? Quinam ut lætentur, Deo placitum est? illi ne qui Ioanni patrocinantur, cum tanta designauerit, an qui poenam homini irrogarunt ei, qui cum aliis dolore afficeret, pro nihilo duxit?

Quod si concordiam Ecclesiarum conseruare, minime contemnendum videtur: solve id, rogo, quod eam scindit: mitte gladium in vaginam suam: iube ex Episcoporum nomenclatura Ioannis nomen eximi. Nam si parui id facimus, & dicimus, Non affert dolorem Apostolorum choro Iudas proditor in eodem cum illis ordine census: Iudæ autem nomine in eorum numerum relato, quo deinde loco Matthias nobis ponetur? Cum igitur nemo, Matthia eiecto, Apostolorum choro Iudam adscripserit: maneat & seruetur, hortor, post celebris memoriæ Nectarium, secundus laudatissimi Arfacij gradus; ne quid per vim perperam & illegitime inductum, memoriam beati viri explodat. Sed pauci fortasse hoc ægre ferunt (permitte autem mihi, ut libere quæ volo, dicam) omnes equidem saluos fieri optem. Si quis vero imperitia sua ab Ecclesia secedit, & illius constitutionibus refragatur; quæ eiusmodi hominis est iactura? An non ipse quoque Saluator nos id ipsum docens, & formam in omnibus proponens, conducibilia quidem ad eos qui eum acceperunt locutus est, inobedientes autem & renuentes discedere permisit? Atque tantum abest ut aliquam talium hominum rationem habuerit, ut etiam ad ipsos dixerit discipulos: An & vos vultis abire?

Obsequentibus sane multam nos impendere curam, æquum est. Aduersarius autem & inobediens malevolentiam ipse suam accuset, medicinā odio habens. Audiet vero ille iustum Iudicem dicentem: Quandoquidem locutus sum, & non obediistis mihi; & extendi sermones, & animū non aduertistis: & quæ sequuntur. Nos quidē, qui docemus quibusnam

rebus quis laudē sibi apud Deum paret, studiose admodū id facere atque instituire decet, atque cum Paulo resistentibus dicere: Obsecramus per Christum, reconciliamini Deo: Inobedientes vero potestati Dei condemnare, illud vsurpantes: Curauimus Babylonem, & non est sanata: relinquamus eam, quoniam peruenit in cælum iudicium eius. Consequens igitur non est, propter aduersos quorundam sermones (si quidē prorsus aliqui sunt) funditus Ecclesiasticas sanctiones conuelli, vt laicus sacerdotali dignitate enitentibus adnumeretur, & honorem eundem consequatur. Neque enim communem Orbis vniuersi pacem, sed concisionem potius quidam vocent. Ego quidem tum demum obtinere debere & nomen & rem ipsam pacis censeo, cum sanctorum sententijs non aduersetur, neque illorum decretis repugnemus. Quod si enim beatus Alexander, confidentis prorsus oris vir, iuxta pietatis tuæ verba aliquos ex religiosissimis fratribus & collegis nostris Orientalibus Episcopis inani dictorum fūco decepit, & ad huius rei comprobationem raptos pertraxit: non propterea morbus hic prorsus obtinere, & animos omnium depascere; sed potius veluti quædam lippitudo Ecclesiæ oculum infestans, a vobis repurgari debet: vt illa rursus directe ad Patrū decreta respiciens, merito a Christo audiat: Oculi tui colūbarum;

Accepi & ego a Dei amatissimo, qui ad extremam feliciter peruenit senectutem, Accio litteras: in quibus religiosissimum Antiochiæ Antistitem vi coactum a quibusdam esse, vt Ioannis memoriam celebraret, assuerat: atque illud aperte commemorat, valde eum virum ea in re dolore affectum fuisse, viamq. qua tam præfracta audacia liberaretur, quæsiuisse; & litteras hac de causa a nobis & pietate tua, ne simul cum quibusdam in eundem errorem duceretur, neve huiuscemodi consilia agitantes cederet, impetrare voluisse. At nos, qui ad curam & medicinam faciendam vocati sumus (da enim hoc mihi vt pro animi mei dolore libere dicere possim) ne accessio vulnerum fiamus; sed potius opinionem eam, qua temeritatem aliorum secuti esse videri possumus, fugiamus.

Demiror vero hoc quoque, si Alexander quem diximus, ad dicendum promptus & copiosus, & qui non paruo tempore istic vobiscum versatus sit, aliquos ad hanc rem suasionem sua adducere non potuisse visus est, quam tabellarius vnus efficere tantum (sicuti rumoribus fertur) potuit, vt populum commoueret, causamq. tempore longiore sopitam denuo excitaret; quod omnino est incredibile. Verum sit hoc quoque, & ita factū esse credatur. Sed noui pietatem tuam, præclaram in eloquentia esse: docebit ea prorsus quæ opus est homines ad tumultum excitatos: vberem habes sacrarum doctrinarum gratiam; persuadebis, scio, pijsimis etiā Principibus, vt more suo in canonum decretis acquiescant, Quod enim veræ pietatis studiosi & Christi amantes sunt, constitutionibus suis Ecclesias administrari permittent; paternæq. virtutis amulatores, maiorum exempla imitabuntur. Ne igitur Iechonias reiectus, cum Dauide & Samuele Prophetis censeatur: neque si quibusdam inique placitum est, vt Eudoxij reliquias in eo quo scripsistis reponerent loco, propterea nos quoque profanum, vt sacrum, in Album referamus. Oportuit namque a nobis res illius corrigi, non illum nobis præscribere, & quæ post eum acta sunt constituere.

Atque hæc dicimus, non quod iacenti & mortuo illi insultemus; non enim hoc det Deus: neque quod alienis (sicuti scriptum est) lætemur malis; non enim Christianorum hoc est consilium & institutum: sed qui id quod homini condolemus, ad vtilitatem Ecclesiæ conferimus, canonibus illius nihil præstabilius esse ducentes. Si namque illos fartos rectos conseruare, atque exauctoratum inter Episcopos censere liceret: recte profecto, qui id quo minus fieret, impedirent, feri atque immites dicerentur. Quandoquidem vero altero obtinente, alterum consistere non posse, necesse sit: sanctiones Ecclesiæ vincant, & ex sacro catalogo, qui sacrorum minister non est, moueatur: hoc enim Ecclesias ad pacem seruandam coniungit; hoc animorum consensum omnem perficit. Itaque illud nobis dato, vt pure nos conuentus agere & communicare cum pietate tua possimus: atque tu vnus, eiusq. defuncti amorem post eorum qui adhuc viuunt, dilectionem, ac potius post Ecclesiæ sanctiones habeas.] hucusque Cyrilli ad Atticum epistola.

Consideres hic velim, lector, quam insensissimo animo Cyrillus in Ioannem Chryso- stomum fuerit, qui nec defuncto pepercerit, & acre bellum iam ornaret aduersus eos qui pro restitutione ipsius nominis laborarent; in quos hac epistola inuectus est: sed cum hoc animo compositus esset, haud tamen præ reuerentia ausus est aperte quicquam loqui aduersus Innocentium Romanum Pontificem, quem superius suo loco diximus de restituendo Ioannis nomine fuisse præcipuum architectum, auctorem, & in renitentes vltorem

CYRILLVS REVERITVS ROMANVM PONTIFICEM.

atorem; ob quam causam sedis Apostolicæ communionis Theophilum eius prædecessorem expertem fecerat. Sed non permisit Deus, eum qui recti quadam specie deceptus fuit, in eodem diutius errore versari; quin eum cælitus per visum admonuit. Quomodo id acciderit; recitatis his litteris nuper redditis, subdit ista Nicephorus:

Hæc quidem Cyrillus de sacro Chryso- stomo & scripsit & sensit, præsumptæ opinioni inferuiens, quam dudum patrum suum Theophilum secutus conceperat. Quoniam vero dissidium hoc quidem ex zelo, quamuis non secundum scientiam, non autem ex inuidia, neque diabolica contentione manauit: non oportere virum & doctrina & virtute præstantem, hac vna in re claudicare, quo minus ad summam perfectionem perueniret, Deo visum est. Homines enim illi erant, & humanis affectionibus obnoxij. Quapropter aliquanto post Cyrillus cū magno illo viro etiam post eius mortem in gratiam redijt, erroremq. suum correxit, eum tum multis alijs concitantibus, tum maxime Isidoro Pelusiota, nunc reprehensione, nunc admonitione eum cohortante.] extant ipsius Isidori ad Cyrillū eo argumento conscriptæ litteræ, scitæ quidem & periucundæ, quæ sic se habent:

Terrent me diuinarum Scripturarum exempla: & tamen quæ necessaria sunt, compellor dicere, & scribere. Siue enim pater sum, vt ipse dicis: Heli c condemnationem metuo, quia peccantes filios non coarctat. Siue filius tuus sum, sicut magis scio: pœnam Ionathæ d formido, qui patrem non prohibuit ventriloquam requirentem; & prior illo qui peccauerat, quia non prohibuit quod potuerat, in bello defunctus est. Vt ergo & ego non iudicer, ipseque non iudicaris a Deo: depone contentiones ob iniuriæ propriæ vltionē, quam tibi a mortuo deberi putas; ne viuente Ecclesiam dissipēs, vt æternam dissensionē ei sub pietatis prætextu concinnes.] recitat eandem Nicephorus, estq. inter alias Isidori f epistolas nuper cufas.

Quomodo autem per visum idem Cyrillus ad meliorem frugem fuerit restitutus, hæc ab eodem accipe: Non solum enim litteris Isidori, sed & diuina etiam & secretiore quadam reuelatione accedente, correxit. Videre namque (inquit) visus est, se ipsum sacris ædibus expulsum a Ioanne, comitatu, & diuino quod circa eum erat satellitio maxime fretu, & Matrem Domini pro ipso deprecantem; atque cum multa etiam alia, tum illud præcipue, quod pro ipsius gloria plurimum ille decertarit, sicuti dicitur, referentem, vt in sacra templa reciperetur, orare. Hanc visionem cum S. Cyrillus cogitabundus animo secum volueret, se ipsum, quod in sanctum virum inuectus esset, damnauit: & deinde ipse quoque, re cognita, Ecclesiæ Chryso- stomi addictus, virum eum admiratus est; valdeq. ipsum, quod contra illum imprudens prorsus irritatus fuerit, pœnituit. Proinde diuersum omnino a priore consilio faciens, Synodum prouincialem coegit, & Ioannis nomen simul & ipse & reliqui magnarum sedium Antistites in sacro Albo proposuerunt.] hæc de reddito per Cyrillum Ioannis nomine in Diptycha ex Niceta Nicephorus.

Haud dubium diuina eum oportuit visione admonitum, qui adeo se ea in re hætenus refractarium exhibuerat. Subdit vero ex eodē auctore ista Nicephorus: Illi vero minus vere dicere videntur, qui Cyrillum libros alios magni Patris aboleuisse perhibent. Nam si qua scripta eius abolenda erant; hæc quæ adhuc extant, quod consilium institutumq. eius in eis maxime expressum est, abolita oportuisset: nisi Deus vtilitatis hominum curam gerens ea cōseruasset.] sed potuit fortasse Cyrillus, quæ apud se essent scripta Chryso- stomi, incendio damnasse; quæ vero penes alios plures plura reperirentur exemplaria, haud valuit. Subdit Nicephorus: Hoc cum in arcana Nicetæ philosophi (qui & David dictus est) historia & apud alios item inuenerim, operi huic meo inferendum esse quoque duxi: ne cui ambigere in mentem veniat, quomodo tanta luminaria inimicitias mutuas exercentia, ambo ad summam sanctitatem peruenerint, & Ecclesiæ columnæ extiterint, inimicitijs huiusmodi nullū illorum gloriæ detrimentū afferentibus.] hætenus auctor. Hæc quidem hoc anno ipsius Cyrilli sedis exordio cœpta, in sequentem quoque annum esse propagata videntur.

Niceph. lib. 14. c. 28. b In Append. ad Liberat. diacon. ISIDORVS AD CYRILLVM. c 1. Reg. 2. d 1. Reg. 28. e Niceph. lib. 14. c. 53. f Isidor. lib. 1. epist. 370. g Niceph. lib. 14. c. 28. VISIO CYRILLO DIVINITVS OSTENSA. CYRILLVS CONCILIA-TVS CHRYSOSTOMO.

Quo vi sequitur annus Christi decimustertius supra quadringentesimum, vnus tantum Lucij Consulatu in Fastis reperitur adscriptus, necnon in rescriptis Imperatorum: Quod quidem accidisse scias, non quod præter consuetum morem vnus dumtaxat Consul Annal. Eccl. Tom. 5. Gg 2 creatus

HERACLIANI CONSVL-TVS ET TY-RANNIS.

creatus fuerit; sed quod eius collega, qui fuit Heraclianus Comes in Africa, tyrannus euasit: cuius rei gratia expunctum est ipsius nomen e publicis monumentis; quod vidimus superius aliàs factum, cum abolito eadem ob causam Ruffini nomine, solus sine collega relictus est Theodorus.

De Consulatu enim Heracliani assertores sunt Orosius atque Prosper, suorum temporum ambo scriptores: nam hic in Chronico sic habet: Huius collega (*nempe Lucij*) in Consulatu fuit Heraclianus (*non Herodianus, ut plerique codices legunt*) qui nouarum in Africa rerum reus, & honorem amisit & vitam.] Orosius item hæc de ipso habet^a: Heraclianus interea Africae Comes missus (*eo magistratu ab Honorio donatus, quod Stilichonem interfecisset*) cum idem Attalus umbram gestaret Imperij, Africam strenue aduersum Duces* ab eo missos tutatus, Consulatum assecutus est: quo elatus supercilio, Sabinū domesticum suum, virum ingenio callidū, industriaq. solertem, & sapientem nominandum, si animi vires tranquillissimis studijs accommodauisset, generum allegit: cum quo quorundam periculis suspicionibus cum patitur, fecit. Atque aliquandiu Africana annona extra ordinem retenta: ipse tandem cum immensa, certe temporibus nostris satis incredibili classe nauium Romam contendit: nam habuisse tunc tria millia septingentas naues dicitur; quem numerum ne apud Xersem quidem præclarum illum Persarum Regem, nec Alexandrum Magnum, vel quemquem alium Regum fuisse, historiae ferunt. Is simul ut agmine militum ad Urbem pergens, littore egressus est, occursum Comitis Marini territus, & in fugam versus, arrepta nauis, solus Carthaginem rediit, atque ibi continuo militari manu interfectus est. Sabinus gener eius Constantinopolim fugit; vnde post aliquantum temporis retractus, exilioq. damnatus est.] hæc Orosius. porro Heracliani interitum anno sequenti contigisse sub Consulatu Constantij & Constantis, Marcellinus tradit in Chronico. Extat Honorij Imperatoris aduersus Heraclianum tyrannum huiusmodi rescriptum^b:

Heraclianum hostem publicum iudicantes, digna censuimus auctoritate puniri, ut eius refeceretur infausta ceruices. Eius quoque satellites pari intentione persequimur. Sed hanc omnibus priuatis atque militantibus licentiam damus, ut omnes prodendi in medium habeant liberam facultatem. Nec inuidiam metuat, qui ad publicum deduxerit criminofum: cum illud specialiter caueamus, ne vllus aliquem eorum aut subtrahendum iudicet, aut celandum: neve ex eorum facultatibus vel deposita deneget, vel accepta non prodatur. Dat. III. Non. Iulij, Rauennæ, post Consulatum Honorij nonum & Theodosij quintum.] ita quidem restituendum pro Consulatu decimo Honorij & Theodosij sexto, qui contigit post sequentem annum. datum enim esse huiusmodi ab Honorio rescriptū hoc anno post fugam Heracliani, satis potest intelligi ex his quæ tum anno superiori, quo rescriptorum Consulatus inuersos diximus, tum etiam ex his quæ ex Orosio & Marcellino nuper hoc anno sunt dicta: sed id certius demonstrat sequens ab eodem Honorio Imperatore datum de abolendo nomine Consulatus Heracliani rescriptum ad Adrianum Præfectum Prætorio^c: Heracliani vocabulū nec priuatim nec publice vlla memoria teneat: ideoq. submouenda esse censemus, quæcumque sub eo gesta esse dicuntur. Libertates quoque (quonia certum est scelere eius solemnitate Consulatus esse pollutā) in melius reuocamus: sciatq. dominorum voluntas, iterandum esse, quod illo auctore aduertit stare non posse. Semel tamen mutatae conditionis beneficium implendum esse, præcipimus; & ita repeti manumissionum consuetudines nunc iubemus, ut nullus sub hac occasione incipiat nolle quod voluit. Dat. III. Non. Aug. Rom. post Conf. Honorij IX. & Theodosij V. AA. Conf.]

Sed quid lugubre accidit post cladem Heraclianam? illud dolendum, quod Marinus Dux exercitus trajiciens in Africam, perduelles Imperij persecuturus, Marcellinum illum Tribunum & Notarium, Cognitorem missum & sequestrem conciliationis inter Donatistas atque Catholicos, virum eruditione spectatum & pietate insignem, prodicione Donatistarum, calumniam passum studuisse parti Heraclianæ, occidi iusserit. hoc quidem est quod S. Hieronymus de eo ait^d: Marcellinus sub inuidia tyrannidis Heraclianæ ab hæreticis innocens cæsus est.] Sed quinā hi hæretici in Africa, nisi Donatistæ in ipsum infensissimi? Ob id igitur titulo martyrij in Ecclesiasticis tabulas referri meruit, & anniuersaria memoria honestari: de eo enim itā in Romano Martyrologio VIII. Id. Aprilis: Carthaginæ S. Marcellini martyris, qui ob Catholicæ fidei defensionem ab hæreticis occisus est.] De eo etiam hæc Orosius^e: Marcellinum Marinus Comes apud Carthaginem (incertum est, zelo stimulatus, an auro corruptus) occidit. Qui continuo reuocatus ex Africa, factusq.

^a Oros. lib. 7. c. 42.

* Iudices

APPARATUS
HERACLIANI

HERACLIA-
NVS FUGA-
TVS ET OC-
CISVS.

^b l. 21. de pan.
C. Theod.

RESRIPTA
IN HERA-
CLIANVM.

^c l. 13. de infirm.
his que sub ty-
ran. C. Theod.

MARCELLI-
NVS INNO-
CENS OCCI-
DITVR.

^d Hieron. contra
Pelag. lib. 3.

^e Oros. lib. 7.
c. 42.

A ctusq. priuatus, vel ad pœnam, vel ad pœnitentiam conscientia suæ dimissus est.] hæc Orosius. Putauerunt enim Donatistæ, vna cum Marcellino se extinguere & abolere potuisse, quæ eo præsentem confecta essent aduersus ipsos Acta publica. sed Honorius voluit eadem facta tecta atque firmiter in perpetuum custodita, cum anno sequenti ad Iulianum in Africa Proconsulem aduersus eos ita rescripsit^a:

Notione & sollicitudine Marcellini spectabilis memoriae viri contra Donatistas gesta sunt ea, quæ translata in publica monumenta habere volumus perpetim firmitatem. Neque enim morte Cognitoris perire debet publica fides. Dat. III. Kalend. Septembr. Constantio & Costante Conf.] Quantum vero Honorio Imperatori, Christianoq. Senatui displicuerit obitus Marcellini; inde accipere potes, quod Marinus ipse Dux, qui ob ingentem sine sanguine partam victoriam, atque Africam Romano Imperio restitutam, ipsamq. Rempub. a sæuissimo tyranno liberatam, nobilem fuisset iure consecuturus triumphum; Romam reuersus, non solum eo priuatus est, sed exutus militia, in ordinem redactus, ad pœnitentiam pro expiando graui scelere dumtaxat fuit in vita relictus; sed & fuisset vindice legum gladio truncatus capite, nisi indecens visum esset, sanguine fontis, in fontis martyris vlcisci sanguinem. Sed de Marcellino hætenus.

Quod rursus ad Heracliani tyrannidem pertinet: ad hanc plane referenda sunt, quæ S. Hieronymus, tacito nomine, de eodē scribit in epistola ad Demetriadem; quam quidem hoc ipso tempore datam esse, inde certum deduces argumentum, quod idem S. Hieronymus in eadem epistola testatur, se ante annos circiter triginta scripsisse epistolam ad Eustochium de Virginitate, quam ab ipso elaboratam fuisse anno Domini trecentesimo octogesimo tertio, superius suo loco demonstratum est. De Heracliani enim enormibus vitijs ex S. Hieronymo superius diximus, cū de Probæ, Iulianæ, & Demetriadis in Africam ex Urbe appulsū egimus. Porro hoc tempore contigit ab eadē Demetriade edi egregium Christianæ pudicitia specimen, cum ipsa virgo oppignerata iam sponso, ex inopinato cum habitu mutans vitæ statum, monastico habitu est professa vitam monasticam. Quam autem admirandi id fuerit exempli, haud intelliges, nisi in memoriam reuoces quæ de horū nobilissimo genere ad calcem tomi quarti superius dicta sunt. Didicit hæc S. Hieronymus a clarissimis feminis Gallicanis, quæ fugientes barbaros anno superiori (vt vidimus) grassantes in Gallias, nauigaturæ in Palæstinam ad loca sancta, vi ventorum in Africam iactatae fuerunt. Factum vero egregium a S. Hieronymo ita describitur^b:

Aiunt sanctæ & nobiles feminae, quæ eam (*nempe Demetriadem*) viderunt, quæ norunt, quas de littore Galliarum ad habitationem sanctorum locorum, hostium per Africā compulit sæua tempestas: noctibus & secreto, conscijs tantum virginibus Dei, quæ in matris & auia comitatu erant, numquam eam linteaminum, numquam plumarum vsam mollicie, sed cilicium in nuda humo habuisse pro stratu, iugibus faciem rigasse lacrymis, Saluatoris mente genibus aduolutam, vt suum reciperet propositum, vt impleret desiderium, vt auia animam matrisq. molliret. Quid vltra differo? Cum iam nuptiarum appropinquaret dies, & futuro matrimonio thalamus pararetur: secreto & absque arbitris, noctemq. habens pro solatio, talibus se fertur armasse cōsilijs: Quid agis Demetrias? cur pudicitiam tanto pauore defendis? libertate opus est & audacia. Quæ sic in pace metuis, quid faceres in martyrio perpetiando? Quæ tuorum vultum ferre non potes, quomodo sustineres tribunalia persecutorum? Si te virorum exempla non prouocant; hortetur, faciatq. securam beata martyr Agnes, quæ & ætatem vicit & tyrannum, & titulum castitatis martyrio consecrauit. Nescis, misera, nescis cui virginitatem tuam debeas?

Dūdum inter barbaras tremuisti manus: auia matrisq. sinu & pallijs tegebaris: vidisti te captiuam, & pudicitiam tuam non tuæ potestatis: horruisti truces hostiū vultus: raptas virgines Dei gemitu tacito conspexisti. Urbs tua, quondam Orbis caput, Romani populi sepulchrum est: & tu in Libyco littore exulem virum exul ipsa accipies? quam habitura pronubam? quo ducenda comitatu? stridor Punicæ linguæ procacia tibi Fescennia cantabit. Rumpes moras omnes: Perfecta Dei dilectio foras mittit timorem. Assume scutum fidei, lorica iustitiæ, galeam salutis: procede ad prælium. Habet & pudicitia seruata martyrium suum. Quid metuis auiam? quid formidas parentem? forsitan & ipsæ velint, quod te velle non credunt. His & alijs compluribus inflammata stimulis, omnem corporis cultum, & habitum sæcularem, quasi propositi sui impedimenta proiecit: pretiosa monilia & graues censibus vniones, ardentelq. gemmæ redduntur scrinijs: vili tunica induitur, vi-

^a l. 55. de heret. C. Theod.
RES GESTAE
SVB MARCEL-
LINO SERVA-
TAE INTE-
GRAE.

ANNO
213
217
219
244

EGREGIUM
FACTVM DE-
METRIADIS
VIRGINIS.

^b Hier. epist. 8.

CLARISSI-
MAE FEMI-
NAE EX GAL-
LIA EXTOR-
RES OB BAR-
BAROS.

^c l. Ioan. 4.
d Ephes. 6.

DEMETRIAS
VESTES MO-
NASTICAS
INDVIT.

liori tegitur pallio, & insperata auia genibus repente prouoluitur: fletu tantum & planctu, A
quæ esset, ostendit.

Obstupuit sancta & grauis femina, Proba auia, alienum habitum in nepte conspiciens: mater gaudio stabat attonita: vtraque verum non credere, quod verum esse cupiebat. hæsit vox faucibus, & inter ruborem & pallorem, metumq. atque lætitiæ cogitationes variæ nutabant. Succumbendam est huic loco; neque narrare aggrediar, quod dicendo minus faciam. Ad explicandam incredibilis gaudij magnitudinem, & Tulliani fluiui siccaretur ingenij, & contortæ Demosthenis vibratæq. sententiæ tardius languidiusq. ferrentur. Quicquid potest cogitare animus, quicquid sermo potest explicare, illo in tempore factum est. Certatim in oscula neptis & filiæ mater & auia ruunt: vbertim flere præ gaudio, iacentem manu attollere, amplexariq. trepidantem: agnoscere in illius proposito mentem suam, & gratulari, quod nobilem familiam virgo virginitate sua nobiliorem faceret: inuenisse eam quod præstaret generi, quod Romanæ vrbs cineres mitigaret. B

Iesu bone, quid illud in tota domo exultationis fuit? Quasi ex radice fœcunda multæ simul virgines pullularunt: exemplum patronæ & dominæ secuta est clientum turba ac famularum. Per omnes domos feruebat virginitatis professio, quarum cum impar esset in carne conditio, vnum erat præmium castitatis. Parum loquor. Cunctæ per Africam Ecclesiæ quodam exultauere tripudio: non solum ad vrbes, oppida, viculosque, sed ad ipsa quoque magalia celebris fama penetrauit: omnes inter Africam, Italiamq. insulæ hoc rumore repletæ sunt, & inoffenso pede longius gaudia cucurrere. Tunc lugubres vestes Italia mutauit, & femiruta vrbs Romæ mœnia pristinum ex parte recepere fulgorem, propitium sibi existimantes Deum in alumnae conuersione perfecta. Putares extinctam Gothorum manum, & colluuiem perfugarum atque feruorum, Domini desuper intonantis fulmine, concidisse. C] & paulo post: Penetrauit hic rumor Orientis littora, & mediterraneis quoque vrbibus Christianæ gloriæ triumphus auditus est. Quæ virginum Christi non huius se societate iactauit? Quæ mater non tuum, Iuliana, beatum clamauit vterum? hæc & alia Hieronymus, qui & de virginis dote summa Christo sponso collata subdit:

Fertur (inquit) & omnium Christianorum laude celebratur: quicquid fuerat nuptijs præparatum a sancta Christi synoride (Proba scilicet ac Iuliana) virgini traditum; ne sponso fieret iniuria; immo vt dotata pristinis opibus veniret ad sponsum, & quod in rebus mundi perituum erat, domesticorum Dei sustentaret inopiam. D] post hæc autem S. Hieronymus de eiusdem generis nobilitate plura, quæ nos alia occasione superius. Quod vero maxime omnium profuturum virgini existimauit, idem S. Hieronymus ea epistola ipsam admonuit, vt Origenianæ hæresis venena vitaret: cur autem hoc, dicemus postea. Cum vero exordia reperit delatæ ex Oriente Romam hæresis, dum sub Anastasio Papa per Rufinum aduectum est Romam Periarchon Origenis, hæc adijcit: Et quia vereor, immo rumore cognoui, in quibusdā adhuc viuere & pullulare venenata plantaria: illud te pio charitatis affectu præmonendam puto, vt S. Innocentij, qui Apostolicæ cathedræ & supradicti viri successor & filius est (nempe Anastasij Papæ) teneas fidem, nec peregrinam (quamuis tibi prudens, callidaq. videaris) doctrinam recipias. Solent enim huiuscemodi per angulos mustitare, & quasi iustitiam Dei quærere: Cur illa anima in illa est nata prouincia? Quid causæ extitit, vt alij de Christianis nascantur parentibus, alij inter feras & fœuissimas nationes, vbi nulla Dei notitia est? &c.] monet vehementer vt caueat Origenistas, eosdemq. in Pelagianos nomine commutatos. Sed in his illud considera: Quid est quod scribens ad virginem in Africa agentem, vbi adest S. Augustinus tantopere ipsius Hieronymi litteris commendatus, vt Innocentij Papæ fidem teneat & sequatur, nec meminit Augustini? nisi quod sciret, illibatam eam in sede Petri certius custodiri; sicq. e fonte ipso puro potius quam ex riuus aquam salutis petendam esse demonstrans: quod ipse exemplo & verbis docuit, cum de fidei veritate Damasum Papam sæpe consuluit. Sed ad Demetriadem. E

Hæc igitur professæ domi S. Demetriæ, solemni ritu palam postea in ecclesia ex præscripto Ecclesiastico more perfecit. de quibus ista idem S. Hieronymus habet: Scio quod ad imprecationem Pontificis flammæ virginale sanctum operuerit caput, & illud Apostolicæ vocis insigne celebratum sit: Volo autem vos omnes virginem castam exhibere Christo. Quando astitit Regina a dextris eius, in vestitu deaurato; circumdata varietate: qua veste polymita & multarum virtutum diuersitate contexta indutus fuit & Ioseph, & Regum quondam vtebantur filiæ. Vnde & ipsa sponsa lætatur, ac dicit (ipsa

videlicet

A videlicet quæ Deo dicatur virgo) Introduxit me Rex in cubiculum suum. Sodaliumq. res- a Cant. 1.
spondet chorus: Omnis gloria filiæ Regis intrinsecus. hęc pauca referat ex antiquis in b Psal. 44.
velandis virginibus Ecclesiæ cærimonijs S. Hieronymus.

Sed vnde tanta hæc Demetriadi? Exquirendus quidem est tantæ molis sapientissimus architectus. Fuit hic S. Augustinus, qui de sancta virginitate cum illa sermonem habuit, puto ante annum, cum occasione publicæ cum Donatistis Collationis Carthaginæ se contulisset: ipse enim Augustinus in epistola, quam postea dedit ad Iulianam eius matrem, hæc habet: Ministerij nostri, adiuuante gratia & misericordia Saluatoris, in domo nostra tantus fructus exortus est, vt humanis nuptijs iam paratis, sancta Demetriæ spiritualem sponsi illius præferret amplexum, cui specioso præ filijs hominum ad habendam Spiritus vberiore fœcunditatem, nec ad amittendam carnis integritatem virgines nubunt. Ne sciremus autem quemadmodum nostra illa tunc exhortatio a fidei & nobili virgine fuisset accepta, nisi nobis profectis, cum post paululum professæ fuisset sanctimoniam virginalem, hoc ingens Dei donum, quod per seruos quidem suos plantat & rigat, sed per se ipsum. dat incrementum, nobis operarijs prouenisse, vestrarum litterarum lætissimo nuncio & veraci testimonio disceremus. hęc Augustinus. Ipsæ namque Proba & Iuliana reddiderunt de his omnibus certiore quam primum S. Augustinum, quem scirent magnopere adgausurum: donumq. ad eundem nuptiale miserunt: quo ipse accepto, gratulatorias has perbreues litteras reddidit:

Impletis gaudio cor nostrum, tanto iucundius, quanto carius; tanto gratius, quanto citius. Vestra namque stirpis sanctimoniam virginalem, quam, quacumque innotuisset, ac per hoc vbiq. fama celeberrima prædicat, velocissimum volatum eius fideliore atque certiore litterarum nuncio præuenistis; & prius nos fecistis exultare de cognito tam excellenti bono, quam dubitare de audito. Quis verbis explicet? quis digno præconio profequatur, quantum incomparabiliter gloriosius ac fructuosius habeat ex vestro sanguine feminas virgines Christus, quam viros Consules mundus? Nam volumina temporum si magnum atque præclarum est nominis dignitate signare; quanto est maius atque præclarior, cordis, corporis integritate transcendere? Magis itaque gaudeat puella nobilis genere, nobilior sanctitate, quod sit per diuinum consortium præcipuam in cælis consecutura sublimitatem, quam si esset per humanum connubium prolem propagatura sublimem. Generosius quippe elegit Anicianæ posteritas tam illustrem familiam beare, nuptias nesciendo, quam multiplicare pariendo, & in carne iam imitari vitam Angelorum, quam ex carne adhuc numerum augere mortalium. Hęc est vberior fœcundiorq. felicitas, non vntre grauescere, sed mente grandescere; non lactescere pectore, sed corde candescere; non visceribus terram, sed cælum orationibus parturire. Dominarum honore dignissimæ filiæ, perfruamini in illa quod defuit vobis: perseueret vsque in finem, adhærens coniugio quod non habet finem. Imitentur eam multæ feminæ dominam, ignobiles nobilem, fragiliter excelsæ excelsius humilem. Virgines quæ sibi optant Aniciorum claritatem, eligant sanctitatem: illud enim quantalibet cupiditate quando assequuntur? hoc autem si plene cupierint, mox habebunt. Protegat vos incolumes & feliciores dextera Altissimi, dominæ honore dignissimæ, & præstantissimæ filiæ. Pignora sanctitatis vestræ, præcipue ipsam sanctitatem præcipuam debito vestris meritis officio dilectione Domini salutamus. Velationis apophoretum gratissime accepimus. hactenus Augustinus.

Sed & S. Prosper quo celebravit elogio Deo dicatam virginem Demetriadem? accipe: E] Valde (inquit) mirabile erat, & inter præcipua diuinæ gratiæ exempla adnumerandum, quod virgo Anicia super omnes ad fastigium beatæ nobilitatis euecta, de cuius fœcunditate auis atque atavis responsura posteritas & familiæ votis expectabatur & patriæ, conuerso repente animo, desiderio cælestium nuptiarum, declinasti mortale coniugium: & vt omnem profapiam tuam etiam huius virtutis titulo consecraret, primam stirpis tuæ perpetuam & virginem filio virginis spondesti. hęc & alia S. Prosper in epistola quam ad ipsam scripsit Demetriadem Deo sacratam virginem. Vides quot quantisq. sanctorum Patrum præconijs, spiritualium nuptiarum epithalamijs, Demetriadis dicata Deo virginitas fuerit celebrata: vt intelligas quo pretio semper in Ecclesia fuerit sancta virginitas, ex qua sublimis quæque nobilitas decorum accipit & ornamentum.

Sed quid accidit? crocitare importune graculus voluit inter canentes olores, & in tanta cælestium nuptiarum festiua solatia conatus est inter lilia serpens latentem lubricus anguis

DEMETRIADIS EXEMPLUM AVCTVS VIRGINVM NUMERVS.

DEMETRIADIS DOS INGENS COLLATA PAVPERIBVS.

DEMETRIADIS DOS INGENS COLLATA PAVPERIBVS.

a Hieron. eadem epist. 8.
b 2. Cor. 12.
c Psal. 44.
SOLEMNES RITVS CONSECRATIONIS VIRGINIS.
d Genf. 37.

AVGVSTINI DE CONSECRATIONE DEMETRIADIS EPIST.

f Apud Ambrosij epist. 84.
S. PROSPER LAVDES THEOD. XVII DE METRIADIS.

PELAGIUS
SCRIBIT AD
DEMETRIAD-
EM.

guis irrepere. Pelagius enim etsi per præconem suum Cælestium propositis quæstioni-
bus (vt vidimus anno superiori) hæresis venena spargeret; ipse tamen sub sanctitatis pal-
lio adhuc latebat occultus: qui congratulaturus nouæ Christi sponsæ, quasi sponsale mu-
nus eidem exhibiturus, epistolam paræneticam, seu dixerimus potius librum (ita enim no-
minat Augustinus) ad ipsam misit, quæ hætenus extat: sed cum apud sanctos Hierony-
mum & Augustinum inter eorum opera edita reperiretur, a simplicioribus eadem vel
Hieronymi, vel Augustini credita est. verum licet eorum non esse, sed hæretici potius ho-
minis scriptio cognita fuerit: sub incerti tamen adhuc auctoris titulo in reiectaneam ap-
pendicem ad eorumdem Patrum opera relata, tamq. quisquiliæ & sordes, in angulo ma-
net^a. Ceterum vere Pelagij esse, non solum Pelagij errores in ea positi Pelagianis omni-
bus communes indicant, sed testificatione S. Augustini, immo & ipsius Pelagij, habetur
expressum. Est autem epistolæ seu libri ad Demetriadem (vtrouque nomine eam vocatam
inuenimus) eiusmodi exordium: Si summo ingenio, pariq. fretus scientia, &c.]

^a Apud S. Hieron. & August. som. 2. in apped. epist. 7. edit. Plantin.

PELAGIUS
CLANDESTI-
NA INVEN-
DIT VENENA

^b August. epist. 143.

AVGVSTI-
NVS INSVR-
GIT CONTRA
SCRIPTA PE-
LAGII.

Quod autem proprium est hæreticorum, clandestinis, instar colubri, spiris irrepere; in
eodem quem ad Demetriadem librum scripsit, suum tacuit nomen: sed voluit Deus, vt
per aliam ab eo scriptam epistolam, tum suum, tum & Iulianæ virginis matris nomen ex-
presserit: id enim S. Augustinus in epistola ad ipsam Iulianam scripta docet, dum de eodem
libro agit his verbis^b: In quo (inquit) quamuis nec ipse, nec tuæ reuerentiæ nomen ex-
presserit; tamen a matre virginis, vt ad eam scriberet, a se postulatum esse, commemorat.
In quadam vero epistola sua idem Pelagius, vbi & nomen suum apertissime ponit, nec nomen
sacræ virginis tacet, dicit ad eam se scripsisse; & eiusdem sui operis testimonio probare nititur,
se gratiam Dei, quâ vel tacere vel negare asseritur, apertissime confiteri. Sed vtrum ipse
sit liber, in quo de spiritalibus diuitijs illa verba posuit, vel vtrum ad vestram peruenit san-
ctitatem, rescriptis vestris petimus nos dignemini facere certiores.] hæc ipse: cum alioqui
scriptum librum esse Pelagij, cum confutat postas in eo blasphemias sententias, in libris de
Gratia Christi Augustinus sæpe affirmet, sicut fecit in dicta epistola ad Iulianam, in qua po-
nit verba Pelagij eadem atque refellit, vt inter alia cum in libro illo hæc leguntur: Scribi-
mus enim, petente sancta matre eius, immo iubente.] quæ quidem verba magnopere ipsius
Augustini animum perculerunt, veriti, ne tum mater tum filia Babylonis aureo calice po-
tarentur. At num id verum esset (quod haud ita exploratum haberetur, cum hæretici
multa eiusmodi fingere consueverint) id discere ab eis ipse studuit Augustinus.

^c August. de bo- no viduitatis in fin.

Sed esto, rogarit ac iusserit, vt ea ad Demetriadem scriberet, Iuliana Pelagiū: haud ta-
men in suspicionē adducenda est hæresis Pelagianæ. Quod enim hætenus Pelagij nomen,
vtpote monachi, bene audisset etiam apud sanctos viros, & inter alios apud ipsum quoque
S. Paulinum Nolanum Episcopum (vt suo loco superius diximus) haud crimine hæresis
ipsa infamanda est Iuliana, si quid ab eo ad virginem scribi, litteris postulauit: nam de
sacris filia nuptijs (vt vidimus) ad S. Augustinum quoque litteras dedit, & ad alios etiam
(vt puto) magni nominis viros. Ceterum ipse S. Augustinus vt hæc accepit, ne haustum
ex epistolæ illius lectione venenum mortem eidem afferret, euestigio parauit atque
propinavit antidotum, scribens ad Iulianam, quæ ab ipsius Augustini ore pendebat, epi-
stolam^c; qua sparsas in illo Pelagij libro hæreses spongia terfit.

^c August. epist. 143. CONFVTA-
TVR VBIQVE
AB AVGVSTI
NO PELAG.

Nec id sibi satis esse Augustinus existimauit, vna epistola confutasse Pelagij in eo libro
conscriptas hæreses: sed addidit alia, multuq. fuit in his: nam libro postea scripto aduer-
sus Pelagium & Cælestium de Gratiâ Christi, eadem scripta sæpe refellit, vbi eiusdem
epistolæ seu libri sæpe meminit. Demum eo procaciæ ventum est, vt nec ipse Pelagius ne-
garit illum esse suum, sed gloriaretur: nam ita de eo Augustinus^d: Sicut de gratia Dei
sentit in eo libro, quem ad sacram virginem scripsit, cuius etiam commemorationem fa-
cit in litteris, quas Romam misit.] citabat ipsum suum librum Pelagius, his scilicet ver-
bis ab eodem Augustino^e redditus: Legant etiam (inquit) quam ad sacram Christi virgi-
nem Demetriadem in Oriente cōscripsimus epistolam, & inuenient nos ita hominis lauda-
re naturam, vt Dei semper gratiæ addamus auxilium.] Sed quam perperam abuteretur
ille nomine patriæ, pluribus docet. Hæc & alia perlegens Beda^f, absque controuersia epi-
stolam illam ad Demetriadem, nouit Pelagij esse scetum: sicut & intellexit S. Prosperi es-
se epistolam illam ad eandem virginem Demetriadem, quæ hætenus scripta in codici-
bus epistolarum S. Ambrosij, ipsi tributa est S. Ambrosio, cuius est exordium^g: Cum splen-
didissimæ sanctimonie tuæ propositum, &c.] quæ quidem nihil aliud vir sanctissimus & fidei
Catho-

^d August. de Gra- tia Christi lib. 1. c. 22.

^e Eod. lib. c. 37.

^f Bed. in præf. in Cantig.

^g Apud Ambros. epist. 84.

A Catholicæ propugnator acerrimus conatus est, quam Pelagij assertionibus aduersariam
stabilire doctrinam, & confirmare solidam veritatem.

Quod rursus ad Iulianam Demetriadis matrem spectat: quâ procul abfuerit ab omni hæ-
resis suspitione, qua videri poterat ex Pelagij litteris aspersa fuisse; ipsa his verbis ad Au-
gustinum antea scribens professa fuit^a: Nouerit (inquit) sacerdotium vestrum, longe me
ac domunculam meam ab huiusmodi personis esse discretam: omnifq. familia nostra adeo
Catholicam sequitur fidem, vt in nullam hæresim aliquando deuiauerit, nec vnuquam la-
psa sit, non dico in eas sectas quæ vix expiantur, sed nec in eas quæ paruos habere viden-
tur errores.] hæc ipsa, plane significans caruisse penitus domum suam hæresibus illis, qui-
bus Dei ipsius labefactaretur natura atque potentia, vt Arianorum, Macedonianorum,
& horum similibus, vel Manichæorum, quorum comparatione reliquæ hæreses parui cen-
seri viderentur erroris: licet S. Augustinus ipsam postea docuerit, haud fuisse Pelagij le-
ues errores. Quæ igitur hætenus vna cum suis integra, puraq. ab omni hæresis vel leuissi-
ma tinctura vixerat, ab Augustino admonita, eodem candore reliquū vitæ tempus exegit.

Quod enim post hæc tēpora plurimis annorum curriculis eadem Pelagiana hæresis cum
eius sectatoribus, Patrum scriptis, sacrisq. sæpe Concilijs tum in Oriente, tum in Occiden-
te, Romæ, atque Carthagine & in Palæstina celebratis, sub Innocentio & successoribus
Vrbis Pontificibus fuerit ventilata, confutata, damnata, atque proscripita; neque posthac
de eadem Iuliana sit aliqua querela: eadem qua antea, semper perseuerasse integritate,
iure meritoq. censenda est: sicut & sancta Proba, quæ cum hoc tempore esset in Africa,
ea bene vsa occasione, ab eodem S. Augustino, quem sciret eximium in Ecclesia fulgere
doctorem, de orando Deo ab ipso commentarium petijt, quem & consecuta est^b: itemq.

C ipsa Iuliana eundem Augustinum interpellans, de bono viduitatis ab eo tractationem
accepit. id quidem post hæc tempora factum esse, quæ in fine eiusdem commentarij
idem S. Augustinus habet, declarant his verbis^c: Ordinatifime quippe prouenit, vt
matri vestræ iam grandæuæ de oratione epistolam scriberem; ad ipsam quippe maxi-
me pertinet orando concertare pro vobis, quæ de se minus est sollicita quam de vo-
bis. et vt ad te potius quam ad illam hoc de continentia viduali opusculum facerem; quia
tibi superare adhuc restat, quod iam ætas illius superauit. Virgo autem sancta proles ve-
stra, si aliquid de sua professione desiderat, ex laboribus nostris habet grandem librum de
sancta virginitate, quem legat.] hæc ad Iulianam Augustinus, quam & litteris Innocen-
tij Papæ magnopere scias esse laudatam: quas ipsas eadem ex causa, qua S. Augustinus ad
eam scripserat, esse datas intelligas. sunt huiusmodi, perbreues ipsæ quidem^d:

D Singulare membrum Ecclesiæ, tuæ religionis amplitudinem existere, & a nobis reue-
rentissime coli, satis est omnibus manifestum. In ipso enim apice nobilitatis multo nobi-
liorem Ecclesiæ deuotionem impendis, & magis læta Christi agnitione, præceptis eius
obtemperas, & de fide potius exultas, quam tanti generis flore iactaris. Summæ virtutis
est, vicisse gloriam carnis; & magnæ est Christi gratiæ, nobilitatem moribus superasse, do-
mina filia merito illustris. Certa igitur & ista huius vitæ (quæcumque sunt) spatia æter-
nis diuinisq. officijs illustrare contende; vt qui insignem te præstitit, reddat sibi per sæcu-
la clariorem.] hætenus Innocentij Papæ ad Iulianam epistola.

Odoraris ne, lector, cur hanc Innocentius epistolam scripserit, ac percipis quo eiusdem
argumentum tendat? intelligis in ea, tamquam in pharetra, abscondi sagittam, ad ferien-
dum Pelagium? Quidnam virus ille in epistola ad Demetriadem, quod tantopere dis-
plicuit Augustino? accipe^e: Spiritales vero (inquit) diuitias nullus tibi, præter te, confer-
re poterit. In his ergo iure laudanda, in his merito ceteris præferenda es, quæ nisi ex te
& in te esse non possunt.] hæc Pelagius. in quem Augustinus: Cernis nempe, quan-
ta in his verbis sit cauenda pernicies. Nam vtique quod dictum est, Non possunt esse ista
bona nisi in te: optime & verissime dictum est: iste plane cibus est. Quod vero ait, Non
nisi ex te: hoc omnino virus est, &c.] Innocentius igitur Romanus Pontifex, cum sibi in-
notuisset vulgata illa Pelagij ad Demetriadem epistola: & ipse occurrit antidoto, &
quàm mira arte compositum propinavit illud, cum vno ductu calami, quid sentiendum
esset, quid sancte pieq. Romana custodiret Ecclesia, verbis illis significauit: Magnæ est
Christi gratiæ, nobilitatem moribus superasse, domina filia.] vidisti verborum antithesin?
& tantæ vocis tonitrum considerasti, quo illam redditam cautiorem in pietatis officio con-
tineret, & insipientem lupum sub ouina pelle conficeret? Sic igitur tum litteris Augustini
& Prosperi,

^a Apud August. epist. 143. IULIANAB
FIDES SIN-
CERA.

AVGVSTI-
NVS QUAE
SCRIPSIT AD
IULIANAM
ET PROBAM.
^b August. epist. 121.
^c August. de bo-
no viduitatis in
fin.

^d Epist. Rom. Pontif. epist. 11. INNOCENTIVS PAPA
SCRIBIT AD
IULIANAM.

* existens

^e Apud August. epist. 143.

& Prosperi, tum breui illa Innocentij Papæ epistola factum est, vt sancta familia ab irre-
pente clanculo hæresiarcha fuerit custodita, atque in omnibus illæsa seruata. Inde etiã eue-
nisse scias, vt scribens postea S. Hieronymus ad eandem virginem Demetriadem, illa de
inhærendo doctrinæ Innocentij Papæ magnopere inculcarit, quæ dicta sunt superius, hic
autem (quod rerum exigat argumentum) vtiliter repetenda: Illud (inquit) te pio cha-
ritatis affectu præmonendam puto, vt sancti Innocentij, qui Apostolicæ cathedræ & supra-
dicti viri successor & filius est, teneas fidem, nec peregrinam (quamuis tibi prudens & calli-
da videaris) doctrinam recipias, &c.]

Præterea autem scripsit & idem Pelagius ad viduam quamdam, blanditijs eã atque adu-
latione demulcens. ex qua epistola hæc S. Hieronymus recitat, atque subsannat^a: Eidem
adulans viduæ, non erubescis dicere, pietatem quæ nusquam reperitur in terra, & verita-
tem quæ vbique peregrina sit, in illa potissimum commorari.] & paulo post: Docere est
hoc, an occidere? leuare de terra, an præcipitare de cælo? id mulierculæ tribuere, quod
Angeli non audeant vsurpare? Si autem pietas, veritas, atque iustitia non inueniuntur in
terris nisi in vna muliere; vbi erunt iusti tui, quos absque peccato in terris esse iactabas?]
Quod igitur hoc anno Pelagius, qui hætenus per Cælestium, Scelestum dicendum potius,
hæresim (vt vidimus) aggressus fuerat promulgare; iam quid sentiret, vulgata ea ad De-
metriadem epistola, penitus innotuerit: inde accidit, vt sub anni huius Lucio Consule
idem qui supra S. Prosper in Chronico tradat, Pelagij hæresim hoc anno innotuisse,
quam tamen in Cælestio scimus Carthagine fuisse damnatam. Reliqua autem de Pelagio
dicemus anno sequenti, & alijs, vt ratio temporis exiget.

Hoc eodem anno Burgundiones partem Galliarum Rheno proximam obtinuisse, idem
Prosper testatur in Chronico, necnon Cassiodorus. Hos olim a Valentiniano Imperato-
re sollicitatos aduersus Scotos inuadentes Romanum Imperium anno Domini trecen-
tesimo septuagesimo, sub Consulatu Valentiniani atque Valentis tertium, auctor est
Ammianus^b; qui ait, Burgundios^c fuisse populos in Germania confines Alemannis, eos-
demq. inter se mutuo pro finibus certare consueuisse^d, gloriariq. solitos se sobolem Roma-
nam, quemadmodum Bataui & Edui se Romanorum fratres dixere quadam ostentatione
barbarica. Quomodo vero sint dicti Burgundiones a Burgis, Orosium^e consule, licet di-
cta ab eo haud omnibus placeant. De ipsorum vero Burgundionum Christianitatis ori-
gine ac tempore Socrates^f agit, atque Orosius; sed minime inter se consentiunt: etenim
quod ad tempus pertinet, alter sub Honorio, alter sub eius successore Valentiniano Augu-
sto, eius nominis tertio, refert. sed præstat, mea sententia, audire Orosium, qui Honorij Imp-
res gestas cum prosequitur, de Burgundionibus iam ad Christi fidem conuersis meminit,
vbi hæc ait de iisdem iam in Gallijs sedē habentibus: Prouidentia Dei, omnes Burgundio-
nes Christiani modo facti, Catholica fide, nostris clericis quibus obedirent, receptis, blan-
de, mansuete, innocenterq. viuunt, non quasi cum subiectis Gallis, sed vere cum fratribus
Christianis.] hæc Orosius. Ex quibus intelligas, errore lapsum Socratem^g, qui eorum ad
Christi fidem conuersionem refert (vt diximus) ad tempora Valentiniani Tertij Imperato-
ris, qui successit Honorio: nam ista scripsit Orosius (vt ipse testatur^h) viuente adhuc Hono-
rio, ante octo annos quam Valentinianus imperaret, anno Domini quadringentesimo de-
cimoseptimo: quod ex eo perspicue colligitur, dum ibi in fine operis numerat ab origine
mundi quinquies mille sexcentos decem & octo annos, & Christum natum tradit anno
quinquemesimo centesimo nonagesimonono.

Quomodo vero contigerit Burgundionum ad Christianam religionem conuersio, ab
ipso Socrate ita describiturⁱ: Rem plane memorabilem, eodem ferme tempore gestam, hoc
loco commemorabo. Est gens quædam barbara, locum trans Rhenum fluuium incolens,
quos vulgo Burgundiones vocant. Isti vitam a Republica gerenda remotam perpetuo de-
gunt, sunt autem fabri lignarij omnes, & ex ea arte mercedem, qua sustentant vitam, ac-
quirunt. Hunnorum gens crebro in eorum fines inuasionem faciens, agros depopulata est,
& complures illorum non raro trucidauit. Itaque illi non ad hominem vllum auxilij pe-
tendi causa confugiunt; sed Dei alicuius potestati se totos permittere, in animos inducunt.
Ac cum mente complecterentur, Romanorum Deum illis qui eum metuunt & reueren-
tur, firmum afferre præsidium: omnes communi consensu ad credendum in Christum se
contulerunt: atque ad ciuitatem quamdam Galliarum profecti, postulanti ab Episcopo, vt
Christianorum baptismo donentur. Is cum illis septem dies præscripsisset ad ieiunandum,
eosq.

^a Hieron. contra
Pelag. lib. 3.

^b Ammian. lib.
28.

^c Idem lib. 18.

^d Idem lib. 28.

^e Oros. lib. 7. c. 32.

^f Socr. lib. 7. c. 16.

^g Socr. lib. 7. c. 30.

^h Oros. lib. 7. c. 16.

ⁱ Idem lib. 1. c. 1.

^j Socr. lib. 7. c. 30.

DE CONVER-
SIONE BUR-
GUNDIONVM.

A eosq. in fide erudijisset, octauo die lauacro baptismatis tinxit, & cum pace dimisit. Illi
vero animo fidenti contra tyrannos gradiuntur: nec spes eos fefellit. Quippe Vptaro Hun-
norum Rege nocte, cum se cibo nimio ingurgitasset, medio disrupto, Burgundiones Hun-
nos duce carentes adorti, pauci cum permultis (tria enim millia contra decem impetum
faciunt) commisso prælio, victoriam consequuntur. Ex illo tempore gens ea Christia-
nam religionem ardenti studio excoluit.] hætenus Socrates. Ceterum bellicosissimos
fuisse Burgundiones, & multitudine ac viribus præstasse, tradit Ammianus^a. Quod ve-
ro ad tempus huiusmodi ipsorum conuersionis ad fidem spectat: ante Anastasium Papam
dicenda esset contigisse Burgundionum Christianitatem, si in omnibus legitima demon-
strari posset quæ extat eius nomine epistola ad Episcopos Germaniæ & Burgundiæ.

Hoc eodem anno in Oriente Theodosius Imp. Eunomianos sæpe damnatos, nouo rescri-
pto^b exagitauit, simulq. Anabaptistas vltimo supplicio afficiendos. Idemq. aduersus Noua-
tianos illos, qui ab alijs Nouatianis diuisi schismate, Pascha alio modo quàm Nouatiani reli-
qui, cum Ecclesia Catholica celebrandū suscepissent, ob idq. Protapaschitarum sibi nomen
imposuerant, proseriptione & deportatione damnauit^c. Porro horum Nouatianorum inter
se his temporibus conflictantium schismatis Socrates^d meminit, nosq. suo loco superius di-
ximus, nimirum quod ij Pascha alio modo celebrandum dicebant, nempe in azyms: quo-
rum auctor Sabbatius erat, a quo Sabbatiani ijdem sunt appellati. Accidit namque, vt hoc
tẽpore (sicuti vidimus) Nouatiani ipsi a Cyrillo Alexandrino Episcopo, & ab Innocentio
Romano Pontifice exagitarentur, pellerenturq. ex ecclesijs, quas in hanc vsque diem to-
lerati in pace possederant. Sed & diuino quoque iudicio ijdem ostensi sunt esse repulsi, mi-
raculo nempe illo, quod a S. Paulino describitur in carmine ad Cytherium, vbi agit de
C Martiniano naufrago, vecto naue Nouatiani hominis, cum ipsa naus absque aliqua maris
tempestate soluta compagibus, ebibens vndam, deglutitur a mari, Nouatianis omnibus at-
que ceteris infidelibus, qui in ea erant, pereuntibus, Catholicis fidelibus tantummodo li-
beratis, & qui illis inhæserunt credentes: ita vt magno prodigio casus ipse omnes discreue-
rit, qui pij, quive impij essent. de his enim S. Paulinus hæc inter alia cecinit^e:

Et ecce varijs diuiduntur casibus

Ad mortem, & ad vitam dati.

Quod ne putaretur forte permixtum bonis

Simul tributum, vel malis:

Constat perijisse Christianum neminem,

Et interijisse perfidos.

Namque aut malignus corde Iudaus perit,

Reus aut superbi schismatis.

Quemcumque Christi recta signauit fides,

Hunc vita cognouit suum.] &c. At de Nouatianis hætenus.

IESV CHRISTI

A N N V S

414.

INNOCENTII PAP.

A N N V S

13.

HONORII

20. IMPP.

THEODOSII

7.

Q Vadringentesimus decimusquartus Christi annus, Constantij & Constantis, pa-
tris & filij, Consulatu adscribitur Fastis: ob res enim in bello aduersus tyrannos &
barbaros feliciter gestas, ijdem Consulatu promeruere, necnon adsciri ab Honorio in col-
legas Imperij: sed hæc postea. Constantij vero virtus hoc anno in expellendis e Gallia Go-
this enituit. Hoc enim anno, qui quartus a capta ab iisdem Gothis Vrbe numeratur (in-
quit Orosius^f) Constantius Comes apud Arelatū Galliæ urbem consistens, magna rerum
gerendarū industria Gothos Narbona expulit, atque abire in Hispaniam coegit, interdicto
præcipue atque intercluso omni cõmeatu nauium, & peregrinorum vsu commerciorum.]
hæc Orosius, male tamen numerans ab Vrbe condita annos mille centum sexaginta octo,
cum numerandus esset sexagesimus sextus: sicuti perperam agit numerans sexagesimum-
quartum post millesimum centesimum, cum ab Alarico capta est Vrbs; cum sexagesi-
mus secundus sit numerandus ab ipso, qui Christum natū habet anno ab Vrbe septingente-
simo quinquagesimosecundo. Subdit autem idē Orosius hæc de Gothorum ipsorum Rege
Athaulpho: Cumq. eidem paci petendæ atque offerendæ studiosissime insisteret, apud Bar-
cinonem

^a Ammian. lib.
28.

^b l. 7. ne sanct.
baptism. iter. Cod.
Theod. & Cod.
Infirm. eod. tit.

^c l. 6. ne sanct.
baptism. iter. Cod.
Theod.

^d Socrat. lib. 7.
c. 9.

NOVIATIANI
EIECTI TER-
RA MARIQ.

^e Paulin. ad Cy-
ther. epist. 42.

GOTHI PER-
LVNTVR E
GALLIIS.
f Oros. lib. 7.
c. 43.

cinonem Hispaniæ urbem dolo suorum (vt fertur) occisus est.] sed id anno sequenti accidisse, Prosper affirmat. Quod autem Romani in Gothos, quos pacis studiosos & auxiliarios habere cœperant, copias mouerint, illa præcessisse causa videtur, quod Attalus ille tyrannus, qui ab eisdem Gothis Imperium deponere coactus est, hoc anno (vt idem Prosper ait) eorundem Gothorum consilio tyrannidem resumit in Gallijs; sed anno sequenti relictus a Gothis, captus Constantio viuis traditus est.

Vt vero Gothi hoc anno expugnaretur atque fugarentur e Gallijs, tyrannusq. Attalus rediuius opprimeretur, Honorius Imp. præstitit: dū enim pro religione certans in Africa expugnat hæreticos, Romanus exercitus in Gallijs superat barbaros: vt plane visi sint beneficij mutuo certasse Deus optimus maximus, & Honorius Imperator, iste hæreticos exagitando, ille barbaros atque tyrannos debellando. Sed reddamus hic datum ab eodem Honorio aduersus Donatistas hoc anno rescriptum: cuius quidem fanciendi, atque accelerandi, recentem præbuere causam ijdē diutissime tolerati impij Donatistæ, quorum arte (vt vidimus) sanctissimus vir Marcellinus a Duce Romani exercitus anno superiori fuit occisus. Porro cum putarent vna cum eius morte perijsse pariter Acta aduersus eos in publica Collatione confecta: ea perpetuo in suo robore conseruanda, idem Imp. hoc anno dato ob eam causam rescripto fanciuit: recitauimus illud opportuniori occasione superioris. Quod vero hoc eodem anno aduersus eisdem rescriptit, ita se habet:

Donatistas atque hæreticos, quos patientia clementiæ nostræ nunc vsque seruauit, competentem constituimus auctoritate percelli, quatenus euidenti præceptione se agnoscant & intestabiles, & nullā potestatem alicuius hereditatem ineundi habere, sed perpetua inustus infamia a cœtibus honestis & a cōuentu publico segregandos. Ea vero loca, in quibus dira superstitione nūc vsque seruata est, Catholicæ venerabili Ecclesiæ socientur: ita vt Episcopi, presbyteri, omnesq. Antistites eorum & ministri spoliati omnibus facultatibus, ad singulas quasque insulas atque prouincias exulandi gratia dirigantur. Quisquis autem hos fugientes propositam ultionem, occultandi causa, susceperit; sciat & patrimonium suum Fisci nostri compendijs adgregandum, & se pœnam, quæ his proposita est, subiturum.] hæc aduersus Antistites eorum, reliquosq. ministros: aduersus vero reliquas personas ista decreuit:

Damna quoque patrimonij, pœnasq. pecuniarias euidenter imponimus viris, mulieribus, personis singulis, & dignitatibus pro qualitate sui quæ debeant irrogari. Igitur Proconsulari, aut Vicariano, vel Comiticiæ primi ordinis quisquis fuerit honore succinctus, nisi ad obseruantiam Catholicam mentem propositamq. conuerterit, ducentas argenti libras cogetur exoluere Fisci nostri utilitatibus adgregandas. At ne id solum putetur ad rescandam intentionem posse sufficere: quotiescumque ad communionem talem accessisse fuerit confutatus*, toties multa exigatur. Et si quinquies eundem constituerit nec damnis ab errore reuocari: tunc ad nostram clementiam referatur, vt de solida eius substantia ac de statu acerbius iudicemus, &c.] addit de pœna pecuniaria ceteris inferioris ordinis pro conditione cuiusque infligenda, deq. seruis & colonis verberibus cœercendis. Dataq. ponitur Rauennæ X. Kalend. Iulij, Constantio & Constante Conss. Misit huius legis executorem in Africam Honorius Imperator Dulcitiu Tribunum & Notarium (vt testatur Augustinus) de quo paulo post dicturi sumus.

Cum autem huiusmodi Honorij Imperatoris rescriptum in Africa promulgatum fuisset: Donatistæ Episcopi, quid agendum sibi esset mutuo consulturi, quam celerrime conuentum congregant vicinorum Episcoporum. Conuenerunt ad hanc ipsorum Synodum plusquā triginta Donatistarum Episcopi. Vbi apud eos tractata causa, nullū aliud apparet ipsos firmasse decretū, quam de non deserendis ecclesijs, nec patiēdo in insulas externasve regiones exules deportari; sed cū vis Præfectorū ingrueret (o portentum!) anteuertere debere eorū conatus voluntaria morte: sic ratos, fore, vt vel si manus sibi violentas inferre contingeret, a suis colerentur vt martyres; vel Iudicum commiseratione, talia ab eis fieri exhorrentiū, sinerentur in suis ipsorum ecclesijs permanere. ista sunt quæ callidissimi illi in ipsorum Concilio statuere. Hæc autē omnia ex Augustino perspicua sunt, quem contigit eiusdem legis sæpius meminisse. nam quod ad eam pertinet partem rescripti, qua Imperator eadem prosequitur pœna qui eos occultarent, hæc ipse contra Gennadium: Cum vos hoc tempore talem persecutionem perpeti dixistis, qualis numquam fuit; id est vt loca desint, quo confugere atque vbi latere possitis.] hæc de vetita eorum occultatione.

De Con-

HONORIVS EXAGITAT DONATISTAS.

a l. 55. de heret. Cod. Theod. b l. 54. de heret. Cod. Theod.

EPISCOPI ET ANTI ECCLESIAE MINISTRI DONATISTAE QUIBUS POENIS MVLTANDI.

LAICI DONATISTAE QUIBUS POENIS MVLTANDI.

* computatus

e Augustin. Retract. lib. 2. c. 59.

SYNODVS DONATISTARVM.

d August. contra Gaudent. lib. 1. c. 37.

A De Concilio autem ab eis celebrato subdit mox ista: Tamen Concilia faciatis; ordinatis Episcopos, etiam in eorum locum qui suis ignibus perierunt, iterum tales qui suis ignibus perire parati sunt. In Concilium autē, tantæ (vt putatis & iactatis) persecutionis tempore, amplius etiam quam triginta conuenire potuistis, vbi & Petilianus fuit, qui persecutionis tempore nec duodecim conuenire potuisse clamabat.] De vno autem Donatistarum Episcopo, Donato nomine, sese, ne duceretur in exilium, occidere sæpe tentante, meminit idem Augustinus in epistola ad ipsum data, vt ab huiusmodi furore impium reuocaret. nam ait: Si posses videre dolorem cordis mei, & sollicitudinem pro salute tua; fortassis misereris animæ tuæ, placens Deo in audiēdo verbo.] & paulo post: Quid enim volumus, nisi te comprehendi, & præsentari, & seruari, ne pereas? Quod autem in corpore læsus es: ipse tibi fecisti, qui iumento tibi mox admoto vti noluisti, & te in terrā grauius collisisti.] B & post multa: Modo quod te in puteum, vt moreris, misisti, vtique libera voluntate fecisti. Sed quam crudeles essent serui Dei, si huic malæ tuæ voluntati te permitterent, & non te de illa morte liberarēt? Quis eos non merito culparet? quis non impios recte iudicaret? Et tamen tu te volens in aquam misisti, vt moreris: illi te nolentē de aqua leuauerunt, ne moreris, &c.] contigisse quidem hæc his temporibus, ipse Augustinus eadem epistola haud obscure significat, dum hæc post Collationem illam magnam euenisse declarat, & post editas leges aduersus ipsos, quibus ij teneri, & ad exilium duci iuberentur. Fuisse alios ex ipsis Episcopos qui se ignibus tradidere, quæ ex eodem Augustino aduersus Petilianum sunt dicta, declarant, cum ait, susceptos ab eis alios Episcopos in locum eorum qui se in ignem conijcientes periere.

Cum autem frequentia essent eiusmodi infausta Donatistarum funera; hæc omnia in inuidiam Catholicorum redundabant, perinde ac si ipsi eos in mortem adigerent. aduersus vero hæc sic ipse item Augustinus contra Gaudentium: Mitiora (inquit) in vos constituit Imperator propter mansuetudinem Christianam: exiliū vobis voluit inferre, non mortem. Sed vos homines docti, considerantes quid debeat merito, & quid minus sit in supplicio, non de iudicio illius, sed de vestro additis mortem.] Rursum vero de iisdem hæc ad Bonifacium Comitem: Qui autem (inquit) nesciunt consuetudinem illorū, putant eos modo se ipsos occidere, quando ab eorum insanissima dominatione per occasionem legū istarum, quæ pro vnitatem sunt constitutæ, tanti populi liberantur. Qui autē sciunt & ante ipsas leges quid facere soleant, non eorum mirantur mortes, sed recordantur mores, &c.] Quod vero spectat ad pecuniariā pœnam ex eodem rescripto laicis inflictam: sic illa exigebatur, vt tamen eisdem reddenda seruaretur, reddereturque, si ad Catholicam Ecclesiam redire vellent. hinc idem Augustinus hæc ait aduersus Gaudentium: Verum de his pecuniarijs laboribus facilius causa est. Ecce quotidie, si quis ad nos transitū facit, cum etiam illi quorum erant, ad pacem Catholicam transeunt, reddimus pecuniam, vestem, fructus, vasa, rura, testa vestrorum.] hæc Augustinus.

Quid autem eodem tempore transactum sit inter Gaudentium Donatistarum Episcopum & Dulcitiu Tribunum & Notarium missum in Africam ab Imperatore Executorem eiusdem aduersus Donatistas rescripti, S. Augustinus declarat his verbis: Per idem tempus Dulcitiu Tribunus & Notarius hic erat in Africa Executor Imperialium iussionum contra Donatistas datarum. Qui cum dedisset litteras ad Gaudentium Thamugadensem Donatistarum Episcopum, vnum illorum septem, quos in nostra Collatione auctores suæ defensionis elegerant, exhortans eum ad vnitatem Catholicam, & dissuadens incendium, quo se ac suos cum ipsa in qua erat ecclesia, consumere minabatur; addens etiam, si se iustos putarent, fugerent potius secundum præceptum Domini Christi, quam nefandis se ignibus concremarent. Ille rescripsit epistolas duas; vnam breuem, festinante (vt asseruit) perlatore; aliam prolixam, quasi plenius diligentiusq. respondens: has mihi supra memoratus Tribunus existimauit mittendas, vt eas potius ipse refellerem: quas ambas vno libro redargui.] Extant ipsæ ambæ epistolæ ab eodem Augustino eidem suo aduersario libro intextæ. Si legeris, miraberis insanire hominem de mente concepta inani martyrij gloria ex nece voluntaria comparati. Addidit autem Augustinus etiam secundum librum aduersus eiusdem Gaudentij responsionem.

Anceps vero Dulcitiu, cui executio dati in Donatistas rescripti mandata fuerat, territorij voluntarijs mortibus Donatistarū; quid sibi agendū esset, litteris consuluit Augustinū eodē tempore, quo aduersus Gaudentium vt scriberet, eum rogasset. Quid autē ad ipsum

Annal. Eccl. Tom. 5.

H h hæc

DONATISTARUM SE IPSOS NECESSITATE CANT.

a Aug. epist. 204. IN SANIA DONATISTARUM PRESBYTERI DONATISTARUM.

b August. contra Gaudent. lib. 1. c. 19. MANSVETVDO CHRISTIANORVM CVM HAERETICIS. c Aug. epist. 50.

d August. contra Gaudent. lib. 1. c. 38.

e Aug. Retract. lib. 2. c. 59. GAUDENTIUS DONATISTA PARATVS SE CVM SVIS INCENDERE.

DULCITIUS CONSULIT AVGVSTINVM.

a Aug. epist. 60.
QVID AD DVL
CITIVM AV-
GVSTINVS.

OG AINAZI
-HRY ITA
-OC IRETY
SATIITA

HABRES ES
ILLATAE IN
HISPANIAS
A DVOBVS
AVITIS.

b Apud August.
ante eius librum
advers. Priscil-
lian.

AVITVS PRO-
MVLGATOR
HAERESIS
ORIGENIS.

A hæc rogantem responderit, epistola ad eundem Dulcitiū scripta, suo ipsius exordio, decla-
rat his verbis ^a: Non debui contemnere petitionem tuam, qua desiderasti a me institui,
quemadmodū te oportet hæreticis respondere, quorum salus in Domini misericordia in-
stantia quoque tuæ strenuitatis inquiritur. Quāvis enim ingentes eorū multitudines (vnde
plurimum gratulamur) quid sibi beneficij conferatur, intelligant; quidam tamen eorum
& Deo & hominibus miserabili instinctu furoris ingrati, nisi suis cædibus nos vastare non
possunt, suo nos exitio terrere se credunt; aut lætitiā suā quærentes de mortibus no-
stris, aut tristitiā nostrā de mortibus suis. Sed non debet tot tantorumq. populorum
salutem furiosus error hominum impedire paucorum. Quid eis velimus, non solum Deus
& prudentes homines, verum etiam ipsi, cum sint nobis inimicissimi, sentiunt: cum enim
sua pernicie terrendos putant, non dubitant nos timere ne pereant. Sed quid faciamus,
videntes quod multi, adiuuante Domino, per occasionem vestram, viam pacis inueniant? **B**
Numquid prohibere nos possumus, vel debemus ab hac vnitatis instantia, dum metuimus
ne quidam durissimi & in se ipsos crudelissimi, non nostra, sed propria voluntate se per-
dant?] & paulo post: Proculdubio melius incomparabili numerositate plurimis ab illa
pestifera diuisione & dispersione redintegratis atque collectis quidam suis ignibus per-
eant, quam pariter vniuersi sempiternis ignibus gehennarum merito sacrilegæ diffensionis
ardebunt, &c.] hæc Augustinus, qui eundem admonet, leuiterq. obiurgat, quod ad Gau-
dentium Donatistam scribens, honorificis verbis nimis egisset cum hæretico. Sed quid
post hæc? Equidem apparet mitius cum eis esse tractatum, quod non omnes Donatista-
rum Episcopi solum vertere iussi sunt: plures enim eorum in Africa remansisse, quæ infe-
rius dicenda erunt, demonstrabunt. At de his modo satis. Sane quidem quod ad Dul-
citiū pertinet; virum ipsum fuisse disertum, intelligere potes ex libro ad eum scripto de **C**
octo quæstionibus, vbi idem Augustinus meminit se ante ea tempora scripsisse Enchiri-
dion ad Laurentium.

Hoc eodē anno contigit Pauli Orosij legatio ex Eutropio & Paulo in Hispania Episcopis
ad S. Augustinum in Africam. Huius autem decernendæ legationis in causa fuere hæreses,
quæ tunc temporis dire Hispanias infestabant. nam præter Priscillianistarum errores, quos
singulos idem Orosius in libello consultationis Augustino oblato enumerat; nouas addit
hæreses nuper inuentas, ex Origene & Victorino prognatas, allatas vero in Hispanias a
duobus Auitis Hierosolymis atque Roma profectis. Extat ipse Orosij consultationis libel-
lus ad S. Augustinum, in quo post recensitos dictos Priscillianistarum errores Hispaniæ Ec-
clesias labefactantes, hæc subdit ^b: Tunc duo ciues mei, Auitus, & alius Auitus, cum iam
ram turpem confusionē & per se ipsam veritas sola nudaret, peregrina petierūt: nam vnus **D**
Hierosolymam, alius Romam profectus est. Reuersi, vnus retulit Origenem, alius Victo-
rinum: ex his duobus alter alteri cessit; Priscillianum tamen ambo damnarunt. Victo-
rinum parum nouimus, quia adhuc pene ante editiones suas Victorini sectator cessit Orige-
ni. Cœperunt ergo ex Origene magnifica plura proponi, quæ ex modica occasione veritas
ipsa præcederet. Didicimus enim de Trinitate doctrinam satis sanam; omnia quæ facta es-
sent, a Deo facta esse, & omnia bona valde, & facta de nihilo: tunc deinde Scripturarum so-
lutiones satis sobrias. Omnia hæc statim a sapientibus fidei pristinorum expurgatione su-
scepta sunt. Remansit sola offensa de Nihilo. Credere enim persuasum erat, esse animam;
non tamen persuaderi poterat, factam esse de nihilo: argumentantes, quia voluntas de ni-
hilo esse non possit. Hoc pene vsque ad nunc manet. Isti vero Auiti duo, & cum his S. Ba-
silius Græcus, qui hæc, beatissime, docebant, quædam ex libris ipsius Origenis non recta, vt **E**
nunc perintelligunt, tradiderunt, &c.] recenset enim Origenis errores ex eius Periarcon
redditos, & alios superadditos: nimirum antequam Verbum carnem assumeret, omnium
ordinum Angelorum sumpsisse formam, cum in cælo singulis prædicaret.

Quisnā nominatus superius Victorinus fuerit, quisve Græcus iste Basilius, qui in Hispa-
niam veniens, Origenis hæreses cū Auitis ambobus docere cœpit, nobis hæcenus incōper-
tū est. De altero autem Auitorū ex S. Hieronymi litteris illud innotescit ^c: ipsum expetisse
a S. Hieronymo, vt Origenis Periarcon ab ipso pure translatum ad se mitteret: quod per-
libenter Hieronymus fecisse demonstrat in epistola ad eum scripta, qua etiam illud addi-
dit, vt moneret eum, quos cauere deberet Origenis errores. & in fine eiusmodi conte-
stationem adiecit: Quisquis igitur hos voluerit legere libros (*nempe Origenis Periarcon*) &
calceatis pedibus ad terram repromissionis pergere, necubi a serpentibus mordeatur, &

arcuato

A arcuato scorpionis vulnere verberetur, legat prius hunc librum (*nempe ipsam epistolam ad Aui-
tum datam, qua erroribus Origenis præfixit antidotum*) & antequam ingrediatur viam, quæ
sibi cauenda sint, nouerit.] hæc S. Hieronymus. Quoniam autem tempore ista ad Aui-
tum scripserit, colligi potest ex eiusdem epistolæ exordio, cum ait: Ante annos circiter
decem sanctus vir Pammachius ad me cuiusdam schedulas misit, quæ Origenis Periarcon
interpretata volumina continerent, &c.] Cum igitur decennium interlapsum dicat ab eo
tempore, quo Pammachius ab ipso Hieronymo petijt sincera reddi fide Latine lingue
quæ Græce in Periarcon scripserat Origenes (quod factum esse superius diximus anno
Domini trecentesimo nonagesimonono) affirmare opus est, dictam ad Auitum epistolā da-
tam esse ante quinquenniū, nimirum a Christo nato quadringentesimonono. Intelligis ex
his, lector, quanto periculo libri legantur hæreses continentes; cum non satis sit ad cauē-
B dum venenum, antidotum prægustasse. Etenim Auitus quamuis vna cum Origenis Periar-
con accepisset ex Hieronymi epistola securum remedium; tamen euomuit pharmacum,
& potatum venenum visceribus inclusum retinuit ad sui certum miser interitum.

Quod autem ad S. Augustinum pertinet: non desuit officio, sed accepto ab Orosio con-
sultationis libello, breuissime quidem, at plane disertissime aduersus Priscilliani atque
Origenis errores magna fiducia disputauit, edito commentario ad eundem Orosium (vt in-
scriptio præferebat) aduersus Priscillianistas & Origenistas. Extat eodem quoque argumen-
to, nempe contra Priscillianam hæresim, eiusdem Augustini epistola ad Ceretium ^a. Me-
minit & ipse sanctus Augustinus dictæ nuper lucubrationis aduersus Priscillianistas; deq.
ipso Orosio ad Euodium scribens Episcopum Vzalsensem, qui hoc tempore in Africa
claruit, hæc habet ^b: Occasionem quippe cuiusdam sanctissimi & studiosissimi iuuenis pre-
C sbyteri Orosij, qui ad nos ab vltima Hispania, id est ab Oceani littore, solo sanctarum Scri-
pturarum ardore inflammatus aduenit, amittere nolui: cui vt ad illum quoque pergeret
(*nempe Hierosolymam ad S. Hieronymum*) persuasi. Huic etiam ipsi Orosio ad quædam interro-
gata, quæ illum de Priscillianistarum hæresi & Origenis quibusdam opinionibus, quas
non recipit Ecclesia, permouebant, vno libro non grandi, quanta potui breuitate & perspi-
cuitate, respondi, &c.] addit de libris a se tunc scriptis aduersus Pelagianos, & alijs lucu-
brationibus antea editis.

Quod vero ad Priscillianistas spectat: illud non omittendum, S. Augustinum repressisse
Catholicos illos homines, qui ad inquirendos Priscillianistas mendaciorum atque periur-
riorum inuolucris delitescentes, dicebant artem contraria arte deludendam esse; atque ob
eam causam, ne magno fidei detrimento ijdē Priscillianistæ occulti manerent, licere men-
D dacijs mendacia prodere, nempe mentiri se quoque esse Priscillianistas; vt qui vere essent
Priscillianistæ, detegerent, sicq. ab huiusmodi prauis fruticibus expurgare possent Eccle-
siam. Hæc vero cum S. Augustinus accepisset, execratus est facinus, quod Christiano ho-
mini nec in leuibis mentiri liceat: quamobrem aduersus ea asserentes ad Consentium li-
brum scripsit contra mendacium ^c.

Permansit autem hoc anno Orosius apud S. Augustinum cupiditate discendi, sequenti
vero (vt suo loco dicemus) nauigauit Hierosolymam. Porro eidem Orosio ipse S. Augusti-
nus iniunxit opus, vt historiā scriberet aduersus Paganos; quod ille officiosissime præstitit,
vt eiusdem Orosij præfatio libris affixa docet. de quo ista Gennadius ^d: Hic est Orosius, qui
ab Augustino pro discenda animæ ratione ad Hieronymum missus, rediens reliquias B. Ste-
phani primi martyris tunc nuper inuentas primus intulit Occidenti. Claruit extremo pene
E Honorij Imp. tempore.] Quando autem Orosius absoluerit opus, quod, rogante S. Augusti-
no, elaborandum suscepit, ipse his verbis in fine declarat, vbi ait ^e: Explicui, adiuuante
Christo, secundum tuum præceptum, beatissime pater Augustine, ab initio mundi vsque in
præsentē diem, hoc est, per annos quinque mille sexcentos decem & octo, &c.] hic est annus
Domini secundum initam ab eo numeri rationem quadringentesimus decimusseptimus.

Habebat præ manibus hoc tēpore S. Augustinus (vt ipse in dicta ad Euodiū ^f epistola tra-
dit) libros de Ciuitate Dei, & ex eis quinque absoluerat, necnon de Trinitate cōmentarios,
longo tēpore (vt ait) elaboratos: sed & se absoluisse ait Expositiones in tres psalmos, sexa-
gesimumseptimum, septuagesimumprimum, & septuagesimumseptimū. Insuper in fine eius-
dem epistolæ ad Euodium habet, se mittere Orosium ad S. Hieronymum, rogaturum de
origine animarum quæ ipsius ea de re esset firma sententia. occasione enim quæstionum,
quæ per eius libellum ad Augustinum de hæresibus Priscilliani & erroribus Origenis refri-

AVGUSTINVS
CONTRA PRIS-
CILLIANI
ET ORIGENIS
HAERESIS
PVGNAT.

a Aug. epist. 253.

b Aug. epist. 102.

c Aug. Retract.
lib. 2. c. 60.

OROSII HI-
STORIA.
d Gennad. de
Vir. illustr. c. 39.

e Oros. lib. 7. c. 24.

f Aug. epist. 102.
QVAESTIO-
NEM DE ANI-
MARVM ORI-
GINE HIERO-
NYMO SOL-
VENDAM MIT-
TIT AVGV-
STINVS.

catæ sunt; cum quid de eo sentiret, vt in re magni momenti, ipse Augustinus suam sententiam suspendisset (quod proficitur in fine libri ad eundem Orosium aduersus Priscilianum & Origenem conscripti) Hieronymo refudit tantæ quæstionis sententiam, quem & Marcellinus antea (vt vidimus) eadem interrogatione pulsauerat. Vide plane & admirare tantæ Patris modestiâ in non definiendo quæstionem quæ tanti ponderis videretur, & eius animi demissionem atque candorem cû obseruantia erga S. Hieronymum, vt nec vel leuis puluis offensionis in eius corde resederit penitus ex præteritis multorum annorum dissensionibus.

Sed quid post hæc accidit? illud quidem, vt cum prominens pessimæ plantæ truncus, ex Origenis Periarcho productus, scriptis sanctorum Patrum & decretis sacrorum Conciliorum (vt vidimus) succisus esset; pullulauerint tamen ex eo hinc inde virgulta, S. Augustini falce postea succidenda. Etenim quod ait Orosius in dicto consultationis libello, ex Origene de damnatorum ad æternum ignem saluatione post aliquam purgationem, deq. etiam ipsius diaboli restitutione per Auitos in Hispania prædicatis: licet in his quæ ad saluationem dæmonum spectant, minime assensum fuisset: apparet quidem, quod quæ de damnatis venia impertienda dicta essent, haud reiecta fuere, sed accepta a pluribus, ita tamen, vt pro diuersitate animi cuiusque sententiæ, diuersæ fuerint eorumdem assertiones, quas omnes recitauit atque confutauit idem postea Augustinus, qui post primam reiectam eorum sententiam, qui crederent damnatos fore omnino saluandos, ista subdit: Sunt etiam, quales in colloctionibus nostris ipse sum expertus, qui cum venerari videantur Scripturas sanctas, moribus improbandi sunt; & agendo causam suam, multo maiorem quam isti misericordiam Deo tribuunt erga humanum genus. Dicunt enim de malis & infidelibus hominibus diuinitus quidem verum prædictum esse, quod digni sunt pœna: sed cum ad iudicium ventum fuerit, misericordiam esse superaturam. Donabit enim eos (inquiunt) misericors Deus precibus & intercessionibus sanctorum suorum] cum in die Iudicij pro illis rogaturi sunt Deum. & post multa recensita quæ illi dicrent, vt hæc probarent, subdit alia ab alijs iactari solita, his verbis:

Item sunt alij, ab æterno supplicio liberationem nec ipsis saltem omnibus hominibus promittentes, sed tantummodo Christi baptisate ablutis, qui participes sunt corporis eius, quomodolibet vixerint, in quacunque hæresi vel impietate fuerint; propter illud quod ait Iesus: Hic est panis qui de cælo descendit, vt si quis ex ipso manducauerit, non moriatur, &c.] addit ad hæc & de alia horum classe: Item sunt qui hoc nec omnibus habentibus baptisatis Christi & eius corporis sacramentum, sed solis Catholicis, quamuis male viuentibus, pollicentur; quia non solo sacramento, sed re ipsa manducauerunt corpus Christi, in ipso eius corpore constituti.] rufus & de alijs addit: Sunt autem qui propter id quod scriptum est: Qui perseuerauit vsque ad finem, hic saluus erit: non nisi in Ecclesia Catholica perseuerantibus, quamuis in ea male viuentibus, hoc promittunt.] atque demum: Comperi etiam quosdam putare eos tantummodo arduos illius æternitate supplicij, qui pro peccatis suis facere dignas eleemosynas negligunt, iuxta illud Apostoli Iacobi: Iudicium autem sine misericordia illi, qui non fecit misericordiam. Qui ergo fecerit (inquiunt) quamuis mores in melius non mutauerit, sed inter ipsas suas eleemosynas nefarie ac nequiter vixerit, iudicium illi cum misericordia futurum est, vt aut nulla damnatione plectatur, aut post aliquod tempus, siue paruum, siue prolixum, ab illa damnatione liberetur.] Hi sunt qui his temporibus ex scisso vtero Origenianæ viperæ progressi sunt colubri, quos omnes S. Augustinus verbi Dei virtute confecit, aduersus eosdem accurate differens in libris de Ciuitate Dei, quos (vt diximus) his diebus ipse scribebat.

Hoc eodem tempore idem S. Augustinus (vt ipse testatur in eadem dicta superius epistola ad Euodium) aduersus Pelagianos edidit commentarium illum, cuius est titulus, De Natura & gratia, ad Timasium & Iacobum, quos ex Pelagij discipulis reddidit Catholicæ Ecclesiæ filios. At quomodo hæc se habuerint, ex eiusdem Augustini scriptis dicendum erit. Ac primum quid de eo commentario in dicta ad Euodium epistola dicat, cum de Orosio & alijs huius anni scriptis recensitis mentionem habuit: Scripsi (inquit) etiam grandem quemdam librum aduersus Pelagij hæresim, cogentibus nonnullis fratribus, quibus contra gratiam Christi opinionem perniciosissimam ille persuaferat.] ex his namque fuisse Timasium & Iacobum, idem Augustinus in epistola ad Innocentium Romanum Pontificem tradit, vbi ait: Misimus reuerentiæ tuæ librum, quem dederunt quidam religiosi & honesti adolescentes, serui Dei, quorum etiam nomina non tacemus; nam

Timasius

EX ERRORIBVS ORIGENIS PVLLVLANTES RAMI.

a Aug. de Ciuit. Dei lib. 21. c. 17. b Aug. ibid. c. 18.

c Aug. ibid. c. 19.

DE SALVATIONE DAMNATORVM ERRORES. d Ioan. 6.

e Aug. de Ciuit. Dei lib. 21. c. 21. f Matth. 24.

g Aug. ibidem. h Iacob. 2.

i Aug. de Ciuit. Dei lib. 21. c. 23. 24. 25. 26. 27. k Aug. epist. 102. TIMASIVS ET IACOBVS DISCIPVLI PELAGII REDDITI CATHOLICI.

l Aug. epist. 95.

A Timasius & Iacobus vocantur: qui (sicut audiuius, & iam nosse dignaris) ipsius Pelagij exhortatione spem quam habebant in sæculo, reliquerunt, & nunc continenter Deo seruiunt. Qui cum eodem errore tandem aliquando per qualemcumque operam nostram, Domino inspirante, caruissent, protulerunt eundem librum, Pelagij esse dicentes: & vt ei responderetur, impendio rogauerunt. Factum est. Ad eosdem rescripta est ipsa responsio. Agentes gratias rescripserunt. Vtrumque misimus, & cui responsum est, & quod responsum est.] hæc ad Innocentium. De eodem quoque commentario inter alios libros intellexisse putamus Hieronymum ad finem commentarij contra Pelagianos, dum de S. Augustini scriptis aduersus eosdem, post alios nominatim recensitos, hæc habet: Alios quoque specialiter tuo nomini (nempe contra Pelagianos expresse) cudere dicitur.] Meminit eiusdem quoque commentarij idem Augustinus in epistola ad Ioannem, vbi de amborum illorum Pelagij discipulorum Timasij atque Iacobi conuersione agit: misitq. vna cum epistola dictum Pelagij librum cum responsione & confutatione ad eosdem. Perlibenter enim eiusmodi scriptionem suam idem S. Augustinus euulgandam curauit: nam eam tum Romam, tum Hierosolymam misit: quod ipsidem in locis idem Pelagius mentita larua se Catholicum exhibuerat, effugiens eo modo Ecclesiæ, quam vt hæresiarcha commerebatur, sententiam anathematis. At de his modo satis: sequenti autem anno pro temporis ratione de eodem Pelagio prolixior erit prosequenda narratio.

Hoc eodem anno collecta est prouincialis Synodus in Macedonia, ex qua pro cõfirmatione rerum gestarum missa est legatio ad Innocentium Papam per Vitalem archidiaconum. Constant quidem hæc ex litteris eiusdem Romani Pontificis ad eos redditus, quibus ipse eos non nihil reprehendit, & ab eis haud recte facta rescidit: in cuius exordio ista habet: Aduerti, sedi Apostolicæ, ad quam relatio quasi ad caput Ecclesiarum missa currebat, fieri iniuriam, cuius adhuc in ambiguum sententia duceretur. Vnde de quibus iam dudum scripsisse me memini, nunc iterare formam argumentis euidentibus relationis vestræ geminata percontatio compellit, &c.] Vides ex his, quanta effulgeret in sede Apostolica cum auctoritate maiestas, vt loco iniuriæ duceretur, si oporteret eadem semel impertita iterare mandata.

Hoc ite anno, qui Cyrilli Episcopi Alexandrini sedis primus numeratur, die vigesima octaua Iulij ab eodem facta est translatio partis reliquiarum sanctorum martyrum, nempe S. Marci Euangelistæ, Cyri atque Ioannis, in Canopum, vbi iam sedes vigeat idololatriæ. Licet enim destructum fuisset quod illic famosissimum erat idoli fanum, & a Theophilo ecclesia supererecta: dæmones tamen adhuc ibidem permanisse, infestatio ipsorum satis significabat. Cessauit autem, penitusq. extinctus est eorum conatus & vis euauit, vbi eadem sunt translata reliquiæ; quibus illi victi, sedes antiquas prorsus relinquere coacti sunt. Hæc habentur satis aperta ex Actis eorumdem sanctorum martyrum Cyri atque Ioannis, in posteriore Concilio Nicæno cognitis, & a S. Ioanne Damasceno & alijs comprobatis.

Christi annus quadringentesimus decimus quintus, duobus Augustis, Honorio decimum & Theodosio sextum Consulibus, feliciter illuxit Ecclesiæ: quo magnus ille protomartyr Stephanus rursus in miraculis rediuius apparuit, faciens signa atque prodigia magna in populo, cum eius venerandum corpus (quod olim magno planctu humanum fuit) diuinitus facta reuelatione detectum, inuentum, atque translatum est. Quod autem in primis ad tempus spectat: irrepsisse mendum in Bedam, & errasse alios eum secutos, apparet, dum anno septimo Honorij Imp. id factum, apud eosdem legitur: cum extent eiusdem inuentionis Acta a Luciano presbytero scripta, in quibus expresse ponuntur dies & Consules, quibus id accidisse hoc ipso anno, apertissime declaratur; quod & Marcellinus in Chronico absque aliqua dubitatione confirmat. Ex quibus etiã corrigendus est Niceta philosophus, qui eandem inuentionem refert ad tempora Constantini.

His itaque de tempore cognitis; de Luciani epistolæ, qua cuncta narrantur, fide agendum est. Ad stipulantur quidem ipsi ex Græcis idẽ qui supra Marcellinus, Nicephorus, & alij recentiores auctores, Latinorum vero plurimi, sed qui instar omnium est, Gennadius, cum

a Hieron. contra Pelag. lib. 3. in fin.

SYNODVS IN MACEDONIA.

b Innoc. epist. 27.

TRANSLATIO RELIQUIARVM.

INVENTIO RELIQUIARVM S. STEPHANI PROTOMARTYRIS.

c Bed. lib. de sex atar. Sigebert. & alij.

d Niceet. de martyrio & inuent. S. Stephani. e Marcellin. in Chron.

f Niceph. lib. 14. c. 9. g Gennad. de Vir. illustr. c. 46.

hæc sua ætate facta potuerit certius cognouisse, qui ita de ipso: Lucianus presbyter, vir sanctus, cui reuelauit Deus temporibus Honorij & Theodosij Augg. locum sepulchri & reliquiarum corporis S. Stephani martyris primi, scripsit ipsam reuelationem ad omnium Ecclesiarum personas Græco sermone.] hæc ipse. subdit autem hæc de eius in Latinum translatione facta per Auitum, & in Hispaniam missa^a: Auitus presbyter, homo Hispanus genere, ante relatum Luciani presbyteri scripturam in Latinum transtulit sermonem, & addita epistola sua, per Orosium Occidentalibus edidit.] Quinam fuerit Auitus iste, num alter duorum qui male audit in epistola Orosij ad Augustinum, quem ut hæreticum Origenistam Orosius ipse vitasset omnino, haud penitus dixerim. Rem gestam aggressuri, ab ipsius Auiti epistola ad Balchonium Bracharensem Episcopum sumamus exordium, a quo Latinis & Occidentalibus omnibus Luciani scriptio illa impertita est, digna quidem huius contextu historiarum, quod & ex ipsa quoque huiusce temporis status Hispaniarum afflictatæ a barbaris referetur:

Beatissimo, dilectissimoque semper in Domino Papæ Balchonio, atque vniuerso clero & plebi Ecclesiarum Bracharensis, Auitus presbyter salutem in Domino æternam.

Memores mei esse vos cupio & deprecor; sicut & ego, in quantum valeo, memoriam vestri habere non cesso, tribulationibus vestris meo dolore compatiens, & pro dissidio patriæ nostræ in locis sanctis incessabiles lacrymas fundens, ut aut vobis Dominus restituat libertatem, quos admonere voluit, aut illis tribuat mansuetudinem, quos præualere permisit. Et ego quidem, beatissimi fratres (teste Domino nostro Iesu Christo loquor) frequenter volui venire ad vos, ut vobiscum vel mala tolerarem, vel bonis fruere: sed impeditum est desiderium meum, per totas iam Hispanias hoste diffuso. Veritus enim sum, ne & sancta loca relinquens, & ad vos forte non perueniens, vbiicumque interceptus, irrationabilis audaciæ pœnas luerem. Sed quoniam misericors Deus, meo voto, vestroque merito procurante, dignatus est indulgentiæ suæ gratiam, primum ut dilectissimus filius & compresbyter meus Orosius vsque ad has partes ab Africanis Episcopis mitteretur, cuius mihi charitas & consolatio vestrum omnium præsentiam reddidit. Deinde ut in diebus ipsis, quibus iam ipse reditum incredibili desiderio parabat, beatus & vere sanctus, corona gloriæ nostræ in Christo Iesu primus martyr Stephanus se reuelare & manifestare signis & virtutibus euidentissime sequentibus dignaretur: quem ego tantarum rerum ordinatores Dei occasione perceptum, dignius duxi charitati vestræ præmittere, ut ipse præfens aduocatus & patronus obsequentium sibi petitionibus dignaretur assistere, qui cum pateretur, etiam pro inimicis orare dignatus est.

Itaque beatissimi & dilectissimi fratres, memoriam vestri incessabiliter agens, & tam congruentem ordinantis Dei dispositionem videns, promptus fui de presbytero, cui reuelatum fuerat, partem aliquam inuenti corporis promereri; quam festinato expetitam, secretoque perceptam, ad vos dirigere non distuli. Quamobrem misi vobis per sanctum filium & compresbyterum meum Orosium reliquias de corpore beati Stephani primi martyris, hoc est, puluerem carnis atque neruorum, & quod fidelius certiusque credendum est, ossa solida atque manifesta sui sanctitate nouis pigmentis vel odoribus pinguiora. Ut autem nulla possit esse dubitatio; ipsam ad vos subditam scriptis meis sancti presbyteri, cui hæc reuelata sunt, epistolam conscriptionemque transtuli, quam, me pro fide veritatis plenius cognoscendæ rogante & expetente, dictauit Græco primum ipse sermone, sed per me postea in Latinum versa est. Quæ & vos sancti & beati fratres, quam veraciter gesta sunt, tam fideliter suscepta habeatis, imploro. Certus sum enim, quia sicut ipse beatus martyr dignatus est nunciare, & pro salute mundi periclitantis se manifestare, auxilio & præsentia tanti patroni, si vos tale pignus digno studio diligatis, tuti ex hoc, quietique viuatis. Gratia Domini nostri Iesu Christi & sancti Spiritus vobiscum, dilectissimi in Domino. Amen.] hæc Auitus Senior.

Ex qua quidem epistola in primis intelligas, recolasque memoria quæ anno superiori de Paulo Orosio dicta sunt, de eius nempe in Africam aduentu, & eiusdem hoc anno Hierosolymam profectio: reditum vero in patriam post inuentas & acceptas sancti protomartyris reliquias anno sequenti suo loco dicemus. Quæ vero spectant ad ea quæ S. Augustinus per eundem Orosium rogauit S. Hieronymum doceri de altissima quæstione originis animarum, post institutam de inuentione reliquiarum S. Stephani narrationem dicturi sumus. Hic modo reddamus ipsius Luciani libellum, seu epistolam eo argumento conscriptam, qua to-

tius

a Græc. de
Vir. illustr. c. 47.

AVITI EPI-
STOLA AD
BALCHONI-
UM.

RELIQUIAS
S. STEPHANI
MISSAE IN
HISPANIAM.

OSTENDI
AVITI
EPISTOLAM

PAULI OROSII
IN PALÆ-
STINAM AD-
VENTVS ET
PROFECTIO.

A tius rei gesta series exacte descripta recolitur: quam cum quatuor libris Vaticanis collatam, & fideliter, quantum licuit, emendatam cudimus. Ne fastidias tu, velim, styli simplicitatem, & simpliciorum ex Græco factam translationem; cum maxima quæque fidei sacramenta Deus eiusmodi simplici dicendi genere voluerit hominibus nota fieri. Sed rem sic habet^a:

Lucianus misericordia Dei indigens, & omnium hominum minimus, presbyter ecclesiarum Dei quæ est in villa Caphargamala, in territorio Hierosolymorum, sanctæ Ecclesiarum, & omnibus sanctis qui sunt in Christo Iesu in vniuerso mundo, in Domino salutem.] Considera hic, lector, in inscriptione prima illa verba consultissime posita: Lucianus misericordia Dei indigens.] ita quidem, ut aduersarium se demonstraret hæresi Pelagianæ, quæ tunc ibi grassabatur: debebat enim hoc tempore Pelagius ipse Hierosolymis; quocum nullam se habere participationem ut omnibus ostenderet auctor, prima illa verborum suorum sententia iugulat ipsam hæresim Pelagianam. Sed reddamus epistolam:

Visio quæ apparuit meæ pusillitati a Deo ter de reuelatione reliquiarum beati & gloriosi protomartyris Stephani & primi diaconi Christi, & Nicodemi qui in Euangelio^b scriptus est, & Gamalielis, qui in Actibus Apostolorum^c nominatur: necessarium duxi pandere vestræ in Christo dilectioni, imploratus ac magis iussus a sancto Dei cultore patre Auito presbytero, ut secundum fidem consummatam interroganti quasi filius obediens, sicut cognoui, cum omni simplicitate impiger integre indicarem omnem veritatem.

Die igitur parasceue, hoc est, feria sexta, tertio Nonas Decembris, Consulatu Honorij decies & Theodosij sexies Augustorum, adueniente nocte, dormiente me in cubili meo, in loco sancti Baptistæ, in quo consuetudo mihi erat dormire, & custodire Ecclesiastica quæ erant in ministerio; hora tertia noctis, quæ est prima custodia vigiliarum, quasi in extasi semiuigilans, vidi virum senem, longum, dignum sacerdotem, canum, barbam, prolixam habentem, palliatum alba stola, cui inerant gemmularum aurearum habentes intrinsecus sanctæ Crucis signum, & virgam auream in manu tenentem. Venit & stetit ad dexteram meam, & aurea virga pulsauit me, ter vocans me nomine meo, dicens, Luciane, Luciane, Luciane: & dixit mihi Græco sermone: Vade in ciuitatem quæ dicitur Aelia (quæ est Hierusalem) & dic Ioanni qui est in ea Episcopus: Quamdiu clausi sumus, & non aperis nobis? & maxime quod in temporibus tui sacerdotij oportet nos reuelari? Aperi nobis festinanter monumentum, vbi in negligentia posita sunt reliquiarum nostrarum; ut per nos aperiat Deus & Christus eius & Spiritus sanctus ostium clementiæ suæ in hoc mundo. Periclitatur enim sæculum ex multis casibus, qui fiunt in eo quotidie. Et non tantum sollicitus sum pro me, quantum pro his qui sunt mecum positi sancti, & multi honoris digni.

Et respondi ei, dicens: Quis es tu, domine, & hi qui tecum sunt? Et respondit mihi: Ego sum Gamaliel, qui Paulum Apostolum Christi nutriui, & legem docui in Hierusalem. Et qui mecum in Orientali parte monumenti iacet, ipse est dominus Stephanus, qui lapidatus est a Iudæis & principibus sacerdotum in Hierusalem pro Christi fide, foris portam quæ est ad Aquilonem, quæ dicitur, Ad Cedar: vbi die ac nocte iacuit proiectus, ut sepulturæ non daretur, secundum mandatum impiorum principum, ut a feris consumeretur corpus eius. Ex Domini autem voluntate non tetigit eum vnum ex his, non fera bestia, non avis, non canis. Ego Gamaliel compatiens Christi ministro, festinaui habere mercedem in Domino, & partem cum sancto viro fidei. Misi per noctem quantos poteram religiosos Christianos & in Christo Iesu fideliter credentes, habitantes Hierusalem in medio Iudæorum, & hortatus sum eos, & necessarias substantias ministraui, & persuasi illis ire occulte, ut portarent corpus eius meo vehiculo in villam meam, hoc est, Caphargamala, quod interpretatur, Villa Gamalielis, viginti millia habens* a ciuitate: & ibi feci illi planctum fieri diebus septuaginta, & poni eum in meo monumento nouo, in Orientali theca: & præcepi meis, ut quæcumque necessaria erant pro eius planctu, de meo darent.

Ipse autem dominus Nicodemus in alia theca positus est: qui venit ad Saluatorem Iesum noctu, & catechizatus est, ab eo audiens^d: Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non potest intrare in regnum cælorum. Et abiens baptizatus est a Christi discipulis. Et cognoscentes Iudæi, amouerunt eum a principatu suo, & anathematizauerunt eum, & de ciuitate exulare fecerunt. Hunc ego Gamaliel, quasi persecutionem pro Christo passum, sustuli eum in agrum meum, & alui & vestiui vsque ad finem vitæ eius, & defunctum sepeliui iuxta dominum Stephanum. Similiter Abibus filius meus dilectissimus,

qui

a Apud Sur.
som. 4.
LUCIANI EPI-
STOLA CIR-
CVLARIS.

b Ioan. 3.
c Act. 3. 22

VISTO PRIMA
QVAE APPA-
RUIT LVCI-
ANO.

GAMALIEL
APPARET LV-
CIANO.

* absens

d Ioan. 3.
REVELATIO
RELIQUIA-
RVM SAN-
CTORVM.

qui mecum baptismum Christi accepit ab eius discipulis, & viginti annorum existens, ante me mortuus est, in tertia theca excellentiori iacet, in qua & ego ipse postea defunctus sum applicitus. Mea vero vxor Ethna * habens nomen, & Ledemias primogenitus meus, quia noluerunt esse Christi fidei cultores, in alia villa matris suae sepulti sunt, hæc est in Capharselmelia.] Hic, lector, vt cuncta facilius assequaris, mente recole quæ suo loco superius dicta sunt, Iudæos in speluncis, ibiq. excauatis in lateribus loculis, instar thecarum (vt contigit videre in cœmeterijs Romæ positis) corpora defunctorum condere consueuiffe. Pergit vero Lucianus:

Interrogauit autem ego Lucianus humilis presbyter, dicens: Vbi vos quæremus? Qui dixit: In medio Proastio, quod potest intelligi, agro suburbano; qui est proximus villæ ager, qui dicitur Delagabri, id est, Virorum Dei. Et euigilauit, & deprecatus sum Dominum, dicens: Domine Iesu Christe, si hæc visio ex te, & non est illusio; fac vt iterum ac tertio appareat mihi, quando vis & quomodo vis. Cœpi ergo ieiunare, & ficas escas sumere vsque ad aliam parasceuen. Et iterum dominus Gamaliel eadem similitudine, eodemq. schemate apparuit mihi, sicuti in prima visione, dicens: Quare neglexisti ire, & dicere sancto Episcopo Ioanni? Et ego respondi: Timui, domine, mox ire a prima visione, & hæc renunciare, ne viderer seductor esse. Deprecatus sum autem, vt si a domino missus fuisset ad me, denuo ac tertio appareres mihi. Dixit autem ad me: Acquiesce, acquiesce mihi. Et iterum ait mihi: Quoniam requisisti de reliquijs singulorum, quomodo & vbi posita sint, appone sensum, & vide diligenter quæ ostendentur tibi. Et dixi: Etiam domine. Et statim attulit quatuor calathos, tres aureos, & vnum argenteum: tres eorum pleni erant rosis; duo albas rosas, tertius rubicundas habebat coloris sanguinei: quartus vero calathus, qui erat argenteus, plenus erat croco bene olente. & posuit eos ante me. Et ego dixi ei: Qui sunt isti, domine? Et dixit mihi: Lipsana nostra sunt. Qui rubeas habet rosas, ipse est dominus Stephanus, qui a dextris positus est ad Orientem ab introitu monumenti: secundus calathus, dominus Nicodemus est, positus contra ostium: tertius vero calathus ipse est meus: quartus vero calathus ille argenteus, Abibus filius est meus, qui immaculatus ex vtero matris suae excessit e mundo: propterea in similitudinem argenti mundissimi apparuit: numquid non vides crocum, qui in ipso est, suauissimi esse odoris? & ipse coniunctus est meo calatho in excelso loco, vbi ambo positi sumus, quasi gemini. Et cum hæc dixisset, denuo ex oculis meis euauit.

Cumq. expergefactus fuisset, gratias egi Deo omnipotenti, & consuetis ieiunijs operam dedi vsque ad tertiam reuelationem. In tertia igitur septimana, eadem die & hora, venit supradictus vir, comminans & fremebundus, & dixit mihi: Quare vsque nunc dissimulasti, & noluisti pergere, & dicere Episcopo Ioanni, quæ tibi dicta sunt & ostensa? Quam excusationem habebis apud Deum, aut quam veniam pro hoc contemptu sperabis in die Iudicij? Numquid non vides quanta ficitas est & tribulatio in toto mundo, & tu negligenter agis? Numquid non consideras, quia multi meliores te sint per eremum sancti viri, quos prætereuntes, per te voluimus innotescere? Ideo namque te ex alia in hac villa voluimus esse sacerdotem, vt per te manifestaremur. Exurge igitur, & vade, & dic illi, vt aperiat nobis, & faciat locum orationis, vt intercessione nostra misereatur Dominus populo suo. Et cum ad eius verba intremuissem, dixi: Non negligens fui, domine mi, sed præstolabar tertium aduentum tuum. Nunc vero hinc * crastina die pergam, omnia quæ mandasti mihi, dicturus. Et cum indignans aduersum me stare, videbar mihi quasi in altero mentis excessu deuenisse Hierosolymas, & quasi in conspectu astarem Episcopo Ioanni, narrans ei omnem visionem. A quo videbar audire: Si hæc sic se habent, vt dicis, carissime, & Dominus tibi reuelauit hæc temporibus nostris: oportet me colligere de possessione illa bouem illum maximum aratorem, qui & carro & aratro aptus sit; & dimittere tibi possessionem cum omnibus ceteris. Ad quem aio: Vt quid mihi possessio, domine mi, si non habeo bouem, per quem regatur & aretur possessio? Et dixit mihi Episcopus: Ita placuit, carissime; quoniam ciuitas nostra vehiculis ministratur, & vnum bouem illum maximum ad carrum minus habemus, quem tu diceris in possessione tua celare: oportet namque vt in ciuitate celeberrima sit magis, quàm in paruula possessione. Numquid non tibi sufficiunt duo residui boues minores ad excolendam terram vehiculo tuo? Cum hæc, lector, de bobus intelligis dicta esse de sanctis, in mentem reuoca a diuina Scriptura eiusmodi factam esse collationem, & ab Apostolo Paulo elucidatam interpretationem

A tationem, cum illud declarat: Non alligabis os boui trituranti.] Subdit vero hæc Lucianus:

Cum hoc in extasi, hoc est in excessu mentis audissem; statim expergefactus, benedixi Dominum: & perrexi ad ciuitatem ad sanctum Ioannem Episcopum. Et cum illi omnia quæ videram renunciaissem: reticui de visione bouis, expectans quid audirem ab eo. Intellexeram enim, quia S. Stephanus ipse esset bos maximus: quia carri illi, de quibus dicebat, sanctæ essent ecclesiæ; & Sion prima ecclesia, ipsa esset carrus maior; & quia sanctus Episcopus habebat a me petere benedicti Stephani reliquias: ideo de visione bouis Episcopo dicere nolui. Cumq. hæc audisset Ioannes Episcopus, lacrymatum est præ gaudio, & dixit: Benedictus Dominus Deus Filius Dei viui. Si hæc (vt dicis, carissime) & audisti, & Deus tibi reuelauit: oportet me inde transferre B. Stephanum primum martyrem & archidiaconum Christi: qui primus aduersus Iudæos Dominica bella bellauit, & Deum in sua maiestate, in terris positus, in cælo vidit stantem, & tamquam Angelus in concione hominum apparuit. Hæc autem omnia, vt vidi, ita euenerunt, & consona sibi apparent vniuersa. Dixit autem mihi sanctus Episcopus: Vade, fode in aceruo, qui est in ipso agro; & si inueneris, nuncia mihi. Et ego dixi ei: Perambulauit agrum, & vidi aceruum minutorum lapidum in medio, vbi arbitratus sum eos esse. Et dixit mihi Papa: Iam dixi tibi: Vade & fode; & si inueneris, sedens, custodi locum, & manda mihi per diaconum, vt veniam ad locum. Et ita me dimisit.] Hic attende, lector, non ex diuina reuelatione hæc de aceruo lapidum locutum esse Ioannem, & opinatum esse Lucianum subter eum esse recondita sanctorum corpora, vbi non erant: sed ex consuetudine Hebræorum, qui aceruo lapidum consueuissent consignatas memorias posteris tradere: cuius antiqui vsus plura in diuina etiam Scriptura exempla suppetunt. Sed pergit Lucianus:

Et cum venissem ad villam, misi præcones, vt omnes habitatores villæ diluculo consurgerent, & foderent in aceruo. Eadem vero nocte apparuit ipse dominus Gamaliel cuidam monacho, nomine Nygetio *, innocenti & simplici viro, eadem similitudine, qua mihi apparuit: & dixit ad eum: Vade, dic Luciano presbytero: Vane laboras in aceruo illo: modo ibi non fumus: sed tunc ibi positi fuimus, cum lamentarentur nos secundum consuetudinem antiquorum: propter quod ibi aceruus in testimonium planctus factus est. Sed quære nos in alia parte, quæ est Boran, & loco qui dicitur Syra lingua Dabatalia, quod interpretatur in Græco *Ανδρῶν ἀγαθῶν*, quod nos possumus dicere, Virorum fortium. Diluculo vero consurgens ad hymnos, inueni monachum prædicantem omnibus fratribus. Hymnis deinde dictis, cœpi dicere: Eamus ad aceruum illum, & fodiamus in illo. Tum quidam dixerunt mihi: Audi primum quid dicat monachus Nygetius. Et aduocato monacho Nygetio, exquisiui ab eo, quid esset quod vidisset. Ille autem vniuersa signa, quæ videram, domini Gamalielis, dixit mihi: & quemadmodum vidisset contra Austrum agrum situm, & monumentum in eo quasi neglectum & ruinosum, ibi vidisset tres lectos aureos stratos, & vnum ex eis altiore ceteris, in quo erant duo iacentes, vnus senex, & vnus iuuenis: & in alijs duobus lectis erant singuli. Et respondit qui erat in excelsiori lecto, & dixit mihi: Vade, dic presbytero Luciano: Quoniam nos domini loci fuimus: Si vis magnum & iustum inuenire; ipse ab Orientali plaga positus est. Et hæc audiens a monacho, glorificaui Deum, quoniam inuentus est alius testis in reuelatione.

Nos igitur iuimus ad aceruum, & fodientes nihil inuenimus. Conuertimus autem nos ad monumentum illud, vbi monacho ipsa nocte apparuerat: & fodientes inuenimus tres thecas, secundum quod apparuerat mihi in typo calathorum. Inuenimus igitur altissimis litteris scriptum lapidem obrutum, habentem, Celiel, quod interpretatur, Seruus Dei; & Apaan, Dardan, quod interpretatur Nicodemus, & Gamaliel. hoc interpretatus est Papa Ioannes, sicut audiui ab ipso sancto Episcopo.

Statim ergo renunciaui Episcopo, cum esset in Lidda, quæ est Diospolis, Synodum agens.] Hæc est, lector, illa Synodus Diospolitana, cuius meminerunt sancti Hieronymus, Augustinus, & Prosper, in fine anni huius (vt ex libello Luciani intelligis) celebrata, in qua coactus est Pelagius suas hæreses condemnare: dicemus nos de ea pluribus post recensita hæc de inuentione Stephani protomartyris & sociorum. Ad hæc Lucianus:

Qui assumpsit secum (Ioannes videlicet Episcopus Hierosolymorum) duos alios Episcopos, Eleutherium de Sebaste, & Eleutherium * de Hiericho: & venerunt ad locum. Qui cum aperuissent Domini Stephani thecam: statim terræmotus factus est, & tanta suauitas & fragrantia

* Anna

LUCIANI
CONTESTA-
TIO.SECUNDA VI-
SIO LUCIA-
NO OSTENSA-ANNA
-ANNATERTIA VI-
SIO FACTA
LUCIANO.

* sue

a Deut. 25.
1. Corinth. 9.LUCIANVS
CONVENIT
IOANNEM
EPISCOPVM.

b Act. 6.7.

LUCIANVS
CVRAT IN-
VENTIONEM
RELIQVIA-
RYM.
* NugetioALIA VISIO
OSTENS A
NYGETIO.VOCATVR
IOANNES EX
SYNODO AD
RELIQVIAS.

* Euthonium

fragrantia odoris inde egressa est, quantum nullus hominum se meminit vel audisse, vel A
sensisse: ita ut putarem nos in amoenitate paradisi esse positos. Multitudo namque po-
puli aderat nobiscum; inter quos erant plurimi infirmi varijs languoribus. Et ipsa hora
mox de odore suauitatis eius septuagintatres animæ curatæ sunt: ab alijs fugati dæmones:
* stringio
aliorum fons restinctus est sanguinis: alij strumis & furunculis liberati: alij a stringio * fa-
nati, alij a tertianis & quartanis: alios febris reliquit, alios morbus regius: alij a cepha-
lea curati & emicranea: nonnulli a viscerum occulto dolore liberati: & multas alias cura-
tiones senferunt homines, quas enumerare longum est.

Et exosculantes sanctas reliquias, iterum clauerunt. Et tunc cum psalmis & hymnis
portauerunt reliquias beati Stephani in sanctam ecclesiam Sion, vbi & archidiaconus fue-
rat ordinatus; derelinqentes nobis de membris eius paruos articulos, immo maximas re-
liquias, terram cum puluere, vbi omnis caro eius consumpta est: cetera asportauerunt. B
Ex his ergo reliquijs transmisi beatitudini vestræ. Quas cum susceperitis, orate pro exi-
guitate mea, vt dignus inueniar in conspectu Domini, sultus beatissimi martyris Stephani
meritis, & vestris orationibus. Translatæ sunt autem reliquiæ ipsius martyris VII. * Ka-
lendas Ianuarij: & tunc in tempore iugis & infinita siccitas erat. Sed eadem hora pluuia
magna descendit, & abundanter inebriata est terra; & homines glorificabant ibi Domi-
num propter sanctum eius Stephanum, & propter cælestem eius thesaurum misericordiæ &
pietatis, quem periclitanti sæculo aperire dignatus est Iesus Christus Dominus noster, qui
cum Patre & Spiritu sancto viuut & regnat in sæcula sæculorum. Amen.] hæcenus Lucia-
ni epistola, siue libellus: ex quo in nonnullis Nicetas est corrigendus, cum eandem histo-
riam narrat. Meminit earundem reliquiarum inuentionis S. Augustinus, cum ait b: Latuit
tanto tempore corpus eius: processit, quando Deus voluit: illuminauit terras, tanta mira-
cula fecit: mortuus viuos facit mortuos, quia nec mortuus, &c.] C

Vidisti, lector, quot testibus primi Christi sanguine testis Stephani meruerit inuētio con-
signari? Apparuit Gamaliel, non vni tantum Luciano, sed & S. Nygetio monacho. satis
hoc quidem, quod in ore duorum vel trium stet omne verbum: sed terra tremore testata
id ipsum est, & cælum insperatam diuq. frustra expetitam dans pluuiam: fidemq. fece-
runt septuaginta illi tres e diuersis languoribus sanitati pristina restituti: sed & dæmones
ipsi ex aliquorum illorum corporibus fugati, inuiti licet, virtutem martyris profiteri coacti
sunt. At hæc adeo multa, magna & insignia, pauca & perexigua esse intelliges, si con-
feras cum illis quæ in orbe Occidentali per eiuſdem protomartyris reliquias voluit edi mi-
racula, de quibus sequenti anno dicturi sumus. Vt plane magno Dei consilio factum appa-
reat, quod tepescēte in nonnullis Christiana fide, quæ hisce (vt vidimus) præsertim tem-
poribus, Gentilium esset exagitata blasphemijs, quod tempore Christianæ religionis Vrbs
a barbaris capta esset, quæ tempore cultus deorum secunda consistens fuerat ipsis barbaris
dominata: hoc, inquam, tēpore Christiani vnus ante quadringentos ferme annos vita fun-
cti tenuis puluis & ossa tot tantaq. præstarent, vt ea sola satis efficacia esse potuissent (etſi
cetera ad fidei confirmationem edita miracula defuissent) non tantū ad titubantes consoli-
dandos, sed & Ethnicos omnes ad Christianā religionem, reluctantes licet, dummodo non
obstinatos, omnino pertrahendos. At hæc anno sequenti suo loco manifestius apparebunt.

Noua hæc & plane admiranda bella elegit Dominus ad expugnandos & confundendos
aduersarios suos. Expugnauit impietate Iuliani Apostatæ Imperatoris reliquijs S. Babylæ
martyris: vicit & prostrauit Arianam impietatem reliquijs Geruasij & Protasij, Mediolani
(vt vidimus) tempore S. Ambrosij apparentium. Sed & sanctorum martyrum reliquijs E
extinctam fuisse in Aegypto idololatriam, anno superiori vidimus. Quibus etiam armis
modo vsus est Dominus ad Ethnicos & hæreticos atque schismaticos expugnandos. Ec-
ce tibi quam felicissimis auspicijs progressus est Stephanus; cum videlicet coactus est im-
pius Pelagius hæresiarcha in Concilio Liddæ habito, quas hæcenus docuisset hærefes, con-
demnare. Quomodo autem hæc se habuerint, iam aggredimur enarrare.

Diospoli (ipsa est Lidda antiquiori nomine dicta, ciuitas in Palæstina) collecta est pro-
uincialis Synodus Episcoporum eius regionis. Huius Synodi meminit S. Augustinus, vbi
ait c: Per idem tempus in Oriente, hoc est in Syria Palæstina, Pelagius a quibusdam Ca-
tholicis fratribus ad Episcopalia Gesta perductus: eisq. absentibus qui de illo libellum de-
derant, quoniam ad diem Synodi non potuerunt occurrere, ab Episcopis quatuordecim
auditus est: vbi eum dogmata ipsa damnantem, quæ inimica gratiæ Dei aduersus eum de
libello

A libello legebatur, Catholicum pronunciauerunt.] hæc Augustinus. Idemq. alibi eosdem
Episcopos, qui Synodo interfuerunt, nominat, vbi ait a: Habemus alios Orientales Episco-
pos quatuordecim, Eulogium, Ioannem, Ammonianum, Porphyrium, Euthonium, Por-
phyrium, Fidum, Zosimum, Zebænum, Nymphidium, Chromatium, Iouinum, Eleuthe-
rium, Clematium, quos vno loco simul inuentos in istum confessum introducere valea-
mus, illos ipsos, qui Pelagio Iudices præsiderunt: eumq. vt homines, nullo ex altera par-
te vrgente aduersario, putantes Catholicum, tamquam Catholicum pronunciarunt.] hæc
ipse. Porro qui primus ordine recensetur Eulogius, hic fuit totius prouinciæ Palæstinae Me-
tropolitanus Episcopus Cæsariensis, qui successit in locum Gelasij, de quo superius quarto
tomo Annalium mentio facta est. Secundus ordine Ioannes, hic est ille Episcopus Hiero-
solymorum, cuius mentio in recitatis nuper Luciani litteris habetur; penes quas etiam qui
B fuerint Eleutherius, & Euthonius, alias Eleutherius itidem dictus, innotescunt, nempe
priorem Episcopum Sebastia (ipsa est Samaria) posteriorem vero Hierichuntina ciuitatis
Antistitem fuisse. Itidem alterum duorum Porphyriorum existimamus fuisse Gazensem
illum Episcopum sanctitate celebrem, de quo plura superius. Zebænus & ipse titulo san-
ctitatis elarus, Episcopus fuit Eleutheropolis, cuius mentio est apud Sozomenum b; ei enim
reuelata diuinitus fuisse veneranda corpora sanctorum Prophetarum Habacuc atque Mi-
chæ, testatur. Qui vero Iouinus hic nominatus habetur, Palladius c auctor est, ipsum fuisse
Episcopum Acalonis. reliquorum autem obscura memoria est.

De rebus vero gestis in Synodo, iam breuiter accepimus ab Augustino, nimirum ibi Pe-
lagium damnantem suas hærefes, & fidem Catholicam profitentem, fuisse absolutum, Ca-
tholicaq. communicatione dignatum. Sed quod id dolose egerit, hæc ob causam S. Hie-
ronymus, cum huius conuentus meminit, miserabilem Synodum appellat: ad Alypium
enim & Augustinum scribens, hæc ait d: Quicquid enim in illa miserabili Synodo Diospo-
litana dixisse se denegat, in hoc opere confitetur.] sed Pelagio quidem ipsi miserabilis
fuit, vtpote in qua suam ipsius coactus est hæresim condemnare, cuius intrinsicus erat ob-
stinatus assertor. Ceterum vt cumque res acciderit, constat quidem in eo Concilio tunc
erectum esse trophæum de hærefis Pelagianæ prostratæ victoria. Hinc igitur S. Prosper
de eadem Synodo ista cecinit e:

Non segnior inde Orientis
Rektorum cura emicuit: captumq. nefandi
Dogmatis auctorem constrinxit lege benigna
Commentum damnare suum: nisi corpore Christi
Abiungi, & sancto mallet grege dissociari.
Lene quidem hoc, nimiumq. malos tolerasse videtur
Iudicium: sed sancta fides examine in illo
Vicit oborturam diro de semine prolem.
Prospectum namque est, diuino & munere cautum,
Vt licet instantem declinans bestia pœnam,
Perfidie secum sensus tenuisset eosdem,
Ipsa tamen proprium germen damnando necaret,
Ore malam extinguens sobolem, quam protulit ore.]

hæc S. Prosper de Synodo Palæstina, in qua licet dolo effugerit pœnam ipse Pelagius, hæ-
refes tamen eius sunt penitus ab ipso etiam auctore damnatæ. Rursus vero de eadem Sy-
E nodo Diospolitana idem Prosper agens, ita Pelagianos compellat f: Errauerunt Orienta-
les Episcopi, in quorum iudicio Pelagius eos qui dicunt gratiam Dei secundum merita no-
stra dari, vt Catholicus posset videri, anathematizare compulsus est? Ceterum postquam
eiusmodi Acta Synodi de purgatione Pelagij Innocentio Romano Pontifici innotuerunt,
nequaquam ipse probare ac confirmare voluit, vt S. Augustinus testatur, cum ait g: Fefel-
lit enim iudicium Palæstinum ipse Pelagius; propterea ibi videtur esse purgatus. Roma-
nam vero Ecclesiam, vbi eum esse notissimum scitis, fallere vsquequaque non potuit,
quamuis & hoc fuerit vtrumque conatus: sed (vt dixi) minime valuit.] Et inferius reci-
tat verba epistolæ Innocentij Papæ ad hæc spectantia, quæ sic se habent: Vnde non pos-
sumus illorum Episcoporum (qui scilicet eidem Synodo interfuerunt) nec probare, nec cul-
pare iudicium: cum nesciamus vtrum vera sint Gesta; aut si vera sunt, constat magis sub-
terfugisse, quam se tota veritate purgasse.] subdit Augustinus: Videtis certe in his ver-
bis,

a August. contra
Iulian. lib. 1. c. 5.EPI. SCOP.
QVI. SYNODO
INTERFUE-
RVNT.b Sozom. lib. 7.
c. 28.c Pallad. in Lau-
siac. c. 42.PELAGIVS
DAMNANS
SVAS HÆ-
RESES
SOLVITVR.
d Hieron. epist.
79.QUALIS SY-
NODVS DIO-
SPOLITANA.
e Prosper lib. de
Ingratis.SYNODVS
DIOSPOLIT.
DAMNAT
HÆRESES
PELAGII.
f Prosper aduer-
sus Collat.
g August. de pec-
cato orig. lib. 2.
c. 8. 9.
INNOCENT.
PAPA NO-
LVIT PRO-
BARE SYNO-
DVM PALÆ-
STINAM.a Extas apud
Me:aphr. die 2.
Aug. & Lipom.
som. 6.b Aug. de diuers.
serm. 51.c Aug. de diuers.
serm. 51.d Aug. de diuers.
serm. 51.e Aug. de diuers.
serm. 51.f Aug. de diuers.
serm. 51.g Aug. de diuers.
serm. 51.h Aug. de diuers.
serm. 51.i Aug. de diuers.
serm. 51.k Aug. de diuers.
serm. 51.l Aug. de diuers.
serm. 51.m Aug. de diuers.
serm. 51.n Aug. de diuers.
serm. 51.o Aug. de diuers.
serm. 51.p Aug. de diuers.
serm. 51.q Aug. de diuers.
serm. 51.r Aug. de diuers.
serm. 51.s Aug. de diuers.
serm. 51.t Aug. de diuers.
serm. 51.u Aug. de diuers.
serm. 51.v Aug. de diuers.
serm. 51.w Aug. de diuers.
serm. 51.x Aug. de diuers.
serm. 51.y Aug. de diuers.
serm. 51.z Aug. de diuers.
serm. 51.aa Aug. de diuers.
serm. 51.ab Aug. de diuers.
serm. 51.ac Aug. de diuers.
serm. 51.ad Aug. de diuers.
serm. 51.ae Aug. de diuers.
serm. 51.af Aug. de diuers.
serm. 51.ag Aug. de diuers.
serm. 51.ah Aug. de diuers.
serm. 51.ai Aug. de diuers.
serm. 51.aj Aug. de diuers.
serm. 51.ak Aug. de diuers.
serm. 51.al Aug. de diuers.
serm. 51.am Aug. de diuers.
serm. 51.an Aug. de diuers.
serm. 51.ao Aug. de diuers.
serm. 51.ap Aug. de diuers.
serm. 51.aq Aug. de diuers.
serm. 51.ar Aug. de diuers.
serm. 51.as Aug. de diuers.
serm. 51.at Aug. de diuers.
serm. 51.au Aug. de diuers.
serm. 51.av Aug. de diuers.
serm. 51.aw Aug. de diuers.
serm. 51.ax Aug. de diuers.
serm. 51.ay Aug. de diuers.
serm. 51.az Aug. de diuers.
serm. 51.ba Aug. de diuers.
serm. 51.bb Aug. de diuers.
serm. 51.bc Aug. de diuers.
serm. 51.bd Aug. de diuers.
serm. 51.

bis, quemadmodum Papa beatissimus Innocentius non tamquam de incognito loqui videatur. Videtis qualem tulerit de illius purgatione sententiam.] haec ipse: qui postquam tandem accepit Acta eiusdem Synodi Palæstinæ, scripsit de illis librum ad Aurelium Episcopum Carthaginensem, ut ipse testatur, eundem librum citans: de quo etiam cum in Retractionibus meminit, ita ait: Sed cum in manus nostras eadem Gesta venissent, scripsi de his librum; ne illo velut absoluto, eadem quoque dogmata putarentur Iudices approbasse, quæ ille nisi damnasset, nullo modo ab eis nisi damnatus exisset.] hæc Augustinus. verum perijt ipse liber.

Sed videamus singula capita proposita in eadem Synodo, ex libello aduersariorum recitata, quæ Pelagius damnare, ne ipse damnaretur, compulsus est. Inuenimus ea in Collectione Cresconij recitata post epistolâ Aurelij Episcopi Carthaginensis ad Episcopos prouinciæ Bizacenæ, quam suo loco reddemus. Inscriptio autem capitibus istis prænotata legitur, adiecta ab Africanis Episcopis perbreui præfatione:

Incipiunt capitula excerpta ex Gestis habitis contra Pelagium hæreticum, & alia de libellis eius, quæ in Palæstina Synodo sibi obiecta damnare compulsus est.

Quod ad Hierusalem volentem colligere filios suos Dominus clamat: hoc nos clamamus aduersus eos, qui filios volentes Ecclesiæ colligi, nolunt; nec saltem post iudicium, quod de ipso Pelagio factum est, collegerunt: de quo damnatus exisset, nisi obiecta contra Dei gratiam dicta, quæ obscurare non potuit, ipse damnasset. Præter illa enim, quæ quoquo modo potuit, ausus est qualicumque ratione defendere, obiecta sunt quædam, quæ nisi remota omni tergiuersatione anathematizaret, ipse anathema sit factus.

Primo obiectum est enim, cum diceret, Adam mortalem factum; qui siue peccasset, siue non, mortuus esset.

Secundo, quod peccatum ipsius ipsum solum læserit, & non genus humanum.

Tertio, & quod infantes nuper nati, in illo statu sint, in quo Adam fuit ante præuarcationem.

Quarto, & quod per mortem, vel præuarcationem Adæ, non omne genus humanum moriatur: & quod non per resurrectionem Christi omne genus humanum refurgat.

Quinto, infantes, etiam si non baptizentur, vitam æternam habere possunt.

Sexto, & diuites baptizatos, nisi omnibus abrenuncient, si quid boni visi fuerint facere, non reputari illis, nec eos habere posse regnum Dei.

Septimo, & gratiam Dei atque adiutorium non ad singulos actus donari, sed de libero arbitrio esse, vel in lege atque doctrina.

Octauo, & gratiam Dei secundum merita nostra dari.

Nono, & filios Dei non posse vocari, nisi omni modo absque omni peccato fuerint effecti.

Decimo, & non esse liberum arbitrium, si Dei indigeat auxilio: quoniam in propria voluntate habet vnusquisque facere aliquid, vel non facere.

Vndecimo, & victoriam nostram non esse ex Dei adiutorio, sed ex libero arbitrio.

Duodecimo, & quod petentibus veniam, non detur secundum gratiam & misericordiam Dei, sed secundum merita & laborem corû qui per pœnitentiâ digni fuerint misericordia.

Hæc omnia Pelagius sic anathematizauit (quod satis Gesta ipsa testantur) vt nihil ad ea quoquo modo defendenda disputationis attulerit. Vnde fit consequens, vt quisquis sequitur Episcopalis auctoritatem iudicij, & in ipsius Pelagij confessione tenere debeat, quæ tenuit Catholica Ecclesia.] Sequitur Catholica Pelagij confessio post recensita ex libello aduersariorum capita in eum obiecta, quæ omnia confutauit.

Primo, quod Adam, nisi peccasset, non fuisset moriturus.

Secundo, quod peccatum eius non ipsum solum læserit, sed & genus humanum.

Tertio, quod infantes nuper nati, non sint in illo statu, in quo Adam fuit ante præuarcationem.

Quarto, vt ad ipsos etiam pertineat quod breuiter ait Apostolus: Per vnum hominem mors, & per hominem resurrectio mortuorum: & sicut in Adam omnes moriuntur, ita & in Christo omnes viuificabuntur.

Quinto, quod infantes non baptizati, non solum regnum cælorum, verum etiam vitam æternam habere non possint.

Sexto, vt confiteatur, diuites baptizatos, etiam si diuitijs suis non careant, & sint tales quales ad Timotheum describit Apostolus, dicens: Præcipe diuitibus huius mundi non superbe

A superbe sapere, neque sperare in incerto diuitiarum suarum, sed in Deo viuo, qui præstat nobis omnia abundanter ad fruendum: diuites sint in operibus bonis, facile tribuant, communicent, thesaurizent sibi fundamentum bonum in futurum, vt apprehendant vitam æternam: non eos a regno Dei posse priuari.

Septimo, vt fateatur gratiam Dei & adiutorium etiam ad singulos actus dari, eamque non dari secundum merita nostra.

Octauo, vt re vera sit gratia, id est, gratis data per eius misericordiam, qui dixit: Misereor cuius misertus ero, & misericordiam præstabo cui misertus fuero.

Nono, vt fateatur filios Dei vocari posse illos, qui quotidie dicunt: Dimitte nobis debita nostra. quod vtique non veraciter dicerent, si essent omnino absque peccato.

Decimo, vt fateatur esse liberum arbitrium, etiam si diuino indigeat adiutorio.

B Vndecimo, vt fateatur, quando contra tentationes, concupiscentiasque, illicitas dimicamus, non ex propria voluntate, sed ex adiutorio Dei prouenire victoriam: non enim aliter verum est quod Apostolus ait: Non volentis, non currentis, sed miserentis est Dei.

Duodecimo, vt fateatur secundum gratiam & misericordiam Dei veniam pœnitentibus dari non secundum merita eorum: quemadmodum etiam ipsam pœnitentiam, donum Dei dixit Apostolus, vbi ait: Ne forte det illis Deus pœnitentiam. Hæc omnia simpliciter sine vllis fateatur ambagibus.

Si quis contra auctoritatem Catholicam & ipsius Pelagij expressa Ecclesiasticis Gestis verba consentit, atque in illa quæ his sunt contraria veraciter credit; anathema esse tenendum est; nisi quæ illis contraria sunt, fido corde teneantur, & aperta confessione promantur.] haec ibi ex Actis Synodi Diospolitanæ. Recitat istas assertiones ex Actis eiusdem

C Synodi S. Augustinus agens de peccato originali, necnon in epistola ad Paulinû. Porro alij errores Pelagij redduntur ab eodem Augustino in eodem libro de peccato originali his verbis: Quoniam lex sic mittat ad regnû, quemadmodum & Euangelium. Quoniã fuerint homines ante aduentû Christi sine peccato.] Desideratur hic aliud caput eiusdem hæresis corollariû, cuius idem S. Augustinus sic meminit: Destruunt orationes quas facit Ecclesia siue pro infidelibus & doctrinæ Dei resistentibus, vt conuertantur ad Deum; siue pro Fidelibus, vt augeatur in eis fides, & perseueret in ea. hæc quippe non ab ipso accipere, sed a se ipsis homines habere contendunt, gratiâ Dei, qua liberamur ab impietate, dicentes secundum merita nostra dari. Quod quidem Pelagius in Episcopali iudicio Palæstino, damnari metuens, damnare cõpulsus est: sed in posterioribus suis scriptis hoc inuenitur docere.] hæc Augustinus. Erant & aliæ blasphemix Pelagij scriptis insertæ, quæ non sunt ad publicum

D illud examen productæ: recitat vero eas S. Hieronymus in tribus illis dialogorû libris, quos contra Pelagianos conscripsit post dictam Synodum Diospoli celebratâ, vt S. Prosper testatur, qui postquam eiusdem Synodi meminisset, mox ista subinfert de ipso S. Hieronymo:

*Tunc etiam Bethlei præclari nominis hospes,
Hebreo simul & Graio, Latinoq. venustus
Eloquio, morum exemplum, mundiq. magister,
Hieronymus libris valde excellentibus hostem
Disseruit; nosciq. dedit, quo turbine veram
Vellent exorta lucem obscurare tenebra.]* hæc S. Prosper, & quidem scite aperit

eiusdem Hieronymi in scribendo consilium.

E Etenim cum vidisset ipse Hieronymus versutum Pelagium captiosis artibus Synodû decipisse, & tamquã in scena, mentita larua, personatû histrionem Catholici hominis specie superinducta lusisse, sicq. veritatem offusis tenebris obscurasse: prudens illud excogitauit inuentû, vt dialogos scriberet, & sub Critoboli nomine Pelagiû significaret, quem Catholicus homo, Attici nomine, exquisitissimis interrogationibus cogeret latens intus venenû in mediû perspicuum cunctis proferre; sicq. palam omnibus demonstraret, qualis ille esset, qui errores damnas, videri voluisset ab omnibus in Synodo probatus omnino Catholicus: nouum ergo illud per dialogos scribendi genus arripuit, a se hætenus intentatû; quod id res & tempus exposceret. Etenim inuidiosum nimis ac odiosum, & forte etiã temerarium videri poterat, in hominem ex aduerso concitatum insurgere, qui damnatis omnibus præpositis dånandis hæresibus, iã fuisset in ipsa Synodo consensu omniû absolutus. Hinc etiã & prudentissime illud egit, vt numquã ea scripture eiusdem Synodi expresse voluerit meminisse: ne si ab illa acta probasset, Pelagium in ea absolutum probasse pariter videretur;

Aug. lib. 2. c. 14. de peccato origin.
b. Aug. in Retract. lib. 2. c. 47.

ERRORES PELAGII AB IPSO IN CONSILIO CONDEMNIATI.

ERRORES PELAGII AB IPSO IN CONSILIO CONDEMNIATI.

CATHOLICAE ASSERTIONES ADVERSUS PELAGIANOS.

1. Cor. 15.

1. Tim. 6.

c. Aug. de peccato orig. lib. 2. c. 11.
f. Aug. epist. 106.
g. Aug. de peccato origin. lib. 2. c. 11.
h. Aug. lib. de hæres. ad Quodvultu deum c. 88.

i. Prosper. de hæres. grat.

HIERONYMI CONSILIVM IN SCRIBENDO DIALOGOS CONTRA PELAG.

vel si damnasset, ipse potius hæresis redarguendus esset, qui damnantē hæreses Synodum arguisset. Sic igitur generatim rem agens, non vnum absolutū Pelagium insectari videtur, sed Pelagianos, dum vnus Pelagij caliginis densitate repletas latebras aperit, cunctisq. eisdē proponit aspiciendas, dialogos illos edens, in quibus inter alia ista præfatur Hieronymo sane digna^a: Aduerfus eos autem qui me dicunt hoc opus inflammatū inuidiæ facibus scribere: breuiter respondebo, numquam me hæreticis pepercisse, & omni egisse studio, vt hostes Ecclesiæ, mei quoque hostes fierent.] hæc ipse. Sed vnde inuidiæ calumniam aduersarij impegerunt, nisi quod ante faciem eius fuisset ipse Pelagius absolutus?

^a Hier. aduersus Pelag. in præf.

^b Hieron. contra Pelag. lib. 1. FEMINIS IN ECCLESIA NON PSALLENDEM. c. 1. Tim. 2.

Quæ autē ex eiusdē Pelagij scriptis eruta, idē Hieronymus^b foris expansa omnibus intuēda proponat, audi. Quod enim ille ad impeccantiam assererat opus esse diuinæ legis scientiæ, eademq. esse mulieres imbuendas; hinc in eum hæc ipse Hieronymus: Verum tu tantæ liberalitatis, vt fauorem tibi apud Amazonas tuas concilies, vt in alio loco scripseris, scientiā legis etiam feminas habere debere; cum Apostolus^c doceat esse tacendū mulieribus in ecclesia, & si quid ignorant, domi viros suos debere cōsulere. Nec sufficit tibi dedisse agmini tuo scientiā Scripturarum, nisi earū voce & canticis delecteris. Iungis enim & ponis in titulo, quod & feminæ Deo psallere debeant. Quis enim ignorat, psallendum esse feminis in cubiculis suis, & absque virorū frequentia & congregatione turbarū?] hæc ipse.

^d Hieron. contra Pelag. lib. 2.

^e Zachar. 9.

^f Hier. in Hieronimā lib. 4. c. 23.

Porro quod in eam clementiam superbus iste elatus fuerit, vt assereret esse hominis, vt liberi arbitrij non tantum non peccare, sed etiam non tentari: hinc ipse Hieronymus ex persona Pelagij, eiusq. verbis hæc ait^d: Alij clauis cellulis, & feminas non videntes, quia miseri sunt, & verba mea non audiunt, torquentur desiderijs: ego etiā si mulierum vallor agminibus, nullam habeo concupiscentiam. de me enim dictum est^e: Lapidēs sancti voluntur super terram, & ideo non sentio, quia liberi arbitrij potestate Christi trophæum circumfero.] Huiusmodi plane hæreticos visus est idem S. Hieronymus alibi fugillasse, dum ait^f: Si nota fecissent verba mea populo meo, non blandientes eis, & adulatione perdentes, vt dicerent, Non habetis peccata, perfectam iustitiam possidetis, sanctitas & pudicitia atque iustitia in vobis tantummodo reperiuntur: & ego non tradidissē eos in immunditiam & ignominiam, vt facerent quæ non conueniunt, & sequerentur cogitationes suas pessimas. Contemplemur hæreticos, quomodo semel desperantes salutem, gulæ se tradant & delicijs: vescantur carnibus, frequentes adeant balneas, musco fragrent, vnguētis varijs delibuti, quærant corporis pulchritudinem, &c.]

^g Hieron. contra Pelag. lib. 1. VESTIMENTORVM ORNATVS PRO DIGNITATE PERSONÆ.

HIERONYMVS GLORIATUR CONSORTIO AVGVSTINI.

^h Aug. epist. 102.

Rursum vero de ipsdē prodigiosis Pelagij inuentis, dum omnes homines crassioribus, vt monachos, vt vestibus vellet, hæc ait^g: Vnde adiungis, gloriam vestiū & ornamentorum Deo esse contrariam? Quæ sunt, rogo, inimicitæ contra Deum, si tunicam habuero mundiore, si Episcopus, presbyter, & diaconus, & reliquus ordo Ecclesiasticus in administratione sacrificiorum cum candida veste processerint? Cauete clerici, cauete monachi: viduæ & virgines periclitamini, nisi sordidas vos atque pannosas vulgus aspexerit. Taceo de hominibus sæculi, quibus aperte bellū indicitur, & inimicitæ contra Deum, si pretiosis atque nitentibus vtantur exuuijs.] hæc ipse: qui quidem post multa ex Pelagij scriptis in medium allata & confutata, postremo ad exterrendos aduersarios, validissimum plane commilitonem, qui iam ante aduersus eandem grassantē impietatem gladium spiritus exeruisset, ostentat, ipsum nimirum sanctissimum atque doctissimum Augustinum; dum recenset ab eo aduersus Pelagianos scriptos commentarios ad Marcellinum tres numero, quartū vero ad Hilariū; atque subdit: Alios quoque specialiter tuo nomini cudere dicitur, qui necdū in nostras venere manus. Vnde superfedendū huic labori censeo, ne dicatur mihi illud Horatij: In siluam ne ligna feras. Aut enim eadem diceremus ex superfluo: aut si noua voluerimus dicere, a clarissimo ingenio occupata sunt meliora.] hæc Hieronymus, plurimū (vt vides) deferens Augustino. At quænam essent quæ audisset ab eo cudi peculiariter cōtra ipsum Pelagiū: certe inter alia librum illū, cuius ipsum meminisse diximus in epistola ad Euodiū^h, fuisse scimus, cuius est titulus, De Natura & gratia, de quo paulo ante pluribus egimus. Sed non hic finis S. Hieronymi aduersus Pelagianos certaminū: pugnantū enim sibi fuit aduersus Anianum diaconū Pelagianū, qui contra epistolā ipsius Hieronymi ad Ctesiphontē aduersarios libros cōscripserat. At de his inferius suo loco dicendū erit.

Sed ad Pelagium redeamus: Quem cum hoc anno in Palæstina Synodo suas damnasse hæreses, & Catholicas aduersus eas assertions professum fuisse, dixerimus: quomodo iniquies, rursus ausus est in mediū prodire, & eadem virulenta dogmata prædicare? Audi ex

S. Aug.

A S. Augustino, quibus se spiris serpens inuoluens alia captauerit diuerticula: de ipso enim atque Cælestio primario eius discipulo agens ipse Augustinus, hæc ait^a: In tantum inimici sunt, gratia Dei scilicet, vt sine hac posse hominem credant facere omnia diuina mandata. Cum si hoc verum esset, frustra Dominus dixisse videretur^b: Sine me nihil potestis facere. Denique Pelagius a fratribus increpatus (nempe in Concilio, quod diximus, Palæstino) quod nihil tribueret gratiæ Dei ad eius mandata faciendā, correctioni eorum hæcenus cessit, vt non eam libero arbitrio præponeret, sed infideli calliditate supponeret, dicens ad hoc eam dari hominibus, vt quæ facere per liberum iubentur arbitrium, facilius possint implere per gratiam: dicendo vtique, Vt facilius possint; voluit credi, etiam si difficilius, tamen posse homines sine diuina gratia facere iussa diuina. Illam vero gratiam Dei, sine qua nihil boni possumus facere, non esse dicunt nisi in libero arbitrio, quod nullis suis præcedentibus meritis ab illo accepit nostra natura; ad hoc tantum existimantes ipsum adiuuantem per suam legem atque doctrinam, vt discamus quæ facere & quæ sperare debeamus.] hæc & alia Augustinus, affirmans inferius eundem Pelagium contrarijs scriptis ijs quæ in hac Synodo Palæstina damnasset, quæ ibi professus fuerat, destruxisse.

Accidit autem, vt cum hoc anno (vt vidimus) Pelagius in dicta Synodo Palæstina suas, quibus infamabatur, hæreses condemnasset; atque ob eam causam ab Episcopis qui illi conuentui interfuerant, ad communionem acceptus esset: ipse Ioannes Hierosolymitanus Episcopus, quod diceretur amicus Pelagij factus esse, apud Occidentales male audire cœperit: hinc S. Augustino postea suppeditatum est argumentum, ad eundem Ioannem scribendi^c, exposcendiq. ab eodem eiusdem Synodi Palæstinæ Acta. extat quidem ipsa epistola: & licet ad quemnam Ioannem Episcopū scribat, in titulo desideretur; tamen ad Ioannem Hierosolymitanum eam esse datam, quæ in ea habentur, per facile docent. Doluit vehementer S. Augustinus, subdolum hominem Pelagium tectum ouina pelle, lupum qui intus latebat, occultasse, & sic inter oues lupum allectum a pastoribus id nescientibus confoueri: quamobrem, vt ipsum caueret, eundem Ioannem certiore reddendum putauit: ad quē etiam ipsius Pelagij secretum librum illum, quem ab eius discipulis Timasio atque Iacobo haud pridem ad fidem conuersis acceperat, misit cum aduersaria responsione a se edita; vt ex his Pelagius Orientalibus plenius innotesceret, detectumq. omnes cauerent.

Habet autē hæc in primis Augustinus ad eundem Ioannē de ipso^d: Pelagium vero fratrem nostrū, filium tuum, quem audio quod multum diligis: hanc illi, suggero, exhibeas dilectionē, vt homines qui eum nouerunt & diligenter audierunt, non ab eo tuam sanctitatem existiment falli. Nam quidam ex discipulis eius adolescentes honestissime nati, & institutis liberalibus eruditi, quam habebant in sæculo exhortationem dimiserunt, & se ad Dei seruitium contulerunt. In quibus tamen cum apparuissent quædam sanæ doctrinæ aduersantia, quæ Saluatoris Euangelio continetur, & Apostolicis sermonibus declaratur; id est, cum inuenirentur contra Dei gratiam disputari, propter quam Christiani sumus, & in qua spiritu ex fide spem iustitiæ expectamus; & admonitionibus nostris inciperent emendari: dederunt mihi librum, quem eiusdem Pelagij esse dixerunt, rogantes vt ei potius responderem, &c.] inferius rursum de eodem Pelagio: Si diligitis Pelagium: diligit etiam vos ipse, immo magis se ipsum, vt non vos fallat. Cum enim auditis eum confiteri gratiam Dei & adiutorium Dei, putatis hoc eum dicere, quod & vos qui Catholicam regulam sapitis; quoniam quid in libro suo scripserit, ignoratis. Propter hoc ipsum librum misi, & meum, quo ei respondi.] & post nonnulla: Peto etiam nobis transmittere, quibus perhibetur esse purgatus, Ecclesiastica ea Gesta, digneris: quod ex multorum Episcoporum desiderio peto, quos mecum de hac re fama incerta perturbat.] hæc ipse de Actis huius anni Concilij Diospolitani. Petierat & id ante alijs litteris Augustinus, & non accepisse doluit, vbi paulo inferius ait: Pro quibus Gestis iam nobis misit non vllam quidem partem Gestorum, sed quamdam a se conscriptam veluti defensionem suam, qua se dixit obiectis respondisse Gallorum.] Sed quando ea tandem Synodi Acta Augustinus acceperit, suo loco dicemus.

Iam vero ad Orosiū, cui credita sunt ab Auito sacra protomartyris pignora in Occidentem deferēda (vt polliciti sumus) se conuertat oratio, vt intelligamus quid per eū hoc anno venientem Hierosolymā S. Augustinus cū S. Hieronymo litterarū internuncio pertractarit. Atque primum illud in memoriam reuocandum, agitatam esse his temporibus in Ecclesia perdifficilem quæstionem de animarum origine, de qua Marcellinum vidimus per litteras consuluisse Hieronymū & Augustinū. Porro eiusmodi quæstio ea occasione oborta est, quod

Annal. Eccl. Tom. 5.

li 2

Ori-

PELAGIVS QVAS DAMNAVIT, REPERTIT HAERESIS. a. Aug. ad Quod. ualid. de hæresi. c. 88. b. Ioan. 15.

c. Aug. epist. 292. IOANNES EPISCOPVS HIEROSOLYMITANVS ADMONETVR A S. AVGVSTINO.

d. Aug. epist. 252.

AVGVSTINVS PETIT ACTA DIOSPOLITANA.

QVID S. AVGVSTINVS PER OROSIVM CVM S. HIERONYMO.

Origenes in ea admodum delirasset, cum dixisset animas sicut Angelos in caelo peccasse, in corpora vero ad luendum supplicium tamquam in carcere quemdam esse demissas. quod cum veluti ingentem blasphemiam Ecclesia Catholica condemnasset, inde de inquirenda animarum origine occasio dimanauit. Augustinus igitur Christiana modestia, licet de eadem quaestione pluribus differuisset, tamen (vt testatur in epistola ad Euodium^a) de hoc ipso per Orosium presbyterum consulendum putauit S. Hieronymum. Extat quidem ipsa epistola^b, in cuius exordio ista habet, quae declarant quanta obseruantia ipse S. Augustinus coluerit S. Hieronymum: ait enim: Deum nostrum, qui nos vocauit in suum regnum & gloriam, & rogauit & rogo, vt hoc quod ad te scribo, sancte frater Hieronyme, consulens te de his quae nescio, fructuosum esse nobis velis. Quamquam enim te multo quam ego sum aetate maiorem, tamen etiam ipse iam senex consulor. Sed ad discendum quod opus est, nulla mihi aetas fera videri potest: quia etsi senem magis decet docere quam discere; magis tamen discere, quam quid doceat, ignorare. Nihil quidem molestius fero in omnibus angustijs meis, quas patior in difficillimis quaestionibus, quam in tam longinqua tuae charitatis absentia, vt vix possim meas dare, vel recipere litteras tuas per interualla non dierum, non mensium, sed aliquot annorum: cum, si fieri posset, quotidie praesentem te habere vellem, cum quo loquerer quicquid vellem. Nec ideo tamen non debui facere quod potui, si non potui totum quod volui. Ecce venit ad me religiosus iuuenis, Catholica pace frater, aetate filius, honore compresbyter noster Orosius, vigil ingenio, paratus eloquio, flagrans studio, vtile vas in domo Dei esse desiderans, ad refellendas falsas perniciosasque doctrinas, quae animas Hispanorum multo infelicius, quam corpora barbaricus gladius, trucidarunt. Nam inde ad nos vsque ab Oceani littore properauit, fama excitus, quod apud me posset de his quae scire vellet, quicquid vellet, audire. Neque nullum coepit aduentus sui fructum: primo ne de me multum famae crederet. Deinde docui hominem, quod potui: quod autem non potui, vnde discere posset admonui, atque vt ad te ireret, hortatus sum. Qua in re consilium vel praecipuum meum cum libenter acciperet, rogauit eum, abs te veniens, vt per nos ad propria remearet. quam eius pollicitationem tenens, occasionem mihi credidi a Domino esse concessam, qua tibi scriberem de his quae per te scire cupio, &c.] haec de professione Orosij & petitione sua qua Hieronymum de animarum origine Augustinus rogauit.

Contigisse autem hoc anno professionem ipsius Orosij in Palaestina ad S. Hieronymum, quae recitata sunt ex epistola Auiti perspicue satis docent. Porro ea epistola S. Augustinus quamuis disertissime multa de quaestione illa disputet; ad finem tamen, se nescire profiteatur, atque addit: Multa enim alia similiter nescio, quae connumerare non possum.] Vides verecundiam Ecclesiastici tractatoris longe longius ab haereticorum arrogantia cuncta se scire profitentium abhorrentis. Quinetiam (vt idem ipse alibi^d testatur) per eundem Orosium alia scriptione consuluit ipsum S. Hieronymum de sensu illorum verborum epistolae Iacobi^e: Qui in vno offendit, factus est omnium reus.]

At quid S. Hieronymus, cum missa ab Augustino scripta perlegit? Eadem quoque ipse modestia, ne doctorem docere videretur, voluit tacuisse; excusans, quod impedito alijs rebus, in enodationem quaestionis minime sibi incumbere licuisset; cum alioqui (vt ipse testatur) timeret, ne si diuersa inter se sentirent, haereticis inde daretur occasio detrahendi: sic vitans scopulos, in quos olim impingens pene fracta fuerat amicitia. Sed Augustinus modestiam modestiae rependit, & verecundiam verecundia compensauit, dum viuente S. Hieronymo noluit quicquam amplius de ea quaestione scriptis mandare, expectans fore aliquando vt tatus Ecclesiae magister suae petitioni per Orosium litteris semel factae satisfaceret. Id enim in Retractationibus ipse professus est, vbi ait^f: Scripsi etiam duos libros ad Hieronymum presbyterum sedentem in Bethlehem, vnde de origine animae hominis.] & inferius: Rescripsit autem laudans eandem consultationem meam: sibi tamen ad rescribendum otium non esse, respondit. Ego vero, quousque esset in corpore, hos libros edere nolui; ne forte responderet aliquando, & cum ipsa responsione eius potius ederentur. Illo autem defuncto, ad hoc edidi priorem, &c.] Extat vero ipsa S. Hieronymi epistola, quam ad eundem S. Augustinum per ipsum Orosium reddidit, cuius exordium hic describemus; vt ex eo, quae dicta sunt, firmiter comprobentur. sic enim se habet:

Virum honorabilem fratrem meum, filium dignationis tuae, Orosium presbyterum, & sui merito, & te iubente, suscepi. sed incidit in tempus difficillimum, quando mihi tacere melius sit, quam loqui; ita vt nostra studia cessarent, & iuxta Appium, canina exerceretur facundia

cundia.] haec namque scripsisse videtur S. Hieronymus, cum in Synodo Diospolitana scisset iam Pelagium absolutum, & Episcoporum in se odium conuertisset, quod quem illi fidem Catholicam profitentem absoluissent, ipse scriptis aduersarijs laceraret: etenim ante datas has ad Augustinum litteras, aduersus Pelagianos se dialogum scripsisse testatur, vbi haec primum de sua ipsius erga Augustinum obseruantia: Mihi autem decretum est, te amare, te suscipere*, colere, mirari, tuaque dicta quasi mea defendere. Certe & in dialogo, quem nuper edidi, tuae beatitudinis (vt dignum erat) recordatus sum, &c.] haec enim sequenti anno ipsum Hieronymum scripsisse oportuit. nam cum constet reliquias protomartyris Stephani ad finem anni huius inuentas, quas ab Auito accepit Orosius reuersurus in Occidentem: eius e Palaestina discessionem non ante opportunum nauigationis tempus sequentis anni contigisse, certum est. Eadem quoque epistola ipse Hieronymus eidem Augustino, nomine Eustochij atque Paulae, nempe Iunioris, Senioris vero neptis, salutem impertijt his verbis: Sanctae ac venerabiles filiae tuae Eustochium & Paula & genere suo & exhortatione tua digne gradiuntur, specialiterque salutant beatitudinem tuam.] Quid autem eadem Eustochium & Paula ab aduersarijs passae sint, sequenti anno dicturi sumus.

Quod vero ad propositam pertinet de animarum origine quaestionem: non Augustino tantum atque Hieronymo visa est eadem perdifficilis, sed ante eos Gregorius Theologus eam eiusmodi esse existimauit, quam non satis sint humanae vires vt assequi valerent; cum quid definiret de eadem quaestione totus ambiguus, rem integram Deo committendam tradit, qui ipsas creauit animas. Sed quod magis mireris; cum per tot saecula, totque doctissimorum Patrum ore versata ea quaestio fuerit; tamen adhuc temporibus Gregorij Magni Romani Pontificis indecisa remanserat; nec quid de ea esset definiendum,

ipse ausus est proferre sententiam: ad Secundinum enim scribens haec ait^b: De origine animae inter sanctos Patres requisitio non parua versata est: sed vtrum ipsa ab Adam (per traditorem scilicet) descenderit, an certe singulis detur, incertum remansit.] haec ipse. Ceterum in S. Hieronymi sententiam S. Ecclesia visa est esse propensior, qua dicitur eandem recens a Deo creari, atque infundi corporibus; quod professus est ipse in epistola ad Marcellinum, de qua superius dictum est: quam tamen sententiam haud affirmare se audere, ipse in epistola ad Hieronymum scripta testatus est Augustinus^c, cum petit ab ipso id dilucidius explicari, vbi ait: Quid si ideo adhuc ista nescimus, & ea neque orando, neque legendo, neque cogitando & ratiocinando inuenire potuimus: vt probemur, non solum indoctos quanta charitate doceamus, verum a doctis etiam quanta humilitate discamus? Doce ergo, quae so, quod doceam: doce quod teneam, &c.] haec ipse ad S. Hieronymum. Verum & ipsum Augustinum postea in Hieronymi sententiam abiisse constat; quam & aduersus ei aduersantes doctissime propugnauit, scriptis eodem argumento quatuor libris^d.

Iam vero ex Palaestina in Aegyptum oratio migret; & quae hoc anno res gestae fuerint a Cyrillo Alexandrino Episcopo, disquiramus. Hoc igitur anno, ipsdem Consulibus, haec Alexandria contigisse, Socrates auctor^e est, qui rem gestam descripsit: ad cuius ingressum monendus es, lector, historiam a Nouatiano homine, in Cyrillum parum aequo ob pulsos (vt dictum est) Alexandria Nouatianos, scriptis perinfecto animo traditam esse: vt non mireris, si ab eodem auctore audias Cyrillum saepe perstringi, & in crimen vocari scelerum patrum. caute igitur a Socrate scripta perlege, cum de Cyrillo indigna prorsus offendis: sic enim se habet^f: Eodem tempore Iudaeorum gens a Cyrillo Episcopo Alexandriae hanc ob causam eiecta est. Populus Alexandrinus praeter ceteros seditionibus delectatur, in quibus si quando sit oblata illarum confandarum occasio, scelera eduntur prope intolerabilia: quippe sine sanguine numquam populi impetus sedatur. Id temporis tumultus, non de causa aliqua necessaria, sed de studio saltatores spectandi (quod malum per omnes ciuitates serpit) in ipsa multitudine forte ciebatur. Nam die sabbati ingens turba ad quemdam saltatorem spectandum confluit. Et quoniam Iudaei, qui illo die feriantur, non legi audiendae, sed spectaculis & ludis scenicis contemplandis totos se dedebant; dies ille populi factionibus inter se mutuo dimicandi causa exitit. Ac quamquam populi discordia a Praefecto Alexandriae quodammodo tum pacificata fuit: nihilominus tamen Iudaei, alteri populi factioni aduersarij esse non destiterunt. Atque tametsi Iudaei Christianis erant semper infensi; tum tamen propter saltatores multo in eos infensiores facti sunt.

Itaque cum Orestes Praefectus Alexandriae πολιτταν (sic enim publica Praefecti edicta appellant Alexandrini) in teatro proponenda curaret, aderant etiam Cyrilli Episcopi ne-

a Aug. epist. 102.

b Aug. epist. 28.

c 1. Thess. 2.

PER OROSIUM S. AVGVSTINVS CONSVLIT S. HIERONYMVM.

d Aug. epist. 29.

e epist. 102.

Retract. lib. 2.

c. 45.

e Iacob. 2.

f Aug. epist. 28.

Retract. lib. 2. c. 45.

g Hier. epist. 92.

apud Aug. epist. 30.

HIERONYMI RERVVM STATVS.

* suscipere

DIFFICILLIMA QVAESTIO DE ORIGINE ANIMARVM. a Gregor. Naz. in carm. de anima. edit. Lauæch.

b Gregor. lib. 7. epist. 53.

c Aug. epist. 28.

d Aug. Retract. lib. 2. c. 56. & de origin. anim.

e Socrat. lib. 7. c. 13.

f Socrat. lib. 7. c. 13. RES GESTAE ALEXANDRIAE.

cessarij, vt edicta a Præfecto publicata considerarent. Inter quos erat vir quidam, nomine **A** Hierax, humilioris litteraturæ magister, qui attentissimus auditor Episcopi Cyrilli fuit, & in concionibus eius plausum diligentissime excitare consuevit. Hunc igitur Hieracem vt primum multitudo Iudæorum in theatro conspicata est, extemplo vociferari cœpit, eum ob nullam aliam causam ad theatrum accessisse, quam vt populum ad seditionem concitaret. Orestes autem, etsi ante Episcoporum potestas illi odio propterea fuerat, quod per eos nonnihil de auctoritate eorum, qui ab Imperatore ad magistratus gerendos designati erant, admodum detractum fuit: tamen tum vel maxime, quod Cyrillus videbatur in eius edicta curiose inquirere. Proinde Hieracem palam in theatro comprehensum, grauibus diuexauit supplicijs. Qua re intellecta Cyrillus Iudæorum primarios accersit: illis, si contra Christianos tumultus ciere non desistant, debitas pœnas se irrogaturum minatur. **B** At multitudo Iudæorum, cognitis Episcopi minis, multo maiore iracundiæ æstu exardescere, machinasq. ad Christianis nocendum exagitare cœpit: quas quidem præcipuam causam Iudæos Alexandria exturbandi fuisse, iam ostendam.

IUDÆI IN
CHRISTIA-
NOS CONTV-
MELIOSI.

IUDÆI GRAS
SANTVR IN
CHRISTIA-
NOS.

Iudæi cum tesseram ipsi sibi dedissent, nimirum vt quisque annulum ex cortice palmæ confectum gestaret, nocturnam pugnam contra Christianos instituunt. Itaque nocte quadam per vniuersas vrbs regiones a quibusdam conclamandum curant, totam ecclesiam Alexandri nomine nuncupatam igni conflagrare. Quo audito, Christiani, alius aliunde concurrunt, vt ecclesiam ab incendio liberent. Tum Iudæi protinus, impetu in Christianos facto, eos trucidant. Atque vt a suis, annulis demonstratis, manus abstinere; sic Christianos, qui ipsis forte obuiam facti erant, e medio tollebant. Vbi autem illuxit dies, sceleris auctores minime obscuri & incogniti fuerunt. Qua de re Cyrillus grauiter commotus, cum ingenti manu ad Iudæorum synagogas (sic enim eorum templa vocantur) **C** recta pergit, & ex Iudæis nonnullos neci dat, alios expellit e ciuitate, eorumq. fortunas a multitudine diripi permittit. Itaque Iudæi, qui vsque ab Alexandri Macedonis temporibus illam vrbs incoluerant, tum vniuersi inde eieciti, alij in alia loca dispersi vixerunt.

ORESTES
PRAEF. IN CY-
RILLVM IN-
FENSVS.

Adamantius ex numero Iudæorum, qui medicinam docebat, Constantinopolim profectus, ad Atticum Episcopum se contulit. Qui postquam Christianam religionem professus erat, Alexandria denuo habitauit. Orestes illius vrbs Præfectus illud Cyrilli facinus valde iniquo animo tulit, magnumq. cœpit dolorem, tam præclaram ciuitatem tanta hominum multitudine profus orbatam esse. Quamobrem ad Imperatorem de rebus ibi gestis refert. Cyrillus etiam Imperatori Iudæorum scelera per litteras significat: & nihilominus tamen de amicitia concilianda (ad illud namque faciendum populus Alexandrinus illum impulerat) cum Oreste agit. Verum vbi Orestes de amicitia ne au- **D** dire quidem voluit: Cyrillus librum Euangeliorum (hunc enim illum reueriturum putauit) ei manu porrexit. At cum Orestis animus ne hoc modo quidem deliniri posset, sed inter eum & Cyrillum capitales inimicitia semper intercederent; hæc clades, quam deinceps commemorabo, inde consecuta est.

PSEYDOMO-
NACHORVM
AVDAX FA-
CINVS.

Nonnulli ex monachis qui Nitriæ montem incolebant, ingenio feruentiore præditi, sic- **E** cut iam pridem idem ipsum declararunt, exorsi a Theophili temporibus, quando erant ab illo contra Dioscorum & eius fratres inique armati: sic ad id temporis quoque æmulationis ardore inflammati, prompto & alacri animo pro Cyrillo dimicare constituerunt. Itaque viri ad quingentos numero ex monasterijs egressi, vrbs Alexandrinam contendere, Præfectum rheda circumuectum obseruare, eum adire, sacrificum, Gentilem, & alijs pluribus contumeliosis nominibus appellare cœperunt. Ille suspicatus sibi a Cyrillo insidias collocatas esse: exclamare, se Christianum esse, & ab Attico Episcopo Constantinopoli baptizatum. Verum vbi monachi eius verba videbantur contemnere; vnus forte ex illorum numero, nomine Ammonius, caput Præfecti lapide percussit. Præfectus illo vulnere inflicto, totus sanguine manare. Quapropter Præfecti apparitores, exceptis paucis, omnes se clam inde subduxere, alius alio se in multitudinem abdere, præcauentes ne lapidum iactu interimantur.

AMMONIUS
DAT POENAS
SCELERIS.

Interim populus Alexandrinus frequens eo confluere, monachos Præfecti causa animo prompto vlscisci: quos omnes præter Ammonium in fugam vertunt: istum ad Præfectum deduxere. Præfectus palam (vti leges postulant) de eo quæstiones exercuit, tormentis tantisper afflictauit, dum extremum spiritum edidit. Quæ res non diu post ad Imperatorum aures perlata est. Quinetiam Cyrillus eandem rem illis, sed secus expositam, omnino per litteras

A litteras significauit. Corpus quoque Ammonij capit, inq. ecclesia quadam recondit, at non Ammonij, sed Tamnasij nomine nuncupauit: & cum in ecclesia magnitudinem animi illius, vtpote graue certamen pro pietate perpeffi, laude & prædicatione extulisset, iussit Martyrem appellari. Verum qui modestiores erant, etiam ex ipsis Christianis, Cyrilli studium erga Ammonium minime approbarunt: nam exploratum habebant, Ammonium non in tormentis interiisse, ne Christum denegare cogeretur, sed temeritatis suæ pœnas dedisse. Quocirca Cyrillus ipse illud ipsius facinus silentio in obliuionem pedetentim venire passus est.

At ne adhuc quidem acerba illa inter Cyrillum & Orestem suscepta contentio sedata est: quippe alia clades huic non dissimilis, quam sum iam narraturus, eam renouat. Mulier quædam Alexandria, Hypatia vocata, filia Theonis philosophi, hæc tantos in **B** litteris fecit progressus, vt omnes philosophos sui temporis longe superaret: ac non modo in scholam Platoniam a Plotino deductam succederet; verum etiam omnes philosophorum omnium præceptiones & disciplinas, omnibus qui eam audire volebant, explicaret. Quapropter quotquot philosophi studio incendebantur, vndique ad illam confluebant. Quinetiam propter grauem animi fidentiam, quam ex doctrinæ fontibus hauserat, etiam in conspectum Principum summa cum modestia venire non dubitauit. Neque illam pudebat in mediam hominum frequentiam prodire: omnes enim eam ob singularem animi moderationem cum reuerentia quadam & verebantur, & suspiciebant.

Itaque inuidiæ flamma tum contra eam incensa est. Etenim cū crebrius cum Oreste in colloquium veniret: populus Ecclesiæ illam cœpit insimulare, quod Episcopo ad amicitiam Orestis reconciliandam aditum penitus intercludebat. Proinde certi homines, qui erant natu- **C** ra paulo feruentiores, quibus Petrus lector in illa Ecclesia ducem se præbuit, vno consensu mulierem domum alicunde redeuntem obseruant; de curru quo vehebatur, deturbant; ad ecclesiam, quæ Cæsareum dicitur, rapiunt: exutamq. vestibus, testis acutis ad necem vsque dilacerant, eius membra diserpunt, discerptaq. in locum qui Cinaron dicitur, comportant, atque igni comburunt. Hoc facinus cum Cyrillo, tum Ecclesiæ Alexandrinæ non exiguam labem asperit infamiae. Nam qui religionem Christianam profitebantur, a cæde, pugnis, & id genus alijs omnino alieni esse debent. Hæc res gestæ sunt quarto anno Episcopatus Cyrilli ad decimum Consulatum Honorij & Theodosij septimum, mense Martij, cū obseruabantur ieiunia.] hæc Socrates: in quo primum quod ad consignatum tempus spectat, errore ponitur septimus Consulatus Theodosij cum Consulatu decimo Honorij: nam sextus ponendus est; siquidem septimus eius Consulatus non cum Honorij decimo contigit, sed sequenti anno, cum solus absque collega eo munere functus legitur. Quod vero quartum Cyrilli hunc numerat sedis annum, ipsum intelligas tantummodo attigisse: siquidem idem ipse a testatur, sub nono Honorij Consulatu & Theodosij quinto, XV. Kalend. Nouemb. defunctum esse Theophilum, ac triduo post creatum esse Cyrillum: qua ratione dicendum est, eundem Cyrillum hoc anno, dicta die Octobris, absoluisse sedis suæ annum tertium, & inchoasse quartum.

HYPATIA
PHILOSOPHORVM
CELEBERRIMA
NEGATVR.

Quod vero ad Hypatiam ipsam pertinet: celeberrimam quidem omnium huius sæculi philosophorum claruisse, ex Synesio ^b philosopho, de quo plura superius, possumus intelligere, cuius ad eandem plures extant epistolæ, in quibus ipsam sæpe magistram & dominam vocat. Plura de eadem Suidas, quam virginem æque castissimam prædicat; quæ & amantem discipulum nouo inuento ab amore retraxisse tradit. Quid autem aduersus huiusmodi factiosos Theodosius Imperator rescripserit, dicemus anno sequenti, quo idem datum reperitur esse rescriptum. hic autem quæ rursus de Iudæis hoc eodem anno Socrates nar- **E** rat, ordine describamus. ait enim ^c:

a Socr. lib. 7. c. 7.

b Synes. epist. 10.
15. 16. 23. 81.
124. 154.

c Socr. lib. 7.
cap. 16.

Breui tempore post Iudæi pro scelere nefario rursus contra Christianos ab ipsis admissio pœnas persoluerunt in loco quodam Chalcidem & Antiochiam interiacente, qui Inmestiar dicitur. Iudæi cum more suo ludos facerent, & inter ludendum multa absurda admitterent: tandem præ ebrietate e mentis potestate egressi, non Christianos solum, verum etiam ipsum Christum in suis ludis contumelia afficere cœperunt: Crucem etiam, eosq. qui in crucifixo spem ponunt, habere ludibrio, & propterea tale quoddam facinus moliri. Puerum scilicet Christianum comprehendere, cruci alligare, in sublime suspendere. Quo facto, primum irrisione illudere, cachinnos in eum tollere: post paulo infania correpti, illum vsque eo verberibus cedere aggrediuntur, quoad præ cruciatu vitam amittat. **Hac**

QVID IUDÆI
IN CHRISTIANOS
AVSI.

Hac de causa grauis inter eos & Christianos concertatio oritur. Quinetiam Imperatores A de facinore certiores fiunt. Qui per litteras prouinciae illius magistratibus significant, ut facinoris auctores & conquirendos curarent, & debitis supplicijs coercendos. Itaque Iudaei qui ibi habitabant, pro scelere quod ioco consciuerant, serio poenas luerunt.] haec Socrates. At licet Theodosij rescriptum hac de re datum non appareat; extat tamen aliud hoc anno ad Aurelianum Praefectum Praetorio missum, quo iussit praefecturam honorariam abrogari Gamalieli. Etenim quod Christiani Principes de perfido hominum genere curassent bene mereri, Iudaei fastu elati talia tantaq. adeo nefanda aggredi ausi sunt. Ipsum autem rescriptum sic se habet^a:

^a l. 22. de Iudaeis Cod. Theod.

DE GAMALIELE IVDAEORVM PRAEFECTO.

Quoniam Gamalielus existimauit se posse impune delinquere, quod magis est erectus fastigio dignitatum: illustris auctoritas tua sciat nostram serenitatem ad virum illustrem Magistrum Officiorum direxisse praecipua, ut ab eo codicilli demantur honorariae praefecturae: ita ut in eo sit honore, in quo ante praefecturam fuerat constitutus; ac deinceps nullas condi faciat synagogas: & si quae sint in solitudine, si sine seditione possint deponi, perficiat: & ut in Christianos nullam habeat copiam iudicandi. Et si qua inter eos ac Iudaeos sit contentio, a Restoribus prouinciae dirimatur. Si Christianum, vel cuiuslibet sectae hominem, ingenuum, seruumve Iudaica nota foedare tentauerit vel ipse, vel quisque Iudaeorum, legum seueritati subdatur. Mancipia quoque Christianae sanctitatis, si qua apud se retinet, secundum Constantinianam legem Ecclesiae mancipientur. Dat. XIII. Kalend. . . . Constantinop. Honorio X. & Theodosio AA. Conss.] Hunc autem illum existimo Gamalielam Patriarcham Iudaeum, cuius est mentio apud S. Hieronymum^b.

^b Hieron. epist. 101.

^c l. 57. de haeret. Cod. Theod.

^d l. 58. de haeret. Cod. Theod.

^e Marcellin. in Chron.

PULCHERIA CREATR AVGVSTA.

Qui igitur Iudaeos audaces compescendos curauit Theodosius Imperator, haereticos quoque nouis infrenauit edictis. Extat enim eiusdem rescriptum^c hoc anno datum aduersus iterum emergentes Montanistas, dictos haereticos Cataphrygas. Eunomianos praeterea magna pertinacia baptismum iterantes, alia edita^d sanctione compescuit. Quo pariter anno (ut Marcellinus^e est auctor) idem Theodosius Imperator nouo facto haecenus intentato nobilitauit Imperium, cum maiorem natu sanctam sororem in Imperij confortium allegens, creauit Augustam, virginem sane prudentissimam, sicut nobilitate, ita & religione ceteris praefendam, aetatem sapientia superantem, agentem annos sexdecim: nam sub Consulatu Theodori & Eutropij (est is annus Domini trecentessimus nonagesimus-nonus) natam esse, idem auctor affirmat: licet Sozomenus ei tribuat quatuordecim tantum annos, cum habenas capeffuit Imperij; qui haec de ipsa habet^f: Diuina potentia vniuersi conditrix, tum ipsius Theodosij, tum Imperij procuratricem constituit Pulcheriam sororem: quae quidem nondum annum decimumquintum agens, super aetatem sapientissima, ac diuinum spiritum accepit. Ac primum Deo virginitatem suam deuouit: deinde & sorores suas ad idem vitae institutum educauit; ne forte virum quemquam alium Imperio subinduceret, sed potius omnem inuidiae & insidiarum occasionem praecideret. Ut igitur ea quae constituerat, consignaret, ac Deam ipsum & sacerdotes, omnesq. subditos testes faceret voluntatis suae; ex auro gemmisq. pretiosis admirabile quoddam donarium & spectaculum omnium pulcherrimum pro virginitate sua & Imperio fratris, sacram mensam Ecclesiae Constantinopolitanae dicauit: idq. ipsum ut cunctis esset conspicuum, in frontae eiusdem mensae litteris expressit.

^f Sozom. lib. 9. c. 1.

PULCHERIA VOVI VIRGINITATEM.

Postquam autem principatus curam suscepisset, rectissime & magno cum decore Romanum Imperium gubernauit, cum & bene consulere, & consulta expedite perageret ac scriberet: diligentem enim operam impenderat, ut Romana, Graecaq. lingua proprie loqueretur ac scriberet. Rerum porro gerendarum dispositionem fratris auctoritate fulciebat, atque id curabat, ut is pro aetate disciplinis idoneis ex Imperatoriae maiestatis dignitate quam maxime institueretur. Itaque equestris quidem pugnae, ac reliquam in armis ac litteris scientiam ab earum rerum professoribus discebat: ut vero in processu ornate se ac regulariter gereret, a sorore erudiebatur; de qua videlicet hoc discebat, quid in vestitu, quid in sedendo, quid in ingressu decorum esset; quomodo exhibere risum; & pro re nata tum amabilis, tum formidabilis esse; & eos qui peterent, apposite audire deberet. Haud minime autem eum ad pietatem instituebat; assuescens, ut & continenter oraret, & ecclesias frequenter accederet, & donarijs & ac cymelijs templa honoraret, & in pretio haberet sacerdotes ac ceteros viros bonos, & eos qui sapientiam Christianorum legibus approbatam sectarentur. Quinetiam cum per doctrinas adulterinas videretur esse turbanda

PULCHERIA QUALITER THEODOSIVM INSTITVIT.

A turbanda religio, studiose ac prudenter obstitit: nam quod nostra memoria nouae haereses non insurrexerint, ipsam potissimum in causa fuisse comperiemus, sicut in consequentibus videbimus. Et sane quam magna reuerentia Deum coleret, dicere longum foret. At quae & quot templa magnifice illa construxerit; quotque pauperum diuersoria & conuentus monasticos instituerit, perennes his ipsis largita sumptus ad suppeditandum incolentibus alimentum: si quis de harum rerum veritate experientiae suae credere malit, quam verbis meis: comperiet me neque false, neque ad gratiam haec scribere; si modo apud eius Curiae Praefectos conscriptam perlegerit harum rerum historiam, & ex Actis publicis aestimet, an scriptis nostris res gestae consonent.] haec Sozomenus, reliqua vero ab eodem de ipsa memoriae commendata dicemus inferius, reddentes singula singulis annis.

B Sed quantum profecerit ipse Theodosius consuetudine & cura atque exemplo, educationeq. ipsius maioris natu sororis Pulcheriae, ex Socrate^a ista accipe: Primum, tamen in ipsa Regia natus, educatusq. erat; nihil tamen ex illa educatione omnino contraxit molliciei, tarditatisve: sed adeo solers & prudens fuit, ut illis qui cum eo sermones conferebant, multarum rerum experientiam consecutus videretur. Deinde tanta corporis & animi tolerantia fuit, ut tum algorem, aetumq. forti & virili animo sustineret, tum crebro ieiunaret, & maxime diebus Mercurij & Veneris, quas Graeci τετράδια καὶ παρασκευαίς ἡμέρας vocant. Atque hoc ab eo factitatum fuit, dum Christianam viuendi rationem cumulatifime explere contenderet. Eius Regia non dissimilis fuit monasterio. Nam primo diluculo ille ipse cum sororibus suis hymnos alternatim decantatos recitauit. Quinetiam sacras litteras memoriter pronunciauit. Nam cum Episcopis, perinde ac si sacerdos iam olim designatus esset, de iisdem differuit. Libros etiam, tum qui sacra Dei eloquia complectebantur, tum qui ab eorumdem interpretibus conscripti erant, multo diligentius quam Ptolemaeus Philadelphus olim, in vnum colligendos curauit. Porro autem patientia & mansuetudine omnes longe superauit. Nam Imperator Iulianus quamquam studium philosophiae profitebatur: tamen odium contra eos, qui Antiochiae eius nomen perstrinxerant, minime compressit, sed Theodoro vno ex illorum numero grauissima tormenta imposuit. At Theodosius, subtilitate ratiocinationum Aristotelicarum penitus derelicta, philosophiae studium rectis vitae officijs sedulo excoluit.

^a Socrat. lib. 7. c. 22. THEODOSII I VNIO RIS IMMENSAREM LIGIO.

Iram cohibere didicit, dolorem toleranter ferre; neminem qui eum iniuria affecerat, vlcisci: immo vero nemo vmquam illum ira incensum aspexit. Itemq. cuidam ex necessarijs aliquando sciscitanti, cur neminem qui intulisset iniuriam, morte aliquando multasset, sic respondit: Utinam potius mihi potestas esset, eos qui mortui sunt, ad vitam denuo reuocandi.] sed haec alij tribuunt auo, Maiori nempe Theodosio, a quo probe dictum nepos didicit & imitatione perfecit. subdit vero Socrates: Alteri etiam de eadem re interroganti dixit: Non magna res est, neque ardua, ut qui homo sit, mortem oppetat: sed cum qui semel obierit, nemo omnino, licet se de eius morte maxime poeniteat, nisi solus Deus possit ad vitam reuocare. Adeo firme istud ipsum ab eo obseruatum fuit, ut si quisquam crimen, quod esset capitis supplicio multandum, aliquando commississet, ne ad portas vsque ciuitatis versus locum ubi mortis subiret supplicium, abduci passus est; quin misericordia commotus, illum reuocauerit. Accedit eo, quod cum Constantinopoli in amphitheatro pugnas cum bestijs quodam tempore pro spectaculo ederet, populusq. sublato clamore postularer, ut aliquis ex eorum numero, quorum insigniter eminebat audacia, cum fera bestia decertaret; respondit: An non explore cognitum habetis, nos ita assuefactos esse, ut nulla crudelia spectacula contemplari possimus? Quae cum populus ex eius ore audiuisset, de reliquo a crudelitatis spectaculis abstinere didicit. Quinetiam adeo pius fuit, ut omnes Dei sacerdotes honorifice coleret, eosq. potissimum, quos intellexerat pietate in primis excellere.

THEODOSII VIRTVTES.

Fertur praeterea faccum, quo Episcopus Chebrorum, qui Constantinopoli mortem obiit, indutus erat, quaeuisse; eumq. quantumuis sordidatum, induisse; persuasum nimirum, se aliquid ex mortui sanctimonia inde percepturum. Quodam anni tempore procelloso admodum & turbido, consueta statutaq. spectacula, populo ea flagitante, in Circo edidit. Vbi autem Circus hominibus refertus fuit, tempestas coepit esse vehementior. ac cum magna vis niuis praecipue delaberetur, tum Imperator praecipue declarauit quo animo erga Deum affectus esset: sic enim populum per praecones compellauit: Quin multo sa-

THEODOSII PIETAS.

tius est, vt neglecto spectaculo, omnes vno ore Deum precemur, vti ab imminente procella A
conferuemur incolumes. Vix hæc verba protulerat, cum omnes in Circo vno animorum
consensu, summaq. cum alacritate Deo preces fundere cœperunt, totaq. ciuitas quasi vna
ecclesia fuit. Tum Imperator in media populi frequentia priuati hominis habitu ince-
dens, hymnos recitare exorditur. nec spes certe eum frustrata est: nam aer serenus factus
est, & annonæ caritas Dei benignitate in omnium rerum affluentia commutata. Si quan-
do bellum concitabatur, Dauidis exemplum imitatus, ad Deum confugit, pro certo per-
suasus eum bellorum administratorem esse: precumq. subsidio adiutus, ea prospere & feli-
citer gessit.] hæc tunc Socrates: ex quibus plane intelligis, quantum valeat in recte admi-
nistrando, securoq. seruando Imperio erga Deum pietas, & exacte custodita religio: cum
tantam molem puer vnus atque puella summa tranquillitate ab omni barbarorum & ty-
rannorum timore securam (quod nec temporibus bellicosissimorum Imperatorum concessum B
est) feliciter rexerint, Deo nimirum eiusdem Imperij habenas manu apprehendente,
atque sua prouidentia moderante, atque protectione custodiente, posito in eo ipso Salua-
tore muro^a & antemurale. At hæc dicta sunt occasione Pulcheriæ, Theodosio bonorum
omnium conciliatricis, ab ipso hoc anno creatæ insigni virtutum merito Augustæ; quam
quidem ipse Theodosius suis a se dari solitis rescriptis, Venerabilem Augustam, nomina-
re consuevit^b.

At cū tantorum religione Principum, tot tantiq. bonis Orientale Imperium fuerit locu-
pletatum; illud ad bonorum cumulū accessit additamentum, dum (quod Sozomenus iure
considerat) præclara sanctorū corpora Deus ad opitulationem Fidelium voluit e terra emer-
gere, atque non secus ac viuos perennesq. gratiarum fontes erūpere: sic enim ait^c: Interea
Orientale Imperiū hostibus liberatum fuit, eiusq. prouinciæ multo cum decore administra-
bantur, præter omniū sententiam: erat enim adhuc iuuenis Imperator. Sed Deus præsentem
hoc Imperio manifeste declarari videbat, qui non solum præter expectationem (quod ad
hostes attinet) ita disponderet, verum etiam multorum sancta corpora manifestaret ex his
qui olim ob pietatem illustres extiterunt. Cuiusmodi vtrique & illud est, quod tunc accidit
in Zacharia vetusto Propheta, & in Stephano diacono ab Apostolis ordinato. Vtriusque
autem inuentionis, cum miraculosa sit ac diuina, modum exponere, necessarium esse duxi.]
hæc ipse. Quoto autem Theodosij Iunioris Imperij anno Zachariæ corpus inuentum sit, peni-
tus ignoratur: sed quod ab eodem auctore primo loco recensetur inuentio Zachariæ,
inde opinandi manauit occasio, vt ante S. Stephani & sociorum corpora, Zachariæ repe-
riri contingerit. Nos vero, recensita superius, quæ huius anni Consulibus consignata erat, in-
uentione S. Stephani, de Zacharia ex eodem auctore Sozomeno reddamus historiam. D

Exordiar (inquit^d) a Propheta Zacharia. Cophar villa est in territorio Eleutheropo-
lis Palæstinæ. Huic præfectus erat agri ipsius conseruus Calimerus quidam, domino qui-
dem suo fidelis, sed morosus interim ac difficilis, & in conterminos agricolas iniquus.
Quamuis autem talis esset: Propheta tamen ei vigilanti clara luce apparens, se ipsum re-
uelauit. Et hortu quodam demonstrato: Age quæso (inquit) hic fodito, ab hac sepe in
hortum mensura ducta ad cubitos duos, iuxta viam quæ ducit ad ciuitatem Betherebin.
Reperies enim arcam duplicatam, ligneam interiorem in exteriori plumbea, & propter
hanc arcam, vitreum item vas aquis plenum, & duos etiam serpentes amplitudine medio-
res, mites, & innoxios, adeo vt mansueti videri possint. Calimerus igitur ad locum in-
dicatum ex Prophetæ mandato profectus, operi grauius incubuit. Et cum secundum præ-
dicta signa iam in opertum producta & reclusa esset arca sacra: apparuit diuinus Pro-
pheta, candidam stolam indutus, vtpote qui (vt opinor) sacerdos etiam fuerit. Sub
pedibus autem eius extra arcam iacebat puer regali apparatu sepultus: habebat enim in
capite coronam auream, & aurea in pedibus calciamenta, & vestem pretiosam. E

Disquirentibus igitur tum sapientibus ac sacerdotibus de isto puero, quisiñ & vnde esset,
& cur sic ornatus esset? Fertur Zachariam, qui tum in Geraris conuentui monastico præ-
erat, in vetustum quoddam, sed non canonicum Iudæorum scriptum forte incidisse, quo
tradebatur, quod Ioas Rex Iudææ non multo postquam Prophetam Zachariam interfecif-
set, in domum suam ingentem calamitatem acceperit. Quandoquidem septimo post in-
terfectum Prophetam die, filius admodum ipsi carus repente interiit. Colligens igitur
se propter iram diuinam in huiusmodi calamitatem incidisse, sub illius pedibus puerum
sepeliuit, quasi hac ratione sese purgaret illis quæ aduersus Prophetam deliquerat.

Atque

A Atque hæc quidem ego sic accepi. Propheta vero tametsi sæculis iam plurimis sub terra
iacuisset: viuus tamen adhuc apparebat, capite raso, naso oblongo, barba modice promi-
nenti, capite breuiusculo, oculos habens aliquantulum profundos ac supercilijs cōtectos.]
hucusque Sozomenus: desiderantur cetera quæ de inuentione S. Stephani protomarty-
ris se fore dicturum pollicitus fuerat. Non enim ista tantum operi desunt, sed plurimorum
annorum res gestæ: siquidem in præfatione ipse testatur, perduxisse scriptam a se historiam
vsque ad Consulatum decimumseptimum eiusdem Theodosij Imperatoris, nempe vsque
ad annum Christi quadringentesimum vndequadagesimum.

Hoc item anno sub eisdem Consulibus S. Prosper in Chronico hæc accidisse in Occiden-
te refert: Attalus (qui Imperiū semel abdicatum in Gallijs iterum sumpsit) a Gothis ad Hispa-
nias migrantibus neglectus, & præsidio carēs capitur, & Cōstantio Patricio viuus offertur.]

B de quo hæc etiā Orosius^a: Attalus itaque, tamquam inane Imperij simulacrum, cū Gothis
vsque ad Hispaniam portatus est. Vnde discedens^{*} nauis, incerta moliens, in mari captus, &
ad Constantium Comitem deductus, deinde Imperatori Honorio exhibitus, truncata ma-
nu, vitæ relictus est.] hæc Orosius. Vides Christiani Principis mansuetudinem erga ty-
rannum, dum perduellem Christianæ religionis & Imperij, mille mortibus addicendum,
tam leuiter mulctatum voluit. Pepercisset omnino etiam, nisi iram militum timuisset.
Hic tandem finis impij hominis Christianæ religionis nequissimi proditoris, & vana deo-
rum pollicitatione Imperium ad Gentilicium cultum restituere satagentis, quiq. instar
Iuliani, a legato Labaro, in quo Christi nomen & signum fulgebat intextum, ad pristi-
num Romanum vsu militaria signa restituta erexit, atque in nummis expressit: nam lo-
co Labari Victoriæ, & pro Cruce puram hastam effigiendam curauit, ipsamq. mediam
C Romam nouam, vt indicant hinc inde posita in figura numismatis elementa.

b

b Exat Rome
apud Lelium
Pasqualin.

D

Post hæc narrata de Attalo, ista subdit S. Prosper in Chronico sub iisdem Consulibus:
Athaulphus (ipse Rex Gothorum, qui successerat Alarico) a quodam suorum vulneratus
interijt: regnumq. eius Vuallia filius, qui idem cupere intelligebatur, inuasit.] Orosius
vero Segericum successisse tradit Athaulpho, & post Segericum Vualliam adeptum fuisse
Gothorum regnum. Ait enim hæc de Athaulpho^c: Cumq. eidem paci petendæ atque
offerendæ studiosissime insisteret, apud Barcinonem Hispaniæ vrbem dolo suorum (vt fer-
tur) occisus est. Post hunc Segericus Rex a Gothis creatus, cum itidem iudicio Dei ad
pacem pronus esset, nihilominus a suis interfectus est. Deinde Vuallia successit in regnum,
ad hoc electus a Gothis, vt pacem infringeret; ad hoc ordinatus a Deo, vt pacem confir-
maret. Hic igitur territus maxime iudicio Dei, quia cum magna superiori abhinc anno
Gothorum manus instructa armis nauigijq. transire in Africam moliretur, in duodecim
millia passuum Gaditani freti tempestate correpta miserabili exitu perierat: memor etiam
illius acceptæ sub Alarico cladis, cum Gothi in Siciliam transire conati, in conspectu suo-
rum miserabiliter arrepti atque demersi sunt: pacem optimam cum Honorio Imperato-
re, datis lectissimis obsidibus, pepigit: Placidiam Imperatoris sororem honorifice apud
se honesteq. habitam fratri reddidit.] hæc Orosius.

In quibus illud primum obseruatione dignum considera, Gothos illos, qui Vrbem de-
prædati sunt, duplici naufragio breuissimi maris spatio fuisse punitos tum in freto Siculo,
tum Gaditano, præter alias clades, quibus confecti sunt. Istud ipsum plane alijs postea
diuersis temporibus accidisse eiusdem Urbis inuasoribus & prædatoribus, accuratus le-
stor inueniet: nimirum, qui id facere ausi fuerunt, semper Dei vindicta haud tarda ma-
le per-

GOTHI EX-
PILANTES
VRBEM MA-
LE PERIERE.

PIETAS RE-
GIT IMPE-
RIVM.

a Isai. 26.

b L. 21. de Iust.
coll. Cod. Theod.

c Soz. lib. 9. c. 16.
IMPERIUM
THEODOSII
FELIX OB IN-
SIGNEM PRIN-
CIPIS PIETA-
TEM.

INCO
ATVT

d Soz. lib. 9. c. 16.
ZACHARIAE
PROPHETAE
CORPVS IN-
VENTVM.

INCO
MAI

HISTORIAE
SOZOM. TER-
MINVS.

ATTALI TY-
RANNI CA-
VS.

a Oros. lib. 7.
c. 42.
* descendens

ATHAULPHI
GOTHORVM
REGIS OBI-
TVS.

c Oros. lib. 7. c. 43.

le perijsse, profusq. deletos esse. sed & cladem Borbonicam, quæ hoc nostro sæculo accidit, in exemplum adducere possemus: verum quod prolixiorum requirant ista sermonem, suis locis relinquimus pertractanda.

Quod vero ex Orosio vidimus successisse Athaulpho Segericum; quod brevissimo tempore regnum tenuerit, videtur a Prospero prætermisissus. Etenim quod a Vuallia dicit redditam Gallam Placidiam Honorio: id quidem sequenti anno factum tradit ipse Prosper in Chronico: vt ex his intelligas, hoc anno occiso Athaulpho, & Segerico successore cito e medio sublato, Vualliam sequenti anno iam adeptum administrasse regnum, eodemq. anno tentasse in Africam transitum, atque passum esse naufragium. Nam quod ait, id accidisse superiore anno a tempore quo illa scribebat: cum constet eius assertionem, opus illud expleffe (vt ait) anno ab origine mundi quinque millesimo sexcentesimo decimo-octauo: plane intelligis, secundum initam prius ab ipso rationem supputationis, illa absoluisse anno Domini quadringentesimo decimosextimo, & quem ait annum ante illud tempus, perspicue significare sequentem annum Domini quadringentesimum decimum-seximum. Subdit hæc autem de eiusdem Vuallie studio erga Romanum Imperium: Romanæ securitati periculum suum obtulit, vt aduersus ceteras gentes, quæ per Hispanias confedissent, sibi pugnaret, & Romanis vinceret. Quamuis & ceteri Alanorum, Vuandalorum, Sueuorumq. Reges eodem nobiscum placito depacti forent, mandantes Imperatori Honorio: Tu cum omnibus pacem habe, omniumq. obsides accipe: nos nobiscum configimus, nobis perimus, tibi vincimus: immortalis vero quæstus erit Reipublicæ tuæ, si vtrique pereamus. Quis hæc crederet, nisi res doceret? Itaque nunc quotidie apud Hispanias geri bella gentium, & agi strages ex alterutro barbarorum, crebris certisq. nuncijs discimus: præcipue vero Vualliam Gothorum Regem insistere patrandæ paci ferunt.] hæc Orosius: vt plane ex his videas quam abundantem mensuram Deus Honorij Imp. religionem sæpius compenfauerit.

Hoc enim anno Honorius Imp. quos sciret in Africa esse Gentiles, ab eis omnes sumptus abstulit, quibus illos superstitioni hæctenus inferuisse sciuit. extat de his rescriptum eiusdem Imperatoris his Consulibus datum.

IESV CHRISTI
ANNVS
416.

INNOCENTII PAP.
ANNVS
15.

HONORII 22. IMPP.
THEODOSII 9.

Quadringentesimo decimoquinto Christi anno Theodosius Augustus septimum adiit Consulatum, collegam naçtus Palladium: Quo aduersus Pelagianos celebratum est Concilium Carthaginense, vbi Pelagius atque Cælestius hæretici damnati sunt. Itemq. aliud eodem anno Mileui in Numidia aduersus eosdem Concilium habitum est. Ex ambabus Synodis ad Innocentium Romanum Pontificem litteræ Synodales scriptæ sunt.

Dicitur cū simus de vtroque Concilio hoc eodē anno, eadem quoque ex causa celebratis, primum omnium, ex instituto, temporis ratio firmanda est, cū hac in re plerisque sciamus errasse. Vt igitur absque ambiguitate certo certius asseramus, hoc anno vtramque Synodum in Africa habitam, alteram Carthagine, Mileui alteram, illam prius, hanc vero posterius; ex dictis litteris ad Innocentium Papam scriptis, & alijs eiusdem Pontificis ad eas redditis possumus perspicue intelligere. Atque illud primum: paulo ante celebratam esse Synodū illam Carthagine, postea vero istam Mileui, inde affirmari posse videtur, dum in litteris Mileuitani Concilij ad Innocentium hæc habentur expressa in fine: Hæc ad sanctitatem tuam de Concilio Numidiæ scripta direximus, imitantes Carthaginensis prouinciæ coepiscopos nostros, quos ad sedem Apostolicam, quam beatus illustras, de hæc causa scripsisse comperimus.] hæc ibi. Et ne putes, quas citant Patres litteras Carthaginensis Concilij, alias voluisse intelligere ex alio Concilio iam diu ante præsentem annum datas, ac proinde non hoc anno illud celebratum fuisse, sed eodem ferme tempore: accipe quod Innocentius Papa ad eos rescribens affirmat, nimirum per eundem legatum Episcopum ab vtraque Synodo, Carthaginensi scilicet & Mileuitana, se litteras accepisse. ait enim: Frater & coepiscopus noster Iulius dilectionis vestræ litteras, quas ex Mileuitano Concilio cura fidei propensiore misistis, mihi inopinanter ingressit, Carthaginensis etiam Synodi quærelæ parilis scripta subiungens, &c.] Factum namque esse videtur, vt

Aurclius

Aurelius Carthaginensis Episcopus de his quæ decreta essent in Concilio Carthaginensi litteras scripserit ad Romanum Pontificem, iusseritq. Iulium, quem ad eas referendas legauit Episcopum, in Numidiam proficisci, & e Concilio etiam Mileuitano, quod eadem ex causa collectum sciebat, alias accipere ad eundem Innocentium Papam litteras.

Cum igitur ex his appareat, eodē ferme tempore, eodemq. anno duo hæc fuisse in Africa Concilia celebrata, paulo tamen ante Mileuitanū Carthaginense: vt hoc ipso anno sub dicto Consulatu Theodosij atque Palladij eadem esse habita affirmemus, inde cuidēs suppetit argumentum, quod Innocentius Papa, his acceptis litteris Synodalibus, ad eosdem qui dederant rescribens Episcopos mense Ianuarij anni sequentis sub Consulatu Honorij atque Constantij, demonstrat hoc anno dictas Synodos esse habitas, ex quibus hoc anno eam legationem acceperit. monstrant id enim quæ redditæ sunt ab ipso Innocentio ad Concilium Mileuitanum, cum datæ habeantur sexto Kalendas Februarij, dictis Honorio & Constantio Consulibus, quos constat sequenti anno eo munere insignitos. Vnde ex his affirmari posse videtur, vtrumque Concilium, primum Carthagine, deinde Mileui autumnali tempore celebratum: ex quibus ante hiemem legatio missa, ad Innocentium peruenerit hiemis tempore. quod enim mense Ianuarij anno sequenti mox ad eos rescripsit Innocentius, haud pridem se eas accepisse demonstrat, quibus etiam significat Iulium ipsum legatum ex Carthaginesi & Mileuitano Concilij eas litteras attulisse.

Hæc cum adeo euidenti ratione subsistant, ex his primum corrige qui dixerunt Mileuitanum Concilium contra Pelagium atque Cælestium celebratum esse Arcadio & Honorio Augustis Consulibus, anno Christi quadringentesimo secundo. Nam Mileuitanum illud Concilium longe diuersum ab isto, de quo agitur, est, vt suo loco superius demonstrauimus: siquidem eo tempore nulla erat Pelagij vel Cælestij in Africanis Ecclesijs mentio: constatq. illud præterea habitum a Xantippo Numidiæ Primatē; præsens autem, de quo est sermo, nulla de Xantippo habita mentione, primo loco positum habet Siluanum, vtpote eiusdem prouinciæ Primatem. sed accidit vitio librariorum, seu potius Collectorum incuria, vt duo hæc Mileuitana Concilia vnū idemq. esse rati, simul in vnum conflauerint, effecerintq. ex duobus vnū, quod apparet typis excusum, in cuius exordio præfixa habetur nota diei & Consulibus, quæ est prioris Mileuitani Concilij, cui interfuit (vt vidimus) Aurelius Carthaginensis Episcopus, & cetera quæ habentur, vsque ad illa verba: Ideoq. pariter.] quæ vero hæc sequuntur Acta, huius de quo agimus, sunt Mileuitani Concilij, vsque ad octauum canonem: reliqui vero qui sequuntur ad finem vsque, diuersorum esse apparēt Conciliorum Africanorum canones: ipsamq. ad finem appositam subscriptionem longe diuersam ab hoc Concilio Mileuitano, qui nomina legerit Episcoporum qui huic Synodo interfuerunt, intelliget: adeo vt vnum videas corpus ex diuersis membris esse compactum, cuius caput, pedes & reliqua membra sint ex alijs diuersis corporibus compaginata: quæ nisi quis accurate perspexerit, in ambages inextricabiles & nodos insolubiles incidat necesse est.

His igitur elucidatis, iam de ipsis agamus Concilijs, ac primum de Carthaginensi: cuius quidem celebrandi ea occasio ante suppeditata fuisse videtur; quod Orosius presbyter, qui anno superiori (vt vidimus) profectus in Palæstinam ad S. Hieronymum, cum ibi esset, mense Decembris celebratam viderit Synodum Diospolitānam, in qua scisset Pelagium, cum decepisset inuolucro verborum Episcopos, ab eisdem fuisse absolutum, & in communicationem acceptum, aduersus quem pariter scisset S. Hieronymum scriptis editis reclamasse: ipse, inquam, Orosius hoc ipso anno, veris tempore soluens e Palæstina, in Africam ex condito rediens, & cuncta referens, excitauit Africanos Episcopos ad hæresim penitus debellandam, quam ipsi ante in Cælestio Carthagine (vt vidimus) condemnassent. Facile id fuit illis omnibus persuadere, tum exemplo & cohortatione S. Hieronymi litteris ab eo redditis ad Augustinum, tum ex imminente periculo, quod libere scirēt agere vt Catholicum, iā absolutum Pelagium in Concilio Palæstino, cuius decreto rescindi viderentur, quæ ipsi Episcopi Africani iam ante aduersus Cælestium statuissent. Adiecit ad hæc Orosius, vt quas secum haberet datas ad se litteras Episcoporum Herotis & Lazarij, eas Africanis Episcopis dederit inspiciendas, scriptas haud dubium aduersus Pelagium atque Cælestiū. fuisse autē Herotem & Lazarū in Gallia Episcopos, magnoq. animi ardo-

BRITISH
MUSEUM

a Oros. eod. lib. 7.
6. 43.

b l. 20. de Pag.
Cod. Theod.

CONCILIA
CARTHAGI-
NENSE ET
MILEVITA-
NUM.

c Apud August.
epist. 82. & tom.
1. epist. Rom. Pon-
tif. inter epist.
Innocen.

d Innocen. epist.
32. Apud Aug.
epist. 93.

DE TEMPORE
VTRIVSQVE
CONCILII.

a Extat tom. 1.
Concil. vet. edit.
pag. 481.

MILEVITA-
NUM CONCILII
POSTERIORIS
CVM
PRIORE CON-
CILIO.

b Item tom. 1.
Concil.

OCCASIO CO-
GENDAE SY-
NODI CAR-
THAGINEN-
SIS.

re infectatos esse ambos hæresiarchas, quæ inferius dicturi sumus, perspicue declarabunt. Porro Gallorum animos aduersus Pelagianos incensos fuisse, S. Augustinus sæpe testatur.

Hæc quidem haud a nobis inani intelliges esse imaginatione conficta, si Africanorum Episcoporum hoc anno datas ad Innocentium Papam litteras exacte perlegeris. Nam absoluto a Synodo Palæstina Pelagio, iisdem Africanis Episcopis sunt conquesti litteris illis, quæ Aurelij, Alypij, Augustini, & aliorum nomine hoc anno (vt dicemus) sunt redditæ ad Innocentium^a, & alijs^b ad eundem a Mileuitana Synodo datis contra eosdem Pelagianos, quibus & aduersus eosdem S. Hieronymi studium commendatur, sed & Pelagij libertas ex fraude comparata pariter nunciatur, his scilicet verbis: Pelagius vero (sicut a quibusdam fratribus nostris missæ loquuntur epistolæ) Hierosolymis constitutus nonnullos fallere asseritur. Verumtamen multo plures, qui eius sensus diligentius indagare potuerunt, aduersus eum pro Christi gratia & Catholicæ fidei veritate conflagunt, sed præcipue sanctus filius tuus & frater & compresbyter noster Hieronymus.] hæc ibi. Et de editis ab Orosio Gallorum Episcoporum epistolis, Synodales litteræ Carthaginensis Concilij aperte docent his verbis in earum exordio^c: Cum ex more ad Carthaginensem Ecclesiã solemniter veniremus, atque ex diuersis causis congregata ex nobis Synodus haberetur: compresbyter noster Orosius nobis litteras sanctorum fratrum & confacerdotum nostrorum dedit Herotis & Lazari, quarum formam his constituimus esse subdendam, &c.] Qui autem conuenerunt Carthagine Episcopi, numerati habentur septuagintasetem.

Cum igitur allatæ per Orosium dictæ Gallorum Episcoporum litteræ Synodo exhibitæ essent, & causa Pelagij atque Cælestij tractanda proposita esset in ipso Concilio Carthaginensi: ad pleniorum causæ cognitionem, iussa sunt edi in Synodo Acta Ecclesiastica ante quinquennium (vt dictum est) aduersus Cælestium Pelagij antesignanum Carthagine quoque confecta. quibus diligentius inspectis atque examinatis, conclamata est ibidem vtriusque damnatio, nisi iisdem parati essent suas ipsorum hæreses condemnare. Testantur id quidem litteræ ad Innocentium ab eadem Synodo datæ, quibus dicitur^d: His ergo lectis, Pelagium & Cælestium auctores nefarij prorsus & ab omnibus nobis anathematizandi erroris aduertimus. Vnde factum est, vt recensendum peteremus quid ante ferme quinquennium super Cælestij nomine hic apud Ecclesiam Carthaginensem fuerit agitatum.] & paulo post, quid statutum sit, subdunt: Nisi hæc apertissime anathematizauerint, ipsos anathematizari oportere. Vt si ipsorum non potuerit, saltem eorum qui decepti sunt ab eis, vel decipi possunt, cognita sententia quæ in eos lata est, sanitas procuretur.] hæc acta sunt aduersus Pelagium & Cælestium in Concilio Carthaginensi: quæ per Iulium Episcopum, datis ad eum litteris, significanda curarunt Episcopi eiusdem Concilij Carthaginensis Innocentio Romano Pontifici, ab eodem iisdem litteris postulantes, quicquid ea de re fuisset decretum in Synodo, confirmari: experierunt enim id ipsi verbis hæc: Hoc itaque gestum, domine frater, sanctæ charitati tuæ intimandum duximus, vt statutis nostræ mediocritatis etiam Apostolicæ sedis adhibeatur auctoritas, pro tuenda salute multorum, & quorundam etiam peruersitate corrigenda.] hæc ipsi.

Quod insuper timerent, ne ab eodem Romano Pontifice Acta Synodi Diospolitane in Palæstina, quibus Pelagius, quasi damnasset errores, fuerat absolutus, confirmarentur: in sua ipsorum ad eundem Innocentium Papam scripta epistola Synodali addiderunt, vt si adduci ipse non posset vt damnaret hominem, quem probatum Catholicum Synodus absoluisset, hæreses saltem eius damnare minime recusaret. nam subdunt: Si ergo Pelagius Episcopalis Gestis, quæ in Oriente confecta dicuntur, etiam tuæ venerationi iuste visus fuerit absolutus: error tamen ipse, & impietas quæ tam multos assertores habet per diuersa dispersos, etiã Apostolicæ sedis auctoritate anathematizanda est. Consideret enim sanctitas tua, & pastoralibus nobis compatiatur visceribus, quam sit pestiferum & exitiale ouibus Christi, quod istorum sacrilegas disputationes necessario sequitur, vt nec orare debeamus ne intremus in tentationem, &c.] Hæc sunt quæ in Synodo Carthaginensi aduersus Pelagium atque Cælestium, eorumdemq. hæreses decreta fuerunt, quæ per Iulium Episcopum (vt dictum est) ad hoc legatum per litteras eidem Romano Pontifici significanda curarunt.

De huiusmodi Africanorum Episcoporum aduersus recens emergentem impietatem accenso præ ceteris incomparabili zelo S. Prosper his agit carminibus^e:

Tu causam fidei flagrantius Africa nostra
Exequeris: tecumq. suum iungente vigorem

AFRICANI
EPISCOPI
EXCITATI
CONTRA PELAGIUM.
a Apud August.
epist. 95. & rom.
1. epist. Rom.
Pontif.
b Apud August.
epist. 92. & rom.
1. epist. Rom.
Pontif.

c Apud August.
epist. 90. & rom.
1. epist. Rom.
Pontif.

QVAE ACTA
SINT IN CONCILIO
CARTHAGINENSI
CONTRA PELAGIUM.

d Ead. epist. 90.

TIMOR ORTHODOXORVM
NE SYNODVS PALÆSTINA
CONFIRMARETVE A PALÆSTINA.

e Prosp. de Ingra.
AFRICANORVM
EPISCOPORVM
ZELVS ADVERSVS
PELAGIANOS.

A *Iuris Apostolici solio, fera viscera belli
Conficis, & lato prosternis limite victos.]* & quod non vno Concilio, sed duobus eadem in hæresiarchas decreta fuerint, nempe Carthaginensi atque Mileuitano, ista mox subiicit:

*Conuenere tui de cunctis urbibus almi
Pontifices, geminoq. senum celeberrima cætu
Decernis quod Roma probet, quod regna sequantur.]*

nisi magis hæc intelligenda sint de gemino Concilio Carthaginensi, nempe præsentis, & alio sub Zosimo Papa, de quo suo loco dicendum erit. Quod insuper eadem Synodi non præcipiendo tantum, damnandoq. hæreses cum hæreticis, sacerdotalem exercuerint auctoritatem; sed etiam in docendo exhibuerint magisterium, cunctas latebras captantium tenebras hæreticorum aperiendo, ac sinuosos omnes illorum gressus cunctis palam faciendo, ne quis ab illis deciperetur: idcirco subdit hæc Prosper:

*Nec sola est illic Synodorum exerta potestas,
Ceu quos non possent ratione euincere nostri,
Vi premerent: Discusse artes, virusq. relictum est
Hæretici sensus: nullumq. omnino relictum,
Docta fides quod non dissolueret argumentum.
Conditæ sunt & scripta manent, quæ de cataractis
Aeterni fontis fluxere, vndante meatu,
Et trecentenis procerum sunt edita linguis.
Sic moderante suam legem bonitate seuera,
Vt qui damnato velent de errore reuerti,
Acciperent pacem, pulsæ quæ praua tenerent.]*

C hæc S. Prosper, proculdubio alludens ad canones, qui in iisdem Concilijs sunt constituti, sed desiderantur.

Atque demum in laudem Aurelij, qui præfuit Concilio Carthaginensi, & Augustini, qui magna pars fuit Concilij Mileuitani, hæc addit:

*An alium in finem posset procedere sanctum
Concilium, cui dux Aurelius, ingeniumq.
Augustinus erat: quem Christi gratia cornu
Vberiore rigans, nostro lumen dedit auo,
Accensum vero de lumine? Nam cibus illi,
Et vita & requies Deus est: omnisq. voluptas
Vnus amor Christi est: vnus Christi est honor illi.
Et dum nulla sibi tribuit bona, fit Deus illi
Omnia, & in sancto regnat sapientia templo.]*

D hæc de Augustino & alia quæ inferius opportuniori occasione reddituri sumus. Sed transeamus ad Mileuitanum Concilium.

Conuenerunt igitur Mileui in Numidia sexaginta & vnus Episcopi (tot enim numerati habentur in ipsorum epistola ad Innocentium Papam) sed fortasse tum in Mileuitano, tum in Carthaginensi non omnes recensiti reperiuntur, cum sanctus Prosper a trecentenis Episcopis dicat ea definita fuisse. Porro qui Mileui conuenerunt Patres, de damnanda hæresi Pelagiana (vt factum sciebant in Carthaginensi Concilio) vnanimis in eadem conspirauere sententiam. Extant eo argumento canones octo, perperam (vt dictum est) relati ad aliud Concilium Mileuitanum antea celebratum sub Consulatu Arcadij & Honorij, omnesq. aduersus eandem Pelagianam hæresim editi^a. Dederunt præterea litteras ex eadem Mileuitana Synodo ad ipsum Innocentium Romanum Pontificem, quæ extant^b, eodem plane argumento quo scripta fuit epistola Synodalis a Concilio Carthaginensi: quibus primum illud ingerunt, moris esse in Ecclesia Catholica, grauis ponderis causas deferre ad Romanum Pontificem; sic enim exordiantur epistolam: Quia te Dominus gratiæ suæ præcipuo munere in sede Apostolica collocauit, talemq. nostris temporibus præstitit, vt nobis potius ad culpam negligentiae valeat, si apud tuam venerationem, quæ pro Ecclesia sunt suggerenda, tacuerimus, quam ea tu possis vel fastidiosè vel negligenter accipere: magnis periculis infirmorum membrorum Christi pastoralis diligentiam, quæsumus, adhibere digneris.] hæc ibi.

Missæ sunt eadem litteræ Concilij Mileuitani per eundem Iulium legatum, qui missus

QVAE DECRETA
IN CONCILIO
CARTHAGINENSI
ADVERSVS
PELAGIANOS.

COMMENDAN
TVR AVRE
LIVS ET AV
GVSTINVS.

CONCILIVM
MILEVITANVM.

a Concil. Mileu. I.

b Apud August.
epist. 92. & rom.
1. epist. Roman.
Pontif.

a Innoc. epist. 32. fuerat a Concilio Carthaginensi, vt litteræ Innocentij ad eos redditæ docent^a. Porro de duorum Conciliorum litteris ad Innocentium simul datis hæc habet S. Augustinus in epistola ad Bonifacium^b: Missæ sunt itaque de hac re ex duobus Concilijs, Carthaginensi & Mileuitano, relationes ad Apostolicam sedem, antequam Gesta Ecclesiastica, quibus apud Episcopos prouinciæ Palæstinæ Pelagius perhibetur esse purgatus, vel in manus nostras, vel in Africam peruenissent.] hæc ipse. Sed obserua antiquum loquendi vsum, per Apostolicam sedem, præ dignitate & sui excellentia, intelligi semper Romanam Ecclesiam. Subdit vero idem Augustinus: Scripsimus etiam ad beatæ memoriæ Papam Innocentium, præter Conciliorum relationes, litteras familiares, vbi de ipsa causa aliquanto diutius egimus.] ita ipse. At quænam sunt istæ familiares litteræ? & quid opus post Synodicas adijcere familiares? Considera morem pristinum. Quod enim quantumuis magnarum sediū Episcopi cum alijs suffraganeis maximo honore prosequerentur Romanum Pontificem, Apostolicæ sedis primarium Antistitem: si quæ essent scribenda, quæ quoquo modo pertingerent atque quauis ex causa perfringerent ipsum Romanū Antistitem: ne verenda patris retere viderentur, non publicis illa credebant Synodicis, sed priuatis iisdemq. familiaribus litteris, quasi amici ad aures sermone loquentis: quod modo videmus factū per Augustinum, vt ipse testatur. sunt illæ quidem ab Augustino scriptæ, nomine tamen quinque magnæ existimationis Episcoporum, Aurelij, Alypij, ipsius Augustini, Euodij, atque Possidij.

c Aug. epist. 95. & som. 1. epist. Rom. Pontif. Quæ autem illa essent, de quibus Innocentius secreto admonendus erat, ex eorundem familiaribus litteris accipe^c: Audiuius (inquiunt) esse in vrbe Roma, vbi ille (Pelagius videlicet) diu vixit, nonnullos, qui diuersis causis ei faueant: quidam scilicet, quia vos talia persuasisse perhibent: plures vero, qui eum talia sentire non credunt: præsertim quia in Oriente, vbi degit, Gesta Ecclesiastica facta esse iactantur, quibus putatur esse purgatus, &c.] At non parua quidem calumnia hæc, qua Innocentius Papa vocaretur in crimen tacitæ cum Pelagio conniuentiæ. sed calumniose ista, ex more suo, sparferant in vulgus hæretici, quo gloriarentur se primæ sedis Episcopi communionem fulciri: quod ab alijs sæpe factum vidimus. Ceterum quod Pelagiani Romæ versari dicerentur; id se nesciente accidere potuisse, ipse Innocentius ad eos rescribens, excusat his verbis^d: Seu hac illi in vrbe sint; quod nescientes, nec manifestare possumus, nec negare; cum etsi sunt, lateant, nec aliquando audeant vel illum prædicantem ista defendere, vel talia aliquo nostrum præsentem iactare; & in tanta populi multitudine deprehendi aliquis facile, nec alicubi possit agnosci: siue in quouis terrarum loco degant, &c.] Quod vero pertinet ad iudicium Palæstinum, quæ sua ipsius sit de eo sententia, ista subdit:

d Nobis tamen nec persuaderi potest eum esse purgatum: quamuis ad nos a nescio quibus laicis sint Gesta perlata, quibus ille auditum se crederet, & absolutam. Quæ vtrum vera sint, dubitamus; quod sub nulla illius Concilij prosecutione venerunt, nec eorum aliquas accepimus de hac re litteras, apud quos istius rei iste præstitit causas. Quod si de sua ille potuisset purgatione confidere; hoc magis credimus quod egisset, quod multo verius esse poterat, vt illos cogeret epistolis suis, quid iudicauerant, indicare. Verum cum sint aliqua in ipsis posita Gestis, quæ obiecta partim ille vitando suppressit, partim multa in se verba retorquendo, tota obscuritate confudit; aliqua magis falsis argumentis, quam vera ratione (vt ad tempus videri poterat) purgavit, alia negando, alia falsa interpretatione vertendo. Sed vtinam (quod magis optandum est) etiam ille se ad veram Catholicæ fidei viam ab illo sui tramitis errore conuertat, vt cupiat velitq. purgari, considerans quotidianam Dei gratiam, adiutoriumq. cognoscens; vt videatur vere & approbetur ab omnibus manifestâ ratione correctus non Gestorum iudicio, sed ad Catholicam fidem corde conuerso. Vnde non possumus illorum nec approbare, nec culpâre iudicium, cum nesciamus vtrum vera sint Gesta: aut si vera sunt, illum constat magis subterfugisse, quam se tota veritate purgasse. Qui si confidit, nouitq. nostra dignum esse damnatione, quod dicat iam hoc totum se refutasse quod dixerat: non a nobis accersiri, sed ipse debet potius festinare, vt possit absolui, &c.] iam enim prædamnatum Pelagium fuisse Romæ ante iudicium Palæstinum, auctoritate S. Prosperi superius dictum est.

In hanc ferme sententiam idem Innocentius Papa rescripsit duas epistolas per eundem Iulium legatum, alteram ad Concilium Carthaginense, ad Mileuitanum vero alteram, quas vitandæ nimix prolixitatis gratia hic describere prætermittimus. Insuper priuatas dedit ad quinque Episcopos, a quibus item priuatas acceperat, necnon quartam ad Au-

ALIAS LIT-
TERAS AD
INNOCEN-
TIUM.DE HAERETI-
CIS ROMÆ
CONSISTEN-
TIBVS QVID
INNOCEN-
TIVS.d Innoc. epist. 33.
som. 1. epist. Rom.
Pontif.QVID INNO-
CENTIVS DE
IUDICIO PA-
LÆSTINO.MVLTIPLI-
CITAS

Vnde

Sed iam

A ad Aurelium Episcopum Carthaginensem, respondens priuatis ab eo acceptis litteris, de ditq. eandem eidem Iulio: extant^a ipsæ perspicuæ omnibus, quibus plane omnis e cordibus Africanorum Episcoporum suspicio penitus sublata fuit. Nam S. Augustinus de iisdem agens in epistola ad Bonifacium hæc ait^b: Ad omnia nobis ille rescripsit eodem modo, quo fas erat, atque oportebat Apostolicæ sedis Antistitem.] hæc ipse; eademq. sæpe testatur^c. Et vt in re non ambigua, quam acerrimus insectator Pelagianorum fuerit Innocentius, intelligere potes testificatione S. Hieronymi in epistola ad Demetriadem (de qua superius) cum eam Pelagij epistola pulsata admonet, ne sibi sapiens videatur, sed fidem sceterur quam Innocentius Romanæ Ecclesiæ Pontifex profitetur. Laudat æque ac prædicat S. Prosper^d eiusdem Papæ integritatem in fide incorrupta seruanda: cuius quoque assertionem liquet, eiusdem Innocentij sententia damnatum fuisse Pelagium, & eandem a successoribus comprobata: nam aduersus Collatorem hæc ex verbis Zosimi Papæ refert: Constituimus in Pelagium atque Cælestium per venerabilem Episcopum Innocentium de beatissimi Apostoli sede prolatam manere sententiam, donec apertissima confessione fateantur gratiam Dei, &c.] sane quidem Gennadius^e testatur, ab Innocentio scriptum esse decretum aduersus Pelagium, illudq. post eius obitum a Zosimo promulgatum.

Quod autem spectat ad Africanos Episcopos: adeo vehementi studio ad expugnandam Pelagianam hæresim incubuerunt, vt post duo hæc Concilia eodem hoc anno Carthagine & Mileui in Numidia congregata, S. Augustino delegauerint opus, vt suis scriptis nefandam hæresim penitus insectaretur. testatur id quidem ipse Augustinus (cum de populo suo conqueritur, quod non finerent eum a negotijs feriatum, vt iniunctæ posset insudare prouinciæ) in Actis Ecclesiasticis de institutione Eradij^f successoris. ait enim: Nostis ante aliquot annos quid facere voluerim, & non permisistis. Placuit mihi & vobis propter curam Scripturarum, quam mihi patres & fratres mei coepiscopi duobus Concilijs Numidiæ & Carthaginis imponere dignati sunt, vt per quinque dies nemo mihi molestus esset. Gesta confecta sunt: placuit, acclamatis: recitatur placitum vestrum, & acclamatio vestra. Paruo tempore seruatum est circa me: & postea violenter irruptum est, & non permittor ad quod volo, vacare. Ante meridiem & post meridiem occupationibus hominum teneor.] hæc Augustinus, quibus intelligas ingruentia negotia sanctissimi Patris. Porro iniunctum sibi ab Episcopis duorum Conciliorum opus quam nauiter atque accurate impleuerit, sua ipsius scripta eo argumento edita fidem faciunt: vt nihil vberius, doctiusve & eloquentius dici potuerit; appareatq. cum in alijs scriptis alios superet, in tractatibus **D** contra Pelagianos se ipsum penitus superasse. Ad hæc plane S. Augustini scripta S. Prosper alludit, vbi post recensita duo hæc aduersus Pelagianos Concilia in Africa celebrata, de ipso Augustino ista pergit versibus dicere^g:

*Istius ergo inter cunctos, qui de grege sancto
Insanas pepulere feras, industria maior,
Maius opus, totum præstantius imbuit Orbem.
Nam quocumque gradum conuertit callidus hostis,
Quaq. per ambages anceps iter egit operas,
Huius ab occursum est præuentus, mille viarum
Insidijs aditum non reperientibus vllum.
Cumq. foris rabies auidorum exclusa luporum
Frenderet, inq. omnes mendacia verteret artes:
Ne mentes vllarum onium corrumpere posset,
Neu dubia obliquis turbaret corda querelis,
Istius ore viri fecit Deus, istius ore
Flumina librorum mundum effluxere per omnem:
Quæ mites, humilesq. bibunt, campisq. animorum
Certant vitalis doctrinæ immittere riuos.] hæc S. Prosper de S. Augustino; cuius, cum ista ex duobus dictis Concilijs tractarentur, extat de his ipsis tunc gestis data epistola ad Hilarium^h.*

Sed iam ad Orosium redeamus, quem hoc anno cum reliquijs Protomartyris Stephani venturum in Hispaniam, acceptis ab Auito litteris ad Balchonium Bracharensem Episcopum, Hierosolymis recessisse diximus, & vnde postremo soluerat, in Africam diuertisse. Id

INNOCENTII
PAPAE FI-
DES IMPOL-
LYTA.
a Innoc. epist.
31. 32. 33. 34.
som. 1. epist. Rom.
Pontif.
b August. epist.
106.
c Aug. epist. 47.
Contra Iulian.
lib. 1. c. 4. Retra-
ctat. lib. 2. c. 50.
De peccat. origin.
lib. 2. c. 8.
d Prosp. aduers.
Collat.e Genad. de Vir.
illustr.AVGVSTINVS
A DVOBVS
CONCILIIS
PRAEFICITVR
SCRIP-
TIONI.
f August. epist.
110.g Prosp. de In-
grat.
QVANTA AV-
GVSTINVS
ADVERSVS
PELAGIA-
NOS PRAE-
STITERIT.

h Aug. epist. 94.

OROSIUS PRI-
MVS RELI-
QUIAS S. STE-
PHANI IN OC-
CIDENTEM
TVLIT.
a Aug. de divers.
serm. 32.

quidem tum quæ superius dicta sunt, manifeste declarant, tum etiam Marcellinus in Chronico, cum de eo hæc affirmat sub anni huius Consulibus: Orosius presbyter, Hispanus genere, septem libros historiarum descripsit. Missus ab Augustino Episcopo idem Orosius pro discenda animæ ratione ad Hieronymum presbyterum, reliquias beati Stephani nuper inuentas, rediens, primus intulit Occidenti.] hæc ipse. Primus quidem ipse tulit: nam & testificatione quoque sancti Augustini certum est, ante hæc tempora numquam visas, nec auditas sancti Stephani reliquias in Occidentalibus oris, nisi vnum ex lapidibus illis, quibus idem sanctus percussus martyrium consummavit, a nauata allatum Anconam, ad mare Hadriaticum sitam Italiae ciuitatem; vt suo loco, cum de eius martyrio actum est, dixisse meminimus. Quo in loco multa miracula edi solita, haurientibus Fidelibus mel de petra, oleumq. de saxo durissimo, idem S. Augustinus memoriae prodidit^b.

b Aug. de divers.
serm. 31.

Acceperunt ex ipsdem reliquijs partem ab Orosio traditam, qui ex Palæstina attulit, inter alios sanctus Augustinus Episcopus Hipponensis, Possidius Episcopus Calamensis, & Euodius Episcopus Vzalenis, a quibus in Protomartyris memoriam erectæ fuerunt ecclesie, in ipsdemq. eadem sacre reliquie collocatæ, ab Euodio primum, inde a Possidio, ac postea ab Augustino, vt ipse testatur his verbis^c: Nondum est autem biennium, ex quo apud Hipponem Regium cœpit esse ista Memoria, *Stephani Protomartyris scilicet*: & multis (quod nobis certissimum est) non datis libellis de ijs quæ mirabiliter facta sunt; illi ipsi qui dati sunt, ad septuaginta ferme numerum peruenerunt, quando ista conscripsi.] erant libelli ipsa facti miraculi certa scriptis mandata testificatio. subdit autem: Calamæ vero, vbi & ipsa Memoria prius esse cœpit, & crebrius dantur, & incredibili multitudine superant. Vzali etiam, quæ colonia Vtica vicina est, multa præclara per eundem martyrem facta cognouimus; cuius ibi Memoria, longe prius quam apud nos, ab Episcopo Euodio constituta est.] fuit hic clarus inter Africae Episcopos, ad quem extant litteræ S. Augustini; vnusq. ex quinque illis Episcopis, quorum habentur priuatæ litteræ ad Innocentium Romanum Pontificem, quarum nuper mentio facta est.

A QVIBVS PRI-
MVM IN AFRI-
CA ACCE-
PTAE RELI-
QUIAE S. STE-
PHANI.
c Aug. de Ciuit.
Dei lib. 22. c. 8.

At non hi tres tantum Episcopi ex reliquijs Protomartyris acceperunt, nec ab his solum erectæ sunt Memoriae S. Stephano, sed ab alijs pluribus. Accepit enim & eas Proiectus Episcopus, detulitq. ad Aquas Tibilitanas, ibiq. Memoriam extruxit eidem: itemq. Lucillus Episcopus, qui itidem in castello Sicinensi eiusdem Protomartyris nomine Memoriam pariter excitauit, quarum idem meminit S. Augustinus^d. Est mentio apud eundem Augustinum alterius eiusdem S. Stephani Memoriae in Africa in agro Auduritano^e. Vides, lector, sanctorum Patrum de sacrarum reliquiarum religiosissimo cultu antiquum vsus, vt cum reliquias martyrum naeti essent, in eorum honorem ecclesias, siue intra ecclesias altaria erigerent, vbi conderent sacra pignora, eisdemq. Memorias Deo dicarent. Fecerunt hæc quidem inter alios qui tunc erant in Africa sanctissimi atque doctissimi Episcopi, ne quis eos supersticiosos inelamet, & simplicitatis nomine sugillare valeat: sed profecto non id ipsi recens in Ecclesiam inuexerunt; verum quæ a maioribus tradita inuenerunt, vt pia sanctaq. sectati, etiam opere impleuerunt: quæ Deus innumerorum operatione miraculorum, ad Gentilium retundendam impietatem, & Hagiomachorum hæreticorum perfidiam conuincendam, atque obstinati animi duritiem infringendam, voluit notis amplissimis perspicua cunctis reddi, eademq. ab ipsdem, qui præsentibus fuerant, religiosissimis Antistitibus omni fide testata relinqui.

MVLTAE ME-
MORIAE S.
STEPHANI
IN AFRICA.

d Aug. eod. lib.
c. 8.
e August. ibid.

Sed age mecum, lector, has lustrare Memorias ne te pigeat; & quo ordine eadem dicuntur esse constructæ, easdem inuisamus. Adeundaq. nobis erit in primis Memoria, quam primam omnium ab Euodio Vzalensi Episcopo esse erectam, sancti Augustini assertionem didicimus. Non sic quidem ab Vzalensi Memoria inchoamus, quod prior ceteris eius Episcopus Euodius acceperit reliquias Protomartyris; sed quod licet tardius naetus esset, ipse tamen primus Memoriam eandem erexit. Etenim post biennium ab hoc tempore perlatas ad eum a presbytero easdem reliquias Hierosolymis, prior liber de Miraculis illic editis fidem facit, vbi dicitur^f, tunc perlatas eas in ecclesiam fuisse, cum recitarentur publice litteræ Seueri Episcopi Minoricensis insulæ: quas ex Consulibus in eis signatis scriptas fuisse post annum sequentem apparet, de quibus suo loco acturi sumus.

DE MEMORIA
VZALENSI E-
RECTA S. STE-
PHANO.

f Euod. de Mi-
rac. S. Steph. lib.
1. c. 2. apud Aug.
som. 10.

Quæ autem illuc sunt perlatæ reliquie, fuisse in ampulla sanguinem cum tenuissimis, aristarum

A starum instar, fragmentis ossium, visio ibi descripta declarat. quæ postea tempore Vuandalici belli per S. Gaudiosum Episcopum, facta migratione, est translata Neapolim, vbi ad hanc quoque diem conspicitur coruscare miraculis: egimus de his in Notis ad Romanum Martyrologium^a. Extant duo libri de Miraculis in dicta Vzalensi Memoria ad reliquias eiusdem Stephani editis, tunc cum agerentur, descriptis: qui quidem licet inscribantur nomine Euodij Episcopi Vzalenis, & ita citari consueuerint, sicut & nos citasse meminimus; tamen non ab ipso, sed ad ipsum potius scriptos, accuratus lector inueniet^b. ceterum scriptos fuisse constat ab aliquo eiusdem Ecclesie clerico, atque ad omnes veritatis numeros elucubratos. Testatur & S. Augustinus de miraculis in eadem Memoria fieri solitis, vbi primum ait^c: Apud Vzalim, vbi est Episcopus frater meus Euodius, quanta miracula ibi fiant, quarite & inuenietis, &c.] recitat ibi de matre rogante Protomartyrem pro filio absque baptisino defuncto, ad gratiam baptisimi suscipiendam resuscitato. Et in libris de Ciuitate Dei^d egregiam narrat historiam de clarissima femina, Petronia nomine, ab incurabili vlcere protinus libera reddita. Sed multo plura duobus illis libris complexus est auctor: in quibus quidem voluminibus præter recensita ibi miracula, multa suppetunt memoria digna vetera monumenta; nempe inter alia illud, afferri & incendi solitos ad Memorias martyrum cereos^e.

a Die 2. August.

b Euod. lib. 1. c. 7.
& 7.

c Aug. de divers.
serm. 32. 33.

d Aug. de Ciuit.
Dei lib. 22. c. 8.

e Euod. lib. 1. c. 2.
& lib. 2. c. 1.

Insuper & illud quidem agit obseruatione dignum: cum sub altari sacre reconderentur reliquie, fenestellam (ita enim nominat auctor^f) in eo fieri solitam ad hunc vsus, vt per eam dimitterentur velamina, quæ admouerentur capsulæ in qua sacra pignora clauderentur, quibus Deus ex virtute sacrarum reliquiarum multa soleret operari miracula. Quod enim hic habet auctor, Fenestella, in litteris Hormisdæ Romani Pontificis (de quibus suo loco agemus inferius) Foramen appellatur, vbi agitur de altare S. Petri Apostoli, in quo non vnū Foramen inerat, sed duo, superius & inferius; illudq. extrinsecus positum, ad illud quod erat interius, peruium: paucis autem, & non nisi pro magno munere atque gratia, ad secundum Foramen concedebatur demitti ad sanctificationem hauriendam velamina. cuius quidem vsus plurima exempla suppetunt: sed de illis dicendum suis temporibus. Audi modo, quid de muto ex paralyti facto idem ibi auctor enarret: Exuens (inquit) sibi manicam tunicæ suæ, eo quod orarium non haberet, per fenestellam Memoriae ad interiora loca sanctarum reliquiarum manu iniecta mittebat, atque exinde rursus dexteram reducens ori suo admouebat, & linguam contingendo paulatim nodos loquendi gratia fidei persoluebat, &c.] Illud etiam non prætereatur, quod ibidem recensetur, solitum fuisse puluerem colligi qui adiaceret loco vbi sacre reliquie conderentur, eodemq. curatos esse languores^g. Itidem & de oleo^h sanctificato ad curationem morborum testimonium habes, necnon vsus sacrarum imaginum diuinitus comprobaturⁱ.

f Eod. lib. 1. c. 12.

DE FENE-
STELLA ET
FORAMINE
IN SEPVL-
CHRIS MAR-
TYRVM.

g Ibid. lib. 1. c. 12.
h Ibid. lib. 2. c. 2.
i Ibid. lib. 2. c. 4.

Quod autem in eodem commentario, dum recensentur diuina miracula in Megetia clarissima femina per reliquias Protomartyris impetrata, mentio fit^k de Auitiano eiusdem Megetiæ socero, homine idololatra: in mentem venit Auitianus ille æque impius, cuius crudelitas nota facta est scriptis Seueri in rebus gestis^l S. Martini; nū idem ille sit, cū nomine, moribus, & professione consentiant: qui etiam tunc in Gallijs ageret Præfecturam, accidere tamen potuit vt inuadentibus barbaris illas prouincias (sicut de alijs pluribus vidimus) vna cū suis ipse in Africam transmigrauerit. certe quidem id asserere, nihil est quod repugnet.

k Ibid. lib. 2. c. 2.

l Seuer. dialog.
lib. 3.

Sed non prætereatur, quod cum in eadem tractatione auctor ipso exordio hæc profiteatur: Ipsorum quoque hominum verba, sicut ab eis dicta sunt, simpliciter ponere non debemus erubescere:] obseruatione dignum esse, quod vox, Domnus, & Domna, ab eodem aliorum verbis frequentius repetitur, eademq. tributa clarissimis viris ac feminis, necnon etiam sanctis, vt ipsi sancto Protomartyri Stephano; nam ibi sæpe, Domna Megetia, sæpius, Domnus Stephanus, & illud, Domnus meus Vzalenis, primum virum loci illius intelligens: cum vero de Deo dicendum est, ipse non Domnus, sed Dominus ponitur: vt appareat, vsu loquendi, vocem Dominum tribui solitam Deo tantum, Dominum vero communem sanctis, vel clarissimis viris ac mulieribus, non Episcopis solum, vel ceteris inferioris ordinis clericis, vt alij putauerunt. ceterum non id ipsum semper vbique & ab omnibus obseruatum. At hæc modo obiter obseruasse & attigisse satis.

DOMNVS ET
DOMNA.

Sed quod iam diutius te detinui in Memoria Vzalensi, transeamus iam ad Calamensem secundam ordine temporis ædificatam, ac etiam ad Hipponensem; non quidem (quod nec de Vzalensi præstitimus) vt cuncta in eis miracula edita, victi eorum multitudine, recense-

August. de Ci-
uit. Dei lib. 22.
c. 8.
DE ALIIS ME-
MORIIIS ET
MULTITVDI-
NE MIRACV-
LORVM S. STE-
PHANI.

DE SEX DE-
FUNCTIS RE-
VOGATIS AD
VITAM.

DE MARTIA-
LI EX ETHNI-
CO REDDITO
CHRISTIA-
NO.

b Act. 7.

c August. de di-
uers. ser. 32. 33.

fere velimus, quod non valemus: nam S. Augustinus id sibi visus implere non posse, de
iisdem Memorijis ista prafatur: Non hic possum omnia commemorare quae scio: & pro-
culdubio plerique nostrorum cum haec legent, dolebunt me tam multa praetermississe, quae
vtique mecum sciunt. Quos iam nunc, vt ignoscant, rogo, & cogitent quam proluxi la-
boris sit facere, quod me hic non facere, suscepti operis necessitas cogit. Si enim miracula
sanitatum (vt alia taceam) ea tantummodo velim scribere, quae per hunc martyrem, id
est, gloriosissimum Stephanum, facta sunt in Colonia Calamensi & in nostra; plurimi con-
ficiendi sunt libri, nec tamen omnia colligi poterunt, sed tantum de quibus libelli dati
sunt.] & paulo post de Calamensi Memoria: Crebrius dantur, libelli scilicet miraculorum,
incredibili multitudine superant] eos scilicet, quos datos sciret libellos de Memoria Hip-
ponensi, numero ferme septuaginta, absque alijs ibi editis miraculis, de quibus nullus scri-
ptus libellus esset. De Memoria eiusdem Protomartyris ad Aquas Tibilitanas agens,
magna populi multitudine dicit frequentatam fuisse; de qua haec obiter tantum: Ibi caeca
mulier, vt ad Episcopum portantem sacra pignora duceretur, orauit: flores quos ferebat,
dedit, recepit, oculis admouit, protinus vidit: stupentibus qui aderant, praebat exul-
tans, viam carpens, & viae ducem vltimus non requirens.] De Memoria vero Audurita-
na ista subiicit: Puerum quemdam paruulum, cum in area luderet, exorbitantes boues,
qui vehiculum trahebant, rota obtruerunt, & confestim palpitaui expirans: hunc mater
arreptum ad eandem Memoriam posuit, & non solum reuixit, verum etiam illaesus appa-
ruit.] Subdit de quatuor alijs defunctis virtute eiusdem S. Stephani reliquiarum reuocatis
ad vitam: quae tantum miracula, omissis ceteris, hic describere fat erit. ait enim:

Sanctimonialis quaedam in vicina possessione, quae Cappaliana dicitur, cum aegritudi-
ne laboraret ac desperaretur, ad eandem Memoriam tunica eius allata est: quae antequam
reuocaretur, illa defuncta est. hac tamen tunica operuerunt cadauer eius parentes: & re-
cepto spiritu, salua facta est. Apud Hipponem Bassus quidam Syrus ad Memoriam eiusdem
martyris orabat pro aegrotante & periclitante filia, atque secum vestem eius detulerat.
Cum ecce pueri de domo cucurrerunt, qui ei mortuam nunciarent. Sed cum, orante illo,
ab amicis eius exciperentur, prohibuerunt eos illi dicere, ne per publicum plangeret. Qui
cum domum rediisset, iam suorum eiulatus personantem; & vestem filiae, quam ferebat,
super eam proiecisset; reddita est vitae. Rursus ibidem apud nos Irenaei cuiusdam Colle-
ctarij filius aegritudine extinctus est. cumq. corpus iaceret exanime, atque a gementibus
& plangentibus exequiae pararentur: amicorum eius quidam inter aliorum consolantium
verba suggestit, vt eiusdem martyris oleo corpus perungeretur: factum est, & reuixit. Itemq.
apud nos vir Tribunitius Eleutinus super Memoriam martyris, quae in suburbano eius est,
aegritudine exanimatum posuit infantulum filium suum: & post orationem, quam cum
multis lacrymis ibi fudit, viuentem leuauit.] ista ibi de quinque mortuis reuocatis ad vi-
tam: de alio vero in dicta Calamensi Memoria reddito item vitae, idem superius agit; cui
addit de alio ex morte animae (quod maius videri potest) reuocato ad vitam, & relato in
gloriam sempiternam. reddamus hic ipsum:

Fuit (inquit) ibi vir in ordine suo primarius, nomine Martialis, a quo iam grauis, & mul-
tum a religione abhorrens Christiana. Habebat sane fidelem filiam, & generum eodem
anno baptizatum. Qui cum eum aegrotantem multis & magnis precibus & lacrymis roga-
rent, vt Christianus fieret: prorsus abnuuit, eosq. a se turbida indignatione submouit. Vi-
sum est genero eius, vt iret ad Memoriam S. Stephani, vt illic pro eo, quantum posset,
oraret, vt Deus illi daret mentem bonam, qua credere non differret in Christum. Fecit
hoc ingenti gemitu & fletu & sinceriter, ardente pietatis affectu. Deinde abscedens, ali-
quid de altari florum, quod occurrit, tulit; eiq. cum iam nox esset, ad caput posuit. Tunc
dormitum est: & ecce ante diluculum clamat, vt ad Episcopum curreretur, qui mecum
forte tunc erat apud Hipponem. Cum ergo audisset eum absentem, venire presbyteros
postulauit. Venerunt, & statim se credere dixit. Admirantibus atque gaudentibus om-
nibus; baptizatus est. Hic quamdiu vixit, in ore habebat, CHRISTE ACCIPE SPIRI-
TVM MEVM: cum haec verba beatissimi Stephani^b, quando lapidatus est a Iudaeis, vlti-
ma fuisse nesciret; quae huic quoque vltima fuerunt: nam non multo post etiam ipse de-
functus est.] praetermittimus (quod alio tendimus) alia tunc temporis miracula edita, ab
eodem Augustino tum in libris de Ciuitate Dei, tum in sermonibus^c recensita, in qui-
bus de alio mortuo catechumeno ad vitam reuocato agitur: vt plane numeres ex Au-
gustino

A

B

C

D

E

ADVERSVS
HAGIOMA-
CHOS IVRE
INVEHITVR
AVCTOR.

A gustino tunc temporis septem mortuos Stephani reliquiarum virtute reuocatos ad vitam.
Huc accedant rebelles lumini, perfricta fronte Hagiomachi aduersus sanctorum reli-
quias bella geretes: Quid habet quod his iuste possint obijcere, quae a tanto viro conscripta,
non in angulo, sed nota omnibus palam facta miracula, tum ad Gentiles confutandos habentur,
tum pro concione populo praedicata? quae nec ex S. Augustino edita tantum habes, sed &
ex duobus libris ad Euodium Episcopum Vzalensem conscriptis, quin & a Seuero Mino-
ricensis Ecclesiae Episcopo, publica epistola eodem argumento toto Orbe vulgata, quam suo
loco inferius prodituri sumus: adeo vt de veritate certa fide testata, omniq. testificatione
firmissime roborata, nulla vel leuis quidem possit de mendacio suboriri suspicio. Plane vi-
dere tunc fuit Stephanum primarium Ecclesiae sanctae diaconum, more maiorum, ex eminenti-
iori suggestu Euangelium, quod omnes crederent, populo decantare, fidemq. Catholi-
cam & Apostolicam praerogatio nunciare, eademq. sequentibus signis reddere obfirmatam.

B Sed quid? Edete rursus Stephano^a prodigia & signa magna in populo: renouatur rursus
aduersus eum ab impijs antiqua certamina: rursus insurgunt synagogae perfidorum, blasphem-
iae eum arguunt: iterum falsos subintroducunt testes: rapiunt iterum qui dissecantur cordi-
bus aduersarij, strident dentibus, continent aures, imperum faciunt, eiciunt extra ciuitatem,
atque tandem blasphemiarum lapidibus obruunt: sed occidi non potest, qui regnare se virtu-
te miraculorum ostendit in caelis. Cum semel impij occiderint corpus, non habent amplius
quid faciant: iactent licet furentes odio in caelum lapides, eosdem in suum ipsi caput exci-
pient; quod scriptum sit^b: Qui in altum mittit lapidem, super eius caput cadet.]

C Rogo te, lector, perpende, quanto Hagiomachi isti etiam aeternis mancipatis supplicijs,
a Deo reiectis, inferno addictis hominibus sint nequiores. Dixit vnus ex illis^c: Si quis ex
mortuis ierit ad eos, poenitentiam agent] vnum mortuum reuocatum ad vitam fide certam
facturum viuentibus putans: istis vero nec satis sunt septem e mortuis excitati virtute reli-
quiarum Stephani Protomartyris. Sed roget Deum iterum pro deploratis his miseris Ste-
phanus^d: Domine, ne statuas illis hoc peccatum: (siquidem^e aquae multae non valent ex-
tinguere charitatem, nec flumina obruunt illam) vt potentissimis eius precibus omnes
ex Saulo^f conuertantur in Paulum.

D Sed missis his, iam reliqua prosequamur. Diuisit namque ipse sanctus, quas ab Orosio ac-
cepit Augustinus reliquias Protomartyris Stephani, eisdemq. alias ecclesias impertiuit: ex-
tat enim eius epistola^g ad Quintianum Episcopum, qua significat easdem ad ipsum reliquias
mittere. de alijs autem alio missis, praeter ea quae dicta sunt superius, ignoramus. Cete-
rum qui perlaturus eas in Hispaniam Orosius accepit; cum licuit in eas reuerti prouincias,
munus explese suum, certum est: de quo constat, nauigatione appulisse in Minoricam in-
sulam, eiusdemq. loci Episcopo Seuero ex eis partem aliquam reliquisse. Sed de his suo
loco inferius dicturi sumus.

E Iam vero ad res Innocentij Romani Pontificis hoc anno gestas reuocemus orationem.
Cum enim scisset, in Africa ab Episcopis quibusdam immeritis ordinari: his occurrens, scri-
bens ad Primatem totius Africae Aurelium Episcopum Carthaginensem litteris^h conquestus
est, datis hoc anno, quarto Nonas Iunij. Certe quidem magnam fuisse penuriam clericorum
in Africa, quae ex litteris eiusdem Aurelij superius dicta sunt, dum petijt vel a Romana,
vel Mediolanensi Ecclesia mitti in Africam sacrorum ministros, satis ostendunt. Emen-
danda autem epistola ipsa est in alterius Consulium nomine, dum alius quam Theodosius
Palladij collega ponitur. Elucet vero in ea epistola Romani Pontificis erga omnes Eccle-
sias cura propensior, cum & erga transmarinas quoque prouincias pastoralis sollicitudine vi-
gilet. Quo etiam anno idem Romanus Pontifex ad consultationes Decentij Episcopi Eu-
gubini responditⁱ, de quibus a nobis superius alia occasione tractatum est.

Quod igitur summi munere Pontificij vniuersum circumspicaret Catholicum orbem,
idem Innocentius Papa Ioannem Hierosolymitanum Episcopum, epistola ad eum scri-
pta, redarguit de his quae in familiam sanctarum virginum Eustochij atque Paulae Iunio-
ris ab impijs impie fuissent admissa. quoniam ista fuerint, ipsae litterae Innocentij ad ipsum
Ioannem scriptae declarant, quae sic se habent^k:

Dilectissimo fratri Ioanni Innocentius. Direptiones, caedes, incendia, omne facinus
extremae dementiae*, generosissimae sanctae virginis Eustochium & Paula deplorauerunt,
in locis Ecclesiae tuae perpetraste diabolium: nomen enim hominis, causamq. reticuerunt.
Quod etsi ambiguum non sit, & a quo commissum: oportuit tamen custodire germanita-
tem

a Act. 6. 7.

b Eccl. 27.

c Luc. 16.

d Act. 7.

e Cantic. vlt.

f Act. 7.

RELIGIAE T
S. STEPHANE
AD DIVER-
SAS ECCLIE-
SIAS MIS-
SAB.

g August. epist.
103.

h Innoc. epist. 30.

INNOC. PAP.
CVM AVRE-
LIO EXPO-
STVLAT DE
IMMERITIS
ORDINATIS.

i Innoc. epist. 29.

k Innoc. epist. 24.
facta collatione
cum alio scripto
codice.

* clementia
INNOC. AD
MONET IO-
ANNEM BPI-
SCOPVM HIE-
ROSOLYMIT.

tem tuam, & gregi illius sollicitius prouidere, ne quid huiusmodi oriretur, quod cum aliorum periculo tua lacescit negligentia admittere in gregem Domini, & tales agnos, quos incendio, armis & persecutionibus nudas, debiles post suorum cædes & mortes vix viuere audiuimus. Nil mouet pietatem illam sacerdotij tui de tanta diaboli in te atque in tuos potestate admiffa: in te, inquam: prorsus enim sacerdotij grauitatem condemnat, tantum nefas in Ecclesia fuisse completum. Vbi prouisiones tuæ? Vbi certe, si casus euenerant, auxilia, vel consolationes? Cum plus se adhuc metuere dicant, quam conqueruntur esse perpeffas. Altius cenferem, si effent aliquid de hac re mecum apertius collocatæ. Vide, frater, antiqui hostis infidias; & spiritu boni rectoris peruigila, vt hæc quæ ad nos opinione magis, quam accusatione manifesta delata sunt, vel corrigantur, vel retundantur; ne ius Ecclesiasticum de labefactatis causis eum qui non defenderit, præstare compellat.] hæc ad Ioannem Innocentius, cum idem Ioannes suspitione conniuentiæ de perpetrato scelere apud ipsum vehementissime pulsaretur, quod sciret eum semper aduersatum esse Hieronymo, eidemq. sæpe ante negotium faceffisse, sub cuius regimine sanctissimæ illæ feminæ erant.

Suspicio, inquam, vehemens illa erat, quod cum (vt dictum est, & ex litteris sancti Augustini superius declaratum) ipse Pelagium foueret quasi Catholicum, quem ante idem sanctus Hieronymus scripta epistola ad Cresiphontem, & post absolutionem eiusdem Pelagij in Concilio Palæstino tribus dialogorum libris vehementer infectatus esset; vindictæ causa in Bethlehemiticum monasterium, ipsius nutu, ab impijs Pelagianis eam nefanda fuerint perpetrata, quorum gratia eadem sacræ virgines apud Innocentium Romanum Pontificem conquestæ essent. Sed prædicanda plane illarum modestia, cum sic detulerint, vt tamen delinquentium nomina tacuisse voluerint. quod eadem quoque virtute S. Hieronymus præstitit in litteris eadem ex causa datis ad eundem Romanum Pontificem, vt idem Innocentius significat litteris eo argumento ad ipsum S. Hieronymum redditis, quæ sic se habent:

Dilectissimo filio Hieronymo presbytero Innocentius Episcopus.

Numquam boni aliquid contentionem fecisse in Ecclesia, testatur Apostolus: & ideo hæreticorum correctiones primum fieri iubet, magisq. diuturna duci collatione. Quæ regula dum negligenter accipitur, malum non vitatur, quod cauendum est, sed augetur. Tamen quoniam dolor gemituq. tuus ita quatit viscera nostra, vt ratio non tractandi, consulendiq. sit: primum constantiæ tuæ alloquor fidem. pro veritate quisque iniuria, aut (vt dicis) periculo percellitur, qui expectat beatitudinem, multis sæpe narraffis; & tuæ verbis prædicationis, te bene memorem admonemus. Itaque excitati tanta malorum scæna, arripere auctoritatem sedis Apostolicæ ad omne comprimendum nefas festinauimus: sed in quem insurgeremus, nec nomine appellatum legimus, nec criminis aliqua ratione taxatum. Quod ergo possumus, condolemus. Si deposueris autem apertam manifestamq. in homines aliquos accusationem: aut iudices competentes tribuam: aut si quid vrgentijs, sollicitiulq. a nobis fieri potest, non retardabo, fili dilectissime. Tamen Episcopo fratri meo Ioanni scripsi, vt circumspiciat: ne quid circa Ecclesiam sibi creditam adhuc tale aliquid fiat, quale præuidere & propellere ne accideret, vel ne accidat, etiam ipsi sit & postea molestissimum.] hucusque Innocentius ad sanctum Hieronymum.

Idem vero Innocentius Papa ad Aurelium (Episcopum Carthaginensem puto) cuius diligentia perlatas ipsas S. Hieronymi litteras accepisset, ista paucis rescripsit:

Dilectissimo fratri Aurelio Innocentius.

Piissimam etiam ad nos perueniendi tuam affectionem bene compresbyter noster credidit Hieronymus. Compatimur gregis nostri membro: & quod faciendum duximus, vel facere potuimus, sumus velociter executi. Germanitas tuæ, frater carissime, citius litteras memorato reddere festinet.] hæc Innocentius ad Aurelium, ad quem litteras superius recitatas Hierosolymam mittendas dedit. Sæpe enim accidisse vidimus vt ex Africa Fideles nauigarent in Palæstinam: his vero temporibus Innocentius item nomine presbyter (vt indicant litteræ sancti Hieronymi ad Augustinum^b, de quibus dicemus inferius) eodem se contulit.

At diuini quidem dispensatione iudicij factum est, vt inter hæc ipse Ioannes Hierosolymitanus Episcopus ad Dei tribunal rationem de omnibus redditurus, ex hac vita morte subdu-

A subductus, se sistere cogere. Hoc namque anno eundem Ioannem mortuum esse, inde perfacile intelligi potest, quod anno sequenti eius in sede successoris sunt redditæ litteræ ad Romanum Pontificem, quibus inter alia significatur, iam ipsum Ioannem haud recens esse defunctum. Tenuit ipse sedem illam annis triginta: tot enim numerantur ab obitu S. Cyrilli eius prædecessoris. Subrogatus vero in eius locum fuit Praylius; ita enim nominatus reperitur in litteris Zosimi Papæ anno sequenti recitandis, sicut pariter nominat eum Theodoretus, dum ait: Post Ioannem illum admirabilem mortuum, Praylius, qui nomini suo pulchre respondebat (ob mansuetudinem scilicet) illius Ecclesiæ regimen capeffit.] hæc ipse. ex quibus omnibus corrigendum est Nicephori Chronicon, vbi loco Praylij, legitur Paulinus Ioannis successor: vel alij emendandi, qui pro Praylio dixerunt Cyrillum.

B IESV CHRISTI INNOCENTII PAP. HONORII 23. IMPP.
ANNVS ANNVS THEODOSII 10.

Q Vadragesimus decimusseptimus Christi annus Honorio Augusto vndecimum & Constantio secundum Consulibus aperitur: Quo Pelagius hæresiarcha, cum accepisset non esse receptam ab Innocentio Romano Pontifice purgationem suam habitam in Concilio Palæstino, sed priori apud eum astrictum teneri damnatione; vt eum falleret, omnem adhibuit fallendi artem: etenim ipse ad Innocentium Papam litteras dedit, quibus profiteretur, se vere esse Catholicum. Dedit & alias de hoc ipso Praylius Hierosolymitanus, quibus legitime factam Pelagij purgationem significaret. Adiectum, vt vna cum his mitteretur Romam, qui æque esset hæresis infamatus Cælestius eius discipulus suam causam acturus, suosq. accusatores ad sedis Apostolicæ iudicium, quasi calumnijs exagitatatus, prouocaturus; quo declararet se non aliter credere, quam quod Catholica teneret Ecclesia. Quantum autem opinari licet, cum his omnibus & ad hæc omnia videtur etiã legatus fuisse Palladius Galata Episcopus Helenopolitanus, quem Pelagio fauisse, testificatione S. Hieronymi superius dictum est. Ipse enim Palladius in dialogo quem scripsit de rebus S. Ioannis Chryostomi, ipso eius exordio de se testatur, venisse Romam sub Zosimo Papa. Sed ægamus de singulis eodem quo gesta sunt ordine, atque in primis de ipsis ad Innocentium Papam Pelagij litteris hoc ipso anno e Palæstina, vbi degebat, datis.

Quod enim ipse Pelagius Hierosolymis habitare tandem elegerit: illud animi eius consilium fuisse creditur, vt ibi moraretur, quo ex toto Orbe Christiano concurrerent gentes; vt ibi errores docens, vniuersam simul totius Orbis Ecclesiam macularet. Sed quod ad datas ab eo litteras ad Romanum Pontificem pertinet: S. Augustinus earumdem litterarum Pelagij Romam ad Innocentium Papam missarum crebrius mentionem habens, tempus quo dedit, exacte significat, dum eas scriptas ad Innocentium tradit, acceptas autem, eo tunc defuncto, ab eius successore Zosimo, hoc nempe anno, quo Innocentius (vt dicemus) ex hac vita deceffit. Ipse igitur agens contra eundem Pelagium in commentario de peccato originali, hæc inter alia: Quomodo autem Pelagius obrepere tentauerit ad fallendum etiam Apostolicæ sedis Episcopale iudicium, in hac ipsa quæstione de Baptismate paruulorum diligenter attendite. In litteris enim, quas Romam misit ad beatæ memoriæ Papam Innocentium; quoniam eum in corpore non inuenerunt, & sancto Papæ Zosimo datæ sunt, atque ad nos inde directæ: dicit se ab hominibus infamari, quod neget paruulis baptismi sacramentum, &c.] Fuisse quidem eam Pelagij epistolam apologeticam pro sui defensione & excusatione, idem Augustinus inferius declarat illis verbis:

Ista eius verba Romæ pro magna eius purgatione transmissa, tam sunt ambigua, vt possint eorum dogmati præbere latibula.] Idemq. rursus Augustinus in libris ad Albinum & Pinianum atque Melaniam datis de Gratia Christi, earumdem Pelagij litterarum frequenter meminit: immo & alligasse eidem epistolæ fidei suæ confessionem, declarat his verbis: Vt ergo hæc intermitterem: nempe ipse Pelagius & litteras nuper & libellum Romam suæ fidei misit, scribens ad beatæ memoriæ Papam Innocentium, quem defunctum esse nesciebat.] hæc ipse. Porro eundem libellum, seu confessionem Pelagij, nos tandem nacti describemus inferius opportuniore loco. Sed & ex S. Augustini etiam recitatis superius verbis facile intelligi potest tempus ipsum, quo ad Albinum & socios libros illos conscripsit, nempe

anno

QVÆ PAS-
SAB EVSTO-
CHIVM ET
PAVLA.

IOANNES IV-
RE IN SVSPIC-
TIONEM AD-
DVCTVS.

INNOCEN-
TIUS PAPA
CONSOLA-
TUR S. HIERO-
NYMVM.
* aspicitur

INNOCENT.
EPISTOLA
AD AVRE-
LIVM.

h Hier. epist. 79.

IOAN. EPISC.
HIEROSOL.
OBIVS ET
PRAYLI
ELECTIO.

a Theodoret. lib.
5. c. 27.

PELAGIVS
DOLOSE PV-
GARE SE SV-
DET APVD
INNOC. PAP.

b August. de pecc.
cato orig. c. 17.

PELAGIVS
SE EXCVSAT
ET DEFEN-
DIT APVD
INNOC. PAP.
c August. ibid.
c. 21.

d Augustin. de
Gratia Christi
lib. 1. cap. 30.

anno sequenti, ut suo loco dicemus. reliqua autem de Praylij Episcopi Hierosolymitani A
epistola ad Innocentium Papam, & Cælestio ad eum veniente, agemus inferius, cum de
Zosimo Papa, qui Innocentio successit, erit sermo. Interea vero de ipsius Innocentij obi-
tu, qui intercessit, agamus.

DE OBITU
INNOCENTII
PAPAE.

Innoc. epist. 32.

Hoc igitur anno, quinto Kalendas Augusti idem Innocentius Papa diem obiit, cum se-
disset annos quindecim, mensem unum, & dies decem; ea enim die finem imposuisse præ-
senti vitæ, non solum liber de Romanis Pontificibus tradit, sed & Romanum Martyrolo-
gium fidem facit, dum eadem ipsa die celebrat ipsius ad Deum transitum. Quod autem
re vera hoc anno ipse Innocentius mortuus sit, aduersus assertionem eorum qui cum anno
superiori defunctum volunt: istud quidem euidenter demonstrant litteræ eius hoc anno
datae sub dictis Consulibus Honorio atque Constantio ad Concilium Mileuitanum a sexto
Kalendas Februarij, quarum ante meminimus. Accedit præterea Marcellini Comitum au- B
ctoritas, qui sub huius anni Consulibus collocat Zosimum Innocentio subrogatum. Por-
ro hunc minime prætergressum esse annum Innocentium, litteræ Zosimi Papæ datae hoc
anno manifeste declarant. Rationem vero temporis sedis ipsius Innocentij ex dictis supe-
rius in eiusdem ingressu facile colliges; intelligesq. omni ex parte constare, quam nuper
certo annorum, mensis, & dierum numero consignauimus.

Gennad. de Vi-
uis illustr. c. 43.DECRETVM
INNOC. PAP.
ADVERSVS
PELAGIVM.August. de pec-
cato orig. c. 17.QUOMODO DI-
CENDVS PE-
LAGIVS NE-
GASSE BA-
PTISMVM
PARVULO-
RVM.August. de Gra-
tia Christi cap.
30, 31.

Antequam autem ad ingressum Zosimi deueniamus, quæ de eodem Innocentio scripta
feruntur, absque tamen temporis nota, hic ex more reddenda putauimus. In libro enim de
Romanis Pontificibus hæc in primis de eo habentur: Hic constitutum fecit de omni Eccle-
sia, & de regulis monasteriorum, & de Iudæis & Paganis. Quod hic dicitur, Constitutum
de omni Ecclesia, idem est, ac decretum ad vniuersalem Ecclesiam spectans: & illud ipsum C
putamus, cuius Gennadius his verbis meminit: Innocentius vrbis Romanæ Episcopus
scripsit decretum Occidentalium Ecclesiarum & Orientalium aduersus Pelagianos datum:
quod postea successor eius Papa Zosimus Latinis promulgauit. hæc ipse. Porro cetera
decreta de regulis monachorum, Iudæis atque Paganis, desiderantur. Subditur vero ibi:
Multos Cataphrygas inuenit, quos in exilio Monasterij relegauit. Hic inuenit Pelagium
& Cælestium hæreticos, & damnauit eos; & hoc constituit, ut qui natus fuerit de Chri-
stiana, denuo nasci debeat per baptismum, hoc est, baptizari: quod Pelagius damnabat.]
hæc ibi: sed perperam quidem dicta esse videri possunt, si ipsum Pelagium auscultemus.
etenim suis ad Innocentium litteris conquestus est, quod de his calumniose infamaretur.
recitat eius verba S. Augustinus, quæ sunt huiusmodi: Dicit se ab hominibus infamari,
quod neget paruulis baptismi sacramentum, & absque redemptione Christi aliquibus cæ-
lorum regna promittat. Sed non sic illis hæc obijciuntur, ut posuit: nam neque paruulis D
negant baptismi sacramentum, neque absque redemptione Christi aliquibus cælorum re-
gna promittunt. Itaque vnde se queritur infamari, eodem modo proposuit, ut facile possit
crimini obiecto, saluo suo dogmate, respondere. Obijcitur autem illis, quod non baptiza-
tos paruulos nolunt damnationi primi hominis obnoxios confiteri, & in eos transisse ori-
ginale peccatum regeneratione purgandum. hæc Augustinus, eademq. sæpe in eo li-
bro, quem ad Albinum scripsit de Gratia Christi d. Quod ergo ibidem dicitur, negasse
Pelagium baptismum infantium; sic illud accipiendum est, quod si non verbis, re ipsa ta-
men damnasse videri poterat, dum peccatum negaret originale; cuius rei gratia necessa-
rium etiam infantibus baptismum esse, Ecclesia semper tenuit, & Innocentius decre-
to firmavit.

DE INSTITV-
TIONE TITV-
LI VESTI-
NAE.

Rursum vero de eodem Innocentio vbi supra: Eodẽ tempore dedicauit basilicam sancto- E
rum Geruasij & Protasij ex deuotione testamenti cuiusdam illustris feminae Vestinae, labo-
rantibus presbyteris Vrsicino & Leopardo, ac diacono Libyano. Quæ femina supra scri-
pta testamenti paginam sic ordinauit, ut basilica sanctorum martyrum ex ornamentis &
margaritis venditis iustis æstimationibus construeretur: & constructa est vsque ad perfe-
ctum. Quo in loco beatissimus Innocentius ex delegatione illustris feminae Vestinae Titu-
lum Romanum constituit, & in eadem domo obtulit patenas argenteas duas, pensantes
singulas libras viginti, &c.] perguit recensere alia sacra vasa & fundos ac domos eidem
Titulo adscriptos. Quod vero ibi subijcitur: Hic constituit sabbato ieiunium celebrari;
quia sabbato Dominus in sepulchro positus est, & discipuli ieiunarunt] non sic quidem
accipiendum est, ut huius decreti auctoritate ieiunij sabbati ipse auctor fuerit Inno-
centius; sed quod de his rescripserit ad Decentium Episcopum Eugubium, qui ieiunij sabbati
causam

A causam edoceri, datis litteris, expetierat. De eodem hæc ibi etiam: Hic constituit a Innocent. epist.
basilicam S. Agnetis martyris a presbyteris Leopardo & Paulino solite ac digne gu- 29. edit. Rom.
bernari & tegi & ornari.] & paulo post: Hic fecit ordinationes quatuor in Vrbe per
mensem Decembrem, constituit presbyteros triginta, diaconos quindecim, & Episco-
pos per diuersa loca quinquagintaquatuor.] hæc de rebus ab eo gestis ibidem
recensitis.

Ad calcem vero illa explodenda est de Innocentio vulgata nonnullorū credulitas ex
temporum ratione non adhibita male parta, qua feruntur duæ quæ extant S. Basilij episto-
læ ad Innocentium quemdam scriptæ, ad hunc ipsum Romanum Pontificem esse datæ.
Quas quidem litteras germanas esse S. Basilij non negauerim; sed ad alium potius In-
nocentium Episcopum esse scriptas, ipsa temporis diuersa ratio palam facit: cum longe
B post obitum S. Basilij sedere cœpisse Innocentium, certum sit. Sed ut hæc cuncta facilius
innotescant, & vnde errandi occasio sumpta sit appareat, easdem hic epistolas reddere
haud otiosum putamus: prior autem sic se habet:

Basilij Innocentio Episcopo. Quem vero alium par erat & timidis fiduciam afferre,
& dormientes excitare, quàm tuam, qui dominus noster es, sanctitatem? Qui perfectio-
nem tuam in omnibus hac quoque in re demonstraisti, quod sustinueris submittere te nobis
qui abiecti sumus. Dignatus es enim tu quoque ministrare nobis spiritualē iucunditatem,
& præclaris litteris animos nostros recreare, & tamquam puerorum infantiam magnitudi-
nis tuæ vlnis excipere. Petimus igitur a bono animo tuo, ut preceris, ut nos quoque di-
gni simus qui percipiamus a vobis, qui magistri estis, vtilitates; accipiamus os & sapien-
tiam, ut audeamus respondere vobis, qui agimini a Spiritu sancto: cuius te amicum esse,
C & discretionem eius habere veram audientes, magnas gratias agimus de tua erga Deum
firma & constanti charitate: orantes ut pars nostra reperiat vna cum veris adoratori-
bus, quorum e numero persuasum habemus esse perfectionem tuam. Idq. ut ita sit, ora-
mus magnum illum & verum Episcopum, qui omnem terram sui adoratione compleuit,
Dominum nostrum.] hæc de prior epistola: quæ cum adeo submisso animo a Basilio
scripta appareat, qui erat Archiepiscopus Cappadociæ; inde oborta est opinandi occasio,
ut non ad alium quam ad Innocentium Romanum Pontificem potuerit esse data. Poste-
rior autem, quæ sequitur, his verbis concepta legitur:

Innocentio Episcopo Basilius b. Quanta sum affectus lætitia, postquam litteras cha-
ritatis tuæ accepi; tantam ex eo molestiam cepi, quod nobis curas graues & super vires
nostras imposueris, quomodo in tanto locorum interuallo a tanto gubernatoris munere
D salui euadere possimus. Nam dum vos Ecclesia habet, tamquam in proprijs funda-
mentis conuiescit. Sed si Dominus aliquid de vita vestra disponderet: quos vobis æqui-
parandos hinc ad fratrum curam mandare posset, id quod per litteras postulasti? Pru-
denter profecto dum viuus, eum videre cupiens, qui post te electum Domini gregem
recturus sit: quod beatus Moyses optauit & vidit. Postquam igitur & locus magnus &
fama celebris est, & opera tua nota, & tempora difficilia indigentia magno gubernato-
re ob continuas procellas & fluctuationes Ecclesiæ imminentes: haud tutum animæ
meæ futurum esse existimaui, si hoc munus negligenter & perfunctorie capefferem; eo-
rum præsertim quæ scripsisti, recordatus, quod scilicet coram Domino tu mihi diem
de neglectu Ecclesiarum dicens, contra me staturus es. Itaque ne tuum iudicium ingre-
diar, sed potius te defensionis meæ confortem coram Christo inueniam; totum pre-
E sbyteratus in vrbe confessum perlustrans, pretiosum vas selegi, hominem scilicet quon-
dam nepotem beati illius Hermogenis, qui in Magno Concilio egregiam & ineffabilem
fidem scriptis tradidit, Ecclesiæ multis annis presbyterum, honestis moribus composi-
tum, canonum peritum, accuratum in fide, commendatam & continentia ac exercita-
tione vsque ad hæc tempora vitam ducentem; & si quod roboris in corpore supererat,
summa vitæ duritie perdomuit: qui ita mendicus est, & omnis in terra facultatis ex-
pers, ut nec pane quidem abundet, nisi quantum eius & fratrum qui cum eo sunt, ma-
nibus cistas contexendo, sibi suppeditet. Hunc ad te mittere in animo habeo, si nunc
tali viro & tibi sit opus, & non alio quopiam iuniore, qui ad mittendum huc atque illuc,
ne non ad alios vsus vitæ necessarios exequendum aptus sit.

Propterea quamprimum dabitur occasio, mihi scribere dignaberis; & hunc virum Dei
electum muneri peragendo idoneum, conuersationibus reuerendum, cum mansuetudine

DE EPISTO-
LIS S. BASI-
LII AD IN-
NOCENTIVM.BASILII PRI-
OR EPISTO-
LA AD INNO-
CENTIVM.b Ex codice Car-
din. Sirleii man-
scripto.
BASILII PO-
STERIOR EPI-
STOLA AD
INNOCEN-
TIUM.

docentem ad te mittam ; quem etiam statim mittere potuiffem ; sed quoniam tu præueniens, virum in alijs quidem probum & nobis carum, a prædicto autem multo differentem efflagitasti, meam opinionem tibi apertam facere volui ; vt si tali viro indigneris, aliquem vel ex fratribus, qui eum his ieiunij diebus suscipiant, mittas ; vel si non habes qui via vsque ad nos labores sufferre valeat, nobis scribas.] hætenus Basilius ad Innocentium Episcopum.

AVCTOR EPI
STOLARVM
BASILIVS
CAESARIEN-
SIS.

In primis vero, quod ad Basilium pertinet, nulla debet esse dubitatio hunc esse Basilium Cæsariensem Episcopum : nam de Hermogene mentionem habet, quem eiusdem ciuitatis Cæsariensis Episcopum fuisse, idem Basilius Cæsariensis in suis epistolis (vt quarto Annalium tomo dictum est) asseuerat. Innocentium vero aliquem puto fuisse ex Episcopis Cappadociæ eidem Basilio subditis ætate & sanctitate venerandum, qui probatum aliquem ad se mitti presbyterum rogauit eundem Basilium, vt munere Corepiscopi ipsi in functionibus Episcopalibus adiutor accederet, qui post obitum eius in sedem successor eligi posset. Cuius autem ciuitatis Innocentius iste Episcopus fuerit, haud nobis comperitum satis habetur : scimus tamen Basilij sedis tempore vixisse Innocentium, ad quem alia eiusdem S. Basilij extrat epistola ^a. Meminit & S. Athanasius in epistola ad Palladium de Innocentio in Cappadocia viro insigni, necnon de ipso Basilio Episcopo Cæsariensi : vt plane in eam sententiam adducar, non alium illum esse Innocentium, quam eum ad quem S. Basilius dictas scribit epistolas.

a Basl. epist. 3.
in addit.

Hoc ipso tempore post obitum Innocentij Papæ, antequam crearetur eius successor Zosimus, vel decreta Innocentij aduersus Pelagium promulgarentur, S. Augustinus ad Paulinum Episcopum aduersus eiusdem Pelagij errores conscripsit. hunc fuisse S. Paulinum Nolanum, idem Augustinus in commentario de Bono perseuerantiæ ad Prosperum & Hilarium expresse testatur, cum eiusdem suæ ipsius epistolæ meminit ^b. id ipsum de Paulino Nolano affirmat S. Prosper ^c, cum recenset eiusdem Augustini lucubrationes aduersus Pelagianos editas, & inter alia dictam ad Paulinum Nolanum epistolam. Quod autem post obitum Innocentij hoc tempore data fuerit, illud certum est argumentum, quod eiusdem Innocentij mentionem faciens, beatæ memoriæ Innocentium nominat. Sed quod nondum creato Zosimo successore id acciderit, inde perspicue etiam poteris intelligere, quod cum Apostolicæ sedis decreta aduersus Pelagium recenset, nonnisi de ipsius Innocentij litteris de Africanos Episcopos redditus meminit ; haud dubium dicturus de eiusdem Innocentij nouissimo decreto sancito & per Zosimum promulgato, si id factum sciuisset, quod maxime ad rem, de qua ageret, necessarium esse videret. Reddam autem ipsius ad Paulinum hic verba ^d : Missæ sunt itaque hæc de re ex duobus Concilijs Carthaginensi & Mileuitano relationes ad Apostolicam sedem, antequam Gesta Ecclesiastica, quibus apud Episcopos prouinciæ Palæstinæ Pelagius profiteretur esse purgatus, vel ad manus nostras, vel in Africam peruenerint. Scripsimus etiam ad beatæ memoriæ Papam Innocentium, præter Conciliorum relationes, litteras familiares, vbi de ipsa causa aliquanto diutius egimus. Ad omnia nobis ille rescripsit eodem modo, quo fas est atque oportebat Apostolicæ sedis Antistitem. Quæ omnia modo legere poteris, si eorum forte ad te vel nulla vel non cuncta peruenerant : vbi videbis, seruata erga hominem moderatione quæ debuit, ne damnaretur, si praua damnaret ; ipsum tamen nouellum & perniciosum errorem sic Ecclesiastica auctoritate compressum, vt multum mireremur esse adhuc quosdam, qui per quemlibet errorem gratiæ Dei conentur obsistere.] hæc ipse.

DE AVGVSTI-
NI EPISTOLA
AD PAULI-
NUM.
b Aug. de Bono
perseuer. lib. 2.
c. 21.
c Prosp. contra
Collat. prope fin.

d Aug. epist. 106.

NOLANÆ PELA-
GIANI NON-
VLLI.

Quod vero de his Augustinus Paulinum putauerit esse monendum, hanc inferius sui instituti rationem assertit his verbis : Quod propterea commemorauimus, quoniam quidem apud vos, vel in vestra potius ciuitate (si tamen verum est quod audiuimus) tanta pro isto errore quidam obstinatione nituntur, vt dicant, facilius esse vt etiam Pelagium deserant atque contempnant, qui hæc sentientes anathematizauit, quam ab huius sententiæ, sicut eis videtur, veritate discedant.] hæc ipse. Sed vnde ista contagio serpsit in Nolanam Ecclesiam ? Inde quidem, quod antequam Pelagius palam detegeretur hæreticus, insinuauerat se in eiusdem Paulini amicitiam, a quo & vt Dei seruus, quem præfererebat verbis & habitu, amabatur, vt eiusdem Augustini epistola ipsius exordio docet. Quinetiam ad ipsum Paulinum Pelagius epistolam dedit, sed qua ipse videri posset esse Catholicus, ne a tanto viro vt hæreticus reijceretur : etenim ipse Pelagius

A

B

C

D

E

lagius in libello, quem nuper ad Innocentium Papam pro sua defensione dedit, hæc inter alia scripsit : Legant (inquit) illam epistolam, quam ad sanctum virum Paulinum Episcopum ante duodecim fere annos scripsimus, quæ trecentis fere versibus nihil aliud quam Dei gratiam & auxilium confiteretur, nosq. nihil omnino boni facere posse sine Deo.] hæc Pelagius, quæ recitat Augustinus ^a in commentario ad Albinum & socios de Gratia Christi.

a Aug. de Grat.
Christi lib. 1.
c. 35.

Ceterum hæc aduersus Pelagium ad Paulinum visus est Augustinus scribere voluisse, non quidem ipsius Paulini causa, tamquam illis indigeret, quem sciret probe Catholicum & veritatis Catholicæ propugnatorem ; sed ad conuincendos eos qui Pelagij errores mordicus defendendos suscepissent ; id fortasse etiam ipso Paulino poscente. Etenim de fide impolluta Paulini hæc idem sanctus Augustinus ad eum ^b : Oremus ergo pro illis, sancte frater : cernis quippe nobiscum, quam malo errore teneantur. Fragrant enim epistolæ tuæ odore suauissimo Christi, vbi germanissimus gratiæ ipsius dilector & confessor appares. Sed quod diu tecum de hac re loquendum putauimus : Primo, quia iucundissimum est, fecimus : quid enim debet esse iucundius vel infirmis gratia qua sanantur, vel pigris qua excitantur, vel valentibus gratia qua iuuantur ? Deinde, vt si quid nostra disputatione, Deo adiuuante, possemus, tua non fides, sed fidei contra tales adminiculetur assertio : sicut nos quoque in hanc facultatem tuæ germanitatis litteris adiuuamur, &c.] laudat insuper Paulinum idem sanctus Augustinus, quod scriptis suis aduersus Pelagianos errores sit firmus assertor Catholicæ veritatis. At de Paulino hætenus.

b Aug. epist. 106.
PAVLINVS
NOLANVS CA-
THOLICÆ
VERITATIS
ASSERTOR.

Inter hæc autem accidit, vt Valerianus quidam nefandissimus Pelagianus ex Occidente migrarit Alexandriam ; vt cum ibi qualis esset, minime perspectus haberetur, securius degens, insinuaret se Cyrilli Alexandrini Episcopi amicitiam. cuius rei causa Eusebius quidam (puto Cremonensem illum S. Hieronymi scriptis haud modice illustratum) vt hominem eijceret, ad ipsum Cyrillum eiusmodi epistolam dedit ^c :

c Ex cod. Card.
Sirleti manuscr.

Domino sancto, omniq. honore colendo ac beatissimo Papæ Cyrillo Eusebius in Christo frater.

Gratias egi Deo meo, quod beatitudinis tuæ dulciora melle epistolaris officij eloquia promerui : quia percutienti retinnire dignatus es, domine sancte, omniq. honore colende beatissime Papa. Vnde quæso, vt libenter meæ paruitatis suscipere sermonem digneris ; & libertatem, quam in fide Christi habere videmur, superbiam non reputes. Alexandrina sedes, ex quo Christi nomen vniuerso Orbi innotuit, præ ceteris prouincijs, semper Italiæ Christi glutino cohæsisse cognoscitur. Quomodo nunc, cum beatæ memoriæ Innocentius Pelagium, Cælestiumq. cum suis capitibus condemnans, cunctis eos abijcientibus Orientalibus, Alexandrina Ecclesia in communionem receperit, quæ sola & prima inter comprouinciales suos tales refutare debuerat ? Sed ille est pestifer, de quo sanctitudini tuæ ante annum scripseram, signifer & confœderatus eorum Valerianus ventriloquus, qui gulæ operam præbens, quicquid otiosum suæ adulationis inuenerit, ibi sanctos ac fidelissimos nunciat. Sed non illum liberum putet tua beatitudo : seruus est Ariminensis possessionis illustrissimi Valerij Comitum : quem propter reuerentiam tui amoris, repetendum a te, interim fieri siluimus. Magis orare pro nobis dignare, & tales a consortio abijcere, scriptum recordatus Prophetæ sancti : Carnes ligatas in pallio ^a sacerdos, cum pollutum non sanctificet, a polluto ipse contaminatur : quæ lex est probatio ^b sacerdotum. Sed dare veniam dignaberis meæ audaciæ & paruitati, vt supra ante rogauim. Incolumem beatitudinem tuam, meiq. memorem inuiolabilis Trinitas tueri dignetur, sancte Papa.] hætenus Eusebius. Ceterum quod ad Cyrillum spectat ; insectatum etiam ipsum esse Pelagianos in Concilio Ephesino, quæ de ipso suo loco dicturi sumus, satis aperte declarant.

BVSEBIVS
MONET CY-
RILLVM DE
VALERIANO
PELAGIANO.

DE ANNIANO.
SEV VALE-
RIANO CELE-
STENSIS.
d Hier. epist. 79.

Quod vero ad hunc ipsum Valerianum pertinet : equidem hunc illum ipsum fuisse conijcio, qui mendose apud sanctum Hieronymum, loco Valerianus, Annianus legitur in epistola ad Alypium & Augustinum ^d. Adiuuat coniecturam, quod ibidem etiam de Eusebio habetur mentio, qui huius scripta ad S. Hieronymum miserat, vt aduersus ea scriberet. sunt hæc enim verba ipsius Hieronymi : Quod autem quæritis, vtrum rescripserim contra libros Anniani pseudodiaconi Celedensis, qui copiosissime pascitur, vt alienæ blasphemæ verba friuola subministraret : sciatis me ipsos libros in schedulis

missos a sancto fratre nostro Eusebio presbytero suscepisse non ante multum temporis; & exinde vel ingrauescentibus morbis, vel dormitione sanctæ & venerabilis filiæ vestræ Eustochij ita doluisse, vt propemodum contemnendos putarem, &c.] hæc ipse ea epistola, quam post biennium esse ab eo scriptam, suo loco dicemus. Quod vero Annianum, seu potius Valerianum, S. Hieronymus dicat fuisse pseudodiaconum Celedensem; absque dubio deprauatus est textus, cum de Ecclesia Celedensi nusquam sit mentio. habet alia lectio, Arelatenis: sed propius accedit, vt legendum sit loco Celedensis, Cenetensis. Verum missis his, iam ad successoris Innocentij institutionem Zosimi transeamus.

ZOSIMI PAP.
CREATIO.

Post Innocentij obitum, inter lapsis diebus vigintiduoibus interregni, Zosimus natione Græcus, Abrahami filius, subrogatus est die decimanona mensis Augusti: quantum autem temporis federit, suo loco in fine ipsius dicturi sumus. Quid vero ipsius sedis exordio acciderit, primo loco narremus. Meminisse debemus, Cælestium Pelagij hæresiarchæ antesignanum, tamquam nouæ hæresis promulgatorem, iam diu ante damnatum ab Episcopis Africanis in Concilio Carthaginensi, appellasse Apostolicam sedem. Verum quod se sciret experturum Innocentium Papam sibi aduersantem, appellationem nequaquam prosequi voluit: ipso autem defuncto, ad successorem illius Zosimum se contulit, vt ab ipso audiretur, non quidem profecutus appellacionem (vt in suo libello Paulinus testatur) elapso iam appellandi tempore, sed aduersus accusatores querelas illaturus. Quod vero etiam sciret & ab ipso Zosimo fore damnandum, si qualis esset, detegeretur hæreticus; ea arte concinnauit scriptum a se libellum, vt non posset, etiam si Zosimus vellet, ab ipso reijci, sed suscipi cogeretur; vt pote qui post enarrata quæ de fide sentiret, eiusmodi ad finem apposuit verba: Si forte (vt hominibus) quispiam ignorantia error obrepserit; vestra sententia corrigatur.] recitat hæc quidem S. Augustinus^a.

^a Aug. de peccat.
orig. c. 6. 7.

Adiecit autem prudenter Zosimus ad explorandam hominis fidem, interrogare eum quam exactissime, si assentiretur epistolæ aduersus errores Pelagij ab Innocentio prædecessore ad vniuersam Ecclesiam datæ. cui se idem consentire professus est. Testatur id ipsum vbi supra S. Augustinus, & ad Bonifacium de Zosimo Papa ait^b: Insuper etiam Cælestium se purgare molientem, ad consentiendum supradictis sedis Apostolicæ, id est, Innocentij Papæ litteris, crebra interlocutione constrinxerit.] Qua de causa (vt idem subdit) accidit vt ipse Zosimus lenius cum Cælestio egerit, spem concipiens eum Ecclesiæ Catholicæ restitutum. Idemq. Augustinus paulo superius æque demonstrat, haud errasse Zosimum Papam, dum scripsit Cælestij libellum esse Catholicum. agit enim de iisdem aduersus Iulianum Pelagianum^c, probans Zosimi factum, cum Cælestium lucrari cupiens, cum eodem benigne se gessit. Cum tamen non sic hominem suscepit, vt ad Catholicam communicationem admiserit. Immo adhuc eam adhiberi voluit, ne ab eo deciperetur, ex abundanti, cautelam, vt in Africam scriberet, vt si quid illi contra Cælestium quod proferrent haberent, Romam mitterent. Affirmat id namque idem S. Augustinus, Zosimum semper laudans & excusans, dum ait^d: A vinculis tamen excommunicationis nondum est creditus esse soluendus: sed interposito duorum mensium tempore, donec rescriberetur ex Africa, respiscendi ei locus sub quadam medicinali sententiæ lenitate concessus est.] hæc S. Augustinus. sed de his fusius agemus inferius, cum calumnias Iuliani Pelagiani in Zosimum, ex ipsius Augustini verbis parata defensione, confutabimus.

^b August. contra
epist. Pelag. lib.
2. c. 3.

^c August. contra
Iulian. Pelag.
lib. 6. c. 12.

^d Aug. de peccat.
orig. c. 8.

His de Zosimi rebus gestis cum Cælestio, subiicimus litteras eiusdem Romani Pontificis ad Episcopos Africanos hoc anno eadem occasione conscriptas, quas nobis Vaticanus vetus codex exhibuit: vt ex ipsis, quæ de eodem Zosimo S. Augustinus conscripsit, intelligas, pariterq. Zosimi ipsius sensum epistolæ ex eodem S. Augustino percipias, quæ sic se habet:

EPISTOLA
ZOSIMI AD
AFRICANOS
DE CAELESTIO.

Zosimus Aurelio & vniuersis Episcopis per Africam constitutis dilectissimis fratribus in Domino salutem.

Magnum pondus examinis magna desiderat, vt non sit rebus ipsis quæ geruntur inferior libra iudicij. His accedit Apostolicæ sedis auctoritas, cui in honorem beatissimi Petri Patrum decreta peculiarem quamdam sanxere reuerentiam. Orandum igitur, & incessanter orandum, vt continua gratia, perenniq. adiutorio Dei pax ex hoc fonte in totum Orbem fidei & Catholicæ societatis nullis nubibus interfusca mittatur. Charitas enim, quæ (sicut scriptum est) Deus est, perfecta plenitudinis abundantia gratulatur: cum si quid

vel

vel suspencionis habuerit fidei intentionis sollicita, vel in longum perducta contentione, aut emendatione corrigitur.

Cælestius presbyter nostro se ingessit examini, expetens ea, quæ de se Apostolicæ fedi aliter quàm oportuit, essent inculcata, purgari. Et licet multæ occupationes maioribus vinculis Ecclesiasticorum negotiorum curam nostrâ, sollicitudinemq. distraherent: tamen ne paternitatis vestræ de aduentu ac discussione prædicti diutius penderet expectatio, posthabitis omnibus, die cognitionis resedimus in sancti Clementis basilica, qui imbutus beati Petri Apostoli disciplinis, tali magistro veteres emendasset errores, ratosq. profectus habuisset, vt fidem quam didicerat & docuerat, etiam martyrio consecraret: scilicet vt ad salutiferam castigationem, tanti sacerdotis auctoritas præsentis cognitioni esset exemplo. Omnia igitur quæ prius fuerant acta discussimus, sicut Gestorum huic epistolæ coherentium instructione discetis. Intromisso Cælestio, libellum eius, quem dederat, fecimus recitari. Nec hoc contenti: Vtrum hæc quæ scripsisset, corde loqueretur, an labijs, sæpenumero explorauimus, cum de occultis animorum folijs Dei nostri possit esse iudicium, cui non tantum cogitata, sed cogitanda iam præsto sunt. Quid voces eius contineant, compendiosius duximus ad sanctitatem vestram legenda cognosci. Vnum sane mouet nos, vt cum in præsentis ibi Cælestium habueritis, nihil liquido iudicatum sit. Ad litteras Herotis & Lazari priori relatione destinata, equidem hoc seruore fidei præfestinatum esse, promptissimum est.

CONSISTORIUM
IN S.
CLEMENTIS
BASILICA.

Sed cum de his interrogaretur, asseruit nullum sibi de talibus contentionibus vquam cum antedictis fuisse sermonem, nec ante sibi quàm de se scriberent, visum fuisse compertos; Lazarum sane in transitu cognitum, Herotem vero etiam satisfactione interposita, quod secus de ignoto & absente sensisset, cum gratia recessisset. Iam caduca ad nulla fundamenta criminationis ignotæ proculdubio iræ fuit, vt persona talium, quæ tam ventosa & leuis extiterat, quæreretur, si saltem illis loci sui ratio vitæq. constaret, vt fides absentibus in absentes debuerit adhiberi, tantumq. pondus in litteris eorum, vt auctoritatem testimonij mererentur. Patuit hos inobseruatis ordinationibus, plebe cleroq. contradicente, ignotos, alienigenas intra Gallias sacerdotia vendicasse, quibus se ipsi propria abdicauere sententia; nosq. licet & alia, tum eorum de se poenitudinem secuti, sacerdotali eos loco & omni communionem submouimus. Satis vrget causam, a talibus processisse per litteras in absentes eius accusationem, qui se præsens tueretur, qui exponit fidem, qui prouocat accusantem, numquam piguit in melius retorsisse iudicium. Adolescens & sancti Spiritus executor, qui Susannam seniorum falsitate damnatam, inuenit innocentem; reducit a supplicij casta per puerum, quæ per grandæuos fingitur impudica. Non ergo omni (sicut cautum est) spiritui credendum, sed diu appensus examinandum est, præsertim de fide hominis, vbi status eius & vita perpetua est. Nec Salomonem fefellit in puerperij rixa mentis* indago: non enim duabus feminis inter se iurgantibus vnum pignus induxit, sed ibi arbiter: fide cunctabundus inuenit, vbi veræ pietatis intellexit affectum. Perquam rarum sit, vt longa & castigata cunctatione ad veri cubile perueniat. Optimæ mentis indicium est, praua difficilium credere: nam plerique, quorum de se bonæ confessionis pignus adhibetur fides, in nullius erroris abruptum necessitate coguntur, & irremediabile vulnus efficitur, quod desperatur sanari.

DE CAUSA
HEROTIS ET
LAZARI EPI-
SCOPORVM
GALLORVM.

* veritatis

Vnde in præsentis causa nihil præcox, immaturumq. censuimus, sed innotescere sanctitati vestræ super absoluta Cælestij fide nostrum examen; cui etiam prior libellus ab eo intra Africam testimonio apud nos esse debuisset; ne inexploratis, fama q. iactantibus tam facile crederetur. Quare intra secundum mensem aut veniant qui præsentem redarguant aliter sentire, quam libellis & confessione contexit; aut nihil post hæc tam aperta & manifesta quæ protulit, dubij sanctitas vestra resedisse cognoscat. Ipsum sane Cælestium & quoscumque qui eo tempore ex diuersis regionibus aderant sacerdotes admonui, has tendiculas quæstionum & inepta certamina, quæ non ædificant, sed magis destruunt, ex illa curiositatis contagione profluere, dum vnusquisque ingenio suo & intemperanti eloquentia superscripta abutitur: Cum in hoc etiam magnorum virorum nonnumquam cum ipsis auctoribus scripta periclitantur post permultam temporis miseriam, interpretantis arbitrio: vt diuine profectum sit^a: Ex multiloquio non vitari peccatum. Et sanctus Dauid^b postulari circumstantiam labijs suis, ori q. custodiam. Charitatem vestram tam Apostolicæ

INSTAVRA-
TUR IVDI-
CIUM INTER
CAELESTIUM
ET ACCUSATO-
RES.

^a Prov. 10.
^b Psal. 140.

sedis auctoritate, quam mutua amoris affectione commoneo, ut iam ingenia vestra sanctarum omnium Scripturarum, quæ secundum traditionem Patrum atque maiorum præcepta sunt, præceptis, observationibusq. sufficiant. Quid illic non abundans? quid non Dei spiritu & vocibus plenum sit? nisi libet, vnumquemque plus sibi credere, suoq. de se uti iudicio. Data . . . Honorio Aug. XI. & Flauio Const. Coss.] hæcenus Zosimi litteræ ad Africanos Episcopos de causa Cælestij hoc anno datæ.

Quibus plane intelligis Cælestium hominem versipellem, inuoluentem cuncta mendacijs, quo Catholicus valeret existimari. Nam quod ad dogmata pertinet, qualis re vera esset, excussa larua, a Zosimo postea detectus est, ostensusq. Cælestius scelestissimus hæreticorum. Quod vero spectat ad Lazarum & Herotem, quos adeo vehementer infamat: quam insigniter & in his idem Cælestius mentitus sit, possumus ex his intelligere, quæ de altero ipsorum Prosper^a affirmat, nempe de Herote, cum ait: Heros vir sanctus beati Martini discipulus, cum Arelateni oppido Episcopus præficeret, a populo ipsius ciuitatis, insons & nullis insimulationibus noxijs, pulsus est, inq. eius locum Patroclus ordinatur amicus & familiaris Constantij Magistri militum, cuius per ipsum gratia quærebatur: eaq. res inter Episcopos regionis illius magnarum discordiarum causa fuit.] hæc Prosper in Chronico, nosq. suo loco superius, quo facta sunt anno, retulimus: hic autem ad conuincenda Cælestij mendacia iterum recitasse non piguit. De Lazaro remansit obscura memoria, sed ex Herote Lazarum disce: quos enim calumnia par inuoluit, eandem decorasse æqualem virtutem putandum, cum non nisi bonos consueuerint odisse mali, & hæretici vexasse Catholicos. Sed ad res Pelagij hoc anno cognitæ transeamus.

Qui igitur eadem erant fuligine tincti, eadem ambo vsi sunt ad fallendam sedem Apostolicam arte, Cælestius, atque Pelagius: sicut enim ille, ita iste in litteris, quas datas diximus ad Innocentium Papam, & eo defuncto acceptas a Zosimo successore, nihil præterea magis conatus est, quàm ab ipso Romano Pontifice videri atque probari Catholicus: id quidem litteris, idq. libello fidei professionis eisdem iuncto, dolo atque fallacia præstitit: adeo ut non potuerit a Zosimo reijci ut hæreticus; utpote qui scriptis professus sit, se in omnibus paratū esse eadem de fide sentire, quæ Romanus Pontifex sentienda proponeret. quibus persuasus Zosimus, sicut fecerat de Cælestio, ita etiam de Pelagio iam Catholico (ut videri poterat) reddito, dedit litteras ad eosdem Episcopos Africanos, quarum exemplum sumptum ex eodem Vaticano codice hic tibi quam fidelissime exscribendum putauimus, quod est huiusmodi:

Zosimus Episcopus Aurelio & vniuersis Episcopis per Africam constitutis dilectissimis fratribus in Domino salutem.

Postquam a nobis Cælestius presbyter auditus est, & quid de fide sentiret euidenter expressit; eadem quoque quæ in libello contulerat, repetitis crebro professionibus, roborauit: de eius nomine plenius ad dilectionem vestram scripta direximus. Ecce epistolam Hierosolymitani Episcopi Praylij, qui in locum quondam sancti Ioannis Episcopus est ordinatus, accepimus, qui causæ Pelagij enixius adstipulator interuenit. Litteras quoque suas idem Pelagius purgationem continentis abundantissime misit: quibus & professionis suæ fidem, quid sequeretur, quidve damnaret, sine aliquo furo, ut cessarent totius interpretationis insidiæ, cumulauit. Harum recitatio publica fuit: omnia quidem paria, & eodem sensu sententijsq. formata, quæ Cælestius ante protulerat, continebant. Utinam vultus vestrum, dilectissimi fratres, recitationi litterarum interesse potuisset. Quod sanctorum virorum, qui aderant, gaudium fuit? Quæ admiratio singulorum? Vix fletu quidam se & lacrymis temperabant. Tales etiam absolutæ fidei infamari potuisse? Est ne vllus locus, in quo Dei gratia vel adiutorium prætermisissum sit? quod quisquis potest præter eandem vel mente concipere, nec illi supernæ sententiæ subiectus, quæ de sancto Spiritu lata est, quod neque hic, neque in futuro venia vel remissione donetur?

Video etiam hunc Pelagium, Herote & Lazaro scribentibus, infamari. Ita ne, fratres dilectissimi, ad aures vestras, qui sint isti turbines Ecclesiæ vel procellæ, nec opinione peruenit? Ita vero vos latuit vita* horum atque damnatio? Et quamquam specialis illos Apostolicæ sedis auctoritas omni communionem submouerit: discite & in hac epistola, licet strictim, hominum mores. Vetus Lazaro consuetudo est innocentiam criminandi: per multa Concilia in sanctum Britium coepiscopum nostrum Turonicæ ciuitatis diabolicus accusator inuentus est. A Proculo Massiliensi in Synodo Taurini oppidi sententiam

calum-

A calumniatoris excepit. Ab eodem Proculo fit post multos annos sacerdos, tyrannici iudicij defensor ciuitatis Aquensium: cum contraret afflicto, in ipsum penetrabile* & sacerdotale folium sanguine innocentis pene respersum irrupit: stetitq. in eo hæcenus vmbra sacerdotij, donec tyranno imago staret Imperij: quo loco post interuentionem patroni, sponte se exiit, & propria cessione damnauit.

De Herote vero omnia similia, idem tyrannus, patronus cædis, turbæ presbyterorum contradicentium, vincula & custodia, & totius ciuitatis addictio, similis poenitentia de abdicatione sacerdotij. Mirum est si isti laicum virum ad bonam frugem longa erga Deum seruitute nitentem falsis litteris percellere noluerunt, qui in fratres & coepiscopos tanta machinati sunt, qui tot tempestates Ecclesiæ reddiderunt. Non decet Episcopalem auctoritatem, & præcipue prudentiam vestram, ad leuium susurrorum scripta pendere. Ecce

B Pelagius, Cælestiusq. Apostolicæ sedi in litteris suis & confessionibus suis præsto sunt. Vbi Heros? Vbi Lazarus? erubescenda facta & damnationibus nomina. Vbi illi adolescentes Timasius & Iacobus, qui scripta quædam, ut afferebatur . . . * . . . ? Vos conijcite, si, qui talia in sede Apostolica confitentur, illa quæ de ipsidem a prauis ac leuibus auctoribus ac dubio rumore iactata sunt, oporteat credi. Amate pacem, diligite charitatem, studete concordia: nam scriptum est: Diliges^a proximum tuum tanquam te ipsum. Qui magis alter alteri proximi sumus, quam omnes qui in Christo vnum esse debemus. Non omnis qui aures vestras ventus ingreditur, nuncius est veri. Ideoq. animo præfule & in excubijs constituto semper opus est, ne totum famæ, totum testibus liceat. Recensete sacras litteras & diuina tabularia: maximam partem falsi testes occupauere, vbi sanctorum aut accusationem, aut pericula reperimus: maximam dico, immo totam, cum in ipsum Dominum nostrum Saluatorem totius mundi hostiam & Pontificem salutarem falsi testes insurrexerunt, qui se eius blasphemiam audisse confingerent. Aestimare quid iam possit præterire fallaciam, quæ in Deum fidei, immo in ipsam fidem ac veritatem periurijs impetum fecit.

Hæc ideo scripsimus, ut de cetero si qui absentes, minusq. noti de quolibet talia ex libidine mentientur, fixi sint pedes vestri aduersus arietem fraudulentia. Vnde & lucernam pedibus suis ac lumen semitis suis vir sanctus exorat? scilicet ne inter fallaces tenebras sint cæca nobis & errabunda vestigia. Et in Euangelio: Numquid^c lex nostra iudicat hominem, nisi ab ipso audierit prius & cogitauerit? Etiam in veteri Testamento: Non credas auditui vano, & non consenseris cum iniquo fieri testis iniustus. Et ne forte multitudini detrahentium ante examinationem iudicij crederetur, addit, dicens:

D Non eris cum pluribus in malitia, & non accipies per eos peccatum. Et iterum alibi: Priusquam^d interrogas, ne vituperes quemquam: & cum interrogaueris, corripere iuste. Et iterum: Quæ viderint oculi tui, loquere. Et in Actibus Apostolorum aduersus principes sacerdotum & seniores Iudæorum postulantes absentis Pauli Apostoli damnationem, iustissimam sententiam Gentilis Festus Tribunus protulit, quam conuenit etiam nos in facie credentium obijcere verecundiam, dicens: Non est consuetudo Romanis, damnare aliquem hominem, priusquam is qui accusatur, præsentem habeat accusatores, locumq. defendendi accipiat ad abluenda crimina. Si hanc igitur moderationem extra septum fidei nostræ positus tenuit contra sacerdotalem pudorem inclinatio, credulitas de absentibus in absentes: quotus quisque immunis inuenietur a vulnere, si ad omnem ferientis ictum credulum pectus aperitur?

E Doceat nos terrena moderatio, quæ secularibus arbitrijs & causis primum de ipsis iudicibus eligendis, repudiandisq. sit. Et quanta cunctatio, quot interpositæ dilationes? quoties adhibita comperendinatio etiam sub ipso fine certaminis ampliare iudicia cum innocenti reo? confugitur ad mare & extramarina documenta; ut fides, quæ in presenti plerumque arctioribus strangulatur angustijs, saltem eminus veniat. Hæc omnia mentior, nisi in patrocinium tuendæ innocentia reperta sint. Tolerabilius est enim innocentem, quemlibet tardius inueniri, quam cito pro nocente damnare. Graue fuit Lazaro & Heroti, litterarum suarum pedissequos esse? An nesciebant dilectionem vestram ad sedem Apostolicam relaturam? Huc certo calumnia compendio nauigassent. Vbi de Episcopatu abdicando agitur, maria terraq. iustrantur, nec vlla suffragia prætermittunt: vbi vero innocentium fama percellitur, otiosi & delicati, siue accusatores, siue testes (in vtroque enim fallentibus nomen infame est) in cubilibus & lectulis suis litteris abutuntur; & totam

Afri-

DE CAUSA HEROTIS ET LAZARI.

a Prosper in Chron.

PELAGIUS SE PURGARE VIDERI VOLUIT APVD ZOSIMVM.

EPISTOLA ZOSIMI PAPAE DE PELAGIO.

* Vita HEROS ET LAZARVS ACCVSATORES PELAGII QVALES.

a Marc. 12.

DE IUDICIO EXHIBENDO MAGNA CAUTELA. b Psal. 118. c Ioan. 7.

d Eccl. 11.

e Act. 25.

EXEMPLO IVDICVM SACCVLARIVM CAVSARVM REORVM TRANSDAR.

African, vniuersumq. tranquillum Catholicæ ferenitatis innubilant ad libidines suas duæ pestes. Ante tribunal Christi omnes stabimus, nemo illic abesse poterit, nec Domini, cuius immensitas omnibus locis ac rebus interuenit, declinare iudicium.

Si Deo nostro cordi fuit, propter oues perditas, Verbum carnem fieri, & ex Domino formam seruentis induere, vt diu interceptam redderet libertatem: sit vobis gaudium, eos quos falsi iudices criminabantur, agnoscere a nostro corpore & Catholica veritate numquam fuisse diuulsos. Certe hoc quod nostra expectatio desiderabat, eluxit, vt damnanda damnarent, & sequenda sequerentur. Si paterfamilias a reditu filij gratulabatur, qui mortuus fuerat & reuixit, perierat & inuentus est; & iubet in vsum eius stolam mundam, hoc est, insigne candidæ mentis afferri, & vitulum saginatum: quantum hæc vberior exultatio est fidei, non mortuos esse, nec periisse, de quibus falsa vulgata sunt? Misimus igitur ad dilectionem vestram exemplaria scripturarum, quas Pelagius misit: quarum lectionem non ambigimus parem vobis in Domino de absoluta eius fide esse lætitiā. Dat. XI. Kalend. Octobris.] hæcenus Zosimus ad Africanos.

His subiiciendæ fuissent ipsæ Pelagij litteræ, quarum exemplaria ad eos eidem alligata epistolæ se mittere eodē nuncio profiteretur: sed eas minime integras naçti sumus; extant tamen ex eisdem a S. Augustino recitata fragmenta, quæ compaginare simul earum cupidus lector poterit. Reddemus hic tamen ipsum fidei ipsius professionis libellum, quem (vt superius dictum est) Pelagius litteris iunxit, qui hoc titulo in eo codice reperitur exscriptus:

Libellus fidei Pelagij ad Innocentium cum epistola transmissus.

Credimus in Deum Patrem omnipotentem, cunctorum visibilium & inuisibilium conditorem. Credimus in Dominum nostrum Iesum Christum, per quem creata sunt omnia, verum Deum vnigenitum, & verum Dei Filium, non factum, aut adoptiuum, sed genitum, & vnus cum Patre substantiæ, quod Græci dicunt *ὁμοούσιον*, atque ita per omnia æqualem Deo Patri, vt nec tempore, nec gradu, nec potestate possit esse inferior: tantumq. confitemur esse illum qui est genitus, quantus est ille qui genuit. Non autem quia dicimus genitum a Patre Filium diuina & ineffabili generatione, aliquod ei tempus adscribimus; sed nec Patrem aliquando coepisse, nec Filium. Nec enim aliter confiteri possumus æternum Patrem, nisi confiteamur etiam coeternum Filium: ex Filio enim Pater dicitur, & qui semper Pater fuit, semper Filium habuit.

Credimus & in Spiritum sanctum, verum Deum ex Patre procedentem, æqualem per omnia Patri & Filio, voluntate, potestate, æternitate, substantia. Nec est prorsus aliquis in Trinitate gradus; nihil quod inferius, superiusve dici possit; sed tota Deitas sui perfectione æqualis est: vt exceptis vocabulis, quæ proprietatem personarum indicant, quicquid de vna persona dicitur, de tribus dignissime possit intelligi. Atque vt confutantes Arium, vnam eandemq. dicimus Trinitatis esse substantiam, & vnum in tribus personis confitemur Deum; ita impietatem Sabellij declinantes, distinguimus, non ipsum sibi Patrem, ipsum sibi Filium, ipsum sibi Spiritum sanctum esse dicentes; sed aliam Patris, aliam Filij, aliam Spiritus sancti esse personam: non enim nomina tantummodo, sed etiam nominum proprietates, id est, personas, velut Græci expriment *ὑποστάσεις*, hoc est, substantias, confitemur. Nec Pater Filij aut Spiritus sancti personam aliquando excludit; nec rursus Filius aut Spiritus sanctus Patris nomen personamq. suscepit: sed Pater semper Pater est, Filius semper Filius est, Spiritus sanctus semper Spiritus sanctus est. Itaque substantia vnum sunt, personis ac nominibus distinguuntur.

Ipsam autem Dei Filium, qui absque initio æternitatem cum Patre & Spiritu sancto possedit, dicimus in fine sæculorum perfectum nostræ naturæ hominem suscepisse ex Maria semper Virgine; & Verbum carnem esse factum, assumendo hominem, non permutando Deitatem: nec (vt quidam sceleratissime opinantur) Spiritum sanctum dicimus fuisse pro semine, sed potentia ac virtute creatoris operatum. Sic autem confitemur in Christo vnam Filij esse personam, vt dicamus duas esse perfectas atque integras substantias, id est, Deitatis, & humanitatis, quæ ex anima continetur & corpore. Atque vt condemnamus Photinum, qui solum & nudum in Christo hominem confiteretur; ita anathematizamus Apollinarem & eius similes, qui dicunt Dei Filium minus aliquid de humana suscepisse natura, & vel in carne, vel in anima, vel in sensu assumptum hominem his, propter quos assumptus est, fuisse dissimilem: quem absque sola peccati macula, quæ naturalis non est, nobis confitemur esse conformem.

Illo-

A Illorum quoque similiter execramur blasphemiam, qui nouo sensu asserere conantur, a tempore susceptæ carnis, omnia quæ erant Deitatis in hominem demigrasse, & rursus quæ erant humanitatis in Deum esse transfusa, vt (quod nulla vquam hæresis dicere ausa est) videatur hac confusione vtraque exinanita substantia, Deitatis scilicet & humanitatis, & a proprio statu in aliud esse mutata, qui tam Deum imperfectum in Filio, quam hominem confitentur, vt nec Deum verum, nec hominem tenere credantur. Nos autem dicimus, susceptum ita a Deo Filio passibile nostrum, vt Deitas impassibilis permaneret. Passus est enim Dei Filius non putatiue, sed vere, omnia quæ Scriptura testatur, id est, esuriem, sitim, lassitudinem, dolorem, mortem, & cetera huiusmodi. Secundum illud, passus est quod pati poterat, id est, non secundum illam substantiam quæ assumpsit, sed secundum illam quæ assumpta est. Ipse enim Dei Filius secundum Diuinitatem impassibilis est vt Pater, incomprehensibilis vt Pater, inuisibilis vt Pater, inconuertibilis vt Pater. Et quamuis propria persona Filij, id est, Dei Verbum suscepit passibilem hominem; ita tamen eius habitatione secundum suam substantiam Deitas nihil passa est, vt tota Trinitas, quam impassibilem confiteri necesse est. Mortuus est ergo Dei Filius secundum Scripturas, secundum id quod mori poterat. Resurrexit tertia die. Ascendit in cælum. Sedet ad dexteram Dei Patris, manente ea natura carnis, in qua natus & passus est, in qua etiam resurrexit: non enim exinanita est humanitatis substantia, sed glorificata, & in æternum cum Deitate mansura. Accepta ergo a Patre omnium potestate quæ in cælo sunt & in terra, venturus est ad iudicium viuorum ac mortuorum, vt & iustos remuneret, & puniat peccatores.

Resurrectionem etiam carnis confitemur & credimus: vt dicamus, nos in eadem in qua nunc sumus veritate membrorum esse reparandos; qualesq. semel post resurrectionem fuerimus affecti, in perpetuum permansuros. Vnam esse vitam sanctorum omnium, sed præmia pro labore diuersa: e contrario pro modo delictorum, peccatorum quoque esse supplicia. Baptisma vnum tenemus, quod iisdem sacramenti verbis in infantibus, quibus etiam in maioribus, asserimus esse celebrandum. Hominem, si post baptismum lapsus fuerit, per poenitentiam credimus posse saluari. Nouum & vetus Testamentum recipimus in eo librorum numero, quem sanctæ Catholicæ Ecclesiæ tradit auctoritas. Animas a Deo dari credimus, quas ab ipso factas dicimus; anathematizantes omnes qui animas quasi partem diuinæ dicunt esse substantiæ. Eorum quoque condemnamus errorem, qui eas ante peccasse, vel in cælis conuersatas fuisse dicunt, quam in corpora mitterentur. Execramur etiam eorum blasphemiam, qui dicunt impossibile aliquid homini a Deo præceptum esse, & mandata Dei non a singulis, sed ab omnibus in communi posse seruari: vel qui primas nuptias cum Manichæo, vel secundas cum Cataphrygis damnant.

Anathematizamus etiam illos, qui Dei Filium necessitate carnis mētium esse dicunt, & eum propter assumptū hominem non omnia facere potuisse quæ voluit. Iouiniani quoque damnamus hæresim, qui dicit nullam in futuro meritorum esse distantiam, nosq. eas ibi habituros esse virtutes, quas hic habere neglexerimus. Liberū sic esse confitemur arbitrium, vt dicamus nos semper Dei indigere auxilio; & tam illos errare qui cum Manichæis dicunt hominem peccatum vitare non posse, quam illos qui cum Iouiniano asserunt hominē non posse peccare. vterque enim tollit libertatem arbitrij. Nos vero dicimus, hominem semper & peccare & non peccare posse, vt semper nos liberi confiteamur esse arbitrij. Hæc est fides, Papa beatissime, quam in Ecclesia Catholica didicimus, quamq. semper tenuimus & tenemus. In qua si minus perite, aut parum caute aliquid forte positū est; emendari cupimus a te, qui Petri & fidem & sedē tenes. Sin autem hæc nostra confessio Apostolatus tui iudicio cōprobatur; quicumque me maculare voluerit, se imperitum, vel maleuolum, vel etiā non Catholicū, non me hæreticū cōprobabit.] hæcenus libellus Pelagij confessionis.

Ista mecū ipse considerans, & singula accurate perpēdens, obstupesco: quomodo impius hæresiarcha, cū se ab Innocētio Papa fore damnandū sensit, mox, vt mentiretur se non esse lupum quem gereret, & agni in omnibus speciem præferret, Catholica confessione tamquam ouinam pellem, qua totus Catholicus appareret, superinduxit; atque adeo, vt ne pilum quidem inesse videri posset hæretici. Etenim esto quod minus plene, quod ad singula capita suæ hæresis condemnanda, eiusmodi professio aduersarijs, Lynceis oculis eius errores singulos perscrutantibus, videri potuisset: in eo tamen quod sententia illa ad finem posuit coronidem totius confessionis, aduersantium ora clausit, strepitumq. compescuit: vt nullus plane, qui in eum velut hæreticum iure mutiret, inueniri posset, dum videlicet verba illa subiunxit: Si minus perite, aut parum caute aliquid forte positum est; emendari

PELAGIUS
PROBATVS
CATHOLICVS.

4 LUC. 15.

LIBELLVS FI
DEI A PELA
GIO MISSVS
AD INNOCE
NTIVM, ACCE
PTVS ET CO
GNITVS A
ZOSIMO PA
PA.

CONDEMNATIO
ORIGENIS
ERRORVM

CONDEMNATIO
IOVINIANI
ERRORVM

PELAGIUS
NON POTVIT
NON RECIPI
VT CATHOLICVS.

dari cupimus a te, qui Petri fidem & sedem tenes.] Quidnam reliquum accusatoribus vt in eum afferre possent, qui ad normam fidei perfectionem expectare se profiteatur a Catholice sedis Antistite? Vel quam Iudici in eum sententiam ferre iam liberum esset, qui se eadem velle sentire, quæ ipse sentiat, tam firmiter asseueret? Quomodo inter hæreticos relinquendus Pelagius erat, & non inter Catholicos adsciscendus, qui Catholica professione, Catholica sapere declararit, & hæreticum esse non posse, contestatione illa apposita significarit? Eiusmodi plane fuit techna Pelagij, vt non potuerit, ea confessione præmissa, vt hæreticus condemnari. vnde merito, quod de Leuiathan habet diuinus sermo^a, congrue de Pelagio dici possit: Quis reuelabit faciem indumenti eius?] certe non nisi Deus.

a Job 41.

EXPEDIT
HAERETICO-
RVM POENI-
TENTIAM
TARDE RECI-
PERE.b Matth. 15.
c Luc. 24.
d Job 20.CAELESTIUS
NON POTUIT
NON AUDIRE
ATQUE SY-
SCIPI.

e Job 8.

f Prou. 10.

g Psal. 5.

ERROR ILLA-
PSVS DE PA-
SCHATIS DIE
h Apud S. Leo-
nem epist. 65.

Vidisti, lector, vaftriciè versipellis hærefiarchæ, ouina pelle vndique circumtecti, omni- ex parte ouem præferentis lupi admisceri se cum grege conantis? Docuit plane rerū vsus, haud facile in Ecclesiam admittendos hæreticos, quantumlibet poenitentiam præferant; sed diu multumq. ante probandos, atque discutiendos esse; vt & interdū expediat, simulata repulsa, simulate ne agant, cautius experiri: etenim vere poenitentes quo magis se vident reijci, eo instantius pulsant fores Ecclesiæ, miserabilius ingemiscunt, lamentabilius lugent, seq. dirius cruciāt, bonis insuper operibus vrgent, ac denique inuicta perleuerantia cogunt sibi Ecclesiæ ostia referari. Sic nāque negat pia mater quæ habet præ manibus panē petentibus filiis, vt prouocet eos secū longius ambulare: eadem quoque arte Dominus repulit Chananæam^b, & discipulis^c se finxit longius ire. Quod vero ad Pelagium spectat, iuxta illud^d: Gaudium hypocritæ ad instar puncti] quam citissime detecta vaftricie impostoris, omne consilium eius euauit. quomodo vero id acciderit, dicturi sumus anno sequenti.

Eiusmodi plane fuisse Cælestij libellum quem obtulit, vt tamquam hæreticus abijci minime valuisset, tū quæ recitatae sunt de ipso epistole Zosimi indicant, tum etiam exemplum de Pelagio persuadet. Sed habuit illud amplius fauorabile causa Cælestij, quod de accusatoribus sceleratis, eisdemq. absentibus, qui & aduersus absentem crimen obiecerint, videret iustissimam exceptionem ingessisse, deq. eo, quod absque iudiciali ordine lata in ipsum in Concilio Carthaginensi sententia, quam iustissime videri poterat appellasse. Ceterum (quod est in sacris oraculis^e) sicut tela aranea fiducia eius.] etenim omnia eius consilia ad lucem veritatis profus euauerunt. quomodo autem id actum sit, scies anno sequenti ex ijs quæ de causæ vtriusque meritis dicenda erunt; apparebitq. vnicuique res attente consideranti, quam verissimum esse quod fertur sacra paroemia: Qui^f nititur mendacio, pascit ventum.] & illud Dauidicum consecutum: Perdes^g omnes qui loquuntur mendacium.] Iam vero quæ sunt reliqua rerum gestarum anni huius prosequamur.

Hoc eodem anno, vt Pascha non suo legitimo die celebraretur in Ecclesia, errore supputationis Paschalis temporis factum est. sed quomodo diuino quoque miraculo comperitus sit error, vt non fuerit Deus quicquam in Ecclesia agi perperam, Paschasius Episcopus Lilibæi narrat his verbis in epistola ad sanctum Leonem Romanum Pontificem data^h: Non ergo (inquit) nos dies vna longius posita terreat: ne, cum hoc euitamus, incurramus errorem, sicut tempore beatæ recordationis domini mei, prædecessoris vestri Zosimi, Consulatu Honorij Augusti vndecimo & Constantij secundo. Tunc enim, cum declinaretur ne decimo Kal. Maij dies Paschæ teneretur, celebratum octauo die Kal. Aprilis, id est, pro embolismo communis est annus tentus, & error grauissimus est ortus; in tantum vt ministerio certo, quod dono sancti Spiritus ministratur, hæc veritas probaretur. Quod propterea credidi exponendum, quia locus ipse etiam sancto atque a me venerando fratri meo Libanio diacono notissimus est. Cuius mysterij miraculum tale est.

Quædam vilissima possessio Meltinas appellatur, in montibus arduis ac siluis densissime constituta. illic perparua atque vili opere constructa est ecclesia: in cuius baptisterio nocte sacrosancta Paschali, baptizandi hora, cum nullus canalis, nulla sit fistula, nec aqua omnino vicina, fons ex se repletur; paucisq. qui fuerint, consecratis, cum deductorium nullum habeat, vt aqua venerat, ex sese descendit. Tunc ergo (sicut supra diximus) cum sanctæ memoriæ domino quondam meo ac beatissimo Papa Zosimo (cum apud Occidentales error ortus fuisset) consuētis lectionibus nocte sacra discussis, cum presbyter secundum morem baptizandi horam requireret, vsque ad lucem aqua non veniente, non consecrati qui baptizandi fuerant, recesserunt. Vt ergo breuiter narrem, illa nocte quæ lucebat in diem Dominicam, decimo die Kalend. Maij, fons sacer hora competenti repletus est. Euidenti ergo miraculo claruit, Occidentalium partium fuisse errorem.] hæc Paschasius.

Huic plane simile descriptum extat apud Cassiodorum miraculum, quod hic describe-

re ratio exigit argumenti: hæc enim habet, dum agit de conuentu Leucotheæ in Lucania, fontemq. ibi irriguum ita describit^a: Est enim locus ipse camporum amœnitate distensus, suburbanum quondam Cosilinitis antiquissimæ ciuitatis, qui a conditore sanctorum fontium, Marcilianum, nomen accepit. Hic erumpit aquarum perspicua & dulcis vbertas: vbi in modum naturalis antri, apsidis fabricata concauitas sic perspicuos liquores emanat, vt vacuum putes lacum, quem non dubitas esse plenissimum. Hic perlucidus vsque ad fundum patet, vt aspectibus tuis aerem potius apparere iudices, non liquorem. Aemulatur serenam diem aqua subtilissima: nam quicquid in imo geritur, inoffensa aeris claritate monstratur.] & paulo post: Longa sunt illius fontis memoranda describere. Veniamus ad illud singulare munus, sanctumq. miraculum. Nam cum die sacratæ noctis precem baptismatis cœperit sacerdos effundere, & de ore sancto sermonum fontes emanare: mox in altum vnda profiliens, aquas suas non per meatus solitos dirigit, sed in altitudinem cumulosq. transmittit. Erigitur brutum elementum sponte sua, & quadam deuotione solemni præparat se miraculis, vt sanctificatio maiestatis possit ostendi. Nam cum fons ipse quinque gradus tegat, eosq. tantum sub tranquillitate possideat, alijs duobus cernitur crescere, quos numquam præter illud tempus cognoscitur occupare. Magnum, stupendumq. miraculum, fluentia labentia sic ad humanos sermones vel stare, vel crescere, vt eis credas audiendi studium minime defuisse. Fiat venerabilis omnium sermone fons iste cælestis. Habet & Lucania Iordanem suum. Ille exemplum beptismatis præstitit, hic sacrum ministerium annua deuotione custodit. Quapropter & reuerentia loci & vtilitas rei dare debet populis sanctissimam pacem, &c.] hæc Cassiodorus nomine Athalarici Regis scribentis epistolam ad Seuerum.

C Probe ex his intueris, lector, quam insaniant deploratissimi Nouatores, dum baptismalis fontis benedictionem derident, quam tanto miraculo annis singulis repetito Deus voluit in Ecclesia Catholica, vt sibi placitam, consignari.

Sed quod in his versamur, adijciamus his aliqua alia id genus miracula ab alijs antiquis auctoribus enarrata: & in primis quæ Gregorius Turonensis eodem ferme argumento ita describit^b: Est & illud illustre miraculum de fontibus Hispaniæ, quos Lusitania prouincia profert. Piscina namque est apud Osem campum antiquitus sculpta, & ex marmore vario in modum crucis miro composita opere, sed & ædes magnæ claritatis ac cellitudinis desuper a Christianis constructa est. Igitur cum dies sacer post curriculum anni decedentis aduenerit, quo Dominus confuso proditore, mysticam discipulis præbuit coenam; conueniunt in locum illum cum Pontifice ciues, iam odorem sacri præsentientes aromatis.

D Tunc data oratione, sacerdos ostia templi iubet simul muniri signaculis, aduentum virtutis Dominicæ prætolantes. Die autem tertia (quod est sabbati) conuenientibus ad baptizandum populis, adueniens Episcopus cum ciuibus suis, inspectis signaculis, ostia referat clauia. Ac mirum dictu, piscinam quam reliquerant vacuam, reperiunt plenam, sed ita cumulo altiore refertam, vt solet super ora modiorum triticum aggregari: videasq. huc illucq. latices fluctuare, nec partem in aduersam defluere. Tunc cum exorcismo sanctificato, consperso desuper chrismate, omnis populus pro deuotione haurit, & vas plenum domi pro saluatione reportat, agros vineasq. aspersione saluberrima tutaturus. Et cum exinde multitudo amphorarum sine collecto numero hauriatur, numquam tamen vel cumulum minuit: licet vbi infans primus intinctus fuerit, mox aqua reducitur; & baptizatis omnibus, lymphis in se reuersis, vt initio produntur nescio, ita & sine clauduntur ignaro.

E Quidam vero ex hæreticis Deum non metuens, neque venerationem præstans huic loco sancto, neque credens corde miraculum, quod in eo Dominus ad corroborandam suorum fidem præstare dignatus est, non silebo: Venit cum turba equorum, solutisq. impedimentis, quæ iussit in basilicam poni, equitibusq. in ea præsepia præparari, irridens miser quæ de hoc loco narrabantur ab incolis. Igitur media nocte prætereunte, a febre corripitur, ac pene exanimis, & tardius quam debuerat poenitens, exclamat, equites ab æde expelli: erat enim ei, sub Rege licet, magna tamen in illa regione potestas. Expulsisq. e basilica sancta equitibus, ad se reuersus cœpit dentibus proprium lacerare corpusculum, nec profusus retineri a suis ob nimiam poterat debacchationem. Tandemq. oppressus inter suorum manus spiritum exhalauit.

Denique Theodegislus huius Rex regionis, cum vidisset hoc miraculum, quod in his sacratis

a Cassiod. Var.
lect. lib. 8. epist.
33.
DE FONTE
BAPTISMA-
TIS IN LV-
CANIA MI-
RACVLVM.b Gregor. Turon.
de Gloria mar-
tyr. lib. 1. cap. 24.
DE FONTE
BAPTISMALE
IN LVSI-
TANIA MIRA-
CVLVM.DE PROFANA-
NANTE TEM-
PLVM MIRA-
CVLVM.

PERVESTI-
GATA MIRA-
CVLI VERI-
TAS.

facratis Deo fontibus gerebatur, cogitavit intra se, dicens: Quia ingenium est Romanorum (Romanos enim vocitant homines nostrae religionis) ut ita accidat, & non est Dei virtus. Veniens vero ad annum sequentem, ostium sigillis suis cum Episcopi sigillo muniuit: posuitque custodes in circuitu templi, si forte aliquem deprehendere possit fraudis alicuius conscium, per cuius ingenium in fontibus aqua succederet. similiter & alio fecit anno. Tertio vero convocata virorum multitudine, fossas in circuitu basilicae fieri iussit, ne forte locis occultis lymphae deducerentur in fontem: fueruntque fossae in profundo vicenum quinque pedum, in latitudine vero quindenum. Sed nihil abditum potuit reperiri. Tamen vitae finem faciens, & credo pro huius inquisitionis temeritate, anni sequentis diem, quo hoc mysterium celebrabatur, videre non meruit, eo quod arcanum virtutis divinae investigare praesumpsit. Habentur autem in ea reliquiae S. Stephani Leuitae.] haec Gregorius, qui in eodem fonte aliud editum subdit miraculum. Porro S. Stephani reliquias allatas illuc ab Orosio presbytero, praeter illa quae superius dicta sunt, dicemus quoque anno sequenti.

a Sophron. Prax.
spirit. cap. 214.
215.
MIRACULA
DE FONTI-
BUS IN LY-
GIA.

Sed nec caruit Oriens hisce adeo insignibus editis diuina virtute miraculis. Etenim Sophronius eadem de Orientalibus oris scriptis tradidit in haec verba: Soruba (inquit) vicus quidam est ad radices montis, in quo sita est Coeanensium ciuitas. In eo baptisterium est, quod in sanctis Epiphanijs sudat (baptismus enim ibi eo tempore celebrabatur) qui sudor per tres horas continuus incrementis augeatur, & post baptismum peractum decrefcere incipit, & tribus alijs horis sensim deficit. Et in castello Cedebratis, sub monte Aenoandro ciuitatis situm est baptisterium, quod in prima Paschali sanctae resurrectionis festiuitate, cum sit lapis vnus, ex se ipso continuo impletur: duratque aqua illa vsque ad Pentecostem; moxque transacta Pentecoste, euanescit. Vtraque vero ista miracula in prouincia Lyciae fiunt. Si quis autem haec ita esse non credit; vsque ad Lyciam non grande iter est; pergat, & rei veritas fidem illi faciet.] haecenus ipse; de hisque satis: ut intelligas esse Deum in Israel, & in Ecclesia Catholica semper viguisse miracula, quibus veluti digito Dei, quae vera sit Ecclesia, consignetur.

b Habes Adolph.
in Honor. pag.
387.

Hoc eodem anno, sub nominatis Consulibus, Honorius (inquit Prosper) triumphans Romam ingreditur, praecunte currum eius Attalo, quem Lyparæ viuere exulem iussit.] haec ipse. sed triumphus huius nullam praeterea memoriam extare scimus, nisi in nummis quibus representatur Honorij Imperatoris imago, in quorum parte aduersa effigies inest militaris, sinistra Victoriam, dextera Labarum tenens, captiuum supplantans, quo Attalus designatur, qui Christi virtute ipse hostis Christianae religionis fuerit penitus debellatus. Sed in vno triumpho (si recte inspicis) de pluribus hostibus debellatis celebrantur victoriae, & gloriosa eleuantur trophaea: de Gothis in primis, qui eum (ut vidimus) in Imperium euertere; de Gentilibus deorum cultoribus, qui omnibus fauere studijs homini restituro deorum cultum; de dijs ipsis, vanis responsis vanos homines inflammantibus; ac denique de Ariana perfidia, cuius sectae symbolis cum Gothis Attalus arcto amicitiae foedere iunctus erat. Tot igitur tantisque victoriae titulis decorari Deus voluit Christianum Principem maxime pium, paulo ante barbarorum atque Gentilium pedibus compressum, oppressum, ac pene protritum.

IESV CHRISTI
ANNVS
418.

ZOSIMI PAP.
ANNVS
2.

HONORII 24. IMPP.
THEODOSII II.

CONCILIUM
CARTHAGI-
NENSE IN
CAUSA PE-
LAGII ET
CAELESTII.

Christi annus decimus octauus supra quadringentesimum Consulatu Honorij duodecimo & Theodosij octauo adscribitur Fastis. Quibus quidem Consulibus (inquit Prosper in Chronico) Concilio apud Carthaginem habito ducentorum decem & septem Episcoporum, ad Pontificem Zosimum Synodalia decreta perlata sunt: quibus probatis, per totum mundum haeresis Pelagiana damnata est.] haec Prosper. Verum irrepsit error in numerum: nam idem ipse aduersus Collatorem ducentos quatuordecim Episcopos numerat. Sed quo potissimum anni huius tempore idem Carthaginense Concilium celebratum fuerit: inde certum argumentum deduci potest, hoc anno, ipso primo veris initio esse collectum, eo quod ad idem ipsum, cum haberetur, extant Zosimi Papae litterae datae quinto Kal. Aprilis. Porro propagatum illud esse vsque ad mensem Maij, sancita in eo decreta significant. At quoniam eodem tempore, quo Carthagine illud ipsum Concilium habebatur, Romae iterum cognoscebatur causa Pelagij atque Caelestij: nos tum de rebus Romae hoc anno gestis, tum Carthagine in celebri illo Patrum consensu transactis, ordine temporum acturi sumus.

Cum

A Cum autem tractaretur Romae causa Caelestij, placuit Zosimo Papae ex Africa vocare Paulinum, qui ei fuerat olim sub Innocentio Papa aduersatus in Concilio Carthaginensi: qui praemisit libellum aduersus Caelestium. Interea vero iussus Caelestius suae fidei professionem edere, libellum Zosimo obtulit: qui licet in omnibus reliquis potuisset videri Catholicus, in eo tamen reprehensione non caruit, cum originale peccatum reperiri negasset. Verum quod petisset eodem libello doceri, si quid minus rectum pronunciaisset: placuit Zosimo, spe conuersionis ipsius, cum eo mitius agere. Sed operam & impensam perdidit, ut constat ex S. Augustini scriptis, necnon ex libello Paulini, ut modo dicturi sumus.

B Inter haec autem qui conuenerant Carthagine, rem nauiter agunt: & ne esset quid aduersarijs in eos obijci posset, professi sunt Patres se Innocentij Papae cosectari atque amplecti decretum, quod anno superiori ab eodem diximus promulgatum: quo vno ictu valido satis iidem sibi visi sunt Patres Pelagium, Caelestiumque posse confodere, eorumque errores prorsus extinguere. Hoc igitur communi decreto suffragio, dederunt litteras ad ipsum Zosimum Romanum Pontificem; de quibus quidem S. Prosper his verbis meminit, cum agit de Concilij Africanis: Errauerunt ducenti quatuordecim sacerdotes, qui in epistola qua suis constitutionibus protulerunt, ita Apostolicae sedis Antistitem B. Zosimum sunt allocuti: Constituimus in Pelagium atque Caelestium per venerabilem Episcopum Innocentium de beatissimi Apostoli Petri sede prolatam manere sententiam, donec apertissima confessione fateantur gratiam Dei per Iesum Christum, &c.] Non extant ipsae quidem litterae Synodi Carthaginensis, sed nec quae a Zosimo ad eandem tunc redditae fuere, verum tantum illae de causa prosequenda conscriptae.

CONCIL. CAR-
THAGINEN-
SE SEQUITUR
INNOCENTII
PAP. DECRE-
TUM.
a Prop. aduers.
Collat.

C Etenim qui conuenere Patres Carthagine, subinfecto tulere animo, admisisse Zosimum Papam ad audientiam Caelestium, quem etsi non alia, certe quidem haeresis infamabat: de quibus alijs dedere litteras, quibus apud eundem Zosimum querebantur; sed nec ipsae quidem extant. Certe litteras plurimas cucurrisse & recurrisse inter Zosimum Papam & Episcopos Africanos, S. Augustinus testatur: idque ex redditis a Zosimo ad eos litteris probe possumus intelligere; describemus nos hic eas ex codice Vaticano deproptas, quae sic se habent: Zosimus Aurelio ac ceteris, qui in Concilio Carthaginensi affuerunt, dilectissimis fratribus in Domino salutem.

QVERELA
AFRICANO-
RVM DE AP-
PELLATIONE
CAELESTII
ADMISSA.
b August. contra
duas epist. Pelag.
lib. 2. c. 3.

D Quamuis Patrum traditio Apostolicae sedi auctoritatem tantam tribuerit, ut de eius iudicio disceptare nullus auderet, idque per canones semper regulasque seruauerit; & currens adhuc suis legibus Ecclesiastica disciplina Petri nomine, a quo ipsa quoque descendit, reuerentiam quam debet, exoluat: tantam enim huic Apostolo canonica antiquitas per sententias omnium voluit esse potentiam, ex ipsa quoque Christi Dei nostri promissione, ut & ligata solueret, & soluta vinceret; par potestatis data conditio in eos, qui sedis hereditatem, ipso annuente, meruissent. Habet enim ipse cum omnium Ecclesiarum, tum huius maxime, ubi federat, curam; nec patitur aliquid priuilegij aut aliqua titubare aura sententiae, cui ipsa sui nominis firma & nullis hebetata motibus constituit fundamenta, & quae sine suo periculo temere nullus incesset. Cum ergo tanta auctoritatis Petrus caput sit, & sequentia omnium maiorum studia firmauerit, ut tam humanis diuinisque legibus & disciplinis omnibus firmetur Romana Ecclesia, cuius locum nos regere & potestatem nominis obtinere non latet vos, sed nostis, fratres carissimi, & quemadmodum sacerdotes, scire debetis: Tamen cum tantum nobis esset auctoritatis, ut nullus de nostra possit retractare sententia; nihil egimus, quod non ad vestram notitiam nostris vltro litteris referremus, dantes haec fraternitati, ut in commune consulentes, non quia quid deberet fieri nesciremus, aut faceremus aliquid quod contra utilitatem Ecclesiae veniens displiceret; sed pariter vobiscum volumus habere tractatum de illo qui apud vos (sicut ipsi per litteras dicitis) fuerit accusatus, & ad nostram qui se assereret innocentem, non refugiens iudicium ex appellatione pristina, venerit sedem, accusatores suos vltro deposcens, & quae in se crimina per rumorem falso dicebat illata condemnans: omnem eius petitionem prioribus litteris, quas vobis misimus, putauimus ac nouimus explicatam; satisque illis scriptis, quae ad illam descripseratis, credimus esse responsum.

ZOSIMI PAP.
EPISTOLA
AD CONCIL.
CARTHAGI-
NENSE.

SEDIS APO-
STOLICAE
ET ROMANO-
RVM PONTIF.
SYMMA AV-
CTORITAS.

E Sed post missae per Marcellinum subdiaconum vestrum epistolae omne volumen volumus: quo aliquando perlecto, ita totum litterarum comprehendistis textum, quasi nos Caelestio commodauerimus in omnibus fide, verbisque eius non discussis, ad omnem (ut ita dicam) syllabam praebuerimus assensum. Numquam temere, quae sunt diu tractanda, sinuntur; nec sine magna deliberatione statuendum est, quod summo debet disceptari iudicio. Id-

DE LITTERIS
CARTHAGI-
NENSIS CON-
CILII AD ZO-
SIMVM RED-
DITIS.

circo nouerit uestra fraternitas, nihil nos post illas quas superius vel litteras uestras accepimus, immutasse, sed in eodem cuncta reliquisse statu, in quo dudum fuerant, cum hoc nostris litteris uestrae indicauimus sanctitati, ut illa quae a uobis ad nos missa erat obtestatio, remaneret. Subscripti. Bene ualete. Dat. XII. Kalend. Aprilis, Honorio Aug. XII. Conf. Accepta tertio Kalendas Maias.] haecenus litterae Zosimi.

DE INSTAURATORIA ROMAE IUDICIO ADVERSUS CAELESTIVM. a Aug. de peccat. orig. c. 7. & contra epist. Pelag. ad Bonif. lib. 2. c. 3. & contr. Iulian. lib. 6. c. 12. b Aug. ff. contra epist. Pelag. ad Bonif. lib. 2. c. 3.

Quod uero litteris anni superioris (ut uidimus) idem Zosimus Papa Africanis Episcopis significauerat, instaurandum fore Romae iudicium in causa Caestij, qui ab illis olim damnatus recurrerat ad Apostolicam sedem; pariterque admonuerat, ut si quae contra ipsum aduersarij haberet, proferreret: quauis ipse Caestius (quod testatur S. Augustinus a) libello suo professus esset, se correcturum, si quid corrigendum in eo uisum fuisset ipsi Zosimo Romano Pontifici: insuper & contestatus fuisset, se qui se uelle quod ab Innocentio Papa sua epistola definitum esset: Tamen (inquit idem Augustinus b) hoc ut plenius & manifestius in illo fieret, expectabatur ex uenturis ab Africa litteris, in qua prouincia eius aliquanto calliditas euidentius innotuerat. Quae Romae litterae posteaquam uenerunt, id continent, non sufficere hominibus tardioribus & sollicitioribus, quod se generaliter Innocentij Episcopi litteris consentire fatebatur; sed aperte eum debere anathematizare quae in suo libello praua posuerat: ne, si id non fecisset, multi parum intelligentes, magis in libello eius illa fidei uenena a sede Apostolica crederent approbata, propterea quod ab illa dictum erat, eum libellum esse Catholicum; quam emendata, propter illud quod se Papae Innocentij litteris consentire ipse responderat. Tunc ergo cum eius praesentia posceretur, ut certis ac dilucidis responsionibus uel astutia hominis, uel correctio dilucesceret, & nulli ambigua remaneret: se subtraxit & negauit examini.] haec ipse. uerum postea coactus est, quid sentiret, publice interrogati Zosimo respondere: sed de quibus, in primis accipe. Illi quidem ipsi Africani Episcopi, qui conuenerunt Carthaginem, non solum litteras ad Zosimum Papam dedere aduersus Caestium, uerum & libellum inter alia misere Paulini diaconi Carthaginensis aduersus Caestium scriptum, quo capita omnia continebantur, de quibus foret interrogandus ipse Caestius; quo apparere liquidius posset, haereticus ne, an Catholicus (quod profitebatur) omnino esset. Compulsus est etiam a Zosimo Papa de fidei suae professione Caestius, hoc anno, in hoc posteriori iudicio, dare libellum. dedit illum quidem; & licet manifestum continere uideretur errorem; tamen quoniam & his uerbis contestationem praemisit, eius exordium haec ita scribendo: Si forte, ut hominibus, quispiam ignorantiae error obreperit; uestra sententia corrigatur] (ista erant ipsius uerba, quae recitat S. Augustinus c) haud liberum fuit ex errore damnare hominem, qui se, quod Apostolicae sedi displiceret, ex eius sententia emendaturum, scripto pollicitus esset. Quamobrem in eo Zosimus totus fuit, ut adhibito uulneri oleo, curaret hominem, damnantemque ea quae in libello perperam effutisset, Catholicum redditum, Catholicam compaginare posset Ecclesiam; a qua aberrans, totum fere Catholicum orbem dissensionibus miscuisset. Haec quidem ita se habuisse, nos non coniectura aliqua e longe petita proferimus, sed testificatione S. Augustini, immo ex Actis publicis, unde ipse cuncta se accepisse testatur; ut cum primo de oblato a Caestio libello, cuius fragmentum recitat, ista narrat d:

c Aug. de peccat. orig. c. 6. in fin.

d Aug. ff. ibid. c. 5. 6.

DE LIBELLO CAELESTII OBLATO ZOSIMO.

In libello autem quem Romae edidit, qui Gestis ibi Ecclesiasticis allegatus est, ita de hac re loquitur, ut hoc se credere ostendat, unde hic dubitare se dixerat: nam uerba eius ista sunt: Infantes autem (inquit) debere baptizari in remissionem peccatorum, secundum regulam uniuersalis Ecclesiae, & secundum Euangelij sententiam, confitemur: quia Dominus statuit regnum caelorum non nisi baptizatis posse conferri: quod quia uires naturae non habent, conferre necesse est per gratiae libertatem.] subdit uero haec ad uerba Caestij Augustinus: Si nihil de hac re deinceps diceret, quis non eum crederet confiteri etiam infantibus in baptismo originalia peccata dimitti, dicendo eos in remissionem peccatorum baptizari oportere? & paulo post: Attendite itaque quid Caestius apertissime dixerit, & ibi uidebitis quid uobis Pelagius occultauerit. Caestius quippe adiungit, & dicit: In remissionem autem peccatorum baptizandos infantes, non idcirco dicimus, ut peccatum ex traduce firmare uideamur, quod longe a Catholico sensu alienum est: quia peccatum non cum homine nascitur, quod postmodum exercetur ab homine; quia non naturae delictum, sed uoluntatis esse demonstratur. Et illud ergo confiteri congruum, ne diuersa baptismatis genera facere uideamur: & hoc praemunire necessarium est, ne per mysterij occasionem ad Creatoris iniuriam malum, antequam fiat ab homine, trudi dica-

tur

atur homini per naturam.] haec in libello Zosimo oblato Caestius, quo palam fecit se negare originale peccatum. quae recitans Augustinus, haec subdit:

Hunc sensum suum uobis aperire Pelagius uel timuit, uel erubuit, quem discipulus eius palam sine ullis obscuritatis ambagibus apud sedem Apostolicam profiteri non timuit, nec erubuit. Sed multum misericors memoratae sedis Antistes (Zosimus scilicet) ubi eum uidit ferri tanta praesumptione praecipitem, tamquam furentem, donec (si posset fieri) resistere, maluit eum sensum suis interrogationibus & illius responsionibus colligare, quam districta feriendo sententia, in illud abruptum, quo iam propendere uidebatur, impellere. Ideo autem non dixi, aperte ceciderat, sed propendere uidebatur; quia superius in eodem libello suo de huiusmodi quaestionibus locuturus, ante praedixerat: Si forte, ut hominibus, quispiam ignorantiae error obreperit; uestra sententia corrigatur. Hanc eius praelocutionem uenerabilis Papa Zosimus tenens, egit cum homine, quem falsa doctrinae uentus inflauerat, ut ea quae illi a diacono Paulino fuerant obiecta, damnaret, atque ut sedis Apostolicae litteris, quae a sanctae memoriae suo praedecessore manauerant, praerberet assensum.

ZOSIMVS REVOCARE NITITVR CAELESTIVM AB ERRORE.

At ille noluit quidem diaconi obiecta damnare: sed beati Papae Innocentij litteris non est ausus obistere; immo se omnia, quae sedes illa damnaret, damnaturum esse promisit: atque ita uelut phreneticus, ut requiesceret tamquam leniter fatus, a uinculis tamen excommunicationis nondum est creditus esse soluendus; sed interposito duorum mensium tempore, donec rescriberetur ex Africa, respiciendi ei locus sub quadam medicinali sententiae lenitate concessus est. Quoniam re uera si deposita peruicaciae uanitate, quod promiserat, uellet attendere, & easdem litteras, quibus se consensurum esse responderat, diligenter legeret, sanaretur. Sed posteaquam ex Africano Episcoporum Concilio rescripta directa sunt, quid fuerit consecutum, ut iustissime in eum sententia proferretur, cuncta legite, quia cuncta transmissimus.] haecenus de causa Caestij Augustinus: ex quibus plane intelligis certa fide testatum, quae fuerint partes Zosimi Romani Pontificis in hoc iudicio, nempe instar medici Euangelici curare hominem qui inciderat in latrones uulneribus confectum, oleum primo infundendo, indeque uinum: ut nihil penitus omiserit, quod & pastoris esset Christianae mansuetudinis & misericordiae, & quod infracti Iudicis esset sedentis in Apostolico throno, dum adhuc indignum noluit excommunicationis uinculo soluere.

ZOSIMVS PASTORIS AC IUDICIS MVNERA EGREGIE EXPLET.

At quoniam Paulini libellum Carthagine missum coram Zosimo editum esse, ut ex eo Caestius interrogaretur, quae sunt recensita declarant: licet idem libellus non extet; tamen in alio libello qui ab eodem Paulino ad eundem Zosimum datus est extremo loco post damnatos Pelagium atque Caestium, pro gratiarum actione, nonnulla intexta sunt de examine adhibito ab ipso Pontifice, cum Caestius praesens causam dicturus sistere se iudicio cogere: quem hic reddere ex eodem Vaticano codice, operae pretium duximus. est huiusmodi:

Beatitudinis tuae iustitiam obsecro, domine Zosime Papa uenerabilis. Nunquam fides uera turbatur, & maxime in Ecclesia Apostolica, in qua prauae fidei doctores, ut deprehendantur facile, ita ueraciter puniuntur, ut moriantur in illis, nisi correxerint, quod deterius perpetrarant; ut in illis uera sit fides, quam Apostoli docuerunt, & Romana cum omnibus Catholicae fidei doctoribus tenet Ecclesia. Quod si, ut ceteri auctores haereseos, qui iam dudum ab Apostolica sede, uel a Patribus iudicati, & extra sinum matris Catholicae Ecclesiae effecti, perpetua morte pereunt; etiam hi qui nunc deprehensi sunt, uel deprehendentur, in perfidia sua permanent; spiritali gladio, quo interimantur, tradantur: ut nunc Pelagius, Caestiusque, qui a beatae memoriae praecessore tuae beatitudinis Papa Innocentio (si recta respiciant fidem, & in sua peruersa doctrina perirent) damnati sunt. Cuius sententiam secuta beatitudo tua, Caestio, cum a sede Apostolica audiretur, inter cetera praecipit his uerbis:

LIBELLVS PAVLINI DIAconi AD ZOSIMVM POST DAMNATOS PELAGIVM ET CAELESTIVM.

Damnas ergo illa omnia, quae in libello Paulini continentur, hoc est, de quaestionibus? Et in alio loco: Cognouisti quales litteras dederit sedes Apostolica ad fratres & coepiscopos Africanae prouinciae? Et adiectum: Damnas illa omnia, quae damnauimus, & tenes quae tenemus? Et iterum: Illa omnia damnas quae iactata sunt de nomine tuo? Et iterum: Uel ea quae in libello suo exposuit Paulinus? Et cum me, diceret, posse ex his quae illi obiecta sunt, haereticum approbari: sancto repletus Spiritu, Apostolica auctoritate respicisti infamantis & calumniantis uerba, huiusmodi proferendo sententiam, qua ipse Catholicus approbarer; illum, si sanari uellet, curares: quae huiusmodi est: Nolo nos circuitu ducas: Damnas ea omnia quae tibi obiecta a Paulino, siue per famam iactata sunt? Cui non sufficit ista sententia? Quis hanc tam salubrem, tam amplectibilem, tam piam respiceret alius,

IUDICIUM ZOSIMI PAPA DE CAELESTIO.

nisi qui a fide deuius est? Et ille qui superius professus fuerat, se quæcumque illi obiecta fuerant, si contra fidem vindicares, esse damnaturum, audit; Damna. et non solum non damnat, sed ad iniuriam tantam * sedis contendit. Vnde non ignorat iam Ecclesia Romana reum suum, qui tam audaci spiritu ausus est contradicere, & non damnare, quæ beatitudo tua damnari decreuit.

Ego tamen Deo & Christo Domino gratias ago, quod Ecclesiæ suæ causam ita agi voluit, vt sedes Apostolica, a qua oportuit ore duorum Pontificum hæresim condemnari, ea damnanda præcepit, quæ a me Cælestio fuerant obiecta: cuius ego non damnationem, sed correctionem semper optavi & opto: cui nunc iam non mecum, sed cum vniuersa Dei Ecclesia causa est, sicut data ad beatitudinem tuam scripta testantur, cum contra Apostolicam sententiam venire nititur, negando originale peccatū, quod in omnes homines pertransijt, & vsque ad finem mundi tenet hereditatē Adæ illius, qui primus peccauit: quod in infantibus nisi per sacramentum baptismi dimittitur, vitam æternam & regnum cælorum habere non possunt. Contra quæ etiā magister suus litigat Pelagius, qui illa ipsa damnauit in iudicio Orientali, quæ iste in sedis Apostolicæ cœtu conatur adstruere. Habet aduersum se etiam veteres Ecclesiarum doctores Catholicos plurimos Orientales & Occidentales, Meridianæ partis & Septentrionalis, qui in libris suis illum de originali peccato (si sanari desiderat) possunt docere. Habet B. Cyprianum martyrem, B. Ambrosium confesorem, Gregorium Nazianzenum, B. Papam Innocentium. Habet etiam nunc qui in corpore sibi colluctentur, si ille tamen hos tanto certamini habiles iudicat, aut certe qui vos sequi debeat, si vult magis recta discere, quàm praua docere. Habet (quod primum est) beatitudinem tuam, cuius illum oportuerat obedire sententiæ, cum audiret; Damna. Habet postremo ipsos lactentes, quibus misereri debeat, si sibi non vult; quibus (vt verbis martyris vtar) non propria, sed aliena dimittuntur peccata.

Vnde oro beatum Apostolatam tuum, vt hunc meum libellum suscipi iubeas, quo gratias referam tantæ sedi, & sententijs iustissimis pro parte mea latis: quem idcirco direxi, quia me licet sermone Basiliscus subdiaconus a tua beatitudine cum Gestis sedis Apostolicæ directis, Carthagine conuenit quarto Non. Nouembris die, vt adesset ad Apostolicam sedem; & tuæ iudicio sanctitatis: ad quam me fugisse, suggestum est, nec de futurum fore, promittere, si aduersum me & non pro me fuisset lata sententia. Vbi tunc igitur nihil agere potui, quia is qui ad sedem Apostolicam prouocauerat, desuit, quem oportuerat utique merita suæ appellationis adstruere; maxime cū nihil agente appellatore, secundum etiam humanas leges, superior est semper ille qui vicit. Quid enim iam mea intererat, vt etiam apud vestram reuerentiam prauæ eius doctrinæ adstipulator existeret, de quo congaudere posses, si damnatis his quæ illi a me obiecta fuerant, sic ea per Apostolicæ sedis iudicium roborari, meruisset absolui, nec prius se ordinari quàm purgari pateretur? Sed vulpecula fraudibus fuit semper studens, ingenium suum mutare nescit. Non se credidit posse deprehendi, quoniam confidentiā semper in foueis habuit, in quibus demersum caput conscientiæ suæ nititur occultare. Quod iā diutius latere non poterat; sed manifestius publicatum, spirituali per tuam beatitudinem gladio resëcatur, ne amplius ferinis dentibus grex Domini secetur in partes, quem pastor bonus sollicita & peruigili cautela custodis. Hunc autem libellum direxi beatitudini tuæ per Marcellinum subdiaconū Ecclesiæ Carthaginensis. Dat. sexto Id. Nouembris . . .] hætenus Paulini libellus pro gratiarum acione missus ad Zosimū, quo res gestæ ab ipso Zosimo aduersus Cælestium magna ex parte perspicuæ redduntur. Quæ autē aduersus Pelagium Zosimus egerit, iam ex maiorū assertione narremus.

Certe quidem scriptorum eius temporis testificationibus laudatur eiusdē Pontificis studium aduersus etiam Pelagium hæresiarcham exhibitum: nam inter alios S. Prosper hæc per ironiam habet^a: Errauit sacrosancta benedictio sedis Petri, quæ ad vniuersum Orbem Papa Zosimus ore sic loquitur: Nos autē, tamen instinctu Dei, &c.] fuerūt eiusmodi litteræ aduersus emergentem hæresim scriptæ ab ipso Zosimo Papa ad vniuersam Ecclesiā; quas ipsi qui considebant Carthagine Episcopi Africani, redditis ad eundem litteris, summo perē laudarunt: nam subdit paulo post ipse Prosper: Errauerūt Africani Episcopi ad eundem Papam Zosimum rescribentes, cumq. in sententiæ huius salubritate laudantes, cum aiunt: Illud vero, quod in litteris tuis, quas ad vniuersos curasti esse mittendas, posuisti dicens: Nos autē, tamen instinctu Dei, (omnia enim bona ad auctorē suū referenda sunt, vnde nascuntur) ad fratrum & coepiscoporum nostrorum conscientiam vniuersa retulimus, &c.]

* tanta

LYMI
ZOSI
PAP
ADVER
SUS PELA
GIVM

ZVIE
IKILV
IHOFA
-IPON
ZOSI
ZOSI
-EJAD
-MY

^a Prosp. contra Collat. QUID ZOSIMVS ADVERSUS PELAGIVM.

A & post multa: Africanorum Conciliorum decretis beatæ recordationis Papa Zosimus sententiæ suæ robur adnexuit, & ad impiorum detruncationem gladio Petri dexteram omnium armauit Antistitum.] hæc Prosper.

Sed & S. Augustinus hæc ait de Pelagio^a: Fefellit enim iudicium Palæstinum, propterea ibi videtur esse purgatus: Romanam vero Ecclesiam, vbi eum esse notissimum scitis, fallere vsquequaque nõ potuit: quamuis & hoc fuerit vtrumque conatus; sed (vt dixi) minime valuit. Recoluit enim beatissimus Papa Zosimus, quid imitandus præcessor eius de ipsis senserit Gestis, Palæstinis videlicet. Attendit etiam, quid de illo sentiret prædicanda in Domino Romanorum fides, quorum aduersus eius errorē pro veritate Catholica studia consonantia concorditer flagrare cernebat.] & paulo post: Cum venerabili Papæ Zosimo Synodus Africana respondit, quod vestræ charitati cum ceteris instructionibus misimus.] hæc

B Augustinus ad Albinum & Pinianum nobiles Romanos Hierosolymis agentes. Addit inferius^b, eundem Zosimum Papam litteris suis, quas ad vniuersas Ecclesias dedit, artexuisse eiusdem Pelagij blasphemias, quas vitarent Fideles omnes. Recitat idem Augustinus fragmentum earumdē aduersus Pelagij hæresim Zosimi litterarum de peccato originali in epistola^c ad Optatum. Porro vtriusque, nempe Pelagij & Cælestij, damnationem sic constat fuisse conceptam, vt nisi correcti agerent pœnitentiam, damnati toto orbe Christiano penitus censerentur. Meminit Cælestinus Papa de epistola Zosimi aduersus Pelagianos data, dum scribit ad Episcopos Galliarum, itemq. Gennadius^d Massiliensis, & Possidius.

Accidit autem & tunc illud Romæ, vt cum aduersus Pelagium atque Cælestium in sacro Patrum confesso coram Zosimo sententia lata esset, Sixtus Romanus presbyter, qui postea Pontifex Cælestino successit, primus omnium in eisdem palam inelamauerit anathema: idq. S. Augustinus ea de causa ab eo factum affirmat, quod d more suo Pelagiani mentientes, de Sixto sparissent calumniam, ipsum nimirum fauere Pelagianis, iactantes habere se Sixtum amicum atque patronum: ad quam quidem diluendam calumniam, sanctus presbyter magnis sumptis spiritibus ad debellandam eam hæresim cum auctoribus atque sectarijs insurrexit. habes hæc omnia satis expressa in epistola ad ipsum reddita a S. Augustino, vbi hæc in exordio^e: Quod enim fatendum est charitati tuæ, tristis eram nimis, cum fama iactaret, inimicis gratiæ Christi te fauere: sed vt hæc tristitia de nostris cordibus tergeretur, primo te priorem anathema eis in populo frequentissimo pronunciasse, eadem fama non tacuit. Deinde cum litteris Apostolicæ sedis de illorum damnatione ad Africam missis tuæ quoque litteræ ad venerabilem senem Aurelium consecutæ sunt, quæ tametsi breues erant, tuū tamen vigorem aduersus eorum errorem satis indicabant.

Nunc vero cū apertius & latius quid de illo dogmate contraq. sentires, in litteris tuis fides ipsa nobiscum Romanæ Ecclesiæ loqueretur; non solum illud omne tristitiæ nubilum fugit de cordibus nostris, sed etiam tantū ibi lætitiæ lumen effulsi, vt nihil egisse in nobis videretur ille mæror & timor, nisi successorum ampliolem flagrantiam gaudiorum.] hæc Augustinus ad Sixtum. Qui etiam & illud ad sui purgationem adiecit, vt aduersus eosdem Pelagianos, quibus amicus dicebatur, commentarium scripserit. Testatur id quidem ipse Augustinus^f, laudans hac de re animi ipsius consilium.

Accidit post hæc, vt quidam ex clero Romano obnitentes Zosimo Papæ, ab eodem fuerint excommunicati: qui furore perciti, ad Imperatorem Honorium de Zosimo conquesturi se contulerunt; quos idem Pontifex, datis litteris significauit, sententia excommunicationis damnatos, a nemine suscipiendos: extant ipsæ^g commonitionis Zosimi litteræ, quas ad presbyteros & diaconos Rauennā scripsit. Fuisse hos fautores Pelagij, quos idem Zosimus rebelles & perturbatores omnium vocat, possumus intelligere. Cum igitur (vt dictum est) Romæ a Zosimo Papæ & sacro collegio clericorum Pelagius atque Cælestius damnati essent, ab eodemq. Zosimo ad vniuersos Catholicæ Ecclesiæ Episcopos de ipsorum condemnatione litteræ conscriptæ essent; mox eas consecutum est Honorij Imperatoris rescriptum aduersus eosdem hæreticos. Accepimus illud e latebris antiquitatis erutum a viro disertissimo piæ memoriæ Henrico Grauiio professore Louaniensi, dum Romæ ageret sub Gregorio XIV. Rom. Pontifice, iam ante vocatus a Sixto. nactus est ipse ex coedice monasterij S. Vedasti Attrebatensis. Et licet mendis nonnullis abundet: meretur tamen ipsa veneranda antiquitas etiam pannis attrita cultum. Est autem ipsum huiusmodi:

Imp. Honorius & Theodosius Augg. Palladio Præfecto Prætorio. Ad conturbandā Catholicæ simplicitatis lucē puro semper splendore radiantē, dolosæ

Annal. Eccl. Tom. 5. Mm 3 artis

^a Aug. de peccato orig. c. 8.

^b Aug. de peccato orig. c. 22.

^c Aug. epist. 157.

^d Gennad. lib. de Ecclesiast. dogm.

SIXTVS PRESBYTER VALIDVS IN SVRGIT IN PELAGIVM.

^e Aug. epist. 105.

^f Aug. epist. 104.

^g Zosim. epist. 2. lib. epist. Rom. Pontif.

HONORIVS IMP. RESCRIPTUM CONTRA PELAGIVM ATQVE CÆLESTIVM.

* emerisse
HONORII
IMP. LEX AD-
VERSUS PE-
LAGIANOS.

artis ingenio, nouam subito emicuisse * versutiam, peruulgata opinione cognouimus: quæ fallacis scientiæ obumbrata mendacijs, & furioso tantum debacchata luctamine, stabilem quietem cælestis conatur atrectare fidei, dum noui acuminis cõmendata vento, insignem notam plebeia æstimat uilitatis, sentire cū cunctis; ac prudentiæ singularis palmam fore, cõmuniter approbata destruere. Cuius impiæ commentationis auctores Pelagium, Cælestiūq. percerebuit extitisse. Hi parenti cunctarum rerum Deo, præcipuaq. semper maiestati, & ter omnipotenti ultra omne principium transeunti tam trucem inclementiam suæ voluntatis assignant, ut cum formandi mundi opificem curam sumeret, qualitatēq. hominis struendi profunda spiritus conceptione libraret, fundati muneris * fidei anteferet exordiū, & mortē præmitteret nascituro, non hanc insidijs vetiti fluxisse peccati, sed exegisse penitus legē immutabilis constituti: ad declinandum leti exitialis incursum nihil prodesse abstinentiam delinquendi, cuius ita vis putatur adstricta, ut non possit aboleri deinceps: primitiui hominis errorem, in quem captæ mentis inops rationis cæcitas irruisset, dilapsam ad posteros non fuisse; tantumq. apud eum, quem malæ suadæ gratiæ infelix rapuisset illecebra, transgressionem interdicti extitisse & discriminis: Cum euident Catholicæ legis omnifaria testetur auctoritas, illum interitus omnium fuisse vestibulum, quem diuinæ præceptionis sedulum liqueat corrupisse mandatum. Aliaq. quamplurima, quæ sermo respuit, lex refutat, quæ perpetue cum sit recordari etiam sub dispositione plectendi: quæ maturato remedio & celeritate festina oporteat intercipi, ne corroborato vñ nequitia adolescentes vix valeant coerceri. Siquidem aures mansuetudinis nostræ recens fama perfrinxerat, intra sacratissimam urbem nostram, aliaq. loca hoc pestiferum virus quorundam inoleuisse pectoribus, ut interrupto directo credulitatis tramite, scissis in partes studijs differendi, monstra impacatæ diffensionis inducta sint; nouoq. scandali fomite concitato, beatissimæ Ecclesiæ hæctenus nutet intentata tranquillitas, alijs iter aliud ancipiti interpretatione sectantibus. At * absoluta sanctorum apicum claritas, ac dilucide quod sequi vniuersitas debeat, explanans, pro captu versipellis ingenij profanam nouorum more anserum mouentibus quæstionem, Palladi parens carissime atque amantissime.

Ob quam rem illustri tua auctoritas victura in omne æuum lege nos statuisse cognoscat, vt pulsus ex Vrbe primitus capitibus dogmatis execrandi, Cælestio atque Pelagio: Si qui huius de cetero sacrilegij sectatores quibuscumque locis potuerint reperiri, aut de prauitate damnata aliquem rursus proferre sermonem: a quocumque correpti, ad competentem Iudicem pertrahantur: quos, siue clericus siue laicus fuerit, deferendi habeat potestatem, & sine præscriptione aliqua perurgendi, quos relicta communis sententiæ luce, nouæ disputationis tenebras introferre deprehenderit, contra Apostolicam scilicet disciplinam, Euangelicamq. claram & sine errore sententiam, vafra rudis sectæ calliditate pugnantes, inuoluentēsq. splendentem fidem veri *, ambagibus differendo.

Hos ergo repertos vbicumque de hoc tam nefando scelere conferentes, a quibuscumque iubemus corripere, deductosq. ad audientiam publicam, promiscue ab omnibus accusari; ita vt probationem conuicti criminis stylus publicus insequatur, ipsis inexorati exilij deportatione damnatis. Decet enim originem vitij a conuentu publico sequestrari, nec in communi eos celebritate consistere, qui non solum facto nefario detestandi, verum etiam exemplo venenati spiritus sunt cauendi. Iuuat autem per omne pene Imperium nostrum, qua mundus extenditur, huiusmodi promulgata diffundi: ne scientiæ fortasse dissimulatio partem præstet errori, atque impune se quisque putet audire, quod condemnatum vigore publico, sese finxerit ignorare. Data prid. Kalendas Maias, Rauennæ, D D. N N. Honorio XII. & Theodosio VIII. AA. Confl.]: hæctenus sanctio Honorij Imperatoris.

Ad hoc ipsum Imperatoris rescriptum alluisse visus est Iulianus Pelagianus, dum ait aduersus Catholicos: Si pro vobis potius ab Imperatore responsum est: cur non in medium profilitis, & hoc publicis potestatibus allegatis, vos esse monstrantes, quorum Christianus Princeps approbavit fidem? hæc ipse insultans, cauillare conatus ipsum rescriptū, sed & exprobrans Catholicis quod ab Imperatore auxiliū petiissent. Hunc vero ita petulanter agentē S. Augustinus aduersarijs scriptis egregie confutauit. Meminit eiusdē quoque Honorij Imp. edicti Possidius^b, editumq. ab eo affirmat, postquā ab Apostolica sede cognouit Pelagiū atque Cælestium esse damnatos: ait enim: Et hoc tale de illis Ecclesiæ Dei Catholice prolaturum iudicium etiam pijsissimus Imperator Honorius audiens ac sequens, suis eos legibus damnatos, inter hæreticos haberi debere, constituit. Vnde nonnulli ex his a I

QVAE STA-
TVANTVR
ADVERSUS
PELAGIANOS.

^a Apud August.
contra Iulian.
Pelag. lib. 3. c. 1.

^b Possid. in 7.
S. Aug. c. 18.

A sanctæ matris Ecclesiæ gremium, vnde resilierant, redierunt, & adhuc alij redeunt, innotescente & præualecente aduersus illum detestabilem errorem rectæ fidei veritate.] hæc Possidius, qui egregiam aduersus eosdē a S. Augustino nauatam operam commendat.

Ceterum post damnatos Romæ a Zosimo Pelagium atque Cælestium, & post promulgatam in eosdem Honorij sanctionem, Concilium Carthaginense sequenti die errores Pelagij condemnasse, inde patens deducitur argumentum: quod cum testificatione Possidij certum sit, Honorij legem aduersus eos latam fuisse postquam iidem Romæ damnati essent; constetq. ipsum edictum Honorij datum (vt vidimus) hoc anno sub dictis Consulibus pridie Kal. Maias; ipsa autem editio canonum facta legatur Kalendis Maijs, sub qua etiam die repetiti ibi habentur canones Concilij Mileuitani aduersus Pelagianam hæresim constituti: plane liquet dicta die in eo Concilio eam hæresim esse damnatam.

B Cum igitur Pelagius cum suis Romæ a Zosimo Papa damnationis sententiam accepisset, sparsiq. per Christianum orbem eiusdem Pontificis aduersus eosdem scriptis litteris, eandem auctoritate vbique locorum Fideles populi contra Pelagianos anathema inclamarent: qui in errore obstinatori animo remanserunt, odio tabescentes, exulcerati inuidia, non habentes quid iam detecti facere possent, ad calumnias concinnandas stylū exacerunt. Præstitit id in primis, qui post Pelagium atque Cælestium sectæ illius habebatur antesignanus, Iulianus Episcopus Capuanus; qui patrociniū hæresis & hæreticorum suscipiens, pro ipsis aduersus Orthodoxos quatuor libros edidit, atque duas epistolas, quarum alteram Romanam misit, alteram nomine decem & octo Episcoporum scripsit ad Theffalonicensem Episcopum. meminit horum omnium S. Augustinus^a. At quid his inter alia? estomacho con-

C nias virulentas euomit: quas omnes ipse confutat Augustinus. nam in primis quod ad Zosimum spectat, hæc ait^b: Quale est autem, quod beatæ memoriæ Zosimum Apostolicæ sedis Episcopum (vt in tua prauitate persistas) præuaricationis accusas? qui non recessit a suo prædecessore Innocentio, quem tu nominare timuisti, sed maluisti Zosimum, quia egit primitus lenius cum Cælestio; quoniam se in his sensibus vestris, si quid displiceret, paratum esse dixerat corrigi, & Innocentij litteris consensurum esse promiserat.] & alibi^c: Innocentij successorem crimine præuaricationis accusas; quia doctrinæ Apostolicæ & sui decessoris sententiæ noluit refragari. Sed de hoc interim taceo, ne animum tuum, quem sanare potius cupio, laudibus tui damnatoris exulcerem.] hæc ipse: quibus apparet cum Pelagio atque Cælestio damnatum quoque fuisse a Zosimo ipsum Iulianum Episcopum Capuanum. At de eius calumnia in Zosimum hæctenus.

D Quid insuper idem Iulianus cū suis in Romanum clerum effutierit, ipse etiam S. Augustinus alibi docet his verbis^d: Quinetiam Romanos clericos arguunt, scribentes, eos iussionis terrore percussos, non erubuisse præuaricationis crimen admittere, vt contra priorem sententiam suam, qua Gestis Catholico dogmati affuerant, postea pronunciarent malam hominum esse naturam. Immo vero Pelagiani spe falsa putauerant, nouum & execrabile dogmā Pelagianum vel Cælestianum periuaderi quorundam Romanorum Catholicis mentibus posse: quando illa ingenia quamuis nefando errore peruersa, non tamen contemptibilia, cum studiose corrigenda potius quam facile damnanda viderentur, aliquanto lenius quam seuerior postulabat Ecclesiæ disciplina; tractata sunt. Tot enim & tantis inter Apostolicam sedem & Afros Episcopos concurrentibus & recurrentibus scriptis, Ecclesiasticis etiam Gestis de hac causa apud illam sedem Cælestio præsentē & re-

E spondente confectis: quæ tandem epistola venerandæ memoriæ Papæ Zosimi, quæ inter locutio reperitur, vbi præceperit credi oportere, sine vllō vitio peccati originalis hominem nasci? nusquam prorsus hoc dixit, nusquam omnino conscripsit. Sed cum hoc Cælestius in suo libello posuisset, inter illa dumtaxat, de quibus se adhuc dubitare & instrui velle confessus est; in homine acerrimi ingenij, qui profecto si corrigeretur, plurimis profuisset, voluntas emendationis, non falsitas dogmatis approbata est. Et propterea libellus eius Catholicus dictus est, quia & hoc Catholice mentis est, si qua forte aliter sapit quam veritas exigit, non ea certissime definire, sed detecta ac demonstrata respicere. Non enim hæreticis, sed Catholicis Apostolus loquebarur, vbrai^e: Quotquot ergo per-

ROMAE PRIMUM,
INDE
CARTHAGINENSIS
NE DAMNATI
TI PELAGIUS
ET CÆLESTIUS.

CALVMNIA
IULIANI PELAGIANI
ADVERSUS
ZOSIMUM
PAPAM.

^a Aug. ad Bonifac. contr. Pelag. lib. 1. c. 1. & 5.

^b Aug. contr. Iulian. lib. 6. c. 12.

^c August. contra Iulian. lib. 1. c. 4.

^d Aug. ad Bonifac. contr. epist. Pelag. lib. 2. c. 3.

^e Philip. 3.

*a Aug. contra
Iulian. lib. 6. c. 12
IULIANVS
IDEM CALVM
NIATVS S.
AVGVSTI-
NYM.*

*CONSTAN-
TIVS QVAE
PASSVS A PE-
LAGIANIS.
b Prosp. in Chro-
nic. his Consul.*

*AVGVSTI-
NVS SCRIBIT
ADVER-
SVS PELAG.*

*a Aug. in Re-
traff. lib. 2. c. 50.*

*DISSENSIO-
NES DE GRA-
TIA ET LI-
BERO ARBI-
TRIO ADRU-
METINO-
RVM MONA-
CHORVM.*

*d Extant tom. 7.
cum duabus epi-
stolis.*

*DE TELE-
PTENSI CON-
CILIO BIZA-
CENAE PRO-
VINCIAE.*

Sed quid in Augustinum idem ipse Iulianus Pelagianorum aduocatus? Audi hæc ipsum Augustinum referentem^a: Dicis me quoque ipsum innouasse sensus meos, & initio conuersionis meæ hoc sensisse quod tu. Sed fallis, aut falleris, siue calumniando ijs quæ nunc dico, siue non intelligendo, vel potius non legendo ea quæ tunc dixi, &c.] pluribus enim aduersus se ab eo iactatas calumnias confutat. Sed de his hæctenus: reliqua enim præterimus, vt cum calumniatus est Iulianus Catholicos omnes eadem sapere quæ Manichæi, ex eo quod dicerent humanam vitiatam esse naturam.

At parum fuit Pelagianis calumnijs agere: verum quo magis & Romani Pontificis auctoritate, & lege Imperatoris sese perstringi sentirent, eo audacius correpti furore, in Catholicos insiliere. Quid enim in humilis conditionis viros admiserint, ex his quæ in Constantium virum clarissimum Vicaria Præfectura perfunctum perpetrarunt, potest intelligi; de quo pauca tantum hæc Prosper hoc anno scribit in Chronico^b: Hoc tempore Constantius seruus Christi ex Vicario, Romæ habitans, & pro gratia Dei Pelagianis resistens, factione eorumdem multa pertulit, quæ illum sanctis confessoribus sociarunt.] hæc Prosper.

Sed quæ sunt reliqua de rebus Pelagianorum prosequamur oratione. Sanctus Augustinus, qui (vt ait Possidius) decem annos aduersus Pelagianam hæresim infatigabili studio laborauit, præter alias complures lucubrationes aduersus eam editas, hoc anno, nempe post damnatam Romæ eandem hæresim, duos edidit libros, alterum de Gratia Christi, alterum vero de Peccato originali, amboq. ad Albinum, Pinianum, & Melaniam Iuniorum sibi notos Hierosolymis degentes; vt vbi Pelagius de sua purgatione securus sedem constituerat, quò maiori facilitate hæresi sua Orbem inficeret, ibi ad salutem omnium paratum aduersus venena distraheretur antidotum: illuc enim religionis ergo Christiani frequenti cœtu concurrere soliti erant. De iisdem vero libris hæc ipse Augustinus^c: Postquam Pelagiana hæresis cum suis auctoribus ab Episcopis Ecclesiæ Romanæ, prius Innocentio, deinde Zosimo, cooperantibus Conciliorum Africanorum litteris, conuicta atque damnata est; scripsi duos libros aduersus eos, vnum de Gratia Christi, alterum de Peccato originali.] hæc ipse.

Porro cui hæctenus aduersus Pelagianos pugnandum fuit: nouum iam ac plane contrarium priori certamen incubuit, nempe aduersus eos qui negarent penitus liberum arbitrium, sed omnia Dei gratiæ tribuerent. Erant hi ex monasterio Adrumetino, qui (inquit ipse Augustinus) quod grauius est, negabant in die Iudicij Deum esse redditurum præmium secundum opera hominum. Contra vero alij ibi sic defendebant liberum arbitrium, vt negarent Dei gratiam, asserentes eam secundum merita nostra dari. Scripsit igitur ipse S. Augustinus ad vtramque partem confutandam duos commentarios^d, alterum de Gratia & libero arbitrio, de Correctione vero & gratia alterum, ambo ad Valentinum & monachos Adrumetinos: ad quos etiam extant datæ duæ epistolæ, in quarum posteriori, hoc anno se eam scripsisse, significare videtur his verbis: Quod Papæ Zosimo de Africano Concilio scriptum est, eiusq. rescriptum ad vniuersos totius Orbis Episcopos missum, & quod posteriori Concilio plenario totius Africae contra ipsum errorem breuiter constituimus, & supra memoratum librum meum, quem modo ad vos scripsi, hæc omnia & in præsentem legimus cum ipsis, & per eos misimus vobis.] vocat posterius Concilium illud, quod hoc anno est celebratum, sic ab eo dictum respectu prioris, cuius idem meminerat, sub Innocentio Papa Carthagine celebrati. Vides, lector, simulac pullularunt infructuosi palmites negantium liberum arbitrium, continuo ab Augustino fuisse conuulsos, sicut & alios malos fructus, ex quibus recentiorum Nouatorum praua dogmata plantæ adulterinæ oborta sunt.

Hoc anno, qui primus est post Consulatum Honorij vndecimum & Constantij secundum, mense Februarij celebratum habetur Conciliū Telense: ita quidē mendose legitur, sed Teleptense restituendum est. erat Telepte prima sedes prouinciæ Bizacenæ, cui Donatianus nomine Episcopus præerat, qui huic Concilio præfuisse legitur; quæ & inuenies subscripsisse Concilio Mileuitano, eodem sedis titulo, nimirū: Donatianus Teleptensis primæ sedis subscripsit] qui item reperitur nominatus in Concilio Carthagenensi hoc anno Kalendis Maijs habito: nam ibi in fine hæc de electis iudicibus: De prouincia Bizacena cum sancto seno Donatiano Primate, Cresconius, Iocundus, & Aemilianus] quos inuenies recensitos in dicto Concilio Teleptensi; nempe Cresconium, Iocundum, & Iulianum loco Aemiliani Episcopos qui Concilio interfuerunt: vt non sit quod dubites, Telense, esse restituendum; Teleptense.

A Teleptense. In quo quidem Concilio nihil aliud præterea factum reperitur, nisi quod ad causam, de qua controuersia vertebat, definitionem, iussa est recitari decretalis epistola Siricij Romani Pontificis ad Africanos Episcopos data: vt plane intelligi possit, quanta esset obseruantia Africanæ Ecclesiæ erga decreta Romanorum Pontificum, cum in Concilijs primo loco datæ olim ab illis epistolæ recitari iuberentur; quod & antea factum Vincentius & Fortunatus legati testati sunt. Quid præterea ibidem actum sit, nihil apparet.

Contigit insuper hoc ipso anno, vt S. Augustino & alijs Episcopis iniungeretur legatio a Zosimo Romano Pontifice in Cæsaream Mauritaniam. Fidem sane facit huius rei ipse Augustinus in exordio epistolæ ad Optatum, in qua hæc habet^a: Illæ litteræ, quas ad Mauritaniam Cæsariensem misisti, me apud Cæsaream præsentem venerunt, quo nos iniuncta nobis a venerabili Papa Zosimo Apostolicæ sedis Episcopo Ecclesiastica necessitas traxerat.] Porro Possidius ait, non Augustino tantum, sed alijs Episcopis commissam fuisse huiusmodi legationem; quos illos puto, quorum nomina recitantur in ipso exordio Gestorum cum Emerito. Quid autem ibi agi contigerit, idem S. Augustinus his narrat verbis^b: Orta est nobis necessitas pergendi in Mauritaniam Cæsariensem. Ibi apud ipsam Cæsaream Emeritum Donatistarum Episcopum vidimus, vnum scilicet eorum septem, quos pro suæ causæ defensione delegerant (*Donatistæ videlicet tempore Collationis Carthagine olim habitæ*) & qui in eadem causa maxime laborauerat. Quæ cum illo egerimus, præsentibus Episcopis eiusdem prouinciæ & plebe Cæsariensis Ecclesiæ, in qua ciuitate & ciuis & memoratorum hæreticorum Episcopus fuit, Ecclesiastica Gestis testantur, quæ in meis habentur opusculis. Vbi non inueniens quid responderet, totum sermonem meum, quem de solis Maximianistis in auribus eius & omnium qui aderant explicauit, tamquam mutus audiuit. Hic liber, vel hæc Gestis sic incipiunt: Gloriosissimis Imp. Honorio XII. & Theodosio octauum Conf.] est hic quidem præsens annus. Extantq. ipsa Acta^c integra, consignata iisdem Consulibus, XII. Kalend. Octobris: quorum meminit & Possidius, qui interfuit, aitque^d:

Postea in Cæsariensi Mauritaniam ciuitate constitutus venerabilis memoriæ Augustinus, quo eum venire cum alijs eius coepiscopis, sedis Apostolicæ litteræ compulerant, ob terminandas videlicet alias Ecclesiæ necessitates. Hac ergo occasione prouenit, vt Emeritum eiusdem loci Donatistarum Episcopum, quem suæ sectæ præcipuum in illa Collatione habuerunt defensorem, videret, & cum eodem publice in ecclesia, populo adstante diuersæ communionis, ex hoc ipso disputaret & prouocaret Gestis Ecclesiasticis; vt quod forte (sicut dicebat) prosequi potuit in Collatione, sed permissus non fuerat, in præsentem sine alicuius potestatis prohibitione aut potentia securus dicere minime dubitaret: & in sua ciuitate, suis omnibus præsentibus ciuibus, fiducialiter propriam defendere communionem non denegaret. Ille nec hac hortatione, nec suorum parentum & ciuium instanti petitione id facere voluit: qui ei pollicebantur, se ad eius redituros communionem, etiam cum discrimine patrimoniorum, salutisq. suæ temporalis, si modo Catholicam superaret assertionem.

At ille amplius dicere illis Gestis nihil voluit, nec valuit, nisi tantum: Iam illa (inquit) Gestis continent apud Carthaginem inter Episcopos confecta, vtrum vicerimus, an conuicti fuerimus. Et dum a Notario, alio loco, vt responderet admoneretur, & reticeret, eius cunctis manifestata diffidentia, Ecclesiæ Dei augmenta ac firmamenta prouenerunt.] hæc Possidius. Exprobrat id ipsum pluribus S. Augustinus agens aduersus Gaudentium^e, retunditq. hominis dicacitatem, cum tum ipse, tum alij Donatistæ effutirent, non licuisse in Collatione illa Carthagenensi, vel metu armatorum, vel gratia præsentis magistratus, prosequi causam: quam modo tali occasione, vbi nullus metus, omninq. adesset securitas, in ciuitate propria, impellentibus licet suis, omnino tacuerit, causam diffidens, quam fouebat iniquam. Quo tempore (ipse inquit Augustinus^f) scripsi etiam librum de Correctione Donatistarum, propter eos qui nolébant illos legibus Imperialibus corrigi.] est hæc epistola ad Bonifacium Comitem scripta.

Quid præterea magna ciuium utilitate idem S. Augustinus egerit, cum Cæsareæ esset, ipse in tribus alia occasione narrat his verbis^g: Denique cum apud Cæsaream Mauritaniam populo dissuaderem pugnam ciuilem, vel potius plusquam ciuilem, quam Cateruam vocabant: neque enim ciues tantummodo, verum propinqui & fratres, postremo parentes ac filij

*S. AVGVSTI-
NVS LEGA-
TVS A ZOSI-
MO PAPA.
a Aug. epist.
157.*

*b Aug. in Re-
traff. c. 51.*

*c Aug. lib. de
Gest. cum Eme-
rito.
d Possid. in Vita
S. Aug. c. 14.*

*QVOD CÆ-
SAREAE S.
AVGVSTI-
NVS EMERI-
TO.*

*e Aug. contra
Gaudent. lib. 1.
c. 14.*

*f Aug. in Re-
traff. lib. 2. c. 48.
g Aug. epist.
50.*

*h Aug. de Doctr.
Christi. lib. 4. c. 24.
AVGVSTI-
CORRIGIT
PRAVVM
CÆSARIEN-
SIVM VSVM.*

flij lapidibus inter se, in duas partes diuisi, per aliquot dies continuos certo tempore anni A
solemniter dimicabant, & quisque (vt quemque poterat) occidebat, Egi quidem granditer, quantum valui, vt tam crudele atque inueteratum malum de cordibus & moribus eorum auellerem, pelleremq. dicendo. Non tamen egisse aliquid me putavi, cum eos audirem acclamantes, sed cum flentes viderem: acclamationibus quippe se doceri & delictari, flecti autem lacrymis indicabant. Quod vbi aspexi, immanem illam consuetudinem a patribus & auis, longeque a maioribus traditam, quæ pectora eorum hostiliter obsidebat, vel potius possidebat, deuictam, antequam re ipsa id ostenderetur, credidi. Moxque sermone finito, ad agendas Deo gratias corda atque ora conuerti. Et ecce iam ferme octo vel amplius anni sunt, propitio Christo, ex quo illic nihil tale tentatum est.] haftenus de his ipse.

a Aug. de tempor.
serm. 215.
BALATIONES
S. AVGVST. IN-
SECTATVS.

Irreperant & alij ex Gentilium ritu in Africanam Ecclesiam prauis vsus, quos idem B
S. Augustinus verbi Dei falce succidit, vt inter alios illi de quibus sic ipse ad populū^a prononcione: Isti enim infelices & miseri homines, qui balationes & saltationes ante ipsas basilicas sanctorum exercere nec metuunt, nec erubescunt, etsi Christiani ad ecclesiam venerint, Pagani de ecclesia reuertuntur; quia ista consuetudo balandi de Paganorum obseruatione remansit. Et iam videte qualis est ille Christianus, qui ad ecclesiam venit orare, & neglecta oratione, sacrilega verba Paganorum non erubescit ex ore proferre. Videte tamen, fratres carissimi, si iustum est, vt ex ore Christianorum, vbi corpus Christi ingreditur, luxuriosum canticum quasi venenum diaboli proferatur.] hæc ipse. ex cuius quoque prædicatione balationes sublata fuerunt, quas saltando more Gentilium exercebant: saltatio tamen remansit; sed vocem balandi, pro saltando, vulgus retinuit.

QVAS SVPER
STITIONES
ABGLERE CO
NATVS S. AV-
GVSTINVS.

Rursus vero de alia ex idololatria manante, sed iam proscripta consuetudine ita ad eum- C
dem populū: Et licet credam, quod illa infelix consuetudo, quæ de Paganorum praua obseruatione remansit, iam nobis castigantibus, & de locis istis fuerit, Deo inspirante, sublata: tamen si adhuc agnoscatis aliquos illam sordidissimam turpitudinem de hinnicula vel ceruula exercere, ita durissime castigate, vt eos poeniteat rem sacrilegam commisisse. Et si quando Luna obscuratur, adhuc aliquos clamare cognoscitis; & ipsos admonete, denunciante eis, quam graue sibi peccatum faciunt, quando Lunam, quæ Deo iubente certis temporibus obscuratur, clamoribus suis a maleficijs sacrilego ausu se defendere posse confidunt. Et si adhuc videtis aliquos ad fontes, aut ad arbores vota reddere, & (sicut iam dictum est) sortilegos etiā & diuinos, vel percantatores inquirere, phylacteria etiam diabolica & characteres, aut herbas vel succos sibi aut suis appendere; durissime tantorum peccata increpantes, dicite, quia quicumque fecerit hoc malum, perdit baptismi sacramentum. Et quia audiuimus, quod aliquos viros vel mulieres ita diabolus circumueniat, vt quinta feria nec viri opera faciant, nec mulieres lanificium: coram Deo & sanctis Angelis eius contestamur, quia quicumque hoc obseruare voluerint, nisi per prolixam & duram poenitentiam tale sacrilegium emendauerint, vbi arsurus est diabolus, ibi & ipsi damnandi sunt. Isti enim infelices & miseri, qui in honore Iouis in quinta feria opera non faciunt, non dubito quod ipsa opera die Dominico facere nec erubescunt, nec metuunt. Et ideo quoscumque tales esse cognoueritis, durissime castigate. Et si se emendare noluerint, nec ad colloquium, nec ad conuiuium vestrum eos venire permittite. Si vero ad vos pertinent, etiam flagellis caedite: vt vel plagam corporis timeant, qui de animæ suæ salute non cogitant.] hæc ipse; de quo & superius diximus, ab ipso sublata fuisse in festis sanctorum martyrum vsus citharæ, conuiuia, atque choreas; de quibus amouendis adhuc eiusdem sermones extant ad populū habitib.^b

IN ABEVVS
AVGVSTINVS
DECLAMAT.
c Aug. de temp.
serm. 251.

b Aug. de diuers.
serm. 115. De S.
Cypri. ser. 3. & in
Psal. 12. conc. 1.

Infectatus est pariter abusus illos, quos ex negligentia quorundam Christianorum sensim illabi cognouit, eosdemque ipso sui ortu conuellendos curauit; nimirum de illis qui negligenter interesse sacris Missis, quive recederent antequam absoluerentur, quique sermones in ecclesia miscerent, dum Missæ dicebantur: sed & in eos qui quererentur de prolixitate Missarum: de his enim ista habet^c: Adhuc quoque (quod valde dolendum est) conqueri vobiscum volo, quia sunt aliqui, & maxime potentes huius mundi, qui cum veniunt ad ecclesiam, non sunt deuoti ad laudes Dei celebrandas, sed cogunt presbyterum, vt abbreviet Missam, & ad eorum libitum cantet: nec ei licet morem Ecclesiasticum sequi propter illorum gulum & avaritiam, &c.] Vides morem pristinum canendi omnes Missas; & considera vnde introductum sit, vt eadem etiam voce submissa dicantur; & vnde pariter euenerit, vt in ipso

A ipso introitu Missæ, dicta antiphona, qui sequitur psalmus non ipse integer ex more pristino, sed vnus tantum ipse versus dicatur. Sed de his haftenus, in quæ diuertimus occasione ipsius Augustini legationis ad Ecclesiam Cæsariensem a Zosimo Papa ipsi ac collegis Episcopis creditæ. Quo tempore certum est eundem scripsisse epistolam ad Optatum de origine animæ, & aduersus Pelagianos: id quidem ex eius scriptionis exordio redditur manifestum^a. Vt plane mirum sit considerare res omnes ab eodem Augustino hoc anno gestas atque conscriptas, quarum facta est a nobis superius mentio. vnde idem ipse ad Albinum & socios^b: Inter occupationes nostras, multo apud Carthaginem, quam vbiicumque alibi den- siores, &c.]

a Augustin. epist.
157.

b Aug. de Gra-
tia Christi c. 1.

Hoc item anno Zosimus Papa ad Gallos, Hispanos, & Afros decretalem epistolam de- dit aduersus eos, qui ad sacerdotium confestim prouunt absque alia præuia ministracione B
in singulis, qui sacerdotium præcedunt, ordinibus; definiens quantum temporis in quolibet ordine quis debeat ministrare. non extant ipsæ quidem litteræ, sed eadem repetit in epistola^c eodem argumento conscripta hoc eodem anno ad Hefychium Episcopum Salonitanum.

ZOSIMI PA-
PAE DECRE-
TVM DE MINI-
STRIS ECCLIE
SIAE ORDINANDIS.

c Zosim. epist. I.
tom. I. epist. Ro-
mani. Pontif.

Contigit hoc etiam anno conuersio Iudæorum insulæ Minoricensis, virtute sacrarum reliquiarum S. Stephani Protomartyris, quas Orosius (vt dictum est) acceptas Hierosolymis secum in Hispaniam vexit. Acciderunt quidem res admirandæ, toti Christiano orbi factæ perspicuæ ex litteris Circularibus Seueri eius insulæ Episcopi ad omnes Ecclesias datis, & publice vbiue lectis; quas inter alios accepisse liquet Euodium Episcopum Vzalensem in Africa, & coram populo eas recitare fecisse: id enim inscriptus ad ipsum liber testatur his verbis^d: Eodem namque die, quo ingressæ sunt ecclesiam beati Stephani sanctæ reliquiæ, C
in ipso principio canonicarum lectionum, epistola quoque ad nos delata cuiusdam Episcopi, Seueri nomine, Minoricensis insulæ, de pulpito in aures Ecclesiæ cum ingenti fauore recitata est: quæ continebat gloriosi Stephani virtutes, quas in insula memorata per præsentiam reliquiarum suarum in salutem omnium illic credentium perfecerat Iudæorum. Vnde ex hac recitatione talium factorum suorum, tamquam extensione manuum suarum, acclamantibus & exultantibus Fidelibus, ipse dicere videretur: Ecce habetis martyrem.] hæc ad Euodium, cuius est apud S. Augustinum^e honorifica mentio, ad quem etiam extant data complures eiusdem Augustini epistolæ, & ipse ad eum scriptæ.

DE CERTA FI-
DE EPISTO-
LAE SEVERI
EPISCOPI
DE MIRACV-
LIS S. STE-
PHANI.

d Euod. de Mi-
rac. S. Steph. lib.
I. c. 2. apud Au-
gustin. tom. 10.
edit. Plantin.

Datum est autem nobis eiusdem Protomartyris gratia, vt inter scribendas Vaticanæ bibliothecæ antiquitates, eandem repererimus Seueri epistolam integram in nullo detrimentum passam: quam (quod nesciamus ab alio editam) hic integram describere, vt egre- D
dium antiquitatis monumentum, dignum existimaui. sic enim se habet:

e August. de di-
uers. serm. 326.
33. & de Ciuit.
Dei lib. 22. c. 180.

Sanctissimis ac beatissimis dominis, Episcopis, presbyteris, diaconibus, & vniuersæ fraternitati totius orbis terrarum, Seuerus Episcopus misericordia Dei indigens & omnium vltimus, in Christo Redemptore nostro æternam salutem.] intelligis conluetum huius temporis symbolum Catholicorum, qui vt se longe abesse a Pelagiana ingruente hæresi demonstrarent, se in ipso titulo gratia & misericordia Dei indigere profitentur. Sed ipsam reddamus epistolam:

EPISTOLA
SEVERI EPI-
SCOPI.

Cum Dei opera reuelari & confiteri honorificum esse, Raphael Archangelus^f mo- neat: profecto silere vel celare opera Christi, periculosum est: in quibus tamen adnume- randis maior est gratia, si communi & simplici sermone referantur. Celatur enim quodammodo speciosissima pulchritudo virtutis, si abundantiori eloquio circumdata fuerit atque fucata. Quapropter ego quoque magnalia, quæ apud nos Christus operatus est, non composito, sed veridico sermone referre aggredior. Insula Minorica, vna ex Balearibus insulis est, quarum nomen cunctis populis, sæcularium quoque auctorum litteris, peruulgatum est. Hæc inter Mauritaniam Cæsariensem & Hispaniam medio propemodum æquoris spatio sita, angustiis admodum terminis clauditur, longitudinem triginta, latitudinem vero tria millia passuum habens. Quæ nunc idcirco commemorauit, vt agnosci possit, contemptibilia & mundi a Domino non solum in hominibus, sed etiam in locis eligi. In hac itaque insula, quæ omnium terrarum paruitate, ariditate, asperitate postrema est, duo parua oppida, quibus a Poenis indita nomina, e regione fundata sunt: Iammona ad Occasum, Magona ad Orientem spectat. In his mihi omnium mortalium vltimo nuper sacerdotalis officij pondus impositum est. Sed Iammona antiquum a Deo munus etiam nunc retinet, vt Iudæi habitare in ea nequaquam possint. Multos siquidem id te- mere

f Tob. 12.

g I. Cor. 1.
QVAE MI-
RANDA SINT
MINORICEN-
SIS INSULAE

mere audentes, aut ægritudine præuentos, aut repulso, aut morte subitanea extinctos, aut etiam fulmine trucidatos tradit vetustas: adeo ut celeberrimi huius rei fama ipsis quoque Iudæis, ne id ultra temere audeant, metum fecerit. Nec hoc fide indignum ducimus, cum etiam lupos, vulpesq. & omnia noxia animalia deesse videmus: cum earum quæ ad vescendum bonæ sunt, ferarum copia magna sit. Illud etiam magis mirum est, quod colubri & scorpiones sunt quamplurimi, sed amiserunt omnino nocendi violentiam. Cum igitur Iammona nullus Iudæorum, qui lupis ac vulpibus feritate atque nequitia merito comparantur, ne hospitij quidem iure accedere audeat: Magona tantum veluti colubris & scorpionibus (ut tradebatur) seruebat, ut quotidie ab his Christi Ecclesia morderetur. Sed antiquum illud beneficium carnale, nuper nobis spirituale renouatum est; ut illa (sicut scriptum est^a) generatio viperarum, quæ venenatis ictibus sauebat, subito diuina virtute compulsa, mortiferum illud virus incredulitatis abiecerit.

a Luc. 3.

DE RELI-
QUIIS STE-
PHANI IN
INSULA MI-
NORICA RE-
LICTIS.

b Luc. 12.

c Luc. 24.

Namque diebus pene istis, quibus ego tanti sacerdotij nomen, licet indignus, adeptus sum: presbyter quidam sanctitate præcipuus, a Hierosolyma veniens, Magonæ non longo tempore moratus est. qui postquam transuehi ad Hispanias, sicut desiderabat, nequiuit, remeare ad Africam denuo statuit. Erat enim Hispania obsessa hoc tempore a Gothis, quod suo loco est demonstratum: & hic presbyter Hispanus erat Orosius. Sed pergit: Tunc beati Stephani reliquias, quæ nuper reuelatæ sunt, cum ad Hispanias portare constitisset: ipsas, sine dubio martyre inspirante, in memorati oppidi ecclesia collocauit. Quo facto, protinus ille ignis, quem Dominus^b venit mittere in terram, & quem valde ardere cupit, charitate eius accensus est. Statim siquidem tepor noster incaluit, & factum est cor nostrum (sicut scriptum est^c) ardens in via. Tunc enim ille in fide iam ardebat zelus, tunc spe saluandæ multitudinis erigebat. Denique statim intercessa sunt etiam salutationis officia, & non solum familiaritatis consuetudo diuulsa, sed etiam noxia inueteratæ species charitatis ad odium temporale, sed pro aternæ salutis amore translata est. In omnibus plateis aduersus Iudæos pugnae legis, in omnibus domibus fidei prælia gerebantur.

CONFLATVM
BELLVM IN-
TER CHRIS-
TIANOS ET
IUDÆOS.AIOY
170 171

d Prouer. 18.

Iudæorum populus maxime cuiusdam Theodosij auctoritate & potentia nitebatur, qui non solum inter Iudæos, verum etiam inter Christianos eiusdem oppidi & censu & honore sæculi præcipuus erat: siquidem apud illos legis doctor, & (ut ipsorum utar verbo) pater patrum fuit; in ciuitate autem cunctis Curiaë munijs exolutus, & Defensor iam extiterat, & iam nunc patronus municipium habebat. Christiani autem ut corde, ita etiam & viribus humiles, sed veritatis robore superiores, patroni Stephani patrocinium deprecabantur: donec utriusque exercitus, cum iam diem certaminis condixissent, datis tunc inducijs discesserunt, Iudæis id magnopere expectantibus, ut scilicet Theodorus, in cuius se omnis synagoga viribus acclinabat, ex Maioricenſe insula reuerteretur, ad quam forte visendæ possessionis gratia perregerat. Qui quidem, statim ut ad eum missa legatio est, remeans, auctoritate sua multos terruit, sed non extinxit, sed consopiuit contentionis incendium: maiore siquidem illico exardescens violentia, etiam vicinum oppidum fidei flamma corripuit. Et ut illud Salomonis^d impleretur: Frater fratrem adiuuans exaltabitur sicut ciuitas firma & alta: statuerunt multi famuli Christi, laborem itineris minime recusantes, cunctas animi vires huic bello tradere.

IUDÆI
PROMPTI
AD BELLVM.

Pendente igitur prælio, nos quidem qualia præparauerimus arma, subditum huic epistolæ commonitorium probat; quod quidem non pro quorundam instructione edi voluimus (quippe quia ea penitus egemus, & quam a beatitudine vestra magis speramus) sed ut animaduerti possit, non minimam nos sollicitudinem secundum modulum possibilitatis nostræ suscepti habuisse certaminis; Christum vero, cuius regnum non in sermone, sed in virtute est, nobis ne verbum quidem proferentibus, suis omnia viribus consummasse, & absque vilo sudore certaminis exercitui suo hanc, quam nemo aut optare audebat, aut sperare poterat, victoriam concessisse. Iudæi igitur exemplis se Machabæi temporis exhortantes, mortem quoque pro defendendis legitimis suis desiderabant. Itaque non solum libros reuoluere, sed etiam saxa, fudes, iacula, omniaque telorum genera ad synagogam conferre cœpere, ut Christianorum aciem virtute sancti Spiritus munitam (si ita res posceret) etiam corporis viribus propularent.

Interea dum hi apparatus gererentur, magnoque altrinsecus studio futurum instituitur bellum; vtrinque exercitus inenarrabilibus & absolutissimis somnijs commouentur: quo-

rum si

A rum si nullam penitus facerem mentionem, non minimam videbor partem diuinæ gloriæ operuisse. Sic enim S. Apostoli Pauli somnium Lucas^a sacræ historiæ inseruit, dicens, vidit enim Macedonem astitisse in visione noctis, orantem ut iuaretur ab eo; & hac Apostolum visione præmonitum, itineris alio destinati cursum ad Macedoniam conuertisse. Quanto itaque Domini nostri Iesu Christi maior est gloria, quod id minimis atque indignis famulis reuelare dignatus est, quod etiam beato Apostolo demonstratum Scriptura celare noluit? Igitur breuitatis causa, ne beatitudini vestrae fastidium fortasse signatur, duo tantum somnia inseram.

Apud nos deuota quædam religiosissima, nomine Theodora, quæ & virginitate corporis, & religione propositi, & nominis interpretatione typum portare Ecclesiæ mereretur, vidit in visione noctis viduam quamdam nobilissimam ad me, qui non pro merito, sed pro diuini muneris largitate sacerdotio fungor, insertas litteras per se misisse*, quibus mihi cunctos agros suos ad seminandum suppliciter offerret. Simili etiam somnio me quoque vltimum peccatorum ad seminandum præcingere & commonere dignatus est. Vidua enim quædam altera nobilissima, quam synagogæ speciem habuisse non dubium est, me, ut agros suos incultos susciperem, eosque quando tempus sementis vrgeret, diligenter excolerem, deprecabatur. Quæ est autem altera nobilissima vidua, nisi illa, quæ Christum impie perimendo, semetipsam crudelissime viduauit? Hoc somnium vtriusque vnum est. Ante triginta ferme quàm impleretur dies, & vidisse nos, & licet absolutionem eius ignoraremus, tamen fratribus indicasse, manifestum est.

VISIONE PER
SOMNIUM FIG-
DELES AD-
MONITI.

* præmisisse

Apud Iudæos quoque miro diuinæ dispensationis ordine, ut & nominis Theodori, & officij mei in vno homine societas conueniret, Theodorus qui summus sacerdos perfidi populi erat, somnium, quod viderat, non solum Iudæis, sed etiam propinquæ cuiusdam matrifamilias primariæ ipsius ciuitatis, multisque etiam alijs Christianis, ante non parum quàm adimpleretur tempus, his sermonibus propalauit: Eunti mihi (inquit) in synagogam, duodecim viri manus obuias obtulerunt, dicentes: Quo vadis? leo illic est. Cum ergo, audito leonis nomine, trepidare cœpisssem; locum tamen, dum fugam paro, vnde introspicerem, reperi, & vidi monachos illic mira suauitate psallentes: maior mihi pavor illico adiectus est; & nisi in cuiusdam nomine Ruben ingressus fuisssem domum, & inde ad matrem propinquam cursu præcipiti conuolasssem, nequaquam curam mortiferi terroris euasssem. Illa me exanimem sinu suo confouens, a discrimine pariter & a metu eripuit. Hoc eius somnium valde clarum est, & interpretatione non indiget. Quis enim leo, nisi ille de tribu Iuda radix^b Dauid? Quæ propinqua illa, nisi de qua scriptum est^c: Vna est propinqua mea? Illud ergo solum videbatur obscurum, quod in domum Ruben Iudæi, a leone cum terreretur, ingressus est: quod quidem nobis postmodum ab ipso leone, qui terruit, ut saluaret, euidentissime expositum est: quod dehinc suo explicabimus loco. Nunc autem cœptæ rei ordinem prosequar.

VISTO THEO-
DORI IUDÆIb Apoc. 5.
c Cant. 6.

Ex Iammonensi ciuitate ad professionem famulorum Christi multitudo conuenit, quæ in ipso oppido putabatur consistere: tantaque difficillimi itineris laborem alacritate confecit, ut triginta millia passuum iucundius transuolare, quàm si ad suburbanum aliquod amœnissimum ad conuiuia epulaturi vocarentur. Igitur Magonam peruenimus. Statim ego, missis clericis, aduentum meum Iudæis nunciaui, & ut ad ecclesiam sanctam accedere dignarentur, poposci. Illi autem inopinatum nobis nuncium remittentes, mandauerunt, ecclesiam sibi (ne, credo, polluerentur) ingredi die eadem non oportere: esse enim diem sabbati, cuius festiuitatem suis illi actibus corrupissent. Rursum ego expetiui, ut me ad synagogam, si mallet, opperirentur, quandoquidem ingressus ecclesiæ pollutio videretur: non utique eos a nobis in die festi sabbati ad opus seruire compelli; futurum autem honestissimum de lege conflictum, nec excitandas lites & fabulas esse miscendas: aut, si non astute certamen fugerent, & simplicem afferrent excusationem, ostenderent præceptum, quod in eo die sermonem conferre, prohibitum sit. Ad hæc cum illi in omnibus contradictionem obstinatissimam retulissent, tandem illius leonis terrore compulsi, ad domum, in quam hospitio accesseram, confluxerunt. Ibi ego: Quæso (inquam) fratres, quare quasi aduersus latrones, præsertim in ciuitate Romanis legibus subdita, acruos saxorum, omniaque armorum genera congregastis? Nos

SEVERVS
PROVOCAT
IUDÆOS.

acquirere cupimus, vos perdere desideratis? Non est (quantum arbitror) æquum, ut tam varia lite alterutrum laboremus: vos vero (ut video) litis nostrum sanguinem, nos vero vestram salutem.

Ad hæc illi paululum territi, negaucte factum: nostris affirmantibus ita se habere, etiam cum iureiurando renitebantur. Tunc ego, ut nodum cœptæ contentionis absceiderem: Vbi res (inquam) oculis probari potest, iuratione quid opus est? camus igitur ad synagogam, & utrum pro vitio an veritate vestra nitatur assertio, vobismetipsis testantibus, comprobabitur. Pergere igitur ad synagogam cœpimus, & hymnum Christo per plateam ex multitudine lætitiæ canebamus: psalmus autem, quem mira iucunditate etiam a Iudæorum populis decantabatur, hic fuit^a: Perijt memoria eorum cum strepitu, & Dominus in æternum permanet. Sed antequam ad synagogam perueniremus, quædam Iudææ mulieres (ordinatione credo Dei) audaciam præsumentes, ut scilicet nostrorum lenitas incitaretur, lapides in nos ex superiori loco immanissimos iactare cœperunt: qui (mirum dictu) cum super confertissimam multitudinem, grandinis instar, descenderent, neminem nostrorum non solum ictu, sed nec tactu quidem vexauere. hic agnis suis leo ille terribilis mansuetudinem paululum abstulit: omnes siquidem, reclamantibus nobis, saxa corripunt, & pastoris commonitione posthabita, cum vnum potius consilium, cunctis zelus potius Christi quam ira suggereret, lupos cornibus impetendos censuerunt; quamuis hoc illius, qui solus bonus pastor est, nutu factum esse, nulli dubium sit. Denique ne cruentam gregi suo videretur præstitisse victoriam, nemo Iudæorum se contactam saltem fuisse, ne pro inuidia quidem (ut mos est) simulauit. Sane quoniam omnimodis debemus vitare mendacium, vnum ex omni Christianorum numero inuentus est, qui cum Acham^b illi similis esse vellet, qui sub Iesu Naue de anathemate spolia concupiuit: nam seruus cuiusdam Christiani, solus, dum aliquid a synagoga diripere concupiscit, in lapidem offensionis incurrit. Quidam vero nostrorum, quasi aduersus Iudæum, lapidem iniecit: qui capiti eius illisus, ut capitis sui, id est, Christi, meminisset, admonuit: quod vulnus licet periculosum non fuerit, tamen & illum rapinæ suæ confiteri concupiscentiam compulit; & cunctos, ne similiter laberentur, præsentem teruit vltione.

Igitur postquam Iudæis cedentibus, synagoga potiti sumus, nullus ex ea quicquam non dico abstulit, sed nec cogitauit diripere: omnia eius ornamenta, exceptis libris atque argento, cum ipso pariete ignis absumpsit: libros sanctos, ne apud Iudæos iniuriam paterentur, sustulimus: argentum vero, ne vel de præda nostra, vel de suo dispendio quererentur, ipsis reddidimus. Eueria itaque, cunctis Iudæis stupentibus, synagoga, ad ecclesiam cum hymnis perreximus: & auctori victoriæ nostræ gratias referentes, effusis precibus poscebamus ut vera perfidiæ antra Dominus expugnaret, & tenebrosorum pectorum infidelitas coargueretur a lumine.

Ruben quidam Iudæus a Domino, ut primogenitus omnium constitueretur, est electus: nam clamore sanctissimo lætificans corda multorum, absolui se a vinculis Iudaicæ superstitionis deprecabatur: statimque primitiuus Iacob factus, signum salutare suscepit; & inde nostris lateribus atque consilijs inhærens, obstinatissimam cunctorum duritiam nobiscum increpat. Triduum (ni fallor) emensum est, ex quo nostri in oratione, & Iudæi in perfidia perstitere. Post hæc venit Theodorus, multitudinis suæ agmine circumseptus, ad locum, in quo soli synagogæ parietes (qui post hæc credentibus Iudæis sunt subuersi) superesse videbantur: ad quem locum Christianorum pariter multitudo conuenit. Ibi Theodorus cum audacter de lege differens, omnia quæ obijciebantur, irrideret, atque peruerteret: populus Christianus videns quod verbis superari non posset humanis, auxilium de cælo implorauit. Omnes itaque pariter clamantes, cum summo vnitæ vocis fragore dixerunt: Theodore crede in Christum. Mira indulgentissimi Domini misericordia, adhuc parua petebantur, & maiora concesserat. Immo non mirum est de omnipotente miraculum. Ipse etenim virtutem clamoris huius in auribus Iudæorum commutauit, qui olim effecit, ut quatuor leprosi^c Regis Syriæ, qui Samariam obsederat, castris potirentur, & qui per Gedeon Madianitarum agmina conturbauit, deditque trecentis^d eius viris ingentem sine labore victoriam, emiciens per terrorem, ut mutuis hostium multitudo vulneribus prosterneretur.

Ita &

PROCESSIO
CVM CANTV.

a Psal. 9.

IYDAEORVM
FEMINAE IA
CIYNT LAPID
ES IN CHRIS
TIANOS.

b Ios. 7.

IYDAEORVM
SYNAGOGA
INCENSA.

CONVERTI
TYR RVBEN.

IYDAEORVM
MIRACVLO
SA DISPERSIO.

c 4. Reg. 7.

d Iud. 7.

A Ita & nunc ista vox longe aliter a circumstantibus Iudæis suscepta est, quam a nostris immittebatur: omnes enim putauerunt dictum: Theodorus credidit. Itaque existimantes principem perfidiæ suæ ad Christi fidem fuisse conuersum; cuncti pariter trepidi, vbi timor non erat, terrebantur: mulieres eorum, sparsis crinibus, occurrentes cum ferali vlulatu nomen Theodori, repetitis vocibus, accusabant, dicentes: O Theodore quid fecisti? Viri autem, alij ad deuos saltus & fixuras montium confugere: alij per ipsius oppidi angiportus discurrebant, locum in quo delitescerent, inuenire cupientes.

Ipse Theodorus stupore percussus, diuinam sententiam in plebe sua cernebat impleri. Fugit impius^a, nemine persequente: sed tamen non nemine: persequeretur enim eos ille leo terribilis, qui de synagogæ loco (sicut Theodoro fuerat reuelatum) per monachos rugitum emiserat, quo resistentes tremefecit inimicos. Stabat igitur Theodorus in loco prorsus eodem, quo ei pridem per somnium terror fuerat leonis iniectus: & cum causam tantæ trepidationis inquireret, & nomen solummodo nostri leonis audiret, nullam illic (sicut ferebatur) feritatem videns, tantum psallentes monachos intuebatur; & ab omni suorum multitudine destitutus, atque elabi parans, etiam ipse pedum viam prospiciebat: quem cum horribili formidine apprehensum, non solum colore vultus, verum etiam vocis officio destitutum Ruben ille sanctissimus aspexisset, propere accedit, & trementem blando sermone compellans, ad Christi fidem cohortabatur; atque ingerens ei pro suffragio metus suæ credulitatis exemplum, domus figuræ, ad quam pauore leonis confugeret, quodammodo satisfacere videbatur.

B Verum, ut & nos fideliter vniuersa narremus; & vos, qui non eloquij ornatum, sed veritatem quaritis, libentius audiatis: ipse Ruben verba inserens, nihil ex simplicitate dictorum eius subtraham. Aiebat enim: Quid times, domine Theodore? si vis certe securus & honoratus & diues esse, in Christum crede, sicut & ego credidi. Modo tu stas, & ego cum Episcopis sedeo. si tu credideris, & tu sedebis, & ego ante te stabo. Hos sermones Theodorus alta mente suscipiens, ad nos ait: Faciam quod vultis: tenete (inquit) promissionem hanc. Sed permittite mihi, ut prius alloquar plebem meam, ut maiorem conuersionis meæ etiam ex reliquis possim habere mercedem. Hæc eius sponsio cum inexistenti cunctorum exultatione suscepta est: alij in eum amabiliter irruentes, os ipsius & colla mulcebant; alij eum vlnis mollibus amplectebantur; alij autem dexteram dexteræ adiungere, & sermonem conferere gestiebant.

C Perrexit igitur Theodorus ad atrium suum quolibet officio nostrorum lætus, tamen anxietate non penitus carens. Nam licet in domum Ruben per promissionem suam veniretur, ingressus tamen & tunc trepidus erat, quia nondum ad propinquam venerat, quæ eum post triduum materno suscepit sinu, & ab omni perturbatione trepidationis absoluit. Nos autem ad ecclesiam cum hymnis ex more perreximus. Benedictus est pater misericordiarum, & Deus totius consolationis^b, qui dedit capiti nostro aquam, & oculis nostris fontem lacrymarum, ut plorarem vulneratos populi nostri.

Peractis siquidem mysterijs, ecclesiam egressi, non minimam in occursum nostrum Iudæorum multitudinem conuenisse inspeximus. Omnes vnanimiter deprecabantur, ut Christi characterem a me, licet indigno pastore, susciperent. Reuersi itaque ad ecclesiam, & toto corde Domino gratias referentes, illico in frontibus eorum signum salutis impinximus. Quæ autem cum his qui ad siluas siue ad antra confugerant, Christi virtute gesta sint, quæ lingua effabatur? præsertim cum vnusquisque eorum propriam conuersionis suæ habeat historiam. Sicut itaque impossibile nobis est, omnia dicere; sic ingratum, cuncta præterire. Quapropter vnum Christi miraculum, quod tum a Fidelibus probatissimisq. viris comperimus, precibus vestris adiutus euoluam.

Duo quidam primarij Iudæorum, Meletius Theodori frater, & Innocentius, qui Hispaniarum cladem nuper effugiens, cum famulis suis ad hanc insulam venerat (sicut nunc ipsi etiam cum sacramentorum terribili interpositione confirmant) ad vnam speluncam vel potius rupem conuenerunt, associando se duobus quibusdam Iudæis humili loco artis, qui istos communis fugæ principes legerant. Igitur cum in loco eorum trepidi, anhelantesq.

Annal. Eccl. Tom. 5.

Nn a tefq.

THEODORVS
ASSENTITVR
FIERI CHRIS
TIANVS.

b Hierem.
Thren. 1.

CREDENTES
IYDAEORVM
CE SIGNAN
TYR.

teſq. paululam reſediſſent, duos illos, qui atate alacres & audaces erant, explorandi gratia ad oppidum remittentes, ſoli derelicti ſunt ibi. Tunc prior Meletius: Quid eſt (inquit) frater, quod verbum (ſicut docet religio noſtra) blaſphemum auellere a corde meo nequeo? Ex quo enim fratrem meum conuerſum fuiſſe Chriſtianorum populus inſclamauit, nihil aliud mihi in corde ſuggeritur, niſi hoc verbum, mihi uſque ad hunc diem penitus ignoratum, CHRISTE IN NOMINE TVO. Quanto magis puſſare hoc ab animo meo nitor, tanto violentius tenaciſq. inhæreſcit. Ad hæc Innocentius: Non (inquit) fruſtra hic ſermo, quem cor tuum (vt apud cunctos probatiſſimum eſt) antea nec cogitauit, nec vniquam protulit, hic præſertim menti tuæ (vt aſſeris) tam violentè inferus eſt: hoc ex Deo eſſe arbitror. Verumtamen elabora, obſecro, & fabulis hiſ declinat, interpellationem moleſtæ cogitationis expelle. Tunc Meletius ita obſtrepere, & confuſis clamoribus perſonare cœpit, vt eum cum ſua mente luſtari; non ſolum nutibus vultus, ſed etiam totius corporis indicio Innocentius cerneret. quod poſteaquam ne parum quidem proficere intellexit, & adiecit etiam illud, vt verba quædam profana & turpia loqueretur, & nunc naribus corrugatis, aerem ſorbens inhoneſtos ſtrepitus promeret, nunc fœtidis riſibus cachinnaretur: ſed hæc ab animo eius nomen Chriſti extinguere nequirit infania, quia iam cunctas eius medullas ſanitatæ ignis peruaſerat. Quid ergo (inquit) Innocenti frater? in contrarium verba iſta vertuntur: abolitionem mihi nominis Chriſti nec ſcurrilitate verborum, nec iſtis poſſum obſcœni ſonitus extorquere blaſphemijs: aliud ſiquidem mihi reddi ſentio, quod cordis mei auribus, quas fruſtra obſtruere nitor, Chriſti nomen ingerere, inceſſabili clamore non deſinit. Hiſ Meletij verbis talia Innocentius retulit: Fratrem tuum Theodorum, doctrina, honore, & atate maiorem, ad Chriſti fidem conuerſum, hiſ auribus audientibus, plebs Chriſtiana teſtata eſt: poterit ne fieri, vt etiam tu germani conſtrictus exemplo religionem Iudaicam deſeras? Quid ergo in hac terribili ſolitudine diutius tempus terimus? quamdiu etiam inopia victus laborare poterimus? Quid cauſæ eſt, vt fame tabeſcamus, areſcamus ſiti, obrigeſcamus algore? ad poſtremum (quod iam patimur) noſtræ huius ſolitudinis horribili teneamur ſilentio? Numquid latronum vincula, numquid barbarorum gladios fugimus? numquid ſanguinem noſtrum plebs tanta miſericors, quam pro nobis fieri conſpeximus, concupiſcit? recordemur, obſecro, quem vniquam læſerit vi noſtrorum, vel ſaltem irrogauerit iniuriam. reuertamur ad innoxios, quos in nullo læſimus inimicos; & quod Deo placuerit, fiat.

Ad hæc Meletius: Ego te (inquit) Innocenti frater, quem non ſolum Latinis, ſed etiam Græcis litteris eruditum ſcio, & legem iugiter meditari, oblitum reor, quod per Ezechielem Prophetam Dominus ait: Anima quæ peccauerit, ipſa morietur. Si enim legiſti hoc, cur me fratris mei Theodori exemplo attrahi poſſe ad fidem Chriſti exiſtimas? Habet ille animam ſuam, ita & peccatum ſuum: quod quidem peccatum mihi, ſi Dominum Deum non relinquo, non nocebit. Teſtor autem illum, qui eduxit patres noſtros de terra Aegypti, me, ſi hiemis violentia non obeſſet, abrepto quocumque nauigio, ad quaſlibet terras ſolum velle migrare: nec me poſſeſſionum amor, nec affectuum charitas detineret, quorum facilis mihi iactura eſt, tantum ne Deum patrum meorum negare compellar. Quod autem conſilio inutili ad ciuitatem remeandum decernis: miror te prudentiſſimum virum non animo præuidere, quid de nobis futurum cenſeas, ſi Theodorus columna ſynagogæ noſtræ, in quo omnem fiduciam reponebamus, apoſtatare compulſus eſt. Hoc ergo ſanius eſt, vt eamus ad agrum meum, nec nos vltra Chriſtianorum oculis ingeramus: poſſumus enim illic interim deliteſcere, donec opportuno tempore ad peregrina emigremus: quandoquidem in hac inſula ita apud cunctos odium noſtræ religionis increuit, vt qui patriam non reliquerit, fidem patrum tenere non poſſit. Cur itaque non voluntarium ſuſcipiamus exilium, ad quod (ſicut res indicat) odijs ciuium, etiam ſi nolumus, deſtinandi ſumus? Hoc igitur conſilio vtriuſque ſententia confirmata, laborem deſtinari itineris arripiunt.

Sed dum per anguſtiſſimum ingrediuntur callem, cogitationum tenebris lucē occæcantibus oculorum: ipſum quem inſciji ſequebantur tramitē, perdiderunt, & in locis deſertis atque inuijs remanſere. Cum autem ſcinderentur ſentibus, aut rupibus arcerentur, poſtquam corpus ſuum longis ſœdauere vulneribus, ad tantam primo quidē anxietatem, deinde etiam ad deſperationem atque formidinem venire, vt cōpellerentur fateri, ſe ea iudicio

Dei

Dei iuſto ob incredulitatem perpeti. Igitur nomen Chriſti, quod ante ſe vltro ingerens reſellebant, laceratis iam cruribus, inuocantes, ſemitam, quæ eos contra voluntatem ac propoſitum ſuum ad oppidum retraxit, corripuerunt: ſed cum ad ciuitatem inuiti ac trepidi perueniſſent, curioſius omnia percunctantes, audierunt Theodorum etiam nunc Iudæum eſſe, nec vllam, ſicut exiſtimauerant, populi Chriſtiani pertuliſſe violentiam. Stupentes autem, & quod iſtis acciderat, non credentes, ad domum Theodori iter dirigunt: vbi cum eos, iam pene exacto prandio, ille excepiſſet, illico inquit cauſam, cur a ſe & a ciuitate abſceſſiſſent; vniuerſumq. ordinem geſtæ rei, magis cum riſu, quàm cum admiratione cognoscit.

Post triduum Theodorus cum concionari ad plebem ſuam, eoſq. ad fidem Chriſti prouocare diſponeret: vltro ſe offerentium ad confeſſionem Iudæorum etiam ſeditionem pertulit. Nemo enim eorum ferme erat, qui non ſe palam ſenſiſſe Chriſti potentiam conteſtaretur. Nam primo in concilio eorum adoleſcens quidam ipſius Theodori conſobrinus, nomine Galilæus, vt congruum (ſicut dictum eſt) nominibus myſterium geſtæ rei vſque ad finem deduceretur, cum ingenti inuidia proclamare hoc cœpit: Conteſtor (inquit) vos omnes, me Iudæorum eſſe non poſſe in poſſeſſione; ſiquidem in ea Chriſtianos conſortes habeo, quorum odijs, ſi in Iudaismo perſeuerare voluero, forſitan perimendus ſum. Ego igitur vitæ meæ periculo conſulens, ad eccleſiam iam pergam, vt necem, quæ mihi paratur, effugiam. Hæc Galilæus, cum ad tempus fugæ ſe pararet, quaſi vt cauſas conuerſionis ſuæ reddidiſſe videretur, de futuri ſæculi morte tunc nihil cogitans, veritatem inſcius loquebatur. Huic ſermoni, pene præteriens vir honeſtus, & non ſolum inter Iudæos, verum etiam in ciuitate vſque adeo præcipuus, vt etiam nunc Deſenſor ciuitatis electus ſit, Cæcilianus, vera Galilæum dicere, ſeq. ſimilem habere cauſam, ſimilia formidare atteſtatur: quibus verbis tantam ſupramemorato iuueni adiecit confidentiam, vt in conſpectu omnium curſu rapidiſſimo ad percipiendum fidei brauium ad Galilæi noſtri conuolare auxilium, & ab humilitate noſtra, vt eiſdem inde nomine cenſeretur, expeteret.

Cæcilianus autem cum eſſet Iudæorum pater, habito cum Florino fratre ſuo æque Iudæorum patre ſeniore conſilio, huiuſmodi (ſicut agnouimus) verbis ſynagogam adorſus eſt: Ego (inquit) cum ſim in honore ſynagogæ poſt Theodorum primus, non ſicut iuuenis Galilæus, cunctos quaſi trepidus conſulo, conteſtorque; ſed potius adhortor atque commoneo, denunciando, vt errore prauitineris derelicto (ſi fieri poteſt) omnes pariter ad fidem Eccleſiaſticam concurramus. Quod ſi vos ad Chriſtum tanta virtus non attrahit; ego certe & Florinus frater meus, ſicut recuſantibus vobis tantam ſalutem vim inferre non poſſumus, ita nos cum vniuerſa domo noſtra religionis huius, quam aſtruire non valemus, ludibria deſerentes, Chriſtianorum numero fideiq. ſociabimur; qui numquam vtique innumerabilibus Scripturarum teſtimonijs non ſolum te, frater Theodore, qui peritior reliquis videris, ſed etiam cunctos conuincerent, niſi veritatem, quæ vinci non poteſt, ſectarentur. Tali Cæcilianum ſenſu plebem ſuam aſſatum comperimus, multoſq. Iudæorum eadem die ad fidem Chriſti cum ipſo concurrentes cum ineffabili exultatione ſuſcepimus.

Prodigia ſane, quæ de cælo tunc facta ſunt, ſicut eloqui digne non adeam, ſilere non audeo. Hora circiter ſeptima Miſſam Dominicam ſolemniſter cœpimus celebrare: nam dum nos aduenientes ad Chriſti fidem Iudæos vel exhortamur, vel adnotamus (ſiquidem nomina eorum ſcripſimus) populus autem tanti gaudij epulis ſaginatus carnalium non meminifſet eſcarum, pars diei maior excurrerat. Cum igitur in eccleſia, quæ paululum a ciuitate ſequeſtri in loco ſita eſt, in qua S. martyris Stephani nuper reconditæ reliquiæ conqueſcunt, nobiſcum pariter plebs vniuerſa Miſſam opperiebatur; duo quidem monachi, quos Dominus teſtes ſuorum miraculorum prælegit, in campo qui ante fores eccleſiæ prætenditur, in herbis accubabant. Vir autem honoratus, Iulius nomine, cum alio quodam de ciuitate eccleſiam petens, cum per ipſos præterire cœpiſſet, reſpondente vno ex monachis (viſo mirabili ſigno) conturbatus, conſuſum emiſit clamorem; conuerſuſq. ad ſe, protenſa manu, quæ verbo explicare non poterat, quid videret oſtendit. Erat globus quidam candidiſſimi luminis, proceritate ſui ſtaruram quaſi hominis adæquans, inſtar vaſculorum quæ vulgo Orçæ appellantur, tantæ vero claritatis, & fulgoris, vt viſum fuit, quod fratri qui id prior notauit (ſicut ipſo referente cognouiſſimus)

Annal. Eccl. Tom. 5.

Nn 3

Sol

NOMEN CHRISTI NOLENTI INGERITUR DIVINITVS.

*(mihicrede)

a Ezech. 12.

MELETIVS RELUCTATUR.

72000
72010
72020*vepribus la-
cerantur

CHRISTI NOMEN COGNITUR PERFIDI INVOCARE.

GALILAEI
CONVERSI.CONVERSI
CAECILIANI,
FLORINI,
ET ALIORUM.

* addam

MIRABILIS
VISIO.

* respiciente

Sol decidere videtur, hoc sicut istis visum est, quasi trans basilicam, in qua vniuersus nobiscum populus confederat, lento lapsa demittebatur; verum ita propinquum putare, vt se idem frater stupore percitus cursu præriperet, existimans id post basilicam decidisse: sed ab illo retractus fratre, gressum inhibuit: ille enim ita quidem etiam sibi visum, tamen longius fuisse non quasi certus, sed vt æstimans, astruebat. Mulieres autem quædam tunc Iudææ, inter quas matrona Meletij illius, cuius supra mentio habitata est, de cœnaculo perspicientes, ita sibi id ipsum visum affirmabant, quasi supra basilicam decidisset. Verum hoc, vtrum Angelus, an ipse Stephanus, quod visum est, fuerit, incertum est.

GRANDO IN-
STAR MAN-
NAE.

a Exod. 16.

b Exod. 13.

Eadem die hora circiter quarta, id est, paulo antequam hoc signum demonstraretur, grando minutissima, quam incolæ insulæ illius gentili sermone Abgistinum vocant, non vsquequaque copiosa defluxit: hæc, cum odor ex ea mellis fragrare cœpisset, a multis quos per viam verberauerat, degustata, dulcior melle comperta est. Multi itaque sapientes, cum eadem die filios a Israel ab Aegypto perfidiæ suæ atque a seruitute egressos viderent, hæc quæ facta sunt, signis illis quæ in Exodo legimus, comparabant huic populo, qui Deum credulo corde intuens, verum etiam Israelis nomen meruit; manna crederent innouari: columnam quoque ignis, quæ patres in eremo præcedebat, vt etiam filijs a vera Aegypto atque fornace (sicut scriptum est^b) ferrea egressis, ducatum præberet ad vitam, ostensam fuisse existimarunt. Et re vera (sicut lectione Exodi attestatur) similitudo signorum minime discrepat. Nam & illud quod niuem fuisse credidimus, semen coriandri minuti adæquabat, mellis saporem ferebat: & hoc quod apparuit, columnæ igneæ speciem habuisse, manifestum est. Vtrumque autem signum etiam Iammonæ consistentibus fratribus reuelatum fuisse cognoscimus: nam & pluuiam mellis multi, quibus intellectus requirendi & per gustus agnoscendi datus est, probauerunt: & columna candidissimi illius luminis multorum, quos dignos Dominus iudicauit, se ingessit aspectibus. Vnde intelligi datur, Iudæos per vniuersum Orbem fidei lumine visitandos: quoniam quidem nobis, qui in hac insula, atque in hoc paruulo (vt ita dixerim) Orbe consistimus, tantus cælestis gratiæ splendor illuxit, vt vsque ad extremos terræ vestræ terminos signorum visio perueniret.

THEODORO
AD ECCE-
SIAM VENI-
ENTE, ALII
EVM SECVTI.

Sequenti igitur die summa omnium expectatio, vt Theodorus sponsioni suæ satisfaceret, admonebat: qui cum iustis (quantum videbatur) allegationibus cunctorum vota crederet differenda, dicens matronam prius suam, quam in Maioricensi reliquisset insula, huc se velle deducere; ne forte si absque consensu suo virum suum conuersum fuisse agnouisset, (sicut solet) pertinax perfidia esset, persuasione matris præcipue suæ, quæ adhuc supererat, & consilijs dementata, & a coniugio viri religione discederet. Cum hæc Theodorus Christianis iam acquiescentibus propalasset: Iudæis, qui conuersi fuerant, acerrima commotione resistentibus, amputata dilationis mora, ad matris propinquæ sinum festinus ipse, vt in fomnis viderat, conuolauit. Post quem omnis, tamquam remoro obice, ad Ecclesiam synagoga confluit. Mirum dictu, inueterati illius legis doctores sine vlla altercatione verborum, sine vilo Scripturarum certamine crediderunt, tantum percunctati, an vellent fidem Christi suscipere: credere se in Christo, & Christianos fieri cupere profitebantur. Centum quidam & duos (vt asserunt) ætatis atque perfidiæ suæ habens annos, sine trium commutatione verborum, spe futuræ vitæ alacer, decrepitus, optare se vt in fine temporum suorum per fidem Christi ad spiritualem reuerteretur infantiam; nobisq. putrefacta iam senio membra, vt quantocyus per baptismum regeneraretur, ingessit.

* Lectorij
MIRA DEI O-
PERA IN CON-
VERSIONE
ARTHEMI-
SIAN.

Fuerunt quidam Iudæi, qui prætereuntes, illuc appulsi, opportunitatem temporis atque ventorum aucupabantur: qui, nauigandi concessa opportunitate, credere maluerunt. Tres igitur tantum feminas, sed nobilissimas Iudæorum, ad virtutis suæ gloriam dilatandam, in duritie perfidiæ suæ Christus permanere aliquantulum passus est. Arthemisia siquidem Lectorij*, qui nuper hanc prouinciam rexit, & nunc Comes esse dicitur, filia, coniugis Meletij conuersione commota, cum vna ferme amica & nutrice & paucis ancillis domum viri sui deserens, ad quamdam speluncam, licet in vinea, tamen remotiore paululum loco sita, oblita femineæ infirmitatis euasit. Erat in ea paruulum nouumq. torcular, lacusq. nouus factus figuram quodammodo gerens credentis populi videbatur: non enim sicut veteres veteres, sed sicut nouos lacus multum noui Testamenti recepisse, & credimus

dimus, & videmus. In eo igitur loco cum per biduum matrona a viro suo offensa inexcusable permanisset; vt primum tertia dies illuxit, famulæ aquam haurire imperauit: quam cum odore & sapore mellis dulcedinem referre sensisset, primo quidem ministræ succensere cœpit; & cur in eodem vrceo mel inieciisset, indignans, inquirebat: postquam autem, vt quasi negantem conuinceret, ad lacum pergit, de quo paululum concauis manibus hauriens, reperit aquam, qua per biduum vsa fuerat, in mellis suauissimi versam dulcedinem. aduocans itaque cunctas quæ aderant, vt gustarent rogat, ne forte fallax sapor in faucibus tantum ipsius suauitatem mentiretur. Omnes gustantes, mira oblectatione affectæ sunt, vt non aquam mellis sapore delibutam, sed mel sincerissimum, solum aquæ similitudinem censerent. Stupore igitur percitæ, dum ad ciuitatem reuerti parantur, curiosius agentes, etiam rorem qui in herbis plurimis erat, degustatum similem reppererunt. Pergens itaque ad ciuitatem matrona memorata, hæc marito retulit, & per eum omnibus indicauit; statimq. ad Christi fidem sine reluctatione consensit.

Verum eadem die, qua Meletij vxor amaritudinem incredulitatis abijcere ex melle compulsata est, eadem inquam die, qua memorata filia Israel, quasi in deserto posita, illum antiquum Mara lacum, iniecto Crucis ligno, obdulcescere persensit: ita mirifico vereq. cælesti omnis Ecclesia odore fragrauit, vt præsentiam Spiritus sancti, quam & ante iam aliquoties, sed paucissimi senseramus, fraternitas pene vniuersa sentiret: & mirum cunctis illud fuit, quod per eosdem dies serena propemodum iugiter permanente, creberriami imbres demittebantur, & paulatim venientes ad fidem Christi Iudæos pluuiam præcedebat: ita vt hoc animaduertentes, vulgo inter nos & quasi ioculariter diceremus: Ecce iam pluuit, scitote quoscumque Iudæos ad Christi fidem accessuros. Mirum dictu, frequenter, dum adhuc talia loqueremur, a quibusdam Iudæis fidei ianua pulsabatur: nec immerito, sicut scriptum est^b: Pluuiam voluntariam segregabit hereditati suæ Dominus. Desuper erant femineæ, quæ in odorem vnguentorum Christi currere recusabant.

MYSTICA
PLUVIA
QVOD PRÆ-
SEFERRET.

b Psal. 67.

Innocentij illius, cuius supra fecimus mentionem, matrona cum prole sua, venerabilis (sicut fama est) vidua, illico vt Innocentium sororis coniugem conuersum esse conspexit, nauim conscendit, non solum permittentibus, sed etiam suadentibus nobis; quia ad fidem Christi nec verbis, nec miraculis flecterentur. Vxor autem Innocentij per quatuor fere dies verbum salutis, quod ingerebamus, obduratis auribus recipiebat. Hæc cum omnem respuens medicinam, insanabili incredulitatis valetudine opprimeretur, nullisq. Innocentij coniugis vel minis, vel precibus, vel lacrymis moueri posset; vniuersa, Innocentio rogante, ad domum in qua habitabat, fraternitatis multitudo conuenit, habens magnum dolorem animi, quod tantæ lætitiæ plenitudini vna mulier obsisteret, quia iam soror eius manifeste putabatur. Cum igitur diu cassa verba surdis auribus ingerentes, nihil proficissemus; ad cognitum orationis præsidium conuolauimus; precesq. quas humana repellebat impietas, ad cælestem misericordiam vertimus. Itaque vsque in horam tertiam ferme hymnorum & orationum prælijs aduersus Amalech^c hostem Iesu ducis nostri sudauit exercitus. Inde cum iam pene (quod fatendum est) desperantes, abscissionem moliremur; resumptis rursus viribus, orationem cunctis indiximus; soloq. strati, diu fleuimus: & cum in consummatione orationis, Amen, populus acclamasset; & illa credere se, & Christianam fieri velle, subiunxit. Nos itaque, hac etiam a diaboli laqueis eruta, læti ad habitacula nostra perreximus.

CONVERSIO
VXORIS IN-
NOCENTII.

c Exod. 17.

Sequenti, id est, octaua demum die, qua veneramus Iammona, remeare statuimus, optima præclaræ victoriæ gaudia reportantes: sed cum iam in procinctu itineris constituti, ciuitate digrederemur, Dominus populo suo, quasi pro viatico, gaudium, quod solum deesse videbatur, adiecit. Affinis siquidem Innocentij illa vidua de pelago reducta est: quæ subito se meis genibus aduoluens, fidei nostræ auxilium cum lacrymis deprecabatur. Cui ego: Cur (inquam) mulier tanta animi leuitate fratres tuos deserere voluisti? Ad hæc illa: Et Iona^d (inquit) Propheta a facie Domini fugere voluit, & tamen voluntatem Dei, licet inuitus, impleuit. Suscipe ergo tu non solum me, sed & istas orphanas, & Christo eas nutri. Et hoc miserabiliter acclamans, duas filias suas paruulas mihi cum sctibus ingerebat. Quis non præ gaudio fleuit? Cui non extorsit lacrymas lætitiæ magnitudo? Suscepi plane quem, quam ex omni numero solam errasse putabamus; eamq. cum gemino foetu ad Christi ouilia reuocaui.

CONVERSIO
MATRONAE
CVM FILIA-
BUS.

d Ioan. 1.

QUINGENTI
ET QUADRA-
GINTA IV-
DAEI AD FI-
DEM CON-
VERSI.

Sane per hos octo, quibus hæc getta sunt, dies, ante initium Quadragesimæ, Paschæ a nobis celebrata est festiuitas: quingentas siquidem & quadraginta animas ad Ecclesiam constat adiectas. Inane autem & superuacaneum non reor, vt cum multa propter infinitam copiam prætermisero, in fine commemorem, neminem ex tanta Iammonensis populi multitudine, qui per triginta millia passuum ante tot dies venerat, aut curam domus suæ, aut prouisionem substantiæ, aut desiderij affectum huic operi prætulisse. Illud magis mirum, magisq. gaudendum est, quod ipsam Iudaicæ plebis terram diu inertem, nunc autem recisis incredulitatis vepribus, & recepto verbi semine, multiplicem fructum iustitiæ germinare conspiciamus: ita vt nobis in spe tantorum noualium gaudeamus, vnde insignem perfidiæ erimus siluam, illic fertilissima fidei opera pullulare. Primum enim ipsa synagogæ fundamenta euertere, deinde ad nouam basilicam construendam non solum impendia conferunt, sed etiam humeris faxa comportant. Hæc beatitudo vestra die quarto Nonarum Februalium virtute Domini nostri Iesu Christi arrepta, octo diebus ab eodem consummata esse cognoscat, post Consulatum domini Honorij vndecimum, & Constantio iterum victore. Quamobrem si indigni & peccatoris verbum dignanter admittitis, zelum Christi aduersum Iudæos, sed propter Deum, eorumdemq. perpetuam salutem, suscipite. Forsitan enim iam illud prædictum ab Apostolo venit tempus, vt plenitudine Gentium ingressa, omnis Israel saluus fiat. Et fortasse hanc ab extremo terræ scintillam voluit Dominus excitari, vt vniuersus orbis terrarum charitatis flagret incendio.] hætenus Seueri Episcopi epistola: missa enim (vt diximus) hæc ad cunctos Christi fideles, inter alia loca, etiam Vzali in Africa, vbi Euodius Episcopus erat, lecta est, vt ante meminimus.

a L. 24. de Iudæis
Cod. Theod.

His autem quam citissime per vniuersum Christianum orbem vulgatis, Honorius Imperator legem^a tulit, qua Iudæos vetuit honoribus & magistratibus iungi, militiæq. cingulo, si qui accepissent, exui: ratus nimirum, exemplo Minoricentium Iudæorum, conuersionem ipsorum eiusmodi vexatione esse tentandam. Sed & illud accidit, vt cum eadem Seueri Episcopi litteræ per omnes Ecclesias legerentur, Christianorum pariter omnium incenderentur animi ad conuersionem Iudæorum aggradiendam, iisdemq. iniitijs auspiciandam, qua cœpisse scirent Minoricenses, nempe incensione synagogarum ipsorum. Tolerabilis visa est magistratibus eiusmodi ex pietate proueniens vis illata. Sed cum nec ob eam causam Iudæi conuerterentur, iisdemq. apud Imperatorem queri minime desisterent, opus fuit tandem consulere illis; factumq. est, vt post annos demum quatuor, Imperatores sancirent edictum, quo eiusmodi synagogarum prohiberent incensionem, & bonorum deprædationem. Sed quod nec sic desisterent, qui semel sumpta licentia hoc aggressi fuerant Christiani, alijs eodem anno editis sanctionibus^b oportuit cohiberi. Exstant ipsa edicta, primumq. sic se habet^c:

b ll. 25. 26. 27.
de Iudæis. Cod.
Theod.

c l. 25. de Iudæis.
Cod. Theod.

Placet in posterum nullas omnino synagogas Iudæorum vel auferri passim, vel flammis exuri. Et si quæ sunt post legem recenti molimine vel ereptæ synagogæ, vel ecclesijs vendicatæ, aut certe venerandis mysterijs consecratæ, pro his loca eis, in quibus possint extruere, ad mensuram videlicet sublatarum præberi. Sed & donaria, si qua sunt sublata, eisdem, si necdum sacris mysterijs sunt dedicata, reddantur: sin redhibitionem consecratio veneranda nõ finit, pro his eiusdem quantitatis pretium tribuatur. Synagogæ de cetero nullæ protinus extruantur, veteres in sua forma permaneant.] hæc Imp. XV. Kal. Mart. Asclepiodoto & Mariniano Conss. Sequuntur duæ leges eodem argumento sub iisdem Consulibus datæ: quas, ne nimis prolixi videamur, prætermittimus recensere. Ceterum, quod non idem est consecutus euentus, plane notum factum est, non synagogæ conflagratione, sed Protomartyris virtute in ostensione signorum Minoricenses Iudæos ad fidem esse conuersos, vt ex dicta epistola satis exploratum habetur.

ZOSIMI PA-
PAE OBITU.

Ad calcem vero anni huius, nempe septimo Kalendas Ianuarij, iisdem Conss. Honorio XII. & Theodosio VIII. Zosimus Papa diem obiit, cum sedisset annum vnum, menses quatuor, & dies septem: hæc enim de tempore sedis Zosimi certissima supputatione colliguntur. Etenim, eum non ante annum superiorem sedere cœpisse, ex Consulibus, quibus notata sunt litteræ Innocentij Papæ datæ anno superiori ad Concilium Mileuitanum, satis perspicue demonstratum est: eundemq. nec post præsentem annum fuisse superstitem, tum Acta Concilij sexti Carthaginensis sequenti celebrato sub Bonifacio Zosimi successore, tum etiam eiusdem Bonifacij Papæ epistola data anno pariter sequenti sub Consulatu Monaxij ad

xij ad Episcopos Galliarum, satis manifeste declarant. quamobrem certum est, errare eos, qui Zosimi sedi tribuunt tres annos, cumq. non ante annum sequentem decessisse volunt; cum & in libro de Romanis Pontificibus ipsum non nisi annu sedisse & menses duos ac dies vndecim legatur: licet ibi de numero mensium & dierum errorem inesse, quæ dicta sunt de tempore obitus Innocentij doceant. Mortuus igitur dicta Decembris die Zosimus, sepultus est via Tiburtina apud corpus S. Laurentij martyris, vt apparet ex eodem libro de Romanis Pontificibus, in quo & de rebus ab eo gestis hæc leguntur^a:

a Concil. rom. I. in
Zosimo.

Hic constituit multa in Ecclesia: Vt diacones leuas tectas de pallis linostimis haberent. Et per parochias concessit licentiam benedicendi cereum Paschalem. Et præcepit vt nullis poculum in publico propinaretur, nisi tantum in cellis fidelium maxime clericorum. Hic fecit ordinationem vnã per mensem Decembrem, ordinauit presbyteros decem, & diaconos tres, & Episcopos per diuersa loca numero octo.] hæc ibi.

Constat etiam eundem Zosimum hoc anno tres Legatos a Latere misisse Carthaginem, Faustinum Episcopum Potentinum in Picoëno, & Afellum atque Philippum presbyteros ob diffensionem quamdam Africanorum Episcoporum cum Romano Pontifice obortam de prosecutione appellationum ad Apostolicam sedem. Quoniã vero inter hæc ipsum Zosimum contigit mori, remq. deuolui ad Bonifacium Zosimi successorem: quid in hac causa gestum sit, dicemus anno sequenti, quo simul perdifficilem pertractabimus controuersiam ad quinquennium inter vtramque partem ardenti studio agitatam.

ZOSIMI PA-
PAERES GE-
STAE.

Mortuo itaque Zosimo, non amplius vna die sedes vacauit, non autem vndecim, vt aliqui dixerunt: nam litteræ Symmachi Præfecti ad Honorium Imperatorem datæ hoc anno, quarto Kalendas Ianuarij, de Bonifacij Papæ electione id satis euidenter demonstrant. reddemus eas ex codice Vaticano vna cum alijs secundum ordinem temporis vltro citroq. datis de sedanda diffensione in clero oborta; cuius pars minor, facto schismate, elegit Eulalium archidiaconum contra Bonifacium presbyterum. Porro viuente adhuc Zosimo, fluctuatum esse in Ecclesia Romana, & ob eam causam excommunicatos nonnullos ex clericis fuisse, ipsos vero profectos Rauennam ad Honorium Imperatorem, iam superius ex litteris eiusdem Zosimi ad Rauennates clericos datis, enarratum est. Quomodo autem huiusmodi schisma conflatum sit, audiamus ex Symmachi relatione ad Honorium Imperatorem, & alijs litteris Romanæ Ecclesiæ presbyterorum ad eundem Augustum datis, suo loco inferius ordine temporum recitandis. Modo vero reddamus litteras Symmachi^b primo loco conscriptas:

DE ELECTIO-
NE BONIFA-
CII, ET EVLA-
LII SCHIS-
MATE CON-
FLATO.

Exemplum relationis Symmachi Præfecti Urbis ad Honorium Augustum Rauennæ constitutum.

b Habes has et
alias inferius red-
dendas codex Va-
ticanus.

Quæcumque in Vrbe geruntur, me tacere non conuenit pro debito famulatus, quæ maiestati vestræ semper exhibeo. Cum diu Episcopus Zosimus graui incommodo laboraret, vsque adeo vt frequenter mortuus iactaretur: accidit vt secundo die post ingressum meum vita decederet. Statim (vt conuenerat) populum alloquendo commonui, vt cum quieto clericorum tractatu omnia finirentur, nec se rebus disponendis misceret turbatio popularis: siquidem certum esset, in eligendo Episcopo Dei omnipotentis expectandum esse iudicium, Domini Imperatores Honori & Theodosi pij, felices, & inclyti victores semper Augusti. Admonui, & Corporatos Officij quoque interminatus sum, ac Maiores deterrui regionis, ne quis quietem Urbis vestræ turbare tentaret: quod ita custoditum est, vt sine strepitu omnia finirentur.

RELATIO
SYMMACHI
AD HONO-
RIUM IMP.

Verum cum vir sanctus Eulalius ad ecclesiam Lateranensem de exequijs prioris Episcopi a populo & a clericis fuisset adductus: ibi per biduum cum maxima multitudine & cum pluribus sacerdotibus remoratus est, vt expectaretur dies consuetus, quo posset solemniter ordinari. Cum hic ita essent, subito aliquanti presbyteri cum Bonifacio eiusdem oridinis ad Theodoræ ecclesiam, collecto populo, properarunt: ibiq. habito tractatu, ipsum ordinare Episcopum velle cœperunt. Quod vbi comperi; omnes qui pariter erant, ad me vt venirent, presbyteros depoposci: ac residens cum clarissimo viro Tribuno Sereniano, eos admonui, ne quid temere fieri paterentur, aut contra sacre legis ordinem venirent, aut contra consuetudinis rationem. Sed tanta pertinacia resisterunt, vt quicquid minatum fuerit, facere minime dubitarent. Nam etiam presbyterum Bonifacium in ecclesia Marcelli ordinandum esse duxerunt, atque cum eo ad sancti Petri basilicam processerunt. Et quoniã pietatis vestræ est, de hac parte ferre iudicium: statim pro com-
petenti

petenti sollicitudine, vestram maiestatem credidi consulendam : vt quod de hac parte pietas vestra decernat, praecepto vestri numinis euidenter informet, &c. Dat. quarto Kalend. Ianuarij.]

Ex his autem litteris, & alijs, quas idem Symmachus eodem argumento ad Honorium Imperatorem dedit, satis manifeste apparet, ipsum fouisse Eulalij causam aduersus Bonifacium : dum non solum potiora iura fuisse Eulalij quam Bonifacij, sed tamquam res in aperto esset, vt nulla posset dubitatione praepediri, eundem Eulalium legitimum esse Romanum Pontificem, Bonifacium vero spurium, litteris significauit. vt non mireris, si idem Symmachus recitatae nuper epistolae sententiam illam addiderit : Quoniam pietatis vestrae est, de hac parte ferre iudicium, &c.] quod scilicet Imperatoris esset munus, cum constat de legitime electo Romano Pontifice, eum qui se postea tyrannice intrusisset, expellere, sicq. paci consulere, & Ecclesiasticae disciplinae prospicere. Quapropter ipse Honorius, dum putauit esse verum quod Symmachus relatione iugessit, pro tuendo in sede Eulalio, & expellendo Bonifacio, rescriptum dedit, quod nos suo loco reddidimus.

Vbi vero Imperator, litteris pro Bonifacio datis a Romanis presbyteris, rem se aliter habere cognouit; tunc quod Imperatoris erat munus persoluit, & iudicium (vt decebat) exercuit. Sed num pro arbitrio ipse ex duobus electis Episcopis, quem vellet, sedere iussit? minime gentium. Verum potius conuocatis Episcopis, rem voluit ab illis cognosci, atque eorum sententijs definiri; nempe vt causa perspecte cognita, qui potiora iura foueret, legitimum Romanae Ecclesiae esse Pontificem, ijdem declararent. Quomodo autem id egregie idem Imperator curarit, dicemus ex ordine temporis anno sequenti.

Hoc eodem anno, iisdem Coss. VI. Nonas Iulias, natus est Placidius Valentinianus ex Galla Placidia & Constantio Caesare viro eius. haec Marcellinus^a atque Sozomenus^b.

QVAE IVRA IMPERATORIS TEMPORIS SCHISMATIS.

Marcellin. in Chron. hoc anno. b Soz. lib. 9. c. 16.

Qui sequitur Christi annus quadringentesimus vndeicesimus, Consulatu Monaxij atque Plintae notatur: qui quidem, ob conflatum inter clericos Romanos schisma, ærumnosus admodum Romanae Ecclesiae fuit. Etenim conculcata iustitia, fauore Symmachi extollebatur Eulalius: vnde Bonifacius vehementer depressus est, coactusq. deserere S. Petri basilicam, atque cum suis extra Urbem in basilicam S. Pauli secedere. Inter hæc autem Honorius Imperator mendaci relatione eiusdem Symmachi Urbis Praefecti nonnihil in Bonifacium commouetur, quasi post electionem Eulalij in sedem se tyrannice intrusisset, arripuissetq. violenter quod alienum esse constaret. Quamobrem veritus ne his turbis ipsa ciuitas contrarijs discissa studijs, in contrarias scinderetur factiones, bellumq. ciuile conflaretur; quantocyus in tanto discrimine Vrbi positae occurrere studuit. Vigebat namque adhuc memoria caedum tempore schismatis Vrsicini aduersus Damasum patrarum; & quot annis fuerit laboratum, vt audacia schismaticorum penitus coerceretur; quantumq. in his insudandum fuerit praedecefforibus Imperatoribus. Ne igitur Vrbs rursum scissa pateretur, neve Romana Ecclesia tanta iterum clade cum dedecore afficeretur: simulac legit Symmachi relationem, qua certior reddebatur Eulalium iuxta canones, seruatis ritibus omnibus, legitime electum, Bonifacium contra intrusum esse; vt in re certa, qua nullo indigeret examine, vel Episcoporum consultatione, aduersus Bonifacium, qui significabatur inuasor, & contra omne ius fasq. ordinatus, rescriptum dedit ad eundem Symmachum. Extant quidem ipsae Honorij Imperatoris litterae datae Rauennae tertio Nonas Ianuarij, quibus decernit ordinationem Eulalij esse legitimam, monetq. Bonifacium esse coercendum, vtq. si acquiescere nolit, ex Vrbe pellatur. misit ad hoc ipsum Romam cum his litteris Aphrodisium Tribunum & Notarium. Litterae autem Honorij sunt huiusmodi:

Gestis omnibus recensitis, laudanda sublimitatis tuae relatione perclaruit in ordinatione venerabilis sacerdotij quietem veterem paucorum insolentia attemperare voluisse. Nam cum post abcessum venerabilis viri Zosimi, circa meritum Eulalij ordine subrogandi communi iudicio conueniens multitudo sonuisset, ac plena erga se omnia, quae regulae Catholicae posceret disciplinae, successoris confirmatio custodiret: vehementer miramur

HONORIUS IMP. DECEPTVS RELATIONE SYMMACHI RESCRIBIT PRO EULALIO.

mur aliquos extitisse, qui solemnitate contempta, circa ordinationem alterius festinarent. In quorum castigandum factum mansuetudinem nostram rite oporteret insurgere, nisi hoc tantum gerere decerneremus, eos ad veniam pertinere, quod lapsum cito proprium conuictus, ad deprecandi suffragium sunt relapsi, ignosci sibi super id quod vim perpeffi conuicti sunt, postulant. Conuenire ergo votum & studium nostrum circa Eulalium sacrae legis Antistitem, sublimitas tua clementiae nostrae auctoritate praesenti cognoscat; cui competens numerus ordinationum legitimus, solemnitas temporis, lociq. qualitas recte venerandum nominis apicem contulerunt.

Cum autem Bonifacio constet omnia defuisse, superflue expectatam sententiam nostram esse sensimus: cum factum suum ipsi, qui praesumpserant, admotis damnasse precibus videantur. Absoluta itaque decernimus iussione, extraordinaria praesumptione summa, Bonifacium interdicta confestim Vrbe prohiberi (erit verecundiae eius, vt morem gerens caelestibus constitutis, sponte discedat) Pertinacius resistentem, inuitum praecipimus expelli. Plebeiae sane seditionis auctores cum socijs suis sublimitas tua, Symmache parens carissime atque amantissime, statuatur attineri, atque in eos congrue vindicari, vt res temere praesumpta non transeat impunita. In qua re Aphrodisium Vicarium Tribunum & Notarium dirigi a nostra mansuetudine placuit, vt praesente eo, quae statuiamus, celerius impleantur, quatenus quies populi nulla perturbatione vexetur, & pacata eum veneretur vniuersitas, quem secundum veterem consuetudinem obseruata sacrae legis mysteria susceperunt. Dat. III. Non. Ianuarij, Rauennae.] haec enim (vt dictum est) scripsisse Honorium Imperatorem, satis apparet, quod falsis praesentibus relationibus, Eulalium esse legitimum Romanum Pontificem, Bonifacium vero inuasorem alienae sedis, & quietis publicae perturbatorem esse, Symmachi litteris percepisset. Verum re deinde (vt se re vera haberet) optime nota atque comperta, in contrariam mox sententiam abiit; & aduersus Eulalium rescribens, Bonifacio fauit. Sed de his agemus inferius: modo contextum rerum gestarum prosequamur.

His Romam allatis litteris, Symmachus Praefectus Urbis haec omnia nunciaturus Bonifacio, cum per ministrum suum accersit; qui vna cum suis continebat se in basilica S. Pauli extra Urbem. ad quem accessurus Symmachi minister, a populo verberatur. Haec cum Symmachus accepisset, publicari primum iussit litteras Imperatoris pro Eulalio aduersus Bonifacium datas, inde Urbis ostia claudi, ne Bonifacius in Urbem redire posset; qui interim ab apparitoribus seruatur illaesus. Inter haec autem Eulalius agens in Vrbe, ad sancti Petri basilicam accedens, ibi sacra egit, suorumq. immensa laetitia susceptus est. Haec omnia ex litteris Symmachi, quas ad Honorium postea scripsit, accipiuntur. Sunt vero huiusmodi:

Exemplum relationis Symmachi ad Principem.

Vbi primum sacer sermo pietatis vestrae expectationem populi celeritate praenit: omne quod sibi diuersitas voluntatum usurpauerat de Episcoporum electione summouit, ac diuina prouisione inter initia rescavit, quod tarditate imperitae multitudinis, crescentibus studijs, difficiliter potuisset auferri, Domini Imperatores. Ob quam rem statim debito famulatu implere, quae fuerant imperata, properaui; eo quod felicitati clementiae vestrae adscribendum est, res noui exempli, & maximae contentionis, magniq. certaminis, vt sine commotione populi coepa fuerat, ita salua clementia vestra cum totius multitudinis quiete finita est. Nam cum eo tempore ad me sacra perlata esset auctoritas, quo sancti diei erat celebranda solemnitas; statim (vt oportebat) misso Primicerio, Bonifacium ad me venire admonui, quod praecipuum fuerat, agniturum, ac se a processione, quam sibi inhibitam didicerat, abstinere. qui conuentione contempta, processit, atque eum quem dixeram, dedit populo verberandum.

Quod vbi nunciatum est, habito cum Vicario Tribuno Sereniano tractatu, ad S. Paulum, quo conuenerat, & sacra exemplaria pro cautela direxi, ne quid in iniuriam publicam de praecipis immissa multitudo temptaret; & partem Officij pariter destinavi. Sed neutrum fieri passus, cum ad Urbem vellet pariter cum populo remeare; statim ad portas, tam contubernales, quam apparitores occurrerunt, qui eum (vt statutum fuerat) Urbem vestram ingredi prohiberent. Verum ipsos quoque contemnendos credidit, atque violenter ingressus, a certa Urbis parte pluribus occurrentibus, est repulsus, nec permissus

RELATIO SYMMACHI DE REBUS PROXIME GESTIS.

RVRSVM FALSA REFERT SYMMACHVS

missus quod cogitabat implere. Quod ubi turba, quæ comitabatur, aspexit, sine aliquo tumultu dispersa est. Ipse vero extra murum deductus, non longe ab Vrbe remoratur: qui ne occulte per noctem ingressus Urbem, ad ecclesiam conuolaret, & rursus populi studia commoueret, communi tractatu pro competenti sollicitudine, contabernales & apparitores quatuor illic sine iniuria eius obseruare disposui, expectans quid pietas vestra decernat, vt quies possit, quæ hæctenus seruata est, perdurare. Circa partem vero Eulalij Episcopi venerabilis viri, qui eo die pene cum omni multitudine ad S. Apostoli Petri basilicam solemniter celebrabat, vbi primum pietatis vestræ præcepta sunt publicata, fuit totius lætitiæ ciuitatis. Vnde ea quæ populus Romanus publico gaudio diuersis acclamationibus, agens gratias maiestati vestræ*, credidi publicanda, & relationi meæ vniuersa subieci: vt agnosceret pietas vestra, & quanta quiete Urbis totius correctæ sint, quæ male fuerant admittita temeritate paucorum; & quanta gratia suscepta sint, quæ clementia vestra diuino iudicio & perseverandæ religionis reuerentia decernenda credidit, & pro quiete Romani populi in perpetuum seruanda constituit. Dat. sexto Id. Ianuarij.]

Inter hæc autem, qui erant ex Bonifacij parte presbyteri, quod scirent Imperatorem Honorium mendaci esse deceptum relatione Urbis Præfecti Symmachi: student, vt quanto citius fieri possit, idem Imperator de veritate certior redderetur: quamobrem ad eum dant litteras, quibus res gestas, quomodo re vera se habuerint, certa fide narrarunt.

Extant in eodem codice Vaticano ipsæ litteræ, siue preces Romanorum presbyterorum ad Honorium Imperatorem pro Bonifacio in hunc modum conscriptæ:

Petimus clementiã vestram, pijsissimi & clementissimi Imp. Honori & Theodosi semper AA. Post abcessum S. Zosimi Papæ Ecclesiæ Catholicæ vrbis Romæ (vt fieri mos volebat, atque ipsa religionis disciplina distabat) plures in vnũ conuenimus sacerdotes, vt de constituendo successore communi iudicio tractarem. Sed quoniam Lateranensem ecclesiam, obstructis pene omnibus ingressibus, archidiaconus Eulalius, contemptis impie summi sacerdotis exequijs, diaconibus & paucissimis presbyteris ac multitudine turbatæ plebis obsederat: altero die ad eandem ecclesiam, vbi prius ab omnibus fuerat constitutum, habita omnium collatione properauimus: ibiq. participato cum Christiana plebe consilio, quem Deus iussit, elegimus. Nam venerabilem virum Bonifacium, veterem presbyterum, in lege doctissimum, ac bonis moribus comprobatum, & (quod cum magis ornabat) inuitum, acclamatione totius populi ac consensu meliorum ciuitatis asseruimus, diuinæ institutionis ordine consecratum. Nam subscribentibus plus minus septuaginta presbyteris, astantibus nouem diuersarum prouinciarum Episcopis, benedictionem* competenti tempore constat fuisse celebratam; ac prius omnia quæ solemnitas exigebat, celebrata sunt.

Sed cum prædictus Eulalius, qui antea per tres sacerdotes nostros fuerat ex multorum auctoritate conuentus, ne quid sibi temere præter conscientiam cleri maioris assumeret, circumuentis paucissimis presbyteris, male acceptis his, ac diuersæ custodiæ mancipatis, qui ad prohibendum cum litteris venerant, exhibito etiam cum alijs Ostiensis Episcopo, quem prope mortuum constat accitum (nam tractum esse nolentem, senis ægritudine testatur) in locum sibi non debitum, incustodito religionis ordine, per ambitum prouissit: cœpit factum suum per homines disciplinæ inscios ac religionis ignaros indecenter tueri; æstimans humanis perturbationibus se confundere sententiam posse diuinam. Et quoniam clementiam vestram constat falsidica relatione deceptam, vt nescio quid in iniuriam diuini numinis sanciretis (nam diuinum est, quicquid tantorum firmat electio) Petimus pietatem vestram, vt remoueri priora constituta iubeatis, atque Eulalium, qui in locum surrepsit alienum, ad Comitatum serenitatis vestræ cum auctoribus suis debere adduci. Nos enim profitemur S. Papam Bonifacium nostris cum sacerdotibus affuturum: relictis singulis Titulis, presbyteri omnes aderunt, qui voluntatem suam, hoc est, Dei iudicium proloquantur. Iubeat etiam vestra clementia, omnes adesse, quos causa constringit; eijci etiam ciuitate nolentes, qui se non patientur adduci. Inuenietis, cum cœperit agitari interna discussio, quod omnibus diuinis legibus abhorreat, verum etiam displicere possit humanis: quò hoc consecuti agamus æterno Imperio vestro maximas atque vberes gratias.] hucusque preces presbyterorũ ad Honorium Imp. Qui prudenter quidem (quod viderent Symmachum Præfectum studere Eulalio, ipsumq. Bonifaciũ ab eo pulsum ex Vrbe) causam ipsam rogant ad ipsum Imperatorem perferri, quod aliter non liceret in liber-

LIBELLVS
SVPPLEX
PRESBYTE-
RORVM ROM.
AD HONORI-
VM IMP.

BONIFACI-
VS QUALIS
ET QUALI-
TER ELE-
CTVS.

* bene electio-
nem

EVLALII TE-
MERITAS ET
TYRANNIS.

A tatem vindicare Bonifacium oppressum fauore potentium: fore sperantes, vt iussu Imperatoris (quod postea factum est) delecti Episcopi causam electionis cognoscerent.

His acceptis supplicibus litteris a Romanis presbyteris, Honorius Imp. rescribens ad Symmachum Urbis Præfectum, monet, vt agat tam cum Bonifacij quam etiã cum Eulalij parte, vt ambo se Rauennam conferant ad sextum Id. Februarij. Præter hæc etiam scripsit idem Honorius ad sacerdotes diuersarum prouinciarum, vt omnes Rauennæ præsto essent, quo de tanta controuersia disceptarent. Rescriptum autem ad Symmachum per Aphthonium datum XVIII. Kal. Februarij est huiusmodi:

Post relationem sublimitatis tuæ delatam mæsuetudinis nostræ auribus, presbyterorum allegatio causam nobis non superuacua deliberationis iniecit. Ideo decet, ambiguitate seposita, fidelem rerum ordinem cominus experiri; quamq. partem prætermittimus ge-

B stæ rei ordo arguat, quam seruatis adiuuet, multis corã censentibus, approbari: vt vtriusque facti simul qualitate perpensa, & circa vnam rite definita consistat, & circa aliam temere assumpta non maneat, Symmache parens carissime & amantissime. Ob quam rem illustris & præcellsa magnitudo tua, suspensis omnibus quæ superius sunt decreta, nulliq. interim præiudicio comparato, auctoritate præsentis oraculi, vt vtrūque, hoc est, Bonifacium & Eulalium religiosissimos viros instantia digna conueniret, vt intra diem sextum Iduum Februarij Rauennatum ciuitatem præsentiam suam maturare non differant: omnibus atque* admonitis, qui auctores vtriusque ordinationis existunt, vt amota excusatione, non desint, vt facto quisque erga alterum proprio prolatis Ecclesiasticæ institutionis exemplis, defensor existat; seq. purgato, alium magis in legem Catholicam deliquisse, præsumpta immeriti electione conuincat; iudicium de statu suo quisque, si adesse neglexerit, sortiturus, nimirum intelligi improuide, immo illicite se fecisse, quod coram non audeat defendere. Nos quoque ex diuersis prouincijs competentem numerum sacerdotum scriptis nostræ serenitatis accimus: vt rem deductam in dubium absoluat nobis coram disceptatio plurimorum. Cum autem omnia futuro integra sunt iudicio reseruata, detransactis sibi blandiri neminem decet: præsentis etiam iudicij docebit exemplum, quod in eiusmodi negotijs obseruari debeat in futurum. Dat. XVIII. Kal. Februarij per Aphthonium.] Quæ autem Romæ acta sint per eundem Aphthonium, relatio Symmachi ad eundem Honorium data declarat his verbis:

Cum vir clarissimus Aphthonius Decurio sacri Palatij vestri cum cælesti præceptione ad Urbem venerabilem conuenisset, omni genere festinanti, quatenus præceptis nominis vestri obedientiam comodarem. Nam statim conuētis proceribus sacra iussio publicata, & ad religiosos viros Bonifacium & Eulalium missa conuentio est, Domini Imperatores. Clericos quoque eorum præcepi pariter admoneri, vt nihil futuro, cognoscente pietate vestra, deesset examini. Vnde hæc omnia Gestorum serie comprehensa, ad plenam instructionem, subter annexi. Verum postquam pars vtraque populi diuersis seditionibus exagitaretur, singulos admonitione missa conueni, ne ad vnam ecclesiam conuenirent, & quod fieri non licebat, inter se multitudo confligeret. Sed hoc illis visum est, credo, suspectum, quo quietem suadendam credidi hominibus perturbare volentibus ciuitatem: ob quam rem ambæ partes calumniosissime crediderunt contestationibus appetendum, vt errorem suum compositis mendacijs excusarent. Quod ne in aliquo clementiam vestram lateat, eadem quæ obtulerunt, Actis inserta transmissi; ne quicquam suppressum esse quererentur. Superest, vt apud clementiam vestram nullius partis studijs famuli vestri appetantur absentia, qui semper maiestati vestræ puris seruitijs approbati, ne ab impugnatione † & fauore ambarum partium, vt decebat, credidisse putandum. Dat. VIII. Kal. Februarij.]

Sic igitur (vt dictum est) Honorius Imp. tum Eulalium, tum etiam Bonifacium ad se Rauennam accersit, quo studia partium conuiescerent, dũ quid de alterutrius electione legitima decernendũ esset, scirent alieno arbitrio terminandũ. Ceterum quod nosset Imperator maxime pius res Ecclesiasticas Ecclesiasticæ atque a iudicibus Ecclesiasticis esse tractandas, mox datis litteris, Rauennam conuenire iubet Episcopos. Quibus, vbi illuc conuenissent, Honorius scripta commonitione, eis significauit, ne cum ipsis sederent Iudices, qui Bonifacij electioni præsto fuissent; ne ijdẽ fautores alterius partis, Iudices etiã esse viderentur. Porro ipsa Honorij admonitio, quã Comonitorium appellare consueuerunt, sic se habet: Omnia quidem clementia nostra in præsentem beatitudinem vestræ congrua ordinatione mandauit, vt sequestratis omnibus, vestro iudicio quid obseruari propter quietem populi

HONORIUS
IMP. AD SE
ADVOCAT
VTRAMQUE
PARTEM.

RESRIPTVM
HONORII AD
SYMMACHVM
P. V.

* æque

SYMMACHI
P. VRB. LIT-
TERAR DE
APHTHONIO
MISSO.

† locus obscurus.

* expetebat
ADMONITIO
HONORII
IMP. AD SY-
NOBYM.

deceat, sineretis. Meminimus quoque hoc a nobis in primis, quod æquitas expectabat*, A esse mandatum: Ut hi Episcopi, quos interfuisse eorum ordinationibus constat, & postea subscripsisse, sine iniuria sui, & manente reuerentia, Iudices non sederent, nec vllum præstare testimonium possent; ne non tam nouam prolaturi sententiam, quam seruaturi factum præteritum viderentur. Hi ergo (sicut superius diximus) ab ea disceptatione se abstinere debebunt. Illud quoque similiter custodiendum beatitudo vestra cognoscat: nulli parti præiudicium comparatum, quod a nobis antea claruerat constitutum. Cum & celeriter destinata iussa propter quietem populi, pietatis nostræ secuta auctoritate, sumnota sint: nihil hinc aut vindicare pars altera poterit, aut altera formidare. Attendentes ergo iudicium Dei, quod in tali causa vobiscum simul residere manifestum est, examinatis omnibus, id vos custodire decet, quod, infundente cælesti Spiritu, habere Christianæ legis integram reuerentiam possit.] quæ sequuntur, sunt exarata alio caractere: B

ACHILLEVS
EPISC. SPO-
LETINVS IV-
BETVR LOCO
PONTIFICIS
SACRA AGE-
RE.

Hæc Synodus inter se dissentiens præsentem causam terminare non potuit. Vnde venerabilis Imp. Honorius ad Maias Kalendas hoc credidit negotium differendum: & interim propter dies qui imminebant sanctæ Paschæ, utrosque, Bonifacium scilicet & Eulalium ab Vrbe iussit abscedere, & Spoletinum Episcopum Achilleum Romæ sacra mysteria celebrare: Symmachoq. Præfecto Vrbi hoc idem suis scriptis insinuat:

RESRIPTVM
HONORII DE
ACHILLEO
EPISC. SPO-
LETINO.

Magnarum deliberationum non debet citum esse iudicium; nec temere proferenda sunt, quæ seruanda in perpetuum fanciuntur. Sæpe de Episcopis Urbis æternæ altercatione partium sub examine sacerdotum concessa cognitio est: sed ne quod festinum celeritate iudicij proferatur, id clementiæ nostræ sedit arbitrio. At quoniam vicinitas sanctorum dierum Episcopi præsentiam postularer, nec in Vrbe sacratissima fas est Pascharum præsertim dies sine sacerdote celebrare: idcirco, Symmache parens carissime atque amantissime, illustri magnificentia tua Achilleum nos elegisse cognoscat, quem a fauore partium constat esse alienum, qui mysteria sacre obseruationis impletet. Transactis vero festis diebus, ex iudicio sacerdotum, quæ debeant custodiri, consilio maturiore tractabimus. Monemus sane, ut regionum primatibus euocatis, disciplinæ publicæ, quietiq. prospicias: quibus decretorum nostrorum præcepta iubeas aperiri: Ne quis scilicet vllum tumultum, neque seditionem audeat commouere: quam si quis insana persuasione conquiret, non in eos tantum qui in perturbatione fuerint deprehensi, sed in regionum quoque Priores* . . . vindicandum. Nouimus enim quietem publicam facile custodiri, si incentorum cupiditates & fomenta cessauerint.] hætenus ibi, quibus subijciuntur litteræ eiusdem Imp. ad dictū Achilleum Episcopum Spoletinum his verbis: C

* nouerit

Quoniam de Romano sacerdotio propter angustiam temporis, quam dierum solemnitas fecit, quæ abesse Episcopos a suis Ecclesijs non sinebat, dilatatum constat esse iudicium: recte nostra serenitas credidit ordinandum, ut beatitudo tua ad venerabilem Urbem congrua deuotione festinet, quatenus S. Paschæ dies, ea quæ conuenit quiete, cum solemnitate consueta, populis representes: nec consuetudini obsit, quod differri Synodum multiplex necessitas fecit. Illud sane in primis ac præcipue commonemus, ne vquam vlla illorum mentio fiat, de quibus constat suspensos esse iudicio.] hætenus Honorius ad Achilleum. D

HONORII
IMP. EPI-
STOLA AD A-
CHILLEVM.

Dedit tunc idem Honorius Aug. ad Senatum quoque de recipiendo Achilleo eiusmodi litteras:

EPISTOLA
HONORII
IMP. AD SE-
NATVM.

Scimus, Patres Conscripti, a vobis cunctationem nostram non posse reprehendi, quibus semper in re omni probatur Conciliorum iudicijq. maturitas. Nec sane de summis citata debuit & potuit esse sententia; quam ut æternam, ita probabilem ex omni parte decet esse perfectam. Inter Episcopos, quos in Vrbe sacratissima fauentium studia & partium voluntas elegerat, ab omnibus qui aderant sacerdotibus iusseramus audiri: & aliquoties iterata cognitio est. Verum cum longiores moras examinatio tantæ cognitionis afferret, & plura inquisitio iudicij diligens inueniret, quibus finis citus non posset imponi, & festorum dierum celebritas celeritatem definitionis exposceret: ne quid temerarium promeremus, rem omnem credidimus differendam. Missus itaque est Achilleus vir religiosus Episcopus Spoletinæ ciuitatis, per quem sanctorum dierum celebritas imploretur. Amplitudinis vestræ est, popularium mentes ad quietem consilij salubriter retinere, cum probabilem ac necessariam dilationem nostram dubitare nequeatis. Dat. Idibus Martij.] Ad populum vero ita scripsit idem Augustus: E

Fidei

A Fidei curam, Quirites optimi, maximam iudicantes, nihil festinum aut immaturum credidimus proferendum. Ea enim in causa religionis decerni censemus, quæ sine errore ac reprehensione sententiæ ab omnibus comprobentur. Itaque cum in cognitione, quam de Episcopis, qui in Vrbe fuerant constituti, sub iudicio sacerdotum intentionis hæreret ambiguum, nec, nascentibus subinde causis, finis certantibus studijs posset imponi, ac diu de rebus varijs deliberatio nostra penderet; futuram cognitionem ad integrum sacerdotum numero pleniore consilium*, omne negotium constituimus differendum; ut causa ex omni parte librata, transactis Paschæ diebus, terminum, quem æquitas & religio poscebat, acciperet. Simul, quia de sacerdote nihil poterat definiri, temporarie elegimus qui reuerentia sacris diebus mysteria celebraret; ut ibi, Quirites, ad honorem sacre Urbis præsto esset solemnitas sacerdotis. Quare imitati patientiam vestram, placidis animis quæ pro pace publica suademus, accipite: sanctorum cultus dierum debita tranquillitate transcurrat: quietem publicam seditio nulla perturbet: fauor proprius circa nullum, qui notetur, appareat. Decet enim, suspensis sensibus, omnia nostro integra reseruare iudicio; nec furore quodam, sed debita probitate expectare potius quam poscere sacerdotem. Quod si prauos incentores secuti, turbarum tumultus potius quam quietem ac modestiam legeritis, quibus fauetis, monstrabit: non solum vobis, sed & auctoribus vestris, quorum consilij inhæretis, periculum salutis, ad quod nos compellitis, imminet. Neque enim venia dignus est, qui ab improbitate humanitatis nostræ monitis non potest retineri. Dat. Idibus Martij.]

HONORII
IMP. AD PO-
PVLVM EPI-
STOLA.

* Concilium

Dum ista agerentur in Vrbe; quo ad dirimendam tantam causam plenior Synodus haberetur, Honorius Imperator studiosissimus Christianæ concordia, Episcopos alios hinc inde ad dilatam Synodum statuit congregare: qua de re ad diuersos sanctissimos Episcopos litteras dedit; inter alios vero scripsit etiam ad S. Paulinum Nolanum Episcopum, quem ob egregiam sanctitatem doctrinamq. plurimi faciebat: eum enim & ante ob eandem causam litteris ad Synodum accerserat; sed morbo ille detentus minime accedere valuit: modo vero, ut omnino veniat, his rogat litteris, quibus quantæ esset Paulinus æstimationis, probe intelligere possumus. Epistola autem Honorij ad eum data sic se habet ex eodem petita codice:

HONORII
IMP. ALIOS
VOCAT EPI-
SCOPOS AD
SYNOBYM.

Sancto ac venerabili Patri Paulino Episcopo. Tantum fuit apud nos certa sententia, nihil ab his sacerdotibus, qui ad Synodum conuenerant, posse definiri, cum beatitudo tua de corporis inæqualitate causata, itineris non potuit iniuriam sustinere. Et propter absentiam sancti viri non quidem obtentura, interim tamen vitia gratulantur, cum praua & D vetus ambitio & cum benedicto viro sanctæq. vitæ diu velit habere certamen, ut contra hæc Apostolicæ institutionis bona, de præsumptis per vim parietibus existimet confidendum. O vere digna causa, quam non nisi coronæ tuæ beata vita designat. Dilatum itaque iudicium nunciamus, ut diuina præcepta ex venerationis tuæ ore promantur, qui ea secutus implesti: nec potest alius eorum præceptorum lator existere, quam qui dignus Apostolicis disciplinis est approbatus. Specialiter itaque, domine sancte, merito venerabilis pater, iustus Dei famulus, diuinum opus, contempto labore, tributum hoc nobis visitationis tuæ (si ita dicendum est) munus indulge: ut postpositis omnibus, quantum temperantia & his tranquillitas suffragantur, Synodo profuturus, sine intermissione etiam desiderijs nostris & benedictioni, quam cupimus, te præstare digneris.] hæc ad Paulinum Honorius. Idemq. ad Africanos Episcopos eadem ex causa has litteras dedit, quibus eos vocauit ad Synodum Idibus Iunij Spoleti habendam:

EPISTOLA
HONORII
IMP. AD PA-
VLINVM NO-
LAN. EPISC.

Serenitas nostra in omnibus causis, tamen præcipue in his quæ ad venerabilem religionem pertinent, propensum cupit habere iudicium. De sacerdotio Urbis æternæ exorta contentione, etiam trans maria credimus esse nunciatum, quod a paucis non potuit terminari. Ideo multorum constat necessarium esse iudicium. Quapropter sanctitas vestra, quos vitæ bonum & legis doctrina commendat, intra diem Id. Iuniarum ad Spoletinam ciuitatem, amputatis excusationibus, properare dignetur: ut id quod veritas & religionis norma dictauerit, Deo pariter cunctorum mentibus inspirante, sententia iudicetur; ne diutius Apostolicæ sedis sacerdotum differatur.] hæc ad Episcopos Africa. Priuatas vero idem Imperator ad Aurelium Episcopum Carthaginensem his verbis scripsit litteras dedit:

HONORII E-
PISTOLA AD
EPISC. AFRI-
CANOS DE SY-
NODO SPOLE-
TI COGGENDA

Aliam quidē veniendi causam optaueramus euenisse, ut desiderato benedictionis tuæ
Annal. Eccl. Tom. 5. Oo 2 frue-

EPISTOLA
HONORII AD
AVRELIVM
EPISC. CAR-
THAGINEN-
SEM.

* proderunt
potuerunt
locus obscurus.

LITTERAE
HONORII AD
DIVERSOS E-
PISCOPOS A-
FRICANOS.
* VITA
† locus obscurus.

CVR SYNO-
DVS CELE-
BRARI DE-
SIIT.

RELATIO
SYMMACHI
AD CONSTAN-
TIVM.

EVLALII TE-
MERITAS.

frucemur aspectu. Sed quia aduersus Papam vrbis Romae ambitio reprehendenda certamen indixit, & sanctam vitam in Episcopo aestimat non requirendam; ceptum super hac discussione iudicium non minor numerus sacerdotum, quam Synodi consuetudo deposcit, in plures doctissimosq. viros, quorum sanctitas tua princeps est, prorogauit. Neque enim praemia castitatis & meriti, summotis vitijs, quae respuit diuinæ religionis sacrosancta praecipio, per alios quam tales viros oportuit reuelari. Et quamuis sufficerent domini germani mei Aug. Principis scripta: poterunt * etiam in ea tantum, quibus aduentum sanctitatis tuae pariter adiunxi. Quæio itaque, domine sancte pater merito venerabilis, vt duplex beneficium tribuatis, & desideratae nobis benedictionis tuae, & necessarij pro habitudine iudicij proferendi, intermissis omnibus (Dominum intuens) de eius sacerdote firmando labor veniendi non debet recusari, praestare dignetur.] hæc ad Aurelium Imperator: qui & alias addidit ad celebriores Africae Episcopos, nempe ad S. Augustinum & alios hic descriptos, ea de re singulas singulis litteras dans, iisdem tamen verbis conscriptas: nomina autem omnium, ad quos Honorius scripsit, hæc ibi recitata leguntur, Augustinus, Alypius, Euodius, Donatianus, Siluanus, Nouatus, & Venerius. litteræ vero sunt huiusmodi:

Peruenisse ad venerationem tuam, certa est pietas nostra, certamen aduersus Papam vrbis Romae, vitia cum castitate pugnare, & huiusce rei tam diuturnum esse conflictum, vt inter tot sacerdotes, qui ad Synodum conuenerunt, quibusdam dissensionibus nondum potuerit, Apostolica praecipione firmata, ita * praeferrî, quam tantum se interdum beneficiare † astipulanti quoque ea parte, quae disceptat, sine dubitatione consensisset: vt plane fuerit manifestum, expectari tuae iudicium sanctitatis, in cuius praesentia promenda sententia differretur, qui merito vitæ praecedens, recte etiam ex transmarinis regionibus, vt iudicare possis, expecteris. Sed quamuis sacra domini germani mei Augusti Principis ad Italiae Synodum euocans auctoritas non negligenda prouenerit, socianda specialiter etiam serenitatis nostrae scripta iudicamus: quibus precor, vt desiderabilem aspectum benedictionis tuae sine excusatione concedens, omnipotenti Deo gratum iudices hunc laborem, & pro proximo sacerdote, & pro sanctae vitæ meritis sententiam prolaturus, remunerationem vexationis huius in praemio diuino intelligas constitutam. Dat. III. Kal. Aprilis, Ra-uennæ.] hæc ipse.

Quod autem ait, alias ante litteras esse datas ad ipsos Episcopos per germanum suum, Honorius Imperator Constantium intelligit, cui ob praclaras res gestas aduersus tyrannos sororem suam Gallam Placidiam dedit uxorem; eundemq. in collegam Imperij cooptatum, germani habuit loco. Ceterum non Africanos tantum, sed & Gallos Episcopos Honorium praesentes Synodo esse voluisse, ipse testatur alijs litteris inferius recitandis.

Quod autem indicta Synodus fuerit intermissa, nec ad effectum perducta, Eulalij temeritas causa fuit; iustoq. Dei iudicio factum est, vt suis operibus, absque alio nouo iudicio & tot sanctorum Patrum fatigatione, in semetipsum sententiam suae repulsionis, licet nolens, ipse proferret: quomodo autem id acciderit, Symmachi Praefecti Vrbis relatio ea de re ad Constantium missa declarat, quam decimo Kal. Aprilis scripsit his verbis:

Quaecumque subito, nullo opinante, proueniunt: nec ad culpam Iudicis referri possunt, & populum rationis ignarum insperata nouitate perturbant. Vir namque religiosus Eulalius quintodecimo Kalend. Aprilis Vrbem, me nesciente, meridianis horis ingressus est: quem credidi aliquod secum pertulisse praecipium. Verum eodem die circa vesperum Spoletinus Episcopus, missis litteris, me credidit admonendum, quod sacra ad se manantia in Vrbe die sancto Paschæ iussus sit celebrare. Quod praecipium ante penitus ignorauit, domine semper illustris & in cunctis magnifice, meritoq. sublimis ac praecellse patrone. Quod cum mihi prius S. Eulalij innotuisset aduentus; statim parendum credidi inuictissimi Principis imperatis. Verum cum interdicto die Vrbem S. Achilleus esset ingressus, commotio exitit populorum: vt ab vna parte multitudo armata ferro & telis ad forum militari habitu conueniret. Et cum, conuocatis proceribus, processissem, vt habito tractatu pro quiete Vrbis, populum alloquendo compecerem; primo ad conuentum venerunt. deinde cum expectaretur S. Achillei praesentia, vt quae iussa fuerant publicaret; multitudi-
ne resistente, venire non potuit.

Et cum ad forum Vespasiani tã ego, quam vir spectabilis Vicarius, perurgente populo, fuisset ingressus, vt quietem vtriusque partis multitudini suaderemus: subito armati ferui

telis

telis & saxis, aliquanti etiam ferro, populū partis Eulalij aggressi sunt, qui inermes conueniant, vt quod praecipium de Episcopo Spoletino esset, agnoscerent: quosq. ita fauciauerunt qui parati aduersus imparatos venerant, vt me quoque & virum spectabilem Vicarium crederent appetendos, dum scditioso furore nullam admittunt penitus rationem; nisi ad liberandum nos Diuinitas affuisset, egressiq. per secretiorem partem icium saxorum & impetum conspirantis multitudinis vitaremus, minime potuissimus euadere: quorum maiorem partem in seruis constat fuisse, ex quibus aliquanti agniti atque tenti sunt audiendi. Vnde quid partium mearum fuit, excellentiae vestrae suggerere properaui: vt certum finem, rebus cognitis quae gesta sunt, magnitudo vestra decernat.

Cum ita S. Eulalius fuisset ingressus, & tertia die secutus esset Episcopus Spoletinus, nec aliqua ad me data virtutum vestrarum, quae sequerer, praecipia venissent; perturbatio totius plebis, quae in se & in periculum Iudicij sauiret, exorta est: & in celeri responso ante diem venerabilem Paschæ quid fieri debeat, iusseritis; minantur se populi inuicem pugnuros, dum de Lateranensi basilica alterutrum se existimant excludendos. Ne quid igitur aduersi, quod sublimitatis vestrae felicitas auertat, eueniat: peto vt euidenti praecipio excludi furiosae contentionis periculofam pertinaciam censeatis. Data decimo Kalend. Aprilis.] Eulalius itaque, qui contra decretum Imperatoris ante definitum iudicium per Episcopos ad Synodum cogendos ausus est ingredi Vrbem, & publicae seditionis occasionem praebere, se ipsum ea inuasionem effecit indignum (vt dicetur inferius) Romanæ Ecclesiae Pontificatum.

His perceptis, Constantius in hunc modum rescripsit ad Symmachum:
Vt certa possimus quaeque cognoscere, & factionum auctores fidei nuncio & inspectore non lateant, Cancellarium nostrum Vitulum direximus, vt domini inuictissimi Principis affatus atque iudicium ad eximietatem tuam & ad populum celeri festinatione deferret. Illudq. monemus, vt quicquid sacris auctoritatibus continetur, nulla temeritate violetur; & quae praecipia sunt, effectui celeri mandetur instantia: ne Augusti clementia, quod nunc agnoscit distulisse, comoto maiestatis suae vigore emendare nõ differat.] hæc Constantius.

Cum itaque ipsius Constantij opera, de his singulis quae in Vrbe per Eulalium gesta essent, Honorius Imp. certior factus esset: rescribens ipse Imperator ad Symmachum Vrbis Praefectum, mandat Eulalium pelli ex Vrbe, ac in ceteros delinquentes iuxta conditionem cuiusque status animaduerti. In hunc enim modum de his Honorius Imperator VII. Kal. Aprilis scripsit ad Symmachum:

Cum ad sanandum primae perturbationis errorem, hoc genus consilij clementia nostra reparanda pacis cupida reperisset; vt donec de confirmatione Vrbani sacerdotij sententia procederet absoluta, vterque eorum, quorum causa tumultus antea concreuisset, a sacratissima Vrbe conuersione seiunctus, futuri iudicij expectatione penderet, & spatio, quo contineretur alteruter, euidenter expresso: æquo animo dissimulare non possumus; praecipis clementiae nostrae publicum pene bellum, quo calcarentur, indictum: mouendi eius caput Eulalium, qui iussa transcendit, existisse, secundum ordinem praecipiorum paulisper abesse non passum, Symmache parens carissime. Vnde sublimitas tua hoc nos stauisse cognoscat, vt & salubris superior ordo praecipii, & moderata Synodi ordinatio deberet custodiri: quod aliter fieri non posse censemus, nisi Eulalius omnimode vrgeatur: vt omni celeritate ab Vrbe discedens, insolenti populo praesens incitamenta non praebet, nec innocentibus causa mortis existat: cui esse dubium non debebat, si in hac praesumptionis obstinatione durauerit, non solum de statu suo iudicium iam prolatum, verum etiam de salutis discrimine proferendum: culpae enim nullam veniam iam meretur, quam, cum praedicitur, non cauetur: Nihil ex hoc excusationis habiturum, quod eo inuito, a plebe afferat retentari. Si qui autem ex numero clericorum communicandum Eulalio, iudicio pendente, censuerit; pari se sciat sententia esse damnandum: Laicos vero, qui post interdictam mansuetudinis nostrae communionem Eulalio putauerint expetendum, honestioris loci poenam proscriptionis, seruos vero capitis esse subituros, nec ab hoc periculo dominos exuendos: primates vero regionum, nisi spiritum plebis inconditae domuerint ac frenarint, sciant se raptos, vltimo iudicio esse subdendos. Spoletinus autem Episcopus (sicut dudum fuerat definitum) sanctis Paschæ diebus ordinem festae solemnitate implebit, cui ad celebranda mysteria Lateranensem ecclesiam soli patere decernimus, reliquis, qui hoc praesumere voluerint, propulsatis. Sane vt praedictus sacerdos Spoletinae ciuitatis in loco eius sanctorum mysteriorum ordinem completurus suscipi debeat, admonemus. Per omnes vero

CONSTANTII
RESCRIPTVM
AD SYMMA-
CHVM VRB.
PRAEF.

HONORII
IMP. RESCRI-
PTVM AD
VERSVS EV-
LALIVM.

Titulos & loca, quæ conuentu celebri frequentantur, hæc quæ statuimus, proponuntur: vt vniuersis liqueat, & noluisse nos turbidum aliquid perpetrare, & ad hoc vt turbata componi debeant, opperiri. Sciat sane sublimitas tua, Primiscrinium, & reliquum Officium, quod tuis actibus obsecundat, non solum grauissimæ multæ dispendijs affigendum, sed & supplicium capitis sortiturum, nisi enixa opera commodata, statutis clementiæ nostræ præbere maturarit effectum. Dat. VIII. Kal. Aprilis, Rauennæ.] hæcenus re-scriptum Honorij.

De his autē hæc in libro de Romanis Pontificibus in Bonifacio: Eulalius eo quod ordinatus fuisset in basilica Constantiniana, & introiuit in Urbē, & baptizauit, & celebrauit Pascha in basilica Constantiniana: Bonifacius vero (sicut consuetudo erat) celebrauit baptismum Paschæ in basilica sanctæ martyris Agnetis. Hoc audito Augusti vtrique miserunt, & eiecerunt Eulaliū; & missa auctoritate, reuocauerunt Bonifaciū, & constituerunt Episcopum: Eulaliū vero miserunt foras in Campaniam.] hæc ibi. De rebus vero per Eulaliū perperam gestis relatio Symmachi habet, quæ his verbis describitur in eodē codice Vaticano:

Domino semper illustri & per cuncta magnifico, meritoq. sublimi ac præcelso Constantio Symmachus.

Vbi primum sacra Domini nostri inuictissimi Principis præcepta perlata sunt, statim (vt conuenerat) debitum tribui famulatum. Sed Eulalius ea obstinatione, qua sine præcepto sacro Urbem ingressus est, etiā egredi constrictus per omnes potestates, pari pertinacia detrectauit. Nam vespertinis horis per Officium Urbanum, id quod præceperat inuictissimus Imperator, ea die, qua perlatum est, ei innotuisse agnoscitur, domine semper illustrissime & sacratissime, magnifice, meritoq. sublimis, ac præcelse patrone. Quo lecto, mandauit se diligentius tractaturum: nec tamen instanter admonitus exire curauit. Alia vero die rursus per omnem apparitionem etiam nocturnis horis admonitus, collecta multitudinem, Lateranensem basilicam ausu temerario credidit inuadendam. Verum habito tractatu cum proceribus, omnibus Officijs destinatis, vt pelleretur, iniunctum est. Nam & vir spectabilis Vicarius ad eandem basilicam ire decreuerat; sed primo accedere præ nimio terrore non potuit. Ego autem tam Corporatis directis, quam omni Officio, ideo illuc ire non potui, ne quis mihi æmulus faceret religionis inuidiam. Tamen salua excellentia vestra, irruentibus pluribus Corporatis & Maioribus regionum, qui præceptis Imperialibus seruiunt, de eadem ecclesia fugatus Eulalius, de Vrbe expulsus est, atque adiunctis apparitoribus, illuc directus, vbi iussus fuerat residere. Mandatum etiam, vt vir religiosus, sanctus Achilleus Episcopus cum quiete quæ iussa sunt, illo eiecto, sine strepitu populi, pro sanctorum dierum reuerentia celebraret. Nam ad custodiam basilicæ Lateranensis apparitores apposui, ne cui alij redderetur. Partis quoque Eulaliij aliquanti capti clerici seditionis auctores: de quibus quid iubeatur, expecto. Et quoniam de his interim quæ gesta sunt, vniuersa virtutibus vestris credidi suggerenda: quicquid sequentibus diebus pro quiete Urbis, quam vestra felicitas regit, suggestam fuerit, sigillatim pro rerum fide & ordine melioribus indicijs nunciabo.] hæcenus relatio Symmachi ad Constantium, qui de iisdem certiore facere Honorium Imperatorem minime cunctatus est. Cum vero omnia quæ temeritate Eulaliij in Vrbe gesta essent, Honorius Imperator satis aperte percepisset, ad Symmachum huiusmodi litteras dedit:

Moderatione præcipua egit nostra serenitas, ne locum posset inuenire præsumptio. Dei enim iudicio venerabilium sacerdotum est dilata cognitio: vt quicquid religio, quicquid veritas postulabat, absque vlla perturbatione hoc disceptatio trāquilla decerneret. Sed per Eulaliū vsurpatione contra sententiam venerabilis Synodi multa illicite commissa fuisse, relationis textus edocuit: qui præsentia sua causam furoris populo sumministrans, totum perire voluit, quicquid moderatio nostra conseruat. Nam cum ordinatione nostra, & sententia Episcoporum, quorum in Synodo maior se multitudo collegerat, consensu etiam partium & professione id fieri definitum esset; vt sciret se specialiter esse damnatum, quicumque ad incitandum populum Urbem fuisset ingressus: oblitus sui, probauit ex præsentia facto, quale videatur habuisse principium. Quoniam ergo recte hunc, post tot admissa, Vrbe constat esse depulsum; ad quam eum accedere non debere, clementiæ nostræ & Episcoporum videretur statuisse iudicium: Bonifacium venerabilem virum Episcopum, ad cuius moderationem auctoritatem nostram recte censuimus iungendam, Symmache parens carissime & amantissime, sublimitas tua Urbem ingredi debere, nos statuisse cognoscat:

vt sub

vt sub eius gubernaculis religiosæ legis reuerentiâ moderatione solita compleatur. Data III. Nonas Aprilis. Accepta sexto Idus Aprilis.]

Post hæc autem Bonifacius pacifice in Urbem redijt; de cuius ingressu hæc habet relatio Symmachi Præfecti ad Imperatorem his verbis:

Quæcumque Deo auctore firmantur, merito diuino pietatis vestræ iudicio firmantur. Nuper namque, cum ad me famulum vestrum sacra clementiæ vestræ emanasset auctoritas, quasi ambiguitate summo, venerabilis viri Bonifacij Episcopi maiestas vestra sacerdotium roborauit. Tam grata vniuersis, quæ iussa sunt, extitere, vt hoc & ordo amplissimus & Romanus populus comprobaret, Domini Imperatores Honorij & Theodosij, pij, felices, inuicti, triumphatores semper Augusti. Nam cum statuta cælestia per me essent recitata populis, & edictis ex more positis publicata, tantus feruor & lætitia totius extitit ciuitatis,

vt scilicet & religionem redditam, & præstitam quietis securitatem omnes gratulatione congrua testarentur. Interiecto itaque biduo, Urbem supramemoratus venerabilis Episcopus, omni accurrente plebe, ingressus est, sicut serenitas vestra constituit: Officij quoque mei obsequia minime defuerunt; nec iam aliqua dissensio remanet populorum; & omnes diuino iudicio, & maiestatis vestræ acqueuerunt voluntati. Cessantibus ergo studijs, omnes quod præcepto Dei admoniti statuitis, sentire cœperunt; atque acclamantibus quæ subiecta sunt, gaudij sui causas plebs Romana testata est, ac serenitati vestræ gratias in dies singulos agere non desistit; quorum prouiso sicut pacem Urbis tuetur, ita quietem Urbis restituit, populoq. concordiam.] hæc Symmachus. Ceterum licet ista iusserit Honorius Imperator; tamen ex Synodo ducentorum & quinquagintaduorum Episcoporum Eulaliū esse depositum, habet liber de Romanis Pontificibus, verum non ex transmarinis Ecclesijs, vt litteræ paulo post describendæ declarant.

En habes, lector, de schismate Eulaliij, ab eius ortu vsque ad exitum ex epistolis vltro citroq. datis compaginatam historiam. sed quæ post hæc secuta fuerint, ex alijs rursus epistolis idem codex Vaticanus certam cognitionem exhibet: quibus in primis significatur, quod inter hæc Honorius Imperator cum pacata cuncta sedataq. comperisset; confestim, ne Episcopi transmarini in Italiam nauigare fatigarentur, primum ad Largum Proconsulem Africa scripsit septimo Idus Aprilis his verbis:

Victor Honorius inclytus Imperator semper Augustus Largo Proconsuli.

Inter omnes curas, nec illa nos minus sollicitat, quam pertinere ad sacerdotium iudicamus. Cum enim de confirmando Episcopo Urbis æternæ controuersia tractaretur; atque hi qui in vnum positi erant Episcopi de tanto negotio, paucos se existimauerint ad sententiam proferendam: placuerat (sicut sacri apices cucurrerunt) vt ex Africanis & Gallicanis prouincijs plures Episcopi commearent. Ea videlicet ratione, ne medio tempore quicquam prælumeretur: id quod nostra sententia ordinauerat, & quod statuisset Synodi sententia videbatur. Sed his omnibus despectis, Eulalius sola vsurpatione moram credidit occupandam: quem (sicut decebat) nostra auctoritate constat expulsū, ac sanctum Bonifacium Episcopum roboratum. Et quoniam consumptum negotium est, incongruum nostra clementia iudicauit, si Episcopi nauigationis & itineris iniuriam paterentur. Vnde sciat spectabilitas tua Synodum fuisse solutam. Admone igitur, præmissis sacris affatibus, auctoritate tua singulos sacerdotes, vt sciant hanc ordinationem esse seruandam, quæ continet, vt quisque in Ecclesia sua orationibus vacet, vt conuenit; propterea quod causa optimo iudicio iam terminata videatur. Data sub die VII. Idus Aprilis.] hæc Imperator ad Largum Proconsulem: qui mox ad Aurelium Carthaginensem Episcopum scripsit his verbis, eadem significans, quæ acceperat litteris Imperatoris:

Domino parenti honorabili Aurelio Episcopo Largus. De merito sacerdotis, quem suis Dominus idoneum probauit, scias sublatum esse certamen. Sanctum igitur ac venerabilem virum Bonifacium Urbis Romæ Episcopum firmavit clementia Principalis, cuius electione dudum sanctitatem tuam præcepit acciri, sicut sacri testantur affatus sui cum veneratione prolati. Oportet igitur populos Ecclesiarum tuas festinanter inuisas, cui nauigationis est dempta necessitas. *et alia manu:* Incolumem te Domini fauor præstet annis compluribus, domine pater merito honorabilis.] hæc Largus Proconsul ad Aurelium Episcopum Carthaginensem; qui in eandem sententiam (vt acceperat ex Honorij Imp. litteris) ad ceteros abientes Episcopos antea conuocatos ad Synodum scripsit epistolas: ne videlicet, re iam absoluta, peregrinationis fatigarentur itinere.

Bonifa-

RELATIO
SYMMACHI
AD CONSTAN-
TIUM.

RELATIO
SYMMACHI
AD CONSTAN-
TIUM.

RELATIO
SYMMACHI
AD CONSTAN-
TIUM.

RELATIO
SYMMACHI
AD CONSTAN-
TIUM.

RELATIO
SYMMACHI
AD CONSTAN-
TIUM.

RELATIO
SYMMACHI
AD CONSTAN-
TIUM.

RELATIO DE
BONIFACIO
IN SEDEM RE-
STITUTO.

RESCRIPTVM
HONORII AD
LARGVM PRO
CONSVLEM.

LARGI PRO-
CONSVLEIS
AD AVRELI-
VM EPISCO-
LA.

BONIFACIUS
CONSULTVS
RVS FVTVRIS
MALIS SCRIP-
SIT AD IMP.

BONIFACII
EPISTOLA
AD HONOR-
RIVM IMP.

BONIFACIUS
PAP. HONO-
RIO COM-
MENDAT
ECCLESIAM.

MYTHOLOG
DE HONOR
CIVITATE
MAGNVS

HONORIVS
DE RE
SCRIPSIIT
HONORIVS
AD BONIFA-
CIVM.

Bonifacius itaque regressus in Vrbeni, quæ suarum partium erant, obire sollicita cura non destitit; atque illud in primis, vt schismate confissam Ecclesiam consolidaret, ciuesq. in mutuam concordiam restitueret atque firmaret. Cum vero in his plurimum laborasset, in morbum incidit grauem, adeo vt non nihil periculi obitus immineret. Sed Dei ope aliquantulum conualecens, cum didicisset experimento male esse consolidatam Ecclesiam Romanam concordiam; eam quibus posset adminiculis fulcire curauit: & consulens in futurum, ne post suum obitum grauiori scissura eadem distraheretur Ecclesia, de his sollicitus in hunc modum scripsit ad Honorium Imperatorem:

Bonifacius Episcopus Honorio Imperatori:

Ecclesiam me, cui Deus noster meum sacerdotium, vobis res humanas regentibus, deputauit, cura constringit, ne causas eius, quamuis adhuc corporis incommoditate detinear, propter conuentus, qui a sacerdotibus vniuersis, & clericis, & Christianam plebis perturbationibus agitantur, apud aures Christianissimi Principis desim. Siquidem secus quam oporteat, eueniat, non vos id facere, qui cuncta aqua moderatione componitis: sed nos per nostram tacentem desidiam videbimur, quod ciuitatis quietem, Ecclesiam pacem peruertere valeat, admisisse. Cum enim humanis rebus diuinam cultor religionis, Domino fauente, præsideas: nostra culpa erit, si non id sub vestra gloria (quam certum est diuinis semper rebus animo promptiore fauisse) firmo ac stabili iure custodiat, quod per tot annorum feriem, & sub illis etiam Principibus obtinuit, quos nulla nostra religionis cura constrinxit, id est (vt si densus vtar licitis) vt sub vestra Imperio clementiam minime quæ sunt illicita formidentur. Ipsa enim Ecclesia deuotionem tuam (Christianissime Imperator) meo quidem sermone, sed suo venerabili appellat affectu, quam Christus Deus noster vestri fidus victor & gubernator Imperij vni desponsatam sibi & intactam virginem seruat; ne in eam aliquos patiamini insidiantium proccillarum fluctus inlidi, & quietam faciem tempestatis insolite rumore turbari, gloriosissime & tranquillissime Imperator Auguste.

Ipsa ergo (quæ vni desponsata, vestra tamen mater est) Ecclesia, hac pietatem vestram legatione, quam suis sacerdotibus commisit, appellat; præterita, præsentiaq. repetit: Vobis (inquit) gloriose imperantibus, creuit meus, qui modo tuus est populus, tam fides Deo, quam tibi, qui es Princeps Christianus. Ecce enim inter ipsa mysteria, inter preces suas, quas pro vestri felicitate dependet Imperij, teste (apud quem & de cuius sede agitur) S. Petro, sollicitis pro religionis obseruantia vocibus clamat: cum sollicita petitione miscetur oratio, ne hos in varias res semel euulsa distrahat a cultu solito, tentatore sollicitante, discordia. Angeretur pluribus, Princeps Christianissime, mater Ecclesia, nisi apud te suarum esset secura causarum; & nisi in oppressionibus idolorum, in hæreticorum correctionibus, fide tua, diuino cultu pariter cum Imperio semper florente, vicisset. Habet refugium, pium tuam mansuetudinis animam, cum suam religionis veneratione coniunctum; cum quicquid huic proficiat, vos agatis, & conferatis fratribus & sacerdotibus meis probatissimis viris, a me & ab omnibus, qui Ecclesiam faciunt, huiusmodi legatis: quibus precamur, sacra causam religionis prosequantibus, in Vrbe vestra mansuetudinis hoc animo, quo postulatis annuitis, in perpetuum statum vniuersalis Ecclesiam constitutis. Dat, Kalendis Iulij.]

His Bonifacii litteris perceptis, Honorius Imperator ad eundem in hunc modum rescripsit:

Victor Honorius inclytus triumphator semper Augustus, sancto ac venerabili Bonifacio Papæ Urbis æternæ. Scripta beatitudinis tuæ debita reuerentiæ gratulatione suscepimus: quibus recensitis, egimus omnipotenti Deo maximas gratias, quod sanctimoniam tuam post longum incommodum optatæ redditam didicimus sanitati. Et ideo reuertentibus venerabilibus viris, gaudium nostrum sacrorum apicum attestacione signamus, ac petimus, vti quotidianis orationibus Apostolatus tuus studium ac votum suum circa salutem atque Imperium nostrum dignetur impendere. Illud autem pietati nostræ satis placitum esse cognosce, quod sanctimonia tua de Ecclesiarum aut populi perturbatione sollicita est: quæ vt ne aliqua ratione possit euenire, satis clementiam nostram credit esse prouisum. Denique beatitudine tua prædicante, id ad cunctorum clericorum notitiam volumus peruenire, vt si quid forte religioni tuæ (quod non optamus) humana sorte contigerit, sciant omnes ab ambitione esse cessandum. At si duo contra fas temeritate certantes, fuerint ordinati; nullum ex his futurum penitus sacerdotem: sed illum solum in sede Apostolica perman-
rum,

A rum, quem ex numero clericorum noua ordinatione diuinum iudicium & vniuersitatis consensu elegerit. Vnde id obseruandum est, vt omnes tranquillam mentem & pacificos animos ex serenitatis nostræ admonitione custodiant, nec aliquid, seditiosis conspirantibus, tentare conentur: cum certum sit, nulli partium sua studia profutura.] hæc Honorius Imperator ad Bonifacium de futura sede vacante sollicitus. Etenim Eulalius vna cum suis apud Antium non longe ab Vrbe exul agebat in ecclesia S. Hermetis, opperens obitum Bonifacii longa ætate & mala valetudine fracti ac debilitati. Verum ipsum Eulalium Nepefinam Ecclesiam postmodum factum fuisse Episcopum, habetur in Pontificali volumine.

Hæc autem omnia de causa Eulalij & Bonifacii hætenus scriptis epistolis & rescriptis Imperatorum certa atque adeo explorata fide reddita memoria repetens, risum contine, lector, dum audis, quod qui inter Nouatores profitetur a historia patrè, ait, Eulalium a maiori parte cleri & populi electum, tantæ fuisse modestiæ, vt sponte cederet, licet ipse sciret ad se Pontificatum iure pertinere: Bonifacium vero superbum & impium, alienam sedem inuasisse. Vides quem sectentur infelices ab Ecclesia deuiantes historicum. sed sinamus, sententia Domini, cæcum & ducem cæcorum in his & alijs innumeris in qualibet ferme pagina delirantem: nos cœpta prosequamur.

Hanc ipsam quidem dissensionem Romani cleri in nouo creando Episcopo post Zosimum, Pelagiani hæretici, atque in primis Iulianus Episcopus Capuanus in Catholicos obiectare consueuerunt: ad quem hæc respondens S. Augustinus b, eiusmodi illudit dilemmate: Memento sane quemadmodum de constituendo Episcopo dissensionem populi Romani insultrabundus obiectas: quod abs te quæro vtrum homines sua fecerint voluntate. Quod si negas, quomodo liberum defendis arbitrium? Si autem fateris, quomodo eam vocas vltionem Dei, atque a vestro dogmate exorbitas, dum putari diuinitus vindicatum affectas? An tandem aliquando concedis, quod obstinatissima contentione negaueras, occulto Dei iudicio fieri, vt in ipsis hominum voluntatibus inueniatur aliquid, quod & peccatum sit, & poena peccati? Hoc autem nisi in ista tua sententia sapuisses; nullo modo factum hominum, vltionem Dei esse dixisses. Sed quando ante annos plurimos tale tibi quiddam de beato Damaso & Vrscino contigit, nondum Pelagianos Ecclesia Romana damnauerat.] hæc Augustinus: ex quibus plane colligitur, in his Romanæ Ecclesiam perturbationibus, cum dire exagitaretur Eulalij schismate, eundem Iulianum Episcopum, Pelagianorum patronum, ea pro hæresi stabilienda habuisse scripta præ manibus, quorum ante, cum de Zosimo ab eo calumniam passo egimus, anno superiore meminimus. Sed quod ratio temporis exigit, hic modo de eo pluribus agendum est.

Diximus superius, duas ab eodem Iuliano epistolas esse scriptas, eandemq. cū hæresibus etiam calumnijs refertas, quibus cum Orthodoxos omnes, tum præsertim Ecclesiam Romanam proscidit: quarum alteram Romanam, Thessalonicam vero alteram misit. In ea vero Romam allata c portentosis Catholicam Ecclesiam calumnijs infamauit, dum in primis diceret, Catholicos omnes asserentes ex Adæ peccato naturam esse corruptam, sapere cum Manichæis: insuper dicere eosdem, mentitus est, nuptias non esse ex Deo; quod & S. Augustinum sensisse, calumniatus est; necnon etiam eosdem affirmare, prolis generationem ex diabolo esse; itidem eos asserere, Patres veteris Testamenti numquam a peccato fuisse per emendationem liberatos; quodq. dicerent, Apostolos immoderata libidine pollutos, immo & Christum Dominum nostrum non fuisse immunem a peccato, itemq. baptismum non dare omnem indulgentiam peccatorum. Hæc & alia, quæ dicemus, ille canis impudens non est veritus calumniose impingere Ecclesiam Orthodoxam.

Quidnam amplius? In epistola d ad Thessalonicenses data ipse Iulianus vna cum decem & octo suæ sectæ Episcopis excitare conatus est omnes Orientales Episcopos, vt aduersus Manichæos (ita namque Catholicos nominabat) insurgerent: ad quod vt eos magis magisq. pelliceret, tum Zosimum Papam, tum Romanum clerum præuaricationis redarguit. Sed hæc ex S. Augustino satis diluta sunt in Zosimo anno superiori. Adiecit insuper mendacissime impius dicere, negare Catholicos liberum hominis arbitriū post Adæ peccatum, asserere insuper fatum sub nomine gratiæ; atque eosdem dicere, Deum acceptatorem esse personarum, legem vero datam non ad hominis institutionem, sed ad maiorem damnationem; tradere etiam ipsos, Spiritum sanctum auctorem virtutis in veteri Testamento non fuisse; itemq. Prophetas & Apostolos minime sanctos, sed comparatione aliorum mi-
nus

DELIRAMEN-
TA CENTV-
RIATORVM.
a Illyrici in sua
historia ista deli-
rantem sugillas
auctor.

DE IULIANO
PELAGIANO
IN ROM. EC-
CLESIAM IN-
SVLTANTE.
b August. lib. 6.
contra Iulianum
Pelag. c. 12.

CALVMNIAS
QVIBVS IV-
LIANVS SV-
GILLARET
ECCLESIAM
CATHOLI-
CAM.
c August. contra
epist. Pelag. ad
Bonif. lib. 1.

d August. contra
epistolam Pelag.
ad Bonif. lib. 2.
QVAE ORIEN-
TALIBVS AD-
VERSVS CA-
THOLICOS
PELAGIANE
INSINVA-
RVNT.

fo martyrio coronari . cui Ecclesie presidentem beatum Innocentium si audire voluisses, A iam nunc periculosam iuventutem tuam Pelagianis laqueis exuisses . Quid enim potuit vir ille sanctus Africanis respondere Concilij, nisi quod antiquitus Apostolica sedes & Romana cum ceteris tenet perseveranter Ecclesia?] hæc Augustinus : quibus videas quanti ponderis & soliditatis existerent Romanorum Pontificum reddi solita ad consultationes responsiones ; & quomodo vna instar omnium satis esse ducatur ad confutandas hæreses , & audacem iuvenem infrenandum, Apostolicæ sedis auctoritas .

Sed quod ad petulantis hominis scripta pertinet : mira audacia progressus, primum omnium quatuor libros conscripsit aduersus S. Augustini commentarium de Nuptijs & concupiscentijs ; quem (vt ipse tradit^a) post damnatum Pelagium atque Cælestium elaborauit, ab illis prouocatus ; ne, dum assertor esset originalis peccati, damnasse nuptias videretur . Aduersus hunc, inquam, tractatum, quem, monente Valerio Comite, Augustinus scripserat, Iulianus quatuor libros virulentos euomuit^b ; ex quibus capita quædã decerpta accipiens Valerius ipse ad Augustinum misit : cui data tunc est occasio, vt contra ea pro sua defensione posteriorem librum ad eundem Valerium scriberet . Cum vero postea quatuor illos libros aduersum se editos, integros accepisset, ipse Augustinus in eisdem contradictorios sex libros conscripsit, vt ipse testatur^c ad Claudium Episcopum, a quo ijdem quatuor Iuliani libri ad ipsum Augustinum missi fuerunt . Sed quid impetuofus ille ventriloquus ? Cum duorũ librorum numero se ab Augustino superatum esse videret, quippe quoniam aduersus suos quatuor ab eo sex editi fuerant : ipse aduersus hos sex conscripsit octo, eodem numero, quo fuerat superatus, ipse superare conatus Augustinũ ; perinde ac non de veritate Catholica, cuius essent potiora iura, sed de librorum numero altercatio esset . Talis quippe natura superborum hæreticorum est, vt omni ex parte primas referre velint . C

De his octo Iuliani libris fidem facit idem S. Augustinus scribens ad Quoduultdeum^d : vnde erroris arguuntur Gennadius^e & Honorius^f, dum septem tantum a Iuliano libros esse conscriptos tradunt . Quomodo autẽ hos Augustinus ab Alypio redeunte Roma accepit, ipse docet his verbis : Hos enim cum Romæ accepisset frater Alypius, nondum omnes descriperat ; cum oblatam occasione noluit præterire, per quam mihi quinque transmisit, promittens & alios tres se cito missurum, & multum instans ne respondere differrem . Cuius instantia coactus sum remissius agere quod agebam, vt operi vtrique non deessem, vni diebus, alteri noctibus, quando mihi ab alijs occupationibus hinc atque hinc venire non desistentibus parceretur .] erat opus illud, quod præ manibus tũ habebat, commentarius Retractionum : nam subdit : Agebam rem plurimum necessariam : nam retractabam opuscula mea, &c.] sed quando id contigit, dicemus suo loco inferius : ad plures D enim annos eiusmodi negotium productum est .

Ceterum quod Iulianum haud diu superuixisse Gennadius dicat, dum eum decessisse tradit sub Valentiniano & Constantio, quem sequenti anno obiisse scimus ; ei minime possumus cõsentire : quandoquidem auctoritate Prosperi^g constat eum superuixisse vsque ad vltima tempora Sixti Romani Pontificis, sub quo vt reciperetur in Ecclesiam, simulauerit poenitentiam : immo & eiusdem Prosperi^h auctoritate satis compertum habetur, ad Leonis Papæ tempora vitã propagasse . sed & reperitur Iulianus inter alios Pelagianos Episcopos Occidentis inhæsisse Nestorio tempore Concilij Ephesini . Rursus vero de eodem Iuliano Gennadius addit, ad aliam artem esse conuersum, nimirum vt hypocrisi deciperet, quos non valuit doctrina seducere : nam aitⁱ : Hic Iulianus elemosynis tempore famis & angustia indigentibus omnibus suis præerogatis, multos miserationis specie, nobilium E præcipue & religiosorum illiciens, hæresi suã sociavit .] hæc Gennadius . atque de Iuliano hætenus .

Quod vero pertinet ad dictã Alypij Episcopi legationem ad Honorium Imperatorem : licet ipsa causa minime habeatur expressa : tamen ex ijs quæ secuta sunt, conijcere possumus tantum Episcopũ pro rebus grauissimis illuc esse profectum, & quidẽ puto pro extirpandis latitantibus in Africa Pelagianis . Erant enim nonnulli, qui licet Pelagianos se esse minime profiteri auderent ; tamen quæ ex hæresi Pelagiana deducebantur, interdum asserere minime dubitabant . Sit in exemplum, quod ex S. Augustini litteris exploratum habetur de Vitali Carthaginensi, qui licet Pelagij nomen fugere videretur, ex eius tamen doctrina dogma illud impiũ deducebat, vt diceret, non esse orandum pro idololatriis, vel alijs non credentibus, vt crederent ; sed tantũmodo illis esse proponendã doctrinã veritatem ;

a Aug. contra duas epist. Pelag. c. 5.

b Aug. ibid. c. Retract. lib. 2. c. 53.

c Augustin. Retract. lib. 2. c. 62.

d August. epist. 4. exat tom. 6. princip. edit. Plac. e Gennadius de Viris illustrib. c. 45.

f Honor. de Scrip. Ecclesiast. c. 45.

g Augustini Labor in Recognitione Scendit Suis Libris.

g Prosp. in Chron. h Prosp. de Prædic. dimid. temp. c. 6. in fine.

i Gennadius de Viris illustrib. c. 45.

scripsit Ray. c. 1. 1. 1. 1. 1.

VITALIS EX PELAGIANIS PRODIT HÆRETICVS.

A tem ; ceterum credere, vel non credere, ex eorumdẽ pendere arbitrio, non autem ex præueniente eos diuina gratia . Ad hunc curadum S. Augustinus eruditam satis dedit epistolam, quam illo titulo, Augustinus Christi seruorum seruus, inscripsit .

Cum vero eius hæresim ipse S. Augustinus impugnat, pristinum Ecclesie morẽ insinuat, nimirũ publice orare consueuisse Fideles in Ecclesia (quod hodie quoque seruatur) pro infidelibus, & catechumenis : ait enim^a : Exerce cõtra orationes Ecclesie disputationes tuas ; & quando audis sacerdotem Dei ad altare exhortantem populum Dei, orare pro incredulis, vt eos Deus conuertat ad fidem ; & pro catechumenis, vt eis desiderium regenerationis inspiret ; & pro Fidelibus, vt in eo quod esse cõeperunt, eius munere perseuerent : subfanna pias voces, &c.] Sed cur (inquis) pro catechumenis illa ab Ecclesia precatio mittebatur, vt eis Deus inspiraret desiderium regenerationis, nempe baptismi ? id ob eam B quidem causam, quod quamplurimi vel Christi ad baptismum expectarent ætatem, vt quoto ipse anno vitæ suæ baptizatus est, & ipsi eodem initiarentur sacramento ; vel (quod deterius erat) ad obitum vsque illud differrent, vt sic absque macula vlla post obitum reciperentur in cælum . Aduersus enim hos, vt errantes, quamplures tum Græcorum tum Latinorum Patrum leguntur declamationes, de quibus alias superius dictum est .

Quod igitur eiusmodi latentes reguli in Africa furtiue serperent, & periculum immineret ne Africana Ecclesia eius morbi contagione inficeretur : nullum reliquum iam videbatur remedium esse ; nisi vt qui proterue nimis despicerent quæ duobus Concilij in Africa aduersus Pelagij atque Cælestij hæreses cum Carthagine, tum etiam Mileui in Numidia habitis statuta essent, quiq. ea de re decreta Romanorũ Pontificũ Innocentij atque Zosimi nihili facerent, ijdem legibus coercerentur Imperatorum ; quod esse curatum honorifica publica Alypij legatione putamus . Extat enim de his Honorij Imp. rescriptũ ea de causa in Africã missum hoc ipso anno ad Aurelium Episcopũ Carthaginensem, quod habetur in Collectione Cresconiana, sed in nostro codice absque die & Consule, in exemplari vero quod accepimus a præclaro viro Henrico Grauiio professore Louaniensi, cum Romæ esset, huius anni Consulibus notatũ legimus, nepe Monaxio atque Plinta : est autem huiusmodi : Imp. Honorius & Theodosius Augg. Aurelio Episcopo salutem .

Dudum quidem fuerat constitutum, vt Pelagius & Cælestius nefandi dogmatis reperiatores ab vrbe Roma, veluti quædam Catholica veritatis contagia, pellerentur ; ne ignorantium mentes scæua persuasionem peruerterent . In quo secuta est clementia nostra iudicium sanctitatis tuæ, quo constat eos ab vniuersis iustæ sententiæ examinatione esse damnatos . Sed quia obstinati criminis pertinax malum, vt constitutio geminaretur, coegit : D recentique sanctione decreuimus, vt si quis eos in quacumque prouinciarum parte latitare non nesciens, aut propellere, aut prodere distulisset, præscriptæ poenæ velut particeps subiaceret . Præcipue tamen ad quorundam Episcoporum pertinaciã corrigendam, qui prauas eorum disputationes tacito consensu asserunt, vel publica oppugnatione non destruunt (pater carissime atque amantissime) sanctitatis tuæ auctoritate moneri conueniet, quatenus in abolitione præpostera hæresis, omnium deuotio Christianorum consentiat . Religio itaque tua competentibus scriptis vniuersos faciat admoneri, scituros definitione testimonij tui, hanc sibi definitionem esse præscriptam, vt quicumque damnationi supra memoratorum (quo pateat mens pura) subscribere impia obstinatione neglexerint, Episcopatus amissione mulctati, interdicta in perpetuum, expulsi ciuitatibus, communione priuentur . Nam cum ipsi nos iuxta Synodum Nicænam confessione sincera E conditorem rerum omnium Deum, Imperijq. nostri veneremur auctorem ; non patietur sanctitas tua, sectæ detestabilis homines in iniuriam religionis noua & inusitata meditates secretis tractatibus occultare sacrilegium publica semel auctoritate damnatum . Vnã enim eademq. culpa est eorum, qui aut dissimulando conuiuentiam, aut non damnando fauorem noxium præstiterint . Et alia manu . Diuinitas te per multos annos seruet incolumem, pater carissime atque amantissime . Data V. Idus Iunias, Rauennæ, Monaxio & Plinta Conf.] sequebantur hæc in codice : Eodem tenore etiam ad S. Augustinum Episcopum datum rescriptum .]

His acceptis, Aurelius Carthaginensis Episcopus ad Episcopos sibi subditos dedit epistolam, cui huiusmodi legebatur in codice inscriptus titulus : Epistola S. Aurelij Carthaginensis Episcopi ad omnes Episcopos per Bizacenam & Azuritanam prouinciam constitutos de damnatione Pelagij & Cælestij hæreticorum . Annal. Eccl. Tom. 5. Pp Dile-

a Aug. epist. 107. MOS ANTIQVVS ORANDI PRO CATECHUMENIS.

DE LEGATIONE ALYPII EPISCOPI.

HONORII AD AVREL. EPISCOPI CARTHAG. RESCRIPTVM ADVERSVS PELAGIANOS

AVRELIUS E-
PISCOPI CAR-
THAG. EPI-
STOLA.

Dilectissimis ac desiderabilissimis fratribus ac confacerdotibus Donatiano primæ sedis, A
Ianuario, Felici, Palatino, Primiano, Gaiano, & alijs Gaiano, Ianuario, Victorino, & ce-
teris per tractum prouinciæ Bizacenæ & Azuritanæ constitutis, Aurelius Episcopus.

Super Cælestij & Pelagij damnatione, eorumq. dogmatibus participem sanctæ Dei di-
lectionem vestram in plenario Concilio fuisse cõmemini, dilectissimi ac desiderabiles fra-
tres. Sed quoniã pro honore Dei, in cuius manu cor Regis est constitutũ, gloriosissimorum
Principũ Christianorum fidem rectã & Catholicam custodientiũ accessit auctoritas, quam
per humilitatem meam vniuersis coepiscopis meis voluit intimari: idcirco honorabilẽ fra-
ternitatem vestram, missis exemplaribus, instruere festinaui, ne quid mali in aliqua parte
prouinciæ ex supradictorũ serpentina persuasione ab vniuersali Ecclesia totius Orbis exclu-
sa, fortasse subrepat. Ob hoc ergo tã necessaria concertatio * Christianorũ Principum cha-
ritatem vestram latere non debuit, * & ad me ab his datæ litteræ: quarum simul exempla B
lectis, quemadmodũ subscribere vnusquisque vestrum debeat, dilectio vestra cogno-
scat, siue quorum Synodalibus Gestis subscriptio iam tenetur, siue qui non potuistis eidem
plenario totius Africæ interesse Concilio. Quo cum in supradictorum hæreticorũ damna-
tione omnium vestrum fuerit integra subscriptio: nihil omnino sit, vnde vllius dissimula-
tionis, vel negligentia, vel occultæ forsitan prauitatis aliqua videatur merito remansisse
suspicio. *Et alia manu.* Opto, fratres, bene viuatis mei memores. Data Kalend. Augusti
Carthagine, Monaxio & Plinta Conf.]

Hoc eodem anno, mensẽ Maij habita legitur Synodus Carthagenensis, quæ ordine quina
ta recensetur, cui vna cum Aurelio & Apostolicæ sedis legatis interfuerunt ex prouincijs
Africanæ Ecclesiæ delecti Iudices, siue legati, omnes numero vigintiduo: quod vero ha-
betur in fine, subscripsisse eidem Synodo Episcopos ducentos decẽ & septem, sic intelligen- C
dum est, quod quisque ex illis postea subscripsit in sua Ecclesia eisdẽ decretis, quibus suos
legatos ab ea prouincia missos subscripsisse sciret. Quod autem huic Concilio interfuisse
legatur Apostolici legati Faustinus Episcopus Ecclesiæ Potentinæ in Picceno, Philippus &
Asellus presbyteri: hi quidẽ anno superiori a Zosimo missi fuerunt; quo defuncto, in Afri-
ca vsque ad successoris electionẽ permãserunt; creato vero Bonifacio, causam profecuti sunt.

Vnde vero oborta sit causa Zosimo, vt hos Carthaginẽ legatos mitteret, exquirendũ in
primis est: quæ quidem ex Commonitorio (ita enim appellabant mandata legatis scriptis
prodita) quod in hac Synodo recitatum fuit, possumus intelligere, quod continetur in Sy-
nodali epistola ab alio Concilio anno sequenti celebrato ad Bonifacium Papam scripta, in
qua de rebus gestis in hac Synodo ita scribitur: Quia rogatio ipsa poscebat, vt apud Acta
Ecclesiastica a fratribus nostris Faustino coepiscopo & Philippo atque Asello cõpresby- D
teris quæreremus, vt promerent quicquid eis nobiscum fuisset iniunctum agendum: non-
nulla quidem sine vllõ scripto profecuti sunt verbis: sed cum id potius flagitarem, quod
in litteris ferrent, Commonitorium protulerunt: quod recitatum nobis, etiam Gestis qui
secum ad nos deferunt, est allegatum. In eis quatuor quidem nobiscum agenda mandata
sunt: Vnum de appellationibus Episcoporum ad Romanæ Ecclesiæ sacerdotem: Alterum
ne ad Comitatum Episcopi importune nauigent: Tertium de tractandis presbyterorum &
diaconorum causis apud finitimos Episcopos, si a suis excommunicati perperam fuerint:
Quartum de Urbano Episcopo excommunicando, vel etiam Romam euocando, nisi ea
quæ videbantur corrigenda, corrigeret.] hætenus de mandatis a Zosimo Papa legatis di-
cto Commonitorio impertitis.

Sed describenda sunt hic ipsa Commonitorij verba, quo cuncta facilius possint intelligi: E
extant quidem ipsius duo præcipua capita, de quibus vertitur controuersia, recitata in
Concilio Carthagenensi hoc anno habito. ibi enim hæc leguntur^b:

Fratri Faustino, & filijs Philippo & Asello presbyteris Zosimus.

Vobis cõmissa negotia non latent. Vos ita vt nostra, immo quia nostra ibi in vobis præ-
sentia est, cuncta peragite; maxime cum & hoc nostrum possitis habere mandatum: verba
canonum, quæ in pleniorẽ firmitatẽ huic Commonitorio inseruimus. Ita enim dixerunt
dilectissimi fratres in Concilio Nicæno, cum de Episcoporum appellatione decernerent^c:

Placuit autẽ, vt si Episcopus accusatus fuerit, & iudicauerint congregati Episcopi regio-
nis ipsius, & de gradu suo deiecerint eũ; & appellasse Episcopus videatur, & confugerit ad
beatissimũ Ecclesiæ Romanæ Episcopũ, & voluerit audiri, & iustum putauerit vt renouetur
examen: scribere his Episcopis dignetur, qui in finitima & propinqua prouincia sunt, vt

ipsi

A ipsi diligenter omnia requirant, & iuxta fidem veritatis definiant. Quod si is qui rogat
causam suam iterum audiri, deprecatione sua mouerit Romanum Episcopum, vt e latere
suo presbyterum mittat: erit in potestate Episcopi Romani, quid velit, & quid existimet.
Et si decreuerit, mittendos esse qui presentes cum Episcopis iudicent, habentes auctori-
tatem eius a quo destinati sunt: erit in suo arbitrio. Si vero crediderit sufficere Episcopos,
vt negotio terminum imponant: faciet quod sapientissimo consilio suo iudicauerit.] hæc
canon. fatiq. ad primum Commonitorij caput.

De secundo autem capite, ne ad Comitatum Episcopi importune nauigent; nihil præ-
terea, quam quod summatim haberi in epistola Carthagenensis Concilij ad Bonifacium
diximus, ibi recitatum legitur, cum illud recitari petatum est a Nouato legato Mauritanie
Sitifensis, dum dixit: Nunc meminimus, in hoc præfenti Commonitorio lecto, etiam de
presbyteris, siue diaconibus contineri, qualiter ab Episcopis suis vel finitimis audiri de-
beant; quod in Nicæno Concilio minime legimus. Vnde hoc ipsum iubeat sanctitas ve-
stra nobis recitari. Aurelius Episcopus dixit: Recitetur ad locum etiam hoc quod de-
põscitur. Daniel Notarius recitauit:

De appellationibus autem clericorum, id est, minoris loci, restat ipsius Synodi certa re-
sponso. De qua re quid acturi sitis, credimus inferendum, quod taliter dictum est in Sar-
dicensi Concilio. Osius Episcopus dixit: Quid me adhuc moueat, reticere non debeo. Si
Episcopus forte iracundus (quod esse non debet) cito aut aspere commouetur aduersus
presbyterum, siue diaconum suum, & exterminare cum de Ecclesia voluerit: prouiden-
dum est, ne innocens damnetur, aut perdat communionem. Et ideo habeat potestatem
eiectus, vt finitimos interpellat Episcopos, vt causam suam audiant & diligenter tractent:
C quia non oportet negari audientia roganti. Et ille Episcopus, qui aut iuste, aut iniuste eum
eiecit, patietur accipiat vt negotiũ discutatur, aut probetur, aut emendetur sententia, &c.]
hæc in Commonitorio Zosimi ad legatos ex canone decimoseptimo Concilij Sardicensis.

Cũ hæc autẽ recitarentur in dicto Concilio Carthagenensi hoc anno celebrato: accidit,
vt cũ de fide citati Nicæni canonis de appellatione ad Apostolicam sedẽ contentio oborta
esset; non in Africanis tantum exemplaribus, sed nec in alijs ab Oriente petitis, citatus ca-
non inter decreta Nicæna potuerit reperiri: cuius rei causa apud Zosimi successores Boni-
facium & Cælestinum ijdem Africani Episcopi litteris conquesti sint, vt ad ipsos datæ
Africanorum litteræ Episcoporum significant. Huius rei gratia totum exagitatum est ve-
sparum examen, Nouatorum^a inquam diuersarum hæresum sectatorum incredibilis stre-
pitus, summa omnium commotio in ipsum Zosimum excitata, & in Romanam Ecclesiam
D instar ingruentis grandinis contumeliarum vibrata iacula & maledicta: dum simul incla-
mant, ipsum Zosimum summo scelere subripere tentasse Romanæ primatum Ecclesiæ, &
quidem malis artibus, nempe mendacio & falsatione Nicænorum canonũ: vt plane omnes
hi simul iuncti dicant ipsum gessisse speciem Antichristi. His adde quæ impietatis defen-
sor exaggerat, dicens, hoc vno facto causam Episcopi Romani funditus euersam esse.

Hæc & alia isti, more suo, magna temeritate effutientes, quasi deformi superinducta
larua, perterrent pueros, rudes inquam ac simplices: Tibi vero, lector, puto, risum mo-
uebunt, cum videris tumentes montium instar fluctus in gracilem deficere spumam, & ro-
bustos hos pugnatore ex Cadmea victoria de sua ipsorum nece captare triumphum: Te
ipsum velim interea patienter finem æquo animo præstolari, & veri amantem, perlectis
omnibus, iudicium facere, & iustam sententiam ferre.

E Hæc autem vt facilius assequaris, cuncta res gestæ ob oculos tibi primum ponendæ sunt
ordine temporum. Quoniam vero vnum idemq. iudicium cõceptum sub Zosimo Papa anno
superiori, etiam ad eius successorũ tempora Bonifacij & Cælestini est propagatum: neces-
sario hic nos, quæ nã sub Zosimo, quæve sub eius successore Bonifacio, ac demũ Cælestino
Pontifice acta sunt, cuncta exacte referemus, paululũ ab instituto deflecentes, quo soliti su-
mus annis singulis singulas in eis res gestas reddere: rei enim magnitudo a nobis extorquet,
vt quæ in vna eadẽq. causa sub tribus Romanis Pontificibus gesta sunt annis pluribus, eadẽ
eo quo transacta sunt ordine referamus hoc ipso anno, quo Carthagenense Conciliũ ea de
causa habitum est: vt ita ipsa historia exacte simul perspecta reddita, sit facile reliqua con-
sequi. Ignoratio enim historicæ veritatis plane egit, vt pugnantes aduersarij acerbè verbera-
rint: quos & loquentes quæ ad rẽ non pertinent, omnino sentias delirasse, atque in eo defi-
uisse penitus, dũ sic in hoc vno laborant, perinde ac si vniuersa Catholicæ Ecclesiæ moles

CONCILIVM
CARTHAGI-
NENSE IN
CAUSA APIA
RII PRESBY-
TERI.

^a Extat in Con-
cilio Africano
c. 101. tom. 1.
Concil.
MANDATA A
ZOSIMO PP.
LEGATIS DA-
TA.

^b Concil. 6. Carth.
c. 3.

^c Apud Concil.
Sardic. c. 7.

^a Magdeburg.
Cens. tom. 5. col.
1238. & Defen-
sor Molinæ.
QVAE NOVA-
TORES IN ZO-
SIMVM.

super hoc vno lapide innitatur, quo euulso, vniuersa sit prorsus machina collapsura: nō considerantes, in huius tēpli structura sibi inuicē inhærentes prægrādes lapides, omnes æque in-nixos esse super immobile fundamentū Christū Iesum. Sed age res gestas ordine prosequamur, atque primum quæ præcesserint, vt opus fuerit Zosimo tres legatos in Africā mittere.

QVAE PRAE-
CESSERVNT
LEGATIO-
NEM.

a Apud Concil.
Africā. c. 105.

Non vnam quidem tantum præcessisse causam illam de restituēdo presbytero Apiario, ipsa mandata impertita a Zosimo legatis suis, expressa in Commonitorio, plane declarant: nam cum de Episcopis appellantis ad Apostolicam sedem sit primum mandatum, plane intelligi posse videtur, Africanos Episcopos ad Zosimū appellasse: quod quidem Episcopi Africani litteris suis datis ad Cælestinum Papā his verbis insinuare videntur: Præfatio itaque debita salutationis officio, impendio deprecamur, vt ad vestras aures hinc venientes non facilius admittatis, nec a nobis excommunicatos in communionem vltra velitis excipere, &c.] hæc eos de Episcopis dicere, inferior qui sequitur sermo declarat. Præcesserat nuper causa Cælestij, de quo anno superiori dictū est: hic enim damnatus in Concilio Carthaginensi (vt vidimus) prouocauerat ad Romanum Pontificem, & postea a Zosimo est auditus. Accessit ad cumulum causa Apiarij presbyteri, qui ab Episcopo suo Urbano excommunicatus, apud Romanum Pontificem se purgans, ab eodem fuerat redditus cōmunioni; qui & in eundem Urbanum accusationes grauissimas intulit. Appellasse insuper aliquos Episcopos sedem Apostolica, quæ nuper dicta sunt, satis ostendunt. Hæc quidē omnia præcessisse legationē a Zosimo missam, litteræ Africanorum Episcoporum ad Bonifacium^b & ad Cælestinum^c datae significant. Sed & aliquid aliud præcessisse oportuit, secundū ea quæ in mandatis habentur expressa, cum dicitur: Ne ad Comitātū Episcopi importune nauigēt.]

b Apud Concil.
Afric. c. 101.
c Ibid. c. 105.

Secundum igitur illas, quæ tunc inter vtramque partem controuersia vertebantur, dicendum est mandata a Zosimo Papa impertita esse legatis, eademq. canonum auctoritate firmata, qui reperiuntur esse Concilij œcumenici Sardicēsis: vt quod ad primum spectat caput de appellatione Episcoporum ad Romanam Ecclesiam, seu potius appellationis prosecutione, de quo insertus est Commonitorio^d canon septimus Concilij Sardicēsis, sub titulo tamen Nicæni Concilij. Secundū item mādatum, quod in eodem Commonitorio sequitur, de non adeundo importune Comitatum: sed qua id auctoritate mandetur, expressum ibi non legitur; quod nulla ea de re mota fuerit cōtrouersia: cū tamen liqueat id ipsum eiusdem Concilij Sardicēsis auctoritate roboratum^e. Etenim suggesta in dicto Sardicēsi Concilio querela a Grato Episcopo Carthaginensi de Africanis Episcopis crebro nimis ad Comitatum nauigantibus, & quidem non pro miserabilibus personis oppressis subleuādis, sed pro dignitatibus sæcularibus cognatis vel amicis impetrandis: decretū tunc fuit, vt cum Episcopi Africani adituri Comitatum Romam peruenirent, ibi Romano Episcopo causas exponerent; qui eas examinet, nū dignæ sint quæ perferantur ad Comitatum; & si tales ipsi vilæ fuerint, eius quoque impertito auxilio, ad Imperatorem deferrentur. Sed cur nihil aduersus hæc, sicut in alijs, obiectum fuerit ab eisdem Episcopis Concilij Carthaginensis, eam quidem puto fuisse causam, quod ijdem Episcopi Africani haud pridem, sub septimo Honorij Consulatu, eadem nouo canone visi sunt penitus confirmasse, dum statuerunt^f, vt ad Comitatum ituri, Formam acciperent a Romano Pontifice, nec nisi ipsius arbitrio liceret illuc proficisci.

d Apud Concil.
Carthag. 6. c. 3.

e Concil. Sard.
c. 8. 9. 10.
QVIBVS CA-
NONIBVS
CONFIRMA-
TA MANDA-
TA LEGATIS
DATA.

f Apud Concil.
Afric. c. 73.

Quod vero ad tertium & quartum ordine posita in Commonitorio mandata spectat de appellationibus clericorū aduersus suos Episcopos (quod pertinebat causam Apiarij presbyteri contra suum ipsius Episcopum Urbanum Siccensē) positus est pro mādati confirmatione in Commonitorio canon itidem Concilij Sardicēsis, idemq. recitatus ex scripto in eodem Concilio Carthaginensi^g. Sed cū de hoc, sicut & de primo, obiectū fuerit, non reperiri in Nicæno Concilio; coniectura est non leuis, vt loco Nicæni in textu (vt nūc legitur) fuerit emendatū Sardicēsis, quod sciretur esse canonē vere Concilij Sardicēsis. Sed quid est quod ijde Africanis Episcopis Carthagine cōgregati, recitato eodē canone ex Commonitorio, eidem refragari visi sunt, tamquā incerti num esset ex Concilij Nicæni decretis, cum ex eodem canone Zosimus videretur confirmare iura ipsorum, quibus ante statuerant in Concilio Mileuitano^h, & renouauerant in Concilio Carthaginensiⁱ, ne presbyteris, diaconis, & alijs inferioris ordinis clericis appellare liceret ad transmarina iudicia; sed questi de suis Episcopis, vicinos adirēt Episcopos; & si ab eis quoque prouocandū putarent, Africana adirent Concilia, vel Primate, non autē quærent iudicia trāsmarina? Hæc inquam cum ipsi statuissent, quidnā aduersus hæc præcepisse visus est Zosimus, cū ex canone Con-

g Concil. Carthag.
6. c. 6.

QVAE DE CLE-
RICIS APPEL-
LANTIBVS IN
COMMONITO-
RIO POSITA
SVNT.

h Concil. Mileuit.
c. 22.

i Apud Concil.
Afric. c. 92.

A cilij Sardicēsis voluit, eiectis presbyteris vel diaconis a suo ipsorum Episcopo, potestatem impertiri, vt finitimos adire possent Episcopos? Hæc quidem quomodo sibi cohæreāt, non satis video. Vnde non integra in ea Synodo Acta recitata haberi, opinari cogor; cum præsertim in praxi contrarium obseruatū appareat. Etenim perspicuum est, tum anno superiori (vt vidimus) audisse Zosimum Cælestium damnatū a Carthaginensi Concilio, tū hoc ipso anno audisse Apiariū ab Urbano suo Episcopo excommunicatū. vt plane liqueat, Zosimū minime probasse, quod ab Africanis Episcopis fuerat definitū, ne presbyteri, diaconi, & subdiaconi appellarent iudicia transmarina. Plus sane apud me valet quod scitur iterū factum, quam quod fertur semel dictū: etenim certū est, multa in hoc desiderari, quæ non inueniuntur expressa; cū præsertim litteris ad Cælestinū ijdem Episcopi Africani id ab eo contenderint, vbi aiunt: Presbyterorum quoque & sequentium clericorū improba re-

a Apud Concil.
Carthag. c. 105.

B fugia (sicuti te dignum est) repellat sanctitas tua: quia & nulla Patrum definitione hoc derogatum est Ecclesie Africanæ.] hæc ibi, & cetera quæ sequuntur de sententia Nicænorum canonum. Ista autem inculcasse volumus, vt nonnulla in illis Actis desiderari quisque cognoscat; quæ si extarent, consona factis dicta ab illis esse facile intelligi possent.

His visis, iam quid in singulis conuentibus, præsentibus Apostolicæ sedis legatis, actum sit, peruestigemus, & num aliquid fuerit imminutū Romanæ Ecclesie auctoritatis. Quidnam autem in eo ipso Concilio hoc anno Carthagine celebrato decretum sit; ipsi Africani Episcopi in epistola, quam, defuncto hoc anno Zosimo, dederunt ad eius successorē Bonifacium Papam, declarant his verbis^b: Litteris nostris ad eundē venerabilis memoriæ Zosimum Episcopū datis insinuari curauimus, vt ea seruare sine vlla eius iniuria paulisper sine-remus, vsque ad inquisitionem statutorum Concilij Nicæni.] hæc de potiori causa, nimirum de appellationis prosecutione. In causa autem Apiarij presbyteri quid gestum sit, ijdem superius ibi docent, dum aiunt: Ille (nempe Zosimus) si adhuc esset in corpore, hoc acciperet gratius, quod videret pacatius terminatum, domine frater. Apiarius presbyter (de cuius & ordinatione & excommunicatione fuerat exortum non solum Siccensī, verum etiam toti Africanæ Ecclesie non leue scandalum) de omnibus erratis suis veniam petens, communioni est restitutus. Prior autem coepiscopus noster Siccensī Urbanus, quod in eo corrigendum visum est, sine vlla dubitatione correxit. Quia vero paci & quieti Ecclesie non tantum ad præsens, sed etiam in posterum prospiciendum fuit; quoniam talia multa præcesserant, vt vel similia, vel etiam grauiora deinceps præcaueri oporteret: placuit nobis, vt de Siccensī Ecclesia, retento scilicet honore gradus sui, presbyter remoueretur Apiarius; & accepto epistolio, vbicumque alibi vellet & posset, presbyterij munere fungeretur: quod eidem ipsi per litteras proprias postulanti sine difficultate concessimus.] hæc Patres ad Bonifacium.

b Apud Concil.
Afric. c. 101.
RES GESTAE
IN SYNODO
CARTHAG.
HOC ANNO
SVB ZOSIMO.

Sed quod hic tantummodo attingunt de confessione Apiarij, ijdem hæc paulo apertius atque latius sunt prosecuti in litteris postea ad successorē Bonifacij Cælestinum, his verbis^c: Triduo tamen laboriosissimo agitato iudicio, cum diuersa eidem obiecta afflictissimi quæreremus, vel moras coepiscopi nostri Faustini, vel tergiuersiones ipsius Apiarij, qui nefandas turpitudines occulere conabatur: Deus iudex iustus, fortis & longanimis, magno impendio rescauit. Tetriciore quippe ac putidiorē obstinatione compressa, qua tantum liuidum * coenum impudentia negationis volebat obruere, Deo nostro eius conscientiam coarctante, & occulta quæ in illius corde tamquam in volutabro criminum iam damnabat, etiam hominibus publicante; repente in confessione cunctorum obiectorum flagitiorum dolosus negator erupit. Et tandem de omnibus incredibilibus opprobrijs vltro-neus se ipse conuicit; atque ipsam quoque nostram spem, qua eum & credebamus & optabamus de tam pudendis maculis posse purgari, conuertit in gemitus: nisi quoniam istam nostram mæstitiam vno tantum solatio mitigauit, quod & nos labore diuturnioris quæstionis absoluit, & suis vulneribus qualemcumque medelā (etsi inuita ac sua conscientia reluctante) confessione prouidit.] ista autem de Apiario quare ipsi tam explicite ad Cælestinum Papam Patres scripserint, paulo post dicturi sumus. Hæc sunt quæ hoc anno reperiuntur in Concilio Carthaginensi coram Apostolicæ sedis legatis acta.

c Apud Concil.
Afric. c. 105.
DE VLTRO-
NEA CONFES-
SIONE APIA-
RII.
* Iuridum

Zosimo vero inter hæc morte sublato, eodem pendente Concilio, Episcopi Africani (vt diximus) de his omnibus dederunt litteras ad Bonifacium, quæ acceperunt fuisse Zosimo subrogatum: quibus cum de singulis eum redderēt certiorē, addiderunt id ipsum repetere, quod ad Zosimum scripserant, nempe omnia iura secundum mandata se integra seruatu-

DE EADEM
CAUSA AGI-
TATA SVB
BONIFACIO.

ros, quousque de Nicænis canonibus fieret exactior exploratio. Rebus sic stantibus, missi sunt legati in Orientem, nempe Constantinopolim ad Atticum eius ciuitatis Episcopum, itemque Antiochiam, necnon Alexandriam ad Cyrillum pro fidelissimis exemplaribus Nicæni Concilij canonum. Antequam autem legati redirent, contigit Bonifacium mori, & in eius locum suffici Cælestinum. Quid vero Episcopi Africani post explorata Græcorum exemplaria, non inuentis in eis citatis a Zosimo Papa canonibus, egerint: ipsi dem ipsi litteris datis ad Cælestinum insinuant. Non quidem (vt hodie Nouatores) arguerunt Zosimum imposturæ, dolumve malum atque fallaciam proclamauerunt, neque ob eam causam derogandum putarunt Ecclesiæ Romanæ iuribus. Sed quid? summissio animo rogauerunt, vt maiori cautela Romani Pontifices ex Africa querelas ingerentes susciperent, atque maturiori iudicio causas tractarent, ne sic iudicia rite ac probe facta perirent. At præstat ipsorum audire verba, quæ sic se habent in epistola ad Cælestinum: Præfatio igitur debitæ salutationis officio, impendio deprecamur, vt deinceps ad vestras aures hinc venientes non facilius admittatis, nec a nobis excommunicatos in communionem vltra velitis excipere: quia hoc etiam Nicæno Concilio definitum, facile aduertet venerabilitas tua. Nam si de inferioribus clericis vel laicis videtur ibi præcaueri; quanto magis hoc de Episcopis voluit obseruari, ne in sua prouincia a communionem suspensi, a tua sanctitate vti festinato, vel præpropere, vel indebite videantur communioni restitui? hæc ipsi: quibus vides eos non prohibere appellationes ad Romanam sedem, sed tantum admonere ipsum Romanum Pontificem, ne (vt aiunt) facilius quam par est, nec festinato vel præpropere aut indebite agat: nam maturum quidem exposcunt iudicium, non autem reculant.

Cum ergo manifeste videas eos non refragari appellationibus ad Romanam Ecclesiam, sed tantum exigere, quod æquum iustumque videretur, vt maturiori causæ tractarentur examine: Proinde quod subdunt, vt vbi sunt exorta, ibi sint finienda negotia ob difficultatem prosecutionis iudicij transmarini, sed & quod ingerunt de non mittendis Legatis de Latere in Africam & executoribus cum Potentibus: haud ante dictis aduersari putes, vt appellationis iuri voluerint penitus derogatum. Nam nequaquam illum recusarunt prosecutionis causæ modum, qui eo canone ponitur primo loco, nimirum vt ipse Romanus Pontifex causam ipsam propinquis Episcopis per litteras delegaret. Hæc autem quæ dicta sunt, licet perspicua satis haberi possint, clariora tamen reddentur ex his quæ dicturi sumus: vt etiam manu quisque tangat, quam quærit in quæstione difficillima veritatem; quam non possit quisque non fateri, nisi obstinate procaciterque resiliat.

Primum igitur quod ad appellandi ius pertinet: id quidem haud recens institutum est, sed simul cum ipsa Ecclesia Romana connatum. Etenim cum, Orthodoxorum omnium sententia, ipsa in orbe Christiano (vt superius latissime demonstratum est) obtineat principatum; minores omnes ad maiores, cum læsi sunt, posse habere recursum, & maiores minoribus præsto esse debere, cum ius naturale, tum gentium, atque ius scriptum confirmat. Sed quod modo ad Africanam Ecclesiam spectat, de qua nobis in præsentiarum sermo: Cum qui apud eos claruere præstantissimi Patres, iidemque Catholici & Catholicæ veritatis acerrimi vindices, vt sanctissimi atque doctissimi viri Cyprianus, Optatus Mileuitanus, & Augustinus, pari sententia absque aliqua dubitatione vel discrepantia tradant, confirmantque, ac pluribus prædicent primatum Romanæ Ecclesiæ; æque & ius ad eam prouocandi, ex quadam necessaria assumptione, visi sunt esse professi. Quod vero ad vsum pertinet: nisi id antiquitus seruari solitum esset, haud S. Augustinus in causa Cæciliani ista diceret: Erat Ecclesia (Carthaginensis scilicet) etiam transmarinis vicinis regionibus, & fama celeberrima nobilis: vnde non mediocris vtique auctoritatis habebat Episcopum, qui posset non curare conspirantem multitudinem inimicorum: cum se videret & Romanæ Ecclesiæ, in qua semper Apostolicæ cathedræ viguit principatus, & ceteris terris, vnde Euangelium in Africam venit, per communicatorias litteras esse coniunctum; vbi paratus esset causam suam dicere, si aduersarij eius ab eo illas Ecclesias alienare conarentur. hæc cum ipse dicat, nonne faretur, appellare illi licuisse ad Romanam Ecclesiam, si illud ei damnum & iniuria inferretur? nam quomodo fieri valuit, vt Africanus Episcopus a coepiscopis laesus in Africa, causam suam prosequeretur apud Romanam Ecclesiam, nisi iure appellationis?

Sed quid vetera exempla querimus? suppetunt quidem noua, quæ sedente ipso S. Augustino

DE EADEM
CAUSA AGI-
TATA SVB
CÆLESTI-
NO.

Apud Concil.
Afric. c. 105.

Annus huius
1012.

EPISCOPI A-
FRI NON DE-
ROGANT IV-
RI APPELLA-
TIONIS.

Annus huius
1012.
1013.
1014.
1015.
1016.
1017.
1018.
1019.
1020.

b. Aug. epist. 162.

REGAR. &
1012. 1013.
1014. 1015.
1016. 1017.
1018. 1019.
1020.

Augustino in Numidia contigerunt, ac quidem minime dubia: haud enim horum est leuis asfertio, quæ eodem tanto Patre atque doctore testante, inculcante, in pluribus comprobante, adducemus in medium. O mira Dei prouidentia in rebus Catholicæ Ecclesiæ moderandis! Eo ipso tempore, quo de Nicæno canone ea inter Africanos Episcopos controuerfia agitabatur, casum contigisse voluit, cuius occasione ipsemet S. Augustinus, quem dictis Concilij Carthaginensibus interfuisse diximus, compulsus sit exempla adducere, quibus demonstraret Africanorum Episcoporum recursus & appellationes ad Romanam Ecclesiam, cū agit de Antonio Episcopo Fussalensi; qui, relicto illi Episcopatus honore, functionibus tamen fuerat interdictus Episcopi, sic damnatus ab Africanis Episcopis, vt ministratione cessaret Episcopatus. cum iste sic priuatus, apud sedem Apostolicam appellans, reclamans dixit: Aut in mea cathedra sedere debui, aut Episcopus esse non debui.]

B Aduersus hunc igitur S. Augustinus, qui vnus ex Episcopis fuit, qui eum ea sententia condemnauerant, respondens ostendit, sapius accidisse, vt Episcopis Africanis priuatis administratione Episcopatus, honor tamen cum nomine Episcopi eisdem relictus fuerit; quod demonstrat his verbis: Existat exemplo, ipsa sede Apostolica iudicante, vel aliorum iudicia firmante, quosdam pro culpis quibusdam nec Episcopali spoliatos honore, nec relictos omnimodis impunitos: quæ, vt a nostris temporibus remotissima non requiram, recentia memorabo. Clamet Priscus prouinciæ Casariensis Episcopus: Aut ad primatum locus, sicut ceteris, & mihi patere debuit; aut Episcopatus mihi remanere non debuit. Clamet alius eiusdem prouinciæ Victor Episcopus, cui relicto in eadem poena, in qua & Priscus fuit, nusquam nisi in diocesi eius ab alio communicabatur Episcopo: clamet, inquam: Aut vbique communicare debui, aut etiam in meis locis communicare non debui.

C Clamet tertius eiusdem prouinciæ Laurentius Episcopus, & prorsus huius vocibus clamet: Aut in cathedra, cui ordinatus sum, sedere debui; aut Episcopus esse non debui. Sed quis ista vituperet, nisi qui parum attendit, nec inulta omnia relinquenda, nec vno modo omnia vindicanda? hæc S. Augustinus, in his (vt ait) ipsa sede Apostolica iudicante, vel aliorum iudicia firmante. Sed & cum vnus generis casus & vnus tantum prouinciæ recenset sedis Apostolicæ de Africanis Episcopis exhibita iudiciorum exempla, eademque ipsa recentia: plane potest quisque ex his intelligere, quam crebra atque adeo frequentissima esse contigerit in alijs varijs atque diuersis multiplicibusque casibus, tum in ea prouincia cuius meminit, tum in alijs eiusdem Africanæ Ecclesiæ, Apostolicæ sedis iudicia: quæ quidem haud ab ipsa Romana Ecclesia exerceri potuerunt, nisi cum qui in Africa sententia Episcoporum damnati essent Episcopi, Romanum Pontificem appellassent, qui (vt idem dicit S. Augustinus) aut aliter iudicaret, vel ab alijs iudicata firmaret.

En vides frequentiam Africanorum Episcoporum sedem Apostolicam appellantium. Sed cur modo resiliisse visi sint: vt cuncta probe intelligas, præstat hic audire causam Antonij Episcopi Fussalensis, de qua S. Augustinus eam ad Cælestinum Papam scribit epistolam: extat enim ipsa, quam consulere cuique liberum erit. fiet plane, vt ex ea tum morem illum iam inolitum appellandi ad sedem Apostolicam, eiusque sedis auctoritatem intelligas, tum etiam interpreteris quæ subduriuscula visi sint scripsisse Patres Concilij Carthaginensis in ea quam citauimus ad Cælestinum Papam epistola, de non mittendo de Latere Legatum in Africam: vt maxime mireris, quam concinno ordine cuncta sibi respondeant; & (quod diximus) admirabili Dei factum sit prouidentia, vt casus contingeret, quem & S. Augustinus scriberet, vt nulla possit obscuritate velari, vel perplexitate inuolui, atque dubitatione confundi, sed cuncta dilucida atque clara sinceraque ob oculos posita contempleris: adeo vt tu ipse, lector, quouis affectus sis animo, atque etiam si ab Ecclesiæ Catholicæ recto tramite procul aberres, non possis non fateri, quæ vera certa que ex epistolari historia deducta esse perspexeris. Accipe igitur rei gestæ summarium.

Antonius Episcopus Fussalensis ob enormia quædam scelera, agente contra eum S. Augustino, qui ei sedi ipsum præficiendum curauerat, ab Episcopis eius prouinciæ depositus fuit ab Episcopatus administratione, relicto illi tantum sedis titulo. Appellat hic ad Bonifacium Romanum Pontificem Zosimi successorem: simulque vaser homo ex Africa proficiscens, elicit in sui commendationem litteras a Primate Numidiæ ad ipsum Romanum Pontificem, quibus ille ipsum veluti innocentem excusaret. His acceptis Bonifacius Papa a Primate in Antonij Episcopi commendationem litteris, magna cautela (quod ipse S. Augustinus laudat) pro Antonio rescripsit, eo adhibito temperamento, si nulla videlicet sur-

DE EPISCO-
PIS TEMPORE
AVGVSTINI
ROM. PONT.
APPELLAN-
TIBVS.

a. Aug. epist. 261.
edit. Plas. rom. 2.

MVLTIPLI-
CES CAUSAS
EX AFRICA-
NA ECCLE-
SIA AD SE-
DEM APOST.
DELATAS.

DE CAUSA
ANTONII E-
PISCOPI FVS-
SALENSIS.

BONIFACII
PAPAE SEN-
TENTIA DE
ANTONIO E-
PISCOPO FVS-
SALENSI.

reptio

reptio intercessisset: nam in litteris hæc appofuit: Si ordinem rerum nobis fideliter indi-
cauit, &c.] Sed contigit inter hæc Bonifacium mori, & relinqui causam integram eius suc-
cessori Cælestino Pontifici; apud quem contra suum Episcopum Fussalenses causam pro-
sequentes, querelas pariter eidem Cælestino Papæ ingesserunt aduersus ipsum Augusti-
num, quod perditissimum hominem dedisset ipsis Episcopum. Hoc ipso rerum statu,
cum ab aduersario iactaretur fore missurum Cælestinum Papam executores, qui in sedem
suam, in ipsam videlicet Episcopatus administrationem Antonium restitueret: ipse Au-
gustinus ad eundem Pontificem supplices litteras dedit, in quibus post alia hæc ad finem ^a:

^a August. epist.
261. edis. Plan.

Accipe (inquit) nunc quæ post eius sanctæ memoriæ viri (nempe Bonifacij Papæ) in Afri-
ca litteras gesta sunt, & subueni hominibus opem tuam in Christi misericordia multo au-
dius quam ille poscentibus, a cuius inquietudine desiderant liberari. Iudicia quippe il-
lis, & publicas potestates, & militares impetus, tamquam executores Apostolicæ sedis
sententiam, siue ipse, siue rumores creberrimi comminantur: vt miseri homines Christiani
Catholici grauiora formident a Catholico Episcopo, quam cum essent hæretici a Catho-
licorum Imperatorum legibus formidabant. Non sinas ista fieri, obsecro te per Christi
sanguinem, per Apostoli Petri memoriam, qui Christianorum præpositos populorum mouit,
ne violenter dominantur inter fratres.] hæc Augustinus: quibus pariter intelligas,
quidnam ex Concilio Carthaginensi ad eundem Cælestinum Pontificem Episcopi scri-
bentes sibi voluerint verbis illis ^b: Executores etiã clericos vestros quibusque petentibus
* nolite mittere, nolite concedere; ne fumosum typhum sæculi in Ecclesiam Christi, quæ
lucē simplicitatis & humilitatis diem Deum videre cupientibus præfert, videamur induce-
re.] hæc ipsi. Ex quibus simul omnibus perspicue satis, puto, intelligis, sicut Augustinū, ita
& reliquos Africanos Episcopos non refugisse Apostolicæ sedis iudicium, quod implora-
bant pro confirmandis a se latis sententijs, defendendisq. ab eas impugnantibus; nec rur-
sum executionem refugisse iudicij; sed questos esse de modo exequendi: exhorruisse nimi-
rum mitti clericos cum militibus & magistratum apparitura. Quod quidem illud pri-
mum ostendit, inseruisse Præsides prouinciarum, & qui illis parebant milites, Romanis
Pontificibus, in exequendis Apostolicæ sedis sententijs: tantum abest vt eas impedirent,
vel remorarentur, vel, vt Apostolicis ipsis litteris, Piacet, subscriberent, arrogarent.

^b Apud Concil.
Afric. c. 105.
* Potentibus

EXECUTIONI
SENTENTIAE
APOST. SEDIS
PRAESTANT
MAGISTRATVS
AVXI-
LIUM.

Ceterum reprehensione vere dignus ne fuerit modus ille cum apparitura militari exe-
quendi Apostolicæ sedis sententias: licet sanctissimi viri de eo videantur esse conquesti:
haud tamen, quod ad præsentem causam pertinet, quis dixerit improbandum, si exacte
cuncta consideret. Etenim Antonium calumniam esse passum, atque iniuste damnatum, ve-
rissimile fieri potuit, immo reddi propemodum certum, scribente pro eodem ad sedem
Apostolicam ipso prouinciæ totius Primate, qui primus omnium in eum tulerat damnatio-
nis sententiam. Dato igitur, vt ex Actis iudicialibus iure riteq. confectis iste per Apo-
stolicam sedem foret in statum pristinum reuocandus: certe secundum ea quæ ibidem
S. Augustinus ^c scribit de Fussalensibus, id non nisi manu militari expleri potuisse videba-
tur, quod Romanus Pontifex sua sententia definiisset. Etenim ciues in eum adeo exacer-
batos fuisse tradit, vt minime passuri essent ipsum amplius sibi Episcopum præfuturum,
immo in aliquod etiam forent vi publica facinus prorupturi, si ipsis inuitis Antonius redde-
retur Episcopus. testatur quidē id ipsum Augustinus, his verbis agens de plebe Fussalensi:
Dolore iusto, eum sibi præesse, ferre omnino non possent; & cum suo illiusq. periculo in
aliquod scelus forsitan eruptionem impatentiam sui doloris ostenderent.] hæc ipse. Cer-
te quidem non nisi ex casibus huiuscemodi emergentibus introductum oportuit, vt vbi non
audiretur Apostolicæ sedis præceptum simplicibus litteris significatum, ad illud exequen-
dum a Romana Ecclesia clerici legarentur cum apparituris, vt cogerent, quod iuste videri
poterat definitum, impleri. Porro rite, iuste, pieq. pro exequendis aduersus refractarios &
repugnantes iustis sententijs & Ecclesiasticis institutis, implorare licere ab Imperatoribus
eorumq. Præfectis auxilium: non alium quempiam auctorem cito, sed ipsum S. Augusti-
num appello, qui huius sententiæ firmum assertorem atque defensorem se præbuit pluri-
bus in locis, & inter alia in epistola ad Vincentium ^d. Ceterum quod ad Augustinum sup-
plici epistola aduersus Antonium apud Cælestinum agentem pertinet: factum quidem
fuisse ipsum Augustinum voti compotem, ipsiusq. petitioni Romanum Pontificem annuis-
se, suo loco dicemus.

^c Augustin. di-
ctis epist. 261.

^d Augustin. epist.
48.

Vidisti ne adeo aperta ac perspicua luce, lector, quã procul absit (quod insultantes iactat
hære-

A hæretici) conatum esse Zosimū Papam appellandi ius ab Africana Ecclesia suffurari; cum,
teste ipso Augustino, id iam antiquo atque recenti vsu receptum, pluribusq. in Africa fre-
quentatum exemplis, præscriptum fuisse constet? Sed cur (inquies) eiusmodi de appel-
latione oborta est controuersia? Haud quidem vere a quopiam dici potest, appellandi
ius aliquando denegatum, quod tot constat exemplis ante & postea comprobatur: sed
potius perspicue cernere est, de modo prosequendæ appellationis obortum esse disidium:
quod satis euidenter possumus intelligere ex ipsius Zosimi Papæ Commonitorio, in quo
vbi agitur de primo mandato, non de iure appellandi citatus est canon Concilij Sardicen-
sis, sed de prosequendæ appellationis modo, nempe vt habet idem recitatus canon Con-
cilij Sardicenis septimus, quo cauetur, vt ipse Romanus Pontifex duplici via possit, si ve-
lit, appellantis subuenire iustitiæ, nimirum vel per litteras, scribendo Episcopis finitimæ
B regionis, vt diligenter de causa inquirent atque definiant, vel mittendo Legatos a Latere
in Africam, qui præsentibus cum Episcopis causam appellantium audiant atque iudicent:
quorum posteriorem modum refugisse vidimus Episcopos Africanos, non autem dene-
gasse penitus ius appellandi ad Romanum Pontificem. Etenim ratio in promptu est: nam
si ius appellandi denegatum ab eis penitus esset, non ille quidem septimus canon, sed quar-
tus & quintus eiusdem Concilij Zosimo citandus fuisset, quo potissimum de appellandi iu-
re agitur, his scilicet verbis:

Quod si aliquis Episcopus adiudicatus fuerit in aliqua causa, & putauerit se bonam cau-
sam habere, vt iterum iudicium renouetur: si placet, S. Petri Apostoli memoriam hono-
remus, vt scribatur ab his qui examinauerunt, vel etiam ab alijs Episcopis qui in propin-
quo morantur. Et si iudicaret renouandum esse iudicium, det Iudices, &c.] sequenti item
C canone sic:

Addendum est (si placet) huic sententiæ, quam plenam sanctitate protulisti, vt cum
aliquis Episcopus depositus fuerit eorum Episcoporum iudicio, qui in vicinis commoran-
tur locis, & proclamauerit agendum sibi negotium in vrbe Roma: alter Episcopus in ea-
dem cathedra, post appellationem eius qui videtur esse depositus, omnino non ordinetur,
nisi causa fuerit in iudicio Romani Episcopi terminata.]

Vides igitur qui fuerant citandi canones eiusdem Concilij, si de appellandi iure fuisset
inter Africæ Episcopos & Romanum Pontificem oborta controuersia, & non potius de
modo prosequendæ appellationis. Sed & elicere id quoque potes ex ipsis litteris eorūdem
Africanorum Episcoporum ad Cælestinū, datis illis quidem (vt vidimus) post acceptos ab
Oriente Nicænos canones; dum ipsi non negant appellationem, cum prosecutionem acce-
D ptent, nempe si velit Romanus Pontifex per litteras eam delegare causam ipsis Africanis
Episcopis, secundum videlicet priorem prosequendæ causæ modum: sed ægre ferre se di-
cunt prosecutionis modos, nempe vel cum Romæ summa difficultate producendi essent te-
stes, vel in Africa per Legatos a Latere foret agenda causa: cui posteriori modo valde ob-
nitebantur; sicut & iniquo ferebant animo executores clericos cum apparitura in Africam
mitti, vt ex S. Augustino vidisti: cum illud magis optarent, vt cum quis appellaret Apo-
stolicam sedem, ab illa delegaretur causa Episcopis illius prouinciæ; vt de Zosimo Papa
vidimus delegante Ecclesiæ Cæsariensis causam S. Augustino atque collegis.

Quod vero legati & clerici executores proterue nimis rē agere viderētur: hos a Roma-
no Pontifice mitti, moleste se ferre ijdem significarūt Episcopi Africani. Certe quidem de
his agendi apud Cælestinum tum publicis litteris Africanorū Episcoporum, tum priuatis
E ipsius Augustini, occasionem dedisse noscitur legatorum nimia in causa prosequenda aspe-
ritas & insolentia. Nam in præsentis causa de Faustino legato ijdem conquesti sunt litteris
ad Cælestinum, ipsum non iam egisse Iudicem, sed patronum scelestissimi Apiarij; & eo
proteruæ progressum esse, vt diuersas coepiscopis Africanis (vt aiunt) inferret iniurias.
de quo antea conquesti litteris ad Bonifacium ^a scripserunt, quod non essent typhum istum
(vt aiunt) passuri: & in litteris ad Cælestinum ^b rogant, ne fumosum sæculi typhum in Ec-
clesiam introduci permittat. Est namque typhus, idem quod fastus & arrogantia: vnde
& Plutarchus ^c nomen quoque Typhonis ab eadem Græca voce deducit. vsurpata est ea-
dem vox ab Augustino ^d etiam; licet alicubi mendose, typhus loco, plus, legatur: a S. Am-
brosio etiam, frequentius vero a S. Gregorio.

Cum igitur ex his omnibus, quæ dicta sunt, satis superq. liqueat, Zosimum Papam opti-
mam fouisse causam, nec quicquam alieni iuris vsurpare conatum esse, quo & prædeces-
sores

DE QVO AL-
TERCATVM
SIT INTER
EPISCOPOS
AFRICANOS
ET SEDEM
APOST.

CANONES
DE APPEL-
LATIONE.

FAUSTINI
LEGATI CVM
AFRIC. EPI-
SCOPIS A-
SPERITAS.
^a Apud Concil.
Afric. c. 101.
^b Apud Concil.
Afric. c. 105.
^c Plutarchus de
Iside.
^d August. epist.
162.

DE CANONE SARDICENSI CITATO A ZOSIMO SVB TITVLO NICÆNI CONCILII.

fores omnes absque vlla controuersia potiti essent, dum Africanorum Episcoporum appellationibus ad Apostolicam sedem detulerint, eisdemq. ius dixerint, atque causas ipsas, de quibus contentiones obortæ essent, absoluerint: quænam, rogo, subesse potuit ratio doli mali & imposturæ, vt supposuerit Nicæno Concilio canonem Sardicensem? cum præsertim qui ab eo citatus est canon, non minoris esset auctoritatis atque præstantiæ, ac si esset Concilij Nicæni. Vbi igitur nulla inesse potuit vel leuis fingendi ratio, nefas est præsumere fictionem. Quis enim ignorat paris auctoritatis fuisse Concilium Sardicense atque Nicænum, cum ambo fuerint œcumenica, immo hoc amplius ab illo istud habuerit, quod illi ex Africanis Episcopis vnus tantum Cæcilianus interfuisse reperitur, Sardicensi autem cum Grato Episcopo Carthaginensi triginta eiusdem prouinciæ Episcopi præsto fuerunt; adeo vt, salua pace Catholica, nequaquam potuissent Sardicenis Concilij canones non recipere? Si ergo dolus malus subesse minime potuit, alia plane exquirenda causa est, cur a Zosimo sub titulo Nicæni Concilij citatus fuerit canon Concilij Sardicenis. Coniecturæ locus patens esse debet, vbi cessat omnis de impostura suspicio. Vnde licet opinari, vel quod canon ille Nicæni Concilij fuerit cum alijs translatus in Sardicense; vel quod, cum id celebratum sit pro corroboratione Nicæni Concilij, idem reputatum cum illo fuerit: quod apud veteres adeo constans fuit, vt cum recenserent Concilia generalia, post Nicænum ponerent Constantinopolitanum, prætermisso penitus Sardicense, quod tamen fuisse œcumenicum liquet.

Sed nec mirum est, quod nec nouum sit, si vnus idemq. canon, vel plures sub diuersis Concilijs censeantur. Nam ne longe petita quæramus exempla; in promptu est, quod in Concilio Carthaginensi anno superiori celebrato inserti habentur canones Concilij Mileuitani. insuper & canones Concilij Hipponensis (vt diximus) translati sunt in posteriora Concilia Carthaginensia. Quid ergo imposturæ erit, si canones, qui positi reperiuntur sub titulo Conciliorum Carthaginensium, quis citauerit nomine Conciliorum Mileuitani, vel Hipponensis? Num qui id faceret, exclamaueris impostorem? non puto, immo potius exactum canonum cognitorem, qui nouerit proprios fontes vnde manarint. Certe quidem plura de Concilio Nicæno sunt exempla, aliquot eiusdem Concilij canones translatos fuisse in Concilium Sardicense, nimirum quintum, decimumquintum, decimumseptimum, & decimumseptimum, quos exscriptos inuenies in Concilio Sardicensi sub numeris primo, decimonono, & decimosexto.

Quod si neges ea de appellationibus statuta fuisse in Nicæno Concilio; vnde negationem hanc probare vales? Num illud vnum satis esse potest argumentum, quod codices Africani & aliqui Ecclesiarum Orientalium illis careant? Ego contra, Romanæ Ecclesiæ codices illos habuisse, testificatione Zosimi, asseram. Modo æqua lance perpende, quibusnam codicibus maior adhibenda sit fides: simul considerans, quæ longo tempore sit passa naufragia Ecclesia Africana factione Donatistarum, qui cum Arianis foedus inierant: quorum nequitia & illud quoque factum esse iam diximus, vt ipsum Concilium Sardicense, idemq. œcumenicum, cui & cum Primate Episcopo Carthaginensi triginta Episcopi Africani interfuerunt, posteris Africanis penitus interceptum fuerit, vt omnino perierit, immo & nomen ipsum male apud eos audiens, respueretur, tamquam Conciliabulum hæreticorum. Conuerte rursus oculos ad Orientis Ecclesias, & quibus per plurimos annos fluctibus iactatæ fuerunt, considera, Arianis Episcopis præsentibus, expulsis penitus Catholicæ communionis Episcopis: quibus omnibus malis caruisse Romanam Ecclesiam, iam superius ex rebus gestis singulorum annorum satis perspicue demonstratum est. Ex quibus plane iure argumentari liceat, fideliores habendos esse codices in Romanæ Ecclesiæ archiuo diligenti custodia asseruatos, quam quoslibet alios diuersarum prouinciarum. Haud enim recens est eiusmodi argumentatio, sed iam vetus, a maioribus vsurpata & solida fide recepta, cum contigit in disceprationem venire fidem codicum Romanorum & Orientalium; quando ex integritate Romanæ Ecclesiæ chartarum fuit perspicue demonstratum, ipsas sacrosanctas Synodos œcumenicas apud Orientales ab hæreticis esse corruptas, labefactatas, ac penitus in falsum sensum mutatas & deprauatas: quas & ex Romanis codicibus oportuit in pristinum veritatis candorem restituisse. Facit de his omnibus certam fidem S. Gregorius Papa, quem consulas. Si igitur ea de Concilijs Ephesino & Chalcedonensi acciderunt, cum Ecclesiæ Orientales a Catholicis regerentur Episcopis: quid censendum est, cum Ariani, in quorū manibus erant omnium Ecclesiarum codices & omnes vbiq. locorum constructæ bibliothecæ, Orientalibus præerant

QUIBUS CODICIBVS MAIOR ADHIBENDA SIT FIDES.

a Aug. epist. 165. ad Fortunatum, & contra Cresc. lib. 3. c. 34.

INITIV

b Gregor. lib. 5. epist. 14.

A præerant Ecclesijs? nū quis negabit talia accidere potuisse, immo & accidisse non facilius existimabit? Sed ne hic eadem repetere cogamur, consule quæ dicta sunt superius tertio tomo de causa, cur nomine Concilij Nicæni citati fuerint canones Concilij Sardicenis.

His denique & alijs persuasi Episcopi Africani, longe abfuit vt citatos a Zosimo canones non repertos inter canones Nicæni Concilij, sed sub Concilio Sardicensi, vt adulterinos receperint, & vt ascitios spuriosq. damnauerint; sed eos potius vt legitimos ac fide dignos (vt par erat) habuerunt. Cuius quidē rei locuples testis accedit Ferrandus diaconus Carthaginensis Ecclesiæ, qui in huius sæculi fine magno splendore claruit non Carthagine tantum, sed in vniuersa Ecclesia Africana. Hic quidem in suo Breuiario, seu Concordantia canonum, quam diligenter elucubratam trecentis distinxit capitibus, eorumdem canonum mentionem habet, recensens eos sub titulo Concilij Sardicenis: immo ipse recte interpretatus, alteri eorum huiusmodi præfixit titulum: De prouinciali Synodo retractanda per vicarios Episcopi vrbis Romæ, si ipse decreuerit. ita ibi: vt plane intelligas, nequicquam ab ipsis appellationis iuri, sed nec executioni ipsius per vicarios, nempe Legatos de Latere, faciendæ, esse derogatum, vel imminutum; cum modum dumtaxat illis displicuisse, quæ dicta sunt superius, doceant.

Considera igitur, lector, cuncta quæ a nobis allata sunt pro defensione Zosimi Papæ & iurium Apostolicæ sedis (quod sincere sine fuco & fallacijs rem agamus) non aliunde deprompta esse, quam ex testificatione ipsorum Africanorum virorum, ac potissimum S. Augustini, & aliorū qui huic Synodo interfuerunt, aduersantiū Episcoporum, ex scriptis ab ipsis epistolis & alijs: quibus perspicue intelligere possis, omnia rite, sine dolo & impostura, omniaq. fideliter a Zosimo & successoribus Romanis Pontificibus esse tractata. Si ergo hæc ex aduersantium domo petita rem adeo perspicuam reddunt: quid si extarent ipsorum Romanorum Pontificum Zosimi, Bonifacij, & Cælestini ad eorum litteras redditæ responsiones, cū & sine ipsis penitus euincatur causa? Cum igitur iam ex his quæ dicta sunt, plena fide probatum habeas ius antiquum appellandi ab Africanis Episcopis ad Romanam Ecclesiā, illudq. frequentibus & antiquis & recentioribus firmatū exemplis, perspicuumq. redditum non rem nouam tentasse Zosimum & successores, nec suffuratos esse (quod aiunt) ius appellandi, vsque adeo manifestum sit: ipsæ certe (si possent) plane erubescerent chartæ, quæ a Nouatoribus Zosimum & Bonifacium stylo lancinantibus sunt contumelijs exarata. Sint ijdem ipsi iudices, si quod tamen veri cognoscendi studium, quod connatum est omnibus, eorum insidet animis: simulq. discant omnes, quam offusa semel mente densa caligine, & in transuersum acta odio atque liuore, feratur in præceps, dum ijdem ipsi quæcumque ignorant, blasphemant, & dente canino corrodunt.

Sed nec parcendum illi, qui ignoracione rerum gestarum, ex turbis his actus in fugam, quæsiuit (quod pijs nō licet) in mendacijs latebras. Falso enim existimans postremis Africanorum Episcoporum litteris ad Cælestinum Pontificem datis esse constat schisma, diuisamq. penitus Africanā Ecclesiam a communione Romanæ: quid improbe improbus finxit impostor? (vehementius enim commoueor in eos, qui mendacijs labefactant, quam se putant suffulxisse Dei Ecclesiam, columnā & firmamentum veritatis) quid inquā ille? Qui igitur semel errore ductus sibi persuasit hoc tempore scissam penitus fuisse Africanā Ecclesiam a Romana (proh nefas!) quam enorme excogitauit commentū? Finxit Bonifacij Secundi Papæ nomine epistolam ad Eulalium Episcopum Alexandrinum de reconciliacione Ecclesiæ Carthaginensis cum Romana, iā ante (vt sibi videbatur) schismate discissa ab his temporibus Bonifacij ac Cælestini prædecessorum Romanorum Pontificum. Addit etiam ea de re ab alio Eulalio Episcopo Carthaginensi libellum ad ipsum Bonifacium pro reconciliacione datum; necnon intercessisse ad rem perficiendam tradit litteras Iustini Imperatoris. Hæc quidem & alia mendaciorum frigidus concinnator, sed callidus veterator, ibi habet. Patienter audi, & scies meæ commotionis paulo post iustissimam causam.

Agendum iam pridem alias nobis fuit in Notationibus ad Romanum Martyrologium aduersus eundem impostorem; cuius quidem epistola commenticia adeo immensa clades ea ex parte infertur Ecclesiæ, vt nisi falsa omnino ea esse conuinci posset, plane ex Ecclesiæ Catholicæ albo expungenda fuissent sanctorum Africanorum martyrum agmina, qui in persecucionē Vuandalica pro fide Catholica magna gloria certantes, atque agonem summa patientia consummantes, assecuti sunt martyrij palmam; delendiq. pariter forent ex Ecclesiasticis tabulis præclarissimi confessores, qui per illud spatium annorum centum in Africana Ec-

a Breuiar. Ferrand. c. 149-153 apud Cresconiu. b Conc. Sard. c. 7.

EX SVIS SCRIPTIS AFRICANI CONVICTI.

DE EPISTOLA CONFICTA BONIFACII PAPAE NOMINE.

REDARGVITVR FALSI-TATIS EPISTOLA NOMINE BONIFACII PAPAE SCRIPTA.

na Ecclesia claruere doctrina atque vitæ sanctitate conspicui. Etenim si integro sæculo A hoc, nempe a Bonifacio Primo vsque ad Bonifaciū Secundum, Africana Ecclesia perseue-
rauit in schismate; nihil est vt aliquis potuerit interea legitima impertiri corona martyrij,
vel in aliquo confessionis præmio munerari; cum & sententia Cypriani & ipsis Augustini
Africanorum Antistitum atque doctorū, certum exploratumq. sit, nullam esse posse schis-
maticorum coronam & præmium, quæ non nisi dentur in Ecclesia Catholica elargiri. Vi-
de, rogo, in quod discrimen ille, quisquis fuerit, adduxerit Ecclesiam: cum si eius stare
posset epistola, corruere necesse esset ea ex parte Dei illam structuram, quæ tot sanctorum
martyrum & confessorum viuis est aucta lapidibus.

Ceterū toto cælo (vt dicitur) palā fecimus, & demonstrauius clarissima omnino luce
ab homine vasro elaboratū esse commentum, dum ostendimus, nec hoc tēpore sub Boni-
facio, Cælestinove, vel eorum successoribus Romanis Pontificibus intercisam fuisse vel ad B
vnius diei tantum spatium, vel horæ momentum, Africanæ cū Romana Ecclesia commu-
nionem: quod & tibi notius fiet ex his quæ inferius singulis ferme annis dicturi sumus: vt
nulla prorsus dubitatio hac de re animum tuum pulsare possit. Vnde plane intelligas epi-
stolam illam esse falsissimā, siue eius spectes argumentū, siue explores quæ in ea auctor con-
gessit alia aperta mendacia. His addas, quod dum finxit Bonifacium Secundum eam scri-
bere epistolam ad Eulaliū Episcopum Alexandrinum, plane de Eulalio tum Episcopo
Alexandrino manifestæ id redarguitur falsitatis, cum constet tempore Bonifacij Secundi
præfuisse Ecclesiæ Alexandrinæ Timotheum eius nominis tertium, siue quartum potius
dicendum, eundemq. hæreticum, & a Romana Ecclesia alienum. Sed nec est quod fingi
possit aliquis alius Eulalius nomine præfuisse Ecclesiæ Carthaginensi; cum tempore eius-
dem Bonifacij, regnante Gelimere Vuandalorum Rege, nec vnus esset reperiri in Africa C
Catholicæ communionis Episcopus. Insuper dum inconcinnus efficitur in eadem epistola
meminit Iustini tunc regnantis Imperatoris, quam aperte se mentitū esse significat? etenim
eo tempore Bonifacij non Iustinus, sed Iustinianus regnabat in Oriente. Vides, lector,
quot quantiq. certis demonstrationibus res tibi facta sit nota, cum vel vna tantum ex ad-
ductis hic rationibus plusquam satis esse potuerit ad arguendam epistolæ falsitatem: &
intelligis quanto periculo recipiantur indiscussa quæque Romanorum Pontificum nomine
edita. At de his hætenus.

Iam vero elucidatis, quæ in maximam controuersiam ab aduersarijs deducta erant atque
defensa: reliqua eiusdem sexti Concilij Carthaginensis absoluamus. In Concilio Cartha-
ginensi, siue hoc, siue alio sub eodem Bonifacio celebrato, editus est canon de libris canoni-
cis diuinæ Scripturæ: extat adhuc, sed nescio quomodo relatus sub Cōcilio tertio Cartha- D
ginensi sub numero quadragesimoseptimo, vbi ad finē de confirmatione canonis per Roma-
num Pontificē Bonifacium ista subiiciuntur: Hoc etiam fratri & confacerdoti nostro Bo-
nifacio, vel * alijs earum partiū Episcopis pro confirmando isto canone innotescat, quia a
Patribus ista accepimus in Ecclesia legenda. Liceat etiam legi Passiones martyrum, cum an-
niuersarij dies eorum celebrantur.] hæc canon. Ex quibus vides; lector, quantum defer-
rent Africani Episcopi Romanæ Ecclesiæ, dum eodem tempore, quo ea agitabatur con-
trouersia, nihil remiserunt summisionis & reuerentiæ erga Romanum Pontificem. Sed
& illud considera, quod si in hagiographis suscipiendis confirmationem requirunt illi ab
Apostolica sede, quantum abest vt ob causam aliorum canonum ab ea voluerint sepa-
rari? Quamobrem & illud accidisse diximus, quod licet canones illos citatos nomine
Concilij Nicani inter alios Nicænos canones minime reperiri cōtigerit; nihilominus eos E
dem, ac si Nicani fuissent, custodiendos acceperunt. Porro canonem istum de sacris libris
fuisse (quod postularant) a Bonifacio Romano Pontifice confirmatum, inde certum du-
cimur argumentum, quod S. Augustinus scribens ad Quintianum hæc ait: Vos ipsi prius
nolite in scandalum mittere Ecclesiam, legendo in populis scripturas, quas canon Eccle-
siasticus non recepit.] & paulo post: Non memineris in Concilio institutum, quæ sint Scri-
pturæ canonicæ, quæ in populo Dei legi debeant? Recense ergo Conciliū; & omnia quæ
ibi legeris, commenda memoriæ, &c.] hæc ipse, vt de confirmatis ab Ecclesia sacris libris.

Quod insuper ad legendas Passiones martyrum in Ecclesia anniuersaria die canon sanciuif-
se videtur: id quidē haud improbauit Rom. Pontifex, licet minime Ecclesia Romana vsu
recepit, quod scilicet (vt testatur Gelasius) ex eis aliqua ab idiotis, aliqua etiā ab hære-
ticis probarentur fuisse composita. Sed hæc intellige de prolixioribus Actis sanctorū mar-
tyrum

a Concil. Carth.
3. c. 47.
* &
CANONEM
SCRIPTU-
RÆ DIVI-
NÆ CONFIR-
MAT ROMA-
NVS PONT.

b August. epist.
235.

ACTA MAR-
TYRVM QVÆ
EXPLOSA.

A tyrum, quorū vix pauca reperiri contingit suo pristino, quo sunt scripta, candore atque sim-
plicitate nitescere, de quibus hæc habet & sextæ Synodi canon: Quæ a veritatis hostibus
confictæ sunt martyrum historiæ, vt sic martyres ignominia afficerent, & qui eas audituri
essent in infidelitatē deducerent, in Ecclesia non publicari iubemus, sed eas igni tradi: qui
eas autem admittunt, vel tamquam veris eis mentem adhibent, anathematizamus.] hæc
ibi. Ceterum compendiosæ illæ Passiones martyrum, quas continent Martyrologia, an-
niuersaria quaque die, qua ijdem passi sunt martyres, tam apud Latinos quam Græcos an-
tiquo vsu semper in Ecclesia recitari consueuerunt. Sed redeamus ad Synodum.

Decreta iam in eadem Synodo (vt dictum est) magna celeritate legatione in Orientem
ad perquirendos Nicænos canones, duo inuenti delectiq. sunt qui idem munus obirent,
Innocentius presbyter, & Marcellus subdiaconus Ecclesiæ Carthaginensis: quorum prior DE INNOCEN-
TII LEGA-
TIONE IN
ORIENTEM.

B Innocentius presbyter missus est Alexandriam ad Cyrillum eius Ecclesiæ Episcopum, Mar-
cellus vero ad Atticū Constantinopolitanum Episcopū. hæc quidem ex reddenis ab eis ad
Synodum litteris perspicua fiunt, quibus Cyrillus diē Paschatis anni sequentis ad XVII.
Kal. Maias annunciauit: constat quidem etiam ipsum (vt agebat Theophilus) annis singu-
lis singulas scripsisse Paschales epistolas. Extant ipsæ in Vaticana bibliotheca numero tri-
gintaduæ, quas exscribendas curauimus, & Latinitate donandas per Federicum Metium
diligenter in opus incumbentem.

Quod rursus ad Innocentium presbyterum ad Cyrillum Alexandriam missum pertinet:
ipsum inde profectum esse Hierosolymam, reddidisseq. S. Hieronymo litteras S. Augusti-
ni & Alypij, ex eiusdem ad eos responsione perspicue possumus intelligere. Inter alia autem
ijdem Augustinus & Alypius suis litteris reddiderunt S. Hieronymum certiorē de damna-
C tione facta hæresis Pelagianæ. Qua de re magna ipse Hieronymus lætitia affectus est: vnde
ad eos: Mihi (inquit) omnis occasio gratissima est, per quam scribo vestræ reuerentiæ, te-
stem inuocans Deum, quod (si fieri possit) assumptis alis columbæ, vestris amplexibus im-
plicarer, semper quidem pro merito virtutum vestrarum, sed nunc maxime, quia coopera-
toribus & auctoribus vobis hæresis Cælestiana iugulata est: quæ ita infecit corda multorū,
vt cū superatos damnatosq. esse se sentiant, tamen venena mentiū non omittant; & quod
solū possunt, non oderint per quos putat libertatē docendæ hæreseos perdidisse.] hæc ipse.
Meminit in eadē ipse epistola de S. Eustochio proxime defuncta, & quidē (vt videtur) hoc
anno: nam anno sequenti ab aduentu Innocentij presbyteri se eam epistolā scripsisse te-
statur, qui hoc anno (vt dictū est) illuc ab Africanis Episcopis missus fuit. Sicq. & sequenti
anno eam ab ipso epistolam scriptam apparet, ante quam haud pridem (vt ibi ait) S. Eusto-
D chiu defuncta erat. fuisse quidem videtur illa nouissima omniū epistolarum ipsius: nam an-
no sequenti (vt dicemus) eundem S. Hieronymum ex hac vita migrasse, Prosper affirmat.

Ex his igitur (vt vides) consignatū habes tempus migrationis clarissimæ genere & san-
ctitate celeberrimæ Eustochij virginis, S. Paulæ filia, agentis Bethlehem vna cum matre
annis viginti, post illius vero obitum annis quindecim, vt ex litteris e eiusdem Hieronymi
ad eam in matris transitu ex hac vita scriptis intelligi potest, dum sub Consulatu Honorij
sexti & Aristeneti (qui est annus Domini quadringentesimus quartus) numerat cōmora-
tionis eiusdē Paulæ matris Bethlehem annos viginti, a tēpore videlicet quo vna cū filia Eu-
stochio illuc profecta erat: a quo quidē tempore vsque in præsentem annū incolatus mo-
nasterij Bethlehemitici superstitis Eustochij filia anni intercurrent quindecim. sicq. anni
fiēt trigintaquinque monasticæ obseruantia eiusdē Eustochij in Bethlehemitica mansione,

E actis iam ante Romæ in sancto proposito vna cum matre annis quinque. hæc omnia liquent
ex testificatione S. Hieronymi, castissimæ virginis cū cælesti sponso nuptiarū spiritualium
pronubi, morū excultoris, & fidissimi eius integritatis ad obitū vsque cultodis: cuius qui-
dē scriptis, quæ, qualis, quantaq. S. Eustochium fuerit, sexcentis ferme locis, haud obcu-
ris notis declaratū inuenies. Extitit ipsa plane terra bona & optima, quæ tanto cultore di-
gna fructū reddidit centuplū, & quidē in patientia: cuius specimen insigne edidit illud no-
uissime, quod grassatores passa, cædes & incēdia, bonorumq. deprædationē, & his omnibus
acerbiores minas, conquesta de his apud Romanū Pontificem, noluit nomina recēdere sce-
leratorum tanta sacrilegia perpetrantium, nec eorū ad facinus impulsoris edisserere voluit
accusatrix; sed signaculo Christianæ mansuetudinis ac patientiæ illibatā virginitatem, &
custoditam quam exactissime disciplinam monasticam cōsignauit, sic nēpe summa integri-
tate & sanctitate totius vitæ trāfactæ periodū quā honestissime atque sanctissime claudēs.

a Apud Theod.
Balsam. sext. Sy-
nod. c. 63.

DE INNOCEN-
TII LEGA-
TIONE IN
ORIENTEM.

b Hier. epist. 79.

c Hier. epist. 27.
TEMPVS EV-
STOCHII MO-
NASTICÆ
OBSERVAN-
TIÆ.

DE S. EUSTO-
CHII AD
DEVM TRAN-
SITV.a Hier. epist. 22.
in fin.

b Isai. 64.

c Exod. 15.

d Cant. 3.

e Cant. 9.

EUSTOCHII
AETAS.

f Hier. epist. 25.

g Hier. epist. 27.

DE S. PAULA
IUNIORE.
h Hier. epist. 7.

i Hier. epist. 79.

DE MELANIA
IUNIORE ET
SOCIIIS.

k Hier. epist. 79.

* Albina

* Pinianus

l Exat. apud Me-

taphr. die 31. Ia-

nuar. & Sur.

tom. 1.

Hic finis Iuliae Eustochij, immo principium vitae, cum exoptatum diu nuptiarum tempus aduenit, iam longe ante plurimos annos ab ipso S. Hieronymo ei iugiter contemplandum ob oculos positum, cum in nobili illa de institutione virginis scriptio in ipsius sublimi professione virginitatis tyrociniis elucubrata, ad finem ista de eius sine philosophatus, vel potius vaticinatus, habet: Egredere, quaso, paulisper de carcere; & praesentis laboris ante oculos tibi pingere mercedem, quam nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit. Qualis erit illa dies, cum tibi Maria mater Domini choris occurreret comitata virgineis, cum post Rubrum mare, submerso cum suo exercitu Pharaone, tympanum tenens praecineret responsuris: Cantemus Domino: gloriose enim honorificatus est: equum & ascensorem proiecit in mare. Tunc Thecla in tuos lata volabit amplexus. Tunc & ipse spiritus occurreret, & diceret: Surge veni sponsa mea, veni proxima mea, speciosa mea, columba mea: quia ecce hiems transiit, pluuia abiit tibi. Tunc Angeli mirabuntur, & dicent: Quae est ista prospiciens quasi diluculum, speciosa ut Luna, electa ut Sol? Videbunt te filiae, & laudabunt Reginae, & concubinae praedicabunt. Hinc & alius castitatis chorus occurreret: Sara cum nuptis veniet, filia Phanuelis Anna cum viduis. Erunt in diuersis gregibus carnis & spiritus matres tuae. Laetabitur illa, quod genuit: exultabit ista, quod docuit, &c.] haec Hieronymus de futuro iam diu ante descripto Eustochij ad Deum transitu: tale namque ante triginta & amplius annos de venturis cum sponso caelesti eius nuptiis dulce praecinuit epithalamium, quod nos hic epitaphij loco posuimus. Non enim lacrymis, sed gaudijs, nec funeris, sed triumphij pompa proficere decet tantam virginem migrantem ad Christum virginum sponsum.

Quot autem annos nata sanctissima virgo decesserit, haud excessisse putamus aetatis annum quinquagesimum: utpote quam tempore S. Blefillae sororis obitus (cuius suo loco & tempore quarto tomo meminimus) haud prouecta fatis aetatis fuisse, idem S. Hieronymus testari videtur, ubi in consolatione Paulae matris de eiusdem Blefillae obitu ait: Parce saltim Eustochio tuae, cuius parua adhuc aetas & rudis pene infantia. Fuit autem ipsa inter quinque S. Paulae filios tertio loco genita. Erat Blefilla omnium primogenita, secunda Paulina, tertia Eustochia, quarta Rufina, quinto vero loco & ultimo Toxotius natus, ut ex testificatione eiusdem Hieronymi satis liquet. Cum igitur tempore profectiois S. Paulae ex Vrbe Hierosolymam ante annos (ut diximus) trigintaquinque, ut idem testatur, esset Rufina quarto loco nata iam nubilis; quae diximus de aetate Eustochij, confirmari posse videntur, ut quae ante ipsam orta Eustochium haud minor annis tunc quindecim fuisse dicatur, quae quidem inita de annis Eustochij ratione, ipsam quinquagenariam decessisse dicendum erit. Porro dies natalis sanctissimae virginis Eustochij relatus reperitur a Romana Ecclesia in tabulas Ecclesiasticas quarto Kal. Octobris hoc elogio: Eodem die S. Eustochij virginis filiae B. Paulae; quae ad Praesepe Domini cum alijs virginibus enutrita, praeclearis meritis fulgens, migravit ad Dominum. haec ibi publica testatione, cum alioqui priuatis obsequijs omnes ferme sacrae virgines eam consueuerint frequentare.

Sic igitur cum ex humanis Eustochium decessisset, solatio amittitur remansit Paula Iunior destituta. Haec (ut dictum est) nata est ex matre Laeta atque Toxotio filio S. Paulae, de cuius educatione ad eius matrem S. Hieronymus epistolam scripsit. distatque est ad discriminationem Paulae Senioris eiusdem aetate ista Paula neptis. de qua idem S. Hieronymus in dicta epistola ad Augustinum & Alypium in fine his verbis: Paula vestra neptis] sed melius ita in aliquibus scriptis codicibus: Paula neptis, vestra] & quod sequitur: miserabiliter deprecatur, ut memores eius sitis, & multum vos saluat. haec de ipsa: quae in eodem relicta monasterio, quando diem extremum clausit, nobis est haec tenus incompertum. Par est autem credere, ut quae (quod suo loco dictum est superius) nata est ex repromissione martyris, & ab ipsis incunabulis Deo dicata, tantarumque feminarum sancta educatione nutrita, ac S. Hieronymi scriptis ab infantia ad summum virtutum exemplar instituta, finem egregia pariter clausit sanctitate.

Sed & illud ex eadem S. Hieronymi epistola velim obserues, ipsum non Paulae neptis tantum nomine eiusdem Augustino atque Alypio Episcopis salutem impertire, sed nomine etiam Albinae, Piniani, atque Melaniae, quos ante septem annos diximus versatos in Africa, & postea vna simul venisse Hierosolymam. ait enim: Sancti filij communes Albinus*, Apinianus*, & Melania plurimum vos salutant. haec ibi. Verum pro Albinus, Albina, & pro Apinianus, Pinianus restituendi sunt; nisi praeter Albinam matrem fuerit illic Albinus filius. Sed quando (inquies) hi Hierosolymam peruenerunt? ante triennium. Et ne putes nos agere coniectura, vel diuinare; habes id ipsum expresse demonstratum in rebus gestis eiusdem

dem Melaniae Iunioris: ubi cum dicatur eadem annis septem in Africa commorata; si repetas tempus eius Roma illuc profectiois, quam accidisse diximus anno qui praecessit Urbis cladem, nempe quadringentesimonono; & ab eo tempore numeres septem illos annos, inuenies utique ante triennium (ut dictum est) ipsam ac eius socios Hierosolymam peruenisse, & vna cum ea Albinam matrem Melaniae Iunioris, ut eius Acta testantur: fuisse namque hanc Albinam nomine coniugem filij Melaniae Senioris, Palladius docet.

Ab ipso autem Hierosolymam aduentu post dies quadraginta defunctam esse Melaniam Seniore, Palladius tradit, licet de alijs nullam habeat mentionem: quos dum ait inferius vitam duxisse in Campania & in Sicilia; plane ignorasse visus est, ex Augustino certum reddi eosdem in Africa degisse; nescisse pariter, ex S. Hieronymo palam fieri eosdem Hierosolymam profectos esse: quae omnia pluribus testantur Acta S. Melaniae Iunioris.

Quinetiam ex eodem S. Augustino constat, hos, cum Hierosolymam peruenissent, & Pelagium ibi agentem inuenissent, ipsum admonuisse, ut ea omnino damnaret, quae ab Orthodoxis aduersus eum obijcerentur: ipsum autem, veluti eis obtemperantem, scripsisse anathematismum aduersus illos errores, qui ab Occidentalibus in eum obiecti essent: sed quam dolose, quamque veteratorie, S. Augustinus aperuit. Sed accipe modo quid ipse de his cum Pelagio agentibus scriptis tradat: Scripsistis mihi, cum Pelagio vos egisse, ut quaecumque aduersus eum dicerentur, scripto damnaret: eumque dixisse, audientibus vobis: Anathemo, &c.] Miserunt autem dicta a Pelagio eidem Albinus*, Pinianus, atque Melania ad ipsum Augustinum: qui postea sub Zosimo Papa contrarijs scriptis ostendit impij haereticarum fallacias. Sed de his alias.

De rebus autem gestis Melaniae Iunioris, ac Piniani viri eius, ac sociorum, eiusdem Melaniae vitae Acta declarant; nimirum peregrinatos esse in Aegyptum ad visendos sanctos monachos eremi accolae, relicta Albina matre ob ingrauescentem senectutem Hierosolymis: inde vero redeuntes Hierosolymam, seorsum a coniuge Pinianum vitam excoluisse monasticam, Melaniam vero ad annos quatuordecim apud montem Oliueti clausam in cella perseuerasse, duxissetque ibi in angusto loco vitam Angelis similem. Mira quidem haec videbuntur: sed si quis legat, quae de eiusdem Melaniae vitae instituto, antequam Hierosolymam proficisceretur, cum adhuc in Italia ac Romae potissimum versaretur, idem qui supra Palladius scripsit, atque ea quae de eiusdem viuendi ratione cum esset in Africa, eadem Acta habent; summum huiusmodi monasticae vitae genus tum ipsam, tum virum eius attigisse, haud valde mirabitur, cum se ab initio penitissime Deo ambo addixissent.

Sed quid hoc item anno mirandum acciderit in Palaestina, Marcellinus in Chronico, sub eiusdem Consulibus Monaxio & Plinta, docet his verbis: Multae Palaestinae ciuitates, villaeque terramotu collapsae sunt. Dominus noster Iesus Christus, semper vbique totus, super montem Oliueti Hierosolymae vicinam sese de nube manifestauit. Multae & tunc vtriusque sexus vicinarum Gentium nationes tam visu quam auditu perterritae, atque credulae sacro Christi fonte ablatae sunt: omniumque baptizatorum in tunicis crux Christi Saluatoris Diuinitatis nutu extemplo pressa resulsit. haec Marcellinus, & alij. Cuius quidem rei adeo admirabilis occasione, de tempore aduentus Domini ad iudicandum coepti sunt vbique misceri sermones; quod ex Danielis Prophetae vaticinio iam praenunciatus esset aduentus Filij hominis in nubibus, & Zacharias de ipso loco eius aduentus super montem Oliueti praedixerat. His insuper accedebat etiam, quod memoria omnium retinerentur, quae ab Angelis dicta, a Luca vero Euangelista conscripta sunt verba illa in eodem monte Oliueti, ubi Christus ascendisset in caelum, & de ipso Domino Iesu ita praenunciata: Quem admodum vidistis eum euntem in caelum, ita veniet. His, inquam, diuinis praedictionibus, & caelitus ea facta apparitione, de venturi Domini ad iudicandum tempore inter disertos viros disceptari coeptum. Cuius occasione scripsisse videtur Hesychius ad S. Augustinum de nouissima die; quae, cum praecessissent (ut ait) tot signa, iam videretur instare. Cum & ipse S. Augustinus prolixa disputatione, epistola ad eundem Hesychium reddita, itidem egit de nouissimi diei tempore: quam quidem hoc ab ipso scriptam esse anno, ex eo redditur exploratum, dum numerans Domini annos ita ait: A natiuitate Domini computantur anni ferme quadringenti viginti, a resurrectione autem vel ascensione eius anni plus minus trecenti nonaginta. Ceterum ipse redarguit de his curiosum nimis exploratorem; cum ramen ipse contra, diem illum haud instare demonstrat ex signis; cum longe abesset, ut impletum dici posset, quod apud Mattheum ait Dominus: Praedicabitur hoc Euangelium

a Pallad. in
Lansfac. c. 33.b Pallad. in Lan-
fac. c. 47.
c Idem c. 49.ALBINVS ET
PINIANVS
ADMONENT
PELAGIVM.d Aug. de Christi
gratia lib. 1. c. 10.

* Albina

MELANIAE
ET PINIANI
VITAE INSTI-
TVTVM.e Pallad. in Lan-
fac. c. 49.CHRISTI AP-
PARITIO MI-
RIFICA SV-
PER MONTEM
OLIVETI.

f Dan. 7.

g Zach. 14.

h Act. 1.

i Apud Aug. st.
epist. 79.

k Aug. epist. 80.

l Matth. 24.

*a Aug. ead. epist.
80.
E V A N G E -
L I V M N O N -
D V M T O T O
O R B E D I F F U -
S Y M.*

*b Victor de pers.
secut. Vuand.
lib. 1.*

*c Socrat. lib. 7.
c. 17.
DE IVDÆO
SÆPIVS BA-
PTIZATO.*

*DE CERTA
R A T I O N E
M I R A C V L I
E D I T I.*

Regni in vniuerso Orbe, in testimonium omnibus gentibus: & tunc veniet consummatio.] **A** nam subdit: Sunt enim apud nos, hoc est, in Africa barbaræ innumerabiles gentes, in quibus nondum prædicatum esse Euangelium, ex ijs qui ducuntur inde captiui, & Romanorum seruitijs iam miscentur, quotidie nobis ediscere, in promptu est. Pauci tamen anni sunt, ex quo quidam eorum rarissimi atque paucissimi, qui pacati Romanis sinibus adhærent, ita vt non habeant Reges suos, sed super eos Præfecti a Romano constituantur Imperio, & illi & ipsi eorum Præfecti Christiani esse cœperunt. Interiores autem, qui sub nulla sunt potestate Romana, prorsus nec religione Christiana in suorum aliquibus detinentur.] hæc Augustinus, cum de his agit. Sane quidem temporibus Genserici Vuandalorum Regis in Africa, in interiori Mauritaniæ parte, in regno Capsur cœptum fuisse Euangelium prædicari, occasione confessorum illuc relegatorum, Victor^b affirmat.

Cum vero serperet venenum hæresis Manichæorum in Gallijs hoc eodem tempore, **B** Bonifacius Papa hoc anno interpellatus libello accusationis a clericis Ecclesiæ Valentiniæ aduersus Maximum Episcopum Manichæorum sectatorem, delegauit causam cognoscendam Episcopis septem prouinciarum. Extat ipsa de his epistola Bonifacij data hoc anno Idibus Iunijs sub Consulatu Monaxij. Vides igitur accusationes Episcoporum deferri solere ad Romanos Pontifices. Quomodo autem Manichæi in Africa detecti fuerint, dicemus anno sequenti.

Hoc ite anno, iisdem Consulibus, defuncto Chrysantio Episcopo Nouatiano Constantinopoli, in locum eius successum esse Paulum, Socrates suorum Nouatianorum texens successione Episcoporum affirmat: sub quo de Iudæo, hæc contigisse narrat: Iudæus quidam veterator, Christianam fidem simulans, sæpius baptizatus fuit: per quam fallaciam multas corrasit pecunias. Postquam autem multos ex varijs sectis homines (Arianorum **C** enim & Macedonianorum baptismum receperat) dolo ludificatus, non habebat amplius quibus imponeret, tandem ad Paulum Nouatianum Episcopum venit: ait se magna cupiditate baptismi recipiendi flagrare; per eius manum vt illud assequatur, orat. Paulus eius probat institutum: verum se non prius illi baptismum daturum ait, quam sit fidei articulis institutus, diesq. quamplures ieiunijs vacauerit. Iudæus contra voluntatem ieiunare coactus, acriter instare, vt baptismum donetur. Paulus quoniam illum tam obnixè baptismum petentem mora nolebat offendere, parat res ad baptismum necessarias. Cumq. vestem candidam pro illo emisset, & alueum baptisterij aqua impleri iussisset, Iudæum eo deduxit, vt illi baptismum impertiret. Verum aqua vniuersa, diuina quadam virtute, quæ oculis cerni præcipue non poterat, subito exhausta est. At cū neque Episcopus, neque alij qui aderant, accurate considerarent qua ratione id accidisset, sed aquam per foramen, quod **D** in imo alueo fuit, per quod etiam alias aquam solebant educere, effluxisse existimarent; alueum baptismi de integro, foraminibus vndique in eo firme obturatis, diligenter implent. At cum Iudæus esset secundo in alueum baptisterij deductus, aqua rursus penitus euanuit. Itaque Paulus: O homo (inquit) aut veteratoris partes agis, aut baptismum ignorans recepisti. Quare vbi ob miraculum a multis eo concursus erat, forte quidam Iudæum de facie nouit, eumq. ab Attico Episcopo baptizatum viderat. Hoc miraculum per Paulum Nouatianum Episcopum editum fuit.] hæc tamen Socrates, & ipse Nouatianus. Sed hæc diligentiori sunt examine discutienda: extra enim Catholicam Ecclesiam nulli dari posse miraculum, apud omnes in confesso est.

Demus Socratem nihil esse mentitum (cum alioqui suspecta sit omnis de suis dogmatistis hæreticorum narratio) nihil est tamen quod ipse tribuere iure possit Episcopo Nouatiano miraculum, quod potius tribuendum fuerat sacramento, sicut nec prophetia Cai-phæ, sed cum Pontifex esset anni illius: verum namque reperiri apud hæreticos baptismum, iam totius Catholicæ Ecclesiæ sententia longe ante definitum fuisse liquet. Porro Nouatiani cum verissimi assertores essent sanctissimæ Trinitatis, cuius rei causa (vt dictum est) passi sunt Christiani Imperatores eos in ciuitatibus commorari: æque probatum fuisse illorum baptismum ab Ecclesia Catholica, nulla est dubitatio vel controuersia. Non sic quidem de Arianorum atque Macedonianorum baptismo accidit. Nam cū Ariani additamento Eudoxij, ijdē facti ibi in Thracia sunt Eudoxiani, eorū baptisma, sicut & Macedonianorū, Catholica Ecclesia penitus respuit, in quo nulla esset assertio Trinitatis, sub qua conferri debere baptismū, Dominus suis mandauit Apostolis. Sed cur (inquit) cū baptizatus est ab Attico Episcopo Constantinopolitano, non euanuit aqua, sicut cum inician- **E** dus ille

A dus ille erat a Paulo? Ea nimirum ex causa, quod tunc nulla fieret per reiterationem iniuria sacramento, cum ante collatum siue per Arianos, siue per Macedonianos, nullius esset momenti: nec ante quidem Iudæus ille baptismum est consecutus, quam cum ab Attico eo initiatus est sacramento. Stetit tunc aqua, quia tunc primum verum baptismum collatum fuit. fluxit, cum in prioris iniuriam secundum baptismum, licet ignorans, Paulus præparasset. Cessit igitur miraculum illud in confirmationem potius Catholicæ veritatis, quam ad Pauli merita illustranda, quem Socrates laudibus ornat.

Contigit hoc ipso anno iridem Constantinopoli, vt cum quamplurimi pœnam luituri essent, eo quod opifices conficiendarum nauium ad barbaros transmisissent; agente pro eis apud Imperatorem Theodosium Asclepiade Episcopo Cherfonensi, omnes liberati sint; cum idem Augustus eiusmodi rescriptum dedit:

B His qui conficiendi naues incognitam ante peritiam barbaris tradiderunt, propter petitionem viri reuerendissimi Asclepiadis Cherfonitanæ ciuitatis Episcopi, imminente pœna & carcere liberatis: capitale tam ipsis, quam ceteris supplicium proponi decernimus, si quid simile fuerit in posterum perpetratum. Dat. Constantinopoli, Monaxio & Plinta Conss.] Hoc quidem tempore ruptum fœdus inter Romanos & Persas fuit: cuius rei causa Christianos, qui apud Persas agebant, grauiter vexatos esse, anno sequenti pro ratione temporis dicturi sumus.

IESV CHRISTI
ANNVS
420.

BONIFACII PAP.
ANNVS
2.

HONORII 26. IMPP.
THEODOSII 13.

C Q Vadringentesimo vigesimo Christi anno, Theodosio Aug. nonum & Constantio Cæsare tertium Consulibus, idem Constantius auctus Imperio ab Honorio ex Cæsare Augustus est nominatus. id S. Prosper in Chronico profitetur. Quo tempore Cælestius Honorij rescriptis vna cum hæresi iam antea (vt vidimus) exagitatus, cum iterum se se audax inferret in Urbem, iterum cum suis pelli Constantij Imperatoris rescripto iubetur: quod acceptum ex vetusto codice ab Henrico Grauiro diserto viro Louaniensi, vna cum alijs superius redditis, hic edendum curauimus. sic enim se habet:

Imperator Constantius Volusiano Præfecto Vrbi. Cum tum præteritæ superstitionis, tum recentis plena vanitatis iam dudum corrigi iusserimus, quotidianis insinuationibus maior fieri nunciatur. Et quoniam discordia animos commouet populorum: ea quæ iam dudum iusseramus, præcepimus iterari. Vnde his lectis, eximietas tua, omnes qui Dei inuident pietati, diligenter inquirat, & eos faciat statim e muris Urbis expelli; ita tamen, vt ne intra centesimum quidem lapidem habeant licentiam consistendi. Cælestium quoque magis ac magis ex Vrbe expelli mandamus. Constat enim, iisdem ex medio sublatis, gratiam & concordiam tenere veterem firmitatem. Sane deinceps si tale quippiam fuerit nunciatum, Officium præstantiæ tuæ capitali sententiæ subdendum esse cognoscet. Non enim patimur impunitum esse, præcepta nostra executionis negligentia protelari. Vale parens carissime & amantissime. *Et adiecta subscriptio.* Impleatur quod iussimus; quia hoc famæ tuæ expedit.] Post hæc vero, ista quæ sequuntur, in eodem codice legebantur:

Exemplar edicti propositi a Volusiano Præfecto Vrbi.

Volusianus Præf. V. dixit: Hæc tamen Cælestium diuinæ fidei & quietis publicæ turbato- **E** rem iudicij amica reis secreta subdulerunt. Iam leges etiam edicti persequuntur absentem. Cui, quod primum est, æternæ Urbis negatur habitatio; vt si vel in proximis fuerit diuersatus, debitum non euadat exitium. Pro merito etiam temeritatis atque ausus sui cunctos huius edicti cautione præmonemus, ne quis iniquus noxio latebram putet esse præbendam: ne cum huiusmodi sit posita pœna, supplicium ac stylum necesse sit proscritionis incurrere, quisquis reum diuinis humanisq. legibus apud se putauerit occultandum.] ita ibi, ac post hæc:

Exemplar edicti Præfectorum Prætorio.

Iunius, Quartus, Palladius, Monaxius, & Agricola iterum Præfecti Prætorio dixerunt: * **E** Pelagium atque Cælestium Catholici dogmatis fidem sæuis * tractatibus destruentes, sententia Principalis inualuit, vt venerabili Vrbe summoti bonorum concilio * multctarenur. Hoc igitur omnes admoneri oportet edicto, ne quis sinistra persuasionis erroribus credulum præster assensum. Et si ille sit plebeius, ac clericus, qui in caliginis huius obscœna reciderit: a quocumque tractus ad Iudicem, sine accusatricis discretionem personæ, facultatum

*ASCLEPIA-
DES EPISCO-
PVS AGIT
PRO DAMNA-
TIS.
a. l. vlt. de panis.
c. Theod.*

*CONSTAN-
TIVS CREA-
TVS AVGV-
STVS.*

*CONSTANTII
EDICTVM
CONTRA PE-
LAGIANOS.*

*EDICTVM
VOLVSIANI
PRÆF. VRB.*

** Aduersus
* suis
PRÆFECTI
PRÆT. QVID
EDIXERINT.
* consortio*

facultatum publicatione nudatus, irreuocabile patietur exilium: nam superna maiestas vt **A** colligit ex secreti ignoratione reuerentiam, ita & ineptæ disputationis iniuriam eximit per edictum.] hætenus ibi. Compressi nonnihil hisce edictis Pelagiani, haud palam (vt antea fecerant) ausi sunt prædicare blasphemias. Meminit huiusmodi contra Pelagium edictorum Photius in sua Bibliotheca his verbis: Scripsit etiam Constantius Placidia vir, Valentiniani pueri pater, vt exilio mulctaretur Cælestius hæreticus. Scripsit aduersus eum sententiam Volusianus Præfectus Vrbs. Hic vero Volusianus auunculus fuit S. Melania, Ethnicorum errores sectatus, colens deos; in morte vero conuertitur, & a S. Proclo baptizatur Constantinopoli.] hucusque Photius. sed de his pluribus suo loco.

Hoc item anno, ad fugillandam Gentilium imposturam, pro animi arbitrio oracula falsa fingentium, accidit quod S. Prosper scribit ^a in libro de Prædicationibus, & nos superius attigimus, de Cælestis templi demolitione facta Carthagine: Cum (inquit) a quodam **B** Pagano falsum vaticinium velut eiusdem Cælestis proferretur, quo rursus & via & templum prisco sacrorum ritui redderentur: ille, ille inquam verus Deus, cuius prophetica vaticinia nesciunt omnino mentiri, nec fallere, sub Constantio & Augusta Placidia, quorum nunc filius Valentinianus pius & Christianus imperat, Vrso insistente Tribuno, omnia illa templa ad solum vsque perducta, agrum reliquit, in sepulturam scilicet mortuorum, ipsamque viam sine memoria sui Vuandalica nunc manus evertit.] hæc Prosper: qui cum ista dicat contigisse sub Constantio Imperatore marito Gallæ Placidia, quæ constat hoc anno imperare cœpisse, & sequenti finem viuendi fecisse, ad hæc plane tempora pertinere noscuntur.

Quod autem ex eodem Prospero certum tempus habetur, quo nominatus ab eo Vrso Tribunus Ecclesiæ negotia iussione Imperatoris Carthagine curabat: hic referenda sunt **C** quæ sub eodem ibidem contigisse de Manichæis Possidius narrat his verbis: Apud Carthaginem quoque, dum per quemdam domus regie procuratorem, nomine Vrsum, fidei Catholicæ hominem, ad quosdam Manichæorum, quos Electos vel Electas dicunt, præfentes perueniretur, atque ad ecclesiam ab eodem deducerentur, & perducerentur, ab Episcopis ad tabulas auditi sunt. Inter quos etiam sanctæ memoriæ Augustinus fuit, qui præceteris illam execrabilem sectam nouerat, & eorum prodens eiusmodi damnabiles blasphemias, ex locis librorum quos illi accipiunt Manichæi, vsque ad confessionem earumdem blasphemiarum eos produxit: & quæ inter se illi suo more malo indigna & turpia facere consueuerunt, a feminis illarum, velut Electarum prodicione, illis Ecclesiasticis Gestis declaratum est. Atque ita pastorum diligentia Dominico gregi & augmentum accessit, & aduersus fures & latrones defensio competens procurata est.] hæc Possidius.

Sed istæ Manichæorum turpitudines in publica Acta relatæ, quænam fuerint, licet Possidius minime referat, narrat tamen ipse Augustinus in libro de Hæresibus ad Quoduult-deum: quæ quidem cum obscœnissimæ sint, stylus promere erubesceret, nisi easdem contingeret ab Augustino accipere, a quo mundo omnia munda, & per quem cum fluunt immunda, pura redduntur. Reddamus hic igitur eius verba ^c: Detecti (inquit) sunt tamen iidem Manichæi in ecclesia (sicut scis) apud Carthaginem, iam te ibi diacono constituto. Quando instante Vrso Tribuno, qui tunc Domini Regie præfuit, aliqui adducti sunt; vbi puella illa nomine Margarita istam nefariam turpitudinem prodidit: quæ cum esset annorum nondum duodecim, propter hoc scelestum mysterium se dicebat esse violatam. Tunc Eusebiam quamdam Manichæam, quasi sanctimoniam, id ipsum propter hoc ipsum passam, vix compulsi confiteri, cum primum illa se afferuisset integram, atque ab obstetrice inspicci postulasset. Quæ inspecta, & quid esset inuenta, totum illud turpissimum scelus, vbi ad **E** excipiendum & commiscendum concumbentium semen farina substernitur (quod Margarita indicante absens non audierat) similiter indicauit. Et recenti tempore nonnulli eorum reperti, & ad ecclesiam ducti (sicut Gesta Episcopalia, quæ nobis misisti, ostendunt) hoc non sacramentum, sed execrumentum sub diligenti interrogatione confessi sunt. Quorum vnus nomine Viator, eos qui ista faciunt, proprie Catharitas, id est, Mundatores, vel Purgatores, vocari dicens, cum alias eiusdem Manichææ sectæ partes in Macarios & specialiter Manichæos distribui perhiberet, omnes tamen has tres formas sub vno auctore propagatas, & omnes generaliter Manichæos esse negare non potuit.] hætenus Augustinus.

Eodem tempore in Africa noui erroris assertor emerfit Vincentius Victor, qui de animarum origine noua commenta excogitauit, nempe eas non ex nihilo, sed ex diuina creatas esse substantia. At in primis per quos ista cuniculos impius deriuarit, dicendum est. Et quod ad tempus spectat: post damnatam Pelagianam hæresim ista ab homine prodita, S. Augustinus

stinus testatur, dum aduersus eum agens, de Pelagianis hæc ait ^a: Nouellos hæreticos Pelagianos iustissime Concilium Catholicorum, & sedis Apostolicæ damnauit auctoritas.] Quod vero ad Vincentium Victorem pertinet: quid de eo ad ipsum scribens idem Augustinus tradat ^b, videamus: Cum enim (inquit) quis esset Vincentius Victor, ab eis qui te nouerant, & forte aderant, requisissem; audiui te fuisse Donatistam, vel potius Rogatistam, nuper autem communicasse Catholicæ. Et cum gauderem tantum, quantum de his solemus quos ab illo errore liberatos esse cognoscimus, immo vero multo amplius, quod ingenium tuum, quo delectabar in litteris tuis, videbam non remansisse apud aduersarios veritatis: additum est a referentibus, quod me inter illa gaudia contristaret, ideo te cognominari voluisse Vincentium, quod Rogati successorem, qui hoc nomine appellatus est, adhuc tamquam magnum & sanctum virum animo teneas, & ob hoc illius nomen tuum volueris esse cognomen] imitatus nimirum S. Cyprianum, qui a sui doctoris nomine Cæcilius cognominari voluit. Sed subdit: Nec defuerunt, qui dicerent etiam hoc a te fuisse iactatum, quod ipse tibi, nescio qua visione, apparuerit, atque ad hos conficiendos libros, de quibus tecum agere isto nostro opusculo institui, sic adiuuerit, vt ea tibi scribenda, quantum ad res ipsas rationesque attinet, ipse dicitaret.] hæc Augustinus, qui eius fictionem redarguit: quippe cum profiteretur deseruisse Rogatistas, illorum ducem adeo propenso studio coleret.

Sic igitur Vincentius vanis elusus a dæmone visionibus, elatus fastu & arrogantia inflatus spiritu, in docendo excellentiam æmulatus, scribendi contra S. Augustinum ansam arripuit. Quomodo autem id acciderit, ipse Augustinus sic narrat ^c: Vincentius Victor in Mauritania Cæsariensi inuenit apud Hispanum quædam presbyterum Petrum nonnullum: opusculum meum; vbi quodam in loco de origine animæ singulorum, vtrum ex illa vna **C** primi hominis ac deinde ex parentibus propagentur, an sicut illi vni, sine vlla propagatione singulæ singulis dentur, me nescire confessus sum, verumtamen scire animam non corpus esse, sed spiritum. Et contra ista omnia mea idem Vincentius Victor scripsit duos libros, &c.] Hos cum a Renato monacho missos Augustinus accepisset, mox contrarijs scriptis inflatam nubem dissoluit in aera: quatuor enim conscripsit libros aduersus emergentem ab inferis hæresim, ad Renatum primum, secundum ad Petrum, duos autem reliquos ad ipsum Vincentium Victorem. Porro ipse Petrus presbyter ab eo deceptus, illiq. adeo totus addictus est ^d, vt ipse licet ætate senex, & presbyter sacramento, illius tamen, etsi iuuenis atque laici, caput exosculetur, perinde ac si cælitus missum doctorem inuenisset.

Accidit tamen quasi miraculum (perraro enim est inuenire auctorem erroris vere recantare palinodiam) vt idem Vincentius Victor superatum se fateretur ab Augustino, atque **D** emendationis suæ litteras testes ad ipsum scripserit. Ita quidem, quod S. Augustinus eum primo lenitate deuinxit: nã audi ipsum ^e: Quem tamen iuuenem (nempe Vincentium Victor) non præpropere detestandum, sed adhuc docendum, quanta potui lenitate tractaui: & ab eo scripta/rescripta correctionis eius accepi.] Obserua S. Augustini praxim, quomodo agere consueuerit cum recens progrediente hæretico, antequam desperata obstinatione resiliiret ac penitus obduresceret; nimirum ex Apostoli pharmachia propinando illud primum medicamentum: Si præoccupatus fuerit homo (ait Apostolus ^f) in aliquo delicto; vos qui spirituales estis, huiusmodi instruite in spiritu lenitatis.] ita quidem instar Euangelici Archiatri, recenti vulnere oleum infundens ante vinum. Quam autem huius disciplinæ ipse Augustinus fuerit tenacissimus custos, ex eo etiam tu ipse poteris facile intelligere, quod cum aliquando recens lapsus in Anthropomorphitarum hæresim Episcopum quemdam paulo seuerius reprehendisset, epistola postea ad eum scripta, ab eo per Fortunatianum veniam petijt: ad quem scribens, hæc de ipso habet eius exordium: Sicut præfens rogauit, & **E** nunc commoneo, vt fratrem nostrum, de quo collocuti sumus, videre & rogare digneris, vt ignoscat mihi, si quid durius & asperius in se dictum accepit in epistola quam me illo modo scripsisse non pœnitet, quia dixi ipsius corporis oculos nec videre Deum, nec esse visuros, &c.] Ceterum haud contemnenda visa est ea opinio ex Anthropomorphitarum vanitate progressa: nam complures eam habuisse tunc defensores, idem Augustinus docet tum in epistola ad Paulinam ^h eodem argumento conscripta, tum alia ad Italicam ⁱ data.

Sed quod pertinet ad propositam S. Augustini de agendo cum hæreticis disciplinam: vt plenior ex eodem auctore ea de re institutionem assequaris, de eodem Augustino dicta sæpe superius in mentem reuoca; nimirum, quod etsi cum illis, qui prima tinctura errore imbuti sunt, mansuetudine ac animi demissione agendum putauit: idem ipse tamen cum alijs in erroris fouea diutius immorantibus, nec inde educi facile patientibus, sed ex maculis

^a Aug. de anim. orig. ad Petr. lib. 2. c. 12.

^b August. lib. de anim. ad Vincem. Vict. 1. c. 1.

^c Aug. Retract. lib. 2. c. 56.

QUANTA SIBI VINCENTIUS VICTOR ARROGAVIT.

^d Aug. de orig. anim. lib. 2. c. 1.

VINCENTIUS VICTOR ERROREM CORRIGIT.

^e Aug. Retract. lib. 2. c. 56.

CVM QVIBVS HÆRETICIS AGENDVM LENITATE.

f Galat. 6.

g Aug. epist. 111.

h Aug. epist. 112. i Aug. epist. 8.

maculis iisdem iterum atque iterum infectis, inueteratis, obstinatis, & penitus refractarijs **A** & contemptoribus hæreticis seueritate agendum, vsque adeo sæpius affirmavit, vt docuerit etiam esse eos vi compescendos, aduersus eosdem Imperatorū quoque auxilio implorato. Hæc sunt quæ de S. Augustini usu in agendo cum hæreticis hic ingessimus. Verum cum, crescente in dies magis malitia hominum, sæpe probarit euentus, quòd haud facile hæreticus audiat suauiter admonentis veritatem, sed progredi solear quisque recedens a fide Catholica, Leuiathan instar ^a, obstinationis compactus squammis; ergastulo primum coercere bestiam errantem & in errorem mittentē, eamq. ibi curare, salubrius inuentum est: sicuti prudentia probe docuit medicos, a vinculis incipere curare phreneticum. Seueriori namque censura & atrociori pœna puniendae esse delicta progressu tēporis, quæ ante correctæ non cessant, plane monet diuina sententia in Lamech ^b lata, & delinquentis ore ita prolata: Septuplū vltio dabitur de Cain, de Lamech vero septuagies septies.] At de his satis. **B**

Sed atexamus aliud huic simile de resipiscencia hæresis sectatoris grande miraculum, Eodem ferme tempore (certus autem annus ignoratur) hæreticorum omnium audacissimus, dicendus & ipse hæresiarcha, Leporius, opera S. Augustini & Gallorum doctorum, ab hæresi ad fidem Catholicam conuersus est; de quo ita Gennadius ^c: Leporius adhuc monachus, postea presbyter, præsumens de puritate vitæ, quam arbitrio tantum & conatu proprio, non Dei se adiutorio obtinuisse credebat, Pelagianum dogma cœperat sequi: sed a Gallicanis doctoribus admonitus, & in Africa per Augustinum emendatus, scripsit emendationis suæ libellum, in quo & satisfacit de errore, & gratias agit de emendatione: simul & quod de incarnatione Christi male senserat, corrigens, Catholicam sententiam tulit, dicens: Manentibus in Christo in sua substantia duabus naturis, vnam credendam Filij Dei personam.] hæc Gennadius. Porro hunc auctorem fuisse Nestorio suæ ipsius hæresis, Cassianus affirmat in commentarijs, quos aduersus eundem Nestorium de Incarnatione conscripsit. nam & inter alia hæc habet, Nestorium alloquens ^d: Ita ergo & tu Pelagianæ hæreseos spinosam sabuli fidem ostendis in germine, quod pater tuus habuisse traditur in radice? Leporius enim ille (vt Leporius discipulus suus dixit) Dominum nostrum afferebat, Christum factum esse per baptismum: tu in baptismo templum dicis factum esse per Spiritum. Non quidem ad plenum eadem verba sunt, sed ad plenum vna peruersitas, &c.] De eius vero tum errore, tum pœnitentia, ista superius ^e:

Leporius enim tunc monachus, modo presbyter, qui ex Pelagij (vt supra diximus) institutione, vel potius prauitate descendens, apud Gallias assertor prædictæ hæreseos, aut inter primos, aut inter maximos fuit, a nobis admonitus, adeo emendatus ita male conceptam persuasionem magnifice condemnauit, vt non minus pene admiranda sit correctio **D** illius, quam illæsa multorum fides: quia primum est, errorem penitus non incurrere; secundum, bene repudiare. Is ergo in se reuersus, non solum in Africa, vbi tunc erat atque nunc est, tam errorem suum cum dolore, quam sine pudore confessus est; sed etiam ad omnes admodum Galliæ ciuitates flebiles confessionis ac planctus sui litteras dedit: scilicet vt vbi deuiatio eius prius cognita erat, illic etiam emendatio nosceretur; & qui testes erroris antea fuerunt, iisdem postea correctionis essent. Ex cuius confessione, vel potius deploratione, nonnulla inferenda existimauimus duplici ex causa; vt correctiones eorum & nobis testimonio, & his qui nutant, exemplo essent; quorumq. errorem sequi non erubissent, eorum emendationem sequi non erubescerent; & sicut simili ægritudine infirmarentur, ita simili remedio sanarentur, Nestoriani scilicet Leporij & Pelagianorum erroris assertores. Is ergo, agnita opinionis suæ peruersitate, & inspecta fidei luce, scribens ad Episcopos Gallicanos, ita exorsus est: **E**

Quid in me primum, o domini mei venerandi & beatissimi sacerdotes, accusem, nescio: & quid in me primum excussem, non inuenio. Sic imperitia & superbia, sic stulta simplicitas cum persuasione noxia, sic feruor cum intemperantia, sic (vt verius dicam) cum sui diminutione debilis fides, simul in me omnia recepta vigerunt, vt tot & tantis simul fit & obedisse, confusio; & hæc eadem ab animo potuisse cedere, mihi stupenda gratulatio. Et post pauca subiungit: Si ergo minime percipientes hanc potentiam Dei, sensu nostro & propria ratione sapientes, quasi in inferiora se Deus agere videatur, ita hominem cum Domino natum esse dicamus, vt seorsum quæ Dei sunt, soli Deo demus; & seorsum quæ sunt hominis, soli homini reputemus: quartam manifeste introducimus in Trinitate personam, & de vno Filio Dei non vnum, sed facere incipiamus duos Christos: quod a nobis ipse Dominus Deus Christus auertat. Ergo confitemur Dominum ac Deum nostrum

a Job 41.

b Genes. 4.

c Gennad. de Viris illustr. in Leporio, c. 59. & apud Hieronym. tom. 9. pag. 313. LEPORIVS IN ERRORIBUS LAESVS.

d Cassian. de Incarn. Verb. lib. 7.

e Cassian. de Incarn. Verb. lib. 1. LEPORII PœNITENTIA.

LEPORII EPISTOLA DE SVI ERRORIS DETESTATIONE.

Astrum Iesum Christum, vnicum Filium Dei, qui sibi ante sæcula natus ex Patre est, nobis a tempore de Spiritu sancto ex Maria semper Virgine factum hominem, natum Deum: & confitentes vtramque substantiam carnis ac Verbi, vnum eundemq. Deum atque hominem inseparabilem semper pia fidei credulitate suscepimus: & ex tempore susceptæ carnis sic omnia dicimus quæ erant Dei transisse in hominem, vt omnia quæ erant hominis in Deum venirent: & hac intelligentia Verbum factum fit caro, non vt conuersione, aut mutabilitate cœperit esse quod non erat, sed vt potentia diuinæ dispensationis Verbum Patris numquam a Patre discedens, homo proprie fieri dignaretur, incarnatusq. sit Vnigenitus secreto illo mysterio, quo ipse nouit: nostrum namque est credere, illius nosse, &c.] recitat quæ reliqua sunt libelli Leporij Cassianus ad perfectam fidem de Verbi incarnatione pertinentia: vt mirum plane sit, antequam a Nestorio eadem hæresis promulgaretur, inueniri eam a Leporio suo ipsius libello penitus confutatā, assertamq. ea de re sincere Catholicam fidem, qua & sanctissima Virgo Maria Dei genitrix iure asseratur. Ad finem vero Cassianus hæc subdit: Hanc ergo eius confessionem, id est, Catholicorum omnium fidem, & omnes Africani Episcopi, vnde scribebat, & omnes Gallicani, ad quos scribebat, comprobauerunt.] at de Leporio hæc tenent. Magno quidem miraculo factum est, vt ipse hæresiarcha adeo sincera, adeoq. vera confessione damnaret, quæ pugnaci disputatione ante defendere consueuisset. Præter Leporium hunc, alium inuenimus clarissimum genere in S. Augustini ^a monasterio profitentem. At hæc de conuersis sponte hæreticis ad pœnitentiam, vt ingentia miracula dicta sunt.

Iam vero ad res hoc anno in Oriente gestas ab Africa euocetur oratio. His quidem anni huius Consulibus, persecutio aduersus Christianos in Perside sæuijt: testantur id Socrates ^b & Marcellinus ^c: perdurasse autem vsque ad biennium, ex his quæ tradit ipse Socrates, possumus colligere, dum ait, sub Consulatu Honorij decimotertio & Theodosij decimo, vna cum bello cum Romanis sedato persecutionem quieuisse. Ceterum quod ad tempus spectat, quo ea persecutio perdurauit, redarguitur a Theodoro ^d Socrates, cum ait eam propagatam esse ad annos circa triginta: quæ quidem sententia ex his quæ S. Augustinus scribit, non nihil roboratur, dum in decimo octauo libro de Ciuitate Dei hæc ait ^e: Quid modo in Perside? Nonne in Christianos feruit persecutio, si tamen quieuit, vt fugientes inde nonnulli vsque ad Romana oppida peruenirent? Hæc cum ipse tradat, & in fine eiusdem libri se ea scribere dicat anno trigesimo a Consulatu Manlij Theodori, qui contigit anno Domini trecentesimo nonagesimonono; plane conuincitur illa elucubrassè anno Domini quadringentesimo vigesimo nono, quo ea persecutio an cessasset, haud satis exploratum sibi fuisse tradit.

A quonam autem Persarum Rege indicta hæc persecutio fuerit, dubitatum quoque fuit. Mortuo quidem Isdegerde, ab eius successore ac filio Bararane fuisse excitatam, creditum est, ea potissimum ratione, quod ipse Isdegerdes amicus Arcadij, Theodosij eius filij tutelam quodammodo suscepisse visus, de Romano Imperio atque Theodosio optime meritus fuit. sensit id quidem Socrates ^f. Theodoretus autem sub ipso Isdegerde id factum affirmat ^g, cui & ad stipulatur Cyrillus monachus in rebus gestis ^h S. Euthymij. Sed cuiusnam partis sint potiora iura, relinquimus lectoris arbitrio.

Quenam autem de his Socrates scribat, ad verbum singula hic reddamus ⁱ: Isdegerde (inquit) Rege Persarum, qui Christianos Persiden incolentes minime fuerat persecutus, mortuo, Bararanes eius filius susceptis regni gubernaculis, a Magis ad eam rem impulsus, Christianos acerbe exagitare, cruciatus & tormenta varia, Persarum more, illis infligere cœpit. Itaque Christiani qui inter Persas habitabant, necessitate coacti, ad Romanos confugere, orare ne illos tam misere opprimi patiantur. Atticus Episcopus illos supplices benigne excipere, omnem suam curam & cogitationem ad opem illis ferendam conuertere, Imperatori Theodosio rem palam facere. Eodem tempore aliam etiam ob causam Romani forte aduersus Persas animo infensi fuerunt. Nam Persæ quidem & fossores, quos a Romanis ad auri venas excidendas mercede conduxerant, noluerunt illis reddere, & merces Romanis mercatoribus abstulerunt. Quam offensionem vehementer auxit Christianorum ad Romanos perugium. Nam Rex Persarum illico mittit legatos, qui illos vt fugitios repetant. Romani autem eos qui auxilij causa ad ipsos confugerant, nequaquam reddiderunt: immo vero non solum eos vt supplices conseruare, animo constituerant; verum etiam omnibus opibus viribusq. ad religionem Christianam propagandam eniti, parati

a August. de diuers. serm. 50.

PERSECUTIO IN PERSIDE. b Socrat. lib. 2. c. 20. c Marcellin. in Chron. sub his Consulib. d Theodoret. lib. 5. c. 38.

e August. de Ciuit. Dei lib. 18. c. 12.

QVIS PERSARVM REGVM PERSECVTIONEM INDIXIT. f Socrat. lib. 7. c. 18. g Theodoret. lib. 5. c. 38. h Apud Metaph. die 20. Ianuarij. i Socrat. lib. 7. c. 18. CAUSA PERSECVTIONIS ET BELLIPERSICI.

rati fuerunt. Quapropter cum Persis bellum gerere, quam pati Christianos misere perire, maluerunt.] hæc de belli & persecutionis causis Socrates, qui res eo bello gestas profequitur. Nos autem, quæ de persecutione & causa ipsius a Theodoro sunt posteris commendata, reddemus; qui ait^a:

^aTheodoret. lib. 5. c. 38.

PERSECUTIO REGIS PERSARVM IN CHRISTIANOS.

h. Act. 17.

Per idem tempus Isdegerdes Rex Persarum persecutionem contra Ecclesiam concitauit, occasione ex re gesta, quam sum deinceps narraturus, arrepta. Audas Episcopus, vir multis virtutis generibus ornatus, zelo non opportuno ille quidem accensus, Pyreum demolitus est: templa enim, in quibus *πῦρ*, id est ignis, eorum deus colitur, Pyrea vocant Persæ. De quo Rex per Magos certior factus, Audam accersit: ac primum placide eum coarguit, & Pyreum denuo ædificare iubet. Qui cum ei contradiceret, negaretq. se illud facturum: Rex omnes ecclesias Christianorum se diruturum minatur. Atque quod ante verbis minabatur, re ipsa perfecit. Nam vt primum Audam diuinum illum virum trucidari mandauerat, ecclesias deturbari iussit. Quod autem ad Pyrei euersionem attinet, haud opportune quidem illud factum fuisse existimo. Nam sanctus Apostolus^b Athenas aduentans, & ciuitatem superstitioso simulacrorum cultu cæcatam videns, aram quamdam ab illis honoratam minime diruit, sed verbo eorum ignorationem redarguit, & veritatem illis patefecit. Attamen quod Audas templum simulacri deturbatum extruere rursus noluit, sed interfici potius quam illud efficere; eum magnopere admiror, & corona dignum iudico. Nam par impietas est (mea quidem sententia) ignem adorare, atque ei ædificare delubrum. Hinc igitur persecutionis tempestas orta grauissimos & turbulentissimos fluctus contra pietatis alumnos concitauit. Quæ procella triginta annos continuos a Magis, velut a quibusdam turbinibus, agitata durauit. Magos enim vocant Persæ, qui Elementa in deos referunt: de quorum commenticijs fabulis alio in opere, in quo eorum quæstiones dissoluebamus, satis enucleate disseruimus.

*Bararanes

DIRA TORMENTA IN CHRISTIANOS EXHIBITA.

Porro Gororanes^{*} filius Isdegerdis post mortem patris, vt regni paterni, sic belli contra pietatem a patre commoti successor exitit: quippe pater moriens hæc duo coniuncta filio reliquit. Tormentorum autem genera, & noua cruciamenta pijs hominibus ab illis inflicta, vix dicendo explicari poterunt. Nam quorundam manibus, aliorum autem tergis corium detrahunt: aliorum capita a fronte exorsi ad barbam vsque cute exuunt: deinde robustis vinculis a capite vsque ad pedes circumligare, & singulos calamos vi arte constringere; vt partem cutis, ad quam motæ erant arundines, eo pacto grauiter lacerantes, aciores doloris morsus efficerent. Quinetiam lacus effodere, eos summa cum diligentia iungere, deinde ingentem foricū numerum in eos concludere: postremo pietatis athletas, eorum manibus pedibusq. constrictis, ne bestias abigant, foricibus velut alimentum obijciunt. Sorices autem fame oppressi, sensim carnes sanctorum absumunt, sicq. diuturnum & acerbum cruciatum illis afferunt. Itemque carnifices isti a scelerato illo naturæ nostræ inimico & veritatis hoste edocti, tormenta alia his quidem multo asperiora excogitare. Sed tamen ne eo quidem modo athletarum fortitudinem & constantiam retundere potuerunt: nam sua sponte accurrebant, magno desiderio mortis appetendæ, per quam aditus ad vitam immortalem patefit, inflammati: quorum duos tresve in memoriam reuocabo, quo per hos etiam aliorum fortitudo cognosci queat.

HORMISDAB NOBILIS IN SAE CERTAMEN.

Hormisdab quemdam, virum in Persis apprimè nobilem, ex genere Achemenidarum oriundum, patre Præfecto, cum Rex eum Christianum esse accepisset, ad se duci, & Deum Saluatorem pernegare iubet. At Hormisda: Quod imperas Rex, neque iustum est (inquit) neque vtile. Nam quicumque didicerit Deum omnium gubernatorē facile contemnere, eumq. denegare, multo facilius Regē, quippe cum homo sit, mortalis naturæ participes, contempturus est. Quod si tuum imperium pernegauerit, o Rex, grauissimo dignus sit supplicio: quanto magis meretur ille quidem, qui omnium rerum effectorem pernegat? Rex autem, quem oportuerat sapientissimam eius orationem admiratum esse, athletam generosum diuitijs & honore spoliavit: deditq. ei mandatum, vt omnibus vestibus, solo subligaculo excepto, exutus, camelos qui erant in exercitu duceret. Cum vero dies complures iam præterijissent, Rexq. e tabulato despiciens, videret optimum illum virum & radijs Solis exustum & conspersum vndique puluere: nobilitate ac splendore patris illius in memoriam reuocato, primum iubet eum adduci ad se, & indusio lineo vestiri. Deinde arbitratus eius animam partim cruciatu præterito, partim humanitate erga eum declarata mollitam esse: Nunc demum (inquit) obstinatione deposita, filium fabri negato. At

A to. At ille diuino zelo accensus, indusium dilacerauit: eoq. ad Regem proiecto, sic eum affatur: Si me huius causa pietatis desertorem putas, habeas tibi donum cum impietate. Hac eius fortitudine perspecta, Rex eum e Palatio nudum exturbauit.

Porro idem Rex Suenem mille seruorum dominum, qui ei contradicebat (quippe fabricatorem huius vniuersitatis pernegare haudquaquam sustinebat) primum percunctatur quis ex eius seruis amplissimus esset: deinde ei tradit reliquorum dominatum, ipsumq. dominum Suenem illi seruire iubet: quinetiam domini sui coniugem ei in matrimonium dat, ratus eo pacto se veritatis propugnatorem Suenem de sententia deducturum. Verum spes eum frustrata est: nam Suenes domum supra petram ædificatam habuit. Post hos Benjamin diaconum comprehendi, & in carcerem conijci mandat. Biennio vero post legatus Romanus venit ad Regem de alijs rebus cum eo acturus: qui de diacono certior factus, impetrat ei a Rege liberationem. Rex autem iubet, Benjamin polliceri, se doctrinam Christianam cum nullo Mago communicaturum. Legatus quidem recipit, Benjamin Regis mandata effecturum. At Benjamin cum legatum hac de re ipsum admonentem audiisset, respondit non posse fieri, vt doctrinam lucis, quam a Deo acceperat, non alijs impertiret: nam abscondere talentum, quantum mereatur supplicij, historiam Evangeliorum aperte docere. Verum Rex id temporis huius responsionis ignarus, iubet illum ex vinculis eximi. Qui quidem (vt solebat) homines ignorationis tenebris obcæcatos inde eripere, & ad lucem, quæ sola intelligentia percipitur, educere non cessauit.

Anno autem post, res ab eo gestæ Regi indicantur: qui iubet eū adduci, & Deum, quem colebat, denegare. Tum ille sciscitatus a Rege, quo supplicio mulcandus sit is, qui eius regnum deserat, & alterius ditioni se subijcere in animum inducat. Morte (inquit Rex) & pœna grauissima. Cui rursus sapientissimus vir: Quo pacto igitur (inquit) coercendus est homo ille, qui effectorem & opificē omnium derelinquat, & vnū e seruis Deum consecret, eiq. cultum vero Deo debitum tribuat? Quibus verbis Rex grauiter commotus, viginti arundines præacutas per vngues manuum ac pedum traijci iubet. Vbi autem vidit eum hunc cruciatum habere pro ludo, aliam rursus arundinem in membrum genitale intrudi mandat; quæ sæpius extracta, insertaq. dolores ei incussit plane inexplicabiles. Post illud infictum supplicium, impius ille & immanitate efferatus tyrannus virgam robustam, crassam, & propter ramos vndique eminentes valde asperam in imam alui sedem conijci iubet. quo cruciatus genere generosus Christi athleta oppressus extremum spiritum edidit.

Infinite fere id genus scelera ab illis impijs fuere admissa. Neque cuiquam mirum videri debet, omnium rerum administratorem Deum eorum feritatem, impietatemq. tolerasse. Etenim quotquot Imperatores ante Imperium Constantini Magni regnarunt, contra veritatis professores insana rabie furerè non desierunt. Atque Diocletianus ipso salutaris Passionis die cunctas ecclesias, quæ in toto Romano Imperio erant, demolitus est. Verum vix nouem iam anni intercesserant, cum & illæ ipsæ denuo florere, atque multo maiore amplitudine & splendore, quam antea, enitere cœperant, & tyrannus ille vna cum impietate extinctus est. Atque Dominus tum hæc bella contra Christianos excitanda fore, tum Ecclesiam inuictam iri prædixerat. Quinetiam ipsi rerum euentus nos docent, bellum plus commodi quam pacem solere nobis apportare: nam hæc nos molles, morosos, & timidos reddit, illud autem animos acuit, & res præsentis vitæ tamquam fluxas contemnere facit.] hætenus de Persica persecutione Theodoretus.

E Addit his Nicephorus Iacobi Persæ certamen his verbis^a: Infinita vero ab audacibus & impijs illis tentata sunt: quale videlicet & illud est in Iacobo Persa patratum. Is enim cum Christianus antea fuisset, propter intercedentem sibi cum Isdegerde Rege Persarum amicitiam, paternam religionem reiecerat. Posteaquam autem per matrem & coniugem rursus ad fidem Christi admonitus reuertit, & eam rem Princeps ægre tulit: acerbam quamdam & propter nouitatem admirandam post multa supplicia subiit mortem. Nam vbi articulis & iuncturis quibusque in commoda & apta totius corporis membrorum conformatione, & manibus, brachijs, pedibus & suris ei resectis, reliquum nihil quam vna cum ventre caput solum habuit: quoniam ne tum quidem fidem in Christum abiecit, & id ipsum postremo ferro amputatum est.] hæc de Iacobo Nicephorus.

Quod autem ad res bellicas pertinet: enituisse quidem diuinam virtutem in opem ferendo Christianis aduersus Persas, quæ narrat Theodoretus^b haud obscure significant, ac

DE SVENIS INVICTA CONSTANTIA.

BENIAMIN DIAconi IMMANE MARTYRIUM.

ECCLESIA DEI INVICTA.

^aNiceph. lib. 14. c. 19. 20. 21. DE IACOBI PERSARUM MARTYRIO.

^bTheodoret. lib. 5. c. 36.

in primis in his quæ ipso exordio rupti fœderis contigerunt, de quibus ita ipse: Cum Persæ, negotijs Romanorum, quibus districti tenebantur, cognitis, contra vicinos suos ruptis fœderibus bellum facerent, neque quisquam illis tum ab hostibus oppugnatis subsidio veniret (Imperator enim in pace iam dudum facta confusus, duces suos & milites ad alia bella gerenda miserat) Deus immenso imbri & maxima copia grandinis in eorum exercitum demissa, tum eos prohibuit ab itinere ulterius faciendo, tum equorum cursum impediuit: adeo ut viginti diebus viginti stadia vsque conficere non possent, quoad duces Romani collectis suis in vnum militibus aduentarent.

Porro autem altero prælio commisso, istos ipsos, cum iam urbem Imperatoris nomine nuncupatam obsidione cinxissent, ludibrio Deus exposuit. Nam cum Gororanes amplius quam triginta dies cum omnibus copijs urbem hanc circumfessisset, & multa instrumenta bellica ad vrbes capiendas accommodata ad murum applicasset, & infinitas tentasset machinas, & alias turres extra mœnia extruxisset: solus diuinus Eunomius illius urbis Episcopus ei restitit, & machinationum adiectarum imperium penitus repressit. At cum duces nostri præliari contra hostes renuerent, & obsessis opem ferre non auderent: iste Episcopus se hostibus opponendo, urbem seruauit incolumem. Nam cum vnus ex Regulis barbaris consuetam blasphemiam in Deum iaceret, & in morem Rhabfacis & Sennacherib verba execrabilia funderet, furorq. incitatus minaretur se sacrosanctum Dei templum incendio vastaturum: sanctus iste vir rabiem eius non ferens, balistam Thomæ Apostoli nomine inscriptam, ad pinnas muri statui, & ingentem lapidem in ea imponi, nomineq. illius in quem barbari blasphemiam coniecerant, eum emitti iubet: qui directo in illum Regulum delatus, & in nefarium eius os impactus, vultum deformauit, caput comminuit, & cerebro disperfit humum. Quod cum vidisset Dux Gororanes, qui spe capiendæ urbis exercitum collegerat, inde discessit, ipsoq. rerum euentu se victum plane declarauit: atque ob hanc causam metu percussus, fœdera cum Romanis percussit. Ad hunc modum summus omnium rector Deus fidelissimi Imperatoris salutem consuluit, qui quidem & se famulum eius esse ingenue agnoscit, & debitum Domino præstat obsequium.] hæc Theodoretus. Verum fœdus post sequentem annum initum esse (ut diximus) Socrates tradit: persecutionem autem nouis causis recrudescentem, amplioris temporis spatio propagatam fuisse constat.

Quæ præterea de rebus ope diuina bene gestis in eo prælio Socrates narrat, his addamus. Vbi enim alia nonnulla præmisit, hæc habet: Itaque simulatque Imperator Romanus intellexerat Persas maximas copias contra ipsum comparasse; spe tota belli administrandi in Deo collocata, maximum exercitum ex aduerso misit. Imperatorem autem summum protinus a Deo beneficium accepisse, quod eius ope confidebat, ex hoc perspicuum esse poterit. Cum enim Constantinopolitani anxio & sollicito animo essent, & propter incertam belli fortunam ancipiti cura distracti: Angeli Dei in Bithynia nonnullis, quos negotia necessaria ire cogebant, apparentes, iubent renunciare Constantinopolitanis, ut bono animo sint, precibus se dedant, & firmam in Deo spem ponant, Romanos victores fore: se enim administratores belli a Deo missos dicebant. Quo audito, non solum ciuitas confirmata fuit, verum etiam militum animi multo ad bellum facti alacriores.

Vbi bellum (viti docuimus) erat ex Armenia in Mesopotamiam translatum, Romani Persas in vrbe Nisibenorum conclusos obsidione cingunt; turreq. ex ligno fabricatas, quæ machina quadam voluebantur, mœnibus admouent: multos, qui ex mœnibus pugnare, eaq. defendere nitentur, trucidant. Bararanes igitur Rex Persarum certior factus, cum regionem Azazenorum vastatam, tum suos milites, qui erant in vrbe Nisibenorum conclusi, a Romanis obsessos; ipse cum omnibus suis copijs contra Romanos ire constituit. At quoniam Romanorum exercitum vehementer formidabat, auxilium postulat a Saracenis, quibus id temporis præfuit Alamundarus, vir excelsi animi & bellicoso: qui infinita Saracenorum manu secum adducta, Regem Persarum confidere iubet: quinetiam pollicetur, neque id adeo multo post, illi non solum subacturum Romanos, sed Antiochiam, quæ est in Syria, traditurum. Verum eius promissio non successit ex sententia; nam Deus adeo ingentem Saracenis incussit timorem, ut Romanorum copias in ipsos repente irruisse existimarent: atque cum inter ipsos tumultuarentur, & non haberent quo aufugerent, ipsi se armatos præcipitarunt in fluuium Euphratem, in quo homines circiter centum millia submersi sunt. Sic cum Saracenorum copijs actum est.] hæc Socrates, subditq.

DEVS PV-
GNAVIT PRO
THEODOSIO
ADVERVS
PERSAS.

EUNOMIUS
EPISCOPVS
VINDEB
SPHEMIÆ.

Socras. lib. 7.
c. 18.

DIVINA OPE
PERSAE RE-
PRESSI.

SARACENI
DIVINITVS
SVPERATI.

subditq. alia, sed breuitatis causa relinquimus. Ut autem Persæ in prælijs posteriores reulerint, preces quoque magni illius Simeonis Stylitæ intercessere, de quo ista Theodoretus: Quinetiam ei aliquando visæ sunt duæ virgæ, quæ ferebantur quidem de cælis, in terram autem cadebant Orientalem & Occidentalem. Hanc autem Persicæ & Scythicæ gentis in Imperium Romanorum insurrectionem significauit vir diuinus, & ijs qui aderant effatus est visionem: multisq. lacrymis & precibus repressit plagas, quarum intentabatur minæ in orbem terræ. Gens quidem certe Persarum iam armata & parata ad Romanos inuadendos, eis diuina aduersante voluntate, a cœpto est retardata, & intrinsecus in malis proprijs occupata.] & paulo post: Eius quoque fuit magna fama apud Regem Persarum: ut enim narrauerunt legati qui ad ipsum venerunt, diligenter sciscitabatur, quæ esset eius vita, & quænam miracula. Dicunt autem eius quoque coniugem & petijisse oleum dignatum eius benedictione, & tamquam donum magnum accepisse. Quinetiam omnes Regis affectæ & a fama commoti, & multas in eum a Magis accipientes calumnias, diligenter rogabant; & cum intellexissent, virum diuinum nominabant.] addit his plura Theodoretus, & inter alia de Regina Ismaelitarum, quæ cum esset sterilis, cupida prolis, missa legatione, precibus eius id impetrare rogauit: & iam facta voti compos, vna cum filio, quem peperit, ad eum perrexit; impertitaq. ab eo benedictione infanti, reuersa est.

Tot vero tantaq. aduersus superbos Persas obtenta, non nisi virtute Christi opem ferentis Romano exercitui parta, habes hic in effigie cusi nummi satis expressum, in cuius aduersa parte cernitur Imperatoris imago dextera tenens Labarum Christi nomine insignitum ex gemmis intexto, in quo virtus & fortitudo insit exercitus, ut circumducta docet inscriptio.

D

At subijciamus his aliud vincendi genus, quo Christiani non armis, sed charitate dimicant, & superant hostes beneficentia. quam quidem pugnam a sanctissimo viro Acacio Episcopo exhibitam, Socrates narrat his verbis: Acacius Amidæ Episcopus, ob facinus quoddam præclarum per id tempus ab eo gestum, vehementer ab omnibus celebratus fuit. Cum Romani milites illos Persas, quos in depopulanda Azazena captiuos ceperant, nullo modo reddere Regi Persarum in animum inducerent: captiui qui erant numero circiter septem millia (quæ res animum Regis Persarum non parum diuexauit) fame propemodum consumpti sunt. Acacius igitur hanc militum miseriam minime neglexit; sed conuocatis suis clericis, sic eos alloquitur: Deus noster neque lancibus, neque poculis eget: nam nec comedit, nec bibit, quippe qui his rebus minime opus habeat. Quare cum Ecclesia multa monumenta aurea argenteaq. ex propensa Fidelium in eam benignitate possideat: consentaneum est, hisce rebus milites captiuos e custodia liberare, & fame prope enectos reficere, sustentareque. Vbi hæc aliaq. id genus oratione percurreret, monumenta Ecclesiæ constanda curauit, vendidit, pretiaq. partim militibus pro captiuis redimendis dedit, partim ad eorum famem subleuandam impendit: postremo, viatico illis superaddito, ad suum ipsorum Regem remisit. Hæc res ab eximio illo viro Acacio gesta, Regi Persarum magnam fecit mirationem, quod Romani his rebus vtrisque & bello & beneficijs hostes vincere laborabant. Fertur præterea, tum Regem Persarum magno desiderio Acacij videndi flagrasse, quo hominis aspectu frueretur; tum Theodosium Imp. Acacio præcepisse, ut Regis desiderio satisfaceret.] hæc de Acacio Socrates.

Sed quomodo ex hoc bello Persico & persecutione in Christianos concitata manauit

Theod. hist.
sanct. Patrum
c. 26.
SIMEON STY-
LITA AVER-
TIT PVRO-
REM PERSA-
RYM.

Socras. lib. 7.
c. 21.
ACACIUS
EPISCOPVS
REDIMIT
PERSAS CAP-
TIVOS.

nauit occasio, vt apud Saracenos fides Christiana propagaretur; Cyrillus, qui eodem saeculo claruit, omni fide posteris tradidit, dum de Saracenorum duce agit; cui ob miserationem erga Christianos exhibitam datum est, ne apud Persas perseuerans cum ceteris gentis suae periret. Sed audiamus eum, qui rem sic aggreditur: Erat apud Persas quidam Graecus, *Gentilis scilicet*, nomine Aspebetus, qui fuerat dux Tribus Saracenorum. Cum autem circa finem Regis Idegerdis mota esset a Magis persecutio aduersus Christianos: illi ducentes hoc sibi magno esse studio, contendendum, vt omnes venarentur Christianos: omnes quotquot erant Tribuum apud se Praefectos, quinetiam illū quoque Aspebetum, vt omnes vias diligenter custodirent, constituunt, vt nullus Christianus posset clanculum confugere ad Imperium Romanorum. His itaque Aspebetus, videns tantam in Christianos incursionem & insaniam, motus misericordia eorum calamitatis, non solum non prohibuit quo minus fugerent, sed eis quoque manum praebuit adiutricem. Qua de causa accusatus apud Idegerdem, & illius veritus crudelitatem, acceptis protinus suis facultatibus, cognationeq. cum puero Terebone, transfugit ad Romanos.

Quos cum accepisset Anatolius (is enim tunc erat vnus ex Praefectis Orientis) eum collocat in Arabia; & quae illic Romanis suberat, Saracenorum Praefecturam tradidit in manus Aspebeti; sic aperte ostendens sinceram & omni doli expertem fuisse eius acceptationem. Hæc quidem praestitit Anatolius Praefectus Orientis, cuius etiam Procopius meminit, aitq. functum esse legatione ad Regem Persarum pro conciliando inter Romanos & Persas foedere. Sed prosequamur ducem Saracenorum in castris Romanorum militantem. Cum ergo (subdit Cyrillus) sic ad Romanos accessisset, eiusq. filius Terebon cum esset adhuc impubes, atque adeo vere puer, percussus erat flagello daemone, vt qui dexteram partem corporis ex dimidio haberet siccam, mortuamq. similem, & qua minime operari poterat. hoc autem ei se habebat a capite vsque ad pedes: & cum pater magnam partem facultatum consumpsisset in medicos, Terebon ex arte illorum nullum accepit emolumentum. Postquam vero migrarunt in Arabiam, vidit puer in somnis aliquid, & visionem expergefactus eam patri narrat. Ille autem cum statim puerum accepisset, & multos ex his qui eius imperio parebant barbaris, venit ad speluncam Euthymij & Theoctisti sanctissimorum monachorum: nam vt eo veniret, praecipiebat quae ei apparuerat visio. Atque fratres quidem cum tantam vidissent multitudinem, inuasit omnes animi angor & metus, nec sciebant quid agerent. Sed B. Theoctistus cum illum timorem eiecisset ex animo, accedit ad barbaros, & rogat cuiusnam rei opus eos huc adduxisset.

At illi: Venimus (dixerunt) ad videndum Euthymium. Beatus vero Theoctistus: At ille (inquit) nunc quiescit & silet, neque vsque sabbatum veniet in alicuius conspectum, neque ad colloquium cum aliquo. Tunc Aspebetus manus accipiens, ostendit filium, qui erat semiaridus, & cuius pars dextera erat veluti mortua: deinde etiam filio annuit supercilij. Ille autem incipiens, rem omnem ordine narrat: Cum ego (inquit) in Perside hanc plagam accepissem, multis & medicinae & magicæ artibus contritus, nihil amplius ex eis fructus percepi, nisi quod eas solum damnaui, vt in illis numquam possim magnam habere fiduciam. Deinde postquam in hanc Arabum venimus regionem, hic quoque rursus cum priori luctabar certamine, & malis vexabar similibus. Noctu autem apud me aliquando cogitans & considerans an vsquam ab hoc morbo aliquam inuenirem liberationem; quoniam ab ijs qui erant apud eos, nullam videbam mali curationem; ipse sic mecum colloquebar: O Terebon, vbi nunc sunt quae apud Graecos & Persas esse feruntur medicinae artes, & quae sunt in his nugae, & quae earum vulgo iactatur utilitas? Vbi sunt autem praestigiae astrologorum? Sunt omnia re vera fraudes & risus manifestus, quae nihil vquam possunt efficere absque vniuersorum opifice & Domino.

Cum hæc ergo apud me dixissem, ab eo petij morbi liberationem, & me ei vicissim esse relaturum vitae mutationem, & me Christianum futurum, sum pollicitus. Interea autem dum hæc fierent, & Deo hoc modo essem supplex, paulatim in somnum deductus, mihi videbar videre quemdam monachum, cui barba propendebat hispida, quiq. iam senescebat & canis erat conspersus, me rogantem quisnam esset morbus, & sciscitantem quidnam mali nobis incubisset. Cum autem morbum ei ostendissem: ille: Implebis ne (inquit) quaecumque Deo es pollicitus? Deinde cum ego rursus promissem, me prompto & alacri animo omnia confecturum: Ego sum (inquit) Euthymius, qui ad Orientalem solitudinem habito in torrente, qui est prope viam quae tendit versus Hierico, decem millibus

a Cyrillus in Vita S. Euthymij apud Metaphr. die 20. Ianuarij, & Sur. tom. 1. DE ASPEBETO DVCE SARACENORVM TRANSEVNTI AD CAESTRA ROMANORVM.

DE ANATOLIO PRAEFECTO ORIENTIS. b Procop. lib. 1. de bello Persico.

B. EUTHYMIUS CONVENSUS AB ASPEBETO.

VISIO OSTENSA TARABONI.

A millibus distans Hierosolymis. Si vis ergo inuenire mali solutionem, veni ad me, & Deum te per nos curabit. Hoc cum in somnis vidissem, & essem excitatus, patri statim narraui. Et ecce omnibus postpositis (vt iussit visio) huc nunc venimus: teq. valde & enixe rogamus, vt nobis ostendas eum, qui per visum nobis fuit indicatus, vere diuinum & admirabilem medicum.

Hæc cum beatus audisset Theoctistus, & visionem & apertum gratiae Dei iudicium esset admiratus: Euthymio interrupit quietem ac silentium, & ei omnia recenset ordine, pueri morbum, defectum eius qui illum esset curaturus, eius promissa quae fecit communi Domino, somnium illud, visionem quae apparuit, & (vt semel dicam) narrat singula. Ipse autem cum sibi quoque persuasisset eam rem diuino quodam geri consilio, statim descendit ad barbaros. Cumq. vehementer orasset pro puero, & ei figuram crucis imposuisset: non aliquo opus habuit tempore, neque vt in oratione diutius perseueraret; sed eum valentem & omnino sanum statim effecit. Stupent barbari ad id quod factum fuerat; & citius quam eius qui laborabat corpus, eorum quoque curantur animae, vel potius animae communiter sanitatem accipiunt, & fiunt statim fideles. Quocirca proni humi cadentes, rogant illam sanctam animam, vt Christi obsignarentur signaculo, & partem Christianorum consequantur & nomen.

Non erat autem viri pij & Deum amantis cunctari in his rebus; neque fuit Euthymij in his rebus vlla cunctatio: sed cum vidisset eos corde potius quam ore sacrum baptismum postulantes, iubet paruam piscinam fieri in quodam angulo speluncae, quae quidem consistit vsque in hodiernum diem. Cumq. dixisset preces quae dici consueuerunt; & quae lex in his postulat, fecisset omnia: primum quidem baptizat Aspebetum, eum Petrum nominans, deinceps Marin fratrem vxoris Aspebeti, ambos claros genere, & insignes diuitijs, vel diuitias potius ordinantes prudentia & virtute, vel potius ipsis diuitijs vtentes pro causa & instrumento exercendae virtutis: deinde autem Terebonem, & post ipsos reliquos. Quos cum quadraginta dies detinisset & monuisset, pietatemq. accurate docuisset, & omnibus modis ea firma & stabilia reddidisset, quae pertinent ad salutem; eos dimisit in pace, sed non amplius Agarenos & Ismaelitas, sed a Sara oriundos, & certos heredes promissionis per diuinum baptismum.

Maris autem, qui fuit Terebonis auunculus, non amplius voluit retro respicere, neque amplius omnino sustinuit recedere a monasterio, cum ei omnes consecrasset facultates, & parui fecisset quaecumque sunt in mundo, ac generoso & excelso animo non dignum duxisset desiderium quod in ea confertur, soli Deo cohaeret, & per totam vitam sub eo viuere statuit magno duce & praepatore.] hucusque de his Cyrillus. Quomodo autem per eundem Aspebetum fides Christiana apud Saracenos propagata est, & eisdem a Iuuenali Episcopo Hierosolymitano praefectus est ipse Episcopus, idem Cyrillus paucis rem prosecutus, narrat his verbis: Cum vsque adeo multiplicarentur filij Agar, & ad veram traducerentur nobilitatem, & in diuerfas excrescerent copias: mittit diuinus Euthymius ad Iuuenalem Patriarcham Hierosolymitanum, postulans vt eis ordinaretur Episcopus. Ille vero mittit ad eum Petrum patrem Terebonis, vt qui esset idoneus praesse animabus, & deducere ad salutem.] quoto autem Domini anno id contigerit, suo loco dicemus. Petrus ergo (pergit ille) sic primus ordinatur Episcopus copiarum quae erant in Palaestina. Saracenorum autem multitudo non secus ac fluuiorum fluentia affuebant perpetuo; & qui nunc accedebant, adiciebantur prioribus, & hi omnes signati baptismi signaculo connumerabantur cum grege Christianorum. Sed de his, quae dicta sunt, sufficiunt.] haecenus Cyrillus quam sincerissime texens res praclare gestas Euthymij.

Hæc de Episcopatu Saracenorum Petro collato, postea contingere, cum plenissime Christianae fidei dogmatibus eruditus, dignus habitus est qui alios docere posset, & ex duce militiae transformaretur in sacerdotem atque pastorem. Fructus isti fuerunt Persicae persecutionis, & ex fuso martyrum sanguine copiosi prouentus. Ita namque semper in Ecclesia accidere consuevit, vt ex illata persecutione foecundioribus palmitibus propagetur, virescat vulnere, surgat oppressione, crescat excisione, angustijs dilateretur, & ex tenebris illustretur. Et vnde ista miracula naturae ordinem excedentia, & humanum captum longius superantia? nisi quod non sit Christiana fides hominum prudens inuentum, sed Dei virtutis opus, Diuinitatis consilio stabilitum & in perpetuum confirmatum, cui cedant necesse sit omnes aduersariae potestates, in nihilum redigantur, penitusq. deficiant qui illud impugnant: ipsum

EUTHYMIUS CVRAT TARABONEM.

SARACENI BAPTIZANTUR.

SARACENORVM PRIMVS EPISCOPVS.

EX PERSECUTIONE ECCLESIAE LVCRVM.

vero inconcussum maneat, & crebrioribus ictibus pressius solidetur, & vehementioribus motibus fundamento immobilis inhaereat. Sed iam quae sunt reliquae anni huius res gestae, narrare pergamus, apponamusq. coronidem ad res superius enarratas migrationem ex hac vita ad aeternam felicitatem S. Hieronymi, cuius nobilibus factis Annales nostri singulis pene annis, quibus celebris vixit, sunt illustrati.

**HIERONYMI
OBITVS ET
AETAS.**

a Bed. Martyrol. Ado, Pjuard. Sigibert. in Chro.

b Tom. 3. Annal. anno L. 372. edit. Rom. pag. 329. 330.

c Hier. in Amos lib. 3. pref.

d Hier. in Ezech. pref. lib. 7.

e Hier. epist. 153.

f August. contra Julian. lib. 1. c. 7.

g Marcellin. in Chron. Coss. Arcad. & Russ.

**HIERONYMVS
LAUDATVS
A MAIORI-
BVIS.**

h Prosper. lib. de Ingrar. is.

i Cassian. contra Nestorium de Verb. incar. lib. 7.

k Cassiod. Infr. diuin. lect. c. 21.

**SCRIPTA
S. HIERONY-
MI QVAE
NON EX-
TANT.**

l Aug. lib. de Haer. ref. ad Quod- vultidum in sin. m August. epist. 261. m Hieron. contra Iovin. lib. 2.

Hoc igitur ipso anno, iisdemq. Consulibus, S. Hieronymum e vita decessisse pridie Kal. Octobris, anno aetatis suae nonagesimo primo, Prosper testatur in Chronico. Ceterum quod spectat ad annos aetatis eius, dissensisse a Prospero videntur nonnulli, qui maiorem annorum numerum eidem tribuerunt, nempe nonaginta octo, vel nonagintanovem; quos longe longius a veritatis scopo aberrare, quae superius a nobis dicta sunt de ratione annorum ipsius, aperte significant; cum & testificatione ipsiusmet S. Hieronymi sit demonstratum, ipsum nec peruenisse ad aetatem octoginta annorum, sed natum annos septuaginta octo vel nouem ex hac vita migrasse. Ne vero hic iterum eandem retexamus de Hieronymi aetate orationem, aequius est ut tu ea pro arbitrio consulas, lector, quam ut cum fastidio eadem repetita denuo ingeramus. Fractam quidem laboribus, morbis, sollicitudinibusq. senectutem gessisse, quae de eo annis superioribus sunt enarrata significant: ut plane longe senior creditus sit decessisse, qui duodecoginta annos aetatis tantum vixisse appareat.

Etenim longioris eius aetatem opinandi, ipse scriptis suis S. Hieronymus occasionem praebuit: nam cum elaboraret commentarios in Amos Prophetam ante annos quatuordecim, se manu sua scribendi labores ferre iam ultra non posse testatur. Et ante annos decem, nempe eo tempore quo Vrbs capta est, dum elucubraret explanationem in Ezechielem Prophetam, de se ait: Accedit ad hanc dictandi difficultatem, quod caligantibus oculis senectute, aliquid sustinentibus beati Isaac, ad nocturnum lumen nequaquam valeamus Hebraeorum volumina legere: qui etiam ad Solis dieiq. fulgorem litterarum nobis paruitate caecantur. Sed & Graecorum commentarios iratum tantum voce cognoscimus.] sicut & illud pariter, quod ante plures annos ad Paulinum scripsit de misio pileolo: Pileolum (inquit) textura breue, charitate latissimum, senili capiti confouendo libenter accepi, & munere & muneris auctore letatus.] haec inquam ipse de se ante decennium cum scribat, iam effocta senectute defunctum esse, opinandi dedit occasionem. S. Augustinus eundem senectute decrepitem decessisse testatur libris illis contra Iulianum vitimo loco scriptis, cum & hoc eum ornat elogio: Nec S. Hieronymum, quia presbyter fuit, contemnendum arbitreris; qui Graeco & Latino, insuper & Hebraeo eruditus eloquio, ex Occidentali ad Orientalem transiens Ecclesiam, in locis sacris atque in litteris sacris vsque ad decrepitem vixit aetatem: cuius nobis eloquium ab Oriente vsque ad Occidentem, instar lampadis, resplenduit.] Sed & Marcellinus: Finem (inquit) vitae fecit admodum senex, ibique (Bethlehem scilicet) sepultus est; Catholicis quidem inexpugnabilis turris, haereticis autem infatigabilis hostis tam proposito vitae suae, quam librorum a se editorum assertionibus depugnans.] haec ipse. Sed rationem ipsius annorum ex eius scriptis melius colliges superius recitatis.

Quanta praeterea effulserit post obitum gloria in Ecclesia Dei, praeter elogium Augustini, reuoca in memoriam illud Prosperi, quo ait:

Hebraeo simul & Graeco, Latinoq. venustus

Eloquio, morum exemplum, mundi magister.] &c.

hoc etiam titulo magisterij exornat eundem Cassianus, cum ait: Hieronymus Catholicorum magister, cuius scripta per vniuersum mundum, quasi diuinae lampades rutilant, &c.] In quam sententiam Cassiodorus, post praeclearissimas de viro laudes, addit: In Bethlehem otiosum habitasse non arbitror, nisi, ut in terra illa miraculorum, ad instar Solis, eius quoque ab Oriente nobis lamparet eloquium.]

Quae autem S. Hieronymus reliquerit scriptorum monumenta, haud laborabimus numerare, cum eorum catalogus extet, spuriaq. a veris diligentia Mariani Victorij Reatini Episcopi segregarit. Ceterum numerabimus nos ea tantum quae desiderari posse videntur. Fuisse namque ab eo elucubratum librum de Haeresibus, S. Augustinus testis est, sed eum numquam inuenire valuisse doluit. Rursus etiam ab eodem scriptum fuisse librum, in quo doctissime disputarit de resurrectione carnis, eumq. per Orosium presbyterum allatum in Occidentem, ad Oceanumq. delatum, idem S. Augustinus affirmat; quem ut ad se descriptum mittat, idem ipsum Oceanum litteris rogauit. Insuper adhuc deside-

A desideratur translatio vigintiocto homiliarum Origenis, quam se elucubrasse ipse testatur: sed & alia complura ex eodem Latinitati donata Cassiodorus affirmat. Perierunt eiusdem homiliae triginta, quae in Lucae Euangelium se scripsisse testatur, & tractatus septem in Psalmos. Insuper Cassiodorus meminit epistolae eiusdem S. Hieronymi ad Antium, quae obscurissimas elucidasse tradit quaestiones. Itemq. ab eo scriptam refert explanationem de iudicio Salomonis. Itemq. Notationes in omnes Prophetas propter tyrones conscripsisse asserit; postea vero copiosiores illas, quae extant, in eisdem Prophetas explanationes elaborasse. Elucubrasse etiam volumen in quatuor Euangelistas, in quo omnia ipsorum quae essent propria differuit: edidisse insuper expositionem Apocalypsis libri, idem Cassiodorus affirmat. Caremus quidem nos his omnibus, quae Cassiodori tempore cum extarent, ipse in sua Bibliotheca reposuit.

B At nunc nobis de S. Hieronymo ingesta ab imperitis & impostoribus sunt explodenda mendacia, non quae in scripta, sed quae irreperunt in Acta; dum nonnulli de rebus gestis S. Hieronymi complura confinxere commenta. Equidem (ut puto) sicuti fecit olim presbyter Asianus, qui amore Pauli (ut ex Tertulliano diximus) Periodos Pauli & Theclae confinxit, ita & isti amore Hieronymi plurima commenti sunt: digni sane & ipsi, ut eidem ab Ecclesia sententiae subijcerentur & poenae, quam ille tunc iuste irrogatam subire coactus est. Auersatus namque semper est candor Ecclesiasticae veritatis, & pudor Christianae simplicitatis exhorruit omne quod fictum, & respuit omne quod commenticium esse conspexit; & execrata est omnino, atque acri semper infectata est odio, ac seuera coercuit disciplina omne mendacium cum eius auctore sincera fides.

C Sed vnde istis, istae ut fingerent de S. Hieronymo, irrepsit in mentem? non aliunde quidem puto, quam cum scirent aliorum sanctorum Patrum Ecclesiae doctorum res gestas ab eruditis viris legi conscriptas, ut Antonij, Athanasij, Basilij, Gregorij Nazianzeni, Chrysostomi, Ambrosij, & Augustini, necnon S. Gregorij Romani Pontificis: haud aequo passio sunt animo, vnius Hieronymi his omnibus haud imparis, sed in aliquibus etiam anteferendi, res gestas minime fuisse memoriae proditas. Quamobrem diuersi pro ingenij diuersitate diuersa excogitarunt inuenta, dum vel Eusebij, vel Augustini, vel Cyrilli Hierosolymorum Episcopi nomine conscripserunt epistolas, quibus res gestas ex animi cuiusque sententia adiuuentas atque commentas conscriberent. Et ne vllus dubitandi locus esset, eas subintroduxerunt personas, quas ipsi licet errantes putarint illis vixisse temporibus. Sed ex his ipsis medaces detecti sunt & impostores, ex quibus conati sunt videri veraces. Quis enim (amabo te) audiens Cyrilli Episcopi Hierosolymorum nomen ad ista referri tempora, quem ante annos triginta ipsius assertionem S. Hieronymi constat esse defunctum, non statim ea indignabundus excutiat?

D Sed & quod ex ipsa inscriptione minime temporibus congruente, cuncta quae in opere essent, arguerentur erroris; qui postea mendaciorum polinctor accessit, atque delinens foris casurum parietem, ad temporum suffulciendum mendacium satis putauit fore consultum, si titulum sic mutaret, ut loco Damasi Papae poneret Damasum Episcopum Portuensem, & pro Theodosio imperatore redderet Theodosium Senatorem, hoc modo: Patri reuerendissimo Damaso Portuensi Episcopo, & Christianissimo Theodosio Romanorum Senatori Eusebij, &c.] Quis ista non videat, & non rideat adeo inconcinne compositam fraudem? sicut & cum in multis alijs certam reperiet imposturam; ut cum ait, veste muliebri illum Roma fugatum, inde profectum esse Constantinopolim: cum quae ex eius scriptis dicta sunt superius, te satis monere possint, eo tempore quo ipse recessit ab Vrbe, esse profectum recta Hierosolymam, & Gregorium Nazianzenum iam, antequam Romam redierit, audiuisse.

E Quid vero dicendum de epistola Augustini nomine ad eundem Cyrillum Hierosolymorum Episcopum scripta? Quoties auctor cogit ipsum loqui mendacia, ut cum praeter Latinam linguam, quinque alias Hieronymus calluisse dicitur, nempe Hebraeorum, Graecorum, Chaldaeorum, Periarum, atque Medorum: cum id penitus contrarium sit his quae de se ipse Hieronymus & de eodem Augustinus vere testantur, nimirum non nisi trium linguarum ipsum habuisse peritiam, videlicet Latinae, Graecae, & Hebraicae? Quid est etiam quod idem pius effector tribuit Hieronymo inter alia insignia etiam virginis coronam, cum ipsemet S. Hieronymus ingenue fateatur se minime virginem: ad Pammachium enim cum scribit, haec habet: Virginitatem autem in caelum fero, non quia habeam, sed quia magis mi-

a Hier. de Scrip. Eccles. in fin.

b Cassiod. Infr. diuin. lect. c. 2. 3. 7. & 9. eod. lib.

**VITA S. HIERONYMI
MENDACIIS
CONCINNATA.**

DE CONFICTIS EUSEBII, CYRILLI, ET AVGVSTINI NOMINE LITTERIS.

DE EPISTOLA AVGVSTINI NOMINE AD CYRILLVM.

c Hier. epist. 50.

rer quod non habeo. Ingenua & verecunda confessio est, quo ipse careas, in alijs prædicare, &c.] Quid alia plura ibidem asserta opus est confutare mendacia?

Addâ pauca de ea quæ ordine sequitur Cyrilli nomine epistola ad Augustinum de miraculis S. Hieronymi. Inter alia quæ in ea auctor imperitus mendacia confarciuuit, illud maxime præ ceteris intolerabile, cum imprudens, dum se putat eum laudare, vituperat, hæresis astipulatorem constituens, dum ait, tunc temporis vixisse Sabinianum hæresiarcham, qui duas in Christo assereret voluntates, & S. Hieronymum aduersus eum scripsisse ad S. Augustinum epistolam. At quid hoc aliud est, nisi reddere ipsum S. Hieronymum hæreticum Monothelitam, Sabinianum vero, quem clamat hæresiarcham, fuisse vere Catholicum? Quid insuper illud quod mox subditur, Siluanum fuisse Archiepiscopum Nazareth, cum diutissime post contigerit Nazareth esse Ecclesiam Episcopalem? Quis igitur tales æquo ferat animo imposturas?

Sed missis alijs confutatione dignis, quæ in dictis epistolis continentur; iam ad aliam mendaciorum aperendam cloacam, renitens licet, inferatur oratio, ad eam inquam, quam in Vita eiusdem S. Hieronymi incertus auctor extruxit. In qua illud primum occurrit, quod admodum male consultus ait, ipsum S. Hieronymum Romæ fuisse presbyterum ordinatum; cū testificatione ipsiusmet Hieronymi (quod suo loco superius dictum est) satis certo liqueat ipsum initiatum esse presbyterio Antiochiæ a Paulino Antiochenæ sedis Episcopo. Sed cuius fidei sit quod ait, ipsum mentis & corporis custodisse virginitatem, iam diximus: vel illud quod addit, tempore Liberij Papæ multa ipsum scripsisse volumina, & emendasse Psalterium, cum eiusdem ipsius assertione S. Hieronymi constet hæc esse facta sub Damaso. Sed quæ incertitia illa, dum Iulianum Pelagianum hæreticum, aduersus quem S. Augustinus commentarios edidit, Manichæum fuisse dicit; cum ex eius scriptis constet ipsum in primis aduersatum Manichæis, quorum nomine fugillauit falso Catholicos, dum asserunt originale peccatum?

Quod vero spuria illa Acta Theclæ baptizati leonis fabula ornabatur, ita & eiusmodi indiscretus S. Hieronymi laudator noluit curati leonis carere figmento: credidit vir simplex (nisi & ista finxit) esse verum quod (vt ait) ab accolis Bethlehemiticis audiuit acceptum. Porro vel quæ audiuit, non recte percepit; vel qui narrauit, haud rem satis exploratam visus est habuisse; vt Hieronymum pro Gerasimo dixerit: nam ista ipsa de leone in Palæstina contigisse sanctissimo viro Gerasimo abbati, Sophronius Hierosolymorum Episcopus narrat^a veram historiã. Id vero rerum ignaro de Hieronymo asserendi occasionem tribuisse videtur, quod eiusdem S. Hieronymi imago vna cū leonis emigie antiquitus consueuerit in Ecclesia pingi, vtpote hieroglyphicum eius in hæreticis insectandis infracti roboris, & vehementis in eos, instar leonis rugitus, clamoris. Quisnam autem eius concinnandæ Hieronymi Vitæ auctor fuerit, latet: scimus tamen Petrum diaconum cœnobij Cassinensis auctorem prodere cuiusdam Vitæ sancti Hieronymi, dum hæc ait in libello quem edidit de Viris illustribus monasterij Cassinensis: Sebatianus beati Benedicti monachus, Hieronymi doctoris egregij Vitam describens, legendam Ecclesijs tradidit, in qua quæ a puero institutio, quale in iuuentute studium, quæ in senectute ei scientia fuerit, lucidissime satis demonstrat.] hæc ipse: num autem ea ipsa Vita sit quæ sine auctore vagatur, haud facile affirmarim. absit hæc me sentire, & de venerando monacho firmiter asseuerare.

Tu vero lector, his explosis, res gestas sancti Hieronymi non aliunde requiras, quam a docto viro Mariano Victorio Episcopo Reatino, qui eam tibi non aliunde quidem quam ex ipsius Hieronymi scriptis deprõpsit: his tamen emendatis, quæ iure emendanda superius tibi nostri suggererunt Annales. Detinuius te, lector, longiori mora in his confutandis erroribus: sed etsi fortasse superflue tibi; necessario mihi ad cauendam inuidiam sunt ingesta; ne me temere absque aperta demonstratione, pro animi arbitrio, ab alijs scripta, & a pluribus legi solita, tumido exufflare factu, imperitorum schola conclamet.

Hoc item anno Honorius Imperator aduersus clericos extraneorum cohabitatione infamatos ad Palladium rescriptum^b dedit. Accidit namque, vt qui sanctorum Patrum, ac ipsorum præcipue qui Nicææ congregati sunt, contempserunt decreta, iuste eos Imperatorum coercendos edicto, Catholici Episcopi (vt alias sæpe vidimus accidisse) curarint. Aduersus quoque raptos sacrarum virginum ad eundem Palladium Præfectum Prætorio idem Imperator rescriptum^c.

VITA S. HIERONYMI MEN-
DACIIS RE-
FERTA.

ST. 2. A
P. 1. 1. 1.
P. 1. 1. 1.
P. 1. 1. 1.

PROGERASIMO
SYMPOSI-
TVS HIERON.

a Sophron Præf.
Epist. 6. 107.

b l. 44. de Episc.
et cler. C. Theod.

c l. 3. de rapt.
vel matrim. san-
ctim. virg. Cod.
Theod.

Quadragesimus vigesimus primus qui sequitur annus, Agricola & Eustathio signatur Consil. Quo Constantius Augustus, qui anno superiori ab Honorio in collegam fuerat assumptus Imperij, ex hac vita migravit. testatur id Prosper in Chronico. Tradit Nicephorus^a, Constantium meditatam esse inferre Theodosio bellum in Oriente, quod suam imaginem, cum esset creatus Augustus, perlatam ex more Constantinopolim, recipere noluisse: sed imminens bellum, eo mortuo, profus euanuit.

B Quo etiam anno (vt auctor est Marcellinus^b) Theodosius Imperator Eudociam Atticam Leontij philosophi filiam, liberalibus disciplinis excultam, sibi in matrimonium iunxit. Hæc enim (Socrates^c tradit) Athenais antea dicta, cum ab Attico Episcopo Constantinopolitano baptizata est, ab eodem fuit Eudocia nominata; quæ in laudem Theodosij egregium poema a se conscriptum de bello Persico edidit: in quo etiam argumento plures versatos esse scriptores, idem affirmat. Sed de Eudocia sæpe inferius.

Hoc eodem anno persuasione Attici Constantinopolitani Episcopi (vt creditur) Imperatoris animus erga pietatem propensior inductus est ad legem illam faciendam, qua iura Episcopatus Constantinopolitanæ Ecclesiæ ad Illyricum quoque extendi debere, promulgata^d sanctione constituit, quæ sic se habet:

C Omni inuouatione cessante, vetustatem & canones pristinos Ecclesiasticos, qui vsque nunc tenuerunt, etiam per omnes Illyrici prouincias seruari præcipimus. Si quid dubietatis emerferit; id oporteat non absque scientia viri reuerendissimi sacrosanctæ legis Antistitis Ecclesiæ Constantinopolitanæ, quæ Romæ veteris prærogatiua lætatur, conuentui sacerdotali, sanctoq. iudicio reseruari. Dat. prid. Idus Iulij, Eustathio & Agricola Consil.] hætenus sanctio. Sed plane commenticios suggestit Imperatori Atticus, quos dicit, pristinos Ecclesiasticos canones, ex quorum præscripto se ista sancire Theodosius profiteretur. Numquam enim antea vel in aliquo definitum apparet fuisse Concilio, neque vsu rerum monstrari potest esse seruatum, vt Illyricorum Ecclesiæ subiectæ fuerint Episcopo Constantinopolitano; neque id postea obtinere potuisse permultos post annos Constantinopolitanos Episcopos, pluribus locis inferius apparebit. Vt vero veteris Romæ prærogatiuis Constantinopolis vteretur: id quidem non de his quæ ad iura Ecclesiæ, sed Imperij pertinent, nec Patrum canones, sed Imperatorum leges constituerunt. Ista autem & alia vsurpanti sibi Anatolio Constantinopolitano Episcopo tempore Concilij Chalcedonensis obstitit & penitus reiecit S. Leo Romanus Pontifex. Sed de his pro ratione temporis suo loco pluribus agendum inferius erit.

E Christi annus quadragesimus vigesimus secundus Consulatu Augustorum Honorij decimotertio & Theodosij decimo aperitur: quo Bonifacius Papa Patroclum Episcopum, qui fauore Constantij (vt dictum est ex Prospero) sedem vsurpauerat Arelatensem, & adhuc alienæ Metropolis iura peruadens in Narbonensi prouincia vacantis pastore sedis ausus est Episcopum ordinare, repressit; datiq. litteris^e ad Hilarium Narbonensem Episcopum, iussit vt iure Metropolitanæ & præceptione Apostolicæ sedis ad locum accederet, & quæ agenda sunt videat, & sedi Apostolicæ referat. Vides praxim crebris firmatam exemplis de summa Romani Pontificis in omnes Ecclesias & Episcopos potestate, vtpote qui præsideat super omnes Episcopos Iudex, ne quis ius alienum vsurpet: quod & ex præscripto Nicænorum canonum^f se agere, ipsè litteris docet, cum & verba canonis recitat, vbi ait: Nulli videtur incognita Synodi constitutio Nicæna, quæ ita præcipit (vt eadem propria verba ponamus) Per vnquamque prouinciam ius Metropolitanos singulos habere debere, nec cuiquam duas esse posse subiectas. Quod illi (quia aliter credendum non est) seruan-

a Niceph. lib. 14.
cap. 6.

b Marcellin. in
Chron. his Consil.
THEODOSIUS
EUDOCIAM
VXOREM DV-
CIT.
c Socr. lib. 7. c. 2.

d l. 6. Cod. de sa-
crofanct. Eccl. c.
l. 45. de Episc. &
cler. Cod. Theod.

PATROCLI
EPISCOPI A-
RELAT. TE-
MERITAS A
BONIFACIO
COERCETVR.
e Bonif. epist. 3.

f Concil. Nicæ. c. 6.

seruandum, sancto Spiritu suggerente, censuerunt.] hæc ipse. Ex quibus quam perspicue vides, sic ex Nicæno Concilio quibuscumque Metropolitanis suas seruatas custoditasque esse prouincias, vt tamen super omnes Apostolica sedes pastoralis sollicitudine vigilaret, atque ius diceret. Nulla quidem verior atque certior esse potest canonum interpretatio, quam quæ vsu rerum, iugi obseruatione probata cognoscitur. Ex quibus manifeste intelligis, quam perperam & imperite nimis ex Nicænis canonibus angustare Nouatores velint Apostolicæ sedis terminos intra vnius prouinciæ limites. sed de his suo loco superius pluribus actum est, hic autem occasione eiusdem Nicæni citati a Bonifacio canonis. Hæc quidem acta, scriptaque ab ipso Bonifacio Papa sunt hoc anno, quinto Idus Februarij, iisdem Consulibus. Quomodo vero tandem suæ temeritatis idem Patroclus pœnas dederit, suo loco disturi sumus.

* Castinus DE BONIFACIO ABDICANTE SE AB EXERCITIV.

* Aug. epist. 70.

b Apud August. epist. 10. in append. tom. 2. edit. Plan. c Hist. de persec. sui. Vandal. lib. 2. BONIFACII CVM AVGVSTINO AMICITIA.

d August. epist. 805.

RES GESTAE INTER BONIFACIUM ET AVGVSTINUM.

* Aug. epist. 50.

Sub iisdem quoque Conf. hæc habet Prosper in Chronico: Exercitus ad Hispaniam contra Vuandalos missus est, cui Castinus * Dux fuit: qui Bonifacium, virum bellicis artibus præclarum, inepto & iniurioso imperio ab expeditionis suæ societate auertit. Nam ille periculosum sibi atque indignum ratus, sequi quem discordem, superbientemque expertus esset, celeriter se ad portum Vrbs, atque inde ad Africam proripuit: idque Republicæ multorum malorum causa fuit.] hæc Prosper. Quomodo autem dispensatione diuina postea factum sit, vt qui Bonifacium spreuit, ipse Castinus profugus ad eum sese receperit in Africam, supplex ab eo auxilium petens, suo loco inferius narrabimus. Porro res præclare gestas a Bonifacio aduersus Vuandalos cum Tribunum ageret, S. Augustinus prædicat, vbi ait: Quis crederet, quis timeret, Bonifacio Domesticorum & Africæ Comite, in Africa constituto tam magno exercitu & potestate, qui Tribunus cum paucis foederatis omnes ipsas gentes expugnando & terrendo pacauerat, &c.] Sed res hoc anno bene gesta est, dextereque pugnatum aduersus tyrannos, licet dissenserint inter se Duces. Hoc namque anno sub iisdem Conf. Maximum & Iouinum tyrannos in bello victos & captos, indeque abductos, occisos esse, Marcellinus affirmat in Chronico. Tantis Deus muneribus decorasse voluit religionem Honorij Imperatoris. Sed redeamus ad Bonifacium, se ab exercitu ablegantem.

Erat Bonifacius genere Thrax, vt ex eiusdem ad S. Augustinum litteris b constat, quas suo loco ostendemus esse germanas. Hic Sebastiano Comiti & confessione postea claro (cuius multa cum laude Victor c meminit) filiam suam matrimonio coniunxit. Fuisse autem Bonifacium insignem pietate virum, ex litteris S. Augustini ad eum redditis facile potest intelligi. Cum enim ipse, relicto exercitu, ablegans se a Castino superbissimo Duce, in Africam se protinus contulisset, nihil antiquius habuit, quam vt insinuaret se in Augustini amicitiam; a quo & humanissime acceptus est; enutrita vero & aucta eadem est amicitia consuetudine litterarum. Extat quidem eiusdem Augustini ad Bonifacium data epistola parænetica d: qua cum vitam Christianam breui compendio stringat, licere tradit homini Christiano, pro publica pace tuenda, arma tractare; monet pariter qualiter in bello gerere se debeat; sed & de castitate seruanda saluberrimam admonitionem ingessit, qua inter alia: Valde (inquit) turpe est, vt quem non vincit homo, vincat libido, & obruatur vino qui non vincitur ferro.] digna plane tanto magistro sententia.

Dum vero moraretur ibidem in Africa Bonifacius, & verbis ac litteris tum Augustini, tum Aлып maxime foueretur, vitam plane Christiano Duce dignam duxit: sacris quoque dedisse operam litteris, ex consultationibus, quibus laceffere consuevit ipsum sanctum Augustinum, ostenditur. Porro eodem cupienti edoceri de Ariani & Donatistis hæreticis, cum abunde satisfaceret Augustinus, statum presentis temporis Ecclesiæ Africanæ longe melioris fuisse conditionis, quam antea, ostendit his verbis e: Gratias ago Domino, qui apud nos, non quidem in omnibus, sed valde in pluribus locis, & per alias Africæ partes sine vllis istorum insanorum mortibus pax Catholica cucurrit & currit, &c.] pluribus enim disputare pergit, quam salubris sit moderata coertio hæreticorum per Imperatorias leges adhibita. De rebus alijs, quæ in Africa inter Augustinum & Bonifacium transactæ sunt, extant perbreues vtriusque epistolæ vltro citroque datæ, sed in appendice collocatæ, quas germanas esse (cuiusuis fuerint) rerum gestarum illorum temporum argumenta declarant: stylo tamen visæ sunt Augustini dissimiles ob Laconismos, quibus in illis scribendis auctor est vsus. Verum etsi Augustini non esse, quis certo probare posset: sane quidem haud asseret commenticias, sed potius alicuius alterius ma-

gni no-

Agni nominis Africanorum Episcoporum litteras esse, puta Aurelij Carthaginensis, vel Aлып Tagastensis Episcoporum, iure censerebit, quod esse germanæ certo certius cognoscantur. sed citentur nomine Augustini, cuius inscriptione notantur. Quid autem nefandi acciderit in Africa, cum idem Bonifacius Gothis præfesset militibus, S. Augustini ad eum scripta epistola declarat his verbis a:

Ornet mores tuos pudicitia coniugalis, ornet sobrietas & frugalitas. Bene enim agere, & illicita non prohibere, consensus erroris est. Quædam de ecclesia egreditur Christi virgo sacrata, ebriam Gothi Herpe mentem & corpus incurrit. Habeat, quæso, miles sub Comite positus disciplinam. Graue est enim, vt quem non vincit homo, vincat libido, aut volutetur vino qui nec vincitur ferro.] hæc ad Bonifacium, vtens eadem plane sententia superius recitata in alijs ad eundem Bonifacium litteris b. Quibus acceptis Bonifacius, facinus gladio vindicare, redditis his breuioribus litteris, pollicetur:

Tuæ c sanctitatis epistolam admonitu me terrificante suscepi. Etenim, venerabilis Papa, si thorax ille legitimus pauidos habet accessus; quo debet puniri supplicio, diuinas qui temerat rationes? Arguetur ergo profecto, qui diuina atque humana neglexit; & quem libido præuenit, gladius vltor absumet. Eumque, quem insobrium in tantis angustijs fama veridica publicauit, carceris periturum quocumque supplicio custodia retinebit.] His vero acceptis Augustinus litteris, quantocyus alijs redditis, ne ille reus tanti criminis occideretur, occurrit, ita ad eundem Bonifacium pari breuitate rescribens:

Ego quos diligo, arguo & castigo, non occidi desidero, nec carcere pleno squallore retrudi. Sola sufficit admonitio: poterit enim, si ei id diuinitus cõcedatur, tempus poenitentia condonari, qui Domini templum ausus est violare. Sit ergo ipse qui fecit sui arbiter voti: fas enim non est, vt reus Episcopi suggestionibus occidatur. Nam si in barbarorum erroribus velimus (vt condecet) exercere vindictam, paucos reperiemus, nec ipsos animos ad pugnam fore.] hæc ipse: ex quibus vide & admirare Episcopalem mansuetudinem longe longius ab effusione etiam noxiorum sanguinis abhorrentem.

Accidit insuper, vt dum Gothi sub Bonifacio militarent in Africa, Ariani ibidem inualescerent. Etenim cum Gothi ipsi Ariani essent, vna secum quoque ducebant, qui sacra ipsis ministraret, Ariani Episcopum. erat hic Maximinus nomine, qui eo temeritatis progressus est, vt ausus fuerit S. Augustinum ad disputationem de fide laceffere. Prouocauit quoque eundem Augustinum Paicentius Comes in Africa Exactor rerum Fiscalium, itidem Arianus. De amborum autem procacia Possidius scribit, atque in primis de Pascentio ista d: Cum quodam etiam Pascentio Comite domus Regiæ Ariano, qui per auctoritatem suæ personæ Fiscus vehementissimus exactor, fidem Catholicam atrociter ac iugiter oppugnabat, & quamplurimos sacerdotes Dei simpliciori fide viuientes dicacitate ac potestate exagitabat & perturbabat: presentibus * honoratis & nobilibus viris, apud Carthaginem ab illo prouocatus, idem S. Augustinus coram contulit. Sed idem hæreticus tabulas atque stylum, quod magister noster & ante congressum & in congressu instantissime fieri volebat, ne adessent, omnino recusabat. Et dum id pernegasset, dicens quod metu legum publicarum periclitari tabulis * scriptis noller; atque interpositis, id placere Augustinus Episcopus cum suis qui aderant sacerdotibus videret, vt absque vlla scriptura priuatim disputarent; collationem suscepit, prædicens (vt postmodum contigit) quod post solum conuentum esse cuiquam posset liberum arbitrium, forte dicere, nullo scripturæ documento se dixisse quod forte non dixerit, vel non dixisse quod dixerit.

E Et miscuit cum eodem sermonem, atque asseruit quid crederet, & ab illo quid teneret audiuit: & vera ratione & auctoritate Scripturarum probata docuit & ostendit nostræ fidei firmamenta: illius autem asserta, nulla veritate, nulla Scripturarum sacrarum auctoritate suffulta docuit & frustra. Et vt a se inuicem partes digressæ sunt, ille magis magisque iratus & furens, mendacia multa pro fide sua falsa iactabat, & victum esse a se ipso proclamans multorum ore laudatum Augustinum. Quæ cum venerabilem virum minime laterent, coactus est ad ipsum scribere Pascentium, propter illius metum ommissis nominibus conferentium: & in eis litteris, quicquid inter partes dictum vel gestum fuerit, fideliter intimaui; ad ea, si negarentur, probanda, magnam testium habens copiam, clarissimos scilicet atque honorabiles, qui tunc aderant, viros. Atque ille ad duo sibi directæ scripta vnum vix reddidit rescriptum, in quo magis iniuriam facere, quam suæ sectæ rationem valuit declarare: quod a valentibus & volentibus legere comprobabitur.] hæc Possidius

a August. epist. 1. in appendic. tom. 2. DE RAPTORIBUS SACRAE VIRGINIS AVGVSTINI QVERELA.

b August. epist. 205.

c August. in append. epist. 2. 3.

EXEMPLVM MANSVETVDINIS SACERDOTALIS

d Possid. in Vita August. c. 17.

* interpositis DISPUTATIO AVGVSTINI CVM PASCENTIO.

* salibus

PASCENTIS ARIANI VANALIANI

Possidius de causa Augustini cum Pascentio. Ceterum hæc fusius percipi possunt ex ipsis Augustini tunc datis ad Pascentium litteris^a, & epistola Pascentij ad ipsum Augustinum concripta, simulq. ipsa collatione, seu potius parte ipsius ab ipso Augustino scriptis mandata: ad quæ omnia lectorem rejicimus; quem admonemus, perperam in titulo poni, habitam esse Hippone, & a Notarijs exceptoribus scriptam; cum Possidij sententia constet, conuenisse eos ad eam disputationem Carthagine, & noluisse Pascentium quæ dicerentur publicis mandari tabulis: collegit vero postea ipse Augustinus quæ dicta in ea concertatione fuissent. Sed & ex Pascentij dictis illud obserua, hunc ita fuisse hominem Arianum, vt tamen noluerit talis videri, & ob id Ario infligeret anathema, professus tamen se esse Auxentij, qui Mediolani sedit, sectatorem atque discipulum, vocans eum hominem sanctum, omnifq. scientiæ virum. Sed & quomodo ipse Auxentius, latens licet, detectus fuerit ab Hilario Arianus, suo loco superius dictum est.

^a Aug. epist. 73. 74: 75-76-77.

^b Possid. in Vir. August. c. 17. DISPUTATIO AVGVSTINI CVM MAXIMINO EPISC. ARIANO.

^c August. contra Maximinum libri duo. tom. 6. ^d August. lib. 1. contra Maximin. in princip.

^e August. epist. 6. in append.

AVGVSTINVS QVAE DECERNAT IN BONIFACIUM VIOLANTEM ECCLESIAE TYRA. Dan. 4.

^f Apud August. epist. 7. in append. BONIFACIUS SATISFACIT PLENISSIME AVGVSTINO.

Quæ autem tunc acta fuerint eodem ferme tempore cum Maximino Episcopo Arianorum, Possidius post recensitas res gestas cum Auxentio ita narrat^b: Cum ipsorum quoque Arianorum Episcopo Maximino cum Gothis in Africam veniente, apud Hippone, quamplurimis volentibus atque petentibus, & præclaris interpositis viris, contulit & quid singulæ asseruerint partes, scriptum est, quæ si studiosi legere voluerint, proculdubio indagabunt & quod callida & irrationalis hæresis ad seducendum & ad decipiendum profiteatur, & quod Ecclesia Catholica de diuina teneat Trinitate. Sed quoniam ille hæreticus de Hippone rediens Carthaginem, de sua multa in collatione loquacitate victorem se de ipsa collatione recessisse iactauit & mentitus est, quæ vtique non facile a diuina legis ignaris examinari & dijudicari possent; a venerabili viro Augustino, sequenti tempore stylo, & illius totius collationis de singulis obiectis & responsis facta est recapitulatio: & quam ille nihil obiectis referre potuerit, nihilominus demonstratum est, additis supplementis, quæ tempore collationis angusto cuncta inferri & scribi minime potuerunt. Id enim egerat nequitia hominis, vt sua nouissima prosecutione multum longissima totum quod remanserat diei spatium occuparet.] hæc Possidius, extat hæc disputatio, & liber S. Augustini ad disputationem adiectus^c. Cuius autem sectæ Maximinus esset, audi ipsum ista profitentem^d: Si fidem meam postulas: Ego illam teneo fidem, quæ Arimini a trecentis & triginta Episcopis non solum exposita, sed etiam subscriptionibus firmata est.]

Iam vero ad Bonifacium Comitem agentem cum Gothis in Africa reuocemus orationem. Contigit ibi id temporis pergrauè aliud admitti facinus, non ab alio quidè quam ab ipso Bonifacio; qui confugientem ad ecclesiam, inde abstrahi iussit: sed mox admonitus, id illud poenitentia expiauit: id quidem ex litteris Augustini eum redarguentis, & ipsius Bonifacij ab eo veniam petentis, fiet cuique manifestum. Augustini autem perbreuis ad eum tunc scripta epistola sic se habet^e:

Miror quomodo tam subito fidei murum aries ruperit inimici. Noui enim qua religione semper sis ecclesiam Dei veneratus. Quo intigante, frater, hominem de ecclesia rapuisti? Tuus si de tuo amico forte præsumeret fugitiuus; posset proculdubio intercessoris causa veniam promereri. Ergo si amicus intenditur, cur Deus offenditur? Sed si de potestate præsumitur, Nabuchodonosor^f Regem intende, qui causa superbix in bouem est ex homine commutatus. Non vt confundam te, hæc scribo, sed vt filium meum carissimum moneo. Ecclesie igitur illæsum reuoca, quem vt irreligiosissimus rapuisti. Oblatio vero domus tuæ a clericis ne suscipiatur, indixi: communionemq. tibi interdico, donec peracta pro ausibus vel errore a me definita tibi met poenitentia, & tempore condonato, pro hoc facto corde contrito & humiliato dignum offeras sacrificium Deo.] hæc ad Bonifacium Comitem Augustinus, erectus ad ultionem sceleris vigore sacerdotali. Quid ad hæc respondisse putas tantum Comitem, Ducem exercitus sic ab Augustino flagris censuræ Ecclesiasticæ verberatum? Audi redditam ad eum epistolam his ipsis verbis^f:

Humilis saluto, quod primum est, Suscepi autem tremens sanctitatis tuæ verba verberibus plena. Scio quod veniæ præparatur, qui ab Augustino perfectissimo sacerdote corripitur: nec debet Episcopo denegari quod voluntas facit aut casus. Ipse enim sibi denegat curam, qui suam medico non publicat causam. Hominem ergo, pijsime pater, e liminibus ecclesie raptum tuis sanctis aspectibus iussio mea, furorq. subduxit. Alieno non fuit facta ista consilio, Dei & sanctorum eius regimine viuo. Illum itaque virum morte.

B

C

D

E

dignissimum, quem (vt dixi) meus de ecclesie foribus furor abstraxit, vitæ tuis iustionibus donamus illæsum. Agnosco culpas: Indignæ meæ lacrymæ iungantur tuis fleatibus iustis; quo possit hæc nota nigro inscripta titione deleri. Ecclesie mihi introitus non negetur: illic spero veniam, vbi admisi culpam. Oblatio vero domus meæ (vt tua sanctitas iussit) ad cælestis Regis mensam, eius manibus offeretur.] hæcenus Comes: quibus discas quanta obseruantia. Principes atque Præfecti prouinciæ olim coluerint sacros Antistes & loca sacra, vt si repentino casu ea aliquando violari contigisset, eandem mox culpâ lacrymis & poenitentia expiarent, arbitrio, cui reuerenter parentent, sacerdotis.

IESV CHRISTI ANNVS 423. BONIFACII PAP. ANNVS 5. HONORII 29. IMPP. THEODOSII 16.

B

Sequitur ordine temporis Christi annus quadringentesimus vigesimustertius, descriptus in Fastis Consulatu Mariniani & Asclepiodoti, Romano Imperio Honorij obitu lugubris, qui decimo octauo Kalend. Septembris ex hac vita migravit, vt Socrates^a, Prosper, Marcellinus, & Cassiodorus affirmant. addit Paulus diaconus, esse defunctum Romæ, positumq. in Mausoleo iuxta corpus S. Petri Apostoli. Imperauit ab obitu Theodosij patris annos vigintiocto, menses quinque, & dies vndeuginti. Vixit autem annos quadraginta vno minus, & mensem vnum expletum. Differuimus superius aduersus eos, qui Honorium ignauum fuisse sugillant, quod ipse numquam visus fuerit in procinctu, per suos duces bella gerens. Sed non id a Rege requiritur: satis vero superq. ad laudem Honorij,

^a Socrat. lib. 7. c. 23. & Marcell. & Cassiodor. in Chron. HONORII IMPERATORIS OBITU.

quod nullus Christianorum Imperatorum inuentus est, qui per suos duces extinxerit plures in Imperium grassantes tyrannos; nec qui ingruentes barbaros sæpius vicerit, Imperiumq. labans ac nouis motibus penitus periclitans crebrius restituerit: hæc enim quam vera certa q. sint, quæ annis singulis ab exordio romi huius dicta sunt, facile indicant. Ceterum religione potius, quam armis, in omnibus semper aduersus hostes certaminibus primas tulisse, & Deo pro ipso pugnante, ferocissimos vicisse tyrannos, & pugnacissimos barbaros sæpiissime debellasse, superius annis ferme singulis pariter demonstratum est: vt plane fuerit in ipso perspicue declaratum, longe præstare, Imperatorem religione pollere, quam armis. Quandoquidem vt tot tyrannos extinxerit, & barbaros pugnando sæpius superauerit, nequaquam ducum virtuti ea quis iure censeat tribuenda, quos ferme omnes est expertus infidos & proditores, & in tyrannos esse conuersos, aduersus quos rursus copia ducendæ fuerint, & ancipiti pugnandum certamine. Vt plane, si quis hæc accurate consideret, intelligat fuisse miraculum, & non nisi Deo protegente, quem ipse bene culta pietate demeruit, esse factum, vt tam diuturnum Honorius Imperium possederit, impugnatus iugiter a barbaris atque tyrannis.

HONORII RELIGIONE POTENS.

Ante autem suum obitum Honorius hoc anno (vt habent Prosper^b & Cassiodorus^c) Gallam Placidiam Augustam cum filijs duobus Valentiniano & Honorio, ob suspicionem inuitatorum hostium, miserat in Orientem: vnde accidit, vt ipso Honorio defuncto, nullus in Occidente esset, qui iure cognationis Imperium gubernandum susciperet. Ioannes igitur, qui anno superiori (vt apparet ex Imp. rescriptis^d) Præfecturam Prætorij administrarat, vilis natalibus homo, qui militauerat ante inter Notarios, Imperium arripere ausus est, quod & tenuit vsque ad annum post sequentem. Quomodo autem hæc se habuerint, Socrates ita narrat^e: Quamquam Theodosius Imperator de morte Imperatoris Honorij certior factus esset, eam tamen alios celauit, aliaq. causa aliàs commemorata de ea re complures fefellit. Mittit etiam clam milites Salonas, urbem Dalmatiæ, vt si quis in partibus versus Occidentem forte nouis rebus studeret, præsto essent qui eius conatus reprimerent. Quibus rebus ita comparatis, tandem mortem auunculi omnibus planam facit. Interea temporis Ioannes, qui inter Scribas Imperatoris principem locum obtinuit, cum prosperum suæ fortunæ cursum moderate ferre non posset, Imperium accipit, legatosq. ad Imperatorem Theodosium mittit, per quos postulat vt Imperator declaretur. Theodosius legatis eius in custodiam traditis, ducem Ardaburium, qui in bello Persico res plane maximas confecisset, ad Ioannem mittit.] sed id post annum sequentem factum, nosq. suo loco dicemus.

^b Prosp. in Chron. his Const. ^c Cassiod. in Chron. his Const.

IOANNES TYRANNVS IN SVRGIT.

^d l. 2. de pignor. Cod. Theod. & l. 1. quod iussu. Cod. Theod. & alijs.

^e Socrat. lib. 7. c. 23.

Quod ad ipsum Ioannem Imperium Occidentale inuadentem spectat: ipso exordio Principatus

IOANNES IV-
RA ECCLIE-
STIAE TOL-
LENS PRIVA-
TYR IMPER-
RIQ.

cipatus æque aduersus Dei Ecclesiam bellum parauit. Etenim simulac inuasit Imperium, A
primum omnium, omnia simul ab ea priuilegia abstulit, quæ a Christianis Imperatori-
bus tum locis tum personis Ecclesiasticis collata fuerant: & inter alia omnem clericis
ademit fori sæcularis exemptionem, quos omnes penes sæculares Iudices causam dicere, &
ab eis sententiam expectare voluit. hæc quidem omnia ab eo peracta, Valentiniæ sanctio,
quæ ablata ab eo priuilegia reuocauit, edocet, quam suo loco reddemus. Istis sibi malis
ad suum interitum viam miserum illum patefecisse, infelix exitus declarauit. His plane &
alijs innumeris sæpe contigit exemplis demonstrari, religionis & Ecclesiasticorum iurium
defensionem esse solidum ad sustinendam molem Imperij fundamentum: quo si careat,
corruat sit necesse; vt male consultus suo damno Ioannes expertus est.

Contra vero vides Theodosium, exemplo aui, ad Occidentale Imperium e tyrannorum
manibus vindicandum, arma primum spiritualia Deo potentia præparare, nimirum quæ B
sunt impolluta religionis propensiori cura peragere, aduersantes illi hæreticos & alios ho-
stes profigare: id ratus ad victoriam de tyranno consequendam maxime profuturum. Sic
igitur pugnaturus aduersus fortissimum tyrannum barbarorum auxilijs præpotentem,
contra hæreticos primum arma conuertit, ista fanciens:

Manichæi & Phryges (quos Pepuzitas, siue Priscillianistas*, vel alio latentiori voca-
bulo appellant) Ariani itidem, Macedonianiq. & Eunomiani, Nouatiani, ac Sabbati-
ni, ceteriq. hæretici sciant, vniuersa sibi hac quoque constitutione denegari, quæ illis ge-
neralium sanctionum interdixit auctoritas: puniendis, qui contra generalium constitutio-
num interdicta venire tentauerint. Dat. V. Idus Aprilis, Constantinop. Asclepiodoto &
Mariniano Conss.] hæc Imperator; & quidem Attico Episcopo Constantinopolitano hac
ex parte religiosior: siquidem ille tolerandos esse Nouatianos dicebat, permittendosq. C
eos Constantinopoli conuentus agere, vt Socrates^b ait; qui hanc ob causam ipsum in
cælum extollit. Rursum vero idem Theodosius mense Iulij istam in omnes hæreticos
edidit sanctionem, qua penitus aduersus hostes sibi numen conciliet:

De hæreticis omnibus, quorum & errorum execramur & nomen, hoc est, de Eunomia-
nis, Arianis, Macedonianis, ceterisq. omnibus, quorum sectas pijssimæ sanctioni tædet
inserere (quibus cunctis diuersa nomina, sed vna perfidia) illa præcipimus debere seruari,
quæ diui auus, & pater nostræ clementiæ constituerant. Scituris vniuersis, quod si in eodem
furore permanerint, interminata pœnæ erunt obnoxij, &c. Dat. VI. Id. Iulij, Constanti-
nop. Asclepiodoto & Mariniano Conss.] Mense vero Augusti hæc idem Theodosius addidit:

Omnis^d dubiæ interpretationis ambages hac sententia resoluentes, publicari præcipi-
mus, quod lex super Eunomianis militare prohibitis, ceterisq. execrabilium religionum D
& professionum ritibus promulgata cognoscitur, nihil ad eos, qui cohortalini sunt, pertinet.
His enim sunt apparitoribus obligati, in quibus emensis militiæ stipendijs, veterani Pri-
mipili munus sustinere coguntur. Dat. VI. Id. Aug. Eudoxiop. Asclepiodoto & Mari-
niano Conss.] hæc aduersus eos, qui ex eo quod hæretici militare prohibiti essent, onera
quoque militiæ, perperam facta interpretatione, vitare studebāt. Adiecit insuper, vt cum
dictis legibus hæreticos omnes æque perstrinxerit, Manichæos^c tamen peculiari hoc item
anno edita sanctione exagitaret, quam breuitatis causa hic describere prætermittimus.

Sed & Iudæos vetuit synagogas nouas ædificare^f, dato aduersus eosdem hoc itidem an-
no rescripto. Qui igitur in omnibus Christianæ religioni aduersus omnes eius aduersarios
hæreticos, itemq. Iudæos, legibus promulgatis, ita prospexit: aduersus quoque idololatrias
(si qui residui essent) bellum hoc item anno mouit, & quidem incessabili studio: etenim E
Gentilium deorum cultum iteratis legibus prorsus pessumdatum voluit: siquidem in pri-
mis hoc anno, mense Aprilis in eos ista fanciuit s:

Paganos qui supersunt (quamquam iam nullos esse credamus) promulgatarum legum
iamdudum præscripta compescant, &c. Dat. V. Id. April. Constantinop. Asclepiodoto &
Mariniano Conss.] ac rursum mense Iunij in eosdem:

Paganos qui supersunt, si quando in execrandis dæmonum sacrificijs fuerint compre-
hensi, quamuis capitali pœna subdi debuerint; bonorum proscriptione & exilio coerce-
ri iubemus. Dat. VI. Idus Iunij, Asclepiodoto & Mariniano Conss.] Hoc plane est quod
de eodem Theodosio Nicephorus ait^h: Adeo religiosus Theodosius fuit, vitamq. suam
accuratissime ad diuinas leges composuit: quam ob causam quicquid fuit ex idolis reli-
quum, ita est funditus dissectum, vt posteris eius ne vestigium quidem prioris fraudis &
seductionis

a l. 59. de heret.
Cod. Theod.

* Montanistas
THEODOSIUS
CONTRA
HAERETICOS
LEGES SAN-
CIT.

b Secret. lib. 7.
c. 25.

c l. 60. de heret.
Cod. Theod.

d l. 61. de heret.
Cod. Theod.

e l. 24. de Pagan.
Cod. Theod.

f l. 27. de Iudæis.
Cod. Theod.

THEODOSIUS
IMPERATOR
PAGANOS
EXAGITAT.

g l. 22. de Pagan.
Cod. Theod.

h Nicephorus lib.
1. c. 23.

A seductionis cernere sit datum: sententiam vero de his suam in constitutionem retulit. J
hæc ipse. Vides igitur, quibusnam pius Imperator erga religionem obsequijs viam sibi ad
futuram percipiendam incruentam de tyranno victoriam strauerit.

Hoc eodem anno, octauo Kalendas Nouembris^a, Bonifacius Papa moritur: id quidem
S. Prosper^b & Marcellinus^c testari videntur, dum his Conss. ingressum referunt successo-
ris. ex quibus plane corrigendi sunt, qui sedi eius triennium tantum, vel paulo amplius
tribuunt. Etenim quem constat sedere cœpisse (vt ex eius epistola patet) sub Consulatu
Honorij duodecimo & Theodosij octauo, quinto Kalendas Ianuarij, peruenisseq. vsque
ad anni huius octauum Kalendas Nouembris, sedisse oportet annos quinque, minus duo-
bus mensibus; & tribus diebus. In libro Pontificum Romanorum, post Bonifacij obitum
hæc leguntur: Petierunt clerus vel presbyteri, Eulalium reuocari: quod tamen non con-
sensit, Eulalium Romam scilicet reuerti: qui tandem in eo loco Campaniæ post annum
mortis Bonifacij defunctus est.] hæc ibi. Post hæc vero ista sequuntur: Hic Bonifacius
constituit, vt nulla mulier aut monacha pallam sacratam contingeret, aut lauaret, aut in
censum poneret in ecclesia, nisi minister; nec seruum clericum fieri, nec obnoxium curiæ,
vel cuiuslibet rei. Hic fecit oratorium in cœmeterio S. Felicitatis martyris, & posuit hæc,
patenam argenteam pensantem libras viginti, scyphum argenteum pensantem libras de-
cem, amam argenteam pensantem libras tredecim, calices minores duos pensantes libras
quatuor, coronas argenteas tres pensantes libras quindecim. Hic fecit ordinationem
vnam in vrbe Roma per mensem Decembrem, creauit presbyteros tredecim, diacones
tres, Episcopos per diuersa loca triginta sex. Sepultus est via Salaria in cœmeterio S. Felici-
tatis martyris iuxta corpus illius, octauo Kalendas Nouembris. Cessauit Episcopatus eius
dies nouem.] hæc ibi. Citat Beda^d libellum de miraculis Bonifacij Papæ; sed cuius Boni-
facij, non dicit. recitat miraculum de puero Iudæo a patre in ignem iniecto, quod Euchari-
stiam cum Christianis accipiens, spiritus ardore succensus clamauerit se optare fieri Chri-
stianum; deq. eius matre puero opem ferente itidem in ignem iniecta, & seruatis ambo-
bus illæsis.

Cum autem (vt dictum est) post obitum Bonifacij vacasset sedes dies nouem, tertio
Nonas Nouembris creatus est Cælestinus, patria Romanus, ex patre Prisco. Fuisse quidem
pacificam eius electionem, litteræ S. Augustini^e ad ipsum scriptæ declarant, cui adgra-
tulatur, his verbis exordiens: Primum gratulationem reddo meritis tuis, quod te in illa se-
de Dominus noster sine vlla (sicut audiimus) plebis suæ descissione constituit.] hæc Au-
gustinus. Verum qui Eulalij schismatici factionis erant, in eadem scissione perseuerasse,
D nec villo pacto cum Cælestino Papa communicare voluisse, Valentiniæ^f rescripta post
annum sequentem data significant, nosq. de his suo loco agemus.

Hoc eodem anno Theodoretus Cyri in Syria ciuitatis est creatus Episcopus. Id plane col-
liges ex eius litteris^g ad sanctum Leonem Romanum Pontificem datis (vt suo loco dice-
tur ex certa Consulatum nota) anno Domini quadringentesimo quadagesimonono: vbi
cum ipse de se testetur, habere iam in sede Episcopatus annos vigintifex, vtique in hunc
Christi annum necesse est reuoces sedis eius primordia. Vocatus est inuitus (vt ipse testa-
tur) ad illius præfecturam Ecclesiæ ex monasterio, in quo ab incunabulis assuevit. Nam
ipse de se in epistola^h ad Nomum Consulem, siue Consularem, hæc habet: Illud adijciam
(quandoquidem calumniatores me cogunt hæc dicere) quod ante meam conceptionem
genitores mei me Deo offerre polliciti sunt, & ab incunabulis iuxta suas promissiones me
Deo dedicarunt, & tali cibo me educauerunt. In monasterio vero, quousque Episco-
pus factus sum, commoratus cum essem, inuitus Episcopus sum ordinatus.] hæc de se ipse.
Creatus vero Episcopus, a Theodoto primum, deinde a Ioanne eius successore Episcopis
Antiochenis Antiochiæ retentus est, vt pro concione populum edoceret. testatur id ipse.
Pollebat enim mira dicendi facundia, diuinis litteris necnon externis apprime imbutus,
vt eius scripta contra Gentiles satis aperte fidem faciunt; licet de homilijs, quas ad popu-
lum habuit, nec vna supersit. Porro quod ipse ait, tot annis iussu Antiochenorum Epi-
scoporum docuisse in ecclesia populum Antiochenum, non sic accipiendum est, vt Antio-
chiæ semper manserit; cum constet ex suis ipsius scriptis, etiam in Ecclesia sua Cyri degisse:
sed potius aliquam anni partem in eo concionandi munere Antiochiæ insumpsisse, di-
cendum.

BONIFACII
OBITU.
a Lib. de Rom.
Pontif.
b Prosper in
Chron.
c Marcellin. in
Chron.

d Bed. in Colle-
ctan. in fin.

CÆLESTI-
NVS PAPA
CREATVR.
e Aug. epist.
261.

f l. 72. 73. 74.
de heret. Cod.
Theod.
THEODORE-
TVS CREA-
TVS EPICO-
PVVS CYRI.
g Exiant apud
ipsum in fine
operum.

h Theodoret.
epist. 81.

Christi annus quadringentesimus vigesimusquartus Castini & Victoris Consulatu describitur, ipsi priori Consuli Castino funestus: etenim nescio qua ex causa profugus factus, in Africam nauigans, apud Bonifacium Comitem ibi cum copijs Gothorum agentem quaesivit sibi salutem. Magna quidem diuini iudicij dispensatione factum est, vt ad eum coactus sit confugere, quem sub se militantem despexit, & vt ab exercitu recesserit, & in Africam venerit, compulit, vt superiori anno narratum est. Expunctum e Fastis Consularibus Castini nomen, inde possumus intelligere, quod rescripta Theodosij Imp. hoc anno data, absque Castini Consulis nomine, Victoris tantum collegæ Consulatu notata leguntur.

a l. 36. de erog. milit. ann. l. 14. de collat. l. 5. de donat. & alijs.

B Extant litteræ Bonifacij Comitis de fuga Castini in Africam, datæ ad S. Augustinum; quæ cum breues sint, & de rebus tunc gestis nos admoneant, hic eas describemus: sic enim se habent:

b Apud August. in append. epist. 19. edit. Plan.

Domino ^b venerabili sancto patri Augustino Episcopo Bonifacius.

Castinus ille, priuatus ex Consule, vitæ meæ ac nominis (omnibus vt notum est) persecutor, peiores committens ac fingens factiones, quasi mearum a me gestarum immemor donationum, Italia fugiens, meis se in Africam defensionibus tradidit committendum. Omitto, beatissime pater, olim mihi ab eodem ingestas miseras, ostensa pericula: fugiens enim nunc vsque viuo. Thrax natus, vix Scytham euasi, duravi inuido sub Consule miles. Sed diuina potentia, quæ nouit planare sublimia, & altius eleuare prostrata, fecit de superbo quod voluit; & hostem meum, me quieto, victoria mihi, qua nouit, addixit: Sufficit pro funere victi tanta deiectio, adorauit saracam clauus, timuit Senator barbarum caput, tremuit militem dux. Doloris dicuntur ista, pater sancte, cothurno. Nam veneror illustrissimum Consulem, & primum conspicio Senatorem: sed ne consueta fallacia mali erga me (vt solet) aliquid moliat, putetq. se suis fraudibus Romanis ducibus profuturum, & in meo versetur exitio; integrum de suis sensibus det tuæ beatitudini sacramentum, si nullus in eius corde vertitur dolus. Ego autem, per omnia quæ sancta sunt, iuro, quoniam si apud eum animi reperero puritatem, eum incolumem ac sublimem Italiae Romæq. reddam, frustratis inimicis eius & domitis. Hostis autem erit suæ animæ, si aliquid in eo sinistrae partis inuenero.] hæcenus Bonifacius, ad quem eiusmodi habetur Augustini responsio:

c Ibid. epist. 11.

Domino ^c insigni meritoq. sublimi filio Bonifacio Augustinus Episcopus.

Vir illustrissimus Castinus sacramento se prodidit, quod sit ab omni culpa & erroribus alienus. Quem tibi, vt dicit foederatus ille Sonia, adhuc te in Palatio posito, falsis suggestionibus concitabat. Sed ne totum quod tunc agebatur, mittatur in medium, detur prolixitati compendium. Dauid ille opilio regnum, parcendo inimicis, obtinuit. Christus pro Iudæis, qui eum crucis patibulo confixerunt, Patrem ne irasceretur rogauit, & indignis hominibus veniam misericors condonauit. Crede igitur homini, qui mihi fidele tradidit sacramentum, & quaerit, me pollicitante, tua defensione vitæ subsidium. Scio enim quod eius salutis mihi promissa complebis.] hæc Augustinus ad Bonifacium timentem, ne sub fugæ simulatione Castinus Consul, iras tyranni in se simulans concitatas, Africam illi prodicione subigeret, tentando fidem exercitus, & eum ab ipso Bonifacio auertendo. His vero huius anni exordio de Consule Castino narratis, iam ad res Ecclesiasticas stylum admoecamus.

Hoc ipso anno, qui primus numeratur Cælestini Romani Pontificis, scripsisse ad eum S. Augustinus epistolam reperitur: cui cum in primis gratuleretur de ipsius electione pacifice facta, quibus ipse vrgeretur molestijs, & a quibus ab eo liberari cupiat, significat. Apostolicæ enim sedis implorat auxilium, ad quam iuste damnatus iniuste admodum appellauerat.

d Aug. epist. 261.

Rem gestam autem sic ipse narrat:

DE ORDINATIONE ANTONII EPISCOPI FVSSALENSIS.

In magna (inquit) tribulatione positus, hæc ad tuam beatitudinem scripta direxi. Quoniam volens prodesse quibusdam in nostra vicinitate membrs Christi, magnam illis cladem improuidus & incautus ingessi. Fussala dicitur Hipponensi territorio confine castellum: antea ibi numquam Episcopus fuit, sed simul cum contigua sibi regione ad parœciam Hipponensis Ecclesiæ pertinebat. Paucos habebat illa terra Catholicos; ceteras plebes illic in magna multitudine hominum constitutas Donatistarum error miserabiliter obtinebat,

A obtinebat, ita vt in eodem castello nullus esset omnino Catholicus. Actum est cum Dei misericordia, vt omnia ipsa loca in vnitae Ecclesiæ cohæreret; per quantos labores & pericula nostra, longum est explicare: ita vt ibi presbyteri, qui eis congregandis a nobis primitus constituti sunt, expoliarentur, debilitarentur, excæcarentur, occiderentur. Quorum tamen passiones inutiles ac steriles non fuerunt, vnitatis illic securitate perfecta. Sed quod ab Hippone memoratum castellum millibus quadraginta seiungitur, cum in eis regendis, & eorum reliquijs, licet exiguis, colligendis, quæ in vtroque sexu aberrabant, non minaces vltius, sed fugaces, me viderem latius quam oportebat extendi, nec adhibendæ sufficerem diligentia, quam certissima ratione adhiberi debere cernebam: Episcopum ibi ordinandum constituendumq. curavi. Quod vt fieret, aptum loco illi congruumq. requirebam, qui & Punica lingua esset instructus: & habebam de quo cogitabam, paratum presbyterum; propter quem ordinandum, sanctum senem, qui tunc Primatum Numidiæ gerebat, de longinquo vt veniret, rogans, litteris impetraui: quo iam præfente, omniumq. in re tanta suspensis animis, ad horam nos ille, qui mihi paratus videbatur, omnino resistendo frustra.

Ego autem, qui vtique (sicut exitus docuit) differre potius debui, quam periculosum præcipitare negotium; dum nolo grauissimum & sanctissimum senem ad nos vsque fatigatum, sine effectu, propter quem venerat, tam longe ad propria remeare: obtuli non petentibus quemdam adolescentem Antonium, qui mecum tunc erat, in monasterio quidem a nobis a paruula ætate nutritum, sed præter lectionis officium nullis clericatus gradibus & laboribus notum. At illi miseri, quid futurum fuerat ignorantes, offerenti eum mihi obedientissime crediderunt. Quid plura? factum est. Esse illis Episcopus cœpit. **C** Quid faciam? nolo apud tuam venerationem grauare, quem nutriendum collegi: nolo deserere, quos colligendos timoribus & doloribus parturiui. Et quomodo vtrumque agam, reperire non possum. Res quippe ad tantum scandalum venit, vt cum hic apud nos causas dicerent, qui de illius Episcopatu suscipiendo, tamquam bene sibi consulentibus obtemperauerant nobis: in quibus causis cum stuprorum crimina capitalia, quæ non ab ipsis quibus Episcopus erat, sed ab alijs quibusdam obiecta fuerant, probari minime potuissent, atque ab eis quæ inuidiosissime iactabantur, videretur esse purgatus: tam miserandus factus est & nobis & alijs, vt quicquid a castellanis & illius regionis hominibus de intolerabili dominatione, de rapinis & diuersis oppressionibus & constrictionibus obijciebantur, nequaquam nobis tale videretur, vt propter hoc vel simul cuncta congesta Episcopatu computaremus esse priuandum, sed restituenda quæ viderentur ablata.

ANTONII CRIMINA.

D Denique sententias nostras sic temperauimus, vt saluo Episcopatu, non tamen omnino impunita relinquerentur, quæ non deberent vel eidem ipsi deinceps iterumq. facienda, vel ceteris vnienda proponi. Honorem itaque integrum seruauimus iuueni corrigendo, sed corripiendo minuimus potestatem, ne scilicet eis præfesset vltius, cum quibus sic egerat, vt dolore iusto eum sibi præfesset ferre omnino non possent, & cum suo illiusq. periculo in aliquod scelus forsitan erupturam impatientiam sui doloris ostenderent. Quorum talis animus etiam tunc, quando cum eis de illo Episcopi egerunt, euidenter apparuit, cum iam vir spectabilis Celer, de cuius aduersum se præpotenti administratione conquestus est, nullam gerebat vel in Africa, vel vsquam potestatem.] hæc ipse. Porro Celer hic, de quo scribit Augustinus, magistratu fugebatur in Africa; ad quem ipse alias scribens, prouocat eum contra Donatistas, vt illos reprimat. De eodem quoque Celere habetur mentio in epistola ^b Augustini ad Marcellinum. Reperitur & Celer postea gessisse Proconsulatū in Africa sub Consulatu Felicis & Tauri. His igitur, quæ ad Antonij causam spectabant, enarratis, implorans Augustinus Apostolicæ sedis auxilium sic pergit:

QVID DE ANTONIO DECRETVM. * imitanda

a Aug. epist. 210.

b Aug. epist. 158.

Sed quid multis moror? Collabora, obsecro, nobiscum, pietate venerabilis domine beatissime, & debita charitate venerande sancte Papa: & iube tibi, quæ directa sunt, omnia recitari. Vide Episcopatum qualiter gesserit: quemadmodum iudicio nostro vsque adeo consenserit communionem priuatus, nisi prius Fussalensibus omnia redderentur: iam postea citra Acta æstimantibus rebus solidos seposuerit, vt ei communitio redderetur. Quam versuta suasionem sanctum senem Primatem nostrum, grauissimum virum, vt ei cuncta crederet, quem velut omnimodo inculpatum venerando Papæ Bonifacio commendaret induxerit, & cetera a me quid opus est reoli, cum memoratus venerabilis senex ad tuam sanctimoniam vniuersa retulerit? In illis autem multiplicibus Gestis, quibus

de illo nostrum iudicium continetur, magis deberem vereri, ne tibi minus seuerè quam oporteret, iudicasse videamur; nisi scirem vos tam propensos ad misericordiam, vt non solum nobis, quia illi pepercimus, verum etiam ipsi existimetis esse parcendum. Sed ille, quod a nobis aut benigne aut remisse factum est, in præscriptionem vertere ac vsurpare conatur. Clamat: Aut in mea cathedra sedere debui, aut Episcopus esse non debui. quasi nunc sedeat nisi in sua: propter hoc enim loca illa eidem dimissa atque permessa sunt, in quibus prius Episcopus erat, ne in aliena cathedra contra statuta Patrum translatus illicite diceretur. Aut vero quisquam ita esse debet siue seueritatis siue lenitatis exactor, vt qui nonnisi fuerint Episcopatus honore priuandi, nullo modo in eis aliquid vindicetur: aut in quibus aliquid visum fuerit vindicandum, Episcopatus honore priuentur? Existat exemplo, ipsa sede Apostolica iudicante, vel aliorum iudicata firmante, quosdam pro culpis quibusdam nec Episcopatus spoliatos honore, nec relictos omnimodo impunitos, &c.] hæc Augustinus, subdens & ostendens compluribus aliorum exemplis, aliquot Episcopos ita in Africa esse punitos, vt tamen honor Episcopatus ab eis non fuerit ablati. His alia addit, quibus indicat, Antonium ab Africanis Episcopis ea sententia condemnatum prouocasse ad Bonifacium Papam, qui in ea causa rescripserat pro Antonio, si tamen, sicut ipse exposuerat, res se haberet.

Quod vero vulgo ferretur, affore executores ab Apostolica sede directos in Africam, qui Antonium in sedem suam restituerent: his auditis cum illi essent penitus consternati, id ne accideret, idem Augustinus Cælestinum vehementer rogat his verbis: Non sinas ista fieri, obsecro te per Christi sanguinem, per Apostoli Petri memoriam, qui Christianorum præpositos populorum monuit, ne violenter dominantur inter fratres, &c.] Quid autem ipse Augustinus statuerit animo, si pessimus hominem contingeret in sedem restitui per Romanum Pontificem, dolens ita subdit: Me sane (quod confitendum est beatitudini tuæ) in isto vtrorumque periculo tantus timor & mæror excruciat, vt ab officio cogitem gerendi Episcopatum abcedere, si per eum, cuius Episcopatum per imprudentiam suffragatus sum, vastari Ecclesiam Dei, & (quod Deus auertat) etiam cum vastantis perditione perire conspexero. Recolens enim quod ait Apostolus: Si nosmetipsos iudicauerimus, a Domino non iudicauerimus: iudicabo me ipsum, vt parcat mihi qui iudicaturus est viuos & mortuos. Si autem & membra Christi, quæ in illa regione sunt, ab exitiali timore & tristitia recreaueris, & meam senectutem hac misericordia iustitiæ fueris consolatus: retribuet tibi & in præsentis & in futura vita, qui per te nobis in ista tribulatione succurrit, & qui te in illa sede constituit.] hæc Augustinus, summo (vt vides) animi angore confectus.

Annuisse quidem Augustino Cælestinum Romanum Pontificem, inde certam capimus coniecturam, quod idem Cælestinus vehementer ipsum coluit Augustinum, & laudibus mirifice celebrauit (vt ex ipsius Cælestini litteris inferius dicturi sumus) eiusdemq. scripta facta recta voluit in Ecclesia esse defensa & custodita. Haud enim par est credere, Cælestinum hæc rogantem & enixius expetentem Augustinum, negando, in vehementiorem mærorem conijcere, quem dilexisset, & magno in honore habuisse, certum est. Quod insuper constat post hæc perseuerasse Augustinum suæ Hipponensi Ecclesiæ Episcopum præsidere; æque manifestum indicium est, ex animi eius sententia Cælestinum in eadem causa rescripsisse. Vidisti, lector, Ecclesiastici iudicij praxim; & ex his, puto, in memoriam reuocasti quæ superius dicta sunt de vsu appellationis ad Romanam Ecclesiam, & sententia expectari solita ab eadem: vt nihil aduersus huiusmodi aliquando obnisi sint Episcopi Africani, sed tantum in eo refragati, quod ministri executores cum apparitura militari mitterentur. Sed & hæc interdum, cum opus est, iure sancteq. fieri, ex eiusdem Augustini sententia superius est demonstratum. Meminit autem huius epistolæ Augustini ad Cælestinum Possidius in Indiculo.

Quod vero ad Ioannis tyranni conatum pertinet: tentasse hoc anno iungere sibi Africam, cui (vt dictum est) Bonifacius præerat, sed restitisse illum, Prosper in Chronico sub huius anni Consulibus docet his verbis: Ioannes dum Africam, quam Bonifacius obtinebat, bello reposcit, ad defensionem suam infirmior factus est.] ob id scilicet, quod milites misit in Africam, eam sibi vendicaturus iure belli prouinciam. Hæc plane etiam duabus breuioribus illis Augustini & Bonifacij epistolis significantur, quarum prior Augustini ad Bonifacium sic paucis scripta se habet:

ANTONII PE-
TYLANTIA.

TIMET EXE-
CUTORES
MITTI AV-
GVSTINVS.

1. Cor. 12.

CAELESTI-
NVS PAPA
ANNVIT AV-
GVSTINO.

Possid. in In-
dic. c. 7.
IOANNES
TENTAT A-
FRICAM.

August. epist. 4.
in append.

Africæ littus (vt audio) miles attingit transmarinus. Sed cuius meriti dux, qui a Catholica veritate dissentit? Quid orem (sicut oportet) ignoro. Adest quidem Africæ olim paratum in Italia bellum: sed tamen non inuideo, fili carissime, Romanæ; sed dico quod sentio. Non dabit, Diuinitate iuuante, Catholicus hæretico terga. Tui cordis intentio dirigatur ad Dominum; non militè timebis, non Gothum, non Hunnum.] hæc ipse, quod Bonifacius valde pius pugnaturus esset aduersus milites, quos Ioannes tyrannus impius in Africam miserat. Sed quæ ad hæc Bonifacius, audi:

Scio quod sit tua sanctitas pro mea vita sollicita: at quæ aduersus me tyrannus ille ordinauerit ac disponat, antequam tuum sacerdotium scriberet, noui. Obuiamus, ad mortem vltro tendentibus, quos nostræ victoriæ (vt credimus) faciet Christus addictos. Sed si erga me meosq. omnes aliud voluerit ordinare Diuinitas: precare vt animam liberet. Deus, & dabitur cõpetens aduersario secunda vice responsio. In pugna enim vtriusque defauit furor, sed Deus inspiciet causas. Igitur ora, vt dixi; & vincet vna Trinitas nobis.] hæc Bonifacius dux exercitus, cum renuisset expetitam a tyranno Africæ deditioem.

Inter hæc autem aduersus eundem Ioannem tyrannum Theodosius Imperator mittit exercitum in Occidentem, sub duce selectissimo Ardaburio. sed, Deo sic disponente, ne militum viribus, vel prudentiæ ducis, sed diuinæ potentæ adscriberetur tyranni extinctio, factum est, vt res longe diuersum ab optato atque sperato finem fuerit consecuta. Narrat rem paucis Socrates istis verbis: Ardaburius cum Salonas venisset, transmisit in Aquileiam; ventoq. aduerso flante, in manus tyranni delatus est. Qui, illo comprehenso, spem concepit, Theodosium necessitate compulsum fore, modo Ardaburium ducem suum saluum vellet, vt ipsum crearet, declararetq. Imperatorem. His auditis, & Theodosius, & exercitus etiam contra tyrannum missus, anxio & sollicito animo fuit, ne quid mali Ardaburius a tyranno perpetueretur.] hæc Socrates. Quomodo autem, misso Alpare filio Ardaburij, & pater eius est liberatus, & tyrannus extinctus, dicemus suo tempore anno sequenti.

Quod ad res pertinet Orientalis Ecclesiæ: Theodoretus, quem anno superiori creatum diximus Episcopum Cyri ciuitatis, octingentas (vt ipse testatur) sub se parœcias habentis, cum regionem illam Marcionitis hæreticis confertâ videret, ad eos ab errore liberandos primum omnium adiecit animum, sicq. (vt ex ipsius litteris patet) plusquam decem milia ipsorum ad Ecclesiam Catholicam conuertit; cum vel vnum ex eis ipsum esse lucratum, quasi miraculum videri poterat: nam facilius est inuenire Marcionitam a Gentilibus olim occidi, quam a Christianis Ecclesiæ redditum. Hoc plane munere persuasum habeo eundem Theodoretum adeo sibi Deum conciliasse, vt licet in castris Nestorianorum aliquando militauerit, demum in Ecclesiam, desertor factus impietatis, redierit, atque sancto fine quieuerit. Sed age iam aliquid ex certaminibus eius aduersus Marcionitas ab eo editis referamus, ex quo reliqua plura eius certamina, quæ nos latent, cogitatione saltem assequi possumus. Ipse enim in Historia sanctorum Patrum, cum res præclare gestas a S. Iacobo anachoreta memoriæ prodidit, hæc de his habet:

Execrandus Marcio multas spinas impietatis seminavit in regione vrbis Cyri. Eas cum conarer euellere radicitus, omnem laborem subibam, & omnibus machinis assidue utebar. Qui autem mea fruebantur cultura, cum me eo nomine deberent diligere, detrahebant mihi: ego autem orabam, & reddebant mala pro bonis & odium per dilectionem mea: & magicis vtentes præstigijs, & malignorum freti ope dæmonum, conabantur bellum gerere, quod sub visum non caderet. Et noctu venit quidam dæmon exitialis, clamans, & lingua vtens Syriaca: Cur (inquiens) tu bellum geris cum Marcione? Cur hanc pugnam aduersus eum suscipis? Quanam is te vmquam affecit molestia? Desine belligerare: desiste a maleuolentia: aut disces experientia, quantum bonum sit quies. Scias quod te iam pridem confodissem, nisi chorum martyrum te custodientem vidissem cum Iacobo. Hæc ego audiui, & dixi cuidam ex familiaribus, qui prope me dormiebat: Audis (inquam) quæ dicuntur? Ille viro: Omnia (inquit) audiui: & cum vellem surgere & respicere, & scire quis loqueretur, tua causa quieui, quia te putarem quiescere. Ambo itaque surgentes, respeximus; neque vllum qui moueretur, vidimus, nec qui loqueretur audiui. Illa verba alij quoque, qui nobiscum habitabant, audiuerunt. Intellexi igitur, quod martyrum quidem chorum dicebat lecythum olei martyrum, qui cum a multis martyribus collectam haberet benedictionem, pendebat in meo lecto. Sub meo autem

AVGVSTINVS
AD BONIFA-
CIVM.

Apud August.
epist. 5. in append.
* et
BONIFACIUS
AD AVGVSTI-
NVM.

ARDABVRIVS
DVX A TY-
RANNO CA-
PTVS.
b Socras. lib. 7.
c. 23.

Theodoret. epist.
ad Leonem.
THEODOR-
TVS LABO-
RAT ADVER-
SVS MARCI-
ONITAS.
d Theodoret. epist.
146.

Theodoret. hist.
sanct. Patrum
c. 21.

Psal. 108.

DIABOLVS
AEGREPERT
TVRBARI
HÆRETICOS

capite erat magni Iacobi vetus amictus, qui quouis claustro adamantino fuit mihi validior.

Quinetiam cum eorumdem Marcionitarum maximum vicum essem ingressurus; deinde multa essent intermedia, quæ mihi prohibebant exitum: nisi ad meum Esaiam, rogans vt diuinum consequeretur auxilium. Ille vero: Esto (inquit) bono animo. Soluta sunt omnia illa impedimenta instar telæ aranearum: idq. noctu me docuit Dominus, non in somno obumbrans, sed re vera ostendens. Vidi enim (aiebat) cum incepissem hymnodiam, in illa parte, in qua illa loca sita sunt, serpentem quemdam ignis speciem præferentem, qui ab Occidente reptabat in Orientem, & ferebatur per medium aerem. Cum orationes autem tres peregissem, rursus vidi inflexum & orbiculatam ostendentem figuram, & eius caudam capiti coniunctam. Cum rursus autem octo orationes absoluissem, aspexi eum in duas partes dissectum, & in fumum resolutum. Hæc ipse Iacobus quidem præuidit: nos autem vidimus exitum, qui consentit eius prædictioni. Mane enim mali auctoris dæmonis imperio parentes, qui olim quidam erant sectæ Marcionis, nunc autem sunt classis Apostolicæ, ab Occidente profecti, nudos nobis enses ostendebant. Hora autem diei tertia simul coacti, curam gerebant suæ solum custodiæ, sicut serpens qui cauda caput suum contexit. Octaua autem dispersi dederunt nobis locum ingrediendi in vicum. Statim autem inuenimus serpentem factum ex æris materia, qui ab his adorabatur. Cum enim aduersus opificem & vniuersorum creatorem bellum aperte suscepissent, execrandum serpentem, tamquam illius hostem, colere intendebant. Talia ego beneficia a mihi venerando capite sum consecutus.

Quoniam autem diuinarum reuelationum narrationem ingressa est oratio: age narrabo quæ audiui ab illa lingua ab omni mendacio aliena. Narrabat non vlla gloriæ inductus cupiditate (fuit enim diuina anima illa ab eo vitio remotissima) sed cum illum quidam vsus cogebat dicere quæ volebat celare. Supplex ab eo contendebam, vt oraret Deum vniuersorum, vt redderet mihi segetem mundam a zizanijs, & a seminibus hæreticis ea omnino liberaret: me enim valde angebat abominandi Marcionis error, qui plurimum inualuerat. Dixit itaque ad me oratus: Nec me, nec vllio alio tibi opus est ad Deum intercessore. Habes enim Ioannem illum insignem, Verbi vocem, Domini præcursores, has pro te preces assidue offerentem. Cum autem ego dicerem, me & eius credere orationibus, & aliorum sanctorum Apostolorum & Prophetarum, quorum ad nos nuper delatæ sunt reliquæ: Esto (inquit) bono animo. Habes Ioannem Baptistam. Sed nec eum sic passus sum silere: sed multo magis vrgebam, interrogans, & scire desiderans, cur eius potius meminisset. Ille autem: Vellem (inquit) amplecti & deosculari eius amabiles reliquias. Cum autem dixissem: Non afferam eas, nisi pollicitus fueris te ea dicturum quæ videris: atque ipse quidem est pollicitus. Ego vero postridie attuli ea quæ desiderabat: & cum omnes iussisset abscedere, hæc mihi soli narrauit:

Quando hos (inquit) ciuitatis patronos, qui a Phœnicia venerant & Palæstina, cum Dauidica excepisti chorea: venit mihi in mentem cogitare, num hæc essent illius insignis Ioannis reliquæ, & non alterius martyris qui eius esset nominis. Post vnum ergo diem ego quidem stabam ad hymnos decantandos: video autem quemdam candida veste indutum, atque dicentem: Frater Iacobe, cur nobis aduenientibus non venisti obuiam? Cum autem ego rogarem, quisnam esset: respondit, dicens: Qui a Phœnicia & Palæstina nuper venimus; & cum prompto & alacri animo nos omnes excepissent & pastor & populus & ciues & rustici, tu solus eorum honoris non fuisti particeps. Innuebat autem eam quæ fuerat dubitationem. Ad hæc ergo dicit se dixisse: Absentibus & vobis & alijs, & vos honoro, & adoro Deum vniuersorum. Rursus autem die sequenti, eodem tempore, cum ille ipse apparuisset: Vides (inquit) frater Iacobe eum illic stantem, cuius quidem vestis est colore niui similis: est autem prope illum positus ignis: clibanus. Cum autem ego illum oculos conuertissem, & illum esse Ioannem Baptistam coniecissem; nam & vestitu erat indutus, & manum habebat vt baptizans: Is est (inquit) quem tu coniecisti. Quinetiam (inquit Iacobus) cum tu aliquando noctu ad primum vicum ad seditiosos, eos docturus abires; & vt ego maiori & vehementiori studio Deo offerrem orationem mandasses: tota nocte vigilaui, rogans Dominum. Deinde audiui vocem dicentem: Ne timeas, o Iacobe: Magnus enim Ioannes Baptista tota nocte orat Deum vniuersorum. Facta enim fuisset magna cædes; nisi illius intercessione extincta fuisset diaboli audacia. Hæc cum mihi narraisset, præce-

A præcepit vt ego solus scirem, & ne alios assumerem conscios. Ego autem vtilitatis gratia, non solum multis narraui, sed etiam mando scriptis.] hæc de his Theodoretus, acceptam ferens conuersionem Marcionitarum S. Ioannis Baptistæ precibus, & Iacobi anachoretæ apud Deum pro ea causa legatione fungentis.

B Porro non solum cum Marcionitis fuit Theodoro configendum, sed cum alijs quoque hæreticis suam ipsius Ecclesiam labefactantibus, de quibus ipse ad Nomum Consularem hæc habet^a: Vicos octo Marcionis hæresi laborantes vna cum vicinis locis ad veritatis agnitionem libenti animo duxi: alium præterea vicum Eunomianorum plenum, & alium Arianorum in lucem veritatis accedere procuravi: & diuina ope, ne vnum quidem apud nos extat hæreticorum zizanium, aut germen. Nec ista sine periculo feci, sed sanguinem sæpius effudi meum, sæpe etiam ab ipsis lapidatus fui, & sæpe ad inferorum & mortis portas perueni. Sed iam inspiens factus sum, dum glorior: hæc autem ex necessitate, non autem ex animo a me dicta sunt. hoc etiam beatissimus Paulus facere aliquando coactus est.] hæc quidem ipse, cum grauissimarum procellarum impetu quateretur, prode compulsum est, vt suo loco dicemus. Rursus vero idem ipse eadem permotus occasione, in epistola quam scripsit ad Cultores vitæ monasticæ hæc de iisdem^b: Ego vero lugeo & suspiro, quod eas quas paulo ante illis qui labe Marcionis erant infecti, attuli demonstrationes, ex quibus plures quam decem millia, diuina gratia & opere, ad sanctissimum duxi baptismum, easdem nunc illis qui habiti sunt nobiscum Fideles, ob eam quæ orta est infirmitas & hæresis, iterum afferre me cogit] in testimonium scilicet bene administratæ Ecclesiæ. Porro ex hoc numero decem millium Marcionitarum ad Deum conuersorum, restituendus est textus eiusdem Theodoretus in epistola ad S. Leonem Papam, vbi legitur mille, loco decem millium. Sed de Theodoretus rebus gestis, ceptis anno superiori ipso Episcopatus sui exordio, in his quæ spectant ad Marcionitarum conuersionem, modo satis. Illud vero nunc non prætereundum, ipsius quoque testificatione exploratum haberi; tempore Theodoti, & eius qui ante eum præfuit Ecclesiæ Antiochenæ, & qui postea, immo & postquam Ioanni subrogatus est Dominus Episcopus, ipsum Theodoretum perferuisse Antiochiæ docere populum. testatur id quidem ipse in epistola^c ad Dioscorum Episcopum Alexandrinum.

IESV CHRISTI
ANNVS

425.

CAELESTINI PAP.
ANNVS

2.

THEODOSII 18.
VALENTINIANI 1. IMPP.

D

S Equens annus Domini quadringentesimus vigesimus quintus, Consulibus Theodosio Aug. vndecies & Valentiniano Cæsare eius consobrino, Occidentali Imperio felix illuxit: cum, extincto Ioanne tyranno, reddita pace, ipse Valentinianus a Theodosio Augustus est appellatus, vt S. Prosper^d, Socrates^e, & Marcellinus^f testantur. Id autem hoc anno contigisse, die vero decimo Kalendas Nouembris, idem Socrates tradit: qui addit, venientem ipsum Valentinianum Constantinopolim, ægritudine detentum fuisse Thessalonica, accepisseq. sibi per Helionem Patricium a Theodosio Imperij coronam. Verum hæc de morbo euenisse anno superiori, ex eo redditur exploratum, dum liquet hoc ipso anno eundem Valentinianum Augustum mense Iulij fuisse Aquileiæ, vti rescripta ab eo ibi data declarant, de quibus agemus inferius.

E Sed quomodo se habuerit Ioannis tyranni exitium, a Socrate^h descriptum ponamus: Aspar (inquit) filius Ardaburij, cum & patrem a tyranno comprehensum, & infinitas barbarorum copias ad auxilia tyranno ferenda accessisse, certior factus esset, omnino incertus animi erat, quid ageret. Itaque preces pij Imperatoris illo tempore rursus plurimum momenti habuisse, constabat. Nam Angelus Dei in habitu & forma pastoris ducentem itineris Aspari se præbuit, & per stagnum Rauennæ adiacens (in ea namque ciuitate tyrannus commoratus, ducentem Ardaburium tenuit) copias eius deduxit, qua via nemo vquam iter fecisse commemoratur. Deus igitur, qua transiri non poterat, transitum Aspari patefecit. Ille tum copijs per stagnum, cuius aqua diuina ope penitus exhausta fuit, traductis; portas ciuitatis, quas apertas offendit, ingressus, tyrannum opprimit.

Quo tempore etiam Imperator sanctissimus (cui ludos Circenses peragenti significatum

EXIITV
-AIIKOT

VITIO DE
CONVERSI-
NE MARCIO-
NITARVM.
ITIVDY:

EVRYCA
ET A
HAD ON
ET A
ET A

RELIQUIA
SANCTORVM
PROFICVAE.

IOANNIS BA-
PTISTAE AP-
PARITIO.

^aTheodoret. epist.
81.
LABORES
THEODORIT
ADVERSUS
HAERETICOS

^bTheodoret. epist.
146.

THEODORE-
TVS DOCET
ANTIOCHIAE

^cTheodoret. epist.
83.

VALENTI-
NIANVS AV-
GVSTVS.
^dProsper. in Chron.
^eSocrat. lib. 7.
c. 24.
^fMarcellin. in
Chron.
^gSocrat. lib. 7.
c. 25.

^hSocr. lib. 7. c. 23
DIVINA VIR-
TVTE SVPER-
RATVR IOAN-
NES ET OCCU-
DITVR.

PIETAS
THEODOSII
IN GRATIA-
RYM ACTIO-
NE.

catum est, tyrannum e medio sublatum esse) suam eximiam erga Deum pietatem A
perspicue declaravit. Sic enim populum affatur: Relictis his oblectamentis, hæc
potius (si videtur) nos referamus, & ad ecclesiam profecti preces Deo, quibus illi pro
tyranno ipsius manu occiso agamus gratias, pie fundamus. Quæ cum dixisset, non
modo spectaculis finis impositus fuit; verum etiam omnibus illis neglectis, per medium
Circum, vna voce gratiarum actionem pariter cum Imperatore decantantes, iuerunt, re-
ctaq. ad ecclesiam Dei contenderunt.] hæc Socrates: qui caute quidem atque pruden-
ter, facta hæc non Asparis ducis virtuti, sed Imperatoris religioni esse accepta ferenda, do-
cet. Etenim constat, tum Ardaburium, tum Asparem eius filium militiæ magistris secta
fuisse Arianos, de quibus inferius pluribus dicendum erit. Hic finis tyranni, qui Imperij
sui primordia ab imminutione Ecclesiæ iurium est auspiciatus. Vides, quomodo Spiritu
Dei flante, bulla tumens repente disrupta est. B

At non hic finis belli, siquidem post extinctum Ioannem tyrannum, configendum etiam
fuit cū Aetio fortissimo duce, sub se habente sexaginta millia barbarorū, quos fuisse Hun-
nos, Prosper^a affirmat. Sed pugnatū est, & vtrinque cæde peracta, sic res inter eos compo-
sitæ sunt, vt Aetius auctus Comitatus dignitate, ab Imperatore reciperetur; Hunni vero
auro donati, ad propria remittentur. Sic igitur Dei ope factum est, vt maximus Orbis mo-
tus breui temporis spatio sedatus fuerit, extincto nequissimo Imperij perduelle, & bar-
baris, qui vocati fuerant in Italiam, absque comprouincialium damno pacifice abire iussis,
Galla Placidia Augusta cum Valentiniano filio Augusto in Italia summa pace regnanti-
bus. Quorum quidem felicitatis hoc tempore prægrande cūsum aureum numisma hic tibi
formis reddendum putauimus, in cuius altera parte Valentinianum Augustum habes,
dextera volumen (vt creditur) Euangelij, sinistra super globum geminam crucē margaritis C
ornatam tenentem: altera vero parte intueris ipsam Gallam Placidiam Augustam, dexte-
ra erigentem, quæ oppressa a tyranno iacebat, Italiam; sinistra vero gemmatam crucem
gestantem, cuius potentia Occidentale Imperium, post Honorij obitum a tyranno prærep-
tum, absque vilo ferme negotio recepisset.

^a Prosper in Chron.
AETIVS PO-
TENS HVN-
NORVM EXER-
CITV.

^b Accepta a Hie-
ronymo Manilii
Canon. S. Mariæ
Maioris.

b

D

Verum hæc omnia (vt dictum est) præci omnes historici Theodosij pietati tribue-
runt, qui ob Catholicæ religionis patrocinium tot tantaq. a Deo beneficia consequi
meruit, dum pijs sanctisq. operibus diuinum sibi numen conciliauit, vt ipsius exordio
exortæ tyrannidis ante annum superiorem abunde satis diximus: quibus plane iungen-
da sunt, quæ idem Theodosius Imperator, huius quoque anni exordio, ac deinceps pro
Christiana religione decreta fanciuit; vnde & ad prospera cuncta gerenda Diuinitatem E
reddidit sibi propitiam. Mense enim Februarij ipsis Kalendis ad Asclepiadorum PP.
ita scripsit de sacris festis diebus religiose sancteq. absque spectaculorum impuritate
seruandis^c:

^c l. 5. de spectac.
Cod. Theod.
THEODOSII
SANCTIO DE
FESTIS DIE-
BVS.

Dominico, qui septimanæ totius primus est dies, & Natale, atque Epiphaniarū, Christi
Paschæ, & in Quinquagesimæ diebus, quamdiu cælestis lumen lauacri imitantia nouam
sancti baptismi lucem vestimenta testantur; quo tempore & memoratio Apostolicæ pas-
sionis totius Christianitatis magistræ a cunctis rite celebratur: omni Theatrorum atque
Circensium voluptate per vniuersas vrbes earumq. populis denegata, totæ Christianorum
ac Fidelium mentes Dei cultibus occupentur. Si qui etiam Iudæi impietatis amentia, vel
stolido Paganitatis errore & insania detinentur: aliud esse supplicationum nouerint tem-
pus, aliud voluptatum. At ne quis existimet in honorem numinis nostri, veluti maiore quo-
dam

A dam Imperialis officij necessitate compelli, & nisi diuina religione interrupta, spectacu-
lis operam præsteret, subeundam forsitan sibi nostræ serenitatis offensam, si minus circa nos
deuotionis ostenderit, quàm solebat: nemo ambigat, quod tunc maxime mansuetudini
nostræ ab humano genere defertur, cum virtutibus Dei omnipotentis ac meritis vniuersi
obsequium Orbis impenditur. Dat. Kalend. Februarij, Constantinopoli, Theodosio A. XI. &
Valentiniano Cæs. Conf.] hæc idcirco, quod in spectaculis coronare solent imagines
Imperatorum, & faustis eas acclamationibus prosequi; quibus quidem, ob propensorem
diuinum cultum festis diebus exhibendum, Imperator volens libensq. carere voluit.
Qui autem præcipui festi dies essent apud Christianos, & celebriori honore recepti, eadem
sanctione significantur.

Sed & Valentinianus pro acceptis adeo insignibus a Deo muneribus, pro gratiarum
B actione pijs valde hoc anno sub iisdem Consulibus edidit sanctiones: adeo vt nihil sibi an-
tiquius fuisse visum fuerit, quam vt ea quæ Ioannes tyrannus abstulerat, priuilegia Eccle-
sijs concessa, illibata seruari debere, edita sanctione, cunctis redderet manifestum, ita re-
scribens ad Georgium Proconsulem Africæ^a:

Priuilegia præteritarum legum, Ecclesiæ, siue clericis delata, seruentur, &c. Dat. prid.
Non. Iulij, Aquileiæ, D. N. Theod. Aug. XI. & Valentin. Cæs. Conf.] & ad Bassum Co-
mitem Rerum priuatarum idem hæc mense Octobris^b:

Priuilegia Ecclesiarum omnium, quæ sæculo nostro tyrannus inuiderat, prona deuo-
tione reuocamus: scilicet, vt quicquid a diuis Principibus constitutum est, vel quæ singu-
li quique Antistites pro causis Ecclesiasticis impetrarant, sub pœna sacrilegij, iugi solida-
ta æternitate seruentur. Clericos etiam, quos indiscretim ad sæculares Iudices debere de-
C duci, infaustus præsumptor edixerat, Episcopali audientiæ referuamus. Fas enim non
est, vt diuini muneris ministri temporalium potestatum subdantur arbitrio, &c. Dat. VIII.
Id. Octobris, Aquileiæ, D. N. Theodosio A. XI. & Valentiniano Cæs. Conf.]

Vidisti, lector, quæ inuasor Imperij & iurium Ecclesiasticorum violator tyrannus primo
ingressu lege fancierit; ob idq. tamquam scœnum, quod velociter arefcit, quam citissime
defecisse; nec quicquam ei profuisse centum ferme millia barbarorum in Italiam aduo-
casse, cum miser pene solus ab Aspare angelico ductu imparatus offensus capitur, & iu-
gulatur: contra vero de immani tyranno, barbarorum copijs præpotente, imbellem pue-
rulum Valentinianum, instar Dauid, insperatum retulisse triumphum: qui & pro gratia-
rum actione has, quas legis, affixit vbique locorum de restituenda libertate Ecclesiastica
sanctiones.

D Quod insuper tyranni fauore, hæretici atque schismatici, qui antea legibus Honorij re-
ligionissimi Imperatoris compressi erant, iam subleuati, capita cœpissent erigere, palamq.
vagari, ac Romæ morari: idem Imperator hoc eodem anno, Aquileiæ cum esset, aduersus
eisdem eiusmodi promulgauit edictum^c:

Manichæos, hæreticos, schismaticos, omnemq. sectam Catholicis inimicam ab ipso
aspectu vrbs Romæ exterminari præcipimus, vt nec præsentia criminorum contagione
scœdentur. Circa hos autem maxime vrgenda commotio est, qui prauis suasionibus a ve-
nerabilis Papæ sese communionem suspendunt, quorum schismate plebs etiam reliqua vi-
tiatur. His, conuentione præmissa, viginti dierum condonauimus inducias: intra quos ni-
si ad communionem redierint vnitatem, expulsi vsque ad centesimum lapidem, solitudine
quam eligunt, macerentur. Dat. VI. Kal. August. Aquil. Theod. A. XI. & Valentin. Cæs.
E Conf.] Sequenti vero mense de iisdem ad Proconsulē Africæ eiusmodi rescriptum dedit^d:

Omnes hæreses, omnesq. perfidias, omnia schismata, superstitionesq. Gentilium, om-
nes Catholicæ legis inimicos insectamur errores. Si quos vero hæc quoque clementiæ
nostræ statuta pœna comitetur, & nouerint sacrilegæ superstitionis auctores participes
consocios proscritione plectendos: vt ab errore perfidiæ, si ratione retrahi nequeunt, sal-
tem terrore reuocentur: & vniuerso supplicationum aditu in perpetuum denegato, crimi-
nibus debita seueritate plectantur, &c. Dat. prid. Non. August. Aquileiæ, D. N. Theod.
A. XI. & Valentiniano Cæs. Conf.] Rursus post duos dies sanctionem edidit aduersus eos-
dem, cuius hoc est exordium^e:

Manichæos, hæreticos, siue schismaticos, nisi his emendatio matura subuenerit, &c.
Dat. VIII. Id. Augustas, Aquileiæ, D. N. Theod. A. XI. & Valentiniano Cæs. Conf.] Sed
quæ pro gratiarum actione de perceptis beneficijs perfoluta sunt Deo a Christianis Princi-
pibus

^a l. 46. de Episc.
& cler. C. Theod.
IVRA ECCLÉ-
SIASTICA RE-
STITVTA.
^b l. 47. C. cod.

^c l. 62. de heres.
Cod. Theod.
QVIVALEN-
TIN. ADVER-
SVS HÆRE-
TICOS.

^d l. 63. C. cod.

^e l. 64. de hæ-
res. Cod. Theod.

in signis esset Orthodoxia; quo nomine etiam a Caelestino Romano Pontifice praedicatur. A in suis epistolis, ut in ea quam ad Nestorium scripsit, ubi eiusmodi eum extollit elogio: Rexit (inquit) sanctae memoriae Atticus Christianum populum praedecessoris (nempe Iohannis Chrysostomi) exemplo, & sacrilegos persecutus est errores haereticorum.] haec ipse. Inter alias vero res ab Attico laudabiliter gestas, recitat Socrates^a, Sabbatianis schismaticis vetuisse, ne ipsorum auctorem Sabbatium defunctum colerent ut sanctum, sublato eius opera clanculo Sabbatij corpore e sepultura.

^a Socrat. eod. lib. 7. c. 15.

^b Prosp. carm. de Ingratis. PELAGIANI AB ATTICO PROPVLSA- TI.

Sed & in eo Atticus maiore laude dignus habitus est, quod Pelagianorum legationem confutavit atque reiecit: quod egregium facinus S, Prosper^b his praedicat versibus:

*Quid loquar & curam, magna quam gessit in vrbe
Constantinopoli, docto bonus ore sacerdos
Atticus, antiqua legatos haereticorum
Confutando fide? De qua tunc impia corda
Quamuis se obducto tegerent velamine forma
Iudicij, & tacita tulerint tormenta repulse.]*

B

^c August. contra Iul. lib. 3. c. 1.

^d Caelest. epist. 5.

Sed & S. Augustinus^c, dum agens contra Iulianum, affirmat Pelagianam haeresim fuisse damnatam Constantinopoli, Attici Episcopi praeconia celebrauit. testatur hoc ipsum etiam Caelestinus Papa in epistola ad Nestorium^d. Quoto autem anno Attici sedis haec facta sint, cum haud satis exploratum haberi possit; hic ad finem eius vitae quasi ornamentum sepulchrale apposuisse, fat est.

Praedicatur a Socrate itidem Attici erga pauperes munificentia: idemq. recitat eiusdem epistolam perbreuem ad Calliopium Ecclesiae Nicanae presbyterum, cum ei dedit aureos erogandos in pauperes: qua praecipit, illorum pauperum habendam esse potissimum rationem, qui mendicare erubescunt; addens, nec ab accipiendo egentes esse excludendos haereticos, cum videlicet opus habent naturae necessarijs. sic enim se habet:

Calliopo Atticus in Domino salutem.

Certior quidem factus sum, infinitos in vestra vrbe fame opprimi, piorumq. egere elemosyna. Cum infinitos dico, intelligo multitudinem, cuius certum numerum ostendere nequeo. Quoniam igitur numerum pecuniae ipse ab eo accepi, qui diuitias large & quasi plena manu ijs, qui eas probe administrant, suppeditat: vsuq. venit; ut nonnulli egestate premantur, quo alij qui opes habent, easq. istis minime largiuntur, penitus explorati sint: tu frater carissime, istos trecentos aureos a me accipe, eorq. in pauperes, vti volueris, impende. Velis autem in eos conferre, non qui ventris causa quasi mercaturam per totum vitam tempus mendicando exercent, sed qui mendicare erubescunt. Neque in hac officij parte vllam sectae vel religionis cuiusquam rationem ducas; neque porro respectum ad eos, qui a nobis in fide sententia dissentiant, habeas: sed in illud vnum incumbas, ut qui fame cruciantur, eos alimentis subleues.] haec Attici epistola. Eidem Attico tantum tribuit Socrates, ut diem obitus sui prauidisse ac praedixisse affirmet. Atque de Attico haec tenus. Contigit autem post eius mortem sedem Constantinopolitanam vacasse vsque ad annum sequentem. Agemus suo tempore de eo qui in locum ipsius substitutus est Sisinnius pridie Kalendas Martij.

Hoc eodem anno Theodosius Imperator adiecit animum, ut gymnasium litterarium Constantinopoli in meliorem formam restitueret: vetuitq. in primis, neminem publice docere, aliove in loco scholas litterarias aperire, quam qui probati essent, & ad hoc ipsum munus delecti; eosdemq. in Capitolij auditorijs profiteri debere. Locus iste instar veteris Romae a Constantino Constantinopoli erectus fuit, & Capitolij nomine (ut suo loco dictum est) insignitus, rei litterariae exercendae adscriptus. Porro profitentium numerum edita sanctione ita voluit definitum: Habeat (inquit) auditorium specialiter nostrum, in his primum quos Romanae eloquentiae doctrina commendat, Oratores quidem tres numero, decem vero Grammaticos. In his etiam qui facundia Graecitatis pollere noscuntur, quinque numero sint Sophistae, & Grammatici aequae decem. Et quoniam non his artibus tantum adolescentiam generosam optamus institui, profundioris quoque scientiae atque doctrinae memoratis magistris sociamus auctores. Vnum igitur adiungi ceteris volumus, qui Philosophiae arcana rimetur, duos quoque qui Iuris ac legum formulas pandant. Ita ut vnique loca specialiter deputata assignari faciat tua sublimitas, ne discipuli sibi inuicem possint obstrepere; &c.] haec quidem hoc anno, tertio Kalendas

^e l. 3. de stud. lib. Cod. Theod. QUID THEOD. DE PROFESSORIBVS LITTERARVM.

A Iendas Martij. Idibus vero eiusdem mensis alia rursus edita sanctione^a, eos qui diutius in eadem functione meruissent, Comitum ordinis primi dignitate idem Imperator honestare voluit, hos scilicet, Graecorum Grammaticorum Helladium & Syrianum, Latinorum Theophilum, Sophistarum Martinum & Maximum, Iurisperitorum Leontium: eodem quoque honore ceteros exornandos fore, cum vigintiduum annorum cursum docendo compleissent. haec quidem hoc anno laudabiliter Theodosius editis sanctionibus statuit.

^a l. 1. de profess. Cod. Theod.

IESV CHRISTI
ANNVS

CAELESTINI PAP.
ANNVS

THEODOSII 19. IMPP.
VALENTINIANI 2.

B

Nouo Consulatu eorundem Imperatorum, Theodosij duodecimo, & Valentiniani secundo, nouus incipit annus, quo nouus Episcopus Constantinopolitanam sedem Sisinnius suscepit administrandam; de cuius electione ita Socrates^b: Post mortem Attici de Episcopo eligendo vehementer certatum est, dum alij alium in eo honoris gradu collocare laborarent. Nam Philippum presbyterum nonnulli, alij Proclum, qui etiam presbyter fuit, cupiebant: sed populus vniuersus communi consensu Sisinnium designari desiderabat: qui quidem presbyter quoque fuit, non tamen in vlla ecclesia intra urbem Constantinopolim ordinatus, sed in Elaea, suburbio eiusdem ciuitatis, quod e regione illius situm est (in quo quidem loco dies festus Ascensionis Saluatoris ab vniuerso populo Constantinopolitano celebrari solet) sacerdotij dignitatem sortitus. Omnes laici desiderio illius ad Episcopatus honorem efferendi tenebantur: tum quod ob singularem pietatem percelebris fuit: tum potissimum quod pauperes, supra quam eius facultates ferebant, fouere, sustentareq. laborauit. Itaque laicorum studium tulit superiores; Sisinniusq. ordinatus est pridie Kalendas Martias, Theodosio XII. & Valentiniano Minore Augusto secundum Conf.] haec Socrates. Commendat pariter Sisinnium Marcellinus, eumq. virum sanctae simplicitatis & simplicis praedicat sanctitatis, quem hoc ipso anno creatum dicit. Sed quod praeceteris aestimandum est, eundem Sisinnium summis laudibus ornat Caelestinus Romanus Pontifex in epistola ad Nestorium, de qua suo loco dicendum.

^b Socrat. lib. 7. c. 26.

SISINNIVS EPISC. CONSTANTINOP. ELIGITVR.

De Philippo autem competitore, qui repulsus est; ab eo Historiam Christianam esse scriptam, tradit verbis istis Socrates^c: Postea Philippus presbyter, quoniam Sisinnium sibi praelatum videbat, illius ordinationem grauer perstrinxit in opere ab ipso edito, quod Historiam Christianam inscripsit: qui dum & Sisinnio, qui Episcopus ordinatus erat, & Episcopis qui eum ordinauerant, & laicis vel maxime obrectare studet, ea dicit, quae mihi (quoniam illum, qui tam inconsiderate eiusmodi verba litteris prode re ausus est, admodum improbo) scriptis mandare non est animus. De illo ipso tamen non erit, mea quidem sententia, alienum pauca hoc loco differere. Philippus Sydae ortus fuit: haec quidem est ciuitas Pamphiliae, in qua etiam Theophilus sophista natus dicitur, cui Philippus se cognatum esse gloriatus est. Hic Philippus cum esset diaconus, Iohannis Episcopi consuetudine, qua multum vsus est, impulsus, in studijs litterarum permultum operis & laboris collocavit, multosq. & varios cuiusque generis libros in vnum collegit, atque Asiaticum dicendi genus studiose imitatus, multa conscripsit. Et quo Iuliani Imperatoris libros refelleret, opus etiam, quod Historiam Christianam inscribebat, composuit, inq. triginta sex libros distribuit: singuli libri tomos complures continent, adeo ut omnes simul prope mille numero sint: argumentum etiam cuiusque tomi ipsum tomum fere exaequat.

^c Socrat. lib. 7. c. 26. 27. DE PHILIPPO ET EIVS HISTORIA.

Hoc opus non Historiam Ecclesiasticam, sed Christianam inscripsit: multasq. & varias in eo congegit materias, eo quidem consilio, ut se doctrina philosophorum non expertem fuisse declararet. quapropter praecipue grammaticas, astronomicas, arithmeticas, & musicas crebro citat: quinetiam insulas, montes, & alias res non magni momenti describit: vnde opus inflatum & plenum inanis ostentationis factum est. Quare si quid ego iudico, neque indoctis, neque doctis prodesse poterit. Quippe indocti insolentem illam & nimio artificio elaboratam dicendi rationem, quae in eo est, animaduertere nequeunt: docti autem crebram eorundem verborum repetitionem, quae in illo vsurpatur, condemnabunt. Ceterum quisque de libris illis pro arbitratu suo iudicium faciat: ordinem

PHILIPPI SYDAE HISTORIA QUALIS.

nem vero temporum, quibus res gerebantur, ab eo confusum esse, audco quidem affirmare: nam temporibus Theodosij commemoratis, ad tempora Athanasij Episcopi recurrit: quod quidem ab illo sapissime factum est. Sed de Philippo satis. hucusque Socrates: in cuius sententiam de eius historia eruditos omnes abiisse, inde certum deducimus argumentum, quod Photius in Bibliotheca sic de ea: Historia Christiana Philippi Syditæ, potius disceptatio, quam historia est. Vixit tempore Procli & Sisinnij Episcoporum Constantinopolitanorum. Incipit ab illo. In principio creauit Deus, &c.] longe diuersus ab hoc fuit Philippus ille Amphipolites historicus, qui scripsit Rhodiacos libros obscenos, cuius meminit Suidas.

PROCLVS
FRVSTRA OR-
DINATVS E-
PISCOP. CY-
ZICENYS.
a Socrat. lib. 7.
c. 28.

Accidit autem inter hæc, vt cum vacaret sedes Cyzicena, Sisinnius Episcopus Constantinopolitanus eidem præferret Proclum presbyterum Constantinopolitanum, Cyziceni vero Dalmatium monachum, qui & eam tenuit. cur autem non potius Proclus eam obtinuerit, hanc Socrates a rationem affert: Hoc (inquit) a Cyzicenis factum est, neglecta illa lege, quæ iubet, ne quis Episcopus designetur absque sententia & auctoritate Episcopi Constantinopolis. Legem autem propterea neglexerunt, quod Attico soli (vt illi putabant) nominatum auctoritatem illam concederet. Proinde Proclus cum suæ ipsius Ecclesiæ administrationem non obiret, in ecclesijs Constantinopolis mansit, in quibus docendo permagnam laudem adeptus est. hæc Socrates. Vides igitur, neque in ipso Helleponto ius aliquod ex aliqua Synodo œcumenica vendicasse sibi Episcopos Constantinopolitanos, sed Attico id tantum fuisse concessum, nescio cuius legis auctoritate.

Iisdem Consulibus, Theodosius Imp. Dei auxilium aduersus barbaros atque rebellantes tyrannos expertus, sicut anno superiori, ita & præsentis incessabili studio se erga Deum pro gratiarum actione pium exhibens, rursus noua edita sanctione, si quod vestigium esset idololatriæ, penitus abolendum curauit, cum ita statuit:

bl. vlt. de Pagan.
Cod. Theod.
LEX THEODO-
SII ADERSYS
IDOLOLATA-
TRAS.

Omnibus sceleratæ mentis Paganæ execrandis hostiarum immolationibus, damnandisq. sacrificijs, ceterisq. antiquarum sanctionum auctoritate prohibitis, interdiximus: cunctaq. eorum fana, templa, delubra, si qua etiam nunc restant integra, præcepto magistratuum destrui, collocationeq. venerandæ Christianæ religionis signi expiari præcipimus. Scientibus vniuersis, si quem huic legi apud competentem Iudicem idoneis probationibus illulisse constiterit, etiam morte esse mulstandum. Dat. XVIII. Kal. Decemb. C P. Theodosio XII. & Valentin. II. * Conf.] Penes Phœnices nanque etiam tempore patris eius Arcadij Imp. inualuisse idololatrias, iam superius ex litteris S. Ioannis Chrysostomi demonstratum est. Iam vero ad res Occidentalis Ecclesiæ transeamus.

* IIII

Huius quoque anni Consulibus consignata habentur Acta Ecclesiastica a Notarijs Ecclesiæ publice excepta de re gesta per sanctum Augustinum Hipponensem Episcopum, cum allegit sibi coadiutorem in Episcopali functione Eradium presbyterum, quem optauit etiam sibi, postquam contingeret ex hac vita migrare, in eadem sedem Episcopalem successorem: cuius quidem rei recens præcessisset exemplum de Seuerio Episcopo Mileuitano, qui sibi viuens successorem delegit Episcopum, prout eadem ipsa Acta declarant, quæ hic ad verbum ob multarum rerum cognitionem inferenda putauimus. sic enim se habent:

S. AVGVSTI-
NVS COADI-
VTOREM SIBI
ERADIUM DE-
LIGIT.

c Aug. epist. 110.

Gloriosissimo Theodosio duodecies & Valentiniano Augusto iterum Consule, sexto Kalendas Octobris, cum Augustinus Episcopus vna cum Religiano & Martiniano * coepiscopis suis confedisset in ecclesia Pacis Hipponensium Regionum *, præsentibus Saturnino, Leporio, Barnaba, Fortunatiano, Rustico, Lazaro, & Eradio presbyteris, astante clero & frequenti populo, Augustinus Episcopus dixit: Quod hesterno die promisi charitati vestræ, propter quod vos volui frequentius conuenire, & video frequentius conuenisse, mora omni postposita, hoc agendum est. Si enim aliud velim loqui, in illud suspensi, minus auditis.

* Martiano

* Regionum
ACTA DE
ERADII IN
COADIUTO-
REM ELE-
CTIONE.

Omnes in hac vita mortales sumus, & dies huius vitæ vltimus omni homini est semper incertus: verumtamen in infantia speratur pueritia, & in pueritia speratur adolescentia, & in adolescentia speratur inuentus, & in inuentute speratur grauitas, & in grauitate speratur senectus: vtrum contingat incertum est, est tamen quod speretur. senectus autem aliam ætatem, quam speret, non habet: incertum est enim, ipsa senectus quamdiu sit homini; illud tamen certum est, nullam remanere ætatem, quæ possit succedere senectuti. Quia voluit Deus, ad istam ciuitatem cum vigore ætatis adueni, & tamen iuuenis fui, & senui, Scio post obitus Episcoporum per ambitiosos atque contentiosos solere Ecclesias

perturbari

A perturbari; & quod sæpe expertus sum & dolui, debeo quantum ad me attinet, ne contingat, huic prospicere ciuitati. Sicut nouit charitas vestra, in Mileuitana Ecclesia modo fui: pertierant enim me fratres, & maxime serui Dei qui ibi sunt, vt venirem; quia post obitum beatæ memoriæ fratris & coepiscopi mei Seueri nonnulla ibi perturbatio populi timebatur. Veni: & quomodo voluit Dominus, adiuuit nos pro sua misericordia, vt cum pace Episcopum acciperent, quem viuus designauerat Episcopus eorum. Hoc enim eis cum innotuisset, voluntatem præcedentis & decedentis Episcopi sui libenter amplexi sunt. Minus tamen aliquid factum erat, vnde nonnulli contristabantur: quia frater Seuerus credidit posse sufficere, vt successorem suum apud clericos designaret: ad populum inde non est locutus, & erat inde aliquorum nonnulla tristitia. Quid plura? tristitia fugata est, gaudium successit; ordinatus est Episcopus, quem præcedens Episcopus designauerat.

B Ergo ne aliquis de me queratur, voluntatem meam, quam credo Dei esse, in omnium vestrum notitiam profero. Presbyterum Eradium mihi successorem volo. A populo acclamatum est: Deo gratias: Christo laudes. dictum est vicies ter. Exaudi Christe, Augustino vita. dictum est sexies decies. Te patrem, te Episcopum. dictum est octies. Cūq. reticeretur, Augustinus Episcopus dixit: Non opus est, me de laudibus eius aliquid dicere: fauco sapientiæ, & parco verecundiæ: sufficit quia nostis eum: & hoc me velle dico, quod vos velle scio: hoc vt mecum oretis, exhortor, admoneo, rogo, vt omnium in pace Christi collatis & conflatis mentibus, confirmet Deus quod operatus est in nobis. Qui misit mihi eum, seruet eum, seruet incolumem, seruet sine crimine: vt qui facit gaudium viuientis, locum suppleat morientis. A Notarijs Ecclesiæ (sicut cernitis) excipiuntur quæ dicimus, excipiuntur quæ dicitis, & meus sermo & vestræ acclamationes in terram non cadunt. Apertius vt dicam, Ecclesiastica nunc Gesta conficimus. sic enim hoc esse (quantum ad homines attinet) confirmatum volo. A populo acclamatum est trigesies sexies: Deo gratias, Christo laudes. Exaudi Christe, Augustino vita. dictum est terdecies. Te patrem, te Episcopum. dictum est octies. Dignus est, & iustus est. dictum est vicies. Bene meritis, bene dignus. dictum est quinquies.

FAVSTAE AC-
CLAMATIO-
NES POPVLI.

Cumq. reticeretur, Augustinus Episcopus dixit: Ego (vt dicebam) voluntatem meam & voluntatem vestram Gestis Ecclesiasticis (quantum ad homines attinet) confirmatam volo. Quantum vero ad latentem Dei voluntatem: omnes (vt dixi) oremus, vt confirmet Deus quod operatus est in nobis. A populo acclamatum est: Iudicio tuo gratias agimus. dictum est sexdecies. Fiat, fiat. dictum est duodecies. Te patrem Eradium Episcopum. dictum est sexies. Cumq. reticeretur, Augustinus Episcopus dixit: Scio quod scitis & vos: sed nolo de illo fieri, quod de me factum est: quid autem factum sit, multi scitis; illi soli nesciunt, qui tunc aut nondum nati erant, aut nondum habebant ætatem sciendi. Adhuc in corpore posito beatæ memoriæ patre & Episcopo sene Valerio, Episcopus ordinatus sum, & sedi cum illo: quod Concilio Nicæno prohibitum fuisse, nesciebam, nec ipse sciebat. Quod ergo reprehensum est in me, nolo reprehendi in filio meo. A populo acclamatum est: Deo gratias: Christo laudes. dictum est tredecies. Cumq. reticeretur, Augustinus Episcopus dixit: Erit presbyter (vt est) quando Deus voluerit, futurus Episcopus. Sed plane modo facturus sum, adiuuante misericordia Christi, quod adhuc usque non feci.

QVID VALE-
RIVS CON-
TRA NICAE-
NOS CAN.

Nostis ante aliquot annos quid facere voluerim, & non permisistis. Placuit mihi & vobis propter curam Scripturarum, quam mihi fratres & patres mei coepiscopi duobus Concilijs Numidiæ & Carthaginis imponere dignati sunt, vt per quinque dies nemo mihi molestus esset. Gesta confecta sunt. Placuit, acclamastis. Recitatur placitum vestrum & acclamatio vestra. Paruo tempore seruatum est circa me, & postea violenter irruptum est; & non permittor, ad quod volo, vacare. Ante meridiem & post meridiem occupationibus hominum teneor. Obsecro vos & obstringo per Christum, vt huic iuueni, huic presbytero Eradio, quem hodie in nomine Christi designo successorem mihi, patiamini me refundere onera occupationum mearum. A populo acclamatum est: Iudicio tuo gratias agimus. dictum est vicies sexies. Cumq. reticeretur, Augustinus Episcopus dixit: Ego charitati & benevolentia vestræ apud Dominum Deum nostrum gratias ago: immo de illa gratias ago. Ergo, fratres, quicquid est quod ad me perferebatur, ad illum perferatur. Vbi necessarium habuerit consilium, meum non negabo auxilium. Absit vt me

Annal. Eccl. Tom. 5.

Tt 2

sub-

SVR AVGV-
STIN. OTIVM
OPTET.

subtraham : tamen quicquid est, quod ad me perferebatur, ad illum perferatur. Ipse me autem consulat, si forte non inuenerit quid facere debeat; aut poscat adiutorem, quem no- uit patrem: ut & vobis nihil desit, & ego tandem aliquando, si quantumcumque spatium mihi huius vitæ donauerit Deus, ipsam meam quantulamcumque vitam non dem segni- tæ, neque donem inertæ, sed in sanctis Scripturis, quantum ipse permittit & largitur, exerceam, hoc & ipsi proderit, & per ipsum etiam vobis. Nemo ergo inuideat otio meo, quod magnum habet negotium.

Video me de hac re, propter quam vos inuitavi, omnia vobiscum egisse, quæ debui. Hoc vltimum rogo, ut Gestis istis dignemini subscribere, qui potestis. Hic mihi respon- sione vestra opus est: teneam responsum vestram: de hac assensione aliquid acclamate. A populo acclamatum est: Fiat, fiat, dictum est vicies quinquies. Dignum est, iustum est, di- ctum est vicies octies. Fiat, fiat, dictum est quater decies. Olim dignus, olim meritis. B dictum est vicies quinquies. Iudicio tuo gratias agimus. dictum est tredecies. Exaudi Christe, Eradium conserua. dictum est octies decies. Cumq. reticeretur, Augustinus Epi- scopus dixit; Bene habet, ut ea quæ Dei sunt, circa sacrificium eius agere valeamus: in qua hora supplicationis nostræ, maxime commendo charitati vestræ, ut omnes vestras causas & negotia intermittatis, & pro ista Ecclesia & pro me & pro presbytero Eradio Domino precem fundatis.] hucusque eius dici & causæ Acta Ecclesiastica.

Erat autem Augustinus hoc tempore annum ætatis agens septuagesimumsecundum, Episcopatus vero trigessimussecundum, prout ex ratione eius ætatis & sedis superius ha- bita facile deduci potest. Vixit vero post hæc annos quatuor. Porro licentia ista de sub- rogando sibi successore bene vsi sunt complures sancti Episcopi, cum quos sanctissimos sci- rent, eos ad Episcopale munus deligerent. Excrecente vero hominum iniquitate, cum C successionem Antistites refunderent in propinquos, quos carnalis affectio, non meritorum excellentia commendaret; proscripita est ab Ecclesia sacris canonibus & decretis summo- rum Pontificum eiusmodi successores subrogandi facultas.

Sed illud quærendū: Quodnam adeo magnum (ut ait) negotium istud fuit, propter quod adeo enixe postulauit otium? Quænam, rogo, fuerunt post hæc S. Augustini in sacris litteris elucubrationes, quarum causa curæ Episcopali (quod hætenus numquam fecerat) nuncium remisit? Illud in primis insidebat eius menti negotium, quod iam plurimis ante annis conceperat animo, nempe, ut omnia sua scripta recognosceret, & quod minus recte dictum vi- deri posset, ingenue retractaret. Ad Marcellinum enim olim scribens, hæc ait: Si mihi Deus, quod volo, præstiterit, ut omnium librorum meorum quæcumque mihi rectissime dis- placent, opere aliquo ad hoc ipsum instituto colligam atque demonstrem: tunc videbunt D omnes homines, quod non sim acceptator personæ meæ.] hæc ipse. Porro quod diu an- te fuerat meditatus, numquam hætenus implere valuit. sed cum nec impleturus aliquan- do foret, quamdiu negotijs detineretur Episcopatus; ut rem adeo sibi vitam necessariam explorare posset, eiusmodi substituendi Eradium consilium iniit, nec quidem sine Dei nutu, quod iam impenderet ipsius ad Deum transitus: datum est enim ei a Deo spatium, quo sa- luberrimum mente conceptum opus conficeret. Hoc quidem anno & sequenti duos il- los Retractationum libros a S. Augustino conscriptos esse, ex his quæ Possidius scribit, ut affirmemus, adducimur: etenim ait, illis absolutis, breui excursu temporis spatio, contigisse Vuandalorum in Africam irruptionem, quam quidem factam esse anno sequenti dicemus.

Possidius igitur de his agens, hæc ait: Ante proximū vero diem obitus sui, a se dictatos & editos recensuit libros, siue eos quos primo tempore conuersionis suæ adhuc laicus, si- ue quos presbyter, siue quos Episcopus dictauerat; & quæcumque in his recognouit aliter quam sese haberet Ecclesiastica regula a se fuisse dictata, vel scripta, cum adhuc Ecclesia- sticum usum minus sciret, minusq. intelligeret, a semetipso & reprehensa & correctæ sunt. Vnde etiam duo scripsit volumina, quorum est titulus, De recensione librorum; Præreptos etiam sibi quosdam libros ante diligentem emendationem a nonnullis fratri- bus conquerebatur, licet eos postmodum emendasset. Imperfecta etiam quædam libro- rum suorum, præuentus morte, reliquit, &c.] addit enim ab eodem tunc scriptum fuisse commentarium, cuius est titulus, Speculum.

Magna plane debet existimari felicitas, ut quæ quisque elucubrauit, ante obitum reco- gnoscat. Meminimus dictum superius, S. Hieronymum erubuisse senem quæ scripserat ad- lescens.

SVBROGAN-
DI SVCCES-
SORIS CVR
POSTEA
DEMPTA FA-
CVLTAS.

AVGVSTI-
NVS RECO-
GNOSCIT
OMNIA SVA
SCRIPTA.

a Aug. epist. 7.

b Possid. Vit.
August. c. 28.

A lescens. Scimus S. Gregorium Nazianzenum doluisse hoc sibi non licere ob vrgentē iugi- ter morbū, & optasse id ipsum ab aliquo fideli amico præstari. sunt hæc eius verba, cum in- morbum inuectus est: Situ carieq. libri mei obiti sunt, lucubrationes meæ rudes adhuc & inchoatæ. Quibus quis tandem amicorum vltimam manum apponet? omnia etiamnum viuenti mortua sunt.] hæc ipse dolens. Magno ergo Dei beneficio id concessum est Augu- stino: qui de iisdem Retractationibus suis, scribens ad Quoduultdeum diaconum Ecclesiæ Carthaginensis, qui ab eo scribi petierat de Hæresibus commentarium, meminit: vbi & quibus alijs detineretur hoc tempore occupatus scriptionibus, his verbis ostendit: Sed ne quidem hoc potui, nempe de Hæresibus librum scribere, talibus curis superuenientibus im- peditus, a quibus omnino dissimulare non possem: nam & me ab eo quod habebam in ma- nibus, auerterunt. Hoc autem est, vbi respondeo libris Iuliani, quos octo edidit post illos B quatuor, quibus ante respondi. Hos enim cum Romæ accepisset frater Alypius, nondum omnes descripserat, cum oblatam occasionem noluit præterire, per quam mihi quinque transmisit, promittens alios tres cito se esse missurum, & multum instans, ne respondere differrem. Cuius instantia coactus sum remissius semper agere quod agebam, ut operi vtri- que non deessem, vni diebus, alteri noctibus, quando mihi ab alijs occupationibus hinc at- que inde venire non desistentibus parceretur.] hæc ipse: quæ perseuerasse quidem in eius- modi scriptione in Iulianum vsque ad mortem, testatur Prosper in Chronico, vbi agit de Augustini obitu. Quod vero spectat ad libros Retractationum, ista ipse mox subdit:

Agebam vero rem plurimum necessariam: nam retractabam opuscula mea, & si quid in eis me offenderet, vel alios offendere posset, partim reprehendendo, partim defenden- do quod legi deberet & posset, operabar: & duo volumina iam absolueram, retractatis C omnibus libris meis, quorum numerum nesciebam, eosq. ducentos trigintaduos esse co- gnoui. Restabant epistolæ, & tractatus populares, quos Græci homilias vocant: & plu- rimas epistolarum legeram, sed adhuc nihil inde dictaueram, cum me isti Iuliani libri oc- cupare cœperant, quorum nunc quarto respondere cœpi. quando ergo id explicuero, quintoq. respondero, si tres non superuenerint, dispono (si Deus voluerit) quæ poscis, in- cipere; simul agens vtrumque, & hoc scilicet, & illud de retractatione opusculorum no- strorum, nocturnis & diurnis temporibus in singulis distributis.] hæc Augustinus ad Quoduultdeum; qui & quæ pollicitus est, præstitit, scripsitq. de Hæresibus, qui extat, commen- tarium, & quidem certe hoc vel sequenti anno: nam si ad annum post sequentem ea scri- ptione peruenisset, quo cœpta est diuulgari Nestorij hæresis, eius haud dubium mentionem habuisset. Sed tamen illud quod animo conceperat, minime præstare licuit, nimirum ut D quæ reliqua essent suorum operum recognosceret, & quæ opus haberent, retractaret; nam de alijs quæstionibus haud contemnendis sibi scribendi oborta recens est occasio: quænam illæ essent, operæpretium erit hic recensere.

Sed prius dubitationi illi occurrendum: Cum constet testificatione Possidij, duos illos Retractationum libros ab Augustino absolutos esse ante Vuandalicam cladem, quam li- quet esse cœptam anno sequenti: quomodo accidit, ut idem S. Augustinus inter alia sua operâ retractasse ponat b libros vigintiduos de Ciuitate Dei, cū eos vix post biennium ab- soluisse, ipsius Augustini testificatione liqueat? Etenim in fine decimioctauo libri cum di- cat, interlapso esse a Consulatu Manlij Theodori (quem contigisse vidimus anno Do- mini vndequadringentesimo) annos ferme triginta; dicendum plane esset, post biennium eos vix absolutos. Ne igitur Possidium mendacem esse velimus; dicendum est, ipsum Au- gustinum intellexisse de libris illis nobilissimi commentarij, quos iam ad illam vsque diem absoluerat; posuisse autem deinde integrum numerum vigintiduorum librorum, quos po- stea non absque censura reliquerit.

Quænam autem importune adeo in his occupatum offenderint Augustinum, ut cum ab illis euocarint, iam dicamus. Prosper Aquitanus, & Hilarius Arelatensis, ambo sancti Au- gustini studiosissimi, hoc eodem tempore scripserunt ad ipsum e Gallijs singuli singulas lit- teras, eademq. prolixiores, de quibusdam quæstionibus ab aduersarijs ipsius Augustini in medium adductis. Ad has ergo dubitationes soluendas, eidem diuertere opus fuit. Quod enim ad tempus spectat, ipse Augustinus hæc habet in primis c: Denique cum mea cuncta opuscula retractare, eamq. retractatione stylo prosequerem, cuius operis iam duos absolue- ra libros, antequam scripta vestra prolixiora sumpsissem, &c.] Rursum vero posteriori libro d: Propterea (inquit) nunc facio libros, in quibus opuscula mea retractanda suscepi, ut nec

a Aug. epist.
ad Quoduultd.
habetur tom. 6.
ante librum de
hæresi
LIBRIS IV-
LIANI IN-
TERPELLA-
TVR AVGV-
STINVS AB
INSTITVTO.

QVÆ AVGV-
STINVS SV-
RVM OPERVM
RETRA TA-
VIT, QVÆ VBI
PRÆTERMI-
SIT.

b Aug. Re-
tract. lib. 2. c. 43.
LIBRI DE CI-
VITATE DEI
QVANDO FVE-
RINT ABSO-
LVTI.

PROSPER
AQUITANVS
ET HILARIVS
ARELATEN-
SIS LABO-
RANT PRO
AVGVSTINO
c Aug. ad Pro-
sper. de prædest.
sanct. c. 3.
d Aug. ad Pros-
per. de bono perseuer.
lib. 2. c. 21.

me ipsum in omnibus me secutum fuisse demonstrum: sed proficienter me existimo, Deo A
miserante, scripsisse, non tamen a perfectione cepisse: quandoquidem arrogantius loquor
quam verius, si vel nunc dico me ad perfectionem sine villo errore scribendi iam ista ætate
venisse. Sed interest, quantum & in quibus rebus erretur, & quam facile quisque corri-
gat, vel quanta pertinacia suum quisque defendere conetur errorem. Bonæ quippe spei
est homo, si eum sic proficientem dies vltimus vitæ huius inuenerit, vt adiciantur ei quæ
proficienti defuerunt, & perficiendus quam puniendus potius iudicetur.] hæc ipse, & no-
tatu quidem dignissima.

Qui igitur ad Augustinum ea scripserunt Prosper, & Hilarius, nondum erant Episcopi:
ideo eos Augustinus filios, non autem fratres appellat, sicut & Cælestinus Papa, cum de
iisdem scripsit ad Episcopos Galliarum^a: quando autem contigerit creari Episcopos,
suo loco dicetur. Errare ergo scias auctorem, qui in præfatione ad dictas ipsorum epistolas B
affixa, eisdem Episcopos nominat; additumq. id esse superfluo in epistola Prosperi ad Au-
gustinum. Quænam autem fuerint turbæ istæ contra S. Augustini scripta in Gallijs concita-
tæ, ex iisdem vtriusque litteris, aliorumq. scriptis perfacile intelligi potest: nimirum
accidisse, vt cum peruenissent in Gallias scripta S. Augustini aduersus Pelagianos; nonnulli
qui Pelagio studuissent, inter quos adnumerabatur Ioannes Cassianus presbyter Ecclesiæ
Massiliensis, cognomento Collator, ea carpere, acriterq. infectari cœperint. Insurrexerunt
vero pro eisdem scriptis præcipui defensores viri eruditissimi (quos diximus) Prosper & Hi-
larius, quorum prior commercio litterarum tantum Augustino notus erat, Hilarius autem
se vsum esse Augustino magistro testatur. De se enim ita Prosper in dicta epistola ad
Augustinum: Ignotus quidem facie, sed iam aliquatenus (si reminisceris) animo & ser-
mone compertus: nam per sanctum fratrem meum Leontium diaconum misi epistolas & C
recepti, &c.] qui & inferius de Hilario ista habet: Vnum eorum præcipuæ auctoritatis, &
spiritualium studiorum, sanctum Hilarium Arelatensem sciat beatitudo tua admiratorem,
sectatorq. in alijs omnibus tuæ esse doct. inæ.] De se vero ipse Hilarius Augustini discipu-
lus ita in suis litteris: Nolo autem, sanctitas tua sic me arbitretur scribere, quasi de his quæ
nunc edidisti, arbitretur hæc scribere, quasi de his dubitem. Sufficiat mihi pœna mea, quod
a præsentia tuæ delicijs exulatus, vbi salubribus tuis vberibus nutriebar, non solum ab-
sentia tua crucior, verum etiam pernicacia quorundam, qui non tantum manifesta re-
spuunt, sed etiam non intellecta reprehendunt, &c.]

Quænam fuerint, quæ a Pelagianis, clam sub Catholico nomine latentibus, obijce-
rentur, ex iisdem eorum litteris intelligere potes, ea nimirum quæ S. Augustinus scripsit
de vocatione & pœnitentia electorum, deq. gratia præueniente, quam a voluntate ho-
minum præueniri iactabant, & alia his cognata, vt idem qui supra S. Prosper pluribus ea
epistola significauit: præstitit id ipsum Hilarius Arelatensis, plura addens. Quibus omni-
bus acceptis, Augustinus hisce diebus ad ea elucidanda, & aduersariorum obiectiones
confutandas conuersus, in altum pelagus ingenij vela pandit; inspiranteq. diuino Spi-
ritu, duos ad eisdem conscripsit libros, alterum inscriptum de Prædestinatione sanctorum,
alterum verum de Bono perseuerantiæ: ad cuius finem eiusmodi contestationem apposuit:
Qui legunt hæc, si intelligunt, agant Deo gratias. Qui autem non intelligunt, orent vt eo-
rum ille sit doctor interior, a cuius facie est scientia & intellectus. Qui vero errare me exi-
stimant, etiam atque etiam quæ sunt dicta considerent, ne fortassis ipsi errent. Ego autem
cum per eos qui meos labores legunt, non solum doctior, verum etiam emendatior fio,
propitium mihi Deum agnosco, & hoc per Ecclesiæ doctores magis expecto, si & in ipso-
rum manus veniunt, dignenturq. nosse quæ scribo.] hæc ipse, digna quidem S. Augustini mo-
destia, animiq. eius admirabili cum summissione verecundia: vt plane, nisi aliunde, ex his
saltem intelligere valeas, afflarum ipsum diuino Spiritu illa scripsisse; cum non super quem-
piam alium, quam super humilem, quietum, & trementem sermonem Dei, diuinum af-
fore numen, Deus per Prophetam^b fuerit contestatus, sicut & Iacobus docuit, vbi ait^c:
Quæ de sursum est sapientia, primum quidem pudica est, deinde pacifica, modesta, suasi-
bilis, bonis consentiens, &c.] at longe longius, dicam, & quam longissime abest, vt
quid huiusmodi in aliquo reperiatur hæretico.

Sed & hic obiter attingenda quæ Hilarius Arelatensis inter alia S. Augustino voluit in-
notescere, adiecta ad epistolam eiusmodi appendice: Sciat sanctitas tua, fratrem meum,
cuius maxime causa hinc discessimus, cum matrona sua ex consensu perfectam Deo conti-
nentiam

Dei
delictis
3. 1077

a Cælest. epist. 8.

IOANNES
CASSIANVS
IMPVGNAT
AVGVSTINI
OPERA.

HILARIVS ET
PROSPER DE-
FENSORES AV-
GVSTINI.

S. AVGVSTINI
MODESTIA
ET HVMLI-
TAS.

b Iulii. 46.
secundum lxx.
c Iacob. 3.

mentiam deuouisse. Vnde rogamus sanctitatem tuam, vt orare digneris, quo hoc ipsum in
eis Dominus confirmare & custodire dignetur.] hæc Hilarius. At quisnam fuerit iste ger-
manus eius, adhuc me latet: de sorore vero ipsius, Pimeniola nomine^a, nupta Lupo viro il-
lustris, eadem de dicata ab eis Deo ex consensu castitate narratur historia, cum contigit
eisdem pios coniuges post septennium amore perfectioris vitæ se inuicem separasse, san-
ctumq. coniugem Lupum sub S. Honorato abbate cœnobij Lirinensis vitam monasticam
excoluisse, inde vero a Trecentibus ad Episcopatum assumptum mira sanctitate claruisse.
Hic namque ille Lupus collega S. Germani in legatione Britannica aduersus Pelagianos
suscepta, de qua suo loco inferius pluribus dicturi sumus.

Hic ille Lupus, quæ tot tantisq. præconijs celebrat Sidonius Apollinaris, cū ipse creatus
Episcopus ad eū scribit in Episcopatu nouem iam lustra perfunctū, cuius monitis haud parū
B Sidonius ipse profecerat. At quantus hic (quod est admiratione dignū) euaserit ex homine
cōiugato sacerdos, hæc modo obiter ex ipsius Sidonij epistolæ exordio accipe^b: Benedictus
Spiritus sanctus, & Pater Dei omnipotentis, quod tu pater patrum, & Episcopus Episco-
porum, & alter sæculi tui Iacobus, de quadam specula charitatis, nec de inferiore Hierusa-
lem tota Ecclesiæ Dei nostri mēbra super inspicias.] & inferius: Post desudatas militiæ Li-
rinensis excubias, & in Apostolica sede nouem iam decursa quinquennia, vtriusque san-
ctorum ordinis te conclamatissimum primipilarem spiritualia castra venerentur, &c.] hæc
de ipso, quem quidem mirifica sanctitate conspicuum omnium Galliarum Episcopi intue-
bantur & venerabantur, cū eum omnes (vt idem ait) scirent esse normam morum, & co-
lumniam virtutum. Sed de Lupo hæc modo satis, occasione eius coniugis S. Pimeniolæ
sororis Hilarij: libuit namque ex fructibus postea editis, arboris plantationem laudibus istis
C a maioribus dictis prosequi. Quod vero ad Hilarium, de quo agitur, pertinet: commendat
ipsum inter alia vna cum S. Petronio Bononiensi S. Eucherij^c illud elogium: Hilarius nu-
per, & de Italia nunc Antistes Petronius, ambo ab illa plenissima (vt aiunt) mundanæ po-
testatis sede, vnus in religionis, alius in sacerdotij nomen ascendit.] hæc Eucherius, cum
creatus est Petronius Episcopus Bononiensis, perseuerante Hilario in vita monastica.

Sed redeamus ad Prosperum, qui his temporibus pro defensione scriptorum S. Augusti-
ni exurgens acerrimus propugnator, aduersus eos quoque qui clam (quod palam non au-
derent, damnata iam hæresi Pelagiana) in S. Augustinum adeo inuerecunde obloque-
rentur, vt in eum Ethnicismum necnon Manichæismum calumniose nimis impingerent:
contra hos, inquam, S. Prosper iniens ipse certamen, primum omnium hos fuisse Pelagia-
nos ostendit aperte in commentario quem ad Ruffinum conscripsit, demonstrans insuper
D Augustini doctrinam ab vniuersa Catholica Ecclesia esse receptam, illorum vero vbiq.
damnata: de his enim hæc ait^d: Has autem versutias, quibus se filij tenebrarum in si-
militudinem filiorum lucis transfigurare voluerunt, cum & Orientalium Episcoporum iu-
dicia, & Apostolicæ sedis auctoritas, & Africanorum Conciliorum vigilantia deprehen-
derit: beatissimus quoque Augustinus, præcipua atque hoc tempore portio Domini sa-
cerdotum, copiose & pulchre in multis voluminum disputationibus destruxit; vtpote in-
ter multa Dei dona, quibus illum abundantissime Spiritus veritatis impleuit, habens etiam
hanc scientiæ & sapientiæ ex Dei charitate virtutem, vt non solum istam (*Pelagianam hæ-
resim scilicet*) adhuc in suis detractionibus palpitantem, sed etiam multas prius hære-
ses victoria verbi debellaret. Cui inter tot certaminum palmas, inter tot triumphorum
coronas, ad illuminationem Ecclesiæ, & ad gloriam Christi qua ipse illustratus est perful-
genti, quidam nostrorum (quod de ipsis multum dolendum est) occultis, sed non inco-
gnitis susurrantibus obloquuntur, & prout sibi obnoxias aliquorum aures, opportunaq.
repererint, scripta ipsius, quibus error Pelagianorum impugnatur, infamant, dicen-
tes eum liberum arbitrium penitus submouere, & sub gratiæ nomine necessitatem præ-
dicare fatalem: adicientes etiam, duas illum humani generis massas, & duas credi
velle naturas, vt scilicet tantæ pietatis viro Paganorum & Manichæorum adscribatur
impietas.

Quæ si vera sunt: cur ipsi tam negligentes, ne dicam tam impij sunt, vt tam abruptam
perniciem ab Ecclesia repellant? tam insanis prædicationibus non resistent? nec saltem
aliquibus scriptis eum, a quo talis emanat doctrina, conueniant? Magna enim gloria sua
humano generi consuluerint, si Augustinum ab errore reuocauerint. Immo nouerunt, non
solum Romanam, Africanamq. Ecclesiam, & per omnes mundi partes, vniuersos promif-
sionis

a Acta S. Lupi
apud Sur. die
29. Iulij.
DE PIMENIO-
LA ET LVPO.

b Sid. lib. 6. epist.

DE HILARIO
ET PETRO-
NIO.
c Eucher. ad Va-
lerianum epist.

GRAVES CON-
TRA AVGV-
STINVM CA-
LVNNAE.

d Prosp. de lib.
arbitr.

AVGVSTINI
CELEBRITAS.

IN ADVERSA-
RIOS AVGV-
STINVM IM-
PVGNANTE.

tionis filios cum doctrina huius viri, sicut in tota fide, ita in gratia confessione congruere: sed etiam in ipsis locis, in quibus aduersus eum querimonia concitatur, esse, propitio Deo, plurimos, qui ad perceptionem Euangelicæ Apostolicæq. doctrinæ saluberrimis eius disputationibus imbuuntur, & quotidie in membris corporis Christi (in quantum ea ipse multiplicat) dilatantur, Si recte reprehendimur, cur non constanter arguimur? Si arguendi non sumus, cur occulta obtrectatione mordemur? Sed quis nescit, cur ista priuatum de stomacho garriant, & publice de consilio conticescant? Volentes enim in sua iustitia magis quam in Dei gratia gloriari, moleste ferunt, quod his, quæ aduersus excellentissimæ auctoritatis virum inter multas collationes asseruere, restitimus, &c.] hæc & alia Prosper aduersus huiusmodi susurriones. Sed de his modo hæctenus. Quæ autem per aduersarios post obitum S. Augustini aduersus eius scripta excitata sunt prælia, suo loco dicemus, iam vero quæ huius anni sunt reliqua prosequamur.

His ipsis Consulibus (inquit Prosper in Chronico) Patroclus Arelatensis Episcopus a Tribuno quodam barbaro vulneribus lanxatus occiditur; quod facinus ad occultam iussionem Felicis Magistri militum referebatur, cuius impulsu traditur etiam Titus diaconus vir sanctus, Romæ pecunias distribuens, interfectus.] hæc ipse. Ceterum longe dispar utriusque conditio & causa necis, Etenim Titus vir sanctus (vt ait) inter sanctos adscriptus est martyres^a. Patroclus autem suorum scelerum, vltore numine, pœnas dedit; quippe qui (vt suo loco superius dictum est) pulso Herote viro digno, alienam sedem violentus inuasit, & vicinorū Episcoporum (vt patet ex epistola Bonifacii Romani Pontificis) iura turbauit. Successit autem Patroclo S. Honoratus abbas Lirinensis cœnobij, quem S. Eucherius primo Insulanum, inde vero magistrum Ecclesiarum appellat, cum ad Salonium scribit. Laudat eum etiam Sidonius Apollinaris in carmine ad Faustum. Porro res ab eo gestæ scriptis commendatæ sunt ab eius successore Hilario, sed plane perierunt: quæ enim extant tribus conscripta libris, alterius potius, quam Hilarij esse, in Notis diximus. Sed de Hilario inferius pluribus.

Verum quod ad Felicem Magistrum militiæ spectat, qui adeo nefaria scelera patrauit, haud inultus abiit; occisus enim est vna cum vxore ab Actio Magistro militum post triennium, vt auctor idem est Prosper; qui item de Felice tradit, eius opera indictum fuisse bellum in Africa aduersus Bonifacium Comitem illic cum exercitu agentem^b. Sed id anno sequenti contigisse, cum idem Prosper affirmet, de his suo loco agemus.

A Duenit annus Domini quadringentesimus vigesimusseptimus, Consulatu Hierij & Ardaburij* inchoatus, Africanæ prouinciæ funestus, primū quidem ob bellum inuidia Felicis Magistri militum Bonifacio Comiti cum exercitu in Africa agenti illatum; de quo Prosper in Chronico, his Consulibus, ita habet: Bonifacio, cuius potentia gloriaq. in Africa augebatur, bellum ad arbitrium Felicis, qui ad Italiam venire annuerat, publico nomine illatum est, ducibus Mauortio, & Galbione, & Sinoce, cuius prodicione Mauortius & Galbio, cum Bonifacium obsiderent, interempti sunt; moxq. ipse a Bonifacio dolo detectus, occisus est. Exinde gentibus, quæ vt nauibus nesciebant, dum a concertantibus in auxilium vocantur, mare paruum factum est: belliq. contra Bonifacium cœpti in Sigisuultum Comitem cura translata est.] hæc Prosper.

Verum hæc non Felici, sed Aetio apud historiam Miscellā, quæ Paulo diacono adscribitur, tribuuntur; eiusq. traditur dolo & insidijs factum, vt Bonifacius apud Imperatorem male audiret. res autem gesta sic ibi narratur: Cum Bonifacius principatum Occidentalis Libyæ percepisset, & apud Africam potentia gloriaq. augetetur; inuidia inflammatus Aetius accusationem facit aduersus Bonifacium, tamquam rebellionem meditantem, & obtinere Libyam satagentem. Et hæc quidem Placidia fatebatur, quæ fuit mater Valentiniani. Ceterum Bonifacio scribit: Si accersitus fueris, accedere noli: accusatus enim es, & te dolose vocant Imperatores. Hæc suscipiens Bonifacius, & veluti proprio seruo Aetio credens, accersitus accedere distulit. Tunc Imperatores Aetium quasi deuotum recipiunt, & aduersus Bonifacium Mauortius & Galbio mittuntur.] reliqua vt supra. Porro

PATROCLUS EPISCOPVS AREL. OCCIDITVR. HONORATVS SVBSTITVTVR.

^a Martyr. Rom. die 15. August.

FELIX DAT POENAS SCELERVM.

^b Prosper in Chron.

* Ardaburij ex Bezeri inscrip. in basilica S. Pauli Romæ. BONIFACIUS COMES CALVMNIIS PRESSVS.

AETIUS CALVMNIATOR ET PRODITOR. ^c Paul. diac. hist. Miscel. lib. 14.

A Porro ansa Bonifacium accusandi, & in suspicionem adducendi apud Imperatorem, ea æmulis tributa est, quod cum eidem Bonifacio iussu eiusdem Imperatoris proficiscendum fuisset in Hispaniam, ibi affinem Vuandalorum Regibus vxorem duxerat, eosdemq. barbaros sibi fœdere nuptiarum obstrinxerat. Vnde facile fuit, Imperatori persuadere, aliquid ipsum in Romanum Imperium machinari. Quamobrem statuit vt aduersus eum bello decerneret, dictosq. duces in Africam mitteret. Quorum plane aduentu nonnihil percussus animo Bonifacius, ad S. Augustinum has litteras dedit, de belli euentu sollicitus^a:

Domino venerabili sancto patri Augustino Episcopo Bonifacius.

Graue nobis est bellum. Inimici mucro nostra pectora pulsant. Deo funde preces, vt solles: tua sit nobis comes oratio. Rauca buccina, terrificata tuba, puto quod & sidera terreant. Hostium clamor immanis adest: sed his non terremur. Nouimus enim ista non hodie. Ergo, venerande Christi sacerdos, pete Deum, vt iacula in hostes dirigat nostra, ac se ipsi trucident mutua cæde.] hæc breuiter Bonifacius ad Augustinum magna fiducia: qui ad eum ista pauciora reddidit^b:

Domino & spectabili viro Bonifacio Augustinus Episcopus.

Graui de pugna conquereris. Dubites nolo. Vtile tibi, tuisq. dabo consilium: arripe arma: oratio aures pulset auctoris: quia quando pugnatur, Deus apertis cælis prospectat, & parti quam aspicit iustam, dat palmam.] hæc Augustinus.

Cum vero res ex sententia accidisset, vt duces Mauortius & Galbio prodicione Sinoce occiderentur; Bonifacius Deo hæc omnia accepta ferens, rursus ad eundem S. Augustinum hæc scripsit^c:

Domino venerabili S. patri Augustino Episcopo Bonifacius.

C Manus superba, Deo iuuante, cecidit, quæ ante paululum audax gladium erecta portabat. Multi ex aduersis ceciderunt: de nostris autem, Christo iuuante, nullus est vulneratus. Ora igitur, venerabilis Papa, vt talis de inimicis vltio sæpe præcedat.] ista ipse: ad quæ hæc Augustinus rescripsit, cum ægrotaret^d:

Domino insigni, meritoq. sublimi filio Bonifacio Augustinus Episcopus.

Lecto me vacare, nobilitatem tuam latere non credo: vltimumq. diem mihi exopto venire. Gaudeo tuæ victoriæ. Ciuitatem, quæso, serua Romanam: tuos vt bonus reges Comes. Nihil de viribus proprijs præsumas. De auctore gloriare virtutum, & nullum curabis penitus inimicum. Vale.] Sed ad eum rursum sic Bonifacius quam religiosissime^e:

D Numquam Diuinitas preces & lacrymas despicit peccatorum. Cupis ipse quidem de hac vita securus ad cæli regna migrare: sed nobis opus es, fessis in tantis adhuc periculis constitutis. Itaque ora nobiscum, vt tua nobis salus aliquantulum temporis condonetur.] hæctenus ad Augustinum Bonifacius.

Scimus quidem perbreues has litteras, ob Laconicum scribendi genus, præter Augustini morem, ab aliquibus non creditas ipsius esse. Sed si quis personam ad quam scripsit, & tempora exacte consideret, nempe Bonifacium perduellem Romani Imperij declaratum, ad eumq. eo tempore Augustinum scribere: certe quidem omnis adhibenda ipsi fuit industria, ne ad illum ista scripsisse sciretur: vnde non solum a consueta scribendi forma recessisse oportuit, sed (vt assolet) notis Bonifacio tantum perspicuis litteras exarasse. secus autem accidit, cum idem Bonifacius ab eo reprehendendus fuit, cum nulla Augustinus potuisset nota suspicionis inuri, quod ad rebellem Imperij scripsisset. Verum (quod diximus) etsi quis contentiose nimis Augustinum esse neget; haud (si prudens est) inficias ierit, eadem epistolas esse germanas ab omni prorsus fictione remotas, ab aliquo alio Africanorum Episcoporum conscriptas, vt superius diximus, Aurelio, aut Alypio.

Sed quid post hæc accidit? Cum (vt vidimus ex Prospero) eiusdem belli cura Sigisuulto Comiti legata esset, idemq. valentioribus copijs aduersus Bonifacium exercitum comparasset: proprijs diffidens viribus ipse Bonifacius quid præstiterit, apud Paulum diaconum sic res gesta narratur: Bonifacius igitur sentiens se non posse tuto Africam tenere, eernensq. sibi periculum instare in perniciem totius Reipub. efferuescens, transfretans e Libya in Hispaniam, ad Vuandalos, Alanosq. venit. Cumq. Modegifclum inuenisset mortuum, & filios eius Guntharium & Gensericum Imperium moderantes, hortatus est, vt Hispaniam, Libyamq. in tres partes diuiderent. Qui polliciti sunt, vnicique parti se vna cum ipso principaturos, in communi tamen in quemlibet hostem vlturos. In talibus

^a Apud August. in apped. epist. 12.

BONIFACIUS VALLATVS HOSTIBVS AVXILIVM IMPLORAT AB AVGVST.

^b August. epist. 13. in apped.

^c Ibidem epist. 14.

^d Ibidem epist. 15.

^e Ibidem epist. 16.

^f Paul. diac. hist. Miscel. lib. 14. BONIFACIUS NAVIGAT IN HISPANIAM AD VVANDALOS ET ALANOS.

talibus ergo professionibus Vuandali, Alaniq. fretum transeuntes, Libyam habitauerunt; & cunctam pene Africam ferro, flamma, rapinis crudelissime deuastantes, insuper Catholicam fidem Ariana impietate subuerterunt.] hæc ibi. Ex litteris etiã postea a S. Augustino ad eum scriptis liquet ipsum Bonifacium nauigasse: ex quibus redarguas Procopium affirmantem^a, non ipsum, sed eius germanos in Hispaniam missos esse, & Vuandalos infauste nimis in Africam conuocasse: quod hoc anno, iisdem Consulibus, contigisse, Prosper notat in Chronico: nisi vtrumque accidisse dixerimus, diuersorum temporum habita ratione.

^a Procop. de bell. Vuandal. lib. 1.

BONIFACIUS
IN IMMANIA
LAPSUS FACI
NORA.

^b Hierem. 2.

Quo tandem (proh dolor!) desperatio virum alioqui pium adegit? Cum enim se calumnijs oppressum, caputq. suum infatigabili studio, summaq. potentia peti cerneret: iamq. sciret omnem prorsus sibi clausam esse viam excusandi se apud Imperatores, quos magis magisq. recentioribus Romani exercitus cladibus exasperasset: adeo enormia & homine Christiano prorsus indigna & indecora patrauit, vt infelix sibi in primis, ac toti Africæ, Ecclesiæq. Catholicæ immensum parturierit malum. Sed vnde ipsi, vt vel talia cogitaret, malorum origo? Desciuerat iam miser a pristina pietate, morumq. probitate, in qua hactenus se S. Augustini monitis continuerat, & in dies magis magisq. profecerat: sed in vitia iam prolapsus enormia, didicit miser experimento, quam malum & amarum^b esset, dereliquisse Dominum Deum, quem ante sanctis demerens operibus, expertus sapius suum fuerat protectorem & hostium appetentium fuisse vltorem.

^c Aug. epist. 70. AVGVSTINVS ADMONET BONIFACIUM.

Ante hæc autem accidit, vt, cum ad se defendendum aduersus æmulos totis viribus Bonifacius intentus esset, bellis ciuilibus Romanis inter se exercitibus confligentibus, barbari Africani in finitimos populos Romano Imperio subditos grassarentur. Hæc miseratus Augustinus, ad ipsum Bonifaciũ in deterius prolabantem, vt eum ad meliorem frugem reuocaret, epistolam scripsit, in cuius exordio post alia ista habet^c: Scio non deesse homines, qui te secundum vitam mundi huius diligunt, & secundum ipsam tibi dant consilia, aliquando vtilia, aliquando inutilia: quia homines sunt, & sicut possunt, ad præsens sapiunt, nescientes quid contingat sequenti die. Secundum Deum, ne pereat anima tua, non facile tibi quisquam consulit: non quia desint qui hoc faciant, sed quia difficile est inuenire, quando tecum ista possint loqui. Nam & ego semper desideravi, & numquam inueni locum vel tempus, vt agerem tecum quod me agere oportebat cum homine, quem multum diligo in Christo. Scis autem, qualem me apud Hipponem videris, quando ad me venire dignatus es, quia vix loquebar, imbecillitate corporis fatigatus. Nunc ergo, fili, audi me saltẽm per litteras tibi sermocinantem, quas in periculis tuis numquam tibi mittere potui, periculum cogitans perlatoris, & cauens, ne ad eos, ad quos nollem, mea epistola perueniret.] vides ex his Augustini in scribendo cautelam: vt non mireris, si in alijs perbreuibus ad eum datis epistolis consuetam mutauerit dictionem. Sed subdit: Vnde peto, vt ignoscas, si me putas plus timuisse, quam debui: tamen dixi quod timui. Audi ergo me, immo Dominum nostrum per ministerium infirmitatis meæ.

^d 1. Tim. 2.

BONIFACII
SANCTVM
PROPOSITVM

Recole qualis fueris, adhuc in corpore constituta religiosæ memoriæ priore coniuge tua, & recenti eius obitu, quomodo tibi vanitas huius sæculi horruerit, & quomodo cupieris seruitutem Dei. Nos nouimus, nos testes sumus, quid nobiscum apud Tubunas de animo & voluntate tua fueris collocutus: soli enim eramus ego & frater Alypius. Non enim existimo tantum valuisse terrenas curas, quibus impletus es, vt hæc de memoria tua penitus delere potuerint. Nempe omnes actus publicos, quibus occupatus eras, relinquere cupiebas, & te in otium sanctum conferre, atque in ea vita viuere, in qua serui Dei monachi viuunt. Vt autem non faceres, quid te reuocauit? quia considerasti, ostendentibus nobis, quantum prodesset Christi Ecclesijs quod agebas, si ea sola intentione ageres, vt defensæ ab infestationibus barbarorum quietam & tranquillam vitam agerent (sicut dicit Apostolus^d) in omni pietate & castitate: tu autem ex hoc mundo nihil quæres, nisi ea quæ necessaria essent huic vitæ sustentandæ tuæ ac tuorum, accinctus baltheo castissimæ continentiæ, & inter arma corporalia spiritualibus armis tutius ac fortius munitus.

^e Rom. 13.

BONIFACII
MULTIPLI
CES ERRORES

Cum ergo te esse in hoc proposito gauderemus, nauigasti, vxoremq. duxisti: sed nauigasse, obedientiæ fuit, quam secundum Apostolum^e debebas sublimioribus potestatibus: vxorem autem non duxisses, nisi susceptam deferens continentiam, concupiscentia victus esses. Quod ego cum comperissem (fateor) miratus, obstupui: dolorem autem meum ex aliqua parte consolabatur, quod audiui te illam ducere noluisse, nisi prius Catholica fuisset facta

A facta. Et tamen hæresis eorum, qui verum Filium Dei negant, tantum prævaluit in domo tua, vt ab ipsis filia tua baptizaretur. Iam vero si ad nos non falsa perlata sunt (quæ vitia nam falsa sunt) quod ab hæreticis etiã ancillæ Deo dicatæ rebaptizatæ sint: quantis tantum malum plangendum est fontibus lacrymarum? Ipsam quoque vxorem non tibi sufficisse, sed concubinarum nescio quarum commixtione pollutum, loquuntur homines, & forsitan mentiuntur. Ita omnibus patent & tot & tanta mala, quæ te, posteaquam conuigatus es, consecuta sunt. Quid dicam? Christianus es, cor habes, Deum times: tu ipse considera quæ volo dicere, & inuenies de quantis malis agere debeas poenitentiam: propter quam tibi credo Dominum parcere, & a periculis omnibus liberare, vt agas eam, sicut agenda est. Sed si illud audias, quod scriptum est^a: Ne tardes conuerti ad Dominum, neque differas de die in diem.

^a Eccl. 5.

B In istam quidem dicis habere te causam; cuius iudex ego non sum: quoniam partes ambas audire non possum. Sed qualiscumque sit causa tua (de quo modo quærerere & disputare non opus est) numquid coram Deo potes negare, quod in istam necessitatem non peruenisses, nisi bona sæculi huius dilexisses: quæ tamquam seruus Dei, quem te ante noveramus, contemnere omnino & pro nihilo habere debuisti: & oblata quidem sumere, vt ea vtereris ad pietatem, non autem negata vel delegata sic quærerere, vt propter illam in istam necessitatem ducereris, vbi cum amantur vana, perpetrantur mala, pauca quidem a te, sed multa propter te: & cum timentur quæ ad exiguum tempus nocent, si tamen nocent, committuntur: ea quæ vere in æternum noceant? De quibus vt vnum aliquid dicam: quis non videt, quod multi homines tibi cohæreant ad tuendam tuam potentiam & salutem: qui etiam si tibi omnes fideles sint, nec ab aliquo eorum vllæ timeantur insidiæ; nempe tamen ad ea bona, quæ ipsi quoque non secundum Deum, sed secundum sæculum diligunt, per se cupiunt peruenire; ac per hoc qui refrenare & compescere debuisti cupiditates tuas, explere cogis alienas: quod vt fiat, necesse est vt multa quæ Deo displicent fiant; nec sic tamen explentur tales cupiditates.] & paulo post: Quando ergo poteris tot hominum armatorum, quorum fouenda est cupiditas, timetur atrocitas; quando (inquam) poteris eorum concupiscentiam, qui diligunt mundum, non dico satiari (quod fieri nullo modo potest) sed aliqua ex parte pascere, ne vniuersa plebs pereat, nisi tu facias quæ Deus prohibet, & facientibus comminatur? Propter quod vides tam multa contrita, vt iam vile aliquid quod rapiatur, vix inueniatur.

EVACVAT
EXCVSATIONES
NES BONIFACII

Quid autem dicam de vastatione Africæ, quam faciunt Afri barbari, resistente nullo, dum tu talis tuis necessitatibus occuparis, nec aliquid ordinas, vnde ista calamitas auertatur? Quis autem crederet, quis timeret, Bonifacio Domesticorum & Africæ Comitæ in Africa constituto cum tam magno exercitu & potestate, qui Tribunus cum paucis fœderatis ipsas gentes expugnando & terrendo pacauerat, nunc tantum fuisse barbaros ausuros, tantum progressuros, tanta vastaturos, tanta rapturos, tanta loca, quæ plena populis fuerant, deserta facturos? Qui non dicebant, quandocumque tu Comitiam sumeres potestatem, Afros barbaros non solum domitos, sed etiam tributarios futuros Romanæ Reipublicæ? Et nunc quam in contrarium versa sit spes hominum, vides: nec diutius hic tecum loquendum est, quia plus tu potes ea cogitare, quam nos dicere. Sed forte ad ea respondes: illis hoc esse imputandum, qui te læserunt, qui tuis officiosis virtutibus non paria, sed contraria reddiderunt: quas causas ego audire & iudicare non possum. Tuam causam potius aspice & inspice, quam non cum hominibus quibuslibet, sed cum Deo habere te cognoscis, quia in Christo fideliter viuis: ipsum timere debes ne offendas. Nam ego causas superiores potius attendo: quia vt Africa tanta mala patiatur, suis debent homines imputare peccatis. Verumtamen nolim te ad eorum numerum pertinere, per quos malos & iniquos Deus flagellat poenis temporalibus, quos voluerit.] & paulo post huiusmodi eum impugnat dilemmate:

BARBARICA
CLADES IN
AFRICA.

Si ergo tibi bona sunt præstita, quamuis terrena & transitoria, ab Imperio Romano, quia & ipsum terrenum est, non cælestè, nec potest præstare nisi quod habet in potestate: Si ergo bona in te collata sunt, noli reddere mala pro bonis. Si autem mala tibi irrogata sunt, noli reddere mala pro malis. Quid istorum duorum sit, nec discutere volo, nec valeo iudicare: ego Christiano loquor: Noli reddere vel mala pro bonis, vel mala pro malis. Dicis enim fortasse: In tanta necessitate quid vis vt faciam? Si consilium a me secundum hoc sæculum quæris, quomodo ista salus tua transitoria tuta sit, atque potentia & opulentia

STRINGIT
AVGVSTI
NVS DILEM
MATE BONI
FACIUM.

lencia vel ista seruetur quam nunc habes, vel etiam maior addatur: quid tibi respondeam, nescio. Incerta quippe ista certum consilium habere non possunt. Si autem secundum Deum me consulis, ne anima tua pereat, & times verba veritatis dicentis: Quid prodest homini, si totum mundum lucretur, animae autem suae detrimentum patiat? habeo plane quod dicam: est apud me consilium, quod a me audias. Quid autem opus est vt aliud dicam, quam illud quod supra dixi: Noli diligere mundum, nec ea quae in mundo sunt. Si quis autem dilexerit mundum, non est charitas Patris in illo. & subinde: Hic appareat si vir fortis es, Vince cupiditates, quibus iste diligitur mundus: Age poenitentiam de praeteritis malis, quando ab eis cupiditatibus victus per desideria non bona traheris. Hoc consilium si acceperis, si tenueris atque seruaueris; & ad bona illa certa peruenies, & cum salute animae tuae inter ista incerta versaberis.

Sed forte iterum quaeris a me, quomodo ista facias in tantis mundi huius necessitatibus implicatus. Ora fortiter, & dic Deo quod habes in psalmo: In necessitatibus meis erue me. Tunc enim finiuntur istae necessitates, quando finiuntur istae cupiditates. Qui exaudiuit te, & nos pro te, vt liberareris de tot tantisque periculis visibilium corporaliumque bellorum, vbi solum ista vita quandoque finienda periclitatur, anima vero non perit, si non malignis cupiditatibus captiua teneatur: ipse exaudiet, vt interiores & inuisibiles hostes, id est, ipsas cupiditates, inuisibiliter & spiritualiter vincas. & post nonnulla de mundi contemptu salubriter inculcata, ad postremum haec addit: Si enim coniugem non haberes, dicerem tibi, quod & Tubonis diximus, vt in sanctitate continentiae viueres: Adderem, quod tunc fieri prohibuimus, vt iam te, quantum rerum humanarum salua pace potuisses, ab istis rebus bellicis abstraheres, & ei vitae vacares in societate sanctorum, cui tunc vacare cupiebas, vbi in silentio pugnant milites Christi, non vt occidant homines, sed vt expugnent principes & potestates & spiritalia nequitiae, id est, diabolus & angelos eius: hos enim hostes sancti vincunt, quos videre non possunt: & tamen quos non vident, vincunt, ista vincendo quae sentiunt.

Sed vt te ad istam vitam non exhorter, coniunx impedimento est, sine cuius consensione continenter tibi non licet viuere: Quia etsi tu eam post illa verba Tubunensia ducere non debebas; illa tibi tamen, nihil eorum sciens, innocenter & simpliciter nupsit. Atque utinam posses ei persuadere continentiam, vt sine impedimento redderes Deo, quod te debere cognoscis. Sed si cum illa agere non potes, serua saltem pudicitiam coniugalem; & roga Deum, qui te de necessitatibus eruit, vt quod non potes modo, possis aliquando. Verumtamen vt Deum diligas, non diligas mundum; vt in ipsis bellis (si adhuc in eis te versari opus est) fidem teneas, pacem quaeras; vt ex mundi huius bonis facias bona opera, & propter mundi bona non facias opera mala, aut non impedit coniux, aut impedire non debet. Haec ad te, fili dilectissime, vt scriberem, charitas iussit, qua te secundum

Deum, non secundum hoc saeculum diligo: quia & cogitans quod scriptum est: Corripe sapientem, & amabit te: corripe stultum, & adiciet odisse te: non te utique stultum, sed sapientem debui cogitare. haec tamen Augustinus ad Bonifacium, plane beatum, si haec eum admonentem audisset. Sed indignatione commotus (proh dolor!) veluti cestro percitus, furenti animo (cum se cerneret potentioribus aemulorum exagitari procellis) ad auxilium Vuandalorum confugit, quos (vt diximus) in Africam trajiciendos curauit: ex quo infelix (nolens licet) effecit, vt Africa in manus Vuandalorum deueniens, sic captiua ad centum annorum spatium sub barbarico iugo permaneret. Quomodo vero fero tandem ipse Bonifacius in gratiam rediens Imperatoris, ab illis deficiens, aduersus illos frustra exercitum duxerit, dicemus anno sequenti.

Quanta autem damna Catholicae esset allatura Ecclesiae societas ista Bonifacij ista cum Vuandalis, & amicitia nuptiarum vinculo stricta, iam ante patentia indicia praecessere, cum videlicet orta ex noua coniuge proles ab Arianis impio fuit initiata baptismate; qui & deteriora adhuc praesumentes, in eiusdem Bonifacij domo ancillas Deo dicatas virgines rebaptizarunt: de quo queritur Augustinus. Nulli plane barbari, aequae ac Vuandali, obstinatiores facti sunt defensores Arianae perfidiae, & acerbiores aduersus Catholicos persecutores: nam vt taceamus persecutionem diram illam, quam postea intulerunt Ecclesiae Africanae, de qua suis locis dicturi sumus; de his quae egerint in Hispania, antequam nauigarent in Africam, sub Trasamundo Vuandalorum Rege aduersum dicatam Deo virginem, historiam afferam, quae a Gregorio Turonensi ita describitur:

Factum

Luc. 9.

1. Ioan. 2.

Psal. 24. QUID CONSVLAT AVGVSTINVS BONIFACIO.

ADIMANTVS: 2000

Proverb. 5.

VVANDALI ARIANORVM OMNIVM PERDITISSIMI.

Greg. Tur. Prae. hist. lib. 2. c. 11.

Factum est (inquit) vt puella quaedam religiosa, praediues opibus, ac secundum saeculi dignitatem nobilitate Senatoria florens, & quod his omnibus est nobilissimum, fide Catholica pollens, Deoq. omnipotenti irreprehensibiliter seruiens, ad hanc quaestionem duceretur. Cumq. Regis fuisset oblata conspectibus: coepit eam primum ad rebaptizandum blandis sermonibus illicere. Quae cum venenosum eius iaculum fidei parma propelleret: praecipit Rex, eius facultates auferri, quae iam mente possidebat regna Paradisi: deinde supplicij applicatam sine spe praesentis vitae torqueri. Quid plura? post multas quaestiones, post ablatos rerum terrenarum thesauros, cum adhuc frangi non posset, vt beatam rescinderet Trinitatem, ad rebaptizandum inuita deducitur. Cumq. in illud coenosum laucrum vi cogeretur immergi, ac proclamaret: Patrem cum Filio ac Spiritum sanctum vnus credo esse substantiae, essentiaeque: digno aquas vnguine cunctas infecit, id est, fluxu ventris aspergit. Exhinc ad legitimam ducta quaestionem, post equuleos, post flammam, post vngulas, Christo Domino capitae decisione dicitur. haec Gregorius; qui & affirmat, per eundem Regem Arianum alios quoque in Hispania vexatos esse Catholicos, diuersisque tormentorum generibus cruciatos, ac denique morte multatos, corona martyrij honoratos. porro fugatis vndique Catholicis, eorumdem martyrum memoria remansit obscura. Fugisse quidem nonnullos de Hispania Episcopos, eorum plebibus fuga iam lapsis, vel peremptis, vel captis, S. Augustinus affirmat in epistola ad Honoratum. Sed ad res Orientalis Ecclesiae veniamus.

Hoc eodem anno contigit, vt S. Ioannis Chrysostomi, cuius nomen in Ecclesiasticis tabulis fuerat restitutum ab Innocentio Romano Pontifice, memoria ritu solemni in Ecclesia anniuersaria die celebrari coeperit sexto Kalendas Octobris. Marcellinus enim id tradit in Chronico sub anni huius Consulibus.

Quibus etiam Consulibus, nono Kalendas Ianuarij (inquit Socrates) moritur Sifinnius Episcopus Constantinopolitanus, vir ob temperantiam, ob rectam & piam viuendi rationem, denique ob benignitatem in pauperes, omnium sermonibus celebratus, moribus facilis, affabilisque, simplex, & veritatis amicus, ac propterea nemini quicquam exhibuit negotij: vnde curiosis, & qui alijs facessendo molestiam delectantur, offensionem fuit, atque adeo apud eos opinione venit ignauiae. haec ipse. Cessauit Episcopatus eius sedis mensibus tribus, ac diebus quindecim. Agendum igitur de eius successore anno sequenti.

Hoc item anno, cum Christiana pietas propensiori cultu (vt par erat) sanctissimam Domini Crucem coleret, & passim vbique locorum eandem pingeret, vel sculperet: ne hac ex parte effrenis religio irreuerentiae patefaceret aditum, Imperatores Theodosius & Valentinianus eiusmodi sanctionem ediderunt:

Cum sit nobis cura diligens, per omnia superni numinis religionem tueri: signum Saluatoris Christi nemini licere vel in solo, vel in silice, vel in marmoribus humi positis insculpere, vel pingere; sed quodcumque reperitur, tolli, grauissima poena multando eos qui contrarium statuti nostris tentauerint, specialiter imperamus. Dat. XII. Kal. Iun. Hierio & Ardaburio Consf.]

Hoc eodem etiam anno in Oriente (quo vero loco, nescimus) celebratum est Concilium aduersus Massalianos haereticos, alias saepe damnatos. Quod autem perdifficilis esset horum haereticorum extinctio, ex eo accidit, quod clam sub Catholico nomine delitescerent: & inuenti, nullo negotio, pro arbitrio exigentis, se haereticos damnare simularent; quam protinus, simulac liberum esset, repetentes, eadem quae ab Ecclesia verita essent, facerent & docerent, prout Acta saepe aduersus eos superius recitata declarant; quibus & quanam essent eorumdem haereticorum sententiae, satis est demonstratum. Pertasi igitur Episcopi horum causa saepius fatigari, illud in Synodo sanxere decretum, vt iidem, quantamlibet imaginem poenitentium praeserrent, non amplius in Ecclesiam reciperentur, quam iam visi essent saepius eluisse relapsi. Celebrem quidem huiusmodi fuisse Episcoporum conuentum, inde possumus intelligere, quod interfuisse eidem & subscripsisse reperiuntur inter alios Sifinnius Constantinopolitanus Episcopus, & Theodotus Episcopus Antiochenus; vt Photius, cum agit de eodem Theodoto, tradit. Perierunt quidem huius Acta Synodi; & tantum canon, quem Photij Bibliotheca seruauit, reliquus reperitur, cuius ita meminit ipse, cum agit de ipso Theodoto Antiocheno, & Synodali epistola data ad Baronianum,

Annal. Eccl. Tom. 5.

Vu siue

VIRGINIS HISPANAE NOBILE MAR TYRIVM.

August. epist. 180.

MEMORIA S. IOANNIS CHRYSOSTOMI COEPTA PVBLCICE COLI. b Socrat. lib. 7. c. 28.

l. i. c. memini licere signum.

CONCILIVM CONTRA MASSALIANOS.

siue Beronicianum, & Amphiloichium, atque vniuersos Pamphiliæ Episcopos, aduersus eosdem in illis partibus ingruentes Massalianos hæreticos; in qua huiusmodi decretum Synodi haberetur ita descriptum:

CANON DE
RELAPSIIS.

Si quis post anathematismum aliquando fuerit deprehensus vel verbo vel opere in suspicionem huius morbi lapsus, numquam amplius in posterum locum habeat, neque si decies millies polliceatur se esse paratum ad omnia quæ ad poenitentes attinent. hæc eius Synodi canon ex Photij Bibliotheca depromptus.

THEODOTI
EPISC. AN-
TIOCH. OBI-
TVS ET SE-
DIS TEMPVS.
a Theod. lib. 5. c.
71.

b Theodoret. in
prefat. lib. 1.

Post hæc autem Theodotus ipse Antiochenus Episcopus ex hac vita migravit. Ad hunc vsque annum peruenisse, eodem auctore proditur, dum declarat, eundem cum Sifinnio subscripsisse eidem epistolæ Synodali. neque hunc annum præterisse, quæ habet Theodoretus in fine suæ historiæ^a, possunt cuique reddere manifestum, dum eandem cum obitu Theodoti claudens, spatiū centum & quinque annorum se complecti testatur. cumq. profiteatur se historiam exordiri ab eo tempore quo Eusebius^b desinit, ab ipso nimirum Licinij tyranni exitu, quæ occidi contigisse vidimus anno Domini trecentesimo vigesimo tertio; ab eo anno si incipias numerare annorum centum & quinque periodum, ad hunc vsque annum quadringentesimum vigesimumseptimum peruenies, quo ait defunctum fuisse Theodotum, de quo agimus, Antiochenū Episcopum. cum igitur id ipse scribat, & ad hæc tempora peruenisse, Photius ex Synodali epistola, cui cum Sifinnio subscripsit, ostendat: perspicuo plane intelligis, quam erret Nicephorus in catalogo Antiochenorum Antistitum, dum eidem Theodoto annos dumtaxat quatuor in sede tribuit, quem ad annum vsque decimum sextum vixisse Episcopum, ex superius dictis cum ex Cyrilli Alexandrini litteris, tum ex Photio atque Theodoro euidenter fatis apparet.

IOANNES
CREATVS E-
PISCOPVS AN-
TIOCHENSIS.

Defuncto autem Theodoro laudato fatis Episcopo, subrogatus est in locum ipsius Ioannes, ex schola (vt exitus demonstrat) Theodori Mopsuesteni, sicuti & Nestorius, Theodoretus, & alij complures in Syria sacerdotes, ex quibus clades oborta est Orientalis Ecclesiæ. Occulto namque, sed plane terribili Dei iudicio factum est, vt vno eodemq. ferme tempore Theodori illius alumni, scetus viperini dicendi, damno Ecclesiæ maximo in præcipuarum sedium Episcopos fuerint cooptati, nempe Ioannes hoc anno creatus Antiochenus Episcopus, Nestorius vero anno sequenti in Constantinopolitanæ Ecclesiæ præfecturam vocatus, vt suo loco dicturi sumus.

a Theodoret. lib.
5. c. 71.
QVID THEO-
DORIVS DE
THEODORO
MOPSVESTE-
NO.

Sed audiamus Theodoretum, Theodori eiusdem laudibus historiam scriptam a se claudentem, & maxima ob id eam, omnium sententia, ignominia afficientem. hæc enim habet ad calcem^c: Per id tempus quo dictus Theodotus rexit Ecclesiam, Theodorus Episcopus Mopsuestiæ, qui totam Christi Ecclesiam sua doctrina erudierat, & contra vniuersas hæreticorum phalanges victoriam reportauerat, obiit mortem. Ille & Diodori viri excellentissimæ doctrinæ particeps factus est, & sanctissimi Ioannis socius & adiutor: nam communiter inter ipsos sapientiæ præcepta ex spiritualibus Diodori fluentis hauserunt. Triginta sex annis Præsulatum gessit Theodorus, neque vmquam cessauit contra Arianam & Eunomianam sectam velut in arena dimicare, tum clandestinum Apollinaris manipulum impugnare, tum optimam herbam sanctis Christi ouibus suppeditare. cuius frater Polychronius Ecclesiam Apameensem gubernauit. Isto quidem in loco finem historiæ facere, animus est: Atque omnes qui sunt eam aliquando perlecturi, vehementer oratos volo, vt precibus suis labores compensare non grauentur. Sparium quidem centum & quinque annorum ista complectitur historia, quæ initium habet ex rabie Ariana, exitum autem a morte hominum præstantissimorum Theodori atque Theodoti. hæc ipse: qui ex inita superius ratione ad præsentem annum eandem scriptis prosecutus esse, fatis apparet.

SEXTVS
CIVILIS
LIBERVS

a Theodoret.
epist. 82.

Sed cur hic desinit? ea quidem ex causa reor, quod noluit attingere Nestorij tempora, qui anno sequenti creatus est Constantinopolitanus Episcopus: sciens namque per scabra sibi incedendum fore, prudenter quidem cessauit ab historiæ descriptione, quando in seipsum opus fuisset conuertere stylum. Certe quidem ipsius testificatione affirmari posse videtur, scriptam ab ipso fuisse huiusmodi historiam ante Ephesinum Concilium: etenim in epistola^d quam scripsit postea ad Eusebium Ancyrae Episcopum, cum sua scripta recenset, quæ post dictum Ephesinum Concilium elaborasset, nullam penitus de scripta a se historia mentionem habet: vnde dicendum est, hoc triennij spatium, quod intercedit ab hoc anno vsque ad Concilium Ephesinum, ab illo dictam historiam esse scriptam.

Verum

Verum hic considera, ipsum Theodoretum ex immensis laudibus, quibus ornat Theodorum Mopsuestenum nefandissimum hæreticum, plane se eius fuisse communionis, haud leuem suspicionem concitasse: immo adeo studiosus eius extitit, vt credendi occasionem dederit, quod ipse ab eodem Theodoro nomen deriuando dici voluerit Theodoretus.

Quo nomine S. Gregorius Papa sugillat quoque Sozomenum, eiusq. historiam, vbi de ipsa agens^a: Sed ipsam (inquit) quoque historiam sedes Apostolica recipere recusat: quoniam multa mentitur, & Theodori Mopsuestiæ nimium laudat, atque vsque ad diem obitus sui magnum doctorem Ecclesiæ fuisse perhibet. Hæc cum dicat S. Gregorius de Sozomeno, quæ apud Sozomenum hodie minime leguntur, putauit aliquis nimium sibi sapiens S. Gregorium errore lapsus, & quod esset apud Theodoretum, dixisse, apud Sozomenum legi. Sed qui eum erroris arguit, errauit ipse, cum non considerarit multa desiderari in historia Sozomeni, quæ exciderunt, & illa ipsa tempora, in quibus de eodem Theodoro Mopsuesteno tractandi se ingerebat occasio. Cū enim in suæ historiæ præfatione ipse testetur se eam producere vsque ad decimumseptimū Consulatum Theodosij, viginti prope annorum res gestæ in ea desiderari certum est. Sed aduersus hominem audacter nimis carpentem S. Gregorium Romanum Pontificem, in Notis^b ad Romanum Martyrologium pluribus egimus.

a Gregor. lib. 6.
epist. 95.

SOZOMENI
HISTORIA
MUTILATA.

b Not. in Rom.
Martyrolog. die
23. Decemb.

Quod vero ad Theodoretū spectat additissimum Theodoro: accipe paucis totam ipsius vitæ periodū, ex quo Deū plurimū laudes. Qui a parentibus Deo dicatus, numeros magna cum laude monasticæ institutionis absoluit, consuetudine Theodori Mopsuesteni tantam gloriam obubravit, obnubilauit vero ex Nestorij amicitia, obscurauitq. penitus ex suscepto aduersus S. Cyrillum eiusdem hæresiarchæ patrocinio. Sed spirante deinde Dei benignitate diuini Spiritus aura, fugatis densis nubium globis, effulgentibus rursus in cor eius diuinæ gratiæ radijs, iterum pulcher, gloriosus, ac decorus apparuit, atque in communicatione Catholice Ecclesiæ & amicitia S. Leonis Papæ diem clausit extremum. hæc autem tibi præsens & qui sequitur sextus Annalium tomus perspicue demonstrabunt.

THEODORETI
VITAE PE-
RIODVS.

IESV CHRISTI
ANNVS^c
428.

CAELESTINI PAP.
ANNVS
5.

THEODOSII 21. IMPP.
VALENTINIANI 4.

Consulatu Tauri atque Felicis annus Christi quadringentesimus vigesimus octauus illuxit, quo Africa Vuandalorum grassatione vastatur. Simulac enim anno superiori per freti Gaditani angustias sese in Africam immisere, fauente illis iam exercitu, qui eos vocauerat, Bonifacij Comititis, cum deesset omnino qui illis occurrendo resisteret, sed adesset qui incenderet, non secus ac flamma impulsu venti vehementior reddita, cuncta simul sacra atque profana deuastant. Antequam autem de singulis orationem instituamus, quantum fas est homini ex causis occulta Dei perscrutari iudicia; cur tam immani flagello ea meruerit prouincia diuexari, vt vna simul duplici hac affligeretur clade, altera ex barbaris Africanis, ex Vuandalis altera Ariana perfidia crudelius saeuente, narrare aggrediamur: atque in primis, quæ hac de re posteris commendauit Saluianus Massiliensis Episcopus suorum temporum scriptor, inspiciamus: qui cuncta mentis acie rimatus, de malorum causa ista conscripsit^c:

AFRICA A
VVANDALIS
EXAGITA-
TVR.

c Saluian. de ve-
ro iudic. lib. 7.

Compulsus est criminibus nostris Deus, vt hostiles plagas de loco in locum, de orbe in orbem spargeret, & excitatas pene ab vltimis terræ finibus gentes etiam trans mare mitteret, quæ Afrorum scelera punirent. testatur quidem Procopius^d, Vuandalos populos fuisse circa Meotidem paludem confidentes, eosdemq. fame pressos, in Germanos illos irrupisse qui Franci dicuntur. Pergit vero Saluianus: Quid enim? numquid abductæ a solo patrio degere intra Gallias non potuerant? aut ne degerent, cum illæ a nobis vsque ad tempus illud cuncta vastauerint? Sed esto, intra Gallias formidabant: quid in Hispania, vbi exercitus nostros etiam bellando contriuerant, numquid consistere aut permanere metuebant iam victores, iam triumphantes? quibus vsque ad hoc fortitudinis factum contingeret ascendere, & post experimenta belli diu parati intelligerent sibi Romanæ Reipub. vires etiam cum barbarorum auxilijs pares esse non posse. Poterant ergo illic sedere, nec timere. Sed illa vtique cælestis manus, quæ eos ad puniendam Hispanorum flagitia illuc traxerat, etiam ad vastandam Africam transire cogebat. Ipsi denique fatebantur, non

d Procop. de bell.
Vuandal. lib. 7.
CVR AFRICA
MERUIT TAN-
TA PATI.

suam esse quod facerent: agi enim se diuino iussu, ac perurgeri. Ex quo intelligi potest, A
quanta sint mala nostra, ad quos vastandos atque cruciandos barbari compelluntur in-
uiti.] & paulo post:

Vnde quod Vuandali in Africam transferunt, non est diuinæ seueritati, sed Afrorum
sceleri deputandum: graui enim eos, antequam illuc pergerent, ac longa iniquitate traxe-
runt: & ideo intelligere debemus, quia pietatis diuinæ fuit, quod pœnam diu debitam dis-
tulit; piaculorum autem & criminum, quod aliquando peccator populus quæ merebatur
accepit: nisi forte hoc non meruisse credimus; cum utique nulli magis, utpote in quos
omnia simul improbitatum atque impuritatum genera confuxerint. Ceteri enim homi-
nes etsi nonnullis flagitiorum vitij obligati sunt, quibusdam tamen non implicantur: & si
violentia non carent, malevolentia carent: & si libidine æstuant, rapacitati non seruiunt:
multos denique etsi accusat incontinentia corporum, simplicitas commendat animo-
rum. In Afris pene omnibus nihil horum est quod ad vtrumque pertineat, id est bo-
num, æque ac malum, quia totum admodum malum: adeo exclusa naturæ originali sin-
ceritate, aliam quodammodo in his naturam vitia fecerunt. Exceptis enim paucissimis
Dei seruis, quid fuit totum Africæ territorium, quam domus vna vitiorum?] ac post ali-
qua rursus:

Sicut in sentinam profundæ nauis colluiones omnium sordium, sic in mores eorum
quasi ex omni mundo vitia fluxerunt: nullam enim improbitatem scio, quæ illic non re-
dundauerit; cum utique etiam Paganæ ac ferinæ gentes, etsi habeant specialiter mala pro-
pria, non sunt tamen in his omnia execratione digna. Gothorum gens perfida, sed pudica;
Alanorum impudica, sed minus perfida; Franci mendaces, sed hospitales; Saxones
crudelitate efferi, sed castitate venerandi: omnes quippe gentes habent sicut peculiaria C
mala, ita etiam quædam bona. In Afris pene omnibus nescio quid non malum. Si accu-
sanda est inhumanitas, inhumani sunt; si ebrietas, ebriosi sunt; si falsitas, fallacissimi sunt;
si dolus, fraudulentissimi; si cupiditas, cupidissimi; si perfidia, perfidissimi. Impuritas eo-
rum atque blasphemia his omnibus admiscenda non sunt: quia illis quæ superius diximus
malis, aliarum gentium vitia, his autem etiam sua ipsorum vicerunt.

Ac primum, ut de impuritate dicamus: quis nescit, Africam totam obscœnis libidinum
tædis semper arsisse? non ut terram ac sedem hominum, sed ut Ethnam putes impudicarum
esse flammaram: nam sicut Ethna intestinis quibusdam naturæ feruentis ardoribus, sic
illa abominandis iugiter fornicationum ignibus eructauit. Nec volo hac in re assertioni-
bus meis credi; testimonium requiratur generis humani. Quis non omnes omnino Afros
impudicos generaliter sciat, nisi forte ad Deum conuersos, id est, fide & religione muta-
tos? Sed hoc tam rarum est ac nouum, quam rarum videri potest, quemlibet ganeonem
non esse ganeonem, aut quemcumque sæuum non esse sæuum. Tam infrequens est enim
hoc & inusitatum, impudicum non esse Afrum, quam nouum & inauditum, Afrum non
esse Afrum. Ita enim generale in eis malum impuritatis est, ut quicumque ex eis impu-
dicus esse deserit, Afer non esse videatur.]

At pauca sunt hæc, & parui ferme momenti esse quis dicet, si alia nefanda Afrorum sce-
lera considerarit, quæ idem auctor narrat, dum agit de capta ab eis barbaris deinde Car-
thagine; quæ nos suo loco dicturi sumus. Quod autem ad solutam nimis Afrorum libidinē,
quam aduersus eos adeo Saluianus exaggerat: certe quidē in hoc potissimū Patres eius pro-
uinciæ incubuisse visi sunt, ut habent eos continentia coercerent. Quantum enim eos putas
aduersus adulteros & incestuosos declamasse, cum & coniugalem torum mira coercuerint E
obseruantia? Videas (quod mireris) S. Augustinū^a suadere coniugibus a tempore Quadra-
gesimæ vsque ad octauā Paschæ abstinentiā ab usu coniugij, similiter & festiuis diebus; con-
testariq. euenire sæpe, ut si secus agerent, intemperantia coniugum nascerentur filij leprosi,
& arreptij, vel lunatici. Hinc rursus reperies ab eodem affirmari, triginta dies præscribi,
ne intrarent in ecclesiam, cum mulieres virum accipiunt: Insuper admonere, ne pollutus
nocturno phantasmate participet cum Fidelibus sacram communionem; sed, ut graue fa-
cinus, iuberē id ipsum expiari debere prius cordis compunctione, elemosyna, atque ie-
iunio. Hæc ex multis, quibus valeas considerare sanctissimos Patres non defuisse Africanos
æstuantem ardore libidinis Ecclesiastica coercere disciplina: simul & cognoscere possis (ut
dictum est) si in hæc adeo leuia ijdem Patres vehementer inueherentur; quid eos fecisse pu-
tandum aduersus adulteros & alios alias nefandas libidines admittentes: verumtamen
illos

AFRICANO-
RVM PECCA-
TA.

a Aug. de vit.
por. serm. 244.

A illos omni excusso iugo mandati, contemptaq. monitione, præcipites sese dedisse in gurgi-
tes turpitudinum. Vnde Dei vindicta factum est, ut dedignantibus sanctis obtemperare sa-
cerdotibus, iuste traditi sint barbaris enecandi, vel saltem in seruitutem redigendi.

Ceterum quod ad Saluianum spectat: ne putes eum, dum prauos mores Africanorum su-
gillat, ex paruis magna composuisse, quasi eloquentiæ arte amplificationibus rem exagger-
rans, ex paucis multa, vel ex minimis maxima reddere sit conatus: sed parcius dicas egisse,
dum his non leuiores intacta penitus prætermisit, nempe immensam multitudinem Dona-
tistarum a temporibus Constantini obstinatissima pertinacia in schismate perseverantium,
immania in se ipsos & in alios perpetrantium, qui nullo valuerunt curari remedio, quan-
tumlibet Imperatores edictis, & Episcopi scriptis & collationibus sæpissime ab ea mentis
duritie ipsos reuocare studuerint. Licet enim nonnulli vel metu pœnarū ex legibus Augu-
storū, vel aliter ad fidem & vnitatē Catholicam (ut superius ex Augustino dictum est) fue-
rint restituti: reliqui tamen in erroris obstinatione manserunt: adeo ut nec centum annorū
spatio Vuandalicæ persecutionis valuerit eorumdem ceruix ferrea perdomari: ut plane
secundum illud propheticum^a, in medio fornacis scoria argenti facti sint, non autem pur-
gati rubigine; sed tribulationis igne succensi, deteriores sint redditi. Quid memorem
Manichæos secreta in Africa habitantes latibula, sæpe detectos, sæpe eieptos, numquam
autem ad Catholicam fidē vere conuersos? Scatebat etiam Africa Arianis, quos cauendos
sæpe admonuit Augustinus. Blasphemij nominis Dei abundasse, inde colliges ex Augu-
stino^b, cum agit de morione blasphemantes lapidibus insectari solito.

Sed & idem S. Augustinus paucis his diebus, quibus, capta a Vuandalis Africa, super-
uixit, cum cladem barbaricam non nisi ob exundantem peccatorum copiam ipsos pati
testetur; iam in profundum illud scelerum eos peruenisse demonstrat, quod a diuina Scri-
ptura^c verbis illis significatur: Impius cum in profundum venerit peccatorum, contem-
nit.] Hinc illæ lacrymæ, cum ista gemens^d: Inter tantas (inquit) angustias & in ipso fi-
ne rerum posita est vniuersa prouincia; & quotidie frequenter spectacula. Sanguis ho-
minum quotidie funditur in mundo; & infantium voces crepitant in Circo. O planctus
omni mæstiria acceptior! O planctus omni mæstiria affligens cor! Libet flere. Plangimus,
dilectissimi, & illos & nos: quia & nos digni sumus, qui cum talibus merito flagelle-
mur, &c.] Inferius vero de idololatriam adhuc sectantibus, consentientia his quæ ex Sal-
uiano suo loco dicuntur, ista subinfert: An non sacrificauit, qui imagines idolorum per no-
ctem ludentes (quod Nocturnum vocant) libentissime spectauit? Sacrificauit, prorsus
sacrificauit, & quod peius est, non tauri, vel cuiuslibet pecoris aliquam victimam, sed ipsam
animam hominis pretiosam. In hoc tam nefando sacrificio non vnus vel pauci accusan-
tur: tota hoc ciuitas fecit, quæ tota consensit: nec ab hostibus, nec a barbaris, sed a se
ipso omnis homo in anima se occidit videndo, consentiendo, non prohibendo: omnes re-
mansimus rei: & dum nolumus pacem ciuitatis turbari peruersam, pacem quam desidera-
mus, non accipimus rectam. contemnimus pacem seruare bonorum morum, & perijt pax
temporum nostrorum.] hæc & alia plura Augustinus, suos Hipponenses ad pœnitentiam
cohortatus, quam & agere negligebant: nam idem ipse hæc ad eos, ipso orationis exor-
dio: Admonet Dominus Deus noster, non nos debere negligere nostra peccata, quando
talem demonstrat iram suam: ipse quippe iuste punit nocentem, quia nullum inuenit pœ-
nitentem.] Sed de ijdem rursus cum de Hipponensis ciuitatis obsidione agemus.

Accidit plane Africæ, quod Deus per Ezechielē populo Israel fuerat comminatus: ni-
mirum, quod impudicitij suis ipsum mirū in modum ad iracundiam prouocassent, missu-
rum se fore prædixit in eos hostes, qui cloacas ipsorum libidinum exhaurirent, cum ait^e:
Dabo te in manus eorum, & destruent lupanar tuum, & demolientur prostibulum tuum.]
Nam de Vuandalis vastantibus Africam idem qui supra Saluianus ista subiecit^f, dum li-
cet Vuandalorum detestetur superbiam, fastumq. barbaricum, eorumdem tamen prædi-
cat castitatem, quam, inuitos licet, ijdem cogere, sero saltem discere Africanos. Ait
enim: Sufficere igitur ad laudem eorum hæc possunt talia, etiamsi alia non dicam. Abo-
minati enim sunt virorum impuritates: plus ad hæc addo: abominati etiam feminarum:
horruerunt lustra ac lupanaria; horruerunt concubitus, contactusq. meretricum. Num-
quid hoc credibile vllis videri potest, Romanos hæc admisisse, barbaros horruisse?] &
paulo inferius: Grande est profecto quod dicimus, grande ac supereminens. Quis cre-
dat Vuandalos in ciuitatibus Romanis ista fecisse? Remota quippe est ab illis omnis car-
nis

a Ezech. 22.

b Aug. de peccat.
merit. & remis.
lib. 1. c. 22.

c Prouer. 18.

d Aug. serm. de
semp. barbar.

e Ezech. 16.

f Saluian. de ve-
no iudic. lib. 7.

nis impuritas. At quomodo remota? non sicut remoueri aliqua a Romanis solet, qui statuunt non adulterandum, & primi adulterant: statuunt non furandum, & furantur, &c.] ac subinde: Non tales ergo isti, de quibus loquimur, barbari ad emendam nostrarum turpitudinum labem extiterunt. Abstulerunt enim de omni Africa sordes virorum mollium, contagiones etiam horruere meretricum, nec horruerunt tantum, aut temporarie submouerunt, sed penitus iam non esse fecerunt. O pie Domine, o Saluator bone, quantum efficiunt per te studia disciplinæ, per quæ mutari possunt vitia disciplinæ, sicut ab illis scilicet immutata sunt.

At quomodo immutata? Interest enim, non solum effectus rerum, sed etiam effectuum causas dicere. Difficile quippe est, impudicitiam verbo aut iussione tolli, nisi fuerit ablata: & difficile est, pudicitiam verbo exigi, nisi fuerit exacta. Quod isti utique scientes, sic impudicitiam summouerunt, quod impudicas conseruauerunt, non interficientes mulierculas infelices; ne vitiorum curam crudelitate respergerent; & dum peccata auferre cuperent, ipsi in peccatorum refecatione peccarent. sed ita errantes emendauerunt, ut factum eorum medicina esset, poena non esset. Iusserunt siquidem & compulerunt omnes ad maritalem torum transire meretrices: scorta in connubia conuerterunt, implentes scilicet Apostoli dictum atque mandatum: Et ut vnaquæque mulier virum habeat suum, & vnusquisque vir coniugem suam. Addiderunt quoque ad libidinem comprimendam seueras pudicitia sanctiones, decretorum gladio impudicitiam coercentes, ut puritatem scilicet vtriusque sexus & domi connubij seruet affectus, & in publico metus legum; ac sic duplici præsidio castimonia niteretur, cum & intus esset quod amaretur, & foris quod timeretur.

Leges quidem illorum nequaquam illis sunt legibus consentaneæ, quæ ita partem improbitatis remouent, ut partem obscœnitatis admittant; ut Romana illa decreta, quæ scortationes quidem ab alienis vxoribus remouerunt, ad omnes autem solitarias passim admiserunt; adulteria vetantes, lupanaria ædificantes: timuerunt videlicet, ne minus casti homines & puri essent, si ab omni eos penitus impuritate prohiberent. At non ita isti, de quibus loquimur, qui sic inhibuerunt scorta & adulteria, qui & feminas nullis voluerunt esse feminas, nisi maritis suis.] ac demum multa locutus in detestationem fornicationem probantium, ista ad finem addit: Erubescamus, quæso, & confundamur. Iam apud Gothos impudici non sunt, nisi Romani: iam apud Vuandalos nec Romani: tantum apud illos profecit studium castimonie, tantum seueritas disciplinæ, non solum quod ipsi casti sint; sed (ut rem dicamus nouam, rem incredibilem, rem pene etiam inauditam) castos etiam Romanos esse fecerunt. Si infirmitas id humana pateretur, exclamare super vires meas cuperem, ut toto Orbe resonarem: Pudeat vos, Romani vbique populi, pudeat vitæ vestra: nullæ pene vrbes lustris, nullæ omnino impuritatibus vacant, nisi illæ tantum, in quibus barbari esse cœperunt. Et miramur si miseri, qui tam impuri sumus: miramur si ab hoste viribus vincimur, qui honestate superamur: miramur si bona nostra possident, qui mala nostra execrantur. nec illos naturale robur corporum facit vincere, nec nos naturæ infirmitas vinci: nemo sibi aliud persuadeat, nemo aliud arbitretur: sola nos morum nostrorum vitia vicerunt.] hætenus Saluianus: ut plane omnibus perspicuum esse possit Dei consilium, quo tradiderit Africanos in manus immanium barbarorum. Porro qui ista deplorauit Saluianus, magni nominis Episcopus sui temporis fuit, laudaturque ab Eucherio Episcopo Lugdunensi, simul cum Vincentio, quos sanctos viros eloquentia & doctrina eminentes fuisse tradit in præfatione ad libros de Quæstionibus veteris ac noui Testamenti, quos ad Salonium inscripsit, ad quem etiam Saluianus eosdem suos commentarios dedit. Fuit autem ipse Salonius Viennensis Episcopus. De Vuandalorum vero in Africam progressu hæc Victor habet:

Transiens igitur quantitas vniuersa, calliditate Geiserici* ducis, ut famam terribilem suæ faceret gentis, illico statuit omnem multitudinem annumerari, vsque ad illam diem, quam huic luci yterus profuderat ventris. Qui reperti sunt, senes, iuuenes, paruuli, serui, vel domini, octuaginta millia numerati. Quæ opinio diuulgata vsque ad hodiernum, a nescientibus tantus numerus æstimatur, cum sit nunc exiguus & infirmus. Inuenientes igitur pacatam quietamque prouinciam, speciositatem totius terræ florentis quaquauersum, impietatis agminibus impendebant, deuastando depopulabantur, incendio & hominibus totum exterminantes; sed nec arbutis fructiferis omnino parcebant; ne forte quos

antra

antra montium, aut prærupta terrarum, vel seclusa quæque occultauerant, post eorum transitum illis pabulis nutrentur: & sic eadem atque iterum tali crudelitate furentibus, ab eorum contagione nullus remansit locus immunis.] hæc Victor: quæ autem in sacra loca, sacrasque perionas admiserint, ex eodem auctore inferius dicturi sumus. Erat autem Africanorum haud exiguus numerus, qui bonis expoliati ad loca munita se receperunt: quos suis Hipponensibus commendans S. Augustinus in concione tunc habita, hæc in fine: Abundant peregrini, captiui, & spoliati. Facite vobis amicos ex mammona iniquitatis.]

Hoc ipso tempore, quidnam pastoribus populorum faciendum esset, fugiendum ne, vel vna cum ceteris Vuandalorum opperiri catenas & gladios: cum hac de re controuersia verteretur, duo Episcopi consuluerunt S. Augustinum: quorum alter fuit Quoduult-deus Episcopus Carthaginensis, quem his temporibus post Aurelium sedisse Carthagine Victor tradit: hic ille ad quem diaconum haud pridem S. Augustinus de Hæresibus librum conscripserat. Alter vero fuit Honoratus Antistes Thabennensis Ecclesiæ, cuius Possidius meminit, necnon de consultatione Quoduultdei: ad quem quæ rescripserit, idem Augustinus ad eundem Honoratum scribens, ita meminit: Charitati tuæ misso exemplo epistolæ, quam fratri Quoduultdeo nostro coepiscopo scripsi, putabam me hoc onere caruisse, quod mihi imposuisti, quærendo consilium, quid in his periculis, quæ tempora nostra inuenerunt, facere debeatis. Quamuis enim epistolam illam breuiter scripserim, nihil tamen me prætermisisse arbitror, quod & respondenti dicere, & quærenti audire sufficeret. Quandoquidem dixi, nec eos esse prohibendos, qui ad loca (si possunt) munita migrare desiderant; & ministerij nostri vincula, quibus nos Christi charitas alligauit, ne deterramus Ecclesias, quibus seruire debemus, non esse rumpenda. Ista sunt quidem verba, quæ in illa epistola posui.] hæc Augustinus, qui ad ipsum Honoratum de his ea epistola fusiohem habet tractationem.

Quid vero interea egerit Bonifacius, qui Vuandalos prouocarat in Africam, Procopius narrat his verbis: Interea Romæ amici Bonifacij facinus considerantes, quem semper in officio perseuerantem cognouerant, satis admirari non poterant. Nonnulli iussu Placidia Carthaginem delati, eundem conueniunt. Vbi vero Actij insidias ac litteras ab eo exhibitas accipiunt, statim reuersi, Placidia rem omnem deferunt, Bonifacium non sua, sed aliena culpa errasse dicunt. Illa animo perculsa, cum Actio quidem dissimulauit, nec quicquam eorum quæ contra Imperatorem gesta erant, probro obiecit, quod exercitus rerumque summam in potestate haberet, & res in discrimine iam esset. Verum Bonifacij amicis omnia communicauit; de Actij fraude vehementer conqueritur. Iurat sese æquam Bonifacio fore, si illi rem animo detrectare, tum rem Romanam a barbaris perditum iri non permittere, persuadeant. Hæc vbi ille accepit, facti illico poenitens, & initam iam societatem detestans, Vuandalos multis millibus nummum tentare cœpit, uti ex eo loco discederent. Quod cum minime auscultarent, quin probris potius insultare viderentur, necesse fuit ad manus venire. Victus Bonifacius Hipponem Regium se recepit, ciuitatem Numidia maritimam ac munitissimam. Hanc Vuandali, Genferico duce, exercitu admoto, obsederunt. Guntharius iam decesserat, a fratre (ut putatur) interfectus. Vuandali autem illum potius dicunt in Hispania a Germanis captum, paloque infixum, iam in Africa Genferico res gerente.] Porro ille legitimus filius & regni successor erat, Genfericus autem frater nothus. Illum vero quem Procopius nominat Guntharium, Isidorus Gundericum appellat, fratremque Genferici: sed nequaquam a fratre interfectus, sed (ut ait Isidorus) cum capta Hispali irreuerenter in eius ciuitatis ecclesias manus extenderit, mox Dei iudicio a dæmone correptus interiit. Additque Genfericum ex Catholico esse factum apostatam. hæc ex Isidoro. Hic fuit præsentis anni in Africa rerum status: cetera autem sequenti anno pro temporis ratione dicemus. Meminit quoque Possidius de Bonifacio a Vuandalis superato, & ad Hipponense præsidium confugiente. Quantam vero Vuandali, Bonifacio victo, intulerint Africæ cladem, dicemus inferius.

Cur autem detrectauerit in Aetium malorum horum omnium auctorem vlcisci Placidia: præter illa quæ ex Procopio diximus, nempe quod vires exercitus in manu eius positæ essent; additum est, quod hoc anno agens cum exercitu in Gallijs, pugnans aduersus Francos, rem bene gessit. nam sub iisdem Conff. inquit S. Prosper in Chronico: Pars Galliarum propinqua Rheno, quam Franci possidendam acceperant, Aetij Comitum armis

a Aug. serm. de
scmp. barbar.
b Luc. 16.

CONSULTA-
TIO AFRICA-
NORVM EPI-
SCOPORVM,
AN FUGIEN-
DVM.
c Vict. de pers.
Vuand. lib. 1.

d Possid. in Vr.
S. August. c. 30.
e August. epist.
180.

f Procop. de bel.
Vuand. lib. 1.
DETECTIS
DOLIS AETII
BONIFACIUS
RECEdit A
VVANDALIS.

BONIFACIUS
VINCITVR A
VVANDALIS.

g Isidor. in hist.
Vuand.

AETIUS VIN-
CIT FRAN-
COS.

a 1. Cor. 7.

b Victor de pers.
scmp. Vuand. lib.
1. in præf.
* Geiserici

mis recepta est.] hæc ipse, eadem Cassiodorus sub iisdem Consulibus, Sidonius quoque Apollinaris in Panegyrico de Consulatu Maioriani, qui sub Aetio tunc eques aduersus eisdem Francos pugnavit ad vicum Helenam. Nam bene vsus Aetius opportunitate temporis, adortus ex improviso Francos choreas ducentes in nuptijs cuiusdam nuptæ Franco claræ puellæ, & eā cepit, & ceteros in fugā egit, nouo casu metuq. percussos. Per simili plane modo olim Fracos imparatos offensus, leui negotio, a Iuliano Apostata superatos fuisse, Ammianus affirmat^a. Præerat hoc tempore Francis Clodio. Hæc narrans Sidonius Apollinaris, describit pariter Francorum corporis cultum. sed hæc relinquimus otiosis.

^a Ammian. lib. 20.

Illud de Francis non prætereatur, tam a Gentilibus quam a Christianis antiquis scriptoribus ipsos dici fidifragos: nam de eis Vopiscus in Proculo: Francis familiare est, ridendo fidem frangere.] id ipsum Saluianus^b sapius. Sed ita quidem ipsi, cum adhuc essent idololatræ, & humanas cæderent hostias, a quibus (vt Procopius auctor est^c) nec statim vt facti sunt Christiani, omnino recesserunt. Tandem vero ex cultu penitus Christianis moribus, eo religionis & fidei atque constantiæ prouenire, vt inter Christianos omnes & obseruantissimos fidei populos inuenti sint maxime pijs atque fideles defensores Ecclesiæ, custodesq. Catholicæ veritatis & disciplinæ. At quod de Francis dicimus, de alijs quoque dicendum est nationibus, quæ antequam fidem Christianam susceperint, deprauatis constat fuisse moribus: vbi autem sacro sunt imbuti baptismo & Christiano signati caractere, nouum hominem sunt induti, qui creatus est secundum iustitiam & sanctificationem, ipsum inquam Christum Dominum nostrum, iure dicente Apostolo^d: Quicumque baptizati estis, Christum induistis.] At hæc de gentibus barbaris, ferilibus assuetis moribus, per Euangelium redditis mansuetis & pijs, pluribus agit Theodoretus in libro de Legibus: vt vel ex hoc vno cernere perspicuo liceat veritatem Catholicæ fidei; cum hoc minime sit inuenire apud hæreticos, penes quos tantum abest vt Gentiles vniquam ad vitam ex cultiore perduxerint, vt ipsimet ex quo a vera pietate & sinceritate Catholicæ fidei defecerunt, redditi sint barbaris omnibus crudeliores, nequioresq. cunctis gentibus Deum verum ignorantibus: quantumlibet vsque ad tempus conati sint nonnulli ipsorum tegere lupum ouina pelle. Sed lupo semper lupo, cum offertur occasio, perspicuus cunctis ostenditur. Id quidem de Francis, de quibus est sermo, nostro tempore satis euidenter apparuit: dum si de vere Catholicis agitur, vix in orbe Christiano sit inuenire illis æquales probitate atque constantia: si de impietate subuersis & conuersis in hæreses, haud facile sit reperiri hæreticos his nequiores. Clamant hæc lapides. Sed reliqua prosequamur.

^b Saluian. lib. 4. & 7.
^c Procop. de bell. Goth. lib. 2.

^d Galat. 3.

Quod ad statum pertinet Ecclesiarum Galliarum, Narbonensis scilicet & Viennensis: turbatum illum fuisse ab innouatoribus, ex litteris Cælestini ad Episcopos qui illis præerant datis hoc anno, mense Iulij, potest intelligi: emeruisse nimirum nouatores quosdam, qui in vestitu clericorum nouum usum inducerent, nempe vt incederent palliati, præcincti renibus, eo quod Dominus in Euangelio suos admonuisset, dicens^e: Sint lumbi vestri præcincti, &c.] Reprehendit igitur hos Cælestinus, vetuitq. ne nouus atque diuersus ab eo qui hætenus vsui fuisset, induceretur clericorum habitus, sed illum quem a maioribus accepissent, retinerent, nec a peregrinis clericis peregrinum acciperent usum vestium; quod præstaret, moribus magis quam indumentis sacerdotalem præferre decorem. Redarguit etiam eos, quod petentibus in fine vitæ negarent poenitentiam; necnon quod ad sedem Episcopalem ab eis laici prouecti fuerint & criminosi, exprobrans factam ab illis Danielis cuiusdam ad Episcopatum contra ius fasq. promotionem. Cuiusnam facinoris iste ab Orientalibus accusatus fuisset, eadem Cælestinus epistola narrat his verbis^f:

DE HABITU CLERICORVM NOVA INVENTIO.
^e Luc. 12.

^f Cælest. epist. 1.

DE DANIELE FACINOROSO EPISCOPO ORDINATO.

Daniel enim, nuper missa relatione ex Orientalibus ad nos partibus, ab omni quod tenuerat virginum monasterio, nefarijs est obiectionibus accusatus: multa a multis obiecta flagitia. In quam lateret terrarum parte, quæsitus est: vt si suæ innocentia consideret, contra se iudicium postulatum minime declinaret. Missæ sunt ad Arelatensem Episcopum per Fortunatum subdiaconum nostrum præceptiones, vt ad iudicium Episcopale destinaretur. Tantis grauatus testimonijs, tanta facinorum accusazione pulsatus, sacrarum (vt dicitur) virginum pollutus incestu, Episcopus asseritur ordinatus.] & paulo post: Sacerdoti nomini absit iniuria: facilius est, vt hanc dignitatem tali dando ipse amiserit ordinator, quam eam ordinatus obtineat, &c.] hæc ex multis satis ad exprimendam consuetam iudiciorum praxim, quomodo maioris momenti causæ ab Orientalibus etiam deferri solerent ad Romanum Pontificem. Ad postremum autem ista subdit: Massiliensis vero Ec-

ro Ec-

ro Ecclesiæ sacerdotem, qui dicitur (quod dictu nefas est) in necem fratris sui taliter gratulatus, vt huic qui eius sanguine cruentatus aduererat, portionem cum eo habiturus occurreret: vestro cum audiendum collegio delegamus.] hæc ipse, alludens plane ad Arelatensis Episcopi Patrocli necem, de qua superius ex Prospero dictum est. Sed iam de rebus Occidentalibus satis.

Quod vero ad Orientalis Ecclesiæ statum spectat: sub iisdem Consulibus Felice & Tauro, quarto Idus Aprilis, susceptum in locum Sisinnij Constantinopolis Episcopi Nestorium presbyterum Antiochenum ex monacho, Socrates tradit^a. Quod enim olim ab eadem Ecclesia Antiochena sanctissimum atque doctissimum nata fuisset Antistitem S. Ioannem Chrysostomum Constantinopolitana Ecclesia, inde alium illi similem acceptura post aliquot annorum spatium, mira omnium consensione, Nestorium delegit: eiusmodi enim illorum fuisse consilium, testatur Cassianus suorum temporum scriptor, cum ait hæc in Nestorium^b: Quia de Antiochena Ecclesia te sibi sumeret sacerdotem, ex qua illum (nempe Ioannem) ante prælegerat; recepturam se in te credidit, quicquid in illo habere desisset.] quod præcipue factum scias Theodosij Imperatoris impulsu. Sed quomodo, quandoque electio Nestorij facta sit, Socratem audiamus ita dicentem^c: Post mortem Sisinnij, visum est Imperatori propter homines inanium rerum appetentes, neminem ex illa Ecclesia (licet multi Philippum, complures Proclum designatum cuperent) ad Episcopatum illum eligere, sed aduenam Antiochia accersere constituit. Erat namque illic Nestorius ex Germanicia oriundus, voce in primis sonora, linguaq. disertata; & ob eam causam tamquam ad docendum populum admodum accommodatus, de illorum sententia accersitur.]

^a Socrat. lib. 7. c. 24.
NESTORIVS CREATOR EPISCOPVS CONSTANTINOP.
^b Cassian. de Incarn. lib. 7.

^c Socrat. lib. 7. c. 29.

Si Nestorij maiorum genus spectes, certe quidem ab impijs impius prognatus est. Etenim testatur de eo Suidas, fuisse nepotem Pauli Samosatani nefandi hæresiarchæ: cuius errores iam penitus obliuioni mandatos ipse instaurare conatus est, tempus opportunum opperiens. Dum enim in suo monasterio S. Euprepij apud Antiochiam sito versatus est, nihil antiquius habuit, quam vt simulata sanctitate magnam sibi apud omnes conciliaret gratiam, & occuparetur inde, quem est consecutus, honorem: Nam trimestri spatio percurso (subdit Socrates) Antiochia Constantinopolim deducitur Nestorius: qui quamquam a plebisque ob temperantiam laude & prædicatione efferebatur: tamen quales præterea eius mores fuerint, primus illius doctrinæ exorsus prudentibus viris satis demonstravit.

Nam simulac Episcopus quarto Idus Aprilis ordinatus fuit, Felice & Tauro Consulibus, extemplo cum orationem apud Imperatorem haberet, hanc sententiam, quæ multis in ore est, coram vniuerso populo protulit: Mihi, o Imperator, terram hæreticis tu purgatam tribue, & ego tibi cælum tribuam. Tu mihi in profligandis hæreticis subueni, & ego tibi in profligandis Persis subueniam. Hæc verba, quamuis illi quibus odio habebantur hæretici, lubentes audierint: tamen his qui ex oratione nouerunt de interiore mentis cogitatione coniecturam facere, neque eius animi leuitas, neque inuerecundia, neque præterea inanis gloriæ cupiditas, præsertim cum ne minima quidem mora interposita eiusmodi voces tam temere profunderet, obscura esse potuit. Immo vero, etiamsi illud in prouerbij consuetudinem abiit, dicere liceat, neque aquam ciuitas iam degustauerat, cum homines acerbe & grauitate persequi aggressus est.] hæc ipse.

DE PELLEN- DIS HAERETICIS NESTORII DICTVM.

Sed concitum contine gradum, lector, ne pedibus cito abeas in sententiam Socratis, dum ita primū inuehitur in Nestorium ob huiusmodi sibi visum temere dictum. Cur enim displicerint ista Socrati, dicam: tu arbiter esto. Non quidem ex his reprehensibilis Nestorius videri debuit, quod de hæreticis profligandis Episcopali egerit libertate, vigoreq. sacerdotali sententiam illam dixerit; nec quod in hæreticos primo bellum indixerit, meruit reprehensionem. Quid enim in optimo quoque pastore, qui præficitur gregi, magis desiderari debet, quam vt ingruentes lupos arceat? Cur præterea temeraria, vanaq. & inflata factu sententia illa cum pollicitatione victoria aduersus barbaros obtinenda, si ante ab eo fuerint Ecclesiæ perduelles expulsi, videri possit; si id a Deo præstari solere, cum talia ab Imperatore facta præcedunt, & vetera & recentia exempla clamarent? Sed quod vna cum alijs hæreticis ex ea sententia exagitandi quoque fuerint Nouatiani, quos & idem Nestorius magnopere insectatus est; inde plane accidit, vt Nouatianus ipse Socrates, eadem expertus verbera, verbis illis ipsum inceserit. Sed audi quod subdit:

Quinto die postquam erat Episcopus designatus, dum ecclesiā Arianorum, in qua clam & ex occulto preces fundebant, demoliri institueret: eos ad tantam adegit vecordiam, vt cum

NESTORIVS
HAERETICVS
INSECTA-
TVR.

cum ecclesiae vastationem cernerent, ipsi etiam facibus iniectis eandem succenderent. **A** Quod quidem incendium aedes vicinas depascens, penitus absumpsit. Ex qua re tumultus in ciuitate concitatus est, Arianiq. ad vlsciscendum parati. Verum Deus vrbis conseruator non passus est malum longius serpere. De cetero vero non haeretici modo, verum etiam eiusdem cum eo fidei fautores, Nestorium incendiarium vocauerunt. Nec hoc pacto acquieuit; sed dum contra haereticos machinas struebat, ciuitatem (quantum in eo erat) profusus euertit. Quinetiam Nouatianos diuexare aggreditur, inde impulsus, quod Paulus eorum Episcopus ob pietatem tanta fama celebritate fuit. Verum Imperator admonitionibus conatum eius repressit. Quibus autem incommodis eos qui festum Paschatis ad decimumquartum diem mensis celebrant, in Asia, Lydia, Caria affecerit, & quam multi Miletis & Sardis seditione propter eum conflata interierint, mihi omittendum arbitror.] haec Socrates. & hinc illae lacrymae.

Porro de ordinatione Nestorij scripserunt ex more Episcopi, qui eius interfuerunt ordinationi, ad Caelestinum Romanum Pontificem, multis vitam & doctrinam Nestorij praedicantes. Testantur id quidem ipsius Caelestini Papae litterae ad Nestorium datae, ubi ait: Leticificauit animam nostram venientium enarratio nunciorum, quam mox firmavit eorum, qui interfuerunt ordinationi tuae, relatio collegarum: qui tibi testimonij tantum detulerunt, quantum ferri huic debuit, qui aliunde videbatur electus. Tanta ante opinione vixisti, vt tuis te aliena ciuitas inuideret.] haec Caelestinus: eadem ferme Cyrillus^a Alexandrinus, cum & ipse ab iisdem Episcopis de ordinatione Nestorij litteras accepisset plenas cumulatq. immensis eius praconijs. & id quidem illi haud (vt fieri solet) adulatione, sed tum ex eius vita (vt fama erat) antea bene instituta, tum ex alacritate illa quam ipso sedis initio praesetulit in hostes Ecclesiae insectando. Vtinam hisce ipse se Nestorius continuisset limitibus: certe quidem omni laude ob eam causam celebrandus fuisset. Quid enim magis proprium Orthodoxi Antistitis est, quam Orthodoxam praedicare doctrinam, omnesq. haereses (si posset) penitus profligare, radicitusq. conuellere?

Theodosius igitur sua sponte currens ad insequendos haereticos (vt vidimus ex diuersis legibus, singulis ferme annis aduersus eos datis) calcaribus iam ad cursum vehementius excitatus, eiusmodi aduersus eos edidit hoc anno, mense Maij sanctionem^b, Nestorij haud dubium persuasione commotus:

Imp. Theodosius & Valentinianus AA. Florentio Praefecto Praet. Haeticorum ita est reprimenda insania, vt ante omnia, quas ab Orthodoxis acceptas tenent vbicumque ecclesias, statim Catholicae Ecclesiae tradendas esse non ambigant: quia ferri non potest, vt qui nec proprias habere debuerant, ab Orthodoxis possessas, aut conditas, suaq. temeritate inuasas vitra detineant. Dein vt si alios sibi adiungant clericos, vel (vt ipsi aestimant) sacerdotes; decem librarum auri multa per singulos ab eo qui fecerit, & qui fieri passus sit, vel si paupertatem praetendant, de communi clericorum eiusdem superstitionis corpore, vel etiam donarijs ipsis extorta, nostro inferatur arario. Post haec, quoniam non omnes eadem austeritate plectendi sunt: Ariani quidem, Macedonianis, Apollinarianis, quorum hoc est facinus, quod nocenti meditatione decepti credunt de veritatis fonte mendacia, intra nullam ciuitatem ecclesiam habere liceat. Nouatianis autem & Sabatianiis omnis inuouationis adimatur licentia, si quam forte tentauerint. Eunomiani vero, Valentiniani, Montanistae, seu Priscillianistae (sic dicti a Priscilla, non autem a Priscilliano) Phryges, Marcianistae*, Borboriani, Massaliani, Euchitae*, siue Enthusiastae, Donatistae, Audiani, Hydroparastatae, Ascodrogitae, Photiniani, Pauliani, Marcelliani, & qui ad vnam vsque scelus nequitiam peruenerunt Manichaei, nusquam in Romano solo conueniendi, orandiq. habeant facultatem, Manichaeis etiam de ciuitatibus pellendis.

Quoniam nihil omnibus relinquendi loci est, in quo etiam ipsis elementis fiat iniuria: nulla his penitus praeter cohortalinam in prouincijs, & castrensium, indulgenda militia: nullo donationis faciendae inuicem, nullo testamenti, aut voluntatis, vltimae penitus iure concesso: cunctisq. legibus, quae contra hos, ceterosq. qui nostrae fidei refragantur, latae sunt, diuersisq. promulgatae temporibus, semper viridi obseruantia valituris, siue de donationibus in haeticorum factis ecclesijs, siue ex vltima voluntate rebus qualitercuque relictis, siue de priuatis aedificijs, in quae domino permittente vel coniuente conuenerint, venerandae nobis Catholicae vendicandis Ecclesiae; siue de procuratore, qui hoc neficiente domino fecerit, decem librarum auri multam & exilium, si sit ingenuus, subitu-

ro; me-

NESTORII
EXORDIA
LAUDATIS-
SIMA.

^a Cyril. epist. ad
Theod. tom. 5.
Concil. Ephes.
epist. 1. 2.

^b l. 65. de haeret.
Cod. Theod.

LEX THEO-
DOSII AD-
VERSUS OM-
NES HAERE-
TICOS.

D'YVERSIS
POENIS HAE-
RETICI EXA-
GITATI.

* Marcionitae
* Euchitae

Arro; metallum vero post verbera, si feruili conditionis sit: ita vt nec in publico conuenire loco, nec aedificare sibi ecclesias, nec ad circumscriptionem legum quicquam meditari valeant; omni ciuili & militari, Curiarum etiam & Defensorum & Iudicum sub viginti librarum auri interminatione prohibendi auxilio. Illis etiam in sua omnibus manentibus firmitate, quae de militia, & donandi iure, & testamenti faciendi vel negandi penitus, vel in certas vix concessa personas, poenisq. varijs de diuersis sunt haeticis promulgata: ita vt nec speciale quidem beneficium aduersus leges valeat impetratum. Nulli haeticorum danda licentia, vel ingenuos, vel seruos proprios, qui Orthodoxorum sunt initiati mysterio, ad suum rursus baptismum deducendi: nec vero illos quos emerint, vel qualitercumque habuerint, necdum suae superstitioni coniunctos, prohibendi Catholicae sequi religionem Ecclesiae. Quod qui fecerit, vel cum sit ingenuus, in se fieri passus sit, vel factum non detulerit, exilio & decem librarum auri multa damnabitur, testamenti & donationis faciendae vtrique deneganda licentia. Quae omnia ita custodiri decernimus, vt nulli Iudicum liceat delatum ad se crimen minori aut nulli coercionis mandare, nisi ipse id pati velit, quod alijs dissimulando concesserit. Dat. III. Kalend. Iunij, Constantinopoli, Felice & Tauro Conss.] haec Theodosius, inferuens in comprimendis haeticis noui Antistitis incenso desiderio, cuius impulsu etiam turpes personas coepit exagitare. Si quidem aduersus lenones, qui inuitas prostituere feminas, rescriptum dedit^a. Ista quidem omnia ex sententia Nestorij, impulsuq. eius a Theodosio sancita, seu potius inuata, ea quae superius dicta sunt facile persuadent.

Sed illud diligenter obserua, in toto nuper recitato catalogo haeticorum, nullam penitus haberi mentionem Pelagianorum; qui in primis, vtpote his temporibus vigentes, & sub Attico Episcopo ante damnati Constantinopoli, fuerant nominandi, & acriori supplicio coercendi: vt ex his probe intelligas Nestorium ipsum fauisse Pelagianis. Confirmatur id quidem ex eo, quod Caelestinus Papa in epistola post sequentem annum ad ipsum Nestorium data queritur de ipso, quod Pelagianos haeticos a se Roma expulsos, receperit Constantinopoli. Nestorianos quidem ex Pelagianis esse prognatos, quae dicta sunt superius ex Cassiano de Leporio, & quae dicuntur inferius, satis perspicue demonstrabunt.

Quid praeterea acciderit, cum hoc tempore Nestorius totus esset in persequendis haeticis, Socrates narrat his verbis^b: Nestorius autem, quoniam multa contra Ecclesiae consuetudinem moliebatur, sibi propterea grauissimum odium peperit, sicut euentus rerum ab eo gestaru satis declarat. Germiae vrbis Helleponti Episcopus Antonius, Nestorij ferocitati in haeticis profligandis obsecutus, Macedonianos grauiter exagitare conabatur: & quo se excusaret, mandatum a Patriarcha (Episcopo scilicet Constantinopolitano) se de ea re accepisse simulabat. Itaque Macedoniani etsi ad tempus se vexari passi sunt; postea tamen vbi Antonius eos acerbius insectabatur, non amplius illam iniuriarum molem tolerare potuerunt: sed tam caeco animorum impetu ferebantur, vt libidine vlsciscendi aequo & bono praelata, per viros ad eam rem missos Antonium occidendum curarent. Hoc scelus a Macedonianis patratum, tamquam materia ad incendendam Nestorij ferociam fuit. Quare Macedonianis vna ecclesia Constantinopoli extra vetera vrbis moenia sita, altera Cyzici, aliae praeterea complures, quas in agris Helleponti tenebant, ablatae fuerunt. Vnde nonnulli eorum ad Ecclesiam reuersi, fidei Consubstantialis assenserunt.] haec Socrates, eademq. Marcellinus in Chronico paucis refert.

Sed iam de Nestorio lugubrem aggrediamur enarrare tragaediam hoc anno ordiri coeptam; de qua haec S. Prosper sub iisdem huius anni Consulibus^c: Nestorius Constantinopolitanus Episcopus nouum Ecclesiae molitur errorem inducere, praedicans Christum ex Maria hominem tantum & non Deum natum, eiq. diuinitatem collatam esse pro merito. Huic impierati praecipue Cyrilli Alexandrini Episcopi industria & Papae Caelestini repugnat auctoritas.] haec Prosper. Sic videas hominem maxime impium, quo tempore alias haereses persequi aggreditur, tetriorem haeresim introducere in Ecclesiam. Liberatus^d quoque diaconus hoc anno sub dictis Consulibus ortum ponit nefandae haereticis.

Sed vnde haeresis ista profluxerit, accurate intuentum est. Deducit eam Cassianus^e e sacculentis fontibus Ebionaeis, deriuatq. per lutulentos ipsorum cuniculos, qui Christi negauerunt diuinitatem: demum vero per Pelagianorum esse perductam cloacas tradit. At contra Socrates, qui se in Nestorij libris versatum dicit, contrarium affirmare videtur, dum haec ait^f: Nestorius autem apud complures venit in opinionem, quod Dominum, hominem solum

^a l. 2. de lenon.
Cod. Theod.

NESTORIVS
FAVOR PE-
LAGIANO-
RVM.

^b Socrat. lib. 7.
c. 31.

ANTONIUS
EPISCOPVS
OCCIDITVR
A MACEDO-
NIANIS.

^c Prosp. in Chron.
DE ORTV NE-
STORII HAE-
RESIS.

^d Liberat. diacon.
Breniar. c. 2.
^e Cassian. de Incarn.
f. 1. lib. 1.
NESTORIVS
QVOS SECV-
TVS HAERE-
SIARCHAS.
^f Socrat. lib. 7.
c. 32.

solum esse assereret, quodq. Pauli Samosatani & Photini opinionem in Ecclesiam introducere niteretur. Atqui de hac re tanta certatio & tumultus ciebatur, vt generali Concilio ad eum sedandum opus esse videretur. Ego vero dum libros a Nestorio editos lego, hominem reperio imperitum & doctrinæ penitus expertem: hocq. vere & ex animo dico. Nam neque odio in illum incensus, eius vitia recordatione renouare; neque vt quibusdam gratificer, pauciora quam reperi, commemorare decreui. Nestorius, meo quidem iudicio, neque Paulum Samosatenum, neque Photinum imitatur; neque denique Dominum hominem solum esse dicit; sed vocem dumtaxat, Deiparam, tamquam laruam reformidans, declinat: hocq. illi præ insigni inscitia & ignoratione contigit. Nam tametsi natura lingua erat diferta, & propterea doctus putabatur, tamen re vera imperitus fuit. Quinetiam veterum interpretum scripta perdiscere dedignatus est: linguæ enim volubilitate & elegantia insolenter se efferens, tum veteres prope neglexit, tum se ipsum omnibus antecellere existimauit, &c.] hæc Socrates; qui & subdit, vocem Deiparam ab antiquis Patribus vsurpatam, atque adeo ab ipsis etiam Arianis assertam, nempe inter alios ab Eusebio Cæsariensi, cuius citat auctoritatem. Assentimur quidem Socrati recte primum edocenti fontem, vnde omnes hæreses manare solent, ex quo & Nestorius venena hausit, nempe ex tumore mentis, neglectuq. sanctorum Patrum, atque contemptu antiquarum Ecclesiæ traditionum, cum sibi nimium sapiens, fastu inflatus eloquij, se non indigere doctore putauit.

Ceterum quod ipse negat Nestorium Pauli Samosatani vestigijs instituisse, haud res ab eo exacte videtur esse considerata; cum omnes qui de Nestorio scripserunt, secus sentiant, atque in primis sanctus Cælestinus Papa ad ipsum Nestorium scribens: insuper & S. Cyrillus Alexandrinus Episcopus demonstrat, Nestorium quindecim capitibus eadem cum Paulo hæresiarcha sentire. Certe quidem longe ante Nestorium inter Latinos Patres S. Ambrosius non alium quam Paulum Samosatenum, eiusq. sectatores fugillat, dum ait^a: Nonnulli etiam aliud Dei Verbum, alium verum Dei Filium crediderunt: cum ipsum, qui in principio erat Verbum apud Deum Patrem, in sua propria venisse, Euangelista testetur.] quam quidem sententiam esse a Nestorio acceptam, quis non videt? At si altiore petas originem, inuenies eandem positionem hæc Ario tribui ab Alexandro Episcopo Alexandrino apud Socratem^b. Sed viciniorem attendamus canalem, ex quo in ipsum Nestorij agrum praua dogmata ista fluxerunt.

Certe quidem sententia omnium constat, Nestorium discipulum fuisse Theodori Mopsuesteni Episcopi, de cuius obitu ex Theodoretis paulo superius egimus. testantur id Euagrius^c & alij. Quinta etiam œcumenica Synodus damnasse reperitur^d ipsum Theodorum veluti ducem Nestorij: quod ipsum affirmat S. Gregorius^e Papa scribens ad Eulogium Episcopum Alexandrinum. Iustinianus Imperator hoc idem profitetur, promulgata sanctione, cuius est exordium: Scientes quod nihil, &c.] eadem plane habet de Theodoro Mopsuesteno Liberatus^f diaconus. Sed nec ipsi etiam Nestorij fautores ierunt inficias Theodorum errore lapsum esse, verum recantasse palinodiam. testatur id quidem Ioannes Episcopus Antiochenus in epistola ad Nestorium, de qua suo loco dicemus.

Qualia vero Theodori huius primordia fuerint, suis locis annis superioribus demonstratum est, nempe desertorem monachismi extitisse, & luxuriæ sordibus non inquinatum tantum, sed obrutum, vt non valuerit ex eo cœno per S. Ioannem Chrysostomum abstrahi. Vides, lector, ex quo manarint ista principio: vt hæc tantum scisse, sit hæresim Nestorij penitus confutasse. Lege & repete quæ miro eloquentiæ fluxu scripsit S. Ioannes Chrysostomus ad Theodorum lapsum; quem istum ipsum fuisse, de quo agimus, Mopsuestiæ postea creatum Episcopum, suo loco superius dictum est.

Asseritur pariter Diodorus Tarsensis Episcopus Nestorij præceptor fuisse. Certe quidem eandem doctrinam Diodori fuisse, quæ fuit & Theodori Mopsuesteni, Theodoretus^g affirmat. Sed quænam fuerit Diodori de fide sententia, ex S. Cyrillo accipe, qui dum tradit Nestorium a Diodoro didicisse perfidiam, hæc ait^h: Diodorus quidem cum primo tempore Spiritus sancti impugnator existeret (vt aiunt) Orthodoxæ communicauit Ecclesiæ. Hic (vt putauit) Macedonianæ deponens maculam perfidiæ; in alteram recidit ægritudinis qualitatem. Sensit enim (vt scripsit) quod alter sit Filius seorsum, qui de semine Dauid & sancta Virgine natus est, & alter proprie Filius Dei Patris existat. Qui ouina pelle lupum contegens, simulat quidem vnum se Christum docere, hoc nomen tantummodo

^a Ambr. de Incarn. Verb. c. 6.

^b Socrat. lib. 1. c. 3.

DE THEODORO MOPSVES. MAGISTRO NESTORII. c. Euagr. lib. 1. c. 2. d. Synod. 5. œcum. Act. 4. & alij. e. Gregor. lib. 6. epist. 31. f. Liberat. Byzantiar. c. 4.

DIODORVS TARSENSIS MAGISTER NESTORII. g. Theodoret. lib. 5. c. 16. h. Cyril. de Incarn. Vnigen. & in epist. ad Success.

A modo vt Patris Verbo Filio vnigenito tribuens: gratiam vero & huic deputans (sicut ipse dicit) qui est ex semine Dauid, quem & Filium vocat, tamquam vnitum (inquit) ei qui secundum veritatem est Filius: vnitum autem non sicut nos asserimus, sed iuxta solam dignitatem & auctoritatem & honoris æqualitatem. Huius discipulus Nestorius fuit: & ex librorum eius eloquijs obscuratus, simulat quidem se vnum Christum etiam Filium & Dominum confiteri: verumtamen & ipse duos in vnum indiuiduumq. partitur, hominem dicens Deo Verbo æquiuoca nuncupatione & honore & æqualitate atque dignitate coniunctum.] hæc de Diodoro Cyrillus.

Admonendus hic, lector, es, vsurpari interdum Theodorum pro Diodoro, & contra, cum longe discrepent inter se, licet vterque fuerit Tarsensis Episcopus: Theodorus enim præfuit Tarsensi Ecclesiæ tempore Concilij Nicæni, cui etiam inter Orthodoxos reperitur esse subscriptus; Diodorus vero (vt suo loco quarto tomo diximus) eidem Tarsensi Ecclesiæ ex monachorum abbate a Meletio Episcopo Antiocheno ordinatus est; qui quod dum vixit prauam sententiam reticuerit, inter magni nominis Episcopos claruit, & Orthodoxæ fidei acerrimus propugnator habitus est: vnde & factum, vt cum a Basilio, tum etiam a Ioanne Chrysostomo laudaretur, qui eum in eremo nactus fuerat institutorem: quinetiam Theodosij Maioris edita sanctione^a inter coryphæos Catholicæ fidei recenseretur. Omittimus dicere de Theodoretis, qui mirificis eum semper præconijs extulit. Sic quidem ille dum vixit, non latuit tantum, sed & claruit inter Catholicos. Porro post eius obitum, qualis intus latuisset, ex ipsius depromptum est scriptis. Sane quidem tum de ipso, tum de collega Theodoro Mopsuesteno ista Leontius^b habet: Extiterunt iisdem temporibus magni quidam duo viri, Diodorus Episcopus Tarsi, & Theodorus Mopsuestiæ, qui aduersus Arianos & Macedonium & Apollinarem pugnant, vniuersaq. litteras sacras commentarijs illustrabant, & in pretio habiti mortem oppetierunt: nec ipsis viuis quisquam dictum aliquod eorum reprehendebat, immo quamplures scriptis encomijs eos celebrarunt: nam & Basilius & Ioannes Chrysostomus eos prædicant. Verum post hæc, exorto dogmate Nestoriano, coactus est Cyrillus, qui & ipse pridem eos laudasset, aduersus eorum opera scribere, quod dogma suum Nestorius ex eis confirmaret.] hæc & alia Leontius.

Qui igitur hos habuit ad impietatem addiscendam magistros, Nestorius ad eam promulgandam Anastasio presbytero sectatore dogmatum Iudæorum (vt Euagrius ait^c) classico vsus est; sed & præconem adhibuit, qui eodem tempore eandem hæresim Constantinopoli maiori etiam auctoritate prædicaret, Dorotheum Episcopum; cum tamen ipse Nestorius iam totius impietatis præcentratione occinisset, prout ex Cyrilli litteris^d ad Cælestinum apparet, in quibus hæc leguntur: Is igitur, cuius paulo ante mentionem feci, Nestorius, vbi primum Episcopus creatus est, cum pijs exhortationibus domesticos æque ac peregrinos, quorum magna vis ex omnibus ciuitatibus & regionibus ad id loci conuenire solet, instituere debuisset; ea studuit effutire, quæ absurda & rationi dissentanea, & ab Apostolica & Evangelica fide, quam maiores nostri magna semper constantia retinuerunt, nobisq. perinde ac pretiosam quamdam margaritam tradiderunt, non parum discrepantia sunt. Porro autem homilias, quas pro concione non infrequenter habuit, & hucusque habere non desinit, tamquam euidens quoddam doctrinæ illius argumentum ad tuam pietatem misi.] & post aliqua: Cum is talis modi euasisset, accidit inter cetera, vt Episcopus quidam Dorotheus nomine Constantinopoli præsto esset, eadem quæ Nestorius, sapiens & sentiens, vir quæstus causa adulationi impense deditus, linguaq. ad temeritatem vsque (vt scriptum est) promptus. Hic cum in Constantinopolitanæ Ecclesiæ Synaxi, præsentis Nestorio, cathedram occupasset; magna sublataq. voce inclamare ausus est: Si quis Mariam Deiparam dixerit, anathema sit. Mox ingens vniuersi populi clamor & discessio consecuta est: nolebat enim diutius cum eo communionem habere, qui temere, taliq. sententia præditus esset.] & post multa: Ad Nestorij autem conatum quod attinet, & magni illi admirabilesq. ac celebrati Patres nostri, qui sacram Virginem Deiparam esse dixerunt, & nos ipsi quoque qui adhuc superstites sumus, vna cum ipsis anathemate perculsi sumus: quamuis enim id ore suo facere noluerit; attamen sedens & audiens alium, nempe supra memoratum Dorotheum, vt hoc diceret, induxit, subornauitque. Cui etiam confestim, vbi e cathedra descendisset, in diuinorum mysteriorum celebratione communicauit.] hæc S. Cyrillus ad Cælestinum Romanum Pontificem de

DIODORVS ANTE OBITVM LATVIT QVALIS ESSET.

^a l. 3. de fide Cathol. C. Theod.

^b Leont. de Sect. c. 4.

^c Euagr. lib. 1. c. 2. DE DOROTHEO EPISCOPO NESTORIANO. d. Extant inter epist. Cælest. Papa.

Nestorij erroris exordio: eadem scribit ad Acacium Berœensem & alios, de quibus suo loco inferius.

His de Dorotheo dictis: quisnam fuerit conatus Anastasij presbyteri, socij. Nestorij, de quo superius mentio facta est, Euagrius ex epistola Theoduli ita refert: Anastasius quidam presbyter, peruersa imbutus opinione, Iudaicorum dogmatum, quæ tenebat Nestorius, acerrimus fautor, & ei ad Episcopatum proficiscenti comes; ubi Nestorius cum Theodoro in vrbe Mopsuestia congressus, audita illius doctrina, a vera pietate desciiuit: Anastasius inquam (vt a Theodulo in epistola quadam de his rebus scriptum est) in disputatione apud populum Christum sancte colentem in ecclesia Constantinopolitana habita, palam ausus est dicere: Nemo Mariam Deiparam vocet: nam Maria (inquit) homo erat, atque ab homine Deus nasci non potest. Quæ quidem verba cum populus Christo consecratus grauius & acerbè ferret, & disputationem illam non sine causa haberet pro blasphemia: Nestorius istius blasphemiae auctor & dux non solum non prohibuit illum, neque rectam sanamq. doctrinam tutatus est, verum etiam verba in primis roborare contendit, & in iisdem defendendis acrius institit: atque sua ipsius opinione hisce adiuncta, atque adeo adscripta, venenoq. animi sui in Ecclesiam effuso atque eiecto, multo maiorem blasphemiam docere conatus est: adeo vt ad sui ipsius capitis perniciem hanc impiam sententiam, nimirum: Ego eum qui spatij mensuris, hoc est, bimestri & trimestri, & ita deinceps adoleuerit, Deum certe non appellauero: proferre non dubitaret, sicut tum a Socrate, tum a priore Concilio Ephesi celebrato perspicue narratum est.] hucusque Euagrius. Sed ad Nestorium auctorem malorum omnium recurrat oratio, licet mærens in his diutius detineri cogatur.

Quibus autem ipse Nestorius progressibus ad hæc adeo execranda deuenerit, dignum est vt audiamus ab eo qui ipsi Nestorio fuit amicitia intime iunctus, ab ipso inquam Theodoro, qui & visus est eidem aliquando fauisse; qui narrat his verbis hæc omnia in epistola ad Sporadiū: Omnibus (inquit) notus ille exitit. Ex Germanicorū ciuitate ortus homo iste, cuinam exercitio initio deditus fuerit, ignoro. Ex alia vero aliam regionem peragrans, instar Aegyptiacæ plagæ ad magnam Antiochensium peruenit urbem; in qua liberalibus artibus mediocriter instructus & imbutus, & pulcherrima & maxima præditus voce, in Ecclesiam Dei cum certa eius perniciè irrepsit; & sacerdotum numero adscriptus, populi Dei regendi suscepta cura, in ipsomet principio, qualis in tota vita sua futurus esset, aperte ostendit. Non enim ingenuū illum & fructuosum dicendi characterem imitatus est qui hominum animos pascere posset: sed ad popularem auram declinando, & vanum populi applausum, vt quiuus alius, aucupando, instabile & abiectum vulgus ad sui desiderium concitauit. Sordida quidem indutus veste, mæstus & tristis incedens, forenses tumultus deuigans, corporis pallore & macie abstinentiam simulans, libris domi vt plurimum incumbens & intentus, & quiete sibi viuens, his artibus & simulationibus plerisque alliciebat ad sui admirationem, quousque ad grauiorem prouenit ætatem, videri potius quam esse Christianus, & suam magis quam Christi gloriam quærere studens.

Quoniam vero (iuxta Domini dictum) nihil occultum quod non reueletur, & nihil absconditum quod non prodeat in lucem; & bona opera manifesta fiunt, & quæ mala sunt occultari minime possunt: imperferutabili iudiciorum Dei abyfso Nestorius eorum calculo qui rerum potiebantur & Ecclesiam administrabant, necnon ipsius qui tunc temporis vniuersi Orbis sceptrum tenebat, Catholicæ Orthodoxorum Ecclesiæ Constantinopolitanae sedem obtinet, quinetiam parū abest, totius Orbis. Hinc deinde secutæ sunt tragœdiæ illæ, quarum vniuersa terra & mare ipsum repletum est. Vt primum enim maximam illam sedem occupauit, ac si tyrannidem quamdam sacerdotij præfecturam rapuisset, non amplius in se ipso impietatem, quam antea mente conceperat, continere valuit; sed ex potestate licentiam quamdam stultam adeptus, in medium illam profert, & omnibus patefacit quam antea aduersus Vnigenitum Dominum conceperat blasphemiam, & contra Apostolica dogmata apertum suscipit bellū, contra etiam sanctos Patres, qui ab ipsis Evangelij cunabulis Orthodoxæ fidei duces & magistri fuerunt, eorum sententias nititur conculcare, regie ciuitatis Ecclesiam perturbando, & vniuersum Orbem commouendo, nihil veritus diuinum Paulum clamantem: Qui vos conturbat, iudicium portabit, quicumque est ille, sed super sacri altaris principum sacerdotum candelabrum non lucernam veritatis, sed impietatis tenebras collocat, & excogitatur ab illo primum nouitatis facinus & exordium:

Evag. lib. 1. c. 2. & Socrat. lib. 7. c. 32.
DE ANASTASIO PROMVLGATORE NESTORII HÆRESIS.

DE NESTORII PRIMORDIIS.

PROGRESSVS VITAE NESTORII.

b Math. 10.

QUANDO DE RECTA NESTORII HYPOCRISIS.

A] exordium: quod non oporteat videlicet sanctam Virginem Dei Verbi secundum carnem genitricem, Dei matrem confiteri, sed Christi tantum matrem: licet iam diu & diutissime Orthodoxæ fidei præcones, iuxta Apostolorum traditionem, Dei genitricem illam ore confiteri & corde credere nos docuerint Domini matrem.] hæc Theodoretus.

Pergræue plane illatum est Ecclesiæ per Nestorium hoc tempore scandalum, de quo Vincentius horum temporū scriptor sic ait: Qualem fuisse nuper tentationem putamus, cum infelix ille Nestorius subito ex oue conuersus in lupum, gregem Christi lacerare cœpisset? cum hi ipsi qui rodebantur, ex magna adhuc parte quem crederent, ideoq. morsibus eius magis paterent. Nam quis eum facile errare arbitraretur, quem tanto sacerdotum studio persecutum videret? qui cum magno sanctorum amore, summo populi fauore celebraretur, quotidie palam diuina tractabat eloquia, & noxios quoque Iudæorum atque Gentilium confutabat errores. Quo tandem iusto modo non cuius fidem faceret, se recta docere, recta prædicare, recta sentire? Qui vt vni hæresi suæ aditum patefaceret, cunctarum hæreseon blasphemias infectabatur, &c.] Inferius vero dum de eiusdem Nestorij errore disputat, eum ex diametro aduersantem Apollinari fuisse dicit: nam subdit: Cum veritas dicat, ex duabus substantijs vnum esse Christum: Apollinaris contrarius veritati ex vna Christi diuinitate duas asserbat esse substantias: Nestorius autem contraria Apollinaris morbo, dum se duas in Christo substantias distinguere simulat, duas introducit repente personas, & inaudito scelere duos vult esse Filios Dei, duos Christos, vnum Deum, alterum hominem, vnum qui ex Patre, alterum qui sit generatus ex matre.] hæc Vincentius, atque de his modo satis.

a Vincent. Lirin. cōtra heres. c. 16.
MAGNUM SCANDALVM NESTORIVS ECCLESIAM INTVLIT.

b Ibid. c. 17.

C IESV CHRISTI
ANNVS
429.

CAELESTINI PAP.
ANNVS
6.

THEODOSII 22.
VALENTINIANI 5. IMPP.

Q Vadragesimus vndetragesimus annus adscriptus est Fastis Consularu Florentij & Dionysij: quo Cælestinus Romanus Pontifex Britanniam Pelagiana hæresi infectam legatione Palladij diaconi liberauit. Id quidem sub his Consulibus Prosper summam complexus sic narrat: Agricola Pelagianus, Scueriani Pelagiani Episcopi filius, Ecclesias Britannia dogmatis sui insimulatione corrupit: sed actione Palladij diaconi Papa Cælestinus Germanum Antifidorensis Episcopum vice sua mittit, vt deturbatis hæreticis, Britannos ad Catholicam fidem dirigat.] hæc in Chronico Prosper; qui aduersus Collatorem agens, dum Cælestini laudes prædicat, ista subdit: Venerabilis memoriæ Pontifex Cælestinus, cui ad Ecclesiæ Catholicæ præsidium multa Dominus gratiæ suæ dona largitus est; sciens damnatis non examen iudicij, sed solum poenitiæ remedium esse præstandum, Cælestium quasi non discusso negotio audientiam postulanti totius Italiae finibus iussit extrudi: ab eo & prædecessorum suorum statuta & decreta Synodalia inuiolabiliter seruanda censebat, vt quod semel meruerat abscindi, nequaquam admitteret retractari. Nec vero segniore cura ab hoc eodem morbo Britannias liberauit, quando quosdam inimicos gratiæ solum suæ originis occupantes (Pelagius enim Britannus cum esset, ex Britannia complures allegerat sibi discipulos) etiam ab illo secreti exclusit Oceani; & ordinato Scottis Episcopo, dum Romanam insulam studet seruare Catholicam, fecit etiam barbaram Christianam.] hæc Prosper, Scotorum etiam insinuans factam hoc tempore conuersionem.

e Prosper in Chron. d. Ita apud Bedæ lib. 1. c. 17.

e Prosper aduersus Collat. in fin.

Duæ fuerunt istæ legationes, nimirū Palladij diaconi altera, altera vero S. Germani Episcopi, sed posterior ex priore, ambæq. ex vno eodēq. procedentes fonte, nempe a Cælestino Romano Pontifice; vt ex Prospero, qui res gestas sui temporis scripsit, apparet; cui & præ ceteris inhærendum prærogatiua tanti auctoris, res quæ ab oculis & præ manibus habuit scribētis, omnes æque consentient. Duas præterea fuisse Palladij legationes in Britanniam, eodem auctore liquet; priorem nimirum, cum hoc anno occasione hæresis Pelagianæ ab ipso Cælestino Romano Pontifice missus est in Britanniam; posteriorem vero post sequentem annū (vt idem affirmat Prosper) cū Palladius ex diacono creatus Episcopus ad Scotos ab eodem missus est Cælestino. Agamus de singulis ex ordine rerum gestarum & temporis.

f Bedæ hist. Angl. lib. 1. c. 14. Et de sex stat. in Theodosio Inniere.

Primum vero quod ad Palladium diaconum spectat, ex Prospero corrigendus est Beda, dum ait, anno octauo Imperij Theodosij Iunioris missum esse Palladium a Cælestino.

lestino Romano Pontifice : nā Pontificatus ipsius Cælestini ab eo tempore post annos octo. **A**
contigit, nempe decimosexto eiusdem Theodosij Imperatoris. De Palladio autem, quif-
nam iste fuerit, peruestigandū est. Græcum fuisse hominem cum dicant, vane putauit aliquis
ex recentioribus ^a hunc illum fuisse Palladium Ioannis Hierosolymitani perneccesarium :
nam illum non diaconum, sed Episcopum, non expugnatorem Pelagij, sed defensorem fuisse,
superius pluries demonstratum est. Vixit hoc tempore alius quoque Palladius, ad quem
Cyrillus Alexandrinus scripsit commentarium de Adoratione & cultu in Spiritu sancto.

Ceterum quem fuisse putamus, constat his temporibus vixisse Palladium diaconum
S. R. E. qui reperitur scripsisse haud pridem sub Zosimo Papa res gestas S. Ioannis Chry-
sostomi, nempe dialogum illum alterius Palladij Episcopi Helenopolis cum Theodoro iti-
dem Romanæ Ecclesiæ diacono : qui quidem Palladius diaconus apud Trithemium nu-
meratur inter scriptores Ecclesiasticos; nam præter Vitam Ioannis Chrysofostomi ab ipso **B**
scriptam per dialogismum, in quo Palladius Episcopus & Theodorus diaconus interlo-
quuntur, librum etiam contra Pelagianos, & homiliarum librum vnum, & ad Cælesti-
num epistolarum librum vnum, & alia Græco sermone ab eodem edita idem tradit.
Vtinam extaret liber ille Palladij epistolarum ad Cælestinum : certe quidem, cuncta quæ
in hac legatione ab eo gesta essent, fuisse accurate scriptis mandata illis epistolis, opinari
possumus; cum nos illis carentes, de rebus magni ponderis memoria perpetua dignis, nihil
præterea quā quæ dicta sunt ex Prospero, habeamus expressum. Scotos quidem ipsos ab eo
ad Christi fidem conuersos fuisse, & ex munere Apostolico consecutum quoque fuisse no-
men, vt Apostolus Scotorum fuerit nuncupatus, vna omnium cum Prospero est senten-
tia. Nauigasse quoque ad Hibernos, & illic Euangelium prædicasse mandato eiusdem **C**
Cælestini Romani Pontificis, Probus testatur in rebus gestis sancti Patricij a se conscri-
ptis, qui & nominat eundem Palladium, Archidiaconum Cælestini. Porro morte præ-
uento Palladio, S. Patricius coeptum ab eo opus absoluit, de quo suo loco dicendum
inferius.

At quoniam res summas & plurium annorum spatio confectas cogimur, iactura veterum
monumentorū, transilire ieiuni, res inquam præclaras a Palladio in hac legatione perfun-
ctas: age de S. Germani legatione orationē instituiamus: de qua primum (quod ad rationem
temporis spectat) ex Prospero rursus corrigendus est Beda. Etenim cum Prosper sub hu-
ius anni Consulibus referat legationem Germani opera Palladij procuratam, apud Bed-
dam ^b ponitur post obitū Theodosij Iunioris sub Marciano Imperatore: auscultandum au-
tē Prosperum potius ex dictis rationibus, quā Bedam, nemo non videt. Extant Acta ipsius
S. Germani Episcopi legati posteris tradita, & omni fide cōsignata, a Constantio presbyte-
ro scripta ad S. Patientem Episcopū Lugdunensem: floruerunt ambo hoc sæculo, estq. de **D**
vetroque mentio apud Sidonium Apollinarem. meminit etiam eiusdem Constantij, qui Vi-
tam S. Germani conscripsit, Isidorus ^c: sed cum Episcopum nominet, alij vero presbyte-
rum, non mirū videretur vt idem postea Episcopus factus sit: sic & apud Sidoniū, & in Con-
cilijs Gallicanis Constantius nominatus reperitur Episcopus. scripsit autē ea Constantius
ad Censuriū Antifidorensis Episcopum, ad quem extat quoque Sidonij Apollinaris ^d epi-
stola. Ex quibus omnibus intelligas, haud ad ignotum ab ignoto & vulgari homine ea
de legatione Germani esse conscripta, sed a nobili auctore, qui inter claros illustresq. viros
huius sæculi vixerit.

Cum vero auctoritate Prosperi satis liqueat, S. Germanum Episcopum in Britanniam a
Cælestino missum esse legatum; Constantius vero ac post eum Beda tradant a Synodo **E**
Gallicana id factum: potuit quidem vtrumque facile contigisse; vel, vt quem mittendum
Synodus illa delegisset, Pontifex comprobasset; vel quem sibi ad eam prouinciam legare
deberet; ipse Cælestinus arbitrio Gallorum Episcoporum reliquisset. Certe quidem cla-
des ipsa illata Britannorum Ecclesiæ ab ipsorum gentili Pelagio, ac eius discipulis,
prius innotuit Episcopis Galliarum legatione Catholicorum Antistitum Britannorum, vt
ex Constantio liquet. Qui igitur legibus Imperatorum vndique (vt dictum est) exagitati
Pelagiani fuere; in insula illa in primis, ex qua Pelagius auctor impietatis oriundus erat,
latebras captare curarunt: vbi affectato ex more titulo sanctitatis, in se populi oculos
conuertentes, in eos paulatim cum prædicatione Christianæ vitæ perfectionis, quam se
profiteri iactabant, venena hæresis instillarunt; quæ adeo eorum præcordijs inhæserunt,
vt iam medicinam nullam admitterent, suorumq. pastorum lupos arcentium vocem con-
temnerent: ^e

temnerent: vnde opus fuit, e vicinis Gallijs, immo e longe posita Romana Ecclesia aduer-
sus ingruentia mala auxilium implorare. Sed non vnus Germanus Episcopus tantum su-
scepit onus subeundū; verum additus est illi collega vir sanctissimus Lupus Episcopus Tre-
centis: amboq. sicut Paulus & Barnabas, in Euangelium segregati. Sed iam rem ipsam a
Constantio descriptam referre aggrediamur ^a:

Eodem (inquit) tempore ex Britannijs directa legatio Gallicanis Episcopis nunciauit,
Pelagianam peruersitatem in locis suis late populos occupasse, & quamprimum fidei Ca-
tholicæ debere succurri. Ob quam causam Synodus numerosa collecta est: omniumq. iu-
dicio duo præclara religionis lumina vniuersorum precibus ambiuntur, Germanus ac Lu-
pus Apostolici sacerdotes, terram corporibus, cælum mentibus possidentes. Et quanto
necessitas laboriosior apparebat, tanto eam promptius heroes deuotissimi susceperunt,
celebritatem negotij fidei stimulis maturantes. **B** subdit post hæc auctor, quomodo in iti-
nere apud Parisios sanctam virginem Genouefam S. Germanus præsciis futurorum voca-
tam Deo despondit, nummumq. casu repertum cruce impressum eidem in memoriam
gestandum dedit. ac de nauigatione in Britanniam mox hæc addit ^b:

Hi itaque Oceanum mare, Christo duce & auctore, conscendunt: qui famulos suos inter
discrimina & tutos reddidit & probatos. Ac primum de sinu Gallico flabris leuibus na-
uis in altum prouecta ducitur, donec ad æquor medium perueniret, vbi porrectis in longum
visibus nihil aliud videretur quam cælum & maria. Nec multo post occurrit in pelago le-
gionis inimicæ vis dæmonum, qui tantos ac tales viros peruadere ad recipiendam popu-
lorum salutem liuidis iniquitatibus inuiderent. Opponunt pericula, procellas concitant,
cælum diemq. nubium nocte subducunt, & tenebrarum caliginem maris atque aeris hor-
rore congeminant. Ventorum furorem vela non sustinent, & Oceani moles fragilis cym-
ba vix tolerat. Cedunt ministeria victa nautarum. Ferebatur nauigium oratione, non vi-
ribus. Et casu dux ipse vel Pontifex, fractus corporis lassitudine, sopore resolutus est.

Tum vero quasi repugnatore cessante, tempestas excitata conualuit, & iam nauigium
perfusis fluctibus mergebatur. Tunc beatus Lupus, omnesq. turbati, excitant seniore,
elementis furentibus opponendum. Qui periculi immanitate constantior, Christum
inuocat, Oceanum increpat, & procellis sæuiantibus causam religionis opponit: sta-
timq. assumpto oleo, in nomine Trinitatis leui aspergine fluctus sæuiantes oppressit: col-
legam commonet, hortatur vniuersos: oratio vno ore & clamore profunditur. adest Diui-
nitas, fugantur inimici, tranquillitas serena subsequitur: venti contrarij ad itineris mini-
steria vertuntur: nauigium famulatrix vnda subsequitur, decursusq. immensis spatijs, breui
optati littoris quiete potiuntur. Itaque conueniens ex diuersis partibus multitudo excepit
sacerdotes, quos venturos etiam vaticinatio aduersa prædixerat. Nunciabant enim sini-
stri spiritus quod timebant. Qui imperio sacerdotum dum ab obsessis corporibus detru-
duntur, & tempestatis ordinem & pericula quæ intulerant fatebantur, victosq. se eorum
meritis & imperio non negabant.

Interea Britannorum insulam, quæ inter omnes est vel prima vel maxima, sacerdotes
Apostolici raptim opinione, prædicatione, virtutibus impleuerunt. Et cum quotidie ir-
ruente frequentia stiparentur, diuinus sermo non solum in ecclesijs, verum etiam per tri-
uia, per deuia fundebatur; vt passim & fide Catholici firmarentur, & deprauati viam cor-
rectionis agnoscerent. Erat in illis Apostolorum instar gloria, & auctoritas per conscien-
tiam, doctrina per litteras, virtutes ex meritis: accedebat præterea tantis auctoribus as-
sertio veritatis. Itaque regionis vniuersitas in eorum sententiam prompta transierat; late-
bant abditi sinistra persuasione auctores, & more maligni spiritus gemebant perire sibi
populos euadentes. Ad extremum diuturna meditatione concepta, præsumunt inire con-
fictum. Procedunt conspicui diuitijs, veste fulgenti, circumdati assentatione multorum:
contentionisq. subire aleam maluerunt, quam in populo, quem subuerterant, pudorem ta-
curnitatis incurrere, ne viderentur se ipsi silentio damnauisse.

Illic plane immensæ multitudinis numerositas etiam cum coniugibus ac liberis excitata
cōuenerat. Aderat populus spectator futurus & iudex. Astabant partes dispari conditione
dissimiles: hinc diuina auctoritas, inde humana præsumptio: hinc fides, inde perfidia: hinc
Christus, inde Pelagius auctor. Primo in loco beatissimi sacerdotes præbuerant aduer-
sarijs copiam disputandi, quæ sola verborū nuditate diu inaniter & aures occupauit & tem-
pora. Deinde Antistites venerandi torrentes eloquij sui cum Apostolicis & Euangelicis
tonitruis

^a Trithem. de
Script. Eccl.

SCRIPTA
PALLADIJ

DE LEGATIO
NE GERMANI
EPISC. A CON-
STANTIO
SCRIPTA
^b Bed. de sex estat.
& hist. Angl.
lib. 1. c. 17.

^c Isid. de Vir.
illustr. c. 4.

^d Sidon. lib. 2.
epist. 12. & lib.
3. epist. 2. & lib.
6. epist. 27.

^a Constant. lib. 1.
c. 19. apud Syr.
tom. 4.
SYNODVS
GALLICANA
EX QVA GER-
MANVS ET
LVPVS EPISC.
MISSI IN BRI-
TANNIAM.

^b Idē lib. 1. c. 22.

MARIS TEM-
PESTATEM
DIVINA VIR-
TVTIS SVPE-
RANT.

BRITANNI
ADVIUNT
GERMANVM.

tonitruis profuderunt. Misceretur sermo proprius cum diuino, & assertiones frequentissimas lectionum testimonia sequebantur. Conuincitur vanitas, & perfidia confutatur: ita ut ad singulas verborum obiectiones reos se, dum respondere nequiverunt, faterentur. Populus arbiter vix manus continet: iudicium cum clamore testatur. Cum subito vir Trinitatis potestatis cum coniuge procedit in medium, decem annorum filiam cæcam finibus ingerens sacerdotum: quam illi offerri aduersarijs præceperunt. Sed illi, conscientia puniente deterriti, iungunt cum parentibus preces, & curationem paruulæ a sacerdotibus precantur. Qui expectationem populi & inclinatos aduersarios intuentes, orationem breuiter fundit. Ac deinde Germanus plenus Spiritu sancto sanctam inuocat Trinitatem, & protinus inhaerentem lateri suo capsulam cum sanctorum reliquijs collo auulsam manibus comprehendit, eamq. in conspectu omnium puellæ oculis applicauit: quos statim, euacuat tenebris, lumine veritatis impleuit. Exultant parentes, miraculo populus contremiscit. Postquam diem ita ex animis hominum persuasio iniqua deleta est, ut sacerdotum doctrinam sitientibus desiderijs festarentur.

Compressa itaque peruersitate damnabili, eiusq. auctoribus confutatis, animisq. omnium fidei puritate compositis, sacerdotes ad beatum Albanum martyrem, auctori Deo per ipsum gratias acturi, properabant. Vbi Germanus, omnium Apostolorum, diuersorumq. martyrum reliquias secum habens, facta oratione, iussit reuelli sepulchrum, pretiosa ibidem munera conditurus: arbitrans opportunum, ut membra sanctorum ex diuersis regionibus collecta, quos pares meritis receperat cælum, sepulchri quoque vnus teneret hospitium. Quibus depositis, honorificeq. sociatis, de loco ipso, vbi beati martyris effusus fuerat sanguis, massam pulueris secum portaturus abiit: in qua apparebat, cruore seruato, rubere martyrum cædem, persecutore pallente. Quibus ita gestis, innumera hominum eodem die ad Dominum conuersa est turba.] hæc Constantius. Vide & considera hic oportune, lector, quænam sit putanda Catholica fides, & in sanctorum cultu pia traditio, num ea, quam sanctissimi Episcopi, sequentibus signis, Dei testificatione docebant, an quam in demolitione martyrum sepulchrorum in eadem insula (proh dolor!) sæx hæreticorum hodie vi armorum & carnificina sanctorum extorquet? Sed missis his (nam quis corriget quos Deus despexit?) sacros Antistites mira adhuc in eadem insula agentes prosequamur. subdit enim Constantius:

Inde dum redeunt, insidiator inimicus, casualibus laqueis præparatis, Germani pedem lapsus occasione contriuit, ignorans illius merita, sicut Iob beatissimi, afflictione corporis propaganda. Et dum aliquandiu vno in loco infirmitatis necessitate constringitur; in vicinia, qua manebat, casuale exarsit incendium: quod consumptis domibus, quæ illic palustri arundine tegebantur, ad habitaculum in quo idem iacebat, flabris stimulantibus, ferebatur. Concursum omnium ad Antistitem conuolauit, ut eleuatis manibus periculum quod imminere euaderet. Qui omnibus increpatis, moueri se fidei præsumptione, non passus est. Multitudo omnis desperatione perterrita obuiam occurrit incendio. Sed ut potentia Dei manifestior appareret, quicquid custodire tentauerat turba, consumitur: quod vero iacens & infirmus defenderat, reseruatur: hospitium sancti viri expauescens flamma transiit, ultra citraque desæuiens; & inter globos flammantis incendij incolu-me tabernaculum, quod habitator inclusus seruabat, emicuit. Exultat turba miraculo, & victam se diuinis virtutibus gratulatur. Excubabat diebus ac noctibus ante tugurium pauperis turba sine numero, hi animas curari cupientes, hi corpora. Referrî nequeunt, quæ Christus operabatur in famulo, qui virtutes faciebat infirmus. Et cum debilitati suæ remedij nihil adhiberi pateretur: quadam nocte candentem niueis vestibus vidit sibi adesse personam, quæ manu extensa iacentem videretur attollere, eumq. consistere firmis vestigijs imperabat. Postquam horam ita fugatis doloribus, recepit pristinam sanitatem, ut die reddito, itineris laborem subiret intrepidus.

Interea Saxones, Pictiq. bellum aduersus Britones iunctis viribus susceperunt, quos eadem necessitas in castra constrinxerat; & cum trepidi partes suas pene impares iudicarent, sanctorum Antistitum auxilium petierunt. Qui promissum maturantes aduentum, tantum securitatis & fiduciæ contulerunt, ut accessisse maximus crederetur exercitus. Itaque Apostolicis ducibus Christus militabat in castris. Aderant etiam Quadragesimæ venerabiles dies, quos religiosiores reddebat præsentia sacerdotum, in tantum ut quotidianis prædicationibus instituti certatim ad gratiam baptismatis conuolarent. Nam ma-

xima

A xima exercitus multitudo vndam lauacri salutaris expetijt. Ecclesia ad diem Resurrectionis Dominicæ frondibus contexta componitur, & in expeditione campestri instar ciuitatis aptatur. Madidus baptismate procedit exercitus, fides feruet in populo; & contempto armorum præsidio, Diuinitatis expectatur auxilium.

Interea hæc institutio vel forma castrorum hostibus nunciatur: qui victoriam quasi de inermi exercitu præsumentes, assumpta alacritate festinant: quorum tamen aduentus exploratione cognoscitur. Cumq. emensa solemnitate Paschali, recens de lauacro maior pars exercitus arma capere & bellum parare tentaret: Germanus ducem se prælij profiteatur. Eligit expeditos, circumiecta percurrit: & e regione qua hostium sperabatur aduentus, vallem circumdatam editis montibus intuetur. quo in loco nouum componit exercitum, ipse dux agminis. Et iam aderat ferox hostium multitudo, quam appropinquare intuebantur in insidijs constituti. Cum subito Germanus signifer vniuersos admonet, & prædicat, ut voci suæ vno clamore respondeant. Securisq. hostibus, qui se insperatos adesse confiderent, ALLELVIA, tertio repetitum, sacerdotes inclamant. Sequitur vna vox omnium; & eleuatum clamorem, repercusso aere, montium inclusa multiplicat. Hostile agmen terrore prosternitur: & ruisse super se non solum rupes circumdatas, verum etiam ipsam cæli machinam, contremiscunt: trepidationiq. iniectæ vix sufficere pedum pernicitas credebatur. Passim fugiunt, arma proijciunt, gaudentes vel nuda corpora eripuisse discrimini. Plures etiam timore præcipites, flumen quod sensim venientes transferant, deuorant. Vltionem suam innocens intuetur exercitus, & victoriæ prætitæ otiosus spectator efficitur. Spolia colliguntur exposita, & prædam cælestis victoriæ miles religiosus adipiscitur. Triumphant Pontifices, hostibus fufis sine sanguine; triumphat victoria fide obtenta, non viribus. Composita itaque opulentissima inula securitate multiplici, superatiq. hostibus vel spiritualibus, vel carne conspicuis, quippe qui vicissent Pelagianistas & Saxones: cum totius marore regionis reditum moluntur. Tranquillam navigationem merita propria & intercessio Albani martyris parauerunt, quietosq. Antistites suorum desiderijs felix carina restituit.

In reditu venerabilium sacerdotum exultant Galliæ, gaudent Ecclesiæ, dæmones contremiscunt. Certe expectatio propriæ ciuitatis beatum Germanum votis duplicibus ambiebat, quam & apud maiestatem diuinam & inter mundi procellas seruare consueuerat. Tributaria enim functio præter solitum & necessitates innumera ciues suos quasi pupillos orbatos parente depresserat. Et pro quiete vel requie quæsiturus remedia ciuitati, post maritima discrimina labores terrenæ expeditionis ingreditur. Itaque Gallias illustraturus paruissimo comitatu & exigua euectione progreditur, qui pro largissimis thesauris Christum ferebat in pectore.] adiit enim Præfectum Galliarum, rogaturus pro ciuibus suis. Post alia vero ab eodem sacro Antistite insignia opera edita, idem auctor subdit de posteriori legatione eiusdem in eandem insulam eadem quoque ex causa suscepta: sed quoniam ea contigit sub Sixto Romano Pontifice, de ea suo loco agemus.

Hoc eodem anno ipse Cælestinus Romanus Pontifex, qui in Britanniam S. Germanum legauit, & Scotos ad fidem per Palladium conuertit, pastoralis functione sollicitus, vicinarum Ecclesiarum curam non negligens, ad Episcopos Apuliæ & Calabriae epistolam dedit, qua admonuit, ne ex laicis assumerentur Episcopi, sed eligerentur ex clero: & quod illi ad excusationes suas studia populi & conatum afferrent, eosdem his verbis admonuit: Docendus est populus, non sequendus: nosq. (si nesciunt) eos quid liceat, quidve non liceat, commonere, non his consensum præbere debemus. Quisquis vero conatus fuerit tentare prohibita, sentiet censuram Apostolicæ sedis minime desaturam: quæ enim sola admonitionis auctoritate non corrigimus, necesse est per seueritatem congruentem regulis vindicemus.] hæc Cælestinus.

Sed iam quomodo se habuerint hoc anno res Orientalis Ecclesiæ tumultibus Nestorij perturbata, videamus. Nestorius igitur, quam promulgasset hæresim Constantinopoli, cupiens per totum Orbem amplioribus spatijs dilatari, omnes quibus pollebat, vires impendit, quo ista posset implere: parum enim sibi visus in ipsa primaria vrbe nouam hæresim promulgasse, ad eam latius diffamandam sua scripta ad diuersos dedit, & inter alios ad Aegypti monachos; quos ut deciperet, se nonnisi Nicænæ fidei professorem esse ostentans, nihil se nisi ex Nicæni Concilij præscripto docere, fraudulenter suis litteris præferebat: ex quo factum est, ut nonnulli ex eisdem Aegypti monachis ipsius erroris confen-

MIRACULO
FIDES CA-
THOLICA
PROBATA.GERMANVS
PVLVEREM
COLLIGIT
EX LOCO
MARTYRII
S. ALBANI.GERMANVS
PATITVR PE-
DIS COLLY-
XATIONEM.MARTI
MVS A...GERMANVS
PRÆSTO
EST BRITAN-
NIS ADVER-
SVS HOSTES.VICTORIA
SINE SAN-
GVINE DIVI-
NA VIRTVTIS
PARTA.GERMANVS
REVERTI-
TVR ANTI-
SIDORVM.CAELESTI-
NVS ADMO-
NET EPISCO-
POS APVLOS
ET CALA-
BROS.

a Cyril. epist. 1. consenserint. hæc quidem omnia Cyrillus ipse testatur ^a. Porro non litteras tantum ad **A** Nestorius libros hæresis syæ Antiochum virum illustrem ad Cælestinum Pontificem misisse, idē qui accepit ipse Cælestinus Papa testatur ^b: quales autē ij essent, quæ de ijsdem Nestorij libris postea per visum demōstrata fuerunt sanctissimo anachoretæ, declarāt; quæ, antequā reliqua prosequamur, hic adducamus in medium ex Sophronio, rem gestam, vt se habuit, describente his verbis ^c:

DE LIBRIS
NESTORII
OSTENSA VI-
SIO.

d Cyril. de dogm. Nestor.

e Cyril. epist. 1. edit. Pelh.
DISSIDIA IN-
TER AEGY-
PTI MONA-
CHOS OB LI-
BROS NESTO-
RII EXORTA.

ΕΙΣ ΤΗΝ
ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΝ
ΕΠΙΣΤΡΑΦΗ
ΑΝΤΙ ΤΗΣ
ΑΙΡΕΣΕΩΣ ΤΗΣ
ΝΕΣΤΟΡΙΟΥ

CYRILLI MO-
DESTIA IN
IMPVGNAN-
DO NESTO-
RIVM.
f Cyril. epist. 2.

Accessimus ad abbatem Cyriacum presbyterum Lauræ Calamonis iuxta sanctum Iordanem: narravitq. nobis, dicens: Die quadam vidi per somnium mulierem honesta facie, purpura indutam, & cum ea viros duos, & ipsos venerando habitu & aspectu præclaro. Arbitratus sum mulierem illam esse Dominam nostram sanctam Dei genitricem, duosq. viros qui cum ea erant, S. Ioannem Baptistam, & S. Ioannem Theologum & Euangelistam. Egressusq. de cella, rogabam illam vt ingrederetur. quæ non accessit. **B** Permani ergo diutius orans & obsecrans, dicens: Ne, quæso, auertatur humilis factus confusus: & alia plurima huiusmodi. Illa igitur vt me vidit instare precibus, eandemq. postulationem iterare, seuerius mihi respondit, dicens: Habes intra cellam inimicum meum, & vis vt ingrediar? Et his dictis, abscessit. Vigilans autem affligi cœpi, & cogitabam numquid in mentem peccatum contra illam admisissim: neque enim erat aliquis alius in cella mea, nisi ego solus. Diutius igitur me ipsum discutiens, nihil inueni quod in illam peccassem. Cum vero vidissem me nimio mærore absorberi, surgens cœpi librum, vt legerem, quod per huiusmodi lectionem dolorem meum cogitationesq. repellerem: librum autem illum mutuo acceperam a beato Erychio presbytero Hierosolymitanæ Ecclesiæ. Euolueniq. librum, inueni duos ipsius Nestorij libros in fine voluminis scriptos: moxq. agnoui, hunc esse inimicum illum sanctæ Dominæ nostræ Dei genitricis semperq. Virginis Mariæ. **C** Tunc surgens abij, librumq. illi, qui eum mihi accommodauerat, reddidi, dicens illi: Accipe librum tuum, frater; neque enim ex eo tantum utilitatis accepi, quantum detrimenti. Cum ille vero detrimenti ipsius causam sciscitaretur, omnem illi rei ordinem retuli. Qui zelo succensus, protinus duos illos Nestorij libros ex volumine præcidit, eosq. igni tradidit, dicens: Non manebit in cella mea Dominæ nostræ S. Dei genitricis semperq. Virginis Mariæ inimicus.] hæc ibi.

Eiusmodi namque fuerunt libri illi, quos (vt diximus) per diuersas Orbis partes Nestorius diuulgauit, quorum blasphemias idem qui supra Cyrillus seorsum collegit ^d & confutauit. Horum causa magnæ inter Aegypti monachos excitatæ sunt turbæ; ad quas sedandas Cyrillus primam scripsit epistolam ^e, vbi inter alia: Audio exitiales quosdam rumores inter vos profeminatos, nonnullos quoque oberrare, qui sinceram vestram fidem **D** demoliri studeant, & inanum vocabulorum bullas apud rude vulgus eractantes, vtrum Θεοτόκον sacram Virginem appellare liceat, in controuersiam vocare audeant. Præstaret sane eiusmodi quæstionibus omnino superfedere, & in ea quæ abstrusioris considerationis sunt, nec aliter fere, nisi veluti in speculo & in ænigmate, etiam ab ijs qui ingenij celeritate mentisq. subtilitate pollent, perspicui possunt, nequaquam inquirere (nam simpliciorum captum subtiliora theoremata excedunt.) At quoniam horum sermonum expertes non permansistis, sitq. probabile contentiosos quosdam non defuturos, qui venenum, quod semel hauserunt, veluti spicula quædam in imbecilliorum animos defigere conabuntur: operæ me pretium facturum putauit, si pauca quædam his de rebus ad vos differerem, &c.] docet enim ex Patrum sententia, qui Nicæno interfuerunt Concilio, & ex ipso in primis S. Athanasio, sanctissimam Virginem, Deiparam appellatam. **E**

Cum vero in tota illa tractatione S. Cyrillus a Nestorij nomine abstinerit, qui vt blasphemix auctor in primis nominandus erat; hinc ducimus coniecturam, eandem epistolam a Cyrillo primam omnium esse conscriptam, antequam Nestorius perfricta fronte palam se auctorem & defensorem horrendæ impietatis proderet: vel potius (quod testari videtur ipse Cyrillus ^f sequenti epistola) quod etsi in libris missis Nestorij nomen inditum esset, haud tamen Cyrillus facile credere voluit eos esse Nestorij: nam in epistola ad ipsum scripta hæc habet: Noster proinde hic animi dolor ex ijs natus est, quæ pietas tua dixit, aut etiam non dixit: siquidem schedis, quæ ea de re feruntur, parum fidei habeo.] hæc ipse in epistola ad Nestorium anno sequenti scripta, postquam scilicet Cælestinus ad Nestorium atque Cyrillum litteras reddidisset, quæ sequentis anni Consulibus signatæ sunt.

Dissimulauit itaque prudenter eo modo Cyrillus, ne videretur vetera instaurare certamina

A mina, pugnareq. rursum (vt olim Theophili tempore) Episcopum Alexandrinum contra Constantinopolitanum Antistitem. Quo igitur appareret, se contra hæresim, non contra hominem inire certamen; illud hoc ipso rerum exordio consilium iniit, vt sic ad Aegyptios monachos scribens, nomen tamen Nestorij reticeret: quod & præstitit in commentarijs eo argumento ad ipsos Imperatores atque ad Reginas conscriptis: vnde etiam conijcere possumus, hoc quoque tempore libros illos a Cyrillo esse conscriptos, tacito Nestorij nomine, ne ex eo Theodosij animus offenderetur, qui Nestorium Antiochia accersitum, reiectis ceteris, in Episcopum Constantinopolitanæ Ecclesiæ deligendum curarat. Quod enim vereretur Cyrillus, ne venena Nestorij in animos Augustorum & Augustarum illaberentur, in aulamq. & in magistratus reliquos serperent; vt ad eos scriberet, antidotumq. pararet, in animum induxit. declarat namque ipse **B** hoc animi sui consilium ea epistola, quam post Ephesinum Concilium ad Theodosium dedit ^a.

CYRILLVS
PRVDENTER
DISSIMVLAT

Cum autem quæ ad Aegypti monachos scripta impij Nestorij peruenerant, eadem ab incerto homine Romam ad Cælestinum Papam perlata essent: ijsdem in fratrum coepiscoporum confessu percognitis, & horrendis confertis blasphemijs adiuuentis, idem Cælestinus ad Cyrillum Alexandrinum Episcopum scripsit, vt diligenter perquireret, num illa re vera fuissent a Nestorio exarata: impossibile enim quodammodo videbatur, talia de Nestorio credere, de quo nuper Orientalium Episcoporum litteris præconia accepisset. testatur id quidem Cyrillus in primis ad eundem Nestorium datis hoc anno litteris, ea occasione, quod audierat illum admodum exostulare ob datas a se ad monachos litteras aduersus blasphemias ad eos ab ipso Nestorio missas. Epistola autem Cyrilli ad Nestorium sic se habet ^b:

a. Exat. Aeth. Concil. Ephesin. tom. 1. c. 2. edit. Pelh.
CALESTINVS MANDAT INQUIRERE VERITATE SCRIPTORVM NESTORII.

b. Aeth. Concil. Ephesin. tom. 1. c. 2.

Aduenerant Alexandriam viri aliquot veneratione ac fide digni, qui pietatem tuam grauitè stomachari, nullumq. mei lædendi causa lapidem non mouere, mihi renunciarunt. Cupienti autem mihi agnoscere, vndenam pietas tua in hanc ægritudinem incidisset: Alexandrinos quosdam epistolam illam, quam ad sanctos monachos miseram, circumferre, eamq. rem odij molestiæq. causam esse, responderunt. Ego vero miratus sum maiorem in modum, pietatem tuam non perpendisse, secumq. reputasse, eas in fide turbas, antequam ego quicquam omnino scriberem, ex quibusdam pietatis tuæ sermonibus excitatas fuisse. An non, obsecro, priusquam vllæ penitus eiusmodi chartæ vel commentarij circumferrentur, dum quorundam peruersorum emendationi studemus, insignem molestiam pertulimus? Eo namque malum hoc paulatim serpendo peruenit, vt nonnulli **D** Christum, Deum appellari, ægre patiantur, sed potius Diuinitatis organum & instrumentum, hominemq. Deiferum, & alia his ineptiora. Noster proinde hic animi dolor ex his natus est, quæ pietas tua dixit, aut etiam non dixit: siquidem schedis, quæ ea de re feruntur, parum fidei habeo. Cum igitur fides tam insigniter læderetur, totq. passim peruerterentur; qui tandem tacere hic licuit? An non ante tribunal Christi sistemur? An intempestiui silentij rationem reddituri non sumus, præsertim nos qui ea de re hunc in locum ab eo euecti sumus, vt quæ oportet prædicemus?

EPISTOLA
PRIMA
CYRILLI AD
NESTORIVM.

Et quid nunc, obsecro, consilij capiam? (tuam hic namque pietatem appellare compellor) quandoquidem Cælestino religiosissimo Romanæ Ecclesiæ Episcopo iubente, ceterisq. pijsimis Episcopis, qui ipsi adfuere, ita postulantibus, inuestigare cogor, chartulæ ne illæ & exegefes, quæ illuc ad se nescio quomodo perlatae sunt, a tua pietate, an vero **E** ab alio quopiam profectæ sint: scribunt enim, vt qui grauissime videantur offensi. Quomodo vero eos, qui ab omnibus totius Orientis Ecclesijs subinde huc ventiant, & contra hæc schedia grauissime murmurant, quandoque sedabimus? An exiguas forte turbas ex huiusmodi homilij in Ecclesias excitatas existimat? Omnes enixe sudamus: omnes, vt eos qui nescio quo pacto, vti secus quam oportebat, saperent, persuasi sunt, ad rectum veritatis tramitem reducamus, impendio elaboramus. Cum autem pietas tua hanc murmurandi necessitatem attulerit: quo, quæso, iure me inculat? cur odijs in me flagrat? cur temere me allatrat? cur emendata oratione sua Orbis offensionem non sanat? Nam etsi præterfluxit sermo, vt pote in populo currens; tamen seria retractatione emendetur.

DIGNA
CYRILLI
EXCVSATIO.

Ne graueris, obsecro, ijs qui non leuiter offensi sunt, vnam hanc Θεοτόκον vocem largiri, sacramq. Virginem Deiparam appellare: quo illis qui non leuem hinc forte inestiam cœperunt, medentes, & nostræ quoque famæ & existimationi consulentes, in populorum

CYRILLVS
NESTORIVM
EMENDARI.

pulorum pace, animorumque consensione Ecclesiasticos conuentus celebremus. Certo autem pietas tua persuasum habeat, nos & vincula & carceres & cetera omnia huiusmodi incommoda, quin & ipsum quoque vitæ discrimen propter Christi fidem adire paratos esse. Fateor autem, beatæ memoriæ Attico etiamnum superstite, quemdam me de sancta & consubstantiali Trinitate libellum composuisse, in quo & de Unigeniti quoque incarnatione nonnulla ijs quæ nunc conscripsi, concinentia attextui. Verumtamen licet non ipsi solum Attico, ceterisque Episcopis & clericis, sed studiosioribus quoque popularibus eum legerim, nulli tamen per id tempus illius copiam feci. Probabile fit ergo, edito iam hoc commentariolo, non defuturos qui me accusent, huiusmodi oratiunculam me concinnasse prius quam Constantinopolitanæ Ecclesiæ Pontificatus pietati tuæ mandaretur.] hætenus prima Cyrilli ad Nestorium epistola.

Rursum vero idem Cyrillus secundo Nestorium admonuit, alia ad eum data epistola, cuius est exordium: Intellego quosdam meæ apud tuam pietatem æstimationi detrahere.] est quidem ipsa dogmatica, in qua cum hæresim impugnat, doctrinæ Catholicæ demonstrat & firmat assertiones. Porro huius epistolæ meminit ipse Cyrillus in litteris ad Cælestinum Romanum Pontificem datis, cum in primis causas irarum, quas aduersus ipsum Nestorius suscepisset ob scriptas aduersus promulgatam impietatem defensiones, alte repetens, de scriptis ad monachos aduersus eam impietatem meminit: quæ eo magis Nestorium ferierunt, quod complures ex eis non monachi tantum, sed Constantinopolitani quoque ciues profecerint: Nam eadem scripta (inquit^a) ad Constantinopolitanam urbem quorundam opera deportata, ibidem lecta, tanto permultis adiumento fuerunt, ut plurimi & magistraru, eius rei causa, per litteras gratias mihi egerint. Verum hoc ipsum Nestorio quasi nouum quoddam iræ contra me susceptæ fomentum subministravit. Me itaque ut capitalem hostem impugnat, aliud plane nihil de quo me inculset habens, quam unum hoc, quod eadem quæ ille, sentire recuso, eamque quam a maioribus accepimus, necnon ex diuinis Scripturis didicimus, fidem amplectendam esse, serio persuadens, non paucos ad sanam mentem subinde reducam. Verum floccifaciens quæ is aduersum me hætenus machinatur, Deoque qui omnia potest & nouit, permittens; alteram rursus epistolam, quæ rectæ fidei expositionem breui compendio complecteretur, ad memoratū Nestorium exaravi, serio eundem admonens, obtestansque ut ad modum, quem epistola præfinit, sapiat. Sed nihil omnino apud illum etiam tum effeci: nam ad hoc usque tempus eadem illa quæ initio probarat, probare pergit, nec modum vllum peruersa docendi facit.] hæc Cyrillus.

Porro epistola, cuius hic meminit Cyrillus, fuit posterior ad eum data: quod declarant illa quoque verba, quæ in eadem continentur^b: Ego vero ad id denuo reuersus (quod me potissimum decere existimo) te velut fratrem in Domino etiamnum monere non graabor, &c.] quibus apparet, eam quam alteram epistolam dicit, debere intelligi secundam ad Nestorium datam: esse plane eandem, ex eius argumento narrato in epistola ad Cælestinum agnoscitur, cum fidei breui expositionem contineat: nam in fine eiusdem epistolæ ad Nestorium hæc habet: Atque hæc quidem in præsentia ex charitate quæ est in Christum, scribenda existimaui, obsecrans te ut fratrem, & coram Christo sanctisque Angelis eius obtestans, ut hæc nobiscum & sentias & doceas, quo Ecclesiarum pax conferuetur, dilectionis quoque & concordie vinculum inter sacerdotes indissolubile permaneat. Saluta, quæ apud te est, fraternitatem. Te, quæ nobiscum est, salutatur in Domino.] hæc Cyrillus ad Nestorium, Extant autem ad duas Cyrilli litteras totidem ad eum a Nestorio redditæ^c litteræ, ambæque refertæ arrogantia summa, atque tumore in verba mordacia erumpente; fastuque se super omnes Antistites efferente.

Qui autem præter Cyrillum hoc tempore Nestorium execrati fuerint, idem Cyrillus in litteris^d ad Cælestinum anno qui sequitur datis declarat his verbis: Quin hoc ipso quoque tempore plebs Constantinopolitana (leuibus quibusdam vanisque hominibus, qui ipsi adulantur, dumtaxat exceptis) a Synaxi abstinet: abstinent ab eadem omnia pene monasteria, eorumque archimandritæ; abstinet & maior quoque pars Senatus, verentes ne ab illo, vel ab illis quoque, quos Antiochia discessurus inde secum abduxerat, qui & ipsi quoque quiduis peruersum euomunt, &c.] & inferius: Sciat nihilominus hoc quoque sanctitas tua, nempe commenta illius Orientales Episcopos non probare, sed offendi eos atque dolere, & præcipue Macedoniæ Episcopos, Et quia hoc Nestorius non ignorat, se omnibus sapien-

A sapienterem existimat, se solum diuinæ Scripturæ scopum attigisse autumat, se solum Christi mysterium cognouisse somniat. Atqui quomodo non magis secum reputat, cum omnes per terrarum orbem sparsi Orthodoxi Episcopi & laici, Christum Deum, Virginem vero quæ illum genuit, Deiparam esse confiteantur; se solum, qui istud inficiatur, errare? Verum fastu tumens, insidiisque & sedis potentia fretus, effecturum se arbitrat, ut nos ipsi & reliqui omnes suæ sententiæ subscribamus.] hæc Cyrillus ad Cælestinum anno sequenti.

Sed vnde vis tanta Nestorio, ut aduersante licet ipsi orbe Catholico, non demitteret animum, sed magis magisque ad stabiliendam impietatem maioribus in dies conatibus erigeretur? Accidit plane dolendum illud, quod Nestorius Imperatorem fauentem sibi nactus fuit; non quidem ut eius patrocinaretur impietati; sed donec controuersia illa a sancta Ecclesia dilucidata foret, ipse hominem (ut opus suum) quem Antiochia accerserat, fouendum sibi putarit. Quod enim, reiectis reliquis Constantinopolitanæ Ecclesiæ clericis, qui ad eam sedem tum a populo postulari, tum a clero eligi videbantur, ipse omnibus illis suo calculo Nestorium prætulisset: ut quod semel fecerat, recte factum esse defenderet (quod solent Principes) causæ Nestorij præsto erat. Accedebat his quoque, quod reprehensione dignum cognouit factum parentis Arcadij, cum aduersus Episcopum Constantinopolitanum studuit Theophilo Episcopo Alexandrino. Sciebat præterea, iam a tempore Theodosij Senioris sui aui, æmulatos esse Episcopos Alexandrinos gloriam Constantinopolitanorum Antistitum, dum Petrus labefactandam curauit electionem magni illius Episcopi Gregorij Nazianzeni: nec latuit, Theophilum curasse deponi S. Ioannem Chrysostomum eiusdem sedis Episcopum. His igitur & alijs permotus Imperator, haud (ut par erat) continuo repressit hominem, sed potius defendendum suscepit. Hinc videas, prudenter quidem Cyrillum, cum scribit ad Cælestinum, numeratque omnes Nestorio resistentes, nihil prorsus de Imperatore loqui, neque eum rursus accusare; sed solita modestia, quæ essent eius studia pro Nestorio, reticere; quæ quidem potius per legatum, quem misit Possidonium, ei secreto nuncianda, quam litteris credenda esse, putaret.

Imperatoris ergo fauore incalescens bestia illa, quam violenta in aduersantes sibi prosequitur? Res namque ab eo gestæ Constantinopoli hoc ipso anno, & in sequentem productæ, relatæ vero in libello Basilij archimandritæ, sunt huiusmodi^a: Accidit, ut populus vilitatam pridemque receptam fidei doctrinam requirens, publice aliquando inclamarit: REGVLVM HABEMVS, EPISCOPVM NON HABEMVS. Verum hic populi conatus nequiquam mansit impunitus: pars namque illo temporis articulo comprehensa, & in regia hac ciuitate ad tribunal abstracta, tali immanitate diuerberata, exceptaque est, qualis ne apud barbaras quidem nationes quandoque vilitata fuit.] & inferius: Non defuerunt, qui, populo præsentate & audiente, in sanctissima ecclesia coram illo reclamarent: quamuis hoc ipsum quoque non citra grauissima incommoda, quæ ea de causa pertulerunt. Denique simplex quidam monachus zelo quodam vehementi instigatus, per mediam ecclesiam progressus, impietatis præconem, quod hæreticus esset, quodque populi Synaxis haberetur, ab ingressu prohibuit. Sed hunc ille (nempe Nestorius) egregie cæsum magnificis Præsidibus tradidit: flagrisque denuo dissectum, publico præcone non absque clamore præeunte, miserando spectaculo in exilium expulit. Neque tragœdia hæc hisce finibus constitit: etenim quidam ex proscripti contubernio post impiam illius concionem, certissimam, nisi Deus prohibuisset, in ipsamet sacrosancta Dei ecclesia cædem edituri erant.

Porro autem quæ nos ab illo perpeffi sumus, ea omnem fidem, omnemque opinionem longe superant. Etenim quo perfecte edoceremur, vera ne ea essent, an falsa quæ de eo acceperamus, in Episcopale palatium illius iussu hortatuque conscendimus: aliquoties autem in aliud & aliud tempus reiecti. Vix tandem prodiens: Quæ (inquit) vultis, ea paucis exponite. Postquam vero ex nobis audiuit; quæ docuerat, puta, sacram Virginem nihil aliud peperisse quam hominem sibi coessentialem; nihil rursus ex carne nasci posse, nisi carnem; ea rectæ fidei non satis consentanea videri: quamprimum Decurionibus, ut nos a turba abreptos cædant, serio mandat. Cæsi autem inde ad Ecclesiasticum tribunal abducimur; ibidemque veluti nequam, scelerati, summumque supplicium promeriti denudamur, denudatiq. indignis modis vapulamur, iactamur, calcibusque impetimur. Quid multis? eiusmodi nos in ecclesia iniuste ab iniustis perpeffi sumus, cuiusmodi ne in-

finæ

CYRILLVS
RESTITIT
NESTORII
IMPIETATI,CYRILLVS
RESTITIT
NESTORII
IMPIETATI,Apud Cælest.
epist. tom. 1. epist.
Rom. Pontif.DE EPISTOLA
CYRILLI
AD NESTORIVM.Extat in Conc.
Ephes. tom. 1.
edit. Pol. apud
Cyrill. epist. 8.Apud Cyrillum
epist. 3. & epist. 9.Extat inter
epist. Cælest. Pap.
QVI AVERSA-
RENTVR NE-
STORIVM.THEODOSI-
VS NON RE-
PRIMIT NE-
STORIVM.Extat inter
Acta Concil. E-
phesin.
NESTORIVS
FAVORE
THEODOSII
ABVSVS FV-
RIT IN OR-
THODOXOS.DIRA A NE-
STORIO PAS-
SI SVNT MO-
NACHI OR-
THODOXI.

transigisse dicendū fit. Quantū vero tēporis federit Iuuenalis, in fine ipsius dicendum erit. A
Haud multum temporis intercessit, cum hoc anno creatus Iuuenalis Episcopus Hierosolymitanus idem ordinavit Petrum primum Episcopum Saracenorum, quem diximus ex duce ipsorum a S. Euthymio esse ad fidem Christianam conuersum. De huius in Episcopum promotione superius dictum est: hic autem ad certum eius ordinationis tempus declarandum, oportuit iterum meminisse: nam hoc, vel sequenti anno id accidisse, inde certum deducitur argumentum, quod reperiatur ipse Petrus (vt dicemus) interfuisse post sequentem annum Ephesino Concilio: qui nec ante presentem annum ordinari potuit, cum nondum creatus esset Iuuenalis Episcopus Hierosolymæ, qui dictum Petrum Pontificem gentis Saracenorum ordinavit. Magna quidem Dei prouidentia factum est, vt quo tempore Dei Ecclesia grauiam passura esset ab illis, qui eam propagare deberent in exterarum regionum & barbaros populos; tunc acciderit, vt ijdem barbari omnium immanissimi ad fidem Christianam se sponte contulerint, & ex eis vnus constitueretur Episcopus; qui cum alijs sanctis Patribus Nestorium damnaturus esset in Concilio Ephesino: vt plane impletum fuerit Dominicum illud oraculum: Multi venient ab Oriente & Occidente, & recumbent cum Abraham, Isaac, & Jacob; filij autem Regni eijcientur in tenebras exteriores.] B

Math. 8.

Rigefimus supra quadringentesimum Christi annus amborum Augustorum Consulatu, Theodosij nimirum decimotertio, Valentiniani vero tertio, clarus illuxit, sed Catholica Ecclesia ob concitatas per Nestorium turbas ærumnosus: quo litteræ ipsius Nestorij vna cū alijs eius scriptis pro defensione hæresis lucubratis, per Antiochum virum illustrem Cælestino Romano Pontifici reddita sunt. Cum paulo post, ante etiam quam ipsa Nestorij scripta in Latinum translata essent, opportune contigit aduentus Romam Possidonij diaconi Ecclesie Alexandrinæ ad eundem Cælestinum Romanū Pontificem; cui cum litteras, tum etiā volumina dedit, quibus Nestorij execranda impietas omni ex parte latissime confutabatur. Quid autem, his acceptis atque perlectis, statuerit Cælestinus contra Nestorium, litteræ ab ipso tum ad eum, tum ad Cyrillum & alios eadem ex causa redditæ, apertissime indicabunt: de quibus omnibus antequam agamus, ex more, consignanda est certa firmaq. demonstratione ipsa veritas temporum; qua stabilita, res quæ tractandæ sunt, clariori veritatis nitore perspicuæ in omnibus effulgebunt. D

NESTORII ET CYRILLI LITTERARUM AD CAELESTINUM ALLATARUM.

POSSIDONII LEGATIONIS TEMPVS.

b Cælestini epist. 6. som. 1. epist. Rom. Pontif.

Cum ex redditis a Cælestino Rom. Pontifice ad Nestorium litteris satis liquido ac manifeste dicatur, eodem ferme momento temporis quo ipse litteras Nestorij accepit, superuenisse Possidonium cum litteris Cyrilli ac voluminibus ab ipso missis, & antequam Latinitati redderentur Nestorij scripta, legisse Cælestinum quæ per eundem Possidonium missæ erant, Cyrilli chartas Latine scriptas: certo certius affirmandum est, eodem anno quo contigit legatio Possidonij, æque euenisse reddi Nestorij litteras Cælestino. Erat hic Possidonius Ecclesie Alexandrinæ diaconus, vt litteræ hoc anno datae ab ipso Cælestino ad Ioannem Episcopum Antiochenum in fine significant: quem quidem hoc item ipso anno Romam a Cyrillo ad Cælestinum venisse legatum, inde potest intelligi, quod litteræ b ab ipso Cælestino ad Nestorium tunc primum redditæ, datae hoc anno leguntur, tertio Idus Augusti, sub dictis anni huius Consulibus Theodosio decimum tertium & Valentiniano tertium; licet mendose legatur in edita nuper Cælestini ad Nestorium epistola Consulatus Theodosij decimus quartus cum Valentiniani tertio: nam nonnisi decimum tertium Theodosij Consulatus cum tertio Valentiniani contigisse, Facti omnes manifeste demonstrant; vt ex Consulibus eorumdem qui præcedunt & subsequuntur, absque aliqua vel leui dubitatione potest intelligi. F

c Ex codice Anthonij Augustini.

* vnanimiter nobiscum obtinente concordia, impugnatur.

His igitur in hunc modum de veritate temporis stabilitis, iam describamus hic litteras ab ipso Nestorio ad Cælestinum Romanum Pontificem missas, quæ tamen nonnihil mendosæ in veteri scripto codice leguntur his verbis c: Fraternas nobis inuicem debemus colloquutiones, vt vna inter nos secundum obtinente concordia pugnaturi diabolum pacis inimicum. Quorsum hoc anteloquium? Iulianus quidam & Florus & Orontius & Fabius, dicentes se Occidentalium partium Episcopos

A scopus, sæpe & pijsimum & prædicatissimum Imperatorem adierunt, ac suas causas defleuerunt, tamquam Orthodoxi temporibus Orthodoxis persecutionem passi: sæpe eadem & apud nos lamentantes, ac sæpe reiecti, eadem facere non desierunt: sed insistunt per dies singulos implentes aures omnium vocibus lacrymosis. His quidem ad eos sermonibus, quibus oportuit, vsi sumus, cum negotij eorum veram fidem nesciremus. Sed quoniam apertiore nobis de causis eorum notitia opus est, ne pijsimum & Christianissimum Imperator noster molestiam sæpe ab his sustineat; ne nos, ignorantes eorum causas, circa negotij defensionem diuidamur; dignare nobis notitiam de his largiri: ne vel quidam ignorando iustitiam veritatis, importuna miseratione conturbentur, vel canonicam indignationem beatitudinis tuæ, quæ cōtra eos pro sectis religionis forte probata est, aliud quiddam quam hoc æstiment. Nam sectarum nouitas multum meretur defensionem a veris pastoribus. Vnde & nos non modicam corruptionem Orthodoxie apud quosdam hic reperientes, & ira & lenitate circa ægros quotidie vtimur. * nullam

NESTORII EPISTOLA AD CAELESTINUM.

Est enim ægritudo non parua, sed affinis putredinis Apollinaris & Arij: Dominicam enim in homine vnionem ad cuiusdam contemperationis confusionem passim commiscunt; adeo vt & quidam apud nos clerici, quorum alij ex imperitia, alij ex hæretica fraude in se olim celata, qua plurima & Apostolorum temporibus contigerunt, tamquam hæretici ægrotent & aperte blasphemant Deum, Verbum Patri Homouision, tamquam originis initium de Christotoco Virgine sumpsisse, & cum templo suo ædificatus esset, & carni confepultus; eandemq. dicunt post resurrectionem commiscuisse carnem, sed in naturam transiisse Deitatis (vt in compendio dicam) & Deitatem Vnigeniti & ad originem cōiunctæ carnis referunt, & commortificant carni. Carnem vero coniunctam Deitati ad Deitatem transisse blasphemant ipso Verbo Deificationis: quod nihil est aliud, nisi vtrumque corrumpere: sed & Virginem Christotoco ausi sunt cum modo quodam, Theotocon dicere: hanc enim Theotocon vocantes (ita quidem legendum esse, persuadet, quod in Concilio Ephesino Actis hæc sic reddantur: Circa horrorem sacram Virginem Dei genitricem appellant) non perhorrescunt quod sancti illi, & supra omnem prædicationem Patres per Nicæam nihil amplius de sancta Virgine dixissent, nisi quia Dominus noster Iesus Christus incarnatus est ex Spiritu sancto & Maria Virgine. Et taceo Scripturas, quæ vbique Virginem matrem Christi, non Dei Verbi, & per Angelos & per Apostolos prædicarunt.

a Tom. 1. Concil. edis. Nicolini.

Propter quæ quanta certamina sustinimus, æstimo famam præcedentem docuisse beatitudinem tuam; hoc quoque attendentem, quod non frustra certauerimus: sed emendati sunt, gratia Domini, multi ex his qui peruersi erant discedentes a nobis, quia propria & parient Homouision natiuitas, cui viuere commissa est: illa in homine vnio creaturæ est humanitatis Dominicæ, Deo coniunctæ ex Virgine per Spiritum. Si quis autem hoc nomen Theotocon propter natam humanitatem coniunctam Deo Verbo, non propter parentem proponet; dicimus quidem hoc vocabulum in ea quæ peperit, non esse conueniens. Oportet enim veram matrem de eadem esse essentia ex se natum. Ferri tamen potest hoc vocabulum propter ipsam considerationem, & quod solum nominetur de Virgine hoc verbum propter inseparabile templum Dei Verbi ex ipsa, non quia ipsa mater sit Dei Verbi: nemo enim antiquiorem se parit. Hæc quidem existimo præcedentem famam significasse. Exponimus vero etiam nos quæ contigerunt. Rebus ostendimus, quia fraterno animo negotium eorum, quos prædiximus, nosse cupimus, non desiderio curiositatis importunæ, cum & nostra narramus tamquam fratres fratribus, veritatem sectarum nobis inuicem publicantes, vt sit mihi principium litterarum verissimum. Dixi enim, cum has litteras inciperem, quia fraternas nobis debemus inuicem colloquutiones. Omnem quæ tecum est in Christo fraternitatem, & qui mecum sunt, salutamus. J hætenus Nestorij litteræ ad Cælestinum scriptæ ab eo prætenso causa Pelagianorum Episcoporum.

+ locus deprauatus.

* qua est

Hi quidem damnati in Occidente, & sedibus expulsi, Constantinopolim commigrarunt, a Theodosio Imperatore auxilium imploraturi: quorū itidem occasione alias quoque post hæc se dedisse litteras, idem Nestorius testatus est posteriori epistola ad Cælestinum data: quas ab eodem codice acceptas hic tibi cudendas curauimus. Quem autem primo loco posuit Iulianum, vt Pelagianorum significum, haud alium esse putamus, quam illum Episcopum Capuanū patria Atellanensem, vt Prosper in Chronico docet, quem S. Augustinus contrarijs scriptis exagitauit. Posterior vero epistola Nestorij ad Cælestinum sic se habet: Sæpe scripsi beatitudini tuæ propter Iulianum, Orontium, & ceteros, qui sibi vsurpant

b Ex codice Anthonij Augustini.

POSTERIOR
EPISTOLA
NESTORII AD
CAELESTI-
NVM.

* partibus

Episcopalem dignitatem, & creberrimam aditionem apud piissimum & prædicatissimū Imperatorem faciunt, nosq. concidunt frequentibus lamentationibus, tamquā temporibus Orthodoxis de Occidēte proiecti. At hucusque scripta de his a tua veneratione non suscipimus; quæ si haberem, possem eis respondere, daremq. compendiosum responsum luctibus eorum: nunc enim ab incertis dictis eorum non habet quis ad quod se conuertat; alijs hæreticos eos vocantibus, & ideo de Occidentalibus patribus* proiectos esse dicentibus; ipsis vero iurantibus calumniam se sustinuisse, & periculum pro Orthodoxa fide ex subreptione perpeffos. Quorum vtrum certum sit, nobis grauis est ignorantia. Nam condolere eis, si vere hæretici sunt, crimen est: & iterum non condolere, si calumniam sustinent, durum & impium est. Dignetur igitur amantissima Dei anima tua informare nos, qui ad vtrumque momentum hucusque diuidimur, id est, & ad odium, & ad miserationem eorum. doceri autem volumus quam de his sententiam teneamus: detinemus enim eosdem viros per dies singulos dissimulantes spe & expectatione beatitudinis tuæ. Non est enim, o venerandissime (sicut nosti) res vilis discussio piæ sectæ, nec parua est probatio eorum qui hoc agunt. Multus enim etiam nobis labor hic celebratur, dum elaboramus eruere sordidissimam impietatem pessimæ opinionis Apollinaris & Arii de Ecclesia Dei: nescio enim quemadmodum quidam de Ecclesiasticis quamdam contemperationis imaginem Deitate & humanitate Vnigeniti accipientes ægrotant ægritudine prædictorum hæreticorum, dum & corporis passiones audent superfundere Deitati Vnigeniti, & immutabilitatem Deitatis ad naturam corporis transisse confingunt; & vtrāque naturam, quæ per coniunctionem summā & inconfusam in vna persona Vnigeniti adoratur, contemperationis mutabilitate confundunt. Cæci, qui nec sanctorum illorum Patrū expositionem meminerunt, aperte ad eos reclamantes: Credimus in vnum Dominū Iesum Christum Filium Dei incarnatum ex Spiritu sancto & Maria Virgine. Hæc enim vox in nomine quod significat vtramque naturam, id est, Christus est Deitati Patris Homousus, humanitas vero posterioribus temporibus nata est ex sancta Virgine, quæ propter coniunctionem Deitatis ab Angelis & hominibus simul colitur. Eum ergo qui hic propter sectarum prauitatem tot laboribus fatigatur, considero quid iterum pati necesse est, si negotium prædictorum virorum nesciat, timeatq. nimis ne additamentum hæreticorum per ignorantiam hic positus faciat. Vnde rogo, vt vndique studiosum sit sanctæ animæ tuæ donare notitiam prædictorum virorum, maxime cum litterarum sequester fidelissimus Valerius cubicularius possit beatitudini tuæ per se exponere molestias eorum. Omnem in Christo fraternitatem quæ tecum est, ego & qui mecum sunt, plurimum salutamus.] hæc Nestorij ad Cælestinum litteræ pro Pelagianis primo loco scribentis.

Sed quodnam Nestorij consilium fuerit scribendi ad Cælestinum Romanū Pontificem, peruestigandum est. Vt autē qui iam ferme biennio tacuisset, modo ad ipsum scriberet, insuperq. vna cum litteris & codices a se pro hæresis defensione illis adiungeret: ea quidem ex causa id factū esse videtur, quod cum idem Nestorius in promulganda hæresi acerrime sibi aduersantem Cyrillum Alexandrinæ Ecclesiæ Episcopum inuenisset, qui tum sedis auctoritate, tum excellenti doctrina Orientales Episcopos ad suas partes trahere facile posset: considerans ex antiquorum vsu, in huiusmodi de fide obortis controuersijs dubia lance suspensis, in eam partem fauorabile inclinare iudicium, in quam Romani Pontificis sententiæ calculus apponeretur: vt eum promereri posset, omnem conatum adhibuit, curans id tractari per Antiochum virum illustrem, qui Cælestino Papæ, quæ pro defensione hæresis hæcenus ab eo essent scripta, redderet; vt illis (o summa dementia!) primario Catholicæ sedis Antistite persuaso, vniuersa simul cum eo Catholica Ecclesia in eandem quoque sententiam traheretur. De huiusmodi quidem vana hominis spe hæc habet Cyrillus in epistola^a data hoc anno ad Iuuenalem Hierosolymorum Episcopū, verbis his: Ratus autem quod & Romanæ Ecclesiæ sacerdotem in suā sententiā pertrahere queat, scripsit ad dominum meū ac religiosissimum ac piensissimum Cælestinum, inferens epistolis dogmatum suorum peruersitatē: misit autē & multas expositiones; ex quibus peruersa sapere deprehensus, ac iam cum execratione tanquam hæreticus condemnatus est.] hæc Cyrillus.

Sed quæ sunt ista consecuta, dicamus. Iā plane sefellit inanis spes sua & cæca præsumptio miserū, qui fieri posse stulta existimatione putauit, vt Ecclesia, quæ (vt est sententia Patrū) hæreses omnes semper incessabili studio insectata, easdem penitus profligauit atque disiecit; eadē ipsa acceptura foret tale portentū, monstrumq. deforme, omniumq. terribilissimum, quod

NESTORIVS
TENTAT CAE-
LESTINVM
INDVCERE IN
SVAS PARTES.

^a Apud Cyrill.
epist. 16.

A quod spiritu satanico concepisset, vanitate formasset, & horrendum visu compositum perperisset superbia, aluisset maledictis, atque blasphemijs faginasset. Sed quomodo illud, simulac Romæ visum, eodem ferme momento temporis Apostolico confossum est gladio, iam dicamus. Primum vero de Cyrilli ad Cælestinum Papam epistola, quæ & primo loco lecta est, instituiamus orationem pro ordine rerum gestarum ac temporum.

Cyrillus igitur Episcopus Alexandrinus cum frustra tentasset Nestorij emendationem, quam ex Cælestini Papæ litteris procurauerat: quo de omnibus ipsum Romanum Pontificem redderet certiore, ad ipsum legauit (vt dictū est) Possidonium Ecclesiæ Alexandrinæ diaconum, cui ad eundem litteras dedit. Præterea vero, ne in damnationem Nestorij excitaret ipsum Cælestinum ad id præstandū paratum, sed vt dilatione aliqua expectaretur si tolerantia eiusdem hæresiarchæ morbus curari posset, ista in mandatis Possidonio dedit:

B Si (inquit) Nestorij litteras & expositionum illius codices redditos Cælestino compereris, tu quoque illi meas redde litteras: sin secus, non reddas.] sed hæc inferius. Possidonius autem cum comperisset, tam epistolas quam exegetes illius Cælestino fuisse exhibitas, cōpulsus est ipse quoque quas ferebat exhibere.] hæc namque ita transacta esse, ex relatione Petri Primicerij Notariorū presbyteri Alexandrini^a intexta Ephesino Concilio habentur expressa. Extant autem ipsæ Cyrilli litteræ ad Cælestinum Papam Possidonio datæ, quarum est exordium^b: Si in rebus vsque adeo serijs & necessarijs, &c.] vbi inferius: Tradidi (inquit) & epistolas quoque a me scriptas (ad Nestorium scilicet) Possidonio, vt tuæ sanctitati eas offerat.] fuisse autem has primas litteras a Cyrillo ad Cælestinum conscriptas, id illis ipse verbis ostendit, vbi ait: Sane hæcenus altū tacui. Neque enim quicquam omnino de illo, qui Constantinopolitanam Ecclesiam hoc tempore administrat, vel ad religionem tuam, vel ad vllum alium confacerdotem nostrum scripsi: non ignorans præcipientem celeritatem in eiusmodi rebus cum vitio plerumque coniunctam esse solere, &c.]

Post hæc vero narratis quæ gesserit Nestorius aduersus Catholicam fidem, quæve ipse Cyrillus pro eiusdem defensione operatus esset: quamuis sciret, quod & alijs prædicaret, scriptisq. firmarat, Nestorij sententiam omni esse execratione dignam; tamen haud suarum partium esse ratus, nouam hæresim condemnare, & quæ de fide exorirentur quæstiones definire, sed id tantummodo muneris esse Romani Pontificis; ista ad finem epistolæ subiicit: At quamuis res ita habeat, non prius tamen illius communionem confidenter deserere ausi fuimus, quam hæc ipsa pietati tuæ indicarem. Digneris proinde, quid hic sentias, declarare; quo liquido nobis constet, communicare ne nos cū illo oporteat, an vero libere eidem denunciare, neminem cum eo communicare, qui huiusmodi erroneam doctrinam fouet & prædicat. Porro tuæ integritatis mens ac super hac re sententia non modo piissimis Deoq. deuotissimis Macedoniæ Episcopis, sed totius quoque Orientis Antistitibus perspicue per litteras exponi debet: nam cupientibus illis ansam dabimus, vt omnes vno animo in vna sententia persistant, rectæq. fidei, quæ iam impugnatur, opem ferant.] & in fine post recensitos tomos, quos pro fide Catholica a se scriptos mittit Romam ad Cælestinum, mox addit: Tradidi & epistolas quoque a me scriptas Possidonio, studiose illi iniungens, vt tuæ sanctitati eas offerat.] hæcenus ipse. Vidisti haud obscure, lector, pristinum morem ab ipso exordio Romanæ Ecclesiæ in Annalibus demonstratum, nimirum solius esse cathedræ Petri, quæstiones de fide definire, & emergentes hæreses cum earum auctoribus condemnare.

Cælestinus igitur, his visis Cyrilli litteris, perlectisq. ab eo missis vna cum ipsis etiā voluminibus; posteaq. inspectis Nestorij litteris & reliquis ab eodē pro defensione hæresis scriptis: conuocat Episcopos; habita Synodo, omnium sententia fuit tanta blasphemia condemnata; auctori vero ipsius decem dierum ad resipiscendum concessum est spatium, eadem damnatione feriendus & ipse, si in asserto errore persisteret. Collectum quidem fuisse ea de causa Romæ ex more Concilium, litteræ Cyrilli ad Nestoriū postea redditæ declarant his verbis: Et quid nunc, obsecro, consilij capiam? (tuam hic namque pietatē appellare compellor) quandoquidem Cælestino religiosissimo Romanæ Ecclesiæ Episcopo iubente, ceterisq. piissimis Episcopis, qui illi adfuerunt, ita postulantibus, inuestigare cogor, &c.] est de eadem Synodo etiam mentio in alijs litteris Cyrilli ad Ioannem Antiochenum postea datis.

Quæ igitur tūc in Romana Synodo a Cælestino Pontifice aduersus Nestoriū definita fuerunt, ab eodē Pontifice in datis ad eū litteris sunt expressa: quarum cū plura extent exempla ex Græco reddita, nos eandē ex veteri Cresconiana Collectione describemus epistolā,

CYRILLVS
QVAM PA-
TIENTER A-
GAT ADVER-
SVS NESTO-
RIVM.

^a Act. Concil. Ephesin. tom. 2. edit. Pelt.

^b Tom. 1. epist. Rom. Pont. post epist. 2. Cælest.

ROMANI PONTIFICIS SVMMAM AVCTORITATIS.

SYNODVS ROMANA CONTRA NESTORIVM.

^c In Act. Concil. Ephesin. edit. Pelt. tom. 1. c. 2.

a Euagr. lib. 1. cap. 4. quam quidem Patres Concilij Ephesini præconijs extulerunt, & Euagrius^a Scholasticus A pro dignitate argumenti, & auctoritate scribentis, diuinam appellat: quæ tum ex Latino in Græcum, & rursum e Græco in Latinum reddita translatione, tum etiam scribentium vitio (vt affolet in antiquioribus, quæ sæpe sæpius descripta esse oportuit) aliqua interdum contraxisse menda cognoscitur. Sed vtcumque sit, veneranda certe antiquitate conspicua permanet; qua primum ad ea quæ spectabant ad Pelagianos, pro quibus Nestorius scripserat, respondit. est autem huiusmodi:

Dilectissimo fratri Nestorio Cælestinus.

EPISTOLA
CAELESTINI
AD NESTO-
RIUM.

Aliquantis diebus vitæ nostræ post nefandum & sæpe damnatum dogma Pelagij atque Cælestij Catholica fides quietem habuit, quando eos cum suæ disputationis sequacibus telis vnitatis sententiæ Oriens Occidentq. percussit. Denique sanctæ recordationis Atticus Catholicæ magister fidei, & verè beati Ioannis etiam in ista successor, eos ita persecutus est pro re communi, vt ijs nec standi quidem illic copia præstaretur. Mansit nos post eius exitum sollicitudo vel maxima, cum successor ipsius, vtrum etiam in eius fide succederet, quæreremus: quia difficile est continuari quæ bona sunt (nam sibi sæpe alternis vicibus aduersa succedunt) habuimus tamen post hunc, a quo eramus continuo deserendi, sanctum Sisinnium, celebratum simplicitate & sanctitate collegam, eam fidem quam inuenerat, prædicantem. Legerat profecto simplex sanctitas & sancta simplicitas, timendum magis, quam alte sibi esse sapiendum: & alibi^b, altiora sectanda non esse. & iterum^c: Si quis aliud prædicauerit, quam quod prædicauimus; anathema sit. Hoc tamen exeunte de sæculo, cum se sollicitudo nostra in tantum, in quantum ei Dominus noster permisit, extenderet; latificauit animam nostram vniuersorum enarratio nunciorum, quam mox firmavit eorum, qui interfuerunt ordinationi tuæ, relatio collegarum; qui tibi testimonij tantum detulerunt, quantum ferri huic debuit, qui aliunde videbatur electus. Tanta antea opinione vixisti, vt tuis te aliena ciuitas inuideret: tanto nunc terrore vitaris, vt tui in alijs videant qualiter fuerint liberati.

DE SISINNIO
EPISC. CON-
STANTINOP.

b Eccles. 3.

c Galat. 1.

Dudum sumpsimus epistolas tuas, quibus in angusto nihil potuimus dare responsi: erat enim Græcus in Latinum sermonem vertendus: quod cum licet sero facimus, sancti fratris & coepiscopi mei Cyrilli probatissimi sacerdotis per filium meum Possidonium diaconum talia de te scripta suscepimus, quibus his qui de tua ordinatione detulerant, perijsse suum testimonium doleremus. Bonis enim principijs tuis malus (quantum videmus) successit euentus: bonis inquam principijs, quæ apud nos ita celebrata fuerant, vt responsum dantes ad relationem fratrum, vos faceremus participes gaudiorum. Sed considerantes nunc & querelam de te prædicti fratris, & interpretatas tandem epistolas apertam blasphemiam continentem; illud nobis Apostolicum^d videmus esse dicendum: Vellem mutare vocem meam, quia confundor in vobis: quinimmo mutaui, nisi de præcipitijs se reuocet impius disputator. Neesse est enim, vt malum ex vobis ipsis, sicut præcipitur, auferamus. Legimus ergo epistolarum tenorem, & eos libros, quos illustri viro filio meo Antiocho redente, suscepimus. In his quidem a nobis inuestigatus, deprehensus & tentus es, quod multiloquio labefactaris, dum vera inuoluis obscuris rursus vtraque confundens, vel confiteris negata, vel niteris negare confessa. Sed in epistolis tuis apertam non tam de fide nostra, quam de te tulisti sententiam, volens de Deo Verbo aliter quam fides habet omnium, disputare.

DEPLORAT
AMENTIAM
NESTORII.

d 1. Cor. 5.

Ecce nunc in quam de te vocamur sententiam, ecce quæ tuarum sunt beneficia * nouitatum: postquam ignoratus electus es, cognitus accusaris. Iam nunc cum illo Gentium E doctore^e dicendum est: Nam quid oremus, secundum quod oportet, nescimus. Nonne hæc Ecclesiæ illi verba conueniunt? quæ probatos sibi viros, non notitiam, sed famam secuta, contempsit, iam inhærens tum opinioni bene de te credentium. Quis enim intra ouile velut rapacem lupum putaret abscondi? Vox est eiusdem Apostoli^f: Oportet hæreses esse, vt probati manifesti sint. Aperi aures, & eius ad Timotheum^g vel Titum dictos audito sermones: quid his aliud præcipit, quam vt nouitates vitent vocum profanas? Ad impietatem enim ista proficiunt, quæ semper spinas & tribulos intulerunt. Timotheum^h certe rogasse se dicit, vt Ephesi remanens, nunciaret quibusdam, ne qui aliter prædicaret. Ante oculos mihi Hieremiæ Prophetæ verba sunt: Horribilia (inquitⁱ) facta sunt super terram, Prophetæ iniquitates prophetizant. Hæc, dicas volo, quasi ignota te transeunt, aut quasi nota contemnis? Si quasi ignota te transeunt; non sit pudoris rectum

* beneficia

e Rom. 5.

f 1. Cor. 11.

g 1. Tim. 6.

2. Tim. 2.

h 1. Tim. 1.

i Hierem. 5.

discere

A discere, quando timoris non fuit peruersum docere. Si quasi nota contemnis; intellige te inexcusabilem fore, cum a te commissi tibi talenti quæserit ille rationes, qui per nos de hoc sancto foenore suum lucrum semper expectat. Aspice quæ poena illum manet, qui abscondit^a acceptum, qui integrum certè restituit quod accepit: vnde euidenter aduerte quod sit & quale periculum, nec hoc quod acceperis, reddidisse. An tu Domino dicturus es^b: Quod dedisti mihi, custodiui: cum sic scindi partes eius videamus Ecclesiæ?

a Matth. 25.

b Ioan. 19.

Qua conscientia viuus, pene ab omnibus in hac ciuitate desertus? optaueram eos tunc fuisse tam cautos, quam nunc sunt, cum sibi desiderant subueniri. Vnde tibi in has quæstiones verba dirigere, quæ sit blasphemia, cogitasse? Vnde hæc in populo Episcopū prædicare, quibus virginei partus reuerentia saucietur? Non debent veteris fidei puritatem blasphema in Deum verba turbare. Qui vniquam non dignus est anathemate iudicatus, vel adijciens vel detrahens fidei? Plene iterum ac manifeste tradita ab Apostolis nobis nec argumentum nec imminutionem requirunt. Legimus^c, in libris nostris non addi debere, non detrahi: magna quidem & addentem & detrahentem poena constringit. Vnde cauterium præparamus & ferrum: quia vltra non crunt fouenda vulnera, quæ merentur abscondi. Scimus certe maiora vitia maiore semper dolore sanari. Inter multa quæ a te impie prædicata vniuersalis recusat Ecclesia, e Symbolo ab Apostolo tradito plangimus hæc verba fuisse sublata, quæ nobis totius spem vitæ salutisq. promittunt: quod quare fiat, loquuntur epistolæ tuæ, de quibus nulla dubitatio est, quia eas ipse misisti: quas in manus nostras nolueramus venire, ne de tanti cogere sceleris genere iudicare: omnium disputationum tuarum vias breuis earum sermo conclusit. Extendisti te latius, multis anfractibus circumisti, sero tandem diuerso itinere peruenisti ad impium constitutum. Scimus quid ille^d cauerit, qui præcipit contentiones vel pugnas legis esse vitandas: Sunt enim (inquit) inutiles & vanæ. Quod igitur vanum & inutile iudicatur, nemo dubitat minime profuturum.

c Dent. 4. 12.

d 2. Tim. 6.

Tit. 3.

Itaque quamuis & iam frater Cyrillus secundis te epistolis suis asserat esse conuentum, intelligas volo post primam & secundam illius & hanc correctionem nostram, quam constat esse iam tertiam, ab vniuersitate collegij & conuentu Christianorum te prorsus esse seiuinctum; nisi mox, quæ maledicta sunt, corrigantur; nisi in eam viam redeas, quam se Christus esse testatur. Male in hunc arma desperatione mouisti, qui te super familiam suam velut fidelem prudentemq. permiserat ante constitui. Perijt tibi huius vice officij beatitudo promissa: non solum non das cibum in tempore, verum etiam veneno interficis, quos ille suo sanguine & sua morte quæsiuit. Venenum namque est sub tuis labijs, quæ maledictionis & amaritudinis plena videmus, cum contra cum qui suavis est, niteris disputare. Vbi est diligentia pastoralis? Pastor bonus^e animam suam ponit pro ouibus suis: mercenarius vero est, qui eas lupis dimittit & tradit. Quid hic tu pastor acturus es, qui Dominicum gregem pro lupis ipse dispergis? Ad quænam grex Dominicus septa confugiet, si intra ouilia Ecclesiæ saucietur? Qua futurus est tuitione defensus, qui te patitur pro custode raptorem? Et alias (inquit Dominus^f) habeo oues quæ non sunt ex hoc ouili; & illas oportet me adducere. Ille alias se promittit adducere: tibi pereunt quas habebas. Tamen quidem certum sit, quoties ista contingunt, non oues pastoribus, sed magis ouibus perire pastores. Et vocem meam (inquit) audient. Quare? Vt fiat vnus grex. Ad illius vocem vnus fit grex: ad tuam vocem aut inficitur, aut fugatur. Durum est, vt in te de Actibus Apostolorum beati Pauli verba conueniant: Ego (inquit) scio quia introibunt post discessum meum lupi graues in vos, non parcentes gregi: & ex vobis ipsis surgent homines quærentes peruersa, vt abducant discipulos post se. Hæc a te alijs, quam dicta tibi velimus: docenda enim tibi fuerant, non discenda quæ dicimus: nam quis ferat, doceri Episcopum, qualiter debet esse Christianus?

ANATHEMA
TIS COMMI-
NATIO.

e Ioan. 10.

f Ibidem.

g Act. 20.

Diligenter aspice in quam conditionem voceris: accerseris, argueris: quid horum conuenit sacerdoti? duris dura responsio; si tamen vicissitudo est, verbis blasphemiam vindicare. An tibi a nobis existimas esse parcendum, cum animæ tuæ ita ipse non parcas, & omnibus velis & præteritis & præsentibus & futuris beneficium salutis auferre? Persequar plane boni Domini mei fidelis seruus inimicos, cum Propheta^h asserat, odio eos odisse perfacto. Memor rursus, altero loquenteⁱ, ne parcam. Quem hic ego respiciam? Cui hominis aliquid referuem, quando agitur vt mihi totius spei meæ causa tollatur? Ipsius in Euangelio Domini verba sunt, quibus ait^k: Non sibi patrem, non sibi matrem nec filios

h Psal. 138.

i 2. Cor. 13.

k Matth. 19.

filios, nec aliquam necessitudinem debere præponi. Etenim talis frequenter est pietas, A
ex qua nascitur impietas, cum vincente carnis affectu, charitati illi, quæ Deus est, cha-
ritas præponitur corporalis, cuius intuitu aliquibus sæpe deferimus: at ubi ad eum
tenditur, qui est ipsa dilectio, necesse est nec illa feruentur, quorum auctor vocatur
in causam.

Expergiscere tandè: quia non sunt istæ dicendæ vigilæ, quas non exhibes custodiæ, sed
rapinæ. Velimus te in hoc quod prædicas dormire, & vigilare in hoc quod impugnas. Le-
uius certe ferremus, si in vtroque dormires: nemo tibi perditus esset, nemo quaesitus: nul-
lo animarum dispendio mæreret Ecclesia, nullo compendio lætaretur. Satius ei esset, si
hanc sponso suo, ita ut acceperas, resignares. Sed quid multis moror? loquente archi-
tecto Paulo^a, frustra superædificatum; quid, quaeso, in quo non inuenio fundamentum?
Audio, vim maximam Catholice sentientes, quibus nos communicamus, clericos sustinere: B
ita ut his etiam ciuitas interdicta dicatur: lætamur eos præmium confessionis acquirere;
sed dolemus, quod Episcopo persequente. Beatus Paulus Apostolus persecutorem præ-
dicatore mutauit: nefas est maximum prædicatorem persecutore mutatum. Digere in
numerum retro hæreticos, qui huiusmodi quæstiones Ecclesiæ intulerunt: quis vnquam
de hoc certamine victor reuertit? Habes certe tuæ ciuitatis exemplum: Paulus cuius Sa-
mosatenus, occupata Ecclesia Antiochiæ, cum talia prædicaret, collegit suorum semi-
num messim: reliquos inuentores malorum, Ecclesijs occupatis, sententiæ censura sem-
per non dispar cecit.

Hos quoque hæreticos, de quibus nos, velut eorum quæ gesta sunt nescius, consulere
voluisti; sedibus suis, iniusta dicentes, expulit iusta damnatio: quos illic inuenisse requiem,
non putamus esse mirandum: inuenerunt enim impiam prædicationem, cuius compara-
tione se existimant innocentes. Legimus quam bene teneas originale peccatum, qualiter C
ipsam naturam asseras debitricem, & eum delictum merito reddere, qui descenderit de
genere debitoris. Quid tecum faciunt, qui sunt hæc negando damnati? numquam sine
suspensione ea quæ sibi sunt aduersa conueniunt: eijcerentur denique, si tibi quoque simili-
ter displicerent. Cur tamen ea quæ in hos tunc sunt acta, quærentur; cum certum sit,
illinc ad nos a Catholico tunc Antistite Attico gesta directa? Cur non sanctæ memoriæ Si-
sinnius quaesuit? quia utique sub decessore suo probauerit eos iure damnatos. Desceant
infelices; spe se hominum fuisse deceptos, quibus iam potuit propter communionem sola
pœnitentia subuenire. Ecce scire de his incipis, si qua ante nescisti. Causam tuam ma-
gis modo quam aliorum Catholica & festina deliberatione curato: quia conuenienter di-
cimus^b: Medice cura te ipsum, qui alijs desideras subuenire: aegritudinis tuæ qualitas non D
recipit, aut præstare permittit inducias.

Alexandrinæ Ecclesiæ sacerdotis fidem & probauimus & probamus. Et admonitus
per eum, rursus eadem sentire te oportet, quæ nos, si nobiscum frater esse vis. Si tibi
sensu datur, damnatis omnibus quæ hucusque sensisti, statim hæc volumus prædices,
quæ ipsum videas prædicare. Nos contra fas etiam nolumus sacerdotes esse correptos;
quibus sicut præmissa conuentione consulimus, ita in hos necesse est damnationis senten-
tiam, si aburuntur nostra salubri admonitione, firmemus. Hoc tamen erit post damnatio-
nem prauis dogmatis plenum correctionis indicium, si reuocentur omnes ad Ecclesiam,
qui propter Christum caput eius videntur exclusi, reuocentur omnes. Quod nisi fiat quod
dicimus, eijciendus qui eiecit: quamuis in nostra communionem sint isti, in quos talis co-
gnosceris extitisse. Ad clerum quoque Ecclesiæ Constantinopolitanæ, vel omnes qui cen-
sentur nomine Christiano, qualia necessitas postulauit, scripta direximus: ut si in peruer-
sæ disputationis obstinatione persistis, nec hæc quæ frater Cyrillus prædicat, nobiscum
prædicaueris; a nostro collegio, cum quibus tibi non potest esse communio, te intelli-
gant separatum; scituri exemplo iam cauti, qualiter animæ suæ decocto & maturato iudi-
cio debeant providere.

Aperte igitur hanc nostram scias esse sententiam, ut nisi de Domino Christo nostro ea
prædices, quæ Romana & Alexandrina & vniuersalis Ecclesia Catholica tenet, sicut &
sacrosancta Constantinopolitanæ vrbis Ecclesia ad te vsque optime tenuit; & hanc per-
fidam nouitatem, quæ hoc quod venerabilis Scriptura coniungit, nititur separare, intra
decimum diem a primo innotescens tibi huius conuentionis die numerandum, aperta &
scripta confessione damnaueris; ab vniuersalis te Ecclesiæ Catholicæ communionem deie-
ctum

EXHORTA-
TIO AD NE-
STORIUM.

a I. Cor. 3.

DE PELAGI-
ANIS.

b Luc. 4.

PROBAT
CAELESTI-
NVS SCRIP-
TA A S. CY-
RILLO.QUALIS DE-
BEAT ESSE
VERA CON-
VERSIO HÆ-
RETICORVM.TERMINVS
PRAEFIGI-
TVR PEREM-
PTORIVS.

atum. Quam formam nostri iudicij filium meum Possidonium diaconum cum omnibus
chartis ad sanctum confacerdotem meum memoratæ Alexandrinæ vrbis Antistitem, qui
ad nos super hoc ipso plenius retulit, destinauimus, ut agat vice nostra, quatenus statu-
tum nostrum vel tibi vel vniuersis fratribus innotescat: quia omnes debent nosse quod agi-
tur, quoties omnium causa tractatur. & alia manu: Deus te custodiat incolumem, frater
carissime. Data tertio Idus Augusti, Theodosio III. * & Valentiniano III. Aug. Conf.] * III.

Sed antequam vterius progrediatur in his prosequendis oratio, de Nestorio (quod ad
hanc spectat epistolam) illud admonendum; ipsum nimirum non tantum fauisse Pelagianis
(ut superius demonstraui ex edicto Theodosij Imperatoris, quod modo euidetius appa-
ret ex Cælestini Papæ querelis) sed etiam in aliquibus eadem sensisse cum illis: etenim sicut
de radice truncus, ita ex Pelagiana impietate Nestorianas liquet progressas esse blasphemias:
ut non mireris, cum vides Nestorium Pelagianos hæreticos ubique dånatos Episcopos
recepisse Constantinopoli, atque ut gentiles suos omni officiorum genere confouisse, scri-
psisseq. pro his iterum ad ipsum Romanum Pontificem Cælestinum. Symbola namque in-
tercessisse inter Pelagianam atque Nestorianam hæresim, plane detegit Cassianus secretorum
Pelagianorum optime conscius in libris ad Leonem Ecclesiæ Romanæ diaconum de Incarna-
tione Verbi, ubi primum hæc habet^a: Illud sane vnum prætereundum non arbitramur, quod
peculiare & proprium supradictæ illius hæreseos, quæ ex Pelagiano errore descenderat,
fuit; quod dicentes quidem solitarium hominem Iesum Christum sine vilo peccati conta-
gio vixisse, eo progressi sunt, ut assererent, homines, si velint, sine peccato esse posse.] & in-
ferius: Vnde aduertit nouus nunc iam non nouæ hæreseos auctor (Nestorius scilicet) qui Do-
minum Saluatoremq. nostrum solitarium hominem natum esse contendit, idem se omni-
no dicere, quod Pelagianistæ antea dixerunt, &c.] & paulo post: Nec dubium est, re ipsa
penitus declarante: hinc enim illud est, quod intercessionibus suis (Nestorius scilicet) Pela-
gianistarum querelas fouet, & scriptis suis causam illorum asserit; quod subtiliter his, ac
(ut verius dixerim) subdole patrocinator, consanguineæ sibi improbitati improbo suffra-
gatur affectu, sciens scilicet eiusdem se esse sensus, eiusdem spiritus: & ideo dolens cognitam
sibi hæresim ab Ecclesia esse disunctam, quam scit sibi utique peruersitate coniunctam.] hæc
Cassianus de protectione & cõmunionem Nestorij cum Pelagianis; idemq. inferius^b eadem
refricat & exaggerat, & acerrime (ut par est) in nefandum hæresiarcham Nestorium in-
uehitur. sed hæc omnia in Leporio Pelagiano satis perspicuo demonstrauit exemplo, ea di-
sertis sane verbis ipsum esse professum in Occidete, quæ postea in Oriente Nestorius crea-
tus Episcopus prædicauit: licet ille pœnitens palinodiam, quam vidimus, recantari. Sed
D sicut dolosam, ita inanem prorsus esse scias excusationem illam Nestorij ad Cælestinum,
qua ut se Pelagianum minime esse doceret, de peccato originali atque de libero hominis
arbitrio demonstrauit se recte sentire: nam etsi non omnia Lernæ hydræ capita in ipso
videas, vnum saltem, illudq. ferocius in Filium Dei, eiusq. matrem extentum fuisse con-
stat. Sed de his hæcenus. Iam vero cœptam semel de litteris Cælestini per Possidonium
in Orientem ad diuersos missis prosequamur orationem.

Cælestinus igitur ad ipsum Cyrillum Alexandrinum Episcopum per eundem Possido-
nium, quem ille miserat, reddidit litteras, quibus ipsum certiore fecit de his quæ Ro-
mæ gesta essent aduersus Nestorium; quorum omnium ut sit legitimus executor, his ad
finem epistolæ mandat verbis^c: Quamobrem nostræ sedis auctoritate ascita, nostraq. vi-
ce & loco cum potestate vsus, eiusmodi non absque exquisita seueritate sententiam exe-
queris: nempe, ut nisi decem dierum interuallo ab huius nostræ admonitionis die nume-
randorum nefariam doctrinam suam conceptis verbis anathematizet, eamq. de Christi
Dei nostri generatione fidem in posterum confessurum se spondeat, quam & Romana &
tuæ sanctitatis Ecclesia & vniuersa denique religio Christiana prædicat: illico sanctitas
tua illi Ecclesiæ prospiciat.] hæc & alia Cælestinus litteris ad Cyrillum datis hoc anno
ijsdem Consulibus & die, nempe tertio Idus Augusti. Vides, lector, in his omnibus tum
ad Nestorium, tum ad Cyrillum datis litteris Cælestini, ipsum quidem ut primam Catholicæ
Ecclesiæ Episcopum, summum pontificium, summumq. ius præferentem, sic nempe loquen-
tem, ut potestatem habentem, dum illum damnat, huic mandat, & sententiæ suæ execu-
torem constituit, quem certum est inter Orientales Episcopos primam cathedram obtinere:
in illumq. sententiam damnationis intrepide iaculari, qui regiæ vrbis, nouæq. Romæ Epi-
scopus existens, fastu & arrogatia tumens, fauoreq. pollens Imperatoris, nulli concedat.

Quod

CYRILLVS
VICARIVS
CAELESTI-
NI.

* III.

a Cassian. de In-
carn. Verbi. lib. I.
HÆRESIS
NESTORII A
PELAGIO.b Cassian. de In-
carn. Verbi. lib. 5.CAELESTI-
NVS SCRIBIT
AD CYRIL-
LVM.
c Cælestini. epist.
3. in fin.

a Theodot. Ealf. in Nemo. Phot. iii. 8. c. 1.

b Niceph. lib. 14. c. 34.

**CAELESTI-
NVS AD DI-
VERSOS EPI-
SCOPOS DE
NESTORIO
SCRIBIT.**

c Caelestin. epist. 4.

*d Caelestin. epist. 6.
DE LITTERIS
CAELESTINI
AD DIVERSOS*

*e Concil. Ephesin.
edit. Cons. epist. 7.*

*f Apud Caelestin.
epist. rom. 1. epist.
Rom. Penitenc.*

Quod autem constet his litteris Caelestinū Cyrillo in prosequenda causa Nestorij legas-
se vices suas: tradit Theodorus^a ad eundē ab ipso Caelestino fuisse missum phrygiū, ipsum
nempe pallium, quo significatur plena potestas, eoq. Cyrillum esse vsum in Ephesino Con-
cilio, & in sacris solemnibus more Romani Pontificis: quod priuilegium affirmat esse propa-
gatum postea ad Alexandrinos Episcopos successores. Nicephorus^b autem mitram, qua
Romani vterentur Pontifices, a Caelestino missam affirmat, necnon nomen Papae: sed &
concessum dicit vt appellaretur vniuersi Orbis Iudex. Verum de Papae nomine aliter res
se habet: constat enim illud olim commune (vt alias dictum est) fuisse reliquis Episcopis.
sed nec de nomine Iudicis vniuersalis satis liquet. Certe quidē nihil praeerea Cyrillo con-
cessum a Caelestino, quam concedi soleat ijs, quibus creditur Vicaria praefectura, vel lega-
tio a Latere, existimatur: vt autem eadem potestas propagaretur ad posteros, non in infi-
gnibus dumtaxat, sed etiam in auctoritate, exemplum extare nescimus.

Ad quosnam insuper Orientales Episcopos de iisdem scripserit Caelestinus, in fine eius-
dē epistolae ad Cyrillum ita declarat: Eadem haec & ad sanctos fratres & coepiscopos no-
stros Ioannem, Rufum, Iuuenalem, & Flauianum perscripsimus, quo nostra, immo diui-
na Christi Domini nostri sententia pluribus de eo manifesta sit.] haec ipse. Porro Ioan-
nes, quem nominat, erat Episcopus Antiochenus, Rufus vero Ecclesiae Thessalonicensis E-
piscopus, & Iuuenalis Hierosolymorum Antistes; & Flauianus praesidebat Ecclesiae Phi-
lippensium. Extant insuper datae per eundem legatum Possidonium ab eodem Caelesti-
no ad clerum Constantinopolitanum litterae, quibus de iisdem quae superius dicta sunt de
damnatione Nestorij, eosdē reddidit certiores. est ipsius epistolae exordium^c: Ad eos qui
faciunt Ecclesiam mihi locuturo det Apostolicus sermo principium, &c.] inter alia autem
quibus eos fortiter agere admonet, vno exēplo illo Athanasij magni fidei athletae corrobora-
rat, quod sicut ille ab Arianis, ita ipsi a Nestorio pulsī essent: nam ait: Habetis vos, qui-
cumque Ecclesia estis eiecti, pene nostrorum temporum beatae recordationis Athanasij A-
lexandrinae Ecclesiae prudentissimi sacerdotis exemplum. Cui non consolationi sit illius
tolerantia? cui non spem faciat eius expectata reuersio? Eijcitur Ario persequente, sed
reuocandus Domino prosequente: passus est carcerem, passus angustias: nec mirum si vir
Apostolicus ea passus est, quibus se Apostolus gloriatur exercitātū. In his tamen omnibus
secutus est illum, qui sibi in tribulationibus placere testatur. Fugatus illinc, & in nostris
partibus roboratus est. Denique hic ei redintegratus est status, & in hac sede quiete com-
munionis inuenit, a qua semper Catholicis subuenitur.] haec idcirco Caelestinus inculcat &
in memoriam reuocat, quo eos certa spe alat, victores nimirum aduersus omnes haereticos
semper fore qui Apostolicae sedis munimine fulciuntur.

Extant etiā litterae ab ipso Caelestino per eundem Possidonium ad Ioannem Antioche-
num Episcopum datae, quae hoc habent exordium^d: Optaremus, vt sicut vna est Diuinitatis
essentia, ita vnam quoque apud omnes omnino homines, vbicumque tandem locorum de-
gant, rectae fidei veritatem obtinere.] ibi & de anathemate, si non corrigat errorem
suum, in Nestorium irrogato mentionem facit. Reliquae vero eodem argumento ad Iuue-
nalem & Rufum Episcopos datae litterae desiderantur, sed absque iactura: nam iisdem pla-
ne verbis eadem conceptae erant, quibus dicta epistola ad Ioannem: etenim in aliquibus
exemplaribus non ad Ioannem tantum eadem epistola reperitur inscripta, sed insuper ad
Iuuenalem Hierosolymitanum, Rufum Thessalonicensem, & Flauianum Philippensem^e.

Quae vero post haec gesta sint, ex litteris Cyrilli ad diuersos possumus intelligere: in qui-
bus quidem dignoscendis, & certa nota temporis distinguendis, meminisse oportet quae
ipse Cyrillus in epistola per Possidonium ad Caelestinum data hoc anno ait^f, se haec
de his quae ad Nestorium spectant, ad nullum scripsisse Episcopum, praeter quam ad ipsum
Caelestinum. quamobrem affirmare necesse est, diuersas Cyrilli epistolas ad diuersos Epi-
scopos datas, omnes post haec fuisse conscriptas. Insuper cum neque alijs scriptis ipsum
Cyrillum exagitate Nestorium, praeter quam litteris ad Aegyptios monachos scriptis, &
duabus ad ipsum Nestorium datis, ex eadem Cyrilli ad Caelestinū epistola colligi posse vi-
deatur; inde & illud quoque infertur, reliqua aduersus Nestoriū quae reperiuntur Cyrilli
scripta, in quibus nominatim Nestorianus error confutatur, post haec omnino scripta ab
ipso fuisse. Rursus vero & epistolae illae Cyrilli, quae inueniuntur ante indictum Concilium
Ephesinum esse conscriptae, & post Synodum Romanam hoc anno (vt dictum est) a Cae-
lestino habitam, easdem hoc pariter anno ab eo esse datas, affirmare necesse est: si-

quidem

A quidem edictum Theodosij, quo in sequentem annum Synodum cogendam indicit, da-
tum apparet^a sub anni huius Consulibus Theodosio XIII. & Valentiniano III. decimoter-
tio Kalendas Decembris.

His praecognitis, quae extant Cyrilli ad diuersos epistolae hoc anno datae, ex quibus res
gestae in causa Nestorij colliguntur: quae scriptae sunt prius, quae postea, temporis ordine re-
feremus. Equidem illa primum vendicat sibi locum, quae ad Acacium Bercoensem ha-
betur inscripta, data illa quidem non antequam ipse Cyrillus scriberet ad Caelestinum:
siquidem (vt dictum est) ipse in epistola ad eum missa tradit, ad nullum haecenus con-
sacerdotem se de Nestorij haeresi litteras dedisse. nec insuper post acceptas litteras a Cae-
lestino de Nestorij anathemate eandem ab ipso Cyrillo ad Acacium oportuit esse scri-
ptam: siquidem (quod primo loco ponendum erat) nihil penitus in ea de Nestorij dam-
natione legitur. Quamobrem illud vt dicamus necesse est, eodem tempore quo ea in-
ter Cyrillum ac Caelestinum de Nestorio tractabantur, ad Acacium Bercoensem illam esse
conscripam epistolam. Erat enim Acacius magnae aestimationis Episcopus ob doctrinam
& aetatem longam in sede perfunctam, ceterum inueteratus dierum malorum, malis fa-
uens, subdolos & versipellis; quippe qui primum in turbis aduersus Ioannem Chryso-
stomum olim excitatis Theophilo Alexandrino Episcopo inhasset, atque demum (vt dice-
tur ex Actis Concilij Ephesini) fuit Nestorio, eiusq. sectatoribus aduersus Catholicos,
inharens & ipse contra Cyrillum Ioanni Episcopo Antiocheno. Extat ipsa Cyrilli episto-
la, quae sic incipit^b: Qui vehementer contristati sunt, &c.] versatur in detestatione Ne-
storij recens emergentis haeresis.

His Acacius acceptis litteris, magnopere adgauius esse, videri voluit, susceptum esse a
Cyrillo patrocinium Catholicae fidei; eandemq. ipsius epistolam ostendit Ioanni Epi-
scopo Antiocheno, amboq. simul execrari visi sunt nefandam impietatem: rescribensq. ad
Cyrillum, eum hortatur vt fortiter agere pergat, & de Ioanne Antiocheno Episcopo
ista significat: Curavi (inquit^c) vt epistola pietatis tuae a sanctissimo & pientissimo Ioan-
ne Antiocheno Episcopo legeretur. Qui vbi haec audiuit, multa cum consensione & com-
passione eadem affectat, quae & nos senilem agentes aetatem; cum ipse recens ad Episco-
patum venerit, qui per gratiam Dei in certaminibus ad Episcopatum pertinentibus ita flo-
ret, vt praclare de illo sentiant ac glorientur quotquot per Orientalem administratio-
nem sunt Deo dilectissimi Episcopi. Is pietatem tuam, vt traditur, obsecrat, vt sanctitas
tua, prudentiam quam habet, vna, intolerabile illud verbum quod prorupit, ita in ma-
nus sumat, vt per ea quae loqueris ac facis, Apostolicum illud, exigente ipso tempore,
ostendas, quo Apostolus dicit: Etenim si potestate vti voluero, quam Deus mihi ad aedi-
ficationem, non ad destructionem dedit, haud poenitebit.] haec & alia Acacius ad Cyril-
lum: quod si ex animo, Deus scit: certe progressus eius atque Ioannis Antiocheni ab his
longe discrepare postea inuenti sunt. Etenim qui hoc anno adeo in Nestorium infensi ap-
paruere, paulo post eidem patrocinari coeperunt. sed de his suo loco.

Inter haec autē redditis Cyrillo per Possidonium Ecclesiae Alexandrinae diaconum acce-
ptis Romae a Caelestino Romano Pontifice litteris: quas ad diuersos Episcopos superius
numeratas inscriptas legit, ad eosdē mittendas ex ipsius Caelestini admonitione curauit: sed
& dat alias Cyrillus ipse litteras ad Ioannem Antiochiae Episcopū, quibus de rebus Romae
gestis aduersus Nestorium ista in fine de Romano Concilio subiicit^d: Lectis namque in
Concilio, Roma habito scilicet, tum expositionibus, tum epistolis eius, in quibus praesertim
non est sycophantiae locus, habent enim illius subscriptionem: sancta Romana Synodus,
quae manifesta sunt, notauit. Quamquam & ad tuam pietatem scripsit: quibus etiam obe-
diendum est necessario ab illis, qui vniuersae Occidentis communioni adherent. Exem-
plaria namque rescripserant ad pientissimum Rufum Thessalonicensem Episcopum, & ad
alios quosdam pientissimorum, qui in Macedonia sunt, Episcoporum, qui & semper illius
adhære sententijs. Scripserunt autem nihilominus ad Iuuenalem pientissimum Hieroso-
lymitanae Ecclesiae Episcopum. Est enim pietatis tuae considerare quid conducat. Nos
enim illius sequemur iudicia, veriti ne a tantorum virorum communionem deficiamus,
qui nullis alijs de causis indignantur, neque ob res minutas, sed propter ipsam fidem, &
quae vbi libet sunt Ecclesias, populiq. aedificationem, notus excitarunt.] haec ad Ioan-
nem Cyrillus.

Eodem quoque argumento hoc etiam tempore scripsit ad Iuuenalem Hierosolymita-
num

*a Aft. Concil. E-
phesin. edit. Pelt.
tom. 1. c. 25.*

**CYRILLVS
SCRIBIT AD
ACACIVM
BERCOEN-
SEM.**

b Cyril. epist. 14.

*c Apud Cyril.
epist. 15.
ACACII ET
IOANNIS AN-
TIOCHENI E-
PISC. SIMV-
LATA STV-
DIA.*

**CYRILLVS
ADMONE
IOANNEM
EPISCOVVM
ANTIOCH.
d Cyril. epist. 13.**

a Cyril. Epist. 16.
CYRILLVS
SCRIBIT AD
IUVENALEM
EPISC. HIE-
ROSOLYM.

num Episcopum^a, vbi post recensita quæ tum a se, tum a Cælestino aduersus Nestorium A gesta atque decreta essent, hortatus est eum vt & ipse ad vindicandam læsam Catholicam fidem arma capefferet: quodnam vero consilium sibi ineundum putarit, ita declarat: Necessarium autem erit, vt Christo amanti & religiosissimo Regi & vniuersis magistratibus scribamus, consulamusq. ne pietati hominem præponant, sed largiantur orbi terræ fidei firmitatem, ac greges Dominicos a malo pastore liberent, nisi vniuersorum consilij obtemperauerit.] Scripserit ne Cyrillus hoc tempore ad Theodosium, haud certum est.

IOANNES
EPISC. AN-
TIOCH. AGIT
CVM NESTO-
RIO DE PACE.

Inter hæc autem cum Ioannes Antiochenus Episcopus per Alexandrinos clericos litteras accepisset tum Cælestini Romani Pontificis, tum etiam Cyrilli de damnatione Nestorij: omni qua potuit celeritate præuenit, vt easdem ad Nestorium mitteret Constantino- polim: adiecitq. suas, quibus ei suavit, pacem Ecclesiæ, recantando palinodiam, ample- B cti. Sed reddamus hic litteras ipsas Ioannis, quæ admodum conducunt historicæ veritati: sic enim se habent scriptæ pariter nomine etiam aliquot insigniorum Syriæ Episcoporum, qui simul tunc Antiochiæ aderant, quorum nomina in ea ponit:

Domino meo pijsissimo sanctissimoq. Episcopo Nestorio Ioannes in Domino S.

b Aët. Concil. E-
phesin. edit. Pell.
lib. 1. c. 31.

Meam de tua pietate sententiam per dominum meum magnificumq. per omnia Comi- tem Irenæum sincere absque vilo prorsus fuce dilectioni tuæ patefeci. Et quoniã vera ex- purgatione vsus, omni (vt arbitror) suspitione apud te vaco; libere candideq. sinceritati tuæ in posterum consilium dare institui. Poteris autem ex ijs quæ suafurus sum, nostri erga te candoris non leue argumentum sumere, simulq. quantæ ea charitas, quæ secundum Deum est, curæ nobis sit, perspicere: quam sane charitatem qui confectantur, illi di- uinis legibus obtemperant; qui vero ea neglecta imposturis student, ij suis se telis prius C. conficiunt, quam eos, quos adoriuntur. Hæc itaque opportune (vt existimo) præfatus, te etiam atque etiam rogo, vt me consultorem haud malum tibi futurum beneuole ad- mittas; neque, si quid vtile, aut diuinæ charitati cognatum in dictis meis occurrerit, id ipsum respuas.

SALVRE
CONSILIVM
IOANNIS
DATVM NE-
STORIO.

Equidem oportebat vt de rebus bonis atque vtilibus inter nos conferremus: verū quia peccata nostra perturbationibus Ecclesiasticis ingens ostium patefecerunt, ideo ea chari- tati tuæ explanare cogor, quæ nuperrime ex Romana & Alexandrina vrbe ad me perscri- pta sunt. Etenim clerici Alexandrini diuersas de tua pietate litteras magno ad nos studio pertulerunt, vnas quidem pijsissimi Episcopi Cælestini, reliquas omnes sanctissimi Episcopi Cyrilli. harum autem antigrapha mittens, charitatem obnixè tuam rogatam cupio, vt ita eas legat, ne qua hinc animi perturbatio consurgat; ex qua contentiones minime leues, se- D ditionesq. admodū noxiæ sæpenumero exoriuntur. Sed neque rem hanc tantā parui quo- que ducas, vt contemnas: diabolus namque res initio minus recte habentes per super- biam nouit amplificare, in eamq. magnitudinem paulatim euehere, vt postea omnem cu- ram, omnemq. medicinam respuant. Quare beneuolum ac studiosum affectum ad illarum litterarum lectionem afferas: viros quoque nonnullos cordatos ac tibi beneuolos ad pro- positarum rerum considerationem socios sibi adiungas; illisq. non quæ grata, sed quæ vti- lia sunt, effandi potestatem facias. Omnino enim si arbitri plures, minimeq. fucati, ac li- beram dicendi quod sentiunt facultatē nacti, præsentis negotij disquisitioni adhibeantur; facillime illud ea deliberatione consequemur, vt quod nunc perplexum & durum ac tri- ste censetur, mox leue & lætum sit.

PRVDENTER
AGIT CVM
NESTORIO
IOANNES.

Enimvero licet dominus meus Cælestinus Deo deuotissimus Episcopus decem tantum E dierum interuallum ad terminū vsque responsioni præfinitum valde angustum litteris suis expresserit: tamen res ea eiusmodi est, vt non dico decē diebus, sed vno, immo vero pau- cis horis tota confici posse videatur. Nam quid facilius est, quam nomine commodo, mul- tisq. sanctis Patribus vsitato, & vero nihilominus salutariq. ex Virgine ortui percongruo, in Christi omnium nostrum Regis dispensatione vti? Cum hoc ergo neque graue, ne- que periculosum sit, æquum non est vt sanctitas tua refutet. Neque id nunc apud se co- gitet: Turpe est, si pugnancia docere videar. Si enim mens tua eadem sapit & sentit quæ sancti Patres Ecclesiæq. doctores sentiunt & sapiunt (nam hoc, domine mi, & ex mul- tis & ex communibus amicis de te accepimus) quorsum vereris pium animi tui sensum conuenienti voce publicare, præsertim cum tot tantæq. tumultuationes ac discepta- tiones ex te natæ ob oculos iam versentur? Eas namque (mihi crede Deo dilecte) tum

apud

A apud finitimos, tum apud longe quoque positos turbas concitasti, quæ ingentem ex in- sperato Ecclesijs tempestatem peperere: constat enim, Fideles circumquaque degentes huius quæstionis & controuersie causa inter se conflictari, quotidieq. a se inuicem diuelli.

Verum esse quod dicimus, ex ipsismet rebus haud difficulter perspicere licet. Nam & Occidens & Aegyptus & ipsa quoque Macedonia ab ea vnione sese abrumpere decreue- runt, quam singularis Dei beneficentia per multos sanctorum Patrum, celebriumq. Episco- porum, & præcipue per sanctissimi magniq. illius patris nostri Acacij sudores molestiasq. communi Ecclesiæ vtilitati impertiuit. Quis, quæso, reprehendat, si ea quæ sentis, libere exponas? Immo vero quis laudibus non efferat, si nomen, cuius sensum pietas tua (vt co- gnouimus) possidet, propter publicam quietem, communemq. Orbis pacem, aliquando amplecti, in animum inducas? Quod si ita visum est, perpulchrum & ad præsentem contro- uersiam peropportunum exemplum tibi hoc loco in mentem reducam, cuius te quoque meminisse velim: temporis enim, ex quo illud apud nos accidit, adeo multum non interces- sit, vt iam animo excidere potuerit.

Memoria haud dubie tenes, cū beato Theodoro in expositione quadam excidisset quid- dam, quod tibi in primis, cui per id tempus ceteris liberius agere licebat, tū ceteris quoque omnibus, ad quorum aures peruenerat, neque recte, neque satis quoque catholice dictum videbatur: quo pacto ille, posteaquam damnatum turbamq. quæ exiguus admodum lapsus pepererat, considerasset, expendissetq. nihilo secius eiusmodi tumultuationes, sectas, dis- fidiaq. generare posse (solent namque homines, eiusmodi arrepta occasione, vltro citroq. tumultuari, atque a se mutuo seungi) cogitasset præterea paruum offensionis scintillam magnum sæpe fomitem discordiæ subministrare (quod etiã nunc apud nos vsu venisse cer- nimus) ac commoda tandem opportuna correctionis secum reputasset; non post multos dies generose in medium progressus, id quod a se non satis commode dictum fuerat, in gra- tiam Ecclesiæ nihil quicquam veritus correxerit; factaq. emendatione, omnem mox ca- lumniam aduersum se excitatam penitus extinxerit: & quamuis nemo nesciret, quod ab illo dictum erat, minus recte sincereq. dictum fuisse; attamen quod prompte id retracta- ret quod dixerat, hominem statim complexi sunt omnes.

Equidem non ad probrosam aliquam orationis correctionem, neque ad puerilem pali- nodiam (vt sic loquar) pietatem tuam inuito. Sed quia multi (vt intelligo) non infrequen- ter ex te audierunt, quod ipsam solam vocem, non piam quoque ipsius vocis notionem auerferis; si qui vero celebrioris famæ Ecclesiastici auctores tibi fuerint, vt ipso quo- que nomine admissio, sacram Virginem Mariam Deiparam appelles, te istud neutiquam D recusaturum esse: Hanc ob rem te iterum atque iterum moneo hortorq. vt libera id vo- ce depromas, quod citra errorem sapere certo dignosceris. Age, inquam, rei quam recte tenes, nomen quod a multis sæpe Patribus vsurpatum, scriptum & pronunciatum est, ad- iungere ne graueris: neque vocabulum, quod piam rectamq. motionem in animo gignit, refutare pergas. Etenim nomen hoc, Θεοτόκος, nullus vmquam Ecclesiasticorum doctorum repudiavit. Qui autē illo subinde vsi sunt, & multi reperiuntur & apprime celebres. Quod si qui sunt qui illud non vsurparunt, illi numquam erroris alicuius eos insimularunt, qui il- lo forte vsi fuissent. Sane dum superuacanea quadam ad vanas hæreticorum opiniones so- lum spectante curiositate incitati, nomen, cuius sententiam recte tenemus, pertinaciter re- spuimus; aliud nihil (vt videtur) facimus, quàm quod fratrum nostrorum conscientias & temere & absque vlla vtilitate grauitè offendimus, planeq. contemnimus.

E Etenim si id quod nominis significatione offertur, non recipimus, restat vt in grauissi- mum errorem prolabamur, immo vero vt circa inexplicabilem illā vnigeniti Filij Dei œ- conomiam periculosissime versetur: quandoquidē hoc nomine sublato, vel huius potius nominis notione repudiata, sequitur mox illum non esse Deum, qui admirabilem illam dispensationem nostræ salutis causa suscepit; tum Dei Verbū neque se exinanuisse, neque in serui formam sese demittens, ineffabilem quamdam benignitatis magnitudinem huma- no generi exhibuisse. Hanc enim Dei erga nos clementiam diuinæ Scripturæ hinc præci- pue constituunt, quod vnicum illum sempiternumq. Dei Filium, ante omnia sæcula na- tum, impatibili modo ex sacra quoque Virgine ortum ostendunt. Huc namque diuinus tendit Apostolus, dum ita ait^a: Misit Deus Filium suū factum ex muliere. Clare hic osten- dit, non alium, sed ipsummet Dei Vnigenitum in lucem prodijisse. Quod si Virgo a sanctis Patribus propter hanc generationem Deipara nominetur, vt vere hoc nomine ab illis no-

Annal. Eccl. Tom. 5.

Zz

minatur

HAERESIM
NESTORII
QUOMODO
OMNES EXE-
CRENTVR.

DE THEODO-
RO MOPSYE-
STENO HI-
STORIA.

VT MARIAM
DEIPARAM
DICAT HOR-
TATUR.

PATRES ET
ECCLESIA
SEMPER CON-
FESSA DEI-
PARAM.

^{a Galat. 4.}

minatur : nescio quorsum attinuerit, vt quæstionem hanc nequaquam necessariam (bona A venia tua dictum sit) & contra illos ipsos & contra Ecclesiasticam pacem quoque (vt vides) agitandam susceperimus. Etenim nulli nos periculo exponimus, si ea sentimus & loquimur, quæ doctores in Ecclesia Dei celeberrimos sensisse & docuisse, certo nouimus. Superuacaneum autem cenſeo illorum nomina hoc loco percensere : nosti enim illos æque ac nos, vt qui haud secus ac nos omnes, quod discipulus illorum aliquando extiteris, glorieris.

Hoc nostrum, quæso, consilium admitte: hæc per nos rogatus exequere: nullum dis- fidijs locum, nullum gliscienti nouitati fomentum suppedites. Cogita, si priusquam vl- læ omnino litteræ missæ forent, multi contra nos extitere infrenes, peneq. intolerabi- les; quales nunc futuri sunt, tanta ex illatis litteris (nempe Romani Pontificis) submini- strata fiducia, qualiq. in posterum aduersum nos audacia sunt vsuri. Hæc ego, complures B religiosissimos, tuæq. pietatis studiosissimos Episcopos apud me habens, quos etiam tunc præsto esse contigit, cum infaustæ illæ litteræ afferrentur, scribere volui, ratus inge- nuu amici officium, illudq. a promissione mea non alienum, me præstiturum, si fra- terno quodam consilio existimationem tuam grauitè hoc tempore laborantem nonni- hil subleuarem.

Quocirca pietatem tuam rogo, obtestorq. vt ea quæ ob sanctæ Ecclesiæ tranquillita- tem cum Dei timore, veraq. erga te charitate exposui, placido animo suscipias. Nam non solus hæc dictaui, sed (vt modo aiebam) præsentibus multis Episcopis, videlicet do- mino meo Archelao Episcopo pijsimo, Apringio, Theodoro, Heliade, Meletio, & Macario, qui per Dei gratiam Ecclesiæ Sardicenæ præfectus est nuperrime: qui omnes & in fidei doctrina instructissimi & tui studiosissimi vna mecum, domine mi, te rogant, vt C animo facili litterarum illarum turbis initar ruentium impetum sistas. Quæ, si quidem obstinati restiterimus, molestiam afferent non modicam: sin autem obsecuti fuerimus, neque turbare, neque aliqua ex parte confundere nos poterunt. Hæc, tua perinde ac pro- pria cordi habentes, monere volumus: iam tuum est, æquo beneuolq. animo monita nostra complecti: nisi forsitan minus nostri amans ira comparatus sis, vt cum tui & Rei- publicæ Christianæ damno obstinate istæc aspernari decreueris. Obsecro, vt quamprimum, quod visum fuerit, immo vero non quod visum fuerit, sed quod utile fuerit, re- scribas.] hætenus Ioannes Antiochenus cum alijs Syriæ Episcopis nominatis, cuius epi- stolæ mentionem habet Liberatus diaconus in Breviario a.

Præstitisse hætenus visus est Ioannes quod Catholicum decebat Episcopum, numerosq. D expleſse veri amici: sed contra pietatem & amicitia iura sancita deinde peccauit, cum re- nitentem hominem salubri obedire consilio, adhuc amicum retinuit atque souit cum ia- ctura Catholice fidei & damno priuationis communionis Orthodoxorum Antistitum. Et- enim qui hæc scripsere ad Nestorium, eidem intima coniuncti necessitudine, postea in Con- cilio Ephesino pro ipso Nestorio steterunt, maxime vero eidem addictus qui hic nomina- tur, Theodoretus Cyri Episcopus, laudator (vt vidimus) Theodori Mopsuesteni, ex quo sibi haud leuem maculam superinduxit. Qui ijdem omnes ea quoque ex parte nonnihil suspecti redduntur, non recto pede incedisse in Euangelium, dum Nestorium non vt hære- ticum arguunt, sed vt qui recte sentiat, tamen minus caute atque prudenter voce illa vt detrectet, recusetq. pertinaciter nimis dicere Virginem Deiparam; cum ea vtendo voce, nihil detrimenti ipsi de fide doctrinæ inferre possit, quam sequitur rectam. Quomodo au- tem in his delitesceret anguis, subijcienda tibi hic, lector est, epistola ipsius Theodoretus E ad Irenæum Episcopum. hic quidem ille Irenæus, cuius ipse Ioannes Antiochenus in di- cta sua epistola meminit ad Nestorium; quem licet Comitem appellet, tamen ex Comite idem est postea ordinatus Episcopus, vt suo loco dicemus. Epistola igitur Theodoretus ad Irenæum sic se habet b:

Non est (vt videtur) bonum, amplius expectare: non enim solum non quieuit, sed in dies (vt ita dicam) Ecclesiæ tempestas augetur. Venerunt siquidem illi, qui Syno- dum conuocant, & nonnullis Metropolitibus, necnon & nostro, Ecclesiæ litteras dede- runt; quarum exemplum ad te misi, vt cognosceres, iuxta illud poetæ, malum malo iam esse obfirmatum, & sola nobis Domini bonitate opus esse, vt tempestatem quiesce- re faciat: illi enim tantum id facile est, nos vero huiusmodi quiete sumus indigni: satis autem nobis erit patientiæ gratia & virtus & donum, vt per hanc hostes vincere possi- mus.

PRAEMVNIT NESTORIVM AD ICTVS ACCIPIEN- DOSEX LIT- TERIS CAE- LESTINI.

EPISCOPI SYRIAE QVI HAEC VNA SCRIPSERE.

a Liberat. diac. in Breviar. c. 4.

FAVTORES NESTORII. SYRI EPI- SCOPI.

b Theodor. epist. 16. ex cod. Va- tic.

EPISTOLA THEODORE- TI AD IRE- NAEVM.

A mus. Hoc enim diuinus Apostolus petendum esse, nos docuit: Faciet enim (inquit) cum tentatione prouentum, vt possitis patienter sustinere.

Te autem, o Deo dilecte, in primis oro, vt detractorum ora obstruas, ac illos doceas, quod non oportet, illos (vt aiunt) qui extra sagittas existunt, eos reprehendere, qui in- uicem proeliantur & percutiunt & percutiuntur. Quid enim interest, his armis aut illis proeliantes vti, & hostes vincere? Magnus namque David neque omnibus armis indutus alienigenarum propugnatorem conculcauit Goliath, & Samson asini mascella armatus mille eodem tempore prostrauit: & nullus eius victoriæ detrahet, neque victorem pusil- lanimitatis arguet, quod neque hastam vibrans, neque scutum obijciens, neque iaciens frequentius, vel arcum tendens, hostes diuicit. Ita igitur de illis qui pro pietate sunt pro- llaturi, sentiendum est: neque dictiones sunt quærendæ, quæ controuersiam excitarunt, B sed enthymemata & argumentationes, quæ veritatem aperte declarant, & eos qui aduer- sari audent, rubore perfundunt. Quid enim interest, hominis simul & Dei genitricem ap- pellare beatam Virginem, vel dicere ipsam geniti matrem & ancillam; & inferre, quod mater quidem est vt hominis Domini nostri Iesu Christi, ancilla vero vt Dei: & quod quidem sycophantiæ & captionis vel erroris causam præbet, tacere; eundem autem dice- re sensum, aliam vsurpando nuncupationem?

Præter hæc & illud scire oportet, quod alterum commune est Virginis nomen suum, alterum vero suum & proprium: & quod de hoc tota controuersia orta est, quæ vtinam orta numquam fuisset; quod quamplurimi veterum sanctorum Patrum honorabilius no- men tribuerunt Virgini: hoc etiam tua fecit pietas in duabus vel tribus orationibus; ha- beo enim nonnullas, quas tuum mihi Deo dilectum caput misit: & dum eandem Virginem C Dei genitricem appellas, huic nuncupationi illam minus adiecisti, vt hominis geni- tricem appellares, sed alijs nominibus hunc sensum significasti.] Hæc de technis & astu, vassriciq. in occultanda praua sententia sub Catholico nomine iam tibi ex his Palam facta sunt, lector. Sed quod eundem plurimum arguit, hoc ibidem de Theodoro Mopsuesteno & Diodoro Tarsensi hæresis huius auctoribus mox subdit:

Quando vero me arguitis, quod sanctos ac beatos Patres reliquerim atque reiëcerim, Diodorum videlicet & Theodorum, e catalogo Doctorum: necessarium etiam duxi de hoc nonnulla dicere. Primum enim, o carum caput, nullos alios insignes & illustres vi- ros me omisisse scito. Deinde illud etiam animaduerte; quod ille qui accusatur, testes af- ferre debet, de quibus nulla est controuersia, & quos nec ipsi accusatores arguere pos- sent: si vero reus eorum testimonia afferret qui ab accusatoribus etiam accusantur & D arguuntur; nec ipse Iudex ipsos facile admittere vellet. Si enim Patrum encomia & laudes conscribendo, hosce sanctos omisissem; fateor me deliquisse, & erga Doctores ingratus essem: sin autem dum accusor, excusationem meam attuli, & eorum vsus sum testimonio, de quibus nulla est dubitatio: cur frustra illi qui hæc scire nolunt, nos accu- sant? Quanto vero honore prosequar viros illos (Theodorum scilicet ac Diodorum) testatur liber ipse, quem nos pro illis conscripsimus, in quo ea quæ illis obijciabantur, confutauimus, nihil veriti accusatorum potentiam, nec insidias contra nos structas. Aliam igitur quærant causam imposturæ, qui verborum vanitate delectantur & garrulitate: mihi vero ea mens; is animus, non ad huius vel illius gratiam omnia facere & dicere, sed Dei Ec- clesiam ædificare, & eius sponso & Domino placere: non enim corporei cultus causa, nec honoris multarum molestiarum ac curarum pleni cupidus, quem miserum appellare E vereor, hæc faciô: testis est mihi conscientia mea: iam diu enim sponte mea illum omisissem, nisi diuinum vererem iudicium & tribunal: & nunc certo scito, domine, quod necessitatem & occasionem expecto: prope autem esse illam putô, vt ex ijs quæ sunt & pa- rantur, conijcere valeo.] hætenus epistola Theodoretus ad Irenæum, quæ extat ordine decimasexta ex centum quinquagintaseptem eius epistolis, quas Græce scriptas codex continet Vaticanus, vertit autem eas in Latinum vir cum primis disertus, mei vero stu- diosissimus, cui plurimum debeo, Federicus Metius. porro hic eam edendam curauimus ad inspiciendas latebras non tam Ioannis ac Theodoretus ipsius, quam omnium Syrorum Episcoporum, qui Nestorij patrocinium susceperunt.

Quod vero pertinet ad Theodorum Mopsuestenum Episcopum, quem Ioannes recan- tasse palinodiam ait, & quem se defendisse Theodoretus asserit: nihili quidem facien- da sunt hæc: etenim ex scriptis suis meruit ille post mortem vt impius condemnari, no-

QUOMODO THEODORE- TVS SVADET DIMICAN- DVM HÆRE.

DEI GENITRI- CEM MARIAM, SYBDOLE DI- CVNT, FAV- TORES NE- STORII.

QVAM STV- DIOSI FVE- RINT DIO- RI ET THEO- DORI FAVTO- RES NESTO- RII.

menq. eius e sacris tabulis deleri : testatur id quidem Quinta Synodus , & Iustinianus A
Imperator, dum ait ^a : Iste vsque ad mortem suam permanens in impietate, ab omni Ec-
clesia eiectus est . Itaque omnis plenitudo Mopuestenæ Ecclesiæ , in qua Episcopus
fuisse dicitur, cum inuenisset quod Paganis & Iudæis & Sodomitanis a sanctis Patribus
adnumeratus est , deleuerunt ipsi ex illo tempore e sacris Diptychis nomen eius , si-
cut Gesta in eadem ciuitate apud Concilium Episcoporum illius prouinciæ confecta
ostendunt.] hæc Iustinianus in edicto de fide Catholica. Quænam vero essent sacra Dipty-
cha, accipe ex epistola Aegyptiorum Episcoporum ^b ad Anatolium Constantinopolita-
num Episcopum contra Timotheum inuasorem sedis Alexandrinæ, vbi hæc habentur:
Etiam in venerabili Diptycho, in quo piæ memoriæ transitum ad cælos habentium Epi-
scoporum vocabula continentur, quæ tempore sanctorum mysteriorum secundum san-
ctas regulas releguntur, posuit & Dioscori nomen, &c.] Iam vero ad Cyrilli Alexandrini B
reliquas in causa Nestorij hoc tempore res gestas reuocemus orationem.

Inter hæc autem qui iam cogere Synodum vsque ad Cælestini Romani Pontificis co-
gnitionem Cyrillus Alexandrinus Episcopus (vt ipse testatur in litteris superius memo-
ratis ad eum datis) fuerat retardatus, redeunte Possidonio diacono cum litteris ipsius Cæ-
lestini, quibus inter alia vicem suam ipsi in prosequenda causa Nestorij delegauerat, con-
festim collegit Alexandria Synodum: in qua percognitis his quæ ab eodem Cælestino
Papa aduersus Nestorium scripta fuissent, quatuor in primis decernuntur legati, qui
Constantinopolim proficiscantur reddaturi litteras Cælestini ipsi Nestorio cum decreto
damnationis, nisi intra præscriptum terminum resipisceret: legatorum autem nomina
hæc sunt, Theopentus, Daniel, Potamon, atque Macarius: quorum Theopentus Epi-
scopus erat Cabaforum, & Daniel Darnensium, vt ex ipsorum relatione ^c in Ephesino C
Concilio cognita patet: reliqui duo Alexandrinæ Ecclesiæ ministri erant.

Decretum quoque in eadem Synodo fuit, vt iisdem legatis Synodalem darent episto-
lam ad Nestorium, quæ præterea fidei Orthodoxæ confessionem contineret, cum duode-
cim anathematismis ad calcem positis; quæ sic se habet ^d :

Cum Saluator noster diserte pronunciet ^e : Qui amat patrem aut matrem plus quam
me, non est me dignus: & qui amat filium aut filiam plus quam me, non est me dignus:
quid nobis fiet, a quibus tua pietas supra Christum omnium Saluatorem diligi postulat?
Quis in die iudicij nobis patrociniabitur? aut qualem tum excusationem inueniemus,
qui tanto tempore silentio vtentes, tua illa maledicta, quibus illum inuasisti, dissimu-
lauimus? Quod si dum hæc sentis & doces, te ipsum tantummodo læderes: fortasse mi-
nor nos sollicitudo teneret. At quia totam Ecclesiam grauitè offendisti, ac non ijs mo- D
do qui Constantinopoli versantur, nouæ insolitæq. hæreseos fermentum, sed omnibus
vbiuis locorum degentibus obiecisti (circumferuntur enim passim tuarum exegeseon li-
belli) quæ, obsecro, oratio silentio nostro defendendo satis idonea reperietur? aut quo-
modo sermonis Christi memores esse non poterimus? Nolite (inquit ^f) arbitrari quia
pacem venerim mittere in terram: non veni pacem mittere, sed gladium: Veni enim se-
parare hominem aduersus patrem suum, & filiam aduersus matrem suam. Certe si fides
violatur, omnis omnino erga parentes reuerentia tamquam inanis & periculosa valeat.
Faceffat lex illa amoris erga liberos & fratres: quia mori vtique fatius est pijs, quam vi-
uere, quo meliorem (vt scriptum est) inueniant resurrectionem.

Ecce igitur vna cum sacra Synodo, quæ in magna Romanorum ciuitate, pijsimo
Episcopo fratre ac comministro nostro Cælestino præsidente, conuenit, iam tertio his E
te litteris contestamur & obtestamur, vt consilium nostrum secutus, stolidis illis absur-
disq. dogmatibus, quæ foris publice doces, quamprimum nuncium mittas; fidemq.
rectam, & iam inde ab initio per sacros Apostolos & Euangelistas, qui Verbi spectato-
res & ministri fuerunt, sanctis Ecclesijs traditam reuerenter suscipias. Quod sane nisi
iuxta tempus in litteris Cælestini sacratissimi reuerendissimiq. Romanorum Episcopi
expressum præfinitumq. præstiteris; certo scias nullam tibi deinceps cum Episcopis &
sacerdotibus Dei consuetudinem, nullum sermonem, nullum denique inter eos locum
futurum esse. Neque enim æquum est, vt nos Ecclesias turbatas, populos offensos, fidem
rectam labefactatam, gregem Christi misere abs te dissipatum, qui illum, si quidem per-
inde ac nos rectæ fidei doctrinam consecrari, sanctorumq. Patrum pietatem æmulari li-
buisset, conseruare alioqui debueras, diutius negligamus.

Illud

A Illud quoque latere te nolumus, nempe nos promiscue cum omnibus tum clericis,
tum laicis quoque, quos tu propter fidem excommunicasti, vel ordine mouisti, commu-
nicare. Haud enim par erat, eos qui rectam fidem tenere comperti sunt, ob iniquam
tuam sententiam detrimentum aliquod pati, ob id nimirum, quod recte sentientes,
tuæ doctrinæ assentiri noluerunt: nam & huius quoque exauertationis & dissensionis
in epistola quam ad Cælestinum Romanorum Episcopum scripsisti, fit mentio. Ceterum
minime fat esse putamus, si reuerentia tua fidei Symbolum, quod a sacra & magna illa
Synodo, quæ per Spiritum sanctum in vrbe Nicæa quondam conuenit, expositum est,
nobiscum confiteatur: nam etsi voce tenuis illud profiteri videre, attamen neque recte
intelligis, neque sincere quoque, sed peruerse plane, præpostereq. interpretaris.

Verum præter hoc operæpretium quoque fuerit, vt ea omnia scriptis execreris, & ana-
B thematizes, publiceq. abiures, quæ scelestæ & profane hactenus sensisti, aliosq. do-
cuisti; & ea rursus posthac te sensurum & docturum sancte polliceare, quæ & nos & ce-
teri omnes, quotquot vel in Oriente vel in Occidente viuunt Episcopi doctorum ac po-
pulorum duces. Ad epistolas porro quod attinet, quas Alexandrina Ecclesia ad te misit:
eas tum a sacra Romana Synodo, tum a nobis omnibus quoque ab omni errore & vi-
tio immunes iudicatas esse scias. Hisce autem litteris nostris vtraque subiunximus, &
ea quæ te oportet sapere & docere, & ea rursus a quibus te conuenit abstinere.

Porro autem Catholicæ Apostolicæq. Ecclesiæ fides, in qua vniuersi Orientis & Oc-
cidentis Orthodoxi Episcopi consentiunt, huiusmodi est: Credimus in Deum Patrem
omnipotentem, &c.] vsque ad finem, vbi scripta habentur quæ ipse profiteri de-
beat secundum Catholicæ Ecclesiæ pietatem; quæ nos breuitatis causa referre præ-
C termittimus: illud insuper hic reddentes, quod dum iisdem Synodi Patres in eo ar-
gumento versantur, vt de Verbo tradant, quod semel assumpsit, proprium reddidisse &
numquam dimisisse, de sacratissima Eucharistia eiusmodi habent veram sinceramq. do-
ctrinam:

Quin illud quoque non possumus hoc loco non adijcere, nempe dum vnigeniti Filij
Dei, hoc est, Iesu Christi mortem & ex mortuis resurrectionem annunciamus, eiusdemq.
in cælum assumptionem profiteamur, incruentum in Ecclesia Dei cultum nos obire, my-
sticalq. benedictiones adire, eaq. ratione sanctificari, vtpote sacræ carnis & pretiosi
sanguinis Christi omnium nostrum Saluatoris participes effecti. Neque enim illam vt car-
nem communem suscipimus (absit hoc) neque rursus tamquam viri cuiuspiam sanctifi-
cati, aut dignitatis tantum æqualitate Verbo consociati, aut diuinam inhabitationem
D sortiti, sed tamquam vere viuificam, ipsiusq. Verbi propriam. Nam cum vita sit & Deus
secundum naturam; simulatque vnum quiddam cum ipsa sua carne effectum est, mox
viuificam diuinitatem illi contulit. Quamuis ergo ad nos dicat: Amen amen dico vo-
bis, nisi manducaueritis carnem Filij hominis, & biberitis eius sanguinem, &c. neu-
tquam tamen illam communem, hoc est, hominis cuiuspiam nostræ conditionis carnem
esse, existimare debemus (quomodo enim hominis caro secundum suam ipsius natu-
ram viuifica esse queat?) sed vere illius propriam, qui nostri causa Filius hominis & fa-
ctus & appellatus est, &c.]

Omissis igitur reliquis, anathematismos ad calcem positos tantum his subijciemus: quot
enim illi numero sunt, tot æque numerare fuit Nestorij hæresis capita, superantia illa qui-
dem & deformitate & multiplicitate tricripitè fabulosam inferni bestiam, & Lernæam hy-
E dram septè sibilantem faucibus; cū duodecim ista iugiter apertis blasphemauerit oris, quæ
ab iisdem Patribus, exemplo Danielis, eiusmodi offis iniectis, sunt occlusa. subdunt enim:

His omnibus & te quoque subscribere, & citra omnem fucum ac dolum vna nobiscum
assentiri oportet. Quæ vero tua reuerentia anathematis execratione condemnare debet,
ea nostræ huic epistolæ in hunc modum hoc loco subijciuntur.

Anathematismus primus. Si quis Emmanuelem Verbum Deum, & ob id sacram Vir-
ginem Theotocon esse non confiteatur (genuit enim illa incarnatum Dei Verbum secun-
dum carnem) anathema sit.

Secundus. Si qui sunt, qui Dei Patris Verbum carni secundum hypostasim vnitum, &
vnum tantum vna cum sua carne Christum esse, eundem nimirum Deum simul & homi-
nem non consententur: anathema sit.

Tertius. Si quis post vnionem hypostases in Christo distinguit, eaq. dumtaxat con-
iunctio-

DE SACRA E-
CHARISTIA
SINCERA DO-
CTRINA.ANATHEMA-
TISMI EX
CONCILIO
ALEXAND.^a Extas tom. 2.
Concil. non. edit.^b In epist. virorii
ill. pro Concil.
Chalced.SYNODVS A-
LEXANDRI-
NA ADVER-
SVS NESTO-
RIVM.^c Concil. Ephesin.
edit. Pelian.
tom. 2. c. 16.^d Act. Concil. E-
phesin. edit. Pelt.
tom. 1. c. 14. &
edit. Cōlian. c. 15.
^e Matth. 10.
SYNODALIS
EPISTOLA
EX CONCIL.
ALEXANDR.
AD NESTO-
RIVM.^f Matth. 10.

iunctione eadem inter se necit, quæ est secundum dignitatem, vel auctoritatem, vel potestatem, & non ea potius quæ est secundum naturalem unionem: anathema sit.

Quartus. Si quis duabus personis, vel hypostasibus eas voces attribuit, quæ in Evangelicis & Apostolicis Scripturis passim occurrunt, quæve a sanctis de Christo, aut ab ipso quoque Christo de se ipso dictæ sunt, & alias quidem homini seorsum a Dei Verbo considerato adscribit, alias vero tamquam in diuinam maiestatem conuenientes soli Verbo, quod ex Deo Patre est, accommodat: anathema sit.

Quintus. Si quis dicere audeat, Christum non esse verum Deum, sed hominem tantum Deiferum, utpote vnum naturalemq. Filium, quatenus nimirum Verbum caro factum carni & sanguini perinde ac nos communicauit: anathema sit.

Sextus. Si quis Dei Patris Verbum, Christi Deum, vel Dominum esse dixerit, neque post Verbum secundum Scripturas incarnatum, vnum eundemq. Deum simul & hominem esse confessus fuerit: anathema sit.

Septimus. Si quis Iesum Christum, hominem tantum, diuini Verbi vi actum esse dixerit, aut illustrem illam Vnigeniti gloriam illi ipsi homini, veluti alteri cuiquam ab ipso Verbo aduenisse commentus fuerit: anathema sit.

Octauus. Si quis hominem assumptum vna cum ipso Dei Verbo adorandum, vna cum illo glorificandum, vna cum illo tamquam alterum in altero existentem Deum appellandum esse, dicere ausus fuerit (hunc enim intellectum, particula, cum, adiecta perpetuo ac necessario afferre consuevit) & non vna potius adoratione Emmanuelem honorat, vnamq. hæcenus illi glorificationem attribuit, quatenus Verbum factum est caro: anathema sit.

Nonus. Si quis vnum Dominum nostrum Iesum Christum a Spiritu sancto tamquam a virtute ab se aliena glorificatum dixerit; efficaciamq. qua contra immundos spiritus vteretur, & diuina inter homines miracula operaretur, ab ipso eodem accepisse prædicauerit, & non proprium naturalemq. illius esse Spiritum, per quem diuina signa edidit: anathema sit.

Decimus. Christum Iesum nostræ confessionis Pontificem & Apostolum extitisse, eundemq. semetipsum pro nobis in odorem suauitatis Deo Patri obtulisse, diuina Scriptura commemorat. Si quis ergo dixerit, Pontificem & Apostolum nostrum non esse ipsum Dei Verbum, posteaquam caro & homo nobis similis factum est, sed hominem illum qui ex muliere natus est, quasi alterum quempiam ab ipso diuersum: Aut si quis Christum pro se ipso quoque & non solum pro nobis sacrificium obtulisse affirmauerit (neque enim is oblatione opus habebat, qui nullum peccatum commiserat) anathema sit.

Vndecimus. Si quis ipsam Domini carnem viuificam, ipsiusq. Verbi, quod ex Patre est, propriam esse negauerit, sed alterius cuiuspiam ipsi Verbo secundum dignitatem tantum coniuncti, aut diuinam tantum inhabitationem fortiti, esse dixerit; neque vere rursum viuificam, ut modo meminimus, eo quod Verbi, quod omnia viuificat, facta sit propria, confessus fuerit: anathema sit.

Duodecimus. Si quis inficiatur Dei Verbum secundum carnem passum, secundum carnem crucifixum, mortemq. secundum carnem gustasse, & primogenitum tandem ex mortuis factum esse, quatenus videlicet vita est & viuificum, ut Deus: anathema sit.] hæcenus anathematismi ex Synodo scripti, Cyrillo auctore.

Adiecerunt his litteris ijdem Patres Synodalem aliam epistolam ad clerum Constantinopolitanum, qua ex decreto Romani Pontificis damnationem Nestorij significant, & eorum qui cum illo communicant; declarantes pariter, in suam, hoc est, totius Ecclesiæ Catholicæ communionem recipi, qui ab eo fuissent causa fidei separati. est harum litterarum initium^a: Serius & vix tandem eo deuenimus, quo initio venire oportebat, &c.] His præterea adiectæ & aliæ litteræ ad patres monasteriorum Constantinopolitanæ vrbis, quæ ita exordiuntur^b: Pietatis vestræ zelum, quem pro Christo infamato, idq. in Ecclesia Orthodoxa, ostendistis, exacte cognouimus, &c.] de iisdem enim quæ facta essent aduersus Nestorium reddiderunt eosdem monachos certiores, quos & viriliter, ut cœperant, agere exhortantur.

Acceptis legati a Synodo Alexandrina litteris his, profecti Constantinopolim cū essent, quid per eos actum sit, eorundem primum locū habentes Theopentus & Daniel Episcopi ita postea coram Patribus retulerunt in magno Concilio Ephesino, cum a Synodo rogarentur:

Theopen-

A Theopentus Cabaforum Episcopus dixit: Die Dominica, cum Synaxis perageretur, ad Episcopalem basilicam ascendimus: ibidemq. toto præsentem clero, multisq. proceribus assistantibus, litteras, de quibus hic sermo est, Nestorio reddidimus. Eadem profus & Daniel quoque Darnensium Episcopus affirmavit. Flavianus Philipporum Episcopus dixit: Dic, quæso, litteris ne ab eo factum sit satis. Daniel Darnensium Episcopus dixit: Tunc nihil nobis respondit: indicauit autem, ut postero die priuatim illum conueniremus. Porro sequenti die redeuntibus nobis, aditum interclusit, neque vllō nos responso dignatus fuit. Theopentus Cabaforum Episcopus dixit: Litteris, de quibus proxime dictum est, acceptis, ut postridie illius diei reuerteremur; sermonemq. seorsum cum eo misceremus, præcepit. Abiuimus ergo: at postero die reuersos nos nō admisit; adeoq. ut litteris satisfaceret, nihil habuit pensi, ut publice pro concione eadem quæ ante & his quoque deteriora depromserit. Neque enim solum ante redditas litteras peruersa effutiebatur, sed etiam postea; immo vero tunc multa peruersiora effutire cœpit, & vsque hodie effutire non cessat.] hæc ibi.

B Porro qui ita mutus & contumeliosus legatis fuit, eos vocatos non admittendo, quiq. pernicax atque contumax extitit in parendo litteris Romani Pontificis & Synodi Alexandrinæ, quod peculiare hæreticorum est, illud tantū egregie præstitit, nimirū ut ad vitandum iudicium Ecclesiasticum, sententiamq. ab eo illatam eludendam, Theodosium Imperatorem adierit, interpellaueritq. eum, atque commouerit aduersus Cyrillum, veluti dirum persecutorem. De ipso enim Nestorio ita Liberatus diaconus^b: Cognoscens itaque Nestorius, quod Cyrillus non pateretur Ecclesiam sic esse in perturbationibus & populis sub scandalo; subrepsit pio Imperatori Theodosio, ut Sacram ad eum dirigeret, & a sua eum persecutione compesceret: & scripsit ad eum Sacram Imperator, arguens eum tamquam inquietum & scandala suscitantem.] hæc Liberatus. Sed litteras Theodosij ad Cyrillum suo loco reddemus: res modo Nestorij Constantinopoli gestas ordine profequamur.

C Acceptis Nestorius litteris Cyrilli a legatis ab eo Alexandria missis, lætisq. anathematismis illis, quibus singula suæ ipsius hæresis capita iugularentur; tantum abfuit ut illis subscripserit (quod par erat, & ab eo in primis requirebatur) ut eadē potius carpere, & in erroris calumniam adducere, labemq. hæresis in Cyrillum eorum auctorem ex illis inferre omni conatu cum ipse studuerit, tum etiam ad hoc ipsum præstandum conuocarit amicos, nimirum Ioannem Episcopum Antiochenum & alios Syriæ Episcopos ad id promptos & alacres sub eiusdē Ioannis ditione positos, cuiusq. voluntati obtemperantes, nempe Theodoretum Episcopum Cyri, & Andream itidem in Syria sacerdotem, de quibus hæc Liberatus^c: Exemplar epistolæ perueniens ad Ioannem Antiochenum, offensus est in ipsius Cyrilli capitulis: putauit enim eum, dum immoderate occurreret Nestorio, in sectam Apollinaris declinare. Mandauit ergo Andreæ & Theodoro & Episcopis Concilij sui, ut in scripto responderent contra ipsa duodecim capitula, tamquam Apollinaris dogmata instaurantia.] hæc Liberatus. Audiens autē ista Cyrillus, omnem ansam arreptam ab aduersarijs eripiens, postea (ut dicitur) declarationem edidit^d duodecim illorum capitum, qua longe longius ab hæresi Apollinaris abhorre se docuit. hæc quidem ipse, antequam ijdem qui supra Theodoretus & Andreas suas conscripserunt in Cyrillum anthiteses: quæ autem secuta sint cum eadem ab Euoptio sunt allata, suo loco dicemus. Ex his igitur omnium malorum causa fluxit: Etenim a Nestorij defensoribus Syriæ Episcopis in suspicionem hæresis adductis conscriptis in Nestorium a Cyrillo anathematismis, inde factū est, & quidem astute nimis, ut sententia in Nestorium lata haud valeret executioni mandari; cum qui eius executor a Cælestino Romano Pontifice cū amplissima potestate præpositus erat, ipse hæresis accusaretur. Quamobrem Theodosius Imperator rem eo progressam ratus, ut opus esset vniuersali Concilio (quippe quod non Nestorius tantum, sed & Cyrillus reus criminis hæresis diceretur) apud Cælestinum Romanum Pontificem egit de conuocando Ephesi in annum sequentem vniuersali Concilio. Factum id quidem Cælestini Romani Pontificis auctoritate, requirente Theodosio per virum illustrem Petronium postea creatum Bononiensis Ecclesiæ Episcopum, eius vitæ Acta testantur.

D Quoniam vero angustia temporis haud paritur, ut post redditas hoc anno Nestorio Constantinopoli litteras Cælestini, quas scriptas fuisse vidimus Romæ tertio Idus Augusti, & Alexandriam ad Cyrillum primum perlatas, & post habitam illic Synodum eadem

Constantin-

a *Act. Concil. Ephesin. edit. Pelt. tom. 2. c. 6.*
RES GESTARUM LEGATORVM CVM NESTORIO.

CONFUGIT NESTORIVS AD IMPERATOREM.

b *Liberat. Breviar. c. 4. tom. 2. Concil.*

NESTORIVS EXCITAT SVOS CONTRA CYRILLVM.

c *Liberat. Breviar. c. 4.*

d *Exat apud Cyril. tom. 4. incipit: Conspicua sum.*

e *Sigonius eam restituit & edit.*

DE EPISTOLIS SYNODALIBVS EX CONC. ALEX. a *Apud Acta Concil. Ephesin. tom. 1. c. 15. edit. Pelt. apud Cyril. epist. 51.* b *Apud Cyril. epist. 19.*

A Constantinopolim Nestorio allatas : haud, inquam, fert ratio temporis, vt post hæc omnia admoneri a Theodosio potuerit Cælestinus, atque accepta ab eo responsione, de conuocando in annum sequentem Concilio litteras ad Episcopos Theodosius scriberet hoc anno, tertio decimo Kalendas Decembris, quibus datæ eadem sub anni huius Consulibus reperiuntur : hæc cum ita se habeant, in eam adducimur sententiam, vt existimemus haud Theodosium expectasse Cælestini Papæ litteras Nestorio reddi, cum ipse agere cœpit apud Cælestinum de conuocanda Synodo aduersus Nestorium. Quis enim dubitare poterit, rem tantam Romæ publicis comitijs in Synodo pertractatam, non fuisse vel per Valentinianum ipsum Augustum, vel alios per litteras Theodosio significatam ? Cum his percognitis, consulturus ipse paci Orientalis Ecclesiæ, ad omnesq. prorsus dissensiones dirimendas, de cogenda Ephesi Synodo remedium excogitauit, agereq. cœpit de ea re cum Cælestino Romano Pontifice : indixit vero, vbi a Cælestino litteras redditas accepisset. **B** Hinc fortasse & prouenisse potuit illud Nestorij affectatum silentium, cum nihil prorsus legatis respondere voluit; quod videlicet expectaret fore vt cogeretur vniuersale Concilium, sicq. ex lata sententia Cælestini, & executione eius infra decem dierum spatium, nullum penitus interim dispendium passurus esset.

Certe quidem non sine consensu Cælestini Papæ congregatum fuit Ephesinum Concilium, quod ipsius assensus necessario requireretur : nam professi sunt Patres in Chalcedonensi Concilio; absque auctoritate Romani Pontificis haud licuisse Synodum congregare. Id quidem de hac Synodo Ephesina professus est ipse Cælestinus in epistola ad eandem Synodum data, nimirum sua voluntate ipsam esse collectam. Quinetiam præscriptam fuisse formam Ephesini Concilij ab eodem Cælestino Romano Pontifice, Firmus Cæsariæ Cappadociæ Episcopus in ipsa Ephesina Synodo testatus est. Sunt & alia certa signa, quibus declaratur ex consensione & impertita auctoritate ab eodem Pontifice Cælestino coactum esse Ephesinum Concilium, quæ inferius ex diuersis datis epistolis certiora reddentur : cum alioqui nemo inficias ierit eandem Synodum fuisse litteris eiusdem Theodosij Imperatoris indictam. Quas enim hoc anno dicta die Nouembris eadem ex causa Theodosius ad Episcopos Ephesum conuenturos litteras dederit, describemus; quæ quidem non sic, vt habet inscriptio, ad Cyrillum datæ leguntur, vt ad eum priuatim tantum missæ fuerint, sed ad singulos Metropolitanos, eo quod hæc essent publicæ litteræ. Quasnam autem priuatim post has datas litteras ipse Cyrillus acceperit ab Imperatore, his suo loco subiiciemus. Communis vero data epistola sic se habet :
C

Reipublicæ nostræ constitutio ea quæ erga Deum est pietate præcipue nititur : multaq. inter hanc & illam cognatio ac familiaritas intercedere solet. Nam & ex se inuicem pendent, & vtraque prosperis alterius successibus incrementa sumit. Quandoquidem vt vera religio iusta actione perficitur, ita & Respublica vtriusque ope nixa florescit. Cum itaque Deus optimus maximus Imperij habenas nobis tradiderit, ijsq. qui Imperio nostro parent, pietatis & iustæ actionis quoddam quasi vinculum nos esse voluerit : harum inter se societatem, partim quidem priuata nostra prouidentia freti, partim quoque humano præsidio vsi, indiuisam perpetuo hæcenus conseruare enixe contendimus : ad eumq. modum promouendæ pietati propter Reipublicæ salutem incumbimus, vt in omnibus fere subditorum nostrorum commodo intenti, vnum hoc perpetuo vrgeamus, contendamusq. sedulo, vt pie religioseq. priuatim viuant omnes, & vt pios decet, in Republica versentur vniuersi. Denique vtrique, quam par est, curam impendere non desistimus. Fieri enim vix potest, vt qui alteri serio inuigilant, alterius curam neglectui habeant. **D**

Ante omnia autem operam damus, vt Ecclesiasticus status eiusmodi sit, qui & Deum deceat, & temporibus nostris quam maxime congruat; idemq. ex omnium concordia & consensione suam tranquillitatem obtineat, tum per Ecclesiasticarum controuersiarum pacem a turbis & seditionibus liber existat; tum demum vt pia religio ab omni omnino nota & reprehensione immunis perseueret; eorumq. vita qui vel inter clericos censentur, vel magno quoque inter illos sacerdotio funguntur, omni prorsus nauo & culpa vacet. Quia vero intelligebamus, cum per eos qui Deum diligunt, pietatiq. addicti sunt, tum per animos rursus pietatis studiosos istæc obtineri posse : sæpenuero iam ante, ob ea quæ subinde accidunt, religiosam sanctissimorum Episcoporum vndiquaque in vnum coactorum Synodum necessariam iudicauimus. Hæcenus tamen, ne eorum pietati molestiam exhiberemus, tunc antiores hac in re fuimus. At nunc vero tam Ecclesiasticarum, quam quæ hisce

THEODOSII IMP. EGIT CVM CAELESTINO DE CONSUETUDINE SYNODO EPHESENSI.

THEODOSII IMP. EGIT CVM CAELESTINO DE CONSUETUDINE SYNODO EPHESENSI.

Apud Aſia Ephesin. tom. I. c. 35. edit. Peli. apud Cyril. Epist. 17. c. 17. edit. Constantin. epist. 18. EPISTOLA THEODOSII IMP. AD CYRILLVM ET ALIOS.

Apud Aſia Ephesin. tom. I. c. 35. edit. Peli. apud Cyril. Epist. 17. c. 17. edit. Constantin. epist. 18. EPISTOLA THEODOSII IMP. AD CYRILLVM ET ALIOS.

Apud Aſia Ephesin. tom. I. c. 35. edit. Peli. apud Cyril. Epist. 17. c. 17. edit. Constantin. epist. 18. EPISTOLA THEODOSII IMP. AD CYRILLVM ET ALIOS.

A hisce coherent, publicarum rerum controuersia eam vsque adeo necessariam declarat, vt refutari nullo modo queat.

Quamobrem ne illa quæ ad præsentem rerum tantopere vtilium inquisitionem spectant, si negligentius curentur, in peius incrementa sumant (id quod a temporum nostrorum pietate alienum esse decet) tua pietas, Deo bene propitio, operam dabit, vt sacrosancto Paschate, quod iam in foribus vrget, elapso, sub sacræ Pentecostes diem ad Ephesiorum Asiæ ciuitatem accurrat, nonnullosq. quos nimirum idoneos iudicabit, sanctissimos prouinciæ suæ Episcopos simul eodem secum adducat : ita vt neque necessarij sanctissimis eiusdem prouinciæ Ecclesijs desint; neque ij rursus qui ad eam rem apti censentur, in sacra Synodo desiderentur. De indicta autem sanctissima Synodo nostra serenitas ad omnes omnino Deo dilectos Episcopos Metropolitanos litteras scripsit : quo nimirum hac tandem ratione turbæ, quæ ex multis diffidijs & concertationibus hinc inde enatæ sunt, rite secundum Ecclesiasticos canones consopiantur; & illa præterea quæ parum decenter hæcenus admissa sunt, corrigantur; & pietatis denique quæ in Deum est, publicæq. vtilitatis firmitati consulatur. **B**

Ceterum ante sanctissimam coactam Synodum, communemq. eiusdem, quæ de omnibus dabitur, sententiam, nihil quicquam in vlla prorsus re priuatim a quoquam innouetur. Omnino autem persuasum habemus, neminem ex pijs Deoq. deuotissimis Episcopis fore, qui simulatque rerum Ecclesiasticarum causa, atque adeo controuersiarum totius Orbis gratia nostro hoc decreto sanctissimam Synodum cogi intellexerit, non prope studioseq. occursurus, rebusq. tantopere necessarijs ac Deo vsque adeo gratis pro virili consulturus sit. Nos quoque harum rerum curæ sedulo incumbentes, nullum impune abesse sinemus. Nec vllam ille vel apud Deum, vel apud nos quoque habiturus est excusationem, qui statim impigre secundum præfinitum tempus ad destinatum locum præsto non fuerit. Enimvero quicumque ad sacerdotalem Synodum accitus, alacriter non accurrit, is sane conscientia parum sinceræ se esse ostendit. Deus in multa tempora incolumem te conseruet, sanctissime pijsimeq. pater. Dat. Constantinopoli, tertio decimo Kalendas Decembris, Consulatu dominorum nostrorum semper Augustorum, Theodosij quidem decimotertio, Valentiniani vero tertio. Lectæ sunt publice & inter Concilij Acta relatæ.] hæcenus ibi. **C**

Porro priuatas idem Imperator litteras ad Cyrillum ipsum dedit, perinensas eas quidem; vtpote qui verbis Nestorij fidem adhibens, fuit in eum plus æquo commotus. Iunt huiusmodi :
D

Imp. Cæsares Theodosius & Valentinianus, Victores, Triumphatores, Maximi, semper Augusti Cyrillo Episcopo S. D.

Pietate quidem nihil nobis est antiquius; propter quam si qui forte incautius deliquerunt, venia dignos censemus. At parum interim laudabile est, illos ea indigere, qui propter summam religionem plurimum a nobis commendari, maximisq. honoribus cumulari debuerant. Oportet autem sacerdotes cum morum suauitate, fideiq. integritate in primis ornatos esse; tum maximum animi candorem ac sinceritatem per omnem vitæ cursum præferre; ac certo denique secum statuere, vniuscuiusque rei naturam, potissimum vero incorruptæ pietatis doctrinam sedulo inuestigandi studio facilius quam pertinaci animorum contentione inueniri. Etenim iam inde a primis vsque temporibus, non imperantis cuiuspiam aut certe imperium vsurpantis interminationes aut proteruitæ, sed sanctorum Patrum, sacrarumq. Synodorum decreta eam nobis constituerunt. Nam religionem prudentia & consilio magis quam cuiusquam imperio firmari, nulli, opinor, dubium esse potest. **E**

Nunc igitur tua pietas exponat, quid ita nobis, quibus religionem tantopere curæ esse non ignorabas, contemptis, sacerdotibusq. quotquot circumquaque degunt (quos vti, que in vnum locum coactos natam de religione controuersiam discutere, dirimereq. par erat) despectis, hæc turbas, discordiasq. inter Ecclesias concitaris? quasi vero impetus temerarij pietatis doctrinam magis quam sedula diligensq. veritatis inquisitio decere videantur; plusq. apud nos valeat veritatis & audacia, quam cura aut industria; aut aliud quippiam huiusmodi magis nos, quam animi candor ac simplicitas, oblectet. Quamuis ergo honorem non vsque adeo magnum inde ad nos accessurum existimemus, si a tua pietate obseruemur; nec omnia rursus turbatum iri, si quod hic indignationis exemplum in te velimus edere : attamen hoc tempore nobis magis curæ est, vt sancta pax, exoptataq. tranquill-

Apud Aſia Concil. Ephesin. tom. I. c. 37. edit. Peli. ALIA EPISTOLA THEODOSII AD CYRILLVM.

INDIGNA-
TUR THEO-
DOSIUS IN
CYRILLVM.

tranquillitas Ecclesijs restitatur, quam vt priuatas nostras iniurias prosequamur. A

Scito interim magnam abs te rerum perturbationem excitatam esse. Neque mirum est sane, eum qui modum excessit, ijs conatus suos non definiuisse quæ ad Ecclesias & sacerdotēs spectant, sed vltra progressum, de nobis ipsis quoque quiddam a pietate nostra profus indignum credidisse. Nam nisi aliquod inter nos de religione dissidium ortum esse, persuasum habuisses, aut certe aliquid huiusmodi ex litteris tuis oriturum sperasses: cur, obsecro, alia priuatim ad nos, alia rursus ad Eudociam religiosissimam coniugem meam, alia tandem ad Pulcheriam sororem meam Augustam, eandemq. pietatis studiosissimam perscripsisses? Quod profecto dissidium si inter nos forte natum fuisset, nosq. ad eum modum affectos esse contigisset: omnino tamen vituperationem effugere non poterat, eum qui tanto locorum intervallo a nobis disiungitur, curiosus in res nostras inquirere. si id autem inter nos non existit, conari vt existat; id vero cuiusuis potius quam sacerdotis fuerit. Quid enim indignius, quam vno impetu, vnoq. animi conatu Ecclesiastica & regia omnia velle confundere, ac a se inuicem diuellere? quasi vero alia omnis desit occasio, ex qua laudem & gloriam aucupere.

Ne igitur clam te sit, quoniam in statu res nostræ versentur: noris Ecclesias & regnum nostrum coniuncta esse, nostraq. accedente auctoritate & imperio, & Christi Saluatoris nostri aspirante prouidentia, magis subinde inter se coitura esse: tum tibi quoque a nobis ignotum esse, ne hinc capta occasione iure conqueri ac dicere queas, te ob pietatis doctrinam in reprehensionem incidere: quam quidem pietatis doctrinam in sacra Synodo in vtramque partem ventilatam eatenus obtinere volumus, quatenus veritati & rationi consentaneum esse indicabitur. At vero siue illi veniam impetraturi sint qui a Patribus victi discedent, siue non: nos sane ciuitates simul & Ecclesias conturbari nequaquam sinemus: sed nec eam quoque doctrinam indiscussam manere patiemur, cui dijudicanda eos præfici oportet, qui sacerdotijs vbiuis gentium præsidet, per quos & nos quoque in veritatis sententia stabilimur, & magis magisq. identidem stabiliemur.

Omnino autem nemo qui vel aliqua ex parte ad Rempublicam pertinet, quacumque fiducia fretus, inconsultius quippiam in hoc negotio tentet, aut impedire studeat: alioqui enim certam condemnationis sententiam neitiquam euadet: quandoquidem nostra maiestate, eos qui prompte alacriterq. ad eiusmodi inquisitionem aduolare non cunctabuntur, merita laude prosequente; ceterosq. qui imperare forte malent, quam in medium consulere, aut aliorum de eiusmodi rebus consilium audire, coercente; nulli omnino, vt maxime velit, integrum istud erit. Quamobrem & tuam quoque reuerentiam, ad tempus quod alijs litteris ad vniuersos Metropolitanos Episcopos missis ediximus, præsto adesse oportet. Neque prius nostram amicitiam te recuperaturum confidas, quam omni perturbatione & animorum ægritudine sedata, ad propositarum questionum discussionem vltro accurreris. Hac namque ratione, quæ pro tuenda opinione acerbè inconsulteque abs te iam admissa sunt, neque priuato dolore perculsus, neque alicui præter decorum infestus admisisse videberis; & quæ adhuc reliqua sunt, legitime transigere velle censeberis. Quod si quid autem secus visum fuerit, id nequaquam sustinebimus. Vale.]

Vides, lector, quanto periculo immisceant se Reges in his quæ sacerdotum sunt, quantoq. maiori discrimine aures præstent querelis hæreticorum. Ecce tibi Theodosius (vt ex rebus ab eo gestis sæpius vidimus) religionis integritate nulli secundus, modo tamen Nestorij verbis e recto mentis sensu motus, illi fauet (quod pro monstro habendum est) aduersus vniuersam Catholicam Ecclesiam eum impugnantem; succenset vero vehementer, itaq. æstuat in Cyrillum Catholicæ fidei propugnatorem & Cælestini Papæ in ea tuenda vicariam præfecturam agentem; cunctaq. ab eo sancte pieq. gesta, in deteriorem partem accipiens, in prauum semper est sensum interpretatus: excusanda tamen in ipso mens recta, sed reprehendenda nimia facilitas in adhibenda fide falsis Nestorij persuasionibus. Quod vero ad rerum gestarum ordinem pertinet, peruertunt quidem illum, qui hanc Theodosij epistolam primo loco reponunt; cum ex ipsa manifeste constet, scriptam esse post Synodum ab eodem Imperatore publicis litteris conuocata.]

Theodosij igitur haud mens fuit, errantem sequi Nestorium, sed vt eius causa disquireretur: hinc ipse non Orientales tantum, sed etiam Occidentales Episcopos, Metropolitanos videlicet & qui essent insignioris nominis, ad Synodum datis litteris aduocauit

THEODOSIUS
ACCESSIT S.
AVGVSTIN.
AD CONCIL.
EPHESINVM.
* Capreolo
a Liberat in Bre-
uiar. c. 5. tom. 2.
Concil.

A uocauit, & inter alios S. Augustinum accersendum curauit: cuiusnam vero id negotij creditum fuerit, Liberatus narrat his verbis: Scripsit Imperator & beato Augustino Hipponensi Episcopo per Ebagnium Magistrianum, vt ipsi Concilio præstaret suam præsentiam: qui Ebagnius veniens Carthaginem magnam, audiuit a Campolo * vrbis ipsius Antistite, beatum Augustinum ex hoc mundo migrasse ad Dominum. Acceptis ab eo ad Imperatorem litteris loquentibus de obitu beati Augustini, Constantinopolim, vnde venerat, redijt.] hæc de Augustino Liberatus; sed mendose apud eum Campolus pro Capreolo legitur: Capreolū namque his diebus sedisse Episcopum Ecclesiæ Carthaginensis, Vincentius Lirinensis haud obscure testatur. Successit hic Quoduultdeo, qui Aurelio fuerat subrogatus. Considera (vt id sæpe ingeram) ex his rectam Theodosij mentem, quod non sic fauebat Nestorio, vt patrocigaretur errori: etenim doctissimos ac sanctissimos ad Synodum conuocare Episcopos satagens, vtique sincerum de perquirenda veritate studium & animi candorem præsetulit.

Quod autem ad S. Augustini obitum spectat, vides in primis litteris Theodosij confirmari eum ad hunc vsque annum vitam propagasse: siquidem hoc anno, mense Nouembris (vt vidimus) eius litteræ de Synodo datæ reperiuntur, quæ S. Augustinum vocantes ad Synodum mortuum inuenerunt. His plane consentiens est, quod sub huius anni Consulibus S. Prosper Augustini obseruantissimus testatur ipsum hoc anno e vita migrasse, vbi ait in Chronico: Augustinus Episcopus per omnia excellentissimus moritur quinto Kalendas Septembris, libris Iuliani inter impetum obsidentium Vuandalorum in ipso dierum suorum sine respondens, & gloriose in confessione Christianæ gratiæ perseuerans.] hæc Prosper. Quibus omnibus erroris redarguitur Marcellinus, qui anno superiori sub Consulatu Felicis & Tauri recenset in Chronico obitum Augustini. Hæc de tempore satis.

Tertius b iā tunc agebatur mensis Hipponensis a Vuandalis obsidionis: Bonifacius enim Comes a Vuandalis victus, in eadem Hipponem ciuitatem munitam se recipiens, ad eius obsidionem Vuandalos prouocarat. quatuordecim autem menses eandem perdurasse obsidionem, testatur Possidius: cuius primo tempore mori contigit Augustinum, cum eo statu res Africanæ essent, vt exceptis tribus ciuitatibus, Carthagine, Cirta, & Hipponem, reliquæ omnes a Vuandalis captæ essent; quanta vero hominum strage, & ecclesiarum clade, & diuini numinis cõtumelia, audiamus hæc a Possidio c, qui interfuit, referente: ipse enim Callamæ Episcopus se ad Augustinum tunc recepit Hipponem: rem igitur omni luctu prosequendam sic aggreditur, haud puto absque lacrymis, enarrare, cum de obitu S. Augustini orationem instituit: Breui (inquit) consequenti tempore, diuina voluntate & potestate D prouenit, vt manus ingens telis armata & bellis exercitata immanium hostium Vuandalorum & Alanorum commixta, secum habens Gothorum gentem, aliarumq. diuersarum gentiū personas, ex Hispaniæ partibus transmarinis nauibus Africæ influxisset & irruisset: vniuersaq. per loca Mauritaniarum etiam ad alias nostras transiens prouincias & regiones, omni sæuiens crudelitate & atrocitate, cuncta quæ potuit, expoliatione, cædibus, alijsq. innumerabilibus & infandis malis depopulata est, nulli sexui, nulli parcens ætati, nec ipsis Dei sacerdotibus & ministris, nec ipsis ecclesiarum ornamentis, seu instrumentis, vel ædificijs.

Et hanc ferocissimam hostium grassationem & vastationem ille homo Dei & factam fuisse & fieri, non vt ceteri homines, sentiebat & cogitabat: sed altius & profundius eam considerans, & in his animarum præcipue vel pericula vel mortes præuidens, solito amplius (quoniam sicut scriptum est d: Qui apponit scientiam, apponit dolorem: & cor intelligens, quasi tinea ossibus) fuerunt ei lacrymæ e panes die ac nocte, amarissimamq. & lugubrem præ ceteris suæ senectutis iam pene ducebat & tolerabat vitam. Videbat enim ille homo Dei ciuitates excidio perditas pariter cum ædificijs, villarumq. habitatores alios hostili nece extinctos, alios effugatos atque dispersos, ecclesias sacerdotibus ac ministris destitutas, virginemq. sacras & quosque continentes vbique dissipatos, & in his alios defecisse tormentis, alios gladio interemptos esse, alios in captiuitate, perdita animi & corporis integritate ac fidei, malo more & duro hostibus deferuire. Cernebat enim hymnos & laudes de ecclesijs deperiisse, & ædificia ecclesiarum quamplurimis in locis ignibus concremata esse: solemniam quoque, quæ Deo debentur, de proprijs locis defecisse: sacrificia ac sacramenta diuina vel non quæri, vel quærenti qui tradat, non facile reperiri: in ipsas montium siluas & cauernas petrarum & speluncas confugientes, vel ad quascumque mu-

S. AVGVSTI-
NI OBITVS
TEMPVS.

b Possid. in Vita
S. August. c. 29.

c Possid. c. 28.

CLADES A-
FRICANA.

d Eccl. 2.
e Psalm. 41.
AVGVSTINVS
OB CLADEM
VVANDALI-
CAM IN LV-
CTV VERSA-
TVR.

* euacuatos nitiones, alios fuisse expugnatos & interfectos, alios necessarijs sustentaculis euolutos * at- A que priuatos, vt fame contabescerent: ipsosq. ecclesiarum præpositos & clericos, qui forte Dei beneficio vel in eos non incurrerāt, vel incurrentes euaserant, rebus omnibus expoliatos atque nudatos, egentissimos mendicare, nec eis omnibus ad omnia, quibus fulciendi essent, subueniri posse. Vix tres superstites videbat ex innumerabilibus ecclesijs, hoc est, Carthaginensem, Hipponensem, & Cirtensem, quæ Dei beneficio excisæ non sunt, & earum permanent ciuitates & diuino & humano fultæ præsidio: licet post eius obitum vrbs Hipponensis incolis destituta, ab hostibus fuerit concremata. Et se inter hæc mala cuiusdam sapientis sententia consolabatur, dicens: Non erit magnū quod cadunt ligna & lapides, & moriuntur mortales. Hæc omnia ille, vt erat sapiens, quotidie vbertim flebat. Accreuitq. maroribus & lamentationibus eius, vt etiam adhuc in suo statu consistentem ad eandem Hipponensium regionum ciuitatem ab iisdem hostibus veniretur obsidendam: B quoniam in eius tunc defensione fuerat constitutus Comes quidam Bonifacius cum Gothorum quondam fœderatus exercitu. quam urbem ferme quatuordecim mensibus conclusam obsederunt: nam & littus illi marinum interclusione abstulerunt. quo etiam nos ipsi de vicino cum alijs nostris coepiscopis confugeramus, in eademq. omni obsidionis tempore fuimus.

Vbi nobiscum super his infortunijs sæpissime colloquebamur, & Dei tremenda iudicia præ oculis nostris posita considerabamus, dicentes: Iustus es Domine, & rectum iudicium tuum. Pariterq. dolentes & gementes & fentes orabamus miserationum Patrem & Deum omnis consolationis, vt de eadem nos tribulatione subleuare dignaretur. Et forte prouenit, vt vna cum eo ad mensam constitutis & inde confabulantibus coeperit coram nobis dicere: Noueritis me hoc tempore nostræ calamitatis id Deum rogare, vt aut hanc ciuitatem ab hostibus circumdatam liberare dignetur, aut si aliud ei videtur, suos seruos ad C perferendam suam voluntatem fortes faciat, aut certe vt me de hoc sæculo accipiat. Quæ ille dicens, nos quoque instruens, deinceps cum eodem & nos cum nostris omnibus, & ipsi qui in eadem fuerant ciuitate, a summo Deo similiter petebamus.] & inferius de eodem Augustino: Verbum Dei vsque ad ipsam extremam ægritudinem imprætermisse, alacriter, & fortiter, sana mente, sanoq. consilio in ecclesia prædicauit.] hæc Possidius. Erant conciones illæ perbreues, dolore plenæ & lacrymis; quarum vna tantum nobis reliqua est, quam hic describendam putauimus: nam cum lugubrem faciem Africanæ prouinciæ nobis reddat; ob id ad certiore rerū gestarum cognitionem, Annalibus intexendam esse, ratio instituta a nobis exigit. hæc autem concio eo tibi grātor esse debet, quod veram scias, qui consueuisti apud Gentiles historicos confictas prolifasq. auctoris arbitrio D compositas legere orationes: sed & ex eo eam iucundiorē ac cariorē accipies, quod nouissimus omnium qui extitit, hunc scias fuisse S. Augustini sermonem: auidius enim accipi solent nouissima parentis eloquia. sic vero se habet b:

b August. de tempor. serm. III. SERMO S. AVGVSTINI TEMPORE VVANDALICAE OBSIDIONIS.

c Rom. 3.

Quotiens, fratres carissimi, aliqua aduersitates veniunt; quotiens aut hostilitas, aut ficcitas, aut mortalitas iusto Dei iudicio nobis fuerit irrogata: non eius iniustitiæ, sed nostris hoc peccatis imputare debemus: quia sicut dicit Apostolus c: Non iniquus est Deus, qui infert iram: multorum enim malis moribus atque clamoribus exagitarus est mundus. Et vt ex hoc omnes intelligere possint, apertius charitati vestræ insinuo. Sic sunt boni & mali, quomodo si duo vasa sint plena, & vnum habeat putredinem, & aliud aromata pretiosa, cum vno ventilabro ventilata: illud vas vbi fuerint aromata, odorem desiderabilem, aliud autem fœtorem intolerabilem reddit. Ita simul boni & mali indif- E crete quidem turbati, sed alto Dei iudicio separati. Quoties aliqua tribulatio in mundum venerit: qui boni sunt, velut sancta vasa, gratias agunt Deo, qui eos castigare dignatur: illi vero qui sunt superbi, luxuriosi, cupidi, blasphemant & murmurant contra Deum, dicentes: O Deus, quid tanti mali fecimus, vt talia patiamur? Vnde fit, vt infelices isti amore huius vitæ obligati, nec istam tenere possint, & illam sempiternam, de qua fugiet dolor & gemitus, amittant: & quod peius est, nec ista mala præsentia possunt euadere, & ad illa quæ æterna mala sunt, eorum crimina eos faciunt peruenire.

Non insultans, sed gemens & dolens hæc dico. Ecce sicut in eo qui superbo ac rebeli spiritu emendare se noluerit, impletur quod scriptum est d: Qui in sordibus est, fordescat adhuc: iustus autem iustiora faciet, & sanctus sanctiora. Non enim spes bonorum in isto est mundo posita: Spes enim quæ videtur (ait Apostolus e) non est spes: quoniam &

ipsa

A ipsa spes mundana, quæ videtur, in amaritudine vera * est: amaram enim potionem mundus suis dilectoribus propinat. O infelicitas generis humani! Amarus est mundus, & diligitur: putas, si dulcis esset, qualiter amaretur? Vos alloquitur veritas, dilectores mundi: Vbi est quod amastis? Vbi est quod pro magno tenebatis? Vbi est quod dimittere nolebatis? Vbi sunt tot regiones? Vbi sunt tantæ splendidissimæ ciuitates? Lugerdo potius ista dicta sunt, quam insultando. Magno affectu ista deputarentur, si tantummodo audirentur.

At cum oculos nostros dira calamitas & obsidionis percusserit, & nunc tempore mortalitatis affligat: mortuorum hominum sepeliendis corporibus vix illi qui remanere videbantur, occurrerent. Considerantes etiam illa mala, quæ iusto Dei iudicio illata sunt: quando totæ prouinciæ in captiuitatem ductæ sunt? Sustinuimus matresfamilias B abductas, prægnantes abscissas; & nutrices, euulsis e manibus paruulis, atque in vias proiectis, nec viuos ipsos filios retinere, nec mortuos permiserunt sepelire. Cruciatu magnus & dolor, timor & horror, tortores cordis pariter insistebant; maxime cum a talibus feminis hoc impia barbarica exigebat potentia, vt quæ se sciebat multorum mancipiorum fuisse dominam, barbarorum se subito sine vlllo pretio lugeret ancillam. Sic impletum est in nobis, quod dictum est per Prophetam Dauid 2: Vendidisti populum tuum sine pretio, & non fuit multitudo in commutationibus eorum. Dura a delicatis & nobilibus mulieribus seruitia sine vlla miseratione humanitatis a barbaris exacta sunt: strepitus clamoris huius in auribus nostris vrget, dum talia audimus atque videmus: Numquid ferreæ sunt carnes hominum, etiam si ferreus seruus in aliquibus inueniatur?

MORTALITAS CVM OBSIDIONE PREMIT HIPPO- NENSES.

C Quis ista audiens, vidensq. non doleat? Vnde cum Propheta dicere possumus: Quis dabit b capiti meo aquam, aut oculis meis fontem lacrymarum, & plorabo die ac nocte interfectos filia populī mei? non solum mortem corporum, verum etiam animarum. Christianis loquimur. Multos cognouimus in ista visitatione sine sacramento baptisimi ex hac vita fuisse ereptos, atque inter vasa iræ relictos. Quis luctus idoneor, quis planctus celsior inueniri potest, quando sic exarsit ira omnipotentis, vt repelleret etiam tabernaculum suum, in quo habitauit in hominibus? Et ille etiam qui vnico c Filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum; nec pretium tanti sanguinis attenderit, nulli ecclesiæ, nulli clero, nulli sacratæ virgini, nulli parcere ciuitati.

2 Psalm. 43.

b Hierem. 9.

c Rom. 8.

Nos vero, fratres carissimi, quibus Dominus non pro nostris meritis parcere, sed ad- D huc ad pœnitentiam referuare dignatur, non sine grandi timore debemus considerare, quod hæc omnibus nobis præbeantur exempla. Et ideo illorum mors proficiat ad nostram salutem: eorum tribulatio nostra sit correctio: de aliorum plagis faciamus medicamenta vulneribus nostris: & semper timeamus quod Dominus in Euangelio dixit d: Putatis quod hi Galilæi præ omnibus peccatores fuerint, quoniam talia passi sunt? non, dico vobis: sed nisi pœnitentiam egeritis, omnes similiter peribitis. Et ideo qui solebat esse luxuriosus, sit castus; qui superbus, sit humilis; qui erat inuidus, sit benignus; qui per fraudem vel calumniam solebat res alienas rapere, incipiat de suis largiores eleemosynas dare. Nimis delicatum est, quod a nobis requirit Dominus noster, fratres carissimi. Non dixit nobis: Ieiunate plusquam potestis, & plusquam vires vestræ fuerint, vigilate. Non nobis dixit: A vino vel a carnibus abstinete. Non a nobis requiruntur *; sed hoc dignatur iniungere, quod omnes homines possunt cum ipsius gratia sine grandi labore complere. Sed quod pessimum, multi sunt, qui durissimum & amarissimum avaritiæ iugum cum multis laboribus volunt ferre, & dulce iugum Christi & onus eius leue dissimulant humeris suis imponere: malunt cum multis peccatis sub sarcina graui succumbere, quam iugum Christi, quod potest eos in cælum eleuare, suscipere. Vos vero, fratres, vobiscum sapienter & fideliter cogitantes, dirumpatis a ceruicibus vestris durum & asperum avaritiæ iugum, & iugum Christi suauissimum vestris humeris imponite, secundum Apostolum e, conuersationem vestram leuantes in cælum: vt cum Christus apparuerit vita vestra, & vos cum ipso appareatis in gloria, quod ipse præstabit.] hucusque sermo. Et quidem puto in auaros ista dixisse, quod quamplurimi spoliati omnibus bonis confluxissent Hipponem locum munitum, nec facultates Ecclesiæ ad omnes alendos suppeterent.

* ista

e Philip. 3.

TEMPVS AB EGROTATIONE AVGVSTINI.

Cum vero iam tribus mensibus eius ciuitatis perdurasset obsidio, qui hactenus verbi praedicatione, pauperum cura, precibus ac vigilijs apud Deum pro populo iugiter laborasset, aegritudine affectus, cogitur lecto decumbere: quantum autem temporis spatium intercesserit ab hoc sermone vsque ad obitum, numera: dictus hic enim reperitur feria quinta post Dominicam Passionis (vt inscriptio praefert) ipse vero defunctus inuenitur quinto Kal. Septembris. Sed quid de aegritudinis eius tempore Possidius litteris commendarit, audiamus: Et ecce (inquit) tertio illius obsidionis mense decubuit lecto febribus defatigatus, & illa vltima exercebatur aegritudine.] vltima plane Possidius dicit, quod frequenter Augustinus aegrotare consueuisset, vt ex ipsius epistolis intelligi potest: nam ad suos scribens, tradit quod ob minus idoneam valetudinem ab Episcopis excusaretur, quo minus, vt alijs, ipsi legationes transmarinae ex Synodis iniungerentur. Sed & in litteris ad Victorinum b, atque alijs ad Profuturum c, itemq. ad Dioscorum d scribens, de suis corporis infirmitatibus meminit, necnon ad Darium epistola e, & ea quam dedit ad Nobilium f. Quid autem acciderit, dum vltima hac aegritudine Augustinus affligeretur, idem ita narrat Possidius g:

a Aug. epist. 138. b Aug. epist. 217. c Aug. epist. 149. d Aug. epist. 56. in fin. e Aug. epist. 262. f Aug. epist. 251. g Possid. in Vita Aug. c. 29. 39. AVGVSTINVS ABEGROTVM SANAT.

Itemq. ad aegrotantem & lecto vacante, quemdam cum suo aegroto venisse, & rogauisse, vt eidem manum imponeret, quo sanus esse posset: eumq. respondisse, si aliquid in his posset, sibi hoc vtique primitus praestitisset: & illum dixisse, visitatum se fuisse, sibiq. per somnium dictum esse: Vade ad Augustinum Episcopum, vt ei manum imponat, & saluus erit. Quod dum comperisset, facere non distulit; & illum continuo sanum ab eo discedere fecit.] haec de miraculo Possidius: quod quidem extremo vitae articulo Deus per eum operari voluit, vt quodam veluti signo tum res ab eo sancte pieq. gestas, tum pia doctaq. eius scripta consignata relinqueret. Quomodo vero ad felicem ad Deum transitum se pararit, Possidius ita declarat:

AVGVSTINI PRAEPARATIONE AD OBITVM.

Dicere autem nobis inter familiaria colloquia consueuerat, post perceptum baptismum etiam laudatos Christianos & sacerdotes absque digna & competenti poenitentia exire de corpore non debere. Quod etiam ipse fecit vltima qua defunctus est aegritudine. Nam sibi iusserat psalmos Dauidicos, qui sunt paucissimi, de poenitentia scribi; ipsosq. quaterniones iacens in lecto contra parietem positos diebus suae infirmitatis intuebatur & legebat, & iugiter ac vbertim flebat. Et ne intentio eius a quoquam impediretur; ante dies ferme decem quam exiret de corpore, a nobis postulauit praesentibus, ne quis ad eum ingrederetur, nisi ijs tantum horis, quibus medici ad inspiciendum intrarent, vel cum eius inferretur refectio. Et ita obseruatum factumq. est. Et omni illo tempore orationi vacabat.] ac paulo post: Membris omnibus sui corporis incolumis, integro aspectu atque auditu, & (vt scriptum est) nobis astantibus & videntibus, ac cum eo pariter orantibus, obdormiuit in pace cum patribus suis, enutritus in bona senectute. Et nobis coram positus, pro eius commendanda corporis depositione sacrificium Deo oblatum est, & sepultus est.] haec de obitu, & funere vna cum Missa, ex more, exhibito Possidius; qui superius eum vixisse tradit annos septuaginta sex: in Episcopali vero functione annos triginta sex habuisse, ex ijs quae a nobis de sedis eius exordio dicta sunt, satis certo colligi potest. Dies vero obitus in tabulis Ecclesiasticis scriptus fuit anniuersaria memoria repetendus, celebriq. cultu in Ecclesia transigendus quinto Kalendas Septembris.

h Hist. de persec. vi. vna. lib. 1.

De eius obitu etiam Victor Vticensis his verbis meminit, cum agit de clade Vuandolica: Ea (inquit h) tempestate Hippon regionum obsessa est ciuitas, quam omni laude dignus beatus Augustinus multorum librorum confector Pontifex gubernabat. Tunc illud eloquentiae, quod per omnes campos Ecclesiae vbertim decurrebat, ipso metu siccatum est flumē, atque dulcedo suauitatis dulcius propinata in amaritudine absynthij versa est, &c.] De his autem quos reliquit libros suis commendatos ista Possidius i: Testamentum autem nullum fecit; quia vnde faceret, pauper Christi non habuit. Ecclesiae bibliothecam & omnes codices diligenter posteris custodiendos semper iubebat. Si quid vero Ecclesiae vel in sumptibus vel in ornamentis habuit, fideli presbytero, qui sub eodem domus Ecclesiae curam gerebat, dimisit. Nec suos consanguineos, vel in proposito vel extra constitutos, in sua vita & morte more vulgi tractauit: quibus, dum adhuc superesset, id, si opus fuit, quod & ceteris, erogauit; non vt diuitias haberent, sed vt aut non aut minus egerent.] haec & alia Possidius, qui (vt ipse testatur) quadraginta ferme annis cum eo vixit summa concordia, & scriptorum ipsius confecit Indiculum, de quo ipse his verbis k:

i Possid. in Vita Aug. c. 31. DE LIBRIS S. AVGVSTINI.

k Possid. c. 18.

Tanta

Tanta autem ab eodem dictata & edita sunt, tantaq. in Ecclesia disputata, excepta, atque emendata, vel aduersus diuersos haereticos conscripta, vel ex canonicis libris exposita ad aedificationem sanctorum Ecclesiae filiorum, vt ea omnia vix quisque studiosorum nosse & perlegere sufficiat. Verumtamen ne veritatis auidissimos in aliquo fraudare videamur, statui, Deo praestante, in huius opusculi fine etiam eorumdem librorum, tractatum, & epistolarum Indiculum adiungere: quo lecto, qui magis Dei veritatem quam temporales amant diuitias, sibi quisque quod voluerit, ad legendum & cognoscendum eligat: & id ad scribendum vel de bibliotheca Hipponensis Ecclesiae petat, vbi emendatiora exemplaria forte potuerit inuenire; vel vnde voluerit, inquirat, & inuenta describat & habeat, & petenti ad scribendum sine inuidia & ipse tribuat.] haec Possidius. At plane miraculo factum esse videtur, vt concremata anno sequenti Hipponensi ciuitate a furentibus Vuandalis, iisdemq. Arianis, ipsa Hipponensis bibliotheca illaesa permanserit, angelica quidem, si non humana vallata custodia. Qui enim consideret ferocissimos barbaros longa praepeditos obsidione redditos sauios; reputetq. secum, eosdem pariter perfidos fuisse Arianos, scisseq. etiā ex recentioribus aduersus Arianos ipsos disputationibus, nempe contra Maximum atque Pascentium Comitem publice habitis, Augustinum acerrimum sibi hostem: quis, inquam, ista considerans, non miraculo ducat, vt Vuandali pepercrint Augustini scriptis? certe non ipsorum id quisquam dixerit adscribendum esse clementiae, sed Dei magnae potentiae, qua cohibuit grassantes instar fulminis barbaros, & sua coercuit disciplina, nec fuit quicquam inconcessum inuadere, vel tentare vetitum. haec quidem praestare, diuinam tantum esse potuit facultatis, secundum illud in Iob a diuinum elogium: Numquid mittes fulgura & ibunt, & reuertentia dicent tibi: Adsumus?] quod scilicet furentes hominum motus diuinam tantum subiecti sint voluntati eisdem ad libitum moderanti.

DE POSSIDII INDICVLO.

AVGVSTINI SCRIPTA AB ADVERSARIIS IMPVGNATA.

PROSPER ET HILARIVS PVGNANT PRO AVGVSTINO.

IO. CASSIANVS HORTATIVVS LEONIS SCRIBIT CONTRA NESTORIVM.

Sed qui non valuit per barbaros perdere penitus sanctissimi viri scripta, per haereticos & calumniosos homines ea diabolus summis viribus labefactare conatus est: nec quidem admouit ad ea demolienda arietem vnum, sed plures; nec vnum vel alterum aduersarium, sed ipsos plures ac plurimis armis diuersis in locis armavit. Primū enim Galliarum quidam presbyteri, quod iam certamen, ipso Augustino viuentē, aggressi fuerant, eo mortuo, acrius instaurarunt, quindecim scribentes obiectiones aduersus eos quos in Pelagianos ipse sanctus Augustinus scripserat commentarios. Rursus vero Vincentius quidam rem priuatim agens, sexdecim in eisdem proposuit obiectiones. Insuper & Camillus & Theodorus presbyteri Genuenses decem dubia obiecerunt. Adhuc etiam & Cassianus presbyter Massiliensis, de quo superius dictum est, aduersus eiusdem Augustini doctrinam egit, aduersusq. eam aliqua intulit. Porro contra hos omnes steterunt Hilarius Arelatenis & Prosper Aquitanus. quid Hilarius in aduersarios scripserit, non apparet: Prosperi autem adhuc supersunt arma, quibus pro Augustino in hostes indefesso studio dimicauit: Aduersus siquidem Gallos liber extat Responsionum, volumen etiam contra Vincentianos, tertius insuper liber contra Genuenses illos presbyteros, ac item quartus contra Collatorem, nempe ipsum Ioannem Cassianum inscriptus, quem (vt ex ipso apparet) sub Sixto Romano Pontifice edidit. Ceterum iisdem Hilarius atque Prosper sequenti anno Romam se contulerunt, atque apud Caelestinum conquesti sunt, quod quae a sancto Augustino scripta essent, eadem a Romanis Pontificibus Innocentio, Zosimo, atque Bonifacio confirmata, & Concilij stabilita, a quibusdam Gallicanis presbyteris iterum reuocarentur in controuersiam. Quid autem his auditis praestiterit Caelestinus, dicemus suo loco anno sequenti.

Hoc ipso autem anno Ioannes Cassianus monitu Leonis Romanae Ecclesiae archidiaconi aduersus Nestorium de Incarnatione Verbi septē libros luculentissimos edidit. Cū enim ipsos ab eo scriptos constet, dum adhuc Nestorius sederet Constantinopoli, quem sequenti anno in Concilio Ephesino liquet fuisse e sede depositum, & Maximum in eius locum subrogatum; cumq. nulla insuper in eis de Ephesino Concilio mentio habeatur, cuius necessario meminisse oportuit: plane ante Ephesinum Concilium, damnationemq. Nestorij, eos ab ipso fuisse elucubratos, dicere necesse est, & hoc ipso quidem anno, quo (vt vidimus) haeresis Nestorij plane innotuit Occidentali Ecclesiae, ante autem susurri tantum quidam de ea pertigerant oras Occidentales. Sed cur (dixerit aliquis) per Cassianum Leo archidiaconus

diaconus ista præstari voluit, cum ipse Leo eruditissimus esset, & quam felicissime id exhibere valuisset; cum præsertim Cassianus de libero arbitrio haud recte sentire, sed cum Pelagianis aliquid habere commune, editis Collationum libris innotuisset? post scriptas enim Collationes ipsum hortatu Leonis elucubrasse commentarium illum contra Nestorium, ipse in operis præfatione testatur.

CVR LEO PER
CASSIANVM
VOLVERIT
IMPVGNARI
NESTORIVM.

Ad hæc quidem illud in primis dicendum est, Cassianum & alios qui hoc tempore in nonnullis S. Augustini scripta carpebant, haud se Pelagij errores fouere professos esse: sed (vt sæpius Prosper ait, & indicant litteræ Cælestini Romani Pontificis ad Gallos, de quibus agemus anno sequenti) vt Catholici versabantur inter Catholicos, & Pelagianos se damnare errores, & in eos declamare præferebant; quod & videmus ab eodem Cassiano factum in his ipsis libris, quos de Incarnatione Verbi aduersus Nestorium scripsit, dum frequenter exclamat Nestorium ipsum a Pelagianis esse mutuatum errorem. Leonis igitur hac ex parte illud videtur fuisse consilium, vt ne opinarentur Orientales hæresim Nestorianam ex Pelagiana prognatam defensores habere in Occidente, qui Pelagiani erroris quoquo modo suspecti redditi essent, per vnum ex illis voluerit validissime Nestorium oppugnari. Rursum vero, ne qui in Occidente articulum illum de libero arbitrio Pelagiani erroris scriptis editis hætenus defendissent, affinitate dogmatis consurrecturi essent pro defensione Nestorij; Cassianum in primis, qui omnes antecellebat, Leo diaconus prudenter quidem scripture sua eum teneri voluit obligatū, & cum eo omnes qui inter Catholicos Pelagiani erroris viderentur esse fautores. Præstitit id libentissime Cassianus, omniq. studio in opus incubuit, quo se acerrimum hostem cum Pelagiani tum Nestoriani præferret erroris, quem iam Pelagianorum omnium famosissimus Leporius, de quo superius dictum est, publicis litteris adeo fuerat detestatus.

a Cassian. de Incarn. Verbi lib. 7.
CASSIANI
INVECTIVA
IN NESTORIVM.

Insuper autem potuit & illud etiam fuisse hac de re Leonis consilium, vt per Ioannem Cassianum Constantinopolitanæ olim Ecclesiæ diaconum, Constantinopolitana admoneretur Ecclesia vitare Nestorium: vt enim id etiam opinari possumus, apostrophe illa auctoris ad finem operis collocata facile persuadet, cum demum post alia eiusmodi Nestorium exagitat inuectiua: Tu o impijssime atque impudentissime, præclaræ vrbs contaminator, Catholicæ & sanctæ plebis grauis & exitiosa contagio, stare in Ecclesia Dei & loqui audes; & blasphemis ac furiosis vocibus tuis sacerdotes semper illæsa fidei & Catholicæ confessionis infamas, magistrorum priorum vitio plebem Constantinopolitanæ vrbs errare? Tu ergo emendator priorum Antistitum, tu Gregorio excellentior, tu Nestario probator, tu Ioanne præstantior, omnibusq. Orientalium vrbiū sacerdotibus? qui etsi non eiusdem nominis, cuius hi quos nominaui, eius tamen fidei fuerunt. quod quidem, quod ad hanc causam pertinet, sufficit: quia cum de fide agatur, omnes in eo idem sunt quod optimi, in quo consortes sunt optimorum. Vnde & ego quoque ipse humilis & obscurus nomine, sicut merito, licet mihi inter eximios Constantinopolitanæ vrbs Antistites locum magistri vsurpare non possim, studium tamen discipuli affectumq. præsumo. Adoptatus enim a beatissimæ memoriæ Ioanne Episcopo in ministerium sacrum, atque oblatus Deo; etsi corpore absum, affectu illic sum; & illi dilectissimo mihi ac venerandissimo Dei populo etsi nunc præsentia non admisceor, tamen mente coniungor. Et hinc est, quod condolens ei atque compatiens, in vocem nunc tristitiæ ac doloris erupi: & quod vnum potui, flebilem querimoniam, quasi pro membrorum atque artuum meorum infirmitate, clamaui. Etenim si iuxta Apostolum, dolente quidem minore corporis parte, condolet maior atque compatitur; quanto magis dolente maiore, minor compati oportet? Inhumanissimum quippe est, vt in vno atque eodem corpore maiorum infirmitatem minora non sentiant, cum minorum maiora patiantur.

b 1. Cor. 12.

CASSIANI APOSTROPHE
AD CONSTANTINOPOLITANOS.
c Math. 20.
d Psal. 13.
e Coloss. 2.
f 2. Cor. 8.

Vnde obsecro ac deprecor omnes vos, qui intra Constantinopolitanæ vrbs ambitum sitis, & per affectum patriæ ciues mei, & per vnitatem fidei fratres mei estis, vt separatis vos ab illo (vt scriptum est) lupo rapaci, qui deuorat Dei populum, vt cibum panis. Ne tetigeritis, neque gustaueritis quicquam illius; quia sunt omnia ad interitū. Exite de medio eius, ac separamini, & immundum ne tetigeritis. Mementote magistrorum veterum, sacerdotumq. vestrorum, Gregorij nobilis per Orbem, Nestarij sanctimonia insignis, Ioannis fide ac puritate mirabilis, Ioannis inquam, Ioannis illius, qui vere ad similitudinem

A nem Ioannis Euangelistæ & discipulus Iesu & Apostolus, quasi super pectus Domini semper affectumq. discubuit. Illius inquam mementote, illum sequimini: illius puritatem, illius fidem, illius doctrinam ac sanctimoniam cogitate: illius mementote semper doctoris vestri ac nutritoris, in cuius quasi gremio quodammodo amplexuq. creuistis, qui communis mihi ac vobis magister fuit, cuius discipuli atque institutio sumus. Illius scripta legite, illius informationem tenete, illius fidem ac meritum amplexamini. Quod etsi affectu grande est ac difficile, sequimini tamen pulchrum & sublime: quoniam in summa rerum, non adeptio tantum, sed etiam imitatio ipsa laudanda est: quia numquam fere aliquis eius rei portione ad plenum caret, ad quam scandere ac peruenire contenderit. Ille ergo vobis in sensu semper & quasi conspectu sit, ille in animo & cogitatione versetur: ille denique ipse vobis etiā, quæ a me sunt scripta, commendet: quia hæc, propter quæ ego scripsi, ille me docuit; ac per hoc non tam mea hæc, quam illius esse credite: quia riuus ex fonte constat, & quicquid putatur esse discipuli, totum ad honorem conuenit referre magistri.]

Cum hæc scribat ad suos Constantinopolitanos Cassianus; illud obserua, quod cum de laudatis Episcopis Constantinopolis agit, nullam penitus Attici habet mentionem, vt Cyrillum, immo Cælestinum Papam & Sixtum fecisse apparet: vt plane intelligas eum nondum stomachum exhaustisse bile, quam olim ob Ioannem conceperat, & nuper auixerat ob damnata ab eo omnia hæresis Pelagianæ capitula, quorum aliqua ipse cum alijs clandestinis Pelagianis aduersus Augustini scripta tuenda susceperat. Hæc igitur Cassianus scripsit, instante Leone Romanæ Ecclesiæ hoc tempore archidiacono, qui post Sixtum summus creatus est Pontifex: ita se habet vetus & recepta Gennadij lectio, vbi hæc de Cassiano: Ad extremum rogatus a Leone vrbs Romanæ archidiacono, postea

a Gennad. de Vir. illustr. c. 61.

Episcopo, scripsit aduersus Nestorium de Incarnatione Domini libros septem, & in his scribendi apud Massiliam & viuendi finem fecit, Theodosio & Valentiniano regnantibus.] Ante autem quam ad hæc scribenda manum admoueret, iam dudum absoluerat libros Collationum, vt ipsemet in præfatione testatur, cum ita exorditur: Absolutis dudum Collationum spiritualium libellis, &c.] ex quibus possumus intelligere, ipsum anno superiori, vel qui eum præcedit, nisi forte hoc ipso, eisdem Collationes absoluisse; quæ quo anno a Prospero sunt impugnatæ, suo loco dicemus.

D Sequitur annus celebris memoria œcumenicæ Synodi Ephesinæ, consignatus Consulatu Anicij Bassi & Flauij Antiochi. Hic ille Antiochus patricius ex eunucho, qui postea delatus apud ipsum Theodosium Imperatorem, priuatus bonis & redactus in ordinem, inter clericos professus est, vt Suidas testatur. est Theodoretus ad eū epistola factum illud adornantis, perinde ac ipse sponte sæculo nuncium remisisset, & non coacte vitam alienam a curia agere instituisset. Huius occasione editam sanctionē a Theodosio, idem Suidas addit, ne amplius eunuchi inter patricos militarent. Clara quoque Antiochi huius memoria est in collectione Codicis Theodosiani, cum de eo ista habeat Imp. Theodosius: Longum est memorare quid in huius consummatione negotij contulerit vigilijs suis Antiochus, cuncta sublimis ex Præfecto & Consule.] His de Antiocho Consule dictis, iam res hoc anno sub eius Consulatu gestas recensamus.

DE CONSULATV AN-
TIOCHI.

b Theod. epist. 95.
ex cod. Vatis.

c l. 1. de Codic.
Theod. auctor.
Nquel. iii. 1.

E Sed antequam de ipsa agamus Synodo Ephesina, ex more, ordine temporis, quæ ante ipsam hoc anno contigerunt, primū in medium afferamus. Cum expulsis clericis Catholicæ fidei, Nestorius sibi ecclesias omnes quæ erant Constantinopoli vendicasset, contigit vnā ipsarum cæde hominum turpissime profanari. Quomodo autem id acciderit, Socrates recenset, hæc dicens: His rebus confectis, scelus quoddam nefandum forte fortuna in ecclesia editum est. Nam cuiusdam præpotentis viri serui, genere barbari, cum immanem heri sui feritatem experti, eam ferre non possent, ad ecclesiam confugerunt, atque gladijs cincti ad altare prosiliunt. Rogati igitur vt abirent, nullo modo obsequi volebant, sed sacris ministerijs obeundis erant impedimento. Quinetiam dies complures strictos tenebant gladios, paratiq. erant ad quemcumque obruncandum, qui illos adiret. Ita que vno clerico interfecto, altero vulnerato, ad extremum sibi ipsis necem conscuerunt.

d Socrat. lib. 7.
c. 33.
INFAUSTA
CAEDES IN
ECCLESIA
CONSTANTI-
NOPOLI PA-
TRATA.

Vnde quidam eorum qui aderant, dixit, templi profanationem aliquid mali portendere; A
duosq. poetæ cuiusdam senarios in eandem citauit sententiam:

*Nam saepe signa talia dari solent,
Cum sacra fœdum templa polluit scelus.*

Atque eum qui ista dixerat, minime fefellit opinio; quippe & diuisionem populi (vt videtur) & auctoris diuisionis abdicationem significauit.] hæc Socrates: quæ hoc ipso anno Marcellinus contigisse tradit, sub iisdem Consulibus rem gestam referens, licet paulo diuerse, his verbis: Barbari in Augusta vrbe nutriti ad ecclesiam nostram hostili ritu conflunt: ignem in ecclesiam ad comburendum altare dum infesti iaciunt, inuicem sese, resistente Deo, trucidant.] subdit, hoc eodem tempore ob tritici penuriam Theodosium Imperatorem a populo lapidibus impetitur.

Quod vero ad ecclesiæ nefandam profanationem spectat; eam ante Aprilis mensẽ accidisse, possumus ex eo conijcere, quod idem Theodosius consulturus in posterum, hoc anno vigesimatertia mensis Martij ad Antiochum Præfectum Prætorij eundemq. Consulẽ ordinariũ sanctionem dedit de ecclesiastica immunitate sollicitius conseruanda & latioribus terminis dilatanda; ne scilicet putarentur, qui ad eam confugiunt, minus tuti esse, nisi altare tenuerint. sic enim ipsa se habet:

Pateant summi Dei templa timentibus: nec sola altaria, & oratorium templi circumiectum, quod ecclesias quadripertito intrinsecus parietum septu concludit, ad tuitionem confugientium sancimus esse proposita: sed vsque ad extremas fores ecclesiæ, quas oratum gestiens populus primas ingreditur, confugientibus, aram salutis esse præcipimus: vt inter templi quod parietum descripsimus cinctu, & post loca publica & ianuas primas ecclesiæ, quicquid fuerit interiaccens, siue in cellulis, siue in domibus, hortulis, balneis, areis, atque porticibus, confugas interioris templi vice tueatur. Nec in extrahendo eos conetur quisquam sacrilegas manus immittere: ne qui hoc ausus sit, cum discrimen suum videat, ad experendam opem ipse quoque confugiat. Hanc autem spatij latitudinem ideo indulgemus, ne in ipso Dei templo & sacrosanctis altaribus confugientium quemquam mane vel vespere cubare vel pernoctare liceat, ipsis hoc clericis religionis causa vetantibus, ipsis qui confugiunt pietatis ratione seruantibus.

Arma quoque in quouis telo, ferro, vel specie, eos qui confugiunt, minime intra ecclesias habere præcipimus, quæ non modo a summi Dei templis ac diuinis altaribus prohibeantur, sed etiam cellulis, domibus, hortulis, balneis*, areis, atque porticibus. Proinde hi qui sine armis ad sanctissimum Dei templum, aut ad sacrosanctum altare, siue vsquam gentium, siue in hac alma vrbe confugiunt, somnum intra templum, siue ipsum altare, vel omnino cibum capere absque aliqua eorum iniuria ab ipsis clericis arceantur, designantibus spatia quæ in ecclesiasticis septis eorum tuitioni sufficiant, adducentibus capitalem poenam esse propositam, si qui eos conentur inuadere. Quibus si perfuga non anuit, neque consentit, præferenda humanitati religio est, & a diuinis ad loca quæ diximus, turbanda temeritas.

Hos vero qui templa cum armis ingredi audent, ne hoc faciant, præmonemus. Dehinc si telis cincti, quouis ecclesiæ loco, vel ad templi septa, vel circa, vel extra sint: statim eos, vt arma reponant, auctoritate Episcopi a solis clericis conueniri præcipimus, data eis fiducia, quod religionis nomine melius quam armorum præsidio muniantur. Sed si Ecclesiæ voce moniti, post tot tantorumq. denunciations noluissent arma relinquere, iam clementiæ nostræ apud Deum & Episcoporum causa purgata, armatis (si ita res exegerit) intromissis, trahendos se, abstrahendosq. esse cognoscant, & omnibus casibus esse subdendos. Sed neque Episcopo inconsulto, nec sine nostra, siue Iudicum in hac alma vrbe vel vbicumque iussione, armatum quemquam ab ecclesijs abstrahi oportebit: ne, si multis passim hoc liceat, confusio generetur. Dat. decimo Kal. Aprilis, Constantinopoli, Antiocho V.C. & Basso Coss.] hæc Theodosij Imp. sanctio: habent eam tum codex Theodosianus^a, tum etiam Iustinianus^b, ceterum neutrobi ipsa integra reperitur.

Inter Acta autem Ephesini Concilij hæc ipsa constitutio, vt sancita est, nullum passa mutilationis dispendium, inuenitur^c. vbi inter alia notatu digna, de se ipso, cum primum omnium ei se Imperator reddere voluit obsequentem, hæc ait: Nos qui legitimi Imperij armis numquam non circumdamur, quosq. sine armatis stipatoribus esse non conuenit, Dei templum ingressuri, foris arma relinquimus, & ipsum etiam diadema regiæ maiestatis in-

A signe humiliter deponimus, & sacra altaria munerum tantum offerendorum causa accedimus: quibus quoque oblati, ad extimum communeq. atrium mox nos recipimus, nec quicquam ex propinqua Diuinitate nobis arrogamus.] hæc de se Theodosius: qui sequenti anno nouis casibus hæc ex parte corrigere coactus est, dato item de limitibus ecclesiasticæ immunitatis rescripto ad Hierium^a. Sed de his satis.

Acturis iam nobis de Ephesino Concilio, de legationibus primũ e remotioribus Orbis regionibus illuc missis dicendũ erit. Constat autem, ex vniuerso plane orbe Christiano illuc legatos esse directos: siquidem hæc habentur in relatione Philippi Apostolicæ sedis legati^b: Omnes namque Orientales, vel Occidentales, vel per se, vel certe per suos legatos sacerdotali huic confessui interfunt.] Sed quænam istæ fuerint legationes, dicendum nobis est: atque primum de Occidentalibus illa præcipua fuit, quæ nomine omnium Occidentalium, transmarinis Africanis exceptis, decreta est a Cælestino Romano Pontifice, vt facile colligi potest ex relatione eiusdem Concilij Ephesini ad Theodosiũ Imperatorẽ. Cælestinus enim non contentus, anno superiori (vt vidimus) collecta Romæ Synodo aduersus Nestorianam hæresim, Nestorium, quam diu hæreticus esse persisteret, condemnasse, atque Cyrillo Episcopo Alexandrino delegasse vices suas, litterasq. ad ipsum, necnon ad Nestorium dedisse, & ad clerum Constantinopolitanum alias etiã addidisse: hoc insuper anno ad Ephesinum indictum Concilium ex Synodo Romæ habita legationem decernit, annuente ipso sacro Patrum confesso, cui idem præfuit Cælestinus. Id quidem Patres Ephesini Concilij in eadem ad Theodosium relatione significarunt his verbis^c: Etsi ingens itineris intercapedo vniuersam illam sanctorum Episcoporum multitudinem ad nos peruenire prohibuerit; attamen illis in locis simul coacti, Cælestino sanctissimo pijsimoq. Romanæ vrbis Episcopo præsentate & præsidente, nostram de fide sententiam summo consensu prædicarunt.] & infra: Viri isti totius Occidentalis Ecclesiæ sententiam nostræ huic Synodo coram per litteras exposuerunt, &c.] Qui autem delecti ad obeundum legationis munus fuerunt a Cælestino Romano Pontifice, iisdem (vt dictum est) pro reliquis orbis Occidentalis prouincijs sancti sunt legatione.

Porro Romanam ipsam Synodum hoc anno habitam, productam fuisse vsque ad mensẽ Maij, euident illa est demonstratio, quod litteræ a Cælestino ad Ephesinum Concilium ex Synodo datæ reperiuntur octauo Idus Maij: de quibus quidem Cælestini litteris in primis obseruandum est, eas scriptas fuisse, ex more, Latino sermone, inde vero reperiri in Græcum translatas, & e Græco rursus Latinitati restitutas, non sine tamen magno præiudicio germanæ sinceritatis, vt ex diuersitate earum satis intelligi potest. Porro nemo non videt Latinis antiquioribus standũ esse exemplaribus, quorum omnium vetustissimum nobis exhibet Cresconiana Collectio, vt nulla de impostura possit esse suspicio. Ex ea vero ad Synodum Ephesinam Cælestini epistola illud exploratum redditur, sic ab eo Romanaq. Synodo missos esse tres legatos in Orientem; non vt, redditis irritis quæ anno superiori aduersus Nestorium ab eodem Pontifice decreta essent, causa eiusdem nouo subiaceret examini; sed potius vt sententiæ in Nestorium latæ iisdem legati essent executores: vt plane appareat, nihil præterea ab ipso Pontifice tributum Synodo, nisi vt cognitis his quæ anno superiori ibidem Romæ in Nestorium decreta fuissent, eadem executioni mandari curarent; nec quicquam præter sententiam Cælestini sibi arrogasse œcumenicum tantum Concilium constat. Sed reddamus hic epistolam Cælestini ex Cresconiana Collectione depromptam^d:

E Spiritus sancti testatur præsentiam congregatio sacerdotum. Certum est enim quod legimus, quia nec potest veritas nostra mentiri, cuius in Euangelio ista sententia est^e: Vbi duos vel tres congregati fuerint in nomine meo, ibi & ego sum in medio eorum. Quod cum ita sit, vt nec huic tam breui numero Spiritus sanctus deest; quanto magis eum nunc interesse, quando in vnum conuenit tanta turba sanctorum? Sanctum namque est pro debita veneratione Concilium*, in quo utique nunc Apostolorum frequentissimæ illius, quam legimus, congregationis aspicienda reuerentia est. Numquam his defuit magister, quem acceperant prædicandum. Adfuit semper his Dominus & magister: sed nec docentes a suo doctore deserti sunt: docebat ille qui miserat, docebat ille qui dixerat quod docerent, docebat qui in Apostolis suis se confirmat audiri. Hæc ad omnes in commune Domini sacerdotes mandata prædicationis cura peruenit: hereditario namque in hanc sollicitudinem iure constringimur, quicumque per diuersa terrarum, eorum voce nomen

THEODOSII
SANCTIO DE
IMMUNITATE
ECCLESIARVM.

* baptisterijs
NE LICEAT
ARMATVM
INGREDI EC-
CLESIAM.

^a l. 4. de his qui
ad eccl. confug.
Cod. Theod.
^b l. 3. Cod. Iustit.
eod. tit.
^c Concil. Ephesin.
ed. Palt. tom. 5.
c. 21.

MODESTIA
THEODOSII
IN SERVAN-
DA LEGE A
SE EDITA.

^a l. vlt. de his qui
confug. ad eccl.
Cod. Theod.

^b Act. Ephesin.
Concil. ed. Palt.
tom. 2. c. 16.
LEGATI MIS-
SIA CAELE-
STINO PRO
OMNIBVS OC-
CIDENTALI-
BVS.

^c Act. Ephesin.
Concil. ed. Palt.
tom. 2. c. 17.

CAELESTINI
AD QUID LE-
GATOS AD
SYNODVM
MITTIT.

^d Crescon. manu-
script.
EPISTOLA
CAELESTINI
AD SYNODVM
EPHESINAM.
^e Matth. 18.

* collegium

nomen Domini prædicamus, dum illis dicitur: Ite docete omnes gentes. Aduertere debet fraternitas vestra, quia accepimus generale mandatum: omnes etenim nos agere voluit, qui illis sic in commune mandauit officium.

* etiam

* præsentemus
* conferuando

Neceffe est, vt competenter nostros sequamur auctores, subeamus omnes eorum labores, quibus omnes successimus in honorem: præstemus eorum diligentiam prædicantes, postquam monente Apostolo, nullam prædicationem iubemur adijcere. Non est enim minor tradentis officio custodia traditorum. Illi iactauerunt fidei semina, nostra hæc sollicitudo custodiat, vt incorruptum & multiplicem fructum nostri patrisfamilias aduentus inueniat, cui soli vtique Apostolorum assignatur vbertas. Loquente namque Electionis vase^a, plantare & rigare non sufficit, nisi Dominus dederit incrementum. Agendum igitur nunc est labore communi, vt credita & per Apostolicam successionem hucusque decemta seruemus. Illud enim a nobis petitur, vt secundum Apostolum^b ambulemus: nec enim nunc species, sed fides nostra vocatur ad causam: spiritualia arma sumenda sunt (quia bella sunt mentium & tela verborum) vt in nostri Regis fœdere perduremus.

a 1. Cor. 3.

b 2. Cor. 5.

c 1. Timoth. 1.

Omnes nunc ibi positos beatus Paulus Apostolus monet, vbi Timotheo^c remanere mandauit: ipse igitur locus, eadem causa, & iam modo ipsum requirit officium: Nos quoque nunc agamus & studeamus illud, quod agendum tunc ille suscepit: Ne quis aliter sentiat; & quæstiones præstantibus maxime fabulis ne quis intendat, vt ipse præcepit: simus vnanimis, vnum (quia sic expedit) sentientes: nihil per contentionem, nihil agere per inanem gloriam gestiamus, vt vna anima cum vno corde sit cunctis; quandoquidem fides, quæ est vna, pullatur.

CAELESTINI
EXHORTA-
TIO TANTO
DIGNA PON-
TIFICE.

d Act. 20.

* signantur

Doleat, immo lugeat hoc nobiscum omne commune collegium; quod vocatur in iudicium, qui iudicaturus est mundum; discutitur, qui discussurus est omnes; & calumniam patitur, qui redemit. Accingatur armis Dei vestra paternitas: scitis quæ galea caput nostrum muniat, quæ lorica pectus includat: non vos nunc demum Ecclesiastica restores castra ceperunt. Nemo dubitet, fauente Domino, qui facit vtraque vnum, depositis armis, pacem futuram, quando se ipsa causa defendit. Respiciamus rursus etiam illa nostri verba Doctoris, quibus proprie ad Episcopos vtitur, ista prædicens^d: Attendite (inquit) vobis & vniuerso gregi, in quo vos Spiritus sanctus posuit Episcopos, regere Ecclesiam Domini, quam acquisiuit sanguine suo. Inde ad hæc vocatos hos legimus, qui istud audirent, quo nunc sanctitas vestra conuenit. Ephesijs ergo, quibus est fidei nota prædicatio, sit nunc erga hanc etiam nostra nota defensio: exhibeamus his nostræ mentis illa veneratione constantiam, qua sunt digna quæ magna sunt, quæ pio sensu tranquillitas diuturna seruauit. Annuncientur vobis quæ ab Apostolis intemerata regnarunt*: quia numquam contra Regem Regum verba tyrannicæ dominationis admissa sunt, nec opprimi per falsitatem potuit negotium veritatis.

Vos hortor, fratres carissimi, respiciatur illa sola dilectio, in qua vtique secundum vocem Ioannis Apostoli (cuius reliquias præsentis veneramini) manere debemus: sit oratio communis ad Dominum; scimus quæ vis illius præsentis sit futura, supplicante concorditer tanta multitudine sacerdotum, quando locus ille moueri potuit, in quo vnanimiter legimus duodecim supplicasse. Quænam fuit Apostolorum petitio supplicantium? nempe vt acciperent, verbum Dei loqui cum fiducia, & per eius manus virtutes agere, quarum, prædicante Christo Domino, acceperant potestatem. Et vestro nunc sancto conuentui quid aliud postulandum, quam vt cum fiducia loquamini verbum Dei, quam & seruare quæ prædicare concessit, vt repleti Spiritu sancto (sicut scriptum est) licet ore diuerso, vnum tamen, quod Spiritus sanctus docuit, proferatis?

* signantur

His omnibus breuiter animati (quia, sicut ait Apostolus, scientibus legem loquor, & loquor sapientiam inter perfectos) adestote Catholicæ fidei & Ecclesiarum quieti; adestote (quia sic dicendum est) & præteritis & præsentibus & futuris, rogantes atque seruantes quæ ad pacem sunt Hierusalem. Direximus pro nostra sollicitudine sanctos fratres & confacerdotes nostros, vnanimis nobis & probatissimos viros Arcadium & Proiectum coepiscopos, & Philippum presbyterum nostrum; qui his quæ agentur, interfint; & quæ a nobis antea statuta sunt, exequentes: quibus præstandum per vestram sanctitatem non dubitamus assensum, quando id quod legitur, videatur pro vniuersalis Ecclesiæ securitate decretum. Data^e octauo Idus Maij, Basilo & Antiocho Consulibus.] hæc tenus epistola Cælestini ad Concilium Ephesinum per legatos missa.

e Hæc ex edit.
Comiana.

His subijciendas putamus duas eiusdem Cælestini epistolas eodem mense Maij datas, alteram ad Theodosium Imperatorem, ad Cyrillum Alexandrinum alteram: quæ quidem cum nondum alicubi cussæ habeantur; vt vel nunc primum prodantur in lucem, ratio postulat argumenti. Accepimus ambas vna cum alijs eiusdem Cælestini inferius recitandis a viro egregio Antonio de Aquino, qui nobilis plantæ claræ familiæ, memoria S. Thomæ clarioris, nobile germen eosdem ex radice deducit & producit fructus probitatis atque doctrinæ. Vnde autem ipse acceperit, notū faciet, cum ad Decretales epistolas Romanorum Pontificum, in quibus colligendis mirum in modum laborauit, locupletissimum auctarium addet. Tu interim istis frui, ac primum epistola per eosdem Apostolicæ sedis legatos data, quæ sic se habet:

Cælestinus Episcopus Theodosio Augusto.

Sufficiat licet, quod sollicitudo vestræ clementiæ circa fidei Catholicæ defensionem, cui pro Christi Dei nostri amore, qui vestri Imperij rector est, adesse modis omnibus festinatis, integram, immaculatamq. eam, prauorum dogmatum damnato errore, seruat; in hoc semper munimen vestri constituentis Imperij, scientes regnum vestrum sanctæ religionis obseruantia communitum firmiter duraturum: sed huic cælesti curæ vel gloriæ vnusquisque nostrum pro sacerdotali officio operam nostram, in quantum valemus, impendimus; & huic Synodo, quam esse iussistis, nostram præsentiam in his, quos misimus, exhibemus; pietatem vestram sub diuini obsecrantes obtestatione iudicij, ne quid turbidæ nouitati licere vestra mansuetudo permittat; neve facultas aliqua his, qui diuinæ maiestatis potentiam in humanæ disputationis rationem arctare contendunt, quo perturbetur pax Ecclesiastica, tribuatur.

COMMENDA-
TUR PIETAS
THEODOSII.

Maior vobis fidei causa debet esse, quam regni; ampliusq. pro pace Ecclesiarum clementia vestra debet esse sollicita, quam pro omnium securitate terrarum. Subsequuntur enim omnia prospera, si primitus quæ Deo sunt cariora seruentur. Abraham fide floruit, omnemq. Orbem gloria suæ prosperitatis impleuit. Moyses populi liberator, zelum Domini contra eos, si quos a Dei cultu recessisse probarat, armauit. Dauid Regem sua præcepta seruantem, in regno, vt ille inimicos suos subderet, Dominus custodiuit. His, rogo, exemplorum vallati præsidio, fide, obseruatione, virtute, vniuersalis Ecclesiæ in Deum nostrum pijsimum cultum, ne sibi aliquid dissensio vendicet, custodite. Pro vestri enim Imperij salute geritur, quicquid pro quiete Ecclesiæ, vel sanctæ religionis reuerentia laboratur. Hæc gloriosissime & tranquillissime Imperator Auguste (quia in vestro corde esse nouimus, Deum illic inesse non dubium) Augustis etiam auribus per fratres & coepiscopos meos Arcadium & Proiectum, & presbyterum meum Philippum, quos misimus, intimamus: hoc a pietate vestra suppliciter deposcentes, quod vos habere credamus in votis, vt quod a Deo petitis, hoc in fide ipsius causa præstetis. Dat. Idibus Maiarum, Basilo & Antiocho Consil.] hæc tenus Cælestini ad Theodosium Imp. epistola, plane aurea: qua quidem innotescit, tum bene disponi a Deo regnum, cum Reges pro Ecclesia solliciti sunt; contra vero corruere, atque in alias gentes transferri regna, quoties Principes iura sibi vsurpant Ecclesiastica. quod quidem in ipsomet Theodosio perspicue declaratum, quæ dicemus in eius obitu, manifestum reddent: cū alioqui ista ipsa in singulis ferme Christianis sit demonstrare Principibus; nam sicuti se ipsi gessere erga religionem, ita nacti sunt Deum protectorem ac propagatorem, vel e contrario destructorem Imperij. Vt plane videas ex ipsis rerum euentis, insanire penitus, qui moderationem regni humanæ tantum prudentiæ lance suspendunt, & quidem mendaci statera, dum Ecclesiæ iuribus maioris esse ponderis ducunt iura regnandi. sed hæc obiter.

QUAE PRÆ-
CIPVE REGES
CVRARE DE-
BEANT.

Iam vero ad posteriorem Cælestini epistolam ad Cyrillum Alexandrinum Episcopum veniamus, quam hoc item anno eodem mense Maij datam fuisse apparet, & quidem ea occasione, quod ipse Cyrillus datis rursus litteris Cælestinum haud pridem consuluerat, quid agendum esset, si Nestorius respiceret, qui iam laqueo anathematis ex sententia lata aduersus eum ab ipso Romano Pontifice fuerat innodatus. Monuerat præterea Cælestinum Cyrillus de Syris Episcopis, qui suspecti admodum redditi esse ex eo videbantur, quod Nestorij patrocinium suscepissent. His, inquam, Cælestinus acceptis; quid agendum sit in causa Nestorij, ponderato iudicio & temperato Christiana clementia agendum esse respondit, docens quam consulte, quam mature, quam religiose, quamq. paterne soleret Apostolica sedes agere cum delinquentibus, quibus omnes ad penitentiam

nitentiam vias sternere consueverit. sed describamus hic ipsam epistolam haud sane prolixam, haecenus numquam editam; quæ sic se habet:

Cælestinus Episcopus Cyrillo Episcopo Alexandrino.

a Prou. 25. COMMENDATA SVT SVTDIVM THEOD. REGA RELIGIONEM.
Intelligo sententiam sapientissimi Salomonis^a impletam: non enim aliter quam fitiens aquam frigidam, de terra longinqua iterarum nuncium per litteras tuæ dilectionis accepi, quæ nos inuicem nostri consilij participatione coniungunt. Indifficiliter est Ecclesiarum & Catholicæ fidei speranda tranquillitas, quando pro hac elaborare Christianissimos Principes sic videmus. Non est inefficax in diuinis maxime causis cura regalis, quæ pertinet ad Deum, qui fideliter tenet corda regnantium. Itaque breuiter responsum tuæ reddimus sanctitati. Etenim quæris, vtrum sancta Synodus recipere debeat hominem a se prædicata damnantem; an quia induciarum tempus emensum est, sententia dudum lata perduret? Super hæc vtrique consultatione communi communem Dominum consulamus. Nonne nobis respondet illico per Prophetam^b, mortem se nolle morientis; & per Apostolum Paulum^c, omnem hominem velle saluum fieri, & venire ad scientiam veritatis? Numquam displicet Deo accelerata in quocumque correctio. tuæ sit hoc sanctitatis, cum venerando fratrum Concilio^{*}; vt orti in Ecclesia strepitus comprimantur, & finitum, Deo annuente, negotium votiua correctione discamus.

b Ezecch. 33. c. 1. Tim. 2.

** consilio*

SVTDIVM ET VIGILANTIA CAELESTINI. d. 2. Cor. 10.

c Isai. 5.

Conuentui autem nos deesse non dicimus: neque enim ab his absentes esse possumus, quibus nos vbiq;ue positos, fides tamen vna coniungit. Nolo nos corpore isto cæseri, cuius præsentia Apostolus^d adsignat infirmam: illic sumus; quicquid illic pro omnibus agitur, cogitamus; spiritualiter agimus, quod corporaliter agere non videmur. Studeo quieti Catholicæ, studeo pereuntis salutis, si tamen voluerit ægritudinem confiteri. Quod ideo dicimus, ne volenti se corrigere, forsitan deesse videamur. Nam etsi & nobis sustinentibus vnam^e, spinas sibi addiderit: impleatur, manentibus statutis prioribus, sui fructu iudicij; colligat quod fulco diabolico seminavit, non nostro consilio, sed se periturus auctore. Probet nos veloces pedes ad effundendum sanguinem non habere, quando sibi etiam se medicum cognoscat oblatum. His autem, quos erga Catholicam fidem tua fraternitas dicit se habere suspectos; si scripta direxerint, pro qualitate rerum eis nos respondere necesse est: in quo negotio nemo subrepet; quia tota cautione tractatur. Dat. Nonis Maiarum, Basso & Antiocho VV. CC. Confl.] hæc Cælestinus: atque de litteris hæcenus.

DE PHILIPPO PRESBYTERO, ARCADIO ET PROIECTO EPISCOPI.

At de Apostolicæ sedis legatis modo agendum est. Atque in primis quod ad Philippum S. R. E. presbyterum pertinet: hunc eundem esse putamus cum eo, qui eiusdem nominis, ordinis, atque muneris missus reperitur in Africam a Zosimo Papa vna cum Faustino Episcopo Potentino legatus a Latere Philippus Romanus presbyter, de quo superius dictum est. Quod vero ad reliquos duos legatos Episcopos Arcadium atque Proiectum: quarumnam fuerint Ecclesiarum Antistites, nusquam apud Acta Concilij Ephesini expressum reperire potuimus: fuisse quidem viros præclaros & insignes, quibus tanta legatio credi valuit, nemini dubium esse debet: reperimus tamen in litteris Cælestini Papæ ad Episcopos Galliarum, inter alios Arcadium nominari; sed nec ibi, cuius Ecclesiæ Episcopus fuerit, exprimitur; eundemq; puto Arcadium, qui reperitur interfuisse post annos octo Concilio Regiensi sub Consulatu Valentiniani decimosextimo.

f Petr. Chrysol. serm. 165.

Sed quod ad Proiectum Episcopum spectat: illud sane nobis compertum est, claruisse his temporibus Proiectum Episcopum Forocorneliensem, de quo Petrus Chrysologus Rauennas Episcopus; qui his quoque temporibus claruit, honorifice meminit: in eius enim ordinatione sermonem habens^f, hæc inter alia, cum de eius nomine agit: Proiectum dixi, sed non abiectum. In te proiectus sum de ventre, ex vtero matris meæ Deus meus est tu. Et vere Proiectus iste ex vtero humanæ matris, matris diuinæ in vtero semper mansit: qui domus suæ nescius, domus Dei esse perstitit habitator.] hæc ibi de eo Chrysologus, & alia in laudem ipsius: vt facile opinari possimus, hunc illum esse Proiectum, quem tantæ legationis functio decorauit. Atque de legatis Episcopis satis.

DE CAPREOLO EPISCOPO CARTHAGINENSIS NVNCIUM MITTENTE AD SYNODVM.

Quod rursus ad legationes Occidentalis Ecclesiæ spectat: quo minus solemniter ex more legatio mitteretur ab Episcopis Africanis, Vuandalorum grassatio fuit impedimento. Ceterum non desuit officio Capreolus Episcopus Carthagenensis, quin, etsi quod optabat præstare non licuit, miserit tamen Ephesum diaconum Ecclesiæ Carthagenensis, Bassulam, seu Besulam nomine, cui & litteras ad Synodum dedit: cum aliocui, etiam si in summa tranquillitate collocatæ fuissent res Ecclesiæ Africanæ, haud tamen pateretur angustia

A stia temporis cogi ex instituto Carthagine generale Concilium, & inde generalem loco omnium decerni legationem. Etenim anno superiori a Theodosio scriptæ litteræ de Synodo habenda Ephesi, non nisi hoc anno ante Paschales ferias redditæ fuere ipsi Capreolo Carthagenensi Episcopo, qui in locum (vt dictum est) Quoduultdei fuerat subrogatus. Iste igitur deploratissimi temporis pressus angustijs, ne penitus deesset officio, eiusdem Ecclesiæ diaconum, Bassulam^{*} nomine, cum excusationis litteris legauit Ephesum. id quidem cum ipsa Ephesina Acta^a testentur, Liberatus quoque in Breuiario^b tradit. Litteræ autem ab eodem Episcopo Carthagenensi ad Synodum datæ, quibus & miserimus status Africanæ Ecclesiæ describitur, sic se habent:

** Besulam a Concil. Ephesin. edit. Del. tom. 2. c. 19. b Liberat. diac. Breuiar. c. 5.*

Piissimis, beatissimisq; & sanctissimis consacerdotibus, qui vndiquaque ad sacram Synodum conuenere, Capreolus Episcopus in Domino salutem.

B Optassem, piissimi fratres, venerandam vestram Synodum in eum rerum statum incidisse, quo nobis quoque, delectis communi omnium sententia aliquot ex fratribus & coepiscopis nostris, instructam potius legationem mittere licuisset, quam excusationem lamentatione dignam. Verum hunc animi impetum diuersæ causæ impediunt. Primo enim Domini & filij nostri religiosissimi Theodosij Imperatoris litteræ ad manus nostras perlatæ, eiusmodi erant, quæ felicitis recordationis fratris & coepiscopi nostri Augustini præsentiam peculiari ratione flagitabant. Verum quod ex illum iam tum e viuis excessisse comperissent; ego regiam illam insinuationem, licet ad prædictum Augustinum destinata foret, excipere compulsus, missis ad vniuersas Africæ prouincias congruis litteris, consuetisq; articulis Synodum cogere volui, quo nimirum ex fratrum & coepiscoporum nostrorum numero deligerentur nonnulli, qui ad venerabilem beatitudinis vestræ Synodum primo quoque tempore amandarentur. At omnis hac tempestate viæ aditus præclusus est. Etenim effusa hostium multitudo, ingensq; vbiq; prouinciarum vastatio, quæ incolis partim extinctis, partim in fugam actis, absolutam desolationis speciem, quoquouersum longe lateq; porrigitur, oculis offert, promptam illam coeundi facultatem ademit. His itaque impedimentis Episcopi, quibus propositum id erat, prohibiti, ex totius Africæ ambitu simul conuenire nequiverunt. Hisce incommodis accedebat, litteras regias ad Paschales demum ferias ad nos perlatas esse, quando iam inde vsque ad indictam venerandam Synodum vix duorum mensium spatium supererat. Quod sane temporis interuallum, etsi nulla in præsentiarum ab hostibus difficultas fuisset obiecta, ad Africanam domesticamq; Synodum cogendam vix sat erat.

EPISTOLA EPISCOPI CARTHAGINENSIS AD CONCIL. EPHE.

D Verumtamen licet solemnem aliquam legationem mittere neutiquam valuerimus, at tamen propter reuerentiam & obseruantiam, quæ Ecclesiasticæ disciplinæ iure debetur, diaconum Bassulam filium meum vna cum his expurgationis nostræ litteris oratorem ad vos mittendum existimauimus. Quamobrem, venerandi fratres, vestram sanctitatem iterum atque iterum rogatam cupio (etiam si fidem Catholicam per tantam venerandorum sacerdotum Synodum Dei nostri auxilio munitam stationem suam firmiter retenturâ certo confidam) vt Spiritu sancto cooperante, quem cordibus vestris in omnibus quæ acturi estis, præsto futurum non dubitamus, nouas doctrinas & antehac Christianis auribus inusitatas, prisicæ auctoritatis robore instructi, e medio profligetis, tantaq; constantia ac virtute quibuscumque nouis erroribus resistatis, ne hos quos pridem impugnavit Ecclesia, hisq; temporibus renatos Apostolicæ sedis auctoritas, sacerdotumq; in vnum congruens sententia oppressit, secundæ disputationis prætextu vox iamdudum perempta renouare videatur.

DE LEGATIONE BASSULAE.

E Quod si quid forte nouarum controuersiarum inciderit, id tempestiuæ discussioni subiiciatur oportet, vt vel recte dictum comprobetur, vel condemnatione dignum explodatur. At vero si quis ea, quæ iam olim dijudicata sunt, denuo inquirere tentauerit: is sane aliud nihil facere censetur, quam de fide, quæ hæcenus valuit, aperte dubitare. Vnde ad posteritatis exemplum, tum vt ea quoque, quæ iam olim pro Catholica fide definita & constituta sunt, perpetuam firmitatem obtinere valeant: oportet ea omnia inconcussa immotaq; conseruare, quæ superioribus temporibus a sanctis Patribus constituta sunt. Porro qui illa perpetuam stabilitatem retinere voluerit, quæ de Catholica fide ratione statuerit, is non propria auctoritate, sed antiquorum Patrum iudicio sententiam suam corroborare debet; ita vt partim veterum, partim recentiorum sanctionibus & sententijs placita sua comprobans, vnam eandemq; Ecclesiæ veritatem, iam inde ab initio ad præsentem

IGNVM DI-
GNOSCENDI
VERAM FI-
DEM AB HÆ-
RESI.

PROVINCIA-
RVM DISTIN-
CTIO EX VSV
ECCLESIA-
STICO.

August. de Pa-
florib. in fine.
pertinere

DE EPISCO-
PIS ORIENT.
QVI VENE-
RVNT AD SY-
NODVM.

DE ACACIO
MELITINO
ET CYRO ET
PETRO EPI-
SCOPIS.

Apud Syr. die
20. Ianuar.
cl. vi. de ann. &
trib. C. Theod.

Nicoph. lib. 14.
33.

CYRILLI AD-
VENTVS AD
SYNOVVM.

Cyrl. epist. 32.

sentem vsque temporis articulum simplici puritate, inuictaq. constantia & auctoritate de-
currentem, se docere & tenere ostendat. Hæc pro præsentis Africanorum legatione, quæ
necessitas superius memorata impediuit, venerabilibus vestris auribus suggerere placuit.
Obnixè interim rogo, vt calamitatibus rerum præsentiumq. temporum spectatis, nostram
absentiam non superbix aut negligentix, sed manifestæ tantum necessitati adscribatis.]
hactenus litteræ Episcopi Carthaginensis pro vniuersa Ecclesia Africana: ex quibus intel-
ligis, puto, lector, quo caractere veram Catholicamq. veritatem Patres nostri ab hæ-
resi distinguere solent: nempe illam Catholicam esse fidem, atque germanâ pietatem,
securamq. religionē, quam maiores tradidissent, & emergentes aduersus eâ hæreses con-
demnassent; omniq. explosa nouitate, de antiquis semper semitis eosdem interrogasse.
quo vel vno tantum exemplo, veluti potissimo telo, conficias vno ictu omnes recentiorum
Nouatorum phalanges, cum eas reperiantur hæreses instaurasse, quas Patres suis scriptis,
Ecclesia Concilijs, & vetus præscriptus vbique vsus millies execratione damnarunt.

At de legationibus Occidentalium ad Ephesinum Concilium hactenus. Iam vero ad
Orientales Episcopos ad Synodum profectos conuertamus orationem: de quibus illud
admonendum putamus, distinctionem Ecclesiarum quæ sint in Oriente vel Occiden-
te, non quidem ex situ Orbis, secundum Cosmographorum exactam descriptionem, fa-
ctam reperiri, sed pro ratione partiti Romani Imperij: qua etiam ex causâ accadat, vt in-
terdum quæ in Meridie potius essent collocandæ Ecclesiæ, inter Orientales reperian-
tur adnumeratæ, vt quæ sunt Libya, Cyrenes, Pentapolis, atque totius Aegypti, nulla
alia quidem ratione, nisi quod partes sint Orientalis Imperij: nam præter receptum ab om-
nibus in rebus Ecclesiasticis atque ciuilibus de his vsus, habes id ipsum ex S. Augustino,
cum agit aduersus Donatistas, aitque: Vbi sit Cyrene, forte nescis: Libya est, Penta-
polis est, contigua est Africa. Ad Orientē magis pertinet*, vel in distributione prouincia-
rum Imperatorum cognosce. Imperator Orientalis mittit Iudicē ad Cyrenem.] hæc ipse:
quæ obiter semel attigisse, satis sit, ne quis putet Patres & nos cum illis frequenter errore
labi, cum dictarum prouinciarum Ecclesias inter Orientales legi contingat adnumeratas,
sicut & alias ad Septemtrionis plagam vergentes inter Orientis Ecclesias pariter recensitas,
& Occidentales item dicere quæ spectant ad Meridiem & aduersam illi Borealem partem.

Qui igitur litteris Theodosij Imperatoris Orientales Episcopi vocati erant ad Conci-
lium Ephesi celebrandum, ad diem præstitutum adesse omni sollicitudine curauerunt, qui
scilicet ad explodendum nouum portentum & effugandum monstrum ab Inferi portis
proditum, alacri atque accenso animo essent. Inter omnes autem Cyrillus primæ post
Romanam prærogatiua sedis, & ipsius primæ sedis vicaria præfectura reliquos omnes Epi-
scopos antecellens, enituit, atque magis magisq. cum morum egregia sanctitate, tum exi-
mia diuinarum rerum scientia claruit. Inter alios etiam magni nominis ex magnis virtu-
tibus comparati, ex Armenia venit Acacius Melitinæ ciuitatis Episcopus: fuit hic institu-
tor magni illius Euthymij^b archimadritæ, qui his temporibus eximia sanctitate florebat in
Palæstina, in cuius rebus gestis a Cyrillo diacono scriptis de eodem Acacio honorifica me-
moriam est. Magni pariter nominis fuit & inter primos sanctos Episcopos Cyrus Aphrodi-
siæ Cariæ Antistes, de quo extat in constitutione^c Theodosij Imperatoris præclarum elo-
gium. Sed & inter ceteros magni meriti sanctos Episcopos recensendus est etiam Petrus
Saracenorum Antistes, egregiæ sanctitatis vir. hic nempe ille, quem idem qui supra ma-
gnus Euthymius & reddidit vna cū suis ex milite Christianum, & præ excellentia merito-
rum vt gentis suæ primus Episcopus crearetur procurauit: cui & ad Synodum profectu-
ro idem Euthymius, vt Cyrillo Alexandrino Episcopo, simulq. Acacio Melitino in omni-
bus inhæresceret, persuasit: de his enim non Cyrillus monachus tantum, sed & Nicepho-
rus^d fidem facit. De alijs autem qui egregia sanctitate pollerent, haud quid exploratum
dicere possumus, cum tamen haud defuisse putemus.

Porro Cyrillus Alexandrinus, in quem omnium Orthodoxorum oculi conuersi erant,
vtpote auctoritate pollentem Romani Pontificis, cuius gerebat vices, antesignanus in
proelio aduersus impietatem suscepto, Alexandria soluens, venturus Ephesum, in Rhodum
insulam primo appulit, vnde ad suos Alexandrinos epistolam scripsit de prospera nauiga-
tione, ipsos hortatus ad bonos consecrandos mores. est eius epistolæ exordium^e: Gratia
& benignitate Christi Saluatoris magnum illud latumq. pelagus emensi, peruenimus
Rhodum, &c.] Inde vero Ephesum soluens magna actus est maris tempestate, vt ipse te-
statur

A statur in Apologia ad Theodosiū Imperatorem. Peruenit tandem Ephesum ante præstitu-
tam Imperatoris legibus diem; cum iterum ad suos eam dedit epistolam, quæ ita incipit^a:
Desideranti mihi vestram moderationem, &c.] vbi inter alia de Nestorio, quem ibi repe-
rerat (nam Socrates ait^b, ipsum statim post diem Paschatis cum magna populi multitudine
Ephesum profectum esse, & cum eo Irenæum Comitem Nestorianum hominem) hæc
habet: Circumcursat per omnia loca peruersa illa peruigilq. bestia, Christi gloriæ insidiās:
at nihil omnino potest, inani prorsus cassaq. illius feritate & malitia permanente. Insidia-
tur autem non homini cuiquam vulgari, nobisve simili, sicut noui isti magistri arbitran-
tur, sed Deo omnipotenti. Verumtamen audiat a quouis Christum amante^c: Durum est
tibi contra stimulum calcitrare. Ferit enim miser se ipsum, vnaq. cum filijs suis ad interi-
tum ruit, &c.] hæc plane de Nestorio Cyrillus; cum ille præcucurrisset ad Synodum, vt
singulos illuc aduentantes Episcopos pertentaret, si in suas posset partes aliqua arte pel-
licere: sed frustra cessit illi omnis conatus, cum omnes sanctorum Patrum sectari sacra ve-
stigia animo statuisset. Præoccupauit nouus Goliath campum, armorum ex patrocinio
Comitum fretus potentia, insultaturus agminibus Dei viuentis.

Sed quæ iactabat infelix? horrēdas plane voces, execrādāsque blasphemias illas sæpe re-
petens & inculcans, nempe^d: Non est dicendum, Deum factum esse hominem propter
nos] & illud addēs: Ego bimestrem & trimestrem Deum non dico.] hæc nefarius homo &
impius, os diaboli, cum quæ ab illo ipsi suggesta essent, veluti energumenus, spiritu agita-
tus satanæ, sic foris euomuit, vt intus grauiori blasphemiarum incendio æstualet. Effutijt
ista miser, cum inter alios contulit cum Theodoto Ancyræ Episcopo, & Acacio Meliteno,
qui postea hæc eadem detulerunt Patribus^e in Synodo confidentibus, vt dicemus. Porro
hæc ipsum dicentem, omnes qui audiebant, execrabantur Episcopi, exceptis suis Pelagia-
nis^f, qui ipsi Nestorio iungebantur: isti namque (vt vidimus) Romæ a Cælestino depo-
siti, confugerant Constantinopolim, & ab ipso Nestorio obujs manibus suscepti fuerant,
atque vt impietatis collegæ carissimi, honorifice habiti.

Inter hæc autē cum tempus adesset iam conuentus agendi, diesq. præscripta litteris Im-
peratoris aduenisset: humanitate quadā visus est omnibus expectandus Ioannes Episcopus
Antiochenus, qui vna cū alijs sibi subiectis Episcopis dolo malo moras necebat. Iam ante
deteximus hominis technas, fraudesq. quas ipse Ioannes cum suo Nestorio clanculo per-
texerat. Cuius consilium illud plane fuisse inuentum est, nimirum refugere præsentiam
Ephesini Concilij; ne alterum de duobus pati compelleretur, vel inuitus ferre calculum
in damnationem Nestorij; vel si secus faceret, illumq. defendere aggrediretur, eandem
cum illo subiret damnationis sententiam, atque e sede Episcopali depositus, sic damnatus
excederet. Porro Cyrillus^g de eiusmodi cunctatione Ioannis hæc postea ad Theodo-
sium: Qui enim Antiochenæ præest Ecclesiæ, a sancta Synodo absuit, licet a vestro im-
perio ad præscriptum diem adesse iussus. Detrectauit autem aduentum suum, vt cunctan-
do, improbitati eius qui contra Christum nugatus est, nempe Nestorij, gratificaretur;
immo ob id quod (vt verisimile, vel certe verum & indubitatum est) eadem cum illo senti-
ret.] hæc ipse. Interea autem idem Ioannes in itinere moras necebat, ad Cyrillum Ephesi
consistentem suæ cunctationis excusatorias has litteras dedit^h frigidis satis:

Domino meo religiosissimo, sanctissimo, & cōministrō Cyrillo Ioannes in Christo S.
Non mediocriter me cruciat, postquam sanctitas tua Ephesi præsto esse cœpit, paucis
hisce diebus. Etenim sanctitatis tuæ desiderij non minus quam res ipsa, vt iter hoc quam
citissime absoluere cupiam, me stimulat. Tandē ergo post multas exantlatas itineris mo-
lestias, sanctitatis tuæ precibus adiutus, præ foribus vrgeo: nā triginta totos dies (tot enim
spatij intercapedo postulat) iter vsque facio, nihil quicquam quietis prorsus mihi indul-
gens: multis interim religiosissimis Episcopis ob itineris insolentiam & difficultatem gra-
uiter afflictis, atque non paucis quoque iumentis ob continuū illum profectionis laborem
extinctis. Tu igitur Deū preceris, obsecro, vt hosce quinque aut sex itineris dies citra ægri-
tudinē percurrere, sacrumq. ac sanctū tuum caput nobis cōplecti & exosculari liceat. Ioan-
nes, Paulus, Macarius, ceteriq. qui apud nos sunt religiosissimi Episcopi sanctitatem tuam
salutant: Ego quoque cum meis domesticis vniuersam quæ tecum agit fraternitatē pluri-
mum saluto. Incolumis vale, & pro nobis orare perge, domine piissime ac sanctissime.]
hactenus ad Cyrillū Ioannes, præmittens ad hæc nuncianda duos Episcopos, Alexandrum
Apameæ, & alterū Alexandrum Hierapolis Episcopū, prout ex Synodica ad Cælestinum

a Cyrill. epist. 33.
b Aet. Ephes.
edit. Pelt. tom. 1.
c. 27.
b Socrat. lib. 7.
c. 32.
NESTORIVS
CVR PRAEVE-
NIT CETEROS
EPISCOPOS
EPHESVM.
c Aet. 9.

d Ex relat. Synod.
apud Cyril. tom.
4. idem Cyril. A-
polog. & epist. 20.

e Habent Aet.
Ephes. edit. Pelt.
tom. 2. c. 6.
f Cyril. Apolog.
tom. 4.

IOANNIS
EPISC. AN-
TIOCHENI
MORAE.

g Cyril. Apolog.
ad Theodof.

h Aet. Synod.
Ephes. edit. Pelt.
tom. 1. c. 21.
LITTERAB
IOANNIS AD
CYRILLVM A-
LEXAND.

Papam data patet : insuper ab illis Ioannis nomine hæc nūciata fuisse verba : Præcepit nobis dominus Ioannes Episcopus , vt pietati vestræ dicamus : Si tardauero ; quod facitis , facite.] hæc apud Cyrillū in epistola ad Comariū^a. Ita plane homo Nestorio totus addictus , & a Christo prorsus relictus . Subdit autē hæc in Apologia ad Theodosiū Imp. Cyrillus^b : Cum sextusdecimus dies ageretur , vix tandem aliqui ex ijs qui cum ipso erant præcipui , & ipsi Metropolitanī venerunt , ipsiusq. nomine sanctæ Synodo annunciarunt , omnino non esse eius aduentum expectandum , sed maturandum vt decreta vestra perficerentur . Tunc tandem ægre sancta Synodus in sancta ecclesia , quæ S. MARIAE dicitur , congregata est.] hæc tenus vsque ad Synodi principium Cyrillus ad Theodosium Imperatorem .

^a Cyrill. epist. 20. tom. 4.
^b Cyrill. Apolog. ad Theodof.

DE NUMERO
EPISCOPO-
RVM SYNODI
EPHESINAE.
^c Act. Ephes. edit.
Cōian. c. 32. 34.
^d Apud Act. E-
phes. edit. Cōian.

^e Act. Ephes. edit.
Cōian. & edit.
Pelt. tom. 2. c. 1.
^f tom. 1. Concil.
in Concil. Ephes.

^f Act. Ephes. edit.
Pelt. c. 32. tom. 1.

THEODOSII
EPISTOLA DE
LEGATIONE
CANDIDIANI
COMITIS.

MYNVS LEGA-
TI IMPERA-
TORIS IN SY-
NODO.

Quot autem Episcopi in ea cōuenerint , vna eademq. firmior reperitur assertio : ex ipsis namque Synodicis testificationibus , quibus magis standum esse , nemo non dixerit , constat plusquam ducentos Episcopos eidem interfuisse . ita Synodica^c ad clerum Constantinopolitanum data significat , id ipsum alia data Synodica ad Imperatores , necnon litteræ Cyrilli Episcopi Alexandrini^d ad clerum Alexandrinum : adeo vt non curandum sit , si qui hodie in eiusdem Synodi Actis subscripti inueniuntur , centum quinquagintatium Episcoporum numerum tantum expleant : nam quamplurimos in eis desiderari , Collectio Cresconiana redarguit , in qua nominantur & numerantur Episcopi , qui Ephesinæ Synodo interfuerunt^e , centum nonaginta . ita quidem in nostro codice : fortasse in alijs exemplaribus integer ipsorum numerus , nullaq. ex parte decurtatus dabitur reperiri . Sed de sæcularibus magistratibus , qui a Nestorio delecti , ab Imperatore sunt missi Ephesum , dicamus .

Præter Irenæum Comitem , quem sibi amicissimum Nestorius secum duxit , Candidianus Comes Domesticorum idemq. Nestorianus missus est a Theodosio Imperatore , qui Synodo interesset , curaretq. vt omnia summa agerentur tranquillitate : re vera tamen qui Nestorij causam acturus , eidem in omnibus præsto esset , & aduersus Orthodoxos tyrannice ageret , vt rerum euenta patefecerunt . Quas autem litteras eidem ad Synodum Imperator Theodosius dedit , hic describendas esse putamus . sic enim se habent^f :

Imp. Cæsares Theodosius & Valentinianus , Victores , Triumphatores , Maximi , semper Augusti Synodo S. D.

Cum magnam omnium , quæ e Republica sunt , curam habeamus , tum vero maximam illorum , quæ ad pietatem religionemq. conseruandam pertinere arbitramur . Per ea namque cetera quoque bona hominibus suppeditantur . Scripsimus proinde non ita multo ante de pietatis vestræ Synodo apud Ephesiorum metropolim congreganda ; eaq. Sacræ nostræ inseruimus , quæ institutæ rei quàm maxime conuenire censebamus . Quia vero ordinis , quietisq. quam sacræ vestræ Synodi consultationes iure deposcunt , decen-tem quoque curam adhibitam oportuit ; ne hanc quoque partem , quo vndique tranquillitas adesset , prætermittendam existimauimus . Non arbitramur autem pietatem vestram , vt alijs pacem conciliet , alterius cuiuspiam extrinsecæ opis egere : siquidem ad nostrum erga religionis studiū singularemq. prouidentiam pertineret & hanc quoque non negligere .

Igitur Candidianum præclarissimum religiosissimorum Domesticorū Comitem ad hanc sacram vestram Synodum abire iussimus , sed ea lege & conditione , vt cum quæstionibus & controuersijs quæ circa fidei dogmata incidunt , nihil quicquam commune habeat (nefas est enim , qui sanctissimorum Episcoporum catalogo adscriptus non est , illum Ecclesiasticis negotijs & consultationibus sese immiscere) verum vt monachos & sæculares ac ceteros denique omnes , qui huius spectaculi causa vel eo nunc confluxerunt , vel in posterum forte confluent , ab eadem illa ciuitate omnibus modis submoueat : quandoquidem non licet illos , qui omnino necessarij non sunt , sacrorum dogmatū examen aliquo tumultu impedire , & ijs quæ cum tranquillitate a vestra sanctitate constitui definitiq. debent , obstaculum aliquod afferre : tum rursus vt diligenter prospiciat , ne qua grauior dissensio ex mutuo repugnandi studio coorta , & sæuæ tempestatis instar debacchata , sanctissimæ Synodi vestræ consultationem , exactioremq. veritatis indagatiōem quouis modo obturberet : tum denique quo operam det sedulā , vt omnibus & singulis quæ dicuntur , rite percèptis , singuli inoffense quod visum fuerit , in medium proponere , vel ab alijs propositū , si opus id fuerit , refutare queant : quò ea tandem ratione , vbi per singulas propositiones , exceptionesq. inquisitio citra vllam omnino turbam contentiōemq. habita fuerit ; quod omnibus placitū probatumq. erit , cōmuni vestræ sanctitatis sententia constituatur , decernaturque .

Ante

A Ante omnia autem seuerè eidem magnificentissimo Candidiano mandatum est , vt quam studiosissime obseruet , ne quem ex sanctissima Synodo vestra aut reditum molientem , aut iter ad exercitum nostrum affectantem , aut ad alium quemcumque locum abscedere cupientem , prius inde abire permittat , quam diligenti adhibita discussione , ea omnia decreta , definitaq. fuerint , quæ in disquisitionem venerant . Hinc , ne vllam omnino aut Ecclesiasticam , aut aliam quamcumque controuersiam vndecumque natam vel motam , quæ ad propositam sancti dogmatis considerationem non pertineat , ante moueri sinat , quam eorum omnium , quæ nunc in quæstionem vocata sunt , ambiguitate soluta , ea quæ ad veritatis inuestigationem faciunt , exactissimo iudicio discutiantur , finemq. Orthodoxæ religioni congruum fortiantur .

B Quin & huius quoque admonita sit vestra pietas , nempe serenitati nostræ visum esse , vt nulla omnino in sacra vestra Synodo , aut etiam in publico Ephesiorum iudicio pecuniaria aut criminalis causa aduersus aliquem ageretur . Quod si quid huiusmodi extiterit , cuiuspiamve vsu venerit , huius integram cognitionem magnæ huic nostræ ciuitati referuatam volumus . Denique nec id quoque vobis clam sit , videlicet , magnificentissimum Comitē Irenæum neque sanctissimæ vestræ Synodi consilij , neque his quæ eximio legato nostro Candidiano a nobis demandata sunt , vllatenus communicare debere ; vt qui solius amicitia causa cum sanctissimo pijsimoq. celeberrimæ ciuitatis huius Episcopo Nestorio Ephesum profectus sit.] hæc tenus Theodosij ad Synodum epistola , quam Sacram dicunt : ea namque de causa ad verbum ipsam voluimus recitasse , vt quæ sint iura & officia legati Cæsaris in Synodis , omnibus palam fiat .

C Cum igitur post terminum litteris Theodosij Imperatoris præfinitum dies adhuc quindecim Episcopi Ephesi Ioannem Antiochenū Episcopum expectassent , & de eius aduentu omnem iam spem contriussent : vt Synodū iam inchoarent , illud etiam impulit , quod Episcoporum , qui e diuersis prouincijs æstiuis caloribus longo itinere fatigati aduenerant , agrotare complures cœpissent , & ex eis aliqui defuncti essent ; cum qui remanerent incolomes , similia pati timentes , opus vrgerent . Testati sunt quidē id ipsi in Synodali epistola ad Theodosium Imperatorem missa , his verbis : Interea vero alij quidem Episcopi senio confecti inusitata inter alienos viuendi cōsuetudine grauitè affligebantur ; alij aduersa valetudine in vitæ periculum adducebantur ; nonnulli vero ex illis in hac ipsa vrbe diem extremum obierunt : quidam denique graui rerum penuria confictati , & ob id moræ impatientes , importune vt Synodales conuentus primo quoque tempore auspicarentur , nos vrgebant.] hæc ipsi .

D Quamobrè consensu omniū decimaquinta die impensæ moræ , quæ fuit vigesima prima mensis Iunij , pridie eius diei qua Synodus haberi cœpta est , iudiciali ordine res inchoatur : missi nāque sunt a Patribus quatuor Episcopi , Hermogenes Rhinocururæ , Athanasius Paralia , Petrus Parentolorū , & Paulus Lampæ Episcopi , inuitare , seu potius citare Nestoriū ad diei sequentis futurum in publico omnium confessu iudicium . Qui ab illis conuentus , magno fastu spernens eos , hæc tantum est verba rotunda ac fastu plena locutus : Considerabo & videbo.] retulerunt hæc omnia iisdem missi ad eum Episcopi in prima habita sessione^a , die nimirum vigesima secunda mensis Iunij . Nestorius autem in litteris , quas postea ad Theodosium misit , testatur se misisse Episcopum , petentē expectari debere Ioannis aduentum ; nec ante cogendam Synodum , quam Candidianus Comes ipsis diem indiceret ; tunc se adfuturū pollicitum . Quatuor vero dierum dilationem Nestorium petijisse , ipsum

E iactare solitum , habent litteræ Cyrilli ad Comarium .
Collecta igitur Synodus ipsa est in ecclesia sanctissimæ Dei genitricis Mariæ , Mariana ob eam causam appellata . Dispositisq. sedibus , & pro personarum dignitate iisdem singulis distributis ; præsidere Christum Synodo , eo significauere mysterio , dum sancto sanctum Dei Euangelium in conspicua sede posuere in medio collocata . Testatur id quidem S. Cyrillus in Apologia ad Theodosium his verbis^b : Sancta Synodus in sancta ecclesia , quæ Mariana vocatur , congregata est , Christumq. assessorē capitis loco adiunxit : venerandum enim Euangelium in sancto throno collocauit , veluti in aures sacerdotum inclamans : Iustum iudicium iudicate : Iudicabitis inter sanctos Euangelistas & Nestorij voces.] hæc ibi . Et in Synodali epistola ad Theodosium : Sanctum Euangelium , quod ipsum Christum ob oculos ponebat , in throno qui locum medium obtinebat , propositum fuit , &c.] id quidem ex more : quod & in Chalcedonensi quoque factum esse Concilio , argu-

EPISCOPI
GRAVIA PAS-
SI EPHESE.

SYNODVS
QUANDO AGE-
COEPTA.

^a Act. Synod.
Ephesin. superius
citata.

^b Cyrill. Apolog.
tom. 4.
EVANGELIUM
IN THRONO
POSITUM.

a Concil. Chalced. Aff. 4. mento sunt illa verba Iudicum atque Senatus coram Patribus dicta: Quoniam Euange- **A**
lia posita a reuerentia vestra perspicimus, &c.]

Quod vero ad reliquum sedendi ordinem spectat: Cyrillum vicem agentem Romani Pontificis primum obtinuisse locum, inde vero Arcadium legatum missum a Cælestino, postea Iuuenalem Episcopum Hierosolymitanum, atque Theodorum Ancyra Episcopum agentes patronos Synodi, subinde vero duos alios sedis Apostolicæ legatos Profectum Episcopum ac Philippum presbyterum, ac reliquos demum Episcopos, ex Cresconiana Collectione, ubi ponitur subscriptio omnium Episcoporum, colligi posse videtur. Quæ autem diebus singulis facta sint, sat erit hic summam reddi, cum extent ipsa Acta Concilij Ephesini, quæ singula fusius doceant: cum tamen prætermissa nolimus, quæ ad plenam rerum gestarum exactamq. cognitionem conducere posse videntur. Videamus igitur quid diebus singulis per Actiones singulas factum sit.

PRIMA ACTIONE CONCILII EPHESENSI.

Die itaque vigesima secunda Iunij primam sessionem haberi contigit, in qua Petrus presbyter Alexandrinus idemq. Tribunus & Notarius legit quæcumque per Cælestinum Papam & Cyrillum gesta essent contra Nestorium. Postea ex suggestione Iuuenalis Hierosolymitani Episcopi recitatae sunt litteræ Theodosij Imperatoris datæ anno superiori de Synodo indicta. Cumq. cognitum esset, iam diu interlapsum esse terminum præscriptum cogendæ Synodi, & Episcopos nonnullos moram illam ægre ferre, quod complures mala valetudine laborarent; rem aggredi omnibus visum est. Ac sic primo loco, exposcente Cyrillo, editæ sunt litteræ Theodosij hoc anno ad Synodum datæ, quas nuper reddidimus. Sed Theodoto Episcopo Ancyrano rem differri placuit vsque ad Nestorij in Synodum aduentum. Rogati sunt interea quatuor Episcopi, qui pridie huius diei ad Nestorium aduocandum ad Synodum missi erant, vt de illo referrent. Qui cum retulissent Patribus tumore plenam respon- **C**
sionem illius; placuit Episcopis, vt rursum alij Antistites mitterentur, qui eundem Nestorium conuenirent. Quæ ad hoc delecti fuerunt, hi sunt, Theodulus Episcopus Eleusæ Palæstinæ, Desiderius Episcopus Chersonensis Cretæ, Theopentus Episcopus Cabaforum Aegypti, additus & Epaphroditus lector & Notarius Hellanici Episcopi Rhodiorum: quibus & hæc nuncianda Nestorio tradiderunt **B**:

SECUNDO CITATUR NESTORIUS.

Oportebat quidem pietatem tuam per religiosissimos piissimosq. Episcopos, vt ad sacram Synodum in sancta & Catholica Ecclesia, hac ipsa luce congregatam veniret, hesternodie admonitam, nullatenus defuisse. Quoniam vero sanctitas tua in coacta Synodo desiderata est; per Theopentum, Desiderium, & Theodulum religiosissimos sanctissimosq. Episcopos, & Epaphroditum lectorem & Notarium Rhodiorum ciuitatis, te denuo rogare cogimur, vt te nobis adiungas, & nulla ratione ab earum rerum tractatione, quæ iam præ- **D**
manibus sunt, diutius abesse pergas: præsertim cum religiosissimi Deoq. addictissimi Imperatores nostri, vt ceteris omnibus posthabitis, ad fidem confirmandam summo studio incumbamus, tantopere nos vrgeant.] hæcenus mandatum Synodi ad Nestorium perferendum. Quid autem ad hæc Nestorius? relatio facta a Theopento Episcopo, ubi cum collegis ad Synodum reuersus est, declarat his verbis **C**:

b. Aff. Ephes. edit. Pel. tom. 2. c. 2.

MANDATVM SYNODI AD NESTORIVM.

A sacra & magna hac Synodo ad religiosissimum Episcopum Nestorium missi, ad domicilium illius venimus. Vita autem non parua militum fustibus instructorum multitudine, nostrum aduentum indicari rogauimus: illi autem, ne id fieret, impediabant. Dicebant illum seorsum non nihil quiescere, seq. ne quempiam omnino conueniendi sui causa intrmitterent, iussos esse. Cum vero assereremus, fieri non posse, vt nullo accepto responso, recederemus, quod sacra Synodus publico scripto illum citaret, suoq. conuentui modis **E**
omnibus adesse cuperet; quidam ex illius clericis egressi, idem quod paulo ante milites, responderunt. At vero ubi perstamus, responsum vrgentes; Florentius deuotus Tribunus, qui cum Candidiano magnificentissimo illustrissimoq. deuotorum Domesticorum Comite vna venerat, in medium prodiens, tamquam qui responsum aliquod allaturus esset, expectare nos iubet. Paremus non grauatim. Tandem vna cum quodam Nestorij clerico foras egressus, ita nos affatur: Mihi quidem Nestorium videre non licuit, per alios autem hæc significauit: Cum omnes Episcopi simul conuenissent, tum se quoque adfuturum. atque hoc ipsum pietati vestræ renunciatum voluit.] hæc coram Synodo Theopentus Episcopus: eadem quoque & collegæ reliqui retulerunt.

c. Aff. Ephesin. tom. 2. c. 2. edit. Pel.
RELATIO DE NESTORII CONTVMACIA.

Quibus acceptis, sanctæ Synodo visum est, vt iudiciario seruato ordine, Nestorius denuo etiam tertio per Episcopos citaretur: missiq. sunt Anysius Thebarum, Domnus Hel-
ladis,

ladis, Ioannes Epesti, & Daniel Darnensis Episcopi, necnon Anysius Notarius & lector Firmi Episcopi Cæsareæ Cappadociæ, dato eisdem scripto mandato, quod Nesto- **A**
rio offerrent, his verbis concepto: Sancta Synodus canonibus obtemperans, tamquam leni ac patienti animo hæcenus ferens, en tertio ad suum confessum te inuitat. Dignis itaque vel nunc tandem te huic conuentui adiungere, eorumq. dogmatum quæ hæretice pro- **NESTORIUS TERTIO CITATUR.**
concione disseminasse diceris, in communi Ecclesiæ conuentu rationem reddere. Quod nisi coram de omnibus hisce, siue ex scripto contra te allato, siue ex scripto te expur-
gaueris: sanctissimam Synodum necessitate compulsam iuxta sanctorum Patrum sanctio-
nes sententiam aduersum te pronunciatam esse; nihil, quicquam dubites. Ista misit
Synodus ad Nestorium citatione tertia & peremptoria.

Quid autem ab eis actum sit, Ioannes vnus ex missis Episcopis cum alijs rediens hæc ex-
posuit coram Synodo: Cum vestibulo appropinquaremus, ecce tibi non paruum mili- **B**
tum fustibus armatorum manum intra ipsum vestibulum offendimus. Rogamus, vt ad ædium, quibus Nestorius utebatur, ianuam nos admitterent, vel saltem, vt ipsum illi, nos **NESTORIUS TERTIA RELATIO DE INDOCTRINA PERVICACIA.**
cum tertia iam citatione adesse, certiores faciant, a sacra Synodo ad vnum hoc destina-
tos, vt suam pietatem blande, omniq. cum mansuetudine inuitemus. Verum diu mul-
tumq. prætolati, nec sub umbra quidem ab illis satellitibus consistere permisi sumus: im-
mo vero insolenter impudenterq. huc illucq. nos impellentes, vix tantillum loci conce-
debant, ubi pedem quiete figeremus. Sed neque villo quoque humanitaris beneuolenti-
responso nos dignabantur. Porro autem cum multas horas frustra expectassemus, illud
subinde repetentes: Quatuor tantum Episcopi præsto sumus, nullo conuiciandi studio in-
citati, neque ob id missi vt quippiam contumeliosum aut inhonestum designemus, sed vt **C**
secundum iuris ordinem, etiam nunc tertio illum, vt ad sacram hanc ecclesiam propere-
rans sacra Synodo intersit, amice admoneamus. Tandem milites per quosdam signifi-
cant, aliud nullum responsum nos esse accepturos, etiam si ad vesperam vsque in domus ve-
stibulo opperiremur. Addunt ad hæc quoque, nempe ea de causa vestibulo se custodes ad-
hibitos, illudq. a Nestorio in mandatis accepisse, ne vllum omnino qui a Synodo missus
esset, ad ipsum ingredi permittant. I. hæcenus Ioannis Episcopi relatio, quam collega te-
stificatione firmarunt.

His auditis, cum nulla spes amplius aduentus Nestorij esset, immo & vocandi cum de-
novo omnem aditum præclusum scirent: ad Synodum celebrandam conuertunt animum &
impendant officia. Lecta est per Candidianum Comitem, quam ad Synodum (vt diximus),
Theodosius dedit epistolam; licet Comes se inuitum nolentemq. absque præsentia Ioan-
nis Antiocheni id facere contestaretur, vt ipse postea affirmavit in conciliabulo a Nestoria-
nis celebrato. Inde vero primo loco, ex more, recitato sacrosancto Nicæno fidei Sym-
bolo, lecta est subinde Cyrilli Episcopi Alexandrini epistola ad Nestorium: qua ab om-
nibus Catholica comprobata, mox iussa est legi antigrapha Nestorij ad Cyrillum red-
dita epistola, quæ vt hæretica omnium sententia improbata est, & vt impia conclamata, **IMPROBATA A SYNODO SCRIPTA NESTORII.**
pariterq. damnata, iisdemq. conclamationibus vna cum ea auctor ipse Nestorius omnium
ore damnatur his vocibus: Quicumque Nestorium non anathematizat, anathema sit:
Hunc recta fides anathematizat. Quicumque cum Nestorio communicat, anathema sit:
Omnes Nestorij epistolas & dogmata anathematizamus: Omnes qui cum Nestorio com-
mercium habent, anathematizamus. Quicumque hunc non anathematizat, anathema
sit: Hunc recta fides anathematizat: Hunc sacra Synodus anathematizat. Qui Nestorio
E communicat, anathema sit.]

Post hæc autem suggestionem Iuuenalis Hierosolymorum Episcopi, quem patronum Synodi egisse diximus, legi iubetur epistola Cælestini Romani Pontificis de damnatione Nestorij, insuper & epistola e Concilio Alexandrino, aliaq. Cyrilli ad ipsum Nestorium tum data de eius damnatione, nisi litteris pareat Cælestini. Quibus cognitis, & omnium sententia comprobatis, addita his est relatio Episcoporum, qui dictas litteras Constanti-
nopolim ad Nestorium pertulerunt, quæ suo loco ante reddidimus. Post hæc vero iussi sunt sanctissimi Episcopi Acacius Melitinus & Theodorus Ancyra coram omnibus referre, quas nuper Ephesi audissent ore Nestorij horrendas iactatas esse blasphemias. His autem pluri-
bus recensitis, suggestionem Flauiani Episcopi Philippensis prolata sunt in medium ex di-
na primum Scriptura testimonia, quibus demonstraretur, Verbi incarnationem indiuise &
inconfuse in vtero Virginis factam, duarumq. naturarum coniunctionem vnam tantum redditam

LECTA EPISTOLA CAELESTINI DE NESTORII DAMNATIONE.

esse personam, Christum Iesum, Deum & hominem: quibus addita sunt sanctorum antiquorum Patrum de eiusmodi veritate solidae inconcussaeque sententiae, quas continet Cre-
fconiana Collectio. A quibus quantum abhorrent scripta Nestorij, ex eius Quaternionibus in Synodo iussis legi palam factum est omnibus. His igitur cum omnium detestatione & execratione auditis, iussu sunt alia ad Synodum spectantes legi litterae, proditaque in primis quae scriptae fuerunt ab Episcopo Carthagenensi, quas suo loco descripsimus: quae laudatae atque Actis demum insertae sunt. Verum aduersus Nestorium sententia a Patribus lata est, quae sic se habet:

a. Act. Ephesin. Concil. edit. Pels. tom. 2. G. 10. DE DAMNATIONE NESTORII.

Cum inter cetera religiosissimus Nestorius neque nostrae citationi parere, neque sanctissimos rursus religiosissimosque Episcopos nostros ad se missos admittere voluerit: non potuimus ad eorum quae impie docti examinationem, animum non adiungere. Edocti itaque partim ex litteris, commentariisque illius hic publice lectis, partim rursus e sermonibus quos in hac Ephesiorum metropoli habuit, quique testimonijs comperti sunt illum impie docere & sapere, per sacros canones, sanctissimisque Romanae Ecclesiae Episcopi Caelestini patris nostri litteras lacrymis suffusi & pene inuerti ad lugubrem hanc sententiam ferendam urgemur. Igitur Dominus noster Iesus Christus, quem suis ille blasphemijs vocibusque impetruit, per sacram hanc Synodum eundem Nestorium omni prorsus Episcopali dignitate priuatum, & ab vniuerso nihilominus sacerdotum consortio & coetu alienum esse decreuit. haec tenus verba in Nestorium prolatae sententiae; cui omnes Episcopi subscripserunt, numero (vt habent Acta) plusquam ducenti. quam quidem, hisce additis litteris, voluit Synodus Nestorio significari:

SENTENTIA IN NESTORIVM LATA.

b. Act. Ephesin. Concil. edit. Pels. tom. 2. G. 11.

Sancta Synodus iuxta religiosissimorum, Christianissimorumque Imperatorum nostrorum praescriptum in Ephesiorum metropoli per gratiam Dei coacta, Nestorio nouo Iudaeo.

Agnosce, te propter impias conciones tuas, obstinatamque aduersus sacros canones contumaciam, contumacemque obstinationem, vigesima secunda mensis Iunij iam decurrentis, secundum Ecclesiasticarum sanctionum decreta, a sancta Synodo exautoratum, atque adeo ab omni Ecclesiastica dignitate gradu amotum esse. haec tenus sancta Synodus ad Nestorium. Secuta sunt post damnatum Nestorium acclamationes, quibus Caelestinum Papam, qui iam ante damnasset Nestorium, mirifice laudauerunt: testantur id quidem litterae Synodales die sequenti scriptae ad Imperatores.

Post haec vero ab eadem sacra Synodo Catholicae fidei decretum firmatum est: repetito namque Nicano Symbolo, sub anathemate praecipuum est, ne quis aliquid praeter id quod per eum definitum esset, ad fidem adijcere villo modo tentaret. Hunc itaque finem acceperunt Acta Concilij Ephesini primae diei. Sic igitur proiectus est draco ille magnus, qui insidiabatur Virginis partui, inuidens illi diuinitatem. Et sicut in caelo magnum pertigit gaudium Angelos omnes easdem voces victoriae iterum repetentes: Nunc facta est salus & virtus, & regnum Dei nostri & potestas Christi eius: quia proiectus est accusator fratrum nostrorum] ita & in Ecclesia Dei Fideles exultantes gloriam & laudem Deo dederunt & Christo eius cum Spiritu sancto, qui vindicasset per sanctos Patres sanctissimam Virginem Mariam Deiparam a Nestorij portentosa calumnia. Quo autem extemporaneo triumpho ipse pius, Deoque dilectus, Virginis cliens ac subditus, eiusque cultor populus Ephesinus exceperit progredientes e tanta victoria Patres, litterae Cyrilli Alexandrini tunc temporis ad suos scriptae testantur, cum de rebus tunc gestis eosdem reddidit certiores; sic enim se habent:

c. Apoc. 13.

d. Cyril. epist. 34. tom. 4.

Esti fusius pietati vestrae quae gesta sunt, significanda erant; vrgentibus tamen tabellaris, breuius scripsi. Scitote itaque, sanctam Synodum vigesima octaua mensis Iunij, Ephesi, in magna eius ciuitatis ecclesia, quae Maria Deipara vocatur, celebrari coepisse. Cum autem integrum diem consumpsissemus: tandem ipsum Nestorium sacro Concilio adesse & se conferre non sustinentem condemnauimus, depositionique subiecimus, & ab Episcopatu exclusimus. Sumus autem hic congregati Episcopi vltra ducentos, fere plus minus trecenti. Perdurauit autem vniuersus ciuitatis populus a mane vsque ad vesperam sanctae Synodi iudicium expectans. Vt autem audierunt infelicem illum esse depositum, coeperunt omnes vna voce sanctam praedicare Synodum, & Deum glorificare, quod cecidisset fidei inimicus. Eredientes vero nos ab ecclesia deduxerunt cum lampadibus vsque ad diuersorium nostrum (erat enim iam vespere) & facta est multa latitia, & luminaria in ciuitate posita, ita vt & mulieres quoque adolentes thymiamata cum thuribus nos

EPISTOLA CYRILLI AD ALEXANDR. DE REBUS IN SYNODO GESTIS.

pra-

A praecedent. Ostendit enim Saluator blasphemantibus gloriam suam, quod omnia possit. Facturi itaque sumus chartulas complectentes depositionem illius: indeque, Deo comitante, ad vos festinare. Christi gratia, omnes sumus bona animi & corporis valetudine. Optamus vos valere in Domino, dilectissimi & desideratissimi.] hucusque Cyrillus ad suos.

TRIVMPHVS ORTHODOXORVM.

Tunc plane accidit, vt sicuti ignorantes Ephesij olim verum Deum, daemone ludibrijs dementati, Dianam Magnam propensiori studio colere & conclamare solebant, ita iidem ad veram per Apostolos translata religionem, bene versa rerum vice, iisdem praecinentibus, & reliquis successoribus sanctissimis Episcopis succinentibus, omnes ex aequo, Mariam Deiparam, celsioribus attollerent vocibus, praconijs exaltarent, iugiterque repeterent, & infatigabili studio iterarent: quam & propensiori obsequio venerari, & celebriori cultu frequentare perseuerarunt. Porro per publicos pracones damnationem Nestorij Ephesi promulgatam & proclamatam fuisse, Candidianus Comes in conciliabulo postea restatus est. Sed iam ad sequentis diei Acta pergamus.

Sequenti die, vigesima tertia mensis Iunij, Cyrillus, cum in vnum conuenissent Episcopi, habuit ad populum homiliam, cuius est exordium: Alacrem video congregationem sanctorum omnium, qui hic prompte a sancta Deipara Maria vocati conuenerunt, &c.] vbi complura in laudem sanctissimae Dei genitricis locutus, in Nestorium acerrime (vt par erat) inuectus est. Post haec vero scriptae sunt a Synodo litterae ad Theodosium Imperatorem de rebus Ephesi gestis vsque ad Nestorij damnationem. est illarum exordium: Vestra pietas, pijsissimi, Christianissimique Principes, &c.] & in fine, quid ab eodem Imperatore Patres peterent, explicauerunt his verbis: Vestram autem maiestatem iterum atque iterum rogatam cupimus, vt vniuersam illam doctrinam e sanctis Ecclesijs submoueri, eiusdemque libros vbique locorum repertos iubeat flammis absumi. Quod si quis vestras sanctiones spreuisse compertus fuerit, ille vestrae dominationis indignationem non absque formidine sentiat. Hac enim ratione fiet, vt Catholica fides per vestram pietatem munita persistat illaesa, nosque iuges pro vestra maiestate preces fundamus, per quam & Christus glorificatur, & gloria Dei omnibus hominibus illustrior redditur. Porro autem quo istaec sint clariora, magisque aperta, adiungere placuit Actorum monumenta. Subscriptimus omnes quotquot pijsissimi Episcopi in superioribus commentarijs fuimus ordine recensiti.] haec Patres ad Theodosium; licet, ex more, ad vtrumque Augustum datam esse epistolam, inscriptio praesferat. Qua etiam die, nempe vigesima tertia mensis Iunij, iidem qui intererant Synodo Episcopi litteras per breues de damnatione Nestorij scripserunt ad Eucharium & clerum Constantinopolitanum his verbis:

SECUNDA ACTIO CONCILII, EX QUAE SYNODALIS EPISTOLA AD THEODOSIUM IMP. SCRIPTA. a. Cyril. epist. Synod. 1.

D Sancta Synodus secundum religiosissimorum, pijsissimorumque Imperatorum nostrorum decretum Ephesi Dei gratia congregata, illustrissimo Eucharium, reuerendissimisque presbyteris & oeconomicis, ceterisque religiosissimis, Catholicissimisque Constantinopolitanae Ecclesiae clericis salutem.

b. Act. Ephesin. edit. Pels. tom. 2. cap. 12.

Agnoscat pietas vestra, blasphemum & nefarium illum Nestorium propter impiam suam doctrinam, praefractamque aduersus Ecclesiasticos canones contumaciam, hesternodie, qui fuit mensis Iunij iam labentis vigesimus secundus, a sancta Synodo iuxta Ecclesiasticas sanctiones exautoratum, & ab omni Ecclesiastico gradu & ordine amotum esse. Sedulo proinde omnia, quae ad Dei Ecclesiam pertinent, curate & asseruate; certi exactam vos illi rationem reddituros, qui Dei voluntate, pijsissimorumque ac religiosissimorum Imperatorum nostrorum nutu, communibusque suffragijs sanctae Constantinopolitanae Ecclesiae Episcopus praeficietur.] haec tenus Synodalis epistola. Alia insuper reperitur epistola Synodalis eodem argumento conscripta ad clerum itidem Constantinopolitanum, in qua mentio habetur de Ioanne Euangelista, quod cum Maria Dei genitrice Ephesum aliquando incoluerit. est eius initium: Nemo vquam Creatori suo obsistere ausus, &c.] Scriptae autem sunt a Cyrillo aliae, sed priuatim, de Nestorij damnatione epistolae, & inter alios ad clerum eiusdem vrbs, vt ex eorum ad ipsum redditis litteris apparet.

EPISTOLA SYNOD. AD CLERVM CONSTANTINOP.

Quae vero funesta post haec acciderint, ipse stylus exarare magnopere exhorrescit. Accidit plane (vt antiquis prophetijs iungamus historiam) iuxta illud Apocalypsis: Cum se deiecit vidisset, iratus est draco in mulierem, & abijt facere proelium cum reliquis de semine eius, qui custodiunt mandata Dei, & habent testimonium Iesu Christi: & stetit super arenam maris.] cui praesto fuit bestia e mari ascendens, aucta capitibus septem, cornibusque decem armata, ornata vero regijs diadematis, visu horrenda ob blasphemiam nomina

c. Act. Ephesin. edit. Pels. tom. 2. c. 27.

d. Extas in Actis Concil. Ephesin. edit. Pels. tom. 2. c. 24.

e. Apoc. 12. DE NESTORIO IN STAVRANTH. CERV. TAMEN.

mina super capita exarata. Cum videlicet Nestorius deterrimus omnium hæresiarcha, A damnatus licet, denuo instaurans bellum, nullo nisi arenæ sterilis fundamento subnixus, ab emergenti bestia aucupatur auxilium; dum videlicet sæculari potestate, Comitibus ipsis, regijs armis, vi tyrannica expugnare conatur sanctos Dei & Catholicam veritatem. quibus quidem rebus symbolicæ illæ species quam concinne aptentur, atque eius fautoribus congruant, ipsius historiæ veritas plus satis significabit. Aggrediamur ergo tragœdiam omnium funestissimam; & de Synodo œcumenica Ephesina in Spiritu sancto legitime congregata, transeamus ad vesparum examen, crabronum turmam, synagogam Pharisæorum, prædonum speluncam, & conuenticulum satanæ: hæc enim non esse inania verba in pampinos luxuriantis orationis, ex improbis ipsorum factis plus satis inuenies, ubi videbis totum ab ipsis negotium peragi vi, metu, infreni audacia & soluta licentia, non more Episcoporum, sed pyrarum: vt non obscure cernere possis, omnes legiones spirituum inferorum vna cum hominibus scelestissimis ad roborandum Antichristi dominium in castris Nestorij militasse. Age igitur lugubrem exordiamur narrationem.

Candidianus Comes, cui ab Imperatore pacis publicæ cura, vt cum tranquillitate Synodus ageretur, mandata fuerat: studens Nestorio, eiusdemq. patronus effectus, primum omnium terræ marisq. vias solerti cura custodiri, asseruariq. tyrannico officio iubet; ne de his quæ in Synodo gesta essent, litteræ perferrentur ad Imperatorem vel alios: ipse vero ad eum scribit aduersus Cyrillum & reliquos, calumniatus eos, quod præpropere nimis, non expectato Ioanne Antiocheno Episcopo, conuenissent; mentitus insuper, non omnes qui Ephesi erant Episcopi, Synodo interfuisse, vocatosq. minime esse: adiecitq. illud quoque mendacium, eos qui conuenissent, discordes inter se fuisse. Hæc quidem omnia pro Nestorio aduersus vniuersam sanctam Synodum a Candidiano ad Theodosium fuisse conscripta, Cyrillus in epistola postea data ad Episcopos Comarium & Potamonem, & archimandritam Dalmatium Constantinopoli commorantes affirmat. est eius exordium^a: Expectauimus quidem venerandissimi Nestorij aduentum, &c.] His autem Candidiani Comitibus litteris Nestorius suas ad eundem Imperatorem Theodosium addidit, in eandem quoque sententiam & argumentum, nisi quod iste plura mendacia confarciuit, & quæ falsa erant, varijs ornata pigmentis reddidit apud rerum gestarum ignaros fide dignissima. Est Nestorij ad Imperatorem tunc datæ epistolæ initium^b:

Pietatis vestræ decreto ad Ephesiorum ciuitatem vocati, &c.] Veterator enim, quo deciperet Imperatorem, quid primū professus est suis litteris? Nicænæ se fidei non professorem tantum, sed acerrimū exhibuit defensores, cuius causa se Ephesum venisse testatur: rerum vero gestarum seriem recensere auspiciatur a mendacijs, cum negat Aegypti Episcopos expectare voluisse Ioannem Antiochenum præmittentem aliquos, qui breui fore suum nunciarent aduentum. Adiecit, aduersæ partis Antistites egisse tyrannice, intentasse minas, faellites per ciuitatem sparsisse, qui tumultu eam perturbarint, quiq. & ad domum ipsius Nestorij perstreptentes accesserint, mortemq. eidem intendant; horumq. omnium ducem fuisse Memnonem Ephesiorum Episcopum. Quid hoc? Ille obiectare est ausus in Catholicos vim & metum, cum ipse polleret duorum Comitum apparitura, & eorundem militibus vallaretur, quorum haud exiguus numerus esse poterat: etenim Candidianus ad hoc missus ab Imperatore, bene stipatus agminibus militum Ephesum venerat. His adiecit conquestus, omnes Ephesi esse sibi oclusas ecclesias, nec patere sibi locum aliquem ad Synaxim. cum tamen negare non posset, sibi ac suis Dei genitricis basilicam, immo omnes apertas fuisse, si recte sentiens cum alijs Episcopis conuenisset. Hæc & alia effutijt callidus ille, postulans ab Imperatore (ad hoc enim cuncti eius conatus & studia tendebant) vt legitimam cogi iuberet Synodum, absque tamen Aegyptijs, in qua duo ex vnaquaque prouincia adessent Antistites.

Ad postremum vero, quasi grauissima a Catholicis pateretur, clausit epistolam ista periodo: Quod si id fieri non potest; saltem curetur, vt tuto nobis ad propria redire liceat: nam hanc ipsam vitam se nobis erepturos comminantur.] vafre quidem ista, vt qui depositus esset, in suam sedē reuocaretur Constantinopolim: sicuti & astute ad nouam infelix Synodum prouocat, a legitima condemnatus, cum sciret eam minime concedi debere: tutumq. insuper reditum petit, quam mendacissime causatus discrimen vitæ, qui ad sui custodiam sciret exercitus cum Comitibus habere paratos. Subscriperunt post ipsum huic Nestorij epistolæ, ad maiorem illi fidem conciliandam, nouem qui cum eo erant Episcopi, nempe

Fritillus

A Fritillus Heraclæ Thraciæ, Helladius Tarsii, Himerius Nicomediæ, Alexander Apameæ, Eutherius Tyanorum, Basilus Thessaliæ, Maximus Anazarbi, Alexander Hierapolis, & Dorotheus Marcianopolis Mysiæ, Nestorianæ fæces.

Antequam autē res a Ioanne Antiocheno atque collegis Episcopis schismaticis Ephesitas narrare aggrediamur; hic meminisse debemus, non recens & ob Nestorium fuisse Antiochenorum Antistitum dissidium aduersus Cyrillum, vel alios prædecessores, sed plane vetus, ob eam quidem causam, quod Alexandrinus Episcopus primus post Romanum in Ecclesia Catholica Antistes, iura sibi vendicabat totius Orientis Ecclesiarum, refragantibus Antiochenis Episcopis, qui illi subijci indigno ferebant animo. His igitur iactis ante & coalescentibus in dies discordiæ seminibus, factum vt odio impellente, concitus nimis Ioannes cum suis ferretur aduersus Cyrillum, & qui cum illo erant, Episcopos.

B Sed his patefactis, iam cœptam historiam prosequamur.

Die quinto a Nestorij damnatione (vt Euagrius^a auctor est) Ioannes Episcopus Antiochenus vna cum suis Ephesum venit, nempe vigesima septima mensis Iunij. testantur id quidē ipsa Acta Ephesina^b, & Cyrillus in Apologetico^c: ex quibus plane erroris arguuntur qui post biduum vel triduum aduenisse Ioannem affirmant^d. Quid autem Ioannes ipse egerit, simulac ingressus est Ephesum, epistola Synodalis ad Cælestinum Papam missa declarat his verbis^e: Sperabamus futurum, vt religiosissimus Ioannes Antiochenus diligentiam ac pietatem Synodi laudaret; & forsitan etiam quereretur, quod tardius depositionem Nestorij aggressi essemus. Verum enimvero omnino contrarium, contraq. quam sperabamus, degenerauit: inuentus est enim inimicus, & maximus cum sanctæ Synodi, tum rectæ Ecclesiarum fidei hostis, sicut res ipsæ declarant. Nā simulatque Ephesum ingressus est,

C antequam puluerem ex itinere contractum abluisset, nondum deposito pallio, collectis quibusdam qui vna cum Nestorio defecerunt, & blasphema contra suum ipsorum caput loquuntur, & gloriæ Christi tantum non illudunt, quos sibi ipsi veluti collegium circiter triginta hominum, nomen Episcopatum habentium collegit, quorum alij extorres vagantur, nec Ecclesias habent, alij sæpenumero graibus de causis a Metropolitanis suis sunt depositi (sunt autem cum illis etiam Pelagiani & Cælestiani, & ex illis quidam qui e Thessalia sunt eiectioni) his inquam collectis, rem ausus est impiam, qualem nemo ante illum vnquam ausus est. quales autem hi essent, Synodica Orthodoxorum ad Imperatorem missa declarat^f, & Cyrillus insinuat in Apologetico. Verum hæc postea.

Quid vero idem Ioannes ipsa prima die per Irenæum Comitem admiserit aduersus Dei Episcopos, qui a sancta Synodo missi fuerant, vt ei in via occurrerent, litteræ Memnonis Ephesini Episcopi ad clerum Constantinopolitanum docent his verbis^g: Agnoscens autem S. Concilium proxime futurum eius aduentum, honorans & debitum sacerdotale implens, misit quosdam Deo amantissimorum Episcoporum etiam cum reuerendissimis clericis in occursum eius, vt hæc faciens, & debitum honorem adimplens: qui item manifestarent quod deberet a Nestorij colloquio abstinere, eo quod a sancto Concilio damnatus esset ob impietatem, quam fuerat meditatus. Ipse vero Ioannes non permisit, sequentibus eum militibus, in itinere se videri. Illi nihilominus secuti sunt, & domum vbi mansit occurrerunt; & plurimas obseruantes horas, & non permitti cum eo habere colloquium, manserunt nihilominus iniurias patientes. Post multas autem horas, cum hoc ei visum fuisset, euocauit Dei cultores Episcopos & clericos, introducens eos per milites. Cumq. illi quæ a sancto Concilio mandabantur, manifesta fecissent: præmisit magnificentissimum Irenæum, & qui cum eo erant, Episcopos & clericos, importabiles inferre plagas nostris comministris & clericis, vt etiam in discrimen vitæ venirent. His igitur gestis, venientes ad sacrum Conciliū qui missi fuerant Dei cultores Episcopi, & plagas ostendentes, & quæ fuerant acta narrantes sub Gestis monumentorum, sacrosancto Euangelio proposito, ad indignationem mouerunt sanctum Concilium, cū eum castigantes excommunicatum pronunciarunt: quæ quidem excommunicatio manifesta facta est.] hæc ibi: quibus pariter declaratur, tertiam hanc esse habitā a Catholicis Actionem, ex qua missi sunt Episcopi ad Ioannē; a quo male habitū, ad Patrum confessum, a quo legati fuerant, redierunt.

Talis namque præcedere debuit apparatus ad conciliabulum, cui satanas præsideret, quod collectum est per Nestorium & Ioannem excommunicatos Episcopos, cuncta Candidiano Comite procurante; cui adfuerunt Pelagiani & alij ob scelera e throno ante eiectioni Episcopi: locus etiam illi congruus, non ædes sacra, sed diuersorium fuit: non quidem in facris

cris

CANDIDIANUS COMES TYRANNIDEM IN EPISCOPOS EXERCET.

a Cyril. epist. 20.

b Act. Ephesin. edit. Pels. tom. 3. c. 20.

NESTORIVS QVAE SCRIPSERIT AD THEODOSIVM IMP.

IOANNIS ADVENTVS CVM TYRANNIDE. a Euagr. lib. 1. c. 5. b Act. Ephesin. edit. Pels. tom. 4. c. 1. c Cyril. Apolog. tom. 4. d Liberat. diac. Breuiar. c. 6. Neph. lib. 14. c. 37. e Extrat. apud Cyril. epist. Synod. 12.

f Apud Cyril. epist. Synod. 4.

g Act. Concil. Ephes. edit. Pels. tom. 4. c. 13.

EPISCOPI VERBERATI IVSSU IOANNIS.

TERTIA ACTIO.

CONCILIABV LVM NESTORII ET IOANNIS EPHESI.

cris ædibus, sed in caupona ea tractanda erant, in qua iutores, meretrices, ganeones, & A reliqui nebulones suos soliti sunt habere & frequentare congressus. Conuenere ibi die ipsa qua aduenit Ioannes, vigesima septima mensis Iunij, nempe die quinta a damnatione Nestorij. In ipso igitur Ioanis diuersorio collectis ipsis, simul Candidianus de his quæ hactenus Ephesi gesta essent, ut sibi visum est, prælocutus, recitauit litteras Imperatoris: in quarum veluti sacra lectione affurrexerunt omnes Episcopi, illi turpiter adulantes contra Ecclesiæ morem, cum tantus honor deberetur duntaxat diuinæ Scripturæ lectioni. Prosecutusque de rebus in Synodo gestis narrationem, nonnulla mendacia eidem simul intexuit. Tunc Ioannes suas querelas aduersus Synodum protulit, quod ab ea minime expectatus esset. His ita præmissis, perinde ac si Nestorius Catholicus esset, & eius doctrina in omnibus Orthodoxa, de eo ne verbum quidem factum est, sed accusationes propositæ sunt aduersus Memnonem Episcopum Ephesinum, & Cyrillum Alexandrinum.

Sed quænam erant istæ? Aduersus Memnonem quidem, quod omnes ecclesias Nestorio clausisset, atque eius clericis minas intentasset. In Cyrillum vero, quod scriptis suis ad Nestorium Constantinopolim missis hæreses admiscuisset. Demum omnes Episcopos, qui legitimæ Synodo interfuerant, turpissime infamarunt, iactantes nimirum illorum alios esse Arianos, Eunomianos alios, necnon Apollinaris errore conspersos. Ceterum in Cyrillum tantummodo atque Memnonem lata confestim ab eis depositionis sententia est; amboque, ut hæretici condemnati sunt, atque sede depositi; Cyrillus quidem, quod hæreticam doctrinam suis scriptis manifestasset; Memnon vero, quod Cyrilli capitula promulgasset, multaque contra canones peregrisset: reliquos autem Episcopos excommunicationi subiectos esse voluerunt, quousque Cyrilli capitula condemnarent. Ita quidem isti, nullo a canonibus præscripto iuris ordine seruato, vel specie tenus, nec illis quos damnarunt citatis saltem, tantam sententiam protulerunt, more schismaticorum & hæreticorum sacros canones subuertentium.

At describamus hic ipsam ab eis latam sententiam, quam sic prælocutus Ioannes Antiochenus instar fulminis furibundus intorsit: Ego quidem optarem, neminem ex ijs unquam qui ad sacerdotium a Deo adsciti sunt, extra Ecclesiastici corporis communionem eijci. Sed quia vsu interdum venit, ut membra quædam immedicabili morbo corripiantur; ob totius corporis incolumitatem quædam nonnumquam resectiones adhibeantur, necesse est. Cum itaque Cyrillus & Memnon insignis illius iniquitatis, quæ accidit, auctores extiterint, & ut Ecclesiasticæ sanctiones, piaque pietissimorum Augustorum decreta pessumdarentur, occasionem præbuerint; & prædictorum capitulorum promulgatione, se hæreticos esse, plenissime significarint: æquum est, ut ipsi quidem exauctorationis sententia plectantur; reliqui vero qui in ipsorum errorem abducti sunt, excommunicationis vinculo tantisper inno-

dentur, donec proprio tandem delicto agnito, hæretica Cyrilli capita anathematizent, & in fide a sanctis Patribus Nicææ quondam congregatis edita plane acquiescant: ita ut nihil prorsus extraneum aut peregrinum addi sinant, & iuxta piissimorum nostrorum Imperatorum litteras, cœtui nostro se adiungant, & controuersarum tandem quæstionum examinatione fraterne suscepta, piam fidem vna nobiscum confirment.] hactenus sententia Ioannis atque aliorum Nestorianorum calumniantium Cyrilli capitula, quæ superius recensuimus.

Hac ab eis lata sententia, scriptus ab eisdem est ad ipsam sanctam œcumenicam Synodum damnationis libellus, qui sic se habet: Optassemus quidem, iuxta sanctissimorum Patrum canones, piissimorumque ac Christi amantium Regum nostrorum litteras, Synodum pacate celebrari potuisse. Quoniam vero vos hæretico sensu menteque vsu, non parua temeritate tumultuationeque priuatim inter vos confessum celebrastis (tametsi secundum terminum a religiosissimis Principibus nostris præfinitum præforibus iam ageremus) omniique turbamur genere ciuitatem & sanctam hanc Synodum implestis, ne videlicet in capita, quæ cum Apollinaris, Eunomij, atque Arii improbitate & peruersitate conspirant, inquireretur: neque tandem Episcoporum vnde cumque piissimorum Imperatorum nostrorum opera conuocatorum aduentum expectastis; cum tamen magnificentissimus Comes Candidianus & scripto & dicto, ne quicquam istiusmodi adoriremini, sed communem omnium Episcoporum confessum expectaretis, seuerissime vobis interminaretur: Ideo tu Cyrille Alexandrine, & tu Memnon huiusce ciuitatis Episcopo, scitote vos exauctoratos, omniique Episcopali honore exutos, & ab omni præterea Ecclesiastico ministerio & functione penitus esse amotos: quippe qui soli, ut sanctorum Patrum canones conculcarentur, omniaque confusione & turbis miscerentur, aucto-

CALVMNIAE
NESTORIANORVM IN
PATRES CONCILII EPHE-
SINI.

a. Aff. Ephesin.
edit. Pelt. tom. 3.
c. 1.
SENTENTIA
A NESTORIANIS LATA IN
EPISCOPOS
ORTHODOXOS.

b. Aff. Ephesin.
edit. Pelt. tom. 3.
c. 2.
LIBELLVS
DAMNATIONIS A NESTORIANIS SCRIPTVS.

A auctores & duces extiteritis. At vos reliqui omnes, qui seditiose & inique contra Ecclesiasticas sanctiones, regiaque decreta Actis consensistis, tantisper anathemati subiacere, donec agnita culpa vestra resipiscatis, fidemque a sanctis Patribus in Nicæa ciuitate congregatis expositam integre suscipiatis, nihil illi externum ac peregrinum attextentes: capita præterea hæretica a Cyrillo Alexandrino exposita, ut quæ Euangelicæ & Apostolicæ doctrinæ aperte repugnent, anathematizetis; & litteris denique piissimorum Christi amantium Regum nostrorum, qui fidei quæstionem quiete agitari, accurateque discuti præcipiunt, per omnia pareatis.] hactenus libellus damnationis: quibus omnibus quadragintatres Episcopi subscripserunt, inter quos adnumeratur Theodoretus Episcopus Cyri, & Paulus Emesenus. Observatione quidem digna res est, quot quantisque se inuoluant indumentis hæretici, ut videantur esse Catholici: in ore canones, in verbis fides, eademque Orthodoxa Nicæna, in factis zelus æstuans, & præterita defensio pietatis: sed venenum aspidum sub labijs eorum; & cum melliti sint sermones eorum super oleum, ipsi sunt iacula. Nam aspice nouam fraudem.

Cum enim ad Synodum œcumenicam hæc appareant esse conscripta, ad eam tamen nequaquam missa fuerunt: sed clanculo rem agentes, istæcum litteris ad Imperatorem & ad clerum Constantinopolitanum miserunt: extant ipsæ litteræ. Sicque factum est, ut in remotioribus ciuitatibus ex eorum litteris Synodus œcumenica magnopere infamaretur, cum ipsi Episcopi qui erant Ephesi in Synodo congregati, nihil penitus horum scirent: hæc enim se ignorasse, testati sunt Cyrillus ac Memnon, quorum causa potissimum agebatur, in libello diu postea oblato Synodo. Tandem vero post longum temporis spatium ijdem Nestoriani ipsam damnationis sententiam Ephesi publice affixerunt, ut suo loco dicturi sumus.

C Nec his contentus fuit cœtus ille satanicus: nam qui in gratiam Nestorij non sunt veriti adeo impudenter non Cyrillum tantum & Memnonem, sed vniuersum sacrosanctum damnare Concilium; addentes præuaricationem, in gratiam Pelagianorum, qui aderant, Episcoporum, restituunt confirmantque. Pelagianam hæresim sæpius ante damnatam; illud impie statuentes, Adæ animam minime per peccatum mortuam esse, priuatamque vitam gratiam, neque peccatum originale esse propagatum in posteros. Hæc quidem sapientissimi isti sancti canone decreuere. Sed accidit siue dolo malo, siue librariorum incuria, ut hæc ipsa Actus pseudosynodi Ephesinæ admixta fuerint cum legitima Synodo œcumenica ibidem celebrata, & in quibusdam codicibus inter Catholicas Synodi sanctiones spurium huiusmodi lateret decretum: ut plane pro monstro habendum fuerit, ut Synodus Ephesina, quam constat (ut dicitur) damnasse Pelagianos, haberet nihilominus constitutionem, qua hæresis Pelagiana confirmaretur.

Sensit quidem & detexit atque damnauit eiusmodi imposturam sanctus Gregorius Papa; collationeque facta cum antiquo codice Romanæ Ecclesiæ, in quo nihil tale potuit reperiri, ex eo alios codices deprauatos esse redarguit. Extant hac de re eiusdem Romani Pontificis litteræ ad Eulogium Episcopum Alexandrinum, ad Anastasium Episcopum Antiochenum, & ad Narsetem Comitem. Sic igitur Nestoriani furore perciti, nulla habita consideratione non dico Ephesini Concilij nuper habiti, sed nec aliorum tot in Africa, Romæ, Constantinopoli, & in Palæstina habitorum Conciliorum in condemnationem Pelagianæ hæresis, ad defensionem sui erroris adiunxerunt sibi collegas impietatis Pelagianos Episcopos: licet ipsorum aliqui paulo post sanioris mentis effecti, deficientes a sceleratorum militia, ad Catholicæ Ecclesiæ castra se receperint, ut testatur Synodica per Palladium ad Theodosium missa. Hinc videas, quod cum numerentur in hoc ipso primo conuentu Nestoriani Episcopi quadragintatres, postea recenseri triginta tantum & octo, indeque trigintaunum. Hic finis Concilij malignantium, synagogæ conspirantium in Christum & Ecclesiam eius, ex quo malorum omnium fluxere principia.

Post hæc autem accidit, ut duodecim diebus elapsis, nimirum decima Iulij, legati a Cælestino Pontifice missi appellerent Ephesum: qui licet antea expectati, sed varietate temporum eorum nauigatione præpedita, tardius appulerunt: cum tamen satis Synodo visum est, rem aggredi, quod loco ipsorum Cyrillus adesset, qui ex Cælestini Papæ decreto vicem gerebat Romani Pontificis. Eadem autem die qua venerant, in Synodum introducti, a Patribus digne (ut par erat) excepti sunt Arcadius & Proiectus Episcopi, atque Philippus S. R. E. presbyter, Apostolicæ sedis legati: qui litteras obtulerunt legendas a Cælestino Papa ad Synodum datas: quæ (ut scriptæ erant) Latino sunt recitatae sermone ob dignitatem Apostolicæ

NOVA FRASIS
NESTORIANORVM.

NESTORIANI RESTITV-
VNT PELAGIANAM
HÆRESIM.

a Gregor. lib. 6.
epist. 31.
b Gregor. lib. 7.
epist. 47.
c Gregor. lib. 5.
epist. 14.

d Aff. Ephesin.
edit. Pelt. tom. 4.
c. 10.
e Aff. Ephesin.
edit. Pelt. tom. 4.
c. 7.
f Ibid. c. 10.
LEGATORVM
ADVENTVS.

QUARTA ACTIO CONCILII EPHE-
SINI.

stolicae sedis Latine scribentis: inde eadem Graeca reddita, iterum lecta sunt, atque omnium sententia Catholicae praedicatae, & acclamationibus faustis acceptae. Post haec vero Firmus Episcopus Caesareae Cappadociae de his quae haecenus acta essent in Synodo, quomodo videlicet ex praescripto litterarum Caelestini Papae ad Cyrillum & ad Nestorium & alios eundem Nestorium haereticum & contumacem omnium sententia condemnasset, eosdem legatos reddidit certiores. Excusauerunt autem iidem legati tarditatem suam & moram ex maris tempestate productam: petieruntque sibi legi quae ab ipsis haecenus decreta fuissent, sic in Synodo loquente Philippo legato:

Gratias agimus sanctae venerandaeque huic Synodo, quod litteris Caelestini sanctissimi beatissimiq. Papae vobis recitatis, sanctae Ecclesiae membra, sanctis vestris vocibus, pijsq. praconijs, sancto vestro capiti vos exhibueritis: non enim ignara est vestra beatitudo, totius fidei, ceterorumq. Apostolorum caput beatum Petrum Apostolum extitisse. Proinde cum nostra paruitas multis magnisq. tempestatibus iactata & impedita aliquanto serius accesserit: rogamus ut ea nobis pateferi mandetis, quae ante euentum nostrum in sacra hac Synodo acta sunt; quo iuxta sanctissimi Papae nostri, praesentisq. huius coetus sententiam, & nos quoque illa nostro suffragio confirmemus, nostroq. calculo approbemus.] ita ipse. Post haec praelocutus est Theodorus Ancyrae Episcopus nonnulla in laudem Caelestini Pontificis; indeq. subsequuta Actorum lectio, & Nestorij iterata damnatio. haec ex Actis Ephesini Concilij. Absoluta quoque eiusdem Synodi oecumenicae quarta sessio. Vidisti, lector, & considerasti, puto, in plena Synodo professum Philippum Apostolicae sedis legatum, esse Catholicam Ecclesiam caput Romanum Antistitem, reliquos vero omnes Episcopos sub hoc capite membra: quod quidem est susceptum elogium absque invidia, & faustis postea praconijs acclamatum. Sed quae die sequenti acta sint, dicere prosequamur.

Vndecima Iulij in solitum confessum, ad Dei genitricis Mariae ecclesiam Catholici omnes Episcopi conuenere: vbi post Iuuenalis Episcopi Hierosolymorum praelocutionem, ad ea quae hesternae die acta essent in Synodo, legati Apostolicae sedis in damnationem Nestorij suum calculum adiecere: quorum primo loco Philippus presbyter sententiam suam dixit his verbis: Nulli dubium est, immo saeculis omnibus notum est, sanctum beatissimumq. Petrum Apostolorum principem & caput, fideiq. columnam, Ecclesiae Catholicae fundamentum, a Domino Iesu Christo Salvatore nostro, humaniq. generis Redemptore caelestis regni clauis accepisse; soluendiq. atque ligandi potestate, quam acceperat, vsum fuisse; necnon per successores suos hucusque semper viuere, causamq. decernere, semperq. victurum esse. Huius itaque ordinarius successor & Vicarius sanctus beatissimusq. Papa & Episcopus noster Caelestinus nos suos pro se quasi Vicarios ad hanc sanctam Synodum misit, &c.] Intelligis ne, quem sibi locum in Ecclesia Catholica iure vindicare semper consueverint Petri successores Romani Pontifices? & in quam frequenti auditorio, quamq. celebri totius plane Catholici orbis teatro, cunctis spectantibus & audientibus, sit tantae rei veritas praedicata? quam non dico Catholici omnes qui aderant, summa consensione pronis auribus acceperunt: sed eadem ipsa praclarioribus quoque praconijs confessus est, qui ceteris eruditior in castris aduersarijs modo sub Ioanne militabat Theodoretus, cum postea ab his expediens se nexibus priuatorum affectuum, liberiori voce saepius suis epistolis (ut dicemus) tantam professus est veritatem. Sed coeptam iam historiam prosequamur.

Post Philippum legatum duo reliqui in eandem sententiam pedibus abiire, & in damnationem Nestorij dictis ac pronunciatis sententijs subscribere, primoq. loco Philippus presbyter S.R.E. legatus subscripsit ante duos reliquos legatos Episcopos: quibus intelligas, quod etsi praestare dignitate certum sit Episcopos presbyteris, eos tamen qui proximam connexionem capitis, Cardinales presbyteri nominantur, aliquid habuisse, quo interdum praerentur Episcopis. Actis igitur iam contra Nestorium a Synodo oecumenica, legatorum subscriptione munitis, scripta est epistola Synodalis ad Theodosium Imperatorem de confirmata damnatione Nestorij per legatos Apostolicam vicem agentes non solum Caelestini Romani Pontificis, sed totius orbis Occidentalis Episcoporum. est epistolae principium: Vestram, Christianissimi Reges, erga pietatem curam & studium vniuersorum Deus appime gratam acceptamq. habet, &c.] Dedit eadem Synodus aliam praeterea epistolam ad clerum Constantinopolitanum eodem quoque argumento conscriptam, & legatorum etiam subscriptione munitam, quae sic incipit: Huc deuenimus, ut re appime luctuosam vobis indicare cogamur, &c.] Sed cum videas in neutris harum Syno-

a. Act. Ephesim.
edit. Pels. tom. 2.
c. 15.

COGNITIS
ACTIS NE-
STORIVS IT-
RVM DAM-
NATVR.

QVINTA A-
CTIO EPHE-
S. CONCILII.

b. Act. Ephesim.
edit. Pels. tom. 2.
cap. 16.

DE PRIMATV
APOSTOLI-
CAE SEDIS.

EPISTOLAE
SYNODALES
MISSAE CON-
STANTINO-
POLIM.

c. Act. Ephesim.
edit. Pels. tom. 2.
c. 17.

d. Act. Ephesim.
edit. Pels. tom. 2.
c. 23.

dalium epistolarum vllam penitus mentionem haberi de rebus gestis per aduersariorum conciliabulum, damnatisq. ab eis Cyrillo cum Memnone & vniuersa Synodo, de quibus in primis exostulandum plurimum fuisset; euidens est argumentum (quod diximus) omnia ab eis clanculum sub silentio actitata.

Sed quem non mouerunt illi lapidem, quamve arte & dolum intentatum praetermisere, quibus Cyrillum, quem praeter ceteris odio prosequeretur, aliqua aspergere possent infamia & fugillare calumnia? Qui enim viderant sic in Orientem obstruxisse aditus omnes, ne quid litterarum ad Imperatorem perferri posset: cum scissent de damnatione Nestorij scriptas fuisse litteras Alexandriam a Cyrillo; occurrentes his, in Aegyptum dedere litteras, quibus significarent Cyrillum eodem animo, quo Theophilus insecutus est Ioannem Chrysostomum, commotum contra Nestorium, eundem absque perendina dilatione excommunicasse: quae quidem res commouit animos etiam sanctissimorum virorum, & inter alios Theodori Pelusiotae, qui ad Cyrillum in haec verba scripsit epistolam:

Praposterus fauor haud acute cernit: odium autem nihil omnino cernit. Quapropter si ab vtraque larua purus atque immunis esse studes, noli violentas sententias ferre; verum illata crimina iusto & integro iudicio committe. Quandoquidem Deus etiam, qui omnia scit antequam oriantur, pro sua humanitate descendere ac Sodomorum clamorem perspicere voluit, hinc videlicet nos ad res accurate perferendas ac proferendas erudiens. Multi enim ex ijs qui Ephesi coacti sunt, te traducunt, ut tuas inimicitias persequentem & vlciscentem, & non ea quae Iesu Christi sunt, orthodoxe quaerentem: Theophili (inquiunt) ex sorore nepos est, illiusq. mentem & sententiam imitatur: Ut enim ille perspicue aduersus diuinitus afflatum ac Deo carum virum Ioannem (Chrysostomum scilicet) furorem effudit;

sic etiam iste gloriari ac se iactare expetit, etiam si latum sit inter eos qui accusantur, discrimen.] haecenus Isidorus, qui & aliam eiusdem ferme argumenti ad eundem dedit epistolam, quae sic incipit: Terrorem mihi diuinae Scripturae exempla inferant, &c.] Quod insuper iidem calumniarentur haeretici, Cyrillum affirmantem vnam tantum in Christo esse personam, eundem asserere vnam in Christo naturam; idem Isidorus scripsit ad ipsum epistolam, qua significauit ex plurimis S. Athanasij sententijs liquido apparere, ex duabus Christum constare naturis. Ceterum veritatem tandem edoctus, ipse Cyrillum, ut perstet in sententia immobilis, adhortatus est; aliamq. postea ad eum scripsit epistolam.

Quid insuper Nestoriani? De Victore quodam sanctissimo monacho in vulgus sparsere, quod hostis Cyrilli esset, & ea ipsa saperet, quae Nestorius impie praedicaret: sed accidit ut idem Ephesum se conferret, & veritatem vix tandem omnibus patefaceret. Porro rem gestam scitu dignam ipse Cyrillus in Apologia ad Theodosium Imperatorem ita describit: Expertus est mecum infrenatae linguae iacula dilectus quoque solitarius Victor. Praedicant enim de ipso quidam ex his forte qui mentiri consueuerunt, quod & ipse absurda quaedam sit contra me nugatus. Ita ut cum Ephesum ad me venisset, vehementer illum nonnulli ex sancta Synodo accusarint; immo vniuersi, vnum esse ex impiorum numero, vociferantes, auersati sint; constanterq. parricidam & homicidam, & si quae alia sunt huiusmodi, nominarunt. Et cum hoc senex intellexisset, multis admodum ipsum sanctis Episcopis circumstantibus, sublatis in caelum manibus, praeter morem, per sacrosanctum baptismum & veneranda Christi mysteria, nullius horum scelerum se conscium esse iuravit: atque ita vix tandem offensorum animos ego & ipse pacare potuimus.] haec Cyrillus: Cognoscis iam satis, puto, lector, per quos mendaciorum & versutiarum anfractus serpere soleat infelix impietas;

ipsam vero veritatem, etsi mille hostium cuneis circumualleretur, erectam sui fiducia recta progredi, & caelum magna semper alacritate conspiciere. Sed Synodalia prosequamur Acta. Elapsis ab hac vltima sessione diebus quinque, cum hoc interstitio temporis Catholicis innotuissent Episcopis, quae Nestoriani impudenter egissent aduersus Cyrillum, Memnonem, & omnes reliquos oecumenicae Synodi Antistites: consulturi quid in re tanta agendum foret, decimasexta mensis Iulij in eandem Dei genitricis basilicam conuenere. Vbi primum oblatus est querelarum libellus a Cyrillo Episcopo Alexandrino & Memnone Ephesino aduersus Ioannem, quod licet sua culpa fero, longeque post praescriptum tempus aduenisset, sibi tamen iudicis officium vendicasset, spretisq. Patribus Synodi, Nestorio communicasset; clandestinamq. Synodum ex improbis & eiectis Episcopis collegisset, aususq. esset, nulla seruata iudicij ratione, absque admonitione vel citatione praemissa, in ipsos sententiam ferre atque gradu deponere. Recitato igitur, auditoq. a Concilio vniuerso, libello, interlocutus magnus ille Acacius Melitenus Episcopus, nullius esse penitus iuris asseruit,

VERSUTIAE
NESTORIANORVM ET
CALVMNIAE
IN CYRIL-
LVM.

a. Isidor. Pelus.
lib. 1. epist. 310.

ISIDORVS PE-
LUSIOTA CY-
RILLVM AD-
MONET.

b. Isidor. lib. 1.
epist. 370.

c. Isidor. lib. 1.
epist. 323.

d. Isidor. lib. 1.
epist. 324.

VICTOR MO-
NACHVS CA-
LVMNIVS
PRESSVS VIX
REPERIT FI-
DEM SVAE
INNOCEN-
TIAE.

e. Cyril. Apolog.
tom. 4.

SEXTA A-
CTIO CONCILII
EPHESINI

quæ a communicantibus cum Nestorio contra Patres œcumenicæ Synodi, omnibus legibus repugnantibus, acta essent: tamen adhuc benignitati Synodi dari locum petijt, vt Ioannes auctor omnium audiretur; eumq. iudiciali ordine ob eam causam esse citandum.

Missi sunt igitur tres Episcopi, Petrus, Paulus, & Archelaus, qui nomine Synodi conuenirent ipsum Ioannem Antiochenum Episcopum. sed a militibus vetiti sunt ad eum accedere, vixq. intra ædium admissi vestibulum: dimissi vero cum minis, iurgijs, atque blasphemijs in fidem Catholicam, ad sanctam Synodum rediere. Sed decreto Synodi per tres alios Episcopos iusso secundo citari, occurrentibus eisdem militibus euaginatjs gladijs, vix tandem eiusmodi a Ioanne per milites elicere responsum: Episcopus Ioannes ait: Nos homines per nos gradu motos & excommunicationis vinculis innodatos responso non dignamur. His & alijs relatis per missos ad Ioannem Episcopos, etsi satis superq. ea videri poterant ad hominis proteruiam declarandam, tamen adhuc tertio esse citandum, sancta Synodus statuit. Sicq. his rebus gestis, finem accepit eius diei Actio: cum Iuuenalis Hierosolymitanus Episcopus inter alia in Ioannem Antiochenum, incusans eius refractariũ animum, dixit, ob legatos saltem Apostolicæ sedis Roma missos eum parere debuisse: Cum præsertim (inquit) Apostolica ordinatione & antiqua traditione in consuetudinem abierit, vt Antiochena sedes perpetuo a Romana dirigeretur, iudicareturque.]

Postquam autem eiusmodi contumeliosum responsum Episcopis illis missis Ioannes dedisset, iamq. palam detexisset, a se Cyrillum cum vniuersa Synodo excommunicatum: adiiciens crimen crimini, confessim chartas publice iussit affigi, quibus declararetur Cyrillus Episcopus Alexandrinus esse sectæ Apollinaris hæreticus. continebat eadem scheda, omnia de Cyrilli hæresi iam nunciata esse Imperatori. Quibus Cyrillus acceptis, ad sequentis diei Synodum retulit.

Decimasæptima igitur die Iulij in eadem Deiparæ ecclesia collectis in vnum Episcopis, Cyrillus de affixa publice charta questus, petijt moneri debere Ioannem de eadẽ affixa charta & irrogata contumelia rationẽ reddere; ostendensq. quamlongissime abesse, vt aliquando Apollinarem vel aliquem hæreticorum sectatus fuerit, in eundem Apollinarem & alios omnes hæresiarchas intulit anathema. His acceptis, placuit sanctæ Synodo, Ioannem tertio per tres Episcopos citari: delectiq. sunt ad opus Daniel Episcopus Colonia in Armenia ciuitatis, Commodus Tripolis Lydiæ, & Timotheus Thermæ ciuitatis Hellepontij Episcopus. Accidit autem, vt cum hi ad Ioannis habitationem se contulissent, & a clericis Ioannis male excepti essent, a militibus qui aderant commiserationis causa fuerint ex eorum manibus liberati; cognoscebant enim illi Commodũ Episcopum, in cuius ciuitate aliquando versati essent. Demum archidiaconus Ioannis chartam dedit ad Synodũ deferendam, quam Episcopi accipere noluerunt, quod non ipsorum id muneris esset. Adiecit postea archidiaconus Ioannis nomine eiusmodi verba: Neque vos ad nos mittatis; neque nos in posterum quicquam ad vos mittemus: siquidem postquam decreta nostra semel ad Imperatorem detulimus; quid opus sit factõ, vt ipse ad nos perscribat, expectabimus.] hæc ille. Cum vero cuncta quæ accidissent missi Episcopi reuertentes Synodo exposuissent; quid decreuerint Patres, dicturi sumus, vbi primum quid contineret charta illa, quam archidiaconus deferendam Synodo obtulerat Episcopis, dixerimus. innotuit illa postea, quæ sic se habet:

Episcopis a nobis excommunicatis sancta Synodus hæc significat & suadet.

Graue re vera est, peccare, Deumq. & Dominum ad iracundiam prouocare: sed longe grauius est & periculosius, peccata pœnitentia non diluere. In hoc autem malũ vos eo ipso manifeste incidistis, quod iniquis seditiosisq. Cyrilli Alexandrini & Memnonis Ephesini studijs & machinationibus animo pertinaci ad stipulari hætenus non desinitis. Quare & hac quoque de causa excommunicationem perpessi estis; nec iniuria. Nam cum amicitie ostium per nostram sententiam patefactum vobis cerneretis: nihili id duxistis, neque vt ab excommunicationis vinculo absolueremini, quicquam pensi habuistis: immo vero hominum hæresi contaminatorum, sanctorumq. Patrum canones & Imperatorum decretũ foede calcantium, & sexcenta alia per iniquitatem perpetrantium (propter quæ etiam gradu moti, omniq. Episcopali dignitate exuti sunt) necessitudine & consuetudine, vsque hodie libere vtimini. Scitote proinde, nisi mature quod æquum est prouideritis, & a noxio illo commercio vos semoueritis, fidemq. sanctorũ Patrum Nicænorum sincere complexi fueritis, & nostro tandem consensui iuxta religiosissimorum Regum nostrorum, præscriptum placide citra vllam omnino contentionem aut turbam vos adiunxeritis; fore vt vestram stultitiam iustius quam nostram sententiam accusaturi sitis.] hætenus Ioannis delirium.

Cum

A Cum autem sancta œcumenica Catholicorũ Synodus relatione Episcoporum de Ioanne audisset, quã procul abesset, vt spes aliqua esse posset Synodo illũ citatum adfore, qui obstinatus persisteret, Iudicemq. omnium tamquam phrenesi correptus ageret: haud diutius diffimulandum rata, in ipsum & qui cũ eo erant Episcopos anathematis sententiam tulit, nisi quamprimum ab eo recesserint. nomina autẽ singulorum expressit, inter quos Theodoretus reperitur, qui vt armiger Ioanni inhærescebat: erant omnes numero triginta sex. Insuper cuncta ab eis acta contra Cyrillum & Memnonem eadem œcumenica Synodus: prorsus irrita esse duxit: scripsitq. de his Synodalem ad Theodosium Imperatorem epistolam, cuius est exordium: Quæ sanctæ sunt Synodo a dominatione vestra mandata, &c.] qua quidem inter alia Patres petierunt, ne nomen Synodi habere sineret, qui a schismaticis seorsum ab vniuersis collectus fuit schismaticorum conuentus; ageretq. ipse Constantini Magni exemplo, qui quos sciret a cœtu omnium esse diuisos, pœna mulctandos: exilij censuisset: nec vllõ pacto fieri posse, vt nomen Synodi obtineret conuentus triginta sex Episcoporum schismaticorum, qui præsertim damnatos iam haberet Pelagianos admixtos, cum e contra esset vere legitima Synodus vniuersalis ducentorum & decem Episcoporum, quæ præcipue legatos secum habeat Apostolicæ sedis omnium Occidentalium vicem agentes. Iubeatq. ad postremum, rogant, vt quæ a sancta Synodo contra impium Nestorium gesta sunt, solidam obtineant firmitatem.

Scripsit insuper eadẽ sancta Synodus epistolam Encyclicam ad vniuersos Christi fideles, quibus omnium Episcoporum nomina, qui damnati omnium consensu fuerant, voluit innotescere. est ipsius initium: Cum essemus Ephesi secundum Imperatoris litteras congregati, &c.] cui adiecere sex canones, quibus sancta Synodus significauit ne quis se coniungeret cum Nestorio, vel eius partes tutantibus & inhærentibus schismaticis Ioanni ac socijs, vel sectæ Pelagianæ viris; qui vero secus fecerint, vt deijcerentur ab Episcopatu, & subiacerent anathemati, iussit. Decreuit insuper sancta Synodus, vt quicumque a Nestorio & alijs ei adhærentibus depositi essent, suum reciperent locum: addiditq. etiam, vt clerici atque populus non subiaceant ijs qui a Synodo depositi fuerunt Episcopis, nulliusq. habendam esse momenti eorum restitutionem per Nestorium & collegas schismaticos factam: ac demum deponendos pronunciauit omnes qui res gestas per sanctam Synodum œcumenicam Ephesinam conati fuerint irritare, eisdemq. anathemate feriendos eadem sancta Synodus edita sanctione decreuit. Hætenus septima Actio.

Post hæc vero per dies quinque cessatum est a sacris Comitijs: quo tempore Cyrillum putamus illam habuisse ad populum homiliam, cuius est exordium: Quæ dilectissimis in Christum sit virtus, &c.] cum ea vsus est ad tempus accommodata aduersus Ioannem apostrophe, digna relatu, vbi ait: Ad te namque mihi sermo nunc est, qui elatum aduersus omnes supercilium erigis, & ex Orientalibus regionibus huc venisti. Itaque hi vniuersi Saluatoris nostri omnium ministri sumus, & concreditum est nobis prædicationis istius ministerium: ob quam causam non omnes cum illo sumus, vt quæ illius sunt, velimus? Erexit (vt vides) draco ille multorum capitum caput profanum ac scelestum, vt in Ecclesiæ filios impietatis suæ venenum expuat. Occurro illi nudatum habens sancti Spiritus gladium; pugnoq. aduersus hanc bestiam propter Christum. Qua de causa non collaboras cum eo qui hoc bonum facere conatur? Quare & ipse non simul consistis in acie? Sternatur omnium manu: commune reputemus hoc certamen; & simul vincentes, gratias referamus Saluatori, dicentes: Contriuisti capita draconis.

E Sed nos quidem legitimi Saluatoris sacerdotes bellicosissimi, mysteriorum eius dispensatores, superamus eos qui contra gloriam eius nugantur: tu vero non ita. Vides nos veluti in bello certasse, & adhuc pugnae stillare sudorem, adeoq. refocillatione spiritali & consolatione opus habere, ac iam vicisse. Tu vero cum sis ordinatus inter fratres, & Christo Domino nomen dederis, debeasq. nobiscum armari ad pugnam, aduersus veritatis dogmata arma conuertis. O rem inauditam! manus cum hoste non conseruisti; cum his qui certarunt, non concertasti; tempus belli tarditate aduentus tui declinasti; a longe stetisti spectator eorum qui viriliter certauerunt; hostem prostratum, linguamq. blasphemam repressam & punitam vidisti, ac doluisti. Dic, quæso, quam ob causam? Quod Christus vicit? Quod contra aduersarios inualuit? Quod obmutuit os grandiloquum? Quod sedatus est morbus, qui inter filios Ecclesiæ grassabatur? Verum satis fuerit, viriliter nobiscum agere, & illud cum Dauide dicere: Nonne qui oderunt te Domine, oderam, d Psal. 138.

IOANNES SECVNDO CITATVS CONTVMAX RESISTIT.

IOANNES PVBLICIS SCRIPTIS DECLARAT CYRILLVM APOLLINARISTAM.

SEPTIMA ACTIO CONCILII EPHESENSIS.

a. Act. Ephesedi. Pels. tom. 3. c. 3.

EPISTOLA PSEVDOSYNODI AD SYNODVM ŒCVMENICAM.

SCHISMATICI EXCOMMUNICATI.

a. Apud Cyrill. epist. Synod. 5. SYNODALIS AD IMP. SCRIPTA.

SYNODALIS ENCYCLICA SCRIPTA AD OMNES. b. Apud Cyrill. epist. Synod. 6.

c. Cyril. homil. 3. CYRILLI APOSTROPHE IN IOANNEM.

& super inimicos tuos tabescebam? iusto odio oderam eos, & inimici facti sunt mihi. **A**
 Verum horum nulla tibi prorsus est ratio; sed e contra eos qui vicerunt, iaculo petis, & inuidentiæ telis vulnerare conaris, quos potius admirari debebas. At etiam si nos acerbe petas; nihil tamen veriti, dicemus: Sagittæ infantium factæ sunt plagæ eorum. Et tametsi externis armis te ipsum circumdans, bellum aduersus Ecclesiam Domini moliris; arma tamen nostra (sicut scriptum est) non sunt carnalia, sed potentia Deo ad destructionem munitionum. Inuenies autem Christi milites ijs qui tecum sunt, fortiores: scutum fidei & animi spontanei arma, id est, Christum habent, habent thoracem iustitiæ, galeam salutis, & gladium Spiritus. Itaque etiam si audax & vehemens, multoq. fastu incedas, & ad morem iactabundi Goliath barbarica contra nos arrogantia & insolentia intumescas: vincet tamen Christus, vincet per pios satellites suos, sicut Dauid, &c.] Sed quid præterea? Sciens Cy-

ET AMER
VMDONE
ITAC

a Cyril. homil. 5.
OCTAVA SY-
NODI EPHE-
S. ACTIO.
*b Act. Concil. E-
phes. edit. Pelt.
tom. 2. c. 28.*

CA ATUM
MIO
D

NONA SESSIO
CONCILII E-
PHESINI.

*c Apud Cyril. epist.
Synod. 12.*

*d Gregor. lib. 7.
epist. 47.*

*e Apud Prosp.
ente lib. de In-
grat.*
EPITAPHIUM
PELAGIANAE
ET NESTO-
RIANAE HAR-
RESVM EX-
TINGTARVM.

rillus publicis litteris se ab eo fugillatum Sabellianismi, ipse publica concione suam agens **B**
 causam, in aduersarios inuectus, Pelagij hæresim, cui fauebât illi, vehementer insectatus est, habens tunc Ephesi homiliam illam, cuius est exordium ^a: Qui sacris litteris attendit, &c.]
 Quinque autem post hæc a superiori sessione interlapsis diebus, die vigesima secunda Iulij octauus congressus in loco solito, ipsa Deiparæ Mariæ ecclesia, habitus est, ea nimirum ex causa, quod Nestoriani ^b decipere simpliciores solerēt, exhibentes illis a se scriptam nouam fidei confessionem, veluti Nicænum symbolum: agebant autem id Anastasius & Pho-
 tius Nestorij primipilares, de quibus supra, hisq. coniuncti Iacobus atque Antonius, qui quidē deceperunt Lydos Quartadecimanos, qui ex eo errore emergere cupientes, in Ne-
 storianismum impegerunt, de calcaria (vt dici solet) ad carbonariam incidentes. Detexit fraudem Charisius œconomus Ecclesiæ Philadelphicæ, ab illis tanquam hæreticus, quod ipso-
 rum nolisset recipere confessionem, damnatus; qui eam scripto libello detulit Ephe- **C**
 sum, obtulitq. Concilio. Qua cognita a sancta Synodo atque damnata, vt cauerent in po-
 sterum, canonem addiderunt, vt nemo subscribendam offerret aliam fidei professionem, quam Nicænam absque vilo additamento, grauibus aduersus secus faciētes statutis pœnis.

Sequenti vero die, nempe vigesimatertia Iulij, actum est de damnatione hæresis Pela-
 gianæ: lectiq. in primis commētarij Romæ conscripti sub Cælestino Romano Pontifice ad-
 uersus eosdem hæreticos, ex quorum præscripto consecuta est eiusdē hæresis & nominato-
 rum hæreticorum damnationis conclamatio; nomina autem Romæ damnatorū & Ephesi,
 vbi cum schismaticis erant, sunt hæc, Iulianus, Præsidius, Florus, Marcellinus, & Orientius,
 qui omnes cum Pelagio & Cælestio auctoribus hæresis iterū damnati sunt. constat id sane
 ex Synodali epistola in hac sessione scripta ad Cælestinum Romanum Pontificē, quæ sic in-
 cipit ^c: Sanctitatis quidem tuæ circa pietatem, &c.] quam quidem statim post hanc abso- **D**
 lutam Actionem fuisse conscriptam, ex eo intelligi potest, quod cū de singulis rebus Ephesi
 gestis certiore reddiderit Cælestinum, vsque ad damnationem Pelagianorum peruenit.

Prosper etiam in Chronico sub huius anni Consulibus de damnatione Pelagianorum
 cum Nestorio ista habet: Congregata apud Ephesum plus ducentorum Synodo sacerdo-
 tum, Nestorius cum omni hæresi nominis sui, & cum multis Pelagianis, qui cognatum sibi
 dogma iuuabant, damnatur.] testatur id ipsum S. Gregorius in epistola ^d ad Anastasium
 Antiochenum. Sed accipe elegans epitaphium de hæresi Pelagiana damnata & cum Ne-
 storiana sepulta, a S. Prospero editum ^e:

*Nestoriana lues successi Pelagiana,
 Que tamen est vtero progenerata meo.
 Infelix misera genitrix & filia nata
 Prodiui ex ipso germine, quod peperit.
 Nam fundare arcem meritis prior orsa superbis,
 De capite ad corpus ducere opus voluit.
 Sed mea dum proles in summa armatur ab imis,
 Congrua bellandi tempora non habui.
 Et consanguinea post tristia vulnera fraudis
 Aspera conserui prælia sine pari.
 Me tamen vna dedit victam sententia leto:
 Illa volens surgere, bis cecidit.
 Mecum oritur, mecum moritur, mecumq. sepulchrum
 Intrat, & inferni carceris ima subit:*

E

Quo

A Quo nos præcipites insana superbia merfit,
 Exutas bonis, & tumidas meritis.
 Nam Christum pietate operum & mercede uolentes
 Esse Deum, in capitis fœdere non stetimus:
 Sperantesq. animi de libertate coronam,
 Perdidimus quam dat gratia iustitiam.
 Qui igitur gemina miseraris busta ruina,
 Ne nostro exilio consociare caue.
 Nam si qua Domini data munera sero fatemur,
 Hac homini credis debita, noster eris.]

hactenus de sepulta cum ignominia Pelagiana hæresi vna cum Nestoriana, quod Ephesi-
B ni Concilij hac nouissima Actione factum diximus.

Damnata iâ in Synodo hæresi Pelagiana, ciues Ephesij ardore fidei Catholicæ æstuan-
 tes, haud pati potuerunt, eosdem Pelagianos Episcopos intra ciuitatis mœnia contineri,
 sed populari vi atque tumultu protinus expulerunt. Declarat id quidem idem Prosper his
 versibus ^a:

EXPULSI E-
PHESO PE-
LAGIANI.

*a Prosp. de In-
grat.*

*Prætereo, quanta fuerit bene mota tumultu
 Clara Ephesos, non passa diu consistere tectis
 Vasa ira, & morbi status, & semina mortis.]* Sed reliqua prosequamur.

In hac item Synodo canones sex editos esse, & datam Synodalem epistolam ad vniuer-
 sos Christi fideles, alij referunt, nos diximus Actione septima. Post hæc diuersæ aliæ cau-
 sæ in Synodo productæ sunt. Nam suggestione ^b Valeriani & Amphilo-
 chij in Pamphilia & Lycaonia Episcoporum, damnati pariter sunt in eadem Ephesina Synodo Massaliani,
C Euchitæ, & Enthusiastæ. Oblata est & petitio ab Eustachio Metropolitano Pamphiliæ, qui
 iam senio confectus, Episcopatus curæ nuncium remittens, vt nomen & honorem retine-
 ret Episcopatus, a Synodo petijt; quod obtinuit: deq. his scripsit ^c Ephesina Synodus ad
 Synodū prouincialem in Paphilia congregatā. Oblatus ^d insuper fuit libellus ab Euprepio
 & Cyrillo Episcopis, vt secundum antiquum morem illius prouinciæ vnus Episcopus duo-
 bus iure metropolitano præffet Episcopis; quod sancta Synodus ex prisca eius regionis
 consuetudine ratum habuit. Ex quibus omnibus satis intelligi potest, nihil esse, vt Actio-
 num numerus, quibus in vnum simul conuenire Patres contigit, certus definiri queat.
 Etenim absolutis quæ ad hæresim & hæreticos & simul cum eis schismaticos condem-
 nandos spectare videbantur, contigit eos, emergentibus nouis rebus, dum Ephesi de-
D tinerentur, nouis semper conuentibus illis consulere, deq. rebus agendis vna decerne-
 re, ipsis præsertim temporibus, cum ab Imperatore Ephesum iterum missus est Comes le-
 gatus ad explorandas res Synodales, & conciliandas ambas contrarias inter se dissiden-
 tium partes.

PRIVATAS
RES GESTAS
IN SYNODO.

*b Ex Act. Concil.
Ephesin. edit. Pelt.
tom. 2. c. 3.*

*c Act. Concil. E-
phesin. edit. Pelt.
tom. 2. c. 1.*

*d Apud Act. E-
phesin. tom. 2. c. 3.*

Inter alia autem in hoc eodem Ephesino Concilio pertractata, fuit causa suggesta a Iu-
 uenale Episcopo Hierosolymitano, qui primatum totius Syriæ Palæstinæ sibi & successoribus
 suis arrogare tentauit cum graui Cæsariensis Ecclesiæ præiudicio, cui tum ex traditio-
 ne, tum ex Concilij Nicæni decreto debebatur, quem hactenus possedisset, totius Palæsti-
 næ primatus. Quod enim ob frequentem ex toto Christiano orbe Hierosolymam peregrina-
 tionem, maiori haberetur honore & officijs dignioribus coleretur Hierosolymorū Epi-
 scopus, quam Cæsariensis; hinc sibi arrogandi super Cæsariensem Antistitē auctoritatem,
E suppeditata est occasio Iuuenali. Cui id ex decreto Synodi stabilire conanti, Episcopis fer-
 me omnibus in suam ipsius sententiam perductis; qui Apostolicæ sedis locum tenebat, re-
 stitit Cyrillus Alexandrinus Episcopus, conseruans cuique illibata iura sua ex canonum
 Nicænorum præscripto. Huius quidem rei gestæ licet inter Ephesini Concilij Acta nulla
 prorsus mentio habeatur: redditur id tamen ex S. Leonis Papæ litteris manifestum, qui in
 epistola ad Maximum Antiochenum Episcopum data hæc narrat his verbis ^e:

IUVENALIS
PRIMA-
TVM QVAE-
RIT ABRIPHE-
RE.

e Leo epist. 62.

Subrependi enim occasiones non prætermittit ambitio. Et quoties ob incurrentes cau-
 sas generalis congregatio facta fuerit sacerdotum, difficile est vt cupiditas improborum
 non aliquid supra mensurā suam moliat appetere. Sicut etiam in Ephesina Synodo, quæ
 impium Nestorium cum illo dogmate suo perculit, Iuuenalis Episcopus ad obtinendum
 Palæstinæ prouinciæ principatum credidit se posse sufficere, & insolentes ausus per com-
 menticia scripta firmare: quod sanctæ memoriæ Cyrillus Alexandrinus Episcopus me-

CYRILLVS
AVCTORI-
TATE APOS-
SEDIS RESTI-
TIT IUVEN-
NALI.

IRRITATA
PA GESTA
IN SYNODO.

rito perhorrescens, scriptis suis mihi, quid prædicta cupiditas ausa sit, indicavit, & sollicita prece multum poposcit, ut nullus illicitis conatibus præbeatur assensus. Nam cuius epistolæ ad nos exemplaria direxisti sanctæ memoriæ Cyrilli, eam in nostro scrinio requisitam nos authenticam noueris reperisse.] hæc sanctus Leo: quibus plane demonstrat, adeo Iuuenalẽm ad sua vota vniuersam pene Synodum perduxisse, ut vna cum legatis Apostolicis renitente Cyrillo, ad ea irritanda requireretur Apostolicæ sedis auctoritas, cuius vnus sit, quæ a multitudine Episcoporum iniuste decernerentur, penitus abolere, utpote qui Ecclesiæ vniuersali præsideat Iudex & vindex sacrorum canonum aduersus omnes qui eos labefactare tentarent. Vnde in hanc sententiam hæc mox subdit idẽ Pontifex S. Leo: Hoc tamen proprium definitionis meæ est, ut quantumlibet numerus sacerdotum amplior aliquid per quorundam subreptionem decernat, quod illis trecentorum decem & octo Patrum constitutionibus inueniatur aduersum, id iustitiæ consideratione cassetur: quoniam vniuersæ pacis tranquillitas non aliter poterit custodiri, nisi sua canonibus reuerentia intemerata seruetur.] hæc S. Leo, ea nimirum occasione, quod idem Iuuenalis Episcopus quæ tentauit in hoc Ephesino Concilio, perficere conatus est postea in Chalcedonensi, cum ei aduersatus est idem tunc Pontifex S. Leo. sed de his suo loco pluribus. Hæc satis ad res gestas in Concilio Ephesino. Quod item ad Ecclesiarum iura pertinet, tractata est etiam in S. Synodo causa Cypriorum Antistitum expositulantium aduersus Ioannem Antiochenum Episcopum præter ius fasq. super Cypri insulæ Ecclesias vendicantem sibi auctoritatem. sed de ea causa agetur suo loco.

His autem omnibus, ac potissimum quæ ad Nestorij causam spectare videbantur, penitus absolutis, S. Synodus ad Theodosium Imperatorem litteras dedit, quibus petijt vt Episcopis iam mala valetudine & inopia laborantibus daretur ad propria remeandi licentia. C sic enim se habent a:

a Ex codice An-
ton. Augustini.

Piissimis & Deo amantissimis Theodosio & Valentiniano Victoribus, Triumphatoribus semper Augg. sancta Synodus, quæ gratia Christi & nutu vestræ potentia in Ephesina metropoli congregata est.

S. SYNODVS
AD THEODO-
SIVM.

Circa pietatem sollicitudinem vestram & studium, Christo amabiles Imperatores, omnium Deus probans, etiam sanctorum Episcoporum Occidentalium zelo animos excitauit ad vindictam iniuriam passi Domini nostri Iesu Christi. Nam licet plurimum itineris spatium peruenire vsque ad nos illam multitudinem sanctorum prohibuisset Episcoporum: sed tamen illic congregati, præsentem etiam magnæ Romæ sanctissimo & Deo amantissimo Episcopo Cælestino, etiam hunc nostrum sensum fidei cum multa consonantia prædicauerunt: & qui extra hunc sensum sunt, alienos esse penitus & sacerdotio & clero & gradu definiuerunt. Hæc itaque etiam prius * & magnæ Romæ sanctissimus Episcopus Cælestinus, antequam colligeretur sanctissima Synodus, per suas litteras nunciauit, committens sanctissimo & Deo amantissimo Episcopo Cyrillo Alexandrinorum magnæ ciuitatis, suum obtinere locum: & nunc rursus per alias litteras hæc ipsa sancta Synodo manifesta constituit, quam congregari potentia vestra præcepit in Ephesinam metropolim: quas etiam destinauit & per sanctissimos Episcopos Arcadium & Proiectum, & Deo amantissimum presbyterum Philippum magnæ Romæ, complementem præsentiam sanctissimi & Deo amantissimi Episcopi Cælestini. Quia ergo viri venientes voluntatem totius Occidentalis sancti Concilij manifestam huic Synodo fecerunt per litteras, concordemq. nobis sensum pietatis & fidei monstrauerunt; & nobiscum vnanimis, tam per epistolas, quam per ea quæ mandata sunt, atque etiam ex scripto deposuerunt, facti sunt: cum necessario & de eorum apud nos concordia actum fuisset, quæ digna sunt ad potentiam vestram retulimus; vt sciat vestra pietas, quia vno communiq. decreto totius orbis terrarum a nobis prolata nuper sententia est, quam edoceri & manifestam fieri zelus vester circa fidẽ pietatemq. procurauit.

* primus

Quia ergo negotium finem accepit, oprabilem vestræ potentia & vniuersis Ecclesijs cautelam præbentem, & fidei firmitatem; supplicamus vestræ pietati, iam nos a solitudine requiescere & habitatione peregrina, alios quidem paupertate constrictos, alios autem languore depressos, alios vero senectute grauiter incuruatos, & in peregrinatione habitaculum ferre amplius non valentes, ita vt etiam quidam ex nobis Episcopi & clerici morerentur: vt tandem requiescentes a tali solitudine, curam Ecclesiæ magnæ ciuitatis habeamus. Prohiberi quoque deprecamur, & ad Iudices locorum litteras cum terrore transmitti, ne aliqua rursus altera difficultas imponatur Ecclesijs, aut tribulatio reuertendi ad

MISSIONEM
PETIT S. SY-
NODVS.

24. IMPP.
VALENTIN. 7.

A di ad suas prouincias sanctis Episcopis. Pietate namque monstrata, & omnium orbeterarum consonum decretum super ea proferente, præter paucos qui amicitias Nestorij pietati præponunt: iustum petimus beneficium, supplicantes vestræ potentia, tandem nos a cura quiescere, & cogitare pro ordinatione futuri, & de cetero in fidei firmitate & pietate lætari, & pure atque salubriter pro vestra potentia Domino omnium Christo orationes offerre. Cyrillus Episcopus Alexandria retuli. Iuuenalis Episcopus Hierosolymorum retuli. Firmus Episcopus Cæsareæ retuli. & omnis quoque Synodus retulit.] hæc quidem Patres. Verum interceptæ fuerunt huiusmodi quoque litteræ, sicut & aliæ a sancta Synodo Constantinopolim missæ, idq. factum dolo Candidiani Comitum omnia ad nutum Nestorianorum agentis.

Cum igitur idẽ Candidianus Comes, cui ab Imperatore Theodosio pax & tranquillitas Synodi fuerat cõmendata, fauens Nestorio, inhærensq. Ioannis Antiocheni Episcopi partibus, curasset ab hæreticorum & schismaticorum conuenticulo datas quas diximus litteras ad eundem Imperatorem perferri; studuissetq. mira sollicitudine vt a sancta Synodo ad eundem & alios Constantinopolim scriptæ litteræ interciperentur; ob idq. custodias non Ephefi tantum posuisset ad explorandos omnes inde egredientes, atque in itinere positos, sed id ipsum fieri Constantinopoli per fautores Nestorij procurasset: Imperator acceptis a Ioanne & ei inhærentibus Episcopis litteris, cum miraretur nihil profus a Catholica Synodo ad se scribi; nihil doli suspicatus, interpretatus est, silentium in re tanta indicem esse culpæ; moxq. ad Synodum Ephesinam litteras dedit, quibus præcepit, acta contra ordinem suumq. mandatum, siue aduersus Nestorium, siue alios, esse penitus irritanda: de cetero integrandum esse iudicium, vt cuncta recte riteq. examinarentur ac promulgarentur: C ob idq. iussit Episcopis omnibus, ne quis eorum villo pacto Epheso recedere auderet; immo & in mandatis dedit prouinciarum omnium Præsilibus, ne quempiam Episcopum in Ecclesiam suam redire permitteret. est autem eius epistolæ exordium a: Magnificentissimi Candidiani deuotorum Domesticorum Comitum relatu, &c.] data autem tertio Kal. Augusti, ita restituendum est quod alicubi legitur decimotertio Kalend. Iulij. Missus vero est cum his litteris Ephesum Palladius Magistrianus.

CANDIDIANI
COMITIS
FRAUDE DECH-
RYVS THEO-
DOSIVS.

a Apud Aeth.
Concil. Ephesin.
edit. Pelt. tom. 3.
c. 18.

Hic autem cum Ephesum peruenisset, reddidissetq. litteras vtriusque partis Episcopis, & ipse ad studia Candidiani abreptus, Ioannis atque Nestorij partibus fauit: vnde tantam prætulit redeundi ad Imperatorem celeritatem, vt expectare noluerit litteras œcumenicæ Synodi ad Theodosium scriptas subscribi ab omnibus totius Synodi Episcopis tunc absentibus. Porro litteræ ipsæ ad Imperatorem tunc scriptæ eius argumenti fuerunt, vt narratione rerum gestarum palam facerent dolos, versutias, atque arrogantiam Ioannis & collegarum eius, necnon Candidiani atque Irenæi Comitum vim atque tyrannidem; ostendentes pariter, vniuersam Synodum, triginta exceptis, omnemq. simul Ecclesiam Orientis & Occidentis in vnam eandemq. conspirare sententiam. Petierunt demum ab Imperatore, vt quinque e Synodo accerferet Episcopos Constantinopolim, a quibus plene de cunctis rebus gestis in Synodo doceretur. est autem Synodalis huius epistolæ exordium b: Vestra maiestas pietatem confirmatam percipiens, &c.] subiecerunt vero litteris suis nomina omnium schismaticorum seorsum conuenientium, qui erant omnes triginta numero.

PALLADIVS
MISSVS B-
PRESVM.

b Apud Aeth.
Concil. Ephesin.
edit. Pelt. tom. 4.
c. 10. & apud
Cyril. epis. Sy-
nod. 4.

Cum vero eiusmodi a sancta Synodo scriptæ litteræ minime dari potuerint Palladio Magistriano, nec per quem alium tuto Constantinopolim mitterentur, obsessis a custodijs itineribus, facultas vlla suppeteret; illud opportunum necessitas in re adeo deplorata consiliu suppeditauit: nimirum, cum ipsis plane innotuisset missas a se litteras Constantinopolim ad Imperatorem & alios interceptas semper fuisse, idemq. fore de ceteris quas postea missuri essent: fidum naeti hominem, eundem in mendicium ipso corporis habitu transformarunt, cui loco baculi, quo peregrinantes vti solent, præbuerunt arundinẽ, quæ intus litteras omnes ab eis scriptas Constantinopolim ad diuersos includeret, exemplaria nimirum omnium litterarum, quas ab interceptoribus ablatas acceperant: sicq. tandem hac via bene consultum est, vt ipsorum litteræ, sero licet, peruenerint tamen ad Imperatorem, & alios qui eorum silentium adeo ægro animo pertulissent. Quid autem factum sit, cum reddita sunt Constantinopoli Synodales epistolæ, suo loco paulo post dicturi sumus. Sed videamus inter ea conatus Nestorianorum, scelera sceleribus insuentium.

LITTERAE
SYNODI QVO-
MODO ALLAT-
TAB CON-
STANTINOP.

Scripserunt & schismatici, more suo texentes calumnias, ac mendacia consuentes, litteras ad Imperatorem, quæ sic incipiunt c: Hoc, pij Reges, Orthodoxæ fidei firmamentum, hoc

c Apud Aeth.
Concil. Ephesin.
edit. Pelt. tom. 3.
c. 18.

hoc columen, hæc basis est, &c.] Sed mira illa verfuita iuncta cum arrogantia schismaticorum fuit, dum suam paucitatē excusant, quod ipsi noluerunt plures secum Episcopos conuenire; potuisse dicentes, si voluissent, & numero longe præstare aduersarijs, sed abstinuisse, ne ex multitudine tumultus & confusio oriretur. Addiderunt præterea, numerositatem illam aduersariorum constat esse ex hæreticis & excommunicatis: inculcantes & inuidiosum illud, quo in illos prouocaretur indignatio Principis, nempe se simul perrexisse ad ecclesiam sancti Ioannis Euangelistæ, acturos Deo gratias, & rogaturos ipsum pro salute Imperatoris, sed ab aduersarijs occlusas fuisse valuas eiusdem ecclesiæ, adeo vt sibi opus fuerit foris orare: indeq. reuertentes, in via impetitos fuisse ab Ephesino populo lapidibus atque fustibus, & in fugam actos: eaq. omnia præordinata fuisse a Memnone Episcopo Ephesino calumniati sunt: quem rogant ab Imperatore Epheso esse pellendum. hæc & alia illi, quibus animum Imperatoris in aduersarios concitarent.

CALVMNIAE
ALIAE CON-
TRA ORTHO-
DOXOS.

a Apud Concil.
Ephes. edit. Pelt.
tom. 3. c. 9.
b Ibid. c. 10.

c Apud Aët. Con-
cil. Ephesin. tom.
3. c. 11. edit. Pelt.

d Procop. de bel-
lo Persic. lib. 1.
e Enagr. lib. 1.
c. 19.

f Socrat. lib. 7.
c. 8. & 18.

g Apud Cyril.
in Apolog.

h Ibid.

b Apud Aët. E-
phesin. tom. 6.
c. 12. edit. Pelt.
i Psal. 26.

ARCHIMAN-
DRITAE PRO
SYNODO CER-
TAMEN SYB-
EVNT.

Addiderunt his alias litteras ijdem Nestoriani ad Præfectum Vrbs, necnon ad Præpositū Scholasticorum: extant ipsæ, estq. illarum exordiū^a: Ad summum (vt dici solet) malum deuenimus, &c.] harum vero^b: Inter alia delicta nullū grauius, &c.] quibus omnibus ingeminantur querelæ aduersus œcumenicam Synodū. Alia præterea extat eorundem epistola eodem argumento scripta ad ipsum Imperatorem Theodosium, cui tamen alicubi præfigitur titulus, Ad Callimorem Regem Persarum: incipit^c: Pietas vestra, quæ benefaciendo Orbi & Ecclesijs Dei clarescit, iussit nos Ephesi congregari, &c.] Sed cur ad Callimorem Regem Persarum? Nullus quidem hoc tempore eius nominis Rex regnavit in Perside, sed post Isdegerdem Cadabes, & post hunc Blases, vt ex Procopio^d & alijs^e patet, seu (vt vult Socrates^f) post Isdegerdem Bararanes.

Verū scito emendatiora exemplaria his de Callimore carere, & loco Callimoris, habere Callinicum, nec de Rege Persarum vllam fieri mentionem: sed hæc tantummodo, quæ sequuntur, loco tituli præponuntur epistolæ: Relatio Episcoporum Orientalium ad Imperatorem Victorem.] quæ verba ita Græce in codice scripta leguntur, videlicet: ἀνατολικῶν ἐπισκόπων βασιλεῖ καλλινίκῳ.] ita vt omnino illud, Callimorem, sit explodendum. Quod si aliqui codices post Callinicum habent etiam Regem Persarum, ad eum plane sensum accommodanda sunt verba, vt dicat, Ad Theodosium Victorem Regis, siue Regum Persarum: Certum est enim Theodosium aduersus Persas bellū gessisse, curasseq. vt Christiana fides apud Persas propagaretur: hæc enim ex ijs quæ suo loco superius diximus, manifesta redduntur. Quinetiam & ijdem schismatici in libello s eidem Theodosio paulo post misso de his mentionem faciunt, cum rogant, ne patiatur, fidem Christianam per ipsum in Perside immittam languescere, vbi & hæc addunt: Non enim duplices in Perside, o Rex, mittas Christianismi doctrinas, &c.]

Porro cum hanc emendationem, tum alias plures, quibus vides citatos textus Actorum Concilij Ephesini discrepare ab editione Peltana, siue alia, scias haud inconsulto esse factas, sed magno studio ad hoc adhibito a Petro Morino Parisiensi viro doctissimo, qui ipsa integra Ephesina Acta contulit cum exemplaribus Vaticanis, vt ipsa Ephesina Synodus quam purissima edi possit, sicut & aliæ œcumenicæ, quas Vaticana præla modo cudere incipiunt. Sed prosequamur reliqua quæ ad rerum gestarum historiam pertinent.

Cum autem S. Cyrillus videret sanctos Episcopos ærumnis pressos adhuc Ephesi detineri; vt mærentes erigeret, egregiam habuit concionem, cuius est exordium huiusmodi^h: Beatus Propheta Dauid, qui spem suam ad Deum fixam habent, ad constantiam inflammans, aitⁱ: Viriliter agite, & confortetur cor vestrum, omnes qui speratis in Domino, &c.] ita quidem ipse ducis exercitus munere fungens, ne animos despondeant Christi milites, diuinæ Scripturæ verbis hortatur. Cū hæc Ephesi gererentur, accidit vt Constantinopolim deferrentur litteræ arundini inclusæ per mendicum missæ: quas cum Orthodoxi, ad quos scriptæ erant, accepissent, lectis illis, cognitifq. tyrannicis, quas Catholici Patres Ephesi pateretur, insidijs, & prodicione ac violentia pyratice, quibus a schismaticis Nestorianis fides Catholica vexaretur; tantumq. patrari nefas, quantum nec sub Ethnicis Imperatoribus vllam Synodum esse passam, memoria esset: zelo æstuantibus, eo fiducia prouenire, vt absque metu in aulâ irrumperent, omniaq. Imperatori palam facerent, vniuersamq. ciuitatem ad fidei Catholicæ defensionem commouerent. Qui autem huiusmodi prouinciam suscipere, haud tyrones, vilesq. lixæ, segnesve qui fugam captaturi essent, milites fuere, sed centuriarum primipilares, prælia aduersus dæmones ciere as-

fucti,

A fueti, mundi contemptores, & qui non vererentur potentium vultus; quibus loco gloria cederent contumeliæ, & pro maximo lucro ducerent profundere pro veritate tuenda vitam; quos etiam hostes præ excellentia meritorum veneraturi essent, incutientes illis ipso aspectu terrorem. Tales plane erant ductores illi in spiritali militia ordinum militarium, patres monachorum, quos Archimandritas vocare consueuerunt: quos ipsos suarum epistolarum classico sancta Synodus per sanctum Cyrillum (vt vidimus) ad prælium excitarat. Erant horum præcipui Comarius, Potamon, atque Dalmatius. In quo quidem conferendo certamine virtus in primis enituit sancti Dalmatij spectatissimi sanctitate viri, quem eximia probitatis ergo conuenire Theodosius ipse aliquando consueuerat, ab eo salutis monita accepturus: hic enim, in medullis licet celeberrimæ vrbs, montium solitudinem sibi parauerat, cum e loco numquam pedem extulerit. Quæ autem ipse vna cum collegis ac subiectis sibi monachis egerit, non nostris verbis, sed Actorum publicorum intelliges, quæ sic se habent^a:

B Confestim omnes Archimandritæ monachorum cateruis stipati exurgunt, hymnosq. & psalmos decantantes ad Regiam contendunt. Erat autem inter alios Archimandritas sanctus Dalmatius, qui annis plus minus quadraginta octo pietatis studio reclusus, extra monasterij sui septa numquam pedem extulerat; nec ab vlllo vmquam, vt aliquando egrederetur, adduci potuerat, cum tamen ob frequentes terræ motus Constantinopolim conuenientes, crebris pijs Regis nostri precibus, qui ad illum accedebat, ad egressum communemq. aliorum supplicationem iam antea prouocatus fuisset. Ceterum dum de hac controuersia, quid factu opus esset, Deum precando consulere; vox cælitus ad eum delapsa, vt egrederetur, imperauit: noluit enim Deus gregem suum perdere in finem. Comitabatur eosdem etiam non parua Orthodoxorum turba. Cum vero intra Palatium essent, Archimandritæ ab Imperatore acciti, recta mox ad illum ingrediuntur. Plebs vero & monachorum turba antiphonarum & psalmorum modulationi intenta foris remansit.

C Archimandritæ vero, æquo exoptatoq. responso ab Imperatore accepto, ad suos continuo regrediuntur. Ex Regis voluntate, vt ad sancti Mocij basilicam contendant omnes, mandatur, ibidem cum Imperatoris mentem, tum allatæ quoque epistolæ sententiam percipituri. Omnes itaque tam monachi, quam plebeij, psalmum postremum, versus postremam ciuitatis partem concinentes (erat enim via, qua incedebant, ex principalibus vna) ad sancti Mocij Martyrium abscedunt. Et hic rursus non parua monachorum multitudo cum hymnis & cereis occurrit; hominumq. multitudinem conspicati, magna omnes aduersus Christi inimicum (nempe Nestorium) voce exclamarunt. Tandem vbi omnes in beati Mocij basilicam ingressi essent, publice recitata est epistola. Populus Constantinopolitanus vna simul voce exclamat: Anathema Nestorio. Sanctus itaque Dalmatius vbi in suggestum ascendisset, dixit: Si vultis audire, quieti adeste, & discite; neque his quæ dicentur, obstrepere velitis: Adeste autem præsentis animo, quò verba exacte percipere valeatis.] recitata vero fuit ab eo epistola Synodalis, quam illam fuisse diximus datam ad Comarium, Potamonem, & Dalmatium Archimandritas, ad cuius finem apud^b Cyrillum hæc quæ referimus scripta habentur. Ea autem lecta, Dalmatius ista subdidit^c:

D Quam nunc pietas vestra epistolam audiuit, eam pijsissimus Imperator quoque legit, & fidem ei habuit: Nam ego, cum mihi allata est, dixeram Imperatori eum ad sanctam Synodum scripturum: quæ autem suggereram, illa præscripta sunt, quamuis non plene: misit enim ad me, & lecta sunt: verum ne qua illum tristitia afficerem, quæ sequebantur præmissi, quæ relatores non exhibuere, sed illarum loco alias quasdam litteras subiecerunt. Erant autem quæ cum ipso sum locutus conuenientia & ad rem opportuna; quæ nunc coram vestra pietate repetere opus non est, ne vt elatus & gloriabundus apud quempiam vestrum in reprehensionem incurram. Conteret enim Deus hypocritarum ossa. Imperator omnia quæ facta narrabantur, ordine audiuit, audiendoq. gauisus est, & Deo gratias egit: neque audiuit solum, sed narrationis quoque seriei sanctæ Synodi (sicut illius maiestatem decebat) assensus est, non meis quidem verbis ad hoc inductus, sed patrum & auorum suorum fidem secutus: Scripta itaque (vt par erat) suscepit & legit; persuasusq. ait: Si res ita habet, cur Episcopi qui adfuerunt, huc non veniunt? Cui ego: Nemo eorum venire sinitur. Et ille: Nemo prohibet. Rursus ego: Detinentur (inquam) & prohibentur ne veniant.] Intelligis ex his, puto, lector, nequaquam ex sententia Imperatoris scriptum esse ad Synodum, ne quis eorum discederet Epheso, etiam si ad Imperatorum

a Apud Aët. E-
phes. edit. Pelt.
tom. 2. c. 19. 20.
ARCHIMAN-
DRITAE CVM
MONACHIS
PROCEDVNT
AD REGIAM.

ARCHIMAN-
DRITAE A-
GVNT PRO E-
PHE SIN O
CONC. OECU-
MENICO.

b Cyril. epist. 20.

c Apud Aët. E-
phesin. edit. Pelt.
tom. 2. c. 20.
PVBLICA RE-
LATIO DAL-
MATII AR-
CHIMANDRI-
TAE.

torem proficisci velle diceret. Pergit vero suscepam semel orationem Dalmatius: **A**

Qui e Nestorij factione sunt, eorum plurimi eunt & redeunt libere: quæ vero a sacra Synodo acta sunt, ea nemo ad vestram pietatem referri permittit. Ceterum pro altera, hoc est, pro parte Cyrilliana, coram omnibus dixi: Sex millia ne Episcoporum audire malit, an vnum tantum hominem, eumq. impium? sex millia autem eos aiebam qui sub Metropolitanorū sanctissimorum Episcoporū potestate degunt (hæc omnia autem eo spectabant, vt accerferentur & venirent, qui ea quæ facta sunt patefacerent; loquor autē de sanctissimis Episcopis, quos sacra Synodus huc destinatura est.) Et respondit: Recte quæsiuisti. Rursumq. adiecit, & dixit: Precemini pro me. Quid multis? Certe noui Imperatorem Deo & sacra Synodo obsecurum potius, quam peruersis hominibus. Orate igitur pro Imperatore, & pro nobis. Populus Constantinopolitanus vna simul voce exclamat: Anathema Nestorio.] hæcenus Acta, ex quibus plane detegitur mens animusq. **B** Theodosij, qui videbatur ex multis erga Nestorium paulo propensior, nonnisi ad rectam, puram, sanctamq. religionem fuisse addictus; licet a magistratibus ipsis, hominibus Nestorianis, ad tempus mendaciorum offusum nebula, certum sit, cum de veritate plene decernere minime licuit. Dalmatius vero, his peractis, mox dedit litteras ad Concilium de rebus Constantinopoli cum Imperatore populoq. tractatis: est earum exordium^a: Iam inde ab ineunte ætate in Orthodoxa fide educati.]

THEODOSII ANIMVS PIVS AD TEMPVS DECEPTVS A NESTORIANIS.

^a Apud Act. Ephes. edit. Pel. tom. 2. c. 24.

ISIDORVS PELUSIOTA ADMONET THEODOSIVM IMPERATOREM.

^b Isidor. Pelus. lib. 1. epist. 311.

Contigit autem paulo post, vt & litteris Isidori Pelusiotæ celeberrimi doctrina & sanctitate monachi, discipuliq. olim sancti Ioannis Chrysofomi, Imperator admoneretur: cum enim accepisset quæ tyrannice agerentur Ephesi a Comitibus Imperatoris, ad ipsum Imperatorem litteras scripsit, quibus inter alia declarauit quanto periculo res sacra sæcularibus magistratibus crederentur. est quidem epistola breuis, sed sublimis sensibus: red-

C damus hic ipsam; sic enim se habet^b: Si tu tantum temporis tibi sumas, vt ijs quæ Ephesi decernenda sunt, intersis: non dubito, quin ea ita se habitura sint, vt a nemine reprehendi queant. Sin autem turbulentis odijs calculos permiseris, quisnam a cauillis & diæterijs Concilium vindicabit? Huic autem malo remedium attuleris, si ministros tuos a dogmatum præscriptione remoueas (vt qui magno hiatu ab eo distincti ac dirempti sint, vt simul & Imperatori & Deo seruire studeant) ne alioqui Imperio quoque motum ac iactationem afferant, perfidiæ suæ machinas ad Ecclesiæ petram effringentes: nam ea firmo loco defixa est, eamq. causam habet, vt ne ipsi quidem inferi portæ dominantur; quemadmodum is qui eam constabiliuit, pollicitus est.] hæcenus Isidorus ad Theodosium, profectionem suadens Ephesum.

Theodosius igitur his persuasus, audita Nestorij damnatione legitime facta, absque vlla **D** mora, decretis Synodi œcumenicæ acquieuit. Ad sedandas autem alias controuersias, quas ex litteris Candidiani & schismaticorum acceptis obortas sciebat inter partes Ioannis atque Cyrilli; secundum petitionem Orthodoxorum, facultatem tribuit œcumenicæ Synodi Episcopis, vt quos vellent Constantinopolim mitterent, qui sibi referrent quæ facta essent, quæue agenda pro Ecclesiæ pace forent.

Cum igitur Imperatoris voluntas œcumenicæ Synodo innotuisset, mox decreta est legatio Episcoporum ad ipsum Theodosium Augustum. Tunc enim & schismatici legauerunt Irenæum Comitem, cui & litteras perferendas ad Imperatorem dedere, quarum est exordium^c: Sperabamus Aegyptiacam tempestatem, quæ sanctas Dei Ecclesias grauius hactenus exagitauit, per pietatis vestrae litteras tandem aliquando sedatum iri. sed spe nostra frustrati sumus, &c.] multa præterea inuidiosa & calumnijs plena coaceruarunt ad concitandum Imperatoris animum in Orthodoxos. Porro has litteras non ad Irenæum missas, sed per Irenæum allatas, ipsius epistola ad Synodum schismaticorum reddita docet^d, & ipsæ litteræ id declarant. Quæ autem acta sint per Irenæum a Nestorianis missum, litteræ ab eo postea datæ ad illos significant, simulq. insinuât res gestas ab Episcopis a Synodo œcumenica missis: continent enim epistolarem historiam, sed eam tamen quæ affectu priuato conscripta, velut nexibus præpedita, minimeq. libera, haud careat calumnijs atque mendacijs. reddamus eas tamen, ex quibus complura elici possunt ad rerum gestarum cognitionem pernecessaria; sic enim se habent^e:

^c Apud Act. Ephes. tom. 3. c. 17. IRENAEI COMITIS LEGATIO A SCHISMATICIS.

^d Ibid. c. 14.

^e Apud Act. Ephes. edit. Pel. tom. 3. c. 14. EPIST. IRENAEI COMITIS DE REB. CONSTANTINOP. GESTIS.

Vix mihi vel nunc tandem ad sanctitatem vestram scribere, qualemq. desiderabam tabellarium inuenire, & quis susceptæ prouinciæ successus per gratiam Dei extiterit, vestrae pietati patefacere, integrum fuit. Venimus in regiam ciuitatem triduo post Aegyptiorum aduen-

A aduentum. At vero quot in ipso mox aditu pericula sim perpeffus, id nulla ratione explicari potest, nedum breui epistola. Nam optimi viri illi ante me ciuitatem ingressi, omnibusq. commode & ex voluntate vsi (tantum enim dixisse fat sit) omnium fere aures præoccuparant, alios quidem mendacijs (vt fieri solet) inescantes, alios confictis in nos calumnijs instigantes; omnes denique publice, priuatimq. ea ratione in suam sententiam allicientes, vt etiam præcipui quique Principum, reliquiq. non pauci, qui vel auctoritate ampliori in Republica pollebant, vel diuersa in rebus bellicis munia obibant, persuasissent, examinatione quam oportuit adhibita, iudicationeq. examinationi consentanea mox consecuta, & omnibus Episcopis in vnam eamdemq. sententiam congruentibus, Nestorium, qui deserta causa aberat, iustam, factisq. suis dignam exauctorationem perpeffum esse. Sane Scholasticum magnificentissimum, Christoq. dilectissimum cubicularium inter alios ita dementarant, vt ne nomen quidem Deiparæ Ephesi audire sustinuisse (*Nestorium scilicet*) persuasissimum haberet.

B Verumtamen ob inexpugnabilem veritatis virtutem, vestrasq. orationes, & immensas Dei miserationes, id sum consecutus, vt non solum pericula, quæ prima statim fronte (vt dixi) se offerebant, euaderem, verum etiam vt magnificentissimos Principes percommode conuenirem, vniuersamq. rerum seriem, quantum licebat & res postulabat, explicarem. Qui simulatque nostram relationem accepissent, euestigio omnia quæ vel Aegyptij, vel Aegyptiorum fautores per tyrannidem tam in præsentem causam, quam in nos ipsos quoque commiserant, ad Imperatorum aures referri voluerunt. Et vt multa paucis complectar, cum plurima vtrinque & ab ijs qui cum Cyrillo faciebant, & ab illis rursum qui nobiscū sentiebant, essent agitata: placuit, vt vtraque pars, tam ego videlicet, quam Aegyptij, suæq. causæ tuendæ gratia, illustribus Principibus præsentibus, pijsissimum Imperatorem adiremus. Restiti ne id fieret, identidem repetens ac protestans, me ea de causâ non adesse, nec vlla mandata huiusmodi a pientissimis Episcopis accepisse, sed tantum litterarum latorem aduenisse. Verum enimvero etsi acriter reclamarem: attamen quod semel decretum fuerat, absque vlla cunctatione obtinuit. Quare diuina prouidentia etiam tum nobis opem ferente, Augustiq. animum ad veritatem impellente; & re ipsa, quod cor Regis vere in manibus Dei sit, declarante; aduersarij causa ceciderunt, damnationisq. sententiam in se exceperunt (oportet enim paucis rei euentum expedire) propterea quod neque Nestorij depositionem defendere, neque quæ hic per mendacium & falsitatem effugerant, vlla ratione possent constituere.

C Quin & illud quoque omnibus perspicuum per me euasit: nempe etiamsi recto congruoq. ordine seruato Concilium conuocatum fuisset, Aegyptio tamen Nestorium condemnare nullatenus licuisse; vt qui ipse quoque condemnatorum catalogo adscriptus esset. Sed neque vllam quoque causam absque magnificentissimi Comitum Candidiani sententia tractare, vel adoriri iure potuisse. Etenim omnes illius denunciationses & comminationes, Sacra præterea per eundem ad Synodum scripta, & alia similia non pauca, Rege ad maiorem rei euidenciam ita iubente, recitata sunt: neque quicquam omnino, quod iniqua illegitimaq. illorum studia aliquo modo ob oculos ponere posset, vestris intercedentibus precibus, omissum est.

D Denique vt veritatis hostes iustam ab omnibus sententiam retulerunt: ita vestrae pietatis iudicium ab omnibus, vt iustum; probatum & confirmatum est. Nec dubium habemus, quin pius Imperator Aegyptiorum depositionem ad sanctas Dei Ecclesias quamprimum sit perscripturus; omniaq. tyrannice & illegitime Cyrillum perpetrasse, aperte denunciaturus; necnon dignas quoque in eos qui tam grauius offenderunt, pœnas suo tempore decreturus. Huc iaque res euaserunt: hic nostræ apud Imperatorem disceptationis terminus extitit.] hæc quidem quæ ipse Irenæus ostentator gloriosus exaggerat, vt fidem industriamq. suam amasio Nestorio probatam redderet, quam falsa sint, vanaq. spe concepta, inaniq. iactantia exarata, ipsa quæ idem subdit, certum reddunt; nam pergunt: Ceterum (inquit) cum Ioannes medicus Syncellus Cyrilli (vt nostis) aduenisset, aduertimus plerosque Principum repente fuisse mutatos: vt qui iam ne audire quidem ea a nobis vellent, quæ de illis fuerant iudicata. Emerferuntq. varia mox inter illos iudicia.

E Quidam enim affirmabant, quæ vtrinque facta essent, vtrinque valere debere, atque adeo non duorum tantum, vt aliquando visum fuerat, sed trium depositionem confirmandam esse, nempe Nestorij, Cyrilli, atque Mammonij. Alij contra, omnes quidem ex-

DVRIA SENTENTIA DE REBVS A THEODOSIO DECERNENDIS.

auctorationes ex æquo nullas decernendas esse: illustriores vero Episcopos, qui & fidei A doctrinam accurate ad veritatem adamussim examinarent, & quæ Ephesi acta essent, candidè exponerent, huc accersendos censebant. Non deerant tamen qui omnem lapidem mouerent, vt manifestis decretis instructi a pientissimo Rege Ephesum abire sinerentur, tamquam omnia istic quamdiligentissime cognituri, & quam commodissime composituri. Quod ne fiat, qui nos amant, obnixè procurant: Non enim ignorant, cuius illi sint animi, qui hæc moluntur: neque nesciunt, quo sine id consilij ceperint. Verum hæc, vt cumque Domino visum fuerit, succedant. Interim sanctitatem vestram rogatam cupio, vt Deum pro me orare non grauetur, vt qui tot pericula iam olim perpessus sim, & in magnis adhuc discriminibus, ob illam quæ vitæ meæ insidiatur, multitudinem verfer. Testis enim est mihi Deus, cum ad Regis cognitionem vocarer, aliud nihil me expectasse, quam vt fluctibus maris statim obijcerer. Sed Dominus (sicut scriptum est) B astitit mihi, & de ore leonis, aut mille potius leonum catulis liberatus sum.] hucusque epistola Irenæi Comitris Nestorianorum principis.

Sed quid tandem decretum est? Dum hæc considero, illud plane Domini de Leuiathan alludentis ad prauum dæmonem apud Iob in mentem venit, vbi ait: Huic montes herbas ferunt, & omnes bestię agri ludent ibi.] siquidem vbi primū huiusmodi hæresis monstrum, draco iste egressus ex inferis est, tulerunt illi suppetias qui alios specie quadam probitatis & potentia antecellere videbantur, Comites & Episcopi. Et hoc ipso tempore, cum Imperatoris animus in dubio esset, & in quodā æquilibrio constitutus, huc illucve impellendus paulo momento: ecce opportune adfuit procuratum a factione schismaticorum officium Acacij Episcopi Berœensis, de quo plura superius. hic quidem natus annum centesimum decimum, cum præ ingrauescente senectâ se conferre ad Synodum Ephesi celebrandam excusaret, Paulo Episcopo Emeseno b suas vices delegauit, quem constat aduersus Orthodoxos inhæsisse Ioanni, & loco Acacij eiusdem pseudoconcilij decretis subscripsisse. Cum igitur sic oppignoratam fidem Acacij, per Vicarium Nestoriani nacti essent, eo etiam adegerunt delirum senem, vt aduersus Cyrillum & Memnonem hoc ipso tempore scriberet ad Imperatorem: qui nesciens eiusmodi coniunctionem Acacij cum Nestorianis, liberam iudicans & recti animi ac sincerissimi Orthodoxi eius esse sententiam, quem longæua ætas & prædicata doctrina præ ceteris commendabat, ratam habuit. Secundum igitur Acacij persuasionem, sententias aduersum se inuicem datas statuit esse seruandas, quousque res inter se ipsi componerent, studens ita conciliare Episcopos dissidentes. Mittensq. sequestrem pacis Ephesum Ioannem Comitem, ad vtrumque conuentum eadem litteras dedit, misitq. ad eos dictam Acacij epistolam, de qua hæc habet c:

Vt autem sanctitas vestra cognoscat, se non modo per nostræ pietatis litteras ad concordiam, comunemq. pij dogmatis pacem, consensionemq. incitari; etiam Acacij Berœensium Antistitis epistolam, qua idem vir ille inculcat, suadetq. sedulo, ad vos misimus: Hic enim cum propter extremæ senectutis imbecillitatem sanctissimo vestro Concilio adesse non posset; ea per litteras exposuit, quæ & suæ pietati conueniebant, & Orthodoxæ religioni non parum quoque prodesse posse intelligebat.] hæc de Acacio Theodosius. Porro animarunt eum contra Cyrillum Nestoriani, cum de illo iactarent, Apollinaris hæresis esse restitutorem: nam in sua epistola postea ad ipsum Theodosium data hæc habent d, cum de Cyrilli scriptis Apollinaris hæresis infamia sugillatis, & ab Acacio tales, vt putabat, inuentis: Optime (inquiunt) scit vir ille, decem & centum annos natus, qui omnem ætatem in Apostolicos sudores insumpsit, & plurimis Synodis interfuit, & Apollinaris affectas vicinos semper habuit, &c.] talia sunt de Acacio præconia schismaticorum, quæ illi ignominia magis cedunt quam laudi, sicut & illa quæ de eodem intexuntur a Theodoro in epistola ad Berœenses.

Erat autem qui missus est Ephesum ab Imperatore Ioannes ipsi Theodosio (vt aiunt) ab eleemosynis, qui proprii titulo Comes dicebatur Sacrarum largitionum. Qui cum Ephesum magna celeritate peruenisset, prima die patefactis litteris Imperatoris, declarauit Nestorium, Cyrillum, & Memnonem iure depositos: quos omnes, ne diffidia maiora concitarentur in populo, carceri quemque suo voluit mancipatos; siquidem Nestorium custodiendum tradidit Candidiano Comiti, Cyrillum vero & Memnonem Iacobo itidem Comiti. Porro hæc omnia prima die peracta, litteris statim Theodosio ipse Ioannes significauit, quarum est exordium f: Cum sciam conducibile pietati,

a Iob. 40. QUID MOLITI SINT SCHISMATICI PER ACACIUM BERŒENSEM.

b Act. Ephesin. edit. Pelt. tom. 3. cap. 19.

c Apud Act. Ephesin. edit. Pelt. tom. 3. c. 15.

d Apud Cyril. in Apolog. tom. 4.

e Cod. Vatic. epist. Theodoret. 75.

f Apud Act. Ephesin. tom. 3. append. 2. c. 1.

tati, &c.] quibus hæc summatim complexa pluribus describuntur. Dolentes autem Episcopi Orthodoxi, defensores Catholicæ fidei peruersa relatione scelestium ab Imperatore ita pessime habitos, ad Theodosium conscribere epistolam, cuius exordium est a: Christianissima regiaq. vestra maiestas, &c.] queruntur deceptum Imperatorem, cum illi nunciatum esset, non Nestorium tantum, sed Cyrillum & Memnonem a Synodō œcumenica esse depositos. Addiderunt b his alias, quibus cum de iusta damnatione Nestorij multa habeant, reddi sibi petierunt Cyrillum atque Memnonem; se ipsos vero numquam adduci posse, vt communicent cum schismaticis. Dederunt & aliam epistolam ad clerum Constantinopolitanum eodem quoque argumento, petentes adiuuari, quæ sic incipit c: Qui in tanta rerum fluctuatione versamur, &c.] Sed & ipse Cyrillus e vinculis scripsit ad Archimandritas, iamq. rebus meliorem spem affulgere declarat his verbis d: Benedictus Saluator, qui huiusmodi nugas contra me effutientes falsitatis redarguit. Etenim postquam dominus meus magnificentissimus, præclarissimusq. Comes Sacrarum largitionum Ephesum venisset, nihilq. eorum omnium quæ dicta fuerant, veritate niti comperisset, animaduertit in eos qui talia nugati fuerant. Agnouit autem sanctam Synodum vnus fidei causa contendisse, & neque mihi, neque vlli alteri gratificandi studio, sed diuino zelo incensam, quod nimirum blasphemum illum ferre non posset, Nestorium condemnasse.] hæc Cyrillus, adhuc tamen vincus in Domino: sed quam celso animo ista perferret, ex his quæ subijcit intelligi potest, vbi ait: Interea loci nos vinciti, custoditiq. asseruamur, ignari prorsus quo tandem res hæc sit euasura. Verumtamen gratias agimus Christo, quod pro nomine illius digni habeamur, non solum vinculis constringi, sed cetera quoque omnia perpeti: neque enim ista præmijs suis carebunt.] subdit hæc vero de constantia Synodi: Non potuit autem sancta Synodus induci vt cum Ioanne communicaret; sed animosè restitit: En, inquit, corpora, en ecclesias, en ciuitates: in omnia hæc potestatem habetis; nos autem, vt prius cum Orientalibus communicemus, quam ea dissoluantur, quæ per illorum sycophantiam contra coministros nostros comparata sunt, illiq. rectam fidem confiteantur, id fieri nullo modo potest. Dignoscuntur enim Nestorij dogmata loqui, sentire, & confiteri. Totaq. vniuersitas in his disposita est. Precentur pro nobis Orthodoxi omnes. Vt autem beatus Dauid ait e: Ego in flagella paratus sum.] hæc tamen Cyrillus. Ista quidem ex parte œcumenicæ Synodi atque Cyrilli delata sunt Constantinopolim. Quidnā interea Concilium malignantium & synagoga potentiū? Eo quidem impudentiæ prouenere, vt non veriti sint litteris apud Theodosium agere, vt Nestorij damnationem irritam redderet, quod scilicet qui eū condemnassent, hæretici ipsi essent, mentientes Cyrilli scripta esse Apollinaris hæresis labe conspersa f. est exordiū ipsorum epistolæ: Edocti ex sanctissimorum & pientissimorum ministrorum nostrorum litteris, &c.] Adiecerunt his alias, quibus significarunt, se vna cū Ioanne Comite testimonio Acacij Episcopi Berœensis epistolæ egisse cum aduersarijs, vt Cyrilli capitula tamquam hæretica damnarentur, sed nequicquam apud illos profecisse. Vt autem maiorem sibi apud Imperatorem fidem conciliarent, ad finem epistolæ adiecerunt Orthodoxæ fidei confessionem. recitat hæc ipse Cyrillus g: sed in eis illi de damnatione Nestorij ne verbum quidem, quæ primo loco ponenda erat, cum scirent ipsum aduersari simbolo ab eis edito, in quo & sanctissima Maria Dei genitrix affirmatur: vt plane intelligas omnia ista haud sincero animo, sed fraudulenter ab ipsis esse tractata, quod vnum illud assequi possent, nempe scriptorum Cyrilli damnationem. est autem tota illa epistola adulatione demulcens animum Imperatoris, quæ sic incipit: Merito quis dixerit, nostri sæculi homines, quod tuo imperio gubernentur, beatiore ijs qui ante nostram ætatem fuere, &c.] Ceterum quod spectat ad ipsorum fidei professionem, ista habet Cyrillus h: Illud autem scitote, quod cum fidei expositionem componerent, inter se contenderunt, & adhuc in contentione tenentur. Nam alij quidem admittunt, vt sancta Virgo Deipara dicatur, cum eo, vt Homipara dicatur: Alij vero prorsus hoc negant; paratosq. se esse dicunt, vt manus suas amputandas præbeant potius, quam vt huiusmodi voci subscribant. Vbique autem turpiter se gerunt, hæretici declarati.] hæc Cyrillus. Ceterum obtinuisse eorum sententiam, vt Deipara diceretur, ipsa confessio docet: sed & quam dolose his ipsis vocibus vterentur, superius ex eorum assertionem demonstratum est. Ceterum illud Catholicos vehementius perturbauit, quod Ioannes ipse Comes, qui se-

a Apud Act. Ephesin. Concil. edit. Pelt. tom. 4. c. 6.

b Ibid. c. 14.

c Ibid. c. 15.

d Ibid. c. 18.

QVAE ORTHODOXI ATQVE CYRILLVS VINCTVS RESCRIPSERINT CONSTANTINOPOLIM.

CYRILLE ET SYNODI IN PATIENDO ALACRITAS.

e Psal. 37.

SCHISMATICI LABORANT PRO RESTITUTIONE NESTORII.

f Act. Ephesin. edit. Pelt. tom. 3. c. 8. append. 2.

g Cyril. Apolog. SCHISMATICI DOLOSE PROFESSI FIDEM CATHOLICAM.

h Cyril. epist. 22.

quester pacis aduenit, vt rem se bene gessisse significaret, eaq. de causa maiorem sibi apud Imperatorem fidem conciliaret, scribens ad eum, turpiter mentitus est vniuersam œcumenicam Synodum assensam esse in damnationem Cyrilli; adeo vt iā de loco, quo in exilium esset deportandus, consuleretur: scripsit enim de his ipse Cyrillus, vbi hæc rescituit, ad clerū populūq. Constantinopolitanū istis verbis: Turbata est admodum sancta Synodus, vbi magnificentissimum & gloriosissimum Comitē Ioannem non recte omnia retulisse audiuit: ita vt & de nostro exilio, qui illic sunt, consultant, quasi sancta Synodus irregularem & nefandam depositionem a Ioanne, & hæreticis qui cum eo sunt, factam acceptarit, &c.]

Quid præterea idem Ioannes Comes pertentari, quo iactare se potuisset Episcopos omnes in vnam concordiam redegisse, idem Cyrillus sic inferius subdit: Cum autem hanc rem memoratus magnificentissimus vir non esset affectus, nempe vt Ioannes Antiochenus Episcopus ab ipsis in communionem reciperetur; etiam hoc excogitauit, & a sancta Synodo petijt, vt sibi scripta daretur fidei expositio, vt & illos consentire & subscribere faceret, & reuersus diceret: Conciliaui eos ad amicitiam humanis inter se offensis dissidentes. Vbi hoc sancta Synodus intellexit, rursus omnino restitit, dicens: Non exponimus nos ipsos contumeliæ: non enim tamquam hæretici vocati sumus; sed ad hoc venimus, vt fidem rectam restituamus, quam & restituimus: nec opus est Regi vt fidem discat, cum hanc sciat, in qua ille baptizatus sit. Itaque ne hoc quidem Orientalibus processit.] hæc de his Cyrillus. quæ autem velit per eos agi, addit his verbis:

Hæc a pietate vestra doceantur omnes, præsertim pientissimi & sacratissimi Archimandrita; ne forte prædictus Ioannes, Comes scilicet, reuersus alia pro alijs dicat, aut doceat, vt quorundam aures oblectet. Ne pigrescat vero pietas vestra, neque laborando pro nobis lassetur, sciens quod se ipsam & Deo & hominibus commendat. Et hic propter Saluatoris gratiam Deo amantissimi Episcopi, qui vos numquam viderunt, animas suas ponere pro vobis parati sunt: acceduntq. ad nos cum lacrymis, dicentes: Et ad exulandum vna, & ad commoriendum parati sumus. Versamur autem omnes in multa tribulatione; quod excubijs militum custodimur, eos etiam ante lectos, cum dormimus, habentes, maxime vero nos. Reliqua vero vniuersa Synodus defatigata laborat, pluresq. mortui sunt: multi etiam sumptibus destituti, res suas vendunt.] hæc tamen Cyrillus. At licet ipse & Memnon vinciti arcta custodia tenerentur: tamen reliqui omnes Episcopi haud liberi erant, sed vtrique custodiebantur a militibus. Ioannes enim Comes iam reuersurus cū esset Constantinopolim, & pacis trophæa foret ostentaturus; ne quid litterarum ab Orthodoxis scriberetur, quibus mendacij redargui possent quæ ipse Imperatori & alijs relaturus esset, reliquos omnes Orthodoxos Episcopos sedulo asseruari præcepit.

Illi tamen, Deo volente, clam scripsere epistolam, qua clerum Constantinopolitanæ Ecclesiæ de rerum suarum statu miserando admonuerunt: qua cum numerent trium mensium spatium, quo eiusmodi custodia vallabantur, a tempore nimirum aduentus Ioannis Episcopi Antiocheni, quo huiusmodi per Candidianū Comitem cœptæ sunt turbæ, mense Augusti datas illas ab eis ad clerum Constantinopolitanum litteras possumus intelligere, quarum est principium: Qui in tanta negotiorum tempestate constituti sumus.] & inferius: Sciat itaque pietas vestra, non amplius nos Ephesum, sed custodiam inhabitare; inq. illa trimestre iam tempus inclusos, neque per mare, neque per terram tuto ac secure ad pium exercitum (nempe ad Imperatorem) vel in aliquem alium locum, quempiam mittere permitti. Etenim iam sæpius accidit, vt quæ a nobis sunt missa, haud sine mille periculis reddi potuerint; vt latores illorum, quo seruarentur, in alias atque alias sese formas coacti sint mutare. Quod autem ita custodimur, hinc est, quod omnia mendaciter ad pientissimum Imperatorem contra nos deferantur.] post hæc rogant ijdem plurimum, vt agant apud Theodosium Augustum reddi Synodo Cyrillum & Memnonem, vtq. detur adire posse ipsum Theodosium; sin minus, liberum sit vnicuique Episcopo in patriam reuerti.

De his præterea quæ ijdem sanctissimi Patres Ephesi paterentur, est scheda illa cum alijs litteris missa, sub titulo Commonitorij breuiter quidem, quod furtim videatur esse conscripta, his verbis ad clerum Constantinopolitanum data:

Necamur æstibus, cum aëres sint graues; & pene quotidie aliquis sepelitur: ita vt omnes pueri languentes ad propria remittantur. Et alij omnes Episcopi in his sunt. Vnde consequens est, reuerentiam vestram adire Christo amabilem Principem, & dicere, quia

a Cyril. e ad. epist. 22.

VERSYTVM
CONSILIVM
SCHISMATI-
CORVM ET
IOANNIS CO-
MITIS.

STATVS CY-
RILLI ET SY-
NODI QVALIS

b Apud Cyrill.
epist. Synod. 11.

c Ex codice An-
tonij Augustini.

re, quia opprimitur Synodus ab his qui prohibent terminum dari, vt consumpti languore necentur. Scire vero reuerentia vestra oportet, quia licet in tantum nitantur vt omnes moriamur, non tamen fiet aliud præter hæc quæ decreta per nos sunt a Salvatore nostro Christo.] hæc tamen Patres ad clerum Constantinopolitanæ Ecclesiæ. Inspicis, lector, in quot quantasve angustias cum impietas Nestoriana, tum infidelitas regionum ministrorum coniecerit sacrosanctam Synodum œcumenicam; vt ea sit passa Ephesi, quæ neque inter barbaras gentes perlatura vniquam fuisset.

Sed hic paululum consistite, intue req. & obstupescite iudicium Dei, qui est terribilis in consilijs suis super filios hominum: nam intelliges, secundum illud Dauidicum: Non dormiet, neque dormitabit qui custodit Israel.] cum eodem tempore, haud diutius fuerit protelata vindicta. Dum enim barbarico more Catholica fides vna cum defensoribus suis Ephesi (vt vides) vim patitur, direq. exagitur, atque adeo ignominiose tractatur, eodem quoque tempore Romanus exercitus a barbaris vincitur, trucidatur, paucis fuga lapsis, reliquis captiuis ductis. Hoc ipsum quidem tempus esse, quo Theodosius Imperator iunctis copijs Occidentalis Imperij, misso Aspare inuidiosissimo duce, bellum gessit aduersus Gensericum Africam occupantem, ex libello schismaticorum paulo post (vt dicemus) oblato Theodosio Imperatori, satis exploratum habetur, in quo inter alia hæc scripta leguntur: Cum hac fide scilicet barbaros vicistis, & tyrannos destruxistis, quæ & nunc opus habetis in bello, quo Africam premitis: est enim Deus omnium commilito vester, &c.] hæc Nestoriani, profitentes se esse veræ fidei defensores, pollicentes eius fidei quam tuerentur defensione barbaros ab ipso Imperatore vincendos: cum interea iam vinceretur atque dederetur penitus in Africa Romanus exercitus; quod paulo post innotuit, cum cladis nuncium perlatū est Constantinopolim: vt plane (o mirandum!) accidisse appareat, tunc male pugnatum in Africa esse, cum fides Catholica, eiusq. defensores Patres sanctissimi adeo graua & ignominiosa tyrannica vi pati cogentur. Sed etsi tardius, tandem sapiens Theodosius, suo maximo damno didicit, Deum vindicem Catholice fidei insurrexisse, pro barbarisq. pugnasse aduersus Romanum exercitum; cum eius Comites & legati contra Concilium œcumenicum indefesso studio laborarent.

Porro rem gestam, grandi volumine dignam, Procopius his paucis absoluit: Interea Constantinopoli, Romaq. exercitu adueniente cum Aspare duce, Bonifacius, Romaniq. qui in Africa erant, spiritus affumentes, acriter resistere cœperunt: verum non melior prior fortuna successit. Victi ad vnum omnes, alius alio fugam arripere; Aspar Constantinopolim, vnde venerat; Bonifacius Romam profectus, sese Placidia ex his quorum culpa vacabat, reconciliauit.] hæc Procopius. Bonifacij vero Romam reditum anno sequenti Prosper recenset. habet eadem de illata clade Paulus diaconus. De Marciano autem, qui post Theodosium fuit Imperator, hoc proelio ab hostibus capto, hæc subdit Procopius:

Hoc igitur modo Vuandali Africam Romanis eripere: captiuos vero quos ceperant, in custodia habuere, inter quos Marcianus fuit, qui Theodosio successit. Cum igitur Gensericus forte præciperet, vt captiui in aula sub dio cogentur, vt aspectibus eorum consideratis, sane conspiceret, si quis regiam haberet indolem, ac indigna præsentente fortuna pateretur: interim ijdem inedia ac labore fessi humi obdormiscerent, aquila forte volans supra Marciani caput passis astitit alis. Gensericus igitur portentum tacite notans, non frustra hoc fore: iussit ad se venire: quinam vir esset, interrogat. Ille se Asparis arcenorum omnium socium fuisse inquit, quem Romani Domesticum Comitem vocant. Gensericus igitur meditans & aquilæ gestum, & Asparis quanta esset apud Byzantium potentia, hominem de medio tollere, ab re putauit esse, neque verisimile vt quamprimum interituro signa volatu illa ostendisset: nulla enim ratione eum interfici oportere. Nam si postremo regnaturus est, morti non esset apud eum derelictus; quod ea quæ Deo sunt decreta, nullatenus prohiberi possunt. Quapropter iureiurando eum obligat, sibi amicum fore, neque villo modo contra Vuandalos venturum.] Eiusmodi ergo pactis simul initis, dimissus est Marcianus redire Constantinopolim.

His igitur rerū Africanarū casibus Theodosius prudentior, licet sero, Phrygū instar, redditur tandē: sed id postea, cum acceptæ cladis acerbissimum nuncium accepit. Interea vero rebus eodem statu perseuerantibus, qui erant Constantinopoli Catholice fidei defensores, & inter eos primum locum tenentes Episcopi peregrini, qui illuc pro fidei defensione se contulerant, audientes quæ Patres Ephesi paterentur, consolationis plenam ad eosdem de-

Extant inser. Aft. Ephes. edit. Peli. tom. 3. c. 4. & apud Cyril. Apolog.

b Procop. de Bel. Vuandal. lib. 1. CLADES ROMANI EXERCITVS IN AFRICA.

c Prosp. in Chron. d Paul. diac. d. scil. lib. 14.

CATHOLICI CONSTANTINOPOLITANI PERVGNANT PRO SYNODO.

dere epistolam, hortantes viriliter agere, simulq. omne suum spondentes pro ipsorum de-
fensione officium & diligentiam, atque etiam profecturos se Ephesum, si iuberent. inci-
pit epistola: Oportebat quidem nos in afflictionum tentationumq. vestrarum societa-
tem receptos, non animis tantum, sed corporibus quoque vobis adesse, &c.] in fine au-
tem apud Contianam editionem tempus ita describitur: Data mensē Augusti die vige-
sima, Indictione decimaquinta.] ex quo plane rerum gestarum valeas metiri tempora.

a. Act. Ephes. edit. Contian. c. 47. & edit. Peli. tom. 4. c. 20.

Tunc etiā accidit vt sancta Synodus ad eosdē Episcopos Constantinopoli agentes eas
reddiderit litteras, quarum est exordium b: Qui ita affecti sunt, &c.] habent in inscriptio-
ne nomina eorundem Episcoporum tunc Constantinopoli commorantium & pro Syno-
do laborantium expressa, quæ sunt, Eulalius, Eutrechius, Chrysaſpius, Hieremias,
Theodulus, & Isaias: sed quarum hi Ecclesiarum Episcopi fuerint, non exprimitur. Ro-
gant Patres vt in sententia persistent, & pro sancta Synodo nauiter collaborent: quod qui-
dem illos quam diligentissime perfecisse, exitus declarauit. Porro eodem quo antea sta-
tu perseverare adhuc res Ephesias, iisdem litteris Patres significarūt his verbis c: Quod ve-
ro sanctitas vestra prohibeatur, quo minus ad nos peruenire queat: id ex nostrarum rerum
statu proficiscitur. Ita enim terra mariq. obsidemur, vt nihil eorum quæ nobis euenerunt,
vestræ sanctitudini significare potuerimus. Fuerit autem vestrarum partium, precibus &
lacrymis instare, &c.]

b. Act. Ephes. edit. Peli. tom. 4. c. 21.

c. Act. Ephes. edit. Peli. tom. 4. c. 21.

At non Episcopi tantum agentes Constantinopoli, eas quas diximus, reddiderunt ad
Synodum litteras; sed & qui in clero Constantinopolitano eminebat Alypius Candidia-
num diaconum legauit Ephesum ad inuisendos sanctissimos Patres fidei Catholice con-
fessores; cum & Cyrilli vincula summis (vt par erat) honoribus profectus, has litteras ad
eum dedit d:

Act. Ephes. edit. Peli. tom. 4. c. 21.

d. Apud Act. Ephes. edit. Peli. tom. 4. c. 26. EPISTOLA EPISCOPORVM CONSTANTINOPOLI AGENTIVM AD CYRILLVM.

Beatus homo, quem Deus dignum censuerit, sanctum Deoq. dilectum caput tuum mar-
tyrij confessionis sertis redimitum dilectionis oculo contueri. Tu enim, sanctissime pater,
vigilanti lumine sanctorum Patrum viam triuisti. Tu utroque poplite claudicantes, recta
ad veritatem incedere docuisti. Tu fiduciam es indutus Eliæ. Tu solus Phinees zelum as-
sumpsisti. Tu impium venenosi draconis os obturasti. Tu voracem Bel euertisti. Tu illius
spem, hoc est, dominatum & prædientiam ære coemptam labefactasti, aureaq. statuæ ap-
paratum perdidisti. Et qualenam os spiritualibus charismatibus imbutum zeli tui enco-
mia pro veritate explicare valeat, vt qui beati Theophili quondam auunculi tui studio-
rum æmulus, illiq. similis euaseris, necnon ad ter beati illius Athanasij martyrium proxi-
me accesseris? Etenim vt ille precibus armatus, iniquorum hæreticorum machinationes,
perinde ac periculosos quosdam scopulos deuertabat, euadebatque; sic tua quoque sancti-
tas iniqui illius conatus, vitæ integritate, conscientiaq. puritate, veluti infirmam quam-
piam procellam profligauit.

CYRILLI DI-
GNAE MERI-
TARUM LAV-
DE.

Sane beatus Athanasius post multas falsas criminationes, quas hæretici illi impingebāt,
feliciter refutat, exiliumq. eorū decreto, qui tunc rerum potiebantur & hoc ipsum fieri
curabant, patienter toleratum, id consecutus est, vt eo semper purior illustriorq. euaderet,
maiori. patientiæ laude splenderet, quo profani illi homines plura falsioraq. ipsi crimina
intentabant. His igitur victorijs, certaminibusq. martyrij coronā ille sibi necens, Homou-
sion statuit, peruersamq. Arii doctrinam calcavit, & Orthodoxam doctrinā pene calcatam
denuo erexit, ac sancti tandem Marci Euangelistæ thronum in sublime euexit, cui tu quo-
que præsidēs, sanctis illius vestigijs impigre insistens. Precor itaque, sanctissime pater, vt
dignus aliquando habear, qui te virum adeo sanctum coram cernere, tuaq. genua comple-
cti, & tempore pacis coronati martyris aspectu frui merear. Vniuersum rerum nostrarū sta-
tum, & quomodo cum fiducia egerimus, & tuis sanctorumq. Patrum precibus freti etiam-
num agamus, quantaq. hætenus certamina subierimus, id totū Candidianus dilectus dia-
conus, qui paruitatis meæ litteras sanctitudini tuæ defert, ordine exponet. Saluto vniuer-
sam sanctā Synodū vna cū vestra sanctitate martyrij corona decorata. Deus nobis largia-
tur, vt sani lætiq. in Domino pro veritate certare pergamus.] hætenus ad Cyrillū Alypius.

e. Apud Act. Ephes. edit. Peli. tom. 4. c. 16. OFFERTVR LIBELLVS THEODOSIO A CLERICIS ECCLES. CON-
STANTINOP.

Quanta rursus animi constantia cū Alypius ipse, tum reliqui Orthodoxi ex clero Con-
stantinopolitano pro sancta Synodo apud Imperatorem indefesso studio egerint, inter
alia plura indicat libellus ab ipsis nouissime illi oblatus, qui sic incipit d: Cum non igno-
remus vestram pietatem sanctas Dei Ecclesias, fidemq. piam ab illis prædicatam & a ma-
ioribus traditam maximi semper fecisse, &c.] vbi libero plane studio, quam erraret
confir-

A, confirmando Cyrilli a schismaticis perperam factam exauctorationem, patefecerunt;
simulq. ingens discrimen, in quod vniuersum Christianum orbem constituisset id facien-
do, ob oculos posuerunt: fore namque, vt vniuersus Catholicus orbis, qui cum Cyrillo
communicaret, ab ipso Imperatore & alijs qui eum damnassent, penitus separaretur, &
affore vt suis temporibus martyriorum tempora instaurarentur, inducereturq. tyrannica in
Ecclesia persecutio, cum omnes ex æquo parati sint etiam vitæ dispendio decretis œcume-
nicæ Synodi inhærescere potius, quam paucorum collegarum Nestorij impia affectari ve-
stigia. Fuerunt plane hæc tanti apud Theodosium ponderis, vt mutato consilio, decre-
uerit aliquos vtriusque partis Episcopos Epheso ad se vocare Constantinopolim: quomo-
do autem id acciderit, paulo post dicturi sumus.

B Interea temporis Acacius ille magnus Melitenis Episcopus, longe diuersus ab illo Aca-
cio Berœensi, vir cum doctrina tum sanctitate spectatus, his angustijs consternatam sanctam
Synodum Ephesinā conspiciens, diuino afflatus Spiritu, spiritu plenam coram Patribus ha-
buit concionem, in qua breui affore pacem vaticinatus, omnes reuiuiscere, sumere animos,
erigereq. languentes vires hortatur: ita enim præco ille cælestis exorsus est a: Cernentem
me, dilecti, coetum hunc, spiritualemq. sacræ Synodi confessum, gaudium simul & fidu-
cia subit: gaudium quidem, quod cum omnium sim minimus, in maximo hoc amicitia pe-
lago tenuem sermonis scapham moderari adigor: fiducia vero, quod magnos istos seditio-
num fluctus propediem sedandos, Dominicæq. pacis tranquillitatem ad vniuersos Catholi-
cæ Ecclesiæ coetus redituram nequaquam ambigam, &c.] Equidem haud falsus extitit
vates. Ex hoc enim tempore post densam noctis caliginē, fulgor veluti suborientis auroræ
Solis prænunciæ paulatim illuxit. Post hæc autem res gestas mensis Augusti clausit sancta
Synodus illa sessione, in qua oblatus est libellus a Regino Episcopo Constantiæ in Cypro;
cuius extat inter Acta Ephesina homilia in Synodo dicta Ephesi post exauctoratum Nesto-
rium, quo querebatur aduersus Ioannem Episcopum Antiochenum, quod sibi, præter
maiorum consuetudinem, vendicare conaretur Ecclesias Cypri insulæ. Re percogni-
ta & diligenter examinata, statutum est a Synodo, vt seruato pristino vsu, nec Ioannes
Cypriam, nec alij inuadant alienas Ecclesias. Celebrata est autem huiusmodi Actio pri-
die Kalendas Septembris, vt vetera ipsius monumenta b declarant. Sed reuertamur ad
Theodosium.

S. ACACIVS VATICINA-
TVR DE PRO-
XIMA PACE.
a Apud Act. Ephes. edit. Peli. tom. 6. c. 11.

C Imperator igitur acerrimo illo Orthodoxorum libello expergefactus, & amissi in Africa
exercitus nuncio perterrefactus, meliora tandem consilia inijt, nempe vt septem ab vtra-
que parte Epheso Constantinopolim mitterentur Episcopi, qui coram ipso Imperatore
de rerum summa tractarent: scripsitq. de his ad Ioannem Comitē Ephesi adhuc agen-
tem, vt habet Synodalis epistola ad Theodosium per legatos missa c. Missi sunt autem a
Concilio œcumenico legati Episcopi septem, inter quos primum locum tenuit Arcadius
Episcopus Apostolicæ sedis legatus, profectusq. cum eis est Philippus presbyter, vnus ex
tribus legatis Apostolicæ sedis. His autem profecturis a sancta Synodo eiusmodi seruanda
præcepta impertita sunt d:

SESSIO IN
CAUSA RE-
GINI EPI-
SCOPI.

b. Act. Concil. Ephesin. edit. Peli. tom. 2. c. 4.

D Philippo religiosissimo Deoq. dilectissimo presbytero Cælestini pijsissimi Apostolicæ se-
dis magnæ Romæ Vicario, pijsissimis & sanctissimis Episcopis Arcadio, Iuuenali, Flauiano,
Firmo, Theodoto, Acacio, Euoptio, sancta & œcumenica Synodus, quæ per gratiam
Dei, gloriosissimorumq. Regum nostrorum nutum in Ephesiorum metropoli coacta est,
in Domino salutem.

c. Apud Act. Ephesin. edit. Peli. tom. 4. c. 22.

E Pijsissimorum Christi. amantium Imperatorum nostrorum permessa legatione pro Or-
bis salute, qui per eos, qui vna nobiscum in Ephesiorum ciuitate congregati sunt, anxium
pro recta fide certamen suscepit, ad regiam urbem missuri, eam pro recta fide, sanctisq.
fratribus & patribus nostris, sanctissimo Deiq. amantissimo Cyrillo Archiepiscopo, & Dei
amantissimo Episcopo Memnone legationis prouinciam vnanimi calculo vestra pietati co-
ram Christo iniungendam existimauimus. Vtrorumque itaque securitati, vestra inquam
& nostræ, consultum cupientes, hoc præceptorium diploma instruximus, vobisq. exhiben-
dum duximus, vt & nos sciamus propter quæ vos miserimus, & vestra quoque pietas in-
telligat, nihil se præter hæc facere debere. Ante omnia autem sanctitas vestra sciat, nul-
lam se cum Ioanne Antiocheno apostaticoq. eiusdem Concilio communionem habe-
re posse: tum quod impietatis præconem Nestorium adeo vna nobiscum deponere non
voluerint, vt vsque ad vestram quoque profectorem illi patrocinari constanter perrexe-
rint:

d. Apud Act. Ephesin. edit. Peli. tom. 4. c. 19. LEGATIO OR-
THODOXO-
RVM CON-
STANTINO-
POLIM MIS-
SA.

QVAE SERVA
RE LEGATI
DEBERENT.

rint : tum rursus quod contra omnes canones, sanctissimos Deiq. amantissimos Episcopos Cyrillum Alexandrinum & Memnonem Ephesinum condemnare ausi sint; potissimum vero ad praesens usque tempus de Nestorianis dogmatibus defendendis anxij, multiq. ex illis tamquam Caelestiani iam olim depositi sint: tum denique quod totius Orbis Synodum haereticam appellare non dubitarint.

Quod si qua forte vis, regiae voluntatis nutus ad hoc impulerit (nam pijsissimi, Christoq. carissimi Augusti sanctioni pro viribus obediendum est) si quidem illi praedicti Nestorij depositioni voluerint subscribere, veniamq. supplicibus libellis a sancta Synodo de his petere, quae in nostros Praesides temere admiserunt; anathematizare rursus Nestorij dogmata, & auerfari illos, qui eadem cum illo aperte sapiunt, vel sapuerunt; elaborare tandem una nobiscum, quo sanctissimi Episcopi Cyrillus & Memnon nobis restituantur: haec, inquam, si bona fide praestiterint, permittimus vestrae sanctitati, vt communionem illis polliceatur.

At singula ad nos perscribantur, quo & nobis quoque vobiscum consentientibus, perfecta cum ijs pax ineatur. Cauete autem ne prius illis communionem spondeatis, quam Praesides suos recipiat sancta Synodus: scire quoque volumus vestram sanctitatem, quod si quid horum a vobis fuerit neglectum, neque sanctam Synodum Acta vestra habituram rata, neque vos ad communionem suam admissuram esse.] haecenus series praceptorum, quam Commonitorium dicere consueuere. Adiecit his sancta Synodus litteras ad Theodosium Imperatorem, quarum est exordium: Omnia, Christianissimi Imperatores, maiestatis vestrae studia, &c.]

Qui autem a schismaticorum conuenticulo missi fuere, haec sunt eorum nomina, Ioannes Antiochenus, Paulus Emesenus, Himerius Nicomediae, Macarius Laodicensis, Apringius Chalcidensium, Theodoretus Cyri, & Helladius Ptolemaidis, sed octauum nomen deesse videtur: octo namque Episcopos legatos esse Constantinopolim, litterae eorum ad Rufinum datae testantur in fine: octo pariter ab Orthodoxis missos esse constat, cum tamen de septem tantum aliqui affirmarint. Ijs igitur consodales schismatis ista mandata dedere:

Quoniam Ecclesiasticae causae gratia, propter quam omnes in hanc Ephesiorum urbem vocati sumus, praesenti tempore vestra nouit pietas quod iuxta edictum pientissimorum Regum nostrorum in celeberrimam Constantinopolim citati sumus ad suffragandum veritati, fideiq. sanctorum Patrum & rectis dogmatibus, nos tamen omnes iussi sumus esse vobiscum. Operae pretium autem est, vt omnium nostrum mens quasi praesentium manifesta fiat. Vnde propria habemus, quae a vobis fiunt, & pertinent ad timorem Dei & pacificandam beneq. ordinandam Ecclesiam. Quapropter hunc vobis libellum, quo mandatum continetur, fecimus, quo praecipimus & permittimus, perfectamq. potestatem tradimus, quam & si nos ipsi praesentes essemus, haberemus, vt cum vos gratia Dei in praedictam magnam ciuitatem perueneritis, siue apud pientissimum Regem opus fuerit, siue in Confessorio, siue in sancto conuentu, siue Patrum Synodo de his quae inquiruntur sermo habeatur, hac valeatis libertate dicendi, sapientia, atque diligentia, vt vos decet asferre pro communi Ecclesiarum vsu, laboremq. hunc suscipientes pro nobis omnibus scilicet manentibus & comitantibus & amantibus, & tamquam coram omnibus acta essent habentibus omnia quae in hac causa agitis & acturi estis. Et istud ipsum oramus vestram sanctitatem, ne quod communi vsui profuturum & ad gloriam Domini Christi facere minus alacris sit. Tamen si videbitur, Synodalem epistolam cum omnium subscriptione mittendam, confitemur omnes communiter & singuli omni alacritate vos subscripturos, & ad pium exercitum missuros. Quippe manifestum est, quod capitula a Cyrillo Alexandrino adiecta ad fidem Patrum qui Niceno Concilio interfuerunt, tamquam haeretica modis omnibus & a Catholica & Apostolica Ecclesia aliena eiiciuntur.] haec illi, quibus condemnantes Cyrilli capitula subscribere.

Quod vero missi Epheso ab aduersarijs essent, qui apud Imperatorem scripta eiusdem Cyrilli redarguere conarentur haeretica, & absente ipso tanta esset causa tractanda: inde accidit, vt iure quidem, vt de minus aequa conditione, apud Imperatorem in Apologia ad eum data idem Cyrillus conquestus sit, cum ex parte Nestorij defensorum iussus esset adesse Constantinopoli Ioannes Episcopus Antiochenus, omnium coryphaeus schismaticorum, ipse vero interea Ephesi sub custodia detineri: his enim iure verbis exoptulat: Praeterea cum relicta Epheso ad illustrem illam ciuitatem adducerentur qui ad hoc erant a sancta Synodo ordinati

ordinati, vt ijs quae apud eum acta fuerant, patrocinentur; cupiebant viris illis adnumerari: primum quidem ob eam causam, vt dominationem vestram viderem: deinde vt coram vobis contra ipsum Antiochenum Episcopum iure agerem, ostenderemq. eum sycophantam egisse, & iniure insanisse, impetentibusq. furis esse superatum, propterea quod capita blasphemiarum Nestorij anathematizauit.] haec ipse.

Relictus autem Cyrillus Ephesi haud otiose consistit: sed quid agit? Quod enim sciret duodecim illa capitula a se scripta contra Nestorij impietatem ab aduersarijs in controuersiam deduci & haeresis infamari; ne perperam ab eis facta ipsorum interpretatione labefactari possent, ipse illis explanationem adiecit, cum tamen iam ante eadem cognita & Orthodoxa fuerint in sancta Synodo approbata. Nam in Apologia ad Theodosium ista habet: Fidei namque meae rectitudinis testimonium dedit Romana Ecclesia, & praeterea sancta Synodus ex vniuerso Orbe qui sub caelo est (vt ita dicam) congregata. Quod enim nullo pacto alienus ab Evangelica & Apostolica traditione deprehensus sim, & quod rectam & minime obliquam sacrorum dogmatum semitam percurram, communi sententia confessi sunt, idq. scripto in commentarijs qui leguntur, quiq. a me scribuntur.] haec ipse.

Miserunt eandem Cyrilli explanationem qui erant Ephesi Nestoriani schismatici ad suos legatos profectos Constantinopolim: sed qui semel prauum imbuissent sensum, vt in deteriori parte iam ipsi a recto deuij, recta quaeque conuerterent, & ea quoque calumniari aggressi sunt: nam iidem ipsi in relatione ad suos haec habent ad finem epistolae: Demum misimus vestrae sanctitati recens factam expositionem ab Alexandrino haeticorum capitulorum, euidentius etiam per illam ostendens suam impietatem.] ita ipsi. Sed & idem Cyrillus scripsit hoc quoque tempore Apologiam ad Theodosium Imperatorem, quae incipit: Diuina & incorrupta natura.] purgat enim se de omnibus a schismaticis contra se calumnijs in hanc usque diem illatis. Sed & tunc temporis Theodorus Episcopus Aeneirae (vt testatur Gennadius) cum itidem Ephesi moraretur, scripsit aduersus Nestorium librum redargutionis & confutationis, vt ait, dialectica quidem arte ordinatum, sed auctoritate sacrarum Scripturarum detextum: multis enim assertionibus vsus est, antequam Scripturarum testimonia poneret.] haec ipse. Iam vero quid per legatos actum sit Constantinopoli, videamus. Sed antequam peruenerint, quid statuerit de Nestorio Imperator, dicendum est.

Vbi autem legati Epheso recessissent, mandato Theodosij iussus est Nestorius recedere Epheso, & quo vellet pergere, nulla amplius spe reuertendi ad sedem Constantinopolitanam, e qua iuste depositus fuit. Interea cum legati iam Constantinopolim appropinquarent, idem Theodosius Imperator tranquillitati urbis consulens, quod sciret ciues in schismaticos Nestorij fautores infenso animo esse, iussit eorum legatos degere apud Chalcedonem. Sed neque qui a sancta Synodo missi sunt, Constantinopolim ingredi voluit. Verum haud aequo animo haec passi sunt ipsi schismaticorum legati, vt patet ex relatione ab ipsis ad suos Ephesi commorantes conscripta his verbis:

Postquam Chalcedonem venimus (nam Constantinopolim neque nos, neque aduersarij nostri intrare permisi sumus propter seditiones bonorum monachorum) fama accepimus, quod ante octo dies, priusquam compareremus (en gloriam pientissimi Regis) dominus Nestorius ab Epheso dimissus sit, vt eat quo liberet. Vnde valde doluimus: quandoquidem vere ea quae illicite & absque iudicio facta sunt, iam robur habere videntur.] Vides ne, lector, quod ante saepe mille signis demonstratum est, schismaticos illos fuisse erga Nestorium propensissimos; sicuti & nunc id ipsum verbis suis, sese illi addictissimos esse declarant? Sed subdunt quae in proximo putarent fore agenda: Sciat autem vestra sanctitas, nos promptos pro fide certamen inituros, & certare velle ad mortem usque. Expectamus autem hodie, hoc est, vndecimo mensis Gordici, transiturum pientissimum nostrum Regem ad Ruffinianam villam, & illic causam auditurum, &c.] Erat Ruffiniana villa locus amoenissimus a Ruffino Praefecto constructus, de quo plura superius sub Arcadio Imperatore. Habes ex his, lector, vnde etiam rerum gestarum tempora colligas, cum testantur se ea scribere vndecima mensis Gordici; est ipse mensis Septembris apud Romanos; eademq. prorsus dies vndecima mensis: nam testificatione Bedae ex Anatolio, eandem fuisse rationem mensium Graecorum ac Latinorum, apparet. Sicq. intelligas, circa finem mensis Augusti legatos Epheso profectos esse, Nestorium vero tertia die Septembris abique spe sedis esse dimissum.

Ceterum

ordinati, vt ijs quae apud eum acta fuerant, patrocinentur; cupiebant viris illis adnumerari: primum quidem ob eam causam, vt dominationem vestram viderem: deinde vt coram vobis contra ipsum Antiochenum Episcopum iure agerem, ostenderemq. eum sycophantam egisse, & iniure insanisse, impetentibusq. furis esse superatum, propterea quod capita blasphemiarum Nestorij anathematizauit.] haec ipse.

Relictus autem Cyrillus Ephesi haud otiose consistit: sed quid agit? Quod enim sciret duodecim illa capitula a se scripta contra Nestorij impietatem ab aduersarijs in controuersiam deduci & haeresis infamari; ne perperam ab eis facta ipsorum interpretatione labefactari possent, ipse illis explanationem adiecit, cum tamen iam ante eadem cognita & Orthodoxa fuerint in sancta Synodo approbata. Nam in Apologia ad Theodosium ista habet: Fidei namque meae rectitudinis testimonium dedit Romana Ecclesia, & praeterea sancta Synodus ex vniuerso Orbe qui sub caelo est (vt ita dicam) congregata. Quod enim nullo pacto alienus ab Evangelica & Apostolica traditione deprehensus sim, & quod rectam & minime obliquam sacrorum dogmatum semitam percurram, communi sententia confessi sunt, idq. scripto in commentarijs qui leguntur, quiq. a me scribuntur.] haec ipse.

Miserunt eandem Cyrilli explanationem qui erant Ephesi Nestoriani schismatici ad suos legatos profectos Constantinopolim: sed qui semel prauum imbuissent sensum, vt in deteriori parte iam ipsi a recto deuij, recta quaeque conuerterent, & ea quoque calumniari aggressi sunt: nam iidem ipsi in relatione ad suos haec habent ad finem epistolae: Demum misimus vestrae sanctitati recens factam expositionem ab Alexandrino haeticorum capitulorum, euidentius etiam per illam ostendens suam impietatem.] ita ipsi. Sed & idem Cyrillus scripsit hoc quoque tempore Apologiam ad Theodosium Imperatorem, quae incipit: Diuina & incorrupta natura.] purgat enim se de omnibus a schismaticis contra se calumnijs in hanc usque diem illatis. Sed & tunc temporis Theodorus Episcopus Aeneirae (vt testatur Gennadius) cum itidem Ephesi moraretur, scripsit aduersus Nestorium librum redargutionis & confutationis, vt ait, dialectica quidem arte ordinatum, sed auctoritate sacrarum Scripturarum detextum: multis enim assertionibus vsus est, antequam Scripturarum testimonia poneret.] haec ipse. Iam vero quid per legatos actum sit Constantinopoli, videamus. Sed antequam peruenerint, quid statuerit de Nestorio Imperator, dicendum est.

Vbi autem legati Epheso recessissent, mandato Theodosij iussus est Nestorius recedere Epheso, & quo vellet pergere, nulla amplius spe reuertendi ad sedem Constantinopolitanam, e qua iuste depositus fuit. Interea cum legati iam Constantinopolim appropinquarent, idem Theodosius Imperator tranquillitati urbis consulens, quod sciret ciues in schismaticos Nestorij fautores infenso animo esse, iussit eorum legatos degere apud Chalcedonem. Sed neque qui a sancta Synodo missi sunt, Constantinopolim ingredi voluit. Verum haud aequo animo haec passi sunt ipsi schismaticorum legati, vt patet ex relatione ab ipsis ad suos Ephesi commorantes conscripta his verbis:

Postquam Chalcedonem venimus (nam Constantinopolim neque nos, neque aduersarij nostri intrare permisi sumus propter seditiones bonorum monachorum) fama accepimus, quod ante octo dies, priusquam compareremus (en gloriam pientissimi Regis) dominus Nestorius ab Epheso dimissus sit, vt eat quo liberet. Vnde valde doluimus: quandoquidem vere ea quae illicite & absque iudicio facta sunt, iam robur habere videntur.] Vides ne, lector, quod ante saepe mille signis demonstratum est, schismaticos illos fuisse erga Nestorium propensissimos; sicuti & nunc id ipsum verbis suis, sese illi addictissimos esse declarant? Sed subdunt quae in proximo putarent fore agenda: Sciat autem vestra sanctitas, nos promptos pro fide certamen inituros, & certare velle ad mortem usque. Expectamus autem hodie, hoc est, vndecimo mensis Gordici, transiturum pientissimum nostrum Regem ad Ruffinianam villam, & illic causam auditurum, &c.] Erat Ruffiniana villa locus amoenissimus a Ruffino Praefecto constructus, de quo plura superius sub Arcadio Imperatore. Habes ex his, lector, vnde etiam rerum gestarum tempora colligas, cum testantur se ea scribere vndecima mensis Gordici; est ipse mensis Septembris apud Romanos; eademq. prorsus dies vndecima mensis: nam testificatione Bedae ex Anatolio, eandem fuisse rationem mensium Graecorum ac Latinorum, apparet. Sicq. intelligas, circa finem mensis Augusti legatos Epheso profectos esse, Nestorium vero tertia die Septembris abique spe sedis esse dimissum.

Vbi autem legati Epheso recessissent, mandato Theodosij iussus est Nestorius recedere Epheso, & quo vellet pergere, nulla amplius spe reuertendi ad sedem Constantinopolitanam, e qua iuste depositus fuit. Interea cum legati iam Constantinopolim appropinquarent, idem Theodosius Imperator tranquillitati urbis consulens, quod sciret ciues in schismaticos Nestorij fautores infenso animo esse, iussit eorum legatos degere apud Chalcedonem. Sed neque qui a sancta Synodo missi sunt, Constantinopolim ingredi voluit. Verum haud aequo animo haec passi sunt ipsi schismaticorum legati, vt patet ex relatione ab ipsis ad suos Ephesi commorantes conscripta his verbis:

Postquam Chalcedonem venimus (nam Constantinopolim neque nos, neque aduersarij nostri intrare permisi sumus propter seditiones bonorum monachorum) fama accepimus, quod ante octo dies, priusquam compareremus (en gloriam pientissimi Regis) dominus Nestorius ab Epheso dimissus sit, vt eat quo liberet. Vnde valde doluimus: quandoquidem vere ea quae illicite & absque iudicio facta sunt, iam robur habere videntur.] Vides ne, lector, quod ante saepe mille signis demonstratum est, schismaticos illos fuisse erga Nestorium propensissimos; sicuti & nunc id ipsum verbis suis, sese illi addictissimos esse declarant? Sed subdunt quae in proximo putarent fore agenda: Sciat autem vestra sanctitas, nos promptos pro fide certamen inituros, & certare velle ad mortem usque. Expectamus autem hodie, hoc est, vndecimo mensis Gordici, transiturum pientissimum nostrum Regem ad Ruffinianam villam, & illic causam auditurum, &c.] Erat Ruffiniana villa locus amoenissimus a Ruffino Praefecto constructus, de quo plura superius sub Arcadio Imperatore. Habes ex his, lector, vnde etiam rerum gestarum tempora colligas, cum testantur se ea scribere vndecima mensis Gordici; est ipse mensis Septembris apud Romanos; eademq. prorsus dies vndecima mensis: nam testificatione Bedae ex Anatolio, eandem fuisse rationem mensium Graecorum ac Latinorum, apparet. Sicq. intelligas, circa finem mensis Augusti legatos Epheso profectos esse, Nestorium vero tertia die Septembris abique spe sedis esse dimissum.

Postquam Chalcedonem venimus (nam Constantinopolim neque nos, neque aduersarij nostri intrare permisi sumus propter seditiones bonorum monachorum) fama accepimus, quod ante octo dies, priusquam compareremus (en gloriam pientissimi Regis) dominus Nestorius ab Epheso dimissus sit, vt eat quo liberet. Vnde valde doluimus: quandoquidem vere ea quae illicite & absque iudicio facta sunt, iam robur habere videntur.] Vides ne, lector, quod ante saepe mille signis demonstratum est, schismaticos illos fuisse erga Nestorium propensissimos; sicuti & nunc id ipsum verbis suis, sese illi addictissimos esse declarant? Sed subdunt quae in proximo putarent fore agenda: Sciat autem vestra sanctitas, nos promptos pro fide certamen inituros, & certare velle ad mortem usque. Expectamus autem hodie, hoc est, vndecimo mensis Gordici, transiturum pientissimum nostrum Regem ad Ruffinianam villam, & illic causam auditurum, &c.] Erat Ruffiniana villa locus amoenissimus a Ruffino Praefecto constructus, de quo plura superius sub Arcadio Imperatore. Habes ex his, lector, vnde etiam rerum gestarum tempora colligas, cum testantur se ea scribere vndecima mensis Gordici; est ipse mensis Septembris apud Romanos; eademq. prorsus dies vndecima mensis: nam testificatione Bedae ex Anatolio, eandem fuisse rationem mensium Graecorum ac Latinorum, apparet. Sicq. intelligas, circa finem mensis Augusti legatos Epheso profectos esse, Nestorium vero tertia die Septembris abique spe sedis esse dimissum.

Vides ne, lector, quod ante saepe mille signis demonstratum est, schismaticos illos fuisse erga Nestorium propensissimos; sicuti & nunc id ipsum verbis suis, sese illi addictissimos esse declarant? Sed subdunt quae in proximo putarent fore agenda: Sciat autem vestra sanctitas, nos promptos pro fide certamen inituros, & certare velle ad mortem usque. Expectamus autem hodie, hoc est, vndecimo mensis Gordici, transiturum pientissimum nostrum Regem ad Ruffinianam villam, & illic causam auditurum, &c.] Erat Ruffiniana villa locus amoenissimus a Ruffino Praefecto constructus, de quo plura superius sub Arcadio Imperatore. Habes ex his, lector, vnde etiam rerum gestarum tempora colligas, cum testantur se ea scribere vndecima mensis Gordici; est ipse mensis Septembris apud Romanos; eademq. prorsus dies vndecima mensis: nam testificatione Bedae ex Anatolio, eandem fuisse rationem mensium Graecorum ac Latinorum, apparet. Sicq. intelligas, circa finem mensis Augusti legatos Epheso profectos esse, Nestorium vero tertia die Septembris abique spe sedis esse dimissum.

Vides ne, lector, quod ante saepe mille signis demonstratum est, schismaticos illos fuisse erga Nestorium propensissimos; sicuti & nunc id ipsum verbis suis, sese illi addictissimos esse declarant? Sed subdunt quae in proximo putarent fore agenda: Sciat autem vestra sanctitas, nos promptos pro fide certamen inituros, & certare velle ad mortem usque. Expectamus autem hodie, hoc est, vndecimo mensis Gordici, transiturum pientissimum nostrum Regem ad Ruffinianam villam, & illic causam auditurum, &c.] Erat Ruffiniana villa locus amoenissimus a Ruffino Praefecto constructus, de quo plura superius sub Arcadio Imperatore. Habes ex his, lector, vnde etiam rerum gestarum tempora colligas, cum testantur se ea scribere vndecima mensis Gordici; est ipse mensis Septembris apud Romanos; eademq. prorsus dies vndecima mensis: nam testificatione Bedae ex Anatolio, eandem fuisse rationem mensium Graecorum ac Latinorum, apparet. Sicq. intelligas, circa finem mensis Augusti legatos Epheso profectos esse, Nestorium vero tertia die Septembris abique spe sedis esse dimissum.

LVCYBRATIONES CYRILLI CVM DETINE TVR EPHESI.

a Cyril. Apolog.

b Apud Cyril. Apolog. & Act. Concil. Ephesin. edit. Pelt. tom. 3. c. 7. append. 2.

c Gennad. c. 55.

SCHISMATICI APVD CHALCEDONEM MANERE IVSSI.

d Apud Act. Concil. Ephes. edit. Pelt. tom. 3. c. 5. append. 2. NESTORIVS DIMISSVS PRIVATVS EPISCOPATV.

e Bed. de ration. temp. c. 12.

Apud Act. Ephesin. edit. Pelt. tom. 4. c. 22. LEGATI A NESTORIANIS MISSI.

b Extant apud Act. Ephesin. edit. Pelt. tom. 3. c. 13.

c Apud Cyril. in Apolog. tom. 4. c. 6. c. c. Ephesin. Constan. c. 62.

Act. Concil. Ephesin. edit. Pelt. tom. 3. c. 5. append. 2.

Act. Concil. Ephesin. edit. Pelt. tom. 3. c. 5. append. 2. NESTORIVS DIMISSVS PRIVATVS EPISCOPATV.

Act. Concil. Ephesin. edit. Pelt. tom. 3. c. 5. append. 2. NESTORIVS DIMISSVS PRIVATVS EPISCOPATV.

SCHISMATI-
CI LEGATI
LIVORE TA-
BESCUNT.

*a Apud Aft. E-
phesin. edit. Pelt.
tom. 3. c. 2. ap-
pend. 2.*

*b Ibid. c. 3. &
apud Cyril. in
Apolog.*

THEODOSIUS
TANDEM FA-
VET CATHO-
LICIS.

*c Apud Aft.
Concil. Ephesin.
edit. Pelt. tom. 3.
c. 4. append. 2.
& apud Cyril.
in Apolog.*

d Leo epist. 39.

PULCHERIA
AVG. PROFU-
DE CATHOL.
LABORAT.

IN ANTHE-
CYRA

e Leo epist. 39.

LAVDES PVL-
CHERIAE OB
DEFENSAM
CATHOLI-
CAM FIDEM.

f Leo epist. 45.

Ceterum non accidit vt sperabant legati schismaticorum, nimirum audiendos se fore in Ruffiniana ab Imperatore: quamobrem cum conijcerent illum erga Catholicos esse bene affectum, exulcerati liuore ad ipsum misere libellum querelarum locupletem, qui ita exorditur: Orandum erat, &c.] quo in primis in Cyrilli capitula inuehuntur, calumniantes ea esse haeretica. Cum autem nullum ad libellum oblatum meruissent habere responsum; cum ex hoc viderent se habitos esse contemptui, rursus querelas ingeminant, aliumq. rursus libellum inferunt, cuius est exordiū: Sæpenumero pietatem vestram, &c.] quo & illud pudendum ad finem ponunt, petentes, ne quis in locum Nestorij in sede collocaretur Episcopus, donec de eodem iterum foret iudicium ventilatum.

Inter hæc autem Theodosius Imperator illud addidit, quod schismaticos vehementius exacerbauit; nimirum cum legatos œcumenicæ Synodi venire intra Urbem, aduersarios autem ad propria redire præcepit: sed & Acta ab eis aduersus Cyrillum atque Memnonem, vniuersamq. Synodum, vt vana penitus abolenda censuit. Hæc cum aduersariorum schismaticorum legati accepissent, vehementer consternati sunt, & eo magis exterriti, quod veluti absoluta omnino causa, ipsi ab Imperatore inauditi, dimissi sint. Idem igitur animo mirum in modum perturbato tertium ad Theodosium supplicem addidit libellum querelarum plenū, ex postulationumque: quod nimirum (vt dicebant) qui tuerentur Catholicā fidem abire iussi essent, aduersarij vero defensores erroris Apollinaris suas recipere sedes iuberentur. est autem libelli queruli exordium: Non hunc euentum sortituram vestræ pietatis vocationem expectabamus, &c.] petulanter quidem & perfricta fronte agebant fidei Catholicæ defensores, qui hætenus patrocinati essent Nestorianæ blasphemiam omnium horrendissimam: talis namque esse solet insitus & pene innatus ex immensa superbia proueniens mos haereticis, vt impudentissime agentes, qui ex scelere erubescere debuissent atque confundi, insolenter atque proterue iactent se esse fidei Catholicæ defensores, quam produnt, prostituunt, atque penitus perdunt.

Vigilauit, quod numquam obdormiuit, pro fide Orthodoxa Pulcheriæ Augustæ studium, quæ fratrem vallatum vndique a Nestorianis Comitibus, penitusq. obrutum fluctibus mendaciorum eripuit: qui in lucem tandem emerisus, quæ vera, quæue essent falsa perspicuus, lucis opera iam edere coepit; doluitq. magnopere sanctam Synodum ex falsis Comitum relationibus grauissima passam esse. Industria quidem & vigilantia S. Pulcheriæ res fidei Orthodoxæ in meliorem statum esse positas, licet nec historici, neque Acta Synodalia tradant: factis superq. ad hæc perspicue demonstranda, S. Leonis Papæ, hoc tempore Ecclesiæ Romanæ diaconi, testificatio esse debet: qui postea Pontifex, in omnibus ferme litteris ad eandem Pulcheriam datis, eiusdem prædicat erga fidem Orthodoxam exhibitum semper studium indefessum & curam propensior, hacq. ex parte dignam prædicat totius Catholicæ Ecclesiæ præconijs celebrari. Ipse enim S. Leo non aliunde quam ex rebus iam antea pro Ecclesia Catholica ab ipsa præclare gestis, penitus insinuandi argumentum validum petit, vt aduersus Eutychem hæresim tempore sui Pontificatus emergentem ipsam impelleret, vt cum inter alia ista scripsit, quibus propensior Pulcheriæ animus hoc tempore pro fide sollicita declaratur:

Quod (inquit) semper de sanctæ pietatis vestræ mente præsumpsimus, id plenissime experiendo cognoscimus, Christianam fidem, quamuis diuersis præuorū appetatur insidijs, vobis tamen presentibus, & in defensione eius a Domino præparatis, non posse turbari: non enim Deus aut suæ misericordiæ sacramentum, aut vestri laboris deserit meritum, quo dudum sanctæ religionis hostem ab ipsis visceribus Ecclesiæ depulistis, cum hæresim suam tueri impietas Nestoriana non potuit: quia non fessellit famulam Dei & discipulam veritatis, quantum simplicibus infunderetur veneni per illa loquacis hominis colorata mendacia, &c.] rursus vero ad eandem: Offeritur ergo pietati vestræ digna materia, qua placitam Domino curam sancti cordis exercent, & præcedentium meritorum coronas etiam de præsentis erroris abolitione multiplicet: sicut enim Nestoriana impietas, ita & Eutychemiana blasphemiam ab omnium est Catholicorum eliminanda consortio.] hæc & alia plura id genus, quibus eius aduersus Nestorianam hæresim effugandam studium commendatur.

Imbuerat quippe ipsa animum sancta lectione librorum, quos Cyrillus Alexandrinus ipso Nestorianæ hæresis exordio (vt dictum est superius) scripserat ad Reginas, inter quas ipsa tunc altius eminebat. Voluit namque summæ sapientiæ suæ dispensatione diuina prouidentia, vt per virginem summa Virginis dignitas, qua Dei mater est appellata, inoffensa

penitus

penitus seruaretur. Huius igitur clamoribus & alijs vocibus tandem Theodosius excitatus, respiciens coepit solertius euigilare, & ea curare, quæ ad fidem illibate seruandam conducere viderentur: licet, quod natura clementissimus esset, cum fidei hostibus mitius videretur egisse. Cedit itaque Pulcheriæ laudi, quicquid ipse ex hoc tempore pro Catholica fide est visus egisse: adscribitur autem domesticorum insidijs, si interdum permiffi sunt Nestoriani liberius agere; aduersus quos quæ post hæc acta sint, continuatione oratio deprobat.

Theodosius igitur, cassis iam redditis cunctis ab eis aduersus Catholicos Ephesi constitutis, annuit tandem, vt iidem Chalcedone transmitterent Constantinopolim, & vna cum legatis Synodi œcumenicæ confisteretur de duodecim Cyrilli capitibus, quos esse hæreticos ipsi adeo proclamarent. Cum autem simul ambæ partes conuenissent, & Catholicorum legati contenderent accersendum esse Cyrillum, qui suam præsens causam ageret: illi rati tergiuersationem hanc esse ex diffidentia malæ causæ, quasi primas in eo congressu tylistent, ad suos Ephesum scripsere iactantes: est autem exordium epistolæ: Precibus sanctitatis vestræ datus est nobis accessus ad pietissimum Regem, &c.] Sed vt eisdem Ephesi in officio continerent, etiam illud mendaciter addidere, Acacium Orthodoxum (puto quidem Melitenum illum sanctissimum Præsulem, de quo sæpe superius) in suis scripsisse libris, Diuinitatem passam esse; cum tamen ille non Deitatem, sed Deum, nempe Christum hominem factum eumq. vere Deum, crucis supplicium subiisse diceret. sed ventose iactarunt & illud, nimirum omne sacri Consistorij studium in ipsos esse conuersum, seq. a Constantinopolitano populo frequentari, a quo monerentur viriliter pro fide agere.

Hæc quidem ad suos schismatici; qui tunc & miserunt (vt iisdem litteris tradunt) duo expositionis fidei exemplaria Ephesum, vt eis illi subscriberent. Porro alterum illorum ab iisdem subscriptione firmatum, Constantinopolim, qui erat Ephesi, ad legatos dedere, quod recitat Cyrillus in Apologetico. est illius exordiū: Propter Ecclesiasticas quæstiones, &c.] in ea tamen professione ne verbum quidem de hæresis Nestorianæ damnatione habuerunt. Adiecerunt & litteras, quæ incipiunt: Quoniam didicimus vestros pro religione labores, &c.] Misere pariter & Cyrilli in duodecim capitula expositionem editam Ephesi. Adiecere insuper epistolam ad Theodosium Imperatorem, qua gratias illi agentes, quod a se missos legatos tandem in suum conspectum admisisset, institerunt pro restitutione Nestorij, quasi illegitime damnatus sit ab hæreticis, necnon pro damnatione capitulorum Cyrilli. incipit autem ipsorum epistola: Edocti ex sanctissimorum & pietissimorum ministrorum nostrorum litteris, &c.]

Quid demum? Admisit iterum atque iterum, ac quintum vsque Theodosius Imperator schismaticos legatos ad congressum cum aduersarijs coram se habitum. Cum vero eo amplius illi detesti iam impij essent & impietatis defensores existere: Imperator ipsos dimisit, & reuerti iussit ad propria: cum illi ad suos, desperatione victi, postremas has dedere litteras:

Quinto accessus nobis contigit: Et quamuis multum de hæreticis capitulis disputauerimus, iurauerimusq. sæpius pietissimo Regi, quod impossibile nobis sit communicare his qui diuersa sentiunt, si nondum exploserint capitula; & quod Cyrillus etiam si reiecerit capitula, a nobis suscipiendus non sit, eo quod ipse tam impiæ hæreseos hæresiarches factus sit: nihil tamen profecimus, eo quod & aduersarij instarent, & auditores hos tam impudenter oblucentes non compescerent, nec cogerent eos vt ad inquisitionem & colloquium venirent. Hac enim via effugiunt, ne capitula examinentur, & de his disputari prorsus non sinunt. Nos autem propter vestras preces vsque ad mortem instare parati sumus, & neque Cyrillum suscipere, neque capitula ab eo exposita, neque illis communicare, priusquam explodantur quæ fidei male adiecta sunt.

Obsecramus igitur & vestram sanctitatem, vt sapiatis eadem quæ nos, eundemq. laborem ostendatis: certamen enim nobis pro religione est, quam solam habemus spem, & propter quam expectamus fructuosos nos benignitate Saluatoris nostri in futuro sæculo. De pietissimo autem & sanctissimo Episcopo Nestorio sciat vestra pietas, quod studuerimus quidem de illo sermonem inserere: sed nunc non potuimus, eo quod omnes vel ad ipsum nomen hostiliter afficiuntur. Nihilominus curæ nobis erit, tametsi res sic habeant, per opportunitatem temporis, ac auditorum beneuolentiam, etiam hoc facere, si quidem nostro proposito Deus cooperaturus fuerit. Porro vt vestra sanctitas etiam hoc

non

THEODOSIUS
PER PVLCHERIAM
PROFECIT.

SCHISMATICORVM
LEGATI ADMIS-
SI TANDEM
AD THEODO-
SIUM.

*a Apud Cyril. in
Apolog. & apud
Aft. Ephesin. edit.
Pelt. tom. 3. c. 6.
append. 2.*

*b Apud Cyril.
in Apolog.*

*c Apud Cyril. in
Apolog. & Aft.
Ephes. edit. Pelt.
tom. 3. c. 7. ap-
pend. 2.*

*d Apud Cyril. in
Apolog. & Aft.
Ephes. edit. Pelt.
tom. 3. c. 8.*

*e Apud Aft. E-
phesin. edit. Pelt.
tom. 3. c. 10. ap-
pend. 2. & apud
Cyril. in Apolog.
THEODORETI
LITTERAB
DE REBUS GE-
STIS CON-
STANTINOP.*

SYROCO
RHOJYS
DAS MA
TIC

THEODORE-
TVS DEFEN-
SOR NESTO-
RII.

a Apud Cyril. in
Apolog. & apud
Aet. Ephes. edit.
Pel. tom. 3. c. 9.
append. 2.

QVID THEO-
DOR ET VS
CVM CONCIO
NATVR CHAL-
CEDONE.

b Apud Cyril.
Apolog. ad fin.

THEODORE-
TVS PALAM
INTER NES-
TORIANOS
IMPVGNAT
FIDEM CA-
THOLICAM.

non ignoret, scitote quod videntes Cyrillianos tyrannide & fraudibus & adulatione & do-
nis omnes (vt ita dicam) decepsisse, non raro pientissimum Regem & magnificentissimos
Principes obsecrauimus, vt & nos ad Orientem dimitteremur, & vestra pietas ad propria
demigraret. Cognoscimus enim, quod in vanum moras necimus, & instituta non perficimus,
eo quod Cyrillus vbique fugit colloquium nostrum, conscius sibi blasphemias, quas in
duodecim capitulis suis edidit, manifeste redarguendas. Placuit autem pientissimo
Regi post multas adhortationes, vt singuli ad propria redeamus, ad hoc vt Aegyptius
& Memnon Ephesus in suis Ecclesijs maneant: sic enim poterit Aegyptius omnes excacare
muneribus suis, vt ille quidem cum innumera fecerit mala, ad thronum suum redeat;
iste vir innocens (*nempe Nestorius*) vix ad suam mansionem dimittatur. Omnem quæ
vobiscum est fraternitatem, & nos & qui vobiscum sunt, plurimum salutamus. Ioannes
Episcopus Antiochenus valere vos in Christo precor, domini pientissimi & sapientissimi,
Subscribere & alij similiter.] hætenus Nestorianorum legatorum ad suos epistola.

Vides, lector, quam hi Nestorium studio indefesso coluerint: vt vel ex hoc ipso intelligere
valeas, quam inique, quamq. impie adeo contumeliose, in tanti hæresarchæ expugnatores
inuehantur. Habentur & litteræ Theodoretæ eodẽ ferme tempore Chalcedone datæ
ad Alexandrum Hieropolitanum Episcopum in scelere defendendo collegam coniuratum
contra Cyrillum: quibus in primis, quam nauiter egerit pro causa tuenda, his exorditur
verbis a: Nullum humanitatis, nullum asperitatis, nullum adhortationis, nullum declamationis
genus omisimus, quo apud pientissimum Regem & illustre Cõsistorium non simus vsi.]
& paulo post vide quid de Nestorio: De amico autem sciat tua sanctitas, quod si
quando eius faceremus mentionem vel apud pientissimum Regem, vel apud illustre Cõsistorium,
defectionis notabamur: tantæ sunt eorum qui intus sunt, in illum inimicitia. C
Et quod est molestissimum, pientissimus Rex præ omnibus alijs auerfatur nomen, manifeste
dicens: De hoc mihi nullus loquatur; specimen enim semel ipse dedit. Attamen dum hic sumus,
non cessabimus omni opere & eius partis curam agere, scientes factam illi ab impijs iniustitiam.]
hæc cum dicat ipse, iam non solum cum Nestorio vnanimem fuisse vides, sed dixerim etiam
concorporeum: vnde magis mireris immensam Dei misericordiam erga ipsum, cum postea datum
est illi ex eiusmodi tandem barathro impietatis emergere.

In quo quidem quam profunde mensus modo ageret, & ex illo accipe, quod (vt ipse
ijsdem ad Alexandrum datis litteris profitetur) magno licet in periculo irruentium monachorum
& aliorum Orthodoxorum ad lapidationem (vt ait) vsque grassantium versaretur: nihilominus
non prætermisit aduersus Synodum, ac potissimum contra Cyrilli capitula concionari, Nestorianos
Constantinopoli Chalcedonem ad se pertrahere, & illis aperte Nestorij dogmata propinare.
D est de his locuples testis homilia vna illa ipsius Theodoretæ, apud Cyrilli Apologeticum
hætenus asseruata, quæ incipit b: Christus nobis dux sit sermonis, &c.] vbi ad Nestorianos,
qui interiacens traicerent mare, dum Constantinopoli proficiscerentur Chalcedonem, vt ipsum
Theodoretum concionantem audirent, hæc ait: Terribiles Propontidis fluctus transire ausi estis,
vt nostram audiatis vocem, quam vestri pastoris vocis effigiem putatis, *nempe Nestorij*.
Desideratis enim audire iucundas vestri pastoris fistulas; pastoris, quem pastores socij
calamis occiderunt, vt putant: ad quos Deus per Prophetam clamat: Pastores multi
corruperunt vineam meam, &c.] plura exaggerans in Patres œcumenicæ Synodi, qui Nestorium
condemnant.

Sed & quomodo Nestorianam illis manifesto absque aliquo velamento hæresim prædicauerit,
ex his quæ ipse subiicit, perspicue senties, vbi inuehitur in Orthodoxos Deum patientem
affirmantes, sic dicens: Hunc qui omnia verbo fecit, & vnica momenti inclinatione
exhibet ea quæ non sunt, vt sint, & de his quæ non erant, vt essent, sola voluntate,
quasi oblitus horum omnium, passionibus obnoxium facis, & legem ponis vt adoretur
Deus passibilis.] & inferius: Nos autem inuisibilem Vnigenitum, incomprehensibilem, in
excogitabilem, passibilem esse credemus? absit.] & conuersus ad Christum: Saluator noster
& benefactor, ne sic apostata simus adorationis tuæ, ne sic ignoremus tuam naturam,
ne sic ingrati simus de tuis donis, vt suspicemur passibilem nostrum liberatorem, qui nos
e passionibus ad impassibilitatem transtulit, & nobis passionibus obnoxij impassibilitatem
largitus est.] hæc ipse, quibus aperte vides duas in Christo personas constituere a se
inuicem separatas, nullamq. factam in vna persona duarum naturarum vnitatem indiuisam,
con-

a Extant apud
Aet. Ephes. edit.
Pel. tom. 3. c. 13.
THEODORE-
TVS QVAE
AD RVFVM
SCRIPSERIT.

b Apud Cyril. in
Apolog. ad fin.

CVR IOAN-
NESET SOGIE
PERMISSI IN
SVAS ECCLE-
SIAS REDIRE.

c Euagr. lib. 1.
c. 7.

d Apud Aet. Ephesim.
edit. Pel. tom. 5. c. 11.
DE MAXIMIANI
BLECTIONE IN
ECCLESIA
CONSTANTINOPOL.

e Socras. lib. 7. c. 36. in fin.

f Idem lib. eod. c. 34.

g Socras. lib. 7. c. 33.

h Liberat. diac. Breuiar. c. 7.

A confusam, & inconuertibilem. ac proinde cum negat Deum passum, Christum non esse
Deum affirmat, separans naturam diuinam ab humana. cum e contra Catholici, vnione
indiuisibili duarum naturarum in vna persona facta, Christum Deum profiterentur passum,
vt tamen Diuinitatem negarent esse passibilem. Vides igitur hominem, cum liberos inter
suos haberet affectus, quæ effutire soleret: cū & litteris suis calumniose asserat Catholicos
vnam tantum in Christo prædicare naturam, cum tamèn hi faterentur ex duabus naturis
vnam esse personam: qua etiam calumnia profectus est Cyrilli capitula, quasi ille, cum
Deum passum esse dixerit, Deitatem passibilem constituerit.

Sed mirum dictu quam calumniose ad suam ipsorum hæresim astruendam citare ijdem
Nestoriani consueuerint sanctos Patres, quantaq. mentiri iactantia, vniuersos ferme Or-
bis Episcopos secum sentire, & ex Orthodoxis pro libitu hæreticos reddere, vt suis lit-
teris ad Rufum a presbyterum fecisse noscuntur, dum vt hominem pellicerent ad Ne-
storij hæresim conlectandam, Martinum quemdam finxerunt Mediolanensem Episcopum
esse Nestorianum, misisseq. tractatum sancti Ambrosij de Incarnatione ad Imperatores,
quo Cyrilli impugnaretur sententia, & Nestoriana hæresis firmaretur: cum re vera nul-
lus eius nominis extiterit his temporibus Mediolanensis Episcopus; & longe procul abes-
set, vt sanctus Ambrosius suis scriptis confirmaret dogma Nestorij. hæ erant artes hære-
ticorum, pro animi sententia quod vellent, absque pudore fingere, mentiri, & subdole
atque veteratorie cuncta peragere.

Dimissi tandem ab Imperatore legati schismaticæ & hæreticæ factionis, abire iussi sunt
ad Ecclesias suas: cum Ioannes illorum dux Episcopus Antiochenus vltimum Vale præ-
nuncians, perbreuem illum sermonem ad suos Nestorianos habuit, cuius est exordium b:
C Sancta lex est, vt patribus accepta ferantur ea quæ filiorum sunt. Meus est Galaad, meus
est Manasses, immo non mei sunt, sed Dei, eius qui vestram cum nostra congregauit Ec-
clesiam, &c.] hæc & alia arrogantia plena, vendicans sibi Nestorianos, qui erant Constan-
tinopoli, Nestorio eorum Episcopo destitutos.

Hunc tandem finem accepit hæreticorum & schismaticorum factiosa rebellio atque
violenta tyrannis, quæ ad quinque ferme mensium spatium vehementissime contrarijs flu-
ctibus exagitauit Ecclesiam. Licet igitur sancita a Patribus damnatio hæresis Nestorianæ
cū auctore suo Nestorio firmum vigorem obtinuerit: quæ tamen ab eadem Synodo statuta
fuerunt aduersus Ioannem Antiochenum atque collegas sacerdotio ac sede priuatos, haud
adeo propere visa sunt Imperatori executioni fore mandanda, sed spe pacis ineundæ sunt re-
tardata, ne cū Ioanne Antiocheno totius Syriæ Episcopi ab Ecclesia Catholica separaren-
tur. Sic igitur hoc prætextu permissus est Ioannes cum suis ad Ecclesias sibi creditas absque
iactura redire: quod quidem diuino consilio factum esse, exitus declarauit: nam anno se-
quenti dissidentibus ad concordiam reuocatis, composita pax, Ecclesijsq. tranquillitas
reddita est. Sed non profuerunt Nestorio istæ moræ, qui cum suis in monasterio sancti Eu-
prepij apud Antiochiam permissus est c agere ad quadriennium, si forte ab infania resipisce-
ret. Verum cum compertus esset maiori obstinatione obriguiffe, decreta est illi relegatio
Oasena omnium deterrima, de qua suo loco inferius agendum.

Antequam autẽ recederent legati schismaticorum, creatu fuisse loco Nestorij Constan-
tinopolitanu Episcopum Maximianum, habent Acta d quædam, quæ minime mihi proban-
tur, cum plura simul mendacia insuta habeant; vt cum ibi dicitur, hoc anno statim Nesto-
rium in exiliu missum esse; cū ex his quæ suo loco certa testificatione dicentur, constet non
E nisi post annos quatuor Nestorio exiliu irrogatu. Præterea si verum esset ante horum lega-
torum profectionem Maximianum in locum Nestorij subrogatu esse; vtique Theodoretus
& alij in litteris tunc cum profecturi essent datis, eiusdem suffectionis meminissent: quam-
obrem in contrariam potius sententiam imus. Creatum quidem Maximianum in locum
Nestorij Episcopum Constantinopolitanum octaua Nouembris, Socrates e auctor est. Sed
cum trimestre spatium interlapsum ab eiusdem depositione Nestorij vsque ad substitutio-
nem Maximiani tradit f, plane in numero esse errorem, affirmare necesse est: nam cum su-
periori capite dicat g, mense Iunij depositum esse Nestorium; non tres, sed quatuor men-
ses intercurrisse oportuit a Nestorij depositione vsque ad Maximiani subrogationem. Id
ipsum affirmat de quatuor mensibus Liberatus diaconus in Breuiario, cum ait h: De ele-
ctione Episcopi rursus quæstio orta est. Multi enim Philippum quærebant presbyterum,
qui a Ioanne cognomento Chrysofostomo diaconus fuerat ordinatus, multaq. scripsit vo-
lumina

lumina contra Iulianum Apostatam Imperatorem. Alij vero Proclum presbyterum quærebant, quem ad Cyzicum Sisinnius Episcopum ordinavit. Qui priusquam Cyzicum proficisceretur, procedentes ciues eiusdem ciuitatis Dalmatium monachum sibi met ordinaverunt Episcopum, quoniam Attico prædecessori Sisinnij soli hoc præstitum videbatur, nimirum ut Episcopus Constantinopolitanus daret Episcopum Cyzicenis. sed proceribus Palatij vt fieret displicuit: quod quidem factum est postea. Manebat ergo Proclus non habens Ecclesiam propriam, qui tñ in Ecclesia Catholica Constantinopoli valde florebat. Cum quatuor transissent menses post Nestorij damnationem, Maximianus ordinatur Episcopus, vita quidem monachus, ordine vero presbyter, constantis quidem fidei, idiota tamen sermone sub quiete viuere eligebat.] hæc Liberatus: eadem ferme Socrates^a, qui & catalogum textit eorum qui ex alia in aliam sedem translati sunt. Addit autem inferius^b, Cælestinum Romanum Pontificem rescripisse, nihil esse impedimento quo minus vnus ciuitatis Episcopus in aliam posset Ecclesiam transferri: quod quidem decretum Cælestini licet post Maximiani electionem innotuisset, profuit tamen Proclo, cum defuncto Maximiano, confestim in locum eius (vt suo loco dicemus) subrogatus est. desideratur eiusmodi epistola Cælestini. De creatione vero Maximiani in reditu Cyrilli hæc habentur in alijs Actis Concilij Ephesini^c:

^a Socrat. lib. 7.
^b 34.
^c Idem eod. lib.
39.

^c Ex eod. Antonij Augustini.

Iussit autem his qui de sancto & magno vniuersali Concilio erant (nempe octo legatis missis) ingredi in ecclesiam, & ordinare Episcopum sanctæ Ecclesiæ Constantinopolitanæ: quod etiam factum est. Ingressi autem ordinauerunt Maximianum Episcopum. Et post hæc iussit Imperator, omnes Episcopos abire vnumquemque in propriam regionem: & abierunt. Mansit hic Ioannes Antiochenus Episcopus, & qui cum eo erant, in segregati existentes. Ingressus autem est Cyrillus Episcopus Alexandriam Athir tertia, & suscepit eum ciuitas cum multa excellentiæ gloria.] hæc tertia mensis Athir eadem dies est quæ apud Romanos tertio Kalendas Nouembris. Scripserunt & legati ad Cyrillum de Maximiani ordinatione, qui has ad eos litteras reddidit^d:

^d Ex eodem eod. Antonij Augustini.

Dominis desiderabilibus & Dei cultoribus & comministris Iuuenali, Flauiano, Arcadio, Proiecto, Firmo, Theodoto, Acacio, & Philippo presbytero, Cyrillus in Domino salutem.

* omnium

Satisfactum nobis est iterum, & ipso experimento cognouimus quia veritas viuunt & vincit secundum sancti vocem: resistit autem ei omnino * nihil: est autem sic validissima, vt insurgat aduersus omnes inimicos, & resistentium sibi virtutem soluat. Ecce enim, ecce false quidem loquentium ora destruxit, & illicitarum blasphemiarum caligo cessauit, resplendet autem veritatis dogmatum pulchritudo, ordinato Episcopo secundum decretum Dei atque Concilium per sanctitatem vestram reuerendissimo & Dei cultore Maximiano, quem etiam & longa ætas ornauit non in desidij & delicijs constitutum, sed in laboribus & virtute, & qui multa rerum decoratus est cura pro veritate & dogmatibus pietatis. Congaudens igitur vniuersis Ecclesijs & populis ibidem constitutis, merito proclamabo: Benedictus Dominus, quia visitauit & fecit redemptionem plebis suæ. Non enim poterat dormire sic bonus pastor, vt etiam suam animam poneret pro ouibus, & semper saluificare sciens, iam antiquam * quidem bestiam a sacra & diuina aula repulit. Sapientissimum autem & totius virtutis insignem præceptorem elegit, quem etiam credimus decorari in omni bono, & venerabili atque præcipua virtute pollentem gubernare sub sua manu populum constitutum. Incolumes vos esse in Domino & nostri memores, oramus, carissimi & desideratissimi.] hæc S. Cyrillus.

* et aliquando

Simulac autem Constantinopolitanæ Ecclesiæ thronum Maximianus conscendit, ad vere magnum sanctumque Cyrillum Alexandrinum Episcopum tanti certaminis decoratum insignibus mentis conuertens oculos, has ad eum litteras dedit^e:

^e Apud A. E. Ephes. edit. Peli. tom. 4. c. 24. & apud Cyrill. epist. 24. MAXIMIANI EPISTOLA DE CYRILLI MERITIS LAUDIBVS. f. I. Cor. 4. Philip. 11. g. Gal. 4. h. Matth. 10.

Religiosissimo Deoq. dilectissimo comministro Cyrillo Archiepiscopo Alexandrino Maximianus in Domino salutem.

Expletum est desiderium tuum, Deo deuotissime; perfectum est quod religionis causa suscepas; ad finem perductum est pietatis tuæ votum: spectaculum factus es^f Angelis & hominibus, vniuersisq. Christi sacerdotibus. Neque enim solum in Christum credidisti, sed incommoda quoque pro ipso pertulisti. Solus dignus existimatus es, qui stigmata illius^g in corpore tuo portares. Confessus es illum coram hominibus; promeritus es vt ipse te confiteretur^h coram Patre in præsentia Angelorum. Redimitus es coronis, quæ pro pietate

A pietate certantibus debentur. Potuisti omnia in Christo, qui te confirmavit: humiliasti satanam per patientiam: contempsisti tormenta: conculcasti furorem Principum: famem pro nihilo duxisti: panem^a enim habebas, qui de cælo descendens cælestem vitam hominibus impartitur. Quia vero nos nec ab his absumimus, dum & hic sensibiliter castigamur; & vestras afflictiones, quas, dum principatibus & potestatibus, dum mundi dominis & rectoribus tenebrarum harum, dum nequitia spiritibus resistitis, tolerastis, auditione accepimus.

^a Ioan. 6.

Quia vero ad magnæ huius ciuitatis Episcopatum promoti sumus: dignare, Deo dilectissime, tum precibus nos fulcire, tum consilijs quoque dirigere, tum omni denique benevolentia studio prosequi, quo hac ratione illud Scripturæ^b dictum in nobis adimpleatur: Frater qui adiuuatur a fratre, quasi ciuitas firma. Vere etenim spiritualis dilectio munita ciuitas est, quæ neque cuniculis a diabolo suffodi, neque scalis ab eodem potest fuperari, neque etiam bellicis satanæ machinis cedere nouit, vt quæ a Christo Domino custodiatur, Christo vtique illo qui mundum hunc deuicit, & sempiterna bona tibi præparauit, & aliquando nihilominus dixit^c: Qui non accipit crucem suam & sequitur me, non est me dignus. Cum itaque Christo Domino dignus euaseris, propterea quod crucem tuam sustulisti, sectatorq. illius effectus sis: Christum pro nobis deprecari ne omittas, fraternæ virtutis ornamenta proprias prerogatiuas esse ratus. Vale in Domino, & pro me Deo dilectissime & sanctissime frater ac comminister ora.] hæc tunc ad Cyrillum Maximianus: quæ recitasse voluimus tamquam post victoriam triumphi carmen. Reddidit vero ad Maximianum Cyrillus litteras, quarum est exordium^d: Opportune, vt arbitror, &c.]

^b Prouer. 18.

^c Matth. 10.

C Porro si Ducis laus cedit absque inuidia Imperatori; cuiam primæ debentur tantæ gloriæ, & Cyrilli & comministrorum laboribus partæ, nisi illi, cuius personam agebat, vicemq. gerebat, Cælestino inquam Romano Pontifici? Quod non ignorantes nobiles illius temporis scriptores, gloriosum affixere æternæ memoriæ tantæ victoriæ titulum, adscripseruntq. Cælestino. Qui enim inter præcipuos eminebat, sanctus Prosper ita de ipso: Per hunc virum (Cælestinum videlicet) omnes Orientales Ecclesiæ gemina peste purgatæ sunt, quando Cyrillo Alexandrinæ vrbis Antistiti, gloriosissimo fidei Catholicæ defensori, ad execrandam Nestorianam impietatem, Apostolico auxiliatus est gladio: quo etiam Pelagiani, dum cognatis confederantur erroribus, iterum prosternerentur.] hæc Prosper. Quæ minime ignorantes ipsi Patres qui Ephesi conuenerunt, necnon Maximianus ipse recens creatus Episcopus, atque etiam Theodosius Imperator, legationem miserunt ad ipsum Cælestinum Romanum Pontificem, eidem gratulantes de prostrata cum auctore hæresi Nestoriana. Missi ad hoc sunt Romam Ioannes presbyter & Epictetus diaconus, qui Romam peruenerunt ipso die Natalis Domini: agemus de his anno sequenti.

^d Apud A. E. Ephes. edit. Peli. tom. 4. c. 25. & post Apologet. Cyrilli.

CAELESTINI PAPAE GLORIA DE DAMNATA HÆRESI NESTORIANA. e. Prosp. contra Collatores propæ finem.

D Sed quod omne datum optimum, & omne donum perfectum descendere a Patre luminum sancta Dei Ecclesia nouit, eidem ipsi immortales gratias egit, quod vindex extitisset Filij Deitatis, & matris eius honoris, vtriusque præconia illis vocibus celebrans, quas a sanctis sciret frequentatas esse Patribus, vbique locorum MATREM DEI MARIAM omnium ore cantans, laudans, atque prædicans. Tunc & additamentum illud accepisse creditur Angelica salutatio: SANCTA MARIA MATER DEI ORA PRO NOBIS, &c.] quod omnium Fidelium ore dici, ac frequentius repeti, & tamquam prima quædam elementa a pijs parentibus vnâ ferme cum lacte infantibus propinari consuevit: vt fieret secundum illud Propheticum^f: Ex ore infantium & lactentium perfecisti laudem tuam] illuderentq. superbo draconi pueruli.

^f Psal. 8. Matth. 21.

Sed & Pulcheria Augusta virgo sanctissima, cuius in seruada fouendaq. aduersus nouam hæresim fide Catholica commendata semper est vigilantia atque studium, excitauit^g amplissimum tantæ victoriæ monumentum, veluti triumphalem fornem, erigens nimirum sub nomine Dei genitricis Mariæ augustissimum templum in Blachernis iuxta mare positum, quod sua postea mole labans Iustinianus Imperator^h restituit. Hæc quidem Constantinopoli Nouæ Romæ a sancta Pulcheria facta fuere: cuius exemplo excitatæ sunt Fidelium mentes, vt in diuersis Orbis partibus id ipsum præstaret; factumq. est, vt licet frequens antea esset cultus sanctissimæ Dei matris, post hæc diuino excitante Spiritu, frequentior fuisse

S. PULCHERIA ERIGIT TEMPLVM S. MARIE. g. Niceph. lib. 14. c. 2. h. Prosp. de edific. Iustin. Imp. or. 1.

rit atque celebrior, vixq. reperiri esset, qui absque titulo Dei genitricis nominaret sanctam Mariam.

Adiecit autem ad hæc omnia Theodosius, vt Irenæum Comitem profectum cum Nestorio Ephesum, ob studium erga eum impensum aduersus Catholicam fidem, exauctorari: quem vt patronum Episcopi Syri creauerunt postea Tyri Episcopum, a qua etiam præfectura iussu eiusdem Imperatoris depositus est, vt suo loco dicetur. Parem quidem irrogatam fuisse pœnam in Candidianum, Palladium, atque Ioannem, qui mendacibus relationibus ludificassent Imperatorem, & de sanctis Episcopis Ephesi congregatis adeo male meriti essent, possumus intelligere; nimirum vt par sententia percelleret eos, quos par delictum obnoxios eidem supplicio reddidisset.

A Sed quid interea filij tenebrarum? Num iuxta illud^a: Impij in tenebris conticescent] pudore suffusi deuorabant sub silentio mærore cor suum, & obmutuere? nihil minus. Et enim ipse Nestorius caput super omnes filios superbiæ, indultum ad pœnitentiam tempus illud totum impendit in coaceruandis maledictis atque calumnijs, libros conficiens aduersus Catholicam doctrinam a sacrosancta œcumenica Synodo Ephesina comprobata; quos vltimicibus flammis absumendos (vt suo loco dicemus) Imperialis sanctio condemnauit^b. Sed & Theodoretus eiusdem patronus, & Catholicorum dogmatum tunc temporis oppugnator, rursus aduersus Cyrilli capitula & editam ab eo defensionem vibrat tela, dum eadem nouis scriptis impugnat: dedit enim litteras ad Episcopos in Italia positos, qui erant magni nominis, nempe Mediolanensem, Aquileiensem, & Rauennatem, clamans & obstrepens, instaurasse Cyrillum suis capitulis hæresim Apollinaris. testatur id quidem ipsemet Theodoretus in epistola postea scripta ad Dominum Episcopum Antiochenum^c. Qui enim a Romano Episcopo per Cyrillum sciebat Nestorium impugnari, in illum, si potuisset, concitare studuit celebriores Italiæ sacerdotes. Sed quid illi rescripserint, ipse filer: ostentasset vtique & proclamasset, si quid in Cyrillum iisdem Episcopis rescripserint. Sed ab illis repercussus (vt par est credere) ne suæ esset proditor temeritatis; quæ rescripserint, conticere, fatius iudicauit.

Quid præterea? Non satis visus vnus Theodoretus Ioanni: nam & Andream Episcopum aduersus Cyrillum armauit, impellens vt contra Cyrilli capitula scriberet: editumq. est ab eo opus nomine Orientalium, quo maioris ponderis haberetur. De his plane ambobus Cyrillus meminit in admonitione ad Eulogium data, vbi in fine ait^d: Deinde & contradictiones habes a me contra eos factas, qui aduersum capitula Synodi ea scripserunt. Sunt autem duo Episcopi qui hoc fecerunt, Andreas & Theodoretus.] hæc ipse. Tulit autem Andreas a Ioanne Episcopo Antiocheno eam pro impietate mercedem, vt crearetur Episcopus Samosatensis ex monacho Constantinopolitano ob susceptam Nestorianæ impietatis defensionem; quem summis laudibus ipse celebrauit Theodoretus^e epistolis ad ipsum scriptis. Ceterum Cyrillus contrarijs scriptis horum omnium molitiones disciecit: contra Orientales enim scripsit Apologeticum, contra Theodoretum vero commentarium ad Euoptium; in cuius exordio, quam vilipenderet ea Theodoretus scripta, his in primis verbis significat, vbi ait^f: Lectis autem his quæ in eo habentur, gratias Deo cum hymnis offerebam, tantum non & illud dicens: Domine libera me a labijs iniquis & a lingua dolosa. Sentiebam enim me vbique calumnijs impeti, idq. per singula capita. Cogitabam autem & hoc, quod familiares nonnulli dicebant, virum istum in litteris exercitatum, & in sacrarum litterarum cognitione maxime prouectum. Verum ab intelligentia efficaciam horum capitulorum tantum abscessit, vt de eo nunc plane sentiã, quod quorundam desiderijs indulgens, fingat se ignorantem, &c.] Sed de his hætenus: iam vero emergat stylus e spinetis Orientalibus, & se transferat ad res gestas in Occidente. Sed nusquam pax, turbato ab hæreticis vtroque orbe.

Haud enim leuis perturbatio exagitabat Occidentalem Ecclesiam ob petulantiam quorundam Gallorum presbyterorum (vt anno superiori dictum est) temere fugillantium sancti Augustini aduersus Pelagianos commentarios editos; in quos contraria scripta obiecit S. Prosperum Aquitanum, æque suo loco demonstratum est. Sed quod nesciat semel veritatis transgressa limitem hæreticorum procacia modestiæ repagulo contineri, & conuinci licet rationibus possit, vinci tamen nescia obstinate resiliat: iisdem audacius obstitere, & quæque infana effutire in sanctissimum atque celeberrimum Ecclesiæ Doctorem minime

GALLICANI PRESBYTERI INSVRGENTES ADVERSUS AVGVSTINI SCRIPTA PER CAELESTINVM COERCENTVR.

^a Theodor. epist. 24. 144. SCRIPTA CYRILLI CONTRA NESTORIANOS. ^f Extat apud Cyvill. tom. 4.

ANDREAS EPISCOP. SAMOSATENVS CVM THEODORETO QVAE MOLITVS SIT CONTRA CYRILLVM. ^d Cyril. epist. 30.

^b l. vlt. de heret. C. Theod. THEODORETVS STVDET CONCITARE EPISCOPOS ITALIAE IN CYRILLVM. ^c Theodor. epist. 112. cod. Vatic. ^{Græc.}

A minime destitute. Quamobrem vt qui scriptis minime suaderi potuissent, auctoritate Apostolicæ sedis compescerentur, idem sanctus Prosper cum collega Hilario Arelatenfi ad Cælestinum Romanum Pontificem profectionem instituit: qui ambo apud eundem studiose egerunt, vt eiusmodi nugatoribus ora (quod par erat) obstrueret. Cælestinus igitur, qui haud pridem ad dubitationes aliquas litteris Tuentij Episcopi consultus plenissime scripserat, putans illa sufficere potuisse; cum modo rursus presbyteros obstrepere, relatione Prosperi & Hilarij percepisset; ad Episcopos, in quorum illi Ecclesijs presbyterio fungerentur, scripsit epistolam, redarguens in primis eos, quod finant, ipsis tacentibus, in ecclesia loqui presbyteros, cum absque Episcopo nihil illis concessum sit de doctrina præsumere. Est epistolæ exordium^a: Apostolici verba præcepti sunt, apud Iudæos atque Gen-

^a Cælest. epist. 8.

B tiles sine offensione nos esse debere, &c.] Post multa vero in Episcoporum reprehensionem finentium talia garrere presbyteros inculcata, de S. Augustino, cuius doctrina ab illis in suspensionem hæresis temere adducebatur; hæc ait: Augustinum sanctæ recordationis virum pro vita sua atque meritis in nostra communione semper habuimus, neque vnumquam hunc falsæ suspicionis saltem rumor asperxit: quem tantæ scientiæ olim fuisse meminimus, vt inter magistros optimos etiam ante a meis decessoribus haberetur. Bene ergo de eo omnes in commune senserunt: vt pote qui vbique cunctis & amori fuerit & honori. Vnde resistatur talibus, quos male crescere videmus. Nefas est hæc pati religiosas animas, quarum afflictione (quia membra nostra sunt) nos quoque conuenit macerari: quamuis maneat hos beatitudo promissa, quicumque probantur propter iustitiam persecutionem sustinere, &c.] iuguntur epistolæ capita quædam aduersus Pelagianos errores ab Apostolica sede olim & ab Africanis decreta Concilijs, quibus deberent insistere, qui sub Catholico nomine, licet Pelagium atque Cælestium anathemate condemnarent, eorum tamen defendere conarentur errores. Putantur illa capita esse Prosperi, qui (vt profiteri videtur) ea collegit ex decretis Romanorum Pontificum, simulq. Concilijs Africanis, vbi idem auctor hæc habet in fine: Profundiores vero difficilioreq. partes occurrentium quæstionum, quas latius pertractarunt, qui hæreticis resisterunt, sicut nos non audemus contemnere, ita non necesse habemus astruere; quia ad confitendum gratiam Dei, cuius operi & dignationi nihil penitus subtrahendum est, satis sufficere credimus quicquid secundum prædictas regulas Apostolicæ sedis nos scripta docuerint; vt prorsus non opinemur Catholicum, quod appareat præfixis sententijs esse contrarium.] his inquam profitetur, profundiores quæstiones illas de prædestinatione sanctorum nequaquam ab Apostolica sede definitas; illasq. tantum esse stabilitas, quæ ad condemnationem errorum satis posse sufficere viderentur.

CAELESTINVS PAPA S. AVGVSTINVM MIRIFICELAVDAT.

D Sed & illa ab eodem auctore inculcata notanda sunt, quibus demonstrat, non decretis dumtaxat Romanorum Conciliorum prorsus destrui Pelagianos errores, sed traditionibus Apostolicis, quas vsu & iugi obseruatione receperit Ecclesia Catholica, eosdem penitus labefactari; dum videlicet orare consuevit pro infidelibus, Paganis, Iudæis, hæreticis, schismaticis, atque lapsis, necnon catechumenis; sic plane docens, absque diuina gratia illos non posse ad salutem accessum habere. Dumq. rursus exorcismis & exufflationibus abiguntur a proxime baptizandis spiritus nequam, plane factis profitetur Ecclesia, peccato originali humanam naturam esse corruptam, & a satana occupatam, ac Dei gratia indigere, vt liberetur.

TRADITIONIBVS APOSTOLICIS HAERESIS PELAGIANA CONFVATVR.

E Sed quod ad dictam Cælestini epistolam spectat: sanctus Prosper, qui eius scribendæ cum Hilario auctor accessit, cum aduersus Collatorem agit, de ea his verbis meminit, necnon de eodem Cælestino Romano Pontifice^b: Per hunc (inquit) virum intra Gallias istis ipsis, qui sanctæ memoriæ Augustini scripta reprehendunt, maleloquentiæ est adempta libertas, quando consultationum actione suscepta, & librorum qui errantibus displicebant, pietate laudata, quid oporteret de eorum auctoritate sentire, sancto manifestavit eloquio, euidenter pronuncians quantum sibi præsumptionis istius nouitas displiceret, quæ auderent quidam aduersus antiquos magistros insolenter insurgere, & indisciplinata calumnia in prædicatore veritatis obstrepere.] subdit his recitatum Cælestini de S. Augustino nuper elogium, cui ista mox addit: Contra istam clarissimam laudatoris tubam, contra istam sacratissimi testimonij dignitatem audet quisquam malignæ interpretationis murmur emittere, & perspicuæ sincerissimæq. sententiæ nubem obliquæ ambiguitatis obtendere? vt scilicet quia in epistola Papæ, librorum de quibus actum est, non expressus est ti-

^b Prosp. aduers. Collat. prope fin.

QVAE PROSPER DE CAELESTINI EPISTOLA.

tulus, hinc eos appareat non approbatus, & istam in sanctum Augustinum laudationem pro auctoramento fuisse collatam.] hæc Prosper in eos, qui cum obniti litteris Cælestini Papæ minime auderent, ex eis tamen haud approbatus esse omnes Augustini libros cauillabantur. Vnde subdit: Maneat plane, maneat ista conditio, vt horum librorum nouitas repudiata videatur, si in eadem causa eiusdem viri dissentit antiquitas, vt & inutile & incongruum iudicetur, quod ab his quæ contra Pelagianos condidit, dissonans inuenitur.] ac paulo post: Agnoscant calumniatores, superfluo se objicere, quod his libris non speciale neque discretum testimonium sit perhibitum, quorū in cunctis voluminibus norma laudatur: Apostolica enim sedes, quod a præcognitis sibi non discrepat, cum præcognitis probat, & quod iudicio iungit, laude non diuidit, &c.] sed hæc sub Sixto emerferunt calumniosæ exceptiones, cum S. Prosper aduersus eos insurgens, contra Collatorem (vt dicemus) volumen elaborauit. Vides iam ex his, quantæ essent existimationis litteræ Romanorum Pontificum.

Meminit huius quoque Cælestini epistolæ Photius in Bibliotheca, vbi ait de ipso Cælestino: Scripsit quoque ad Episcopos Galliarum de fide sancti Augustini.] Agit insuper, laudatq. dictam Cælestini epistolam etiam Vincentius Lirinensis, vbi ait: Sed & Papa Cælestinus pari modo, eademq. sententia: ait enim, &c.] post recensita vero eius dicta aduersus Nouatores, addit: Ergo hæc fuit beati Cælestini beata sententia, non vt vetustas cessaret obruere nouitatem, sed potius nouitas desineret incessere vetustatem: quibus Apostolicis Catholicisq. decretis quisquis refragatur, insultet primum omnium necesse est memoriæ S. Cælestini, qui statuit, vt desineret incessere nouitas vetustatem.] hæc Vincentius de dicta epistola Cælestini, quam tanti ponderis esse docet, vt satis sit ad omnes hæreses euertendas nouas sententias in Ecclesiam inducentes: quo potissimum argumento tum Pelagianorum, tum aliorum omnium hæreticorum fundamenta idē auctor conuellit opere illo contra hæreses scripto, certe aureo. Ex quo intelligas, longe diuersum esse Vincentium hunc Lirinensem ab illo Vincentio homine Pelagiano, cuius sunt Vincentianæ obiectiones, quas S. Prosper egregie confutauit. hic namque monachus Lirinensis monasterij fuit, ille vero vnus ex presbyteris illis Gallicanis, qui vna cum collegis inuidiosè S. Augustini scripta carpebat, de quo Gennadius meminit^b, eius lucubrationes recensens, eumq. ab hoc ostendit esse diuersum, quem Lirinensem presbyterum nominat^c; cuius etiam mentionem facit S. Eucherius in præfatione libri Instructionum ad Solonium, quem vna cum Saluiano eloquentia & sapientia celebrem fuisse commendat.

Inter alios vero quos recensimus Aquitaniæ presbyteros Pelagij fuligine denigratos, quos sua epistola Cælestinus Papa infectatus est, fuit Seuerus Sulpitius ille discipulus & scriptor Vitæ S. Martini, & S. Paulino Nolano Episcopo amicitia coniunctissimus: Hic, inquam, arreptus & ipse ea alluione Pelagianæ hæresis in Aquitania potissimū exundantis, tandem magno Dei beneficio respuit, atque in se ipsum vindex insurrexit erroris. De eo enim ista Gennadius^d: Seuerus presbyter, cognomento Sulpitius, vir genere & litteris nobilis, & paupertatis & humilitatis amore conspicuus.] & in fine post enumeratas eius lucubrationes, ista addit: Hic in senectute sua a Pelagianis deceptus, & agnoscens loquacitatis culpam, silentium vsque ad mortem tenuit; vt peccatum, quod loquendo contraxerat, tacendo penitus emendaret.] hæc cum Gennadius illius æqualis dicat, par est credere ipsum Seuerum hoc respuisse tempore, quo percelebris ista, de qua est sermo, Cælestini Romani Pontificis aduersus Pelagianos ad eiusdem prouinciæ Episcopos scripta epistola, ipsi (vt credi potest) innotuit, ex qua se ab Ecclesia Catholica deuium esse sensit, & pharmacum ad euomendum epotum venenum accipiens sanatus est.

Sed hic illud considerandū: quomodo hunc Seuerum Sulpitiū dicunt fuisse aliqui Episcopum Bituricensis, quem Gennadius collega eius atque gentilis non nisi presbyterum nominet, & in eo ordine pœnitentem dicat esse defunctū? cuius quidē testificatione, hominis certe haud rerū Seueri ipsius ignari, vt pote in eadem prouincia viuentis, aliquando existimauit, hunc diuersum esse Sulpitium ab illo, quem dicunt Episcopum Bituricensis; licet post Guibertū, qui pro eo scripsit Apologiam, Archiepiscopum Bituricensis appelleret: certe apud me maioris est auctoritatis Gennadius Massiliensis sui temporis res gestas scribens, quam quiuis alius post plura elapsa sæcula aliter sentiens. Scimus in tabulis Ecclesiæ Bituricensis duos eius Ecclesiæ esse adnumeratos Sulpitios Episcopos, eisdemq. sanctitatis titulo insignitos & inter sanctos in Martyrologijs receptos, quorum alter Pius, Seuerus

VINCENTII
GALLICANI
DVO LONGE
INTER SE DI-
VERSI.

b Gennad. de
Script. Eccles.
c. 80.
c Idem c. 64.

DE SULPITIO
SEVERO.

d Gennad. de Vir.
illustr. c. 19.

NVM SEVERUS
FVERIT
EPISCOPVS.

A alter est dictus, alter decimas septima Ianuarij, alter vigesima nona eiusdem mensis colitur. Neminem reperi antiquorum, qui hunc Seuerum, de quo est sermo, Episcopum nominet, verum tantummodo presbyterum, sicut & Honorius retexens catalogum clarorum virorum. Sed & longe procul abest, vt qui in tabulis Episcoporum Bituricensium ponitur Sulpitius Seuerus sub Gunthranno Rege vixisse, interfuisseq. Matisconensi Concilio sub eodem Rege celebrato, hic sit de quo est sermo: nā ille Sulpitius cognomento Pius dictus est, & sub Gunthranno Rege sedisse successorem Remigij, habet^a Gregorius Turonensis: procul vero abhorret, vt Sulpitius Seuerus discipulus S. Martini ad Gunthranii tempora deduci possit: vnde plane fatendum sit in eas tabulas errorem illapsum, quod etiam in Notis diximus. Qui autem hoc sæculo illustrauit sedem Bituricensis, fuit S. Simplicius arbitrio Sidonij Apollinaris creatus Episcopus, de quo ad Euphronium, necnon ad Perpetuum sanctos Episcopos extant eiusdem Sidonij^b epistolæ, atque concio in eius habita electione. At de his hæc tenus.

Hoc eodem anno sub iisdem Consulibus sanctus Prosper missum ait Palladium ordinatum primum Episcopum ad Scotos: perductum quoque fuisse ad Hiberniam insulam, sed cito morte subductum ex hac vita migrasse, ex Probo, qui res gestas sancti Patricij scripsit, dictum est superius. Hibernorum quidem conuersionem Deus sancto Patricio reseruauit: qui (vt tradunt) Scotus genere, natus ex sancti Martini Turonensis Episcopi sorore, ab eo clericus ordinatus, quadriennium sub eius institutione transegit: inde a sancto Germano Antifidorensi Episcopo sacris litteris imbutus. Vocatus vero a Deo ad Hibernorum conuersionem, non prius illuc se contulit, quam Romam ad Cælestinum Papam accesserit, accepturus ab Apostolica sede ad eius gentis conuersionem Apostolatum. hæc quidem

C Probus^c ac Sigebertus: verum ille ab Amatore Episcopo ordinatum ipsum tradit Scotorum Antistitem; Sigebertus vero id ait factum a Cælestino Romano Pontifice Romæ; vnde in patriam rediens, Hibernos ad Christi fidem suscipiendam conuertit. Res ab eo in eiusmodi Apostolatu gestas idem Probus & alij conscribere, scriptaq. ab eo elucubrata recensere. Hæc igitur de Episcopatu Patricij post defunctum Palladium hoc anno eo missum, cum sub Cælestino Papa accidisse tradant; ad finem anni huius, vel sequentis exordium, ante obitum Cælestini contigisse, affirmare opus est: siquidem Cælestinus anno sequenti, mense Martij ex hac vita migrasse reperitur. Vides autem omnibus fuisse perspicuum, ab Apostolica sede accipiendum esse Euangelium ad conuersionem Gentium; cum ex Orbis extrema parte, immo (vt cum poeta dicam) ex diuisis toto Orbe Britannis Patricius Romam se contulerit; quod & ab alijs factitatum, suis locis dicturi sumus.

D Sed apponamus ad anni huius rerum gestarum præclaram coronidem obitum magni viri S. Paulini Nolani Episcopi, de quo tanta superius tertio, quarto, & hoc ipso quinto tomo sunt dicta: quem hoc eodem anno X. Kalen. Iulij ex hac vita in cælum feliciter migrasse, huius anni Consulibus Basso & Antiocho, Vranij^d eius discipulus scriptorum monumentis posteris commendauit: hunc illum namque putamus esse Vranium, cuius idem S. Paulinus meminit in epistola^e ad sanctum Delphinum Burdigalensem Episcopum.

Sed antequam gloriosum eius ad Deum transitum referamus, difficultas haud mediocris disquirenda atque enodanda est: Quonam modo conuenire potest, sanctum Paulinum sese obsidem dedisse pro filio viduæ Regi Vuandalorum in Africa, & post eius obitum remeasse Nolam, ac deinde defunctum; si quem diximus in Africa regnasse primum Regem Gensericum, propagasse cū regno vitam constet^f, capta Carthagine, annis triginta-

E septem, sicq. peruenisse ætate ad annum Domini quadringentesimum septuagesimum sextum? Ceterum historiam illam totam a sancto Gregorio^g scriptam, & a posteris acceptam omnibus (habes eam etiam a sancto Eulogio^h Cordubensi citatam) haud putamus ob hanc causam leuiter reiiciendam: sed nec Vranium mendacem dixerimus sub huius anni Consulibus Paulini obitum referentem, vt contra eius assertionem, Paulinum adhuc vltra annos quadragintaquinque vixisse, aliquo modo dicendum existimemus. siquidem qui ex annis ætatis eius tomo quarto superius supputatis, ad hunc vsque deductis, reperitur peruenisse ad annos duodecoginta, haud diutius vixisse putamus, vel aptum fuisse qui regium hortum colere valuisset.

Quamobrem perplexitatem hanc alij enodare conati, eo confugiendum esse putarunt, vt ista de filio viduæ atque Paulino non sub persecutione Vuandalica, sed Gothica sub Alarico dici debeant contigisse: quibus nequaquam assentiendum putamus, cum

a Greg. Turon.
lib. 6. c. 39.

b Sidon. lib. 9.
epist. 8. 9.

DE S. PATRICII
APOSTOLATI
AD
SCOTOS ET
HIBERNOS.

c Probus in Vita
S. Patricij. Sigebert.
in Chron.
et Bale. Co. 1.

S. PAULINI
NOLANI
EPI-
SCOPI
OBITVS.

d Exiat apud
Sur. rom. 3. die
22 Iun.

e Paulin. epist.
17.

OBIECTIO DE
PAULINO SE
VICARIVM
DANTE PRO
FILIO VI-
DVAE.

f Victor. de perse-
cut. Vuand. lib. 1.
in fin.

g Gregor. dialog.
lib. 3. c. 1.

h Eulog. in docu-
mento Martyriali
ad Floram &
Mariam.

nihil penitus de Africana prouincia sibi Alaricus vendicauerit, in qua securitatis causa ab Vrbe profugi (vt vidimus) tamquam ad locum tutum, Gothis inaccessum, se contulerunt: constat vero praeterea ex his quae de eo dicta sunt, Paulinum post tempus Gothica grassationis in sua Ecclesia pacifice perseuerasse. Vnum igitur reliquum est quod dici possit, Regem illum Vuandalorum proxime defuncturum a Paulino praedictum, non intelligendum esse de Genserico, qui in regno consenuit, sed de fratre ipsius Gunthario Godigischli filio, quem cum fratre Genserico atque Vuandalis transisse in Africam, Procopius^a, Paulus diaconus^b, & alij^c auctores affirmant, cumq. dolo fratris Genserici e medio morte sublato: huius enim interitum repentinum obuenturum potuit praedixisse S. Paulinus: captiuos autem illos ex Campania oris in Africam abductos non bello aliquo, sed Vuandalicis classis inuasionem, qua potentem fuisse Gensericum, eaq. infestasse Hispaniam, Italiam, insulas, & Orientales etiam oras, Victor affirmat^d. Scimus tamen, ad vitandam fraternae caedis infamiam, a Vuandalis posterioribus traditum (quod referunt Procopius & Isidorus) Guntharium nequaquam transisse in Africam, sed in Hispania a Germanis captum, pauloq. infixum, vel ab inuadente eum prauo demone esse necatum. sed dum aiunt, primo id Vuandalorum Regi regnanti in Hispania accidisse, plane de eius parente esse intelligendum apparet, quem primum inuasisse Hispaniam tradunt omnes; eumq. regnasse ibi annos sexdecim, idem Isidorus affirmat. Ceterum quod ad Guntharium filium spectat, quam ratione sit verisimile, vt transmissis Vuandalis omnibus in Africam, solus remanserit Guntharius in Hispania? Vuandalos quidem omnes transisse ex Hispania in Africam, testatur Victor, qui eosdem numerat octoginta millia. Sic igitur quae de S. Paulino scribuntur & Rege Vuandalico, vt ad Guntharium referantur, nihil prohibet.

Quod vero Victor res Vuandalorum in Africa persecutus, nullam de Gunthario mentionem habeat: id euenisse apparet, quod persecutionem tantum Christianorum enarrandam suscepit; breuiq. libello res trigintaseptem annorum perstringentem, plurima omisisse oportuit, quod & ipse fatetur. Sed quod ad Vranium pertinet; ipsum persecutum esse Paulini obitum potius quam vitam, idem ipse in praefatione ad Pacatum inscripta profiteatur. Porro eius obitum describit his verbis^e: Cum ante triduum quam de hoc mundo ad caeleste habitaculum vocaretur, dum iam de salute eius omnes desperassent, & duo ad eum Episcopi visitandi studio conuenissent, id est, sanctus Symmachus, & Benedictus Hyacinthinus^{*}, ita in eorum aduentu recreatus atque refectus est, vt oblita omni carnali infirmitate, totum eis atque angelicum exhiberet affectum. Et quasi profecturus ad Dominum, iubet sibi ante lectulum suum sacra mysteria exhiberi, scilicet vt vna cum sanctis Episcopis oblato sacrificio, animam suam Domino commendaret: simul etiam eos quos pro disciplina Ecclesiastica a communione mysterij extorres esse praeeperat, ad pacem pristinam reuocaret. Et cum haec omnia sanctus Episcopus laeto atque perfecto ordine celebrasset: subito clara voce interrogare coepit, vbi essent fratres sui. Tunc vnus ex circumstantibus, qui putauit, quod fratres suos, id est, Episcopos qui tunc aderant, quaereret; ait illi: Ecce hi sunt fratres tui. At ille: Sed ego nunc fratres meos, Ianuarium atque Martinum dico, qui modo mecum locuti sunt, & continuo ad me venturos se esse dixerunt: e quibus Ianuarius Episcopus simul & martyr Neapolitanae vrbs illustrat Ecclesiam; Martinus autem vir per omnia Apostolicus (cuius Vita ab omnibus legitur) Galliarum Episcopus fuit.

Et his dictis, extensis ad caelum manibus, hunc psalmum Domino decantauit^f: *Leuavi oculos meos in montem, vnde veniet auxilium mihi: auxilium meum a Domino qui fecit caelum & terram. Deinde, collecta oratione, commonitus est a sancto Posthumiano presbytero, quod pro vestimentis quae pauperibus fuerant erogata, quadraginta solidi deberentur. Quod cum audisset sanctus Paulinus, leuiter subridens, ait: Securus esto, fili: crede mihi quia non deerit qui debitum pauperum soluat. Et ecce non longa interposita mora, ingreditur quidam presbyter de Lucaniae partibus veniens, missus a sancto Episcopo Exuperantio, siue a viro clarissimo fratre eius Vrsatio, qui ei per ipsum nuncium muneris gratia quinquaginta solidos miserant. quos cum accepisset sanctus Paulinus, benedixit Dominum, dicens: Gratias ago tibi Domine, qui non derelinquis sperantes in te. De his autem quinquaginta solidis ipse presbytero, qui eos exhibuerat, manu sua duos^{*} dedit; reliquos vero negotiatoribus, qui vestimenta pauperibus dederant, reddi mandauit. Inter haec autem, cum nox dici successisset, vsque ad mediam noctem paululum quieti concessit, donec crudescente dolore, qui lateri eius nimis inerat, grauaretur, excitatus, multisq.*

* decem

etiam

A etiam ex superfluo archiatronum vstionibus fatigatus, vsque ad quintam horam noctis lassum atque anhelum pectus duxit. Deinde adueniente luce, consuetudinem suam vir sanctus agnouit. Itaque, vt solebat, excitatis omnibus, Matutinum ex more & ordine celebravit. Facta autem die, presbyteris & diaconibus atque omnibus clericis exemplo Dominico^a pacem hereditariam praedicauit. Transactis autem his, tacitus vsque ad vesperam perduravit. Deinde quasi ex somno excitatus, lucernariae deuotionis tempus agnoscens, extensis manibus, lenta licet voce^b, Parauit lucernam Christo meo, decantauit^b *Psal. 131.* Domino.

Tunc deinde facto aliquandiu silentio, circa horam quartam noctis, omnibus qui aderant, sollicito vigilantibus, subito tam ingenti cellula eius terramotu concussa est, vt hi qui lectulo eius assistebant, exterriti atque turbati, ad orationem se iactarent, nihil tamen scientibus his qui pro foribus consistebant: neque enim publicus ille, sed priuatus in cellula fuerat terramotus. Nam^{*} ille angelicis susceptus manibus, debitum Deo spiritum exhalauit. Vidimus, fili carissime, vidimus, & inter lacrymas atque singultus vidisse gaudemus, &c.] subdit gemitus vniuersae Ecclesiae de eius obitu, praedicat & eius laudes, atque in fine ait: Obijt S. Paulinus Episcopus X. Kalend. Iulij, Basso & Antiocho Coss.] Huius quidem Vranij scriptionis meminisse visus est Gregorius Turonensis, vbi ait^c: De transitu autem eius est apud nos magna lectio.] nouisse hanc pariter Vranij lucubrationem sanctum Gregorium^d Romanum Pontificem, certum est, dum eadem de terramotu facto in eius transitu scribit. Hunc tandem beatum finem consecutus est ille, sui saeculi maximum decus & ornamentum dignum inuentum, quem scriptis suis celebrarunt sanctissimi atque doctissimi viri Hieronymus in Oriente, Ambrosius in Italia, Augustinus in Africa, Prosper & Eucherius in Gallijs hoc ipso saeculo, postea vero sanctus Gregorius Papa atque alij.

Reliquit post se nobilissimi ingenij monumenta, licet attingere numquam voluerit interpretationem diuinae Scripturae, non quidem inopia doctrinae, vel tenuitate ingenij, sed potius admiranda animi summissione: nam S. Hieronymus scribens ad eum tunc tyrociniū auspicantem, haec ait^e: Magnum habes ingenium, & infinitam sermonis suppellectilem, &c.] scripserat enim librum pro Theodosio Imperatore, quo magnum ediderat specimen ingenij locupletissimi. Verum (vt diximus) cum se totum Christo addidit professione monastica, nuncium stylo remisit, nec quicquam amplius scripsit, vt ederet. Et enim quae reperiuntur eius epistolae, non ipsius studio, sed industria S. Amandi Episcopi Burdigalensis seruatae sunt. fatetur quidem id ipse Paulinus in epistola ad eum scripta, sed nondum cusa: vbi inter alia: Legimus (inquit) in tergo epistolae, annotationem epistolarum, quas meas esse indicatis: nam vere prope omnium mearum epistolarum ita immemor eram, vt meas esse non cognoscerem, nisi vestris litteris credidissem. vnde maius accepi documentum charitatis vestrae, quia plus me vobis, quam mihi notum esse perspexi.] haec ipse ad Amandum. est epistolae illius exordium: Omnia tempus habet, & tempus omni rei sub caelo est.] habet eam codex Vaticanus atque Nolanus. Sed si quae carminibus cecinisse, pieq. luisse reperitur, eadem amicorum diligentia custodita putamus. Est celebris memoria eius in Dei Ecclesia, a qua indelebili nota in tabulis Ecclesiasticis illibata seruatur, & die natali ipsius anniuersaria celebritate recolitur. At modo de Paulino satis, cuius rebus praclare gestis tertium, quartum, & quintum hunc Annalium tomum decorauimus; ex quibus, quantum iste vir fuerit, quisque intelligere valeat.

E IESV CHRISTI CAELESTINI PAP. THEODOSII 25. IMPP. ANNVS ANNVS VALENTINIANI 8.

Christi annus quadringentesimus trigimussecundus Consulatu Aetij & Valerij in Fastis Prosperi & Cassiodori notatur, quorum prior in Occidente, posterior vero primum magistratum est affectus in Oriente. Illuxit plane annus iste sui exordio Romanae Ecclesiae laetus; cum suscepta legatione Orientalium, de impij Nestorij deiectione, Maximiani vero promotione, litteris a sancta Synodo, necnon a Theodosio Imperatore, atque etiam a Maximiano Constantinopolitano Episcopo ipse Romanus Pontifex Caelestinus certior factus est.

Erat

^a Procop. de bell. Vuandal. lib. 1.
^b Paul. diacon. hist. Miscel. lib. 14.
^c Victor de persec. Vuandal. lib. 1. in fin.
^d Victor de persec. Vuandal. lib. 1.

^e Extrat apud S. Paul. tom. 3. die 22. Iunij.

* Hidruntinus
QVAE CONTINGERINT ANTE PAVLINI OBITVM.

f Psal. 120.

TERRAMOTVS IN OBITU PAVLINI.

* Tum

^c Gregor. Turon. de Glor. Confess. c. 107.
^d Greg. Pap. diacon. log. lib. 3. c. 10.

DE SCRIPTIS S. PAVLINI.

* Hier. epist. 13.

CAELESTINI ANTE OBIVM GAUDIUM EX PROFLIGATO NESTORIO. d Luc. 2.

Erat plane ipse sanctissimus senex instar Simeonis Prophetæ, expectans redemptionem A Israel. Quippe quod (vt suis ipse testatus est litteris, quas proxime reddituri sumus, datis ad clerum & populum Constantinopolitanum) præ nimio dolore & animi angore ob pefumdatam Catholicam fidem ab impio Nestorio & eius sectatoribus, iam somnus recesserat ab oculis ipsius. Sed & sicut cū Simeone erat expectans redemptionem Israel; ita etiam cum ipso, factus iam voti compos, cygneis modulis occinens canticum illud^a: Nunc dimittis Domine seruum tuum in pace, quia viderunt oculi mei salutare tuum, &c.] exauditus a Deo, hoc anno post tres menses (vt dicemus) ex mortalitate subductus, vocatus est ad coronam, quam de salua facta fide Catholica, & conseruata facta tecta Christi diuinitate, & eius matris sanctissimæ dignitate, accipere dignus fuit.

Reliquit tamdiu ipsum Dominus in humanis, quantū opus esset ad communem lætitiā mutuo participandam reddere litteras gratulatorias, quas acceperat, recinens victoriæ B canticum ex Occidente, quod præcinnissent Orthodoxi magno gaudio in Oriente, scribens postremas omnium litteras, a quibus acceperat, nimirum ad S. Synodum, Theodosium Imperatorem, Maximianum Episcopum, & clerum, populumq. Ecclesiæ Constantinopolitanae. Sed cum audis reddidisse ad eandem Ephesinam Synodum litteras; ne putes adhuc eā Ephesi perfeuerasse, iam (vt vidimus) superiori anno dimissis Episcopis: sed ad Patres qui conuenerunt, vbique degentes, eas datas Encyclicas esse scias. Sunt hæ nouissimæ sanctissimi Patris epistolæ, vltima eius elogia, ob id dignæ vt verbatim hic describantur: quæ ex eo, puto, gratiores accipientur, quod nondum alicubi editæ habeantur. Accepimus nos easdem cum alijs eiusdem Pontificis superius redditis ab eodem docto viro Antonio de Aquino, de quo superius. Prima igitur Cælestini epistola reddita hoc anno mense Martij ad sanctam Synodum per legatos inde missos, sic se habet:

Cælestinus Episcopus sanctæ Synodo apud Ephesum constitutæ.

Tandem malorum sine gaudendum est. Tandem nobis omnibus in commune dicendum^b: Dextera tua, Domine, glorificata est in virtute, dexterā manus tuæ confregit inimicos. proprie namque ipsi contracti sunt; quando iniqua loquentium, dicente Dauid^c, os videamus esse destructum. Huiusce tamen tam fideliter peractæ rei vos executores, defensores nobiscum videmus fuisse fidei^{*} sacerdotes, qui conuenientes in vnum, & secundum Apostolum^d, non quæ vestra sunt quærentes, sed quæ Christi Iesu, negotium Domini communis egistis. Apud vos ergo de vestra loquimur sanctitate, quorum in omnem terram sonum gaudemus exisse, cum & in finem eiusdem Orbis prædictæ veritatis a vobis verba venerunt. Deus noster non patitur latere quod præstitit; quia numquam beneficia superna celantur. Ita namque fit, vt tanto munere innotescente cælesti, pro voluntate diuina (sicut scriptum est^e) omnis homo saluus fiat, & veniat ad scientiam veritatis. Loquor ergo^{*} victoribus, & qui in proelium solam contra hostem portauerunt fidem, quæ, & Ioanne dicente Apostolo^f, vicit & mundum: Vobis eiusdem proprie perscribo sermonibus^g, qui secundum diuinam paginam, vt patres cognouistis quod ab initio est; & vt iuuenes, dum fortes estis, & verbum Domini in vobis manet, vicistis malignum in talibus focijs gratulantes. De hoc euentu minime dubitabamus: habuit animum nostrum fiducia sperandi, qui vobis videremus diuinæ causæ pondus incumbere, quos bene admodum noueramus, secundum illud propheticum^h, odisse congregationem malignorum, & cum impijs non esse fessuros. Optime ergo hoc credidi, quia contra nocentes atque peruersos (sicut supradictus aitⁱ) innocentes & recti adhæserunt mihi.

Vna igitur eademq. relatione per filios nostros religiosos & Deo amabiles viros Ioan- E nem presbyterum & Epictetum diaconum deiectionem iustam, & exaltationem didicimus iustiorē; illud quod in Euangelio legimus, approbantes^k: Quia Deus noster exaltat humiles, & potentes de sede deponit. A qua sententia ille noster sapiētissimus minime deuiauit, qui ait^l, a Deo nostro humilium seruatam memoriam, & perditam superborum: quod quando magis videatur impletum, quam nunc, cum Saluator noster parans benemeritos honorare, ossa^m hominum sibi placentium dissipauit, & prouiso pastore dignissimo, feralem lupum de ouilibus suis immaculatus agnus eiecit? Legimus eius a vestra fraternitate scripta primordia, nec quisquam nostrum mirari potuit, quia nota dixistis: assertio impendatur incertis; testimonium comperta non quærent. bonorum hunc actuum palestra semper exercuit: talem hunc didicimus, qualem in litteris inuenimus; talem certe (vt breuiter dicam) qualem Doctor noster esse præcepit sacerdotem; vt conuenienter omnium

b Exod. 15. EPIST. CAELEST. PAP. AD SYNODVM c Psal. 62. * fideles Dei d Philip. 2.

e LAVDAT SYDVIUM PATRVM.

f 1. Tim. 2. * ego

g 1. Ioan. 5. g 1. Ioan. 2.

h Psal. 25.

i Psal. 24.

k DE NESTORII DEPOSITIO- NE, ET ORDINATIONE MAXIMIANI. l Luc. 1. m Psal. 9. 33. n III. o Psal. 52.

A nium iudicio mereatur audire^a: Ecce vere homo Israelita, in quo dolus non est. Nonne laudibus in eum vestris ista conueniunt? Taliter denique, quæ dixistis, audistis. Talem successorem quærebat sanctæ memoriæ Sifinnij beata simplicitas, vt locum suū nonnisi sui similis obtineret: etenim melius agimus, si abstinētes iam ab illius sacrilegi nomine, sedem vacasse dicamus. Actum est diuino iudicio, vt hunc Ecclesia pro remedio mereretur. Denique discordiam tulit, & concordiam reddidit ordinatus: Quid non poterit præstare per tempora, cuius hoc primordia præstiterunt? Hæc de eo inuicem dicimus, quem pax reparanda quærebat. Interfuimus, nec nos diximus absentes, cum eius capiti verba mystica dicerentur, cum redderetur omnibus diuina lætitiā salutaris: postremo nemo illic Catholicorum defuit, vbi omnes in commune vicerunt.

Lætati præterea sumus clementissimi de hoc & Christianissimi Principis testimonio, B cum epistolis dilectionis vestræ eius sententiam videremus esse concordem. Nec mirum est, si cor Regis, quod est in manu Dei, cum his senserit, quos eius nouerit sacerdotes. Itaque sermo regalis diuinas res exequendo multiplicat^{*} in Augusto: felix Imperium, cui militat executio diuinorum; nec hic minus felix, quem prædicat dominatio mundanorum: hoc testimonio dignus est, qui ordinandus probari, non qui improbari potuit ordinatus. Scimus quo itinere sanctus frater & coepiscopus noster Maximianus, quibus gradatim stipendijs ad fastigium sacerdotale peruenit. non hunc diuitiarum gloria, non velut in potentia cupidū, qui solet inesse ambientibus, honorū saltus euexit: suffragio pauperum, quibus fidelis seruus & prudens cibum dabat in tempore, super omnia Domini sui constitutus est bona^b; & tamen etiam si desiderium fuit Episcopatus, nonnisi propter opus bonum (sicut ait Apostolus^c) concupiuit: ita Deus noster, & quid velimus, & cur velimus, attendit.

C Quis dubitet, posse magis agere præsentem, quod potuit exercere subiectus? Exofus & blasphemus istud officium non poterat habere, id est, corporum curas, qui nitebatur animas vulnerare: facta est ruina eius magna, tam ruina magna, quam praua doctrina. Nunc qui de præteriti emendatione gaudemus, cauere nos conuenit in futurū, ne possint magis ac magis quæ abscissa sunt pullulare: quia necesse est, quocumque pestis hæc loci sit, nostri corporis membra vexentur, & per patientiam nostram peiora prioribus nutrita videantur.

Scripsimus clementiæ Principali, vt de sanitatis medio longius infirmitas auferatur. Didicimus namque hunc Antiochiam reuertisse, atque sibi illic, vnde venerat, viuendi præstitam facultatem. Innocentum exitium est istud exilium. Aspiciamus diligenter quid illic possent parere, quæ illic sunt ante concepta. Non est notis suadere difficile: in oculis est eiusdem ciuitatis Ecclesia, quæ per hunc perijt sacerdotem: & tamen laboramus aduertere quis cui fuerit causa peccati; nisi forte (quod pro quiete Ecclesiarū dicimus) deceptum se ille demonstret, deserendo damnatum. Sed quis illic speret aliquem posse corrigere, vbi arcē tenere videat peruersitatis auctorē, vbi colatur ab omnibus exolatus? Magna illic est (quod lugētes dicimus) desperatio sanitatis, vbi (sicut Isaias dicit^d) omne caput in dolore, & omne cor in mæstitia a pedibus vsque ad caput. Quando ibi membrū aliquod habere poterit spem salutis, vbi periclitatur corporis tota compago? Elaborate, fratres carissimi, elaborate, obsecro, vt verē tollatur de medio vestrum^e, qui hoc opus fecit: sola decet tales homines solitudo: vbi enim debet hic inuenire solatiū, qui sic tractauit vbique regnantem?

Pæacta est a vobis totiū summa negotij: agendum nunc est quod instat & restat, ne sit in vacuum laboratum. Longius quidem sumus positi; sed per sollicitudinem totum propius intuemur. Omnes habet beati Petri Apostoli cura præsentis: non nos ante Deum nostrum de hoc possumus excusare, quod scimus: nam quamquam hæc quæ loquimur, sanctitas vestra tacuerit, agnoscimus tamen omnia diligentius requirentes. Tanta igitur causæ finis, qui superest, actibus vestris, quæso, respondeat: quia nolumus in modico vos deesse, qui maxima perregistis. Adiutorio apud Reges terræ his estote quæ scripsimus: norūt & ipsi quid suis debeant præstare tēporibus; sciunt quod Catholicæ fidei fundamento sua regna subsistant. Pura ab heredibus sanctis paternæ & auitæ credulitatis vena seruatur; fuit ab illis incorrupta per posteros, nec hanc in his aliquis vniquam limus infecit: custodit fortis, cui fidelis est cursus exordium; cum id quod in origine acceptum est, videtur in prole. Canem & operarium malū pariter persequamur: facite præsentis, quod hortamur absentes: nam cum hanc curam generaliter omnibus debeamus, præcipue tamen nos continet Antiochenis præcipitantibus subuenire, quos pestifer morbus obsedit. Absoluamus modis talibus ciuitatem, in qua (sicut Actus Apostolorum loquuntur^f) dictos primum legimus

a Ioan. 1.

DE THEODOSII AVG. PIETATE. * militat Aug.

b Matth. 25. c 1. Tim. 3.

DE NESTORIO LONGIVS ABLEGANDO.

d Isai. 1.

e 1. Cor. 5.

SOLICITUDO CVRAE PASTORALIS ROM. PONT.

DE NESTORIO DE LIBERATIONE ANTOCHIA A NESTORIO. f Act. 11.

gimus Christianos : omnibus ergo virtutem præstemus, quibus secundum religionem de- **A**
bere nos nouimus quod vocamur. Hanc autem sollicitudinem nostram præsentem proba-
runt Deo amabiles filij & carissimi atque animis nostris acceptissimi Ioannes presbyter
& Epictetus diaconus, quos reuersos ad vos festinato remisimus, sollicitus hoc agentes,
vt quos diebus Dominicæ Natiuitatis accepimus, Resurrectionis Dominicæ tempore
redderemus.

De his autem qui cum Nestorio videntur parum pie consensisse, atque se socios eius
sceleribus addiderunt, quamquam legatur in eos vestra sententia, tamen nos quoque de-
cernimus quod videtur. Multa perspicienda sunt in talibus causis, quas Apostolica sedes
semper aspexit. Quod loquimur, Cælestianorum testantur exempla, quod spem de Syno-
do hucusque gesserunt. Habent, si respiscunt, copiam reuertendi: quod his solis non
permittitur, quos proprie cum auctoribus hæreseos omnium fratrum constat subscriptio- **B**
ne damnatos. Per Dei namque misericordiam aliquos ex eorum numero ad nos iam re-
diisse gaudemus. Quod hoc consilio factum est, vt quos conscientia mixta non poterat,
saltem sententia separaret. Hoc, moneo, vestra fraternitas sequatur exemplum: sit ca-
put sceleris cum his, quos Synodalia loquuntur statuta, damnatum; reliqui quos cum hoc
sentientes in communione Ecclesiastica non habemus, in ciuitatibus suis, & se in nostro
collegio nouerint non futuros, nisi secundum Ecclesiasticum & Christianorum Principum
constitutum, damnata hæresi cum auctoribus socijsq. damnatis, se profiteantur Catholi-
cos sacerdotes. Quam formam etiam circa eos volumus custodiri, qui subripiendum ex
Ecclesiasticis causas a Christianis Principibus crediderunt, & alio ordine rursus Ecclesias
occuparunt.

Antiochenum vero, si habet spem correctionis, Episcopum a vestra fraternitate volu- **C**
mus conueniri; vt nisi quæ sentimus, senserit, nouellam blasphemiam eodem exemplo
scripta sua professione condemnans, intelligat de se quoque Ecclesiam, quod fidei nostræ
respectus imperat, ordinare. Credendum tamen de diuina est misericordia, quod omnes
in viam redeant veritatis, si de suprascripto loco horum malorum caput & causa auferatur.
Dat. Id. Mart. Actio & Valerio Coss.] hætenus epistola Cælestini Pontificis ad Episcopos
qui Ephesi conuenerant ad sanctam Synodum: quibus potissimum de Nestorio Antio-
chia pellendo quam prudentissime egit. Quæ enim damna eius ibidem commoratio attulerit
Catholicæ Ecclesiæ, res postea gestæ, inferius suis referendæ locis, manifestabunt: vt plane
certum apparuerit, grauissimo Ecclesiæ & Imperij damno distulisse Theodosium sero nimis
sapientem parere quantocyus Cælestino. Sed iam ab ipso Cælestino ad eundem Theodo- **D**
sium hoc eodem anno & die datas litteras videamus.

Cælestinus Episcopus Theodosio Iuniori Augusto.

Causis suis diuinam prouidentiam præstitisse quod sperabamus, agnouimus: nec enim
aliud futurum mentes poterant æstimare Fidelium, regnantibus vobis, quam id quod eue-
nisse gaudemus, vt prædicatio in Deum impia concideret, & cum suo auctore noui dog-
matis damnata prauitas deperiret. Illata quidem fidei bella sunt, & Regis æterni sacri-
legis verborum iaculis natiuitas appetita: sed vos, Christo Deo nostro auctore, regnantes,
hostes impios fidei vestræ virtute vicistis, cælestem reuocantes triumphum, per quod reli-
gioso munimen in perpetuum præstetis Imperio. Vere enim prophetica gloriæ vestræ vox
conuenit, & regnum vestrum dici potest regnum omnium sæculorum, quod defensionē fi-
dei meritis propagatur, & crescente sanctæ religionis obseruantia, Christianæ insertum
reuerentiæ semper augetur, gloriosissime & tranquillissime Imp. Auguste. Ecce nunc **E**
domus Domini orationibus vacant, & vestrum per omnes ecclesias Deo nostro oblatis
sacrificijs commendant Imperium. Nihil, amoto perturbatoris ausu, scandalis licet; pe-
stifer vltimus animas hominum sermo non vulnerat: salutem omnibus suarum animarum,
dum vniuersali Ecclesiæ consulitis, reddidistis. Hæc est vestra prædicandi regni vestri
clementia, per quam non terræ, non prouinciæ, sed omnium animæ sunt defensionē. Impu-
rabitur hanc omnino victoriam, quam non bellis, non gladijs, sed sola deuotione, qua
Deo estis dediti, conquisuistis.

Manet hic vestræ gloriæ titulus, & manebit, vt nulla illum ætas, nulla vetustas aboleat:
æterna enim sunt, quæ æterni Regis amore præstantur. Sic Abraham fides sæculis durat.
David Regis meritum Dei zelus fecit esse perpetuum, cum inimicos Dei suos credidit ini-
micos, & odisse quos Deo odibiles approbasset. Elias etiam Propheta falsa prophetantes
non

non fuit contentus refellere, sed etiam in illos voluit vindicare; vt eos persequendo per-
deret, quos in perditionem niti sui populi peruideret. Par tibi cum illo gloria. Ille fal-
sa prophetantibus restitit, tu falsa docentibus. Ille mentientes in Deum Prophetas per-
secutus est: tu de Christo Deo nostro prædicantes impia abigis sacerdotes. Ille tantum
vindiçtæ intentus est: vestra pietas sic impia vindicat, vt quæ sunt religiosa defendat:
nec enim sufficeret abegisse morbos, & pestilentiam repulisse, nisi & salubres auras redde-
res, & vitalem infectis substantiam ministrares, talem illi Ecclesiæ constituendo Ponti-
ficem, qui olim hoc se dignum fastigio omnibus, quibus notus est, approbasset. Fert illi
ac si sui corporis parti Romana testimonium, quæ hunc semper inter suos habuit & nu-
merauit, Ecclesia: ferunt suorum merita, quibus sancte adhæserat, decessorum. Ita
enim reuerendissimæ memoriæ viro Attico Catholicæ fidei propugnatori fortissimo mente **B**
pariter & officio cohærebat, vt iam tunc futuri in eodem Episcopatus insignia præluerent.

Sed sit hoc arcano diuinæ maiestatis arbitrio, vt in posterum quæcumque sunt melio-
ra feruentur, & ad quietem per aliqua turbatorum scandala veniatur. Debitum est fra-
tris mei Maximiani Episcopi gloriæ, vt aliquem illi prælatum fuisse in hoc quod sustinuit,
ciuitas pœniteret, & nunc electo eodem, illi se integritatem fidei debere sentiret. Sed
huic tantæ pro suo merito illius Ecclesiæ sacerdoti electo taliter, & consensu sanctæ con-
gregationis, quæ interfuit, ordinato, ad componendum Ecclesiæ statum, & omne vul-
nus prauæ hæresis radicitus euellendum, ne audeant quæ abscissa sunt, pullulare; obse-
cramus & poscimus sub illius inuocatione, quem colitis, fidei vestræ, vt consuevistis, ar-
ma præstetis. Nunc enim est omnis opponenda custodia, ne rapax lupo ab ouilibus Do-
mini gregis, cum sæuierit, exclusus, rursus serpentino lapsu ad mortem perueniat anima- **C**
rum, effossis qua potest parte cuniculis. Nec enim potest quiescere, cum prædæ suæ rapi-
dus cupiat incubare. Munimen sanis, remedia præbere sanandis, vallate muris vestræ
fidei religionis Catholicæ veritatem, per quos & credentes muniti sint, & tanti sequa-
ces erroris non audeant introire. Hic enim plenus victoriæ vestræ fructus est, nihil relin-
quere, quod rursus Dei Ecclesia debeat formidare. Quem igitur vniuersorum eiecit sen-
tentia sacerdotum, in prædicatione sacrilega perdurantem, eum vestra clementia ab om-
ni societate remoueat, vt facultatem aliquos perdendi non habeat.

Religiosos vero filios meos Ioannem presbyterum & Epictetum diaconum tantæ rei nun-
cios cum totius Ecclesiæ gratulatione suscepimus; & lectis in totius congregationis Chri-
stianæ plebis apud beatissimum Apostolum Petrum vestræ pietatis apicibus, Deo nostro
pro vobis vota persoluimus. Ita enim ad nos, agente Domino, perueniunt, vt ad eum **D**
diem, quo * Christi Dei nostri Natalem secundum carnem, cui quæstio inferebatur, con-
currerent, & impietatem coniunctim vniuersa congregatio confutaret.

Causæ fidei congrue & Ecclesiasticæ & pauperum vtilitatis causa subiungitur; vt qui
integritatem fidei præstitistis, pauperum quoque commodis consulatis. Illustris & san-
ctæ recordationis Proba possessiones in Asia constitutas longa a maioribus vetustate sic re-
liquit, vt maiorem summam reddituum clericis pauperibus & monasterijs annis singulis
præciperet erogandam: sed hæc possessiones ibidem constitutæ in damnum pauperum, hu-
ius negligentia (vt grauius nil dicamus) qui his præfuerat, ea sunt ratione tractatæ, vt
non solum consueta non soluerent, verum etiam subreptitia impetratione earum iustum
dominium violetur. Rogamus pietatem vestram, vt religiosæ & illustri domui & Eccle-
siæ id pro clementia vestrâ præstetis, vt omnis ab his insidiantium inquietudo discedat, vt **E**
tam Ecclesiæ quam suis dominis sit tuta possessio. Quod inde alimoniam pauperum ac-
quiritur, vestrum esse credetur. Dat. Idib. Martiarum, Flauio Aerio & Valerio VV.
CC. Coss.] Rursus vero eodem quoque die hæc scripsit ad recens electum Constanti-
nopolitanum Antistitem:

Cælestinus Episcopus Maximiano Episcopo Constantinopolitano.

Vidimus & amplexi sumus fraternitatem tuam in litteris tuis; talemq. sanctitatem tuam,
qualem noueramus, inspeximus, simplici scilicet puritate gloriosum, & mentis fulgore
potius quam honore perspicuum; quem in se atque in statum suum illa, de cuius fide sem-
per gloriabamur, Ecclesia, quæ nunc te Præsulem diuino iudicio, postquam illum qui eam
obsidebat eiecit, accepit. Summe gubernacula nota tibi nauis, eamq. vt didicisse te ex
tuis prioribus nouimus, rege. Obsiste vndis, quas ille ventus, qui & a nauis vectores abege-
rat, sed omnibus inimicus excitauit, omni eam laterum cupiens compage dissoluere, vt
rapidis

QUI RECI-
PIENDI AD
ECCLESIAS
SINT LAPSI
EPISCOPI.

DE IOANNE
EPISC. AN-
TIOCHENO.

DE IOANNE
EPISC. AN-
TIOCHENO.

CAELESTINI
PAPAE EPI-
STOLA AD
THEODO-
SIVM AVG.

QUOMODO RE-
GNUM THEO-
DOSII SIT FY-
TYRVM PER-
PETVVM.

DE MAXIMIA
NO ELECTO
EPISC. CON-
STANTINOP.

LEGATI RO-
MAM PERVE-
NERUNT DIE
NATALIS
DOMINI.
* celebraba-
mus

POSSESSIO-
NES A SPRO-
BA RELI-
CTAS COM-
MENDAT.

CAELESTINI
EPIST. AD
MAXIMIA-
NUM.

rapidis eam posset vorticibus deuorare; professus falsum (quid enim non iniquitas profi-
retur?) gubernatoris officium, vt videretur regere, quos perdere nitebatur. Adhuc te ex-
citata ab eodem vnda circumsonant, & elati fluctus vel procellae sollicitant: resiste perui-
gil, & commissae tibi nauis magister, saluti commissorum tibi qua potes cura succurre.
Fac quietum mare esse, quo nauigas: fac tua arte tutam nauem post eas tempestates, quas
sustulerat, quam gubernas. Illum sequere piscatorem, qui maris aquas pedibus, vt ad
Christum Dominum nostrum, quem ambulans in mari viderat, posset peruenire,
calcauit.

Sequere priorum, a quibus eruditus es & nutritus, exempla Pontificum, beatissimi
Ioannis in praedicando scientiam, sancti Attici in repurgandis haesibus vigilantiam, deces-
foris tui Sisinnij, cuius te successorem credimus, simplicem puritatem; vt de illa (vt solebamus)
gratulemur Ecclesia. Congrega sparsos; piumque animum, qualem te habere nouimus, in
eos quos dissipauerat perturbator, exerce. Congrega populos tuos ad matris suae vbera:
reuoca quos inhibito veneni sapore abstraxerat inimicus. Confirma in fide, quos videris
appetitos: cura quos inspexeris vulneratos; remoue qui non sentiunt medicinam: inter-
dum enim dolor tollitur, & cum ea quae sunt noxia praeciduntur, salus reliquis praeparatur.
Latus campus est, frater carissime, in quo gloriam & vigilantis pastoris & be-
nigni sacerdotis exerceas, & sapore mentes Christianae salubritatis infundas: vt plus
in reparando potuisse te liqueat, quam ille potuit in laedendo, qui imitator diaboli ma-
luit esse quam Christi, perturbans omnium Ecclesiarum quietem, cui nunc debemus
operam in commune praestare, vt omnium vna fides & vnus sit animus sacerdotum. Te-
neat manus tua Dominicum ventilabrum, & purget aream creditam tibi, vt a frumen-
tis paleae separentur, & omne, iuxta mandatum Christi Dei nostri, horreis triticum
aggregetur.

Locum impietas nouella non habeat, & compresso olim per totum Orbem sua damna-
tione noto Caelestiano errori a tua vigilantia resistatur; vt quicumque huius dogmatis sunt
sequaces, ab omni societate hominum repellantur. Obsistat illis per te Spiritus sanctus his
in omnibus, qui ad has quascumque conantur prouincias peruenire, ne eorum impia praed-
icatio resurgat. obsistite eis: ita enim, vt damnentur quocumque perueniunt, innotescunt,
& tamquam non illis sententia toties repetita sufficiat, longinquas terras, remota-
tasque prouincias inquietant: sed eos ille persequitur, cuius fidem sua prauitate perse-
qui nitebantur. Sed quo se abscondant, ad quas latebras confugiant, sua se impieta-
te prodentes, non possunt. Filios vero nostros religiosos viros Ioannem presbyterum
& Epictetum diaconum cum magna laetitia suscepimus, & cum maiore gratulatione re-
misiimus. Dat. Idibus Martijs, Flauio Aetio & Valerio VV. CC. Conf.] haec ad Maxi-
mianum Caelestinus. Ad clerum autem eiusdem Ecclesiae, & populum eiusdem ciuitatis
per eosdem legatos ista conscripsit, quae nonnihil deprauata, omni industria emenda-
re curauimus:

Caelestinus Episcopus clero & plebi consistentibus Constantinopoli.

Exultatio matris est congregatio filiorum: denique laetatur Ecclesia, ita se filios, quos
diabolus dispererat, iterum congregasse, vt ex his, nisi filius perdicionis nemo sit perditus;
quia eum filium suum nequaquam pater agnouit. Illu namque ex quo erat (sicut legimus)
imitatus, vobis legitimis Dei filijs hereditatem conabatur auferre, quos, dicente Apostolo,
pro fide vestra & heredes Dei, & Christi nostri futuros credimus coheredes. Non ergo
ei palmam de his referre permissum est, qui de ipso magis per arma fidei triumpharunt: vi-
ctores vos, immo communis Regis de hoste victoriam loquitur tyrannus exclusus: vicit in
vobis, cuius incerta ferri diuinitas putabatur. Separetur prauitas, quaestionem dixerim
quam sibi vnusquisque bene credens debet simpliciter aperire. Quis enim ad examen vo-
care audeat Deum, eumque discutere qualiter venerit subuenire? Non fuit difficile Deo
posse quod voluit, cum dignatus est liberare, qui potuit. Sed vnde illi peccatori in tanta
caligine sua lumen non videre? Vnde terrenis argutijs in superioribus positam colligere ve-
ritatem? Haec in tenebris suis videre non possunt, qui lucerna illius verbum nesciunt, quod
esse lumen semitis suis Dauid Propheta testatur. Cum quo Psalmographo (vt supra di-
ximus) matrem laetantem, in vterum suum, quem dissipatio hucusque ridicula & blasphe-
ma turbabat, reuersis filijs, cantare delectat. Ecce quam bonum & quam iucundum ha-
bitare fratres in vnum. Competenter haec ergo verba de eo fuerim mutuatus: mihi nam-
que ex

EXHORTA-
TYR SEQUI
MAIORVM
VESTIGIA.

Luc. 3.

DE REPEL-
LENDIS PE-
LAGIANIS.

Inuenire

EPISTOLA
CAELESTINI
PAP. AD CON-
STANTINOP.
Rom. 8.

*natiuitas
CONGRATV-
LATVR DE
PROSTRATO
HAERESIA-
CHA.

Psal. 118.

Psal. 112.

Psal. 132.

A que ex parte maxima, venerandae ex Trinitatis auxilio, Ecclesiae vniuersalis quietem &
summam praesentium vendico gaudiorum, quem nunc vsque omnes qui scandalizaban-
tur a vrebant, & infirmitas aliquantum faciebat infirmum.

Meminit charitas vestra, apud vos mihi dudum de patientia fuisse sermonem: iacta-
ui quae debui semina sacerdos in animo Christiano, nec me in vobis seges expectata
deceperit: quid enim patientiae vestrae messis intulerit, ipsis fructibus approbatis. His in-
uidens seuerat perituram zizaniam intra aliquantum mentes agricola periturus; seue-
rat longe aliud, quam acceperat seminandum, vel inuenerat seminatum. Habemus cer-
te fidei vestrae semina, quae ipsius Domini sermo vel Apostolorum doctrina iactauit:
quae quoties ista contingunt, non ea terra quae suscepit, sed alia superfusa corrumpunt:
nihil vestrae simplici fidei messis Domini poterit imputare, qui in Euangelio auctorem
B zizaniae interrogatus ostendit. Illi tunc dixerint: In bono semine vnde zizania? Nos
dicamus: In tanto regno fidei vnde perfidia? Respondemus tamen vobis sermonibus
Christi: Homo inimicus hoc fecit. Qualiter vos exercuit priorum palaestra, doctorum
fortitudo vestrae mentis . . . adstruxit; ipsis agnitionem debetis huius erroris, quo-
rum hic indignus laudibus fuit, qui bona tam gloriosa despexit; non partem columbae
simplicitatis, sed in toto studuit serpentis astutiae.

Nec mirum, si parans occidere simplices animos, eum suadendo secutus est, qui
suadendo primus occidit. Denique verbis illum legimus decepisse; hic inferre mor-
tem nonnisi per verba tentauit. Non tamen impune suum est secutus auctorem, quan-
do Iudae Episcopatum alter accepit. Iure vtrumque tenet vna sententia; quia in vnum
(sicut legimus) ambo peccauerunt. Sit licet vterque ante oculos nostros Saluatoris
C nostri calumniator & traditor; tamen deliberare difficile est inter discussorem natiui-
tatis, & mortis auctorem. Facti sui videlicet vacuum statim Iudam poenituit, praeue-
nit exitium oris supplicium proditoris: ille statim laqueum, peccatum suum confessus,
elegit; hic impietatis pertinacia gloriatur. Nec ego perfidiae huic dabo nomen erroris,
non est error impietas omnis. denique quoties Ecclesiae, vel eius quieti diabolus inui-
dus fuerit, intra eam nata contentio saluam seruauit ipsius certaminis causam, quo
proficiebat iste conflictus, quo laborabatur, non vt religione quiuis vinceret, sed vt
ipsa religio vinceretur. Meministis certe eius, quia necesse est meminisse blasphemiae:
sed iam obliuionem tantorum malorum volo sanctis mentibus imperatam: ex animis,
qui sublatus est oculis, tollatur; tollatur, inquam, qui sic vocatus est praecursor inferni.
Habuit crebras sinister praedicator insidias, tetendit arcum suum frequenter (vt legimus)
D & ore suo spicula venenata iactauit; neminem tamen vestro in numero, quem feriret, in-
uenit: retorta in se tela redierunt, postquam sagittare in obscuro rectos corde non po-
tuit, & nihil in filios lucis licuit filio tenebrarum.

Quae nos de vobis in bello intestino positae cura atque sollicitudo tunc habuit? In
modum dierum duximus noctes, quia talibus causis omne tempus angustum est; non
oculos somno declinauimus inquietes. Quem enim caperet dilectio dormiendi, sic vigi-
lante raptore, nesciebamus. Quis intra caulas timor? quanta intra septa formido? quo-
ties luporum ieiuna esuries multa circuit, aditu quaerit praedam, saeuit & absentibus in-
consummata pernicies, quanta hic pro sua cautione laude grex dignus est, quem non at-
tigit secum raptor inclusus? Patet causa tuitionis huiusce, in apertum est qui restiterit
inimico. Intelligamus & fateamur omnes, quod vos ille tutatus est pastor, qui in Euan-
E gelio se dicit esse pastorem: adfuit, nec vos deseruit qui patiebatur in vobis: in hunc
namque quotidianis acuebatur lingua blasphemij, in ipsum dentes suos impius tracta-
tor armabat; inani tamen semper elusus est morsu, quando eiusdem pastoris virga vos
consolabatur & baculus, qui gregem suum etiam pascendum tradidit iturus ad caelum.
Haec vobis hucusque non mutata sunt pascua, eisdem pabulis estis impleti, Apostoli-
co vos doctores & pio semper sermone pauerunt: verum noxia fuerat pro salubribus
cibus esca supposita, quando aduersarius esurientibus animabus mixtas spinas floribus
exhibebat: nec tamen fraus ista deceperit vos, qui Christi suavis odor estis in Domino;
postquam vobis longe aliud oluit quam solebat: herbam mortiferi graminis horruistis;
sepsistis aures vestras spinis, ne linguam nequam potuissetis audire. Non ergo perue-
nit ad sensum, quod offendit auditum; nec interiorem ferire potuit, quod exterior non
recepit.

2. Cor. 11.

COMPARA-
TIO IVDAE
ET NESTO-
RII.

Act. 2.

NALITIA AD
ERRORE DI-
STINCTA.

Psal. 10.

CAELESTINI
PAPAE SO-
LICITUDO DE
ECCLES. CON-
STANTINOP.

LAUDATVR
FIDES ECCLIE
STAE CON-
STANTINO-
POLITANAE.
Psal. 22.

recepit. Vitastis eum, cui (quantum didicimus) & in faciem restitistis.

a 1. Cor. 5.
CYRILLVS
LAVDATVR
A CAELESTI-
NO.

Vitastis quem a memoria digna sancta Alexandrina Ecclesia secundum beati Pauli Apostoli sententiam iam sciretis esse correctum: legistis namque & memoriter iam tenetis sacerdotis, hoc est, Catholici ad hunc scripta doctoris, quibus eum ita corruptum, vt vellet esse correctus, studuit; nixus est labentem reuocare collegam, porrexit dexteram magistris sui, in vno volens plurimis subuenire: percellerat animum veteris sacerdotis, quod nutat Episcopus ruina multorum. Egit, sicut scriptum est: Benedicam opus Domini diligenter. In nullo ei officio Apostoli vir Apostolicus defuit, obsecrauit, admonuit, increpauit. At ille qui in profundum blasphemiarum suarum pondere mergeretur, tanti viri doctrinam renuens, & abusus hortatu, docilis esse renuit, cum doctor esse non posset: egit iniurijs, tenacem recti esse peruersitatis assertor gloriatus. hinc nec contritatus est frater, secum reputans, quod merito sibi conferuo non parceret, qui suo Domino derogaret. Inuentus est per diligentiam ille de Euangelio frugi filius & prouidus seruus. Nam & paternam seruauit substantiam, & auxit numerum talentorum. Nec duplicasse eum, sed multiplicasse dixerim fortem, quem videbamus etiam longe positus pio sœnore subuenisse. O sanctæ prædicationis vsura! quam hic gratiam ante communem Dominum fidei negotiator inueniet, qui propter animarum lucrum negotium & illic exercuit, vbi talenta accepit? Nonne hic merito a patrefamilias auditorus est: Euge serue bone & fidelis, intra in gaudium Domini tui? Hæc huic competunt, qui illa quoque, quæ alijs sunt commissa, seruauit.

IN NESTO
RIVM.

b 1. Tim. 3.
c 1. Reg. 4.

Quid ille auditorus est, quidve dicturus, cum a se commissæ sibi rei ratio requiretur, qui vtique inuoluitur reatu, etiam si vobis per alios perditis, esset ipse seruatus? Nostis profecto pro vestra eruditione, quæ pœna negligentes maneat sacerdotes; quippe quos Apostolus præesse etiam domibus suis iubeat diligenter. Heli sacerdos denique per se inculpabilis diuinam per filios incurrit offensam: offendit Pontifex pater, offendit potestas & pietas. Si igitur ille cum præsumptionem filiorum non refrenat, incurrit; quanto magis hic Dominum, dum nec ipsi parcat, offendit? Non hunc desidem, non hunc dixerim negligentem: habuistis hominem sermonis assidui, atque (apud expertos loquor) habuistis vigilem perditorem*.

*proditorem

STVDIVM A-
POSTOLICAE
SEDIS IN CV-
RANDO NE-
STORIO.
d Galai. 5.

Nec tamen beatus Petrus Apostolus deseruit tam grauitate laborantes: nam cum separari tale membrum de Ecclesiastico corpore, horrens omnibus putredo suaserit, cum ferro obtulimus & fomentum. Sed illè abusus nostro studio, quo illum sequimur qui nec de pusillis aliquem vult perire, mortem desperatus optauit. Denique & medicinam respuens, elegit abscindi; tulit de se Apostolicum, vel hoc nobiscum sentiens, ipse iudicium, vt abscinderetur, qui nos contristabat, & volebat conuertere Euangelium Christi. Nulla suo vitio languenti medico (vt diximus) arte defuimus. Non factum est nostræ celeritate sententiæ, vt esset nobis Publicanus aut Ethnicus. Scimus qualiter & quoties hos qui ad hæc tendunt, Scriptura iubeat conueniri; quod nunc quoque videtur impletum. Dicendum denique adhuc. Tunc frater fratrem admonuit; dehinc pertinax vno & altero, immo & multis testibus conuentus est: consequenter ab vniuersali Ecclesia, nostro quoque sermone correptus. Nihil præcox, cum eo nihil in hoc egimus immaturum, quem diurnæ constitutionis seruatus ordo damnauit. Non potuimus vltra differre; ne (sicut scriptum est) cum furante currere videamur, & cum adultero fidei nostram ponere portionem: maxime quando oculus scandalizans iubeatur auferri. Ad hæc ille compendio totiens oblata remedia, campum ad certamen exposcit; sacerdotale postulat, cui non erat interfuturus, examen, egrediturus ad bellum, castrorum dux hostem professus, & doctor fidei contra fidem portans arma perfidiæ, cum non tam profectus quam videtur expulsi.

e Luc. 18.

f Psal. 49.
g Math. 5.

Non quæro qualia tunc ad Dominum vestra vota fudistis, cum exitus doceat quid potueritis optare. Nec nos gestarum rerum putetis ignaros, quarum nobis ordinem sancti fratris Cyrilli relatio patefecit. Admonuit hominem, quem nunc inexcusabilem faceret ex more conuentio: adesse contempsit. Quis petitorum Synodi, Synodo crederet defuturum? percussa est illic falsitatis leuitas pondere veritatis: nec se ausa est fulgori radiantium sacerdotum latitantis perfidi caligo miscere: lucem tenebræ fugerunt; quia societatem legimus his esse non posse: inuicem se contraria semper offendunt. Vbi est quod sibi dictum

DE NESTORIO
SVBTEREV-
GIENTE IV-
DICIVM.

h 2. Cor. 6.

A dictum est, quod loqueretur in lumine, & supra tecta, quod audiret in auribus, prædicaret? Sed si idcirco volens præfens latere, vt ferendâ sententiam verecundia, iudicante conscientia, præueniret; lucernam suam cur voluit habere sub modio, si eam bene putabat accensam? Toto sancto conuentui lucere debuit, vt habere lumen, omnium lumine probaretur. Non fallit diuina sententia, quoniam qui in tenebris sunt, lucem videre non possunt. Mansit absconditus, vt vitando sacerdotale collegium, ipsi renunciaret quodammodo dignitati. Sic se ille primus homo Adam peccati sui conscius ante faciē Domini nudus occuluit; & qui non in eum, sed in eius mandata peccasset, expauit illam quam contempserat vocem; & timorem deceptus incurrit, postquam simplicitatis fiduciam vitio præuaricationis amisit. Nam facit dubitare de crimine confessio latebrarum: nemo se in causis grauibus innocenter abscondit. Sic ergo illius nostræ mortis auctoris, perditio honoris & gloria vestimento, secutus exemplum, merito hoc cum primo homine Adam fecerit, qui Deitatem Adæ nouissimi sic negauit.

a Math. 10.
b Ioan. 3.
c Genes. 2.

Non fuit ante oculos tantorum vexatio sacerdotum, non congregatum ex omni pene mundi parte Concilium: absuit ab his, cum quibus se esse nesciret. Quid illi profuit hoc vitasse? refugere voluit, quos effugere non dabatur. Qua enim ratione possit euadere, persequente eo, cui se nullus abscondit? An quia talibus socijs vsus est, sine peccato se existimans, negare indignatus quod Propheta clamauit: Quo ibo a facie tua & aspectu tuo quo fugiam? Si ascendero in cælum, tu ibi es: si descendero in infernum, tu ades. Ille clamat latebram suis deesse peccatis, nec a Deo posse celari. Ille enim fatetur vbiq; præsentem, quem hic conatur asserere intra vterum defuisse susceptum. Tandem in sacerdotibus suis sanctis, sicut semper, Spiritus viuens vnus in omnibus statuit quod omnibus subueniret, nulla de putredine, nulla de vulnere nascente suscepit; quia diligenter amputatum est, quod manus spiritalis abscidit. Eijce (inquit Salomon) de Concilio contentiosum, & exiet cum illo discordia. Secum scandalum suum, quod intulerat, amputauit; quia apud vos quod inuenerat, hoc reliquit. Non poterat, loquente Domino, eradicari plantatio, quam plantauerat Pater, & quæ in eo vberem fructum probaretur afferre: seruauit vineam suam Dominus Israel: domus eius est vinea Domini; & ideo mirandum non est, si furem domus eius euasit, cuius legimus nec dormire, nec dormitare custodem.

d Psal. 138.
e Prou. 22.
f Math. 15.
g Isai. 5.
h Psal. 120.

Quid aget impius pertinax? quid sibi spei, quid permansit auxiliij? non habet locum veniæ, cui scriptum quod nec hic, nec in futuro possit ignosci. Inclinator omnis elatus, contra exaltationem parit humilitas Christiana: quia hunc ipse, qui supra cum requiescit, exultat. Illius per Prophetam verba sunt: Non habitat in medio domus meæ faciens superbiam, qui per Apostolum promittit se stultam mundi sapientiam perditurum. Audiat nunc a nobis, quod Paulus tunc, & cum iam prædicaret, audiuit: Ad insaniam multarum peruenit itinere litterarum. Absit tamen ab eo huius exemplum. Non enim quod de Doctore dictum est, dignus est audire indoctus. Cur præterea contra vas abiectiois, vas electionis vocemus in medium? cum ad exprobandum hunc, ille sufficiat, quem in cruce cum Christo post scelera tanta pendentem, supplicij beneficium fecit Dominum confiteri: sui ab eo memoriam poscit in regno; hoc breui sermone diluit quicquid admisit, criminibus temporum temporis puncto subueniens; nec moratur præmium consistentem, statim eius remuneratio & vicissitudo respondit, qui libenter excepit hora ad se quacumque conuersum: Mecum (inquit) eris in paradiso. pro-mittit ei futuram societatem, qui secum præfens iam pateretur. Ad iustitiam corde credulitas, ad salutem facta est ei ore confessio. Exclamare hic in tantam contraric-tatem rerum pariter & flere debemus: Nefas est, hoc Episcopum, quod latro potuit, non inuenire.

i Isai. vlt.
k Psal. 100.
l 1. Cor. 1.
m Act. 26.
n Luc. 23.

O fidei, & perfidiæ præmium! o iudicia Dei abyssus multa! latro paradysum meruit, & sacerdos exilium. Habemus tamen huiuscæ rei veros interpretes: hunc ille positus inter tormenta cognouit, quem hic positus in honore nesciuit. Nonne hoc illud est: Et homo cum in honore esset, non intellexit, comparatus est iumentis insipientibus? Quid est aliud intellectus & iudicium, nisi scire sapientiam & disciplinam, & intelligere verba prudentiæ? Illa est vera sapientia, quæ, ipso Salomone dicente, de timore Domini sumit exordium: quam se inter perfectos loqui beatus Apostolus affirmat, cum non

o Rom. 10.
p Psal. 48.
q Prouer. 1.
r 1. Cor. 2.

tam graue est, quod eam tunc minime mundus agnouit, quam quod nunc Episcopus A ignorauit.

a Hierem. 2.
DE SYRIAE
EPISCOPIS
NESTORIO
FAVENTI-
BUS.

Hoc loco utar Domini nostri per Hieremiam * sermonibus: Cultores legis meae nescierunt me; & prophetantibus iniquitatem Prophetis, plauserunt manibus sacerdotes. Et per eundem alibi: Sacerdotes mei sacrificauerunt mihi fiste. Vtebatur tamen defensione & laude gentilium, Episcopum talem numquam fuisse testantium. Vere haec & probabiliter loquebantur: nam quando potuit Episcopus inueniri, qui Christianus esse nesciret? Ideo tamen non inimicus esse probatus est, quia numquam displicent hostibus proditores. Audiuius hunc agentem contra legem, & iniquum quae sint solatia profecuta: adfuerunt inter alios, nec deseruerunt eum Caelestiani iniquitatis operarij, quos Hymnidici b nostri persequitur manifesta sententia: iamdudum quippe inimici Dei disperguntur, & pereunt qui operantur iniquitatem; sicut idem dicit c, velut cibum panis plebem B Dominicam deuorabant. Habuit ergo secum sui magistris exilij: habuit huiusce rei perfectos Tyro doctores: nam separare difficile est, quos scelera sola iunxerunt; quia maiore ligantur glutino foedera vitiorum. Quis tamen horum finis est? nempe ille quem legimus d: Irritauit in illo Dominus, & erunt post haec decedentes sine honore in contumelia inter mortuos in aeternum. Sed quid diutius immoramur? fastidium forsitan faciat sermo prolixior: dimittamus mortuos sepelire mortuos suos.

b Psal. 91.

c Psal. 13.
DE CAELE-
STIANIS FA-
VENTIBVS
NESTORIO.

d Sap. 4.

Audite nunc & capite simplicis verba doctoris: audite ab eo quae a maioribus nostris nobiscum positus frequenter audiuit: audite certe semper audita, nec studio nouitatis inuenta. Nostro vobis loquitur ore collega; quia vna fides necesse est vnite * praedice- tur. Non hic in eius persona alicuius testimonium mutuatur: a nobis datus est: qui est electus ex nostris, non est incognitus, non aliunde deductus: habuistis laudabilem de C praesenti iudicio suo: fama dudum decepit absentes: plura de eo loqui cautio est; quia opera superuacua est nota laudare. Nunc tamen vos nostris proprijs sermonibus decet cauere commonitos: Nemo in vobis illud quatiat fundamentum, quod firma petra & angularis lapis ille construxit: Aedificate super hoc, Catholici, quod soletis: didicistis quid sit superaedificare quod ardeat: hoc detrimento illud pensabitur, cum opera singulorum probare coeperit ignis e examen. Gaudeo vos fundamento huic non stipulam, non ligna, non foenum, sed illas imposuisse diuitias, quas architectorum sapientium praeccepta mandabant imponi. Bene manebitis, quia tam solcite fabricatis: habitaculum magnum tales pollicentur expensae: auro, argento, & lapidibus pretiosis illam vobis, quae aestimari non potest, construitis mansionem. Nullo pretio taxantur aeterna; quippe quae non iniuria, non vetustate soluuntur, quae iam ab institutione mundi iustis Dominus praeparauit. D

* vnanimiter
DE COMMEN-
DATIONE MA-
XIMIANI.

e 1. Cor. 3.

f Isa. 33.

Confortentur manus Fidelium fatigatae: labantia, hortante Propheta f, genua roborentur: qui pusillo sunt animo conualescant: noster Saluator apparuit: ostendit falsitati Deus, quid sit pulsare & incessere veritatem, postquam sibi controuersia inde facta est, vnde subuenit. Vnde, filij carissimi, permanete in eum qui est, vt vincatis in vobis. In ipso sensu & in eadem sententia estote perfecti: vt a Filio hominis, cum venerit in maiestate sua, non audiatis, Discedite a me maledicti, sed, Venite benedicti, possitis audire: maneat haedos repulsa venturi: vos tales volumus inueniri, vt cum in igne stent abiecti a sinistris, vos a dextris inuitet ad regnum. Non expectabitis vt paretur, quod olim vos vt regnetis expectat. Angustam nunc portam festinanter intrate, quae eos accepit, quos numquam spatiosa inuenerunt. Haec dilectioni vestrae pro latitia Catholicorum dicta sufficiant, quae saepe recensere vos volumus, vt triumpho fidei gratulantes intelligatis Deum E charitatis & pacis esse nobiscum. Dat. Idibus Mart. Flauio Aetio & Valerio VV. CC. Conf.]

CAELESTINI
PAPAE DI-
GNAE LAV-
DES.

His redditus per eosdem inde missos legatos in Orientem litteris, Caelestinus, caelestem, quam diutius concupierat, gloriam cum sanctis omnibus consecuturus, ex praesenti vita decessit, pontificia administratione bene perfunctus. Talem plane tantumq. decebat praesesse Ecclesiae Catholicae custodem & vigilem eo tempore, quo ex aduerso diabolus subintroduxit clanculo furem, vt gregem perderet atque mactaret. Qualis namque parandus a Deo Pontifex fuit, qui stare pro muro domui Israel imperterritus & inconcussus, cum ex hypocrisis latebris hostis humani generis super eminentem cathedram, in primaria & nobilissima omnium Orientalium ciuitatum, perspicuum omnibus, & conspi-

A conspicuum cunctis regia pompa decorum collocaturus esset Christi diuinitatis aemulum Antichristum; quem &, antequam quis qualisve esset, penitus innotesceret, clientela Consulium & Praefectorum ambiret, atque etiam fouerent obsequia Imperatoris? Ex Nestorij igitur summa cum potentia impietate metiri licet Caelestini maximam cum religione virtutem: vt plane satis superq. sufficere possit ad supremum gloriae titulum Caelestino, impietatem cum impio profligasse, & antequam in oecumenico Concilio damnaretur, illato in eum ante anathemate, extinxisse. Erectis igitur permanens semper gloriosis de expugnato haesiarcha trophaeis, & fide Catholica oecumenicae Synodi sententia stabilita, quam frustra concutere atque labefactare fuerat aggressa perfidia; impertitis insuper salutaribus monitis, & tamquam testamento relictis in recitatis nuper litteris, quomodo futura mala cauere possent, rebus cunctis bene compositis atque dispositis; ab B ipsis Idibus Martijs, quibus eas ad Orientales dedit epistolas, non amplius quam vigintiduum dierum euoluta periodo, pro recipienda bene perfuncti laboris expectata mercede, feliciter & ex oprato migravit ad Dominum.

Hoc igitur ipso anno, octauo Idus Aprilis sanctus Caelestinus Papa ex hac vita migravit, cum sedisset annos octo, menses quinque, & dies tres. Recensetur a Gennadio inter scriptores Ecclesiasticos, atque de ipso ait a: Caelestinus vrbis Romae Episcopus decreta Synodi aduersus supradictum Nestorium dictauit, habitum volumen describens, ad Orientis & Occidentis Ecclesias dedit, confirmans, duabus in Christo manentibus perfecte naturis, vnam Filij Dei credendam esse personam.] haec de Caelestino: quae vero subdit de Sixto, dicemus paulo inferius. In libro autem de Romanis Pontificibus haec de eo: Hic multa constituta fecit, & constituit vt psalmi David centum C quinquaginta ante sacrificium psallerentur antiphonatim ex omnibus; quod antea non fiebat, sed tantum epistolae Pauli recitabantur & sanctum Euangelium. Hic fecit constitutum de omni Ecclesia (decretum nempe ad vniuersalem Ecclesiam pertinens) quod hodie archiuis Ecclesiae tenetur reconditum. Hic fecit basilicam Iulij, &c.] subdit de donis illi collatis. De eodem Caelestino exornante sacris imaginibus Memorias martyrum haec Hadrianus Papa in epistola ad Carolum Magnum Imp. habet: Iterum de sancto tertio Concilio sanctus Caelestinus Papa proprium suum coemeterium picturis decorauit.] haec ipse. Sed de Caelestino haec tenus.

OBITVS CAE-
LESTINI PA-
PAE.
a Gennad. de
Script. Eccles.
c. 54.

Defuncto igitur Caelestino Romano Pontifice, sepultoq. in coemeterio Priscillae via Salaria, cum vacasset Episcopatus dies viginti *, sexto Kalendas Maij Sixtus patria Romanus ex patre Sixto creatur Romanus Pontifex. id quidem hoc anno factum, tum Pro- D sper, tum Marcellinus in Chronicis meminere. Simulac autem ipse Sixtus Romanae sedis atque totius Ecclesiae Catholicae clauum moderandum accepit, quem vidimus ex sancti Augustini litteris ad eum datis b zelo fidei illibatae seruandae mirum in modum aestuasse, nihil antiquius habuit, quam vt eandem mox, scriptis ad vniuersas Orientales Ecclesias litteris, redderet in omnibus stabilitam. Testatur id quidem Gennadius c verbis istis, cum agit de ipso Sixto post Caelestinum: Similiter etiam Sixtus successor Caelestini pro eadem re & ad ipsum Nestorem * & ad Orientis Episcopos aduersus errorem eius succidendum sententias direxit.] haec ipse.

* xl. XXI.
SIXTVS PAP.
CREATUR.

b Aug. epist. 104. & 105.

c Gennad. de Vir.
illustr. c. 54.

* Nestorium.

Quod enim Nestorianae haesi Pelagianam sciret dedisse manus, vehementiori impetu aduersus vtramque eundem iam creatum Pontificem insurrexisset, qui olim presbyter scriptis luculentissimis editis eam vehementer exagitauit, quis poterit dubitare? Qui enim E presbyter haeses profligauit, & vt (S. Augustinus de eo testatur d) haereticos terruit; iam ipso insidentem Petri throno, quibus putas ipsum eos verborum appetijisse fulminibus? Verum omnia sapienti consilio, nec quicquam animi praepropera commotione gessit, exhibens se prius patrem atque pastorem, quam Iudicem. Hac de causa Gennadius ait, Sixtum Pontificem ad ipsum Nestorium iam anno superiori damnatum scripsisse litteras, dum ille ageret in monasterio S. Euprepj apud Antiochia relegatus, si forte in monastica tranquillitate ad meliorem statum mentis rediret, qui frequentia vallatus hominum desipuerat. Non despexit morbosam ouem curare pastor, qui sciret pastorem omnium Christum de perdita oue quaerenda insinuasse sermonem & inculcasse viuum exemplum. Sed qui praedecessoris ipsius Caelestini medicamenta contempsit, Sixti quoque medicinam propinatae exhorruit; vt pote quod secundum diuinam Scripturae sententiam e, nemo corrigere valeat, quem Deus despexerit. Tantum enim absuit, vt Nestorius & Nestoriani, qui illi penitus in-

d Aug. epist. 105.
SIXTVS
QVAERIT CV
RARE NESTO-
RIVM.

e Eccles. 7.

hæferant, corrigerentur, vt ad calumnias atque probrosa mendacia declinantes, tum **A** ipsius Sixti nomine, tum Cyrilli litteras finxerint pro Nestorio atque eius blasphemij datas: sed id anno sequenti post pacem inter Ioannem Antiochenum atque Cyrillum Alexandrinum compositam: nosq. de his suo loco acturi sumus.

Ceterum illud constat ex litteris sancti Cyrilli ad Acacium Melitenum Episcopum datis, & alijs, ipsum Sixtum, simulac regimen Apostolicæ sedis est consecutus, nihil antiquius habuisse & magis in votis, quã quæ a sacrosancto Concilio œcumenico Ephesino decreta fuissent, stabili firmitate consolidare: quamobrem statim eadem rata habuit, & pontificio adiecto decreto firmavit: quippe qui acerrimo studio Nestorianorum patriarchas Pelagianos (ex his enim eos fuisse progenitos, superius demonstratum est) olim cum presbyter esset, fuerat infectatus, cum in societatem criminis calumniose ab aduersarijs inductus esset, vt ex litteris sancti Augustini ^a ad ipsum scriptis apparet. sed de his suo loco **B** dictum. Qui igitur super eminentissimum thronum euectus est summus Pontifex Sixtus, haud satis sibi visum est Ephesinum confirmasse Concilium: sed quod sciret Petri muneris esse, fratres confirmare, atque collapsos erigere, in hoc ipsum totus incubuit, vt qui resisterat Ephesinis Actis Orientales Episcopi, eodẽ Catholicæ fidei redderet obsequentes.

Sic ergo qui ad Nestorium condemnatum scripsit, si quo pacto eum ad pœnitentiam prouocaret; curam reliquorum gerens, ad eiusdem primarium fautorem Ioannem Antiochenum Episcopum litteras dedit: meminit earum Vincentius Lirinensis, ex eademq. epistola eiusmodi fragmentum recitat, quo demonstrat Romanos Pontifices fuisse antiquitatis Ecclesiasticæ tenacissimos, & nouitatis hostes infestissimos; ait enim ^b: Quæ omnia licet cumulate abundeq. sufficerent ad profanas nouitates obruendas: tamen ne quid deesse tantæ plenitudini videretur, ad postremum adiecimus geminam **C** Apostolicæ sedis auctoritatem, vnam scilicet sancti Papæ Sixti, qui nunc Romanam Ecclesiam venerandus illustrat, alteram præcessoris sui beatæ memoriæ Papæ Cælestini, quem hic quoque interponere, necessarium iudicauimus. Ait itaque Papa Sixtus in epistola, quam de causa Nestorij Antiocheno misit Episcopo: Ergo (inquit) quia, sicut ait Apostolus, fides vna est, quæ euidenter obtinuit, dicenda credamus, & tenenda credamus. Tandem illa quæ tenenda & credenda, prosequitur, & ait: Nihil vltra (inquit) liceat nouitati: quia nihil addi conuenit vetustati. Perspicua maiorum fides & credulitas, nulla cœni permixtione turbetur. Omnino Apostolicè: vt maiorum credulitatem perspicuitatis lumine ornaret, nouas vero profanitates cœni permixtione describeret.] hæc ex epistola Sixti ad Ioannem Antiochenum Vincentius, quam reddituri sumus inferius.

At non Sixtus tantum, sed & Theodosius Imperator hoc eodem anno, & viuente **D** huc Cælestino Romano Pontifice, apud Ioannem Antiochenum Episcopum nauiter egit, vt damnaret Nestorium, & cum Cyrillo Alexandrino iniret concordiam, pacemq. inter omnes Orientales Ecclesias conciliaret: Vfusq. ad hoc consilio Maximiani Episcopi Constantinopolitani, & aliorum Episcoporum Orthodoxorum, qui cum eo erant; illud in primis (quod aliter res transigi non posset) ex sententia eorumdem decreuit, vt tum Ioannem ipse, tum Cyrillum, vtriusque videlicet partis auctores, Nicomediam conuocaret, haud permissurus eos inde discedere, nisi iisdem inter se mutuo ad concordiam pristinam restituti. Ad huius legationis obeundam prouinciam delectus est vir integer piusq. Aristolaus nomine, Tribunus & Notarius, quem Antiochiam misit cum litteris ad Ioannem eius ciuitatis Episcopum, addens alias ad Acacium Episcopum Berœensem, & Simeonem Stylitem anachoretam, virum sanctissimum, quos voluit apud eundem Ioannem sequere **E** stes pacis accedere. Epistola autem ab eodem Theodosio Imperatore ad Ioannem Antiochenum scripta sic se habet ^c:

Animi nostri scopus, collapsæ pacis redintegratio est, quam vos iuxta vitæ vestræ institutum profiteamini, ceterosq. omnes (vt pote charitatis causa ad sacerdotium etiam adscripti) docere numquam desinitis. Quia ergo hanc, vnde minime decebat, turbari contigit: operæpretium visum est ad id vos vrgere, ad quod alios vniuersos, si quidem admouerentur, venturos, nihil dubitamus. Res enim detestanda, planeq. inexpectata nostris hisce temporibus accidit, nempe sacerdotum veram religionem profitentium discordia, & ea quidem tanta, vt omnem narrationis modum excedat. Enimvero cum spes erat, fore, vt omnis omnino contentio vel ad minimam vsque suspicionem e medio faceretur, perfectæq. vnionis fructus exurgeret; tum demum grauia illa dissidiorum, tumultuantiumq. incen-

A incendia exarserunt: qua de causa vehemens ægritudinis, iustiq. doloris occasio ex ea re nobis offertur. Cernimus enim Ecclesiasticæ pacis doctores, ipsos concordia fontes eo discordiarum prolapsos, vt talibus indigeant qui suo hortatu ad id eos impellant, quod pro officij sui munere vltro præstare obligantur.

Quapropter huius tanti mali exitum inde inuenire sperantes, vnde originem traxit: enixe ac diligenter, vt primo quoque tempore hoc conficiatur, curantes ne hoc contentio- nis vitium latius serpat: sanctissimo celebris ciuitatis huius Episcopo Maximiano, ceterisq. omnibus qui in ea comperiuntur sanctissimis Episcopis, & vniuerso denique illorum clero ad nos ascitis, sedula consultatione inquisiuimus, ex quibusnam rationibus Orthodoxæ fidei membra, quæ dudum ante bene vnita, infelicis casus interuentu, misere iam nunc diuulsa cernuntur, denuo conglutinari: vosque, hoc est, tu, & Cyrillus religiosissimus Alexandria Episcopus, inter vos coeuntes, omni similitate, molestaq. contetione, quæ inter vos exarsit, deposita, ad pristinam rursus concordiam adduci possitis. Prædicti autem Episcopi responderunt: si Nestorij depositioni subscriberes, illiusq. doctrinam anathematizares, fore vt omnis altercationis materia mox e medio tolleretur; Cyrillusq. sanctissimus Alexandrinæ Ecclesiæ Episcopus cum suis, tum Cælestinus quoque nobilissimæ ciuitatis Romanæ Episcopus, tum reliqui tandem omnes quotquot vbique sunt Orthodoxæ fidei sacerdotes, cum tua pietate ad communionem redirent. Cetera vero, si quæ forte essent, quæ emendationem desiderarent; ea a vobis ipsis priuatim vel in commune consultantibus, facili negotio, recte expediri posse.

Cum itaque vnum hoc nostrum esse studium & consilium non ignores, quo pax certa & firma, omni prorsus contentione & æmulatione quæ accidit sedata, sublataque, sanctissimis orbis Ecclesijs, quæ Orthodoxam fidem profitentur, ceterisq. omnibus subditis nostris integre cum Dei auxilio restituatur: omnibus posthabitis, ad Nicomediæ ciuitatem summa cum celeritate venire matures; nec vllum omnino Episcoporum tecum adducas, sed pauculos tantum clericos, qui sanctitati tuæ famulentur: ceteris inquam omnibus sepositis, festina huc citra vllam dilationem accedere: certo tibi persuasum habens, Cyrillo sanctissimo Episcopo per maiestatis nostræ litteras mandatum esse, vt ipse quoque eadem animi promptitudine ad eundem locum accurrat; additumque, nullum ad nos accessum prius habiturum, quam inter vos conueneritis, omnemq. mutuam inimicitiam penitus exueritis, & per propriam concordiam, communemq. omnium votum stabilem inter vos pacem constitueritis. Atque hoc ipsum & tuæ quoque reuerentiæ denunciatum volo. Etenim cum sitis viri adeo celebres, minime decet vos vel bona pacis, vel mala discordiæ ignorare.

Interea vero ad nostram præsentiam non admittemini, antequam ea omnia correctæ emendataq. fuerint, quæ tanta nos ægritudine affecerunt, quantam verbis exprimere vix possumus; dum studiosa pacis concordiaq. & mutua inter vos amicitia conuentio intercesserit, & per illam iter ad nos vobis patefactum fuerit: nulla prorsus quorumcumque Episcoporum aut ordinatio, aut exauctoratio tentabitur: sed si quid interim huiusmodi usus postulauerit, hoc totum tranquillæ pacificæq. Ecclesiæ Catholicæ constitutioni referuetur: præsertim cum religiosissimi clerici ad diuina mysteria tantisper sufficere queant, donec perfecta aliqua vnio consequatur. Hæc hæctenus a me dicta sint. Nec dubitamus, si sinceram immotamq. atque Ecclesiastico statu dignam animi nostri sententiam diligenter ac pie expenderis, quin totis animi viribus, totaq. mentis virtute ad hoc incumbiturus sis, vt ea omnia quæ a nostra pietate Orthodoxæ fidei, sanctarumq. Ecclesiarum vniendarum causa sancita & ordinata sunt, tempestiue conficiantur: sed neque vllum quoque eius rei gratia aut laborem, aut difficultatem, aut ignominiam, aut iniuriarum condemnationem recusaturus. Quod si vero (quod non credimus) nostræ huic conscientia, iustoq. animi nostri proposito, priuato iudicio, humanæq. alicuius perturbationis impulsu, aliquando obniti institueris, nostraq. decreta flocificeris; non dubitet sanctitas tua, se obedientia & promptitudinis, quæ sanctæ Dei Ecclesiæ concorditer constituentur iure debetur, neglectæ meritas pœnas daturum esse.] hæctenus Theodosij ad Ioannem Episcopum Antiochenum epistola. Sed præter has litteras, alias secretiores dedisse per eundem Aristolaum ad ipsum Ioannem, vt damnaret Nestorium, & in omnibus Cyrillo assentiretur, testatur Cyrillus in epistola ad Dynatum ^a, quam inferius reddituri sumus.

IVBETVR IOANNES ANACHORETAM IZAREM NESTORIANVM ET RELIGIOSISSIMVM MAERESIM.

CYRILLVS THEODOSIVS PATER ORIENTALIS ECCLESIAE.

VRGET IOANNEM THEODOSIVS IMPERATOR AD PACEM ECCLESIAE.

^a Cyril. epist. 38.

Scripsit in super (vt dictum est) Imperator ad Acacium Bercoensem Antistitem, qui totius Orientalium machinationis consultor præ senij grauitate & rerum agendarum vsu atque peritia habebatur, & ad alios coepiscopos & anachoretas; quæ sic se habent^a:

Nihil omnino eorum omnium a nobis est prætermisum, quæ religionis Christianæ causa nostro studio effici debuerant. Atque hoc ipsum sanctitas vestra cum a Ioanne pijsimo Ecclesiæ Antiochenæ Episcopo, tum a ceteris quoque sanctis Episcopis qui apud illū versantur, dilucide cognoscere poterit. Acciderunt autem nonnullæ inter quosdam circa religionis negotium difficultates & controuersæ, quas quidem euestigio de medio tollere & abolere exoptabamus; verum negotiorum magnitudine & multitudine impediti, quod volebamus & conabamur, conficere non valuimus. Certa nihilominus fixaq. stat sententia, ab hoc conciliandæ pacis studio non prius desistere, quam misericors Deus, vestris intercedentibus precibus, Ecclesijs vnionem & pacem restituere dignabitur. Decet proinde vestram sanctitatem, omni diligentia, studio, ac contentione hæc a Deo deposcere; vosq. probatos Romanæ religionis sacerdotes esse, manifesto argumento declarare.] hæc tenus Theodosius ad Acacium, & alios (vt habet inscriptio) aliarum prouinciarum Episcopos & solitarios.

Quod vero ad hanc Theodosij Augusti epistolam spectat, velim nomenclaturam obserues, qua Imperator fidem Catholicam, proprio vocabulo, Romanam religionem appellat: proprio, inquam: quoniam dicendo tantum fidem Catholicam, cum omnes ferme hæretici eam apud se esse profiteantur, haud facile illos distingues eo nomine (dum agitur cū ipsis) a veræ pietatis cultoribus; secus autem voce illa, Romanæ religionis, quæ peculiaris & propria est Orthodoxorum: nam non communicare Romanæ Ecclesiæ, istud ipsum erat constituere quempiam hæreticum atque schismaticum; vt ex his quæ dicta sunt superius ex Optato Mileuitano, sancto Augustino, sancto Hieronymo, & alijs veteribus, satis superq. sæpius demonstratum est. Porro sicut in Oriente (vt apparet testificatione Theodosij Imperatoris) eiusmodi vigeat loquendi vsus, vt per Romanam religionem fides Catholica deberet intelligi; ita & in Occidente, nec apud Latinos tantum atque Catholicos, verum etiam penes barbaros, eosdemq. hæreticos eiusmodi receptam esse consuetudinem, quæ alibi diximus ex Victore Vticensi & Gregorio Turonensi, de quibus & suis locis continget fieri mentio, manifeste declarant. Sed ad Theodosium redeamus, qui etiam eiusdem argumenti, pro pace scilicet inter dissidentes Episcopos concilianda, ad magnum illum Simeonem Stylitam, incomparabile huius sæculi admirandæ sanctitatis exemplum, de quo & superius mentio facta est, eiusmodi litteras dedit^b:

Quoniam quidem exploratum habemus, totam reuerentiæ tuæ vitam ad Deum esse conuersam, eaq. integritate vixisse hæcenus, vt diuinam erga nos beneuolentiam certa quadam fiducia prouocare queas: non potuimus in præsentia has ad te litteras non perscribere, teq. etiam atque etiam rogare, vt hoc pacis concordiaq. negotium, quod a diuina prouidentia vere dependet, hoc potissimum tempore quammaxime promouere fatagas; dissidiumq. diaboli technis paci recte aliquando radicata & constituta iniectum, confestim e medio tollere contendas. Id quod tuæ sanctitatis precibus, eiusdemq. apud illos, qui eam confirmare, dissipatamq. restituere possunt, horratu impulsuq. confisi, breui futurum, minime dubitamus. Nam si Ioannes pijsimus Ecclesiæ Antiochenæ Episcopus, Nestorij, qui hæc controuersias principio exuscitauit, depositioni subscripserit, fidemq. fecerit se nouo insanoq. dogmati in posterum non consensurum, neque antea consensisse vquam: diuulforum membrorum vnio denuo subsequetur: quippe cum omnes in hoc conueniant, concurrantque: si, inquam, Ioannes istud fecerit, religiosissimoq. Episcopo Cyrillo consenserit, quemadmodum Occidentales, & Constantinopolitani, reliquiq. omnes terrarum orbis Episcopi cum eo consentiunt: quæ quondam fuerant coniuncta, Dei benignitate rursus coalescent. Hanc namque molestiam, turbamq. superuacanea, parumq. utilis, immo vero noxia doctrina nobis peperit: quæ quidem si per vestras preces explosa; proculq. ab animis nostris eliminata fuerit, pacatos nos reddet, diuinamq. defensionem (vti speramus) nobis restituet. Nam contentio hæc & discordia adeo nos conturbat, vt existimemus primam præcipuamq. omnium nostrarum calamitatum occasionem vel hanc vnam præbuisse.

Confidimus autem, regni nostri res consilio benignitatis & humanitatis Dei esse processuras, Ecclesiæ & Orthodoxæ fidei membris vestro hoc egregio facto coniunctis. Certa igitur

A tur pulcherrimum certamen, vt superes dæmonis conatus: hoc enim tibi maximum certamen imputabitur, & victoria summis viribus parta: quam adeptus, te ipsum secutus fueris; ea quæ profiteris, tum gerens, tum factis confirmans. Consectis orationibus, quæso, nostrum Imperium, quicq. ei parent, sine intermissione Deo commenda: vt nobis, quorum omnis cura (quemadmodum conuenit) in pace religionis ipsius potissimum versatur, copiosa bona ab ipsius potestate suppeditentur.] hæcenus Theodosij Imperatoris litteræ ad Simeonem Stylitam.

Verum sic comparatus magnus ille Simeon erat, vt licet super columnam in solitudine positus vitam parem cælitibus in terra duceret, tamen curam Ecclesiæ Dei minime abiecerit; zelo enim pietatis exæstuans, nullam prætermisit aliquando occasionem illi consulendi: cuius rei causa etiam, cum opus esset, scriberet ad Imperatorem, ab eodemq. vicissim soleret accipere litteras. Theodoretus enim de ipso agens, hæc inter alia^a: Hæc quidem omnia faciebat, neque sanctarum Scripturarum curam abiecit & prouidentiam: aliquando quidem pugnans aduersus Gentilium impietatem, aliquando frangens Iudæorum audaciam, aliquando autem fugans & profligans turbas hæreticorum, aliquando de his scribens ad Imperatorem, aliquando Præfides & magistratus ad diuinum incitans zelum, aliquando etiam ipsis Ecclesiarum pastoribus maiorem gregis curam gerere præcipiens.] hæc & alia Theodoretus: qui quidem in eo quod ait, Simeonem aliquando fregisse Iudæorum procaciam, dum scriberet aduersus eos ad Imperatorem; illud plane in mente habuisse visus est, quod de eodem Euagrius narrat his verbis^b: Virtus porro diuinæ gratiæ tā penitus in istius infedit animo, vt ad Imperatorem Theodosium per legem iubentem vt Iudæis Antiochiam incolentibus ipsorum synagogæ, quas ante Christiani ab illis abstulissent, redderentur, adeo libere scripserit, adeoq. acriter propterea cum increparit (solum namque suum Imperatorem Deum veritus est) vt Imperator Theodosius, quo Christianorum satisfaceret voluntati, sua mandata reuocaret; Præfectumq. qui ipsum de Iudæorum synagogis reddendis docuerat, abdicaret magistratu; atque sanctissimum atque cælestem oraret martyrem, vti nominatim pro ipso Deum obsecraret, obtestareturque, atque sua ipsum impertiret benedictione.] hæc Euagrius.

Porro magni huius Simeonis nomen ob eius mirificas virtutes, ingentiaq. miracula, non in Oriente solum, vbi degebat, sed in Occidente fuisse percelebre, quæ de eodem tradit his verbis Theodoretus, significant^c: Cum ergo peruolaret fama in omnes regiones, concurrebant omnes non solum vicini, sed qui etiam multorum dierum itinere aberant] pro exposcendis ab eo diuersis (prout quisque opus haberet pro se, vel pro suis) diuinitus impertiendis miraculis. Sed pergit: Sic autem omnibus vndique aduenientibus, & per totam viam instar fluminis affluentibus, videre est pelagus hominum in illo loco constitutum, quod fluuios vndiquaque excipit. Non solum enim confluunt qui nostrā habitant regionem, sed & Ismaelitæ, & Persæ, & Armeni qui sunt eis subiecti, & Iberes, & Homeritæ, & qui illis sunt interiores. Venerunt autem multi quoque qui habitant extrema Occidentis, Hispani (inquam) & Britanni & Galli, qui quod est intermedium occupant. De Italia enim superuacaneum est dicere. Aiunt enim Romæ, quæ est longe maxima, cum fuisse adeo omnium sermone celebratum, vt in officinarum omnium vestibulis & porticibus ei paruas posuerint imagines, hinc sibi præsidium & tutelam parantes.] hæc Theodoretus eiusdem prouinciæ accola, qui hæc omnia habebat præ oculis, scripsitq. dum fierent, ipso magno Simeone adhuc superstite. Sed cum alio tendat orationis cursus, apud hunc diutius immorari minime datur: conueniemus cum sæpe inferius. Modo autem de Ioanne Antiocheno Episcopo, ad quem Theodosius scripsit, cœptam prosequamur orationem.

Hic quidem etsi de fide Catholica gloriaretur, magna tamen labe conspersus est ex consuetudine atque defensione Nestorij: deterius vero fœdatus, cum in suspicionem adductus est initæ cum eo occultæ societatis, dum damnationi Nestorij in Concilio œcumenico Ephesino proclamata, non tantum non adduci potuit vt subscriberet, sed eidem semper mirum in modum est pertinacius refragatus. cuius rei causa factum est, vt complurium sanctorum virorum animi in eum iuste commoti fuerint. Ad hæc namque spectat quæ Cyrillus monachus in rebus gestis S. Euthymij, quas posteris fideliter tradidit, tum de S. Euthymio, tum de Domno monacho eiusdem Ioannis Episcopi Antiocheni ex sorore nepote narrat verbis istis: Is autem (Euthymius scilicet) cum & alia didicisset ex ijs quæ facta fuerant ab Episcopis Orientis, & quod Ioannes qui præerat Antiochiæ, cum esset Orthodoxus,

*a Extant apud
Concil. Ephesin.
edit. Peli. tom. 5.
c. 10.
EPISTOLA
THEODOSII
AD ACACI-
VM ET ALIOS*

*RELIGIO RO-
MANA EA-
DEM CATHO-
LICA.*

*b Apud Ephesin.
Concil. edit. Peli.
tom. 5. c. 15.
THEODOSII
AVG. EPISTO-
LA AD SIME-
ONEM STYLI-
TAM.*

*SIMEON EC-
CLESIAE
PROFICVVS.*

*a Theodoret. Vita.
SS. Patr. c. 26.*

*b Euagr. lib. 1.
c. 13.*

*c Theodoret. Vita.
SS. Patr. c. 26.
CELEBRE NO-
MEN SIMEO-
NIS OMNIBVS
INNOTVIT.*

*DE S. EUTHY-
MIO ET DOM-
NO MISERAN-
TIBVS CAS-
SVN IOAN-
NIS.*

doxus, inducendus esset, ut eadem sentiret quæ Nestorius: fuit graui tristitia cor eius fauciatum. Eodem modo etiam affectus fuit Dominus illius nepos confobrinus: rogauit itaque Euthymium, ut ei permitteretur ire Antiochiam, ut auunculum suum, qui supplantatus fuerat, restitueret, & iam veluti iacentem erigeret. Ille autem cum prauidisset non futurum illuc tutum aduentum, sed ei potius inutilem & minime conducibilem: Nequaquam (inquit) o fili: non oportet te a Laura recedere: neque enim ille tua opus habet præsentia: sed etsi paululum a recta fide declinauit; Deus autem, qui nouit cor illius recte se habere, ipse illum conuertet, & reducet ad id quod bene erit. Et tu quidem, o fili, si quidem in quo vocatus es, & loco, in eo perpetuo manseris; perficies, & gloriam adipisceris, veram inquam gloriam, & quæ ex Deo est, & quæ numquam excidit. Sin autem his neglectis, & tolerantia contemptis cogitationibus, a Laura tentabis discedere: obtinebis quidem administrationem, quam tuus habet auunculus: sed eam tibi rursus auferent mali homines & præstigiatores, cum ab illius prius seductus fueris ignorantia. Et hæc quidem qui est in sanctis, Euthymius. Dominus autem, cum hæc mandata non multum curasset, proficiscitur Antiochiam, nec Vale quidem dixit sancto, & nec ei vlllo modo suum significauit recessum. Cum illic fuisset, omnia quæ ei prædicta fuerant effectum sunt sortita. Illeq. postea magna ductus poenitentia, quod non obedisset, ad ipsum reuertitur, graui dolore visceribus cruciatus & acerbe deplorans.] hæc Cyrillus. De ipso autem Domino plurimo suo loco inferius.

At quid, litteris a Theodosio Imperatore acceptis vna cum Aristolai legatione, Ioannes? Vocatis Syriæ in vnum Episcopis, illis videlicet, quibus hæcenus aduersus Cyrillum & alios Ephesi congregatos vsus fuerat comministris, conuenit vna cum illis etiam Acacius Beroensis (prout litteræ Cyrilli ad Acacium Melitenum ostendunt) inquit. cum eis consilium, ut quid opus facto esset, decerneret. Ne autem ad dicendam causam Nicomediam proficisci Ioannes ex mandato Theodosij cogeretur, illud inter eos consultius deliberatur, ratam habendam esse damnationem hæresis Nestorianæ vna cum ipso Nestorio, sicut Theodosius suis litteris admonerat faciendum; sicq. redintegrandam esse communicationem cum Romano Pontifice, atque Cyrillo Alexandrino, omniq. simul Ecclesia Catholica, a qua hæcenus schismate præcisus esset. Quæ omnia Aristolai legatus a Theodosio missus rata habens, nullum amplius de proficiscendo Nicomediam Ioanni negotium accessit; utpote qui hac via concordiam inter dissidentes Episcopos conciliandam fore conspiceret. Ioannes igitur ex Synodo tunc Antiochiæ habita de damnatione Nestorij & eius hæresi Synodalem dedit epistolam ad Sixtum Romanum Pontificem, non autem ad Cyrillum Episcopum Alexandrinum: cum eo enim aliter agendum putauit, ut paulo inferius dicturi sumus. Epistola autem ad Sixtum Papam a Ioanne tunc scripta sic se habet ^a:

Præcipuum eorum studium, qui sacerdotio funguntur, diuinumq. istud Episcopatus ministerium a Christo omnium Salvatore fortiti sunt, primariusq. eorumdem scopus hic esse debet, nempe ut in fide recta excellant, eamq. populum sibi concreditum fideliter doceant. Cum itaque res ita habeat, anno proxime lapsa, sacra Deo dilectissimorum Episcoporum Synodus, iuxta religiosissimorum Christi q. amantium Imperatorum nostrorum decretum in Ephesiorum metropoli profligandæ Nestorianæ hæresis causa conuenit: confessuq. vna cum beatæ memoriæ Cælestini Romanæ Ecclesiæ quondam Episcopi legatis fideiq. vindicibus celebrato, prædictum Nestorium, tamquam profana doctrina vntem, multorumq. passim scandalorum auctorem, & in fide præterea Catholica grauiter errantem, depositionis sententiæ subiecit. At vero postquam & nos quoque eodem aduenissemus, remq. omnem, ut gesta erat, accepissemus, grauiter commoti fuimus. Cum ergo ea de causa non parua inter nos & Synodum controuersia intercessisset, multaq. vtrinque & dicta & facta quoque essent; ad nostras tandem Ecclesias & ciuitates reuersi sumus; neque quod ad Nestorij depositionem attinebat, Synodi sententiæ per id tempus subscripsimus.

Porro autem cum multis inter se discordijs Ecclesiæ dissiderent; vnumq. illud omnes maxime curare oportere visum esset, ut omni dissidio e medio sublato, amice inter se iterum congruerent: religiosissimi ad hæc Christi q. amantes Imperatores id ipsum quoque quamprimum fieri vellent, seuereq. iuberent, ac celeberrimum Tribunal & Notarium Aristolaum ea de causa ad nos mitterent, ut omnis mox contentio facesseret, sanctaq. sanctarum

A starum Dei Ecclesiarum pax vbique vigeret: placuit & nobis quoque, in sacra Synodi sententia, quæ Nestorium deposuit, acquiescere, ipsumq. pro deposito habere, ac blasphemam illius doctrinam anathematizare: eo quod & nostræ quoque Ecclesiæ, perinde ac vestra sanctitas, rectam semper inculpatamq. fidem tenuerint, eandemq. populo assidue commendarint, retinendamq. prædicarint. Assentimur nihilominus & Maximiani sanctissimi pientissimiq. Ecclesiæ Constantinopolitanæ Episcopi ordinationi: denique cum omnibus terrarum orbis Episcopis, si modo rectam sinceramq. fidem habuerint, eandemq. seruauerint, communicamus.] hæcenus Ioannis ac collegarum ad Sixtum Papam atque alios collegas epistola, communis quidem Episcopis omnibus Catholice fidei, qua Catholicam Ecclesiarum omnium communionem nanciscerentur, & qui hæcenus schismate scissi fuissent, harum litterarum compagine vnirentur. Peruenerunt hæc litteræ Romanam anno sequenti. Quæ vero Sixtus Papa rescripserit, suo loco dicemus.

B Cum Cyrillo autem Alexandrino Episcopo, aduersus quem acerbissimas inimicitias exercuissent, aliter sibi agendum putarunt Ioannes Antiochenus & alij collegæ Syriæ Episcopi; nimirum ut quasi daturi essent ipsi veluti Orthodoxi ei legem, ab eo, velut in suspicionem adducto hæresis Apollinaris, exigerent Catholice fidei confessionem, qua sua capitula tamquam erronea condemnaret. Cum ergo his se minime consensurum idem Cyrillus suis litteris declarasset: tunc illud iisdem Syri Episcopi consilium inierunt, ut Paulum Episcopum Emesenum legatum Alexandriam mitterent ad Cyrillum, qui si posset, ab eo quod petatum antea fuerat, extorqueret; sin minus Cyrillus acquiescere vellet, tunc de damnatione Nestorij & eius hæresis scriptas litteras ei redderet. hæc quidem omnia testatur ipse S. Cyrillus in epistola his diebus data ^a ad sanctum Acacium Melitenum Armeniæ Episcopum, strenuum (ut dictum est anno superiori) Catholice fidei pugilem.

C Cum autem Paulus Cyrillum conuenisset, multis eum persuadere conatus est, sua damnare capitula: & inter alia hoc vsus est argumento: Si scriptis a Magno Athanasio stare vellet. Cumq. se ab eius doctrina numquam recessurum fore ille spondidisset: protulit Paulus Athanasij epistolam ad Epietum, qua videbatur Cyrillus conuinci posse. Sed eam ab hæreticis fuisse deprauatam, habita collatione cum originali scripto, quod asseruabatur in archiuo Alexandrino, facile percognitum fuit: vnde Paulus spe illa omnino frustratus est. hæc quidem Cyrillus ipse testatur in dicta epistola ad Acacium Melitenum. Cum igitur nulla spes Paulo reliqua esset, ut in suam sententiam Cyrillum perduceret: tunc protulit litteras Ioannis Antiocheni & collegarum eius, quibus pax omnino conciliari posset: ipsæ autem sic se habent ^b:

D Religiosissimorum Imperatorum nostrorum edicto, Deo dilectissimorum Episcoporum Synodus ad Ephesiorum metropolim, cum Ecclesiasticarum rerum & controuersiarum, tum rectæ quoque fidei causa dudum conuenire iussa est. Cum autem ad prædictam ciuitatem peruenissemus, ac citra mutuum colloquium inde rursus abiissemus (nullum autem est operæpretium, pacis tempore, neglecti colloquij causas inquirere) accidit, ut Ecclesiæ in graues discordias inciderent. Quando omnes ergo id maxime curare oportet, ut omni animorum dissensione, contentioneq. e medio sublata, Christi Ecclesiæ denuo consocientur; ipsiq. religiosissimi ac Christi amantissimi Reges, hoc ipsum ut fiat, serio mandent; eiusq. rei gratia dominum meum præclarissimum, apprimeq. conspicuum Tribunal Aristolaum huc amandarint, ac graues præterea vna cum illo litteras miserint, quæ quamprimum nos conuenire iubent, quo scandala omnia e medio tollantur, omnisq. perturbatio & offensus consopiat.

E Nos pijs illorum litteris morem gerere volentes, recta mox dominum nostrum, Deo per omnia dilectissimum & sanctissimum Episcopum Paulum ad sanctitatem tuam mittendum duximus. quod consilium sanctissimo pijsimiq. patri nostro Acacio, ceterisq. qui nobiscum erant, Deo dilectissimis Episcopis probatum fuit. Fecimus hoc autem maioris securitatis compendijq. causa; eo nimirum, quod alia commodiori ratione quæ a religiosissimis Imperatoribus nostris sancita sunt, perficere, nobis in vnum conuenientibus, integram non fuerit. Mandauimus autem illi, ut personam nostram sustinens pro nobis ea tractet, vnaq. vobiscum constituat, quæ ad pacem faciunt: id quod huius legationis præcipuum caput est: simulq. pietati tuæ exhibeat expositionem de Domini nostri Iesu Christi incarnatione concorditer a nobis editam: quam proinde pietati tuæ per prædictum pijsimum virum misimus.

IO. ANTIOCHENSIS VNA CVM SVIS SY- NODVM HABET.

^a Apud Acta Concil. Ephesin. edit. Pels. tom. 5. c. 17. IOANNIS EPISTOLA AD SIXTVM ROM. PONTIF.

PAVLVS EPISCOPVS EME- SENVS MIT- TITVR AD CYRILLVM.

^a Apud Concil. Ephes. edit. Pels. tom. 5. c. 7.

^b Apud Act. Ephes. edit. Pels. tom. 5. c. 5. item apud Cyril. epist. 38. ad Dynamum fit mentio eiusd. EPISTOLA IOANNIS ANTIOCH. AD CYRILLVM ALEXANDR. PRO PACE.

FIDEI CA-
THOLICAE
PROFESSIO
MISSA AD
CYRILLVM
A IOANNE.

DE MARIA
DEIPARA ET
DE DVABVS
IN CHRISTO
NATVRIS.

NESTORII
ET EIVSHAE-
RESIS DAM-
NATORATA
HABETVR.

CYRILLI EPI-
STOLA AD
DYNATVM.

CYRILLI EPI-
STOLA AD
DYNATVM.

De Virgine itaque Deipara quomodo sentiamus & loquamur, deq. vnigeniti Filij Dei A incarnatione, dicemus breuiter, non vt ijs aliquid addamus, quæ ab initio ex diuinis litteris, sanctorumq. Patrum traditione hausimus, sed vt fidei nostræ rationem reddamus. Dicemus autem, nihil omnino (vt modo aiebamus) fidei in Nicæa a sanctis Patribus expositæ adijcientes. Illa namque (vt alibi a nobis indicatū est) ad omnem pietatis cognitionem, omnisq. hæreticæ prauitatis depulsionem abunde sat est. Sed nec illa quoque, quæ captum nostrum excedunt, temere hic ingeremus, sed propriæ infirmitatis confessione excludentes eos qui adoriri nos velint in his, in quibus consideramus quæ supra humanum captum sunt. Habet vero nostra expositio in hunc modum:

Confitemur Dominum nostrum Iesum Christum vnigenitū Dei Filium esse, Deum perfectū & hominem perfectum ex anima rationis compote & corpore constitutum: Ante sæcula quidem ex Patre secundum diuinitatem genitum, postremis vero temporibus eum B dem ipsum propter nos & propter nostram salutem ex Maria Virgine secundum humanitatem natum: Eundem Patri consubstantialem secundum diuinitatem, nobis item coessentialem secundum humanitatem: siquidem naturarum facta est vnio. quo fit, vt vnum Christum, vnum Filium, vnum Dominum confiteamur. & secundum hunc inconfusæ vnitatis intellectum, sanctam Virginem Deiparam esse profiteamur; propterea quod Deus Verbum ex ipsa conceptum & incarnatum & homo factum est, templumq. ex illa sumptum sibi vnierit.

Ad Euangelicas porro, Apostolicasq. de Domino voces quod attinet; scimus graues Theologos alias quidem tamquam ad vnam personam pertinentes promiscue accipere, alias vero propter naturarum diuersitatem diuim vsurpare; & alias quidem, vtpote illas quæ in diuinitatem conueniunt, ad Christi diuinitatem; alias vero, nempe humiles, ad eiufdem humanitatem referre solere. Hoc iacto fundamento, placuit nobis, quo omnis C tollatur contentio, vniuersalisq. sanctis Dei Ecclesijs per Orbem sparsis pax reddatur; necnon scandala omnia, quæ exorta videntur, de medio tollantur; Nestorium quondam Constantinopolitanum Episcopum pro deposito habere; tum profanas illius, prauasq. vocum nouitates anathematizare: propterea quod Ecclesiæ Dei, quæ apud nos sunt, rectam sanamq. fidem obtineant, illamq. custodiant, ac populis (quemadmodum & vestra quoque sanctitas facit) fideliter tradant. Consentimus nihilominus & in ordinationem quoque sanctissimi pijsimiq. Maximiani sanctæ Ecclesiæ Constantinopolitanæ Episcopi. Et communicamus tandem vniuersis orbis terræ religiosissimis Episcopis rectam inculpatamq. fidem habentibus & retinentibus. Vale domine pijsime, fraterq. sincerissime mihi dilecte: ac pro nobis orare perge.] haec tenus epistola Ioannis Antiocheni & sociorum D ad Cyrillum Alexandrinum. Scriptas eisdem litteras ad Sixtum Romanum Pontificem, necnon ad Maximianum Episcopum Constantinopolitanum, tradit ipse Cyrillus in epistola ad Dynatum, qua & nonnulla secretiora inter ipsos fuisse transacta docet, nimirum fidei confessionem, quam Ioannes & Orientales professi sunt præmissam antea ad illos fuisse ab ipso Cyrillo. Reddenda hic est igitur ipsa Cyrilli ad Dynatum a epistola, quæ exactam totius rei gestæ seriem pandit, nec apud alios ita facile est inueniri:

Pietati tuæ, quæ pacem Ecclesiarum, quam sectatur, concernunt, significanda duxi. Antiochiam itaque dominus meus celeberrimus Tribunus & Notarius Aristolaus venit afferens secum regias litteras, quæ religiosissimo Antiochenæ Ecclesiæ Episcopo Ioanni mandarunt, vt scelestæ Nestorij dogmata anathematizaret, & depositionem eius pro conformitate sanctæ Synodi decerneret, & ita communionem a nobis quæreret. Et hæc E quidem continebant illæ litteræ. Ceterum quidam ex Orientalibus Episcopis, qui forte Nestorium nondum condemnarunt, & illis patrocinantur, qui rectam nostram fidem sollicitant, & gloriam omnium Saluatoris nostri adorantibus haud mediocriter insidiati sunt, vt pientissimus ac sanctissimus Acacius Beroënsis Episcopus ad me scriberet, curarunt. quamquam ita tamquam ipsi quæ scripsit, a me petant; nempe opus esse, vt quæ contra Nestorium a nobis sunt scripta, deleantur, & tamquam irrita abijciantur omnia, & paciscamur in solo fidei symbolo a sanctis Patribus Nicææ determinatæ. Nouit autem sanctitas tua, quod tales olim ipsorum in Nicæna Synodo positiones fuerint.

Ego vero ad ista rescripsi, petere eos impossibilia; eo quod quæ scripsimus, recte scripsimus, rectæ & inculpatæ fidei patrocinantes; nec quicquam omnino scriptorum nostrorum negaturi simus: neque enim aliquid (sicut ipsi dicunt) temere esse dictum, sed vbi que

A nos rectitudini fidei adhærere, & veritatis virtuti consentire: oportere magis eos talibus ambagibus ac dilationibus non vti, neque extra ea quæ necessaria sunt elabi, sed secundum id quod ipsi pientissimo ac Deo dilectissimo Regi & sanctæ Synodo rectum videtur, nimirum Nestorij nugas & blasphemias contra Christum factas anathematizare, depositionemq. illius confiteri, ac ordinationi sanctissimi ac pientissimi Episcopi Maximiani consentire.

Cum istas itaque litteras ad eos misissem; considerarentq. fieri non posse, vt cõmunionem reciperent, nisi ad finem, quæ ipsis facienda erant, perductis: miserunt Alexandriam religiosissimum ac pientissimum Paulum Emefenum Episcopum afferentem quidē ad me communionem concernentia, verum talia, quæ non admodum decencia quædam narrarent; nam & querimonias habere se simulabant, tamquam in sancta Synodo quædam non sint B recte dicta & facta. Et huiusmodi quidem epistolas non acceptavi, sed respondi: Quomodo qui præteritorū gestorum gratia veniam petere debeant, iam denuo iniuriam nobis inferunt? Cum autem ista memoratus pientissimus Episcopus excusaret, iuramentoq. affirmaret, non esse hunc illorum scopum, sed magis simplici eos animo ista scripsisse: dilectionis gratia & hoc accepi: verum ad Synaxim eum non admisi, nisi vbi dato primum libello, Nestorij dogmata scripto anathematizauit, proq. deposito illum habere se confessus est, & ordinationi religiosissimi & pientissimi Maximiani Episcopi consensit.

Petijt autem, vt istis a se loco omnium qui per Orientem sunt; pientissimorum Episcoporum receptis libellis, nihil exigerem amplius. Verum nullo modo acquieui, sed domino meo celeberrimo Tribuno ac Notario chartam misi & exhibui, significans ei, si pientissimus Ioannes Antiochenus Episcopus illi subscripserit, tum demum communionē illis esse C reddendam. Cunctationem autem eorū celeberrimus Tribunus & Notarius Aristolaus moleste tulit. Cum itaque pientissimus Episcopus Ioannes subscripsisset, & qui cum eo erant Nestorij dogmata manifestius anathematizassent, confessiq. essent illū se pro deposito habere, & ordinationi religiosissimi ac pientissimi Maximiani Episcopi consensissent, cõmunionē illis reddidimus. hæc namque illis & Ephesi a S. Synodo proponebantur. Notum & illud sit sanctitati tuæ: Instabat initio religiosissimus ac pientissimus Episcopus Paulus, depositorum (Elladij dico & Eutherij & Emerij & Dorothei) gratia obsecrans, ac petens, vt quæ contra eos decreta sunt, abrogarentur; contendensq. fieri non posse, vt pax Ecclesiarum ad finem deducatur, nisi etiam hæc particula addatur. Ego vero respondebam, rem eum conari impossibilem, neque vquam nos hoc permisso. Scripserunt autem eandem epistolam quam miserunt & ad me & reliquos pientissimos & sanctissimos Episcopos, & ad Sixtum magnæ Romæ Episcopum, & ad sanctæ Constantinopolitanæ Ecclesiæ D Episcopum Maximianum.] hæc Cyrillus. sunt autem hæ litteræ Ioannis nuper recitatæ.

Has quidem vbi accepit Paulus Episcopus Emefenus legatus, expertusq. esset Cyrilli constantiam, nullo vquam pacto fore impertiendam ab illo Ioanni & collegis eius communicationem absque illarum litterarum publicatione; facere id minime prætermisit. Sicq. editis nuper recitatis litteris Ioannis de pace firmanda, vna cum veræ fidei confessione atque damnatione Nestorij, Cyrillus ea cuncta cognoscens probauit: quod quidem etiam ex eiufdem Pauli scriptis apparet. Sic igitur absque capitulorum suorum damnatione cuncta arbitrio Cyrilli gesta sunt: quod & recitata nuper scripta testantur.

Ex his autē qui fauerant Nestorio, spargebant in vulgus, Cyrillum in omnibus cõsensisse Ioanni, atque damnasse priorē sententiam. Theodoretus enim Cyrillo in eam vsque diem E infensissimus aduersarius, in epistola ad Domnū Episcopum Antiochenum b hæc de his habet: Nec antea (inquit) cõmunicauimus Cyrillo, qui illa capitula scripserat, quousque doctrinā & professionem fidei edidit consona ijs quæ a nobis dicta sunt, nulla de illis capitulis facta mentione.] hæc ipse, & quidem modo modestius, quam alij iactantes sua ab ipso Cyrillo fuisse damnata capitula; cum de illis ab ipso nullam esse habitam mentionem, Theodoretus affirmet, nec quidem mendaciter. Sed quid insuper falso adiectū est? Quod enim nuper ex S. Cyrilli scriptis audisti, ipsum Cyrillum numquā impertire voluisse communionem Ioanni Antiocheno fautori Nestorij, nisi prius fidei Catholicæ professionem Alexandriam mitteret secundum datum ad hoc ab ipso Alexandria Antiochiam prototypum, ex quo mittendam Antiochia fidei professionem Ioannes exscriberet: ex hoc ipso ijdem Syriæ Episcopi arripuerunt occasionem dicendi, a Cyrillo, vt reciperetur a Ioanne, fuisse missam fidei Catholicæ confessionem, qua & visus esset sua a se scripta damnasse capitula

RES GESTA
CYRILLI CVM
PAVLO EME-
FENO.

PAX INTER
IOANNEM ET
CYRILLVM
ET ALIOS O-
MNES.

a Apud Act.
Ephes. tom. 5.
c. 4.

b Theodoret. epif.
112.

capitula, quod nulla de ipsis in ea ab ipso mentio facta esset. Vides schismaticorum ver-
futas, sentis ex veritate comparata ad fallendum mendacia, dum veluti manu volu-
bili inuersa alea, instar præstigiatorum, iisdem spectantium fallentes oculos, Cyrillum
ex actore in reum, & Ioannem ex reo suæ voluntatis arbitrio in actorem prodigiose trans-
formant.

a Job. 41.

b Job. 40.

Eiusmodi plane portentorum fabricator, & præstigiatorum concinnator est ille nequam
pater mendacij nominatus, sub quo ad tempus ita radij Solis esse dicuntur^a, dum suo ni-
tore eoruscum occultare & comprimere nititur veritatem; de quo merito & propheti-
cum illud asseritur^b: Protegunt umbræ umbram eius] cum videlicet filij tenebrarum con-
spirant, & præsto sunt in omnibus ipsi principi tenebrarum, dum quæ illæ suadet, inge-
ritq. mendacia, isti ipsa comparatis vndique fallacijs ornant, pingunt, atque compin-
gunt. Hæc quidem peregre præstitisse Nestorianos, tum quæ superius de ijs dicta sunt, **B**
tum quæ dicuntur, perspicue demonstrant. Nam præter alios qui stabant a parte Ne-
storij, etiam ipse Theodoretus iisdem aggressus est Cyrillum vrgere calumnijs, nempe
ab ipso sua fuisse damnata capitula. Ita quidem ille interpretatus esse videtur dictam fidei
regulam a S. Cyrillo missam, vt ipsius perbreuis epistola declarat scripta eodem tempo-
re ad Ioannem Antiochenum Episcopum, quæ recitatur in Quinta Synodo, collatione
quinta ad finem: reddemus nos eam inferius.

c Concil. Chalced.
Act. 10.
DE EPISTO-
LA IBAE.d Concil. Chalced.
Act. 10. & Con-
cil. Nicæn. 2.
Act. 6.

Qui insuper cupit Nestorianorum videre strophas, legat epistolâ quæ fertur Ibae ad Ma-
fin Persam, quam habent Acta^c Concilij Chalcedonenis: in qua videre est Nestorianum
hominem exultantem & insultantem, tamquam sibi causa esset adiudicata, & iactantem
Cyrillum poenitentem tandem recantasse palinodiâ, atque Ioanni in omnibus consensisse.
His ergo permoti complures haud inferioris ordinis viri scandalû passi sunt, & ad Cyrillum **C**
de his scripsere (vt vidimus) litteras acerbiores. Auctor enim qui fertur nomine Ibae (quis-
quis ille fuerit) eandem circularem epistolam per prouincias legendam misit pro solatio
suorum, & ignominia Catholicorum. Ceterum (vt publica Acta testantur^d) producta in
Concilium epistola illa, non esse Ibae comperta, sicq. ea damnata, absolutus est Iba. Sed
de his inferius: iam vero ad res inter Cyrillum Paulumq. transactas redeamus.

PAVLVS EPI-
SCOP. EME-
SENVS CON-
CIONATVR.

His igitur ex Cyrilli sententia omnibus probe confectis, cum sic mutuo in vnam eam-
demq. fidem Catholicam concordare simul & consentire ambæ partes repertæ sunt, inita
est simul cum pace communio, perfecta q. vnitas sancita fœdere sacramentorum. Etenim
qui pro Orientalibus legationeungebatur Paulus in ecclesiam ad Synaxim a S. Cyrillo in-
troducitur, datumq. ei etiam habere sermonem ad populum, qui summo exceptus est
plausu. sed hæc postea, immo ad finem anni huius contigisse probantur ex ijs quæ inferius **D**
dicturi sumus: perducta namque fuisse constat vsque ad anni finem hæc anni huius exor-
dio cœpta negotia.

e Ex cod. Anton.
Augustini.

Iam vero e tristibus aliquantulum emergat oratio, & quæ in his conflictationibus mæ-
rens diutius versata est, in lætis exultet, & tamquam in deliciarum campo latius spatietur.
Dum autem hæc agerentur, incidit natalis dies S. Ioannis Baptistæ, quo Cyrillus in eccle-
sia perbreuem huiusmodi habuit concionem, cuius titulus ad temporis rationem plurimum
confert, qui sic se habet:

Homilia^e Cyrilli Episcopi dicta in Natiuitate Ioannis Baptistæ, Pharmuti vigesima octa-
ua, Indictione prima.] est hæc ipsa apud Romanos mensis Aprilis dies vigesima nona. Di-
uerse plane a communi ordine solitos Aegyptios celebrare festos dies ab alijs, diximus pri-
mo tomo Annalium. Sed hæc Cyrillus ad populum:

* coruscet

Eos qui pietate firmi sunt, & sacrorum dogmatum certissimam & ornatâ habent fidem,
terrâ vberem Propheta nominat, dicens: Et eritis vos terra pinguis, dicit Dominus omni-
potens; & benedicent vobis omnes Gentes. Terram vero vberem esse dicit, pro, fœcundif-
simam & fructiferam, & fructuum domesticorum matrem atque nutricem. Huiusmodi au-
tem est omnis Deo amabilis & sancta anima, cultorem veluti quemdam & seminato-
rem totius boni sortita Christum, qui etiam sacrorum nobis dogmatum conferuat * scienti-
am. Sed omnium inimicus (hoc est satanas) excitatur per tempora, superfeminans tritico
maligna zizaniâ. At concordant de cetero per omnem consistentes orbem terrarum Dei
cultores Episcopi, rectam & vnam consistentes fidem: copulati siquidem sunt nostris Ec-
clesijs; magis autem totius orbis terrarum etiam apud Orientem constitutis: confessi
enim sunt Deo amantissimi Episcopi ibi constituti rectam & sine profanatione fidem. Quæ
autem

A autem scripsit ad me Deo amantissimus & reuerendissimus Episcopus Antiochiæ Ioan-
nes, quæ vero ad eum rescripserim, Deo fauente, audictis.] hæc Cyrillus more maiorum,
quod non consueuissent admitti ad communionem publice excommunicati absque rela-
tione facta ad populum.

At in litteris vltro citroq. datis & in re maximi momenti consultanda integer annus iste
esse videtur insumptus, antequam Paulus legatus, Orientalium firmata concordia, ad com-
munionem integram in ecclesia admitteretur. Nam quod ad exactam habendam ra-
tionem temporis spectat; cum in antiquis monumentis^a reperiatur expressum, intromis-
sum Paulum a Cyrillo in ecclesiam habuisse ad populum homiliam de fide Catholica
die vigesima nona mensis Chiach; apparet id ab eo factum esse ipsa die Natalis Domini,
nempe vigesima quinta mensis Decembris. Etenim constat, Beda^b auctore & alijs, Ae-
Bgyptios inchoare annum a quarto Kalend. Septembris, numerareq. per menses dierum tri-
ginta curriculo terminatos. Certe quidem ipso die Christi Natiuitatis a Paulo habitam es-
se homiliam illam, ipso eius exordio declaratur, vbi dicitur^c: Opportune nobis hodie re-
ligionem vestram adhortari datum est, vt sacrum quemdam chorum constituamus, & cū
sanctis Angelis exclamemus: Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonæ vo-
luntatis. Nam hodie nobis paruulus natus est, &c.] Quod cum ita sit, alterum de duobus
dicendum est, vel titulum de certa mensis die esse mendosum, vel Aegypti Ecclesiam vsu
illum pristinum reliquisse, quo (vt dictum est suo loco) diem Natalem Domini celebrare
consuevit sexta Ianuarij.

a Apud Acta
Concil. Ephesin.
edit. Pelt. tom. 6.
c. 13. in titulo.b Bedæ de ratione
temp. c. 9.c Apud Cyrill.
homil. 7.

Sed redeamus ad Paulum: qui vbi concionē profecutus, sanctissimam Mariam Deiparam
appellasset verbis illis: Peperit itaque Deipara Emmanuelē] populus acclamauit: Ecce fi-
des eadē est, donum Dei, Cyrille Orthodoxe: hoc audire cupiebamus. Qui non ita loqui-
Ctur, anathema sit.] Cumq. & idem Paulus paulo inferius duas perfectas naturas in Chri-
sto vno professus esset, vnam scilicet personam affirmans, rursus populus acclamauit: Re-
cte venisti, Orthodoxe Episcope, dignus ad dignum: Christiani dicunt, donum Dei, Cyril-
le Orthodoxe.] post hæc autem in eodem perstans argumento Paulus ad finem perducere
orationem ob ingruentē multitudinem cogitur: constat id quidem ex eo quod vespere eius
diei rursus in eodem conuentu Ecclesiastico Paulus inchoatam mane profecutus orationē
ista præfatur^d: Nuper apud dilectionē vestram enixius differentes, propter fratrum nostro-
rū frequentiam, lociq. angustiam, ante absolutum sermonem suggestum deserere compulsi
sumus. At quamuis semel repulsi, age idem certamen denuo tentemus. Strenuus autem
vir ille, impigerq. palæstræ huius magister (nempe Cyrillus) quod tunc faciebat, etiam nunc
Dfaciat: decernat ille certamen. Tunc enim alacri vultu, blandaq. arrisione nostro se certa-
mine oblectari, minime obscure indicabat. Tunc, inquam, blande arridens, dexteramq.
veluti oliuæ ramum obtendens, se a nobis stare, puerumq. suum superiorem euadere, co-
ronaq. redimiri, ac victorem declarari, auide se cupere, manifesto declarabat.]

POPVLVS A-
LEXANDRIN.
ACCLAMAT
PAVLO MA-
RIAM DEIPA-
RAM PRAE-
CANTI.d Apud Ephesin.
Concil. edit. Pelt.
tom. 6. c. 14.

Sed hæc intercipiens verba populus acclamauit: Hoc Dei donum est: Cyrille omnes
reddidisti tui similes. Dignus digno coniungitur. Populus tuus dixit: Episcoporum pa-
trem serua Domine. Bene venisti Episcope Orthodoxe, Orbis terrarum doctor. Qui sic
credit, diligitur. Magna doctrina, magnus quoque encomiastes. Paulus Episcopus dixit:
Redeamus itaque ad Deiparam Mariam & Emmanuelem, &c.] multaq. de his locutus,
perducens ad finem orationem, contestatus est se ea locutum, quæ S. Athanasius, Theophi-
lus, Cyrillus, immo & antiqui prædecessores Episcopi Alexandrini semper in Ecclesia do-
Ecuiissent. Demum vero finem imponens, populum ad audiendum Cyrillum inuitauit. Qui
post Paulum suggestum conscendens, perbreuem eodem argumento habuit orationem, qua
eā quæ a Paulo fuissent dicta probauit. Sic igitur magna totius Ecclesiæ lætitia, firmata sta-
bilitaq. est pax totius Orientalis Ecclesiæ, communicantibus inter se mutuo qui antea a
se inuicem diuisi erant Episcopi: Paulusq. re bene confecta, ad Ioannem & alios, a quibus
missus in Aegyptum legatus fuit, redijt afferens secum Cyrilli litteras ad ipsum Ioannem
Antiochenum Episcopum, quarum est huiusmodi exordium^e:

e Apud Concil.
Ephes. edit. Pelt.
tom. 5. c. 6. &
apud Cyril. epist.
28.
DE CYRILLE
AD IOANNEM
EPISTOLA.

Latentur cæli & exultet terra: soluta est enim interiaccens maceria; quod mærorē affe-
rebat, conqueuit, & omne tandem dissidiorū genus sublatum est, &c.] subdit de legatio-
ne Pauli, deq. mutua inita concordia, vbi fidei Orthodoxæ professio ab ipsis per eum missa
lecta est, quam hisce suis litteris Cyrillus descripsisse voluit, de se vero calumniam suspi-
cionemq. omnem auferre, qua hactenus aduersariorum scriptis pulsatus esset, eadem

cum Apollinare sentire; nam subdit: Si sanctissimum nostri Saluatoris corpus non ex Virgine natum, sed e caelo allatum asserimus: quomodo poterit illa Deipara (quod praedicamus) esse intelligenda? Quem enim tandem illa peperit, si Emmanuelem secundum carnem vere non peperit? Rifu proinde explodendi sunt, qui huiusmodi contra me garriunt.] ita quidem Cyrillus fugillans Theodoretum & alios, qui aduersus duodecim capita a se edita conscripserunt. Ad calcem vero haec de epistola S. Athanasij ad Epictetum ab haereticis deprauata subinfert: Quia vero didicimus, quosdam Orthodoxam praclarissimi patris nostri Athanasij epistolam, quam ad B. Epictetum scripsit, adulteratam, deprauatamq. edidisse, multosq. grauius hinc laedi: rati hoc utile & salutare fratribus fore, ex vetustis exemplaribus, quae sincera & incorrupta apud nos extant, transcripta ad sanctitatem tuam misimus.] haec Cyrillus, ut omne foramen obstruat, per quod impietas antea irrepsisset. Ista omnia quae inter Ioannem & Cyrillum transacta sunt, in publica relata fuere monumenta, & a pluribus exscripta, quorum exemplar se ad Dominum Antiochenum Episcopum mittere Theodoretus in epistola ad eundem testatur, ubi ait: Misimus etiam exemplar eorum quae tempore conuentionis & pacis scripta sunt, &c.]

Receptam quidem fuisse Cyrilli epistolam absque etiam duodecim capitum damnatione ab eis itidem qui ea impugnabant, Theodoretus vnus ex illis testatur in epistola (ut dictum est) ad Dominum Antiochenum Episcopum Ioannis successorem; ubi inferius de alia Cyrilli epistola ad Acacium scripta: At ipsemet Cyrillus dum scriberet ad beatum Acacium, suam de his capitibus mentem & animum declarauit, cum dixerit se illa scripsisse, ut se obijceret & opponeret ad illius nouitatem & vanitatem, & quod composita pace, erant clara omnia & manifesta.] haec ipse: qui tamen adhuc post initam concordiam eadem carpere minime destitit (ut apparet ex dicta data ad Dominum Antistitem Antiochenum epistola) sua vero praedicare ac superextollere. Ceterum cum postea in Quinta Synodo res est iustiori lance perpena, ipsius Theodoreti scripta aduersus S. Cyrillum fuerunt sanctorum Patrum sententia condemnata. Quinetiam & Theodosius Imperator (ut inferius suo loco dicturi sumus) cuncta scripta aduersus Cyrillum abolenda penitus esse, sancita lege, mandauit.

Quod rursus ad Theodoretum spectat: etsi acceperit fidei formulam a S. Cyrillo conscriptam, eidemq. subscripserit: haud tam cito potuit deseruisse Nestorij amicitiam, quam diutius pluribus coluisset officijs: ad ipsum enim hoc tempore eiusmodi dedit epistolam, quae hac inscriptione lecta ac scripta fuit in eadem Quinta Synodo oecumenica:

Eiusdem Theodoreti ad Nestorium post unitatem inter Orientales & sanctissimum Cyrillum factam.

Domino meo reuerendissimo & religiosissimo & sanctissimo patri Episcopo Nestorio Theodoretus in Domino gaudere.

Quod non urbana conuersatione delector, nec saeculari curatione, nec gloria, nec altis sedibus sum alligatus, arbitror scire tuam sanctitatem: licet enim & nihil aliud, ipsa tamen solitudo ciuitatis, quam gubernare fortitus sum, sufficit hanc me philosophiam docere. Non solum enim solitudinem, sed etiam plurimum habet rerum tumultus, qui possunt facere pigros etiam eos qui valde eis gaudent. Nemo igitur persuadeat tuae sanctitati, quod ego Episcopalem sedem cupiens, cohibendo oculos meos, tamquam Orthodoxas suscepi Aegyptiacas litteras. Ut enim cum ipsa veritate dicam, sapius eas perlegi, & subtiliter discussi, & haereticas illas amaritudine liberatas esse inueni: & timui quamdam maculam eis imponere; & certe in odio habens, quam alius quidam, patrem illarum, tamquam auctorem tumultuum existentem orbis terrarum. Et spero nullas poenas sustinere huius gratia in die iudicij: quoniam intentionem iustus Iudex exquirat. His vero quae aduersus tuam sanctitatem iniuste & contra leges facta sunt, nec si ambas manus meas aliquis incidat, patiar consentire, diuina videlicet gratia me adiuuante, & infirmitatem animae supportante. Et hoc certum etiam exigentibus per litteras feci: direxi vero etiam tuae sanctitati quae rescripsimus ad ea quae scripsit nobis; ut cognoscas, quod nullum nos tempus propter diuinam virtutem mutauit, nec multipedes vel versipelliones docuit, quorum hi quidem petram, illi folia per colorem imitantur. Vniuersam fraternitatem quam tecum est, in Domino ego, & qui mecum sunt, plurimum salutamus.] haec ad Nestorium Theodoretus. Ad Ioannem vero Antiochenum Episcopum perbreuiter ista tunc scripsit:

Quoniam sapienter gubernat Deus, & nostrae prouidens concordiae, & populorum procurans salutem, congregare nos in vnum praeparauit, & consonantes sibi omnium ostendit volun-

voluntates. Communiter enim perlegentes Aegyptiacas litteras, & examinantes earum subtiliter sensum, inuenimus consonantes dictis a nobis eas quae inde directae sunt, & palam contrarias duodecim capitulis, quibus vsque ad praesens, ut alienis a pietate, repugnantes permanimus. Nam illa quidem habebant, carnaliter carne factum esse Dei Verbum, & per subsistentiam unitam, & conuentum per unitatem naturalem, & Deum Verbum primogenitum factum ex mortuis. Abdicabant vero & vocum diuisionem quae de Domino factae sunt, & alia vero ad haec habebant Apostolicis quidem institutis aliena, haereticorum vero germina zizaniorum. Quae vero nunc directae sunt, Euangelica generositate decorantur.] haec ad Ioannem Antiochenum Theodoretus, quo suam in aduersando Cyrillo excuset, seu defendat potius incensam contradicendi libidinem; cum tamen haud diuersam vel contrariam a se antea editis capitulis illis duodecim & appositae ad ipsa defensionem nouissime ediderit fidei professionem, sed in omnibus concinnam & consentientem prioribus suis scriptis. Hoc quidem animo visus est fuisse Theodoretus erga Nestorium etiam post concordiam hoc anno initam; quippe qui recitatis ad eum nuper litteris adeo obstinate professus sit, numquam assensurum sententiae in illum latae. sicq. certum est ipsum aliquandiu perseuerasse animo subinfenso aduersus eundem Cyrillum, quem nec proprio dignari nomine vides. vnde magis intelligere valeas immensum a Deo postea praestitum illi beneficium, cum huiusmodi ipsum inuolutum densa caligine liberauit.

Quod autem ad sanctum Cyrillum spectat, obstupesco quidem, dum incredibilem & plane incomparabilem animi eius considero mansuetudinem, atque modestiam cum summa animi summissione coniunctam: quibus quidem omnibus virtutibus, praeter innumera illa specimina edita, superius recensita, additamentum modo illud adiecit omni laude dignissimum. Etenim qui tempore perturbationis Ecclesiae, cum Concilium esset Ephesi congregatum (quod res & persona, quam gerebat, Romani Pontificis id exigeret) firma animi constantia, inflexo robore, erecto sacerdotali vigore aduersus Episcopos aduersantes, persecutores Comites, & Imperatorem semper stetit & restitit: postea conciliata pace, inita concordia, penitusq. fugata discordia, adeo omni officio coluit amicitiam, ut quibus antea aduersatus fuerat, se subiecerit, dum quos suorum scriptorum expertus esset calumniosos reprehenses, eosdem ipsorum habere voluit cognitores. Etenim quae post haec opera elucubrauit, eadem mittere voluit Antiochiam, ab ipso Ioanne Episcopo in primis, ac deinde ab alijs sibi subiectis Episcopis cognoscenda. Cur ita sanctus sacerdos? non nisi ut huiusmodi certis ex fiducia comparatis amicitiae signis eosdem Syriae Episcopos in officio arctioribus vinculis contineret.

Testis quidem horum est ille qui adeo ipsi fuerat aduersatus Theodoretus, in epistola ad Dioscorum, ubi ait: Quod vero beatae memoriae Cyrillus sapius ad nos litteras dedit, tuam sanctitatem aperte scire arbitror: & quando sua opera, quae contra Iulianum scripserat, Antiochiam misit; similiter cum ea quae ipse de Emisario ediderat, & petijisset a B. Ioanne Antiochiae Episcopo, ut illa ostenderet magistris, qui in Oriente scientia praestaret: beatus ille Ioannes Cyrilli litteris obtemperans, libros nobis misit: quos cum legissemus, hominem sumus admirati, & scripsimus ad Cyrillum beatae memoriae, qui iterum nobis rescripsit, & nos diligentes ac beneuolos suo testimonio declarauit; quae litterae apud nos seruantur.] haec tamen aequiori animo fuisse erga Cyrillum, atque tandem vehementius esse aduersatum Nestorio, ipse in epistola ad Sporadium data abunde testatur, cuius est exordium: Cum vniuersus Orbis iam paulatim rueret, &c.] sed reliquas anni huius res gestas prosequamur.

Eodem ferme tempore, sequenti nempe anno a Consulatu Antiochi & Bassi (ut ex Socrate colligi posse videtur) Multi Iudaei, inquit, in Creta insula Christi fidem receperunt, tali calamitate ad eam rem inducti. Iudaeus quidam vterator se Moysen esse simulauit, de caelo demissum dixit, uti Iudaeos qui illam insulam incolebant, per mare in continentem traduceret: se namque eundem esse, qui olim Israelem per mare Rubrum ducens conseruasset. Ad annum vero integrum nihil aliud moliebatur, quam ut singulas ciuitates totius insulae peragraret, Iudaeos in illis habitantes ad illud credendum impelleret, hortareturq. ut omnes suas diuitias & possessiones relinquerent. Nam eos per mare aquis exiccatum in terram promissionis se traiecitum pollicitus est. Illi igitur eiusmodi vana & falsa spe in fraudem illecti, omnia opera quibus uti solebant, depoluerunt, facultates & fortunas neglexerunt, earumq. potestatem illis qui eas accipere vellent permiserunt.

a Theodor. epist. 122.

CYRILLI CAPITA PERMANERVNT, THEODORETI ANTI-THESIS ABOLITAE.

b Quinta Synod. c. 13.

THEODORETVS PERSTAT IN AMICITIA CVM NESTORIO.

c Quinta Synodus Act. 5.

* postquam

* polypedes belliones

CYRILLI MANSVETVDO COMMENTATA.

CYRILLVS COGNITOR SVORVM SCRIPTORVM ADHIBET ADVERSARIOS.

a Theodor. epist. 83.

b Theod. epist. 1.

c Socrat. lib. 9. c. 36. IUDAEI SEDUCTI RESISPICVNT ET CREDVNT.

Vbi dies profectio[n]i ab illo veteratore praestituta aduenit, ille praecedere, subsequi **A** omnes cum mulieribus & pueris coeperunt. Eos ergo ad promontorium mari imminens deducit: ex eo in mare se praecipitare iubet. Proinde qui primi ad praecipitium accesserant, ita faciunt; & nisi diuina prouidentia illis prospectum fuisset, multo plures interijissent. Nam forte fortuna aderant Christiani, quorum alij piscatores, alij mercatores fuerunt. Hi nonnullos eorum aqua prope suffocatos (qui iam tum in calamitate constituti suam amentiam agnoscere coeperunt) extrahentes conseruarunt: alios, ne se in mare deijcerent, prohibuerunt, exitio eorum qui ante se praecipites dedissent, commonstrato. Iudaei tum fraude patefacta, cum temerariam ipsorum credulitatem inculsarunt, tum Pseudomoysem illum occidere contenderunt. At eum nullo modo comprehendere poterant: quippe clam se ex eorum aspectu subduxerat. Vnde nonnullorum animo infedit opinio, cum exitialem daemone[m] fuisse, qui in ipsorum gentis perniciem, hominis speciem induisset. Quocirca multi Iudaei in Creta ea clade impulsii, Iudaismo derelicto, ad fidem Christi se transtulerunt.] hucusque Socrates: habet eadem Paulus diaconus ex Theophane, & Nicephorus, qui haec ad tempora Procli Attici successoris refert: sed praestat auscultare Socratem, qui res sui temporis scribebat.

^a Paul. diacon. lib. 14.
^b Niceph. lib. 14. c. 40.

Quod ad res spectat Occidentales; hoc eodem anno sanctus Britius Turonensis Episcopus oppressus aduersariorum calumnijs, ad Romanam sedis Pontificem a sede pulsus appellat, a quo in sedem suam restituitur. Sane quidem appellare consueuisse Gallicanos Episcopos quam frequentissime ad Apostolicam sedem, sanctus Leo in epistola ad Episcopos prouinciae Viennensis docet his verbis: Nobiscum itaque vestra fraternitas recognoscat, Apostolicam sedem pro sui reuerentia a vestra etiam prouinciae sacerdotibus innumeris relationibus esse consultam, & pro diuersarum (quemadmodum vetus consuetudo **C** poscebat) appellatione causerum, aut retractata, aut confirmata fuisse iudicia.] haec & alia sanctus Leo. Sed quod ad Britij causam, audiamus Gregorium eiusdem Ecclesiae Antistitem rem gestam ita describentem:

^c Leo epist. 89.

^d Greg. Turon. de Gest. Franc. lib. 2. c. 1. & lib. 10. c. 31.

Trigesimotertio ordinationis eius anno oritur contra eum lamentabilis causa pro crimine. Nam mulier ad quam cubicularij eius vestimenta deferre solebant ad abluendum, quae sub specie religionis erat veste mutata, concepit & peperit. Qua de re surrexit omnis populus in iram, & tantum crimen super Episcopum referunt, volentes eum vnanimiter lapidare: dicebant enim: Diu pietas sancti tuam celauit luxuriam, nec Deus nos diutius finet manus tuas indignas osculando pollui. Ipso quoque e contrario viriliter hoc negante: Afferte (inquit) infantem ad me. Cumque oblatus fuisset infans triginta dies ab ortu habens, ait ad eum Episcopus: Adiuuro te per Iesum Christum Filium Dei omnipotentis, ut **D** si ego te generavi, coram cunctis edicas. Et ille: Non es (inquit) tu pater meus. Populis autem rogantibus, ut quis esset pater, interrogaret: ait sacerdos: Non est hoc meum: quod ad me pertinet, sollicitus fui: vobis autem si aliquid suppetit, per vos quaerite. Tunc illi magicis haec artibus facta asseuerantes, insurgunt contra eum mutua conspiratione, & trahentes eum dicebant: Non diutius nobis falso pastoris nomine dominaberis. Ille autem, ad satisfaciendum adhuc populo, prunas ardentes in byrrum suum posuit, & ad se stringens vsque ad sepulchrum beati Martini vna cum populorum turba accedit: proiectisq; ante sepulchrum prunis, vestimentum suum inustum apparuit, illo quoque sic proficiente: Sicut istud vestimentum ab his ignibus videtur illaesum, ita & corpus meum a mulierum coitu est impollutum.

^e Greg. lib. 10. c. 31.

^f Greg. lib. 10. c. 31.

^g Greg. lib. 10. c. 31.

Illis vero non credentibus, sed contradicentibus, trahitur, calumniatur, eijcitur: ut **E** sermo sancti Martini adimpleretur, quo dixerat: Noueris te in Episcopatu multa aduersa passurum: Hoc enim eiecto, Iustinianum Episcopum constituunt. Denique Britius Romanae urbis Papam expetijt, flens & eiulans, atque dicens: Merito haec patior, quia peccaui in sanctum Dei, & eum delirum & amentem saepe vocaui, cuius videns virtutes non credidi. Post cuius abscessum aiunt Turonici sacerdoti suo: Vade post eum, & exerce negotium tuum. Iustinianus vero egressus a Turonis, Vercellas Italiae ciuitatem ingressus, iudicio Dei percussus, obiit peregrinus. Turonici eius obitum audientes, & in sua militia perdurantes, Armentium in locum eius constituunt. At Britius Episcopus Romanam veniens, cuncta quae pertulerat, Papa refert: qui ad sedem Apostolicam residens, & plerumque Missarum solemniam celebrans, inibi quicquid in sanctum virum deliquerat, defendendo diluit. Septimo igitur regressus anno a Roma cum auctoritate Papae illius Turon-

A nos redire disponit: & veniens ad vicum, cuius est nomen Laudiacum, sexto ab vrbe miliario, mansionem accipit. Armentius vero febre corripitur, & media nocte spiritum exhalauit: quod protinus Britio Episcopo per visum reuelatum est, qui ait suis: Surgite velocius, ut ad tumulandum fratrem nostrum Turonicum Pontificem occurramus. Cumque illi venientes portam ciuitatis ingrederentur, ecce istum per aliam portam mortuum efferebant. Quo sepulto, Britius in cathedram suam regressus est, septem postea feliciter viuens annos.] hucusque Gregorius.

His item Consulibus (inquit Prosper^a) totius orbis pace & consensione mirabili, **B** Bonifacius (de quo saepe superius) ab Africa ad Italiam peruenit & Urbem, accepta Magistri militum dignitate: qui cum resistentem Aetium proelio superasset, paucos post dies morbo extinctus est. Aetius vero, cum deposita potestate in agro suo degeret: ibi cum quidam inimicus eius opprimere eum tentasset, profugus ad Urbem, & illinc in Dalmatiam, deinde ad Hunnos in Pannoniam peruenit; quorum amicitia auxilioque, pacem Principum interpellata potestatis obtinuit.] haec Prosper. Apud Paulum^b diaconum singulari certamine a Bonifacio legitur victus Aetius: Marcellinus^c autem, vulnere ab Aetio inflicto perijsse Bonifacium, narrat.

^a Prosp. in Chron.

^b Paul. diacon. lib. 14.
^c Marcellin. hoc anno.

Hoc item Domini anno ex hac vita migrasse ponitur sanctus Ioannes Rauennae Episcopus, cuius praecleara est memoria inter sanctos Rauennates Antistites. Quod autem adhuc ipsum datum legitur Valentiniani Imperatoris rescriptum, quo Rauennati Ecclesiae conceditur, ut sit Archiepiscopus, & ipsius Ecclesiae Antistites vtantur pallio & omni genere pontificalis decoris: num haec vera sint, ad exactam sunt reuocanda censuram. Et ut cuncta possint diligentius examinari, hic primum describendum est ipsum Imperatoris rescriptum, recitatum ab eo qui diligenter res eius Ecclesiae est profecutus, Hieronymo Rubeo. sic enim se habet:

In nomine Domini Dei Saluatoris nostri Iesu Christi. Fl. Valentinianus fidelis Iesu Christi Maior Imperator Ioanni viro sanctissimo Archiepiscopo Rauenn. ciuitatis.

Si Redemptoris nostri plena pietate clementia dignos suae maiestatis honorificat sacerdotes, & charismatum dono clarificat: quanto magis nos, qui ab eius pietate regalia supra gubernanda suscepimus, cultum religionis & reuerentiae honorificentius debemus impendere, eis maxime qui virtutum experimento Deo cognoscimus propinquantes: ut inde illis etiam praestet augmentum, vnde eos probabiliter Dei clementiam . . . salute impetrare confidimus. Ac proinde Imperiali auctoritate sancimus, sanctitatem tuam, & sanctam tuam Rauennatem Ecclesiam, atque vniuersos postea Deo . . . Praefules Archieratica dignitate euectam, Metropolitanam decore sublimandam, seu Archiepiscopali fastigio . . . praependendam. Constituimus sub sacrosanctae eius Ecclesiae ditione ordinatione totius Aemiliae nostrae prouinciae ciuitatum omnium Deo amabilem Episcoporum creationis, id est, Sarsenae, Caesena, Forum populi, Forum Liuij, Faentiae, Forum Cornelij, Bononiae, Mutinae, Regij, Parmae, Placentiae, Brixilli, Vicohabentiae, Hadriae, omniumque monasteriorum sub eius dispositione reiacentium, & in eis seruientium monachorum. Conferentes ei ob decorem Apostolicae dignitatis honorem pallij & omnis pontificalis decoris usum, sicut ceteri sub nostra Christianissima potestate saepe degentes fruuntur Metropolitanam. Condecet enim nos ad honorem sacerdotis efficaciter propter . . . & maxime vbi serenitatis nostrae praesulget praesentia: quatenus securitate suffulta sanctitas tua, sancta quoque tua in perpetuum Ecclesia, cum meritis virtutum, honoris etiam nostrae serenitatis dono & in posterum fulgeat. Dat. VI. Id. Ianuar. Rauenn.] haec tenus priuilegium, quod quidem antiquitus scriptum non negamus, & recentioribus historicis res Italiae profecutis cognitum scimus, qui de eisdem Ecclesijs Rauennati Archiepiscopatu subiectis pariter meminere: sed num aequae germanum sit, hoc differendum est.

Imperiosa plane res est amor patriae, immo tyrannus, ut qui saepe historicum cogat ea tueri, quae si de alijs dicerentur, procul exploderet: cum & intelligat, quot conciuces habeat, tot duos experturum fore censors, & inofficiosi querela redargui, fortassis & patriae proditorem inscribi atque proscribi, si quod publica seruant archiua monumentum, & cingulum omnium ore fertur, in controuersiam reuocare, negare, & imposturae redarguere vir disertus & veritatis cultor auderet. Hinc videas nostrum Rubeum iure quidem horrescentem pallium ab Imperatore conferri in eodem priuilegio dici, eo a pietate potius quam veritate ipsum adactum, ut ista diceret: Non pallio illo quidem quod Pontifex Maximus & diui Petri con-

pore sumptum præbere consuevit, sed quodam quasi paludamento, quo in ciuitate & pompa tum uti foli Cæsares consueuerunt, vniuersali & perpetua omnium deinde qui succederent, Archiepiscoporum prærogatiua Ioannem donauit.] hæc ipse ex pietate potius (parcat, quæso) quam veritate. Etenim ne a longe petitis argumentis vtamur: ex Imperatoris rescripti verbis verborum ipsius interpretatio germana quærat: de quali enim pallio intellexerit, nonne ipse declarat, cum mox ista subdit? Sicut ceteri sub nostra Christianissima potestate sæpe degentes fruuntur Metropolita] Archiepiscopi quidem, non Cæsares. Si igitur Rauennati Archiepiscopo ille concessus est vsus pallij, quo alij Archiepiscopi uti solerent, plane ipse Valentinianus declarat de communi ceteris Metropolitanis pallio intellexisse. alias illud dicendum esset (si volumus de paludamento eam debere vocem intelligi) omnes Metropolitanos Antistites Imperatoris paludamento decoros incedere consueuisse; quo nihil dici possit absurdus.

Cum igitur ex verbis ipsius rescripti de eo pallio intelligi necesse sit, quo reliqui uti solerent Metropolitanis: certum est non nisi a Romanis Pontificibus illud Archiepiscopis fuisse solitum impertiri, ab Imperatoribus numquam. Et ut de his nulla remaneat dubitatio; constat esse professos Rauennates Episcopos, tum pallium, tum alia priuilegia se accepisse ab Apostolica sede. Etenim S. Gregorius Papa in epistola ad Ioannem Rauennatem Episcopum data hæc inter alia^a: Præceptum beatæ memoriæ decessoris nostri Ioannis Papæ nobis in subditis transmisistis annexum, continens, omnes consuetudines ex priuilegio prædecessorum nostrorum concessas vobis Ecclesiæq. vestræ debere seruari.] & inferius de priuilegijs a Romana Ecclesia Rauennati concessis: Scitote in scrinio nostro de priuilegio Ecclesiæ tuæ subtiliter perquisitum. Et quid quædam inuenta sunt, quæ omnino possint fraternitatis tuæ intentionibus obuiare: nihil autē in quo de huiusmodi capitulis pars vestræ possit Ecclesiæ roborari.] & ad postremum: Admoneo, quatenus, nisi decessorum meorum munificentia tibi hæc per priuilegium tributa docueris, ut in plateis pallium ferre vltius non præsumas, &c.] hæc & alia plura Gregorius, illud frequenter inculcans, sic concessum ab Apostolica sede palliū Episcopo Rauennati, ut illo non alio modo vteretur, quam quo uti solerent omnes Episcopi Metropolitanis, quibus idem ab Apostolica sede concessum esset. Ceterum neque factum, ut concessio semel pallio Ecclesiæ Rauennati, illud absque noua concessione Romani Pontificis superinduerent ijdem Archiepiscopi Rauennates, sed singuli successores illud sibi concedi ab ipso peterent Romano Pontifice; quod docet exemplum Maximiani Rauennatis Episcopi in locum Ioannis subrogati, cum & illud ipsi petenti Gregorius^b Papa misit.

Sed quid accidit? Cum Rauennates Episcopi aliquando schismate diuisi essent ab Apostolica sede, ne ab ea ex consueto more peterent pallium, tunc putamus vasrum eiusmodi excogitatum fuisse commentum, ut nomine Valentiniani Imp. sanctio scriberetur; quæ declararetur & iura Archiepiscopalia & perpetuum vsus pallij ab ipso Rauennatibus Archiepiscopis fuisse concessa; ac sic ipsi, inuitis licet Romanis Pontificibus, pallio vterentur. Mos quidem iste vetus schismaticorum fuit, ut ab ipsa Romana Ecclesia schismate separati, ad patrocina confugerent Imperatorum. Id quidem factum esse in hac ipsa, de qua est sermo, constitutione Imperatoris, præter illa quæ dicta sunt, alia plura recte ipsam intuenti demonstrant. Conferat eam diligens inquisitor cum alijs eiusdem Augusti sanctionibus, & videbit certe longe longius ab illis abhorrere. Quamnam illius constitutionum eo modo incipere deprehendet? Vel quam quis inueniet ipsius vel aliorum Imperatorum sancitam constitutionem, in qua licet vnus Augustorum aliquid statuatur, non omnium tunc regnantium Imperatorum nomina simul apponantur? Quid etiam sibi vult illud in titulo, Maior Imperator? cur non Maximus, ut omnes solebant? cur Maior, quod nullus sic inscribere consuevit? Mittamus reliqua; nam in singulis ferme verbis eiusmodi esset adhibenda censura. Sed satis hæc tibi, prudens & sagax lector, puto sufficere posse: ut etiam tacendum sit, quod absque Consulibus datum reperitur rescriptum, quod tantæ rei priuilegium constitueret. At quæ maximi sunt momenti ad postremum peruestigemus.

Quonam modo, rogo, potuerunt ab eodem Imp. hoc tempore tot ei esse cōcessæ Ecclesiæ, quæ in dicto priuilegio nominantur, cum nonnullas ex illis etiā sub S. Leone Romano Pontifice constet fuisse sub Archiepiscopatu Mediolanensis Ecclesiæ constitutas? Etenim cum ex præcepto eiusdem S. Leonis Papæ cogeret Eusebius Mediolanensis Archiepiscopus ex sibi subiectis Episcopis prouinciale Concilium, certū est ad illud conuenisse, atque eidem subscri-

subscripsisse inter alios Episcopum Regiensensem, Episcopum Placentinum, & Brixillensem, qui in dicto rescripto nominantur inter Episcopos Reuennati addictos Ecclesiæ. Extat quidem de his epistola Synodalis omnium comprouincialium Episcoporum subscriptionibus consignata, atque typis excusa post numeratas quinquagintaduas eiusdem S. Leonis epistolas. Sed satis, dices lector, detectas penitus sentimus imposturas: iam ex his ad alia emergamus. Verum sciant omnes, nihil ob id detractum esse nobilissimæ Ecclesiæ Rauennati, si spurij exufflatis, ipse purus demonstratus est fons primarius, vnde in eam, ut Archiepiscopali sede sit insignita, & sacro dotata pallio, priuilegia effluxere, nempe ab ipsa Romana Ecclesia, a qua & reliqui Metropolitanis se id iuris consecutos esse congaudent. Sed ad sequentis anni res gestas oratio euocatur.

B IESV CHRISTI
ANNVS
433.

SIXTI PAP.
ANNVS
2.

THEODOSII 26. IMPP.
VALENTINIANI 9.

Qui sequitur ordine quadringentesimus trigessimus tertius Christi annus, nomine Consululū Theodosij Augusti decimum quartum, & Anicij Maximi inchoatur: quo noui ex veteribus exorti turbines Orientalē non nihil exagitarunt Ecclesiā. Stabilita enim pace vltimo anni superioris termino inter Ioannem Episcopum Antiochenum atque Cyrillum Alexandrinum: nonnulli ex ijs qui Nestorium sectati essent, erga eum hæctenus procliuiiores, haud rata habuere quæ pactis conuentis inter Ioannem atque Cyrillum transacta fuerunt; causantes nimirum, haud suscipiendum in communionem fuisse Cyrillum absque suorum capitulorum damnatione. Rursum vero aliqui ex parte Cyrilli in ipsum commoti sunt, quod de eo accepissent, iniquis conditionibus communicasse cum Orientalibus. Sed quomodo hæc se habuerint, audiamus ex Liberato diacono rem gestam ita narrante^a:

Ascendens ergo Antiochiā Paulus obtulit Ioanni Archiepiscopo & omni Concilio epistolam Cyrilli. Qui ut cognouerunt eum suscepisse fidem a se directam, & in eius subscripsisse confirmationem, pacem cum eo & eius fecerunt Concilio, damnantes Nestorium, & suscipientes Maximianum, qui pro illo factus fuerat Episcopus; dubitantibus adhuc ex eis aliquibus Cyrillo communicare, putantibus eum errasse, & postea veritatem agnouisse, & culpantibus Ioannem, cur ab eo non expetierit capitulorum eius damnationem. Ex altera autem parte quidam de Palatio per Eulogium presbyterum & Apocrifariū Alexandrinæ Ecclesiæ culpauerunt Cyrillum, cur suscepit ab Episcopis duarum consensionem naturarum, quod Nestorius dixit & docuit. Sed & Valeriano Iconij & Acacio Melitensi Episcopo hoc ipsum de Cyrillo videbatur.] hæc Liberatus. Porro & illud additum est, ut Nestoriani epistolam quamdam nomine Cyrilli confinxerint, qua se palinodiam recantare ipse significaret, & quæ facta essent Ephesi omnino rescindere: tale fuit per Nestorianos diabolicum excogitatum aduersus S. Cyrillum commentum.

Hæc quidem de Cyrillo longe lateq. in Orientalibus Ecclesijs diffamata, plurimorum sanctorum virorum animos pulsauere, ut Acacij Episcopi Meliteni, Valeriani Iconij, Successi Episcopi Diocæsareæ, atque aliorum: sed & perturbauere insignioris famæ monachos Orthodoxos, & inter alios magnum illum Isidorum Pelusiotam, qui non nihil infense ad Cyrillum hæc scripsit^b:

Oportet te, o admirabilis, inconuertibilem semper esse, neque timore proderi cælestia, neque tibi ipsi contrarium apparere. Nam si ea quæ a te nunc scripta sunt, comparaueris prioribus; aut adulationi apparebis obnoxius, aut falsitatis minister, vana quidem gloria superatus, magnorum autem altercatorum non imitatus certamina, qui omni vita sua in exilio affligi passi sunt, quam ut peruersum dogma vsque ad aures saltem suas admitterent.] hæc Isidorus: eodē ferme argumento & superius nominatos Episcopos ad eundem Cyrillum scripsisse, quæ rursus Cyrillus ad eos rescripsit ostendunt. At non hoc solum scelestissimi operati sunt Nestoriani; sed grauius his addiderunt facinus, cum falsas litteras nomine Philippi Romani presbyteri, qui in Concilio Ephesino honorifica functus erat legatione, vulgauerunt, quibus significabatur, Sixtum Romanum Pontificem agro tulisse animo damnationem Nestorij: quæ quidem audientibus magnum scandalum intulerunt. testantur id ipsius Cyrilli litteræ pro sua defensione conscriptæ.

His enim omnibus imposturis hæreticorum occurrendum fuit Cyrillo Alexandrino, qui proxime

NOVAE TVR-
BAE EXAGI-
TANT ORIEN-
TALIS EC-
CLESIAE.

^a Liberat. diac.
Breuiar. c. 7.
MULTI QVE-
STIDE IOAN-
NE, ALIIB
CYRILLO.

NESTORIANI
QVID DE CY-
RILLO MENT-
TITI SINT.

^b In addit. ad Li-
berat. diac.
ISIDORVS
QVID AD CY-
RILLVM.

^a Gregor. lib. 2.
epist. 54.

^b Gregor. lib. 5.
epist. 8.

proxime aderat. Quamobrem ad Acacium Melitenum litteras reddidit, plene docens, **A** non aliter quam fide Catholica salua, se cum Orientalibus pacem composuisse: est earum exordium: Res quidē dulcis & admiranda & plurimi faciendā est fratribus salutatio, &c.] His quidem cum quæ ab Imperatore Theodosio, a Ioanne, & alijs, potissimū vero a Paulo legato Episcopo Emefeno gesta essent, singillatim recenset; nihil se innouasse de his quæ in Concilio Ephesino probata fuissent, pluribus demonstrat, insinuatq. Nestorianorum conatus, qui cum se ab ea pace exclusos videant, omnia studeant perturbare, quo grauius in Ecclesia proelium excitent: nam post multa aduersus ipsos ista subdit, excogitatas ab eis aperiens imposturas ^b: Eos (inquit) qui cum ipsis eadem sentire non sustinuerunt, flagitiosissime dilacerant, & sanctorū Episcoporum Apologiam (de Orientalibus loquor) acerbè proscindunt. Deinde detorquentes eam pro ipsorum libidine ad ea quæ lubet, & non recte sentientes, dicunt eam a Nestorij vocum nouitatibus non discrepare. Simul autem **B** & nos vituperant, quasi ijs quæ olim scripsimus contraria senserimus, &c.] vocat Apologiam Orientalium, quam supra recitauimus eorundem fidei professionem, quam aduersarij iactarent eandem plane esse cum ea, quam ipsi Nestorio fauentes olim edidissent: sed quam hoc falsum sit, idem Cyrillus pluribus aperit.

Ad postremum vero quid cauere debeat, his verbis admonet: Si epistolam nonnulli circumtulerint, tamquam a religiosissimo Philippo Romanæ Ecclesiæ presbytero scriptam, quasi sanctissimus Episcopus Sixtus depositionem Nestorij moleste ferat, ipsiq. bene loquatur; non credat hoc sanctitas tua: scripsit enim consona sanctæ Synodo, omniaq. illius Gestæ confirmauit, & nobiscum consensit. Si vero a quibusdam circulata fuerit epistola, tamquam a me scripta, quasi eorum quæ Ephesi gessimus pœniteat; contemnatur & hoc. **C** Summus enim per Saluatoris gratiam adhuc sana mente & cooperanti ratione non destituti.] hæc ad sanctum Acacium Cyrillus Alexandrinus de Nestorianorum technis atque calumnijs. Litteras autem, quas se dicit accepisse a Sixto, paulo inferius reddituri sumus: modo Cyrillum his affictatum angustijs consecremur.

Quod enim sciret & aliorum aures eandem peruasisse calumniam, scripsit etiam ad has ipsas calumnias confutandas idem sanctus Cyrillus ad Successum Diocæsareæ in Isauria Episcopum: qua cum de duabus naturis non diuise (vt Nestorius dicebat) sed indiuisè & inconfuse vnitis Verbo pluribus disputet, & in multis differre professionem Antiochenorum a Nestorij perfidia itidem palam faciat, vt nec locus calumniæ esse possit quod in ipsa sua professione Nestorij hæresim confirmarit: ad postremum de Nestorianorum falsis litteris, tum Philippi Romani presbyteri, tum sui ipsius nomine sparsis, admonet, cautumq. reddit, ne illis fidem adhibere debeat: atque etiam de Sixto Romano Pontifice certiore facit, scripsisse ipsum consona in omnibus Ephesino Concilio, & cuncta quæ in eo acta essent stabiliuisse. est eius epistolæ exordium ^c: Declaratur quidem veritas, &c.]

Scripsit & ad Valerianum ^d Iconij Episcopum eodem argumento litteras, quas de Incarnatione Verbi exegeses nominant: in quibus pariter ad finem demonstrat, quam longe absit, vt Orientales Episcopi, nempe Syri, cum Nestorio sentiant, & quam falso hanc illi calumniam impingere conati sint. Vnde & eum, vt caute agat, ita in fine admonet: Si qui igitur sunt, qui illos diuersa ab his sentire falso affirmauerint: nulla eorum dictis fides adhibeatur; verum tamquam impostores & mendaces, secundum patrem suum diabolum amandentur, ne quando illos qui recte incedere cupiunt, perturbent. Quod si qui epistolas concinnatas ab illis exhibuerint, tamquam quæ a viris spectatis editæ sint; tamquam spuria & commenticia reiiciantur.] hæc ad Valerianum Cyrillus. **E**

Sed & ad Dynatum Episcopum Nicopolis Epiri scripsit hoc eodem anno epistolā, quæ cū de rebus inter se & Orientales transactis eum certiore reddit, mittit quoque epistolas ea de causa inter se & Ioannem vltro citroq. datas; admonens, ne præter illas, alias ab alijs euulgatas accipiat. Fuit & de his ipsis admonendus Apocrisarius eius Eulogius degens Constantinopoli, apud quem a nonnullis Palatinis querelæ non leues de ipso Cyrillo ingestæ fuerant (vt dictum est) quod duas naturas in Christo, sicuti Nestorius, confessus esset. Ad hunc igitur Eulogium, cum hæc ab eo per litteras Cyrillo significata fuissent, litteras ipse reddidit, quas Commonitorium ad Eulogium nominant; in quo hæc ipso exordio ^e: Expositionem, quam Orientales fecerunt, reprehendunt nonnulli, dicuntq. quod duas naturas nominent, & quod istos Alexandrinus tolerauerit, immo laudauerit. Qui vero Nestorij sunt, & hunc ita sapere dicunt, attrahentes ad se eos qui exactam

^a Cyril. epist. 29.
^b in Act. Ephes.
edit. Pelt. tom. 5.
c. 7.
CYRILLVS NE-
STORIANO-
RVM DETE-
GIT IMPO-
STVRAS.

^b Ibid. epist. 29.
Cyril.

de Incarnat. V-
nigeniti.

CALUMNIIS
ILLATIS CY-
RILLVS OG-
CYRRIT.

^c Cyril. in fine lib.
de Incarnat. V-
nigeniti.

^d Extat inter
Act. Ephes. edit.
Pelt. tom. 6. c. 17.
CYRILLVS MO-
NET EPISCO-
POS VT CA-
VEANT IMPO-
STVRAS NE-
STORIANO-
RVM.

^e Cyril. epist. 30.

A actam veritatem ignorant. Accusantibus autem nos, illud dicendum est: Non esse omnia quæ hæretici dicunt, fugienda & recusanda: nā multi ex illis ea confitentur, quæ & nos confitemur: vt pote Ariani, cū Patrem omnium conditorē & Dominum esse dicunt: an consentaneū erit, vt ob eam causam tales confessiones fugiamus? Ita de Nestorio sentiendum. Is etiam si duas naturas esse dicat, carnis & Dei Verbi differentiam significans (est enim & alia Verbi, & alia carnis natura) hoc tamen non secundum vnitatem nobiscum confitetur, &c.] pluribus enim docet, sic Nestorium duas in Christo prædicare naturas, vt eas inter se diuisas duas pariter personas constituere asseueret, Orthodoxos autem duas in Christo semel vnitatis, non tamen confusas confiteri naturas, atque vnā tantum constituere Christi personam. Cum alioqui a Nestorianis illam quoque (vt ibi ipse testatur ^a) Cyrillus calumniam passus sit; quod cum diceret duas naturas in vnā personam esse vnitatis, illi iactarent duas naturas in vnum confusas prædicare cum Apollinari Cyrillum: a qua quidem calumnia cum ibi tum alijs quoque scriptis sæpe se ipse purgavit.

Ex his igitur quæ dicta sunt, incubuit Cyrillo, non his tantum se ipsum a Nestorianorum liberare calumnijs, sed & Ioannem Antiochenum, aliosq. Orientales, quorum probauerat fidei professionem, defendere; quod pluribus scriptis quam diligentissime præstitit. Hæc quidem turbæ post pacem hoc anno agitari cœptæ sunt a Nestorianis in Orthodoxos. Sed quibus armis illi huiusmodi bellum pararunt? Hæc cum sciueris, perfacile intelliges sub quibus hi signis militarint: etenim cum eos videris non nisi calumnijs, fraudibus & imposturis litteras falsas magnorum virorum nomine adornantes, verbisq. mendacia mendacijs consuentes; cuiusnam milites ipsi fuerint, probe nosces, nempe ministros fatanæ transfigurasse se in angelos lucis. Nescit enim pura religio imposturas, nec quærit **C** fucos veritas, neque fides Catholica nititur calumnijs & fraudulentijs; graditur libera & secura sinceritas, sola gaudens comite simplicitate.

In primis vero quod pertinet ad Sixtū Romanū Pontificē, Nestoriani suis litteris calumniati sunt, ipsum ægro animo tulisse Nestorij abrogationē: sed quam id a veritate abhorret, ipse S. Cyrillus in testimoniū veritatis, ad conuincendam Nestorianorum falsitatem, ad se scriptas ab ipso Sixto (vt vidimus) citauit litteras, quas industria viri eruditi Antonij de Aquino nobis codex Vaticanus exhibuit, licet mendosæ satis: cum vero sciamus nondum impressas, hic ipsas cudendas: quam potuimus emendatiores curauimus, præclarum sane antiquitatis monumentum: ostenditur enim, quam verum sit, quod Cyrillus ait, Sixtum magnopere execratum esse Nestorium, & lætatum inita inter Orthodoxos concordia. sic enim se habent:

D Sixtus Episcopus Cyrillo Alexandria Episcopo.

Magna sumus lætitia alacritatis impleti, postquam (sicut legimus) ex alto nos Oriens visitauit. Ecce enim sollicitis nobis, quia *neminem perire volumus, sanctitas tua redintegratum corpus Ecclesiæ suis epistolis indicauit: redeuntibus eius in sua membra compagibus, neminem foris iam videmus errare; quia intus omnes positos fides vna testatur. Lætatur e medio nostrum, qui hoc opus fecit, ablatum: soli sibi nunc non credit (*Nestorius scilicet*) quod sensit & intelligit obfuisse: qui contra hunc nixus est (*Cyrillus videlicet*) eum profiteatur omnibus profuisse. Sed conuenit a tristibus nos ad læta transire; quia ipse cui quæstio mota fuerat, de Ecclesia vniuersali mærore sublato, tempus nobis præstitit gaudiorum. Christus denique Deus noster, quam vere *fit sua causa, monstrauit, quando ita res dignatus est gubernare, vt tantæ rei & talis iudicium seruaret suorum **E** conuentui sacerdotum.

In vnum congregati Apostoli de fide sæpe tractarunt: in vnum nunc conuenientes Apostolici de eius victoria gratulantur. O relatio digna mittente, digna conuentu! gaudij cælestis iudicium tales habere debuit cognitores; & quia res & causa deposcit, locum quoque conuenit intueri. Ad beatum Apostolum Petrum fraternitas vniuersa conuenit: ecce auditorium congruens, auditoribus conueniens audiendis. Habuerunt coepiscopi nostri illum congratulationis testem, quem habemus honoris exordium. Sanctæ namque & venerabili Synodo, quam natalis mihi dies, fauente Domino, congregarat, quia sic credendum est, ipse præcedit: quandoquidem probetur nec spiritu nec corpore defuisse: adfuit palmæ, qui contentioni non defuit: iuuuit animorum vota nostrorum, qui videret symbolo primo inter Apostolos tradito derogari: non passus est nefandum caput gaudere solatijs, nec turbari diu sicut lutulento gurgite fontis illius perspicui puritatem. Ad nos

^a Cyril. epist. 30.
NOVÆ CA-
LVMNIAE
PARANTVR.

* qui
SIXTI EPI-
STOLA AD
CYRILLVM.

* vera

SYNODVS IN
NATALI PA-
PÆ SIXTI
HABITA.

nos reuerſi ſunt fratres: ad nos, inquam, qui morbum communi ſtudio perfequentes, ani-

marum curauimus ſanitatẽm. Non ſe exuli veſtro (Neftorio ſcilicet) ſanctus frater noſter Ioannes addiderat: non eius eſt blaſphema prædicatione deceptus. Nam quantum rerum exitus docet, ſuſpenderit ſuam ſententiã, non negauit: nam quid in inuentorem malorum poſſet aliud iudicare, niſi quod probatur ipſe (Deus videlicet) per ſacerdotes ſuos, cuius agebatur cauſa, ſentire? Statuerat hoc nimirum de noſtrorum deſertore caſtrorum, quod a ducibus fidei ſuaderet perſidia iudicari: numquam ſe a noſtro numero ſeparaffet, in quem potuit & reuerti. Exulta frater cariffime, & ad nos, recollectis fratribus, victor exulta: quærebat Eccleſia quos recepit: nam ſi neminem perire volumus de puſillis, quanto magis gaudendum nobis eſt ſanitate Reſtorum? Legimus, vna ouis quantum gaudij reportata præſtiterit; & idcirco intelligendum eſt, quid laudis habeat tantos reuocaffe paſtores: greges aſpiciuntur in ſingulis, nec vnus hic cauſa tractatur, quotiens agitur de ſanitate multorum. Latamur hic nihil egiffe nos præcoquam, quando fructu noſtræ ſententiæ gratulamur.

Suſtinuimus fratres, certi eos non ſpinas, ſed uas eſſe lecturos: in euidenti eſt noſtrorum vindemia gaudiorum, quæ ſanctam Synodum largitate gratulationis impleuit: vineam ſuam cuſtos ille curauit, quem ad cuſtodendam domum Iſrael nec dormire, nec obdormire Dauid Propheta teſtatur. Inſecundum illud Chriſto noſtro nec afferens fructum ſuſcepit flamma ſarmentum, ſed vt hoc videmus conuenire damnato, ita de reuerſis ad nos fratribus conuenit dicere, quia non potuit a diabolo eradicari plantatio, quam plantauerat Pater. Illum ergo ſibi ignis æternus, hunc poſſeſſoris æterni vinea vendicauit: in tantum vt Antiochenæ Eccleſiæ ſacerdotem vocari a ſanctitate tua iam nunc venerabilem virum & domnum gaudeamus: & merito vocatur domnus, qui communem Dominum recognouit, qui incarnationis eius voce Catholica nobiſcum myſterium conſtituit.

Bene nobis breuiter tua fraternitas, quæ ſunt ſuper eodem negotio geſta, narrauit; ſed mirati non ſumus, quod a diſſidentibus in te compositam legimus deiectionis injuriam. Nouimus, frequenter patere calumnijs veritatem, nec tamen vnquam poſſe falſitate ſuperari: votiua ſunt ſemper fidem moleſtiæ prædicanti: his namque cum beatitudine copioſa merces paratur in cælo, quibus propter iuſtitiam maledictiones, perſecutiones, & omne malum præcipitur ſuſtinere. Paſſus eſt falſitatem, vt victorem faceret veritatem: & ideo nunc inſultandum eſt falſitati, quia nullus perire potuit veritati. Expectamus igitur memorati fratris noſtri Ioannis clericos, & optamus venire: ſcimus ei & pro honore & pro labore tuo dare reſponſum: non eſt (ſicut fratri & coepiſcopo noſtro Maximiano ſæpe iam ſcripſimus) etiam ipſe redeuntibus difficilis aperire ianuam: vt vere, niſi perditionis filius, nemo ſit perditus; ſitq. ei maior ſe cauſa lugendi, quod meruit ſolus excludi. Hæc ad venerationem tuam fraternitas mecum ſancta ſcribit, probans tuos in omnibus & confirmans labores; qui tamen graues, aut amari non eſſe potuerunt, quia huic impenſi ſunt, cuius onus leue & iugum ſuaue portamus. Dat. XV. Kalend. Octobris, Theodoſio XIII. & Maximo Conſulibus.] Extat in eodem codice epiſtola, quam eodem argumento idem Sixtus hoc eodem anno & meſe & die ſcripſit ad Ioannem Epiſcopum Antiochenum, cum eidem congratulatur his verbis:

Sixtus Ioanni Epiſcopo Antiocheno.

Si Eccleſiaſtici corporis gloriam, ſi eius integritatem dilectio tua conſiderare dignetur; proſecto lætitiæ noſtræ non quæret interpretem. Ipſæ namque euidentiffimæ res loquuntur, mærorem noſtrum repentino ſancti fratris noſtri Cyrilli in gaudium ſermone conuerſum; tantum hanc ergo ſollicitudinem noſtram nos euafiſſe delectat, poſtquam reo noſtræ fidei tua fuit ſanitas poenitudo: nunc ſe vere exulem, nunc ſe ſentit eiectum. Abundant ei in deſerto ſpinæ, quia deest vna quam colligat: hos habet fructus, qui erga vineam Domini noſtram noluit exercere culturam. Credo ad dilectionem tuam rerum curſus & ordo peruenerit, qualiter ei volumus noſtra admonitione ſuccurrere: retinuiſimus in præceps euntem, qui erat blaſphemiarum pondere in profunda mergendus. Si negotij qualitatem iuſta lance penſemus, nulli non videbitur Neſtorius ſero damnatus, cui non proſuerit debitus ſermo præteritus. Fruamur nunc præſentibus bonis, nec diu hæreamus in triſtibus, quibus Dominus gaudere conceſſit.

Audiuit vniuerſa fraternitas, quæ ad natalis mei conuenerat diem, qualiter bono humani

humani generis, Apoſtolicæ ſedis me præſide gratulentur: excedens licet meritum meum, & extra me hæc eſſe cognoſcam, exordiū tamen tui ſermonis gratus accipio; quia non eſt tibi controuerſia perferenda, qui Chriſtum Dominum noſtrum bono humani generis, ita vt natus eſt, confiteris: ſubſequenter Eccleſiæ addis Luciferum & vbique lucentem: ſed & nunc vos, immo omnes, qui lucis illius ſignū fronte geſtatis, Luciferos conſitemur: ſint ergo omnes fide prædicantes Domini ſacerdotes Luciferi & vbique lucentes: ſit & Neſtorius ille Lucifer, de quo ſcriptū eſt: Cecidit Lucifer, qui mane oriebatur: cecidit, ſed ſuperbiens cecidit, ſed eliuſ cum aſcendere diſponit in cælum, & ponere ſuper cæli ſidera ſedem ſuam, & promittit Altiſſimo ſimilem ſe futurum. Ille ad ſimilitudinem ſe aptabat Altiſſimi: iſte in ſuam ſimilitudinem vocabat Altiſſimum: hominem namque natum cum tantummodo prædicabat, auferens incarnationis myſterium, & illud euacuans, immo illud impugnans, quo ſecundum ſymbolum fides & ſalus noſtra ſubſiſtit.

Non eſt certandi iam tempus: hoſte protrato, tranſeundum nobis ab his eſt quæ bella mouerunt: importunum eſt victoriæ tempore adhuc de prælijs diſputare. Quæ hic euidentior rerum fides, quæ ratio maior poteſt eſſe, quam vt palma fruamur, auſtore Domino, atque bono iucundo, quia in vnum fratres ruſus cœpimus habitare? Hæc ſanctitatẽ tuam volumus prædicare, quæ ſcribis: expertus eſ negotij præſentis euentu, quid ſit ſentire nobiſcum. B. Petrus Apoſtolus in ſucceſſoribus ſuis, quod accepit, hoc tradidit. Quis ab eius ſe velit ſeparare doctrina, quem ipſe inter Apoſtolos primum Magiſter edocuit? non hunc auditus per alterum, non ſermo lectus inſtruxit: doctus eſt cum alijs ore doctoris; non ſcripturæ, non ſcriptorum paſſus eſt quæſtionem; abſolutam & ſimplicem fidem, & quæ controuerſiam non haberet, accepit; quam vtique meditari ſemper, & in qua manere debemus, vt ſenſu puro ſequentes Apoſtolos inter Apoſtolicos eſſe mereamur. Non parum nobis oneris, non laboris incumbit, vt Eccleſiæ Domini macula deſit & ruga.

Quam ſuper hoc eſſe ſoliciti nos debeamus, clementiſſimorum & Chriſtianiſſimorum Regum cura teſtatur. Aſpice, frater cariffime, cæleſti negotio quæ ſe vigilanter impenderint: cogitationū ſerias neſciuerunt: nec dignati ſunt terrena curare, niſi cæleſtibus paruiffent. Quoties Apoſtolicam ſedem, quoties diuerſos fratres eorum ſermo commouit, impenderunt ſe eius negotio. Quis eorum vnquam negauit Imperio? ſciunt ſe illi ſœnerare ſollicitudinem ſuam, qui eam cum grandi reddat vlura: de qua re nos conuenit gloriari, quia cæleſtẽ Regem videmus ſœderatos Reges habere terrarum. Intelligunt (ſicut ait Dauid) & eruditi ſunt qui iudicant terrã; quando (ſicut dicit alibi) ipſi & omnes populi laudant nomen Domini. Ergo quia vna (ſicut dicit Apoſtolus) fides eſt, & vincentes obnitiuit, dicenda credamus, & tenenda dicamus; nihil vltra liceat nouitati, quia nihil adijci conuenit vetuſtati: dilucida & perſpicua maiorum credulitas nulla cœni permixtione turbetur. habet probatum nobis virum fratrem & coepiſcopum noſtrum Maximianũ Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ ſacerdotem, diuino illic iudicio conſecratum: vt ægritudinis morbum, quem aſtutiæ venena ſopitis infuderant, ſuperet ſimplicitatis dulcedo ſuccedens; qui non illic aliud, quam credimus, poterit prædicare, niſi quod a deceſſoribus meis nobiſcũ poſitus frequenter audiuit. Dat. XV. Kal. Octobrium, Theodoſio XIV. & Maximo Coſſ.] Ex his igitur omnibus quam perſpicue conſutantur Neſtorianorum calumniæ de Sixto Pontifice ſparſæ, quod deſiſtionem Neſtorij animo inſenſo tuliffet.

Sed quod ſuperius demonſtratum ſit, complures fuiſſe qui Cyrillo minime inhæreſcerent, neque cum Ioanne Antiocheno Epiſcopo participationem aliquam habere vellent, ſed ſeorſum abſque capite Synaxes agerent: nouam ex ijs ſectam eſſe conſtatã, quam Acephalorum nominauit antiquitas, Liberatus diaconus exiſtimauit. Ceterum receptior illa ſententiã eſt, vt nonniſi poſt Chalcedonẽſe Concilium Acephali hæretici cœpti ſint nominari: teſtatur id inter alios Leontius Scholaſticus. Subdit autẽ Liberatus: Tunc & Euoſtius Ptolemaidis Pentapoleos regionis Epiſcopus accipiens exemplar litterarum Theodoretĩ, qui ſcripſerat contra duodecim capitula Cyrilli, direxit illud Cyrillo, vt reſponderet ad ea, & ſua capitula exponeret. Quod gratiſſime ſuſcipiens Cyrillus, fecit expoſitionem capitulorum ſuorum, & ad interpretationem duodecim addens expoſitiones, quod videretur plenam pro eis reddere rationem. Itaque Cyrillo ſuſcipiente & defendente fidem Orientalium Epiſcoporum, & ſua capitula exponente, pax & vnitas Eccleſijs reddita eſt. In qua pace gaudente Eccleſia, inimicus pacis æmulus veritatis non quieuit aduerſus eam mouere vaſa ſua, & ſuperſeminare zizania.] hætenus Liberatus: quæ vero his

SIXTUS IOANNEM EXCVSAT.

AD HANC PARTEM

SIXTI PAP. TOLERANTIA.

Psalm. 120.

Matth. 13.

dominum

distinctionis DE CALUMNIIS IN CYRILLUM ILIATIS.

IN

SIXTI PAP. EPISTOLA AD IOANNEM ANTIOCH.

ET

ATIS

* excedant DE LITTERIS IOANNIS ROMAN MISSIS: AD CAELUM STINVM.

a Iſa. 14.

b Pſal. 132.

QUAM TVTA FIDES APOSTOLICAE SEDIS.

COMMENDATIO STUDII IMPP. ERGA RELIGIONEM

c Pſal. 2.

d Pſal. 148.

e Ephes. 4.

f Liberat. diacon. c. 9. in fin.

g Leon. lib. de ſect. ſc. 5. tom. 9. Biblioth. ſanct.

subdit, nos suo loco dicemus. Quantum autē fuerit necessaria eiusmodi posterior Cyrilli interpretatio, inde colligere potes, quod Theodoretus in epistola ad Domnum Antiochenum, quantum eidem Syri Episcopi ad ea demolienda laborauerint, tradit his verbis: Sunt enim (inquit) iuxta morem consuetum Synodi plusquā quinquaginta Synodica Ge- sta & scripta, quæ duodecim capitulorum damnationē ostendunt.] hæc ipse: vt non mire- ris, si ad pacis soliditatē voluerit posterioribus scriptis Cyrillus cuncta penitus elucidasse.

Quod vero, damnato licet vbique Nestorio, & in vnam sententiam Occidentalibus Orientalibusq. conuenientibus Episcopis, nonnulli nihilominus pro eodem Nestorio cer- tamen instaurarint: non aliunde his fiducia creuit, quam quod cum Nestorio mitius actum est. nam apud Antiochiam in monasterio suo S. Euprepij nominato libere agere, & cū om- nibus quos vellet, consuetudinem habere permissus est, qui ob execrabilem hæresim longe longius extra Romanum orbem deportandus erat, vt factum est postea, sero tamen, nec nisi post inflata a Deo flagella. Qui enim ista postremis votis monentem sanctæ memoriæ Cælestinum non audierat Theodosius Imperator de longius relegando Nestorio, diui- nam in se iracundiam concitauit. Sicut enim cum huiusmodi hæresis defenderetur, lucu- ossissima clades illa inflata est (vt vidimus) Romano Imperio, cum Romanus exercitus in Africa magno dedecore Romani nominis & Catholicæ fidei penitus profligatus est, cum vicerint barbari Orientalem & Occidentalem Romanos exercitus, & Ariani Catholicos sub iugo miserint: ita nunc (o mirandum!) cum sineretur damnatus Nestorius liber inter Catholicos agere, Constantinopolitana ciuitas portentosa affecta est clade hoc ipso anno, cum triduo incendio magna est ex parte consumpta.

Sub huius enim anni Consulibus hæc S. Prosper in Chronico: Maxima vrbs regiæ pars Septemtrionalis per tres dies incensa, collapsaq. est mense Augusto.] hæc Prosper, eadem quoque & Marcellinus. Socrates id ipsum affirmat sub iisdē anni huius Cons. accidisse; incendium quidem tale, quale numquā antea visum auditumve fuerat; sed ait biduo per- durasse, cum scilicet vehementioribus grassaretur augmentis. Verum quod Nouatianorum basilica non conflagrarit, miraculo tribuit Pauli tunc temporis Episcopi Nouatiani Socra- tes ipse Nouatianus: ob eamq. causam addit a Nouatianis celebrari solitam anniuersariam diem eius liberationis XVII. Kal. Septembris. Ceterū nulla vmquam fuisse vel esse potuisse miracula hæreticorum, sæpe superius demonstratū est, & leuissimam nulliusq. momenti esse fidem hæretici hominis sectæ suæ hominibus miracula adscribentis. Porro quod ad incen- dium spectat; ista & alia mala commeruisse patri regiam ciuitatem, affirmari posse videtur, quod aduersus Ephesinum Concilium qui erant rerum arbitri Nestorio fauissent, & dam- nato licet complures ipsorū fauere non desinerent: siquidem ex litteris eiusdem Nestorij D Euagrius d narrat, toto quadriennio post damnationē, in dicto S. Euprepij monasterio varijs ipsum esse affectum honoribus, & plurimis donatum præmijs. Quomodo autē, sero licet, post sequentem annū in Oasim inaccessibleē solitudinē fuerit deportatus, suo loco dicemus.

Sed quid hoc anno in Occidente? Cum Rauennates Romam venissent ad Sixtū Roma- num Pontificem cum decreto electionis Rauennatis Episcopi, quem in locum Ioannis nuper defuncti subrogandum elegerant, præter sententiam Sixtū renitentem inuenerunt; qui a S. Petro Apostolo per visum sibi apparente vna cum S. Apollinare suo discipulo, primo eius Ecclesiæ Episcopo, quem ordinare deberet, admonitus ante fuerat. Cum interea acci- dit, vt S. Cornelius Forocorneliensis Episcopus vna cum suo diacono Petro nomine inuise- ret ipsum Sixtum Pontificem: qui intuens Petrum, ipsum plane illum esse cognouit, quem Princeps Apostolorū in Rauennatem Episcopum fore ordinandū ostenderat. Moxq. iubet Rauennates adesse, & qui instituendus esset ipsorū Episcopus docuit, nempe diaconum Fo- rocorneliensis Ecclesiæ Petrum: sed resistentibus illis, ac reclamantibus haud moris esse ex alterius Ecclesiæ clero assumi aliquem in Ecclesiæ Rauennatis Episcopū, compulsus Sixtus fuit ea de re diuinū consilium aperire, & visionē illam acceptam notam facere Rauennati- bus; qui tandē acquiescentes Pontifici, cunctis rite peractis, gaudentes cum Petro a Sixto ordinato Episcopo reuersi sunt; exituq. dilucide declaratū est, nonnisi a Deo electum fuis- se, quem admiranda morum sanctitudo & doctrina insignis mirifice commendarunt. hæc prodita sunt ex antiquis Rauennatis Ecclesiæ monumentis, quæ vir disertus Hieronymus Rubeus commentario edito egregie illustrauit. Porro quod ad ipsius Petri tyrociniū perti- net & educatorem suum Cornelium, hæc ipse Petrus aliquando pro concione locutus est: Cornelius namque memoriæ beatissimæ, vita clarus, cunctis virtutum titulis vbique ful- gens,

A gens, operum magnitudine notus vniuersis, pater mihi fuit: ipse enim me per Euange- lium genuit: ipse pius pijsime enutriuit: ipse sanctus sanctam instituit seruitutem: ipse Pontifex sacris obtulit & consecrauit altaribus. & ideo mihi carum colendumq. Cornelij nomen. Amor ergo cognominis me compellit Cornelienfis Ecclesiæ desiderijs desideran- ter occurrere, &c.] hæc de Petri primordijs, reliqua inferius suis locis.

Hoc item anno sanctus Prosper reuiuiscenti in Occidente & clanculo serpenti hæresi Pelagianæ se validis scriptis opposuit. Periculosum quidem in Ecclesia bellum excitari videbatur non ab hostibus, sed ab ijs qui Catholico nomine in Ecclesia versarentur, im- mo & magna cum laude aduersus Pelagianos errores valentioribus telis pugnasse visi fuis- sent. Quis enim caueret hostem, quem in castris Fidelium militantem in hostes icisse ia- cula peruidisset? Tale quiddam hoc tempore accidit in Ecclesia. Cum enim (vt supe- rius dictum est) Ioannes Cassianus presbyter Massiliensis Ecclesiæ, aduersus Nestorium, di- fertum atque perutile de Incarnatione Domini commentarium edidisset, eodemq. volu- mine Pelagium atque Pelagianos velut eius hæresis primos auctores vehementer exagita- set: factum esse visum est nonnullis, vt calumniæ loco duceretur, quod a Catholicis viris, vt Prospero & alijs, ipse Cassianus Pelagianæ hæresis in crimen adductus esset, ac proinde editas ab eo Collationes Patrum absque erroris suspitione Fideles incaute legerent abs- que delectu, utpote viri Catholici, cuius cuncta esse Catholica existimarent: vnde accide- ret, vt iidem nescientes efficerentur ea saltem ex parte Pelagiani, qua aduersus gratiam ab eo liberi arbitrij vires prædicarentur. His igitur latentibus malis vt occurreret S. Pro- sper, aduersus Collatorem librum hoc anno conscripsit, & quidem eruditione insignem, quo & venena produntur, & aduersus ea antidotum præparatur.

C Id quidem hoc ipso anno sanctum Prosperum præstitisse, ipsius testificatione liquet. Et- enim cū in operis præfatione annos numeret viginti & amplius, nempe exactos, Quo (in- quit) contra inimicos gratiæ Dei Catholica acies huius viri ductu, nempe sancti Augu- stini, pugnat & vincit] idemq. tempus illud numerare incipiat ab anno Concilij Car- thagenensis, in quo primum Cælestius damnatus est, vt quæ subdit ipse declarant, & do- cent ea quæ de ortu eius hæresis in Chronico profiteretur, ducens eiusmodi annorum nume- rum a Luciani Consulatu, qui est annus Domini quadringentesimus decimustertius: plane constat dictum numerum annorum viginti in hunc ipsum annū desinere, quo Consulatum gessit Theodosius Augustus decimumquartum cum Maximo, quo ipse S. Prosper in Chro- nico eiusdem Ioannis Cassiani honorifice meminit verbis istis: Ioannes monachus, cogno- mento Cassianus, insignis & facundus scriptor habetur.] quibus sane verbis eum adhuc vi- ta superstitem fuisse ipse declarat: vt plane intelligas, cum Genadius ait, eum post scriptos libros contra Nestorium finem viuendi fecisse, significare voluisse, nihil præterea, super- ueniente morte, ab ipso scriptum fuisse. peruenisse ipsum quidem ad annum Domini qua- dringentesimum trigessimumquintum, Trithemius tradit, cui tamen haud inuiti consen- serimus. Certe quidem sanctum Prosperum redarguisse Cassiani adhuc viuentis scripta, non solum quæ in Chronico tradit ostendunt, sed & quæ habet in fine operis manifeste de- clarant, his scilicet verbis de Cassiano & alijs sancti Augustini reprehensoribus agens: Quorum tamen, dum adhuc non sunt a fraterna societate diuisi, toleranda magis est inten- tio, quam desperanda correctio; donec Dominus per Ecclesiæ Principes, & legitimos iu- dicio suorum ministros, hæc quæ per paucorum superbiam & quorundam imperitiam sunt turbata, componat.] hæc Prosper, cum perorat: quibus intelligis Cassianum inter Ca-

D tholicos professores adnumeratum. Per Sixtū autem Romanum Pontificē S. Prosper perfici, quod optare se dicit, paulo su- perius significauit his verbis: Cōsidimus Domini protectione præstandū, vt quod operatus est in Innocentio, Zosimo, Bonifacio, Cælestino, Romanis prædecessoribus Pontificibus, ope- retur & in Sixto; & in custodia Dominici gregis hæc sit pars gloriæ huic reseruata pastori, vt sicut illi lupos abegere manifestos, ita hic depellat occultos: illo auribus suis doctissimi- senis (nempe Augustini) insonante sermone, quo collaborantem secum hortatus est, di- cens: Sunt enim quidam iustissime damnati, qui impietates adhuc liberius defendendas putant: & sunt qui occultius penetrant domos; & quod in aperto clamare iam metunt, in secreto feminare non quiescunt: sunt autem qui omnino siluerunt, magno timore com- pressi, sed adhuc corde retinentes quod ore iam proferre non audent, qui tamen esse pos-

E sunt

a. Theod. epist. 112.

INCENDIUM VRBS CON- STANTINOP. b. Marcellin. in Chron. c. Socrat. lib. 7. c. 38.

d. Euagr. lib. 1. c. 7.

SIXTUS PAP. ORDINAT PE- TRVM CHRYSOLOGVM EPISCOPVM RAVENNA- TEM.

PELAGIJE HAERESIS SVB CATHOLICO NOMINE CLAMSERIT.

a. Prosp. contra Collat. præfat. PROSPER DE- TEGIT INSI- DIAS PELAGIANORVM.

b. Prosp. aduers. Collat. in fine.

PROSPER SIX- TVM PONT. EXCITAT IN CASSIANVM.

c. Aug. epist. 105.

DAMNATIO
BASSI ET MA
RINIANI.

Luc. 6.

b Matth. 12.

* Nec

c Ioan. 12.

d Ioan. 8.

Alia autem die fecit colligi omnes presbyteros vrbis Romæ, & sedit in eodem loco, **A** vbi consistebat Augustus, & fecit commune Concilium, & damnauit Bassum & Marinianum, ita vt in commune ambos simul subleuaret: & misit auctoritatis munimen super omnes Episcopos. Audientes hoc Bassus & Marinianus, cœpit Bassus grauius ferre, Marinianus desidere; ita vt Bassus prædia sua, quæ composuisset per omnes annos vitæ suæ, omnia Ecclesiæ derelinqueret, vt ad communionem admitteretur, & non subleuaretur. Nam & Marinianus ore proprio clamabat, dicens: Scriptum est in verbis Euangelicis^a: Dimittite; & dimittetur vobis. Hoc cum audiret Sixtus, dixit: Scriptum est in Euangelicæ doctrinæ verbis^b: Qui peccauerit, in hoc sæculo dimittetur ei: qui autem peccauerit in Spiritum sanctum, non remittetur ei neque in hoc, neque in futuro. Et^c eos reuocauit ad communionem, ita vt de hoc sæculo ambo sic transirent. & damnauit eos sexto Kalendas Septembris: ita tamen, vt Sixtus Episcopus sedens in sede sua sic iudicaret, dicens & proferens Euangelica verba per eandem doctrinam, dicens^c: Non est seruus supra dominum, neque discipulus super magistrum. Et quia dixerunt Bassus & Marinianus, quod scorti assumerent negotium, relegit Euangelia in loco vbi scriptum est^d: Sedente Iesu & scribente digito in terra, & quia non inueniebant Iudæi quomodo eum damnarent, adueteram adduxerunt ei, & hoc respondit Iesus: Si quis ex vobis sine peccato est, iniiciat super ipsam lapidem. Et per hæc verba Euangelica iudicabat sedem suam. Actum in basilica Heleniana.] hæc Acta.

Quod autem varia sit lectio verborum illorū: Et eos reuocauit ad communionem] vel: Nec eos reuocauit ad communionem] priori lectioni consentit epistola eiusdem Sixti ad Orientales, in qua hæc leguntur: Condemnatus est memoratus Bassus in dicta Synodo, ita tamen, vt in vltima die viaticum ei non denegaretur propter humanitatem pietatis Ecclesiæ.] Porro quod ibi ponitur Marinianus derisisse Pontificem, & idcirco illa subiiciat verba Sixtus: Qui peccauerit in Spiritum sanctum, &c.] sic accipe, quod scilicet fite idem veniam postulasset. Sed cum in petitione veniæ perstitissent ambo, eosdem ibi subditur esse reuocatos ad Ecclesiam. Sed maior inde suboritur difficultas: quomodo condemnatio Probi & Mariniani facta legitur sub dictis Consulibus sexto Kalendas Septembris, & epistola ad Orientales a Sixto scripta de Bassi obitu & sepultura data habetur sub iisdem Consulibus Kalendis Aprilis? & quonam pacto in ea epistola pro Anatolio Consule Florentius cum Valentiniano ponitur? Sed & inde maior augetur difficultas: qua ratione eo anno ea die Augusti confecta Acta ista leguntur, cum obiisse Sixtus dicto anno longe ante legatur, nempe quinto Kalend. Aprilis? Sed & quomodo eadem subsistet epistola, quæ data legitur Kalendis Aprilis, cum dictum sit eo anno V. Kalend. eiusdem Sixtum esse defunctum? **D**

Vnde cum hæc subsistere nullo modo queant, quod sibi inuicem aduersentur: certe quidem aliunde quam ex dictis Actis eiusmodi existimo esse petendam historiam, & e puriori fonte hauriendam esse, nempe ex libro de Romanis Pontificibus omnium peruetusto: vbi cum agitur de Sixto, non vltimo eius sedis anno, sed hoc ipso anno secundo eas esse passus ipse calumnias legitur, his scilicet verbis: Hic post annum vnum & menses octo criminatur a quodam Basso. Eodem tempore audiens hoc Valentinianus Augustus iussit Concilium & sanctam Synodum congregari: & facto conuentu cum magna examinatione per iudicium Synodicum purgatum a quinquaginta sex Episcopis, & condemnatur Bassus a Synodo, ita tamen, vt vltimo die viaticum ei non negaretur propter humanitatem pietatis Ecclesiæ. Hoc audiens Valentinianus Augustus cum matre sua Placidia Augusta, furore sancto commoti, proscriptione Bassum condemnauerunt, & omnia prædia facultatum eius Ecclesiæ Catholicæ fociarunt. Qui Bassus nutu diuino intra tres menses moritur: cuius corpus Sixtus Episcopus cum linteaminibus & aromatibus manibus suis tractans recondidit & sepeliuit ad B. Petrum Apostolum in cubiculo parentum eius.] hæc ibi. Erat autem Aniciorum sacra ædes post apsidem basilicæ sancti Petri, de qua diximus pluribus ad finem superioris tomi, in qua erant Aniciorum sepulchra: Bassus enim & ipse Anicius erat, qui ante annos duos cum Antiocho gesserat Consulatum. Ex his igitur quæ vera germanaque sit de Sixto & Basso historia, quæve spuria & deprauata penitus habeatur, lector intelligis.

Sed quod in his quæ ad spuria de Sixto Acta pertinent, versetur oratio; nõ prætermittimus dicere de Actis illis, quæ inter eundem Sixtum Romanum Pontificem & Polychronium quædam Hierosolymitanum assertum Episcopum transacta leguntur ibi post recitata Acta Sixti

cum

A cum Basso. Quæ in primis cum notata Consulibus Valentiniano septimum & Auieno habeantur, certe quidem non ad Sixti Papæ tempora, sed ad Leonis Magni sunt referenda Pontificatum, nepe ad annum vndecimum sedis eius. Verum his longe grauiora eandem historiam labefactant, nimirum nullum dari locum vel tempus vt sub Sixto vel Leone aliquis Polychronius nomine Hierosolymorum Episcopus esse potuerit, sedente iam ab anno Domini quadringentesimo vndetrigesimo Iuuenali Episcopo post Praylium, propaganteque sedem vsque ad annum Domini quadringentesimum quinquagesimum septimum. Interfuisse quidem eundem Iuuenalem duobus Concilijs œcumenicis, Ephesino de quo actum est, & Chalcedonensi de quo dicemus sequenti tomo, ex ipsorum Actis luce clarius redditur exploratum, adeo vt nec minimum quidem in dubium id valeat reuocari. Hæc igitur cum ita se habeant, vbi erit vel sub Sixto vel sub eius successore Leone Polychronij locus, vt **B** quomodocumque sub signatis Consulibus illa potuerint Acta esse confecta?

Quæ præterea ibi leguntur de obsessa ciuitate Hierosolymorū hoc tempore, nullo modo subsistunt. Rursum vero nec apud Nicephorum Episcopum Constantinopolitanum, qui tenuit catalogum Episcoporum Hierosolymorum, neque apud Nicephorum Callistum, vel Euagrium, qui horum temporum Orientalis Ecclesiæ persecuti sunt res gestas, vsquam vel leuis saltem Polychronij nominis mentio habetur. Vnde autem eiusmodi solui possint nodi, & ea Acta probari, hæc tamen vt legitima citata scimus a Nicolao Romano Pontifice in epistola ad Michaellem Imperatorem, & a Petro Damiani in epistola ad Henricum Rauennatem, atque ab alijs postea recentioribus de illis minime dubitantibus. Libenter equidem audirem, si quis esset, qui eadem Acta veritati in omnibus redderet consentanea, vel saltem aliqua ex parte verisimilia. licet enim in his plurimum laboris insumperim, nihil præterea sum consecutus, nisi vt impossibile esse repperim, ad veritatis lineam eadem reuocari aliquo modo posse: cum ergo ea esse talia nactus fuerim, abstinere ab illis recensendis consultius existimaui; cum præsertim qui ea cupiunt, habeant alibi vbi legant.

IESV CHRISTI
ANNVS

434.

SIXTI PAP.
ANNVS

3.

THEODOSII 27. IMPP.
VALENTINIANI 10.

Q Vi ordine sequitur quadringentesimus trigessimus quartus Domini annus nomine duorum Consulium Asparis & Areobindæ Kalendis Ianuarij aperitur: cuius pridie Idus Aprilis Maximianus Constantinopolitanus Episcopus, cum annos duos & menses **D** quinque Ecclesiæ præfuisset, ex hac vita decessit. hæc Socrates^a, qui & de substitutione Procli spectatissimi viri in locum eius hæc subdit: Tunc erat forte septimana ieiuniorum, quæ proxime festum Paschatis antegreditur, diesque eiusdem qui vulgo dicitur quintus. Quo quidem tempore ab Imperatore Theodosio res prudenter tractata fuit. Nam ne controuersia vel tumultus denuo in Ecclesia cieretur, abiecta cunctatione, dum adhuc Maximiani corpus insepultum iaceret, per Episcopos qui ibi aderant, Proclum in sede Episcopali collocandum curauit. Huic autem negotio suffragabantur epistolæ Cælestini Episcopi Romani, quas ad Cyrillum Episcopum Alexandria & ad Ioannem Episcopum Antiochenum & Rufum Thessalonica Episcopum misit, quo eos doceret, nihil obistere, quo minus qui vnus ciuitatis vel nominatus fuisset Episcopus, vel etiam esset, in aliam ciuitatem transferretur.] hæc de substitutione Procli Socrates.

E Quod autem ad litteras de Proclo a Cælestino Romano Pontifice datas pertinet, haud hoc tempore post obitum Maximiani illas scriptas esse dicere possumus, cum nullum intercesserit temporis spatium, quo ipse Romanus Pontifex reddi certior potuisset: sed neque hoc tempore Cælestinus, verū Sixtus eius successor Romanæ præerat Ecclesiæ: scias autem has datas fuisse litteras a Cælestino, cum damnato Nestorio, in locū eius Catholicus subrogandus fuit Antistes. Cum enim tunc inter omnes emereret Proclus, qui ex presbytero Ecclesiæ Constantinopolitanæ haud pridem creatus esset Episcopus Ecclesiæ Cyzicena, & ob eam causam ab electione in Episcopum Constantinopolitanum repellendus videretur: Cælestinus tunc Romanus Pontifex litteris significauit, illud minime debere esse impedimento, quo minus ipse Proclus eligi posset. Sed cum tardius Cælestini litteræ allatæ Constantinopolim essent, iam electo Maximiano, Theodosius Imperator ex earumdem Cælestini litterarum præscripto Proclum modo mox eligendum curauit.

Fuit

ACTA SIXTE
CVM POLY-
CHRONIO CV-
TVS FIDEI
SINT.a Socrat. lib. 7.
c. 39.
PROCLVS
CREATVR E-
PISCOP. CON-
STANTINOP.CÆLESTI-
NVS SVFFRA-
GATVS ELE-
CTIONI PRO-
CLI.LEGITIMA
HISTORIA
DE ACTIS
SIXTI CVM
BASSO.

Fuit autem Proclus iste discipulus S. Ioannis Chrysofomi, & in ipsa Constantinopolitana Ecclesia eloquentia clarus, vt quæ superius de eo dicta sunt, manifestum reddunt. Ex quibus memoria lapsus intelligas Socratem, dum non Chrysofomi, sed Attici fuisse scribam affirmat: nisi dixerimus in eadem functione Attico etiam inseruisse. Porro cum idem auctor Procli virtutes commendat, mansuetudine potissimum eum enituisse testatur: sed quod ait nullum hæreticorum ab eo fuisse vexatum, id quidem ignaui potius quam studiosi pastoris super gregem vigilantis esset. Verum quæ de eo inferius dicentur, quam omni ex parte Proclus laudandus sit, facile demonstrabunt.

Huius occasione translationis Procli ex Cyzicena in Constantinopolitanam Ecclesiam Socrates de Siluano Episcopo eiusmodi narrationem instituit: Iam vero (inquit) de Siluano, quem Philippopoli vrbe Thraciæ Troadem translatum dixi, non incommodum arbitror pauca commemorare. Siluanus primum in Troili Sophistæ schola Rhetoricam didicit: qui quoniam religionem Christianam diligenter excoluit, & monasticum vitæ genus exercere nitebatur, pallium philosophicum gestare noluit. Postea Atticus eum accersuit ad se, & Episcopatu Philippopolis eum donauit: qui triennio in Thracia ætatem degens, cum frigus tolerare non posset (corpus enim habuit exile admodum & imbecillum) obsecrabat Atticum, vt in eius locum alterum subrogaret Episcopum; se non ob aliam causam quam ob frigus accusare vitam in Thracia traducere, docuit. Siluanus igitur hac de re in eius locum susceptus, Constantinopoli commoratus est, monasticamq. viuendi disciplinam semper excoluit. Adeo enim ab omni fastu alienus fuit, vt sæpenu-mero in frequenti multitudine ciuitatis, quæ tum celebris erat, sandalijs indutus ex fœno confectis incederet. Non longo tempore interposito, Episcopus Troadis moritur: qua de causa Troades veniunt Constantinopolim quæsitum Episcopum.

At dum Atticus secum consilium inibat, quem ad illud munus designaret, forte Siluanus in eius conspectum venit. quem vt vidit Atticus, confestim curam cogitandi deposuit, & ita Siluanum allocutus est: Non est vlla tibi amplius excusatio, quo minus Ecclesiæ administrandæ curam suscipias: nam Troas nihil habet algoris: ecce tibi locum amœnum, quem Deus corporis tui imbecillitati parauit. Ne cuncteris igitur, sed Troadem ire matures. Quapropter Siluanus eo migravit. Sed miraculum ab eo editum percensere animus est.

Nauis oneraria plane maxima, quæ vulgo *πλατὴ* ob latitudinem vocabatur, in qua ingentes vehebantur columnæ, nuper in littore Troadis fabricata fuerat. Hæc cum in mare traducenda esset, & magna hominum multitudo cum multis funibus eam trahere conaretur, nec commoueri quidem potuerat. Vbi istud dies complures factum fuit, putabatur nauis a dæmonio detineri. Itaque Siluanum Episcopum adeunt, rogant vt preces in eo loco faciat: nam eo pacto solum nauem posse in mare protrahi credebant. At ille modeste de se ipso prædicans, se peccatorem appellauit; dixitq. illud non sui, sed alicuius iusti esse. Verum vbi acrius instabant, venit ad littus, preces ibi Deo fundit, funem vnum manu apprehendit, iubetq. alios opus aggredi. Huius igitur leni pulsu agitata in mare raptim fertur. Hoc miraculum a Siluano editum omnes illius prouinciæ incolas magnopere ad pietatem incitauit. Siluanus & alij etiã vitæ officijs magnæ suæ bonitatis ostendit indicia. Nam cum clericos ex litigantium controuersijs quæstum facere videret, deinceps neminem ex clero Iudicem esse permisit: sed acceptis litigantium libellis, vnum ex Fidelibus laicis, quem æquo & bono fauere pro certo cognosceret, eum causarum cognitioni præfecit: sicq. litigantes contentione & controuersia liberauit. His de causis Siluanus maximam gloriam apud omnes sibi conciliauit. hucusque de Siluano Socrates.

Hoc eodem anno, quo Proclus sedis Constantinopolitanæ regimen suscepit, sancta Melania Junior, quæ (vt diximus) Hierosolymis monasticam vitam agebat, litteris a suo patruo Volusiano Constantinopolim accersitur: quo cum venisset, ipsum Volusianum reluctantem hætenus ad Christi fidem conuertit, & vt Christianus moreretur, vitamq. consequeretur æternam, tum precibus ad Deum, tum verbis apud ipsum infatigabili studio egit. Sed præclara memoria dignam historiam recolamus, quam quidem Photius in sua Bibliotheca cognouit esse germanam, dum agit de legatione Volusiani, de Melania eius nepte, & Proclo Episcopo, qui Volusianum Constantinopoli baptizauit, quorum meminimus superius, dum egimus de eiusdem Volusiani edicto aduersus Cælestium Pelagianum. Verum de eo illud breuiter repetendum, hunc ipsum esse Volusianum, cuius con-

Socrat. lib. 7.
640.

Socrat. lib. 7.
636.
DE SILVANO
EPISCOPO
PHILIPPO-
POLIS, IN DE
TROADIS.

MIRACVLVM
SILVANI
EPISCOPI.

MELANIA IV-
NIOR VENIT
CONSTANTI-
NOPOLIM.

A uersionis causa a matre Christiana per Marcellinum Tribunum interpellatum diximus sanctum Augustinum, vt ad Christi fidem eum conuerteret: sed datis ea de re vltro citroque litteris, vt id faceret, ab ipso sancto Augustino persuaderi tunc minime valuit. At præstitit tandem Deus, vt id vel sero tandem perficeret: qua autem occasione, ipsa sanctæ Melaniæ Acta a simplici pedestriq. stylo quidem scripta, sed vera, his verbis referant:

Redduntur Melaniæ litteræ ab eius patruo Volusiano, qui illo quidem tempore creatus erat Præfectus Romanæ ciuitatis, missus vero erat legatus Byzantium ad Eudociam Imperatricem. hoc autem significabat epistola, quod iam diu illam videre desideraret. Illa vero cupiebat & ipsa quoque videre patrum, & ei persuadere vt a Gentilium desisteret opinione. Dubia autem animi, ne quid imprudens faceret præter id quod Deo videbatur: cum aliquibus alijs monachis rem communicasset: permitterent autem illi, vt posset proficisci: egreditur Hierosolymis ipsa beata Melania, Constantinopolim versus arripiens iter. Per quamcumque autem transibat ciuitatem & regionem, eam quo par erat omnes prosequantur honore & officijs. Ciuitatum enim sacerdotes & Pontifices eam non paruo honore afficiebant: & venerandæ virgines, & quotquot erant egregij monachi eam adorabant & salutabant, & tamquam e cælo venientem aspiciebant.

Cum autem venisset Chalcedonem & ad ipsum sinum maris, verebatur ingredi, & videbatur perturbata. Ventura enim in maximam ciuitatem mulier quæ vixerat in exercitatione, quietisq. & silentij maximam curam gesserat, & non gustauerat tumultus qui sunt in ciuitate, merito extimescebat & refugiebat. Atque diuertit quidem vbi erat templum omni ex parte benedictæ martyris Euphemie. Circa mediam autem noctem martyr non parum ex se effudit suauissimi odoris, & voluptate replet ineffabili. Quocirca bona accepta fiducia, diluculo fretum audacter traiecit, & ingressa est Byzantium. Hospitio vero excipitur a quodam viro illustri & alioqui bono, nomine quidem Lauso, qui ad Præposituræ honorem ascenderat. hic ille quidem videtur esse Lausus, ad quem Palladius Galata sua scripsit Lausiaca; eodem enim quoque nomine Palladius eum Præpositum vocat, quem & custodem Imperij nominat: quænam Præpositura hæc esset, idem in fine operis declarat, vbi ait, eum sacro præfectum fuisse cubiculo. Sed pergit auctor:

Inuenit autem suum quoque patrum Volusianum graui morbo oppressum: qui eius habitum admiratus, formæq. & vestitus incredibili ex inopinata stupefactus mutatione (extenuatus enim admodum erat vultus eius exercitatione) magna voce exclamauit: O quam ex quali te video, Melania carissima. Illa vero ex eius sermone sumpta occasione: A me quoque (inquit) disce, o beate patre, & accipe iudicium futurorum bonorum. Nam nec ego tantam despiciatui gloriam habuissem, nec pecuniam, nec abiecissim curam ipsius corporis, nisi persuasum haberem, me his propediem longe maiora accepturam. Non autem per se solam, sed per multos quoque alios in eius mentem sensim irrepebat beata Melania, & eius falsam religionem studebat labefactare: sicut etiam per sapientissimum Proclum, cuius fidei tunc erat creditus sacer clauus Ecclesiæ Constantinopolitanæ. Qui cum ad eum venisset, & suasu beata Melaniæ eum ad pietatem dirigeret: is dicitur illum adeo esse admiratus, vt etiam dixerit post agnitam veritatem, quod si Roma tres haberet tales, nec illic quidem nomen vquam audiretur Gentilium. sed hæc quidem postea.

Postquam autem Volusianus sensit Melaniam velle Imperatorem quoque ad id incitare, veritus protinus ne violentum & non voluntarium reputaretur esse baptismum, & quam ex eo esset consecuturus, ipse mercede priuaretur, eam a cœpto prohibuit. Et is quidem (vt dicemus paulo post) rem a se adimpleuit, & abiurata Gentilium opinione, traductus est ad Christum. Illa autem nec aliorum curam abiecit: sed cum tunc esset exorta Nestorij blasphemia, & malignus multos in errorem abduceret etiam ex ijs qui erant in verbo veritatis; ipsa erat quæ magnum aduersus eum inibat certamen, & vanum & inane reddebat eius sophisma, a mane vsque ad vesperam ijs respondens qui eam interrogabant, multisq. ex ijs qui decepti fuerant, persuadens, & eos reducens. Quamobrem malignus se ab ea vinci non ferens, in virum eius conuersus, nempe Pinianum, & ei apparens miserabilis, cum lugubri & nigra veste accedit ad eam terrens & grauiam minitans: & primum quidem se ipsius Imperatoris & eius famulorum cor mutaturum & in contrarium traducturum, deinde etiam vt miserabili exitu finiret vitam, procuraturum, grauissimis confecta doloribus. Illa autem hanc esse artem maligni intelligens, Christi nomen, quod grauissimam illi plagam affert, inuocans, effecit vt is statim euanesceret. Deinde cum accessisset eum qui

a Extant apud
Metaphrasi. die
vltima Ianuar.
Socr. tom. 1.
ead. die.

HOSPITAT-
VR MELAN-
IA APVD
LAVSVM
PRÆFEC-
TVM.

MELANIA VR
GET NESTO-
RIANOS.

qui cum ipsa erat sacerdotem, & incepisset narrare ea quæ viderat & audierat: sensit repente dolorem in coxendice, eumq. adeo acrem, vt vocem amiserit, & nemo dubitauerit id esse manifestum inimici insultum. Cum sic ei productus esset dolor ad sex vsque dies, & illa hora maxime malum intenderetur, quo nigrum aspexerat, & minas audierat (ad-erat enim dies septimus) accedit aliquis renunciens patrum Volusianum venisse in periculum ne repentina morte vitam mox finiret.

Hoc postquam illa audiuit, etsi propter dolorem coxendicis vix se posset mouere, manibus & lectica protinus ad eum vecta proficiscitur. Valde enim angebatur animo, non quod ille moreretur, sed quod mortem subiret animæ, vt qui baptismi incorruptionem nondum esset assecutus. Deinde venit quidam alius, ei significans Volusianum esse baptizatum, & cum eam sæpe quæsitam non inuenisset, sed eam morbo detineri didicisset, alium ducem rursus nactus, per illum fit filius lucis, & baptismum consequitur. Cum hæc ei dicta essent, cum dolore animæ prorsus cessauit etiam morbus corporis, & lumbus quidem carebat etiam dolore, & pes mouebatur, & communis inimicus afficiebatur dedecore: adeo vt viæ reliquum per se ipsa conficeret; & qui portabant, pro eo quod prius portabant, ad Deum laudandum statim manus extendebant. Deinde cum venisset ad patruum, & verbis eum confirmasset, & de ea quæ illic est vita, disseruisset, lætum & bona spe præditum transmisit ad viam quæ ducit ad Deum, cum pulcherrimo viatico, nempe pretioso Christi corpore & sanguine cum instruxisset, & sic vt tuto recederet perfecisset. Et hæc quidem hoc modo gesta sunt. Illa autem cum multos quidem dies hic transegisset, in paucis vero multis plurimum profuisset, & ante alios Imperatrici & ipsi Imperatori (is autem erat Theodosius) nam ij maiori opus habent curatione, vt quorum animi maiori mundi gloria essent tumidi; cum hæc & alia plura fecisset, egreditur de ciuitate, &c.]

Peruenisse autem ipsam ad diem Paschatis Hierosolymam, auctor subdit: vt plane appareat, sequenti ab eius aduentu anno Domini eam Hierosolymam rediisse: cuius monitu Eudociam non nihil profecisse, ex eo potest intelligi, quod & ad peregrinationem Hierosolymam postea suscipiendam etiã inflammasset: quando autem id contigerit, suo loco dicemus. Porro non Eudociam Augustam tantum, sed & Theodosium congressu Melaniæ esse redditum meliorem, ex rebus postea consecutis possumus opinari. Quod enim Melania Catholice fidei zelo æstualet; par est credere, eum aduersus Nestorianos concitasse, permouisseq. vt Nestorij libri Imperatorio verarentur edicto; quod sequenti anno, quo ipsa recessit Constantinopoli (vt dicemus) est promulgatum. Celeberrimi quidem nominis fuisse Melaniam tum antiqua parentum nobilitate, tum etiam admirabili sanctitate, totoq. factam orbi Christiano notissimam, quæ dicta sunt tum de ipsa, tum de eius auia Melania Seniore demonstrant.

Sed quod ad Theodosium Imperatorem spectat: sicuti rebus sacris bene consuluit, dum Constantinopolitanæ Ecclesiæ Proclum præficiendum curauit; ita inopum necessitatibus, quas ex frumenti penuria eos pati contingeret, accurate prospexit, dum sexcentas & vndecim auri libras huic operi perpetuo inseruituras adscripsit, pœna dupli apposita, si quid quouis prætextu fuerit a magistratibus imminutum: hac enim liberalitate solari voluit aliqua ex parte mærorem ex superioris anni incendij clade suscepto. Ab eodem quoque hoc anno data constitutio reperitur de bonis clericorum & monachorum ab intestato eorum ecclesijs & monasterijs, quibus adscripti erant, dandis, patronorum iure seruato.

Sub huius quoque anni Consulatu sanctus Prosper, dum agit de signis Antichristi, & eius præcursoribus pseudopphetis & impostoribus, quid acciderit admiratione dignum Carthagine, quæ adhuc Romano Imperio libera seruabatur, narrat his verbis: Nostris quoque temporibus, Aspare V. C. Consule Carthagini constituto, hoc signum diabolicum, monstruosumq. quod illic accidit, quis illius patriæ cuius ignorat? Quædam iuuentula Araba natione, ancillæ Dei habitum gestans, cum in balneo lauans simulacrum quoddam Veneris impudice respiceret, & se ipsam, eiq. se consimilans, domicilium se diabolo præbuit. statim ille leo qui rugiens circuit, quem quærebat, inuenit. Meatus igitur gutturis ipsius occupans, nullum cibum, nullumq. potum traiciens per septuaginta ferme dies totidemq. noctes ieiunium sibi diabolus ex capto possessq. vase exhibuit. Hoc monstrum parentes puellæ per tot dierum spatia auferri posse sperantes, dum iuge malum vltius tolerare non possunt, simul cum filia se ingesserunt sacerdoti, quæ acta

VOLUSIANVS
REDDITVS
CHRISTIA-
NVS EX HAC
VITA DECES-
SIT.

THEODOSIUS
IMP. CVRAT
REM FRV-
MENTARIAM

THEODOSIUS
IMP. CVRAT
REM FRV-
MENTARIAM
a l. 3. de frument.
vrb. Constanti-
nop. Cod. Theod.
b l. 1. de bonis
cleric. & monach.
Cod. Theod.

Prosper. de prom-
iss. & prædic.
Dei dimid. temp.
cap. 6.
DE VIRGINE
A DAEMONE
OBSESSA.

erant fideliter indicantes. Hoc tantum puella fatebatur, auem quamdam noctis medio apparere, quæ sibi ore nescio quid infunderet.

Stupor tunc inerat cunctis, videre puellam nullis indicijs diuturni ieiunij foedatam, nullo pallore seu tæbe vel debilitate confectam, quin potius robustam succo viscerum, mole membrorum. Cumq. incredibilia viderentur quæ dicebantur, habito consilio, in monasterio puellarum, in quo reliquæ S. Stephani sitæ sunt, sacerdos puellam simul & Præposito commendauit. Illic prima tantum die apparuisse illam auem asseruit, sibiq. increpasse, quod neque fame, neque siti compulsus illum appeteret locum, quo sibi accedere non liceret. Per duas sane hebdomadas nihil cibi vel poculi sumens in monasterio mansit. Accidit autem vt quintusdecimus Dominicus illucesceret dies, ascendente nobiscum sacerdote, vt matutinum illic sacrificium solito offerretur. Puellam Præpositus ad altare perduxit, eo incessu & habitu quo solent rubore perfusæ ex epulis poculisq. mulieres aduenire. Sed vt se illa prostravit altari, clamore fletus sui cunctis astantibus gemitus lacrymasq. induxit, quibus tantum malum auferendum præfens plebs Dominum exorabat: erat enim iam indecens murmur in populo.

Peraçto itaque sacrificio, cum eadem inter ceteras breuem particulam corporis Domini tinctam a sacerdote perciperet, semihora mandens, traicere non valuit, nondum illo fugato, de quo dicit Apostolus: Quæ consonantia Christi ad Belial? & iterum: Non potestis calicem Domini bibere, & calicem dæmoniorum. Manu igitur faciem eius sustentante sacerdote, ne sanctum proijceret; a quodam diacono suggestum est, vt calicem salutarem gutturi eius Pontifex applicaret. quod factum est. Statim vt locum illum, quem diabolus obsederat, Saluatoris imperio reliquit, sacramentum quod ore gestabat cum laude Redemptoris transglutisse, puella clamauit. Hinc lætitia, hinc voces in gloriam Dei, quod post octoginta & duos dies diabolo expulso, puella de potestate fuerit eruta inimici. Oblatio igitur rursus gratiarum actionis pro ea fit, sacrificijq. percipiens certam partem prisco est reddita vsui. Tunc etiam dum hæc aguntur, spiritu diuino actus diaconus eiusdem tituli statuam illam sublatam confregit in puluerem, omnemq. insidiantis astutiam superauit diuina maiestas.] hæcenus de arreptitia virgine Prosper; qui & de impostoribus ista subdit:

Nouimus etiam illuc aduenisse quemdam sub specie monachi, qui quædam signa curationum se operari fatebatur. Cumq. circa cæcos & claudos phantasticos quosdam ageret lusus, eosq. oleo nescio cuius mortui ossis liniret; vt sibi visus gressusq. redditos æstimabant, discedentes, in illis quibus antea tenebantur, infirmitatibus permanebant. sed in his proditum se cognoscens seductor ille aufugit. In Asia vero siue ipsum, siue alium talia fecisse, quidam Christianus religiosus & nobis enarrauit.] hæc ipse: quæ autem addit de Floro impostore in Italia, sub Leone Romano Pontifice agemus suo tempore.

Hoc ipso anno, qui numeratur tertius a Concilio Ephesino, Vincentius Lirinensis cum aduersus omnes hæreticos, tum præcipue ad sepeliendas penitus recens emerfas Pelagij, Cælestij, atque Nestorij hæreses disertissimè elucubrauit commentariū. signat ipse quidem præfens tempus, dum ait de Ephesino Concilio: Ante trienniū ferme in Asia apud Ephesum celebratum est, viris clarissimis Basso Antiochoq. Conf.] de cuius quidem opere hæc habet Gennadius: Vincentius natione Gallus apud monasterium Lirinensis insulæ presbyter, vir in Scripturis sanctis doctus, & notitia Ecclesiasticorū dogmatum sufficienter instructus, composuit ad euitanda hæreticorū collegia nitido satis & aperto sermone validissimam disputationem, quæ, absconso nomine suo, titulauit, Peregrini aduersus hæreticos. Cuius operis quia secundi libri maximam in schedulis partem a quibusdā furatâ perdidit, recapitulato eius paucis sermonibus sensu pristino cõpegit, & vno in libro edidit.] hæc Gennadius.

Sed quinam fuerit iste Vincentius, ex ijs quæ ipso initio præfatur operis, vnde inquiramus, ipse suppeditat argumentū, vbi ait: Cum aliquandiu varijs ac tristibus sæcularis militiæ turbinibus volueremur; tandem nos in portum religionis cunctis semper fidissimum, Christo aspirante, condidimus: vt ibi depositis vanitatibus ac superbiæ flatibus, Christianæ humilitatis sacrificio placantes Deum, non solum præsentis vitæ naufragia, sed etiam futuri sæculi incendia vitare possemus.] hæc ipse. quamobrem in eam adducor sententiam, vt hic ille sit Vincentius Galliarum aliquando, viuentis sancto Martino, Præfectura nobilitatus, quem Seuerus mirifice laudat, nosq. de eo superius egimus. Florebat plane his temporibus illud coenobium, illustri sanctorum domus, insulæ Lirinensis, de quo pluri-

VIRGO OBSES-
SA QUOMODO
LIBERATA.

a 1. Cor. 10.
b 2. Cor. 6.

DE MONA-
CHO IMPO-
STORE.

c Vincent. Lirin.
contra heret. c.
42.
d Gennadius de
Script. Eccl. c. 64.

e Vincent. Lirin.
præfat.

f Seuer. in dia-
log. 1. c. 12.

bus suo loco agendum erit inferius : hæc excepit e tumultibus Galliarum tamquam portus (vt ipse ait) e procellis liberum Vincentium ipsum; cuius quidem quam mira fuerit eruditio, libellus ipsius ostendit: vt vix sit reperire qui paucioribus chartis maiora & feliciori tractatu concluderet; licet commentariolus idem sit (vt ipse testatur in fine) ex duobus a se scriptis. Commonitorijs epitome, his temporibus admodum accommodatus, & in Ecclesia Catholica semper posteris profuturus, cum numquam defuturi sint Nouatores hæretici, ad quos penitus explodendos idem auctor summa industria laborauit.

Q Vadingentesimus trigessimus quintus Christi annus duobus Augustis Consulibus Theodosio decimum quintum & Valentiniano quartum notatus extat in Fastis: quo cum ex scriptis Nestorij iugiter in Ecclesia Orientali controuersia agitarentur, concitarenturq. tumultus & rixæ, visum est Theodosio Imperatori discordiarum tollere seminarium, ipsosq. Nestorij libros publica edita sanctione damnare. Hoc igitur anno ad Leontium Præfectum Prætorio ista rescriptit ^a:

Damnato portentosa superstitionis auctore Nestorio, nota cõgrui nominis eius inuratur gregalibus, ne Christianorum appellatione abutantur: sed quemadmodum Ariani lege diuæ memoriæ Constantini ob similitudinẽ impietatis Porphyriani a Porphyrio nuncupatur, sic vbique particeps nefandæ sectæ Nestorij Simoniani vocentur: vt cuius scelus sunt in descendendo Deo imitati, eius vocabulum iure videantur esse sortiti. Nec vero impios libros nefandi sacrilegij Nestorij aduersus venerabilem Orthodoxorum sectam, decretaq. sanctissimi cœtus Antistitum Ephesi habitati, scriptos habere, aut legere, aut describere quisquam audeat. Quos diligenti studio requiri, ac publice comburi decernimus. Ita vt nemo in religionis disputatione aliquam supradicto nomine faciat mentionẽ, aut quibusdam eorum habendi Concilij gratia in ædibus, aut villa, aut suburbio suo, aut aliquolibet loco conuenticulum clam aut aperte præbeat, quos omni conuentus celebrandi licentia priuari statuimus. Scientibus vniuersis, violatorem huius legis publicatione bonorum esse coercendum. Dat. III. Non. Augusti Constantinop. Theodosio XV. & qui fuerit nunciatus.] hæc eadem sanctio ex Codice Theodosiano accepta, aliquanto latior extat apud Ephesina ^b Acta; nam & ad finẽ eiusmodi habet additamentum: Summa proinde illustriq. auctoritas tua curet, vt nostra hæc sanctio omnibus prouincijs vsitatis edictis & promulgationibus primo quoque tempore nota fiat. Hanc autem legem Romano simul & Græco sermone edidimus, quo omnes perspicue intelligere queant.] hæc ibi: quibus appendix inhæret Præfectorum, qui eandem sanctionem ^c promulgauerunt, illa ipsa instantius inculcantes.

Huiusmodi autem promulgato edicto, tamquam obstructo foramine aspidis, alia via impietas, nescia legibus coerceri, sibi exitum ad aliorum exitium fraudulenta quæsiuit. Et quonam modo? Audi consilium fatanæ. Cum ita libri Nestorij qui inuenti essent igne vindice cremarentur, ne magno periculo eorum lectio clandestina vsui esse posset: mox qui blasphemiarum fluentia sic exiccata viderunt Nestoriani, ipsum fontem aperuere, vnde illa primitus deriuarant: nimirum Theodori Mopsuesteni, & Diodori Tarsensis Episcoporum, a quibus veneno propinatus Nestorius fuerat, libros vbique legendos exposuere; & quo latius spargerentur blasphemæ chartæ, eorundem volumina in Syrorum, Armenorum, atque etiam Persarum linguam transferenda curarunt. Sed & illud contigit deterius, quod eos esse Catholicos probare conati sunt, vtpote qui dicerent in ipsis esse legitimam in persona Christi duarum naturarum confessionem. Erant autem hi libri ab ipsidem contra Eunomium atque Apollinarem conscripti. Habet hæc omnia Liberatus diaconus, qui ista mox subdit ^d:

Vbi hæc agnouerunt Acacius Melitenus in Armenia Episcopus, & Rabula Edeffæ ciuitatis Episcopus (de quo Ibas successor eius in epistola sua dicit, Hunc præsumpsit, qui omnia præsumit, aperte in ecclesia sua anathematizare, scilicet de Theodoro Mopsuesteno superius loquens) scripserunt Armeniæ Episcopis, ne Theodori Mopsuesteni libros susciperent, tamquam hæretici essent, & auctores dogmatis Nestoriani; insimulantibus Episcopis Ciliciæ Rabulam & Acacium, quod hoc non ex charitate, sed ex amulatione &

A contentione fecissent. Congregati sunt ergo in vnum venerabiles Armeniæ Episcopi.] fuit hoc nobile Concilium præsentis anni in Armenia celebratum, cui idem Acacius cum Rabula Edeffeno Episcopo interfuit. De Acacio autem, qualis quantusq. vir fuerit, sæpe superius est demonstratũ. de Rabula hæc habet Theodorus lector ^a: Rabulas Edeffenus Episcopus cæcus erat: Andreas vero Samosatenus (*hic signifer Nestorianorum fuit*) accusauit eum, quasi contra duodecim capita Theodoretici scripsisset.] hæc ipse. Cum igitur sic (vt dictum est) conuenissent Episcopi in Armenia. stabilita fide Catholica, & cognitis Theodori Mopsuesteni scriptis, inuentisq. impijs a tramite Orthodoxæ fidei abhorrentibus; ne ipsi soli eos damnasse viderentur, sed vniuersa Ecclesia Orientalis; ad id peragendum legationem ex Synodo direxerunt ad Proclum Constantinopolitanum Episcopum, de qua ista habet Liberatus diaconus ^b:

B Miserunt duos presbyteros Leontium & Aberium ad Proclum Constantinopolitanum Episcopum, secundum morem, cum libellis suis & vno volumine Theodori Mopsuesteni, scire volentes, vtrum doctrina Theodori, an Rabulæ & Acacij vera esse probaretur. Itaque Proclus accipiens Armeniæ Episcoporum libellos & illud Theodori volumen, diligentius vtraque examinans, tomum Armenijs scripsit & destinauit; in quo posuit, ad interimendum Nestorianorum versutias, qui duas in Christo inducunt personas, vnum de Trinitate incarnatum: quem & direxit Ioanni Antiocheno per Theodotum diaconum, continentem subter capitula ab hæreticis prolata, expetens ab eo pro communi fide seruanda, vt cum suo Concilio eũ (*nempe tomum a se scriptum ex sententia Armenorum*) susciperent & subscriberent. Ioannes autem & qui cum eo erant congregati Episcopi, legentes tomum, & eius laudantes compositionem, subscripserunt in eo, & Proclo transmiserunt. hunc & Chalcedonensis Synodus per relationem suam, quam Marciano Imperatori direxit, ad probandum non tantum Gestis Synodalibus, verum etiam epistolis fidem constare, inter sanctorum Patrum epistolas suscepit & confirmauit.

C Scripsit autem Proclus epistolam ipsi Ioanni, cui & tomum suum direxerat, in qua dicit: Dicentes autem iterum passibilem Deum, id est Christum, confitemur eum, quia est secundum quod factum est, id est, propria carne crucifixum: & ita prædicantes, nullo modo fallimur: quoniam quidem & vnum ex Trinitate secundum carnem crucifixum fatemur, & diuinitatem passibilem minime blasphemantes, *quod scilicet recte dicatur Deus passus, non autem passa diuinitas*. Sed Basilus quidam diaconus sumens tomum Procli, quem Armenijs scripserat, Alexandriam venit, & Armeniorum libellos suis libellis adnectens, obtulit Cyrillo eiusdem vrbs Antistiti. Quibus rumoribus (vt ferunt) permotus Cyrillus, quatuor libros scripsit, tres aduersus Diodorum Tarsensem & Theodorum Mopsuestenum, quasi Nestoriani dogmatis auctores, & alium de Incarnatione librum, in quibus continentur antiquorum Patrum incorrupta testimonia, id est, Felicis Papæ, Dionysij Arcopagite Episcopi, & Gregorij mirabilis facundiæ viri nominati. Et licet in eis libris Theodori Mopsuesteni dicta laudentur contra Arianos edita, ipsum tamen magistrum Nestorij fuisse contendit. Contra quos Catholice veritatis defensores sic Acephali responderunt, illos libros non esse Cyrilli; quoniam testimonijs, quæ contra mortuos posuisse in eis dicitur, contra viuentem Nestorium non est vsus neque in Synodo, neque in aliquibus epistolis: vnde dicunt illos nec dictasse Cyrillum; nec edidisse libros.

D Itaque Basilus diaconus Constantinopolim veniens, libellos cõposuit, & Archiepiscopo Proclo porrexit, associans cuncta quæ antehac Cyrillo Archiepiscopo obtulerat. Proclus vero iam destinarat tomum suum Armenijs, in quo tomo nullam facit de Theodoro reprehensionis mentionem. Quod cognoscens Basilus, scripsit libellum, & in suo opere docuit, libros Theodori vitandos, sicut Arii & Eunomij blasphemias: quandoquidẽ prudentibus inconuenienter eum scripsisse apparet: quoniam Arius & Eunomius vnã in Christo degenere Patris substantiam prædicauerunt, Theodorus autem (vt ipsi accusant) duas e contrario docuit in Christo naturas] ab inuicem scilicet diuisas, quæ duas constituent personas. hæc omnia Liberatus. Extat ipsa Procli epistola ad Armenos, cuius est exordiũ ^c: Non mediocriter, fratres, confudit animum nostrum, & mærore validissimo sauciauit rumor nouellorum erroris zizaniorum, &c.] transtulit eam in Latinũ Dionysius ille magnus, cognomento tamen Exiguus, occasione eiusdem erroris suo tempore iterum pullulantis, vt ipse docet in præfatione ad Felicianum Pastorem; ex qua intelligere possumus, quid est quod ea epistola Proclus in eo versatus sit argumento, vt ostendat vnum ex Trinitate passum.

*a Ibidem ante
epistolam Procli
præfat.*
THEODORI
IMPIETAS.

Vt igitur rerum gestarum huius anni certio rem cognitionem assequaris, hæc accipe **A** ex Dionysij epistola ad Pastorem: Temporibus (inquit ^a) Antistitis nominati, *Procli wide-licet*, Theodosio Imperatore regente Rempublicam, per Syriam & Armeniam discipuli Theodori Mopsuestenæ ciuitatis Episcopi prauam fidem, corrupto Symbolo, rudibus populis exorsi sunt intimare, calliditate subtilissima, beatam Trinitatem sic vnus essentia prædicantes, vt Christum Dominum nostrum, conditorem vniuersitatis, vnum ex Trinitate nullatenus faterentur. vnde sequebatur hæc inepta suæ temeritatis absurditas, vt quia Christum constat verum esse Deum ac Dominum, quatuor personas in tribus adstruerent, duosq. Dei Filios proculdubio prædicarent. Sed huic impietati mire Pontifex antefatus obstitens, docuit Christum Dominum nostrum & in principio Verbum apud Deum, Deum Verbum vnum de Trinitate esse, per quem omnia facta sunt, beato Paulo testante: Vnus Dominus Iesus Christus, per quem omnia: & pro salute nostra eundem verum hominẽ factum, vnum mansisse Filium, nec quartam in Trinitate creuisse personam.] hæc ipse, qui inferius docet id ipsum ex Theodoro didicisse Nestorium, eiusq. sectatores negantes Christum Dominum vnum ex Trinitate, quod scilicet duas naturas in Christo inter se diuisibili coniunctione vnitas impie affirmarent. **B**

Sed quid accidit? Licet Procli epistola ad Armenos Catholica comperta esset, quod Theodori Mopsuesteni, atque Nestorij eius impietatis successoris errores dånaret: tamen quod nulla in ea de ipso Theodoro expressa mentio haberetur, commouit plurimorum animos, præcipue vero monachorum Armeniæ, qui experti fuerant eundem Theodorum sani dogmatis aduersarium. Quid autem Armeniæ monachi aduersus Theodori scripta egerint, Liberatus vbi supra narrat; quem tamen caute legendum putamus, vt pote qui ex aliquo Nestoriano eam videtur mutuatus historiam: quod in pluribus demonstratur, vt dum ait eosdem Armenos monachos insectantes Theodori Mopsuesteni scripta fuisse Apollinaristas. Fuit enim mos Nestorianorum, Orthodoxos omnes aduersantes Nestorio, nominare Apollinaristas. ita videmus Episcopos Orientales, qui pro Nestorio Ephesum conuenerunt, cum S. Cyrillum, tum alios Nestorium impugnantes & Cyrillum sectantes, Apollinaristas appellasse. Sed Liberati verba reddamus ^b: **C**

Tunc Ioannes Antiochenus Episcopus, Synodo congregata, tres pro Theodoro Mopsuesteno dictauit epistolas: vnã quidem direxit Theodosio Imperatori, aliam autem Cyrillo Alexandrino, & tertiam Proclo Constantinopolitano Episcopo, laudans in eis Theodorum, & eius exponens sapientiam. Ad hæc autem Imperator dirigens Sacram Ioanni, derogatores illos Theodori contra salutem propriam venire iudicauit. Cyrillus autem præscripto suo Theodorum præferens, tale de eius accusatoribus tulit iudicium, **D** eo quod dogmate veritati contrario vterentur, interponens de Symbolo in Concilio sibi oblato tesseradecadas factas a Carisio presbytero. Nihilominus & Proclus per Mennam diaconum suum rescribens, cuius essent illa capitula, quæ Theodori dicebantur, quæsiuit. Qui pro eius excusatione ignorare se dixit. Verumtamen duas memorati Ioanis epistolas, id est, primam & tertiam, laudes Mopsuesteni continentes, Chalcedonensis Synodus postea per relationem suam Marciano Imperatori directam cum tomo Procli, quem ad Armenos direxit, & alijs sanctorum Patrum epistolis, suscepit & confirmauit.] hæc tamen Liberatus, non anni huius tantum res gestas, sed & sequentium vsque ad Cyrilli obitum profecutus: quæ quoniam singulorum annorum differentia discriminari minime possunt, vt quæ quolibet anno vsque ad illud tempus gesta sint, scribantur; hic in vnum ex ipso simul posuisse necesse fuit. **E**

In quibus illud iterum admonendum, eundem Liberatum diaconum a nescio quo Nestoriano incaute nimis eam quam narrat esse mutuatum historiam, qua refert probata scripta Theodori Mopsuesteni non scriptis tantum Ioannis Antiocheni, sed & edicto Imperatoris atque etiam scriptis Cyrilli Episcopi Alexandrini ipsum Theodorum fuisse laudatum. quinetiam (quod deterius existimari debet) dum ait Synodum Chalcedonensem relatione ad Marcianum facta suscepisse & confirmasse Ioannis Antiocheni epistolas, quibus laudauit Theodorum Mopsuestenum, eandem S. Synodum Chalcedonensem in idẽ crimen adducit, quod laudes Theodori receperit & doctrinam. Vides ne, quot & quales lateant colubri sub vno cæspite falsitatis? Sed securim ad radicem admoueamus. In primis autem quod ad Cyrillum spectat, quomodo potuit ipse accipere laudes, probareq. scripta Theodori qui eadem sapuit cum Nestorio, cum adeo reperitur aduersatus esse Nestorio **E**

Sed

A Sed id apertius demonstramus ex ipsius Cyrilli scriptis postquam hæc de Theodoro Mopsuesteno in controuersiam deducta sunt editis. Lucubratiõ quidem illa Cyrilli de Expositione Nicæni Symboli elaborata ab eo fuisse post scriptam Procli epistolam ad Armenos, sua ipsius testificatione monstratur, dum ipsam citat & laudat his verbis ^a: Proclus ipse, qui nunc sanctæ Constantinopolitanæ Ecclesiæ thronum adornat, religiosissimus & pietissimus pater & coepiscopus scripsit ad Orientales piissimos Episcopos in hæc verba: Et incarnatus quidem est, &c.] inferius vero: Scripserunt aduersarij, qui præ multa insipientia Nestorij & Theodori scripta non cauent, &c.] Vides igitur sanctum Cyrillum vnã eademq. lance, æquoq. pondere Theodorum expendere cum Nestorio.

B Quod autem ad Chalcedonense Concilium spectat, quod dicatur recepisse & confirmasse epistolas a Ioanne datas laudibus Theodori refertas: reddamus hic verba ipsa, quæ in relatione Synodica ad Marcianum, citata a Liberato, scripta habentur: sic enim se habent ^b: Si enim per epistolas Ecclesiæ dogmata declarari pro vnaquaque quæstione dignum culpa iudicant: ipsum in primis beatissimum Cyrillum quilibet poterit denotare, qui litteris suis Orientalibus, quod sentiebat, expressit: necnon & magnum Proclum huic vituperationi subijciat, qui eisdem Orientalibus volumen ad Armenios pro fidei congruentia destinauit. Huic autem consociabitur ad culpam & sapientissimus Ioannes Antiochenus Episcopus, qui hæreticorum maledicta repellens, & Apostolica doctrina religiosissimum dogma declarans, totius Orientis confessionem, velut ex vno ore, sanctissimo Proclo, & ei qui per idem tempus mundi regebat gubernacula, destinauit.] hæc sancta Synodus ad Marcianum Imperatorem: in quibus vides nullam de Theodoro Mopsuesteno mentionem **C** haberi, sed istos vt magni nominis Episcopos in exemplum adduci.

C Nec est quod quis adhuc instet & vrgeat, laudatas a Synodo epistolas Ioannis Antiocheni, quasi hoc ipsum esset laudibus Theodori consensisse, eiusq. scripta probasse: nam cum rectam in omnibus fidem (vt vidimus) dictis epistolis professus esset, adeo vt non potuerint eadem epistolæ a Proclo non recipi atque Cyrillo & ipso Theodosio Imperatore, nihil virulentum ex Theodori doctrina eisdem admiscuisse certum est. Sed quod ad Theodorum spectat, non eum laudauit Ioannes vt erroris auctorem, verum tantummodo excusauit non esse Theodori, quæ nomine Theodori circumferrentur. Ita quidem rem se habuisse, verbis illis Liberati manifeste probatur, quæ retulimus, vbi ait: Nihilominus & Proclus per Mennam diaconum suum ipsi Ioanni rescribens, cuius essent illa quæ Theodori dicebantur, quæsiuit. Quæ pro eius excusatione ignorare se dixit.] **D**

D Vides igitur negantem Ioannẽ fuisse a Proclo litteris interpellatũ, si non essent Theodori tria illa hæresum capita quæ ab Armeniæ monachis circumferrebantur, cuiusnam essent: Ioannẽ vero respondisse, se penitus ignorasse. Quibus plane intelligis, sic laudatum a Ioanne Theodorum, immunemq. ab omni labe criminis hæresis redditum, eo quod putaret calumniam passum, dum sub eius nomine circumferrentur errores. Quod igitur defensores Theodori ea ipsius scripta esse negarent, quæ diffamata per totum fuerant Orientem: inde accidisse videtur; vt prudenter Proclus in epistola ad Armenos, errores ipsos redarguens, nullam penitus de Theodoro habuerit mentionem. detectis autem postea scriptis Theodori, eadem cum auctore prorsus damnata fuisse, & dictum est superius, & suo loco pluribus dicemus inferius. hæc modo satis, ne quis ex Liberati historia in errorem aliquo modo labatur. Si quis autem malorum omnium, quæ occasione Nestorianæ hæresis in Orientali Ecclesia contigerunt, causam Theodorum fuisse dixerit; puto sane hunc ipsum veritatis collimatorum scopum: & quidem quæ de eo superius dicta sunt, hoc ipsum facile monstrant: cum enim iste praua docens, ea addiscentes adeo conciliaffet sibi discipulos; facti sunt ipsi Theodori blasphemiarum pugnacissimi defensores, vsque adeo vt eius sententiæ assertor Nestorius euaserit hæresiarcha.

E Hoc eodem anno (inquit Prosper) Gundacarium Burgundionum Regem intra Gallias habitantem Aetius bello obtinuit, pacemq. ei supplicanti dedit, qua non diu potitus est: siquidem Hunni cum populo suo atque stirpe deleuerunt.] Pollebat Aetius Magister militiæ copijs Alemannorum, quibus & reliquis barbaris timendus erat. Sed & Gallos illos, quos ad Oceanum vergentes vocant Armoricos, ab Imperio Romano deficientes, per eosdem Alemannos comprimendos curauit, quibus eam concessit crudeliter nimis pro-

vinciam

MONACHI
ARMENI LA-
BORANT CON-
TRA THEO-
DORVM.

*b Liberat. Bre-
uiar. cap. 10.*

CONCILIUM
ANTIOCHE-
NUM DE LI-
BRIS THEO-
DORI.

LIBERATI
DIACONI
HISTORIA
MAVD TVTA.

LIBERATI
DIACONI
HISTORIA
MAVD TVTA.

DEFENDITVR
CYRILLVS ET
PROCLVS AB
ILLATA CAL-
VMNIA.
*a Cyril. de Expo-
sit. Symb. Ni-
cæni.*

*b Synod. Chalced.
Act. 16. tom. I.
Concil.*
LIBERATVR
CONG. CHALC.
AB ILLATA
CALVMNIA.

IOANNIS AN-
TIOCH. EPI-
STOLAE DE
THEODORO
QVALES.

BVRGVDIO-
NES ET AR-
MORICI AB
AETIO VI-
CTI.

uinciam deuastandam . factumq. esset , nisi S. Germanus Episcopus Antifidori protinus obstitisset . Quomodo autem tanta fuit in sacerdote potentia , vt furori barbarico repentinus obuiator occurreret , Constantius horum temporum scriptor in omnibus integerrimus narrat in eiusdem S. Germani Vita , quam scripsit : reddemus nos nobilem historiam ipsidem quibus idem auctor verbis enarrat , dum legationem , qua functus est ad barbarum Regem , describit . Verum ordo rerum gestarum postulat , vt primo quæ statim præcessit eiusdem Germani posterior in Britanniam suscepta legatio , eiusdem auctoris verbis recenseatur . Accidit enim , vt confutati semel atque conuicti , fugatiq. Pelagiani , ipsidem captantes latibula , ad tempus indixerint sibi silentium , postea vero furtim eandem hæresim prædicarent , sensimq. impietatis semina spargerent , eademq. crescerent vsque ad messem , cum rursus oportuit ex Gallijs illuc mitti S. Germanum . Rem gestam sic idem Constantius narrat ^a :

^a *Constant. Vit. S. Germ. lib. 2. c. 1. apud Sur. tom. 8. die 30. Julij.*
POSTERIOR LEGATIO S. GERMANI IN BRITANNIAM.

Interea ex Britannijs nunciatur , Pelagianam peruersitatem iterato , paucis auctoribus , dilatari . Rursusq. ad beatissimum Germanum preces omnium deferuntur , vt causam Dei , quam prius obtinuerat , tutaretur . Quorum petitioni festinus occurrit , dum & laboribus delectatur , & Christo se gratanter impendit . Cessit tandem inimici inuidia victa virtutibus , nec tentare ausus est , quem Dei amicum iam senserat . Adiuncto itaque Seuero Episcopo totius sanctitatis viro , qui tunc Treueris ordinatus Episcopus , gentibus primæ Germaniæ verbum Dei prædicabat , Parisios iterato dum expetit , totius plebis plausu , vt tantum virum decebat , excipitur .] & inferius : Ad itineris tranquillitatem elementa consentiunt : nauigium venti , fluctus æra prosequuntur .

RES GESTAE S. GERMANI IN BRITANNIAM.

Interea sinistri spiritus peruolantes per totam insulam , Germanum venire , inuitis vaticinationibus nunciabant : in tantum , vt Elaphius quidam regionis illius primus in occursum sanctorum sine vlla manifesti nuncij relatione properauerit , exhibens secum filium , quem in ipso flore adolescentiæ debilitas dolenda damnauerat . erat enim arcescentibus membris contracto poplite , cui per siccitatem cruris vsus negabatur vestigij . Hunc Elaphium prouincia tota subsequitur . Veniunt sacerdotes , occurrit incerta multitudo . Confestim benedictio & sermonis diuini doctrina profunditur . Recognoscit populum in ea quam reliquerat credulitate durantem : intelligunt culpam esse paucorum : inquirunt auctores , inuentosq. condemnant . Cum subito Elaphius manibus aduoluitur sacerdotum , offerens filium , cuius necessitatem ætas & debilitas etiam sine precibus allegabant . Fit communis omnium dolor , præcipue sacerdotum , qui conceptam misericordiam ad diuinam clementiam contulerunt . Statimq. adolescentem beatus Germanus sedere compulit , atrectat poplitem debilitate curuatum , & per tota infirmitatis spatia medicabilis dextera percurrit . Salubrem tactum sanitas festina subsequitur : ariditas succum , nerui officia receperunt ; & in conspectu omnium filio inquilimitas , patri filius reformatur . Implentur populi stupore miraculi , & in pectoribus omnium fides Catholica firmabatur . Prædicatio deinde ad plebem de præuaricationis emendatione conuertitur : omniumq. sententia prauitatis auctores expulsi ab insula , sacerdotibus adducuntur . Quod in tantum salubriter factum est , vt in illis locis etiam nunc fides intemerata perduret . Itaque compositis omnibus , beatissimi sacerdotes ea qua venerant prosperitate reuersi sunt .

ALIA LEGATIO AD REGEM ALLEMANNORVM.

Vix domum de transmarina expeditione remeauerat , & iam legatio Armorici tractus fatigationem beati Antistitis ambiebat . Offensus enim superbæ insolentia regionis vir magnificus Aetius , qui tum Rempublicam gubernabat , Eocharich ferocissimo Alemannorum Regi loca illa inclinanda pro rebellionis præsumptione permiserat . Regiq. idolorum ministro obijcitur senex vnus , sed tamen omnibus Christi præsidio maior & fortior . Nec mora festinus egreditur , quia imminet bellicus apparatus . Iam progressa gens fuerat , totumq. iter eques ferratus impleuerat , & sacerdos noster obuius ferebatur , donec ad ipsum Regem , qui subsequebatur , accederet . Occurrit in itinere iam progresso , & armato duci inter suorum cateruas opponitur : medioq. interpretate , primum precem supplicem fundit , deinde increpat differentem : ad extremum manu iniecta , freni habenas inuadit , atque in eo loco vniuersum sistit exercitum . Ad hæc Rex ferocissimus admirationem pro iracundia , Deo imperante , concepit : stupet constantiam , veneratur reuerentiam , auctoritatis pertinacia permouetur . Apparatus bel-

licus

A licus , armorumq. commotio ad consilij ciuilitatem , deposito tumore , descendit : tractaturq. qualiter , non quod Rex voluerat , sed quod sacerdos petierat , compleretur . Ad stationem quintam Rex exercitusq. se recepit : pacis securitatem fidelissimam pollicetur ea conditione , vt venia , quam ipse præstiterat , ab Imperatore vel ab Aetio peteretur . Interea per intercessionem & meritum sacerdotis Rex compressus est , exercitus reuocatus , prouinciæ a vastationibus absolutæ .] subdit Constantius nouissimam describere sanctissimi viri legationem pro Armoricis ad conciliandos eos cum Valentiniano Imperatore , quod Rex Alemannorum petierat , & ipse illi pollicitus fuit . describit res mirificas in via , cum in Italiam venit , ab eo gestas , quas breuitatis causa relinquimus petituro ipsum fontem lectori . Nos autem hic tantum quæ apud Imperatorem Rauennæ agentem tunc gesta fuerunt , ex eodem auctore reddemus .

B Ferebatur (inquit ^a) iam per ora Rauennatum populorum , & aduentus sui moras præuius accusabat affectus . Tandem diu expectatus excipitur . Prouiderat quidem , vt nocturno ingressus tempore , secreta obscuritate regeretur ; sed desiderantium excubias vitare non potuit . Illic Petrus tum Pontifex Christi Ecclesiam Apostolica institutione retinebat . *Erat hic ille magnus Petrus cognomento Chrysologus , clarissimus sanctitate & doctrina excellens inter Rauennates Episcopos .* Regebat etiam Romanum Imperium Placidia Regina cum Valentiniano iam iuvene : qui ita fidem Catholicam diligebant , vt cum omnibus imperarent , Dei famulis sublimes humilitate seruirent . Qui omnes venerabilem sacerdotem certantibus studijs prouido amore suscipiunt : abeunt Principes , occurrunt proceres , Ecclesia cum exultatione amplectitur . Ad diuersorium sacerdotis Regina venerabilis vas argenti amplissimum refertum cibis delicatioribus sine vlla carnis admixtione transmisit : quod susceptum , ea ratione distribuit , vt cibos ministris suis traderet , ipse vero vendicaret argentum , remittens loco muneris patinulam ligneam , panem ordeaceum continentem . Quod illa vtrumque cum gaudio ingenti complexa est , quod argentum suum transmisisset ad pauperes , & escam illam beati viri cum ministerio abiecti vasculi suscepisset : nam & lignum postea auro ambijt , & panem multis remedijs & virtutibus reseruauit .

^a *Constant. lib. 2. c. 13. & seq. apud Surium die 30. Julij.*
LEGATIO AD IMPERATOREM VALENTINIANVM RAVENNAM.

C Quadam die dum plateam latissimam turbis angustiatu ingreditur , carcerem refertum vinculis supplicia & mortem expectantibus præteribat . Qui agnito transitu sacerdotis , vnum clamorem collatis vocibus sustulerunt : causam requirit , agnoscit : custodes euocat , subtrahuntur . Diuersæ enim Palatij potestates miserorum turbam in ergastuli illius noctes damnauerant . Quo se verteret misericordia non habebat : tandem ad notum recurrit auxilium , & quod difficile erat ab hominibus impetrare , a maiestate diuina deprecatur . Gressum diuertit ad carcerem , cernuus in orationem membra prosternit . Tum vero Dominus noster adstantibus populis gratiam , quam famulo suo tribuerat , ostendit . Clausura vinculis & fera constricta dissoluitur , repagula ferrata dissiliunt : diuina pietas referat , quod meditatio humanæ crudelitatis arctauerat . Procedit ad libertatem turba de vinculis , exhibens vacua onera catenarum , tenens nexus , quibus antea tenebatur . Relinquitur carcer innocens aliquando , quia vacuus : & præcedente pietatis triumpho , turba miserorum gremio Ecclesiæ gaudentis infertur .] his addit auctor de Volusiani filio , qui præerat cancellis Patricij Sigesuulti , e mortuis ad vitam itidem Germani precibus reuocato , necnon de alumno Acholij eunuchi præpositi Imperatoris cubiculo e morbo caduco eiusdem S. Germani orationibus liberato . sed de causa susceptæ legationis

GERMANVS LIBERAT CARCERE DETENTOS.

E mox subdit ^b : Causam sane Armoriciæ regionis , quæ necessitatem peregrinationis indixerat , obiecta venia & securitate perpetua ad proprium obtinisset arbitrium , nisi titubationis perfidia mobilem & indisciplinatum populum ad rebellionem pristinam conuocasset . quo facto & intercessio sacerdotis euauit , & Imperialis crudelitas * circumscriptione frustrata est . qui tamen pro calliditate multiplici breui poenæ perfidæ temeritatis exoluit .] hæc de fine legationis perfunctæ . Sed qui honestauit illum in laboribus Deus , tandem & compleuit labores illius , a terra ad cælum euocans , cum adhuc Rauennæ moram traheret . Describit eius obitum ita Constantius ^c : Germanus igitur quadam die , matutinali solemnitate perfecta , dum cum Episcopis sermonem de religione conferret , matutinalissimam protulit mentionem , inquires : Commendo vobis , fratres carissimi , transitum meum . Videbar mihi per nocturnum soporem a Domino nostro viaticum peregrinationis accipere

^b *Constant. lib. 2. c. 18.*
DE CAUSA LEGATIONIS

* credulitas

^c *Constant. lib. 2. c. 19.*

DE MORTE PROPINQUA VISIO. accipere. & cum causam peregrinationis inquirerem: Ne metuas, inquit; ad patriam, non ad peregrinationem te dirigo: tu habebis pacem & requiem sempiternam. Deriuabant intellectu alio somnium sacerdotes, sed ille studiosius commendabat extrema, dicens: Bene noui quam patriam Deus suis famulis repromittit. Factum est vt post dies aliquot sequeretur incommodum: quo ingrauescente, ciuitas tota turbatur. Accelerabat qui vocabat ad gloriam, & fessum a laboribus Dominus inuitabat ad præmia. Regina Placidia, deposito Imperiali supercilio, occurrit pauperi, requirit infirmum, tribuens quicquid ab ea beneficij postulat: peculiariter sane petijt, quod illa inuita concessit, vt gleba corporis sui patriæ redderetur. Visitantium vero tanta fuit diebus ac noctibus multitudo, quantam aut admisit aditus, aut domus recepit: tempus omne choris psallentibus terebatur. Septimo incommodi die ad cælum anima felix & beata transfertur.

RELIQUIAE VIRI SANCTI IN PRETIO HABITAE. Hereditas deinceps relicta diuiditur, partem præsumit Imperium, partem vendicant sacerdotes. Et quod fieri de opibus solet, nascitur de exiguitate contentio, dum deest quod cupiunt. Solius benedictionis heres capsulam cum reliquijs sanctis Regina suscepit: cucullam cum interiori cilicio Petrus Episcopus vsurpauit. Sex vero Antistites, vt aliquid monumenti ex successione sanctitatis acciperent, dirumpere quod superfuerat, maluerunt; vnus pallium, alter cingulum accepit; duo tunicam, duo sagulum diuiserunt. De apparatu defuncti feruent studia conferentium, accusantium cur parua expensa mortuo deberetur. Acholius corpus aromatum constrictione solidauit, Regina vestiuit. Quibus omnibus rite perfectis, expensis & euectionibus iter instruit Imperator, ministrosq. eius copiosa largitione prosequitur. Sacerdotes religionis obsequium & in præsentem instruunt, & ordinatione præmittunt, vnumq. agmen reformatur ad Gallias. Placentiam corpus dum præterit, cæca iam nocte peruenit: quod in ecclesia collocatum, dum vigilijs sanctæ deuotionis excolitur, matrona quædam eius loci paralyti dissoluta, ita vt nullum membrum suo fungeretur officio, precario deposcit vt feretro corporis subderetur: ibiq. vsque ad lucem extensa decubuit. Mature corpus attollitur: surgit mulier viuificata per mortuum, mirantibus populis, proprijs pedibus debitum reddit obsequium. Excipiunt Galliarum patrum proprium famulatu maiori, &c.] hæc ex multis a fidelissimo scriptore Constantio deprompsimus, vtpote res gestas sui temporis, fama omnibus ferme notas, ad viros sanctissimos. Patientem Episcopum Lugdunensem, & ad Cenforium successorem Germani Antifidorensem Episcopum conscribente: qui ad calcem, eiusmodi quasi veritatis sigillum imprimens, contestationem apposuit: Deum testor conscium secretorum, me plura de domini Germani factis agnita & probata tacuisse; ex quo reum me esse fateor, supprimendo quod mirabiliter ad profectum omnium diuina virtus operata est: & ideo in scribendo succinctum magis me arbitror fuisse, quam nimium.] hæc ipse de S. Germano Antifidorense Episcopo viro Apostolico, quem sedisse tradit annos triginta & dies viginti quinque, translatum vero ac sepultum in sua ecclesia Kalendis Octobris. At de Germani legationibus iam satis.

DE EDITIO- NE CODICIS THEOD. a Nouel. Theod. iii. 1. Hoc eodem anno facta est promulgatio Codicis Theodosiani decimoquinto Kal. Martij, edita sanctione ad Florentium Præfectu Prætorio Orientis, in qua viri clarissimi nominantur qui in opus laborauerunt. Porro illis visum est non nisi confirmari & interferi eas constitutiones, quas Principes Christiani sanxissent, incipientibus a Constantino Magno. Ceterum etsi Gentilium Imperatorum nulla his admixta lex est, haud tamen prætorum Iureconsultorum ipse Theodosius voluit sperni responsa, de quibus iam ista ante sanciuerat, atque ad Senatam Urbis Romæ ita rescripserat:

Papiniani, Pauli, Gaij, Vlpiani, atque Modestini scripta vniuersa firmamus: ita vt Gaium atque Paulum, Vlpianum & ceteros comiterur auctoritas lectionis, quæ ex omni opere recitatur. Eorum quoque scientiam, quorum tractatus atque sententias prædicti omnes suis operibus miscuerunt, ratam esse censemus, vt Scæuolæ, Sabini, Iuliani, atque Marcelli, omniumq. quos illi celebrarunt: si tamen eorum libri, propter antiquitatis incertum, codicum collatione firmentur. Vbi autem diuersæ sententiæ proferuntur, potius numerus vincat auctorum: vel si numerus æqualis sit, eius partis præcedat auctoritas, in qua excellentis ingenij vir Papinianus emineat: qui vt singulos vincit, ita cedit duobus. Notas etiam Pauli atque Vlpiani in Papiniani corpus factas, sicut dudum statutum est, præcipimus infirmari. Vbi autem pares eorum sententiæ recitantur, quorum par censetur auctoritas; quod sequi debeat, eligat moderatio iudicantis. Paulo quoque sententias

semper valere præcipimus, &c. Dat. VII. Idus Nouembr. Rauennæ, DD. NN. Theodosio XII. & Valentiniano II. Coss.] hæc ibi.

Verum præter Theodosianum Codicem Gregorianus erat atque Hermogenianus, in quibus eiusmodi Iureconsultorum sententiæ digestæ erant & Principum placita. Quibus omnibus non dedignatos esse Romanos Pontifices in ijs quæ contra Christianam religionem minime verterentur, S. Gregorius Papa declarauit exemplo in ea epistola, quam dedit ad Ioannem Defensorem. Quomodo autem hæc a diuersis diuerso ordine disposita, a Iustiniano Imperatore sint meliori digesta ordine atque aucta, suo loco dicemus.

Hoc item anno, dum legibus populus docetur & coercetur, turpe scelus in domo regia regiq. persona admitti contigit. Etenim sub his Cõsulibus Marcellinus (vt emendatiores codices habent) tradit de Honoria filia Gallæ Placidie Valentiniani Imp. sororis, quod consuetudine Eugenij procuratoris infamata est, ob eamq. causam Constantinopolim ad Theodosium misit. Est huius Honorie mentio in veteri inscriptione, quæ erat Rauennæ in basilica S. Ioannis Euangelistæ, his verbis:

SANCTISSIMO AC BEATISSIMO APOSTOLO IOANNI EVANGELISTAE PLACIDIA AVGVSTA CVM PLACIDO VALENTINIANO AVGVSTO ET FILIA SVA IVSTA GRATA HONORIA LIBERATIONIS MERITO VOTVM SOLVIT.] hæc ibi. Porro quam erexit basilicam, eamdem sacris etiam imaginibus decorauit eadem Galla Placidia, apposuitq. iconas complurium Augustorum, Constantini, Theodosij Maioris, Arcadij, Honorij, & Theodosij Iunioris a parte dextera, a sinistra vero Valentiniani Maioris, Gratiani, Constantij patris Valentiniani Tertij, Gratiani nepotis, Ioannis nepotis, & aliarum imagines & inscriptiones. Tu vero de his consule Rubeum C. fusius ista prosequentem.

Q Vi sequitur Christi annus quadringentesimus trigimus sextus, Isidoro & Senatore Consulibus aperitur: quo cum Nestorij fautores vniuersam Orientalem Ecclesiam maioribus in dies miscerent turbis, & grauioribus concussionibus exagitarent; Theodosius Imperator, sero licet, tandem auctorem malorum omnium Nestorium in Oasim deportandum, dato rescripto decernit, directum illud quidem ad Isidorum agentem hoc anno vna cum Consulatu Prætorij Præfecturam. est autem huiusmodi:

Etsi nostrum erga Rempublicam studium perspicuum est: haud minoris tamen nobis est curæ, vt sacrosancta quoque religio recte constituatur. Si enim hanc rite curauerimus, fore optamus, vt & publicis quoque rebus hac ratione consulamus. Quare cum Nestorius Catholicæ quondam Ecclesiæ sacerdos, nunc rectæ fidei proditor, tantorum scelerum mole oppressus teneatur: operæ pretium est, vt serenitatis nostræ sententiæ subijciatur, calamitateq. moribus illius digna opprimatur, vt qui venerandis Ecclesiæ legibus abiectis, traditionibusq. contemptis, nefandæ hæreseos auctor extiterit; quiq. dum illorum quos prodicionis suæ socios sibi adiunxit, fidem corrumpit, alienæ corruptionis crimen suo ipsius capiti aggregauit. Tua proinde celebris auctoritas, hac pragmatica sanctione, siue hac propria auctoritate ostensa, prædictum Nestorium ob admissam a se impietatem in perpetuum exilium Petras abire compellat: omniaq. illius bona Ecclesiæ Constantinopolis Fisco addicat; quo augusti loci illius opes, cuius ille sacra mysteria nuper prodidit, auctiores euadant. Hac enim ratione futurum est, vt & religio sanctissimæ fidei intacta in mentibus hominum perseueret, & regni nostri felicitas religione munita quotidie magis magisque floreat.] hæc rescriptum contra Nestorium.

Fuisse quidem Petras locum exilij ab Imperatore decretum in Oasena Aegypti prouincia positum, inde possumus intelligere; quod auctores omnes temporis huius scriptores in Oasim Nestorium deportatum fuisse tradunt, deportationem omnium famosissimam, de qua superius & in Notis pluribus dictum est. In Oasim quidem deportatum esse Nestorium, Theodoretus in epistola ad Sporadium tradit his verbis: Non solum sacerdotio Nestorius eiectus fuit diuino quidem iudicio, sanctorum Ephesi congregatorum Patrum decreto

a Socras. lib. 7.
c. 33.
b Euagr. lib. 1.
c. 7.

decreto, sed etiam Imperiali nutu Oasim incolere damnatus, poenas quæ impios expectant, has prægustare cœpit. id ipsum affirmat Socrates^a, id denique ex ipsius Nestorij litteris Euagrius^b prodit, qui & res post hæc ab eo gestas ex ipsdem scriptis ita recenset: Quemadmodum autem Nestorius in exilium eiectus sit, & quid postea de illo factum, & quem vitæ exitum sit consecutus, & quas poenas blasphemix causa dederit, neutiquam ab illis qui eius res gestas scriptis prodiderunt, traditum est. Quæ omnia plane intercidissent, fuissentq. temporis diuturnitate ita deleta, obrutaque, vt ne de illis omnino vel semel audiri posset, nisi in librum quemdam ab ipso Nestorio editum, in quo istarum rerum continetur narratio, forte fortuna incidissem. & paulo inferius post recensitam, quam Ephesi ob blasphemiam subiisset sententiam, ista subdit:

QUALITER
HABITVS NE-
STORIVS IN
SVO MONA-
STERIO.

Porro autem in eodem libro ostendit, Theodosium primo propter amorem, quo eum complectebatur, eius abdicationem minime ratam fecisse. Deinde cum quidam Episcopi ex vtraque factione ab vrbe Epheso ad Theodosium (idem ipsum namque Imperator postulauerat) missi essent, potestatem sibi datam ad suum monasterium reuertendi, quod ante portas Antiochiæ, quæ iam Theopolis dicitur, situm est; cuius nomen a Nestorio non ponitur illud quidem, tamen fertur appellatum esse monasterium Euprepij; quod quidem ante portas Antiochiæ locatum esse, pro certo cognoscimus, & ab ipsdem non amplius duobus stadijs distare. Narrat idem ipse Nestorius, se in eo loco quadriennij spatium commoratum esse, varijs affectum honoribus, varijsq. præmijs donatum, postea autem relegatum ad Oasim edicto Theodosij. Verum quod caput omnium erat, penitus occultauit. Neque certe in eo loco vitam degens, a sua destitit blasphemiam: adeo vt Ioannes Antiochiæ Præsul istam in apertum proferret sententiam, Nestorium scilicet perpetuo exilio multandum esse. Ex his vides, lector, Ioannem Antiochenum Nestorij antea propugnatorem, post pacem initam cum Cyrillo eius aduersarium penitus euasisse. Sed subdit Euagrius:

QUAE PAS-
SVS NESTO-
RIVS IN EXI-
LIO.

Scribit præterea Nestorius alium libellum acute & subtiliter ad quemdam videlicet Aegyptium de sua in Oasim relegatione, in quo de his rebus disputat vberius. Quæ autem pertulerit supplicia ob conceptas ab ipso blasphemias (quippe obtutum Dei omnia contemplantem latere non potuit) ex alijs litteris, quas ad Præfectum Thebaidis dabat, satis poterit intelligi. Nam in illis videre licet, quod cum iustas hominibus poenas non luerit, vltio diuina eum ex improviso oppressit, & quasi captiuum ducens, in acerbissimam omnium coniecit calamitatem. Nam quoniam maiores luere debebat poenas, ex Blemmij, a quibus captus erat, dimissus, Theodosio reditum illi per edicta decernente, circiter extremas oras Thebaidis, de vno loco, in alium demigrans, atque ad terram collisus, finem viuendi dignum ante acta vita est consecutus, ipsoq. vitæ exitu alter Arius declaratus. in quo perspicue elucet, & quasi pro certo dignoscitur, quæ merces sit impiæ in Christum blasphemix proposita. Vterque enim, Arius & Nestorius, in eum similiter iecit blasphemiam, alter appellando creaturam, alter hominem tantum esse existimando. & inferius ostendens pro miraculo, vt quem Theodosius tanto studio prosequeretur, eundem in exilium iusserit solum vertere, ista subiecit:

* Cedibus

Verum ne crimen (inquit) subeamus mendacij, ipsum Nestorium, qui nos istas res doceat, in medium adducamus. Age Nestori recita mihi quædam ad verbum ex epistola abs te ipso de his quæ iam dudum Ephesi de sanctissima religione agitabantur conscripta, & ad Præfectum Thebaidis missa: Ex Imperatoris edicto (sunt hæc verba Nestorij) Oasim, alio nomine Ibin appellatam, demigrare coacti sumus. Ac quibusdam deinde interpositis adiungit ista: Postquam Oasis, quam supra dixi, a barbaris capta erat, igniq. & cædibus* funditus vastata; nos ab ipsdem barbaris, qui nos (qua causa adducti, nescio) sunt deridente commiserati, dimissi sumus, minacibus quibusdam contestationibus ad nos perterrefaciendos adiectis, vt quamprimum e regione illa egrederemur: Nam Mazici (inquiunt) nobis abeuntibus, sunt extemplo eam occupaturi. Venimus igitur in Thebaidem cum captiuis quibusdam, quos barbari ob misericordiam (quid autem voluerint, equidem non habeo dicere) nobis adduxerunt. Postremo isti ad cara sua quisque domicilia dimissi sunt: nos autem ad Panopolim nosmetipsos prope recepimus. Verebatur namque, ne quis, quoniam captiui eramus, ansam inde ad negotium nobis facessendum arripiens, vel fugitiuorum crimen contra nos confingeret, vel alio quodam accusationis genere (variæ enim calumniæ hominibus malitiosis solent abunde suppetere) nos per fraudem implicare moliretur.]

NESTORIVS
PANOPOLI
HABITAT.

liretur.] his Nestorius, ad Præsidentem scribens, fugam suam coloribus adornauit. subdit mox vero: Quapropter vestram celsitudinem obsecramus, vt nostræ captiuitatis, sicut leges postulant, curam habeatis, & ne patiamini quemquam hominem captiuum veteratoribus ad perniciem dedi: ne omnis posteritas velut tragice hoc decantet, satius esse a barbaris duci captiuum, quam auxilij causa ad Imperium Romanum confugere. Atque iureiurando adiecto, sic præterea ab alijs postulauit: Nobis per vos, quæso, liceat in hoc commorari domicilio, ad quod ab Oasi, cum essemus a barbaris dimissi, accessimus: vt quicquid a Deo de nobis decretum sit, id iam nobis obueneat.] hæc ex prima epistola accepta Euagrius habet. ex secunda autem ista subiungit:

Has litteras ad tuam amplitudinem a nobis perscriptas, siue vt argumentum amoris erga te mei, siue vt admonitionem a patre ad filium missam ducis; animum, quæso, attende rebus in illis explicatis, quæ sane permultæ sunt, cæq. paucissimis verbis, quantum fieri poterat, a nobis comprehensæ. Oasis, quæ Ibis quoque dicitur, Nomadum multitudine in eam irruptionem faciente, iam pridem penitus vastata est. & paulo post: Quæ res cum ita accidissent, tua amplitudo, nescio qua causa impulsæ, aut qua arrepta occasione, iussit vt ad regionem quamdam, Elephantinam nomine, sitam ad extremam oram prouinciæ Thebaidis per milites barbaros ex Panopoli abduceremur: quo quidem manu militum, quos dixi, misere raptati sumus. Ac cū itineris longitudine essemus fracti, contritique, mandatum minime scriptum illud quidem rursus a tua magnitudine accepimus, vt Panopolim reuerteremur. Itaque molestijs, quæ in tanto & tam prolixo itinere nobis obtigerunt, debilitati, corpore morbo vexato, & præ senectute languido, manibus etiam & lateribus confractis, venimus denuo Panopolim; ibiq. aduersis casibus & acerbo dolorum morfu concisi, fere animam egimus.

NESTORIVS
COGITVR
SÆPE MV-
TAKE LOCA.

Rursum vero aliud mandatum scriptum a tua celsitudine ad nos allatum nos a Panopoli ad quoddam illius confinium traduxit. At cum nos iam finem mandatis contra nos editis statutum fore putarem, expectaremque Imperatorum illustrissimorum de nobis voluntatem, de improviso aliud crudele sane dabatur mandatum, vt iam quarto multatorem exilio. Et paulo infra: Sis, quæso, his rebus gestis contentus: satis tibi sit, tot exilia contra vnum corpus decreuisse: acquiescas, amabo te, incommodis, quæ iam abs tua amplitudine accepimus. Quæstionem, quæ est exercenda de nobis (per quos oportuerat causam declaratam fuisse) quæso Imperatoribus nostris inuictissimis (vt æquitas postulat) permittas. Ista consilia a nobis ad te, tamquam a patre ad filium scripta sunt. Quod si eadem iam sicut antea grauitè & iniquo animo feras: fac quod voluntas iubet, si modo vincere ratio non possit voluntatem. Ad istum modum Nestorius tam Imperatores quam eorum magistratus litteris velut pugnis & calcibus verberare, maledictisq. figere non dubitauit; neque rebus aduersis, quas pertulerat, ad modestiam traductus fuit.

Ipse equidem accepi a scriptore quodam, modum quo decessit e vita, talè fuisse, nimirum eius linguam vermibus excfam esse, sicq. cum huius vitæ miserijs ad grauiora supplicia iusto Dei iudicio infligenda eaq. sempiterna migrasse.] hæc de his Euagrius, quæ ab amanuensi Nestorij & ex eius epistolis accepit. His consentientia ceteri habent: addit tamen Theodorus^a Lector, totum eius corpus putredine fuisse consumptum: id ipsum affirmat quoque Cedrenus^b, cum lingua totum computruisse corpus: eadem etiam tradit Nicephorus^c. Corrigendus tamen ex dictis Euagrius^d, dum ait inferius, post mortem Nestorij subrogatū Maximianum Constantinopolitanæ sedi in locum ipsius Nestorij, ac deinde Proclum: nam viuo Nestorio, immo necdum in exilium acto, eos gubernare cœpisse Ecclesiam Constantinopolitanam, satis liquido demonstratur. Ceterum non ante præsentem annum Nestorium proscriptionem cum exilio passum esse, tum rescriptum Imperatoris datum ad Isidorum Consulem huius anni declarat, tum etiam litteræ ipsius Nestorij fidem exploratam faciunt, vt pote quæ quadriennium testentur eum in suo monasterio in pace frequentatum muneribus & honoribus transegisse: cum enim eo fuerit amandatus post Concilium Ephesinum absolutum in fine anni quadringentesimi trigesimalimi, quatuor his additis annis habitationis in monasterio, hoc plane anno in exilium actum colliges. Quoto autem exilij anno extremum diem clauerit, haud satis exploratum habetur.

MISERANDVS
NESTORII
INTERITVS.

a Theodor. in
Collectan.
b Cedren. Com-
pend. in Theodof.
Minore.
c Niceph. lib. 1.
c. 26.
d Euagr. lib. 1.
c. 3.

Quod rursus ad Nestorij finem spectat: licet ista dicta nuper singillatim minime explicet Theodoretus, vt rem omnibus notam; satis sibi visus istis verbis ipsius extrema clausisse, quibus ait: Vnde quoniam turpissima & maxime ignominiosa morte perituri sunt iniqui

e Theodoret. he-
ret. fabul. lib. 4.
in Nestorio.

iniqui: pontificatu per sanctos qui Ephesi congregati fuerant, diuino suffragio eiectus est, & A iussu Imperatoris Oasim habitare damnatus, futuri impiorum supplicij illinc coepit exordium, vt qui a sua amentia consumptus sit, & in se dictum Apostoli compleuerit: Quorumdam hominum peccata manifesta sunt praecedentia ad iudicium.] haec ipse: qui quidem ob pristinam, quam cum Nestorio (vt vidimus) consuetudinem habuit, infamatus cum esset, arrepta inde Nestoriani occasione, commenticias quasdam Theodoretum atque Nestorij ad inuicem datas vulgauere litteras, quibus sectae communio monstrabatur. testatur id quidem Leontius Scholasticus, vbi ait: Sciendum & illud, circumferri quasdam Theodoretum ac Nestorij epistolas, in quibus se mutuo recipiunt: sed fictitiae sunt, & fingunt eas haeretici, vt earum ope Synodum oppugnent. Si cui vero cognoscere libet, quam graui Nestorium Theodoretus odio persecutus fuerit, librum ipsius Theodoretum per scriptum de Haeresibus legat.] haec Leontius. extat ex illis epistolis vna ad Nestorium inscripta recitata ad finem quintae Actionis Quintae Synodi, & aliae ad alios datae, quibus ipse Theodoretus societatis cum Nestorio redarguitur.

a I. Tim. 5. THEODORETUS DEFENDITUR A CALVMNIIS.

b Lect. de scilicet. 4. tom. 9. Biblioth. Sancti.

c Theodoret. epistola 1.

d Theodoret. epist. 21. 53. 101. 109. 131. 144.

At sunt ipsius Theodoretum scripta plurima, quae, nisi nimia prolixitas fatigaret lectorum, pro illius sineera fide probanda adduci in medium possent, nempe epistolae ipsius illae ad diuersos datae, & quidem germanae, quibus nihil sit quod obijci penitus valeat, vt quae inter eas primum sibi vendicat locum, epistola ad Sporadium, qua cum auctore execrandum dogma Nestorij est infectatus; insuper aliae complures ad diuersos scriptae, quibus rectae fidei professionem, aduersantemque eiusdem Nestorij impietati, testatam, sarram tectam, confirmatam, stabilitamque reliquit, vt epistola ad Eusebium Scholasticum, alia ad Dioscorum, aliae insuper ad Celerinam diaconissam, ad Eusebium Episcopum Ancyranum, ad Timotheum Episcopum, ad Andream, ad monachos Constantinopolitanos, & ad postremum duae ad Leonem Romanum Pontificem: quibus plane omnibus ex pristina illa cum Nestorio consuetudine contractam maculam plus satis absterfit, diluit, atque purgauit. Post ininitam quidem pacem, iunctamque cum Cyrillo & alijs Orthodoxis communicationem, ipsum Nestorio addictum fuisse, nulla prorsus est mentio; sed pro Catholica fide strenue atque impigre laborasse, plurima sunt monumenta. Verum de Theodoro saepe dicendum inferius erit.

DOMNVS EPISCOPVS ANTIQVENS.

e Extant apud Surium die 20. Ianuar. f Niceph. lib. 4. c. 58.

Hoc eodem anno Ioannes Episcopus Antiochenus diem extremum obiit, cum sedisset annos tredecim; licet Nicephorus in Chronico annos decem & octo illius sedi tribuat: verum cum anno sequenti extant litterae Theodoretum ad eius successorem Domnum Episcopum Antiochenum scriptae, haud ad illud tempus eius vitam esse propagatam, perspicue possumus intelligere. Porro ipsam Theodoretum ad Domnum epistolam reddemus suo loco anno sequenti; & eam qua monstratur annos tredecim tantum sedisse, ad Dioscorum datam, suo item loco describemus. Mortuo autem Ioanne, in locum ipsius subrogatus est eius ex sorore nepos Domnus monachus, sed desertor monasterij; qui (vt dictum est superius) degens in Laura Euthymij, ipso inuito, Antiochiam cum venire decreuisset, hoc eum vaticinio Euthymij futura praedicens admonuit: Obtinebis quidem administrationem, nempe sedis Antiochena Episcopatum, sed eam rursus auferent tibi mali homines & praestigiatores, cum ab illis prius seductus fueris ignorantia.] haec quidem ipse; nec falsus extitit vates, vt euentus probauit, inferiusque suo loco patebit. scribit haec de Domno Cyrillus monachus in Actis Euthymij. Quomodo vero factus Episcopus Simeonem illum magnum cognomento Stylitam conuenit, narrat Nicephorus istis verbis: Quo tempore Domnus sacras Antiochena vrbis habenas tenuit, cum ad Simeonem venisset, totus consternatus est, & cum eo mystico arcanoque congressu conuenire exoptauit. Conueneruntque, ideò ambo, & sacrificio immaculato atque incruento peracto, alter alteri mysticam communionem porrexerit.] haec Nicephorus. Sed iam ad sequentis anni res gestas orationem paremus.

Quadragesimum trigessimum septimum Christianum signant Consules Aetius & Sigelultus: quo diuina persecutio a Vuandalis illata Africanam exagitaui Ecclesiam: id quidem his aggressos eos esse Consulibus; sanctus Prosper in Chronico narrat his

A his verbis: Genfericus Rex Vuandalorum intra habitationis suae limites volens Catholicam fidem Ariana impietate subuertere, quosdam nostrorum Episcoporum eatenus persecutus est, vt eos priuatos iure basilicarum suarum, etiam ciuitatibus pelleret, cum ipsorum constantia nullis superbissimi Regis terroribus cederet.] paulo vero post subdit: Per idem tempus quatuor Hispani viri, Arcadius, Probus, Paschasius, & Eutyechius, dudum apud Genfericum merito sapientiae & fidelis obsequij clari habebantur: quos Rex vt copulatiores sibi faceret, in Arianam sectam transire praecipit. At illi facinus constantissime respuentes, excitato in rapidissimam iram barbaro, primum proscripti, deinde in exilium acti, tum atrocissimis cruciati supplicijs, ad postremum diuersis mortibus interempti, illustri martyrio miserabiliter occubuerunt. Puer autem Paulillus nomine, frater Paschasij & Eutyechij, pro elegantia formae atque ingenij admodum Regi acceptus, a professione atque amore Catholicae fidei cum nullis minis deturbari posset, diu fustibus caesus, ad infamem seruitutem damnatus est, nec ideo (vt apparet) interfectus, ne superata saeuitia impij Regis etiam illa aetas gloriaretur.] haec Prosper.

* Geisericus PERSECUTOR IN AFRICA SVB GENFERICO.

Fuerunt hi primitiae martyrum persecutionis Vuandalicae, meritoque praeter ceteris sunt laudibus celebrandi, utpote qui alijs ad martyrium viam aperuere: quorum antesignanus Arcadius affluens diuitijs, gloria saeculari conspicuus, & coniugatus erat: quae omnia haud leuia videri poterant fore ad martyrium impedimenta. Sed superauit haec cuncta & vicit athleta Christi corroboratus ab amico carissimo, sanctissimo sacerdote, Antonino Episcopo Constantinae ciuitatis, qui scribens ad eum epistolam, ipsum hortatus est, vt forti perferret animo, quae fidei Catholicae causa dirus tyrannus mala inferret. porro ipsa epistola redolens antiquum illum Apostolicum characterem sic se habet:

e Extat tom. 1. Bibl. Sancti. col. 435. * Trinitatis EPISTOLA ANTONINI EPISC. CONSTANTINAE AD ARCADIVM.

C Perge fidelis anima, perge, & confessor vnitatis gaude, quia pro nomine Christi patri meruisti contumeliam, sicut Apostoli cum flagellati sunt. Ecce iam serpens ille sub pedibus tuis iacet: ipse configere potuit, sed ipse cecidit, quia te elidere non potuit. Rogo te, preme caput eius: non surgat iste in agone martyrij, nemo te commoueat. Ecce gaudet Christus, & inspicit te: latantur Angeli, & adiuuant te. Turba daemonum calcaneum tuum obseruat. Ne deficias, & daemones qui nunc lugent, gaudeant. Tecum est omnis chorus martyrum praecessorum tuorum: expectant te martyres, & defendunt, & coronam extendunt. Rogo te, tene quod tenes, ne alter accipiat coronam tuam. Quantum temporis est, quo pugnaturus eris? & quantum temporis erit, quo in aeternum victurus eris? Iam coepisti, perfice. Hodie apparet, cur pateris: Dominum nihil latet: non te fallat diabolus in causa, cum tibi ingerit nebulam; hoc vult ne carissimus patiaris.

b Iob. 2. c Genes. 3. d Math. 10.

D Verum, frater, habes certamen: integra est ista confessio: si mortuus fueris, certus esto martyr eris. Iob non attendit uxorem, & ideo vicit; non familias, non diuitias, non amicos, & merito superauit. Adam mulierem suam plus satis dilexit, & ideo tam lacrymabiliter cecidit. Sic dicit Dominus: Qui non dimiserit patrem, aut matrem, aut uxorem, aut filios, aut familias propter me, non est meus discipulus. Quid si conditione vitae mortuus esses; vxor te, aut familia habuit reuocare? Nam quem tenuisti, ipsum attende, ipsi haere, tene eum fortiter, ne dimittas, ne respexeris retro, aut uxorem, aut diuitias, aut familias. Sursum cor, perfectam inchoasti pugnam. Ipse tecum archangelus, qui cecidit, dimicat, ipse tecum luatur; sed tecum est Pater & Filius & Spiritus sanctus.

e Mach. 7. VEHEMENS AD MARTYRIVM EXORTATIO.

Vide ne timeas: adiuuat te, vt coronet te. Septem filios Machabaeae mater pro Christo misit ad mortem: ante eam cruciabantur, & ipsa magis eos hortabatur, vt morentur: ipsa autem post filios occisos ecce iam exultat cum filijs coronata. Respice quia in vtero matris Deus te fecit: ipse tibi spiritum & animam dedit, ipse te ornavit ratione & sapientia, ipse caelum fecit & terram & omnia quae in eis sunt. Sic te vult suscipere pro fide morientem, vt tibi plenam exhibeat maiestatem. Respice mundum; periturus est. Respice Solem, Lunam & stellas; & ipsa soluenda sunt. Confige fortiter pro anima tua, quae aut semper viuit, aut semper perit. Ecce dimissa sunt tibi peccata tua, & omnes iniquitates tuas Deus pro hac pugna delebit, quaecumque vsque hodie committere potuisti. Audi de hac re Ezechielem dicentem: Quaecumque die iniquus conuersus fuerit ab iniquitate sua, & fecerit iustitiam, omnes iniquitates eius non memorabor ultra, dicit Dominus. Iustitia tua, fides tua: quia iustus ex fide viuit. Tribulatio, expoliatio, exilium remissionem tibi contulit peccatorum, mors autem aperit tibi regna caelorum. Qualis eris, cum te cum sancto Stephano videris? Qualis eris, cum Petrum & Paulum, quos

f Ezech. 3.

g Rom. 1. Hebr. 10.

quos rogare solebas vt patronos, habebis amicos? Christum mox tua anima videbit, & corpus tuum erit in refrigerio resurrectionis, vt & ipsa caro videat, quod tua anima cum exierit, mox videbit.

PROPOSITUM CERTAMEN OB OCVLOS PONIT.

Fremet diabolus, gaudet Christus. Roga, plora, posce auxilium, & mox accipies in mente solatium. Time pœnas æternas, vbi semper ardetur, vbi semper in tenebris & corpus & anima cruciatur, vbi cum diabolo anima & corpus in æternum exuritur. Gehennas expauesce, & Christum modo tene. Modo est vt aut viuas, aut pereas. Nemo te recuperabit, si in ista pugna defeceris. Et quid tibi prodest, si diabolo consenseris, & mox corpus amiseris? Aut nescis quia vita corporis tui in potestate est Dei tui, qui tibi confestim auferre potest carnem, si dereliqueris fidem? Quidam Christianus, dum pro fide in equuleo torqueretur, retulit adstitisse sibi angelum splendido vultu cū linteo aqua profuso, qui ei aquam in faciem spargeret, & linteo detergeret. Donec tortus est iste, Angelus non recessit, consolans eum, & refrigerans eum. Confessor autem Christi pœnas quas sustinebat, penitus non sentiebat. fuit hic Theodorus Antiochenus sub Iuliano confessor. Minus tormenta sentiuntur, quando pro Christo pugnatur: quia virtus animi superat dolores mundi: & cum inuocata fuerit Diuinitas, mitigatur tormentorum acerbitas. Ecce pro Domino tentus es, & afflictus non perdes fidem, etiam si amiseris carnem. Exhibe Deo hanc perseuerantiam, & ne valde timeas pœnam: aut enim grandis est, & cito finitur; aut leuis erit, & non valde cruciabitur anima.

*homine

VICTORIAM GLORIOSAM PROPONIT.

Tu autem exora, quia luctari cœpisti, nec defecisti: martyrium inchoasti, custodi animam tuam. Adiuro te per Trinitatis vnitatem, pro qua pateris mortem; serua cor tuum & confirma per Spiritum sanctum, quē in te exufflare voluisti, & quem in te honorasti. Confige fortiter per puritatem baptismi, quod contemnere noluisti. Securus esto de corona, securus pugna, donec voluerit tibi Dominus terminare victoriam. Probat modo Deus animum tuum: ibi est oculus Dei, contemplatur te de hora in horam quid agas, quid cogites, quomodo pugnes, quomodo stes: si firmum te viderit, gaudet & adiuuat: si infirmum, succurrit & subleuat. Tu tamen certa pro veritate vsque ad mortem, & cris non solum tibi, sed & ceteris in salutem: alioquin a te Deus exiget tuam animam & alienas. Signifer es Christi, in acie primus ambulas: si tu cecideris, ab aliorum morte non eris immunis. Hęc time: nam & si viceris, pro multorum salute pugnasti, & coronam multiplicem accepisti.

FIDEM CATHOLICAM EXEMPLIS INSIN VAT.

Deus vnus est, Deus non potest esse minor, Deus non potest immutari. Scis ista: tene fortiter veritatem. Audi autem breuiter quod pramissi: Deus vnus est, Pater & Filius & Spiritus sanctus, & tamen ad solum Christum pertinet caro: nempe aliud est anima, aliud ratio, & tamen in anima est ratio: & vna est anima, sed aliud anima agit, aliud ratio: anima viuit, ratio sapit: ad animam pertinet vita, ad rationem pertinet sapientia, & tamen nec anima est sine ratione, nec ratio sine anima, & cum vnum sint, anima sola suscepit vitam, ratio sola suscepit sapientiam. Sic Pater & Filius licet vnum sint, & vnus Deus fit: tamen ad solum Christum pertinet caro, sicut ad solam rationem pertinet sapientia, licet non recedat ab anima. Ecce igitur in Sole calor & splendor in vno radio sunt, sed calor exiccat, splendor illuminat, aliud suscipit calor, aliud suscipit splendor, licet ab inuicem calor & splendor non poterint separari. suscipit ergo splendor illuminationem, non feruorem; suscipit autem calor feruorem, non illuminationem.

Abbas

Aliud ergo singulariter agunt, & tamen ab inuicem non recedunt. sic & Filius suscipit solus carnem, & tamen non deseruit Patrem, nec se diuisit a Patre. Filius itaque suscipit carnem in proprietate, & tamen & Pater & Spiritus sanctus non deserunt maiestatem. In diuinitate æqualitas, in carne Filij proprietates, nec tamen ab eo Patris aut Spiritus sancti recessit diuinitas. Carnem suscepit Christus; numquid a Patre aut Spiritu sancto recessit? Ergo vera est vnitas. Impleuit autem carnem Christi & Pater & Spiritus sanctus, sed maiestate, non susceptione. Vis scire quia in eo fuit Pater? Non sum solus (inquit Christus) sed & Pater mecum est. Audi de Spiritu sancto, quia quod cum eo erat, Euangelista referat: Iesus plenus Spiritu sancto regressus ad Iordanem. Ecce solus Christus suscepit carnem, & tamen Pater & Spiritus sanctus non deserunt maiestatem: si cælum & terram implent, carnem Christi deserere non potuerunt, quando in diuinitatis vnitatem transferunt.

*Ioan. 16.

*Luc. 14.

*hoc

Ad hanc citharam respice: vt musicū melos sonis dulcibus reddat, tria pariter adesse videntur

videntur, ars, manus, & chorda: ars dicitur, manus tangit, resonat corda: tria operantur, sed sola chorda resonat quod auditur: nec ars, nec manus sonum reddunt, sed eum cum chorda pariter operantur. sic nec Pater, nec Spiritus sanctus suscipiunt carnem, sed tamen cum Filio pariter operantur: sonum sola chorda excipit, carnem solus Christus suscipit: operatio in tribus constat; sed quomodo pertinet ad solam chordam soni redditio, sic pertinet ad solum Christum carnis humanæ susceptio.

Hęc a paruo in grandi mærore posito, vt quæcumque dicta sint, vix cordi meo occurrere potuerunt. Hęc est recta regula fidei: pro hac si quid tibi contigerit, martyrium perfecisti. Christus alapas accepit, Christus sputa aliena sustinuit, Christus felle & aceto potatus est, Christus spinis coronatus est, & inter latrones iniquos deputatus est iustus, Christus lancea perforatus est, Christus mortuus est, Christus hęc pro culpa tua: quanto magis tu firmus stare debes pro anima tua, vt nemo tollat coronam tuam? Iam in stadio es, calca fortiter, ne timeas, nihil paueas, nihil penitus pertimescas; quia omnis pro te Ecclesia deprecatur, vt vincas. Expectat te Ecclesia Catholica martyrem suum, vt honorificet sicut Stephanum suum. Vide ne confundas nos in hoc sæculo. Vide ne humilies nos in conspectu aduersariorum. Sustinet tecum Dominus Christus. Sustinet tecum Ecclesia. Esto securissimus de corona, non timeas penitus præterita quæcumque committere potuisti peccata.] hucusque Antonini Episcopi epistola ad Arcadium, vt habet editio Margarini.

EXEMPLE CHRISTI AD PVGNAM ROBORAT.

Ceterum apud Gennadium non Antoninus hic nominatur auctor qui eam scripsit epistolam, sed Honoratus, de quo his agit verbis: Honoratus Constantiæ Africæ ciuitatis Episcopus scripsit ad Arcadium quemdam, qui pro confessione fidei Catholicæ in partibus Africæ a Genserico Rege missus exulabat, epistolam ad labores pro Christo ferendos hortatoriam, & exemplis præsentibus & Scripturarum relationibus roboratam, & quæ confessionis fidei perseuerantia non solum præterita purget peccata, sed & meritum procuret martyrij.] hęc Gennadius. Dicit quidem posset, aliam hanc ab illa epistolam esse ad eundem Arcadium datam, nisi & hic eiusdem Constantiæ ciuitatis Episcopus diceretur.

a Gemad. de P. vis illustr. c. 95. DE AVCTORE EPISTOLAE.

Quod vero ad Arcadium ipsum pertinet; tanto classico ad proelium excitatus, in omnibus constantissimi atque fortissimi Christi militis specimen edidit, aduersariumq. vincendo prostravit, & vt alij post se vincerent, exemplo monstravit. Celebris est horum martyrum memoria in Ecclesia singulis annis publico præconio vbique repeti consueta Idibus Nouembris. Prætermissa sunt autem ista a Victore, qui Vuandalicas clades in Numidiam aliasq. illi proximas prouincias illatas scribere haud admodum laborauit, rebus tantum Ecclesiæ Carthaginensis, vbi agebat, intentus; qui & post captam ipsam Carthaginem quæ ibi contigerint, narrare aggreditur: agemus de illis igitur suo loco.

Subhuius quoque anni Consulibus (inquit Prosper) Valentinianus Augustus ad Theodosium Principem Constantinopolim proficiscitur, filiamq. eius in matrimonium accipit.] eadem Marcellinus, qui addit: Ea q. sibi nupta, apud Thessalonicam, Italiam repetens, hiemauit.] sequenti vero (vt subdit) cum Eudoxia vxore Rauennam ingressus est. Eadem habet Socrates: sed quod ad tempus spectat, ab vtroque discrepans, id factum affirmat sub Consulatu Isidori ac Senatoris, anno videlicet superiori.

b Prosp. in Chron.

c Socrat. lib. 7. c. 43.

Christi anno quadringentesimo trigesimo octauo, Theodosio Augusto decimum sextum & Fausto Consulibus, decimosexto Kal. Februarij venerandum corpus S. Ioannis Chrysostomi Comanis celebri pompa translatum est Constantinopolim. Quam autem præuia occasione id factum sit, & quo auctore, sunt cuncta dilucidius explicanda.

TRANSLATIO S. IOANNIS CHRYSOSTOMI.

Quod in primis ad tempus spectat; id hoc anno accidisse, Socrates, Marcellinus in Chronico, & alij tradunt. Accidit autem, vt cum Proclus Episcopus Constantinopoli anniuerfaria die transitus S. Ioannis Chrysostomi, ex more, panegyricam ad populum orationem haberet, ita vniuersi Christi fideles Ioannis amore incaluerint, vt acclamationibus indefinentibus inter concionandum, Proclum pulsare aggressi, concionem ad finem perducere

d Socrat. lib. 7. c. 44.

duci minime fuerint, petentes reddi sibi Ioannem, sacrasq. eius reliquias Constantino-
polim transferendas. Nacti sumus partem illam concionis, quam tum Proclus ad popu-
lum habuit, recitari. in Ecclesia solitam die translationis ipsius. Inter veteres enim
codices, quos antiquitas Lectioaria nominabat, in quinto horum tomo qui apud
nos sunt, inuenimus dictam Procli orationem, sed deprauatam satis & nimia vetustate pe-
ne consumptam, quam tibi (vt licuit) emendatam hic reddendam putauimus, rati fore ti-
bi cariorem, quod nec apud Græcos (quod sciam) neque Latinos edita habeatur. Ac-
cipe eam:

Certe gratias Deo, fratres carissimi, modo inenarrabili, quod in domo eius, in qua sa-
cra intonuit tuba (nempe Ioannes) pacifice agitur, & sine prælijs; in qua suauissime sacra
modulata est lyra, & audientium spirituale repletur spectaculum; in qua Euangelica in-
ualuit arûdo, & floribus Orthodoxiæ portus impletur. Est facta Ioannis memoria omnibus
ciuibus rete, sic vt rectos fidei trahat: non enim sic pisces trahit piscatorum rete, sicut re-
ctos fide trahit Ioannis solemnitas. O gratiam*, finem, & locum, & tempus vincentem!
tempus enim superauit amor, finem autem inuicta vicit memoria: locus quidem non clau-
sit sacerdotis miracula: sed in Ponto iacet, & in orbe terrarum laudatur, & longa ma-
nu ostentans vos, clamat: Opus meum vos estis in Domino. Iterum Ioannes in verbis
pretiosæ prædicationis margarita, Scripturæ impollutæ a Deo inspiratæ bibliotheca, di-
uinus thesaurus intelligentiæ, studiosis manibus aduersus Imperialem auaritiam falsæ
acutissima, vehemens diluuium hæreticorum; qui non blandientem potentiam, vel odio
debauchantem pertimuit (sicut Ioseph) Aegyptiam.

Sed pauco minore laudibus nauem magnas res gestantem mergendam attonitus: nul-
lus enim digne laudabit Ioannem, dum non est alius Ioannes. sicut enim vndarum fre-
quentia, ita innumerabilis inundantium multitudo, & laborantium industria & fortitudo
& magisterijs pijs inundant & currunt. In eo libertatis splendescunt radij, quorum alio Sol
Deitatis conclarefcit, alio emundatio fit Orthodoxorum, alio idolorum perditio innotuit,
alio erroris emendatio, alio synagogæ nuditate ædificia splendent, alio mores, alio e cælis
coronæ fulgent gratiæ. O sacerdos, cuius tantum industriæ lucrum, quantum aeris suauif-
simi odores: o nomen non negans acta: o cognomen reddens speciem actæ vitæ: o lin-
gua ipsis cælis altior: o magister Euangelica tonitrua temperans. Ioannes ille, Ioannes
iste: ille prædicator, iste tuba: ille inconcussus, iste sine seruitute: ille sine sectis, iste
singularis: ille virgo, iste castitatis defensor: ille in eremo baptizans, iste in ciuitate re-
tia mittens: ille corripiebat adulterantem, iste corripiebat raptos: ille capite amputatus
est, iste eandem constantiam præferre non dubitauit: ille in carcere inclusus est, iste in
exilio deportatus. sunt huic multiplicata certamina, propter hoc multæ & coronæ.

Ioannes cum beatissimo Paulo nunc clamat: Bonus odor Christi sumus. Omnem lo-
cum omni liberauit errore. In Epheso artem Midæ nudauit*: In Phrygia Matrem quæ
deorum dicebatur, sine filijs fecit: In Cæsarea publica meretricia honoris vacua spolia-
uit: In Syria Deum impugnantem synagogas euacuauit: In Perfide verbum pietatis se-
minauit. Vbique Orthodoxæ fidei radices posuit. Mundum Dei notitia lingua repleuit:
libros conscripsit, retia salutis expansit: Cum Ioanne de paterno Verbo theologizauit:
cum Petro piam confessionem fundauit: cum Paulo propter fidem sudores effudit: cum
piscatoribus Orthodoxiæ rete deduxit. O Ioannes, tua quidem vita anxia, mors autem
gloriosa, sepulchrum vero beatum, merces autem copiosa.] hucusque Proclo perducere
licuit orationem sine carentem, acclamationum iugibus tonitruis interruptâ populi astan-
tis & instantis sibi Ioannem reddi: cum Proclus ex more illa tantum apponens verba: Gra-
tia & misericordia Domini nostri Iesu Christi cum Deo Patre & Spiritu sancto, gloria po-
testas & magnificentia in sæcula sæculorum] finem imposuit orationi clamoribus populi
interceptæ.

His percitus Proclus acclamationibus populi, instar a Nicodemi, abiens ad Theodosiū,
audacter petijt corpus Ioannis. Permotum quidem Proclum his clamoribus populi, ab
Imperatore petijisse transferri debere Ioannis venerandum corpus, Cosmas Vestiarus ea
oratione quam habuit de translatione ipsius, ostendit, necnon Nicephorus^b, atque alij.
Curasse autem id Proclum propter vnionem eorum qui ex parte Ioannis erant, Socrates
narrat his verbis: Exiguo (inquit) tempore post Proclus Episcopus eos qui propter Ioan-
nis abdicationem separatim conuentus agebant, cum ceteris in concordiam reduxit, & pru-
dentia

ORATIO PRO-
CLII NATA
LI S. IO. CHRYS-
OSTOMI.

* Ioannem

LAUDE: IO.
CHRYSOST.

* fugauit
RES GESTAE
A IOANNE
CHRYSOST.
SYMMATIM
COLLECTAE.

a Marc. 15.
PROCLUS A-
GIT CVM IM-
PERATORE
DE TRANSLA-
TIONE IOAN-
NIS CHRYS-
OST.
b Niceph. lib. 14.
c. 45.
c Socr. lib. 7. c. 44.

A dentia eorum animos offensus permulfit. Sed qua ratione illud effecerit, dicam. Cor-
pus Ioannis Comanis sepultum, vbi Imperatori eam rem persuaserat, trigesimoquin-
to anno post eius abdicationem Constantinopolim transferendum curauit, quod cum
multo honore & splendida pompa publice celebrata in ecclesia Apostolorum condidit.
Hac re igitur, qui propter Ioannem conuentus seorsum faciebant, ad Ecclesiæ concordiam
reconciliati sunt: quod factum est ad decimum sextum Consulatum Imperatoris Theo-
dosij sexto Kal. Febr.] hæc Socrates: qui cum hic & paulo inferius trigintaquinque annos
numeret post abdicationem ipsius, manifestum est eum numerare a priori expulsiōe, quæ
contigit anno Domini quadringentesimo tertio. Meminit de eadem translatione Theodo-
rus Lector^a, sed ante omnes Theodoretus^b rem paucis attingens, narraturus (vt puto)
rem gestam vberius, si ad hæc tempora suam historiam perduxisset.

B Ceterum vt res se habuerit, qui exacte eam recenset inuenimus Cosmam Vestiarium,
qui luculenta habita oratione de eadem translatione, quæ gesta fuerint exacte recenset: in-
uenimus^c eius orationem encomiasticam coniunctâ Procli orationi, quam recitauimus. Vbi
inter alia ad persuadendū id Theodosio, eo potissimum vsus est argumento, nimirum quod
minime pati deberet patrem suum, nempe Chrysostomum, qui eum per baptismum genuif-
set in Christo, & elatum de fonte instar Simeonis gestasset in vlnis, ac Christiana religione
imbuisset, eundem parentum suorum culpa cum viuentem expulsus, tum mortuum extra
suam Ecclesiam habere sepulchrum: fore enim opus pietate dignum, si pie sancti viri fa-
crum cadauer restituat postliminio: sic namque bene consuli animabus ipsorum, si patra-
rum ab eis facinus ipse sic expiaret. His Theodosium persuasum refert, selectosq. viros ex
Senatoribus ad opus perficiendum legasse Comanam in Ponto ciuitatem: quibus in man-
datis dedisse, vt solemnissima pompa venerandum Ioannis corpus inde sublatum, choris
psallentium sacrorum ministrorum comitantibus, accensis cereis, de loco in locum quam
religiosissime ac gloriosissime auendum curarent.

Accidisse autem idem Cosmas Vestiarus tradit, cum Senatores Comanam perue-
nissent, & litteras Imperatoris, quibus translatio iubebatur, Episcopo & ciuibus aperuif-
sent, peruenissentq. ad locū vbi in theca argentea Ioannis sacra pignora asseruabantur; inde
ea auferre & deferre conātibus, minime, resistente numine, concessum fuisse, ipso nimirum
sacro corpore instar filicis loco inhærescentē, & immobile permanente. Facto autem sæpe
periculo, req. sæpius frustra tentata; vt ea omnia quæ accidissent, Theodosio litteris signifi-
carent, consilium iniere. Quæ cum ipse Imperator Theodosius accepisset, adhibitis Proclo
& alijs sanctissimis viris, quid esset opus facto, sententias ipsorum rogans, ipse quid sibi vi-
sum esset aperuit; nimirum vt ad Ioannem ipsum tamquam viuentem litteras daret,
supplicis instar libelli, quibus eum, de admissis in ipsum peccatis a parentibus veniam pe-
tens, rogaret humillimis precibus, vt Constantinopolim redire, suamq. sedem pristinam
capeffere dignaretur. Patefacta itaque Imperatoris sententia, ab omnibus æque probata
atque laudata fuit. Recitat idem Cosmas litteras, a quibus puto etiam Nicephorum excri-
psisse. sunt autem huiusmodi:

Orbis totius Doctori & spirituali parenti, sancto Ioanni Chrysostomo Theodosius
Imperator.

Corpus tuum, vt aliorum defunctorum, exanime esse putantes, pater venerande, illud
e tumulo transferri & ad nos deduci, sicuti filij patris amantes, desiderauimus. Ad quod
præstandum cum debitum impendissemus honorem, quantā valuimus animi demissionem
E atque modestiā, vt par erat, exhibuissemus: vt tamē quod in optatis erat, minime consequi
digni essemus, Imperatorius fortasse factus, quo sæculariā gubernamus & religiosa præ-
sumpsimus, fuit impedimento. Quocirca rogamus te patrem, patrem vere reuerendissi-
mum (te enim ipsum perinde ac viuentem alloquimur) vt annuas cœptis nostris; & qui
pœnitentiam alios docuisti, & nostrum conatum superasti, pœnitentibus veniam im-
pertiri digneris; nobisq. te magno animi ardore expetentibus, & humili confessione pec-
cata nostra accusantibus, reddere te ipsum minime detrectare amplius velis, neque lon-
giore cunctatione dilationeq. nos crucies; quod neque commiserationis id dignum tuæ,
neque amoris nostri & expectationis æqua sit compensatio: quippe quibus non corpus & ci-
neres tantum tuas; sed & ipsam tuam vmbra oculis contemplari, magnopere in optatis
sit.] hæcenus litteræ, alia tamen apud Nicephorum translatione redditæ.

a Theodor. Lector
in Collectan. lib.
2. in fin.
b Theodoret. lib.
5. c. 36.
c In nostra bi-
blioth. tom. 5. Vis.
Sanctorum.
COSMAS VE-
STIARIUS ORA-
TIO DE
TRANSLA-
TIONE IO.
CHRYSOST.

CORPUS IO.
CHRYSOST.
IMMOBILE.

EPISTOLA
THEOD. AVG.
AD IO. CHRYS-
OST.

Cum autem has ab Imperatore legati Senatores litteras accepissent, quas Sacram vocant, eas (vt par erat) magna veneratione super pectus Ioannis corporis collocauerunt; indicoque peruigilio, assiduis Deum rogauerunt precibus, vt hoc ipsum praestaret, quod humillimis votis religiosissimum exposceret Imperator, redderetque saltem defunctum Ioannem Constantinopoli, quem vt maioribus auget coronis, exulare atque exulem tandem mori permiserat. Peractis precibus, res tentatur, reperiturque ex voto Ioannis corpus mobile: tollitur sacra sarcina humeris sacerdotum, praecedentibus ac praecinentibus clericis atque monachis, vndique confluentibus incensas faces gestantibus, qui sequebantur & praecedebant, populis: sicque de loco in locum, Chalcedonem tandem delatum est venerandum sepulchrum, sacrum corpus intus inclusum habens. Quomodo autem Constantinopolim perlatum sit, quae Cosmas longiori profectus est oratione, Nicephorus a eadem summatim complexa ita recenset:

a Niceph. lib. 14.
c. 43.

CORPVS IO.
CHRYSOST.
TRANSFER-
TVR CHAL-
CEDONEM.

Postquam autem itinere confecto in littus ex aduerso Constantinopoli ad Chalcedonem cum reliquijs sancti viri peruenere, transijt eo Imperator, & Senatus Imperatorius; transijt etiam Patriarcha, & Iudices, magistratusque omnes, & deinde homines generis & aetatis omnis, per fretum in mare perinde atque in continente vadantes: & ad Propontidem, os Bosphori ardentibus funalibus tegentes, sacrum tumulum Imperatoria triremis excepit. Tum sane miraculum quoddam edidit Deus, prodigijs quae vniquam visa sunt, longe maius. Cum enim certa & constans esset in mari tranquillitas, repentina subito exorta est procella, & naues innumerabilis illius classis aliae alio diuersae salutis suae consulentes dispersae sunt. Ea autem quae sacrum illud pondus & praclarum thesaurum vehebat Imperatoris triremis, funibus derepente ruptis, veluti diuina gubernata manu, ad viduae agrum appulit, viduae inquam illius, propter quam sponsa Christi Ecclesia pastore tanto viduata fuerat. & rursus post mortem quoque iusto iudicio legitimam ille tulit sententiam, agrum viduae auctoritate sua attribuens atque confirmans, Deo nimirum magnum illum glorificante, & iniquum exilium eius aperte praedicante. Et quoad eius fieri potuit, petram nauis discidit: quod miraculum hodie quoque cernitur, & egregij illius viri ardorem eximium quouis praecone clarius attestatur. Hoc vbi factum est, serenitas rursus aduenit; & naues aliae aliunde collectae cum apparatu & comitatu maximo, carminibusque debitis virum sanctum perducentes, in urbem imperantem deportarunt. Eumque primum circa Amantium magni Thomae templum excepit, inde vero ad ecclesiam sanctae Irenes delatus: porro postea Imperiali curru sepulchrum euectum in sanctorum Apostolorum templum illatum est.

NAVIS ABS-
QVE REMI-
GIO DELATA
AD AGRVM
VIDVAE.

THEODOSIUS
ORAT PRO
PARENTIBVS
* duo

Ibi Imperator sacro tumulo chlamyde tecto, & fronte atque oculis vrnae impositis, communem supplex precationem pro parentibus fecit. Dudum enim illi mortui fuerant, in pupillari aetate eum tenerum adhuc relinquentes. Seorsum vero pro matre quoque precatus est, vt tumuli eius motus atque strepitus cõsisteret: triginta enim & quinque annos iam is quatiebatur, quo tempore scilicet & ipsa Ecclesiam concutiebat. Nec ille id non exorauit: confestim namque vrna eius constitit. Atque vbi facer Proclus virum sanctum in eundem secum thronum collocavit, plebs circumfusa vno ore exclamavit: Recipe, inquit, thronum tuum, o pater. Fertur ipse quoque tum, quae dudum clausa fuerant, labijs rursus apertis, ad populum dixisse: Pax vobis. sicuti id circumstantes homines & Proclus Patriarcha, se audisse, testati sunt. Porro sacris mysterijs peractis, ad reliquiarum eius repositionem itum est, & Episcoporum manibus magnus Antistes ad basim sacrae diuinæque mensae, veluti facer & inuiolabilis thesaurus conditus est, Episcopis Episcopus, martyribus quamuis sine sanguine martyr, Prophetis Christi & Apostolis magna atque aurea Ecclesiae Christi tuba, omnes omnium aures personans, & pia dogmata & praecipua clare musicis plane modulis occinens. Factum id vigesimoseptimo mensis Ianuarij die. Ingenti autem facinore isto illi etiam qui propter ipsum secesserant, persuasi, Ecclesiae omnes coniuncti atque vniti sunt.] haec Nicephorus: habet illud amplius Cosmas in sua oratione, eodem Ioannis corpore in throno confidente, vniuersum populum candidi cerei oblatione ipsum adijisse, ac salutasse, atque tamquam viuenti in cerei oblatione obsequium exhibuisse. Iam olim ipse sanctus ex Cucuso exul scribens ad Olympiadem iunio-riorem viduam, praedixerat fore vt ipse rediret Constantinopolim: quod tandem licet non vt illa putabat, impletum est.

b Chrysost. epist. 2.

A Subdit autem his Nicephorus a, hoc eodem tempore translationem esse factam S. Ignacij Episcopi Antiocheni & martyris Roma Antiochiam: sed quomodo verum id, si Hieronymi b testificatione iam suo tempore Ignacij venerandum corpus erat translatum, & in suburbij Antiochiae extra portam Daphniticam collocatum? quae translatio (vt quaeque antiqua testantur Martyrologia) ab Ecclesia Catholica anniuersaria memoria repeti consuevit XVI. Kalendas Ianuarij, de qua extat S. Ioannis Chrysostomi nobilis oratio, & de ea superius mentio facta est. Videtur autem secunda haec fuisse translatio, quando (vt ait Euagrius c) Theodosius Imperator e priori loco sepulturae ipsius in Fortunae templum solemniter apparatu transferri iussit: cuius translationis diem Antiochiae esse quolibet anno solemnem, & a Gregorio Episcopo cultu celebriori auctam, idem quoque testatur Euagrius.

a Niceph. lib. 14.
c. 45.
b Hieron. de Scrip.
Eccles. in Ignatio.
DE S. IGNA-
TII POSTE-
RIORI TRANS-
LATIONE.
c Euagr. lib. 1.
c. 16.

B Sub Proclo etiam Constantinopolitano (quoto autem anno sedis eius, nescitur) facta est reuelatio in suburbio Constantinopolis reliquiarum sanctorum Quadraginta martyrum, quos sub Licinio Imperatore Sebaste in Armenia passos diximus. quomodo vero eas sanctae Pulcheriae reuelante S. Thyrsio martyre, inuenta sunt, Sozomenus pluribus narrat: cui se inuentioni interfuisse commemorat, locellumque tradit foramen in medio habuisse, per quod solerent ipsae sacrae reliquiae tangi: quod quidem moris fuisse etiam in Occidente, alibi diximus, dum de Apostoli Petri sepulchro habuimus mentionem, acturi de his alia rursus occasione inferius suo tempore. Ait igitur haec post multa Sozomenus d: Ipsum porro loculi tegmen velut in mensam sacram fabricatum erat. In summo autem, vbi martyres iacebant, exiguum foramen apparebat. Astans autem quidam de familia Imperatoris, tenuem virgulam, quam forte habebat, per foramen immisit, & extractam naribus admouit, & vnguentum fragrantissimum olfecit; ex quo statim tum laborantibus, tum astantibus bona spes suborta fuit.

DE INVEN-
TIONE RELI-
QUIARVM SS.
QUADRAGIN-
TA MARTY-
RVM.

d Sozom. lib. 9.
c. 2.

C Itaque cum locellum auide aperuissent, Eusebiam inueniunt (quae se sepeliri in eodem sepulchro iusserat, in quo & dictas martyrum reliquias seorsum posuerat) illud vero quod ad caput eius imminerat in arca foramen celatum, proprio intus tegebatur operculo, & vtrinque ei ad labra circumdatum, plumbo conglutinatum ferrum ipsum continebat. In medio rursus foramen istud apparens, etiam nunc manifestius declarabat intus haberi martyres (en habes in loculo martyrum secundum foramen.) Haec vbi annunciata essent, euestigio accurrunt Imperator & Episcopus ad Martyrium (quam nos dicimus Confessionem.) Tum solutis per artifices ferreis illis vinculis, confestim sine negotio operculum illud extractum fuit: sub hoc autem multa vnguenta, & in his pixides duae argenteae repertae sunt, in quibus sanctae reliquiae iacebant. Tunc igitur Imperatrix Deo preces gratulatorias fundebat, quod se tanta reuelatione dignatus esset, tum quod sanctarum reliquiarum inuentionem assecuta esset. Post haec pretiosissima theca martyres honoratos intra venerabilem Thyrsi ecclesiam composuit, publica festiuitate (vt aequum erat) cum debito honore ac pompa ac psalmodijs celebrata, cui & ego ipse interfui.] haec Sozomenus.

D Hoc insuper ipso anno, qui sequens est ab Eudoxiae nuptijs, Eudocia mater peregrinata est Hierosolymam voti soluendi causa, vt Socrates tradit his verbis e: Theodosius Imp. deinceps (post translationem Ioannis Chrysostomi corporis scilicet) preces Christo offerre, quibus gratias pro acceptis beneficijs agat, Christi que nomen hoc munere obeundo eximij honoribus decorare cepit. Quinetiam Eudociam coniugem Hierosolymam misit. Quippe pollicitus erat, illam hoc votum persoluturam, si filiam in matrimonium collocatam cerne- ret. Quin illa ipsa & ecclesias Hierosolymorum, & omnes alias in urbibus versus Orientem sitas, tum eo proficiscendo, tum domum redeundo, varijs ornamentis honorifice illustravit.] haec Socrates. Porro persuasione quoque S. Melaniae Iunioris, cum illa (vt vidimus) esset Constantinopoli, huiusmodi peregrinationem Hierosolymam Eudociam suscepisse, eius Acta testantur, in quibus haec de Eudocia f: Interim autem dum haec fierent, Imperatrix Eudocia * iuerat Antiochiam. Paruerat enim Melaniae monitis, cum ea venisset Byzantium, suadentis vt hanc susciperet peregrinationem, & veniret Hierosolymam, vt videret loca sancta, & quae ex eis percipitur fieret particeps sanctificationis. Cum Melania itaque ei processisset obuiam, magno honore fuit affecta ab Imperatrice, vt quae eam matris loco haberet, & duabus de causis prouidentiae diuinae ageret gratias, nempe quod vsque adeo celebratam Hierusalem & sancta loca quae videret, digna sit habita, & quod in ea talis matris facta sit filia secundum spiritum. Signum est autem magni amoris Imperatricis

e Socrat. lib. 7.
c. 46.
EUDOCIA AV-
GVSTA PRO-
FICISCI TVR
HIEROSOLY-
MAM.

f Apud Maza-
phrast. die 31.
Decemb. Sur. die
31. Ianuar.
* Eudocia

ratricis in Melaniam, quod non dubitauerit tantum iter aggredi, & eo accedere, & quæ A
illic erant virgines tamquam sorores salutare & amplexari.

Porro autem cū celebraretur noui templi dedicatio, illa quoque aderat, & festum cele-
brabat. Hanc autem rem bonam consecutum est quiddam dignum maligni improbitate,
& boni Dei virtute. Pedem Imperatricis, qui iniuria dæmonis e compage erat luxatus,
illa absque dolore apte & recte in suum locum restituit. Cum hæc & non pauca alia a ma-
gna Melania percepisset commoda, & se simul etiam exatiasset spectaculis, decreuit reuer-
ti Constantinopolim: & ei quidem Melania cum tamquam bonas comites dedisset preces,
ipsam dimisit.] hæc ibi: sed de Eudociæ reditu Constantinopolim agemus anno sequenti,
quo contigit. Quod vero ad Melaniam spectat; quantum superuixerit, non constat; sed il-
lud certum est, ipsam monastica vita magna obseruatione perfunctam, & miraculis pluribus
illustratam, die, quam prænouit, Decembris vltima ad Deum migrasse, & inter sanctas B
relatam anniuersaria memoria in Ecclesia celebratam.

De Eudociæ autem profectioe Hierosolymam Euagrius itidem scribens, hæc addit: a
Eudocia vero postea ad sanctam Christi ciuitatem profecta est: vbi habita oratione ad
populum, in extrema parte illius hoc carmen recitauit:

Stirpe satam vestra me & sanguine glorior esse.

Quo quidem significauit colonias e Græcia eo deductas esse. Quod si quis istarum rerum
cognoscendarum studio teneatur; sunt a Strabone geographo, Phlegonte, Diodoro Siculo,
Ariano, & Pisandro poeta, ab Vlpiano præterea, Libanio & Iuliano sophistis omnium
præstantissimis scriptis exquisite mandata.]

Hæc cum dicat Euagrius, haud res Iudaicas intime perscrutatus apparet: si enim legis-
set quæ Iosephus eo argumento conscripsit, diuersum plane sensum versui illi Eudociæ ac-
commodasset, nimirum eam significare voluisse Græcos ipsos e Palæstinis originem du-
tere, non Palæstinos e Græcia. Siquidem Iosephus^b recitat epistolam Regis Lacedæ-
moniorum ad Oniam summum Pontificem, qua fatetur inter Lacedæmonios & posteros
Abraham aliquam cognationem intercessisse: vt illos ex istis, non istos ab illis originem
duxisse voluerit demonstrare. Sed quam inferiores Græci fuerint, quos Euagrius citat,
vt de rebus Hebraicis recte scribere potuissent, idem Iosephus contra Apionem pluri-
bus docet, nosq. primo tomo exemplis aperte demonstrauius. At in his modo non im-
morandum.

Quæ autē ipsa Hierosolymis, vbi per annū ferme integrum versata est, Eudocia Augusta
egerit; qui eius vitam scriptis profecuti sunt, narraffe, Euagrius tradit: sed quod ea non
extent, sed omnino perierint; quæ ipse paucis complexus est, hic describamus. Atque in pri-
mis: Constat (inquit^c) eam, cū in sancta illa Christi ciuitate versabatur, multas res ad Dei
Saluatoris honorem illustrandum gessisse. Nam sancta ædificauit monasteria, & loca illa
quæ Lauras vocant, in quibus tamen varia ratione viuunt, tamen vitæ institutum ad
vnum eundemq. finem spectat, eumq. sanctissimum.] pergit describere Euagrius mona-
chorum Palæstinæ viuendi diuersi generis instituta, quæ nos ex alijs auctoribus superius
enarrauimus. atque inferius ista de Eudocia subijcit^d: Cum multis huius generis homi-
nibus Theodosij coniunx collocuta est, & multa huiusmodi monasteria (vt ante dixi) ædi-
ficauit; Hierosolymorum refecit mœnia, eaq. pulchriora reddidit.] vnde eidem prophe-
ticum vaticinium Dauidis aptarunt, quo dicitur^e: Benigne fac Domine, vt in bona volun-
tate tua Sion ædificentur muri Hierusalem.] siquidem *ἐν τῇ Ἐβδόμῃ*, in bona voluntate,
significat^f.

Sed pergit Euagrius reliqua: Templū (inquit) extruxit præterea ad memoriā S. Step-
hani primi diaconi & martyris splendore ac pulchritudine eximium (quod quidem non sta-
dio Hierosolyma distat) ipsaq. in eo, simulatque ad vitam immortalem profecta est, con-
dita fuit.] hæc Euagrius. Porro non hæc omnia vnus anni spatio perfici potuerunt, sed cum
rursum illuc redijt ipsa perfecit: agemus de his pluribus in eius obitu. Contigit enim, eam
secundo post obitum Theodosij, imperante Marciano, rursum Hierosolymam redire, ibiq.
vsque ad finem vitam transigere: iterum namque ipsam peregrinatam esse Hierosolymam,
idem Euagrius & tradit, atque alij omnes historici res Eudociæ profecuti.

EUDOCIA A
S. MELANIA
CYRATA.

a Euagr. lib. 1.
c. 20.

b Ioseph. Antiq.
lib. 10. c. 5. &
lib. 13. c. 9.
LACEDAEMO
NI EX HE-
BRAÏS.

c Euagr. lib. 1.
c. 21.
EUDOCIA IN
PALAESTINA
AEDIFICAT
MONASTE-
RIA.

d Idem Euagr. lib.
1. c. 21.

e Psal. 50.

f Niceph. lib. 14.
c. 50. in fin.
BASILICA
S. STEPHANI
ERECTA AB
EUDOCIA.

g Euagr. lib. 1.
c. 21.

Q Vadringentesimus vndequadagesimus sequitur Christi annus, Cōsulibus Theodo-
sio decimumseptimū atque Festo noratus: Quo (inquit Marcellinus^a) Eudocia vxor
Theodosij Principis ab Hierosolymis in vrbem regiam remeavit, beatissimi Stephani primi
martyris reliquias secum deferens, quas in basilica sancti Laurentij positas Fideles vene-
rantur.] hæc ipse. Theodorus quoque Lector habet sub Theodosio Imperatore reliquias
sancti Stephani & sanctæ Agnetis collocatas esse Constantinopoli in Martyrio sancti Lau-
rentij. Apud Cedrenum de earumdem sancti Stephani reliquiarum translatione hæc le-
guntur: Theodosius imitatione Pulcheriæ multam pecuniæ misit ad Archiepiscopum
Hierosolymitanum egenis distribuendæ, ac crucem auream lapidibus pretiosis ornatam,
quæ in Cranio, nempe Caluarie loco, figeretur.

Archiepiscopus vicissim ei dono misit reliquias dexteræ manus Stephani primi marty-
ris: quæ cum essent Chalcedonem perlata, ea ipsa nocte Pulcheriæ Augusta S. Stephanum
vidit sibi dicentem: En impetrasti quod precibus tuis petebas, & ego Chalcedonem ve-
ni. Itaque ipsa, assumpto fratre, obuiam sacris reliquijs istis profecta est; ijsq. in Palatium
illatis, munificum templum beatissimo Stephano condidit, inq. eo reliquias deposuit.] hæc
ipse, sed anno vigesimo Theodosij Imperatoris. Nicephorus^b autem cum eadem ferme re-
cenfeat, sub Praylio Episcopo Hierosolymitano accidisse tradit: quod si verum est, diuer-
sam illam esse oportuit Protomartyris reliquiarum translationem ab ista sub Iuuenale Epi-
scopo Hierosolymitano per Eudociam facta.

Sane quidem complura de his haud fide digna ab alijs scripta reperiuntur, nimirum non
de membri alicuius S. Stephani, sed totius corporis facta Constantinopolim translatio-
ne a Iuliana nobili vidua clam illud subripiente. Sed quoniam sub Magno Constantino &
Eusebio Constantinopolitano Episcopo id contigisse auctor habet, haud fidem ea historia
sibi conciliat, sicut nec quæ habet Nicetas in oratione de eadem translatione, facta (vt ait)
sub eodem Constantino Imperatore, atque Metrophane eiusdem ciuitatis Episcopo, quem
voluit auctor mutasse loco Eusebij, quod sciret eum Arianum fuisse Constantinopolita-
num Episcopum. verum ante Honorij tempora numquam reliquiæ corporis Protomartyris
visæ sunt. Reiectis igitur fabulis; quæ hoc anno facta est per Eudociā Stephani Protomarty-
ris reliquiarum translatio, eam vt germanā omni fide testatam recipimus. Sed ad Eudociā.

Ista quidem sicut munificentia Imperatoria locis sanctis plurima contulit, & loca sancta
erexit, ita a Iuuenale Hierosolymorum Episcopo multis donata recessit. Accepisse quidem
ipsam beatissimas fascias Saluatoris nostri Iesu Christi, easq. ad S. Pulcheriā Augustam do-
no misisse, auctor est Nicephorus^c. Donata pariter dicitur ab eo duabus catenis illis, qui-
bus ab Herode S. Petrus Apostolus vincus fuit: quarum alteram Romam ad Eudoxiā Au-
gustam filiam misit, de qua dicturi sumus postea; alteram vero Constantinopoli in ecclesia
eiusdem Principis Apostolorum asseruari voluit; in cuius rei gestæ memoriam annua dies
festa statuta est: nam Græci in Menologio hæc habent: Die decimasexta Ianuarij apud vr-
bē Constantinopolim veneratio pretiosæ illius catenæ, qua beatus Apostolus Petrus Chri-
sti causa, Herodis iussu, vincus est.] hæc ibi. Quid ni veneraturi essent homines catenarum
E Petri memoriā, quibus Deus eandem atque ipsi Petro contulit in edendis miraculis adeo
admirandam atque visibilem virtutem? vt plane illud Dauidicum^d sit cum stupore canen-
dum: Nimis honorati sunt amici tui Deus] cum & detestanda illa instrumenta martyrij
voluerit in gloriæ trophæa animata conuerti, in quibus Christi gloria prædicetur, & in ar-
ma quibus inuisibiles conficiantur ac prosternantur hostes, necnon in fontes e quibus Fide-
les innumera hauriant iugiter beneficia.

Extat quidem luculenta oratio^e de eiusmodi vinculis Petri, non tamen a sancto Ioan-
ne Chrysostomo (vt præfertur titulus) habita, quod nondum Petri catenæ innotuis-
sent, nec Constantinopolim delatæ essent, sed a Proclo potius, cuius tempore eiusmodi
est facta translatio catenarum: in qua quidem oratione hæc inter alia habentur de
conseruatione & inuentione catenarum ipsarum: Catenas illas in carcere derelictas
ipsi Herodis ministri, quibus diuinæ cognitionis lumen effulsit, clam sustulerunt, &
apud

a Marcellin. in
Chron.
DE TRANSLA
TIONE RELI-
QUIARVM
S. STEPHANI
FACTA CON-
STANTINOP.

b Niceph. lib. 14.
c. 9.

RELICVIAR
S. STEPHANI,
FASCIA SAL-
VATORIS, ET
VINCULA PE-
TRI AB EUDO-
CIA ACCE-
PTA.
c Niceph. lib. 14.
c. 2.

d Psal. 138.

e Apud Sur. die
1. Augusti.

apud se ipsos veluti thesaurum quemdam eas conseruarunt. Quod vero a patre suo (vt dicitur) traditum & de catenis illis narratum sibi quisque acceperat, posteris suis deinceps credebatur, & tunc in loco catenas illas occultas seruabat: quoad & Iudaica natio bello deuicta, captis Hierosolymis, ad nihilum redacta est, & superstitioso idololatriæ errore sublato, Romanorum sceptrum ad Imperatores, qui Christi fidem sequebantur, translata sunt. Quibus Christi & Apostolorum facta omni honore prosequi studentibus, hæc etiam Apostoli Petri catena manifesta facta est; & ab illis ad urbem hanc regiam translata, in Apostoli Petri sacro templo iure optimo reposita est; quam vt eius ipsius miraculorum effectricem & veneramur & amplectimur. Hanc enim videntes, illum mente inspicimus: hanc tangentes, illum a nobis tangi existimamus, &c.]

Subdit de eiusdem Petri gladio in eadem basilica custodito, & magno honore habito, ex quo plurima testatur scaturire solere miracula. ac demum: Etsi (inquit) in vetere vrbe Roma sanctus Petrus diuersatur per corporis sepulturam, quam vrbs illa sortita est: non tamen a nobis ipsis abesse vult, quod pertinet ad illius gladium & catenam. Adest enim apud nos, qui partem hanc vt totum corpus continentes, ab eius coniunctione non separamur: sed cum vna eademq. sit gratia, quæ per eius corpus, catenas, vestes, & gladium miracula operatur, &c.] vbi ad postremum ad ipsum S. Petrum orationem conuertens: Omnium (inquit) est maxime pium, vt fidelissimum Imperatorem nostrum pro telis militaribus his catenas artes, munias, custodias, victorijs & trophæis coronas, hostibus terribilem, & subiectis benignum atque optabilem facias, vt pace fruente sub eius regno simus, &c.] hæc de catenis Constantinopoli collocatis.

Catena vero illa, altera de duabus eiusdem Petri catenis, missa ab Eudocia Eudoxiæ filiæ Romam, haud minori venerationi in Vrbe fuit. siquidem quæ illam accepit Eudocia, matri religione non impar, in eius memoriam, & Petri Apostoli qui ea vincus fuit, erexit Deo basilicam in Exquilino monte augustam sane, Augustæq. nomine dignam: Titulus enim Eudoxiæ nuncupata est, dicta etiam Sancti Petri ad Vincula. Vbi non illa tantum Hierosolymis a matre Eudocia missa catena recondita est, sed & diuino miraculo huic illa coniuncta dicitur, qua sub Nerone Romæ vincus Petrus in carcere (vt diximus) Mamertino diu detentus est, a Romanis Pontificibus. (vt dictum est in Alexandro Papa & martyre) custodita. Habent enim tabulæ Ecclesiasticæ, ambas has catenas simul collatas, eiusdem generis & artis inuentas, sibi inuicem diuino miraculo copulatas, iunctasq. ac simul vnitas ex duabus vnâ effectam esse: quarum memoriæ Kalendæ Augusti fuere a Romano Pontifice consecratae, in earumq. nomen Deo dicta basilica dedicata. Quam autem solitæ fuerint catenæ istæ coruscare miraculis, sanctus Gregorius Papa in suis ad diuersos datis epistolis locuples testis est. Morem vero fuisse Romanorum Pontificum, pro nobili munere aliquid ex limatura earundem catenarum ad insigniores personas mittere, plurima exempla declarant, quæ suis locis opportunius describentur. At de vinculis satis: ex quibus habes quæ corrigas in sermone, qui fertur nomine Bedæ, de Vinculis Petri, cuius est exordium: Solemnem obseruantiam, &c.]

Non prætereant quæ de Antiochenis munificentissime Eudociæ Hierosolymis Constantinopolim redeuntem excipientibus tradit Euagrius, vbi ait: Postea Antiochiâ profecta, Antiocheni illâ statua ex ære artificiose fabricata, quæ adhuc integra seruatur, honorarunt. Sed rependit ipsa vices: eius enim hortatu Theodosius impulsus, maximam ciuitati adiunxit accessionem, murumq. amplificauit ad portam vsque, quæ ad Daphnem suburbium ducit, sicut cuique cupienti perfacile est videre. Nam ad nostram vsque ætatem veteris muri vestigia ex ipsis reliquijs, quæ oculos quodammodo ad eam quasi manu ducunt, facile indagari possunt. Sunt tamen qui dicunt, murum illum ab antiquiori Theodosio dilatatum, quin etiam eundem aurum ducentarum librarum reficiendo Valentis balneo in quadam parte accenso tribuisse.] Verum non dubitandum Theodosij Junioris illud opus fuisse: etenim Theodosius Maior tantum absuit vt Antiochiæ pomeria dilataret, mœnibusq. auctam urbem augustiorem redderet, vt ob contumeliam qua Imperatoriæ statua ab illis affecta sunt, eam dignitate atque iuribus (vt suo loco dictum est superius) diminuerit.

Hoc anno, mense Ianuarij, Theodosius Imperator aduersus Iudæos, Samaritas, Gentiles, atque hæreticos, dignam Christiano Principe edidit sanctionem: cuius sancienda causa illa præcessisse videtur, quod cum pluribus simul annis cælum mutatis temporum vicibus haud se benignum & agrorum cultura propitium exhibuisset, magna singulis annis laboratum

QUANTO HONORE HABITA CONSTANTINOPOLIS VINCVLA PETRI.

EUDOXIA ROMAE ERIGIT TITVLVM IN HONOREM VINCVLORVM PETRI.

a Euagr. lib. 1. c. 20.

QVAE AN- TIOCHENIS EVDOCIA CONTVLIT.

laboratum esset inopia frugum. quod quidem non nisi violata rectæ religionis causa, Dei iusta vindicta, fieri intelligens Imperator, in eosdem conuertit legum minas & ultionem. Inter alia autem dum Paganos exagitat, quo idolorum cultorum fuerit progressa temeritas, cum publice etiam præsumerent litare hostias, idem Imperator eodem edicto ad Florentium Præfectum Prætorio dato, post multa declarat his verbis: Hinc perspicit nostra clementia, Paganorum quoque & Gentilis immanitatis vigiliam nos debere sortiri, qui naturali vesania & licentia pertinaci, veræ religionis tramite dissidentes, nefarios sacrificiorum ritus, & funestæ superstitionis errores occultis exercere quodammodo sollicitudinibus dedignantur, nisi ad supernæ maiestatis iniuriam, & temporis nostri contemptum, eorum scelera professionis genere publicentur, quos non promulgatarum legum mille terrores, non denunciati exilij poena compescunt; vel si emendari non possint, mole saltem criminum, & illuie victimarum discerent abstinere. Sed prorsus ea furoris peccatur audacia, ijs improborum conatibus patientia nostra pulsatur, vt si obliuisci cupiat, dissimulare non possit.

Quamquam igitur amor religionis numquam possit esse securus*, quamquam Pagana dementia cunctorum suppliciorum acerbitates exposcat: lenitatis tamen memores nobis innatae, trabali iussione decreuimus, vt quicumque pollutis contaminatisq. mentibus in sacrificio quolibet in loco fuerit comprehensus, in fortunas eius, in sanguinem ira nostra confurgat. Oportet enim dare nos hanc victimam meliorem, ara Christianitatis intacta seruata. An diutius perferemus mutari temporum vices, irata cæli temperie, quæ Paganorum exacerbata perfidia, nescit naturæ libramenta seruare? Vnde enim ver solitam gratiam abiuravit? Vnde æstas messe ieiuna laboriosum agricolam in spe destituit aristarum? Vnde hiemis intemperata ferocitas vbertatem terrarum penetrabili frigore sterilitatis læsionem damnauit? nisi quod ad impietatis vindictam transit lege sua naturæ decretum. Quod ne posthac sustinere cogamur, pacifica ultione (vt diximus) pianda est superni numinis veneranda maiestas.] hæc de Gentilibus data constitutio Constantinopoli pridie Kalend. Februarij sub huius anni Consulibus.

Ad extirpandam igitur excrecentem multiplici germine infaustam idololatriam non Imperatori tantummodo fuit regia potestate summa industria laborandum, sed & sanctis Patribus, omnibus intentis neruis, scriptis editis insudandum. Hac enim occasione S. Cyrillus Alexandrinus securim ad radicem arboris admouens, commentarios disertissimos edidit ad confutanda Iuliani Apostatae scripta in Christianam religionem elaborata, quibus tamquam potenti telo impij vti solerent ad Christianam religionem labefactandam: hac enim de causa Cyrillus se eam aggressum esse prouinciâ, in operis præfatione ad ipsum Theodosium Imperatorem inscripta, his verbis aperte significat, vbi primû laudans Theodosium a cultu religionis, alludens ad recitatam aduersus Paganos editam sanctionem ista præmittit: Aequissimarum quidem legum splendor omnia vndique iubare suo tamquam fulgur illustrat: & mansuetudo, pietasq. in Christum exhilarat etiam cælum ipsum, hoc est, supernas & rationales cælestesq. virtutes.] & post nonnulla de Iuliani libris in Christianam religionem editis prælocutus, hanc sui instituti assert rationem:

Quoniam autem plurimi superstitiosi conuenientes eos qui Christum sapiunt, susdeq. prætexunt, nobis exprobrantes illius contra nos scripta; & dicunt tanta grauitate edita, vt carpi nusquam valeant; nullumq. adhuc inuentum esse ex nostris doctoribus, qui vel contradicere, vel subuertere dicta illius queat. Adhortantibus itaque multis, & filius Christo dicente: Et nunc vade, & ego aperiam os tuum: accommodaui me, vt decutiam quidem Græcicum supercilium aduersus Dominum Christum se extollens: adiuuem autem, quantum licet, deceptos, demonstrando deceptum, & ignorasse sacras Scripturas eum qui nostri omnium Saluatorem inculcat.] hæc de instituti sui ratione Cyrillus. Qui cum dicat, nullum hæcenus esse inuentum qui Iuliani libros confutarit, apparet sane Philippum illum competitorem Procli in sede Constantinopolitana assequenda (de quo dictum est superius) post S. Cyrillum id genus commentarij aduersus Iulianum elaborasse.

Theodoretus etiam impiorum Gentilium pulsatus blasphemijs adiecit hoc item tempore animum, vt duodecim disertissimos libros scriberet aduersus eos, titulumq. istiusmodi præfigeret operi: Curatio Græcarum affectionum, vel, Euangelicæ veritatis ex Græcarum & Gentium philosophia cognitio.] tradit id ipse in operis præfatione, vbi etiam eius exordio hæc de Gentilibus palam Christianæ religioni his temporibus insultantibus: Sæpe-

numero

IDOLOL- A- TRIA INVA- LESCIT. a Nouel. Theod. tit. 3. de Iudæis.

* seuerus POENAE IN IDOLOLA- TRAS SAN- CITAN.

PATRES VR- SVM LABO- RANT ADVER- SVS IDOLO- LATRAS.

b Cyrill. aduers. Iulian. lib. 1. præf.

c Ezech. 3.

THEODORE- TVS PVGNAT ADVERSVS IDOLOLA- TRAS.

d Theod. de cu- ras. Græcar. af- fect. prolog.

GENTILES
RVRSVN IN
CHRISTIA-
NOS INSVR-
GVNT.

numero accidit, vt nonnulli eorum qui suspensi Gentium & Græcorum fabulas admiran-
tur, mecum familiariter diuersati, tum Christianam fidem comice obtrectarent, asseren-
tes, nihil nos aliud quam meram credulitatem illis insinuare, quos diuinis rebus imbuen-
dos accipimus: tum vero & Apostolos tarditatis atque inscitiae accusarint, barbaros pro-
pterea inculpantes, qui omni careant elocutionis ornatu. Quin & pro ridiculo habere se
dixerint, quod honore vilo martyres prosequamur: insignis enim stultitiae genus esse ad-
dentes, si qui viucentes homines ab ijs qui iam vita functi sint, vllum sibi commodum cõpa-
rare contendant. Aggesserunt vero & alia quaedam huius generis maledictis valde affinia,
quæ sane ipsa suis locis liber hic, quæ cudimus, edocebit. Ego vero & explicui quid illis,
quæ tunc afferri oportuit maledictis, obiectionibusq. soluendis; & nefarium scelus, remq.
impiam esse duxi, si conuiuens, dissimulansq. perpetiar simplicioris notæ homines ab il-
lorum falli versutijs, neque litterarum monumentis aliquid tradam, quod illarum accusa-
tionum vanitatem stultitiamq. redarguat, &c.] hæc Theodoretus, abunde propinans an-
tidota ad curandos Gentiles morbo tabidos, præseruandosq. sanos Fideles, ne eadem luis
contagione afficerentur. Infelicia plane tempora, quibus eisdem opus fuerit subire labo-
res aduersus Gentiles, quos iam innumeris doctissimarum scripturum iaculis confecerant
antiqui Patres, qui aduersus eos plurimas elaborarunt Apologias, quarum nos prioribus
Annalium tomis meminimus. Porro huiusmodi suorum scriptorum aduersus Gentiles
ipse mentionem habet Theodoretus in epistola ad Renatum^a.

^aTheodoret. epist.
116.

PERSONATI
CHRISTIANI
REPREHEN-
DVNTVR.

Ceterum non Oriens tantum, sed & Occidens eiusmodi erat his ipsis temporibus Gen-
tilium superstitionis morbo laborans: in quos inueniuntur huius temporis viri sanctissimi
declamasse, & inter alios Petrus Chrysológus, qui multus est in redarguendis illis qui Ka-
lendis Ianuarijs personati incederent, Gentilium deos representantes. nam inter alia mul-
ta quæ in eos exaggerat, hæc habet: Quis fatis luceat eos qui simulacra faciunt semetipsos?
nonne isti amiserunt imaginem Dei? similitudinem perdiderunt? Christi exuti sunt indu-
mentum, qui se simulacrorum formis sacrilegis formauerunt. Sed dicet aliquis: Non sunt
hæc sacrilegiorum studia: vota sunt hæc iocorum: & hoc esse nouitatis lætitiæ, non ve-
tustatis errorem: esse hoc anni principium, non Gentilitatis offensam. Quis de impieta-
te ludit? De sacrilegio quis iocatur? Piaculum quis dicit risum? fatis se decipit, qui sic
sentit, &c.] Eadem plane deplorans exprobrat, qui his quoque temporibus claruit, S. Ma-
ximus Episcopus Taurinensis in sermone quem habuit Kalendis Ianuarij, inuectus ve-
hementer in eosdem, qui ex Gentilicia superstitione in portentosas se transmūtarent for-
mas, cum viri non in feminas tantum, sed in diuersa genera pecorum, immo & portento-
rum se consueuerint transformare.

Sed quid de superstitione illa, quæ exhibebatur, dum Circensia agerentur? Verum ad hæc
erat excusatio eorum qui ea exercebant Circensia, dum ea se Christianos non in deorum,
sed Christi honoré facere affirmarent. in quos hæc Saluianus^b post alia: Christo (o amen-
tia monstruosa!) Christo Circenses offerimus & mimos, & tunc hoc maxime, cum ab eo ali-
quid boni capimus, cum prosperitatis aliquid ab eo attribuitur, aut victoria de hostibus a Di-
uinitate præstatur. Et quid aliud hac in re facere videmur, quàm si quis homini beneficium
largienti iniuriosus sit, aut blandientem conuicijs cædat, aut osculantis vultum mucrone
transfigat, &c.] pluribus enim horum infectatur amentiam: licet ijdem Magni Gregorij
Thaumaturgi id se facere defendere potuissent exemplo, qui hæc suis Neocæsariensibus
aliquando visus est concessisse, illo tamen Gentilium & persecutorum Imperatorum tem-
pore, cum Christiani ab his diuelli minime possent. sed & lac paruulis & olus infirmis mi-
nistrauit Apostolus, ætate vero auctis & sanis cibum solidiorem.

^bSaluian. de ve-
ro iudic. lib. 6.
EXCUSATIO
DE CIRCEN-
SIBVS.

At vtinam his temporibus ludis hisce res transacta tantummodo esset, & non magis serio
impijs idololatriæ cultibus aliqui ex nobilioribus atque potentioribus occupati fuissent.
Audi, rogo, quid S. Prosper sub huius anni Consulibus referat^c: Littorius (inquit) qui
secundæ ab Aetio Patricio potestati Hunnis auxiliantibus præerat, dum Aetij gloriam su-
perare appetit, dumq. Aruspicum responsis & dæmonum significationibus fidit, pugnam
cum Gothis imprudenter conseruit; fecitq. intelligi, quantum illa eorum quæ perijt ma-
nus prodesse potuerit, si potioribus consilijs, quam sua temeritate vt maluisset; quando
ipse tantam hostibus cladem intulit, vt nisi inconsideranter proelians, in captiuitatem inci-
disset, dubitandum foret, cui potius parti victoria adscriberetur.] hæc Prosper. & Isido-
rus^d dilucidius rem paucis perstringens, ait: Littorius dum primum res prosperas aduersus
Gothos

^cProsper. in Chron.
OBIDOLOLA-
TRIAM VIN-
CITVR ROM.
EXERCITVS.

^dIsidor. Chron.
Goth.

A Gothos, qui sub Rege Theodorico Arelatem obsederunt, gessisset: denuo responsis dæmo-
num deceptus, in bello a Gothis, amisso exercitu, miserabiliter superatur: & qui ante
hostium millibus caesis gloriose vicerat, dum fallacia dæmonum oracula quærit, ignobili-
ter victus interijt.] hæc Saluianus Isidorus.

Deplorauit hæc fufius Saluianus Massiliensis Episcopus istis verbis^a: Denique probauit
hoc bello proximo infelicitas nostra. Cum enim Gothi metuerunt, præsumpsimus nos in
Hunnis spem ponere, illi in Deo: cum pax ab illis postularetur, a nobis negaretur: illi
Episcopos mitterent, nos repelleremus: illi etiam in alienis sacerdotibus Deum honora-
rent, nos etiam in nostris contemneremus: prout actus vtriusque partis, ita & rerum ter-
minus fuit. Illis data est in summo timore palma, nobis in summa elatione confusio. Ve-
re & in nobis tunc & in illis euidenter probatum fuit illud Domini nostri dictum^b: Quo-
niam qui se exultat, humiliabitur; & qui se humiliat, exaltabitur. Illis enim exaltatio
data est pro humilitate, nobis pro elatione deiectio. Namque agnouit hoc ille dux
nostræ partis (Littorius scilicet) qui eandem urbem hostium, quam eodem die victo-
rem se intraturum esse præsumpsit, captiuus intrauit, Arelatem videlicet. Probauit sci-
licet quod Propheta dixit^c: Quia non est hominis via eius: neque viri est vtambu-
let & dirigat gressus suos. Nam quia viam suam iuris sui existimauit; nec gressum
directionis habuit, nec viam salutis inuenit. Effusa est (vt legimus^d) abiectio super
Principem, & errare fecit eos in inuio & non in via: & ad nihilum deductus est, velut
aqua decurrens. In quo quidem præter ipsam rerum infelicitatem præsens iudicium
Dei patuit, vt quicquid se facturum vsurparet, pateret. Nam quia sine Diui-
nitatis auxilio ac Dei ductu capiendum a se hostem credidit; ipse captus est. consilij ac
sapientiae summam vsurpauit: ignominiam temeritatis incurrit: vincula quæ alijs para-
uit, ipse sustinuit.

^aSaluian. de
prouid. Dei lib. 7.
SVPERBIA DV-
CIS MALE PV-
GNATVR CVM
GOTHIS.

^bLuc. 14.

^cProv. 16. 20.

^dPsal. 106.

Et quod, rogo, euidentius Dei iudicium esse potuit, quam vt habens prædatoris fi-
duciam, præda fieret? triumphum præsumens, triumphus esset? circumdaretur, cor-
riperetur, alligaretur, retorta brachia tergo gereret; manus quas bellicosas puta-
bat, vinctas videret; puerorum ac mulierum spectaculum fieret, illudentes sibi bar-
baros cerneret, irrisionem sexus promiscui sustineret? & qui maximum habuerat
supercilium fortis viri, mortem subiret ignaui? Atque vtinam hoc ipsum breue reme-
dium malorum esset, non diuturna toleratio. Ille autem, quantum ad pœnarum lon-
gitudinem pertinet, longo tempore & diuturna in ergastulo barbarorum tabe con-
sumptus, in hanc miseriam redactus est, vt (quod plerumque homines etiam pœnis
ipsis grauius atque acerbius putant) in miserationem hostium deueniret. Et cur hoc?
Absque dubio, nisi quia (vt iam dixi) illi, nempe Gothi, Deo humiles, nos rebel-
les: illi crediderunt in manu Dei esse victoriam, nos in manu nostra, immo in sa-
crilega atque impia, quod est peius, nocentiusq. quam natiua. Denique ipse Rex
hostium (quantum res prodidit ac probauit) vsque ad diem pugnae stratus cilicio
preces fudit, ante bellum in oratione iacuit, ad bellum de oratione surrexit; prius-
quam pugnam manu capefferet, supplicatione pugnavit: & ideo fidens processit ad
pugnam, quia iam meruerat in oratione victoriam.] hæc Saluianus. Sed
& Sidonius Apollinaris in Panegyrico Auito Augusto dicto, his verbis de temeritate
Littorij:

LITTORIVS
DVX SVPER-
BISSIMVS A
GOTHIS LV-
DIBRIS AF-
FIGITVR.

E *Et caput hoc sibimet solitis defessa ruinis
Gallia suscipiens, Getica pallescit ab ira.
Nil prece, nil pretio, nil milite fractus agebat
Aetius. Capto terrarum damna patebant
Littorio: in Rhodanum proprios producere fines
Theodorico fixum: nec erat pugnare necesse,
Sed migrare. Getis rapidam trux asperat iram
Victor, &c.]*

En in quod barathrum consultorem suum consulta adegerunt idola. Vigiuisse quidem
in Occidente his temporibus idololatriam, Saluianus^e pluribus tradit. Et quid mirum,
si & ipsi amplissimi magistratus (nescio qua incuria) cultoribus dæmonum tradeban-
tur? nam (vt vidimus) Littorius Romano præerat in Gallijs exercitui, & in Africa
Cyrus

^eSaluian. de ve-
ro iudic. lib. 6.

* Euagr. lib. 1.
c. 19. in fin.

Cyrus æque Ethnicus militum (vt habet Euagrius ^a) ductor erat : qui amplioribus (vt dicemus) auctus est postea magistratibus, nempe Prætorij Præfectura & Consulatu. Hæc plane est infelicitas Principum, vt exiccare scelerum fluentia legum spongia frustra laborent, cum ipsos obstruere fontes, vnde mala solent fluere, prætermittant.

CARTHAGO
CAPTA A
GENSERICO.

b Prosper. in Chron.
c Marcellin. in
Chron.

* Geisericus

Sed quam diris ista cladibus diuinitus vindicentur, Oriens & Occidens maximis exagitati malis, etiam alienigenis fidem fecere, dum Imperium Orientale dira diu afflictatum est fame, Occidentale vero hoc ipso anno in Gallia nobilissimi est passum iacturam exercitus. Sed longe lugubrius atque funestius illud accessit, dum ad finem anni huius clarissima omnium ciuitas, Romanæ vrbs æmula, & licet tandem illi subdita, splendoris tamen gloria cedere nescia, Carthago inquam, a Vuandalis capta est. Sub huius quidem anni Consulibus ea potitos esse Vuandalos, tum sanctus Prosper ^b, tum Marcellinus ^c affirmant: factum id hoc anno, decimo Kalendas Nouembris, ipse Marcellinus tradit, sed decimoquarto Prosper, cum ait: Aetio rebus quæ in Gallijs componebantur intento, Gensericus ^{*}, de cuius amicitia nihil metuebatur, decimoquarto Kalendas Nouembris Carthaginem dolo pacis inuadit; omnesq. opes eius, excruciatu diuerso tormentorum genere ciuibus, in ius suum vertit. Nec ab ecclesiarum spoliatio abstinens, quas & sacris vasibus exinanitas, & sacerdotum administratione priuatas, non iam diuini cultus loca, sed suorum iussit esse habitacula. In vniuersum captiui populi ordinem sæuus, sed præcipue nobilitati & religioni infensus: vt non discernetur, hominibus ne magis, an Deo bellum intulisset.] hæc Prosper. Et Isidorus his addit ^d: Gensericus sacramenti religione violata, Carthaginem peruadit, Siciliam deprædatur, Panormum obsidet, Arianam pestilentiam per totam Africam intromittit, sacerdotes Ecclesiæ expellit, martyres plurimos efficit.] sic ipse summatim relegens omnia a perfido barbaro his temporibus perpetrata.

d Isidor. histor.
d' mandel.

Sed cur Deus dedi Vuandalis eam ciuitatem permiserit, ex Saluiano viro sanctissimo accipe, qui hoc ipso tempore, nec ob aliam causam, quam vt diuinam erga homines prouidentiam & iusta eius iudicia monstret, eiusmodi scribendi argumentum arripuit. Ipse igitur, cur tradi Vuandalis Africam, & Carthaginē ab illis capi permillum a Deo esset, demonstrans, præter illa quæ de totius Africæ sceleribus exundantibus scribit, de ipsa ciuitate Carthagine ista habet ^e: Nec discurrem per loca singula, aut cunctas discutiam ciuitates, ne studiose videar quærere aut inuestigare quæ dicam: vna tantum vniuersarum illi vrbium principe & quasi matre contentus sum, illa scilicet Romanis arcibus semper æmula, armis quondam & fortitudine, post splendore & dignitate, Carthaginem dico vrbi Romanæ maxime aduersariam, & in Africano orbe quasi Romam: quæ mihi ideo in exemplum ac testimonium sola sufficit, quia vniuersa penitus quibus in toto mundo disciplina Reipublicæ vel procuratur, vel regitur, in se habuit. Illic enim omnium officiorum publicorum instrumenta, illic artium liberalium schola, illic philosophorum officinæ, cuncta denique vel linguarum gymnasia, vel morum: illic quoque etiam copiæ militares, & regentem militiam potestates: illic honor Proconsularis, illic quotidianus Iudex & rector, quantum ad nomen quidem Proconsul, sed quantum ad potentiam Consul: illic quoque omnes rerum dispensatores, & differentes inter se tam gradu quam vocabulo dignitates, omnium (vt ita dicam) platearum ac compitorum procuratores cuncta ferme loca vrbs & membra populi gubernantes. Hac ergo tantum contenti sumus ad exemplum & testimonium ceterarum: vt intelligamus scilicet, quales illæ fuerint ciuitates, quæ minores habuerunt probi officij procuratores; cum viderimus, qualis extiterit, vbi summi semper fuere rectores.

e Saluian. de
vno indic. & pro
uia Dei lib. 7.
CARTHAGI
NENSIVM AM
PLITVDO.

CARTHAGI
NENSIVM VI
TIA.

Quo loco prope est, vt pœniteat me professionis meæ, id est, quod superius spondi, cunctis prope Afrorum criminibus prætermisissis, de impuritatibus præcipue ac blasphemijs eorum me esse dicturum. Video enim quasi scaturientem vitij ciuitatem: video vrbem omnium iniquitatum genere feruentem, plenam quidem turbis, sed magis turpitudinibus, plenam diuitijs, sed magis vitijs, vincentes se inuicem homines nequitia flagitorum suorum, alios rapacitate, alios impuritate certantes, alios vino languidos, alios cruditate distentos, hos sertis redimitos, illos vnguentis oblitos, cunctos vario luxus marcere perditos, sed pene omnes vna errorum morte prostratos, non omnes vinolentia temulentos, sed omnes peccatis ebrios. Populos putares non sani status, non sui sensus, non omnino incolumes, non gradu, quasi more Baccharum crapulæ cateruatim inseruientes.

Iam vero illud cuiusmodi, aut quam graue, genere quidem dispar, sed iniquitate non dispar,

A dispar, nisi forte in hoc dispar, quia maius: proscriptiones dico orphanorum, viduarum afflictiones, pauperum cruces; qui ingemiscetes quotidie ad Deum, finem malorum imprecantes, & quod grauissimum est, interdum vi nimie amaritudinis etiam aduentum hostium postulantes, aliquando a Deo impetrarunt, vt euerfionem tandem a barbaris in commune tolerarent, quam soli ante a Romanis tolerauerant. Sed esto, hæc omnia prætermittantur, quia & in toto ferme aguntur orbe Romano, & spondi me de his malis nec pauca dicturum. Quid ergo impudicitia atque impuritas, de qua loquor, numquid ad euerfionem Afrorū sola sufficeret? Quæ enim fuit pars ciuitatis non plena sordibus? quæ intra vrbem platea aut semita non lupanar? adeo pene omnia cõpita, omnes vias quasi foueæ libidinum interciderant, aut quasi retia prætexerant, vt etiam qui ab hac re penitus abhorrent, tamen vitare vix possent. Latronum quodammodo excubias videres commeantium viatorum spolia captantes; qui insidiarum frequentium densitate ita omnes admodum calles, omnes anfractus ac diuerticula sepissent, vt nullus ferme tam cautus esset, qui non in aliquos insidiarum laqueos incurreret, etiam qui se de plurimis expedisset. Foetebant (vt ita dixerim) cuncti vrbs illius ciues cœno libidinis, spurcum sibi metipsis mutæ impudiciæ nidorem inhalantes: sed horrore tamen eis horrida ista non erant, quia idem omnes horror infecerat: vnam enim illis putes fuisse libidinum fornicationumq. sentinam, cœnum quasi ex omni platearum & cloacarum labe collectum.

IMPVDICI
TIA CAR
THAGINEN
SIVM.

Et quæ illic spes esse poterat, vbi præter id quod in templo Dei erat, nihil videri penitus nisi sordidum licebat? Quamquam quid dicam in Dei in templo? hoc quippe totum ad sacerdotes tantum & clerum pertinet; quos non discutio, quia Domini mei ministerio reuerentiam seruo; & quos ita solos puros arbitror fuisse in altario, sicut pereuntibus Sodomis, solum Lot fuisse in monte legimus ^a. Ceterum quantum ad plebem pertinet, quis in illo numero tam innumero castus fuit? castum dico? quis non fornicarius, non adulter? & hoc sine cessatione, sine termino. Rursus clamitem itaque necesse est. Quæ spes in illo populo esse poterat, vbi cum vnus interdum adulter plebem Ecclesiasticam polluat, ibi inter tot millia, si diligentissime quæreres, castum vel in ecclesia reperire vix posses? Plus multo dicam: vtinam hæc essent sola quæ diximus, & contenta illic virorum impuritas fuisset solis sordidarum mulierum fornicationibus inquinari. illud grauius & scelestius, quod illa, de quibus beatus Apostolus Paulus ^b cum summa animi lamentatione conqueritur, in Afris pene omnia fuerunt; scilicet quia masculi, relicto naturali vsu feminæ, exercentes, &c.] rursus vero:

a Genes. 19.

b Rom. 1.

Sed forte (inquit) id vel occultum, quod loquimur, erat; & saltem hoc prouidebant procuratores, ne publicæ passim disciplinæ oculos ciuitatis scelera propalata polluerent. quod si factum vtique fuisset, quamuis multi extitissent opere ipso sordidi, non omnes tamen fuerant visu atque animo sordidati. Et solet res flagitiosa, quando agitur occulte, fidem facinoris non mereri: supra autem omnem monstruosi piaculi execrationem est, scelus summum admittere, & pudorem sceleris non habere. Quid, rogo, fieri illic prodigiosius potuit? in vrbe Christiana, in vrbe Ecclesiastica, quam quondam doctrinis suis Apostoli instituerant, quæ passionibus suis martyres coronarant, viri in semetipsis feminas profitebantur, & hoc sine pudoris vmbraculo, sine vlllo verecundiæ amictu: ac quasi paruum piaculum esset, si malo illo malorum tantum inquinarentur auctores, per publicam sceleris professionem fiebat etiam scelus integræ ciuitatis. Videbat quippe hæc vniuersa ciuitas, & patiebarur: videbant Iudices, & acquiescebant: populus videbat, & plaudebat: ac sic diffuso per totam vrbem dedecoris scelerisq. consortio, etsi commune hoc omnibus non faciebat actus, commune omnibus faciebat assensus.] hæc & alia Saluianus, pluribus inuectus in illos qui habitu incederent muliebri, vesteq. velis ac picta facie feminas penitus imitantes, res perpetrarent obscœnas, quibus turpissime scœdarentur. Ac post multa:

Sed ^c quia de impuritate Afrorum iam multa diximus, nunc de blasphemijs saltem pauca dicamus. Professa enim illic iugiter plurimorum Paganitas fuit: habebant quippe intra muros patrios intestinum scelus, Cælestem illum scilicet, Afrorum dæmonem dico: cui ideo (vt reor) veteres Pagani tam speciosæ appellationis titulum dederunt, vt quia in eo non erat numen, vel nomen aliquod esset; & quia non habebat aliquam ex potestate virtutem, haberet saltem ex vocabulo dignitatem. Quis ergo illi idolo non initiatus? quis

c Saluian. de
vno indic. lib. 8.
CARTHAGI
NENSIS IDO
LOLATRAE.

non a stirpe ipsa, forsitan etiam a natiuitate deuotus? Nec loquor de hominibus sicut **A** vita, ita etiam professione ac vocabulo Paganis, & qui sicut profani erant errore, sic nomine: tolerabilior quippe est & minus nefaria Gentilitas in hominibus professionis suae. Illud perniciosius ac scelestius, quod multi eorum qui professionem Christo dicauerant, mente idolis seruiebant. Quis enim non eorum qui Christiani appellantur, Caelestem illum aut post Christum adorauit, aut (quod peius est) multo ante quam Christum? Quis non daemniacorum sacrificiorum nidore plenus diuinæ domus limen intrauit, & cum factione ipsorum daemnonum Christi altare conscendit; ut non tam immanis criminis fuisset, ad templum Domini non venire, quam sic venire?] & inferius:

At, inquis, non omnes ista faciebant, sed potentissimi quique ac sublimissimi. Acquiescamus hoc ita esse: sed cum ditissimæ quæque ac potentissimæ domus turbam faciant ciuitatis; vides perpauorum potentium sacrilega superstitione urbem cunctam fuisse pollutam. Nemini autem dubium est, omnes dominorum familias aut similes esse dominis aut deteriores, quamuis hoc vilitatis, ut deteriores, &c.] Porro eo immanius horum sacrilegium & impietas existimari debuit, quod post tot sancti Aurelij Episcopi Carthaginensis (quæ vidimus ac recensuimus) studia exhibita in demolitione idoli atque profani eius delubri, post tot adhibita a Proconsulibus & Tribunis ad hoc ipsum officia, post tot leges Imperatorum atque rescripta aduersus idololatrias in Africa data, post denique tot Carthagine ab eodem sancto Episcopo & alijs collegis celebrata Concilia ad ablegandam penitus impietatem & prauos mores, additis concionibus, vel secretis admonitionibus sanctorum virorum: adhuc tamen vigeret apud potentes adeo immane cum impunitate delictum.

Accessit vero ad Carthaginensium sacrilegiorum culmen odium aduersus sanctos viros, per quos ad meliorem frugem vel precibus, vel moribus & exemplis potuissent aliquando restitui. Nam idem Saluianus, qui hæc cuncta, utpote ibi versatus, satis superque perspecta habuit, ad omnia superius dicta ista ultimo loco subdit: Est (inquit) illa quæ diximus de contagio idololatriæ ad potentissimos quosque ac nobilissimos pertinuerunt: Numquid illa leuiores, quæ nobilibus, ignobilibusque communia? odia scilicet atque execrationes sanctorum omnium dico: sacrilegij quippe genus est, Dei odisse cultores.] & post nonnulla de immanitate sceleris inculcata: Ita igitur (subdit) & in monachis, id est, sanctis Dei, Afrorum probatur odium; quia irridebant scilicet, quia maledicebant, quia insectabantur, quia detestabantur, quia omnia in illos pene fecerunt, quæ in Saluatorem nostrum Iudæorum impietas fecit.] & post alia ad rei demonstrationem allata, exempli causa ista subiecit: Non sine causa itaque illud fuit, quod intra Africæ ciuitates, **D** & maxime intra Carthaginis muros palliatum & pallidum, & recisis comarum fluentium iubis ad cutem tonsum videre tam infelix ille populus quam infidelis sine conuicio atque execratione vix poterat.

Et si quando aliquis Dei seruus aut de Aegyptiorum cœnobijs, aut de sacris Hierosolymorum locis, aut de sanctis eremi venerandisque secretis ad urbem illam officio diuini operis accessit: simul ut in populo apparuit, contumelias, sacrilegia & maledictiones excepit: nec solum hoc, sed improbissimis flagitiosorum hominum cachinnis, & detestantibus ridentium sibilis, quasi taureis cædebantur: vere ut si quis ea inscius rerum fieri videret, non aliquem hominem ludificari, sed nouum inauditumque monstrum abigi atque exterminari arbitraretur. Ecce Afrorum & præcipue Carthaginensium fidem.] & ad finem: Et miramur si nunc barbaros illi perferunt: cum videamus quod sancti viri in illis **E** barbaros pertulerunt. Iustus ergo est Dominus & rectum iudicium suum, &c.] ista quidem Saluianus. Quibus omnibus & eam adijce considerationem, qua (quod deterrimum omnium scelus videri potest) contemptus poenitentiae declaratur.

Etenim cum ante decennium Vuandali inuaserint Africam, atque munitis locis omnibus potiti fuerint, cumque Romani exercitus ab eis iterum fuerint superati, sub Bonifacio duce primum, postea vero sub Aspare & Basilisco suis simul Orientalibus atque Occidentalibus copijs; sola ipsa Carthago vndique vallata hostibus, & obsessa periculis, non est exterrita & timore correpta ad poenitentiam, qua Dei indignationem anteuertere valuissent; quam potius, addentes peccata peccatis, ab inuito licet, extorquere, atque retardante nimis accelerare velle, Carthaginenses videri poterant: ut plane secundum illud

A lud Hieremiæ acciderit illis: Percussisti eos, & non doluerunt: attriuisisti eos, & reuerunt accipere disciplinam: indurauerunt faciem suam supra petram, & noluerunt reuertii. Ego autem dixi: Forsitan pauperes sunt & stulti igncrantes viam Domini & iudicium Dei sui. Ibo igitur ad optimates, & loquar eis: ipsi enim cognouerunt viam Domini & iudicium Dei sui. Et ecce magis hi simul confregerunt iugum, ruperunt vincula. Idcirco percussit eos leo de silua.] nam præter illa quæ dicta sunt, hæc rursus accipe de Carthaginensibus a Saluiano: Circumsonabant armis muros Carthaginis populi barbarorum; & Ecclesia Carthaginensis insaniebat in Circis, luxuriabat in theatris: alij foris iugulabantur, alij intus fornicabantur: pars plebis erat foris captiua hostium, pars intus captiua vitiorum.] & paulo post: Frigor (ut ita dixerim) extra muros & intra muros præcliorum & ludicrorum confundebatur; vox morientium, voxque bacchantium; ac vix **B** discerni forsitan poterat plebis eiulatio, quæ cadebat in bello, & sonus populi, qui clamabat in Circo. Et cum hæc omnia fierent, quid aliud talis populus agebat, nisi ut cum eum Deus perdere adhuc fortasse nollet, tamen ipse exigeret ut periret?] hæc Saluianus. Sed audiamus Victorem, quid de acerbissimo persecutore scribat, postquam Carthaginem cepit:

Post has (inquit) truces impietates insanie, ipsam urbem maximam Carthaginensem Genfericus* tenuit & intrauit, & antiquam illam ingenuam ac nobilem libertatem in seruitutem redegit. Nam & Senatorum urbis non paruam multitudinem captiuauit. Deinde proponit decretum, ut vnusquisque auri, argenti, gemmarum, vestimentorumque pretiosorum quodcumque haberet, offerret: & ita breui auitas atque paternas opes tali industria abstulit rapax.] Ita potius primaria vrbe totius Africæ, inter se & exercitum omnes partitus est prouincias, eo modo videlicet, quo idem Victor narrat his verbis: Dispos **C** nens quoque singulas quasque prouincias, sibi Bizacenam, Abaritanam*, Getuliam, & partem Numidiæ reseruauit: exercitui vero Zeugitanam vel Proconsularem funiculo hereditatis diuisit.] hæc de expilatione & diuisione bonorum Victor: quid autem in personas Ecclesiasticas & nobiles laicos admissum sit, ita subdit: Præterea præcipere nequaquam cunctatus est, ut Episcopos atque laicos nobiles de suis Ecclesijs & sedibus nudos penitus effugaret: Quod si (optione proposita) exire tardarent, serui perpetui remanerent: quod etiam in plurimis factum est. Multos enim Episcopos & laicos, claros atque honoratos viros, seruos esse nouimus Vuandalorum.

Tunc vero memoratæ urbis Episcopum, id est Carthaginis, Deo & hominibus manifestum, nomine Quoduultdeum, & maximam turbam clericorum nauibus fractis impostam nudos atque expoliatos expelli præcepit: quos Dominus miseratione bonitatis suæ **D** prospera nauigatione Neapolim Campaniæ perducere dignatus est ciuitatem. Sanctorum autem atque honoratorum multitudinem primo exilio crudeli contriuit, postea transmarina in parte proiecit. Pulso autem Episcopo (ut præfati sumus) cum clero venerabili, illico ecclesiam nomine Restitutam, in qua semper Episcopi commanebant, suæ religioni mancipat, atque vniuersas, quæ intra muros fuerant ciuitatis, cum suis diuitijs abstulit.] Sed & superius: Basilicam (inquit) maiorem, vbi corpora sanctarum martyrum Perpetuæ & Felicitatis sepulta sunt, Celerinæ, atque Scillitanorum, & alias quas non destruxerunt, suæ religioni licentia tyrannica mancipauerunt.] & post nonnulla: Sed etiam quæ foras muros erant ecclesiæ, quascumque voluit, occupauit, & præcipue duas egregias & amplas sancti martyris Cypriani, vnam vbi sanguinem fudit, aliam vbi eius sepultum est corpus, qui locus, Mappalia, vocitatur] item ad Decimum dicta, prima vero ad Sextum nuncupata, quod totidem distarent ab vrbe lapidibus, de quibus superius, vbi actum est de sancti Cypriani martyrio.

At quid tunc acciderit cum Vuandali proximam ciuitati Cypriani Memoriam ad littus positam inuaserunt, Procopius ita narrat: Hoc itaque templum Vuandali, imperante Valentiniano*, pulsus Christianis, ac sacerdotibus multa ignominia eiectis, tenuerunt, ipsius cura Arianis delegata. Quamobrem Afris maximo dolore percussis, ac animi pendensibus, dicunt, Cyprianum in somnis apparuisse, & bono animo Christianos huius rei gratia esse iussisse, sese breui tempore victorem futurum pollicendo. Vbi res in vulgus prodijt, Afri omnes expectabant vltionem hanc in Vuandalos; nec propterea vnde hæc procedere possent, conijcere villo modo poterant, &c.] hæc Procopius, vbi agit de Iustiano Imperatore post annos centum Africam recipiente, & Vuandalos ad nihilum redigente. Sed subdit dictis nuper Victor:

CARTHAGINENSES INCORRIGIBILES.

a Saluian. de v. ro indic. lib. 8.

MONACHI LVDIBRIO HABITI.

CARTHAGINENSIVM IM POENITENTIA.

a Hierem. 5.

b Saluian. de v. ro indic. lib. 6.

c Hist. de perf. cus. Vuand. lib. 12. * Geisericus

* Abdaritanam

d Procop. de bello Vuandal. lib. 2. * Honorio

Quis vero sustineat, ac possit sine lacrymis recordari, dum præciperet nostrorum corpora deiunctorum sine solemnitate hymnorum cum silentio ad sepulturam perducere? Vides ex his quanti religiosam funeralem pompam æstimare consueverint Christiani, dum ea caruisse, inter omnium luctuosissima, quæ illis temporibus accidere potuissent, adnumerat. Sed pergit: Addidit ad hæc, vt & pars clericorum, quæ remanserat, pœnali exilio truderetur.] quæ autem his subdit, sequenti potius anno facta esse videntur; nos pro ratione temporis reddemus singula suis locis.

Sed quid Vuandali in eas, quæ adhuc Carthagine erant (vt ex Saluiano vidimus) reliquæ idololatriæ? Vtique ipsi vna ferme præstiterunt die, quæ nec plurimis annis ex quo Christiani cœperant imperare, pluribus licet legibus pertentarent, perficere Imperatores vllatenus valuerunt: Vnde opus fuerit, iratum Deum gentem barbaram ex remotis Orbis finibus ad hæc præstanda in Africam conuocare, qui ne vestigium quidem ibi reliquere Gentiliciæ impietatis. Etenim quod ad Carthaginem spectat, ait Victor^a: Carthagineo dignam theatro ædem Memoriam, & viam quam Cælestis vocabant, funditus delcuerunt.] eadem quoque Prosper^b habet de via Cælestis: quam (inquit) sine memoria sui nunc Vuandalica manus euertit.]

Porro illud in primis magnopere obseruandum, persecutionem hanc in Ecclesiam Africanam a Vuandalis Arianis illatam, Catholicos tantummodo pertigisse, Donatistas vero vel ad eos turpiter defecisse, aut persequendo Catholicos, eisdem Vuandalis se coniunxisse; memores quidem, maiores suos sub Constantio Imperatore fœdus cum Arianis aduersus Catholicos iniisse, ac proinde non vt hostes, sed vt socios eos excepisse: quippe qui eisdem in anabaptismi symbolo pari, ex dispari tamen causa, iungerentur impietate. Quidnam enim cunctari sunt sese coniungere Vuandalis, quos aduersus Catholicos etiam in Orientem ad Apostatam Imperatorem legatos misisse meminimus? Itaque qui se Catholicis, quasi pollutis, iungere despexerunt, & quam sapissime moniti resilierunt; modo Arianis dedere manus, mutuoq. fœdera inierunt, sibi ipsis pœnas illas infligentes, quas sua ipsorum scelera exigebant, dum in profundiorum sese foueam coniecerunt. Iunctos quidem fuisse Donatistas Vuandalis, ea quæ Victor^c in fine operis habet de Nicasio Donatista, satis significant. At de clade Carthaginensium hoc anno illata modo hætenus; reliqua vero pro temporis ratione reijcimus in sequentem annum. Sed iam ad Theodosium reuocemus orationem.

Qui hoc anno (vt vidimus) ad auertenda ingruentia mala, aduersus Iudæos, hæreticos, atque Gentiles plenissimam edidit sanctionem; idem contra rapacitatem potentium pauperes opprimentium nouum dedit ad Florentium Præfectum Prætorio rescriptum^d, quo vetuit, ne quis sine Iudicis auctoritate alienis rebus regia vela suspenderet, vel titulum Imperatoris apponeret: sub nomine enim Imperatoris, quasi iusto titulo, potētioribus patebat via fortunæ inuadēdi alienas, diuersis prætenſis causis, varijsq. coloribus comparatis. Sed neque ob id extinctum hoc malum est: ad quod tollendum, laborandum fuit etiam sancto Gregorio Romano Pontifici, ita scribenti ad Constantinam Augustam^e: In Sicilia autem insula Stephanus quidam marinarum partium chartularius tanta præiudicia, tantasq. oppressiones operari dicitur inuadendo loca singulorum, & sine dictione causarum per possessiones ac domos titulos ponendo, vt si velim Acta singula quæ ad me peruenerunt, dicere, magno volumine hæc explere non possim.] hæc ipse, qui irrepentem eiusmodi prauum vsu in Ecclesiasticos viros, continuo tollendum curauit, habita^f Romæ Synodo. Porro illam putamus fuisse inter vela & titulos differentiam, quod in illis imago depicta erat Imperatoris, vt ex eodem Gregorio^g apparet; in titulis vero nomen eiusdem inscriberetur. hinc illud Chrysologi^h: Sicut dominorum prædiorum super liminibus affixi tituli proloquuntur*, &c.]

Idem quoque Augustus aduersus calumniatores Episcoporum edidit sanctionemⁱ, qua & consultum voluit iuribus Ecclesiasticorum, & cohibuit licentiam clericorum ac monachorū, qui absque litteris Episcopi, cui subiecti essent, Constantinopolim accederent. Hæc quidem ad eundem Florentium Præfectum Prætorio, cuius incōparabilis probitas ab eodē Imperatore ad Cyrū^k hoc eodem anno rescripto plurimum commendatur. Etenim cū lenones sæpe vetiti, pensitatione tamen quadā in ærariū conferenda, Cōstantinopoli turpe opus exercere permitti essent: ipse Florentius vt eiusmodi turpitudinum sæpe ciuitatē purgatam redderet, latifundium suum donauit, ex quo iisdem redditus Reipub. soluerentur.

^a Victor de persec. Vuand. lib. 1.

^b Prosper. de præd. par. 3. c. 38.

^c Victor de persec. Vuand. lib. 3. in fin.

^d L. 2. C. vs nemo priuatus. DE NON AFFIGENDIS TYVLIS THEODOSII CONSTITVTIO. e Gregor. lib. 4. epist. 33.

^f Gregor. lib. 4. epist. 88. & supra epist. 44. g Greg. epist. lib. 11. epist. 1. h Petr. Chrysol. serm. 154. de S. Stephano.

ⁱ l. 22. C. de Episc. & cler. LENONES CONSTANTINOP. A FLORENTIO SVBLATI. k Nouel. de lenon. iii. 18. Theodos.

A sic igitur bonorum suorum dispendio Constantinopolim lenonibus reddidit omnino liberam. quem quidem ita redemptum decorem vrbs vt conseruaret Theodosius Imperator, ad Cyrum (vt dictum est) aduersus eosdem rescriptum dedit, vbi de Florentio ista sunt verba: Ac licet Florentius nos illud aduerteret execrationem cessante vicaria oblatione vectigalis; tamen ne vllum ad ærarium incommodū perueniret, propriam possessionem obtulit, ex cuius redditibus possit accedere quod prædictum pessimum genus consueuerat pensitare, &c.] Ad hunc item Florentium extat Theodoret^a epistola, implorantis auxilium aduersus calumniatores hæreticos. Patronus hic quidem fuit Catholica fidei, pro qua tuenda adfuit ipsi Theodosio Imperatori in Concilio Constantinopolitano, in quo ipsius opera detectus est Eutyches latens hæresiarcha: sed & cum Imperatore Marciano præsto fuit sacrosancto œcumenico Concilio Chalcedonenſi, vt eorundem Conciliorum Acta significant, de quibus suis locis dicturi sumus.

B Elucebat hoc quoque tēpore inter Magistratus virtute præstantes Thalassius Præfectus Prætorio Illyrici, ad quem hoc ipso anno; iisdemq. Consulibus extat eiusdem Theodosij Imp. rescriptum^b. Porro eximie viri probitatis ergo Proclus Constantinopolitanus Episcopus eum Archiepiscopum creauit Ecclesiæ Cæsariensis in Cappadocia. rem gestam Socrates sub anni Consulibus ita narrat^c: Proclus eodem tempore, ad decimumseptimum Consulatum eiusdem Theodosij Imperatoris, rem plane admirabilem, & qualem nemo veterum aliquando Episcoporum effecerat, aggressus est. Nam Firmo Episcopo Cæsariæ Cappadociæ mortuo, Cæsarienses Constantinopolim aduentant Episcopū quæsaturi. At cum Proclus lustraret animo, quem ad eum Episcopatum designaret; forte fortuna die sabbatorum, dum aliquem despiciare conabatur, omnes Senatores qui illum inspectarent, ad ecclesiam accedunt: in quorum numero fuit Thalassius, qui gentium & ciuitatum Illyrici Præfecturam gerebat: cui partium versus Orientē administrandarum curam (vti fama est) Imperatoris iussu suscepturo, Proclus manus imponit, & pro Præfecto Episcopum Cæsariæ creat. Atque in hunc modum Ecclesiæ status id temporis prospere & felicem successum habuit.] hætenus Socrates. addit hæc Nicephorus^d: At ille (Thalassius scilicet) contra animi sui sententiam in Ecclesiæ gradum ascendit, eamq. rite administravit; cum quidem tam subitum factum Imperator ægre ferret, mox tamen id sanctione sua comprobaret.] hæc ipse.

C Porro ista scribens Socrates, huius anni Consulibus suæ finem imponit historiæ, sicut & Sozomenus, qui (vt ipse in præfatione testatur) ad eundem decimumseptimum Consulatum Theodosij suam pariter historiæ scriptionem perduxit: qui licet Nouatiani essent, & in ijs quæ ad ipsorum dogmata spectant, priuato studio plerumque mentiti esse reperiantur, dum præsertim falsa miracula suis tribuunt Nouatianis: tamen maioris fidei apud Gelasium Romanum Pontificem hos fuisse quam Eusebium Cæsariensem, inde possumus existimare, quod Eusebij historiæ reijcit inter apocrypha, Socratis vero & Sozomeni nequaquam. Verum non ob res gestas ab Eusebio narratas, sed ob sparsos in eis ab eo olim Arianismos, ea censura certum est Eusebij historiæ esse notatam; cum tamen Nouatiani diuinitatis Filij Dei essent (vt vidimus) constantissimi defensores, atque ob eam causam diutius ab Imperatoribus & Episcopis tolerati. Nec est quod quis calumniose agens, arguat esse reijcienda quæ produntur ab hæreticis fuisse narrata. Etenim qui his respondeat, vnus cui nemo ob auctoritatem atque doctrinam refragari possit, Gelasius in medium prodit: ipse enim in tomo de vinculo anathematis ista habet: Numquidnam in ipsorum hæreticorum libris non multa quæ ad veritatem pertineant, leguntur? Num quidnam veritas refutanda est, quia illorum libri, vbi prauitas inest, refutantur? Aut ideo prauis libri suscipiendi sunt eorum, quia veritas, quæ in illis inserta est, non negatur? Ait Apostolus: Omnia probate; quod bonum est, tenete, &c.] Id ipsum etiam ex sententia Cyrilli Episcopi Alexandrini paulo ante est demonstratum.

D Nec vero alium huic contrarium sensum sanctus Gregorius habuit: non enim Pontifex Pontifici, & Gelasio S. Gregorius est aduersatus, dum Sozomeni historiæ visus est improbasse, cum ad Eulogium Alexandrinum Episcopū scribens hæc ait^e: Sed ipsam quoque Sozomeni historiæ sedes Apostolica recipere recusat: quoniam multa mentitur, & Theodorum Mopsuestiæ nimium laudat, & vsque ad diem obitus sui magnum doctorem fuisse perhibet. Restat ergo, vt si quis illam historiæ recipit, Synodo piæ memoriæ Iustiniani temporibus de tribus capitulis factæ contradicat. Qui ergo huic contraria dicere non

E

IVRE LAV-DATUR FLORENTIVS.

^a Theod. epist. 89.

^b Nouel. Theodosij. iii. 6.

^c Socrat. lib. 7. c. 76.

THALASSIVS EX PRAEFECTO EPISCOPO CÆSARIENSIS CAP-PADOCIAE.

^d Nicephorus lib. 1. c. 42.

SOZOMENI ET SOCRATIS HISTORIAE FINIS.

^e Gregor. lib. 6. epist. 31.

QVOMODO ACCIPIENDA SENTENTIA GREGORII DAMNANTIS HISTORIAE SOZOMENI.

valet, illā historiam necesse est vt repellat.] hæc Gregorius. Sed quo sensu accipienda ista A
fint, nemo non videt, qui rem de qua agitur, probe considerat: nimirum non recipi ab Ec-
clesia Romana Sozomenum Theodori Mopsuesteni laudatorem: quem qui recipiat, Quin-
tæ Synodo, in qua ille damnatur, refragari se sentiat. In reliquis autem quæ vera dixit,
quomodo potuit ab Eccl. Romana non recipi? etenim Anastasius Bibliothecarius de
eadem Sozomeni historia hæc habet in præfatione Miscellæ: Verum quia quosdā horum
mentitos in quibusdam fuisse, & quædam prætermisisse probatur, quemadmodum & san-
ctus Papa Gregorius de Sozomeno apertissime scribit: obsecro, mendacia eorum veris ap-
probationibus arguas, & quæ omiserunt nihilominus suppleas.] Vides igitur clarissimum
eruditione virum Anastasium non proijcere Sozomenum, sed purgari ea & augeri deside-
rare; quæ ipsa (vt sæpe vidisti, lector) nos pro viribus præstare conati sumus. Sed alibi in
Notis^a ad Romanum Martyrologium redarguimus Melchiorem Canum^b, qui Magnum B
Gregorium audacter nimis historiarum ignorantia fugillauit, dum quæ apud Theodoretum
de laude Theodori Mopsuesteni reperiuntur, Sozomeno Gregorium tribuisse, rē igno-
rans ipse, putauit. Non attendit censor iste, desiderari duos Sozomeni libros, in quibus de
Theodoro illo tractabatur historia.

Ceterum quod ad eandem Sozomeni historiam pertinet, maioris illa æstimationis
apud Photium fuit, quam Socratis: sed nobis certe commodior Socratis historia ce-
cidit, qua per Consules morè maiorum tempora distinguuntur. Qui hos Græcos aucto-
res primus tradidit Latinitati, fuit Epiphanius vir doctissimus, idq. a Cassiodoro impul-
sus, qui hæc testatur his verbis^c: Post Eusebij vero historiam apud Græcos Socrates, So-
zomenus, & Theodoretus sequentia conscripserunt: quos a viro Epiphano disertissimo
in vno corpore, Deo auxiliante, transferri curauit: ne insultet habere se facunda Græcia ne-
cessarium, quod nobis iudicet esse subtractum.] hæc ipse, qui ex iisdem Tripertitam com-
paginavit. Sed iam quæ anni huius sunt reliqua prosequamur.

Contigit his Procli Constantinopolitani Episcopi temporibus celebrem Synodum cogi
Constantinopoli, cum illic Dioscorus Alexandrinæ Ecclesiæ diaconus ageret Apocri-
farium. Hic enim veteres exuscitans controuersias, huius celebrandi Episcoporum con-
uentus dedit occasionem, nempe de iure dioceseos mouens quæstionem, cum instaret,
esse Episcopi Alexandrini præsidere omnibus Orientis Ecclesijs, vtpote qui primus esse sci-
retur in Ecclesia Catholica post Pontificem Romanum Antistes. Refragatus est his potis-
simum Episcopus Antiochenus, negans ex canonum Nicæni & Constantinopolitani Con-
ciliorum præscripto debere se subijci Præfuli Ecclesiæ Alexandrinæ, cum ex dictis Con-
cilijs fuerint penitus distinctæ dioceses. Porro Synodo congregata, & causa quam exactis-
sime ventilata, ea fuit sanctorum Patrum sententia, vt seruarentur quæ in dictis sacrosan-
ctis Concilijs Nicæno & Constantinopolitano statuta essent. Cum vero Theodoretus Cy-
ri Episcopus acerrimus defensor insurrexisset pro Ecclesiæ Antiochenæ iuribus: hinc fa-
ctum est (vt ipse testatur) vt Dioscorus ex hoc tempore eum graui odio fuerit persecutus,
quod numquam deposuit, sed maioribus in dies fouit augmentis. Narrat hæc quidem
omnia ipse Theodoretus in epistola ad Flavianum Constantinopolitanum Episcopum po-
stea data, in qua post alia hæc leguntur^d:

In illa enim regia vrbe (Constantinopoli scilicet) cum conuenissent beati Patres in Synodo
æcumenica sub Theodosio Maiori, consona ijs, quæ in Nicæa statuta sunt a sanctis Patribus ibi
congregatis, statuerunt, & dioceses distinxerunt, & vnicuique diocesi, quæ ipsi cōuenie-
bāt, tribuerunt, expresse prohibentes, vt ex alia diocesi aliā nullo pacto aliquis inuaderet, E
sed Alexandria Episcopus ea quæ ad Aegyptū pertinent, tantummodo gubernaret, & vna-
quæque diocesis res proprias & quæ ad eā spectant. Hic vero istis definitionibus stare mi-
nime vult, sed beati Marci sedem fursum & deorsum agit; præsertim cum aperte nouerit
quod Antiochenum magna ciuitas magni illius Petri thronum obtinet, qui beati Mar-
ci magister fuit, & Apostolorum chori primus & princeps. Nos vero throni quidem cel-
situdinem agnoscimus, ac nos ipsos nouimus & metimur: Apostolorum humilitatem &
mansuetudinem a maioribus didicimus. Tuam autem pietatem obsecramus, vt sanctos
canones conculcatos minime negligas, & pro diuina fide prompto pugnes animo: in hanc
enim habemus spem salutis, & per hanc misericordiam consequi expectamus. Ne vero
etiam hæc tua pietas ignoret: scito domine, quod ex eo tempore Dioscorus cœpit nos
odio prosequi, quo in Synodis apud vos habitis tempore Procli beatæ memoriæ vobiscum
idem

A idem statuimus, sanctorum Patrum canones secuti: de qua re semel atque iterum con-
questus est, quod iura Antiochenum & Alexandrinorum Ecclesiæ (vt ait) nos prodit-
derimus. Horum memor, & opportunitatem nactus (vt arbitratus est) odium & simulta-
tem manifestauit.] hæc Theodoretus de Dioscoro, & eius studijs hoc tempore cum de-
geret Constantinopoli; qui postea Alexandrinus creatus Episcopus, omne quod concepe-
rat odium in ipsum egressus, vt dictis litteris ad Flavianum Theodoretus ipse queritur. Sed
de reliquis quæ ad Dioscorum pertinent, suis inferius locis agendum erit. Quid præter-
ea in hac Synodo gestum sit, nihil inuenimus.

Sub huius quoque anni Consulibus celebrata reperitur Synodus Regiensis decimo-
sexto Kalendas Decembris, non quidem Regij Lepidi, sed Regij Galliarum in prouin-
cia Narbonensi. Etenim quid opus fuit Regij in Aemilia prouincia cognosci causam Epi-
scopi Ebredunensis? Fuisse autem Regiensem, seu Regensem, vel (vt alij dixerunt) Regionen-
sem Episcopatum in Gallia Narbonensi sub Aquis metropoli, Indices Vaticanæ demon-
strant. Collectam quidem eam fuisse Synodum ex Episcopis Gallia Narbonensis, tum ex
eo qui primo loco in ea positus habetur Hilarius Episcopus Narbonensis, qui & præfuit
Synodo, tum ex collegis ibidem nominatis ipsi subiectis Episcopis, scies: quod eosdem
ferme omnes reperies nominatos in Concilio Arausicano post annum sequentem itidē in
Gallia Narbonensi sub Consulatu Cyri celebrato. Ebredunum autem fuisse sub Vien-
nensi metropoli, subscriptiones Episcoporum Concilij Epaunensis demonstrant. Tu vero
consule quæ in Nicoliniana editione huic Concilio præfixa sunt; quibus accurate elucu-
bratis, haud inuiti subscribimus, addētes Sidonij Apollinaris verba^a in epistola ad Patien-
tem Episcopum Lugdunensem, dum populos eius prouinciæ recenset: Quantas (inquit) ti-
bi gratias Arelatenfes, Regenses, Aueniocus, Arausionensis quoque & Albensis, Valenti-
næq. & Tricassinæ vrbes professor exoluāt? Præter ea autē quæ de ordinatione perperam
facta Episcopi Ebredunensis in hac tractata sunt Synodo, de illis etiam actum Episcopis,
qui ex hæresi vel schismate ad Ecclesiam redirent; qui quo loco habendi essent, Patres
matura consultatione definierunt: egerunt & de exequijs defunctorum Episcoporum.

Accidit enim, vt cum his temporibus nonnulli Episcopi, qui sectati essent Pelagium, ad
Ecclesiam se redire pœnitentes simularent: ijs omnem recipiendi sedem spem ademerint
ijdem Patres, qui ipsi Concilio Regensi interfuerunt: hoc experimento probantes, qui ve-
re pœniterent, vel fide. Quinetiam haud facile eos ad communionē Catholicam, nedum
ad sedem esse accipiendos, exemplum docet Sixti Romani Pontificis de Iuliano Episcopo
Pelagiano. Sub huius enim anni Consulibus de Iuliano ipso famosissimo Pelagiano hæc
D habet S. Prosper in Chronico: Hac tempestate Iulianus Atellanensis iactantissimus Pela-
giani erroris assertor, quem dudum amissi Episcopatus intemperans cupido exagitabat,
multimoda arte fallendi, correctionis spem præferens, molitus in communionem Ecclesiæ
irreperere: sed ijs insidijs Sixtus Papa diaconi Leonis hortatu vigilanter occurrens, nul-
lum aditum pestiferis conatibus patere permisit; & ita omnes Catholicos defectione fal-
laciæ bestia gaudere fecit, quasi tunc primum superbissimam hæresim Apostolicus gladius
detruncasset.] hæc Prosper.

Quibus plane vides, lector, magna laude reijcere Romanam Ecclesiam hæreticos il-
los, de quibus est suspicio, non ex corde, sed callide subripere conari Catholicam cōmuni-
cationem, vt temporale commodum assequantur. Id quidem Sixtus consilio Leonis dia-
coni, qui ei sequenti anno in Episcopatu successit, & præ excellentia meritorum atque do-
ctrinæ Magni cognomentum adeptus est. De ipso autem Sixto in eandem sententiam
idem Prosper agens aduersus Collatorē, sic ait^b: Hæc sit pars huic reseruata pastori; & vt
illi prædecessores eius Innocentius, Zosimus, Bonifacius, Cælestinus lupos abegere ma-
nifestos, ita hic depellat occultos.] hæc ipse. Porro quem hic Atellanensem Iulianum no-
minat Prosper, eundem fuisse Iulianum antea Capuanum Episcopum, qui aduersus
S. Augustinum tot tantaq. scripserat, intelligi potest: Atellanensem vero, non Capua-
num ab eo scias nominatum, quod non amplius illius Ecclesiæ Episcopus esset, quem
(vt in eodem Leone Papa dicemus inferius) ab ipso Pontifice idem Prosper^c coerci-
tum tradit.

DE SOZOME-
NI HISTO-
RIA.DEFENDITVR
S. GREGORIVS
In Rom. Mar-
tyrolog. die 23.
Decembr.
Melch. Can. loc.
Theolog. lib. 2.
c. 6.Cassiod. Instit.
diu. lib. 1. c. 17.SYNODVS
CONSTANTI-
NOPOLITA-
NA.Theod. epist.
86.DISTINCTAE
DIOCESES
ORIENT. EC-
CLESIAE.CONCILIUM
REGIENSE.Sidon. lib. 6.
epist. vi.IULIANVS
PELAGIA-
NVS NON AD-
MITTITVR
IN ECCLIE-
SIAM.Prosper. aduers.
Collat. in fine.Prosper. de Præ-
dicit. c. 7.

PRIMI LIBRI
PELAGIA-
NISMI.

ostendere, diuitem hominem ex Deo non esse? contra diuinæ plane Scripturæ testimonia, **A** quibus dicitur: Diuitem & pauperem fecit Deus] & in cantico Annæ: Dominus pauperem facit & ditat.] ex multis nãque inuenies eundem auctorem velle probare, impossibile esse diuitem hominem Dei præcepta seruare: immo & omnes, etiam filios & filias habentes, diuitias teneri profundere, & reddi pauperes, si velint salui esse, pluribus docet. In his, inquam, cum toto illo libro versetur auctor, quis non intelligat spirare Pelagium, cuius inter alia hæresum capita (vt dictum est) illud erat, non posse saluari diuitem, nisi omnia sua pauperibus erogat? Sed etsi possent ea cuncta ad aliquem Catholicum sensum quomodocumque pertrahi: decuisset ne tempore huius emergentis hæresis Romanum Pontificem, etsi non eadem expresse, illis tamen affinia & confinia, absque suspitione hæresis Pelagianæ, nulla facta eius abrogatione, tractare?

PELAGIA-
NISMI SE-
CVNDI LI-
BRI.

Sed & in secundo libro ita recta incedit via, dum differit opera esse necessaria ad salu- **B** tem, vt tamen ad postremum sese auctor prodat Pelagianum, cum omnia libero arbitrio tribuat, & gratiæ nihil concedat, atque illis ipsis vtatur verbis, quibus Pelagiani Catholicos perfringere consueuerunt, nimirum vbi ait: Et vt breuiter cuncta perstringam, quando cuiuscumque criminis vel peccati reus quieta mente suscipiet malum suum voluntatis esse, non necessitatis, & arbitrio scribi, quod illi nituntur imputare naturæ?] Catholicos quidem fugillans, qui naturam ex originali peccato corruptam asserunt. Quid præterea toto eo disputationis anfractu demonstrare conatur, quam hominem esse sine peccato, possibile fieri? Et quis ignorat, assertiones has esse Pelagij, impugnatas iam mille locis a S. Augustino, S. Hieronymo, Prospero Aquitano, & alijs?

Matth. 15.
PELAGIA-
NISMI TER-
TII LIBRI.

Rursum vero in tertio libro qui inscribitur de Castitate, quomodo se aduersarium gra- **C** tiæ exhibeat auctor, vel ex verbis illis intellige, dum Matthæi^a locum illum explanans: Non capiunt omnes hoc verbum, sed quibus datum est] istud ipsum tribuens ipse omnino liberæ hominis voluntati, subsannat eos qui ex Dei gratia donum illud prouenire contendunt, hæcque ait: Nolo sic intelligas dictum: Non omnes capiunt hoc verbum, sed quibus hoc datum est: quasi castitatem non nisi illi possideant, quibus etiam non volentibus, & fatali (quod aiunt) necessitate collata sit: ne & gratiosum Deum statuas, & castitatis præmiu[m] tollas.] Erant plane huiusmodi Pelagianorum cauilli, & in Catholicos inuictæ notæ calumniæ, vt dum hi absque diuina gratia consequi castitatem minime fas esse hominibus dicerent, illi eos fatalem virtutibus adipiscendis necessitatem imponere subsannarent. Et inferius, cum illud Pauli ad Corinthios explicat: Vnusquisque proprium donum habet a Deo] subdit ipse: Propriæ scilicet voluntatis.]

AUCTOR PA-
TENTISSI-
MVS PELA-
GIANVS.

Sed quid in his diutius immoramur? Vel hoc vnum tibi satis sufficere potuisset ad per- **D** spectam hominis Pelagiani cognitionem, quod cum videas tribus illis libris auctorem versari in operum commendatione, numquam meminit diuinæ gratiæ, vel minimum quid ei tribuit, sed libero tantum arbitrio omnia: vt non nisi Pelagianum loqui, vel surdus intelligat. Insuper & in illo absolutissimus detegitur auctor Pelagianus, quod ex doctrina Pelagij differentiam ponat inter beatorum vitam æternam, & regnū cælorum: dum in libro de Castitate sic prædicat castitatem, vt derogat matrimonio, cum vxoratos negat gloriam cælestem consecuturos, fruituros tamen vita beata, si cetera mandata seruent. sed accipe quam disertis verbis hæc prædicet: Quid ergo (inquit) damnauit Dominus nuptias? Absit: sed tantum regni gloriam illis, non vitam (si tamen omnia madata seruauerint) denegasse censetur.] Cum hæc igitur & alia misceat Pelagianus auctor, e Pelagianis prauis sententijs mutuatus: a tanta ignominia vindicandus est Sixtus Pelagianæ hæresis inde- **E** fessus & validus oppugnator.

Sed iam sine tanti Pontificis, finem & nos tomo huic quinto, loco & tempore congruo, imponamus; post Sixtum, sextum auspiciaturi ab ipsa Magni Leonis Papæ creatione volumus. Faue tu nobis, lector, precibus, & pijs votis aspira: vt eadem felicitate qua quinque tomos absoluimus, qui sunt reliqui consummemus. Sed ad gratias agendas ei, a qua cuncta hæc nostra dimanant, oratio se ex more conuertat.

A Cceptum tuo fauore, conceptum tuis precibus, Dei Genitrix, quantum hunc partum, pro gratiarum munere, vt Anna^a Samuelem, ad te ipsam, viuum Dei tabernaculum, affero: tu vero offeres ipsum Deo, illud simul cum ipsa præ miraculo concinens: **B** rilis peperit plurimos.] quinta iam me aucto prole, cui nec spes erat potuisse vel vno germine foecundari. Vnde mihi etiam præ stupore in propheticum^b illud sit erumpendum: Quis mihi genuit istos? Ego sterilis & non pariens: & istos quis enutriuit? Ego destituta & sola: & isti vbi erant?] Totum id muneris tui atque gratiæ, foecundissima Virgo. Adijce vero, vt quinto oblato tomo, rependas quæ in eodem quinario numero mirifice noscuntur impleta, nempe cum quinque^c ordeaceis panibus e pueri angusto sinu perceptis sequentem se Dominus **C** numerosam multitudinem paut, & satiatis ex illis quinque millibus hominum, ijdem redundarunt in duodecim cophinos fragmentorum: atque etiam cum puer Dauid^d, quinque lapidibus in pera positus, insultantem Dei agminibus hostem occidit, & vno prostrato, omnes pariter victi sunt Philisthæi. Concessa sunt tam grandia pueris, quod infirma mundi, vt confundat^e fortia, Deus eligere consuevit. Sum quidem & ego (dicam cum Salo- **mone**^f) puer paruulus, ignorans introitum & egressum meum. Accipere igitur merear concessa pueris: vt munera ista nostra, dona tua, Deo oblata, sua ipse benedictione multiplicet, & aucta in æternum permanens conferuet, futura ipsa in Ecclesia cibis & arma, quo Fideles alantur, atque hostes perfidi debellantur. Ad postremum vero illud adiunge, vt tamquam vnus ex Domini paruulis, sim consecuturus vitam æternam, gratia Domini nostri **Iesu Christi**, qui cum Patre & Spiritu sancto viuunt & regnant in sæcula sæculorum. Amen.

a I. Reg. I.
PERORATIO
CVM GRA-
TIARVM A-
CTIONE.
b Isai. 46.

c Ioan. 6.

d I. Reg. 17.

e I. Cor. 1.

f 3. Reg. 3.

g Luc. 18.

ANNALIVM TOMI QVINTI

FINIS.

APPENDIX EX PRAETERMISSIS
 Tomi Quarti & Quinti Annalium Ecclesiasticorum, suis singulis
 reddendis locis, cum iisdem iterum cudentur
 Annales.

Occasio emergentis nobilis disputationis suborta de testamenti S. Gregorij Nazianzeni veritate effecit, ut quinto huic tomo, quae etiam sint quarto reddenda, praeter morem adijceremus, probe scientes gratum fore lectori, hic potius ista legere, quam aliam eiusdem tomi expectare editionem.

Tom. 4. Pag. 592. ver. 3. appellatione sententiam. Adde quae sequuntur.

Cum hucusque in prima editione res Gregorij Nazianzeni produxerimus, praetermissimus, quod plane ignorabamus, ab eo conditum testamentum: Quis enim illud extare, vel rationem aliquam ipsius habendam esse putasset, quod tot rerum atque scriptorum eiusdem Gregorij accuratissimos exploratores praeterisset; vel si nouerunt, tamen visi sunt penitus tamquam commenticium contempsisse? Cum vero illud praetermissis omnino; M. Antonius Massa Salernitanus I. C., quocum ob illius doctrinam, variamque eruditionem cum pietate coniunctam domestica mihi consuetudo intercedit, omnium fere librorum angulos exploratos habens, cum istud ipsum minime eum lateret, liberiori amicitiae vsu lepidis salibus suauiter carpens, oscitantiae me redarguit, quod cum de Gregorio Nazianzeno pene nihil omiserim, eius tamen testamenti nullam prorsus habuerim mentionem: nam etsi illud fortasse nobis minime probaretur, confutare saltem disertis rationibus, muneris nostri esse: quod negare non potui.

Latet illud quidem inter Briffonij viri sane valde periti formulas Graece editum: sed cum mendosum vehementer inuentum esset & mutilum, vehementerque vrgeret de impostura suspicio, rem contuli cum Iacobo Sirmundo mei studiosissimo Parisiensi professore Societatis DIESV, omnium plane litterarum genere excultissimo: qui infatigabili studio penetrabilia quaeque bibliothecae Vaticanae perlustrans, inuenit tandem in duobus antiquis codicibus eiusmodi testamentum, quod contulit, emendauit, atque Latinitati primus omnium tradidit, deditque nobis, sicut hic habes descriptum:

Consulatu Flauij Eucherij & Flauij Syagrii, clarissimorum virorum, pridie Kalendas Ianuar. * Gregorius Episcopus Catholicae Constantinopolis Ecclesiae, viuens ac prudens, sanoque consilio & integris sensibus condidi hoc testamentum: quod quidem iubeo & volo ratum esse, firmitatemque in quolibet foro & quomodolibet obtinere. Iam enim mentem meam manifestam feci, & meam omnem substantiam Catholicae Nazianzi Ecclesiae consecraui ad pauperum, qui sub eadem sunt Ecclesia, ministerium: ob eamque causam tres praefeci iuxta hanc meam voluntatem Ptochotrophos, pauperum curatores, Marcellum diaconum ac monachum, Gregorium item diaconum, qui fuit de familia mea, & Eustathium monachum, qui & ipse fuit e domo mea. Nunc vero eundem animum retinens erga sanctam Ecclesiam Nazianzenam, eodem persto in proposito.

Cum igitur contigerit me ex vita decedere: heres meus esto Gregorius diaconus & monachus domesticus quondam meus, quem pridem manumisi, ex vniuersa substantia mea mobili & immobili, ubicumque ea mihi sita est: ceteri omnes exheredes mihi sunt: Ita quidem, ut meam omnem substantiam mobilem & immobilem sanctae Catholicae Nazianzi Ecclesiae ipse restituat, nihil penitus subducens, praeterquam quae hoc testamento quibusdam priuatim reliquero legati aut fideicommissi gratia: sed omnia (ut praedixi) diligenter seruet Ecclesiae, Dei timorem praeter oculis habens, sciensque iam a me decretum, ut omnia mea illius Ecclesiae pauperum ministerio cedant; in eamque rem se institutum heredem, ut per ipsum Ecclesiae omnia sine fraude conferuentur.

Annal. Eccl. Tom. 5.

M m m

Seruos

DE TESTA-
 MENTO S. GRE-
 GORII NAZ.

a Vatican. Bi-
 bliothec. nu. 312
 & 592. Graec.
 libr.

*
 TESTAMEN-
 TVM GREGO-
 RII NAZ.

HERES FI-
 DEICOMMIS-
 SARIUS.

Seruos quoscumque vel mea voluntate, vel beatissimorum parentum meorum man-
dato manumisi, hos omnes nunc etiam liberos manere volo, & peculia sua sibi habere,
absque vlllo impedimento.

RELICTA
HEREDI IV-
RE DOMINII.

Volo præterea, heredem meum Gregorium diaconum vna cum Eustathio monacho,
ambos olim e domo mea possidere prædium Arianzenum, quod ex Regini bonis ad nos
peruenit: gregales vero equas & oues, quotquot iâ ipsis præfens dari iussi, quarumq. pro-
prietatem ipsis ac dominium tradidi, has ipsis quietas manere volo iure dominij. Per præ-
ceptionem item, Gregorium diaconum & heredem meum, qui mihi fideliter ministravit,
priuato iure dominij habere volo aureos numero quinquaginta.

LEGATVM
RYSIANAE
VIRGINI.

Rufianæ virgini veneranda, propinquæ meæ, certa condita in annos singulos dari iussi,
vnde vitam libere traducat: quæ quidem omnia eidem, quemadmodum præscripsi, vo-
lo & iubeo sine mora præstari. De habitatione autem tum quidem propterea nihil statui,
quod nescirem vbinam ipsa degere mallet: nunc vero & hoc volo, quocumque ipsa loco
elegerit, parari ei domum ingenuæ congruentem ad honestam virginis habitationem: quam
vtrique domum sine interpellatione habebit ipsa in vsumfructum, quoad vixerit, postea
restituatur Ecclesiæ. Addi præterea eidem volo puellas duas, quas ipsa delegerit; hoc nimi-
rum pacto, vt cum ea morentur puellæ vsque dum viuet; & si quidem illi ita visum fuerit,
liceat ipsi libertate eas donare; sin minus, & illæ quoque ad Ecclesiam pertineant.

LEGATA DI-
VERSIS RE-
LICTA.

Theophilum puerum, qui mecum perseverauit, iam manumisi: volo autem ei nunc
etiam dari legati nomine nummos quinque. Eupraxium vero eius fratrem liberum esse
volo, eiq. legati nomine dari nummos quinque. Volo præterea Theodosium Notarium
meum liberum esse, eiq. legati nomine dari aureos nummos quinque.

EXCVSATIO
DE PRÆTER-
ITIS SVIS.

Alypianam, filiam meam dulcissimam (ceterarum enim Eugeniæ & Nonnæ exigua ra-
tio ducenda est, vt quarum vita reprehensione non vacat) veniam mihi dare volo, quod
nihil possim ipsi relinquere: quippe qui omnia iam pauperibus destinavi; aut potius beatif-
simis parentibus, qui ita polliciti erant, obsecutus sum: quorum mentem violare, nec san-
ctum, nec tutum arbitror. Quæcumque igitur ex beati fratris mei Cæsarij rebus in veste
serica, aut linea, aut lanea, vel burichalijs supersunt, hæc ad ipsius liberos pertinere vo-
lo, & nulla in re ipsam, vel sorores ipsius molestas esse vel heredi meo, vel Ecclesiæ.

γὰρ ἄρδς
ADMONITIO
TESTAMEN-
TARIA.

Meletius gener* meus prædium Apenzinsenū, quod Euphemij erat, sciat se mala fide
possidere. de quo quidem etiam antea scripsi sæpius Euphemio, ignauiam eius reprehen-
dens, nisi sua recuperaret: Et nunc testor omnes magistratus, & qui sub magistratu sunt,
iniuriam fieri Euphemio: oportet enim prædium Euphemio restitui.

ADMONITIO
TESTAMEN-
TARIA.

Emptionem fundi Canotalorum reuerendissimo filio Episcopo Amphiloquio redinte-
grari volo: constat enim ex chartis nostris, idq. norunt omnes, quod & solutus fuerit
contractus, & pretium receperim, proprietatemq. ac dominium possessionis iam pridem
tradiderim.

DIVERSA LE-
GATA.

Euagrio diacono, qui multorum mecum laborum & curarum particeps, in multis
suam mihi beneuolentiam commendauit, gratiam habeo coram Deo, & coram homini-
bus. Ac maiora quidem ipsi Deus retribuet: ne vero parua etiam amoris symbola præter-
mittamus; volo ei dari camasum vnum, tunicam vnam, pallia duo, aureos nummos tri-
ginta. Similiter dulcissimo condiacono nostro Theodulo dari volo camasum vnum, tu-
nicas duas ex ijs quæ sunt in patria, aureos viginti ex patriæ item rationibus. Elaphio
Notario, qui & bene moratus est, & quo tempore fuit in obsequio, belle nos refocilla-
uit, dari volo camasum vnum, tunicas duas, pallia tria, sigillionem in patria, nummos au-
reos viginti.

TESTES SVB-
SCRIBENTES.

Hoc meum testamentum ratum ac firmum esse volo in omni iudicio & quomodocum-
que: quod si tamquam testamentum vim non habuerit, tamquam voluntatem ipsum vlti-
mam seu codicillum valere volo. Qui vero ipsum euertere tentauerit, rationem reddet in
die iudicij.

In nomine Patris & Filij & Spiritus sancti, Gregorius Episcopus Catholicae Constanti-
nopolis Ecclesiæ relegi testamentum, & omnia probans subscripsi manu mea, & vim ob-
tinere volo ac iubeo.

Amphiloquius Episcopus Catholicae Iconij Ecclesiæ interfui testamento reuerendissimi
Episcopi Gregorij, & ab eo rogatus subscripsi manu mea.

Optimus Episcopus Catholicae Ecclesiæ Antiochenæ interfui, cum reuerendissimis
Episcopis

A Episcopus Gregorius testamentum suum, vt supra scriptum est, disponderet; & eo rogante,
subscripsi manu mea.

Theodosius Episcopus Catholicae Ecclesiæ Hydæ præfens fui testamento reuerendissi-
mi Episcopi Gregorij, & ab eo rogatus subscripsi manu mea.

Theodulus Episcopus sanctæ Catholicae Apameæ Ecclesiæ præfens fui, &c.

Hilarius Episcopus Catholicae Ecclesiæ Isauriæ præfens fui, &c.

Themistius Episcopus sanctæ Catholicae Hadrianopolis Ecclesiæ præfens fui, &c.

Cledonius presbyter Catholicae Iconij Ecclesiæ præfens fui, &c.] hæcenus testes:
post quorum subscriptiones, nomen eius qui ex archiuo Nazianzeno eiusmodi testamen-
tum edidit, habetur in iisdem codicibus scriptum his verbis:

B Ioannes sanctissimæ Nazianzi Ecclesiæ lector & Notarius exemplum diuini testamen-
ti, quod in sanctissima ecclesia mea reconditum est, sancti & illustris ac Theologi Grego-
rij exscripsi & edidi.] hæcenus ex veterimis exemplaribus Vaticanis.

Iam vero nostrarum partium esse scimus, vt his quàm exacte percognitis, num hæc in
omnibus inueniantur veritati consentanea disquiramus, elucidemusq. obductū veluti ru-
bigine monumentum. Esse quidem ipsum germanum Gregorij Theologi testamentum,
sunt multa quæ persuadeant. Verum quoniam ipsa prima eius inspectione longe refugere
possit animus, vt id audire velit, nedum asserere ipsum Gregorium filias habuisse atque
generum: de hoc ipso primum iure agendum erit. Etenim nihil est, vt vel in leue discrimen
possit adduci Gregorij, quem suis ipse sæpe scriptis profitetur, cultus virginitatis,
quam par est vt ante omnia apertissime demonstratam atque probatam, factam testam in
omnibus relinquamus.

C Nihil quidem magis certum atque exploratum ex omnibus Gregorij rebus gestis vi-
deri potest, quàm ipsum perpetuam coluisse virginitatem, testante id ipso quàm sæpissi-
me, cum in senectute confectus ærumnis sese eius tamquam rei præclaræ memoria conso-
lans, cygneis modulis sæpe concinuit, vt illud in primis prosa redditum: Corpore
virgo sum: an autem etiam animo, haud certum habeo.] profitetur hoc etiam in carmi-
ne vbi conqueritur de calamitatibus suis, itemq. in carmine de Virginitate, & in præ-
ceptis ad Virgines: rursus in carmine de Vita sua, & eo qui inscribitur De rebus suis, vbi
hos habet versus:

Non me connubium strinxit, fluxio vite.] & inferius:

Nec mea femenco maduerunt membra liquore.] Insuper cum rursus animæ suæ

D calamitates deplorat, visionem sibi diuinitus ostensam recenset, qua permotus fuerit a
puero, vt se virginem perpetuo conseruaret. id ipsum etiam affirmat cum inuehitur in
hypocritas monachos, necnon in epitaphio de se scripto: vt plane nihil in Gregorio fir-
mius atque tutius, quam perpetuæ virginitatis cultus, absque vlla dubitatione affirmari
penitus possit. Seruata igitur & in omnibus comprobata Gregorij virginitate, iam ne-
bulam illam quæ de filiabus & genero ex testamento contracta videtur, ex ipsiusmet Gre-
gorij scriptis dimoueamus omnino.

Quod igitur ad nominatas in testamento filias spectat, illud ingerimus: si omnes quas
ipse Gregorius suis scriptis filias vel filios nominat, ex coniuge esse susceptos, velimus as-
serere; erit profecto vt plusquam quingentos (vt ita dicam) ex Gregorio genitos esse li-
beros affirmare cogamur. verum ad spirituales generationem eos omnes esse referendos,
ne longe petatur exemplum, habes in eodem testamento ab ipso Gregorio nominatum
E filium suum Amphiloquium Episcopum, vtpote ætate iuniorem. nam in epistola ad Cæ-
sarium de eo scripta: Ipse (inquit) manu mea carissimum filium nostrum Amphiloquium
offero, virum probitatis nomine vsque adeo nobilem (etiam præterquam ætas ferat) vt
ipse, qui & senex & sacerdos & amicus vester sum, præclare mecum agi existimaturus
sim, si eam hominum existimationem obtinerem.] hæc ipse. Sic igitur nihil est vt cogamur
asserere, quas nominat filias, eas a Gregorio ex vxore susceptas.

Verum dicendum potius eas illius fuisse neptes: etenim quam potissimum laudat, spre-
tis ceteris, Alypianam, eo gradu tum ipsam tum reliquas duas sorores Gregorio iunctas
fuisse, ex ipsius Gregorij epistolis certo certius intelligere possumus. Reperitur quidem A-
lypiana ista ipsi Gregorio fuisse ex sorore Gorgonia neptis, nuptaq. insigni viro Nicobulo,
ex quibus ortus est Nicobulus Iunior, cuius nomine ad eius patrē extat Gregorij carmen,
necnon aliud patris nomine ad ipsum filium redditum, & aliæ complures epistolæ,

Annal. Eccl. Tom. 5.

M m m 2 vt inter

ELUCIDATIO
TESTAMEN-
TI GREGORII
NAZIANZ.

VIRGINITAS
S. GREG. NA-
ZIANZ. PER-
SPICVA SA-
TIS.

a Gregor. Naz.
de se ipso.

QVAE SINT
NOMINATAE
FILIAE A
GREGORIO.

ALYPIANA
ET SORORES
NEPTES GRE-
GORII.

vt inter ceteras quæ signatur in Billiana nouissima editione numero centesimo quinquagesimoquinto, cuius hæc est inscriptio ex Græco reddita exemplari, qua ipsius epistolæ argumentum ponitur verbis istis :

Eidem Nicobulo, Alypianæ ipsius vxori, Gorgoniæ Gregorij sororis filiæ, corporis staturâ exprobranti.] hæc in epistolæ inscriptione. Sed quid ista sibi velint, ex ipsa accipere licet epistola, quæ cū perbreuis & lepida valde sit, hic integrâ describemus : sic enim se habet ^a :

Alypianam apud nos cauillis incessis, vt paruam & tua proceritate indignam, o magne & vaste, ac gigante tum forma, tum robore. Nunc demum intelligo, animum mensuræ subijci & virtutem expendi, ac rupes margaritis præstantiores esse, coruofq. luscinijs augustiores. Tu vero magnitudine tua & cubitis fruiere, nec Aloydis illis vlllo modo inferiorem te præbe. Equum enim ducis, & hastam vibras, & feræ tibi curæ sunt. Ipsa autem nihil operis patrat : nec magni roboris est, radium ferre, colum tenere, ac telæ assidere : **B**

id enim feminarum decus est.

Quod si hoc quoque adijcias, eam orationis causa humi curuam esse, ac per ingentes mentis agitationes perpetuam cum Deo consuetudinem habere : quid hic de tua sublimitate corporisq. mensura te iactabis? Vide tempestiuum silentium : loquentem audi : quam incompta sit, animaduerte ; quam, vt femina, fortis ac strenua ; quas rei domesticæ utilitates afferat ; quam viri amans sit. At tum illud Laconis dices : Certe animus in mensuram minime cadit : atque externum hominem oculos coniectos in internum habere oportet. Si hæc ad hunc modum consideres, iocari desines, eamq. vt paruam deridere, tuumq. coniugium faustum ac felix iudicabis.] hæcenus Gregorius ad maritum Alypianæ Nicobulum.

Consentientia his plane sunt quæ de eadē Alypiana idē Gregorius habet in testamento, cum mulierem frugi, sibiq. ob id carissimam prædicat, despectis reliquis duabus eius sororibus Eugenia atque Nonna, referente nomen auix, lōge tamen disparibus moribus prædita. Aliquod plane nefas ab eis admissum & publice cognitum ac decantatum oportuit, vt ipse Gregorius publicis tabulis eas ita indecoris notis inuistas reliquerit. Sic & sanctus Hieronymus sororem suam virginem lapsam, sed ad pœnitentiam reuocatam, epistola scripta ad Chromatium & collegas ^b, posteris notum reddidit. Hæc qui considerat, non adeo mirabitur de Gregorio Nazianzeno ; & multo minus, si legerit quæ de lapsu Gordianæ virginis amitæ suæ S. Gregorius ^c Papa ad populum pro concione recensuit. vt plane videas sanctos viros despexisse penitus etiam propinquos, quos scissent Deo minime esse caros, sed laudare tantū solitos Deo acceptos, secundum illud de viro iusto dictū a Dauid ^d : Ad nihilum deductus est in conspectu eius malignus : timentes autem Dominū glorificat.] **D**

Quod vero ex parentum voluntatis præscripto bona omnia iubebantur non in affines, sed in pauperes erogari : cum nihil esset quod caræ Alypianæ nepti Gregorius legare posset : eius tamen filijs dulces dari præcepit Cæsarij fratris exuuias diutius apud se retentas, velut cara pignora germani amantissimi, qui iam pridem ex hac vita decesserat.

Iam igitur de Gregorij ex coniugio filiabus omni dubitationis amoto penitus scrupulo, de Meletio qui in testamento gener nominatur, soluendus est nodus, quo Gregorius obligatus coniugio videatur. Vox quidem illa, quæ ex Græco Latine reddita, gener est, in Græco codice legitur *γαιβετς* : cuius quidem nominis etsi frequentior vsus est, vt generū exprimat, significare tamen posse interdum affinem quemlibet, qui glossemata Græca elucidant ^e, absque controuersia profitentur : immo apud Latinos idem in voce, generi, loquendi vsus obtinuit : & vt alios prætermittamus, habes apud Iustinum ^f historicum, generum ab eo dici virum sororis. Quamobrem nullo pacto adstringimur, vt Gregorius Meletium generum nominari voce illa ; sed affinem potius significare voluisse, exploratissimum satis redditur ex ipsius repetitis sæpius testificationibus, quibus perpetua eius virginitas absque vlla vel leuissima saltem dubitatione monstratur.

Possit insuper & de Theodulo Episcopo Apameæ, qui subscribitur testis, illud obijci, quod reperitur eo anno nō Theodulus, sed Ioannes Apameæ Episcopus subscriptus œcumenicæ Synodo Constantinopoli eodem anno habitæ. Verum ostendetur eiusmodi obiectionem nullius prorsus esse momenti. Etenim præter Apameam quæ in Syria est, cuius dictus Ioannes Antistes, fuerunt tres aliæ eiusdem nominis ciuitates ; nimirum prima quæ in Bithynia fuit ad oram maritimam inter Rindaci & Ascanij ostia, cuius meminere Stephanus & Ptolemæus ; secunda in Phrygia ad Marfyæ fluminis ostia ; vbi ipse Meandro coniu-

A coniungitur, cuius meminerunt Plinius & ex Græcis Strabo, quam post Ephesum clarissimam omnium Asiæ urbium prædicant, in qua celeberrimum esse soleret emporium : sed & præter hanc, aliam fuisse Apameam Parthorum ciuitatem, affirmant. Sic igitur non arctamur, vt licet constet tempore Concilij Constantinopolitani Apameæ Syriæ præfuisse Ioannem, non potuerit Theodulus alicuius ex reliquis tribus Apameis fuisse Episcopus ; vnde nullius momenti ea esse reperitur obiectio.

Ceterum quod ad mentem & diem eius anni in eodem testamento descriptos pertinet, posset etiam aliquis obijcere, neque Gregorium, neque Episcopos qui subscripserunt, tam diu post absolutam ante quinque vel sex menses Synodum esse commoratos Constantinopoli, neque post abdicationem eius vocatum amplius fuisse Gregorium Constantinopolitanum Episcopum, vt ponitur in testamento. Ad hæc vero primum illud iure dici posse videtur : Quis adeo durus est & seuerus Iudex, qui in re adeo antiqua non concedat testamentum ipsum aliquem puluerem contraxisse mendorum, qui sit excutiendus? Quamobrem si velimus post absolutum Concilium & post abdicationem sedis illud ipsum testamentum fuisse a Gregorio nuncupatum : tunc plane accidisse videtur, vt Ioannes ille qui ex archiuo Ecclesiæ Nazianzenæ ipsum in lucem prodidit testamentum, cum illud exscriberet, & Gregorium simpliciter nominatum Episcopum legeret, honoris causa addiderit, Constantinopolitanum ; & quidem bona fide, quod sciret eo anno ipsum præfuisse eidem Constantinopolitanæ Ecclesiæ.

Verum illi sententiæ magis inhæreo, vt prope tempus Concilij eiusmodi a Gregorio fuerit conditum testamentum ; atque dicendum esse, in mensem potius irrepsisse errorem. Etenim nec in codice quem nactus est Briffonius, nec in altero e duobus Vaticanis nomen mensis expressum erat : in quo & potuit accidisse, vt errore librariorū, *λαυραγιον*, scriptū fuerit pro, *ισυλον*. Vt autem opiner paulo ante Concilium eiusmodi esse a Gregorio conditum testamentum, illud persuadet, quod ea oratione quam tunc Constantinopoli ante Concilium in Maximum habuit, inter alia, suis se cunctis iam priuasse bonis ostendit his verbis : Paupertatem obijcient? Quid ego audio? meas opes & copias? Atque vtinam & pannos, hosce exuere possem, vt huius vitæ spinas nudus percurrerem : vtinam & grauem hanc tunicam quam celerrime abijcerem, vt leuiorem acciperem.] & inferius : Sed pecunias eripient? quas tandem? si meas : quin eadem opera pennas quoque excidant, quibus cinctus non sum.] hæc ipse, quibus quidem se iam bona cuncta abdicasse significat.

Sunt autē adhuc complura alia ex eiusdem Gregorij scriptis adducenda, quibus demonstrari contingat idem ipsum testamentū esse Gregorij. In primis vero, quod quæ in eo mira erga pauperes sollicitudo monstratur, eadem in omnibus eius scriptis expressa conspicitur. Quod enim in testamento pauperibus posthabuerit affines, cum ita a parentibus fideicommissariam accepisset hereditatem : testatur ipse de matre sua in oratione habita in funere patris, adeo erga pauperes fuisse amore propensam, vt dicere soleret, se ipsam, si licuisset, & filios ad alendos pauperes distracturam fuisse. Ipse vero non fundos tantum & domos in pauperes erogauit, sed & libros in eorum vsu conuertit. Cum enim Adamantius rhetor amicus Gregorium aliquando rogaret dari sibi libros rhetoricæ facultatis ; misit ipse quidem illos Gregorius, sed pretium illorum petijt, scripta ad eum epistola, vbi ad finem ista facere admodum ^a : Quod si hæc quidem recte dici videntur, & minime philosophicum esse, librorum pretium postulare : tu mihi pecuniam solue, obiectionem autem tuam soluent pauperes.] hæc ipse, ex quibus vides immensam eius erga pauperes curam.

E Sed & videre est in ipsius Gregorij scriptis eiusdem testamenti, quo pauperibus sua cuncta reliquit ; haberi saltem tacitam mentionem. Etenim ad hoc ipsum visus est alluississe, cum post discessum Constantinopoli, scribens ad Constantinopolitanos sacerdotes & populum, ista habet in fine : Hæc verba Gregorij sunt, quem aluit Cappadocia, quippe se facultatibus omnibus suis orbauit, vt eas Christo offerat.] Insuper in carmine de se ipso post reditum ex vrbe Constantinopolitana, de suarum rerum abdicatione agens, hunc habet versum :

Cessā inuita alijs mente, libente alijs] plane duplicem Constantinopoli a se factam rerum abdicationem insinuans, inuito animo alteram, nimirum cum sedem reliquit, alteram cum pauperibus cuncta sua testamento donauit.

Est & carmen ad Iulianum Tributorem Exæquatorem, quo Ecclesiam Nazianzenam commendat, in qua ad pauperum vsu se omnia sua erogasse testatur : quæ quidem bona cum

^a Gregor. Naz. epist. 155.

FACETA EPISTOLA GREGORII DE ALYPIANA.

ANIMATZET
LISUBERDIT
ANALISAN

SANCTI VIRI
DESPEXERUNT
SVOS,
CVM IMPROBIFVERINT.
^b Hier. epist. 43.

^c Greg. in Enag. homil. 38.

^d Psal. 14.

DILVITVR DE
GENERY VOCE
OBIECTIO.

^e Consule Henric. Thesaur. Græc. f. in fin. lib. 18.

OBIECTIO DE
THEODULO
EPISCO. APA
MEAE SOLVITVR.

DE MENSE ET
DIE OBIECTIO
SOLVITVR.

DE TEMPORIS
CONDITI TESTAMENTI.

MIRA GREGORII ERGA
PAUPERES
SOLICITUDO.

^a Greg. Nazian. epist. 199.

TESTAMEN- TUM GREG. IAM EXECV- TIONI NAN- DATVM. cum ab ipso Iuliano describerentur ad vestigalia soluenda; vt mitius agat rogans, hæc de **A** Nazianzena Ecclesia inter alia habet: Moneat tua (inquit) domus, quæ miseros homi- nes omni benignitatis genere complecti consuevit: moneant te quoque, o amice, opes meæ, quas ego crucis ferendæ causâ pauperibus erogavi.] & paulo post: Opes meæ sunt, sed tua est descriptio. Cura igitur, vt erga pauperes alendos mercedem eamdem vterque conse- quamur.] En vides, lector, ex his omnibus non solum ostendi ipsius Gregorij testamen- tum, sed idem executioni mandatum perspicue declarari, cum quæ ipse reliquisset Eccle- siæ, illa iam possideret. Meminit & alijs in locis de abdicatione a se facta omnium diuitia- rum, retento sibi (vt ipse ait) vbi degeret, paruulo tantum horto cum fonte. testatur id quidem ipse, cum in monachos quosdam hypocritas iuste inuehitur.

DE EVAGRIO LEGATARIO. Sunt & alia præterea plura, quæ eiusdem testamenti germanitatem insinuant, vt cum in **B** eo Euagrium diaconum adeo commendat, cui & recentita superius legata reliquit: hunc quis non videt fuisse Euagrium Ponticum, qui cum eo vixit Constantinopoli, laudatissi- mum tunc illum quidem, de quo suo loco pluribus agitur? Insuper Euphemius, qui in hoc eodem testamento nominatur, is esse potuit, cuius meminit in epistola ad Alypium ^a, de cuius etiâ nuptijs agit in epistola ad Theodosiū ^b. Nec præterimus de Regino, cuius me- minit in testamento, quod nihil prohibet quin ille esse possit, quæ inter familiares adnume- rat in carmine ad Hellenium. Sed ex Episcoporum quoque subscriptionibus intellige eius- dem testamenti sinceritatem: nam præter Amphiloichium, qui sequitur ordine Optimus Episcopus Antiochenus, ipse est, cuius mentio fit in lege ^c Theodosij hoc anno post Con- ciliū data. Et quis nesciat, qui vltimo loco subscriptus habetur Cleonius presbyter, illum esse, quem adeo mirifice laudat in eodem carmine ad Hellenium? Sed & prudens rerum antiquarum scrutator sinceritatem scripti huius intelliget ex vocibus vestimentorum ibi **C** nominatorum, quæ ob nimiam antiquitatem inter exoticas abierunt, vt illæ, camosa, atque sigillion: sed de sigillione apud Trebellium Pollionem in Claudio facta mentio reperitur.

Iam habes, lector, Gregorij testamentum non solum e carie & tinca erutum, sed ab obiectionibus vindicatum, illustratumq. scholijs, & redditum omni puto ex parte proba- tum: egregium plane quod plurimi facias monumentum, ab alijs, si qui ante viderunt, for- tasse spreto, quod veluti in obducto situ numismate ipsa in eo Gregorij imago minime cerneretur expressa, immo reddere videretur effigiem hominis coniugio obligati: sed eo **D** exterso diligenter & perpurgato, ipsissimam ibi cusam Gregorij intueris imaginem. Hæc iam satis; quæ si hic minus opportuna videntur, caro monitori, sed importuno exactori Massæ accepta feras:

Cui vt morem geram, hic tibi etiam adijcimus, veluti corollarium, de propinquis eius- dem Gregorij Nazianzeni perbreuem descriptionem.

Parentes { Gregorius } ex quibus geniti { Gorgonia
Nonna } Gregorius Theologus
Caesarius

Gorgonia nupta { Petrus }
Vitaliano, { Phocas } Alypiana nupta
ex quibus { Eugenia } Nicobulo, } Nicobulus Iunior.
Nonna }
Alypiana } ex quibus

E Hæc quidem ex ipsius Gregorij scriptis perspicua satis redduntur cuilibet recte intuenti. Nam de Vitaliano, quod vir fuerit Gorgoniæ sororis, & genitos ex ea nominatos superius liberos, inuenies in carmine filiorum ad ipsum Vitalianū inscripto, iunctis his quæ de Gor- gonia suis locis superius dicta sunt. De coniugio autem Alypianæ cum Nicobulo, satis recitata nuper epistola ad ipsum scripta declarat: ex eis vero Nicobulum Iuniorem geni- tum, carmina eiusdem Gregorij, tum patris, tum filij nomine edita, aperte satis docent, & aliæ insuper epistolæ ad Nicobulum scriptæ, vel in quibus de Nicobulo mentio habetur.

Fuisse reperiuntur & alij Gregorij Nazianzeni propinqui: sed qua linea collocandi; in- certum est; vt qui nominatur in testamento Meletius, de quo mihi facile persuadeo, vt vir fuerit Eugeniæ, siue Nonnæ Gorgoniæ filiæ. Cōstat insuper, *ἀνεψιός*, cōsobrinos suos, siue aliter quomodocumque propinquos, ab eodē nominatos esse Helladium & Eulalium, cum scribit

A scribit ad Lollianum ^a & ad Caesarium ^b, quos & nominatim celebrat in carmine ad Helle- nium, vbi & matris eorum meminit; ibi etiam propinquos fuisse tradit Cleonium, Carte- rium, & Nicomedem: Eupraxium item alibi ^c propinquum suum appellat, itemq. Valen- tinianum ^d, & Amazonium ^e. Sed de his satis.

At iam =

^a Gregor. epist. 195.
^b Gregor. epist. 105.
^c Gregor. epist. 177. 189.
^d Gregor. epist. 189. 196.
^e Greg. epist. 82.

PRAETERMISSA IN HOC QUINTO TOMO
suis locis reddenda.

B Pag. 395. A 10. dixerunt Cyrillum. Adde:

His Consulibus (inquit Marcellinus Comes in Chronico) Atticus Episcopus Constan- tinopolitanus scripsit ad Reginas, *filias scilicet Arcadij Imperatoris*, librum de Fide atque virginitate, opus valde egregium, in quo præueniens dogma Nestorij impugnauit.] hæc ipse. Mira quidem res: filia ipsæ quatuor Arcadij Imperatoris, Pulcheria, Placilla, Arca- dia, atque Marina, omnes paribus votis excoluere cælibem vitam, virginitatem Deo di- cantes, in Palatioq. perinde ac in monasterio monasticam vitam agentes: quarum omnium sancta Pulcheria Augusta & sanctitate & prudentia præcipuum locum tenens, facta est ce- **C** teris sancti instituti autrix & moderatrix.

FILIAE AR- CADII OM- NES VIRGI- NITATEM SE- CTATAE

Rescripserunt hoc item anno Imperatores aduersus Gentiles his verbis ^f: Qui profano **D** Pagani ritus errore seu crimine polluuntur, hoc est, Gentiles, nec ad militiam admittantur, nec Administratoris & Iudicis honore decorentur. Dat. VII. Idus Decemb. D. N. Theo- dosio VII. & Palladio Conss.] Quam iusto Dei iudicio factum apparet, vt Gentiles, qui sibi in Attalo Imperium vindicare studuerant, ijdem ab omnibus excluderentur magistra- tibus atque militia.

f l. 21. de Pa- gan. Cod. Theod.

Quod rursus spectat ad Imperatorum rescripta hoc anno data: Theodosius Impera- tor ad reprimendos Alexandrinos tumultus, quos anno superiori diximus excitatos, edi- dit sanctionem. Quod enim sciret Corpus eorum qui adscripti erant ægrotantium curæ, in numerum haud mediocrem excreuisse, nec contemnendæ audaciæ esse, eosdemq. om- **D** nes aduersus Præfectos studere Cyrillo; de his rescripsit ad Monaxium & Præfectum Præ- torio, illud admonens, ne Corpus illud excederet numerum quingentorum, eosdemq. non ex diuitibus, sed pauperibus allegendos; quos & vetuit publicum quodlibet adire spectaculum, neve ad Curiam accederent, nisi singuli, & urgente necessitate. Hæc omnia cum hoc anno cauenda Imperator indixerit: certe quidem non aliunde, quam ex superio- ris anni tumultibus ista ipsa sanxisse putatur.

DE PARABO- LANIS RE- SCRIPTVM IMPERATO- RIS.

g l. 42. de Episc. & cler. C. Theod.

Vix enim credi potest, quæ essent vires Episcoporum Alexandria, cum illis ipsi ho- mines fauerent, quos idem Imperator nominat Parabolanos tum in præsentis edicto hoc anno dato, tum in alio sub duodecimo Honorij Consulatu edito ^h. Fuisse autem hos mi- noris ordinis clericos alleetos, exordium dati hoc anno rescripti insinuare videtur, in quo ista verba leguntur: Placet nostræ clementiæ, vt nihil commune clericis cum publicis **E** Actibus, vel ad Curiam pertinentibus habeant.]

h l. 43. de Episc. & cler. C. Theod.

Ceterū quod ad ipsum nomen spectat, consentiunt recentiores, vocem hanc, Parabola- nos, vel, vt habet Iulius Firmicus, Parabolarios, siue Parabolos, vt habet Socrates & ex eo Cassiodorus, a voce Græca *παράβολος* deriuari, qua significatur homo ad subeunda pericu- la præceps, quales putabantur qui curæ omnis generis ægrotantium, pestis quoque tem- pore, præessent. Verum quod ex charitate eiusmodi primo manauit officium, qua nulla maior videri poterat, cum poneret quis animam suam pro amicis suis; transiit in factio- nem, cum ijdem pro Episcopis pugnaturo, negotium facefferent quoque Præfectis: cuius auertendæ rei causâ Theodosius, anni superioris (vt vidimus) malis admonitus, ea aduer- sus eiusmodi genus hominum statuere opus habuit. Qui ergo dissidia anni superioris in- ter Orestem Præfectum & Cyrillum Alexandrinum Episcopum ignorarunt, quorum causa hæc sancita esse noscuntur, pariter hallucinatos esse oportuit in eiusdem sanctionis inter- pre-

^a 143. de Episc. & cler. C. Theod. pretatione. Rescripsit vero postea idem Theodosius^a, vt iisdem qui sub numero quingentorum fuerant sua sanctione restricti, quod curæ infirmorum non satis esse viderentur, ad sexcentos excrescerent, quibus in omnibus præesset Episcopus Alexandrinus. Sed de his hætenus.

Pag. 479. D 4. atque tyrannis. Adde: quos omnes fultus diuino præsidio non solum euasit, sed & felicissime superauit. Vnde & factum est, vt omnia ferme eiusdem Augusti numismata cuderentur eiusmodi ornata trophæis, nimirum cum eiusdem Imperatoris imagine Victoria insignita, pedeq. sinistro proculcante tyrannum, dextera vero manu sustinente Labarum nomine Christi decorum, cuius ope omnia dextere euenissent, vt hic vides vnum ex ijs tibi formis expressum: quod haud facile, vel saltem tam frequenter in ceteris Imperatoribus sit reperire, cum nec aliquis alius fuerit Christianorum Principum, qui tot tantosq. tyrannos extinxerit.

^b Apud Lal. Pasqual. Canon. S. Maria Maior.

b

B

C

Ad huiusmodi quidem simile genus imaginum alluisse visus est Ioannes Chrysostomus, dum in Eutropium agens hæc ait: Quemadmodum & regiarum effigiei non tantum ornatus ex eo contingat, si folio Rex sublimis sedeat purpuratus & diademate redimitus, quantum si sub pedibus quoque regiarum barbari manibus post terga reuinctis proni iaceant, &c.]

Pag. 492. D 4. hætenus Attici epistola. Adde: Quod autem in erogandis elemosynis nullam vult haberi rationem cuiusvis sectæ hæreticorum, sed omnibus tribui indigentibus: accipe quæ de his accuratius S. Gregorius scribat in epistola ad Ioannem Episcopum Rauennatensem: De hoc quod dicitis incensæ ciuitati Seueri schismatici elemosynam esse mittendam: idcirco vestra fraternitas sentit, quia quæ contra nos in Palatium præmia mittat, ignorat. Quæ etsi non transmitteret, nobis considerandum fuit, quia misericordia prius Fidelibus & postea Ecclesiæ hostibus est facienda. Iuxta quippe est ciuitas Phanum, in qua multi captiui sunt; ad quam ego iam transacto anno transmittere volui, sed inter hostes medios non præsumpsi.] hæc Gregorius de his quæ ad Attici spectant epistolam.

Porro eidem =

F I N I S.

INDEX

Quam importune nimis Typographus clausit Appendicem auctario cogimur propagare.

Pag. 222. E 7. contemnant. Adde: Quod vero Nouatores dictam Innocentij Papæ fugillent epistolam, dum ipse negat recipiendam esse poenitentiam sacræ virginis lapsæ, nisi defuncto viro, cui se titulo nuptiarum coniunxerat; obijcientes inique actum differendo lapsæ poenitentiam in obitum adulteri. Sed nihil æquius atque sanctius valuit decreto Romani Pontificis definiri, quam vt reiiciatur præsentia lapsæ virginis poenitentia, quæ titulo nuptiarum cum adultero tamquam legitimo viro cohabitare delegit. Ita plane a S. Victorio Episcopo Rothomagensi causam esse propositam, quæ idem Innocentius Papa præfatur in ea quam ad ipsum reddit, epistola, intelligi potest, dum ait: Quosdam enim asseris exitisse, qui statuta maiorum non tenentes, castitatem Ecclesiæ sua præsumptione violant, populi fauorem sequentes, & Dei iudicium non timentes] quod dicerent nuptias iure civili tantummodo contrahendas, contractasq. ratas esse habendas, nec ulterius soluendas. Præsumptiuas has nuptias Gilda huius temporis scriptor nominat, vbi lugens hæc ait: Spyruntur namque primæ post monachi votum irritum, illicitæ licet, tamen propriæ coniugis præsumptiuæ nuptiæ, alia viri viuētis non externi, sed fratris filij adamata, &c.] Quis igitur in eiusmodi nuptijs perseverare decernerent, plane inhabiles penitus reddebantur, quibus poenitentia remedio posset Ecclesia subuenire, nisi adultero coniugis loco habitato morte sublato. Quam autem pronus ad indulgentiam, facilisq. ad veniam impertendam Innocentius Papa esset, quæ idem ipse scribit ad S. Exuperium Episcopum Tolosanum, declarant. Sunt pleraque alia, quæ in eiusdem Innocentij Papæ epistolis esse næuos iisdem Nouatores obtrectant: quæ cum ab Apostolicis traditionibus, sanctorum Patrum doctrina, vsu Ecclesiæ sibi vendicent auctoritatem, geminas potius esse, quam næuos, nisi limis oculis aspexissent, satis intelligere ac perspicue cognoscere potuissent.

Pag. 235. B 8. dedisse potuerit. Adde: Ita quidem nobis necessario sentiendum fuit, antequam comperta habuerimus quæ ex antiquo scripto codice edidit Acta Synodi Toletanæ Ambrosius Morales, vir cum primis doctus & de Ecclesiasticis antiquitatibus rerum Hispanicarum optime meritus: quibus plane innotescit, superstiti adhuc S. Simpliciano Mediolanensi Episcopo, primum Concilium Toletanum esse celebratum Era quadringentesima trigesima octaua, ac proinde illud ipsum ad priorem Stilichonis Consulatum esse referendum, vt ea de re dubitatio nulla supersit. Verumtamen eidem, vel erudito viro res Hispanicas accuratissime prosequenti Ioani Marianæ in eo minime assentiri valeamus, dum Concilium primum Toletanum, quod sub Anastasio Papa habitum confitentur, idem esse cum eo, ad quod extant dictæ litteræ Innocentij, existimant, easdemq. ab ipso datas in ipso sui Pontificatus ingressu, cum S. Anastasio Papæ successit: decepti ambo aliorum errore, ex falsa chronographia annorum sedis Pontificatus Anastasij, qua tradunt eodem anno primi Consulatus Stilichonis dictum Concilium celebratum, Anastasiumq. defunctum, atque Innocentium subrogatum: Cum tamen certa testificatione maiorum, & ex rerum gestarum necessaria deducta temporis ratione superius sit demonstratum, non eo anno sub priore Consulatu Stilichonis, anno Domini quadringentesimo defunctum esse Anastasium, anno sui Pontificatus tertio, sed ad quintum peruenisse, suffectumq. in eius locum Innocentium anno salutis quadringentesimo secundo. Hæc igitur cum satis comperta & explorata se habeant; quæ ratio patitur, vt vnum idemq. dicamus esse Concilium Toletanum quod anno tertio Anastasij est celebratum, cum eo ad quod Innocentius Papa decretalem epistolam dedit; quam etsi dixerimus datam esse anno primo eius Pontificatus, tamen a primo Concilio Toletano anno tertio Anastasij celebrato duorum ferme annorum spatia intercurrunt? cum & certo sciamus ex præscripto sacrorum canonum, quorum sæpe superius mentio facta est, bis in anno ad prouinciale Concilium Episcopos coire consueuisse; nec sit exemplum, vnum idemq. prouinciale Concilium in annum sequentem esse propagatum.

Neque est etiam quod dici possit Concilium Toletanum sub Innocentio idem esse cum illo sub Anastasio celebrato, ex eo quod in ipso quoque de perperâ factis ordinationibus actum sit: nã & longe ante primum Concilium Toletanum de iisdem tractatum est a Siricio Papa in

REDARGVNTVR NOVATORES DE EPISTOLA INNOCENTII PAPAE.

a Gild. de excid. Britan.

DVO CONCILIA TOLETANA.

litteris ab eo datis ad Himeriū Tarraconensem Episcopum : diu enim multumq. eiusmodi A
in sacris ordinibus corruptio disciplina exagitauit Hispaniarū Ecclesias; adeo vt in schisma
vltus eruperit tēpore primi Concilij Toletani, vt verbis istis Patronus Episcopus præfatus
est, dicens: Quoniam singuli cœpimus in Ecclesijs nostris facere diuersa, & inde tanta scan-
dala sunt, quæ vsque ad schisma perueniunt, &c.] Ex quibus etiam potest intelligi, longe
post primum Concilium Toletanum aliud esse celebratum sub Innocentio, cum iam
longe lateq. tunc obortum schisma diffusum magis magisq. Hispaniarum Ecclesias infe-
staret: nam Innocentius in sua epistola ad Episcopos in Toletana Synodo constitutos
ista præfatur: Sæpe me & nimium cum teneret cura sollicitum super dissensionis schisma-
te Ecclesiarum, quod malum per Hispanias in dies separationis gradu incedere fama ipsa
loquitur.] vt plane appareat, non statim vt subrogatus est Innocentius in locum Anasta-
sij, sed cum plures sedisset annos, eas ab ipso litteras esse conscriptas. quod si ipso sedis B
sue exordio ad primum Concilium Toletanum eam Innocentius dedisset epistolam, uti-
que de restituenda pœnitentibus communicatione (quod requirebatur & expectabatur ab
ipsis) ab eo scribendum fuisset.

His igitur de duabus Synodis Toletanis inter se inuicem distinctis elucidatis, Acta ipsa
ad priorem Synodum sub Anastasio celebratam spectantia hic reddenda putamus, quod
plura in eis sint quæ ad rerum gestarum cognitionem ac temporum rationem pertineant,
confirmantq. superius a nobis asserta de tempore Concilij Cæsaraugustani, multa præter-
ea habeant quæ Hispaniæ Episcoporum erga Romanum Pontificem insinuent cultum &
obseruantiam: continent autem in primis pœnitentiam Episcoporum palinodiam de Pri-
scilliana hæresi aliquando recepta recantantium. sic enim se habent:

INCIPIUNT EXEMPLARIA PROFESSIONVM IN CONCILIO TOLETA- C
NO CONTRA SECTAM PRISCILLIANI. ERA CCCCXXXVIII.] *est hic an-
nus Domini quadringentesimus, quo notatur in Consularibus Fastis Stilichonis cum Aureliano
Consulatus.*

Post habitum iam Concilium Kalendis Septembribus, tertio Nonas Septembres post
diuersas cognitiones tunc habitas, sub die octauo Iduum Septembrium excerptæ sunt de
plenarijs Gestis professiones domni Simphosij, & domni Dictinij sanctæ memoriæ Episco-
porum, & domni sanctæ memoriæ Comasij tunc presbyteri, quas inter reliquos habuerunt
in Concilio Toletano de damnatione Priscilliani, vel sectæ eius, in hunc modum:

Post aliquanta & inter aliquanta eodem tempore Acta, Dictinius Episcopus dixit: Au-
dite me, optimi Sacerdotes: Corrigite omnia, quia vobis correctio data est: scriptum est
enim: Vobis datæ sunt clauis Regni cælorum. Sed peto a vobis, vt clauis nobis Regni, D
non portæ aperiantur inferni. Hæc, si dignamini, omnia ante oculos pono. Hoc enim in
me reprehendo, quod dixerim vnam Dei & hominis esse naturam. Item dixit: Ego non
solum correctionem vestram rogo, sed & omnem præsumptionem meam de scriptis meis
arguo atque condemno. Item dixit: Sic sensi: testis est Deus. Si erraui, corrigite. Item di-
xit: Et paulo ante dixi, & nunc iterum repeto: In priori comprehensione mea, & in prin-
cipijs conuersionis meæ quæcumque conscripsi, omnia me toto corde respuere. Item di-
xit: Excepto nomine Dei, omnia anathemo. Item dixit: Omnia quæ inueniuntur contra
fidem, cum ipso auctore condemno.

Simphosius Episcopus dixit: Iuxta quod paulo ante lectū est in membrana nescio qua, in
qua dicebatur Filius innascibilis: hanc ego doctrinam, quæ aut duo principia dicit, aut Fi-
lium innascibilem, cū ipso auctore damno qui scripsit. Item dixit: Ego sectā, quæ recitata E
est, damno cum auctore. Item dixit: Ego sectam malam, quæ recitata est, damno cum
auctore. Item dixit: Date mihi chartulam, ipsis verbis condemno. Et cum accepisset
chartulam, de scripto recitauit omnes libros hæreticos, & maxime Priscilliani doctrinam,
iuxta quod hodie lectū est: Vbi innascibilem Filiū, scripsisse dicitur, cum ipso auctore dāno.

Comasius presbyter dixit: Nemo dubitet me cū domno meo Episcopo sentire, & omnia
damnare, quæ damnauit; & nihil eius præferre sapientiæ, nisi solum Deum. Atque ideo no-
lo me, dubitetis, aliud esse facturum, aliterve sensurum, quam quod professus est. Ac proin-
de quomodo dixit Episcopus meus, quæ sequor: quicquid ille damnabit*, & ego damno.

Era qua supra, sub diē septimum Iduum Septēbrium professiones sanctæ memoriæ Epi-
scoporū domni Simphosij & domni Dictinij, & sanctæ memoriæ Comasij tunc presbyteri.

Comasius presbyter dixit: Non timeo frequenter dicere, quod semel dixissem, vt gau-
deam.

A deam. Sequor auctoritatem Episcopi mei Simphosij: sequor sapientiam senis: sentio. SECUNDA
quod dixi. Si iubetis, ex chartula relegam. Omnes id sequantur, qui voluerint vestro ad- PROFESSIO
hæreere consortio. Et Comasius presbyter ex chartula legit: Cum Catholicam & Nicæ- LAPSORVM.
nam fidem sequamur omnes; & scriptura recitata sit, quam Donatus presbyter, vt legitur,
ingessit, vbi Priscillianus innascibilem esse Filium dixit: constat hoc contra Nicænam fi-
dem esse dictum. Atque ideo Priscillianum huius dicti auctorem cum ipsius dicti peruer-
sitate; & quos male condidit libros cum ipso auctore condemno.

Simphosius Episcopus dixit: Si quos male condidit libros, cū ipso auctore condemno.

Dictinius Episcopus dixit: Sequor sententiam domni mei, & patris mei & genitoris &
doctoris. . . . Quæcumque locutus est, loquor. Nam scriptum legimus: Si quis vo-
bis aliter euangelizauerit, præter quam quod euangelizatum est vobis, anathema sit. Et

B idcirco omnia quæ Priscillianus aut male docuit, aut male scripsit, cum ipso auctore con-
demno.] hæcenus lapsorum professiones. Quid autem de his decreuerit sancta Synodus,
Acta quæ sequuntur, ita declarant:

Die qua supra. Exemplar diffinitiuæ sententiæ translata de Gestis. Episcopi dixerunt:
Legatur scriptura sententiæ. Et legit. Etsi diu deliberantibus verum post Cæsaraugusta-
num Concilium, in quo sententia in certos quosque dicta fuerat; sola tamen vna die,
præsente Simphosio, qui postmodum declinando sententiam præsens audire contempse-
rat; arduum nobis esset audire iam dictos: litteris tamen sanctæ memoriæ Ambrosij, quas
post illud Concilium ad nos miserat, vt si condemnassent quæ perperam egerant, & im-
plessent conditiones quas præscriptas litteræ continebant, reuerterentur ad pacem (adde,
quæ sanctæ memoriæ Siricius Papa suassisset) magnam nos constat præstitisse patientiam:

C Et si prius indictum in Toletana vrbe Concilium declinarant, ad quod illos euocaueramus;
& audissemus cur non implessent conditiones, quas sibi ipsi, sancto Ambrosio præsentem &
audiente, posuissent: patuit respondisse Simphosium, se a recitatione eorum quæ * dicebant * qui dice-
bantur
martyres recessisse] erant hi, quos a Maximo necatos diximus Imperatore, Priscillia-
nus ipse ac socij, quos Priscillianistæ colebant vt martyres. Sed pergunt Acta: Ac dehinc
deceptum, tentumq. per plurimos, secus aliqua gessisse reperimus, nullis libris apocryphis,
aut nouis scientijs, quas Priscillianus composuerat, inuolutum. Dictinium epistolis ali-
quantis pene lapsus; quas omnes sua professione condemnans, correctionem petens, ve-
niam postularet. Quem constat (vt Simphosius fecit) quæcumque contra fidem Catholi-
cam Priscillianus scripsit, cum ipso auctore damnasse.

Ceterum extortum sibi de multitudine plebis probaret esse Simphosium, vt ordinaret
D Dictinium Episcopum, quem sanctus Ambrosius decreuisset bono pacis locum tenere pre-
sbyterij, non accipere honoris augmentum. Confitentur etiam illud, quod alios per di-
uersas Ecclesias ordinassent, quibus deerant sacerdotes; habentes hanc fiduciam, quod cum
illis propemodum totius Galliciæ sentiret plebium multitudo: ex quibus ordinatus est
Paternus Braccarensis Ecclesiæ Episcopus: in hanc vocem confessionis primus erupit: Et
sectam Priscilliani se scisse, sed factum Episcopum liberatum se ab ea, lectione librorum
sancti Ambrosij, esse, iuraret. Item Isonius nuper baptizatum se a Simphosio, & Episco-
pum factum se hoc tenere, quod in præsentem Concilio Simphosius professus est, respondit.

Vegetinus vero olim ante Cæsaraugustanum Concilium Episcopus factus, similiter li-
bros Priscilliani cum auctore damnauerat, vt de ceteris Acta testantur: de quibus qui con-
fuluntur Episcopi iudicabunt. Herenas clericos suos sequi maluerat, qui sponte, nec inter- DE PERFI-
rogati, Priscillianum Catholicum, sanctum martyrem clamassent, atque ipse vsque ad fi- DIA HERE-
nem Catholicum hunc esse dixisset, persecutionem ab Episcopis passum. Quo dicto, NAE EPISC.
omnes sanctos, iam plurimos quiescentes, aliquos in hac luce durantes, suo iudicio dedu- ET SVORVM
xerit in reatum. Hunc cum his omnibus tam suis clericis, quam diuersis Episcopis, hoc
est, Donato, Acurio, Aemilio, qui ab eorum professionibus recedentes maluissent sequi
consortium perditorum, decernimus ab sacerdotio submouendum: quem constaret etiam
de reliquis verbis suis conuictum per tres Episcopos, multos quoque presbyteros, siue dia-
conos, cum periurio fuisse mentitum.

Vegetinum autem, in quem nulla specialiter dicta fuerat ante sententia, data professio-
ne, quam Synodus accepit, statuimus communioni nostræ esse reddendum.

Paternum, licet pro Catholici fidei veritate & publicatæ hæresis errore libenter ample-
xi, Ecclesiam, in qua fuerat Episcopus constitutus, tenere permisimus: recepturi etiam in

nostram communionem, cum sedes Apostolica rescripserit.] Vides ex his, neminem ante **A** communicare cum lapsis, nisi prius illi poenitenti sedes Apostolica communicaret. Sed subdunt Acta de alijs:

Reliqui, qui ex prouincia Gallecia ad Concilium conuenerant, & in Simphosij semper **B** communionem durauerant, accepta forma a Concilio missa, si subscripserint, etiam ipsi in caelestis pacis contemplatione consistant, expectantes pari exemplo, quid Papa qui nunc est, quid sanctus Simplicianus Mediolanensis Episcopus, reliquiq. Ecclesiarum rescribant Sacerdotes. Si autem subscriptionem formae, quam misimus, non dederint; Ecclesias quas detinent, non retineant; neque his communicent, qui reuersi de Synodo, datis professionibus, ad suas Ecclesias reuerterunt.

Sane Vegetinum solum cum Paterno communicare decreuimus. Simphosius autem **B** senex religiosus, qui quae egerit, supra scribimus, in Ecclesia sua consistat, circumspectior circa eos, quos ei reddemus, futurus: inde expectabit communionem, unde prius spe futurae pacis acceperat. quod obseruandum etiam Dictinio & Anterio esse decreuimus. Constituimus autem, ut priusquam illis per Papam, vel per sanctum Simplicianum communio redditur, non Episcopos, non presbyteros, non diaconos ab illis ordinandos: ut sciamus si vel nunc sciant, sub hac conditione remissi, tandem Synodicae sententiae praestare reuerentiam.] Hic obserua veterem nomenclaturam esse, ut per Papam antonomastice intelligatur, secundum ea quae dicta sunt, Romanae sedis Episcopus. Sed pergunt: Meminerint autem fratres & coepiscopi nostri, enixe excubandum, ne quis communionem depulsus collectiones faciat per mulierum domos, & apocrypha quae damnata sunt, legant; ne communicantes his, pari societate teneantur: quoniam quicumque has susceperint, certum est, eos etiam grauiori sententia retinendos esse. Fratri autem nostro Ortygio Ecclesias, de quibus pulsus fuerat, pronunciauimus esse reddendas.] haec Acta in scripto codice, qui asseruatur in **C** Regia bibliotheca S. Laurentij, exarata.

At quid, inquires, causa Priscillianistarum, Hispaniarum Ecclesias infestantium, ad sanctum Ambrosium pertinebat, ut eiusdem litterarum praescripto lapsis pax impertiretur ab Hispaniarum Episcopis? Et quid insuper est, quod iidem Hispaniarum Episcopi profitentur se non communicaturos lapsis poenitentibus ad Ecclesias suas reuocatis, nisi rescriberet id Romanus Pontifex, vel S. Simplicianus, & alij Ecclesiarum Episcopi? Numquid parem ob id quis arguet potestatem fuisse Mediolanensis Episcopi, atque Romani Pontificis? Habes eandem loquendi formam usurpatam in Concilio Taurinensi, in eadem (ut diximus) Priscillianistarum causa, verbis illis: Iuxta litteras venerabilis memoriae Ambrosij Episcopi, vel Romanae Ecclesiae Sacerdotis.] At non sunt haec tanta, quae in discrimen possint veritatem adducere. Etenim haec omnia acta esse per sanctos Mediolanenses Episcopos mandato Papae Siricij, cuius in eiusmodi causa iidem legatione fungerentur, plura sunt quae demonstrant: ac primum quod haec ipsa Acta recitata superius referunt, dum de sancti Ambrosij litteris agentes Episcopi, ab ipso ea scripta subdunt, quae (inquiunt) sanctae memoriae Siricij Papa suasisset.] ut plane appareat, illa a S. Ambrosio esse conscripta, quae a Papa Siricio antea accepisset. Haec quidem necessario ita esse intelligenda, quae in causa Iouiniani haeresiarum & eiusdem impietatis collegarum inter S. Ambrosium & Siricium transacta sunt, admonent.

Infestabant eiusmodi pestes tunc temporis Mediolanensem Ecclesiam. resistebat illis S. Ambrosius: tamen quod non esset tantae auctoritatis Antistes, ut haereticos recens emergentes damnare posset: ut primo Romae a Siricio iidem damnarentur, curatum fuit; inde vero ut id ipsum Mediolani, conuocato Concilio, gereretur, missis ab Apostolica **E** sede legatis tribus, per eundem Siricium procuratum est: quorum auctoritate eosdem haereticos e Mediolanensi pulso vrbe, S. Ambrosius & collegae Episcopi, qui Synodo interfuerunt, Synodali epistola ad Siricium scripta testati sunt, professi iidem secundum iudicium Papae Siricij eosdem se haereticos condemnasse. Habes igitur ex his quae tunc gesta sunt, quae in pari causa geri potuerint, immo & gesta esse, valeas intelligere: nimirum (quod dicti nuper Episcopi Toletani Concilij publice tradiderunt) suadente Siricio Papa, ea per sanctum Ambrosium scripta esse: quod etiam de eius successore Simpliciano dicendum est; in quem concessa sancto Ambrosio auctoritas per eundem Siricium & eius successorem Anastasium propagata cognoscitur. Iam enim temporibus Damasi Papae in eadem causa (ut dictum est) sanctus Ambrosius se iudicium Damasi sequi professus fuit, dum quos inauditos atque reiectos a Damaso audiuit Ambrosius Priscillianum ac socios, ipse aequo **E** eosdem

A eosdem Mediolanum se conferentes audire penitus recusauit; ob idque dignus est habitus, cui in eadem causa tractanda Romani Pontifices suam vicem delegare voluerint; ita tamen, ut quid agendum esset (ut vidimus) praemonuerint.

Quod vero spectat ad Dictinium, qui in hac Synodo Toletana priore sub Anastasio Papa recantauit palinodiam: constat fuisse Episcopum Asturicensem, & claruisse egregia sanctitate, cuius memoria anniuersaria natali die in Hispania colitur. Simphosiumque, qui dicitur pater eius, constat tempore Concilij Caesaraugustani vna cum Catholicis Episcopis aduersus Priscillianistas haereticos conuenisse, ut quae extant eius Synodi fragmenta declarant. Erat Hispanus *quae sequuntur, dele vsque ad ea verba C 5.* At de hac Synodo -

Pag. 236. A 7. inuitum ad stipulari. *Adde:* Porro Carterium illum Hispanum Episcopum, cuius meminit S. Hieronymus in dicta epistola ad Oceanum, eumque aetate & sacerdotio veterem nominat, non alium fuisse puto, quam illum qui cum alijs Orthodoxis Episcopis interfuit Concilio Caesaraugustano, & Carterius, pro Carterius, scriptus mendose legitur: nisi potius qui dicendus sit Carterius, Carterius apud S. Hieronymum deprauato textu excusus habetur. Vides igitur haud leuioris momenti fuisse eiusmodi controuersias de ordinationibus perperam factis, quarum causa Hispaniarum Ecclesiae schismate scissae essent, cum eiusmodi bigamis ordinatis reliqui minime communicarent Episcopi: quorum quidem immensum fuisse numerum, non vnum Carterium, S. Hieronymus indicat illis verbis: *Miror autem te vnum, Carterium scilicet, protraxisse in medium, cum omnis mundus his ordinationibus plenus sit, non dico de presbyteris, non de inferiori gradu: ad Episcopos venio, quos si sigillatim voluero nominare, tantus numerus congregabitur, ut Ariminensis Synodi multitudo superetur.]* haec S. Hieronymus: quibus etiam intelligere **C** valeas haud leue periculum impendisse, ne eiusmodi causa obortum in Hispania schisma in vniuersam diffunderetur Ecclesiam, cum praesertim eiusmodi ordinati Episcopi habuerint S. Hieronymum defensorem. Scripsit & -

Pag. 360. A 2. Prosper affirmat. *Adde:* cuius corpus Barcinone sepultum eiusmodi fuit epitaphio honestatum ^b:

BELLIPOTENS VALIDA NATVS DE GENTE GOTHORVM
HIC CVM SEX NATIS REX ATAVLPHE IACES.
AVSVS ES HISPANAS PRIMVS DESCENDERE IN ORAS:
QVEM COMITABANTVR MILLIA MVLTA VIRVM.
GENS TVA TVNC NATOS ET TE INVIDIOSA PEREMIT:
QVEM POST AMPLEXA EST BARCINO MAGNA GEMENS.

D quibus habes, non ipsum tantum Regem Ataulphum, sed & sex eius filios tum a Gothis peremptos esse.

Quod autem -

Pag. 419. A 2. versus dicatur. *Adde:* At in ipsa Romana Ecclesia, non ut psalmus vnus dumtaxat ante Missam praecineretur, sed integrum Psalterium cum antiphonis psalleretur, Caestinus Papa (ut suo loco dicemus) constituit. Sed de his -

Pag. 429. B 1. haec ibi. *Adde:* Quod autem ad cereum Paschalem spectat, perperam acceperunt nonnulli, ut a Zosimo putarint primo inuentum esse eius usum; cum illud tantum a Zosimo institutum esse dicatur, ut idem cereus, qui in maioribus tantum basilicis incendi soleret, aequae singulis parochijs concederetur. Ceterum antiquiorem fuisse in Ecclesia Paschalis cerei benedictionem & symbolicum sacramentum, Prudentius, qui de eo

E hymnum cecinit, docet. Constat etiam -

Pag. 516. C 8. apud Socratem. *Adde:* Sic igitur cum negari non possit Nestorius complura ex Pauli Samosatani haeresibus mutuatus, reclamantibus contra Socratem Caestino Romano Pontifice, atque Cyrillo Alexandrino Episcopo; tamen ad excusationem Socratis illud afferri posse videtur, quod versipellis haeresiarum Nestorius sciens male audire in Ecclesia nomen Pauli Samosatani, atque ab Orthodoxis omnibus procul explodi, simulauit se eundem Paulum pariter detestari, profiteriq. Nicenum Concilium, ut eo modo audientium sibi animos conciliaret. Unde accidit ut ipse Nestorius in Paulum ista iactarit: Sic pereat Paulus Samosatenus, qui nudam nobis Dominicam delirauit humanitatem, &c.] Porro inter Nestorium & Paulum Samosatenum eiusmodi ponitur differentia, quod ille negarit in vtero sanctissimae Virginis Christum fuisse Deum, Paulus autem semper. At nec qui tradunt Nestorium secutum Paulum, vel alios impios negantes

^a Hier. epist. 83.

^b Apud Ambros. Moral. lib. 11. Chronic. Hisp.

tes hypostaticam vnionem carnis cum Verbo, eundem cum illis omnia æque sensisse A
astruunt: nam & in eo potissimum ab illis omnibus Nestorius discrepabat, dum se Nicæ-
næ fidei assertorem esse profiteretur, cui illi penitus aduersarentur: cuius rei causa glo-
riosus incederet; & licet paria cum illis de Christi incarnatione sentiret, se tamen illis ad-
uersari, inani studio iactaret. Sed viciniorum -

a Hest. Boetius
hif. Scot. lib. 6.
Sander. de vifib.
monarch. Georg.
Thomson. in li-
bello de antiq.
Christ. religion.
Scot. Georg. Euch.
verum Scot. lib. 4.
b Hieron. epist.
83.

Pag. 519. E 1. conuersionem. Adde: Scimus tamen recentiores scriptores ^a, qui
hoc nostro sæculo res Scotorum sunt profecuti, longe antiquiorem vendicare sibi Scoto-
rum Christianitatem, nempe a tempore Victoris Papæ & martyris, qui legatione inter-
pellatus Donaldi primi huius nominis Scotorum Regis, in Scotiam miserit Roma clericos,
qui eos docuerint Euangelium. Sed miramur tanta hæc antiquiorem Scotum chronogra-
phum Marianum profus ignorasse, & Bedam illis propinquum penitus latuisse, & nescisse
ista Hieronymum, qui ad Oceanum scribens de Scotis adhuc Gentilibus ista habet ^b: **A**
Audiant Ethnici menses Ecclesiæ, de quibus quotidie horrea nostra cõplentur: audiant cate-
chumeni, qui sunt fidei candidati, ne vxores ducant ante baptismum, ne honesta iungant
matrimonia, sed Scotorum & asotorum ritu ac de Republica Platonis promiscuas vxores,
communes liberos habeant.] hæc & alia per ironiam. Idemq. aduersus Iouinianum ^c:
Quid (inquit) loquar de ceteris nationibus, cū ipse adolescentulus in Gallia viderim Sco-
tos gentē Britannicam humanis vesci carnibus, & cum per siluas porcorum greges & ar-
mentorum pecudumq. reperiant, pastorum nates & feminarum papillas solere abscindere,
& has solas ciborum delicias arbitrari? Scotorum natio vxores proprias non habet, &c.]

e Hieron. contra
Iouinian. lib. 2.

Certe quidem Christianorum ista esse non possunt, sed omnino Gentilium expertium
penitus Christianæ doctrinæ. Sed ad hæc dici potest, vt in alijs omnibus prouincijs
accidisse vidimus, sic eas Euangelium accepisse, vt tamen quamplurimi Gentiles pristino **C**
ritu viuentes remanserint ab Euangelica gratia alieni. Certe quidem Christianitatem
aliquam in Scotia tempore ipsius S. Hieronymi oportuit extitisse, ex qua & qui Pelagium
sectati fuerint, emerissent: de quibus, cum idem præfatur in Hieremiam ^d, hæc symbolicis
quibusdam figuris de Pelagio: Latrat per Alpinum canem grandem & corpulentum, qui
calcibus magis possit ferire, quam dentibus: habet enim progeniem Scoticæ gentis, de
Britannorum vicinia.] & superius ^e de eodem ænigmatice item agens, antequam detege-
retur hæreticus, eundem stolidissimum, & Scotorum pultibus prægrauatum appellat. Sic
igitur Hieronymi tempore in Scotia Christianismum viguisse oportuit, ex quo aliqui
prodiere Pelagiani. Certe quidem assertoribus Scoticæ gentis Christianitatis temporibus
Victoris Papæ fauet Tertullianus, cum aduersus Iudæos agens hæc ait ^f: Britannorum
inaccessa Romanis loca, Christo vero subdita.] Porro Britannia loca inaccessa Roma-
nis tempore Tertulliani fuisse Scotos, quos illi subiugare nullatenus valuissent, recte in-
telligi posse videtur.

d Hieron. in Hie-
rem. lib. 3. præf.

e Hieron. in Hie-
rem. lib. 1. præf.

f Tertul. aduers.
Iudæos, c. 7.

Sic igitur qui a Victore Romano Pontifice Scotos Euangelium accepisse maiorum tra-
ditione scripsere, haud sunt refellendi: nec quod tradunt maiorem in Scotia auctum esse
numerum Christianorum, cum vigente in Orbe Romano Diocletiani persecutione, e Bri-
tannia profugi Christiani in Scotiam se contulerunt extorres: neque dum addunt ab illis
excoli cõceptam vitam monasticam ardentioribus studijs. Primum vero eam gentem a Cæ-
lestino Papa Episcopum habuisse Palladium, omnes consentiunt: quem sic dicit S. Prosper
Britanniam ab hæresi liberasse, & Scotiam barbaram gentem fecisse Christianam, vt Sco-
tos illos, qui adhuc Gẽtilicio, immo serino ritu viuebant, reddiderit omnes Christianæ re-
ligionis cultores, eosdemq. sub vno pastore, vnoq. ouili collegerit, cū ipse illis Episcopus **B**
præfideret: quem iure vt suum Apostolum venerati sunt Scoti, magno honore profequen-
tes eius reliquias in Mernia Scoticæ prouincia collocatas. Ex his autem habes quibus re-
darguas asserentes Sedulium Christianum poetam, quem tantopere Gelasius Papa laudat,
habuisse præceptorem Hildebertum Scotorum Archiepiscopum: etenim cum ipse Sedu-
lius ad Theodosij Imp. tempora referatur, quomodo vsus esse potuit Hildeberto Scoto-
rum Archiepiscopo præceptore, si nullus adhuc ordinatus erat in Scotia Archiepiscopus,
& Palladius absque controuersia primus fuisse dicatur eius gentis Antistes? Habes au-
tem ex antiquitate Sedulij hominis Christiani, eiusdemq. doctissimi, quo intelligas ante
Palladium cognitam & acceptam a Scotis Christianam religionem, florente ex ipsis do-
ctissimo viro, eodemq. maxime pio, cuius opimi ingenij extant hæcenus complura no-
bilissima monumenta.

Qui

A Qui igitur Euangelium primo a Victore Pontifice Maximo accepere, & a Cælestino
Papa primum Episcopum, a quo sunt omnes penitus redditi Christiani, eatenus Christi
gratia profecere, vt qui olim Gentilicio ritu viuentes ob ferinos mores vt portentum
ostentui erant humano generi, postea omnium præstantissimi euaserint Christiani, Chri-
stianamq. fidem summa diligentia excolentes, Apostolico munere (vt suis locis dicturi su-
mus) in exteras gentes longe positas latissime eã atque locupletissime propagarint. Porro
eamdem Ecclesiam nobilissimam hoc nostro sæculo Deus tentari permisit, vt Christianæ
constantia præclarissimū specimen ederet, cum inter alios martyres habere etiam meruit
(quod nulla hæcenus Christiana gens habuit) ipsam Reginam, Catholicæ fidei eximium
decus & ornamentum, diutissima confessione in carcere ante probatam, nobiliori corona
martyrij auctam. Sed iam ad legationes hoc anno in Britanniam missas redeamus.

B Duæ fuerunt-

597. A 4. videtur egisse. Adde: Ceterum cum Nestoriani præter spem omnem, quam
conceperant, vidissent Theodosium Imperatorem Pulcheriæ Augustæ opera a Nestorio
penitus animo alienatum, atque erga Catholicos redditum propensorem; indigne feren-
tes, in vtrumque commoti, quod aliter non valerent, calumnijs ambos vehementissime
exagitarunt: furore enim perciti ea nefanda de ipsis iactare non sunt veriti, quæ Suidas
narrat his verbis: Nestorio autem adeo infensa fuit Pulcheria, vt qui illum adamabant,
rumorem spargerent, eo inuisum esse Pulcheriæ Nestorium, quod illam incestus cum fra-
tre Imperatore Theodosio criminatus esset.] hæc scelestissimi illi. Sed quid mirum sic in
Christi sanctam virginem insanisse, qui in Virginem virginum sanctissimam Dei genitricem
adeo contumeliosi fuere? Sed miro quodam diuino consilio factum est, vt per virginem
C Christi sponsam Virgo Deipara a Nestorij vindicaretur blasphemijs, dum circumuentum
ac penitus obrutum Theodosium Nestorianorum fallacijs e tenebris in perspicuam verita-
tis lucem eduxit.

Cedit namque-

617. C 8. hæc ipse. Adde: Sed quod secundum illud Apostoli ^a, Sapientibus & infi-
pientibus debitor sum] exufflata est musca mortua, quæ suauitatem ^b perdit vnguenti, quæ
alias sui vilitate contempsimus. Vnus enim Laurentius Valla ^c grammaticus, Ecclesiastica-
rum rerum peritiæ penitus expers, ignarus quam magna sit differentia inter Cælestinum
Papam atque Cælestium collegam Pelagij, deceptus miser similitudine nominū, clarissi-
ma luce licet, in foueam tamen erroris illapsus, dixit Cælestinum Papam infectū fuisse er-
rore Nestorij. Quid hoc magis insulsum potuit excogitari atque effutiri ridiculum, vt qui
D primus omnium damnauit Romæ Nestorium, & per legatos ab œcumenica Synodo Ephe-
sina æque eijciendum curauit, hic ipse impudenter dicatur fauisse Nestorio? En quas pa-
tiatur infestas muscas Ecclesia: de quibus & illud Exodi liceat vsurpare ^d: Corrupta est ter-
ra ab huiuscemodi muscis] grãmaticis inquã illis, qui absque magistris hoc nostro sæculo
ex improviso prodiere Theologi, immo & profitentur seuerissimos Theologorū se esse cen-
sores. Sed hæc in supplicium perfidorum, de quibus Sapientia ^e: Illos enim locustarum &
muscarum occiderunt morsus, & non est inuenta sanitas animæ illorum, qui digni erant
ab huiusmodi exterminari: filios autem tuos nec draconū venenatorum vicerunt dentes.]

a Rom. 1.
b Eccles. 10.
c Laurent. Val.
de falsa donat.
Constant.

d Exod. 8.

e Sapien. 16.

Ad postremum vero de Cælestino minime illud prætereat, eius Pontificatus tempore
in Auentino erectam fuisse in honorem Sabinæ martyris ecclesiam, prout eiusmodi vetus
inscriptio docet his versibus:

E CVLLEN APOSTOLICVM CVM CAELESTINVS HABERET,
PRIMVS ET IN TOTA FVLGERET EPISCOPVS VRBE,
HAEC QVAE MIRARIS FVNDAVIT PRESBYTER VRBIS
ILLYRICA DE GENTE PETRVS, VIR NOMINE TANTO
DIGNVS, ET AB ORTV CHRISTI NVTRITVS IN AVLA,
PAVPERTAS LOCVPLES, SIBI PAVPER, QVI BONA VITAE
PRAESENTIS FVGIENS MERVIT SPERARE FVTVRA.

Sed de Cælestino hæcenus -

F I N I S.

IND-

I N D E X
I N T O M V M Q V I N T V M
A N N A L I V M E C C L E S I A S T I C O R V M

A

- A** Bacuch Prophetæ ossa quando inuenta. 252. c
 Aberius cum Leontio legatus ex Concilio Armeniæ ad Proclum. 649. a
 Abibus filius Gamalielis. 367. e
 Absolutio condemnati Episcopi facta esse debet a maiori numero, quam fuerat damnatus Episcopus. 189. d
 Abundantius Exconsul relegatus. 12. b
 Abusus quamplures in Africanam Ecclesiam irrepentes S. Augustinus abstulit. 417. b. c. d. e. 418. a
 Acacius Amidæ Episcopus charitate debellat Persas. 469. d. e
 Acacius Amidæ Episcopus ornamenta ecclesiæ distrabit pro redimendis hostibus. 469. e
 Acacius martyr suspensus in arbore nucis. 21. d
 Acacij martyris templum inuisit Arcadius Imperator. 261. a
 Acacius Beræensis Episcopus cū collegis legatus Romam mittitur pro cōciliandis discordijs Antiochenis. 65. e. 66.
 Acacius Beræensis cum Seueriano & Antiocho Episcopis conspirat contra Ioannem Chrysostrum. 168. 169. a
 Acacius Beræensis accusator Ioannis Chrysostrum. 173. b. 174. c. d. e. 175.
 Acacius Beræensis cum collegis vrget Arcadium contra Ioannem. 197. a. b
 Acacius Beræensis iam senex erat tempore obitus Ioannis Chrysostrum. 274. c. d
 Acacius Beræensis qualiter admittendus ad Catholicam communionem, Innocentius Papa monet Alexandrum Episcopum Antiochenum. 274. d
 Acacium Beræensem litteris admonet Innocentius Papa. 274. d. e
 Acacius Beræensis Iudex in causa Ioannis Chrysostrum. 189. d. impellit idem Arcadium contra Ioannem. 190. e. 191. a
 Acacij Beræensis clerici cum militibus irrumpunt in ecclesiam noctu. 191. c. d
 Acacius Beræensis iūgitur scelestissimo Porphyrio. 202. e
 Acacius Beræensis & collega hostes Ioannis Chrysostrum legationem mittunt ad Innocentium Papam, sed rejicitur. 207. a. b. e
 Acacius Beræensis præcipuus persecutor Ioannis sigillatus ab Isidoro Pelusiota. 257. d
 Acacius Beræensis in omnibus paruit Innocentio Papæ. 274. e. 275. a
 Acacius Beræensis accipit litteras a Theodosio de pace Ecclesiæ. 620. a. b
 Acacius Beræensis admonetur a Cyrillo de Nestorio. 539. a
 Acacius Beræensis fauit Nestorio. 539. b. eius simulata studia. c
 Acacius Beræensis laborat pro schismaticis & Nestorianis. 588. b. etas ipsius. c. d
 Acacius Beræensis absens suas vices delegauit Paulo Emejeno in Synodo Ephesina. 588. b
 Acacius Beræensis scribit contra Cyrillum & Memnonem ad Theodosium Imperatorem. 588. c
 Acacius Melitenus orans in Synodo vaticinatur de futura pace. 593. b
 Acacius Episcopus Melitenus calumniam patitur heresis Theopaschitarum. 597. b
 Acacius Episcopus Melitenus accipit litteras a Cyrillo. 634. a
 Acacius Melitenus exclamat contra libros Theodori Mopsuesteni. 648. e
 Acacius Episcopus Melitenus clarus in Concilio Ephesino. 564. d
 Acclamations populi Hipponensis in electione Eradij. 495. b. c. cum eum successorem sunt sortiti. 496.
 Acclamations erga Cyrillum tempore pacis. 627. c. d
 Accusationes contra Antonium Episcopum Ephesinum. 121. e. 122.
 Accusatores Ioannis Chrysostrum. 173. b
 Accusationes contra Ioannem Chrysostrum. 170. a. 173. a. b. 174. numero viginouē accusationes. ibid. alia sexdecim accusationum capita ingesta ab Acacio. 174. c. d. e. quæ vere fuerint in Ioannem accusationes. 175. c. d. e
 Acephalorum hæreticorum origo. 637. e
 Achemenidæ Persarum nobilissimi. 466. d
 Acta martyrii Anaunensium. 100. a. b. 101. a. 102. a. b. c
 Acta publica Donatistarum perquiri iussa a Iudicibus. 129. e. 130. a
 Acta publica Maximianistarum cum Donatistis perquiri mandata. 129. c. d. e. 130.
 Acta publica contra Ioannem Chrysostrum confecta ad Innocentium Papam missa. 196. a. b
 Acta Synodi ad Quercum. 173. a. ex Photio deprompta. 174. 175. qualia sint. 175. 176.
 Acta publica de questionibus habitis a Iudicibus in causa Chrysostrum allata Romam ad Innocentium Papam. 206. c
 Acta publicæ Collationis vt publice exponerentur, petit Augustinus a Marcellino Iudice. 334. c. d
 Acta publica controuersie Paulini cum Celestio habitæ. 339. e. 340. a. b
 Acta Romani Concilij de causa Sixti Papæ accusati a Basso. 641. a. b. c. quæ veriora probentur. 642. d. e
 Acta de condnatione Polychronij omnino spuria. 642. e. 463. a. b

I N D E X.

Actio Concilij Ephesini prima. 568. b. c. 569. 570. pro
Actio Concilij Ephesini secunda. 571. b. c. d.
Actio tertia Concilij Ephesini. 573. e
Actio quarta eiusdem in aduentu legatorum. 575. e.
 576. a
Actio quinta Concilij Ephesini. 576. c. d.
Actio sexta Concilij Ephesini. 577. e. 578.
Actio septima Concilij Ephesini. 578. d. 579.
Actio octaua eiusdem Synodi. 580. b
Actio nona Synodi Ephesinae, in qua actum de damnatione heresis Pelagianae. 580. d. 581. a
Actiones reliquae Synodi Ephesinae incertae. 581. c
Acta Collationis recitanda annis singulis ante Pascha. 335. c
Acta Concilij Diospolitani quaesita ab Augustino. 375. d. e
Acta Concilij Carthaginensis contra Pelagium. 386. b. c. 387. a. b. c
Acta electionis Eradij in coadiutorem & successorem Augustini. 494. d. e. 495.
Adamantius ex Iudaeo Christianus. 378. c
Adelphius Episcopus Cucusi. 215. e
Adelphij Episcopi visio de Ioannis Chrysostomi gloria qualis. 261. c. d.
Adrumetini monachi dissensionibus agitati ob quaestiones de libero arbitrio. 416. c. d.
Aduentus Domini ad iudicandum proximus existimatus. 459. d. e. 460.
Aduri in Africa Memoria S. Stephani erecta. 390. c. d. 392. b
Aegyptii monasteria inuasa a barbaris. 303. e
Aegyptij & Hebraei sacerdotes Reges habuere. 312. e
Aegyptiorum mensium ratio. 627. a. b
Aelia nobilissima Gazensis femina curatur Dei virtute. 74. b. c
Aemilius Episcopus Beneuentanus legatus Constantino-polim ex Romano Concilio cum collegis. 227. c. d. e
Aemilianus Episcopus interfuit Concilio Teleptensi. 416. e
Aeneas Gazensis Episcopus. 70. e
Aetij proditio detecta in Bonifacium. 411. c
Aetius vincit Francos. 411. e. 412. a
Aetius barbarorum ductor contra Occidentale Imperium. 488. b. composuit res cum Imperatore. b. c
Aetius occidit Felicem Magistrum militum. 500. c
Aetius calumnijs vrget Bonifacium Comitem. 500. d. e
Aetius in ordinem redactus ad Hunnos confugit. 631. a. b
Aetius superat Burgundiones & Armoricos. 651. e
Africa quando primum audijt Pelagij haesim. 339. a. b. c
Africam depascuntur Vuandali. 510. e. 511.
Africa frumentum retinens Romam fame cruciat. 290. a
Africam inuadunt Vuandali. 501. e. 502. eam vastant vndique. 507. d. e. 508. a
Africa cur dedi Vuandalis meruit. 507. e. 508. 509. e. 510. a. b
in Africa plures erectae ecclesiae in honorem S. Stephani protomartyris, in quibus eius reliquiae collocatae. 390. b. c
Africae prouincia diuisa a Genserico. 675. c
Africanam cladem deplorat Augustinus obsessus Hippone. 551. e. 552. a. b. c. d.
Africana Ecclesia abundare cepit monachis. 19. a
Africanae Ecclesiae Primates. 41. e. 42.
Africana Ecclesia bello Gildoniano dire afflictata. 54. e

Africanae Ecclesiae pace rescriptum dedit Honorius Imp. 49. e. 50. a
Africana Ecclesia vexata a Circumcellionibus. 50. b. c. d.
Africanam Ecclesiam peruadunt Massaliani haeretici. 63. e
Africana Ecclesia legationem mittit ad Honorium Imperatorem aduersus Gentiles infestantes Christianos. 97. e. 98.
Africanam Ecclesiam Catholicam infestantes cohibiti poena librarum quinque auri. 99. c. d.
Africana Ecclesia laborat magna clericorum penuria. 128. c. d.
Africanae Ecclesiae quaeruntur clerici a Romana & Mediolanensi Ecclesijs. 128. b. c
Africanae Ecclesiae vniionem & pacem procurat Anastasius Papa. 129. c. d.
Africana Ecclesia iterum a Donatistis exagitata. 303. b. c. d.
Africanae Ecclesiae acceperunt reliquias protomartyris Stephani ab Orosio. 389. e. 390. a. b
Africana Ecclesia laborat in Pelagianis destruendis. 445. b. c
Africana Ecclesia persecutione Genserici Regis concussa. 659. a. b. c
Africana Ecclesia legit passiones martyru. 456. e. 457. a
Africana Ecclesia quae passu, capta Carthagine. 675. c. d.
Africani Episcopi inuident Valerio Episcopo Hipponensi de S. Augustino. 13. e. 14. a
Africani Episcopi frequentant Paulinum Nolanum legationibus. 17. b. c
Africani cupidi videndi Paulinum. 17. d
Africani Episcopi quos titulos respuunt, & quare. 40. e
 41. a. b. c. d. 42. a
Africani Episcopi consulunt Siricium Papam. 42. d. e.
Africani Episcopi agunt de tollenda idololatria. 53. b
Africani Episcopi clericos in Africam mitti rogant Anastasium Papam. 128. c. d. e
Africanorum Episcoporum omnium nomine scribit epistolam Episcopus Carthaginensis. 190. d
Africa vexata a tyronibus. 180. c
Africani Episcopi pacifice conueniunt Donatistas. 181. a. b. c
Africani Episcopi legationem mittunt ad Imperatorem pro Donatistis. 183. d. e
Africani Episcopi Catholici quid petant ab Honorio Imp. contra Donatistas. 221. b. c. d.
Africani Catholici quanta dira passi sint a Donatistis vnitatem refugientibus. 233. b. c
Africani Episcopi agunt de conciliando Innocentio Papa Theophilo Alexandrino. 253. d
Africani Episcopi veniunt ad Collationem Carthaginem, eorum numerus. 314. c. d.
Africanorum Episcoporum modestia laudata. 314. d. e.
ipsum promissio liberalis facta Donatistis. 315. b.
eorumdem humanitas erga eosdem. 315. c. d.
Africanorum Episcoporum litterae ad Marcellinum ante Collationem. 316. a
Africani Episcopi quanta spondeant Donatistis. 316. c. d.
 pacis studiosissimi. ibid. d
Africani Episcopi nominant Donatistas fratres. 319. b
Africani Episcopi expetierunt publicam Collationem ab Honorio cum Donatistis. 302. e
Africani Episcopi septem ex omnibus delecti ad disputandum cum Donatistis. 317. c. d.
Africani Episcopi reclamant ob licentiam concessam Donatistis suo ipsorum arbitratu viuendi. 302. a
 Africa-

I N D E X.

Africani Episcopi praecaut ne Pelagius absolutus in Concilio Palaestino reciperetur ab Innocentio Papa. 386. d. e
Africani Episcopi excitati ab Orosio contra Pelagium. 385. d. e. 386. a. b
Africani Episcopi quam mansuete egerint cum Donatistis se ipsos interimantibus. 361. c. d.
Africani Episcopi scribunt ex Concilio Carthaginensi & Milenitano ad Innocentium Papam contra Pelagium. 387. d. e. 388. a. b
Africani Episcopi delegant S. Augustino opus, ut scribat contra Pelagianos errores. 389. b. c
Africani Episcopi non negarunt appellandi ius ad Apostolicam sedem. 450. c. d. e. 453. a. b
Africani Episcopi conuicti ex suis ipsorum scriptis. 455. b. c.
 receperunt canones citatos a Romano Pontifice. 456. e.
 confirmationem petunt a Bonifacio canonis editi ab ipsis de Scripturis Canonicis. 456. e
Africani Episcopi legationem mittunt in Orientem. 457. a. b
Africani Episcopi scribunt ad Zosimum querentes de admittis Pelagio & Celestio ad audientiam. 409. b. c
Africanos Episcopos Honorius vocat ad Synodum. 435. c. d. 436. b. c. eos reuocat, sedatis iam rebus. 439. d. e
Africani Episcopi quomodo tumultuati occasione appellationis ad Rom. Pontificem. 448. a. b
Africani Episcopi consulunt Augustinum, an fugiendum tempore Vuandalicae persecutionis. 411. b. c. d.
Africani Episcopi frequenter appellare consueverunt ad sedem Apostolicam. 451. a. b. c. d. 455. b. c
Africani Episcopi nauibus impositi expulsi, ad Campanum litus deducti. 675. c. d.
Africanae prouinciae suppeditant frumentum Vrbi. 56. c. d.
Africanum idolum, Celestis dictum, prostratum cum templo. 92. c. d. e
Africanarum cloacae libidinum per Vuandalos expurgatae. 509. e
Africanorum immania peccata. 508. b. c. d. e. 509. a
Agapetae virgines prohibentur habitare cum clericis. 66. d. e
Agapius Macedonianus redit ad fide Catholicam. 307. d. e
Agionachi perstringuntur ab auctore. 393. a. b
Agricola Praefectus Praetorio quid contra Pelagianos. 461. e
Agricola Pelagianus Episcopus Britanniam haesi Pelagiana infecit. 519. c. d.
Agrippinensis ciuitatis excisa a barbaris. 264. d
Agrorum lustratio Gentilitio ritu. 101. a
Alani cum Vuandalis Gallias depascuntur. 263. d. e
Alani cum alijs barbaris inuadunt Hispanias. 287. c. d.
Alani spondent Honorio pacem. 354. b
Alani commixti Vuandalis depascuntur Africam. 551. d
Alani in Gallias erumpunt. 246. b. 251. c. d.
Alani vocantur a Ruffino Praefecto. 5. e
Alaricus Rex Gothorum vocatur a Ruffino Praefecto in cladem Imperij. 5. e. 6. a
Alaricus vastat Graecias, Athenas excidit. 7. d. e
Alaricus descendens in Italiam apud Pollentiam vincitur. 183. c. d.
Alarici timore, Vrbs muri instaurati. 184. c. d.
Alarici transitus Istri annus. 185. d
Alaricus cupidissimus Vrbs. 185. e. 186. a
Alarico conspirant Gentiles Romani. 288. e. 289. a
Alaricus rursus Romam obsidet. 288. e. 289. a
Alaricus Dux exercitus creatus ab Attalo Imp. 289. a
Alaricus victus fugere finitur prodicione Stilichonis. 186. b. c

Alaricus Rex Gothorum inferuit Stilichoni. 267. a
Alarico pensum est aurum a Romanis pro pace. 267. c. d. e
Alaricus obsidet Vrbs. 276. b. c. d.
Alaricus paciscitur cum Romanis obsessis. 277. a
Alaricus potitur Vrbe. 292. a. b. 293. 294.
Alaricus quo die in Vrbs ingressus, deq. tempore captae Vrbs. 293. a. b. c.
Alaricus mira celeritate Vrbs inuasit. 293. d. e
Alaricus in depradatione Vrbs consulum voluit ecclesijs. 294. a. b. c. d. 295. 296.
Alaricus testatus, numine impellente, se ad Vrbs excidium venisse. 279. b
Alaricus, accepto auro, adhuc hostis perseuerat Romani Imperij. 279. b. c
Alaricus conuenitur a legatis ab Vrbe missis pro pace. 279. b. c
Alaricus iniquas pacis condiciones offert Honorio Imperatori. 279. e
Alaricus mittit Episcopos ad Honorium pro pace. 279. e
Alaricus remeat ad Vrbs obsidionem. 279. e. 280. a
Alaricus Attalo abrogandum curat Imperium. 290. d
Alaricus retinet apud se Attalum, & Ampelium filium eius. 290. e
Alaricus Placidiam vice obsidij tenet. 290. e
Alaricus sacra vasa basilicae S. Petri cum honore reportanda curauit. 294. b. c
Alaricus a Deo in Vrbs immisus ob Gentilium deorum cultorum cladem. 295. a. b
Alaricus rem bellicam imprudenter agit. 301. b
Alaricus recedes ab Vrbe grassatur in Campania. 301. b. c
Alaricus loco hostium habuit qui extra ecclesias inuenti sunt. 299. d
Alaricus quam modeste usus est victoria. 299. e. 300. a. b
Alaricus religione Honorij Imperatoris fugatur ab Vrbe. 302. c
Alaricus ante obitum pacem cum Honorio inijt. 313. a
Alarici obitus. 313. a
Albina cum Melanij recedit ab Vrbe. 276. a. b
Albine duae diuersae. 276. b. c
Albina cum socijs Carthaginem nauigat. 281. b. inde Tagastam. ibid. postea Hipponem. 281. d. e
Albina pro Albino. 281. b. socrus Piniani. e
Albina scandalum passa ob vim illatam Piniano. 281. e. 282. a. b. c
Albinus pro Albina. 458. e
Alcimus Auitus catalogum scripsit librorum Canonico-rum. 239. c
Alemanni cum alijs barbaris Gallias depascuntur. 263. d
Alemannorum Rex a S. Germano repressus. 652. e. 653. a
Alemanni ab Aetio permisi grassari in Gallias. 651. e.
 his occurrit S. Germanus legatus. 652. a. e. 653. a
Alexander Apameae Episcopus cum Alexandro Hierapolis praemissus a Ioanne Antiocheno Ephesum. 565. e.
 idem Nestorianus. 573. a
Alexander Episcopus Basianopolis Ioannis Chrysostomi causa extorris restituitur. 262. b
Alexander Episcopus Basianopolis exceptus a Synesio communicatione peregrina. 263. a
Alexander Hierapolis praemissus a Ioanne Antiocheno Ephesum. 565. e. idem Nestorianus. 573. a
Alexander martyr cum socijs sub Honorio Imperatore. 100. a. b. 101. 102.
Alexander & Minerius e Gallijs scribunt ad S. Hieronymum. 246. b
Alexander creatur Episcopus Antiochenus post Porphyrium. 272. e. eius laudes. 273. a. b
Alexander agit de pace Ecclesiae Antiochena. 273. c. d.
 Alexan-

I N D E X.

Alexander Antiochenus Episcopus quid Constantinopoli pro restituendo Ioannis nomine conatus sit. 347. e
Alexander Antiochenus Episcopus moritur. 332. c. d
Alexandrina Synodus sub Cyrillo aduersus Nestorium. 544. c. d
Alexandrina Synodus aduersus errores Origenis sub Theophilo. 85. c. d
Alexandrina vidua accusat Aegypti Praesidem. 143. b. c. nominata Callitrope. d
Alexandrinorum acclamationes tempore pacis inita cum Orientalibus. 627.
Alexandrini Christiani quid passi a Iudeis. 377. e. 378. a. b
Alexandrini tumultus propter Origenistas. 86. b. c. d. e
Alexandrini Episcopi soliti nunciare quolibet anno diem Pasche. 90. d. e
Alexandrini Episcopi totius Orientis sibi praesulatum vendicant. 678. d. e
Alexandrini Episcopi vendicant sibi ius in electione Episcopi Constantinopolitani. 44. a. b
Alexandrinorum & Antiochenorum Episcoporum vetus altercatio dioecesis causa. 573. a
Alimenta confessoribus praestanda. 64. e
Alypius Episcopus Tagastensis donat libros Augustini contra Manichaeos scriptos Paulino Nolano. 14. e. 15. a. b
Alypius conciliator amicitiae inter Paulinum & Augustinum. 15. b. c
Alypius querit a Paulino Eusebij Chronicon. 15. d. e
Alypius excusat Episcopos Numidiae. 180. c. d
Alypius quae passus ab Hipponensibus. 282. b. c. d
Alypius subinsensus Augustino. 284. a. b
Alypius excipit Pinianum cum Albina & Melanijs. 281. b. c
Alypius vnus ex septem Episcopis delectis ad disputandum cum Donatistis in Collatione. 317. d
Alypius per Innocentium legatum scripsit ad S. Hieronymum. 457. b. c
Alypius Romam veniens excipitur a Bonifacio Papa. 442. b
Alypij legatio ad Honorium Imp. 442. e. 444. e. 445. a. b
Alypius Constantinopolitanus clericus legat Candidianum diaconum ad Episcopos Synodi Ephesinae. 592. b
Alypij Constantinopolitani labores & constantia pro fide Catholica. 592. e
Alypiana neptis S. Gregorij Nazianzeni filia nominata. 686. c. 687. d. e
Alypiana statura exigua sed magna virtutibus. 688. a. b. c
Alleluia vocis simbolo victi sunt hostes. 523. b
Alleluia cantari solitum in processionibus. 140. e
Alleluia in funere defunctorum Romae cani solitum. 110. b
Altaris velamina quo honore sint habenda. 346. a
Aman historiam Iudaei in opprobrium Christianae religionis representabant. 272. b. c
Amandus Burdegalensis Episcopus conseruator scriptorum S. Paulini. 607. c. d
Amantius cubicularius Eudoxiae Augustae. 132. c. curat negotium Porphyrij Episcopi Gazensis. 132. e. 133. a. b
Amantius cubicularius Augustae insignis pietatis vir expetit peregrinari Hierosolymam. 135. e
Ambarualia Gentilium. 101. a
Ambianensis ciuitas capta a barbaris. 263. d
Ambrosio imperiti lugent sub Clemente Papa. 63. c
Ambrosio lege Arcadij repressi. 43. c
Ambonem ad concionandum in medio ecclesiae primus

collocavit Chrysostomus. 297. b
Ambone eminenti ad concionem vti consueuisse Romanos Pontifices. 253. b
Ambrosius orans exauditur aduersus violatores Ecclesiasticae immunitatis. 20. a
Ambrosius curat seruum Stilichonis arreptum a demone. 20. b
Ambrosius quid cu Fritigilde Regina Marcomannorum. 20. c. d
Ambrosij obitum quae praecesserunt. 34. c. d. e
Ambrosij vltima scriptio. 34. d
Ambrosio psalmu explicanti lux missa caelitus affuit. 34. e
Ambrosius non semper dictabat, sed manu scribebat. 34. e
Ambrosius celare studet risionem. 35. a
Ambrosij Notarius testis visionis. 34. e. 35. a. b
Ambrosio commendati filij a Theodosio. 20. a
Ambrosius non abstulit vigiliarum usum. 250. b. c
Ambrosij doctrina diuina testificatione confirmata. 35. b. c
Ambrosio egrotante quid Stilicho. 35. c
Ambrosij extrema verba ab Augustino laudata. 35. d
Ambrosij vita pendere statum Italiae. 35. d. e
Ambrosij aetas. 35. e
Ambrosius secreto loquentes audit. 35. e
Ambrosius moriturus accipit Corpus Domini. 36. a
Ambrosius spiritum Deo reddit. 36. a. b. tempus obitus. 36. a. b
Ambrosius defunctus torquet demones. 36. b
Ambrosius post obitum apparuit multis. 36. c. d
Ambrosius Florentiae post obitum visus. 36. d
Ambrosius superat Radagaisum & Gildonem. 36. d
Ambrosio detrahentes poena graui a Deo puniit. 36. e. 37. a
Ambrosij Vita ab auctore scripta, & Sixti Papae iussu edita. 38. a
Ambrosij scripta deperdita. 38. a. b
Ambrosij sermones multiplices. 38. b. c
Ambrosij nomine multa feruntur scripta. 38. c
de Ambrosio Hieronymus cur iudicij suspendit suu. 38. d. e
Ambrosius post obitum debellator Radagaisi. 239. b
Ambrosius praesto est Mascizeli aduersus Gildonem pugnantem. 58. e. 59. a
Ambrosius Alexandrinus. 38. e
Ammon Episcopus in Thracia. 121. d
Ammonius Origenista cum suis nauigat Constantinopolim. 88. c. d. 114. c. e. 115. a
Ammonius monachus Origenista profectus Constantinopolim cum suis. 88. c. 115. a. 117. c. d. e
Ammonius monachus Origenista quando mortuus. 175. d. falso illi tributa miracula. 175. e
Ammonius quid in Epiphanium. 451. c. 452. a
Ammonius monachus caput percutit Orestis Aegypti Praefecti. 378. e. dat ipse poenas sceleris. e
Ammonij corpus reconditum. 379. a
Ammonius metro cecinit historiam Gainae. 114. a
Ampelius filius Attali tyranni. 290. e
Amphilochius Episcopus Iconij testis in testamento Gregorij Nazianzeni. 686. e
Amphilochius numeravit libros Canonicos. 237. c
Ampulla sanguinis S. Stephani cum fragmine ossium per Gaudiosum Episcopum translata Neapolim. 390. e. 391. a
Anabaptistas Theodosius seuerè punit. 359. b
Anastasius Papa succedit Siricio. 44. e
Anastasius Papa acerrimus vindex fidei Orthodoxae. 33. c
Anastasius Papa exurgit contra Origenistas. 44. e. 45. a. b
Anastasius dānat haereses Origenis & Origenistas. 45. b. c. 108. b. e
Anastasius Papa fauet S. Paulino. 47. a. b
Anasta-

I N D E X.

Anastasius Papa quando damnat Origenistas. 91. a. b
Anastasius Papa iudicat occultos Origenistas. 106. b
Anastasius Papa promulgat decretum damnationis errorum Origenis. 108. e
Anastasius Papa scribit epistolas ad vniuersas Ecclesias de damnatione Origenis errorum. 109. a
Anastasius Papa epistolam dedit ad Chromatium Episcopum Aquileia de damnatis Origenistis. 109. a
Anastasius Papa epistolam dedit ad Venerium Episcopum Mediolanensem de Origenistarum damnatione. 109. a
Anastasius Papa Ruffinum Romam ad dicendam causam vocat. 127. b. c
Anastasius Papa Ruffinum damnat. 128. b. c
Anastasius Papa sollicitus pro Africanis Ecclesijs. 128. e. 129. a
Anastasius Papa curat vniōnem Ecclesiae Africanae. 129. c. d
Anastasius Papa rogatur indulgere Episcopis Donatistis. 129. e
Anastasius Papa indulget Donatistis reuerti volentibus ad vnitatem Catholicam. 130. d. e
Anastasijs Papae epistola ad Ioannem Hierosolymitanum de Ruffino. 153. e. 154.
Anastasijs Papae obitus, anni sedis. 159. a. b
Anastasijs Papae res gestae atque decreta. 159. b. c
Anastasijs ordinationes. 159. c
Anastasijs sepultura. ibid. c. d
Anastasius laudatissimus Pontifex. 159. d
Anastasius Papa auctor Concilij Carthaginensis. 180. e. 182. a
Anastasijs Papae scripta. 161. d. e
Anastasijs sedes quamdiu vacauit. 161. b
Anastasius presbyter promulgator haeresis Nestorianae Constantinopoli. 517. c. d. 518. a. b
Anastasius Syrus propugnator Nestorij. 580. b
Anathematismi Cyrilli ex Concilio Alexandrino. 545. e. 546. a. b
Anathema in Arcadium illatum ab Innocentio Papa. 258. d. e
Anatolius causa Ioannis Chrysof. in Gallia secessit. 242. b
Anatolius Praefectus Orientis tempore belli Persici. 470. b
Anaunia vallis. 100. d. e
Anaunenses martyres quando passi. 100. a. b. 101.
Anconae lapis, quo lapidatus est S. Stephanus, asseruatus. 390. d
Andreas Episcopus Samosatenus iussus a Nestorio scribere contra Cyrillum. 547. d
Andreas Episcopus Samosatenus quando scripsit contra S. Cyrillum. 602. c
Andreas pro mercede accepit Episcopatum Samosatensem. ibid. b
Andreas Samosatenus Episcopus Nestorianus defensor librorum Theodori Mopsuesteni, accusator Rabulae Episcopi Edesse. 649.
Andreas monachus Caprariae insulae laudatissimus. 58. c
Andronicus scelestissimus. 327. d. e. 328. a
Andronicus crudelium cruciamentorum auctor. 327. d
Andronicus affigens sua edicta in foribus ecclesiae excommunicatur. 327. d. e
Andronicus Ecclesiasticae immunitatis violator. 326. e. 327. a
Andronicus damnatur a Synodo. 327. c. d. 328. b
Andronici Praefecti Libyae poenitentia. 328. d. e. 329. a

Andronicus a tributali depositus per Synesum Episcopum. 329. b
Angeli custodes iurium Episcopaliū. 143. d
Angelus in habitu pastoris Asparem ducit. 487. e. 488.
Angeli custodiunt ciuitatem Constantinopolitanam. 112. c. d
Angelorum miriades assistunt incruento sacrificio. 256. e. 257. a
Anianus pro Valeriano Pelagiano homine. 399. e. 400. a
Anicij Romae egre passi Attalum regnantem. 289. b
Anicianas ades Gothus penetravit. 299. d
Animarum origo vnde, antiqua in Ecclesia quaestio. 363. e. 364. 375. e. 376. a. 377. b. c
Anime immortalitatem quomodo Gennadius didicit. 331. b. c. d
Anime immortalitas cum non sine titubatione a Christianis philosophis assereretur, quid Deus operatus sit, vt certior sententia fieret. 331. e. 332. a. b. c
Anysius Episcopus Thessalonicensis fauet causa Ioannis Chrysofomi. 228. e. 240. c
Anthemius Consul vir laudatissimus. 224. b.
scribit ad eum sanctus Ioannes Chrysofomus Cucuso. 224. b
Anthemij res gestae cum Aphraate sancto monacho. 224. c. d
Anthemius fidelissimus Imperatori. ibid. e.
tutor Theodosij Iunioris. e
Anthemius curator Imperij Orientalis. 265. d
Anthemius Philippi nepos auo dissimilis. 224. e
Anthropomorphitae monachi. 115. d. falso eo nomine insimulati Catholici. 115. e. 116. a
Anthropomorphitarum haeresis in Africa pullulat. 463. b
Anthropomorphitae haeretici in Aegypto. 115. c. d
Anthropomorphitas haereticos Theophilus exagitat suis scriptis. 116. d
Antiochus Ptolemaidis apostata nominatus. 257. d
Antiochus Episcopus Ptolemaidis quid molitur contra Ioannem Chrysofomum. 124. c. d
Antiochus eunuchus Consul, & illius casus. 557. c
eius occasione lex est lata contra eunuchos. d
Antiochus qui laborauit in Codice Theodosiano. 557. d
Antiochus Ptolemaidis cum Seueriano & Acacio agit contra Ioannem Chrysofomum. 168. b. c. d
Antiochus Episcopus Ptolemaidis accusator Ioannis Chrysofomi. 173. b
Antiochus Ptolemaidis & Seuerianus Episcopi causa neceis Ioannis Chrysofomi. 254. a. b
Antiochus Ptolemaidis rursus agit contra Io. Chrysofomum. 190. a. b.
impulso Arcadij, vt expellat Ioannem. 190. e. 191.
Antiochus Ptolemaidis iungitur scelestissimo Porphyrio sedis Antiochena inuasori. 202. e
Antiochia accessione aucta pomœriorum. 668. e
Antiochia obfessa ab Hunnis. 6. a. c
Antiochena Synodus sub Ioanne Episcopo. 662. b. c.
in qua damnatur Nestorius. c. d
Antiochena Ecclesiae schisma antiquum sublatum. 273. c. d
Antiochenam Ecclesiam a Nestorio liberare satagit Caelestinus Papa. 610. e. 611.
Antiochenorum & Alexandrinorum vetus contentio dioecesis causa. 573. a
Antiocheni clerici transmigrant ad Ioannem Chrysofomum

I N D E X.

mum, ne Porphyria communicent. 254. a
Antiocheni Eudociam statu honorarunt. 668. d
Antiochena Ecclesia pace fœderata, receptis clericis Paulini & Euagrii Antiochenorum Episcoporum. 274. d
Antiocheni Episcopi, post Flavianum Porphyrius, post hunc Alexander, post Alexandrum Theodotus. 332. d. post eum Ioannes, inde Domnus. 508. b. c. 658. c. d
Antiochena Ecclesia laborat diuturno schismate. 65. e. quando Romanæ Ecclesiæ reconciliata. 66. a. b
Antiochenum Concilium de libris Theodori. 650. d
Antiochenus Episcopus subijci volebat Alexandrino. 678. d. e
Antiocheni accensi zelo irruunt in ædes Porphyrii sedis inuasoris. 203. a
Antiocheni Concilij Arianorum canon adductus contra Ioannem Chrysostrum. 189. e. 190. a. b. reiectus in Concilio Sardicensi. 190. a
Antonini Episcopi Constantine ad Arcadium exhortatoria epistola ad martyrium. 659. c. d. e. 660. 661.
Antonius de Aquino bene meritus de Ecclesiastica antiquitate. 561. a. 562. c. d
Antonius Agellius Episcopus Acernensis. 188. d
Antonius Ioannis Chrysostrum studiosus extorris delituit. 242. a
Antonius Episcopus Ephesi accusatur apud Ioannem Chrysostrum. 121. d. e. accusationum capita in eum. ibid. 122. a. moritur. 123. b. iudicata causa post mortem. 123. e. 124.
Antonij Episcopi Fussalensis ordinatio facta a S. Augustino extemporanea. 482. e. eius crimina. 483. e
Antonius Episcopus Fussalensis priuatur Episcopatu. 483. d. e
Antonij Episcopi Fussalensis petulantia. 484. a
Antonij Fussalensis Episcopi causa. 451. d. e. 452. a. quid de eo statuit Bonifacius Papa. 451. e. 452. a
Antonius Episcopus Germæ occisus a Macedonianis. 515. c. d
Aphraates anachoreta quid cum Anthemio viro illustri. 224. d. e
Aphrodisius Tribunus Notarius missus ab Honorio Imp. Romam ob schisma obortum. 430. e
Aphthonius mittitur Romam ab Honorio Imperatore. 433. c
Apiarij Africani presbyteri causa. 446. c. d. 448. a. b. eius confessio spontanea. 449. d. e
Apinianus pro Piniano. 458. e
Apollinaris heresis redarguitur Theophilus. 89. e
Apollinaris heresis aduersaria Nestoriana. 519. b
Apollinaristæ nominati Orthodoxi omnes a Nestorianis. 650. c
Apollinaristæ ab Arcadio Imperatore exagitati. 43. a. b
Apologia pro Origene a Rufino Romæ editur. 30. b. c
Apologia prima a sancto Hieronymo quando scripta. 108. b
Apologia Hieronymi contra Rufinum quando scripta. 155. c. d. e. 156.
Apostata nominati quatuor præcipui aduersarij Ioannis Chrysostrum. 257. d
Apostolorum natalis dies Romæ celeberrimus. 47. b. c
Apostolorum, Petri & Pauli Memoria in villa Rufiniana. 171. d
Apostolica sedes cum dicitur, per excellentiam intelligitur Romana Ecclesia. 388. a
Apparitura militaris quando adhiberi solita, ab Ecclesia Romana in executione sententiarum. 452. e
Appellationes frequentes ad Apostolicam sedem tempore Augustini. 451. a. b. c. 455. b. c
Appellationum ad Romanos Pontifices occasione quomodo tumultuati sunt Episcopi Africani. 448. a. b. c. d
Appellatio Ioannis Chrysostrum ad Rom. Pontificem. 192. a. b
Appellationis ad Apostolicam sedem iuri Episcopi Africani non sunt refragati. 450. c. d
Appellationes frequentes ad Romanum Pontificem. 630. b. c
Appellandi vetus vsus ad sedem Apostolicam ab Augustino probatus. 450. c. d. e. 455. b. c
Appellat Celestius hereticus condemnatus Carthagine ad Romanum Pontificem. 340. b. c
Appellat Imperatorem Crispinus Episcopus Donatista. 182. d. e
Appellant damnati heretici & schismatici, ad seculare tribunal. 115. a. b
Apringius Episcopus in Syria vna cum alijs monet Nestorium se corrigere. 542. b
Apronianus Romanus fauet Rufino Aquileiensi. 108. a
Aqua ad baptismi ministerium sponte scaturit. 409. e. id ipsum in Lucania & alijs in locis. 407. a. b. d. e. 408. b. c
Aquila volans visa super caput Marciani postea Imperatoris. 591. d. e
Aquis Tibilitanis Memoria S. Stephani erecta. 390. c. 392. b
Aquitania scatens sordibus peccatorum. 251. e
Aquitania prouincia excisa a barbaris. 263. d
Aquitaniæ clades illata a barbaris, & causa. 342. c. d. e
Aquitanorum corruptissimi mores. 342. e. 343. a
Aquitani Episcopi qui hoc tempore sanctitate claruerunt. 343. a
Arabes audivissimi reliquiarum sanctorum martyrum. 304. e
Arabianus Metropolitanus Galatiæ. 121. d
Arabissus oppidum Armeniæ, in quod translatus Cusanus Ioannes Chrysostrum exul. 225. c. d
Arabissi Episcopus Treius amicus Chrysostrum. 245. c
Aræ deorum iusse demoliri. 271. a
Arbor nucis martyrii Acacij consecrata. 21. d
Arcades a Gothis excisi. 7. b. e
Arcadia filia Eudoxiæ Imperatricis. 220. e
Arcadius imperat, cum Honorio. 2. a
Arcadij ætas. 2. a
Arcadius & Honorius commendati S. Ambrosio a Theodosio patre. 2. a
Arcadius non indignit tutore. 2. d
Arcadius suasu Rufini coniugem accipit. 2. e. 3. a. b
Arcadij coniux Promoti nepus Eudoxia. 2. e. 3. a. b
Arcadius dona mittit sponsæ suæ. 2. e. 3. a
Arcadius patitur insidias a Rufino. 4. b. c
Arcadij custos Deus, cum religionis cultor esset. 4. c
Arcadius legibus exagitat hereticos. 4. e. 5. a. 21. e. 22. a. 43. a. b. 65. c. 125.
Arcadius legibus exagitat Gentiles. 5. a. 22. b. 63. e. 92. b. c
Arcadius persuasus a Rufino obstat ne pugnet Stilicho aduersus hostes. 9. b. c. d
Arcadius diuinitus liberatus. 10. e. 11. e
Arcadij numismata indicantia diuinam protectionem. 11. a. b
Arcadij numisma cruce signatum. 11. e
Arcadius

I N D E X.

Arcadius bellum gessit aduersus Persas, & virtute Crucis vicit. 11. d
Arcadij precibus liberatur populus. 21. d. e
Arcadij pietas commendata. 21. d. e
Arcadius exagitat rursus hereticos. 21. e. 22. a
Arcadius quid in hereticos Apollinaristas. 43. a. b
Arcadius quid in ambientibus magistratus. 43. e
Arcadius quid in Iudæos. 43. d
Arcadius rescribit aduersus idola. 73. e
Arcadius accersendum curat Ioannem Chrysostrum Antiochia, vt ordinare faciat Episcopum Constantinopolitanum. 43. e. 44. a
Arcadij lege immunitas Ecclesiæ violata auctore Eutropio. 68. b. c. alia id genus ab eodem lata. 69. a. b
Arcadij res collapsæ occasione Eutropij. 70. a. b
Arcadius rebellant Gainas & Tribigildus Gothi. 70. a. b. c
Arcadius rescribit vt clauderentur templa deorum Gazæ. 73. e. 74. a
Arcadius patitur Gainam aduersarium. 76. b. c. d. 81. d. e
Arcadius ab Eudoxia commouetur in Eutropium. 80. b. c
Arcadij rescriptum de Eutropij exilio. 80. e. 81. a. b
Arcadius abstulit Maiumæ spectacula turpia. 82. c. d. impulsu Ioannis Chrysostrum id facit. 82. b. c
Arcadij lex aduersus obscœna spectacula. 82. c. d
Arcadius denuo arctatus a Gaina tyranno. 110. c. d
Arcadius vocatur Chalcedonem a Gaina tyranno. 110. d. consentit illi Arcadius timens sibi. e
Arcadius dat Aurelianum Consulem & Saturninum Gainæ tyranno. 110. e. 111. a
Arcadius coactus creat Præfectum exercitus Gainam. 111. a
Arcadius cum Gaina fœdus inuit. 111. a
Arcadius consulit Ioannem Chrysostrum de danda ecclesiæ Arianis. 111. b. c
Arcadius reprehenditur ab Honorio ob statuæ Eudoxiæ dedicationem. 188. b
Arcadius lege sancita comprimit tumultus causa Ioannis obortos. 188. e
Arcadius non vult cum Ioanne Chrysostrum communicare. 189. d
Arcadius agit, vt expellatur ab Ecclesia Ioannes Chrysostrum. 190. d. e
Arcadius ab Acacio & Antiocho impellitur contra Ioannem Chrysostrum. 190. e. 191.
Arcadius turpes pacis conditiones a Gaina oblatas accipere cogitur. 191. e
Arcadium adeunt Origenistæ contra Theophilum. 115. a. b
Arcadius vetuit Arianos publicas agere litanias. 125. e
Arcadius impulsore Chrysostrum expellit hereticos Arianos Constantinopoli. 126. a
Arcadio nascitur filius. 131. b
Arcadij consilium de Gazensibus. 133. d
Arcadius Imperator damnatum & in exilium missum Chrysostrum reuocat ob tumultuantem populum. 176. d. e
Arcadius martyris Acacij inuisit templum. 261. a
Arcadius immitit milites in candidatos neophytos. 191. e
Arcadius lege lata relaxat vinclos causa incendij. 201. e
Arcadius lege prohibet populi Constantinopolitani collegia. 202. a
Arcadium admonet per epistolam Honorius Imperator de rebus contra Ioannem Chrysostrum gestis. 208. e. 209. a. alijs sæpe litteris ab eodem admonitus idem Arcadius. 211. e
Arcadius legem sanxit contra eos qui cum Attico, Theophilo, & Porphyrio non communicarent. 244. e
Arcadius excommunicatus ab Innocentio Papa. 258. d. e
Arcadius Caim comparatus. 258. d. e
Arcadius conatus expiare delictum. 261. a
Arcadij supplex epistola ad Innocentium Papam. 259. b
alia eiusdem ad eundem Innocentium. 259. c. d
Arcadius vltimis litteris Honorij exagitatus. 257. e. 260. a
Arcadius impius & inhumans contra ius gentium legatos Apostolicæ sedis dire vexauit. 240. a. b. c. d. e. 241.
Arcadius transferendas curas reliquias Samuelis Prophete Constantinopolim. 252. b
Arcadius Imperator moritur. 265. a
Arcadius Regi Persarum moriens commendat Theodosium filium. 285. a
Arcadius Episcopus cum collegis legatus ab Apostolica sede ad Concilium Ephesinum. 560. e
Arcadius Apostolicæ sedis legatus profectus Constantinopolim. 593. d
Arcadius cum socijs martyr in Africa sub Genferico. 659. a. b. c
Archelaus Episcopus in Syria vna cum alijs monet Nestorium se corrigere. 542. b
Archilleus Episcopus Spoletinus mittitur Romam ab Honorio Imperatore tempore schismatis. 434. b. datum de ipso rescriptum ab eodem Imperatore. c
Archimandrita exurgunt pro fide Catholica, & pro Patribus Ephesi detentis contra schismaticos & hereticos Nestorianos. 584. e. 585. a. procedunt ad regiam vna cum monachis. 585. a. b
Archina esse solere in prima sede prouinciæ. 167. b
Ardeburius dux a Theodosio in Ioannem tyrannum missus captus. 485. b. c
Arelatensis Ecclesiæ cum Viennensi sedatæ contentiones. 39. b
Arelatensis Ecclesia turbata a Constantio Magistro militum. 345. c
Ariani noua moluntur Constantinopoli. 125. b. incesunt Catholicos contumeliosis cantionibus. c. d
Ariani agunt processionem, vtunturq. crucibus argenteis. 125. d. e. adoriuntur Catholicos. ibid. vetiti ab Arcadio publicas agere litanias. 125. e
Ariani expulsi Constantinopoli a Ioanne Chrysostrum. 126. a
Ariani Scythiæ ad fidem Catholicam conuersi per S. Ioannem Chrysostrum. 126. e
Ariani suis fauet Gainas tyrannus, & petit eis dari ecclesiam Constantinopoli. 111. b. c
Arianorum canon citatus contra Ioannem Chrysostrum. 189. e. 190. a. reprobatus idem in Concilio Sardicensi. 190. a
Ariani naucleri occasione tempestas exorta. 136. e. ab iurante hæresi eodem, reddita est tranquillitas. 136. e
Ariani a Nestorio exagitati suæ ipsorum ecclesiæ ignem iniiciunt. 513. e. 514. a
Ariani a Theodosio lege præstricti. 480. b. c
Ariani consternati ob casum Attali. 291. d. e
Ariani Gothi victores cedunt Catholicis victis. 295. c. d
Aristolus Tribunus Notarius mittitur a Theodosio Antiochiam pro pace inter Episcopos concilianda. 617. e
Arma foris relinquit Imperator Theodosius, antequam ingrediatur in ecclesiam. 558. e
Armati vetiti ingredi in ecclesiam. 558. c. d
Armenia ab Hunnis inuasa. 6. a
Armenium Concilium contra Nestorianos edentes libros Theodori Mopsuesteni. 649. a
Armenius aduersarius S. Basilij a Deo corripitur. 630. e. 631. a
Armo-

Armoricorum populorum causa S. Germanus ad Imperatorem Raucennam proficiscitur. 653. a
Armorici iterum rebellant contra Imperatorem. 653. e
Armorici cum Burgundionibus ab Aetio victi. 651. e
Arreptitia virgo absque cibo humano vivebat. 646. e. Dei ope curata. 647. a. b
Arfacius presbyter Constantinopolitanus contra Ioannem Chrysostomum agit. 175. a
Arfacius presbyter Constantinopolitanus creatur Episcopus post relegatum Ioannem. 199. b. c. frater fuit Nestarii, homo ignauus. ibid.
Arfacij communicationem vitant Constantinopolitani ciues. 200. a. b
Arfacio, Porphyrio, & Theophilo communicare lege iubetur. 202. b. 203. c
Arfacio communicare renuentes dira patiuntur. 203. e
Arfacius non recipitur a Romano Pontifice Innocentio. 208. d
Arfacij pseudoepiscopi obitus. 228. e. 229.
Artemisia Iudaea filia Lettori Praefecti prouincia Hispaniarum ad fidem conuersa. 426. e. 427. a. b. c
Arundine clausa missa littera per tabellarium mendicum praeserentem a Concilio Epbefino Constantinopolim. 583. e. quid illis lectis factum sit. 584. e
Aruspices in Urbem vocantur ab Ethnicis. 278. d. e
Astlepas Gazensis Episcopus. 70. e. 71. d
Astlepas Episcopus Chersonensis ab Imperatore veniam deprecatur pro reis. 461. b
Astodrogita hereticus lege Theodosij repressi. 514. e
Astellus presbyter Romanus legatus a Zosimo Papa cum collegis Carthaginem. 429. b. 446. c
Asia vastatur a Tribigildo tyranno. 70. b. c. 76. b. c
Asiani Episcopi quid cum S. Ioanne Chrysostomo. 121. b. c. 122. 123.
Asiani Episcopi sex depositi a Ioanne Chrysostomo. 124. a
Asinariam Urbis portam ingressi Gothi noctu. 292. b. e
Aspar dux exercitus in Africa vincitur. 591. c. d
Aspar Raucennam ducitur ab Angelo. 487. e. 488.
Aspebetus dux Saracenorum quomodo conuersus ad fidem. 470. a. 471.
Aspebetus baptizatus, Petrus nominatur, & fit Episcopus Saracenorum. 471. c. d
Assertiones Catholicae aduersus errores Pelagij. 372. e
Astarte dea Sydoniorum qua. 95. e
Astartes templum in Phoenicia. 142. b
Athanasius numerauit libros Canonicos. 237. c
Athanasij exemplum propositum imitandum. 538. c
Athaulphus Magister equitum creatur ab Attalo Imperatore. 289. a
Athaulphus creatur Rex Gothorum. 313. b
Athaulphus cum Gothis transit in Gallias. 342. b
Athaulphus ut amicus ingressus est cum Gothis in Gallias, sed inimicus euasit. 343. e. 344. a
Athaulphus accipit in coniugem Gallam Placidiam. 313. b. c
Athaulphi Regis consilium de restituendo Romano Imperio. 313. d. e
Athaulpho succedit Vuallia Rex Gothorum. 383. d
Athaulphus occisus a suis Gothis. 359. e. 360. a
Athenae ab Alarico excisa. 7. c. d. e. 8. a. saluata beneficio deorum finguntur a Zosimo. 7. d. e
Athenae Dei consilio a Gothis excisa probantur. 8. c
Athenarum perditio praedicta. 8. b
Attalus legatus Roma ad Alaricum missus. 279. c
Attalus Arjanus baptizatus ab Episcopo Ariano. 291. e
Attalus consensu Alarici nomen Augusti sumit. 288. d
Attalus creat Consullem Tertullum Ethnicum, prouia Gentili superstitione. 288. c. d

Attali varia alea ludibrium barbarorum. 290. e. 291.
Attalus adhuc Imperatorem agens in Gallijs a Gothis suis pulsus. 343. e. 344. a
Attalus tyrannidem iterum sumit in Gallijs. 360. a
Attalus decipitur falsis deorum responsis. 289. c. d
Attali vana iactantia coram Senatu. 289. b
Attalus spernit consilia Alarici propter vatum falsas promissiones. 289. d. e
Attalus frustra tentat Africam, resistente illi Heracliano. 289. d. e
Attalus mittit in Africam Constantinum, qui ibi occisus est. 289. d. e
Attalus superbiens dedignatur habere Honorium consoitem Imperij. 299. e
Attalus duras & indignas praescribit condiciones Honorio supplicanti. 289. e
Attalus vocatus a suis in Urbem reuertitur. 290. a
Attalus priuatur Imperio. 290. d
Attalus ante currum Honorij triumphantis. 408. c
Attalus tyrannus captus manu truncatur. 383. b. concedit ei vitam Honorius. c
Attalus Gentilium socius Laborum reijcit. 383. b. e
Attali numisma. 383. b. c
Atrebatensis ciuitas a barbaris capta. 263. d
Atticus presbyter Constantinopolitanus agit contra Ioannem Chrysostomum. 175. a
Atticus creatur Episcopus Constantinopolitanus. 239. c
Atticus Sebastenus patria, aliquando Macedonianus haereticus, idem hostis Ioannis Chrysostomi. 239. c. d
Atticus qua arte apparere studuit eruditus. 239. d
Attici communionem respuerunt legati sedis Apostolicae. 240. d. e.
Attico communicare renuentes quanta passi sint. 242. b
Attici communionem vitantes dirissima passi sunt. 242. b. c. d. e. 243.
Atticus excommunicatur ab Innocentio Papa. 244. e
Atticus nititur auxilio Arcadij Imperatoris. 248. e
Atticus cum Theophilo iunctus arcto vinculo. 276. a. b
Attici causam apud Innocentium Papam agit Maximianus Episcopus. 275. a. b
Atticus crebras ad Innocentium Papam legationes mittit, ut possit absolui. 274. e
Atticus baptizat Iudeum paralyticum, & curat eum. 272. c. d
Atticus admonitus Theophili casu nomen Chrysostomi in Diptycha restituendum curauit. 347. b
Atticus egit litteris cum Cyrillo, ut nomen Ioannis referretur in sacras tabulas. 347. b. c
Attici epistola ad Cyrillum. 347. c. d. e. 348. alia eiusdem ad Petrum & Aedesium eodem argumento. 348. c. d
Atticus cogitur restituere in sacras tabulas nomen Ioannis Chrysostomi. 348. a. b
Atticus auctor Theodosio ut dilatet iura Ecclesiae Constantinopolitanae. 474. c. d
Atticus laudatus a Caesario Papa. 611. b
Attici epistola ad Calliopium de eroganda eleemosyna. 492. c. d
Atticus Episcopus Constantinopolitanus moritur. 491. e. laudatus a posteris ob res bene gestas contra Pelagianos. 491. e. 492. a
Atticus vetuit coli Sabbatium. 492. a
Attici munificentia erga pauperes praedicata. 492. c. d. qui etiam haereticis eleemosynam faciendam praecipit. ibidem.
Audas Episcopus incensur templi idoli. 466. a. b. restituere illud negat, & martyrium subit. b
Audiani haeretici lege Theodosij damnati. 514. e
Audientia

Audientia denegata a Sixto Papa Iuliano Pelagiano penitentiam praeserenti. 679. c. d.
Auditor nullus a verbo Dei excludendus. 64. e. 65. a
Augustinus ordinatur Episcopus Hipponensis. 13. d. e
Augustinus expetitus a multis. 13. e
Augustinus aliquando ignarus Nicenorum canonum. 14. b. c
Augustinus ad Paulinum scribit de sua ordinatione. 14. d. e
Augustinus quomodo cognitus Paulino. 15. b. c
Augustini scripta contra Manicheos vulgata. 15. b. c
Augustinus, instante Paulino, scripsit libros Confessionum. 15. d
Augustini Vita scribi exigitur ab Alypio. 15. c. d
Augustini studium erga Licentium. 18. a. b
Augustinus quantum se debere fatetur Romaniano. 18. b. c
Augustinus quando scripsit contra litteras Petilianae. 50. b. 52. b. c
Augustinus ad Marcellinum Praefectum pro Donatistis agit. 50. d. e
Augustinus interpellat Donatum Proconsulem pro Donatistis. 51. a
Augustini immensi labores ad Donatistas conuertendos, vel amouendos. 51. c. d. e
Augustinum necare parant Donatistae. 51. e. 52. a
Augustinum pene obruit litigantium ad eum frequens concursus. 62. a. b. c. d
Augustino vnde occasio scribendi de Opere monachorum. 63. e. 64. a
Augustino vnde diuersa in concionibus tractandi occasio. 65. a
Augustini epistola ad Suffectanos Gentiles occisores Christianorum. 96. e. 97. a
Augustinus inuisit Calamensem Ecclesiam dire vexatam a Gentilibus. 97. c. d
Augustinus ad Nestarium Calamensem quid rescribat. 97. d. e
Augustinus prohibet vindicari a Iudicibus sanguinem martyrum. 103. b. c
Augustini epistola ad Victorinum de Primatu Numidia. 167. d. e
Augustinus agit cum Proculiano Episcopo Hipponensi, ut eum conciliet Ecclesiae, sed frustra. 183. e. 184. a. b
Augustinus publice disputat cum Felice Manicheo. 222. a. b. c
Augustinus conuertit Felicem Manicheum. 222. b
Augustinus redarguit Donatistas asserentes non esse cogendos haereticos vel schismaticos legibus Principum. 233. e. 234.
Augustinus redarguitur pueriliter a Cresconio Grammatico de impropria nominis deriuatione. 234. e
Augustino vnde data occasio scribendi contra Cresconium. 234. a. b
Augustinus laudat Olympium, eiusq. dignitati adgausis. 269. b. d. e. eius epistola ad eundem. e. 270. a
Augustinus scribit ad Pinianum & socios. 281. b
Augustinus laborat pro Piniano rapto ab Hipponensibus ut ordinaretur. 281. e. 282. a. b
Augustinus se purgat apud Albinam de vi illata Piniano. ibidem.
Augustinus nititur liberare Pinianum. 282. c. d. e. 283. a. b
Augustinus suos Hipponenses excusat. 283. d. e
Augustinus subinsensu Alypio. 284. a. b
Augustinus insimulatus auaritia purgat se apud Albinam literis. 285. d. e

Augustinus pecuniarum contemptor. 285. e. recusat hereditates. 286. a. b. c
Augustinus profusus in eleemosynis erogandis. 285. d
Augustinus erga pauperes cognatos quomodo se gessit. 285. d
Augustini aurum contemnentis exemplum. 286. c. 287. a
Augustinus absens suos clericos redarguit in dandis eleemosynis tepescetes. 287. a. b
Augustinus scripsit catalogum librorum Canonicorum. 237. c
Augustinus cur scripsit libros de Ciuitate Dei. 300. c. d
Augustini epistola ad Italicam quando scripta. 301. e
Augustinus procurat publicam Collationem cum Donatistis. 302. e
Augustinus vnus ex septem delectis Episcopis ad disputandum cum Donatistis in Collatione. 317. d
Augustini Breuiculum de Actis Collationis. 318. b
Augustinus excitatur ab Hilario aduersus Pelagianos. 326. b. c. d
Augustini prima scriptio aduersus Pelagianos. 326. d. e
Augustinus aliquando Pelagium latentem adhuc in hypocrisi coluit. 326. e. 327. a
Augustinus qua occasione confecit Breuiculum. 335. c
Augustinus agit apud Marcellinum Iudicem ut Acta Collationis publice exponerentur. 334. c. d. e
Augustinus intercedit pro Donatistis sacrilegis & homicidis apud Marcellinum Iudicem. 333. e. 334. a
Augustinus profecturus ad Cirtensem Conciliu in via confert cum Fortunio Donatistarum Episcopo. 335. e
Augustini lucubrationes post Collationem. 337. c. d
Augustinus agit de conuersione Volusiani. 337. d. e. 338. c. d
Augustini scripta ad Volusianum quam disertia. 338. d. e
Augustinus auctor Demetriadi sacrae virgini, ut magis proficeret saeculum abdicando. 355. a
Augustini epistola de consecratione Demetriadis. 355. b. c
Augustinus propinat antidotum veneno hausto ex epistola Pelagij ad Demetriadem. 356. b. c. d
Augustinus S. Iulianae ne labatur in errorem Pelagij, praeflo est. 356. d. e.
Augustinus qua occasione scripsit de Gratia Christi. 356. d. e
Augustini scripta ad Iulianam & Probam. 357. a. b. c
Augustinus Dulcitiu Tribunum admonet, quomodo se gerere debeat in causa Donatistarum. 362. a. b
Augustinus interpellatur ab Orosio aduersus haereticos Priscilliani, Victorini, & Origenis labefactantes Hispanias. 362. d. e. 363.
Augustinus scribit aduersus Priscilliani & Origenis errores. 363. b. c
Augustinus in S. Hieronymum reijcit quaestionem de origine animarum. 363. e. 364. a
Augustinus alios detexit errores Pelagianae haerese. 373. b. c
Augustini consortio in dimicando contra Pelagianos gloriatur S. Hieronymus. 374. d. e
Augustinus admonet Ioannem Episcopum Hierosolymitanum. 375. c. d. e
Augustinus petit Acta Diospolitana. 375. e
Augustinus quid per Orosium cum S. Hieronymo. 375. e. 376. a. b. c. d
Augustinus magna obseruantia coluit S. Hieronymum. 376. a
Augustino detulit S. Hieronymus. 376. d. e
Augu-

I N D E X.

Augustinus & Aurelius duces in bello contra Pelagium. 387. c
Augustini & collegarum litteræ privatae & secretæ ad Innocentium de non recipiendis Pelagianis. 388. b. c
Augustino delegatur ab Episcopis Africanis, ut scribat contra Pelagianos. 389. b. c. d
Augustinus nauiter agit aduersus Pelagianorum errores scribens. 389. c. d. e
Augustinus accepit ab Orosio reliquias S. Stephani protomartyris. 390. b
Augustinus diuidit reliquias S. Stephani in alias Ecclesias. 393. c. d
Augustinus quando scripsit ad S. Paulinum aduersus Pelagij errores. 398. c. d. 399. a. b
Augustinus excusat atque defendit Zosimum Papam. 410. b. c. 415. d. e
Augustinus calumniam passus a Iuliano Pelagiana. 416. a. b
Augustinus exagitat Pelagianos annis decem. 416. b
Augustinus conciliare studet monachos Adrumetinos. 416. c. d
Augustini legatio a Zosimo Papa cum collegis in Cesariam Mauritaniam. 417. a. b
Augustinus contulit cum Emerito Episcopo Donatista. 417. b. c
Augustinus quando scripsit de correctione Donatistarum. 417. e
Augustinus abstulit prauum morem a Casariensibus inter se ipsos ioco dire pugnantibus. 417. e. 418. a
Augustinus abstulit balationes & saltationes, atque alias superstitiones ab Ecclesia Africana. 417. b. c. d
Augustinus redarguit negligenter audientes Missas. 417. e. 418.
Augustini scripta anno suæ legationis. 418. a
Augustinus mittit libros a se scriptos ad Bonifacium Papam. 442. d
Augustinus suos libros recognoscit, & eorum errores retractat. 444. c. d
Augustinus qua occasione scribere cœpit contra Iulianum Pelagianum. 442. b. c. d
Augustinus per Innocentium scripsit ad S. Hieronymum. 457. b. c
Augustinus exagitatus a Fussalensibus ob datū ipsi ab eo Antonium Episcopum hominem nequissimum. 452. a
Augustinus quando & qua occasione scripsit ad Hefychium de nouissima die. 458. c
Augustinus agit contra Vincentium Victorem. 463. a. b. c. & tandem conuertit eum. d. e
Augustinus cum quibus hereticis lenitate agendum putauit. 463. d. e
Augustinus quomodo agendum putauit cū Episcopo Anthropomorpha. 463. e. 464. a
Augustini litteræ ad Bonifacium Comitem quales. 476. d. e. 477.
Augustinus de raptoe sacræ virginis iterum scribit ad Bonifacium. 477. a. b
Augustinus exemplū sacerdotalis māsuetudinis. 477. b. c
Augustinus publice contulit cum Pascētio Comite Ariano. 477. d. e
Augustinus redarguit Bonifacium abstrahi iubentem qui confugerat ad ecclesiam. 478. d. eius ad ipsum data epistola. ibidem.
Augustini epistola ad Bonifacium Comitem de Castino recepto. 482. d
Augustinus extemporanee ordinat Antonium Fussalensem Episcopum. 482. e. 483. a
Augustinus ad Cælestinum Papam pro Fussalensibus cō-

tra Antonium agit. 482. d. e
Augustinus timet executionem Apostolicæ sedis cum apparitura. 484. b. c
Augustini epistola ad Bonifacium Comitem de conatu tyranni. 485. a
Augustinus deligit sibi Eradium coadiutorem & successorem. 494. d. e. 495.
Augustinus laborat aduersus Pelagianos. 495. d. e
Augustinus cur otium optet. 496. a
Augustinus recognoscit omnia sua scripta, & retractat quid sibi videtur. 496. c. d. e. quæ autem prætermiserit. 497. d. e
Augustinus ab instituto reuocatur libris Iuliani. 497. b. c
Augustinus quādo absoluit libros de Ciuitate Dei. 497. d. e
Augustini scripta carpuntur in Gallijs. 497. e. 498. 555. a. b. 602. e. 603.
Augustini scriptorum defensores Prosper & Hilarius. 497. e. 498. a. b. 603. e. 604. a
Augustini summa animi demissio. 498. d. e. qua arguitur ipsum esse afflatum diuino Spiritu. 498. e
Augustinus exagitatus calumnijs aduersariorum. 499. c
Augustinus celeberrimus vbique. 499. d
Augustinus hortatur Bonifacium, & spe bona erigit. 501. c
Augustini epistola duæ ad Bonifacium Comitem vallatum hostibus. 501. b. c
Augustinus cur Laconicum interdum scribendi genus affectat. 501. d
Augustinus admonet Bonifacium Comitem. 502. c. d
Augustinum pœnituit reuocasse Bonifacium Comitem a proposito seculi deserendi. 502. d. e. 503. 504.
Augustini luctus de capta a Vuandalis Africa. 509. e. d
Augustinus, ignoratus mortuus, vocatur ad Concilium Ephesinum ab Imperatore Theodosio. 551. a
Augustini obitus tempus. 551. b. c
Augustinus deplorat cladem Africanam. 551. e. 552. a. b. c. d
Augustini sermo tempore obsidionis. 552. d. e. 553. a. b. c
Augustinus moriturus ægotans, ægotum sanat. 554. a. b
Augustini præparatio ad obitum. 554. c. moritur. d. e
Augustini scripta Dei ope seruata. 554. d. e. Possidij in ea re vigilauit industria. 555. a. b
Augustinus laudatur a Cælestino Papa. 603. b
Auitianus impius miraculis ex S. Stephani reliquijs confunditur. 391. d
Auiti duo peregrinantes hereses Origenis & Victorini rebuit in Hispaniam. 361. c. d. e
Auitus promulgator heresis Origenis tentat S. Hieronymum. 362. e. 363. a
Auitus Hispanus presbyter transfuit in Latinum Luciani scriptum de inuentione reliquiarum S. Stephani. 366. a
Auiti epistola ad Balchonium Episcopum Bracharensem. 366. b
Aurelianus ad necem queritur a Gaina tyranno. 110. c. d
Aurelianus & Saturninus dantur Gainæ. 110. e. 111. a
Aureliani & Saturnini magna constantia. 111. a. liberati a Ioanne Chrysostomo. 113. b
Aurelius Pontifex dedicator Cælestis templi. 92. c. & Aurelius Pontifex destructor. 95. e. 96.
Aurelius Episcopus Carthagenensis quid prælocutus in Concilio, cum actum de conueniendis Donatistis. 181. a. b. c
Aurelius Episcopus Carthagenensis Africanæ Ecclesie penuriam clericorum deplorat in Synodo. 128. d. e
Aurelij Episcopi Carthagenensis prælocutio in alio Concilio generali. 129. c. d
Aurelius Episcopus Carthagenensis quæ prælocutus in Concilio

I N D E X.

Concilio Mileuitano. 164. b. c
Aurelij Episcopi Carthagenensis dignum exemplum de contemptu diuitiarum. 286. c. d
Aurelius Episcopus Carthagenensis accipit litteras a sancto Ioanne Chrysostomo. 228. c. d
Aurelij Episcopi Carthagenensis epistola de erroribus Pelagij ex Concilio Diospolitano. 372. a. b
Aurelius Episcopus Carthagenensis vnus ex septem delectis ad disputandum cum Donatistis in Collatione. 317. c. d
Aurelius Episcopus Carthagenensis & Augustinus duces in bello contra Pelagium. 387. c
Aurelius Episcopus Carthagenensis vocatur ab Honorio Imperatore ad Synodum Spoletinam. 435. e. 436.
Aurelius Episcopus Carthagenensis quid contra Pelagianos agit. 445. e. eius epistola contra eosdem. 446. a. b
Auri ingenti summa redempta pax a Romanis iterum. 277. a
Ausonij Galli posteritas. 344. a. b. c
Ausonius Gallus atauus Paulini Consularis. 344. d
Auctor nititur ope Dei genitricis Mariæ. 1. a. b
Auctoris inuictiua aduersus recentiores hereticos Vigilantij sectatores. 249. e. 250.
Auctoris inuictiua aduersus Hagiomachos. 393. a. b
Auctor Annalium idem scriptor Vitæ S. Ambrosij. 38. a
Auctoris gratiarum actio pro muneribus a Deo sibi impertitiis. 683.
Auctores qui scripsere catalogum librorum Canoniceorum. 237. c

B

Babylon olim dicta Roma ob Gentilium superstitionem. 26. c. d
Balationes & saltationes auferre nisus est S. Augustinus ab Ecclesia Africana. 418. b
Balchonium Episcopus Bracharensis. 366. b
Baptismus Theodosij Iunioris pompa solemnis. 134. e. 135. a
Baptismo Iudæus curatus. 272. c. d
Baptismus Iudæi iteratus. 460. c. d. e
Baptismus Arianorum respuitur. 460. e
Baptismus Macedonianorum Ecclesia reijcit. 460. e
Baptismalis aqua sponte scaturiens & crescens tempore solemnem baptismi. 406. e. 407. a. b. c. 408. a. b
Baptisteriū Cōstantini a Sixto Papa ornati. 680. e. 681. a
Baptizatorum numerus trium millium quid passus ab aduersarijs Ioannis Chrysostomi. 191. e
Baptizandos esse infantes, decretum in Concilio Carthagenensi. 130. c
Bararanes Rex Persarum persecutionem excitat in Christianos. 465. d
Barbari sollicitati a Ruffino Præfecto. 2. b. c
Barbari immissi a Ruffino in excidium Romani Imperij. 5. d. e. 6. a
Barbari insolescentes factione Ruffini numquam amplius comprimi valere. 12. e. 13. a
Barbari propter populorum peccata inualescunt. 13. a. b
Barbari irruentes in Gallias. 20. d
Barbari ad fidem conuersi. 23. a. b. c. d. 24. a
Barbari immissi in Gallias proditione Stilichonis. 264. b
Barbari immissi a Deo in Gallias ob heresim Vigilantij tollendam. 246. b. 251. b. 263. c. d. e
Barbari immissi a Deo in Urbem ad idololatriam altis fixam radicibus euellendam. 277. c
Barbaricum nomen inualuit, Romanum vero viluit. 280. e
Barbari

Barbari inuadunt Hispanias. 187. c. d
Barbarus peccans in S. Timotheum dat pœnas. 148. d
Barbarorum formidanda irruptio sub Rhadagaiso. 237. e. 238. a. b
Barbari sub Rhadagaiso capti nili pretio distracli. 259. a. b
Barbaris dedi Romanum Imperiū cur meruerit. 342. b. c
Barbari præualeant ubi hereses rigent. 345. b
Barbari reconciliati Honorio Imperatori inter se mutuo conflictati. 384. b
Barbari irruunt in Aegypti monasteria. 303. e. 304. c. d. e
Barbari irruunt in Mauritaniam. 303. e
Barbari captiuam ducunt neptem sanctimoniam Severi Episcopi, quæ Dei patrocinio liberatur. 303. e. 304. a
Barbari ægotantes liberantur precibus virginis. 304. a
Barbari necant monachos in Palestina. 304. e
Barbari vocati a Ioanne tyranno per Aetium. 488. b
Barbaris opifices nauium conficiendarum mittentes pœna digni. 461. a. b
Barbari in Imperium Romanum conspirantes icli fulmine. 490. a. b
Barbarica clades in Africa. 503. d
Barbari facile debellantur, si heretici pellantur. 302. d. e. 513. d
Bargas Laodicensis ex infimo summus, & ex summo infimus. 43. c. d
Barnabæ nomine figuratus S. Ioannes Chrysostomus. 114. d. 146. b
Barochas male habitus a Gazensibus, curatur a S. Porphyrio. 72. c. d
Barochas Gazensis quid in Gentiles. 73. b. c
Barochas ob zelum promotus ad diaconatum. 73. c
Barochas diaconus Crucem portat in processione. 140. e
Basilica Crescentiana ab Anastasio Papa erecta. 159. c
Basilica S. Petri ad Vincula Romæ ab Eudoxia Augusta erecta. 668. c. d
Basilica S. Pauli Apostoli a Gothis honore habita. 297. b. c
Basilica Restituta Carthagine vnde dicta. 36. c. d
Basilica Romæ sanctorum Geruasij & Protasij martyrum ab Innocentio Papa dedicata. 396. e
Basilicæ Urbis illæse a furore barbarico. 294. a. b. c. 295. 296.
Basilicæ Apostoli Petri vasa reueriti sunt Gothi, & ea cum honore reportarunt. 294. b. c. d. 295.
Basiliscus martyr apparet Ioanni Chrysostomo. 254. c. d
Basilij Thessaliæ Episcopus Nestorianus. 573. a
Basilij diaconus desert Cyrillo Episcopo Alexandrino Procli scripta Armenorum. 649. c. d. e
Basilij Episcopi epistola ad Innocentium alium atque diuersum a Romano Pontifice. 397. a. b. c
Basilij hereticus Græcus cum duobus Auitis rebuit hereses Origenis in Hispanias. 362. d. e
Bassianus Episcopus Laudensis. 36. a
Bassula diaconus legatus ab Episcopo Carthag. ad Concilium Ephesinum. 562. e. 563. d
Bassus Exconsul accusator Sixti Papæ. 640. e. 641. a
Bassus damnatur. 642. a. b. c. d. e.
Bassi sepultura. 642. e
Bellum Persicum sub Arcadio gestum. 11. b. c
Bellum Gothicum in Græcia per Stilichonem. 8. e. 9. a. b. 10. a
Bellum Gildonianum in Africa. 53. b. ex Senatusconsulto decernitur. 56. e
Bellum Ecclesiasticum inter viros sanctos. 118. c. d. e
Bellum Alarici aduersus Honorium Imperatorem in Italia. 184. c. d.
Bellum Pollentinum. 184. c. d. quando ceptum. 185. d
Bellum

I N D E X.

Bellum Gothicum per Rhadagaisum confectum. 237. e.
238. 239.
Bellum Honorij contra tyrannos. 323. b. c. d. e.
Bellum inter Christianos & Iudæos in insula Minoricensi. 420. c. d.
Bellum cum Ioanne tyranno gestum. 485. b. c. 487. d. e.
Bellum Persicum sub Theodosio Imperatore. 468. a. b. c.
Bellum Britannorum cum Pictis. 522. e. 523. a.
Bellum a Theodosio aduersus Gensericum in Africa illatum. 591. a. b. c.
Benenatus Episcopus legatus ex Concilio Carthagenensi ad Honorium Imperatorem. 301. e.
Beniamin diaconus martyr in Perside dira passus. 467. c.
Besse populi Christo credunt. 23. a. b. c. *idem conuersi a S. Niceta.* 23. b. c.
Belhehemiticum monasterium a Pelagianis inuasum. 394. b.
Bibli templum Veneris. 142. b.
Bibliotheca Theodosij Imperatoris. 381. c.
Bigamiam constituit etiam ex coniugio ante baptismum. 235. e. 236. a.
Blasphemie Nestorij ante Synodum Ephesinam. 565. b. c.
Blesilla Paula filia primogenita. 458. c.
Boa insula, in qua Iouinianus relegatus est. 340. e. 341. a.
Bona clericorum defunctorum cedunt Ecclesie. 42. c.
Bona Ecclesiastica noluit subiacere publicis exactionibus Honorius Imperator. 341. c.
Bonorum Ecclesie administratione creuit diaconorum factus. 161. a. b. c.
Bonis hereticorum ne inbient Orihodoxi. 308. c.
Bona Stilichonis & aliorum perduellium Fisco addicta. 268. d. e.
Bonifacius Comes focer Sebastiani Comitiss confessoris. 476. c.
Bonifacius Comes confert se in Africam, & S. Augustino familiarissime vsus. 476. b. c.
Bonifacius Comes sæpe consulit Augustinum. 476. d. e. *eius ad Augustinum date littere plures.* *ibid.* 477.
Bonifacij Comitiss epistola ad Augustinum de rapto re virginis. 477. b.
Bonifacius Comes confugientem ad ecclesiam abstrahit. 478. d. *penitentia mox facinus expiat. e.*
Bonifacij Comitiss veniam petentis ad Augustinum epistola. 478. e.
Bonifacius Comes excipit Castinum Consulem sibi olim aduersarium. 482. a. b.
Bonifacij Comitiss littera de fuga Castini. 482. b. c.
Bonifacij Comitiss epistola ad Augustinum de conatu tyranni. 485. a. b.
Bonifacius Comes arte Aetij calumnijs exagitatus. 500. d. e.
Bonifacio Comiti euenerunt mala omnia, quia non paruit Augustino. 504. d.
Bonifacij Comitiss fœdus cum Vuandalis causa malorum omnium. 504. e.
Bonifacius Comes recedit a Vuandalis. 411. c. d.
Bonifacius Comes vincitur a Vuandalis. 411. d. *confugit Hipponem.* *ibid.* e.
Bonifacius Comes abdicat se a militia. 476. b. *patitur Castinum Magistrum militum infensum.* *ibid.*
Bonifacij Comitiss profectio in Hispaniam, & affinitas cum barbaris inita in suspicionem eum adducunt. 501. a. b. d. 502. a.
Bonifacius Comes vallatus hostibus, auxilium querit a Deo per Augustinum. 501. a. b. *quæ ad eum tunc date epistola.* 501. b. c.

Bonifacius Comes quando inijt societatem cum Vuandalis. 501. e. 502. a.
Bonifacius Comes appetitus a Sigisulio cum exercitu. 501. e.
Bonifacius Comes quomodo in immania prolapsus crimina. 502. a. b.
Bonifacij Comitiss olim sanctum mentis institutum. 502. d. e. 503.
Bonifacio Comiti quid suadeat Augustinus. 503. d. e. 504.
Bonifacius Comes olim domitor barbarorum, iam factus imbellis. 503. d.
Bonifacius Comes in Africa iterum a Vuandalis vincitur. 591. c. d.
Bonifacij Comitiss obitus. 631. a. b.
Bonifacius Episcopus Cataquensis in Africa. 270. b.
Bonifacius Papa creatur. 429. b. *contra eum Eulalius schismaticus sedem arripit.* 429. b. c. d.
Bonifacius Papa ordinatur in ecclesia sancti Marcelli. 429. e.
Bonifacius Papa deprimitur a Symmacho. 430. d. e.
Bonifacius Papa secedit in basilicam S. Pauli. 431. e.
Bonifacij Papæ partis presbyteri libellum mittunt ad Honorium Imperatorem. 432. c. d. e.
Bonifacij Papæ causa iustissima. 432. e. 433.
Bonifacius Papa e cœmeterio S. Agnetis reuocatus in Urbem rescripto Honorij. 438. a. 439.
Bonifacius Papa consulturus futuris malis scribit ad Honorium Imperatorem. 440. a.
Bonifacius Papa commendat instanter Ecclesiam Honorio Imperatori. 440. c. d.
Bonifacius Papa Alypium Episcopum Tagastensem amice excipit. 442. b.
Bonifacius Papa laborat aduersus Pelagianos. 443. a. b.
Bonifacius Papa quid decreuit de Antonio Episcopo Fussulensi. 451. e. 452. a.
Bonifacij Papæ obitus, tempus sedis, res gesta, sedes vacans. 481. a. b.
Bonifacij Papæ Secundi nomine conficta epistola. 455. d. e. 456.
Bonifacius Papa confirmat canonem Africani Concilij de libris Canonis. 456. e.
Bonifacius Papa interpellatur contra Manichæos. 460. b.
Bonifacius Papa coeret temeritatem Patrocli Episcopi Arelatensis. 475. e. 476. a.
Bonifacius S. Felicitatis oratorium erexit. 481. b.
Bonifacius presbyter Romanus legatus cum collegis Constantinopolim a Concilio Romano. 227. d.
Bonifacius presbyter Hipponensis iudicio postulat mititur Nolam ad S. Felicem, vt se iuramento purgaret. 341. d. e.
Bonosus monachus Insulanus vitæ laudatissima. 58. a. b.
Borboriani heretici lege Theodosij damnati. 514. d. e.
Bosphorius Episcopus Coloniae studiosus Ioannis Chrysofostomi. 201. a.
Bosphorius Coloniae Episcopus laudatus ob exhibitam erga exules humanitatis officia. 243. e.
Breuculum omnium ornamentorum Ecclesie Constantinopolitane ad Innocentium Papam delatum. 207. e.
Breuculum Augustini de Actis Collationis singulorum dierum. 318. b.
Breuculum qua occasione ab Augustino confectum. 335. c.
Brisso Episcopus Philippensis in Thracia Index in causa Ioannis

I N D E X.

Ioannis Chrysofostomi. 189. d.
Brisso Episcopus frater Palladij factus extorris causa Ioannis. 242. a.
Brissonus primus edidit testamentum Gregorij Nazianzeni Græce scriptum. 685. c.
Britannia tyrannos gignit. 260. d. e.
Britannia liberatur ab hæresi Pelagiana per Cælestinum. 519. c. d.
Britanni audiunt S. Germanum Episcopum, & ab errore Pelagiano liberantur. 521. c. d. e.
Britannia iterum liberata per S. Germanum a Pelagianis. 652. b. c.
Britius Episcopus Turonensis appellat sedem Apostolicam. 630. b. c.
Britius oppressus ab aduersarijs, Dei nutu liberatur & restituitur. 630. c. d. e. 631. a.
Burgundiones cum alijs barbaris Gallias depopulantur. 263. d.
Burgundiones obtinent partem Gallie. 358. c. *unde Burgundij, & de eorum conuersione.* d. e.
Burgundiones se Romanorum sobolem esse iactantes. 358. c.
Burgundiones ab Hunnis laceffiti ad Deum Christianorum confugiunt. 358. e. 359. a.
Burgundiones effecti Christiani. *ibid.* 359. a.
Burgundiones bellicosissimi. 359. a.
Burgundiones ab Aetio victi. 651. e.

C

Cæcilianus vnus ex legatis Roma ad Alaricum missus. 279. c.
Cæciliani Carthag. olim Episcopi causa in Collatione iterum ventilata. 320. e. 321. a.
Cæciliani Iudæi conuersio & sociorum. 425. c.
Cæcropes excisi a Gothis. 8. a.
Cælestis idoli templum in Africa prostratum. 92. c. d. e. *eius dedicator Aurelius.* 92. d. *vaticinia de eo. e.*
Cælestis idoli tituli. 93. d.
Cælestis idoli antiquitas. 93. c. d. e. 94. a. b.
Cælestis idoli imagines ex nummis. 93. c. 94. a.
Cælestis idolum a Sydonijs cultum. 95. b.
Cælestis idolum a Iudæis olim cultum. 95. c. d. e.
Cælestis idolum a Iudæis Regina celi dictum. 95. c.
Cælestis idolum ab exteris cultum. 93. *eius numinis origo ex Sydonijs.* 93. d. e. 94.
Cælestis idolum prostratum magna Christi gloria. 95. d. e.
Cælestis idoli diuersa nomina. 94. b. c. d. e. 95. a.
Cælestis idoli falsum vaticinium. 462. b.
Cælestius hereticus Pelagij armiger, siue classicus. 325. b. c.
Cælestius cum Pelagio auctor hæresis. 325. a.
Cælestius licet discipulus Pelagij fuerit, magister & ductor totius exercitus impietatis a S. Hieronymo nominatur. 325. b.
Cælestium hereticum Carthagine oppugnauit Paulinus diaconus. 339. e. 340. a.
Cælestius hereticus damnatur ab Ecclesia Africana Carthagine. 339. b. c. d.
Cælestius hereticus profitetur se sequi Rufinum Aquileiensem. 339. d.
Cælestius hereticus Pelagij discipulus quando Carthagine venit. 339. a.
Cælestius hereticus damnatus Carthagine appellat ad Romanum Pontificem. 340. b. c.
Cælestij heretici subdole artes in disseminandis hæresibus. 340. b. c.
Cælestius hereticus cum Pelagio excommunicatus in Concilio Carthagenensi. 386. c.

Cælestius hereticus discipulus Pelagij Romæ venit causam acturus apud Innocentium Papam. 395. c.
Cælestius Romæ in basilica S. Clementis visus est recantare palinodiam. 401. a. b.
Cælestij heretici libelli oblatis Zosimo Papæ fragmentum. 410. d. e.
Cælestius hereticus iussus damnare obiectiones Paulini recusauit. 411. a. b. c. d.
Cælestij heretici tergiversationes in examine Zosimi ex libello Paulini. 411. e. 412. a. b.
Cælestius hereticus damnatus a Zosimo Papa. 411. e. 412.
Cælestius hereticus fallere conatus Zosimum Papam. 400. b.
Cælestius hereticus auditus, sed non absolutus a Zosimo. 400. c. d.
Cælestius hereticus accusat Lazarum & Herotem Episcopos. 401. c. d.
Cælestius hereticus haud potuit omnino a Zosimo sperni. 406. c.
Cælestij atque Pelagij hereticorum sectatores legibus Honorij exagitati. 413. e. 414. a. b. c.
Cælestinus Papa creatur. 481. c.
Cælestini Papæ tempore agitata est causa de appellatione ad Apostolicam sedem. 450. a.
Cælestinus Papa quid in causa Antonij Episcopi Fussalensis. 452. a. b.
Cælestinus Papa interpellatur a S. Augustino in causa Antonij Episcopi Fussalensis. 483. b. c. 484.
Cælestinus Papa annuit petitionibus Augustini. 484. d. e.
Cælestinus Papa Gallorū corripit perperâ facta. 512. d. e.
Cælestinus Papa certior redditur de electione Nestorij, quam probauit. 514. b.
Cælestinus Papa S. Germanum mittit in Britanniam. 519. c. 520. d. e.
Cælestinus Papa liberat Britanniam ab hæresi Pelagiana. 519. c. d. e. 520.
Cælestinus Papa mittit Palladium diaconum in Britanniam. 519. c. d.
Cælestinus per Palladium diaconum conuertit Scotos. 519. d. e. *eudemq. Palladium creat Scotorum Episcopum.* 519. e. 520. a. b. c. d.
Cælestini epistola ad Episcopos Apulie & Calabriae. 523. d.
Cælestinus Papa componit collapsam disciplinam Ecclesiasticam. 523. d.
Cælestinus Papa accipit libros Nestorij per Antiochum. 524. a.
Cælestinus Papa Cyrillum inquirere iubet de Nestorij scriptis. 525. b.
Cælestinus Papa ad Cyrillum scribit. 525. b.
Cælestinus Papa eodem tempore accipit litteras a Nestorio, & a S. Cyrillo. 530. c. d.
Cælestinus Papa Romæ congregat Concilium contra Nestorium. 533. e. 534. a.
Cælestini Papæ epistola ex Synodo Romana contra Nestorium scripta qualis. 533. e. 534. a.
Cælestinus Papa subdole tentatur a Nestorio. 532. d. e.
Cælestinus Papa deplorat Nestorij amequm. 534. c. d.
Cælestinus Papa probat scripta a S. Cyrillo Alex. 536. c.
Cælestinus Papa prefigit Nestorio terminum peremptorium. 536. e. 537. a.
Cælestinus Papa comminatur anathema in Nestorium, nisi resipiscat. 535. c. d.
Cælestinus Papa scribit ad Cyrillum, vt agat contra Nestorium. 537. d. e.
Cælestinus Papa suum Vicarium constituit Cyrillum Alexandrinum Episcopum. 537. a.
Cælestinus

Celestinus Papa ut præcipuum caput in Ecclesia Catholica agit in omnibus. 537.e
Celestinus Papa mittit pbrgium ad *Cyrillum Alexandrinum*. 538.a
Celestinus Papa ad diuersos Orientales Episcopos de Nestorio scribit. 538.b.c
Celestini Papæ auctoritate collectum Concilium Ephesinum. 547.e. 548.a.b.c
Celestinus Papa legatos mittit ad Concilium Ephesinum. 559.b.c.d. eosdemq. executores sententiæ ante a se late contra Nestorium. d
Celestini Papæ epistola per legatos missa ad Concilium Ephesinum. 559.e. 560.a
Celestini Papæ exhortatio ad Episcopos, ut agant pro fide Catholica. 550.c
Celestini Papæ epistola ad Theodosium Imp. tempore Concilij Ephesini. 561.b.c.d
Celestini Papæ epistola ad *Cyrillum* tempore Concilij Ephesini. 562.a.b
Celestini Papæ studium in curando Nestorium. 562.b.c
Celestini Papæ litteræ ad Synodum datæ lectæ cum damnatione Nestorij. 563.e
Celestinus pro Proclo rescripsit. 600.b
Celestini Papæ epistola suffragatur electioni Procli Episcopi Constantinopolitani. 643.c.d
Celestino Papæ debetur damnatio Nestorij. 600.c
Celestinus Papa insurgit contra presbyteros Gallos impugnantes S. Augustinum. 600.a.b
Celestinus Papa laudat mirifice sanctum Augustinum. 603.b
Celestinus Papa Pelagianos vrget. 603.b
Celestini Papæ epistola laudata a S. Prospero. 603.d. & a Græcis. 604. b
Celestinus Papa ad Hibernos in fide instituendos S. Patricium promouet. 605.c
Celestini Papæ epistola ad Concilium Ephesinum quando data. 608.b.c
Celestinus Papa ante obitum reddidit litteras gratulatorias ad Orientales. ibid.
Celestinus Papa ante obitum feliciorum Ecclesiæ statum videre meruit. 608.a.b
Celestinus Papa litteris agit de liberanda Antiochena Ecclesia a Nestorio. 610.e. 611.a
Celestinus Papa quæ decernit de lapsis Episcopis recipendis. 610.a.b
Celestini Papæ epistola ad Theodosium Imp. 610.d.e
Celestini Papæ epistola ad Maximianum Episcopum Constantinopolitanum. 611.e. 612.
Celestini Papæ epistola ad clerum & populum Constantinopolitanum. 612.d.e. 613.a
Celestinus Papa digne laudatur. 616.e. 617.a
Celestini Papæ obitus. 617.b. eius res gestæ. c. & constitutiones. ibid.
Calibatus clericorum destructor Vigilantius cum suis sectatoribus. 249.b
Calicolæ qui sint. 271.b.c.d.e
Calicolæ in Africa rescripto Honorij exagitati. 270.e
Cæsarienses Mauritanie dire inter se ipsos ioco pugnantes redarguit & correxit S. Augustinus. 417.e. 418.
Cæsarij fratris Gregorij Nazianzeni vestes asseruata apud ipsum Gregorium. 686.c
Caius Caionius Rufus Volusianus vir Gentilis, longe a fide Christiana. 337.e. 338.a.b.c
Caius Arianus accusat Theognostum. 142.c.d
Calimenes Ecclesia Primatus Numidie. 14.a
Calamenses Christiani multa passi a Gentilibus cum ciuibus suis. 97.a.b

Calamenses Christianos inuisit Augustinus. 97.c.d
Calamenses Gentiles rei criminis maximi implorant auxilium Augustini. 97.d.e
Calamæ in Africa memoria S. Stephani protomartyris. 390.c. 391.e. 392.a
Calices sacri mysterij quo honore sint habendi. 416.a
Calimero ostensa diuinitus ossa Zachariæ Prophete. 382.d.e
Callimorem positum pro Callinico. 584.b
Callinicum pro Callimero restituendū in epistola ad Theodosium. 584.b
Calliopius Nicænus presbyter, ad quem Atticus. 492.d
Callitrope vidua Alexandrina vim patitur a Præfecto Aegypti. 143.d.e
Calumniam Chrysostomus suscipit. ibid.
Calumniam in Theophilum ab Origenistis obiectæ. 116.b.c.d.e. 117.
Calumniam a Nestorianis illatæ contra Orthodoxos qui Ephesi conuenerunt. 584.a
Calumniam ab eisdem in *Cyrillum* illatæ superatæ. 529.b. 636.c.d
Calumniam aliæ sparsæ contra *Cyrillum* post pacē. 633.c.d.e
Calumniam illatam in Sixtum Romanum Pontificem. 641.e
Campaniam inuadit Alaricus. 301.b.c
Cancellarij magistratus. 437.c
Candidatos neophytos exturbant milites. 191.e
Candidianus Comes custodiri iubet itinera, ne litteræ Synodi perferrentur ad Imperatorem. 572.b.c
Candidianus Comes Nestorianus missus a Theodosio curare quæ Synodi essent. 566.c
Candidianus legatus ad Episcopos Ephesi detentos. 592.b
Canon Concilij Antiocheni Arianorum citatus contra Ioannem Chrysostomum. 189.e. 190.a. reiectus a Concilio Sardicensi. 190.a
Canones diuersorum Conciliorum Africanorum sub vno Concilio positi. 40.a
Canon Apostolorum numerauit catalogum librorum Canonicorum. 236.c
Canones Concilij tertij Carthaginensis. 39.e. 40.a
Canones Concilij generalis Carthaginensis. 130.c.d
Canones Synodi quartæ Carthaginensis. 52.e. 53.a
Canones alterius Carthaginensis Concilij. 129.b. mixti cū canonibus Concilij Hipponensis. ibid.
Canones Concilij quinti Carthaginensis. 63.a.b.c
Canonis Carthaginensis Concilij elucidatio de titulo Episcoporum. 40.c. 41.a
Canon de Primatu sedis Constantinopolitanæ probatus ascitiuus. 172.c
Canon Concilij Orientalis cōtra Massalianos. 505.e. 506.a
Canones Concilij Ephesini permixti cum decretis schismaticorum. 575.c.d.e
Canones Concilij Ephesini. 581.b
Canon Concilij Laodiceni numerauit seriem librorum Canonicorum. 236.c
Canones Concilij Mileuitani. 164.e. 165.a
Canones octo Concilij Mileuitani contra Pelagium. 387.e. 388.a
Canon Nicæni Concilij nomine Sardicenus quomodo citatus. 448.c.d. 454.a.b
Canones citati nomine Nicæni Concilij recepti ab Africanis Episcopis. 456.e
Canon Concilij Nicæni numerauit libros Canonicos. 236.c
Canonis Sardicensis citati nomine Concilij Nicæni conflata controuersia. 454.a.b.c
Canones citati de appellatione ad Romanum Pont. 453.b.c
Canones Concilij Taurinensis. 39.a
Canonem diuinæ Scripturæ librorum confirmat Romanus Pontifex. 456.d.e
Canonis

Canonicorum librorum catalogum qui ex Latinis atque Græcis scripsere. 236.c.d
Canopus in Aegypto liberatur a demonum inuasionem per sanctorum martyrum reliquias. 365.c.d
Cantus in processionibus qualis. 140.e
Canus fugillans S. Gregorium ipse corrigitur. 678.a
Capitale supplicium ab Honorio sancitum aduersus perturbatores ecclesiarum. 50.a.b
Capitolium Constantinopoli, ubi scholæ erant artium liberalium. 492.e
Cappadocum Episcoporum qui laudati. 242.e
Capraria insula referta monachis. 56.c.d.e
Capraria insula celebriores monachi. 58.c.d
Capreolus Episcopus Carthaginensis post Aurelium. 551.a
Capreolus Episcopus Carthaginensis legationem mittit ad Concilium Ephesinum. 562.e. 563.a. epistola eiusdem ad Synodum. 563.b
Caput Ruffini sectum & super pilum impositum delatum Constantinopolim. 10.b.c
Carcerebus vti Episcopos ad coercionem delinquentium. 143.c.d.e
Carcere Episcopali abstrahens noxios a Deo perterretur. ibid.d.e
Carcerati quolibet die Dominico relaxentur. 280.d
Carcerati liberantur a S. Germano Rauennæ. 653.c.d
Cardinales interdum prælati Episcopis. 576.e
Carya domus Constantinopoli apud templum Acacij martyris. 261.a
Carmina Sibyllina Romæ combusta. 98.b
Carterij Episcopi in Hispania sententia de coniugio ante baptismum, non facere cum bigamum. 235.e. 236.a
Carolus Borromæus Cardinalis Episcopus Mediolanensis transfert reliquias sanctorum martyrum Alexandri & Sociorum. 103.a.b
Carthago capta a Genseric. 672.a.b
Carthaginem dedi Vuandalis cur Deus permittit. 672.c.d
Carthaginis reliquias idololatriæ Vuandali demoliuntur. 676.a.b
Carthaginensis basilica Restituta. 39.c.d
Carthaginense Concilium tertium. 39.c.d
Carthaginense Concilium quartum, dictum quintum. 52.e. 53.a
Carthaginense Concilium quintum positum loco quarti. 62.e
Carthaginense prouinciale Conciliū sub Anastasio Papa. 128.c.d
Carthaginense Concilium generale. 129.b.c
Carthaginense aliud Concilium generale. 180.b.c.d
Carthaginense Concilium sub Aurelio. 220.e. 221.
Carthaginense Concilium plurimum defert Romano Pontifici. 232.e
Carthaginense Concilium habitum tempore unitatis. 232.c.d
Carthaginense Concilium gratias agit Imperatori de unitate ipsius legibus obtenta. 232.e
Carthaginense Concilium sub Aurelio. 253.b.c
Carthaginense Concilium ad reprimendos vanos tumultus hereticorum. 269.c.d
Carthaginense Concilium sub Aurelio. 269.d
Carthaginense Concilium sub Aurelio. 301.e. 302.a
Carthaginense Concilium, in quo damnatus Celestinus. 339. b.c.d
Carthaginense Concilium contra Pelagianos. 384.d.e. 385.a. tempus eius. a.b. eius Concilij gerendi occasio. 385.d.e. litteræ ex eo ad Innocentium Papa. 386.d. 387.e. 388.
Carthaginense Concilium in causa Pelagij & Celestij sub

Zosimo Papa celebratum, in quo interfuerunt ducenti quatuordecim Episcopi. 408.e. sequitur Innocentij Papæ decretū. 409.a.b. inde scriptæ querelæ ad Zosimum de admissio Celestio ad audientiam. 409.c. missa ab eo Synodica p Marcellinū subdiaconū. 409.e. Paulini libellus inde missus, ex quo Celestinus esset interrogandus. 410.e
Carthaginense Concilium tempore Bonifacij Papæ. 446.b.c
Carthaginensis Episcopi legatio ad Synodum. 562.e. 563.a. epistola eiusdem. 563.b
Carthaginensis Episcopus scribit litteras nomine omnium Episcoporum Africanorum. 130.d
Carthaginense idolum Celestis dictum vna cum templo prostratum. 92.c.d. eius antiquitas. 93.b.c.d. eiusdem imago. 94.a
Carthaginensium amplitudo iuncta cum luxu & iniustitia. 672.d.e
Carthaginensium prauis mores. 672.e. 673.a.b
Carthaginenses magna ex parte adhuc idololatriæ. 673.e. 674.a.b
Carthaginenses incorrigibiles. 674.b.e
Carthaginenses subsannatores sanctorum virorum. 674.c.d
Cassianus diaconus Ecclesiæ Constantinopolitanæ missus cum Germano legatus a clero ad Innocentium Papam. 207.d.e. 208.a
Cassianum fuga lapsus a Ioanne Chrysostomo, falso aliqui asserunt. 208.a.b
Cassianus erga S. Ioannem Chrysostomum propensior & gratus. 208.b
Cassianus scribit contra Nestorium. 555.e. 556.a.b. inueniuntur eius in eodem Nestorium. c.d. quid ad Constantinopolitanos. 556.e. 557.a. in Atticum infensus. b
Cassianus profectus in Aegyptum vitam monasticam coluit. 208.c
Cassiodorus scripsit catalogum librorum Canonicorum. 236.c
Cassiodorus expurgator Cassiani. 640.c
Cassius Magister militum in Bonifacium Ducem parum æquus. 476.b.c
Cassius persecutor Bonifacij Consul creatus, fugere cogitur ad ipsum Bonifacium. 482.a.b
Castorius Episcopus Vagiensis subrogatus in locum Maximij laudatus a S. Augustino. 165.e
Castritia Saturnini vxor inimica Chrysostomo. 169.c
Castus diaconus Ecclesiæ Mediolanensis. 35.e
Casus maioris momenti referuati maioribus Episcopis. 312.b.c
Casus maioris momenti deferri soliti ad Romanum Pontificem. 387.e
Catalogum librorum Canonicorum qui scripsere. 237.c
Catechumenis sal dandum. 40.b.c
Catena duæ Petri Apostoli donatæ Eudociæ a Iuuenale Episcopo Hierosolymitano. 567.d
Catena altera qua Petrus vinculus est Romæ sub Nerone. 668.c.d
Catena Petri anniuersaria memoria agitur Constantinopoli. 667.d.e. 668.a.b
Catenarum Petri altera missa Romam ad Eudoxiam, & basilica illustrata atque miraculis. 668.c.d
Catena vna effecta ex duabus. 668.d
Catenarū limatura reliquiarū loco impertiri solita. 668.d
Caterua dictus ludus bellicus Cæsariensium. 417.e
Catholica assertiones aduersus errores Pelagij. 372.e. 373
Catholica communionis symbola. 530
Catholica Ecclesia ubi sit, disputatio. 319.e. 320.a. eadem ex prauis hominibus non perire. 320.a.b. vnam tantum esse. 320.c.d
Catholica fides triumphat in excidio Vrbs. 295.c.d.e
Catho-

I N D E X.

Catholici fides, dicta fides Romanorum. 189. c
 Catholici fides eadem Romana. 620. b
 Catholica fidei cognoscendæ symbolum. 564. a
 Catholica fidei desertores qui esse soleant. 166. d
 Catholici quo signo dignoscantur. 155. d. e
 Catholici quibus armis consuevere aduersus hæreticos pugnare. 249. c. d
 Catholicum probari aliquem communionem Formatarum cum Romana Ecclesia. 249. d. 283. d. e
 Catholici cur accusati ab hæreticis hæresis Anthropomorphitarum. 115. e. 116. a
 Catholici in agendo contra hæreticos mansuetudinem cum humilitate seruant. 529. b. d. e
 Catholici a Nestorianis appellati Apollinaristæ. 650. c
 Catholici dicti ab Origenistis Pelusiotæ. 116. b. c
 Catholicorum symbolum in scribendo tempore hæresis Pelagianæ. 419. d
 Causa Antonij Episcopi Ephesini cognita primum Constantinopoli. 121. d. e. 122. a
 Causa Antonij Episcopi Fussalensis. 451. d. e. 452. a
 Causa inter Ruffinum & Hieronymum in æquilibrio appensa, quam deterior Ruffinus appareat. 107. b. c
 Causæ Ecclesiasticæ magna maturitate tractadæ. 403. c. d. e
 Causæ maioris momenti solitæ deferri ad Romanum Pontificem. 383. e
 Celedensis pro Cenetensi perperam positum. 400. a
 Celichius raptor viduæ eam diuina virtute seruat illesam. 304. b
 Cenetensis pro Celedensi restituendum apud S. Hieronymum. 400. a
 Centuriarum deliramenta. 441. b
 Censurus Episcopus Antisidori, ad quem scripsit vitam S. Germani Constantius. 520. d
 Cereorum oblatio a populo fieri solita Episcopis. 664. e
 Cereorum in Ecclesia usum damnauit Vigilantius hæresiarcha. 250. a. b. c
 Cereorum usum in processionibus. 585. c
 Certamen populorum pro præoccupandis reliquijs sanctorum. 304. e
 Chalcedonense Concilium passum calumniam de receptis ab eo laudibus Theodori Mopsuesteni. 650. b. 651. b
 Charitate Acacius Episcopus debellat Persas. 469. d. e
 Chirographum Euagrii philosophi post mortem ab eo subscriptum. 330. c. d. e
 Christus virtus exercitus. 469. b. c
 Christus etiam a Gentilibus vatibus Saluator est probatus, & experimento demonstratus. 295. e. 296. a
 Christus apparuit super montem Oliueti. 459. d. e
 Christi nomen ✠ in vexillis impositum Christianorum. 9. a. b
 Christi nomen in militaribus signis. 186. a. b
 Christi nomen, nolentes licet & auersantes, coguntur Iudæi proferre. 424. a. b. 425. e
 Christi persona in Synodo per Euangelium in medio positum designata. 567. e
 Christi aduentus ad iudicandum aduenisse tempus creditum. 459. d. e. 460. a
 Christi fasciæ donatæ a Iuuenali Episcopo Hierosolymitano Eudociæ Augustæ. 667. d
 Christo vane oblata Circensia. 670. d
 Christi victoria & triumphus de prostrato idolo Cælesti nominato. 95. d. e
 Christi victoria conclamata. 140. e
 Christiana mansuetudo cum Donatistis adhibita. 361. b
 Christianæ fidei propagatio. 22. e. 23. a
 Christianam religionem delendam vana Gentiliū ex oraculis iactatio. 49. a. b. c

Christiana religio in Perside propagatur per Marusban. 266. b. c. d
 Christiana religio propagata in Saracenos. 470. a. 471. a
 472. e
 Christiani vincunt hostes charitate potius, quam armis. 469. d
 Christiani ritu Gentilicio personati reprehenduntur. 670. c. d
 Christiani aduersus Iudæos insurgunt in insula Minoricensi. 420. c. d. e. 421. 422. e
 Christiani in Perside persecutionem patiuntur. 465. c. d. e. 466. 467. e
 Christiani abstinent a spolijs templorum deorum Gazensium. 138. b. c. qui surripuit, punitus est. ibid.
 Christiani Suffectani a Gentilibus occisi. 96. d. e
 Christiani demolientes templa atque frangentes idola abstinent a rapina. 96. b. c
 Christiani Calamenses multa passi a concinibus Gentilibus. 97. a. inuisit eos S. Augustinus. d. e
 Christiani Romani reliquias idololatriæ dispergunt. 98. a
 Christiani calumniam & inuidiam passi ob captam a Gothicis Urbem. 299. e. 300. e
 Christiani Alexandrini quid passi a Iudæis. 377. e. 378. a. b
 Christiani Catholici salui ex naufragio, demersis Iudæis & schismaticis. 359. c. d
 Christiani Catholici quo signo dignoscantur. 156. d. e
 Christiani Carthaginenses afflicti a Genferico. 675. c. d
 Christiani Gazenses exhiberati in aduentu Cynegi. 137. e
 Christianorum Gazensium acclamationes in laudem Christi. 140. e
 Christianorum modestia commendata in demolitione templorum. 96. b. c
 Christianorum precibus obtenta pluuia. 71. e. 72. a
 Christianorum mores vbique corrupti. 342. b. c
 Christianorum ornatus Crux. 3. b. c
 Christotocon Mariam, quando impie dictum. 531. c
 Chrysantius Nouatianus Episcopus moritur. 460. b. c
 Chrysogonus Ruffini fautor. 108. a
 Chrysostomus. Vide, Ioannes Chrysostomus.
 Chromatius Episcopus Aquileiæ admonetur ab Anastasio Papa de damnatione Origenistarum. 109. a
 Chromatius Episcopus Aquileiæ agit pro S. Ioanne Chrysostomo. 277. b
 Cybeles simulacrum circumferri solitum. 188. a
 Ciceronis Historia derisa. 17. a. b
 Cynegius nauigat in Palestinam. 136. c
 Cynegius quid cum Gazensibus Gentilibus. 137. e. 138. a
 Cynegio demandata cura demolitionis Marnæi templi. 135. c. d
 Cypri insula Ecclesiarum priuilegia illibata seruari iussa a Concilio Ephesino. 593. c
 Cyprianus martyr suis apparens consolatus est eos. 675. e
 Cypriani martyris ecclesias Vuandali occupant. 675. d. e
 Circenses Romæ exhibiti tempore famis funesti admodum. 290. a. clamores populi in eis fame pereuntis. a
 Circenses agunt Romani etiam tempore Urbis excidij. 300. e. 301. a
 Circenses a Christianis frequentati, & sub religionis velamine excusati. 670. d. e
 Circumcelliones, instigante Crispino Episcopo, seuiunt in Catholicos. 56. a. b
 Circumcelliones moluntur necem S. Augustino. 51. e. 52. a
 Circumcelliones seuiunt acius in Catholicos. 50. b. c. d. 51. c. d
 Circumcelliones iterum insaniunt aduersus Catholicos. 303. b
 Circumcellionum dux Macrobius Episcopus vbique grassatur. 334. d
 Circa

I N D E X.

Circa in Numidia adhuc integra seruata. 552. a
 Cirtense Concilium celebratur. 335. e. 336. a. 337. a. b
 Cirtense Concilium falso notatum Consulatu. 337. a
 Cyriacus Episcopus Emesenus profectus cum legatis sedis Apostolicæ Constantinop. quanta passus. 240. c. 241. a
 Cyriacus Episcopus partis Ioannis fugiens venit Romam ad Innocentium Papam. 207. b
 Cyriacus Episcopus relegatus Palmiram Persarum oppidum. 241. c
 Cyriacus presbyter Antiochenus vexatus a Porphyrio. 202. e
 Cyri in Syria ciuitatis diæcesis quanta. 485. c
 Cyrimus Episcopus Chalcedonensis accusator Chrysofomi. 173. b
 Cyrimus præcipuus hostis Ioannis Chrysofomi urget Arcadium contra eum. 197. a
 Cyrimus persecutor Ioannis Chrysofomi meritis penas dat. 220. a
 Cyrimus rursum contra Ioannem Chrysof. agit. 190. a. b
 Cyrimus idem apostata nominatus. 257. d
 Cyrus dux exercitus in Africa Gentilis. 672. a
 Cyrus Episcopus Aphrodisiæ Cariæ clarus sanctitate enituit in Concilio Ephesino. 564. d
 Cyri & Ioannis reliquiæ effugant demones. 365. c. d
 Cyrillus creatur Episcopus Alexandrinus. 346. e. 347. a
 Cyrillus habuit competitorum Timotheum. 346. e
 Cyrillus Nouatianos statim expulit ab ecclesijs. 346. e. 347. e
 Cyrillus commonetur Attici litteris, vt nomen Chrysofomi sacris tabulis redderetur. 347. d. e. 348. e
 Cyrilli litteræ ad Atticū eodē argumēto datæ. 348. e. 349. e
 Cyrillus obmittitur ne restituatur Ioannis nomen in sacras tabulas. 348. e. 349. a. b. c
 Cyrillus quid de Chrysofomi scriptis. 351. d
 Cyrillus nimis exacerbatus in omnes Episcopos ob Ioannis nomen, pepercit tamen Romano Pontifici. 350. e
 Cyrillum Isidorus Pelusiotæ monuit. 351. b
 Cyrillus diuinitus admonitus redditus melioribus sensibus. 351. a. b. c
 Cyrillus carpitur a Socrate Nouatiano. 377. d. e
 Cyrillus restituit nomen Ioannis in sacras tabulas. 351. c. d
 Cyrillus minatur Iudæis tumultuantibus in Christianos. 378. a. b
 Cyrillus expellit Iudæos Alexandria, & eorum synagogas succendit. 378. b. c
 Cyrilli modestia in agendo contra Nestorium. 524. e
 Cyrillus impugnans errorem abstinet a nomine Nestorij. 524. e. 525. a
 Cyrillus occurrit aulicis, ne hæresi Nestorij inficerentur. 525. a
 Cyrillus ad Nestorium scribit iussu Cælestini Papæ. 525. b. c. d
 Cyrillus cupidissimus salutis Nestorij. 525. e
 Cyrillus secundo ad Nestorium scribit. 526. b. c. d
 Cyrilli mansuetudinis aliud dignum exemplum in agendo contra Nestorium. 528. e. 529. a. b
 Cyrillus suppressit libellum dandum Theodosio aduersus Nestorium. 528. e
 Cyrillus scribit ad Cælestinum Papam de Nestorio. 530. c
 Cyrillus constitutus a Cælestino Vicarius. 537. a
 Cyrillus quæ insignia Pontificatus accepit a Cælestino. 538. a
 Cyrillus a Nestorio & Nestorianis calumnijs oneratus. 529. b. c
 Cyrilli scripta Cælestinus probat. 536. d
 Cyrillus monet litteris Ioannem Antiochenum Episcopum de rebus Nestorij, & de Cælestini Papæ conatu. 539. d. e
 Cyrillus quam patienter agat aduersus Nestorij. 533. a. b

Cyrillus insurgit aduersus Nestorium, succurrens Aegypti monachis eo veneno potatis. 524. d. e
 Cyrillus scribit ad Acacium Beræensem de Nestorio in deterius prolabente. 539. a
 Cyrillus ad Iuuenalem & alios Episcopos scribit de Nestorio. 540. a
 Cyrilli anathematismi ex Concilio Alexandrino. 545. e. 546. a. b
 Cyrillus perstringitur a Theodosio Imp. 550. a. b. c. d
 Cyrillus primum locum tenuit in Episcopos, qui Ephese conuenerunt. 564. d. 568. a
 Cyrillus in itinere e Rhodo insula scripsit ad suos. 564. e. eius aduentus Ephesum. 565. a
 Cyrillus Constantinopolim priuatas dedit litteras de damnatione Nestorij. 571. e
 Cyrillus in secunda Actione Synodi Ephesinæ habuit hominiam coram Patribus. 571. b
 Cyrilli epistola ad suos de damnatione Nestorij. 570. d. e. 571. a
 Cyrillus Ephesi damnatur a schismaticis. 574. b. c. d. libellus contra ipsum datus. 574. e. 575. a
 Cyrillus accusatur hæresis a schismaticis. 574. b. 577. c
 Cyrillum arguit Isidorus Pelusiotæ. 577. a. b
 Cyrillus publicatus a Ioanne Antiocheno hæreticus Apollinarista calumniose. 578. b
 Cyrillus sermone inuebitur in Ioannem Antiochenum accerrimo. 579. d. e
 Cyrillus calumniam passus a Ioanne de hæresi Sabellianæ. 580. a. b
 Cyrillus in odium aduersariorum pro concione Pelagianam hæresim infectatus. 580. b
 Cyrillus concionatur ad Patres laboribus & ærumnis confectos. 584. d. e
 Cyrilli lucubrationes cum detineretur Ephesi. 595. a. b
 Cyrillus in Concilio Ephesino restituit Iuuenali arripienti sibi iura totius prouinciæ Palestinæ. 581. d. e. 582. a
 Cyrillus laborat infamia Apollinaristæ apud Imp. ex calumnia aduersariorum. 588. d. e
 Cyrillus Ephesi detruditur in carcerem a Ioanne Comite. 588. e. 589. a
 Cyrilli iusta querela quod non sit vocatus Constantinopolim. 594. d. e. 595. a
 Cyrillus quæ ex carcere rescriptis ad Theodosij Imp. 589. b
 Cyrillus per Theodoretum accusatur apud Italiæ Episcopos hæresis Apollinaris. 602. b
 Cyrillus contrarijs scriptis refellit aduersariorum scripta. 602. d
 Cyrillus reddidit litteras legatis de electione Maximiani. 600. c. d
 Cyrillus laudatur a Papa Cælestino. 614. a
 Cyrillus conuenitur legatione Ioannis Antiocheni Episcopi pro pace. 623. b. c. d
 Cyrillus scribit ad Dynatum res inter se & Ioannem transfactas. 624. d. e. 625. e
 Cyrilli res gestæ cum Paulo Emeseno Episcopo. 625. a. b
 Cyrillus cum Ioanne pacem inijt absque damnatione suorum capitulorum. 625. d. e
 Cyrilli capitula integra seruata, licet impugnata plurimum. 625. d. e. 626. a. b. c. d. 628. b. c
 Cyrilli aduersarij iactantur damnata a Cyrillo sua capitula. 625. e. 626. a. b. c
 Cyrillus post Paulum Emesenum concionatur in ecclesia. 626. e. 627. c. d. e
 Cyrilli mansuetudo erga aduersarios seruata mirifice commendatur. 629. b. c
 Cyrillus monitores & cognitores suorum scriptorum delegit aduersarios. 629. d
 Cyrilli

Cyrilli ad Ioannem epistola post pacem. 627.e.628.a
 Cyrillus a nonnullis Orthodoxis Episcopis cur exagritatus. 633.c.d
 Cyrillus leuitatis calumniam passus. 633.d.e
 Cyrillus redarguitur ab Isidoro Pelusiota. 633.d.e
 Cyrillus datis litteris ad diuersos se a calumnijs purgat. 634.a.b
 Cyrilli epistola ad Acacium Melitenum data. 634.a
 Cyrilli epistola ad Successum data. 634.c
 Cyrilli epistola ad Valerianum. 634.d
 Cyrillus admonet Episcopos, ut caueant imposturas Nestorianorum. 634.d
 Cyrillus scribit ad Dynatum. 634.e
 Cyrillus rursus calumniam passus de Apollinarismo. 635.a.b
 Cyrillus accipit litteras a Sixto Papa. 635.c.d
 Cyrillus impulsore Euoipio Episcopo scribit interpretationem suorum capitulorum. 637.e.638.
 Cyrilli capitula damnata in pluribus Concilijs aduersantium. 638.a
 Cyrillus scribit contra Theodorum Mopsuestenum & Theodorum Tarsensem. 649.c.d
 Cyrillus calumniose ponitur probasse scripta Theodori. 650.d.e.651.a
 Cyrillus de pace concilianda a Theodosio Imperatore litteris admonetur. 619.c
 Cyrilli vinculorum gloria. 592.d.e
 Cyrilli in patiendo alacritas. 589.b
 Cyrillus cum alijs Episcopis quæ passus Ephesti. 590.c
 Cyrillo quæ occasio scribendi contra Iulianum Apostatam. 669.c.d
 Cyrillus Hierosolymitanus numerauit libros Canonicos. 237.c
 Cythegius Episcopus legatus ex Romano Concilio Constantinopolim cum collegis. 227.d
 Clades Athenarum prædicta. 8.b
 Clades ab Hunnis illata. 6.b.c.d.e
 Clades a Gothis illata. 6.e.7.a
 Claudianus poetica licentia de Labaro agere prætermisit. 8.e.9.a
 Cledonius presbyter Iconij testis in testamento Gregorij Nazianzeni. 687.a
 CLÉMENTIS Papæ VIII. laudata institutio de non promouendis ad Episcopatum absque præuio diligenti examine. 63.b
 Clerus Constantinopolitanus eiectus restituitur. 177.c
 Clerus Constantinopolitanus citatur ad Synodum. 172.b
 Clerum Constantinopolitanum litteris consolatur Innocentius Papa. 210.b.c
 Clerici Constantinopolitani quid passi a Nestorio. 528.c
 Clerici Constantinopolitani libellum scripserunt contra Nestorium, & miserunt Cyrillo. 528.e
 Clerici Constantinopolitani non communicantes Attico propter Ioannem Chrysostomum in Arabiam mandati. 242.b
 Clerici Romani aliqui rebellant contra Zosimum. 413.d
 Clerici Romani calumniam passi a Iuliano Pelagiano. 415.c.d
 Clerici laborent manibus, ex Concilio Carthaginiensi. 63.c.d
 Clerici prohibita Agapetarum habitatio. 66.d.e
 Clerici prohibiti nutrire comam & barbam. 64.c.d.e
 Clericis retitum frequentare mensas diuitum. 67.d.e
 Clerici ne apud alium Iudicem quam apud Episcopum causam dicerent, iussit Honorius Imperator. 341.c
 Clerici ne abstrahant qui ducuntur ad supplicium. 69.a.b
 Clerici in quæstionem adducti causa incendij, relaxati lege Arcadij. 201.a

Clerici subrogati a Theophilo reijciuntur. 177.c
 Clerici cum apparitura militari quando mitti solebant ab Apostolica sede. 452.e.453.a
 Clericos prohibet habitare cum feminis S. Ioannes Chrysostomus. 66.c.d
 Clericis prohibitum habitare cū fororibus adoptiuis. 67.a.b
 Clericos cum feminis habitare prohibet etiam Honorius Imperator. 474.e
 Clericorum priuilegia ab Honorio Imperatore. 131.a
 Clericorum continentia antiquitus in Ecclesia obseruata. 237.c
 Clericorum cælibatus Vigilantius destructor. 249.b
 Clericorum defunctorum bona cedunt Ecclesie. 42.b.e
 Clericorum causis non immiscet se Proconsules. 62.d.e
 Clericorum penuria in Africana Ecclesia. 128.b.e
 Clericorum habitus ab hereticis immutatus. 512.d
 Codex Gregorianus. 655.a
 Codex Hermogenianus. 655.a
 Codicis Theodosiani editio. 654.e
 Codices Romane Ecclesie præstantioris fidei. 454.d.e
 Cœmeterium sanctæ Felicitatis martyris. 481.b
 Cognitoris Iudicis partes in sacris Episcoporum conuentibus quæ sint. 318.a.b
 Collationem publicam Catholicorum & Donatistarum Honorius Imperator indicit. 302.f.d.e
 Collationis indicitæ tempus. 302.d
 Collationis expetendæ necessitas. 302.e
 Collationem expetentes Maximianistæ reiecti sunt. 303.a
 Collatio in Africa habita inter Catholicos & Donatistas. 313.e.314.315.316.
 Collatio cur dicta, & non Concilium. 313.e
 Collationis habitæ tempus. 314.a
 Collationis locus. 314.e.315.a
 Collatio exorditur. 317.b.e.d
 Collationis confessus dispositus: septeni delecti Episcopi cuiuslibet partis ad disputandum, septeni ad consulendum, quaterni ad Acta custodienda, quaterni Notarij ad scribendum. 317.d.e
 Collatio secundæ diei. 319.b.c
 Collatio diei tertie. 319.c.d
 Collatio ipsa quibus obsuit, & quibus profuit. 322.b.c
 Collationis Acta recitanda annis singulis ante Pascha. 335.c
 Collationis Acta publice exponi rogat Augustinus Marcellinum. 334.c
 Collatio S. Augustini cum Fortunio Donatista. 336.a.b
 impedita Collatio illa tumultu. c.d
 Collatio S. Augustini cum Emerito Donatista. 417.b.e
 Collatio S. Augustini cum Pascentio Comite. 477.c.d.e
 Collatio S. Augustini cum Maximino Ariano. 478.b
 Collatio legatorum Orthodoxorum cū schismaticis. 597.a.198.
 Collectarum in Ecclesia vetus vsus in posteros propagatus. 250.e
 Collectas habere Iudæi prohibiti lege Honorij. 97.c
 Collectas indicendi Iudæorum antiquus vsus. 98.d
 Collectores spoliatorum clericorum bene instituti. 42.c.d
 Collegia & conuenticula prohibita lege Arcadij ob Ioannitas. 202.a.b
 Collusio in causa Antonini Episcopi Ephestini. 122.e
 Colonia Agrippina excisa a barbaris. 264.d
 Comanæ in Ponto Ioannes Chrysostomus quieuit. 254.c.d.e
 Cometa apparuit super Constantinopolim terrificæ. 114.b
 Comitatum adeuntes Episcopi Formatam accipiant a Romano Pontifice. 253.c.d
 Comites qui uenerunt Ephestum, astiteruntq. pro Nestorio. 566.c
 Commo-

Commonitorium ex Concilio Carthaginiensi legatis datum. 221.a.b.c
 Commonitorium ex Concilio Romano legatis proficiscentibus Constantinopolim datum. 227.d
 Commonitorium legatis Apostolicæ sedis a Zosimo Papa datum. 446.d.e.447.a.b
 Commonitorium Honorij ad Episcopos conuocatos ad Synodum datum. 433.643.4
 Commonitorium datum a schismaticis Nestorianis legatis suis. 534.c.d
 Commonitorium datum legatis a Synodo missis Constantinopolim. 593.c.d
 Communicatio Ioannis Chrysostomi cum Innocentio Papa semper permansit. 196.a
 Communicatio Innocentij Papæ cum Ioanne promulgata in Oriente. 196.c
 Communicatio mutua quomodo solita impertiri. 658.e
 Communicatio peregrina. 263.a
 Communicatio cum Romana Ecclesia signum Catholicæ fidei. 155.d.e
 Communicatores Ioannis quanta passi. 242.a.b.c.243.a
 Communionem Arcadij uitant ciues Constantinopolitani. 200.a.b
 Communionis Catholica symbola. 55.c
 Communio Ecclesiastica lege Imp. Arcadij ciuibus iussa. 202.b.203.c
 Communionem Formatarum cum Romana Ecclesia quemlibet probari Catholicum. 249.d.253.b.c.d
 Communio peregrina quæ sit. 119.e.120.
 Communionem percepta, aquam bibere, vel pastillum degustare, Chrysostomus accusatus. 170.a
 Communionem Porphyrij uitant Antiocheni. 254.a
 Comparatio longe discrepans Vigilantij cum Patribus sanctis. 249.e.250.a
 Concilium Alexandrinum contra errores Origenis. 85.b.c.d
 Concilium Alexandrinum contra Nestorium sub Cyrillo. 544.b.c. eius epistola Synodalis. c.d. alia Synodi Acta. 545.e
 Concilium Antiochenum de libris Theodori. 650.d
 Concilium Antiochenum sub Ioanne. 622.b.c. in eo damnatur Nestorius. c.d
 Concilium Armeni contra Nestorianos & scripta Theodori Mopsuesteni. 649.a
 Concilium Chalcedonense passum calumniam de receptis ab eo laudibus Theodori Mopsuesteni. 650.d.651.b
 Concilium Cirtense quando celebratum. 335.e.336.337.a.b
 Concilium Carthaginiense tertium. 39.b.c. dicendum esse secundum. 39.d.e. Concilij huius canones. e.40.a
 Concilium Carthaginiense quartum positum loco quinti. 62.e
 Concilium Carthaginiense quartum dictum quintum. 52.e.53.a
 Concilium Carthaginiense prouinciale sub Anastasio. 128.c.d
 Concilium Carthaginiense generale. 129.b.c.d
 Concilium Carthaginiense aliud item generale. 180.c.d
 Concilium Carthaginiense aliud. 220.e.221.a
 Concilium Carthaginiense habitum tempore uisitatis. 32.c.d.e
 Concilium aliud Carthaginiense. 253.b.c
 Concilium aliud Carthaginiense. 269.d
 Concilium Carthaginiense ad deprimendos uanos rumores hereticorum. 269.c.d
 Concilium Carthaginiense contra Donatistas. 301.e.302.a
 Concilium Carthaginiense, in quo Cælestius erroris damnatus. 339.c.d

Concilium Carthaginiense aduersus Pelagianos. 384.d.e.385.
 Concilium Carthaginiense sub Zosimo Papa in causa Pelagij & Cælestij. 408.e
 Concilium Carthaginiense sub Bonifacio Papa. 446.b.c.d
 Concilium in Cypro agitur ab Epiphano, in quo damnantur errores Origenis. 147.d
 Concilium Constantinopolitanum in causa Asianorum Episcoporum. 121.d
 Concilium lucuosum Ioannis Chrysostomi cum suis quadraginta Episcopis. 170.e.171.a
 Concilium Constantinopolitanum contra Ioannem Chrysostomum. 189.b.c.d
 Concilium Constantinopolitanum post reditum Ioannis Chrysostomi sexaginta Episcoporum, in quo redduntur cassa quæ acta essent in Synodo ad Quercum dicta. 177.e. habitum ne hoc uere fuerit. 177.e.178.a
 Concilium Constantinopolitanum sub Proclo. 678.c.d
 Concilium Diophysitanum, siue Liddense, in quo absolutus est Pelagius. 369.e.370.e.371.a.b.c
 Concilium Diophysitanum damnat errores Pelagij. 371.e.372.a.b.c
 Concilium Ephesinum sub Ioanne Chrysostomo. 123.c.d.e
 Concilium Ephesinum Oecumenicum. 559.a.b
 Vide, Ephesinum Concilium.
 Concilium in Gallia, ex quo S. Germanus missus in Britanniam. 520.e.521.a.b
 Concilium in Macedonia sub Innocentio Papa. 365.b.c
 Concilium Mileuitanum in Numidia. 163.e.164.a
 eius Acta. ibid.e.165.a
 Concilia Mileuitana duo. 164.a.b. eadem confusa. c.d
 Concilium Mileuitanum contra Pelagium. 384.d.e.385.f.d.e.
 numerus Episcoporum qui ad illud conuenere. 387.d.
 Gestæ in eo. 388. litteræ ex eo ad Innocentium Papam. 387.e.388.a
 Concilia plurima Orientalium damnantia duodecim Cyrilli capitula. 638.a
 Concilium contra Masalianos in Oriente. 507.e.508.a
 Concilium Oecumenicum petunt Pelagiani. 442.d.e
 Concilium Oecumenicum in causa Nestorij curatur per Theodosium Imperatorem apud Cælestinum Papam. 547.e.548.
 Concilij Oecumenici Acta Romanus Pontifex irritat. 582.a.b
 Concilium Ptolemense in Libya, præsidente Synesio. 327.c.d
 Concilium ad Quercum collectum a Theophilo, in quo damnatur Ioannes Chrysostomus. 171.c.d.e. tempus eius. 178.a.b
 Concilium Rauennæ in causa schismatis Bonifacij & Honorij. 433.e.434.a.435.c.d
 Concilium Regiense in Gallia. 679.a.b
 Concilium Romanum in causa Chrysostomi. 227.a.b
 Concilium Romanum in causa Sixti Papæ. 640.e.641.a
 Concilium Romanum contra Nestorium. 533.e.534.a
 Concilium Romæ habitum in die natali Sixti Papæ. 635.d.e
 Concilium Sardicense improbat canonem Concilij Antiocheni Arianorum. 180.a
 Concilij Sardicensis controuersia obiter oborta in Africa. 336.d.e
 Concilium Spoletinum indictum. 435.d.e. cur desijt celebrari. 436.d
 Concilium Taurinense. 39.a.b. quid ibi actum. ibid.
 Concilium Telenense, siue Teleptense. 416.e
 Concilium generale indicitur Theffalonicæ in causa Ioannis Chrysostomi. 227.b.c
 Concilium Toletanum primum. 235.a.b
 Conciliorum collector corrigitur. 392.d.e
 Con-

Conciliabulum schismaticorum Ephesi. 573.e. 574.a. quid in eo aduersus Cyrillum, Memnonem, & alios. 574.b.c.d. redditum irritum. 577.e. 578.a
 Conciliabulum Donatistarum. 360.e. 361.a
 Concordia qualiter pingi soluit. 145.c
 Concionantur duo Episcopi in eadem ecclesia, alter post alterum. 626. d.e. 627.c.d.e
 Concionari in medio ecclesie cepit Ioannes Chrysostomus. 257.b
 Concurfus & accursus populorum Ioanni Chrysostomo proficenti in exilium. 202.b.c
 Conditiones implende antequam quis ab excommunicatione absoluitur. 275.d
 Conditiones liberalissimae oblatae ab Episcopis Catholicis Donatistis. 315.b.c.d. 316. d.e
 Confessio, ubi reliquiae conditae sunt, cum fenestella, seu foramine. 391.b.c
 Confessio S. Petri ornata a Valentiniano Imperatore. 680.c 680.c
 Confessoribus alimenta praestanda. 67.e
 Conflictus inter Ioannem Chrysostomum & Gainam. 111. b.c.d. 112.a
 Confugientes ad ecclesiam abstrahit Eutropius. 68.b.c.d. qui dat poenas. 68.d.e. 76.c.d.e. 77.c.d
 Confugientem ad ecclesiam abstrahi iubentem Augustinus redarguit Bonifacium. 478.d.e
 Confugientes ad ecclesiam rapientes, diuinam sensere vindictam. 20.a. 61.c.d
 Confugientes ad ecclesiam ne abstrahantur, petunt ab Imperatore Africani Episcopi. 99.c.d
 Confugit ad ecclesiam Stilicho, qui reos olim inde vi abduxerat. 267.d.e
 Coniugium ante baptismum constituere bigamiam. 235.e. 236.a
 Consecrationis virginum solennes ritus. 354.e
 Conistorium habitum in basilica S. Clementis in causa Caesarii haereticarum. 401.a.b
 Constans tyrannus aduersus Honorium excitatur. 322.d. extinctus. 323.a.b.c.d. 324.b
 Constans filius Constantini ex monacho factus Caesar occiditur. 324.b.c
 Constantia Romanae feminae a Gothis captae. 297.c.d.e
 Constantius Magister militum quid in Herotem Episcopum Arelatensem. 345.c
 Constantius dux exercitus Honorij contra tyrannos. 323. c.d.e. 324.a
 Constantius dux pellit Gothis e Gallijs. 359.e
 Constantius intrudit Patroclum in sedem Arelatensem. 345.c
 Constantius creatur Augustus. 461.c
 Constantius Augustus ex Galla Placidia generat Valentinianum. 430.c
 Constantius Augustus reliquias idololatriae prosterni iussit. 462.b.c
 Constantius Augustus de temeritate Eulajii certior redditur. 436.e. quid decernat in eum. 437.c
 Constantij Augusti lex contra Pelagianos. 461.c.d
 Constantius diaconus Antiochenae Ecclesiae eligendus in Episcopum. 202. d.e. fugatur ab inuasore eius sedis Porphyrio. e
 Constantius presbyter venit ad Ioannem Chrysostomum Cucusum. 216.c.d
 Constantij scriptoris rerum S. Germani fides certa. 520.d. 654.d
 Constantius Vicarius grauiam passus a Pelagianis. 416.a
 Constantinus dux ab Attalo in Africam missus occiditur. 289.b

Constantinus tyrannus in Britannia tempore Honorij Imperatoris. 260.c.d
 Constantinus tyrannus aduersus Honorium. 322.d. extinctus. 323.a.b.c.d.e. 324.b
 Constantina prima sedes Numidiae. 167.b.e
 Constantimiana basilica ornata a Sixto Papa. 680.d
 Constantinopolis terrae motu concussa. 21.a
 Constantinopolim perterret ignis super eam imminens. 20.e. 21.a
 Constantinopolis dira grandine afflicta ob scelus in Ioannem admissum. 220.b
 Constantinopolis dicta Vrbs Mariae. 176.e
 Constantinopoli caedes facta in ecclesia. 557.e. 558.
 Constantinopolis periclitatur sub Gaina. 112.b.c
 Constantinopolis custodita ab Angelis. 112.c
 Constantinopoli subuertenda a Gaina Deus miro modo succurrit. 112.c.d.e
 Constantinopolis triduanum incendium passa Dei vindicta. 638.b.c.d
 Constantinopolitanus clerus eiectus causa Chrysostomi restituitur. 177.e
 Constantinopolitani clerici in carcerem coniecti causa incendij, relaxati lege Arcadij. 201.e
 Constantinopolitani clerici quid passi a Nestorio. 528.c
 Constantinopolitani clerici non communicantes Attico in Arabiam amandati. 242.b
 Constantinopolitanum clerum Innocentius Papa literis consolatur. 210.b.c
 Constantinopolitanus clerus citatur ad Synodum. 172.b
 Constantinopolitanum Concilium a Theophilo congregatum ad Quercum, ex quo citatur Ioannes Chrysostomus. 171.c.d
 Constantinopolitanum Concilium quadraginta Episcoporum a Ioanne collectum. 170.d.e. 171.
 Constantinopolitanum Concilium in causa Asianorum Episcoporum. 121.d. 122.
 Constantinopolitanum Concilium contra Ioannem Chrysostomum. 189.b.c.d
 Constantinopolitanum Concilium sexaginta Episcoporum post reditum Ioannis, reddit irrita contra ipsum facta in Synodo a Theophilo congregata. 177.e. 178.a
 Constantinopolitanum Concilium sub Proclo. 678.c.d
 Constantinopolitanam Ecclesiam perturbant venientes ex Aegypto Origenistae. 114.e. 117.c.d.e
 Constantinopolitanae Ecclesiae ornamentorum indiculus allatus Romam ad Innocentium Papam. 207.e
 Constantinopolitana Ecclesia duos passa ignauos & imperitos successores post doctissimos & sanctissimos viros. 199.c
 Constantinopolitanae Ecclesiae diaconisse iussa communicare cum Arfacio sub poena auri librarum ducentarum. 206.c
 Constantinopolitanae Ecclesiae iura dilatat Theodosius. 475. c.d
 Constantinopolitanus in locum Nestorij iubetur eligi Episcopus Maximianus. 599.d.e. 600.a
 Constantinopolitanae feminae inimicae Ioannis Chrysostomi quae fuerint, quae ve studiose eiusdem. 169.b
 Constantinopolitani monachi quid passi a Nestorio. 527. e. 528. eorum commendata modestia. 528.b
 Constantinopolitanus populus liberatus ab imminente domus ruina. 21.e
 Constantinopolitanus populus in Eutropium insensissimus placatur a S. Ioanne Chrysostomo. 76.e. 77. 78. 79.
 Constantinopolitanus populus perterritus signis in aere apparentibus, & ad poenitentiam conuersus. 114.b.c. 117.b

Constantinopolitanus populus laudatus a Ioanne Chrysostomo. 125.a
 Constantinopolitanus populus concitatus contra Seuerianum. 144.e. 145.a
 Constantinopolitanus populus fugatus ab ecclesia agit Paschale festum in campo. 191.e. ubi passi irruentes milites. 192.a
 Constantinopolitanus populus agens in ecclesia vigiliis trucidatur. 191.d.e
 Constantinopolitanus populus tumultuatur ob damnationem Ioannis Chrysostomi. 176.b.c.d.e
 Constantinopolitani populi laetitia de reuocato Ioanne Chrysostomo. 177.a.b.c
 Constantinopolitanum populum periclitantem Ioannes Chrysostomus liberat. 197.b.c
 Constantinopolitanus populus custodit Ioannem Chrysostomum. 197.a
 Constantinopolitani populi luctus ob Ioannem Chrysostomum. 200.a.b
 Constantinopolitanus populus coire prohibitus legibus Arcadij Imperatoris. 202.a
 Constantinopolitani populi moror cum substitutum Ioannis vidit Arfacium. 199.d.e
 Constantinopolitanus populus recusans communicare cum Arfacio dira patitur. 203.e. 204.a
 Constantinopolitani separant se a Nestorio. 526.e. quid idem in Theodosium clamant ob Nestorium. 527.c
 Constantinopolitanus populus veneratur vincula S. Petri. 667.d.e. 668.a.b
 Constantinopolitanus populus vrget restitutionem corporis S. Ioannis Chrysostomi. 661.e. 662.e
 Constitutum de Ecclesia quid significet. 396.b
 Consulatus Eutropij e Fastis deletus. 74.d
 Consulatus error corrigitur. 341.b
 Consulatus error in Cirtensi Concilio. 337.a.b
 Consulatus error corrigitur. 379.c.d
 Consulibus creādis Romae auita superstitio viget. 288.c.d
 Consultationes ad Apostolicam sedem frequentissime. 222.d.e
 Contentio turpis in Ecclesia inter Orthodoxos. 114.e. 115.a
 Controuersia de canone Antiocheno. 189.e. 190.a
 Controuersia exorta inter Paulum & Dioscorum Episcopos Cyrenenses de ecclesia in monte adificata. 312. a. b. c
 Contubernia feminarum clericis a S. Ioanne Chrysostomo vetita. 66.c.e
 Conuentus Ioannitarum prohibiti etiam extra urbem Constantinopolitanam. 202.b
 Conuersio barbarorum diuersorum. 22.e. 23. a. b. c. 24. a. b
 Conuersio Iudeorum insulae Minoricensis. 422. 423. 424. 425. 426. 427.
 Conuersionis haereticorum verae indicium. 536. d.e
 Conuiuium exhibere viris illustribus recusauit S. Martinus, Ambrosius contra. 105.a
 Corinthus a Gothis exciditur. 7.e
 Cornelius Episcopus Forocorneliensis sanctitate celebris. 638.b
 Corona calitis missa super Arcadij caput in nummo quid signet. 10.e. 11.a.b
 Corrigendi haeretici Imperatoria auctoritate. 231.d.e
 Crescentiana basilica ab Anastasio Papa erecta. 159.c
 Cresconius confugiens ad ecclesiam, abducitur per milites Stilichonis. 20.a
 Cresconius Episcopus interfuit Concilio Teleptensi. 416.e
 Cresconius Donatista Episcopus pueriliter albertatur de

nominum deriuatione. 234.e
 Cresconius Donatista confutatur a sancto Augustino. 234.b.c
 Cresconius Episcopus Donatista quid in Catholicos. 234. a. b
 Cresconius Episcopus Donatista inuidens prosperitati Orthodoxorum excitatur in illos. 234.a.b.c
 Cretenses Iudaei seducti ab impostore respiscunt. 629.c. 630.a.b
 Crimen maiestatis esse infringere iura Ecclesiae. 263.b
 Crispinus Episcopus Calamensis Donatista dirus persecutor. 56.a
 Crispinus Episcopus Donatista disputat cum Possidio Episcopo Calamensi. 183.b.c
 Crispinus Episcopus damnatus appellat Imperatorem. 182.d.e. pro eo intercedit Possidius. e
 Crispinus rebaptizat inuitos in fundo Imperatoris. 183.d
 Crispinus Episcopus Donatista quid in Possidium. 182.a.b
 Crispion archidiaconus Epiphaniij. 151.c
 Cruce ornantur capita Regum. 3.b.c
 Cruce signatum Arcadij numisma qua occasione. 111.b.c.d
 Cruces in vestibus visae sub Arcadio. 111.c.d
 Crux victoriae signum. 11.d
 Crucis ligni solemniter Paschali tempore ostendendi vetus consuetudo. 27.b.c
 Crucis lignum extinguit ignem. 27.d.e
 Crucis lignum a Melania Paulinus accepit. 27.a.b
 Crucis ligno Hierosolymis custos praefici solitus presbyter. 71.d
 Crucis signo prauius processiones agi solitae. 71.d. 137.c.d. 140.e. 203.b
 Crucibus argenteis vruntur etiam Arianis in processibus. 125.d.e
 Crucis virtute idolum Veneris fractum. 137.b.c.d
 Crucis formam ecclesiae construendae reddere debent. 140.c
 Crucis Exaltationis festa dies. 143.a
 Crux conculcata a sectatoribus Porphyrij sedis Antiochena inuasoris. 203.b
 Crux signantur qui conuertuntur ad fidem. 423.e
 Crux Christi ne pingatur humi. 507.c.d
 Cruce signatus nummus datus S. Genouesae a S. Germano. 521.b
 Crux gemmata mittitur a Theodosio Hierosolymam. 667.b
 Cruciamena a Persis illata Christianis dirissima. 466.c.d
 Ctesiphon insurgit aduersus Pelagianos, & S. Hieronymum excitat. 326.d
 Cucusum exilio praescriptum Ioanni Chrysostomo. 199. a. b
 Cucusum oppidum asperum. 212. a. in Cilicia situm. 212. b
 Cucusi Episcopus Adelpheus. 215.e
 Cucusum vndique confluunt Fideles ad S. Ioannem Chrysostomum. 216.c.d
 Cugas dux barbarorum rma cum suis fulmine ictus. 490. a. b. c. e
 Cultum sanctorum Catholica Ecclesia semper predicauit. 248. c
 Cultum sanctorum Vigilantius impugnat. 248.a.b.c
 Cultus sacrarum martyrum reliquiarum in Africa tempore Augustini celeberrimus. 390.c.d
 Curatores Imperij Orientalis. 265.c.d

Ac credunt Christo. 23.b
 Dacorum Episcopus Nicetas. 23.b.c.d
 Demon

Damon pugnat pro Marcionitis. 485.e
Damon aduersatur S. Melaniæ Constantinopoli. 645.e.
 646.a
Damon quomodo sacræ virgini illisit. 646.e. 647.a.b
Dæmones torquentur a S. Ambrosio. 36.b
Dæmones pulsati per reliquias sanctorum martyrum. 365.c.d
Dæmones prænunciij aduentus S. Germani in Britanniam.
 652. b.c
Dalmatius Archimandrita strenue agit pro Patribus Ephesi tyrannice detentis. 585.b.c
Dalmatius ordinatus Episcopus Cyzicenus. 494.b
Damasus Papa scripsit catalogum librorum Canonico-
 rum. 236.c
Damnatio Episcopi reuocari non debet nisi a maiori numero. 189.d.e
Damnatorum ad inferos pœnas temporarias dixerunt Origenista. 364.b.c.d
Damnati cum ducerentur ad supplicium, ne abstraherentur a monachis, vel clericis, lege vetitum. 69.b.c
Danielis Orientalis Episcopi ordinatio perperam facta. 512.e
Daniel legatus ex Concilio Alexandrino Constantinopolim. 546.e
Decretum damnationis Origenis errorum promulgat Anastasius Papa. 108.e
Defensores ecclesiarum petiit. 53.a
Demetrius virgo cum matre & auia fugit in Africam. 298.d.e. 299.a
Demetrius captus a Gothis. 299.d
Demetrius quo anno accepit a sancto Hieronymo litteras. 359.b.c
Demetriadis virginis egregium facinus in abdicatione sculi. 353.c.d.e
Demetrius monasticum habitum induit. 353.e
Demetriadis exemplo mire auctus virginum sacrarum numerus. 354.b
Demetriadis ingens dos collata pauperibus. 354.c
Demetrius profecit ex S. Augustini scriptis. 355.a
Demetriadem celebrat S. Prosper, data ad eam epistola. 355.c
Demetriadem etiã Pelagius hæresiarcha laudare aggressus est propinans cum epistola hæresim. 355.e. 356.a.b
Demetrius Episcopus Pessinuntis cum collegis missus a Ioanne Chrysofostomo ad Theophilum. 171.d. quam male habitus. 175.e
Demetrius Episcopus datam epistolam ab Innocentio Papa ad Ioannem Chrysofostomum diuulgat in Oriente. 196.c
Demetrius Episcopus legatus S. Ioannis Chrysofostomi ad Innocentium Papam. 192.e. 193.d
Demetrius Episcopus iterum venit Romam ad Innocentium Papam. 208.c
Demetrius Episcopus profectus cum legatis Apostolicæ sedis Constantinopolim quanta passus. 240.d. 241.a
Demetrius Episcopus in Oasim relegatus. 241.c. in via que passus. 242.c.d
Deus cur sanctos ab impijs neci tradi permittat. 304. e. 305.a
Deus vltor in persecutores Ioannis Chrysofostomi. 219.d.e. 220.a
Deus in Principes commouetur, qui Dei seruos prouocant. 220.d
Deus pugnat mirando modo pro Theodosio religionis obseruantissimo. 470.e. 491.c
Dei consilij in reuelatione reliquiarum S. Stephani. 370.c.d
Dei magna potentia Rhadagaisus victus. 239.b.c.d
Deorum cultus rursus vetitus. 5.b.c
Deorum ope saluata finguntur Athenæ. 7.d.e. 8.a.b

Deorum cultus eo anno penitus ablati, quo Christianam religionem delendam Gentiles prædixerant. 49.a.b.d
Deorum cultum penitus tolli curant apud Imp. Episcopi Africani. 53.b
Deorum templa iussa claudi ab Arcadio Imperatore. 73.e. 74.a
Deorum templa lege Honorij iussa dirui. 91.c.d.e
Deorum templa Romæ prosternuntur. 98.a.b
Deorum templa quæ erant Gazæ. 138.a. eadem Christiani cum militibus diruunt. b
Deorum templorum ornamenta sublata ad redimendam ab Alarico pacem. 277.a
Deorum cultus Romæ a barbaris tollitur. 277.c
Deorum cultum per Rhadagaisum restituendum optabant Pagani Romæ. 238.c.d.e
Deorum aræ iussa deturbari. 271.a
Deorum templa, quæ reliqua essent, prosterni iussa, Constantio Augusto imperante. 462.b
Deorum cultus rursus pululatur & inualescit, sed lege Theodosij exciditur. 669.a.b
Deorum cultores Theodosij lege coerciti. 480.e. 481.
Di consilij Romæ sub Attalo tyranno. 289.c. eis credens Attalus decipitur. d
Derisores monachorum deridentur. 59.b
Desertores Catholica fidei qui esse soleant. 166.d
Desiderius & Riparius auctores extiterunt S. Hieronymo, ut scriberet aduersus Vigilantium. 276.d
Detractores sanctorum graui pœna a Deo puniti. 36.e. 37.a
Dexter Præfectus historiam scripsit. 16.e
Diaconi vnde superbire cœperunt. 161.b
Diaconi dedignabantur ordinari presbyteri. 161.b.c
Diaconorum fastus ubique depressus. 161.b.c
Diaconi stant, sedent presbyteri. 160.b
Diaconi Ecclesiæ Romanæ supergredi conati presbyteros. 159.e. vnde eis tanta superbia. 160.a
Diaconorum Romanæ Ecclesiæ munera. 160.e
Diaconi vsurpantes sibi munera sacerdotum. 159.e. 160.a
Diaconissa Constantinopolitana Ecclesiæ iussu communicare cum Arsacio sub pœna librarum auri ducentarum. 206.c
Diadema foris deponit Imperator, antequam ingrediatur ecclesiam. 558.e. 559.a
Didymus illustrator Periarchon Origenis. 150.c
Diei Iudicij tempus aduenisse a nonnullis creditum. 459.d
Diocesi omnium Orientalium præesse Episcopus Alexandrinus volebat. 678.c.d
Diodorus Tarsensis magister Nestorij. 516. e. eius hæreses. 517.a
Diodorus Tarsensis pro Theodoro aliquando vsurpatus. 517. a.b
Diodorus Tarsensis qualis fuerit, ex eius scriptis post obitum cognitus est. 517.b.c
Diodori Tarsensis libri produntur in lucem. 648. d.e. confutantur a S. Cyrillo Alexandrino. 649.c
Dionysius & Paulus legati ad Theophilum a Cyrenensibus de electione Synesij. 310.b
Diophantus presbyter Antiochenus vexatus a Porphyrio sedis eius inuasore. 202.e
Dioscorus diaconus Apocrisarius Constantinopoli sub Proclo. 678.c
Dioscorus monachus Origenista nauigat cum suis Constantinopolim. 114.e. 117.c
Dioscorus monachus Origenista quando mortuus. 175.d.
 falsa illi tributa miracula. e
Dioscorus in Theodoretum incensus. 678. e
Diospolitanum Concilium in Palestina, in quo Pelagius est

est absolutus. 369.e. 370.e. 371.a.b
Diospolitanum Concilium damnat errores Pelagij. 371.e. 372.a.b.c
Dynatus Nicopolis Episc. accipit litteras a Cyrillo. 634.e
Diptrycha quæ sint. 544.a
Discepio Ioannis Chrysof. ab Ecclesia Constantinop. 197.b.c
Disputatio Augustini cum Pascentio Comite. 477.c.d.e
Disputatio Augustini cum Maximino Ariano. 478.b
Disputatio Augustini cum Felice Manichæo. 222.a.b.c
Disputatio Augustini cum Emerito. 417.b.c
Disputatio de canone Antiocheno. 189.e. 190.a.b
Disputatio Crispini Donatistæ cum Possidio Episcopo Calamensi. 183.a.b
Disputatio S. Germani cum Pelagianis in Britannia. 521. e. 522.
Disputatio Iulie Manichææ cum S. Porphyrio. 179.b.c.d. 180.
Disputationes de religione prohibet Honorius Imperator. 272.a
Dissensio inter sanctos viros. 118.d.e
Dissensio inter sanctos Epiphanium & Ioannem Chrysofostomum. 146.e. 147.a
Dominæ cur dictus S. Felix. 19.d
Doctores Ecclesiæ miraculis illustrati. 37.a
Dominicus Pinellus Cardinalis Archiepiscopus S. Mariæ Maioris. 680.b.c
Dominico die quæ humani iuris officia carceratis præstanda sanxit Honorius Imperator. 280.b
Domitianus presbyter Romam venit ad Innocentium asserens Acta publica Iudicum contra Ioannis Chrysofostomi sectatores. 206.c
Domnus, & Domna, harum vocum pristinus vsus. 391.
Domnus Episcopus inuisit S. Ioannem Chrysofostomum Cucusi exulantem. 216. d.e
Domnus nepos Ioannis Episcopi Antiocheni recedit ab eremo, S. Euthymio inuito. 621.e. 622.
Domnus creatus Episcopus Antiochenus. 658.d.e. conuenit Simeonem Styliam. e
Domus Caryæ corrui. 21.e
Donatianus Episcopus præfuit Concilio Teleptensi. 416.e
Donatus Afer Ambrosio detrahens a Deo punitus. 360.e
Donatus diaconus Donatistæ grassatur cum Circumcellionibus. 334.d
Donatus Episcopus Donatistarum in puteum se coniecit. 361.a.b
Donatus Proconsul in Africa. 271.e. 272.a
Donatum Proconsulem Africæ S. Augustinus pro Donatistis interpellat. 51.a
Donatistæ negotium faciunt S. Augustino de ordinatione ipsius. 14.a.b
Donatistæ quid in Restitutum presbyterum. 50.c.d. 333.e
Donatistæ seuiunt in Catholicos. 50.b.c
pro Donatistis rogat magistratus S. Augustinus. 50.d.e. 51.a
Donatistarum crudelia facta in Episcopos & clericos Africanos. 51.b.c
Donatistæ occidere moluntur S. Augustinum. 51.d.e. 52.a
Donatistæ decipere nituntur Catholicos falsis reuelationibus & visionibus. 52.d.e
Donatistæ prævalent potentia Optati Gildoniani. 54.e. 55.a.e. 56.a.
Donatistæ persecutores coerciti pœna librarum quinque auri. 99.c.d
Donatistæ lege Honorij dedecori expositi. 105.c
Donatistæ infamati rescripto a Iuliano Apostata olim obtentio. 105.c
Donatistæ adulati sunt olim Iuliano Apostata. 105.e
Donatistarum vntas cum Ecclesia Catholica tractatur ab

Anastasio Papa. 129.b.c.d
Donatistarum Acta perquirenda a Iudicibus, decretum est ab Episcopis. 129.e
Donatistas esse conuincendos publicis Actis decretum. 129.e
Donatistis indulgentia procurata per Africanos a Romano Pontifice. 129.e. 130.
Donatistæ conueniuntur legationibus Episcoporum. 130. a. b. c
Donatistæ conuincendi ex Actis ipsorum cum Maximianistis. 129.c.d.e. 130.a.b
Donatistis reueriti ad Ecclesiam volentibus indulgentia concessa ab Anastasio Papa. 130.d.e
Donatistæ Episcopi qualiter recipiendi a Catholicis. 130. d. e
Donatistæ exclusi legibus Imperatorum a priuilegijs concessis clericis. 131.a.b
Donatistas adiens iuuenis immane scelus perpetravit. 166.c
Donatistas quibus verbis iussi sunt conueniri a Catholicis. 181.c.d
Donatistæ conueniti a Catholicis male eos habuerunt. 181. e. 182.a
Donatistæ Episcopus Crispinus conuentus a Possidio, quid in eum. 182.a
Donatistæ inuitos rebaptizant. 183.d
Donatistarum minæ in Catholicos. 184.b
Donatistæ singuli Episcopi frustra conueniti a Catholicis. 184.b
Donatistæ compelluntur soluere pœnam legibus statutam. 183.d. pro ipsis agunt Episcopi Catholici. d.e
Donatistæ coercendi multa decem librarum auri, & alijs pœnis. 221.d.e
Donatistæ spernunt leges Imperatoris. 23.b
Donatistarum complures vnti Ecclesiæ Catholicæ. 231.b.c
Donatistæ redeuntes ad Ecclesiam gratias agunt de seueriori cum eis adhibita disciplina. 132.b.c
Donatistæ quibus tenebantur vinculis ne redirent ad Catholicam vnitatem. 232.a. 233.a
Donatistæ quomodo coerciti legibus Imperatoris ad vnitatem cum Orthodoxis reuersi. 232.a. 233.a
Donatistæ refugientes vnitatem seuiunt in Orthodoxos. 233.b
Donatistæ obstinati reclamantes non esse cogendos hæreticos vel schismaticos legibus Imperatorum. 233.e
Donatistarum grassatio in ecclesiam facta, & in ministros eius. 229.c
Donatistæ quæ crudeliter in Maximianum Episcopum Bagaiensem perpetrarunt. 229.b.c
Donatistæ quæ commiserunt in Seruum Episcopum. 229.c
Donatistæ noua sanctione Honorij Imperatoris perstricti. 230.a.b.c. & 231.a.b.c
Donatistæ rectius dicendi Donatiani ex Cresconio. 234.e
Donatistæ legibus Honorij iterum exagitati. 263.b.c
Donatistæ sparserunt in vulgus, occiso Stilichone, causam Orthodoxorum esse collapsam. 269.c
Donatistæ Catholicos occidunt Episcopos. 269.c.d
Donatistæ nouis Honorij Imperatoris legibus exagitati. 270.d.e
Donatistis concessa ab Honorio ob metum suo ipsorum arbitrio viuendi licentia. 302.a.b
Donatistæ nouis Honorij edictis compescuntur. 302.c
Donatistas per publicam Collationem ad vnitatem Catholicam inducere Honorius Imperator laborat. 302.c.d
Donatistarum iterata scelera aduersus Orthodoxos. 303.b
Donatistæ quæ in Restitutum presbyterum & Innocentium perpetrarunt. 50.c.d. 333.e
 Dona-

I N D E X.

Donatista publica Collatione tractant cum Catholicis. 313.
e. 314. 315.
Donatistis indulgentissimus Marcellinus. 313. e
Donatista vocati per Tractorias ad Collationem. 314. b
Donatista veniunt Carthaginem ad Collationem. 314. b. c
Donatistarum Episcoporum numerus venientium ad Collationem. 314. c. d. 318. d. e
Donatista magna iactantia ostentant sua etiam mendaciter. 314. d. e
Donatistis quanta sponderint Catholici ante Collationem. 316. c. d
Donatista ex suo ipsorum facto conuicti. 316. e. 317. a
Donatistarum Episcopi qui electi ad disputandū. 317. b. c. d
Donatista perseuerabant habere ab ipsis creatū Romanum Episcopū, ut sic mentiri possent se esse Catholicos. 317. d
Donatistarum prima subterfugia proposita. 318. c. addunt calumnias in Catholicos iterum de numero Episcoporum. 318. d. e
Donatista quo pretextu sedere noluerunt. 318. e. 319. b. c
Donatistarum mandatum refertum contumelijs recitatur in Collatione. 318. e
Donatista falsitatis conuicti de numero suorum Episcoporum. 319. a
Donatista nolunt fratres a Catholicis nominari. 319. a. b
Donatista rursus tergiversantur, & exceptiones & obiectiones ingerunt. 319. c. d. e
Disputatio de Ecclesia Catholica, ubi sit. 319. e. 320. a. Vide, Controversia.
Donatistarum alia leues atque ridicula obiectiones. 320. e
Donatista suis ipsorum probationibus conuicti. 321. b. c
Donatista reluctantes licet, subscribunt tamen Actis Collationis. 321. c. d
Donatista condemnati appellant, multis calumniati sunt Marcellinum. 321. e. 322.
Donatista cauillati sunt nullius esse roboris Acta ob sententiam noctu latam. ibid.
Donatistas refractarios post Collationem Honorius legibus exagitauit. 332. e. 333. a
Donatista ecclesijs, bonisq. multati, & exilio. 333. a. b. c. d. e
Donatista calumniose arguunt Catholicos auaritia. 333. c. d
Donatista contumaces acrius seuiunt. 333. e. 334. d. e
Donatista occidunt Restitutum & Innocentium. 333. e
Donatista Episcopi se in ignem iniicere. 361. b
Donatistis instanter agit apud Marcellinum Iudicem Augustinus. 333. e. 334. a. b. d. e
Donatistarum calumniantium occasione Cirtense Conciliū indicitur. 335. e
Donatistarum calumniantium proditione Marcellinus occiditur a Marino. 352. e. 353. a
Donatista rursus exagitati ab Honorio Imperatore. 360. b
Donatistarum Episcopi bonis priuantur, & in insulas relegari iubentur. 360. c
Donatista laici qua pena ab Honorio affecti. 360. c. d
Donatista legibus Honorij perstricti conuentum agunt, & de inferenda sibi nece deliberant. 360. e. 361. a
Donatista Episcopi se ipsos diuerso modo necant. 361. a
Donatistarum quamplurimi post leges postremas Honorij reuersi ad Ecclesiam Catholicam. 362. a. b
Donatistarum duritas prouocauit Vandalos. 509. a. b
Donatista lege Theodosij damnati. 514. e
Donatista ad Vandalos deficiunt. 676. b. c
Dorotheus Episcopus Marcianopolis Nestorianus. 573. a
Dorotheus Episcopus promulgator haresis Nestorianæ Constantinopoli. 317. c. d
Dorothei blasphemia publice dicta. 517. d. e
Dulcinius Tribunus Notarius missus in Africā loco Marcellini. 361. d. e. consulit Augustinum, quid agendum cum Donatistis. 361. e. 362.
Dulcinius Tribunus obiurgatur ab Augustino, quod Donatistam Episcopum honorificis titulis nominasset. 362. b. c
Duces Romani exercitus post obitum Stilichonis. 292. d
Ducis superstitione & superbia Romanus exercitus perditur. 671. a

E

E Bagnius missus a Theodosio Imperatore in Africam vocare Episcopos ad Concilium Ephesinum. 551. a
Ebionæi heretici auctores Nestorianæ blasphemie. 515. e
Ebodichus dux sub Constantino tyranno. 323. c. e. occiditur ab Ecdicio. 324. a
Ecclesia Catholica ubi sit, disputatio. 319. e. 320. a. eam ex prauis hominibus non perire. 320. a. b. eam esse vnā tantum. c. d
Ecclesia haud facile recipere debet pœnitentes hereticos, sed eos diu ante probandos. 406. b
Ecclesia reijcit pœnitentes hereticos, in quibus est de simulatione suspicio. 679. d. e
Ecclesie triumphus est superborum humilitatio. 78. b. c
Ecclesia exaltatur, non expugnatur tribulationibus. 467. d. 471. e
Ecclesia pie vsa luminaribus. 250. b. c. d
Ecclesia orando pro diuersis statibus peccantium destruit Pelagianam heresim. 603. d
Ecclesie mos orare pro catechumenis. 445. a
Ecclesia Dei quando turpi agitata est contentione. 114. e. 115. a
Ecclesie priuilegia confirmata ab Honorio Imp. 13. c. 42. e. 43. a
Ecclesie priuilegia ab Honorio iterum stabilita. 263. b
Ecclesie immunitas a Stilichone violata. 20. a. sed non sine pœna. ibid.
Ecclesie priuilegia ablata a Ioanne tyranno. 480. a. b
Ecclesie priuilegia ablata a Ioanne tyranno Valentinianus restituit. 489. b
Ecclesiarum priuilegia irritantes pœna quinque librarum auri Imperator punit. 99. c. d
Ecclesie iura infringere, maiestatis esse delictum Honorij Imperator lege sanxit. 263. b
Ecclesie asyllum violans Stilicho compellitur fugere ad ecclesiam. 267. d. e
Ecclesie Defensores petiti. 53. a
Ecclesie doctores miraculis illustrati. 37. a
Ecclesia Africana a Donatistis exagitata. 303. b. c. d
Ecclesia Arelatensis turbatur a Constantio Magistro militum. 345. c
Ecclesie Constantinopolitane Angelus recessit cum Ioanne Chrystostomo. 197. d
Ecclesia Constantinopolitana cruentata sanguine. 557. e. 558. a
Ecclesie Constantinopolitane fides laudata. 613. e
Ecclesia Constantinopolitana. Vide, Constantinopolitana Ecclesia.
Ecclesia Hipponensis a Donatistis exagitata. 303. b. c
Ecclesia Hispana agitata schismate. 235. b
Ecclesia Orientalis nouis post pacem agitata turbibus. 633. b. c
Ecclesia Romana commendatur Imperatori. 440. b. c
Ecclesia

I N D E X.

Ecclesia Romana. Vide, Romana Ecclesia.
Ecclesiam ne ingrediantur armati. 558. c. d
Ecclesie profanatio portendens mali aliquid. 558. a
Ecclesiam tradendā non esse Ariani, Ioannes Chrystostomus cum Gaina tyranno conflagit. 111. b. c. d. e. 112.
Ecclesia Constantinopoli conflagrauit. 198. a. quo casu acciderit ignoratum. a. d. e. 199.
Ecclesia Constantinopoli igni tradita consumpta cum Gothicis ad eam confugientibus. 112. d
Ecclesia Constantinopoli polluta cæde ciuium agentium vigilijs. 191. d. e
Ecclesia prohibetur erigi ex lapidibus templi idoli. 140. c. d
Ecclesia templum Dei Angelis referta semper cum sacrificium incruentum offertur. 256. e. 257. a
Ecclesie immunitatem violatam acriter redarguit Augustinus. 478. d
Ecclesiam profanans dire punitur. 407. e
ab Ecclesia extrahere fugientes ad eam, graue facinus, & a Deo dira vindicta sepe punitum. 20. a. 61. c. d. id crimen incurrit Eutropius. 68. b. c. d. dat panas. 68. d. e. 76. c. d. e. 77. c. d
Ecclesiastica immunitatis violatores a Deo dira vindicta puniti. 20. a. 61. c. d
Ecclesiastica immunitas violata a Mascizele, sed suo dano. 61. c. d
Ecclesiasticis causis non immiscebant se Proconsules. 62. d. e
Ecclesiastica immunitas ab Eutropio violata. 68. b. c. d. non sine pœna. 68. d. e. 76. c. d. e. 77. c. d. vt cõseruetur illa petiū Episcopi ab Imperatore publica legatione. 99. c. d
Ecclesiastica immunitas vt seruetur, ne ab ecclesia quis abstrahatur, petunt Episcopi Africani. 99. c. d
Ecclesie ornamenta distraxit Acacius Episcopus, vt hostes captiuos redimeret. 469. e
Ecclesie forma Crucis præfert imaginem. 140. c
Ecclesie edificandæ sacer ritus. 140. e. 145. a
Ecclesia edificata in diocesi aliena cedit Episcopo cuius est diocesis. 312. a. b
Ecclesie solite erigi in sanctorum memoriam, & dies festi institui. 179. a. b
Ecclesia erecta super Marnion quali forma & structura. 140. c. d
Ecclesia a Galla Placidia Rauennas erecta, voti soluendi causa. 655. b
Ecclesia S. Stephani erecta Hierosolymis ab Eudocia Augusta. 666. e
Ecclesia S. Stephani Vrali in Africa ab Euodio erecta, & quæ miranda ibi. 390. e. 391.
Ecclesie Vrbs intacta a furore barbarico. 294. a. b. 295. 296.
Ecclesiasticum iudicium magna deliberatione tractandum. 403. c. d. e
Ecdicius confugientem ad se Ebodichum tyranni ducem occidit. 324. a
Egnatij historici refellitur commentum. 292. a. b. c. d
Elaphius Britannus occurrit venienti S. Germano. 652. c. d. eius filius curatus a sancto. ibid.
Eleemosyna quando faciendæ hereticis. 692. c. d
Eleemosyna solite mitti ex diuersis Orbis regionibus Hierosolymam. 250. e
Eleemosyna S. Exuperij Episcopi Tolosani effusa in Palestina & Aegyptum. 245. d. e. 246. a
Eleutherij coniux quid passa a militibus irruentibus in neophytos. 191. e
Eleutherij Episcopus Sebastie interfuit Concilio Diospolitano. 371. b
Elias Episcopus in Syria vna cum alijs monet Nestorium residiscere. 542. b

Elladius presbyter Palatij extorris causa Ioannis. 242. b
Elpidius Episcopus Laodiceæ Syriae studet Ioanni Chrystostomo. 190. b. c
Elpidius Laodiceæ Episcopus grauiam passus causa Ioannis Chrystostomi. 241. a
Elpidij presbyteri seruus armatur in Ioannem Chrystostomum. 196. e
Elusa oppidum in Aquitania patria Ruffini Præfecti Prætorio. 3. e
Emeritus Donatistarum Casaræ Mauritanie Episcopus delectus ad disputandum cum Catholicis. 317. c
Emeritus Donatista Episcopus contulit cum Augustino. 417. b. c
Enthusiastæ damnati ab Ephesina Synodo. 581. c
Enthusiastæ a Theodosio Imperatore damnati. 513. e
Ephesinum Concilium prouinciale sub Ioanne Chrystostomo. 123. c. d. e
Ephesinum Concilium Oecumenicū curatur per Theodosium apud Cælestiniū. 547. e. 548. a. quando indictū. b
Ephesinum Concilium congregatum in ecclesia S. Mariæ. 566. a. 567. e. Episcopi sanctitate illustres qui enituerent in eodem Concilio Ephesino. 564. d. e. Episcoporum qui conuenere numerus. 566. b. grauiam patiuntur expectando Ioannem Antiochenum incommoda. 567. c. ipsum Concilium quando ceptum. 567. d. e. missi quatuor Episcopi, iterum missi citare Nestorium ad Synodum. 567. d. sedium dispositio. 567. e. Euangelium in medio positū. 567. e. Patroni Synodi qui fuerint. 568. a. Actio prima. b. c. tertio citatur Nestorius. 568. c. d. e. 569. lecta sunt litteræ Imperatoris. 569. c. d. & alia scripta simul cognita, & inter alia Nestorij scripta ad Cyrillum Alexad. d. Cælestini Papæ litteræ lectæ, quibus dānauit Nestorij. 569. e. relatæ blasphemie Nestorij, & cõsultatæ ex diuina Scriptura. ibid. prolata sententia in Nestorium. 570. a. b. ad Nestorij damnatum data epistola. 570. c. fidei decretū stabilitum. 570. c. d. Actio secunda Ephesini Concilij. 571. b. c. d. ex qua ad Theodosium scripta est epistola. b. alia ad clerum Constantinop. d. e. Quæ sunt subsequuta damnationē Nestorij funesta. 571. e. 572. a. 573. Synodi litteræ omnes interceptæ. 572. b. c. Actio tertia eiusdē. 573. e. Actio quarta in aduentu legatorum Apostolicæ sedis. 575. e. 576. Nestorij iterata damnatio. 576. b. Actio quinta eiusdē, ex qua missæ aliæ epistolæ ad Theodosiū & alios. 576. e. Actio sexta eiusdem Concilij. 577. e. ubi acta a schismaticis nulla esse declaratur. 578. a. citatur Ioannes Antiochenus ad Synodū. idem cum alijs schismaticis excõmunicatur. 379. a. epistola alia ad Theodosiū Imp. scripta. 579. b. alia tunc data epistola Circularis ad omnes Christi fideles. 579. c. Actio Synodi octaua de fraudibus Nestorianorū sub velamēto Nicæni Concilij simplices decipientiū. 580. b. Actio decima de dānatione haresis Pelagianæ. 580. d. e. 581. a. Canon ipsius Synodi. 581. b. damnata aliæ hareses. 581. c. cause priuatorum in Synodo tractatæ. 581. c. d. Synodi multiplices aliæ Actiones & incertæ. 581. c. d. quid Iuuenalis tunc tentauit arripere. 581. d. e. 582. a. Synodi aliæ litteræ ad Imperatorem, quibus missionem petit. 582. c. d. 583.
Ephesiorum erga Deiparam studium. 571. a
Ephesij quo triumpho exceperunt Patres, damnato Nestorio. 570. d. e
Ephesini Concilij Episcopi veniunt dare fidei professionem Ioanni subdole petenti. 590. b
Ephesinum Concilium Orthodoxorum septem legat Episcopos Constantinopolim. 593. d. e
Ephesinum Concilium legationem misit ad Cælestinum Papam. 601. d

Epheſini Concilij querela apud Theodoſium Imp. de cere Cyrilli & Memnonis. 589. a
Epheſinorū Actorum facta poſtea confuſione, Pelagianæ hæreſis probatio perperam tributa acumenicæ Synodo. 575. c. d
Epheſinum Conciliabulum ſchiſmaticorum quale. 573. d. e. 574. damnat Cyrillum atque Memnonem. 574. c. d. e. ſtabilit hæreſim Pelagianam. 575. c. idem redditum poſtea irritum a Patribus Catholicis. 577. e. 578. a. b
Epiphictetus diaconus legatus ex Concilio Epheſino ad Celeftinum Papam. 601. d
Epigonius & Vincentius Epifcopi legati a Concilio Carthaginenſi ad Imp. pro ſeruanda Eccleſiaſtica immunitate. 99. c. d
Epiphanius Conſtantia Cypri commouetur a Theophilo Alexandrino aduerſus Origeniſtas. 88. c. d
Epiphaniꝝ epiſtola ad Hieronymū de Origeniſtis. 88. e. 89. a
Epiphanius falſo accuſatus hæreſis Antropomorphytarum. 115. e
Epiphaniꝝ cum Ioanne Chryſoſtomo diſſenſio. 146. e. 147. a
Epiphanius celebrat Concilium in Cipro, & damnat errores Origenis. 147. c. d
Epiphanius falſo accuſatus dicitur de ordinatione diaconi. 147. d. e
Epiphanius pergit Conſtantinopolim. 147. c
Epiphanius recuſat communicare cum Ioanne Chryſoſtomo. 147. e. 148. a
Epiphanius cum Theotimo Epifc. Scythia diſceptat. 148. a
Epiphanius ſanctitatem reueretur Ioan. Chryſoſt. 148. a. b
Epiphanius quid exigit a Ioanne Chryſoſtomo. 148. b. c
Epiphanius dānat errores Origenis Conſtātinop. 149. a. b. c. d
Epiphanius altercatus cum Eudoxia. 151. b. c. d. ſed fingitur ab Origeniſtis. 151. e
Epiphanius venerata eſt Eudoxia Auguſta. 151. e. 152. a
Epiphaniꝝ in Ioannem Chryſoſtomum prædicatio cuius fidei habenda ſit. 152. b. c
Epiphaniꝝ obitus tempus. 152. b. c. d. 153. a. b
Epiphaniꝝ ſedis tempus. 153. c. & etas. ibid.
Epiphaniꝝ eximia ſanctitas. 153. b. c. d
Epiphaniꝝ vita a Metaphraſte recensita ſcatens erroribus. 153. c. d
Epiphaniꝝ imagines in eccleſia Cypri. 153. c
Epiphaniꝝ ſcripta. 153. d. e
Epifcopatum magis quam mortem eſſe vitandum, docuit S. Nilammon. 178. e. 179. a
Epifcopi Africani pacifice conueniunt Donatiſtas certa forma verborum. 181. a. b. c
Epifcopi Africani conſulunt Auguſtinum, an fugere debeant tempore Vuandalicæ cladis. 411. b. c. d
Epifcopi Africani expulſi, ad Campanum littus deducti. 675. c. d
Epifcopi Africani interpellant Honorium Imp. ne cogantur ſoluere pœnam quam incurrerant. 183. d. e
Epifcopi Africani legationem mittunt ad Imp. pro Donatiſtis. 183. d. e
Epifcopi Africani quanta ſponſerunt Donatiſtis ante Collationem. 316. c. d
Epifcopi Africani occiſi a Donatiſtis. 269. c. d
Epifcopi Africani vocati ab Honorio ad Synodū Spoletinā. 435. c. d. 436. b. c. reuocantur rebus cōpoſitis. 439. d. e
Epifcopi Africani nominant fratres Donatiſtas. 319. b
Epifcopi Africani Chriſtiana manuſuetudine & benignitate præditi. 335. b
Epifcopi Africani quam māſuete egerint cum Donatiſtis, qui ſe ipſos interimebant. 361. c. d
Epifcoporum Africanorum liberalis promiſſio facta Donatiſtis. 315. b. e. 316. a
Epifcopi Africani agunt apud Honorium aduerſus Pelagianos. 445. b
Epifcoporum Africanorum numerus, qui interſuerunt Collationi Carthagine. 314. c. d. 315. e
Epifcoporum Africanorum venientium ad Collationem modeſtia & humanitas laudata erga Donatiſtas. 315. c. d. e
Epifcopi Africani pacis ſtudioſiſſimi. 316. d
Epifcoporum Africanorum litteræ ad Marcellinum ante Collationem. 316. a
Epifcopus Africanus Catholicus a Donatiſtis manibus & lingua præciſus. 233. a
Epifcopus Africanus prohibetur dici Summus ſacerdos, ſiue Princeps ſacerdotum. 40. d. e. 41. a. b
Epifcopi Aquitani qui hoc tempore claruerunt ſanctitate. 341. b
Epifcopi Aſiani qui interſuerunt Concilio Epheſino prouinciali ſub Ioanne Chryſoſtomo. 121. d
Epifcoporum Aſianorum cauſa tractata in Concilio prouinciali Epheſino per Ioannem Chryſoſtomum. 123. d. e
Epifcopi Aſiani ſex depoſiti a S. Ioāne Chryſoſtomo. 124. a
Epifcopi Cappadocia Secundæ laudati ob humanitatis officia exulibus exhibita. 242. e. 243. a
Epifcopi Concilij Dioſpolitani. 371. a
Epifcopi Donatiſtæ qualiter recipiendi. 130. d. e
Epifcopis Donatiſtis vt indulgeat Anaſtaſius Papa, rogant Epifcopi Africani. 129. e. quod conſeſſum eſt. 130. a
Epifcopi Donatiſtæ ſpoliati bonis iuſſi relegari in inſulam. 360. c
Epifcopi Epheſini Concilij tenentur a Candidiano Comite obſeſſi. 572. b. c
Epifcoporum Epheſini Concilij numerus. 566. b. expectantes grauiam paſſi. 567. c
Epifcopi Epheſini Concilij quatuor, qui primo citarunt Neſtorium ad Synodum. 567. d
Epifcopi Epheſini Concilij quatuor, qui ſecundo miſſi ſunt citare Neſtorium. 568. c
Epifcopi Epheſini Concilij qui miſſi ſunt tertio citare Neſtorium. 568. e. 569. a
Epifcopi Epheſini Concilij miſſi in occurſum Ioannis Epifcopi Antiocheni verberari iuſſi ab ipſo Ioanne. 573. d
Epifcopi Epheſini Concilij poſt damnationem Neſtorij, egreſſi quo triumpho a populo excepti fuerint. 570. d. e
Epifcopi Epheſini Concilij miſſi citare Ioannem Antiochenum. 578. a. alij eadem cauſa miſſi. c
Epifcoporum Epheſini Concilij detentorum ærumnæ. 590. c. d. e. 591. a
Epifcopi Epheſini Concilij ſeptē miſſi a S. Synodo Conſtantinopolim ad Theodoſium. 593. d
Epifcopi ſeptem Epheſo miſſi a ſchiſmaticis legati ad Imp. Conſtantinopolim. 594. c
Epifcopi Epheſini Concilij dū barbarice cruciantur, exercitus Romanus in Africa a barbaris vincitur. 591. a. b
Epifcopi Epheſini Concilij iterum ad Imp. Theodoſiū ſcribunt querelas de Cyrillo & Memnone detentis in carcere. 589. a. eorum cautela de non communicando cum Ioanne. 590. b. eorum ſtatus. c. d. e
Epifcopi Epheſini Concilij, electo Maximiano Epifcopo in locum Neſtorij, omnes dimiſſi. 600. b
Epifcoporum Orthodoxorum nonnulli de Cyrillo conqueſti ob falſos ſparſos rumores. 633. b. c
Epifcopos Epheſini Concilij alij Epifcopi Conſtantinopoli agentes conſolantur, ſcribentes ad S. Cyrillum. 592. b. prædicantes gloriam vinculorum eius. d. e
Epifcopi Epheſini Concilij tabellarium mittunt in habitum mendici, qui venit Conſtantinopolim cum litteris arundine clauſis. 583. e. quid illis lectis factum ſit. 584. e
Epifcopi Epheſini Concilij ſchiſmatici inbærentes Neſtorio que ſcribunt ad Synodū acumenicā. 578. e. 579. a
Epifcopi

Epifcopi ſchiſmatici Epheſini Concilij dimiſſi. 599. b. c. d
Epifcopi Galli, qui adhaſerunt Vigilantio, quales. 249. a
Epifcopi Galliarum Catholici contra Vigilantium implorant decreta Innocentij Romani Pontificis. 249. b. c
Epifcopi a Ioāne Chryſoſtomo miſſi ad Theophilū. 171. d. e. quam male habitū fuerint. 175. e
Epifcopi quadraginta cum Ioanne Chryſoſtomo. 170. d. e. quid cum iſtis Ioannes. 171. a
Epifcopi amici Chryſoſtomi legationem mittunt ad Innocentium Papam. 206. d. e
Epifcopi partis Ioannis Chryſoſtomi fuga lapſi veniunt Romam ad Innocentium Papam. 207. b. c
Epifcopi qui Ioannis cauſa fuerint relegati. 199. a
Epifcopi quatuor legati miſſi a Ioanne Chryſoſtomo ad Innocentium Papam. 192. e. 193.
Epifcopi Ioannitæ dicti, qui Ioannis Chryſoſtomi erant ſtudioſi. 201. a
Epifcopi Ioannitæ, qui non communicaſſent Arſacio, iuſſi ſunt ab Epifcopatu deiici. 207. b
Epifcopos Ioannitas relegatos ſui cauſa conſolatur Ioannes epiſtola. 241. d. e
Epifcopos Ioannitas detentos in carcere conſolatur epiſtola Ioannes Chryſoſtoms. 218. b. c. 219.
Epifcopi Ioannitæ abſentes Ioanni communicantes male habitū. 200. e
Epifcopi Ioannitarum aduerſarij non contenti Ioannis exilio, in eius ſectatores commouent milites. 200. e
Epifcopi Ioannitæ exules & extorres cauſa Ioannis Chryſoſtomi, poſt eius obitum reſtitui mandantur. 263. a. b
Epifcopi Occidentales omnes fauent Ioanni Chryſoſtomo. 228. d. e
Epifcopi Ioannitæ, ſtantes pro Ioanne Chryſoſtomo, rogant pro eo Arcadium & Eudoxiam. 191. a. exturbantur per milites. b. c
Epifcopi Ioannitæ Cyriacus & collega renere cum legatis Conſtantinopolim. 240. d. 241. a. relegati in diuerſas regiones. 241. c. d
Epifcopi omnes Occidentales non prius communicare voluerunt cum Epifcopis Orientis, niſi reſtituto Ioannis nomine in ſacras tabulas. 275. e
Epifcopi Ioannis aduerſarij immittunt ſicarium in eum. 196. d. e
Epifcopi Ioannis Chryſoſtomi hoſtes communionis Theophili diſiſſimam in Ioannis ſtudioſos perſecutionem excitarunt. 242. e. 243. a
Epifcopi Chryſoſtomi aduerſarij qui ſtarent pro Theophilo contra Chryſoſtomum. 169. d. e
Epifcopi Macedoniae fauent Ioanni Chryſoſtomo. 228. e
Epifcoporum numerus Concilij Mileuitani. 387. d
Epifcopi Neſtoriani qui conueniunt Epheſeorum quales. 573. e. 574. a. Vide, Neſtoriani.
Epifcoporum Neſtorio fauentium nomina. 572. e. 573. a
Epifcopi Occidentales omnes damnant errores Origenis cum Origeniſtis. 109. b
Epifcopi Oriētales laborant aduerſus idololatrias. 668. b. c
Epifcopi Pelagiani conſugiunt ad Neſtorij. 530. e. 531. a
Epifcopi Placitini ſub Mediolanēſi Archiepiſcopo. 633. a
Epifcopi Raennates ſchiſmatici qua conſinxere priuilegia. 632. e. 633.
Epifcopi Regienſes ſub Mediolanenſi. 633. a
Epifcopi Syriae monent Neſtorium recantare debere palinodiam. 542. a. b
Epifcopi aſſumendi ex clericis: ſi deſint, tunc ex monachis. 64. e
Epifcopi non ante præuiū examen de doctrina eorum promoneantur. 63. b. c
Epifcopi dicti Summi Pontifices, & Summi ſacerdotes. 41. b. c

Epifcopi Metropolitanum primum ſibi vendicant titulū. 42. a
Epifcopos omnes aequales eſſe, quomodo intelligendum ſit. 160. c. d
Epifcopi Primates præcipui. 41. c. 42. a
Epifcopos magnopere coluerunt Præfecti prouinciarum. 479. a
Epifcoporum tituli. 41. a. b. c
Epifcopis aduenientibus ſoliti occurrere Imperatores. 133. b
Epifcopi ſedere iuſſi ab Eudoxia Auguſta. 133. e
Epifcoporum iudicia rata habenda Honorius Imperator ſanxit. 105. b
Epifcopis reddita ab Honorio iudicandi poteſtas. 61. e
Epifcoporum ſententia damnati non reſiſtant. 105. b
Epifcopi vt iudicare debeant magiſtratus delinquentes, Honorius ſtatuit. 341. c
Epifcopi iudicabant lites diſſidentium populorum. 312. d. e
Epifcopi ſumma auctoritate imperare ſolebant magiſtratus. 69. e. 70. a
Epifcopi præſident ſecularibus Præſidibus iniuſte agentibus. 327. c. d. 334. b
Epifcopale iudicium ſuper ſeculares Iudices. 341. c. 327. c. d. 334. b
Epifcopi Iudices omnium miſerabilium perſonarū. 143. c. d. reſcindit male iudicata a ſecularibus. 143. d. carceres habent ad coercionem. 143. c
Epifcopi minores non iudicant cauſas grauiores. 312. b. c
Epifcopis maioribus maiores cauſas reſeruati. 312. b. c
Epifcopalium iurium cuſtodes Angeli. 143. d
Epifcoporum ſtatus eminentia & cura. 309. c. d. e. 310. e. 311. a
Epifcopi ſoliti ſupplicare pro damnatis. 69. c. d
Epifcopis ſontium ſupplicia deprecantibus num parendum a Præſidibus. 335. a
Epifcopi pro inſontibus reſtitere ſæpe Præſidibus. 69. d. e
Epifcopi abſolutes plures numero eſſe debent eis a quibus quis damnatus eſt. 189. d
Epifcopi lapſi in hæreſim quomodo recipiendi ex decreto Celeftini Papæ. 610. a. b. c
Epifcoporū humeris deſertur ad ſepulchrū S. Paulæ. 223. a
Epiſtola Africanorum Epifcoporum Catholicorū ad Marcellinum ante Collationem. 316. a
Epiſtola Alexandrinæ Concilij ad Neſtorium. 344. c. d
Epiſtola ab Anaſtaſio Papa ſcriptæ ad omnes Eccleſias de damnatione Origenis errorum. 109. a
Epiſtola Anaſtaſij Papæ. 161. d
Epiſtola Anaſtaſij Papæ ad Ioannē Epifcopum Hieroſol. de Ruſſino. 153. e. 154. a. quando ſcripta. 155. a. calumniatur eam conſectam a S. Hieronymo Ruſſinus. b. c
Epiſtola Antonini Epifcopi Conſtantinæ ad Arcadium martyrij candidatum. 659. c. d. e. 660. 661.
Epiſtola Arcadij ſupplex ad Innocentium Papam. 259. b
Epiſtola alia Arcadij ad Innocentium Papam. 259. c. d
Epiſtola Attici ad Calliopium de eroganda elemoſyna. 492. c. d
Epiſtola Attici ad Cyrillum de reddendo ſacris tabulis nomen Chryſoſtomi. 347. d. e. 348.
Epiſtola Auguſtini ad Bonifacium Comitem de raptore. 477. a. b
Epiſtola Auguſtini ad Bonifacium violare iubentem Eccleſie immunitatem. 478. d. e
Epiſtola Auguſtini ad Bonifaciū de conatu tyrāni. 485. a
Epiſtola Auguſtini ad Bonifacium Comitem de recepto Caſtino. 482. d. e
Epiſtola Auguſtini & collegarum ſecreta ad Innocentium Papam de non recipiendis Pelagianis. 388. b. c
Epiſtola Auguſtini ad Italicam quando ſcripta. 301. e
Epiſtola

Epistola Augustini ad Olympium. 269.d.e.270.a
 Epistola Augustini de consecratione Demetriadis virginis. 355.b.c
 Epistola Augustini ad Suffectanos Gentiles occisores Christianorum. 96.d.e.97.
 Epistola Augustini ad Victorium. 167.c.d
 Epistola Auiti presbyteri ad Balconium Bracharensem Episcopum. 366.b.c
 Epistola Aurelij Carthaginensis de erroribus Pelagij damnatis in Concilio Diopolitano. 372.b
 Epistola Aurelij Episcopi Carthaginensis contra Pelagianos. 446.a.b
 Epistola S.Basilij ad Innocentium alium a Romano Pontifice. 397.b.c.d
 Epistola Bonifacij Comititis de Castini Consulis fuga. 482.b.c
 Epistola Bonifacij Comititis ad Augustinum de conatu Ioannis tyranni. 485.b
 Epistola Bonifacij Comititis ad Augustinum penitentiam agentis de facinore perpetrato. 478.e.479.a
 Epistola Bonifacij Comititis ad Augustinum de raptore penam daturus. 477.b
 Epistola Bonifacij Comititis ad Augustinum, cum premere tur ab hostibus. 501.a.b.c
 Epistola Bonifacij Papae ad Honorium Imperatorem de cauendis futuris malis. 440.a.b.c
 Epistola confecta Bonifacij Papae nomine. 455.d.e.456.
 Epistola Catholicorum quibus munitae verbis aduersus Pelagianam haeresim. 419.d
 Epistola Caestini ad Episcopos Galliarum. 512.d.e
 Epistola Caestini ad Episcopos Apuliae. 523.d
 Epistola Caestini ad Nestorium data. 533.e.534.a
 Epistola Caestini ad Theodosium Imperatorem tempore Concilij Ephesini. 561.b.c
 Epistola Caestini ad Cyrillum Alexandrinum tempore Concilij Ephesini. 562.a.b.c
 Epistola Caestini missa ad Concilium Ephesinum. 559.e.560.a.b
 Epistola Caestini Papae ad clerum & populum Constantinopolitanum. 612.d.e.613.
 Epistola Caestini Papae ad Theodosium Imperatorem. 610.c.d.e.611.a
 Epistola Caestini laudata a Prospero. 603.e. Photio, & Vincentio. 604.b
 Epistola Caestini ad Concilium Ephesinum. 608.c.d.e.609.
 Epistola Caestini Papae ad Maximianum Episcopum Constantinopolitanum. 611.e.612.a
 Epistola Capreoli Episcopi Carthaginensis ad Concilium Ephesinum. 563.b
 Epistolas Carthaginensis Episcopus scribit nomine omnium Episcoporum Africanorum. 130.d
 Epistola Carthaginensis Concilij ad Romanum Pontificem. 221.e
 Epistola Carthaginensis Concilij ad Honorium Imp. 232.b
 Epistola Carthaginensis Concilij ad Romanum Pontificem. 386.b.387.a.388.
 Epistola ex Synodo Carthaginensi scribenda ad Iudices de perficienda unitate Donatistarum. 232.d
 Epistola Cyrilli ad Acacium. 634.a
 Epistola Cyrilli ad Atticum de non restituendo Ioannis nomine in sacras tabulas. 348.e.349.
 Epistola Cyrilli ad suos Alexandrinos de damnato Nestorio, & populi gaudio. 570.e.571.a
 Epistola Cyrilli ad Dynatū de rebus transactis inter ipsam atque Ioannem. 624.d.e.625.
 Epistola Cyrilli ad Ioannem post pacem. 627.e.628.a
 Epistola Cyrilli ad suos legatos post electionem Maxi-

miani. 600.d
 Epistola Cyrilli ad Nestorium 1ra ma. 525.c
 Epistola Cyrilli ad Nestorium 2^{ca} ma. 526.d.e
 Epistola Cyrilli ad Succesum. 634.c
 Epistola Cyrilli ad Valerianum. 634.d
 Epistola Constantij. Vide, Constantius.
 Epistola Ephesine Synodi ad Nestorium damnatum. 570.f
 Epistola Ephesini Concilij ad clerum Constantinopolitanum. 571.d.e
 Epistola Ephesini Concilij intercepta a Candidiano. 572.b
 Epistola Ephesini Concilij ad legatos proficiscentes Constantinopolim. 593.d.e
 Epistolas Ephesini Concilij arundine Patres includunt, & per nuncium mendici habitum praesferentem mittunt Constantinopolim. 583.e. quid illis lectis factum sit. 584.e
 Epistola Ephesini Concilij datae Constantinopolim ad Imperatorem & alios. 576.e
 Epistola alia ab Ephesina S. Synodo ad Imperatorem data. 579.b
 Epistola legatorum Apostolicae sedis ad Theodosium Epheso data. 576.c
 Epistola Ephesini Concilij omnes studio Candidiani intercepta. 583.a
 Epistola vltima Concilij Ephesini, cum absoluta Synodum missionem petunt Patres. 582.c.d.e.583.
 Epistola Epiphaniij ad S. Hieronymum de Origenistis. 88.e.89.a
 Epistola a pluribus Episcopis Occidentis scripta in Orientem pro Ioanne Chryostomo. 227.e
 Epistola Eusebij Cremonensis ad Cyrillum Alexandrinum contra Valerianum Pelagianum. 399.c.d
 Epistola Hieronymi ad Rufinum Romae agentem. 84.d.e
 Epistola Hieronymi de damnatis Origenis erroribus Alexandriae. 85.c.d
 Epistola Hieronymi ad Theophilum de damnatis Origenis erroribus ab ipso. 85.d.e
 Epistola Honorij Imperatoris ad Arcadium Imperatorem de rebus contra Ioannem gestis. 208.e.209.a
 Epistola Honorij Imperatoris ad Arcadium de Concilio celebrando in causa Ioannis Chryostomi. 227.b
 Epistola alia Honorij Imp. ad Arcadium. 259.e.260.a
 Epistola Honorij Imperatoris ad Achilleum Episcopum Spoletinum. 434.d.e
 Epistola Honorij Imperatoris ad Aurelium Episcopum Carthaginensem, qui vocat eum ad Synodum. 436.a
 Epistola Honorij Imperatoris ad Paulinum Nolanum Episcopum. 435.c.d
 Epistola tertia Honorij Imp. de Achilleo misso. 434.b.c
 Epistola Honorij Imperatoris ad Episcopos Africanos, quae eos vocat ad Synodum. 435.e
 Epistola Honorij Imperatoris ad Bonifacium Papam de sua cura erga Romanam Ecclesiam. 440.e.441.a
 Epistola Honorij Imperatoris pro Eulalio contra Bonifacium. 430.e.431.a.b
 Epistola Honorij Imperatoris ad populum Romanum de Achilleo Episcopo. 435.a.b
 Epistola Honorij Imperatoris ad Largum Proconsule, qua mandatum renocat de mittendis Episcopis. 439.e
 Epistola Honorij Imperatoris ad Symmachum. 433.b
 Epistola Innocentij Papae communicatoria ad Ioannem diuulgata in Oriente. 396.c
 Epistola Innocentij Papae ad Theophilum. 196.b
 Epistola Innocentij Papae ad clerum Constantinopolitanum. 210.b.c.d
 Epistola Innocentij Papae ad S. Ioannem Chryostomum. 211.a.b
 Epistola Innocentij Papae ad Exuperium Tolosanum. 236.a.b
 Epistola

Epistola Innocentij Papae ad Bonifacium de pace Ecclesiae Antiochena. 273.c.d
 Epistola Innocentij Papae ad Acacium Episcopum Beræensem. 274.d.e
 Epistola Innocentij Papae ad Alexandrum. 274.a.b
 Epistola Innocentij Papae ad Maximianum in causa Attici. 275.c
 Epistola Innocentij Papae ad Iulianam, qua admonet tacite cauere Pelagianum errorem. 357.d.e
 Epistola reddita ab Innocentio Papa ad Episcopos Africanos. 388.e.389.a
 Epistola Innocentij Papae ad Ioannem Episcopum Hierosolymitanum de iniurijs illatis in Eustochium & Paulam virgines. 393.e.394.
 Epistola Innocentij Papae ad S. Hieronymum consolans eum de damnis acceptis. 394.c.d
 Epistola Innocentij Papae ad Aurelium Carthaginensem de S. Hieronymo. 394.a
 Epistola Ioannis Antiocheni Episcopi ad Cyrillum. 623.d.e
 Epistola Ioannis Antiocheni alia ad Cyrillum. 565.d.e
 Epistola Ioannis Antiocheni Episcopi ad Sixtum Papam de damnatione Nestorij. 622.d.e
 Epistola Ioannis Antioch. ad Nestorium de pace. 540.b.c
 Epistola S. Ioannis Chryostomi ad Anthemium creatum Consulem. 224.b.c
 Epistola Ioannis Chryostomi ad Aurelium Episcopum Carthaginensem. 228.c.d
 Epistola Ioannis Chryostomi ad Episcopos detentos in carcere. 218.b. alia ad eosdem. 219.b.c
 Epistola Ioannis Chryostomi ad Episcopos sui causa relegatos. 241.d.e
 Epistola prima Ioannis Chryostomi ad Innocentium Papam. 192.e.193.
 Epistola vltima Chryostomi ad Innocentium Papam. 245.b.c. alia Ioannis Chryost. epistola datae Cucusi. 217.
 Epistola Ioannis Chryostomi ad S. Probum. 244.b
 Epistola Ioannis Chryostomi ad S. Iulianam. 244.b
 Epistola Ioannis Chryostomi ad legatos. 239.e.240.a
 Epistola Ioannis Chryostomi ad legatos, postquam recesserunt Constantinopoli. 241.b
 Epistola Ioannis Chryostomi ad Venerium Episcopum Mediolanensem. 228.a
 Epistola Ibae a Nestorianis edita contra Cyrillum mendacis referta. 626.b.c
 Epistola Isidori Pelusiota ad Imp. Theodosium pro Patribus Ephesi tyrannice oppressis. 586.c
 Epistola Isidori Pelusiota ad Cyrillum post pacem. 633.e
 Epistola Isidori Pelusiota ad Cyrillum, qua eum redarguit. 577.b
 Epistola Irenei Comititis de rebus gestis Constantinopoli. 586.e.587.a
 Epistola Isidori Pelusiota de Theophilo ad Symmachum. 257.d.e
 Epistola Isidori ad Cyrillum. 351.b
 Epistola Largi Proconsulis ad Aurelium. 439.e
 Epistola a legatis Apostolicae sedis per vim ablata. 240.d
 Epistola Leporij Pelagiani. 464.e.465.a
 Epistola circularis Luciani de inuentione reliquiarum S. Stephani. 367.a.b
 Epistola Maximiani Episcopi Constantinopolitani ad Cyrillum. 600.e.601.a
 Epistola Mileuitani Concilij ad Romanum Pontificem. 387.e
 Epistola Nestorij ad Caestinum. 530.e.531.a
 Epistola posterior Nestorij ad Caestinum. 531.e.532.a
 Epistola Nestorij ad Theodosium Imperatorem plena mendacis. 572.c.d

Epistola Nestorianorum nomine Philippi legati Apostolici scripta. 634.b
 Epistola Ptolemensis Synodi de damnatione Andronici. 327.c
 Epistola Persarū Regis ad Senatū pro Theodosio. 265.c.d
 Epistola presbyterorum Romanorum in causa Bonifacij ad Honorium Imperatorem. 432.e
 Epistola Pelagij ad Demetriadem perperam posita sub Ambrosij nomine. 356.e.357.a
 Epistola Procli ad Armenos, & ad Ioannem Episcopum Antiochenum. 649.b.c
 Epistola Romanorum Pontificum magno honore habitae. 417.a. Vide, Rom. Pontif.
 Epistola schismaticorum de Cyrilli & Memnonis damnatione. 574.d.e
 Epistolam scribunt schismatici ad Imperatorem contra Orthodoxos mendacis refertam. 583.e.584.a
 Epistola schismaticorum ad suos Constantinopolim proficiscentes. 594.c.d
 Epistola schismaticorum ad S. Synodum. 578.d.e
 Epistola circularis Seueri Episcopi Minoricensis de Iudeorum conuersione omni fide probata. 419.b.c.d
 Epistola Symmachi Praefecti Vrbs ad Honorium Imp. de schismate oborto in Rom. Ecclesia. 429.d.e
 Epistola secunda Symmachi Praefecti ad Honorium Imp. de Bonifacio & Eulalio. 431.d.e
 Epistola tertia Symmachi ad Honorium Imp. in causa Bonifacij & Eulalij. 433.d
 Epistola Symmachi ad Constantium. 438.b.c
 Epistola Symmachi de restitutione Bonifacij. 439.a
 Epistola Symmachi ad Constantium de temeritate Eulalij. 436.e
 Epistola Synesij, cum eligitur Episcopus. 309.b.c
 Epistola Synesij ad suos, quantum abhorreret ut crearetur Episcopus. 311.c.d
 Epistola Synesij de Andronici Praefecti penitentia. 328.e
 Epistola Synesij ad Theophilum Episcopum Alexandrinum. 262.b.c
 Epistola Synesij aduersus Eunomianos. 359.b
 Epistola Synesij ad Theophilum de rebus Andronici. 329.d
 Epistola Synodalis Concilij Alexandrini. 544.c.d
 Epistola Synodalis Concilij Carthaginensis ad Rom. Pontificem. 221.e
 Epistola Synodalis Concilij Carthaginensis ad Honorium Imperatorem. 232.e
 Epistola Synodalis ex Concilio Carthaginensi ad Romanum Pontificem. 386.d.387.e.388.a
 Epistola Synodalis ex Concilio Ephesino ad clerum Constantinopolitanum. 571.d.e
 Epistola Synodales Ephesini Concilij intercepta a Candidiano. 572.b
 Epistola Synodalis ad legatos missos Constantinopoli. 593.d.e
 Epistola Synodalis ad Nestorium condemnatum. 570.e
 Epistola Synodalis Ptolemensis Concilij de damnatione Andronici Libiae Praefecti. 327.c.d.e.328.
 Epistola Siricij Papae recitata in Concilio Teleptensi. 417.a
 Epistola Sixti Papae ad Ioannem Episcopum Antioch. 617.b.c
 Epistola Sixti Papae ad Cyrillum Alexandrinum. 635.d.e
 Epistola Sixti ad Ioannem Antiochenum. 636.e.637.
 Epistola Theodoretī ad Irenaeum, qualis ipse fuerit, ostendit. 542.e.543.
 Epistola Theodoretī de rebus gestis per legatos Constantinopoli. 597.d.e.598.a
 Epistola plures Theodoretī, quibus se aduersatum iam Nestorium docet. 658.b.c
 Epistola Theodorsij Imp. ad Acacium. 618.a
 Epistola Theodorsij Imp. ad Concilium Ephesinum. 566.c.d

Epistola Theodosij Imperatoris ad Cyrillum. 548.d.e
 Epistola alia Theodosij ad Cyrillum priuata. 549.d
 Epistola Theodosij Imperatoris ad Ioannē Episcopum Antiochenum de pace concilianda. 617.e.618.
 Epistola Theodosij Imperatoris ad S. Ioannem Chrysostomum defunctum. 663.d.e
 Epistola Theodosij Imperatoris ad Simeonē Styliā. 620.d.e
 Epistola Theophili Alexandrini ad Epiphaniū aduersus Origenistas. 88.c.d.e
 Epistola Theophili Episcopi Alexandrini ad S. Hieronymum de Origenistis damnatis. 87.b.c
 Epistola Theophili Alexandrini ad Ioannem Chrysostomū. 120.d.e
 Epistola Synodalis Theophili Alexandrini aduersus Origenistas. 85.b.c.d
 Epistola Paschalis Theophili Alexandrini aduersus Origenistas prima dicta. 89.b.c
 Epistola Theophili Alexandrini Paschalis secunda quando scripta. 128.b
 Epistola Theophili Paschalis quādo scripta. 89.d.e.90.a.
 translata a S. Hieronymo in Latinum. 89.e
 Epistola Traſtoria quæ. 167.c
 Epistola Vigilij Episcopi Tridentini de passione sanctorum martyrum Alexandri & sociorum. 101.d.e.102.
 Epistola Zofimi Papæ ad Episcopos Africanos. 402.e.403.a
 Epistola Zofimi Papæ ad Hefychium Episcopum Salonitanum. 419.b
 Epistola Zofimi reddita ad Africanos Episcopos, qui interfuerunt Concilio Carthagenſi. 409.c.d.e.410.a
 Epistola Zofimi Papæ ad Episcopos Occidentales. 419.b
 Epitaphium Fabiolæ a S. Hieronymo scriptum. 109.c.d
 Epitaphium damnatæ hæresis Pelagianæ. 580.e.581.a
 Eradius a S. Augustino deligitur successor & coadiutor. 494.d.e.495.
 Error distinguitur a malitia. 613.c
 Errores Pelagij dñati in Cōcilio Dioſpolitano. 372.a.b.c. alij a S. Augustino detecti. 373.b.c. Vide, Hæreses.
 Etruriæ littora referta monachis. 58.d.e
 Euangelium cum legiur, sacerdotes ne sedeant. 159.c
 Euangelij toto Orbe prædicandū ante nouissimā diē. 460.c
 Euangelium in medio Synodi collocatum. 567.e
 Euagrii Episcopi Antiocheni clerici recepti sub Alexandro. 274.d
 Euagrii Episcopi successoris Paulini Antiocheni nomen in sacras tabulas post obitum relatum. 346.b
 Euagrius Ponticus diaconus Gregorij Nazianzeni quid accipit ex testamento ipsius. 686.d.690.b
 Euagrius Ponticus Origenista. 25.b
 Euagrius Ponticus præcursor Pelagij. 306.
 Euagrius philosophus conuersus ad fidem a Synefio, de vita beata reddidit alios certiores. 330.a.b.c
 Euagrii philosophi subscriptio de accepto præmio vitæ æternæ. 330.d.e
 Euchaitæ hæretici damnati Ephesi a S. Synodo. 581.c
 Euchaitæ hæretici lege Theodosij proscripti. 513.d
 Eucharich Rex Alemannorum a S. Germano repressus. 652.e.653.a
 Eucharistiā accipit S. Ambrosius moriturus. 36.a
 Eucharistia sub vtraque specie olim afferuari solita. 192.e.193.a
 Eucharistiā sumptura femina Macedoniana obdurescit in lapidem. 126.c.d
 Eucharistiā nauigates ferre soliti secū. 136.e.138.a.194.e
 Eucharistia liberat puerum Iudeum ab incendio. 481.c
 Eucharistia curatur arrepta a demone virgo sacra. 647.b.c
 de Eucharistiā sincera doctrina Cyrilli. 545.c.d

Eucherius filius Stilichonis Ethnicus erat, & ab Ethnicis fouebatur in destructionē Christianæ religionis. 268.c
 Eucherius filius Stilichonis occisus. 267.b.268.c.276.d.e.277.a
 Eucherius expurgator Cassiani. 640.b.c
 Eudocia vxor datur Theodosio. 475.a.b
 Eudocia Augusta consuetudine Melaniæ reddita melior. 646.f
 Eudocia dilatauit ciuitatem Antiochenam murorum ambitu. 668.f
 Eudocia Augusta peregrinatur Hierosolymam. 665.d. quæ ibi. 666.
 Eudocia posterior profectio Hierosolymam. 666.e
 Eudocia pede luxato curatur a Melania. 666.a
 Eudocia ædificat templum S. Stephano protomartyri Hierosolymis. 666.a
 Eudocia ædificat monasteria in Pakeſtina. 666.d
 Eudocia quas reliquias accepit a Iuuenali Episcopo Hierosolymitano. 667.d.e
 Eudocia statua donata ab Antiochenis. 668.d
 Eudocia neptis Promoti Consularis. 2.e
 Eudocia nupta Arcadio. 2.e.3.a.b
 Eudocia eius filia. 3.a
 Eudocia capitis ornamenta cruce decora. 3.b
 Eudocia cognomento Licinia, non Iulia. 3.d
 Eudocia incensa in Eutropium. 80.b.c
 Eudocia miserabili modo interpellat Arcadium Imperatorem in Eutropium. 8.b.c
 Eudociam inuisit Episcopi Pakeſtinae, & rogant pro demolitione Marnæ templi. 133.b.c
 Eudocia veniam petit, quod non occurrerit venientibus Episcopis. 133.b
 Eudocia agit cum Arcadio Imperatore pro Episcopis Pakeſtinae. 133.d
 Eudocia quæ pollicetur Deo, si pariat puerum. 134.a
 Eudocia parit Theodosium. 134.b. gratias agit Episcopis de accepto a Deo puero. c
 Eudocia admonet Episcopos, quid agant cum Theodosius baptizatus esset. 134.d
 Eudocia dat pecuniā pro erigenda ecclesia Gazæ. 134.a.e
 Eudocia litteræ de erigenda ecclesia, Crucis formam reddente. 140.b.c
 Eudocia mittit Gazam columnas ad ecclesiam construendam. 141.a
 Eudocia abalienata ab amicicia Ioanis Chrysostomi. 142.b
 Eudocia aufert agrum viduæ. 142.c.d.e.143.
 Eudociam vrget Chrysostomus pro agro viduæ. 142.c.d.e.143.a.b
 Eudocia prohibetur ab ingressu ecclesiæ a Ioanne Chrysostomo. 145.b
 Eudocia auaritiæ accusatur. 145.b.c.d.e
 Eudocia quid in Theodoretum patricium. 144.a
 Eudocia Theodosium infantem ad genua Ioannis Chrysostomi admouit. 144.d
 Eudocia altercatio cum Epiphano. 151.b.c. facta ab Origenistis. 151.e
 Eudocia venerata Epiphaniū. 151.e.152.a
 Eudocia magis incensa in Ioannem accelerat aduentum Theophili. 168.e.169.a
 Eudocia in se dicta putauit, quæ in malas feminas Ioannes concionabatur. 168.e.169.a
 Eudocia partes Theophili tuendas suscepit aduersus Ioannem Chrysostomum. 169.a
 Eudocia familiares feminæ redditæ inimicæ Chrysostomi. 169.b
 Eudocia terræmotu perterrita renouandum curat Ioannem Chrysostomum. 176.e
 Eudocia

Eudocia statua argentea dedicatio. 187.d.e. per ciuitates ducta more Gētilitio. 188.a.b
 Eudocia rursus excitatur in Ioannem. 188.b
 Eudocia accersit magna celeritate Episcopos. 188.b.d.e
 Eudocia Herodiadis nomine sugillata. 188.c.d
 Eudocia irrogat exilium Ioanni Chrysostomo. 197.e
 Eudocia æstuat inuidia gloriæ Ioannis exilio deportati. 200.c.d
 Eudocia Augustæ infelix obitus. 220.c.d
 Eudocia filia. 220.c
 Eudocia sepulchrum iugiter tremans. 220.d
 Eudocia obitus tempus. 220.d.e.221.a
 Eudocia Datilæ comparata. 258.e
 Eudocia excommunicata ab Innocētio Papa. 258.e.259.a
 Eudocia obitus tribus mensibus post Ioannis Chrysostomi migrationem in celum. 260.b.c
 Eudocia filia Theodosij nupta Valentiniano. 661.d
 Eudocia Augusta erigit Romæ basilicam in memoriam vinculorum S. Petri. 668.c.d
 Eudocius hæreticus sepultus apud Apostolos Constantinopoli. 348.b
 Euthymus presbyter venit ad Ioannem Chrysostomum Cucusi agentem. 216.d
 Eugenia neptis Gregorij Nazianzeni reprehensibilis. 686.c.688.c.d
 Eugenius Episcopus Heracleæ inimicus Ioannis Chrysostomi. 172.b
 Eugenius Episcopus in Phrygia legatus Ioannis Episcopi ad Innocentium Papam. 192.e
 Eugenius fugit Constantinopoli causa Ioannis Chrysostomi. 242.a
 Eugenius procurator domus Regiæ quid cum Honoria filia Gallæ Placidie. 655.a.b
 Engraphia nobilis femina Constantinopolitana infensa Chrysostomo. 169.c
 Engraphia hospes Theophili, Seueriani, & Antiochi inimicorum S. Ioannis Chrysostomi. 170.d
 Eulalius Episcopus Alexandrinus, & Eulalius Carthagenſis confecti. 455.d.456.b.c
 Eulalius creatur in schismate contra Bonifacium Papam. 429.c.d
 Eulalius occupat ecclesiam Lateranensem. 429.e
 Eulalio fauit Symmachus Præfectus Vrbs. 430.a.d.e
 Eulalij ingens temeritas & tyrannus. 432.d.e
 Eulalius sua temeritate conuincitur & damnatur. 436.d.e.437.a.b
 Eulalius rescripto Honorij iubetur ab Vrbe expelli. 437.d.e.438.d
 Eulalius Antij expectat obitum Bonifacij. 441.a
 Eulalius Nepeſinæ vrbs dicitur creatus Episcopus. 441.a
 Eulifius Episcopus cum collegis missus a Ioanne Chrysostomo ad Theophilum. 171.d. quam male habitus. 175.e
 Eulifius Episcopus vinculus a militibus. 199.a. relaxatur. ibidem.
 Eulifius Episcopus legatus a quindecim Episcopis ad Innocentium Papam in causa Ioannis. 207.b
 Eulifius Episcopus Bostrenſis profectus cum legatis Apost. sedis Constantinop. quanta passus. 240.d. 241.a. relegatus apud Saracenos. 241.c
 Eulogius Episcopus Casareæ Pakeſtina post Gelasium. 371.a
 Eunomius Episcopus vindex blasphemie. 468.b
 Eunomiani hæretici exagitati legibus Arcadij. 4.e.22.b.65.c
 Eunomiani legibus Theodosij exagitati. 359.b
 Eunomiani lege Theodosij exagitati. 307.b
 Eunomiani Theodosij lege perſtricti. 480.b.c

Eunomiani lege Theodosij iterum exagitati. 513.d.e
 Eunomianos insequitur Synefius. 308.a.
 eiusdem epistola aduersus Eunomianos. 308.b
 Eunuchi sponte facti tempore Eutropij eunuchi. 75.c
 Euodius Episcopus Catholicus in Africa occisus a Donatistis. 269.d
 Euodius Episcopus Vzalensis accepit ab Oroſio reliquias S. Stephani. 390.b
 Euodius legatus ex Concilio Carthagenſi ad Honorium Imperatorem. 221.a
 Euodius Episcopus Vzalensis testis de fide epistola Seueri Minoricensis Episcopi. 419.b
 Euoptius Synefij amicus, ad quem scribit. 309.b
 Euoptius Synefij successor, idemq. Cyrilli familiaris. 332.c
 Euoptius Episcopus Ptolemaidis mouet Cyrillum ad scribendam expositionem suorum capitulorum. 637.e
 Euprepij monasterium apud Antiochiam. 513.c
 Euprepij monasterium apud Antiochiam domiciliū Nestorij. 638.a
 Europa vastata a Gothis. 6.e.7.a
 Eusebius Episcopus Valētinianopolis accusat Antoninum Episcopum Ephesinum. 121.d. colludit cū reo. 122.e. 123.a. accusatur Ephesi. 123.c.d
 Eusebius a Ioanne Chrysostomo missus ad Innocentium Papam. 192.d.e
 Eusebij Chronicon expetitum ab Alypio. 15.d.e
 Eusebij Cremonensis exclamat ad Cyrillum Alexandrinum contra Valerianum Pelagianum. 399.c.d
 Eusebij aduersarius Rufini. 45.d.e.46.a
 Eusebij cum Pauliniano legatio in Occidentem a sancto Hieronymo. 46.a
 Eusebij epistola ad Cyrillum contra Valerianum Pelagianum. 399.d
 Eusebius Nicomediensis pro Casariensi. 15.e
 Eusebius monachus Origenista nauigat Constantinopolim. 88.d.115.a.b.117.d.e
 Eusebius Scholasticus scriptor historiæ Gainæ tyranni. 114.a
 Eusebius Præfectus violandam curat ecclesiæ immunitatem. 20.a
 Eustachius Quæstor & Tabularius Constantinopoli. 207.e
 Eustachius Metropolitanus Pamphiliæ vacationem petit ab Episcopatu, reterato nomine & honore. 581.c
 Eustathius monachus Caprarie insulæ. 58.c
 Eustathius diaconus heres quid accipit ex testamento Gregorij Nazianzeni. 682.a
 Eustochium quæ passa Hierosolymis ab aduersarijs. 393.e.394.
 Eustochij memoria & Paulæ Iunioris. 377.b
 Eustochij virginis obitus. 457.d.e. prænunciatus a sancto Hieronymo eius ad Deum transitus. 458.a.b. etas. 458.c
 Euthymus Tyanensis Episcopus Nestorianus. 573.a
 Euthymius abbas in Pakeſtina curat Therebonem Saracenum incurabili morbo ægrotantem. 470.d.e.471.a.b.c.d
 Euthymius cōuertit & baptizat Saracenos. 470.d.e.471.a.b.c.d
 Euthymij prædictio de Episcopatu Domni Episcopi Antiocheni. 658.d.e
 Euthymius monachus Origenista nauigat Constantinopolim. 88.d.115.a.b.117.d.e
 Eutychius martyr cum socijs in Africa sub Genferico. 659.a.b
 Eutychianus Prætor Constantinopoli tempore exilij sancti Ioannis Chrysostomi. 207.e
 Eutropia soror sancti Nicasij Episcopi Rbemensis martyr tempore barbarico. 263.e
 Eutro-

Eutropius eunuchus querit uxorem Arcadio. 2.e.3.a
Eutropius vendicat sibi facultates Ruffini. 11.e. quid in
 filiam & uxorem Ruffini. 12.a
Eutropius Timasium Exconsulem relegat in Oasim. 12.a
Eutropius summa rerum potitur. 43.c
**Eutropius reprehensus a Ioanne Chrysofomo, insensus illi
 redditur.** 68.a
**Eutropius violat asylum ecclesie, abstrahendo confugien-
 tes ad eam.** 68.a.b.c
Eutropius cogitur confugere ad ecclesiam. 68.c.d
**Eutropius quid in Pentadiam Timasij Exconsulis coniu-
 gem.** 68.e
Eutropius quid in Eudoxiam Augustam. 80.c.d
Eutropij crudelitas ab Episcopis interdum coercita. 69.e
**Eutropij officium a Chrysofomo requiritur pro Gazensi-
 bus Christianis.** 73.e
Eutropius creatus Consul, & expunctus e Fastis. 74.d.80.
 a.b. eius Consulatus derivus. 75.c.d.e
Eutropij quanta potentia. 75.e.76.a
Eutropius ex imo ad summum, & ex summo ad imum.
 75.e.76.a.b.c
Eutropius patitur Gainam aduersarium. 76.b
**Eutropius confugit ad ecclesiam, cuius immunitatem vio-
 lauerat.** 76.c.d.77.c.d
Eutropius defensio a Ioanne Chrysofomo. 76.d.e.77.a
in Eutropium miserum cur inuectus Ioannes Chrysofomus.
 76.e.77.a
Eutropius exemplum mundi miseriarum. 76.e.77-78.
Eutropius liberatur a morte. 79.e.80.
Eutropius in exilium missus, reuocatus occiditur. 80.a.
 lata in eum sententia. e.81.a
Eutropius Gentilis erat. 8.d.e
Eutropij bona Fisco addita. 80.e.81.a
Eutropij statu & prostrata. 81.a
Eutropio qua non conueniant. 81.c.d
Eutropij historia quando scripta. 16.e
**Eutropius lector martyrium consecutus sub Arcadio Im-
 peratore.** 201.c
Excommunicationis sententia lata in Andronicum. 327.
 d.e.328.b
**Excommunicantur ab Innocentio Papa communicantes
 cum Acacio.** 244.e
**Excommunicatio in Arcadium Imperatorem & Eudo-
 xiam.** 258.d.e.259.a
**Excommunicationem Celestinus Papa in Nestorium com-
 minatur.** 535.c
**Excommunicationis sententia iniuste licet lata, non con-
 temnenda.** 341.c
Excommunicationis contemptores sugillantur. 328.d.e
**Excommunicationem licet nullam prorsus timuit Theodo-
 sius, a qua absolui voluit.** 491.a.b
**Excommunicati non admittebantur ad communionem an-
 te relationem populo factam.** 627.a
Excommunicatio ex parte illata. 451.b
Excommunicatus Ruffinus ab Anastasio Papa. 154.e.
 155.a
**Excommunicati non absoluedi, nisi impletis conditioni-
 bus.** 275.c
Excommunicati quouis pietatis intuitu non recipiendi.
 119.c.d
Excommunicatur Theophilus Episcopus Alexandrinus.
 245.b
**Executionem Apostolicarum sententiarum cum appari-
 tura Augustinus timet.** 484.b.c
**Executionis modus sententiarum Apostolicæ sedis consti-
 tuit inuidia in Romanos Pontifices.** 452.c.d.453.d.e
Executores violenter agentes reprehenduntur. 452.453.d.e

**Exercitus Romanus perditur, dum Episcopi Catholici af-
 fliguntur.** 591.a.b.c
Exercitus Rhadagaisi numerus. 239.a
Exercitus Romani duces post obitum Stilichonis. 292.d
Exercitus Romanus ob idololatriæ facinus vincitur. 670.e
Exercitus rebelles redditi propter peccata. 13.a.b
Exercitus conspirat aduersus Ruffinum. 9.e.10.a
Exercitum Imperatoris Christi nomen ducit. 186.a.b
Exercitus Christianorum signa. 8.e.9.a.b
Exilia aliorum causa Ioannis illata. 242.a
Exilia Episcoporum Ioannis studioforum. 241.c.d.e.242.
Exilium primum Ioannis Chrysofomi. 174.e.175.
**Exilium posterius Ioannis Chrysofomi quo tempore acci-
 dit.** 199.b.c
Exilij posterioris Ioannis Chrysofomi tempus. 189.a
Expeditio Stilichonis in Orientem. 8.d.9.e.10.
Exules Episcopi restitui mandantur. 263.a.b
**Exulibus Episcopis causa Ioannis quanta mala in via con-
 tingerunt.** 242.c
**Exuperatius Episcopus in Lucania pernecessarius S. Pau-
 lini.** 606.e
**Exuperius legat Sisinnium monachum ad erogandas elee-
 mosynas in Orientem.** 245.d
Exuperius omnia in pauperes erogat. 237.b.c. ob id cor-
 pus Domini in vimineo canistro sanguinem portabat in
 vitro. b
**Exuperius Episcopus Tolosanus consuluit Innocentium Ro-
 manum Pontificem.** 236.a.b. quis iste fuerit, & quam
 spectata sanctitate. 236.b.c
**Exuperio Episcopo Tolosano libri dedicantur a S. Hiero-
 nymo.** 245.c.d
**Exuperius prænouit futurum per barbaros Galliarum ex-
 cidium.** 246.a.b

F

**Fabiola recedit Hierosolymis timore Hunnorum in
 Syriam grassantium.** 6.a.b
**Fabiola prima Romæ hospitale agrotantium condidit, &
 ipsa illis ministrabat.** 109.e
Fabiola obitus quando contigit. 109.c.d
Fabiola egregie virtutes. 109.c.d.e.110.a.b
Fabiola epitaphium S. Hieronymus scripsit ad Oceanum.
 109.c.d
Fabiola alia diuersa a priori. 109.d.e
Fabiola nobile funus. 110.a.b
Fabiola inuisebat & alebat monachos Etruriae. 58.e
**Fabius Episcopus Pelagianus profugiens Constantinopo-
 lim ad Nestorium.** 530.e
Fabula de saluatis Athenis ope deorum. 7.d.e. refellitur.
 ibid. & 8.a.b
**Falcius auctor nouæ stultitiæ Romæ, qua diaconos pre-
 sbyteris præponeret.** 159.e
Fames dira vexat Urbem sub Attalo. 290.a.b. pestis si-
 mul accessit. d
Famis tempore quid Leta clarissima femina fecerit. 290.b
**Fascia Christi donata a Iuuenale Episcopo Hierosol.
 docia.** 667.d
Faustus Manichæus damnatus & restitutus. 222.c.d
Faustinus Donatista. 55.e
**Faustinus Episcopus Potentinus in Piceno legatus a Zo-
 simo Carthagine.** 429.b.446.c. nimie asperitatis homi-
 nis. 453.e. eius causa perturbata Ecclesia Africana. 453.e
Federicus Metius transtulit Theodoretii epistolas. 593.e
**Felix Magister militum auctor necis Patrocli Episcopi, &
 Titi diaconi.** 500.b
Felicitas Manichei cum S. Augustino disputatio. 222.a.b
Felix

**Felix Manichæus conuersus ab Augustino ad fidem Ca-
 tholicam.** 222.b
**Felix diaconus Ecclesie Mediolanensis. 35.e. creatus Epi-
 scopus Bononiensis.** 38.e
**Felix Nolanus martyr cur dictus a S. Paulino Domina-
 dius.** 19.d
S. Felicitas Nolanæ reliquie vindices periuororum. 341.d.e
Felix Episcopus de quo actum in Concilio Tauritano.
 39.a.b
Felix Episcopus Romanus dictus, partis Donatistarum.
 317.d
Felix dat penas sceleris. 500.c
Felicianus Donatista. 55.d
**Felicitatis & Perpetuæ corpora in basilica Restituta Car-
 thagine posita.** 675.d
Felicitatis martyris oratorium a Bonifacio Papa erectum.
 481.b
**Fenestella fieri consueta in loco ubi recondita sunt reli-
 quie martyrum.** 391.b.c
Fenestellæ ad sepulchra martyrum fieri solita. 665.b.c
Feretrius Episcopus Casaræ Cappadociæ sugillatur.
 189.c
Festi dies institui soliti sanctis. 179.a
Festi dies sanctificandi lege Theodosij. 488.e.489.a
Festa dies catenæ sancti Petri annua Constantinopoli.
 667.d.e
**Festum Natalis diei, in quo recusat Arcadius cum Chry-
 sofomo communicare.** 189.d
Fesulani montes illustrati victoriæ contra Rhadagaisum.
 238.e.239.
Fides Catholica Gentiles optimis moribus imbuit.
 512.c
Fidei Catholicæ ab hæresi dignoscendæ symbolum. 564.a
Fidei Catholicæ desertores qui esse soleant. 166.d
Fides Christiana propagata ad Saracenos. 470.a.b.c
Fidei Christianæ propagatio. 22.e.23.a
Fidei confessio Pelagij. 404.c.d.e
Fiscales titulos affigi Theodosius lege retuit. 676.d.e
**Flavianus Antiochenus querit communicationem Roma-
 næ Ecclesie.** 65.e.66.e
Flavianus Episcopus Antiochenus moritur. 202.d
**Flavianus Episcopus Philippensum accipit litteras a Cæ-
 lestino Papa contra Nestorium.** 538.b
Florentia ciuitas liberata a S. Ambrosio. 36.d
Florentia in discrimen adducta per Rhadagaisum. 237.c.
 238.239.
**Florentij & Restituti Episcoporum legatio ex Concilio
 Carthaginensi.** 269.c
**Florentius legatus cum alijs ex Concilio Carthaginensi ad
 Honorium Imperatorem.** 301.e
**Florentius Præfectus Prætorio sustulit vectigal lenonum
 sua impensa.** 676.e.677.a. eius dignæ laudes. 677.a
Florentius patronus fidei Catholicæ. 677.a
Florini Iudæi conuersio. 425.c.d
Florus Episcopus Pelagianus profugus Constantinopolim.
 530.e
Fœdus inter Arcadium & Gainam initum. 111.a
Fœmina prohibetur pallam tangere. 481.b
**Fœmine mixtæ inter Pelagianos. 374.a.b. psallebant cum
 illis in ecclesia.** ibid.
**Fœmine recusantes communicare cum Arsacio dira sunt
 passe.** 204.a.b
**Fœminarum contubernium proscribit a clero S. Ioannes
 Chrysofomus.** 66.d.e
Fœminæ Constantinopolitanæ inimicæ Chrysofomi. 169.b
Fœminarum decus quod sit. 668.b
Fœminarum commedata constantia in non communican-

do cum Arsacio. 204.a.b
**Foramen solitum fieri in loco ubi reconduntur reliquie
 martyrum.** 391.b.c
Foramina olim fieri solita ad sepulchra martyrum. 665.
 b. c
Forma verborum quibus conueniendi sint Donatista. 181.
 b. c
**Formatarum communionem cum Romana Ecclesia quemli-
 bet probari Catholicum.** 249.d.253.b.c
Formatis addendam esse notam diei Paschatis eius anni.
 253.c
**Fortunatus diaconus Ecclesie Carthaginensis frater Au-
 relij Episcopi.** 36.e
Fortunatus legatus cum Vincentio in Concilio Teleptensi.
 417.a
**Fortunatianus Episcopus legatus ad Imperatorem ex Con-
 cilio alio Carthaginensi.** 269.d
**Fortunius Episcopus Donatista confutatur differens cum
 S. Augustino.** 335.e.336.a
Franci ab Aetio victi. 511.e.512.a
Franci per Christianitatem antiquas aboleuere maculas.
 512.b.c
Francorum vetus infidelitas. 512.a.b
**Franciscus Bencius professor Societatis IESV insignis poe-
 ta nostri temporis cecinit sacrum hymnum in translatio-
 ne SS. martyrum Alexandri & sociorum.** 103.b
Fratres appellant Catholici etiam Donatistas schismaticos.
 319.b
**Frauitus Gothus Consulatum promeruit propter Gainam
 expugnatam.** 114.a
**Fritigil Regina Marcomannorum a S. Ambrosio ad fi-
 dem instructa.** 20.c.d
Fritillus Episcopus Heracleæ Thraciæ Nestorianus. 573.a
**Fruentariam copiam perpetuo permansurâ curat Theo-
 dosius Imperator.** 646.d
Fruentum ex Africa Romam perferri solitum. 56.c.d.
 retentum a Gildone tyranno. ibid.
**Fruentum retentum in Africa Urbem fame periclitari
 cogit.** 290. a
Fuga non communicantium cum Attico. 242.a.244.e.
 245.a.b
Fuga Episcoporum partis Ioannis. 207.b
Fuga Cyriaci Episcopi Romam. ibid.
Fuga Palladij Episcopi Romam. 207.c
Fugere an liceat Episcopis barbaricæ cladis tempore.
 511.b.c.d
**Fulmina a Deo immissa in barbaros hostes Romani Impe-
 rij.** 490.a.b.c.d
Funera cantu, Alleluia, celebrari solita. 110.b
Funera Christianorum nobilium Romæ qualia. 110.b.c
Funus celeberrimum Ioannis Chrysofomi. 254.d.e
**Funera defunctorum Christianorum quam inuolabiliter
 custodita.** 676.a
Fussalensium querela in Antonium ipsorum Episcopum.
 483.c.484.b.c

G

**Gainas dux exercitus Orientis pugnare prohibetur
 dolo Ruffini.** 9.d.e
Gainas occasione Eutropij rebellat aduersus Honorium.
 70.b.c
Gainas quid consilij captet cum Tribigildo. 70.b.c
Gainas quid in Eutropium machinetur. 76.b.c.d
Gainas rebellat contra Arcadium. 76.b.c.d
Gainas petit caput Eutropij. 76.b.c
Gainas non quiescit, donec occidatur Eutropius. 80.a
Gainæ

Gaina recrudescit audacia. 81. d.e
Gainas ad huc petit nobilitatem caput. 81. d.e. 82.
Gainas petit dari sibi ecclesiam Constantinopolitanam. 81. e
Gainas rursus noua molitur. 110. c. d
Gainas arctat Arcadium. 110. c
Gainas petit capita Aureliani Consulis, & Saturnini Consularis. 110. c. d
Gainas cum Tribigildo ex Asia in Europam transfertur. 110. d
Gaina dantur Aurelianus & Saturninus. 110. e
Gainas Praefectus exercitus declaratur. 111. a
Gainas ingressus Constantinopolim petit ecclesiam suis Arianis. 111. b. c
Gainas cum Arcadio pacem componit, iuratq. 111. a
Gainas altercatur cum Ioanne Chrysostomo de ecclesia tradenda. 111. c. d. e
Gaina improperat Ioannes Chrysostomus accepta ab Imperatoribus beneficia. 111. e. 112. a
Gainas victus a Ioanne Chrysostomo ad alia arma se conuertit. 112. b. c
Gainas machinatur incendium urbis Constantinopolitanæ. 112. b. c
Gaina consilia de perdenda urbe dissipantur. 112. c. d. e
Gaina conatus intercepti. 112. e. 113. a
Gainas egressus Constantinopoli bacchatur in Thracias. 113. a
Gainas sistitur a S. Ioanne Chrysostomo. 113. a. b
Gainas iactatur tempestate maris. 113. e
Gainas tandem vincitur & occiditur. 113. e. 114. a. Fr. uitus Gothus eum obtinuit. 114. a
Gaina historia ab Eusebio Scholastico scripta. 114. a
Gaina historiam carmine cecinit Ammonius. 114. a
Galbio cum Mauortio aduersus Bonifacium mittitur. 500. d
Galilæi Iudæi conuersio. 425. b
Galla Placidia quid in idola. 92. d. e
Galla Placidia a Gothis reddita Honorio Imperatori. 383. e
Galla Placidia apud Alaricum vice obsidis detinetur. 290. e
Galla Placidia ab Athaulpho in Vrbe capta. 313. b. c. accepit eam ipse in uxorem. ibid.
Galla Placidia ex Constantio genuit Valentinianum. 430. c
Galla Placidia cum filio regnat. 488. b. c
Galle Placidie numisma. 458. d
Galla Placidia honorifice habuit S. Germanum, cum venit Rauennam. 653. c
Galla Placidia voti causa erexit ecclesiam Rauennæ. 655. b
Galla Placidia reliquiarum capsulam S. Germani accepit. 654. b
Gallias barbari depascuntur. 263. c. d
Gallias inquinatas sordibus peccatorum deplorat Saluianus Massiliensis. 251. e
Gallie corruptæ moribus idcirco deduntur barbaris deustandæ. 251. c. d. e
Gallias inuadunt Gothi sub Athaulpho. 342. b
Gallie propter hæreses traditæ barbaris. 345. c
Galliarum presbyteri impugnantes scripta S. Augustini. 555. c
Galliarum presbyteri insurgentes contra S. Augustini scripta turbant Occidentalem Ecclesiam. 602. e. 603. a
Gallorum nobiles plures fugiunt barbaros, & migrant in Africam & in Palestinam. 353. d
Gallorum peccata, quibus iram Dei contra se concitarunt. 342. e. 343. a
Gallicana Ecclesie statum sub Vigilantio Hieronymus deplorauit. 248. e. 249. a
Gallicanum Concilium sub Cælestino Papa. 521. a. b
Gamaliel apparet in visu Luciano. 367. d. e
Gamaliel princeps Iudæorum in ordinem redactus. 380. a. b
γαμλεός non gener tantum, sed quilibet affinis dicitur. 688. d. e
Gargilianæ Thermae locus deletus ad Collationem publicam. 315. a
Gaudentius Episcopus Nouariensis. 39. a
Gaudentius cum Iouino missus ab Honorio ad demolenda idolorum templa. 91. c. d
Gaudentius Episcopus Brixianus accepit reliquias sanctorum martyrum Anunensium. 103. c
Gaudentius Episcopus legatus Constantinopolim cum collegis ex Romano Concilio. 227. d
Gaudentius Donatista paratus se cum suis incendere. 361. d. e
Gaudentius Episcopus Donatista deletus ad disputandum cum Catholicis in Collatione. 317. c
Gaudiosus Episcopus transfert Neapolim ampullam sanguinis S. Stephani protomartyris. 391. a
Gazenses Gentiles affligunt Christianos apud se agentes. 70. d. e
Gazenses Episcopi miræ sanctitatis. 70. e
Gazenses Gentiles quid in Porphyrium. 71. a. b. c
Gazenses Christiani exclusi a ciuitate grauiam passi. 71. d. e
Gazenses Christiani impetrant pluuiam. 71. d. e
Gazensium Gentilium plures conuersi ad Christum. 71. e. 72.
Gazenses quid in Barocham. 72. c. d. e
Gazenses auro redimunt vexationem Hilarij ab Imperatore missi. 74. a
Gazenses Dei virtute superati. 74. b. c
Gazenses quid passi a Barocha. 72. e. 73. a
Gazenses irruunt in S. Porphyrium. 73. a
Gazensium templa deorum iussa claudi. 73. e
Gazæorum idololatriæ destructio obtemperata ab Imperatore. 135. b. c
Gazæa construendæ ecclesie datur pecunia ab Eudoxia. 135. b. c
Gazenses Christiani in Cynegij aduentu exhilarati. 137. e
Gazæa quæ erant templa deorum. 138. a. eadem prostrata. b
Gazenses Gentiles conuenit Cynegius Praefectus, & agit de templi demolitione. 177. e. 178. a
Gazensis puer fatidicus mira loquitur. 138. d. e. 139. a
Gazenses Gentiles plures conuersi ad fidem post incensum delubrum. 139. e
Gazenses Christianæ feminae horrent incedere super lapides templi idoli. 140. c. d
Gazenses idololatriæ infesti Christianis. 131. d
Gazense templum demolendum præuidit Porphyrius. 134. c
Gazenses Christiani procedunt Deum laudantes. 140. e
Gelasius scripsit catalogum librorum Canonicoꝝ. 236. c
Geloni barbari vocati a Ruffino. 5. e
Generi nomine etiam dici virum uxoris. 688. e
Generidus Ethnicus homo dux exercitus constitutus ab Honorio. 280. a
Generosus Afer Catholicus tentatur a Donatistis. 52. d. e
Genethlius Episcopus Catholicus in Africa miræ mansuetudinis. 135. b
Genethlius resinuit edictum contra Donatistas datum. 335.
Gennadius disertissimus vir dubitans de animæ immortalitate, quomodo certus redditus. 331. b. c
Gennadius Massiliensis minus æquus in Prospero. 640. d. e
Genfe-

Genfericus ex Catholico factus Arianus. 411. e
Genfericus Rex Vuandalorum Romanos vincit. 591. a. b. c
Genfericus an Guntharium fratrem habuerit prædecessorem, vel collegam. 606. a. b. c
Genfericus Carthaginem capit. 672. a. b
Genfericus potius Africa partitur prouincias. 675. c
Genfericus persecutionem mouet in Africanam Ecclesiam. 659. a. b. c
Genouefa sanctitas a S. Germano percognita, & Deo oblata. 521. b
Gentiles infesti Theodosio & eius filijs. 2. a. b
Gentilium aduersarius Stilicho. 2. b
Gentiles legibus Arcadij exagitati. 5. b. 22. b
Gentilium sacra rursus prohibita. 5. b. c
Gentilium vates prædicit cladem Athenarum. 8. b
Gentilium superstitione rigens in Græcia. 8. c
Gentilium oracula de Christiana religione delenda. 49. a. b. c. d
Gentiles derisores monachorum. 58. d
Gentiles licet inuiri coguntur fateri veritatem de Christiana religione. 59. c
Gentiles Gazenses affligunt Christianos apud se agentes. 70. d. e
Gentilium Gazensium plures ad Christum conuersi. 71. e. 72. a
Gentiles Gazenses conuersi ad fidem post incensum delubrum. 139. e
Gentiles abscondunt idola. 96. b
Gentiles trucidant Christianos. 96. c. d
Gentiles ad fidem conuersi. 114. b
Gentiles Calamenses insurgunt in Christianos. 97. a. b. comburunt ecclesiam Christianorum, & occidunt clericos. ibidem.
Gentilium templa deorum iussa claudi. 73. e. 74. a
Gentiles ob demolita templa deorum in Christianos concitati sunt. 100. c. d
Gentilis Tribunus quid passus in conflagratione Marnæ. 139. d
Gentiles deorum cultores iusto Dei iudicio dati barbaris. 277. c. d
Gentiles Romani rursus sacra repetunt. 278. c. d
Gentiles Romani Aruspices accersunt ab Etruria. 278. d. e. eorumdem obstinata perfidia. 279. b
Gentiles ab Honorio reuocati ad militiam. 280. a
Gentiles Phœnices insurgunt in monachos. 141. d
Gentilium superstitionem in editione ludorum secularium Deus est vltus. 187. a. b
Gentiles cupidi Rhadagaisi Regis Gentilis, vt idololatria restitueretur. 238. c. d. e. 239. d. e
Gentiles nouis legibus in Africa exagitati. 270. e
Gentiles susserunt Honorio ludos seculares. 187. a. b
Gentiles occasione obitus Stilichonis in Christianos Catholicos insurgunt. 270. a
Gentiles consternati ob casum Attali. 291. d
Gentiles saluantur in excidio Urbis, immiscendo se Christianis. 295. b. c
Gentiles confugiunt pro salute ad ecclesias Christianorum. 295. a. b
Gentilium in Christianos obtrectatio de capta Vrbe. 299. e. 300. a. b. c. d
Gentilium in Christianos de Vrbe capta querela redarguuntur. 300. a. b. c
Gentilium scandalum de malis illatis in Romanum Imperium tempore Christianorum. 338. e
Gentiles expugnantur reliquijs sanctorum martyrum. 370. d. e
Gentiles Theodosij lege coerciti. 480. e. 481.
Gentiles fides Catholica optimis semper moribus imbuit. 512. b. c
Gentiles rursus in Christianam religionem insurgunt. 670. a
Gentilibus collati amplissimi magistratus. 671. e. 672. a
Gentiles legibus Imperatorum ab omnibus exclusi magistratibus. 691. c
Gentilicia superstitione quæ fuerit horrore Fidelibus. 140. c. d
Gentilicium superstitionem tollendam rogant Episcopi Africani. 53. b
Gentilicia superstitione rursus inualefcit, sed sanctione Theodosij exciditur. 669. a. b
Gentilicia superstitione in superinducendis sibi deorum diuersorum formis. 670. b
Gentilicia vetus superstitione in creandis Consulibus Romæ riget. 288. c. d
Gentilicia superstitione lege Honorij sublata penitus. 91. c. d. e
Germanus oleo benedicto sedat maris tempestatem. 521. c. d
Germanus liberat Britannos ab errore Pelagiano. 521. d. e. 522.
Germanus contulit cum Pelagianis. 521. e. superat eos miraculo. 522. a
Germanus ferre solitus capsulam reliquiarum sanctorum. 522. a
Germanus puluerem pro reliquijs colligit ex sepulchro S. Albani. 522. b. c
Germanus pedis luxationem patitur. 522. d. extinguit incendium. e
Germanus pugnat pro Britannis. 522. e. 523. a
Germanus reuertitur Antisidorum. 523. c
Germanus quid Parisijs cum S. Genouefa. 521. b
Germanus presbyter missus cum alijs ex Synodo ad Theophilum. 171. d. e. quam male habitus. 175. e
Germanus presbyter legatus Ioannis Chrysostomi ad Innocentium Papam. 193. d
Germanus presbyter legatus cum Cassiano ad Innocentium a clero Constantinopolitano. 207. d. e
Germani Episcopi Antisidori legatio in Britanniam. 519. e. 520. c. d. 521. 522.
Germani posterior legatio in Britanniam contra Pelagianos. 652. a. b. liberat Britannos a Pelagianis. c. d. reuertitur in Gallias. d
Germanus præuidet suum obitum. 654. a. eius obitus, & translatio corporis. a. b. c. d
Germani reliquias susceptæ & magno honore habitæ. 654. b
Germanus Episcopus Antisidori legatus missus ad reprimendos barbaros. 651. a. 652. e. 653. a
Germani legatio ad Valentinianum Imperatorem Rauennam. 653. b. c. 654.
Germanus Rauennæ liberat carceratos. 653. c. d
Gerontius Episcopus Nicomediæ deponitur a S. Ioanne Chrysostomo. 124. b. magis reus iam olim clericus Ecclesie Mediolanensis. ibidem.
Gerontius dux præcipuus Constantini tyranni occiditur. 323. c. d
Geruasij & Protasij basilica Romæ ab Innocentio deditur. 396. e
Gildo tyrannus ab Ambrosio superatus. 36. d
Gildonianum bellum quando confectum. 53. b. vastat Africam. 54. e
Gildonis genus & propinqui. 53. d. e.
Gildonianæ tyrannidis tempus. 53. e. 54. e
Gildonis filia Saluiana sanctissima femina. 54. a. b. 60. c. d. e
Gildonianæ tyrannidis causa. 54. b
Gildonis scelera. 54. d. e
Gildonis soror & vxor & filia religiosissima. 54. e
Gildo-

I N D E X

Gildonianus Optatus fax Africanae Ecclesiae. 54.e
 Gildoniani affligunt Maximianistas. 55.c.d
 Gildo tyrannus prohibet vebri frumentum Romam. 56.
 b.c.d
 Gildoni infertur bellum ex Senatusconsulto. 56.e
 Gildo & Mascezil germani inter se dissident. 56.e.57.
 Gildonem expugnare querit Mascezil. 57.a.b
 Gildo superatur religione potius quam armis. 58.e.59.a.
 eius fuga. 59.d
 Gildo victus strangulatur. 59.a.b. alia de eius nece sen-
 tentia. 59.d.e
 Gildonis exercitus absque pugna deditur. 59.a.b
 Gildonis bona Fisco addita. 60.b
 Gildoniani patrimonij Comitatus. 60.b
 Gipedes cum alijs barbaris Gallias inuadunt. 263.d
 Gippitana Ecclesia in Numidia. 166.e
 Gladiatorijs ludi sub Honorio. 187.c
 Gladius S. Petri reconditur magno honore Constantinopoli,
 & miracula ex eo. 668.b
 Gorgonia insulae monachi. 57.e
 Gorgonia insulae cultor nobilissimus vir. 57.e.58.a
 Gorgonia soror Gregorij Nazianzenij nupta Vitaliano.
 687.e.688.a.689.d
 Gorgoniae quinque filij. 690.d
 Gothi a Ruffino vocantur in Romanum solum. 2.b.c.5.e.
 6.a
 Gothi vastant Europam. 6.e.7.a
 Gothi vastant Thraciam, Graecias, Illyricum. 7.b.c.d.e
 Gothi iam delendi liberantur dolo Ruffini. 9.e.10.a
 Gothi Christiani omnes. 23.a
 Gothi Ariani confugientes ad ecclesiam ibi combusti.
 112.d
 Gothi conspirantes cum Gaina occisi. 112.d.e
 Gothi sub Alarico victi apud Pollentiam a Stilichone.
 184.c.d
 Gothorum eruptionis tempus. 185.d.e
 Gothi Catholici petunt Episcopum a Ioanne Chrysostomo.
 226.d.e
 Gothorum Ecclesiae curat Episcopum Ioannes Chrysosto-
 mus. ibid.
 Gothorum Episcopus Catholicus Vuilas a Ioanne Chryso-
 stomo ordinatus. 226.e
 Gothorum Rex Catholicus petit Episcopum a Catholicis.
 ibidem.
 Gothi sub Rege Rhadagaiso descendunt in Italiam. 237.e
 Gothi sub Rhadagaiso capti vili pretio distracti. 239.a.b
 Gothi a Saro duce caesi. 291.e.292.a
 Gothi ingressi in Urbem. 292.b.c.d.293.294.
 Gothi soliti habitare Urbem. 292.d.e
 Gothi Ariani victores cedunt Catholicis victis. 295.c.d.e
 Gothus lasciuens a Romanae feminae pudicitia vincitur.
 297.c.d.e
 Gothi quam modeste vsi sunt victoria Urbem capientes.
 299.e.300.a.b
 Gothi recedentes ab Italia inuadunt Gallias. 342.b
 Gothi accepti vt amici in Gallia. 343.e.344.a
 Gothi pulsi e Gallijs proficiscuntur in Hispanias. 359.d.e
 Gothi duplici afflicti post captam Urbem naufragio.
 383.e
 Gothi tempestate maris repulsi a Sicilia. 383.e
 Gothi nauigaturi in Africam, repulsi tempestate. 383.d.e
 Gothi Romanum exercitum vincunt ob ducis Gentilicium
 superstitionem. 670.e
 Gothi Urbem ingressi abstinerunt ab ornamentis basilic-
 arum Petri & Pauli Apostolorum, a ceteris non ita.
 680.d
 Gothi reueriti sanctos Apostolos Petrum & Paulum. ibid.

Gracia a Gothis excisa. 6.e.7.a
 Gracia Dei consilio excisa a Gothis. 8.c.d
 Graeci ex Iudaeis potius, quam Iudaei ex Graecis. 666.b.e
 Grando immensa Constantinopolim vexat ob scelus in
 Ioannem admissum. 220.b.c
 Grando vt manna cecidit in conuersione Iudaeorum.
 426.b
 Grastatio facta noctu in ecclesiam Constantinopolitanam.
 191.c.d.e.194.d.e
 Gregorij Nazianzeni testamentum. 685.d.e
 Gregorius diaconus institutus heres fideicommissarius a
 Gregorio Nazianzeno. 685.e
 Gregorius Nazianzenus omnia sua bona dari vult Eccle-
 siae Nazianzenae. 685.e
 Gregorius Nazianzenus quid leget Rustanae sacrae virgi-
 ni suae propinqua. 686.b
 Gregorius Nazianzenus quae legata, & quibus relinquat.
 686.b.c.d
 Gregorius praetermittens propinquos in testamento se ex-
 cusat. 686.c
 Gregorij neptis Alypiana filia nominata. ibid.
 Gregorij Nazianzenij virginitas satis certo probata. 687.
 b.c.d
 Gregorij mirum studium paupertatis. 689.d.e
 Gregorij Nazianzenij epistola ad Nicobulum pro defen-
 sione Alypianae uxoris eius. 688.a.b
 Gregorij testamentum executioni mandatum. 690.a
 Gregorij Nazianzenij propinquorum series. 690.d
 Gregorius Papa Sozomenum, & non Theodoretum exa-
 gitat, & vindicatur a calumnia Cani. 507.a.b
 Gregorij Papae sententia reijcientis historiam Sozomeni
 quomodo accipienda. 677.e.678.a
 Gregorius Papa detexit errorem de confusione canonum
 schismaticorum cum Orthodoxis Concilij Ephesini.
 575.c.d
 Gregorius Turonensis redarguitur. 34.b
 Gregorianus Codex. 655.a
 Guntharius Rex Vuandalorum frater Genserici quando
 decessit. 511.d
 Guntharius & Gensericus Reges Vuandalorum in Hispa-
 nia. 501.e
 Guntharius Rex Vuandalorum an regnarit in Africa
 cum Genserico. 606.a.b

H

Habitus clericorum ab haereticis immutatus. 512.d
 Haereticis Anthropomorphitarum. 115.c. cur obiecta
 Catholicis. 115.e. 116.a. confutatur eam Theophilus.
 116.d.e
 Haereticis praepositorum diaconos presbyteris. 159.e.
 160.a
 Haereticus Diodori Tarsensis. 516.e.517.a
 Haereticus illatae in Hispaniam per duos Auitos. 362.c.d.e
 Haereticus Millenariorum iterum pullulat. 325.e.326.a
 Haereticus Nestorianae exordium. 515.e.516.a
 Haereticus Origenis in Urbem illata. 24.d.e
 Haereticus Origenis damnata Alexandriae & vbiq; in O-
 rientem. 85.c.d.86.87.88.
 Haereticus Origenis damnata ab Anastasio Papa in Occi-
 dente. 91.a.b
 Haereticus Pelagianae exordia a Ruffino. 158.e.159.a
 Haereticus Pelagiana quando coepit. 304.e.305.a.306.e.
 307.a
 Haereticus Pelagiana absque auctore vulgata. 324. c.d.e.
 a S. Hieronymo detecta. 325.d
 Haereticus Pelagianas damnauit Zosimus Papa. 413.b
 Haereticus

I N D E X

Haereticus disseminat occulte Caestius per quaestiones.
 340.b.c
 Haereticus Pelagiana quo anno innotuit Africa. 339.a.b
 Haereticus Pelagianae damnatae in Concilio Diospolitano.
 371.e.372.a.b.c.d.e. alia ex eodem Pelagio dimanant-
 es detectae a S. Augustino. 373.b.c
 Haereticus Priscilliani adhuc infestat Hispanias. 235.c
 Haereticus de poenis inferni temporarijs. 364.b.c.d
 Haereticus Vigilantijs quando & vbi promulgari coepit.
 247.e.248.a
 Haereticus Vigilantijs vt omnium absurdissimae cito depresso.
 251.a.b
 Haereticus noua Vincentij Victoris. 462.e.463.a
 Haereticus Vitalis oboritur. 444.e.445.
 Haereticus causa dantur barbaris prouincia deuastanda.
 251.b.c
 Haereticus optimos quosque mores corrumpit. 512.c
 Haereticus sequitur deuastatio. 345.b
 Haereticorum Acephalorum origo. 637.e
 Haereticus Anthropomorphita in Aegypto. 115.c.d. consu-
 tat eos Theophilus suis scriptis. 116.d
 Haereticus Apollinarista ab Arcadio exagitati. 43.b
 Haereticus Ariani vetiti publice in ciuitate agere litanias.
 125.e
 Haereticus Ariani expulsi Constantinopoli, agente Ioanne
 Chrysostomo. 126.a
 Haereticus Ariani Scythae ad fidem Catholicam per Ioan-
 nem Chrysostomum conuersi. 126.e
 Haereticus Ariani a Theodosio exagitati. 480.b.c
 Haereticus Eubusista damnati Ephesi in Concilio. 581.c
 Haereticus Eubusista damnati Ephesi in Concilio. 581.c
 Haereticus Eunomiani exagitati legibus Arcadij. 4.e.22.b.
 65.c
 Haereticus Eunomiani a Theodosio exagitati. 480.b.c
 Haereticus in Gallia nouum inducunt habitum clericorum.
 512.d
 Haereticus Manichaeos infectatur Honorius. 99.b
 Haereticus Macedoniani a Theodosio legibus vexati.
 480.b.c
 Haereticus Massaliani in Africa. 63.e
 Haereticorum Marcionitarum conuersionem Ioannes Chry-
 sostomus curat. 127.a
 Haereticus Manichaei Romae inuenti sub Anastasio Papa.
 159.c
 Haereticus Manichaei lege Honorij exagitati. 230.e.
 231.a
 Haereticus Manichaeos Honorius infectatur. 252.d.e.
 253.
 Haereticus Manichaei, & Priscillianista legibus Honorij
 exagitati. 270.d
 Haereticus Manichaei a Theodosio lege vexati. 480.d
 Haereticus Marcionitae conuersi ad fidem per Theodoretum.
 485.c.d.e.486.487.
 Haereticus Massaliani damnati Ephesi a S. Synodo. 581.c
 Haereticus Massaliani ne amplius reciperentur in Ecclesia
 statutum. 507.e.508.
 Haereticus Montanista exagitati legibus Arcadij. 65.c
 Haereticus Montanista lege Theodosij cohibiti. 380.c
 Haereticus Nouatiani propensiores erga Ioannem Chryso-
 stomum. 257.e
 Haereticus Nouatiani a Theodosio exagitati. 480.b.c
 Haereticus Origenis prohibita, non libri, nisi tantum Periar-
 chon. 149.d.e.150.a.b
 Haereticus Pelagiani rescripto Honorij exagitati. 445.c.d
 Haereticus Phrygas Honorius infectatur. 252.e
 Haereticus Priscillianistas Honorius infectatur. 252.e
 Haereticus Sabbatiani a Theodosio exagitati. 480.b

Haereticus nouus Victorinus. 362.d
 Haereticus vetiti gerere magistratum. 5.a
 Haereticus militare vetiti. ibid.
 Haereticus recentiores imperitiae redarguti. 40.e.41.a
 Haereticus coercendi per saeculares magistratus. 51.b
 Haereticorum mores. 107.c
 Haereticus damnati prouocare soliti ad saeculare tribunal.
 115.a.b
 Haereticus prohibiti ab Honorio Imp. militare. 269.b
 Haereticus non cogendos nec schismaticos legibus Princi-
 pum iactabant Donatista. 233.e. hos confutat Augu-
 stinus. ibid.
 Haereticus vtiliter coercetur legibus Imperatorum. 231.d.e
 Haereticus confutandi decretis Romanae Ecclesiae. 249.
 b.c.d. aduersus haereticos germanum pugnandi genus.
 249.c.d
 Haereticus recentiores Vigilantijs sectatores auctor fortis
 exagitat inuectiua. 249.e.250.a
 Haereticus legibus Honorij exagitati. 99.a.230.b.c.252.
 d.e.253.263.a.b.269.b.341.a.b
 Haereticorum mos abutendi diuinis Scripturis. 255.d
 Haereticorum conuersionis verae indicium. 536.d.e
 Haereticus cum expugnantur, barbari a Deo vincuntur.
 302.c.d.e
 Haereticorum bellum ad modicum tempus sedatum. 305.c
 Haereticus legibus Arcadij exagitati. 4.d.e.5.a.b.22.a.43.
 a.65.c.125.e
 Haereticum se simulare, vt quis haereticos detegere & in-
 quirere possit, non licere. 363.c.d
 Haereticus legibus Theodosij exagitati. 307.b.c.359.b.c.d.
 380.c.480.b.c.d
 Haereticus diuini examinandi, antequam in Ecclesiam re-
 cipiantur. 406.b
 Haereticus etiam eleemosynam faciendam praecipit Atti-
 cus. 492.c.d
 Haereticus diuersimode tractandi, leniter aliquando, aliquan-
 do seuerius. 463.d.e.464.a.b
 Haereticus coercendi erga stultum, vt curentur. 464.a
 Haereticus diuersis poenis a Theodosio Imperatore, impul-
 sore Nestorio, exagitati. 514.d.e.515.
 Haereticus omnes ex timore mentis & neglectu sanctorum
 Patrum obortae, & contemptu veterum traditionum.
 516.b
 Haereticus in quo etiam dignoscantur a Catholicis. 529.
 d.e
 Haereticus quibus soleant armis decertare. 635.b.c
 Haereticus quo ordine facienda eleemosyna ex S. Gregorij
 doctrina. 692.c.d
 Haereticus obstinati haud mitius tractandi sunt. 638.a.b
 Haereticus parcendo Deus in iram concitatur. 638.b.c
 Haereticorum ea improbantur, quae ad haeresim spectant.
 677.d.e
 Haereticus poenitentibus de simulatione suspectis audien-
 tia denegatur. 679.c.d.e
 Hagiomachi perstringuntur ab auctore. 393.a.b
 Heleniana basilica. 641.d
 Helion Patricius coronam a Theodosio deservit Valentinia-
 no. 487.d
 Helladius Episcopus Tarsi Nestorianus. 573.a
 Heliodorus Episcopus auunculus Nepotiani. 22.c.
 consolatur eum S. Hieronymus de obitu Nepotiani.
 c.d
 Helpidius Episcopus restitutus ab exilio. 274.c
 Henricus Grauius professor Louaniensis. 417.e
 Heraclides Episcopus Ephesi grauem & longum curam
 passus causa Ioannis. 242.a
 Heraclides Origenista. 174.b

I N D E X.

Heraclianus occisor Stilichonis donatur praefectura Africae. 269.b
Heraclianus, reteto Africano frumento, Urbem fame cruciat. 289.e. 290.a
Heracliani tyrannis in Africa. 298.d
Heracliani mores perditissimi. 299.a.b
Heracliani tyrannis quando caepa. 341.b
Heracliani Consulatus & tyrannis. 351.e. 352.a
Heracliani apparatus. 352.b
Heraclianus fugatur & occiditur. 352.b.c
Honorij Imp. in eum datum rescriptum. ibid.
Herculeum colunt Suffectani. 96.e
Hermogenianus Codex. 65.a
Heros Episcopus Arelatensis pellitur. 345.c
Heros Episcopus cum Lazaro accusator Pelagij. 385.e.
 402.e. accusatur a Caestio. 401.b.c.d
Herotis crimina. 403.a.b
Heruli cum alijs barbaris Gallias depascuntur. 263.d
Hesychius Episcopus Salonitanus tempore Zosimi Papae. 419.b
Hibernis Palladius sedis Apostolicae legatus praedicavit. 520.b
Hieronymus parat fugam timore Hunnorum. 6.c
Hieronymi locus restitutus. 12.a
Hieronymus scribit Epitaphium Nepotiani ad Heliodorum. 22.b.c
Hieronymus studiosissimus Nepotiani. 22.c.d
Hieronymus reconciliatus Rufino. 25.a.b. 84.b.c
Hieronymus testis adhibetur a Rufino, cum Origenis seminatur errores. 30.e. 31.a
Hieronymus quando & in quibus laudavit Origenem. 31.b.c
Hieronymus quid de Ambrosij scriptis: refellitur calumnia Rufini. 38.d.e
Hieronymus mittit Paulinianum & Eusebium in Occidentem. 46.a
Hieronymus interpellatur ut germano sensu transferat Origenem. 46.e. 47.
Hieronymus scribit laudes Paulinae ad Pammachium. 47.d.e
Hieronymus translatum a se Periarcho Romam mittit. 83.c.d. eius in ea re consilium. e. manifestat Origenis errores. 83.e. 84.a
Hieronymus se excusat de translatione a se facta Periarcho Origenis. 84.b.c.d
Hieronymi ad Rufinum Romae agentem epistola. 84.d.e
Hieronymi epistola de damnatis Alexandriae erroribus Origenis. 85.c.d
Hieronymus ad Theophilum de Origenis erroribus epistola. 85.e
Hieronymus haereticus creditus, Catholicus probe inuentus a Posthumiano. 87.a
Hieronymus recipit Paulum Episcopum a Theophilo expulsum. 87.d. 88.a
Hieronymi iusta querela de scriptis contra se libris a Rufino. 106.e. 107.a
Hieronymi cum Rufino facta collatione, quam inferior inueniatur Rufinus. 107.a.b
Hieronymi iura potiora. 107.b
Hieronymus in altercatione cum Rufino pacem & charitatem seruauit illaefam. 107.d
Hieronymo Romanorum alij fauent, Rufino alij. 107.e. 108.a
Hieronymus quando suam Apologiam scripsit. 108.c
Hieronymus Rufinum vaniloquum compellat. 127.c.d
Hieronymi sententia de libris Origenis. 149.d.e
Hieronymus caliniam patitur a Rufino de epistola scri-

pta ab Anastasio Papa. 155.a.b.c
Hieronymus quo anno Apologias scripsit contra Rufinum. 155.c.d.e. 156.a.b
Hieronymus minis Rufini magis excitatur. 157.c.d.e
Hieronymus qualis aduersus haereticos. 157.d.e. 158.a
Hieronymus quibus nominibus Rufino illudat. 158.a.b
Hieronymi agentis cum Catholicis humilitas incomparabilis. 158.c.d.e
Hieronymi sententia, qua vult Episcopos omnes esse aequales, quomodo intelligenda. 160.c.d
Hieronymus transtulit vltimam Paschalem epistolam Theophili. 223.d.e
Hieronymus describit vitam S. Paulae. 223.a.b
Hieronymus quomodo vsus est amicitia Theophili. 223.c
Hieronymus magno dolore affectus ob Chrysoctomi exilium. ibid.
Hieronymus in Latinum vertit regulas Pachomij & sociorum. 223.e
Hieronymus quando scripsit ad Minerium & Alexandrum. 246.c. ad eosdem commentarium in Malachiam dedit per Sifinnium. ibid.
Hieronymus quando scripsit aduersus Vigilantium. 246.c.d
Hieronymus primo detexit Vigilantium. 247.b
Hieronymi sententia de bigamia, quod non constituitur ex coniugio ante baptismum, reuocatur ab Innocentio Papa. 235.e. 236.a
Hieronymus deplorat Gallicanae Ecclesiae statum tempore Vigilantij. 248.e. 249.a
Hieronymus in minores Prophetas commentarios edit. 245.c.d.
Hieronymus ad sanctum Exuperium Tolosanum suos in Prophetas minores inscribit reliquos commentarios. 245.d
Hieronymus paruo negotio expugnat Vigilantium. 251.a.b
Hieronymus in Palestina audit periculum Urbis. 280.d
Hieronymus praedicat, interpretando Danielcm, Urbis excidium. 280.e. passus idem ob hanc causam ab aemulis inuidiam. ibid.
Hieronymus excipit hospitio profugos ex Vrbe capti a Gothis. 297.e. 298.a
Hieronymus perstringit Pelagium. 305.d.e
Hieronymus laborat aduersus haesim Pelagianam sine auctore vulgatam. 324.c.d.e
Hieronymus latentes sub Catholico nomine haereses Pelagianas producit in medium. 325.d.e
Hieronymus ad Demetriadem quo anno scripsit, & qua occasione. 353.b.c.d
Hieronymi consilium in scribendo dialogum contra Pelagianos. 373.e. 374.a
Hieronymus in dimicando contra Pelagianos gloriatur Augustino commilitone. 374.d.e
Hieronymi rerum status tempore Concilij Palaestini. 376.e. 377.a
Hieronymi modestia, dum reclamans ad Innocentium de damnis illatis ab hostibus fidei, nomina reorum reticet. 394.b.c
Hieronymi obitus, & aetas. 472.a. b. c. eius laudes. d.e
Hieronymi scripta quae non extant. 472.e. 473.
Hieronymi Vita incerti auctoris mendacis confarcinata. 473.b. irrita & cassa redduntur, quae Cyrilli, Eusebij, & Augustini nomine de eo scripta feruntur. 473.c. d. e. 474.
Hieronymo falso tribuuntur, quae Gerasimi esse probantur. 474.c.d

I N D E X.

Hieronymi Vitam scripsit Sebastianus monachus Cassinensis. 474.d
Hieronymi Vita magis probatur quae scripta est a Mariano Victorio Episcopo Reatino. 474.d.e
Hieronymus Rubens historicus illustrator rerum Ecclesiae Rauennatis. 638.e
Hierosolyma agitantur timore Hunnorum. 6.a
Hierosolymorum Episcoporum successio, post Ioannem Praeilius, post Praeilium Iuuenalis. 529.e
Hilario demandatur negotium Gazensium Christianorum. 73.e. 74.a
Hilarius a Gazensibus Gentilibus auro corrumptur. 74.a
Hilarius senex studiosus Ioannis quanta passus ab aduersarijs. 242.a
Hilarius in Occidente primus excitat praelium aduersus Pelagianos. 326.b. mouet S. Augustinum suis scriptis ad bellum. b.c
Hilarius Episcopus Narbonensis sub Bonifacio Papa. 465.e
Hilarius & Prosper pro S. Augustino insurgunt. 497.e. 498.a.b
Hilarij soror Pimeniola. 499.a
Hilarij cognatus Luscus. 499.a
Hilarius & Prosper defendunt scripta S. Augustini. 555.c.d.e. quando se Romam contulerunt. d
Hilarius cum Prospero Romam se confert ad Caestinum aduersus impugnatores scriptorum S. Augustini. 603.a.b
Hilarius Episcopus in Isauria testis in testamento Gregorij Nazianzeni. 687.a
Hilarius Episcopus Narbonensis. 679.b
Himerius Episcopus Tarracoenensis. 44.e
Himerius Episcopus Nicomediae Nestorianus. 573.a
Hymnus Francisci Bencij in translatione SS. martyrum Alexandri & sociorum. 103.a.b
Hypatia virgo Alexandrina philosophorum omnium celeberrima. 379.a. necatur ab alijs qui fauebant Cyrillo. 379.b
Hypatia laudata a Synesio. 379.d.e
Hippona obsessi annis tribus a Vuandalis. 551.b. confugium extorrium Catholicorum. 551.c
Hipponensis Ecclesia florens clericis & monachis. 19.b.c
Hipponensis Ecclesia suppeditat monachos alijs Ecclesijs. 19.c
Hipponensis Ecclesia dira passa a Donatistis. 50.b.c.d
Hipponenses fatigati peste tempore obsidionis. 553.b
Hipponenses vim inferunt Piniano, ut ordinaretur. 281.e. 282.a.b.c. eos excusat Augustinus. d.e
Hipponenses excusantur a S. Augustino. 283.d.e
Hipponensis Ecclesia a Donatistis iterum vexata. 303.b
Hipponenses clerici excacati calce & aceto a Donatistis. 302.c
Hispanias aggressi Alani, Vuandali, & Sueni. 287.d.e
Hispaniae recto Dei iudicio traditae barbaris. 287.e. 288.a
Hispaniae haeresibus Origenistarum inficiuntur. 362.c.d.e
Hispaniarum Ecclesia agitata schismate. 235.b
Hispaniae contremiscunt, dum Galliae exciduntur. 263.e
Hispana virgo martyrium subiit sub Vuandalis. 505.a.b
Hispanias inuadunt Gothi pulsi e Gallijs. 359.e. 360.a
Historia Christiana a Philippo conscripta qualis. 493.d.e. 494.a
Historia a Cicerone scripta derisa. 17.b
Historia a Dextero Praefecto edita. 16.e
Historia Ecclesiastica qua occasione a Rufino scripta. 16.d.e
Historia Eutropij. 16.e
Historiam Gainae tyranni scripsit Eusebius Scholasticus. 114.a. eamdem metro cecinit Ammonius. ibid.

Historia de Origenistis ab Origenistis accepta. 118.a.e. restituitur ad veritatis normam. 118.e. 119.
Historiam scribere subterfugit Plinius. 17.b
Historiam scribere quam difficile. 17.a.b
Historia Orosij quando scripta. 16.e
Historia a Seuero composita. 16.d
Historia Zosimi Conitis. 16.e
Historici huius temporis quales. 16.d.e
Honorius imperat cum Arcadio. 2.a
Honorij aetas. 2.a
Honorij tutor Stilicho. 2.d
Honorius puer imbellis nullius vsus, expositus barbarorum insidijs. 12.e. 13.a
Honorius confirmat priuilegia collata Ecclesiae Catholicae. 13.e. 42.e. 43.a
Honorij leges. 13.c. 42.e. 43.a
Honorius religione munit Imperium. 13.c
Honorij tertij Consulatus tempore quae acciderunt Mediolani. 19.e. 20.a
Honorius rescribit pro Ecclesia Africana. 49.e. 50.a
Honorius capitale supplicium sancit aduersus perturbatores ecclesiarum. 50.a.b
Honorius accipit in uxorem Mariam filiam Stilichonis. 53.c.d. parum felices. 61.e
Honorius decernit bellum aduersus Gildonem tyrannum. 56.e
Honorius reddit iudicandi facultatem Episcopis. 61.e
Honorius prosternei iubet templa deorum. 91.c.d.e. 92.a.b
Honorius infectatur Manichaeos. 99.b
Honorius lege cohibet aduersarios Catholicae Ecclesiae in Africa. 99.c
Honorius abstinet a vindicta ferenda in occisores martyrum. 103.b
Honorius publicari mandat rescriptum Donatistarum a Iuliano obtentum. 105.c
Honorius rescribit pro clericis Catholicis. 131.a
Honorius vincit Alaricum apud Pollentiam. 184.d.e. 185.a
Honorius male persuasus edidit ludos Saeculares. 186.d.e. 187.a. non sine Gentilicia superstitione. b
Honorius Imperator reprehendit Arcadium de statu Eudoxiae dedicatione. 188.a.b
Honorius Imperator scribit ad Arcadium Imperatorem de rebus contra Ioannem gestis. 208.e. 209.a
Honorius Imperator obiurgat Arcadium fratrem, atque pie admonet ut cesset a persecutione Ioannis. 208.e. 209.d.e. saepeq. de his ad ipsum scripsit. 211.e
Honorius Imperator annuit petitioni Episcoporum Carthag. contra Donatistas. 221.e. 222.a
Honorius quid pro Ecclesia Catholica. 49.e. 61.e. 131.a. 263.b
Honorius quid in Iudaeos statuerit. 98.c.d. 428.c.d
Honorius quid statuit contra Gentiles. 91.c.d.e. 92.a.b. 270.e. 384.c
Honorius Imperator conuentus ab Episcopis ex Romana Synodo scribit ad Arcadium Imperatorem. 227.b.c
Honorium conueniunt Episcopi Africani multa mala passi a Donatistis. 229.b.c.d.e
Honorius commotus in Donatistas. 230.a. lege sancita eos exagitat. b.c.d.e
Honorius quid contra haereticos. 99.a.b. 230.b.c.e. 252.d.e. 263.b.c. 269.b. 341.a.b
Honorius auget militibus stipendium in bello contra Rhadagaisum. 237.a
Honorij pura religio potens ad expugnandos hostes. 237.e
Honorius Dei virtute absque suorum iactura Rhadagaisum vincit. 238.e. 239.a.b
 d 2 Honorius

I N D E X.

Honorius parat bello decernere cum Arcadio, sed barbarorum tumultibus auocatur. 245.b
 Honorius pro victoria accepta gratias agit Deo in cultu puræ religionis, insectando hæreticos. 252.d
 Honorius rursus Manichæos insectatur. 252.d.e
 Honorius insectatur hæreticos Priscillianistas. 252.e
 Honorius hæreticos Phrygas insectatur. 252.e
 Honorij Imperatoris epistola vltima ad Arcadiū. 259.e. 260.a
 Honorius rursus de bello inferendo in Arcadium agit. 260.b.c
 Honorius ob cultum propensorem religionis eripitur a domesticis proditoribus. 253.b
 Honorium Imperatorem infestat Constantinus tyrannus. 260.c.d.e
 Honorius curat tolli de medio Stilichonem. 267.a.b. 268.a.b.c
 Honorij rescripta in causa Stilichonis. 268.d.e
 Honorius numeribus donat occifores Stilichonis. 269.b
 Honorius nouis legibus exagitat Donatistas. 270.d
 Honorius nouis legibus exagitat Gentiles in Africa. 270.d.e
 Honorius prohibet de religione disputari. 272.a
 Honorius quid contra Donatistas. 99.c. pœna quinque librariū auri aduersus infestates Catholicos. ibid. 105.e.d. alia leges in Donatistas. 183.d. 230.b.c. 231.a.b.c.d. 270.e. 280.b. 302.b.c. 360.b
 Honorius iniuste carpitur ab Ethnicis ob excidium Vrbs. 277.d.e. 278.a.b
 Honorius lege exagitat Mathematicos. 279.a
 Honorius deceptus a suis optimos reuocat. 280.a.b. reuocat Gentiles ad militiam. Generidum Gentilem hominem duce exercitus constituit. 280.a.b
 Honorij religio commendata. 280.b
 Honorius pijs leges sanxit pro fide Catholica, dum ab Alarico perstringeretur. 280.b
 Honorius legatos mittit ad Attalum pro concordia. 289.e
 Honorius opportunum auxilium accipit a Theodosio ex Oriente missum. 289.e
 Honorius, liberato Imperio ab Attalo, quas leges dederit. 291.a.b
 Honorius indulget omnium criminibus ob lætitiā publicam. 291.b
 Honorius relaxat Africanis tributa ob fidelitatem exhibitam aduersus Attalum. 291.b
 Honorius quos duces elegit post obitum Stilichonis. 292.d
 Honorius inuidiam passus ob captam a Gothis Vrbs: quæ in eum iactata calumnie. 293.e. 294.a.b
 Honorius vindicatur a calumnijs obtrectatorū. 293.e. 294.
 Honorius interpellatur noua legatione Episcoporum Africanorum. 301.e
 Honorius perperam statuit timore Attali & Donatistarum rebellantium, vt quam vellet quis coleret in Africa religionem. 302.a.b
 Honorius reuocat legem latam pro Donatistis. 302.c
 Honorius religione pugnat contra barbaros. 302.c
 Honorius adiicit animum vt Donatistas omnimode ad unitatem Catholicam inducat per publicam Collationem. 302.c.d
 Honorius profligando hæreticos, sperat se a Deo adiuari aduersus barbaros. 302.d
 Honorius Imperator ob studium indefessum erga Catholicam religionem aduersus schismaticos & hæreticos quanta a Deo est consecutus beneficia. 322.d.e. 323.a
 Honorius quot insuperabiles tyrannos Dei ope extinxit. 322.d.e. 323.a. 324.b
 Honorius obstinatos Donatistas post Collationem legibus

orget. 332.e. 333.a
 Honorius Imperator noluit bona Ecclesiastica subiacere publicis exactionibus. 341.c
 Honorius iussit ne clerici conuenirentur apud aliud tribunal, quam Ecclesiasticum. 341.c
 Honorius iussit Episcopale iudicium illibatum seruari. 341.c
 Honorij rescriptum aduersus Heraclianum. 352.c. aliud de abolendo Heracliani nomine. d
 Honorius consecutus victoriam aduersus Heraclianum tyrannum. 352.b.c.d
 Honorius rursus exagitat Donatistas quam seuerissime per Dulcitium. 360.b
 Honorij benignitas erga Attalum tyrannum. 383.b
 Honorius nactus sibi barbaros obsequentes. 384.b
 Honorius Imperator rescribit contra Gentiles. 384.c
 Honorius Romæ triumphat, Attalo præeunte ante currum. 408.c.d
 Honorij numisma victoriam de tyrannis designans. 408.c.d
 Honorius Imperator Iudæos legibus exagitat, vt sic ad fidem inducat. 428.c.d
 Honorius subdola relatione Symmachi Præfeti deceptus. 430.a. b. e. 431.a. b. e. 432.a
 Honorius Imperator rescribit ad Symmachum in causa Bonifacij & Eulalij. 430.d.e. 431.
 Honorius litteris Romanorum presbyterorum admonetur de causa Bonifacij & Eulalij. 432.c.d.e
 Honorius Imperator ad se aduocat vtramque partem Bonifacij & Eulalij. 433.a
 Honorij ad Symmachum secunda epistola. 433.b
 Honorius res Ecclesiasticas non nisi per Episcopos tractari voluit. 433.e
 Honorius conuocat Rauennam Episcopos, qui agant de legitima electione Romani Pontificis. 433.e
 Honorius Imperator rescripsit contra Pelagium. 413.e. 414.a
 Honorij commonitorium ad Episcopos vocatos ad Synodum in causa schismatis. 433.e
 Honorius scribit ad Præfectum Vrbs de Achilleo Episcopo Spoletino. 434.c.d
 Honorij epistola ad Achilleum. 434.d.e
 Honorius scribit ad populum Romanum de Achilleo Episcopo misso. 435.a
 Honorius alios vocat ad Synodum Episcopos Rauennam in causa schismatis. 435.c.d
 Honorij epistola ad Paulinum. 435.c.d
 Honorij epistola ad Africanos Episcopos, qua eos vocat ad Synodum. 436.c
 Honorij epistola ad Aureliū Episcopum Carthaginiensem, qua vocat eum ad Synodum. 435.e. 436.a
 Honorius scribit contra Eulalium, vt pellatur Vrbs. 437.c. d
 Honorij epistola ad Symmachum de restitutione Bonifacij. 438.e
 Honorius rescribit ad Largum Proconsulem, ne Episcopi vocati fatigarentur venire ad Synodum. 439.d.e
 Honorio commendat Ecclesiam Romanam Bonifacius Papa. 440.c.d
 Honorius scribit ad Bonifacium Papam de cura sua erga Romanæ Ecclesiæ statum. 440.e. 441.a
 Honorius rescribit contra Pelagianos. 445.b.c
 Honorius ad Aureliū scribit contra Pelagianos. 445.d.e
 Honorius exagitat clericos cum feminis habitantes. 474.e
 Honorij Imperatoris obitus, etas. 479.b.c. laudatissimus Imperator vindicatur a calumnijs: potens religione potius quam armis. 479.b.c.d
 Honoria

I N D E X.

Honoria filia Gallæ Placidie relegatur ob stuprum Constantinopolim. 655.b
 Honorij numisma de supplantato tyranno. 691.a.b
 Honoratus Episcopus Vercellensis ministrat Eucharistiam S. Ambrosio morienti. 36.a
 Honoratus Episcopus Vercellensis præsto est S. Ambrosio morienti. 36.a.b
 Honorati Episcopi epistola ad Arcadium de exhortatione ad martyrium. 661.b.c
 Hormisdæ nobilis Persæ martyrium. 466.e. 467.a
 Hospitium sanctum reddit homines sanctos. 26.a.b
 Hospitium peregrinorum a Pammachio erectum in Portu Romano. 48.d.e
 Hospitale infirmorum Romæ primum a S. Fabiola extructum. 109.e. 110.
 Hospitium Romæ Ioannitarum. 244.a
 Huldin Rex Hunnorum contra Rhadagaisum procedit. 237.e
 Hunni immissi in Armeniam a Ruffino. 6.a
 Hunni obsident Antiochiam. 6.a
 Hunni timentur Hierosolymis. 6.a.b
 Hunni vnde progressi. 6.b
 Hunnos execratur S. Hieronymus. 6.b.c
 Hunnos timet S. Hieronymus. 6.c
 Hunni quanta fecerint mala in Syria. 6.d
 Hunni ad fidem conuersi a S. Theotimo Episcopo. 148.e
 Hunnos peccans in S. Timotheum a Deo corripitur. 148.d
 Hunnorum Reges contra Rhadagaisum. 237.e
 Hunni lacescentes Burgundionibus occasio illis fuerunt fidem Christianam capeffendi. 358.e. 359.a
 Hunni victi a Burgundionibus Christi auxilio. 359.a
 Hunni agunt pro Aetio. 631.b

I

Iacobus Comes in custodiam recipit Cyrillum & Memnonem. 588.e
 Iacobus in Syria magnus anachoreta, eius res gestæ. 485.e. 486.
 Iacobus eremita terrores demonum passus. 217.a.b
 Iacobi Persæ Christiani dirum martyrium. 467.e. 468.
 Iacobus Sirmundus vertit in Latinum testamentum Gregorij Nazianzeni. 685.c.d
 Iacobus & Timasius ex discipulis Pelagij redditi Catholici. 364.e. 365.a.b
 Iammona oppidum in insula Minorica. 419.e. in qua nunquam Iudæi habitare potuerunt. 419.e. 420.a.b
 Ianuarius Episcopus & martyr Neapolitanam illustrat Ecclesiam. 606.d
 Iba epistola conferta calumnijs. 626.b.c
 Idolum Cælestis Carthagine cum templo prostratum. 92.c.d.e
 Idolorum cultus iterum inualefcit, sed Theodosij sanctione exciditur. 669.a.b. Patres iterum in eundem insurgunt. c.d
 Idola Gazensium prostrata. 138.b
 Idolorum spolia inconcessa Christianis. 138.b.c
 Idolorum templa in Phœnicia destruuntur. 141.b.c
 Idoli falsum vaticinium de restitutione idololatriæ. 462.b
 Idola prostrata vbique. 91.e. 92.a.b
 Idolorum cultus legibus Arcadij vetitus. 92.b.c.d
 Idolum Veneris Maiumæ collapsum & fractum virtute Crucis. 137.b
 Idololatriæ reliquiæ Romæ dissipatæ. 98.a.b
 Idololatriam tollendam rogant Africani Episcopi. 53.b
 Idololatria ab Honorio Imperatore penitus prostrata. 91.c.d.e

Idololatriam restituendā falsis iactabatur oraculis. 462.b
 Idololatriæ reliquiæ demolitæ per Vrsum Tribunum, Constantio Imperatore iubente. 462.b.c
 Idololatria Romæ a barbaris euellitur. 277.c
 Idololatria reuocata in Vrbs. 278.c.d.e
 Idololatriæ nouis Honorij legibus exagitati. 270.d.e
 Idololatriæ Theodosij lege coerciti. 480.e. 481.a
 Idololatriæ percussi ex ruina simulacri Veneris. 137.d
 Idololatriæ Theodosij insectatur. 494.d
 Ieiunij Natalis Domini fractor clericus accusatur. 166.e
 Ieiunij sabbati causam reddidit Innocentius Papa. 396.e. 397.
 Igitur insula recepit profugos Romanos tempore Vrbs excidij sub Alarico. 298.b.c
 Ignatij Episcopi Antiocheni martyris secunda translatio. 665.a
 Ignis super Constantinopolim imminens. 20.e
 Ignis grassans per lignum sanctæ Crucis extinctus. 27.d.e. 28.a
 Imagines sanctorum solitæ pingi in ecclesia, & honore luminarium coli. 163.d.e
 Imaginem S. Ioannis Chrysofomi moriturus Theophilus veneratus est. 345.d
 Imago S. Pauli apud Ioannem Chrysofomum. 256.c
 Imagines Imperatorum coronari in spectaculis. 489.a
 Imaginibus sacris ornavit cœmeterium Cælestinus Papa. 617.d
 Imaginibus sacris Valentinianus ornavit basilicas Apostolorum Petri & Pauli. 680.d.e
 Imaginibus sacris Sixtus Papa ecclesiā S. Mariæ ornavit. 680.b.c
 Imperium Arcadij & Honorij. 2.a
 Imperium Arcadij periclitatur dolo Ruffini. 4.c.d.e
 Imperium Romanum inuadunt barbari vocati a Ruffino. 5.d.e. 6.a
 Imperium Orientale exciditur a barbaris dolo Ruffini. 7.8.b.c.d
 Imperij Occidentalis ærumnæ. 266.e
 Imperij custodia est religio bene custodita. 322.e. 323.
 Imperij Orientalis curatores. 265.c.d
 Imperium religio regit. 382.a.b
 Imperium Romanum cur barbaris dari meruit deuastrandum. 342.b.c
 Imperium bene seruatur & custoditur, si consulatur Ecclesiasticæ immunitati. 480.a.b
 Imperium quomodo reddi possit perpetuum. 610.e. 611.a
 Imperatorum caput ornatum cruce. 3.b.c
 Imperatores occurrere soliti aduenientibus Episcopis. 133.b. sedere coram se iubent eos. 133.e
 Imperatorum legibus hæretici vtiliter coercentur. 231.d. e. 232.
 Imperatoris iura tempore schismatis. 430.a.b
 Imperatorum imagines coronari solitæ in spectaculis. 489.a
 Imperatores periculose immiscet se rebus sacris. 550.d.e
 Imperator ipse non ingreditur armatus in ecclesiam. 558.a. 559.
 Imperatores nō portāt diadema in ecclesia. 558.e. 559.a
 Imperatores quomodo perpetuo regnare possint. 610.e. 611.a
 Imperatorum non esse pallium dare Episcopis. 631.e. 632.a.b
 Imperatorum imagines in ecclesia a Galla Placidia erecta Rauennæ. 655.b
 Imperatores leges frustra sanciant, nisi fontes malorum obstruant. 672.a
 Imperatorum huius temporis religio commendata. 637.e
 Incen-

I N D E X.

Incendium Arianorum. 513.e.514.a
Incendium civitatis Constantinopolitane. 638.c.d
Incendium Urbis Constantinopolitane molitur Gains,
 112.c.d
Incendium ecclesie Constantinop. cõburit Gothos. 112.e
Incendium ecclesie Constantinopolitane. 198.a.b.c
Incendium grassatur in Regiam, absumit vetera idololatriæ
monumenta. 198.d.e.199.
Incendij ecclesie Constantinopolitane causa questiones
exhibite. 201.b
Indiculus ornamentorum Ecclesie Constantinopolitane ad
Innocentium Papam allatus per legatos. 207.e
Indulgentia procuranda a Romano Pontifice pro Episcopis
Donatistis. 129.e.130.
Indulgentia concessa Donatistis ab Anastasio Papa. 130.d.e
Indus credit Christo. 23.a
Infantes esse baptizandos decretum in Concilio Carthagi-
nensi. 130.c
Infernales pœnas temporarias ex errore Origenis dixere
noui heretici. 364.a.b.c
Infirmorum hospitium primum a S. Fabiola Romæ con-
structum. 109.e.110.a
Innocentius Papa creatur. 161.d.e
Innocentium Papam appellat Ioannes Chrysostomus.
 192.a.b
Innocentius detestatus temeritatem Theophili in depositio-
ne Ioannis Chrysostomi. 192.d
Innocentius irritat iudicium Theophili. 195.e.196.a
Innocentius novam cogitat Synodum in causa Ioannis Chry-
stomi. 196.a
Innocentius retinet Ioannem, licet damnatum, in commu-
nicatione. 196.a.b
Innocentius quid scripserit ad Theophilum. 196.a.b
Innocentij Papæ litteræ ad Ioannem Chrysostomum datæ
per Demetrium Episcopum vulgatæ in Oriente. 196.c
Innocentius Papa accipit missa Constantinopoli Acta pu-
blica iudicium aduersus S. Ioannis Chrysostomi sectato-
res. 206.c
Innocentius accipit legationem ab Episcopis partis Ioannis
per Theotecnum missam. 206.e
Innocentius reijcit legationem aduersariorum Ioannis
Chrysostomi. 207.a.b
Innocentius Papa recipit Episcopos partis Ioannis ad se-
dem Apostolicam confugientes. 207.b
Innocentius recipit legationem a clero Constantinopoli-
no partis Ioannis. 207.d.e
Innocentius recipit indiculum ornamentorum Ecclesie
Constantinopolitane a clero missum. 207.e
Innocentius decernit communicandum esse cum Ioanne
Chrysostomo, donec congregato Concilio eius causa plè-
nius cognoscatur. 208.d
Innocentius respuit communicationem Arfacij, donec per
Concilium eius causa examinetur. 208.d
Innocentij Papæ epistola ad clerum Constantinopolita-
num. 210.b.c.d
Innocentij Papæ epistola ad S. Ioannem Chrysostomum.
 210.a.b. aliæ Innocentij litteræ ad Ioannem datæ de-
 siderantur, a
Innocentius laborat pro cogendo Concilio in causa Ioannis
Chrysostomi. 211.d.e
Innocentius Papa consulitur a S. Victorio Episcopo Rho-
tomagenfi. 222.d
Innocentij Papæ litteræ ad Concilium Carthaginense de
non proficiscendis Episcopis ad Comitatum. 232.e
Innocentius Papa scripsit ad Toletanam Synodum. 233.b.e
Innocentius Papa irritat sententiam dicetium coniugium
ante baptismum non constituere bigamiam. 235.e

Innocentius Papa scribit ad Exuperium. 236.a
Innocentius scripsit catalogum librorum Canonicoꝝ. 236.b
Innocentius accipit ultimas litteras a Chrysostomo. 247.b.e
Innocentius quod Index esset, non recepit hospitio missos a
Ioanne. 244.a
Innocentius Papa Atticum & illi communicantes excom-
municat. 244.e.245.b
Innocentius etiam se a Theophili cõmunionem separat. 245.b
Innocentij Papæ decreta implorantur ab Episcopis Galli-
cans contra Vigilantium. 249.b.e
Innocentium Theophilo reconciliari cupiunt Episcopi Afri-
cani. 253.d
Innocentius Papa, audita morte Chrysostomi, quid in Ar-
cadium & Eudoxiam. 258.b.c
Innocentius Papa quid de restituendo Ioannis Chrysostomi
nomen in Diptycha. 258.b
Innocentij Papæ epistola de anathemate in Arcadium
Imperatorem. 258.d.e
Innocentium Papa excommunicat Arcadium & Eudo-
xiam. 258.d.e.259.a
Innocentius Papa primus expellit Nouatianos. 272.d
Innocentius auctor pacis Ecclesie Antiochene. 273.c.d
Innocentij epistola ad Bonifacium de pace Ecclesie An-
tiochenæ. 273.c
Innocentij epistola ad Alexandrum Episcopum Antioche-
nuni. 274.a.b
Innocentius quid de Acacio Berœnsi Episcopo statuat.
 274.d
Innocentius quid scribat ad Acacium Berœnsensem. 274.d.e
Innocentius Papa agit cum Acacio, ut Ioannis nomen re-
stituatur in Diptycha. 274.e
Innocentius irrita reddit omnia ab aduersarijs Ioannis
Chrysostomi facta contra Catholicos. 274.e
Innocentij Papæ epistola ad Maximianum in causa At-
tici. 275.c
Innocentius conditiones ponit, quibus parens Atticus Epi-
scopus Constantinopolitanus possit absolui. 275.d
Innocentius defenditur a calumnia Zosimi. 278.b.c.d.e.
 279.a
Innocentius functus legatione pro Romanis ad Honorium
& Alaricum. 279.d
Innocentius Dei providentia ab Urbe peritura subductus.
 279.d
Innocentij Papæ fides laudata a S. Hieronymo. 354.d
Innocentius Papa scribit ad Iulianam. 357.d. confutat in
 ea heresim Pelagianam. ibid.
Innocentius monetur a Concilio Carthaginensi, ne recipiat
Pelagium absolutum in Concilio Palastino. 386.d.e
Innocentius Papa accipit litteras ex Cõcilio Carthaginensi
& Mileuitano per Iulium. 386.d.387.e. eadem omnes
 contra Pelagium, ne recipiatur ab ipso. 388.a.b
Innocentius secreto admonetur ab Augustino & collegis
de fautoribus Pelagianorum Romæ agentibus. 388.b.c
Innocentius calumiose in crimen adducitur tolerantie
Pelagianorũ fautorum. 388.b.c. se iure ipse excusat. c
Innocentius non acquiescit iudicio Palastino de purgatio-
ne Pelagij. 388.d. sed suspendit sententiam suã de eo. e
Innocentij litteræ redditæ ad Concilium Carthaginense &
Mileuitanum per Iulium legatum. 388.e.389.a
Innocentius acerrimus impugnator Pelagij. 389.a.b
Innocentius Papa damnauit Pelagium. 389.b
Innocentius Papa admonet Aurelium Carthaginensem
Episcopum de ordinationibus perperam factis in Africa.
 393.d
Innocentius Papa admonet Ioannem Episcopum Hieroso-
lymorum de iniurijs illatis in sanctas virgines Eusto-
chium & Paulam. 393.e.394.
 Innocen-

I N D E X.

Innocentius scribit ad S. Hieronymum de damnis illatis
consolans eum. 394.c.d
Innocentij epistola ad Aurelium Carthag. de S. Hierony-
mo. 394.e
Innocentium Papam fallere nititur Pelagius professione
Catholica, a quo sciebat suam absolutionem non esse ac-
ceptam, sed fuisse ab ipso damnatam. 395.b.c
Innocentij Papæ obitus, res gestæ, anni sedis, scripta.
 396.a.b.e.397.a
Innocentij decretum sancitum aduersus Pelagianos a Zo-
simo promulgatum. 396.c
Innocentius dedicauit basilicam sanctorum Geruasij &
Protasij martyrum Romæ. 396.e
Innocentius, ad quem scribit S. Basilius, quis fuerit. 398.
 a. b
Innocentius Iudæus cum Meletio fugam arripiunt, ne
Christiani efficerentur. 423.e. 424. conuersi ad fidem
 ambo cum suis. ibid. eius coniugis conuersio. 427.c.d.
 eius affinis conuersio. 427.e
Innocentius legatus ab Africanis Episcopis in Orientem
pro canonibus Nicænis. 457.a.b
Innocentius & Restitutus a Donatistis occisi. 333.e
Inquisitio dira de incendio exhibita frustra. 201.a. re-
 pressa lege Imp. e
Inscriptio vetus de victoria contra Gildonem obtenta.
 59.e
Inscriptio de victoria Gildonis tributa Stilichoni. 60.a
Inscriptiones Cælestis idoli. 93.d.95.a
Inscriptio posita in baptisterio Constantini. 681.a
Inscriptio de instauratione murorum Urbis propter me-
tum Alarici. 184.d.e
Inscriptio soluti voti a Galla Placidia. 655.b
Insula Caprarie monachi. 57.c.d
Insula Gorgoniae monachi. 57.e
Insula Palmariae monachi. 58.e
Insulani monachi. 57.c.d.e.58.d.e
Inuentionum Ruffini in S. Hieronymum tempus & ratio.
 156.b.c.d
Inuentio corporum Habacuc & Michæ Prophetarum
quando contigit. 252.c
Inuentio reliquiarum S. Stephani protomartyris in Iudæa.
 365.e.366.a.b
Inuentio corporis Zachariæ. 382.c.d.e
Ioannes Aetherius extorris causa Chrysostomi. 242.b
Ioannes creatus Episcopus Antiochenus. 508.c
Ioannis Episcopi Antiocheni litteræ ad Cyrillum. 565.d.e
Ioannes Antiochenus præmittit Alexandrum Hierapo-
lis, & Alexandrum Apameæ Ephesum. 565.e
Ireneus Comes amicitie tantum causa cum Nestorio E-
phesum venit. 567.b
Ioannes Episcopus Antiochenus accipit litteras a Cælesti-
no contra Nestorium. 538.a.b
Ioannes Antiochenus admonetur a Cyrillo de Nestorij er-
roribus, & Cælestini Papæ conatu aduersus eum. 539.
 d. e
Ioannes Episcopus Antiochenus scribit ad Nestorium sua-
dens pacem. 540.a.b.c.541.a
Ioannis Episcopi Antiocheni aduentus Ephesum. 537. b.
 constat schisma. b.c. Concilium contra Concilium con-
 gregat. c.d
Ioannes Episcopus Antiochenus potens auxilio Irenei Co-
mitis iussit verberari Episcopos qui ei obuiam processe-
rant. 573.d.e
Ioannes Episcopus Antiochenus remoratur suum aduen-
tum. 565.c.d
Ioannes Episcopus Antioch. fauens Nestorio in gratiam
eius differi aduentum ad Synodum. 565.d.e

Ioannis Episcopi Antiocheni temeritas in inuasione iu-
rium Ecclesiarum Cypri repressa a S. Synodo. 593.c
Ioannes Episcopus Antioch. cur iussus redire in suam Ec-
clesiam. 599.c.d
Ioannes Antiochenus tertio citatus a Patribus Concilij
Ephesini venire renuit. 578.a.b
Ioannes publicis scriptis declarat Cyrillum hereticum A-
pollinariam. 578.c.d
Ioannes cum alijs schismaticis excommunicatus a Concilio
Oecumenico Ephesino. 579.a.b
Ioannes Episcopus Antioch. pro concione acerrime a Cy-
rillo exagitatus. 579.d.e
Ioannes Episcopus Antioch. mouit Andream Episcopum
Samosatensem & Theodoretum, ut scriberent contra
Cyrillum. 602.b
Ioannes Antiochenus Episcopus quomodo recipiendus in
Ecclesiam, Cælestinus Papa decernit. 610.b.c
Ioannes Antiochenus Episcopus litteris urgetur a Theodo-
sio pro pace concilianda. 617.e.618.
Ioannes ab Imperatore iubetur anathematizare Nesto-
rium. 619.a.e
Ioannes Antiochenus labe aspersus defensione Nestorij
Euthymij ore improbat. 621.e.622.a
Ioannes Synodum habet Antiochiæ. 622.b.c
Ioannes damnat Nestorium in Synodo. 622.c.d. item
 per epistolam ad Cyrillum. 624.c
Ioannes scribit ad Sixtum Romanum Pontificem de dau-
nato a se & suis in Synodo Nestorio. 622.c.d.e
Ioannes Episc. Antioch. mittit Paulum Episcopum Emæ-
senum ad Cyrillum pro pace. 623.b.c
Ioannis epistola ad Cyrillum. 623.d.e. eiusdem fidei pro-
 fessio ad eum missa. 624.a.b
Ioannes scribit ad Sixtum Papam, mittens ad eum fidei
professionem. 624.d
Ioannes cum Cyrillo pacem inijt. 625.d.e
Ioannes Episcopus Rauennas moritur. 631. b. data sub
 ipso a Valentiano priuilegia Ecclesie Rauennati im-
 posturæ arguuntur. 631.c.d
Ioannes Antiochenus a suorum nonnullis exagitatus ob
indignas pacis conditiones. 633.b.c
Ioannes Episcopus Antiochenus excusatur a Sixto Papa.
 636. a
Ioannes Episcopus Antiochenus accipit litteras a Cyrillo.
 636. e
Ioannes Antioch. scripsit ad Sixtum Romanum Pontifi-
cem. 637.a
Ioannis Episcopi Antiocheni epistolæ de laudibus Theodo-
ri. 650.c. conuincitur calumnia. 651.c.d
Ioannes Episcopus Antioch. excusauit non esse Theodori
quæ sub eius nomine blasphemie ferebantur. 651.d
Ioannis Episcopi Antiocheni obitus. 658.d
Ioannis Baptiste natalis dies apud Aegyptios. 626.d
Ioannes Episcopus Cæsareæ Palastinae quid cum Porphy-
rio Gazensi. 131.d.e
Ioannes Cæsareæ Episcopus reuersus Constantinopoli Cæ-
saream. 137.d
Ioannes Cassianus fauit Pelagianis. 115.c
Ioannes Cassianus erga S. Ioannem Chrysostomum pro-
pensior & gratus. 208. b. eius profectio in Aegy-
 ptum. c
Ioannes Cassianus diaconus missus legatus a clero Cõstan-
tinopolitano ad Innocentium Papam cum Germano
presbytero. 207. d.e. 208. a. nequaquam fugit a Io-
 anne, ut aliqui dixerunt, 208.a.b
Ioannes Cassianus in Atticum insensus. 597.b
Ioannes Cassianus hortatu S. Leonis scribit contra Nesto-
rium. 555.e.556. a. inuentionum in eum. c. apostrophe
 ad Con-

ad Constantinopolitanos. 556.c. 557.a
 Ioannes Cassianus quando scripsit Collationes. 639.b.c
 Ioannis Cassiani scripta sepe purgata. 640.a.b.c
 Ioannis Cassiani expurgatores. 640.c
 Ioannem Cassianum excusat & laudat Gennadius Massilien-
 sis aequae suspectus. 640.d
 Ioannes Comes sacrarum largitionum mittitur Ephesum
 ad conciliandos Episcopos. 588.d.e
 Ioannis huius tyrannice res gesta Ephefi. 588.e. 589.
 Ioannes detruhit in carcerem S. Cyrillum & Memnonem
 Ephefi. 588.e. 589.a
 Ioannes Comes fauens Nestorianis turpiter mentitus uni-
 versam Synodum consensisse damnationi Cyrilli. 589.e.
 590.
 Ioannes dolose agit cum Orthodoxis. 590.b
 Ioannes Comes reuersus Constantinopolim trophaea victo-
 riae vane ostentat. 590.c.d
 Ioannes Chrysofostomus accersitur Antiochia Constantino-
 polim, ut succedat Nectario. 43.e. 44.a. ei aduersa-
 tur Theophilus Alexandrinus. 44.a. sed ab Eutropio
 repellitur. 44.b
 Ioannis Chrysofostomi in Episcopum electio. 44.b.c. 65.a.b.
 quomodo abductus Antiochia. 65.a.b. ordinatus exa-
 gitat haereticos. 65.d
 Ioannes Chrysofostomus laborat pro concordia Episcoporum
 Antiochenorum. 65.e
 Ioannem Chrysofostomum colit Saluina clarissima femina.
 61.a
 Ioannes Chrysofostomus cum Theophilo decernit legatio-
 nem ad Romanum Pontificem pro concordia Ecclesiae
 Antiochena. 65.e. 66.a
 Ioannes Chrysofostomus collapsam in clero disciplinam reuo-
 care conatur. 66.c.d.e. 67.
 Ioannes Chrysofostomus prohibet clericos habitare cum A-
 gapetis, & sororibus adoptiuis. 67.c.d. reuocat clericos
 a consuetudine secularium personarum. 67.b
 Ioannes Chrysofostomus studens reuocare clerum ad Ecclesia-
 sticam disciplinam concitat contra se discipulos. 67.c
 Ioannes Chrysofostomus superfluos sumptus ab Ecclesia rese-
 cat. 67.d
 Ioannes Chrysofostomus viduas Ecclesiae ad meliorem fru-
 gem restituit. 67.e
 Ioannes Chrysofostomus redarguit Eutropium praefectum
 cubiculi, quem sibi reddidit insensum. 68.a
 Ioannes Chrysofostomus laborat pro Gazensibus. 74.e
 Ioannes Chrysofostomus defendit Eutropium. 76.d.e. cur
 pro concione in eum inuectus. 76.e. 77.a. eiusdem in
 Eutropium dicta oratio. 76.e. 77.a. 78.
 Ioannes Chrysofostomus placare studet populum in Eutro-
 pium insensum. 77.c.d. 78.a.b
 Ioannes Chrysofostomus liberat a morte Eutropium. 79.e.
 80.a
 Ioannes Chrysofostomus declamat aduersus spectacula. 82.b.c
 Ioannis Chrysofostomi opera sublata Maium. 82.b.c.d
 Ioannes Chrysofostomus reuocat Arcadium a dando eccle-
 siam Gainae Ariano. 111.b.c
 Ioannis Chrysofostomi cum Gaina tyranno conflictus pro
 ecclesia. 111.b.c.d
 Ioannes Chrysofostomus confutat Gainam. 111.e. 112.a
 Ioannes Chrysofostomus exprobrat Gainae tyranno accepta
 ab Imperatore beneficia. 111.e. 112.a
 Ioannis Chrysofostomi legatio ad Gainam. 113.a.b
 Ioannes Chrysofostomus regressus a legatione quid concio-
 natus. 113.c.d
 Ioannes Chrysofostomus venientes monachos Origenistas
 Constantinopolim non reuocat, sed exclamat contra Theo-
 philum. 114.c.d. 118.e

Ioannes Chrysofostomus Barnabae nomine figuratus. 114.c.d
 Ioannes Chrysofostomus excusatur de Origenistis ab eo non
 eieclis. 118.b.c.d. 119. 120.e. 121.a
 Ioannes Chrysofostomus sequester pacis inter Origenistas &
 Theophilum. 117.a.b. 120.e. 121.a
 Ioannes Chrysofostomus excepit, sed non communicauit cum
 Origenistis nisi peregrina communicatione. 119.b.c.e.
 120.a
 Ioannes Chrysofostomus scribit ad Theophilum pro monachis
 Aegyptijs fugatis. 120.c
 Ioannes iterum scribit ad Theophilum. 120.d
 Ioannis Chrysofostomi digni pretextus retinendi monachos
 Origenistas. 120.e. 121.
 Ioannes Chrysofostomus quid in causa Asianorum Episcopo-
 rum. 121.b.c. 122. 123.
 Ioannes Chrysofostomus cognoscit causam Asianorum Epi-
 scoporum. 121.b.c.d.e. 122. 123.
 Ioannes Chrysofostomus congregat Concilium Constantino-
 poli in causa Asianorum Episcoporum. 121.b.c.d
 Ioannes Chrysofostomus dissidentes Episcopos reconciliari
 inter se curat. 122.a.b
 Ioannes in Asiam statuit proficisci ad causam Antonini
 cognoscendam, sed retinetur. 122.c.d
 Ioannes Chrysofostomus proficiscitur Ephesum. 123.b. con-
 gregat Ephefi Concilium septuaginta Episcoporum.
 123.c.d.e
 Ioannes Chrysofostomus exauclorauit Episcopos Asianos sex.
 124.a
 Ioannes Chrysofostomus redit Constantinopolim ex Asia.
 124.e. 125.a. oratione laudauit Constantinopolitanos.
 125.a
 Ioannes Chrysofostomus expellendos curat Arianos Con-
 stantinopoli. 126.a
 Ioannes Chrysofostomus Scythas Arianos ad Catholicam fi-
 dem conuertit. 126.e
 Ioannes Chrysofostomus Nomadas ad rectam fidem conuertit.
 127.a
 Ioannes Chrysofostomus curat ut Marcionites, qui erant in
 Syria, conuerterentur. ibid.
 Ioannis Chrysofostomi res gesta cum Porphyrio Episcopo Ga-
 zensi. 132.d.e
 Ioannes Chrysofostomus curat in Phoenicia idololatriam tolli
 penitus. 141.c.d
 Ioannis Chrysofostomi zelus in destruenda idololatria.
 141.e
 Ioannes Chrysofostomus mittit monachos ad destruendam ido-
 lolatriam Phoenicum. 142.a
 Ioannes agit in Eudoxiam pro vidua Theognosti relicta.
 142.c.d.e
 Ioannes Chrysofostomus prohibet Eudoxiam Aug. ab ingres-
 su ecclesiae. 143.a.b
 Ioannes Chrysofostomus defendit causam viduae Alexandri-
 nae. 143.b.c
 Ioannes Chrysofostomus se excusat, si agat contra Augustam
 pro vidua. 145.b
 Ioannes Chrysofostomus quid Theodoreto patricio persuadet.
 144.a.b
 Ioannes Chrysofostomus reconciliatus Seueriano. 144.d
 Ioannes Chrysofostomus sequester pacis inter populum &
 Seuerianum. 145.a
 Ioannis Chrysofostomi triennij Episcopatus temporis labores.
 145.d.e
 Ioannes Chrysofostomus quo anno Actus Apostolorum po-
 pulo explicabat. 145.d
 Ioannis Chrysofostomi occulta lacrymae. 145.d.e
 Ioannes Chrysofostomus in suspensionem adductus conuincen-
 tia cum Origenistis. 146.a.b
 Ioannis

Ioannis Chrysofostomi cum Epiphano dissensio. 146.e. 147.a
 Ioannes Chrysofostomus reueretur Epiphanium. 148.b. resti-
 tit tamen ei. c
 Ioannis Chrysofostomi in Epiphanium praedictio cuius ha-
 benda fidei. 152.b.c.d. 153.a
 Ioannes Chrysofostomus rursus exagitur a Seueriano, An-
 tiocho, & Acacio Beruensi. 168.c.d
 Ioannes Chrysofostomus dire urgeri ceptus a Theophilo Ale-
 xandrino. 168.b
 Ioannes Chrysofostomus pro concione visus est ex obliquo per-
 stringere Eudoxiam Augustam. 168.e
 Ioannes Chrysofostomus quas patitur aduersarias nobiles fe-
 minas Constantinopoli. 169.b
 Ioannes Chrysofostomus Episcopus Orientis & Occidentis
 sensit aduersarios. 169.d
 Ioannes Chrysofostomus docebat per domos, & viduas lasciu-
 uentes exagitabat. 170.b
 Ioannes secum collegit Episcopos quadraginta. 170.d.e
 Ioannes Chrysofostomus quid suos Episcopos lugentes in Con-
 cilio allocutus. 170.e. 171.a
 Ioannes Chrysofostomus citatur a Theophilo. 171.c
 Ioannes mittit ad Theophilum Episcopos & presbyteros.
 171.d.e
 Ioannes Chrysofostomus quid Theophilo ex Synodo dici man-
 darit. 171.d.e. 172.a
 Ioannes Chrysofostomus citatur ad Synodum Imperatoris
 edicto. 172.a.b
 Ioannes prouocat ad Synodum Oecumenicam. 172.c
 Ioannes exagitur ab aduersarijs egregiam ad populum
 concionem habuit. 172.e
 Ioannes Chrysofostomus magnam animi constantiam prae-
 fert. 172.e
 Ioannes Chrysofostomus quibus accusationibus fuerit impeti-
 tus. 173.c. 174. 175.
 Ioannes Chrysofostomus sententiam damnationis accepit.
 175.e
 Ioannes Chrysofostomus pellitur in exilium. 176.a.b
 Ioannes Chrysofostomus reuocatur. 176.e. 177.a. indicit
 Synodum. 178.a
 Ioannes Chrysofostomus rursus a sede pellitur, instigante Eu-
 doxia. 187.c.d
 Ioannes Chrysofostomus rursus declamat in Eudoxiam ob
 argenteam statuam dedicatam. 187.d.e. 188.b.c
 Ioannes Chrysofostomus sub Herodiadis nomine perstringit
 Eudoxiam. 188.c.d
 Ioannis Chrysofostomi posterioris exilij tempus. 189.a
 Ioannes Chrysofostomus absolutus a minori numero Episco-
 porum eo quo fuerat damnatus. 189.d
 Ioannis Chrysofostomi aduersarij confutantur. 190.c.d
 Ioannes Chrysofostomus iubetur egredi ab ecclesia. 190.d.e.
 ipse recusat ingredi. e
 Ioannis fautores Episcopi quadraginta pro eo agunt apud
 Imperatorem. 191.a. degunt in lacrymis. b. exturban-
 tur. b.c. 194.c.d
 Ioannis Chrysofostomi aduersarij noctu cum militibus in ec-
 clesiam irrumpunt. 191.c.d.e. 194.c.d
 Ioannis Chrysofostomi studiosus populus trucidatur in ec-
 clesia noctu. 191.d.e. 194.c.d
 Ioannes Chrysofostomus appellat Innocentium Romanum
 Pontificem. 192.a.b
 Ioannes Chrysofostomus legatos mittit ad Innocentium Ro-
 manum Pontificem. 192.c
 Ioannis Chrysofostomi modestia, dum in litteris ad Innocen-
 tium Papam non vocat se Episcopum, licet iniuste ex-
 auctoratus. 192.e
 Ioannis Chrysofostomi litterae ad Innocentium Papam scri-
 ptae. 192.e. 193.a

Ioanis sectatores quae passi in ecclesia a militibus. 191.c.d.
 194.d.e
 Ioannis Chrysofostomi aduersarij legationem mittunt ad
 Innocentium Papam cum Actis in ea causa consecutis.
 196.a.b
 Ioannem Chrysofostomum, licet damnatum, in comunione
 retinet Innocentius Papa. 196.a.b
 Ioannes Chrysofostomus appetitur a sicarijs. 196.d.e
 Ioannes Chrysofostomus custoditur a populo Constantinopo-
 litano. 197.a
 Ioannes iubetur ab Arcadio recedere ab ecclesia. 197.b
 Ioannes Acacium, Seuerianum, Antiochum, & Cyrinum
 praecipuos patitur aduersarios. 197.a
 Ioannes clanculum recedit ab ecclesia, ut saluet pericli-
 tantem populum. 197.b.c.d
 Ioannes recedens exosculetur Episcopos, consolatur Olympi-
 adem, & alias Ecclesiae viduas. 197.b
 Ioannes ubi audiuit decretum exilij, quid cello locutus sit
 animo. 197.b
 Ioannis Chrysofostomi fautores in suspensionem adducti
 conflagrationis ecclesiae. 198.d
 Ioannis thronus primum omnium conflagrauit. 198.b.d
 Ioannis Chrysofostomi exilium posterius decernitur Cucu-
 sum. 199.a.b
 Ioannis Chrysofostomi successor Arfacius ignauus. 199.a.b
 Ioannes consolatur marentes ob successionem Arfacij.
 199.e
 Ioannes studiosi vitant Arfacij communionem. 200.a.b
 Ioannis Chrysofostomi sectatores male habitii a magistratibus
 & militibus. 200.b.c.d
 Ioannis nomen ubique celebre inuidiam mouit Eudoxia.
 200.c
 Ioannis studiosi qui remanserunt Episcopi. 201.a
 Ioannis Chrysofostomi studiosi prohibiti seorsum conuenire.
 202.a.b.c
 Ioannes Chrysofostomus consolatur litteris Olympiadem.
 205.a
 Ioannes Chrysofostomus consolatur Pentadiam, quam & lau-
 dibus celebrat. 205.d.e. 206.a.b. monet ne recedat
 Constantinopoli. 206.b
 Ioannis Chrysofostomi causa quanta passae virgines Constan-
 tinopolitanae. 206.d
 Ioannis Chrysofostomi causa quanta passi sint monachi Con-
 stantinopolitani. 206.d
 Ioannem Chrysofostomum, litteris consolatur Innocentius
 Papa. 211.a.b
 Ioanni Chrysofostomo quae acciderint in via, cum in exilium
 ducitur. 212.a.b. 213. 214. 215.
 Ioannes Chrysofostomus ducitur in exilium a Theodoro Prae-
 fecto militum, qui eum bene habuit. 212.b
 Ioanni Chrysofostomo proficiscenti in exilium populi undique
 accurrunt. 212.b.c
 Ioannes Chrysofostomus in via exilij febre laborat. 212.d.e.
 innumera passus mala. e
 Ioannes Chrysofostomus quae passus Caesarea Cappadociae.
 212.e. 213. 214.
 Ioannes Chrysofostomus non recipitur a Pharetrio Episcopo
 Caesariensi. 213.b.c
 Ioannes Chrysofostomus ob Isaurorum incursum quae passus
 Caesarea. 213.d.e. 214.a
 Ioannes Chrysofostomus quae passus a pseudomonachis.
 213.d.e
 Ioannes Chrysofostomus recedens Caesarea in quanta mala
 incidit. 214.a.b.c
 Ioannes Chrysofostomus bene habitus a Seleucia. 214.b.c
 Ioanni Chrysofostomo noctu iter agenti quae mala occurrerunt.
 214.d.e
 Ioannes

Ioannes Chrysoſtomus quam contemptor humanæ gloriæ. 215.b
Ioannes a Dioſcuro inuitatus hoſpitiū, Cucuſum cum perueniret. 215.c. apud ipſum manſit. d.e
Ioannes Chryſoſtomus peruenit Cucuſum. 215.b.c. quæ ibi officia erga eum exhibita. 215.d.e
Ioannem Chryſoſtomum cōuenit Cucuſum Sabiniāna diaconiſſa. 216.b.c
Ioannes Chryſoſtomus Cucuſi cum exulat, inuiſitur a multis. 216.b.c.d.e
Ioannes anno vno commoratur Cucuſi. 216.e
Ioannes Cucuſi patitur Iſaurorum incurſiones. 216.e. 217.a
Ioannis Chryſoſtomi litteræ ſcriptæ Cucuſi. 217.c.d
Ioannes Chryſoſtomus ut conſoletur Olympiadem, ſuum futurum ſpondet aduentum. 217.e.d
Ioannes Chryſoſtomus quam celfus animo in aduerſis. 217.e. 225.d.e
Ioannis Chryſoſtomi epiſtola ad Episcopos detentos in carcere. 218.b.c. 219.a. alia ad eodem. 219.b.c
Ioannes Chryſoſtomus ſcribit iterum ad Innocentium Papam. 219.a.b
Ioannes Chryſoſtomus cōmendat eccleſiā Episcopis. 219.a
Ioannis Chryſoſtomi perſecutores male pereunt. 219.d.e
Ioannis Chryſoſtomi Deus deſenſor. 219.d.e. 220.a.b
Ioannis Chryſoſtomi epiſtola ad Anthemium creatum Conſulem. 224.b.c
Ioannes Chryſoſtomus frigore alget. 225.a
Ioannes Chryſoſtomus ſtomacho laborat. 225.b
Ioannes Chryſoſtomus timore Iſaurorum exagitur. 225.d.e
Ioannes Chryſoſtomus gemit de Pelagio monacho in tranſuerſum acto. 225.e
Ioannis Chryſoſtomi vltima lucubratiō. 226.c. opus ſcribit, cuius eſt titulus, Nemo læditur niſi a ſe ipſo. d
Ioannes Chryſoſtomus alta philoſophatur in ſuis anguſtijs. 226.c
Ioannes Chryſoſtomus exul curam gerit Phœnicum, itemq. & Gothorum. 226.d.e
Ioannes Chryſoſtomus tranſlatus Cucuſo Arabiſſum. 225.c.d
Ioannes Chryſoſtomus redimit captiuos ab Iſauris. 227.a
Ioannis Chryſoſtomi epiſtola ad Venerium Episcopum Mediolanenſem. 228.a
Ioannis Chryſoſtomi epiſtola ad Aurelium Episcopum Carthagenenſem. 228.c.d
Ioannes ſcribit ad legatos ſedis Apoſtolicæ, antequam venirent Conſtantinopolim. 239.e. 240.a
Ioannes Chryſoſtomus ſcribit ad legatos Apoſtolicæ ſedis, poſtquam receſſerunt Conſtantinopoli. 241.b
Ioannes Chryſoſtomus conſolatur Episcopos ſui cauſa relegatos. 241.d.e
Ioannis Chryſoſtomi ſtudioſi tum Episcopum, tum alij paſſi exilia & alia ab aduerſarijs. 241.a.b.c. 242.a.b.c
Ioannis Chryſoſtomi ſtudioſi proſugi. 242.a. b. alij deliteſcebant Conſtantinopoli. 242.b
Ioannis Chryſoſtomi exilij annus tertius. 245.b
Ioannis Chryſoſtomi vltima epiſtola ad Innocentium Papam. 243.b.c. rogat ne excommunicet violatores legatorum. ibid.
Ioannis partes. ſouentes, & Romam proficiſcentes, hoſpitiū ſuſcepti a Proba & Iuliana. 244.a
Ioannis Chryſoſtomi epiſtola ad S. Probam. 244.b
Ioannem Chryſoſtomum occidere decernunt eius aduerſarij. 244.d.e
Ioannis Chryſoſtomi ſtudioſi fuga ſibi conſulunt. 242.a. 244.e. 245.a

Ioannes Chryſoſtomus prohibetur commercio litterarum. 245.c
Ioannis Chryſoſtomi obitus tempus. 253.e
Ioannes Chryſoſtomus de loco in locū, ut fatigatus occumberet, tranſfertur. 253.e. 254.a
Ioannes Chryſoſtomus tranſferri Pityuntem reſcripto Arcadij iubetur. 254.b
Ioannes Chryſoſtomus quanta paſſus a militibus, cum nouiſſime tranſferretur. 254.c
Ioannes Chryſoſtomus ubi Comanam peruenit, ibi requieuit in Domino. 254.c.d
Ioanni Chryſoſtomo S. Baſiliſcus martyr apparet, & proximam prænunciat mortem. 254.c.d
Ioannis Chryſoſtomi obitus, ætas, tempus ſedis. 254.d.c
Ioannis Chryſoſtomi funus. 254.e
Ioannis Chryſoſtomi ſcripta. 255.b.c
Ioannes Chryſoſtomus cur ſolus comedere cōſueſcit. 254.e. 255.a
Ioannis Chryſoſtomi nomine ſcripta ſuppoſita. 255.b.c
Ioannis Chryſoſtomi magiſter S. Paulus Apoſtolus. 255.e. 256.a
Ioannes Chryſoſtomus habebat apud ſe imaginem S. Pauli Apoſtoli. 256.c
Ioannes Chryſoſtomus cerā fuſilem imaginem coluit. 256.e
Ioannes Chryſoſtomus cultor ſacrarum imaginum. 256.e
Ioanni Chryſoſtomo oſtenſæ viſiones. 256.e. 257.a
Ioannes Chryſoſtomus primus aggreſſus prædicare verbum Dei in medio eccleſiæ. 257.b
Ioannis Chryſoſtomi nomen ut reſtitueretur in Diptycha, Innocentius Papa præcepit. 258.b
Ioannis Chryſoſtomi gloria oſtenſa Adelpio. 261.c.d.e
Ioannes Chryſoſtomus per viſum apparuit Cyrillo. 351.c
Ioannis Chryſoſtomi nomen redditum a Cyrillo ſacris tabulis. 351.c.d
Ioannis Chryſoſtomi aduerſarij quatuor præcipui, idem apoſtata nominati. 257.d
Ioannes Chryſoſtomus multus fuit in prædicando pœnitentiam aduerſus Nogatianos. 257.e. 258.a
Ioannes Chryſoſtomus per Marutham Episcopum conuerſionem Perſarum percurare cœpit. 266.a
Ioannis Chryſoſtomi imaginem veneratus Theophilus deſuncturus. 345.d
Ioannis Chryſoſtomi nomen referendum in Diptycha curat Atticus Episcopus Conſtantinopolitanus apud Cyrillum. 347.d.e. 348.a
Ioannis Chryſoſtomi corpus tranſlatum Conſtantinopolim. 661.e. 662. 663.
Ioannes Chryſoſtomus baptizator Theodoſij Imperatoris. 663.b
Ioannis Chryſoſtomi memoria annis ſingulis in Eccleſia agi cœpta. 507.b.c
Ioannis Chryſoſtomi immenſum ſtudium erga S. Paulum Apoſtolum. 256.d.e
Ioannitæ nuncupati ſtudioſi Ioannis, qui non communicabant Arſacio. 200.d.e
Ioannitæ quaſtioni ſubiecti ob incendiū eccleſiæ. 201.b.c
Ioannitæ recuſantes communicare cum Arſacio dira patiuntur. 203.e
Ioannitarum hoſpites Proba & Iuliana. 244.a
Ioannis & Cyriri reliquæ effugant dæmones. 365.d
Ioannes Comes Theſaurorum. 207.e
Ioannes Damaſcenus numerauit libros Canonicos. 236.d
Ioannes Episcopus Hieroſolymitanus excuſatur ab auctore. 85.e. 86.a
Ioannes Hieroſolymitanus certior redditur de cauſa Ruffini. 153.e. 154.a
 Ioann.

Ioannes Episcopus Hieroſolymitanus ſeclatus Origenis errores, meliori redditus frugi. 154.b.c
Ioannes Hieroſolymitanus Episcopus interfuit Cœcilio Hieroſolymitano. 371.a
Ioannes Episcopus Hieroſolymitanus conſentiens Pelagio male audire cœpit apud Occidentales. 375.b.c. monetur a S. Auguſtino. c.d
Ioannes Hieroſolymitanus Episcopus acriter admonitus ab Innocentio Papa. 393.e. 394.
Ioannis Episcopum Hieroſolymitanum obitus. 394.e. 395.a
Ioannes Hieroſolymitanus in ſuſpicionem adductus graſſationis Bethlehem. 394.b
Ioannes Lydiæ Episcopus extorris cauſa Ioannis Chryſoſtomi. 242.a
Ioannes cum Paulo legatus a Chryſoſtomo ad Innocentium Papam. 143.c.d
Ioannes medicus Syncellus Cyrilli. 587.e
Ioannes monachus accuſat Ioannē Chryſoſtomum. 174.c.d.e
Ioannes preſbyter agit aduerſus idololatriam Phœnicia. 142.a
Ioannes preſbyter legatus ad Cæleſtinum Papam ex Synodo Ephēſina. 601.d
Ioannes tyrannidem arripit poſt Honorium Imperatorem. 479.d.e. 480.a
Ioannes tyrannus abſtulit Eccleſiæ priuilegia. 480.a.b
Ioannes tyrannus tentat Africam. 484.e. 485.
Ioannes tyrannus capit Ardaburium ducem exercitus. 485.b.c
Ioannis Baptiſtæ reliquæ, & eius apparitio. 486.c.d
Ioannes tyrannus diuinitus extinctus. 487.d.e. 488.
Iocundus Episcopus qui interfuit Concilio Telepenſi. 416.e
Iouis ſtatua incenſa Conſtantinopoli. 198.e
Iouinianus hæreſiarcha præcurſor Ruffini. 306.b
Iouinianus quo anno relegatus in inſulam. 340.e. 341.a
Iouinianus voluptuoſus moritur inter epulas. 341.a
Iouinius monachus reprehenditur a S. Silua. 12.b.c
Iouinus miſſus cum Gaudentio ad demolienda templa idolorum. 91.c
Iouinus Episcopus Aſcalonis. 371.b
Iouinus tyrannus aduerſus Honorium Imperatorem. 322.d. extinctus. 324.b
Irenæus Comes venit cum Neſtorio Ephēſum ad Concilium. 565.a
Irenæus Comes amicitia tantum cauſa cū Neſtorio Ephēſenit. 567.b
Irenæi Comitum legatio a Neſtorianis ad Theodoſium Imperatorem. 586.d
Irenæi Comitum litteræ de rebus geſtis Conſtantinopoli. 586.e. 587.a
Irenæus Comes mēdaciſſimus rerū geſtarū aſſertor. 587.e
Irenæus a Neſtorianis creatus Episcopus Tyri. 602.a
Irenæus Comes Neſtorianus ab Imperatore exauſtoratus. 602.a
Irenion Gaſenſis Episcopus. 70.e
Iſaac monachus inimicus Ioannis. 172.b
Iſaurorum incurſiones in Cappadociam. 213.d.e
Iſauri graſſantur in Ciliciam atque Pamphiliam. 216.e. 217.a
Iſauri latrones lege Theodoſij perſtriſti. 216.e
Iſauri rurſus regiones infeſtant, moleſti Chryſoſtomo. 225.d.e
Iſdegerdes Rex Perſarum in protectionem ſuſcipit Theodoſium Iuniorum. 265.a.b
Iſdegerdis litteræ ad Senatū de Theodoſio. 265.c.d
Iſdegerdes fœdus componit cum Theodoſio centū annorum. 265.d.e

Iſdegerdes Rex Perſarum perſequitur Chriſtianos. 465.d
Iſdegerdes magos detectos impoſtores puniuit. 266.d.e
Iſidorus Alexandrinus cur inſenſus redditus Theophilo Epifcopo. 116.e. 117.a.b
Iſidorus Alexandrinus mittitur legatus Romam pro conciliando ſchiſmate Antiocheno. 65.e. 66.a
Iſidorus Origeniſta. 25.b
Iſidorus ſcripſit catalogum librorum Canonicorum. 236.c
Iſidorus Peluſiota quid de Theophilo. 257.c.d
Iſidori epiſtola de Theophilo ad Symmachum. 257.d
Iſidorus Peluſiota falſa relatione ſchiſmaticorum commotus in Cyrillum. 577.b.c
Iſidorus Peluſiota Cyrillum nauiter agere contra Neſtorium pro fide hortatur. 577.c
Iſidorus Peluſiota ſcribit ad Theodoſium Imp. de Patribus Ephēſi tyrannice oppreſſis. 586.c
Iſidori epiſtola ad Cyrillum. 633.e
Iſmaelitarum Regina precibus Simeonis obtinet filium. 469.b
Iſidorus redarguit imprudenter Cyrillum leuitatis. 633.d.e
Italia ſtatim ex vita pendere S. Ambroſij. 35.d
Italia liberata a tyranno, & ab ingruentibus barbaris. 488.a.b.c
Italica clariffima femina, ad quam S. Auguſtinus ſcribit. 301.e
Iudei ab Arcadio coerciti. 43.d
Iudeorum ſtatus ſub Arcadio. 43.e
Iudei cultores olim Cæleſtis idoli. 95.c.d
Iudei prohibiti habere collectas. 98.c.d
Iudeorum uſus antiquus indicendi collectas. 98.d.e
Iudei ubique infeſti & inſenſi. ibid.
Iudei habebant Patriarchas, quibus parebant. 97.e
Iudei naufragio pereunt, ſaluſ Chriſtianiſ Catholicis. 359.c.d
Iudeorum ſecta dicta Cælicolæ. 270.d.e
Iudei, ſub figura hifloriæ Aman, ſacrilegium in Chriſtum parabant. 272.b.c
Iudei in ſpeluncis ſoliti ſepelire mortuos. 368.a
Iudei quid in Chriſtianos Alexandrinos. 377.e. 378.a.b
Iudeorum teſſera in occidendis Chriſtianiſ. 378.b.c
Iudeos expellit a ciuitate Cyrillus, & eorum ſynagogas incendit. 378.c
Iudei crucifigunt puerum Chriſtianiſ. 379.e. 380.a
Iudei Theodoſij reſcripto exagitati. 380.a
Iudei aduerſus Chriſtianiſ inſurgunt in inſula Minoricenſi. 420.c.d. 421. 422.
Iudeorum conuerſio per viſiones demonſtrata. 421.a.b.c
Iudeorum inſula Minoricæ ſummus ſacerdos Theodorus. 421.c.d
Iudeorum femina iaciunt lapides in Chriſtianiſ. 422.b
Iudeorum ſynagoga a Chriſtianiſ incenſa. 422.c.d
Iudeorum primus Ruben conuerſus. 422.d.e
Iudeorum prodigioſa diſperſio. 422.e. 423.a.b
Iudeorum Antiſtes Theodorus conuertitur. 423.c.d
Iudei credentes cruce ſignantur. 423.d.e
Iudeorum refractarij Innocentius & Meletius coguntur numine Chriſtum inuocare. 423.e. 424. 425. conuerſi ad fidem ambo cum ſuis. ibid.
Iudeis ad fidē conuerſis lumen oſtenſum, & manna pluui. 425.e. 426.b
Iudei ſecuti Theodorum ad conuerſionem. 426.c.d
Iudeæ femina obſtinatiſſima mira conuerſio. 426.e. 427.a.b.c
Iudeæ matronæ fuga, & conuerſio. 427.e
 Iudæo-

I N D E X.

Iudeorum Minoricensium conuersorum numerus. 428.a
Iudeos afflixit Honorius Imperator, ut ad fidem cogeret. 428.c.d
Iudæi Theodosij lege perstricti. 480.d.e
Iudæus puer, Eucharistia sumpta, in ignem iniectus illæsus. 481.e
Iudæi in Creta insula seducti ab impostore resipiscunt. 629.c.630.a.b
Iudæus sæpius baptizatus. 460.c.d.e
Iudæi non ex Græcis, sed Græci ex Iudæis. 666.b
Iudices Christiani vindicare non debent sanguinem martyrum. 103.c
Iudicis cognitoris partes in sacris Episcoporum conuentibus quæ sint. 318.a.b.319.320.e
Iudices laici constituti a Siluano occasione auaritiæ clericorum. 644.d
Iudicibus imperant Episcopi. 334.b.341.c
Iudices seculares inique agentes Episcopi iudicant. 327.b.c.341.c
Iudicia Ecclesiastica tantum Episcopis referuata. 62.d.e
Iudicium Ecclesiasticum in causa Episcopi Ephesini. 121.d.e.122.
Iudicium Ecclesiasticum magna maturitate tractandum. 403.c.d.e
Iudicium a clericis sustulit Siluanus Episcopus Troadis. 644.d
Iudicium Episcopale irritat maleiudicata ab alijs. 143.c.d. defensum ab Angelis. 143.d
Iudicia Episcoporum rata habenda Honorius sanxit. 105.b
Iudicium in causa Ioannis Chrysoſt. 172.173.174.175.
Iudicium Romæ agitur de Origenistis. 106.a.b
Iudicium Ruffini Romæ agitur. 127.b.c. subterfugit Ruffinus. d.e
Iudicij vniuersalis diei tempus aduenisse creditum. 459.d.e.460.
Iudicij Zosimi Papæ in causa Cælestij & aduersariorum. 401.d.e.402.a.b
Iudicium a Zosimo Papa habitum in causa Cælestij. 411.e.412.a.b
Iudiciaria potestas a Constantino data Episcopis, per Honorium restituta. 61.e
Iudiciaria potestas Episcopis non ex Imperatoribus, sed ab Apostolis, immo ipso Christo manauit. 61.e.62.a. vsu frequenti probata. 62.a.b
Iulia Eudoxia. 3.d
Iulia Manichæa prouocat ad disputationem S. Porphyrium Gazensem Episcopum. 179.b.c.d. diuinitus percussa interijt. 180.a
Iuliana filia S. Probæ fugit in Africam cum matre & filia. 298.d.e
Iuliana filia S. Probæ, non nurus. 299.c
Iuliana Romæ hospes Ioannitarum. 244. a. accipit epistolam a Ioanne Chrysoſtomo. 244.c
Iuliana in consecratione filie Demetriadis mittit ad Augustinum munus. 355.b
Iuliana in suspensionem adducta hæresis Pelagiana. 356.c.d. ab Augustino monetur. d.e
Iuliana Demetriadis mater consertata filie mutatione. 553.c.354.
Iulianæ fides Catholica sincera probata. 357. a. b. scripta Augustini ad ipsam. c
Iuliana laudata Innocentij Papæ litteris. 357.d. & tacite admonita ut caueat errorem Pelagianum. ibid.
Iuliani scriptis vgetur S. Augustinus. 497.d.e
Iuliano apostate adulati Donatistæ. 105.e
Iuliani rescriptum pro Donatistis iussum ab Honorio publi-

cari. 105.e
Iuliani Pelagiani calumniæ aduersus Zosimum Papam. 415. b. quid in Romanum clerum, & in S. Augustinum. 415.c.d
Iulianus plura scribit pro suis Pelagianis aduersus Romanum Pontificem, clerum, & Augustinum. 415.b.c.d
Iulianus Pelagianus insultat Catholicis ob schisma Romanæ Ecclesiæ. 441.b.c
Iulianus calumnijs laceſsit Ecclesiam Catholicam. 441.c.d. diffamauit Catholicam Ecclesiam apud Orientales. e. 442.
Iuliani scripta accipit Alypius, & mittit ad Augustinum, ut respondeat. 442.a.b.c
Iulianus iuuenis audax, eius genus & studia. 443.c. institutio. d. audacia immensa. 443.e
Iuliani Pelagiani scripta. 444.a.b.c
Iulianus Pelagianus quantum vixerit. 444.d
Iulianus Episcopus Pelagianus profugus Constantinopolim. 530.e
Iulianus Episcopus Pelagianus spe recuperandæ sedis simulat penitentiam, sed reijcitur a Sixto Pontifice. 679.c.d
Iulius legatus ex Concilijs Carthagenensi & Milenitano ad Innocentium Papam. 386.d.387.e
Iunius Præfectus Prætorio quid contra Pelagianos. 461.e
Iuramentum deferri solitum apud reliquias Sanctorum. 341.d.e
Iureconsultorum veterum classes & prærogatiua. 654.e
Iureconsultorum a Theodosio recepta responsa. 654.e. 655.a
Iuuenalis Episcopus Hierosolymitanus creatur post Praulinum. 529.e
Iuuenalis Episcopus Hierosolymorum ordinat Petrum Episcopum Sarracenorum. 471.d.530.a
Iuuenalis Episcopus Hierosolymitanus accipit litteras Cælestini contra Nestorium. 538.b
Iuuenalis Episcopus Hierosolymitanus admonetur a S. Cyrillo de Nestorio. 540.a
Iuuenalis Episcopus Hierosolymitanus agit patronum Synodi in Concilio Ephesino. 568.a
Iuuenalis Episcopus Hierosolymitanus in Concilio Ephesino Primatum quæsiuit totius prouinciæ Palæstinae, sed reiectus a Cyrillo Vicario Apostolicæ sedis. 581. d.e. 582.a
Iuuenalis Episcopus Hierosolymitanus quas reliquias donauit Eudociæ Augustæ. 667.d.e

L

Labarum militare signum in exercitu Christianorum. 8.e.9.a.b
Lacedæmones a Gothis excisi. 7.e
Lacedæmones ex Iudæis. 666.b.c
Laconice cur interdum scribat Augustinus ad Bonifacium. 501.d.e
Lacrymæ occultæ Ioannis Chrysoſtomi. 145.d.e
Læta clarissima femina quid famis tempore Romæ. 290.b
Laicus Iudex cognitor præfici solitus sacris Episcoporum conuentibus. 318.a.b.320.e
Laicos Iudices inique agentes iudicant Episcopi. 327.c.d
Laici qui conuenerunt Ephesum Synodi causa iussi abire. 566.e
Lampades & suffitus in lætitiæ signum ab Ephesijs adhibiti post damnatum Nestorium. 570.e.571.a
Lampadum vsus in ecclesia damnauit Vigilantius. 250.b

I N D E X.

Lampetius extorris causa Ioannis Chrysoſtomi. 242.a
Lampontiani Episcopi causam non vult Metropolitanus Episcopus iudicare, sed iudicandam relinquit primæ sedi. 312.b.c
Lapis, quo lapidatus est S. Stephanus, Anconæ asseruatus. 390.a
Lapides templi idolorum non admissi in structura ecclesiæ, sed strata ex illis via. 140.c.d
Largi Proconsulis ad Aurelium epistola. 439.e
Largus Proconsul in Africa sub Honorio. 439.c.d
Laurentius Episcopus in Mauritania administratione priuatus. 451.c
Laurentij martyris ecclesia Constantinopoli, vbi & S. Stephani reliquie collocata. 667.b
Lazarus Episcopus Gallicanus aduersatur Pelagio. 385.e. 386. a. accusatur a Cælestio. 401.c.d
Lazarus danatus a Proculo Episc. Massiliensi. 402.e.403.a
Legationes Episcoporum Africanorum ad Paulinum Nolanum. 17.b.c
Legatio ab Africana Ecclesia ad Honorij Imperatorem, ne quis ad ecclesiam fugientem abstrahat. 99.c.d
Legatio ab Africanis Episcopis in Orientem. 457.a.b
Legatio ab Africana Ecclesia ad Anastasium Papam, & ad Venerium Episcopum Mediolanensem. 128.c.d
Legatio missa ab Africana Ecclesia ad Honorium Imperatorem aduersus Gentiles. 97.e.98.a
Legationem Africani Episcopi mittunt ad Imperatorem pro Donatistis. 183.d.e
Legatio ab Alarico ad Honorij per Episcopos missa. 279.e
Legatio ex Concilio Alexandrino Constantinopolim ad Nestorium. 546.e.547.
Legatio Alypij Episcopi Tagastensis ad Honorium Imperatorem. 442.b.444.e.445.a.b
Legatio ab Alypio missa ad Episcopos Synodi Ephesinæ. 592.b
Legatio Apostolica Constantinopolim missa contra ius gentium violatur. 240.a.b.c.241.
Legatio Aristolai ab Imperatore ad Ioannem Antiochenum pro pace concilianda. 618.e.619.e
Legatio ex Concilio Armeniæ ad Proclum Episcopum Constantinopolitanum. 649.b.c
Legationes crebras Atticus Episcopus Constantinopolitanus ad Innocentium Papam mittit, ut ab excommunicatione possit absolui. 275.e
Legatio Augustini & collegarum missa a Zosimo Papa Casaream Mauritaniam. 417.a.b
Legatio missa a Cælestino Papa ad Concilium Ephesinum. 559.b.c.d.575.e.576.
Legatio ab Episcopo Carix per Demetrium Episcopum Pisinuntis ad Innocentium Papam. 208.c
Legationes ex Synodo Carthagenensi ad Donatistas decernuntur. 130.a.b
Legatio ex Concilio Carthagenensi ad Honorium Imperatorem. 229.a
Legatio alia ex Concilio Carthagenensi ad Honorium Imperatorem per Fortunatianum. 269.d
Legatio ex Concilio Carthagenensi ad Honorium Imperatorem contra Donatistas. 221.a.b. commonitorium ex eo datum legatis. b.c.d
Legatio dirigenda ex Concilio Carthagenensi ad omnes prouincias. 232.d
Legatio a Concilio Carthagenensi ad Imperatorem aduersus Donatistas. 269.d
Legatio alia ex Concilio Carthagenensi ad Honorium Imperatorem. 301.e. qua publica Collatio cum Donatistis expetita est. 302.e
Legatio ex Concilio Carthagenensi ad Innocentium Pa-

pam per Iulium. 386.d
Legatio missa ab Episcopo Carthagenensi ad Concilium Ephesinum. 562.e.563.a
Legatio a Cyrillo Alexandrino ad Cælestinum Papam in causa Nestorij per Possidonium. 533.b
Legatio Cyrenensium ad Theophilum de electione facta Synesij. 310.b
Legatio missa a clero Constantinopolitano partis Ioannis ad Romanum Pontificem. 207.d.e
Legationes diuersæ ad Concilium Ephesinū missæ. 559.a.b
Legatio Domitiani & Vallage presbyterorum ad Innocentium Papam ab his qui erant ex parte Ioannis, qua allata sunt Acta publica Iudicij Romam. 206.c.d
Legatio ex Synodo Ephesina septem Episcoporum Orthodoxorum ad Theodosium Constantinopolim. 593.d.e
Legatio ex Concilio Ephesino ad Cælestinū Papam. 601.d
Legatio Eulij Episcopi a quindecim Episcopis ad Innocentium Papam in causa Ioannis. 207.b.c
Legatio S. Germani Episcopi Antisidori in Britanniam contra Pelagianos. 519.e.520.c.d.521.522.
Legatio S. Germani Episcopi Antisidori ad reprimendos barbaros. 652.a
Legatio posterior S. Germani in Britanniam contra Pelagianos. 652.b.c
Legatio S. Germani ad Valentinianū Imperatorem Reueniam. 653.b.654.
Legatio missa ab Honorio Imperatore ad Attalum tyrannum pro pace. 289.e
Legatio a Ioanne Chrysoſt. ad Innocentium Papam. 243.c.d
Legatio missa a S. Ioanne Chrysoſtomo ad Romanum Pontificem. 192.c
Legatio missa ab Episcopis qui erant ex parte Ioannis ad Innocentij Papam. 206.d.e. Theotecus hac functus est. e
Legatio alia quatuor Episcoporum ab eodē missa ad eundem Innocentium Papam. 192.e.193.a
Legatio ab aduersarijs Ioannis Chrysoſtomi ad Innocentium Papam, qua delata sunt Acta publica contra Ioannem Chrysoſtomum. 196.a.b
Legatio Episcoporum in Asiam ad cognoscendam causam Antonini Episcopi Ephesini. 122.d.e
Legatio Ioannis Chrysoſtomi ad Gainā furentem in Thracijs. 113.a.b
Legatio Irenæi Comitis ad Imperatorem Theodosium a Nestorianis. 586.d.e
Legatio ex Concilio Episcoporum Macedoniæ ad Innocentium Papam. 365.b.c
Legatio Marci diaconi ad Imperatorem Arcadiū a Porphyrio Episcopo Gazensi. 70.c.d.73.d.e
Legatio ex Concilio Milenitano ad Innocentium Papam per Iulium. 387.e
Legatio Palladij diaconi a Cælestino Papa in Britanniam contra Pelagianos. 519.c.d.520.a.b
Legatio Pauli Episcopi Emeseni ex Synodo Antiochena ad Cyrillum pro pace. 623.b.c
Legatio Petronij Episcopi Bononiensis pro Concilio Ephesino celebrando. 547.e.548.
Legatio Orientalium Romam pro concordia Antiochenæ Ecclesiæ. 65.e.66.a. quando contigit ista legatio. 66.b.c
Legatio ab Orientalibus ad Cælestinum. 607.e.608.a. quando Romam peruenit. 611.c
Legatio Roma missa ad componendam pacem inter Alaricum & Honorium Imperatorem. 279.b.c
Legatio alia eadem de causa Roma missa, qua cum alijs functus est Innocentius Papa. 279.d
Legatio Romanorū, qua Attalū in Urbem reuocat. 290.4
Legatio ex Romano Concilio Constantinopolim ad Arcadium. 227.d

Legatio ex Romana Synodo ad Honorium Imp.	227.a
Legatio Seueriani & Antiochi contra Ioannem Chryso- stomum.	254.a.b
Legatio Sifinnij in Orientem a S. Exuperio ad eleemofy- nas erogandas.	245.d.e
Legatio Theodosij Imperatoris ad Concilium Ephesinum per Candidianum Comitem.	566.c
Legatio Theodori Romā a Theophilo Alexandrino.	87.b.c
Legationes Theophili ad diuersos Episcopos de cauendis Origenistis.	88.a.117.e
Legatio a Theophilo Episcopo Alexandrino missa Cōstan- tinopolim contra Origenistas.	120.a.b
Legatio a Theophilo Episcopo Alexandrino missa Con- stantinopolim contra Ioannem Chrysoctomum.	189.b
Legatio Theophili ad Innocentium Rom. Pontificē.	192.c.d
Legatio Vincentij & Fortunati in Cōcilio Telepiēsi.	417.a
Legatio Volusiani Præfecti Urbis Constantinopolim.	645.a
Legatio a Zosimo Papa missa Carthaginem per Faust- inum, Acellum, & Philippum.	429.b
Legati Apostolicæ sedis coniecti in carcerem.	240.c.d
Legatos Apostolicæ sedis Chrysoctomus litteris præuenit.	239.e.240.a
Legati Apostolicæ sedis recusant communicare cum Atti- co.	240.d.e
Legati relaxantur, & cariose nauī impositi ut perirent, dimissi reuertuntur.	240.e.241.a.b
Legati Apostolici quanta passi.	240.a.b.c.d.241.
Legati Apostolicæ sedis ad Conciliū Ephesinum qui missi.	560.e.562.c.d
Legatorū Apostolicæ sedis aduersus Ephesum.	575.e.576.a
Legatorū Apostolicæ sedis locus in Cōcilio Ephesino.	568.a
Legati in via diuinitus admoniti.	240.e
Legati ab hostibus Ioannis quid in via perpeffi.	239.e.240.
Legati Orthodoxorum post creationem Maximiani Episco- pi Constantinopolitani scribunt ad Cyrillum.	600.c
Legatus Theodosij ad Synodum Candidianus Comes Do- mesticorum.	566.c.d
Legati Imp. munus in Cōcilio Oecumenico.	566.d.e.567.a
Legati schismaticorum septem quinam fuerint.	594.c
Legati schismaticorum septem quinam fuerint. 594.c. mandata quæ acceperunt. 594.c.d.e. iussi consistere Chalcedone. 595.d.e. tandem auditi. 597.a.b	
Legati schismaticorum quintum auditi a Theodosio.	597.d
Legata a Gregorio diuersis relicta.	686.b.c.d.e
Lenones lege Theodosij prohibiti.	676.e
Lenonum uictigal sublatum opera Florentij Præfecti Prætorio.	676.e.677.a
Leo Archidiaconus cur impulit Cassianum ad scribendum contra Nestorium.	555.e.556.a.b
Leo Romanæ Ecclesiæ Archidiaconus dimouet Sixtum Papā, ne audiat Iulianū penitentia simulante.	679.c.d
Leontius Episcopus Ancyre.	127.a
Leontius cum Aberio legatus ex Concilio Armeniæ ad Proclum.	649.b.c
Leontius Episcopus Ancyre cum alijs iudicat causam Ioannis Chrysoctomi.	189.c.d
Leopardus presbyter Romanus sub Innocentio Papa.	396.c.397.a
Leopardus insiliit in violatores Ecclesiasticæ immunitatis.	20.a
Leporius Pelagianus recantat palinodiam.	464.c.d.e
Leporius auctor heresis Nestorianæ.	464.b.c
Leporius prædices ad Augustinum cum venit, eum ipse noluit ante recipere, quam sua erogasset.	286.e.287.a
Leporij duo.	465.b
Leporij libellus penitentia.	464.e.465.a
Lettori Comes in Hispania Iudæus. 426.e. eius filia Arthemisia ad fidem conuersa.	426.e.427.

Leges Arcadij Imperatoris aduersus hæreticos. 4.d.e.5.a.	21.c.22.a.43.a.b.65.c.125.e
Leges Arcadij aduersus Gentiles.	5.b.c.73.e.92.b.c.d
Lex Arcadij aduersus impudica spectacula.	82.b.c
Lex Arcadij aduersus immunitatē Ecclesiasticam, impul- sore Eutropio.	68.b.c. alia id genus ab eodem lata. 69.a
Lex Arcadij, qua prohibet tumultus populares Ioannis Chrysoctomi occasione excitatos.	188.e.189.a
Legibus Arcadij prohibiti Ioannitæ conuenire.	202.a.b.e
Leges Arcadij iussa communio Arsacij Episcopi Constan- tinopolitani.	202.b.203.e
Lex Arcadij contra eos qui non cōmunicarent cum At- tico, Porphyrio, atque Theophilo.	244.e
Lex Constantij contra Pelagianos.	461.c.d
Leges Honorij contra Donatistas.	99.c.105.c.d.183.d.
Leges Honorij contra hæreticos.	99.a.b.230.b.c.270.a.280.b.302.b.c.332.e.
Leges Honorij pro Ecclesia Catholica.	13.c.42.e.43.a.
Leges Honorij contra Gentiles.	91.c.d.e.92.a
Leges Honorij contra hæreticos.	99.a.b.230.b.c.252.d.e.
Lex Honorij de iudicio Episcoporū rato habendo.	105.b
Leges Imperatoris Honorij sprete a Donatistis.	231.b
Legibus seuerissimis Honorij Imperatoris unitas cum Do- natistis ex parte facta.	232.e
Lex lata ab Honorio pro Donatistis reuocatur.	302.b.c
Lex Honorij, de expeditione in Rhadagaisum.	238.a
Lex Honorij, ne clerici causam dicerent apud aliud tribu- nal, quam apud Episcopos.	341.c
Leges Honorij contra Stilichonis fautores.	268.d.e.269.a
Leges latas ab Honorio contra Donatistas non esse ipsius, sed Stilichonis, Donatistæ sparserunt in vulgus.	269.c
Lex ab Honorio lata contra Mathematicos.	279.a
Lex Honorij, ut quolibet Dominico die carcerati dimitte- rentur.	280.b
Lex Honorij, ut Ecclesiæ causæ cito expedirentur.	280.b
Lex Honorij de captiuis postliminio reuersis.	280.b
Lex Honorij contra Pelagium.	413.e.414.a
Leges ab Honorio sancitæ pro religione Christiana, cum premeretur ab Alarico.	280.b
Leges Honorij post liberatū Imperium ab Attalo.	291.a.b
Lex Honorij de bonis Ecclesiasticis absque tributorum ex- actione seruandis.	341.c
Lex Honorij de Episcopali iudicio, ut iudicent Episcopi magistratus delinquentes.	341.c
Leges Honorij aduersus Heraclianum tyrannum.	352.c.d
Lex Honorij aduersus Iudæos.	97.c
Lex Theodosij Maioris de multa decem librarum in Do- natistas instaurari rogatur.	221.d
Lex Theodosij de erectione siue dedicatione statuarum.	187.d.e
Lex Theodosij in Isauros latrones.	216.e
Leges Theodosij aduersus hæreticos.	307.b.c
Lex Theodosij de priuilegijs Ecclesiæ Constantinopolita- næ.	473.c.d
Lex Theodosij de sanctificatione dierum festorum.	488.a.
Lex Theodosij aduersus omnes hæreticos impulsore Ne- storio lata.	514.c.d
Lex Theodosij de priuilegijs professorum bonarum littera- rum.	492.e
Lex Theodosij de immunitate Ecclesiarum.	558.b.c.d
Lex Theodosij Imp. de parabolanis.	691.c.d
Lex Theodosij aduersus Iudæos, Samaritas, atque Gentiles.	668.e.669.a
Lex Theodosij contra lenones.	676.e
Lex	

Lex Imp. ex qua Gentiles exclusi a magistratibus.	691.c
Legibus Imperatorum hæretici uiliter coercētur.	231.c.d
Leges frustra sancitū, nisi malorū fotes obstruātur.	672.a
Lex de signo Crucis, ne humi signetur.	507.d
Libani montis templum idolorum dirutum.	142.b
Libanius diaconus Romanus sub Innocentio.	396.e
Libellus cleri Constantinop. contra Nestorium reiectus a Cyrillo.	528.e
Libellus damnationis a schismaticis scriptus.	574.d.e
Libellus Donatistarum Iuliano olim oblatus.	105.e
Libellus penitentia Leporij.	464.e.465.a
Libellus mandatorum a schismaticis datus legatis suis.	594.c.d
Libri Nestorij quales ex uisione diuinitus demonstrati.	524.b
Libellus oblatus Arcadio ab Origenistis contra Theophi- lum.	146.b.c
Libellus Pelagij oblatus Zosimo Papa, quo uoluit uideri Catholicus.	404.b.c
Libellus Paulini ex Carthaginensi Concilio missus ad Zo- simum, ex quo Celestius esset interrogandus.	410.c. quæ contineret. 411.d.e
Libelli Romanorum presbyterorum in causa Bonifacij ad Honorium Imp.	432.c.d
Libellus Synodi ad legatos missos Cōstantinopolim.	593.d.e
Liberatus diaconus Breuiarij auctor caute legendus.	650.c.e
Libri Cōfessionum scripti a S. Augustino, exposcente Pau- lino.	15.d
Libri Augustini contra Manicheos innotescunt in Italia per Alypium.	14.e.15.a
Libri de Ciuitate Dei qua occasione ab Augustino scripti.	300.c.d
Libri Augustini de Ciuitate Dei quando absoluti.	497.d.e
Libros suos recognoscit Augustinus, & retractat quæ sibi sunt uisa.	496.d.e.497.
Libri S. August. diuina prouidentia seruati.	554.d.555.a.b
Liber Chrysoctomi, cuius est titulus, Nemo leditur nisi a se ipso, quando scriptus.	226.c
Libri Diodori Tarsensis produntur in lucem.	648.d.e
Libros Nestorij comburendos petit S. Synodus Ephesina a Theodosio Imp.	571.b.c
Libri Nestorij damnantur lege Theodosij.	648.b.c
Libri Origenis quales.	178.b.c
Libri Origenis nequaquam dānati, sed errores.	149.a.b.c.
d.e. Periarcon tantum uetitus.	150.b.c
Libri Theodori Mopsuesteni produntur in lucem.	648.d
Librorum Canonicorum scriptores.	236.c.d
Librorum Canonicorum canonem cognoscit & confirmat Romanus Pontifex.	456.d.e
Libras quinque auri persoluant violantes Ecclesiæ priui- legia.	99.c.d
Libris decem auri multati Donatistæ.	221.d.231.a.b
Licentius filius Romaniani. 17.e.18.a. pro eius salute Paulinus laborat. ibid.	
Licentij haud uulgaris eruditio.	18.a.b. ab Augustino di- ligitur. ibid.
Licentius a Paulino carmine admonetur.	18.e.19.a
Licinia Eudoxia.	8.d
Limatura catenarum Petri Apostoli loco reliquiarum impertiri solita.	668.d
Lindanus Episcopus Gandauensis.	681.e
Litanias publice agere uetiti Ariani.	125.e
Litanias cum crucibus in campo agunt Antiocheni exe- crantes communionem Porphyrij.	203.b
Lites laicorum iudicant Episcopi.	62.a.b
Lites iudicabant Episcopi.	312.d.e

Litigantium frequens accessus ad Episcopos.	62.b.c
Litteræ. Vide, Epistola.	
Litterarum professoribus Theodosius dat priuilegia.	492.e
Littorius idololatra dispendium patitur Romani exerci- tus.	670.e
Littorij superbia datur uictoria barbaris.	671.a
Littorius superbissimus ludibrio expositus barbarorum.	671.b.c.d
Longi dicti quatuor monachi Origenista.	116.d.151.c.
recepti ueniam petentes a Theophilo.	175.d.e
Luciano ostensa uisio.	367.c.d
Lucianus curat inuentionem reliquiarum.	369.c.d
Lucianus diuinitus admonitus conuenit Ioannem Hiero- solum. Episcopum.	369.a.b
Luciani scriptio de inuentione reliquiarum S. Stephani probata.	365.e.366.a. eiusdē epistola circularis. 367.a.b
Lucillus ecclesiam S. Stephano protomartyri erexit.	390.c
Lucius Tribunus Gentilis impulsu aduersariorum Ioannis irrupit noctu cum militibus in ecclesiam.	191.c.d.e
Lucius populorum occurrentium Ioanni in exilium profici- scenti.	212.b.c.d
Lucretus publicus ob Ioannem in exilium deportatum.	200.a.b. prohibitus ab Imperatore. c
Ludi permitti ab Imperatore, sed idololatria uetita.	92.a.b
Ludi Seculares editi sub Honorio.	186.d.e. non sine su- perstitione edi potuerunt. 187.a.b
Ludus de Ruffini manu ad stipem captandam accommoda- ta.	102.a.b
Lugdunensis Gallia excisa a barbaris.	263.d
Luminaria incendi solita ad imagines sanctorū.	163.d.e
Luminum in ecclesia usum damnauit Vigilantius.	250.b.c
Luna defectum patiente superstitione clamantes Africa- nos S. Augustinus redarguit.	417.c.d
Lupicinus Episc. Apiariæ cum collegis missus a Ioanne Chrysoct. ad Theophilū.	171.d. quā male habitus. 175.e
Lupus uir Pimeniæ sororis S. Hilarij Episcopi Arelat. 499.a	
Lupus Episcopus Trecentis legatus cum Germano in Bri- tanniam.	521.a.b
Lupi Trecentis Episcopi laudes.	499.a
Lustrationes segetum Gentilitio ritu.	101.a

M

Macarius Romanus Ruffini fautor.	108.a
Macarius nuncupatus a Ruffino in præfatione edi- ta in Periarcon.	32.d
Macarius Episcopus Sardicensis cum alijs monet Nesto- rium, ut restipiscat.	542.b
Macarius & Seuerus occisi.	269.a.c
Macedoniæ Episcopi fauent Ioanni Chrysoctomo.	228.e
Macedonij Præfecti in Africa consultatio ad Augustinū, num parendum Episcopis fontium supplicia deprecanti- bus.	335.a.b
Macedoniana femina, Eucharistia sumpta, obrigescit in lapidem.	126.c.d
Macedoniani lege Theodosij exagitati.	307.b
Macedoniani hæretici a Theodosio lege uexati.	480.c.d
Macedonians ablata ecclesiæ.	515.d
Macedonios Nestorius exagitat.	514.c.d
Macedoniani occidunt Antonij Episcopi Germani.	515.c.d
Macedoniana Synodus sub Innocentio Papa.	365.b.c
Macrobius Proconsul in Africa sub Heracliano.	302.b
Macrobius Episcopus Donatista dux Circumcellionū graf- satur.	334.d
Mauris martyr reliquia.	71.d
Magi Persidis impostores detecti.	266.c.d. multati sup- plicio. d.e

Magistratum scuitia in sectatores Ioannis. 200.b.c.d
 Magistratum gerere vetiti heretici. 5.a
 Magistratibus se iuste opponit interdum Episcopi. 69.c.e
 Magistratibus iure imperant Episcopi. 69.e.70.a
 Magistratus gerentes Constantinopoli tempore exilij S. Ioannis Chrysostomi. 207.e
 Magistratus collati Gentilibus. 671.e.672.a
 Magona oppidum in insula Minorica. 419.e. Iudeorum domicilium. 420.a
 Maguntina ciuitas a barbaris excisa. 264.d
 Maiestatis crimen esse infringere iura Ecclesie. 263.c
 Maiores regionis, sic dicti magistratus. 429.d
 Maiuma spectacula obscena sublata ab Arcadio, exclamante Ioanne Chrysost. 82.b.c.d. quale esset. e.83.a.b
 Maiuma vnde dictum. 83.b
 Maiuma nauale Gazæ, ubi libidines in cultu Veneris. 83.b.c
 Malitia ab errore distinguitur. 613.c
 Mandata Synodi Ephesina data legatis proficiscentibus Constantinopolim. 593.d.e
 Mandata a schismaticis data suis legatis. 594.c.d.e
 Manichæa disputat cum S. Porphyrio. 179.b.c.d. diuina virtute percussa interijt. 180.a
 Manichæi conuersi. 180.b
 Manichæi legibus Honorij exagitati. 99.b
 Manichæi lege Honorij exagitati. 230.e
 Manichæos hereticos Honorius legibus infectatur. 252.d.e.253.
 Manichæi nouis legibus Honorij exagitati. 270.d
 Manichæi iterum ab Honorio exagitati. 263.b
 Manichæi lege Theodosij perstricti. 513.e
 Manichæi heretici a Theodosio lege vexati. 480.d
 Manichæa femina conuersa ad fidem in communionem recepta a Theophilo. 116.e
 Manichæi Romæ inuenti sub Anastasio Papa. 159.c
 Manichæi heretici a Valentiniano legibus exagitati. 489.d.e
 Manichæorum hæresis in Gallia. 460.b
 Manichæi aliquid habent in hæresi Pelagiana. 324.e
 Manichæi vbiq; dispersi per Orbem. 99.c
 Manichæorum turpitudines ab Vrjo Tribuno patefactæ. 462.c.d.e
 Manlius Theodorus Consul laudatus a S. Augustino & alijs. 74.d.e
 Manna in conuersione Iudeorum in terram lapsam. 426.b
 Mansuetudo Christianorum Orthodoxorum erga Donatistas. 561.c.d
 Manus Ruffini ad ludum excisa. 10.b.c
 Manuale opus ex Concilio Carthaginensi præscriptum clericis. 63.c.d. item monachis. e
 Marcella occurrit periclitanti Romanæ Ecclesie. 32.b.c
 Marcella de impietate prostrata triumphat. 32.c
 Marcella sola opponit se Origenistis. 33.a.b.d
 Marcella factum egregium. 32.e.33.a
 Marcella Melaniæ restitit. 33.d
 Marcella principium damnationis hereticorum Origenistarum. 45.a.b
 Marcella Ruffinus aduersatur. 45.c.d
 Marcella fauet S. Hieronymo. 108.a
 Marcella quæ passa in Vrbs excidio. 296.c.d
 Marcellinus Consul Melaniæ auus. 25.d
 Marcellinus magistratum gerit in Africa, quem S. Augustinus pro Donatistis interpellat. 50.d.e
 Marcellinus Romanus studet Hieronymo. 108.a
 Marcellinus Tribunus Notarius in Africam mittitur Collationis publicæ causa. 302.c.d
 Marcellinus missus ab Honorio ad Collationem celebran-

dam. 313.e.314.b
 Marcellinus in Collationibus singulis sæpe interlocutus. 318.d.e
 Marcellini partes in Collatione quæ essent. 318.a.b
 Marcellinus licet Index cognitor, tamen quia laicus, numquam in Collatione sedere voluit, nisi confidentibus Catholicis Episcopis. 318.e
 Marcellinus indulgentissimus Donatistis. 314.b
 Marcellinus Index cognitor in Collatione missis quid edicat ante Collationem. 314.e.315.a. aliud edictum. 317.b
 Marcellini sententia Donatistas a Catholicis esse superatos declaratum est. 321.c
 Marcellinus de rebus gestis reddidit Honorium certioerem. 322.d
 Marcellinus laborat pro conuersione Volusiani. 337.d.e. 338.c.d
 Marcellinus cæsus cum Heraclianæ coniurationis satellitibus innocens relatus inter martyres. 352.e.353.
 Marcelliani lege Theodosij proscripti. 513.e
 Marcianus Episcopus Nouatianus moritur. 13.b
 Marcianus capitur a Vuandalis, & ostenso aquilæ prodigio liberatur. 591.d.e
 Marcionitarum conuersione curat Ioannes Chrysost. 127.a
 Marcionitæ in Syria frequentes. 481.c.d.e
 Marcionitæ lege Theodosij damnati. 513.d.e
 Marcomanni a S. Ambrosio mites redditi, & facti Christiani. 20.c.d
 Marcus Antonius Massa impulsor auctoris agendi de testamento S. Gregorij Nazianzeni. 685.c
 Marcus diaconus legatus a Porphyrio Episcopo ad Arcadium Imperatorem. 70.c.d.e.73.c.d
 Marcus diaconus Gazensis scriptor historię demolitionis Marnæ. 131.c
 Marcus diaconus Gazensis comes peregrinationis S. Porphyrij. 131.e.132.a
 Margarita Manichæa prodidit turpitudinem Manichæorum. 462.c.d
 Maria Virgo inuocatur ab auctore. 1.e
 Maria fecunditatem spirituales præstat. 1.d
 Maria DEIPARA ab antiquis Patribus semper dicta. 516.b.541.c.d
 Mariam DEIPARAM Nestorius dicendam negat. 531.c. Christotocon nominandam impie tradidit. ibid.
 Maria Mater Dei vbiq; & ab omnibus prædicatur. 601.e
 Mariæ Deigenitrici erectæ ecclesie tamquam fornices triumphales de prostrata impietate. 380.c
 Mariæ Virginis vrbs Constantinopolis. 176.e
 Maria Virgo execrata libros Nestorij. 524.b
 Mariæ Deigenitrici erectum a S. Pulcheria Augusta templum in Blanchernis. 601.e.602.
 Mariæ de prostrato Nestorio erecta trophæa victoriæ. 601.e.602.
 Mariæ Virginis gloria aucta occasione Nestorij. 601.d.e
 Maria filia Stilichonis nupta Honorio. 53.c.61.b
 Marianus Episcopus legatus Apostolicæ sedis quid passus apud Constantinopolim, cum extorquentibus dare litteras recusaret. 240.d.e
 Marianus Victorius Episcopus Reatinus auctor Vitæ S. Hieronymi. 474.d.e
 Marina filia Arcadij Imperatoris. 220.c
 Marimianus accusator Sixti Papæ. 641.b.c. damnatur. 642.a.d.e
 Marinus dux exercitus contra Heraclianum tyrannum. 352.c
 Marinus transiens in Africam cum satellitibus Heracliani innocentem occidit Marcellinum. 352.e.353.a. sed ob scelus in ordinem redactus vitam priuatam in gloria iussus est agere. 353.b
 Maris

Maris tempestas excitata occasione naucleri Ariani. 136.e. abiurata vero ipso hæresim, tranquillitas reddita. ibid. 137.a
 Maris tempestas oleo benedicto sedata. 521.c.d
 Marneum templum Gazæ. 73.d.e
 Marnæ templum quale. 140.b
 Marnæ delubrum vt deijciatur, laborat Porphyrius Episcopus Gazensis. 131.b.c
 Marnæ templi demolitio obtenta ab Imperatore. 135.c.d
 Marnion comburitur. 139.b.c
 Marnion Gazense incendendum esse, puero reuelatum. 138.c.d.e
 Marnio ex templo marmora proculcæda exposita. 140.c.d
 Marnæ templi destructio quamdiu optata a maioribus. 141.a.b
 Maroniæ Episcopus extorris causa Ioannis Chrysost. 242.a
 Marsilius Ficinus quid cum Michaele Mercato de animæ immortalitate. 331.d.e. 332.a.b. apparuit post mortem. 332.a.b
 Martialis Gentilis, obstinatus licet, ex reliquijs S. Stephani protomartyris fidem professus. 392.d.e
 Martia Promoti vxor infensa Ioanni Chrysostomo. 169.c
 Martinus Seuerum instituit. 29.c.d
 Martinus Præfectum excipere conuiuio recusauit. 105.a
 Martinus curat ægritudines oculorum. 163.b.c.d
 Martini rerum gestarum scriptores plures. 162.e. 163.a
 Martini vita nota Borealibus. 29.e
 Martini Vita missa a Seuero ad Paulinum. 28.b.29. vbiq; vulgata. d.e
 Martini obitus. 161.e.162.a. atas, anni sedis. ibid. eius transitum scripsit Seuerus. 162.c
 Martinus Episcopus Turonensis tempore obitus visus est a S. Paulino. 606.d
 Martini imago in ecclesia depicta, & lampadum honore culta. 163.d.e
 Martinus Episcopus Mediolanensis confictus ab hereticis. 599.b
 Martiniani & Processi martyrum reliquiæ vindices periuuantium. 342.a
 Martyrius cum socijs passi sub Honorio. 100.a.b.102.b.c
 Martyres Sifinnius, Martyrius, & Alexâder quando passi. 100.b.c.d.101.a. eorum Acta. ibid.102.103.
 Martyrum occisores liberati a nece. 103.b
 Martyrum reliquias demones exhorrescunt. 101.c.d
 Martyres Deus vindicat. 101.c.d
 Martyrum Alexandri & sociorum reliquiæ translatae Mediolanum. 102.e.103.a. iterum translatae a Carolo Borromæo sanctissimo Episcopo Mediolanensi. 103.b
 Martyrum reliquiæ in Phœniciam deferendæ ad destructionem idololatriæ. 141.e
 Martyrum reliquiarum conditoria cum fenestella, seu foramine. 391.b.c
 Martyrum reliquiæ liberant Canopum ab infestatione demonum. 365.c.d
 Martyrum reliquiæ vindices veritatis. 341.d.e.342.a
 Martyrum reliquijs expugnantur Gentiles. 370.d.e
 Martyrum reliquiarum cultus in Africa Augustini tempore frequens & celebris. 390.c.d.e
 Martyrum sanguis non expiâdus sanguine noxiorum. 391.c.e
 Martyres passi in Perside. 466.c.d.e.467.
 Martyres in Africa sub Genserico. 659.a.b.c
 Martyrium passi sub Arcadio Constantinopoli ob calumniam illatam incendiij. 201.c.d.e
 Martyrium Hispanæ virginis a Vuandalis illatum. 505.a.b
 Martyrum passiones legendæ in ecclesia. 456.e.457.a
 Maruthas aliquando aduersus Ioannem Chrysostomum cum aduersarijs eius conuit. 265.e

Maruthas lesit pedem Cyrimi Episcopi Chalcedonensis. 265.e
 Maruthas postea recedens ab aduersarijs Ioannis stetit pro eo. 265.e
 Maruthæ Episcopi legatio ad Regem Persarum. 265.e
 Maruthas magos Persidis impostores redarguit. 266.c.d.e
 Maruthas Episcopus prædicauit verbum in Perside. 266.a
 Mascezil dissidet a germano Gildone. 56.e.57.
 Mascezil exercitum ducit contra Gildonem. 57.b.c
 Mascezil querit a Deo aduersus Gildonem auxiliu. 57.b.c
 Mascezil a monachis Caprarie insula implorat auxiliu. 57.c.d
 Mascezil nauigat in Africam cum exercitu contra Gildonem. 58.e.59.a
 Mascezil ope S. Ambrosij & orationibus sanctorum monachorum insperata potitur victoria. 58.e.59.a
 Mascezil inuidia Stilichonis sublatus. 61.d
 Mascezilis interitus ob violatam Ecclesiasticam immunitatem. 61.c.d
 Massaliani sæpe damnati, sæpe recepti, ne amplius recipiantur, statutum in Synodo. 507.e.508.
 Massaliani lege Theodosij damnati. 513.d
 Massaliani heretici damnati Ephesi a S. Synodo. 581.c
 Massagetæ vocati a Ruffino in cladem Imperij. 5.e
 Massiliensis Ecclesia prima sedes in prouincia Narbonens. 39.b
 Massiliensis Episcopus accusatus apud Cælestinum Papam. 512.e.513.a
 Mathematici lege Honorij exagitati. 279.a
 Matricula ornamentorum Ecclesie Constantinopolitane ad Innocentium Papam missa a clero. 207.e
 Mauortius cum Galbione aduersus Bonifacium mittitur. 500.e
 Mauortius Episcopus detractor S. Ambrosij a Deo punitus. 36.e.37.a
 Maximus Episcopus Anazarbi Nestorianus. 573.a
 Maximus manichæus in Gallia. 460.b
 Maximus tyrannus aduersus Honorium. 322.d.323.c. extinctus. d
 Maximianus Episcopus Bagaiensis abdicat se Episcopatu pacis causa. 165.a.b
 Maximianus Bagaiensis quanta passus a Donatistis. 229.b.c
 Maximiani Bagaiensis Episcopi querelæ ad Imperatorem. 229.b. ad Honorium se confert. d
 Maximianus abdicans se Episcopatu pacis causa, laudatur a S. Augustino. 165.b.c
 Maximiani duo Episcopi, Bagaiensis diuersus a Vagiensi. 166.a.b
 Maximianus eligitur Episcopus Constantinopolitanus. 599.d.e.600.a
 Maximianus electus Episcopus Constantinopolitanus scribit ad Cyrillum. 600.e.601.a
 Maximianus Episc. Constantinopolitanus moritur. 643.c
 Maximianus Episcopus Constantinopolitanus commendatus a Cælestino Papa. 611.b
 Maximianum Cælestinus litteris est cohortatus agere contra Pelagianos. 612.c.615.b.c
 Maximianus vnus ex legatis Roma ad Alaricum missis pro pace conficienda. 279.e
 Maximianus Episcopus Macedoniæ agit apud Innocentium pro Attico Episcopo Constantinopolitano. 275.b
 Maximinus Episcopus Ariani in Africa S. Augustinum prouocat ad disputandum. 477.e
 Maximianista afflictati ab Optato Gildoniano. 55.d.e
 Maximianistarum Acta cum Donatistis peruestigari iussa. 128.b.c
 Maximianista Collationem publicam expetentes reiecti sunt. 303.a
 Maxi-

I N D E X.

Maximianistarum causa cum Donatistis. 130.a.b
 Mediolanensis Ecclesiæ accepit reliquias sanctorum mar-
 tyrum Alexandri & Sociorum. 102.e. accepit easdem
 S. Gaudentius Episcopus Brixianus. 103.c
 Megalius Episcopus Calimæsis ordinator Augustini. 14.a
 Megetia clarissima femina curata ex reliquijs S. Ste-
 phani. 391.d
 Melaniæ genus. 25.c.d
 Melaniæ reditus in Urbem tempus. 24.e. 25.a
 Melaniæ redeunt Romanorum occursum. 25.d.e. 26.a
 Melaniæ indumentum. 25.e. 26.a
 Melaniæ reuertendi Romam prætextus. 25.a.b
 Melania magnæ æstimationis sanctitatis apud Romanos.
 26.c.d.e
 Melaniæ virtutes a S. Paulino prædicatæ. 26.b
 Melania Romana infert in Urbem hæreses Origenis. 24.d.e.
 25.a.b
 Melania hospita S. Paulini. 26.b
 Melania Nolæ nouit res gestas S. Martini. 28.c
 Melaniæ res gestæ in Urbe post reditum. 30.a
 Melaniæ Marcella restituit. 23.d
 Melaniæ coniuncti fauent Ruffino. 107.e. 108.a
 Melania Senior recedit ab Urbe. 275.e. 276.a.b.c
 Melaniæ filius nauigauit in Africam. 276.c
 Melaniæ filij defuncti laudes. 284.d
 Melaniæ Carthaginem nauigant. 281.b.c. inde Tagastam
 ad Alypium. postea Hipponem ad Augustinum. 281.d.e
 Melaniæ filij reliqui. 284.e. 285.a
 Melaniæ Senioris filij obitus. 284.b.c. eam litteris est con-
 solatus Paulinus. b.c.d
 Melania Senior Catholica reddita. 285.a.b
 Melaniæ obitus. 285.b
 Melaniæ duæ. 109.e
 Melaniæ Iunioris nuptiæ. 25.b
 Melania Iunior cum Seniore recedit ab Urbe. 276.a.b.c
 Melania Iunior quâdo venit Hierosolymâ. 458.e. 459.a.b
 Melaniæ & Pimiani viri ipsius vitæ institutum. 459.c
 Melaniæ auunculus Volustianus. 462.a
 Melania Iunior litteris Volustiani patruï accersita Con-
 stantinopolim. 644.e
 Melaniæ aduentus Constantinopolim. 645.b.c. quid Chal-
 cedone. 645.b
 Melaniæ hospes Constantinopoli Lausus. 645.c
 Melania curat pedem luxatum Eudociæ Augustæ. 666.a
 Melania conuertit Volustianum ad fidem. 646.a.b
 Melaniæ consuetudine Theodosius Imperator & Eudocia
 Augustæ redditi meliores. 646.c
 Melaniæ historia de rebus gestis cum Volustiano Constan-
 tinopoli cognita & probata. 644.e
 Melaniæ demon aduersatur. 645.e
 Melania Constantinopoli vrget Nestorianos. 645.e
 Melania redit Hierosolymam. 646.b
 Melania suasit peregrinationem Hierosolymam Eudociæ
 Augustæ. 665.d.e
 Melania obuiam procedit Eudociæ venienti Hierosoly-
 mam. 665.e
 Melanius pater Melaniæ Senioris. 284.e
 Meletius Episcopus in Syria monet cum alijs Nestorium.
 ut se corrigat. 542.b
 Meletius quomodo gener dictus Gregorij Nazianzeni.
 686.c
 Meletius Iudæus cum Innocentio fugam arripit. ne effice-
 retur Christianus. 423.e. 424.a.b. eius uxoris conuersio
 miracula. 426.e. 427.
 Meliina locus miraculi de aqua sponte scaturiente. 406.e
 Memnon Episcopus Ephesus accusatur a schismaticis.
 574.b

Memnon detruditur in carcerem a Ioanne Comite. 588.e.
 589.a
 Memnon datur a schismaticis. 574.b.c.d. libellus contra
 ipsum atque Cyrillu a schismaticis datus. 574.e. 575.
 Memoria sancti Stephani Protomartyris plures in A-
 frica erectæ. 390.b.c
 Memoria Vzalensis ab Euodio Episcopo erecta. & quæ
 ibi acta. 390.e. 391.a
 Memorius Iuliani Pelagiani pater. 443.b.c
 Methodus calumniâ patitur a Socrate. 149.d.e. 150.a
 Metropolitanus Episcopi qui dicti. 41.a. b. primum sibi ven-
 dicant titulum. 42.a
 Metropolitanus vnus duobus præerat Episcopis. 581.c
 Michæa Prophetæ ossa quando inuenta. 252.c
 Michael Mercatus quid cum Marsilio Ficino de animæ
 immortalitate. 331.d.e. 332.a.b
 Michael Mercatus Iunior Protonotarius iure laudatur.
 331.e
 Mileuitanum Conciliu contra Pelagianos. 334.d.e. 385.a.
 tempus eius. b
 Mileuitanum Concilium quando celebratū. 162.e. 164.a.
 Acta eius. d.e. 165.a.b.c
 Mileuitana Concilia duo. 164.a.b. confusa simul. c.d
 Mileuitana Concilia duo simul confusa. 385.c.d. in poste-
 riori Episcoporum numerus qui conuenere. 387.d.
 res in eo gestæ. 387.e. 388.a. canones. 388.e. litteræ
 ad Innocentium Papam. ibid.
 Milites irruunt in neophytos. 191.e
 Milites immisi ab aduersarijs Ioannis inuadunt Episco-
 pos vigilias agentes. 191.b.c
 Milites eadem patrant in ecclesia. 191.d.e. trucidant
 Fideles vigilias agentes. ibid. aggressi Fideles festum ce-
 lebrantes in campo. 191.e. 192. spoliant mulieres.
 ibid. 194.d.e
 Militum sequia in sectatores Ioannis Chrysofomi. 200.
 c.d
 Milites rursus grassantur in Ioannis studiosos. 203.e
 Militibus stipendium auctum in bello contra Rhadagai-
 sum. 237.e. 238.a
 Milites quam male habuerint Ioannē Chrysofomum in vl-
 tima eius exilij translatione. 254.b.c
 Militum manus missa a Theodosio ad Honoriu ex Oriente.
 289.e
 Milites adhibiti ad executionem Apostolicæ sedis. 452.e
 Militare prohibentur hæretici. 5.a
 Militaria signa cruce decora. 8.e. 9.a
 Millenarij deficientes. 326.b
 Millenariorum hæresis iterum reuiescit. 325.e. 326.a
 Millenarijs aduersarij Origenistæ. 326.a
 Minerus cum Alexandro scribit ad S. Hieronymum.
 246.b
 Minervæ statua incensa. 198.e
 Minoricensis insulæ descriptio. 419.e
 Minorica insula illustrata reliquijs S. Stephani Protomar-
 tyris. 419.c.d
 Minoricensi Ecclesiæ præfectus Seuerus Episcopus. ibid.
 Miraculum de aqua ad baptismum spontaneum exhibente
 obsequium. 406.e
 Miraculum de catenis duabus vna coniunctis. 668.d
 Miraculū de Eucharistia obdurescente in lapidē. 126.c.d
 Miraculo edito plures Gazenses conuersi ad fidem. 74.b.c
 Miraculis S. Germanus iterū vincit Pelagianos. 652.b.c.d
 Miracula S. Germani. Rauennæ cum esset. 653.c.d
 Miraculum S. Germani. quo Pelagianos consutauit. 522.
 a.b
 Miraculum aliud in Lucania de aqua spontaneum obse-
 quium præbente tempore baptismi. 407.b
 Mira-

I N D E X.

Miraculum aliud id genus in Lusitania. 407.c.d. 408.a.
 alia his similia in Oriente. 408.b.c
 Miraculum de Iudæo sæpius baptizato. 460.c.d.e
 Miracula plura quæ contingere in conuersione Iudæorum
 insulæ Minoricensis. 421. 422. 423. 424. 425. 426.
 427.
 Miracula e gladio Petri. 668.b
 Miraculum Melaniæ. 666.a
 Miracula falso attributa Nouatianis. 460.b.d.e
 Miracula edita ex reliquijs S. Stephani Protomartyris V-
 zali duobus libris conscripta. 391.a.b
 Miracula ad reliquias martyrum fieri solita Vigilantius
 carpit. 250.c.d
 Miraculum Siluani Episcopi Troadis. 644.c.d
 Miraculum de subscripto post mortem chirographo ab Eua-
 grio philosopho. 330.c.d
 Miracula S. Theotimi Episcopi Scytharum. 148.c.d.e
 Miraculum in translatione Ioannis Chrysofomi. 661.c.d.
 aliud. 664.b.c
 Miracula e vinculis Petri. 667.e. 668.d
 Miraculis confirmata doctrina. 37.a
 Misericordia est Dei comminatio & flagella immissa. 21.
 b.c
 Missa cum celebratur. Angeli visi assistere. 256.e.
 257.a
 Missarum prolixitatem otiosi & delictiosi pertæsi. 417.e
 Missarum contractio vnde manauit. 417.e. 418.a
 Missas negligenter audientes. vel recedentes antequam ab-
 soluerentur. S. Augustinus redarguit. 417.e. 418.a
 Missæ cantari olim solitæ festiuis diebus. 417.e
 Modegisilus Rex Vuandlorum mortuus in Hispania.
 501.e
 Moduarus diaconus pro Gothis agit. 226.e
 Monacha prohibetur pallam tangere. 481.b
 Monachi Aegypti insurgunt pro Cyrillo contra Orestem
 Præfectum. 378.d.e
 Monachi Aegypti dissidio laborant ob libros Nestorij.
 524.d
 Monachi Adrmetini ob Pelagianas positiones dissidijs
 laborant. 416.c.d
 Monachi in Africa propagati ex Ecclesia Hipponensi.
 19.c.d
 Monachi in Africa cooptati in clerum. 64.d.e
 Monachi capti ordinari clerici in Ecclesia Hipponensi.
 19.b.c
 Monachi ludibrio habiti a Carthaginensibus. 674.c.d
 Monachi celebriores insulæ Caprariæ. 58.c.d
 Monachi Caprariæ insulæ vita sanctissimi. 57.c.d
 Monachi scelestissimi quid in S. Ioannē Chrysofomum.
 Casaræ cum esset. 213.d.e
 Monachi Constantinopolitani quid passi a Nestorio. 527.e.
 528. eorum commendata modestia. 528.b
 Monachi quanta passi causa Chrysofomi ab eius persecu-
 toribus. 206.d
 Monachi male habitati a Phœnicibus Gentilibus. 141.d.e.
 idem a Ioanne Chrysofomo missi. 142.a
 Monachi occurrunt Ioanni proficiscenti in exilium. 212.c
 Monachis referta Etruriæ littora. quos alebat S. Fabiola.
 58. d.e
 Monachi insulæ Gorgoniæ. 57.d.e
 Monachi iussi abire Epheso. ne tumultuarentur. 566.d.e
 Monachi Origenistæ turbant Ecclesiam Alexandrinam.
 86.b.c.d
 Monachi Origenistæ cognomine Longi. 116.d
 Monachi Origenistæ electi ex Aegypto & Palestina pro-
 ficiscuntur Constantinopolim. 88.c.d. 114.e. 115.a.
 117.b.c.d

Monachi Origenistæ quas struunt calumnias contra Theo-
 philum. 116.e. 117.a.b
 Monachi Origenistæ excepti communicatione peregrina a
 Ioanne in ædibus Anastasiæ. 119.b.c.e. 120. quibus
 prætextibus Ioannes eos retinuit. 120.e. 121.a.b
 Monachi Origenistæ accusant Theophilum Episcopum
 Alexandrinum apud Arcadium Imperatorem. 146.
 b.c. eorum petitiones. d.e
 Monachi Origenistæ veniam petentes recepti in Synodo a
 Theophilo. 175.d.e
 Monachi Palestini trucidati a barbaris. 304.d.e
 Monachi insulæ Palmariæ. 58.e
 Monachus impudens excommunicat Theodosium Impe-
 ratorem. 491.a.b
 Monachus illustris familiæ cultor Gorgoniæ insulæ. 57.e.
 58.a
 Monachus quidam vagus & impostor mira quedam vide-
 batur operari. 647.c
 Monachum conuenit secreto Theodosius Imperator. 491.d
 Monachi assumendi in Episcopos. cum deficiunt clerici.
 64.e
 Monachi impostores distrahunt lucri causa ossa quasi mar-
 tyrum. 64.b.c
 Monachi derisi a Gentilibus. 58.d
 Monachis laborandum manibus. 63.e
 Monachi prohibiti nutrire comam & barbam. 64.c.d
 Monachi ne abstrahant qui ducuntur ad supplicium. 69.
 a.b
 Monachi quidam vagi & impostores in Africa. 64.a.b
 Monachorum derisores deridentur. 59.c
 Monachorum regulæ a sanctis viris scriptæ & illustratæ.
 223.e
 Monachismus in Africa propagatus. 19.a.b
 Monachismus late propagatus. 58.d.e
 Monasterium Bethlehemiticum inuasionem passum Pela-
 gianorum. 394.b.c
 Monasteria ab Eudocia ædificantur in Palestina. 666.d
 Monasteria ab Hunnis excisa in Syria. 6.d
 Monastici ordinis aduersarij Vigilantius. 250.e
 Monachus Præfectus Prætorio quid contra Pelagianos.
 461.e
 Montanistæ hæretici Theodosij legibus exagitati. 307.b.
 380.c
 Montenses hæretici nouis legibus Honorij Imperatoris exa-
 gitati. 270.d
 Morinorum gens ad fidem conuersa per S. Victoricum.
 23.e. 24.a
 Morini populi translati in Germaniam. 263.d
 Mortui sex reuocati ad vitam ex reliquijs S. Stephani in
 Africa. 392.c.d
 Mulieres quauis sanctitatis specie vetitæ habitare cum cle-
 ricis. 65.d.e. 67.a.b
 Mundi contemptus ex casu Eutropij prædicatur. 76.e. 77.a
 Mundanarum rerum inconstantia. 77.e. 78.d.e. 79.
 Mundum muliebrem Christianarum faminarum quale.
 3.a.b
 Muri vrbs Romæ instaurati ob metum Alarici. 484.d.e
 Muri frustra defenditur ciuitas. nisi Deus ipse tueatur.
 185.a
 Musarum simulacra combusta Constantinopoli. 198.e

N

Narbonensis Gallia excisa a barbaris. 263.d
 Natalis dies Apostolorum celeberrimus. 47.b.c
 Natalis Domini ieiunij fractor accusatur. 166.e
 Natalis Domini immutatus apud Aegyptios. 627.a.b
 Nata-

Natalis diei festum. 189.d
 Natalitiorum S. Felicis ratio. 19.e.28.d.e
 Nauigantes soliti portare Eucharistiam. 136.e.194.e
 Nauium opifces qui mittunt ad barbaros, pœna digni. 461.a.b
 Naucleri occasione exorta tempestas maris. 136.e. ab-
 iurante vero hæresi, tempestas sedata. e.137.a
 Naufragio distincti Catholici ab hæreticis & Iudeis. 359.c.d
 Nazianzena Ecclesia Gregorij Nazianzeni heres in om-
 nibus bonis. 685.e
 Nebridius accipit Saluinam filiam Gildonis coniugem. 54.a
 Nebridij filius sororis Augustæ. 54.a.60.d.e. eius lau-
 des. ibid. 61.a
 Nebridij adolescentia laudatissima. 60.d.e. eius filij. e
 Nebridij uxorem hortatus S. Hieronymus ad viduitatem
 seruandam. 60.d.e.61.
 Nestarius Calamensis Gentilis pro suis concinibus Au-
 gustinum rogat. 97.d.e
 Nestarius Episcopus Constantinopolitanus moritur. 43.
 e.44.
 Neomptensis ciuitas capta a barbaris. 263.d
 Neophyti a militibus irruentibus male habiti. 191.e
 Nepotianus quæ legat S. Hieronymo. 22.d
 Nepotiani Epitaphium. 22.c.d
 Nepotiani virtutes. 22.d
 Nepotianus militans qualis moribus. 22.d.e
 Nestorius creatur Episcopus Constantinopolitanus. 513.
 a.b
 Nestorius nepos Pauli Samosatani cuius opinionis patro-
 nus factus est. 513.c
 Nestorius in monasterio sancti Euprepij educatus. 513.c
 ibidem.
 Nestorius ipso orationis exordio ventosus homo iudicatus
 a Nouatianis. 513.c
 Nestorius ipso ingressu bellum indicit Arianis. 513.e.
 514.
 Nestorij magister Theodorus Mopsuestenus. 516.c.d
 Nestorius discipulus etiam Diodori Tarsensis. 516.e
 Nestorij primordia leta. 514.b
 Nestorius auctor Theodosio legum contra hæreticos feren-
 darum. 514.c
 Nestorius detegitur fautor Pelagianorum. 514.c
 Nestorius cepit hæresim propalare. 515.e
 Nestorij præcursores, seu præcones Anastasius & Doro-
 theus. 517.c.d.e
 Nestorij vitæ progressus in hæresim. 518.c.d
 Nestorij hypocrisis quando detecta. 518.e
 Nestorius graue scandalum Ecclesiæ intulit. 519.a.b
 Nestorius ex aduerso repugnat Apollinari. 519.b
 Nestorius ad decipiendum Nicænæ fidei scuto vititur. 523.e
 Nestorius tentat Aegypti monachos, libris ad eos datis. 523.e.524.a
 Nestorius ad Caestinum Papam libros mittit per Antio-
 chum. 524.a
 Nestorij libri quales ex visione patefacti. 524.a.b
 Nestorium qui primo fuerint auersati. 526.e
 Nestorius cur a Theodosio non repressus ipso initio fuerit. 527.a.b
 Nestorius fauore Theodosij incalescit. 527.c.d
 Nestorius debacchatur in monachos Constantinopolitanos. 527.e
 Nestorius in Cyrillum armatur. 528.c.d
 Nestorius qualis in pugnâdo aduersus Cyrillum. 529.d.e
 Nestorius scribit ad Caestinum Papam. 530.c

Nestorij epistola ad Caestinum Papam. 530.e.531.
 Nestorius agit pro Pelagianis apud Caestinum Papam. 530.e.531.a
 Nestorij epistola posterior ad Caestinum. 531.e.532.a
 Nestorij consilium scribendi ad Caestinum. 532.d
 Nestorius damno suo Caestinum tentat. 532.e.533.a
 Nestorium sua epistola Caestinus exagitat. 534.a.535.
 536.
 Nestorio præfigit ad respiscendum terminum perempto-
 rium Caestinus. 536.e.537.a
 Nestorius Pelagianus. 536.c. fauit Pelagianis. 537.b
 Nestorius admonetur a Ioanne Episcopo Antiocheno. 540.a.b.c.541.a
 Nestorij hæresim quomodo omnes sint execrati. 541.a
 Nestorius despexit legationem ex Concilio Alexandrino. 547.a
 Nestorius contumax litteris Caestini confugit ad Impe-
 ratorem. 547.b
 Nestorius excitat Theodosium contra Cyrillum. 547.c.d
 Nestorius armat suos contra Cyrillum Episcopos. 547.d.e
 Nestorius mandat Andreæ & Theodoro, vt scribant
 contra Cyrilli anathematismos. 547.d.e
 Nestorium exagitat in Occidente Ioanes Cassianus. 555.e
 Nestorij aduentus Ephesum. 565.a. anteuerit Cyrillum,
 vt fidem Episcoporum pertentaret. 565.b
 Nestorius Ephesi ante Synodum horrendas iactat blasphemias. 565.b
 Nestorius citatus ad Synodum quid responderit. 567.d
 Nestorius secundo citatus. 578.b.c. mandatum ad ipsum
 scripto directum. ibid.
 Nestorij superbia, & contumacia. 568.d.e
 Nestorius tertio citatus a S. Synodo Ephesina. 568.e.
 569.a. eius mentis tumor & contemptus. 569.b
 Nestorij antigrapha in Cyrillum vt hæretica explosa cum
 anathemate ipsorum & auctoris. 569.d
 Nestorij dānatio lecta ex epistola Caestini Papæ. 569.e
 Nestorij blasphemiae relatæ in Synodo. 569.e
 Nestorij hæresis ex sacris diuinæ Scripturæ oraculis Ephe-
 si condemnata. 569.e.570.
 Nestorius sententiam damnationis accepit. 570.a.b
 Nestorius nouus Iuda a S. Synodo in epistola ad eum data
 nominatus. 570.c
 Nestorij damnationem quo triumpho acceperunt Ephesij. 570.d.e
 Nestorij damnatio publice Ephesi per præcones proclama-
 ta. 571.a
 Nestorij libros esse comburendos petit Synodus ab Impera-
 tore Theodosia. 571.b.c
 Nestorius draco Apocalypsis iterum surgit bellum agere. 571.e.572.
 Nestorio sicuti bestiae Apocalypsis suffragati sunt Prin-
 cipes. 571.e.572.a
 Nestorij epistola ad Theodosium Imperatorem mendacijs
 referta. 572.c.d
 Nestorius prouocat ad nouam Synodum. 572.e
 Nestorio fauentes Episcopi qui fuerint. 572.e.573.a
 Nestorio fauentes collecti in vnum quid obijciunt contra
 Orthodoxos. 573.e.574.b. clanculo rem agunt. 575.b
 Nestorius iterum damnatus post aduentum legatorum
 Apostolicæ sedis. 576.b
 Nestorij fautores dedere litteras in Aegyptum contra
 Cyrillum. 577.a
 Nestorij sectatores quas calumnias in Victorē monachum
 spargunt. 577.c.d
 Nestorij sectatores sese protegunt tegmine Nicænæ fidei. 580.b
 Nestorij sectatores scribunt calumnias ad Imperatorem
 contra

contra Synodum œcumenicam. 583.e.584.a
 Nestorij sectatores nituntur auxilio & estimatione Aca-
 cij Berœensis Episcopi apud Theodosium. 588.b.c
 Nestorius custodiendus traditur Candidiano. 588.e
 Nestorius vt restituatur, laborant schismatici. 589.d.e
 Nestorij sectatores dolose professi fidem Catholicam. 589.e
 Nestorij sectatores legati septem missi Constantinopolim
 ad Imperatorem. 594.c.d
 Nestorius priuatus sede iussus abire Epheso. 595.d.e
 Nestorij sectatores schismatici. 595.e
 Nestorij sectatores linore tabescunt, cum vident Theodo-
 sium erga Orthodoxos propensorem. 596.
 Nestorium defendit Theodoretus. 598.a.b
 Nestorij sectatores pergunt Chalcedonem, vt audiât Theo-
 doretum concionantem. 598.d.e
 Nestorij damnatio Caestino Papæ debetur. 601.c
 Nestorij hæresis occasione audita est gloria Deigenitricis
 Mariæ. 601.d.e
 Nestorius exauctoratus scriptis exagitat fidem Catholi-
 cam. 602.b
 Nestorij cum Iuda comparatio a Caestino Papa facta. 613.b.c
 Nestorium exagitat Caestinus. 614.c. de ipso curando
 diligenter actum. d.e. rursus in eundem. 615.d.e
 Nestorium curare satagit Sixtus Papa. 617.d.e
 Nestorius damnatur in Concilio Antiocheno a Ioanne &
 alijs Syriæ Episcopis. 622.d.e. & in epistola ad Cyrillum. 624.c.d
 Nestorio fauet Theodoretus adhuc post pacem publice
 initam cum Cyrillo. 628.d.e
 Nestorius comparatus Lucifero. 637.a
 Nestorius mitius quam par erat habitus est. 638.a.b. per-
 missus libere agere in monasterio S. Euprepij. ibid. hono-
 rifice illic habitus muneribus frequentatus. 656.b
 Nestorij libri damnati sanctione Theodosij. 648.b.c
 Nestorij sectatores Simonianos appellari debere Theodo-
 sius sanxit. 648.b
 Nestorius iussu Theodosij deportatur in Oasim. 655.d.e.
 eius scripta in exilio, quæq. passus a barbaris. 656.
 c.d.e.657.a.b.c
 Nestorij prodigiosus interitus. 657.d.e.658.a
 Nestoriani calumnijs agunt contra Cyrillum. 529.c.d
 Nestoriani post initam pacem falsa spargunt de Cyrillo. 633.d
 Nestoriani calumniantur, damnata a Cyrillo sua capitu-
 la. 625.e.626.a.b
 Nestoriani calumniati sunt Sixtum Rom. Pont. ægre tulif-
 se damnationem Nestorij. 635.c.d
 Nestoriani appellandi Simoniani. 648.b.c
 Nestoriani redditi Quartadecimani. 580.b
 Nestoriani confingunt epistolam tamquam a Philippo
 Apostolicæ sedis legato missam. 634.b
 Nestorianorum mos appellare omnes Orthodoxos Apollina-
 ristas. 650.c
 Nestorianorum strophæ ex epistola Iba Edesseni Episcopi. 662.c.d
 Nestorianorum imposturas Cyrillus detegit. 634.a.b
 Nestoriana Melania Iunior vrget Constantinopoli. 645.e
 Nestoriana hæresis vnde progressa. 515.e.516.
 Nestoriana hæresis contraria Apollinaris errori. 519.b
 Nestoriana hæresis Pelagiani auctores. 464.b.c
 Nestoriana hæresis a Leporio auctore damnatur. 464.c.
 d. e.
 Nicænus canon, ne in vna Ecclesia duo præsent Episcopi. 14.b.c
 Nicæni Concilij nomine canon Sardicenus quomodo cita-
 tus. 448.d.e.454.b.c.455.a

Nicænæ fidem pro scuto sumunt Nestoriani. 580.b
 Nicæsius Rhemensis Episcopus martyr. 263.e
 Nicephori error de translatione S. Ignatii. 665.a
 Nicerate Nicomediensis femina pia. 204.a. arte medi-
 ca. b.c
 Nicetæ innotuit vita S. Martini. 29.e
 Niceta peregrinatur in Occidentem ad loca sancta. 23.e.
 eius reditū celebravit carmine S. Paulinus. 23.e.28.c.
 quo tempore contigit eius aduentus in Italiam. 28.d
 Nicetæ peregrinationis ratio. 28.e
 Niceta Episcopus conuertit barbaros. 23.b.c.d
 Nicetæ cōmentitia historia reijcitur, & confutatur. 667.c
 Nicobulus deridet Alypianam Gregorij neptem, coniu-
 gem suam, ob staturam exiguam. 688.a.b
 Nicobulus Iunior filius Alypianæ neptis Gregorij Na-
 zianzeni. 689.e
 Nicobulus maritus Alypianæ neptis S. Gregorij Nazian-
 zeni. 687.e.688.a
 Nicodemi corpus inuentum. 367.e
 Nygetio ostensa visio de reliquijs S. Stephani. 369.d
 Nilammon monachus maluit mori, quam fieri Episcopus. 178.e.179.a
 Nilammoni ecclesiæ erecta, & dies festus institutus. 179.a
 Nolæ Pelagiani plures debebant. 398.e.399.a
 Nola incendit Alaricus. 301.b.c
 Nomadæ Scythæ ad rectam fidem cōuersi a Ioanne Chry-
 sostomo. 127.a
 Nonna neptis Gregorij Nazianzeni reprehensione di-
 gna. 686.c.688.c
 Notarius exceptor Ambrosij testis risonis. 34.e.35.a.b
 Notarij exceptores publicæ disputationis S. Augustini
 cum Felice Manicheo. 222.a.b
 Nouatianus præest Sifinnius post Marcianum. 13.b.c
 Nouatianus insectatus est vehementer Ioannes Chryso-
 stomus. 257.e
 Nouatiani diuisi in Sabbatianos. 272.d
 Nouatiani hæretici propensiores erga Ioannem Chryso-
 stomum. 257.e
 Nouatiani diu tolerati per Innocentium Papam iussi sunt
 pelli. 272.d
 Nouatiani a Cyrillo Alex. statim expulsi. 346.e.347.
 Nouatiani pulsi vndique, & Dei iudicio reprobati. 359.b.c
 Nouatianus exagitat legibus Theodosius. 359.b.c
 Nouatianum naufragium. 359.c.d
 Nouatiani Anabaptistæ. 359.b.c
 Nouatiani hæretici a Theodosio lege vexati. 480.b.c
 Nouatiani cohibiti a cultu sabbati. 492.a
 Nouatiani falso attributa miracula. 460.c.d.e
 Nouatians Nestorius in primis displicuit. 513.d.e
 Nouatianus exagitat Nestorius. 514.a
 Nouatores inscitie redarguuntur. 40.e
 Nouatores resurgentes Concilium longe deteriores Pela-
 gianis. 442.e
 Nouatorum insulsa commenta. 443.
 Nouatorum in Zosimum Papam calumnie. 447.d.e
 Nucis arbor, in qua Acacius martyr appensus. 21.d.e
 Numerus Episcoporum maior esse debet eo qui damnauit,
 vt absoluat. 189.d
 Numidiæ Primatus controuersia. 167.d.e
 Numismata Arcadij indicantia diuinam eius Imperij pro-
 tectionem. 11.a.b
 Numisma Attali. 383.c
 Numismata Caestis idoli. 93.e.94.a
 Numisma cum Eudoxia Augusta ornata cruce. 3.b
 Numisma Honorij de supplantato tyranno. 692.a.b
 Numisma Honorij Imperatoris, quo eius de tyranno triu-
 phus designatur. 408.c.d
 Numisma

I N D E X.

Numisma Theodosij Imperatoris de victoria contra Per-
sas. 469.b.c.
Numisma Valentiniani. 488.d
Numismum cruce signatum dedit Genouesæ S. Germa-
nus. 521.b
Nuptiæ Honorij cum Maria. 53.b.61.b
Nuptiæ Nebridij cum Saluina. 54.a.b

Oasena deportatio. 12.a
Oasena relegatione punitur Nestorius. 655.d.e.
656.a
Oblatio cereorum a populo fieri solita Episcopis. 664.e
Obsidio Vrbs soluta, dato auro Alarico. 277.a
Oceanus V. C. interpellat cum Pammachio S. Hierony-
mum, ut transferat Periarcon Origenis. 46.e.47.a
Occidentalis Ecclesia ab Orientali quomodo distinguatur.
564.b.c
Occidentales Ecclesie ab Ecclesia Romana Paschatis diem
accipiebant. 253.c
Occidentalis Imperij ærumnæ. 266.e
Occisores martyrum ignoscendum. 103.b
Oculorum ægritudines curantur a S. Martino. 163.b.c.d
Oleo benedicto maris tempestas a S. Germano sedata.
521.c.d
Olybrius filius S. Probæ Consul ordinarius. 298.d
Olympias nobilissima vidua. 61.a
Olympias vidua diaconissa nesciens recepit Origenistas.
119.b.c. excusatur ab auctore melius quam a Palla-
dio. 119.c.d.e
Olympiadem viduam diaconissam Ecclesie Constantinopoli-
tane consolatur, cum discessurus esset, Ioannes Chry-
sostomus. 197.c
Olympias afflictæ nimis ob successionem Arsacij. 199.e
Olympiadem nimium merentem Ioannes Chrysofostomus con-
solatur. 199.e
Olympias subiecta questionibus propter incendium. 201.d
Olympias diaconissa dira passa a magistratibus, causa Ioan-
nis Chrysofostomi. 204.d. laudatur eius animi constan-
tia. e. causam dicit coram Præside. d.e
Olympiadem grauiam passam S. Ioannes Chrysofostomus litte-
ris consolatur. 205.a
Olympias rursus perducta ad tribunal exilio damnata est.
205.b
Olympiadis insignis humilitas. 205.b.c
Olympias suppeditabat pecuniam Chrysofostomo redimentii pro
captiuos. 227.a
Olympia certamina agebantur Antiochiæ. 202.e
Olympius Episcopus in Hispania doctrina celebris. 235.c.
eius scripta. d. quo tempore vexerit. ibid. d.
Olympius liberator Imperij a prodicione Stilichonis. 268.
b.c. laudatur a S. Augustino. b
Olympius occisor Stilichonis creatur Magister Officiorum.
269.b
Olympius laborat pro Ecclesia Africana aduersus Donati-
stas. 270.d.e
Olympius redactus in ordinem se contulit in Dalmatiam.
280.a.b
Optimus Episcopus Antiochiæ subscriptus testis testamenti
Gregorij Nazianzeni. 686.e
Optatus Gentilis homo Præfectus Constantinopoli quæstio-
nem exercet de sanctissimis feminis. 206.c
Optatus Gildonianus Episcopus cruentissimus Donatista
vexat dire Catholicos. 54.e.55.a
Optatus Gildonianus affligit Maximianistas. 55.c.d
Optatus Gildonianus extinctus. 56.b

Opus cuiusque ex intentione metiendum. 118.b.c.d
Opus manuale prescriptum clericis ex Concilio Carthagi-
nensi. 63.b.c. item monachis. e
Oracula vana Gentilium de Christiana religionis defectu.
49.a.b. in Gentiles conuersa. 92.e
Oracula falsa de idolo Cælesti Carthaginense. 92.d.e
Oracula vana decipiunt Attalum. 289.c.d
Oracula falsa deorum de restitutione idololatriæ. 462.b
Oratores clarissimi cõtempserunt vocum proprietates, cum
constaret de sensu. 234.e.235.a
Orbem cum Vrbe ruiturum putauit S. Hieronymus. 298.b
Orbis vniuersus cladibus laborat sub Honorio Imperato-
re. 303.e
Ordinatio S. Augustini in Episcopum Hipponensem. 13.e.
14. a.b. quo anno accidit. d.e
Ordinationis diaconi falso accusatus dicitur Epiphanius.
147.d.e
Ordinatio Porphyrij Antiocheni Episcopi qualiter se ha-
bit. 203.a.b
Ordine sacro nullus alio maior. 160.c.d
Ordinabantur inuiti, rapiabanturque etiam coniugati.
281.d.e.282.a
Orestes Præfectus Alexandria quid in gratiam Iudeorum
contra Christianos. 377.e.378.
Orestes Cyrillo insensus. 378.d.e
Orestes percussus ab Ammonio monacho. 378.e
Orientalis Ecclesia ab Occidentali quomodo distinguatur.
564.b.c
Orientalis Ecclesia nouis post pacem agitata turbimibus.
633.b.c
Orientalis Imperij curatores. 265.c.d
Orientalibus omnibus Ecclesijs præsidere se dicebant Epi-
scopi Alexandrini. 678.d.e
Origenis apertissimus propugnator Rufinus. 32.a
Origenis hæreses Romæ damnantur. 145.a.b
Origenis Periarcon germana translatio requiritur a
S. Hieronymo. 46.b.c. quando facta hæc versio. 83.c.d.
eius consilium in ea re agenda. ibidem.
Origenis errores demonstrat Hieronymus transferendo
Periarcon. 83.e.84.
Origenis errores damnantur in Concilio Alexandrino.
85.b.c.d
Origenis hæresis infertur in Vrbe. 24.d.e
Origenis hæresis quos habuit præcursores, cum inferretur
in Vrbe. 26.e.27.a
Origenis hæreses clanculo sparguntur in Vrbe. 30.a.b.c.
Origene Apologia vulgatur in Vrbe. 30.c.d
Origenis Periarcon Romæ a Rufino editum. 30.d.e. quid
sub eo doli lateret. 30.e.31.a.45.a
Origenis Periarcon inemendatum editur, & emendatum
permittitur. 31.a.b. purgatum ex parte tantum. 31.e.
32.a
Origenis hæresis fugata ab Occidente. 91.b.c
Origenis errores damnantur Romæ ab Anastasio Papa.
108.d.e
Origenis errores damnantur vbique in Occidente ab om-
nibus Episcopis. 109.b
Origenis errores damnati in Concilio habito in Cypro a
S. Epiphano. 147.c
Origenis errores damnat Constantinopoli Epiphanius. 149
a.b.c.d.e
Origenis non libri, sed errores a Patribus damnati. 149.
a.b.c.d.150.
Origenis Periarcon tantum vetitus, non alij libri. 149.b.c
a Didymo illustrati. 150.b.c
Origenis reprehenses. 150.c.d
Origenis errores Romæ disseminati, sed damnati. 154.c.e
Orige-

I N D E X.

Origenis libri quales ex sententia Theophili. 178.b.c
Origenes magister Pelagianorum. 306.a.b
Origenis hæresis rami pullulantes. 364.b.c
Origenis errores rebuntur in Hispaniam ab Auito & Ba-
jilio. 362.d.e
Origenista turbant Palestinam. 6.c.d
Origenista in Vrbe se conferunt. 24.d.e
Origenistarum præcipui Euagrius & Isidorus. 25.b
Origenista magna estimatione sanctitatis decipiunt plu-
res. 26.e.27.a
Origenista quid in Vrbe. 30.a.b.c
Origenista irrepunt sub inuolucro editionis Origenis Pe-
riarchon. 30.e.31.a
Origenistarum fraudes in editione Periarcon. 31.e.52.a.b
Origenista damnati ab Anastasio Papa. 45.a.b
Origenista damnati in Concilio Alexandrino. 85.b.c.d
Origenista constant discordias Alexandria. 86.b.c.d
Origenistas cauendos, Theophilus admonet S. Hierony-
mum. 87.b.c
Origenista fugati a Theophilo pergunt in Palestinam. 87.
b.c
Origenista litteris Theophili vbique exagitati. 88.b.c
Origenista a S. Epiphano exagitati. 88.e.89.a
Origenista nauigant Constantinopolim. 88.d
Origenista damnati ab Anastasio Papa. 91.a.b.108.d.e
Origenistarum iudicium Romæ ab Anastasio Papa exhi-
bitum. 106.a.b
Origenista vbique damnati in Occidente ab Episcopis om-
nibus. 109.a
Origenista pulsi ex Aegypto & Palestina proficiscuntur
Constantinopolim. 114.c.d.e.118.e
Origenistarum causa Ecclesia Orientalis turpi contentione
agitata. 114.e.115.a
Origenista Constantinopolim profecti exclamant in Theo-
philum. 115.a
Origenista Catholicos omnes insimulare soliti hæresis An-
thropomorphytarum. 115.e.116.a
Origenista nominare soliti Catholicos Pilosotas. 116.b
Origenista monachi quas in Theophilum calumnias texue-
runt. 116.e.117.a.b
Origenistas cur non eiecerit Ioannes Chrysofostomus excu-
satur. 118.b.c.d
Origenistarum historia ab Origenistis descripta. 118.a.c.
restituta ad lineam veritatis. 118.d.e.119.
Origenista monachi excepti a Ioanne Chrysofostomo absque
communione in adibus Anastasie. 119.a.b. quibus
iustis pretextibus. 120.e.121.a
Origenista ab Olympiade vidua bene habiti. 119.b.c
Origenista monachi accusant Theophilum Episcopum Ale-
xandrinum apud Arcadium Imp. 146.a.b
Origenistarum calumnia de Orthodoxis, quod damnaue-
rint libros Origenis, cum tantum errores eius abiecerint.
150.a.b
Origenista monachi veniam petentes recepti in Synodo a
Theophilo. 175.d.e
Origenista aduersarij Millenariorum. 326.a
Origenis animarum quæstio a Theologis diu agitata. 363.
e.364.a.b
Ornamenta Christianorum Crux. 3.b.c
Ornamentorum ecclesie Constantinop. indiculus authen-
ticus ad Innocentium Papam allatus a legatis. 207.e
Orosius historiam scribit. 16.e
Orosius presbyter Hispanus laborat apud S. Augustinum
aduersus hæreses Hispanias labefactas. 362.d.e.363.
Orosius quanto tempore commoratus apud S. Augustinum
in Africa. 363.d.e
Orosio scribendi historia auctor fuit Augustinus. 363.d.e

Orosius rediens diuertens in Africam iudicium Palesti-
num de Pelagio reddidit manifestum. 385.d.e
Orosius impertijt Africanas complures Ecclesias reliquijs
Protomartyris S. Stephani. 389.e.390.a.b
Orosius detulit reliquias S. Stephani in Minoricam insu-
lam. 420.b
Orosius pergit Hierosolymam. 366.c
Orosius detulit in Hispaniam reliquias S. Stephani. 366.e
Orosius Episcopus Pelagianus profugus Constantinopo-
lim. 530.e
Orthodoxi Episcopi Constantinopoli agentes consolatoriam
epistolam scribunt ad Patres Ephesum. 591.e. quid ipsi
ad eos rescripserint. 592.a

P

Pachomij Regula in Latinum translata a S. Hierony-
mo. 223.e
Pagani Theodosij lege coerciti. 480.e.481.a
Pagani. Vide, Gentiles.
Palestina agitata timore Hunnorum. 6.c.d
Palestinae dissensiones. 6.d
Palestina Synodus, eadem Diospolitana. 371.d.e
Palestina incurstionem barbarorum patitur. 304.d.e
Palestini monachi trucidati a barbaris. 304.e
Palladius Origenista. 117.e
Palladius scriptor rerum Chrysofostomi reprehenditur. 119.d
Palladius Episcopus Helenopolis in Asia a Ioanne Chry-
sostomo mittitur. 122.e
Palladius multa mentitus in gratiam Origenistarum. 175.
d.e
Palladius Episcopus Helenopolis partis Ioannis fuga la-
psus venit Romam ad Innocentium. 207.c
Palladium suscipit Romæ Pinianus maritus Melaniæ Iu-
nioris. 207.d
Palladius Episcopus profectus cum legatis Apostolicæ sed-
is quanta passus. 240.d. 241.a. relegatur apud Ethio-
pas in Syenem Aegypti regionem. 241.c.d
Palladius exulans quæ passus in via. 242.d
Palladius Galata pro Pelagio Romam venisse creditus.
395.c
Palladius Magistrianus missus Ephesum ab Imp. cum lit-
teris. 583.c. fauit & ipse Nestorio. d. noluit accipere
litteras a Catholicis, sed tantum a schismaticis. d
Palladij diaconi legatio in Britanniam a Cælestino Papa.
519.c.d. eius genus. 520.a. res gesta. b.c
Palladij plures eodem vivere tempore. 520.a
Palladius ex diacono ordinatus Episcopus missus ad Scotos.
605. moritur. ibid.
Pallium dare Episcopis, non esse Imperatorum. 631.e.
632.e
Palmaria insule monachi. 58.e
Pammachius auctor erigendarum domorum hospitalium.
48.d.e
Pammachij Titulus in Vrbe. 46.e
Pammachius & Oceanus interpellant S. Hieronymum, ut
transferat Periarcon Origenis. 46.e.47.a
Pammachij vxoris laudes a S. Hieronymo scribuntur.
47.d.e
Pammachius proficitur monachum post obitum coniugis.
48.a.b.c. eius amor erga pauperes. c.d
Pammachius fauet S. Hieronymo. 108.a
Pammachius colonos suos Donatistas ad vnitatem compu-
lit. 233.e
Pammachius possessor latifundij in Numidia. 233.c.d
Pammachius Romanus quantum profuit vnitati in Afri-
ca Donatistarum cum Catholicis faciendæ. 233.c.d
Pam-

Pammachij obitus. 296.e.297.a
Pancralij martyris reliquie Romae vindices periurantium. 342.a
Pansophius Episcopus Pisidiae. 122.a
Pansophius creatus Episcopus Nicomediae. 124.b.c
Pansophius legatus a Ioanne Chrysofostomo ad Innocentium Papam. 192.e.193.d
Papa nomen olim commune omnibus. 538.a
Papa. Vide, Rom. Pontifex.
Papinianus eminet inter omnes veteres Iureconsultos. 654.e
Pappus Episcopus exul restitutus. 274.d
Pappus Episcopus grauiam passus causa Ioannis. 292.a
Pappus Episcopus legatus Ioannis Chrysofostomi ad Innocentium Papam. 192.e
Parabolani qui dicti fuerint. 691.c.d.e
Pascentij Comitiss Ariani procacia in prouocando et differendo cum S. Augustino. 477.d.e.478.a
Pasche dies apponendus in Formatis. 253.e
Pasche diem a Romana Ecclesia Occidentales petebant. 253.c
Pasche dies cuiuslibet anni annunciari solitus ab Episcopo Alexandrino. 90.d.e
Pasche tempore admissa scelera ab aduersarijs Ioannis Chrysofostomi. 208.e
Paschatis diei dubium et controuersia quando agitata in Romana Ecclesia. 408.d.e. ea de causa consulit Paschasinus a S. Leone Papa. e
Paschatis vigilijs trucidatur populus Chrysofostomi studiosus in ecclesia. 191.d.e
Paschatis vigilijs reueritus est etiam Vigilantius vigiliarum hostis. 295.b.c
Paschalis cerei benedicendi licentia a Zosimo Papa concessa parochijs. 429.b
Paschales Theophili annis singulis scribi solite. 346.c
Paschales epistolas cur Theophilus amplius non scribat. 253.d.e
Paschalis epistola prima Theophili aduersus Origenistas. 89.b.c
Paschales Theophili epistolae quo ordine scriptae. 89.d.e
90.a. translata a S. Hieronymo in Latinum. 89.e
Paschalis epistola primo mitti solita Romam ad Pontificem. 90.d
Paschalis epistola Theophili secunda quando scripta. 128.b
Paschasinus quid ad S. Leonem de vero die Paschatis miraculo consignato. 406.c.d
Paschasius cum socijs martyr in Africa sub Genserico. 659.a.b
Pasiones martyrum legendae in ecclesia. 456.e.457.a
Pastillum post communionem degustare solitum Chrysofostomum. 170.a
Paternus legatus missus ab aduersarijs Ioannis Chrysofostomi ad Innocentium Papam reuocatur. 207.a
S. Patiens Episcopus Lugdunensis quando vixit. 520.d
Patres Orientales iterum laborant aduersus idololatriam. 669.b
Patriarchae Iudaeorum quibus parebant. 97.e
Patricius Apostolatum ad Hibernos accepit a Caesestino Papa. 605.c. eius primordia et ordinatio. ibid.
Patrimonium Romanae Ecclesiae in Oriente. 611.d
Patroclus intruditur a Constantio in Episcopatum Arelatensem. 345.e
Patroclus Episcopus Arelatensis a Bonifacio Papa coeretur. 475.e.476.
Patroclus Episcopus Arelatensis occiditur, eiq. subrogatur Honoratus. 500.b
Patronus Episcopus Toletanus. 235.b.c

Patroni Synodi in Concilio Ephesino. 568.a
Paula Romanae dux. 109.e
Paulae filiae. 458.c
Paulae Romanae obitus in Bethlehem. 222.e.223.a
Paulae funus ministerio Episcoporum exhibitum. 223.a.b. psalmodia diuersarum linguarum in funere eius. b
Paulae Iunioris et Eustochij memoria apud S. Hieronymum. 377.b
Paula neptis Paulae Senioris. 458.d.e
Paulacius Dux Augustalis in Aegypto quid contra viduam. 143.c.e
Paulina Paulae filia secundo loco nata. 458.c
Paulinae defunctae uxoris Pammachij laudes scribuntur a S. Hieronymo. 47.d.e. eius ornamenta erogata in pauperes. 48.c.d
Paulinus Episcopus Nolanus gratulatur Augustino de eius ordinatione. 14.e.15.a
Paulinus saepe scribit ad Augustinum. 15.a
Paulino quomodo cognitus Augustinus. 15.a.b
Paulinus vitam Augustini exigit ab Alypio. 15.c.d
Paulinus minime versatus in sacris historijs. 15.e. profanarum callentissimus. 16.a
Paulinus Suetonium in compedium redactum metro cecinit. 16.a
Paulinus auctor Ruffino scribendae historiae. 16.b.c
Paulinus legationibus frequentatur ab Africanis Episcopis. 17.b.c
Paulinus magnae aestimationis apud Africanos. 17.c.d
Paulinus sollicitus de salute Licentij. 17.e.18.a
Paulinus scribit ad Licentium carmen. 18.e.19.a
Paulinus quando ad Seuerum primam dedit epistolam. 19.d
Paulinus secundum Natalitium S. Felicis quando celebravit carmine. 19.e. ratio Natalitiorum. 28.d.e
Paulinus ad Dominadium. 19.e. quem per illud nomen intelligat. ibid.
Paulini scriptionis Natalitiorum ratio. 19.e
Paulinus excepit S. Nicetam Episcopum, et persecutus est eius reditum carmine. 23.e
Paulinus Nolae excepit Melaniam. 25.c.d. 26.a.b.c
Paulinus praedicator Melaniae sanctitatis. 26.b.c
Paulinus excusatur de laudata ab ipso Melania. 26.e
Paulinus rerum ignarus laudat Ruffinum. 26.e
Paulinus lignum Crucis accepit a Melania. 27.c.d
Paulinus ligno Crucis extinguit ignem. 27.e.28.a
Paulinus donatus a Melania tunica. 28.a
Paulinus donatus a Seuero pallio cilicino. 28.a. quae ipse mittat ad Seuerum. ibid.
Paulinus accipit a Seuero vitam S. Martini. 28.b
Paulinus scriptor vitae S. Ambrosij diuersus a Nolano. 37.a.b
Paulini plures eodem tempore. 37.d.e
Paulinus diaconus oppugnator haeresis Pelagianae. 37.d
Paulini presbyteri lucubrationes. 37.d
Paulinus Nolanus Episcopus ab Anastasio Papa fouetur. 47.a.b
Paulinus venit ad Natalem Apostolorum Romae. 47.b.c
Paulinus Nolanus an scripserit res S. Martini. 163.a.b
Paulinus curatur oculorum infirmitate a S. Martino. 163.b
Paulini duo, Iunior, et Senior. 163.b
Paulinus Nolanus ignotum sibi penitus laudauit Vigilantium. 246.e.247.a
Paulinus consolatur Melaniam de obitu filij. 284.b.c
Paulinus Nolanus Episcopus Catholicae veritatis firmus assertor. 399.b
Paulinus Nolae Episcopus a barbaris cum caperetur, quid dixit. 301.c.d
Paulinus

Paulinus liber Nolae remansit. 301.c.d
Paulinus Nolanus cur admonetur a S. Augustino de Pelagianis erroribus. 398.b.c.d. amicus Pelagij, cum videretur Catholicus. 398.e.399.a
Paulinus Episcopus Nolanus vocatur ad Synodum ab Honorio. 435.c.d.e
Paulini laudes ab Honorio Imperatore. 435.d
Paulini seruitus in Africa sub Rege barbaro quando contigit. 605.e.606.a.b
Paulini Episcopi Nolani obitus. 605.d.e. quae contigerint ante obitum. 606.c.d.e
Paulino morituro sancti Ianuarii et Martinus apparuerunt. 606.d
Paulini scripta. 607.c.d. seruata a S. Amando Episcopo Burdegalensi. 607.c.d
Paulinus scriptor rerum S. Martini quis fuerit. 162.e. 163.a
Paulinus auctor carminis Eucharistici. 344.a. Ansonij Consulis pronepos, eius genus. 344.b. idem haeresi pollutus redit ad Ecclesiam. e. 345.a. deceptus olim a Priscillianistis. 345.a.b
Paulinus clericus Ecclesiae Mediolanensis mittitur in Africam. 129.a
Paulinus diaconus oppugnat Caestium Carthagine. 339.e. 340.a.b
Paulini libellus missus ab Africano Concilio ad Zosimum in causa Caestij. 410.c. quid contineret ipse libellus. 411.d.e
Paulini Episcopi Antiocheni nomen in sacras tabulas relatum. 346.b
Paulini Antiocheni clerici recepti sub Alexandro. 274.d
Paulinus presbyter Romanus sub Innocentio. 397.a
Pauliani haeretici damnati lege Theodosij. 513.e
Paulinianus mittitur in Occidentem cum Eusebio a S. Hieronymo. 46.a
Paulinianus quando redijt in Palaestinam ex Italia. 108.b
Pauli Apostoli imago apud S. Ioannem Chrysofostomum. 256.c
Paulus Apostolus magister Ioannis Chrysofostomi. 255.e. 256.a
Pauli Apostoli basilica Romae honore habita a Gothis. 297.b
Paulus diaconus aconomus Constantinopolitanus extorris in Africam profectus. 242.b
Pauli Emeseni Episcopi res gestae Alexandriae cum Cyrillo. 625.a.b.c
Pauli Episcopi Emeseni legatio ad Cyrillum pro pace. 623.b.c. eius res gestae cum Cyrillo. d.e
Paulus Emesenus concionatur Alexandriae. 626.c.d. 627.c.d
Paulus Episcopus Heracleae defensor Antonini Episcopi Ephesini. 122.a
Pauli et Dionysij legatio ad Theophilum pro electione Synesij. 310.b
Paulus Episcopus Nouatianus in locum Chrysantij successit. 460.b.c. miraculum falso ei tribuit Socrates. 460.c.d.e
Paulus Episcopus pulsus a Theophilo. 87.c.d.e.88.a
Paulus Episcopus legatus Theophili Constantinopolim contra Ioannem. 189.b
Paulus cum Ioanne legatus ad Innocentium Papam. 243.c.d
Paulus Orosius. Vide, Orosius.
Paulus Samosatenus auctor Nestorianae blasphemiae. 516.a.b.c

Pauperum infirmantium diuersa portenta. 109.e
Pauperum hospitium a S. Fabiola Romae constructum. 109.e.110.a
Pax inter Alaricum et Honorium. 313.a
Pax conciliata inter Ioannem et Cyrillum, et vtriusque partis Episcopos. 625.d.e
Pax inter Seuerianum et Ioannem Chrysofostomum. 144.d.e. 145.a
Pax Orientalis Ecclesiae tractatur per Theodosium Imperatorem. 617.618.619.620.621.622.623.
Pax Africanae Ecclesiae tractatur a Romano Pontifice. 129.c.d.e
Pacis studiosissimi Episcopi Catholici. 316.c.d
Pacis conditiones iniuae ab Alarico oblatae Honorio Imperatori. 279.e
Pacem redimunt Romani auro ab Alarico. 267.d.e
Peccata coniunctorum non curarunt patefacere sancti viri. 688.c.d
Peccata populorum prouocant barbaros. 13.a.b
Peccata grauiora reseruata maioribus Episcopis. 312.b.c
Peccatum originale negauit Ruffinus, et post eum Pelagius et Caestius. 339.d.e.340.b.c
Pelagius monachus impius innotescit. 225.e.226.a. quales eius mores ex Isidoro. 226.a.b
Pelagius successor Ruffini in S. Hieronymum prima iacit iacula. 305.d
Pelagius perstringitur a S. Hieronymo. 305.d
Pelagius natione Brito. 305.e
Pelagius haud gratis carpit scripta sancti Hieronymi. 305.c
Pelagij praecursor Ruffinus. 306.a
Pelagij praecursores multiplices. 306.b.c.d
Pelagius clanculo seminat suas haereses. 306.e
Pelagius docere cepit in Vrbe, absente Innocentio Papa, eo anno quo a Gothis capta est. 307.b
Pelagius latens in hypocrisi aliquando sanctis Paulino et Augustino carus. 326.e.327.a
Paulinus ignotum sibi coluit Pelagium latentem in hypocrisi. 326.e.327.a
Pelagius vbi docuit. 327.a.b
Pelagius Romae diuissime vixit inter Catholicos. 327.b
Pelagius per Caestium loquitur haereses. 325.b.c
Pelagius, quaestiones proponendo disputandas, haereses seminabat. 325.d
Pelagius scribens ad Demetriadem, eam seducere conatus est. 355.e.356.a.b
Pelagius quo anno se penitus haeticum prodiderit. 358.b
Pelagius a Catholicis sanctis viris exceptus, antequam detegeretur haeticus. 356.e
Pelagij epistola ad Demetriadem sub nomine Ambrosij aliquando latuit. 356.e.357.a
Pelagius mira arte blanditur viduis nobilibus, ut deciperet eas. 358.a.b. propterea obiurgatur a S. Hieronymo. ibid.
Pelagij haereses occultatae patefactae per eius discipulos Timasium et Iacobum. 364.e.365.a.b
Pelagius damnat suas haereses in Concilio Diospolitano. 370.e.371.c.d
Pelagius absoluitur a Concilio Diospolitano. 371.c.d
Pelagij errores damnati in Synodo Diospolitana, eadem dicta et Palaestina. 371.d.e.372.
Pelagius captiose agens deceptus Synodum Diospolitana. 373.e
Pelagius danatas haereses rursus occulte praedicat. 374.e. 375.a

Pelagium male absolutum in Palestina, reclamant Episcopi Africani. 385.d.e. 386.a.b.c.d.
Pelagius & Caesarius excommunicati in Concilio Carthaginiensi. 386.c.d.
Pelagius absolutus in Concilio Palestino ne recipiatur ab Innocentio Papa, obstant Episcopi Africani. 386.d.e.
Pelagius ne recipiatur ab Innocentio Papa, agunt Episcopi Africani litteris ex duobus Concilijs, Carthaginiensi, & Mileuitano. 387.e. 388.a.b.
Pelagium absolutum in Concilio Palestino non acquiescit omnino Innocentius Papa. 388.d.e.
Pelagius damnatus ab Innocentio Papa. 388.b.
Pelagius fallere nititur Innocentium Papam professione Catholica, a quo sciebat post absolutionem se esse damnatum. 395.b.c. se excusat apud eum. 395.d.e.
Pelagius cur Hierosolymis habitare delegerit. 395.d.
Pelagius cum suis ab Innocentio publico decreto damnatus. 396.c.d.
Pelagij amicus Paulinus, cum videretur Catholicus. 398.e. 399.
Pelagij causam cognoscit Zosimus Papa Romae. 402.c.d. 403.
Pelagij libellus confessionis oblatus Zosimo. 404.b.c.d.
Pelagius apparuit foris Catholicus. 404.b.
Pelagij fidei confessio. 404.d.e.
Pelagius damnat Origenis & Ioviniani haereses. 405.c.d.
Pelagius non potuit conuinci haeticus. 405.e. 406.a.b.
Pelagij dolose artes. 405.d.e. 406.a.b.
Pelagius damnatus a Zosimo. 412.e. 413.
Pelagium grauius perstrinxit Sixtus presbyter. 413.c.
Pelagius exagitatus Honorij rescripto. 413.d.e. itemq. Pelagiani. 414.c.d.
Pelagius exprobrat Catholicis, quod confugissent ad auxilium Imperatoris. 414.e.
Pelagius primum Romae, inde Carthagine damnatus. 415.a.
Pelagianae haeresis Ruffinus seminator. 158.e.
Pelagianae haeresis ortus & progressus. 306.a.b.c.d.e. 307.a.b.
Pelagianae haeresis absque auctore diuulgata. 324.c.d.e.
Pelagianae haeresis auctores. 324.e.
Pelagianae haereses a Hieronymo patefactae. 325.d.
Pelagianae haeresis quando Africa innotuit. 339.b.c.
Pelagianae haeresis primum damnata Romae. 340.d.e.
Pelagianae haeresis damnata Romae, Pelagius abiit in Siciliam, inde in Palestinam. 340.e.
Pelagianae haereses damnatae in Concilio Diospolitano. 371.e. 372.a.b.c.
Pelagianae haeresis capita damnata Diospoli. 372.a.b.c.d. alia detecta per S. Augustinum. 373.b.c.
Pelagianae haeresis alia capita ex sancto Hieronymo. 374.b.
Pelagianorum mores & ritus a S. Hieronymo exprobrati. 374.b.c.
Pelagianorum turpes adulationes. 374.c.
Pelagianorum sententia de restitutu. 374.d.
Pelagianae haereses damnauit Zosimus Papa. 413.b.
Pelagianae haeresis additus Nestorius. 536.c.
Pelagianae haeresis stabilitur a schismaticis Ephesi. 575.c.
Pelagianam haeresim Cyrillus pro concione exagitat. 580.b.
Pelagianae haeresis damnatae epitaphium S. Prosperi. 580.e. 581.
Pelagianae haeresis damnata in Concilio Ephesino. 580.d.e. 581.a.

Pelagianae haeresis serpit sub Catholico nomine. 639.a.
Pelagianorum insidias detegit S. Prosper. 639.b.
Pelagianae haeresi rursus pullulanti Prosper occurrit. 639.a.
Pelagianos exagitant Hieronymus in Oriente, & Augustinus in Occidente. 326.b.c.d.
Pelagiani admixti seminis. 374.a.
Pelagianorum fautores Romae plures fuisse dolent Episcopi Africani. 388.b.c.
Pelagianos acerrime insectatus est S. Augustinus. 389.c.d.e.
Pelagianorum inuasionem passum monasterium Beibethemiticum. 394.a.b.
Pelagiani nonnulli Nolae debebant. 398.e. 399.a.
Pelagiani insiliunt in Constantium Vicarium. 416.a.b.
Pelagiani exagitati a sancto Augustino annis decem. 416.b.
Pelagiani insultant Catholicis ob schisma in Ecclesia Romana abortum. 441.b.c.
Pelagiani frustra petunt Concilium aecumenicum. 442.d.e.
Pelagianos Bonifacius Papa exagitat. 443.a.b.
Pelagianos nouo rescripto exagitat Honorius Imperator. 445.c.d.
Pelagianos urget Aurelius Episcopus Carthaginiensis vigore edicti Imp. 446.a.
Pelagianos Praefecti Praetorio edictis exagitant. 461.d.e.
Pelagianos Constantius Augustus exagitat. 461.c.d.
Pelagianae haeresis origo Nestorianae. 464.b.c.
Pelagiani ab Attico Episcopo Constantinopolitano exagitati. 492.a.b.c.
Pelagianorum fautor Nestorius detegitur. 514.c.
Pelagiani profugi in Britanniam. 520.e.
Pelagiani in Britannia conuicti per S. Germanum, & ceteros. 521.d.e. 522.a.
Pelagiani superati miraculo per S. Germanum. 522.a.b.
Pelagiani expulsi ab Occidente migrarunt Constantinopolim, & a Nestorio excepti. 530.e. 531.e. Nestorius pro illis agit apud Caesarium Papam. *ibid.*
Pelagiani Nestorianorum parentes. 404. b.c.d. 537.b.c.d.
Pelagiani conuenerunt Ephesi cum Ioanne & Nestorio. 573.c.e.
Pelagianos exagitat Caesarius Papa. 603.b.c.
Pelagiani destruuntur traditionibus Apostolicis. 603.d.
Pelagianos pellendos admonet Caesarius Papa Maximianum Episcopum Constantinopolitanum. 612.e. 615.b.
Pelagiani e Britannia iterum fugati per S. Germanum. 652.b.c.
Pelagianis Episcopis damnatis reuerti uolentibus ad Ecclesiam spes recuperandae sedis adempta. 679.c.
Pelagiani cum ignominia Epheso expulsi. 581.b.
Pelagianorum editi libri nomine Sixti Papae. 681.c.d. 682.
Pelagianismi nomine Sixti Papae editi. 682.a.b.c.
Pemen legatus Theophili Constantinopolim contra Ioannem. 189.b.
Pentadia clarissima uidua. 61.a.
Pentadia occasione lata lex aduersus Ecclesiasticam immunitatem. 68.e.
Pentadia allesta inter diaconissas. 69.a.
Pentadiam uiduam cum alijs consolatur discessurus Ioannes Chrysostronus. 197.c.d.

Pentadia subiecta quaestionibus propter incendium. 201.d.
Pentadia nobile certamen. 205.d.e. 206. *consolatur eam Ioannes Chrysostronus & celebrat.* 205.d.
Peregrina communio, qua accepti sunt Origenistae. 119.e.
Peregrina communicatio. 263.a.
Peregrinatio prior Eudociae Aug. Hierosolymam. 665.c.d.e. posterior peregrinatio. 666.e.
Peregrinatio ad natalem diem Apostolorum Romae. 47.b.
Peregrinorum hospitium in Portu Romano. 46.d.e.
Peregrinatio ad Memoriam martyrum. 28.d.e.
Petriarchon Origenis a Ruffino translatus Romae editum. 30.c.d.e. doli sub eo absconditi. e. 31.a.
Petriarchon Origenis inemendatum editum. 31.b.c. purgatum ex parte tantum. e. 32.a.
Petriarchon Origenis germana translatio requiritur a S. Hieronymo. 46.d.e.
Petriarchon Origenis quando & quo consilio a S. Hieronymo translatus. 83.c.d.e.
Petriarchon, non alij Origenis libri uetiti. 149.b.c.
Perpetuae & Felicitatis martyrum corpora in basilica Restituta Carthagine. 39.c.d. 675.d.
Perse superati uirtute Crucis. 11.b.c.
Perse credunt Christo. 23.a.
Perfarum Rex saecus imit cum Theodosio centum annorum. 265.d.e.
Perfarum Rex in protectionem suscipit Theodosium Iuniorum. 265.a.b. eius litterae ad Senatum Romanum. 265.c.d.
Perse ad fidem opera Chrysostroni per Marutham Episcopum adducti. 266.a.b.
Perfarum Rex magos impositores puniuit. 266.d.e.
Perse dire persequantur Christianos. 465.c. 466. 467.
Perse dirissime cruciant Christianos. 466.c.d.
Perse diuina ope uicti a Romanis. 468.a.b.c.d.
Perse blasphemus a Deo punitur. 468.b.c.
Perse uicti precibus Simeonis Stylitae. 469.a.
Perse uicti charitate Acacij Episcopi Amidae. 469.d.e.
Perse capti a Romanis pastri & redempti ab Acacio Episcopo. 469.e.
Persecutio sub Attico Episcopo Constantinopolitano contra Ioannis studiosos. 242.b.c.d.e. 243.a.
Persecutio Christianorum in Perside. 465.c.d.e. 466. 467.
Persecutionis Persicae causa. 465.e. 466.
Persecutio in Ecclesia Africana per Genfericum. 659.a. b.c. 660.
Persecutores Episcopi. 242.e.
Persecutores Ioannis Chrysostroni male perent. 219.d.e. 220.a.b.
Persecutorum consilium de necando Ioanne Chrysostrono. 244.c.d.
Personas superinduentes Christiani reprehenduntur. 670.c.
Pestis depascitur Urbem sub Attalo. 290.d.
Petilianus Cirtensis, an Constantinianensis Episcopus. 52.b.c.
Petilianus acerrimus defensor Donatistarum, & eius scripta quae S. Augustinus impugnat. 52.b.c.
Petilianus Episcopus Donatista delectus ad disputandum cum Catholicis in Collatione. 317.c.
Petri Apostoli basilica Romae etiam a barbaris honore habita. 294.b.c.d.
Petri Apostoli basilicae Confessio ornata a Valentiniano Imperatore. 680.d.
Petri Apostoli catena donata Eudociae a Iuuenali Episcopo Hierosolymitano. 667.d.
Petri catena, qua Romae uinctus est sub Nerone Imperatore. 668.d.e.
Petri catena amniuersaria memoria Constantinopoli. 667.d.e. 668.a.b.
Petri catenarum altera missa Romam ad Eudociam Augustam. 668.c. templo illustrata ab eadem. d.
Petri gladius Constantinopoli in ecclesia reconditus, & miraculis fulget. 668.b.
Petri & Pauli Memoria in Ruffiniana. 174.d.
Petri & Pauli natalis dies celeberrimus. 47.b.c.
Petrus Ciacconus Toletanus. 223.e.
Petrus Chrysostronus ordinatur Episcopus Ecclesiae Rauenatis. 638.d.e.
Petrus Chrysostronus cucullam & cilicium S. Germani accepit. 654.b.
Petrus diaconus Ecclesiae Forocorneliensis uenit ad Sixtum Papam. 638.e.
Petrus Episcopus Sarracenorum. 471.b.c.d.
Petrus lector Alexandrinus auctor necis Hypatiae. 579.b.c.
Petrus Morinus Theologus Parisiensis. 584.d.
Petrus presbyter Alexandrinus cum Theophilo in crimen adductus. 116.d.e.
Petrus presbyter Hispanus deceptus a Vincentio Victore haeretico. 463.c.d.
Petrus Episcopus Sarracenorum quando ordinatus. 530.a.
Petrus Sarracenorum Antistes enituit in Concilio Ephesino. 564.e.
Petronij Episcopi Bononiensis legatio pro Concilio celebrando. 547.e.
Petronius Bononiensis Antistes. 499.c.
Pharetrius Episcopus Caesareae Cappad. non recipit Ioannem Chrysostronum in exilium abeuntem. 213.a.b.
Pharetrius malorum omnium auctor. 213.e.
Philippus Apostolicae sedis legatus quid praelocutus in Synodo. 576.a.b. & primo loco subscripsit. e.
Philippi sedis Apostolicae legati nomine confecta epistola. 634.a.
Philippus competitor Sifinnij in Episcopatu Constantinopolitano. 493.b.c.
Philippus competitor Nestorij in Episcopatu Constantinopolitano. 515.b.
Philippus competitor rursus in Episcopatu Constantinopolitano. 600.a.
Philippus parum felix in historia Christiana conscribenda. 493.d.e. 494.
Philippus monachus extorris causa Ioannis in Campaniam peruenit. 242.a.
Philippus causa Ioannis Chrysostroni extorris diem obiit. 242.b.
Philippus presbyter Romanus legatus cum collegis a Zosimo Papa Carthagem. 429.b.c.
Philippus presbyter legatus Apostolicae sedis cum collegis ad Concilium Ephesinum. 560.e. 562.c.d.
Philippus presbyter legatus Apostolicae sedis profectus Constantinopolim ad Imperatorem. 593.d.e.
Philosophi Stoici magistri Pelagianorum. 306.d.
Philosophi uerae sapientiae studiosi haud auersati sunt Christianam religionem. 330.e. 331.a.
Phoenicum templorum idolorum destructio. 141.b.c. 142.b.
Phoenices Gentiles insurgunt in monachos. 141.c.d.
Phrygas haeticos Honorius legibus insectatur. 252.e.
Phryges haetici lege Theodosij damnati. 513.d.
Phrygium a Caesario Papa missum ad Cyrillum Alexandrinum. 538.a.
Photius Nestorij propugnator acerrimus. 580.b.
Photinus creditus auctor Nestorianae haeresis. 516.a.

Photiniani heretici lege Theodosij proscripti. 513.e
 Picti populi victi a Britannis, per S. Germanum. 522.e.
 523.a.b
 Pictura pacis, siue concordia. 145.b
 Pictura. Vide, Imago.
 Pilosota cur dicti Catholici ab Origenistis. 116.b.c
 Pimeniola soror S. Hilarij. 499.a
 Pinianus venit Tagastam ad Alypiam, inde Hipponem
 ad Augustinum. 281.d.e
 Pinianus hospitio recipit Palladium Episcopum Heleno-
 polis. 207.d
 Piniani & vxoris eius Melaniæ vitæ institutum.
 459.c
 Pinianus cum Melanijs & Albina recedit ab Vrbe.
 276.a.b.c
 Pinianus cum suis Carthaginem nauigat. 281.b.c
 Pinianus timet ne inuitus rapiatur ad sacerdotiũ. 281.e.
 282. præstita illi securitas ab Augustino. 281.e
 Pinianus ab Hipponensibus rapitur, vt presbyter ordina-
 tur. 281.e.282.a.b.c
 Piniani angustia immense. 282.d.283.
 Pinianus vi coactus iurat se nõ discessurũ Hippone. 283.b
 Pinianus clam recedens Hippone venit Tagastam. 283.d
 Pyrea templa dicata idolo Persarum. 466.b
 Pityntem transferri iubetur Chrysofostomus rescripto Imp.
 254.b
 Placidia soror Honorij Imp. Vide, Galla Placidia.
 Placilla, siue Flacilla filia Eudoxiæ Augustæ. 220.c
 Plinius refugit scribere historiam. 17.a
 Pluuia obtenta Christianorum precibus. 71.e.72.a.b
 Pœna auri librarum ducentarum iussæ sunt diaconissæ
 communicare cum Arsacio. 206.c
 Pœna librarum quinque auri in vexatæ ecclesias, vel ec-
 clesiæ personas. 99.b
 Pœna librarum auri quinque cobibiti ab Honorio Donati-
 stæ persecutores & alij. 99.c.d
 Pœna librarum auri decem decreta ab Imperatore Theo-
 dosio in Donatistas. 182.e
 Pœna decem librarum auri contra Donatistas rogatur in-
 staurari. 221.d
 Pœna repetita de decem libris auri contra Donatistas.
 231.a.b
 Pœnæ decreta legibus Arcadij aduersus Gentiles. 5.b.c
 Pœnæ decreta legibus Arcadij aduersus hereticos. 4.d.e.
 5.a.21.e.22.a.43.a.65.c.99.b.c.d
 Pœna capitis aduersus turbantes Catholicos in Africa ab
 Honorio sancita. 50.a.b
 Pœna exauertationis Episcoporum non communican-
 tium cum Arsacio. 207.b
 Pœna exilij aduersus Donatistas. 333.a.b
 Pœnæ recens sancitæ in Donatistas. 230.b.c.d.e.231.a.b
 Pœnæ ab Honorio Imperatore statutæ aduersus Pelagia-
 nos. 414.c.d
 Pœna irroganda in occisores martyrum. 103.b.c
 Pœnæ aduersus idololatrias a Theodosio iterum sancitæ.
 669.b
 Pœnas inferni temporarias ex Origenis errore dixere hæ-
 retici Origenistæ. 364.b.c.d
 Pœnitentia nemini neganda in extremis posito. 512.d
 Polemius diaconus Ecclesiæ Mediolanensis. 35.e
 Polychronius Episcopus Hierosolymitanus non repertus
 in rerum natura. 642.e.643.a.b
 Polychronius Episcopus Apameæ. 506.d
 Pollentia illustrata victoria Stilichonis, 184.c.185.186.
 Pollentini belli tempus. 185.d
 Pontifex Rom. Vide, Romanus Pontifex, Romana
 Ecclesia.

Pontificis Romani fides tenenda inter dissensiones hæreti-
 corum. 353.d
 Pontifices summi dicti Episcopi. 41.b.c
 Populus Constantinopolitanus grassationem patitur a mi-
 litibus in ecclesia. 191.d.e
 Populi certant pro occupandis reliquijs sanctorum. 304.e.
 305.a
 Populorum concursus & accursus Ioani Chrysofostomo pro-
 ficiscenti in exilium. 212.b.c
 Populus Romanus in Christo salutem tempore cladis Vrbs
 inuenit. 295.e.296.a
 Porphyrius Episcopus Gazæ legatum mittit Marcum dia-
 conum ad Arcadium. 70.c.d
 Porphyrius quomodo electus Gazensis Episcopus. 79.e.
 71.a
 Porphyrius Episcopus quæ passus a Gætilibus Gazensibus.
 71.b.c.d
 Porphyrius Episcopus grauiam patitur a Gazensibus. 73.
 a.b
 Porphyrius miraculo edito plures Gazenses conuertit.
 74.b.c
 Porphyrius tractat cum Ioanne Episcopo Casariensi. 131.d
 Porphyrius Gazensis Episcopus venit Constantinopolim
 ob idoli templum demoliendum. 131.b.c
 Porphyrius quid cum S. Procopio anchoreta. 132.a.b.c
 Porphyrius peruenit Constantinopolim. 132.d.e. inuisit
 Ioannem Chrysofostomum. e
 Porphyrius agit cum Amantio eunucho, inde cum Eu-
 doxia Augusta de rebus Gazensibus. 133.a.b.c
 Porphyrius prædicat Eudoxiæ Augustæ parituram pue-
 rum. 133.c
 Porphyrii visio de templi Gazensis demolitione. 134.c
 Porphyrius offert libellum supplicem infanti Theodosio.
 135.a.b
 Porphyrius obtinuit quicquid petierat ab Imperatore.
 135.c.d
 Porphyrius cum socijs recedit Constantinopoli, reuersurus
 Gazam. 136.c.d
 Porphyrius accepit pecuniam ab Eudoxia pro edificanda
 Gazensi ecclesia. 136.b.c
 Porphyrius cum socijs iactatur tempestate maris propter
 nauclerum Arianum. 136.e
 Porphyrii acta Maiumæ. 137.b.c
 Porphyrius reuersus Gazam. 137.d.e
 Porphyrius prohibet aliquid accipi ex deorum templis di-
 ruitis. 138.b.c
 Porphyrius consultat de Marnio quid agendum. 138.c.d
 Porphyrius aggreditur edificare ecclesiam in loco Mar-
 nari. 140.b.c.d
 Porphyrius disputat cum Iulia Manichea. 179.b.c.d.
 180.a
 Porphyrius Episcopus Gazensis interfuit Concilio Diospo-
 litano. 371.b.c.d
 Porphyrio Antiocheno Episcopo communicandum iubet
 Arcadius Imperator. 202.b.203.c
 Porphyrius vi inuadit thronum Antiochenum. 202.d.e.
 eius scelera. 203.a.b
 Porphyrii inuasoris ordinatio quomodo se habuit. 203.a.b
 Porphyrius fugit ad ducem exercitus. 203.b
 Porphyrius regreditur Antiochiam fultus præsidio mili-
 tari. 203.b.c
 Porphyrii communionem vitant Antiocheni. 254.a
 Porphyrius scelestissimus pseudoepiscopus Antiochenus
 moritur. 272.d.e. iniuste laudatur a Theodoro.
 273.b
 Possessiones in Asia relictæ a Proba Ecclesiæ Romanæ.
 611.d

Possidius

Possidius Episcopus missus legatus ab Ecclesia Africana
 ad Honorium Imp. aduersus Gentiles. 97.e.98.
 Possidius Episcopus Calamensis quid passus a Crispino E-
 piscopo Donatista. 182.a.b.c
 Possidius intercedit pro Crispino condemnato a Præside.
 182.e
 Possidius disputat cum Crispino. 183.a
 Possidij ingens modestia. 183.c
 Possidius Episcopus legatus ex Concilio Carthagenensi ad
 Honorium Imperatorem. 301.e
 Possidius accepit ab Orosio reliquias S. Stephani protomar-
 tyris. 390.b
 Possidij de libris S. Augustini indiculum. 555.a
 Possidij industria in seruandis S. Augustini libris, & nu-
 merandis. 555.a
 Possidonius diaconus tabellarius S. Cyrilli ad Cælestinum
 Papam. 530.c.d
 Posthumiani peregrinatio a Seuero conscripta. 86.a.b
 Posthumianus venit in Palestinam ad S. Hieronymum.
 87.a
 Praylius successor Ioannis in sede Hierosolymitana.
 395.b.c
 Praylius scribit ad Innocentium Papam pro Pelagio, quod
 fuerit absolutus in Concilio Palestino. 395.c
 Praylius Episcopus Hierosolymitanus moritur. 529.e
 Prædicari solitum verbum Dei intra cancellos. 257.b
 Prædicare cepit verbum Dei in medio ecclesiæ Ioannes
 Chrysofostomus. 257.b
 Præfecti prouinciarum quam coluerint Episcopos. 479.a
 Præsidibus prouinciarum imperant Episcopi. 334.b
 Presbyteri stent curui, cum legitur Euangelium. 159.c
 Presbyteri sedent, diaconi stant. 160.b
 Presbyteri Galli scribentes contra S. Augustinum turbant
 Ecclesiam. 602.e.603.a
 Primatus prouinciæ Numidiæ controuersia. 167.d.e
 Primatis nomen supremæ potestatis. 41.e.42.
 Primianus Episcopus Carthagenensis Donatistarum ele-
 ctus ad disputandum cum Catholicis. 317.b
 Principia S. Marcellæ filia diuina prouidentia tempore
 Vrbs excidij liberatur. 296.d.e.297.a
 Princeps Episcoporum ne quis dicatur Episcopus vetitum
 in Africa. 40.e.41.42.a
 Princeps sacerdotum prohibetur dici Episcopus. 40.d.e
 Principes periculose immiscunt se rebus sacris. 550.d.e
 Principes quanto periculo lacestant viros Dei. 220.c
 Principes frustra leges sanciant, nisi malorum fontes ob-
 struant. 672.a
 Principum Christianorum gloria & ornatus Crux.
 3.b.c
 Priscillianæ hæresis adhuc infestat Hispanias. 235.c
 Priscillianistas hæreticos Honorius insectatur. 252.d.e
 Priscillianistæ nouis legibus Honorij exagitati. 207.d
 Priscillianistæ lege Theodosij exagitati. 307.b
 Priscillianistæ aliquid habent in hæresi Pelagiana.
 324.e
 Priscillianistæ hæretici corruptores Gallorum. 343.a.b
 Priscillianistas impugnat S. Augustinus. 363.b.c
 Priscus Episcopus Casaræ Mauritanie priuatus admini-
 stratione. 451.b
 Priscillianistæ hæretici, a Priscilla sic dicti, damnati lege
 Theodosij. 513.d
 Priuilegia clericorum Catholicorum. 131.a
 Priuilegia Ecclesiæ ablata a Ioanne tyranno. 480.a.b
 Priuilegia ablata Ecclesiæ a tyranno restituit Valentinia-
 nus. 489.b.c
 Priuilegia Ecclesiæ confirmata ab Honorio Imperatore.
 136.42.e.43.a.99.c.d

Priuilegia Ecclesiæ ab Honorio Imperatore stabilita.
 263.b
 Priuilegia Rauennati Ecclesiæ a Romana sunt concessa
 sede. 632.b.c
 Priuilegia concessa Rauennati Ecclesiæ a Valentiniano
 Imperatore imposturæ arguuntur. 631.c.d.e.632.a.b
 Proba hospes Romæ Ioannis Chrysofostomi studiosorum.
 244.a. accepit a Ioanne epistolam. b
 Proba Faltonia in crimen adducta prodicionis Vrbs.
 292.e. defenditur a calumnia. 292.e.293.d.
 Proba cum suis ex Vrbs excidio fugit in Africâ. 298.d.e.
 299.a
 Proba filij Consules ordinarij. 298.d
 Proba quæ passa in Africa ab Heracliano. 299.a.b
 Proba auita Demetriadis fauet votis virginis. 353.e.
 354.c.d. munus ad S. Augustinum misit de consecra-
 tione neptis. 355.b.c
 Proba reliquit Ecclesiæ Romanæ possessiones in Asia.
 611.d
 Probinus filius Probæ Consul ordinarius. 298.d
 Probus filius Probæ Consul ordinarius. 298.d
 Probus martyr in Africa sub Genserico. 659.a.b
 Procli primordia. 644.a
 Proclo quid osensum de S. Ioanne Chrysofostomo. 255.e.
 256.a
 Proclus competitor Sismanij & Philippi in Episcopatu
 Constantinopolitano. 493.b.c
 Proclus ordinatus Episcopus Cyzicenus non recipitur.
 494.a.b
 Proclus Episcopus Constantinopolitanus eligitur. 643.c.d
 Proclus competitor Nestorij in Episcopatu Constantino-
 politano. 513.b
 Procli epistola ad Armenos haud suscepta ab illis ob si-
 lentium Theodori nominis. 650.b
 Procli silentium de nomine Theodori unde prouenerit.
 651.d
 Procli oratio panegyrica in laudem S. Ioannis Chrysofost-
 mi. 661.e.662.
 Proclus petit corpus Ioannis Chrysofost. a Theodosio. 662.e.
 663.
 Proclus accepit ab Armenis legationem, & scripta Theo-
 dori Mopsuesteni. 649.b
 Proclus scripsit epistolam ad Armenos: eandem misit ad
 Ioannem Episcopum Antiochenum. 649.b.c
 Procli consilium in scribendo ad Armenos, & argumen-
 tum. 649.e.650.a
 Proclus numquam probauit scripta Theodori. 651.a
 Procula clarissima vidua. 61.a
 Procula diaconissa Ecclesiæ Constantinopolitanæ. 197.c.d
 Proculianus Episcopus Donatistarum Hippone. 50.c.d
 Proculus Massiliensis Episcopus Lazarum calumniæ dam-
 nat. 402.e.403.a
 Processio Archimandritarum & monachorum ad Theo-
 dosium Imperatorem pro Concilio Ephesino. 585.b.c.d
 Processiones Arianorum cum argenteis Crucibus. 125.
 c.d.e. vetiti id facere ab Arcadio Imperatore. ibid.
 Processio exhibita a Gotibis in reportatione vasorum sa-
 crorum ad basilicam S. Petri. 294.c.d.e.295.
 Processiones præuio signo Crucis. 71.e
 Processiones Gazensis Ecclesiæ ordo. 140.d.e
 Processio cum psalmodia. 422.a.b
 Processiones cum Cruce præcedente. 137.a
 Processi & Martimiani reliquiæ Romæ vindices periurij.
 342.a
 Procopius sanctissimus monachus apud Rhodum insulam.
 132.a.b
 Procopius in somnis apparet Episcopis. 136.d
 Procopij

I N D E X.

Procopij fragmentum de Urbis excidio refellitur. 292.b.c.d.
Procopius predicat Porphyrio vetera. 132.b.c.d. & agenda pramonuit. c.d.
Proculianus Episcopus Donatistarum Hippone. 183.e. 184.a. restituit Augustino admonenti. 184.a.b.
Profanatio ecclesie malum portendens. 558.a.
Prodigium de aquila super Marcianum. 591.d.e.
Prodigium de igne super Constantinopolim imminente. 20.e.
Prodigium super Constantinopolim visum. 114.b.c.
Prodigium de puero Christiano Gazensi. 138.c.d.e.
Proiectus Episcopus ecclesiam S. Stephani erexit. 390.d.
Proiectus Episcopus legatus ab Apostolica sede ad Concil. Ephesinum. 560.e. 562.c.d.
Promoti Consularis nepis nubit Arcadio. 2.d.e. 3.a.b.
Propinquorum malorum sancti viri nullam rationem duxere. 688.c.d.
Prophetie Ioannis Chrysostomi & Epiphani inuicem iactata cuius fidei habeantur. 152.b.c.d.e. 153.a.
Prosper Demetriadem epistola ad eam data celebravit. 355.e.
Prosper exagitat S. Augustini aduersarios. 499.e.
Prosper detegit insidias Pelagianorum. 639.c.
Prosper excitat Sixtum Papam in Cassianum. 639.e.
Prosper occurrit heresi Pelagianae rursus pullulanti. 639.a.b.
Prosper & Hilarius pro S. Augustino insurgunt. 497.e. 498.a.b.
Prosper & Hilarius pugnat pro sancto Augustino. 555.c.d.e. se Romam postea contulerunt. d.
Prosper Romam venit ad Celestinum acturus contra impugnatores S. Augustini. 603.a. defendit Augustini scripta. 603.e. 604.a.
Providentia Dei in gubernanda Romana Ecclesia. 33.c.d.e.
Prouincia Orientis ab Hunnis excisa. 6.d.e.
Psalmodia diuersarum linguarum in funere S. Paulae. 223.b.
Psalterium ante Missam canendum. 617.b.
Pseudo Moyses decipit Iudaeos Cretenfes. 629.e. 630.a.b.
Ptolemeus Concilium in Libya sub Synesio. 327.c.d.e.
Pueri Gazensis Christiani uaticinia de Marnei collagratione. 138.c.d.e. habetur de fatidico puero quaestio. 139.a.
Pugnandum aduersus haereticos decretis Romanae Ecclesiae. 249.c.d.
Pugnatores Catholici ab haereticis qualiter discernantur. 529.d.e.
Purgatio iudicialis per iuramentum ad reliquias sanctorum fieri solita. 341.d.e.
Pulcheria Augusta creatur. 380.c.d.e. eius aetas. c. uouit Deo uirginitatem. 380.d. gubernat Imperium, & sorores in uirginitate aluit. d.
Pulcheria qualiter Theodosium instituit. 380.d.e. 381.a.
Pulcheria Augusta laborat pro Orthodoxis. 596.c.d.e.
Pulcheria Theodosio causa honorum omnium. 597.a.
Pulcheria laudes ob defensam fidem Catholicam contra Nestorianos. 596.d.e.
Pulcheria Augusta erexit templum Dei genitrici in Blachernis. 601.e. 602.a.
Pulcheria mittit munera Hierosolymam. 667.b.
Pulcheria filia Arcadij & Eudoxiae. 220.c.
Pulpitum in usu ad concionem. 257.b.
Puluerem ex sepulchro S. Albani collegit S. Germanus, & Reliquiarum loco habuit. 522.b.c.

Q

Quadi cum alijs barbaris Gallias depascuntur. 263.d.
Questio de canone Antiocheno contra Ioannem Chry-

stostomum adducto. 190.
Questionem omnium difficillimam de animarum origine S. Augustinus reuicit in S. Hieronymum. 363.e. 364. 375.e. 376.a. 377.b.c.
Questio de origine animarum nondum tempore Gregorij Papae definita. 377.b.c.
Questio inter Africanos Episcopos & Romanum Pontificem non de appellatione, sed de modo exequendi sententias. 453.e.
Questio ubique agitata, cur Deus sanctos viros ab impijs cadi permittat. 304.e. 305.a.
Questiones Celestij, quibus hereses spargit occulte. 340.b.
Questiones dirae exhibitae de incendio Constantinopolitanae ecclesiae. 201.e.
Questiones proponendo disputandas Pelagius haereses seminabat. 325.d.
Quadragesimalis ieiunij tempore agitur causa Ioannis Chrysostomi. 190.d.e.
Quadragesima martyrum reliquiae inuenta. 665.b.
Quartus Praefectus Praetorio quid contra Pelagianos. 461.b.
Quartaedecimani quomodo effecti Nestoriani. 580.b.
Quaternitate inducebat Theodorus Mopsuestenus. 650.a.
Quercus villa Ruffini dicta, ubi Theophilus Synodum collegit contra Ioannem Chrysostomum. 171.b.c. 172.d.e.
Quinquennalia Theodosij Iunioris edita. 237.e.
Quintianus Episcopus accepit reliquias S. Stephani ab Augustino. 393.c.d.
Quoduulideus diaconus Ecclesiae Carthagenensis, ad quem S. Augustinus de Haeribus scripsit. 497.a.b.c.
Quoduulideus Episcopus Centuriensis. 164.e. 165.a. eius causa cognita in Concilio Milenitano. ibid.
Quoduulideus Episcopus Carthagenensis expulsus a Genserico. 675.c.d.

R

Rabula Edesse Episcopus exclamat contra libros Theodori Mopsuesteni. 648.e. 649.a. accusatur ab Andrea Episcopo Nestoriano. 649.a.
Rauennae Concilium in causa schismatis. 433. e. 434. 435.c.d.
Rauennati Ecclesiae concessa priuilegia imposturae arguuntur. 631.c.d.e. 632.a.b. ab Apostolica sede ea est consecuta. 632.b.c.
Rauennates petunt a Sixto Papa Episcopum. 638.d.e.
Regnandi studio violare religionem quam impium. 112.a.
Rex Alemannorum a S. Germano repressus. 652.e. 653.a.
Regina Ismaelitarum precibus Simeonis Stylitae obtinet filium. 469.b.
Reginae dictae Arcadij filiae omnes uirginitatem professae. 691.b.
Reges periculose immiscet se rebus sacris. 550.d.e.
Regum ornatus Crux. 3.b.c.
Regni defensio & munimentum est bene custodita immunitas Ecclesiastica. 480.a.b.c.
Regnorum defensio est religio bene custodita. 322.e. 323.
Regiense Concilium in Gallia. 679.a.b.
Regium Galliarum in Gallia Narbonensi. 679.b.
Reginus Episcopus in Cypro quid in Ioannem Antiochenum obiicit in Synodo. 593.c.
Regulae monachorum S. Pachomij translatae in Latinum a S. Hieronymo. 223.e.
Relatio Synodi de damnatione Ioannis Chrysostomi ad Arcadium. 176.a.
Relatio Symmachi Praefecti Urbis ad Honorium Imperatorem de schismate Romanae Ecclesiae. 429.d.e.
Rela-

I N D E X.

Relatio secunda Symmachi ad Imperatorem. 431.d.e.
Relatio tertia Symmachi ad Honorium Imp. 433.d.
Relatio quarta Symmachi ad Constantium de temeritate Eulaliij. 436.d.e. 437.a.
Relatio quinta Symmachi ad Constantium. 438.b.c.
Relatio sexta Symmachi de restitutione Bonifacij. 439.a.
Religio Christiana propagata in Sarracenos. 470.a.b. 471. 472.
Religionis Christianae relamine excusata Circensia. 670.d.
Religio bene custodita, defensio regni est. 322.e. 323.
Religio exacte custodita inuetur Imperium. 490.e. 491.c.
Religio regit Imperium. 382.a.b.
Religionem violare regnandi studio quam impium. 112.a.
Reliquiae S. Agnetis Constantinopoli honore habitae. 667.a.b.
Reliquiae martyrum Alexandri & sociorum translatae Mediolanum. 102.e. 103.a.
Reliquiae eorundem martyrum acceptae a S. Gaudentio Episcopo Brixiano. 103.c.
Reliquiarum S. Ioannis Chrysostomi translatio Constantinopolim. 661. 662. 663. 664.
Reliquiae S. Germani Episcopi Antifid. magno pretio habitae. 654.b. earundem translatio. c.d.
Reliquiae S. Ioannis Baptista. 486.c.d.e.
Reliquiae donatae a Iuuenali Episcopo Hierosolym. Eudocia Augusta. 67.d.e.
Reliquiae Quadragesima martyrum inuenta. 665.b.
Reliquiae Samuelis Constantinopolim translatae. 252.a.
Reliquiae S. Stephani delatae in insulam Minoricam, quarum uirtute Iudaei conuersi sunt. 419. b.c. 420. 421. 422. 423. 424.
Reliquiarum S. Stephani translatio Constantinop. 667.a.b.
Reliquias S. Stephani diuisit Augustinus in alias ecclesias. 393.c.d.
Reliquiarum S. Stephani cultus in Africa tempore Augustini. 390.c.d.
Reliquiarum S. Stephani inuentio & translatio. 365.e. 366. 367. 368.
Reliquiae S. Stephani delatae in Hispaniam. 366.d.
Reliquijs S. Stephani mortui sex renocati ad uitam. 392.c.d.
Reliquiae sanctorum martyrum pellunt infestationes demonum. 365.c.d.
Reliquias martyrum horrescunt daemones, quas subsannat Vigilantius. 101.d. 250.c.d.
Reliquiarum sanctorum cultum Catholica semper Ecclesia praedicauit. 248.c.d.
Reliquijs martyrum expugnantur Gentiles deorum cultores. 370.d.e.
Reliquiarum contemptores perstringuntur. 393.a.b.
Reliquiae sanctorum martyrum quam auide quaesitae. 304.e. 305.a.
Reliquiae Prophetarum Michae & Abacuch quando inuenta. 252.c.
Reliquiarum conditoria cum fenestella, siue foramine. 399.b.c.
Reliquiae sanctorum indices ueritatis. 341. d.e. 342.a.
Reliquias sancti Episcopi ueneratur Theodosius. 381.e.
Reliquiarum cultus in S. Germano eluxit. 522.a.b.c.
Reliquiae sanctorum martyrum in Phoeniciam deferendae aduersus idololatriam. 141.e.
Reliquiae sanctorum profusae contra daemones. 486.c.d.
Reliquiarum sanctorum cultum Vigilantius impugnat. 248.a.b.c.
Rescriptum Iuliani pro Donatistis cur iussum publicari. 105.c.d.e.
Restituta basilica Carthagine. 39.c.d.
Restitutus presbyter Hipponensis dira passus a Donatistis.

flis. 50.c.d.
Restituta Secretarij locus Concilij Carthagenensis. 129.c.
Restitutam nomine maiorem ecclesiam Carthagenensem Vuandali occupant. 675.d.
Restitutus Episcopus Carthagenensis. 39.c.
Restitutus cum Innocentio a Donatistis occisus. 333.e.
Restitutus presbyter ex Donatista Catholicus factus quanta passus a Donatistis. 302.d.
Restituti legatio & Florentij Episcoporum ex Concilio Carthagenensi. 269.c.
Retrahit sua scripta in multis S. Augustinus. 496.d.e. 497.
Retrahit Augustinus errores, quos in suis libris inuenisset. 444.c.d.
Reuelatio reliquiarum S. Stephani & sociorum. 367.e. 368.a.
Rhadagaisus Rex Gothoru a S. Ambrosio superatus. 36.d.
Rhadagaisus ope S. Ambrosij vincitur. 238.a.b.c.
Rhadagaisus cur non ualuit Urbem expugnare. 238.c.d.
Rhadagaisus exercitus numerus. 239.a.b.
Rhadagaisus expetebant Gentiles, ut restitueret idololatriam. 238.c.d.e.
Rhadagaisus in Fesulanis montibus vincitur. 238.e. 239.
Rhadagaisus diuinitus potius quam humanitus expugnatus. 239.b.c.d.e.
Rhadagaisus fugiens in hostes incidit & capitur. 239.b.
Rhadagaisus Gentilis Rex Scythia cum ingenti exercitu Gothorum descendit in Italiam. 237.e. 238.a.b.c.
Rhemenfis ciuitas a barbaris capta. 263.d.
Rhoilas dux barbarorum cum suis fulmine ictus. 490.e.
Riparius & Desiderius auctores Hieronymo, ut scriberet aduersus Vigilantium. 246.c.d.
Ritus sacri consecrationis uirginum. 354.e.
Rogatus Maurus que passus a Donatistis. 55.d.
Roma ex cultu Gentilium dicta Babylon. 26.c.d.
Roma destruitur qua supersunt reliquiae idololatriae. 98.a.
Roma in partes scissa propter Origenistas. 107.e. 108.a.
Roma graue dispendium passa in obitu Anastasij. 159.d.
Romae graue dissidium inter diaconos atque presbyteros. 159.d.e. 160.
Romae muri instaurati ob timorem Alarici. 184.c.d.e.
Romam cupit Alaricus audidissime. 185.e. 186.a.
Romana urbs cur non a Deo data expugnanda Rhadagaiso, sed Alarico. 238.c.d.
Roma obsessa ab Alarico. 276.d.e.
Roma iterum obsessa ab Alarico, liberatur solutione auri. 277.a.
Romae excidium quo consilio non per Gentiles, sed per Christianos, non tamen Catholicos, Deus perfici statuerit. 277.d.e.
Roma rursus obsidetur ab Alarico. 279.e. 280.a.
Romae excidium a S. Hieronymo non sine inuidia praenunciatum. 280.e. 281.
Romae periculum longe per Orbem timetur. 280.d.
Roma rursus obsidetur ab Alarico. 288.e. 289.a.
Roma peste urgetur. 290.d.e.
Roma fame dira vexatur. 290.a.b.
Roma sub Atalio periclitatur inopia ob negatum Africanum frumentum. 290.a.
Roma preditione capta. 292.b.c.
Roma quo mense vel die capta a Gothis. 293.a.b.c.
Roma capta, Honorius pro fide Catholica rescribit aduersus Donatistas. 302.c.
Romae inuasores semper male periere. 383.e. 384.
Romana cathedra principem locum tenet. 192.b.c.
Romanae Ecclesiae primatus cognitus & acclamatus in Concilio Ephesino. 376.c.d.
Romana

I N D E X.

Romana Ecclesia damnat emergentes hereses. 340.d.e
 Romana Ecclesie periclitanti occurrit Deus. 33.c.d.e
 Romana Ecclesia mater omnium Orthodoxorum recipit
 profugos omnes ad eam venientes Episcopos. 207.c.d
 Romana Ecclesia in magno constituta periculo fraude Ori-
 genistarum. 32.a.b
 Romana Ecclesie auctoritas in probandis & rescindendis
 sententijs a Concilijs latis. 207.b
 Romana Ecclesia commendatur Imperatori. 440.b.c.d
 Romana Ecclesia super omnes Ecclesias principatum te-
 net. 336.e
 Romana Ecclesie fides tuta & certa. 637.b
 Romana Ecclesie communicatio facit aliquem esse Catho-
 licum. 156.d.e
 Romana Ecclesia schismate discissa ab Eulatio. 429.c.d.e
 Romana Ecclesia contulit privilegia Ecclesie Ravennati.
 632.b.c
 Romana Ecclesia hereses profligat, non recipit. 532.e.
 533.a.c
 Romana Ecclesie possessiones in Asia. 611.d
 Romana Ecclesie summa auctoritas. 443.e.444.a
 Romana Ecclesia rejicit hereticos penitentes, de quibus est
 simulationis suspicio. 679.d.e
 Romana Ecclesie diaconi inuerecundi preponi volebant
 presbyteris. 159.e.160.a.b.c.d
 Romanam Ecclesiam tentant Origeniste. 25.a.b.c.d
 Romana Ecclesie status sub Anastasio Papa. 44.e.45.a
 Romana Ecclesie summa auctoritas. 409.d
 Romana Ecclesie diaconorum munera. 160.e.161.a
 Romanam Ecclesiam consulere semper consueverunt san-
 ctissimi viri. 222.d.e
 Romana Ecclesie communicatione quemlibet probari Ca-
 tholicum. 249.d
 Romana Ecclesie nihil imminutum ex Concilio Carthagi-
 nense. 40.e.41.a
 Romana fides, siue religio, dicta Catholica per excellen-
 tiam. 620.b
 Romano Pontifici deferunt Episcopi causas maioris mo-
 menti. 387.e
 Romanus Pontifex supra Concilium oecumenicum. 582.a.
 b. irritat Acta Synodi. ibid.
 Romanum Pontificem consulere consueverunt sanctissimi
 viri. 222.d.e
 Romano Pontifici plurimum detulit Synodus Carthaginien-
 sis. 232.e
 Romani Pontificis auctoritas in iudicando iudicata ab alijs
 Concilijs. 207.b
 Romanus Pontifex condiciones apponit, sub quibus excom-
 municatus absolui debeat. 275.d
 Romani Pontificis communicatione quis Catholicus proba-
 tur. 249.d.253.c.d
 Romanus Pontifex absque controuersia primum locum in
 Ecclesia tenet. 192.c.d
 Romanus Episcopus iudicat omnes Orbis Episcopos. 192.c
 Romani Pontificis esse tantum hereses recens obortas dam-
 nare. 533.c.d
 Romani Pontificis est super omnes totius Orbis Ecclesias
 inuigilare. 610.d.e
 Romanorum Pontificum sententiarum executores con-
 stantur inuidiam in ipsos Romanos Pontifices. 452.c.d.e
 Romanus Pontifex cognoscit & confirmat canonem libro-
 rum Canonicorum. 456.d
 Romanorum Pontificum summa potestas. 444.a
 Romanus Pontifex agit ut Iudex totius Ecclesie. 537.e
 Romanus Pontifex caput totius Ecclesie cognitus in Con-
 cilio Ephesino. 576.b.d.e
 Romanus Pontifex Iudicem supra se non habet. 641.e

Romani Pontificis reuerentia etiam apud aduersarios
 350.e
 Romani Pontificis epistola decretales magna obseruantia
 habita. 417.a
 Romanorum Pontificum legitima successio cognita & pro-
 bata in Concilio Ephesino. 576.c.d
 Romani Pontificis fides tenenda inter altercationes here-
 ticorum. 354.d
 Romanum Concilium in causa Chrysostomi. 227.d
 Romanum Concilium contra Nestorium. 533.e.534.a
 Romanum Concilium a Sixto Papa habitum in die nata-
 lis sui. 635.d.e
 Romanum Concilium in causa Sixti Papae. 640.e.641.
 Romanus exercitus a barbaris vincitur ob crimen idolo-
 latrie. 670.d
 Romanum Imperium teste a S. Hieronymo prophetico spi-
 ritu assimilatum. 280.e.281.a
 Romanum Imperium cur dedi barbaris meruerit deua-
 standum. 342.b.c
 Romanae feminae a Gothis captae constantia. 297.c.d.e
 Romani vincuntur a barbaris, dum Episcopi Orthodoxi
 Ephesi affliguntur. 591.a.b.c
 Romani clerici, qui rebellauerunt contra Zosimum Papam.
 413.d
 Romani Fideles excidium Urbis fuga anteverunt. 285.b.c
 Romanorum alij Hieronymo, alij Rufino student. 107.e.
 108.a
 Romanorum fides eadem Catholica. 189.f
 Romani Gentiles creant Atalium Imperatorem. 289.f
 Romani Gentiles conspirant cum Alarico. 288.e.289.
 Romani legationem mittunt ad componendam pacem in-
 ter Alaricum & Honorium. 279.c
 Romani magna auri vi pacem redimunt ab Alarico.
 267.d.e
 Romani auro iterum obsidionem Urbis ab Alarico solunt.
 277.a
 Romanorum Christianorum in clade Urbis triumphus.
 295.a.b.296.a
 Romani modeste habitii a Gothis in Urbis excidio. 299.e.
 300.a.b
 Romanorum plurimi, capta Vrbe, fugiunt Hierosolymam.
 297.e.298.
 Romanus populus insurgit contra Symmachum Praefectum.
 pro Bonifacio legitime electo. 431.c
 Romani profugi in Africam. 298.d.e
 Romani profugi ad vicinas insulas. 298.b.c
 Romanum nomen vilescit. 280.c
 Romanianus de Augustino optime meritis. 18.b.c
 Rothomagensis Ecclesia per S. Victricium illustrata. 23.e.
 24.a.b
 Ruben Iudaeus ad fidem Christi conuersus. 422.d.e
 Rufina Paulae filia quarto loco nata. 458.c
 Rufiniana villa apud Chalcedonem. 595.e
 Rufinus Aquileiensis qua occasione historiam scripsit. 16.
 c.d
 Rufini studium in scribenda historia, & quid praestiterit.
 16.d.e
 Rufinus infert in Urbem hereses Origenis. 24.d.e
 Rufinus indiuiduus comes Melaniae. 24.d.e
 Rufini peregrinationis periodus. 24.d.e
 Rufinus quando Romam redijt. 24.e.25.a
 Rufini cum Hieronymo concordia imita ante reditum in
 Urbem. 25.a.b
 Rufinus a Paulino laudatus. 26.e
 Rufini res gestae in Vrbe post reditum. 30.a
 Rufinus promulgat Romae Apologiam pro Origene. 30.
 d.e

Ruffi-

I N D E X.

Ruffinus Romae edidit Periarcho Origene a se traslatum.
 30.d.e
 Ruffinus quid moliretur sub inuolucro Origene Periar-
 chon. 30.e.31.a.45.a
 Ruffinus versute utitur nomine Hieronymi in editione Pe-
 riarchon. 30.e.31.a.b
 Ruffini praefatio in Periarcho. 31.e.32.a
 Ruffinus mendax, dum pollicetur se editurum Periarcho
 Origene emendatum. 31.d.e. purgavit illud ex parte
 tantum. 31.e.32.a
 Ruffinus propugnator Origene & Didymi. 32.a.b
 Ruffinus accipit litteras communicatorias a Cyrillo. 33.d
 Ruffinus redit in patriam. 33.d
 Ruffini calumnia in Hieronymum de scriptis S. Ambro-
 sij. 38.d.e
 Ruffinus aduersatur S. Marcellae. 45.c.d
 Ruffini falsi praetextus de sublatis sibi chartis inemendatis.
 45.d.e.46.b.c
 Ruffinus in Eusebium obloquitur. 45.d
 Ruffinus alios falso accusat, ut se excuset. 46.b.c
 Ruffinus indigne tulit translationem Periarcho factam
 a S. Hieronymo. 84.a.b.c
 Ruffinus mentitur communicare cum Theophilo. 106.b
 Ruffinus nolens proficietur se Origenistam. 106.c.d
 Ruffinus tres libros scribit in sanctum Hieronymum, sed
 tantum amicis ostendit. 106.d.e
 Ruffini cum S. Hieronymo comparatio quam inferior in-
 ueniat. 107.b
 Ruffinus more hereticorum oblaurescit. 107.c
 Ruffinus biennio Aquileiae moratus. 108.b. Romae annum
 ibid.
 Ruffino sauebant coniuncti Melaniae. 107.e.108.a
 Ruffinus vocatur Romam a Pontifice ad dicendam cau-
 sam. 127.b.c
 Ruffinum vana iactantia arguit S. Hieronymus. 127.c.d
 Ruffinus subterfugit iudicium Anastasij Papae. 127.d.e
 Ruffinus scribit Apologiam ad Anastasium cum fidei pro-
 fessione. 127.e.128.a
 Ruffinus subterfugiens iudicium ab Anastasio Papa da-
 natur. 128.b.153.e.154. scribit de eo Anastasius
 ad Ioannem Episcopum Hierosolymitanum. 153.e.
 154.
 Ruffini communicatio reiecta ab Anastasio Papa. 154.e
 Ruffinus calumniatur scriptam a S. Hieronymo epistolam
 Anastasij Papae. 155.a.b. eiusdem leues & friuolae
 tergiuersationes. ibid.
 Ruffini tres libri inuectiuarum contra S. Hieronymum.
 156.a.b.c.d
 Ruffinus, acceptis Apologijs a S. Hieronymo, furit in
 eum. 157.a.b
 Ruffinus comminatur mortem S. Hieronymo. 157.a.b.c
 Ruffinus sub quibus nominibus derisus sit a S. Hieronymo.
 158.a.b
 Ruffinus a S. Hieronymo cognominatus est Grunnius,
 Alecio, Lucius Lauinius, Asinius Pollio, Calphurnius
 Lanarius. 158.a.b
 Ruffinus in deteriora lapsus ubique damnatus. 158.e.
 159.a
 Ruffinus adhaesit Pelagianis. 158.e
 Ruffinus numeravit libros Canonicos. 236.d
 Ruffini obitus in Sicilia. 305.b. Scorpij nomine a S. Hiero-
 nymo notatus. b.c
 Ruffinus praecursor Pelagij. 306.a.b
 Ruffinus vulgavit nomine Sixti Papae & martyris scripta
 Sixti, siue Sexti Pythagorici. 306.d.e
 Ruffinus post mortem detectus auctor Pelagianae heresis.
 339.d.e.340.b.c

Ruffinus alius missus a S. Hieronymo Mediolanum. 85.a
 Ruffinus Praefectus aemulus Stilichonis. 2.b.c
 Ruffinus Gothos vocat. 2.b.c
 Ruffinus cur mouetur in cladem Imperij. 2.d.e
 Ruffinus laborat ut det uxorem Arcadio. 2.d.e
 Ruffino praeualet Eutropius eunuchus. 2.e.3.a
 Ruffinus quaerit perdere Romanum Imperium. 3.e
 Ruffini patria, genus, & mores. 3.e.4.a
 Ruffini res quomodo auclae. 3.e.4.a.b
 Ruffinus discipulus Priscilliani. 3.e
 Ruffinus magiae studiosus. 3.e
 Ruffini magistratus. 4.4
 Ruffinus auarus & crudelis. 4.a.b. eius auaritia post mor-
 tem publice decantata. 10.a.b.c. mendicat obolos. b.c
 Ruffinus machinatur necem Arcadio. 4.b.c
 Ruffinus pandit ostia barbaris omnibus in cladem Impe-
 rij. 5.d.e.6.a
 Ruffinus immittit Hunnos in Armeniam. 6.a
 Ruffinus proditor & incensor Romani Imperij. 7.b.c
 Ruffinus obstat ne Gothi a Stilichone vincerentur. 8.d.e.9.b
 Ruffini imagine custi nummi. 9.d
 Ruffinus proditor prodicione Gainae necatur. 9.d.e.10.a.b
 Ruffinus cum expectat purpuram, crudeliter necatur. 9.e.
 10.a
 Ruffinus circumuictus ab exercitu. 9.e.10.a.b. discerpitur
 ab eo. 10.
 Ruffini dextera execta ad ludum. 10.b.c
 Ruffini caput super pilum intra Urbem allatum. 10.b.c
 Ruffini caedis tempus. 10.e
 Ruffinus iustas dat poenas ob occisos eius suafu Theffaloni-
 censes. 10.d
 Ruffinus lusus fortunae. 10.d.e
 Ruffini uxor & filia in exilium missae. 11.e
 Ruffini facultates Eutropius sibi vendicat. 11.e
 Ruffini soror virgo sanctissima. 12.c.d
 Ruffinus presbyter Ioannis Chrysostomi agit aduersus ido-
 latriam Phoenicum. 141.d. nititur reliquijs martyrum.
 ibid.e
 Ruffiniana villa prope Chalcedonem. 171.c.d. illic eccle-
 sia SS. Apostolorum Petri & Pauli, & monasterium
 monachorum. ibid.d
 Rufus Episcopus Theffalonicensis accipit litteras a Cele-
 stino contra Nestorium. 338.b
 Rufiana virgo Deo sacrata quid accepit ex testamento Gre-
 gorij Nazianzeni sui propinqui. 686.b
 Rutlius Numatianus Gentilis derisor monachorum quam
 erret. 57.c.d.58.a. deridetur ipse derisor. 59.c

S

Sabbati ieiunij Innocentius causam reddidit. 395.e
 Sabbatius schismaticus a Sabbatianis ut sanctus cultus.
 492.a
 Sabbatiani ex Nouatianis exorti. 272.c.d
 Sabbatiani heretici a Theodosio lege nexati. 480.b.c
 Sabini ana diaconissa conuenit S. Ioannem Chrysostomum
 Cucusi. 216.b.c
 Sabinus gener Heracliani, & socius in tyrannide. 352.b.
 fugit Constantinopolim. b.c
 Sacerdotum princeps prohibetur dici Episcopus. 40.d.e
 Sacerdotalis functionis eminentia. 309.d.e.310.d.e
 Sacramenti vox generica. 40.c.d
 Sacrificium incruentum cum peragitur, Angeli nisi assi-
 stere. 256.e.257.a
 Sacrificia Paganorum rursus vetita. 5.b.c.49.b.c
 Sacrilegia in ecclesia perpetrata ab aduersarijs Ioannis.
 191.d.e

Sal

Sal datur catechumenis.	40.b.c.d	cium conflatum.	429.c.d
Salonius Episcopus Viennensis.	510.e	Schismatis vniuersalis instans periculū ob causam S.Ioannis Chrysofomi.	228.d.e
Saltationes & balationes ab Ecclesia Africana S. Augustinus auferre conatus.	417.b	Schismatici Donatistæ Vide, Donatistæ.	
Saluatio damnatorum ex Origene & eius sectatoribus.	364.b.c.d	Schismaticorum libellus contra Cyrillum & Memnonem.	574.d.e
Saluator populi Romani Christus probatus est.	295.e	Schismatici Ephesi clanculo omnia agunt.	575.b
296.a		Schismatici stabiliunt hæresim Pelagianam.	575.c
Saluina filia Gildonis tyranni.	54.b	Schismatici dedere litteras contra Cyrillum in Aegyptum.	577.a
Saluinam hortatur S. Hieronymus ad viduitatem seruandam.	60.c.d	Schismatici quæ postea ad S. Synodum scripserint.	578.d.e
Saluianus Massiliensis deplorat Gallias obrutas peccatis.	251.e	Schismatici excommunicati a Synodo Ephesina.	579.a.b
Saluianus luget Africanorū scelera. 507.d.e. 508. 509.a. laudatissimū Episcopus.	510.d.e	Schismatici scribunt mendacia & calumnias ad Imperatorem contra Orthodoxos.	583.e. 584.a
Saluina nupta Nebridio. 54.b. eius laudes.	60.c.d.e	Schismatici nituntur auxilio Acacij Beræensis.	588.b.c
Saluina studiosa. Ioannis Chrysofomi.	61.a	Schismatici dolose professi fidem Catholicam.	589.e
Saluina ridua relicta Nebridij Constantinopoli assistit Ioanni Chrysofomo.	197.c	Schismatici ydem Nestoriani.	595.e
Salustius extorris causa Ioannis in Creta degit.	242.b	Schismatici angustiantur, cum vident Theodosium erga Orthodoxos propensiores.	596.a.b
Samuelis Prophete ossa translata Constantinopolim.	252.a	Schismatici turpiter mēiti Episcopum Mediolanensem secum conuenire.	599.a.b
Sanctos viros cur a barbaris Deus cædi permittat.	304.e	Schismatici contra Cyrillum sparsere calumniam, damnata ab ipso sua capitula.	625.e. 626.a
305.a		Scotis conuersis ad fidem datur Episcopus a Cælestino Romano Pontifice.	519.d.e. 520.b
Sanctorum cultum semper Ecclesia prædicauit.	248.c.d	Scythæ Ariani ad fidem Catholicam per Ioannem Chrysofomum conuersi.	126.e. 127.a
Sanctis viris erigi solitæ ecclesiæ, & dies festi institui.	179.a	Scythæ credunt Christo.	23.a.b
Sanctos quoque falsis subreptionibus interdum decipi posse.	118.b.c	Scriptores librorum Canonorum.	236.c.d
Sanctorum reliquie proficua contra demones.	486.d.e	Scriptores Vitæ S. Martini.	163.e
Sanctorum reliquiarum contemptores perstringuntur.	393.a.b	Scripturæ Canonice quæ sint cognoscuntur & probantur a Romano Pontifice.	456.d.e
Sanctorum reliquie quam auide quæsitæ.	304.e. 305.a.	Scripturis diuinis quomodo abutuntur hæretici.	225.d
Vide, Reliquie.		Sebastianus Comes confesser gener. Bonifacij ducis.	476.c
Sardicense Concilium improbat canonem Concilij Antiocheni ab Arianis editum.	190.a	Sebastianus monachus Cassinensis auctor Vitæ S. Hieronymi.	474.d
Sardicensis Concilij canon pro Nicæno citatus.	448.c.d.e.	Sebastianus tyrannus aduersus Honorium.	322.d. extinctus.
454.a. 455.		Sebenus Episcopus Eleutheropolis, cui reuelata sunt corpora Prophetarum.	252.e
Sardicensis Concilij, num Catholicum fuerit, controuersia obiter oborta in Africa.	336.d.e	Seculares ludi editi sub Honorio.	186.d.e
Sarmata cum alijs barbaris Gallias depascuntur.	263.d	Seculares magistratus inique agentes iudicant Episcopi.	327.b.c
Sarmata vocati a Ruffino in cladem Imperij.	5.e	Sedes Apostolica dum dicitur, intelligitur per excellentiam semper Romana Ecclesia.	388.a
Sarraceni grassantur in Palestinam.	304.e	Sedium dispositio in Concilio Ephesino.	567.e
Sarracenorum Episcopus ordinatus Aspebetus.	471.d.	Segeticus Rex Gothorum post Athaulphum.	383.d
530.a.b		Segetum lustrationes.	101.a
Sarraceni conuersi ad fidem tempore belli Persici.	470.	Seleucia matrona Ruffini uxor Casariensis bene habuit S. Ioannem Chrysofomum ad exilium pergentē.	214.b.c
a.b.c. 471.b.c		Senatus Constantinopolitani ædes incendio conflagrarunt.	198.d.e
Sarraceni baptizantur a S. Euthymio.	471.b.c	Senatores Gentiles infesti Theodosio Seniori & eius filijs.	2.b
Sarraceni diuinitus superati.	468.e. 469.a	Sententia lata in Eutropium.	80.e. 81.a
Sarus Hunnorum dux contra Rhadagaisum.	237.e	Sententia lata aduersus Ioannem Chrysofomum.	175. 176.e
Sarus dux armatur in Stilichonem.	267.e. occidit eius satellites, & quærit ipsum.	268.	
ibid. 268.		Sententiarum Apostolicæ sedis executores nimis libere agentes constarunt inuidiam in ipsos Romanos Pontifices.	452.c.d.e
Sarus tyrannus aduersus Honorium.	322.d.e. extinctus.	Sententia lata contra Nestorium Ephesi.	570.a.b
324.b		Sententia schismaticorum contra Cyrillum & Memnonem.	574.b.c.d
Sarus dux Hunnorum recedit a Gothis, & inhabit Honorio.	291.e. 292.a	Sepulchrum Eudoxie tremens.	220.d
291.e. 292.a		Seranus Vicarius in Africa interpellatur aduersus Donatistas.	55.e
Sarus cædit Gothos.	291.e. 292.a	Serapion Ioannis Chrysofomi studiosus exilium passus.	241.e. 242.a
Saturninus cum Aureliano dantur Gainæ tyranno.	110.		
d.e. erus constantia admiranda. 111.a. liberati a Ioanne Chrysofomo.	113.b.c		
Sauli Pagano commissa summa belli apud Pollentiam.	186.c		
Saxones cum alijs barbaris Gallias depascuntur.	263.d		
Schisma Antiochenæ Ecclesiæ sublatum.	273.b.c.d		
Schisma Ephesi constat per Ioannem Episcopum Antiochenum.	573.b.c.d. Schismaticorum accusationes aduersus Catholicos.	574.a.b	
Schisma in Ecclesia Romana per Eulalium contra Bonifa-			

Serapion diaconus instigat Episcopos contra Ioannem absentem.	124.d	Antiochena.	202.e
Serapion diaconus Constantinopolitanus agit contra Ioannem Chrysofomum.	144.b	Seueriani fuga ex timore Antiochenorum.	203.a
Serapion diaconus insurgit contra Ioannem Chrysofomum.	67.c	Sibyllina carmina Romæ combusta.	98.b
Serapion ordinatus presbyter a Ioanne Chrysofomo.	173.d	Sicarij in Ioannem Chrysofomum immissi.	196.d.e
Serapion Episcopus Ostracinae communionis Ioannis Chrysofomi laudatus.	243.a	Sydonij cultores Cælestis idoli.	95.b
Serapion Episcopus apud Gothos.	226.e	Sigefarius Gothorum Episcopus Arianus baptizator Itali tyranni.	291.e
Serapion monachus in Aegypto hæresis Anthropomorphitarum.	116.c	Signa militaria cruce decora.	8.e. 9.a
Serena uxor Stilichonis.	2.a	Signum in vexillis Christianorum.	9.a
Serena uxor Stilichonis occiditur.	276.d.e	Siluanus Episcopus Philippopolis translatus in Episcopatum Troadis.	644.a.b. eius mores & miracula. c.d.
Serena in suspicionem adducta proditiōnis Urbis.	276.e	Siluanus sustulit iudicium a clericis.	644.d
Serui armati in bello contra Rhadagaisum.	237.e	Siluanus laicos constituit ad iudicandum.	644.d.e
Seruus Stilichonis arreptus a demone curatur a S. Ambrosio.	20.b	Siluanus Episcopus extorris piscatu sibi victum quærit.	242.b
Seruus Episcopus in Africa quæ passus a Donatistis.	229.e	Siluanus Primas Numidiæ præsidet Concilio Mileuitano.	164.a
Seuerus Sulpitius historiam scripsit.	16.d	Siluanus Primas prouinciæ Numidiæ præfuit Cirtensi Concilio.	331.e
Seuerus mittit ad Paulinum Vitam S. Martini.	28.a.b	Silua Ruffini Præfetti soror uirgo sanctissima.	12.c.d. re-
Seuerus mittit ad Paulinum pallium cilicinum.	28.a.	darguit Iouinium deliciofum. 12.d. in diuinis litteris admodum versata. ibid.d	
quæ ipse accipiat a Paulino.	ibid.	Symbolum Catholicorum in scribendo tempore hæresis Pelagianæ.	419.d
Seuerus cum S. Martino assuevit.	29.a.b	Symbola Catholicae communionis.	53.c
Seuerus corrigitur.	150.b	Symbolum dignoscendæ fidei Catholicae ab hæresi.	564.a
Seueri dialogi.	162.d	Simeon Stylita proficuus Ecclesiæ. 621.a.b.c. omnibus populis innotescit. d	
Seuerus Millenarius.	162.d. 325.e	Simeon Stylita precibus vincit Persas.	469.a.b
Seuerus Sulpitius aspersus labe Pelagiana. 604.d. respuit ab errore. e		Simeon Stylita communicauit cum Domino Episcopo Antiocheno.	658.e
Seuerus Sulpitius an fuerit Episcopus.	604.e. 605.	Simeon Stylita accepit litteras a Theodosio Imperatore pro pace Ecclesiæ.	618.e. 620.d.e
Seuerus & Macarius in Africa occisi.	269.c	Simoniani dicendi Nestoriani.	648.b
Seuerus Episcopus Mileuitanus.	270.a	Simoniacorum Episcoporum causa tractata Ephesi in Concilio.	123.e. 124.a
Seuerus Episcopus Minoricæ insulæ accipit reliquias S. Stephani protomartyris, quibus Iudæos conuertit.	419.b.c.d. 420. 421. 422. 423.	Symmachi Præfetti Urbis relatio ad Honorium Imperatorem de schismate Romanæ Ecclesiæ.	429.d.e
Seueri Episcopi Minoricensis epistola circularis integra fides.	419.c.d	Symmachus fauet Eulalio.	430.a.d. e. 431.e
Seuerus Episcopus Minoricensis urget Iudæos.	421.d.e.	Symmachi minister a populo verberatus.	431.c
422.		Symmachi secunda relatio ad Honorium Imperatorem.	431.d.e
Seueri Episcopi Sitisensis neptis sanctimonialis capta a barbaris Dei ope illesa seruatur.	303.e. 304.a	Symmachi tertia relatio ad Honorium Imperatorem.	433.d
Seuerus Episcopus Treuerensis collega S. Germani in certamine contra Pelagianos.	652.b	Symmachi quarta relatio ad Constantium de temeritate Eulalij.	436.e. 437.e
Seuerus presbyter cum alijs missus a Synodo ad Theophilum.	171.d	Symmachi quinta relatio.	438.b.c
Seuerus presbyter legatus Ioannis Chrysofomi ad Innocentium Papam.	193.b	Symmachi sexta relatio de restitutione Bonifacij.	439.a
Seuerianus Episcopus Gabalensis quid molitur contra Ioannem Chrysofomum absentem.	124.c.d	Simplicius Episcopus Bituricensis sanctitate celebris.	605.a
Seuerianus agit aduersus Ioannem Chrysofomum.	144.b.c	Simplicianus senex & optimus.	35.e
Seuerianus reconciliatur Chrysofomo.	144.d	Simplicianus creatur Episcopus Mediolanensis.	38.e. 39.a
Seuerianus urgetur a populo Constantinopolitano.	144.e. 145.a	Simplicianus Episcopus Mediolanensis quando obiit.	100.a.b
Seuerianus, conciliato populo, habuit ad eum concionem.	145.b	Simplicianus accepit reliquias martyrum a Vigilio.	102.e
Seuerianus rursus agit contra Ioannem Chrysofomum.	168.b.c.d	Simplicius Episcopus Mediolanensis consulitur ab Episcopis Africanis.	42.e
Seuerianus Episcopus accusator Ioannis Chrysofomi.	173.b	Syncretius Metropolitanus in Asiam mittitur a Ioanne Chrysofomo.	122.e
Seuerianus rursus contra Ioannem Chrysofomum.	180.a.b	Synesius Episcopus Ptolemaidis agit pro Alexandro Episcopo apud Theophilum.	263.b.c
Seuerianus Gabalensis concionatur in Ioannem Chrysofomum contumelijs eum onerans.	176.d	Synesii epistola ad Theophilum.	262.b.c
Seuerianus & Antiochus causa necis S. Ioannis Chrysofomi.	254.a.b	Synesius Episcopus insectatur Eunomianos.	308.a
Seuerianus Gabalensis apostata nominatus ab Isidoro Pelusiota.	287.d	Synesii litteræ aduersus Eunomianos.	308.a.b
Seuerianus iungitur scelestissimo Porphyrio inuasori sedis		Synesii ex philosopho Episcopi res gestæ.	308.e. 309.a. 310.

Synesij epistola de eminentia sacerdotalis functionis. 309.
 a.b.c.d
 Synesius longe abhorret ut patiatur creari Episcopus. 310.
 a.b.c
 Synesij ingenuitas. 310.c.d
 Synesij excogitatae artes, ut fugiat Episcopatum. 311.a.b
 Synesij epistola ad suos de electione in Episcopu. 311.c.d
 Synesius mori potius delegit, quam creari Episcopus. 311.
 c.d.e
 Synesius abhorret iudicare litigantium causas. 311.e. 312.
 d.e
 Synesius lites iudicat. 311.e. 312.a.b
 Synesius iudicat causam Pauli & Dioscori Episcoporum.
 312.a.b
 Synesius ad Theophilam casus grauiore iudicandos re-
 mittit. 312.b.c
 Synesius Episcopus habet Concilium Ptolemese. 327.c.d.e
 Synesij vigor sacerdotalis infractus laudatur. 328.c.
 329.e
 Synesij epistola de penitentia Andronici. 328.e. 329.a
 Synesius e tribunali deponit Andronicum Libyae Praefectum.
 329.c
 Synesij epistola ad Theophilum de rebus Andronici. 329.d
 Synesij res gestae cum Euagrio philosopho, quem conuertit
 ad fidem. 329.e. 330.a.b
 Synesij lucubrations. 332.b.c
 Synesius laudator Hypatiae. 379.d.e
 Synodus. Vide, Concilium.
 Syria ab Hunnis inuasa. 6.a
 Syriae Episcopi moment Nestorium, ut se emendet. 542.b.
 idem praeflo sunt Nestorio contra Cyrillum. 547.c.d
 Siricius Papa nesciens dat litteras communicatorias Ori-
 genistis. 32.e
 Siricius Papa excusatur. 33.b.d
 Siricius dat litteras communicatorias Rufino. 33.d
 Siricij Papae epistola recitata in Concilio Teleptensi. 417.a
 Siricius Papa consulitur ab Episcopis Africanis. 420.e
 Siricij Papae obitus. 44.d.e. epistola ab eo conscripta. d.e
 Siricij Papae res gestae. 44.e
 Sifinnius Episcopus Nouatianus successor Marciani. 13.b.c
 Sifinnius genere Cappadox. 100.e
 Sifinnius martyr cum socijs sub Honorio Imperatore.
 100.a. 101.
 Sifinnius Episcopus Nouatianus contra Ioannem Chryso-
 stomum penitentes semper excipietem librum scripsit. 257.e
 Sifinnius monachus mittitur ab Exuperio cum elemosy-
 nis in Orientem. 245.d.e
 Sifinnij monachi professio in Aegyptum ad elemosynas
 erogandas. 246.a
 Sifinnius Episcopus Constantinopolitanus subrogatus in lo-
 cum Attici. 491.e. 493.b. laudatus Episcopus. 493.c.d
 Sifinnij Episcopi Constantinopolitani obitus. 505.c
 Sifinnius Episcopus Constantinopolitanus laudatus a Caele-
 stino. 534.b.c
 Sixtus Romanus presbyter anathema in Pelagium incla-
 mauit. 413.c.d
 Sixtus Papa scripsit ad Ioannem Episcopum Antiochenum.
 613.b
 Sixti Papae nomine ficta littera. 618.a
 Sixtus Papa succedit Caelestino. 617.c.d
 Sixtus quaerit curare Nestorium. 617.d.e. 618.a
 Sixti Papae nomine libri Sixti philosophi relati. 306.d.e
 Sixti epistola ad Ioannem Antioch. laudata a Vincentio
 Lirinensi. 617.b
 Sixtus Papa calumniam passus a Nestorianis, quasi indi-
 gne tulisset depositionem Nestorij. 635.c.
 Sixti epistola ad Cyrillum. 635.d.e

Sixtus excusat Ioannem Antiochenum. 636.a
 Sixti Papae tolerantia in aduersis. 636.b
 Sixtus Papa diuinitus admonitus de eligendo Episcopo Ra-
 uennate. 638.d.e
 Sixtus Papa ordinat Petrum Chrysologum Episcopum Ra-
 uennatem. 638.d.e
 Sixti Papae epistola ad Ioannem Antiochenum. 636.e.
 637.a
 Sixto datum iudicare causam suam. 641.e
 Sixtus Papa accusatus a Basilio Exconsule. 640.e. 641.a.
 642.d.e
 Sixti accusationis & liberationis legitima historia quae sit.
 642.d.e
 Sixti Acta in causa Polychronij Episcopi Hierosolymita-
 ni spuria. 642.e. 643.a.b
 Sixtus Papa negat audientiam Iuliano Pelagiano. 679.c.d
 Sixti Papae obitus. 680.a
 Sixtus Papa picturis ornauit basilicam S. Mariae ad Prae-
 sepe dictam. 680.b. dona munifica ab eo illi oblata. ibid.
 Sixtus Papa ornauit baptisterium Constantiniani. 681.a. alia
 Sixti opera. c
 Sixti Papae nomine supposita opera Pelagianorum. 681.
 d.e. 682.
 Sixtus Papa V. edendam praecipit ab Auctore Vitam
 S. Ambrosij. 38.a
 Sixtus, siue Sextus Pythagoricus philosophus. 306.c. eius
 libri adscripti Sixto Papae & martyri. 306.d.e
 Socrates Nouatianus & Origenista. 151.a
 Socrates procliuor erga Origenistas. 115.b
 Socratis error & impostura. 150.e. 151.a
 Socrates historicus Nouatianus insensus Cyrillo Nouatia-
 norum insectatori. 377.d.e. multa in Cyrillum exordio
 protulit. ibid.
 Socrates Nouatianus miracula falso tribuit Nouatianis.
 460.c.d.e
 Socrates historicus cur insensus Nestorio. 513.d.e. repre-
 henditur de perperam facta reprehensione. ibid.
 Socrates reprehenditur de origine haeresis Nestorij. 515.e.
 516.a.b
 Socratis historiae finis. 677.d
 Solanius imprudens Sixti Papae nomine edidit factus Pe-
 lagianos. 681.c.d
 Sophronius diaconus causa Ioannis in Thebaide detentus
 in carcere. 242.b
 Sorices depascuntur Christianos martyres. 466.c
 Sozomenus procliuor erga Origenistas. 115.b
 Sozomenus a Palladio Origenista mutuatus historia Ori-
 genistarum. 117.e. 118.
 Sozomenus in multis corrigendus. 147.b
 Sozomenus Origenista corrigitur. 151.c.d.e
 Sozomeni historiae terminus. 383.a
 Sozomeni historiae finis. 677.c.d. sententia S. Gregorij de eo
 quomodo accipienda. 677.e
 Sozomeni historia maioris auctoritatis, quam Socratis.
 678.b
 Spectacula turpia sublata ab Arcadio, exclamante Ioan-
 ne Chrysostomo. 82.c.d. qualia essent. d.e. ludi permessi
 honesti. 92.a
 Spoletinum Concilium indictum. 435.e. cur desijt cele-
 brari. 436.d.e
 Spolia clericorum defunctorum debentur Ecclesiae. 42.b.c
 Spoliorum clericorum collectores bene in Ecclesia institu-
 ti. 42.b.c
 Statua Veneris corruiit virtute Crucis. 137.c.d
 Statua quo ritu dedicari solita. 187.d.e
 Statuae deorum conuelli penitus iussa rescripto Honorij
 Imperatoris. 270.e
 Statuae

Statua Eutropij prostrata. 81.a
 Statua nobilissima incendio absumpta. 198.e
 Statua argentea Endoxiae dedicatio. 187.d.e
 Statua Musarum incensa. 198.e
 Statua Iouis & Minervae incensa. 198.e
 Stephanus causa Ioannis Chrysof. in Arabiam relegatus.
 242.b
 Stephani protomartyris inuentio & translatio reliquia-
 rum. 365.e. 366.a.b. 367. 368.
 Stephano protomartyri plures erectae ecclesiae in Africa.
 390.b.c. 391. 392.
 Stephani reliquijs sex mortui reuocati ad vitam. 392.c.d
 Stephani protomartyris reliquiae delatae in Africam per
 Orosium. 389.e. 390.a.b
 Stephani protomartyris reliquiae in Lusitania. 408.a
 Stephani protomartyris reliquiae delatae in Minorica insu-
 lam. 419.b.c.d. eius virtute Iudaei conuersi. 419. 420.
 421. 422. 423. 424.
 Stephanus iterum ex eminenti suggestu praedicat Euange-
 lium sequentibus signis. 393.a.b.c
 Stephani reliquias acceptas ab Orosio Augustinus diuisit
 in Ecclesias Africanas. 393.c.d
 Stephani protomartyris templum erectum Hierosolymis ab
 Eudacia Augusta. 666.e
 Stephani reliquiae translatae Constantinopolim, & in eccle-
 sia S. Laurentij posita. 667.a.b
 Stilicho Magister militiae. 2.a
 Stilichoni commendati filij a Theodosio Imperatore. 2.a.b
 Stilichonem Theodosius sibi iungit foedere nuptiarum. 2.a
 Stilichonis uxor Serena soror Theodosij. 2.a
 Stilicho Gentilium aduersarius. 2.b
 Stilichonis amulus Rufinus. 2.b
 Stilicho laborat pro salute Orientalis Imperij. 8.e. 9.a
 Stilichonis expeditio in Orientem. 8.e. 9. 10.
 Stilicho prohibetur pugnare cum Gothis dolo Rufini. 9.d.e.
 10.d
 Stilicho elusus arte Rufini, machinatur illi necem. 9.c.d.e.
 eius reditus in Italiam. d
 Stilicho violat Ecclesiae immunitatem. 20.a
 Stilicho penitentiam agit de violata Ecclesiastica immuni-
 tate. 20.a
 Stilichonis seruus a demone obsessus. 20.b
 Stilicho quid de S. Ambrosio aegrotante. 35.c
 Stilichonis filia nupta Honorio. 53.c.d
 Stilichoni tributa victoria obtenta a Mascezile contra Gil-
 donem. 60.a
 Stilicho comburit carmina Sibyllina. 98.b.c
 Stilichonis Consulatus cur diutius retardatus. 99.e
 Stilichonis victoriae a Claudiano decantata. 99.e. 100.a
 Stilicho felicissimus, si non altiora ambisset. 10.a
 Stilicho proditor Imperij immittit Alanos & Vuandalos in
 Gallias. 251.c.d
 Stilicho ex Vuandalis ducit originem. 251.c. 267.a.b
 Stilicho vincit Alaricum apud Pollentiam. 184.c.d
 Stilicho victum Alaricum apud Pollentiam fugere sinit. 186.b.c
 Stilicho detegitur proditor Romani Imperij. 186.b.c
 Stilicho timens irruentem Sarum confugit ad ecclesiam. 268.e
 Stilicho iusto Dei iudicio ecclesiae iura violans compellitur
 confugere ad ecclesiam. 267.e
 Stilicho auulsus ab ecclesia occiditur. 267.e. 268.a
 Stilichonis filiae Mariae, & Thermanthiae. 268.b
 Stilichonis bona Fisco addicta. 268.d.e
 Stilichonis consilium in subiugando sibi vniuersum Impe-
 rium. 269.a
 Stilichonis interfectores beneficio affecti ab Honorio Im-
 peratore. 269.b
 Stilichonis morte qua occasione inualere Donatistae.

269.e
 Stilicho proditor cum filio Eucherio. 267.b.c. 268.a
 Stipendium auctum militibus in bello contra Rhadagai-
 sum. 237.e. 238.
 Stoici philosophi doctores Pelagianorum. 306.b
 Studius Praefectus urbis Constantinopolitanae tempore exi-
 lij Ioannis Chrysofomi. 207.e
 Studium litterarium in meliorem formam Theodosius re-
 stituit. 492.e
 Subscriptio testium in testamento Gregorij Nazianzeni. 686.e
 Successores deligere aliquando permissum Episcopis, po-
 stea id abrogatum. 496.a.b
 Successus Episcopus Diocæsurae accipit litteras a Cyrillo.
 634.c
 Suenes martyr in Perside dira passus. 467.a.b
 Suetonius Tranquillus in compendium redactus a Pauli-
 no, & metro cantatus. 164
 Sueni Gallias infestant una cum alijs barbaris. 267.b
 Suenorum Reges Honorio obsequentes se praebent. 384.b
 Sueni cum alijs barbaris inuadunt Hispanias. 287.d.e
 Suffectani cultores Herculis. 96.e
 Suffectani Gentiles populi in Africa trucidant Christianos.
 96.d.e
 Suffectanus S. Augustinus admonet. 96.e. 97.a
 Suggestum in usu ad conciones. 257.b
 Suidae error. 2.d
 Summi Pontifices dicti Episcopi. 41.b.c
 Summus Sacerdos prohibetur dici Episcopus. 40.d.e
 Superbia ducis Romanum perdit exercitum. 671.a
 Superstitio Gentilicia tum ablata, quando credebatur Chri-
 stiana religio defectura. 49.b.c.d.e
 Superstitioe Gentilicium tollendam rogant Episcopi Afri-
 cani. 53.b. sublata legibus Honorij. 91.c.d.e. 92.a.b
 Superstitio Gentilicia sublata legibus Arcadij Imperato-
 ris. 92.b.c.d
 Superstitio Gentilicia in lustratione agrorum. 101.a
 Superstitio Gentilicia riget adhuc in creandis Romae Con-
 sulibus. 288.c.d
 Superstitiones nonnullas Gentilicias ab Ecclesia Africana
 S. Augustinus auferre conatus. 417.b.c.d

T

T Abellarius in habitu medici missus a Synodo. 583.e
 Taurinense Concilium. 39.a.b. Acta in Synodo. c.d
 Telense, siue Teleptense Concilium in Africa. 416.e
 Templum Astirithes in Phoenicia. 142.b
 Templum Caestis Carthagine prostratum. 92.b.c. 93. 94.
 Templum Marnae ut deiceretur laborat S. Porphyrius
 Episcopus Gazensis. 131.b.c.d. illud demolendum fore
 praenudit Porphyrius. 134.c
 Templum Marnae incendendum esse puero reuelatum. 138.
 c.d.e. quando & quomodo combustum. 139.b.c.d
 Templi Marnae demolitio obtenta ab Imperatore. 135.b.c
 Templum Veneris Bibli in Phoenicia. 142.b
 Tempia deorum Romae prostrata. 98.a.b
 Tempia deorum iussa dirui lege Honorij Imp. 91.c.d.e
 Tempia deorum quae erant Gazae. 138.a. eade prostrata. b.c
 Templorum aedificia in usum publicum vendicari Ho-
 norius rescripsit. 271.a
 Templi idoli lapides non admissi in structuram ecclesiae,
 sed ex illis via strata. 140.c.d
 Templorum annonae militibus applicata. 370.e
 Templum idoli in Libano promptuarium turpitudinum de-
 molitum. 142.b
 Templorum idolorum in Phoenicia destructio. 141.b.c.d.
 142.a.b
 Tempia deorum spoliata ornamentis ad aurum dandum
 Alarico

I N D E X.

Alarico pro soluenda Urbis obsidione. 277.a
Terebon filius ducis Sarracenorum a demone percussus agrotans insanabili morbo curatur a S. Eulymio. 470.c.d. 471. 472.
Termophilorum angustie patuere barbaris dolo Ruffini. 8.b.c
Termuntia filia Stilichonis, vxor Honorij. 269.b
Terramotu concutitur ciuitas Constantinopolitana, cum exulat Ioannes Chrysofomus. 176.e
Terramotus concutit ciuitatem Constantinopolitanam. 20.b
Terramotus in obitu S. Paulini. 607.a
Tertullus spurius Consul creatus a tyranno. 288.c
Testamentum Gregorij Nazianzeni. 685.c.d.e. 686. elucidatio ipsius. 687.b.c.d. 688. 689. 690.
Testamentum Gregorij Nazianzeni executioni mandatum. 690.a
Tesseres testamenti Gregorij subscripti. 686.e. 687.a
Tygrinus presbyter martyrium consecutus sub Arcadio. 201.d
Tygrinus ob Ioannē Chrysofomum in Mesopotamiam relegatus. 242.b
Timasius Consul maritus Pentadiæ. 205.d
Timasius Exconsul relegatus in Oasim. 12.a
Timasij mores quales. 12.a.b
Timasius & Iacobus ex discipulis Pelagij redditi Catholici. 364.e. 365.
Timothei martyris reliquiæ. 71.d
Timotheus Maroniæ Episcopus extorris causa Ioannis Chrysofomi. 242.a
Timotheus Alexandrinus competitor Cyrilli. 346.e
Typhus pro arrogantia vsurpatus. 453.e
Tyrones tumultuati in Africa. 180.d
Tyranni exorti in Britannia. 260.d.e
Tyranni ab Honorio Imperatore Dei ope extincti. 322.d.e
Tyrannis Heracliani quando cepta. 341.b.c. 451.e. 452.a
Tyrannorum extinctor Honorius. 479.b.c
Tyrannorum est auferre Ecclesie priuilegia. 480.a.b
Tyrannus nouus post obitum Honorij Ioannes insurgit. 479.d.e. 480.
Thyrus martyr reuelat reliquias Quadragenta martyrum. 665.b
Tituli Episcoporum qui retiti in Concilio Carthaginensi. 40.e. 41.a
Tituli sacrorum Antistitum consueti. 41.a.b
Tituli quos respuerunt Episcopi Africani. 41.d.e
Titulus Pammachij in Vrbe. 48.e
Titulum Episcopi non vsurpat Ioannes Chrysofomus, licet iniuste damnatus. 192.e
Titulis honorificis non nominandi heretici atque schismatici. 362.b.c
Titulos Fiscales Theodosius lege vetuit affigi. 676.d.e
Titus diaconus occisus Felicis Magistri militie iussu. 500.b
Thalassius Præfectus Prætorio Illyrici ad Episcopatum Cafariensem assumptus. 677.b.c
Tharasia consors S. Paulini. 47.a
Theasius Episcopus Catholicus in Africa occisus a Donatistis. 269.d
Theasius Episcopus legatus ex Concilio Africano ad Honorium Imperatorem. 221.a
Thees sanctæ reliquiæ. 71.d
Themistius Episcopus Hadrianopolis testis in testamento Gregorij Nazianzeni. 687.a
Theodoretus reprehensione dignus, dum laudat Porphyriam Episcopum Antiochenum. 273.a.b
Theodoretus creatus Episcopus Cyri. 481.d.e
Theodoretus retinetur Antiochiæ causa uerbi Dei. 481.e. 487.c
Theodoretus pugnat contra Marcionitas. 485.c.d. 486. 487.
Theodoretus labores aduersus alios hereticos. 487.a.b.c
Theodoretus claudit historiam laudibus Theodori Mopsuesteni, & Diodori Tarsensis. 506.d.e
Theodoretus consulto noluit historia attingere Nestorij tempora. 506.e
Theodoretus quando historiam scripsit. 506.e
Theodoretus diuersa editio, & totius eius uitæ status. 507.b.c
Theodoretus cum alijs Episcopis Syriæ monet Nestorium se corrigere. 542.b.c
Theodoretus fauit postea Nestorio. 542.d.e
Theodoretus epistola ad Irenæum, qualis ipse fuerit, arguit. 542.e. 543.a
Theodoretus subdole agit. 543. b. quam fuerit Theodori Mopsuesteni, obseruantissimus. c.d
Theodoretus epistolæ Græcæ scriptæ in Vaticano habentur. 543.e. Latine redditæ a Federico Metio. ibid.
Theodoretus iussus a Nestorio scribere contra Cyrillum. 547.d
Theodoretus litteræ de rebus gestis Constantinopoli. 597.d.e. 598.a
Theodoretus defendit Nestorium. 598.a.b
Theodoretus concionatur Chalcedone Nestorianis. 598.c.d. palam profitetur se Nestorij defensorem. e
Theodoretus contra Cyrillum scribit. 602.b
Theodoretus litteris studet concitare Episcopos Italiæ contra Cyrillum. 602.b.c
Theodoretus vera respicientia multis declarata. 658.a.b.c
Theodoretus plurimæ epistolæ, quibus se penitus auersatum Nestorium demonstrat. 658.a.b.c
Theodoretus Antitheses in Cyrilli capita abolitæ. 628.c
Theodoretus post pacem adhuc aduersatur Cyrillo. 628.c.d
Theodoretus post initam concordiam adhuc studet Nestorio. 628.c.d. eius epistolæ ad Nestorium. d.e. 629.b
Theodoretus quid scribat ad Ioannem post concordiam initam. 628.e. 629.
Theodoretus quæ occasio data scribendi contra Idololatrias. 669.d.e
Theodoretus defendit iura Ecclesie Antiochenæ contra Alexandrinum Episcopum. 678.d.e
Theodoretus redditur insensus Dioscoro Alexandrino. 678.e
Theodoretus diaconus Romanæ Ecclesie sub Innocentio. 192.d
Theodoritus Patricius appetitur insidijs ab Eudoxia. 144.a
Theodori Consulatus cum Eutropio. 74.d.e. solus remansit, expuncto collega. 74.e. notus Augustino. ibid. eius laudes a Claudiano decantatæ. 75.a. eius scripta. b
Theodotus Episcopus Antiochenus retinet Theodoretum causa uerbi Dei. 481.e
Theodotus Episcopus Ancyra agit patronum Synodi in Concilio Ephesino. 568.a
Theodoti Episcopi Ancyra lucubrationes, cum moraretur Ephesi. 595.c
Theodorus Iudeorum summus sacerdos in insula Minorica. 421.c. eius visio de Christi victoria. ibid. c.d. eius conuersio. 423.c.d
Theodorus missus a Theophilo Romam. 87.b.e
Theodorus

I N D E X.

Theodorus Mopsuestenus apostata a monachismo, turpissimus uita. 516.d.e
Theodorus Mopsuestenus magister Nestorij. 516.d.e
Theodorus Mopsuestenus ut impius condemnatus. 543.e. 544.a
Theodori Mopsuesteni libri produntur in lucem. 648.d.e. damnantur in Armenia primo. e. consulantur a S. Cyrillo Episcopo Alex. 649.c.d
Theodorus qua. ernitatem inducebat. 650.a
Theodori Mopsuesteni scripta an explanata & laudata in Concilio Antiocheno. 650.c.d.e
Theodori scripta an recepta a Cyrillo & Proclo. 650.e. 651.a
Theodori Mopsuesteni laudes an receperit Synodus Chalcedonensis. 651.b
Theodori Mopsuesteni obitus, & sedis tempus. 506.d.e
Theodorus Præfectus militum, ductor Ioannis in exilium. 212.b
Theodorus Tarsensis aliquando pro Diodoro errore positus, diuersa utriusque conditio. 517.a.b
Theodorus Episcopus Tyanæus recedit Constantinopolim nolens aduersari Chrysofomo. 189.c. numquam recessit a communione Ioannis. 201.a
Theodorus Tyanæus Episcopus laudatus ob gratiam præstitam exulibus communionis Ioannis Chrysofomi. 242.e. 243.a
Theodosius Senior cõmendatos S. Ambrosio reliquit filios. 2.a. item & Stilichoni. ibid.
Theodosij consilium in conciliando sibi Stilichone. 2.a.b
Theodosij Senioris corpus relatum Constantinopolim. 10.e
Theodosius Iunior nascitur. 131.b.c. prædictio de eo. 133.e. 134.a. quæ contigerunt in ortu eius. 134.b.c
Theodosius Imperator baptizatus a S. Ioanne Chrysofomo. 663.b
Theodosij baptisni solemnitas pompa. 134.e. 135.a
Theodosius infans annuere uisus est petitioni Episcoporum. 135.a.b.c
Theodosius infans admotus ad genua Ioannis Chrysofomi ab Eudoxia. 144.d
Theodosius infans agrotat. 151.b
Theodosij lex in Isaurorum latrones. 216.e
Theodosij Iunioris quinquennialia edita. 237.e
Theodosius a patre Arcadio commendatus Regi Persarum. 265.a
Theodosius init fœdus centum annorum cum Rege Persarum. 265.d.e
Theodosius auxilium opportune mittit Honorio sub Attalo periclitanti. 289.
Theodosius littora Orientis custodiri iubet ob metum barbarorum. 291.c.d
Theodosius Imperator leges sancit aduersus hereticos omnes. 307. b.c. 359. b.c.d. 380.c. 480.b.c.d. 514.d.e. 515.a
Theodosij leges contra Gentiles. 480.e. 494.c
Theodosius exagitat Anabaptistas, Eunomianos, & No-natianos. 359.b.c. 480.b.c
Theodosius rescribit contra Iudæos. 380.a. 480.d.e
Theodosius abrogat præfecturam Gamalielis Iudæi. 380.a.b
Theodosius creat Pulcheriam sororem Augustam. 380.c.d
Theodosius probe institutus a Pulcheria. 380.e. 381.a
Theodosij crebra ieiunia. 381.b
Theodosij Regia similis monasterio. 381.b
Theodosius bibliothecam collegit. 381.b.c
Theodosij egregie uirtutes. 381.d.e
Theodosius cultor reliquiarum sanctorum. 381.e
Theodosius precibus sedat tempestatem. 382.a.b
Theodosius religione regit Imperium. 382.a.b
Theodosij Imperium felicissimum, dum in eo religio uiguit. 382.b.c
Theodosius, intercedente Asclepiade Episcopo Chersonensi, indulget delinquentibus. 461.b
Theodosius diuina ope vincit Persas. 468.a
Theodosij numisma de victoria contra Persas. 469.b
Theodosius accepit coniugem Eudociam. 475.a.b
Theodosius dilatat iura Ecclesie Constantinopolitane. 475.a.b
Theodosius defendit Imperium tuendo Ecclesiasticam immunitatem & religionem. 480.a.b
Theodosij ex religione apparatus contra tyrannum. 480.b.c
Theodosius plures eodem anno sancit leges contra hereticos. 480.b.c.d.e
Theodosius Paganos exagitat. 480.e. 481.d
Theodosius Iudæos coerctet. 480. 481.d.e
Theodosius restituit in Imperium Valentinianum. 487.d.e
Theodosius soluit Circense spectaculum, ut Deo gratias agat. 488.a
Theodosij sanctio de festis diebus. 488.e. 489.a
Theodosij hostes barbaros ultus est Deus fulminibus. 490.a.b
Theodosij laus, cuius religione hostes debellati absque gladio. 490.e. 491.c.d
Theodosius licet indebite excommunicatus a monacho, non neglexit, sed curari uoluit. 491.a
Theodosij conuenit anachoretam, & cum eo uersatus. 491.d
Theodosius gymnasium literarium Constantinopoli in meliorem formam restituit. 492. e. dat priuilegia professoribus. ibid. 493.a
Theodosius quid aduersus idololatrias. 494.c
Theodosius, impulsore Nestorio, omnes præter Pelagianos insectatur hereticos. 514.d.e. 515.a.b.c
Theodosius cur non repressit, ut par erat, ipsum Nestorium hæresim propalantem. 527.b.c
Theodosius proscinditur clamoribus populi propter Nestorium. 527.c.d
Theodosius Imperator agit apud Cælestinum de congregando œcumenico Concilio in causa Nestorij. 547.e. 548.
Theodosij Imperatoris epistola ad Cyrillum de Concilio celebrando. 548.c.d.e. 549.b
Theodosius succensus in Cyrillum. 550.a.b
Theodosius ex religiosissimo causa Nestorij immutatur ipsi fauens. 550.d.e. excusatur ab auctore. e. 551.a
Theodosius uocandum curat a S. Augustino ad Concilium Ephesinum. 551.a
Theodosij sanctio de Ecclesiarum immunitate. 558.e
Theodosius, relictis foris armis, & deposito diademate, intrat in ecclesiam. 558.e
Theodosius Candidianum Comitem misit curare quæ sunt Concilij Ephesini. 566.c.d.e
Theodosij epistola ad Synodum Ephesinam. 566.e. 567.a
Theodosius monachos & alios summouit a Concilio Ephesino, ne tumultuarentur. 566.d.e
Theodosius ignorans quæ acta essent ab Orthodoxis in Concilio Ephesino, scribit pro Nestorio. 583.b.c
Theodosius mittit Ephesum Palladium Magistranium cum litteris. 583.c
Theodosius propagauit religionem Christianam in Perside. 584.c
Theodosius Imperator accepit litteras ab Archimandritis de rebus Ephesi gestis. 585.d.e
Theodosius

Theodosius Imperator vera noscens Nestorio restitit, & fauit Patribus Orthodoxis. 586.a.b
 Theodosius admonetur litteris Isidori Pelusiot.e. 586.b.c
 Theodosius acquieuit damnationi Nestorij in Synodo facta. 586.d
 Theodosius vocat utriusque partis legatos Constantinopolim. 586.d.e
 Theodosius rursus ex Trenai Comitibus relatione fluctuat. 587.e.588.a
 Theodosius dimouetur a recta sententia per Acacium Berœensem. 588.b
 Theodosius sequestrem pacis mittit Ioannem Comitem sacrarum largitionum Ephesum. 588.d
 Theodosius dum affligit Episcopos, amittit exercitum. 591. a.b
 Theodosius post cladem exercitus redditur sero sapiens. 591.e.592.a
 Theodosius vocat ex utraque parte septem Episcopos Constantinopolim. 593.c.d
 Theodosius erga Orthodoxos propensior demonstratur. 596.a.b
 Theodosius per Pulcheriam sororem proficit. 597.a
 Theodosius tandem audit legatos schismaticos. 597.c.d
 Theodosius exauktorauit Irenæum Comitem Nestorianum. 602.a
 Theodosius per litteras admonetur a Cælestino Papa. 610.e.611.
 Theodosius Imp. laborat pro pace Orientalis Ecclesiæ. 617.d.e
 Theodosius mittit Aristolaum Antiochiam pro pace concilianda. 617.e
 Theodosius scribit ad Ioannem Episcopum Antiochenum de pace. 617.e
 Theodosius scribit ad Acacium Berœensem de pace. 617.e.620.d.e
 Theodosius scribit ad Simeonem Stylitam de pace Ecclesiæ. 617.e.620.d.e
 Theodosius egit cum Cyrillo de pace Ecclesiæ restituenda. 619.c
 Theodosij laudata religio. 637.c
 Theodosius Imperator consuetudine S. Melaniæ redditus melior. 646.c
 Theodosius Imperator curat perpetuo duraturam rem frumentariam. 646.d
 Theodosius sanctione edita dānat libros Nestorij. 648.b.c
 Theodosius Imp. an scripserit peruersione Concilij, Antiocheni pro Theodori libris. 650.d.e
 Theodosius mandat edita sanctione deportari Nestorium in Oasim. 655.d.e
 Theodosius mittit legatos qui restituant corpus Ioannis Chrysoctomi Constantinopolim. 663.b.c.d
 Theodosius rogat litteris Ioannem Chrysoctomum, ut patiat corpus suum transferri. 663.d.e
 Theodosius munera mittit Hierosolymam Crucem gemmatam & pecuniam. 667.b
 Theodosius legem sancit aduersus Iudæos, Samaritanos, & Gentiles. 668.e.669.a
 Theodosius orat pro parentibus. 664.d
 Theodosij lex de dedicatione statuarum. 187.d.e
 Theodosius sustulit vestigial lenonum. 676.e.677.
 Theodosij Imperatoris lex de Parabolanis. 691.c.d
 Theodosiani Codicis editio. 654.e
 Theodosius Episcopus Hydæ testis in testamento Gregorij Nazianzeni. 687.a
 Theodosius Episcopus Synadorū insequitur hæreticos. 307.c
 Theodotus Episc. Antiochenus post Alexandrum. 332.c.d
 Theodotus Antioch. Episcopus quid de Ioanis Chrysoctomi

nomine recepto in sacras tabulas. 347.e.348.a
 Theodotus Apollinaristas Antiochenos iunxit Ecclesiæ Catholicæ. 332.d
 Theodotii Episc. Antiocheni obitus, & sedis tempus. 508.b
 Theodulus Episcopus Apameæ testis in testamento Gregorij Nazianzeni. 687.a
 Theognostus accusatus a Gaio Ariano. 142.c.d
 Theopentus Episcopus legatus ex Concilio Alex. Constantinopolim. 546.e
 Theotecnus legatus ad Innocentium Papā missus ab Episcopis partis Ioannis Chrysoctomi. 206.e.207.
 Theotimus Scythiæ Episcopus sanctus. 121.d
 Theotimi sanctitas barbaris veneranda, eius miracula. 148.d.e. conuertit Hunnos. e. In ipsum peccans barbarus a Deo corripitur. d
 Theotimi Episcopi Scythiæ disceptatio cum S. Epiphano. 148.a. quis qualisve hic fuerit. c.d
 Theophilus Episcopus Alexandrinus aduersatur electioni Ioannis Chrysoctomi. 44.a.b
 Theophilus proponit Isidorum ordinandum Episcopum Constantinopolis. 44.b
 Theophilus mittit legatos Romam pro conciliando schismate Antiocheno. 65.e.66.a
 Theophilus collecto Concilio Alexandriæ damnat Origenis errores. 85.b.c.d
 Theophilus scribit ad S. Hieronymum de Origenistis damnatis. 87.b.c
 Theophilus mittit Theodorum Romam. 87.b
 Theophilus cum S. Hieronymo conuenit aduersus Origenistas. 87.c.d
 Theophilus plures ad Episcopos diuersos mittit legationes de fugandis Origenistis. 88.a. b. 117.e.
 Theophilus S. Epiphaniū commouet in Origenistas. 88.c.d
 Theophilus scripsit Synodalem epistolam aduersus Origenistas. 85.b.c.89.b
 Theophilus scripsit primam Paschalem epistolam aduersus Origenistas. 89.b.c
 Theophili Paschales epistolæ quo ordine scriptæ. 89.d.e.90.
 Theophili Paschales trāslatæ a S. Hieronymo in Latinum. 89.e
 Theophilus carpitur a monachis Origenistis Constantinopolis. 114.c.115.a
 Theophilum incusat absentem Ioānes Chrysoctomus. 114.c
 Theophilus apud Arcadium accusatus ab Origenistis. 115.a.b
 Theophilus Alex. accusatur hæresis Anthropomorphitæ. 115.c.d. defenditur. 115.e.116.a
 Theophilus scriptis suis exagitat Anthropomorphitas. 116.c
 Theophilus calumniam passus de Mainchæa femina ad communionem admissa. 116.d.e
 Theophilus alijs pluribus exagitur calūnijs. 116.e.117.
 Theophilus cur Isidoro infestus. 116.e.117.
 Theophilus legatos mittit Constantinopolim contra Origenistas. 120.a
 Theophilus quæ rescripserit ad S. Ioannem Chrysoctomum. 120.c.d
 Theophili alia epistola ad Ioannem Chrysoctomū. 120.d.e
 Theophilus iustam souit causam. 120.e.121.a
 Theophili epistola secūda Paschalis quando scripta. 128.b
 Theophilus Episcopus Alex. accusatur ab Aegyptijs monachis Origenistis apud Arcadium Imp. 146.b.c.d
 Theophili legati Constantinopolim missi detrusi in carcerem. 146. d.e. in exilium ire iussi. e
 Theophilus quid tractet cum Epiphano. 147.c.d
 Theophili studia contra Ioannem Chrysoct. 168.b.c.d
 Theophilus

Theophilus ex reo in actorem repente mutatus. 169.b
 Theophili fautores. 169.b.c.d
 Theophili aduentus Constantinopolim. 169.d.e. 170. ubi hospitatus. e
 Theophilus abstinuit a communionem Ioannis. 169.e.170.a
 Theophili conatus aduersus Ioannem, cum esset Constantinopolis. 170.a
 Theophilus in deterius deficit. 170.b.c. cum non causam publicam contra Origenistas prosequitur, sed in Ioannem Chrysoctomum commouetur. ibid.
 Theophili hospes Eugegraphia. 170.d
 Theophilus Synodum cogit, ex qua citat Ioannem Chrysoctomum. 171.c.d
 Theophilus percussus timore populi reuertitur Alexandriam. 178.a.b.c.d.e. vel potius timore iudicij. 194.b
 Theophili sententia de libris Origenis. 178.c.d
 Theophilus creditus recepisse Origenis libros, quos damnarat. 278.d
 Theophilo redeunti Alexandriam quid in via cum Nilamone. 178.e.179.a
 Theophilus rursus vocatur Constantinopolim ab Eudoxia. 188.c
 Theophilus recusat venire Constantinopolim. 189.b.c
 Theophilus legatos mittit Constantinopolim. 189.b
 Theophilus legatum mittit ad Innocentiū Papam. 192.c.d
 Theophili temeritatem admiratur Innocentius Papa. 192.d
 Theophilus litteris Ioannis ad Innocentium perstringitur. 193.b
 Theophili iudicium irritat Innocentius Papa. 195.e.196.
 Theophilum litteris redarguit Innocentius Papa. 196.b
 Theophilo Alexandrino communicandum esse iubet Arcadium Imperator. 202.b
 Theophili vltima Paschalis a S. Hieronymo translata. 223.d.e
 Theophilus extorris causa Ioannis. 242.b
 Theophilus exules Episcopos restituendos curat. 262.a.b
 Theophilus a cōmunionem Romani Pōtificis separatur. 245.b
 Theophilo reconciliari Romanum Pōtificem Innocentium cupiunt, Episcopi Africani. 253.d
 Theophilus cur Paschales epistolæ amplius non scripserit. 253. d.e
 Theophilus in sententia perstat de non restituendo nomen Ioannis Chrysoctomi in sacras tabulas. 275.a.b
 Theophilus etiam suis Aegyptijs ob Chrysoctomū despectū habitus. 253.c. quid de eo Isidorus Pelusiot. 257.c.d
 Theophilus probat electionem Synesij Episcopi. 311.a.b.e
 Theophili obitus. 345. d.e. 346.a. adorauit moriturus Ioannis Chrysoctomi imaginem. e. quid de Arsenio dixit inter moriendum. ibid.
 Theophili scripta. 345.e.346.
 Theophilus quid de sacris suppellectilibus. 346.a
 Theophili Paschales annis singulis solitæ scribi. 346.c
 Theophili nomen celebre in Ecclesia posteris remansit. 346.d.e
 Theotocon Mariam negat dicendam Nestorius. 531.c
 Thermae Gargilianæ locus delectus ad Collationem publicam. 315.a
 Theſsalonicæ habendum Cōcilium indicitur in causa Ioannis. 227.b
 Thraciæ a Gothis deuastata. 7.c
 Thronus Euangelij in medio Synodi Ephesinæ collocatus. 567.e
 Thurificauerunt Episcopus thymiamate Ephesij, damnato Nestorio. 570.e
 Toletana Synodus prima. 235.e
 Toletana Synodus scripsit ad Innocentium Papam. 235.b

Toletana Synodus prima & secunda confusa. 235.d.e
 Tolosa meritis Exuperij diu intacta. 237.c
 Tolosa tandem expugnata a barbaris. 264.e
 Tonans Andronici minister impius. 328.a.b. excommunicatur cum Andronico. 328.b.c
 Tornacensis ciuitas capta a barbaris. 263.d
 Tormenta crudelissima illata Christianis a Persis. 466.c.d
 Toxotius Paulæ filius vltimo loco natus. 458.c
 Tractoria epistola quæ. 167.c.d
 Tractorijs epistolis vocati Donatistæ ad Collationē. 314.b
 Translatio Ioannis Chrysoct. diuinitus impedita. 663.c.d
 Translationis Ioanis Chrysoctomi corporis pompa. 664.b.c
 Translatio corporis S. Ioannis Chrysoctomi Constantinopolim. 661.e.662.663.
 Translatio corporis S. Germani in Gallias. 653.b.c.d
 Translatio reliquiarum S. Stephani Constantinopolim. 667.a.b
 Translationes Episcoporum haud penitus improbatæ. 600.b. 643.e.644.a.b
 Trasamundus Rex Vuandalorum. 504.e
 Treius Episcopus Arabissi. 245.c
 Tribigildus tyrannus rebellat aduersus Arcadium, & Asiam incurstat. 70.b.c
 Tribigildus quid cum Gaina aduersus Orientis Imperium. 76.b.c.d
 Tribigildus cum Gaina ex Asia in Europam transferendus. 110.e
 Tribunus idololatra quid passus in conflagratione templi. 139.d
 Tribunus & Notarius quæ dignitas. 317.e.318.a
 Triumphus Christianæ religionis in ipsa Vrbe captiuitate. 294.c.d.295.296.
 Triumphus Ecclesiæ est superborum humiliatio. 78.b.c
 Triumphus de nece Ruffini. 10.b
 Triuphus Honorij Imperatoris de Aualo superato, alijq. tyrannis. 408.c.d
 Triumphus quo excepti sunt Patres Ephesi post dānatum Nestorium. 570.d.e
 Troilus sophista. 114.d
 Tutore Arcadius non indignus. 2.d
 Tutor relictus Honorio Stilicho. 2.d

V

Valentina Ecclesia in Gallia a Manicheis infestata. 460.b
 Valentinianus Tertius ex Galla Placidia & Constantio natus. 430.c
 Valentinianus Augustus imperat. 487.d.e
 Valentinianus pacem sancit cum Aetio. 488.b
 Valentiniani numisma. 488.c.d
 Valentinianus rependit Deo gratias pro acceptis beneficijs restituens ablata priuilegia Ecclesiæ a tyranno. 489.b.c
 Valentiniani leges contra hæreticos. 489.d.e
 Valentiniani leges contra Gentiles. 489.a
 Valentinianus Manicheos exagitat. 489.d
 Valentiniano Imperatori tributa sanctio de priuilegijs Ecclesiæ Rauennatis arguitur impostura. 631.c.d.e. 632.a.b
 Valentinianus Augustus quid in causa Sixti Rom. Pontif. 641.c.d
 Valentinianus Imperator proficiscitur Constantinopolim coniugem accepturus. 661.d
 Valentinianus Eudoxiam filiam Theodosij coniugem accepit. 661.d
 Valentinianus, impellente Sixto Papa, fecit aureas sacras statuas Christi & Apostolorum. 680.c

I N D E X.

Valentiniani Imperatoris laudata religio . 637.c
 Valentinianus presbyter Romanus legatus cum collegis Constantinopolim . 227.d
 Valerianus Episcopus Iconij accipit litteras a Cyrillo . 634.d
 Valerianus Pelagianus migrat Alexandriam, contra quæ exclamat Eusebius . 399.c.d
 Valerianus Comes præsto est Porphyrio cum copijs . 203.b.c
 Valerianus Tribunus militum quid in legatos Apostolicæ sedis . 240.c.d.e
 Valerius Episcopus Hipponensis timens ne subriperetur sibi Augustinus, ordinat eum Episcopum . 13.d.e
 Valerius non sinit peregrinari Augustinum . 13.e
 Valerius Episcopus Hipponensis ignarus Nicænorum canonum . 14.b.c
 Valerius Episcopus Hipponensis nesciens peccauit in Nicænanum Concilium . 495.d
 Vangiones populi in Gallia a barbaris deleti . 263.d
 Vasa ecclesiæ vendidit Acacius Amida Episcopus, ut hostes redimeret . 469.e
 Vasa sacra ecclesiæ Vaticanæ reposita apud sacram virginem . 194.b
 Vates Gentilium falsis responsis deorum decipiunt Attalum tyrannum . 289.d.e
 Vestigal lenonum Florentius Præfectus Prætorio sua impensa sustulit . 676.e.677.a
 Vela regia in titulum priuata auctoritate suspendere vetitum lege Theodosij . 676.d
 Velamina sacra, quæ superponuntur altari, quo sint honore habenda . 346.a
 Venantius Fortunatus scripsit res S. Martini . 162.e. curatur ab eo infirmitate oculorum . 163.c.d
 Veneris idolum fractum virtute Crucis . 137.b.c.d
 Venerius diaconus Ecclesiæ Mediolanensis . 35.e
 Venerius Episcopus Mediolanensis succedit Simplicio . 100.a.b
 Venerius admonetur ab Anastasio Papa de damnatione Origenistarum . 109.a
 Venerius interpellatur ab Episcopis Africanis, ut clericos concedat Ecclesiæ Africanæ . 128.d.e
 Venerius Episcopus Mediolanensis subuenit Ecclesiæ Africanæ . 128.d.e.129.a
 Venerius Episcopus Mediolanensis agit pro Ioanne Chryso- stomo . 227.d. accepit litteras a S. Ioanne Chryso- stomo . 228. a.b
 Verbum Dei prædicari solitum intra cancellos . 257.b.in medio ecclesiæ primus Chryso- stomus est aggressus . 257.b
 Verbum Dei audire nullus prohibeatur . 64.e.65.a
 Vestinæ Titulus sub Innocentio . 396.e
 Vestitus clericorum ab hereticis immutatus . 512.d
 Victor monachus calumniâ passus a Nestorianis Ephesum venit . 577.d.e
 Victor Vitiensis in historia de persecutione Vuadalica multa prætermisisse cognoscitur . 661.c.d
 Victor Episcopus in Mauritania ex parte communionem priuatus . 351.c
 Victor Episcopus Catholicus in Africa occisus a Donatistis . 269.d
 Victor Martyritanus Afer expurgator Cassiani . 640.b.c
 Victoria Britannorum aduersus Pictos per S. Germanum adepti . 522.e.523.a.b
 Victoria Honorij Imp. de Alarico apud Pollentiam . 184.c.d.e.185.186.
 Victoria Marini ducis Honorij aduersus Heraclianum tyrannum . 352.b.c.d

Victoria diuinitus concessa contra Rhadagaisum . 238.e. 239.a.b
 Victoria obtenta contra Gildonem precibus S. Ambrosij & monachorum . 58.e.59.a. veteribus consignata monumentis . 59.e. tributa Stilichoni . 60.a
 Victoria Gothi modestè vsi . 299.e.300.a.b
 Victorinus nouus hæresiarcha . 362.d.e
 Victorius Episcopus Rhotomagensis consulit Innocentium Papam . 222.d
 Victorius conuertit ad fidem barbaros . 23.e.24.a
 Vidua agrum aufert Eudoxia . 142.c.d.e.143.
 Vidua Theognosti relicta patitur ab Eudoxia vinea direptionem . 142.c.d
 Vidua iunior, ad quâ scripsit S. Ioannes Chryso- stomus . 61.b
 Vidua nobiliores Ecclesiæ Constantinopolitanæ . 61.b
 Vidua Aegyptia accusat Paulacium Præsidentem . 143.c
 Vidua ecclesiæ ad meliorem formam restituta per Ioan- nem Chryso- stomum . 67.e
 Vidua rapta, & Dei virtute illæsa seruata . 304.b
 Viennensis Ecclesiæ cõtentio cum Arelatensi sedata . 39.b
 Vigilanti patria, & progressus in hæresim . 246.d.e
 Vigilantium exagitat scriptis suis S. Hieronymus . 246.c.d
 Vigilantius diu latuit sub velamento hypocrisis . 246.e
 Vigilantius quomodo innotuit S. Paulino, a quo & lauda- tus . 246.e.247.a
 Vigilantius primo a S. Hieronymo detectus . 247.b
 Vigilantius quando cœpit in S. Hieronymum oblatrare . 247.b.c
 Vigilantius recedens e Palæstina venit in Aegyptum . 247.c
 Vigilantius vbi & quando hæreses promulgare cœpit . 247.e.248.a
 Vigilantius impugnat cultum sanctorum . 248.a.b
 Vigilantius deforme portentum . 248.b.249.a
 Vigilanti sectatores recentiores hæreticos exagitat auctor . 249.e.250.a
 Vigilantius quam impar, ut conferri possit cum sanctis Patribus . 249.e.250.a
 Vigilantius damnauit vsu luminum in ecclesia . 250.b.c.d
 Vigilanti hæresis per barbaros cito depressa . 251.c.d
 Vigilanti hæresis in Galliam barbaros prouocauit . 251.b
 Vigilantius prauo demone scelestior . 250.c
 Vigilantius vsu collectarum in ecclesia auferre conatus . 250.e
 Vigilantius aduersarius monastici ordinis . 250.e
 Vigilantius ut excogitator ineptissimarum sententiarum paucos habuit sectatores, ydemque cito extincti absque propagatione . 251.a.b
 Vigilus Episcopus Tridentinus scribit Acta martyrum Anaunensium ad Simplicianum Episcopum . 100.a.b
 Vigilij epistola ad S. Simplicianum . 101.e.102.
 Vigilus Tridentinus Episcopus & ipse martyr . 103.d
 Vigilij vitæ Acta deprauata corrigenda . 103.e.104.a.b.c
 Vigilus male refertur ad tēpora Anastasij Imperatoris . 103.e.104.a.b.c
 Vigilij plures . 104.b.c.e.405.a
 Vigilus scriptor Ecclesiasticus sub Anastasio Imperatore . 104.b.c
 Vigilus Africanus . 104.e
 Vigilus diatonus . 104.d.e
 Vigilus Episcopus Brixianus . 104.e
 Vigilus Episcopus in Gallia . 104.e
 Vigiliæ celebrant Episcopi quadraginta Ioannis Chryso- st. fautores . 190.a. exturbantur . 191.b
 Vigiliæ a militibus exturbate . 191.b.e
 Vigilatum

I N D E X.

Vigiliarum vsu abstulit Vigilantius . 250.b.c.d
 Vigiliæ Paschatis reueritus est etiam Vigilantius . 295.b
 Vincentius Episcopus cum Epigonio legatus a Cœcilio Carthagine ad Honorium Imperatorem pro immunitate Ecclesiæ conseruanda . 99.c.d
 Vincentius Præfectus Prætorio in Gallijs . 104.e.105.d. laudatus a Seuero . ibid. Martino amicitia coniunctus . 106.a
 Vincentius Victor ex Donatista Catholicus, & ex Catholico factus hæreticus . 463.a. erexit se aduersus S. Augu- stinū . b.c.illusus a demone falsis visionibus . ibid. dece- pit Petrum presbyterum Hispanum . 463.c.d
 Vincentius Victor recantat palmodiam . 463.d.e
 Vincentius Lirinensis quis fuerit, & quando scripsit ad- uersus hæreticos . 647.d.e
 Vincentius Lirinensis impugnator Pelagianæ hæresis . 604.b
 Vincentius alius Gallus propugnator Pelagianæ hæresis . 604.b
 Vincentius Cassolitanus Episcopus . 36.e
 Vincentius Donatista scripsit contra Catholicos vi cogentes hæreticos vel schismaticos per Imperatoris leges . 233.e.234.
 Vincentius cum Fortunato legatus in Concilio Teleptensi . 417.a
 Vincentius Victor nouæ hæresis inuictor in Africa . 426.e. 427.a
 Vindicandum non esse Iudicum gladio sanguinem marty- rum . 103.b
 Vindicta in Principes qui Dei viros prouocant . 220.d
 Vindicta Dei in persecutores Ioannis Chryso- stomi . 219.d.e.220.
 Vindicta Dei ob editionem ludorum Sæcularium . 187.a.b
 Vindicta in violatores Ecclesiasticæ immunitatis . 20.a. 61.c.d.68.d.e.76.c.d.e.77.a.b
 Vincula Cyrilli quam gloriosa . 592.d.e
 Vincula Petri Romam ad Eudoxiam missa, & miraculis clara . 668.c.d. auctaque basilica . c.d
 Vincula Petri, quibus vinculus est Romæ sub Nerone . 668.c.d
 Vincula Petri diuino miraculo simul iuncta . 668.d
 Vincula Petri donatæ Eudoxia a Iuuenale Episcopo Hierosolymitano . 667.d
 Vinculorum Petri annua memoria Constantinopoli . 667.d.e.668.a.b
 Virgo arreptitia absque humano viuere cibo, quomodo cu- rata . 646.e.647.a
 Virgo sacra custos sacrorum vasorum . 294.b.c
 Virgo sanctimonialis Sitifensis a barbaris capta, illæsa ser- uatur . 303.e.304.a
 Virginis Hispanæ nobile martyrium . 505.a.b
 Virgines sacræ quanta passæ causa Chryso- stomi Constan- tinopoli . 206.d
 Virgines occurrentes Ioani proficiscenti in exiliū . 212.c.d
 Virginitas donstrationis solemnnes ritus . 354.e
 Virginitas Gregorij Nazianzeni satis perspicue demon- strata . 687.b.c.d
 Visio ostensa Thereboni Sarraceno agrotati . 470.e.471.a
 Visio ostensa de conuersione Marcionitarum . 486.a.b
 Visio ostensa Sixto Papæ de eligendo Episcopo Rauen- nate . 368.e
 Visio Procopij ostensa Episcopis . 136.d
 Visio facta S. Paulino proxime morituro . 606.d
 Visio Angelorum sub militum specie . 112.c
 Visio Gennadij de anime immortalitate . 331.b.c
 Visio ostensa Mercato de anime immortalitate . 332.a.b
 Visio ostensa Ioanni Chryso- stomo de proximo obitu . 254.c

Visio ostensa Proclo de S. Ioanne Chryso- stomo . 255.e.256.a
 Visiones ostensæ Ioanni Chryso- stomo . 256.e.257.a
 Visio quæ apparuit S. Ambrosio in extrema lucubratione . 35.e.36.a
 Visio Adelphij de gloria S. Ioannis Chryso- stomi . 261.c.d
 Visio mirifica super mentem Oliueti . 459.d.e
 Visiones de conuersione Iudæorum insula Minoricensis . 421.a.b
 Visio ostensa in conuersione Iudæorum . 425.e
 Visio Porphyrij de templi Gazensis demolitione . 134.e
 Visio ostensa de libris Nestorij . 524.b
 Visiones ostensæ Luciano de reliquijs S. Stephani . 367.c.d.e.368.b.c.d.e
 Visio ostensa de ijsdem Nygetio . 369.d
 Visio ostensa Calimero de corpore Zachariæ Propheta . 382.c.d.e
 Visio S. Germani de suo instante obitu . 634.a
 Visio ostensa Cyrillo de Ioanne Chryso- stomo . 351.c.d
 Visio sancti Cypriani suis Afris apparantis . 675.d.e
 Visionibus simulatis Donatistæ nisi decipere Orthodoxos . 52.d.e
 Vitalis hæresiarcha . 444.e.445.
 Vitalianus maritus Gorgoniae sororis S. Gregorij Nazian- zeni . 690.d
 Vitulus Cancellarius dirigitur Romæ a Constantio in cau- sa Eulalij . 437.b.e
 Vltio. Vide, Vindicta .
 Vnitas Africanæ Ecclesiæ tractatur ab Anastasio Papa . 129.b.c.d.180.e.181.a.b. edictum de vnitate publi- ce expositum . 231.a
 Vnitatem amplecti Donatistas colonos suos Pammachius compulit . 233.d.e
 Vnitas schismaticorum Donatistarum ex parte secuta . 231.b.c.d
 Vnitatis tempore habitum Concilium Carthaginense . 232.d.e
 Volusiani hominis Gentilis genus . 337.d.e. acerrimus in- genio, resistens Christianæ religioni . 338.a.b
 Volusiani mater femina religiosissima laborat pro salute filij . 338.b.c
 Volusianus Apollonij Tyanæ studiosus, itemque Apu- lej vacans magia . 338.d.e
 Volusiani Præfecti Pret. edictū contra Pelagianos . 461.d
 Volusianus auunculus S. Melaniæ . 462.a
 Volusianus accersit sanctam Melaniam Iuniorem neptem suam . 644.e
 Volusianus Præfectus Vrbs legatus Constantinopolim . 645.a
 Volusianus redditur Christianus . 646.a.b
 Votum nuncupatum soluit Galla Placidia erigendo Ra- uennæ ecclesiam . 655.b
 Vranus scriptor obitus S. Augustini . 606.e
 Vranus scriptor transitus S. Paulini . 37.e
 Vrbs excidium tantum triduo perduravit . 300.e
 Vrbs excidium . Vide, Roma .
 Vrbs interitu Orbem ruiturum putauit S. Hieronymus . 298.b
 Vrbs ecclesiæ intacta a furore barbarico . 294.a.b.295. 296.
 Vrbs Romæ inuafores semper male periere . 383.e.384.a
 Vrsus presbyter Romanus sub Innocentio . 396.e
 Vrsus Tribunus quid in idola . 92.e
 Vrsus Tribunus reliquias idololatriæ disiecit, imperante Constantio Aug . 462.b.c
 Vrsus explorator in Africa rerū Manichæorū . 462.c.d.e
 Vuallagas Nisibenus presbyter venit Romam ad Inno- centium Papam pro Ioanne Chryso- stomo . 206.c
 Vuallia

I N D E X.

Vuallia Gothorum Rex succedit Segerico. 383.d.e.384.a.b
 Vuandali in Gallias erumpunt. 246.b.251.
 Vuandali cum Alanis Gallias depascuntur. 263.d.a
 Vuandali cum Alanis & Suenis inuadunt Hispanias. 287.d.e
 Vuandali pudici in ultionem missi libidinosorum. 287.e. 288.a
 Vuandali spondent Honorio pacem. 384.b
 Vuandalos conuenit Bonifacius in Hispania. 501.e.502.
 Vuandalorum Reges Modegiflus, Guntharius, & Gensericus. 501.e. Trasmundus ponitur a Gregorio. 504.e
 Vuandali transeunt in Africam. 501.e.502.a.507.d.e
 Vuandali Arianorum omnium perditissimi. 504.a
 Vuandali rebaptizant. 504.e.505.a
 Vuandali vastant Africam. 507.d.e.508.a
 Vuandalis dedi Africa cur meruit. 507.e.508.509.a.b. 510.a.b
 Vuandalorum numerus qui transferunt in Africam. 510.e
 Vuandalorum immanis grassatio in regiones Afrorum. 510.e.511.
 Vuandali Hipponem obsident. 551.e.552.
 Vuandali in Africa Romanos vincunt. 591.b.c.d
 Vuandali Carthaginem capiunt. 672.a.b
 Vuandali occupant maiorem ecclesiam Carthaginensem Restitutam dictam. 675.d
 Vuandali idololatriæ reliquias Carthagine pessumdant. 675.a.b
 Vuilas Episcopus Gothorum Catholicus creatus a Ioanne Chrysostomo. 226.d.e. moritur. ibid.
 Vulphilas dux sub Constantio Præfecto exercitus Honorij Imperatoris. 323.e.324.a
 Vzali Memoria sancti Stephani ab Euodio erecta. 390.c. magna ibi Deus operatus. 390.c.391.

X

Xanthippus Episcopus primæ sedis Numidiæ præfides Concilio Mileuitano. 164.e.166.167.168.
 Xenodochium a Pammachio erigitur in Portu Romano. 48.d
 Xystus Papa. Vide, Sixtus.

Z

Zacharia Prophetæ corpus inuentum sub Theodosio Iuniore. 382.c.d
 Zebenus Episcopus Eleutheropolis interfuit Concilio Diopsolitano. 371.b
 Zelus Barochæ in Gentiles. 73.b.c.d
 Zenobius Episcopus Florentinus. 36.c.d
 Zosimi Papæ creatio. 400.b
 Zosimum fallere conatus Celestius captiuis confessionis libello. 400.c
 Zosimus explorat fidem Celestij, an vere vel fecte agat. 400.c.d
 Zosimus cupidus salutis Celestij cum eo mitius agit. 400.d.

consulit Africanos Episcopos de eius causa. ibid.
 Zosimus numquam absoluit Celestium, licet ad audientiam admiserit. 400.d
 Zosimi epistola ad Aurelium Episcopum Carthaginensē, & alios Africanos Episcopos. 400.e.401.a.b
 Zosimus Papa habuit consistorium in S. Clemētis basilica, ubi Celestius visus est recantasse palinodiam. 401.a
 Zosimus Papa instaurat iudicium inter Celestium & Lazarum & Herotem Episcopos Galliarum. 401.d.e
 Zosimus Papa cognoscit causam Pelagij. 402.c
 Zosimus Papa in causa Pelagij scribit ad Episcopos Africanos. 402.d.e
 Zosimus Papa in causa Celestij atque Pelagij nihil vult agi perfunctorie. 403.c.d.e
 Zosimo Papæ oblati libelli a Pelagio, quo voluit videri Catholicus. 404.b.c.d. idem de Celestio. 404.c
 Zosimum vrgent querelis Episcopi Concilij Carthaginensis de admissio Celestio ad audientiam. 409.c
 Zosimi litteræ redditæ ad Episcopos Carthaginensis Concilij de admissio ad audientiam Celestio querelis satisfaciens. 409.c.d.e
 Zosimi studium in conuertendo Celestio. 410.b.c.411.a.b
 Zosimi Papæ iudicium in causa Celestij. 411.e.412.
 Zosimus Papa defenditur & excusatur a S. Augustino. 410.b.c
 Zosimus Pelagium damnat atque Celestium. 412.d.e. 413.d
 Zosimus Papa damnauit hereses Pelagianas. 413.b
 Zosimum insectantur aliqui ex clero Romano Pelagij studiosi. 413.d
 Zosimus scribit ad clerum Rauennatem contra schismaticos clericos. 413.d
 Zosimus Papa perstringitur calumnijs a Iuliano Pelagiano. 415.e
 Zosimus Papa legat Augustinū & alios collegas in Casaream Mauritanie. 417.a.b
 Zosimi Papæ epistola decretalis ad Episcopos Occidentalis Ecclesiæ. 419.b
 Zosimi epistola ad Hesychem Episcopum Salonitanum. 419.b
 Zosimus Papa concessit parochijs licentiam benedicendi Paschalem cereum. 429.a
 Zosimi Papæ obitus, anni sedis, res gestæ. 428.e.429.a.b
 Zosimus anno quo obiit, tres legatos Carthaginem misit. 429.b
 Zosimi Papæ madata legatis Apostolicæ sedis. 446.d. eiusdem commonitorium. e.447.a.b
 Zosimus Papa imposturæ arguitur a Nouatoribus, sed calumniose. 447.d.e
 Zosimus historicus carpens Olympium redarguitur. 268.a.b
 Zosimi historia. 16.e
 Zosimus inique lacerat Innocentium Romanum Pontificem. 278.c.d
 Zosimus historicus in quibus mendacissimus. 7.c.d.8.a.b
 Zosimus doli mali arguitur. 239.a

F I N I S.

ERRATA SIC CORRIGITO.

Pag.	Linea	Mendum	Emendatio.	Pag.	Linea	Mendum	Emendatio.
39	B 6	tertio	quarto	371	A 9	in locum Gelasij	in locum Ioannis successoris Gelasij
40	C 2	cogitatione	cogitatione	393	C 2	septem	sex
45	A 7	enarratum	enarratum	396	E 12	Eugubium	Eugubinum
67	E 2	solerte	solerter	398	C 9	de Africanos	ad Africanos
69	E 9	Africæ	Africa	418	D 11	sublatam	sublatum
74	A 2	adiutores	adiutores	420	C 6	Theodosij	Theodori
85	A 3	Pauiæ	patria	431	E 4	dixeram	direxeram
101	A 1	Maij	Maius	457	C 7	non	nos
108	A 6	coaceruandis	coaceruando	469	A 11	& petijisse	expetiuisse
127	B 7	eumdum	eumdem	470	E in marg.	TARABONI	TEREBONI
151	A 1	confutat	confutat	479	D 6	Honorio	Honorio
158	B 3	propositi	propositi	485	E 7	viro	vero
173	A 2.3	nullum	nullum	488	B 6	remittentur	remitterentur
176	B 9	suam	suo	519	E 5	ab oculis	ob oculos
177	A 6	cumq.	eumq.	543	A 10	diucit	deucit
189	B 1	Remenem	Pemenem	562	B 1	hæc vtrique	hac vtrique
197	C 5	Siluinam	Saluinam	568	A 4	Celestino	adde, vbi venit
201	A 5	plenas	plenæ	568	A 5	Theodorum An-	Theodorum An-
215	D 5	domi	domui			cyraz	cyraz
216	B 3	cohortæ	coortæ	576	B 3	euentum	aduentum
229	D 1	religiosum	religiosam	587	E 3	iaque	itaque
297	C 2	refrenabatur	refrenabatur	602	B 7	oppugnator	adde impulsu Ioannis Episc. Antioch.
299	D 2	illæ	illas	619	C 9	communemq.	communeq.
321	D 9	vibebantur	videbantur	637	A in marg.	CABLESTINVM	SIXTVM
323	A 3	capisset	capeisset	652	B in marg.	Sur.tom.8.	Sur.tom.3e
342	B 1	inde	ante	654	E vlt.	Paulo	Pauli
344	A 9	generis	generi				
361	A in marg.	PRESBYTERI	EPISCOPI				

R E G E S T V M.

a A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z
Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Ss Tt Vu Xx Yy Zz
Aaa Bbb Ccc Ddd Eee Fff Ggg Hhh Iii Kkk Lll Mmm Nnn
abc defg

Omnes sunt Terniones, præter a, Quaternionem, Mmm vero & Nnn, Duerniones.

ROMAE Excudebat Aloysius Zannetus M. D. XCIV.

CONCESSIONE PRÆSENTIVM.

